

Aug 121

Inc. 310

Bibl. Jag.

Inc. 310

GW 8042

IBF 1401

XIV. 4. 17.

dimus. ut metalli huius expoli
materiā. supinus sacrificus. mihien

action. inuolucendiq. a
ne filii tui dñm ubi v.

idum. uniuersumque
ne filium dei non
habeat.

dimis. ut metalli huius expoli
materiam. superius sacrificis uniuersum

mips & misericors es. qui ab inicio
utilia et necessaria hominib; creasti.

penam benedictione ho
sancit. & corpus & san

q̄d max finale p 116 folia vada

D. iacobus de separa

sermones fratris roberti

In gloriam v. g.

Dñica in
feria sec
feria ter
feria qu
feria qu
feria sex
Sabbato

Dominica
feria sec
feria ter
feria qua
feria qui
feria sex
Sabbato

Dominica
feria secu
feria tercia
feria quar
feria quin
feria sexta
Sabbato in

Dñica. i. in
Post prar
feria secu
feria tercia
feria quar
feria quin
feria sexta
Sabbato d

Dñica. 2. in
Post prar
feria secu
feria tercia
feria quar
feria quin
feria sexta
Sabbato. 3.

Dñica. 3. in
Post prar
feria secu
feria tercia

Hec est tabula omnium sermonum contentorum in hoc Quadragesimali.

Dñica in 70.	De facilitate bonorum operum. sermo. 1.	char.	3.
Feria secunda.	De equitate conditionibus seu regula bonorum operum. sermo. 2.	char.	7.
Feria tertia.	De his qui mouentur peccatores ad obediendum deo. sermo. 3.	char.	10.
Feria quarta.	De infinita misericordia dei. sermo. 4.	char.	13.
Feria quinta.	De complacencia dei quam peccatores conuertuntur ad penitentiam. sermo. 5.	char.	16.
Feria sexta.	De inflammati et ardentissimo amore dei erga peccatores. sermo. 6.	char.	17.
Sabbato do. in 60.	De dilatione penitentiae. sermo. 7.	char.	20.
Dominica in 60.	De fructuoso et utili verbo dei. sermo. 8.	char.	22.
Feria secunda.	De verbo dei et eius auditione. sermo. 9.	char.	25.
Feria tertia.	De seueritate diuine iusticie. sermo. 10.	char.	27.
Feria quarta.	De seueritate diuine iusticie contra origenistas. sermo. 11.	char.	29.
Feria quinta.	De grauitate pene damnatorum. sermo. 12.	char.	31.
Feria sexta.	De grauitate pene damnatorum. sermo. 13.	char.	34.
Sabbato do. in 50.	De grauitate pene damnatorum. sermo. 14.	char.	36.
Dominica in 50.	De potentia dei. sermo. 15.	char.	38.
Feria secunda.	De timore dei. sermo. 16.	char.	40.
Feria tertia.	De ieiunio. sermo. 17.	char.	42.
Feria quarta cinerum.	De ieiunio. sermo. 18.	char.	44.
Feria quinta.	De visu et laudibus sanctissime orationis. sermo. 19.	char.	46.
Feria sexta.	De conditionibus que requiruntur in oratione. sermo. 20.	char.	49.
Sabbato in do. in 40.	De impedimentis orationis. sermo. 21.	char.	50.
Dñica. i. in 40. i mane.	De tempore bene dispensando. sermo. 22.	char.	51.
Post prandium.	De vita hominis. sermo. 23.	char.	54.
Feria secunda.	De veritate tremendi iudicii. sermo. 24.	char.	56.
Feria tertia.	De formidabilibus iudicii signis. sermo. 25.	char.	57.
Feria quarta.	De ordine et conditionibus iudicii. sermo. 26.	char.	58.
Feria quinta.	De necessitate sanctissime confessionis. sermo. 27.	char.	61.
Feria sexta.	De sanctissima confessione. sermo. 28.	char.	62.
Sabbato do. 2. in 40.	De fructuosa et utili confessione. sermo. 29.	char.	65.
Dñica. 2. in 40. i mae.	De fetidissimo luxurie vitio. sermo. 30.	char.	68.
Post prandium.	De execrando adulterij vitio. sermo. 31.	char.	70.
Feria secunda.	De fuga peccati. sermo. 32.	char.	74.
Feria tertia.	De superbie vitio. sermo. 33.	char.	76.
Feria quarta.	De periculoso ambitionis vitio. sermo. 34.	char.	79.
Feria quinta.	De vitio vaneglorie. sermo. 35.	char.	82.
Feria sexta.	De inobedientia. sermo. 36.	char.	84.
Sabbato. 3. do. in 40.	De vitio contentionis. sermo. 37.	char.	87.
Dñica. 3. i. 40. in mae.	De ira dei. sermo. 38.	char.	88.
Post prandium.	De discordie vitio. sermo. 39.	char.	91.
Feria secunda.	De diuinijs. sermo. 40.	char.	94.
Feria tertia.	De execrando symonie vitio. sermo. 41.	char.	96.

<i>Feria quarta.</i>	<i>De cogitatōibus malis vitandis. sermo. 42.</i>	char. 98.
<i>Feria quinta.</i>	<i>De religiosa votorum emissione. sermo. 43.</i>	char. 99.
<i>Feria sexta.</i>	<i>De misericordia proximis exhibenda. sermo. 44.</i>	char. 102.
<i>Sabbō. 4. do. in 40.</i>	<i>De simulato adulationis vino. 45.</i>	char. 104.
<i>Dñica. 4. i. 40. i. m̃ac.</i>	<i>De sacro cultu dierum festorum. sermo. 46.</i>	char. 105.
<i>Post prandium.</i>	<i>De pietate defunctis exhibenda. sermo. 47.</i>	char. 107.
<i>Feria secunda.</i>	<i>De purgatorio ⁊ atrocissimis eius penis. sermo. 48.</i>	char. 110.
<i>Feria tertia.</i>	<i>De iudicio curioso ⁊ temerario. sermo. 49.</i>	char. 112.
<i>Feria quarta.</i>	<i>De sacratissimis ecclesie indulgentijs. sermo. 50.</i>	char. 114.
<i>Feria quinta.</i>	<i>De viduitate seruanda: ⁊ eius laudibus. sermo. 51.</i>	char. 116.
<i>Feria sexta.</i>	<i>De diuinitate domini nostri iesu xpi. sermo. 52.</i>	char. 117.
<i>Sabbato do. de pas.</i>	<i>De aduentu antechristi. sermo. 53.</i>	char. 119.
<i>Dñica de pas. in mane.</i>	<i>De honore parentum. sermo. 54.</i>	char. 121.
<i>Post prandium.</i>	<i>De maledictiōibus diuersarū creaturaz. sermo. 55.</i>	char. 123.
<i>Feria secunda.</i>	<i>De inuidie vitio. sermo. 56.</i>	char. 125.
<i>Feria tertia.</i>	<i>De detractionis vitio. sermo. 57.</i>	char. 126.
<i>Feria quarta.</i>	<i>De periurij vitio. sermo. 58.</i>	char. 128.
<i>Feria quinta.</i>	<i>De maria magdalena. sermo. 59.</i>	char. 129.
<i>Feria sexta.</i>	<i>De horrendo homicidij vitio. sermo. 60.</i>	char. 131.
<i>Sabbato do. palmarū.</i>	<i>De sacratissima cōmunionē. sermo. 61.</i>	char. 133.
<i>Dñica palmarum.</i>	<i>De contemptu mundi. sermo. 62.</i>	char. 135.
<i>Feria secūda.</i>	<i>De mysterijs sacramenti eucharistie. sermo. 63.</i>	char. 140.
<i>Feria tertia.</i>	<i>De veritate sacramenti eucharistie. sermo. 64.</i>	char. 143.
<i>Feria quarta.</i>	<i>De sacramento eucharistie. sermo. 65.</i>	char. 145.
<i>Feria quinta in cena dñi.</i>	<i>De exemplis a christo nobis exhibitis. sermo. 66.</i>	char. 147.
<i>Feria quinta in cena dñi.</i>	<i>De missa. sermo. 67.</i>	char. 148.
<i>Feria quinta in cena dñi.</i>	<i>De baptismo. sermo. 68.</i>	char. 151.
<i>Feria sexta in pasceue.</i>	<i>De passiōe dñi nostri iesu xpi: ⁊ ei⁹ dolorib⁹. sermo. 69.</i>	char. 156.
<i>Sabbato sancto.</i>	<i>De morte dñi nostri iesu christi. sermo. 70.</i>	char. 167.
<i>Dñica resurrectionis.</i>	<i>De ipsa resurrectione dñi nri iesu xpi. sermo. 71.</i>	char. 169.
<i>Feria secunda.</i>	<i>De resurrectione dñi ipalitate qualitate ⁊ c. sermo. 72.</i>	char. 171.
<i>Feria tertia.</i>	<i>De resurrectione generali oīum defunctorū. sermo. 73.</i>	char. 173.
<i>Sermo in festo annuntiationis virginis Marie.</i>		char. 176.
<i>Sermo de predestinatorum numero ⁊ damnatorum.</i>		char. 181.
<i>Sermo de catenis.</i>		char. 184.
<i>Sermo de spe bona.</i>		char. 190.
<i>Sermo de virginitate.</i>		char. 193.
<i>Sermo de iudicio pestilentie.</i>		char. 194.

Sa
qui p
copi
quad
nienti
Do
noum
quam

ligi de
tare m
nam p
Don
tisq
rent: se
sue. P
re voc
na in g
tum dis
errore
lo p
fuit: qu
facere fi
recteq
hoc serm
quos de
micro a
ero verb
redempt
nifeste ta
nō pōt: a
vero elec
unum op
unum vir
per tra.
Primo
Secunde
Tertio p
Quod
per cām
libera que
P
q̃ aliq bon

Sacre theologie magistri necnō sacri clor
quij pconis celeberrimi fratris Roberti epis/
copi Aquini ordinis minorū professoris op⁹
quadragesimale perutilissimum. quod de pe/
nitentia dictum est: feliciter incipit.

Dominica in septuagesima de facilitate bo/
norum operum: seu bene operandi: propter
quam peccatores ad penitentia redire debent.

Sermo .i.

Multi sūt vocati

Quā pauci vero electi. Habentur
hec vba Matth. 20. c. 7. in euā/
gelio hodierno. Propter ni/
miam charitatem suam qua di

ligit deus rōnabile creaturā: nō definit vocā/
tare miseros peccatores post lapsum atq; rui/
nam peccati: vt ad eum redeāt p penitentiam.
Monere eos 7 expectat blāde multifariā mul/
tisq; modis attrahit: 7 allicit illos vt nō despe/
rent: sed currāt cōfidenter ad sōtem clementie
sue. Meriq; vero negligunt renuūq; obedi/
re voci eius suauissime: existimātes opera bo/
na in qbus penitentes exerceri oportet nō so/
lum difficilia 7 dura. sed oīo impossibilia. Quo
errore firmato in eorū mente licentiam in ma/
lo pseuerandi suscipiunt: in diesq; deteriores
fiūt: quapropter existimant rez fructuosissimā
facere si aperuero quāta sit ad bene operādum
recteq; viuēdum facilitas 7 suauitas. vnde in
hoc sermone ad excitāda corda dura peccatorū
quos deus vocat vt p penitētiā electorū nu/
mero ascribant: de facilitate bonorum operū
ero verba facturus: qm sapiēssimus mundi
redemptor in thēmate iam pposito explicat ma/
nifeste tarditatem penitētiū: qbus salus esse
nō pōt: asserens multos fore vocatos: paucos
vero electos: q; pauci sunt fortes animo ad vir/
utum opera aggrediēda: qbus facilitatem ac/
tuum virtuosorū ostendēdam duxi maxime p
pter tria.

Primo propter causam originalem.

Secundo propter adiutorium diuinale.

Tertio propter premium eternale.

Quod facile est vnicuiq; operari bonum p
per cām originalem que ē hominis voluntas
libera que non cōgitur.

Capitulum .i.

Rūno ostēdo facile esse vnicuiq;
operari bonum pp cām originālē

Nam si recte cōsideremus vnde ē
q; aliq boni: aliq mali sint. nōnulli recte: non

nulli vero pncipiōssime viuāt. inuenimus p
fecto id prouenire ab vniuscuiusq; libero arbi/
trio 7 spontanea voluntate. Hoc asserūt omnes
sapientes siue phi siue sancti. Vnde Ar. 2.
ethi. c. 7. ait. Iustum operari omne volunta/
rium est. Et in 3. ethi. c. 3. Virtus volunta/
rium est. Et nihilominus 7 malicia volunta/
rium est. Et ibidem. Beatus inq; nullus no/
lens ē. Et Sen. libro de moribus ait. Omne
peccatum actio ē volūtaria. Et idem ad Lucil/
lum. Valētiōz omni fortuna animus est: 7 in
vtrāq; partem ipse res suas ducat: bteq; ac mi/
lere vite sibi cā est. Et Salustius in iugurtino
Dux atq; imperator vite mortaliū animus
est. Vnde Aug. libro 5. de ci. dei. r. c. dicit.
Sunt nostre volūtates in nobis: 7 ipse faciunt
qeqd volendo facimus siue bonum siue malū
In lib. vero de libero arbitrio. Penā asserūt
vsq; adeo fore voluntarium: q; si nō esset vo/
luntarium nullum esset peccāt. quod dictū etiā
sacri canonice sepius cōsūtentur. sicut patet. 45
di. c. de iudeis. et. 15. q. i. c. merito. c. illa. c. nō
est. 7. 33. q. 5. c. sicut. n. 7. 23. q. 4. c. Nabu/
chodonosor. vbi dī. Vasis ire nūquam deus
redderet interitum: si nō spontaneū iuenire/
tur homo habere peccatum. Et idem habetur
de sententia excomunica. c. cuius voluntate. 50.
di. c. si qua femina. c. si qs. c. quantum. c. hi q
c. sepe cōtingit. 7. 2. ad. l. corneliā de sicca/
rijs. l. i. 7. ff. de furis. l. qui i iure in pñ. 7 hoc
retulit Tullius in. 2. rethori. noue inquirēdo.
Voluntatem in oībus rebus spectare cōuenit
Et Sen. ad Lucillum. Actio aut recta nō erit
nisi recta fuerit voluntas. Ad hoc enī aucto/
r Gratiānus insup cōfirmat quod dicimus de
pe. di. 2. c. si. n. 7. libet arbitrij. Nec ad vir/
tutem nec ad vna necessitate trahimur. sed vo/
luntate. Hieronymus aut in qōibus ad Del/
bidiaz sic pulchre loquitur. Boies suo arbitrio
derelicti sunt. neq; n. bonum necessitate faci/
unt. sed voluntate vt credētes coronam acci/
pant. increduli supplicij mācipentur 7 iterū
videm ait. Deus equali cunctos sorte genera/
uit 7 dedit arbitrij libertatem vt faciat vniq;
q; quod vult siue bonum siue malum. Inā/
tum aut dedit hoībus libertatem vt vox impia
disputet cōtra creatorem suū: 7 causas volū/
tatis illius pseruetur. si ille: que omnia sapiēs
breui sentētia collegit. Ecclē. 5. c. vbi ait. Deus
ad initio cōstituit hoīem 7 reliquit eum in ma/
nu cōstitij sui. 7 paulopost subdit. Apposuit tibi

ignem et aquam: ad quod volueris porrigere manus. Quod autem homo liberi sit arbitrii probatur scilicet Theodoro. i. pre summe. q. 83. quoniam nisi sic esset frustra essent consilia exhortationes et precepta prohibitiones premia et pene. Insuper idipsum colligitur a sufficienti agendum divisione. Quedam enim sunt que agunt absque iudicio sicut lapis movetur deorsum absque cognitione. Quedam agunt iudicio sed non libero sicut animalia bruta. Iudicat quidem omnia videtur lapum cum esse fugiendum naturali iudicio et non libero. quod non ex collectione sed ex naturali instinctu. Et similiter est de quolibet brutorum animalium. Sed homo agit iudicio: quod per unum cognoscitur iudicat aliquid esse fugiendum vel persequendum. Et quod iudicium illud non est ex naturali instinctu in particulari operabili: sed ex collectione rationis: ideo agitur libero iudicio potest in diversa ferri. Ratio quippe circa contingentia habet viam ad opposita ut patet in dialecticis syllogismis. et theoreticis persuasionibus. Particularia autem operabilia sunt quidam contingentia et ideo circa ea iudicium rationis ad diversa se habet: et non est determinate ad unum. Et pro tanto necesse est quod homo sit liberi arbitrii copio quod est rationalis. hec Theodoro. Que vero sit differentia inter liberum arbitrium hominis aut angelorum vel beatorum siue ipsius summi dei non est proprium nostrum iudicium tamen clare pate facere cunctis: quod probatur est per ista dicta: videlicet quod qui volunt bene operari et boni esse id facile possunt quod ex eorum voluntate id dependet. Qui vero mali sunt et mala facere non formidant ideo sic faciunt: quod sic volunt. et ex consequenti si per peccatum dantur mali. et per iusticie opera solvantur boni. nullus datur neque saluatur iniustus. Sed non immerito propter ea que dicta sunt circa tria dubia. re coniungit. primo circa liberi arbitrii violentiam. 2. circa liberi arbitrii excellentiam. 3. circa liberi arbitrii penam. *P*robo. dubitat circa liberi arbitrii violentiam videtur. scilicet liberum arbitrium cogi possit aut violentari. Et quibusdam videtur quod sic. primo a propria natura. 2. ab alia creatura. etiam a creatrice divina essentia. *P*rimo videtur quibusdam non bene intelligentibus quod liberum arbitrium in quibusdam cogi possit et violentari ab eorum propria natura propter vehementes quasdam passiones et naturalem concupiscentiam: quibus quidam videntur impelli ad maliciam involuntarij: sicut patet de quibusdam qui nulla disciplina: nulla correctione: nulla monitione: timore: punitione: castigationeque emendantur.

Quare videntur talibus adeo annexa vitia et peccata ut si velint abstinere non possint. Ego vero dico cum *B*irardo odonis super 3. c. ubi quod nulla naturalis concupiscentia quantumvis intensa per naturam vel per etatem necessitat vel cogit hominem adesse malum et vitiosum involuntarie: eo quod per rationem unusquisque superare potest quoniam istiusmodi passiones et potentissimas inclinationes ad malum. Et hoc constat non solum ex scripture sacre testimonio sed et ex dictis atque exemplis moralium philosophorum. Sunt Seneca verba ad Lucillum. d. Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci supervenerunt. ingesta sunt. nulli nos vitio natura conciliat. nos illa integros ac liberos genuit hec ille. Qualiter autem hi qui malitiosissimi videntur esse si volunt boni fieri possunt ostendit *V*alerius maximus li. 6. de mutatione morum et fortune. Ibi enim de Lucio spila sic loquitur. Lucius spila usque ad questure sue comitia vitia libidine vino ludicre artis amore inquinatam perduxit. Quapropter. *L*. marium consulem moleste tulisse tradit quod sibi asperissimum in africa bellum gerenti tam delicatus questor forte obvenisset. Eiusdem veritas quasi proutis et deficiis neque qua obsidebatur claustris catenas. Iugurte iniecit manibus. *A*lexandrem concupiscunt: sociales belluluctus repellit. Ibi deinde narrat de Themistocle philosopho qui adolescens tanta fuit pollutus infamia quod se ab eo pater abdicavit et inter propter filij turpitudinem laqueo se suspendit. Evasis deinde robustiore etate philosophus clarissimus et atdemque princeps. Apparet ergo et clarum est ab homine volente superari posse se omnem malam inclinationem suamque consuetudinem. 2. ut alijs non recte sapientibus quod liberum arbitrium cogi possit atque impelli ab alia creatura. ut puta ab influenza celestium corporum siue a malicia demonum. sed de corporibus celestibus quecadum dicitur nihil possint superari libere arbitrius ad illud cogendum diffidius suo loco dicam. nunc audire sufficiat quod de diabolo sit tenendum: Possit namque quis dicere quod quicunque alijs potest et sapiens placet cum debili et infirmo quod de necessitate vincit et superat illum. et per consequens cogit et violentat eum: iuxta dictum philosophi. 9. etiam. Qui habiles sunt ingenio naturaliter sunt danti. quod vero lubici corpore naturaliter sunt serui. sed diabolus potentior et sapietior homine ipso tunc tentat illum ut mala faciat. ergo sequitur quod de necessitate hominem vincat et superet. eius superato atque devicto vinum inferat ac violentiam. De sapientia fugiem

ay p^o
cogi

siquē siue astutia hostis antiqui Aug. loquitur
 in libro de natura demonum. d. diabolum bre
 mille nocēdi modos. Qd etiam notat in de/
 cretis. 16. q. 4. in. c. sciendū. De potestate etiā
 eius loquitur Job. 41. c. d. Nō est potestas sup
 terrā que cōparat ei. qd Jo. Apocali. 2. decla
 ratur cū dicit. Vob terre et mari: quia descen
 dit ad vos diabolus habens iram magnam. 1.
 potestate. Quod ipse fortuna autē et frequens sit
 contra nos eius pugna. Petrus aploz prin
 cipis. i. epla. c. 5. clamans audiat. Sobrii
 estote. et vigilate: qz aduersarius vester diabo
 lus tāquam leo rugens circuit querens quez
 deuoret: ergo videt qz nullus etiā volens ca
 uere sibi possit a malo et operari bonum: cum
 diabolus idistincte oēs oppugnet. His ita re
 spondeo: qz diabolus tentat hominem qdum pōt
 qdum scit: et qdum vult: sed qdum a deo no
 bis benigno pmititur. At vt gentius doctor
 Pau. i. Cor. x. c. meminit. Fidelis deus est
 qui nō patitur vos tentari supra id quod po
 testis: sed facit cum tentatione prouentum vt
 possitis sustinere. Propterea debilis est ho
 stis et nō vincit nisi volentem. 2. 3. instant ali
 qui qz libez arbitrium cogi possit ab ipsa crea
 trice diuina essentia: ex eo qz Job. 6. scribitur
 Memoro potest venire ad me nisi pater qui mu
 sit me et azerit illuz: sed tractus est motus vio
 lentus vt dicitur phs: ergo liberuz arbitriū vio
 lentat. et puer. 20. bī sicut diuisiones aqua
 rum: ita cor regis in manu dñi quocūqz volue
 rit inmutabit illud. Sed talis inmutatio ē que
 dam coactio. ergo deus cogit liberum arbitri
 um. Præterea deus pōt oia facere qz est oī
 potens. ergo pōt et cogere ac violentare libe
 rum arbitrium. Propter hec declaranda no
 tāda sunt tria fm dñz Bon. in. 2. di. 25. 1.
 notādum qz de libero arbitrio possumus loq
 dupliciter. s. qdum ad actum exteriorē. et qd
 tum ad actum interiorē. Si loqmur primo mō
 respectu talis actus pōt interuenire coactio.
 pōt. n. qz compelli vt ipso nolente genua co
 ram idolo flectat. si aut loqmur qdum ad actū
 interiorē qui. s. est velle eligere et consentire.
 sic nullo modo pōt cogi nec ab agente creato
 nec a deo creatore. 2. notādum qz cum de li
 bez arbitrium a deo nō posse cogi. dupliciter
 pōt intelligi. aut ita qz deus nō possit auferre li
 bertatem et supinducere coactionem. et hoc sal
 sum ē. qz p inefuase potentie sue nō solū pōt

cōditionem mutare: sed naturam ipsam crear
 tam in nihilum et vertere. Alio modo pōt in
 telligi qz deus nō possit liberum arbitriū co
 gere salua ppritate libertatis et ei⁹ natura. et
 hoc mō verum ē qz impossibile ē deus liberum
 arbitriū violentare posse p eo qz implicat in se
 duo cōtradictorie opposita. ex hoc. n. qz libez
 est si aliquid vult libere vult. et ex hoc qz volū
 tarium est si aliquid vult voluntarie vult. et se
 ipso mouente vult. quia fm Ari. 3. c. bī. c. 3.
 Voluntarium utiqz videtur esse cuius princi
 pium in ipso est. Ex hoc aut quod libez arbitri
 um cogitur si qd vult seruiliter vult et si qd
 vult inuere vult et si quid vult ab alio vult. ga
 iuxta sententiam Ari. 3. c. bī. c. 5. Volētium
 est cuius principium est extra tale existens in
 quo nihil cōfert operās vel patiēs. ergo libez
 arbitrium a deo cogi nō est aliud quāz actum
 eius simul et semel esse libez et seruilē. esse
 volūtarium et nō volūtarium esse a se et non a
 se. si ergo est impossibile qz claudat in se vtranqz
 ptem cōditionis. nō tñ ē impossibile creatu
 re: sed ipsi optimo deo. qz illud posse nō ē pos
 se. Et sic rīdenduz ē ad tertium obiectum. 3.
 notādū qd differt dicere volūtariū iduci. volū
 tatem mutari. et volūtatem cogi. Tunc. n. idu
 ci dī qñ aliqua p̄suasio ei f. t. qz disponit vt ad
 aliqd appetibile inclinēt quasi valde intēsa ē
 nomen coactionis foritur: qzuis non sit vera
 coactio. Tūc aut voluntas mutat qñ ipsa no
 lite vnum potētī vtutē affectio inmutatur ei in
 cōtrarium. et de hoc nolente fit volens: ita qz
 affectio expellit et cōtraria inducitur: sicut cū
 deus amatorē temporalium facit ipalium
 cōtemporez. et de hoc dicit David in pino. 8.
 Hec mutatio dextere excelsi. et hoc dicit esse
 qdam cōpulsio et tractio diuina. Tūc vero vo
 luntas dī cogi quādo intelligitur ipsam vitam
 aliqd velle: et repugnātē actū voluntatis deli
 beratino aliena virtute mouente et repugnā
 tia manēte ad aliquid inclinari nolendo. Vo
 luntas ergo induci potēt ab agēte creato. mu
 tari vero ab alio nō potēt: nisi ab agente in
 creato: et pro hac mutatione sumitur tractio il
 la de qua dictum est opponendo. cogi aut vo
 luntas a nullo potēt. et hoc Bern. tenuit in li
 bro de libero arbitrio cum dixit. Voluntas
 pro ingenita sui nobilitate nulla cogit necessi
 tate. Sedo dubitatur circa liberi arbitrij ex
 cellentiam. qñ hoc qd homini cōcessum est ab

optimi
optia
fuit

opifice sumo ad decorē et gloriā quādam p̄bare
nutant ei cedere. ad dānum dedecus et detri-
mentum. Arguunt quippe: si optimū est optima
queq; facere. ut ait Dio⁹ in li. de diui. no. sed
deus ē optim⁹: ergo debuit hoīem optimum
facere: sed in vertibilitate arbitrii nō fecit cum
optimum. qm̄ melius esset hoī peccare nō pos-
se q̄ peccandi facultatem hīc: ergo deus rectū
munus cōdidit hoīem. His ergo rīdeo s̄m
Alex. de ales. 2. parte suā. et d. Bon. di. 23.
scd̄i libri qd̄ optimum dupliciter dī. s. simpli-
citer et in ordine. Deus oīa que fecerat vidit:
et erāt valde bona. i. optima. Scī. p^o. Non
simpliciter: sed in ordine et in cōparatione ad
totum vniuersum: in quo nihil ē sup̄fluum: ni-
hil diminutū: nihil inordinatū. s. omnia op-
tima ē nō simpliciter et in se: qz leo melior ē il-
la atq; nobilior in genere animalium brutoz et ir-
rationalium: sed in cōparatione s̄m ordinē
vniuersi: sicut leo optimus ē: quo tamē digni-
or ē homo: sic hō optimus est: quo tū dignior
ē angelus in sua natura. oīa tamen ista et cūcta
que fecit deus scdm̄ ordinem cōsiderata opti-
ma sunt. et optima esse dicunt. Secundū hunc
igitur ordinem deus cōdidit hoīem optimū
quādo ei libertatem dedit arbitrii: eo q̄ finis
hoīs ē ipsa beatitudo. Ad beatitudinem vō
cōsequendam voluit deus hoīem dispositum
fore aliquo suo merito itēueniēte. ut sic homo
beatificabilis ampliori glia refulgeret. et dei li-
beralissimū iusticie satisficeret. Accedit itaq; libe-
ri arbitrii cōditio ad dei vniuersū preconium.
q̄ iuste saluat bene faciētes: et delinquētes eter-
naliter punit. s. acit et ad hoīs laudem q̄ potuit
et mala facere et non fecit. ex quo Lactā. in 6.
li. di. isti. ait. Nulla laus ē nō facere qd̄ facere
nō possis. Hiero⁹ vō diffusius cōprobat ea
que dico in cplā ad Rōmātiadā vgi. quaz
sic alloquitur. Jam puidēdum ē ne forte illud
remordeat: in quo temere imperiū vulgus of-
fendit. vīdeo nō vere bonum factum hoīem
putes: eo q̄ is facere malū pōt: nec ipsa natu-
ra astringat ad imutabilis boni necessitatem.
nam si diligēter rem trahes: et ad subtiliorem
intellectum animū cogas hinc tibi melior ad su-
pbior hoīs status appēbit: vnde putat inferi-
or. in hoc. n. gemini itineris discrimine i hac
vriusq; libertas parte rationalis anime de-
cus positum ē. hic inquā totus nature nostre
honor cōsistit: hic dignitas: hic p̄mium. hinc
deniq; optimū quicq; laudē merentur: nec ellz

hoīs vlla virtus in bono p̄seuerante: si is ad
vna trāsire nō possit. hec ille. 1. 3° dubitat cir-
ca liberi arbitrii p̄niam: vix. s. peccatores oēs
q̄ diu in statu sunt vie ad p̄niam possint redi-
re: qd̄ si nō faciant an suo libero arbitrio et vo-
luntate male sit iputādum. Et rīdeo s̄m veri-
tatem rei affirmatue q̄ sic. ad qd̄ iduco Au-
gustini dec. egregij sniam iuincibilem: qui in
li. de li. ar. exēpla affert in medium Pharaō
nis et Nabuc. d. Nabuchodonosor penitētiā
meruit fructuosam. nōne post inumeras ipie-
tates flagellatus rex iste vere penituit. et regnū
qd̄ p̄diderat rursus accepit. Pharaō autē ipis
flagellis durior ē effectus et perijt. Hic mibi
rōem reddat: q̄ diuinum cōsiliū nūmūq; alto
et sapiēti corde diiudicat cur medicamentū vni-
us medici manu cōfectum alijs ad iteritū: ali-
ad vitam valuerit et salutē: nisi qz xp̄i bonus
odor alijs ē odor vite in vitā: alijs odor mor-
tis in morē. Quātum ad naturā ambo hoīes
erant. Quātum ad dignitatē ambo reges. Quātum
ad causam ambo captiuum dei ppli posside-
bāt: quātum ad penā ambo flagellis clemētē
admoniti. Quid ergo fines eoz fecit esse di-
uersos: nisi q̄ vñ manū dei sup̄ se sentiens
in recordatione pprie iniquitatis igemuit: alter
vero libero s̄ dei misericordissimā veritatem
pugnauit arbitrio: hec ille. Et notat. c. super
us alle. Nabucho. 23. q. 4. in qbus verbis i-
nuat Aug⁹ q̄ pharaō a deo p̄fusus. x. plagis
humiliat et se noluit: et suo arbitrio penitenti-
am sp̄ciuit. Nabuchodonosor vero ut dicitur
Daniel. 4. post septēnem sui castigationē qua
fuit mutatus quasi in bestia leuauit oculos ad
celum: et se deo humiliat: et p. suis ingratib⁹
ingemiscēs p̄ccoz veniam s̄m Mico. de. lra
et regni salugium simul adeptus: neq; alia cā
potuit assignari q̄re ad deum cōuertit: cor suū
nisi qz voluit. volens Nabuch. et nō iuit⁹ post
penā salutē ē affectus. volēs pharaō mētem
indurauit et perijt. Sunt s̄lia exēpla discipu-
loz xp̄i. Petri negātis: et p̄ditoris iude: quo-
rum alter post peccatum flēdo et lachrymādo
xp̄i misericordiam inuenit: et in apostolatū re-
stitutus factus ē aploz princeps regni celoz
clauiger: et i empyreo celo dign⁹ assistere ihsu
xp̄o filio dei. Alter autē. s. Judas desperatio-
ne victus laq̄o se suspēdit. Quis eū ad despe-
rationē ad suspēdiū et suimet crudelē occasio-
nem iduxit: nisi eius ppria volūtas. Sed pe-
nituit iniquies Judas: ut patet in euangelio.

petry
iudas

Mais. 2.
ulu trigu-
tum et sen-
nem iustu
Sed J
rīdens. o
se suspēdi-
mo pōt b
dulgēt: n
iudam sic
et itelicioz
dūm: sed
itaq; salia
tio. nec de
set: muen
et pcutiē
angelicis
berentem
terram su
duos lat
vulneratu
idulgētiā
gata. Ma
bus patet
fundebar:
iudam si p
amore sus
de hoc die
bus. vbi a
ta miserat
nō solum a
voluisset: q
desperatio
sericordiss
ut post tam
nō despera
nan dei dul
sunt quam
nō recusau
sicut amar
cebat. qd̄ co
Vide o ani
chrymātem
re deuictus
mea. o q̄ gr
quēmi vidi
sup̄ aquas a
illuminare:
do. dixi me
ster mi dulc
n oculis pp̄

Matth. 27. vbi dicit q. penitencia ductus retulit triginta argenteos. principibus sacerdotum et senioribus. d. Peccavi tradens sanguinem iustum: ergo videt q. dari non debuit. Sed Job. os aureum de pe. di. 3. m. c. Judas respondens. d. iudas penituit sed male: q. laqueo se suspendit. d. et in. c. Nemo. de pe. di. 1. Nemo potest bene agere penam nisi sperauerit in indulgentia. Sic Leo papa in sermone quodam iudam sic alloquitur. Sceleratorum omnibus o iuda et itelicioz extitisti: quem non penam reuocauit ad deum: sed desperatio traxit ad laqueum. fuit itaq. salta penam iude quam consecuta est desperatio. nec dubium est q. si ad pedes domini cucurrisset: misericordiaz cum siue in medio derisorum et penitentium deorum faciem eius: ac caput angelicus spiritus tremebundum: siue coluine in herentem et in ea dure ligatum: ac per flagella terram suo sanguine madefacientem: siue inter duos latrones pedentem in cruce nudatum: vulneratum: et totius confusum: et humili corde indulgentiam postulasset: nunquam ei fuisset negata. Parantissimus erat christus a quo pro peccatoribus patiebatur: pro peccatoribus sanguinem suum fundebat: pro peccatoribus moriebat in cruce: iudam si penam veram agere voluisset ad se pro amore suscipe indulgere gratiaque impetri. Est de hoc dictum. Drani de pe. di. l. c. his precibus: vbi ait. Arbitror q. et iudas potuisset tanta miseratione domini non concludi a venia si penam non solum apud iudeos sed apud christum agere voluisset: quare voluntati eius ascribenda est desperatio illa: que super omnia peccata displicet misericordiorum deo. Quid Petri animus mouit ut post tam grave peccatum ab eo commissum non desperaret: sed consideret in bonitate incarnationis dei dulcissimi sui magistri. Certe gratia eius fuit quam ipse petrus volens acceptauit: volens non recusauit. Egressus iquit euangelista foras fleuit amare. luce. 22. Quid flebat. Quid dicebat. qd cogitabat in corde. qd sonabat in ore. Vide o anima et considera petrum fletem et lacrymarum: q. negauerat christum humano timore deuictus: dicebat forte. o quanta est iniquitas mea: o quam graue peccatum: negavi me scire ipsum quem vidi: quem amavi: q. me dilexit. vidi eum super aquas ambulare: mortuos suscitare: cecos illuminare: et mundare leprosos: et iurciurando: dixi me cum non nouisse. Deu me magister mi dulcissime: negavi nosse te: quez aspectu oculis propriis transfiguratum in monte tabor: et

captus pulchritudine et splendore claritatis tue dixi. faciamus hic tria tabernacula. o piissimi me saluator mundi. o fons indeficiens omnis mansuetudinis: tu me ad tuam societatem vocasti: tu mihi reuclasti secreta tua: tu mihi familiarem te et affabilem exhibuisti: tu lauisi huius mulier pedes meos et humilians me domus: tu innumera mihi beneficia contulisti: et ego negavi te. O bone ihu peccavi: inique ego tu. O misericors indulge peccatis meis: et non me despicias penitentem. o quam libenter peperci ei christus: cui tamen nullam intulit violentiam. Summe et tu peccasti anima creptum: et si velueris cum petro gratiosum tibi propitiq. dominus ihu christum habebis. Si vero peccata tua dimittere nolueris: tua dannat: nam accusa durissimam voluntatem. Intellexit hoc Augustinus postquam ad lucem gratie dei venerat: qui in li. cosel. dicebat ad eum. Vocasti me: et non erat qui rideret tibi dicenti mihi. Surge q. dormis et exurge a mortuis: ligatus enim eram non alieno ferro. sed mea ferrea voluntate. O quantus est numerus peccatorum q. cathena diaboli trahunt ad inferna volentes. o miseri: o negligentes: o vobis ipsi crudelissimi: me belue. sui guttore a mortuis soluere vincula vitiorum vestrorum: et ad deum reuertimini: nec vos terreat opera bona que facile est exercere: dummodo adsit ipsa voluntas.

Non facile est operari bonum propter auxilium diuine gratie: que adiuvat omnes illam volentes: licet neminem cogat.

1. capitulum. **S**ed et ostendo facile esse unicuique operari bonum propter diuinitatem diuinale. Paratq. eodem deus est ad iuuare gratia sua omnes volentes et cooperantes facere boni. Verumtamen solent plerique de ipsa gratia benedicta dubitare hominem adiuuante: nam tunc circa tria. Primo circa necessitates. Secundo circa libertatem. Tercio circa impeccabilitatem. pro dubitant aliqui de gratia ipsa circa necessitatem. vtrum sit necessaria homini ad bene operandum ita q. absq. illa non possit operari bonum. Et pro vna parte stat sententia theologorum: qui in secundo sententiarum attribuunt omnem motum voluntatis et liberi arbitrii ad bene faciendum gratie: dannatq. pelagianos hereticos qui dixerunt liberum arbitrium solum et per se sufficere homini ad opera bona. Hinc et magister sententiarum. 28. di. 2. li. inducit Augustinus. li. 1. retractationum. d. Heretici pelagiani sic lo-

ferrea voluntas

facile d. bonum opus

beze asserunt voluntatis arbitrium ut gratia dei non
relinquant locum: quam finem merita nostra dari asse-
runt. At et presertim Augustinus in plerisque locis
pelagianos viriliter expugnat ostendens gratiam ne-
cessitatemque. Vnde ad Bonifacium papam. d. Non potest
homo aliquid boni velle: nisi iuvetur ab eo qui ma-
lum non potest velle. Et in libro de predestinatione scilicet
romani. Prius inquit est cogitare bonum quam crede-
re: et ipsum cogitare bonum ex deo est. Et idem
in libro de correctione et gratia. Sine gratia dei
nullum prorsus siue volendo siue agendo facit ho-
mines bonum. Et idem ad valentinum. Cogitare
vel agere secundum deum nulla ratione sine gratia
dei possumus. Et idem in Enchiridion. Gratia preve-
nit et velimur bonum. Et idem in libro de ecclesiasti-
cis dogmatibus. Monet ad querendum salutem libertas
arbitrii. sed mouente prius deo. Et idem in soli-
loquijs ad deum loquens. Velle etiam quod bonum
est non possumus: nisi iuvetis. Hoc idem dicit
Bernardus in libro de libro. ar. cum ait. Tria in nobis ope-
ratur deus: cogitare. scilicet bonum: velle: et perficere
primum sine nobis. secundum nobiscum. tertium per
nos. Ad idem est illud hyssidori in libro de differentiis
gratia est diuine misericordie donum: per quod
bone voluntatis est exitus. et hoc magister in
textu sic scribit. Bona voluntas comitatur
gratia: non gratia voluntatem. Et doctor gentium
paulus. 2. corinthios. 3. c. eandem sententiam
approbans inquit. Non sumus sufficientes cogita-
re aliquid a nobis quasi ex nobis. Ex quibus om-
nibus colligimus usque adeo gratiam fore ne-
cessariam ad explenda virtutis opera. ut etiam sine
illa nec cogitare: nec velle ea quis possit. Ex
parte altera contrarius ostendi potest et ratione et ex-
perimento. Ratio sic. Magis se habet vniuquod
quod ad illud ad quod naturaliter est ordinatum: quam
ad illud ad quod naturaliter non est ordinatum:
sed homo naturaliter ad bonum ordinatus est:
non autem naturaliter ad malum. ergo magis se habet
deum o ad bonum quam ad malum. si itaque potest facere
malum per se: poterit etiam facere bonum per se: ergo
gratia non est necessaria ad hoc quod operetur bonum
Insuper omnis creata natura potest in suis actibus:
et illum educere absque adminiculo gratie: sicut
ignis luet: et calefacit: canis latrat: felis mo-
netur: aqua fluat: et huiusmodi in quibus gratia non
est: ergo aut homo poterit absque gratia per naturam in
suum actum et illum educere: aut peioris conditionis
erit quam cetera creature. sed hoc est falsum: ergo
per naturam potest homo suum actum educere. sed actus
eius est viuere secundum rationem rectam: et operari bonum

ut patet ex primo ethici. ergo vnde quod gratia non sit ei
necessaria. Expuncto hoc adhuc clarissimum
est. quondam inuenti sunt et gentiles: idolatre: et
infideles: quod virtus opera miro modo sunt persecu-
ti. quod neget bona fuisse iusticiam Brutus. fide-
litate: Marci reguli. constantii. Aldani. paup-
tatem Valerij publicole. continentiam Sci-
pionis. et philosophorum morales actus. Non
opus nunc est eorum recensere gesta: de quibus tamen
in historiis multa legimus laudabilia et memo-
ratu digna. Operati sunt ergo illi opera bona
plurima: et tamen in eis nulla erat gratia. Pro
huius difficultatis solutione asseram in medium
responsionem domini Boni. qui in 2. sententia
rum di. 28. distinguit triplex bonum: quod ho-
mo potest operari. Primum moralis conditionis.
Secundum dispositionis. Tertium ordinationis.
Primum bonum est cum actus transit super mate-
riam debitam. non enim ordinatur ad finem ultimum
ad summum bonum ad beatitudinem: siue ad ip-
sum deum. sicut cum quis non propter deum: nec
ut preceptis eius obediat: sed tantum quia ratio
dicat: subuenit misero et indigenti: fideliter ser-
uata restituit. iusticiam inferioribus admini-
strat: et huiusmodi. videtur per hoc in libro. pol-
d. quod homo est animal politicum: quod indiget di-
uersarum operationum. ideo natura permittit
nos simul habitare ut alter alteri subueniat. et
ideo dicit. Pro. Soluari? homo aut deus aut
bestia. Ad talia bona potest liberum arbitrium
absque gratia exire cooperante sibi deo: sicut co-
operatur alijs creaturis. Nam sine primo age-
re nullum agens potest agere. Secundum bonum dicitur
dispositionis: et est illud quod fit per amorem dei
habet extra charitatem. quod quidem de congruo dispo-
nit ad finem ultimum: ut dicit in sequenti ser-
mone. In tale bonum non potest liberum ar-
bitrium absque munere gratie gratis dare per
quod illuminetur dirigatur et excitetur: ut ve-
lit aliquid facere: quod sit deo placitum.
Tertium bonum dicitur ordinationis. quod
scilicet ordinatur in finem et fit in charitate. et
in hoc non potest liberum arbitrium lapsus absque
auxilio gratie gratum facientis. Ex hac ergo di-
stinctione respondeo ad obiectionem contrari-
um: quod homo possit operari bonum mora-
le. sicut fecerunt gentiles et philosophi absque gratia dei
non tamen bonum meritorium: siue sit merito-
rium merito congrui. siue merito condigni.
Et sic etiam solvuntur rationes oppositae: quae
concludunt de bono morali non meritorio.

Secundo

gratia dei

in or. rep. 2
id est
statat

Secundo
ca liberali-
tiam ipsa
te aut er
do posset
super illu
pot ait. E
cia. ergo
re sua bon
largiedu
iusticia. si
cienibus
sercordia
facit quod
misericor
cum do qu
et fide pa
fugientes
ergo imp
se: quod im
faciens qu
necessari
pe est p
bile est im
implere
ipsum co
ad me et
cienus ju
tatem pri
ad illum
Solui b
me quod de
cu. a co
de necess
tas. Pro
qua aliquid
no esse. et
cessitas d
sic dicim
quod aliqua
esse est n
bibeat cu
facere ut
no dat ig
tionis et p
sed bene
tabuliter
omni vol
sicut sol in
lenti susce
in recta

Secundo nonnulli dubitant de gratia ipsa cir-
ca liberalitatem. utrum scilicet deus det gra-
tiam ipsam facienti quod est in se ex necessita-
te aut ex liberalitate. Et q. ex necessitate argue-
do posset ostendi sic. Primo q. Augustinus
super illud. 2. ad Thim. 2. Negare seipsum nō
pōt ait. Si sit iustus nō pōt negare suā iusti-
ciā. ergo cū sit bon⁹ et misericors nō pōt nega-
re suā bonitatē et misericordiam q. p. mor. ē ad
largiēdū de miā et bonitate. It. ad puniēdū de
iusticia. si ergo nō pōt suam iusticiā negare fa-
ciētib⁹ malum: multo magis nec suam mi-
sericordiam illis pui requirunt eam. Sed qui
facit quod in se est: requirit bonitatem eius et
misericordiā: ergo de necessitate dat illi. Se-
cundo q. Aug. sup. illud ad Rom. 5. iustificati
ex fide pacem habeamus ait. Deus recipit cō-
fugientes ad se. Alii in eo esset iniquitas:
ergo impossibile ē q. nō recipiat fugientes ad
se: q. impossibile est q. in eo sit iniquitas: sed
faciens quod in se est cōfugit ad ipsum: ergo
necesse est q. ipsum recipiat. Sed ipsam rea-
pe est p. iusticiam grē. ergo etc. Tertio ipossi-
bile ē futurū vnitatem mēari: sed necesse h.3
implere illud q. dicit: sed dicit q. p. uertenti ad
ipsum conuertat se. Zacharie. i. conuertimini
ad me et ego conuertar ad v. os. ergo cum sa-
ciens quod in se est conuertat ad ipsam veri-
tatem primam: necesse est q. deus conuertat
ad illum: sed hoc nō est nisi p. grām ergo etc.
Solutio h. q. d. in Alex. in tertio volumine su-
me q. deus dat grām suam sola liberalitate: et
cūm cōcludit ex his que dicta sunt p. dat illaz
de necessitate: dūtingenda est duplex neces-
sitas. Prima vocat coactionis et prohibitionis:
qua aliqua res cogitur vel prohibetur esse vel
nō esse. et h. nullo mō cadit in deo. Secunda ne-
cessitas d. immutabilitatis que deo conuenit: et
sic dicimus necesse ē deum esse immortale: nō
q. aliqua vis cogit eum esse immortale: et ne-
cesse est nō esse inuultum: non q. aliqua vis p.
hibeat eum esse inuultus. sed q. nūlla res pōt
facere vt nō sit immortalis: seu vt sit inuultus
nō dat igitur deus grām de necessitate coac-
tionis et prohibitionis: q. deus nō pōt cogi:
sed bene de necessitate immutabilitatis: q. imu-
tabiliter se habet diuina bonitas ad donū grē
omni volenti recipere faciendo quod in se est
sicut sol immutabiliter dat lūm suū omni vo-
lenti suscipere. s. dispositio ad hoc et se habet
ei in recta dispositione ad solē: que oīa redn-

cuntur ad illam affluentissimam liberalitatem
dei qui quanti ex se est creatur rationali coope-
ratur vt bona sit vt bene operetur: vt deniqz
salua fiat. Q. indeficiens pelagus charitatis di-
uine: que tanta est vt omnibus se offerat nemini
nem abiciat: nisi eam nolentē et respicientem.
Hinc Epiphanius in epistola ad donatum sic
suauissime loquitur. Profluens largit spū u-
nullis finibus premittitur nec ullis coercenab⁹
claustris: intra certa metarum spacia refrenat⁹
tur. manat iugit: erubescit affluenti nōstrū dñi
peccatū et pateat: quanti illic fidei capax as-
serimus: tantum inde gratie inundantis hau-
rimus. h. ille. Quam ergo excusationem ha-
bere poterunt qui bene operari nolunt: quan-
do deū sciunt ad se adiunandum parati. Q. h.
negari non potest: cum in p. p. p. sint tot scōz
exempla: qui carnem suam crucifixerunt cum
vitijs et concupiscentijs ieiunādo. orando. vi-
gilando. oberrando in solitudinibus et seroci-
simos cruciat⁹ et vsqz ad mortē ferendo. Ho-
mines fuerūt martyres boies p. seilicet. boies
et delicate v. gines q. seipsas nudā ac tyran-
nos oēs et dira tormenta superare potuerunt.
Eiusdem nature erāt cūis nos sumus. tamē
q. obtulerunt corda sua dñō: inuenerunt ad-
iutorūz abundāns grāe eius qua mediante
et assistente illis reliquerunt posteris tot virtū-
tum exempla. Q. vero dānabiles multorum
malicia q. suam fragilitatem accusant ex qua re-
cusant operari bonum: superaddentes q. de⁹
saluat quos vult siue aliqua eorum disposicio-
ne siue cōsensu. sed audiāt Aug. in libro de li-
ar. d. Qui fecit te sine te non saluabit te sine te
nec cōtraria sunt eiusdem verba que in eodez
libro scribit cum asserit. Virtutem deus in no-
bis sine nobis operatur. quia scdm Alex. de
ales. Q. nūc idēqz sensus continetur in omni-
bus. nam cum Aug. d. Deus operatur vir-
tutem etc. notat duo ad salutem hominis con-
currentia. Causam effectiuam que est ipsa gra-
tia dei: et causam susceptiuam seu dispositiuā
que est ipsa voluntas consentiens et non re-
pugnans. vnde verba Aug. sic exponuntur.
Virtutes deus in nobis consentientibus ope-
ratur sine nobis efficientibus. Id ipsum com-
pletur primum dictum. quod sic exponitur
Qui fecit te sine te efficienter. non saluabit te
sine te consentiente. 3. alij dubitant circa
in peccabilitatem: utrum ex presentia gratie
possit homo in hac vīa esse sine peccato. Et
scdm Aug.

q. d. 1.
7. 12.

vl
Epiphanius
grā p.
p. d.

uirtutis in bono.

fm Aug. in li. de pfectione iusticie. heretici
qdam arguebant. d. Aut deus vult nos esse si
ne peccato: aut cum pctō: nō vult q. simus cuz
pctō: q. hoc inconueniens est. ergo vult q. si
mus sine peccato: in pñti vita: ergo aut possu/
mus esse sine pctō: aut deus vellet aliquid qd nō
posset esse: quod est incōueniens magnum. Et
post multa recitata prefatus doctor Aug. fir/
miter. d. q. nullus in hac vita pōt esse sine pec/
cato veniali de cōi lege: et hoc pp fomicū pcti q
ē inclinās ad malū: et auertens a bono: pp qd
exclamat apls Ro. 7. dicēs. Qd nolo ma/
lum hoc ago. et iter. Video aliam legē in mē/
bris meis repugnātem legi mēis mee. ad di/
ctum vō hereticorū rīdet idē Aug. q. nō pōt
esse sine pctō mortali in vita ista p grām. pōt ēt
esse sine pctō in glia. Quātum vero ad pñtem
statū lz posset qd vitare peccata venialia in pti/
culari: et p aliquo īteruallo tps nō tñ in vni/
uersali nec omnī tēpore. ideo Jo. 1. cano. c. i.
īnat. Si dixerimus q. peccatū nō hēmus ipsi
nos seducimus et veritas in nobis nō ē. Et sa/
piēs puer. 10. Quis pōt dicere mūdū ē cor/
meū. Et Ro. 3. Est autē deus verax: oīs autē
hō mēdar. Et grego. in pastorali. Nemo ē q
ita viuat vt aliqtenus nō delinquat. Et i autē.
de monach. f. triēnij. Humana natura labi/
tur ad delicta. Sed ppter ea nō ē diffidēdū de
bonitate dei: q. venalia pctā charitatē n̄ exclu/
dūt: et grām ab aīa nō eiiciūt: neq. ianuā clau/
dūt regni celoz. De quoz q̄litate et cōditiōe in
tractatu de peccatis plen⁹ erim⁹ dicturi. nunc
vō satis esse dō q. deus bñdictus lītām grām
nobis confert: quātā sufficit ad pctā morta/
lia deponēdum et enitādum: quātā: et necessa/
ria est ad virtuosos actus exercēdos: ideo salu/
bz est cōsiliū vtileq. remediū et documen/
tum: vt per sepe inuocemus deum: eiq. men/
tem offeramus intentione recta.

Quod facile debet esse vnicuiq. operari bo/
nam propter indeficiens premium eterne vi/
te qd datur bene facientibus. **Capitulu. 3.**

Tertio ostēdo facile esse vnicuiq. ope/
rari bonum ppter premium eterna/
le. Promittit etenim oībus bñ ope/
rantibus pñmīum eterne vite: de quo qñq. in
tribus accidit dubitare. p in cōdignitate. 2°. in
difficultate. 3°. in superiorate. p̄ solet dubitari
in cōdignitate. Vtrum. s. aliquis possit de cō/
digno mereri vitam eternam. Et q. nō videt.
primo q. apls Ro. 8. ait. Non sunt cōdigne

passiones huius tēporis ad futuram gloriam
que reuelabitur in nobis. Et idem ad Titum
3. c. Nō ex operib⁹ iusticie que fecimus nos:
sed fm suam misericordiam saluos nos fecit
p lauacrū regenerationis et renouationis spi/
ritus sancti quaz effudit in nobis abunde per
Iesuz xpm saluatorez nr̄z: vt iustificati grā ipi/
us hīdes simus vite eterne. 2°. arguitur per
deū glo. Ro. 6. sup illo vbo. grā dei vita eter/
na: que sic īngt. Posset recte dicere. Supen/
dium iusticie: vita eterna: sed maluit dicē grā
dei vita eterna. vt itelligeremus deum in eter/
naz vitā p sua miseratione nos pducere non
meritis nr̄is. Et his vbis apparet q. hō nō
mereat ex cōdigno vitā eternā. q. illud qd ex
cōdigno qd meret nō est ex miseratione dei. 3°
obiicit: q. illud meritum videt esse cōdignum
qd equatur mercede. sed nullus pñtis vite ac/
tus pōt equari vite eterne: que cognationem
et desiderium nostrum excedit. Excedit etiam
charitatē vel dilectionem vie: ergo nō pōt ho/
mo mereri vitam eternam de cōdigno. **In**
oppositus adhuc posse dicī: q. illud qd reddīt
fm iustum iudiciū vī esse merces condigna.
Sed vita eterna reddīt a deo fm iustum iudi/
ciū. iuxta illud apli. 2. Timot. 4. In reliquo
reposita est mihi corona iusticie quam reddet
mihi dñs in illa die iustus iudex. Ergo vī q.
homo mereat vitā eternam ex cōdigno. Rñ/
deo ad istam. q. fm. Tho. in. et. q. vltima. q.
op⁹ meritoriorum hoīs dupl⁹ cōsiderari potest.
Vno modo fm q. procedit ex libero arbitrio.
Alio mō fm q. pcedit ex grā spūs sci. Si cōsi/
deret fm subīātiāz opis: et fm q. pcedit ex li/
bero arbitrio sic nō pōt esse cōdignitas pp ma/
ximā ineqlitatem: sed ē ibi cōgruitas pp quā/
dam eqlitatem pportionis. Videt. n. cōgruū
vt hōi operātī fm suā v̄tutem deus recōpen/
set fm excellētiam bonitatis sue. Si aut loqua/
mur de ope meritorio fm q. pcedit ex grā spi/
ritus sci sic ē meritorū vite eterne ex cōdigno
q. tunc valor meriti attendit fm v̄tutem spūs
sci mouētis nos in vitā eternā: fm illud Job.
4. Fiet in eo fons aque salētis in vitā eternā
Attēdit ēt pñmīum operis fm dignitatem grē p
quam hō cōsors fact⁹ diuine nature adoptatur
in filiū dei cui debet hīditas ex ipso iure adop/
tionis: fm illud apli Ro. 8. Si filij et heredes
Ad primam ergo auctoritatem apli dicēdum
q. loquitur de passionibus scōrum fm eoz sub/
stātiā. **Ad** auctoritatem et ad dictum glo.

De poto vultu
indri

respond
perueni
dei. Ad
Ad
quā in p
rie in ac
men arb
similiter
sanctus
dicitur p
Et sole
cultate.
operati
dono gl
iectionu
dico cu
das qui
tores in
P
omnia
nimus
perib
sto quā
lis diffi
gis mer
hac dici
Mudus
ficile: se
cultas a
seca ori
nere a
et come
cultas p
quis tal
euitare
nes de
operati
nymus
eur per
deas: v
vt tua b
retrius
xus. R
gere. S
fateor i
ctozie
diuine
sone ag
uare ca
ila qui
non au

respondeo q̄ intelligunt quantū ad primā cām
 perueniendi ad vitam eternā que est miseratio
 dei. Ad tertium autē nostrū est eam subsequens.
 Ad tertium dicendū q̄ gratia spiritus sancti
 quā in presenti habemus & si nō sit equalis glo
 rie in actu: est tamē equalis in virtute: sicut ē se
 men arborū in quo est virtus ad totā arbores
 similiter per gratiā inhabitat homines spiritus
 sanctus qui est sufficiens causa vite eterne vnde
 dicimur pignus hereditatis nostre. 2. Corin. 1.
 Et solet dubitari de premio vite eterne i diffi
 cultate. Vtrum qui cuz maiori difficultate ope
 ratatur bonum magis mereatur & ampliore
 dono glorie remuneretur a deo. Et omisiss ob
 iectionibus que pro vtraq; parte fieri possent
 dico cum doc. seraphico. Boni. in libello quo
 daz qui apologia pauperū aduersus calumnias
 tores intitulatur ab ipso: q̄ triplex ē difficultas
 Prima ex genere operis sicut difficilius est
 omnia vendere & pauperibus erogare quā mi
 nimuz aut minutū de suis bonis erogare pau
 peribus. Et difficilius est pati mores pro chri
 sto quā absq; ipsa quocunq; alios labores. Ta
 lis difficultas simpliciter auget meritū quia ma
 gis meretur qui maius operatur bonuz. Et de
 hac dicit Hiero. ad Exuperantium bec vba.
 Quiduz christū nudus sequere duraz grāde dif
 ficile: sed magna sunt premia. Secūda diffi
 cultas ad bene operandū ē ex circūstatiā extrin
 seca origines trabens: sicut difficilius est absti
 nere a cibis & ieiunare vbi multi sunt cōiuuētes
 & comedentes quā in solitudine. Et bec diffi
 cultas per accidens augz meritū: quādo scilicet
 quis tales occasiones abstinentiā retrahentes
 euitare nō potest. Sed si quis huius temptatio
 nes de linare nollat nō propterea q̄a difficili
 operatur bonū: magis mereret. Hinc Hiero
 nymus aduersus Vigilantiū: qui ei dicebat:
 cur pergis ad beremū respondit: vt te non vi
 deaz: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear:
 vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculus me
 retrahat & pulcherrima ad illicitos deducat āple
 rus. Respondebis bec nō est pugnare: sed fu
 gere. Sta in acie aduersarijs armatus abfiste
 fateor in becillitatez meā: nollo spe pugnare vi
 ctorie: ne perdā aliquādo victoriā: si fugerō gla
 dium euitauit. Tertia est difficultas ex vito p
 sone agentis proueniens: sicut difficilius ē ser
 uare castitatem ei qui diu libidini deseruiuit q̄
 illi qui cōtinēter vixit: & talis difficultas meritū
 non auget: quod Hieronym⁹ expresse testatur

In epistola ad Eustochiū ad quez sic scribit. So
 roz tua Blesilla etate maior sed propōsito mi
 nor. Septimo mense post acceptuz inarium vi
 duata est. O iselix humana cōditio & fatui ne
 scia: nā virginitatis coronaz & nuptiarūz perdi
 dit voluptatez: & q̄q; fm pudicitie gradum te
 neat quas illā existimas per momēta sustinere
 cruces spectantez quotidie in sorore quod in se
 videt amisisse: & cū difficilius experta careat vo
 luptate: minorē tamen cōtinētie habere merce
 dem. bec ille. Tercio dubitari solet circa bo
 nuz eterne vite in superioritate: an superius sit
 copiosius & affluentius bonū quibuscūq; tem
 poralibus bonis: & quia de illo diffusius tracta
 tū erimus loco suo: pro presenti sufficiat audi
 re sic dicentez Greg. in omelia. Si cōsidere
 mus fratres carissimi q̄ & quāta sunt que nobis
 promittunt in celis: vilescunt animo oia que ha
 bent in terris. Terrēna nāq; substantia supne
 felicitati cōparata: pondus est nō subsidū: tpa
 lis vita eterne vite cōparata: mors est pon⁹ di
 cenda q̄ vita. Ipse. n. quotidianus defectus
 corruptionis qd ē aliud q̄ quedā plurius mor
 tis. Que autē lingua dicere vel qs intellect⁹ ca
 pere sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gau
 dia: angeloz choris iteresse: cū beatissimis spi
 ritibus glorie cōditōis assistere: pñre dei vultū
 cernere: incircūscriptū lumē videre: nullo mor
 tis metu affici: incorruptionis ppetue munere
 letari. bec ille. Vre bonū desiderabile: bonū
 amabile: bonū quietū: bonū pfectū: bonū ab
 omni malo separatu: qd deus piissimus parat
 laborantib⁹ pro suo amore. V bonū indeficiēs
 bonū excedēs q̄cūq; tpaia cōmoda: q̄libet hui⁹
 seculi blandimenta: qd negligentes peccatores
 & miseri p momentanea hui⁹ tpiis breuissima
 prosperitate amittunt. Quid dici potest magis
 ingrati q̄ dei iugū refugere ad qd sequitur taz
 copiosa merces. V surdi. o stulti & tardi corde
 ad credendum: nō strobis difficile operari bo
 nū: nō vos terreat actus virtutum. Estote for
 tes estote cōstantes ad beneficiendu: et audite
 vocem benigni iesu clamantis in euangelio
 Math. 5. c. Merces vestra copiosa ē in celis
 Ad quā nos perducatur ipse filius dei qui cū pa
 tre & spiritu sancto viuicet regnat per eterna se
 cula seculor. Amen.

Feria secunda post dñicā in. 70. de qualita
 te cōditionib⁹ seu regula bonorū opex qb⁹ pec
 catores scientia quid eos oporteat facere ad pe
 nitentiam animantur. Sermo. 2.

Quanti sunt uo-

cati pauci vo electi: iterum ubi

supra. Existimant necessariū ēē his q volūt bñ facere scire q liter habeāt in bonis opib⁹ regulari: qm̄ dubia ⁊ pplexita-

tes que sup id possent oriri faciūt quādoq; igno-
rantes viā dñi ⁊ salutis pprie accepto pposito
bono deficere. Quare in p̄senti sermone de cō-
ditionib⁹ bonorū operū dicere statui vt sic null⁹
excusare se possit. d. nescire qd sibi esset agēdū
Declarabim⁹ itaq; q operari bene volentib⁹ ex-
pediat noscere vt ex h magis excite⁹ vnusq; se
ad op̄a virtutis amplectenda: quoniam ad illa vo-
cat deus peccatores q nisi nouerint illoz ordi-
nez: de electozū numero ēē minime p̄nt. Incir-
co ad tria cōsiderāda de bonozū operū necessua-
te ⁊ qualitate sermo est extendendus.

Primū dicitur extrinseca operatio.
Secundū exemplaris imitatio.
Tertiū charitativa informatio.

Quod ad bene operādū cū facultas adest ne-
cessarius est actus extrinsecus: nec sufficit intē-
tio sola. Capitulum. .i.

Primo cōsiderādū circa regulā necessa-
riaz bonorū operū dicit extrinseca opa-
tio. Pro cuius declaratione queritur.
Vtrū ad bene operādū necessarius sit act⁹ ex-
trinsecus. Evidet q nō: ⁊ q sola intētio bene
operādū sufficit ad salutē pbat p sanctorū dicta.
Inquit. n. Greg. in omel. Nūq; vacua ē ma-
nus a munere cū archa cordis repleta fuerit bo-
na voluntate. Et Ber. de h ait. Intētio sufficit
ad meritū: bona actio requirit ad exemplū. Et
glo. super illud ps. Dixi p̄fitebor aduersus me
votū pro opatione iudicē. Et Aug. 14. q. 5. c.
sic nō. deus interrogat eoz nō manū. Et Job.
Ariso. 22. q. 5. c. qui per iurare. deus nō ex epi-
bus indicat sed ex cogitationib⁹ ⁊ ex corde. Et
de pe. di. 1. c. si cui. §. sequenti. voluntas remu-
neratur nō opus. Et. 15. q. 6. c. si a sacerdotib⁹
Al agis inspector cordis est deus q̄ operis: et
voluntas pro facto reputat. sicut patet in. c. bo-
nū homicidū. in. c. omnis in. c. nūquid. in. c. noli.
in. c. homicidū. ⁊ in. c. si ppter ea. de pe. dis. 1.
His ⁊ similib⁹ auctoritatibus quidā inherētes
dicūt homini nō esse expediens vt laboret ⁊ act⁹
bus extrinsecis bonorū operū: sed sufficit habe-
re cor bonū ⁊ mentē bene dispositā. Sed in cō-

trariū induci possunt alia dicta sanctorū. Ait. n.
Jacob. 2. c. fides sine operib⁹ mortua est. Et
Ambro. in li. de offi. Nō satis est bene velle s;
enā bene facere: nec satis iterū bene facere nisi
id ex fonte bono p̄cedat: hoc est ex bona volūta-
te p̄ficiatur: que vba notant. 86. di. 1. c. nō sa-
tis. Et Paulus ad gal. 6. Dum temp⁹ habe-
mus optremur bonū. ⁊ Apoc. 22. inducūt de⁹
iuder omniū. d. Ecce venio cito ⁊ merces mea
mecū est dare vnicuiq; sūm opera sua. Et apoc.
14. dicit de bonis. Opera. n. illorum sequitur
illos. Et Math. 16. c. Reddere vnicuiq; sūm opa
sua. Ex q̄s omnib⁹ colligit q astringunt oēs
salutē volentes acquirere nō solū ad bene volē-
dū in intrinsecus: s; etiā ad bene operādū extrin-
secus. Insup p̄sens euāgelii explicat manife-
ste q operari tantū domin⁹ mercedē tribuen-
das designat. Pro huius q̄stionis solutiōe: no-
tanda est sententia. d. Boni. di. 40. secūdi. vbi
ait. q volens operari bonū aut pōt i act⁹ extrin-
secū: aut nō pōt. Si nō pōt: volūtas reputatur
p̄efactor: ⁊ intentio bona sufficit ad eius meri-
tū: q vt dicit. ff. de re. iu. l. ipossibiliū. Ad im-
possibile nemo tenet: ⁊ hoc attestat Grego.
in omel. supra Math. Estimatio nē regnū dei
nō hz: tantū valet q̄tū habes: q̄tum potes. Si
vero qs dicit se velle operari bonū ⁊ potens il-
lud nō operat⁹ credens p̄ficere decipit seipsum
qz talis voluntas semiplena est ⁊ pigra: nec ra-
tionē vultis hz nisi ducat ad op⁹. Quorū sunt
tali errore delusi: qui cū admonent vt bene fa-
ciant rīdere solent: sufficit nobis intentio no-
stra: sicut dicit vsurarius volens vsuras resti-
tuere ⁊ nō restituens: sufficit mihi intentio mea
scio q bonā habeo voluntates: ⁊ tamē illā non
exequit in re. Sic faciunt adulteri: sic fornicato-
res: sic alij peccatores quaz plurimi. Misera-
biles errore quo fit vt insensati ⁊ stupidi suas in-
firmitates sanare nō curant.

Ad volentes bñ operari debent sequi xp̄m in
generalī. s. quo ad observatiā diuinorū p̄cepto-
rū ex debito: ⁊ filioz de p̄filiō.

Capitulum secundum.

Secundū cōsiderādū circa regulāz ne-
cessariā ⁊ qualitatē bonorū operū dicit
exemplaris imitatio. Vbi dubiū meri-
to declarādū occurrit. Vtrū. s. necessariū sit vo-
lenti bene facere sequi christū in operib⁹ bonis
ea faciendo q ipse fecit. Et pro vna parte pbo
q sic p dicta sanctorū. Inquit enīz Pet⁹. 1. c.
2. Xps passus ē pro nobis vobis relinquens
exemplū

Exemplū
can. 2. c.
modo ille
gusti. in l.
vncionis
⁊ nome
minime
stigia xpi
rant ad
re. Et in.
xpo chust
vncionis
cuius nom
ipse diceba
ambulat in
Job. 13. d.
dus ego se
tates p̄dic
necessitate
xps fuerit
virginitat
per nodes
miant: xps
ciamenta d
in cruce vic
bus derelict
inter manu
omnes alij
esse nō p̄nt
totus mun
fo: qz nec ip
calumnia fi
nis coronat
lus primus
cruce iter d
felle ⁊ acet
seuntibus.
in suis ope
nō sunt bea
hanc partē
⁊ intelligan
sumus q n
icium: neq;
guo sic. V
rūz pōt qu
li cōmunic
anime xpi.
qz illud imp
difficultatis
gi ⁊ pauper
plices actus

Exemplū vt sequamini vestigia ei. Et Job. 1. cane. 2. c. Qui dicit se in christū credere d3 quo modo ille ambulauit: et ipse ambulare. Et Aug. gusti. in lib. de doctrina xpiana. Et sacramēto vntionis xpianorū omniū vocabulū descendit et nomē: qđ nomē ille frustra sortitur qui xpm minime imitatur. Et Greg. in omel. Qui vestigia xpi dedignantur sequi qua temeritate sperant ad eius claritatis gaudia cōtucenda puenire. Et in. c. cū venisset. extra. de sacra vnxi. Al xpo christiani dicuntur: iāq; vnti deriuant ab vnto vt oēs currant in odore vnguentorū illi? cuius nomē oleus ē effusus. Et Jobis. 8. xps ipse dicebat. Ego suz lux mūdi: q sequit me nō ambulat in tenebris: sed habebit lumē vite. Et Job. 13. Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita et vos faciatis. Ergo p auctori- tates p̄dictas pcludere possum? homines de necessitate teneri ad seruāda opera xpi: et sic cū xps fuerit pauper et multi sint diuites: christus virginitatē seruauerit multi sint cōiugati: xps per noctes orauerit: multi in suis lectulis dor- miant: xps sine calciamentis incesse- rit: multi calciamenta deserant: xps passus fuerit et mortu? in cruce violenta morte atq; terribili: ab omni- bus derelict?: multi moriantur morte naturaliter inter manus et amplexus carorū. Ergo tales et omnes alij qvū suā aliter ducunt q; xps salui esse nō pnt. Et ex psequēti sequeretur q; dānabit totus mundus: et q; nec sancti essent in paradiso: q; nec ipsi fecerunt q; fecit xps. Non fuit ad calumniā flagellatus Paulus vt xps. Nō spi- nis coronatus Petrus. Nō clauis cōfixus paulus primus heremita. Nō nudus pendens in cruce iter duos latrones magn? Antoni?. Nō felle et aceto potatus Hiero. Nō derisus a trāseuntibus Aug. Igit cū ipsi et alij aliū modū in suis operib; aliāq; regulas tenuerint q; xps nō sunt beatitudinem assecuti si auctoritates ad hanc partē inducte aliter sanius nō exponantur et intelligantur. Pro altera parte arguere possumus q; nō sit necessariū ad salutē sequi xpm iesum: neq; teneamur opera eius facere. Et arguo sic. Vnusq;q; tantū operari bonū merito: ruz pōt quantū comunicat ei gratia. Sed nol- li comunicat tāta gratia quāta comunicata fuit anime xpi. Ergo nullus tenet imitari christū q; illud impossibīle esset. Ad solutionē huius difficultatis induco dominū Bon. d. in apolo- gia pauper: q; n chri. sto contingit reperire it- plices actus.

Primi respiciunt dignitatē excellētie. Secūdi cōdescensionē misericordie. Tertiū informatiōē vite perfectē. Primi act? respiciūt dignitatē excellētie: vt illi in qb? apparet sua potētia: sic opa miraculo a vī sapientia: sicut reuelano secretorū cordis vel se- ueritas iudicij: sicut eiicere vendentes et emē- tes de templo: dura increpatione arguere pon- tifices: vel auctoritas officij: sicut sacramētū cō- ficere et manus imponere ac relaxare peccata: q; omnia christo cōueniunt: q; ipse erat deus om- nipotens: erat homo: et ex gratia vñionis om- nia sciens: erat iudex et erat sacerdos. In huius modi operib; velle sequi christū satū esset et te- merariū: nisi ab ipso quis vel ab aliquo a chri- sto auctoritatē habente ad talia crequēda foret deputatus. Vnde si qs diceret: volo miracula facere: q; sic christus fecit: presumptuosus cen- sendus esset nisi ab ipso iesu christo potestates hanc accepisset: sicut apostoli: de qbus dicitur Math. 20. Conuocatis Iesus. 12. discipulis suis dedit illis potestatem spiritūz imundorū vt eiicerent eos et currarent omnē languorem et omnē infirmitatē. Similiter nō liceret alicui re- uelare secreta cordiū et futura cōtingentia q; ne- sciret: q; et si christus id egit sciebat illa. Nec re- cte faceret si quis cōficere veller sacramētū q; et christus id egit: nisi ad hoc ordinatus eēt vel a christo sicut apostoli vel ab alijs quos christ? designauit et deputauit. Vnde vt breuiter dicā christus nō est sequendus in operibus excellen- tie et dignitatis nisi put est tactum. Secūdi actus in christo respiciunt cōdescensionē mise- ricordie: vt nupti s interesse inter homines fa- miliariter cōuersari in domo pharisei: Magda- lenę et Marthe marthe publicani et Zachai pu- blicanorū principis comedere et bibere ciba- ria et pocula cōmunia q; sibi dabant: tunicā in- cōsūtīlē nō hispidā rudēq; deferre et huiusmo- di q; omnia facere voluit nō vt sensualitati peret cuius in eo nulla cōtradictio inueniebatur non vt voluptati deseruiret corpusq; suū nutrirēt in de- litijs q; pro nobis omnibus pati venerat: sed vt in talibus exemplis cōdescenderet imperfectis. Quoniam si omnes actus eius q; ad apparē- tias extinscent perfecti facile potuissent benedici asserere passim et indistincte ad pfectionis ope- ra oēs teneri: si q; dānassent ne pinguē; dānassent ciuilem vīā: dānassent ipales dignitates: dānas- sent artificū officia: dānassent possidētes diui- tias: dānassent deniq; oēs q; pfectionis vitam

nō obseruauerunt. Verūtamē aduertendū est q̄
 licet actus ip̄fectionis q̄ fūere in xp̄o viderent
 imperfecti q̄tū ad appetitū: erāt tamen p̄fecti
 perfectionis actus q̄tū ad existentia qm̄ sicut
 bonū dicit tripliciter: et malū tripliciter: et p̄fectus
 tripliciter: ita et ip̄fectus dicit tripliciter. **P**rimo
 bonū dicit tripliciter: q̄z ē bonū ex genere: sicut
 actus transiens sup̄ debitā mām: vt ire ad eccle
 siam ieiunare orare: et similia. **E**st bonū ex cir
 cūstantia sicut actus circūstātis debitis infor
 matus: vt occidere hominē q̄z lex ita iubet. **E**st
 et bonū fm̄ se: q̄d nullo modo pōt fieri male: sic
 diligere deū ex charitate. **S**ecūdo malū dicit
 tripliciter. **P**rimo est aliqd malū ex genere vt
 actus transiens sup̄ materiā indebitā: vt occide
 re hominem. **E**st et malū ex circūstantia: sicut
 dare elemosynā diuiti: pauperib⁹ fame perire p
 missis et ieiunare per inanē gloriā. **E**st etiā ma
 lū fm̄ se: q̄d nullo modo potest fieri bene: sicut
 odire deū et de facto mortaliter peccare. **T**er
 tio p̄fectū dicit tripliciter. **E**st enim quoddā p̄fe
 ctum ex genere: vt actus difficilis et excellens:
 sicut omnia relinquere et religionē intrare. **E**st
 quoddā p̄fectū ex circūstātia sicut est actus debi
 tis circūstātis p̄fectionibus informatus: sicut fu
 gere mortē nō ex infirmitate et timore sed pro
 meliori bono siue quantū ad deū: siue quantū ad
 proximū. **E**st quoddā p̄fectū f̄z se: sicut inter
 blanditias et vana p̄missa acerbitateq̄z penarū
 forti et leto animo mortē subire p̄ xp̄o. **Q**uar
 to ip̄fectū dicit tripliciter. **E**st quoddā ip̄fectus
 ex genere: vt ē actus facilis ad quē humana in
 firmitas cōiter inclināt: vt possidere pecunias:
 habere vxorē fm̄ suū statū: vti vestib⁹ delicatis
 et similia. **E**st quoddā ip̄fectus ex circūstantia:
 sicut dimittere vestē illā violentē accipientū pp̄
 fugā maioris iniurie. **E**st et quoddā ip̄fectus f̄z
 se q̄d nullo modo pōt stare cū euāgelica p̄fectio
 ne: sicut fugere paupertatē. **B**onū ergo fm̄ se
 nullo mō pōt esse malū et ecōuerso: neq̄ p̄fectus
 fm̄ se pōt esse ip̄fectus et ecōuerso. **S**ed bñ bo
 nū ex genere pōt ēē malū ex circūstātia: sicut si
 aliquis iret ad ecclesiā vel faceret elemosynā vt
 placeret hominib⁹ et nō deo. **E**t malū ex genere
 pōt esse bonū ex circūstātia: sicut si iudex malefi
 cos iuxta legū sanctiones occideret. **I**ta etiā p̄fe
 ctus ex genere pōt esse ip̄fectus ex circūstātia: sic
 intrare religionē causa alicuius cōmodi tp̄alis
 cōsequendi. **I**mperfectū adhuc ex genere pōt p̄
 fectū fieri ex circūstātia: sicut facere aliqd op⁹ ad
 debitū finē charitatis ordinatū: ex radice itine

charitatis p̄cedens: sicut declinare mortē nō p̄
 pter timorē sed propter maius bonū et magis
 necessarium: quē ad modū **P**aulus fecit quādo
 euitauit etiā fugiens furore iudeorū et a fratrib⁹
 per murū submissus fuit in sporta: bñ mō xp̄us
 benedictus oia p̄fectissime fecit: et omnes actus
 illius i qbus apparet aliqua ip̄fectio p̄fectissimi
 erāt ex circūstātia charitatis sue. **Q**uo fit vt ma
 ioris p̄fectionis fuerit in ipso cib⁹ et potus q̄z in
 Joāne baptista illoz agstinētia: maioris p̄fe
 ctionis in eo cōuersatio cū hominib⁹ q̄z solitu
 do Joānis in beremo: quoniā hec et similia p
 ueniebant ex fonte sue ardentissime charitatis:
 nā sicut humanā assumendo naturā in nostris
 quidē factus est humilis sed in pp̄iis remāsit
 excelsus: sic ex summe charitatis dignatione ad
 actus quosdā nostre imbecillitati et ip̄fectioni cō
 formes dep̄rimū: et a summe p̄fectionis rectitudo
 ne nō curzat: et ideo talia opera in ipso p̄fecta
 fuerunt: neq̄ acceptanda est sentētia falsā illoz
 q̄ dicunt q̄ p̄fectio et ip̄fectio differunt sicut duo
 cōtraria: vt rectitudo et distortio: iusticia et p̄ctū
 gloria et ignominia: vita et mors: f̄z bene verū
 est q̄ magis differunt sicut magis bonū et mi
 nus bonū: magis meritorū: et minus merito
 riu: ideo nullo modo valet cōsequētia: **V**gini
 tas est cōmēdabilis: ergo matrimoniū vitupa
 bile. **V**irginitas est bona: ergo matrimoniū ē
 malū: q̄z hec duo nō differunt sicut bonū et ma
 lū: f̄z sicut bonū et melius: ideo **A**ug. in lib. de
 bono cōingali ait: bonū erat q̄d **M**adiba facie
 bat occupata circa ministeriū sanctorū: f̄z meli⁹
 q̄d **M**aria ei⁹ soror. **B**onū **S**usanne in cōiu
 gali castitate laudam⁹: sed tamē ei bonūz vidue
Anne ac multo magis **M**arie **V**ginis antepo
 nimus. **B**onūz erat q̄d faciebant qui de substā
 tia sua xp̄o et eius discipulis ministrabant: sed
 melius faciebāt qui omnē substantiam dimiser
 unt vt xp̄m expeditius sequerentur. hec ille.
Tertij actus in xp̄o respiciunt informationē vi
 te p̄fecte: sicut **V**ginitatē et paupertatē extremā
 seruare: et similia. **I**n his operib⁹ nō tenemur
 christū sequi: nisi vel inq̄tū volumus: sicut si vo
 lo nos astringerem⁹ ad obseruantia diuinorū
 cōsiliōz: vel in casu quo extrema necessitas ex
 postularēt: velut si aliquis mortē p̄teretur vt
 nō negaret christū. **I**ccirco mali iudices sunt
 qui ex operibus p̄fectionis in christo aut sāctis
 eius consideratis: eos lacerant in quibus talia
 opera non relucēt. **S**i enim vident sacerdo
 tem aut clericū vestes sibi conuenientes se
 rentem

rentem prius susurrantes illum redargunt
et dicunt non sic fecit xps. Si videt platun fm
sui gradus dignitate honorata familia associa-
tum prius asseruit. non fecit sic xps nec pe-
trus. Si videt religiosum appositum sibi ciba-
ria: qmz delicata: nec sive regule aut statu-
tor suoz phibitione comedere seu vestimenta
sibi concessa hntem: aut equare iteruente legiti-
ma ca statim clamant. Non sic fecit Dñicus. non
Bñdix: non deniqz ipse f rāciscus. Repu-
tat ex his malos et dānādos platos clericos:
religiosos: tpales dños: ciues: nobiles: et arti-
fices oēs q non faciūt q ipse fecit et sci. Q rudes
intellect. o arida igenia. o temerariū dānabile
qz iudiciū qd diui Hieronymi vbi cōfundi-
tur. Ingt. n. ipe ad demetri. v. scribēs. Pro
hibent mala: pēpūnt bona: cōcedunt media
suadent pfecta: In duobz primis oē pctū cō-
dudat. reliqz vō in nra pēstia sūt pāte: vt aut
vtamur cōcessis ac licitis. aut ob mai⁹ pmiuz
ea q nobis pmissa sunt respūam⁹. h ille. Dicē-
dum igit q tenemur seq rōm i generali nō in
pctulari. i. vt bñ faciam⁹ suantes mādāta dei
qd ipse docuit qn adolescētulō eū interrogāt et
dicēt. magister bone qd boni faciā vt habeam
vītā eternā. Rñdit. Si vis ad vītā ingredi ser-
ua mādāta. ideo in qlibet statu volentes suare
dei mādāta poterūt obtinere vītā eternā. Hoc
dico de regib⁹. h de principib⁹. h de militib⁹
hoc de mercatorib⁹. hoc de religiosis. hoc de
secularib⁹. hoc de vgnib⁹. hoc de cōiugatis
hoc de omnib⁹ deniqz mūdi hominib⁹.

Quod semp hō debet bñ facere etiam si sit
extra charitatem: et de vilitatib⁹ bonoz que
sunt in peccato mortali. **Capitulum. 3.**

Uertū cōsiderādā circa regulā neces-
sariā et qūitatē bonoz opum vī cha-
ritatiua informatio. Solēt. n. qdaz
trepidare et in scīis nō cōfidētē: qz
faciles se cognoscūt ad ruēdū in peccata: ne bñ
faciēdo laborē et tps amittāt. Pro qb⁹ in hac
vltima pte disputādū ē. Vt bona facta i mor-
tali peccato sint alicui⁹ valoris. Et argui pos-
set q nō. p ex vbo Greg. i omē. Nec hz ali-
qd viriditatis ramus boni opis si nō māserit
i radice charitatis. Scdo qz Apłs ait. 2. Cor.
13. Si linguis hoīum loquar et angeloz cha-
ritatē aut nō habē: fact⁹ sum velut es sonans
aut cīnbalū tinniēs. Et si habuero pphetiā et
et nouerim mīsteria oīa et oēm sciam: et si ha-
buero oēm fidē ita vt mōtes et asserrā: charita-

tē aut nō habuēto nihil suz. Et si distribuero
cibos pauperū oēs facultates meas: et si tradi-
dero corp⁹ meū ita vt ardeā: charitatē aut nō
habuēto nihil mibi pdest. Et ad idē ē tex. i. q. i.
ē. vide. et in. c. teneam⁹. et ē trūvfitatūqz dñi
Q pa in pctō mortali scā est ad nihil eē pñcia
Sz in opp⁹ ē auctoritas Aug. in li. 8 li. arb.
d. Nullū malū ipunitū nullū bonū tremune-
rati. Pro hui⁹ dubij declaratione tria sūt vi-
dēda. Prīmū qz diu dī qz extra charitatē eē
in statu pcti. Scdm qd ē bonū in charitate fa-
ctū eē meritorū vite eterne. Tertiū an illi qui
sūt i statu pcti adhorrēdi sint vt bñ faciā. Pri-
mū vidēduz qz diu dicat qz esse in statu pcti et
ē charitatē. Et in h nō pauci solēt graui er-
rare tenētes q post pctū mortale cōmissum
vsqz ad cōfessionē sequētē semp hō pctō sit et
charitatē. Sz ego dico q post pctū mortale et
qz ad cōfessionē sequētē hō ē in statu pcti: ua q
si vn⁹ nūc peccet et hinc ad vnā horam vel ad
vnā diē vel ad vnū annū vel ad plures nō cō-
terat qz diu nō cōterit semp ē et grām et chari-
tatē: et bona p eū scā i pctō fieri dicunt. Si qz
vō post mortale cōmissum statim aut paululū
p⁹ eēt cōtū et a cōfessionē vsqz ad cōfessionē se-
quētē vel vsqz ad aliqz aliud pctū mortale p
eū nouiter ppetratū bona aliqz faceret illa essēt
scā in charitate. Qualiter aut p cōfessionē aia
iustificet: et qre cōfessio vltra illā sit necessaria
plen⁹ dicet in sequētib⁹. Scdm vidēduz est
qd ē bonū in charitate scm eē meritorū eterne
vite: et dico q cū in beatitudine scōz det gñus
qz nō oēs eqūiter illā pēpūnt: quāto plura qz i
charitate opat bona tāto plures illi beatitudi-
nis gñus meret: vtpota si aliqs opat decēz in
bona charitate: possibile ē ipm in beatitudine
sublimari ad eqūitatē angeloz. Si idē supad-
deret alia decē bona posset eqri glie archāge-
loz: et quāto magis in bono pficeret: et bonis
bona adderet: tāto alt⁹ cōscenderet ad altiores
beatitudinis statū. De illo ergo q in pctō mor-
tali opat bonū dico q nihil meret de cōdigno
qz ad meritū vite eterne sū posito q aliqs i
statu pcti opat esset tot bōa quot oēs scī simul.
si ad pñiam rediēs pp illa moriat in statu salu-
tis: nihilomin⁹ ex opib⁹ illis nullū gñū bñtudi-
nis obtinebit. et h in statu pcti fecerit illa bona
q fecerūt illi q meruerūt eē cū angelis: aut illi
q meruerūt eē cū archāgelis: aut illi q merue-
rūt eē cū vñtib⁹ dñationib⁹ principib⁹ pñ-
abus thronis cherubin et seraphim: tam n pp

grāda
no qñt
pēpūnt

Solutio

Ma talis nō merēbit esse ēt in ifimo angelozū
loco ⁊ ordine: Et hoc mō bonū in pctō mortu
li scū dī nībil ēē: nībilq; pdesse. s. quo ad me
ritū eterne vite. Tercū vidēdū an illi q sūt
i statu pcti mortalis monēdi sint ⁊ adhortādi
vt bñ operent ⁊ bñ faciāt. Et dico q sic dūmo
do operent bona aio ⁊ itēione honorādi deū
eiq; ac ei⁹ ecclie obediēdi: qz talia bona semp
vilia sūt sempq; fructuosa: nec patit de⁹ libe
ralissimus inanē esse laborē quozūcūq; opan
tū bñ: qnimo vt patet in fōmone pcedēti. c. 2.
Ipe ē q obstinatos ⁊ duos sua grā grīs da
ta monet vt velint ⁊ operent bonū. A deo ē a
deo o pctōres neqssimi. Si qñ vobis firmatū
bus mētem in aliquo vfo delictō: de quo cinē
dari nō vultis veniat in corde vt faciatis ali
qđ bonū: vt ieiunetis: vt orctis: vt visitetis ec
clesias: vt elemosinas pauperib⁹ erogetis: ⁊
filia. Audite vocē dei ⁊ facite q imittit in aio
vfo. nō laborabitis ēt i pctō bñ faciēdo absq;
mercede. Et vt id clari⁹ videat oibus assigna
bo nouē vtilitates q pueniūt ex bono facto in
mortali pctō: q ponunt ab Alex. de ales. i. 4.
volumine sume. Prima dī delectationis. se
cūda satisfactōis. tertia diminutionis. qzta aug
mētationis. gnta liberationis. sexta dispositio
nis. septima cōtinuationis. octaua alleviatio
nis. 9. glificationis. Prima vtilitas q pue
nit ex bono scō in peccato mortali dī delecta
tionis. Valet nāq; tale bonū ad delectationē
⁊ iocūditatē mētis. Pinc Alex. ait in. 4. etbi.
Nullus ē q nō gaudeat dōis opationib⁹. Et
in. 2. rectb. Bñ facere ⁊ bñ pati delectabilissi
mū ē fm naturā. Et. 9. etbi. Boni opatio flu
diōsa delectabis ē fm seipam. Et Tulle⁹ in li.
de scne. tute. Lōcia bñ actē vite multozūq; bñ
factoz recordatō iocūdissima ē. Scda vtilitas
puenit ex bono qđ sit in pctō mortali dī sa
tisfactio. p illud qđ satisfit pceptas dei ⁊ ecclie
⁊ iobediēte pctm vitat. nā si qs in pctō morta
li existēs tenei offm diuinū dicere si illud omit
tit mortali peccat. si vō illud pfoluit satisfacit
pcepto. Sicut ēt si laic⁹ obligat dieb⁹ festinis
audire missaz lz in pctō sit si illaz ex cōtemptu
omitat aliud pctm mortale iocūdit. si vō audi
at pceptum iplent: ⁊ sic de reliq; ē dicendum
Tertia vtilitas dī diminutio. Valet bonū in
pctō mortali factū ad diminutionē tpalis pene
Adherēt siqdem pctōres qñq; nō solum pu
niri eternaliter sed tpaliter flagellari. Sed pp
bona que faciūt de⁹ tpalis pene mitigat seucri

tatē: qđ putamus esse sodomitas. vsurarios. ⁊
sacrilegos. homicidas. piuros. blasphemos. ⁊
sceleratissimos hoies quos nisi seruarēt bona
que faciūt exterminare de terra potētissim⁹ de⁹
sed eos suffert: eos tollerat: eisq; q mala in p
sentū vita mererent suspēdit: iō quāto magis
qs volūtātē suā sentit ad pñiam min⁹ disposi
tā: tāto magis conari d; facere aliqđ bonū: vt
sic saltē vitare possit tribula iudicia di. i. Quar
ta vtilitas dī augmētationis. A dāget siqde
de⁹ his q in pctō mortali aliq; sua pcepta suare
cōtēdūt tpalia bona qbus dat salubre aerē. fer
riles agros. armēta fecūda. vberes fruct⁹. letā
familiā. amicorū copā. sanitatis leticiā. hono
ris excellētiā. ⁊ alia. filia. Propterea dīc de⁹
pctōrib⁹ oib⁹ illud Esa. 1. Si volueritis. s. ad
huc in pctō exites bñ facere ⁊ audieritis me
bona terre comedetis. Quia vtilitas dī libe
rationis. A liberat pfecto bonū a pctōrib⁹ ope
ratū a pctē diabólica. qto. n. qs magis abū
dat pctis: tāto maiorē auctoritatē sumit diabo
lus dī: ⁊ fm multitudinē pctōz: ita iusto dei
iudicio pmitit vixare ⁊ molestare malos aiaz
⁊ corp⁹ simul qñq; ledēdo: sed cū iter tot pctā
iterferit aliqđ op⁹ bonū pssimus de⁹ restrin
git audaciā ei⁹: hīq; magna ē opis bonivis ēt
in pctōrib⁹: vt nō solū diabolo resistē: sed illū
vincē valeat ⁊ expugnare. Est de h exēplum
Breg. in dial. li. de indeo illo non baptizato
q nocturno tpe existēs sub quodā amictecto ⁊
in hēmosito idolis cōsecrato signo crucis tm
cōmuni⁹: demones oēs q ibidē cōuenerāt ter
ruit atq; fugauit: cui demones ipi pp signum
crucis tm nullam molestiā inferre potuerūt.
Sexta vtilitas dī dispositio. Valet adhuc bo
nū factū a pctōrib⁹ vt magis dispositi sint ad
suscipiēdā grām dei vocātis ⁊ eos illustrātis
ad pñiam. vñ de eo q nō ē parat⁹ pctā dimittē
Breg. ait da pe. di. 5. m. c. falsas. Nec tm de
spet ⁊ iterū qd potērit boni facē hortamur
vt faciāt: vt oipotēs de⁹ cor illi⁹ illustret ad pe
nitētiā. Pinc alex. in. 4. volumine sume cō
sulit his q nō sūt pati sua pctā relinqre vt semel
in anno fm ecclie statutū sacerdoti se repñent
eiq; dicāt: ora p me ad deū pf: qz tale pctm ba
beo qđ dimittē nō ppono. Et h inq; ipe possi
bile cēt vt q credebatur ppositū malū mutare nō
posse: tāta a deo assequat grām vt mutet in al
ter⁹ vix ⁊ d nō cōtrito fiat cōtrit⁹. Sic ⁊ Ric. i
4. di. 2. cū qrit an valeat exñtib⁹ i mortali indulgē
tie sacre ⁊ relaxatōes qs facit ecclia. mīdū q q

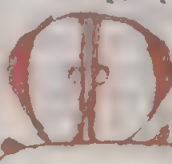
uis nō p
⁊ ex col
cōscian
idulge
ali pct
illa med
pctōz p
deatim
exēplū ro
17. annis
vt uret
duz crucē
sua desiste
cū alijs op
corp⁹ pñi
terq; tēā
sa: passa
pctā dehe
redat: ill
mabat. cl
cau muni
curre ⁊ tu
cc iā tertio
crucē filij
rūter vt m
o fōs picta
vocē de cel
salua eris.
acceffir: ac
lachrymis
ce foras p
bilis tot nū
emēdos su
Jordanē p
tiom ⁊ deu
cōspira. Al
dei: ita q
alijs annis
ciba celest
pcurrēt sp
cau: bñdic
uelant: pos
mis die ad
serret: ubiq;
a Jordanis
fit iohanna
⁊ ipa die pa
venit: ⁊ se
dib⁹ amōul
tissime coio
cū vā recell

uis nō possit fieri remissio pene manēte culpa
 et ex cōsequēti existēs in mortali indulgētiā nō
 cōsequant: tñ si faciūt illud qd cōtinet i forma
 indulgētie prudēter faciūt: qz bona scā in mor
 tali pctō pctōre de cōgruo disponūt ad pñiam
 et illa mediātē ad susceptiōez grē et remissiois
 pctōz p diuinā misericordiā. h. Ric. Et qd ipse
 doctissime loquitur. marie egyptiace peccatricis
 exēplū roborat et cōfirmat q ex alexādria vbi
 17. annis libidini publice deservierat discessit
 ut iret Hierosolymā cū his q ibāt ad adoran
 dūz crucē: xpi nō eo pposito ut a turpitudine
 sua desisteret: s; tñ ut modicū illud bonū ipsa
 cū alijs oparet. In itinē navigādo nautis suū
 corp⁹ psumit. cū tādē hierosolymā advenisset
 terqz tētās ingredi tēplū et tādē ineretrix repul
 sa: passa a dño tacta se conuertit ad lachrymas
 pctā deslere cepit q iā cognoscebat illa abhor
 rebat: illa detestabāt: illa apli⁹ nō pleg confir
 mabat. clamabat ad dñm. Misere mei qz pec
 cavi nimis. clamabat ad vginē mrem. Huc
 curre et tu mihi clemētissima genitrix dei. Ec
 ce iā tertio ingredi volui eccliam: ut adorarem
 crucē filij tui in q pēpēdū p me peccatrice: et vi
 riliter ut meretrix cecita suz. Succurre tu mihi
 o fōs pietatis. o misericordie speculū. et audiuit
 vocē de celo dicēte sibi. Si trāsieris iordanez
 salva eris. Quia voce cōfortata itez ad eccliaz
 accessit: ac eā libē itrauit absqz pñictiōe: et cūz
 lachrymis et cōpñctiōe cordis deosculata cru
 ce foras pēdit: affuitqz illi psona qdaz venera
 bilis tot nūmos illi afferēs quot ad tres panes
 emēdos sufficere potuere. Quib⁹ pñtis trans
 Jorданē pctijt. ibi. 17. annis ofoni cōtēpla
 tioni et deuotioni iustēs: tres tñ illos panes
 cōsūpsit. Multiplicabant siqdem ex miraculo
 dei: ita q toto illo tpe illaz cibariūt. Ibi ēt. 17.
 alijs annis supuixit sine cibo et potu grā dei et
 cibo celesti recreata. Ibi abbatē zosimā deſta
 pcurrētē spū. pphetico nouit: noie. pprio cū vo
 cauit: bñdictionē ab eo pctijt: et vitā suā illi re
 uclauit: postulauitqz ut scō dñice resurrectio
 nis die ad ripā Jordanis scissimū facim dñi
 ferret: ibiqz illi expectaret. Distabat locus ille
 a Jordanis flumīe p dictas triginta. Reces
 sit zosimas secitqz q Maria humili peticat.
 et ipa die pasce stās in ripa Jordanis vidit eā
 veniētē: et scō crucis signo sup aquā stecis pe
 dib⁹ ambulātē. Et cū puenisset ad cū reuerē
 tissime coione suscepta p eādē viā redijt ad lo
 cū vū recesserat. Eadē. n. die p angelos dpor

tata fuit p oēm spaciū illud quo distabat locus
 ad quē redijt a Jordane. Sequenti vō anno
 ad locū illū zosimas pñcit: viditqz i terra Ma
 riā iacētē corpusqz ei⁹ exanime. ad caput vtro
 scripturā quādam dicēte. Sepeli zosima Ma
 rie corpusculū q die pasce q a te facim venera
 bile suscepit migravit ad dñm itelleritqz q nō
 nisi angeli portauerāt eam qñ per. 30. dictas
 vna die iter pñcit. Et cū de sepultura ei⁹ solli
 citus zosimas cogitaret. nec haberet modum
 effodiēdi terrā vidit leonē ferocissimum ad se
 gradiētē q fortiter cepit fodē sepultureqz lo
 cū cōueniētissime sparaui. In q recōdat⁹ co
 pore scē: leo viā suā tenuit: et zosimas ad suam
 celā redijt in dño consolatus. O admirabilis
 bonitas prīs nostri dei q non respicit peccata
 hoīum cū redcūt ad pñiam: nō negligit et pec
 catores ad pñiaz illustrare si et ipi bonis ope
 rib⁹ se adiuuare voluerint. Septima vtili
 tas dī cōtinuatio. Valet bonū in mortali pec
 cato facit ad cōtinuādū et pſeuerādū in boni
 vita. Facillius. n. pōt pſeuerare in bono q bñ
 facere cōsuevit qz q bene facere nūquam didi
 cit. sicut diffusius dixi in tractatu de vtilibus
 sermone. 1. c. ij. Hinc sapiens Eccl. 12. c. ait
 Mō ē ei bene q assiduus ē in malo. Quia
 na vtilitas dī alleviatio. Posito. n. q qz in
 pctō mortali faciēs bonū pp suā ipñiam effice
 dānat⁹: vñt illius boni penā form⁹ sustine
 ret: leuiorqz ei fieret. Vñ Aug⁹ in ench. ait.
 tale bonū fac ut tollerabilior fiat dānatō. Mo
 navtilitas dī glorificatio. Nā si pctōz p pñiaz
 mortāl in statu salutis et p illā obtineat vñm
 tñ gdm beatitudinis: in eo gradu erit cū am
 pliori gaudio accidetali pp bonū qd in pctō
 mortali fecit: qz si illud omisisset. Animē er
 go oēs et iusti et pctōres ad bona opa pp que
 piissimus de⁹ puocat: et ipē ē pctōres equani
 miter ferre: eisqz sua bñficia innumera ipartiri
 largiēs h grām et in futuro glām in qua vivit
 et regnat p infinita secula seculoz. Amen.

Feria tertia post dñicā in septuagesima de
 his q mouere habēt penūtes ad obediēdum
 deo. et qualr oēs hoīes studere debent ad ser
 uādum pcepta altissimi. Sermo. 3.

Alti sunt vocati pauci
 vero electi.
 iterum vbi supra. Data est ab
 omnipotēti deo suo digito cō
 scripta lex mādator ad q obſer
 uāda qz hoīes cōuocant: s;
 pñctissimi

paucaissimi reperiunt qd vt decet tam excelso et gloriosissimo domino obedire velint: nec recte excusare se possunt diuinorum preceptorum transgressores quia omnes voces scripturarum excitant et inuocant ad obedientiam dei. Et quod vt promissum est in sermone preedicti merces eterne vite non datur nisi seruandis dei mandata. ideo in hoc sermone de his que merito inducunt nos ad seruandum iugum obedientie diuine ero dicturus: vt scilicet quod prius redire se disponunt magis animent ad exequenda opera bona et esse valeant de numero illorum paucorum que electi erunt. Nobis ergo tria esse illa que nos ad dei obedientiam precipue et principali ter debent animare.

Primum est legis excellentia.

Secundum dei reuerentia.

Tertium obedientie efficacitas.

De excellentia moysae legis: et quare non seruata a nobis nisi quo ad precepta moralia. C. 1.

Primo quod nos aiat et inducat de ad obedientiam dei dei legis excellentia. Ad ad ad quod nobis et inuigilare suare legem excellentissimam continere precepta virtutum: vt dicit Ale. de ales iii. 3. volumine sume. Et per clarior intelligencia huius prius tria erunt dubia declaranda. Primum vt lex diuinorum preceptorum sit a bono deo data. Secundum vt lex moysi sit a nobis conuenienter obseruata. Tertium vt in preceptis decalogi sit regula salutis sufficienter assignata. Primum dubium declarandum vt lex diuinorum preceptorum sit a bono deo data: quia lex illa est ea quam moyses dixit populo hebreorum tulit et promulgauit. Et statim offerunt se huiusmodi asserentes illam legem esse non a deo: sed a principe tenebrarum. Et arguebant secundum quod Augustinus dicit in li. 3. aduersarii legis et prophetarum dicentes. Dei perfecta sunt opera. sed lex moysi erat imperfecta. De 6. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex: ergo non erat opus dei. Sed scimus Thoma. i. 2. q. 88. respondit quod lex illa per illo tempore bona erat et optima sed imperfecta sit respectu ipsius euangelij et legis gratie. Quod autem fuerit a bono deo probatur tripliciter per moysi scitatem. scilicet ex christi auctoritate: tertio ex legis bonitate. Probatur ex moysi scitatem. Ipse equidem legislator scissimus et amicus dei fuit amator vitans et iusticie. sanctior Numma Popilio quam hyssidos. vi. ethiops. legea de diu romanis. et per oronco quam grecia: et Hercuro Therme gusto quam egyptijs. et ipso Ligurgo quam leges tulit Lacedemonijs. de quibus omnibus est c. moyses. di. 7. decretorum. De scitatem vero moysi loquitur sapiens Eccl. 45. cum de eo dicit.

Dilectus deo et hominibus cuius memoria in benedictione est. Simile illi fecit in gloria sanctorum et magnificauit eum in timore inimicorum: et in vobis suis monstrum placuit. Glorificauit eum in conspectu regum et vixit illi coram populo suo et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipse sanctum fecit illi et elegit eum ex omni carne. Audiuistis. n. vocem ipsius et iduxit illum in nubem. Et dedit illi cor ad precepta et leges vite et discipline. et Numeri. 12. c. 6. eo dicit. Erat moyses vir missus super omnes homines quem morabantur in terra. Et Exo. 24. recitat historia quam moyses ieiunando. 40. dies. et 40. noctes legem accepit a domino. et Act. 7. Stephanus leuita accusantibus eum qui male sensisset de lege et de moyse rursus debat. d. moyses fuit gratus deo et eruditus in omni sapientia egyptiorum potens in verbo et in operibus suis et infra. Hic est moyses de quo dixit de filiis israel. Prophetam vobis suscitabit de fratribus vestris tanquam meipsum audietis. Et infra. Accipistis legem in dispositione angelorum. Et Gal. 3. apostolus inquit. Lex data est per angelos in manu mediatoris. 2. probatur quod lex moysi sit a bono deo fuerit data ex christi auctoritate. nam moyses. 5. d. Non veni soluere legem sed adimplere. Si igitur fuisset lex a principe tenebrarum non impleretur ea. Et luc. 2. dicit. Postquam impleti sunt dies purgationis marie sed legem moysi tulerunt illi in hierusalem ut scirent cum domino sic scriptum est in lege domini. Et Luc. 16. Dixit moyses et prophetas: audiat illos. Et Aug. vii. c. Necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Et apostoli sciens voluerunt christi de lege moysi eis predicata illam commendauerunt. Unde Paulus ad Romanos. 7. ait. Lex quidem sancta et mandatum factum est. Et i. Thimotheo. p. Secundo autem quod bona est lex si quis ea iuste videret. 3. probatur quod lex fuerit bona ex legis bonitate: quia lex illa homines ordiabat ad bonum: illud precipiendo et malum prohibendo. non enim diabolus legem tulisset per quam homines fierent boni et diabolus ipse esset confusus. Secundum dubium declarandum erat. vtrum lex moysi sit a nobis conuenienter obseruata. Et vtrum quod non: quia nos illi legis sumus manifestissimi violatores. nam in lege illa multa dantur precepta que non obseruamus a nobis. vixit preceptum de sacrificatioe sabbati Exo. 20. d. ceterum totum sancte ophegie pasce. petecostes. et de esu agni pascalis. de lapidatioe filij inobedientis. mulieris adultere: et violatioe sabbati: ac de alijs omnibus de quibus habet li. Leuiti. Microz. et Exo. in pluribus capitulis. Si lex illa bona erat: et christus illa impleuit: ea facientes que et inde faciunt perscrutari: quod possunt ea christiani dimittere absque peccato. Ad hanc difficultatem

hanc difficultatem ego. rideo fm Alex. de ales
in. 3. volumine sume. Et Tho. 1. 2. q. 99. q. i
lege Moyi tria erant genera pceptoz. iudicia
liu. Cerimonialiu. Moralium. primo in lege il
la erant pcepta iudicialia qbus plectebantur de/
linquentes et puniebantur rei. Sed seueri/
tas alium pceptorum finem habuit in adue/
tu ihu xpi redemptoris: p que facta e par iter de
um et hoies peccatores. Ex hoc inqt Hieronim⁹
ad Damasum papam de filio pdigo. Vt qppe
iusticie tenet deum: nō hēbat: sed gēz ad/
ulter fraudatoz homicida: et vt breui⁹ dicit mōz
tali crimine detinebat nullam veniam pnie larabat
a crimine. oculū p oculo: dēte p dēte: aiam p
aiay iebat coluē. s. m. s. i. r. dē. aliu suū natier
muliere scōn sub lege: q austeritatē legis euan/
gelij grā tēperauit. vñ apłs ecclıys scribens.
Sra inqz vobis et par a dō pte et d. i. ihu xpo
grā que nō ex merito retributa ē: sed ex donā/
te cōcessa. Dixit vō qua deo recōciliati sumus
habētes ppitatoz dñm nrm ihm xpm: et ipse
ē ppitatio p pccis nris. h ille. Jō dicēdum q
p xpm dñm liberati sumus ab onē iudicialiuz
pceptoz et a timore penaz legis que nō obli/
gabāt qsum ad hoc nisi vsqz q xps venisset: q
adultere dicit Jōb. 8. c. Nec ego te cōdēnabo
vade et ampl⁹ noli peccare. scōo in. l. erāt pcep/
ta cerimonialia de qb⁹ scribit Ezo. 18. c. Esto
pplo in his q ad eū sūt. oñdasqz ei cerimonias
et ritū colēdi. nec pcepta continebāt oia ad dei
cultuz pūctia. de qbus in tractatu de legibus
deo dñe tractabo distincte. Ideo nūc sufficit d
clarare qre illa obseruare p̄mittimus. Et di
co q id facimus rōnabiliter et absqz pccō: qm̄
oēs cerimonie veteris legis vmbra erāt et figu/
ra eoz q per xpm erant gerēda. ideo adueniē/
te vitate cessat figura. vnde apostolus ad heb.
10. dicebat. Amōrā habēs lex futuroz bono/
rū nō ipsam imaginē rex. Vmbra siqdem ini/
mus ē qz imago tanqz imago p̄tineat ad nouaz
legē: vmbra ad veterē. Et verum Col. 2. Ne
mō vos iudicet in cibo aut in potu: aut in pte
dici festi: aut neomenie: aut sabbatoz que sunt
vmbra futuroz. Et Aug. in. 7. li. de ciui. dei
c. 31. de hac re si: pulchre loquit. Qēs. n. nō
solum pphetic que in vbis sunt nec nñ pcep/
ta vuc que moyses hoium pietatēqz cōformant
atqz illis lris cōtinent verum et sacra sacerdo/
tia: tabernaculū siue tēplum: cerimonie et dics
festi: et oia alia que ad eā religionem p̄tinent q
deo debetur: et ecce p̄prie latra dicit. ea signi

ficarūt et p̄nunciauerūt que p̄pter eternam v/
tam fidelum impleta in xpo credimus impleri:
cernimus: et impleta cōfidimus. h ille. S3 cō/
tra arguere possumus: qz cerimonie veteris le/
gis nō cessauerūt in xpi aduētu. Primo qz
Baruch. 4. dicit. J̄c ē liber mādatoz dei:
et lex que ē in eternū: sed ad legē p̄tinebant ce/
rimonie: ergo durature erāt: i eternū. Scōo
obiicit: qz oblatio leprosi si mādāt ad legis ceri/
monias p̄tinet: sed etiam in euāgelio p̄cipit
leproso mādāt vt huiusmodi oblationes offe/
rat: ergo cerimonie legis veteris nō cessauē/
runt xpo veniēte. Tertio obiicit ex eo q cir/
cūcisio erat instituta in signū fidei Abzabe. ob/
seruatio aut sabbati ad recolēdum beneficium
creationis. et alie solēnitates legis ad recolē/
dum alia dei bñficia: sed fides Abzabe ē sim/
per imitāda etiam a nobis: et beneficium crea/
tionis: et alia dei beneficia semp sunt recolē/
da: ergo ad minus circūcisio et solēnitates le/
gis cessare nō debuerunt. Respōsio ad hec
oia fm Thomā. 1. 2. q. 103. Ad primum q
lex vetus dicit esse in eternum fm moralia q/
de; simpliciter et absolute. fm cerimonialia ve/
ro qsum ad veritatem p ea figuratā. Ad se/
cūdum dicēdum q mysteriū redemptionis hu/
mani generis cōpletus fuit in passione xpi. vñ
tunc dñs dixit. Cōsumatum ē. Jōb. 19. ideo
tūc totaliter debuerē cessare legalia iam verita/
te eoz cōsumata. in cui⁹ signū in passione xpi
velum tēpli scissus ē. Matth. 27. et ideo ante
passionē xpo p̄dicāte et miracula facite curre/
bat lex et euāgelium: qz iam mysteriū xpi erat
ichōatum: sed nudum cōsumatū. et pp hoc mā/
dauit dñs ante passionē suā leproso vt legales
cerimonias obīuaret. Post passionem vero
xpi vsqz ad ips euāgelij diuulgati legalia euz
euāgelio currebāt: non d necessitate: sed ex
qdā congruitate nō scandalizarent iudei. iō
Paulus circūcidit Timotheū qui ex matre
iudea erat. Titum vō quia simpliciter erat gēti/
lis circūcidere noluit vt in circūcisione Timo/
thei oñderet sacra legalia non debere danna/
ri. et in hoc q Titum circūcidere noluit oñde/
re ei n esse necessaria. Post diuulgatus at
euāgelium sunt oia prohibita et moralia.
Concordat bis Alex. in. 4. volumine summe
et Ric. 1. 4. d. i. Ad itū obiectum sic r̄s d. i.
Tho. q fides Abzabe fuit commēdata in hoc
quod credit diuine promissioni de futuro semi/
ne in quo benedicerentur oēs gētes: et iō quā
b

diu hoc erat futurum oportebat protestari fide.
Abrahe in circuncisione. s. postq. in hoc e. p/
sectu oportet alio signo declarari. s. baptismo:
q. in h. circuncisione succedit. fm illud apli. Col.
2. c. Circūcisi estis circūcisione nō manifesta: s.
in circūcisione xpī cōsepulti ei in baptismo in q.
et resurrexistis p. fide opationis dei. h. ille. De
sabbato aut qd significabat primā creationē di/
cinus: q. mutata ē in diē dñici in quo cōme/
morat noua creatura ichoata in resurrectione
xpī. Similiter alijs solēnitatib. veteris legis no
ue solēnitates succedūt: q. bñficia illi pplo ex/
hibita significāt bñficia nobis p. xpī concessa
vñ festo pasce succedit festū passionis xpī et re/
surrectionis. Festo pēt. in quo data fuit vetus
lex successit festū pēt. in quo data fuit lex spūs
uite. Festo neomenie succedit festus brē vgi/
nis in qua primo apparuit illuminatio solis. i.
xpī p. copiam grē. Festo tabaz succedūt festa
apostolor. Festo expiationis succedunt festa
martyr et cōfessor. Festo tabernaculor. succe/
dit festū cōsecrationis eccle. 3. in lege Moy
si erāt pcepta moralia: de qbus dī Ecclē. 17.
Addidit illis disciplinam et legē uite heredita
uit illis. vbi glo. ait. Disciplina ē eruditio mo/
rum. Talia ergo pcepta moralia a nobis obli/
uari debēt: que Exo. 20. c. cōmemorant. Et h.
duratura erunt vsq. ad copletū numerum cle/
ctor. Tertium dubiū declarādū erat. vtz
in pceptis decalogi sit regula salutis sufficiē/
ter assignata. nā exo. 20. c. Exodī colliguntur
tū decem mādara. videlicet. Primū. Nō ha/
bebis deos alienos. Scdm. Nō assumes no/
mē dei tui in vanū. Tertium. Memēto vt di/
em sabbati scifices. Quartus. Honora psem/
tuum et mrem tuam vt sis lōgen sup terraz.
Quintū. Nō occides. Sextum. Nō mecha/
beris. Septimum. Nō furtū facies. Octauū
Nō loqris q. primum tuū falsum testimoniū.
Nonus. Nō cōcupisces domū primi tui. De/
cimum. Nō desiderabis vxorē eius. In qb.
pceptis plene cōtinent oia p. que possit homo
eternā salutē accipere. Qm vt ingt. Bon. in
3. di. 37. Qis lex mādāt iusticiā que cōter di/
cta nī aliud ē nisi vt hō sit ad deū et ad primū
ordinatus. vnde Luce. 1. et Math. 22. Xps
dixit. Diliges do. d. t. et p. t. sicut teipz: i. his
duob. pceptis tota lex pendet et pphete. Et h.
Moy si date fuerūt due tabule lapidee. i. quaz
prima cōtinent mādara ad deū nos ordināta
in scda mādara nos ad primū ordināta. Suf

ficiētia vero mandatorum prime tabule sumi
pōt tripliciter. ex pte obiecti. ex pte subiecti. ex
parte actus medij. Primo sumit ex pte ob/
iecti sic. nā cum in deo sint tres psonē: et tria
appropriata: et triplex genus causē fm q. cōpa/
rat ad creaturā: triplex ē pceptum fm q. crea/
tura rōnalis ordinari hz ad deū. nā fm rō/
nem maiestatis que appropriat patri et cōue/
nit deo: fm q. ē causa efficiēs creature ordina/
tur p illud pceptum. Nō habebis deos alie/
nos. fm rōnem veritatis que appropriat filio
et cōuenit deo: fm q. est cā formalis et exēpla/
ris creature ordinat p illud. Nō assumes no/
mē dei tui in vanū. fm rōnem bonitatis q. ap/
propriat spiritui scō: et cōuenit deo fm q. ē cā
finalis: ordinat hō p illud pceptum. Memē/
to vt diem sabbati sanctifices. ita vt phec tria
subiaceat summe maiestati. credat summe veri/
tati: et adhereat summe bonitati. Scdo sumit
sufficiētia ex pte subiecti ordinabilis: qd ē aia
rōalis in q. ē triplex vis motiua fm quā hz in/
deū ordinari. v. rōalis. cōcupiscibil. et irascibi/
lis. Mādātum de ador. tōne respicit ipaz ira/
scibilem. mādātum vero fm ipam rōnalem: et
mādātū tertium de scificatione sabbati respicit
ipam cōcupiscibile. Tertio sumit sufficiētia
ex pte actus medij. Triplex. n. ē act. fm quē
hz hō in deū ordinari. v. cordis oris. et opis.
Penes actū operis attendit primū mādātum
de ador. tōne. Penes actū oris attendit fm mā/
datū quo phibet falsa inuocatio nois diuini. s. q.
actū cordis attendit tertū mādātum: in q. pcpit
scificatio mētis. et sic mādara ad deū nos diri/
gētia sufficiētissime tradita esse cōstat. Suffi/
ciētia aut mādator scōe tabule hri pōt ex parte
act. medij. nā ad primū ordinari hōmus fm
bñficiā et fm inocētiā. i. vt ei bñficiamus et
illi nō noceam. q. sunt duo pcepta iuris natu/
re. de qbus dī dī. i. decretor. c. i. Jus natu/
rale ē qd in lege et in euangelio cōtinet q. qsq.
iubet alij facē q. sibi vult fieri: et phibet alij in/
ferre qd sibi vult fieri. Vnde xps in euangelio
Dīa qcuq. vultis vt faciāt vobis hoies et vos
facite illis. h. ē. n. lex et pphē. Scdm bñficiā
igit ordinat hō ad primū p illud pceptū. No/
nora psem tuū et mrem tuā. fm inocētiā vo/
necesse ē triplicem ordinē obseruare. s. operis
oris. et cordis. i. vt primo nō noceamus. non
ope. nō ore. nō corde. Nocere autq. pōt pro/
rimo suo tripliciter ope. Aut in psona ppria
et hoc phibet p illud pceptū. Nō occides. Aut
in psona

in psona co
Nō mecha
et p hec
eido por
reprimēdi
mū et. Et
Aut cōcup
ti. Nō cōc
siderado ei
pceptū. M
et sufficiēti
et dicat q. d
de duob. si
bilq. dicat
māda: et de
aut regula
Rider dñi
ceptis dec
adorandē
Accidit in
flatione lu
tur explicat
ois vniuer
in oibus p
iplicite pcp
cipit iplacit
for. decalog
uistuna cō
eius obligat
seruare ten
nozum ign
pcepta de d
rāt. Qd fur
gis pcepta
testabilis co
nabilis den
alibus illud
filiū israel. q
re. nō ē veri
dei in terra.
cidium: et fi
Sāguis san
ra: et ifirmat
enim cōfusi
salutis sue re
tor iustitia et c
spici dei bon
nolunt.
Qd ois
dei ob reuer
deus hoicm

in psona cōiuncta, et p hoc est illud pceptum. **N**ō mechaberis. Aut in possessione terrena et p hoc ē aliud pceptū. **N**ō furtū facies. Secūdo pōt primo nocumētū iferrī ore: et ad id repumēdū dat illud pceptū. **N**ō loq̄ris d̄ pri mu zc. Tercio fm actū cordis prim⁹ ledi pōt. Aut cōcupiscēdo ei⁹ vxorē: et sic ē illud pcep tū. **N**ō cōcupiscēs vxorē ei⁹. Aut iordinate d̄ sīderādo ei⁹ bona tpaila. et de hoc dat vltimuz pceptū. **N**ō cōcupiscēs rē. primi tui. et sic pa tet sufficiētia mādator. Sed statim ē q obijciat et dicat q cū septē sint capitalia pctā: et nō nisi dē duob⁹ fiat phibitio. s. luxuria: et auaricia. ni hilqz dicat de supbia: de accidia: de gula: de i uidia: et de iracūdia. Aut ergo ista nō sūt pctā aut regula pceptoz deficiet: qz illa nō phibet. **R**ūderi dñs. **B**on. q oia h pctā phibent in p ceptis decalogi iplicite. **N**ā supbia phibet in adoratiōe dei. Inuidia et ira i fuga homicidij. Accidia in scificatione sabbati: et gula in dete statione luxurie. Luxuria aut et auaricia phibē tur explicite pp maiore puitatez quā ad illam oēs vnuerfalt hnt. Et pp dca asserit **B**on. q in oibus pceptis qñ de⁹ explicite aliqd phibet iplicite pcepit. **P**rim⁹. et qñ aliqd explicite p cipit iplicite phibet ei⁹ dñm. Est igit pcep toz decalogi regula cōpendiosa breuis et sua uisūna cōtinefz oia ad salutēz spectāna. Ab eius obligatione nullus excipit: sed oēs illam seruare tenent. Verūm dolēduz puto de xpia nozum ignauia ignorāiaqz multoz q nō tñ pcepta dei trāsgrediunt: vix ēt illa scire nō cu rāt. **A**d sunt q si iūrogent que et quot sūt le gis pcepta rūdere minime sciunt. **V**ere de testabilis cecitas. o repbēnsibile malum. o dā nabilis deniqz negligētia. Verificat certe in talibus illud **Q**sec. 4. d. Audite **V**bum dñi filij israel. qz iudiciū dñi cum habitatorib⁹ ter re. nō ē veritas: nō ē misericordia: et nō ē scia dei in terra. **M**aledictū. n. et mēdaciuz: homi cidium: et furtuz: et adulterium iundaerunt. **S**anguis sanguinem tetigit: pp hec lugebit ter ra: et ifirmabit ois q habitat in ea. h ille. **Q**ue enim cōfusso q verēdicia icelle dñs ignorāb⁹ salutis sue regulā: cū scūt tot cāūcnas vanas tot inutilia et curiosa: et illud qd dei seruitiū re spicit dei honorem deiqz obediētiā adiscere nolunt.

Quod oēs debēt p̄mpto aio seruare pcepta dei ob reuerētiā diuine maiestatis. et quare deus hoicm obligauit ad illa. **Cap. ij.**

Secūdu qd nos aiat et iducit ad obe diētiā dei dñi dei reuerētia. Dicitur eq dē ipā natura reuerētiā exhibēdā fo re summo impatori celi terre angeloz et hoiz oiumqz creaturaz. **H**oc aut maxime fit cū oia mādata suant ad q ipē hoies ligauit rōabilē maxime pp tria. **P**rimo pp auxiliatiōē. **S**ecūdo pp iustificatiōē. **T**ercio pp humiliatiōē. **P**rimo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad obfuitiā mādator pp auxiliatiōem: vt sic au riliū hēret libez arbitriū qd poterat a bono de ficē et in malū declinare. **Q**uā vt ingit **M**icro⁹ ad **D**emet. **V**. **D**ix q nos posse voluit opti mus creator: sed facē tñ qd ipetrauit. Et si ob iiceret q obligatio repugnat libertati. Et vt **A**ug⁹. dicit supra. **S**en. ad liam. **M**ichozes iudicauit hoies q ei liberaliter defuicēt. Si er go a pncipio de⁹ reliqt hoicm in manu cōsiliij sui dādo ei libertatē arbitrij: vt q nullo mō de buerint addē obligationē pcepti. **R**ūderi pōt fm **B**on. q obligatio ad bonū nō repugnat li bertati simplr: sed repugnat libertati pccādi. **Q**uāto aut qz magis ibcret **V**tunt⁹ et cūtat pctā: tāto liberior esse censet. qd plene oñdi in sermone. p de **V**tunt⁹. Et h ei p̄sse asseruit **T**ull⁹ in padoxis. **D**icit ingit ē ab crudelitissimis neminē nisi sapiētē libez esse. nā cū ser uitus sit obediētia fracti ai atqz abiecti et arbi trio suo carētis: qz neget oēs leues: oēs cupi dos: oēs deniqz iprobos et fuos. h ille. **S**ecūdo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad obfuitiā pceptoz pp iustificatiōē. **D**ecēs nāqz est iustū iudicē fm merita retribnere: sed meritiuz et demeritū nō hz locū vbi nulla cadit obligatio legis: qre cōueniēs fuit vt de⁹ hoicm cui cōtu lerat libez arbitriū fm iusticiā remuneraret. **Q**uod si obijceret q maioris liberalitat⁹ ē dare aliqd sine merito qz cū merito: et de⁹ ē libera lissim⁹: ergo vñ p debuit hoī dare bñitudinē sine merito: et p pñs sine mādator obligatiōe. **D**ici pōt q lz h vix sit ex pte dei dāis bñitu dinē sine merito. nō tñ ē tāc glie et excellētie ex pte suscipiētis. Et qñ dñs i cōfēdo p̄mū nō tñ attēdit sue liberalitat⁹ manifestandēz: i mo ēt et glie nre p̄motiōez. hinc ē q maluū no bis dare etiā bñitudinē p iplētiōem mādator et meritiuz obic qz nullo merito pcedēte: neqz p̄pca merita nra d̄rogāt diuie libalitat⁹: qz de⁹ remunerat vltra cōdignū. **A**b qd bicro⁹ i qd b⁹ ad **M**elbidia exclamat. d. **S** q̄ra bñitudo p̄p̄us maḡ recipe: etiā p b̄zcuib⁹: p mōm

ris sp viuētia: et hīc deū debitorē: Et idem ad
 Elantiam iquit. Quid tā igratū. quid tā sup
 bū videri pōt q̄ aduersus ei⁹ viuere voluntatē
 q̄ iō aliqd ipat vīcās hēat remunerandi. Ne/
 q̄. n. obsequiū nri de⁹ idiger: s̄ nos illi⁹ idige/
 m⁹ ipio. beccille. 3° rōabiliter de⁹ obligauit
 hoīes ad obseruāda mādāta p̄ ter hūilitatē.
 Deccs nāq̄ erat vt hō deū cognoscēt supiorē
 et omni iurē at rui et meritorē. Et ad eius
 famulatū cūcta mou: t̄ ei q̄s obedire: vt isē sibi
 lia elemēt: t̄ra. aq̄. aer. ignis. planete. herbe. ar
 bores. et peccora. capi. fctes. flumia. maria. vo
 lucres. celi. pīces. maris. sol. lūa. et stelle. et ce/
 lestia cor pa: q̄sto magis hō sui creatoris iperio
 parere d̄. S̄z beu beu: q̄ i e ordine creaturaru
 nulla ē tā p̄nat tā p̄ s̄ptuosa t̄ m̄q̄ temeraria
 ad cōtēnēduz deū q̄ igratissim⁹ hō. Qz vt ait
 Aug⁹ ad hēmitas. Ad nūm dei sol sua via n̄
 deuit. t. nō luna nō stelle. L̄api decorant flozi
 b⁹. frōdib⁹ crispat filua. in nemoze citharizat
 anicola. Insensibilia et irrōnabilia obediu. hō
 sol⁹ hō dei volūtati resistit. h̄ ille. Expgiscimi
 ni itaq̄ o p̄ctōres et audite loquēte deū. Deu/
 tero. 4. c. dicēte q̄. Custodite mādāta mea q̄
 ego p̄cipio vob. et h̄ rps de⁹ nri Job. 14. dice/
 bat. Si diligitis me mādāta mea fuate. Qd
 deo ē obediēdū: q̄ p obediētiā assequit hō bo
 na tpalia: spūalia: et eterna. Cap tulum. 3.

Tertiu qd nos iducē d̄z ad obediēdū
 deo ē obediētie efficacia. Est qdē obe
 diētia efficacissima ad ipetrādū ma/
 rime tria bona: Primum tpale. s̄ d̄m spūale.
 Tertiu eīnale. Pr̄io obediētia ē efficax ad ipe
 trādū bonū tpale. s̄. p̄spitatē et rex tpalū abū/
 dātiā. Qd īmortalis de⁹ Luit. 26. sic declara
 uit. d. Si in p̄ceptis meis ābulaueritis et mā
 data mea custodierit et fecerit ea: dabo vobis
 pluuias tpib⁹ suis. Terra gignet ger mē suūz
 et pomis arbores replebunt. A p̄ bedet messi
 um tritura vindemiā: et vindemia occupabit
 semētē. et comedis p. nē v̄m in saturit. t̄z
 absq̄ pauore habitabitis in terra v̄ra. Dabo
 pacē in finib⁹ v̄ris: domitus et nō erit q̄ c̄ter
 reat. Auferā malas bestias: et gl. di⁹ nō trāsi/
 bit īminos v̄ros. P̄deset minī inimicos v̄ros
 et corrūct corā vobis. p̄sequēt q̄nq̄ de v̄is
 cenā alienos: et cētum ex vobis decet milia.
 Cadet inimici v̄ri in cōspectu v̄ro gladio. Re
 spiciā vos et crecere faciā et n̄ multiplicabimini
 Et firmabo p̄m meū vobiscum. Et medietis
 vetustissima veterē: et vetera nouis supueniē/
 tibus p̄icietis. Donā tabernaculum meum
 in medio v̄ri et nō abiiciet vos aīa mea. Am/
 bulabo iter vos et ero vester de⁹. volq̄ eritis
 p̄pls meus. h̄ ibi. P̄deset p̄missiens q̄s an
 diuinus a deo fact: s̄ n̄ q̄bus t̄ alia bōa offe
 runt possidēda obfuantibus dei mādāta. S̄z
 ecōtra inobediētibus in deo. c. si. de oipet s̄
 cōminat. d. Si sp̄enci itis leges meas et iudi
 cia mea t̄c̄ p̄ciētis: vt nō faciatis ea q̄ a me
 cōstituta sunt et ad irritā pducatis pactū meū:
 ego h̄ quoq̄s faciā vobis. Visito vos velo/
 cit̄ egestate et ardore q̄ cōficiat oculos v̄ros:
 et cōsumat aīas v̄ras. si ultra sciētis l̄mētē
 q̄ ab hostibus deuorabit. Donā facie meam
 p̄ vos et corrūctis corā hostibus v̄ris et subij
 ciemini his q̄ oderūt vos: fugietisq̄ nēmine p
 sequere. Sinat nec sic obedieritis mihi: ad/
 dā ad corrūptōes vest̄ as septuplū p̄ p̄ccata
 vest̄ra et cōtēra supbia diuine vest̄re: daboḡ
 vobis celū desup sicut ferrū et terrā enēā. Lō/
 sumet icastrū labor v̄ri: nō p̄feret terra germē
 suū: nec arbores p̄cma p̄bebit. Si ābulaueri
 tis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me
 addā ad plagas v̄ras v̄sq̄ in septuplū p̄ p̄cc
 cata vest̄ra. Immutā i vobis bestias agri que
 cōsumāt vos et peccata v̄ra: et ad paucit̄ tem
 cūcta redigāt deserteq̄s h̄arvīe v̄re. Quod si
 n̄. c̄ sic volueritis recipere disciplinā: s̄ ābulau
 eritis ex aduerso mihi: ego quoq̄s cōtra vos in
 cedā et p̄cūtiā vos septies p̄ p̄cā vest̄ra: idu/
 cāq̄ sup v̄ros gladiū vltorē fediētis mei. Cū
 q̄s cōfugeritis i v̄b̄s mittā p̄cā v̄rā i me/
 dio v̄ri et ibi. 2° obediētia ē efficax ad ipe
 trādū bonū spūale dei. s̄. grām amicitia et beni
 uolentiā. Dec fuit illa decora v̄ritus p̄ quāz
 Abrahā meruit audire angelū sibi. d. P̄deset
 me metip̄m iuravi t̄c̄ d̄s: q̄z scisti re h̄ac
 et nō p̄p̄cisti filio tuo vnigenito p̄ me b̄ndicā
 tibi et multiplicabo semē tuū sicut stellas celi:
 et velut archā q̄ ē in litore maris. Posside
 bit semē tuū portas inimicorū suorū. et b̄ndicē
 tur i semine tuo ois gētes terre: q̄z obedisti vo
 ci mee. Gr̄ade mihi adūq̄ obsequium deo p̄sti
 nt Abrahā: vt ei obediret: s̄ maiorā cōsecu
 t⁹ ē diuine liberalitatis b̄nficia. T̄c̄nū sigdē
 de⁹ illū sicut scribit Gen. 22. i. exp̄t̄iā fecit
 fm Mico. de lira. nō p̄ se s̄ p̄ aliorū exem
 plū: vt filiū suū dilectū et vnigenitūz imolaret
 in mōte: qd vtiq̄s grauissimū erat ip̄erium. p̄
 q̄z iniungēbat ei vt re sibi carissima se p̄uaret
 Secdo q̄ filiū suū occidit et mori vidēta mor
 te pateret

te pateret. Tercio q ad hoc exequendū & cō/
mutandū suis pprijs manib⁹ est ingebat. 4.
qz filius ille vngentus est: neqz aliū ei libe/
ra virere filiū habebat. 5. qz miraculose illū
genuerat: tūc nō tā centū annorū cū vire re vetu/
la & sterili. 6. qm. gna premisiō lacti erat
Abrahe de ipso. 7. qz p se Isaac solatium erat
mā: tūc: baculi s. senectutis patris. 8.
debebat cū nō solū excedere: s; dū in igne vire/
re. 9. qz nolu: t deus cū statim auduo: & red/
ptio illud piteret: sed triduo puerare que usqz
venit ent ad mētes ad quē pētissent cuius p/
perare. Sed ioco deo volū te usqz i tertiu diem
ibidē nō puerit: ut sic magis luceat et fir/
mitas volunt. ns Abz. he: fm. Mico. de lira.
Vnde & glo. Gen. 22. ait. Nō est iussus at za
bā statim occidere filiū: sed p tridū ducere ad
imolationis locū: ut longitudine tps tentatio
augeretur & crescentib⁹ curis paterna viscera
cruciarent. Accepto itaqz pcepto taz dñi i fili
Abzabā nō se excusauit: nē pceptū cām. nē
rogauit: neqz in eius executione filiū blādus
dulci pñia mutatus est a ppe fito. Ibat simul
erātqz cū eis duo famuli de mus glign: unde
rant p holocausto. & die tertio remanentib⁹ il/
lis cū: sino tula Abraham ligna & iposuit sup
Isaac filiū suū: qui fm Josephū agebat: nē an
nū. 25. ipse vō Abzabā pcebat in manibus
suis ignem & gladiū. Qd reuerenter cū pge/
rent duo simul dicebat Isaac patri suo. Ecce
ignis & ligna vbi est victima holocausti. Qd
ardentē ridebat ei pater seipsum supans: seipsum
vincens. Dñs s. providebat sibi victimā holo/
causti filiū. voluntate sensualitatis forte secu/
tate colloquente atqz dicente. Tu es victima
quem ego pprijs manibus interficam: quem
adorā super altare ut satisfaciā deo nro. Q qua
le spectaculū. o quale vntis exemplū mēte inspi/
cere illos: postqz venerūt in mōte: postqz ibi cō/
struxerunt altare: postqz deniqz sup illud ligna
cōposuere Inquit. n. Josephus in pmo anti/
quitatū li. q. Abz. bā aī qz filiū ligasset aduoca/
uit illū ad se: dixitqz illi. Q puer quē innume/
ris votis optauī a deo mihi cōferri: & dū pue/
rissēs ad vitā nihil ē q. p alimēto tuo nō feci.
Neqz me felicitare magis arbitrabar qz cū te
ad hāc viderē etatē successorē mei p principatus
relinquere. Cōgandebā: qz dei voluntate tuus
p sum fact⁹. denus fm eius placitū te reponā
Hanc formē pcta dicationē. Deo nāqz te ce/
do q mihi per oīa placidus fuit & suffragator.

Natus ergo morere nō cōi mō hāc vita egre/
diens: s; a patre pprio oblat⁹ cūctoz eb legi/
timū sacrificiū. Rcor. n. qz te dignū iudicauit/
rit nōn egredine nre bello. nec qualibet alia
p. sione que tolet hoib⁹ accidere: hac vna libe/
rare: s; cū igni & sacrificiū tuaz aī. m. suscipe: et
spud se retinere. Erātqz de cetero mei cui a ha/
bens senectute regens: qua grana te mar. me
nu. riebā Audis his: Isa. c. humili voce pa/
tri rñdit. Q pater me colēdissime re audio grā
dem ac durā. Aseris te patri meū velle me p/
prie manib⁹ interficere & tūc adurere vt obe/
dias deo. Voleo nempe grāssime iuuentutis
mee flozē amittere. Voleo patris mei me dili/
gentis expiri in me gladiū sciēntis. Voleo in
super tal. mō desicere dilectā matrē & te pēim
meū cui pauca in hac senectute sua in oib⁹ iub/
uenire. Q caue genitor. o pr amāssime cre/
debā me esse baculū senectutis tue & ecce mihi
dicis vt te rater ierā morte p te mihi inferdā.
Q inaudua res. o admirādū nouū quo visce/
ra mea cōmouent: aīa turbat: & cor vndiqz ve/
ratur angustia. Verūtamē pr mi dulcissime:
qz sic placet deo ita fiat. Et si nūquā hoc fieri il/
le mādasset & tu tū iubeas adhuc pmpissi/
mus obedire. nō lugia a tua pñia. nō me dīcē/
das. & huiusmodi vbiis pstrauit te in terrā: pa/
tremqz adhuc alloquebat. o. Habes me huius/
tū ad vota p: stringe manus meas & pedes
meos sinibus. interfice me: sicut tibi & deo no/
stro placet: Qd erat videre venerādū senem
illū mirādo feruere ligare man⁹ & pedes filij.
etenātqz cuaginatū gladiū vt illum pueret.
Q inaudua obedientia pñis & filij. o vniūqz
ardentissima voluntas ad obsequendū deo. Q
deniqz imēsa diuine largitatis bñficia eisdem
collata. Multo qdē suscepunt ambo ampliora
dona a liberalissimo deo qz fuerit illoz ad obe/
diendū cōmēdabilis seruo: voluntatis. Ter/
tio obedientia ē efficac ad ipetrādū bonū eterna/
le: dixim⁹. n. i pcedentib⁹ fmom. quādamo/
dū de bñdict⁹ largit⁹ eterne vite pmiū oib⁹ suā
tib⁹ ei mādata. s; tāta ē bñana negtia q magis
hoies diabolo obedire volūt qz deo. Clamat
de⁹. Nō habetis deos alienos. Et diabol⁹ dicē.
Sint tibi dñi nūspalia bona que magis qz deū
diligas. Noli tūc miris credere. Noli debita
vota cōplere. supstītoes: incāstatoes: & diuina/
tiones scitare. Ultū dei negligas & cōtinuas.
Sacris locis atqz psonis reuerentiā nullā ex/
hibeas. Ecce si. iticas leges atqz censuras de

spicias: vōcāq; mee obedias vt deū minime co-
las. *Clamat de⁹.* *Mō* assumes nomē dei tui in
vanū. Et diabolus. d. *Sis* piurus blasphemus
sep̄s, maledic nomē sanctū dei et oīz san-
ctoꝝum suoꝝ ac matris eius. nomēq; meū in
oībus tuis opibus frequētius cōmemora: et dī
nomē in turpidus cātilenis admisce. *Clamat*
de⁹. *Sabbata* sanctifica s. Et diabol⁹. d. *Die-*
bus festiuis nulla sit in te memoria dei: nulla
recordatio salutis pprie et ceteroꝝ bonoꝝ. *Ec-*
clesias fugias et p̄dicatōes euāgelij: ad quas si
accesseris nullā modestiā fues. *Mō* aspectu
mūteres et viros circūspice. vestib⁹ in honestis
illis dieb⁹ vtere: *Ludo* choreis, atq; tripudijs
tēpus expēdas: et p̄ lucro spali si qd opis face-
re poteris facias. *Clamat de⁹.* *Honora* p̄cem
tē. Et diabol⁹ dīc parētib⁹ tuis isestis sis: disci-
plinā eoꝝ et correctionē fuge. pietatē reuerentiā
et obediētiā eis denega. cōtimelijs illos affi-
ce. et si potes vbiis verbera adde: atq; de do-
mo illos expelle. *Clamat de⁹.* *Non* occides.
Et diabol⁹. d. *Iniuriam* noli sufferre: sume d
inimicis vindictā: da locū ire. p̄cute. interfice. et
q nō potes manu p̄sequere corde. *Clamat de⁹.*
Mō mechaberis. Et diabol⁹ dīc. *Nullū* sit pra-
tū qd nō p̄trāseat luxuria tua. *Mō* erubescas
adulterari: fornicari: incestū: mollicitē sacrilegiū
et sodomitā nefandissimā et inoiabile p̄petrare.
Clamat deus. *Mō* furtū facies. Et diabol⁹ dīc.
Rape dep̄dare furare q̄tū potes. *Nulla* sit ti-
bi cōficia pp lucrū de piurijs: de mēdacijs: de
fraude: de simulatōibus: de iniusticia: de vsu-
ris: de extorsionibus: de malis hētib⁹: et de ex-
cōicationib⁹. *Clamat deus.* *Mō* dices falsum
testimoniū p̄primū tuū. Et diabol⁹ ait. *Loq̄-*
re sine mēsurā dedec⁹ alioꝝ. detrahe vicinis:
extraneis: sacerdotib⁹: religiosīs: plāis: dñis
vgnib⁹: viduis: et cōiugatis. *Clamat Deus*
Mō cōcupisces vxorē primi tui. Et diabolus
dīc. *Dēs* mulieres q̄s vides cōcupisce et volu-
ptuosa mēte desidera. *Clamat de⁹* nō cōcupi-
sces rē primi tui. Et diabol⁹ dīc. *Appone* cor
tuū ad alioꝝ bōa. desidera mortē p̄pinquoꝝ
tuoꝝ: vt eoꝝ bōa ad man⁹ tuas pueniāt. Et tñ
sine cōpatōe magis audif vox diaboli q̄ dei.
D extrema dementia. o stulticia p̄niciōssima
fure diabolo p̄ ceteris incēdijs: et relinquere
deū liberalē et munificētissimū q̄ fuis et ami-
cis suis pollicet gaudia paradisi: ad que nos per
ducit xp̄s dei filius qui vivit et regnat per infi-
nitā seculā Amen.

Feria. 4. post dñicā in septuagesima. de in-
finita misericordia dei qua ipse p̄ p̄ssim⁹ dul-
cissime vocat aīaz ad p̄niam: oīs etiā pessimos
peccatores p̄mittēs eis liberaliter indulgētiāz
et remissionem. Fermo. 4.

U*xor dilecti mei*
pulsantis. *Aperi* mibi toroꝝ
mea spōsa. *Aic* peccatrici
ad p̄niam redire dispoſite. *V*
ba sunt ista originalit̄ *Lati.*
5. c. Dissim⁹ oīum p̄ de⁹
offert peccatoꝝ vt occasione habeāt ad eū re-
uertendi vberimū fontē et indeficētē et iban-
ribilē misericordie sue. *Neq;* vnq; tā grandis
peccatoꝝ inuētus ē qd eū cōfugere volens nō
fuerit benigne misericordissimēq; susceptus.
Hec ē illa misericordia q̄ fiducia p̄stare dī cū-
ctis peccatoꝝ ne vnq; desperēt. *Hec* est illa
decora et formosa regina: q̄ semp̄ astat a dītris
dei in vestitu deaurato circūdata varietate. h ē
q̄ blāda voce humili fmōe delinq̄ntes admo-
net: vt ad fontē aque viue deū p̄pitiū atq; beni-
gnū currāt sitiētēs. Et qm̄ multoꝝ corda mol-
liri nolūt: et duriora saris i dies obſtinant i ma-
lo: statui i h fmōe vba facere de iocundiss̄ ma-
voce misericordie dei q̄ ipse dilect⁹ aīaz spōsus
illas i patis errātes liberaliss̄ aduocat: vt dī
erratis cōpūte veniā et indulgētiā suscipiāt.
Qd bñ sensit aīa peccatrix dispoſita iā p̄teri-
ta mala corrigere: et de cetero a futuris cauere.
d. i vbiis notatis in thēmate. *Dor* dilecti mei
q̄ creauit me: q̄ me fecit: q̄ me redemit: q̄ mibi
pollicet gaudia paradisi pulsantis p̄ intrinsecas
inspiratōes: p̄ extrinsecas mōitōes: p̄ spūales il-
luminatōes: p̄ sacramētoꝝ dispoſit. onē. *Api*
mibi. f. cor tuū o soror mea. o aīa mea ad meā
imaginē et similitudinē facta. *D* sponsa mea
quā desponsaui mibi in fide cū sacū suscepisti
baptisma: et ego tibi meam grām sum largit⁹
Api inquā mibi vt audias me exhortāre te q̄/
tenus p̄niam agas et pctōꝝ tuoꝝ veniā idul-
gentiāq; a misericordia mea abūde suscipias.
In qb⁹ vbiis de voce misericordie dei aīa vo-
cāstria mystēria proponimus cōtemplāda.
P̄imum dicitur reuelationis.
Secundum ampliationis.
Tertium accelerationis.
De preconijs et laudibus misericordie dei
que peccatoꝝibus demonstrantur in scripturis
figuris et exemplis. *Capitulum. j.*
P̄imum

Primū mysteriū cōtemplādū dī reue-
lationis in quo exquirere h̄s qualiter
dei misericordia qua p̄ctōres allicit
reuelata et p̄conizata est. Et ad hoc
dico q̄ misericordia ipsa maxime manifestat in
trib⁹. Primo in scripturis. secūdo in enigmati-
bus et figuris. 3. in exēplis. Primo manifestat et
reuelat p̄conū misericordie dei in scripturis q̄ vi-
dent eē līe q̄si q̄dā familiares et domestice ex
cācellaria celi ad misos p̄ctōres ex p̄e viuētis
dei misse ac d̄stin. te. 3. d̄ reuerēter atqz iocūde
illaz lectō a cūctis ē au. tiēda. Dicāt igit. p̄p̄he
et scī qd̄ serūt d̄ misericordia. Adoy. ad dei loq̄ns
Ero. 34. igit sic. Dñator dñe deus misericors et
clemēs patēs et multe misatōis. Et Deur⁹.
4. Reueris ad dñz deū tuū et audies vocē ei⁹
qz de⁹ misericors dñs de⁹ tu⁹. Et sapiēs. Ecc.
2. 1. Pius et misericors ē de⁹ et remittit i die tri-
bulatōis p̄ctā. Et. c. 17. Qd̄ magna misicor-
dia dñi et p̄p̄tatio illi⁹ conuertētib⁹ ad se. Et
c. 18. Quis adyacet enarrare misericordiā ei⁹.
Et. 51. c. 1. Et cū aia viā i misericordia ei⁹. Et Sa-
piē. xi. miseris oīum qm̄ oīa potes. Et. 15.
Tu aut̄ dñe suavis et ver⁹ es patēs et i misicor-
dia disponēs oīa. Et p̄ 3. 55. dñs ait. Vere
liquat ip̄i viā suā et vir iniqu⁹ eo. s. et re. ad. d.
et m. e. et ad. d. n. q. m. ē ad ignoscēdū. ct. 58.
Inuocabis et dñs exau. dict. clamabis et dicet.
Ecce adsum qz misicors sum dñs de⁹ tu⁹. Et
54. In misericordia tēp̄terna misicors suz
tui dicit redēptor tu⁹ dñs. Et Jobel. 2. Con-
uertimini ad dñm deū vrm: qz benign⁹ et mi-
sericors ē patēs et multe misicordie: et p̄stabi-
lis sup malicia populi. Et Jonas. 4. Scio in-
ge qz tu de⁹ clemēs et misicors es patiens et
multe misatōis. Et David ps. 99. Laudate
nomē ei⁹ qm̄ suavis ē dñs i eternū misicor-
dia ei⁹. Et ps. 26. Magnificata ē v̄sqz ad celos
misicordia tua. Et ps. 85. Tu aut̄ dñe sua-
vis et misis et multe misicordie oib⁹ inuocāti-
bus te. Et ps. 50. Misere mei de⁹ fm̄ ma-
gnā misicordiā tuā. Et ps. 129. idē habetur
Et p̄ Petr⁹. i. epistola. i. c. B̄ idic⁹ de⁹ et pa-
ter dñi n̄r̄ iesu xpi q fm̄ magnā misicordiaz
suā regenerauit nos i sp̄ciū. Et pau. Eph.
2. c. de⁹ dñes est i misicordia. Et. 2. Cor. p̄.
mo. B̄ idic⁹ deus. et p. d. n. i. x. p̄. m. et d. t.
cō. q. cō. n. o. tri. n̄ra. Et cytharista sp̄s scī v̄
gō gloriōsissima Luce. 2. Et misicordia ei⁹
a p̄genie i p̄genie. ti. cū. et Luce. 6. Estote mi-
sericordes sicut et p̄ v̄ celestis misicors ē. Et

hieronym⁹. de pe. di. i. i. ca. Quia diuinitatis
natura ait. Diuinitatis natura clemēs et pia
magisqz ad indulgētiā p̄na q̄ ad v̄dictā: q̄ nō
vult mortē p̄ctōris s; vt magis cōuertat et vi-
uat. Et idē Hiero⁹. i. c. vide. d̄ pe. di. i. Vide
benignū dñm misicordiā cū seueritate misce-
rē. Et Ambro⁹. li. d̄ pe. De⁹ misicordiā suam
oib⁹ p̄misit: et relaxādi l̄nias sacerdotis suis si-
ne vlla exceptōe cōcessit. Et. 26. q. 6. c. his qui
Misicordie dñi nec mēsuras possum⁹ ponē:
nec t̄p̄a diffinire. Et q̄b⁹ oib⁹ app̄hēdim⁹ deū
n̄r̄ benignū eē misicordē et piū. 2. manifestat et
reuelat p̄conū misicordie dei i enigmatibus et
figuris. Quodbat sepe dñs ihs in pabolis fm̄
mortē palestinoz: vt dicit Mj. de lira. Quā sic
clari⁹ potuit v̄itas elucescere marie idiotis et ru-
dib⁹ put testat. Dio. i. ca. cele. hierar. et iō ad
suā et p̄ris ei⁹ misicordiā notificādā vsus ē tri-
plici enigmatē seu metaphora i pabola p̄ eū deā
Prima fuit d̄ egroto parietic. d̄ q̄ 2. d̄ d̄. 9. c.
vbi audicēs murmuratōes p̄heoz q̄ ei detra-
hebāt: qz cū publicāis et p̄ctōrib⁹ manducaret
ait. Nō ē op⁹ valētib⁹ medic⁹: s; male h̄ntib⁹.
cūtes aut̄ discite qd̄ ē misicordiā volo et nō sa-
crificiū. Nō. n. veni vocare iustos s; p̄ctōres.
Secūda pabola ē d̄ pastore p̄dūtā ouē regre. d̄
q̄ Luce. 15. scribit q̄ dimissis. 99. alijs ouib⁹ i
destro sollicit⁹ pastor oberrātē vnā ouē. i. de⁹
peccatricē aiaz p̄ḡsuuit diligēter: inetrāqz custo-
diuit intactā: iposuitqz sup būeros suos gau-
dēs remittēdo. s. sibi penitēti potentia sua oīa
p̄ctā atqz delicta. Tertia pabola ē d̄ filio p̄di-
go a 1. p̄rem postq̄ oīa dissipauerat reuertēte:
p̄ quē vt Hiero⁹ igit ad Damascuz papā d̄ filio
p̄digo. p̄ctō: hō v̄e penitēs itelligit quē cū vi-
disset a lōge p̄r misicordia mor⁹ occurri illi ca-
dēsqz supra collū illi⁹ osculat⁹ ē cū nihil illi ip̄o
perauit: nō tristē vultu aut turbulētā faciē ostē-
dit: nō asp̄is v̄bis cōtristauit: s; q̄s letit̄er in
domū eū introduxit: afferri fecit vestimenta et
annulū: cōuiuium solēne p̄parauit. choreasqz
cantus et sonoz melodias i domo esse iussit qz
recuperauerat filium mortuū et perditum: per
quem intelligimus peccatorem compunctum
cui deus se gratiosissimum exhibet. Tercio
manifestatur et reuelat p̄reconiz misicordie
dei in exēplis. Quotquot. n. inuēti sūt pec-
catores qui ab illo veniā postularunt oēs fue-
runt exauditi sicut p̄z i veteri et nouo testame-
to. David equidem p̄ penitentiā adulteriū si-
mul et homicidij a misicorde deo veniam

ipetravit. De cuius pnia Hieronymus ad Sabi-
niam diaconem lapsus ita scribit. Totam pnam
ostendit psalmus. 50. quoniam ingressus est David
ad videri Dne et a Maria propheta correptus
dixit. Peccavi. statimque meruit audire:
et dominus abstulit peccatum tuum a te. Adulterio enim in-
terat homicidium et inde conversus ad lachrymas.
Misereere autem mei deus secundum magnam misericor-
diam tuam. Magnam enim peccatum magna indigebat
misericordia: unde tunc et dicit. Multa lava-
me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.
quoniam iniquitatem meam ego cognosco et delictum meum
contra me est semper. tibi soli peccavi. Rex enim alius
non timebat. et malum coram te feci ut iustificeris in
fmonibus tuis et vincas cum iudicaris. Conclusit
deus oia sub peccato ut oibus misereatur. tantumque pre-
cit ut dudum peccatorum penitentem transferat in magistrum
ut dicat. Docedo iniquos vias tuas. hec ille.
Et idem ad Oceanum de David loquens inquit.
David sci et mansuetissimi viri homicidium pater
et adulterium septem diebus emendavit fames. Ace-
bat in terra volubatur in cinere: et oblitus regie
maiestatis lumen querebat in tenebris. illius tamen re-
spiciens quem offendet lachrymabili voce dice-
bat. Tibi soli peccavi: et malum coram te feci: et red-
de mihi leticiam salutaris tui: et spiritu principali
confirmas me. Atque ita factum est ut me docuerat
virtutibus suis quod scias non caderet: doceret per pe-
nitentiam quod cades resurgeret. h. ille. Que oia
notat. 2. Regum. 12. c. 2. et de minimis exemplum: quod
habet li. Ione per totum. et de pe. di. i. c. Mi-
nime. ubi dicit. Minime quos dominus in euangelio
comedat pnam egerunt in predicatore Ione: et ex
misericordia domini indulgentiam consecuti subuer-
sionis interitum subterfugere meruerunt. hec ibi.
Et ut breviter perstringam exempla adduco illud
dictum Bernardi. f. mone. 22. ad Iohannem de sua miseri-
cordia loquens ubi ait. Quod propter mansuetudinem
que de te predicat currem post te dñe Ihu: audien-
tes quod pauperem non synas: peccatorum non horreas: non
horum confiteatur latrone: non lachrymam pec-
catricem: non chananeam supplicem: non dephensam
in adulterio: non sedentem in theloneo: non suppli-
cantem publicanum: non negantem discipulum: non psecu-
torem discipulorum: non ipsos crucifigentes tuos: hec
ille. Exprobrantur igitur o peccatrices aie. Au-
divistis o peccatores vocem dei qui misericordiam suam
in finem vobis declaravit. nolite obdurare cor-
da vestra. deponite peccata atque delicta. Accedite ad
eum et veniam obtinebitis quia ipse est deus miseri-
cordiarum quod per Ezechiel. prophetam. c. 18. inquit. Si

autem ipse egerit penam ab oibus peccatis suis qui operatur
et custodierit oia precepta mea et tulerit iudicium
et iusticiam vita vivet et non morietur. oium iniquita-
tum eius quas operatur est non recordabor. In iusticia
sua quam operatus est vivet. Aliquid voluntatis mee
est mors impij. quasi dicat non. et infra. Molo
morem morientis. scilicet peccatoris: sed ut convertatur
et vivat. Renerimini et vivetis.

De amplitudine et magnificencia misericor-
die que remittit oia peccata gratia replicata et anti-
quata peccatoribus penitentibus. Capitulum. 2.

Secundum mysterium contemplandum circa
misericordiam dei peccatores vocantis ad
penam de apostolico. i. quo patefaciendum
est duri quod apostola lata profunda ac co-
piosa sit ipsa misericordia dei benedicti: qui h. i. se sit i
finita: quod sit nubil alio quod ipse deus est h. i. illud Aug.
d. inde ad Petrum. Quicquid est i deo est ipse deus: tamen
et i suo effectu considerata tamen gradus invenit quod
oia nostra superat peccata atque vicia. Tria enim sunt i peccatis
horrenda et timenda valde: quod tamen a misericordia dei
superant. Primum gravitatis conditio. Secundum fre-
quentis iteratio. Tertium diuturnitas detentio. Pri-
mum quod i peccatis considerat horrendum de gravitatis
conditio. quoniam. scilicet peccatum ex sua conditioe et ex suo gene-
re grave est et nefandum. Verum tamen tanta est miseri-
cordia dei quod nullum est peccatum adeo execrandum de quo
si quis penam egerit indulgentiam non recipiat. Quin-
imo clementissimum deus misericordia sua illi peni-
tenti plene remittit. Hinc Chrysostomus. de pe. di.
3. i. c. Talis ait. Talis mihi crede talis est erga
homines dei pietas quod nunquam spernit penam si ei pu-
re et simpliciter offerat: et si ad summum quod penam
malorum: et ide tamen reverti velit. suscipit. n. de illa
libenter et amplectitur. Et hoc est quod dicit de pe. di. i.
c. in actioe. Cor contritum et humiliatum deus nunquam
spernit. Sed circa hoc dubitat de peccato i spiritum
sanctum. verum deus misericors remittit illud penite-
tib. Et verum quod non: quia peccatum i spiritum sanctum est irre-
missibile. Unde Aug. i. li. de fide ad Petrum ait.
Qui peccat i spiritum sanctum neque h. neque i futuro re-
missione peccatorum accipit. Et idem i. li. 6. f. mone domini
in mote. Peccare i spiritum sanctum est per maliciam et ini-
diam fraternam ipugnare charitatem per acceptam spiritus
sancti gratiam: quod peccatum non h. non i futuro remitti dici-
mus. Hoc ipsum magister sententiarum confirmat. 43.
di. 2. li. 8. ubi quod dei misericordia non superat omne
peccatum. Rndet ad h. Alex. de ales i. 2. et i. 3. su-
me: ubi tractat de irremissibilitate peccati. Adde quod
peccatum tripliciter de irremissibile. scilicet. negativum. pri-
nativum. prius. Negativum dicitur irremissibile quod
nullo

Nota.

iterant. Tū tāta est misericordia dei q. si in inci-
peret peccare a prima hora diei: et pacto pecca-
to statim pnia; ageret: et pnia facta subito labe-
retur: et post lapsum itez surgeret: et post surre-
ctōez itez caderet: et post casuz de nouo cōtrūdes
haberet: semp deū immobilē, ppiū iūenit ad
remittēdū. **Apoc. Aug.** d. pe. di. 3. i. c. adhuc in-
stāt ait. qm̄ quotidiana ē offensio oꝝ q. quōdīa-
na sit remissio. Cur docuisset dñs orātes dicē
dūnitē nobis dñbīa nra: nisi ipse nob misericor-
diā pseruaret q. nos ab hac pēitōe nō vult deficē.
et **Leo papa** d. pe. di. i. c. **D**upliciter misicor-
dia dī. i. g. **D**upliciter misericordia dī ita lapsib⁹
hūanis subūcturē nō solū p baptis̄mī grās: s; et
pnīe medicinā spes vitē ipē cōtineat q. regenera-
tiōis dona violassēt. pꝑrio re iudicio cōdēnā-
tes ad remissionē criminū puenirēt. Et lactā-
ti⁹. in li. di. isti. ad. g. sic loquit. Nemo pōt esse
tā circūspect⁹ tā prudēs q. nō aliqñ labat: iōur-
co de⁹ ibecillitatē nrām scīs aperuit hoi por-
tū salutis: vt hūc necess. tati cui fragilitas nra
subiecta ē: medicina pnie subueniat. Et hie
ronym⁹ ad **Rusticiū** monachū de pe. di. 4.
c. septies. aut. Septies i die cadit iust⁹ et resur-
git. Si iust⁹ quō cadit: si cadit quō iustus. Sed
iusti vocabulū nō amittit q. pnia semp re-
surgit. Et nō solū septies: s; septuagies septies
delinquenti si cōuertat ad pnia pccā donant.
Hoc xps **Doctrū** docuit mar. 18. c. **S** nōnul-
li heretici temere asseruerūt duo falsa et merito
reprobāda. **Primū** q. si bō cadat a pnia q. nō
vere penituit. **Cōtra qd̄** dicit⁹ **Alex.** de alēis.
in. 4. volumine summe adducit distinctionē d̄
veritate pnie. d. q. duplici potest sumi. Vno
modo vt pnia vera dicat q. verum hz virtutis
actū q. est detestari malū cōmissum: et p illo tpe
nullū cōmittere. et pponere nō cōmittere de
futuro: i quo statu si. vis decederet saluus ēēt.
Et ab hac potest homo cadere et in pccā libi.
Alio mō vt dicat pnia vera q. pducit in finem
vt finalis. et cōtinuata: et ab hac nō ē cadē. **S**
adhuc heretici ad sui erroris robur auctoritatē
tes et dē sanctoz adducit. Et p illud **Ambr⁹**
in sermone quadragesime. d. **P**nia ē mala p-
terita plāgere: et plāgēda itez nō cōmittere: et
go q. itez peccat veram pniām nō fecit. sed o ad
idē allegant. **Greg. sic. d.** Qui ita alia pccata
deplorat vt nō alia cōmittat adducit pnia; age-
re aut ignorat ad dissimulat. Insuper ad h. p.
positū hūc **Hyfidoz** in lib. de sūmo bono sic
loquētē. Irritō ē nō penitēs q. adhuc agit

prima

qđ penitet: nec videri deū potere subditus: s; sub sanare supb. Et his cōcordat Aug. in li. soliloquiorū qñ dicit. Inanis ē pnia quā se qñf culpa inquinat. Que auctoritates et alie similes habent in decretis. de pe. di. 3. d. qđ. pro solutioe. Brianus ibidē in. 1. s; vba ait. Qđ illa vba auctoritatū nō ad diuersa tpa s; ad idē tps referunt: vt. s. eo tpe quo quis desit ma/ la que cōmisit et pniā facit nō peccet et scelera nō cōmittat. Ad autē in diuersis tps pos/ sit quis facere pniā verā: et post illā itē pos/ sit peccare. pbatur rōne: eo q pnia h; ē in li/ bero arbitrio sū statum vie: quod vertibile ē: et pōt a bono in malū et a malo in bonū sepi/ exire. Hoc etiā appēt euidenti exēplo. nā ni/ miūte ppter verā pniā grām consecuti sunt: s; post ad vomitū redeuntes. deū puocāt ad iracundiā: et eorū ciuitas vt Herodotus scribit a rege medoꝝ subuersa ē: apđ hebreos regnāte Josia. Et de hoc ex. conueniens pecca/ tis Dauid q pnia quā fecit d pto mortis Drie deū sibi placabile fecit. et tū post peccauit iterū in numerādo populū: put habet. 2. Regū. c. pe. Quare sileat heretici et cōfundant. Se/ cundū falsū q ipsi predicāt: q de nō nisi sel peccata dimittit. Quib; et obicit auctoritates allegatē i principio. bñ se pñe: tñ ipsi curio se suū erroꝝ cōfirmare cōtāt dicuntq;. Qđ si baptisū nō iterat: ergo nec pnia. Ad qđ do minus Bon. i. 4. di. 14. sic rñdct. d. q pnia pōt iterari: baptisū autē nō. Primo qz in baptismo ipiūniū character q ē indelebilis. i pe/ nitentia nō. secūdo qz baptisū est i morbū nō iterabile qualis ē morb; originalis. S; pnia i morbū iterabile qñ ē morb; peccati actualis. Et medicina d; aptari morbo et ideo baptisū nō iterat. pnia vero iterat sū q voluntas nostra cōuertit et reuertit. Concludim; ergo q deus benedictus misericorditer subuenit nostre fra/ gilitati. Quis nam nō nisi impie de illo cōque/ ritur. Q peccatoꝝ negligens Q peccatoꝝ ob/ duratissimē. disrumpit vincula colligationis agnosce blandientem tibi dominum qui nō tā tūz semel sed milies milia et totiens quotiens postulaueris indulgentiam tibi confert indefef/ te. Tertium quod in peccatis consideratur horrendum dicitur diuturna detentio quando pet. diu retēta sunt: ita vt de illis pniā q; dis/ ferat vsq; ad decrepitam senectutem extremū/ q; tempus vite: et l; plenolum sit sic differre: pe sūto in q aliquis excederet annos. Abatibus

lem quos expēdit in iniuriā dei: ppositq; in aio nunq; bene facere. cū aiatū a corpore egre/ ditur vere ingemiscit et dolet: tāta est dei miseri/ cordia q ei liberalissimē peit. Hic Hiero; ad Paulā de dormitione. Blefille. Secura esto o mi Blefilla. Cōfidim; pbātes vera esse que dicimus nūq; ē sera cōuersio. Vix hec pñuz in latrone dedicata est. Amē dico tibi hodie me cū eris i paradiso. Et idē ad Damascum papā. et ponitur de pe. di. 3. ca. Impozuna. xps de cruce in paradisu latrone tulit et ne q; aliquā do serā cōuersionē putaret: fecit homicidiū pe/ nā martiriū. Et Julius papa. 26. q. 6. c. Si p;byter. Vera. n. cōfessio i vltimo tpe pōt esse qz dñs nō solū tps s; etiā cordis inspectoꝝ est. sicut latro vnus momētū pnia meruit eē i pa/ diso in hora vltima cōfessionis. Et Celestinus papa in. e. cognouim; eadē cā. 2. q. au. Per/ didisset latro in cruce premiū ad xpi dextera pē dens: si illū hore vni pnia nō inuisset. Cū eēt in pena penituit: et p vni cōfessione fmonis habitaculū paradisi eo pmitte pmeruit. Vera ergo ad denz cōuersio in vltimis positōz mē/ te potius ē estimāda q tpe: ppha. homo tali/ ter asserēte. Lūcōuersus igemueris tūc salu/ eris. Et ad idē facit illud dictū cypriani i episto/ la fa ad Demetrianū. In illo mundo manētī pnia nulla sera ē. Patet ad indulgentiā dei adi/ tus. et querentibus atq; intelligentibus verita/ tem facilis est accessus. Q amplissima miseri/ cordia dei. Q largissima charitas summi crea/ toris: que tāta ē vt si daret dō viator secus serēs petā oia q diaboli cōmiserunt: et oēs hoies qui in iudicio dānabunt: imo quot sunt in celo stel/ le: et i mari aque gūte in nemore frondes: et in pratis lilia: et de illis pniāz faceret ac būli mēte deū exoraret p venia semp audiret benigūe.

Quod deus remittit penitentibus pp miseri/ cordiā suā petā sine dilatoe: et de iustificatione impij ac eius conditionibus. Capi. 3.

Uertū mysteriū cōtēplādūz circa mi/ sericordiā dei dī acceleratiōis. Mon/ eni differt de; remittere peccata pē/ nitentib;: nō tps aliqđ iterponit. Videl; qñ fi/ ture salutē petōz qbus qspūmū fuerint cōtri/ ti vlcōpūcti statz eis pcatillosq; iustificat. De ipa vō petōis et impij iustificatione solet a do/ ctōib; dubitari maxime circa tria. Prio cir/ ea temporis circūstātiā. scđo circa opīs ex/ cellētiāz. 3. circa miraculū relucētiā. Pmo solet dubitari circa tps circūstātiā. vt autē

scilicet

colleat im
intelligen
randū f
est quidā
statu culpe
tripliciter
neq; ordinā
singulare ē
virtus pari
do mō dicit
namē acū
multitudin
no modo d
nem ordi
propriū: ci
anime sub
sophus. 5.
igit iustici
passiue ac
stū. Et hoc
tionis: qz
dū iusticiā
pio accepit
beret pecca
no in boie
iusticia ad i
iustificationē
Pmū
liberi arbit
tū motus i
Quartū
dum fm m
impij qñ
bū ad remiss
fit in instan
bo. s. actus
mentis spir
lumina spiri
gi dubitare
excellētiā.
datur q sic.
eius super o
Deus qui o
me et miserat
mens. illud.
Māius est
actum et verū
possumus.
pij consequi
iustificationē co
que maior est

scilicet impius iustificetur in instanti. Et ad h
intelligendum notanda sunt tria. Primum no
tandum fm. Tho. prima. 2. q. 112. q. iustificatio
est quidam motus quo anima mouetur a deo a
statu culpe in statum iusticie. Iusticia autem dicit
tripliciter. Vno modo prout importat rectitudi
nez ordinatē actus hois in cōpatione ad alius
singularē hoiem: et sic est iusticia particularis. et
virtus particularis: et virtus cardinalis. Secū
do modo dicitur. prout importat rectitudinem ordi
nantē actū hois in cōpatione ad bonū cōmune
multitudinis: et sic dicit iusticia legalis. Ter
tio modo dicit iusticia fm q. importat rectitudi
nem ordinatē actū hois i cōpatione ad bonū
proprium: cū hō subijcit deo: et vires inferiores
anime subduntur rōni. Et hanc iusticiā philo
sophus. 5. ethi. appellat metaphoricā. Ab hac
igit iusticia tertio modo sumpta sumit iustificatio
passive accepta. s. p. fieri iustus: nō p. facere iu
stū. Et hoc etiā nō p. modū simplicis genera
tionis: q. sic posset cōpetere ei q. nō esset i pēto
dū iusticiā acciperet a deo. sicut. Adā i princi
pio accepit iusticiā originālē cū adhuc nō ha
beret peccatū. Sed sumit. potius huius iustifica
tio in hoie includit rōnē mortis de Frīo i Frīu. s.
iusticia ad iniusticiā. Secūdo notandū q. ad iu
stificationē ipij cōcurrunt quattuor p. ordinem
Primum est grē infusio. Secundū motus
liberi arbitrij p. fidē firmatā in deum. Ter
tiū motus liberi arbitrij in detestationē peccati
Quartū est remissio culpe. Tertium notā
dum fm Ric. m. 4. di. 17. Quod iustificatio
impij q. ad ea que sunt de eius essentia. s. q.
tū ad remissionē peccatorū et gratie infusionem
fit in instanti: q. fm glo. Act. 2. c. sup. illo ver
bo. s. actus est repēte de celis sonus tāq. adue
nientis spiritus vehementis. Nescit tarda mo
lumina spiritus sancti gratia. Secūdo cōtin
git dubitare de iustificatione impij circa opis
excellentiā. vtrum sit maximū opus dei. Et vi
detur q. sic. nam in psal. dicitur. Miserationes
eius super omnia opa eius. Et ecclesiā cātat.
Deus qui omnipotentiam tuā pcendo mari
me et miserando manifestas. Et Aug. expō
nens. illud. Jo. 14. Maiora horum facit. ait.
Maius est vt ex impio iustus fiat q. creare
celum et terram. Sed in contrarium arguere
possumus. Primum. q. per iustificationē im
pij consequitur aliquis gratiam viē: sed p. glo
rificationē consequitur aliquis gratiam patrie
que maior est. ergo glorificatio angelorū vel

hominum est maius opus q. impij. iustificati
Secundo arguimus quoniam iustificatio ipij
ordinatur ad bonū particulare vnius hois: s.
bonum vniuersale. s. vniuersi est maius q. bo
num vnius hominis. vt patet i primo ethi. cr
go maius opus ē creatio celi et terre q. iustifi
catio ipij. Rūdet Tho. prima. se. vbi su
pra q. opus aliqd. pōt dici magnū dupliciter.
Vno modo ex pte modi agēdi: et sic maximū est
opus creatōis i quo ex nihilo fit aliquid. Alio
modo pōt dici magnū aliquid ppter eius magni
tudine quod fit et fm hoc maius opus est iusti
ficatio impij que terminat ad bonum eternum
diuine participationis q. creatio celi et terre q.
terminatur ad bonū nature mutabilis. Vnde
Aug. cū dixisset q. maius est vt ex impio fiat
iustus et. subiunxit. Celum enī et terra tran
sibit. predestinatorum autē salus et iustificatio
permanebit. Ad primū autē argumentum
q. inferitur. q. glorificatio angelorū et hominū
est maius opus q. impij iustificatio: dicendū
q. aliquid magnū dicitur dupliciter. Vno mo
do fm quantitatem absolutā: et hoc modo do
num glorie est maius q. donū gracie iustifica
tis impij. Et fm hoc glorificatio iustorum est
maius opus quā iustificatio impij. Alio mo
do dicit aliquid magnum quāitate pportiois
sicut dicitur modus paruus et milia magnum
Et hoc modo donū gracie iustificantis impij
est maius q. donū glorie beatificantis iustum
q. plus excedit donum gracie dignitatē impe
rij qui erat dignus pena q. donū glorie digni
tatem iusti: q. ex hoc ipso q. est iustificatus est
dignus gloria: et ideo Aug. vbi supra dicit. In
dicit qui potest: vtrum maius sit iustos ange
los creare q. impios iustificare. Certe si equa
lis est vtrūq. potēte. homo maioris est miseri
cordie. Ad secūdū dicendū q. bonū vniuer
si est maius q. bonum particularis vnius: si
accipiat vtrūq. in eodē genere. s. bonū grē
vnius est maius q. bonū nature totius vniuer
si. Tertio contingit dubitare de iustificatōe
pētois. Vtrū sit miraculosa. Et dicit. Ric. et
Tho. q. iustificatio impij et si fiat p. potentiam
supernaturalis agentis: tamē miraculosa nō est
loquēdo p. pte de miraculo: eo q. naturaliter
aia ē grē capax. Et o. n. ipso q. facta ē ad ima
ginē dei capax ē dei p. grās. vt Aug. dicit. 14.
de tri. Si vō de q. nōq. tā vehemēter aiam mo
ueret: vt statim quādā pfectionē iusticie asseque
ret: sicut fuit i cōuersione Pauli: adhibita etiā

exterius admirabili visioe et psitratocia hys qz dicitur
cūstatis miraculosis: tūc tal iustificatio mira/
culosa diceret. Iō cōuersio Pauli tāquā mi/
raculosa i ecclesia cōmemorat celebriter. Qua
re vō de nō cōcurrat semp ad iustificādos im/
pios cū sibi signis: nō itereft nra dijudicare.
Nobis satis esse dicitur: qz post facinora et delicta
postqz iueterata mala qncūqz voluerim gram
ei et charitatē nobis cōciliare semp ad voia illū
inueniem patū nō differre aiaz peccatricē si eā
cōpunctā viderit iustā facere. Redite ergo p/
uaricatores ad cor et cognoscite misia aiaz vīa
ruz. Videte picula iferni q vobis iminēt: co/
gitate clemētiā māfuetudinē pitatē et misicor/
diā oipotēns dei: et cruetes veterē hoiez: reuer/
timini ad illū et agite pniaz: vt sic obtineas gra/
tiā in pñi: et i futuro eternā gloriam. Amen.
Scria quinta post dñicam in septuagesima
de complacentia quam habet deus quādo pec/
catores reuertunt ad penitentiā. Sermo. 5.

U Or dilecti. Aperi mibi
soror mea sponsa. Ite vbi su
pra. Excogitat creator nī deus
semp hoies saluos facere: non
solū iustos s; ptores: si coruz
malicia nō obsistat. Quos et si vocet cū miseri/
cordia: vt dictū ē i pcedēti smone. excitat ad
buc vt ad pñiam reuertant cū voce cōplacēte.
Stendit enī signis manifestissimis summa
bre cōplacētiā de cōuersione ptoz. nā nō so/
luz illis pta remittit: s; adhuc copiosa bñficia
illis clemētissime tribuit. Quāobz i pñi ser/
mone colligere volo q sint effectus diuine cōpla/
centie q sequunt pñiam aie audictis vocē dile/
cti sponsi. Et notabo tres principales effectus
Primus dicitur bonorum restitutio.
Secundus angelorum letificatio.
Tertius peccatorum exaltatio.

Quō de restituit peccatorib; penitentib; p/
pter cōplacētiā quā bz de illoz cōuersione om/
nia bona que fuerant per peccatū mortificata.
Capitulum .i.

Primus effectus q cōsequit ad cōuer/
sionē peccatoris i quo reuocet cōpla/
centia dei dī bonoz restitutio. Se/
cundū enī doctrinā theologoz Ru/
de media villa. dñi Boni. et alioz di. 4. quarti
h. Deus restituit penitenti opa p culpā mortifi/
cata: q antea vīa fuerāt. Ad qd clari intelli/
gendū notāda sunt tria. Primo notandum

q oia opa bona i charitate facta adueniēte mor/
tali culpa mortificant et deperdunt: sū illud.
Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iusticia suā
et fecerit iniquitatē sū oēs abominatōes qz opa
ri solet ipius nūqd viuet. oēs iusticie ei quas
fecerat nō recordabunt. Secūdo notādū q
cū dicit i scripturis deū nō recordari: vī p fata
auctoritate: aut nescire: vt Math. 25. Nescio
vos: sic est intelligēdū q nō recordet aut nesci/
at illos quos nō approbat vt remuneratōe di/
gnos: nā vt ingt dñs Boni. i pmo. di. 39. Du/
plex ē scia i deo. Vna q dī simplicis nōcie q
cognoscit omnia bona et mala: i quā nulla cadit
ignorātia. Alia vocat scia approbatōis: vt di/
cat scire aliqd qñ illud approbat: et nescire cum
reprobat. Sic etiā nō recordari dī: nō q obli/
uio cadat i cor: s; q nō recordat maloz que qz
fecit et de illis penituit vt ea puniat. nec recor/
dat bonoz q qz fecit et p peccatū ab illis cecidit
vt ea remuneret. Tertio notādū q si qz an/
te peccatū ppter bona p cū i charitate facta me/
ruisset esse de secūdo aut de tertio vel de vltio
ordine angeloz: et postea peccato adueniente
tale meriū pdidisset: et talis ad pñiam rediret
reuiuiscit ei bona pñia q fuerāt mortificata.
eo q i tali statu meriū est i quo erat anqz cade/
ret. vtpota si erat i merito pueniēdi ad secūdu
ordinē beatoz ad pñiam veniēs i tali merito
se recipit: et sic de oibus gradib; beatitudinis
Quod expresse saluator nī innuit in parabola
de filio pdigo Luc. 15. Quē cū vidisset p se/
minudū vestes laceratas habentē et discalcianū
i. ppter suā culpā priuātū merito pcedēti: dixit
ad suos suos. Lito. pferre stolā primā et indui/
te illū et date annulū in manu ei et calciamēta
in pedes ei: p q oia pcedēs meriū deperdūt
p peccatū bonitate dei penitentib; restituit ve/
rissime intelligit. S; cōtra hoc nōnulli arguūt
p quoddā Dgonis dictum. Nemo ingt in spe
correctionis peccare dī: qz quod semel amittit
ipsum amplius nō recuperat. Ad hoc rīdet
Boni. vbi supra. q dictum Dgonis intelligit
de illo opere bono qd homo potuisset facere vl/
fecisset illo tempore quo peccauit: quod quidez
nō recuperabitur: quia si alio tempore velit fa/
cere qd omī su pdit opus quod deberet facere
pro illo tempore. Et si adhuc instetur per illud
quod Hieronimus ait in. e. Quicūqz. di. 15.
Rencti in pristinum gradū difficile ē. Possu/
mus respondere q Hieronimus loquitur ibi
de gradu temporalis dignitatis: aut spiritalis
et ecclesiastice

et ecclesiastice: sicut patet in verbis eius et in plurimis capitulis precedentibus et consequentibus nos autem loquimur de statu eterne salutis et merito triumphantis ecclesie.

Quod deus facit angelos letari in conversione peccatorum: et de augmento gaudij in angelis beatis.

Capitulum. 2.

Secundus effectus qui consequitur conversionem peccatoris aie in quo reuertit copla. etiam dei dei angelorum: etificatio. Facit utique dei angelos omnes iubilare et exultare cum peccator reuertitur ad patriam. Vnde Luc. 15. de verbo christi. Gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentem agere. Ad quod intelligendum notandum secundum Bonifacium. di. 21. 2. libri. quod gaudium angelorum crescere potest intelligi dupliciter. Aut extensius: aut intensius. Extensius dicitur crescere quando quod de pluribus gaudet. Intensius verbum quando affectus eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo loquimur de cremeto gaudij secundum primum modum: sic vox est: et doctor: et conuerter sentiant quod ipsis beatis angelis accrescit gaudium ex saluatore peccatorum: quod de pluribus gaudet secundum quod plures saluantur. Si autem loquamur de cremeto gaudij quantum ad intensiorem: sic est distinguendum nam gaudium dupliciter est. Quoddam est gaudium in quo cessat primum substantiale: et illud est gaudium de bono increato: quod angelus habet de deo: et est in deo. Est iterum gaudium quoddam accidentale: et illud est gaudium quod angelus habet de bono creato sine proprio sine alieno. De huiusmodi gaudij augmento triplex fuit opinio. Prima eorum quod dixerunt quod in angelis beatis accrescit utrumque gaudium intensius: quod notum sunt perfecte beati quod nunc sunt confirmati in gratia. Sed hec opinio falsa est quoniam perfecta beatitudo in visione consistit diuine essentie. Et Math. 18. dicitur. Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Secunda opinio fuit eorum qui dixerunt quod neutrum gaudium crescat in angelis in fine: sed solueretur fine: sicut charitas eorum non est maior quam fuit ab initio. Quis plures nunc diligant quam tunc. Sed istud non videtur probabile: quod si angelis accrescit materia gaudij accrescit et ipsum gaudium. Tertia opinio catholica et securae eorum quod tenent quod in angelis nullo modo accrescit gaudium in quo consistit primum essentiale: quod quantum ad illud perfecte sunt beati. Sed gaudium in quo consistit primum accidentale accrescere potest non solum extensius verum et intensius: et ratio boni per primum: et ratio boni conueniens: quod ministrando alijs bona opera faciunt in quibus primum accidentale me-

rent: et quod et conueniens suos ad beatitudinem perducunt super quibus congratulantur. Et quod vigilanter itaque atque sollicitate debet curare peccatores miseri de suis peccatis penitentiam facere: quos expectant omnes angelici chori: quos iuuat angeli ad paradysum linas. Venite te inquit peccatores scitidi: venite ad possidendam ciuitatem omnium bonorum veritate referatissimam. Venite per sanctam penitentiam ad eternam magnam dei. Quia qui male operando eum tenet: primum principem: quod cum conuersione demonum: que penitentiam de peccatis et malis commisisse spectare potestis. Supplicia inquit apostolus perit mors est. Ro. 6. Mostra sit vobis grata societas ut simul conuiuiamus in felicissimo regno dei. Peccatores duri. o peccatores obstinati. vos expectamus: ut agatis penitentiam: que tamen placet deo nostro ut et nos velit etiam in vestra conuersione letissimos fieri atque iocundos.

Quod deus est in ecclesia militanti exaltat et sublimat ad dignitates spirituales peccatores si reuertantur ad patriam.

Capitulum. 3.

Uterius effectus qui consequitur conuersionem peccatoris dei peccatorum exaltatio. Voluit quidem deus ostendere quod gratius sibi est cum peccatores ad patriam conuertuntur eos miris in modum sublimando et exaltando in utraque ecclesia militanti. scilicet et triumphanti. Et hoc secundum rigorem discipline quod factum sit ut ab ecclesiasticis dignitatibus per crimina nonnulli caderent: ad quos et post penitentiam non liceret redire. ut scribitur. 50. di. c. vt constitueret. et c. Presbyter. et c. Diaconus. et c. Clericus. et c. Clerico. et c. Si episcopus. Verum tamen hoc non debet ex desperatione indulgentie. Quoniam imo in eis sunt quod plures qui post lapsus penitentiam restant sunt ad spirituales ordines et ecclesiasticas dignitates. Sicut princeps apolo. Petrus reuocatus per penitentiam ad apostolatum et principatum apolo non obstante precedenti peccato. sicut scribitur 50. di. c. Moderet. et c. Considerandum. et c. Fidelior. In. c. Vnde si post ordinationem. si. Si alia peccatorum penitentiam inducunt exempla. De. n. ibi sic. Maria soror Aarone postquam lepra percussa est: quod iussu Moyses murmurauerat: acta penitentia peccato mutata est: et pristina gratia. prophetam recepit: sacerdotem consecratus est. Danid post adulterium et homicidium. prophetie spiritum recepit: et in proprio gradu permansit. Achab quoque post mortem Naboth viri sanctissimi per penitentiam humilitatis in regia sede remansit. Et ut periream mutata exempla veteris testamenti. Petrus neganti

xpm: et postea princeps apostolorum factus est.
Paulus Stephanum lapidauit: et tamen a deo i
apostolu electus. Multi quoque ab heresi ad vni
tatem fidei et holice reuerentes in suis ordinibus
sunt recepti. Alij vero ad episcopatum et iam gradu
sunt promoti: vtpote Augustinus et alij plurimi. Hi ibi
verum iter omnes peccatores per penitentiam restitutos
ad precedentes gradus siue ad alios aliquos de no
no eis collatos efficacioribus nobis fiduciam et ani
mum prestant tres illi negissimi viri. Paulus sup
bissimus. David luxuriosissimus. Matheus
vero cupidissimus et auarus. Eorum tamen voces ma
gis quam aliorum voluit spiritus sanctus in ecclesia resona
re. Quia n. scripserint euangelia Iohannes. Lucas. et
Marcus. tamen frequentius legimus euangelium secundum
Matthaeum. Et hi iuuant psalmi. aliorum multorum non
solum illi quos David cecinit. tamen ecclesia illos da
uid sepius decantat: hi et Petrus Iacobus et
Ioannes ac Iudas Thadeus suas epistolas ca
nonicas scripserunt: tamen epistole Pauli magis
in diuinis officiis habent in vsum. quod ideo factum
esse credendum est: ut omnes percipiant quod chara deo
sit conuersio peccatorum: quos tamen sublimiter per pe
nitentiam in ecclesia sua dignatur exaltare. Qua
ta autem erit talium in regno celorum gloria: a redē
ptore mundi domini est Matthaeus. 21. *De meretricibus in
q. et publicani* precedent vos in regno celorum
Et hoc exemplum monstratum est in Thays meretrici
et pulcherrima et formosa quam postquam multorum ani
mas illa quaerit: dedissetque multis occasiones
seipsam iter faciendo: accedente ad eam Panutio sa
cratissimo viro contritione et compunctione suorum
scelerum habuit: aduersusque omnibus vanitatibus in
platea publica ut daret exemplum his cum quibus
peccauerat: in cellula quam paruula se inclusit
qua per fenestram paululum panis et aque quibus su
stentaretur die quilibet accipiebat. Cum ergo tribus an
nis fuisset inclusa peccatrix Panutius ad abba
tem Antonium cui multa reuelebant a deo: ut ab
eo ingrederetur si ei de sua peccata remississet. Marra
ta cum sanctus Antonius conuocatis discipulis pre
cepit ut illa nocte oraret: statimque abbas pau
lus maior discipulus Antonij vixit in celis le
ctum speciosius ac preciosis vestibulis ornatum: quem
tres virginis sacre facie clara custodiebant. Cum
ergo Paulus diceret gloriam illam esse Antonij au
diuit vocem dicentem sibi. Non est Antonius: tha
ys meretricis. Quod cum mane audisset Panu
tius cum gaudio discessit: et cum illa eduxisset de cel
la: quodecim diebus superuixit: post quos meretrici
penitens genuit in domino. Audiuimus igitur ex tri

bus effectibus enarratis quod summa est ei deo eo
placencia ut peccatores reuertantur ad illam: et
tamen cum ipse hac voce melliflua iacet omnes nescio
unde fiat nisi ex humani cordis duritia ut non
audiat. Quod iselicit anima peccatrix: o seua im
manis et crudelior omni belua: desine ita mi
le facere: impone finem delictis tuis: quere do
minum deum tuum dum iuueniri poteris: ut acci
pias ab eo gratiam in presenti et in futuro perpetuam
gloriam Amen.

seria sexta post dominicam in septuagesima
inflammato et ardentissimo amore dei quem ipse
clementissimus pater peccatoribus exhibet et ostē
dit ut illos ad se trahat ac reuocet et inducat ad
penitentiam. *Sermo. 6.*

Amore languet

Habent hec verba in persona
christi dei et hominis salutem pecca
torum finiens originaliter. Car.
S. c. Si cogitaret excecari peccatores quanta di
lectione concipiat illos piissimus deus: pecto
omni studio et vigilania depolita delictorum sarci
na ad diligenter se preperarent. Neque enim iue
niri quisquam poterit non pater non mater non frater non
soror non filia non filius non denique domesticus
quibet amicus siue propinquus qui tantum diligit
eos quantum amat ipse mitissimus pater cele
stis. Quod consideras Dico i libro de arra spo
se sic allegatur animam peccatricem. Spiritum
habes et nescis: pulcherrimum omnium: et facie eius
non vidisti. Ille te videt: quod nisi te vidisset non
te diligeret. Noluit adhuc seipsum tibi presen
tare sed munera misit: arram dedit pignus amo
ris. Decille. Est utique anime legitimus et i
maculatus spiritus deus dei filius qui in cruce ex
altatus clamat gratia et amorosa voce: dicitque
anime propter peccata peccati: et ad inferna currere
illud Dicit. 2. Tu autem fornicata es cum ama
toribus multis: tamen reuertere ad me et ego sus
cipiam te. Quidnam dulcius quam suauis quam
ue delectius poterit audiri. Ostendit nepe mul
tis diuersisq. modis rex regum deus noster qui
hominem diligit: eiusque salutem etiam post peccata
et nequam facinorosa ardentissime facit. Quia
propter ut enigmatis simoleti peccatores et exp
giscant ad vocem benivolentis summi dei. in pre
senti sermone de amore quem de peccatoribus
exhibet nonnulla erunt videnda: ut verificet i cor
de omnium quod dictum est in themate in persona il
lius: quod. s. amore languet. In quibus verbis de
amore

amore illo tria mysteria principaliter pponi-
mus declaranda.

Primum de ipsius veritate.

Secundum de eius voluntate.

Tertium de illius copiositate.

Qualiter deus ex amore malis et peccatori-
bus copiosissima beneficia sua largit. Et qd est
amor sue dilectio dei.

Primum mysterium declarandum de
amore quo de peccatores diligit di-
cit veritatis. Nam posset non ineri-

to aligs dubitare: an verum sit qd de peccatores
diligit. Quia si diceret qd sic statim occurreret
dicta scripture sacre qbus insinuat videtur co-

trarium: unde in psona dei puer. 8. c. dicitur.
Ego diligentes me diligo. Et Job. 14. Xps
dixit. Qui diligit me diliget a patre meo et ego
diligam eum: sed peccatores non diligunt deum: ergo
non deus diligit illos. Et Eccl. 12. sapiens in-

gt. Altissimus odio habet peccatores. Et Iudith
5. c. scribit. Deus peccatorum odit iniquitatem. Et
Augustinus. 12. li. de ci. dei. c. 3. ubi asserit. Di-

cunt in scripturis munici dei omnes qd eius aduer-
sant imperio: non natura: sed viciis nihil ei no-

cere valentes: sed sibi. Inimici enim sunt non
peccate resistendi: sed voluntate ledendi. Et idem

Aug. in lib. de pnia refert: qd etiam ponit de pe-
nitentia di. 3. in. c. Sicut plures: Scio dñm ini-

micum omni criminoso. Et David in psal. ad
deum sic loquitur. Disti omnes observantes vani-

tates. id est peccata. Et Sap. 14. c. similiter di-
cit. Sunt deo odio impij et impietates eius. Si

itaqz iter deum et peccatores est inimicitia et odi-
um: ergo deest amor: qm simul ista stare non

possunt. Sed contra est dictum sapiens. Sap. 2.
c. qui deo dicit. Diligis omnia qd sunt et nihil

odisti eorum que fecisti. Pro huius dubij decla-
ratione notanda est sententia domini Boni. di. 32.

tertij. lib. que talis est. Qd deus non dicit crea-
turam diligere ratione affectionis animi. sed ra-

tionem conformationis alicuius boni. Ita qd dilectio dei
dicitur potius esse dilectio effectus. Conformatio autem

bonitatis divine si attendatur quantum ad effec-
tum gratie non se extendit ad peccatores. ideo

propter huius boni subtractionem dicitur illos
odire: et sic intelliguntur auctoritates superius

allegate. Sed conformatio aliorum beneficiorum et bo-
nis et malis eadem est: ob qd et malos etiam dili-

git: non ut malos: sed sua illis beneficia tribu-
ens ut boni fiant. Sunt autem iter cetera tria be-

neficia peccatoribus a deo collata. Primum

creationis. Secundum gubernationis. Ter-

tium sociationis. Primum beneficium quod
deus peccatoribus conferit ex dilectione et amore

dicti creationis. Quisqz extimat quantum bo-
num esse in numero creaturarum non quantumqz:

sed rationabilium. Nullo quidem precio enim pos-
set unus ex oculis vel alijs membris nostris

multo magis nec aliqua potentia anime: et qd
est qui dedit animam cum potentijs: et corpus

tam bonis qd malis nisi deus. Et cur dedit ni-
si ex mera charitate et liberalitate sua. hoc est

quod Lactantius in 2. lib. di. ist. ait. Deus veri
patris officio functus est: ipse corpus effinxit: ipse

animam qua spiramus infudit. Illius est totus
quod sumus. Et Bern. in ser. Parum ne ti-

bi videt. o homo cogita qualem te fecit. Me-
pe secundum corpus egregiam creaturam: secundum animam

magis imagine creatoris insignem: rationis par-
ticipem: beatitudinis eterne capace. Porro

ambo sibi coherere fecit artificio incomprehen-
sibili: et sapientia inuestigabili. Nec hoc ante p-

meruit qd ante non fuit. nec spes retributionis
fuit: qm bonorum nostrorum non eget. hille:

Sed qui non recte de deo sentiunt de eius be-
neficijs ingratis sumi conqueuntur: dicunt etiam

q licet magnum bonum sit esse quod per crea-
tionem peccatores acceperunt a deo: tamen cum

deus prescivit eos futuros malos atqz dam-
nandos cur illos creavit. Quibus sit respon-

det Augustinus. 2. lib. de ci. dei. c. 18. Neqz
enim deus vllum non dico angelorum: sed vel

hominum crearet: quem malum futurum esse
prescisset: nisi pariter nosset quibus eos bono-

rum vssibus commodaret: atqz ita ordinis se-
culorum: tanquam pulcherrimum carmen ex

quibusdam quasi anthebis honestaret. Anti-
theta enim que appellantur in ornamentis elo-

cutionis sunt decentissima: que latine appel-
lantur appositae: vel quod expressius dicitur co-

trapposita. Ad enim est apud nos huius voca-
buli conventio cum tamen eiusdem ornamen-

tis elocutionis etiam sermo latinus utatur: imo
lingue omnium gentium his antithetis. et Pau-

lus apostolus in 2. epistola ad Cor. illum lo-

cum suavititer explicat ubi dicit. Per arma in-

sticie a dextris et a sinistris: per gloriam et igno-

biliteratem. per infamiam et bonam famam. ut

seductores: et veraces: ut qui ignoramur:

et cognoscimur: quasi morientes: et ecce vi-

vimus: ut temptati et non mortificati: ut tri-

stes semper autem gaudentes: sicut egentes

Not.

multos aut locupletatos: tanq̃ nūb̃ habētes et
oīa possidētes. Sicut. n. ista cōtraria cōtrarijs
opposita s̃monis pulchritudinē reddūt: ita q̃/
dān nō verborū: sed et eloquētia cōtrariorū
oppositiōe seculi pulchritudo cōponitur. hec
Aug. Et si adhuc arguerent ip̃i et maligni q̃
s̃m Augustini verba videri q̃si necessarium
foret: vtiq̃ mali essent: vt sic seculi pulchritu-
do p̃ficeret. Et ego dico q̃ s̃ de⁹ s̃m Aug. in
li. de li. ar. nouerit ex quocūq̃ malo bonū el-
gere: n̄ si nullus vnq̃ peccasset siue angelus
siue hō: adhuc vniuersum p̃fectū esset: n̄bilq̃
q̃d ad eius ornati spectaret siue decozē iuēni-
retur diminutum. Neq̃ p̃pterea culpā⁹ est
sp̃itūsimus artīx de⁹ qui creauit illos q̃ dā-
nari debebāt: qm̄ nō p̃pterea dānant: qz sunt
creati: sed qm̄ post creatiōem sua volūtatē sa-
ci sūt mali. Quinimo in hoc maxime relucet
immēsa bonitas dei: q̃ tā grāde b̃ficium cō-
ferre dignatus ē et illis quos p̃ciebat futuros
igratos et malos. S̃cōm b̃ficium q̃d deus
peccatorib⁹ cōfert ex dilectione et amore dī gu-
bernationis. Indiget eadē hō auxilio om-
nium creaturaz: celi. s. et terre celestium iseris
rūq̃z corpōz sine q̃bus viuere minime posset.
Quia t̄m ista dei sunt: de quo in p̃s dī. Zo-
mini ē terra et plenitudo ei⁹. et. ter. et vi. qui
habī. in eo. Nihilominus ex clementia largi-
flua et affluētissima sua libere donat fructū bo-
rum oīum et ip̃is et mal. Inde Bgo in li. de
arra p̃onse ait. Respice vniuersum mādum et
cōsidera si aliqd in eo sit q̃d tibi nō fuit. Vis
natura ad hūc finem dirigit cursum suū: vt ob-
sequijs tuis s̃mulet: et vtilitati deseruiat: tuis
q̃z oblectamētis pariter et necessitatib⁹ s̃m af-
fluēt: in idēficiētem occurrat. Hoc celi. hoc
terra. hoc mare. hoc aer cum his q̃ sunt in eis
vniuersis explete nō cessant. hec ille. Et x̃ps
in euāgelio Math. 5. ait. Pluit sup iustos et
iniustos et solē suū oriri facit sup bonos et ma-
los. Tertium b̃ficium q̃d de⁹ erogat et lar-
git ex dilectione et amore ip̃is peccatorib⁹ dicitur
sociationis. Magnū q̃ppe donum ē vt
vnusq̃sq̃z habeat solū angelū. Hinc magister
fīnarum di. 2. scōi lib. 2. allegat Hiero. super
Math. sic. d. Magna dignitas aīaz vt vna/
queq̃z ab ortu naturis sue in sui p̃fectum et
custodiam habeat angelū specialiter delegatū.
Et qua auctoritate s̃m doctores theol. colli-
gat tria catholica documēta. Primum do-
cumētum s̃m Alexandrum de alio in scōo vo-

lumine summe. et Archidia. canonistaz sup. et.
firmissime. de cōc. di. 4. q̃ duplex ē hōis na-
tura. s. in vte o: et ex vtero. Prima ē quā-
do anima creat simul et iūndit corpōri. Se-
cūda vero quādo exit de vtre matris. Ange-
lus aut deputat homini p̃ima natiuitate. s. in
vtero. Ratio aut quare nō debeat ante iū. s̃i-
nem anime angel⁹ deputari ad custodiā corpō-
ris s̃m Bonauenturā in scōa distinctione. xi.
in declaratione h̄c est: qz illa custodia p̃cipa-
lius respicit sp̃itū q̃z corp⁹. Et ideo nō de-
bet sp̃aliter angelum ad suā custodiā habere
antequā sp̃it⁹ iūndat. Non debet et differri
vtra anime iūfionem: qz extunc defedere pōt
et adiuuare. Vtrū aut q̃dū paruulus caret rō-
nis vsu aliquem occultus effectum h̄cat custo-
dia angeli quātum ad habitatiōē et directiōē
in bonum: assignare ē difficile: sed negare nō
ē tutum. Si dū documētum ē q̃ angelus
beat⁹ p̃pter custodiā hominis nō ē hōie iser i-
or viatore neq̃ idignior: cum id fiat ex dulce-
dine s̃mū dei. Tertium documētum ē q̃ an-
gelus nō deserit obstinatum in peccatis vsq̃z
ad mortē. Ratio est s̃m Boni. qz p̃zonior est
bonus angelus ad iūuādum q̃z malus ad p̃dē-
dum. Si ergo malus angelus nō dereligit vs-
q̃z ad mortē hōiem et quātūq̃z sanctū: nec bo-
nus hōiem quātūq̃z sceleratum dimittit vsq̃z
in finē. Sed cōtra hoc istant nōnulli: quoniā
glo. sup illud Ps̃ere. si. Curauimus baby o-
nem et nō ē curata: derelinquim⁹ eā ait. Ad-
dici sunt angeli quos a nobis repellit⁹ dum
eorū cōsilio nō acquiescim⁹. Itēz Damā. d. q̃
aīx̃ps carebit angelico p̃sidio. Ex q̃bus col-
ligi posse videt q̃ angelus q̃q̃z subtrahit ab
hōie p̃ peccata custodie b̃ficium. Respondet
ad hoc dñs Boni. q̃ cōiter tenet a doctoribus
sacre scripture. q̃ angelus nō oīo deserat ob-
stinatos q̃dū sunt viatores: nec t̄m ideo dili-
genter custodit bonos aut mediocriter malos.
Ideo cōiter dicit q̃ quodāmodo deserit et quo-
dāmodo semp custodit. Explicatio aut huius
pōt diuer s̃mode fieri. Nam aliquē custodiū
ab angelo pōt dupliciter intelligi: vel s̃m habi-
tum vel s̃m actum. Voluerūt ergo aliqui dice-
re q̃ angelus obstinatum s̃m actum custodiē-
dū relinqt pro eo q̃ ipse custodiēdū ange-
lo non obedit: imo cōtra monita m̄tem obfū mauit:
quātū vō ad habitū nō deserit. qz semp p̃mp-
tus ē ei subuenire: si quomodo ip̃m ad viam
veritatis videat inclinari. Sed hic modus di-
cendi

tendi non sufficit: quia nullus est adeo malus et per-
uicinus. quin angelus bonus possit ei aliquid boni
cum custodiendo largiri. Ergo si semper est ei, primum
prius facere bonum: videtur quod nunquam subtrahat
omnem actum. Et ideo est secundus modus dicendi. scilicet
quod duplex est custodie angelice actus: unus respectu
corporis: alter respectu spiritus: unus consistit in
repulsione hostis ne opprimat corpora: alter
arcedo ipsum ne pervertat animas. primi actus effi-
cacia est in angelo. secundus vero non solum est in ange-
lo: sed et in nobis. Quantum ad primum actum bo-
nus angelus hominem usque ad mortem non derelin-
quit: quia non patitur ipsum a demone opprimi vel oc-
cidere: nisi quando aliter exigi fieri sentiat diuini iu-
dicij. Quantum vero ad secundum actum: quia illius
efficacia non tantum est in angelo: sed etiam in ho-
minibus: subtrahit custodie beneficium ab his circa
quos videtur se frustra exerceri: ut puta ad exco-
municatis et obstinatis: qui nec recipiunt instructio-
nem nec exhortationem. Sed cum custodia ma-
gis respicit animam quam corpus: adhuc non videtur
omnino probabile quod angelus omnem actum custodie
subtrahat respectu anime. Et ideo adhuc est tertius
modus dicendi. probabilius istis. scilicet quod effectus an-
gelice custodie est respectu boni et mali. respectu
boni conservandi vel acquirendi vel augendi. re-
spectu vero mali discernendi vel evitandi vel di-
minuendi. bonus ergo angelus obstinatos non
deserit quantum ad actum custodie quod respicit ma-
lum: quia semper retrahit homines ne labantur in pe-
ius. quantum vero ad actum qui respicit bonum
obstinatos deserit: et antequam non custodiat. hec
Bonifacius. Considera nunc anima peccatrix qua-
ta fecit tibi deus: et cum admiratione dic ei il-
lud Job. 7. Quid est homo quia magnificas eum
aut filius hominis: quia reputas eum: et quare appo-
nis erga eum cor tuum. Cur o magne deus crea-
re voluisti hominem paulo minus ab angelis mi-
noratum: quibuslibet alijs a te creatis conditisque
naturis excellentiorem: imagine tua decoratum
predoatoremque in singulis potentis anime rationa-
lis: quem praecebas tibi futuram rebellem atque
contrarium. Cur tot beneficia innumera creatu-
rarum tuarum prestas his qui te fugiunt: qui te
despiciunt: qui te contemnunt. Si adis, profecto nu-
merus est eorum qui te dereliquerunt venas aqua-
rum viventium. Dereliquerunt inquam te et quer-
terunt se a te: quia es via recta. omnes infideles: ido-
latre: uidei: heretici: schismatici: et christiani: diabo-
licis operibus seruientes: execrati: sacrilegi: pro-
duores: sediciofi: iracundi: odiosi: crudeliter: et

tractores: murmuratores: bilingues: fallarij:
cursores: pium: deceptores: incedaces: cupidi:
raptores: fures: usurarij: forulegi: malefici:
incitatores: elati: superbi: hypocrite: ambitio-
si: arrogantes: inanis glorie cupidi: glorie si:
blasphemi: luseos: fornicatores: aduiteri: io-
domuc: et alijs sceleribus nequissimi inno-
luti. Et tu deus meus imperasti terre ut suli-
neret illos. produceretque fructus quibus sustinea-
re se possent. Iussisti soli lumen et stellis ut lu-
os motus exercerent ad illorum utilitatem. man-
dasti quod omnibus que in celis terrisque reperun-
tur ut se contemnerent inimicis tuis. Cur
insuper et angelos cum talibus conueneris: et usque
ad mortem ad illorum custodiam disposuisti. Cur
ita bladis tu deus iustus et rectus peccatoribus
et iniquis. Spectora dura: o ferreas mentes: o
saxea et adamantina corda eorum quod intelligere non
lunt quam ardens sit amor dei: etiam ad peccato-
res quibus ut actum est beneficia sua granosius
me impartis: ut sic occasione habeant confidenter
ad illum redire.

Qualiter deus quantum de se est vellet omnes pec-
catores esse saluos: et quare si sic vult non om-
nes saluantur.

Capitulum. 2.

Secundum mysterium declarandum de
amore quo deus peccatores diligit di-
cit de eius voluntate. Vult enim deus
et charitate sua omnes homines non solum bonos
sed etiam malos saluos fieri. secundum illud apostoli. i.
Thimotei. 2. Deus homines vult saluos fieri et ad
agnitionem venire. Veritatem ex hoc apostolo
li dicto propleta potest esse: dubiaque mens non
multum recteque intelligendum. Nam si deus vult
omnes homines saluos fieri: ergo omnes homines sal-
uabuntur. Quia ut inquit psalmista. Quia quicumque
voluit sicut dominus in celo et in terra in mari et in
omnibus abissiis: sed non omnes homines saluabuntur:
igitur non vult deus omnes homines saluos fieri. Sol-
uitur hec difficultas per doctores sacros quod apostoli au-
toritatem tripliciter exponere solent. Pri-
ma expositio est Augustini. quod in iduati magister in
ter. dist. 46. primi libri. quod dicit apostoli per itel-
ligi ut in eo sit distributio accommodata sicut cum
dicimus. omnis homo timet in mari: secundum eorum
modum loquendi intelligendum est quod est in mari.
Similiter si dicat magister iste docet omnes pue-
ros huius civitatis: intelligitur quod docet eos quod ad-
scunt. Nullus enim docet nisi per ipsum. Sic in
proposito potest esse sensus: quod deus vult saluos
fieri omnes homines quod saluantur: quia nullus sal-

natur nisi velle deus. Secunda expositio est magistri in text. qui dicit quod ibi est distributio per generibus singulorum et non per singulos generum. sicut cum dicitur. Omne animal fuit in archa nec quod omnibus generibus animalium fuerit ibi aliqua individua. Et sic deus de omni genere vult aliquos salvare. de grecis: de latinis: de iudeis: de phariseis: de subditis: et de alijs. Tertia expositio est secundum Iob. Quia dicitur quod deus vult omnes homines salvos fieri voluntate antecedente non consequente. Voluntas autem antecedens secundum eundem reliquosque theologiae. est qua quis vult aliquid absolute. Voluntas vero consequens est qua quis vult aliquid consideratis circumstantijs. Voluntas ergo antecedens in deo est voluntas respectu eius. propter quod deus hominem facit et irrefragabiliter bonorum. Voluntas consequens est qua vult aliqua secundum personam meritorum: non que sequitur merita. Item prima. scilicet antecedens dicitur a magistris voluntas conditionalis: siue voluntas qua deus vult quantum in se est. Secunda autem. scilicet consequens dicitur absoluta. Si scilicet auctor iter hanc voluntatem et illam non est secundum diversitatem affectionis siue modi volendi qui fit in deo: sed secundum rationem connotandi et intelligendi: putat enim deus dicitur velle omnium salutem quantum in se est: et antecedenter connotatur in omnibus hominibus ordinabilitas ad salutem: tum ex parte nature date: tum ex parte gratie oblate. Medit enim deus misericordiam secundum quam possent homines cognoscere illum: et cognitum querere et questum invenire: ac invento inlucere: et per hoc salutem obtinere. Secundam similiter obtulit dum filium misit cuius meritum omnium salutis sufficit. Reges et mandata salutis tribuit et ostendit. Ipse etiam prelo est omnibus iniquis et iniquitibus cum. Velle ergo hominem antecedenter saluare est ordinatum ad salutem facere: et saluare volenti non deesse. Unde velle antecedenter saluare non connotat salutem: sed ordinabilitatem ad salutem. Velle autem consequenter siue absolute saluare est velle dare salutem ei quem prestat ad salutem pueniunt per suum auxilium et gratiam: et connotat salutis euentum. Et sic non est dicere quod deus velit omnes homines salvos fieri. Et quod tertia expositio magis efficitur est ad clare intelligenda apostoli verba. Et quibus elicitur quod amorosus deus nec in minimo deest ad succurrendum subveniendum fovendisque peccatoribus ut salventur. Qui si non saluantur ipsi soli sunt accusandi meritoque reprobandi quod bibere noluerunt aquam fontis in deficiente amoris divini.

Quali deus ostendit amoris suum peccatoribus illos supportando vocando et offerendo filium suum unigenitum ac sanguinem eius.

Ultimum mysterium contemplandum de amore quo deus peccatores diligit dicitur de ipsius copiositate. Nam propter ea que dicta sunt in primo et secundo mysterio precedentiibus: invenio adhuc pauciora signa experiri mentis copiosissimi amplius in quibus amorem divinum erga peccatorum salutem. Item unum dicitur super portam. Secundum vocatio. Tertium oblatio. Primum signum dicitur supportatio. Supportatio eadem deus et expectat patienter peccatores: quod post commissam peccata iuste meritoque puniri possent. Quis enim qui peccatum facit et mortaliter peccat in re subito privari quibuslibet beneficijs corporalibus et spiritualibus. Ad eum adhuc descendere viues in infernum. Et quod quod deus hunc rigorem iusticie contra peccatores non exercet. quoniam differt ultionem non solum per dies: sed per menses et annos. Quod non recipiunt in hac mortali vita quod per. x. aut. 20. aut. 30. aut plures annos semper in peccatis dormierunt: et tamen illos non ex terminavit deus. An forte putamus id fecisse: quod sibi peccata non dicens: vel quod iniustus illa punire negligat: vel quod ignorantia illa non videt: aut imposteris facilius illa vindicare non valet. At si sit ut ista cogitemus de deo magno et immortalis qui optimus abominatur omne malum: iustusque nullum reus inquit in punctum: sapiens omnia videt: omnia noscit: omnia perscrutat: cuius potentie nulla creatura resistere possit. Cur ergo tam diu punire peccata dissimulat nisi quod laqueat amore. Hinc est quod Petrus. 2. epistola. c. 3. ait. Dominus patienter agit nolens aliquos perire sed omnes ad penitentiam reverti. Et Salomon Sapientia. c. dicit. Misericors omnium dominus dicit: quoniam omnia petes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Secundum signum exprimitur copiosissimum amoris divini dicitur vocatio. Apparet utique quod venit deus peccatorum salutem: quoniam non solum illos non puniit et suffert. verum et multipliciter iuvat et vocat. Quidnam sunt tot dei beneficia peccatoribus collata de quibus paulo ante memoriam fecimus: nisi voces blande ipsos peccatores allucientes. Quid sunt scripturae sacre. quod scripturae exemplar: quod doctorum tam diffusa dicta: quod promissiones: quod conminationes: quod precepta legis: quod ecclesie sacramenta: quod denique ut voces tot predicatorum et hominum. Quia siquidem ista clamor adhaerent ad peccatorum aures fortiter sonans et tam ab alto crucis audis verum illa non pauperum sed pedum in ea crucifixi Iesu. Sicut. sine

finito.
nostre
crucis
aut v
dit: v
erent
duos
gnus
di obla
pi vni
huius
suu vni
peccat
lius ica
locust
remissi
cere po
tur. D
a pecc
lum p
Offen
corona
sa: de m
tot corp
de later
q oia de
aut. Ad
suam: r
factiois
dum mi
tio. Q
tabilis.
cit: si sal
vobis
regis vni
ricia vni
conige
aut redi
diam et d
la seculor
Sabb
et quare
dire aud
dier ipse
mi ea q de

fuit. Stabat enī vt *Ger.* et *Aug.* exponūt
 nostrā salutē. vñ et *Ger.* ait. Ascēdit in altu
 crucis: vt ab oib⁹ videret. voce magna clama
 uit vt ab oib⁹ audiret. clamorē lachrymas addi
 dit: vt bō ei cōpateret. Qui ad ei⁹ clamorē nō
 excitat: ad vocē nō cōpungit: grauior ē terra
 durior petra: et scidior sepulchro. Tertius si
 gnus in quo relucet erga nos amor diuinus
 dī oblatio. Pro salute nāq; pccōz obtulit de⁹
 pī vnigenitū filiū suū: illūq; misit ī mūdū.
 Vñ *Joh.* 3. Sic de⁹ dilectū mūdum vt filiū
 suū vnigenitū daret: vt ois q credit in illū nō
 pereat: sed hēat vitam eternā. Ipse vō dei fi
 lius icarnat⁹: scipm obtulit in ligno crucis ho
 locaustū et hostiā sanguinem pprium sūdēns in
 remissionē pccōz: q tūc fuit efficacie: vt suffi
 cere posset ad salutē infinitōz hoīū: si tot darē
 tur. Vñ *Apoc.* p dī. Dilexit nos et lauit nos
 a pccis nris in sanguine suo. Sanguis itaq; il
 lum passim et indistincte offert oib⁹ pccōzibus.
 Offert itaq; de capite suo spinis pūgētibus
 coronato. de facie sua decora alapis dure pcrū
 sa: de manib⁹ et pedib⁹ clauis in cruce isuris. Et
 tot corpore ad colūnam crudeliter flagellato. et
 de latere suo lācea apto et vulnerato. Propter
 q oia deuot⁹ *Ger.* in sermone. 22. sup *Lant.*
 ait. Ad cumulum pietatis tradidit ī morte aīaz
 suam: et de pprio latere. ptulit pccūm nre salutis
 factiōis. Vñ ad se vñculūz illū trahit. Apud
 dñm misericordia et copiosa apud eum redēp
 tio. S amor vere icōparabilis: o amor icogi
 tabilis. Stat in cruce dei fili⁹ et peccatorib⁹ di
 cit: si saluari cupitis: si salutem qritis: et ego p
 vobis vt saluemini pī meo sanguinem inocen
 tēq; vitā offero. S; tāta ē humani cordis du
 ricia vt paucissimi inueniant q velint sua pccā
 corrigē: deoq; sūmo bono firmiter ibere. Qui
 autē redire nō neglexerint saluabunt p misēcor
 diam et clemētiā illi⁹ qui ē bñdictus in secu
 la seculoz. Amē.

Sabbato dñice seragtime: de dilatōe pnie
 et quare multi tardāt seu differūt ad pniā re
 dire audiētes deum benignum sic misēcor
 diter ipos vocātem.

Hel. 7.

Am tempus

habem⁹ operemur bonū.
 Doctoris gētium vba sūt
 ista: originalē. *Sal. 6. c.*

Cū audiūt pccōres q pluri
 mī ea q deā sūt de benignitate beniuolētia ac di

lectiōe dei vocāt⁹ et inuāt⁹ illos ad pniā sta
 tuūt in aio suo oīo ad illā redire. S; diabolica
 fraude decepti iterponūt ipoz spacia: asserētes
 se pniāz facturos: nō in pñti: s; in futuro: cū
 vī infirmitas aliq vel lāguor grauis adnenerit:
 vī cū senectū iā seculi delicias ampli⁹ nō gustā
 bit. Talib⁹ autē se opinātib⁹ vī tūc ducē vitam
 esseq; in statu salutis et grē. Verūtū qpericu
 losissime errēt in h smone apire cēsui: in q de
 dilatiōe pnie aliq pulchra et vtilia deo dūce p
 currāt: qm nō ē pcrastinādū vt bñ faciam⁹ sm
 apli documētū: q dicit in vbis in thēmate nro
 pposit⁹. Vñ qps habem⁹. s. nūc et nō postea
 hodie et nō cras: opemur bonū: ad deū p pniāz
 reuertētes. Vbi de dilatiōe pnie seu plōgatio
 ne tria mysteria occurrūt declarāda.

Primum dī causalitatis.

Secundum fatuitatis.

Tertium iniquitatis.

Ad multi differūt penitere seducti a diabo
 lo aut p timorem aut pp pudorem aut ppter
 spem aut desperatiōem.

Primū mysteriū dī causalitatis. In q
 exgrere h q ē cā cum pccōres effica
 ciam et necessitatē pnie cognoscētes
 illā differre velūt. Et pñt assignari. principalr
 quatuor cāe potissime ac. principales qb⁹ hoīes
 pccis inoluti. pcrastināt penitere. Prīa dī ti
 mor: scda pudor: tīa spes: qra dspano. Prīa
 cā dī tior. Tunc. n. mli ad pniāz rediūt. q co
 guāt laboriosuz eē d suis culpis atq; pccis sa
 tisfacere. S; his tria remedia ad timorem re
 pellendum dari possunt.

Primum est cōsideratio pñtis pene facilitatis.

Scdm cōsideratio pñtis pene modicitatis.

Tertium cōsideratio pñtis pene breuitatis.

Prīmū remediū ē cōsideratio facilitatis et pos

sibilitatis pene quā erigit satisfactio. de q tria di

co notāda sūt fm *Tho.* in. 4. di. 15. Primum

notādū q h pnia instructuosa sūt sine satisfactiōe

tū aliud est facere equalens: aliō possibile. De

us nō erigit a pccōrib⁹ equalens vel cōle: qz h

est impossibile. Nā fm *phm.* 1. cūbi. in bis bono

rib⁹ q sunt ad deum et ad parctes nō tenet hō

ad equalens: sed ad possibile. ideo tenet hō sa

tisfacere fm possibilitatē suā. Vñ *Apl.* ad

Tim. 3. Nō ex operib⁹ iusticie q secum⁹ nos.

Scdm notādū q quāuis hō totū posse suū

debeat deo: nō tū erigit de necessitate vt totū

q possit faciat: qz h est impossibile s; statū pñt

vitae: cū oporteat hoīem circa multa soliciū eē

Tertium notandum q. facere a ligd acceptus
deo pot. intelligi dupliciter. Aut v. tute p. p. n. a. z
sic nullus pot. satis accere de peccatis in deum
commissis. aut v. tute alicui. z sic vnusq. me
rito xpi pot. satis accere: qd e. infinitus. Et si obij
ceret q. xps liberavit nos a pena debita p. pec
catis nostris. iuxta illd. i. i. p. Def. 2. c. p. peccata
nostra ipse ptulit in corpore suo sup lignu. Ad
exponens magister sniaz in. 3. di. 19. ait. p. Dec
cata portare e. penam illoz. exolvere. z ad hoc
e. dictus Esa. 53. Vere l. g. noz. nostros ipe
tulit: z dolores nostros ipe portavit: ergo nul
la satis. actio penalis erit necessaria. vel si erit
necessaria no. plene xps satisfecit p. nobis.

Rideri pot. fm Bon. in. 3. di. 19. q. passio
xpi liberat nos a pena p. n. e. q. tum e. de se: q. se
cudum q. dicit magister in lra. in babulino ois
pena que p. p. cto debet penit. relaxat. Sed cu
homo p. cta iterat reddidit se idignu. tato bñsi
cio. Et p. passionem no. remittit etota pena: s. z
minorat fm q. dicit magister in lra. quādi de
cet z expedit: salua diuina iusticia. Est ergo pos
sibilis facilisq. pena satisfactoria. qm. v. scribi
tur. ff. de re. iur. l. i. impossibilium. ad impossi
le nemo tenet. Et vt Aug. dicit in sermone.
De. suum pigrum no. dñaret: si ea que nul
lo modo fieri poterat iperaret. Sed z reme
dium cōtra timorē satisfactionis e. cōsideratio
modicitatis ipsi. p. n. e. Omnis etenim pena
tēporalis modicu. est: z quasi nihil respectu fu
ture pene: no. solus i. s. r. s. et purgatorij. de
cu. us grauitate suo loco disputabit. Tertiu
remedium cōtra timorē p. actum e. cōsidera
tio b. z. u. itatis pene satisfactorie. Nam sicut b. z.
uis e. vita: ita b. z. u. itas e. p. n. a. p. quam salui esse
valemus: Quare nullo t. more p. n. a. e. differē
da. Secda cā quare pleriq. differunt p. n. a. m
agere: dñ pudor siue verecundia. Erubescit
enī z verecundant bñ facere: qm. solēt v. pluri
mum hoies mali quoz multus e. numerus vo
lentes bñ facere suāq. mala in vitam emēdare in
derisum haberi. sed ad cōfusiōem erroris hu
ius triplicem pudorem notare debemus: v.
delict. p. n. u. mus dñ commēdabilis. Secūdo
v. i. p. erabilis. Tercius abominabilis. p. n. i.
mūs pudor seu verecundia dñ commēdabi
lis. cum. s. q. u. l. erubescit male facere. nam fm
Jo. Dama. Verecundia e. timor alicuius tur
pitudinis. Quod Ar. explicauit. 3. ethi. Qui
timet decēf z verecundus ē. qui autē nō tunc in
uerecundus. Et de verecundia loquitur Vale

rius lib. 4. d. Verecundia ē parēs omnis ho
nesti cōsiliij. tutela solēniū officioz. magistra
inocētie. chara proximis. accepta alienis. o. i. lo
coz tēpore fauorabilem p. se ferēs vultum. Et
sapies Eccl. 32. ait. Ante grādinez pibit cor
ruscatio: z ante verecundiam pibit gra. Nec
verecundia refrenat sensus. moderat gēstus. li
braz verba. pōderat sermones. ornat senes. de
corat iuuenes. magnificat reges. subleuat sub
ditos. extollit platos. z morez daurat. qm. q. eru
bescenti sunt hac erubescētia z rubore declināt
mala. Sed veb mūdo a scādalis: qm. rarissima
ē hec erubescētia iter hoies deprauatos. nam
no. erubescunt publice blasphemare. ludere. ra
pere. fencerari. piurare. lasciuia vba z scurrilia
no. solum dicere sed cantare. in honesta vesti
mēta deserre. z p. cipue mulieres pectas colla
brachiaq. nudantes: z ornatu meretricio coraz
hominib. exeuntes: z turpissima scelera adul
terij fornicationis supra sodomie z sacrilegij
p. petrare. Secundus pudor dñ vituperabi
lis. cum. s. q. l. omittit virtuosos actus ē ad sa
lutē necessarios ne mali irrideant eum. certus
enim ē q. displicet malis vita bonoz. Vñ sa
pies puer. 21. ait. Anima ipij desiderat malū.
Et. 29. c. idē ait. Abominant ipij eos q. recta
sunt via. Et. 14. c. Ambulāt inq. recto tūne
re z timēs deum despiciūt ab eo q. i. s. am gradit
via. Et. 13. c. Detestant stulti eos q. fugiūt ma
la. Et h. ideo est: q. vt dñ Job. 3. Omnis qui
male agit odit lucem. Quod verbum ponitur
18. q. 2. in. c. p. n. i. c. osum. Verumtamen fatui
sunt z abominabiles qui ne irrideant a malis
malozum socij efficiantur. Quādo etenim
mali irrident eos qui boni sunt: idē ē ac si ce
ci irriderent eos qui vidēt: aut claudi eos qui
recte ambulant: aut laceratas vestes habentes
illos qui regio habitu sunt amici. Tercius
dicitur pudor abominabilis quando. s. q. l. ad
penitentiam redire recusat: eo q. sua peccata
turpiter commissa confiteri confunditur. De
isto vero pudore latius dicam in tractatu de cō
fessione. Tertia causa quare multi penitē
tiam in longum protrahunt dicitur spes. hec
autē triplex est. Prima diu v. uēdi. Se
cūda t. oralia degustandi. Tertia miseri
cordiam consequēdi. Prima ē spes diu vi
uēdi. de qua numerabiles decipiunt p. m. i. c. n.
tes sibi p. p. s. l. g. i. t. u. d. i. n. e. d. i. e. z. Nā vt i. g. t. Cice. i.
li. d. sententur. Nemo ē. n. t. ā. s. c. n. e. r. q. se nō pu
tet annū vivere. Et Hiero. ad Beruntiam
Nemo

Nemo est
necutus
uere. A
terrenu
biam z an
nicioz. cu
brens erit
elivua nra
de cetermi
scriba in fr
z in sermone
Secunda
ram enim
libuo posse
docet q. cu
na caduca
firmatēq.
lum ait. M
mento ma
nauigia so
pudbra di
bominia in
ager atyili
cūq. no. h
Et dicit: ho
ra faciā: z u
bi: z dicit a
de: bibe z q
te hac node
parasti cuiu
no est in di
diam cōsequ
tempus in
de ab eo m
nat sapiēs:
z quid mibi
redditor de
neq. adia
Absterato d
rū meoz mis
ab illo cito p
eius. Me tan
venit ira illu
Quarta cā
dicitur despar
v. p. mo p. p. o
p. p. i. e. r. p. c. i. o
catuā viciu
in sermone de n
m. Nō sunt

Nemo est tā fractis viribus et tā decrepitate se-
nectutis ut nō se putet adhuc animū posse supui-
uere. Vnde subreptit obliuio cōditionis sue: ut
terrenū animal iā itaq; soluendū erigat in sup-
biam et animo celū teneat. Verū tamē sic quā-
tūcūq; excoGITARE q̄s velit diuturna vita semp-
breuis erit. Vnde et Iacobus. 4. c. ait. Que
est vita nra. Vapor ad modū: cū parens: et dein-
de exterminabit. De vite autē breuitate plene
scribā in sermone de vita hoīs et cōtētu mūdi.
et in sermone de tēpe: et in tractatu de virtutib⁹.

Secunda spes ē temporalia degustādi. Spe-
rant enim diligētes mūdū mundanis bonis p-
libro posse diutius iocundari. Et tū expicntia
docet q̄ cuncta hui⁹ seculi falsa et desiderata bo-
na caduca sunt et vana: nullā in se stabilitatem
firmitatēq; retinētia. Hec Seneca. Ad Lucil-
lum ait. Noli hunc trāquilatū cōsidere. Mo-
mento mare euerit ut eodē die vbi iuserunt
nauigia forberent. Propterea a dño iesu xpō p-
pulchra dicta ē pabola quā Lucas scribit. 12. c.
hominis inquit cuiusdā diuitis vberes fruct⁹
ager attulit: et cogitabat intra se. d. Quid fa-
ciā: q̄ nō habeo quo cōgrege; fructus meos.
Et dixit: hoc faciā: destrua; horrea mea et maio-
ra faciā: et illuc cōgregabo oia q̄ nata sunt mi-
hi: et dice; aie mee. Aia mea habes multa bōa
apposita in ānos plurimos. Requiesce: come-
de: bibe et cpulare. Dixit autē illi domin⁹. Stul-
te hac nocte aiam tuā repetent a te. Que autē
parasti cuius erit. Sic ē qui sibi thesaurizat: et
nō est in dño diues. Tertia ē spes misericor-
diam cōsequēdi. nā pleriq; delibetāt oē suū
tempus in iniuriā creatoris sui exponere et tā-
dē ab eo misericordiā ipetare. Hāc spē refre-
nat sapiēs: cū dicit Eccl. 5. Ne dixeris peccati
et quid mihi accidit triste. Altissimus ē patiens
redditor de ppiciatu peccatōz: noli esse sine metu
neq; adijci. s. peccatū sup peccatū. Et ne dicas
Misericordia dñi magna est: multitudinis peccatō-
rū meorū miserebitur. Misericordia enī et ira
ab illo cito proximat: et in peccatōres respicit ira
eius. Ne tardes conuerti ad dñm. Subito. n.
venit ira illius et in tēpe vindicte disperdet e.

Quarta cā quare peccatōres pñiam retardant
dicitur de spatio: ad quā inducunt ppter tria.
Vz primo propter peccatōz magnitudinē. scdo
propter peccatōz multitudinē. Tertio ppter pec-
catōz vicissitudinē. Sz p pcedētia q̄ dicta sunt
in sermōe de misericordia dei oia ista dissoluū-
tur. Nō sunt itaq; pccatē cause sufficientes et

nēcessarie ad retinendū peccatores ne conuer-
tantur ad deum.

Qd̄ satue agūt q̄ differūt pñiam pp impedi-
menta que possunt differendo puenire ppter
q̄ exponūt se piculo marino.

Secundū mysteriū declarandū de di-
latione pñie dicitur fatuitas. Qui enī
sic differūt quadruplici fatuitate la-
borant. Prima dicitur periculatōis.
Secunda abbreviationis. Tertia ruinationis.
Quarta cessationis. Prima fatuitas
dicitur periculatōis: q̄ illi qui penitentia nō
faciunt cū possunt exponunt se periculo nō la-
tere illam posse cum credunt. Hinc Hiero-
ad Saluinian de Melchidio et viduitate sic ait
Cauendum est vulnus quod periculo et dolo-
re curat. Aliud est integra navi et saluis mer-
cantis portum intrare salutis: aliud nudū be-
rendo tabulis et crebris cursibus fluctuum ad
asperrima sara collidi. hec ille. Potest eodem
euenire ut post diuturnā peccatorum cōsuetu-
dinem malus habitus nō ita de facili amoueatur
sicq; peccator impenitens fiat. Vnde et Job.
10. c. de tali sic loquitur. Ossa eius implebunt
vinis adolescentie sue: et cū eo in pulvere dor-
mient. Et sapiens prouer. 22. ait. Adolescentis
ambulans iuxta viā suā etiam cum senuerit nō
recedet ab ea. Et Hier. 13. c. inquit. Si muta-
re potest ethiops pellem suā et pardus varietate
terris: sic vos poteritis bene facere cū didice-
ritis malum. Et hoc est q̄ peccatū ex cōsuetu-
dine cōmissum mortu. Latari cōparat. Pro-
pter quod Aug⁹ de pe. di. 2. c. sic ait. Sic ut
tribus gradibus ad peccatū peruenitur. sug-
gestionē: delectatiōē: cōsensu. ita ipsius pecca-
ti tres sunt differētie. s. in corde: in facto: et i cō-
suetudine: tāquā tres mortēs. Una quasi in do-
mo. i. cū in corde cōsentitur libidini. altera qua-
si prolata iam extra portam cū in factū procedit
assensio: tertia cū in vitio cōsuetudinis male tā-
q̄ mole terrena premis animus quasi in sepul-
chro iam putens. Quetria genera mortuorū
dñs resuscitasse quisq; euangelii legit agnoscit
ibi. In glo. Vponunt hi vcrsus sup vbo
tāq̄. Adens mala: mors intus: malus: et mors
foris vsus. Tuba puella puer lazarus ista notat
Hanc vbo: hunc motu: lachrymādo suscitauit
illū. xps et in medico nascit eger hō. In Laza-
ro autē resuscitando quatuor erant cōditiōes.
Prima q̄ ferebat. Secūda q̄ lapis erat ei⁹ se-
sepulchro superpositus. Tertia q̄ ligatos habe-

bat pedes et manus. Quarta quod sudario delata erat facies eius. Jo. xi. ca. Sic reperiuntur spiritualiter ista quatuor in peccatore quod logo spacio peccata retinuit. primo scilicet deo angelis et hominibus. secundo est ei lapis suppositus. id est mala consuetudo. Unde glo. Jo. xi. ait. Dominus fremuit et lachrymatus est et clamauit voce magna: quod difficile surgit quod mola male consuetudinis firmius. hoc est quod Iuuenalis pulchre decata. li. 3. saty. 1. Consuetudo mali tenet insanabile vulnus. Et Martialis cocus. Adens assueti malo firmius heret ei. Et Quidius de arte amandi. fac tibi consuecat: nil consuetudine maius. Rō est. quod secundum Ar. li. de memo. et reminiscē. Consuetudo est altera natura. Et li. 7. ethi. Consuetudo nature assimilatur. Et li. primo. retho. Similis est consuetudo nature. prope enim quod sepe ei quod semper est. Est autem natura eius quod semper consuetudo ei quod sepe. h. ille. Tercio huius manus et pedes ligatos: quod ipse facit post peccatum ad boni operis adus. 4. peccator huius facie velata sudario: quia ex quo in tenebris peccatorum fuit spiritualis visus amissus. De talibus namque peccatoribus inquit Sophonias. i. c. Ambulabunt ut ceci quod domino peccauerunt. et Sap. 2. c. sapiēs ait. Excecauit illos malitia eorum. Quare periculosum est frequentare peccata et penitentiam prolongare. Secunda fatuitas illorum quod differunt conuertere ad penitentiam dicitur abbatum rationis: quod cum tempus breue sit non curant sibi de salute necessaria prouidere. fatuus namque non immerito reputari posset si quis iter cepisset ad locum aliquem ad quem longa esset via: et vir ibi ambulans per tota diebusque ad noctem peruenire valeret: et tamen post ceptum iter stans quiesceret dicens: hora vespertina vel hora completorii perficiam iter meum. Sic fatuus est quod ad regnum celorum deus accedere hora tardam postolans quod se ad penitentiam conuertat. Tertia fatuitas eorum quod differunt penitentiam facere dicitur ruinationis. quoniam peccata non deponens facile ad alia trahitur. Et quam uant animam: et ex consequenti cum maiori difficultate resurgit. Ideo legitur in uitis patrum: quod uenit uox ad beatum Arsenium. d. Egredere et ostendam tibi opera hominum. Et egressus uidit ethiopo penitentem cedente ligna securi: et faciente gratia dem farrinam et tenebat leuare eas: sed per magnitudinem non poterat. Et iterum cedebat alia ligna: et addebat farrinem: Inmunebaturque adhuc lenare illa et minus quam prius poterat. Quia deponere et iterum cedens alia ligna farrinem adiunge

bat et fatigabatur sicut prius illa lenare: et propter maius pondus maiorisque grauitate neque bat illa mouere. si uir hec visio sibi expectata sit quod quod cedebat ligna et addebat farrinem homo peccator est qui peccatis oneratus sepius illa lenare non sufficit: sed supaddens et alia intra se dicit. Postquam congregaui multa peccata plura prioribus tunc illa leuabo: et de illis penitentiam faciam. Quarta fatuitas dicitur cessationis. Cessat equidem multoties et deficit illud quod fuerat homo per meditaciones. Proremediati namque fuerant multi mori in senectute et mortui sunt in iuuentute: et mori in domo et mortui sunt extra domum: mori inter suos: et mortui sunt inter extraneos: mori loquentes: et mortui sunt lingue uisui priuati: mori in diuitijs et mortui sunt in egestate: mori cum penitentia et mortui sunt obstinati. Vita salutaris: o uita fragilis. o uita mutabilis: cuius exitus nullus scire mortuum potest. Unde sapiēs Eccl. 1. c. ait. Mesceat homo finem suum: sed sic perit scilicet capiunt hamo et aues comprehendunt laqueo sic capiunt homines in ipse malo cum eis exemplo supuenerit. Quod iniqui sunt quod penitentiam tardant et conuertuntur ad dominum: et agunt contra deum et angelos et contra seipsum: et contra omnem creaturam. Laetulum. 3.

Uerum mysterium contemplandum circa penitentie dilationem dicitur iniquitas. Peccator namque qui penitentiam dilfert iniquus est quadruplici iniquitate. Prima est contra deum. Secunda contra angelos. Tertia contra seipsum. Quarta contra omnem creaturam. Prima iniquitas est contra deum cui apponit se in escam: iuxta illud psal. Woderunt in escam meam sel et in sinu mea potauerunt me aceto. Melius n. esca domini est opus bonum: quod in eo dominus delectatur tamquam inter flores: secundum illud Cant. 2. c. Pascuis inter lilia. i. inter multa opera. Ecce ergo dominus sel apponit quod bonis operibus quod agit amaritudinem peccati admiscet: penitentiamque refugit. Talis est quod senectute ad penitentiam agendam expectat deteriorē preter vite sue deo reseruat et meliorē diabolo imolat. Secunda iniquitas est in angelos. Impenitentes uirique per suum morem quam de se est angelos affligere non erubescunt. Nam hi angeli boni impassibiles sunt et o iocunditate repleti: tam ut diximus in precedentiibus malorum conuersio: gaudium aliquod accidentale suscipiunt. Hoc uero eis deesse necesse est cum peccatores non conuertuntur. Tertia iniquitas peccatricis anime in penitentiam est in seipsa. Nam dum peccator differt conuertitur uult potius habere se malum quam bonum: infirmum quam sanum.

sanū: sūū q̄ hberū: i statu latrōis q̄ i statu regis
nihil habēt q̄ oīz bonoz ecclesie pncipē: in
utīlē q̄: multū valēt. Item nēpe fac boiem
malū i firmū mortuū suū latronē: q̄ iurat bōa
dei: paupes ⁊ inuīlē. Quarta iniquitas ē i oēs
creaturā: q̄ pp duritiā hoīum pctōz creaturē
irōabiles quodāmo pūniūt. Obscurat⁹ ē. n.
sol tpe passiōis pp indeoz crudelitē. Perie
rūt i diluuiū tot aīalia ⁊ volucres celi pp pctā
hoīum. Maledicta sūt terra pp pctā primozū
parctū. Ergo scimini ergo o pctōres tardi. ec
te nūc tps acceptabile: iqt ap̄s. 2. Cor. 2. Ec
ce nūc dies salutis. Memini dātes vllā offen
sionē nec deo nec angelis nec vobis: mēpsie.
etiā creaturis p tarditatē cōuersiōis vīc: ⁊ sic
faciētes accipietis h a deo grās ⁊ i futuro glā
Amē. Dñica i seragelima de fructuoso et
vili vbo dei quo mediāte oēs gentes credide
runt in xpm saluatorem nostrū. *Ger. 8.*

Semen est verbum dei.
Scribū ur h
vba Luc. 8. c. ⁊ i euāgelio ho
dierno pntis dñice. nihil tā effi
cat eē pōt ad cōuersiōē cuiusli
bet pctōis: ⁊ cuiuslibet vīuosi cōfortiōis: sic
deuota et frequens auditiō vbi dñi. Scim⁹ et
eni p p̄dicatiōē euāgelij mūdū totū ab idola
trie errore reuocatū. Māntea oēs gētes vna
excepta ppli iudeoz deos falsos cū dānatissi
mis sup̄sticiōib⁹ excolebāt. At vbi vox euāge
lij audita est i oī terra: oīs error ab ei⁹ cōspectu
fugat⁹ est tāquā si tenebre a lucis radijs fuiss
sent depulse. Et h igt Eusebi⁹ p̄aphili. li. i. de
euāgelica p̄paratiōe. Mon. n. p se q xpm secuti
sunt mres suas nephādis nuptijs cognoscunt
nō humanis velsunt carnib⁹ sc̄pte: qm̄ ad eos
vsqz p̄dicatiō xpi puenit. nec carissimos falsa
religiōe impulsit filios iugulant. Nec certe ac ra
lia pene i finitā hominū quondā vitā verabāt.
Māssagete ac derbices tradunt. p̄pinquos et
qz affines suos q ferocitate cōficiēbant miserrī
mos putasse: ac ideo imolatas carnes eozum
quos plurimi fecerūt deuozabāt. Tibareni vi
nos seniores suos p̄cipitarūt. Hyrcani rapa
cis generis anibus ac capib⁹ phibere soliti.
Que qdē cicta irreligiōissime faciebāt. nunc
vō sola euāgelica vīute vndiqz truculentissi
mā hec pestis expulsa est. h ille. Et vt plenius
intelligit ab omnib⁹ quāta sit vītus diuini ver
bi i h smone de ipso cōuenienter tractabimus
eo q saluator oīum i vbis allegatis i themate

diuini vbi dei fore semē. i. spūaliū carissimū et
donoz. In qb⁹ vbi sūta mysteria si declarāda
vbi sūta est de vbi dei p̄dicati dignitate.
Secundū de p̄dicantis verbuz qualitate.
Tertium de auditiōis eius vīlitate.

Qd quinqz sunt egregie ⁊ excellentissime
dignitates verbi dei: ⁊ officij p̄dicandi.

Capitulum primum

Primū mysteriū declarādū ē d digni
tate vbi dei p̄dicati seu officij p̄dicandi
Et ad h⁹ intelligēdū subnotabim⁹ qn
qz excellētiās d dignitate ei⁹. p̄ia dī xpi exer
citatio. Has p̄loz electio. Tertia miraculoz
coruscatio. Quarta p̄dicatoz defensio. Quin
ta ecclesie sublimatio. P̄ia excellētiā vbi di
uini ⁊ officij p̄dicandi dī xpi exercitatio. Dñs
qdē ihs de⁹ dei fili⁹ p̄dicare voluit ⁊ p̄dicatiōis
officiū exercē. vñ Math. 4. dī cepit ihs p̄dicar
⁊ dicē: p̄nīaz agite. Et Luc. 8. dī ipso dī. Iter
faciebat p ciuitates ⁊ castella p̄dicās ⁊ euāgel
iās regnū dī. Ervt colligit et dicitur euāgel
iāz: p̄cipue Job. 8. ⁊. is. c. sc̄pi⁹ docebat p̄di
cādo i tēplo ⁊ i synagoga. Vex tñ nō imitatio
q̄rere qz pōt. Vex xps dōuit solū iudeis ⁊ nō
gentilib⁹ p̄dicare. Ad qd m̄det Tho. 3. p̄t. q.
42. Qd cōueniēs fuit p̄dicatōez xpi tā p apo
stolos qz p ipz a p̄ncipio solis iudeis exhiberi
triplici rōne. p̄ rōne iplētōis. 2⁹ rōne ordiatio
nis. 3⁹ rōne triūphatōis. P̄ia rō dī iplētōis
p̄dicauit. n. rps iudeis vt ipleret p̄missiōes
factas ātigs p̄rib⁹ nō aut gētib⁹: qm̄ p̄plus il
le iudeoz tñ viuēbat sub dei veri cultu. Vñ
ap̄s Ro. 15. ait. Dico xpm fuisse ministrū cir
ciāssōis. i. p̄dicatōis iudeoz pp vītates dī ad
cōfirmādas p̄missiōes patz: ⁊ vt i Hier⁹ dic
sup illd Math. 1. In viā gentiū ne abieritis.
Q porcebat p̄mūz aduentū xpi nūciari iudeis
ne iustā bēret excusatiōem. dicentes iō se dñm
reieciisse qz ad gentes trāserit. Vex tñ sic nō
debuit a p̄ncipio i differēti suā doctrinā genti
bus cōicare: ita etiā nō debuit gentiles oīo re
pellē: ne spes salutis eis p̄cluderet. Iō aliq
gentilū p̄ticularitē sunt admissi. sic samaritana
Jo. 4. ⁊ chananea Math. 15. pp excellētiā fi
dei ⁊ deuotiōis eaz. Secūda rō q̄re xps tñ iu
deis ⁊ nō gentilib⁹ p̄dicauit dī ordinationis.
Eugebat nāqz debuit ordo vt iudeis q erāt p
pingiores p fides ⁊ cultū vni⁹ dei: p̄i⁹ doctri
na xpi pponeret: ⁊ p eos trāsmitteret ad gētes
sicut i celesti hierarchia p supiores angelos in
feriores diuine illuminationes perueniunt.

Unde Hiero⁹ sup illud Math. 15. Nō sum
missus nisi ad oues que perierunt dom⁹ israel
Nō inquit hoc dicit quin ad gētes missus sit.
S; q; primū ad israel missus ē. Et hoc predixit
Esaías. vlt. c. Aditū ex eis q saluati fuerūt. s.
ex iudeis ad gētes. in mare. in africā. in lydiā
tenētes sagittā. in italiā. in greciā. ad insulas:
longe ad eos qui nō audierūt de me. et nō vide
runt gloriā meā et annūciabūt gloriā meā gēti
bus. Tertiā ratio quare xp̄s voluit iudeis et
nō gentilib⁹ p̄dicare dicitur triumphationis.
vt ostenderet triumphū et victoriā crucis et pas
sionis sue: p quā meruit p̄tāre et dñū sup gen
tes: fm illud Math. vlt. Data ē mibi omnis
potestas in celo et in terra. Maioris siquidem
p̄tatis et virtutis oñsiuū fuit post passionē suā
per aplos reducere gētes: q; si ante passionem
ipse p̄sonaliter eis p̄dicasset. Secunda excel
lencia verbi diuini et officij predicandi dicitur
et postolorū electio. Ad hoc siquidē illos elegit
xp̄s vt ad predicandū illos mitteret. Vñ Jo.
15. dicebat eis. Ego vos elegi de mūdo vt cū
tis et fructū afferatis et fructus vester maneat.
Post passionem vero suam et resurrectionē
dixit eis illud Mar. vlt. Euntes in mundus
vniuersum predicare euāgeliū omni creature.
Et illud Math. vlt. Euntes docete omnes gē
tes. Quod et ipsi perfecerunt. de quibus di
citur i p̄s. In om. ter. ex. so. eo. et i. fi. or. ter.
V. eo. Ipsa vero experientia docet q; ex eorū
doctrina mundus totus illuminatus est. Sed
h queri ab aliquo potest. Vtrū apostoli ex diu
ne gratie penitētia aut aliqua vi seu arte pro
pria predicando populorum corda mentesq;
attraxerunt ad xp̄m. Et dico q; nō potuissent
tam cito euāgeliū omnibus gentibus cū illoz
emendatione predicare nisi eis affuisset virtus
diuina et spiritus sancti gratia. fm illud. Mar
ci vlt. Predicauerūt vbiq; domino cooperāte
et sermone cōfirmāte sequentibus signis. Mā
tria sunt illa que p naturā vel artem homines
inducere possunt ad aliquid credendū vel opā
dum: que tamē in apostolis xp̄m p̄dicantibus
nō sunt inuenta. Prīmū ē dialētica et loicalis
argumētatio. Secundū ē rhetorica per sua
sio. Tertiū ē bonorū spaliū pmissio. Pri
mus est dialētica et loicalis argumēta io: argu
mētū vt loici tradūt est ratio rei dubie faciēns fi
dē. His argumētis cōmōti sunt pleriq; ad se
quendū Platonē. Alij Ari. alij Pythagorā
alij reliquos phos: et eorū discipuli sacri. Sumi

libus insup argumentationib⁹ Arri⁹ Aposto
naris. Danicheus Valentinus Cherinthus
f. otin⁹. Debion. Paulus. Samothanus.
Carpocarches Apelles. Marchion. Her
mogenes Nouatus Macedonius Florian⁹
Tertulianus Pelagius Nestor⁹ et ceteri alij
suaz heresum venena pestifera deseminave
runt: quib⁹ cōtaminati fuere et populi et natiōes.

Secundū qd pōt homines inducere ad aliqd
credendū vel operandū dicit⁹ rethorica p̄sua
sio. Inquit enīz Scī. ad Luciliū. Incredibi
le est q; facile magnos viros dulcedo oratiōis
abducat a vero: Et idē de cōsolatōe ad Pau
linum ait. Pōt eloquētia q; parua sunt appro
bare pro magnis: rursum magna attenuare et
ad ima deducere. Et Tullius li. secundo d ora
toze sic loquitur. Quid admirabilius q; res
splendore illustrata verborū. Tātā vim hz illa
que recte a bono poeta dicta est vor atq; nimi
rum regina rerū oratio: vt nō modo inclinā
tem erigere: aut stantē inclinare: s; etiā aduer
santē atq; repugnātem vt imperator bonis ac
fortis capere possit. hec ille. Sum ad hoc pro
positum exempla. Mā recitat Valerius quan
ta sit vis eloquentis. Et Tullius in questione
bus tuscū. q; Egēstas Cyrenaicus phs qui
dam cyrene ciuitatis egypti adeo copiose dis
serbat de bono mortis mala vitē plenissime
demonstrando: q; multi auditis illis sibi inse
rebāt mortē: quapp a rege Ptolemeo phibi
tus ē illa ampli⁹ edocere. Refert adhuc Va
lerius de studio et industria: q; Lato censori
nus tam eloquēs fuit q; nūq; ab aliquo grana
tus p aliū defendi voluisset. Et vt Plini⁹ dicit
in li. de viris illustrib⁹ q; drageficus quater accu
satus p se solū causam dixit: optimeq; fuit abso
lutus. Et vt Tullius in. i. questione tuscūlana
ru; scribit: fuit in eo tāta eloquentia quāta illis
tribus dici potuisset. De Tullio insuper sic ait
Lactā. li. 3. di. insti. Tulli⁹ summus phs secte
achademice p̄fect⁹ orator sua eloquentia corda
hoiū in manibus suis habuit: vt qeod vsq;
eloquiū p latinoz alucos fluit: ab hoc fonte p
gressum ē. Quāta autē vis dicēdi fuerit in co
eperte ponit Plutarchus vitā eius describēs
dicit enim. Cū Cicero veni⁹ Rhodū ad Ap
polloniū Mōlonis clarissimū oratorē. et Mos
sidoniū phm gloriōsum: tradit Apolloniū atq;
esset expers latine lingue rogasse Ciceronem
vt grece aliquid declararet. quod Cicero li
bens fecit. Et illa declaratione omnes in stu
porē

potē versi nō poterāt saturari de laudib⁹ Liceronis. Sed et Appolloni⁹ venit in tāta admiratōne q̄ velut p̄ est. sim tractus nō intelligebat. et p̄ multā morā tacitus se diu. diutandē. Te nempe Licerō laudo et admiro. Hic me fortuna grecorū misit ut videā eruditōne et eloquētiā q̄ sola bonorū nobis relicta erat p̄ te. Remā accessisse. Subdit et idē. P̄. uariabus de lacu dia Liceronis q̄ diu orauit apud Cesarē pro Quinto ligario q̄ ex aduersariis Cesaris erat. tū gra admirabilis fuit ut Cesar i plurimos colore vului. Vterit. manifestusq̄ fuit q̄ aius Cesaris mutabat. P̄. uariabus in pugna cū ora for attingeret Cesar velut amēs corpe ac mente alien. P̄. quosdāq̄ et manib⁹ suis fluxisse libellos dicit. Quare Cesar dulci oratōe victus cum crimine liberauit. Tertiu qd pōt hoies inducere et aliquid credendū vel opandū dicit ipaliū bonorū pmissio. Sic Albaumet demulsi aures omniū eorū q̄ ipsum colunt et venerantur. P̄. uariabus et iuinas. cōcessit lascinias. et ad omne voluptat. libere laxant habenas. Quid igit de apostolis p̄dicantib⁹ euāgelii tenedū ē. An p̄ dialectici aut rhetorici vel forte tēpalia p̄mit. Absit. de illis etenim ait Aug. lib. 22. de ci. dei. c. 5. Inerudi. os liberalib⁹ discipulis et oīo q̄ ad eorū doctrinas attinet ipollitōs: nō p̄tos grāmatica: nō armatos dialectica nō rhetorica iustos: piscatores xp̄s cū rebus fidei ad mare hui⁹ seculi paucissimos misit: atq̄ uat ex omni genere tā multos pisces et tāto mirabiliores quāto rariores enū p̄bos cepit ille. Atq̄ insup̄ tale aliquid pollicebantur apostoli p̄dicādo: quādoquidē et ip̄s aspernabantur temporalia cuncta: spernendāq̄ pro eter na immortaliz vita clamabāt. fuerūt igit ip̄s tū be spūs sancti sup̄no munere dei ad officiū p̄dicatōis deputati. Tertia excellentia vbi dei et officiū p̄dicādi dī miraculorū cōsecratio. Lō. comitat quippe sepe numero vbi dei claritas miraculorū. nā fm Lbo. 2. 2. q. 178. deus f. cū miracula marime p̄pter tria. Primo p̄pter sanctitatis demonstrationē. Secūdo p̄pter fidei approbatōne. Tertio p̄pter veri tatis p̄dicatōe cōfirmatōne. Primo fac deus miracula ad ostendendā sanctitatē alicui⁹ quē pro merito vite vult p̄ponere alijs in et m̄ vultis: sicut fecit de magno Antonio Adachario et alijs. Secūdo facit de⁹ miracula ut fidē ap̄probet. vñ glo. sup̄ illud. ps. Ut det illis hereditatē gētū aut. Hec fuit m̄ctio miraculorū ut

crederent ḡtes. Tercio facit deus miracula ad cōfirmādā vitatē p̄dicatā. Et sic facta sunt miracula et signa p̄dicantib⁹ apostolis: apostoli cūq̄ viris. Quisq̄ explicet quot signis claruit cōfessor dñi gloriosus sanctus Antonin⁹ dicitur mine minoz p̄dicatē egregi⁹. Reterā ex multis q̄ in eius legē da magna cōtineat. Dum. n. quadā die in ciuitate Bituricensi populo p̄dicaret. tā ingens multitudo ad eū audiendū cōuenit: q̄ nullus locus ciuitatis illā cape posset: vnde canonici ciuitatis p̄cessionaliter ciuitatē eruentes cū populo ad quoddā prātū latissimū puenērūt. Dum aut beatus Antoninus p̄dicare cepisset subito tps surrexit et repēstas valida adeo q̄ omnes timere ceperūt de pluuia futura q̄ de cōsecrationib⁹ et tenuribus: et sic ceperunt fugere et velle abire. Ad cernēs beatus Antoninus dixit eis. Ego pro p̄te dñi nri iesu xp̄i vobis dico q̄ null⁹ vestru aliquid mali habebit. stetit sūm et nō timeatis. Qui ei⁹ verbis fidentes immobiles ad audiendū p̄dicatōne eius steterūt. Et cū grādo grossissima deici dīsser su per terrā circa audietes nec grādo nec pluuia descēdit: cū grādo et nimietate ad altitudinē magnā oēs loci ambiisset. Quo viso miraculo cūcti grās deo dederūt. Et hoc miraculum sculptū omni lapide i frontispicio celestis memoris bituricē. Quid dicā de scō Petro martyre. qd de scō p̄re nro s̄ rāfisco. Quid d̄ sancto Anico. Quid deniq̄ d̄ scō Bernarano. Lō gū certe est sigillatim eorū miracula p̄ cōfirmatōe euāgelij diuinit⁹ facta enarrare. Quarta excellētia diuini vbi et officiū p̄dicādi dicit p̄dicatōe defēnsio. Defendit egdē illos de⁹ q̄ nō mē ei⁹ p̄dicat marie a trib⁹. P̄rio ab emulib⁹ Secūdo a diabolis. Tercio a iudicib⁹. P̄rio mo defendit de⁹ p̄dicatores ab emulis. Mā v̄ scribit. 2. q. 3. i. c. Quicūq̄. Quicūq̄ cōtristauerit doctore v̄uatis: occat in xp̄m. et p̄ez omniū exacerbat deū. pp qd et vita carbit. Hinc legi i vita beati Amadi ep̄. q̄ cū p̄dicare: qdā ioculator irridebat eū q̄ arrept⁹ a diabolo iurā facā sano ex verbis eius facbat: et se discerpens et lacerans vnguib⁹ et dentib⁹ expirauit. Legit adhuc de beo s̄ rāfisco q̄ dum p̄dicaret in castro Lūerne quēdā mulier sup̄uaniēs cum cymbalo pulsabat et eius p̄dicatōnem irridebat. et a scō s̄ rāfisco p̄monita ut dīsticeret noluit obedire. Tādē sanct⁹ s̄ rāfiscus dixit Tolle tolle diabole q̄ tuū ē. Et statz capta est mulier misera et a se leuata: ac deinceps uir

plius nō vīsa. Scđo defendit de p̄dicatores
verbi sui a diabolis. Legim⁹. n. de b̄to Anto
nio de padua q̄ vltia quadragesima añ obitu
sui vacas p̄dicatōib⁹ ⁊ cōfessionib⁹ audiēdis
in p̄cipio ipsius q̄dragesime a diabolo tēpta
tus ē suffocari. Qui nomē v̄gūis Aldarie de
note inuocās ⁊ crucis signū frōi ip̄mēs totaz
cellā lumine diuino circūfusa cōspexit: ⁊ dia
bol⁹ statz aufugit. Tercio defendit de p̄dica
tores a piculis: sic p̄ i Paulo q̄ de seipso dīc
in epla hodierna: q̄ fuit i piculis fluminū: p̄
culis latronū: piculis ex genere: piculis ex gēti
bus ⁊c. Quia excellētia v̄bi dei ⁊ officij p̄di
cādi dīr ecclesie sublimatio. Sublimat. n. eccle
sia scā offm̄ p̄dicādi tripliciter. P̄rio mulierū
exceptōe. Scđo laicoz phibitōe. 3º p̄latoz obli
gatoe. P̄rio ecclesia excipit mulieres ab offi
cio p̄dicādi. iuxta illud. 1. Cor. 14. Mulieres
in ecclesia taceant. Et. 1. Thimot. 2. Vocere
mulieri nō p̄mitto. Et de cō. di. 4. c. mulier.
Mulier q̄p̄ia docta ⁊ scā viros in cōuēu do
cere vel baptizare aliquos nō p̄sumat. Ad idē
fac. c. mulier. 33. q. 5. Et. c. mulier. 23. dist.
Rō aut̄ q̄re mulierib⁹ iterd̄: aut̄ ac⁹ p̄dicādi f̄z
Abō. 2. 2. q. 177. p̄t ēē triplex. P̄ria pp̄ p̄di
cādi nō ē serus semina cui pp̄ p̄m cōuenit subij
ei viro. Vocere aut̄ publice nō p̄tinet ad subdi
tos. f̄z magis ad p̄latoz. Scđa rō ē ne animi
boiuz alliciant ad libidinē: qm̄ vt ait sapiens
Ecc. 9. e. Colloquiū mulieris q̄si ignis exar
descit. ⁊ sp̄m ei⁹ admirati reprobi facti sunt.
Terna rō assignat: q̄ vt cōiter mulieres sūt in
sapientes: ⁊ nō sunt i sapētia p̄fecte: vt eis pos
set cōueniēter publica doctrina cōmitti. P̄ri
uacē tñ p̄nt mulieres docē q̄ sciunt. Scđo ec
clesia magnificat offm̄ p̄dicādi laicoz phibitōe
q̄ phibet laicis oib⁹ publice p̄dicare. Vnde
Greg. non⁹ archiepo mediolanēsi ait. illd̄ qd̄
notat extra de here. c. sic i vno. Cū nōnulli lai
ci p̄dicare p̄sumāt: ⁊ veredū existat: ne vitia sub
sp̄e v̄tutū occulte subintrēt. Mos attēdētes q̄
doctoꝝ ordo ē q̄si p̄cipu⁹ i ecclesia dei: mada
mus q̄ten⁹ cū alios dñs ap̄los dederit: alios
vniuersis cuiuscūq̄ ordinis cēseant offm̄ p̄di
cādi. Ad b̄ p̄pōsim diffuse loq̄. c. cū ex inuū
cto. extra. c. Rō aut̄ assignat i gl. sup. d. c. Cū
ex inuūcto. q̄ singula officia singulis dñt ēē cō
missa. sic ēt apte p̄z. 89. di. c. singula. Et nō sō
lū d̄ p̄dicatōe: f̄z ēt d̄ q̄buslibet alijs negocijs ec
clesiasticis se inuolūt laici nō dñt. sic p̄z extra

de iudi. c. decernim⁹. ⁊ de reb⁹ ecc. nō alie. ca.
Lū laicis. ⁊ de arbi. c. cōtingit. ⁊ de cōsti. ca.
Ecc. 2. 96. di. c. Bñ qdē. 3º ecclesia magni
ficat v̄bū dei ⁊ sublimat illud p̄latoz obligatōe
obligat. n. p̄latoz vt de p̄dicatōe sollicita cu
rā habeāt. Vñ extra. de offi. iudi. ordi. c. iter
cetera. sic habet. Inter cetera q̄ ad salutē spe
ctāt ppli xp̄iani pabulū v̄bi dei p̄maxie sibi nō
scit necessariū: q̄ sic corp⁹ materiali. sic anima
sp̄iali cibo nutrit. eo q̄ nō i solo pane viuū bō:
f̄z i oi v̄bo qd̄ p̄cedit d̄ ore dei. Vñ cū sepe cō
tingat q̄ ep̄i pp̄ occupatōes multiplices vel in
ualitudines corpales aut hostiles incursum seu
occasidēs alias: ne dicam⁹ defectū scie qd̄ i eis
reprobādū ē oio⁹ nec decetero tollerādū: p̄ seip
sos nō sufficiūt ministrare v̄bū dei p̄plo. maxi
me p̄ ap̄las dyocesē ⁊ diffusas: generali cōsti
tutōe sancim⁹: vt ep̄i viros idoneos ad scē p̄di
catōis offm̄ salubriter erequēdū assumāt: potē
tes i ope ⁊ f̄mōe q̄ plebes sibi cōmissas vice ip
soꝝ cū p̄ se idē nequerit sollicitē visitātes eas v̄
bo edificēt ⁊ exēplo: q̄b⁹ ip̄i idiguerit p̄grue ne
cessaria subministrēt: ne p̄ necessarioꝝ defectu
cōpellāt desiste ab icēpto. f̄z ibi in clemē. vero
dudū. d̄ sepultu. ap̄lica auctoritate cōcedit p̄di
catōib⁹ ⁊ minorib⁹ vt i eoꝝ ecclesie locis ⁊ pla
teis oib⁹ p̄plo ⁊ clero libere valeāt p̄dicare ca
hōra dītaxat excepta q̄ ipsi ordinarij locoꝝ p̄ se
p̄dicarent aut corā se facerēt. solēnter p̄dicari
nisi p̄riu⁹ et eoꝝ voluntate maneret. Arbitroꝝ
aut̄ ego dispositōe sp̄us sci actū ēē vt p̄fata licē
tia p̄dicādi minorib⁹ ⁊ p̄dicatoꝝ ip̄taret: qm̄
nisi ipsi ceteriq̄ medicātes excolerēt vineā do
mini sabbatho v̄tice vepres ⁊ spine iā iplerēt
illā: cūctaq̄ errorib⁹ multiplicib⁹ ⁊ heresibus
essent maculata. Vñ paupes fratres defudant
studijs l̄raz vt p̄dicatōnū suarum fulgore or
be illuminent. Ad qnq̄ sunt cōdīcōes neces
sarie i vnoquoq̄ q̄ vult bñ fructuose ⁊ vtiliter
predicare verbū dei. Capitulum. 2.

Secundū mysteriū declarādū ē de q̄li
tate seu cōdīcōe p̄dicāns v̄bū dī. Et
notabim⁹ qnq̄ p̄cipnas p̄dīcōes q̄
hic debet q̄ offm̄ p̄dicatōis exerceat.
P̄ria dī scia. Scđa mūdicia. Tertia sapiētia.
Quarta charitas. Quinta patiētia. P̄ria cō
ditio q̄ i vnoquoq̄ p̄dicāte iueniri d̄: dī scia.
Vbi aduertēdū ē f̄m Alex. d̄ ales i. 3. volūte
sumēxq̄ triplex ē doctrina. P̄ria simplicis ex
hortatōis. Scđa assūpte p̄fessōis. Tertia p̄di
catōis. P̄ria ē doctrina simplicis exhortatōis
que p̄t

q̄ p̄t v̄mūg
ē docē. prim
scire tenent
calogū: peccat
sic factū. S
Et f̄m h̄c v̄
cultatē suā a
debet regulā
No scire deb
de alijs. Te
militi. i. p̄dic
f̄z et p̄positō
docti possunt
beret. c. et m
ē sacerdotib⁹
cū labia sacer
sciam f̄m gl
rector. ⁊. 8. o
docti ⁊ instru
scitū semetip
auditiū cap
erudit⁹ ⁊ docē
cleric⁹. dī.
ceas. Et. 23.
ign. q̄gnat
docti⁹ v̄tād
perit. Sacer
scripturas f̄
Anēde lectō
et. c. Si i lai
iuxta. ⁊. c. q
dinatos. dī
p̄tōr ēē nō p
nū ita scribi
imo nūq̄ d̄
mo sacerdotē
te dēlamato
ri p̄tū ⁊ faci
luere ⁊ celer
rationē sui
bus colligit
vt saltē i co
nōs: vt hab
ro. i. q̄d̄ i p̄
dici: tractat
ē quā f̄m o
docti doctū
an⁹: h̄c de
h̄c v̄mūg
Alij addūc
ter muliere

q̄ p̄t vnusq̄q̄ fraterna admonitōe corrigere
 & docē. primū suū: & h̄ cōis ē oīuz. s̄z quā oēs
 scire tenent symbolū: orationē dñicā: p̄cepta de
 calogi: peccata capitalia: opa misericordie: & eccle
 sie sacra. Secūda doctrina dī assūp̄ie. p̄fessōis
 Et s̄m hāc vnusq̄q̄ scire d̄z ea q̄ p̄tinet ad sa
 cultatē suā ad min⁹ cōpetēt. Sic medici scire
 debēt regulas medicine: & nō iuriste. Iuriste
 nō scire debēt s̄nias legū & nō medicine. et sic
 de alijs. Tertia doctrina dī p̄dicatōis. cuius
 mistri. i. p̄dicatores scire tenent nō tñ credēda
 s̄z ēt expositōes p̄ceptor. ita vt saltē cōpetēt
 docti possint alios instruire & docē. Vñ ēt. de
 beret. c. et in iūcto. dī. Scia valde necessaria
 ē sacerdotib⁹ ad doctrinā: q̄ iuxta v̄bū. p̄pheti
 cū labia sacerdotis custodiūt. i. custodire v̄bēt
 sciam s̄m gl. Que v̄ba ēt notant. 43. di. Su
 rector. r. 8. q. i. c. S̄ p̄tēt. vbi sic habet. cū q̄
 docet & instruit aīas rudes cē talē vt p̄t igēno di
 scētū semetip̄m possit aptare: & vbi ordinē p̄
 audiētū capacitāte dirigere. D̄z ḡ app̄ie esse
 erudit⁹ & doct⁹. Et. 16. q. i. c. Sic viuē. r. c. Si
 clericat⁹. dī. Multo tpe discē & postmod⁹ i do
 ceas. Et. 38. di. c. Ignorātia. Sacri cōcilij
 igit. Ignorātia mī cūctoz errorū maxie i sacer
 dotib⁹ v̄tada ē: q̄ docēdi offiū i p̄plo dei fuisse
 perit. Sacerdotes. n. admonent legē sanctas
 scripturas p̄ paulo ap̄lo dicēte ad Timotheū.
 Antēde lectōi exhortatōi & doctrine. Et ad h̄ sa
 cr. c. Si i laicis. r. c. Nulli sacerdotū. r. c. Si
 iuxta. r. c. g. ea. p̄fata di. 38. Et. 59. di. c. Or
 dinatos. dī. Qui minime lris opas dōū p̄ce
 ptor ēē nō p̄t lraz. Et Hiero. ad Alpotia
 nū ita scribit. Diuinas scripturas sepius lege.
 imo nūq̄z d̄ māt⁹ tuis sacra lectio d̄p̄at. Ser
 mo sacerdotis scripturaz sale cōdit⁹ sit. Molo
 te d̄clamatōre ēē & fabulū garrulūq̄z s̄z ministe
 rij p̄m & sacroz dī tui eruditissimū. Verbavo
 luere & celeritate dicēdi ap̄d ip̄m vulg⁹ admi
 rationē sui facē idozoz hoīum ē. Et q̄b⁹ oī
 bus colligīq̄ null⁹ p̄dicare d̄z nisi sit doct⁹: ita
 vt saltē i eo sit mediocris scia & si nō multū emi
 nēs: vt habet ēē d̄ elec. c. cū nobis. S̄z vt Die
 rō. igit ad p̄aulinū. q̄ medicorū ē p̄mittit me
 dici: tractāt fabula fabri. Sola scripturaz ars
 ē quā s̄i oēs passim vendicāt. Scribim⁹ in
 docti doctiq̄z poemata passim. Hanc garrula
 an⁹: hāc delirus sener: hāc sop̄hista v̄bosus:
 hāc vniuersi p̄sumūt lacerāt docēt aīq̄z discāt.
 Alij adducto sup̄cilio grādia v̄ba trutinātes i
 ter mulierculas de sacris lris philosophāt: h̄ il

le. S̄z nōnulli ip̄m illiterati & idiote p̄sumptio
 nis v̄to tumefacti sciam dānāt: studia lraz
 sacraz vitupāt. Laudāt vere ignorātia & rusti
 citatē. Asserūt. n. x̄pm humili moze p̄fētores
 s̄. ap̄los ad p̄dicādū misisse. Qd̄ paul⁹. i. Co
 rin. 2. c. approbat dicēs. q̄ stulta sunt mūdi ele
 git de⁹ vt cōfundat sapiētes. Si igit apli oīo ru
 des ad p̄dicatōē euāgelij sūt electi. nō v̄t rōm
 cōsonū dicē sciam fore p̄dicatib⁹ necessariam
 Talib⁹ sic arguētib⁹ rīdet Hiero. ad Pauli
 nū. Sacra q̄ppe rusticitas solū sibi p̄dest & quā
 tū edificat ex vite merito ecclesiā x̄pi: tñ nocē
 si destrūtib⁹ nō resistat Malachias p̄pha. i.
 mo p̄ Malachia dñs interrogat sacerdotes le
 gē: int̄m sacerdotis officiū ē interrogatū rī
 dere de lege. Et i Deut. legitur. Interroga
 patrē tuū & annuntiabit tibi seniores tuos & di
 cent tibi. In p̄s quoq̄z. 119. Cantabiles mūi
 erāt iustificatōes tue i loco p̄grinatōis mee.
 Et in descriptōē virtū iusti cū cū arborū vite
 uidē q̄ est in paradiso cōparet inter ceteras v̄tu
 tes. hoc etiā intulit. In lege dñi volūtas ei⁹ & in
 lege ei⁹ meditatib⁹ die ac nocte. Daniel in fine
 sacratissime visōis iustos aut fulgere quasi stel
 las & intelligēt. i. doctos quasi firmamētū. Vi
 des quāt⁹ inter se distāt iusta rusticitas & docta
 iusticia. Alij stellis. alij celo cōparāt. Quāquā
 iuxta heb̄raicā vitatē v̄rūq̄z de eruditis pos
 sit intelligi. Ita enim apud eos legitur. Qui
 aut docti fuerint fulgebūt quasi plendor firma
 menti: & q̄ ad iusticiā eruditū multos quasi stel
 le in p̄petuas eternitates. Cur dī Paul⁹ ap̄s
 vas electōis. nepe q̄ vas legis & scripturaz san
 ctaz armariū erat. Pharisei stupēt i doctrinā
 dñi & mirant i Petro & Joāne quō legē sciāt
 cū nō didicerint lras. Quicqd. n. alijs exerci
 tatio & quotidiana in lege meditatio tribuere so
 let: hoc illis spūs sanct⁹ suggererat: & erāt in
 ta q̄d scriptū ē docibiles deo. h̄ ille. Et cū v̄
 bis clare deprehēdim⁹ q̄ h̄ apli sciam nō ha
 buerunt acq̄sitā: tñ illā habuerāt infusam. Silr
 & pater noster s̄ rāciscens ex dono spūs scī tāā
 plenitudinē grē & scie accepit vt p̄dicās oēs in
 stuporē cōuerteret audientes. Vñ dñs Bon.
 3. pte legēde maioris de eo sic ait. Erant elo
 quia ei⁹ nō inania nec risu digna: s̄z v̄tutē spī
 ritus sancti plena: erāt medullas cordis pene
 trantia ut vt in vehemētē stuporē audientes
 cōuerterēt. Et in. 12. pte legēde inquit. Erat
 v̄bū ei⁹ velut ignis ardens penetrans intima
 cordis: omniūq̄z mentes admirationē re /

plebat cū nō humane inuētiōis ornātū p̄tende-
ret: s; diuine reuelatiōis afflātū redoleret. Se-
cunda cōditio quā p̄dicatōr h̄re d; dicit mūdi-
tia. Debet enīz eē mund⁹ ⁊ immaculat⁹ nō solū
se: s; p̄mis: exēplo bono illos edificā. q; vt
inqt Greg⁹. i. omel. Cui⁹ vita despiciit restat
vt ei⁹ p̄dicatio cōtēnat. Et Hiero. ad Nepo-
tianiū ait. Nō cōfundāt opa tua sermonē tuū:
ne cū i ecclesiā loqueris. tacit⁹ q; rideat. Cur
ergo q̄ dicis ipse non facis. Delicat⁹ magister
est: q̄ v̄tre pleno de ieiunijs disputat. Et Joā-
nes Crisostom⁹ di. 40. c. Multi. ait. Si bñ vixeris
⁊ bñ docueris: populū iſtruis. Si bñ docueris
⁊ male vixeris tui soli cōdēnatores. nā bñ vi-
uendo ⁊ bñ docēdo pplū iſtruis quō dbeat vi-
uere. Bñ autē docēdo ⁊ male viuēdo deum in-
ſtruis quō te debeat cōdēnare. Ad hoc p̄posi-
tūz ēt Zac. i. 4. li. di. inſi. ait. Moies maluit
exēpla q̄ v̄ba qm̄ loq; facile ē: p̄ſtare difficile.
Quinā qdē tā multa bñ facerēt: q̄ multi bñ lo-
quunt. Et idē in tertio lib. inquit. Qui docēt
tū nec faciūt: ipſi p̄ceptis ſuis derabūt pōdus
h̄ ille. Nec ſufficit extrinſecus exēplū bonū p̄-
bere. niſi ⁊ mens ipſa p̄dicatōis intrinſec⁹ iue-
rit mūda. q; vt igt Greg⁹ ſup Ezē. Sermo
dulcedinē nō h̄z: quē infra cōſciētā vita repro-
ba remorder. Tertia cōditio p̄dicatōis vbi
dei dicit ſapiētia ſiue prudētia. Debet namq;
prudētē doctrinā cōmunicare: ita vt nō ſemp
oia dicat: nec ſemp oia taceat: s; p loco ⁊ tēpo-
re ſecundū q; viderit auditor vilitati meli⁹ cō-
uenire. Hinc Greg⁹ in paſtorali ait. illud qd
ponit. 34. di. c. ſit rector. Sūt rector diſcret⁹ i
ſilēntio: vtilis in verbo. ne aut tēcenda p̄ſerat:
aut p̄ſerenda reticeſcat. Mā ſicut incanta locu-
tio i errore perabit: ita indiſcretū ſilēntiū eos q
erudiri poterāt i errore derelinq. Sepe nāq;
rectores ipſoniū humanā grātia amittere for-
midātes loqui libere recta p̄miſcūt. h̄ ille. Et
h̄ in quolibet officio publico erigat prudētia
ipſa: tamē multū eſt neceſſaria his qui dīcant
verbū dei: ita vt locis p̄ſonīs ⁊ temporib⁹ ſuos
ſeruant apte ſermones. nā ſecundū apoſtolūz.
ſapiētia loquimur inter p̄fectos. puillis autē
lac dam⁹ in poti. Vex tū p̄ſepe cōtariū fieri
videmus ab inſpiciētib⁹. P̄dicauit quidāz
tēpore meo corā vetulis. 7. vel. 8. de ludo alea-
ru. ⁊ hebdomada ſequenti de vitio sodomie.
Alter vō in die ſpiritus ſancti corā igēti mul-
titudine doctoꝝ viroꝝ. laudes narrauit ſancti
Bernardini: ⁊ ſimilia multa omiſſo: ne videar

probos patres velle corrigere. Illud tamē ſi
lento nō eſt p̄tereundē: q; quidā q; ſeruetes
ſ; vere petius ſurentes vocari poſſunt: gloria/
mur ſub ſpecie deteſtatiōis vitiōꝝ talia publice
tāq; ſordida ⁊ obſcena ſpurciſſimāq; v̄ba ſan-
tur. qualia minus q̄libet hiſtrio ioculator ſaty-
ra ⁊ fetidiſſim⁹ ſceno loqui erubeſceret: Et quo-
rum ipſu etī doctrina q̄ plures: nēdū peccata
quedā q̄ ignorabant didice. ut: vex etiā ⁊ illa
p̄petrare conati ſunt. ⁊ reprehēſibiles. o vi-
tioſi. o deniq; nephādi vitiōꝝ corruptores Au-
dite beati ſi rāciſi cōſilium in regula ſic. d. Ado-
neo quēq; ⁊ exhortor fratres meos i dño iēſu
xpō vt in p̄dicatōe quā faciunt ſint examinata
⁊ caſta cor eloqui: ad vtilitē ⁊ edificatiōem
populū. annūciādo eis vitam ⁊ virtutes: p̄ etiā
⁊ gloriāz cū breuitate ſermonis. Nōnulli glo-
riātur populū induxiſſe ad iſam ⁊ truſſas. cō-
tra quos Hiero. ad Nepotianiū ait. Zacharie
auditoꝝ laudes tue ſint. h̄ ille. Tale autē ma-
gis dicendi ſunt truſſatores q̄ p̄dicatores. qui
quibuſdā geſticulationib⁹ ⁊ truſſis cōnātur po-
pulu in riſum vertere. Igit qui prudēs ē vitia
hec reprehēſibilia de q̄bus dixim⁹ vitare cu-
rat. Quarto cōditio p̄dicatū dicit p̄ſentia.
euenire quippe ſolet vt inter multos q̄ laudant
p̄dicatores inueniant nōnulli detractores: qd
diuina agit diſpenſatiō: vt ponderē detrahē-
tium ſūnas dep̄ſimā inanis glorię q̄ oīri poſ-
ſet ex v̄bis blāditiū Hinc Grego. 6. q. 1. ca.
Sūt plurimi inq; Sūt plurimi q̄ vitā ponunt
ampli⁹ q̄ debent laudat. ⁊ ne quē clatio de lau-
de ſubreptat p̄mittit oīpōrēs de malis i obtre-
ctatione ⁊ obiurgatiōe p̄mperre: vt ſi qua cul-
pa ab ore laudantiū in corde naſcit ab ore virtu-
pantiū ſuffocet. h̄ ille. Patienter itaq; ⁊ equo-
animo ſerēdi ſunt rumuſculi plebis nec curā-
dū eſt de omnib⁹ dīcunt: niſi talia eſſent pro-
pter q̄ ſi nō cōſut. renit: iſamia notabilis i p̄u-
diciū animāz oīri poſſet. Vnde Hiero⁹ ad
Nepotianiū ait. Caue ne hominū rumuſculo
aucupis ⁊ offenſam dei populōꝝ laude cōmu-
tes. Per iſamā ⁊ bonā famā xpī miles gradi-
tur. nec laude extollit. nec vitupatiōe ſrangit: et
leta cōtēnit ⁊ trullia. Per diē ſol nō vrit cū ne-
q; luna p noctē. h̄ ille. Et v̄e niſi p̄dicatōr pa-
tiens extiterit multā ſentiet amaritudinē. quā-
do qd vñ laudat: alter vitupet. Laudat docu-
ſubſtitutes ⁊ p̄ſunda dubia ſcripturāz. vitu-
perat iſta vulgares ⁊ ignorātes. Extollit igno-
rantes ⁊ muliercule vulgaria qdā exēpla ſine
parabolas

parabolas:
non enim rīu-
nus varia ē
q; ſim ſum-
p̄dicatōr
cū p̄dicat
xpī. Et c.
ait. Nō quer-
tis: vñ ſim
cū aut cupid-
bonis ⁊ di-
ſtū: aut den-
p̄ſalis. Nō
gere ſacit pp
De quib⁹
⁊ ore vñ ē
Et
vñ
l; vñ
auditiū
q; q; explic-
gatis: vñ
auditiū.
cū cōſolati-
ta delectano.
vñitas verb-
ippe intellectu
Et hoc iquit
num tuoz ill-
Et iquit
⁊ hūmē ſem-
vñte auditi-
cū credēdo
ſpectu colēdo
tio reſpectu
vñti. Quā-
tes accepti-
nēdōz: vt n-
reſpectu ang-
lege. Sepm-
ſerui tmeat-
vt beatitudi-
⁊ hūmū ſinod-
vñtis iudici-
cōſequunt
Mam h̄ m-
nala q̄bus i-
bona faciunt
repudiate v-
ne bonum
nas iſerui ſi

parabolas: et de illis viri periti qd nō hnt deno-
tionem risum suscipiunt: sic p veritate audien-
tūz varia ē opinio: variūqz appetit: vnoquo-
qz fm suum modū referat. Quinā cōditio
p̄dicatoris enāgelij nūcupat charitas. Nec sa-
cū p̄dicatores q̄rere nō q̄ sua sunt: sed q̄ Jhu
xpi. Et i. Cor. 13. et x. capitulis doctor gēnū
ait. Nō querēs quod mibi vtile ē: sed qd mul-
tis: vt salui fiant. Querit q̄ sua sunt qui p̄dica-
cāt: aut cupiditate glie: aut appetitu ambitiōis
honoris et dignitatis: aut amore lucri et spe q̄
stus: aut deniqz respectu cuiuslibet cōmodi tē-
poralis. Nō stant ista cū charitate q̄ deum dili-
gere facit pp se: et primum pp deum.

De qnqz fructibus et vtilitatibus verbi dei
et qre vtile ē oibz illud audire libet. Cap. 3.

Uertium mysterium declarādūz ē de
vtilitate audiētium vbum dei. Et
h multi sint fructus et vtilitates deuote
audiētium vbum dei: tñ nos in p̄ntiarum tñ
qnqz explicabimus: quatenus his fructibz exco-
gitatis: vnusqzqz animet ad libenter et deuote
audiēdum. Prima dī illuminatio. Se-
cūda cōfortatio. Tertia fortificatio. Quar-
ta delectatio. Quinta exemplatio. Prima
vtilitas verbi dei dī illuminatio. Illuminat
q̄ppe intellectum hoīs: sicut sol illuminat mūdū
Et hoc iquit Dauid in ps. Declaratio fmo-
rum tuoz illuminat: et intellectum dat paruulis.
Et iterum. Lucerna pedibz meis vbum tuū
et lūmē sensibz meis. Illuminat siqdem mēs
intēte audiētium et cuz vtilitate. Primo respe-
ctu credēdoz: vt sciāt fidei rudimēta. Secūdo re-
spectu colēdoz: vt deum colāt creatorē. Ter-
tio respectu abhorrēdoz: vt vitia abhorrēat et
vītēt. Quarto respectu acceptēdoz: vt virtu-
tes acceptent et insequant. Quinto respectu sp-
nēdoz: vt mūdum spernēt et ei bona. Sexto
respectu angeloz: vt opera agāt q̄ mandant i
lege. Septimo respectu timēdoz: vt penās in-
ferni timeāt. Octauo respectu desiderandoz
vt beatitudinē eternam desiderēt. nam nisi h
et huiusmodi pplis p̄dicarent: oēs velut ceci
varijs inuoluerēt erroribz. Secūda vtilitas quā
cōsequunt vbum dei audiētes dī cōfortatio.
Nam h multi sciunt bona q̄ operari tenent et
mala qbus sibi cauere debēt: tñ quādoqz nec
bona faciunt nec mala fugiūt: deuicti quadam
tepitudine vel potius sensualitate et delectatio-
ne horum tpalium. Alij etiā quāuis sciunt pe-
nās inferni fore timēdas desiderandūqz celum

pieqz xpi passionē delectā: tñ cor hnt insipidū
sine amor sine dīdicio et sine vlla pietate. Cū
vō tales audiunt verbus dei frequēter cōsoz-
tant ad deponēdam oēm tepiditatē: ad ample-
ctēdas virtutes: ad surgēdūz a peccatis: ad cō-
patiēdūm xpo passo: ad tuncqz gehēne cru-
ciat: et ad desiderandū regnū dei. Quia vt
Ihero. ait ad paulinū. habet nescio qd lacris
energiē viue vocis act: et in aures discipuli do-
ctoris ore trāsūsa foris sonat. Vñ et Iosephi-
nes cū Rhodi etularet et legeret illa. Demio-
sthenis oīo quā aduersus eū habuerat: mirāti-
bus cūctis atqz laudātibz suspirās ait. Quid si
audissetis ipam bestia sua vba resonātes. h il-
le. Quāta aut sit vis in vbo dei p̄dicato: appa-
ret vndiqz ex mirādis exēplis tam aploz quā
alioz. P̄dicat nāqz post susceptū spiritū sanctū
vna p̄dicatiōe tria milia aīaz cōuertit ad xpm
Act. 18. c. Quid fecit Paulus vas electionis
qd reliqz oēs apli et discipuli xpi. Et dieb9 nris
vñ qñ renouata vt religio xpi: suscitata ecclesia
et p̄ctōes ad p̄niam aīaz: nisi ex auditu p̄dica-
tium. Vbum dei b̄dictum: o vbum salu-
tis: o p̄dicatio fecundissima: o istrumētū salu-
bre: q̄ cōmoueri possūt mētes dure ad agēdūz
p̄niam et corda oīuz ad vtutes sectādas. Ter-
tia vtilitas audiētium vbum dei dī fortifica-
tio. f̄ fortificat. n. cos q̄ boni sunt vt in melius
p̄ficiāt et p̄seuerēt: ita q̄ ex vbo dei qñ cōfer-
uant et nutriūt: sicut plācula q̄ vt v̄iditatem
fuit irrigat ags. Ideo xps ait Math. 4. Nō
in solo pane viuūt hōīes: sed in oī vbo qd p̄cedit
de ore dei. Quarta vtilitas dicit delectatio.
Delectat etenim vbum dei et recreat spūaliter au-
diētes. nam oīs aīa bona letitē audit magna
lia sumi impatoris celo: et qñqz aliquem dili-
git de ipo libet loqur: et libet audire bñ de
illo loquētes. Sic q̄ deū amat et ex ipo sūt vba
ei audiat. vt dī Joh. 8. c. Et Maria magda-
lene quē dilexit multā. Luc. 7. saturari nō po-
terat audiēdo vba melliflua xpi Jhu. Luc. 1.
c. Quinta vtilitas dī cōtemplatio. P̄dicat nāqz
audiētes vbum dei exēplum bonum. primis
suis. nā sepe cōtingit vt hi q̄ ifime sunt cōditio-
nis vidētes viros graues: v̄puta religiosos
viros doctos nobiles et honestos ciues ad p̄-
dicationē cōfluere: auiment et ipi ad eā audie-
dā diligēt. Ergo vt finē huic f̄monī faciam
cum taz grādia atqz mirifica sint p̄uilegia v-
bi diuini: omnes aduoco: cūctos inuito: singu-
lisqz clamo. Venite et audite vt audiēdo vbum

In corde bono & optimo
audientes ver.

Tertium obligatio.

Capitulum primum.

audire vel
p exercitū
iducunt
vive ab er
de ludia
necut. q. S
die sen. cer
vite mlti c
sans tam
pp id teatō
spatans pce
finū iducit
fecndi nulli
veterib' in
neous adu
et hōns na
thagos as
in. 7 Arch
dā māg g
uit. v. g. 2
inlg. deat
na fieri et
na vercedi
nig. cū līa
p a pirans
apm' vīnū
se fuit. Al
nāc et vīd
dā venulc
platiōem: 7
p dux. H
his celeb. 2
aliud et vī
v. vulg. 1
dū itran
kotas mī
trant: 7 ac
trāsmīss
i throno se
iter pauc
de cursu d
p belamit
syrios: pro
reuerlus
sophistas
fabulo. 3
per phicē
sup b plen
p. h. ille. 4
dāo sapie
vir illi gr

audire velint *Ysa* doctor & sapientium: ut & ipi
p exercitiū discipline docui enadere possint. 3.
iducimur ad audiendū cos q docent bñ bñqz
vnuē ab exēpl. Scribit. n. *Valer* max. *Ru*.
de studio & industria. qd ē refert *Tulle* li. 8 se
neccu. p. Solō pbs significauit *Ysa* se quon
die senescitē aliqd discere. *Supino*. *Vo* die
vite assitētibz amicis qdāqz iter se cōferētibz
satis iam psum caput erexit. interrogatūqz q
pp id leasset. rōdit: ut cū illud qd est de q di
spūatis pcepto moriar. *Ad* & *Micro*. ad pau
linū iducit multoz pboz exēpla: q audiatē di
scendi nullū timuē ut labores. *Legun* ingi i
veteribz hīstoris quosdāz iustrasse pūcias:
nouos adīssē ppos: maria trāsisse: ut eos q
ex libris nouerāt corā qz viderent. Sic *Py*
thagoras mēpūcos vates. sic *Plato* egyp/
tū. & *Archu* tarentinū. eāqz horā talē q quō
dā mag grecia dicebat laboriosissimē pagra/
uū: ut q *Athenis* magister erat & potens: cu/
in qz doctrinas *Academia* gymnasia psona
bāt fieret pegrin⁹ atqz discipul⁹: malens alie/
na recēdere discere: q sua ipudē igerē. *De*
mūqz cū lras qsi toto fugiētes orbe plegur cap
t⁹ a piratis venūdāz tyrāno crudelissimō pūe
captū⁹ vincē & fū⁹. *Tū* qz pbs maior cmente
se fuit. *Ad* *Tim* liuiū lacteo eloquētie fote ma
natē ex vltimis hīspanie galliarūqz finibz quos
dā venisse nobiles legim⁹. & quos ad sucēte/
platiōem: *Roma* nō traxerat: vñ⁹ boīs fama
pduxit. *Ad* abuit illa etas manditū oibus secu
lis celebrādūqz miraculū: ut verbē tāta igressi
aliud ei verbū qrerent. *Appoloni* ille mag⁹
ut vulg⁹ loqyt: siue pbs ut *Pythagorici* tra/
dūt itauit pias: ptransiuit caucasum albanos
scytas massageras opulētissimā i die reg pene
trauit: & ad extremū latissimō *Pythion* sinne
trāsmisso puenit ad brachmanas ut *Pyarchā*
i throno sedentē aureo & de tātalī fote potētez
iter paucos discipulos: de natura: de moribz:
de cursu diez & sydez audiret docētes. Inde
p helamitas: babylonios: chaldeos: medos: al
syrios: pros: syros: senices: arabes: palestios
reuerfus alexādriā prexū etiopiā: ut gymno
sophistas: & famosissimā solis mēlam videret un
fabulo. Inuēit vir ille vbiqz qd disceret & sem
per pficiēs: semper se melior fieret. Scrip sit
sup h plenissime octo voluminibz *Pythiostra*
p. h ille. Et idēz *Micro*. ad *Neposianū* cōmen
dās sapie studiū ait de *Demosthene*. Sapiēs
vir ille grece *Demosthenes* cū expletis centū

septē anis se mori cerneret: dixisse fert se dole
re q nūc egredere vita cū sape cepisset. *Ad*
igit exēpl dānari pōt meritas illoz q se exi/
stunt oia kire: oia sape: oia deniqz intelligere.
Quo fit ut pdicatores doctos n solū audire re
cuse: vepz ēt & pūpē dāt sepe & aspñēt. *Ex* dict
m clarissime pstat nūc vnuūqz m puenit posse
qzū audir disciplinā & eruditōez. *Ad* ex ci⁹ au
ditū fructū n mediocrē suscipiūt viti & mlties
senes & puuli: boni & mali docti parit & idōti.

Quod *Ybum* dei est audiendum cum solū
citudine deuotiōe & humilitate. *Cap. 2.*
Ec cū m psteriū cōtēplādū di modi/
ficatio: in q apure h qūter *Ybū* dei fit
ab oibz audiēdū: ut i oibz fuerit ordo
debit & mēfura. Et ad h itelligēdū dico q *Y*
bū dei d3 audiri triplr. 1° sollicitē. 2° deuote.
3° hūilī. p^o *Ybū* dei ē audiēdū sollicitē: ut q fru
ctū ei⁹ hre cupit: conet a picipio iter esse funoi
nā sūt nōnulli q ad pdicatōez cōfluūt: h m ob
pigrītā & sōnoletiam raro ite graz illā audiūt.
Alij *Ybū* auaricia vici diebz ferialibz nolūt p
dicatōes audire: timētes amittere tps & lucra
Quibz ego dico q n bñ faciūt: qm si audirēt qz
qgūta pdicatōes nō expēderēt i ill audiēdis
triū diez spaciū. Et m mai⁹ cēt lucrū aic qd in
de enenire possēt: qz lucz oium tpalū bonoz.
S3 si aliqs tāta necēitate cōstringeret qnū la
borādo viciū acgrē n possēt: tūc illū ad audiēdū
Ybū dei n cōpellerēt: qm ut ait *Ar*. 3° tropicoz
De h⁹ ē philosophari qz dūari. h n idigēti ne
cessarijs. 2° ē audiēdū *Ybū* di deuote. Et h di
co aut ppeos q i pdicatōe dormiūt: aut pp illos
q iter se cōfabulant: aut pp alios q deābulādo
cum suo strepitu & irrecurrentia pdicatōre ipm
& audītes turbāt: aut pp lasciuos & vanos in
uenes leuesqz mulierculas: q dum pdicat mu
tuo sese iocando: cōcupiscendo: ridendo: qz cō
spiciūt. In qb⁹ nulla est cōpūctio: nulla fides
nulla religio. Et p his oibz facit illud dictū.
Aug. 1. q. 1. c. Interrogo sic. d. Vos fratres
vel sorozes dicite mibi: qd plus esse vī vobis
corpus xpi an *Ybum* xpi. Si veruz vultis re
spodere hoc dicere debetis: qz nō sit minus *Y*
bum dei q corpus xpi. Et idēo quāta sollici
tudine obseruamus qn nobis corpus xpi mi
nistrat ne ex ipso de manibz nostris aliqd i ter
ram cadat: tāta sollicitudine obfueamus ne *Y*
bum dñi qd nobis eregat dum aliud cogita
mus aut loquimur: de corde puro debeat: qz nō
minus re⁹ crug *Ybum* dei negligētē audire

rit: q̄ ille q̄ corpus xpi sua negligētia in terras
cadere p̄miserit. hecille. Archi. vero sup hoc
c. d. q̄ cōparatio corporis xpi ⁊ verbi p̄dica/
ti nō sit respectu dignitatis ⁊ excellētie: sed re/
spectu efficacie. qm̄ nō minorem efficaciam cō/
sequitur q̄ cum deuotione audit v̄bum dei: q̄ q̄
cū reuerentia suscipit corp⁹ xpi. Vñ glo. sup di/
cto v̄bo. d. Verbu. i. p̄dicatio q̄ plures cōuer/
tit: ⁊ plus facit compungi hoīem ita. v̄toia pec/
cata p̄ eam tollant. Sed p̄ corp⁹ xpi tollunt ve/
nialia: vt de cōse. di. 2. c. Hieraf. 3. ē audien/
dum v̄bum dei humiliter. Cōstitit aut̄ humi/
litas in auditore vt bñ it̄p̄et: ⁊ in bonā p̄tē/
suscipiat ea que p̄dicant. Mā reperiunt ⁊ qdē/
plurimi q̄ vellent oīa s̄m appetitum suum dici/
nec cogitat q̄ in p̄dicatione satisfaciendū ē tot/
varietatib⁹ p̄sonarum. Alij aut̄ si nō sentiunt
euāgelij textū de v̄bo ad v̄bum explicari: sta/
tū detrahūt: murmurāt: arguūt. d. xps̄ misisse
ap̄los ad p̄dicandū euāgelij. Et tñ q̄qd̄ redu/
cūt ad di ⁊ p̄imi charitatē q̄qd̄ iduc hoīes ad
deū colendū timendū ⁊ diligendū: q̄qd̄ deni/
q̄ ip̄osa vitij retrahūt ⁊ ad vtutes bonatur
recte euāgelium d̄r. Vñ Micro. in eplam ad
Gal. scribit illud qd̄ ponit. i. q. i. c. Archiō
marchiō ⁊ Basilides ⁊ ceteri hēticōz secte nō
hūt dei euāgelij: q̄ nō hūt spiritū sc̄m: sine q̄
humanū sit euāgelium qd̄ docet. Nec putem⁹
in verbis scripturaz esse euāgelium: sed i sen/
su: nō in superficie: sed in medulla: nō in s̄monū
folijs: sed in radice rōis. h̄ ibi. Mōnulli insup
egre serūt si q̄q̄ vitia rep̄bendant: eo q̄ ⁊ ip̄si
vitiosi sunt: nec de suis vitijz corrigi patiunt̄.
Pro q̄bus ē illa Micro. s̄nia ad Meptianū.
Alemine sp̄aliter meus s̄mo pulsauit. Gene/
ralis de vitijz disputatio ē. Qui mihi p̄p̄ita/
q̄ irasci voluerit: ip̄se de se q̄ talis sit cōfitebit̄
h̄ ille. Cōcludo igitur dicēdo oib⁹ illud. Jac. i.
In māsuetudine suscipite istum verbum qd̄
saluare pōt animas vestras.

Quod obligant hoīes p̄ loco ⁊ tpe audire
verbum dei: ⁊ memoriter retinere ac opere i/
plere.

Ultimum mysteriū declarādum d̄r ob/
ligatio. Obligant siq̄dem hoīes cir/
ca auditiōem v̄bi dei maxime ad tria
primo ad illud audiendū. sc̄do ad retinendum
tertio ad faciendū. Primo obligant hoīes ad
v̄bum dei audiendū. Quod accipi pōt: tuz q̄
vnusq̄sq̄ suā salutem desiderare: d̄z quā asseq̄
pōt v̄bo dei mediāte: tum q̄ ad hoc iducit scri

ptura: vt superi⁹ visum ē. Sed quēri pōt cur
nō p̄cepit ecclia audiri diuinum v̄bum ita. et
p̄esse sicut ⁊ missas: cum tāte vtilitatis sit au/
dire p̄dicatiōes. Et dicimus q̄ hoc sit p̄p̄ tria
primo p̄ obligationem curatoz. sc̄do p̄ pau/
citatem p̄dicatoz. tertio p̄ cōmoditates po/
puloz. Primo rō est p̄ obligationem cu/
ratoz. Nam q̄ curam aīaz h̄z tenet suo p̄plo
p̄dicare: sicut patet in c. superi⁹ all. in sermo/
nē p̄cedenti. iter cetera de officio iudicis ordi.
Et. 26. di. c. Ecce. Et. 16. q. i. c. Adijcim⁹. c.
Ecce. Si ergo plati obligant suo p̄plo p̄dicare
ergo p̄p̄i p̄ loco ⁊ tpe p̄dicatiōes debēt audi/
re. Vñ de cōse. di. 1. c. Sacerdote d̄r. Sacer/
dote v̄bz in ecclia faciente: si q̄ eggressus fue/
rit de auditorio excoīcet. Et in. c. oēs fideles.
dicitur. Oēs fideles q̄ cōueniunt in solēnita/
tibus sacris ad eccliam: s̄m scripturas ap̄lorū
⁊ euāgelium audiant. Vñ obligant ecclia
ad audiendū verbum dei determinate sicut
ad audiendū missas p̄pter paucitatē ⁊ raritatē
p̄dicatoz: q̄ rari sunt q̄ p̄dicet et mlti qui
celebrāt missas. Tertia rō ē p̄ cōmoditatē
p̄ploz. Mā multi sūt rurales ⁊ i mōnibus ha/
bitates ⁊ in alijs locis qd̄ difficile ēt sic audir
p̄dicatiōes sic ⁊ missas. Mō tñ excusat p̄ loco ⁊
tpe addiscere p̄ aliquā viā q̄ sūt s̄m statū suū
eis necessaria ad salutē. 2. obligant hoīes ad v̄/
bū dei retinendū. Debet nāq̄ vnusq̄sq̄ facere
q̄ in se ē: vt si nō oīum que p̄dicat saltem aliq̄
memoriter teneat. Ad quod multū p̄desse pōt
domestica cōfabulatio ⁊ cōcatio cū vxore filijs
aut amicis de his que p̄dicata sūt. 3. obligant
hoīes ad v̄bū dei faciendū. Mā vt dicit Luc.
xi. c. Beati qui audiūt verbum dei ⁊ custodiūt
illud. Et Mat̄i. 7. xps̄ intulit. Oīs q̄ audit
verba mea ⁊ facit ea assimilat viro sapienti qui
edificauit domū suā sup̄a petram. Et descen/
dit pluuia: ⁊ venerūt flumina: ⁊ flauerūt venti
⁊ irruerūt i domū illā ⁊ non cecidit. s̄ f̄udata
n. erat sup̄a firmā petrā. Et oīs qui audit v̄/
ba mea ⁊ nō facit ea. similis ē viro stulto qui
edificat domū suā. s̄. arenā. Et descēdit pluuia
⁊ venerūt flumina: ⁊ flauerūt venti ⁊ ipegerūt in
domū illā ⁊ cecidit ⁊ fuit ruina ei⁹ magna. Hic
ē ⁊ Jacob⁹. p̄. c. ait. Estote factores v̄bi ⁊ nō
auditores tāti fallētes vosmetipsos: q̄ figs̄ au/
ditor ē v̄bi ⁊ nō factor: h̄ cōpabit viro cōsiderāti
vultū natiuitatis sue i speculo. Cōsiderauit. n.
se ⁊ abiit: ⁊ statim oblitus est q̄lis fuerit. Ergo
seruet oīa q̄ tacta sūt de auditiōe v̄bi dei: vt sit

sc̄men

semē cadens i
pra petra: nec
saluator bene
canit: quam
deq̄ illa expō
dicit: q̄ bon
bum audire:
futuro perit
sedet ad dexte
gnat in secula
f̄ena tertia
seueritate diu
uocis ad p̄nā

R

de illis p̄nā
arbitrari: de
imo talis sibi
hāc vitā obli
fore parat. ⁊
⁊ ad vitā q̄lib
p̄iti s̄mone al
dicere statui:
dura p̄tōz cor
seu si se nō co
vt v̄ba p̄p̄os
sua. bonis. s̄.
cruciat⁹. In
ueritate tria n
v̄bum d̄r
Secundum
Tertium per
Qualiter d̄
si se nō cor
ad malum ne
mur in p̄sen
p̄tate
dela
eoz q̄ dicit n
uertit: q̄ post
Cōtra. les e
arguit. Vbi
sta meritoz: r
los in hac vit
Ad uoz. p̄p̄o
de casu reipu

P

de casu reipu

semē cadens in bonā terrā: nō sec^{us} viā: nō su-
pra petra: nec iter spinas: affrētis fructum put
saluator benignus in electione euāgelica expli-
cauit: quam et pposuit p similitudinem loquens: i
deqz illā expōuit: sicut p3 in ter. sapiētē cōclu-
dens: q3 q bono corde deuotaqz mente dei v-
bum audiunt: fructū in pñti suscipiūt grē: et in
futuro perēnis glorie: i qua xps saluator oīuz
sedet ad dexteram patris: cum quo viuūt et re-
gnat in secula seculorū. Amen.

¶ Tertia post dñicam in seragesima de
seueritate diuine iusticie que mouere d3 pecca-
tores ad pñiam.

Sermo .x.

Redderet vni-
cuiqz se-
cundum
merita sua. Dñi nři Jesu
xpi vba sunt ista. originali-
ter ad ab. 16. c. Letatur
plurimi in malis suis neqz
de illis pñiam agere villo pacto pponit: qm nō
arbitrant deū peccatorū suorū vltorem. Quin-
imo falso sibi blandiunt et pñadēt: nullā post
hāc vitā obilitatis pctōrib3 pñā a iusto iudice
fore paratā. Quo firt in dies deteriores fiāt
et ad vitā qlibet sine timore labant. Quapp i
pñi fmonē aliqua de diuine iusticie seueritate
dicere statui: vt p cōtremendā cōsideratiōem
dura pctōz corda mollescāt qbus onidimus q3
seue si se nō correxerint punient a deo: qm ipe
vt vba pposite dicit: reddet vnicuiqz fm opa
sua. bonis. s. gaudia paradisi: et malis gebēne
cruciatuz. In qbus vbis de diuine iusticie se-
ueritate tria mysteria sunt cōsideranda.

Primum dī punitiō.

Secundum restrictiō.

Tertium permissiō.

Qualiter de pñit malos post hanc vitā
si se nō correxerint cōtra eos q dicit nō esse ali-
ud malum neqz bonum q illud quod experi-
mur in pñenti.

Capitulum .i.

Primū mysteriū cōsiderādū de seueri-
tate diuine iusticie dī punitiō. In q
dclārāda ē falsa et erronea snia et opio
eorū q dicit nō expedire pctōrib3 ad pñiam re-
uerti: q3 post hāc vitā nullū ampli3 sentiet malū
Cōtra t. les ergo theologi acri sic potētissime
arguūt. Vbiqz ē sūma iusticia ibi d3 esse ius-
ta meritorū retributiō. Sed cū nō pñiat ma-
los in hac vitā: ergo puniet illos post hāc vitā
Ad huc ppositiō cōstat ex dictis Nulli i cpla
de casu reipublice. d. Iusticia ē cōstans et ppe

tua voluntas ius suū vnicuiqz tribuēs. et h ē diffi-
nitio iusticie q bēf. ff. d. iusticia et iur. l. iusticia.
et Insti. d. iust. et iur. f. iusticia. Probare et
vtem3 tria q cōtinent in rōe pñcta. Primo
iusticie diuine veritatē. Secūdo malorū in hac vi-
ta ipunitatē. Tercio p ipsos rigidā asperitatē.

Primo pbare debem3 diuine iusticie vita-
tē. Et ad h3 sūt scripture sacre copiosissima dicta
Dñi dauid in ps. 100. ant. Iust3 dñs et iusticiā
dilexit egatē vidit vult3 ei3. et ps. 18. Iusticie
dñi. r. l. c. Et ps. 70. In iusticia tua libera me
Et ps. 39. Annunciaui iusticiā tuam in ecclesia
magna. Et ps. 70. Demorabor iusticie tue
sol3. Et ps. 84. Iusticia añ cū ambulabit. Et
ps. 47. Iusticia dñi plena ē terra. Et ps. 88.
Iusticia et iud. p. se. t. Et ps. 110. Iusticia ei3
māet i seculū seculi. Et Esaiē. 51. dicit dñs. Iu-
sticia mea nō deficiet. Et Esaiē. 59. Indutus ē
iusticia vtlorica. Et Baruch. p. Dñs dō nō
iusticia. Et Hier. 12. Iust3 qdē tu es dñe. Et
prima Thim. 2. In reliquo repōsita ē mibi
corona iusticie quā reddet mibi dñs in illa die
iust3 iudex. S3 aliq3 pōt arguere q in deo nul-
la sit iusticia. p q3 fm pñm. 5. et bi. c. 2. Dñi ad
suuz nō ē iusticia: q3 iusticia in qdā eqūitate ad
altez cōsistit: sed de3 dñs oīum: ergo in ip3
nō ē iusticia. 2 arguit q3 iusticia respicit debi-
tū: de3 aut nulli debitor ē: ergo in ipso nō ē iu-
sticia. Hāc. q. soluit. Ric. de media villa. 46.
di. 4. d. Qd iusticia pōt accipi p rectitudinē vo-
luntatis q vult aliq3 reddere vnicuiqz in distri-
buēdo vel cōmutādo qd ei debet: et fm h3 du-
plex ē iusticia. s. distributiua q aliq3 vult oib3
q sunt de cōitate distribuere bona cōia fm de-
bitū pportiois eqūitatem. Et cōmutatiua quā
aliq3 in cōmutādo vult seruare debitam equa-
litatem fm quantitātē. Cōmutatiua iusticia p-
prie loquēdo in deo nō est: q3 nulli est debitor
ex legis necessitate: et de bono retribuit vitā
meritū: et de malo citra demeritū. Iusti-
cia vero distributiua deo ē. Quibus. n. distri-
buit bona sua fm debitū pportiois equalitā-
tem. Ad primū ergo argumētum dicendūz
q3 h3 dñi ad suum nō sit iusticia cōmutatiua se-
cūdm plenā rōem eiusdē: q3 iter dñm et suuz
nō ē equalitas: eo q3 oia que sunt serui sūt dñi.
nī dñi ad seruos pōt esse iusticia distributiua: q
nō requirit eqūitatem quantitatis: sed pportio-
nalitatis: que ē equalitas dñarū pportiois q
cōsistit in hoc q3 seruis pportionaliter retribū-
it secūdm meritā suā. Ad secūdm dicendūm

d i.

quod est de nulli creature sit debitor et receptor:
tamen debitor est ex pmissio: nulli enim est debi-
tor nisi cui vult. Si autem queratur quare vult: non
ridebo nisi quia vult: quia voluntas sua est prima causa
hec. Ric. Ergo quis deus nihil patitur ex pec-
catis commissis: nihilque eius infinite bonitati ad-
augeat ex bonis commissis: tamen malos punire: bo-
nos premiare ex iusticia distributiva dicitur: quoniam sic
ipse punitur. Dixit. n. p. prophetam psal. 36. Qui
malignant exterminabuntur. Et Apoc. 20. Et
ce venio cito et merces mea mecum est dare uni-
cuique secundum opera sua. Propter hoc dicit sapiens
puer. 50. Iniquitates sue capient ipsum: et su-
nibus peccatorum suorum costringetur. Et puerbio-
rum. 11. Simplicitas iustorum dirigit eos: et super-
placatio puerorum vastabit illos. Et puer. 13
c. Peccatores persequetur malum: et iustus recti-
bunt bona. Et puer. 14. Domus ipsorum de-
lebitur: tabernacula iustorum germinabunt. Et
Job. 34. Deus bonis reddet illi deus: et iuxta
vias singulorum restituet. Et Paulus Gal. 6.
ait. Que. n. seminaveritis: hec et metet. Et. 1.
Cor. 3. Unusquisque propriam mercedem accipit
et secundum suum laborem. Et ps. 6. Unusquisque quod
cuique fecerit bonum hoc percipiet. Que auctori-
tates et sanctorum dicta iusticiam distributivam
summi dei narrant. Secundo probare debemus pec-
catores de suis malis puniuntur. Et ad hoc est
auctoritas Job. 12. d. Abundat tabernacula
peccatorum. Et hier. c. 12. q. sic deum alloquitur.
Quare via impiorum prospera dicitur esse omnibus qui pre-
naricantur et iniqui agunt. Polasti eos et radicem
miserunt: proficiunt et faciunt fructum. Et Aba-
chuc idem. d. 1. c. Quare non respicis super iniqui-
agentes: et taces deorum: impio iustior em se.
Et ne multa dicamus: experientia omnium rerum
magistra docet quod multi iniqui in via sua ma-
la prosperant. Tercio probare debemus contra
illos sic prosperantes preparatam esse post hanc vi-
tam rigidam severitatem penamque horribilem da-
nationis eterne. Et ad hoc propositum sic. d.
Aug. 20. li. de ci. dei. c. 2. Nunc autem et mala ser-
re equo animo dicimus que patiuntur et boni: et bo-
na non magnipendere que adipiscuntur et mali.
Ac per hoc etiam in his rebus in quibus non ap-
paret divina iusticia salutaris est divina decre-
ta. Nescimus. n. quo iudicio dei boni ille sit
pauper: malus ille sit dives: ille gaudeat quia per
suis perditis moribus cruciari debuisse meritis
arbitramur: constituitur ille quem vita laudabi-

lis gaudere debuisse persuaderet de iudicio
non solum inultus: verum et donatus innocens
aut iniquitate iudicis pressus: aut falsis obutus
testimoniis. contrario sceleris? aduersari? cui
non solum impunitus: vex etiam vindicaturus in-
sultet. Impius optime valeat: pius lagore ta-
blescat. Atrociter sanissimi inuencus: et qui
nec vero quicquam ledere potuerit: diuersa mor-
borum atrocitate affligantur infantes. Utiles re-
bus humanis imatura morte rapiantur: et qui videtur
non nasci debuisse diuissime insuper viuat. Ple-
nus criminibus sublimetur honoribus: et bo-
minem sine querela tenebre ignobilitatis ab-
scindant. et cetera huiusmodi que quod colligi quod
enumerat: que si haberent in ipsa velut in obscuri-
tate constantiam ut in hac vita in qua homo fluctuat
facit psal. eloquitur. Danuati similes factus est
et dies eius velut umbra steterunt: non nisi ma-
li adipiscerentur et iustitia ista bona atque terrena
nec nisi boni talia paterentur mala: posset hoc re-
ferri ad iudicium iustum dei: siue est benignus
ut qui non erant assecuturi bona eterna qui faciunt
beatos: temporalibus deciperent: vel per malicia sua
vel per dei misericordiam consolarentur bonis: et qui non
erant passuri eterna tormenta temporalibus: vel per su-
is quibusque vel quantumlibet peccatis affligerentur
vel per implendas virtutes excracerentur malis. h. it
le. Et idem in primo de ci. dei. c. 7. ait. Placuit
ut quippe diuine providentie preparare in postea bo-
na iustis quibus non fruentur iniusti: et mala impiis
quibus non excruciantur boni. Ista vero temporalia bo-
na et mala utriusque voluit esse causa: ut nec bona
cupidiis appetant que mali quoque hinc cernunt
nec mala turpiter evitent quibus et boni plerumque
afficiuntur. Interest autem plurimum qualis sit usus
vel eorum rex que prosperare vel eorum que dicuntur ad-
versare. Mala bonis temporalibus nec bonis extollit: nec
malis frangit. Malus autem huiusmodi in se-
licitate punitur: quia felicitate corruptus. Osten-
dit tamen de sepe et in his distribuendis evidenter
operationem suam. Nam si nunc omne peccatum manifesta
pleteret pena: nihil ultimo iudicio reservari pu-
taretur. Rursus si nullum peccatum nunc puniret: ap-
te ei divinitus nulla esse divina providentia cre-
deretur. Sicut in rebus secundis si non eas de quibusdam
peccatis evidenterissima largitate concederet: non ad
eam ista pertinere diceremus. Itaque si omnibus ea per-
tibus daret: non nisi per talia premia mercedum
illi esse arbitrantur: nec pios nos faceret talis
servitus: sed per cupidum et auarum. h. ille. Non
hinc ergo peccatores et inimici dei: quibus blanda
est invidus

et invidus: si
re: quod non est
ipsum arclum
hanc vitam
vobis dicitur
huc debet
oia mala etc
plena gultu
correntes
aliqui patient
mitates et er
q: bonorum
beata vita.
Ad pri
nat eternalit
aliqui huius
S
quod in huius
alio pnam
refricta tunc
solu pnam
alio pnam
illa et p illo et
si vnu mille
oibus eade v
pniam: more
tus vnu fore
bus pniam
aut hoc quod
tare. Secundo
toritate. Qui
cauerit mult
lud quod ponit
gem servaue
omni reus.
pe. c. si apls.
cata luxurie
clibus anbel
ge illud quod
Sunt plures
nino: reseru
no animadu
surdum a dem
nun: nisi de
vellet peccata
piz demonia
pulis autem
ocula docet

Et mundus: si prospera viderint sibi cuncta succedere: quia non est abbreviata manus domini quia peccata que nunc impunita relinquitur strictius puniendae reservat post hanc vitam. **S**peridi peccatores ad vos clamor: vobis quoque dico: nolite confidere in iniquitate: nolite iebriari dulcedine bonorum huius mundi: quia omnia temporalia cito deficient: et illorum gaudium quod in presenti gustatis vobis convertet in luctum. Non contristentur super hiis quae deo serviunt: si in presenti aliquid patiuntur laboriosum: quia post laborem calamitates et crunas obsequet quies: et par: omnium quod bonorum affluentia in repromissa felicitate beata vita.

Ad per vno solo peccato mortali iustus deus datur eternaliter aiam: nec sufficit poenitentia de omnibus aliis si vnum solum remaneat. **Cap. 2.**

Secundum mysterium declaratum de severitate diuine iusticie dicit restrictio. In quo disputandum est contra nonnullos qui multa peccata relinquentes aliquid tamen sibi in quo delectantur reservant: confidentes per tale poenitentiam posse saluari. Querit ergo vtrum talis restrictio tamque arcta sit dei iusticia ut propter vnum solum peccatum mortale damnavelut eum quod de omnibus aliis poenitentiam egerit: illo solo reservato: puniens illud et per illo et per omnibus aliis. Et respondeo quod sic: ita quod si unus mille peccata mortalia commisisset: et per illis omnibus tamen vno daturat excepto longa fecisset poenitentiam: morereturque cum illo peccato mortali: damnavelut vniuersus foret: et puniret per illo ac per aliis de quibus poenitentiam egerat: illo vno stante. Probatur autem hoc quod dicimus tripliciter. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tercio exemplis. Primo auctoritate. Vnde sapiens Ecclesiastes 19. ait. qui in vno peccato ceciderit multa bona perdet. Et Isaia 2. c. habet illud quod ponit de re. iur. c. defleat. Qui totam legem servauerit: offendat autem in vno: factus est oium reus. Et de pe. di. 3. c. poenitentiam agere per pe. c. si apostolus. Greg. ait. Quid. n. potest si peccata luxurie quis defleat: et tamen adhuc avaricie estibus anhelat. Et Aug. in li. de poenitentia inquit illud quod ponit de pe. di. 3. c. sunt plures. Sunt plures quos poenitet peccasse sed non omnino: reservantes sibi quedam in quibus delectantur non animadvertentes dominum mutum simul et surdum a demonio liberasse: per hoc docens nos nunquam nisi de omnibus posse saluari. Si enim vellet peccata ex parte reservari: habentem se propter demonia phicere poterat ser expulso. Expulsi autem septem ut omnia crimina simul cogenscenda doceret. Legionem autem ab alio cogenscens

nemini reliquit de omnibus qui liberari possiderent: ostendens quod si etiam peccata sunt mille oportere de omnibus penitere. Secundo probatur ratione: quod deus nec poenitentiam acceptat illorum qui sibi aliquid peccatum reservant: nec si eos damnavelut illorum penam remittit. Et est prima ratio domini Boni. et Ric. de media villa in. 4. di. 15. Quia omne peccatum mortale contrariatur gratie gratum facienti: sine quo peccata remitti non possunt: et quia aia non potest esse simul poenitentia et gratia predicta: vno peccato mortali tamen huic gratie contrariante: non potest de aliis venia impetrari et dicit ratio ista contrariationis. Secunda ratio de falsificationis: quam tangit Thoma. i. 3. parte. q. 86. Nam deus peccata non dimittit sine poenitentia vera. Sed poenitentia que est in anima adhuc vel actu vel voluntate peccate mortaliter est poenitentia falsa. ergo deus per tale poenitentiam falsas manine peccata dimittit. Ideo autem hyfidorus de pe. di. 3. c. irritus. Irritus est et non poenitens qui adhuc agit quod poenitet: nec videt deum poscere subditus: sed sub sannare supbus. et de pe. di. 5. c. fratres nros dicit. Falsam poenitentiam esse constat cum sprete pluribus de vno solo poenitentia agit. Tercia ratio finem prefatos theologos dicitur perfectionis: quia deus perfectissimus nihil facit imperfectum. Cum ergo iustificatio impij sit opus dei: debet esse opus perfectum. Aut ergo nihil dimittit sed ordine sue iusticie: aut totum sed confessione sue infinite misericordie. Et si inquit Aug. i. prealleg. c. sunt plures. Quedam impietas infidelitatis est ab eo qui iustus et iusticia est dimidiam sperare veniam. Nec propterea tamen desperandi sunt peccatores qui de multis poenitentiam agunt vno reservato: cum facilius possint ad gratiam et veram poenitentiam redire: si multa peccata vel aliqua sed non omnia deponant. 3. phatur quod tamen arcta sit dei iusticia ut per vnum solum peccatum mortale damnavelut cum qui cum illo ex hac vita migraverit: manifestis exemplis. Narrat quidem Greg. in. 4. dial. li. Quod fuit in monasterio quodam monachus unus qui appareret vir pius et totus religiosus exteri: longe aliter quam appareret fuit. Nam cum se ieiunare cum fratribus demonstraret occulte manducare consueverat. Corporis autem superveniente molestia ad viam extrema perductus est. Qui cum iam esset in fine: fratres omnes ad se qui erant in monasterio vocari fecit. At illi putabant viro moriente magnus quid ac delectabile se ab eo audire. Quibus ipse affluens et tremens copulatus est perdere cui hosti traditus

tegebatur exire. **N**ā dixit: quādo me vobiscū
ieiunare credebatis occulte comedebam: et ec-
ce nūc ad deuorādum draconi sum traditus: q
cauda sua genua mea pedesq; colligauit: caput
vō suum itra os meū mittēs spiritum meum
edibēs abstrahit. Quib; dictis statim defunc-
tus ē: atq; vt penitēdo liberari potuisset a dra-
cone quem viderat expectat; nō ē: qd nūm
cōstat: qz ad solā audiētiū vilitatem viderit.
Ad idē est exēplū qd recitat Cirillus scribens
ad Aug. de trāsitu Hiero. Me pos inq; qdez
me? Rufus noie vtroq; priuat; parēte a tene-
ris annis ad meas deuenit manus: q vltimā
ex vtro nō erisset: ne illi qd sustinet cōgisset.
quē tāta diligentia enutrit: vt a plurib; a me
genit; putaret. Crescēs itaq; iselīx puer etate
qdē nō sapia: ingēni pulchritudine corpis deco-
rat; sed nō sic: a cūctis dilectione supflua co-
lebat. Is nāq; is. etatis sue anno ibecill; et mi-
serim; expirauit: de cui; morte tant; ab oib; i
sonuit luctus q; vir p mēsez potuit qetari. At
ego nimie ei; iūbens dilectōi pluries rogauī
gloriosus Hiero: vt mibi qd acciderat nepoti
meo renelaret. Qdātū aut mibi die qdam hora
nona tant; affuit setor q; nullaten; potui susti-
nere: et dū tacit; mirarer vñ tant; setor esset su-
pra meū Vñce; eleuatis oculis iselīcē nepotē
meū vidi terribili vīsiōe: ita q; vīsum in eūz i
primere nō audebā. nā cathenis igneis circū-
ligatus flāmas scndissimas erūpebat. Ad hāc
terribilem vīsiōem subito me tant; timor iua-
sit: vt dū plurimū loq; vellē formare vocē peni-
tus nō valerē. Postremo aliquāulū ad me re-
diēs si me erat nepos voce cepi pergrere tre-
mebūda. Ad hec ingitille vlulatib; et suspirijs.
Qdā nō essez ne tā diris essez cruciatib; de-
putat; nā scias me ppetuis tēporib; māfioni
b; tartareis pmanfur. Deu qd dicam. Mis-
dicatātus mibi dolor affuit vt pplurēs sim;
miratus quomō ē vita ptinus nō decessi. Qd
gis aut expletis colloquijs ab eo sciscitāt; fui:
cur ita diuinā misericordiā pdiderat: cū tot v-
tutib; videret pollere. Pro nulla ingit me sci-
as cā fore dānatū: nisi qz in ludis maxime d-
lectabar. Atq; in morte volūtariē postposui cō-
fiteri. Quib; dictis disparuit: et tātus setor re-
mansit vt in locum illum p magnū spaciū nul-
lus ausus sit itroire. Hec Cyrillus. Vch. igitur
bis q cum talia vel legūt vel audiunt nō ti-
ment: nō mutant; nō cōuertunt ad dñm deūz
suum. Nam si p vno pctō solummodo hoīem

dei iusticia eternaliter damnat: qd faciet p mu-
tis. Sōnolenti peccatores: o peregrini velo-
cissimi et aduene: in hoc seculo cōsiderate que
vētura sunt: et cognoscite quāta vobis ipeni-
tentibus et in peccatis obstinatis diuina iusti-
cia cōminat mala. Nec sufficit aliqua peccata
relinquere: vt patet ex dictis: nisi oīa pariter
relinquantur.

Qualiter deus iusto iudicio pmittit eos q
pniam differūt vsq; ad extremum vitē impu-
gnari varijs impedimentis. **Cap. 3.**

Uertū mysteriū cōtemplādum de se-
ueritate diuine iusticie cōtra pctōres
ipenitētes dī pmissio. Cōsueuerunt
nāq; i peccatis suis aliq; esse securi: pmittētes
sibi i extremo vitē pnias se facturos. Vēritū
iusticia dei sepea q; frequēter pmittit tales i
pugnari: maxime a trib; qbus eoz pnia ipedi-
tur. Primo a passionib;. Secōdo a demo-
nib;. Tertio a parētib;. Primo pmittit
de tales pctōres ipugnari a passiōibus. Maz
vt ingit Scotus in. 4. solet euenire q; in extre-
mo vitē qn pctōres isfrmant in sensitiua parte
adeest maximus dolor et maximus timor. Do-
lēt relinquere mūdum quē cum suis bonis ma-
gis dilexerūt q; deū. Timēt moztē q; priuat
eos omni tereno bono et vitā tēporali quam
pposuerunt eterne. Q; quātus labor eoz co-
da mentesq; occupat. Alterat ē huius passio-
nibus rō: qz scdm Aug. passiones tristabiles
plus rōnem suffocant q; delectabiles. Inde
fit vt et ipsi miseri q; proposuerūt malefaciēdo
in extremo vitē ad pniam venire: nihil de deo
cogitent: nullamq; de ppria salute memoriaz
habeant: qz vt Augustinus in sermone de in-
nocētib; ait. Percutit hac animaduersione
peccator vt moriens obliuiscat sui q; dum vi-
ueret oblitus est dei. Sunt de hoc quotidie ex-
empla clarissima. Nam ego vidi quēdam in
extremis laborātē: qui diuissimus erat: et di-
uitias nō sine peccatis congregauerat. Qūq;
monerem cum vt iam anime salutes quereret
male libenter audiebat huius verba: qnimo
in lectulo in quo iacebat se voluens suspirabat
gemitabat inmo rugiebat. d. Q; quātum labo-
raui vt thesaurizārē: et alij gaudebūt de thesau-
ris meis. o diuitie mee: o pecunie mee: et loca-
lia mea q; vos possidebūt: et qbus vos relin-
quā. Et in his et silib; retinēs cor et aius misē-
rim; expirauit. In ciuitate ēt Spoletana pucl-
la qdā formosa fuit q; vanitatibus semper in-

centa nil de futura vita cogitabat. Hec infirmitate percussa monitiones et hortamenta salutis abhorrebat: sicut mihi recitauerunt quod viderunt et audierunt illa. Tandem in valescente morbo caceret infelix inuencula de primo sibi imminere morte: rogauit instanter matrem ut eam vestiret preciosis indumentis quod ferre consueuerat: ornaret pollicetur illa tamquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater: secutus quod filia volebat. Quod terribile iudicium. O stupendum et admirabile delictum. Sic ornata: sic induta: suspirando clamare cepit inuencula vana. Hecum quod moriar ego sic pulchra: moriar ego sic decora: moriar ego in tenera etate. Dicebat illi circumstantes. Comitte te deo filia: quod benignus et clemens est. At illa magis lamentabiliter respondebat. Et quod mihi cum deo: veni tu diabo le suscipe tu animam meam. Inter quod verba expirauit damnata et despata.

Secundo promittit de ipignari peccatores impenitentes in extremo vite a demonibus. Ipsi ceteri spiritus maligni: ceteri a circumstantibus non videantur apparent tamen his quod mortui aspectu horribilissimo: temptantque infestant ac conantur durissimo certamine: ut de misericordia desperent. Unde Beda refert de gestis anglorum: quod rex quidam anglie adducendus nomine habuit militem in armis probum: sed corruptum in moribus. Cum autem ipse in infirmitate ferretur: a rege visitatur et monetur ad penitentiam: quod renouit. De quod videret hoc facere et timidine cordis. Cum vero ad mortis deducere terminos iter rex visitauit eum confortans ut penitiret. At ille. Domine mi rex tarda hora est cum iam iudicatus sum et damnatus. Ma paulo antequam huc intrares ingressi sunt duo clarissimi inuenies quorum unus sedit ad pedes lecti mei: alter ad caput: et dixerunt. Iste adiudicatus est mortui: videamus si aliquid ius habemus in eo: et unus extraxit librum speciosissimum: sed valde paruum de finis litteris aureis et fulgentibus conscripsum: in quo leges vidi aliqua bona quod feceramus in iuventute mea antequam mortaliter peccasset. Et cum miro modo exultare in visione horum: ecce duo terribiles demones intraverunt et attulerunt unum magnum librum litteris nigris scriptum in quo vidi omnia peccata mea: et dixerunt demones angelis quod ibi erant. Quid hic facis cum in eo nullum ius habeas: et liber vester nihil valeat: sed nunc. Et respondit angeli quod verum est: et recesserunt: et hi duo demones cruciabantur me. Quibus dictis infelicissimus expirauit. Est ergo molestus diabolus mortuius non solum ipsius atque pueris: sed etiam suis et

amicis dei. Scribit enim et Cyrillus ad Augustinum in transitu Hieronymi. Quod Eusebius vir sanctissimus quondam Hieronymi gloriosissimi discipulus: cum esset de hac vita migraturus adueniente die qua se ex Hieronymo reuelatorem migrare sciebat: die tertio preunte labore febrium concussus valde: se super terram magistrum non inmemor nudum deferri fecit a fratribus: et a singulis osculi accipiens benigna eos consolatore confortauit: ut in sancto manerent proposito. Deinde sacculum quo operiebat gloriolam Hieronymi deferri et supra se poni fecit. ordinem nauis secundum instar ingruis Hieronymi gloriosissimi extra ecclesiam: quia iacebat sancti Hieronymi corpus sepeliri. post hec corpe sacratissimo domini se muniens deo et beato Hieronymo deuote se commenda uir: et sic per triiduum locutus corpalis ac visioe putatus circumstantibus fratribus passionem domini ac alia facta legentibus. Die vero quarto mortuus erat ante beate anime exitum per duas horas venerabilis Eusebius cepit ut terribiles ac pagere quod circumstantes monachi pauore perterriti velut amictus in terra iacebant. Ma quandoque transuersis oculis manibus simul iunctis voce diuina faciemque terribili clamabat. Mo faciam: non faciam. Advenitis mentis. Post hec ad terram rediens faciem in terra firmabat quod poterat clamans. Adiuuate me fratres ne peream. Ad monachos videntes lachrymantibus oculis eum interrogauerunt quod esset. Ad quos ille. Monne videtis binonum agmina quod me deuorare cupiunt. Et illi: quod te factum volebat cum dicebas. Mo faciam: mentis. At ille. Conabam namque ut nomen dei blasphemare: et ego hoc nolle facere acclamabam. Dicebat insuper ut de dei misericordia desperare: eo quod esset damnatus. Quibus ego ridebam quod mentirentur. Abs: ondebat autem faciem meam ne videretur eorum aspectum quod tam terribilis est ut sustineri non possit. Si ergo hic dei amicus tam diu prelium a demonibus sensit: quod facient peccatores ne phandissimi quod tam diu diabolo fuerunt. Tertio promittit de peccatores impenitentes impugnari in extremo vite a parentibus: a domesticis: et propinquis. Ipsi equidem sunt qui egrotantibus confessiones nominare non audent: sacerdotes et religiosos nominare volentes indignanter expellunt: notarios si coparuerunt ut testamentum conficiantur propter eum. Amici carnaliter: o inimici animarum charorum vestrorum: de vobis dicitur Math. x. c. Inimici hominis domestici eius. Propterea salubriter prouidum est per. c. cum infirmitas de pe. et re. Dicit. n. sic. Cum infirmitas

corporealis nonnullus ex peccato pueniat dicente domino languido quem sanauerat. Vade et amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat: presenti decreto statum: et districte precipimus medicis corporibus: ut cum eos ad infirmos vocari congerunt: ipsos ante omnia moneant et inducant ut medicos aduocent animarum: ut postquam infirmo fuerit de spiritali salute prouisum: ad corporalis medicum ne remedium salubrius prestat: cum cessante causa cesset et effectus. hoc ibi. Sed promittente deo ad puniendum negligentiam ipenitentium: nec ipsi medici statum hoc saluberrimum ecclesie obferunt. Timendum igitur est omnibus peccatoribus ne sciant in eos iusticia dei. Pro in tempore opportuno sine dilatione studeant ad penitentiam redire: ut illa medietate faciant se dignos gratia: et consequenti beata gloria: in quam uenit deus in secula seculorum. Amen.

Seria quarta post dominicam in sexagesima de severitate diuine iusticie contra origenis: qui dicunt in fine omnes diabolos aethiopes fore saluandos.

Sermo. xi.

Reddet vni cuiusque secundum opera sua. **S**apientissimi filij dei verba sunt ista. Math. 16. c. originaliter scripta. **S**ciat se nobis ex omni parte magis ac magis tremenda iusticia dei: qui non respicit personas hominum: non curat angelorum dignitatem: sed omnibus peccantibus et de peccato non penitentibus comminatur indifferenter damnationem eternam. Sunt tamen origenis illi quidam pertinaciter asserentes: quod in fine deus lapsis angelis et damnatis veniam dabit: quodque infideles omnes reuocabuntur ad celum: et quod christiani quilibet habitabunt in paradiso: ita quod dei misericordia superabit omnes rigiditatem iusticie eius. Contra tales in presenti sermone dicere statui: ostendereque quod fortis et aspera sit diuina iusticia contra peccatores quoscunque. Ad quod intelligendum considerandaque illam proponimus ex triplici parte.

Primo ex parte angelorum malorum.

Secundo ex parte infidelium peccatorum.

Tertio ex parte christianorum falsorum.

Qualiter errauit origenes circa saluacionem angelorum malorum: et quod tam error per scripturas roboratur.

Capitulum. i.

Primo proponimus consideranda dei iusticia terribile et fenera ex parte angelorum malorum. nam eos excellentissimos nobilissimos perfectissimosque in donis nature mul-

tos et quasi innumerabiles per unum solum peccatum superbie a paradiso seu empyreo celo euectos eternaliter condemnauit. **V**erum per clariorem noticiam huius peritria dubia emergunt disputanda.

Primum vero origenis opinio fuit quod mali angeli saluabuntur.

Secundum vero mali angeli sunt in inferno.

Tertium verum per scripturas probari possit quod angelorum malorum pena nunquam finietur.

Circa primum dubium est triplex modus dicendi.

Primus est quod rudis quod origenes excusare voluit. d. nunquam cum sal-

sa aut reprehensibilis digna non solum scriptis: sed nec doceri potuisset: sed inuidie quorundam attribuitur omnia que de origene erronea et heretica predicantur.

Inuadiat talia origeni ut illius criminarentur im-

posuerunt. **A**douent autem isti defensores origenis ad sic tenendum: tum per eius sanctimoniam: tum per

profundam scientiam: tum per feruentissimum zelum. **N**am

ut colligitur ex dictis Eusebii historia ecclesiastica. et Hieronymo. in libro de viris illustribus. origenes habuit patrem Leonidam christianum et martyrem

post cuius martyrium cum rebus patrimonialibus ob com-

missionem nois christi esset paratus cum misericordia et sex

fratribus pauperum derelictis habere annos circiter. 17.

etatis studio litterarum intendere se matrem et fratres de

eo quod docere lucrari poterat sustentabat: et sepius

martyr migrasset ad dominum nisi eius pia fraus nocte vestes eius surripuisset.

Oscense tamen est a deo scire grammatice: etratque potentissimum in grammatice

et omnino quocunque phia et naturalis eruditione perfectus: sed instructus marie in lectione et

doctrina diuinorum voluminum. **U**bi per incredibili sciencie sue progans doctor ecclesie alexandri-

ne a demerito ipsius loci episcopus institutus est: cathedraque doctoris post Patherium et demetrium eius obitum cuius.

Lemeticis et ipse auditor ex tuerat. **U**bi dum verbum dei doceret palam tam viros

quam feminas instruit: et ut omnis maledicti turpis occasione infidelibus tolleretur: quoddam

minus pfecti sensus: sed feruentis fidei castitatis opus exercebat. **N**am illud euangelicum attedens.

Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum celorum: mox illud in se contempsit. **T**unc

quod nulla aduersariis detrahendi occasione relicta vigilanter doctrine et predicationi vacauit

in abstinentia plurima in ieiuniis in vigiliis. **E**x eius vero auditoribus multi martyres sunt

effecti. **E**t nunquam permittit ea que in ecclesiis diserebat a notatoribus excipi nisi quando sexagesimum etatis sue annum agens multo usu et

labore plurimum in verbo dei fiducia acceperat hypodorus autem in 6. etia. li. sic de ipso ait. **O**ri-

genes

genes i scripturarum labore tā grecos q̄ latinos
opeꝝ suoz magnitudine supauit. Deiqz die
ro. sex milia libꝝ eius se legisse facit. Porro
pter h̄ oia ergo nō vī q̄busdā vt dixim⁹ q̄ ori/
genes tā grauit̄ potuerit errare vt diceret et
dānatos angelos fore saluādos. Sꝫ his ego re/
spondeo q̄ null⁹ est tā sanctus: t̄z iustus: tam
doctus in lege dñi: t̄z exercitatus i via ei⁹ vt
cadere nō possit fm̄ cōem legē. Sapiēti⁹ cer/
te mūdiorqz ipso D̄ rigene erat i celo empyreo
lucifer: t̄ tñ pp̄ peccata epulans ē inde. Qua/
re autē deus p̄miserit uere eos q̄ diu in v̄tutē/
bus p̄seuerauerūt penitus ignorari: qz iudi/
cia dei abyssus multa. Secundus modus di/
cendi de D̄ rigene est alioꝝ q̄ tenēt ipm̄ errasse
h̄ post erroꝝ ad p̄nitētiā venisse. Q̄ scēdū au/
tēz planctū quēdā q̄ ascribit D̄ rigeni: tñ plan/
ctus ille inter apocriphas scripturas annun/
tiat. vt p. 15. di. c. sancta ro. ecclesia. Tertius
mod⁹ dicēdi de origene ē q̄ i v̄tute errauerit
Dñi Aug⁹. xi. li. de ci. dei. c. 17. li. xi. ait. Nūc
tā cū misericordi⁹ nris agēdū esse video: t̄ pa/
ciēte disputādū q̄ v̄tōib⁹ illis hoib⁹ quos nō
stissimus iudex dignos gehēne supplicio iudi/
cauit: vel q̄busdā eoz q̄ nolūt credere penā sem/
piternā futurā. s. post certū t̄pis metas p̄ cuius/
qz p̄ti longioris siue breuioris eos inde est/
māt liberādos. Quia i re misericordior. p̄fecto
fuit D̄ rigenes: q̄ t̄ ipsuz diabolū t̄ āgelos eius
post grauiora p̄meritis t̄ diuturniora suppli/
cia ex illis crucianibus crucēdos t̄ sociādos san/
ctis angelis credidit. Sꝫ illū pp̄ hoc t̄ pp̄ alia
nōnulla nō imerito reprobaui ecclesia. h̄ ille.
Et Hiero. ad palmachū iqr. Si mihi creditis
D̄ rigenista nūq̄ fui: t̄ si nō creditis nūc esse
cessauit. Adale senit de filio: peius de spū scō.
aiāz de celo ruina ipie p̄tulit: v̄az totius car/
nis resurrectionē negauit. Et idē ad desiderū
ait. D̄ rigenes melior in bonis peior in malis
fuit: cuius hereses in libris p̄seriarchon quos
ipse cōposuit marie inueniri dicunt. Et idē ad
nerfius vigillantiū sic loquitur. D̄ pis mei ē t̄ stu/
dij multos legere: vt et plurimis diuersos flo/
res carpā: nō tā pb̄murus oia q̄ h̄ bōa sint ele/
cturus. Assumo multos i inanē mea: vt a mul/
tis multa cognoscā. D̄ rigenes hereticus qd ad/
me: q̄ illū i plerisqz hereticū esse nō dubito. Er/
rauit. n. de diaboli p̄nia: errauit t̄ de aiāz sta/
tu: t̄ qd his detenti⁹ ē p̄re: t̄ spm̄ sc̄m i cōmēta/
riis Esaię scraphiz esse testat⁹ ē. Si errasse nō
dicerē: t̄ h̄ quotidie nō anathematizārē: esse t̄

erroris illius soci⁹. Meqz. n. ita dēm⁹ illi⁹ bōa
suscipe: vt mala quoqz suscipe videamur. Ne
idē i multis scripturis bñ interpret⁹ ē: t̄ pp̄bāz
obscura differuit: t̄ tā noui q̄ veteri testi reue/
lauit maria sacra. h̄ ille. Scdm̄ dubiū erat
v̄tū mali angeli fuit i inferno. Et ad h̄ rīdet do/
min⁹ Bon. di. 6. 2. li. d. cū Alex. de ales in. 2.
volumine sume. q̄ loc⁹ demonū post lapsū vsqz
ad diē iudicij nō ē locus subterraneus quē vo/
cam⁹ infernū: sꝫ aer caliginosus i quo generalit̄
demonū habitat multitudo. V̄tū autē aliq̄ dīu
si sint i infernū h̄ ego nescio: nec iuenio dīerni/
nati a scis. h̄ autē bñ credo q̄ aliq̄ descendēt ad/
torēndas aias fm̄ q̄ habēt iter se d̄putata ma/
ledictōis officia. Si ē i isto aere puniant p̄s
ignis diuersi sentiūt diuersa. Quidā dicunt q̄
sic: h̄ min⁹ itēse q̄ post iudiciū. Alij autē dicūt
q̄ talis pena differt eis vsqz ad iudiciū: t̄ iteriz
granē penā suscipiūt: ex eo q̄ sunt in isto aere
caliginoso: qz locus in quo cōditi sunt erat celū
empyreū qd ē luminosum t̄ est eis locus natu/
ralis: ad quē nō p̄nt ampli⁹ reuerti. Tertius
dubiū. p̄positū est v̄tū p̄ scripturas. p̄bāri pos/
sit q̄ nūq̄ diaboli saluabunt. Et ad h̄ Aug.
xi. li. de ci. dei. ca. 15. inducit duas auctoritates
Vna est Joh. Apoc. 20. d. Diabolus q̄ sedu/
cebat eos missus est in stagnū ignis t̄ supbu/
ris vbi bestia t̄ pseudo p̄phete cruciabuntur
die ac nocte in secula seculorū. Alia est auctori/
tas xpi q̄ Math. 25. ait. Ite maledicti in ignēz
eternū q̄ parati s̄ diabolo t̄ angelis eius.
Et q̄bus sic Aug. d. q̄ hic dī in ceterū ibi dī
in secula seculorū. Quibus v̄bis scriptura dī
uina nihil aliud significare cōsuevit: nisi q̄ fi/
nem t̄pis nūq̄ bz. Ideo Aug. audacter in
li. de fide ad p̄detrū sic loquitur. F̄ irrisillūne
crede diabolū t̄ angelos eius in ignē eter/
nū a xpo esse mittēdos vbi nūq̄z carebūt pe/
na quā eis p̄parauit diuina iusticia. Si igitur
deus tā dure puniuit angelos qz peccauerunt
t̄ in malicia sua obstinati p̄miserūt: quō securi
sunt transgressores hoies diuinorū p̄ceptoz.
D̄ reprobi offēsores maiestatis diuine: o p̄/
sumptuosi t̄ temerarij executores oium mala/
rū affectionū: cur nō timens: cur nō pauescitis
cur deniqz nō cō. v̄gimini ad cōmūitēz vocē
sūmi dei. Ipse qdē vt in fm̄one p̄cedit p̄z ad
vos clamat. Nisi cōuerſi fueritis sic angelis
nō peccā nec vob̄ peccā: sic angelos a sedib⁹ celi/
eici ita t̄ vos eiciā: sicut illos p̄petuo cruciā/
dos dānauit: ita t̄ vos dānabo. Tremēda i

sticia dei cui resistere nullus potest: non homines non angeli: non potentissimi. Quia iusticia dei dānabit omnes infideles: et quod sententiū est de parvulis: de phis et aliis infidelibus. **Cap. 2.**

Secundo proponimus consideranda terribile iusticia dei ex parte infidelium peccatorum quod omnes quotquot fuerunt quot sunt vel erunt in infidelitate morientes dānationi perpetue deputantur. Sciendum tamen quod triplex est infidelitas. prima parvulorum. secunda phis. tertia maliciosorum. Infidelitas est infidelitas parvulorum: et habet per se puram negationem ex hoc solo quod parvuli non habent fidem: et hoc habet Theodor. 2. 2. q. 1. non habet rationem peccati: sed magis pene: quia talis ignorantia diuinorum ex peccato parvulorum parum secuta est. Quod quod cum tali infidelitate moriuntur dānantur quod non per infidelitatem peccati: sed per originale culpam ab illis peccata: ita quod omnes parvuli sine baptismo morientes: et i lege veteri sine alijs remedijs per peccatum originale adhibitis erant de numero dānatorum. verum tamen de illis dubitari solet. vtrum puniendi sint pena materialis ignis: quoniam Augustinus de fide ad Iohannem ait. si firmissime tene parvulos quod sine sacro baptismo trāseunt eterni ignis supplicio sempiterno puniendos. Et idem in Enchiridion. Item vnde dicitur. Multis iniquis sane eorum erit pena: quod per peccatum quod originale dixerunt nullum ipsum addiderunt. sed si punirentur pena ignis: non esset iniquis. ita Iohannes dicit. d. Boni. i. 2. di. 35. Quod quod attendentes rigorē diuine iusticie ac sententiam quod deus hominibus per vno modico mortali in quo momentanea et quod si nulla fuit delectatio cruciatu eternali: dicunt quod parvuli cremabuntur igne materiali. longe tamen minus quam illi qui peccauerunt peccato actuali. et hoc dicit sensisse Augustinus cum dicit in Enchiridion. penam parvulorum esse mitissimam. Et in li. 8. super ad Iohannem ait. Parvuli cruciabuntur eterno supplicio. Multis iniquis enim illi vocat non absolute: sed respectu aliorum. Sed cum valde dux videatur quod deus tam dure tam asper agat cum parvulis sic decedentibus: ideo alia extat positio mitior quam magis concordat pietati fidei et iudicio rationis: quod quod parvuli decedentes cum originali culpa carant iusticia et spiritus sancti gratia quod est pignus hereditatis eterne: puniantur eterni visio dei. Quod non in carne fuit seditas: ideo ponentur in loco vili vix potest infernali. Sed quod non habuerunt se actualē delectationem peccati nec in spiritu nec in carne: ideo non sentiunt pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni iheret magister in tra et iter. Ad deum vero Augustinus. pale. i. li. 8. fide ad petrum dicere possumus: quod ipse sic locutus est non intendens dicere quod parvuli sensibilibus crucientur: sed potius manifestare voluit penam eorum

quod ad carentiam visionis dei. et quod etiam ad vilitatem loci. et hoc valde abundanter exprimit plus dicens et minus volens intelligi. Nec fine causa sic loquitur. si autem non habet ad extirpandas illas heresim quod dicebat parvulos nulla pena puniri. Vnde sicut in moribus documentum est: quod quod vult ab vno extremorum pervenire ad medium debet declinare ad aliud extremum sicut docet philosophus. 2. Ethic. c. 9. Non punientur ergo parvuli pena sensus et materialis ignis: sed pena dāni et carceris. visio dei vnde. Vtrum autem istis eis aliquis dolor iterior sit approposito doctos dubium est. Quidam enim voluerunt dicere quod carebunt cognitione et dolore. Cognitione quod ex genere dei iusticia: et dolore ex genere misericordie diuine. Iusticia namque exigitur non dei eis post hoc vitam donum aliquod cognitionis quod in hac vita non habuerunt. Vnde sic caruerunt cognitione fidei et omni genere cognitionis: intellectu illi qui mortui sunt ante usum rationis sic et carebunt post hoc vitam: nec diuinitate temporis addiscet. Misericordia exigitur non habere penam actualis doloris: cum non habuerint maculam actualis culpe: et ideo iusto suo iudicio puniat eos de omni eorum cognitione quod per eis inferre dotorē. Melius est. n. talia ignorare quam scire. Sed difficile est intelligere quod anima separata non habeat usum rationis: et non cognoscat ea scilicet quorum cognitione est ei naturaliter inserta cum ex parte corporis ipse dīmentum non beat. Iohannes alij alij opinantur. scilicet quod anima parvulorum et habebunt cognitionem et habebunt dolorem. Sciunt enim per quod facte sunt: et scient se ab illo bono merito originalis culpe esse punatos: tamen non habebunt dolorem quod mereatur dici vniuersis: quod non habebunt remorsus quod perdidit illud bonum per perniciem negligentiam et contempnunt. Et per tanto dolor eorum erit multo mitior quam dolor adultorum. Sed opinio ista bene stare non potest: tamen per hoc quod dolor ille est absque spe. et ita cum murmure et desperatione: tamen etiam quod dolor anime redundat in carnes. Et si talis dolor ex deliberatione procedit non vix esse absque actuali obligatione. Propterea est istius modus dicendi probabilior et color. Quod anima parvulorum carebit actuali dolore et afflictione: non tamen carceribus cognitione: et hoc potest satis rationabiliter intelligi per hunc modum. Decedentes enim in solo origina in medio teneant iter habentes gratiam et culpam actuales. Et quoniam status retributionis debet respondere statui vite prius in tali statu debent anime parvulorum poni: ut quasi medium teneant iter beatos et eternis ignibus cruciatos. Quoniam ergo beati carent malo pene sensibilibus et cum hoc habent dei visionem dānati cōtrario sunt in tenebris et puniuntur pena sensibili. Parvuli per ordinem

ordinē recti diuine iniquitatis debent cōicare i
vno cū dānatis et in alio cū beatis. S; nō pos/
sunt cōicare cū beatis i bñdo diuinā pñtia: qz
tūc i nullo cōicarent cū dānatis. Pñtia. n. vi/
fionis dei nō stat cū pena sensibili. Ideo cum
beatis cōicāt in hoc qd carent omni afflictōe ex
teriori et interiori: cū dānatis vō i b qd priuāt
visiōe dei et lucis corporalis. Paruuli igitur sic
diuino iudicio inter bñs et simpliciter miseros
quasi i medio cōstituti hoc nouerūt. Et cum ex
vna pte cōsideratio generet desolatōes ex alte/
ra cōsolatiōe: ita equa lance diuino iudicio eo
rū cognitiō et affectiō libzant et i tali statu ppe/
tuant vt nec tristitia deiiciat nec lencia reficiat.
Et i b mirabilis oñdit ordo diuine sapiētie q
cūcta nouit suis locis disponere et ad suā gliaz
ordinare. Nā sicut i bñs potissime manifestat
misericordia et i dānatis iusticia: ita i istis mis/
cordia simul et iusticia. et ex b p q nō fac de/
nias frustra quas nouit de corpe an susceptōes
baptismatis egressuras. Dñs si tu qras qd puuli
gloriā manifestandā. Dñs si tu qras qd puuli
faciūt vtrū addiscāt vel cōferāt vel aliqđ opus
exerceāt. Breuiter ego rñdeo q diuine iusticie
eqtas et imutabilitas i eodē statu qm ad corpo
ra et qm ad alias sine ad cognitiōē et quo ad ef
fectiōē ppetualiter eos cōsolidat: vt nec pficiāt
nec deficiāt nec letent: nec trisent: s; semp sic
vniformiter maneāt vt sint materia laudādi di
uinuz iudiciū: qđ sic equū et iustū est vt nullum
malū relinquat ipunīū et nullū bonū irremu/
neratū: et pfectissime teneat mediū iter supflūū
et diminutū. Hec Rñs. Ego autē dico qd diffi
cile ē assignare puuloz dānatoz qualitatē et cō
ditōes. Nobis tñ sufficere d; qd dei iusticia eos
ppetuo cōdēnabit. Et i b redarguēde sūt libi/
dinose mñes fornicarie et adultere: imo filicide
quaz culpa sit sepe numero: vt vel i vterō vel
extra vterū puuli interficiant. Nefandissimū
scelus: o detestādū malū: quo fit vt aie simul et
corpora pñat. Secūda ifidelitas ē moralū pho
rū q fm rōnis regulā vixerūt extollētes vtu/
tes: vicia vō reprobātes: tñ fidē nō habuerūt
nec amplitatē nec explicitatē. Quia pfecto oēs ex
diuina iusticia cū dānatis sunt deputati. Nec
durū videri d; ista sentire de sapiētibus huius
seculi. Quoniā vt ingit Paulus ad Ro. i. In
excusabiles sūt: qz cū cognouissēt deūz nō sicut
deū glorificārūt aut gratias egerūt: s; euānuerūt
i cognōibz suis: et obscuratū ē i spīcēs cor eoz
et dicētes se cē sapiētes stulti facti sūt. Tertiā

est ifidelitas malicioz: que fm Thomā. 2. 2.
q. 10. est per contrarietate ad fidē. quādo. s. ali/
quis repugnat audiri fidei vel ipsā pēnit: et in
hoc ppe pficiū ratio ifidelitatis que peccatūz
est mortale. Et i hac implicati sūt iudei idolatre
machometāi: et alij cōtradīcentes christiane fi/
dei: quoz pbdolo 2 gradis ē numerus: oēs qz dī
iusticia dānabit ad ieros: etiā si alia pñtia nō ha/
berent. Nec valet opio illoz qui dicūt vnūquē/
qz in sua fide vlt lege ex qd credit eā bonaz posse
saluari: qz vt scribit ex de summa tri. et fi. ca. vna.
est fidelitū vltis ecclia extra quā nullus oīo salu/
at. Et de hac Eyprianus. 24. q. 1. loc. c. Hic
vnā ecclia i cāico cāicoz. spūs ex pñtia xpi dñi
dñsignat. d. Vna est colūba mea formosa mea.
Hic ecclie vanitates. et beat Paulus docet et sa
cramētū oñdit. d. Vnū deus. vna fides. vnū
baptisma. vnū corpus. vñ spūs. vna spes vo
catōis nostre. Ad idēz est. c. qm vlt. 24. q. 1.
et c. aliud. de pñ. di. 4.

Qualiter iusticia dei dānabit omnes malos
christianos sine pñtia morientes: et quare pena
eoz granioz erit aliorum. Caplin. 3.

Tertio ppōim cōsiderādā acerrimā u
stiniā dei ex pte christiāoz falsoz quos
cum diabolis et ifidelibz si i pñtia mori/
atur pēnabit. Et ad hoc clari⁹ intelligēdū de il
loz dānatōe notabim tria. p. verificatiōem.
2. ignē. 3. granatōes. Prio notabim verifi
catōes. Vñ. s. verificari pot qd christiāi mali cū
ipñia morientes saluari nō possint. Ad hoc suffi
ciat audire Aug. i li. de fide ad pētrū. d. Fir
missime tene et nullaten⁹ dubites nō oēs q ita
ecclia catholicā baptisat accepturos cē vitā et
nā: s; eos q pcepto baptismate recte viuūt. i. qui
abstinuerūt se a vitijs et cōcupiscentijs carnis.
Regnū enī celoꝝ sic heretici ifideles atqz scis/
matici nō habebūt: sic catholici criminosi possi
dere nō poterūt. Et sic animose locut⁹ ē Aug.
ppter verba xpi. d. Matth. 7. Nō oīs q dicit
mihi dñe dñe irābit regnum celoꝝ. Adula
dicet mihi in illa die: dñe in noīe tuo ppetu/
uim⁹: et in noīe tuo demonia ciecim⁹: et in no/
mine tuo virtutes multas fecim⁹. Et dñe consi
tebor illis: quia nunquā noui vos. Discedite q
me oēs qui opamini iniquitatē. Scdo notabim
mus rōnem quare. s. baptisati christiani dāna
buntur. Et ad idēz vltio dicat. Qui crediderit et
baptisat⁹ fuerit saluus erit. Et ad b rñdet Ja/
cobus. 2. c. q. fides sine operibz mortua ē. Ideo
notādā est illa Ambro. inia q ponit. 2. 2. q. 5. c.

Cauete fratres. Cauete inquit fratres mēdaciū:
quod oēs q amāt mēdaciū sūt sunt diaboli. Aden
daciū nāq; est xpianus se dicere: et opa xpi nō
facere. Adendaciū nō solū i falsis vbiis: sed in
simulatis cōsistit opibus. Et vt Augu. dīc in
4. de doctrina xpiana. Ex sacramento viciōis
xpianorū omniū vocabulū descendit et nomen:
qđ nōmē ille frustra sortit qui xps minime imi
tatur. Quid mix igit si 5 malos xpianos scui
et iusticia diuina qñ et ipsi criminosi flagitiosi vt
cōfissimē repiunt. Deu deu nō soluz de infir
delibus: s; et de xpianis dīc pōt illud pphete.
Corrupti sunt et abominabiles facti sunt i stu
dijs suis: nō est qui faciat bonū. nā baptisimāte
dūtarat excepto tēporib; istis deteriores sunt
in malis moribus xpiani qđ iudei siue gētiles
Nō est in eis hoc est pro maiori pte in plurib;
fides: nō religio: nō pietas: nō reuerentia: nō
timor: nō amor dei: nō zelus: nō iusticia: non
simplicitas: nō rectitudo: nō veritas: nō inno
centia: nō cōpassio: nō liberalitas: nō humili
tas: nō māsuctudo: nō modestia: nō cōtinentia:
nō sobrietas: nō pudicitia: nō castitas. Quin
imo vbiq; regnāt vitia pna: hereses: supstitutio
nes erronee: crudelitas: irreuerentia ad sacra
psumptio: amor seculi: repiditas: iniusticia: du
plicitas: fraudulentia: falsitas: nequa: auaricia:
symonia: supbia: inuidia: odiū: incōtinentia: la
ticia in omni abominatione: blasphemie: sa
cilegia et hui; i. Christiani tantū nomine et
nō re. o xpiani omni dolo et malignitate pleni
quo iis. quo iis. quoue speratis ire cuz tanta
mole vitiōuz vestroz. certe vobis dīco q nisi
redieritis ad virtutē semitā et ad pnam habitā
bitis in inferno: quoniā vt dīctū est sic erigit di
uina iusticia. 3° notabimus de dānatōe xpiao
rum falsorū granationē. Mā ceteris paribus
grauius in inferno puniēnt xpiani falsi qđ infir
deles dānati: q constat exemplo Adacharij
alexandrinī in cuius vita legitur q; quada; die
dum ipse deambularct in beremo repperit ea
put cuiusdā defuncti: et dum orasset: interroga
uit cuius caput illud fuerit: et respōdu se fuisse
pagani cuiusdā. dixit enim Adach. vbi ē ani
ma tua. Rēdit in inferno. Lūq; requireret si
mūltū in profundo cēt. rēdit q; tān qđ tā distat
ecum a terra. Qui Adacharius. Suut ne aliq
profundiores. Qui ille. Profundiores sunt
omnibus xpiani qui xpi sanguine redempti: et
sacro baptisimāte mūdati tot beneficia pūpen
dunt. Sollicitē ergo curem; omnes circa cor

rigere: de peccatis que cōmīsimus dum sacul
tas adendū tempus datur verā egere pnam:
vt sic quadam morte gebēne: a qua nes libe
ret benedict; et eius dei filius xps iesus: qui est
benedictus in secula seculorū. Amen.

Feria quinta post de mīnicā in sexagesima
de gravitate pene dānatorū. contra illos qui
dicūt leui cruciatu terri dānatos. Ser. 12:

Cruciabuntur die ac
secula seculorū. Scribunt h ver
ba Apoc. 20. c. Sans dura et i
sensibilia sunt corda illoz q non
pauescunt: nō timent neq; mouent ad vocem
terribilis iusticie dei: cui pscato nulla et crea
ture resistere nec in minūto quidē pōt. Mā h i
superioribus multa dicta sint de illa: tamē ad
huc nōnulla occurrunt declaranda: quibue me
rito cōpungi d; vniuscuiusq; peccatoris mēs
exceca. Nō loquimur somnū: nō recitamus
fabulas cū narramus seueritatem iustissimi et
omnipotentis dei q omniū iniquitatē asprim
vltor ē. Jcarco cū timore audienda sunt eloga
diuinaz scripturaz que pro emendatione nra
manifestant nobis q; grauis et dura erit dāna
torū pena. de quibus dicit in themate. Nō
cruciabuntur in penis atrocissimis p infinita
secula. In qb; vbiis de gravitate pene dāna
torū assignabimus triplicem rationem.

Prima dicitur localitatis.

Secunda horribilitatis.

Tertia eternitatis.

Ad grauius crī dānatorū pena ppter
horribiles cōduones inferni: et de inferni veri
tate et qualitate.

Capitulum .i.

Prima ratio quare grauius crī dā
natorū pena dicit localitatis. Mā
cōcludent in loco satis inepro. i. in
ferno in quo tres sunt penales cōdi
tiones v; . Prima dicitur vilitatis. secunda te
nebrofitatis. tertia paupertatis. **P**rima pena
lis cōditio inferni et loci dānatorū dicit vilitatis.
Est infernus loc; vilitissimus in cētro terre vel
ut carcer dānatorū a deo sapientissimo ordina
tus. Neq; fictio est sicut Tullius inueniatur
in Lantilinā li. 4. videt asserere. Vt inq; aliq
formido improbis esset posita apud iferos. an
tiqui supplicia impijs cōstituta esse voluerūt: in
quib; vbiis quasi vī inuere q; ad terrore ipio
ruz sapientes fide de iferis sunt locuti. S; talē
errore; elimināt et destruit: maxime tria qbus

pbat

probat inferni vias merito cum timore excogita-
da. Primum est theologicis ratio. Secundum scripture
confirmatio. Tertium fidei confessio. Primum quod omni-
um inferni vitare est theologicis ratio. Nam ut
colligitur ex dictis sancti Thome. Ric. de media vil-
la. 2. do. Bon. in. 4. di. 44. Sicut se habet misericordia
cordis dei ad electos: ita se habet eius iusticia ad
reprobos et malignos. scilicet misericordia dei pre-
paravit electis locum delictiosum et amenum. celum
scilicet empyreum in quo eternaliter permanebunt
Ergo iusticia preparavit reprobis et malignis
locum vilissimum et horrendum in quo eternaliter
cruciantur. Ita ratio fundat super dictis Aug.
qui. 19. li. de ci. dei. c. 13. ait. Ordo est prius dis-
pungis rex sua cuius loca tribuens dispositio
Et li. 5. ibidem. c. 9. d. Deus nihil inordinatum
relinquit. Ergo vnicuique rei locum tribuit suo
ponderi convenienter. Sed quod est pondus in corpo-
ribus est amor in spiritibus et creaturis rationalibus.
Unde idem Aug. 21. li. de ci. dei. c. 28. inquit. Ita
corpus ponderare sic animam amore fert. Et 13. li. co-
sef. amor in corpore pondus meum eo sero quocumque sero
Ergo sicut deus ordinat corpora in suis locis secundum
exigentiam suorum naturalium ponderum: sic ordinat
creaturas rationales in locis secundum exigentiam amo-
rum. Ex quo sicut electi sunt in celo: quia celestia
terrenis preposuerunt in suo amore: ita reprobi
et erunt et sunt in loco inferno: quia in suo amore in
fima et terrena superioribus et celestibus preposue-
runt. Locus autem optimus inferni est in centro terre. Ioh.
sub terra in centro inferni est. Unde hyfidor. li. 14.
etymolog. Inferni dicitur quasi inferi. Et hanc rationem
secutus est zenon philosophus de quo sicigit Zac. i. 6. lib.
di. 11. Et esse inferos zenonisticus docuit et sedes
priorum ab ipsius esse discretas et illos quidem getas
ac delectabiles incolere regiones. hos vero penas
luere in tenebrosis locis atque in ceni voraginibus
horredis. Et sancti in tragediis. Ingens vorago
saucibus vastis per latius pandit oibis populi iter.
Secundum quod ostendit inferni vitare est scriptu-
re testimonio. Omnis namque scriptura tam veteris quam
novi testamenti tam doctorum sacrorum quam et gentili-
um moraliumque philosophorum sententia predicat. Unde sancti. 38.
Jacob. 3. descendit ad filium meum lugens in infernum.
et Iob. 7. Qui descendit ad inferos non ascendit
Et idem. 17. c. Si sustinueris infernum domus mea est
Et idem. 14. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno
pregas me. et idem. 21. In puncto ad inferna descen-
dit. Et David in ps. 6. In inferno quod confitebitur
tibi. Et ps. 9. Convertatur peccatores in infernum. et
ps. 15. Non derelinques animam meam in inferno. et ps.

17. Dolores inferni circumdederunt me. Et ps.
30. Erubescit ipse et deducant in infernum. Et ps.
48. Sicut oves in inferno positi sunt. Et ps. 79.
Vita mea inferno appropinquavit. Et ps. 114.
Pericula inferni invenerunt me. et sapiens puer.
9. In punctum inferni contineat. Et ecclesiastes
9. Corda filiorum hominum implent malicia et
conceptum in vita sua: et primo habet inferos deducunt
et Cant. 8. c. Dura sit inferni emulatio. Et Esa.
14. Inferni subterfuge conturbat est in occursum adventum
tui. et ibidem. Ad infernum deraberis in punctum laci
Et Ezechiel. 32. Dies circumdabit in inferni glori-
a descendet ad infernum. Et apoc. 20. Mortui
et inferni deriderunt mortuos suos. et Act. 2. Hunc
deus suscitavit solus inferni doloribus. Et 2.
Pet. 2. deus agel peccatoribus non peperit: sed rudem
bus inferni detractos in tartarus tradidit crucian-
dos. Et ad phil. 2. In nomine iesu omnes gentes. et
et infernos. et in glo. 12. q. 2. c. tps. super verbo abdi-
tis. Inferni est sub terra et celum supra. et notat
etiam. 13. q. 4. c. h. aut vita. et Luc. 16. Mortuus est
dixit et sepultus est in inferno. et Math. 23. et tu
Lapharnai usque ad infernum descendes. et Vir-
gi. i. 6. eneidos. Facilis descensus avernus.
Et Scii. in tragediis. Munch stygias fert ad um-
bras idylla Virgilii: Nec letheos seu p. anos vos
fata trahunt. Sunt et alie innumere quasi auctorita-
tes probantes quod inferni sit locus subterraneus de pen-
tus d. natis quod brevitatis causa dimittunt. Sed
increduli quidam statim subridendo ridet sanctos dei
inferni ita fuisse locutos ut boies terre putarent
loqui commemorantur quod audire debet. Dico. ad
Psalterium et Oceanum sic scribentes. An pu-
tamur scire quod locutio prophete predicet ridendo loquantur
apostoli: christus indicium istud cominet: sed ioci non sunt
ubi supplicia intercedunt. Si locutio passi sunt cre-
dant et locutio locuti. Esaias terra secat. Da-
niel ledit per putat. Paulus trahit gladio. De-
trahit in cruce domini exemplo suspedit. et h. totum ut nos a
patris sua doctrina renocaret. h. ille. S. igitur ipse
o puer. o fraudulenta. o denique diabolica cogi-
tatio eorum quod existimant infernum non esse: quod sufficere
debet et satisfacere tot clarissima testimonia. Ter-
tium quod ostendit inferni veritatem est fidei confessio.
Magna in symbolo apostolorum dicitur de christo. et scribitur.
c. 1. de summa tri. et fide catholica. Descendit ad
inferos. Secunda conditio penalis inferni dicitur
tenebrositas. Est enim inferni locus tenebrosus
et totus obscurus. Unde Math. 22. dicit rex de
non habente vestem nuptialem. Mortui cum
in tenebras exteriores. et Job. 10. Dimitte

ut me ingit ut plangit paulula dolore meum
anteq. u. r. n. r. ad. i. t. r. op. m. c. t. m. r. t. n.
rvm. m. r. nullus or. s. f. horroz inhabitat. Mo
randu fm Ric. in. 4. di. 15. q. lumē p se est de
lectabile: p accidēs vō pot esse tristabile. inqz
tū aliqd ostendit qd displicet. r qz infern^o loc^o
est oīs tristitie: ideo simpliciter locus tenebro/
sus est i quo nō est aliqd paz lumē qd visum
delectet. Est tū ibi aliqd lumē obscuritati pmix
tum quo dānati videre possint vñ doleant. r
hoc igt Greg. 9. li. mor. versu finē. d. Ignis
inferni quāvis ad cōsolationē nō luceat: tamē
vt magis torqueat ad aliqd luert. Mā sequaces
quosqz suos secū in tormēto reprobi flāma illu
strante visuri sunt: quoz amore deliquerunt.
Hoc ipsuz in finia dicit hyfidozus li. i. de sū/
mo bono. Ignē gebēne ad aliqd lumē hre: ad
aliqd vero nō hre: hoc est hre lumē ad dānatio
nez vt videant impij vñ doleant: r nō habere
ad cōsolationē ne videārvñ gaudeāt. Apta fuit
cōpatio de camino triū pueroz ad exēplū ignis
gebēne. Mā sicut ignis ille nō arsit ad triū pu
erorū suppliciu: r arsit ad cōburēda ligamina
vinculorū: ita ignis gebēne lucebit miseris ad
augmētū penarū: vt videārvñ doleant: r nō lu
cebit ad cōsolationē: ne videāt vnde gaudeāt.
Inter hui^o vite r future isēlicitatis miseriam
multa discretio est. Illic. n. miseria ē pp crucia
tionez dolorū: r tenebre pp lucis auersionem.
quoz vñū i hac vita est. i. miseria: r aliud nō
est i inferno aut vtrūqz ē. h. ille. Simpliciter ex/
go loc^o inferni tenebrosus erit ad quē sol nō ex/
pādet lumē suū: nō luna nec stelle: i quo nihil
videbit nisi qd bz incurrere in rozē. sic. Exo.
r. di de tenebris egypti. f. acie sūt tenebre hor
ribiles i vniuersa terra egypti trib^o dieb^o: ne/
mo vidit fratrem suū: nec mouit se de loco in/
quo erat. Sup q. vba. d. Mico. de lira. q. tene
bre ille ideo dicunt horribiles: qz inter illas vi
debāt egyptij visione imaginaria fantasmata q
dā r figuras turpes q nō pūū eis ingerebant
tūnores. Ita r i inferno erūt horribiles tenebre
quia dānati inter illas r vere videbūt se mutuo
iter tormētū agustias laborantes: r visioe
imaginaria inspicient malignos spūs: q dāna
tis diuersis modis r figuris horredissimis ap
parebūt. Q. qz dolēda erit hora illa qua miser
pctōr intrabit infernū nāqz visur^o lucem p tot an
noz milia: r post iudiciū p infinita secula. Q. qz
tus timor tūc cor ei^o inuadet cū videbit noctē
sine die tā longissimā sibi factā. Māz si hoc in

mūdo viderent homines noctē ptabi vltz ad
mensē vel annū cūci clamaret ad sidera: mī
sericordiā. Ingt Virgil. pmo georgicorū de
obscurato solē post Celsaris mortē. Ille etiam
extincto miserat^o. Celsare romā. Cū caput ob
scura nitidū ferrugine texit. Impiaqz eternaz
timuerūt secula noctē. Que igit mens qualif
ue animus fiet dānatis in tenebris isferni vbi
nō solū priuati erūt in eternū omni splendorē
r luce delectabili: vcz etiā vt dixim^o qzqz vide
re poterūt accedet eis ad merorē r luctū. Ter
tia penalis cōditio isferni dī paupertatis. Dēs q
dem ibi habitātes paupertate affligent r egesta/
te nūmia: r qui i hoc mūdo affluebāt diuitijs:
abundabāt tpalibus bonis: possidebāt thesau
ros: r ipabant alijs: induebant purpura r bis
so: dormiebāt i lectis eburneis: nutriebāt canes
r pasciebāt aues celi: gaudebāt i sonis cāctis r
chozeis: r electos dūcebāt dies. oibus his in
isferno penitēs spoliati gutt^o aque cōcupiscēt.
r iā hre nō poterūt: put expresse redēptor nī
apuit Luc. 16. c. afferens de diuite epulōe q
inslāter rogabat Abrahā quaten^o mitteret La
zarū vt intinctū in aquā digitū: nō toni s. ex/
tremā pte ad eū deferret: oriū ei^o iponeret nec
fuit exauditus. De quo Grego. i omel. dicit
gutt^o aque petijt q micās panis Lazarū nega
uit. Nō audiet flebilis vox diuini r potētū in
isferno sic lamentantū vt dī Sap. 5. Erraui/
mus a via veritatis r iusticie lumen nō luxit no
bis: r sol ielligentie nō est ortus nobis. Massa
tisum^o i via iniquitatis r pdictōis: r ambulauim^o
vias dfficales: viā aut dñi ignorauim^o. Quid
nobis pfuit supbia nra: aut diuiciarū iactantia
qd cōtulit nobis. Trāsierūt oia illa tāqz vim/
bra r tāqz nūcia^o percurrēs r tāqz nauis q p/
trāsit fluctuātes aquā cui^o cū ptrāserit non est
vestigii inuenire neqz scmiā carine illius in
fluctib^o. aut auis q trāsuolat i acre nullā inue
nitur argumentū iuneris illius: s. tñ sonitus
alaz vberās leuē ventū r scandens p vim itine
ris aerē cōmotis alis trāsuolauit: r post hoc
nullū signū iuneris inuenit illi^o: aut tāqz sagit
ta emissā in locū destinātū diuisus aer cōtinuo
in se redusus est vt ignoret transitus illi^o. Sic
r nos nūc cōtinuo desinim^o esse: r vtutis qdē
signum nullū valuim^o ostendere In mali/
gnitate autem nostra consumpti sumus. h. ibi.
Ad grauissima erit dānatoz pena pp lamē
ta r blasphemias que sunt in inferno r ppter
societatem demonum.

Capitulum 22.
Secda rē

Secunda ratio quare gravissima erit damnatorum pena dicitur horribilitas. Nam iter cetera quibus miseri illi affligentur dolore tria erunt maxime horribilia. Primum horribilis lamentatio. Secundum horribilis blasphematio. Tertium horribilis sociatio. Primum horribile erit lamentatio. Ibi inquit ipse erit fletus et stridor dentium. Secundum vero Ric. in. 4. di. 50. Non erit ibi corporalis fletus in quantum est quedam resolutio corporum lachrymarum: quod talis resolutio tunc non erit: sed pertinet ad corruptibilem statum: tunc erit ibi maximus dolor interior: qui significabitur per signa in facie et oculis cum turbatione et motu capitis et cum stridore dentium: usqueque tristitia. Quis nam explicet quantum meror erit in cordibus damnatorum inter illos strepitus violatus atque querelas. Quibus quid nunc luget: ut ait ipse. **Ma**th. 5. quoniam ipsi consolabuntur. Et Luc. 6. Vobis vobis qui nunc ridetis: quod lugebitis et flebitis. Secundo horribile erit blasphematio. Prodespatore vobis blasphemabant damnati seipsum pariter suos deus et angelos et omnem creaturam. Unde Apoc. 16. Ioh. ait. Blasphemaverunt deum celi prodolorum et vulneribus suis. ad hoc est et quod legitur in summa de septem domus. Cum quidam videret infirmum ad mortem: nec facere vellet ei faciem ferre nisi restitueret vultum: caute faceret: illeque recusaret: horrabatur ad hoc filij ne ad infernum discederet monens. Ille vero ridebat. Memento quid petatis. Si vellet mala ablata restituere: relinqueret vos pauperes et egenos: meliusque est se promittere misericordie dei quam misericordie hominum: et in hac perniciosa morte est videri: ac in inferno sepulchrum. Et filij scilicet ei duobus dixit aliter ad aliter. Pater noster damnatus est: non imitemur eum retinendo vultus per illius erroras: sed reddamus creditum: ut salvari possimus. At ille respondit: ego mea parte remnebo nec illam restituere curo. Si pater noster vultus fecit et non restituere: ipse non ego penam portet. Alter ergo portionem suam restituit et seculum deferens dei obsequio se totum tradidit. Dum autem qui in seculo remanserat mundanis se immergeret: infirmus ad mortem: nec penitus secutus est patrem. Ad frater audiens rogavit deum ut patris et fratris eius statum ei dignaret ostendere. Quia igitur dierum cum oraret: vidit terram aptam: et in inferno premissis in flammis penitus sepultum: et filium eius fratrem suum iacentem super eum: maledicebatque pro filio dicebat. Maledicta sit hora in qua te genui filium: et tu sis maledictus: quod propter te feci vultus: nec volui restituere ne te pauperem relinquerem: et propter hoc

crucior in hac flamma. Et filius respondebat. Maledictus sis tu pater: et maledicta dies in qua me genuisti: quod exemplo tuo docuisti me senescere et vultus extorcas noluisse reddere: propter quod crucior in inferno. Et post ambo pariter cruciatus blasphemabant circa creaturam et creatorem illum. Quod cernens ille fuus dei gratias ei egit: quod cum liberavit de tanto malo. Tertium horribile erit sociatio. Erunt namque socii damnatorum nequissimi spiritus et maligni diaboli. Quantum enim sit eorum societas dira atque molesta: potest cognosci per effectus pestilentis quos exercet in illis: quos de promittente obfidet in hac vita. Nam adeo illos turbat et sic graviter vexat: ut quicquid sic obsessi: muti aut surdi fiant: ut quicquid manibus propriis seipsum laceant et discerpant: quicquid: nisi cathenis constringeretur: et domesticos et amicos conant opprimere. Quid igitur faciet diaboli cum illis quos in inferno volente deo per libitum suo vexare poterit si tanta agunt hic cum his quod de eorum manibus et parte possunt penitus liberari. Nullus. per. cito aut cogitare aut dicere potest quod importabilis erit damnatis miseris societas diabolorum.

Ad rationabiliter punit deus damnatos pena eterna seu infinita per durationem: huius actus peccati finem se finitum et temporalem. **Cap. 3.**

Tertia ratio quare gravissima erit damnatorum pena dicitur eternitatis. Dura tunc quippe in scripturis sanctis ponitur pena damnatorum in eternum: ut patet ex dictis. Veritatem ut Aug. dicit. 21. ti. de ci. dei. c. xi. Quidam iniustum putant ut peccatis quantumlibet magnis poena. scilicet quod peccatis poena quicquid damnatur eterna: quasi vilius id vniuersi iusticia legis antedat: ut tanta mora temporis quicquid puniat quanta mora temporis unde puniret admittit. Quod genus rapenarum in legibus esse scribitur Tullius. Damnum: vincula: veroera: talionem: ignominiam: exilium: mortem: servitutem. Quid horum est quod in breue tempus per cuiusque peccati celebritate coarctat: ut tanta vindicetur morula: quanta deprehenditur perpetratus: nisi forte talio. Id enim igitur ut hoc patiat quicquid quod fecit. Unde illud est legis. Oculum pro oculo: dentem pro dente. si ierit enim potest ut tam breui tempore quisque amittat oculum severitate vindicte quod tulit ipse alteri in improbitate peti. Porro autem si aliene semine oculos infirmum rois si verberare vindicare: nonne quod illud puncto temporis fecerit incomparabili horarum spacio verberat: et suavitatis voluptatis

arigne diuino dolore puniuntur. Quid in vin-
culis. Nunquid tādū qsqz iudicāndus ē in illis.
eē debere q̄dū fecit vñ meruit alligari. **Dec**
Aug. Qui ē de dāno ignominia exilio ⁊ ser-
uitute cōcedit q̄ plerūqz iſligunt p̄ momenta-
neo quaſi delicto lōgo tpe duratura q̄ ideo eter-
na eſſe nō poſſūt: qz p̄ns vita nō pōt eſſe eter-
na. Quāto magis ergo approbāda ē dei ſcne-
ra iuſſicia que petā puniū eterna pena lz in tpe
ſint cōmiſſa. Verūm vt tātē veritati meli⁹ ani-
mus accēſcat et dictis ſcōz tres principales rō-
nes aptiſſime pducunt qbus ligdo cōſtat iuſte
deū ſacere: cū puniit malos eterno ſupplicio.
Prima rō ē pp volūtatē. **Secda** pp obie-
ctū. **Tertia** pp cōceptū. **Prima** rō eſt pp
volūtatē. Mā ſi cōſideremus in pctō volun-
tatē: iuſtum ē vt pctū dānatoz eterna pena
puniat: qz oē pctū nū graue ē: quātz volun-
tas ad illud ardētius ſe inclinat. Et qz voluntas
maloz q̄ diu in vita ſūt: ita ſe inclinat ad pctū q̄
ſemp velit peccare. Ergo iuſt⁹ iudex q̄ cor aſpi-
cit magis q̄ opus d̄z eos pena in eternū dura-
tura punire. Quidnam ē q̄ t̄z mīda ſe ſentiūt
meritos: ⁊ tñ peccare nō deſinūt. Veniunt
ad ianuās mortis ⁊ de pctis nō dolēt niſi q̄ ſe
per peccare vellēt: q̄ vtiqz ipe de ſeruator cor-
diu in oculo ſapie ſue clariffime inueſt. **Hic** rō
nem t̄git **Greg.** 4. li. dial. vñ. **Petrus** itē
rogat eum ⁊ dicit. Scire vellē quō mīſus ē vt
culpa q̄ cum ſine ppetrat ſine fine puniat. Et
Greg. rōdet. **Dec** recte **Petrus** diceret ſi iu-
ſtus iudex nō corda hominū: ſed ſcū p̄ſeraret. **In**
q. n. iō cū ſine deliquit: qz cū ſine vixerūt. Mā
voluiſſet vtiqz ſi poſuiſſet ſine fine viuere: vt
poſuiſſet ſine fine peccare. **Q**uidam. n. qz in
pctō ſemp viuere cupiūt q̄ nūqz deſinūt pecca-
re dū viuūt. Ad magnā ergo iuſſicia iudicātis
p̄tinet vt nūqz careāt ſupplicio: q̄ in hac vita
nūqz voluerūt carere pctō. h̄ ille. **Que** vba ē
habent de pe. di. i. c. voluiſſet. Et ad h̄ facit
ill⁹ qd ſcribit. 93. di. c. **Diaconiſt.** vbi ſic h̄r:
Moderatio dei ac pietas ſolum nīm reditū q̄
rit: ac nos cupit longa bonitate ſua ſaluari. Si
nō cōuertimur: ſi duri colluſum⁹: ſi in pctis vſ-
qz ad mortē illuc tēp duramus: aſſidue peccan-
tū nō miſereſ de⁹. Ad idē ē. c. **Legat.** 14. q.
2. **Aug.** ſup de pe. di. 7. c. vlt. in ſi. ait. Qui i
pctō tenet mortis oīno morit⁹ ⁊ eternali cruciat⁹.
Qui autē ipenitēs ſinit: ſi ſp̄ viuūt ſp̄ peccaret.
Secda rō quare de⁹ iuſte eternali dānat ⁊ pu-
nit in iūqz: ē pp obiectū. Quelibet. n. offēſa cō

ſiderat ſi ſolus reſp̄ctū act⁹ h̄ reſp̄ctū dignitat⁹ illi⁹
q̄ offēdit. Quāto etenim pſona q̄ offēdit dignior
eſt: tāto culpa in illā cōmiſſa grauior: ⁊ p̄ p̄ns
pena d̄z eſſe durior. Sicut q̄ regē offēdit gra-
uius punit q̄ q̄ offēdit ſuū ſamulū vel aliquē
ruſticū. Qui ergo mortaliter peccat: deū q̄ ē i-
finitum bonū offēdit: ⁊ charitatē p̄ quā eſt ſo-
cietas brōz: ergo tā viſione dei q̄ brōz ſocie-
tate eternaliter priuari d̄z ⁊ eterna pena puniri.
Bernardus autē ſup **Anti.** d. q. q. mortaliter
peccat vult nō eſſe deū: qd ſic pbat. Qui vult
deū aut impetēt aut inuſitū aut iſpiciēt eſſe
vult deū nō eſſe. ſed q̄ mortaliter peccat velle
deū aut ſua pctā neſcire: aut vindicare nō poſſe
aut vindicare nolle: ergo velle deū ſi eē deū: ⁊ q̄
vlti deū ſi eē deū: merito puniēd⁹ ē cōmo ſuppli-
cio. **Tertia** rō quare iuſte de⁹ malos eternali
dānat: ē pp cōceptū. **Idē** t̄z. s. nāqz cōceptū i-
finitū bonū: ⁊ eternū g. vtiqz qd poſuiſſet elu-
gere: ⁊ qz volūtarie elegerūt eternū malū iuſte
illis eterna ſupplicia cōdenant. **Vñ Aug.** 2. l.
li. de ci. dei. c. 12. inqz. ſi actus ē malo dignus
eterno q̄ in ſe p̄mit bonū qd eſſe poſſet eternū
hec ille. Audiat ſiquidem p̄ctōres ſcripturas elā-
mātes. p̄mittētēqz tā feliciffimū ⁊ copioſa bo-
na atqz iocūda in regno celoz amicis dei: ⁊ ipi
de his nō curāt. **De**at eos deus p̄ dā h̄oz: p̄
bonitātē p̄pbat: p̄ iſtrūctōē doctoz: p̄ iro-
res cōminationū: p̄ ſuauitatēqz b̄ſificioz. **De**
nite inqz ad cenā magnā ad iocūda gaudia: ad
padiſi delicias: vbi bonū abſqz malo ⁊ leticia
abſqz merore. **Et** nī ipi ſic blādiēt deū nolūt
audire: gnimo ipi q̄ tam poſſunt ſuis malis
operib⁹ ipugnāt ⁊ pſequunt. **Q** benedicti dei
ordī: nata iuſſicia que malos eter nīs cruciatib⁹
deputaſt: nullus p̄fecto de te cōqueri pōt. **Q**
miſerabilis dānatoz cōditio: que tātam expe-
ritur ſeueritatē: vt finem ill⁹ pena nūqz
ſuſcipiat. **Durum** eſſet hōi ſano p̄ diem ⁊ noctē
tem aſſidere lecto: ⁊ in eius molliē volutari.
Durum eſſet cuiqz diſſoluto iuueni p̄ lōga ſpa-
cia cum ſomnoſis inuēculis puelliſqz ornatiſſi-
mis chorizare. **Durū** eſſet muliercule cuiqz
corporis ornāmēta nō deponere. **Et** vt expe-
riētia docet h̄ ⁊ hū⁹ q̄ ſolanoſe ⁊ delectabiliter
ſieri ſolēt faſtidū iuducunt aſſiduitate ſui. **Mc**
inqz heu cur dormiunt pctōres. **E**ur nō euigi-
lant. **E**ur nō corrigūt malum vitā. **E**ur nō cō-
ſiderant q̄ eis parat ſunt in iſtō no cruciat⁹
bonēdū. **E**t tamē ſemp ibi habitabūt poſt cōti-
annos: poſt mille: poſt milia milium: imo nu-
quā pena

pena ipsorum terminabit. **O** ala sterilis. o aia dura. o aia infensata. o aia viciosa qd agis: quocumque tendis iter: quare ad infernum pperas ut ibi in eternum iselictur viuas. Reuertere ergo ad diem deum tui qd te liberet a periculis dānationis et tibi concedat grām in pñti et in futuro glām: in qua viuit et regnat deus p infinita secula seculorum. Amen.

Secunda secta post dñicā in seragessima de grauitate pene dānatorum: illos q plus timēt malā vici pñtis q futuros. **Sermo. 13.**

Cruciabuntur die ac nocte i secula seculorum. Apoc. 20. Magna pfectio detestabilisq; ē crudelitas eorum q cognoscentes ppter sua pccā imminere sibi

bi iterum dānationis eterne nō timēt: nō for midāt: nō corrigūt suā vitā malā. Quidnā magis vniūsq; pñi misere obicit q cruciat? acerbissimos: atrocēq; penas ac luctus itollerabiles ierni. Timēt pleriq; in hac vita exites laboris angustias: paupertatem: egritudines: illas cōtumelias: dāna: seruitutem: exilia: carceres: tēpestatem: aeris: vehemētiā vītorū aliaq; pericula qbus vetari solet mortaliū genus. Sed reuera si recte saperēt magis timere deberent ad ierna descendere vbi labores: angustie: tormēta: calamitas: luctus: gemitus: supuria: clamores: lamēta: blasphemie: fames: et sitis: ignominia: et ardor ignis et qbus dānati molestabunt et nunq; deficient. Et quoniam nō parum pdesse pōt vnicuiq; talia cogitāt ad cōtentionem et delectationem pccatorum: iccirco adhuc in pñti sermone de grauitate pene dānatorum aliquid prosequimur. **Prima** habemus tres rationes precipuas quibus intelligere valeamus dānatorū penam fore grauiſsimam.

Prima ratio dī cognitionis.

Secunda contrariationis.

Tertia desperationis.

Ad grauiſsimā ē dānatorū pena: eo q nihil cognosceret ppter illud quo cōtūstari possūt: et de illorū scia. **Capitulum. 1.**

Prima rō ostēdens grauitatē pene dānatorū dī cognitionis: qz nihil cognoscunt aut cognoscere possunt nisi ea unde dolere possunt atq; cōtūstari. Ad quod

plenius intelligēdum tria dubia pponimus de claranda. **Primum** ē de dānatorū scia. **Secundum** de nostra distātia. **Tertium** de beatorū gloria. **Primum** dubium ē de dānatorū scia. **Primum** scilicet dānati vtant scia in hoc mūdo acquisita. Et arguit q nō. **Primo** qz in vsu sciētie magna ē delectatio: vnde pbs. 4. ethi. c. 8. videtur iquit phia magnas delectationes habere. et **2ac.** in i. li. di. isti. Nullus ē suauior aie cibis qz cōgnitio veritatis. sed dānati nullam hnt delectationē: sicut nec beatitificiā: ergo nō vtuntur aliq; scia. **Secūda** arguit ex illa maxima phi. Si de quo minus vt inesse et inest: ergo de q magis: sed paliquas penas huius mūdi que minus sūt respectu penarū ierni p dñi vsus scie: ergo multo fortius deficiet ad penas ierni que maxime p dīcantur. **Tertio** arguit: qz dānati magis possent cogitare de deo qz de quocūq; alio intelligibili: qz ppinquior ē intellectui eorum. Sed sicut dicit magister sententiarū in. 4. di. 50. dānati post iudiciū in pñdionibus renebris erunt: vbi nullā lucē dei videbūt: ergo multo minus de quocūq; alio intelligibili cogitabunt. Sed contra argui pōt. **Primo** quia **Luc. 16.** bñ qz **Abraham** dixit diuini dānato: fili recordare: qz recepisti bona in vita tua: qd sibi nō dixisset nisi ille vti potuisset scia acquisita in hoc mūdo. **Secūda** arguit: qz dānati odiūt deum: scia nullus odit illud de quo nō cogitat: ergo dānati de deo cogitant: et a simili. possūt de alijs cogitare. **Tertio** arguitur: qz dānati nō habent remorsum cōscientie et vermiē: sed cōscientia nō remordet nisi de peccatis q cognoscuntur: ergo in dānatis ē vsus scie. **Respondeat** ad hāc. q. **Ric. de media villa** et d. **Wof.** in. 4. di. 50. qz dānati vtuntur scia acquisita in hoc mūdo maxime qstam ad aliqua. **Consi-**derant enim mala que fecerunt: et bona opera que omiserunt: vbi hic vsus scie fit ad maiorem eorum afflictionem. **Ad primum** ergo argumētū i oppositū ē dicēdū: qz qvis vsus scie fit p se delectabilis: nō p accidēs pōt esse tristabilis. In dānatis. n. post iudiciū erit eorum natura ita plene compēnsa tristitia: vt oīno sint idūspositi ad aliquā delectationē. Et qz sicut dicit pbs. scdo de aia. Actus actiuorū sunt in pñcie bñi dispositi: ideo vsus scie nullā in eis delectationē poterit generare. **Ad idū tñ qz dīmones aī iudiciū possunt hēre et iterum hnt aliq; modicas delectationes vnas et multū respicias amaritudinis.** **Die** aut dānati nullam penitus vni-

habebunt delectationem. Ad scdm argu-
mentum dicendum: qd quis ille pene sunt maio-
res qd ille: tñ nō ita poterūt auferre damnis
vltimū scie: sicut possunt aliq̃e pene hoibz in
hoc mūdo: qz organa corpōz illoz ex volūta-
te dei suabuntur incorruptibilia ad maiorem
afflictōem. Que organa hic p vebemētiā pe-
nax aliquādo cōtingit corūpi. Dānati tñ mul-
to minus erunt apti ad vltimū scie nisi respectu
eoz quoz cōsiderano erit ad augmētūz sue tri-
sticie. Ad tertium augmētum dicēdū qd q̃
uis deus sit p̃pinq̃oz intellectui eoz p essentia
q̃ alia obiecta: nō tñ sub rōe obiecti nisi iquā-
tum ē pūicēs: et sic de eo maxime cogitās: nō
ex amore sed ex odio. Inquātum autē ē dulcis
et misericors minime de eo cogitāt. Scdm
dubium ē de nostra distātia: vtz videlz dāna-
ti distātes a nobis cognoscāt ea que circa nos
sūt. Et vī qd sic: vt habet Luc. 16. Dixit ille di-
ues dānatus ad Abrahā se qnqz frēs hīc. et
ego sciebat adhuc illos supuīvere. In p̃mū
ē auctoritas Aug. in li. de cura p mortuis agē-
da: que ponit. 13. q. 2. c. 1. atēdum. vbi ait. 1. a-
tēdum ē nescire qdem mortuos qd hic agatur.
Vnde ergo fm Ric. in. 4. di. 50. qd dānatos
cognoscere que circa nos sūt pōt itelligi tripli-
citer. Per sciam: p cōiecturam: p reuelatiōez.
Primo mō nō cognoscūt ea que circa nos fi-
unt: qz cognoscere sic nō possent nisi accipiēdo
silitudines a rebz: ad quas accipiēdas requir-
p̃porcionata p̃pinq̃tas intellectus ad ip̃am rē.
Quāuis autē distātia nō impedit cognitionez i-
tellectz respectu rei: cuius iam hz spēm: tñ p̃por-
tionata distātia q̃lis ē iter aīas q̃ sunt in inferno
et ea que circa viuos sūt in hoc mūdo impedit
cognitionem intellectz respectu rei cuius nō hz spe-
ciem: qz phibet spēi acq̃sitiōem. 2. mō dāna-
ti cognoscūt multa q̃ circa nos sūt. Ex statu
enim p̃terito in quo boīes viderūt postea cō-
icaturāt multa q̃ accidūt circa eos. Et sic cogno-
scebat ille diues dānatus quinqz frēs suos ad
huc vivere: qz secū in tormētis illos nō vide-
bat: nec cū resurgēdus in sinu Abrahā. tñ nō
erat cognitio certa: qz mortui ex spālī p̃uile-
gio qnqz p̃niam faciūt in locis in qbus pecca-
uerūt. 3. mō cognoscūt aliqua q̃ circa nos fi-
unt: vel p reuelatiōem demonum vel aīaz ad
eos descendētum. Sed nūqz fiteis aliqua re-
uelatio nisi talis: vnde tristit. Et sic patet so-
lutio ad obiecta. Tertius dubium ē de sancto-
rum gloria: vtz. s. dānati videant sanctorū glo-

ria: in celo. Et ad hoc rīdet Ric. vbi supra: qd
dānati glia: scōz nō vidēt: qz visio ē cognitio
intuitiva et clara p̃prie loquēdo de visione. Sic
enim nō posset videri glia btōz quin viderent
beati et ip̃e de. Cū ergo glia imp̃fecta eoz cō-
iunctione cū deo cōsistat. Nō. n. pōt videri i-
mediate et clare cōiunctio aliquoz quin videā-
tur ip̃a cōiuncta. In generali tñ et p̃mū in spālī
li cognoscūt glia: btōz q̃si arguēdo. Nullūz
enī vident dānatum q̃ tenuerit fidem et bonos
mores. Vñ cogit intellectus eoz assentire qd ve-
ra ē sacra scriptura: et ex p̃nti qd boni habeāt ea
q̃ ip̃si in sacra scriptura p̃mittunt. Et qz bea-
tudo in sacra scriptura p̃mittit iustis nō solū
in generali: sed et p̃mū in spālī: iquātum ē boī
nū trāscedens oīa spālīa bona. Iō dānati cō-
gnoscūt glia: btōz: nō tñ in generali: s3 p̃mū
in spālī. De hac vō cognitione dānati testant
p̃ iudiā felicitatis aīene: et carētiā beatitu-
dinis p̃prie. Post iudiciū tñ dānati eo qd ad
p̃prias penas q̃si totaliter eoz cognitio resse-
ctet: cognitio nō istā nō habebūt nisi forte i esse
generalissimoz: qd p cōplēmētum doloris itelle-
ctus eoz p̃dicte argumētationi nō vacabit. Quā-
tū igit erit in dānatis angustia: q̃ta amari-
tudo: quāta est tristitia: q̃n cognoscēt distincte
oīa p̃ctā p illos cōmissa: quātū dolor q̃n cogno-
scēt bona q̃ facere poterūt: q̃n cognoscēt ma-
la q̃ patient: q̃n reuelabunt eis ea q̃ in hoc mū-
do sūt vt displicētiā beant: q̃n cōsiderabūt
qd boni et amici dei sūt in p̃bēni gloria. Pro-
pter hoc et in huius oīs eoz cognitio erit eis do-
lorosa.

Qualiter grauissima erit dānatoz pena eo
qd illoz desiderium nunqz implebit: et qd est qd
ip̃si appetunt.

Capitulum. 2.

Scīda rō cōsidēs grauitatez pene dā-
natoz dī p̃niationis. Fert nāqz eoz
volūtas ad desiderādum ea quoz p̃-
rium temp̃ euenit. Prīmū ē beatitudinis p̃-
cipatio. Scdm peccati delectatio. Tertius sui
annihilatio. Prīmū qd dānati appetūt ē bea-
titudinis p̃cipatio. Mā fm Ric. in. 4. di. 50
cū p̃ctū vt Aug. dicit. 19. de ci. dei. c. 12. dele-
re nō possit extrema nature vestigia in dānatis
remanet aliq̃ naturalis cognitio et appetitū na-
turalis. Cū ergo primus mō naturalis appe-
tū sit respectu finis in generali: qz fm p̃mū
7. et b. c. 12. 1. finis ē p̃ncipium in appetibili-
bus et agibilibus. sequit qd dānati naturaliter
appetūt finem in generali. Sed vltimus finis
ē beatitudo

et beatitudo
tunt beatitudo
bili et ex
ex delectatione
bonum qd
malis appetit
cōplētionez
hīc. n. appe
posse magn
Tuo. 1. 1. q.
tudinis cō
dūcia ē vt
sciat certu
suos. Ita
lectet volū
ant se nū
quod dāna
lent. n. se
rūtāme di
mala volū
Timor erg
male volū
vult lutur
t. te habit
vellertūz
nāte: qd do
late accū
appetunt lu
et illis acib
habitu. n. m
peccare si n
ergo relin
tum eis dī
eis pena u
tem h. e. vo
luntas pecc
ne eteat m
petunt ē sui
nati sunt et
lent nō esse
possum vel
nec p accide
li. ar. d. Si
nallē. rīde
d. Qm mīa
agunt fm n
bero arbit
quod et bea
de ci. dei. c.
rali ip̃m esse
miseri sumi

est beatitudo: sequitur ergo quod naturaliter appetunt beatitudinem in generali quousque appetitu debili et exili. Sed hic naturalis appetitus in his et deliberativa voluntate quo ad hoc puerit: quod bonum quod naturaliter appetit sub circumstantiis malis appetit. Nec est iste appetitus ad eorum completionem: sed magis ad afflictionem. Naturaliter. n. appetere quod appetens videt se non consequi posse: magna est afflictio appetentis. Secundum autem Theodoro. 2. 2. q. 17. In dānatis nulla est spes beatitudinis consequende: quoniam sicut de rōe beati dicitur in ipsa quodammodo voluntas taliter quod beati sciunt certitudinaliter se nunquam beatitudinem amitturos. Ita de rōe dānationis est ut in ipsa monitione voluntas sic ut dānati certitudinaliter sciunt se nunquam beatitudinem adepturos. Sed quod dānati appetunt est peccati delectatio. Vel lēn. n. se non peccasse: et illud est impossibile. De rōe autem dicit dñs Bona. di. 50. quarti lib. quod mala voluntas dī dupliciter. scilicet actus et habitus. Timor ergo servilis dānatis non auert habitum male voluntatis: sed auert actum. Itē. n. non vult luxuriari: quod timet puniri: de ipsa tamen voluntate habitus non auert: quod si separaretur ipunitas vellet utque luxuriari. Sic est intelligendum in dānatis: quod dolor penalis auert ab ipsorum voluntate actum volēdi peccare: quod reuera dānati non appetunt luxuriari nec dominari: propter penas quas ex illis actibus sentiunt se incurrisse. Habent tamen habitum male voluntatis: propter quam appetent peccare si non crederent ex hoc puniri. Dānati ergo velent se non peccasse: non propter quod peccatum eis displiceat: quod iniustum: sed quod displiceat eis pena iusta. Et ideo malam habent voluntatem hoc volēdo: et ideo adhuc vivit in eis voluntas peccandi: sed dolore penarum impediatur ne crearet in actu suū. Tertium quod dānati appetunt est sui annihilationem. Et circa hoc varie opinati sunt et magni doctores. An. scilicet dānati velent non esse. Quidam namque dicunt quod dānati non possunt velle non esse: quod hoc non est appetibile nec per accidens nec per se. et allegant Aug. in li. de li. ar. d. Si quis dixerit non esse quod miserum est me malle. rēdeō mētirī. Insup et Ari. i. 2. de aia d. Omnia appetit esse et illius causa agunt quicquid agunt secundum naturam. Et idem Aug. libro de libero arbitrio. 15. Quod idera quantum bonum est esse quod et beati et miseri volunt. Et idem. xi. li. de ci. dei. c. 17. inq. Ita vero quidam voluntati ipsam esse iocundum est: ut non ob aliud et hi qui miseri sunt nolunt iocundari. Et Iohanne Iheronimo

ait. Quid animalia omnia et irrationalia quibus non est data ista cogitare ab imensis draconibus usque ad exiguos vermiculos: nonne se esse vellet atque ob hoc iterum fugere omnibus quibus possunt motibus idicant. Est adhuc in premittitur talis: quod prelectio presupponit electionem. Sed non esse non est eligibile: quod omne eligibile habet apparenā boni: sed ipsum non esse non habet apparenā boni: quod quod apparet bonum apparet esse: ergo et cetera. Alii autem doctores ut doctores subtilis Ric. de media villa: et dñs Bon. di. 51. quarti. dicunt quod dānati vellet non esse non voluntate naturali: quoniam id velle non possunt: quod esse in pena melius est quam nihil esse: cum in nihilo te nulla penitus sit bonitas. Et sicut dicit philosophus. 2. de generatione. In omnibus in quibus est esse: melius est desiderare naturam: loquendo de melioritate naturali. Volunt ergo dānati se non esse voluntate deliberativa: id est per se: sed per accidens: in quantum. scilicet ad non esse se: quod tur carētia pene quas per se appetunt. Videtur enim ex suo esse quod non possunt consequi delectationem nec utilitatem: nec per suum esse vident posse acquirere aliquod bonum: ideo non incurrunt si tali esse vellet carere: ut malis quod essendo patiunt carerent. Nam non tantum bonum est per se obiectum voluntatis: sed etiam carentia mali: quāvis non primo. Quapropter dicit. 5. ethi. c. 6. quod in boni ratione fit minus malum: id est minus malum: quod minus malum magis est eligibile maiori. Et ratione huius carētie mali non esse per esse apprehensum potest esse dānate voluntatis obiectum. Et quibus colligimus hanc sententiam opinionem sequentes: quod tanta pena dānati vexant: ut si possibile esset vellet non esse. Et hoc est quod Job. dicit Apoc. 9. in diebus illis querēt homines mortem: et non inveniunt eam: considerabūt mori et fugiet mors ab eis. Et Augustinus. li. de miseria huius mundi dicit. Mors quod dulcis est quibus tam amara iustitia. Te solam desiderat qui te vehementer oderunt. Et si querat cur deus dānatos esse non priuat et ad nihilum redigit. respondet Theodoro. 1. 2. q. 87. ar. 4. in solutione primi argumenti: quod hoc est per tres causas. Prima est: quod redigit in nihilum eum qui peccat non consentit diuine iusticie: quod repugnat perpetuitati pene que est secundum diuinam iusticiam. Secunda est: quod esse presupponit ad meritum et de meritum. Tertia ratio est: quod per iordinationem peccati esse non tollitur vel corruptum: et ideo priuatio esse non potest esse pena debita alicuius cul-

pe. Dicitur tamē metaphoricē in nihilum redi-
gi. scōm illud. ps. Ad nihilum deductus ē in
cōspectu eius malignus: qz. s. spiritualib⁹ bo-
nis priuat. Vnde. 2. I. Cor. 13. Si charitatez
nō habuero nihil sum.

Quod grauissima erit pena damnatorum
eo quod erunt desperati: nec suffragia ecclesie
possunt eis prodesse: aut communicari.

Capitulum tertium.

Tertia rō ostēdens grauitatem pene
dānatorum dī desperatio. Nam inter
tota asprima mala hoc eis vnum sup
additum adauget iporum dolorem: qz videlz
desperati sunt sciētes et experiētes nullo ecclie
suffragio eoz penam posse mitigari. Nā si col-
ligerent in vnuz oēs lachryme: oēs orationes
omnia ieiunia: oiaqz pietatis opera quozūqz
iustorum q in hoc mūdo placuerūt deb: et offe-
rētur p vno damnato nihil ei pdesset. Et lz
qdam canonisse dixerint q suffragia ecclesie lz
nō p sint damnatis quātum ad liberationem a
pena: p sunt quātum ad aliquam mitigationem
siue alleviationem. Cōtra eos ē snia theologo-
rum. 45. di. quartilibri. dicētum q suffragia
ecclesie nullo modo p sunt damnatis: eo q sint
extra charitatez: et cum nō sint ad vitam ordi-
nati: nec possint bñitudine picipare: nō sunt ex
charitate diligēdi. Charitas aut ē que fac suf-
fragium acceptabile: ob quod suffragia ipis ni-
hil p sunt. Dec Ric. Ideo dī. 13. q. 2. c. p ob-
cumbus. pzo obcumb⁹ quippe consuluisse
cognosceris: si liceat p eis oblationes offerri.
Sancta sic tenet ecclia: vt qsqz p mortuis ve
catholicis offerat oblationes: atqz p s byter me
mortuaz eoz faciat. Et quāuis oēs peccatis sub
iacuamus: cōgruit vt sacerdos p mortuis ca-
tholicis memoriā faciat et itercedat: nō tñ p im-
pijs: quāuis christiani fuerint tale qd agere li-
cebit. hec ibi. Et idēz ponit in. c. Lū marthe.
de cele. mis. Sed cōtra hāc opiniōem iducit
aliqui exēplum Traiani: de quo legitur in vita
beati Greg. q: cum quodam die ipse festina-
ret ad bellum: vidua quedaz occurrēt ei. d. Ob-
secro vt sanguinem filij mei innocenter pempti
iudicare digneris. Lūqz Traianus si san⁹ re-
uerteretur dixisset se vindicare: vidua dixit. Et
qs mihi hoc prestabit si tu in prelio mortu⁹ fue-
ris. Traianus respondit. Ille q post me impe-
rabit. Cur vidua. Et qd tibi proderit si alter mi-
hi iusticiam fecerit. Traianus dixit: vtqz nihil
Et vidua. Mōne inquit melius est vt tu mihi

iusticiāz facias: qz alteri hanc trāsmittas. Tūc
Traianus pie commotus de equo descendit:
et vidue iusticiāz ministravit. Fertur namqz q
dum filius Traiani per urbem equitando ni-
mus laiciue discurreret filium vidue iteremir: et
Traianus filium suum q hoc fecerat vidue lo-
co filij sui defuncti tradidit: et magnifice ipsam
dotauit. Dum igitur quadaz vice defūcto Tra-
iano Greg. p forum Traiani trāsfret: et eius
mansuetudinis recordatus fuisset. Ad sci. ppe-
tri basilicam puenit: et ibidem pro eius errore
amariissime fleuit. Tūc sibi diuinitus rīsum
est. Ecce petitionem tuam cōplem: et Traiano
penam eternam pepi: decetero aut caue ne p
dānato aliquo preces fūdas. Damascenus aut
in quodam suo sermone dicit q. E re. audiuit
vocem cum Diuinitus alloquētem. Decem
tuam audiui: et Traiano veniā do. Patet er-
go et hoc exēplo q oratio Greg. profuit Tra-
iano dānato. Sed sup hoc diuersi diuersa sūt
opinati. Aliqui. n. dixerūt q traianus fuit re-
uocatus ad vitā vbi grām cōsecutus ē: et veni-
am meruit: et sic gloriā obtinuit. Alij autē di-
xerūt q aia Traiani nō fuit simpliciter a rea-
tu pene eterne absoluta: sed eius pena vsqz ad
tempus. s. vsqz ad diē iudicij fuit suspensa.
Alij aut inquit sicut ē Joānes disconus q
vitam beati Gregorij descripsit q nō legitur
orasse: sed fleuisse: et frequēter deus misertus
cōcedit: q homo q̄suis de sideras petere nō p
sumit. Ideo aia Traiani nō fuit ab iferno libe-
rata et i paradiso reposita: sed tātum ab iferni
crucianbus facta exempta. pōt enim anima
et in iferno crīssere: et iferni cruciatu per dei
misericordiam nō sentire. Aliorum tamē opi-
niō cōior est et verior: q Traianus et a pena li-
beratus: et ad gloriā sit assumptus oratione
beati Gregorij. Quod nō ē factum secūdm
cōmunem legem: sed secūdm dispensatiōem
diuine sapiētie: que p̄uidēs Gregorij ora-
turū pro Traiano: nō damnauit ipsum p dis-
finitiuam sentētiā. Et ideo nō est dicēdm
ex illo exēplo vno et singulari: q dānatis p
diffinitiuam sentētiā ecclie suffragia pro-
fint: cum nec imminino possint fauere. Quin-
imo audiēdm ē salubre documētum et obser-
uādum sapiētis Ecclesiastes. 9. Quodcūqz
inquit pōt manus tua facere: istanter operare:
qz nec opus nec rō nec sciētia nec sapiētia erūt
apud iferos quo tu pperas. Q igitur dolēda
damnatorū pena: que mitigari et adiunari nul-

lo modo

lo modo poterit: nō proprijs viribus: non la/
chrymis: nō diuitijs: nō amicorum suffragijs
nō amicorū potentia: nō deniq; aliqua oīum
creaturarum industria. **S** tuncda vindicta dei
ad cuius cōspectus velut cera ante faciē ignis
peccatores cliquescent. **S** peccatores iebria/
ti dulcedine bonorū huius seculi fugite iram dei
et nolite pugnare cum omnipotēti deo: q; dānatis
vt dictum ē tam tremēda cōminat mala: a qui
bus nos ipse p suam clemētiā liberet: cui est
honor et oīs laus et gl'ia p īfinita secula seculo/
rum Amen.

Sabbato post dñica: in serag'sima de gra
uitate pene dānatorū ad terrorem icorrigibilis
et obstinatiorum.

Sermo. 14.

Cruciabuntur die ac
nocte ī
secula seculorum. Apoc. 20. c.
Eus mēte reuoluo quāte erūt
in inferno angustie reproborū:
admirari plurimum cogor: cur tam diu pecca/
tores dissimulant agere pniā. Et certe si de
his malis de q; loquimur: aut nūq; aut post
lōgissima spacia tēporis traherent: taliqualem
de sua ipenitētia excusationem haberēt. Sed
cum tam exiguum velocissimūq; sit huius la/
bilis vix tēpus: post qd mali icorrigibiles de
scendūt ad tartara: nescio qd ipsi dicere possint
Repensibiles qdem sunt: et pro sua tarditate
nō redarguēdi. Et ī pcedentibus explicā
uerimus multa que duras mētes domare suf
ficiūt: tñ adhuc de grauitatis pena dānatorum
nōnulla occurrunt cōsiderāda: quorū cōsidera
tione diligēti molliantur pūnaces mētes ob
stinatōrū peccatorū. Dicemus ergo q; grauissi
ma ē et satis acerba pena dānatorum adhuc tri
plici rōne.

Prima dī combustio.

Secunda dī superatio.

Tertia dī priuatio.

Qualiter dānati patiunt acerbissimam pe
nam pp ignem inferni: et de illius ignis terribi
lissimis cōditionibus.

Cap. j.

Prima rō qua ostendit grauitas pe
ne dānatorū videt dī combustio. Tra
denī nāq; dānati īferi cternis igni
bus cōburrendi. Et hoc colligit ex scripturis
sacris. vñ Job. 30. dī. Deuorabit eos ignis
q nō succendet. et Iudith. vii. c. Dabit ignes
et vermes in carnes eorū. Et Abacuc. 2. c.
Laborabit populi in multo igne. Et esā. vlti.

c. vermis eorū nō morietur: et ignis eorū nō
extinguet. Et dauid in ps. 10. **I**bluet super
peccatores laqueos ignis. Et Ezech. 22. In
igne ire mee cōsumpsi eos. Et Apoc. 18. In
vna die veniet plaga eius mors et luctus et sa
mes et igni cōburef. Et Apoc. 20. Qui nō ē
iuentus in libro vite scriptus: missus ē in fla/
gnū ignis. Et Math. 13. Et vñ angeli et se/
parabunt malos de medio iustorum: et mittēt
eos in caminū ignis. Et Math. 7. Vis ar/
bor q nō facit fructū bonum excidet: et ignes
mittet. Et Math. 18. Bonum ē tibi eus vno
oculo in vitam intrare q; duos oculos hūicm
mitti in gehēnam ignis. et Math. 10. Eū n/
mte q h; pātem corpus et aīam pdere in ge/
hēnam. Et Math. 25. Ite maledicti in ignē
eternum. Verū de hoc igne dubitatur circa
tria. Primo circa veritatē. **S** dō circa pātem
Tertio circa qūitatē. Primo cōtingit dubi/
tare de inferni igne circa veritatē. An. i. sit
ignis verus hīs formā et naturā et spēs ignis
Et rīdet Ric. in. 4. sniarum q quorūda; opi
nio fuit q; ille ignis nō est corporeus sed ē qdā;
spiritualis pena: que pp suū acūmē metapho
rice dicit ignis: q; vt ipsi dicūt. Cum diuina
potentia reprobos possit cruciare sufficienter
spūali pena: supfluum fuisset in īferi nō ponere
corporeum ignem. Et ad hoc adducunt illud
Luc. 16. de diuite q dicebat linguam suāz cru
ciari in hac flāma. Cum enim cōstet aīam illi
diuitis linguam corporealem nō habuisse: vi
det q; sicut scriptura ibi de lingua loquitur meta
phorice aliqd spūale vocans linguam: ita ali
quam penam spiritualemet metaphorice vocet
ignem. Sed opinio ista falsa est et cōtra scrip
turam: que distinguit iter ignem et dānatorū
penam spiritualemet: que vocatur noie vermis
vñ Ecclēsi. 7. Vindicta carnis impij ignis
et vermis. Ideo cōter doctores oēs conclu
dunt. 44. dī. quartū. q; in īferno ē ignis corpo
reus a principio mūdī: cū alijs creaturis pdu/
ctus et ordinatus ad reprobos cruciādum. Et
hoc asserit Aug. in li. de mirabilib; sacre scrip
ture. Et idem in li. 21. de ci. dei. c. 10. ait. Be
hēna illa quod et stagnū ignis et sulphuris dī
corporeus ignis erit. Cui cōsonat illud Greg.
in. 4. dial. li. d. Ignem gehēne corporeū esse
nō ambigo. Et fm theologos ignis ille q; tñ
ad illud quod nō in eo est de essentia ignis: est
eiusdem speciei cū igne elementalī: q; sicut oīs
aqua oī aque est eadem specie fm pīm pūm

cho. ita ois ignis oī igni ē idē spē. Diversifica-
tur tū quo ad dispositiōem ⁊ opatiōem: qz sibi
cōpetit aliqua actiō q igni elemētali nō cōuenit.
Alii ignis in aliena materia multū diversifica-
tur in opatiōib⁹ suis: sūmerigētiāz dispo-
sitiōis materiē. Quod apte patet in fulgore: vbi
ignis respectū hz ad diuersas materias: scdm
diuersitatē celestis influētiē in materia incorpora-
te. Vbi aliqui nō ledit materiā mollē ⁊ dissoluit
dur. m: ⁊ cōuerso: qnqz calefacit ⁊ nō cōburit
⁊ cōuerso. Aliqui tū opinant q in inferno sit
ignis in materia ppria: qzuis ibi nō luceat ni-
si ad modicū ⁊ satis impfecte. Patet ergo q i
inferno verus ē ignis ad maloz cruciatiōis dispo-
sitiōis ⁊ deputatiōis. Secdo cōtingit dubitare
de igne inferni circa ptiem. Vtrū. s. possit i
corporeos angelos ⁊ spūs seperatos cruciare
Et ad istam qdēm multū multipliciter rñderūt
Nam qdam dixerūt: pūs seperatos igne nō af-
fligi nisi p priuationē boni desiderati. Et qua
priuatione tanqz quodam malo pñti in eis ve-
hemēs trulicia generatur. Et hec fuit opinio
Algazelis. 6. li. phicoz. Sed hanc sunt deā
fctoz. d. spūs incorporeos posse pena corporalē
ignis affligi: sicut apte. d. Bre. in. 4. li. dial.
Et Aug. 21. li. de ci. dei. c. r. Ideo alij dicunt
spūs seperatos cruciari igne corporeo inqstuz
vidēt ipm pparatū ad hoc vteo cruciati i cor-
porib⁹ suis: sicut latro suspendēdus patibulo
ipm vidēdo cruciat anteqz suspendat i co. Et
hec opinio nō sufficit: qz nullo mō pōt ad ange-
los malos applicari: q tū illo igne in ppetuum
cruciabunt. Quidam aut alij dicūt q cruciabi-
tur igne corporeo: inqstum corz intellectui ipi-
met supercellēs illi⁹ ignis similitudo. Sed h di-
ctum deficit: qz sūm phm. 3. de aia. Nō sic ex-
cellētia intelligibilis ledit intellectum sicut excel-
lētia sensibilis ledit sensum: qz post excellens
sensibile sensus ipedit in sentiēdo: sed intellect⁹
post excellēs intelligibile nō minus intelligit i-
ma: sed magis: qz sensus apphēdit p organū
corporeū: intellect⁹ aut nō. Nonnulli isup tenent
q spūs seperati igne corporeo cruciati: nō in-
quātū ipm apphēdunt apphēnsiōe simplici
sed cum firma estimatiōe: qd ē qzuis sue natu-
re: qzuis estimatiō falsa sit. Vñ Auic. 2. meth.
loquēs de dispositiōe aīaz a corporib⁹ se-
parataz dicit sic. Alii male vident penā quam
imaginauerāt in hoc mūdo ⁊ affligunt in ea.
Forma. n. imaginata nō ē debili⁹ sensibili: s;
ē maior in pñsiōe ⁊ claritate: sicut vident⁹ in

sonijs. Fortasse. n. soniatum maius ē p mo-
dulo suo qz sensibile: tunc qn magis illud qd ē
in alio seculo ē sonus qz qd ē in sonijs pp pau-
citātē ipediētium: ⁊ expediētiā aīe ⁊ clarita-
tem recipiētis. Sed hec opinio icōueniēs vi-
det⁹: qz sūm hoc spūs nō patenti ab igne corpo-
reo: sed a sua falsa estimatiōe. Proterea nō vī-
pbabile qz demones q subtilitate igenij vigēt
illū ignē estimarēt sue nature cōtrariū ⁊ lesi-
uum nisi ita esset in re. Alij adhuc dicūt q spi-
ritus panunt ab igne corporeo: nō p virtutem
illius ignis absolute: sed inqstum ē instrumen-
tum diuini iusticie. Videmus. n. res multas
hīc actiones in virtute principalis agētis: que
eis non cōpeterent absolute. Verbi grā: calor
naturalis in virtute aīe cōuertit nutrimentum in
carnē. Lunē solare a luna receptū ⁊ cum vir-
tute lune ab eo deriuatuz in virtute lune generat
humiditatem: ⁊ sātasma in virtute luminis i-
lectus agētis mouet intellectum possibile. Ad-
pōza celestia cum inanimata sint: tū in virtute i-
telligētiāz modicum generat in his iheriōib⁹
vitam: vt patet in generatis p putrefactionēz.
securis in virtute motoris scindit arborē.
Tenēdo ergo q ignis affligat spiritus iquā-
tū ē istrum tum diuini iusticie: adhuc pqui-
rēdum ē magis in speciali: per quem modum
dicit aliqui q supnaturaliter impressa ē igni i-
fernali qdam specialis virtus per quam spiri-
tus affligit naturali virtute ignis ad hoc nō co-
operatē nec disponēte: quia vt dicit nō ē possi-
bile vt aliqua virtus naturalis cooperet in su-
pernaturalī actione: cum per se ad eam nullo
modo nec complete nec incomplete possit atin-
gere. Proptāto ergo ille ignis affligere dī spi-
ritus: qz supnaturalis virtus exis in eo sicut in
subiecto illos affligit: sicut aliqua substantia sup-
naturaliter dealbata possit de rufum disgrega-
re. Sed hec opinio in tribus deficit. Vñz ē
qz sūm cam ignis nō affligit illos spūs vt istru-
mentum: qz oportet q in instrumēto sit aliqua na-
turalis aptitudo ad illā actiōem: ad quā appli-
cat a virtute motoris: vt pz in securi respectu
act⁹ scidēdi: ⁊ in malleo respectu act⁹ cōterēdi.
Aliud ē: qz nō vī pbabile virtutē spūalem esse i-
mediate in re corpali sicut in subiecto: ita vt sit
ibi manēs ⁊ nō in fieri: sicut ponit opinio pre-
dicta. Tertium ē qz videmus naturale lumē
nationis: p quod solum intellectus nullo modo
pōt attingere ad visionem dei: cooperari cum lu-
mine glorie ad illam visionem. Veritatem qz
in actiōe

in actiōe suū
nita virtutē
nō pōt cooperari
eū ite qz
poreus: spiritus
diuini hēc
ne ad quā disp
necant: qualē
has spirit⁹: m
capitales illos
rigentis illi igni
illo. n. igne est
recipiatur itellect
dus in illo inue
lis: quā ad se
ipm spūs qz
illaz rex cōfō
qz talē ipedi
p virtutē uolū
talis aptitud
fieri: i loco dū
tineat cōtra su
te in hōe in dū
est ipi repro
tus: qzuis etiā
nō possit in spi
repugnantiē illi
tūm sūm deb
causatione coo
tuz est instrum
pōdite dispositi
ture: generat
mentali. Vñ
li vidēdo qz
peccati aut in
nali mō pducit
deo volēte por
tos. Tertio
circa qualitatē
qz post genera-
rum i illo igne
fieri nec corpo
multa dicit: nō
stare. Vñ. n. n. n.
pori i eternis
assidue influē
ille infernalis illi
figat: nō ad est
creatura nō p
posita influēti
tuz. Vñ. ad l

in actōe sup̄naturali q̄ a deo nō est mediate fi-
nita virtute: s; tantūmodo immediate: vt creare:
nō pōt coopari virtus sup̄naturalis. Itarco di-
cit Ric. q; ignis infernalis nō obstat q; sit cor-
poreus: spiritus separatos affligit inquantū ē
diuine iusticie instrumētū cos affligit afflictio-
ne ad quā disponit naturalis virtus illi? ignis
nec tamē quālibet afflictionē pōt causare in il-
lis spirib⁹: nisi in virtute increate iusticie prin-
cipaliter illos spiritus punientis mouētis et di-
rigentis illū ignē ad illos spiritū cruciant. In
istō. n. igne est naturalis aptitudo vt eius spēs
recipiat intellectus spūs sepan: s; q; p talē mo-
dū in illo intellectu imprimat et vehemētia ta-
lis: q; ita ad se reuocat seu cōuertit intentionem
ipsi as spūs q; p hoc ita notabiliter ipediatur in
illaz rez cōsideratione cōtra suaz voluntatem:
et q; tale impedimētū sit sibi pro graui onere: h; ē
p virtutē iusticie indite. In illo etiā igne ē natu-
ralis aptitudo vt in ipso sit spiritus separatos
sicut i loco diffinitio. Sed q; spū: itū sepan de-
tineat cōtra suaz voluntatē h; ei cōuenit in vir-
tute iusticie indite. Illa autē inuolūtaria detentio
est ipsi reprobō spiritui ineplicabilis crucia-
tū: q; ita etiā ille ignis sua virtute naturali tū
nō possit in spiritu sepano causare dispositiōem
repugnantē illi dispositiōi: que cōuenit eē spi-
ritus fm debitū statum sue nature: tū in eius
causatione coopatur virtute indite iusticie iquā-
tū est instrumētū ei⁹. Et apprehensio autem
p̄dicte dispositiōis q; cōtraria est bono statui na-
ture: generat in ipso reprobō spū cruciat⁹ expi-
mentalis. Vnde Greg. 4. dial. v. q; aia nō so-
lū vidēdo s; etiā expiēdo icendū patit. Iper
peccati aut in spiritu est dispositiō vt igni iser-
nali nō p̄dicto i patiēdo subdat. Et sic patet q;
deo volētē potēru i quis affligere spirit⁹ sepan-
tos. Tercio cōtingit dubitare de igne iserni
circa qualitatē seu perpetuitatē. Vnde. s. erit
q; post generalē resurrectionē corpora dānato-
rum i illo igne p̄petuo patient: et nec ignis de-
ficiet nec corpora illa cōsumēt. Et licet possint
multa dici: tū principalis rō ē ordo diuine in-
sticie. Vt. n. inq; Ric. ille ordo erigit illa cor-
pora i cernis supplicijs fore p̄māsurā: et ideo
affligētē influentiā dei generali: ad h; vt ignis
ille isernalis illa corpora foriter calefaciat et af-
fligat: nō adest tamē ad h; vt cōsumat. Sic autē
creatura nō pōt manere in esse suo: nisi i sup-
posita influentiā dei generali: fm. d. Aug. 4.
sup. Gen. ad luxā. Et cōmūtator sup̄ pūna

ppositione de causis sic dico: q; actionē suam
habere nō pōt: nisi illa influentiā generali affi-
stente: sicut patet in passione iesu xpi: qū sine
runt tenebre sup̄ vniuersam nō sup terrā iudeo-
rum tantū: vt aliq; senserunt: et malē. Ecclipsi
aut solis p vniuersum orbem nō potuisset esse
per solam interpretationē lune. vnde cū inter-
positione lune fuit alia causa: q; s. influentiā ge-
neralis cause prime tunc non affuit soli ad vtra-
diandum. Et sicut hec influentiā adesse potest
ad hoc vt res sit et nō operetur: ita aliquādo ad
est ad hoc vt creatura habeat vnam sui actōis
et nō aliam. Et hec est principalis ratio quare
ignis infernalis calefaciat damnatorum corpo-
ra et affligat: nec tamē cōsumat. hec Ric. Au-
gu. Vo. 21. li. de ci. dei. omnes huiusmodi opa-
tiones ignis infernalis attribuit volūtati et po-
tente dei: a quo sunt de nihilo in esse cūcta p-
ducta: diue: s; q; nature sue proprietatibus et
legib⁹ regulata. Vnde. c. 2. ciuidē h. ait. Qū
dam vī cōmūcant incredulū posse humana cor-
pora aīa atq; viuētia: nō solū nūq; morte dis-
solui: s; in cernoz quoq; igniū durare tormen-
tis. Molūt. n. hoc ad oīpotētis nos refert po-
tentiā: s; aliquo exemplo p̄uaderi sibi flagitāt
Quibus si respōdebimus eē aīalia p̄fecto cor-
ruptibilia q; mortalia: q; tū i medijs ignib⁹ vi-
uant: nōnullū etiā genus vermiū in calidarū
aquaz katurigine reperiri: quaz seruoze ne-
mo ipone cōtracet. Illos autē nō solū sine vl-
la sui lesione ibi eē: s; extra esse nō posse. Aut
nolūt credere si oīdere: nō valēm⁹: aut si valere
rimus sine oculis demonstrare res ipsas: sine
p̄ testes idoneos edocere: nō satis eē ad h; cre-
plū rei: de qua q̄stio est: eadē infidelitate cōtē-
dent. Quia h; aīalia nec semp viuūt et i illis ser-
uozibus sine dolorib⁹ viuūt: sue q̄ppe nature
cōuenientib⁹ vegetant illis nō cruciant cōtē-
tis: quasi nō incredibil. s; sit vegetari q; crucia-
ri talib⁹ reb⁹. Mirabile est. n. dolere in igni-
bus et tū viuere: s; mirabilib⁹ i ignib⁹ nō dolo-
re. Si autē h; credūt: cur nō et illud. Et. 4. c. di-
cti li. idē ait. Quid adhuc a nobis rez poscunt
exēpla: q; doctam⁹ nō esse incredibile: vt ho-
minū corpa sempiterno supplicio punitor et in
igne aīam nō amittāt: et sine detrimento ardēt:
et sine interitu deleant. Abēbit enī tūc ista
corpis substantia qualitatē ab illo inditā: q; tā in-
ras et varias tot reb⁹ indidit quas videmus vt
eas: q; multe sunt nō miremur. Nā sicut scri-
pserunt q; naturas aīalū curiosius indagariūt.

Salamādra in ignib⁹ viuit. Et qdē notissimū
fictic mores q̄ tāta tps diuturnitate ac vetulū
te vsqz nunc ac deinceps flāmis estuant: atqz
integri p̄seuerāt: satis idonei testes sunt nō oē
qd ardet absumi: et oīo indicāt nō oē qd dolere
pōt posse etiā mori. Quis emz nisi de⁹ creator
oīum dedit carni panonis mortui ne putresce
ret. Qd cū auditū incredibile videret: euenit vt
apud carthaginē cocta nobis apponeretur hec
auis: de cui⁹ pectore pulpar. quātuz visum est
deceptū suari iussim⁹. Qd post dicit⁹ tātū spa
tiū quātū alia caro q̄cūqz cocta putresceret p̄ la
tū atqz oblatū nihil nostrū offendit olfactū. Itē
qz repositū post dies amplū q̄ triginta: idē qd
erat inuentū ē: idēqz post annū: nisi q̄ aliquātū
luz corpulentie ficiōis et p̄tioris fuit. Quis
palce dedit vel tā frigidā vi vt obrutas mures
fuer: vel tā feruidā vt poma imatura matur et.
De ipso igne mira qs explicet: quo queqz adu
sta nigrescūt cū ipse sit lucidus: et pene oīa que
ambit et lābit colore pulcherrimo decolorat: at
qz ex pruna fulgida carbonem terrinū reddit.
Atqz id quasi regulariter diffinitū est. Nam
ecōtrario lapides igne cādēte decocti et ipsi sūt
cādidi: et q̄uis magis ille rubeat illi albescant:
cōgruit tū luci qd albu ē: sicut nigrū tenebris.
Cū itaqz ignis i lignis ardeat vt lapides coct
prios hz nō i prijs reb⁹ effect⁹: etiā enim lapi
des et ligna diuersa sint: pria tū nō sunt sicut al
bu et nigrū: quoz vnū i lapidib⁹: atqz facit in
lignis clarus illos clarificās h̄ obsuscās: cū in
illis deficeret nisi in istis vineret. Quid i car
bonib⁹. Mōne mirāda est et tāta infirmitas vt
ictu leuiss. mo frangant: pressu facillimo cōterā
tur: et tāta firmitas vt nullo humore corūpanē
nulla ctate vincant: vsqz adeo vt eos substerne
re soleāt q̄ limites figūt: ad cōuincēdū litigato
rez: q̄sqz post tpa quāta libet extiterit: firūqz la
pidē lūmic nō esse cōtēderit. Quis eos i terra
humida infossos vbi ligna putrescerent tādiu
durare incorruptibiliter posse: nisi rex ille cor
raptor ignis efficit. Intucamur etiā miraculū
calcis: excepto eo de quo iam satis diximus: qz
igne cādēcat quo alia tētra reddunt: etiā ocul
tissime ab igne ignē cōcipit: eūqz iaz gleba tā
gētib⁹ frigida tā latēter suata vt nulli nō sen
su: p̄fusus appareant: s̄ cōptus expimēto. etiā
dū nō appet sciat esse sopi⁹ pp qd eā viūā calcē
loquimur velut ipse ignis latens aīa sit inuisibilis
corporis. Itā vō q̄ mixtū ē q̄ cū extinguit tūc
accēdit. Et. n. oculo igne careat aqua infusū

dist: aquaue pfundit: et cū ante sit frigida: inde
seruescit vñ seruentia cūcta friges. unt: velut ex
pirante: ergo illa gleba discedēs ignis q̄ late
bat apparet: ac deinde tanq̄ moriua sic frigi
da est vt adiecta rinda nō sit arsurā: et quā cakez
vocabam⁹ viūā: vocem⁹ extingit. Quid est q̄
huic miraculo addi posse videat: et tamē addit
Mā si nō adhibeas aquā: s̄ olcū qd magis fo
mes est ignis nulla ei⁹ p̄fusione vel infusione
seruescit. Nec miraculū si de aliquo indico la
pidē legerem⁹ siue audirem⁹ et in m̄m expimē
tuz venire nō posset: p̄fecto aut mōdaciū p̄ua
remus: aut certe granditer miramur. Quā
ru⁹ vō rēru āte nostros oculos quoticiana do
cumēta v̄fant: nō genere minus mirabili: sed
ipsa assiduitate vilescunt: ita vt ex ipsa india que
remota est ps orbis a nobis desierimus non
nulla mirari: q̄ ad nos potuerit mirāda p̄duct
Adamātē lapidē multū apud nos h̄re: et maxie
aurifices isignitōres gēmax: q̄ lapis nec ferro
nec igne nec alia vi vlla pibet p̄ter hircino s̄a
guine vinci. Itz q̄ cū h̄nt atqz nouerūt nūquid
ita mirant: sicut h̄i quib⁹ primū ostendit potē
tia eius. Quib⁹ aut nō ostendit fortasse nec cre
dūt: aut si credūt incepta mirant: et si cōtingit
expiri: adhuc quidē mirant insolita. Sed assi
duitas expiendi paulatim subtrahit admiratōis
incitāmētū. Magnētē lapidē nouimus mira
bilem ferri esse raptorē: quod cū primū vidi ve
hementer inhorui. Quippe cernebā a lapide
ferreū annulū rapit atqz suspensum. Deinde
tāqz ferro qd rapuerat vi dedisset suā: cōmqs
fecisset: idēqz ānullis admotus est alteri eūdē
qz suspendit: atqz vt ille prior lapidi sic alter an
nullus priori ānullo coherebat: accessitqz eodē
modo tertius: accessit et quartus: itaqz sibi p̄ mu
tua circulis nexis nō implicatoz intrsec⁹: s̄ extri
sec⁹ adherētū q̄si cathena pep̄o erat ānūlicū.
Quis istā vim lapidis nō stuperet que illi non
solū inerat: vex etiā per tot suspēsa trāsibat et
inuisibilibus eavinculis subligabat. Itz mul
to est mirabilius qd a fratre et cōepo meo Ser
uero Adileuitano de isto lapide cōperi. Scip
sum itaqz vidisse narrauit quēadmodū Ba
thannarius quondā comes africe cū apud euz
cōuiuaretur ep̄s eundē pulcrit lapidē et tēue
rit sub argento: ferrūqz sup argētū posuerit: de
inde sicut subter mouebat manū qua lapidē te
nebat ita ferrū desup mouebat: atqz argēto me
dio nihilqz patiente cōcitissimū cursu et reur
su infra lapis ab hoīe supra ferrū rapiebat a la
pide

pide. Dicit qd
dicit: cui tād
de isto magn
ponit adamū
vt ei p̄pinq
bos lapides: s
m̄s admirat
Et. c. s. idē ai
cū fuerit adm
vō ipsi aque
m̄as quēd
bibat: tā feru
Epiro alii for
tinguit accē
extincte Albe
vocari q̄ accē
Agnū cuius
in aqua ma
cū in imo ali
cū rursus en
motis ponde
ba ob sui. plu
da: s̄ tū vulg
q̄ omnipotē
nia et mouent
ignib⁹ faciet
o deniqz glab
ri lugebit: cla
tur. Si poss
m̄s inferni
nem: imo fec
omnes lum
clamosos v
Itē h̄u q̄
bit nobis ad
liberabit a cr
colabit in to
vbi h̄uoli:
tia. Q̄ vita nō
gustia: o vita
Credite credi
cer vobis iust
animoz p̄
igne illo q̄ ac
na cādēte. Et
habitare devo
bit de vobis
Qualiter p
peni
vib
S
Ecū

pide. Dixi qđ et ipse cōperi: dixi qđ ab illo au/
diui: cui tāqđ ipse viderim credidi. Quid etiā
de isto magnete legeris dicā. Quādo iuxta cū
ponit adamus nō rapit ferrū: et si qđ rapuerit
ut ei ppinquauerit mor remittit. India mutu
bos lapides: s; si eos iā cognitos nos desistit
minus admirari: quātomagis illi a qbus veniūt
Et. c. 5. idē ait. Agri gēnū sicile salē phibet
cū fuerit admotus igni velut in aqua fluere: cū
vo ipsi aque velut in igne crepitare. Apđ gra
mitas quendā fontē tā frigidū diebus ut non
bibat: tā seruidū noctibus ut nō tangatur. In
Epiro aliū fontē in quo facies ut in ceteris et/
tinguit accēse: s; nō ut in ceteris accenduntur
extincte Albeston archadie lapidē ppterca sic
vocari qđ accensus semel iam nō possit extingui
Lignū cuiusdā ficus egiptie nō ut ligna cetera
in aquis natere: s; mergi: et qđ est mirabilius:
cū in imo aliquādiū fuerit: inde ad aque supfi/
ciē rursus emerget: qđ madefactū debuit hu/
moris pondere s; grauari. hec Aug. Que ver
ba ob sui pluritatē nō sunt textualiter recitan/
da: s; tñ vulgariter. Et qbus manducimur
qđ omnipotētia de cuius vute facta sunt om/
nia et mouentur: damnatos in inferno eternis
ignib; faciet cruciari. Qđ vrens. o qđ ardēs
o deniq; qđ laboriosa est illa flāma in qua mise
ri lugebūt: clamabūt: suspirabūt: et nō erandē
tur. Qđ si possibile esset ut aures ad os ponere/
mus inferni: audiremus pfecto diuītē Epulo
nem: imo secū omnes auaros omnes supbos
omnes luxuriosos: omnes deniq; peccatores
clamorosis vocibus lamentātes atq; dicētes.
Heu heu qđ ardens est ista flāma. Quis da/
bit nobis ad refrigeriū guttulā aq. Quis nos
liberabit a cruciatibus gebeime. Quis nos
cōsolabit in tor meroribus. Erbi sunt amici:
vbi beniuoli: vbi diuīte: vbi virtus: vbi potē
tia. Qđ vita nostra plena omni dolore oīq; an/
gustia: o vita destituta oī auxilio oīq; solatio.
Credite credite o iocundigibiles pātores. Nō p
cet vobis iusticia dei nisi peccata deposueritis
animo vos piciet i ignē eternū. Qđ erit eē i
igne illo qđ ad modicū sustineri nō pōt coctū/
ra cādele. Et ut esaias. 33. dicit. Quis poterit
habitare de vobis cū igne deuorāte: qđ habita/
bit de vobis cū ardoribus sempiternis.

S Qualiter pena dānatorū supat omnē aliam
penā seu purgatoriā seu pscē qđ i hac
vitā haberi pōt. **Capitulu. 2.**
Ecce rō qđ offendit grauitatē pene dā

natorū dī supatio. Supat enī oēm aliā penā.
Qđ ut meli; intelligat triplex pena ē distingue/
da. Prima ē pena mūdi. Secūda pena pur
gatorij. Tertia ē pena inferni. Prima pena
est mūdi qđ i hac vitā sentit. Et s; multiplex sit:
ut experientia docet: tñ terribilis fuit illa quā p
xpo sancti sustinuerunt: de qbus dī. Heb. 11.
Audib; et vbera experti sunt: insup et vincu
la et carceres. Lapidati sunt: secti sunt: cēptati
sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circue/
runt in melotis et in pellib; caprinis: egentes:
angustiati afflicti. Quisnā explicet quot tormē
torū genera exquisierūt tyrāni: qđ cruciari mā
dabāt martyres sanctos. Quis enarrare suffi/
ciat: quot disciplinis ieiunijs et oratiōibus car
nem suā amici dei crucifixerūt cū viuis. Et tñ
oīa ista minima sunt et quasi nihil in cōpatione
pene dānatorū. Ideo Greg. in. 3. moral. lib.
ait. Ecce aut dū beati Job vulnera cruciatuq;
cōsidere: repēte mēis oculos ad Iohēm dū du
co: et nō sine grauiissima admiratione ppendo:
qđ ille pphic spū intra matris vterū repletus at
q; ut ita dixerim anteq; nasceret renatus: ille
amicus sponfi: ille quo inter natos mulier ma
ior nemo surrexit. Ille sicut ppha et plūs p
pha: ab iniquis in carcere mīti: et p puelle sal
tu capite truncat: et vir tante sobrietatis p risu
turpiū morit. Mūqđ credimus aliqd fuisse i ei/
vita qđ illa sic despecta mors tegetet. S; qđ il
le vel in cibo peccauit: qđ locustas solum et mel
siluestre comedit. Quid deo vel de qualitate sui
regiminis deliquit: qđ cameloz pillis corpus opuit
qđ de cōuersatione sua offendere potuit qui de
heremo nō recessit: qđ illū loquacitatis reatus
polluit: qui disiunctus longe ab hominib; fuit
quādo illū vel silentij culpa attingit qui ad se
venientes taz vehemēter increpauit dicens.
Seruina viperarū quis docebit vos fugere
ab ira ventura. Quid est ergo qđ Job dei testi
monio pscit: et tñ plagis vsq; ad sterquiliniūz
sternitur. Quid est qđ Job. dei voce laudat: et
tñ p temulentis vbris in saltationis premiū mo
ritur. Quid ē qđ oīs de; sic vehemēter i hoc
seculo despiciat: quos sic sublimiter atē secula ele
git: nisi hoc qđ pictari fideliz pater: qm iccirco
sic eos premit in isumis: quos videt quomodo
remuneret in summis. Hinc ergo vnusq; qđ
colligat qđ illi passuri sint quos reprobat: si hic
sic cruciat quos amat. Aut quomodo ferient
qui in iudicio arguendi sunt: si sic eoz vita p/
nit qui ipso iudice teste laudant: hec ille. Et ad

id est est in d. Micro. ad Palmachū. et Dea
nū. d. Job s. i. tēptatō: ad gloriā suā deue/
tus sic i suo dolore clamabat. Quid pdest i te
mento meo lux. Et qd nubi. uncta sunt genua
Et qd vbi a furi. Et nō in ventre mīis mor/
tus sum et mor vi de vicio exiui nō ptius
obij. Si hoc dei amīc dicebat i lumine: qd ab/
inimicis ei dicebat in tenebris. Si ille plet ge/
nua sibi fuisse cōiuncta cui pēdes i dei timore
semp cūcurrerūt: qd dicitur ē cui nūq i vīa/
te steterūt. Si ille igemiscit quēz seculis vrebat
qd dicitur ē quē gehēna cōsumet. Displicet et
illi q nat ex vicio vixit: q bñ vixit: qz illū ver/
mis moriturus edebat: qd faciit quos ignis
etern⁹ et vmis nūq moriturus expectat. Se/
cunda ē pena purgatorij de qua suo loco dice/
mus. Tertia est pena inferni: cui omnis alia
pena tā mūdi qz purgatorij nō ē cōparabilis.

Quod grauis erit dānatoz pena ppter ca/
rentiā vīfionis diuine: et de differentia pene
sensus et pene damni. **Capitulum .3.**

Utertia rō qua ondit grauitas pene dā/
natoz dicit pūatio. Pūuabunt siq/
dem dānati i eternū vīfōe dei. Et vt
d. Rīe. vīa. di. 4. li. Inter penas dāni caren/
tia vīfōis dei ē maxia: et tristitia cāta ex illa ca/
rentia apprebēsa: vt pūenīcs ex actuali malicia
pprie volūtas ē maxia iter penas sensus: qz
qz quis dānati nō appetāt videre deum ppter
amorem sue bonitatis: tamen vehementiss. me
illud appetūt ppter desiderū pprie delectatio/
nis: eo q credere firmiter cōpellunt ex illa vi/
fī me maximā delectationē i vidēte cāri. Carē/
tia. n. vīfōis illi apprebēsa vt ex actuali mali/
cia pprie volūtas pūenīcs: maior ē pena qz
pena sensus. In pūuīs tū mīor ē pena dāni
qz ipsam appbēdunt nō ēē i eis cāta ex actuali
malicia sue pprie volūtas. Pūocurēt enā er/
go pētores dū tps et facultas dat ad verā redi/
re pñiam: qm vt tacū ē i pcedēb⁹ irrepabilis
erit i ferni iactura: i quo nō semel sufficit iroisse
Semel qppe dānat malos de⁹: semel sniaz ir/
reuoabile pferit. Qz amara erit illa dies im/
mo illa hora qm peccatrix aīa terrenū h corp⁹
relinqns pñabit et iuita: et nolēs corā maesta
te sumi dei: suscipietqz pūitionē et penā deli/
ctoꝝ suoz. Ideo dico q nō ē expectāda: s; po/
uus tūhēda dies illa. Ergo cōuertimini pecca/
tores et agite penitentiā: v. deus misereat ve/
strū: q est benedictus in secula seculorum. Amē
Dūica in quinquagesima de potentia dei p.

pter quā humiliari debēt pētoꝝum corda vt ad
penitentiā redeant. **Sermo. .15.**

Omnis plebs vt vidit de
deo. Habent h vba. Luc. 18. et
in euāgelio pñtis dñice. Et mi/
raculo ceci illuminati p xpm. de
quo Luc. meminit i euāgelio hodieci nō pmo/
q fūere vniuersi q rē tā grandē viderūt magni/
ficare omnipotēte deū: cui solus vīute cecus
ille potuit illuminari. Clamat inq euāgelista
Iesu filij David miserere mei. Et ad vocem
xpi. d. sibi. Respice fides tua te saluū fecit: su/
bito vidēdi beneficiū obtinuit et accepit. Neqz
alia vis qz creata diuinalis talē potuisset effectū
pducere. Ideo admirātes illi q h inspexerunt
deū extolledo laudabāt. Nos vō q nō sō lū h
vñū: s; tot dei miracula et videm⁹ et audim⁹ ma/
gis ac magis laudib⁹ ei⁹ dōcm⁹ in silere. Qd
vñqz plene exoluim⁹ cū ob ei⁹ reuerentiā timorē
piter et amorē pēti relinqm⁹ vīutib⁹ inherēdo
Et qm ad id faciēdū sana efficac ē consideratio
altissime potētie dei: uicēco i pñti fīnōe de illa
crim⁹ tractaturi: quaten⁹ illā cōmemorātes ad
pñiam reuertamur: et corde cōpūcti cūz plebe
pariter collaudem⁹ immortale deū: De cui⁹ po/
tētia tria mysteria pñcipalia ponim⁹ cōreplada
Primum dicitur vniuersi saluas.

Secundū qualitas.

Tertium claritas.

Ad deus possit nō sōlū omne possibile: s;
enā omne ipossibile agēti creato: diuino illi nō
dicat imperfectionē. **Capitulum. .1.**

Primū mysteriū cōrepladū de potētia
dei dī vniuersalitas. In quo disputā/
dū ē. Vt d. s. sit ops. Et p pte v. et
affirmat. ua ē cōf. sio fidei. Mā i vtroqz symbo/
lo patz. i. et aploz dei oipotēte decātam⁹. Et
hoc colligit ex vtriusqz testamēti pagina. Vñ/
de Gen. 17. dixit de⁹ ad Abzabaz. Ego sum
de⁹ oipotēs ābula corā me. Et Gen. 35. dixit
deus ad Jacob. Ego sum de⁹ oipotēs cresce
et multiplicare. Et Gen. 44. qm Jacob remi/
sit filios i egyptū: ait de⁹ me⁹ oipotēs faciat cū
vobis placabile. Et Ero. 15. D. ps nomē ei⁹
Et Tobie. 13. Mō ē ali⁹ deus ops pter cum.
Et Iudith. 16. De⁹ ops tradidit Holoferne
in manus femine et confudit eum. Et Job. 3.
Ad omnipotentē loquar et disputare cum deo
cupio. Et 23. Deus molliuit cor meū et oipotē/
tis conturbauit me. Et Ihesus 13.

Adardochus

Adardochus
nipotēs i duo
poss. i. resillere
mo. Ihus ē
rex et merend
alpha et omeg
de⁹ ē q erat
4. Clamabāt q
dñs de⁹ oipotē
rabilia sunt op
diu alioz ang
vō et iusta sun
stari pōt triplic
possibile. Secū
Tertio q i deo
stat q de nō h
possibile. Mā
to: vt posse pa
posse mori: po
ergo nō ē oipotē
4. pmi. q h m
tētiā qm ad m
te rei vt possen
garē aliquē qd
moriēdi: aut ill
velle potētia ill
notādi ē: q qd
ter et pfecte: vt
Quedā sunt q
rere et ābulare
et passionē suā
ē ipotētie simp
care: posse mori
gēdū q cū potē
la pōt de⁹ p se
intelligere et opa
tic: pōt qd nō i
ctionis i se nō p
pfectōis qā co
aut ipotētie nū
test: qz nūbī ē a
duate. Hoc aut
a deo: qz de nō
Ideo Aug. vi
a deo quātoz
ri: qz ista dīcū
est ac⁹: et quad
tia vīuificatiū
desceet mori. A
scere: et cōtra bi
tia afficiū: et h

Mardocheus orans dicit ad deum. Domine rex omnium potentis in diuina cuncta sunt posita: et non est quod possit resistere voluntati tue. Et sapiens Ezechiel propheta. Dominus est altissimus creator omnium potentis rex et metuendus nimis. Et Apocalypsis. Ego sum alpha et omega principium et finis dicit dominus deus qui est qui erat et qui venturus est potentis. Et Apocalypsis. 4. Clamabant quattuor animalia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus potentis. Et Apocalypsis. 15. magna et mirabilia sunt opera tua opus domine deus. Et. 10. Audiu angelus angelum dicentem. Etenim domine deus potentis. Ita et infra sunt iudicia tua. Sed hoc videtur instari potest tripliciter. Primo quod deus non potest omnem possibile. Secundo quod non potest quodlibet impossibile. Tercio quod deo nihil est defectibile. Primo instatur quod deus non sit potentis: ex eo quod non potest omnem possibile. Multi suntabilia agendi: ut posse pati: posse currere: posse peccare: posse mori: posse mentiri: quoniam nullo modo potest videri ergo non est potentis. Ad hoc respondet dominus. Bonum. di. 4. 1. primum. quod finis philosophi suum: quidam sunt qui dicunt potentiam quoniam ad modum dicendi: dicunt istam potentiam a parte rei ut posse mori: posse corrumpi. Multi si iterum garerent aliquem quod magis eligeret: an potentiam habere moriendi: aut illa perari. ruderet primum magis velle potentiam illa carere. Propter hoc intelligendum notandum est: quod quidam sunt qui posse est potentie simpliciter et perfecte: ut posse intelligere diligere et operari. Quedam sunt qui posse est potentie in ipso: ut currere et ambulare. Item. n. actus dicunt simul actionem et passionem siue defectum in agere. Quedam qui posse est potentie simpliciter: ut peritios: ut posse peccare: posse mori: et huiusmodi. Secundum hoc intelligendum quod cum potentia dei sit potentia perfectissima: illa potest deus per se et in se qui sunt potentie simpliciter: ut intelligere et operari. Illa vero qui sunt ipso: ut peccare: potest deus non in se: sed per se potest. Et hoc quod est ibi perfectionis in se non potest per illud quod est ibi potentie et in perfectione quod in eo non cadit. Illa autem qui sunt simpliciter: ut potentie nec potest nec per se. Propter se non potest: quod nihil est a deo quod non sit a deo per se et immedie. Hoc autem quod est defectus non potest esse deo nec a deo: quod deus non deficit in essendo nec in agendo. Ideo Augustinus. ut recitat magister in textu. remouet a deo quattuor. scilicet mori: falli: miserum esse: et mentiri: quod ista dicunt defectum ipsi bonis. Multi quadruplex est actus: et quadruplex est potentia. Prima est potentia viuificatiua: et huius actus est viuere: et hoc est defectus mori. Secunda est cognitiua: cuius actus est noscere: et contra hoc est defectus falli. Tertia est potentia affectiua: et huius actus est velle siue amare et de-

lectari: et contra hoc est miserum esse. Quarta est potentia operatiua: et huius actus est agere: et hoc est vinci et superari. Et his autem quattuor genera actuum remouentur a deo. scilicet corporales siue instrumentales: ut currere et ambulare: actus culpabiles: ut peccare et mentiri: actus passivi: ut vinci et superari: actus defectiui: ut mori et falli. Et tales actus habent potentiam coniunctam defectui. Et sic per solutio obiectionis habetur. Secundo instatur et obijciatur: quod deus non sit potentis: quod non potest omnem impossibile. Multi impossibile dicit tripliciter: vel secundum naturam: ut de cetero fieri videtur: vel secundum tempus: ut te non fuisse et quo fuisti: vel secundum disciplinam: ut idem esse nigrum et album: quod omnis scientia superponit illud principium quod duo opposita non esse simul. Ita. Sed deus non potest impossibile secundum naturam: quod ut dicit Augustinus. in libro de vera innocentia. Deus ita est potentis ut nunquam rationi sue instituta euellat. Et idem Augustinus. super Genesim. ad litteram. Ita non potest deus facere contra naturam quam bona instituit: quod non potest facere contra voluntatem. Non potest etiam deus facere impossibile secundum tempus: quod ut mouit Hieronymus. ad Eustochium. Licet cetera possit deus non potest de corrupta facere virginem. Quod dicimus non est intelligendum: quoniam deus possit reparare claustra: sed quia que corrupta est impossibile est non fuisse corrupta. Item non potest deus impossibile secundum disciplinam scilicet ut duo opposita sint simul in eodem subiecto: ut patet omnibus sapientibus: ergo sequitur quod deus non sit omnipotens. Respondet dominus. Bonum. quod nos iudicamus aliquid impossibile quadrupliciter. Uno modo per limitationem naturalis potentie: ut virginem parere. Alio modo per limitationem nature intellectiue: ut duo corpora esse simul eodem loco: vel idem corpus esse in diuersis: vel maius corpus esse in minori loco: que nullo modo possumus capere: cuius nostra imaginatio semper dicat oppositum. Unde etiam quando deus sic facit in sacramento altaris necesse est ut ratio supra se eleuetur et credat. 3. modo iudicamus aliquid impossibile per proportionem omnis creature finem omnem copationem. scilicet principij medij et ultimi: ut preteritum non fuisse preteritum. Minus enim potentia que intelligitur aliquid facere respicit ens vel in ratione principij vel termini vel utroque modo. Unde deus potest facere de ente non ens: et de nihilo aliquid: et de vno aliud. Sed non potest de vno ente facere non ens: quia hoc nullius est potentie. Quarto modo iudicamus aliquid impossibile finem illu-

formationem veritatis eterne et ordinē diuine sapientie. Nam q̄ duo opposita insunt eidem: et s̄m idem hoc ipsa veritas eterna eo ipso q̄ veritas est indicat et illustrat vt iudicetur impossibile: sicut duo et tria non esse quinq̄. Quando ergo dī q̄ deus non potest quodlibet impossibile: q̄ non potest impossibile per limitatōem naturā et potētiē. Respondem⁹ q̄ h̄ ē falsus sic expiētia docet in op̄ib⁹ miraculosis. Et ad illud qd̄ obijciatur ex dictis Aug. dicendū q̄ est duplex ordo nature sp̄ialis et generalis. Ordo nē sp̄ialis trāsmutari potest et s̄m q̄ potest alterā differentiares relabi. S̄ generalis non sic. Specialis ordo attendit s̄m potētiā nature specialem. Generalis ordo s̄z potētiā obediētiē q̄ ē generalis. Cōtra hunc ordinē nō faciat deus: sed cōtra aliū. Quia vt Aug. 16. li. de ci. deit. illud est vnicuiq̄ rei naturale: qd̄ si ipsa facere disposuerit omnipotētis voluntas. Et de hoc diffusius dicit in s̄mone de miraculis in questione. Vtrū potētia dei in miracula faciēdo sit cōtraria nature. Ideo sufficit nūc cōcludere qd̄ potest omne impossibile s̄m limitationē nature: q̄ potētia dei nō est limitata: s̄ infinita: et ideo supra naturā. Secūdo potest deus qd̄libet impossibile per limitationē nostre intelligentie: q̄ potētia eius separat nostrā intelligentiā. Ideo Basilius dicit et Hilari⁹. Plurā potest deus facere q̄ intellectus possit intelligere. Quod paulus etiā ad Eph. 3. cōfirmat d. Potēs est omnia facere supabundanter q̄ petimus aut intelligim⁹. Impossibile vō 3o modo nō potest deus: q̄ illud facere est nihil facere. Et ideo cu p̄ter nihil sit: de⁹ nō potest facere p̄teritum nē fuisse p̄teritū. Impossibile etiā quarto modo nē potest deus: q̄ illud esset posse inordinata cōtra ordinē sapientie sue. Et quoniam deus sic est omnipotēs vt nihil possit nisi q̄ suā potētiā decet: et nō deordinat sapientiaz. Ideo h̄ impossibilia nō potest. Terno instat q̄ de⁹ nō sit omnipotēs: q̄ in eo nihil ē defectibile. Si potētia esset in deo tunc esset ali quod imperfectū: q̄ s̄m Ar. 9. meth. Qualibet potētia melior est ei⁹ actus: nā forma melior est materia: et actio q̄ potētia actius est. Est. n. finis eius. S̄z nihil est melius eo qd̄ est deo: ergo nullū potētia sibi erit attribuēda. Ad h̄ rōdet Tho. p̄c. 1. q. 25. q̄ duplex est potētia actiua. I. et passiua. Prima est principiū agendi aliud. Secūda est principiū patiēdi ab alio: vt p̄z 5. meth. Potētia passiua nō est in deo: s̄z actiua tantū: eo q̄ sibi maxime cōpetit esse principium actiui: et nullo modo pati. Ideo ad auctoritātē Ar. dicendū est: q̄ quādo act⁹ ali⁹ ē a potētia q̄ oriet q̄ act⁹ sit nobilior potētia. Sed actio dei nō est aliud a potētia ei⁹: s̄z ē vtrūq̄ essentia diuina: q̄ s̄m Aug. li. de fide ad pet̄ū qd̄ est in deo est ipse deus. Cōuenit igitur omnipotētē a ipsi deo s̄m fidei sancte et scripturaz sacrarū dogmata. Et ideo instat p̄tactē cuius iam sint solute ei p̄iudicare non possunt.

Qualiter omnipotētia dei est incommunicabilis: et tamen ab illa dependet omnis alia potētia: et ipsa nūq̄ deficit sed durabit in eternum.

Capitulum secundum.

Secundū mysteriū cōtemplandū de potētiis dei dicit qualitas. In quo notabunt tres eius q̄tates seu cōditiones. Prima dicit incommunicabilitas. Secūda principalitas. Tertia dicit durabilitas. Prima qualitas seu cōditio potētie dei dicit incommutabilitas. Nam h̄ deus multa dederit angelis q̄z hominibus: tamē nūq̄ cōcāuit omnipotētiā suā. I. vt dicit d. Vōna. di. 14. tertij li. Omnipotētia cōcāri nē potest alij creaturę: q̄ omnis creatura eo ipso q̄ ex nihilo est deficiat sua stabilitate: vnde nō existit p̄ seipsam deficiat a summa simplicitate: vnde nō agit p̄ se totā deficiat a summa infinitate. vnde distat potētia in ipsa virtus a substantia et quoniam per se nō subsistit nec in se nisi sustentetur a diuina potētia: quoniam nō potest seipsam sustinere: ideo impossibile est ipsam eē omnipotentē. Rursus quoniam ex seipsa tota non agit: nō potest in totam rei substantiā: et ideo nō potest esse omnipotēs cū nō possit totū p̄cedere. Postremo quia virtus eius distat a substantia: tantū potest elongari q̄ oīo deficiet. vnde nō potest omnia. Sicut ergo soli deo cōuenit summa stabilitas summa simplicitas summa infinitas: sic etiā omnipotētia q̄ necessario requirit tria. S̄z dubiū est de aīa xp̄i an ei cōcāta fuerit oīpotētia: qm̄ videret q̄ sic ex v̄bis ei⁹ Math. vlti. Data ē mibi igit omnis potestas in celo et in terra. Vbi glo. h̄ nō de coeterna p̄is deitate: sed de assumpta dicitur humanitate. Et iterū glo. sup̄ illud Luc. primo. Hic erit magn⁹. V. I. h̄ ante partū virginis magnus nō fuit it̄: sed q̄ potētiā quā dei filius naturaliter habet: homo ex tempore erat accepturus. Veritatem Ric. de media villa in. 3. di. 14. cōcordans cū Bon. ceterisq̄ theologis dicit q̄ aīa xp̄i: nō ē oīpotēs.

omnipotēs: potētiā infini xp̄i cū sit creat potētiā infinita: q̄tū agat s̄m q̄ est tētia: q̄tū eum habet infinita incedit illam potētiā la creatura esse re cū passibilitatem dicere q̄ a na eo modo quod deus: hoc est oīum habet et possumus dicere mus dicere q̄ h̄ intelliguntur gloriā modū loquendū cūda cōditiō principalitas. singularis est sunt omnes a 19. dicit. Phil. nisi tibi dātū ē. Ad est ingre p̄nunt. 25. q. potē creatura nāam in potētiā rī i. dicit s̄m plotentie dicit durabit et nō deficiat q̄ potētiā eius qd̄ nō cōdo omnia regere suere ad nihil cēmus cū tractat. Quod potētiā nonem et cōfessionem omniū vtrūq̄. Et potētiā sit trip. Prima cōseruationis. Et cū in quo de quādo dicitur dūm cōstat cū deus potētiā

omnipotens: qz omnipotentia includit actiuam
potentiam infinitam intensiue. In anima autez
xpi cu sit creatura no est nec esse potest actiua
potentia infinita intensiue: qz cuz vniquodqz
agat fin qz est in actu: et patitur in qtu est i po
tentia: qtu res habet de actiua potentia tan
tum habet de actualitate. Ergo potentia actiua
infinita includit actualitatem infinitam in habere
te illam potentiam. Actualitas autez infinita i nul
la creatura esse pot: qz omnis actualitas creatu
re cu passibilitate permixta est. Possumus ta
men dicere q anime xpi coicata sit omnipote
tia eo modo quo coicatur ei nomen et existetia
deitatis: hoc est per coicationem idiomati: ga
oriam habet ex personali vnione. Sicut enim
possumus dicere q homo est deus: ita possu
mus dicere q homo est omnipotens. Et sic in
telliguntur glose superius allegare: fm. s. illuz
modu loquendi quo idiomata coicantur. Se
cunda coditio seu qualitas potentie dei dicitur
principalitas. Ipsa. n. vna sola principalis et
singularis est potentia q a nullo dependet: qua
sunt omnes alie. Vnde xps in euangelio Jo.
19. dixit Pilato. Mo haberes in me potestate
nisi tibi datum esset desup. Et Paulus Ro. 13.
Mo est inqt potestas nisi a deo. Que vba po
nuntur. 23. q. i. c. Quid culpatur. Ideo nihil
pot creatura nisi quod deus inbet et. finit. Et
tam diu potuerunt homines et potentia domina
ri qdiu si vbi placuerit. Tertia coditio diuine po
tentie dicitur durabilitas. Ipsa quide est q semp
durabit et no deficiet. Vnde Daniel. 7. Mo
testas ei potestas eterna q no auferet: et regnu
eius qd no corrumpet. Et reuera ita est quan
do omnia regna mundi que potentissima olim
fuerunt ad nihilu deuenerunt: de quibus latius di
cemus cu tractabimus de contemptu mundi.

Quod potentia dei cognosci potest p crea
tionem et conseruationem rerum ac per puni
tionem omnium malorum tam angelorum qz ho
minum.

Capitulum. 3.

Etiam mysteriu cōtemplandū de
potentia dei dicitur claritas. Ma lz
sic ista: tamen magnitudo eius in
triplici effectu nobis declaratur.

Primum dicitur creationis. Secundus co
seruationis. Tertius punitionis. Primum effe
ctus in quo declaratur nobis potentia dei ma
gnitudo dicitur creationis. Ma totu hunc mu
dum constat eius virtute esse factu. Ipse enim
deus potentia sua cuncta creauit de nihilo: in

quo admirari cogimur ineffabile potentia ei.
Ma si omnes phi: omnes viri docti: oēs hui
seculi sapientes: omnes deniqz reges et princ
pes terre: quotquot fuerunt vsqz in banc horā
et quot sunt etiam et quot erunt vsqz ad confu
sionem mundi congregarentur insimul: et de
liberarentur siue cōtenderent de nono in esse
producere vnum minimu flosculum capri: aut
minimu vermiculu terre vel pisciculu aque: aut
auicula celi: pfecto laborarent inani. Et qz ē
qui creauit omnia: q fundauit terrā: q mari eas
circumdedit: q cōdidit celos: solē et lunā: et cū
cta sidera q sunt in eis: q angelos et hoies fecit
ad beatitudinē ordinatos. Nempe dei potē
tia. O magne deus ibi nō in merito logi. Ma
uid in ps. d. Potēs es tu et vitas tua in circui
tu tuo. Tu diaris pān maris: motū aut fluctu
um ei tu mitigas. Tui sunt celi: et tua est terra
orbē terre et plenitudinē eius: tu fundasti aq
lonem et mare tu creasti. Secūdu effectus in
quo reuelat potētia dei dicit cōseruatio. Ma vt
inquit Greg. Lūca in nihilum tenderent ni
si manus cōditoris cōseruaret. Que vba po
nuntur in ex. a magistro di. 37. 2. Et sicut
creaturas in esse cōseruat: ita cu vult illaz pro
prietates inuariat. Ipsa e: quide potētia dei diu
sit mare rubru in diuisiones. Ero. 14. c. Ipsa
fuit q tot signa oīdit populo iudaico in dī rto.
vt patet Ero. in capitulis sequentib. Ipsa tē
peratū ignēt nō vret et pueros possit. s. i for
nice babylonis. Daniel. 3. c. Ipsa deniqz su
perba potētia dei quoscūqz miraculosos effectus
supnaturaliter est opata. Tertius effectus in
quo declaratur nobis magnitudo diuine potē
tie dicitur punitio. Puniuu semp equide quā
do voluit deus omnes inimicos suos et nullus
vnus inuentus est qui valuerit se ab illo defen
dere. Mo angeli: nō hoies q pfidebāt et gloria
bant in virtute sua. Et qz angelos malos d ce
lo empyreo et de illa deliciosa habitatione pua
tos omni beatitudine exire fecit. Potentia dei
Quis a terrestri paradiso pmos homines q i
pabāt auid celi: piscib maris: et bestiis terre: ad
hanc vallē lachrymarum ciecit. Potentia dei.
Quis gagātes potentissimos et robustos sub
mersit in aquis diluuij. Potentia dei. Quis
tot reges et tyrānos: tot malos homines crude
les et impios: quot in mundo sepius fuisse vt
Sennacherib. Pharaon. Holofernes. Antio
chus. Nero. Domitianus. Julianus. An
tonius. Senecrus. Eclar. Pompeius: ban

tribal: et reliquos exterminavit de terra. **P**otentia dei. Quis oēs hoīes mundi stare coget ante tribunal iudicātis: rationē de suis opib⁹ reddituros. **P**otentia dei. **O** miseri mortales o vniculi: o presumptuosi peccatores: an p̄fiditis in virib⁹ vris. At ignoratis q̄ magna sit potētia dei nri. Et cur illū cōtemnitis. Cur ei p̄ceptis nō obeditis. Cur eius monitis nō accēscitis. Cur a peccatis q̄ sibi displicent nō abstinētis. **H**umiliamini inq̄t **P**etrus. i. eplā. i. c. sub potēti manu dei vros exaltet: qm̄ q̄ se humiliat exaltabit: et q̄ se exaltat humiliabit. **E**t ego v̄t finis sit hui⁹ f̄monis id agere vnusq̄sq̄ d̄z: v̄t cōsiderata potētia dei reuertat̄ ad p̄nias et cū plebe collaudet illū q̄ paratus est penitenti bus liberaliter indulgere: cōcedens h̄ grām et in futuro gloriā: in qua vi. et r. d. p. infinita secula seculorū Amē.

Seria secūda post dñicā iniquagēsimā de timore dei qui est efficacissima medicina ad cōvertendū peccatores ad penitentiā. **S**er. i6.

omnis plebs

ut vidit dedit laudem deo **L**uc. 18. h̄ v̄ba scribunt. **Q**ue dicta sunt in p̄cedētib⁹ mouere debent oīus hominū corda ad deū omnipotētem

ut illū timeāt et vereant̄. **Q**uoniam aut̄ paucissimi sunt qui ei timorē hūc sanctū habeant. **I**ncurro in hoc f̄mone de ipso erim⁹ tractaturi. **I**psē etenim deū optime laudat q̄ eū v̄t decet timet ac colit. **N**ā vbi timor est ibi et fuga mali si ne peccati: q̄ v̄t dicit **A**ugustin⁹. sup. iō. c. **J**oh̄. Timor est fuga mali spiritalis ne p̄dat hō qd̄ amat. **V**t igit̄ plenā de ipso habeam⁹ noticiāz tria principalia mysteria p̄ponim⁹ declarāda. **P**rimū dicitur ratio.

Secundū distinctio.

Tertium duratio.

Cur deus q̄ summe bon⁹ est ac tot⁹ sua vis et datus timeri debeat et possit a nobis.

Primū mysteriū declarāda. **C**ap. i. i. randū dicit ratio. **I**n quo disputandum ē cur de⁹ timeri debeat. **M**az videt̄ q̄busdā id nullo pacto cōuenire: eo q̄ obiectū timoris est malū. **V**nde **A**r. 1. et **h**eroti. **I**lla inq̄t me minus ex q̄bus nobis mala pueniunt. **S**ed de⁹ est summū bonū: a quo nō egreditur nisi bona fm̄ **D**ionysii in li. de di. no. ergo deus nō pōtēst timēris obiectū: et p̄ cōsequēs nō erit timend⁹. **S**z in cō

trariū est omnis scriptura q̄ v̄t deū timeamus amplissime cōmēdat et clamat. **V**nde **D**eut. 4. dei v̄uentis hec sunt v̄ba ad **M**osē. **E**o grega ad me populū v̄t audiat f̄mones meos et discat me timere omnī tēp̄e. **E**t ibidem. 6. ca. **D**ñm deū tuū timebis et illi soli seruies. **E**t **i**osue. 23. **T**imete deū et f̄uite illi corde p̄fecto. **E**t. i. **R**egū. 12. **T**imete dominū et f̄uite illi soli in v̄itare. **E**t **T**hobias. 4. **M**ulta bona habebimus si timuerimus deū. **E**t **J**udith. 16. **Q**ui timēt te magni erunt apud te p̄ omnia. **E**t **D**avid ps. 2. **S**eruite dño in timore. **E**t ps. 5. **A**dorabo ad tēplū sanctū tuum in timore tuo. **E**t ps. 118. **C**ōfige timore tuo carnes meas. **E**t sapiēs **E**cc. primo. **T**imor dñi gloriā: et gloriatio et leticia et corona exultationis. **E**t ibidē **T**imēti deū bene erit in extremis: et i die defunctionis sue benedict⁹ est. **E**t itēz ibi unum sapiētiē timor domini. **E**t. 2. c. **N**ā ille accēdens ad futurū dei: sta i iusticia et timore. **E**t c. 1. **G**loria diuini honoratorū et pauperū timor dei ē. **E**t. 9. **D**a locū timori altissimi: quia omnis sapiētiā timor dñi. **E**t. 23. **N**ihil meli⁹ q̄ timor dei. **E**t. 25. **B**eatis vir cui datus est habere timorē domini. **E**t **P**rouer. 14. **T**imor domini sōnis vite v̄t declinet quis a ruina mortis. **E**t. 24. **T**ime deū fili m̄ regē. **E**t **M**alachie. primo. **S**i ego dñs vbi timor me⁹. **E**t **M**ec. 5. **Q**uare nō ambulatis i timore dñi. **E**t **M**ic. 6. **N**ō est similis tui domine: magnus tu et magnū nomē tuū in fortitudine: q̄ nō timebit te o rex gentiū. **E**t **M**ic. 6. **N**ō erit omnib⁹ timoribus nomē tuū. **E**t. 2. **C**or. 5. **S**cientes timorē domini hominib⁹ suadeamus. **E**t xps **M**atth. 10. **E**um timeat q̄ habet p̄tēz corpus et animā p̄dere in gebennā. **E**t p̄pter hec omnia **J**o. **A**poc. 14. ait. **V**idi aliterum angelū volantē per mediū celū habentem euāgeliiū eternū v̄t euāgelizaret sedentib⁹ sup̄ terrā et sup̄ omnē gentē tribū et linguā et populū dicens magna voce. **T**imete deū et date illi gloriā et honorē. **E**t his auctoritatib⁹ apparet q̄ de⁹ est timend⁹. **E**t pro solutōe obiectio nis facit notandū est fm̄ **T**ho. 2. 2. q. 16. q̄ timor duplex obiectū habere pōt: quorū vnu est ipsum malū qd̄ homo refugit. **A**liud autē est illud a quo malū puenire pōt. **P**rimo modo deus qui est ipsa bonitas obiectū timoris ē nō pōt. **S**ecūdo autē modo pōt esse obiectū timoris inq̄t ab ipso vel p̄ cōparationē ad ipm̄ nobis pōt aliqd̄ malū imminere. **A**b ipso qd̄em pōt

pōt imminere malum pene: quod nō est simplici-
ter: sed scdm qd. bonum aut simpliciter: cū bo-
num dicatur in ordine ad finem: malum aut i-
ponatur huius ordinis priuationem. Illud aut est
malum simpliciter quod excludit ordinem a fi-
ne ultimo: quod ē malum culpe. malum aut pe-
ne est qdem malum in hūm priuat aliqd par-
ticulariter: est tū bonum simpliciter in hūm de-
pendet ab ordine ultimi finis. Per compara-
tionem aut ad deum pōt nobis malum culpe
puenire si ab eo separemur. Ideo dicere pos-
sumus q triplici rōne deus merito sit timēdus
a nobis et ab oib⁹ hoibus. Primo rōne se-
parationis. Secdo rōne flagellationis. Ter-
tio rōne dānationis. Primo timēdus ē deus
rōne separationis: qz lz ipse sit bonus: grande tū
malum est ipsi auunc cum pp suam culpam ab
illo separetur: maius etenim malum est p cul-
pam separari a deo quas sine illa omnes atro-
cissimas penas sustinere. Vnde Ansel. in li.
de sil. iudicib⁹ ait. Si hic cerneret peccati pu-
dorem: et ibi i fēni b⁹ uorem: et necessario uni-
eoz habere inmergi: prius me in iūm mer-
gerem qz in me peccatum dūmerem: mallem
enim purus et innocens gehēnam intrare: qz for-
de idutus celestia regna tenere. hec ille. Et ni-
mirum ita ē quod omne dānum icomparabi-
le est separationi ab ipso deo. Quod cōsiderās
Dauid post cōmissionem peccati dicebat. *flu-
erūt mibi lachryme mee panes die ac nocte dū
dicitur mibi quoniam ubi ē deus tuus. Cogno-
scebat se ipse a deo separatū et dolebat: cōsi-
derabat dānum et tristabat: audiebat suam cō-
sciam sibi dicētes. Vbi est deus. Vbi sōs ois
boni. Vbi qui te creauit ut sui pūceps in cter-
na glā faceret: et tunc amarissime flebat. Deu-
me qz pdidi illum: pdidi inquam qm p peccati
ab illo discessi: et me sponte sua grā priuauit.*
Ostendū malum: o dolēdū dānum pdidisse
deum. O peccatrix. o vana creatura: cur pecca-
re nō times: qm certissima esse potes p pecca-
tum priuari deo. Times pdere pētia hec et ca-
lūcia bona: cur nō times pdere deum celi. Ti-
mēdus ē itaqz ut dictum ē deus ne p peccati
oia separet ab illo. Secdo timēdus est deus
rōne flagellationis. Ipe eqdē est qz sepe et mul-
tipliciter pp peccata peccatores flagellat. Mul-
te in x^o ps. flagella p cōis. Ad illis aut nullus
ut in superiori sermone tractatur ē se defende-
re valet. Mō vult se defendere Sēnacherib
cum cēnum octuagintaqz milibus armatoz

qm vna nocte angelus dñi omnes illos inter-
emit: et filij ipsius Sēnacherib iudicio dei per-
cussērunt cum gladio: et interfecerunt in templo:
ut dr. 4. Regū. 19. c. Mō valuit se defendere
Antiochus cum omni potentatu suo quem su-
pbis repletum ignem spirātem in iudeos ma-
nus dei horribili plaga percussit et de curru ce-
cidit. Iqz q tibi videbat etiam fluctibus ma-
ris impare: supra humanaz modum superbia
repletus: et motum altitudines in statera ap-
pedere: humilitatus ad terraz i gestatorio por-
tabat: manifestam dei vītem in semetipso cō-
testans: ita ut de corpore impij vermes scanti-
turirent: ac viuentes in doloribus carnes ei
effluerent: odore etiam illius ac fetore creta-
tus grauaret. Et q paulo ante sidera celi tāge-
gere arbitrabat: cum nemo poterat. ppter iol-
lerānam setoris portare. In dolorib⁹ etiam su-
is dicebat. Iustum ē subditū esse deo: et mor-
talem nō paria sentire de deo. Igitur homicida
et blasphemus pessime percussus: et ut ipse alios
tractauerat peregre in mōtibus miserabili obi-
tu vitam defunctus ē: ut habet. 2. Machab.
9. Mō valuit se defendere S deum Herodes
agrippa cum suis delinjs: de quo refert Euse-
bius in. 2. eccle. historie li. et Josephus. 9. lib.
antiquitatum: q cum regnasset tribus annis in
imperio iudeoz: vniu Cēsareā ciuitatez q pri-
us Turris strabonis appellabat: vbi in dono-
rem Cēsaris spectacula oibus edidit. Ad quā
ciuitatem maxima nobilium ciniūqz multitu-
do cōuenerat. Secda vero spectacolorum die i-
dutus veste su genū mirabiliter auro et argen-
to cōtexta: icipiente die pcedit ad theatrū: vbi
cum primos solis radios argente vestis gre-
mio suscepisset: repulsio splēdoris duplicitam
spectātib⁹ lucem fulgor metalli vibrātis effu-
dit: ita ut iuentibus pstringeret aciem terro-
ris aspectus: et p hoc plus aliquid de eo qz bu-
mana natura ē artifex arrogātia mētiret. Illi-
co ergo adulāris vulgi cōcrepant voces hono-
rem sonātes hinc atqz illinc deum acclāmant.
Post paululum vero mortifera corde passio-
nem suscipiēs et vehementer vieri dolore pec-
sus cum festinatione a suis ad regalia portatur
quos ipse respiciens dicebat. *Hec ego vester
deus duce: ad mortem.* Post qnqz vero dies
nimo vērīs dolore cōfectus vita priuatus ē.
Quid dicam de Herode alcalonita. Quid de
Diocletiano et Maximiano. Quid de Domi-
ciano. Quid de Nerode. Quid vniqz de oi-

bus psumptuosus et arrogans peccatoribus quos
dei manus humiliavit. Logu certe est singulorum
exempla resciscere. Idcirco nullus in seipso confidere
debet: non in deliciis: non in pulchritudine: non in fortitudine
non in dñio: non in quocumque ipse pñd. o. Ab omni
humilitas est deus: quia potest omnes et temporaliter aspectu disci-
plina castigare. Tertia ratio quare timendum est deus dñi
dñationis. Ipse namque ut diximus in superioribus
dñabit iniquos et in ignibus cruciandos. Et 13
dñatio iniquorum mala sit eis quos affligit: verum
tamen bona est iustis: puenit a iusticia dei ordinata ad
malos puniendos. 3o ut rationes pñcte bñi cõdu-
dunt: deus merito est a nobis timendum. De multi-
plici timore et sue fñctia et: et quilibet potest huius timore de-
ficere aut proficere peccare vel mereri. Cap. 2.

Secundum mñsterium declarandum dñi distin-
ctio. Ut n. colligitur ex dictis magistri in
3. di. 34. triplex timor potest distinguere.
Primum dñi naturalis. Secundus vitiosus. Tertius
dñi virtuosus. Primum timor dñi naturalis: qui oritur
ab ipsa natura: qui quilibet timet naturaliter quilibet
sua atque nociva. Qui timor non est meritorius
nec demeritorius. Hic timor fuit in xpo. de quo
dñi Math. 26. Lepit illis paucere et tedere et me-
stus esse. Secundus timor dñi vitiosus: qui nascitur a
cõcupiscencia: et hoc dupliciter: quia aut a cõcupi-
scencia sui: aut a cõcupiscencia suorum. Si a cõcupi-
scencia sui: dñi timor humanus si a cõcupiscencia
suorum: vocatur timor mundanus. Timor humanus
est cum aliquis timet plus debite corpori suo: hinc
prohibet Math. 10. ex verbo xpi. d. Nolite ti-
mere eos qui occidunt corpus. et Jo. 12. Qui amat
aiam suam pñdet eam. Et sumit ibi aia pñta: sicut
et sumit Math. 2. Job. 10. et in plerisque scrip-
ture sacre locis. Pro hoc timore cohibendo. d.
Jo. Crisostomus. 11. q. 3. c. Nolite timere. Nolite ti-
mere eos qui occidunt corpus: nec forte pro timore
mortis non libere dicatis quod audistis. Ideo non
excusant qui veritatem quam pñdicare tenent tacet
timore denunti. Non excusat Petrus qui tali ti-
more negavit dñm xpm. Non excusant denique
qui peccat pro timore alicuius pñsonalis nocumẽ-
ti: quia dicit Aug. in li. de ci. dei. et ponit. 32. q. 5
c. ita ne. Non debet quis quilibet mala tollera-
re quod malo consentire. Et de hoc dñi. 31. q. 2. c.
Lazarus. Nec est occisores corporis sui timendum
in iusticiam homines impellentes. Sunt de hoc ex-
empla martyrum et virginum aliorumque amicorum dei qui
potius mori elegerunt quam negare xpm aut facere
bonos mores. Sic Susanna passa est periculum
crimine accusari: cõdennarique ad mortem: quod lib.

dimosis senibus in adulterio cõsentire: ut habetur
Daniel. 13. c. Sic sancta illa vidua tpe Antio-
chi pñel gũ cum septem filiis quos ipsa ad marty-
rium monuit et idcirco crudeliter vitam finire: quod
3 legem carnes mñducare porcinas. Sic La-
therina: sic Lucia: sic Cecilia: sic Agnes: sic
reliquis virginibus magis elegerunt ad mortem te-
dere: quam a suo sposo xpo viuẽtes discedere. Ne-
qua et subdola excusatio eorum qui mortaliter pec-
cat assensentes id facere propter humanum timorem. Nũ-
quid cum dei adiutorio non potest volentibus supe-
rari. Eiusdem quippe nature cum et nos sumus
fuerunt sancti et scilicet in quibus humanus timor lo-
cum non habuit. Est alius timor qui dñi mñda-
mus: qui nascitur a cõcupiscencia suorum. Et est qui ali-
quis nimis timet de rebus suis quo fit ut magis
quis velit perdere deum quam hec mñdi alia bona. Hic
timor fuit in iudeis cum occiderunt xpm. Dice-
bant. n. vt scribitur. Jo. 12. Si dimittimus eum
sic omnes credent cum et veniet romani et tollent
locum nñm et gẽtem. Tertius timor dñi vir-
tuosus: qui nascitur a gra. Et si a gra gratis data
dñi timor filialis. Si a gra ichoata: dñi timor ini-
tialis. Si a gra cõsumata: dñi timor filialis. Ti-
mor filialis est ut ait Aug. cum pro timore ge-
nẽne homo abstinet a pñcto. Et hoc timore dñi
cit. d. Boni. di. 34. tertij li. q. d. donum spūs san-
cti: quia ut dicit Aug. quẽ allegat magister in lra.
Bonus est timor servilis et vtilis pro quẽ fit pau-
latim cõsuetudo iusticie. Insup sicut donum dei
est nosse siue credere penas futuras: pro eo quod est
ibi quidam cordis illuminatio et directio: sic do-
num dei est illas penas eternas refugere et time-
re: pro eo quod ex tali dono est quidam cordis illumina-
tio: et fluxus cõcupiscencialis restrictio: et in hoc
quidam rectificatio. Sed posset aliquis 3 obij-
cere sic. Omne donum spūs sancti non repu-
gnat suis donis: sed quoniam spūs sanctus infundit:
hic timor servilis expellit: sicut dicit Aug. quẽ
magister allegat in textu. Ergo timor servilis
non est donum spūs sancti. Rñdet. d. Boni. q. do-
na spūs sancti sũt in multiplici differẽtia. Quod-
dam namque donum est a spũ scõ: sed non cum spũ
sancto: quia pparat ad spiritum salutis: et tale donum
est timor servilis. Quoddam donum est a spũ scõ: et
cũ spũ scõ: quia pro ipm cõsecrat habitaculum spūs
sancti: sicut est donum charitatis. Quoddam vero
est donum quod est a spũ sancto: et aliqui cũ spũ sancto:
et aliqui sine spũ sancto: sicut donum quod est ad spi-
ritus sancti manifestationem: et est ordinatum non
solum ad pñriam: sed et ad alienam vtilitatem
sicut

ficut boni
in bonis
ergo dñi
ritum lo-
cudo
ritui san-
cti a gr
da charit
aliqui et tu
timor sepa-
mor filia-
net offen-
si sunt et
Sed vñm
more pos-
teneret. S
mor dei
nialis: non
laetate
terribili
pñctores
li aut no-
peccatores
dei: videt
sanctitas
bilis non
gantes: co-
De vñ
uerepñal
Timor
securitate
pp dñi
f. Et om-
Boni. q.
cere tria
ve ipam
iacet: est
triplex est
pñcipal
superius
bz ad per-
sam vitã
vñm oc-
respñau
Quis er-
deo: excel-
reuerẽdo
ppñas
xpo: de q

sicut bonum pphete et donum scientie: quod aliquando in bonis: aliquando in malis reperiri habet. Cum ergo dicitur quod donum spiritus sancti copatur secum spiritum sanctum: dicendum quod istud habet instantiam in se: cum dono: quod ordinatur ad habitationem spiritui sancto preparandum. Est alius timor: pueritias a gratia ideata qui dicitur initialis: quod est cum perfecta charitate: quod per hunc timorem timet puniri aliquis et timet a deo separari quem iam amat: sed timor separationis principalior est. Alius est timor filialis quod est cum charitate perfecta: quo quis caret offensa patris celestis: sicut bonus filius: et si caret et illa offensa nihil mali sibi accidere. Sed vinum homines mudano et humano timore: more postposito modicum de illo fuit timore teneret. Sed vobis mundo a scadalibus: quod non est timor dei ante oculos hominum: non filialis: non initialis: non vtiq; seruilis. Perpetrant prope mala letitantes et gloriantes: ridentes et pueriles terribilia indicia dei. Quis autem hodie populi peccatores poterit nos offendere. Quid nobis mali aut nocumeti potest euenire. Et si quando audiunt peccatores comminacionem iram et indignationem dei: videtur eis audire sonitum aut fabulam. Saneitas reprehensibilis: o presumptio detestabilis non timere dei. Nam in diluuiio perire gigantes: eo quod deum timere noluerunt.

De vltimo timoris quod est in patria: quod dicitur timor reuerentialis.

Capitulum 3.

Ultimum mysterium declarandum dicitur duratio. Didicimus namque quod si in patria ubi sancti viuunt in perpetua pace gese securitate et leticia: erunt aliquis timor dei. Et hoc propter verba prophetie. Timor domini sanctus permanet in seculo. Et omnis obiectio audita est in fine. Dominus. quod prefata. 24. di. 3. li. dicit quod timoris est facere tria. videlicet: penam ut fugiat. Offensioem ut ipsam caveat. Maiestatem suam ut illi subiaceat: exhibeat debitam reuerentiam. Et secundum hoc triplex est domini timoris definitio. Unus timor est qui principaliter respicit penam: et iste est seruilis: ut superius dictum est. Alius vero qui vnum oculum habet ad penam: sed tamen principalior est habet ad offensam vitandam. Et hic est initialis. Tertius autem qui vnum oculum habet respectu offensa vitande: alium respectu reuerentie exhibende. Et hic est filialis. Alius est vltimus fit in refugio: ut separet a deo: excellenciam tamen magis precipuus vltimus est in reuerendo deum: et in refugio a summa maiestate propter prauitatem. Et hic quidem vltimus fit in christo: de quo dicitur Esai. xl. Reges eius super eos spiritus

timoris domini. Et est in sanctis angelis: et erit omnibus beatis: quod est notari potest timor reuerentialis. Et quantum ad istum oculum et vltimum manet donum timoris in patria. Quantum vero ad alios inferiorum tollitur: quod isti competunt ei secundum statum imperfectionis: quod deo remanet ei vltimus principalis: hinc est quod non de euacuari: sed magis perfici et saluari: habet. Ergo ut inquit psalmista. Beatus vir qui timet dominum: quod timor domini expellit penam. Ecc. p. c. Et qui timet dominum preparabit corda sua: et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Ecc. 1. c. Et qui timet deum faciet bona. Ecc. 15. c. Et ut dicitur in epistola. Timor vnum custodit: scilicet: caritas ad lapsum facit. Ergo periret vnum: quod timere deum: ut sic illum collaudet et benedicat qui timet deum se largi in patriam gratiam et in futuro gloriam: in qua omnes sancti exhabebunt ei cum gaudio timorem et reuerentiam per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Tertia post dominicam in quinquagesima de ieiunio: ad quod penitentes debent animari.

Sermo 17.

Omnium ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et plachu. Dei viuatis ad peccatores: ubi haec istas originaliter Iob.

2. c. Prope iam est sancte quadragesime deuotionis tempus: in quo sancta mater ecclesie cunctos fideles inducit ad penitentiam: hortaturque maxime ut commissas culpas ieiunando abluant et expurgent. Veritatem ut dicitur in psalmo. d. ad palmachium et Oceanum. Quorum deus venter est cultum nolunt amare ieiunium. Sunt nonnulli qui ieiunia spernunt: ieiunare nolunt: irridunt ieiunantes: et quod bis de tercio est de ieiunio falsa predicant et loquuntur. Aium enim ad nihil fore vtile ieiunium: neque deo gratum stomachum affligere fame: abstinentia a cibis quos deus creauit ad vitandum: neque sapientis est: aut boni viri esse dicunt: ut se faciant macerando corpus velut perire ante oculos. Quapropter in hoc sermone de ieiunio laudibus verba facere arbitratum sum puerile ac necessarium. Nam ad illud per os prophetie Iobelis iuuat nos spiritus sanctus: ut patet in verbis promissis in themathe. In quibus de ieiunio tria mysteria proponimus contemplantia.

Primum dicitur distinctio.

Secundum institutio.

Tertium commendatio.

De multiplici ie iurto: et quid est ieiunium:
prout est pars penitentie siue actus satisfactio/
nis.

Capitulum primum.

Primum mysterium cōtemplandum de
ieiunio dicitur distinctio. Et enim pōt
colligi ex dictis Alex. in. 4. volumi/
ne sume. et Ric. in. 4. di. 15. triplex ē ieiunū.
Primum dicitur naturale. Scdm generale. Tertium
spāle. Primum ē ieiunium naturale: cum qd
nō comedit in nocte nec mane cum statim sur
git de lecto: nec in loco aut tpe quo edere nō hz
n. si vrgēte necessitate. Tale ieiunū nō ē me/
ritorum: qz in his q sunt a natura nec lauda/
mur nec vituperamur: vt ps. ex. 2. cthi. Se/
cūdm ē ieiunū generale: qñ. s. abstinemus a
pcis et ab offensioe dei. Et de h inqt Aug. su
p Job. et ponit de cōse. di. 5. c. Ieiunium. Ie/
iunū magnum et generale ē abstinere ab iniq/
tatibus et ab illicitis voluptatib⁹ seculi. Et de
hoc loquitur Iohannes papa: de conse. di. 5. c. nihil
d. Nihil pdest hoi ieiunare et orare et alia bona
religionis agere nisi mēs ab iniquitate: et ab ob/
treantib⁹ lingua cohibeat. Glo. No sup. d.
c. in vbo pdest. dicit ad vitam eternā: vt de
pe. di. 2. c. Appōit. c. Si qd aut. Tñ et nos de
clarauimus ad qd valet bona opera in peccato
mortalī scā. De ieiunio cōsto generali Am/
bro. in omel. di. 86. sic loquitur. Quid pdest ie/
iunare viscerib⁹ et luxuriari venatib⁹: abstine
re acibus et errare pcis. An putatis illum ie/
iunare frēs q primo diluculo nō ad eccliam vi/
gilat: nō beatorū martyz scā loca pquirit: s; sur
gēs cōuocat seruulos: disponit rena: canes cō/
ducit: salus siluasq; plustrat. De h sigdem sic
loq; Greg. in omel. qdragesime. Incassum
caro atterit: si prauis voluptatib⁹ animus nō
refrenat. Micro. et de hoc sic scribit: nūc pcla/
ra ē apud deum abstinentia corpis: cum animus
ieiunat a vitijs. Tertius ē ieiunium spāle: qd
sic Alex. diffinit in. 4. sume. Ieiunū ē absti/
nētia a cibo et potu: fm formā ecclie ieiunū satis
faciēdi vel vitādū pñū: vel acgrēdi vitā eter/
nam. Et q diffinitione habet q materiale i e/
iunio ē abstinere a cibo et potu: fm formā ec/
clie. Formale vō vt id bono aio et recta iten/
tione fiat. Propterea ieiunantes cum iēctione
corrupta et vitiosa et deprauata dānant a xpo
gaud. Ap. ab. 6. c. cū ieiunatis nolite fieri sicut
hypocritae istos: exterminant. n. facies suas vt
ap. ho. ie. Amē dico vobis: qz receperūt mer/
cedem suā. Tu. a. cū it. vii. ca. tu. z. f. t. la. ne.

vi. ho. ie. sed. p. t. g. est in ab. z. p. t. g. vi. in ab
red. Ieiunium ergo hypocritaz: infructuosū ē
qz deficit in eo rō formalis et tūc ieiunij. Ie/
iunantes vero cum intentione recta ad reprime/
da vitia carnis: et ad s. tificiēdum deo vtiose
facere comprobant: qñ fm vbo. 2. 2. q. 147.
Abstinentia hoc mō cōsiderata ē pars subiecti/
ua tēperantie: habet et rōnem timoris.

De institutione ieiunij quadragesimalis: et
quattuor tēporum aliorūq; ieiuniorū. Cap. 2.

Secūdm mysterium principale dicitur i/
stitutio. Possū. n. distinguere tri/
plex ieiunium ab ecclesia institutum.

Primum dicitur quadragesimale. Scdm tē/
porale. Tertium pūulare. Primum est
ieiunium qdragesimale quod cōgrue institutum
ē adhuc triplici rōne. Primo rōe tēporis. Se/
cūdo numeri. Tertio termini. Primo qd ē
rōne tēporis quadragesimale ieiunium ē con/
ueniēter tempore veris institutum. Primo rōe
transgressionis primorum paritum qui pecca/
uerunt in vere fm Alex. in. 2. volumine sum/
me. Et si diceret unde pbari posset q tps ver/
ris fuit illud in quo peccauit Adā. Ego respō
deo q hoc colligi pōt ex quadam historia quaz
memini me legisse Rome in quodam Myfi/
dori cth. lib. 8. exite in bibliotheca de ara celi.
Qd ideo dico qz in alijs libz eiusdem Myfi/
dori hoc nō viderim. Et ergo ibi q post ascē/
sionem dñi saluatoris apostoli occupati in pre/
dicatione euāgelij mbil de obseruātia pasce. q
s. die celebrari deberet tradere potuerūt. Cum
vero ipsi ex hoc mūdo transissent p vniuersū
orbem diuersa introducta facere ieiunia: et ois
Gallia vnum diem anni. i. octauo cal. aprilis
pasca tenebat. Orientales vero sicut historia.
Eusebij cesariensis narrat: quocūq; die men/
sis martij luna. 14. venisset pasca celebrabāt.
In italia aut aliq plenos quadraginta dies ie/
iunabāt. Alij viginti. Alij dicebant octo dies
in qbus mundus cōcludit sibi sufficere ieiuna
re. Alij qz dñs qdraginta dies ieiunasset. aliq
quadraginta horas abstinere deberent. Cum
he tales obseruationes p singulas puincias te/
nerent: Rome minor erat sacerdotib⁹: vt vbi
erat vna fides dissonarent ieiunia. Tunc papa
victor Romane vrbis eps dixit: vt daret au/
ctoritatem ad Theophilum Cesaree. Palsisti
ne cpm: qz tunc in hierosolyma ecclesia metro/
polis dicebatur: vt inde pascalis ordinatio p/
ueniret: vbi xps in carne fuisset versatus. Ac
cepta

cepta itaq;
di ieiuniorū
et alia p
entes a
la mulatū
collecta p
se directi
panter oēs
bis die qd a
Quē diem
cōcordari
rit. Quōd
Et autem
ē mane et v
6. et septim
quē diem sa
tum dies su
dñicus. Au
interrogau
enim tpa in
nus et hyen
scō. Epi rā
te qd dicitur
nit. Sermi
te semē fm q
fructū: et hoc
phylus dicit
tps accipit. q
cipio medio
cio. i. octauo
dicitur. At il
lucē et vocat
cē: et diuisi
Ecce de die
Quōd dicitur
en mūnētem
tura. s. cēt d
fuit ea i firma
Luminare m
nus vt pree
in illo cōclio
ri an. xl. cal.
rit ad pasce
patet qz primi
mūdi quo in p
diuini cōseps
mōtū ē: et i
Sēbo. tps
mali ieiuniorū
motus carnale
dñice passioni
inge Aug. 18.

cepta itaq; auctoritate Theophilus sibi opus si
bi iniunctum consideras nō solum sue patrie: s;
et aliarū pūnciarū q̄plures cōpos et viros sapi/
entes ad cōcilium cōvocavit. Cūq; grādis il/
la multitudo crudūissimorū viroz fuisset i vniū
collecta ptulit Theophilus ep̄s auctoritatē ad
se directā: et qd erat sibi iniunctū patefecit. Tūc
pariter oēs illi viri docti dixerūt. Prīmū no/
bis dic qd a nobis petis. Theophilus dixit eis
Quē diem primū creditis in mūdo creatū. Et
cōcordarūt oēs de dñico. Theophilus ep̄s di/
xit. Quō hoc pbare potestis. Rūderunt illi.
Ex auctoritate diuine scripture q̄ ait. Factum
ē mane et vespere dies primus, deinde .4. .5.
.6. et septim⁹ in quo genuit de⁹ ab omni ope suo:
quē diem sabbatū appellauit. Eūq; ergo sabba/
tum dies sit nouissimus: q̄s pot esse prior nisi
dñicus. At Theophilus acceptauit. Sed itēq;
interrogauit. De tpe qd vobis vī. Quattuor/
enim tpa in anno accipiunt. Ver estas anni/
nus et hyems. Qd ergo tps credim⁹ primū
sciri. Ep̄i rūderūt. Ver. Theophilus. d. pba
te qd dicitis. Et illi. Habemus scripturā que
ait. Germinet terra herbam virēte et afferen
tē semē sūm gen⁹ suū: lignūq; pomifex faciēs
fructū: et hoc tpe veris videmus fieri. Theo/
philus dixit. Vex ē: tū qm̄ trīb⁹ mēsb⁹ veris
tps accipit. quo loco mūdus cepit esse: in prin
cipio medio vel i fine. Ep̄i rūderūt. In egno
cio. i. octauo cal. april. Theo. dixit: pbate qd
dicitis. At illi. Et scriptura dicite. Fecit deus
lucē et vocauit diē: fecit tenebras: et vocauit no
ctē: et diuisit deus lucē a tenebris. Theo. dixit
Ecce de diē et tpe pbatis: d luna qd vobis vī.
Quō dicitis fuisse creatū: crescentem: an plenā
an minuentem. Ep̄i rūderūt: plenam. d. scrip/
tura. Fecit deus duo luminaria magna: et po
suit ea i firmamēto celi: vt lucerēt sup̄ terram.
Luminare maius vt p̄est diē: et luminare mi
nus vt p̄eesset nocti. Et cum tali inuestigatiōe
in illo cōcilio statuerūt pascha nō debere celebra
ri añ. xl. cal. aprilis. Multaq; alta ordinare/
rūt ad pasche celebratē pūnentia. Quare clare
patet qd primū parentes tpe veris in principio
mūdi quo in paradiso terrestri fuerāt collocati
diuinū cōtēpserūt p̄ceptū. Et ideo tali tpe xps
mortuus ē: et in carne cū hoībus cōuersatus.

Secdo. tps veris cōueniēs fuit quadragesi
mali ieiunio: qd tūc maxime isurgūt et inualescūt
motus carnales. Tertia rō est pp̄ memoriaz
dñice passionis que celebrat in vere. Nam vt
inige Aug. 18. li. 8. ci. dei. c. 55. Mortu⁹ ē xps

8. cal. april. Secdo ieiuniū q̄dragesimale ē cō
ueniēter institutum rōe numeri diez. Nam nu
mero q̄dragenario institut⁹ ē: qd deo tenemur
reddere decimas: et decima ps diez anni sunt
36. dies: et qd tenemur satisfacere p̄ trāsgressio
ne decalogi sūm iordinationem quattuor affec/
tionū: supaddunt. 4. dies ad designādū ieiū
niū purgatiuū esse iordinationis q̄tuor affecti
onū. Et oia h colligunt et dicitis Greg. in. c.
quadragesima. de cōse. di. 5. Propterea nu/
merus ille quadragenari⁹ ē penalitatis et affli/
ctionis. Quadraginta. n. diebus et quadragi/
ta noctib⁹ pluuit deus aq̄s diluuij in penā mū
dane corruptionis: vt pz Gen. 7. c. Quadra
ginta annis p̄ desertū vagauerūt filij israel: vbi
mali afflicti sunt et mortui: et alij p̄ illaz pegri/
nationē meruerūt: vt patet in li. Numerorū.
Quadraginta dieb⁹ ieiunauit Moyses vt le/
gē dñi mereret accipere: sicut scribit Exodi. 24.
Quadraginta dies dati sunt Minuiis ad pe
nitēdū: sicut notat Jone. 3. Quadraginta die
b⁹ Delias pegrinat⁹ evlq; ad mōtē dī Dab.
3. Reg. 19. Quadraginta dieb⁹ xps ieiunauit
in deserto. Math. 4. Quadraginta dieb⁹ stetit
post resurrectionem anteq̄ celos ascenderet.
Act. i. c. Ideo scdm̄ hūc numer⁹ q̄dragenari⁹
um diez: q̄dragesimale ieiuniū ē institutū. De
quo sic ait ecclesia. Rex et pp̄he primū hoc
ptulerūt postmodū xps sacrauit oīz rex atq;
factor tēporū. Tertiū ieiunium q̄dragesimale
fuit cōueniēter institutum rōe termini: qd ierpo
latim nō cōtinuū determinatū ad tps nō ppe/
tuum. Qd scō ē sūm Alex. in. 4. tū pp̄ huma/
ne infirmitatis debilitatiōem: tū pp̄ fastidiū
cōtinue afflictionis: tū pp̄ annihilationē deuo
tionis: naz cōtinuū ieiuniū et p̄petuū debilitas
hoīs sustinere nō posset: sed illū discrimini di/
sponeret. Fastidiū afflictionis nimis fatigaret
et ipatiētiam iduceret: et deuono ieiunādū peri
ret. Si autē q̄reret q̄re diē dñica nō ieiunamus
Rūdet Alex. qd hoc sit i memoriā leticie dñi
et resurrectionis. Idē. n. in decreto. c. Ieiuni
um. de cōse. di. 3. Ieiuniū dñice diēi et quinte
serie nemo celebrare dz: vt iter ieiunū xpiano
rum et gētilium et veraciter credētium et iside/
liuz atq; hereticorū vera et nō falsa discretio ha
beat. h. ibi. Tēpore tū quadragesimali diebus
dñicis abstinemus a carnib⁹ et lacticiis vt ie
iunium nostrum cōforme sit ieiunio xpi: q̄m
cōgruit. Secdo principaliter institut⁹ fuit ie
iunium t̄pale. s. quattuor tēporū ab ecclesia. de
quo sic dicit Calistus papa. 77. di. 1. c. Ieiū

nium. **Q**uater in anno apud nos celebrare di-
dicisti cōueniētius nūc p̄ q̄tuor tpa fieri decer-
nimus: vt sicut annus p̄ q̄tuor voluit tpa: sic
nos q̄ternū solēne agamus ieiunium p̄ q̄tuor
annu tpa. Assignat vero a doctorib⁹ rō q̄re in
istis q̄tuor t̄pibus ieiunam⁹. videlz vt emen-
demus q̄ in istis q̄tuor t̄pōribus p̄cā cōmisi-
mus. Et sūt p̄ tres dies: vt satisficiam⁹ in die
q̄d deliquimus i mēse: ⁊ sūt i feria q̄ta: qz tūc
dñs a Iuda tradit⁹ fuit. In sexta: qz crucifix⁹.
In sabbato: qz iacuit in sepulchro: ⁊ tristes fu-
erūt apostoli de nece dñi. Tercio institutū ē ab
ecclesia ieiunium p̄ticulare. s. in vigilijs q̄rūdas
festiuitatū. **M**a vt scribit Ioh. **A**cleth. **A**dos
sūt antiquas vt in p̄cipuis festiuitatib⁹ sanctoz
boies cum vxorib⁹ ⁊ filiabus ad ecclesiam veni-
rent: ⁊ ibi cum luminarib⁹ p̄noctarent: sed qz
multa adulterā in his vigilijs fiebat: statim⁹
sūt vt vigilie in ieiunia cōuerterent. **M**omen-
tū antiquum retētum ē: qz nō ieiunia: sed vigi-
lie appellantur.

De laudibus ieiunij: quod verbis ⁊ exem-
plis cōmēdatur ab oibus scis tam veteris q̄
nouit̄stamēti.

Capitulum tertium.

Tertius mysteriū cōtēplādum de iei-
nio dī cōmēdatio. **M**az lz multa sūt
q̄bus ieiunij ⁊ abstinentia cōmēdari
possit: tñ laudes eius accipiem⁹ a trib⁹. **P**ri-
mo a gētilib⁹ ⁊ p̄bis. **S**ecō a p̄rib⁹ ⁊ p̄phe-
tis. Tercio a doctoribus ⁊ scis. **P**rimo ac-
cipimus laudes ieiunij ⁊ abstinentie a gētilibus
⁊ p̄bis. **I**psi etenim suo mō abstinentiā magni-
ficare studuerūt. **P**ri **V**alerius maximus cō-
mēdat mulieres romanas q̄ abstinebat a vino
Ingr. n. li. 2. **F**uit antiquoz illa simplicitas in
cibo capicōdo humanitatis simul ⁊ cōtinentie i
dex certissima. **M**a maximis viris p̄adere ⁊
cenare in p̄patulo nō erat verecūdie: qz nec il-
las epulas hēbant q̄s oculis ppli subicere eru-
bescerent: **V**ini vsus olim romanis seminis
ignot⁹ fuit. ne. s. in aliqd̄ dedecus plaberentur
qz p̄rimus a libcro p̄re itēperātie gradus ad i
cōcessam venerē esse cōsueuit. **D**icearchus vt
ait **M**icro. **S** **I**ouinianū in li. antiquatū laudat
aurea secula saturni: qm̄ cū tunc oia huius sun-
deret nullus comedebat carnes: sed vniuersi
viuebāt pomis ⁊ herbis q̄ terra spōte gigne-
bat. **A**enocrates p̄hs de **T**riptolemi legibus
trā tñ p̄cepta in tēplo Eleusine residere scri-
bit. **D**enerādos deos: honorādos parentes:
carnib⁹ nō vtedum. **T**ull⁹ in. q. iul. cōmemo-
rat qz **A**acedemonij magis p̄symonia delectā-

tur: **A**ul⁹ rei renophon **T**heophrastus: ⁊ pene
oēs greci scriptores testes sūt: **C**herimō histo-
ricus vir eloquentissimus narrat de vna anti-
quoz egypti sacerdotū q̄ oib⁹ nūdi curis post
positi sp̄ dū in tēplo fuerūt ⁊ rex nās cāsqz ac
rōes fidez p̄tēplati sūt: nūq̄ se mlierib⁹ miscue-
rūt: nūq̄ cogtos seu p̄pinqs ac libos qdē vide-
rūt ex eo tpe q̄ cepisset dino cultui d̄fui: ⁊ car-
nib⁹ ⁊ vino sp̄ abstinnerūt. **D**ane raro vesce-
bant ne oneraret stomachū: ⁊ si qñ comedāt tō
suz p̄ter hisopū sumebāt i cibo: vt esca q̄uozē
illi calozē dēoqrēt. **E**ubol⁹ q̄qz q̄ historiā **A**bi-
tridas mltis volumib⁹ explicauit narrat apd p̄-
sas tria eē magoz ḡna: q̄z p̄mi q̄ sūt doctissi-
mi ⁊ eloq̄uissimi: excepta farina ⁊ olere nihil
ampli⁹ i cibo sumebāt. **E**uripides i creta **I**o-
nis p̄phas nō solū carnib⁹ s̄z cocci cib abstiniuit
se refert. **S**arzafrines vir babilonic⁹ i duo ge-
nera apd idos ginofopistas diuidit: q̄z vnū
appellat **S**ragmanas: aliez samaneos: q̄ tate
cōtētie sūt vt pomis arborū iuz gāgē fluuiuz
alant: de braganis ēt scribit **S**idim⁹ i epta
ad **A**lex. qz pura ⁊ simplici vita viuūt: null rex
capiunt illecebris: nihil appētūt apli⁹ q̄z nāc rō
flagitat. **N**ulla apud eos morboz ḡna: nullus
medicī vsus: qz p̄symonia ē illi medicina: si ḡ
tñ gētiles boies abstinebat vt mūdānā sapiāz
acquerēt: qd nos agere debem⁹ vt i **V**a sapia p̄-
ficiam⁹. **A**udiuim⁹. n. q̄ri apd illos bita sit ab-
stinētia. 2º accipim⁹ laudes ieiunij a p̄rib⁹ ⁊
p̄p̄bis vestistestis: apud quos nō pax celebre ē
reputatū. **V**n̄ p̄s. 34. **D**auit ait. **A**humiliabā
in ieiunio aiaz meā. **E**t **I**obel. i. **S**cificate iei-
uniū. **E**t **T**hobie. 12. **S**ōa ē ofo cū ieiunio.
Et **I**udith. 4. dī de filiis isracl qñ timebat i
petū **H**olofernis. **H**uili ueritaias suas i ie-
iunijs ip̄si ⁊ mlieres eoz. **E**t de **I**udith. 8. c.
dī. **I**eiunabat oib⁹ dieb⁹ vite sue p̄ sabbata ⁊
neomenias ⁊ festa dom⁹ isrl. **E**t. i. **R**eg. 7. qñ
filij isrl p̄iaturi erāt cū philisteis: ieiunauerūt i
q̄ scriptura i die illa ⁊ dixerūt. **T**ibi peccauim⁹
dñe. 3º accipim⁹ laudes ieiunij ⁊ abstinentie a
doctorib⁹ ⁊ scis. **D**ēs nāqz doctores eccleie ab-
stinētiā ⁊ ieiunij miris effert laudib⁹ q̄z dēa
elegāissima adducēt i seq̄nti smōe cū dicet de
fructib⁹ ieiunij. **A**ūc **V**o tñ cōtēplari sufficiat
scōz exēpla: q̄ ieiunādo ⁊ orādo carnē suā cru-
cifixērūt cū vitijs ⁊ xupiscētijs. **R**efert cusebi⁹
i. 4. li. ecc. historie. qz inī scōs egyptios q̄s euā-
gelista marcus instituit vinū aut carnes nemo gu-
stat tñ aq̄ ē eis pot⁹ ⁊ p̄is cū sale ⁊ hisopo cib⁹
uē **M**icro. ad cusebiū. cū vitā p̄mēdasset ceno-

ditaz: qz q̄
b⁹ subuiri
vocat: qz
apl⁹ ad
luz: illuz
p̄ncips
li pauli p̄m
b⁹ solitudi
palma p̄bet
refore scōs
vn⁹ p. 30. an
rit. Quid d
flaric. **A**
fili. **A**ndē
eni iuet⁹ ē
plāia t̄piā
nētia sublu
pla auiū q̄
b⁹ ⁊ famili
cā eccleiaz
ichoen⁹
mediāte ob
quā nobis
bonoz ⁊ ḡtia
f̄na q̄ri
li die eccleia

Tertium
ad saluāda
dragēma
pōtas ieiun
tudie ⁊ duo
rāda: qm̄ p̄
Et qñ sapiē
thēmate pu
deam⁹. iō i
rēnā p̄cipua
d̄ ipo ieiunij
p̄rimū d
Tertium
De cibis
tpe huc hōz
re nō ē deter
do co
Rit
p̄du
p̄lex p̄duo p
Secda q̄ri

ditax: q apd eos viuif pae leguminib⁹ ⁊ oliu
b⁹ subiunxit. Ad itū gen⁹ veniā q̄s anachoritas
vocat: q d cenobijs exētes excepto pae ⁊ sale
āpl⁹ ad dextra nihil pferūt. Ad vīte auctor pau
lus: illustrator antoni⁹: ⁊ ad supiora cōscēdaz.
Princeps Job. habūstasuit. Et idē scribēs vi
tā pauli pmi bēmitē sic ingt d illo. Sēz i ofoni
b⁹ i solitudine durū eratē. Cibū ⁊ vestimētū ei
palma pbebat. Sd ne cui ipossibile videat ihz
testor: scōs āgelos vidisse me mōachos: e qb⁹
vn⁹ p. 30. ānos panc ordaceo ⁊ aq̄ lutulēta vi
xit. Quid dicem⁹ d abstinentia oīz p̄fessoz xpī
Marci. Agathōis. amonī. Serapiōis. Sa
thij. Būdi. f. rācīfī. oīumqz alioz Null⁹ et
enī iuēt⁹ q i dīctis fūerūt dō. Jō p3 p oia exē
plā tā xpīoz qz iudeoz siue ēt gētiliū q abstu
nētia sublimāda ē ⁊ n spnēda. Habem⁹ exē/
plā auiū q fame ⁊ abstinentia amīcabiles fūit hoi
b⁹ ⁊ familiares. Ergo fm itētiōez spūs scī san
ctō ecclīaz diligēt⁹ dīponam⁹ mētē ⁊ aīuz: vt
ichocm⁹ b⁹ sacratissimū qd ragesimalē ieiunū q
mediātē obtinēbim⁹ b⁹ grām ⁊ in futuro glīam
quā nobis largiāt demētissim⁹ deus cui est
honor ⁊ glīa p īfīnīta secula seculoz. Amen.

f. eria q̄ta cūnez de ieiunio: ad qd maxie ta
li die ecclīa cōuocat ⁊ iūitat fideles. Ser. 18.

Ubes au
rizate vobis thesau
ros i celo. Verba sī
saluatoris nrī originalr Math. 6.
⁊ i euāgelio hodierno. ecce adue
nerūt dīct pnie ad redimēda pctā
ad saluādas aīas. Hodie nāqz iniitū ē sacri q
dragesimal⁹ ieiunij de q cātat ecclīa. Paradisi
pōtas ieiunij tps nob apuit: idcirco cū oī sollici
tudie ⁊ duotōe vigilare dōem⁹ ad ieiunia vene
rāda: qm p ipā acgrīm thesauros regnī celoz
Et qm sapiētissim⁹ oīz mgr i xbis allegat⁹ i
themate puocat nos vt d futura vita nobis pui
deam⁹. iō i b h mōc fideles xpī ad ieiunū reue
rētiā pcpuā merito iducem⁹. Videbim⁹ autē
d ipo ieiunio adhuc tria mysteria principalia.

Prīmū dī pditiōis. Scōz obligatiōis.
Tertium fructificatiōis.

De cibis a qbus abstīnēdū ē ieiunio: ⁊ de
tpe siue hora comedēdi diebus ieiunioz: ⁊ q/
re nō ē determinata q̄stas cū sicut vicissim/
do comedēdi. Cap. .i.

Primū mysteriū vidēdū de ieiunio dī
pditiō. Scōz. n. ecclīe ordinatiōez tri/
plex pditiō ponit d ieiunio. Prīma dī q̄stas
Scōda q̄stas. Tertia q̄stas. Prīma pditiō

dī q̄stas: qz i ieiunio fm formā ecclīe abstīnē/
dū ē ab aliqb⁹ cibis: vtputa carnib⁹ ouis ⁊ lacti
ciniis. Quā vō ⁊ lactinia mīdicunt ieiunā/
tib⁹ in q̄s sūt oīa ab aīalib⁹ carnes bānib⁹. sic
p3 di. 4. c. dñiqz. Motādū tū q i ieiunio qd rā
gesimē iter dicunt vniuersalr oīa supdēa: sicut
notat d p̄f. di. 3. c. Mōoz. P̄fiscū tū cūqz vt
sūt iūritatē solaciū n vt luxurie pariat iētiū
pcedit. Et lz esset a marinis beluis abstīnēdū
tū d p̄fuetudine ē tollerādū: qm q nimis enū
git elicit sāguinē: vt p3 i. d. c. dñiqz. In aliis
vō ieiunij abstīnētia a carnib⁹ sp̄ pcpit. Ab
ouis āt ⁊ lactiniis n nisi fm p̄fuetudinē p̄re
Mā dīc Hiero. 76. di. c. Dūnā. ⁊ ex. d sepul
turis. c. Certificari. Quāqz p̄ria abundat in
suo sēsu. Cōcordat bis Ric. i. 4. ⁊. Tho. 2. 2.
q. 147. ar. 8. in rīfīdē ad. 3. ar. S3 dubitari
pōt cur ieiunioz tpe n pcpit abstīnētia ab vsu
vini: cū d illo tot mala dicant. Mā sapiēs pro/
uer. 20. ait. Luxuriōsa res vinū. Et Eccl. 31.
Abūltos extīnauit vinū. Et paulus Eph. 5
Nolite iebriari vino in q ē luxuria. Et biero.
ad Eustoch. b moneo b obtestor vt spōsa xpī
vinū fugiat p veneno. Et idē ad furiā. S si
lia si apls castigauit corp⁹ suū ⁊ in fuitatē rede
git quōtu inuēcula adhuc in seruoze inuētutis
posita dapib⁹ ⁊ vino plena poter⁹ ēē d castitate
secura. Idēz isup iter ceteras scē p̄paulē lau/
les hāc tpe enumerat singularem: qz. s. a vino
abstīnētissima fuit. Ingt. n. in descriptōe eius
vire. Sic referā qd exptus suz. Adsc iulio ser
uētissimis iestib⁹ icidit in ardorē febris: ⁊ post
despatōnē cū dei mīfīcordia respirasset ⁊ me/
dici suaderēt ob refectionē corporis vino esse
opus tenui ⁊ paruo: ne aquā bibēs in hydro/
pē verteret: ⁊ ego clā bñ Epiphanij papā ro
garē vt eā moneret: imo cōpelleret vinū bibe
re: vterat prudēs ⁊ soler⁹ igeni statī sēfū isīdi
as ⁊ subridēs inimicū eē qd ille dicēt itmanit
Quid p̄tra. Cū bñs pōnset p⁹ mīlta bonanē
ta exīisset foras q̄rēti mibi qd egisset: rīdit. Tū
p̄fcaui sēni hoi pene p̄suascriz ne bibat vinū
Sīlr ad laudē abstīnētīe multoz scōz vita idu
cū q vinū n gustauerint. Ergo si tā celebris ē
illa abstīnētia: videret q salubrit fūisset p̄ceptū
vt ieiunātes vinū n biberēt. Rīdet ad b Ale.
i 4. sūme. ⁊ Ric. di. 15. q̄rti. q esus carnū ma
gī pmouet d̄cupiscētā q̄ vini pot⁹: qz cū ad iei
tatiōez d̄cupiscētīe p̄currāt tria. s. abūdātia calo
rī: ⁊ spūs: ⁊ seīs: ex esu carnū mltīplicat sēnē
qz i eis ē mltū d nutrītiō: ⁊ iō ex eaz esu ma/
f 4

xie multiplicat supfluitas tunc digestiois q̄ semis
ē mā. Et esu vctosoz multiplicat abūdācia gros
soz spūū: ex potu vini abūdācia calor. Et abū
dācia semis magis ē icētina cōcupiscētie q̄ abū
dācia calor: maxie cān ex potu vini: qz illa cito
evanescit: z calor i semine manet. A3 gvinū p
uocatiū sit ad libidinē: nō tū sic carnes. Iō ec
clesia inuixit abstinctiā a carnib⁹ z nō a vino.
Et si adhuc q̄rat q̄r nō a vino. dic̄ Alex. q̄ h
sem ē pp isirmoz renuitionē: qz mala fuissent
obediētie cōtēptozes: cū tolerabili⁹ sint a carni
b⁹ q̄ a vino abstine. Etia sic istituū ē pp neces
sitate digestiois. Multi eteniz habēt debile sto
machū q̄b⁹ necessarius est vsus vini pp dige
stione p̄ficiēdā. Secūda cōditio ieiunij dī
t̄palitas. Mā fm̄ Tho. 2. 2. vbi supra Ieiunā
tibus assignatur tps comedendi. s. hora none.
Cum. n. ieiunū ordinet ad delectōez z cōbi
titiōem culpe: o3 q̄ aliqd addat supra cōem cō
suetudinē: ita tamen q̄ ex hoc nō multum na
tura grauetur. Est aut̄ debita z cōis cōsuetu
do hoibus comedēdi circa horā sextam: tūz qe
iam vī esse cōpleta digestio nocturno tpe natu
rali calore iteri⁹ renocato pp frigus noctis cir
cūstās: tū ē q̄ cum natura corporis humani
idiget iunari. Ut ergo ieiunātes aliquā afflic
tionem sentiāt: cōueniēter eis tarat̄ hora nona
que cōueniēs ē mystērio passionis xpī que cō
pleta fuit hora nona: qm̄ iclinato capite tradi
dit sp̄ritū: hora aut̄ illa determinat fm̄ grossaz
cōsumationē. Si vero dicret q̄ status veteris
testamēti ē p̄fectior q̄ noui. S3 in veteri testō
ieiunabāta vesp̄e diei p̄cedentis vsqz ad vesp̄e
raz diei sequētis: vt pz̄ Lēui. 23. Ergo sic d3
fieri in nouo testamēto. Rñdet̄ Tho. q̄ status
veteris testamēti cōpatur nocti. status vō no
ui compāt̄ dei: fm̄ illud Ro. 13. Mor̄ p̄cessit
dies aut̄ appropinquauit. Ideo in veteri testō
ieiunabāt vsqz ad noctē: nō aut̄ in nouo. Mo
tādum tū fm̄ Alex. q̄ hora nona nō ē in p̄cep
to: vel si sit in p̄cepto: qz h3 magnā latitudinez
nō ē determinata: iō si qūqz p̄ueniat vel p̄lo
get cā necessaria vel rōnabili nō ex hoc ieiunāf
peccat mortaliter: vnde qūqz religiosi possent
ita mane surgere z tū fatigari ante horā ser
tā q̄ ex disp̄satiōe ordinis possent anticipare
horā nonā: de plōgatione aut̄ horē: qz ex come
stione post horā nonā nō auferi pena: s3 po
tius auget̄ z ē magis superrogare q̄ a debito
deficere. Silr q̄ nulla hora comedit nō deficit
sed magis superogat. hec Alex. Tertia cō
ditio ieiunij dī quātitas. Adināuit. n. ecclia

q̄ semel comedat in die: nō aut̄ pluries: z q̄ti
bet vice parum: qz nō potuit determinare i ie
iunio quātitatem pōderis: cū vnus scdm̄ natu
re sue qualitatem magis cibo idigeat q̄ alius:
sed bene q̄tūtatē vicissitudinis. Excessus at̄
in quātitate s3 minuat meritum: nō tū soluit ie
iuniz nisi esset nimius z imoderatus: vt si ali
qs excederet in quātitate cibi notabiliter multi
plicādo scrula comedēdo varia cibaria deno
rādo: vsqz ad sumū vctis: vt detineat tps ne
affligat̄. Talis inquā soluit ieiunū z decipit se
ipm̄. Vnde Aug. in smone d̄ quadragesima
ait. Sunt qdam obfuoatores q̄dragesime deli
ciosi potius q̄ religiosi: qz vasa in gbus cocte
sunt carnes tanq̄ imūda horretes deuorant: z
in sua carne vctis aut gutturis luxuriā nō for
midāt. Ieiunāt aut̄ vt n̄ solitā ieiunādo minu
ant edacitātē: sed vt imoderate i deferēdo auge
ant auiditātē. Artificiofis z peregrinis cōdi
mētoz diuersitatibus gulam irritāt: tūqz ca
piunt manducādo q̄tum digerere possunt nō
ieiunādo. Et Hiero. ad f̄uriā ait. Mōnul
li vitam pudicā appetētes in itinere medio cor
ruūt dum carniū abstinctiā ieiunium putāt
z stomachum leguminib⁹ onerant. Qia tū in
telligēda sunt cum discretione: qz vt scribit. i.
q. 5. c. penitētum. Discretio mater est oīz v
tutūz. Mō ideo dixerim: qz multi i q̄tūtas ie
iunoz regulas cōsiderātes qūqz nimis arda
imo eis impossibilia sumūt ieiunia: pz̄ gbus ge
tandis stat̄ snia illa Hiero. ad rusticum mona
chum. d. Balneaz fomēta nō q̄ras q̄ calorem
corporis ieiunoz frigore cupis extinguerē: q̄
z ipsa moderata sint ne nimia debilitet̄ stoma
chū z refectionem maiorem poscentia erūpant
in cruditate q̄ parens libidinis ē. Et idem ad
nepotianum de vita clericoz ait. Tū tibi ipo
ne ieiunioz q̄tū ferre potes. Sint pura: casta
simplicia: moderata z non supstitiosa ieiunia.
Et idem ad Demetriādē. v. ingt. Meqz vero
imoderata tibi unpamus ieiunia z enormē ci
boz abstinctiam: gbus statim corpora delica
ta frangunt̄: z ante egrotare incipiunt quā san
cte cōuersationis possint iacere fundamenta.
Philosophozum quoqz sententia ē modera
tas esse virtutes. Et idem ad Rusticum mo
nachum ita scribit. Sunt qui humore cellula
rum imoderatisqz ieiunijs tedio solitudinis ad
nimia lectione dum diebus ac noctibus auri
bus suis p̄sonant: vertunt̄ in melancoliam vt
Hippocratis magis fomētis q̄ nostris indi
geant monitis. Idcirco seruāda ē regula s̄ul

gñi q̄ ita se
bēda tēper
cūta nec ied
facit vt una
ieiunare po
Qd obliq
cepum eccl
idignonit
S
hoie
ime pp tria.
Sed pp
pp epalz id
iunū pp eccl
vt aliq ieiun
bit. 14. q. 1.
temperat re
iferis. Qu
necell: est tū
p̄is apostoli
obed emā q
lica auctoritat
Et idē di. c.
fili p̄ci venit
impete volun
tā est. c. Sic
apostolice sed
ipsius diuina
c. in memori
eadē di. z h
q̄ ecclēsiā nō
blicamus. S
nia qdā sup
mo istuit iei
perus dixim
tūz est ieiunū
c. statumūz. z
pū fm̄ glo.
tēpoz: sicut ne
mus. z. c. de
in oibus vigi
bi z Jos. cūz
paret cūtra de
liuz. Quarto
tatis dū q̄ si v
nec regula ad
die carni: bna
desse generalē
ab eis ob deu
de obseruatiōe
p̄cipi ieiunū i

gētij q̄ ita scribit ad pbūm. Ieiunijs sic ē adhibēda tēperies vt corp⁹ nrm neq; saturitas excutit nec iedia immoderata debilitet. Saturitas facit vt incassū ieiunemus. debilitas vō nec ieiunare possimus. h̄ ille.

Qd obligant hoies ad ieiuniū: vel pp̄ p̄ceptum ecclie: vel pp̄ ipositam p̄niam: vel pp̄ idictionem ep̄oz.

Secundum mysterium vidēdū de ieiunio dī obligatio. Obligant fidei hoies ad ieiunia sub pena peccati mortalis pp̄ tria. Primo pp̄ ecclie p̄ceptiōem.

Secūdo pp̄ p̄niam ac voti impletionem. Tertio pp̄ ep̄ales idictiones. Primo obligant ad ieiunium pp̄ ecclie p̄ceptiōem: qz. s. ecclia p̄cepit vt aliq̄ ieiunia a fidelibus obseruent: qz vt scribit. 14. q. 1. c. q̄sq; Quisq; p̄ceptis nō obtemperat reus ē et debet pene. Et parū post iterius. Quod p̄cipitur imperat: et qd̄ imperat necesse est fieri. Et di. 12. c. p̄ceptis dicit. p̄ceptis apostolicis nō dura superbia resistat: s; p̄ obediētiā q̄ a sancta romana ecclia et apostolica auctoritate iussa sunt saluare impleantur. Et c. idē di. c. non deest. Calixtus papa ait. Sic fili! oci venit facere voluntatē patris: sic et vos implete voluntatē matris v̄re: q̄ ē ecclia. Ad idē est. c. Sic oēs. 19. di. vbi sic dicit. Sic oēs apostolice sedis sanctiones accipēde sunt tāq; ipsius diuina voce. Petri formate. et idē b̄ in c. in memoriā in. c. eniūvero. et in. c. nulli p̄bas eadē di. et h̄ colligit ex v̄bo xpi. d. Math. 18. q̄ ecclia nō audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Scā ergo mater ecclia instituit ieiunia qdā sub p̄cepto fidelibus obseruāda. Et p̄mo instituit ieiunium quadragesimale de quo superius dixim⁹. Clericis autē q̄buscūq; iniunctus est ieiunium a quinquagesima sicut patet di. 4. c. statumimus. et c. deniq; s; cōsiliū ē nō p̄ceptū s̄m glo. Secūdo p̄cipit ieiunium quatuor tēporū: sicut notat. 76. di. c. ieiunium. c. cōstitui mus. et c. de ieiunio. Tertio p̄cipit ieiunium in oibus vigilijs apostolorū: Philippi et Iacobī et Ioh̄. cuius agelisse dūtarat exceptis: vt apparet extra de obseruatione ieiuniorū. c. cōsiliū. Quarto p̄cipit ieiunium in vigilia natiuitatis dñi q̄ si venerit feria sexta hi qui nec voto nec regula ad abstinentiā carnū astricti sunt tali die carnibus vti possunt: s̄m cōsuetudines ecclie generalē: nō tamē reprehēdēdi sunt hi q̄ ab eis ob deuotionē voluerint abstinere: extra de obseruatione ieiuniorū. c. explicari. Quinto p̄cipit ieiunium in vigilia pent. 76. di. c. nōsse cre

do. Sexto p̄cipit ieiunium in vigilia assumptionis virginis Marie. extra de obseruatione ieiuniorū. c. 1. Septimo p̄cipit ieiunium in vigilia Ioh̄. baptiste et beati Laurentij. Et hoc de cōsuetudine approbata q̄ ligat et tenet: vt pz. di. i. c. Consuetudo. et di. 11. c. ecclia. et c. in his Mā s̄m astensem in summa sua. Si in aliq̄ regione vel dioc. sit aliq̄ ieiunium cōsuetū: qd̄ tū nō est p̄ceptū p̄ ius scriptū: nihilominus ab exstentibus ibidē est obseruādū. Nec h̄ puto intelligēdū p̄ illis tñ q̄ i locis illis domiciliū hnt s; etiā p̄ alijs forensib⁹ et peregrinis q̄ eo tpe se ibi reperirēt. Vnde Aug. 12. di. c. illa autem ait. Mater mea mediolanū me secuta inuenit ecclia sabbato nō ieiunāt: cepit fluctuari qd̄ ageret. Tūc ego cōsului d̄ hac re beatissime memorie Ambrosij ep̄m. At ille ait. Cū romanū venio sabbato ieiuno: cū mediolanū sum nō ieiuno. Sic et tu ad quā forte ecclia veneris cōmōre tua: si nō vis relinquere cuiq; scādulum nec quēq; tibi. Nec cū matri renunciasse libet amplexa ē. Glo. Vō in di. c. sup̄ v̄bo veneris. dicit. Viatores tenent seq̄ cōsuetudinē loci ad quē veniūt. Et hoc idē colligi videt ex. c. q̄ 3 mores. di. 8. in tex. et in glo. et i. c. q̄sq; 41. di. 80. p̄cipit ieiunium in vigilia sancti Bartholomei q̄ suare d; s; cōsuetudinē festi. d. c. cōsiliū. extra de obseruatione ieiuniorū. Ieiunia autē triū dierū rogationū ante ascensionē dñi q̄ ponunt de conse. di. 3. c. rogationes. s̄m glo. ibidē sunt de cōsilio nō de p̄cepto nisi vbi esset cōtrariū de cōsuetudine approbata. Similiter ieiunium aduent⁹ si ē in p̄ria de cōsuetudine est p̄ceptū: aliter nō: s̄m host. h̄ honestū sit q̄ ieiunent clerici et maxime p̄foryteri. In decretis etiā inuenit q̄ sit ieiunium: feria quarta: ser. et sabbato. de cōse. di. 3. c. ieiunia. et c. sabbato. Tñ istud cōsiliū est nō p̄ceptū nisi de cōsuetudine approbata. In dieb⁹ m̄ sabbatis a carnib⁹ abstinedū esse dicit. c. Quia dies. de cōse. di. 5. Et hoc vtiq; cōsiliū ē nisi ad huc cōtrariū videret p̄ cōsuetudinē. In oibus vō vigilijs festoz q̄ secūda feria veniūt ieiunādū ē i sabbato: vt pz. i. c. Et p̄te. et d. c. Consiliū. extra de obseruatione ieiuniorū. Atandū tñ q̄ a p̄cepto ieiunij excusant et absoluitur q̄ legi tūc cām habēt sine necessitate vt nō ieiunēt: qz vt scribit i p̄allegato. c. cōsiliū. Necessitas legi non subiacet: et in. c. remissione. Necessitas nō h̄z legem. i. q. 1. S; caueat vniq; ne decipiat seipsum: qm̄ si q̄s posset ieiunare. p̄ vno: si dēno lucrādo: posset etiā ieiunare vt implet ecclie p̄ceptū. Possunt tamē aliq̄ rōnabiler

excusari a ieiunio. Et pmo excusant pueri qui
fm Thbo. & Ric. pp debilitate nature indigent
frequenti cibo no multo simul sumpto. Indigent
multo nutrimento pp virtutis augmentum. Jo vsqz
i fine tertij septenij. idest. 21. anni ieiunare non
obligant. Et p his e dem illud Hiero. ad at/
bleta. Ante annos robuste etatis pculosa e tene
ris abstinentia & gravis. Tamen conueniens est vt
an dicta etate inducant hoies ad ieiunium: tu pp
generale comonitoez & misericordie dei ipetra
tionem: sicut dr Jobel. 2. Qoadunate senes: co/
gregate puulos & sugentes vbera. Tu etia pp
vicioz refrenationez: qz vplurimu & maxime
ipib' his iuuenes sunt lasciuu & dissoluti. Ego
ho dico & teneo qz considerata malicia q in mul
tis supplet etate & corruptela detestabili nepha
dissimuloz facinoz qz ppetrant ta a masculis qz a
femis: qz tales no solu inducedi sunt ieiunare:
imo stringedi sunt: quos valentes on' ferre ie/
iunij etia an. 21. annu ad illud credo fore obli/
gatos sub virtute pcepti. Secundo excusantur
a pcepto ieiunij paupes q no hnt ad comedem/
du vna comestoe sufficienter. Tertio excusant
pegrinates q pp labore nimiu comode ieiuna/
re no valent. Nec obstat si dicat q pceptu consilio
no e postponedu. Tu ergo ieiunat sit i pcepto
pegrinari. Ho ad indulgentia e d' consilio: ergo no
vt qz pp pegrinatoez sint soluenda ieiunia: qz vt
dicat Ric. & Thbo. Intentio dantis pcepta de ie/
iunijs excludit no fuit alias pias & necessarias
causas. Secus m est de pceptis legis nature.
Quarto excusant senes & debiles. 5. ifirmi. 6.
mese nobiliu fructores: de qb'. d. Ric. qz si ex
ca necessaria puenit aliquamulu comededi hora
ex toto vel modicu pibedo ne fuido deficiat
& hoc faciat ia possus mēsa vel modicu an ita
qz pp ipis cotinuatoez vna mēsa beat dputari:
no peccat: sic no peccat q surgat de mēsa vt p
vino vadat vel entia deserat & itez reuerren/
tes ad mēsa cotinuat. 7. excusant laborantes q
dicti vint: nec pnt laborare simul & ieiunare.
8. excusant mulieres pgnates: & q lactat filios
& generaliter oēs qb' legitia adfunt ipedimenta
De dispensateme ieiunij fm Alex. notadu e qz
si cuides ca sit pot statz ho p seipsoz statuti ob
seruantiā pterire: pferit si no possit de facili bre
recurrere ad supioze. Si aut ca sit dubia bz ho
ad supioze recurrere: q auctoritate bz i talib' di
spesare. Secundo obligant hoies ad ieiunium pp
pnt' vel voti impletioz: qn. f. qz teneret ieiunare
cu sibi fuisset iniunctu p pnia: aut voto se obligas
set. 3. obligant hoies ad ieiunium pp epale indi

toez: qn. f. eps i sua dioce. indiceret aliqd gene
rale et districtu ieiunium: puta p pace: p serenita
te aeris: p pluvia postulada et huiusmodi: tunc
oēs et cure subicci obedire tenent: vt expse
ponit de cose. di. 3. c. pnuciadu. & di. 5. c. Je/
iunia. vbi dr Ieiunia i ecclesia sacerdotib' psti
tuta sine necessitate ronabili no saluant. h ille.

Ad ieiunium fructuosus e et vtile ad boa tpa
lia et boa corporalia et ad boa spalia. Ca. 3.
Tertiu mysteriu videdu d ieiunio dr fru
tificatio. Possuim' naqz triplice et fru
ctu anotar: pmo dr corporalis. 2. spalis.
3. spualis. Pim' ieiunij fruct' dr corporalis: ipi
eteni corpi pdest triplici. p. refrenado. 2. sana
do. 3. forficado. Pmo ieiunium pdest corpi ipz
refrenando. Ma nullu remediū e ita efficax ad
reprimedu carnis rebellionē ad spm sic macera
re & affligē illa & potissimu p ieiunium. Et qs no
indigeat tali medicina qn oēs pugnat vixant et
agitāt stimulo carnis. Jo paul'. 2. Cor. 9. c. di
cebat. castigo corp' meū & i fuitute redigo. Et
h Hier. ad Rusticu moachū igt. Mas cleclōis
i cui' pectore xps sonabat: macerat corp' suū: &
subijci fuituti: & tū cernit nālē carnis ardore
sue repugnare snic: vt qd novult h agere ppe
lat' qz vi paties vociferat' & d. Miser ego ho
qs me liberabit d corpe mort' h'. Et tu te ar/
bitrar' absqz lapsu & vulnere posse trāfire: nisi
oi custodia fmaueris cor tuū: & idē i epla ad fu
ria d viduitate fua. Apls igt macerat corp'
suū: & aie subicit ipio: ne qd alijs pcepti ipse no
fuit. Et tu adolefcēcula seruetē cibis corpe de
castitate secura es qsi. d. no: & idē i epla ad cu/
stochiu: & ponit i. c. Si paul'. 32. q. 5. Si paul'
ingr apls vas electois & ppat' i euāgelio xpi ob
carnis aculeos & icētiua vitioz reprimut corp'
suū & i fuitute subijcit: ne alijs pdcās ipse re/
prob' efficit: & tū videt aliā legē i mēbus suis
repugnātē legi mētis sue & captiuantē se i lege
pcti. Si p' nuditate ieiunia famē carceres fla/
gella supplicia i semet reuerfus exclamat. Inse
lit ego ho qs me liberabit d corpe mort' h' tu re
putas secura eē vberē. In epla ho ad Salui/
nia d nebridio & viduitate idē Hiero. sic loq'.
Sic iraki hoies e & ira no pñe xpiani: sic ois
caro cōcupiscit qdē ea q carnis sūt & qbusdā ille
cebiis ad mortiferas aie voluptates trahit. Sz
nostrū ē voluptat' ardore maiore xpi amore re
stringē: & lasciuēs iumētū frenis sedie subiuga
re: vt no libidine: s' cibos qrat ac d' sideret & sef
fore spm scm moderato atqz cōposito portet i
ecclū. Quozuz ista. Di hoicz te esse noueris

e nisi cauea
eodē cuncta
dijs: & i se
regū ppi
lorē: melius
re corpi q
Et i epla ad
vuboli iacu
gebabloni
tas spz hab
sic i aio d' g
puclaris ca
ra puerfatio
refert. Holl
dilo empula
nroz delec
no possit.
dū q alijs
loquet'. Et
sta solitud
monachis
teresse dū
dine. Hoz
da cuti stū
stide lachry
e somp' in
la berēcia co
cū ē tāguē
aliqud accept
bene mētū
tū loci & se
lebāt ora i
frigido cor
dū i cēdā
ad ietu iace
tergebi & re
subingabā.
mūia: qn p
me clamātē
pectoris cel
trāglitias. 2.
nū meaz
& rigid' sol'
vallui: aspa
mee orōis
multas lach
nūdy videba
Hoc ppter
ne p abstine
rit i iurā.
bū s' rādū
q. n. sic An

et nisi caueas passionibus humanis subiacere. De eodem cuncti facti sumus. hinc de copacti exor- dijs: et i serico et panis eadem libido dñat. Nec regu purpuras timet nec medicorū spūit aqua- lore: meliusq; ē stomachū te docet q̄ mētē: ipa- re corpi q̄ fūire: gressu vacillare q̄ pudicitia. Et i epla ad Demetriadē v. idē. d. Ignita sūt diaboli iacula q̄ simul vulnerāt et inflāmāt et a re- ge babilonis tribus pueris p̄pant: s; quō ibi q̄r- tas spēs habēs filij dei itēfos mitigat ardores: sic i aīo v̄ginali roze celesti et ieiuniorū frigore pudlaris calor extinguit: et bñano corpi āgelo rū puerfatio p̄pat. Itē i epla ad Eustochiū sic refert. Sollicite puidēdū ē vt q̄s saturitas a pa- diso expulsa elurys rducatur: nō q̄ de iustitiorū nīox delectet rugitus: s; q̄ alit pudicitia tuta ē nō possit. Propterea et ipse p̄tero. i scipio oñ- dit q̄ alijs p̄dicauit. Et v̄ba sūt ad eustochiū loquēt. Quoties i heremo p̄stiti: et illa va- sta solitudine q̄ exusta solis ardorib; horriduz monachis p̄stat bitaculū: putabā me romāis i- teresse dñijs: sedebā sol: q̄ plenū erā amaritu- dine. Horrebāt sacco mēbra deformi: et squali- da cuti: sinū cūpisse carnis obduxerat. Quot- tidie lachryme q̄tidie gemitū: et si q̄ repugnā- tē somnū iminēs opp̄sisset: nuda bumo vir q̄s- la herētia collidebā. De cibis v̄o et potu taceo cū ēt lāguētis mōachi aq̄ frigida vian: et coctū aliqd accepisse luxuria fit. Ille igit ego q̄ ob ge- bēne mētū tali me carceri dānanerā scorpionū tñi loci: et ferax sepe dños itererā puellaz pal- lebāt ora ieiunij et mēs dñiderijs estuabat: et i- frigidō corpe et sicca iā carne p̄mortuo sola libi- dinū icēdia bulicbāt. Itaq; oī auxilio dñitū ad iesu iacebā pedes: rigabā lachrymis et crine- tergebā et repugnātē carnē hebdomadaz iedia subingabā. Mō erubescō cōfiteri i felicitatē mee- mīfā: gn̄ ponū plāgo nō ē q̄d fueri. Memini me clamātē diē crebo iūxisse cū nocte nec p̄a- pectoris cessasse v̄berib; q̄ rediret dñio ipante trāq̄litas. Ipsaz q̄q; cellulā meā q̄ cogitatio- nū meaz p̄sciaz p̄mecebebā. Et mibinet iratū et rigidū solū deserti penetrabā. Sicubi cōcana vallū: aspa mōtiū: rupiū p̄rupta cernebam ibi mee ofonis locū. Erat mibi testis ē dñs: post multas lachrymas p̄ celo oculos iherētes nō- nūq; videbar mibi iteresse agminib; angelorū. Nec p̄tero. S; qd d̄ alijs oib; scis dicā. Mō- ne p̄ abstinentiā afflictionēq; ieiuniorū supane- rū luxuriā. Et vt de alijs taceā dicā. tñ qd de- bō p̄ rācisco scribit i sua legēda. d. Bon. In- q̄. n. sic Antēdēs illud apli v̄bū. Qui aut sunt

xpi carnē suā crucifixerit ad vniū et cōcupiscē- tias. Et crucis armaturā iugiter suo ferret i cor- pe tāta discipline rigiditate sēsualis appetitū ar- cebat: vt vir necessaria sumeret sustentatōi natu- re. Difficile nāq; fore dicebat necessitati corpi- satisfacere et p̄nitiati sensu nō pere. Propter q̄ cocta cibaria sanitarū tpe vix admittebat et ra- ro. Admissa v̄o aut cōficebat cinere aut cōdi- mētī saporē admixtōe aq̄ v̄plm reddebat issi- pidū d̄ potu vini qd dicā cū d̄ aq̄ dū sit estuaret ardore vir ad sufficiētiā biberit. Itaq; ḡ q̄ p̄ u- iunū corpi aie inimicū maxie refrenat. 2o p̄- dest ieiunū corpi ipm sanādo. nā viliū ē p̄ ex- p̄ictū q̄ magis p̄dest sanitati corpi abstinentia moderata q̄ nūmū et excessiū ciborū vsus: gn- imo v̄plm ex gula oēs egritudines euenire so- lēt. Vñ d̄ cōse. vi. 5. c. Me tales dñ. Morbi sa- turitate nimia p̄citant. Et Seneca ad Lucillū sic ait. Medicia quodā paucorū scia sūt berba rū qd susteret flues sanguis vulnera coirēt pau- latz. Deide i hac puenit tā multiplicē varietā- tē. Nec ē mixtū nūc illā min⁹ negocij habuisse: firmis adhuc solidisq; corpi et facili cibo nec p̄artē voluptatēq; corrupto q̄ postq̄ cepit n̄ ad- tollēda s; irritādā famē: q̄e inuente sunt mille cōditore qd adhibitis excitaret. Que desiderā- tibus alimēta erāt: onera sūt plenīs. Inde pal- lor et neruorū vino marcētū tremor: et misera- bilior ex cruciatib; q̄ ex fame macies. Inde in- certi tabētū pedes et semp̄ quasi i ipsa ebrieta- te titubatio. Inde et i totā cutē humor: admis- sus distensūq; v̄ter dñi male afflicto plus ca- pere q̄ poterat. Et tādē cōcludit multos mor- bos multa sercula fecisse. Et Ioh̄s os aureū de cōse. vi. 5. i. c. Mibi. h̄ ipsum cōfirmat. d. Abundātia morbi facit et molestias igerit et egrit- tudines generat. Iō p̄tero. cōtra Iouinia- nū ait. Egrotā tibi nō aliter sanitas restituit nisi tenui cibo victuq; castigato q̄ dicta dñ. Et idē p̄tero. i. c. legim⁹. de cōse. vi. 5. Legim⁹ quosdā morbo articulari et podagre humorib; laborātes: p̄scriptōe bonorū ad implicē men- saz et paupes cibos redactos qualuisse. Carue- runt enī sollicitudine dispēlande dom⁹ et epu- larū largitate: q̄ et corpi frāguit et aīam. 3o p̄dest ieiunū corpi ipsuz fortificādo. Mā moderata ieiunia ex cōsequēti corpora magis sana et ma- gis robusta reddūt. Et si dicat h̄ nō esse vex: qm̄ p̄ ieiunia debilitant corpi vires: fm̄ illud ps. Genua n̄ra ifirmata sūt a ieiunio. Rūde- re possum⁹ qd p̄ Paul⁹ dicebat. 2. Cor. xi. Et i- firmor tūc fortior suz: eo q̄ ifirmitas et debilitas

corpis reddebat eū forte ⁊ p̄mptū ad dī obsega
 Secūs ieiunij fruct⁹: dī tp̄alis p̄dest. n. adhuc
 triplici tp̄ali. p̄ placādo. ⁊ liberādo. 3. ipetrā
 do. Primo p̄dest tp̄aliter placādo deū: quā
 do irat⁹ p̄ petā populi tp̄ali flagello eos p̄cute
 re cōminat⁹: sicut p̄z Bone libro p̄ totū de Mini
 uitis de qb⁹ ita ait Hiero. li. 2. J. Iovinianū.
 Minue ciuitas magna irā dei ieiunioꝝ mise
 ratōe reuertit⁹: quaz vtiqz Sodoma atqz So
 morra placassent: si p̄niam agere lachrymalqz
 p̄nie fundere ieiunio patrocinate deū cōciliare
 voluissent. Missus siqdem fuit ad Minuitas
 Jonas ⁊ audierūt illi vocē ei⁹: ⁊ timuerūt deū
 ⁊ ieiunātes ⁊ orātes irā ei⁹ placauerūt. Secū
 do p̄dest homini ieiunij tp̄aliter liberādo. s. a
 piculis ⁊ aduersitatib⁹ huius seculi: sicut p̄z de
 multis q̄ ieiunātes ob reuerentiā Vginis: ⁊ alio
 ruz scōꝝ liberati sunt a multis piculis celi terre
 ⁊ mari. Tertio p̄dest ieiunij tp̄aliter ipetrā
 do. s. tp̄alia bñficia: vt pluuia tpe siccitatis: sani
 tatē tpe infirmitatis: serenitatē tpe ibriū: pacem
 tpe guerraz ⁊ similia. Tertius fruct⁹ ieiunij di
 cit sp̄ualis. Prodest. n. sp̄ualiter triplici. Pri
 mo clarificādo. Secūdo cibādo. Tertio glo
 rificādo. Primo p̄dest clarificādo. Mā ad p
 sp̄acitatē ⁊ puritatē oratōis ⁊ cōtēplatiōis mi
 ro mō disponit. Mōne lectio oratōis p̄dicatio ie
 iunio stomacho meli⁹ capiunt ⁊ exercent. Sic
 Hiero. cōtra Iovinianū ait. Daniel atqz tres
 pueri interpretatiōe somnioꝝ ieiunio reuelāt
 pastiqz legumib⁹ p̄udētiōes ⁊ pulchritudines
 inueniunt. Nec ille. Iohi euāgeliste in insula
 pathmos ieiunij reuelata sunt secreta celestia
 A postoli ieiunātes spūs sancti lumine sunt il
 lustrati. Act. 2. Secūdo p̄dest ieiunij sp̄uali
 ter cibādo. Cū. n. mens fuerit illuminata ⁊ di
 uine cōtēplatiōis intentā. ex p̄nti delectatōe spi
 rituali inebriat⁹. Tertio p̄dest ieiunij sp̄ualiter
 glorificādo. lo: qz p̄ illud introducimur in beatam
 vitā: sicut Melias post ieiunij raptus est i ce
 lū. 3. Reg. 2. ibi aut⁹ mysteriū post ieiunij
 quadragesimale statiz resurrectiōis celebratur
 gloria. Ergo aio seruēti vnusqzqz sūm faculta
 tes suā hodie ieiunij incipiat: vt sic in fine adi
 piscatur eternam gloriā. Amen.

Seria gnta post dīc cīnez de vsu ⁊ laudib⁹
 sancti sūme orōnis cōtra eos q̄ dicunt non esse
 orandū neqz p̄ bonis acquirendis neqz p̄ ma
 lis euitandis. Sermo. 16.

Necessit ad cum Centurio ro
 gās cum. Notat b
 ba. Math. 8. c. ⁊ i euāgelio bodier

no. Proptissimus de semp ē ad liberaliter ex
 hibēdum nobis bñficia suazq̄ ideo sepe nōn ac
 cipimus: qz negligētes sum⁹ ad fiducialiter po
 stulādū. Mā q̄ penit accipit: ⁊ q̄ querit inuenit ⁊
 pullanti apicē: vt dicit. Luc. 11. Et vtiqz satis
 claz ē i historia sancti euangelij die hodierno
 recitāt: i qua cōmemorat sanitatis donū a xpo
 collatū puero Centurionis palitico ⁊ male ha
 bentī. Qd vtiqz xps fecit cōmotus fidelib⁹ p̄ci
 bus Centurionis humiliter cū rēpēntis: Qm
 aut apud aliquos incredulos ⁊ in deuotos orō
 nis vsus vtilis ⁊ inuulit reputat: icarco i p̄nti
 sermone de cōmēdatione ⁊ laudibus oratōis
 erim⁹ tractaturi: vt sic omnis vtre penitēs an
 deat cū Centurione clamare securius ad dñm
 ibm xpm. Notabim⁹ ergo tria p̄ que principa
 liter ostendimus vsum oratōis cōmēdabile ēē
 ⁊ in hac vita omnibus cōuenire.

Primū dicit cōtrarioꝝ debilitas.

Secundū dicitur sanctorum dignitas.

Tertium dicitur omnium indigentia.

Consuetudo debiliū rōnū quas pleriqz addu
 cere solent ad ostendendū q̄ sit superflū orā
 re. Capitulum primum.

Primū quo ostendit cōmēdabilis vsus
 orationis dī cōtrarioꝝ debilitas. Mā
 q̄ dicit nō esse orādū neqz p̄ bonis ac
 quirēdis neqz p̄ malis amonendis: assumunt
 ad defensionē erroris sui triplicem rōnem. Vt
 prima ē diuine puidētie: s. diuine pmanētie
 tertia diuine clemētie. P̄ria rō ē diuine puidē
 tie. Dicit. n. q̄ facta nra ⁊ ista oia iferiora nō
 regunt a puidētia dei: ⁊ ex p̄nti p̄spa ⁊ aduer
 sa bōa ⁊ malā ab ipso nō puenire. Si aut iter
 rogent a quo ergo ista gubernāt: aliq̄ rīdebūt
 q̄ a fato: aliq̄ q̄ a formā: aliq̄ q̄ a nulla puidē
 tia: s. veniūt sic. p̄mi dicit q̄ oia ista q̄ i h̄ mū
 do sūt: ⁊ q̄ hoib⁹ accidūt veniūt a fato: noie fati
 itelligēdo i fluctu celi ⁊ plāetaz sūm quā asserūt
 oia regulari. Et hui⁹ opiniōis fuit Quidi⁹ q̄ i
 li. de tristib⁹ dixit. Rō fati vincere nulla valet.
 Idē cōfirmatū Scī. i tragedij. d. fati agi
 mur credite fati: ⁊ cqd agit mortale gen⁹ venit
 ex alto. Et de cōsolatōe ad Paulinū. d. Adu
 tare fata nō possumus: stat dura ⁊ inextorabilia
 Et Lucanus li. 6. inquit. Proceps agit oia fa
 ti. Nec mediū dirimunt morbi vitāqz necēqz.
 Et Juuenalis li. 3. satyra. i. Seruis regna da
 bunt captiuis fata triūphos. Et Tullius li. i. d
 diuinatōe. Fato oia fiunt. Et Quintilianus i
 declamatōib⁹. Fato viuimus languem⁹ con
 ualefcimus morimur. Ad cōmēdationē quid prestat

nisi ut vita nemo desperet. Inde ē qdā astro-
logi ingerūt se ad iudicādū de futuris cūctib⁹
hōiū: de vitā et morib⁹ regū: de pace et guer-
ris populorū: de diuitiis et paupertate: de secūditate
et sterilitate vrorū: de honorib⁹ et dignitati-
bus acgrēdis et similib⁹: qsi ista oīa depēdētā
habeāt: sicut a causa necessaria ab influētia pla-
netarū et celestiu corporū. Eter b⁹ vsqz ē i puer-
biū iter vulgares: q nō inuat orare deū cū iaz
diffinitū sit: qd vniūsqz aut boni hōre aut ma-
li pati habeat. Cōtra quos Aug. li. 5. de ci. dei
c. i. sic ait. Propterea diuina puidētia regna cō-
stituunt humana: que si ppter qsqz fati tri-
buit qd ipsam dei volūtate vel pīatem fati no-
mine appellat: finiam teneat: linguā corrigat.
Eur nō h⁹ p m dicit qd dicitur? ē cū ab illo qsqz
qstierit qd dixerit fati. Mā id hōies qn audiūt
vīitata loquēdi cōsuetudine nō intelligūt nisi vi-
positōis fidez qualis est qn qd nascit sine cōci-
piunt: qd aliq a dei voluntate alienāt: aliq etiam
ex illa bec pendere cōfirmāt. Sed illi q sine di-
volūtate decernere opinant fidera qis qsqz sit
id bonorū habeam⁹: malorūue patiamur: ab au-
ribus oīum repellēdi sunt: nō solū eorū q vāz re-
ligione tenēt: s; q deorū qualiūcūqz volunt esse
cultores. Nec. n. opinio qd agit aliud nisi ut
nullus oīo colat aut roget de⁹. Et paulo iser⁹
subdit. Quale deinde iudiciū de hōiū factis
deo relinquit qbus celestis necessitas adhibet
cū dñs ille sit et fidez et hōiū. h. ille. Si qve
ro obijceret q astrologi p sepe vā dicit: audiat
Aug. pīati. li. c. 7. d. Mō inmerito credit cum
astrologi multa vā rñdēt occulto instinctu sic/
ri spūz nō bonorū: quorū cura ē fallas et nort/
as opiniones de astralib⁹ fatis inferere huma-
nis mētib⁹ atqz firmare. Jō frivola ē mathe-
maticorū snia q nos nō oīqz successus astris sub-
dere inoliunt. Secūdi asserūt oīa ista iserio:
moueri ad ipiū fortune et disponi. Vñ pīdu/
tarch⁹ li. de remedio ire. d. et inducit Suripi/
de sic loquētē. De magna regit: pua vō isor/
tun cmanib⁹ derelinqt. Hanc fortunā rudes
hōies et idolatre gēiles deā quādā cē putāne/
runt. Vñ Lac. li. 3. Crediderunt inqz populi
fortunā quā daz deā esse res humanas varijs
casib⁹ illudēt: qz nesciebāt vñ sibi aut hōa aut
malavēnirēt. Hec nō sic opinātes Aug. li. 4.
de ci. dei. c. 18. sic deridet. f. oīa dea putat et
colit. Eerte oēs deos vtriusqz sexus: et si sexū
habent nō nisi bonos estimare debemus hoc
Plato dicit: hoc alijs pbi: hoc excellentes recipi

blice populorūqz rectores. Quomō ergo dea
fortuna aliqū bona ē aliqū mala: an forte quā/
do mala est dea nō ē: s; in malignū demonē re-
pente cōuertit. S; Ar. li. 2. pbi. dicit fortunaz
esse causam p accidēs in agētib⁹ fm ppositū
Et tūc dicit Tho. in. 2. sume cōtra gēiles. Et
d. Gōn. di. 37. scādi li. Accet aliqd sit casua/
le vel fortuū respectu agētis pīcularis: vipo
te pīcularis nature et intellectus creati: nūq/
tāmē est casuale aut fortuū respectu puidētie
dei: a qua omnia pūsa sunt et pordinata. Ter/
tij cōcedūt pīuidentia dei nullā esse circa ista
inferiora et hōiū facta: sed omnia currere sic
sine vlla puidētia regulāte. Qui error pīuicio
fissimus est et dānat: tū rōne: tū auctoritate. Et
h; multe rōnes ad hoc possent induci: tū dicam
eā quā Tho. ponit in. 3. cōtra gēiles. c. 63. Ait
n. sic. Impossibile ē q aliq nō cognoscētia finē
operis pp finē: et ordinare pueniāt in ipm: nisi
sint mota ab aliquo habēte finis cognitionē: s;
omnia corpora naturalia mouent et opant pp
finē: h; illū nō cognoscāt. Ergo oportet q to/
ta opatio nature ab aliqua cognitiōe ordinetur
Pterea omnia que sunt natura distincta in
vñū ordinē nō cōueniunt nisi ab vno ordinā/
te colligant in vñū. In vniuersitate aut rex sit
res distinctas et cōtrarias naturas habētes: q
tū in vñū ordinem cōueniūt. Ergo oportet q
vñus sit vniuersorū ordinator et gubernator.
Sunt ad hoc etiā scripture sacre et auctoritates.
Ait. n. sapiens. Sap. 14. c. Tu aut sapientia
tua gubernas oīa. Et ecclesiastes. 5. Me di-
cas corā angelo tuo nō est puidētia. Et Mda
the. 6. reprehēdens xps immoderatā sollicitudi-
nem eorū q dissidunt gubernari posse a deo:
ostendit qualiter ipse puidētia sua decorat ter-
raz floribus: pascitqz aues et volucres celi. Jō
Lac. li. i. di. insti. cōtra dei puidētiā negātes
sic pulchre loquit. Suscepto igit illustrāde vi-
tatis officio: nō putam adeo necessarius ab illa
qōc initia sumere: que videt prima esse natura
sime puidētie q rebus oībus cōsulat: an for-
tuū vel facta sint oīa vel generant. Cuius sen-
tentie auctor est Democritus cōfirmator epi-
curus: quos tamē ceteri pbi ac maxime stoici
acerrime retulerūt docētes: nec fieri mūdū nec
cōstare nisi summa rōne potuissē. S; et Mar-
cus Tullius qvis achadenice discipline de/
fensor esset: de puidētia gubernatrice rerū et
multa et sepe disseruit: quod fauētum in oībus
pbiē suclūpis: tum maxime in his que sunt de

natura deoz. Nec difficile sane fuit paucorum
hominū praua sententiā redarguere menda-
cia ceteris phis in hac vna re nō diffidentibus
Memo. n. est etiam tā rudis tā ferus moribus
q̄ oculos suos in celi tollens tamen nesciat cu-
ius prouidentia dei regat hoc omne qd̄ cernit
nō aliquā tamē esse intelligat ipfarum motu
magnitudine pulchritudine utilitate tēperatio-
ne: nec fieri posse qn̄ illud qd̄ mirabili ratōe cō-
stat cōsilio aliquo maiore sit instructum: h̄ ille.
Dicimus ergo et catholice tēnemus q̄ oia re-
gunt fm̄ prouidentia dei q̄ bona vel mala homi-
bus iuste distribuit fm̄ q̄ iudicat melius cōue-
nire. Secūda ratio quare dicit aliqui non eē
orandū: est diuine pmanētie. dicit. n. q̄ h̄ oia
fiant fm̄ diuinā prouidentia cū ipsa nihil aliud sit
q̄ ipse deus et deus sit immutabilis: fm̄ illud
Numeri. 23. Mō ē deus quasi hō vt mentiat:
neq̄ vt filius hominis vt mutet. Et Malachie
3. Ego dñs et nō mutor. Et Jac. i. Apud quē
nō est transmutatio. Et Aug. in li. de natura
boni. Solus deus immutabilis ē. Ergo si dispo-
suit bene facere hominibus indigentibus absq̄ ora-
tione illos illud implebit. Et si deliberauit mala
aliqua ipsi: nō pp̄ orationes cessabit. Sed cō-
tra istos ē auctoritas Hiero. is. vbi deus sic loq-
tur. Repente loquar aduersus gēte et aduersus
regnū vt eradicet et destruā et disperdā illud. Si
pniam egerit gēs illa a malo suo: qd̄ locut⁹ suz
aduersus eā agā: et ego pniam sup̄ malo qd̄ co-
gitauit vt faceret ei. Et subito loquar de gēte et
de regno: vt edificet et plāt illud. Et iterū Eze-
chie. 33. deus. d. Si dixerō iusto q̄ vita uiuat
et cōsiliū in iusticia sua fecerit iniquitatez: oēs
iusticie eius obliuioni tradent: et in iniquitate sua
q̄ opatus est moriet. Si aut dixerō ipso morte
moriēris: et egeat pniam a peccato suo: vita vi-
uet: et nō moriet. Et hoc ē qd̄ dicit. 22. q. 4. c.
Vnusq̄sq̄. Ipse dñs frequēter suā mutat sen-
tentia. Et i. c. icōmutabilis. idē habet. et de pe-
tri. i. ca. nouit. Mouit deus mutare suā situ-
noueris emēdare delictū. Et qd̄ vbi p̄: q̄
fm̄ q̄ nos mētē nrām et volūtaria opa siue in
bonū siue in malū dirigimus: ita et ipse sententiā
suā aut reuocat et inmutat aut exequit sine sui i-
mutatōe. Mā vt dicit Ar. 8. phi. 2. n. metha.
Deus est mouēs oia immobilis. et Boet. Sta-
bilisq̄ manēs das cuncta moueri. Jo dicit. d.
Bon. di. 8. primi li. q̄ diuina essentia ē imu-
tabilis. Mā nō mutat loco: q̄ vbiq̄ ē: nō tpe:
q̄ eternitas simul est: nō forma: q̄ pure actus

est. Vnde mutatiōē fm̄ formā tollit simplici-
tas: fm̄ tps tollit eternitas: s; locū tollit immēsi-
tas: et ideo in deo est summa stabilitas: et inde
ois motus cālitas. Sine sui itaq̄ mutatiōe p-
dixit deus i tpe mēdū: sine sui mutatiōe canēz
nostrā assumpsit: sine sui mutatiōe petentib⁹
et orantibus sua dona largit. Mā vt inq̄t Tho.
2. 2. q. 83. Et diuina prouidentia nō solū dispen-
sat q̄ effectus fiant: s; etiā ex qbus causis et quo or-
dine pueniāt. Inter alias etenim causas sunt
etiā quorūdā affectuū cause actus humani. Vn-
de oēs hoies ager et aliqua nō vt p̄ suos act⁹ diui-
nā dispositionē inmutet: s; vt p̄ act⁹ suos impleant
quosdā effectus fm̄ ordinē a deo dispositum.
Et idē etiā est in naturalib⁹ causis. Mā neq̄
q̄ plāt est aliqd̄ neq̄ q̄ rigat: s; q̄ incrementū dat
de⁹ vt dicit. c. lū nō sit i hoie: extra de decimis
Et si si hō nō plāt aut nō seminat: de⁹ nō dat
incrementū. Simile est de oratiōe. Mō. n. pp̄ h̄
oramus vt diuinā dispositionē inmutem⁹: s; vt
illud ipetrem⁹ qd̄ deus disposuit mediātib⁹ ora-
tiōib⁹ nobis donare. vt Sir. d. i. dial. li. Ter-
tia rō quā assumunt negātes et dānātes orōis
vsus ē diuine clemētie. Deus inquit clemētis-
simus ē et liberalissim⁹: ideo cū noscat oia qd̄
indigem⁹ nō opus ē orationib⁹ ab illo ea petere
q̄ vt inq̄t Seneca nulla res carius emat q̄ q̄ p-
cibus empta ē. Ideo summe liberalitati ei⁹ nō
cōuenit bñficia p̄stare rogatus. Ad hoc rñdet
Aug. ad pbū de orādo deū. Quod deus mul-
ta nobis ex sua liberalitate p̄stat nō petita. S;
q̄ aliqua vult p̄stare nobis petētib⁹ h̄ est pp̄
nostrā utilitatē vt. s. fiducia quādā accipiamus
recurrēdi ad deū: et vt recognoscām⁹ cū eē bo-
noz nostrorū actorē. Et sic interimunt omnes
obicctiones supradicte quibus orationis vsus
impugnabatur: q̄ debiles sunt et nullius robo-
ris aut momenti.

Quod vsus oratiōis cōmendat auctoritate
et exemplo sanctorum veteris et noui testamēti
et p̄cipue dñi nr̄i iesu xp̄i. Capitulum. 2.
Secundū quo cōmēdabilis orationis
vsus dicit est sanctorū dignitas. Quēs
eteniz sancti vbo pariter et exēplo ora-
re nos docuerūt. Vnde David in ps. 36. 29.
tione cōmēdans ait. Subditus esto dñō et ora-
eū. Et ps. 5. Quomā ad te orabo dñe: manē
exaudies vocē meā. Et ps. 55. Exsui dñm
et exaudiuit me: et ex oibus tribulationib⁹ meis
eripuit me. Et sapiēs Eccl. 35. Oratio humi-
liantis se nubes penetrat. Et Thobie. 12. bo-
na est

na est oratio
ad me et ego
Dm̄ces vobis
Orate p̄ inuicē
Paulus Ro-
tione p̄ntis
Dacis orati-
tis: s; omni or-
ne petitiōes vi-
4. Oratiō ista
Dolo viros or-
manus. Et i.
orate. Et tps
cipietis. q. et in
Dportet semp
21. Et dñs
in tēptatōe. Et
ga vīa h̄ymē
dēte vigilare
ope cōp̄leuerit
nera ipetruerit
caus est deū. p.
Et i. q̄ exaudi
et Exo. 8. q. 7.
tione plagas al-
mali essent. Et
rū filii isrl̄. Et
ses orando q̄
Post adoratiōe
delere populū
nuir veni. Et
si absq̄b⁹ est
rantū. Et nun-
curata ē. Mar-
neq̄ etiā Adop-
Et i. Reg. i.
et cōcepit et pep-
muel: eo q̄ a dñi
Orate Gamu-
leos. Et Tho-
Thobias iunior
cū vt oraret. Et
Solofernus fil-
populū suū. Et
nūa illa mulier
mi. et Esāie. 38.
exaudiuit deus
Amelis. 12. q̄
crimini dē fāsa
De ventre p̄fici
ductus est Jon-

na est oratio cū ieiunio. Et Micie. 33. Clama
ad me et ego exaudia te. d. dñs. Et. i. Pet. 3.
Omnes vnanimis in oratione estote. Et Ia. 5.
Orate p inuicē vt saluemini. Et doctoꝝ gētiū
Paulus Ro. 12. Spe gaudentes in tribula/
tione patētes orationi instantes. et. i. Cor. 7.
Vacetis orationi. Et phi. 4. Nihil solliciti si/
tis: s; i omni oratione et obsecratōe cū grā actio
ne petitiōes vře innotescāt apud deū. Et Col.
4. O rōm istate vigilātes in ea. Et. i. Thi. 2.
Volo viros orare i omni loco leuātes puras
manus. Et. i. Thessa. vlti. Sine intermissiōe
orate. Et xp̄s i euāgelio Luc. xi. Petite et ac/
cipietis. q. et in. p. et aper. vobis. Et Luc. 18.
Oportet semp orare et nō deficere. Et Luc.
22. Et Math. 26. Vigilate et orate ne itrens
in tēptatōes. Et Math. 24. Orate ne fiat su/
ga vra hyeme vel sabbato. Et Marci. 13. Vi/
dere vigilate et orate. Et qd docuerūt sci vbi
ope cōp̄euerūt: atq; orādo amplissima dei mu/
nera impetrauerūt. Vñ Gen. 25. Isaac depre/
catus est deū p vxore sua Rebecca eo q esset
steril: q exaudiuit eū: et dedit Rebecca cōceptū
et Ero. 8. 9. et. 10. c. Ozaui Moyses p amō
nōne plagaz ab egypto et exauditus est: s; illi
mali essent. Et Ero. 17. In bello qd habue/
rūt filij isrl̄ Amalechitas: plus fecit Moys/
ses orando q; Josue pugnando. Et Ero. 32.
Post adoratiōē vituli qm videbat dñs velle
delece populū Moyses p orōnis instātiā obti/
nuit vniā. Et numeri. xi. Per orōnē Moys/
si absorbe est ignis q dūorabat castra murmu/
rantū. Et numeri. 12. Per oratiōē Moysi
curata ē Maria a lepra. Et numeri. 21. p orō
nez etiā Moysi liberat ē popul⁹ a serpētibus
Et. i. Reg. i. Anna q sterilis erat orauit dñs
et cōcepit et peperit filiū et vocauit nomē ei⁹ Sa/
muel: eo q a dño postulasset eū. Et. i. Reg. 7.
Oraē Samuele filij israel debellarunt phili/
steos. Et Thobie. 6. Raphael angel⁹ monuit
Thobiam iuniorē ne demones haberēt p̄tē in
eū vt oraret. Et Iudith. 4. Tēpore psecutiōis
Holofernis filij israel orabant deū vt visitaret
populū suū. Et Iudith. 13. Armis orōnis mu/
nita illa mulier vidua caput amputauit holofer/
ni. et Esaie. 38. Oraē cū lachrymis ezechiam
exaudiu deus et addidit dieb⁹ ei⁹ annos. 15. et
Danielis. 13. Susanna p orōnē liberata est a
criminatōe falsa et dñatōe mortis. et Ione. 2.
De ventre piscis p orationē ad litus maris ad/
ductus est Jonas. Et. i. Machabeoz. xi. V

dens Jonathas q oēs exceptis paucis dereli/
querūt cū pugnātē cōtra alienigenas: scidit ve/
stimenta sua et rogauit dominū et postea miseri/
cordiā obtinuit et victoriā. Et. 2. Machabeoz.
3. Onias summus pontifex orauit p Helio/
doro diuina v̄tute grauiter flagellato: eo q vo/
luerat erariū expoliare. Deus autē illi vitā do/
nanit. Quid referā de orationibus apostolorū
aliozq; sanctorū: qui orando tot mira fecerunt
S; omnibus dimissis breuitatis causa ad xp̄s
est deueniendū. De ipso figdē dicitur Math.
primo. Abijt in desertū locum ibiq; orabat. et
Luc. 6. erat pnoctās in oratōe dei. et Luc. 1. sa/
cta est dum oraret species eius altera. et Luc.
23. et Math. 26. legitur ad patrem orasse. et ad
Hebr. 5. de ipso dicitur. Cum clamore valido
et lachrymis exauditus est pro sua reuerentiā.
Sed circa hoc nonnulli dubitant cur christus
orauit: cum Augustinus dicat lib. de coneprio
ne et gratia. Nemo querit ab alio quod per se
potest: sed christus omnia poterat per se: ergo
nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc
respondet. d. Bonauentura di. 17. tertiū libri
q decens fuit et conueniens orare christus pro
pter tria.

Primo ppter meritum.

Secundo propter exemplum.

Tertio propter argumentum.

Primo propter meritum: quia sua petitiōe
et postulatiōe merebatur nobis qui min⁹ ido/
nei eramus ad susce: tionem beneficiorū dei.

Secundo orauit propter exemplū: scilicet
vt in seipso inuitaret nos ad orationis studiū
in cuius exercitio maxime superatur aduersari⁹.

Terno orauit ppter argumētū: vt ostēderet
se esse vey homines et vere a deo missum. De/
tere ergo et orare cōpetit xp̄o sūm naturā assum/
ptā. Et sic soluitur quod dicebatur in cōtrariū
Cōcludenda est ergo hec secunda pars princi/
palis nostri sermonis: in qua probatum est per
exempla et auctoritates sanctorū q orationis
exercitium apprime est cōmendabile.

Quod oēs indigēt auxilio dei ad acquiren/
dam beatitudinē: ad vitanda picula: et ad bona
temporalia impetranda. Capitulum. 3.

Tertium quo ostendemus ad orationē
omnes obligari debere dicitur indi/
gentia. Omnes etenim cuiuscūq; sta/
tus gradus et conditionis existant egent a deo
adiuari: maxime q̄sum ad tria: Primo q̄tū
ad beatitudinem acquirendā. Secundo q̄tū

ad pericula vitanda. Tercio item ad tempo-
ralia bona impetranda. Primo indigent oēs
a deo adiuuari q̄tū ad beatitudinē acquirēdā
eo q̄ nullus illam viribus pprijs aut virtute
valet adipisci. Ideo vnusq̄q̄ orare debet cu3
Petro. d. Domine salua nos: q̄ vringit psal.
Oratiaz et gloriā dabit dominus. Secūdo
indigent oēs a deo adiuuari ppter picula cuius-
da: qbus fragilis nostra cōditio subiecta ē. Et
de his sic eleganter loquit Aug. 22. li. de ciui.
dei. c. 22. Sed ppter pueriles penas sine qbus
quid nō potest q̄ maiores volunt: qui vitā
quid vtiliter volunt: quot et quātis penis ge-
nus agūtur humanū: que nō ad maliciā neq̄
tiamq̄ iniquoz: sed ad cognitionē p̄tinent mi-
seriaq̄ cōm quibz villo s̄mone digerit. Quis
vlla cogitatione cōprehēdit q̄tus est met⁹ quā-
ta calamitas ab orbitatibus atq̄ luctu a dānis
et a dānationibus et deceptiōibus et mēdacijs
hominū et suspitionibus falsis: ab oibus violē-
tijs facinoribus et sceleribus alienis: quando-
quidē ab eis et dānatio et captiuitas et vincula
et carceres et exilia et cruciatus: amputatio mē-
broz et priuatio sensuū: et oppressio corporis
ad obscenam libidinē opprimētis explendam
et alia multa horrenda sepe cōtingunt. Quid
ab innumeris casibus q̄ forissecus corpori for-
midantur estibus et frigoribus tempestatibus
imbrib⁹ alluuiōibus coruscatione tonitruum
gradine fulmine motibus hiatibusq̄ terrarū
oppressionib⁹ ruinaz: ab offensionibus et pa-
nore: vel etiā malicia iumentoz a tot venenis
fructū aquarū aurarū bestiarūq̄ ac ferarū non
tantūmodo molestis: s̄ etiā mortiferis morfi-
bus a rabie que cōtingit a rabido cane: vt etiā
a blanda et amica suo dñio bestia nōnūq̄ vebe-
mentius et amarius q̄ leones draconesq̄ me-
tuatur: faciatq̄ boninē quē cōtaminauerit cō-
tione pestifera: ita rabiosum: vt a parentib⁹
filijs et cōiuge peius omni bestia formidetur.
Que mala patiuntur nauigantes. Que terre-
na itinera gradientes. Quis ambulat vbicūq̄
nō inopinatis subiaccens casib⁹. De foro qdā
domū rediens sanis pedib⁹ suis cecidit pedem
fregit: et ex illo vulnere finiuit hanc vitam.
Quid videtur sedente securus. De sell: in q̄
sedebat Iocly sacerdos cecidit et moritur⁹ est.
Agricole imo vō oēs homines quot et quan-
tos a celo et terra vel a periculosis animalibus
casus metuunt agroz fructibus. Solent tamē
de fructibz tādem collectis et reconditis eē se-

euri. Sed quibusdā qd nouimus prouentum
optimū frumentoz fluminis improvisus fugiē-
tibus hoibus de horreis cecidit: atq̄ abstulit.
Cōtra mille formas demonū incursum: q̄s in
inocentia sua fudit. Quādo quidē enā puulos
baptizatos qbus certe nihil est innocent⁹ ali-
quādo sic verant vt in eis maxime deo ista si-
mente monstret huius vite stenda calamitas et
alterius desideranda felicitas. Hāc vero de ip-
so corpore tot erunt morboz mala: vt nec li-
bris medicoz cuncta cōprehensa sint: in quoz
pluribus ac pene oibus adiumenta ipsa et me-
dicamenta tormenta sunt: vt homines penaz
exilio penali eruantur auxilio. Et s̄ in prefata
auctoritate multa dixerit Aug. ppter q̄ null⁹
vivere securus ē: nisi qui cōfidit in deo. Nos
tamē diebus nostris tāta vidimus euenisse q̄
merito fatuus reputari posset: qui p orationes
ad dñi auxiliū nō cōfugit. Tempore nāq̄ ubi
lci anno dñi. 1450. regnante Nicolao quinto
pontifice maximo hora. 23. cū ingens multitu-
do populi cunctis et redeuntibus cōgregata eēt
apud pontē sub castro sancti angeli adeo inter
se existentes ibi cōpressi sunt vt illis exceptis
qui in flumine cadentes submersi sunt: duce-
toz et septe hominū suffocatoz in ponte p̄
dicto corpora sunt inuenta. Tempore alfonfi
regis arragonie et vtriusq̄ sicilie ex nocturno
et repentino terremoto in ciuitate Neapolita-
na alij s̄ ciuitatibus regni et terris rucnib⁹ ex
improviso domib⁹ et edificijs multa milia ho-
minū pietre. Anno dñi. 1465. in dominica de
passione in ciuitate Venetiā p̄ter mortem
in lacunis illis nauiculae plurime submersae sūt:
multisq̄ vtriusq̄ secus pariter naufragiū pas-
sis. Moni et ego ep̄m Vāticā. q̄ morsu cani-
culi sui quē in camera detinebat post. 40. dies
in rabie versus extinctus ē. Moni ego nō vnā
sed plures quos fulgur de celo veniens ex im-
proviso vita priuauit. Vidi tot et tanta pericula
q̄ si illa enumerare vellē longissima prosecto
tempoz spacia occuparē. Vita labilis. o vita
innumerabilibus piculis circumdata. o vita mi-
sera et laboriosa in qua nullus securus esse pōt:
nō ppter diuitias: nō ppter celsitudinē gra-
dus: nō ppter amicorū copiam: nō ppter acutaz
prudētiam. Ideo hoc vni nobis ē esse singu-
lare refugium: vt orantes recurramus ad deum

Tercio indigent homines a deo adiuuari q̄-
tū ad bona spalia impetranda: que etsi tāq̄ pri-
cipalia petenda nō sint: vt Aug. ingt ad Ro-
mam. Postulari

ba. postu-
la quib⁹
nez in q̄
q̄m nob
vt etiā p
eniz ora
cedamur
potentē:
bis salutē
ris impar
futuro glo
f c̄ria
que requi
siant.

C

cedenti
oroni va
est: vt or
Eapp b
qdē nece
xp̄s salua
tionē nos
re anio v
duz in ora
Primu
Secundu
Tertius
Quali
pressio vi
tantū mer

P
re
Doce me
sum. Effu
bulationē
xp̄s decu
Et ad ist
fatis mon
hymnos
in qbus o
gui pōt q̄
Sūt ad b
ambrosiū
bis clamar
orat deus
tuū. Et b

bā. postulari tñ possunt itaqz quedā adminicu-
la quib⁹ adiunnamur ad tendēdū ad beatitudi-
nez in q̄tū. s. p. ea vita corporalis sustentat: z in
q̄tū nobis organice deseruiūt ad act⁹ virtutū:
vt etiā p̄s. d. in primo ethicorū. Centurio et
eniz orauit p. sanitate pueri: z exauditus ē. Ac
cedamus ergo z nos cū ipso orātes deū omni-
potentē: z orationib⁹ insistentes vt dignet no-
bis salutē anime: deinde si ei placuerit z corpo-
ris impartiri: cōcedens hic gratiam suam et in
futuro gloriam. Amen.

f. criasenta post diē cinex: de cōditionibus
que requirunt in orationibus vt debito modo
fiant.

Sermo. 20.

Orate Verba sunt dñi nostri iesu
xpi in euangelio hodierno
Mathei. 5. ca. Puto multos ex
his qui audierūt cōsiderauerūtqz
diligenter ea q̄ dicim⁹ i. fmone p.
cedenti iaz deliberasse decetero seruenti⁹ solito
orōni vacare. S. scire vellem qualiter orādūz
est: vt orō ipsoz non sit inanis z infructuosa.
Eapp hodierna diē de mō orationis aliqua: z
qdē necessaria declarare curabo. Mā audim⁹
xpi saluatore i. vbi is ibemate allegatis ad ora-
tionē nos exhortatē. Vt ergo vocī ei⁹ pmprio
re anio vnusqz pareat z obediat: triplicē mo-
dus in oratione obseruandū ostendimus.

Primus modus dicit expressionis.

Secundus modus dicit attentionis.

Tertius modus dicitur ordinationis.

Qualiter i oratōe necessaria est vocalis ex-
pressio vt in pluribus: z quare nō sufficit orare
tantū mentaliter. Capitulum. 1.

Primus modus q̄ suādus est in orō-
ne dī expressiōis: qz dī orās expri-
re voce qd gerit i corde. fm illud ps.
Voce mea ad dñz cla. voce m. ad. d. deprecatus
sum. Effundo i cōspectu eius orōnē meā z tri-
bulationē meā an ipsuz pñcio. Et Mat. 6.
xps docuit orātes voce dicere. Pater nī zc.
Et ad istā mādū fidelīū corda q̄ rerū varietate
satis mouent sancta ecclesia vltra orōnē dñicaz
hymnos ps. z alias diuinas laudes in officiis
in qbus orat deus statuit decitari. S. 3. Bar-
gui pot q orō nō dī eē vbo aut voce expressa.
Sūt ad hanc orationē sanctoz doctorū. Vnde
ambrosius li. de sacris. An oras inqz noli v-
bis clamare. Et glo. Mat. 6. In fide iteriori
orat deus nō strepitu labioz: sed deuotōe vir-
tutū. Et hysidorus li. d. summo bono. Oratio

cordis est nō labioz. Mō eniz vbo deprecā-
tis de⁹ attendit: s. orāis cor inspicit. Et Aug.
in li. de sermone dñi in mōte. Vos autē cum
oratis introite in tabernacula vestra: q̄ sunt ip-
sa corda. Et iterū ibidē ait. Laudendū ē ho-
stius. i. corporali sensui resistendū: vt orō spūa-
lis dirigat ad patrē: q̄ sit in hymnis cordis vbi
pater oratur in abscondito. Et iterū ibi. Agere
debemus apud deū: nō vbi: sed rebus quas
animo gerimus cū deuotione pura z simplici
affectu. Et aug. ad Probū. Multū loq i orā-
do est rez necessariā supfluis agere vbi. Et
Gregori⁹. Veraciter orare ē amarus i cōpū-
ctiōe gemitus nō cōposita vba resonare. Er-
go fm tantorū doctorū documēta nō videt i ora-
tione vor fore necessaria. Rūdent ad hāc diffi-
cultatē tollendā Alex. de ales. in. 4. volumie
summe. z Ric. in. 4. di. 15. z Tho. 2. 2. q. 83.
q. duplex ē orō. Prima ē cōis q̄. s. fieri hz p mi-
nistros ecclesie in psona tot⁹ populi q ad horas
dicendas obligant: vt in. ca. p̄byter. de cele-
mis. Et talis oratio dī innotescere populo pro
quo offert vt exciet ad deuotionē. Ideo cleri-
ci qui obligant ex statuto ecclesie: z religiosi q
tenent ex voto regule aut statutoz vigore dice-
re horas: debent illas voces exprimere: z si
qn cōtingat vt extra choz per se illas psoluant
tā alte debent vba pferre vt ipsi saltē itelligāt
qd loquunt. Et in. c. dolētes. reprehendūt illi
qui sincopizādo z sine deuotione diuinū offm
celebrāt. Secūda ē oratio singularis. s. q̄ offert
ab homine i q̄tū ē singularis psona: siue oret
per se siue p alio. Et q̄uis nō sit necessarium
talē orationē esse sensibili voce: tñ vor ei adiū-
gitur triplici ratione. Primo rōe deuotōis ex-
citāde. Secūdo rōe reuerēcie exhibēde. Ter-
tio rōe affectōis explicāde. Primo rōe deu-
tionis excitāde: vt. s. p. vocē z vboz sonus cor
exciet ad deū magis timendū colēdū diligēdū
siue desiderādū. Et quadā. n. naturali vniō-
ne aie ad corp⁹ mot⁹ corporis diuersimode aie
affectōes excitāt: z affectōes marie si sint for-
tes diuersas mutatiōes faciūt in corpore. Ideo
cū qnqz z quasi sepius cōtingat q̄ orare volen-
tes z pp pod⁹ carnis z pp occupatiōes seculi: z
pp diabolitēptamēta mentē habeāt aridā in si-
pidā debile z de deo paz cogitē: aut certe mi-
hil adiūgēda ē talū orōni vor viua i qua no-
minat magn⁹ z excelsus bonus pius clemens
misericors z hui⁹: vt p talē prol. tionē cuiqz
lent quasi sensus interiores. Idē dico gemitus

tionibus: de p[er]f[ec]tione ad terrā: de t[em]p[or]ali
bus p[er]sonis: et similibus. **M**ō indiget his qui
omniū corda scrutat[ur] et videt: s[ed] ideo sūt v[er]i ta
les motus gestuq[ue] corporis torpor[is] mētis exci
tetur: et mens magis inflāmata efficacius per
orationē vniat[ur] deo. Secūdo adiungit[ur] vox ora
tioni rōne reuerēcie exhibēde. vt. s. deo reue
rentiaz ipendamus nō t[ame]n corde: s[ed] etiā lingua:
qm̄ vt ait **Jo.** da. i. 4. li. q2 ex duplici natura
cōpositi sumus intellectuāli. s. et sensuali: dupli
ces honore debemus deo offerre. s. spiritualē
et corporalē. Si tamē in casu adeo q[ui] esset i cō
tēplacōe p[er]fectus: q[ui] vocalis oratio remitteret i
teriorē feruorē: tūc nō esset vocaliter orandus
orōne singulari. Tercio adiungit[ur] vox orōni rō
ne affectōis explicāde. **M**ā ex abūdātia cordis
os loquit[ur]. vt d[icitur] **Matth.** 12. Quādoq[ue] ita ser
uet interius aia itaq[ue] inflāmat in dei amore:
aut humiliat in eius timore: aut obligat i eius
reconditōe b[en]eficioz: q[ui] quasi vin panēs in **V**
ba prumpere cogit. Sicut legit[ur] d[icitur] b[ea]t[us] frāscisco
quē semel audiuit beatus frater **Leo** eius so
cius et cōfessor p[er] longū spaciū i orōne eleuatus
a terra clamātē et dicētē. Quis es tu: et q[ui] sum
ego. Et dū hec cadē **V**ba sepius replicaret su
spirabat lugebat et totus videbat liquefactus
amore. **M**ā vt ipse postea interrogāti cū fratri
Aconi p[re]dicto q[ui] eū explorauerat: rettulit p[re]dicta
Vba ideo sic dixisse: qm̄ i corde suo tā p[ro]funda
verfabat sui cognitio sue. s. p[er]uitatis: et dei ma
gnitudinis: a quo ipse paup[er] et minimus taz
copiosa b[en]eficia suscepit s[er]uabatq[ue] seueriora su
scepturus: q[ui] ex vehemētia animi cū admiratōe
deū cōpellebat laudare et b[en]dicere dicēdo sibi.
Quis es tu deus meus q[ui] nullo idiges in quo
est omne bonū: et q[ui] sum ego q[ui] nihil boni habeo
nec habere possum nisi tu deus meus dederis
q[ui] es tu q[ui] tripsum etiā mihi dare p[er]mittis. Et
multa alia bulliebāt i corde eius p[ro]pter q[ui] **V**ba
p[re]dicta ingeminabat. Similiter. d. **Ber.** mi
les et doctor de assisio: q[ui] fuit primus quē san
c[tus] **Franciscus** traxit ad christū anteq[ui] mun
dus reliquisset: inuāissetq[ue] quodā sero in do
mo sua paup[er]e **Franciscus** cū in prima vigilia
noctis obseruasset eū quid faciebat: audiuit eū
in oratione positi cū suspirijs et lachrymis se
pius replicātē. **D**eus meus et omnia: de[us] me[us]
et oia. In q[ui]bus **V**bis vt ipse postea declarauit
d[omi]no **Ber.** p[ro]fundissime cōtemplabat excessum
maiestatis diuine et infinitā bonitatē sumi dei.
Quod in oratōe necessaria est attentio s[ecundum] v[er]bum

prime intentionis: et qualiter hoc modo oratio
est fructuosa licet nō sit per omnia attenda.

Capitulum Secundum.

Secundus modus q[ui] seruandus ē i ora
tione dicit[ur] attentōis. Debet nāq[ue] ora
tio quātū fieri p[ot]et ēē attenda: qm̄ vt. d.
Hiere. et ponit de cōse. di. 5. c. **M**ō mediocri
ter. **M**ō **V**bis tantū: sed corde orādus est de[us].
Quapropter meliorē qnq[ue] psalmoz decātatio
cū cordis puritate ac serenitate et spiritali b[en]i
ritate: q[ui] spalterij modulano cū anxietate cor
dis atq[ue] tristitia. Et ad hoc facit. c. nūq[ue]. de cō
se. di. 5. et. ca. quādo. de cōse. di. 1. Et ad idēz
sunt apostoli **V**ba. 1. **Cor.** 14. dicētes. **M**ā si
orē lingua spiritus meus or[atur]: mens autē mea
sine fructu est. Quid ergo ē. **R**abo spū ora
bo et mente. Sed satis dux hoc videt[ur] quando
etiā et sancti viri orātes mētis euagationē pa
tiuntur: s[ecundum] illud ps. **Cor** meū dereliquit me.
Quō ergo q[ui] ip[s]i sunt poterūt orando semp
esse attēti. Et si oratio sine attentione i[ns]tructio
sa est: q[ui] poterit orādo mereri. Accirco ad hoc
clare intelligendū tria sunt notāda. s[ecundum] **Rica.**
Tho. et **Alex.** vbi supra. Primo notādū q[ui]
si ad sit intentio debita et actualis in principio
orationis vocalis q[ui]uis postea nō p[er]comitet. t[ame]n
oratio vocalis est meritoria et impetratiua p[er]
tutē prime intentionis nisi interrumpatur po
stea p[er] intentionē cōtrariā: sicut cuq[ue] aliquis ex
bona intentione incipit peregrinari vel elemo
synā dare: totus actus sequēs meritorius ē **V**
tute prime intentionis: q[ui]uis cesset sua intētio
actualis. Secūdu notādū q[ui] triplex est ora
tionis effectus. primus merendi: et ad hūc ef
fectus nō ex necessitate requiritur q[ui] attētio ad
sit orationi per totū: sed vis prime intentionis
sufficit vt dictū est. Secūdu effectus ē ipe
trandi: et ad hunc etiā sufficit intentio vt in p[ri]mo.
Tercius effectus est spiritaliter delectādi
in q[ui] orās spiritali delectat cōtemplatōe dei
et ad talē effectus necessaria est attentio: et q[ui]to
maior est: tāto maiorē delectationē et spiritalē
gustus sentit ille qui orat. Si tamē aliquis hoc
gustu bona intentione orās: eo q[ui] nō esset attē
tus etiā contra voluntatē suāz gauderet: non
propterea tāq[ue] i[n]fructuosam orationēz relinq[ui]
re d[icitur]: quoniā rarissimi sunt q[ui] orādo semp pos
sint mentes attētiā habere. Ideo dicit[ur] i legen
da sancti **Ber.** q[ui] quadā vice cū ipse egrens
in itinere cuidā rustico obuiaasset: materia sic se
offerēte de cordis i[n]stabilitate i orōne **Ber.**
cōquestus

conquestus est. Quod rusticus audiens mor-
eū desperit et in orationibus suis cor fixū et sta-
bile dixit se habere. Dolens autē Bern. cū cō-
uincere et a sua temeritate coercere dixit. Se-
questrare parump a nobis et tota qua poteris
attentione orationes dominicā inchoato: quas
si sine aliqua cordis euagatione finire poteris
equū cui insedeo pculdubio tibi dabo. Tu autē
mibi in fide tua spondeas q si aliquid ibidem
cogitaueris: hoc aliquatenus nō mibi celabis
Etatur ille et tanq se lucrātū iam reputās au-
dacter secedit. Et seipsum recolligens oratōez
dominicā dicere inchoauit: vir autē orationis
expleuit diuiniū: et ecce importuna cogitatō de-
fella cordi suo se ingent virū habere eā debeat
cū iumento. Quod ille aduertens cōcitus ad
Bern. redijt: et qd in ipsa orōne sollicite cogi-
tauerit indicauit: et de se vt prius temere nō p-
sumpsit. Tertiū notādū q triplex est attentio
que orationi vocali pōt adhiberi. Vna quidez
qua attendit ad verba ne qs in eis erret. Secū-
da qua attendit ad sensum verborū. Tertia qua
attenditur ad finē orationis. scilicet ad deū et ad rez
propter quā oratur que est maxime necessaria
et hanc habere possunt etiā idiote. Quicūqz er-
go ad orationē accedit ea intentione vt bono-
ret deū: seqz orando sibi subijciat et cōmendet:
si dolens et male cōtentus mentis patit vaga-
tiones nō perdit orationis fructū: quātū ad ef-
fectū meriti ipetrationis: licet prouetur effectū
delectationis. Itcirco deponēdi sunt scrupuli
et extremitates pscenitē qd nōnulli diabolo in-
stigante deuicti ab oratione desistūt existimātes
eo q attendi nō sunt inuaniūz orationi vacare.

De ordine in oratione seruādo: et qualiter
possimus rogare sanctos tanqz intercessores et
aduocatos nostros. Cap. 3.

Tertius modus in orōne seruāndus dicat
ordinationis. Debet esse orō ordinā-
ta vt orās intendat ipetrare a deo om-
ne donū qd postulat: q vt inqz ps. Gratias et
gloriā dabit dñs. Sanctis vō pces sunt porzi-
gēde tāqz intercessoribz et aduocatis nrīs apud
deū. Mā vt inqz Bon. di. 45. quartū li. Deus
instituit et voluit q sanctos rogarem: triplī ex
cā. Prima pp nostrā inopiā. Secunda pp
dei reuerentiā. Tertia pp sanctorū gloriā.

Prima pp nostrā inopiā siue in cōtēplā-
do siue in amādo siue in merendo. Sum⁹ ino-
pes in cōtēplādo summa lucez q ipse de⁹ est.
Sum⁹ inopes in amādo: qz nūlcr hō magis

quādoqz sentit se affectū ad vnū sanctū q ad ip-
sū deū. Sumus inopes in merendo: eo q cri-
gua sunt et parua merita nostra. Ideo de⁹ vo-
luit nos rogare sanctos vt in ipsis eū cōtēple-
mur: vt per ipsos fiduciā habeam⁹ et p eoz me-
rita indigētiā nostrā supplicam⁹. Secūda cā est
pp dei reuerentiā: vt hō pctōz ad deū qsi p re-
uerentiā nō audicēs cōfugere iplozet auxilium
amicoz eius. Tertia cā ē pp sanctorū gloriā:
vt ipse de⁹ glorificet in sanctis suis quoz anno-
re deuons eoz grās dōa et bñficia plurima di-
gnat cōferre: neqz audicēdi sunt illi q dicūt sup-
flui esse ad sanctos p orationes cōfugere: quā-
do ecclesia sanctis oratiōes porrigere cōsueuit.
Quinimo quotidie experimur quantū pdest
nobis deuotionē sanctis dei exhibere: de qui-
bus dicūt in ps. Leuauit oca. m. in. m. vn. ve.
aux. mi. Pñs nāqz sanctorū pñibus et pñpue
Vginis gloriose liberati sunt multi a piculis
maris. Alij ab vlcibus et egritudinibus de-
spatissimis sanati. Alij a diaboli temptationi-
bus penitus mūdati. Alij ab infamijs crimini-
bus falsis plene purgati. Alij a varijs diuer-
sisqz tribulationibus et angustijs ad quietē et
trāquillitatē pducti. Marrent ista q expti sunt.
Dicāt deuoti sancti Nicolai: sancti Francisci.
sancti Antonij: sancti Bernardini: sci Petri
martyris et alioz sanctorū qd acceperunt quid
obtinuerunt illos inuocando. Element pñssi-
me Vginis fideles deuoti quot munera di ad
inuocationē nominis Marie abūditer ipetra-
uerunt. De qua Bernardus ait. In piculis
in angustijs Mariā cogita Mariam inuoca.
Ergo finis pñpti et fiducialiter orādo inuo-
cemus scōs: quoz pñocinio obtinere poterim⁹
hic grām: et in futuro gloriā: i qua viuūt de⁹ tri-
nus et vn⁹ p infinita secula seculoz. Amē.

Sabbato post diē cinex de ipedimētis pñis
oroni pp q orātes nō exaudiunt. Ser. 21.

Eratenim vent⁹ cōtrari⁹ cis.
Scribunt h vba
Marc. 6. c. et in enāgelio hodie
no. Cōquerunt plurimi et qdem
absqz vlla rōne q in suis orōnibz
nō exaudiunt a deo nec ipetrant orando qd vo-
lunt. Sed nō intelligunt q vt Augu. inqz. 16.
q. 1. c. decime. Sñ facere deus semp ē pñpt⁹
sz hoīuz malicia pñbet. Cessante ergo ex pte
homīū defectu nō ē correpta ad dandū ma-
nus omnipotens dei liberalissima. Querit
nāqz ipse vt sua beneficia eroget mentes no-
s.

stras bñ dispositas. Vnde naufragiū timēti-
bus discipulis in nauicula constitutis: sicut in
euāgelio hodierno legit̃ xps dixit. Confidite.
Mā ppterca iminebat eis periculū & cōtraria-
bant̃ ventu: q̃ erat cor eoz obcecātū: nec vt de-
cebat cōfidebāt i ṽtute magistr̃ sui. Sic & orā-
tibus euenire solet q̃ quādoq; nō exaudiri-
t: qm̃ nō erāt cū ea spe & fiducia quā h̃re debēt in
benignissimo deo. Vcrūtāmē vt magis getet
animus eoz q̃ dolent q̃ eoz p̃ces de⁹ nō implet
in p̃senti f̃mone de impedimētis orationis
erim⁹ tractaturi: videbim⁹q; qualia sint ipedi-
menta que contrariant orantib⁹ ne exaudiant̃:
sicut ventū cōtrariabant̃ in mari discipulis: et
notabim⁹ tria principalia impedimēta.

Primum dicitur iniusticia.

Secundum dicitur iniquitas.

Tertium dicitur impatientia.

Quod pp iniusticiam vel orantis vel ora-
tionis vel eoz p qbus orat quādoq; de⁹ ora-
tiones nō exaudit. Capitulum primum.

Primū impedimētū quare multoties
deus nō exaudit orantes dicit̃ iniusti-
cia: q̃ triplex esse pōt. Prima ē ex pte
orantis. Secūda ex pte orationis. Tercia ex p-
te eius pro quo oratur. Prima iniusticia est
ex pte oratōis: qm̃ orās adeo est iniust⁹ vt exau-
diri nō mereat̃: S; p clariori noticiā q̃rit vix
peccatores ip̃t̃r̃t̃ aliquid a deo suis orationi-
bus. Et arguit q̃ nō ex ṽbis scripture. Scri-
bitur nāq; esaiē. I. Eū extendētis man⁹ ve-
stras auertā oculos meos a vobis: & cū multipli-
caueritis orationē nō exaudiat̃: manus. n. ve-
stre sanguine plene sunt. Et esai. 59. Ecce nō ē
abbreviata manus dñi & saluare nequeat neq;
aggravata est auris eius vt nō exaudiat̃: s; iniq-
tates vestre diuiserūt iter vos & deū vestruz: &
p̃t̃̃ vestra abscondērūt faciē ei⁹ a vobis ne exau-
diret. man⁹. n. vestre sanguine plene sunt & di-
git ṽr̃ iniquitate. Abiavsa locuta sunt mēda-
ciū & lingua ṽra iniquitatē satur. Et Ps. Tre-
noz. 3. c. Mos inique egim⁹ & ad iracūdiā p̃uo-
cauim⁹ te iccirco tu es inexorabilis. Et David
in ps. Iniquitatē si asperi i corde meo exaudiet
dñs. Et p̃uer. 28. c. Qui declinat aurē suā ne
audiat legē oratio ei⁹ erit execrabil. Et Job.
9. Scim⁹ qz p̃t̃ōres de⁹ nō exaudit. Et Chy-
so. sup Mat̃. Qui orat & peccat nō orat deū:
s; deludit. Et p. 15. Longe ē dñs ab ip̃is et
orationes iustoz exaudiet. At p̃ est auctoritas
Cris. q̃ sic glosat dictū xpi Luc. xi. Quis q̃ petit

accipit siue iustus siue p̃t̃ōr. Et ad idē Aug.
sup Job. ait. Si p̃t̃ōres nō exaudiret de⁹ fru-
stra publican⁹ dixisset. De⁹ p̃pinus esto mihi
p̃t̃ōr. Rñdeo p hui⁹ dubij solutione sequēdo
Alex. in. 4. volumine summe: q̃ orātes homi-
nes i triplici varietate possunt inueniri. Man-
aliq; lz valde paucissimi sunt. i. sine p̃t̃ō mortali
& oratio eoz p̃t̃ēssima ē vt ostēdem⁹ i f̃mone
de ṽsu oratōis i ip̃so Moysē. Et ideo Jac. 5.
dicit̃. Vultū. n. valet deprecatio iusti assidua.
Aliq; sūt p̃t̃ōres obstinati q̃ diuini malo p̃seue-
rantes nō se voluerunt corrigere: a deo vocati
nō se voluerūt emēdā: obdurauerūt corda sua
sp̃nētes dei iudicia. Mi cū qñq; pp suā duri-
tiē dei manū eos castigatē sentiat i tribulatiōe
positi clamāt. Dñe dñe: & dñs auertit faciē suā
ab eis: q̃b⁹ dicit̃. Illud p̃uer. primo. Vocavi et
renuistis: extendi manū meā & nō fuit q̃ aspice-
ret: desperastis omne cōsiliū meū & increpatio-
nes meas neglexistis. Ego quoq; i iterū ve-
stro ridebo: & sublanabo ṽs cū vobis q̃ tunc
bātis aduenerit: cū irrucit rep̃tina calamitas
& interit⁹ quasi tēpestas ingruerit: qm̃ vene-
rit sup vos tribulatio & angustia tūc inuocabūt
me & nō exaudiat̃: mane cōsurgēt & nō inue-
nient me eo q̃ exofas habuerint disciplinā. Ali-
q̃ orātes sunt p̃t̃ōres humiliati: qz lz qñq; pec-
cent nō in semp̃ retinent p̃positū male volūta-
tis humiliant̃ deo: tūc illi: ob cui⁹q; reuerē-
tiā aliqua bona opa faciūt. Mi i suis necessitati-
bus orāt deū: suāq; ip̃lorāt clemētiā. Cōfortiā
disunt certē tales vt sperēt i dño q̃ ex misericor-
dia sua eos audiat̃: nec inanū orare p̃mittit: qm̃
vt Aug. inq̃ i. c. adhuc istāt. de pe. di. 3. Cur
docuisset dñs orātes dicere. Dimittite nobis d̃-
bita nostra: nisi misericors ip̃se nobis p̃seuera-
ret q̃ ab hac petitiōe nō vult nos deficere. h̃ ille.
Peccator erat publican⁹ & humiliat⁹ exaudit⁹
est. Luc. 18. P̃t̃ōr Ezechias & orationē ei⁹
pp humiliatē exaudiuit deus. P̃t̃ōres nini-
uē: & orātes & ieiunātes dei iudiciū euaserūt.
Ideo q̃ p̃t̃ōres sunt dūmō nō sint obstinati et
obdurati i malicia sua fiducialiter orēt ad deū.
Auctoritates aut̃ i p̃riū allegatē itelligēde sunt
de p̃t̃ōribus obstinatis: aut d̃ illis q̃ petūt a deo
f̃m desiderii p̃t̃i: quos deus aliqñ ex miseri-
cordia nō audiat̃: qñq; ṽo ex vindicta exaudit̃ p-
mittētes os amplius rure i p̃t̃i: qz vt dicit̃ Au-
gu. Deus qdā negat p̃pinus q̃ cōcedit̃ trā.
Secūda iniusticia ē ex pte oratōis qm̃. i. ora-
tio nō h̃z rationē ṽtutis. Nāq; vt dicit̃ Boñ.

di. 17. tertij li. In qualibet orōne duo sunt. Si-
derāda: materia. s. et forma. Materia orōnis
respicit desiderij petentis. Forma vero respicit
discretionē pponentis: quādo. s. ille q orat cō-
mittit oīa volūtatī diuine sicut faciebat xps qm
orās dicebat ad patrē. Mater si po. ē. t. a. m.
ca. iste: verūtamē nō. m. v. si. sed tua. Qui sic
orat. cū non semp iperret qd petū et desiderat
nūq; tamē orat sine merito: qm sic orādo deus
honorat: q quādoq; dnegat tpalia ista bona pe-
tentibus: qz videt illa anime salutē esse cōtraria
Et hoc legit in vita sancte Petronille quam
scūs Marcellus scripsit: q cum ipsa filia esset
Petri apostoli et speciosa nimis: deo volente
febris laborare cepit: discipuli autē Petri dire-
runt ad eū. Cum oēs a te sanent infirmi cur
Petronilla iacere pmitis. Quib? Petrus
rēdit. Quia sic expedit ei: verūtamē ne putet
impossibilitas sanitatis ei? in noīe iesu xpi illas
sanabo: dirūq; ei. Surge petronilla velocius
et ministra nobis. Que statim sanata surrexit et
ministravit eis. Cōpleto autē ministerio Pe-
trus dicit ei. Petronilla redi ad lectū tuum.
Que statim rediit et prius febribus laborare
cepit. At vbi in dei amore cepit esse pfecta: eaz
pfecte sanauit. Simile est q legit in vita sancti
Tho. cātuarieñ. Aū. n. quidā quē scūs Tho.
dū vnebat valde dilerat grauitē infirmaret:
iuit ad eius tūbā et p sanitate rogauit: ipetra-
uitq; illā ad libitū. Sed dū sanatus rediret co-
gitare cepit q illa sanitas forsan aīe sue non ex-
pediret. Vnde uenit ad sepulchrū rediēs ora-
uit vt si nō esset vtile aīe sue cōtinuo ipsa isir-
mutas rediret: statimq; rediit sicut prius. Pro-
pterea dicim? q bene orare volunt oīa tādē
cōmittere debēt volūtatī diuine. Tertia inui-
sicia est et pte ei? p quo orat. s. iunt. n. qnq;
orātes p aliquib? q nō merent bñficiā q po-
stulantur p ipsis. Vnde de? dicit ad Micr.
de populo iudaico pessimo et indurato. Tu no-
li orare p populo hoc nec assumes p eis laudē
et orationē vt nō obfistas mihi qz ego nō exau-
diā te. S; ad hoc facit exēplū sancti Bartholo-
mei: de quo in sualegēda sic habet. Qd anno
dnī. 301. sarraceni Siciliā inuadētes. Aspari-
tanā insulā vbi corp? sancti Bartholomei ge-
scebatur inuenerūt: ac eius sepulchrū cōfringētes
ossa ipsius dispererūt. Appuit autē scūs cuidam
denotissimo dicens. Surge collige ossa mea q
dispersa sunt. Qui ille. Quia rōne colligere aut
aīe tibi honorē exhibere debem? cū deleri

pmiseris: nec auxiliū nobis impēderis. Qui
ille. Per multū tempus meritis meis dormi-
nus huic populo peccat: sed eoz peccatis nūmū
inualescentibus: et ad celū clamantib? iam pro
eis nō valui veniā impetrare. S; ex his dubi-
tari solet: an pro omnibus in hac vita existentib?
bus sit orandū. Et rīdet Tho. vbi supra ar. i.
in responsione ad tertij argumentū. Qd pro
peccatoribus orandū est vt conuertant: qz sic
nulli qdū hic viuūt subtrahendū ē corruptio-
nis beneficiū: qz nō possumus distinguere p-
destinatos a reprobatis: vt Aug. dicit lib. de
correctione et grā: ita etiā nulli est denegandus
orōnis suffragiū. Pro iustis etiā est orandus
vt pseruent et proficiant: et vt nō superbiāt dū
considerant se alioz suffragijs indigere.

Quod sepe deus nō exaudit orantes: quia
ipsi veniā petentibus dare nolunt: aut crude-
les sunt pauperibus: aut dissidentes de deo.

Capitulum secundum.

Et dū impedimētū contrariū orāti-
bus ne exaudiantur dicūt iniquitas:
qm inueniunt in eis potissime tres ini-
quitates. videlicet prima dicit irremissibilitas.
Secunda dicit crudelitas. Tertia dicit infideli-
tas. Prima dicit iniquitas irremissibilita-
tis: quādo orātes nolūt primis suis qui eos
leserunt veniā petentibus indulgere et offen-
sas remittere. Ideo dicit Ecc. 28. Relinque
primo tuo nocētē tibi: et tūc deprecāti tibi pec-
cata soluent. xps autē in euāgelio Matth. 5.
orari iussit p psequētib? et calūniātib?. S; cir-
ca h? satis i dubio pstat animus. Primo qz i
sacra scriptura inducunt multe ipcatōes p in-
micos. Dicit. n. i. vs. Erubescāt et cōturbent
oēs inimici mei. Et alibi. Erubescāt ipi et de-
ducātur i infernū: muta sūt labia dolosa. Et ali-
bi. Qd iudant et reuerant inimici mei etc. 2.
qz vindicari de inimicis i malū inimicorū cedit
s; scī vindictā de inimicis petūt: sic pz apoc. 6.
vbi martyres xpi iducunt. d. Vnde quo nō
vindicas sanguinē nostrū d his q habuit i ter-
ra. Et helyas rogauit vt ignis descēderet de
celo q cōsumeret duos pncipes quinquagēarios
et exaudit? ē. 4. Reg. 1. 30. qz opatio hoīs et ei?
orō nō dberēt cōtrā: s; hoīs qnq; licitē ipu-
gnāt: inimicos aliqui oīa bella cōtū illicita: er-
govt q nō sūt p inimicis orādū. Rīdet Tho.
vbi supra. qz eo mō quo tenemur diligere ini-
micos: tenemur p eis orare. Diligim? n. i. eis
naturā nō culpā. Diligere ē inimicos i gene

rali est in p̄cepto: nō autē sp̄ali: vt. l. hō fm p̄ /
 parationēz animi sit paratus etiā specialiter
 inimicū diligere et eū iuuare in necessitatis ar
 ticulo: vel si veniā peteret. S; in speciali ini
 micos d̄ ligere absolute et eos iuuare p̄fectio
 nis est. Similiter et necessitatis est vt a cōibus
 nostris orationibus quas p̄ alijs facimus ini
 micos nō excludamus. Quod autē specialiter
 orem⁹ p̄fectōis est nō necessitatis nisi in aliquo
 casu speciali. Ad primū ergo dicendū q̄ ip̄ca
 tiones q̄ in sacra scriptura ponuntur quadru
 pliciter possunt intelligi. Vno modo fm q̄ p̄
 pbete solent figura imp̄ecātis futura p̄dicare
 vt Aug. dicit in li. de sermone dñi in monte.
 Secūdo mō put q̄ dā tp̄alia mala peccatozibus
 quādoq; a deo ad correptionē mittuntur. Ter
 tio mō intelliguntur petere nō cōtra ipsos ho
 mines: sed cōtra regnū peccati: vt. l. correptio
 ne hominū peccatūz destruat. Quarto mō
 cōfirmādo voluntatē suā diuine iusticie circa
 damnationē p̄seuerantiū i p̄ctō. Ad fm dicē
 dūz q̄ sicut in eodē libro Aug. ait. Vindicta
 scōz est pp̄ diuinā iusticiā: qz vt inq̄t ps. Lau
 dabitur iustus cū viderit vindictā. Ad tertiu
 dicendū q̄ licitū est impugnare inimicos vt cō
 p̄secantur a peccatis: eo q̄ cedit in bonū eorū.
 Et sic etiā licet orādo petere aliqua tp̄alia ma
 la inimicōz vt corrigatur. Et sic oratio et opa
 tio nō erunt cōtraria. Secūda iniquitas dicitur
 crudelitatis: quādo orātes deū liberalē inueni
 re volunt et ipsi primis suis auari sūt et crude
 les. Ideo Thobie. 12. dicitur. Bona est ora
 tio cū ieiunio et elemosyna. Tertia iniquitas di
 citur infidelitas. Orant multi sine fide: sumen
 do fidē p̄o fiducia siue cōfidentia. Ideo dicitur
 Jacobi. i. Siquis indiget sapientia postu
 let illā a deo: postulet at̄ in fide nihil hesitans.
 M̄ vt inquit psalmista ps. 32. Oculi domini
 in eis qui sp̄ant sup̄ misericordia eius. Et pro
 uer. 30. Lypens est dñs sp̄antibus in se. Et
 Eccl. 2. Respiciat filij et scutoz natiōes hominū:
 qz nullus sperauit in deo et confusus est.

Quod deus quandoq; nō exaudit orantes
 propter illoz ip̄patientiā: et qualiter orandū est
 p̄seueranter. Capitulu tertium.

Uterū impedimētū cōtrariū orantib⁹
 ne exaudiantur dicitur imp̄patientia.
 Sunt. n. multi qui si statim nō exau
 dantur cū orāt efficiuntur imp̄patientes murmu
 rant de deo: et ad deū ampli⁹ redire nolūt deū
 eē dūz tenacē et auar⁹ dicūt. Quib⁹ sonare dē

vor euāgelica xp̄i. d. Luce. xi. Quis vestruz
 habebit amicū et ibit ad illū media nocte dicēs
 Amice accommoda mihi tres panes qz amicus
 meus venit de via et nō habeo qd̄ ponā ante
 illū. Et ille deintus respondens dicat. Noli
 mihi molestus esse. Iaz clausum est hostiū: et
 pueri mei sunt i cubili nō possūz surgere et da
 re tibi. Et ille p̄seuerauerit pulsans. Dico vo
 bis et si nō dabit illi surgens eo q̄ amicus ei⁹
 sit pp̄ ip̄ortunitatez tamē ei⁹ surget et dabit illi
 quocūq; h̄z necessarios. Et ego dico vobis.
 P̄seuerate et dabit vobis. Vbi xp̄s docet nos p̄
 seuerāter orare: qz p̄seuerātia cōtinua in quoli
 bet ope arduo satis p̄dest. Ideo ait Quid⁹ li.
 secūdo de ponto. P̄seuerātia crebro saxa cauā
 tur ags. Et li. 4. dicit. Vnta canat lapidē nō
 vi s; sepe cadēdo. Et li. 1. d̄ arte amādi. Quid
 magis est dūz saxo: qd̄ mollius vnda. Dura
 tamē molli saxa cauant aqua. Et Job. 14. La
 pides exanāt aque et alluione paulatiz terra
 cōsumitur. Nec p̄pterea qz replicatis vicibus
 deus vult exorari illiberalis et inurbanus est
 censend⁹ q̄ ideo quādoq; sua beneficia rogat⁹
 differt cōferre vt nos humiliet: vt corda nostra
 magis inflāmet: vt beneficia sua sapidiora red
 dat. Amoueant ergo ip̄edimēta p̄dicta et erit
 tranquillitas in anima orantis: cui christus hic
 dabit gratiam et postea gloriā. Amē.

Dominica prima in quadragesima in ma
 ne de tēpore bene dispensando. Scr. 22.

Ecce nunc tēpus acceptabile
 doctoris gentiū
 verba sunt ista. 2. Corin. 6. et in
 ep̄stola p̄sentis dominice. P̄don
 deranda sunt vba apostoli que de
 tēpore dicit in lectiōe occurrēs ep̄stole. Quo
 niaz nulla grauior periculosoq; iactura q̄ p̄
 dūto temporis. Illud nāq; datū ē nobis a dō
 vt possimus mereri regnū eternū. Si tamen
 defecerit sine merito deficiet etiā spes nostre sa
 lutis. Diximus. n. in p̄cedentibus smonib⁹
 de iusticia dei qualiter hi qui i inferno sunt extra
 omnē statū omneq; t̄ps merēdi dolēt se eē po
 sitos. Solerter itaq; vnusq; studere debet vt
 t̄ps sibi cōcessus fructuose dispense: qd̄ qz ple
 riq; negligūt: iccirco i presenti smone de tem
 pore erimus locuturi: de quo principaliter tria
 mysteria pponimus cōtemplanda.

Primū dicitur cōditio.

Secundū dicitur nominatio.

Tertium dicit observatio.

de tribus

De tribus conditionibus tps. s. breuitate
mobilitate: et irreuocabilitate. Cap. .1.

Primū mysteriū cōtemplādū de tpe dī
cōditio. In quo attente cōsiderare de
bemus quot sunt pncipales tps cōdi
tiones. Et reducim⁹ illas ad tres. Prima dī
breuitatis. Secūda mobilitatis. Tercia irreuo
cabilitatis. Prima cōditio tps dī breuitas: qz
ut inq̃t paul⁹. 1. Cor. 7. Temp⁹ breue ē. Et h
tripliciter. Primo respectu sui. Secūdo respectu
dei. 3. respectu nrī. Primo tps breue ē respectu
sui: qz icēpit eē et desinet eē. Qd tps icēpit eē
p p dicta doctor. Bn cassiodor⁹ sup ps. 54.
ait. Tps tūc cepit qm mūd⁹ sumpsit initū. Et
Rigenes li. 1. Sen. tps nō erat anq̃ mūd⁹
nō eēt: s; eē cepit. Et hyssidor⁹. li. 1. d. sumo bo
no. Nulla aū pncipiū mūdī fuerit tpa: qz cuq̃
ipsus sit creatura i pncipio mūdī scūm eē credē
dū ē. Et Aug. li. 5. de tri. Tps nō cepit i tpe.
Mō. n. erat tps anq̃ eēt tps. Et si diceret q
omne qd cepit eē: aut cepit eē i tpe: aut i eterni
tate. Si ergo tps cepit eē et nō cepit eē i eterni
tate: ergo cepit eē i tpe. Rūdet. d. Bon. 2. di.
secūdi li. i. declaracōe lre. Qd fm Aug. differt
dicere aliquid fieri ex tpe et i tpe et cū tpe. Qd
enī iporāt ordine iporāt cōtingētā cū ipor
tat similitudine: et id nūllū factū ē i tpe nec ex tpe:
nisi qd excedit a tpe. Quia et go tps et ea q in
primordio tps creata sunt a tpe nō excedunt:
ideo. d. Aug. ea eē creata cū tpe nō i tpe nec ex
tpe. Secūdū aū Beda quē magister inducit
in textu quattuor fuerūt a pncipio creata. s. ma
teria p̃ia: angelica natura: celū cyp̃reū: et tps.
Dicit tū. d. Bon. q tps accipi cōsueuit i scri
pturis scōz quadrupliciter. s. cōmunissime: cōi
ter: p̃prie: et magis p̃prie. Cōmunissime tps
dīc mēsurā cuiuslibet duracōis create: et sic ac
cipit illud Beda. Cōter dicit mēsurā cuiuscū
qz duracōis siue illi q ē de nō eē i eē: siue alte
rius q ē de nō eē i aliud eē. Et sic accipit tps
Ric. de scō Ductore i glo. sup. i. c. Sen. vbi
dicit. Omne qd cepit: ex tpe cepit. Tercio mō
accipit p̃prie. Et sic dicit mēsurā variacōis
successiue: siue sit successiua successione regula
ri et cōtinua: siue nō. Et sic. d. Aug. ad Ro.
rosū. q affectiōes varie angeloz mēsurātur
tpe: et ois variacō rep. Quarto mō accipitur
magis p̃prie: et sic dicit mēsurā mot⁹ siue va
riacōis successiue cōtinue et regulate fm re
gulā motus octauē spere: et sic cōsueuit accipi
ab Aristotele et cōmētorib. 4. philoz. Et

illa est coactata tēpous acceptio. Et sicut tem
pus cepit esse ita desinet esse. Vnde Apoc. 1.
Joh. ait. Angelus quē vidi stātem supra ma
re et supra terrā leuauit manus suam ad celū:
et iurauit per viuētē in secula seculorum: quī
creauit celū et ea que in eo sunt: q tempus am
plius nō erit. Quemadmodum autē cessante
motu celi cessabit etiam et tempus: plenius di
cam in sermone de contemptu mundi. Secū
do tempus est breue respectu dei: nā deus est
eternus sine tēpore sine successione mēsurā
quoniam ut inquit. Ar. 4. pbi. Ea dicuntur tpe
mēsurari q pncipiū et finē hnt. Est autē re
pire pncipiū et finē in omni eo qd movet: qd
vero est omnino inmutabile: sicut nec successio
nez ūa nec pncipiū nec finē habere pōt. Qd
cū deus sit maxime inmutabilis: sibi maxie cō
petit ut sit eternus: quia deus est suū esse vni
forme. Vnde sicut ē sua essentia ita est sua eter
nitas. Et hoc exp̃ssit Aug. d. ad Marcelli
nuz. Deus solus est qui exordiu nō hz. Qz q
soli deo nō cōpetat eternitas p̃bare posset ali
quis p dicta scripture. Vnde Daniel. 12. dicit
Qui ad iusticiam erudit multos fulgebūt qua
si stelle in ppetuas eternitates: s; si solus deus
esset eternus nō essent plures eternitates. Et
Dauid in ps. mōtes vocat eternos. Illumi
nans inq̃t tu mirabiliter a montibus eternis.
Et Deut. 23. colles vocant eterni. et Hab.
25. Ignis inferni adhuc nominat etern⁹. Er
go nō est sol⁹ de⁹ eternus. Rūdet Tho. p. c. 1.
summe. q. 1. q eternitas ve t p̃prie i solo deo
est: eo q cōsequitur inmutabilitatē ut dictū est
Solus autē deus est oīno inmutabil. Scdm tū
q aliqua ab ipso inmutabilitatē recipiūt: s; hoc
aliquid eternitatis ei⁹ p̃cipiant. Quedā vō qz
tū ad hoc inmutabilitatē sortiunt a deo: qz nūq̃
desinunt eē. Et sic dicit. Ecclesiastes. 1. Ter
ra vō in eternū stat. Quedā etiā eterna i scri
pturis dicunt ppter diuturnitatē durationis.
licet corruptibilia sint: sicut in vbis allegans
dicunt eterni mōtes et colles. Quedā ampli⁹
participāt de rōne eternitatis: inquātū hnt in
trāsmutabilitatē vel fm esse ut ignis inferni
vel fm suā opationē: sicut angeli et beati vidē
tes deū: in quib⁹ nō erunt q̃tū ad visionē bea
tificā volubiles cogitationes: ut docet Aug.
4. de trinitate. Vnde dicunt habere vitā eter
naz fm illud Joh. 17. Nec est vita eterna ut
cognoscant te vix deū. Multe ergo eternita
tes sunt: qz multi sunt p̃cipantes eternitatem

et ipsa dei cōteplatoe. Dicim⁹ ergo q^d sic solus
de⁹ bon⁹ p^r suā essentia vt. d. Boet⁹ i lib. de
hebdomadib⁹. Sicut oia alia sunt bona p^r p^rti/
cipatoe ita solus de⁹ e⁹ etern⁹ p^r suā essentiam.
Alia v^o dicunt eterna p^r p^ricipationē. Tercio
t^rps ē breue respectu n^ri. Quid. n. de t^rpe dicā
ad vitā p^rntē nobis cōcesso. Audiam⁹ sapiētū
scōrūq³ voces. Ingt. n. Jo. 8. ca. Sic vmbra
sunt dies n^ri sup^r terrā. 7. 13. V^o nat⁹ de mu/
liere breui viues t^rpe replet⁹ multis miserijs.
Qui. q. fl. cō. 7. f. v. vmbra. Et. 14. Vices
dies hoies sunt. Et Gre. 25. li. moral. Ois
longitudo t^rpis vite p^rntis pūctus eē cognoscit
cū fine terminet. Et hyfidorus li. i. foliologoz.
Quotidie dies vltim⁹ appropinquat: quotidie
ad finē tendim⁹: quotidie ad mortē p^rppam⁹.
Et Jacobi. 4. Que ē vita n^ra. Vapor est ad
modicū pens: 7. deinde exterminabit. 7. Sen.
ad Lucillū. Dumcū ē oē q^d vidim⁹ 7. adhuc
pūcto min⁹. Et itez ad eūdē. Quotidie mori
mur quotidie demit aliqua pars vite: et tunc
quoq³ cū crescim⁹ vita decrescit. Et idē de p^rso
latione ad Martiā. Oia humana breuia 7. ca
duca sunt 7. infiniti t^rpis nullā p^rte occupāia. Et
idē itragedijs. Etate frueri mobili cursu su/
git. Et idē i q^rtionib⁹ naturalib⁹. Vnit t^rps et
avidissimos suos deserit p^rendo. Elegit lelio
cuidā dñi seraginta ānos hēo. Vos igit sera/
ginta dicis quos nō hēs. Et Quid⁹ li. 3. d. fa
stis. T^rpa labitur tacitūq³ senescim⁹ ānis. Et
celer admissis labitur ān⁹ ego. Et i. x. metba.
Labit occulte fallitq³ volatit⁹ ctas. Et nihil est
ānis veloci⁹. Hinc sapiēter p^ris qdā quasidā
sibi qōes p^rpositas soluit. Interrogat⁹ etern⁹. Cū
qbus sociis ē hō. Rndit. Cū sepe 7. q^d cū assidue
molestāt. Vbi sunt fames sitis calor frigus lassitudo
ifirmitas 7. mors. Interrogatus vbi est
hō. Rndit i bello multiplici et diuerso. Intra
se hz bellū mordētis cōscie: i p^rprio corpe hz bel
luz quattuor elemētōz q^d secū pugnāt ad iuncē
p^rrias qualitates. Extra se hz bellū rex cōcū
piscibilū 7. diabolice tēptatōis. Interrogatus
tertio quō se hz hō. Rndit vt lucerna ad vētuz
q^d cito extinguit: vt scintilla i mari q^d cito ab vn/
dis absorbetur: vt spūa gracillis q^d cito a p^rcella
dispgitur: vt fum⁹ q^d cito diffunditur. Interro
gatus quarto cui similis est hō. Rndit acervo
min⁹: q^d acerv⁹ min⁹ modico calore cito i aquā
de qua fuerat resolutus. Sic hō genit⁹ de pur/
tredine modica ifirmitate i eā reuertitur. Si/
milis ē etiā hō rose matutine: que dū colligitur

mane pulchra vt: i sero v^o marcida inuenitur
Sic hō i iuuentute appet floridus in senectute
v^o marcescit. Similis etiā pomo nouo: q^d dū
in arboze pendēs ad incrementū debitū pueni/
re creditur: modico t^rsi v^o me interius exoro cor
roditur et subito corruens efficit inutile. Sic hō
in puericia sua aut in adolescentia sepius s^rua
ifirmitate puentus morit⁹ 7. inutilis efficitur.
Interrogatus qnto qd ē hō. Rndit. V^o accipiū
mortis: hospes loci: viator transiens. V^o acci
piū dicit: q^d manū mortis nequeuadere. V^o v^o/
spes loci: q^d recipit cū gaudio: s^r cito obliuioni
tradit. Viator v^o trāsicens vocat⁹: q^d dormiēs
aut vigilās: sedēs aut ambulās: vel q^d aliud
faciēs semp ad mortē p^rppat. Absoluit ergo p^ris
optime dicta sua ostēdens vitē humane doledā
breuitatē. Et qd pdest esse in delicijs: posside
re diuitias: sedere in throno regni: florere in
iuuentute: letari pulchritudine: 7. qbuscūq³ t^rpa
libus bonis p^rui: qñ tā cito v^ota cessabit. Aut
quō nō erūt irrisione digni q^d v^o derelinque
tes i illa cōfidūt. Hinc Aug. i li. de misia h⁹
mūdi exclamās ait. O vitā p^ris q^d multos de/
cipis: q^d dū cognoscetis nihil es: dū exaltat⁹ su
mus es. Sapiētib⁹ amara es: insipientibus
dulcis es. Qui te q^rūt nō te cognoscūt: q^d te co
gnoscut ipsi te fugiūt. Ideo V^o hanc breui/
tatē vite cōsiderās. i. Cor. 7. c. dicebat. Qui
hūt v^ores tāq³ nō habētes sint: 7. q^d emūt tāq³
nō possidētes: et q^d flent tāq³ nō flentes: et qui
vtunt⁹ h⁹ mūdo tāq³ nō vtant⁹: et q^d gaudēt tāq³
nō gaudentes. V^o v^oterit. n. figura hui⁹ mūdi.
Secūda cōditio t^rpis dicit mobilitas. Sep. n.
t^rps ē mobile et mūq³ gescit. sic et cōditio nostra
mutabilis ē et mouet semp cūz t^rpe. V^o Job.
dicebat. i. 4. c. loquēs de hoie. Mūq³ in cōdez
statu pmanet. Et Quid⁹ li. 15. metba. inquit.
Nec spēs cuiq³ māt rerūq³ neuatir. Et alijs
alias repat natura figuras. Nil egdē constare
diu sub imagine eadē crediderim. Et i Autē.
de nō alie. 5. vt autē dicitur. Quid ē stabile in
ter hoies et ita immobile vt nullā patiatur imu/
tationē: cū ois noster stat⁹ sub p^rpctuo motu cō
sistat. Et. L. d. veteri iure cōditio semp i infinitū
decurrit: et nihil est i ea qd stare p^rpctuo possit
Et cassiodorus li. 3. epistolaz. Humane res
mutabilitatē patiuntur. Ideo seneca ad Lucil
luz p^rpulchre sic loquitur. V^o hui⁹ trāgelluari
confidere. V^o cimento marē eueritur: et co/
dem die vbi luserunt nauigia fordebentur. Vide
mus

mus oia ista quotidie p experientiam deficere:
exprimuntur oia vanitati fore subiecta: et tñ oēs
opam adhibemus ad hec tpalia bona assequē/
da. **I**psa celestia aut mercede q in eternum ē du/
ratura: nec in minimo labore sumus parati.

Tertia cōditio tēporis dī irrevocabilitatē euo/
lat: ut amplius recuperari nō possit. **Q**uādiu
dius in .3. de arte amādī. Nec q̄ preterijt ho/
ra redire pōt. **Q**uādiu p̄ciosum ē tēpus cum quo
lucrari possumus eternitatem. **I**deo Scī. ad
Lucillum dicebat. **O**ia mi Lucille aliena sūt:
tps tñ nostrus ē. Et hoc **M**iero. sic scribit ad
Eustochium. **O** ē tps in quo te meliorem nō
senseris extima p̄didisse. Et **B**er. vidēs ocio
for incredibilē numerum in li. de cōceptu mū/
di sic loquitur. **M**eu heu nihil p̄ciosius tpe: nihil
bodie vilius reputatur. hec ille.

De triplici vocabulo expressio tps. s. nūc
tunc et olim.

Secūndum mysterium cōtemplādum de
tēpore dī noatio seu expressio. **M**ax
im **T**ho. in scripto sup. 3. ethi. et sup
5. phi. Tēpus triplici vocabulo exprimi et no/
minari solet. **P**rimū vocabulum est nunc.
Secūndum vocabulum ē tunc. **T**ertium voca/
bulum est olim. **P**rimū vocabulum quo tē/
pus exprimitur dī nunc: in quo signat tēpus
presens seu p̄sens vite: quādo possumus dū
taxat operari bonum. **N**am in inferno opatio
bona nulla erit: vbi aīe sunt irrevocabilitatē cō/
dēnate. **I**n paradiso nulla erit opatio laborio/
sa necessaria vbi aīe sūt beatificate. **I**n purga/
torio ē nulla pōt esse opatio meritoria: sed tñ
pena satisfactoria. **I**deo cum audimus nunc
cuigilare debemus et intelligere q̄ tñ p̄ns tps
ē opportunum ad agēdam p̄nam. Et q̄ futu/
rum expectat mūdi allectus dulcedine gr̄adi se
erponit periculo. **I**deo dixit sc̄s **B**arlaaz. q̄
q̄ delectatiōes corporales desiderāt et in p̄sen/
ti dissimulāt agere p̄nam et puidere sibi de fu/
tura vita: similes sunt cuidam hōi qui dum a
facie vnicōmis ne ab eo deuoletur veloci su/
geret: in quoddāz baratrum magnum cecidit:
dum aut caderet manib⁹ arbusculam quādam
app̄hendit et base quadam lubrica et instabili fi/
xit pedes. **R**espiciēs vero vidit duos m̄res
vnum albū et alium nigrum incessanter radicez
arbuscule quam app̄chēderat corrodescentes: et
iam ppe erant ut ipsam absinderēt. **I**n fundo
aut baratri vidit drāconem terribilē spirātem

ignem et apto ore ipsum deuorare cupientem
Sup basem **V**o vbi pedes tenebat vidit quat/
tuor asp̄idū capita inde p̄deuntia. **E**lcuās aut
oculos vidit eriguum mellis in ramis illi⁹ ar/
buscule. oblitusq̄ periculi in q̄ posuit erat se/
ip̄s totū ad mel comedēdū cōuertit. **V**nicōmis
martis tenet figurā q̄ hōiem sp̄ p̄segt. **S**aratx
Vo mūdus ē oibus piculis plenus. **A**rbuscu/
la vniuscuiusq̄ ē vita q̄ p̄ horas dici et noctis
q̄si p̄ murēm et album et nigrū incessanter cōst/
mut icisioni appropinquat. **B**asis quatuor alpi/
dum corpus ē ex quatuor elemētis cōpositus:
q̄bus iordinatis corpis cōpago dissoluit. **D**ra/
co terribilis ē os inferni cūctos deuorare cupi/
ens. **D**ulcedo ramusculi: delectatio fallat mū/
di qua multi decipiunt detinentq̄ ne in p̄sent/
dum tps adest et facultas datur elamēt ad dīzi
et toto corde cōuertant ad illum. **S**ecūm vo/
cabulum quo tps exprimit dī tūc: et significat
illud qd ē remotū a p̄nti et p̄cipue futurū. **I**n
scripturis **V**o diuinis septē tūc nobis se igerūt
iugiter meditāda. **P**rimū tūc horribilis vi/
sionis: qñ. s. dānati miseri indices oium in sua
maiestate videbunt. Et de hoc sic dī **L**uc. 12.
Tūc videbūt filium hōis veniētem in nube cū
p̄tēte magna et maiestate. **S**ecūm tūc ē genera/
lis lamētationis: qñ cōis erat et instructa lamē/
tatio dīnādoz. Et de hoc dī **M**ath. 24. **T**ūc
plāget se oēs trib⁹ terre. **T**ertium tūc ē iocūde
associatiōis: de quo dī **S**ap. 5. c. tūc stabūt iu/
sti et magna cōstantia aduersus eos q̄ se a. et q̄.
abstul. la. cor. **Q**uartū tūc ē timēde locutionis
de quo **D**avid in. ps. 2. ait. **T**ūc loq̄tur ad cos
in ira sua et in furore suo cōturbabit eos. **Q**ui/
tūm tūc ē dulcis vocationis: qñ vocabunt ele/
cti ad possidēdum gloriōssimū regnūz dei. Et
de hoc **M**ath. 25. **T**ūc dicet rex his q̄ a dextris
eius erūt. **V**enite b̄ndicti patris mei p. r. pa/
ratum v. a. cō. mūdi. **S**ecūm tūc ē eterne dīna/
tionis: de quo **M**ath. 25. **T**ūc dicet et his q̄ a si/
nistris erūt: discedite a me m. in ig. eternum q̄
parat⁹ ē diabolo et angelis ei⁹. **S**eptimū tūc ē
plene beatificationis: de quo **E**sa. 60. **T**ūc vi/
debit⁹ et affluēs et mirabit⁹ et dilatabit⁹ cor tuum
Si q̄s igit hēc septē tūc septē mēte reuolueret
huius mundi fallacis p̄fectio nō deciperetur.

Tertium vocabulum quo tps exprimitur dī
olim: quod p̄sertim p̄terita nobis habet de
notare: iter oīa aut significare nobis debet be/
neficia dei que suscepimus: et q̄bus ad p̄nīaz
aducimur in p̄nti. **I**deo x̄ps dicebat **M**ath.

xl. Veb tibi Corozai. veb tibi Bethsaida. qz
si in Tyro et sidone facie essent vntes q. f. f.
in vobis olim in cinere et cili. pniam egissent.
De triplici obseruatione tps. f. naturali su
persuasiua et virtuosa.

Cap. 3.
Tertium mysterium cōtemplandum de
tpe dī obseruatio. Nam a multis di
uersimode tps obseruatur. Ideo tri
plex eius obseruatio nctari pōt. Prima dī na
turalis. Secda supersuasiua. Tertia virtuosa.
Prima ē obseruatio naturalis: qm qz comedūt
bibūt dormit: suaqz negocia facit tēpore debito
Sic agricole seruāt tps frumēta serēdo tpe au
tūnali nō estiuo. Naute seruāt tps nauigando
cum vēti adfunt scōi. Medici seruāt tps egro
tis medicinas tpe opportuno ministrando: qz
Ecclesiastes 3. dī. Dia tempus habent. Et
Quid? li. 1. de remedio amoris. Temporibz
medicina valet: data tpe pfuni. Et data nō ap
to tpe vina nocent. Secda tēporis obseruatio
dī supersuasiua: de qua loquitur Aug. in Ench. et
ponit. 25. q. 7. c. Quis existimet. Quis existi
met ingt qz magnum petm sit dies obseruare
et mēses et annos et tpa: sicut obseruāt q certis
diebus siue mēsiibus siue annis volūt vel no/
lunt aliqd ichoare: eo qz fm varias doctrinas
hoiū fausta vel ifausta existimēt tēpora. Si/
militer repchēdūt obseruatio tps supersuasiua
eadem cā. z. q. i. c. nō l3. in. c. figs. et in. c. non
obseruatis. qz ingt apls: siue manducatis siue
bibitis siue aliqd aliud faciū i noie dñi nostri
iesu xpi facite: in quo viuimus mouemur et su
mus. Modernis vero tēporibus erasphan/
di maxime sunt astrologi qdam q oium hoiū
facta scdm astrozum regulam iudicant esse re/
gulanda. Quos Augustinus li. 5. de ciuitate
dei. c. 7. deridet sic exclamādo. O singulare
stulticiam. Eligitur dies vt ducatur vxor. Cre
do ppter ea: qz pōt in diem nō bonum nisi eli/
gatur icurri et ifeliciter duci. Vbi ē ergo q na
scenti iaz sidera decreuerūt. An pōt homo qd
ei iam constitutum ē dici electione mutare. Et
qd ipe in eligēdo dies cōstituerit nō poterit ab
alia pte mutari. Et paulo iferius seqt Aug.
Si aut ppe valēt ad has res dies electi: qz ter
renis oibus corporibz siue aiantibz fm diuer/
sitates tpalium momētoz siderum positio dñā
tur: cōsiderēt qz innumerabilia sub vno tps pū
cto vel nascant vel mouant vel ichoent: et tam
diuersos eritus habeāt vt istas obseruationes
cuius pūcro ridēdas eē psuadeāt. hec ille. Et

reuera q omnia ichoāda aut agēda psuadēt f3
mathematicoꝝ dogmata nō solum peccāt: vep
et et sepius inueniunt se delusos. Naz et ego ipe
nouī astrologū quēdam in ciuitate Camerini:
q vix domum exire volebat absqz annotatione
cursus siderum et planetaz. Sic vt a fide di/
gnis in p̄fata ciuitate mibi reuelatum et obla/
tas sibi vxores p plures annos respuit: qm f3
suam astrologiā nō videbat sibi tps salubre: tā
dem vt ipse dicebat fm astroꝝ fauorē vna ac/
cepit: illāqz durit: cui p̄dicabat diu secum in le
ticia victur. Sed vix p hebdomadā steterunt
simul et statim rixē discordieqz pessilētissime ex
orte sunt iter ipm et vxorem: et modico post tpe
elapso vxor in ifirmitatem cecidit: et mortua ē.
Astrologo vō mēta ē vis fidei. Idē ē so/
cietatē quādā cum mercatoribz qbusdam fecit
et septingētos florenos ad negociādum p pte
sua deputauit. Emerit aut mercatores maxi/
mā quantitatem croci. Qd cum vellēt Veneti/
as destinare noluit astrologus multos onera/
re: donec vidit p suā artē sibi astra blādiri: fāte
baturqz copiosuz lucrū ex croco illo sibi ac soci/
is pueniur. Verūtū cum ex ancora nanis q/
dā croco p̄dicto alijsqz mercibz onusta discessit/
set statim? Quis vctis tēpestategz iualēscēte nau
fragiū passa ē. Qd cū audisset astrolog? nūqz
deinceps astris credere voluit. Vō abstineādū
ē a talibus obseruatiis: et in oi tpe nostro diui/
nū ē iplozādum auxiliū et inuocādū nomē dñi
iesu xpi: qm vt dī. 26. q. 2. Qui sine saluatore
salutem vult hīc. et sine vera sapiētia existimat
se prudētem fieri posse: nō sanus: sed eger: nō
prudēs: sed stultus: in egritudine assidua labo
rabit: et in cecitatis noxia et demētia pmanebit
Tertia obseruatiā tps dī virtuosa. coꝝ. f. q cōfi
derātes ea que diximus cognoscūt tps v̄sitatio
nis sue. Mi si qdem dum illud habēt conantur
opari bonum audientes vocē dei. de qua Pau
lus in eplā dicit. Ape accepto exaudiui te: et in
die salutis audiui te. Ecce nunc. f. in p̄fati v̄ita
tps acceptabile orādū ieiunādū pegrinādū plan
gēdū et lachrimādū p delictis aliena restituēdū
cōfiteđū p̄cā satisfaciēdū deo et primo v̄tutibz
actus aggrediēdū pp que cōsequi valebimus et
in hoc seculo dei grām et in futuro eius leticiā
in qua cum xpo regnabimus p oia secula secu
lorum. Amen.

Quia prima in quadragesima ifra diez: de vi
ta hois scdm triplicis status cōsiderationem.

Primo. 3.

Nō in solo

M in super oia
et in. 3. de cōsol
salutem laborat:
des qpe vita al
ac p̄ciosior cūctis
da nullum labo
p̄dicet tollerāt
media ipam vit
nunt. Verūtū
arte fieri pōt vt
dōzādū ē v̄itū
durata. qm vt
multis. Nō in
sola vita ē q su
lōge felicioꝝ: l
reficit b̄a v̄itū
perian? q ad ill
istānt. ppter
erimus verba s
nimus scdm tri
Primum fm i
Secdo fm statu
Tercio fm statu
De vita hois
erat sine passio
necessitate et ob
Kim
fm statu
tie ve
mi parentes pe
mus triplicem
ma cōditio dī ip
is. Tertia imo
conditio dī ipa
sine passione: m
rat. Vnde Ma
magister. 19. dī
homo in parad
eum vreret: nec
sentia suffocaret
ip̄dicent. Et
Vincibat itaqz
diu hoc volebat
fructus deo ex q
sine vlla egestat
p̄dicet. Vbi ad

Non in solo pane viuit
homo. verba
sunt redemptoris nostri originaliter
Matth. 4. c. 7. et in euangelio hodie
no. Naturale est aiantibus cunctis
ut super oia se vtiq; suam tucant. **Jo** 8. Soc/
ti. in. 3. de consolatione ait. **Q**uod est nāq; aialtueri
salutem laborat: morte pñiciēq; deuitat. **Ma**/
bec qpe vita ab hoibus rōnabilibus charior
ac pñciosior cūctis rebus: p illa eteni cōseruan/
da nullum laborē refugit: quelibet alta mala
patiēter tollerāt: et sollicitissime oia opozna re/
media ipam vitam adiunātia excogitāt et inue/
niunt. **Meritū** nullo ingenio nulla vi: nullaq;
arte fieri pōt vt nō fruatur et terminet. **E**app clā
borādum ē vt illa acgratur vita q in eternū erit
durata. qm vt dicit saluator noster in vbis p/
nullis. **N**ō in solo pane viuit homo: qz nō hec
sola vita ē q sustinet materiali pane: sed et alia
lōge fricior: lōge melior: lōgeq; diuturnior q
reficit bñ vīdē dei. **E**um ergo paucissimū re/
periant q ad illam desiderādā suam mētem
iñāmet: ppter ea in hoc sermone de vita hoīs
erimus verba facturī: quam cōsiderādā ppo/
nimus scdm triplicem statum videlicet.
Primum fm statum nature cōdite.
Secūdo fm statum nature lapsē.
Tercio fm statum nature beate.

De vita hoīs fm statū eius ante pñm que
erat sine passione sine labore et sine moriendi
necessitate et obligatione. **Cap. i.**

Primo cōsiderāda pponit hoīs vita
fm statum nature cōdite sine inocen/
tie vel originalis iusticie: an. s. qz pñ
mi parentes peccassent. **E**t in tali statu reperi/
mus triplicem cōditionem humane vitē. **Pr**imi
ma cōditio dī ipassibilitatis. **Secūda** tranquila/
tis. **Tercia** immortalitatis. **Prima** illius vitē
cōditio dī ipassibilitatis: qz viuēbat: tunc hō
sine passione: nullūq; dñm eum ledere pote/
rat. **Unde** **Pl**osodorus in li. de trinitate. quē
magister. 19. di. secūdi li. allegat. sic inq. **S**i
homo in paradiso incenter viuēret: nec ignis
eum vreret: nec aqua mergeret: nec acris ab/
sentia suffocaret: nec oia que nocēt mortalibus
ipēdirent. **Et** **Aug.** 14. li. de ci. dei. c. 26. ait.
Viuēbat itaq; hō in paradiso sicut volebat: qz
dñm hoc volebat quod deus iusserat. **V**iuēbat
fructus deo et quo bono don⁹ erat. **V**iuēbat
sine vlla egestate: semper ita viuere habens in
pāte. **L**ib⁹ aderat ne cūriet. potus ne finiret

lignū vitē ne illā senectū dissolueret. **N**ihil cor/
ruptionis in corpore vel ex corpore vllas mo/
lestias: vllis eius sensib⁹ ingerebat. **N**ullus ī/
ternus morib⁹: nullus ictus metuebat extrinse/
cus. **Sūma** in corpore sanitas erat in aio tota trā/
quillitas. **hec Aug.** **S**z ī illa instare possum⁹
et arguere multip⁹. p sic. **N**ulla dos corporis
gloriosi cōpetere poterat corpi nō glorioso. **S**z
corp⁹ primorū parētū non erat gloriosū: qz cor/
p⁹ efficit gloriosū p redūditiā aie bñ. **E**t aia p/
morū pentū nō erat bñ: qz nō videbat essentī
am dei. **E**rgo corporib⁹ illis nō potuit cōpete/
re aliq dos corporis glori. **S**z ipassibilitas vt
docēt theologi. 49. di. qm. **D**os ē glificatorū
corporū: ergo dos talis ī primis parētū eē nō
potuit. 2° arguit: qz sentire et intelligere ē quod
dam pati. **S**ed in statu innoctie hō sentiebat
et intelligebat: ergo patiebat. **Tercio** arguit. qz
oē molle nāliter passibile ē a duro. **E**rgo si cor/
pori hoīs primū obiectū fuisset aliquod durum
pateret ab eo: et sic fuisset passibilis. **Ad** p/
mū argumētū rīdet **Scotus** di. 19. scōli. q. i.
passibilitas sumitur dupliciter. **Quedā** ē que
pūat et potentia: et actum patiendi. **E**t hō dos
ē corporum glificatorū que nec patiūt nec
pati possunt. **E**t hec non fuit in parētū⁹ pri/
mis. **Quedā** vō ē ipassibilitas que pūat actū
et non potentia: et hec non est dos que fuit ī ho/
minibus conditis: qm hō possent pati: nō qdū
diuturnum seruassent imperium: nunquā passi/
fuissent. **Ad** scdm obiectū rīdet sanctus **Tho.**
parte. i. q. 67. q. passio dicitur dupliciter. **Uno**
modo proprie: et sic pati dī quod a sua natura
hō dispositione remouetur. **Passio** enim est ef/
fectus actionis. **I**n rebus autem naturaliter
contraria agunt et patiuntur ad inuicem: quo/
rum vnum remouet alterum a sua naturali di/
spōitiōe. **E**t sic. d. **Quāda** q. passio ē motus
preter nām. **Alio** modo dī passio cōter fm
quācūq; immutationē ē si pertineat ad per/
fectionē nature: et sic intelligere et sentire et hu/
iusmodi que ordinātur ad bonū nature largo
modo dicūtur passiōes. **E**t aut dī qz erat hō ī
passibilis: intelligendū ē qz hō nō patiebat pas/
sione primo modo dicta. **Ad** tertium argumē/
tū respondet prefatus doctor: qz in illo statu po/
terat homo preseruare corpus ne peteretur ab
aliquo duro: partim quidem per propriam ra/
tionem per quam peterat vitare nocia. partim
etiam per diuinā prouidentiam que sic ipsum
tuebat vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo

lederet. Actus ergo cuiuscūq; agentis huius in
corpus hoīs fuisse ipeditus ne illud lederet a
potētia dei. Ip̄a eadem suspēdit vim igni ut
nō offenderet nō vreret neccalesceret tres pu
eros missos in fornacē succēsam nimis iussu
Mabuchodonosor: vt pz daniel. 3. Silr scissi/
ma Vgo agnes flāmis iniecta nihil nocumēti
passa ē: et Jo. euāgelista iussu Domitiam cru
delissimi Rome in doliū seruētis olei missus
diuina se ptegete grā illesus exiuit. Quib⁹ exē
plis et silibus manuducimur vt vera esse idu/
bitāter credam⁹ ea q̄ dicunt de impassibilitate
hoīs in statu inocētie. Scda cōditio vite ho/
minis in statu nature cōditē dī tranquillitatis.
Vivebat eadem in tranquillitate in gete absq; ali
quo penali labore. Nō erat ei op⁹ fodere terrā
serere cāpos: colere agros: plātare vineas: cō
struere domos pagrare prouincias: nauigare
maria: texere linū aut lanā: vel alia facere: que
cum sudore a nobis fiūt: vt misera vita nostra
sustentetur. Habitauit in paradiso deliciarū: vt i
gt Dama. li. 2. Et Aug. 14. de ci. dei. vbi ae/
ris puritas et serenitas aderat: vbi hum⁹ spōte
suos fructus gignebat: vbi aialia et volucres
celi hoī dō obediēt obediēbāt. et sic diceret qd
Scn. 2. dī q̄ de⁹ posuit eū in paradiso volupta/
tis vt oparet: ergo posset dici q̄ posuit eū ad la
bozem. Rndet Aug. sup Scn. q̄ opatio illa
nō laboriosa: nō tediosa sed solatiofa et delecta
bilis erat q̄lis nūc esse solet in his q̄ plantulas
quasda irrigit: aut flores colligit. Tertia cōdi
tio vite hoīs in statu nature cōditē dī immortali
tatis. Erat. n. absolut⁹ hō ab obligatiōe moris
quā pp peccū iobediētie icurrit. Vñ Aug. i
qd. no. et ve. te. ingt. Deus hoiez fecit q̄ dīu
nō peccaret immortalitate vigeret. Et li. 13. d. ci.
dei. c. 3. ait. fatēdū ē p̄mos hoies ita fuisse isti
stimulos vt si nō peccassent nullū genus mortis
expirent. Sed eisdē p̄mos p̄ces ita fuisse mor
te mulctatos: vt q̄qd cor stirpe esset exortum
eadē pena teneret obnoxiiū. Pro magnitudi
ne appē culpe illi naturā dānatio mutauit: in
peccis: vt qd penāl p̄cessit in peccātib⁹ p̄mis
hoīb⁹ naturāl se gretur in nascētib⁹ ceteris.
Si aut diceret quō poterat corp⁹ illud ex elemē
tis huius cōpositum idissolubile pmanere: cum
cōpositū ex huius naturāl sit dissolubile: qz vt
dicit Auecna. Cōtraria semp appetit ire i re
giōes huius. Rndet Vgoli. de sacris. d. q̄ in
paradiso celesti hō p̄t nō peccare et nō p̄t pec
care p̄t nō mori: et nō p̄t mori: qz ē ibi peccā

di et moriēdi oimoda ipossibilitas. Et i mūdo
p̄t hō peccare et nō p̄t nō peccare: p̄t mori et
nō p̄t nō mori: qz ē ibi peccādi et moriēdi neces
tas. in paradiso Vō terrestri hō potuit peccare
et nō potuit nō peccare. potuit mori et potuit nō
mori: ita q̄ in eo fuit moriēdi et peccādi possibi
lias sine necessitate. Sanctus aut Tho. i. pte
q. 97. dicit. q̄ aliqd p̄t dici icorruptibile tripli
citer. vno mō ex pte materie eo. s. q̄ nō hz ma
teriam sicut angelus: vel habet materiam q̄ nō
ē in potētia nisi ad vnā formā: sicut corp⁹ ce/
leste: et hoc dī icorruptibile scdm naturam. Alio
modo dī aliqd icorruptibile ex parte forme: qz. s.
rei corporali iheret aliqua dispositio p̄ quāz to
taliter a corruptione. phibetur: et hoc dī incor
ruptibile scdm gloriā: qz vt dicit Aug. in epi
stola ad Diocetorum. Tam potēti natura fecit
deus aiam: vt eius beatitudine redundet in
corpus plenitudo sanitatis et icorruptionis vi
gor. Tercio mō dī aliqd icorruptibile ex parte
cāc efficiētis. Et hoc mō in statu inocētie fuit/
set icorruptibilis hō et immortalis: qz vt Aug. di
cit in qōnibus noui et veteris testamēti. Im/
mortalitas illa erat fm vim quādam superna/
turalem in anīna residētē: nō aut p aliquam
dispositionem corpori iherētē: ita q̄ mors et
corruptio hoī nō nocuisset: qz deus ita statue/
rat. Ideo dicit adhuc Aug. in li. de habitibus
paruloz. fiebat ordo iusticie vt sicut aia dñi
suo: ita corpus ei obediēt. Vñ dānosa trāsgres
sio: o grauis iobediētia p̄moz parētū: qua
et ipsi et nos cum eis illius status omnia iura
perdidimus.

De vita hoīs secundum statum eius post lap
sum: et qualiter prolongata fuit vita hominum
ad multos annos: et ante post diluuium et mo
do abbreviatur.

Capitulum. 2.

Secundo considerāda proponitur ho
minis vita secundum statum nature
lapse. Et quātum ad propositum spe
ctat: tria de illa inquirere debemus. Primus
dicitur prolongatio. Secundum dubitatio.

Tertium abbreviatio. Primus de vita ho
minis inquirendum dicitur prolongatio. Nā
licet post peccatum data sit plene potestas ho/
rende mori vt cunctos homines vita priua/
ret: tamen de multis legimus q̄ longissimis
annis vixerūt. Vñ Scn. 5. habet q̄ Adā vi
xit ānis nōgētis triginta. et Seth nōgētis duo
decī. et enos nōgētis quinqz. et Lamech nōgētis sex
aginta. et Jarebt nōgētis sexaginta duob⁹. et

Ad tusalem

Ad tusalem m
de his annis ap
In tales fuisse
stri. Nam vt in
scds cum audisse
bec oia in sciam
gens quodam me
byene. Archade
buisse. E gyptos
Acarnanos ser. i
q̄ decem anni illi
nostro: volentes
nostris non gant
q̄ vt ex codice
ta amoz erat Ad
q̄ anni fm illos
hō tredecim ann
re. Sed omittat
tus ē potuit. A
erat cū quqz an
nōdum hēbat vn
septuaginta anno
et sic erat septē an
nerat: si tūc anni
tes fuerūt. Et p̄p
q̄ tales erāt hic ar
via triplici videt
rōe. Tercio expe
tate. Mā. 14. p̄p
diecēti. Scetē
scdo die septimo
tes abyssimagne
archa mēse septi
Armenie. At V
qz ad decimū mē
simo primo anno
die mēsis iminuo
bus Vbis ap̄e de
nū et sexcētesimū
mēse duodecimū
les erāt q̄les sūt in
mo antiquitū it
tium Scnosius
quos de antiquitate
cordare nobiscum
tes hoies antiquos
bas rōes assump
s. Scn. Primu
tionis p̄moz p̄
date formant: et p
ad lōgiorē vitā

Mathusalem nōgentis sexaginta nouez. Sz de his annis apud plerosq; satis dubitatum ē. An tales fuissent quales t nūc sunt anni nostri. Nam vt inqt. Aug. li. 15. de ci. dei. plim? scōs cum audisset hoies ad tot annos puenisse hec oia in scia tempoz venisse ē. arbitratus in gens quosdam terminasse annum estate: alios byeme. Archadestrium mēsum annos habuisse. Egyptios q̄tuor. Lauinius tredecim Acarnanas sex. Et hoc qdam dicere voluerūt q̄ decem anni illi? ipis accipiunt p vno anno nostro: volentes q̄ nōgēti anni ex illis essēt ex nostris nonaginta. Verūtū falsum esse pstat: q̄ vt ex codicib; hebraicis colligit cētū triginta annoz erat Adā: q̄n tertium filium genuit q̄ anni fm illos tredecim ex nostris essent. Et hō tredecim annoz nō potuisset filios generare. Sed omittam? Adam q̄ fouasse ēt q̄n creatus ē potuit. Quid de Seth qui fm hebreos erat cētū qnq; annoz q̄n genuit Enos: ac p h nōdum hebat vndecimum annū. Enos vero septuaginta annoz erat q̄n genuit Malalehel t sic erat septē annoz. Quis hō septēnis generat: si tūc anni septuaginta nūcupant q̄ septēz fuerūt. Et ppterea dicimus cū p̄fato Aug. q̄ tales erāt tūc anni q̄les t nūc: qd pbari pōt via triplici videlz. Primo auctoritate. Scōdo rōe. Tercio experientia. Primo pbat auctoritate. Mā. 14. p̄fati. li. Aug. iducit scripturā dicētem. Sexcentesimo anno vite Moē mense scōdo die septimodecimo mēsis: rupti sūt oēs fōtes abyssi imagine. Et itez. Gen. 8. Regruit archa mēse septimo. 27. die mēsis sup mōtes Armenie. At vō aque ibant t decrecebat vī qz ad decimū mēsem. Et post subdīt. Sexcentesimo primo anno vite Moē primo mēse pma die mēsis iminute sūt aque supra terrā. Ex q̄ bus v̄bis apte deducit q̄ iter sexcentesimo annū t sexcentesimo primū vite Moē fluxerunt mēses duodecim. Scōdo pbat q̄ anni illi tales erāt q̄les sūt nostri: rōe. Iosephus. n. in p̄mo antiquitatum li. asserēs Hieronymū egyp̄tium Senofius; chaldeū t Manetā in libris quos de antiquitate scripserūt de annis illis cōcordare nobiscum: iducit rōes q̄sdam p̄suadētes hoies antiquos potuisse tā diu viuere. Et bas rōes assumpsit sibi Nicolaus de lira sup 5. Gen. Primo rō sumit ex bonitate cōplexionis primoz parciū: q̄ fuerūt a deo imēdiatē formati: t p̄ p̄ns optime cōplexionati: t sic ad lōgiore vitā dispositi: t illa bonitas com

plexionis magis venit ad hoies p̄pinquos illius ipis: q̄ ad remotos ipis moderni. Scōdo rō sumit ex mō temperate viuēdi. Vt. n. diximus in smone de ieiunio. Dictus sobrius facit ad corporis sanitatē: t p̄ p̄ns ad cōseruationem t p̄logationem lōgiōis vite. Tercia rō sumit ex bonitate nutrimentū: q̄ ante dīuiniū terre nascētia sūere meliōra q̄ post: q̄ nunda tio diluuij fuit p̄ maiori p̄e ex aq̄s oceani salis: q̄ ducit sterilitatē terre: t p̄ p̄ns reddunt peiora terre nascētia: ex q̄bus breuiat vitā hominū. Quarta rō sumit ex p̄fectione sciēcie Ade q̄ cognouit v̄tutes fructū herbarū lapidum p̄ciosoz t oīum rez naturalium q̄ faciūt ad cōseruandam sanitatē: t vitā p̄logādaz: t de hoc docuit hoies illius ipis. Quinta rō sumit ex bono aspectu fidelū sup regionem illaz in q̄ manebāt q̄ aspectus multū facit ad lōgitudinē vite. Sed p̄ motū celi cōnnuū mutatus ē tpe p̄cedēte. Sexta rō sumit ex dispositiōe diuina hoc ordinatē: vt p̄logam vitā hoīz multiplicaret genus humanū. Tercio pbat q̄ illi anni tales erāt q̄les sūt nostri: experientia. Māz vt inqt Aug. 8. c. li. 15. de ci. dei. Nō potuissent tot hoies ex vno adhuc viuētē p̄ ordinata cōiugia t honesta m̄rimonia multiplicari: nisi illius vita fuisset diuturna: vt. n. dicit magi historiā sup. r. c. Sen. philo. unli. q̄onuni. sup. Sen. narrat ex trib; filiis noe adhuc eo viuēte post diluuiū nati sūt. 24. milia viroz t cētū exceptis mulierib; t p̄uulis. Virūq̄ppe Noe post diluuiū annis trecentis q̄nquaginta: t sūere oēs anni vite ei? nōgēti q̄nquaginta: vt patet Sen. 9. c. Dicit ēt Aug. vbi sup̄ra: q̄ ex vno Abrahā nō multo amplius q̄draginis annis numerositas hebrez gētis tāta p̄creata ē: vt in exitu eiusdem ppli ex egypto sexcenta milia hominum fuisse referant bellice iuuētut. Scōz ingrendū de vitā hoīs lapsi sūt dubitatio. Dubitāt nāq; qdam vtrū post diluuiū vixerint hoies vltra cētum t viginti annos pp̄ verba q̄ Sen. 9. dixit deus ad Moē. nō p̄manebit īquit spūs meus in hoīc: q̄ caro ē. Erūq; dies illius centū. 20. annoz. Et rīdet Aug. 2. c. 4. ti. de ci. dei. superius allegatū. q̄ iste nō fuit terminus humane vite post diluuiū: sed terminus assignatus ad p̄niaz his q̄ diluuiū erāt perituri. Et vt testat magister in historia scolastica de dicit: illa v̄ba an annos. 20. q̄ cepisset archa fieri q̄ legīt scā in centū annoz spacio. Vel fm Strabū eo anno dixit deus v̄ba illa q̄ cepit ar

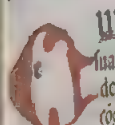

cha fieri. Sed qz in malicia pfeuerauerūt ante
pfixū terminum. s. anno centesimo deleti sunt
qz ē post diluuiū vixerūt hoies supra centūz
7. 20. annos patet in scriptura. **De n. habetur**
Gen. xi. c. Sem centū annoz erat qñ genuit
Arphaxat biēnio post diluuiū: 7 post virū an
nis quingentisqñgintaquatuor. Chare virū
annis ducentisqñqz. **Et Gene. 25.** habet qđ
Abrahā virū annis centūseptuagintaquinqz
Isaac ē virū annis centūoctuaginta. vt patet
Gen. 35. Et sic inēti sunt qđ plures alij q post
diluuiū vixerūt vltra cētūvigi nti annos. Ter
tium ingredum de vīa hois lapfi dī abbrevia
tio. Nā omīssis illoz tēpoz q pterierūt cōdi
tionibus: considerare debemus qz fragilis qz
debilis qz breuis sit vīa hoium tps nostri.
Dix vnus reperit de mille q cētenariūz imo
octogenariū aut sexagenariū numez atin
gat annoz. Deficit nēpe vt in plurib⁹ nimis
repēte vīa. Quis nā nō videat quot quotidie i
santes: quot pueri: quot adoloscēuli robustissi
mi iuuenes 7 decore puelle cuz luctu 7 lachri
mis ducant ad sepeliēduz. **Q vana spes: o de**
ceptrix fiducia eoz q pfidunt in iuētute: in di
uitijs: in magnificētijs 7 filiabus honoribus
dñijs 7 solatijs. Pretulerūt nāqz oīa illa ve
lut vmbra. **Q iūm vīa breuissima ē: faciāt ho**
mines qeqđ velint vt ad senectutem attingāt: 7
in etate decrepita moriant adhuc satis angustū
satisqz breue videbit sapientib⁹ oē tps vīe hui⁹
De vīa hois in beatitudine q erūt cum ple
na satietate absqz admixtione cuiuscūqz pñij 7
cum ppetuitate. **Capitulum. tertium.**

Tertio cōsiderāda ē vīa hois s m sta
tum nature bē qñ tādē i la sola de fi
derāda ē: illa amabilis: illa tēniqz oī
Audio pquirēda. **Pro illa sollicitissime ē co**
gitādum q vere vīa ē. In q ponit^r ime tres cō
ditiones excellētissime reperiunt. **Prima dī**
fatietas. Secunda puritas. Tertia eternitas.
Prima excellētissima cōditio vīe beate dī fa
tietas: qz in illa ex plena oīum bonoz picipa
tionē plene satiabit aijs: fm illud. ps. Satis
boz cū apparuerit glīa tua. Et de hac satietate
copiosius differemus in finone de beatitudi
ne: in libro de Vtutib⁹. **Scda cōditio excellē**
tissīma vīe beate dī puritas: qz pura erit 7 mū
da ab oī malo sine ab oī pñio. **Dñ Jo. Apoc.**
21. de bñis sic ait. Absterget deus oēm lachri
mā ab oculis eoz 7 mors vltra nō erit neqz lu
cus neqz clamor neqz dolor erit vltra. 7. 7. c.

idem ait. **Nō esuriēt neqz sitiet amplius: neqz**
cadet sup illos sol neqz vllus estus. Tertia cō
ditio excellētissima vīe bē dī eternitas. vīa
nāqz illa durabit in eternū 7 nō deficiet. **Pro**
pterea sic pulchre in scripturis sanctis noiatur
eterna. Dñ. 2. Achabeoz. 7. c. Rex mūdi
defunctos nos p suis legibus in eterne vīe re
surrectione suscitabit. **Et Sap. 5. Iusti aut in**
ppetuum vinent. **Et. 1. Petri. 5. Deus oīs**
grē vocauit nos in eternā glīam suā. **Et. 2. c.**
1. Abūdāter ministrabit nobis in oībus i eter
num regnūz dñi nri: 7 saluatoris ihu xpi. **Et**
ad gal. 6. Qui seminat in spū: de spū metet vi
tā eternā. **Et Job. 3. xps. d. Sic deus dilexit**
mūdum vt filiū suū vniūgenitūz daret: vt oīs q
credit in illū nō pereat: sed bēat vītā eternam.
Et. 6. c. Hec ē volūtas pñis mei q misit me:
vt oīs q vider filiū 7 credit in eū nō pereat: sed
bēat vītā eternā. **Et. x. c. Ques mee vocē me**
am audiūt: 7 ego agnosco eas: 7 sequunt me:
7 ego vītā eternam do eis. **Et math. 19. Q is**
q reliqrit domū vel frēs aut forozes: aut pñem
aut mrem: aut vxorē: aut filios: aut agros pp
nomē meum: cētuplū accipiet 7 vīaz eternam
possidebit. **Et math. 25. Ibi hī in supplicijs**
eternū: iusti aut in vītā eternā. **Adix certe cur**
tāta sit multoz recordia imo isipictia: q tā mī
ra tā alta tanqz iocūda audiētes de bñ vītā ad
eā pperare nō cogitāt. **Nā si tāta faciūt p con**
seruatione vīe pñis: cur ēt eadem 7 filia face
re recusant p adeptione future vīe. **Hec vīa**
laboriosa ē: illa deliciosa: hec ingeta illa trāgila
hec inītabilis: illa firma: hec periculosa: illa se
cura: hec dubia: illa certa: hec periculis plena
illa pericula nō formidās hec cōis bonis 7 ma
lis: illa ppria mī bonoz: hec tādem breuissima
momentanea 7 caduca: illa vō vt diximus ppe
tua 7 sempiterna. **Q igit dānabilis repñenfi**
bilibz ipudētia hoium huius seculi: q tm pū
rāt panē vt viuāt: viuāt inquā ad modicū 7 qñ
nihil: 7 nō qñunt vtutes: nō pñiam: nō bona
opa q vīnere possint vīa illa bñ pñni. **In**
q xps. Nō in solo pane viuūt hō: qz nō h sola
vīa ē magnificēda cui panis ē necessari⁹: s; q
alta exgrēda in q de pñia sue claritatis pascit
iuētū oīum tā angeloz q hoium desideria 7
appetū: vbi oēs pariter collaudabim⁹ ipsum
deum fontem bonoz oīum: q sit benedictus p
īfinita secula seculoz. Amen.

feria scda post pūam dñicam in quadra
gesima: de veritate tremēdi iudici p eos q de
ille

Gloria de
co
Saluatoris nri
25. c. 7 in euangel
vltimi iudici cōfi
bemus: ne simul
mur in igne eter
male faciūt: 7 de
credere nolūt q
cādū oēs: rōnēqz
ait Aug. li. 20. d.
dieqz dei qd ipse
turi aduersus ip
fundamēta pñi
vīa: hec ille. 3.
mus oī ignem
funde: qd vī
cremīs doctor
ordinate reman
hoc sermone tri
futura vniuersali
pñum est pa
Scdm xpi 7 apl
Tertium ecclie
Qd oēs pñes
nimitus ispirati
ad indicādos vi
Rum
diciū
Et lz
dicat pñi eligē
veteri: qñ qñ
anteponēda sūt
genere mibi ple
gina sumā origi
nū de iudicio.
loquēs ait. Ego
cabit dñs pplm
Et Job. 19. f
glū gladi⁹ ē. 7
7 dñs ascēdit in
orbē terraz. Et
mī suū. Et ps.
7. Et ps. 109.
ruinas 7. Et p
19. A dño egrē
Achilles. 3. Ju

Mo male sentiunt.

Sermo. 24.

um uenerit

Dicitur in maiestate sua et oēs angeli eius cum eo: tunc se debet sup sedem maiestatis sue: et cōgregabunt aut eum oēs gētes. Saluatoris nri vba sūt ista originalr Math. 25. c. et in euāgelio hodierno. Dicitur terribilem vltimū iudiciū cōsiderātes satis supqz timere debemus: ne simul cū dānatis et diabolis pīcia mur in ignē eternū. Sunt tñ multi q letant cū male faciūt: et deū nō timēt: ac hoies verent: q credere nolūt q filius hoīs vcturus sit ad iudiciū oēs: rōnēqz ab oibus erigēda. Eapp vt ait Aug. li. 20. de ci. dei. c. i. De die vltimo iudiciū dei qd ipse donauerit locuturi: eūqz asserit aduersus ipios et incredulos tāqz in edificij fundamēta pōnere debent: testimoniā diuina: hec ille. In hoc itaqz sermone desudabimus oī ingenio vincere curiosos: incredulosqz cōfundē: qd vītate iudiciū p scāz scripturaz saluēz doctoz dēā dilucida oīdemus. Et vt ordinate veniamus in capam: notabimus in hoc sermone triplex testimoniū quo pbatut futurū vniuersale iudiciū.

Primum est patrum et pphetarum.

Secūm xpi et apłorum.

Tertium ecclie et doctorum.

Quod oēs pēs ac pphē veteris testamēti diuinitus ispirati p dixerunt xpm esse venturū ad iudicādos viuos et mortuos. **Cap. .i.** Rūmū testimoniū q pbat futurū iudiciū vniuersale dī patz et ppharūz. Et h̄ Aug. 5. c. p̄fati li. 20. d. ci. dei. dicat p̄r q eligēda esset testimonia noui testi qz veteri: qm q̄uis vetera p̄ora sint tpe: noua tñ antepōnēda sūt dignitate. Vex in hoc dicēdi genere mihi plus satisfaciūt vta veteris testi p̄gina sumā originem. Nō audiamus qd ibi pōnūt de iudicio. **Sen. 15. c.** Deus ad Abrahā loquēs ait. Ego iudicabo. Et deut. 32. Iudicabit dñs pplm suūz et in suis suis miserebit. Et Job. 19. Fugite a facie gladii: qz vltor iniquitatis gladii ē. et scitote esse iudiciū. Et i. Reg. 2. dñs ascēdit in celos: et itonuit et ipse iudicat orbē terraz. Et ps. 6. Parauit i iudicio thronū suū. Et ps. 71. Iudicabit paupes populi. Et ps. 109. Iudicabit in nationibz implebit ruinas. Et prouer. 22. Iudicabit dñs. Et 29. A dño egrediet iudiciū singulorū. Et Eccl. 12. Iustū et impiū iudicabit dñs: et tps

oīs reitū erit. Et Sap. 3. fulgebūt iusti et tanqz sinitille. Et iudith. 16. Vbi gēti isurgēt sup genū meū: dñs. n. oipotēs iudicabit in eis i die iudiciū visitabit illos. Et Esa. 3. Sit ad iudiciū dñs et stat ad iudicādos p̄p̄los dñs: ad iudiciū veniet cū senatoribz p̄pli sui et principibz ei. Et 31. c. Nō sū visioem oculorū iudicabit neqz sū auditū aurīū arguet: sed iudicabit in iusticia paupes et ar. in eq. p mā. terre. et pcutiet terraz vga oris sui. Et c. 13. Ecce dies dñi veniet crudelis et indignationis plenus: et ire furoris q ad ponēda terrā in solitudine: et p̄tōres eius cōtēdēs de ea. Et 51. c. Vicia nostra p̄p̄los iudicabit. Et Ezech. 7. Iudicabo te iuxta vias. et Danil. 7. Iudicabit se debet. Et Ioh. 2. Q̄ turbent oēs habitatores terre: qz venit dies dñi: qz ppe ē dies t. nebrae et c. lignis dies nebule et turbis. Et mi. chae. 4. Iudicabit p̄p̄los multos et cor recipiet gētes fortes. Et Sophonie. 1. Iuxta ē dies dñi magnus iuxta et veloc nimis. Dies ire dies illa dies tribulationis et angustie: dies calamitatis et miserie: dies tenebrarū et caliginis dies nebule et turbis: dies tube et clangoris sup ciuitates munitas et sup āgelos excelsos: et tribulabo hoies: et ambulabunt vt ceci: qz dño peccauerunt: et effundet sanguis eorū sicut humus: et corpora eorū sicut stercorea. Sed et argētum eorū et aurum eorū non poterit liberare eos in die ire dñi. In igne et i. eius deuorabitur oīs terra: qz cōsumationē cum festinatione faciet cunctis habitantibz terram. **Secūm autē Aug. tps iudiciū aliqñ dies iudiciū: aliqñ dies dñi nūcupatur. Hunc vō vltimū iudiciū diuini diem dicimus nouissimū tps. Maz p quot dies hoc iudiciū tendat incertum est. S3 scripturaz more dies solet poni p tpe. Si vō aliqz obijceret 3 auctoritates p̄dictas qd iudiciū asserit: qz aliter essent intelligēde eo qz vt habet Maum. i. Non iudicabit deus bis in idipm. Sed nunc deus iudicat de singulis operibus hoium: cum cuilibet post mortem retribuat penam vel glāiam: ergo iterum eos nō iudicabit. Rēpōdet Ric. 47. di. quart. qz iudiciū quo nunc iudicat deus cuiuslibet p̄fene singulis nec ē omnibus manifestum: nec tribuit totum p̄mū nec totū supplicium: qz punit animas nō in corpibus: et similiter p̄miat de cōi lege. Illud autē iudiciū qz futurū ē erit oium simul et oibus manifestum: et reddet cuilibet sui p̄mij et sui supplicij cōplēmentū et com/**

postum ex aia et corpore indicabit. Sic ergo patet qd nō indicabit bis in idipz: qz penā quā aiabus ante isixerat uter nō isliget. sed qd de erat supadder: Hinc Aug. li. 20. de ci. dei. c. i. ait. Iste dies iudicii pprie iam vocat: eo qd nullus ibi erat iperite grele locus cur iniustus ille sit felix: ille iustus infelix. oium nāqz tunc nō nisi bonoz: Va et plena felicitas: et oium nō nisi maloz digna et sūma ifelicitas apparebit hec ille.

Ad rps et eius apli pdixerunt apte vniuer sale iudicium esse futuruz quo oēs boni et mali cōgregabunt ante tribunal iudicis. Cap. 2.

Secūdu testimoniu quo pbat futuruz iudicium est xpi et aploz. Ipse nāqz saluator cum obiurgaret ciuitates in qd vntes magis fecerat neqz crediderāt. Ma th. 23. ait. Vch tibi Corozai. vch tibi Bethsaida: qz si in Tyro et Sidone facte essent vntes que facte sunt olim in vobis: in cilicio et cinere pniam egissent. Deniqz dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit qz vobis in die iudicii. Et Math. 12. Vri Minuite surgēt in iudicio cum generatione ista et cōdenabūt eaz: qz pniam egerunt in pdicatione Jone. Notā dum tñ p itelligētia istoz verboz fm Ric. i quarto di. 47. qd extēdēdo nomē iudicādi: qn qz modis pōt alicui puenire iudiciū. Prio ex ordinaria ptate: et sic indicabit tota trinitas.

Secūdo delegata ptate et sic indicabit fili. s. xps in qstūm bō. Job. 5. Pater oē iudicium dedit filio. Et Daniel. 7. Aspiciebā donec throni positi sūt: et antiquus dicez sedet. Et ifra aspiciebā in visione noctis: et ecce cū nubibus celi quasi filius hois veniebat et vsqz ad antiquuz dicez puenit et in cōspectu eius obtulerūt eū: et dedit ei ptatem et honozē et regnum: vt oēs tribus ppli et lingue ipsi seruiret: et ptās ei ptās eterna que nō auferet: et regnum eius qd nō corumpet. Tercio assessoria dignitate: et sic iudicabūt viri pfecti q erunt p pfectione merito/ rum suoz assistētes iudici. Vñ de aplis Luc. 21. xps ipe dixit. Vñ ipsi iudices vestri erūt. Et Math. 19. apostolis ipis retulit. Amē dico vobis qd vos qui secuti estis zc. 4. approbatōe: et sic indicabūt oēs electi. Qēs. n. approbabit in dicis sniaz. Vñ apoc. 19. Job. ait. Audiu qsi vocem tubarum multarum in celo dicentium Alleluia. Laus glia et virt do nostro: qz vera et iusta sūt iudicia ei. 5. cōparatione: qz minus mali iudicabūt magis malos: et sic sūt iudicuz

i auitate palleata de Minuiis. Predicauit insup xps futurū iudiciū. Math. 13. vbi post parabolam de bono semine in agro seminato: et zizanij exortis tandem illam sic exposuit. Qui seminat bonuz semē ē filius hois. Agēs aut ē mūdus. Bonum vo semē hi sunt filij regni. zizania aut sunt filij neqz. Inimicus aut q supereminuit ea ē diabolus. messis vero cōsumatio seculi ē. messores angeli. Sicut ergo colligunt zizania et igni cōburunt: sic erit i cōsumatione seculi. Mutet filius hois angelos suos et colligent de regno eius oia scandala et eos q faciunt iniquitatem: et mittēt eos in caminum ignis: ibi erit fletus: et stridor dētium. Tūc fulgebunt iusti sicut sol in regno pñs eorum. Qui habet aures audiēdi audiat. Vñ scribit Aug. 6. c. 20. li. de ci. dei. xps in hac auctoritate iudicium qdem vel diem iudicii non noiauit: sed cū multo clarius ipis rebus expōsit: et in fine seculi futurum esse pdixit. In eo dem et loco euāgelij xps iudicium fatetur: qñ sequitur: simile ē regnum celoz sagine misse in mari zc. vsqz ibi et stridor dētium. Et vt breuius hāc veritatem futuri iudicii p xpm predica tam accipiamus: adest lectio sancti euāgelij hodierna: in qua nō solum de futuro iudicio: sed et de modo de quo in sequētibz sermonibus dicemus sit specialis mētio. Apostoli insuper hoc iudicium pñciauerunt. Vñ Petrus. 2. epla. 3. c. ait. Veniēt in nouissimis diebus in deceptione illulores iuxta pprias cōscias ambulātes et dicētes. Vbi ē pmissio aut aduēti eius. Ex quo. n. patres dormierūt oia sic pferat ab initio creature. Latet. n. eos hoc volens q celi erāt prius et terra de aqua et p aqua cōsistens dei vbo: p que ille nūc mūdus aqua inundatus perit. Celi aut q nunc sunt et terra eodem vbo repositi sunt igne reseruatū in die iudicii et pditionis ipioz boium. Vñ vero hoc nō lateat vos charissimi: qz vñ 2. dies apō dñm sicut mille anni: et mille anni sicut vñ dies. Vñ tardat dñs pmissionem suam sicut qdam existimāt. Aug. aut hāc auctoritatem. 18. c. 20. li. de ci. dei. exponēdo dicit. Celos istos acreos itelligimus: quoz locum ac spaciuz aq diluuii crescēdo superauit: nō autem illos sup premos vbi sol et luna ac sidera cōstituta sunt. Et Jac. 5. ait. Patientes estote fratres vsqz ad aduētiū dñi. Ecce agricola expectat preciosū fructum terre: et patienter ferens donec accipiat tpancum: et serotinum. Patientes estote et vos

vos et confirm
uentus domi
lus. 1. Cor. 5.
festari oportet
quidqz pñs
sine mali. Et
ta valdissima
audunt testim
vniculi debili
locu pñs: nō
mendaciz: qui
illa cūa mori n
pign et carnale
mo aduentu i
raz milia clam
mendū populū
venit: et que p
plene cōplem
ra sacra pēla
ter est tenem
quā foris et t
maieitate et gl
reprobandū il
ad cōdem dñs
pote et animi
aia sterilis qd
turuz iudicē
quare peccata
emendas. Vñ
debis tā equi
audunt angel
te dei et dare
ra iudicii eius
fie. o impatoz
nes. o duces.
o pñi. o eloqu
nes. o formos
mercatores. o
christiani. o v
mece decum: t
non tardabit.
Quod oēs
tur terribili
dicio generali
Et tūc
Tūc dñs
ta apostolorū
cōstitur. Et
dicit glo. c. 1.
turuz. Ideo

vos et confirmate corda vestra: quoniam ad-
uentus domini appropinquabit. Et **Man-**
lus. 2. Cor. 5. sic ait. Omnes enim nos mani-
festari oportet ante tribunal christi ut referatur
quisque propria corporis put gestu: siue bonum
siue malum. Quid dicent amplius increduli ubi
ita validissima et fide digna de venturo iudicio
audiunt testimonia. O principes peccatores. o
vniculi debilissimi credite credite: et sunt
locuti pharisei: non apostoli: non denique christi verba
mendacii: qui veritate tanto dilexerunt: ut pro
illa etiam mori non recusarentur. O somnolenti. o
pigri et carnales homines recordemini de pri-
mo aduentu iesu christi filii dei: de quo per tot anno-
rum milia clamatum est. Veniet veniet ad redi-
mendum populum et ad salvandas gentes: et tandem
venit: et que predicata fuerant de ipso in scripturis
plene complevit. De secundo vero aduentu scriptu-
ra sacra proclamatur omnis et loquitur. Ideo firmi-
ter est tenendum quod omnino veniet. Veniet in-
quam fortis et terribilis excelsus et gloriosus in
maiestate et gloria ad humiliandos superbos: ad
reprobandum luctuosos: ad arguendum avaros
ad condemnandum tandem eternis cruciatibus cum cor-
pore et anima quoscunque nunc peccatores. O
aia sterilis quod agis. Quid dominis. Cur ven-
turus iudicet tam sene tibi comminante non times
quare peccata tua non corrigis: non dimittis non
emendas. Quod cum illis copere coram iudice au-
debis tam equisimo. Propterea **Ho. Apo. i. 4.**
audiuit angelus voce magna clamante. Time
te deum et dare illi gloriam et honorem: quia venit ho-
ra iudicii eius. O prelati et magni viri eccle-
sie. o impatores. o reges. o principes. o baro-
nes. o duces. o milites. o doctores. o iudices
o philosophi. o eloquentes oratores. O delicati iuue-
nes. o formose puellae. o anosi senes. o solliciti
mercatores. o artifices. O iudei. o gentes. o
christiani. o virgines. o vidue. o coniugati ti-
mete deum: time deum: time deum: quia veniet et
non tardabit.

Quod omnes doctores ecclesie sancte loqua-
tur terribilia et tremenda valde de futuro iu-
dicio generali. **Capitulum. 3.**

Tertium testimonium quo probatur futurum iu-
diciu dicit ecclesie et sacrorum doctorum.
Ipsa namque ecclesia in viroque symbolo
tam apostolorum quam patrum venturum christum ad iudiciu
constituitur. Et hunc septimum articulus fidei: ut
dicitur glo. c. i. de summa tri. et fi. ca. super vbo ve-
nturus. Ideo **Aug. c. i. 20. li. de ci. dei. ait. Te**

net omnis ecclesia dei veri christi de celo esse ve-
nturus ad iudicandos vivos et mortuos. Insuper
de hoc iudicio clare et sepius loquuntur sacri
doctores. Unde **Ser. in quadam epistola ait.**
Veniet dies illa quando plus valebit pura cor-
da quam astuta verba: conscia bona quam mansueta ple-
na: quoniam quando iudex ille non flectet donis nec
salvet verbis. Et **Hiero. ad sabirianum diaconum**
lapsus. Marce queso aie tue et crede dei futurum
iudiciu. Et idem ad **Acellam de fictis amicis.** An
te tribunal christi stabim? tibi patebit qua mente
quis vixerit. Et idem ad **Heliodorum de contemptu**
mundi. Veniet dies illa qua corruptum hoc et
mortale induat incorruptionem et immortalitatem.
Beatus fuus quem invenerit dominus vigilans.
Tunc ad vocem tube pauebit terra cum populis
Tu gaudebis cum iudicatore domino: lugubris
mundus imugiet et tribus ad tribum pectora scriet
Potentissimi quondam reges nudo latere palpi-
tabunt. Erubescit cum prole sua Venere tunc
ignitus **Isapiter:** adducet et cum suis stultus
Plato discipulis. **Aristotelis** argumenta non
pderunt. Tunc tu rusticanus et pauper et ultra-
bis gaudebis ac dices. Ecce crucifixus deus
meus. Ecce iudex quod obvolutus panis in prese-
pio vagiit. Hic est oparii ac questuarius filius
hic matris gestans sinu hominem de? iugit in
egyptum. Hic vestitus coccino: hic semitibus coro-
natus: hic magus demonum bonis et samaritis.
Cerne manus indee quas fixeras. Cerne la-
tus romane quod foderas. Videte corpus an idem
sit quod dicebatis etiam nocte sustulisse discipu-
los. hec ille. Et idem ad **Palma. et Oceanum.**
Aderit illa dies in qua facta nostra quasi in quadam
tabula depicta monstrata erunt. Quamvis in die
illa erpeditur et sensu corporis et viscerum vi-
gore caruissent: quam pastores pharisaeis: quam ru-
stici oratoribus: quam ebrietas et multi argutis
preferendi sunt **Ciceronis.** Et **Greg. i. omel. 39.**
Quantis temporibus si qua est ita agenda leticia: ut
numquam amritudo sequentis iudicii recedat a me-
moria. Quis dicere poterit: quis audire: quis tam
probabiliter veritatem. Ecce ita audiuntur tam pre-
clarissimas voces quod per totum terribile dei iu-
diciu comminant futurum. Nolentem non securi vi-
uant si non puniunt in hac vita. Non sunt vane
voces scripturarum que vobis peccatoribus et male-
facientibus nuntiant. Deb autem sapiens. **Eccle. 2.**
dissolutis corde. Et. 21. Deb. vobis viri ipsi
quod dereliquistis legem domini. Et **Esa. i.** Deb gen-
tes peccatrici. Et. 3. Deb ipso in malis suis. Et. 45.

Deh qui contradicit factori suo. **Et Apoc. 18.**
 Audiui vocē vnus aquile volātis p mediu
 celū voce magna clamātis et dicētis. Deh veh
 veh habitantib⁹ in terra .i. iniquis peccatori/
 bus et malis hoib⁹. **Q** humana psumptio. o
 detestabilis et piculosa cōfidentia eoz q in sua
 mala vita dei iudiciū nō formidāt. **Q** insensati
 peccatores cogitate diligenter qd acturi critis
 vel qd responsuri in extremo iudicij die: et dū
 cognoscitis nullā eē i vobis astuciā nullāq;
 tutē qbus iudicij eterno possitis obistere: re/
 uertimini ad penitentiā: vt sic esse valeatis de
 iūro electoz q pceptent regnū eternū i q de⁹
 cū oib⁹ scis vixit et regnat i seclā seculoz. amē
 f. eria. 3. secūde hebdomade in quadrage/
 sima s⁹ formidabilib⁹ iudicij signis. **Her. 25.**

Euēciebat omnes emen/
 tes et venden/
 tes de templo. **Matth. 21.** et in
 euangelio hodierno. **Q**uod
 terribilis appebit i iudicio xps
 dare ostendit nobis sacra euā
 gelica lectio hodierna: in qua narratur celebre
 actus iudiciū et signū potestatis q erat in
 xpo qui solus potuit flagello facto de funiculis
 grandē multitudinē foras templū eieci. **E**o
 uenerant qdē ibi vt solet fieri populi i magno
 numero: neq; inuēnus est qsq; q potuerit i
 flere. **V**ritū q erat in vno solo homine iesu xpo
 pp latente eius diuinitates. **I**pse ergo vt po/
 tuit eiecere adhuc in nra humilitate consistens
 oēs vendētes et emētes de tēplo: ventur⁹ ē in
 maiestate sua ad segregādū a cōsortio iustoz
 ciuitos peccōres ipēitētes. **A**n tū aduētū ei⁹ pce/
 dent terribilia signa q i h fmone merito cōte/
 plari debem⁹: vt p illoz recordationē deus ti/
 mentes et ad pniāz redētes: nō inueniamur i
 numero illoz quos xps taz acriter a sua facie
 eiecit: et eternaliter pdenabit. **D**e ipsis ergo si/
 gnis iudicij tria misteria pncipalia erūt dclārā
 da. **P**rimū dī cōditio. **S**cōz rō. 3. mōclusio.

Q d iminēte iudij tpe multa signa fient in
 sole luna stellis: i celo et in terra: in angelis et
 quasi in omnibus alijs creaturis. **Isa. 1.**
Primū misterii cōtēplādū s⁹ signis di/
 cit cōditio. **I**n quo videre debemus
 qualia erunt et cuius cōditōis signa
 iudicij. **V**nde **Ri.** in quarto. 48. di. inducit
Micro. q in annalib⁹ iudeoz scribit se legisse
 15. signa q sunt hec. **P**rima die oia maria
 exaltabuntur. 15. cubitis supra oēs mōtes. **S**e

cunda die oia equoz psterne i pfundū irati
 vix possint videri. **T**ertia die redigent in sta/
 tuz antiquū. **Q**uarta oēs belne q mouent in
 aquis cōgregabunt et eleuabunt super aquas
 mugientes. **Q**uinta oia volatilia celi congre/
 gabuntur in cāpis: et nō gustabūt neq; bibēt:
 sed emittent voces quasdā quasi flebiles. 6. fla/
 mina surgent ab occasu solis ignea cōtra faciē
 firmamēti vsq; ad ortū currentia. 7. oia fide/
 ra erratica et fixa spgenter se igneas comas sic
 comete. 8. magn⁹ terremotus erit ita vt oia al/
 ta edificia psterneant. 9. oēs lapides scindētur
 et vna perra collidet aliam. 10. oēs plāte fluent
 sanguineū rorē. 11. omnes mōtes et colles et
 edificia in puluere redigent. 12. oia animalia
 venient ad cāpos de siluis et montib⁹ rugietia
 et nihil gustantia. 13. oia sepulchra ab ortu so/
 lis vsq; ad occasuz patebūt cadauerib⁹ ad resur/
 gendū. 14. homines de habitaculis suis rece/
 dent discurrēdo attoniti velut amētes et nō au/
 dentes loqui. 15. oēs homines morientur et re/
 surgent cū mortuis longe ante defunctis. **E**t
 q̄uis incertū sit vtrū talia signa sint pcessura
 iudiciū cū **M**icro. ea nō affirmet: sed tantū le/
 gisse se asserat: tū ex euāgelico textu tria signa i
 fallibiliter et certitudinaliter colliguntur. **P**ri/
 mu dicitur corporoz celestiu immutatō. **S**cū
 dū angelicaz virtutū cōmotio. **T**ertiu signi re/
 dēptozis appitio. **P**rimū signū habet **Matth.**
24. vbi dicit. **S**ol obscurabitur: et luna nō
 dabit lumē suū: et stelle cadēt de celo. **Et Lu.**
21. **E**rūt signa in sole et luna et stellis. **E**t hoc
 p̄dicit **Isa. 13. c.** **S**telles celi et splēdēz eaz nō
 erpādent lumē suū: obtenebr⁹ tūc est sol i ortu
 suo: et luna non splendet in lumine suo. **Et**
Apoc. 8. **Q**uartus angelus tuba cecinū et p/
 cussa est tertia pars solis: tertia p s lune: tertia
 pars stellaz: ita vt obscuraretur tertia p s eaz.
Circa obscuratiōē solis notandā est f. 3. alex.
 3. pte summe. et **Ric.** q sequuntur magr. 48.
 di. quarti li. **Q**uod solē et lunā obscurari pōt i
 telligivēl in ipso aduentu iudicij: et sic dicitur
 obscurari nō sui luminis priuatione: s; supue/
 niente maioris luminis claritate. **E**t hoc p̄dicit
Isa. 24. c. **E**rubeſcet luna et confundet
 sol cū regnauerit dñs exercitū in monte syon
 et in iherlm: et in cōspectu senū suoz fuerit glori/
 ficatus. **P**ōt etiā intelligi solē et lunā obscurari
 ante iudicij aduentū: et sic patiēt ecclipsz sup/
 naturaliter: quoniā si paterent p naturam non
 opoteret hoc poni intra signa: cū multonēs h
 acciderit

acciderit. **S**;
 simul ecclipsz;
 raz. n. impoſ;
 phz: qz natu
 poſitionē h
 naturalis eccl
 metraliter
 sic p̄buit Job
 in sanguine al
 horribil. **M**e
 ul. dei. c. 14. cr
 tio qua dicit ſt
 quēdo vſicar
 ſunt graua ne
 celo et mū. **I**
 buntur lumin
 ritate maior.
 celo q̄n ad a
 ta multitudin
 qz ſunt ſtelle
 erit angelicaz
 the. 24. **V**ir
 doctores p̄d
 ne **V**trū qz ſi
 in media bier
 tibus. **P**rimū
 uentū: qz an
 eſt circa mūn
 facta in ſol. ta
 per modici t
 maioris adu
 i ipſo xpi adu
 eſt. **A**ccipit
 lis beatis dicit
 tu dñatione
 ris: ſed quā d
 ſic intelligit
 uent et cōtem
 ſignū dicit ſig
 in euāgelio. **T**
 multipliciter p
 ſignū illud po
 eccleſia. **M**o
 ad iudiciū v
 ſole lucidoz er
 paſſionis i car
 bñ i quē t̄ aſſi
 ois oculus et q
 intelligi ſignū
Mo ce luna ſign
 vi **L**ucas add

acciderit. **S**z credēdū ē q̄ p̄tra naturā patient
simul eclipsiz ad terrore hominū. Per natu/
raz. n. impossibile esset q̄ simul paterent ecli/
psiz: qz naturalis eclipsis solis causat p̄ inter/
positiōe lune inter aspectū nostrū solisqz. Et
naturalis eclipsis lune p̄ interpositiōe terre dia/
metraliter iter solē et lunā. De illa ergo eclipsi
sic p̄bauit Jobel. 2. c. sol vici i tenebras et lūa
in sanguine anteq̄ veniat dies magn⁹ dñi et
horribil. De casu etiā stellaz fz Aug. 20. d. ci/
ui. dei. c. 14. credēdū est q̄ tropica sit illa locu/
tio qua dicit stellas cadere d̄ celo: eo q̄ pprie lo/
quēdo vificari nō posset: qz corpa celestia nō
sunt graua nec corruptibilia: vt. d. Ari. i. de
celo et mū. Ideo dicunt cadere d̄ celo: qz vide/
buntur lumine suo p̄uarii supernueniente cla/
ritate maior. Del pōt intelligi q̄ stelle cadēt de
celo q̄m ad appuēz: qz istamati vapores i tā/
ta multitudinē descendēt: q̄ videbit aspiciēb⁹
q̄ sint stelle de celo cadentes. Secūdu signū
erit angelicaz virtutū cōmotio. De quo Ma/
the. 24. Virtutes celoz mouebūtur. Et fz
doctores p̄atos pōt dupli intelligi: aut p̄ ordi/
ne v̄tutū q̄m Dio. li. de an. hierar. c. medi⁹
in media hierarchia. aut p̄ oibus celestib⁹ sp̄iri/
tibus. Primo mō p̄ tāto v̄tutis celoz cōmo/
uebunt: qz angeli illius ordinis quoz officiu
est circa mundū regimē gerere faciēdo aliqua
facta insolita ad reuocādū mētes hominū i deū
per modicū tps ante xpi aduentū facient facta
maioris admirationis q̄m nūq̄ ante fecerūt. Et
i ipso xpi aduentū mouere cessabunt corpa ce/
lestia. Accipiendo v̄o v̄tutes pro oibus āge/
lis beatis dicuntur moueri fm magm nō me/
tu dānationis vel aliqua perturbatione pauo/
ris: sed quādā admiratiōe eoz q̄ videbunt. Et
sic intelligitur illud Job. 26. Colūne celi pa/
uent et cōtremiscunt ad nutū eius. Tertius
signū dicit signi redemptoris appitiō: de quo
in euāgelio. Tunc appebit signū filij hois: qd̄
multipliciter pōt intelligi fz Alex. in. 3. Vno
signū illud pōt dici signū crucis: de quo tantat
ecclesia. Hoc signū crucis erit in celo: cū dñs
ad iudicādū venerit. Et Criso. Erut appebit
sole lucidior eris. Secūdo mō pōt dici signū
passionis i carne xpi. iuxta illud zacch. 12. Vide/
būt i quē trāfixerūt. Et Apoc. 1. c. Videbūt euz
oīs oculus et q̄ eū pupugerūt. Tertio mō pōt
intelligi signū crucis imp̄fuz mētib⁹ fidelū
Hoc sunt signa q̄ colligunt ex euāgelio. Cū
vi Lucas addit in terris erit p̄sura gētiū pze

cōfusione sonitus maris et fluctuū: vsqz vni/
uerso orbi. Ideo nō est dubitādū q̄ ante diez
iudicij videbunt terribilia signa: nō solū i sole
luna et stellis: v̄z etiā in aere: in auib⁹: i terra
in arboribus: in mari: in animalibus: i aquis
in fluminibus: et in omnib⁹ abyssis.

Ad signa p̄dicta i p̄cedē cap. s̄ier ad signi/
ficandū tribulatiōe iudicis: et ad accusādū pct̄:
vt q̄m ad p̄p̄iēdū suo mō misit dānat. **L. 2.**

Secūdu mysteriū cōtēplādū d̄ ratio
In quo cōsiderare debemus quare p̄/
dicta signa s̄ient añ die iudicij. Et dici/
pōt q̄ pp tres rōes. Prima d̄ oīsiois. Sa accu/
latōis. Tertia p̄passōis. **Prima** rō d̄ oīsiois
ad oīsēdū q̄ terribil erit aduēt⁹ filij d̄i iudicis
tis q̄n creature sue tū terrore icutēt hoib⁹. **iō**

Greg. i. omel. d. multa dñe mala p̄currere vt
malū valeāt sine fine nūciare. nā si tūmēt hoies
i solitā sol obscuratiōe: sic **Vir. d. i. geor. Ille**
ē extincto misit cesare ro. Cū caput obscura/
tūdu ferrugie textū. Impiaqz eternā timuerūt
secula noctē. Si tūmēt nō cōsuetas tenebras sic
egyptij: d̄ qd̄ **Ero. x. f. acce sūt tenebre horu**
bues i vniuersa terra egypti trib⁹ dieb⁹: nemo
vidit fratē suū nec mouit se d̄ loco i q̄ erat. si
tūmēt terre moni. si v̄etoz vehemētū. si noctur/
nos strepit⁹. si draconū aut sp̄etū sibilos. leo/
nūqz rugit⁹ et h̄t: q̄to magis tūmēbūt tremēdā
vocē seuerissimū iudicis dānat⁹ et exprobatiōis
malos. Sa rō illoz signoz d̄ accusatiōis. oēs
n. fere creature imutabunt pate ad vindictā
p̄ctōres. iuxta illd̄ **Sap. 5. Armabit creaturā**
ad vindictā inimicōz suor. nā cū de⁹ oēs crea/
turas fecerit ad hois vtilitatē: et oēs deo obe/
dierint hoī fuit do: ipse v̄o hō rebellis et iobe/
diēs creatori suo extiterit: iō accusabit eū q̄m i
gratiū: clamabit nāqz suo mō celū. **De⁹ oēs**
ego hoī ministrari cū planetis meis influendo
sup terrā et alia op̄ado q̄ iussit: ipse v̄o te offē/
dit: g⁹ vidica iussit iudex. Clamabūt sol et
luna et stelle. **De⁹ magne: nos v̄dim⁹ pctōn**
bus lucē vt tuū. p̄ eq̄remur ipiū: illi v̄o in oi/
bus te cōtēpserūt: fac g⁹ vidictā. Clamabit hoc
mō aer. clamabit ira. clamabūt aq̄ et oia q̄ i cis/
sūt. **Id̄ v̄go d̄ scō vic. ait. In die illa v̄tōis m**
bil hēbit qd̄ r̄ndere possit hō pctōr: vbi celū et
terra sol et lūa dies et noctes et tot⁹ mūd⁹ stabūt
aduēt⁹ nos i testimōiū pctōz nr̄oz. Tertia
rō illoz signoz d̄ p̄passiōis. mouebūt v̄bz
q̄m qdā affectu pctat⁹ et p̄passiōis oēs creatur
ad cōp̄atiēdū dānat⁹ misis. **Dñs Criso. sup**

nō debeat. Iudicabit de omnes boies oēs qz angelos qui peccauerūt: et cōtra eos sententiā pferet irremocabilē. Quoniam tñ pter ea q di/ cta sunt de futuro iudicio generali: nō pax vti/ le est meditari et cōsiderare ea q in illo iudicio fienda sunt: iccirco i presenū fūmone adhuc de ipso erimus aliqua tractaturi. De quo tria my/ steria adhuc proponimus contemplanda.

Primum dicitur ordinatio.

Secundum reuelatio.

Tertium prematio.

De ordine iudiciū tā fm locū q modum et qualiter ab omnibus siue bonis siue malis vi/ debitur xps in maiestate sua. Capitulu. 1.

Primū mysteriū cōtemplādū de iudi/ cio generali dicit ordinatio. Sidi/ nabitur etenim fm doct. qtu ad tria.

Primo qtu ad locū. Secūdo qtu ad mo/ dū. Tercio qtu ad aspectū. Primo ordi/ nabit qtu ad locū: de quo alig dicere voluerūt q crivallis Josaphat ppter vba Iobelis. 3. c. d. Adducā oēs gētes in valle Josaphat et di/ sceptabo cū eis. S; magister sententiā. 48. di. quartili. quē etiā ceteri theologi sublequū/ tur reprehendūt illos q dicitū illud pphicū vo/ lunt intelligi: qm oēs boies in valle illa cōpre/ hendi nō possent. Et ppter ea est poti⁹ intelli/ gendū mystice et spiritualiter: eo q vallis Jo/ saphat interpretat vallis iudiciū. Dicit ergo magister q xps descendet ad iudicādū sup ra/ montē Oliueti de quo in celū ascendit: et sede/ bit in aere in loco alto: et forte circa locū illuz in quo apostoli desierunt ipsuz corporaliter vide/ re qn ascēdebat in celū. Boies aut cōgregabū/ tur in valle Josaphat cui peminet mons olive/ ti. Et quot in illo poterūt capi: tot erūt ibi. Alij circa vallē: quidā ppropi. quidā vo re/ motius. Electis vero existentibus ad dexterā iudicis non in terra sed in are. Iuxta illud. i. Thes. 4. Rapiemur cū illis in nubibus ob/ viā xpo in are. Si enim nō raperent in aera nisi post iudiciū quādo cū iudice ibunt in celū nō dicerent rapi obuiā xpo: sed post xpm. Mi/ ri tamē pfecti magis eminentius et ppe iudicē erūt. Magis aut congruū crit q xps veniat ad iudicādū in aere sup montē Oliueti q sup locū in quo passus est: qz passus est in forma infirma: et iudicabit in forma gloriosa sicut in gloriosa ascendit. Secūdo ordinabit iudiciū qtu ad modū. Desumms nāqz celoz descē/ det fili⁹ dei cū potestate magna et maiestate cūz

omnib⁹ āgelicis chois: et sua gloriosissima ma/ tre. Deserent ante cū angeli passionis instru/ mena et miraculo reformata: videlicet colūnā coronā spineā: crucez: clauos: spongiā: et lan/ ceaz. Et omnes electi reassumptis corporibus pcedēt ei obuiā. Quorū pcessionē et ordinē pie cōtemplari possumus s; q Job. i Apoc. describit. Ait. n. 7. c. Audiui numez signato/ ruz centū quadraginta quattuor milia signati. ex tribu Iuda. 12. milia signati. Ex tribu Ru/ ben. 12. milia signati. Ex tribu Gad. 12. mi/ lia signati. Ex tribu Aser. 12. milia signati. Ex tribu Neptalim. 12. milia signati. Ex tri/ bu Manasse. 12. milia signati. Ex tribu Levi. 12. milia signati. Ex tribu Symeon. 12. milia signati. Ex tribu Isachar. 12. milia signati. Ex tribu Zabulon. 12. milia signati. Ex tribu Joseph. 12. milia signati. Ex tribu Beniamin. 12. milia signati. Post hec vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex omnib⁹ gēti/ bus et tribubus et linguis et populis stātes an/ te thronū in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manib⁹ eoz. Et clamabant vocem magna dicētes. Salus deo nostro q sedet sup throno et agno. In qua visōe ponit Joānes numez electoz accipiēdo more scripture nu/ mez determinatū pro indeterminato: descri/ bendo illū p nomina tribuū filioz israel: per q mystice designantur status illoz q erunt saluā di. Primus ergo status ex tribu iuda: qui interpretat cōfessio cōparebit in iudicio: et si/ gnat omnes peccatores omnesqz peccatrices qui post multa scelera et peccata commissā redie/ runt ad pniām: de quib⁹ xps dixit Meretri/ ces et publicani procedent in regno celorum.

Secūds status cōparebit ex tribu Rubē: qui interpretat filius visionis: et signat oēs vi/ ros doctos et illuminatos scientia q deū i oib⁹ magnificauerūt. Tertius status cōparebit ex tribu Gad: qui interpretat accin: tus latru/ culus: et signat quoslibet cōiugatos q in sancto matrimonio cū dei timore et obedientia vire/ rūt. Quartus stat⁹ cōparebit ex tribu Aser: qui interpretat beatus vel diuicias habēs: et si/ gnat oēs sacerdotes diuites q ministri sunt sa/ cramētōrū. Quintus status cōparebit ex tri/ bu Neptalim: q interpretat dilatio mea: et signat omnes religiosos q se dilatant nō solu; ppter deū ad seruanda pcepta: s; etiā consilia. Sextus status apparebit ex tribu Manasse: q interpretat obliuio: et signat oēs monachos

et solitarios: qui obliuiscuntur cuiusque curre temporalis: etiam
et actionis spiritualis per contemplationem vitam deo
placere studuerunt. Septimus status coepit
ex tribu Symeon: qui interpretatur obediencia: et si
gnat omnes filios qui mortui sunt sub cura parentum
quibus in vita fuerunt obediencia. Octauus stat
coepit ex tribu Aui: qui interpretatur assumptus
et signat omnes prelatos ecclesie qui assumunt ad
regimen animarum. Nonus stat coepit ex tri
bu Issachar: qui interpretatur vir mercedis: et signat
mechanicos et artifices omnes qui laborant pro merce
de. Decimus stat coepit ex tribu Zabulon: qui
interpretatur propugnaculum fortitudinis: et signat
omnes imperatores reges principes et alios quoscun
que dominos qui ob rem publicam defendendam augendam
tuendamque habuerunt prestatum. Undecimus stat
coepit ex tribu Ioseph: qui interpretatur augmen
tum: et signat omnes bonos mercatores qui sua indu
stria sollicitudine et labore ciuitatum bona multi
pliciter et augmentant. Duodecimus status coepit
bit ex tribu Benjamin: qui interpretatur continen
tia: et signat omnes continentia qui uicia carnalia ma
xime sunt destituti. Post quos uenit omnes mar
tyres confessores et apostoli et presentabit se coram
altissimo ipatore domino iesu christo laudantes et bene
dicentes cum leticia nomine sancti eius. Ex alio
modo latere donati omnes reasumptis corporibus
suis una cum diabolis coepit. Primi erunt
omnes despecti: quorum capitanci erunt. Cayn qui ter
fecit fratre: et Judas qui uendit christum. Secundi
erunt omnes uiri docti qui fuerunt sapientes ut face
rent mala: bene autem facere nescierunt. Terti erunt ista
theologi: ibi erunt curiosi et uaniprobri: ibi arro
gantes iuriste: ibi procuratores et aduocati dolo si
bi notarij falsi: ibi oratores mendaces: et adula
tionibus ueritate despicientes. Tertij erunt omnes
uorati qui matrimonij federa uolauerunt: ibi
erunt qui contraxerunt in gradibus prohibitis: aut cum
ordinibus scriptis: aut post continentie uota: ibi
erunt mulieres adultere que de bonis uiuorum nu
trierunt filios alienos. Quartij erunt omnes mali
sacerdotes qui curam animarum acceperunt cum essent insuffi
cientes: qui non dixerunt officium ad quod tenebant: qui
celebrarunt in mortali peccato: qui tenuerunt secreta
vel publice concubias et sacramenta pro peccato uendi
derunt. Quintij erunt omnes mali religiosi qui non
seruauerunt regulas suas quas promiserunt deo
obseruare qui peiores fuerunt in moribus quam stipendiarij
supbi: presumptuosi: hypocrite: inuidi:
maliuoli: iniqui. Vniuersi pelles: dolosi: detrahentes
sufurriones: bilingues: mendaces: sacrilegi: ex

coicati: et quidam danabiles heretici. Sexti erunt
omnes mali monachi et solitarij ociosi: pigri: co
medentes bene: pauperes loquentes cum deo: et minus
hominibus: stantes in solitudine propter gloriam
mundi: pleni fantasias et cogitationibus etiam et sa
tis turpissimis: et per uercudia talia confiteri
omittentes. Septimi erunt omnes supbi filij qui
parentibus suis inobediencia eos spreuerunt affixe
runtque: et molestauerunt contumelijs coniugijs
improperijs et quicquid uerberibus: nec debita impe
derunt reuerentia. Octauij erunt omnes lupini pre
lati qui non intrauerunt per hostium in ouile: neque uoca
ti fuere a deo: sicut Aarō: sed munere proprio arte
dolo inportunitate impialque fauore: et alijs inde
bitis modis ecclesiasticos rapuerunt honores:
et bona ecclesiarum non paupibus quorum sunt: sed
propinquis et amicis: et quod peius est lenonibus et
meretricibus distribuerunt etc. Noni erunt omnes
mali mercatores fraudulenti: falsarij: simulant
piuri: deceptores et usurarij. Decimi erunt
omnes tyranni et mali domini qui seipsos deificantes non
timuerunt deum: et suos subditos grauauerunt iniu
stie. Undecimi erunt omnes artifices neque: qui suas
artes cum iniusticia et aliorum danno exercuerunt.

Duodecimi erunt omnes inconstantes et luxuriosi
et omnes alij peccatores qui a parte sinistra presentantur
coram iudice clamantes ac dicentes. Heu heu cur
nati sumus. Quia amara est uis ista. o miseri nos
quo trahimur. De nobis quia pergitur ad rigo
rosius iudicium. Tertio ordinabit iudicium secundum
ad aspectum. Secundum enim Aleran. in. 3. Ric. et
Bon. di. 48. quarti li. Boni et mali uisuri
sunt iudice uiuorum et mortuorum. Mali in forma
quod filij hominis est: sed in claritate quod iudicabit: non in
firmitate quod iudicatur est. Si igitur enim uirtute diuina
supnaturaliter: ut uidetur forma gloriosam cor
pis christi ad apostolorum illorum confusione: qui quilibet eo
rum trahatur ac confundatur uidendo gloriam eius que
reuerenter odit. Donati. n. reuerenter odit
deus non sub ratione quod bonus est: sed sub ratione quod eos
punit. Cognoscet igitur donati diuinitatem christi
non per claram uisionem: sed per effectum. Boni uero uide
bunt gloriam corporis christi cum gaudio et leticia oculo
corpali: et gloria sic oculo mentali: et et elare ui
debunt diuinitatem. Si igitur adhuc supnaturaliter
ut ita est uideat et audiat qui sunt a remotis sicut
per angelum. Tunc sic dicit Crisostomus. super Mattheum. placent
inde uidentes uiuente et iudicant quod si hominem
mortuum existimabant: et conuincentes se corpore uul
nerato secus sui negare non poterunt. Malagent
et iniqui qui uanis disputationibus decepti philo
sophorum

sophorum irrationa
colere cruciatu
magis dilectum
reici q puz bo
psam ee iud
Quarta erit ci
meroz cum uide
Tunc ueritib
stantia aduer
abstulerit labor
more bonibz
et salutis: dicte
pre angustias
aliqui da. uer
loru estimam
quo copu. sit it
Qualiter ac
ta fient peccat
dere se aut ere
Secundum
cio vo
pe oia
ereta. Circa qu
Primi uer acc
tu aratio.
q3 tres acq
bolus q dicit.
meu q poluit e
est fact p sua
obediencia. I
dianadu. Lo
grauiter errat
honibus qua
illos clamate
priu seclus. A
iudicio cogn
stibz reprobi.
alst etoe ampl
gimone rem
labunt: et diu
sola aut ipse
festa erit om
et diuulgatio
rabit eis per
quinimo ced
qua secerit. A
sus sine q ait
dñi in eternu
dñi care in o
Et si mlenet
ri inferno

sophorum irrationabile stulticia putauerunt esse deum
colere crucifixum. **P**laget se xpi pccatores: qui
magis dilexerunt mundum quam xpm. **P**laget se be-
renici q puz boiem crucifixu dixerunt: cui videat
ipsum esse iudicem in quem indei transfugerunt. **B**ille.
Quanta erit etiam i dñanis afflictio quantusq;
microz cum videbunt multitudinem electorum.
Tunc ut scribit Sap. 5. stabunt iusti i magna cõ-
stantia aduersus eos q se angustiauerunt et qui
abstulerunt labores eoz. **V**identes turbabunt ti-
more horribili et mirabunt in subitane in spa-
te salutis: dicentes intra se penitentia agentes: et
pre angustias spūs gementes. **I**bi sunt quos
aliqui ha. i. deri. et in si. ipso. **M**os isen. vita il-
lorum estimabam? in sa. et si. illos sine ho. **E**cce
quod copu. sūt iter si. deri. et iter scōs foris illos ē

Qualiter accusabuntur in die iudicii et no-
ta sicut peccata omnium nec poterit quis desen-
dere se aut excusare. **C**apitulum. 2.

Secundū mysteriū cōtempladū de iudi-
cio vocat reuelatio. **R**euelabunt q p-
pe oia dñator pccatā tā publica q se-
creta. **C**irca quā reuelationē occurrēt tertia.
Primū dñ accusatō. **S**ecundū testificatio. **T**er-
tiū arctatio. **P**rimū accusatio. **S**tabunt nā-
q; tres accusatores i pccatores. **P**rimū erit dia-
bolus q dicit. **E**quissime iudex iudica istū esse
meū q noluit esse tuū. **T**uus erat p natura: me-
us factus p suā maliciā. **T**ibi inobediens mihi
obediens. **I**udica ergo istū esse meū meūq;
dñatū. **C**ognoscat enīz tūc statim pccatores: q;
grauiter errauerunt acquiescere diabolicis sua-
sionibus quādo videbūt oēs demones contra
illos clamantes. **S**ecundus accusator erit p-
prium seculus. **N**ā ut inq; Ric. in. 4. dis. 43. **I**n
iudicio cognoscat qlibet hō peccata q fecit tā in
his q reprobis. **A**lii enīz cognoscent ut ex illa
afflictōe amplius crucietur. **B**oni vō q ex co-
gnitione remissionis et indulgēcie amptius cōfo-
labunt: et diuinā misericordiā collaudabūt. **N**ō
solū autē ipsi sunt: s; sigillatim vnicuiq; mani-
festa erūt omnium bona et mala. **S**z nōcia illa
et diuulgatio peccatorū q fecerūt electi: nō gene-
rabit eis penā nec ignominia nec cōfusione: q;
quiniūmo cederet ad eoz gloriā ppter penitētiā
quā fecerūt. **E**t hoc dicit Greg. 4. morali. **V**-
sus finē. q; aut exponēs illō ps. **M**isericordias
dñi in eternū cātabo. **Q**uomō misericordias
dñi cātō in eternū: q; miser se ignorat fuisse.
Et si misericordie trāsacte nō meminū: vñ largito-
ri misericordie laudes reddūt. **A**d manifestatio

ergo peccatorū q; tū ad reprobos nō quā ad
iustos erit accusatio. **T**ertius accusator erit tor-
tus mundus. **V**nde Criso. sup. **M**atthe. **I**n
illa die visionis nihil est qd rīdeamus: vbi ce-
lus et terra aqua sol et luna dies et noctes et to-
tus mundus stabūt aduersum nos in testimo-
niū peccatorū nostrorū. **S**ecundū qd occurrēt i
reuelatōe peccatorū erit testificatio. **T**res enīz
testes habebit tūc cōtra se pccatō. **V**nū supra se
scilicet deū. **S**ecundū intra se. s. cōscientiā pro-
pria. **T**ertū iuxta se. s. ppter angelus hominū
ad custodiā deputatū: q tāq; cōfessus oīz q hō
fecit cōtra euz testimoniū phibebit. **V**nū **J**oh.
20. **R**euelabūt celi idest angeli iniquitatē eoz.
Tertū qd occurrēt in reuelatione peccatorū
erit arctatio. **A**rcet enīz erunt tūc et stricte vie
omniū peccatorū quādo nō poterūt negare: nō
excusare: nō appellare: nō fugere: nō ipetrare
venia: nō habere refugium. **Q**uā flebilis erit
tūc dñatorū cōdictio. **N**ō valebunt eis pccatō:
nō clamores: nō gemitus: nō parces: nō ani-
ci: nō deniq; quicq; aliud. **V**nde Criso. sup.
Matthe. **N**ō erit tūc resistendi virtus cōtra
deuz: nec fugiendi facultas ante facie eoz:
nec penitentie locus: nec satisfactionis tēpus.
Et grego. in omel. inquit. **Q**uā anguste erit
tūc vie reprobos: superius erit iudex iratus:
inferius horrendū chaos: a dextris peccata ac-
cusantia: a sinistris infinita demonia ad sup-
pliciiu trahentia: intus conscientia rēns: foris
mundus ardens: miser peccator sic cōprehen-
sus quo fugiet: latere erit impossibile: appare-
re intollerabile. **H**ec ille. **P**oterit tūc vnusq;
q; dicere illō ps. **Q**uo ibo a spiritu tuo et quo
a fa. t. f. **S**i ascen. in ce. t. il. es. si de. in infer.
ades. **S**i sum. pen. m. di. et ha. in extrema.
Et enīz il. m. t. dedu. me. et t. m. de tu.

Qualiter in iudicio xps alloquetur electos
blande atque benigne: malos vero asperere sa-
tis et durescit quomō impij separabunt a iustis

Capitulum. 2.

Tertū mysteriū cōtempladū de iudi-
cio dicit pmiatō. **C**irca qd adhuc tria
debem' attentissime cōtemplari. **P**ri-
mū dicit electorū allocutio. **S**ecundū dñator/
rū cōtristatio. **T**ertū omnium separatio. **P**ri-
mū dicit electorū allocutio. **Q**uocūq; nāq; xps
electis suis tria suauissima vba. **P**rimū vbu
erit dulcis vocatōis: qñ facie leta et vultu hila-
ri ad dexterā pte se vñs aspiciet suā dulcissimā
matrē et ceteros electos et scōs poteritq; dicē li

et i euangelio nō ponat. **G**enitrix mea. o ve/
neranda et dignissima regina celoz: ecce iam
tūps est vt cunctis hominib⁹ qui fuerūt i mūdo
innotescat gloria tua: videatq; oēs merita tua
Tu nepe es illa q̄ hūilitate charitate ceterisq;
vutibus ad tuū vīx me inclinasti. Tu me
nouē mensib⁹ in ventris tui tabernaculo tenui
sti. Tu me natū deū hoīem in p̄sepio adorasti
inuoluisti p̄anis: et lacte tuo mellisuo me pavi
sti. Tu cū lachrymātē me cernebas lachryma/
baris. Cū vigilante vigilabas: cū patēte patie
baris: tu me in brachijs sepe portasti: et corde
et ope semp mecum fuisti. **M**ecū p̄re dolore cuz
crucifigebar in cruce crucifigebaris i aia. Et
cū a toto mūdo essem derelictus: sola firma in
mea fide mansisti. **I**unxisti volūtātē tuā volū/
tati mee. **S**ācta humilis et deuota celestia sem
p desiderasti. En iaz toto mūdo p̄ter cōgrega
to: et ego excellas gloriā tuā quā tibi dare vo
lui patēter monstrabo. **P**ostmodū vō aplis
refert. Vos discipuli mei filij et fratres dilecti
q̄ reliquistis oia p̄pter nomē meū et paupes et pe
grini p̄ terraz orbē fideliter laborastis: et tadē
patēter mortē sustinulistis. Et post martyrib⁹
dicit. **V**os seruētes martyres: q̄ p̄ meo amo
re tormēta et p̄as horribilissimas sustinulistis
et mori potius q̄ me negare elegistis. **M**en/
de alloquei v̄gines. **V**os v̄gines mū. i q̄
sanctā illibātāq; castitatē tantop̄e amastis. Et
vos o sancti cōfessores: q̄ corp̄a v̄ra arctissima
pnia macerastis. **V**os oēs scī religiosi q̄ ab/
negastis p̄p̄riā volūtātē. **D**eniq; vos q̄ mi/
sericordie opa p̄mis v̄ris exhibuistis. **E**uri
ui. n. et dedistis mibi māducare. **S**itui et ddi
stis mibi bibere. **H**ospes erā et colligistis me.
Mud⁹ erā et coopuistis me ifirm⁹ erā et visita/
stis me. **V**enite ad me vos diligentē. **V**enite
ad me fontē oīaz bonoz. **A**d me summū gau
diū. **A**d me summā pulchritudinē. **A**d me sū
mū solatiū. **V**eni o chara gētur. **V**ēte o oēs
electi. **D**ulce venite. o vox dulcor sup mel et
et māna. Et qd faciet tūc dānati q̄ nō vocabūt
Audiet nī r̄p̄m vocātē electos suos. **P**ercu/
tient p̄fecto pectora clamabūt et dicēt. **D**eb nō
biscur nati sum⁹. **D**eb q; vocati sūt illi: et nos
nō vocamur: et nobis nihil dī. **Q**uinimo ex/
pectātes sum⁹ audire sniaz horribilis dānatio
nis. **S**cōz v̄bū suauissimū qd loquet r̄p̄s ele
ctis suis dī b̄ndictōis. **M**ā post vocatōem sub
iungit eis b̄ndictionē suā: dicetq; vt pie credo
primo m̄ri sue. **B**ndicta sis tu: b̄ndicta sūt aia

tua: b̄ndictū sit corp⁹ tuū: b̄ndicti sint oēs labo
res tui. **D**einde dicit et ceteris. **B**ndicti sitis
vos oēs electi mei. **Q**uā grata erit b̄ndictio il
la oib⁹ illis. **Q**uā gravis ip̄s dānatis q̄ tūc
itelligēt q̄ nī p̄fuit b̄n facere: amare deū: et odi
re peccatū. **T**ertū v̄bū suauissimū qd loq̄t r̄p̄s
electis suis dī remuneratōis: qn̄ subiunget.
Possidete paratū vobis regnū a cōstitutione
mūdi. **R**egnū i quo ē ois iocūditas ois pleni
tudo bonoz: ois suauitas: ois trāqllitas: ois
par: ois cōcordia: ois letitia: ois ges: oēs diui
tie: ois sanctitas: oē deniq; bonū. **N**ullū incō/
modū: nulla tristitia: null⁹ dolor: null⁹ labor:
nulla ifirmitas: nullū fastidiū: null⁹ meror: nul
la discordia: nullū deniq; malū. **P**ecōres in/
sensati: cur nō cenamini et vos regnū illd acq
rere: cui totus mūd⁹ cū oib⁹ bonis suis cōpari
nō pōt. **S**ecūdū cōtēplādū dī dānatoz cōtri
statio. **M**ā post oia q̄ supradicta sunt vebemē/
ter p̄ctores cōtristabunt p̄pter tria. **P**rimo
p̄p̄ exprobatōez. **A**criter nāq; r̄p̄s exprobra
bit illos. d. illd vel simile: qd **E**rifo. sup **2**da/
the. ait. **E**go p̄p̄ vos hō fact⁹ suz: alligat⁹ et de
risus: celus et crucifix⁹. **V**bi ē tātaz iniuriāz
meaz fruct⁹. **E**cce p̄ctū sanguinis mei quē de
dī p̄ redēptōe aīaz v̄raz. **V**bi est fuitus v̄ra
quā mibi p̄ p̄cio sanguinis mei dedistis. **E**go
sup gloriā meā vos habui cū effēz deus appa
rens hō: et viliorē me oib⁹ reb⁹ v̄ris fecistis.
Mā oēm rē vilissimā terre ampli⁹ dilexistis q̄
iusticiā meā et fidē. **E**rifo. **S**cclerati et in/
grati p̄ctores: qd mali feci vobis. **Q**uid p̄v̄ra
salute facere debui qd non feci. **V**idete caput
meū splēdidū: h̄ ē illud q̄ p̄ vobis spinis fuit
coronati. **H**abui faciē meā nūc sole lucidiorē
scndissimis spinis p̄ vobis deturpatā. **C**orp⁹
h̄ gloriofum qd īspicitis p̄ vobis fuit dure fla/
gellatū: et i cruce cōfixū. **E**cce signa. **A**spicite
loca clauoz: aspicite man⁹: aspicite pedes: aspi
cite lat⁹. **I**ngt. n. **E**rifo. **V**eniet r̄p̄s i iudicio
nō solū vulneca: s; exprobratissimā mortē oī/
dēs. **2** cōtristabunt p̄ctores p̄p̄ p̄trationē
In tāta. n. angustijs cōstutū oēs scēs d̄rios
habebūt. **3** cōtristabunt p̄p̄ sentētiatōez: qn̄
audiet tonitruū illd grādē et formidabile: vocē
f. iesu x̄p̄i idignāt̄ ip̄s. d. **I**te maledicti i ignē
eternū: q̄ parat⁹ ē diabolo et āgelis ei⁹. **T**ertū
p̄tēplādū dī oīaz sep̄atio. **S**i vellem⁹ p̄tēpla
ri qn̄ sep̄abūt iniusta cōsuet̄ iustoz et a v̄sioe
dci: q̄ta erit illoz lamētatio q̄ flebiles voces
p̄rūpēm⁹ certe in lachrymas. **H**abūt qdē ip̄i dā
nati

nati civiliter
eternū. Iusti
bunt cū x̄p̄o p̄
feria qui
dragelma. de
nis: contra e
inane cōfiteri

morem fore fu
tes. volūtas
et dōctos p̄
Quod m̄p̄
qua narrat
tur sacerdot
filia sanitate
notatur. **E**n
tat opinio qd
mā: imo super
teri peccata.
tate cōfessio
cellariam esse
mns triplici
p̄ma v̄p̄
rehabilitatōe
Secūda p̄p̄
Tertia p̄p̄
Quod
cōfessio pe
necessaria.

Per
cūtur testimo
mo qdā: quā
me. et **T**ho.
sio. p̄ma cor
fidei: de qua
cōfessio fuit ad
actōis fuit
ad bonū: de
in p̄s. **L**ōs
cōfessio facit
R̄p̄. ait in
dote legitima
bac sancti dī

nati ciul ātes et ignorātes et querelātes i ignē eternū. Iusti autē i vitam eternā: in qua regna bunt cū xpō per infinita secula seculorū. Anse.

¶ **S**eria quinta secunde hebdomade in qua dragesima. de necessitate sanctissime cōfessio/nis: contra eos qui dicunt superflū esse aut inane cōfiteri peccata sua sacerdoti. Ser. 27.

Accedentes ^{discipuli} ^{ans ro/}

gabant eū dicētes. Dimitte illam qz clamat post nos. **M**atth. 15. c. et in euange/lio hodierno. **O**rdinauit xp̄s sacerdotes suos medi

atores fore futuros iter ipsū et pctōres penitētes. voluitqz vt absolutionis beneficiū ipsi sacerdotes p cōfessione sacramentalē largirētur. Quod mystice inuitur i euāgelica lectione: in qua narrat quēadmodū apli: p quos significātur sacerdotes supplicabunt xpō p Chanance filia sanitate postulante: p quā peccatū aīa de notatur. **Q**uādo apud nōnullos curiosos ex/tat opinio qdā falsa: qz asserūt nō fore opportu/nū: imo superflū et inane sacerdotibus confi/teri peccata. Idcirco i pnti sermone de necessi/tate confessionis tractare curabimus: quaz ne cessariam esse cunctis penitentibus ostende/mus triplici ratione.

Prima rō propter doctorum et scripturarum testificationem.

Secūda pp christi institutionem.

Tertia pp ecclesie preceptionem.

Quod p dicta sanctorū pbari pōt qualiter confessio peccatorū sit penitentibus ad salutē necessaria. **C**apitulum. .i.

Prima rō qua ostendit qz cōfessio sit ne/cessaria ad salutē ē pp doctorū et scri/pturarū testificationē. Et ante qz idu/catur testimonio: pmutēda ē de cōfessioe distin/cio qdā: quā ponit Alex. in. 4. volumine sū/me. et Tho. 2. 2. q. 3. q. dicit qz triplex ē cōfes/sio. pma eorū qz sūt fidei. et ista ē ppius actus fidei: de qua **D**anielus Ro. 1. ait. **O**re autem cōfessio sit ad salutē. **S**ecūda ē cōfessio gratiarū actionis siue laudis: et ē act⁹ laudis: qz ordinat⁹ ad honorē deo exteri⁹ exhibēdū. de qz **D**avid in ps. **O**stendimini dño qm̄ bonus. **T**ertia est cōfessio sacramentalis qz sit sacerdoti. Et de hac **R**ay. ait in sūma de pe. **C**ōfessio ē corā sacer/dote legitima ppoꝝ pctōꝝ declaratio. Et de hac sancti dicūt: qz loco et tpe expedit ad salu/

tem. Unde de pe. di. i. c. nō pōt. iducit. **A**mbrosius li. de paradiso sic loquēs. **N**ō pōt qz qz iustificari a peccato: nisi peccatū fuerit ante confessus. Et idē **A**mbrosius i sermōe qdra/gesime ingt. **E**cce nūc tps acceptabile i quo cōfessio a morte aīam liberat. **C**ōfessio paradisi appetit. **C**ōfessio sp̄s saluādi tribuit. **D**ñi scri/ptura dicit. Dic tu iniquitates tuas vt iustifice/ris. **I**te Jo. os auricū. i. c. perfecta. **I**n corde contritio: in ore cōfessio: in opere tota humili/tas: hoc est fructifera penitētia. Et idē de pe. di. i. c. nō pōt. **N**ō pōt qz qz gratiā vitę celestis accipere: nisi purgat⁹ fuerit ab oī sorde pcti p penitētie cōfessionē. Et **A**ug⁹ li. de penitētia **A**gite penitētiā q̄lis agitur in ecclesia vt orct. p vobis ecclesia. **N**ō sibi blādiat⁹ et dicat. **D**e/culte ago: apud deū ago. **M**ouit deus qz mihi ignoscit qz in corde ago. **E**rgo sine cā dicit⁹ est. **Q**ue solueritis in terra erūt soluta et in ce/lo. **E**rgo sine cā clauēs date sunt ecclesie dei: si dicat nō. Et idē in codē li. **Q**uē penitet oī no peniteat: dolorem lachrymis ostendat: presen/ter vitā suā dō per sacerdotē: pueniat iudiciū dei p cōfessionē. Et **A**ug⁹ in li. de pnia. **C**ōfessio ē sal⁹ aiari: dissipatrix vitioꝝ oppugna/trix demonū. **Q**uid pla. **O**bstinuit os inferni et portas apit paradisi. Et de pe. di. i. c. **A**bul tipler mia dei. **L**eo papa ingt. **M**ediator dei et hoīum xp̄s ihs hūc preposit⁹ ecclesie tradidit p̄tatem: vt cōfidentib⁹ p̄nic satisfactionē darēt et eadē salubri satisfactione purgatos: ad cōio/nē sacramētoꝝ per ianuā recōciliatiōis admit/terent. Et idē in sermonib⁹. **N**on remanet i iudicio cōdēnādū qd fuerit cōfessione purga/tum. **E**x qbus colligit qz penitētes ad cōfessi/ōnē sunt obligati. **S**ed contra posset quis ar/guere. **P**rimo quia nullus tenet manifestare inbonesta corporis sui. ergo multo min⁹ nec/essie. **S**ecūdo qz vt dicit **A**mbrosi⁹ sup **L**u/cam. **P**etrus doluit et fleuit: quia errauit vt bō. **N**on inuenio qd dixerit: scio qz fleuerit. **L**achrymas lego: satisfactionem nō lego. Et **L**uiss⁹ ait. **L**achryme lauāt delictū: qd voce pudor cōfiteri. **T**ertio arguit: qz si esset necessariū hoīes cōfiteri sacerdoti: hoc non vi/deretur cē nisi ad taxandū emēdā peccati. **S**z bō pōt sufficienter taxare emēdam p peccato suo. ergo vt qz cōfessio non sit necessaria. **R**ūdet ad hec **R**ic. i. 4. di. 17. dicens ad p̄imum. **Q**d inbonesta corporis expedit aliqui manife/stare medico ad sanitatē cōsequēdā: iuxta illud

Sectii. Si opera medicar' expectas oz vt vul
nus detegas. Sic et in honesta aie manifestā
da sunt sacerdoti: tanq; medico spūali. Ad se
cundum vero dicit Ric. q. multa facta sunt q
scripta nō sūt. Et qñ dñs q. lachryme lauāt deli
ctū excludit cōfessio publica: non aut secreta: q
cū ipsis lachrymis intelligit. Ad tertiu insu
per argumētū. d. Ric. q. ille qui ē nimis fami
liaris vni parti: iudex nō dz cē in illa cā. vt no
tatur ex de offō et ptāte iudicis. dele. c. insinuā
te. Et dicit glo. ibidē. f. familiaritatis affectio
veritatē impedire solet. Hō aut nimis familiaris
est carni sue: et iō nō ē rōnabile q. sit iudex i il
la cā: i qua agendū ē de punitiōe carnis sue: q
uis illa punitiō sit ad aie correctionē. Multi in
super si seipfos iudicare deberēt: de grauissi
mis peccatis sibi cōsciam nō facerent: reperirē
turq; vsurarii: qui vsuras nō cōdēnārēt: rapto
res et fures qui restitutionē nō approbarent:
adulteri et fornicatores qui luxuriā excusarent
et huiusmodi. Quas opportune puissū ē vt i fo
ro cōscie alit. f. sacerdotes de peccatis nostris
qñ illa confitemur habeant iudicare.

Quod cōfessio ē de necessitate salutis: eo q. tē
pore legis gratie fuit instituta a dño ihu xpo.
et qñ intelligit q. sit de iure nature: et qualiter i
lege scripta fuit figurata. **Caplm. 2.**

Secūda rō qua oñdit q. cōfessio sacra
mētalis sit ad salutē necessaria: ē pp
christi institutionem. Instituta qppe
fuit cōfessio in lege gratie a dño iesu xpo fm
Ric. vbi supra: implicite et explicite. Implici
te in figura cū dixit leproso mūdato. **Matt. 8.**
Vade et oñde te sacerdoti. Et etiā explicite
sine figura: in hoc q. nō tm ptātem iudicādi in
foro exteriori dedit discipulis accipiendam ab
aliis mediante petro: cui eā pmisit ante passio
nē: cū sibi dixit illud qd scriptū ē **Matt. 16.**
Tibi dabo clauēs regni celoz. Et dedit p^o re
surrectionē cū dixit **Jo. 21.** Pasce oues me
as. Sed et dedit eis ptātem iudicādi in foro
conscientie: nō tm apostolis: quorum sunt epi
successores: sed et aliis discipulis quoz sūt suc
cessores inferiores sacerdotes: et illā ptātem oi
bus immediate dedit p seipsum: cum post re
surrectionem snā dixit eis. Quoz remiserut
peccata remittuntur eis. Quib⁹ aut dat ptās iu
dicādi de aliqua cā: datur eis ptās cognoscen
di de illa. Nullus eni pōt iudicare et cē bonus
iudex de his q. ignorat. Sacerdos aut nō pōt
cognoscere sufficienter facta peccatoris cōscie

tie: nisi peccator ei cōfessioe cōsciam aperiat.
Alex. aut. in. 4. summe dicit q. duo sūt i cōfesi
sione. Vnū formale et cōplectiuū: et hoc ē abso
lutio vel potestas absoluēdi vel medicādi. Et
hoc dñs instituit q. potestatem clauiz cōcessit.
Et penes hoc residet virtus. Aliud aut ē mā
le. et hoc ē detectio pcti siue morbi. Et hoc dñs
non instituit: sed insinuauit: q. sufficit egrō
exponere medicū et medicinā. **Vnde Aug⁹.**
li. p. de penitentia. et ponitur pēpe. di. i. **Quē**
penitet. **Azay** aut de monumētū iā resusci
tum obtulit discipulis soluēdū. xps p hoc offe
dens ptātem soluēdi sacerdotib⁹ fuisse cōcessā
Et hic queri pōt vtz cōfessio instituta fuerit i
lege nature et in lege scripture: sicut i lege gra
tie. Et de lege nature dicere possumus secūdu
Boñ. in. 4. di. 17. q. dupliciter sunt aliqua d
dictamine iuris nature. s. aut in generali aut i
speciali. In speciali: vt honorare parētes. In
generali: vō dictat nā ea que supaddit lex euā
gelica. Intelligendū est ergo q. ē cōfessio de
peccato mentalis et vocalis. **Mētalis** cōfessio
est cognitio peccati et offense dei. et hoc ē di
dictamine nature in speciali: secūdu q. cogni
tio offense est de dictamine nature. **Cognitio**
aut offense humane ē de dictamine nature p
se secūdu q. est rōnabilis. Sed cognitio diui
ne offense ē de dictamine nature adiute aliquo
modo p fidem. Quō autē scit hō se offendisse
deū quē nō videt: nisi per aliquem radiū fidei
hoc cognoscat. Cū ergo deū cognoscit homo
se per preuocationē inbonorare: nā dictat q.
ab ipso misericordia ē humiliter petēda. Et h
nūq; ē: nisi recognoscatur culpa. **Vocalis** vō
cōfessio ē duplex. s. que fit deo: et que fit homi
ni. **Vocaliter** confiteri deo dictat nā nō simpli
citer: sed in casu: vt puta qñ de⁹ exigit: sicut exe
git ab **Adā** et **Cayn.** de quibus scribitur sic **8**
pe. di. i. §. deniq. ppe. c. voluissent. **Deniq;**
vt perspicue appareat neminē sine cōfessione
a peccato mundari: ab ipsis humani generis
principio sumamus exordiu. Peccati trasgres
sionis pñm parētes corrupti a dño sūt requi
siti de culpa: vt peccatū qd trasgrediedō ce mi
serant: cōfitemdo dederent. **Serpēs** aut de cul
pa requisit⁹ nō ē: q. per cōfessionē nō remoca
batur ad veniā. **Cayn** quoq; cū pñme p^ocu
rationi fratricidiū addidisset: filiter a dño de
culpa ē requisitus cū ei dñ. **Vbi ē Abel** frater
tuus. Sed q. superbus capiti suo peccatū suū
confiteri noluit potius mēdaciter negādo dñs
suum

suum fallere conatus ē di. Aliquid custos fra-
 tris mei sum ego: indignus venia iudicatus ē.
 Unde i desperationis profundummersus ē.
 Dum ait. Ad maior est iniquitas mea q̄ ut veniā
 merear: et vagus et profugus erit a facie dei: si
 gnificās eos qui peccatum suum cōfiteri diffi-
 mulant: respectu diuine miserationis: indignos
 haberi. Hec ibi. Vocatiter vō confiteri hoi
 non dicitur nā nisi in generali. Dicitur eni om-
 nibus modis reconciliari oportere deo: quib⁹
 ipse statuit. Iō nā dicitur q̄ si de arbitrio cōsti-
 tueret inter se et peccatore: q̄ ipse est culpa re-
 uelanda: et ita dicitur in generali. De lege autē
 scripture dicit Bōn. q̄ duo p̄m̄ipaliter sunt
 in cōfessione pp̄ que oportuit et conueniens fuit
 cōfessionē institui. P̄m̄a est p̄pter de-
 clarationem peccati et manifestationem: et ille
 est finis cōfessionis in se. Secundus fi-
 nis est p̄pter reconciliationē faciendam deo
 et eius ecclesie. P̄m̄o ergo fit p̄pter pec-
 cati detestationem. Peccator enim dum ma-
 la agit odit lucem: et ideo i reversione ad iusti-
 tiā oportet redargui i fructuosa opa tenebrarū.
 Que aut arguitur a lumine: manifestatur: h
 aut ē per cōfessionē. Et iō debuit in ea lege in-
 stitui cōfessio: in qua ē manifestatio vitatis.
 In qua vbi caro factū ē: ut intelligibile fieret
 sensibile et manifestū. hec quidē est lex gracie.
 Iō q̄tū ad p̄m̄ū finē sibi competit cōfessio iō
 instituit. Alius finis ē ad reconciliationē faciē-
 dam humano arbitrio mediare. Iō fit hoi ut
 hō sit iudex et arbiter inter peccatōrē et deū. Ar-
 biter aut talis d̄z eē qui possit apponere manū
 in vtrunq̄. Talis autē nō potuit eē quousq̄
 deus factus ē hō. Et nūc hō deificat⁹ datus ē
 nobis mediator arbiter xp̄s: qui potuit argue-
 re et manū ponere in vtrūq̄. Hic reliquit in
 ecclesia successores: quos arbitros cōstituit et
 rectores ecclesie: quib⁹ cōmisit auctoritatē re-
 conciliādi. Et qm̄ hec auctoritas p̄ fuit in xp̄o: et
 in nullo potuit eē anteq̄ veniret: ideo tantum
 in lege noua debuit institui cōfessio. Cōfessio
 ergo prout sacramentū non fuit in lege scripta
 nisi in figura: precessit aut i hoc q̄ sacerdotib⁹
 data erat p̄tās et auctoritas discernēdi inter le-
 p̄ram et non lep̄ram: sanctū et p̄phanū. Sed h
 quidē erant corporalia et non spiritalia.
 Ad hōies obligat de necessitate cōfiteri:
 nō solū pp̄ p̄m̄ā institutionē: sed et pp̄ prece-
 p̄tū ecclesie: quo nullus excipitur: nisi qui esset
 absq̄ peccato. Capitulum. 3.

Etia rō qua ondit q̄ cōfessio sit neces-
 saria ad salutem: ē pp̄ ecclesie p̄ceptio-
 nē. Preceptū nāq̄ ecclesia vt hōies cō-
 fiterēt. i. c. ois. et de pe. et re. vbi d̄r. Qis vtri-
 usq̄ sexus fidelis postq̄ ad annos discretiois
 puerit: oia sua solus peccata salte sel i anno
 fideliter cōfiteatur. p̄po sacerdoti: et iniuncta si-
 bi penitentiā studeat p̄ vtrūq̄ adimplere. Pro-
 pter q̄ vba dicit Bōn. q̄ oēs sine hōi sine ma-
 li obligat ad cōfessionē salte sel i āno. Teneri
 qdē ad cōfessionē ē dupliciter: vel ex institutio-
 ne p̄m̄a: q̄ instituta ē sub p̄cepto: vt patuit.
 Dei institutio supaddita q̄ ē a gnali cōcilio in
 c. pall. ois. Rōe mādari p̄m̄e institutionis: qm̄
 instituta ē directe p̄ mortale pctm̄: tenebāt oēs
 q̄ post baptisimū peccauerūt mortaliter. Rōne
 vō se institutionis tenēt oēs salte ad semel i an-
 no. Rō aut hui⁹ institutionis triplex ē. P̄m̄a
 ē vltis indigētia. Q̄s eni peccauerunt: et oēs
 egēt grā dei: iō glibet d̄z deū glificare cōfite-
 do se peccatōrē. Qui. n. pctōrē se cōfiteri deū
 glificat ostēdēs se deū offēdisse: et ei⁹ misericor-
 dia se indigere. Scda rō fuit sacre cōmionis
 reuerētia: q̄ oēs tenēt i pakā cōicare: tū p̄fecti
 q̄ ip̄fecti. Et tūc q̄ agnus pascalis māducā-
 dus ē cū solēnitare: vt mūdi eēnt māducantes
 et digni: oportuit p̄m̄itū remediū purgationis
 et p̄bationis: et h ē ip̄cā cōfessioe. Tertia rō
 fuit discretio gregis d̄nici: ne lupi absconderēt
 in grege q̄ māducarēt agnos. Iō institutū ē vt
 vult⁹ cōfitear suarū sacerdotib⁹ onderēt. Et ne
 heretici inocētiā palliarēt: et sub pelle inocētie
 se absconderent. Vñ si qs nullū h̄ret pctm̄ mor-
 tale: cōfiteri d̄z venialia: nō q̄ hō obliget illa
 cōfiteri de se: vt declarabit iseri⁹ pp̄ vinculum
 peccati: s̄ pp̄ obligationē p̄cepti. Si aut aliqs
 diceret q̄ nō h̄ret remorsum peccati venialis.
 Dicit Bōn. q̄ ip̄ossibile ē fm̄ statū viatoris:
 vt aliqs vnū diē vel septimanā trāseat sine re-
 morsu venial: tū q̄ totū ānū trāseat: illd mag⁹
 ē ip̄ossibile: vt vir credat q̄ fuerit h̄ donū i ali-
 q̄: nisi i xp̄o et ei⁹ m̄re. Et iō vnusq̄q̄ vel h̄z
 cōfiteam̄ d̄ venialibus: vel d̄z h̄re. et ois hō pe-
 tere debet. Dimittite nobis d̄bita nostra. Vir
 eni est hō in vita ista sine veniali. tū pp̄ igno-
 rantiam: q̄ in multis venialit peccam⁹ et igno-
 ram⁹ et nō p̄sideram⁹: tū pp̄ adherentiā. qm̄
 venalia ista magne sūt herentie. Et iō q̄ntū
 q̄ aliqs sit p̄fectus debet recognoscere et ope-
 rari se pctōrē. Si n̄ qs repieret q̄ n̄ h̄ret vti-
 alia peccata p̄pter supabūdantē grātiā: talis n̄

generat ad illud in adatu: qz solis peccatoribz et vi
atoribus datu e. ipse vero ia habitat in celis q
remaluer no peccauit. hec Bon. Addit his
Ric. q regulariter oes ta fideles q infideles
tenetur ad cofessionem faciendam sacerdoti xpiano
in qtu istud pceptu e pceptu dei qui pntem
habet vniuersaliter sup oes: et pceptu vniuer/
saliter dedit. Si aut no cet pceptu nisi ab ec/
clesia ad eius obseruatione no teneret nisi illi
qui sacm baptismi susceperunt. Et vicario xpi
no fuit concessa directe pntas sup illos q sacz ba/
ptismi no susceperunt: qd e ianua q itrat i ecce/
siam militante. Et tante obligatiois e pceptu
de confessione: vt si q no pot loq: cofiteri de/
beat nutu vel signo eo mo quo pot: put notat
26. q. 6. c. q. recedunt. Istud et pceptu cuius sit
euangelici qtu ad institutione: qtu vo ad cir/
cunstancia sit de iure positiuo: pot a papa dispē/
sari qtu ad circustancia. Sed q aliquis nullo mo
do teneat cofiteri papa no pot: qz no pot dispē/
sare contra euangelium. Vnde vrbano papa. 15.
q. i. c. sunt quida. ait: Snt quida dicetes roma
no pontifici semper licuisse nouas condere le/
ges: qd et nos no solu no negam: sed et valde
affirmamus. Sciendu vo summope e qm et in
de nouas leges condere pot. vnde euangeliste
aliquid nequaquam dixerunt. Vbi vo aperte dñs vlt
eius apli et eos sequetes sci pntes snialiter ali/
qd diffinierunt: ibi no noua lege romanus pon
tifer dare: sed potius qd pdicatus est vsqz ad
animam et sanguine confirmare dz. Si. n. qd
docuerunt apli et pphete destruere: qd abstulit ni/
teretur. no suam dare: sed magis errare coui/
ceretur. hec ille. Jo vsqz nuc in hoc pcepto
no est dispensatum nec quantum ad institutio
nem nec quantum ad circustantiam. Ego au
tem dico q in hoc pcepto: licet male tamen
aliquis dispensauit. Ma vidimus plerosqz ste
tisse p. io. 20. aut. 30. annos sine cofessione: et
quis dispensauit euz istis. Mo deus: no ange
lus: non papa: non legatus a latere: no eps: si
sacerdos: nec quisqz alius clericus. sz quis su/
it ille dispensator. Rnde ait ipsi. Dic inquā mi
hi o infelix xpiane qui per tot annos sine cofes
sione stetit. Quare no es cofessus: quis di/
spensauit tecu: et statz dicit. Ego non confite
or. ppter luxuria. Alter dicit. Ego pp auariti
am. Alter pp discordia. Ergo cu his et simili
bus dispēsat diabolus. Cu luxur et sis diabo/
lus luxurie. Cu auaris diabolus auaritie. euz
odiosus diabolus rixar et discordie. D iniqua

conditio maloz xpianoz. o pntia dñabilis
sima. o venenata synagoga inferni. Cur tam
diu o fati vram salute negligitis. Expergisci
mini igit et cofitemini pctā: vra vt per cofessio
nem in presenti efficiamini digni dei gratia: et
in futuro eterna gloria. Amen.

¶ feria. vi. secunde hebde in quadragesima.
De confessione sanctissima. / Sermo. 26.

Res pōdit ei lan
guidus. Dñe hoīem non
habeo vt cū turbata fuerit
aq mittat me i piscinā. Jo
an. 5. et in euāgelio hodi/
erno. Agebat adhuc auri
lio hoīs vt poneret i pisci

nā infirmus et lāgudus q si ibi descēdisset: nō
hoīs sed dei vtrū sanitatē fuisset cōsecutus.
Dmystice innat q lz de cā sit efficiēs pctōrū
nrōz sanitati: tñ oportunitū ē ad eā assequē
dā misterii sacerdoti. Ipsi eqdē ex antiorū
te sibi cōcessa peccatores penitētes p absolutio
nē adiuuāt vt saluētur. Qm aut i pcedenti ser
mone multa diximus pp que nōnulli sua pctā
cofiteri disposuerūt: vt et seruētū aient ad su/
uz. ppositū exequēdū. idcirco hodierna die ad
huc de cōfessioe crim dicturi. De q tria my/
steria pponemus cōtemplāda. videlicet.
Primum dicitur temporalitas.

Secundū qualitas.

Tertū integritas.

Qualr excusāt alig si nō cofiteāt sel i āno: et
an p pnti necessariū sit cofiteri. / Caplm. I.

Primū mysteriū declarādū de cōfessio
ne dī tpalitas: in q videre debemus qm
sit cōfiteādū. Circa hoc aut triplex tps
subdistinguemus. Primum dī tps assignatus.
Secundum festinatus. Tertū determinatum.

Primum tps dī assignatū: de quo fit men
tio in. c. ois. de pe. et re. qñ dī semel in anno.
Ex quo colligit q de iure cōi saltē semel i āno
oēs hoīs cofiteri tenentur. Motādū tñ q ab
istius pcept obligatioe alig excusant: aut pp i
satiatioe: aut pp locutione: aut pp sacerdotis
pntatōem. Primum excusātū pp insati
atione: cū cēt fati aut mtecepti: qui i eo statu
non possūt mereri nec demereri. Sed sūt i eo
statu sine dñatōis sine saluatōis: in quo re/
penti sūt qñ perdiderunt sensum: vt dicit extra
de baptismo et eius effectu. c. maiores. i. sine.
Obligatur tñ tales ad cōfessionem qñ habēt.

lucida

lucida intervalla. Secūdi excusant pp locutio-
nez: qz sunt nūti: aut ignorāt idioma pñe in q
moratur: tales cōfiteantur eo mō q pñt. s. p si/
gnis aut p interptē si pōt innuēre: tñc ierps
et sacerdos p vna psona computatur. Tñ dicit
Ric. in. 4. di. 17. et vñ aliquib⁹ q cōfiteri p mī
pñtē nō ē cōstitutū iure diuino nec positū. et
cū cōfiteri sit multū diff. cile nō vñ tū plus ar-
tare cōfessionē qz artef p ius diuinū vel positū
uim. **De n. dñ. pñt. penult. et di. 4. c. deniqz**
Qui nimis emugit elicit sanguine. Tertii pp
pñtatiōem seu absentia sacerdotis excusantur:
quē tñ debent penitētes diligētē requirere vt
dicit mgi i. 4. di. 17. c. nūc prius. Et illud di-
cū magistri vñ. Si defuerit sacerdos primo
vel loco faciēda ē cōfessio: exponēda ē de con-
gruitate non de necessitate fm Ric. **De vñ**
abite sacerdotē penitēs dñ et p lfas cōfiteri.
Dicit Ric. q nō: qz nō inuenit institutū. Et
qz imminet pñtatiō: ne cēt delectus i examinati-
one pñtatiō: quā facere dñ sacerdos: vt possit sa-
lubria pñtere remedia. et ne reuelaretur pecca-
ta alicui⁹. **De n. facilius pñt pñtatiō: p nūcū**
maliciose apiri: aut p nūcū ignoratiā tradi illis
qz nō mittūt: q eas apirent. et ē qz als malici-
osus sacerdos posset pñtatiōē agere cōfessio
scripturā suā. Sed tps circa cōfessionē dñ
festinatum. Pro quo dubitari solet: an pecca-
tor statim teneat cōfiteri habita opportunitate sa-
cerdotis. Et circa hoc sunt varie opinionēs.

Prima ē Innocentii sup. c. ois. de pe. et
re. et archidiaconi. sup. c. ille rex. de pe. di. 3. q
videtur dicere q ois q cecidit i pñtatiōē mortale:
teneat qz citius poterit ex debito necessitatis cō-
fiteri. Idē dicit **Boñ. in summa sua li. 5. tñ**
lo. de pe. et re. vñ. qñ confitenti. Cui opinioni
qdā inherentes dicit q. c. ois. nō subuenit ne-
gligentib⁹: vt nō obligetur ad cōfessionē nisi
semel i anno: sed potius pñtatiō negligentia illo-
rum q sic saltē nō cōfiteantur. Rō aut ē qz qñcū-
qz sit aliq⁹ pñtatiō abiqz determinatiōe tps dñ
impleri qz citius cōmode fieri pōt. Cū ergo hō
obliget ad cōfessionē post pñtatiōē mortale ex p-
cepto diuino. ergo qz citius cōfiteri teneat. 2°
addūt rōnē aliā: qz oēs debent vitare pericu-
lū. s. differre cōfessionē ē ēē in periculo. et non
vitare periculū pp impedimēta q pñtatiōē enuēre. et qz
differre cōfiteri facit boiēm obliuiscat pñtatiōē suo-
rū qd pōt ēē nociuū. **Secūda ē opinio Ric.**
qui. 17. di. quarti li. d. q peccator nō tenetur cō-
fiteri statim habita opportunitate: pñtatiōē in

aliquibus casibus. **Primus rōe sacramēti**
qñ. s. aliquis vult celebrare seu cōicare. Se-
cundus ē rōne periculi: qñ aliq⁹ cēt in expō-
periculo mortis: vel pp egritudine vñ aliā cāz.

Tertius ē rōne cōscientie: qñ aliquis habe-
ret cōfessāz dictātē sibi q statim teneat. Quar-
tus ē rōne dubii: qñ quis verisimiliter dubitaret
illo anno se nō posse plus hñe copiam sacerdotis.

Quintus casus ē rōne statuti: q cōpetit reli-
giosis. Ipsi enim rōe statutorū suoz et sui sta-
tus tenentur cōfiteri frequētius qz statim cōfessi-
um generale. Accēti pppter hoc sequitur q sta-
tiz teneantur cōfiteri habita opportunitate sacer-
dotis. nisi adsit dies: quo secūdu statum religio-
nis sue cōfiteri tenent. Quod autē peccat⁹
regulariter non teneatur statim cōfiteri: pñtatiōē
ad hoc nō obligat ex iure nature: qz cōfiteri sa-
cerdoti non est de iure nature absolute. nec ad
hoc obligat diuina lege: qz si rps cōfiteri sa-
cerdoti precepit iplicit⁹: nō statim tñ pñtatiōē hoc
fieri: nec ad hoc obligatur iure pñtatiōē: sed tñ
semel i anno. **Tertia ē opinio dñi Boñ. 17. di.**
qñ. q aut q de cōfessione ē loq dupliciter: vñ
qñ ad pñtatiōē interiū: vel qñ ad vñbum
exteriū. Si qñ ad pñtatiōē interiū sic cōfiteri
cecidit q pñtatiōē tenet pponere cōfiteri qñ et
cōfiteri. Ad hoc autē tenet qñ recogitat culpā cō-
missam et dei offensā. vel qñ tps se offert i quo
recogitare dñ. sicut i hora mortis vel periculo
vel aliquo alio simili. Si autem loquamur qñ
tum ad actum: dico q oportunitas loci tps et
sacerdotis pñtatiōē se ante pascha offerre: aut ita qñ
metur nē vñc⁹ se offerat. sicut in his qui graui-
ter infirmantur. et tales tenentur absqz dubita-
tiōe ad cōfessionē: aut ita qñ maior opportuni-
tas expectatur: vel quantum ad tempus: vñ qñ
tum ad sacerdotē: et sic potest sine aliquo pñtatiōē
differri. **De ergo tēpus quadragesimale ē tps**
pñtatiōē et aptum ad deuotionē: pñtatiōē laici tempus
illud rationabiliter expectare nec peccant: duz
tamen proponāt firmiter cōfiteri. **Hoc Boñ.**
Alex. aut in. 4. non de necessitate sed quadam
congruitate laudat illos qui statim et sepius cō-
fiteantur cū pñtatiōē. **Ascribit enim cōfessionē illam**
ad nouem vñtates valere. **Prima ē pñtatiōē co-**
gnitiō. **Secūda satisfactio.** **Tertia mentis secu-**
ratio. **Quarta pñtatiōē diminutiō.** **Quinta inter-**
cessiō multiplicitatiō. **Sexta grē augmētatiō:**
Septima culpe remissiō. **Octaua pñtatiōē cūcta-**
tiō. **Nonā dei glorificatiō.** **Prima vñtatiōē dñ**
peccati recognitiō. **Alii sacerdos teneatur cō-**

fitentem instrueret: ei qz ostendere q̄tum potest peccatorum qualitatem. qñ. s. aliquod peccatū mortale ē aut veniale. Et sic est ex consequenti qui sepius confitetur clarus sua peccata cognoscit. Secūda vtilitas ē satisfactio. Verecūdia nāqz cū qua quis peccata cōfiteatur sacerdoti ē quasi pallium preciosū peccatū cooperiēs. Vnde Aug. li. de penitētia. et ponit de pe. di. i. c. quē penitet. ait. Qui p vos peccastis p vos erubescatis. Erubescētia enī ipsa partes habz remissionis. Et itez ibi. Dignus ē inquit mīsericordia q spūali labore querit grām. Laborat. n. mens patiendo erubescētia. Et qñ ve recundia magna est pena: qui erubescit p xpo fit dign⁹ venia. Tertia vtilitas ē mēis securitatio. Valet confessio ad quādā mentis securitatem ex cogitatione venie acceptē. Vnde psal. In voce crultatōis et cōfessōis sonus epulālitatis. Quarta vtilitas ē pene diminutio. Nā sacerdos ex vi clauū pōt aliqd pene debite relaxare: nō oēm penā. Quinta vtilitas ē iter cōfessōis multiplicatio. Tenētur nāqz sacerdotes orare p eis q sibi cōfiteantur. Sexta vtilitas ē grē augmentatio. Sepe. n. i cōfessione de ucta dñs augmētāt grātiā collatā in contritiōe

Septima vtilitas ē culpe remissio. Nāqz enī nō contenti hō ante confessionē: et confitendo peccata sit cōritus et remittit ei. Octa vtilitas ē peccatorū cuitatio. Propter frequentē. n. cōfessionē meli⁹ cuitatur peccata. Nonā vtilitas ē dei gloriificatio: qz quotienscunqz quis sua peccata in spe venie cōfiteatur: deū de mētissimū et misericordē glorificat. Quā laudabile ē vt qui frequēter peccat: nō tm̄ semel i anno: sed frequēter et cōfiteatur. Tertium tempus quod notatur in cōfessione dī determinatū. In quo vidēdū ē qua etate determinate obligat quis ad cōfessionē. Et ad hoc dixerūt aliq qz in etate septē annorū: qz in glosa in capitulo ois. super vbo discretionis dī. Anni discretionis dicuntur cū qs ē doli capax: qz tūc pōt peccare. Et idē habet. L. si aduersus delictūz l. i. Et. L. si minor se maiorē dixerit. l. 3. Et glosa super vbo grandiusculis. et de delictis puerorū. c. pueris grandiusculis. dict. i. doli capaxibus. v3. 7. annorū. Tales. n. mentiri et verum dicere et fateri et negare pāt vt dicit Aug. in epistola ad renatū ep3. vt hētur i glo. super c. paruuli. de conse. di. 4. Hosti. vō in summa sua. li. 5. de pe. et re. Doli inquit capax ē cū qz ē proximus pubertati. ff. de actio. et ob. l. i. Et

fin eūdē. li. 4. sume. ti. de despon. ipu. puberitas incipit in muliere in. 12. anno. In masculo vero in. 14. Sed addit Hosti. qz qñ quis ē doli capax i exteriora vir bon⁹ extimabit. Vnde et de p̄sum. in. c. ex studiis. dī. Et studiis suis cognoscitur puer. Inueniunt nāqz i li. dial. qz quidam puer. 5. annorū iurans et blasphemans a diabolo raptus fuit. S3 in illo fin Hosti. lib. 5. de delic. pue. malicia supplebat etatem. Si ergo pueri nō sunt doli capaces si tenentur cōfiteri. Tales enī furiosis cōparāt. qz eorū etas q̄qd videt igne rat. ff. de acquir. pos. l. i. §. furiosus. Et. L. de falsa moneta. l. i. in fi. Nec tm̄ in pueris ante. 10. vel. 14. annū negandum ē peccatum: eo qz peccare non pōt carnaliter: qz p̄ter carnalia peccata reperiunt et alia. Vnde in. c. i. de delic. pue. dī. Pueri grandiusculis peccatū nolunt tribuere quidāz nisi ab annis quattuordecim: cū iā pubescere ceperint: qd merito crederemus si nulla essent peccata nisi que mēbris genitalibus cōmittūt. Sed quis audeat affirmare furta mendacia et penuria nō ēē peccata. At his plena ē puerilis etas: qz quis nō ita in eis vt in maioribus puniēda ēē videantur. hec ibi. Sed ben p̄bdolor qd referā. Tanta ē hodie in pueris et puellis malicia: vt et in peccata carnis ante annos pubertatis libedinosissime inardescāt. Quare solerti cura a parentib⁹ ad confessionēz sit inducēdi.

Qualiter sacerdos audiens confessionem d3 habere auctoritatē sciām et bonitatem: et qz dicatur proprius sacerdos. Cap. 2.

Eūdū mysteriū declarādū de confessione dī qualitas. In quo notandū sunt qualitates seu cōditiōes que requiruntur i sacerdote cui peccator cōfiteri d3. Et colliguntur maxime tres. Prima dicitur p̄tās. Secūda scitās. Tertia claritas. Prima conditio confessionis dī potestas. Nam s3 durandū i summa li. i. parte. i. di. i. Ad absolvendū i foro pnie tria requirūt. Primum qz cōfessor habeat auctoritatē clauū. Secundū qz habeat auctoritatis executionem. Tertium qz excoctio sit libera non ligata. Et p̄pter hoc dī in. c. ois. de pe. et re. qz vnusqzqz d3 confiteri p̄prio sacerdoti: qz sibi inest huiusmodi potestas. Sed notandū s3 Ric. di. 17. qñ. qz p̄p̄ sacerdos pōt accipi multipliciter. Vno modo ē proprius sacerdos alicuius habēs suū per ipsum iurisdictionē ordinariam in foro penitentie: modo tamen inferiori. et sic est proprius sacerdos

ad sacerdos ille qui cōter vocat presbyter par
rochialis. Secūdo modo dī proprius sacer
dos habens iurisdictionem ordinariam modo
principali: et sic episcopus ē proprius sacerdos
omnium existentium in suo episcopatu. Nota
tū q archiepiscopi non habent auctoritatez ab
soluendi subditos suffraganeorum suorum ex
cepto casu quādo visitant provinciam extra d
centibus. c. perpetuo. li. 6. Tertio mō dicit
proprius sacerdos habens iurisdictionem mō
principalissimo. Et sic papa ē proprius sacer
dos omnium xpianorum. 4° modo dicit p
prius sacerdos hōis iurisdictionem delegatam
ab aliquo istorum vel a legato domini pape.

5° modo dicitur proprius sacerdos habens
iurisdictionem ex communi concessione iuris.
Et sic sunt proprii sacerdotes illi quos episco
pi et abbates exempti sibi eligunt in confesso
res. Talibus enim permittitur ex lege cōi eli
gere sibi discretum et providum cōfessorem. et
de pe. t. re. c. ne pō dilanone. Sic et est prop
rius sacerdos illius quē quis audit constitutus
in articulo necessitatis: in quo casu quilibet sa
cerdos potest hominēz absoluerē. sicut p. 26.
q. 6. c. si presbyter. t. c. sequēt. Et extra de fur
tis. c. fures. hoc etiam modo ē proprius sacer
dos vagabundorum quicunqz presbyter par
rochialis in cuius parochia voluerint confi
teri: qz tales nunqz habent domicilium propri
um. ff. ad municipa. l. labeo. Similiter dico d
illis qui domicilio relicto nauigant. vel iter fa
ciunt querentes quo se transferant. Nam et ta
les sine domicilio sūt. ff. ad municipales. l. ei
9. §. celsus. Et similiter fm Inno. super. c. ois
Scholares possunt confiteri illi quem elege
runt in loco in quo student si moram ibidē con
traxerint. vel contrahere intendant per vnum
annum. Accipiendo ergo proprium sacerdo
tem pro sacerdote habēte iurisdictionem aliquo
predicatorum modorum: qui sibi conficitur cō
fiteri dicitur proprio sacerdoti. Sed hic ori
tur dubium. Vtrum illi qui consentiunt alicui
habenti pātem et auctoritatem audiendi con
fessiones ab epō: teneātur illo eodē anno cōfi
teri suo presbytero parochiali. Et aliquibus
videtur q sic: qz vt probatur. xi. q. i. c. perue
nit. Si sua vnicuiqz epō iurisdicio et pās nō
seruatur: ecclesiasticus ordo cōfunditur: ergo
similiter si non seruatur presbytero parochia
li. Insuper fm Bern. li. 3. de consideratione
c. 13. Ecclesiastica hierarchia est ad exemplar

angelice hierarchie. Sed i angelica hierarchia
id quod conuenit angelis alicuius ordinis ex
officio nunquā committitur angelis alterius
ordinis: ergo silt fieri debz i ecclesia. Rndct.
Ric. vbi supra. q. epō hz ordinariam iurisdic
tionem super subditos sacerdotum parochia
lium. Illud autem quod conuenit alicui ex or
dinaria iurisdictione: ipse potest cōmittere alii
habenti ordinem conuenientē ad illud officiū
exequendum. extra de conse. ecclē. c. aliqua. Il
li ergo qui consentiunt legitime habenti pote
statem episcopi: et absoluantur ab eodem: ve
re sunt absoluti: nec eadem peccata in numero
tenentur suis presbyteris parochialibus confi
teri. Vnde epō cōcedens pātem alicui audie
di confessiones non aufert curato iurisdictionē
sed sibi seruat dās et coadiutorem. et sic soluit
proximum argumentum. Ad secundū vō de
similitudine ecclesie ad angelicam hierarchia:
rōndendum ē q in hoc non ē simile: qz angel
sufficit plene ad exequendum actus conueniē
tes officio suo. Non sicutem vere pōt dici d
quolibet inferiore curato. Secūda conditio
confessoris dicitur sanctitas. Vt. n. dicit durā
dus in summa vbi supra. Tantū dē hēre con
fessor: habilitatez affectionis: vt sit dignus xpi
minister. Vnde de pe. di. 6. c. qui vult confite
ri. dicitur. Sacerdos cui omnis offertur pecca
tor: antequam statuitur omnis lāguoz: in nul
lo sit iudicandus que in alio promptus est iu
dicare. Iudicans enim alium qui est iudican
dus: condemnat seipsum. Cognoscat ergo
se et purget in se: quod alios videt sibi asferre.
Et quibus verbis sumit argumentum hz du
ran. qz etis in mortali peccato peccat mortā
liter absolucendo nisi prius peniteat. Nec solū
debet eē sanctus confessor: sed in sanctitate so
lidus et firmatus: ppea que audiūtur i pfectio
ne. Ideo Ber. super cantica. 28. sermōe air.
Tu frater cui firma charitas nōdū est: s; adeo
tenera et arundinea: vt oī cedat flatui: qua frō
te alicū vulnera curat aut ambis aut acqescis.
Noli esse nimis iustus. Sufficit tibi si diligis
proximum sicut teipsum. Non enim salutem
proximi debes querere: in salutis proprię de
trimētū. hec ille. Laue. et tū qui confiteri volunt
ne fiant cōfessorū iudices curiosi: sed eis tū sus
ficiat non conspiciere malam vitam et pfecte.

Tertia conditio cōfessoris dicitur claritas.
Debet vtiqz habere claritatem cognitionis et
scientie. vt dicitur in. c. omnis. §. sacerdos.

Et in glo. et in d. c. super verbo sacerdote. Et in glo. super verbo prouidum. in. c. ne pro di-
latione. de pe. et re. Ideo dicitur de pe. di. 6.
in. c. qui vult confiteri. Laueat spiritualis iu-
dex vt sicut non commisit crimen nequie: ita
non careat munere scie. D potest enim vt sci-
at cognoscere quicquid dicitur iudicari. Iudiciaria na-
qz potestas et postulat: vt qd debet iudicare di-
scernat. Diligens ergo inquisitor subtilis inue-
stigat: sapienter et quasi astute iterroget: pec-
cator quod forsitan ignorat. vel verecundia ve-
lit occultare. hec ibi. D potest ergo vt confesso-
res sciunt discernere quod debeant iudicare: si-
cut in veterilege iudicabant de lepra et non le-
pra. Levitici. 14. Hinc et quod Bregus. li.
1. pastoralis. c. i. ait. Nulla ars doceri presumi-
tur nisi prius intenta meditatio discatur. Ab
imperitis ergo pastorale magisterium quate-
meritate assumitur: cum sit ars artium regimine
animarum. s. facit ad hoc. c. cum sit. de etate et
qualitate ordinandorum. Confessor ergo sicut
Duran. quoties se ingerit ad confessiones au-
diendas totiens offert se ad respondendum de pec-
catis moralibus et preceptis: de contractibus et
usuris: de restitutionibus. Diciturqz habere sci-
entiam saltem competentem. Vocatur autem co-
fiteus que necessaria est ad executionem cuius-
cunqz. Unde in quantum deputatus est sacerdos ad
diuini officii celebrandum tenetur tamen scire de gra-
matica qz sciat verba proferre: et qz intelligat sal-
tem literaliter ea que legit. In quantum vero est mi-
nister sacramentorum tenetur scire que sit debita
materia vel forma cuiuslibet sacri. et modum recte sin-
gula dispensandi. In quantum doctor est tene-
tar scire saltem fidei rudimenta. Et in quantum est
iudex in foro conscientie scire discernere inter
lepra et non lepra: saltem in his partibus que sunt o-
mnibus notoria. In aliis vero de quibus et sapientes
dubitant sciat dubitare et querere superiorum consi-
lium. Dicitur scire qz sunt mortalia: qz capitalia saltem
in foro: et qz venialia in genere. Dicitur etiam scire cano-
nes penitiales: non tamen per hoc vt penitus inuigere
cum penitus hodie sint arbitrarie: vt dicitur in sequen-
ti sermone: s. vt per hoc sciat culpam penitus agno-
scere. Hec durandus. Ego tamen credo qz potest
et si dum non est nimis pius in tribus casibus sine pi-
culo confessiones audire. Idcirco est qz periculum
mortis immineret confitenti nec alius posset ha-
beri. Tunc quilibet potest et debet audire per efficaciam
sacramenti ne ea priuetur. Secundo est qz confi-
tens expectans sufficienter ut qz ipsum confesso-

rem docet. Tertius qz confitentes sunt persone
spiritualiter viucentes et crebro confitentes qz non
consueverunt habere nisi venialia.

Qualiter confessio debet esse integra vt peni-
tens confiteatur omnia peccata mortalia et circumstan-
tias trabentes in aliud genus peccati. et in casu
su venialia. Capitulum. 3.

Eritum misterium de confessione decla-
randum de integritate: nam vt dicit. c. ois
sepius allegatum. De oibus peccatis
confessio est facienda vni sacerdoti vt integra sit et
non diuisa. Sed hoc solet dubitari quantum ad tria.
primo quantum ad peccatorum diuersitatem. Secundo quantum
ad eorum circumstantiam. Tertio quantum ad peccatorum di-
uersitatem. Primum solet dubitari quantum ad peccatorum di-
ferentiam. Vtrum necesse sit diuersis ois peccati mor-
talis siue latentis siue manifesti. siue sit cordis
siue sit oris confiteri. Et respondet Boni. di. 17. q. 1.
Et de peccato manifesto dicit qz neces-
sarium est vt dicatur in confessione duplici ex causa.
Vna ex parte audientis: alia ex parte confiten-
tis. Ex parte audientis. quoniam sicut est in iudicio
forensi qz iudex aliquid nouit vt priuata perso-
na: qz tamen non nouit vt iudex nec. peccat ad
sententiam quousqz innotescat ei vt iudici. qz vt dicitur
3. q. 7. c. iudicet. Iudex debet iudicare s. allega-
ta Sic est in iudicio penitentiali: qz peccata publica qz
uis sunt manifesta sacerdoti sicut homini non tamen sunt
manifesta sicut dei vicario. id est sunt confitenda
Secundo ratio ex parte confitentis. qz per suam hu-
militatem confessionem debet iustificare. Unde de pe. di.
1. s. alii. Dicit tu prius iniquitates tuas vt iusti-
ficeris. Dum ergo peccator confitetur omnia mortalia
secreta et publica que fecit debet dicere sacerdo-
ti. et si non recordaretur omnium preecedente suffi-
cienti preparatione sufficit ei qz in genere doleat
et confiteatur se in multis offendisse quorum non re-
cordatur: qz vt scribitur in glo. sup. c. ponecta
extra de confir. vt vel. inuti. Et. L. de vete-
ri iure enucleando. l. ii. s. si quid aut. Qui habet
re memoriam et in nullo penitus oberrare diuini-
tatis est potius qz humanitatis. Si autem peccator
recordetur et nolit dicere: vel non dat operam vt
recordetur: confessio sua instructuosa est. vt col-
ligi potest ex dictis in. c. si res nostros. de pe. di. 5.
2o solet dubitari quantum ad peccatorum circumstantias.
Vtrum circumstantie sint confitende. Et dicit dñs
Boni. pñata. 17. di. quarti. q. tria sunt circumstan-
tiarum genera. quedam sunt alienantes. quedam aggra-
uantes. quedam ad aliud genus trabentes. Idcirco
me circumstantie alienant peccatum: vt si quis
peccasset

peccasset cū muliere ab ipsa tamē temptatus
 puocatus et huiusmodi. has circūstātiās p̄fiteri
 nō est bonū nisi p̄pter h̄ vt satisfaciāt aliene in
 quisiōi: vel vt p̄uideat eius scādalo et p̄turba
 tiōi: vt p̄tē si t̄meret cōfessōrē ex h̄ accipere
 occasiōē et exēplū malū: vel si t̄m circūstātiā
 minuat peccatū: vt sit in genere venialis aut
 nullū peccatū: sicut comedere carnes in quadra/
 gesima. p̄pter infirmitatē: h̄ excepto peccator
 nō d̄z tales circūstātiās referre: q̄ in cōfessiōe
 h̄z se accusare nō excusare. Secūde circūstātiē
 dicunt aggrauātes q̄ aggrauāt peccatū: nō tamē
 trahūt in aliud genus vel in aliā sp̄em peccati:
 vt si q̄s lussit ad varillos multū libet: et fuis
 set fornicatus euz multa delectatōe: vel cōmū/
 fisset aliq̄d peccatū ex p̄pria malitia nulla tēpta/
 tiōe p̄cedente et tales circūstātiās nō ē de ne
 cessitate cōfiteri: s̄ de cōgruitate. Tertiē circū/
 stantie dicunt ad aliud genus trahentes eo q̄
 trahūt in aliud gen^{us} vel in aliā sp̄em peccati: et
 has cōfiteri est necessariū. Secūdu^m vō dicta
 sanctorū octo sunt tales circūstātiē. Prima p̄so/
 ne. Secūda loci. Tertia modi. Quarta t̄poris.
 Quinta numeri. Sexta qualitatis. Septima in/
 ductōis. Octaua cōsequētiē. Prima circūstā/
 tiā dicit p̄sone. Motificāda nāq̄ ē p̄sone euz q̄
 vel cōtra quā peccatū est cōmissū. Aliud. n. est
 peccare cū vna moniali: aliud cū vna seculari:
 aliud cū soluta: aliud cū cōiūgata: aliud cū con/
 sanguinea: aliud cum extranea: aliud p̄cutere
 laicū: aliud clericū vel sacerdotē: et huiusmodi
 Secūda circūstātiā dicit loci. Alī si peccatū cō/
 mittit in loco sacro inducit aliā sp̄em peccati q̄d
 dicit sacrilegiū: sicut notat glo. de pe. di. 5. ca.
 cōsideret. Tertia ē modi. Possēt enīz q̄s tali
 mō peccare q̄ peccatū traheret in aliā sp̄em: vt si
 q̄s cū muliere peccaret cōtra naturā. Quarta
 est tēporis: q̄n. n. peccatū cōmittit in die festo
 inducit aliā sp̄em. s. transgressionē tertij p̄ce/
 pti: vt dicit Mico. de lra sup. 20. c. Exodi. 30
 peccatū i festis cōmissa cū tēporis circūstātiā sunt
 cōfutuenda. Quinta dicit numeri: q̄ quotiēs
 hō peccat totiens distincta et plura peccata cō/
 mittit p̄pterea oportet d̄cere quotiēs peccatū est
 cōmissū. Et si q̄s nō recordet dicat numerū
 quē p̄t estimare s̄m p̄babilē opimionem: et si
 nō p̄t estimare numerū estimet quāto tpe in
 peccato stetit. Sexta dicit qualitatis. Oportet
 enīz cōfiteri q̄n peccatū esset publicū: q̄ induce/
 ret aliā sp̄em: hoc ē scādalu. primi. Septima
 dicit inductōis q̄n aliquis nō solū ipse peccauit

sed alios induxit ad peccatū: dāns cōsiliū auxi
 liū vel fauorē. Octaua d̄r cōsequētiē. Debet
 peccator ēr dicere peccatū q̄ cōsequunt ad alia peccatū
 vt puta q̄ in vno peccatō occurreret inēdacia: p̄iu
 ria: adulationes: deceptiones: et similia q̄ i cō/
 fessione nō sunt omittēda: s̄ p̄palāda. Tercio
 dubitari solet q̄n ad peccatū venalia: an expe/
 diat illa cōfiteri. Et de h̄. d. Boni. vbi. 5. Qd
 cōfiteri venalia nō est p̄ceptū: eo q̄ absq̄z cōfesi/
 ſione multipliciter remittunt. Et p̄rio p̄ dignā
 eucharistie sumptionem. de p̄le. di. 2. c. cum
 omne crimen. et c. quotiēs q̄s. Secundo p̄
 aque b̄ndicte aspersionem: vt patet de p̄le. di. 3.
 c. aquā sale p̄sp̄ā. 3° p̄ pietatis et p̄ elemosynarū
 largitionē: vt b̄. 3. di. c. p̄bpter. Et de pe.
 di. 1. c. medicia. et c. q̄b̄rē. et di. 3. c. sane ca/
 uendū. 4° p̄ dominicā orōnē. de pe. di. 3. c.
 de quotidianis. 5° p̄ deuotā p̄tōris cōfessiō
 nē. de pe. di. 1. c. tres actōes. et di. 2. ca. si ē in/
 quit. 6° p̄ gnālē cōfessionē i ecclesia factā: vt d̄
 pe. di. 3. de quotidianis. In cāu t̄m cōtigit q̄
 homo teneat venalia p̄fiteri siue p̄ dubiū: siue
 p̄ ecclesiasticū statutū. P̄ceptū dubiū t̄m q̄n
 q̄s p̄bilitē de aliquo peccatō dubitat vtrū sit mor/
 tale v̄l veniale: quia peccator si n̄ penitet d̄ illo
 sicut d̄ mōtali: discrimini se expōit: et ideo d̄bet
 p̄fiteri. Similit̄ p̄ statutū p̄fitecda sūt venalia
 sicut dictū ē sup̄ d̄ necessitate p̄fitecda semel i
 āno: v̄l de religiosis. Qm̄ vō m̄l n̄ s̄ audientes
 scrupulosi sans efficiūt dubitantes nescire p̄fite
 ri sua peccatū vt decet. ego dico et tenco q̄ si q̄s cū
 volūtate se em̄ dāsi et p̄posito bono ad p̄fessio
 nē accedit: faciēs q̄ i se ēr b̄n p̄fiteat: et nullū
 peccatū recordaret: et nullā diceret circūstātiā: et
 m̄lta omitteret q̄ ad p̄fessionem necessaria ēē
 dicūt: p̄siderata volūtate bona: et p̄sata huma
 na infirmitate ignorātiā: talis fructu p̄fessiois
 minime priuaret. Ergo cū bona ad deū fidu
 cia disponāt se oēs peccatores. put poterunt
 et sciēt peccata sua p̄fiteri: et a xpo sanitate et sa
 lute simul cū lāgundo quē sanauit in euāgelio
 firmit̄ obuiēbūt p̄ gratiā: et in futuro p̄ gloriā
 i qua uiuit in eternū de^{us} q̄ ē b̄n̄ct^{us}. Amē.

Sabbato scdē hebdomade i q̄dragesima. 8
 fructuosa et vili confessione peccatorum.

Sermo. 29.

Incēsilus meus dī/
 lecte i quo
 mihi b̄n cōplacui: ipluz audite
 Albat. 17. et in euāgelio hodi
 erno. Seruāda sūt xpi p̄cepta

alo leto: et libenti corde: quē vix deū credim⁹
saluatōrē nostrū. Testat nāq; euāgeliū hodie
nūz qualiter xp̄s trāfiguratus ē i mōre a deo
patre et spiritu sancto vestimētū diuinitatis ac/
cepit. Ipse ergo nobis viā salutis aperuit pe/
nitentiāq; post cōmissa peccata illā esse p̄dica/
uit. Ipse sacerdotibus clauēs ecclēsie cōsigna/
uit qbus possent peccatorib⁹ apire ianuā regni
celoz. Ipse sang uinē suū offert omnib⁹ qbus
merita pp̄ia nō sufficiunt: vt illius merito ve/
niā assequant⁹ et remissionē. Quoniam vobis
mines saluare sic voluit: p gratiā suā: vt etiā ipsi
faciāt qd in se ē: et p̄cipue p̄tā sua sacerdotib⁹
cōfiteudo: iccirco vniūsq; illū audire d̄z. Vobis
eniz eius ē Math. 4. d. Penitentia agite. Et
quia hec penitentia cōfessionē includit. Accir/
co p̄terea q in p̄cedētib⁹ dicta sunt: adhuc i
hoc sermone tria mysteria ponem⁹ cōtēplāda.
Primū dicitur humilitationis.
Secundū oculutionis.
Tertiū iterationis.

Quomō peccator debet humiliter cōfiteri.
primo examinādo cōscientiā. secūdo accusando
peccata. tertio suscipiēdo iniuriā sibi peniten/
tiāz a sacerdote. Capitulum. 1.

Rumū mysteriū de cōfessione declarā
dū dicit humilitationis. Qui. n. cōfite/
tur: p̄fiteri d̄z casū humilitate: q p̄cipue
p̄sistit in trib⁹. primo i dū gēti examinādo. se/
cundo in peccatorz accusatōe. tertio i penitentie
susceptōe. Pr̄io cōsistit humilitas penitētis i
diligēt examinādo. Nā q humilis est ante cō/
fessionē: in aliquo secreto loco examinat seipm
cogitans bñficia q a deo accipit: bona q onisit:
et mala que cōmisit. d. illud Eia: 38. c. Reco/
grabo tibi omnes annos meos i amaritudine
anīme mee. Sed multi sunt qui ad cōfessionē
accedūt indeuot: ip̄meditati: sine vlla cōpū/
tione: sine cogitatōe aliqua aut recordatōe pec/
catorz suoz: quib⁹ cōfessores q̄i eos tales inue/
niunt: p̄suadere debēt vt prius se p̄parēt: et po/
stea redeāt ad penitēdiū: q monēdi sunt vt p̄ de/
ceas cōsideratōes discurredo conent sua peccata
colligere. Pr̄ia cōsideratio ē stat⁹ i quo pecca/
tor ē: et in quo fuit puta v̄ginitatis: viduitatis:
aut matrimonij. secūda est etatis in qua pecca/
tor ē: et i q̄ fuit. tertia ē fortune p̄spe vel aduer/
se. quarta officiij artis seu exercitij. quinta socie/
tatis: cōmemorādo socios vel socias cū qb⁹ hō
cōuersatus ē. sexta ē locoꝝ in quib⁹ hō fuit. se/
ptima tēpōꝝ: puta pacis guerre aut solēnitatiz

aut dieꝝ feriatū. octana cordis: speculādo sub/
tiliter qd cōtra deū et primū ē corde cōmissum.
9° ē v̄boꝝ: notant i seipso qd in v̄bis male lo/
quēdo potuerit errare cōsiderās. 10° ē factoz et
opez. V̄bis modis discurrendo pōt hō multa
p̄tā q̄ fecit ad memoriā renocare: et pp q̄ i sua
cellula aut camera sic sol⁹ existēs peccat⁹ suū p̄ci/
tiendo dicere d̄z cū publicano Luc. 18. De⁹ p
pit⁹ esto mihi peccatori. Et cū filio p̄digo Lu/
ce. 15. Pater peccanti i celū et corā te. Et cum
David. Miserere mei de⁹. s. m. m. tuā. Et q̄
tū pōt conet deestari peccatorz suoz magnitudi/
nē: turpitudinē: et multitudinē: deprecās oī
potētē deū vt dignet p̄vulnera sui filij indulgere
sibi delicta sua. Sicq; cū tali dispc̄sitōe reuertitur
ad sacerdotē. Sacerdos v̄bū videt illuz
deficere: diligētē adiuvet et examinet. Secū/
do cōsistit humilitas in p̄tōꝝ accusatōe: quan/
do peccator i3 est rubore: tū libere et manifeste
accusat p̄tā suā. Mō vt d̄z de pe. di. i. c. q do/
mū suā. Taciturnitas peccan ex supbia nascit⁹
cordis. V̄o eniz p̄tā suā celare qsq; d̄siderat:
ne iniquitas sua alijs manifesta fiat: ne talis re/
p̄tē apud hoies foris q̄liter se iā dudū exhi/
buit diuino cōspectu: qd ex fonte supbie nascit⁹
nullū dubiū ē. Sp̄s supbie ē se velle iustū vi/
deri q p̄tōꝝ ē. Sed excusant se et marie mulie/
res. d. nolle cōfiteri p̄tā nō p̄pter supbiā: sed
p̄p̄verecūdiā. p qb⁹ Ber. ait. Q̄ isania nimia
hoiū: pudet ablini et nō pudet ingnari: pudet
sordes abstergere: et non pudet cōtrahere: ab/
stergit caliga et cōtēnit aia. Id̄o p̄ter istos etiā
de pe. di. i. c. nūc ait. Ait L̄riso. Nūc aut si re/
corderis p̄tōꝝ tuoz: frequēter ea i cōspectu d̄i
p̄nitiās: et p̄ eis clemētū ei⁹ deprecēris: cū⁹
illa delebis. Si aut nūc obliuisceris p̄tōꝝ tuo/
ruz: tūc eoz recordaberis nolens: q̄i i toto mū/
do publicabunt: et in cōspectu p̄ferent omniū
tā amicoꝝ tuoz q̄ inimicoꝝ et sanctoz ange/
loꝝ celestiuq; spiritūū. hec ibi. Nulla ergo ve/
recūdia: multo min⁹ nec supbia tacēda sunt i cō/
fessionē p̄tā: quinimo illa humiliter et dolen/
ter sacerdoti sunt reuelāda sine duplicitate: sine
mēdacio: sine excusatōe. Nec. n. icipiēdū ē vt
multi faciūt a pp̄ia laude: asserētes. Ego ieiun/
no: do elemosynas: adiuvō paupes: nō suz b̄/
sp̄hein⁹ aut homicida: i3 q̄q; vt hō carnaliter
peccet: et h̄mōi. Mō pura ē nec deo accepta tal
cōfessio. Dicēda etiā sunt p̄tā pp̄ia nō aliena
vt d̄z. c. ois. de pe. et re. Notandū tū secūduz
Ric. in. 4. di. 21. q̄ exp̄ressio aliene p̄sone seu
alieni

alieni peccati: aut ē necessaria ad expresseōnez
peccōz: aut non. Si sic: tenet eā expremere con/
fessori. Dñ mulieri cū q̄ cōcubuit frater ei⁹ nō
sufficit dicere q̄ vn⁹ vir cōcubuit cū ea: s; d; ex/
primere q̄ ille ē frater ei⁹. Et si nō habeat nisi
vnū fratē: nūc scit sacerdos q̄s ē ille. Et si ē re/
ligiosus: d; expremere q̄ ē religiosus. Et si est
laic⁹: ē cōingat⁹ d; expremere: et sic d; alijs. Si
autē exp̄ssio p̄sone nō ē necessaria ad exp̄ssionē
q̄ntitatis peccati tūc distinguit. Quia aut ē vn/
lis ad correccionē illi⁹ vel p̄seruatiōē a recidi/
uo: aut nō. Si sic: nūc credo q̄ penitēs bñ facit
extra p̄fessionē h̄ dñc alicui p̄sone: q̄ illi peccato
ri possit et velit p̄desse et nō obesse. S; p̄ alia cā
nominare ipsū i cōfessioē nō expedit nec opor/
tet: q̄ p̄ talē nominatiōē cōfessor nō possit p̄/
cedere ad correccionē illi⁹. Si autē nominatio il/
la nō ē utilis ad illi⁹ correccionē: nūc subdistinguit.
Quia aut pōt esse utilis ad p̄seruatiōē a re/
ciduo: aut nō. Si sic: nūc bonū ē et expedit pe/
nitēti viliā p̄sonā exp̄ssimā cōfessori. Idē n.
cōtingere q̄ cōfessor p̄ cognitiōnez p̄sone sciet
iniungere penitēti p̄nias talē et talia dare docu/
mēta et tales facere monitiōes q̄ meli⁹ et secu/
rius penitēs poterit a recidiuo p̄seruari. Si autē
nominatio p̄sone nō ē utilis ad magnitudinis
peccati exp̄ssionē: nec ad alteri⁹ correccionē: nec
ad p̄seruatiōē a recidiuo penitēti: nūc credo q̄
penitēs teneat p̄sonā celare. Quilibet. n. tenet
nō generare malā opiniōē d; p̄rio suo i corde
alteri⁹: nec rōnabili et utili cā. 3. c. p̄fessio hūilitas
adhuc in hūmili p̄nē facit. Et cū dicit
Criso. de pe. di. 3. c. v̄scta. p̄fecta p̄nia co/
gip̄tōr: oia h̄c ter sustinere. S; dubiū ē verū
penitēs teneat tētiōē necessitatis acceptare et
explere penitētiā sibi iniunctā a sacerdote. Et
rñdet Ric. di. 18. q̄ru. Qd̄ sacerdos aut iniū/
git p̄nias rōnālē et discretā aut nō. Si scdo mō
penitēs nō tenet eā recipere nec cōplere: q̄ sacer/
dos id discretas p̄nias iniungendo abutit̄ clauē
sciētiē et p̄tate. Si p̄mo mō: dico q̄ tenet tētiōē
necessitatē eā recipere: et p̄ virib⁹ adimplere: q̄ ta/
lē p̄nias iniūgēdo clauib⁹ vñt reat. Quilibet autē
tenet sui indicis iustā p̄nias fuare. Dñ si peni/
tēs talē p̄nias sciēter et ex deliberatiōe implere omi/
serit: mortali peccatū facit absq; legitima cā. Se/
cūdu. n. Idē ost. i. sūma d; pe. et re. p̄ q̄libet peccō
mortali regulari⁹ d̄bet p̄nia septēnis imponi vt
p̄3. 33. q. 2. c. h̄ ipsū. et. s. seq̄nti. et. 22. q. i. c. p̄
dicatū. Et ē rōna: q̄ de p̄cepto Adaria foro/
rē Arō lep̄ra p̄culsaz ponit extra castra p̄ septē

dies: et sic accipit dies p̄ āno. Alia rō est vt sic
peccator p̄ peccatū septisimē spirit⁹ sancti grām
amissit: sic p̄ septēne penitentiā recuperet. Tame
pōt sacerdos in penitētijs disp̄sare cōsidera/
tis criminis quāitate et qualitate: et p̄sone di/
gnitate: cōditōe: seru: off: cio: paup̄tate: infirmi/
tate: debilitate: cōsuetudine: cōplexione: socie/
tate: causa animo: voluntate: et sic p̄ arbitrio pe/
nitētijs taxare et imponere: vt probat plene ex/
tra de pe. et re. c. significauit. et. c. is. q. et. c. ois
s. sacerdos. et extra de homicidio. c. sic dignus
et extra de eo q̄ co. cōsan. vxoris sue. c. trāmisce
et. xi. q. 3. c. absit. et. 15. q. 6. c. Si a sacerdotib⁹
et. 26. q. 7. c. tpe. et de pe. di. i. c. mensurā. et de
cōse. di. 3. c. de penitētib⁹. Ideo dicat penitē/
ti sacerdos. Carissime frater tu cōmisti tot et
talita peccata p̄ quib⁹ deberes p̄ quolibet sic pe/
nitere. S; forte vita tua ad h̄ agēdū tantū non
extenderet. Inungo tamē tibi talē penitētiā p̄
oib⁹: et elemosynas q̄bus peccata redimunt: et
oia alia bona q̄ feceris et mala q̄ p̄ xpo sustinue/
ris accepta loco penitētiē: et q̄ p̄sint tibi in re/
missionē peccatōz tuoz. Et si interim moria/
ris: auctoritate dei et beatorū apostolorū Petri
et pauli et sancte ecclesie et nostrate absoluius
ab oib⁹ his que cōfessus es: et ab alijs de q̄bus
nō recordaris inq̄ui possum⁹ et debem⁹. Et si
qd̄ purgādū remiserit in purgatorio purgetur
iuxta misericordiez domini voluntatē. Laucāt
autē sacerdotes q̄ sic arbitrentur ne vilis fiat
auctoritas ecclesie: et potestas clauū cōtemnat
Vnde di. 50. c. absit. dicitur. Absit a romana
ecclesia rigorē suū tam p̄phana facultate dimi/
tere: et ne uos leuitatis fidei aduersa maie/
state dissoluere: vt cū adhuc nō tantum iaceant
in peccatis: sed etiā cadāt euerforū fratru rume
p̄perata nimis remedia cōmunicatiōnū vtiq;
nō p̄futura p̄sistent. Quō. n. poterit penitē/
tiē medicina p̄desse: si etiā ipse medicus i tem/
prata penitētia indulget periculis hoc nō est cu/
rare: sed si vix dicere volum⁹ occidere. Et ex/
tra de vi. et hone. de. dicit. f̄ acuitas venie tri/
buit incētiū delinquēdi. Et ad h̄ facit. c. cū
iusta. 23. q. 4. et. c. loci. 35. q. 8. Et. ca. puenit.
90. di. Et. c. si q̄s p̄posita. di. 50. Studeat et
sacerdos vt p̄ccatōri penitēti semp icōtrariū peni/
tentiā vt sup̄bo iniungat hūmili orationē: aua/
ro elemosynaz largitiōē: accidioso pegrina/
tiōē: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macera/
tiōē maledico bñdictiōez et hui⁹ l. h̄. Ad.
du Ric. vbi. s. Qd̄ si penitēs sentiat p̄nias sibi

nimis granē et ad obseruādū piculofaz: sua iſirmitate penſata d3 ad illū cōfeſſorē cui cōfeſſus eſt vel ad aliū ſi illū habere nō pōt recurrere: et allicuiationē vel cōmūtionē petere. Et cōfeſſor d3 cōcedere: etiā ſi videat q pnia allicuiata nō ſufficiat plenarie ad emēdā peccati: ſed poſt eā inſcriptū adhuc remaneat aliquid purgato / riopurgandū. Tutius enī eſt reſeruare purgatorio penitētē puniēdū: q3 ipſum exponere periculo cadēdi in mortale peccatū ppter pnie transgreſſionez iniuncte. **Dec Ric.**

Qualiter cōfeſſio debet eſſe ſecreta reſpectu circumſtantū: reſpectu pſeſſoris: et reſpectu peccatoris. **Capitulum. 2.**

Secundū myſteriū declarādū de cōfeſſione dicit occultatio: d3 cōfeſſio eē occulta atq3 ſecreta triplici occultatione. p^o eſt q3 tū ad circumſtātes. 2^a q3 tū ad cōfeſſores. 3^a q3 tū ad cōſtitūtes. Prima occultatio ē q3 tū ad circumſtātes: vt cōfeſſio fiat in ſecreto: non in publico: nec corā alijs. Rō aut eſt ſm Bona. di. 17. quarti. Prima q3 in cōfeſſione manifeſtā: pētā ſacerdoti nō vt manifeſtent: ſ3 vt de leant et occultent: q3 charitatis cōfeſſio operit multitudinē peccōz. Secūdarō: q3 manifeſtant ſacerdoti vt deo ad teſtimoniū cōſciētie iterne. Et iō vt hō totā cōſciētā reuelet homini tanq3 deo nō d3 alijs admitti: ſ3 ſacerdos q teneat locū xpī. Tertia rō: q3 publicare pctm corā alijs eēt oneroſuz et ignominioſum. Dñ ſi oporūt / ret publice cōfiteri nemo auderet: cōfiteri pctā ſua. 4^a rō: q3 ſi cōfeſſio fieret corā alijs: iſtius mala ozirent: et rix et diſcordie: ac infamie. hec Boſi. S3 iſta occultatio itelligēda ē reſpectu pſone: nō reſpectu loci. Mā ego nescio laudare illos q audiūt cōfeſſiōes muliez i locis ſecretis in cellulis: i cameris: i angulis latebroſis i qb^o ē qñq3 et ſepe q boni et iuſti credunt ad enoz / miſſima ſacrilegia et vitupabiles diſſolutiōes labūt. 2° d3 cōfeſſio eē occulta quātū ad cōfeſſores: q3 vt ait Greg. et hī. 1. 4. ſen. di. 21. p nullo ſcādalo ē cōfeſſio reuelāda. Et magiſter ibi d. Laucat ſacerdos ne pctā pniā alijs pdat: aliqñ deponat. Et de pe. di. 9. c. ſacerdos. dī de cōfeſſore reuelāte pctā: q3 deponat: et oibus dieb^o vite ſue ignominioſus pegrinādo ppat. In. c. Vo ois. de pe. et re. ſcribit ſic. Qui peccatū i pñiali iudicio ſibi detectū pſum: ſerū reuelare: nō ſolū a ſacerdotali officio deponēdūz decernim^o vcz etiā ad agēdā pñiaz i arcū mo / naſterii detrudēdū. Jō oēs theologi i. 4. di.

21. cōueniūt. d. **Ad** i nullo caſu ſ3 ſacerdoti reuelare cōfeſſionē ſue cōſtitūtes peniteat: ſue nō: ſue cōſtitat pctm i ope ppetratū: ſue ppetrandū: ſue ſit pctm i fide ſue i morib^o. **Dec rō ē.** q3 ſi licitū eēt reuelare cōfeſſionē: pñio cōfeſſio vilis redderet i populo. 2°. popul^o a re ſibi neceſſaria retraheret. 3° via fraudib^o apiret: q3 cū multū credat hōi i ſua cōfeſſiōe: multū mali ſe i cōfeſſiōe iuſtos oſtēderet: vt a ſacerdote poſtea laudaret: vt ſic poſſent pmoueri et hono / ri. 4°. reuelās mentiret: q3 eadē pſona ſecundū naturā de affirmare pōt aliqñ i pſona alterius loquēs: q3 de negat loquēs i pſona pñia. vñ angel^o loquēs **Moſi** in pſona dei vere dixit. Ego ſuz dñs deus tu^o q eduxite de terra egypti. **Ero. 20.** q3 de negaſſet i pſona pñia loquēs: ergo a ſimili hō-repreſentās dei pſonā i foro cōfeſſiōis de aliqñ pōt affirmare: q3 ex / tra for cōfeſſiōis qñ loquit^o vt pſonā pñia ge / rens de negat. **De** ergo dicit negādo ſe au / diſſe vel ſcire q ad noticiā ei^o nō deuenit: niſi inquam eis repreſentabat pſonā dei. Ergo ex / tra for cōfeſſiōis dicēdo ſe illa audiſſe vel ſci re mēit. S3 cōtra h iſta multipliciter: et ar / guit. **Primo** q3 **Ber.** i li. de pcepto et diſpenſa / tiōe. c. 4. ait. Iniquū pculdubio foret ſi ſtatuta p ſola charitate cōtra charitatē tenerent. Cum ergo celatio cōfeſſiōis iſtituta ſit p ſola charita / te: ſi aliqñ eſſet vile aie cōſtitentis vt ei^o cōfeſſio reuelaret: ergo iniquū eſſet ſi celaret. **Reſpon / det** ad h Ric. q3 ſi aliqñ eēt vile cōſtitūti ſua cōfeſſio reuelaret: tū nūq3 pōt eē vile cōvnti / tati cui^o bonū pñcipali^o reſpicit charitas q3 pſo ne ſingularis bonū: iuxta dñm. 7. q. 1. c. ſcias. **Plurimoz** utilitas vñ^o utilitati pſerēda eſt. 2° arguit q3 vnusq3q3 tenet obedire pape: ergo ſi papa pñcipet alicui q reuelaret cōfeſſionē: ille dberet ei obedire. **Rñdet** Ric. q3 ſacerdos nō tñ tenet celare cōfeſſionē pcepto eccleſie: ſ3 in / re nature et diuino. **Papa** aut et ſi ſi ſupra oē ius poſitiuū: nō tñ eſt ſupra ius naturale vel di / uinū. Ideo in tali caſu pape nō ē obediendūz. Tercio arguitur q3 eſſet poſſibile vt ſacerdos haberet aliqñ peccatū mortale de quo nō poſ / ſet cōfiteri quin reuelaret illi cui cōfiteretur cō / feſſionē ſibi factā: ergo in tali caſu licet reuela / re cōfeſſionē. **Rñdet** Ric. q3 nō: et q3 tali caſu durāte ſacerdos nō debet illud peccatū cōfiteri ſed ſufficit ſibi de illo cōteri cū volūtate et ppoſ / to cōſtitendi quādo hoc facere poterit ſine reue / latione illius pſone que ſibi cōfeſſa ē: ſine quo cūq3

aque p*i*udicio sigilli c*o*ffessio*n*is: foriori enim
 viculo obligat c*o*ffessor ad celand*u*z q*u*o penitens
 ad confitend*u*z. 4°. arguit ponendo casum q*u*o aliquis
 in c*o*ffessione audiat hereticu*m* nolente desistere
 ab heresi et volente corrumper*e* alios: tunc vide
 tur q*u*o magis sacerdos tenet sermare fidem chri/
 sto q*u*o ipsi heretico: ergo magis d*e* c*o*ffessione
 illius detegere q*u*o permittat cu*m* gregem d*e*i cor/
 rumpere. R*o*ndet Bo*n*i. et Scotus: q*u*o p*ro*pterea
 sacerdos nullo modo d*e* illius c*o*ffessione reue/
 lare: pot*est* tamen sine reuelatio*e* confessionis supe/
 riori dicere. Vigila sup*er* gregem: q*u*o l*u*p*u*s q*u*o
 inuadere: et tunc confitetur et deo seruat fides.
 Ex hoc Scotus improbat versicul*u*m illuz. Est
 heresis crim*e*n q*u*o nec c*o*ffessio celat. Quinto
 arguit ponendo casum videlicet. Si duo euntes
 cu*m* suo sacerdote ordinassent ipsam occidere in
 nemore p*er* q*u*o essent t*ra*s*u* facturi: et pax ante
 nemoris introitu*m* vnus p*ro*p*ri*a ductus sacerdoti
 b*ea*t*u*m in c*o*ffessio*e* reuelaret: tunc licit*u*m videret tali se
 subtrahere ab ingressu nemoris: q*u*o aliter cor/
 porali morti se exp*o*neret et daret alij opportuni/
 tate*m* crim*e*n c*o*mittendi. S*ed* subtrahendo se crim*e*n
 sibi c*o*ffessuz suo socio reuelaret: ergo i*n* tali casu
 h*ab*et reuelare c*o*ffessionem. R*o*ndet Ric*o*. q*u*o i*n* tali ca/
 su sacerdos possit renu*er*e intrare nemus cu*m* il/
 lis. s*ed* p*re*cedendo aliqua*m* c*au*sa*m* necessariam. Si t*u*m po/
 neret casus q*u*o oporteret sacerdotem aut mortem s*u*i
 ire: aut reuelare c*o*ffessionem: tenet mortem subire
 ne c*o*ffessionem reuelat. Sexto arguit ponendo ca/
 su aliu*m*. s*ed* q*u*o aliquis p*ri*or de ordine monachoru*m*
 c*o*nfite*re* abbati et q*u*o d*i*u est i*n* p*ro*atu h*ab*et occasio*n*ez
 trahente ad p*ro*p*ri*a*m* a quo no*n* vult desistere: Si p*ro*/
 latus ergo h*ab*et curam aie sue d*e* illu*m* inde amonere
 s*ed* amonendo inotescit ipsum peccasse: ergo v*er*
 q*u*o c*o*ffessio possit aliquo modo reuelari. R*o*ndet
 Bo*n*i. q*u*o abbas d*e* p*ro*suadere t*u*e p*ri*ori volu*nt*a/
 ri*u*m c*o*ffessionem: et q*u*o ipse petat absolui ab onere
 officij. Q*u*o si no*n* vult facere d*e* cu*m* sustinere nisi
 sit talis religio i*n* qua subditi t*ra*nsmutari et t*ra*s/
 ferri possunt sine nota infamie. Septio ar/
 guitur q*u*o multoties pot*est* esse q*u*o penitens licentia
 re*u*el*at* sua vilitate c*o*ffessio*n*em v*er* c*o*ffessionem reue/
 let: ergo i*n* tali casu no*n* esset peccatu*m*. R*o*ndet Ri/
 ca. et Bo*n*i. q*u*o sacerdos de licentia c*o*ffitentis pot*est*
 licite peccatu*m* sibi confessum alij reuelare q*u*o si/
 bi necessarius e*st* vel vili*s* ad p*ro*ficiend*u*z q*u*o regun/
 tur ad illud s*u*p*er*: q*u*o q*u*o d*i*u hoc p*en*det adhuc ge/
 rit p*ro*p*ri*a*m* vicarij dei. Sed de licentia c*o*ffitentis
 hoc reuelare alij p*ro*p*ri*a*m* no*n* h*ab*et nisi ille qui confes/
 sus e*st* hoc i*nt*er diceret c*o*ffessori extra c*o*ffessio*n*em

nez. Sed q*u*o d*i*u q*u*o penitens hanc licentia*m* det
 c*o*ffessori: c*o*ffessor tamen valde debet vitare sc*il*i/
 daluz. s*ed* ne fractio sigilli reputet*ur*: et q*u*o si dicat se
 licentia*m* a penitente q*u*o de peccatis ei*us* possit lo/
 qui et penitens negat: c*o*ffessori incub*it* p*ro*bare
 q*u*o p*re*dicta licentia a penitente habuerit: quod
 si probare no*n* possit t*u*m reuelato*re* c*o*ffessionis
 puniret. Q*u*ando vero c*o*ffessor aliquid nouit ex
 tra c*o*ffessionem et postea illud audiat i*n* c*o*ffessio*n*e
 ne pot*est* illud reuelare alteri: ita t*u*m q*u*o modus sci/
 di p*er* c*o*ffessionem semp*er* maneat i*n* occulto. Quia
 tamen possit ex hoc scandalu*m* generari maxime
 apud penitentem et apud alios de bono et equo
 magis debet celare c*o*ffessor q*u*o vnus alius. Et
 ideo p*ro*pt*er* vitand*u*z scandalu*m* penitens debet
 ei p*ro*testari i*n* c*o*ffessione quomodo no*n* debet il/
 lud celare: no*n* q*u*o p*er* illa p*ro*testationez acquirat
 ius reuelandi: s*ed* q*u*o p*ro*ximo aufer*et* nota sc*il*i/
 dal*u*m. Debet etia*m* c*o*ffessor peccata illa reuelare p*ro*/
 p*ter* necessitate*m* no*n* p*ro*pt*er* sua voluntate*m*. Et sic
 patet quanta est vis sigilli confessionis. Addit
 etia*m* Ric*o*. q*u*o sub sigillo c*o*ffessionis cadit etia*m* p*ro*/
 fona cu*m* qua penitens c*o*nfite*re* se peccasse. Ra/
 tio est: q*u*o cu*m* penitentia sit sacramentu*m* sacerdos te/
 netur celare omne illud quod necessariu*m* est ad
 integritate*m* sacramenti. Sed penitens no*n* pos/
 set sufficienter exprimere aliquando peccatu*m* suu*m*
 nisi notificando p*ro*p*ri*a*m* cu*m* qua peccauit. s*ed* cum
 cognouit filia*m* sua*m* et nunq*u*am habuit nisi vna*m*: et
 similia. Insuper tenetur sacerdos celare omne il/
 lud sibi dictu*m* i*n* c*o*ffessione quo c*o*nfuens possit
 prodi vel mala suspicio de illo generari i*n* cordi/
 bus alio*rum*. Sed quadoq*ue* detegendo p*ro*p*ri*a*m* cu*m*
 qua penitens peccauit proderetur c*o*nfuens: q*u*o
 si detegeretur filia*m* c*o*cubuisse cu*m* patre suo p*ro*de/
 retur pater qui c*o*ffessus e*st* c*o*cubuisse cum ea.
 Ad p*ro*p*ri*a*m* licit*u*m no*n* est facere aliquid q*u*o sit occasio
 retrahendi homines a re sibi ad salute*m* necessa/
 ria. Sed reuelatio p*ro*p*ri*a*m* cu*m* qua penitens c*o*fi/
 tetur se peccasse esset occasio retrahendi homi/
 nes a re necessaria. s*ed* a c*o*ffessione: q*u*o no*n* tantu*m*
 quis retrahitur a re aliqua p*ro*pt*er* timore*m* lesio/
 nis p*ro*p*ri*a*m* fane: sed etia*m* p*ro*p*ri*a*m* sibi c*o*muni*u*catu*m*
 c*u*lo amicitie. Quarta ratio subsequit*ur*: q*u*o di/
 cens extra for*is* c*o*ffessionis se audisse crimen de
 p*ro*p*ri*a*m* sibi i*n* confessione accusata: q*u*o nullo
 mo*do* audiuit extra c*o*ffessionem mentiret*ur*: v*er* p*ro*p*ri*a*m*
 dictis. Peccata ergo ipsius penitentis i*n* rela/
 tione ad ipsum cadu*n*t sub sigillo c*o*ffessionis de
 necessitate et absolute et p*ri*mo et directe et ex/
 p*ro*p*ri*a*m* et ex o*mn*ib*us* causis: p*ro*p*ri*a*m* autem cu*m* qua c*o*

sciens confitetur se peccasse cadit sub sigillo confessionis de necessitate et absolute: non primo: sed ex consequenti et indirecte et implicite: nec ex oibus causis: sed ex aliquibus. Peccata enim ipsi penitentis non referendo ea ad personam determinatam: sicut cum aliquis dicit. Ego audiui tale quid: quod tamen non audiuit nisi in confessione cadit sub sigillo confessionis de necessitate: non tamen absolute: sed sub conditione. scilicet si ex placito talium verborum per se vel per accidens directe vel indirecte aliqua verecundicia vel confusio vel suspitio mala: vel aliquid aliud nocumens illi qui confessus est posset provenire. Ea vero que penitens interferit in confessione quia non sunt peccata nec circumstantie peccati: nec que deducunt in manifestationem conscientis: utpote si interferat in confessione. In tali terra sunt blada et herba: non cadit sub sigillo confessionis nisi de congruitate. Si iudicando illa non dant intelligere confessionem quod talia vult celare. Unde confessor. d. se talia audivisse mendare non est: quia per copationem ad ea non representavit personam dei. sed hominis. Similiter et si aliquis aliter a confessore audiret aliquid ab aliquo dum confitetur debet illud tenere secretum ex lege nature que dicit. Quod tibi non vis fieri: non facias alijs. Tercio confessio debet esse occulta quantum ad contentum: ut non revelet ea que sibi pro sua salute in confessione vel dicta vel imposita sunt ex quorum revelatione scandalum oriret. De penam autem imposita dicit Ric. quod aut penitens manifestando penam sibi iniunctam a confessore faceret iudicium absque utilitate: aut propter famam: aut confessori qui forte tales iniungit penam: pro qua si sciretur incurreret alicuius vel aliquorum malivolentiam: utpote quod iniungeretur mulieri ut abstinere a familiaritate alicuius viri periculosa. Aut penitens manifestando suam penam: nec fame propter nec confessioni nec alicui iudicium generaret. In primo casu penitens tenet penitentiam suam celare: et in secundo similiter. Si. n. illud quod confessor sibi iniungit seu consulit bona fide pro salute anime sue et secreto alij revelaret in confessoris iudicium: criminem perditionis incurreret et sigilli secreti fractionem. In tertio casu non tenetur tacere nec dicere: sed de hoc irreprehensibiliter potest facere quod illorum duorum sibi melius placuerit.

Quod confessio est reiteranda quando quis male confessus fuisset propter suam negligentiam: aut quando fraudulenter diuixit confessionem: vel quando confessus est cum deliberatione peccandi.

Capitulum. 3.
De iterum mysterium contemplandum de confessione

confessione dicit iteratio. Est enim quandoque necessarium reiterare confessionem peccatorum alio factam: et dicere illa eadem peccata in numero: que confessus fuisset: maxime propter tria. Primo propter negligentem electionem. Secundo propter confessionis divisionem. Tercio propter malicie continuationem. Primo est necessarium reiterare confessionem propter negligentem electionem. Quando quis est negligens querere sacerdotem penitentem et absolventem auctoritate habentem: et confessus fuisset alicui quod autem non potest absolvere. Talis profecto est: primum sibi constat de imperitia et facultate sacerdotis cui confessus est: et de negligentia propria quia magis sufficienter querere noluit: tenet eadem peccata in numero confiteri sacerdoti discreto et cum absolvere valenti. Propterea dicit de penitentia. 6. c. cui ait. Qui vult confiteri peccata sua ut inueniat gratiam: querat sacerdotem scientem ligare et solvere ne cum negligens circa se extiterit: negligatur ab illo qui cum misericorditer monet et peccata: ne ambo in foveam cadant. Secundo iteranda est confessio ratione divisionis. Quando enim quis fuisset confessus aut per maliciam: aut per verecundiam peccatorum uni sacerdoti et parte alteri cuius a nullo sit absolutus: nec talis confessio fuerit firmata: debet si vere vult confiteri eadem peccata in numero uni tantum sacerdoti se accusando narrare. Aliter scribit de penitentia. 5. c. consideret. Erit autem sit penitens ne verecundia ductus diuidat apud se confessionem: ut diuersa diuersis sacerdotibus manifestare. Quidam. n. uni celant que alij manifestanda conservant: quod est se laudare et ad hypocrisim tendere: et semper veniam querere: ad quam frustra putant totum pervenire. hec ibi. Sed dubitatur utrum confitens alicui sacerdoti omnia peccata sua de quibus est memor si diu post acceptam remissionem recorderet alicuius peccati mortalis de quo non fuerit confessus quod ante suam confessionem commiserat: teneat tamen de necessitate illud penitentem confiteri illi eisdem sacerdoti. Respondet Ric. di. 17. quartum. d. Adhibi distinguendum videtur: quod aut tempore confessionis penitens adhibuit debitam diligentiam prout de lege committitur: nam penitus fragilitas ut memoria haberet omnium suorum peccatorum mortalium. Aut fuit negligens et ignorans ignorantia affectata vel crassa. Si secundo modo: credo quod recta ratio erigit ut illud idem penitentem confiteri eisdem sacerdoti si illi commode potest inuenire: et non sit illi sacerdoti postea interdicta absolventi: de peccatis: aut predictum penitentem et omnia alia peccata mortalia priori sacerdoti confessa putet potest recollere confiteatur

fiteat alij sacerdoti. Si prius mo: non credo q
 puori sacerdoti teneat tenēde necessitatis illud
 pctm cōfiteri: teneat tamē illud pctm cōfiteri abf
 qz alioz cōfessione alij sacerdoti. Quauis. n.
 de isto fuerit absolutus qstia ad iudiciū ecclesie
 triūphantis et militantis: qz sacerdos absolue
 re pōt de cōfessis et de pōdico mō obliis: tamē
 qz absoluto de obliis d3 intelligi sub hac cōdi
 tione: vt. s. quādo reduta fuerint ad memoriā
 dicant illi sacerdoti in cōfessioe q ab illis potest
 absolueri: teneat illud cōfiteri post eius remota
 obliuione. Tertio necessarii est iterare cōfes
 sione ppter malicie cōtinuationē: quādo. s. cō
 fessus est pctā sua semel aut plures tātū vt face
 ret qd ecclesia mādāt. Cōtinuādo tamē pposi
 tuz malevolentis: quoniā nō erat dispositus
 ab aliquo pctō se corrigere et emēdare. Talis
 eteniz ad veraz pniā reuersus si debite vult
 cōfiteri omnia eadē pctā q prius fuerat cōfes
 sus d3 reiterare. Sunt tamē alij scrupulose.
 d. q. si q in pctō mortali existens cōfiteat sacer
 doti accusans malā voluntatē suā: et confitens
 oia alia pctā quoz recordat ex quo patet est et
 promptus adhuc peccare: sic confitendo peccat
 mortaliter: qz qstia se est facit irreuerentiā sa
 cramentū: et sine sacramētū cōtemptū esse nō vī.
 S3 cōtra istos est. c. q. quidā. de. pe. et re. vbi
 dicit. Quod qdā ad cōfessionē de criminibus
 venit et qz pnteriri vult: se tñ asserūt ab
 stinere nō posse: cōsultatōi tuc taliter rōdemus
 q eoz cōfessionē recipe debes et eis de crimini
 bus cōsiliū exhibere: qz licet nō sit vā illa pnia
 admittēda: ē tñ eoz confessio: et crebris et salu
 bris monitis est pnia inducēda. hec ibi. Dicit
 tñ Ric. q tales absoluedi nō sunt. Vñ si abso
 lutionē nō recipiant: nō cōtemnit sacramētū
 nec a cōfessore nec a cōfesso. Si aut cōfites in
 pctō mortali attritus est de pctō suo ita vt pro
 babilitate possit psumere se eē dispositū nō pec
 cat absolutiōne recipiēdo: imo frequēter vntē
 clantiū p susceptionē absolutōis format sua at
 tritio. Hec Ric. Vnt igitur opam oēs pctō
 res vt bene cōfiteant: qm confitentibus largit
 deus in hoc seculo gratiā et in futuro gloriā: in
 qua ipse viuūt et regnat per eterna secula. Amē
 Dñica secūda in quadagesima in mane de
 scidissimo ac pncipioissimo vitio luxurie quo q
 si maxima pars viroz ac muliez
 demergit i infernū. Ser. 30.

Ecessi voluntas

dei sanctificatio vīa vt abstineatis vos a forni
 catōe. Doctoris gentiū vba sunt ista. i. Thes.
 4. c. et i epla pntis dñice. Loguāti mibi qz mul
 ta milia milia hoīum pēpitant in infernū ob se
 tidissimā luxurie vitii: statz venit in mentē au
 reū illud dictū et notabile Augsti. de doctoris ma
 gni in li. de agone xpiano. Inter oia xpianoz
 certamina duriora sunt plia castitatis: vbi quot
 tidiana pugna et rara victoria. hec ille. Adari
 nni aut in eo pctō piculū ē: qm cū grauissime le
 dat aīam nō sentit: quimo vsqz adeo qz plures
 facti sunt ceci: vt ipi turpissimi et abhominabi
 les dicere nō erubescāt aut nullū aut satis leue
 pctm esse: illudqz deo aut nihil aut satis modū
 cū displicere: siqz cū tali falsissima damnataqz
 opinioe corrupti sunt et abhominabiles facti in
 studiis suis: quapropter aduersus eos qstia
 poterim moleste et sine auditorz offensione de
 ipa luxuria i gnali vba faciem: d q loqē apłs i
 themate palleato monens oēs vt illā euitēt.
 De ipsa ergo tria mysteria erunt cōtemplāda.
 Primum dicitur offensio.

Secundum condizio.

Tertium puniō.

Cōsultano illoz cōtroz q dicūt luxuriā nō eē
 pctm: quibz cōtrariū p auctores: rōnes: et excm
 pla tā sanctorz qz etiā pboz ostendēt. La. .1.

Rmā mysteriū cōtemplādū de luxuria
 p dī offensio. In quo declarandū est qz
 graue pctm qzue pncipiosus sit ipa lu
 ria q de offendit et aīa maculat. Qñdem aut
 b tripliciter: videlicet. Prio auctoritate. 2.
 rōne. 3. exēplis. Prio ostēdim luxuriā esse
 pctm graue aut mortale auctoritate. Ingt. n.
 Sene. i. pbe. dclationū. Nihil tā mortifex
 igenijs q luxuria. Et idē i tragedijs. Luxuria
 ē pestis blāda. Et idē ad lucillā. Vanas fuge
 voluptates breues et pēitēdas. Et idē li. 2. dclā
 tionū. Adolefēs luxuriosus peccat sener in
 xuriosus i sanū. Et Tulli p d offi. Luxuria cū
 oi etati turpis sit senibz tñ scidissima ē. Et idē
 1. d offiis. Si cōsiderare volum? q sit i nā ex
 cellētia et dignitas itelligem? q sit turpe dfluēt
 luxuria et dlicate atqz molliū vitū quāqz hōestū
 pce cōtinent seuer et sobrie. Et Valeri ma. li.
 9. Blādū malū luxuria. Et Tobie. 4. c. Antē
 de fili mi ab oi fornicatōe. Et vt dī. 32. q. 7. c.
 nō solū. D is imūda pollutio fornicatio dī: qz
 uns qzqz diuersa turpitudinis/voluptate pstatuat
 Et ad Heb. 13. c. Fornicatores et adulteros in
 dicabū dī. Et 1. cor. 6. c. Nescis qz in iūq i gnū

dei nō possidebūt. Nolite errare: neq; fornicarij: neq; idolis seruientes: neq; adulteri: neq; molles: neq; masculoz cōcubitores regnū dei possidebūt. Et in eodē. c. f. uigite fornicationē. Omne enīz pētm qdūq; fecerit hō extra corpus est. Qui autē fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniā mēbra vestra templū sunt spūs sancti. Et Eph. 5. Omnis fornicator aut immūds aut auarus &c. nō hz ptem in regno xpi et dei. Et Sal. 5. Manifesta autē sunt opa carnis: que sunt fornicatio: imūdia: luxuria: ipudicitia &c. q̄ p̄dico vobis sic p̄dixi: qm̄ q talia agunt regnū dei nō cōsequitur. Et Petrus. i. epla. c. i. Obsecro vos tāq; ad uenas et peregrinos abstinere vos a carnalib; desiderijs q̄ militāt aduersus aiām. Et Apoc. 21. Timidis et incredulis et execatis et homicidis et fornicatorib; &c. erit pars illoz in stagno ardētī igne et sulfure. Et Aug. in li. de cōflictu vitioz. Qd̄ pua concubitus hora p qua p̄dit eterna vita. Et hyfidorus in pall. c. nō solum 32. q. 7. Inter cetera septez vitia vitii fornicationis maximi sceleris est: qz p carnis imundiciā dei tēplū violatur. Ex cuius v̄bis colligit q; luxuria vni est de septez vitijs capitalibus. Qd̄ etiā patet. 22. q. 1. c. p̄dicādū. Et. 25. di. c. vni oīarū. §. alia. Vñ Claudian; ait. Luxuries p̄dula malū q̄ dedita semp. Corpis arbitrij ebctat caligine sensus. Et Hiero. ad Sulfannā. Qd̄ acerbū ē luxurie fructus: amarior felle: et crudelior gladio. Et Greg. 32. li. moral. Diaboli pprie corp; sunt: q suggestionum turpiū blādimēns decepti ei p luxurie fluxum succubūt. Et Hiero. ad Damasuz papā de filio p̄digo. Luxuria inimica deo inimica v̄tutibus p̄dit oēm substantiā patris: et a patris voluntate delirās futurā paup̄tē cogitare nō finit. Et idē ad matrē et filiū in gallis cōmorantes. Qui luxuriat viuens etiā mortu; ē. f. erreas mētes libido domat. Quid ad tot dicta et moralium phoz et sanctorū dei carnales poterūt rēdere. Qnō ampli; suā luxuriā poterūt excusare. Sed vt forit; cōuincant: rōnes superaddātur.

Secūdo ostēdim; luxuriā esse peccatū mortale rōne. Mā multa qnq; dicere solent luxuriāz nō esse pētm: qz act; ei; est naturalis et ad illū naturā inclināt. P̄do qbus triplē rōne assignabimus quare luxuria pētm ē. P̄ria dī cōtēpt;

Secūda excessus. Tertia dāni. P̄ria ratio dicit cōtēptus. Vbi. n. est cōtēpt; et trāsgressio mādatoz dei ibi est pētm: vt dicemus die se

quenti. S; in luxuria est cōtēptus dei et transgressio mādatoz eius: ergo ibi ē pētm. Adān; dānit nāq; deus homini. d. Exo. 20. Nō me chaberis. Et vt dicit ab Aug. 32. q. 4. c. Adere trices. P̄fecto nomine mechie oīs illicitus cōcubitus atq; illoz mēbroz nō legitim; v̄sus phibit; debet intelligi. Secūda rō dicit excessus. Mā secūda. Tho. 2. 2. q. 153. ideo luxuria peccatū est qz modū rōnis excedit circa venerea in qbus ordo rōnis est: vt cā p̄creāde p̄olis et fornicatois euitāde vir habeat v̄roz suam: vt dicit p̄ia Corin. 7. et mulier habeat v̄rū suū. Omnis ergo actus q nō est secūda legē m̄i; monij circa venerea deficit a rōne: ideo ē peccatū. Tertia rō est quare luxuria est peccatūz dāni. Vt enīz ingt Ric. 33. di. quart. Cōcubitus cōcubiniarius seu fornicariarius est cōtra legē naturalē nō a natura generis s; sp̄ci. Naturalis enīz ratio dicit carnalē cōcubitū nō debere fieri in p̄iudiciū et damni boni plis. S; cōcubitus cōcubiniarius seu fornicariarius ē innotabile p̄iudiciū et damni boni plis. Sicut. n. dicit Aug. 9. sup. Gen. Bonū plis ē vt amāter suscipiat; benigne nutriet; religiose edocet; quo bono vt in pluribus caret proles genita p cōcubitū cōcubiniariū. Mā p̄io bono caret leuissime eo q nō suscipiat. Quisnā explicet que fornicatores et adulterātes sacrilegi et fcektuofine detegat eoz malicia p̄oli genite aut generāde inferant mala. Audiamus Hieronymū ad Eustochiū sic. d. P̄udet dicere quotquotidie v̄gines ruant: quātas de suo gremio p̄dat mater ecclesia: sup quot sidera supbus inūm; ponat thronū suū: quot petras excauet vt habūet colyber in foraminibus eaz. Videas plerasq; viduas anteq; nuptias: et infelicem cōscientiam mentita tantū veste protegere: quas nisi tumor vteri et infantū prodiderit vagūs: creta ceruice et ludentibus pedibus incedūt. Alie vero sterilitate p̄bent: et nōdū nati hominis bonū cidiū faciūt. Mōnulle cū senserint cōcepisse: de scelere abortiuo venena meditant; et frequēter etiā ipse cū mortue fuerint trū; criminez rē ad inferos p̄ducunt: xpi adultere: sui homicidæ: et nōdū nati filij parricide. Iste sunt q solēt dicere oīa mūda mūdis. Sufficit mibi p̄cictia mea. Eoz mūdū desiderat deus. Cur me abstinēaz a cibis quos deus creauit ad v̄tendū. Et si q i limpide et festiue videri volunt: et se v̄mo iniurgauerint: ebrietati sacrilegiū copulātes adiūt. Absit vt me a xpi sanguine abstinēam. Et si quam

quam videri
ram et manu
eniz ppositu
publici nup
nutibus ad
semper au
facta ē nbi
possent dicit
scandala ap
Quid referat
de puellis i
v̄anis atq; la
men p̄fuerunt
libus colloq
rentur antec
in focus et
clamātiū pa
a crudelit
res. o lale
domate car
v̄terus int
ne impiet
neris. o ab
hoies vbi f
runt. Et cu
bia: qz perie
ples si nasc
i plurib; ne
ro discipula
ē satis rari
eam. nō sol
potius ad e
eneniūt. S
nita ex adu
vt scribit;.
mnes nati
nelli et salu
fo. Nunqu
Ad idē ē. c.
cōpētm ex
pora sua du
luxuria sup
so criminat
sentire. Vñ
minari ab
corum p̄d
19. Et Be
rat: vt p̄i
fert Greg
liprini be
one Decij

quam viderint tristem atq; pallentem: misericordiam et manicheam vocant consequenter. Tali enim proposito ieiunium hereticis est. De sunt qui per publicam nuptialiter incedunt et fortunis oculorum nutibus adolescentium gregem post se trahunt: que semper audiunt per prophetam. facies meretricis facta est tibi. hec ille. Si honestas pateret ut oia possent dici: multa quod diebus meis euenerunt scandala aperirem: sed melius est silentio preteriri. Quid referam quidne dicam de monasteriis. Quid de puellis in domo parentum. Quid de viduis vanis atq; lasciuus. quid de aliis qui sanctus nominem phantentur: et quotidie cum patribus spiritualibus colloquuntur. Taceo quod scio. Etenim si poterant aures in latrinis in fluminibus in hortis in foueis et cauernis terre: audirent voces ibi clamantium paruulorum interemptorum et occisorum a crudelissimis matribus. De libidinoso mulieribus. o lasciuie et incontinentes belue. o impie matres domate carne: refrascate libidine: si non vultis ut vterus intumescat. De sodomitis autem quo summo ne impietate loquimur. De inimici humani generis. o abominabiles peccatores. o pessimi homines ubi sunt filii vtri. Perierunt certe perierunt. Et cur perierunt. Dehinc iterum vobis. vobis: quod perierunt propter iniquitatem vestram. Si ples si nascatur aliunde quam de legitimo thoro: ut in pluribus negligenter nutritur: et ad vitas raro disciplinatur. Et si quod contrarium apparet: illud est satis rarum. Et ut scribitur. ff. de leg. l. naz ad eam. non solum in scriptis: sed et naturale adaptatur potius ad ea que ut in pluribus quam ad ea que raro eveniunt. Sunt et alia mala que incurritur ples generata et adulterio: que cum breuitate omitto. Nam ut scribit. 56. di. c. vicius. de. Unde cumq; homines nascuntur si parvum vitia non secum habuerint et salvi erunt. Et ea. di. c. nuncius. aut Lriso. Nunquam de vitis erubescamus parentum. Ad idem est. c. nasci. ea. di. 3. ostendimus luxuriam esse peccatum exemplo. De nulla namque causa scilicet corpora sua duris flagellationibus castigantur: nisi ut luxuria superaret. Elegit siquidem Susanna falso criminari et accusari potius quam in peccato committere. Daniel. 13. c. Et Joseph passus est criminari ab uxore Phutiphar principis eunuchorum Pharaonis quam peccare cum illa. Gen. 29. Et Benedictus ut carnis temptatione superaret: ut pugnans spinas protegit se nudum ut refert Gregorius. 2. dial. li. Et Hieronymus in vita David li pruni heremite recitat quater fenebre plectum one Decii et Valeriani quidam iuuenis erat

florens in amenissimos hortos adductus: ibi quod in lectulo iter cadentia lilia et rubentes rosas ligatis manibus est collocatus. Quo cum recedentibus cunctis meretricis speciosa venisset cepit de licatis stringere colla amplexibus: et quod dictum quod scelus est: manibus contractare virilia ut corpore in libidine excitato secum meretricis impudica faceretur. Incipiebat voluptas iuvenem molesta re: tunc celitus inspiratus postea mordens linguam in osculans se facie expuit ac sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superavit.

Qualiter luxuria infamat hominem et obdurat cor eius et inducit scandala ac mala plura.

Capitulum. 2.

Ecce cum mysterium contemplandum de luxuria de conditio. Est. n. illius peccati pessimi multiplex conditio mala per quam eius gravitas declarat. Prima de infatuatio. Secunda obduratio. Tertia scandalizatio. Prima mala conditio instabilis luxurie de infatuatio. Ex ipsa etenim infatuatur anima ut nec deus timeat nec homines vereatur. Unde Hieronymus in Iovinianum inquit. Amor forme rationis obliuio est et insanie proximus. Et Ovidius in epistolis. Quid deceat non videt ullus amans. Propterea apud antiquos impudicus amor: cuius depingebatur. Et Gregorius. 31. moralium. per ma luxurie filia ponit certas mentes. Et de hoc exemplum habemus Salomonis. de quo ait Gregorius. 32. q. 4. c. Salomon. Salomon prope immoderato usu atq; assiduitate mulierum: et ad hoc usque productus est ut templum idolis fabricaret: et qui prius deo templum construxerat: assiduitate libidinis et perfidie subtrahens idolorum construeret templum non timuit. Et de eo Hieronymus ad Eustochium inquit. Rex. n. erat salomon. alium non timebat. Qui disputavit a cedris libani usque ad biosopum qui erit per parietes. a domino tamen recessit: quia amator mulierum fuit. Nam ut dicitur. 3. Reg. xi. Auertentur mulieres cor eius. Quod iam erat fenebre depravatum est per mulieres cor eius ut sequeretur deos alienos: nec erat cor eius profectum cum domino deo suo. sicut David patris eius: sed colebat salomon Astartem deam sydoniorum. et chamos deum moabitum: et Moloch idolum ammonitarum. Edificavitq; salomon phanum chamos deo et idolo Moab in monte qui est Hierusalem. et Moloch idolo servorum Ammon etc. ibi. Sed hoc occurrit dubium quomodo salomon dicat fenebre quod depravatus fuerat per mulieres: quod dicit Rabbi salomon quod erat tunc. 12. annorum quando regnare

cepit. Et in ter. biblie in fine. c. preallegati. dñ
q regnavit. 42. annis. Ipse aut deprauatus
fuit per mulieres ante mortē suā. p. 6. annos
vel circiter: qz edificauit post deprauationē tē/
pla idolorum in quorum edificatione fluxerūt
plures anni. Et sic quando fuit deprauatū cor
eius nō vī habuisse vltra. 46. annos vel circi/
ter. Et tali vero etate nullus dñ proprie sener
Ad hoc rñdet magister in historiis. d. q salo/
mon regnavit. 80. annis. et allegat Iosephum
hoc dicentē. Scriptura tñ regni sui tacet ānos
40. sicut dñ de saule pmo Regū. 13. q duobus
annis regnavit sup israel. s. bene et innocēter. et
tacentur. 18. anni i qb male se habuit. S3 de
dicto mgn historiā paz ē curādū q dicit si/
bi ipsi et scripturę. Dicit enī q salomō. ii. an/
norū genuit Roboā. Et q Roboam mortuo
patre fuit. 41. anni. Et 3. Regum. 14. c. dñ. q
41. anni erat Roboā cū regnare cepisset. Et
sic reuertitū pñmū dictū. s. q salomon virū tñ
52. annis. Si aut diceret q roboā regnavit vi/
uente patre qdraginta annis ita q pñcipiū re/
gni sui cōputat ab illo tpe q pñ suus incepit de/
prauari. sequit q mortuo patre fuit. 81. anni.
qb ē cōtra dictū magistrī et scripturā que. 12.
c. 3. Regum dicit. q Hieroboā audita morte
salomonis reuersus ē de egypto et venit cū ali/
is in sichen vbi cōgregatus fuit ppls ad cōsti/
tuendū Roboā regē. Ex qv q non regnavit
vinēte pñe. Insuper dñ d Roboā q derelicto
consilio senum adhefit consilio iuuenū qui nu/
trui erant cū eo. Ex q pz q tñ Roboā erat ad
huc iuuenis. qb non pōt dici de hoīe hñte. 81.
ānos. Ideo. d. Mico de lira. q salomon post
qz. 40. annis regnauerat mortuus ē. et succē/
sit ei in regnū filius eius Roboā habēs. 41.
annos sicut dicit scriptura. S3 qñ salomon in/
cepit regnare scriptura nō exprimit: s3 tñ exp/
mit annos regni sui. Adhuc ergo. 20. vl plu/
res annos in principio regni sui. Et sic quā/
do mortuus fuit. 60. annos habuit ad minus.
Et sic cōueniēter potest dici q post. 50. annos
etatis sue deprauatus fuit per mulieres. Et iā
tūc poterat dici sener: qz et leuite cōpleto anno
50. etatis sue seruire cessabāt in tabernaculo tā/
q senes. vthi Leuitici. 9. c. Sed Rabbi sa/
lomon arguit 3 qz. 3. c. 3. Regū. salomon di/
xit in principio regni sui. Ego sum puer par/
uulus ignorans eritū et introitū meum. Ergo
tunc erat. 12. annorū. Respondet Mico. q v/
bum illud salomonis intelligēdū ē respectu tā

ti regiminis sibi ipso. Vnde Ero. 33. c. dñ
Iosue filius Nū puer nō recedebat de taber/
naculo. et tñ tūc erat. 42. annorū. Preterea. 2.
c. 3. Regū dicit David salomoni. Vir sapiēs
es. Vir aut nō dñ pprie nisi hñs annos. 30.
vel circiter. Et si adhuc dicat q Hiero. i. epi/
stola ad Ditalē presbyterū videat dicere q sa/
lomon. xi. annorū genuit Roboā. et q. 12. an/
no etatē sue accepit regnū. Dicēdū q Hiero.
non loquitur ibi asseritue. vt patet ex fine eius/
de eplē. Nec de salomone sufficiat. Quid di/
cemus de aliis luxuriosis et carnalibus: nōne
ipsi insamūt nūc corizādo: nūc cantādo: nūc cō/
ponēdo vestes: nūc caput eleuādo ad fenestras
muliercularum: nūc vana et ociosa loquēdo: et
huiusmodi. Que oīa quid aliud dixerim qz sa/
tuitates et insanias falsas. Inuētus siqd ē ali/
quis nocturno tpe p lōgū spaciū sub quadam
fenestra stitisse: ubiqz cōspexisse gattā qdam
quā suā credebat amasā. loqbat illi. et illa non
rñdebat. Suspendebat. lāguebat. gemebat. et an/
xiebatur. Tandē petulā quādā proiecit supe/
rius: quā per territū aīal mie mie clamans au/
fugit. Q pñio tps. o deprauatio sensus. o ce/
citas fatue mentis. Quid dicā de illis mulier/
bus stultas quas poete sine gentiles extollunt
eo q amorē victē supas interfecerūt. Q fatua
et libidinosa Medea: cur tibi ipsi mortem intu/
listi. Clamāt poete tui pp amorē Jasonis q
te rapuit: qui te eduxit a patria: q te dēcepit et de/
reliquit. Q damnable amor qui ad tantā de/
mentā te pduxit. vt vno momēto corpus sinis/
et aīam interimeres. Et tu o Cleopatra egypti
regina quāta scelera ppetraisti p amore Adar/
ci Antonii tui. Scribit nāq Plurarchus in
vita eiusdē Adarci Antonii. q sepius i alexā/
dria Adarcus Antonius noctu famulorū ve/
stibus idutus per urbē ibat: domos populari/
um obsidebat illudebatqz hoīes et reportabat
qñqz vbera. sed et cleopatra sequebat deferēs
ancille vestimenta. Et dñ bellū nauale cōmit/
teretur inter Adarcū Antoniū et Octavianū.
Cleopatra affuit ibi in aurea puppi et purpu/
reo velo. Et post multas fatuitates deuicto an/
tonio et a scipio perēpto gladio: ex merore Cle/
opatra prolapsa ē in februm et tandē depulsa
oib⁹ ppter duas sibi amicissimas mulieres ia/
nuas claudi secut acceptoqz aspide nudum sibi
brachium dedit cuius morsu atqz veneno mor/
tua est. Q q libenter hec fatua exempla a fatu/
is amatoribus audimur: sed vere si cogitēt

q vana

¶ Vana et transitoria imo et periculosa atq; no-
ua sint aie ista: deū diliget sup oia. sicut sa-
pienter sanctissima illa Agnes dicebat: qñ a fi-
lio pfecti q eā diligebat palia pollicebatur. Wi-
skede a me pabulū mortis: fomes peti: nuntimē
mī facinoris: qz iā ab alio amatore puenta sū
qui longe te nobilioz ē genere et dignitate. cui?
mī virgo ē: cuius pī semina nescit: cui angeli
seruiūt: cuius pulchritudinē sol et luna mirat:
cuius opes nūq; deficiūt. Si pñderatē ista
muliercule leues nō ita de facili crederet ruffia-
nis: nec ita cito tāgeretur in corde ad aspectū
cuiusq; speciosissimi aut formosissimi iune-
nis. Secūda cōditio imunde luxurie dī ob-
duratio. Ex nullo siquidē pctō ita obduratur
corā mītoz sicut ex maledicta luxuria. Pro-
pter illam sunt incantatiōes veneficia et dia-
bolice artes. Vnde. 32. q. 4. c. i. eo. dī. Pervē-
tia fornicationis maxime demones incoluntur.
Et illam leguntur libri in qb⁹ blasphematur et
in vanū assumit sanctissimū dei nomē. Hoc
autē tpe in domib⁹ nobiliū et dominoz magno
rū ad instructionē ribaldā: vt sic dicat: et mere-
tricalē nobiliū filiaz habētur sōneti. Pēnar/
che. pp luxuriā multū nō cōfiteat. Alii vō fite-
cōfentur. et celebrāt aut cōicāt cū pctō mortali.
Et vt omī tā reliq; pp luxuriā multū deretici fi-
ant nō credētes infernū. negātes paradisū et
huiusmodi. Quinimmo p maiori pte oēs be-
rētes aut oīz habēt ab ipsa luxuria: aut termi-
nātur ad illā: sicut factū ē diebus nrīs in illis
q dicebātur del Barilcto. et in illis de aia sim-
plici. et in fraticellis de opinione: quoz pessī-
mi merces et nefanda opera honesti tacēt qz re-
scrātur. In clemētia et ad nostrā. de hereticis
dī de begardis et beginis mulierib⁹ q fuerūt
in alemania. et post multas berēses de qb⁹ ibi
dcm sitmēto: dicebāt carnalē actū non ē pec-
catū. V vere descendū malū q veratur huma-
nū genus. Pāucissimi etenī sūt q animose ve-
lunt luxurie vitii expugnare. Tertia cōditio
exerāde luxurie dī scādalizatio. sequūtur qp/
pe ex ipsa scandala plurima et periculosissima.
Amon pp violētiā Thamar sororis sue ab
Abalone fratre in cōuino occisus ē. sicut p3
2. Regū. 13. c. Sichem et Emoz cum oī pplo
suo pp violētiā Dine filie Jacob a filiis Ja-
cob occisi sunt et in captiuitatem ducti. Gen.
34. c. Semiramis regina post mortē viri in li-
bidine exarsescēt a propo filio cognita pp hor-
rorem facinoris ab ipso tandē occisa ē: pū re-

citat Paulus et Iohannes. Troia magna vt scri-
bit Phrygius vates pp raptū Helenē p⁹ bel-
lū decennale: in quo ex vtrāq; pte tā troiano
rū q grecoz multa milia hoīum corruerūt: in-
cendio perit interfectis priamo et Decubare/
gina al: itq; innumerabilib⁹ mulierib⁹ atq; viris
Mos insup videm⁹ quidie odia riras scādala
dissensiones et homicidia que nō nisi pp luxu-
riam eneniunt.

Qualiter deus acriter punit luxuriam per
aquas diluuii: et per incendium ignis: et punit
quotidie p palia flagella. Capitulū. 3.

¶ Eritū mysteria cōtēplādū de luxuria
et dī puniō. Pūit nāq; de⁹ oīpotens
acerrime luxuriā i hoīb⁹: sicut p3 i tri-
plici puniōe. p⁹ gnālis. 2⁹ spālis. 3⁹ pestilē-
tialis. Pria puniō gnālis fuit tpe diluuii:
qñ excepto Noe et vxore sua. Sem. Chā et Ja-
phet cū vronib⁹ suis q saluati sūt i archa: cōsu-
pta ē oīs caro q mouebat sup terrā: nō tñ ho-
minū: sed et exceptis illis aialib⁹ et volucib⁹
q introierūt i archā: oīum volucz alantū besti-
arum: oīumq; reptilū q reptāt sup terrā: vni-
uersi hoīes et cūcta i qbus spūculū vire ē i ter-
ra mortua sūt. vt dī Gen. 7. c. V terrible iu-
diciū. o aspera vindicta et crudelis q seuit i tā
innumerabilē multitudinē hoīum et aialium ac
volucz celi. Et dicit. Nico. de lira. q interfecta
sūt aialia terre et aues celi: nō aut pīces: ad de-
testandū pctā hoīum q facta fuerūt i terra et in
acre: nō aut i aqs. Que vō fuerint illa pcca/
ta facile ex scriptura colligi p. V nāq; Gen.
6. Vidētes filii dei filias hoīum q essent pul-
chre acceperūt sibi vxores ex oīb⁹ q s elegerāt et c.
que ponūtur ibi. Que exponēdo Nico. de li-
ra. d. q quondā opinio fuit. vt per filios dei i
telligerēt demōes icubi q dicūt filii pp nāz spi-
ritualē. et isti i spē hūana cōmiserūt se cū mu-
lierib⁹ et ide nati sūt gigantes. pcca indignatus
de⁹ inundauit diluuiū. Sz h expōitio nō ē rō-
nabilis: qz diluuiū nō fuit i penā demonū: sed
hoīum. Alii vō dixerūt sicut Rabbi Salomō
q filii dei accipiūt p filiis iudicū aut potentū:
q qñ videbāt filias subditoz pulchre ornari. et
qñ dabātur ad nuptias accedebāt ad ipsas eas
cognoscendo carnaliter anteq; mariti illas co-
gnoscerent. Sz hic intellect⁹ deficit: qz vt dī in
scriptura. Omnis caro corruerat viam suam
super terram: propterea dicit Nico. de lira q
filii dei intelligūt illi qui fuerūt: oīz de Seth
et ab eo descendēdū: qui a patre suo fuerant.

instructi in culcu diuino: per filias hominū in /
telliguntur mulieres descendentes de Layn q̄
erant lubrice lasciuie ⁊ dissolute. Et de illis pre
ceperat Seth de voluntate dei filiis suis vt nō
cōtraherent cū eis. Et ipsi procedente tpe fece
runt fr̄ium. Et post vsq; adeo hoies facti sūt
dissoluti q̄ntū ad peccata fornicatōis ⁊ adulteriū
ac s̄ nām: vt dicit Mico. de lira. ⁊ sanct⁹ Mde
thodius martyr. Aggravabatur anteq; hec pec
cata: q̄ non fiebant ex passiōe tm̄: sed ex certa
malicia ⁊ cū continuatiōe ⁊ perseverantia sine
hominum verecūdia ⁊ absq; dei timore. ppte
rea dī q̄ multa malicia hominum erat sup ter
ram. ⁊ q̄ cūcta cogitatio cordis intenta erat ad
malū omni tpe. ⁊ q̄ illi potentes erant a seculo
viri famosi. i. male fame qui gloriabatur i ma
licia sua. Q̄ inuincibilis manus oīpotentis dei
o potentissimū brachiū. o insuperabilis dexte
ra post fabricatā archam ⁊ p̄nunciatum dilu
uium per centū annos cū illi perseveraret i ini
quitate sua submersi sunt in aquis. Vidisses
tunc repente mutari celū: obscurari aerem: so
lare ventos: tonare fulgura: ⁊ nubes celi ⁊ ca
taractas aperiri: ⁊ aquas abundāssime fluere
sup terrā. Vidisses attonitos cunctos tremen
tes atq; pallētes. Vidisses manducantes ma
stucando ruminare ⁊ non posse cibū proicere
aut deglutire. Vidisses cōiūctos ⁊ luxuriātes
oēs pauore perterritos. Audisses ⁊ post cōez
ciulatum ⁊ clamores virorū mulierū. senū. iu
uenum ⁊ paruulorū mortem expectantium cla
mantū ⁊ dicentū: Deu heu veh nobis. Ad
quid deuenimus vt pereamus i aquis: Q̄ qd
erat inspicere inde ad modicum illos ab aquis
sublatos ⁊ ibi extinctos. in breui omnes parit̄
deleti sunt ⁊ pp luxuriā grauius sic puniū.

Secunda punitio fuit spūalis: q̄ indigna
tus deus Sodomā incendio destruxit. Dt. n.
dī. Gen. 19. Pluit dñs super Sodomā ⁊
Gomorrā sulphur ⁊ igne de celo. ⁊ subuer
nit ciuitates ⁊ oēm circa regionē: vniuersos ha
bitatores vrbium ⁊ cūcta virentia terre. Scōz
No magistru historiarū spāliter ēt punitum su
ū luxure vitium in sodomitis in nocte natiuita
tis xpī: in qua oēs subita morte pierunt. Vñ
Hiero. super illud Esa. 9. Habitantib⁹ i re
giōe vmbre mortis lux orta ē eis. ait. Lux illa
oēs isto vitio laborātes extinxit: ne nā quā sū
pleractanta imāndicia sedaretur. 3°. cōditio
dī pestilentialis. Vteniq; colligit ex glo. in. c.
flagitia. 32. q. 7. Et in aut. vt nō luxuriēt s̄

nām. pctm luxurie ⁊ precipue sodomie tempe
states ⁊ pestilentias inducit. Et reuera ob nullā
aliā cām credo ipibus istis tā crebro italiā
peste fore vexatā nisi pp luxuriā ⁊ maxime so
domiā. Q̄ horēdū facinus. o. scidissimū ma
lum. o execrādū flagitiū quo pueri facit sūt me
retricule. ⁊ vbi rōe etatis tenere inueniri d̄z pu
ritas ⁊ innocētia: tā reprehendēda ⁊ obiurgā
da se offert turpido ignominiosissime sodo
mie. Vt ergo deū habeamus beniuolū nobis /
q̄z semp p̄pitium mundicie ⁊ puritati vacem⁹
aborreamusq; ⁊ eutemus dānatissima pecca
ta luxurie. Sicq; merito obtinebimus i hac vi
ta dei grām ⁊ in futuro sempiternā gloriā: in
qua regnat xp̄s dei filius cñ. p. ⁊. s. s. per cun
cta semp secula. Amen.

Vñica fā in quadragesima post prandiu.
d̄ execrādō pctō adulteriū q̄ maculata ē magna
pars ⁊ multitudo cōiugatoz. Sermo. 31.

Ec enim ē voluntas
di sacrificia
no vestra: vt abstineatis vos
a fornicatione. Iterū vbi. s.
Loquerebatur dolēs Hier.
c. 13. ⁊ dicebat. Cōtrium ē
cor meū in medio mei: ⁊ con

tremuerūt oīa ossa mea. s̄ actus sum quasi vir
ebrius ⁊ q̄si hō madidus a vino a facie dñi ⁊ a
facie vborū sanctorū ei⁹: q̄z adulterius repleta
ē terra. Qd̄ p̄fecto verificari pōt tpe isto q̄ mī
monia quasi p̄ maiori pte ab adulteris siue vi
ris siue mulierib⁹ polluta sunt ⁊ sedata. Qua
propter i b̄ smone s̄ adulteros aliq̄ declarabi
mus vt itelligat ipi miserabilē statū ⁊ dānabilē
cōditionē i quibus sese reperiūt. De adulterio
igit tractaturi tria principalia mysteria p̄ ordi
nem pponimus declaranda ⁊ annotanda v3.
Primum dī diffinitio.
Secūdum abominatio.
Tertium punitio.

Quid sit adulteriū: ⁊ q̄o sumitur multipli
citer: ⁊ q̄liet multi credūt se i statu cē matrimo
niū q̄ sūt potius adulteri q̄ cōiugati. Lapz. 1.
Rimū mysteriū de adulterio notādūz
p̄ dī diffinitio: in q̄ qd ē adulteriū declare
mus. Et dñs Post. in sūma sua. li. 5.
ti. de adulteriis. ait. Adulteriū ē alieni thori vi
olatio: vel pprii deturpatio. Que verba sumi
p̄nt ex his q̄ dicūtur. 36. q. 1. c. lex. 1. s̄. cū ergo
p̄ro quorū vborū pleniorē intelligentia no
tandum q̄ adulteriū potest sumi tripliciter.
Et hoc

Et h̄ triplici rōne. p̄ improprie. 1.º proprie. 3.º
ppriissime. p̄ sumitur adulteriū improprie in
virum et vxorē. p̄ rōne cōtrariationis. 2.º rōne
inordinationis. 3.º rōne modificatiōis. **P**rio
d̄r adulteriū inter virū et vxorē rōne p̄trariatiōis
quādo sūt in eos impedimenta p̄traria p̄p̄i q̄
m̄rimoniū stare n̄ pōt. Et p̄mū impedimētū ē:
voti solēne. p̄ q̄ si q̄s cōtraheret esset excoi/
cat⁹ q̄n faceret illud sc̄iēter: et m̄rimoniū nullū
esset. v̄t in cle. eos. de cōsan. et affi. Sec⁹ autē de
m̄rimonio p̄cto p̄ voti cōtinētie simplex. Nā
v̄t dicit Ric. in. 4. vi. 33. Qui cōtrahit p̄ vo/
tum simplex cōtinētie peccat mortaliter p̄bēdo
et etiā p̄sumādo: in m̄rimoniū tenet. Quō autē
solēnizet voti. Et q̄ sit voti simplex aut solē
ne sp̄ali⁹ dicā in f̄mone de votis. Scdm̄ ipe
dimentū est ordo sacer: de q̄ nota f̄m Ric. vbi
supra: q̄ ordies minores nō ipediūt m̄rimoniū
p̄bēdū. nec dirimūt p̄ctū. nec ipediūt v̄sū ip̄i⁹
m̄rimoniū nisi cōtrahētes esset religiosi professi
tacite vel exp̄sse. Et h̄ p̄bens cū vnica et v̄gie
clericus in minoribus retineat p̄uilegiū cleri/
cale si vestes et tonsurā deferat clericales et de
cleri. cōia. li. vi. c. 1. Nō tñ retinet beneficium
ecclesiasticum. nec pōt recipere. Ordines autē
maiores. s. subdiaconat⁹ diaconat⁹ et p̄byterat⁹
siue sacerdotiū ipediūt m̄rimoniū p̄trahēdū
et dirimūt p̄traciū: q̄ matrimonii nullū ē sicut
p̄ 32. dis. c. si quis eorum. et c. erubescat. Rō
ē: quia sic ordinat⁹ i sacris tenet seruare p̄tinē
tiam: eo q̄ ordo sacer loquēdo de ordine ma/
iori habet iplicium voti solēne ex constitutiōe
ecclesie. Vñ p̄ Petrus de p̄salude. i. 4. vi. 37.
dicit q̄ etiā si q̄s ante annos discretionis ordia/
retur in sacris q̄ talis obligatur ad cōtinētiā
ex statuto ecclie. licet nō voto suo. Jo. vō an. i
nouella. dic q̄ greco cūlicitum ē v̄t cōtrato
illicitum est in sacris constituto cōtrahere. Vñ
ista ē differētia inter constitutos i sacris ecclie
occidentalis et ecclie orientalis. Nā primis n̄
licet v̄t p̄cto an̄ susceptum ordinem. secundis
vō licet. Et q̄ contrahit in sacris est excoi/
catus. in cle. eos. extra de cōsan. et affi. Scī/
endum tamen q̄ quāvis ordo sacer. p̄cedēs
cōtractum matrimoniū dirimat illud: si tamen
ordo sequitur p̄ctūz matrimonii non dirimit.
v̄t in extrauagante Joā. 22. Et si sciēte vxorē
et assentiēte ordinatus est i sacris tenetur ad
p̄tinētiāz v̄terq̄: ita q̄ et p̄ mortē viri nō pōt
cōtrahere. Intelligitur enim tacite cum viro
cōfessa cōtinētiā. Si autē ordinatus ē vxo

re inuūta vel sciēte factum: sed ius ignorante
ipso n̄ sciēte ius d̄z cogi per iudicē ad igressū
religionis si nondum ē cōsumatum matrimo/
nium: v̄t sic illa possit cūz alio p̄bere. Et si ad
hoc cogi nō pōt vel cōsumatum ē matrimonii
debet exutus beneficio clericali restitui vxori
et si cōtēps imo et papa. Et intelligitur si vxor
cū petiit. Ipse tñ engere nō pōt debiti s̄ red/
dere teneretur. hec Tho. et p̄ De. de plaude. i. 4.
vbi supra. Tertius impedimētū ē machina/
tio mortis: q̄n aliquis machinatur in mortē
viri alicuius v̄t possit cū vxore eius p̄bere: aut
aliqua machinari in mortē vxoris alicuius
v̄t virum eius acciperet si mors fuerit subsecu/
ta. Et si sic machinātes p̄terint matrimonii
nullū ē. Et tales sūt separandi: q̄ sūt in aduibe/
rio siue fornicatione: v̄t notatur. 31. q. 1. c. Si
quis viuente marito. Et licet Ric. teneat hoc
et verū cū inter eos p̄cessit adulterium dum
p̄imū p̄stabat coniūgiū. Tamē Inno. et Host.
tenent q̄ sola machinatio cū effectu dirimitaz
p̄ctum q̄z p̄bēdū. Ratio autē ē ne adulteri p̄p̄
adulterariū amorē essent p̄coni ad interficiē/
dos maritos carū: v̄t eas haberēt vxores et cō/
uerso. Tamē si adulter interficit virum adul/
tere nō hac intentiōe v̄t habeat ipsā vxorē: sed
ex alia cā et occasiōe: vel postea cōtrahit cūz ea
matrimonii. v̄t et de cōuersione infideliz
in. c. laudabile. Et et de eo qui duxit in mari/
monium quā polluit per adulterium. c. super
eo. in glo. Vxor etiā p̄curans maritū inter/
fici per infidelē cū quo adulterata ē qui post h̄
per eius studiū ad fidē cōuertit: nō pōt cū illo
p̄bere. Et si postea p̄bat dirimēdū ē matrimo/
nium: q̄ v̄t. d. Ric. 35. di. quarta. Tale dānū
tali lucro ecclie recōp̄sare non vult. et de cō/
uer. infide. c. laudabile. S̄z quō dicemus d̄
Dauid qui cōn̄fessit adulteriū cū Bersabee: et
postea machinatus ē mortē viro eius et duxit
eam in vxorem. v̄t habetur. 2. Reg. xi. c. Ad
quod r̄ndeo secundū illud quod scribitur. 31.
q. 1. c. si qua vidua. s̄. sed obicitur. q̄ in vete/
ri testō multa p̄mittēbant p̄ infirmitatem q̄
in euangelii p̄fectiōe eliminata sunt. Quar/
tum impedimētū ē adulteriū. V̄t cū. d. Ric.
Si adulter dat fidem adultere viuente marito
de p̄bendo cum ipsa sciens ipsam habere ma/
ritum tempore quo contrahit cum ea. vel dat h̄
bi fidem de contrahendo post eius mortē: n̄
potent eā ducere in vxorē. Et si post mortem
mariti eā de facto duxerit separandi sunt: sicut

notat. 31. q. 1. c. relatu. Et extra de eo qui duxit
in matrimoniu quā polluit per adulteriu. c. si
qs vxore. Huius rō ē ne adulter vlt adultera
prone essent ad interficiendū maritū adultere
vt postea possēt matrimonialiter copulari. Si
autē adulter ignorat illā habere virū potest cū
ipsa contrahere post mortem mariti. Sic est
de muliere contrahente cum viro quem igno
rabat vxorem habere: extra de eo qui dux. in
ma. quā pol. p. adulte. c. veniēs. An si vir dat
mulieri fidē dē contrahēdo viuētē illi? marito quā
nec aſi nec p^o cognouit viuētē suo marito si p^o
illi? mortē duxerit illā in vxorē nō sunt separā
di. extra dē eo q dux. i ma. quā polluit p. adul. c.
si qs. Quintū ipedimētū ē aliud in matrimoniu
qñ. s. quis habet vxorē z sumeret aliā. Et nō
diligenter q illa aut scit istū habere vxorē. aut
nō. si bene trahit cū ipso: z scit illū habere vxorē
rē nō potest stare i matrimoniu: etiā si mortua p
ma vxore de nouo cōtrahat. Et idem iudiciū
est si nesciuit qñ fuit. si postea ipsa p^{ia} vxore
illius adhuc viuētē sciuit: z p^{mi}it se cognosci
ab eo cū quo de facto f^uerat. Si v^o ab initio
qñ cōtraxit nesciuit illū habere vxorē: z semper
stetit i ista nescientia vsqz ad mortē vxoris illi?
s; p^o mortē ei? scit: ē in potestate illi? ignorantis
matrimoniu ratificat vel diuortiu petere. Ita
tñ q si postqz sciuit se permisit cognosci: nō po
terit diuortiu petere. extra dē eo qui duxit i m^u.
quāz polluit p. adulteriu. c. i. r. c. veniēs. z de
cōiugio fuorum. c. p^oposuisti. z. 34. q. 2. c. si
vgo. Als poterit petere si vult. Et qd dictū
ē de viro ducēte secūdam vxorē. idem intelligit
de muliere ducēte s^um maritū. Si autē ide mō
tua prima vxore vir nō cognoscat illā adulterā
secundā carnaliter: que secū ignoranter f^uerat
sed ipse ducat tertiā: secūdm Host. debet re
manere cūz tertiā: qñ etia postea cognoscat
secūdā: qz prima viuētē cōsensu habitus enz
secūda nullus fuit: z sic nō ipediuit cōsensum
tertiē. Quinetiā si post mortē prime cognouit
carnaliter secūdm q fuit ignorās istā h^uc vxorem
z nūc etiā ignorās ē: z ipse vir cōtrahat cū ma
adhuc remanebit cū tertiā. Dicitur autē mul
ier secūdm Host. inscia: qñ habet iustā cām
ignorādi: vt qz vir de remotis veniēs afferebat
se si habere vxorem. extra de spon. c. cū ad pu
blicū. Ideo aut inscia nō p^{mi}it adulteriu: qz
nō committitur sine dolo: vt p3. 33. q. 2. c. in
lectum. Sextū impediētū ē affinitas. que
secundūz Kap. ē proximitas per souax et car
nali copula p^ueniēs oī carēs parēcla. Cōtra

hiur aut nō solū p copulā cōiugalē: sed et p co
pulā fornicariā. vt notatur. 35. q. 4. c. nec cā.
Et de eo qui cognouit consanguineaz vxoris
sue. c. discretionē. Nec affinitas operat q oēs
cōsanguinei vxoris Petri sunt sibi affines i
eodē gradu in quo sunt consanguinei vxoris.
Similiter oēs consanguinei Petri sunt affi
nes vxoris sue in eodē gradu in quo sunt sibi
cōsanguinei. Et qd d^r d vxore idē intelligas d
qñqz mulier carnaliter cognita. S; consanguinei
Petri nō sūt affines consanguineis vxoris
sue: nec iter eos phibet matrimoniu. c. de cō
san. z affi. c. super his. Vnde germani p^uit cō
trahere cū duab⁹ mulierib⁹ germanis. Et p^r
z filius p^uit f^uere cū matre z filia. Et relicta vi
ri q fuit germanus vxoris mee vxor mea mor
tua potē ē vxor mea. Qui ergo f^uit sciētē in
aliquo gradu affinitatis vsqz ad quartū gradu
est exco^oatus. vt h^uc ē. de consan. z affi. i. de
eos. Septimū ipedimētum ē cognatio. siue
nālīs q d^r cōsanguinitas: siue spūalis q d^r cō
paternitas: z legalis q d^r adoptio vel arroga
tio. Quelibet horū ipedit z dirimit matrimo
niu. Qualiter aut id fiat: qz lōgū ē hic ponere
Et que sint alia matrimoniu impediēta: dere
linquo particulariter explicāda audietib⁹ con
fessiones: q si peritū sunt vt decet nō debēt ta
lia ignorare. 2. sumitur adulteriu iprope
rōne inordinationis: qñ. s. inter virū z vxorē
inordinatus est amor z adulteriu. de q sic lo
q^r Hiero. 32. q. 4. c. origo. d. Vrgo quidez
amoris erat honesta: s; magnitudo deformis.
Vñ z Sextus pythagoricus in scētentiis ait.
Adulter ē in sua vxore amator ardentior. In
aliena qppe vxore oīs amor turpis ē: in suā ni
mis. Sapiēs d; iudicio amare coniugē nō af
fectu. s. libidinē. Mō regnet in eo impetus
voluptatis: nec p^ueps ferat ad cōiū. Nihil est
i felicius qz vxorē amare qñ adulterā. hec ille.
Vñ aut amor viri ad vxorē z eē turpis z ad
ulterius vocari: aut rōne intēiois: aut rōne
modi. Rōne intēiois fit turpis: cū quis co
gnoscedo vxorē suā mēte z cogitāōe erit sūt
nos matrimoniu aliā cogitādo z appetēdo. vel
ia q vellet facere ē si non esset sua vxor. Vñ
Bon. in. 4. di. 31. d. q si quis cognoscu vxo
rē pp delectationē finale: aut mouet in delecta
tionē tanto ipetu vt cognoscat vxorē tāqz me
retricc: h est si ita cognoscat ac si nō ēēt vxor:
qz tūc ponit delectatiōē finē vltimū. secus autē
si vult i ea delectari qz vxor: ita q nullo mō eā
cognosceret si vxor nō ēēt: qz tūc nō ē oimodū

inordinatio:
nū matrimoniu
Ric. in. 4. d.
pis qñ cōiū
excedit vlt
absqz verecū
nit illa tac
nec illa quē ne
te edificare do
vi vi fundat
coninges adu
petatis. Mō
breuius in li.
c. nulli. ait.
ingū iura tem
ibi. Talis ai
vir plus qz d
vanis oculis
tari: cū pp co
dono eē nō
p^opp: me
qñ coniuges
nū modū z
terminat. Vñ
qñ timebat S
dia fuerat su
occiderat illo
oidā tibi q si
In eos q co
suā mēte er
equus z mu
demoni. T
biculū o tres
aliud nisi oī
trus de palu
tali si cōtrah
tali nesci cō
Socrate
cedit ad ea. A
eramē pol
cōfessi. si cō
fuit qui sine
matrimonia
q post qñ m
re nō h; Nec
aures audie
de par vrb
2° p^oss
vxoze accē
aliqua con
t solno. Se

inordinatio: ē peccatū veniale: q̄ excusat p̄ bo-
nū matrimonii vt non sit mortale. Concordat
Ric. in. 4. di. 31. Rōne ēt modū amor dī tur-
pis q̄n cōiuges modum et regulā honestatis
excedūt vel pretermittūt. Quō p̄t bec turpia
ab s̄q̄ verecūdia narrari. Quot iter plerōq̄ si-
unt illiciti tactus: quot bestialia: q̄ solatia inho-
nesta: quot nephādiffima scelera. Bonū ē cer-
te edificare domū ad habitandū: sed icōueniēs
vī vt i fundamētō ponat tectū: et ecōuerso. Q̄
coniuges adulteri: quot crimina: q̄t scelera p̄-
petrant. Nō expedit illa dare loqui. Jō Am-
brosius in li. de patriarchis. et notat. 31. q. 4.
c. nulli. ait. Brauius ē crimē vbi celebrati cō-
iugii iura temerātur et vxoris pudor soluit. h
ibi. Talis aut adulterini amoris sūt signa: cu3
vir plus q̄ h3 ad vanitates aperit manū: cū cā
vanis oculis aspiciat: in honestisq̄ vbiis alloq̄-
tur: cū pp cā parentes despiciat: et cā ociosas in
domo eē nō curat. 3. sumitur adulteriū im-
proprie inter virū et vxorē rōne modificatiōis
q̄n coniuges et h3 dō et cōsumādo matrimo-
niū modū et regulā honestatis excedūt aut pre-
termittūt. Pro quibus dixit angelus Thobie
q̄n timebat Sarrā accipere in vxorē: eo q̄ tra-
dita fuerat succēssine septē viris et demonium
occiderat illos: vt dicit Thobie. 6. Audi me et
oīdā tibi q̄ sūt q̄bus pōt preualere demoni3.
In eos q̄ coniugii ita suscipiūt: vt deū a se et a
sua mēte excludat: et suē libidini ita vacēt sicut
equus et mulus q̄b nō ē intellectus: h3 p̄tēz
demonū. Tu aut cū accepis vxorē igressus cu-
biculū o tres dies cōmūns esto ab ea: et nihil
aliud nisi orōnib3 vacabis cū ea. Hinc De-
trus de palud. in. 4. q̄ d̄bentes i peccato mor-
tali si cōtrabant p̄ vba d̄ presentū peccant mor-
taliter nisi cōfiteātur. Q̄ vt Augustinus. d.
Sacramēta talia sūt vnicuiq̄ cū q̄i cōscia ac-
cedit ad ea. Et vt idē dicit In oī susceptiōe sa-
cramēti post baptismum necessaria ē vnicuiq̄
cōfessio si credit se peccasse. Jō reprehēsbiles
sūt qui sine vllō timore dei sine vlla deuotione
matrimoniu d̄būt. Adagis āt reprehēsbiles
q̄ post d̄cū matrimoniu ea exerceēt que exerce-
re nō h3. Nec expedit talia dare loqui. Qui h3
aures audiēdi audiat. Hinc Ambrosius i li.
de patriarchis ait. Brauius ē crimē et. vbi. 3.
2. pōt sum adulteri3 proprie. cū. f. aliq3
vxorāt accedit ad aliquā personā solutam: vel
aliqua coniugata miscet se cum aliquo libero
et soluto. Sed vt in pluribus plus in hoc defi-

ciunt viri q̄ vxores. Et tū quidam adeo fatui
sunt vt existimēt viris ad peccatum nō iputa-
ri. si sic adulterentur. Contra eos est dictum
Jnno. pape. 31. q. 5. in. c. Christiana religio
adulterium in vtroq̄ sexu pari ratione condē-
nat. Et de hoc Hiero. ad Oceanum ait. Q̄d
non licet feminis: eque non licet viris: et eadē
seruitus pari ratione censetur. Et Amb. 31.
q. 4. c. nemo. Nec viro h3 quod mulieri nō h3.
Et eadem a viro: que ab vxore debetur casti-
monia. Et Augustinus. 31. q. 6. c. si dicturi.
Si dicturi estis vxoribus vestris seruate vos.
Quales vultis eas inuenire: tales et ipse vos
inueniant. Quis inuenis est q̄ nō vclit castam
ducere vxorem. Et si accepturus ē virginem.
q̄s nō intactam desiderat. Intactaz queris in-
tactus esto. purā q̄ris purus esto. Nō enim il-
la pōt si tu nō potes. S3 his rō addi pōt: q̄ h3
aplm. i. Cor. 7. mulier non h3 p̄tēte corpore
sui: sed vir. et vir nō h3 p̄tētem sui: sed mulier
Sed arguunt multi de plurib3 veteris testa-
menti qui habuerūt cōcubinas. vt Abraam et
Jacob. Abraam enī habuūt filium de ancilla.
vt dicit Gen. 16. et Gal. 4. et Jacob habuit
ii. vxores et duas cōcubinas: et tū non fuit illis
imputatum ad peccatū. Rīdet Bon. dis. 33.
4. li. q̄ istud factum est ex dispensatione diui-
na que cōueniēs fuit pp q̄tuor. 1. pp cō-
gruitatem. 2. pp necessitatē. 3. pp vtilitatē. 4.
pp hōestitatē. 1. pp cōgruitatē. 2. pp cōgruitatē. 3. pp cōgruitatē. 4. pp cōgruitatē.
qdē fuit: q̄m tps illud erat figure: et q̄ rps ge-
nerare debebat liberos et filios p̄ baptismum
ecclesia catholica et in hereticis diuercit. Jō
in figura debuit precedere generatio ex libera
et ancilla. Et rursus q̄m inter illos qui ab here-
ticis baptizantur: quidaz heresim sequūt: q̄
dam ad eccliam reuertūt. Jō vtriusq̄ figura
precessit. 1. p̄rmi in J̄smaele de quo dictus
ē. Eūce ancillā et filiu ei3. Scōi i ancillis Ja-
cob: quaz filii sūt inter liberos cōputati. vt h3
ab Aug. in li. de baptismo pūloz. et ab eodē
sup Joā. et notat. 31. q. 4. c. recurat. 2. fuit
cōueniēs dispēsatiō illa pp necessitatē. 3. pauci
nāq̄ erāt deū colentes: et ne cultus diuin3 peri-
ret necesse fuit vt filios multiplicarent: et con-
gūt q̄ vxores steriles habebant: ideo necesse
erat ipsos plures habere vel vxores vel cōcu-
binas. 3. fuit illa dispensatiō conueniens
pp vtilitatē: q̄ filii erudiebātur a parentibus
et vt plurimum mores patrum seruabant. Et
ideo quanto plures tāto dei cultus celebrior.

4° fuit cōueniēs pp honestatē: qz nō effectū libidinoso: sed casto: nō affectu adulteri: s; ma-
riti cōcubias cognoscebāt. Vnde ambro. in li.
de patriarchis de Abrahā ait. Nō ardore aliq
vage succēsus libidinis. nō petulātis forme ca-
ptus decore ancille cōubernū post hūit thori
sed studio querende posteritatis et ppagandē
sobolis. Ad idē ē. c. obijciuntur. 32. q. 4. Non
sunt itaq; antiq patres in hoc imitādi. qm̄ alia
fuit illius tēporis q; nostri cōditiō. Reperiunt
tur tamē et nūc plerq; adulteri peccatū excusa-
re volētes ppter vxorū sterilitatem et appetitū
habendi filios. Cōtra quos Aug⁹. 32. q. 4.
c. Sic ait. Sic non sunt faciēda adulteria et
volūtate filios generandi: quemadmodū nec
furta volūtate pascēdi paupes sanctos. Et idē
32. q. 5. c. si quis. Si quis vxorem habet steri-
lem siue corpore deformē siue mēbris debile
vel cecā vel claudā vel surdā: vel si qd aliud
siue morbis siue laboribus doloribusq; conse-
crat: et quicquid excepta fornicatiōis causa co-
gitari potest vehemēter horribile p fide socie-
tateq; sustineat. beccille. Adalū ergo ē et rep-
hensibile si vxorē q; relinquat ob eius sterili-
tatē vel infirmitatē vel deformitatē: et alteri ad-
bereat. S; pessimū ē et iniquū si pulchrā vxorē
si fecundā. si bene natā. si moribus decorā. si
virum amantē. ipse cōtemnat p quacunq; alia
persona. Audi q; o vir insatiāte qd ad te sa-
piens loquit puer. 5. Letare inquit cū mulie-
re adoleſcēte tūc. i. cū vxore. Et Eccl. 7. Mo-
li discedere a muliere sensata et bona quā forti-
tus es in timore dñi. Gratia enim verecun-
diē eius super aurū. Vidi ego plures venera-
biles honestas pudicas formosas mansuetas
benignasq; vxores ab ingratīs maritis dereli-
ctas: ipsosq; amatores factos turpissimarū me-
reticū. Q; piores viri. o demētes et stulti:
nonne vxores vestre corona sunt capitis vři.
Nullum vtiq; ornamentū ipale pōt ēē in do-
mo quod vxori bone cōparetur. Non vasa ar-
gentea. non aurea. non eburne lecti. non late-
poricus. non regie aule. non alia queq; deco-
ra. Nam omnia ista sūt quasi stelle et luna i do-
mo sua. Sed virtuosa cōiunx ē quasi sol. Vñ
Eccl. 27. dī. Sicut sol oriens mundo: sic mul-
eris bone species in ornamentis domus sue.
Ipsa est que data ē in adiutoriu viro: non cō-
cubina. Considera nāq; mulieris bone i cun-
ctis diligentiē solertiam. Nec enī blada et fru-
menta ordinat et gubernat: nec oleū: salas car-

nes in domo ēē procurat: pamos laneos ne a-
tineis corrodātur ventilat. Lineos quoq; pro
necessitate pcurat et lauat. dissipata et quasi. cō-
sumpta refartit. peruiigiles oculos mēteque
prudentē ad oēm substantiam domus habet.
Solūna viri et filiorū. Si maritus languet cū
infirmitate infirmat. cibum ppter dolorem nō sumit.
somni oblita quiescere nescit. Erudit filios et
omnem familiam in timore dei: et bonis mori-
bus instruit. Sed quid cōcubina facit. Verba
certe loquitur blanda: sed venenosa. fingit se
plus amare q; amet. nunc mēsta facie. nūc le-
ta. Aliquid scmp querit. Si in domo ei⁹ vro-
re absente ingreditur: quicqd pōt rapei rapit.
Si sibi in amicitia et fidelitatis signū aliqd ad-
ulter seruandū tradiderit: aut perdidisse se mē-
tet: aut peccatissima impotētia verborū ad
se arripit. Euacuat bursam: denigrat famam
et ad peccatū ligat animam amatoris. Vñc
est quod sapiens prouer. 5. c. ait. Me intende-
ris fallacie mulieris. f au⁹ enim stillās labia
meretricis: et nitidus oleo guttur ei⁹. Mouissi-
ma anteq; eius amara quasi absinthiū: et lingua
eius acuta quasi gladius. Pedes eius desce-
dunt in mortem et ad inferos gressus illius pe-
netrant. Per semitam vitę non ambulāt: va-
gi sunt gressus eius et inuestigabiles. Nunc
ergo fili audi me et ne recedas a vris oculis mei
Roge fac ab ea viam tuam et ne appropinqs
foribus domus eius. beccille. Docet itaq; sa-
piens: qualiter vnusq; cognoscere d; mulie-
ris fornicarie fraudē et doli. Sed vñ mūdo
a scandalis: qz viri pleriq; his scelestiora nefā-
dioraq; committūt. Vñ sunt qui pp pueros et
masculos abhorēt vxores. Q; pessimū. o dā-
natissimum genus hominū. Quid turpius:
quid abominabilius: quidue fedi⁹ dici pōt au-
diri vel cogitari. Tales siqdē sunt propter q; s
venit ira dei i filios diffidētie. 3° pōt sumi
adulterium ppriissimū. cū. s. coniugatus acce-
dit ad coniugatam. quod pōt est grauissimū
scdm̄ Tho. 2. 2. q. 15. 4. eo q; fit iniuria tam p-
prie vxori q; et viro adultere.

Q; abominādū ē adulteriū eo q; pñatur
beno matrimonii et inducit scādala multa et i-
mplicat adulteros multis laqueis. Cap. 2.

Ecundum mysterium cōtemplandū
de adulterio dī abominatio. Abomi-
nandū quidē fugiēdūq; et detestādū
est adulteriū malum maxime pp tria. p ppter
pñationem. 1° pp scandalizationem. 3° ppter
implicationem.

implicationem
qz coram
n. Aug. in
2. c. omne
f. fides:
cundū dñi
a causa in
matrimonii
berat cū m
est bonū. p
ar. f. vñ c
e sic est bon
signat vñ
bonū sacra
no fidei: q;
dicitur: q; vñ
tur ad quā
ope. Lord
vñc. Vñ
In pñim
mñi ppter
id magis v
quarto digi
quedā vñ
ibi. Vñ se
vñc os exp
obligat cū
nale: et quo
cordis oris
Cōtrariā
tudo natu
dine habea
berit nō pō
quunt vñ
tur ad huc
mñmonii
defia: quā
diminuit co
re vñc
ominandū
Inductū
dala adulter
mñbi quidā
fñi sūt qd
posset habere
eret. Et fer
retur ab vxore
Illūz dñi
et cñc cū se
2° no facto
vñc. 2°

implicatione. Primo ppter cōtrariationē:
qz cōtrariat omni bono matrimoniū. Secunduz
n. Aug. in li. de bono cōiugali. et notat. 27. q.
2. c. omne. Tria bona inueniunt in mīmonio
s. fides: ples: sacramētū. Quorū sufficiētia se
cundū Asteianū in summa. li. 8. ti. 9. sumi pōt
a causa influente vel efficiente. Nā vno mō
matrimonii ē a dictamine nature: vt. s. vir co
hereat cū muliere ad nature cōseruationē et sic
est bonū ples. Aliomō a dictamine rōnis re/
cte. s. vtrū cohereat cū vxore sua: nō cū aliena:
et sic est bonū fides. Tercio a dictamine grē: et
signat vno diuine nature et humane: et sic est
bonū sacramētū. Adulteriū ergo cōtrariat bo/
no fides: qz p illud frangit fides q̄ qdē i h antē/
ditur: qz vir cū alia: nec mulier cū alio cōmīscēa
tur ad quā fidē se mutuo obligant corde ore et
ope. Corde. cuz a viro annulus iponit diguo
vxoris. Vnde l. ydorus. 30. q. 5. ca. femine.
In primis annul⁹ a sponso sponse dat: sit ni/
mīrū ppter mutue dilectionis signū: vel ppter
id magis vt pignore eorū corda iungat. Vñ et
quarto digito annulus infert eo qz in co vena
quedā vt fert sanguis ad cor: vsqz pueniat. hec
ibi. O se obligant: qz ore vel signo capitis
vbi os exprimit cordis cōsentus. O per se
obligat cū sibi mutuo cōsentiant i copulā car/
nalē: ex quo inter eos constās debet esse fides
cordis oris et opis cōtra qd facit adulteriū.
Cōtrariat etiā adulteriū bono ples. Nā sollici
tudo naturalis est patris vt de ple sua certitu/
dinē habeat. Sz p adulteriū talis certitudo ha
beri nō pōt. Et multa et hōc mala pēc subse/
quunt vt dictū est in pcedēti smone. Cōtraria
tur adhuc tertio adulteriū bono sacramēti: qz
mīmonii significat desponsationē xpi cū ec/
clesia: quā nūqz dimisit. Sz p adulteriū vxor
dimittit eo qz ap̄s eph. 5. au. Viri diligite vxor
res vestras sicut et xps ecclesiā. Secūdo ab/
ominandū ē adulteriū ppter scandalizationē.
Inducit siquidē ad multa periculosissima scā/
dala adulterātes: et quib⁹ vnū referā. Retulit
mibi quidā frater fide dignus qz in ciuitate As
sisi fuit qdā adultera q̄ vt suū amatozē in virū
posset habere ordinauit cū eo vt maritū interfi
ceret. Et sero quodā cū vir istius domū igrede
retar ab vxore suā stati caput et stricte āplexans
illū taz diu tenuit donec adulter qui latebat ibi
erans cū securi percussit caput eius et occidit.
Quo facto clam sepelitur corpus i domo qdā
vetusta. Adhuc aut surgens mulier vīstauit ce

clesias afferens virū suū nocte recessisse a domo
et versus sanctū Jacobū de galina iter arripuit
se: mirabatur suū hoc audieris tā mater qz reliq
quomō nūqz retulisset de peregrinatione sua.
Elapsis autē quibusdā dieb⁹ mulier hec virici
da in domo sua plorādo eiulare cepit. Deu vir
mi dilecte: deu me infelicē et miserā. Ad quāz
puenientes vicini causas petierunt meroris sui
Que respondit qz vir suus mortu⁹ erat in via:
qz sic acceperat a quodā peregrino qz de sancto
Jacobō reuertebatur: sibi tū incognito. Qd
cū peruenisset ad aures parentū viri: statim su
spicari ceperunt de malicia mulieris. Ad que
etiā vehemētius mouebantur ppter nimiam
adulteri sui familiaritātē cū illa: pcurantes aut
ad officiales indicauerūt factū: qz ordinauerunt
vt mulier illa maligna poneretur in torturaz.
Quod cū factū fuisset vītātē cōfessa est. Qua
de re tertius amicus ei⁹ sugz penit extra ciuita
tem. Et mane quodā data snia mulier hec pessi
ma igni adiudicata ē. Et dū cōbureret: ille cri
stus extra ciuitatē sup montē quendā vñ vide
re poterat spectaculū respiciebat: et adeo i fatui/
tatē versus est qz sponte sua rediit ad locū i quo
sua fuerat dilecta cōbusta. Vnde cū nollet disce
dere etiā a multis monitus cap⁹ ē et die sequē
ti i eodē loco decapitat⁹. Tercio abominandū
est adulteriū p implicationē. Implicat enim in
multos errores in qb⁹ difficile ē: imo impossibi/
le cōsulere et puidere. Quoniam filij illegitimi
matre sciēte succedūt in hereditatē. Quorū vxor/
es adulteras cū qb⁹ adulterabantur alijs mari
tis viuētib⁹ post illoz mortē retinent cū pēc subse/
to: l. sub colore et nomine matrimoniū. Rept
ego i vna italie ciuitate hoiem qz ex alteri⁹ vxore
tres habebat filios: qz tñ adultera duos alios
habebat de viro pprio qz credebatur oēs simul eē
filios suos. Adulteri aut cū diu simul familiari
tatez habuissent: l. secrete decreuerūt virū iter/
ficere. Qd cū fecissent accepit eā in vxorē et bo
na oia viri p qnqz filiis quoz tñ duo legitima
erāt dispensabat. Quot vinculis erat iste li/
gatus. peccauerat adulterādo: peccauerat i cō/
trahēdo matrimoniū: peccauerat i cōtracto p̄si
stendo: peccabat et bōa cōicādo duoz filioz vi
ri interfecti alijs tribus qui erant ex adulterio.

Qd oēs leges tā diuina qz ecclesiastica qz et
civilis puniunt grauiter adulteriū. La. 3.

Ertiū mysteriū notāduz de adulterio
bī puniō. Punīt adulteriū grauiter
sm triplicē legē. Primo sm legem

pena adulterij

diuina. 2° fm legem ecclesiasticam. Tertio fm legē civile. Primo fz legē diuinā. Mā Leuitici. 20. scribit. Siquis mechatus fuerit cū vxore alterius: et adulterij ppetrauerit cum coniuge primi sui: morte moriat et mehus et adultera. Sed āro an liceat viro ppter adulterij interficere vxorē. Ad qd rñdet Ric. in. 4. di. 37. q. occidere vxorē ppter adulterij pōt intelligi dupliciter. Aut qz ipsam conuictā et cōdemnatā p iudiciū vir pcurat occidi a iudice. Et hoc viro licitū est amore iusticie et nō libidine vindicte: hoc tamē nō licet fieri in iudicio ecclesiastico: sed civili vbi lex talis posita ē p illū q eā punire de iure potuit. Aut qz eā occidit extra iudiciū. Et hoc nunqz facere licuit fm legē diuinā lz in aliquo casu pmittat fm legē humanā. Ideo magister sententiarū di. 37. quarti li. ait. Sancta ecclesia mōdanis nūqz stringit legeb⁹: gladiū nō hz nisi spirituale. Qd etiā pōnitur. 33. q. 2. c. res. Secūdu hō Ric. i. 4. Si cōtraxissent nō semp dirimēdū ē matrimoniū contractū. Secūdo punit adulterij fm lege ecclesiasticā que illud punit p separationē. Secūdu aut Ric. in. 4. di. 35. separatio pōt dupliciter intelligi: aut qz ad vinculū: aut quātū ad cohabitatiōē et thoz. Primo mō vir nō pōt separari ab vxore ppter adulterij: sed bñ scdo mō in penā mulieris q fidē fregit et in fauorē viri q fidē seruauit. Exciipiunt tamē casus septez in qb⁹ nō licet viro ppter adulterij vxorē dimittere. Prim⁹ est si ipse fuerit fornicari⁹. Et de hoc Aug. in li. de fmone dñi in mōte. Et. 32. q. 6. ca. nihil. ait. Nihil iniquius qz cā fornicatiōis dimittere vxorē si et ipse cōuincitur fornicari. Occurrit enī illud. In quo alteruz iudicas teipsuz cōdēnas. Eadē enī agis q in dicas. Quapz ppter qz cā fornicatiōis vult dimittere vxorē prius dē esse a fornicatiōe purgatus. Secūdu casus si vxor vi oppssa fuit: p quo facit. c. ita ne. 32. q. 5. Cuius rō ē: qz vt scribit. 34. q. i. c. cū p bellicā. Nullo mō ad obprobriū in le voluntatis trahit qd cōditio necessitatis extorsit. Tert⁹ casus si credebat marituz esse mortuū et cōtraxit cū alio: qz talis p ignorātiāz pphabile excusat: vt dicit in pfato. c. cū per bellicā. Quartus casus si alter sub spē mariti cognouit eā: et talis p ignorātiā excusat. 34. q. 2. c. in lectu. Quintus casus si maritus tradidit eā adulterā dā pfertim inuitā: extra de eo qui cognouit cōsan. vx. sue. c. discretionē: quia in illo casu adulterij magis imputat viro qz vxori.

ri. Sextus casus si marit⁹ post adulterij cognouit eā et tolerauit: qz crimē p recōciliatōē dimissuz ampli⁹ obijci nō debet nisi residuū sequat. Septim⁹ casus ē si mfonio vt iusqz i in fidelitate ptracto vir dedit vxori libellū repudiij et vxor alteri nupsit. Tunc enī si vterqz tenetur ad fidem viri tenet eā recipere. Et de diuoz. c. gaudemus. cuius rō ē qz cū dedit sibi libellū repudiij qd facere illicitum erat fm iudiciū dei. interpretatiue tradidit eā adulterā dā. Aliqui addunt octauū casum. s. si vir 3 volūtates vxoris abstinento ei occasione adulterā di dederit. Aliqui tamen dicunt q pp hoc nō excusaretur mulier adulterās. Notandū tñ fz Ric. q dimittere vxorē pp adulterij ordinatur ad correctionē adultere. Aut ergo mulier q adultera ē: est correctā vel paratā se corrigere aut pphabiliter presumit incorrigibilis. Si correctā ē nō tenet eā dimittere: qz non est pena corrigens vbi correctio iā precessit. Sili si paratā est se corrigere vt iustu est non tenetur eā dimittere: qz non ē necessarium apponere penam grauiorē ad corrigendū delictum qm mitiori modo pōt expiari. Si aut pphabiliter psumitur incorrigibilis: tunc credo q eam tenetur dimittere ne suo crimini videatur cōsentire dum correctionē non apponit. Vnde Eriostomus sup Math. 7. 32. q. i. c. sicut crudelis. Sicut crudelis est et iniquus qui castam dimittit: sic fatuus est et iniquus q detinet meretrices. Patron⁹ enī turpitudinis ē gcelat crimē vxoris. Presumit aut tunc vxor incorrigibilis: aut qz pñaci aio se corrigere renuit: aut qz emēdationē pmittes ex cōsuetudine labit. Sciendū insup q qz ad separationē a thoro pōt vir dimittere vxorē pprio arbitrio statiz cuz scit ipsam adulterasse. Nec tenet reddere debitu exigēti nisi p ecclesiā cōpulsus. Sz sic reddēdo nō pñdicaret sibi qn posset agere ad diuoz tū maxime si pñtationē pñmisset qz ad illā cōpulsā accedet nō vt velit cedere iuri suo: sz tātūz ne sit ecclesie inobediens. Tamē secūdu ali quos ecclesia nō debet ipsam cōpellere nisi cognouerit de cā et diffinierit. Si aut loquamur qz ad separationē a cohabitatiōe: tñ distingo Quia aut matrimoniū est clandestinū et absqz testib⁹: et tñ licite pōt vxorē dimittere: aut contractū in facie ecclesie vel saltē corā testibus: et tunc nō licet dimittere eā sine iudicio ecclesie. Et sicut vir pōt ab vxore adultera separari: ita et vxor a viro adultero. Tamē in separatiōe duo cōsiderat

cōsiderantur: v
gis: et accusati
Quanti ad p
ria: quia si cū
pter adulterij
dicuntur et me
iusticia: quia m
tum ad illū effect
tronea quoz v
iudicantur ad iu
er iniquit causā
tis meruit hanc
mulier nō sunt e
lius enī recipit
econuersio. Tū q
mulier adultera
so. Tū qz ad te
trimoniū: qz cau
rōne grauius el
ro: lz fornicatiō
q in ipso magis
nitur adulterij le
adul. l. qzuis. Ex
ti grauius: qd cōu
in hoc seculo dei g
riam: in qua viuit
ta seculi seculoz
f etia seculā se
gesima: de fuga pe
quelibet bulis seculi

peccati replicant fa
riles peccatoribus
diz. l. q. i. peccatis
firmate atque peri
salutē et medietatē
neat in peccatis illu
tate eoz qui arbitri
par obed. Ideo S
Mō est extrinsecus
in videribus nō in
sanitate venimus: q
Et Aug. sup ps. 50.
eo qui sibi sanus vi
mon: de fuga peccat
Ecce. 21. dicebat.

considerantur: vt. d. Ric. f. ipsa dimissio conu-
gis: et accusatio que est via ad hanc dimissionem
Quantum ad primū vir et vxor iudicantur ad pa-
ria: quia sicut vir potest vxorem dimittere pro-
pter adulterium: ita econuerso: quis ad hoc iu-
dicentur ex inequali causa. Nec est hoc contra
iusticiam quia minor de illis causis sufficit quā-
tum ad illū effectū. Sicut videmus q. duo la-
trones quorum vnus plus furatus est q. alius
iudicantur ad suspendiū: et ita ad eandē penā
ex inequali causa: quia ille qui in nūs suū fura-
tus meruit hanc penā. Quantum ad 2^m vir et
mulier nō sunt equalis cōditionis. f. auozabi-
lius enī recipitur accusatio viri cōtra vxorē q.
econuerso. Tū q. vir est caput vxoris: tū quia
mulier adultera magis cōfundit virē q. econuer-
so. Tū q. adulteriū mulieris magis ledit ma-
trimoniū: q. causat incertitudinē plis. Et hac
rōne grauius est adulteriū in muliere q. in vi-
ro: h. fornicatio simplex grauior sit in viro: eo
q. in ipso magis viget vsus rōnis. Tercio pu-
nitur adulteriū lege ciuili pena mortis. l. de
adul. l. i. q. uis. Ex quib⁹ oib⁹ appetitū pecca-
ti graui⁹: qd cōgati euitare debēt vbi habeat
in hoc seculo dei gratiam: et in futuro beatā glo-
riam: in qua viuūt benedictus deus per infini-
ta secula seculorum. Amē.

f. feria secūda secūde hebdomade in quadra-
gesima: de fuga peccati qd magis fugiendū ē q.
quelibet huius seculi mala.

Ser. 32.

In peccato

Verba sunt redēptoris nostri
originaliter Job. 8. c. 2. i. cūā
hō hodierno. Ad ostendendū
q. graue malū sit esse in statu

peccati replicauit saluator noster loquens pha-
riseis peccatoribus p. eadē vba candēq. sen-
tētia. f. q. i. peccatis morerent: vt sic cognita in-
firmitate atque periculo solliciti essent querere
salutē et medicinā: qm̄ nūc est qd magis deti-
neat in peccatis alligatus aias q. erronea cogi-
tatio eorū qui arbitrantur peccatū aut nūc aut
pax obē. Ideo Seneca ad Lucillū dicebat.
Nō est extrinsecus malū nostrū: intra nos est
in visceribus n. stris sedet: ideo difficulter ad
sanitatē venimus: q. nos egrotare nescimus.
Et Aug. sup. ps. 50. Nemo est insanabilior
eo qui sibi sanus videtur: p. p. terea in hoc ser-
mone de fuga peccati dicendū est: de q. sapiens
Eccl. 2. dicebat. Quasi a facie colubz fuge

peccatū. Assignabimus aut triplicē principa-
lem rationē: quare peccatū est fugiendū.

Prima ratio dicitur complacentie.

Secunda nocentie.

Tertia displicentie.

Quod peccatū est fugiendū eo q. placet dia-
bolo: et qualiter ipse indirecte cā est peccator: et
quomodo lenicia vel delectatio potest esse in de-
monibus.

Capitulum. 1.

Prima ratio quare peccatum est fu-
giendū dicitur cōplacentie. Pla-
cet enim multū inimicissimo nostre

salutis diabolo. De quo circa tria
dubitare cōtingit. Primo circa causalitatē

Secundo circa generalitatē. Tercio circa io-
cunditatē. Primo contingit dubitare circa

causalitatē. Vbi diabolus sit directe cā pecca-
ti. Et videtur quod sic: quia peccatū directe cō-
sistit in affectu. Sed Aug. dicit in. 4. de tri.

Diabolus sue societati malignos affectus in-
spirat. Et Beda super actus apostolor. Dia-
bolus animā in affectū malicie trahit. Et hys

doctus li. de summo bono. Diabol⁹ corda ho-
minū occultis cupiditatibus replet: ergo videt⁹
q. ipse sit cā peccati. Sed cōtra est qd Aug.

probat in primo et Tercio de li. ar. q. nulla alia
re mens sit serua libidinis nisi propria volun-
tate: ergo causa peccati nō est diabolus: s. pro-

pria voluntas. Respondet Tho. i. 2. q. 80. q.
cū omne peccatū voluntarium sit: nūc potest

directe esse causa peccati nisi quod potest moue-
re voluntatē ad agendū. Voluntas aut a duo-

bus pōt moueri. Vno mō ab obiecto: sicut de-
citur q. appetibile appēhensum mouet appēti-

ti. Alio mō ab eo qui interius inclinatur: lun-
tatez ad volendū: hoc aut nō est nisi vel ipsa vo-

luntas vel deus. Deus aut nō potest ēē causa
peccati: quia vt. d. Aug. li. 83. q. Deo auctore

nō fit homo deterior. Relinquitur ergo q. ex
hac parte sola voluntas hominis sit directe cā

peccati eius. Ex pte it obiecti potest intelli-
gi: q. aliquid moueat voluntatē tripliciter. Vno mo-

do ipsum obiectū propositum: sicut dicimus
q. cibis excitat desiderium hominis ad come-

ndum. Alio modo ille qui propeit huius-
modi obiectum. Tercio modo q. persuadet ob-

iectū propositū habere rationē boni: q. et hic
aliqua lter proponit p. p. iū obiectū volūtatē qd

est rōnis bonū v. vel apparēs. Priore mō
res sensibiles exteri apparētēs mouēt volūta-

tez hominis ad peccandū. Secūdo mō et 3° mō

vel diabolus vel etiā homo pōt incitare ad peccandū vel offerendo aliquod appetibile sensui vel persuadendo ratione. Sed nullo istorū triūz modorū aliquid potest esse causa peccati: qz voluntas nō mouet ex necessitate ab aliquo obiecto nisi ab ultimo fine. Vnde nō est sufficiens causa peccati. Neqz res exterius oblata neqz ille qui eā pponit nisi qui persuadet. Ideo cū diabolus suggerendo vel aliqua appetibilia pponendo inducat in affectū peccati: nō est directe causa peccati: sed solū p modū pponentis vel persuadentis appetibile. Et sic patet ad obiecta solutio. Et quibus colligimus q nullus pōt si peccat de diabolo cōqueri: sed tantū scipsum debet inculpare vel accusare: eo q omne peccatū vt probatū est in primo sermone huius opis ē voluntariū. Secūdo cōtingit dubitare circa generalitatē. Vtrū oīa peccata hominū pueniāt ex diabolica suggestionē. Et q sic videt: qz dicit Dionysius in lib. de diu. no. Adulatio de monū est cā omniū malorū sibi et alijs. Et Damascenus. d. d. Is malicia et omnis imundicia a diabolo sunt excogitata. Sed cōtra est illud quod dicit Aug. in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Nō oēs cogitationes male a diabolo excitant: s; aliquotens ex motu liberi arbitrii emergūt. Rūdet Tho. i. pte. q. 115. Et. 1. vbi. s. q. aliquid dicit cā alicuius dupliciter: vno mō directe: alio mō indirecte. Indirecte qdē sicut cū aliqđ agens causat aliquā dispositionē ad aliquē effectū dicit esse occasionaliter et indirecte cā illius effectus. sicut si dicit q ille q secat ligna est occasio cōbustionis ipsorū. Et hoc mō dicitur qz ipse instigauit primū hominē ad peccandū ex cuius pctō cōsecuta est in toto humano genere qdā pñtia ad omne pctū. Et p hūc modū intelligēda sunt vba Dio. et Damasceni. Direte aut dicit ē aliqd cā alicuius qđ operat directe ad illud. Et hoc mō diabolos nō est cā omnis peccati. Nō enī oīa peccata cōmunt diabolū instigante: s; qdā ex corruptōe carnis et libertate arbitrii: qz vt origenes dicit. Si diabolus nō esset adhuc hoīes haberent appetitū cibi et venereorū. Tercio cōtingit dubitare circa iocunditatē. Vtrū demones possint in aliquo iocundari. Et videt q sic: qz Aug. cōtra manicheos dicit. Idiatē habet in cos q dei precepta cōtemnūt: et de cā infelici letat. Itē puer. 13. dicitur. Desiderium si cōpleatur delectat aīam. Sed ipsi multa mala desiderāt q oueniunt: et

go in illis delectātur. Preterea phis. r. ethico. ruz. c. 8. d. phia bz mirabiles delectatōes puritate et firmitate: sed mali angeli multū sciunt de phia: ergo habēt magnas delectatōes. S; contra arguit. Primo qz dicit idē Ar. pñio cibi cor. c. 18. Delectatio si sit fortis expellit omnē tristitiā et q sibi cōtraria est et q cōtingens: ergo a simili tristitia si sit fortis expellit oēm delectationē et q sibi cōtraria est et q cōtingens. S; tristitia malorū angelorū est valde fortis: ergo nullā cōpatit secū in eis delectationē. Itē in angelis bonis leticia nullā cōpatitur tristitiā: ergo a simili: nec tristitia in angelis malis cōpatitur leticiā. Itē in nobis nō pōt simul ēē leticia et tristitia: qz leticia est cū dilatatōe cordis: et tristitia cū quadā cordis cōtictōe. Constrictio aut et dilatio motus sunt cōtrarij: ergo a simili in angelis nō pōt esse leticia simul et tristitia sed semp hūc tristitiā: ergo nullā hnt leticiam. Rūdet ad hanc qstionē. Ric. in. 2. di. 6. q. de pena malorū angelorū contingit log aut p statu ante iudiciū: aut p statu post iudiciū. Primo modo adhuc pena cor nō est cōpleta qz uis sit grauis et multa: ideo capaces sunt alicui⁹ vani gaudiij puenientis ex euentu malorū q desiderant. Vnde Aug. de ciui. dei. li. 4. praua dolent turpib⁹ gaudēt. Loquēdo vō de pena eorum p statu post iudiciū sic nō cōpatiet secus in eis aliqd gaudiū: qz tūc pena eorū esset cōpleta. Et iō nā cor eēt ita indisposita ad susceptionē gaudiij q nullū agens creatū habebit pportio nālē vntē ad causandū delectationē i subiecto indisposito. Agēs aut increatū ex igēte sua inflicia nullū causabit in eis gaudiū. Preterea Aug. i. 4. de ci. dei. c. 17. au. Et latōis viciū i dei aduersario q ē diabol⁹ maxie dñari sacris lris edocet. S; scdm phm. 3. c. 9. Qualis est vnusqz talis et finis ei⁹. Videt ergo q diabol⁹ finē suū cōstituit i excellētia. Lū ergo scbz phm. 6. c. 6. fines sint pñcipia opabiliū qd mal⁹ agel⁹ appetit: pp excellētiā appetit. S; post iudiciū nihil eneniet de quo cōsequat excellētiā nec verā nec estimatā. Lū ergo ex euentu rei desiderate nullū pueniat gaudiū si desiderās nō cōsequi finē pp quē illud desiderabat nihil eneniet post iudiciū ex cui⁹ euentu aliqd in eis gaudiū oriāt. Ad primū argumētū dicitur qz aut iudiciū nō ē malorū angelorū tristitia ita fortis q expellit oēm delectationē et magnā et parua. Ad secūdū dicitur qz angeli boni eo q ita sunt cōiuncti cū diuina voluntate vt nihil eneniat cōtra

enemiat cōtra
bent substantia
nulla pōt esse
est adhuc tota
turi sunt po
qd gaudiū. L
q enenire desit
in homine sim
cio cordis i v
bici q si leticia
minus ppter tr
q leticia esset
cor nō cōstring
retur prohibē
fm Tho. parte
q sunt passio
sic enī sunt p
in organo cor
plices actus
dolor nō est a
nō est. Adul
nes fore dñan
tur. Ideo in ei
peccare et cor
gaudiū eo mō
pam diabolo si
cōplacere peccā
tores q ipse vo
priuatis scilicet
aie peccatrices
obtemporatis. V
hostē pestilēss
imo seruientes
Qued pecc
diuina gratia:
pena ac interfic
Eundē
s giendū
mini p
tari pñtia pñsi
nē. Secūdo p
fectionē. Idiatē
nem: eo q pñ
cūctis bonis for
cōfessionē. Et li
set qz argueret
nature i deman
S; pñtia bonis
go pp illud nō
Tho. i. 2. q. 85
tripliciter.

1
2
3

eueniat cōtra eor[um] voluntatē absolutā: et q[ui]a ha-
bent substantialis glorie cōplemētū: ideo i eis
nulla pōt esse tristitia. S[ed] in angelis malis nō
est adhuc tota pena cōpleta quā perpetuo habi-
turi sunt post iudiciū ideo interdū in eis est ali-
quod gaudiū. Gaudent enī de malis cucub[er]is
q[ui] euenire desiderant. Ad tertiu[m] dicēdū q[uo]d cū
in homine simul ē tristitia et leticia tūc est cōstri-
ctio cordis i vna pte et dilatactio i alia. Vel pōt
dici q[uo]d si leticia maior ē q[uam] tristitia cor dilatabit
minus ppter tristitiā. Si aut[em] tristitia est maior
q[uam] leticia esset ecōuerso. Si v[er]o equarent tunc
cor nō cōstringeret p[ro]hibēte leticia: nec dilata-
retur prohibēte tristitia. hec Ric. Motādūz tū
fm Tho. parte. I. q. 64. q[uo]d dolor et gaudiū fm
q[uo]d sunt passionēs in demonib[us] esse nō possunt.
hic enī sunt p[ro]prie appetitus sensitiui q[uo]d v[er]us
in organo corporali. Sed fm q[uo]d nominat sim-
plices actus: sic possunt esse i demonib[us]: et sic
dolor nō est aliud q[uam] recursus ad illud q[uo]d ē vel
nō est. Multa enī vellet nō esse: vt oēs homi-
nes fore dānatos: q[uo]d tū nō sunt q[uia] multi saluā-
tur. Ideo in eis est dolor: et q[uia] multos vellet
peccare et cor[um] desideriu[m] impleri: ideo in eis est
gaudiū eo mō quo superi[us] est dictū. Euz ergo
petrū diabolo summe sit gratū: q[uo]d demētia ē illi
cōplacere peccādo. An nescitis o excecati pecca-
tores q[uo]d ipse vos q[ui]t p[ro]dere: cupitq[ue] beata vita
p[ri]uatos secū trahere in infernū. O infelices
aie peccatrices cōsiderate q[uo]d facitis cū diabolo
obteperatis. P[ro]fecto cōtēntis leniq[ue] facitis
hostē p[er]filiū: mūq[ue] nullo placat obsequio q[uo]n-
iam seruientes magis crudeliusq[ue] torquetur.
Quod peccatū ē fugiēdū eo q[uo]d p[ri]uat hoīez
diuina grātia: et semp[er] ei est annexus cruciat[us] et
pena ac interficit ipsaz animā. Cap. 12.
Ecunda rō quare petrū et delictū est fu-
giendū dicit nocēre. Nocet siqdē ho-
mini p[ri]mo q[uo]d cetera mala q[ui] dicit aut cogi-
tari p[oss]unt: p[oss]imū p[ro]p[ter] tria. P[ri]mo p[ro]p[ter] p[ri]uatio-
nē. Secūdo p[ro]p[ter] cruciationē. Tertio p[ro]p[ter] iter
sectionē. P[ri]mo petrū nocet homini p[ro]p[ter] p[ri]uatio-
nem: eo q[uo]d p[ri]uat illū bono nature q[uo]d p[er]minet
cūctis bonis for[is] une. hoc dicit Aug. n. 3. et 7.
cōfessionū. et i. li. de fide ad Petru[m]. S[ed] p[ro]p[ter] pos-
set q[uo]d arguere: q[uo]d d. Dio. i. li. de di. no. q[uo]d bōa
nature i demonib[us] manēt itēgra post peccatū.
S[ed] petrū hoīs nō ē graui[us] p[ro]p[ter] demonis: er-
go p[ro]p[ter] illud nō d[icitur] p[ri]uari bono nature. R[ati]o d[icitur]
Tho. i. 2. q. 85. q[uo]d bonū nature humane pōt di-
ci tripliciter. P[ri]mo ipsa principia nature ex q[ui]bus

bus natura cōstituitur et p[ro]prietates ex his cau-
sare sicut potētia aie et huiusmodi. 2° dicit bonū
nature donū origēnalis iusticie q[uo]d fuit i p[ri]mo
hoīe collatū toti humane nature. 3° dicit bonū
nature naturalis hoīs dignitas: q[uo]d ē q[uo]d hō sit rō-
nis particeps: fm quā h[uius] naturalē inclinatio[n]ē
ad v[er]tutes. P[ri]mu[m] bonū nature neq[ue] tollitur
neq[ue] diminuit[ur] per peccatū. Secūdu[m] totaliter ē
ablatū p[ro]p[ter] peccatū p[ri]mi parētis. 3^m v[er]o diminuit[ur] et
aufert[ur] p[ro]p[ter] peccatū. q[uo]d vt ingt ps. Hō cū in hono-
re esset nō intellexit: cōparatus est iumentis infi-
pietibus et similis factus est illis. In h[uius] eade[m]
q[uo]d hō rationalis ē dignior cūctis volucrib[us] celi
et nobilior bestiis terre et piscib[us] maris merito
reputat[ur]. In eo v[er]o q[uo]d peccādo rōnē subijcit en-
sualitati: vniq[ue] more brutoz ip[s]is recte iuste/
q[ue] cōparat[ur]. P[ro]pterea loquens de[us] ad aiam
peccatricē Die. 2. c. ait. Q[uo]d vil facta es nimis
iterās vias tuas. Similiter ipsa naturalis incli-
natio ad v[er]tutē diminuit[ur] p[ro]p[ter] peccatū. Nā ex h[uius] q[uo]d
aliquid inclināt ad vnu cōtrarior[um] diminuit incli-
natio ei[us] ad aliud. Vnde cū petrū sit cōtrarium
virtuti ex hoc ip[s]o q[uo]d hō peccat diminuit bonū
nature q[uo]d est inclinatio ipsa ad v[er]tutē. P[ro]p[ter] se-
ptē q[uo]d p[ro]p[ter] gradus cōscia diminuta bone nature
ruit in p[er]fūdū peccatōz. In p[ri]o gradu petrū est
ip[er]notabile. Adens enī insucta peccatis cū pec-
care incipit apparet ei adeo ip[ro]babile onus vt
videant[ur] viuens eē in inferno. In 2° gradu pec-
catū ē graue. Nā lapsu t[em]p[or]is p[ro]p[ter] p[re]cedens petrū
iter[um] peccare nō it[er] videt ip[er]notabile s[ed] tū graue
In tertio gradu petrū est leue. Q[uo]d enī p[ri]ma
vice fuit ip[er]notabile: in 2^a graue: in 3^a fit leue.
In quarto gradu petrū ē insensibile: eo q[uo]d iam
onus ei[us] nō sentit nec ei[us] grauitas estimat[ur]. In
q[ui]nto gradu ē delectabile: eo q[uo]d cū maxio studio
p[ro]p[ter] ei[us] delectationē cōmittit[ur]. In sexto petrū est
desiderabile: q[uo]d post diuturnā in illo p[er]seueran-
tiā adeo ad ipsuz inclināt volūtas vt sine vlla tē-
ptatōe carnis aut diaboli q[ui]rat et desideretur vt
posset cōmitti. In septio petrū fit defensabile tā
q[uo]d bonū et iustū: vt verificet[ur] q[uo]d sapiēs ait puer.
is. P[ro]p[ter] q[uo]d cū i p[er]fūdū peccatōz venerit cōtēnit.
Et cōtēnit siqdē dei iusticiā atq[ue] iudicia: et petrū
ridens et ludens cōmittit. Et si redarguit: illō
excusat atq[ue] defendit. Q[uo]t v[er]surij cōroneā
sibi fecere cōscientiā: q[uo]d ip[s]issime v[er]suras exercēt
et dicūt nō eē petrū. Q[uo]t adulteri fornicato-
res et sodonite letant cū malefecerint: vt d[icitur] p[er]
uer. 2. c. et exultant in reb[us] pessimis: luxuriāq[ue]
suā tāq[ue] bonā defendētes dicūt ip[s]osibile fore

quēpiā viuere sine illa. Ecce qualiter isti et similes priuati sunt bono nature inclinatioe. scilicet quia ad bonos actus habebant. Secundo nocet peccatum homini propter cruciationē. Est siquidē semper et etiā in hoc seculo mortali culpe annexa pena in separabiliter. Et sumit ratio secundum Bonum. i. 2. di. 36. tripliciter. Primo ex perfectioe diuine equitatis. Secundo ex pulchritudine vniuersitatis 3° ex inordinatioe culpe et conditioe peccantis. Primo sumitur ratio ex perfectioe diuine equitatis. Tunc enim equitas est deus qui est iudex omnium ut non patiat dedecus peccati ad modicum esse sine decoe iusticie. Omni modo iusticia debet iniusticia supare. Secundo ratio sumitur ex pulchritudine vniuersitatis. Vniuersus namque ex ordine pulchritudine habet et talis est ista pulchritudo quod de cuius fieri ad ostensionē summe sapientie dei et propter hoc nec ad momentū esse in ea aliquid inordinatum; et ita nec peccatum a pena sepeatur. Tertio sumitur ratio ex corruptioe culpe et conditioe peccantis. Nunc enim culpa committit quin modus species et ordo circa actionē volūtas priuatur. Et dum voluntas voluntarie in suo actu deordinatur: scilicet ipsa incuruat. Et dum incuruat mori spe et ordine priuatur quod ad habilitatē ad bonū. Talis est priuatio est in anima magna damnificatio et lesio. unde Aug. in sermone de innocentibus. Nemo habet iniustū lucrum sine iusto dāno. Vbi lucrum ibi damnum. Lucrum in archa dāni in conscientia. Tulit vesicē et perdidit fidē. Accepit pecuniam et amisit iusticiā. Preterea volūtas rationalis quod est causa peccati est quasi media inter desiderium et sensualitatem. Addeia est etiā iter deū et alias creaturas. Et cum se conuertit ad haec inferiora ab eo recedit quod sursum est: et dum accipit penam bonū ut nunc amittit magnū bonū simpliciter: et quod erat mercedia fecit se infirmā: et dum cum desiderium discordat incurrit ex illa repugnantia remorsum quodā et afflictionē internā. Ideo Aug. li. i. cōfess. Iussisti dñe: et sic est ut pena sua sibi sit ois inordinatus animus. Et quo concludit quod ad culpā inseparabiliter sequitur pena: siue pena dicat dānificatio quodā: siue quodā afflictio: siue inuolutaria passio. Sed penam quod est dānificatio semper sequitur et actu et habitu: quod nunc homo est in culpa quoniam semper sit in dāno. Afflictio vero siue remorsus semper sequitur in habitu saltem: quod si quis propter delectationes intensas vel inconsiderationes siue distractiones animi non sentiat. Talis autem pena competit statui in presentia: in futuro vero subsequetur alia pena post mortem et perfecta. Tertio peccatum nocet homini ratione interse-

ctionis. Peccatum namque interficit animam et facit eam mortuā mori suo. unde Aug. i. 13. de ciui. dei. c. 2. inquit. Quāuis enim anima humana veraciter immortalis prohibeat: habet tamen quidā etiā ipsa mortē suam. Nam ideo dicit immortalis: quod mori quicquid non desinit viuere atque sentire. Corpus autem mortale ideo dicitur: quod desinit omnivita potest nec per seipsū aliter quatenus viuunt. Adors igitur anime sit cum ea deserit deus: sicut corporis cum id deserit anima: ergo vtriusque rei. i. totius hominis mors est cum anima a deo deserta deserit corpus. Ita enim nec ex deo viuunt ipsa: nec corpus ex ipsa: homo autem totius hominis mortem illa sequitur quā secundū diuinorum eloquiorum appellat auctoritas. Hanc saluator significauit ubi ait. Eū timete quod habet potestatem animam et corpus perdere in gehennā. h. ille. Et quod vobis habet differentia triplicis mortis. Prima mors est corporalis: quod fit per separationē anime ab ipso corpore. Et haec ipsi anime quod immortalis est conuenire non potest. Secunda mors est spiritualis: quod competit anime cum per peccatum separat a deo. Tertia mors est gehennalis: quod priuat dānatos non ois vita: scilicet vita beatitudo: vita glorie: scilicet: vita felicissima omni iocunditate repleta. Quod tamen reputati sunt crudeles quod seipsos interfecerunt sua corpora occidendo. Sed perfectio crudelissimi sunt peccatores quod peccando occidunt et puniunt animas suas. Propterea dicitur in psalmo David. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Et paulus Rom. 6. rationē subdit. d. Si perdis animam. perdis mortem: gratia autem dei vita eterna. Qualiter peccatum est fugiendum: quod displicet deo: quod peccator transgreditur precepta eius: contemnit iussus boni: et prouocat iram eius. Cap. 3.

Tertia ratio quare peccatum est fugiendum dicitur displicet deo. Displicet namque et abominabile est ois potentia deo propter tria. Primo propter transgressionē. Secundo propter derelictionē. 3° propter prouocationē. Primo peccatum displicet deo propter transgressionē: quod illud transgrediunt homines et contemunt mandata eius. Propterea dicit Augustinus. in li. contra manicheos. Peccatum est in veritatis preceptis vel in ipsa veritate errare. Et ideo quod magister inducit in textu. 35. dist. secundi libri. Peccatum est dictū vel factū vel concupitū contra legem dei. Et Ambrosius libro de paradiiso. Peccatum est peruariatio legis diuine et celestium inobedientia mandatorum. Si ergo displicet patri ut filius eius sua precepta recuset et parui pendat: si cuique homini mortali in aliquo superiorem constituto graue est a suis subditis deprecari atque contemni: quāto magis abominabile est

le est excello
q mandata vi
ciunt. O pecc
stras. Logos
Quocumque
potenti vult
cet deo ratione
quis mortaliter
summi boni:
durabile bonū
sanari: pro bono
bono temporali
bonū est. De
Peccatum est
comitabile
de peccatorib
runt fontē aq
dissipatas q
aque viuē di
indeficiens p
fess. an. Red
te ei qui fecit
in eo et quieti
Littere aut d
naque ab his
fess dicebat. E
egestas mibi ē
mole puelle si
me in cretula
gnus dñs gra
spero seruiri
rissimo. Quā
tū bonū cū a
aut corrupit
mūdū. 3° p
nis. Peccatum
gnationē et ir
mēs et mileric
ē mileric: m
reos dānet q
Layn. pp pe
illos qui in iu
nis ignib⁹ cr
ta pietas dei v
atq seuerus e
vera si peccata
furor. Cū er
tumq pericul
dēt et abbozē
tionis eterne
uit et regnat d

le est excelso celoz regi si peccando hoies eius /
qz mandata violando maiestati sue iniuriam fa-
ciunt. Peccatores executi cognoscite vias ve-
stras. Cognoscite errores merite dñationis.
Quotienscumqz peccatis mortaliter deū omni-
potentē vilipenditis. Secūdo peccatus displi-
cet deo ratione derelictionis: qz quotienscumqz
quis mortaliter peccat derelinquit ipsum q est
summū bonū: vtz bonū: desiderabile bonum
durabile bonū inquā quo solo aia repleri pōt z
sanari: pro bono vili pro bono momentaneo p
bono temporali pro bono qd sine deo nullum
bonū est. Item inqt Aug. in li. de li. arbi.
Peccatū est spcto incommutabili bonis
commutabilibz adherere. Hinc p Hiero. 2. ca.
de peccatozibz deus cōquerit. d. Mde dereliq-
runt fontē aque viue: z soderunt sibi cisternas
dissipatas q cōtinere nō valent aquas. f. ons
aque viue dicit deus: qz in eo est omnis boni
indeficiens plenitudo. Hinc Aug. 4. li. con-
fess. ait. Redite pcuratores ad cor z inherere
ei qui fecit vos: stete in eo z stabitis: quiescite
in eo z quieti eritis: bonū qd queritis ab illo ē
Cisterne aut dissipate vocant huius seculi bo-
na que absqz deo nihil sunt. Ideo Aug. 9. cō-
fess. dicebat. Omnis copia q deus meus nō ē
egestas mihi ē. Displacet vtiqz cuiusqz for-
mose puelle si spōsus suus ea derelicta turpissi-
me meretricale adhereret. Turbaret qlibz ma-
gnus dñs graciosus z liberalis si ei? famulico
spero seruiret alicui dño paupi pccissimo z aua-
rissimo. Quāto magis idignari dñz de? infini-
tū bonū cū a nobis deserit pp supbiū diabolū
aut corruptibile carnē: vel trāstozū ac labilez
mūdū. 3o peccatū displicet deo rōe puocatio-
nis. pder illud vtiqz puocat z iducit ad indi-
gnationē z irā. Tor? suauis z dukis ē pi? de-
mēs z misericors atqz benignus z ppiū ci?
ē misereri: in irascit indignat? z quasi cogit ve-
reos dāre qd voluisset saluare. Cur dānavit
Layn. pp pctū. Cur iudā. pp pctū. Cur oēs
illos qui in iudicio cū diabolo iudicabunt eter-
nis ignibz cruciādi. pp pctū. Q suma z infini-
ta pietas dei vbi est dulcedo tua. Cur tā dur?
atqz seuerus efficietis hoibz qd cōdidisti. Re-
uera si peccata nō ecnt deus nūqz cōmoueret
furore. Cur ergo tāta sit in peccato iniquitas tā-
tumqz periculū: meritoqz illud cūcti fugere de-
bēt z abhorere: vt sic liberētur a morte dāna-
tionis eterne z pueniāt in regnū beate vite i q vi-
uit z regnat de? p eterna scā scloz. Amen.

f. eria tertia secūde hebdomade in quadra-
gesima de superbia quā xps vbo z exemplo
docuit contemnendam. Sermo. 33.

Hi autem se eral/
humiliabitur: z qui se humi-
liauerit exaltabitur. Verba
sunt redemptoris nri Mda
the. 23. c. z in euāgelio bo-
dicrno. Dominus z salua-
tor noster pcpu? humilia-

tis cultor discipulos suos z nos omnes p sepe
monuit taz vbo qz exēplo evitare supbiā. In
pñti vbo euāgelio derelictus est scribas z pha-
riseos: eo q ad nihil aliud vacabāt: nisi vt in ce-
teros supbirent. Nō timebāt deū: despiciēbāt
pñnos: z reputabāt seipsos. Querebātqz p-
uerse z inordinate propriā excellentiā. Erut in-
quit Aug. 14. de ci. dei. c. 13. Quid ē aliud sup-
bia nisi puerse celsitudinis appetitus. pderuer-
sa enī est celsitudo deserto eo cui debet anim?
inherere principio sibi quod amō fieri atqz esse
principiū. ppropterea ipsi pharisei z scribe ar-
guebant a xpo: z eoz opa cōdemnabant. Nō
vō si ad pñiam redire qñm? a supbia disce-
dere debem? qz nō pōt cū illa dei grā inueniri
Ea ppter i pñi fīone de ipsa supbia vtiqz
oium venenosa regina aliqua pcurtem? de q
mō nostro tria mysteria pponem? declarāda.
prium dicitur diuina odiatio.

Secundum specificatio.

Tertium distinctio.

Qualiter de? ppter odiū supbie āgelos ma-
los eiecit de paradiso: z p scripturas odiū eius
predicat: z qualiter cōminatur supbis: z quo-
modo illos humiliavit.

Capitulū. primū.

Primū mysteriū declarandū de sup-
bia dicit diuina odiatio. In quo cōfi-
derandū est qz graue sit supbie vitūz
ex odio qd de? habet ad illud. Quod qdē colli-
gi pōt ex quatuor. p. Primo ex angeloz de-
iactōe. Secūdo ex scripture testificatōe. 3o ex
multiplici cōminatōe. 4o ex supboz hūiliatōe.
p. Primo colligit odiū dei ad supbos ex angelo-
rū deiactōe. Dicit qdē de? z expulit angelos
malos a celo empyreo i quo cōdiderat eos egre-
gios sublimes ac nobilissimos spūs. ppter ea
dicit Esa. 14. ipse lucifero. Quō cecidisti de ce-
lo lucifer q mane oriebaris: corruisti in terras
qui vulnerabas gentes: q dicebas in corde tuo

In celū ascendā sup astra dei exaltabo solium
meū: sedebō in mōie testi in latronib⁹ aglonis.
Ascendā sup altitudinē nubiu: et similis ero al
tissimo. Verūtamē ad isernū detraberis in p/
fundū laci. Et h³ aliq exponāt hāc auctoritatez
ad lram de rege babylonis: tñ vt dicit Mico.
pōt intelligi de lucifero q videt lucifer. i. pul
chrior inter angelos: sicut lucifer q ē stella ma
tutina inter stellas. Ideo alio noie vocat ven⁹
a venustate. Ex h³ Greg. de pe. di. 2. Qd vō
reprobi. de lucifero ait. Hūc pñm cōdidit quē
reliis angelis eminentiorē fecit. Hūc pñm
eminētiā respicit ppha cū. d. E cāri nō fuerūt
altiores illo i padiso dei: abictes nō adēquauē
runt summitatē ei⁹: platani nō fuerūt equales
frondib⁹ illi⁹. Omne lignū pñosus padisi dei
nō est assimilātū illi et pulchritudinē ei⁹: qñ spe
ciosus fecit eū i multis cōdēsis frondib⁹. Quid
nāq accipit i cedris abietib⁹ et platanis pōt nī
si illa vntū celestiu pēre celsitudinis agmina
in eterne leticie viriditate plātata: q quis excel
sa sint cōdita: huic tñ nec plāta sunt nec equata
hec ille. Orieat mane h lucifer: qz inter crea
tionē ei⁹ q vocat hic or⁹ et lapsus fuit modicus
tpō: et corruit i terrā: qz pñct⁹ fuit in h aere cali
ginoso. Vulnerabat gētes. i. alios angelos q/
bus ipse fuit occasio cadēdi. Angeli. n. frequē
ter appuerūt boni et mali i specie hūana: et ideo
noie gētū et hoīuz noīant: sicut Act. i. de duo
bus sanctis angelis dicit. Ecce duoviri astite
runt iuxta illos i vestib⁹ albis. Et de diabolo
dicit saluator Math. 13. Inimicus hō supsemin
auit zizania. pñct⁹ fuit lucifer i terrā. i. in hūc
aerē caliginosus q supbiēdo ascēdere volebat su
pra astra celi. i. sup alios angelos: et sedere in
mente testi. i. in celo empyreo. vel sup ecclesiā
q dicit mōs. i. laterib⁹ aglonis. i. i cordib⁹ fri
gidis. De ipso insup Aug. xi. sup Gen. ad lit
terā inqt. f act⁹ cōtinuo se a luce vītatis auer
sit: supbia tumid⁹ et pprie pñtis delectatōe cor
ruptus. Dicit tñ Bon. i. 2. di. 5. q pñm luci
feri icebatū ē i pñsumptōe. Stati. n. vt suā pul
chritudinē vidit pñsumpsit. Cōsumatū ē i abi
tione: qz pñsumēs de se appetijt qd oīo supra se
fuit: et ad qd puenire nō potuit. Tertio cōsu
matū fuit i inuidie et odij auersioe qz ex quo ob
tinere nō potuit qd appetijt deo inuidere cepit
et affectū odij phere. Et qñ dicit i auctoritate p
allegata Esaiē. q appetijt deo eē similis. disti
gnit Bon. duplicē similitudinē. Pñia dicit
equalitatis. Secunda imitatoris. Similitudo

imitationis pōt appeti ordinate et inordinate.
Ordinate vt appetatur similitudo in his q nre
sunt aptitudinis et nostri dei acceptatōis: cuius
modi sunt pñctōes et decores virtutis. Inor
dinate vō vt hō appetat id qd nō deest vel deo
nō nō placet: vt si appetat hoīb⁹ pñesse vel se de
aduersariis vindicare. Similitudo equalitatis
nullo mō pōt appeti ordinate: s; inordinate ali
quo mō est appenbilis: aliquo mō nō. Mā oī/
moda similitudo nō est appetibilis: qz nō pōt
cadere i cognitionē sine in intellectu et iō nec in
appetitū. Et si aliq fingat nō appetit equalita
tez: s; suā fictionē. Alio mō est similitudo eqli/
tatis in aliq cōditōe: vt in diuina pñsidentia scia
Et sic credo q pōt appeti. Notandū ergo q
diabolus quodā mō appetit similitudinē imita
tionis: quodā mō equalitatis. Et hoc apparet
si attendat appetibile et mod⁹ appetēdi. Dia
bolus enī appetijt alijs pñesse sua tñ auctorita
te: q appetijt pñesse: hoc fuit imitatoris. Et h³ q/
dē aliq obtinisset si stensset. Vnde ansel. in
li. de casu diaboli ait. Nihil appetijt ad qd non
puenisset: q aut appetijt sic pñesse ppria auctori
tate sine meritis et sine datorē: et ita q nulli sub
esset: hoc ē solius dei: et hoc est equipātie. Dic
ergo Greg. q appetijt esse sui iuris: ita q nul
li subesset. Et Bernar. d. q appetijt equalitatē
potentie. Et Ansel. q appetijt pñesse sine meri
tis. Qui in scētia idē dicit. f. q voluit oībus
pñesse ppria auctoritate. Angeli etiā minores
peccauerūt peccato supbie adherētes lucifero:
qrētes eē beati sine meritis. Prospera dicit
Vgo de sancto Vic. Qēs in eandē maliciā cō
senserūt: et vñū ordinē pñesse societatis fecerūt
Tūc vt ait Ioh. Apo. 12. factū est plū magnū
in celo. Michael et angeli ei⁹ pñliabant cū dra
cone: et draco pugnabat et angeli ei⁹: et nō pñ
luerūt neq loc⁹ inuenit⁹ ē eorū ampli⁹ i celo. Et
pñct⁹ ē draco ille magn⁹ serpens antiqu⁹ q vo
catur diabolus: et sathanas q seducit vniuersus
orbē: et pñctus est i terrā et angeli ei⁹ missi sunt
cū eo. Pñctū autē illud gestus fuit iuxta tria q
in spiritali natura reperiunt: q sunt ratio: fa
cultas: voluntas. Pñder rationē nempe electi et
reprobi angeli cōtraria sentiebāt. Pñder volun
tatez ad cōtraria afficiebant. Pñder facultatē vō
ad cōtraria nitebant. Mā electi angeli sublimi
ter sentiebāt de deo et gratia ei⁹: et ad grana et
gloriā afficiebātur: et p facultate sibi data pro il
lis nitebātur. Angeli vero superbientes et cō/
tenuētes gratiā et gloriā dei sublimiter sentie
bant

bant de bonitate
propriam gloriā
contrariū electi
uissima dei iur
o sapientissima di
i eius mal: et an
reo semel depulso
eos redire. Quin
de iusticia dei. Dan
diffinitiuam. Vñ
bia in celo nata ē:
cecidit illic postea
odiu dei ad super
Scribit nāq An
gātū et superbia
delectō. Et Ecce
hoībus superbia
restitit: humilib⁹
colligit odiū dei
natiōe. f. iū nan
plurie supbo
hoīs humil. ad si
rū. Exaltabitur au
diti ererantū sup
oem arrogātē: et h
re factū supbiā in
miliabo. Et idē. 2.
nā h vt detraberet
mimā dūderet: et
idē. 28. c. Deh
dib⁹ oculabit cor
los supboūm bu
synagoge supbo
chie. 4. crūt supbi
la. Et dē. 7. H
Ezech. 7. Quiesce
Hic. 50. Ecce ex
exercitū: qz veni
tue et cadet superbi
tet eū. Et Abdie.
te habitare in sciss
um: q dicit i cord
terra. Si exaltatu
ra posueris nidū
Q superbi et infla
diuinitas: in delitio
temporalibus bon
quis nocebit nobis
mīdmes Dens i
bilis deus supbo
Scribit abūda

bant de bonitate nature sue: et propter hoc ad propriam gloriam afficiebantur: et toto nisu in contrariū electis spiritibus ferebantur. O se / uissima dei iusticia. o rectissimū eius iudiciū. o sapientissima dispositio. Tā exalta fuit maiesta / ti eius mal: x angeloz supbia: ut a celo empy / reo semel depulso nūq; amplius ibidē finat / eos redire. Quinimmo ut dicim⁹ in sermōe / de iusticia dei. damnauit eos eternāl p sniam / diffinitiuam. Vnde Vgo in li. de aia. Super / bia in celo nata ē: sed velut inemor q̄ via inde / cecidit illuc postea redit nō potuit. 2º colligit / odiū dei ad superbiam ex scripturaz testificatōe. / Scribit nūq; Amos. 6. Et puer. 8. c. Arro / gatiā et superbiam et viā prauā et os biligē ego / detestor. Et Ecc. 10. Odibilis ē coram deo et / hoibus superbia. Et Jac. 3. c. Deus supbis / resistit: humilib⁹ aut dat grām suā. Tercio / colligit odiū dei ad supbiā ex multiplici cōm / natōe. s̄ iūt namq; in scriptura cōminatōes / pluriē supbos. Vñ Esa. 2. Oculi sublimis / hois humil. aut sūt et incuruabit altitudo viro / rū. Exaltabitur aut dñs solus i die illa: q; dies / dñi exercitū sup oēm supbiā et excelsū: et super / oēm arrogatē: et humiliabit. Et. 13. c. Regesce / re faciā supbiā infidelū et arrogatū forū hu / miliabo. Et idē. 23. c. Dñs exercitū cogita / uit h̄ ut detraheret supbiā oīs glorie et ad igno / minā dduceret: et vniuersos idyos terre. Et / idē. 28. c. Vbi corone supbie. Et idē. 32. c. De / dib⁹ excukabit corōna supbie. Et ps. 17. Cu / los supborum humiliabis. Et sapiēs Ecc. 3. / synagoge supbor nō erit sanitas. Et Mal. / 4. erūt supbi et oēs facientes iniquitatē stipu / la. Et Osee. 7. Humiliabit superbia isrl. Et / Ezech. 7. Quiescere faciā supbiā potētū. Et / Hier. 50. Ecce ego ad te supbe dicit dñs de⁹ / exercitū: q; veniet dies tuus ips̄ visitatiōis / tue et cadet superb⁹ et corruet: et nō ē qui susci / tet eū. Et Abdie. i. Superbia cordis tui extulit / te habitare in scissuris petrarū exaltatē solū tu / um: q; dicis i corde tuo. Quis detrahet me in / terrā. Si exaltatus fueris ut aq̄la: et si iter fide / ra posueris nidū tuū inde detrahāte dicit dñs. / Superbi et inflati corde qui confidentes in / diuitiis: in delitiis: et in robore vestro: ceterisq; / temporalibus bonis dicere consueuistis. Et / quis nocbit nobis. Audite scripturaz voces / rudentes Deus inuincibilis deus insupera / bilis deus supbor inimicus. de q; dñi i ps. 30. / Retribuet abundanter facientibus superbiam.

Ipse ē et qui per Esa. 47. c. superbā ciuitates / alloquitur. d. Audi hec delicata et habitās con / fidenter que dicis in corde tuo. Ego sū et non / ē p̄ter me ampli⁹. Nō sedebo vidua et igno / rabo sterilitatē. Veniet tibi hec duo subuo in / die vna: sterilitas et viduitas. Vniuersa vne / rūt super te pp multitudinē malefactorū mox.

Quarto colligit odiū dei ad superbiam ex su / perborū hoium humiliatione: de quibus dicit / virgo gloriosissima in cantico suo. Luc. 2. De / posuit potentes de sede: et exaltauit humiles. / Et hoc cōfirmat sapiēs Ecc. 10. Initiū supbie / hois ē apostatare a deo: qm̄ ab eo qui s̄ cit illū / recessit cor eius: qm̄ initiū oīs peccati supbia / ē. Qui tenuerit illā adiplebit maledict⁹ et sub / uertet eum in finē. Propterea et onerauit do / minus conuentū maloz et destruxit eos vsq; i / finem. Sedes ducū supbor destruxit deus et / sedere fecit mites p̄ eis. Radices gentiū sup / barū arefecit deus et plantauit humiles ex ipsi / gentib⁹. Idet hoc i primis parentibus sup / bis q; de paradiso fuerūt eieci pp supbiā: ut dñ / Ven. 3. c. In gigantib⁹ qui perierūt i diluui / o pp superbiam. Gen. 7. In filiis filiorum Noe / volentibus edificare turrin q; pertingeret vs / q; ad celū: qui cōfusi sūt ut non intelligerent / alteri: et dispersum ē atq; cōfusi labiū. Gene. / 11. c. In Pharaone qui superbe detinebat po / pulum dei: et indurauit cor eius et submersus / ē in mari rubro. Ero. 14. c. In sennacherib / qui deum blasphemabat postq; ab angelo oīs / eius exercitus fuit interceptus. is. 37. milia bel / latorū. et ipse a filiis suis iudicio dei percussus / ē gladio et interfectus. 4. Reg. 19. In Mabu / chodonosor q; elatus in superbiam cū decambula / ret in aula. d. Mōne ē hec babilō magna quā / ego edificaui in donū regni in robore fouim / dinis mee et in gloria decoris mei. Qui eiecit / a regno septē annis discurrēdo per nemora et / prata: senū quasi bos comedebat: mutatus q̄si / in bestiā. Daniel. 4. c. Quid dicā d̄ antiocho / quid de Herode agrippa. qd d̄ Herode asca / lon ta. Quid de oibus qui superbe regnauē / runt: aut in regno assyriorum siue babilonio / rum: aut in regno persarū et medoz: aut i re / gno grecorū: aut in regno egyptoz: aut in re / gno syconorum: aut in regno arabiarū: aut in regno iudeoz vel similitum. Nonne di / uina virtus debellauit eos et redegit ad nihilū / Perit inquit ps. memoria eorum cū son tu: / et dñs i eternam perennat. An omittendi sūt.

Romani de quibus dicit Ag^o libro primo de ciuitate dei. c. i. Hoc vero quod dei est superbe quoque anime spiritus inflat affectat amat que sibi in laudibus dici. **I**ducere subiectis et debellare superbos. Vbi nunc latet totius orbis dominiū. Vbi legiones et exercitus victoriosissimi. vbi legati et nunciū pacē petētes et venientes a sinibus terre. Vbi oratores solennes auri et argenti tam multa pondera pro tribuoferentes. vbi senatores et patres scripti. vbi ciues honesti. vbi triumphales arcus et iocundiludi. Vbi alta palatia et edificia miranda. vbi decorum templa tā miro artificio et sapienti dispositione constructa. Tertium visitatū est per urbem. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. O humana infirmitas. o conditio fragilis hominum non est iustum non equum superbire contra deū quoniam non est qui possit eius potestati resistere. Ipse Romanos domuit qui totum orbem vi et armis ac terrore subegerant. si uigenda ē ergo superbia quā deus tam fortiter excrat. De qua Laffidorsus super psalmo. is. ait. Supbia diaboli diabolū fecit: et hominī mortē intulit et cōcessa beatitudie vacauit: omniū malorum miser fecit: fons: vena nequitiē.

Quod superbia diuiditur in quatuor species scilicet cum quis credit bonum quod habet a se: vel a deo propriis meritis: vel habere quod non habet: vel propter bonum quod habet ceteros spernit.

Capitulum. 2.

Secundum mysterium declarandum de superbia dicit specificatio. in quo non tande sunt superbie species. Has autem Greg. in moral. quatuor esse dicit. Prima cum quis estimat bonum quod habet a seipso habere. Secunda cum quis bonum quod habet a deo ascribit meritis propriis. Tertia cum quis iactat se habere bonum quod non habet. Quarta cum quis ceteris de specis singulari vult videri. Prima species superbie est cum quis ex animo ordiato appetitū proprie excellentie bonum habitum: ut ingenium intellectum memoriam fortitudinem corporis pulchritudinem. vel bonum temporale: ut diuitias gloriam honorem potentiam. vel bonum spirituale: ut gratiam scientiam sapientiam predicationem prophetiam: et huiusmodi sibi attribuit: vel a se habere non autem a deo. Notandum tamen secundum Tho. 2. 2. q. 162. q. estimatio rationis estimat vniuersale bonum: quod habet non habere a deo: sed a seipso. Et hoc pertinet ad infidelitatem: cum recta fides

habeat quod deus est auctor omnium bonorum. 2° corrumpit estimationis rationem in particulari propter aliquam passionem: sicut verbi gratia. si aliquis sentiret in vniuersali fornicationem non esse peccatum: esset infidelis. Non autem infidelis censetur fornicator qui fornicationem eligit tanquam bonum propter concupiscentie passionem. Ita a simili: si quis estimaret vniuersaliter et absolute deum non esse omnium creatorem: esset heresis vel infidelitatis peccatum. Sed quod aliquis propter inordinatum amorem proprie excellentie sua de bonis suis gloriatur ac si ea a seipso haberet pertinet ad superbiam non ad infidelitatem. Contra tales sic superbiētes dicit apostolus. 1. Cor. 4. c. Quid habes quod non accepisti. Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis. Et Jac. 3. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est. Et 2. pet. 2. Tuae sunt omnia: et que de manu tua accepi meo dedimus tibi. Secunda species superbie est cum quis bonum quod habet ascribit sibi et propriis meritis credendo aliquam excellentiam esse in natura vel gratia vel fortuna. id est temporalibus suis meritis et virtute. pro quibus videtur superbo quod deus sibi sit obligatus. Contra quos est dictum apostoli. ad Titum. 3. c. Non ex operibus iusticie que secum nos: sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Tertia species superbie est cum quis iactat se habere bonum quod non habet: ut aptum ingenium: capacem memoriam: industriam in agendis: prudentiam in regimine: pulchritudinem in persona: sciam in mente: vel perfectionem in vita: et similia: de quibus quis gloriatur: cum tamen illa non habeat vel non tantum sicut estimat se habere. Et hec estimatio satis periculosa est in his qui se sanctos reputant propter bonorum operum experientiam: et in sua sanctitate confidunt: eo quod de facili ruunt. sicut patet in Petro qui dicebat in seipso confidens Luc. 22. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Super quo verbo Ambrosius ait. Si Petrus lapsus est qui dixerat: et si omnes scandalizati fuerint in te sed non ego: quis alius de se iure presumat. Denique et Dauid qui dixit. Ego dixi in abundantia mea non mouebo in eternum: eam sibi iactantiam obfuisse confitetur dicens. Aucti sum faciem tuam a me et factus sum conturbatus. Que verba notantur. 6. questione. i. c. Imitare. Ad hanc speciem superbie pertinet excusare suos defectus et alluere illos. Quarta species superbie est cum quis ceteris despectis singulariter vult videri. In

banc

hanc ruit phariseus qui seipsum iustificabat
et damnabat publicanum et ceteros peccato-
res Luc. 18. c. Dicebat enim. Deus gratias
tibi ago quia non sum sicut ceteri homines: adul-
teri: raptores: iniusti: velut etiam hic publican-
us. Jeiano bis in sabbato: decimas de omnibus que
possideo. Hac superbia periclitatur quasi tem-
poribus istis omnes qui se credunt bene vivere: que-
rum omnium est complacere mundo: iudicare primos:
detrahere ceteris: magnificare seipsum: media-
cia loqui: odia retinere et iactanter se nominare
bonos: reliquos appellare malos: de quibus et
pressius dicitur in sequenti tertio mysterio.

De superbia prelatorum clericorum religi-
osorum et laicorum: qualiter unusquisque in suo gradu
superbus existit. Capitulum. 3.

tertium mysterium contemplandum de superbia
dicitur distinctio. Possimus enim se-
cundum varios hominum gradus disti-
guere quadruplicem superbiam. 1^a est pla-
torum. 2^a religiosorum. 3^a clericorum. 4^a lai-
corum. Prima est superbia prelatorum qui
in quatuor superbiunt. primum in hoc quod estimant se
meritis suis dignitatem prelationis fuisse ade-
ptos: subditis suis meliores se esse arbitrantur.
Unde Greg. 34. moralium ait. Prelato in
cogitationibus superbia se ingerit: quia solo vite
merito super ceteros excrevit. Sed quantumcum-
que quis sit certus quod de voluntate dei sit prepositus
aliis: et videatur bene administrare: nunquam
potest esse securus si debitum suum faciat: nec
aliis debet se preferre. Quotidie namque contin-
git multos subditos meliores esse prelati sim-
pliciter. Nec sancto re dicimus fixum Laure-
ntio quia fixus papa. Laurentius subditus eius
aut perfectiorum Valerium episcopum Vincenno eius
diacono. Et quanvis apostolus dicat 1^a Cor. 13.
Non est potestas nisi a deo. scilicet operante quo
ad bonos: tamen potest esse a deo sinente et permit-
tente quo ad malos. Unde. 8. q. i. c. audacter.
Hieronymus ait. Audacter fortasse aliquid dicimus: sed
tamen quod scriptum est dicimus. non semper princeps po-
tuli et iudex ecclesie per dei arbitrium datur: sed
propter merita nostra deposcitur. 2^a superbiunt pla-
ti: quia tanquam essent dii volunt in omnibus esse indebitam
reverentiam et obedientiam sibi exhiberi: ma-
gisque dolent de inobedientia et irreverentia si-
bi facta quam de transgressione preceptorum dei. Tales
multa severitate utuntur erga subditos illos pro le-
vibus causis excoicando: et aliis censuris eccle-

siasticis copescendo. pro quibus dicitur. 45. di. in
c. Non iusticia. Vera iusticia compassione habet
falsa vero dedignationem. Iohannes qui de falsa
iusticia supbire solent: ceteros quosque despiciunt
nulla infirmitatibus misericordia condescendunt.

3^a superbiunt plati: quia sunt sui capitis: et dedi-
gnantur audire ab aliis que ipsi nesciunt: vel
sequi consilia aliorum: ne minus eis sapere vi-
deantur. Contra quos est illud quod scribitur. 22.
di. c. de constantinopolitana. Stultus est. n. q. adeo
se primum estimat: ut bona que viderit discere con-
tenuat. Et 38. di. nullus episcopus dicitur. Nullus episcopus
propter obprobrium senectutis vel nobilitate gene-
ris a paruulis vel minimis eruditis: si quid scire
te est utilitatis aut salutis inquirere negligat.

4^a superbiunt plati: eo quod non patiuntur repre-
hendi ab aliis in his que minus bene faciunt. Non
sic egit petrus princeps apostolorum: qui repre-
hensus a paulo de humilia condescensione erga iu-
deos in observantia legalium cum audiuit: ut dicitur
ad Gal. 2. c. Secunda est superbia religiosorum: quia
quadrupliciter peccant. primum quia despiciunt secu-
lares et peccatores credentes se inquinari ex co-
rum consortio. filios iudeis de quibus dicitur Ioh. 18.
q. nolebant introire in pretorium ut non con-
taminarentur: timentes coquinari cohabitatio-
ne infidelium: nec sibi conscientiam facientes de
morte christi procurata. Contra quos dicit deus De-
ut. 23. Non abominaberis egyptum: quia et ipse
se advena fuisti in terra eius. Egyptus interpo-
nuntur tenebre: sicut seculares. Ad quod et facit illud
Hieronymus. 45. di. in. c. recedite. Recedite. scilicet in-
qui presumunt de sua bonitate ad peccato-
res pollutos: recedite a nobis nolite nos tangere
nolite nobiscum coiccare. Hec locutio non
illuminat cecum: non sanat egrotum: non curat
infirmum: sed magis occidit: et in desperatione
periclitatur inducit. Debent quoque religiosi con-
fiderare quod aliquando in seculo sunt aliqui deo
magis grati: quam aliqui in religione. Ex hoc le-
gitur in vitis patrum de beato pannutio: quod cum
oraret sibi reuclari cui a familiareretur in merito:
audiuit a domino quod similis erat cuidam sym-
phoniaci qui querebat sibi victum ex arte can-
tandi. Quem cum quesuisset pannutius et in-
uenuisset: interrogavit quid boni egisset in mu-
do isto. Respondit: quod semel cum esset latro: et
quedam mulier fuisset rapta quam socii eius vole-
bant opprimere: ipse defendit eam et liberauit de
manibus eorum. Et alia vice cum inuenuisset quandam
mulierem per heremum discurrentem et lamentantem: eo

q; maritus eius et filii ex debito tenerent capti-
ui: ipse erratē reduxit et redēptionem dedit: et
pecunias tribuit: quib; maritū et filios redime-
ret. Eū autē Hannutius hortaretur illū ut de-
sereret mūdū: acquiescit: et factus religiosus in
sancta vita perseveravit. Iterū post hec roga-
uit. Hannutius cui similis ē. Et dictū fuit
sibi q; filius erat primario cuiusdā vicī erat i
primo. Et cū venisset Hannutius ad eū: et
diligēter inquisivisset de vīa ei; dixit se eē cō-
iugatum: et viorē nō cognoscere nisi cā prolis
nō raptorē: nō ledentē alios: sed atē lites: et ho-
spitalitate; seruante. Qui demū viorē mortua
hortatu Hannutii intrauit heremū: et sancte vi-
tam finivit. Item tertio rogavit Hannutius cui
assimilaretur. Et respōsū fuit sibi q; cuidā mer-
catori: qui iuste lucrans subueniebat pauperi-
bus. Que oīa sibi reuelata fūere ne eluaret
in superbiam. Quāvis autē religiosus nō dbe-
at despiciere secularem vitā: vel abhorzere cō-
fortium cum expedit: nō tamen d; extra necessi-
tatem secularibus mīis familiarē existere: vī
plus debito cōuersari cū eis. Scdo superbi-
unt religiosi ex sua religiōe de plurib; se iactā-
tes: preferentes statū suū oībus aliis: quoniam
mo et alios despicientes: et multa mēdacia fingē-
tes ad se exaltandū et alios deprimēdū. Ado
nach quidē gloriātur se p̄m habere Bene-
dictā: p̄m oīum religiosorum in occidente: et
Cassium in oriente: multosq; sanctos ac sum-
mos pontifices ex monachis extitisse: ut Gre-
gorium Nazianzē. Eugenium. Urbanum.
Petrum. Celestinum. et alios multos optimā
q; partē elegisse. s. vitā cōtemplatiuā. P̄cedi-
tores et minores multa dicunt suos ordines
extollendo. Augustinum sumē venerātur be-
remitani: ut gēnā doctorū induentes eum ha-
bitu suo: et canonici regulares habitu suo. Ser-
uite virginis se precipuos seruitores appellāt
Carmelite a monte carmelo sub Helia ppbe
ta initiū habuisse suspiciunt: partē regule Ba-
siliū suscipiētes. Et ita vnusquisq; supbe et pas-
sionate suū ordinē aliis p̄ferre conat. S; ad-
uertant oēs illud qd dixit Petrus Actū. io.
c. In veritate compi: q; nō ē acceptor p̄sonarū
deus: s; i oī gēte q̄ timet deū accept; ē illi. Mo-
tēt insup illud Hiero. 40. di. c. nō ē. Mō sūt
filii sanctorū q; tenent loca sanctorū: s; q; exercēt
opera eorū. Et illud Grego. eadē di. c. nō lo-
ca. Mō loca vel ordines creatori nō nos p̄ri-
mos faciūt: sed nos ei merita bona coniūgūt:

aut mala disiūgūt. Tertio supbiunt religiosi in
eo q; se sapientes existimātes sequi volunt in
penitentis sensum p̄p̄iū et p̄p̄iā voluntatem.
Quarto superbiunt religiosi q; gloriātur d; diui-
tiis quas habuerūt in seculo: vel de nobilitate
generis et huiusmodi. Tertia ē superbia cle-
ricorū: q; quadrupliciter superbiēdo peccant.

Primo i superfluo ornatu vestīū. Qui au-
dire debēt illud quod scribitur. 41. di. c. cleri-
cus. Clericus p̄fessionem suā ēt habitu et in-
cessu probet: ideo nec vestibus nec calciamen-
tis decorem querat. Qd confirmat. 21. q. 4.
c. oīs iactantia. c. nullus eorū. c. ep̄i. et c. p̄ci-
pinus. Et xps dicit. Ecce q; mollib; vestien-
tur in domib; regū sūt. 2o peccāt clerici sup-
biendo i ampliandē ecclesiā suā: in pictur-
is: sculpturis marmorib; ornamentis: calicibus
vasis aureis et argenteis: que h; ad dei honorē
fiant: et diuino cultui applicentur: nō quo ad su-
perfluitates que ibi sunt: et ad pauperum ne-
cessitates reprehensibilia sunt. Pro qb; 12.
q. 2. c. aurū. Ambro. ait. Aurū h; ecclia: non
ut seruet: sed ut erogat et subueniat in necessita-
tibus. Quid ē opus custodire qd nihil adiu-
uat. 2c. ibi. Ad quod facit ibidē. c. gloria. et c.
multi edificant. 3o peccāt superbiendo cleri-
ci de audientia confessionū: cū habēt magnū
concursum: estimātes se meliores et f̄niores
q; sint. 4o superbiunt clerici eūz vident aut
in missis aut in predicationibus ecclesiā suā
impleri. Et multis aliis modis instantur vento
supbie quos omniū pro honestate. Quar-
ta est superbia laicorū qui quadrupliciter su-
perbiunt. Primo de diuitiis. Ideo. i. Thi-
mot. 5. apostulus. d. P̄cipe diuitibus hui-
seculi non superbe sapere. Et Augustinus.
Vermis diuitiarum supbia ē. Sed aduertāt
illud diuites oēs qd dicitur in ps. Dormierūt
somnia suū et nihil inuenerūt oēs viri diuitia-
rum in manib; suis. 2o superbiunt laici de nobi-
litate generis. Vnde Salustius. Loe malum
nobilitatis est superbia. Sed tales p̄siderare
debent: quia mors sc̄ptra ligonibus equat: et
moritur doctus p̄ter et idoctus. 3o superbiunt
laici de operibus ex generē bōis: et c. mosynis
de ieiuniis et similib;: cū quib; cōmiserūt mul-
ta peccata mortalia: et propter illa bona opera
reputant se iustos: non cōsiderantes illud ec-
clesiastes. 9. Qui in vno peccauerit multa bo-
na perdet. 4o superbiunt laici erubescēdo ces-
sare a quibuscūq; peccatis eis p̄suctis. Contra
quos

quos dirimus
Sunt et alia m-
perbia offendu-
rimus: q; alim-
sumitur. vi. 15
exaltat per super-
se humiliter exaltat
per gloriam. Au-
f̄ria iura se
so vno ambitio
discipulos laos

p̄or noster in
pientissime ce-
bas et iocunde
intercedēte h̄re
viri: federet a
piebat ad huc al-
debanq; post
gnaturū. Alii ē
nondum i spū
dignabātur: p̄-
gister et illis du-
ridit et alios v-
Qui autē p̄p̄i-
ne aliq; ad amb-
de qua tria m-
Primo dicitur
Secundum d-
Tertium abor-
Ad ambi-
tiū q; dicitur d-
nimitati: et q̄
Rum
p ne d-
inter
me et Tho. 2
natiois. 1. rō
Primo rō
infatus q̄ r-
humanus q;
S; ambio q;
ris p̄cedit
eni Aug. in
dū et supbia

quos dicimus in sermone de dilatione pnie.
Sunt et alia multa in quibus oēs predici p su
perbiā offendunt deū. Nos autē hec pauca di
ximus: qz alimēta que minus sufficiunt anidi
sumūt. vt Greg. d. ergo p3 ex dicitis qz se
exaltat per superbiā humiliabitur a deo. Et q
se humiliat exaltabitur hic per grāz: et in futuro
per gloriam. Amen.

¶ eria q̄ta scēe hebdomade. de periculo /
so vitio ambitionis: de quo xps in euangelio
discipulos suos redarguit. Sermo. 34.

¶ Quis voluerit

maior fieri inter vos sit vester
minister. Mat. 20. c. 2. i. euā
gelio bodicmo. Reprehēsi bi
le valde ē atqz fugiendū ambi
tionis vitium: quod xps redem /

ptor noster in lectiōe euāgelica terribiliter et sa
pientissime confutauit. Querebāt nāqz iaco
bus et iohannes filii zebedei matre mediante et
intercedēte hīc p̄matū sp̄ ceteros i regno xpi:
vt vn⁹ sederet ad dextrā: alius ad sinistras. Sa
piebāt adhuc aliquid terrenū atqz carnale: cre
debantqz post resurrectionem xpm tpaliter re
gnaturū. Alii ēt discipuli xpi adhuc debiles et
nondum i spū solidati: talia dīci audientes in
dignabātur: p̄pterea ipse dñs humiliatis ma
gister et illis duob⁹: qz quid peterēt admōuit.
rīdūt. et alios vt ambitionē cūtarēt nescirent.
Qm̄ autē pp̄illā periciūatur multi: i hoc sermo
ne aliq̄ ad ambiciōis detestationē explicabim⁹:
de qua tria mysteria erunt declaranda.

Prīmū dicitur offensio.

Secundam distīctio.

Tertium abominatio.

Quod ambicio ē pctm̄: tū qz pcedit a supbia
tū qz p̄iatur charitati: tū qz opponitur magna
nimitati: et q̄t modis honor appetit. Cap. I.

¶ Rūmā mysteriū declarādū de ambicio
ne dī offensio. Q̄ fēdūt ambitiosi gra
uiter deli: qd̄ p̄batur ab Alex. i. 2. sū
me. et Tho. 2. 2. q. 113. triplici rōe. p̄ rōne origi
natiōis. 1. rōe p̄iatiōis. 3. rōne oppositiōis.

¶ Primo rōne originatiōis. Sicut fructus ē
infectus qz infecta radice gnatur: ita et actus
humani qz pcedit ex pctō qz sit peccatum.
S3 ambicio q̄ est inordinatus appetitus hono
ris pcedit ex pctō: ergo ipsa erit pctm̄. Inquit
enī Aug⁹. in li. de v̄a religioe. qz ambicio pce
dūt ex supbia et cupiditate: s3 supbia et cupiditas

si pctā. ¶ Prout atqz potētiā v̄ dignitatē itēdit
qz acgrere apparēt et excellētē honorificētiā:
sic oritur ambitio ex supbia. Sed put qz iten /
dit acquirere p̄ huiusmodi sufficiētiā seu rex
abūdātiā: sic oritur ambitio ex cupiditate. 1.
p̄batur qz ambitiosi ostendūt et peccant rōne p̄
riatiōis: qz oē illud quod repugnat et est p̄ui
charitati ē pctm̄. Sed ambitio repugnat chari
tati ideo est pctm̄. Dicit nāqz ap̄s. i. Cor. 13.
Charitas non ē ambitiosa. i. fm̄ glo. ibi. Mo
vult alii p̄poni. Charitas enī diligūt p̄mū
sicut seipsum: et ideo non vult cum subicere si
bi sed socium ēē. appetit seruire proximo et nō
sibi seruire. sicut filius hoīs nō venit ministra
ri: sed ministrare: vt dī in presentī euangelio.

Tertio ostēditur qz ambitiosi offendūt et pec
cant rōne oppositiōis. Q̄ ē. n. qd̄ opponit v̄
tutimorali que ē fm̄ regulā rōnis peccatū est.
Sed ambicio opponitur magnanimitati q̄ est
vtus moralis fm̄ p̄m. 4. et bi. ergo ē pctm̄.
Ad magnanimitatē siquidē aduersatur ambitio:
sicut inordinatum ordinato. Notādum tū fm̄
Tho. qz honor ip̄ortat quādā reuerentiā ex
bibita alicui i testimoniiū excellentie vel virtu
tis eius. Circa excellentiā autē hoīs duo sūt
attendenda. p̄ quidē qz id in q̄ hō excellit nō h3
a seipso: sed ē q̄si quoddā i eo dāuinū: et ideo ex
hoc non debetur sibi principaliter honor: s3 ip
si deo. 2. aut attendendū ē qz id i q̄ excellit dat
hoi a deo vt ex eo aliis profuit. Vnde in tū d3
hoi placere testimoniiū sue excellentie qd̄ ab aliis
exhibetur: in q̄tū ex hoc paratur sibi via ad b̄
vt aliis profuit. Tripliciter ergo contingūt appe
titum honoris ēē inordinatū Vno mō qz ap
petit hō testimoniiū de excellentia quā non h3:
qd̄ ē appetere honorē supra suā p̄portionem.
vt si malus desideret honorē ac si ēēt bonus:
et nil curās de v̄tute: desideret regimen et p̄fi
dentiā: q̄ nō debetur nisi virtuosus. Et hoc re
fert Augustinus li. 4. de ci. dei. antiquos ro
manos cum dedūt ēēt idolatrie: duo constru
xisse templa inter cetera: vnū deē virtutis: ali
ud deē honoris: et contigua: tū ordinata qz ad
templū deē honoris non poterat esse accessus
nisi per templū deē virtutis. Qui q̄uis erra
rent vt infideles in facto et opinione: tū quo ad
ordinem constructionis templorum non erra
bant. Volebant enim cunctis ostendere: qz ad
honorē qui multum appetitur: recte perueni
ri non potest nisi per c̄pera virtutis. 2. inordi
nate appetitur honor in quantum nō refert in

deum. iuxta illud apostoli. Soli dei honor et gloria. Sz cupit aliquis illum honorare vt quod dam bonum. Sed posset aliquis obicere sic. Quilibet pot abfqz vitio appetere illud qd sibi debetur p premio. Sz honor e premiũ virtutis. vt. d. Ari. i. ethicor. Ergo quilibz virtuosus sine vitio pot honorẽ appetere. Hinc est quod Juuenalis. li. 4. sapra. i. ait. Quis eni virtutem amplectitur ipsa. Premia si tollas. Et Laffio. li. 2. epistolaz. Nutrit premiorũ exempla virtutes: nec quilibz e qui nõ ad mox sumina nitatur ascẽdere: qñ irremuneratum ñ reclinqunt qd cõficia teste laudatur. Et Tul. i. q. tul. Honos alit artes. Respondet Tho. qd honor est premium virtutis quod ad ipsum virtuosum. vt. s. hoc pro premio expetere debeat. Sed pro premio expetit beatitudinẽ que e finis virtutis. Df tamẽ honor eẽ premium virtutis ex parte aliorum qui nõ hñt aliqd maius qd virtuosoretribuãt qd honorẽ: qui ex h ipso magnitudinẽ hz: qd perhibet testimoniu bz virtuti. Vnde pz qd non e sufficiens premium vt dicit. 4. ethicor. Tercio mō appetit honor inordinate in qñ appetitus in ipso honor quiescit nõ referẽs honorẽ ad utilitatẽ alioz. Appetere ergo honorẽ scẽdũ tres modos p dictos e appetere illũ inordinate et cũ peccato. Adhagnanimitas vō tẽdit ad honores ordinate. cũ. s. quis virtuosos actus psegur: inuẽdẽs et illis honoreare deum et adiuuare proximos: licet ex cõsequẽti sibi proueniat honor de quo gaudet et contentatur.

Lapillum. 2.

electione. Nihil ē q̄ ecclesie dei magis officiat
q̄ q̄ idigni assumuntur plati ad regimē aiaruz.
Et pro clariore p̄ticle huius noticia: quantum
dubia occurrunt disputanda. Primum est utrū
sit licitum appetere ep̄atum. Secundū dubium
utrū infra dignitatem ep̄alem sit peccatū ap
petere alias dignitates: vt abbatuz, prioratuz,
decanatuz, p̄posituram, vel archidiaconatū
et similia. Tertium dubium utrū p̄elatus pec
cet in conferendo beneficium bono p̄termisso
melioze: siue peccent eligentes minus bonum
p̄termisso meliozi. Quartū dubiū utrū p̄
latus ecclesie possit cōmittere cōsanguineo suo
curā ecclesie postposito melioze. Ad primū
dubium arguitur pro vna parte q̄ non sit pec
catum: immo sit licitum appetere ep̄iscopatus.
Dicit enim ap̄lus. i. Th. 3. Qui ep̄atum desi
derat bonum opus desiderat. Sed licitum ē et
laudabile desiderare bonum opus, ergo ē lau
dabile appetere ep̄atum. R̄do arguitur q̄ stat⁹
ep̄iscopoz ē p̄fectioz q̄ status religiosoz. S̄
h̄z appetere pp̄ suam perfectionem statū religio
nis, ergo statum ep̄iscopālē. Tertio arguit̄
per illud quod scribitur, p̄uer. 15. Qui abscon
dit frumenta maledicetur in populis, benedi
ctio autem super caput vendentū. Sed ille q̄ ē
idoneus pp̄ vitam et scientiam ad ep̄iscopatū:
v̄ frumenta sp̄alia abscondere: si se ep̄atu sub
trahat: per hoc aut̄ q̄ ep̄atum accipit: ponitur
in statu frumenta s̄ritualia disp̄sadi. Ergo
videtur q̄ laudabile sit ep̄iscopatū appetere: ip
sumq̄ vituperabile refugere. 4º arguitur, q̄
facta sanctorum q̄ in scriptura narrantur p̄po
nantur nobis in exemplum, scdm̄ illud 1 Ro.
15. Quicūq̄ scripta sunt ad nostrā doctrinam
scripta sunt. Sed legit̄ Esa. 6 q̄. Esaias se ob
tulit ad offiū predicationis q̄ p̄cipue cōpe
tit ep̄is, ergo v̄ q̄ p̄petere ep̄atum sit lauda
bile, sed in cōtrarium ē Augu. 19. de .ci. dei. q̄
dicit illud q̄ scribitur. 8. q̄. i. c. qui ep̄iscopatū.
Tocuz superior sine quo regi populus nō po
test: et si ita reitincatur atq̄z administratur vt de
cet, tñ nō decetere appetitur. R̄ndet Tho. 2.
2. q̄. 185. q̄ in ep̄atu tria p̄nt cōsiderari. Vnu
est principale et finale, s̄ ep̄alis operatio p̄ quā
viliari, primozū intenditur, secundū illud Jo.
vlimo. P̄dase oues meas, secundū est altitū
do gradus: q̄ ep̄s super alios cōstituit: secundū
illud 1 Th. 5. Fidelis seru⁹ et pru. q̄. cō. d.
s̄. s̄. suam. Tertium ē q̄ cōsequenter se h̄z ad
illa: vt reuerentia et honor et sufficiencia tēpo
ralium

rahum. fm illud. 1. Th. 5. Qui bene presunt
presbyteri duplici honore digni habeantur. Ap
petere ergo epatu rone huiusmodi circustanti
um bonoz: manifestu e q no lz: eo q finis es
set cupiditas r abinio. Et dñs reprehendit am
bitiosos phariscos. d. Math. 23. Amant pri
mos accubitus in cenis: r primas cathedras
in synagogis: r salutantes in foro. Quantuz
autem ad secundu. s. ad celsitudinē gradus ap
petere epatum e ambitiosum r presumptuosu
Vnde dñs Math. 20. arguit discipulos pma
tum qrentes. d. Principes gentiuz dñat eo
rum. Vbi Criso. d. per hoc ondit q: gentile e
primatu sapere: r sic gentiu coparatione aiaru
eorum est varionem conuerat. Sed appetere
proximis prodesse est fm se laudabile r virtuo
sum. Verum q: prout epalis actus habet an
neram celsitudinem gradus: presumptuosum
videtur q: aliqs pcesse appetat ad hoc q sub
ditis proffit nisi manifesta necessitate imminen
te. sicut Greg. d. in pastoral. Qd tñc erat lau
dabile episcopatum appetere qñ dubium non
erat per hunc quēqz ad maiora supplicia per
uenire. Vnde non de facili inueniebatur q b
onus assumeret: pcessem cu ad hoc aliquis ze
lo charitatis diuinitus fuisset incitatus. Potest
ñi quilibet absqz vino psumptiois appetere ta
lia opera facere: si contingeret in tali officio eē
vel appetere se eē dignum ad talia opera exer
cenda: ita q bonu opus cadat sub desiderio: si
autem primatus dignitatis. Vnde Crisostu
super Math. ait. Qpus quidē desiderare bo
nu ē. primatu autē honoris cōcupiscere vanitas
ē. primatus enim fugientē se desiderat: deside
rātē se horret. Ad primu q dicendū q: sicut
Greg. d. in pastoral. Illo tpe apostol⁹ dixit
illa verba quo illeg plebibus pceerat prim⁹ ad
martyrii tormenta duebat. Aug⁹ vero. 19. d
ci. dei dicit q: apls exponere voluit quid sit epi
scopat⁹: qz nomē operis ē nō honoris. Ad
secundum dicendū q: nō ē eadē rō de statu re
ligionis r statu episcopali pp duo. primo qdez
r ad statum epalem pterigitur vite perfectio.
r per hoc dñs a Petro exquiriuit si plus cete
ris euz diligeret ante q ei cōmitteret pastorale
officiū. Sed ad statū religionis nō pterigū
perfectio: sed ē via ad perfectionē. Vnde r do
minus Math. 19. non dixit si es perfectus: sz
i vis esse perfectus vade r vende omnia que
habes. Et huius differentia rō est: qz fm Dio

ny. perfectio pērtinet actiue ad episcopum fi
cut ad perfectiorē. ad monachū autem passi
ue siue ad perfectiū. Requiritur autē q: sit perfe
ctus aliqs ad hoc q possit alios ad perfectionē
adducere. qd nō pterigitur in eo q: debet ad
perfectionem adduci. Est autē presumptuosum
q: aliquis se perfectum reputet. nō autē q: aliqs
ad perfectionem tendat. 2º non est eadē rō. qz
ille qui statū religionis assumit: se aliis subicit
ad spiritalia capiēda r hoc cuiuslibet lz. Ille vo
qui trāsit ad statum epalem sublimatur ad hoc
q: aliis pvideat. Et hūc sublimationē dz sibi
nullus assumere. scdm illud Hebr. 5. Nemo
sibi assumat honorem sed qui vocat a deo tāqz
Aron. Et vi Greg. d. 8. q. i. c. in scripturis.
Sicut locus reg minus desiderantibus negā
dus est: ita fugientibus offerendus. Ad ter
tium argumentum dicendū q: dispensatio spi
ritualium frumentorum non est faciēda fm
arbitrium proprium: sed principaliter qdez sz
arbitrium r dispositionem dei. secundario autē
fm argumentum superiorū prelatoz. Ex quo
non intelligitur ille abscondere frumenta spi
ritualia cui non cōpetit ex officio nec ei a superi
ori iniungitur si ab alioz correctioe aut guber
natione desistat. sed solū tunc intelligitur absco
dere si dispensationē negligit cum ei ex offō icū
bat vel iniunctū offm pertinaciter recusat. qz vt
dr extra de renūciatione. in. c. Nisi cū pidez.
Tūc in te verā humilitatē custodies cū per. eā
locum sublimē effugies r per obedientiā non
dimittes. Et. 8. q. i. c. in scripturis. si is q valz
oipotētis dei renuerit pascere oues: ondit se su
mū non amare pastore. Ad quartū vo argu
mētū rñdet. Greg. i pastoral. q: csaia q mut
ti voluit ad pdicandū vidit se antea purgatu: p
altaris calculi. Quia ergo valde difficile ē quē
libet purgati se cognoscere. iō nullus predicar
dz nisi mutatur. periculosum ergo ē r nō sine
ambitione etiam viris idoneis qzere r petere
epatum. Sed qd de illis i quib⁹ nulla conditio
que in cpo ē requirēda: penitus inuenitur: q in
statu satagūt ambiunt vt. pmoueātur ad digni
tatē epalē. Q temeraria psumptio. o inflata cla
tio. o diabolica supbia. Audiāt tales id qd scri
bitur extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in
cunctis sacris ordinibus r eclesiasticis mini
steriis: sicut etatis maturas: mox grauitas
r līari scia ingreda: multo fortius hec in cpo
oportet ingri: qui ad curā ponit alioz: i seipso

debet ostendere qualiter alios oporteat in do-
mo domini conuersari. Bto. vero super ver-
bo litterarum. Dicit propter defectum scientie
repellit aliquis ab episcopatu etiam promotus
ut patet extra de etate et qualitate ordinandorum
c. vii. et extra de elec. c. congregato. Et. i. q. i.
c. vltimus. dicitur. Vltimus est amputandus
nisi precellat scientia et sanctitate qui est honore
sanctorum. Ad idem est. c. non oportet. i. q. 7. Se-
cundum dubium erat utrum ultra episcopalem dignita-
tem sit peccatum appetere aliquas dignitates
seu officia vel beneficia. ut abbatem portum etc.
Et ut patet quod non: quod non est prohibitum pali-
quod ius ut est processus. 13. q. 2. c. hebreorum. §. seq. Si
ista nullo iure prohibentur. §. ut licita conceduntur.
Contra huius ut est reuerentia. Et ratio est: quod
ubi eadem ratio. l. et idem ius. Nam de similibus
idem est iudicium. ar. di. 5. c. ad eius. Sed ratio
quare illicitus est appetitus episcopatus est propter curam
quam habet annexam: quod presumptuosum nimis est
ut quis se reputet idoneum ad regendas animas
aliorum. Sed eadem ratio est in quolibet predictorum.
quod. s. in omnibus est cura annexa. nec differunt ab
episcopatu nisi secundum magis et minus. quod ut patet
episcopus habet curam vniuersalem totius diocesis sue:
sed in predictis officiis constituti habent curam par-
ticularem. ut patet vnius parrochie vel vnius col-
legii. Alium autem appetitus non dixerunt si-
cat spiritum sed quidditatem peti: sicut appetere fu-
rari vnum florenum est eiusdem specie cum appete-
re furandi mille: hoc sit grauius. Sic in pro-
posito de appetitu episcopatus et aliorum beneficiorum
curatorum. Preterea secundum Thoma. Ray. Hosti. et
Sof. Qui petit pro se aliquod predictorum si ali-
as sit dignus efficitur indignus ratione presump-
tionis: et committit symoniam. ergo peccat mor-
taliter. Et per hac conclusionem faciunt dicta sancto-
rum. Unde Crisostomus. 40. di. c. multi. ait
Quicumque desiderauerit primatum in terra in-
ueniet confusionem in celo: nec inter seruos christi
computabitur qui de primatu tractauerit. Mul-
tus autem inuenit confusionem in celo aut separatur
a consorcio seruorum christi nisi propter mortale. ergo
etc. Et. i. q. i. c. precipue. Leo papa ait. Preci-
pius. i. prelatus que aut sedulo extorsit aut
ambitus occupauit et si moribus non offendat
aut actibus ipsius tamen initium sui est perniciosus
exemplo: et difficile est ut bono peragantur exi-
ta que mala sunt inchoata principio. Sed non
dicitur aliquid perniciosum nisi mortale. Sciendum
autem quod id quod dictum est. §. non habere petere benefi-

cium curatum: nec peti potest absque vitio symonie.
Aliqui illud non tenent. ut Beatus. et Sicut. Hanc
opini. sequi videntur curiales: sed tamen non est tuta.
si forte posset dici quod qui intendere deo seruire
clero: non propter honores maiores consequendos
et diuitias in seculo: sed quod status ille melior est
quam secularis et diuinis applicatus et magis sibi
gratus: et in eo positus appetit sibi prouideri ob
beneficio: et petit illud a superioribus ut possit secundum
conditionem suam sustentari non ad propriam: sed ad de-
centiam. non habens intentionem ad curam: nec ad
honores et gradus et ad pinguius beneficium:
sed ad sui gubernationem ita contentus de simpli-
ci beneficio sicut de curato: dummodo sibi suffi-
ciens esse non peccaret. Appetit. n. et querit quod
est de iure diuino debitum. Videlicet quod qui altari
seruit de altari debet viuere. ut. d. apostolus: quod est
licitum cuilibet. Et quis curam annexam sit ei quod
sibi conferitur: oculus eius non est ad hoc principa-
liter: sed ad sustentationem sibi debitam ex seruitio
ecclesie. Illud autem. §. quod sit curatum est accessorium
et per accidens: et accessorium naturam sequi con-
gruit principalis de re. iur. l. 6. Sed principale
intentionem. sustentatio sui iure est licita. ergo et
quod idem sequitur: non aliquid illicitum adiungen-
do. Tertium dubium erat utrum prelatus pec-
cet conferendo beneficium bono pretermissio me-
liori. vel utrum peccet sic eligentes. Et ut patet sic.
Quia. §. q. i. c. licet. Ad idem. ait. Sciunt omnes et
certi sunt: quod qui prestantior est ex omni populo: quod o-
rior: qui sanctior: qui omni virtute eminentior
ille eligatur ad sacerdotium. Sed beatus Thomas. i.
quodam. q. de quolibet dicit quod aliquis potest dici
melior dupliciter. vno modo simpliciter alio modo
secundum quid. Simpliciter autem dicitur melior qui est san-
ctior: et plus habens de charitate. Secundum quod dicitur
melior qui est melior secundum aliquem respectum. Con-
tingit autem aliquem esse meliorem simpliciter
i. maioris sanctitatis: quod non est melior quantum ad hoc
quod preficitur in ecclesia. Sed alius minoris san-
ctitatis esse melior in regimine: quia forte magis
ecclesiam iuuare poterit: vel per lumen sapientie:
vel per auxilium potentie: vel quod diu in ecclesia
deseruiuit. Non ergo tenetur dare prelatus of-
ficium vel beneficium meliori simpliciter: sed me-
liori quo ad hoc: ideo si preferat vnum alteri pro-
pter aliquam causam que pertinet ad hoc nomen dei
et utilitatem ecclesie. iam quantum ad hoc ille est
melior: et prelatus recte facit promouens illum:
sicut et eligentes. hoc ille. Notandum est quod quod
uis minus bonus simpliciter posset preferri ma-
gis bono

gia bono in re
si scilicet esse male
p. scias et potest
rit bonus vult
pot. hoc est
simpliciter mal
Unde Albertus
uenit ad ordin
beneficium ecclesie
bis peccat mou
patet quod promoueat
ratio nocuior.
lis: oio ista ratio
li est pponda:
ecclesie. h. albe
quo non est in p
4. modum er
ere consanguin
melior. Videt
de moysen quod
ne iesus nauic
nitans ratio: null
est. ppingis agri
gubernatio pop
boi. l. tali q. h. i
in conspectu ei
moyses. Ad op
locus est de pot
hos suos facere
gnitatis. Sed et
ne: ut scirent p
deserenda esse:
Ad idem sunt
sue sunt de trib
etiam polierat
nus filium que h
feri sufficere de
rear. Idem cap
dus est. Inutilit
meret. Beatus
dic quod aliter est di
neo: aliter de co
te consanguine
re consanguineu
vel aliter inde
babuliter tunc q
plo ad dandum
h. q. de consangu
tan ecclesie: nec
ui est Beatus. 47
fratris suis di

glis bono in regimine ecclesie q: utilior: non tñ
 si scit esse malus: q:uis posset inuare ecclesiam
 p sciaz & potentia: q: i huiusmodi p marie reg/
 rit bonitas vite alias sine pctō cura exerceri nō
 pōt. Por enī nō esset pferre minus bonū: sed
 simpliciter malū: & p cōsequens q nō ē idoneo.
 Vnde Albertus magnus dicit exp̄sse q: pmo
 uentes ad ordines vel curā pastorale: vel aliq̄s
 bñficiū ecclesiasticū scienter indignū absq; du/
 bio peccāt mortaliter. Nec nobilitas excusare
 pōt q: p̄moueat malus: q: quanto nobilior
 tāto nocitior. Et si dicat q: ali⁹ non sit ita vi/
 lis: oio ista rō nihil valet: q: utilitas spūalis tpa
 li est p̄ponēda: nec excusat paucitas ministrorū
 ecclesie. h. albert⁹. Dicit vō aliq; eo ipso bon⁹
 quā nō ē mal⁹. c. de p̄sumptionib⁹. c. dudaz.
 4. dubiū erat. Vtrū p̄lat⁹ ecclesie possit p̄mit
 tere cōsanguineo suo curā ecclesie: postposito
 meliore. Videt q: nō: q: Dico. dicit loquēs
 de moyse q: substituit sibi successorē i regimi/
 ne iesuz naue. s. q. i. c. si ergo. Nulla cōsangi
 nitatis rō: nulla p̄p̄nuitatis habita cōtēplatio
 ē: p̄p̄ngs agroz & p̄dioz relinquit hereditas
 gubernatio populi illi tradat quē de⁹ elegerit:
 hōi. f. tali q: bz i semetipso sp̄m dei: & p̄cepta dei
 in cōspectu ei⁹ sunt. Et idem Dico. s. q. i. c.
 moyses. Ad moyses amic⁹ dei cui facie ad faciez
 locut⁹ ē de⁹ potuit vniq; successorē p̄ncipat⁹ si/
 hos suos facere & posteris p̄p̄ia relinquere di
 gnitate. Sz extrane⁹ de alia tribu eliḡt iesus na
 ue: vt sciret⁹ p̄ncipatū i populos nō sanguini
 deferēdū ēē: sz vite. Glo. d. ibi sup vbo tribu
 Ad moyses fuit de tribu leui. Iesus naue siue io
 sue fuit de tribu effraim. Ad h. p̄posuiz recitat
 etiā polierat⁹ li. 4. q. obsecrāte senatu vt adria/
 nus filiū quē habebat angustū faceret: r̄idisse
 fer̄t sufficere d; q: ego regnauerim cū nō me/
 rear. P̄ncipat⁹. n. nō sanguini sz meritis dā
 dus ē. Inutiliter q̄ppe regnat q: rex nascit nec
 meret. Dextm Tho. i. quāda; q. de quolibet:
 dicit q: aliter ē dicēdū de cōsanguineo eque ido/
 neo: aliter de cōsanguineo min⁹ idoneo. Si au
 tēz cōsanguine⁹ sit eque idone⁹ pōt p̄lat⁹ p̄fer/
 re cōsanguineū: nisi ex hoc forte scādālū oriat:
 vel aliq; ex inde malū exēplū accipiat: vt qñ p̄zo
 babiliter timeat q: alij p̄lati inducerent hoc exē/
 plo ad dādū suis min⁹ dignis. Ratio h. q: in
 h. q: det cōsanguineo eque digno nil depu vili
 tat ecclesie: nec est cōtra charitatē. Et h. figura
 tū est. Scn. 47. vbi pharao ioseph loquens de
 fratrib⁹ suis dixit. Si esse nosti i eis viros idu/

strios cōstue illos magistros pecorū meorū.
 Si vō cōsanguine⁹ p̄lati sit min⁹ idone⁹ nō d;
 eū p̄ficere ad curā ecclesie postposito meliore.
 Et sic faciēdo & p̄ficiēdo illū grauit̄ peccat.
 Quid tēporib⁹ bis in bñficiorū collatiōe ac di/
 stributiōe fiat nō opus est enarrare cū iā mani/
 festa sit oib⁹ ecclesie sancte iactura. P̄deficiunt
 infames: p̄mouent ambitiosi: exaltant amici:
 & qñ nulla ē ampli⁹ cura de regimine animarū
 P̄deualuit ambitio & ad lucra t̄palia mūdānā/
 que pompā oia sunt redacta. Q de⁹ de celis. o
 de⁹ omnipotēs. Inspice succurre: visita: & nō
 derelinquas p̄pter peccata nostra sponsas tuā
 ecclesiaz quā tuo precioso sanguine redemisti.
 Inuascent lupi rapaces gregē tuū: & nō est qui
 pascat oues tuas. Secundus appetitus inordinā/
 tus honoris dicit magisterialis sublimitatis
 Appetitū nāque multi inde ite magisterialem.
 gradū. Et licet secundū Hosti. i. summa sua.
 libro qnto in rubrica de magistris. p̄ceptor cu
 iuslibet discipline vocari possit magister. vt i le
 ge qb⁹ erga. ff. de vbo. signifi. vel q regimen
 bz p̄re ceteris: vt i lege prima. ff. de exactioni/
 bus. vel doctor legū: vt in p̄hemio. ff. §. penul
 timo. Nos tñ loquimur de magistris. put sic ap
 pellantur doctores theologic. in qb⁹ reprehēsi/
 bilis esse pōt magisterij gradus & ambitiosus
 reputari quadruplici ratōe. primo ratōe insuffi
 cientie. secūdo rōne repugnātie. tertio ratione
 supbie. quarto rōne finis. Primo rōne in/
 sufficientie: quādo aliq; insufficiens est: q: vel
 indoctus vel adeo par doctus vt sibi gradus
 magisterij huenire nō possit. P̄dro qb⁹ dr. 61.
 distin. c. mīser. Adisēz ē cū fieri magr̄m q nū
 quā fuit discipulus. Et. 59. distin. in. c. ordina
 tus. Debet ante esse discipul⁹ q̄q; doctor esse
 desiderat. Et sic docere pōt q̄s didicit. 16. q. 1.
 c. sic vñc. Multo tēpore disc̄ q postmodū do
 ceas. Et capi. si clericat⁹. Si clericatus nullat
 desiderii: discas q̄s potes docere & rōnabiles
 hostiā offeras deo miles anq; tyro. nec prius
 magister sis q̄s discipul⁹. Et de electōe. c. cū in
 magistrū. In magistrū assumi nō d; q: forma;
 discipuli nō assumpsit. hec ibi. Dicit autē Tho
 stien. vbi. s. q. p̄mouend⁹ ad magisteriūz co
 gnosci pōt legendo & disputādo si sit idoneus.
 Secūdo est reprehensibilis & ambitiosus ma/
 gisterij gradus rōne repugnātie: quādo aliq;
 esset in aliqua religione q̄ talia cōtineret q: sibi
 magisterij gradus repugnaret. sicut de mona/
 cho. d. Dico. 16. q. i. c. monach⁹. Adonach⁹

non doctoris sed plangētis habet officiū. Ad quod facit ibidē. c. si cupis. r. c. alia causa. Si autem talis esset religio in qua posset religiosi eū obseruantia regule r. statutoꝝ suozū vacare ēt studio lraz r. p̄dicatōi r. instructiōalioꝝ posset hī viri religionis docti s̄m Alex. in. 4. sū me. ad gradū magisterii p̄moueri. Qd̄ confir mat p̄ ea q̄ scribūtur i6. q. i. c. doctos. c. mode ramine. c. sunt nōnulle. c. nos antez. c. in par rochia. c. cū p̄ vtilitate. Et hoc apparet per ex perientia: qz̄ quotidie ex ordinib⁹ mendicānz multi sunt magistri in theologia. Tercio ē rep̄bēbilis r. ambitiosus gradus magisterij rōne supbie: quādo aliq̄s querit illū gradū im portū se ingerēdo vt̄ exceilat r. appareat glo riosus. qd̄ p̄hibet ch̄r̄st⁹. Adatb. 23. d. nec vocemini magistri. s. cū elatiōe mētis: qz̄ ma gister vester vnus est xp̄s. in qbus v̄bis nō nomē aut gradū dānam magisterii secunduz omnes doctores: sed tantū supbias ad quā m̄l ti cū nōine illo deueniūt: qui eo q̄ magistri sūt r. vocantur credūt se omnia scire: spernūt indo ctos: r. q̄ ipsi sciunt aliis cū difficultate r. laborē vt̄ cōmunicare volunt. Quarto ē rep̄bēsi bilis r. ambitiosus magisterii gradus ratione finis: quādo aliq̄s magisteriū suscipit nō prop̄i honozē dei: aut salutē propriā vel vtilitatē p rimoz: sed propter tēporalia lucra: pp̄ prelato nes obtinendas r. acqrendas dignitates. Ta les siquidem qz̄ a debito fine deficiunt honozē īndebite appetūt r. iordinare. Iudicet ḡ vnus quisq̄ seipsū. Ego nō audo aliena facta culpaꝝ p̄cor: tamē deū celi: vt̄ magisterij dignitas tā multis ad salutē accedat quotcū est dānationis eterne. Tertius appetitus iordinat⁹ honozē r. ambitionis ē secularis p̄tātis. quō aliq̄ aspi rant tyrānice dñia tēporalia vsurpare. Respō dēdū vt̄ melius intelligat notandū q̄ q̄druplici ter pōt aliq̄s recte et merito esse princeps aut dñs. Primo ex diuina ordinatiōe. Secundo ex ecclesie collatiōe. Tercio ex legitima succes sione. Quarto ex populi electiōe. Primo ex diuina ordinatione. sicut Saul fuit vnctus in regem a Samuele de volūate dei vt̄ habetur. i. Reg. io. Qui cū fuisset absconditus domi cu currerant illi de populo r. tulerūt eū inde sic fuerat diuinitus reuelat⁹ stetitq̄ i medio popu li. Et Samuel dixit. Lerte videtis quē elegit dñs: quoniam nō sit similis ei i oi populo: r. cla manit cūctus popul⁹: viuat rex. Secūdo pōt aliquis esse princeps ex ecclesie collatione: qñ

s. ecclesia auctoritate diuina conferret alicui p̄n cipatū: r. p̄cipue impiales dignitatē. Adapa. n. impatozem institueret r. destituere debet r. pōt rationalib⁹ cāis interuenientib⁹. sicut factum fuit tempore St̄phani secūdi: vt̄ dicit i chro nica martiniana: quō Arstulphus rex lōgobar doꝝ igetabat romanos: qua p̄pter St̄phan⁹ roman⁹ pōtiser aduertens q̄ Lōstātīn⁹ quirit tus cōstantinopolitanus impator non poterat iuuare Romanos: venit in frāciam ad Pipi nū regē francoꝝ: qui cū papa venicē liberauit romanos ab iniuriis lōgobardoꝝ: r. cōnno in p̄mio vtuosi laboris factus ē impator: r. rex sus in frāciam imperauit ānis. 13. Pipino s̄t successit in imperio karolus eius fili⁹: mansit qz̄ impiū apud francos annis. 35. r. mensib⁹. 9. vsqz̄ ad tēpora Ludouici tertii. cū tēpore quia francigenē nō inuerūt romas ab iniuriis longobardoꝝ fuit diuisus imperiū: eo q̄ vnus impauit in italia. Alius in almania. r. scisma durauit vsqz̄ ad Ettonē: qui liberauit ecclesiā ab ipicitate Joh. pape. 12. quez cardinales suo adiutorio deposuerūt: quare Otto coronā im perij suscepit: r. eo mortuo iperauit filius eius Otto secundus: r. post illū Otto tertius p̄ be reditariam successionē. Sed post mortē Otto nis. 3. fuit instituti q̄ impator eligeretur ab electoribus. s. maguntinensi. treuerensi. colo nien. marchione brandeburgen. palatino. duce saxonie. r. rege bohemic. de p̄tate v̄o pa pe supra impatores: dixi in s̄mone de sacer dotali dignitate. Tercio pōt aliquis esse prin ceps r. domin⁹ ex paterna successionē. sicut de Salomone dicit. 3. Reg. 2. c. Salomon autēz sedit sup̄ thronū Dauid patris sui r. firmat⁹ ē regnū eius nimis. 4. potest aliquis esse prin ceps ex electione: quādo eligi vniformiter et cōcorditer ab illis quib⁹ habet p̄cesse. his mo dis exceptis qui dominari cupit ambiciōis vi tio tangit. Sed dubitaret aliquis. quid de of ficijs r. dignitatib⁹ secularib⁹ si appetantur r. procurent p̄ p̄ces r. obsequia: vt̄ officiū p̄tātis senatoris capitanei r. huiusmōi: nūq̄ ē pecca tus. R̄spondeo q̄ si quis huiusmōi appetat r. que rat magis curās de honore r. lucro q̄ de iusti cia seruāda: q̄ talis peccaret. Similiter si igno rat ea q̄ spectant ad executionē debitā dicti offi cij: nec iuuari p̄ aliū pōt. Similiter si parat⁹ est se intrōmittere de his ad q̄ sua p̄tās nō extendi tur q̄uis ibi consueuerit fieri. puta si laicus vel de clericis iudicare: vel de ecclesia dispo

IKTE

nere. q̄ cū p
eret quis illo
primoz ex
peccaret. Se
Ideo mag
Qd̄ ab
multa mala
etiā galell
Lrti
non
quip
caus p̄pter tri
cundo q̄ ois
volū.
cit. Hoc max
met dēu: nec
adulat: sepe
feruēst dū
nenosus: qñ
mulus qd̄
ret. Julius
vsqz̄ ad mor
ditate iperij.
ut pelleret
storia q̄rū
mūdo vsqz̄ nū
que cōfoca ex
rea Min⁹ rex
p̄pterea mag
ara patriā p̄r
eales. Prop̄
rū ibelle ab
tini: habuer
nos cōtravol
pelignos pie
nenses. hys
nos. q̄mbr
cōtra totū mū
sanguis in ro
hū iūm̄t̄m̄t̄
violat⁹ gū
dati. Q̄ abiti
dit ex q̄ facile
noz: moꝝ dis
natū odiōꝝ.
guloꝝ. o tur
nū. o deniqz̄
p̄ter ambiciō
incedere r. qñ
r. s̄. n̄. p̄pter
boli fili. 2.

nere. q. eis phibet. di. 96. p. totū. Si autē appetet quis illos gradus zelo iusticie et charitatis primorū erigere: nō rōne proprij cōmodi nō peccaret. Sed quis est hic et laudabimus eū. Ideo magnus erit numerus dānatorū.

Ad abominanda est ambitio: tū q. inducit multa mala: tū q. omnis iustus illā fugit: tum etiā ga tollit gerē mentis. Capitulū tertium.

Eritū mysteriū declarandū de ambitione dicit abominatio. Abominādū quippe et fugiendū est huiusmodi peccatus ppter tria. p. q. multa crimina inducit: cundo q. ois iustus illā fugit. 3. q. gerē mētis tollit. Primo ambitio multa crimina inducit. Hoc maxime malū h. ambitiosus: q. nec timet deū: nec verecō hoies: sepe et libet mentit adulat: sepe simulat hūilitatē: inclinat cunctis seruū est oium et tributarius crudelissimū et venenosus: q. q. ppter ambitionē etiā suis. Romulus qdē occidit fratrem Remū ut solū regnaret. Julius cesar Dompeū ē semp psecutus vsq. ad mortē: cū quo plurima bella gessit cupiditate iperij. Absalon suū pccm David tēptauit pellere regno ut rex ipse pferret. Et qd historias qunt qn clara sunt oia bella q fuerūt in mūdovs nūc: nec dubiū ē illa fuisse p maiori pte cōfecta ex lūoze ampliādi dñia. Propterea Min⁹ rex assiriorū bellis verauit puincias. ppter ea magn⁹ Alexander duxit exercitū extra patriā ptra dariū: imo cōtra oēs reges orientales. Propterea martiales romani semp fuerūt ibello ab vrbe cōdita vsq. ad tēpora Cōstāntini: habueruntq. bella plurima aduersus barbaros cōtra volcos coriolanos. veios. salicos. pelignos picētes. sanītes. tarētinos. cartbaginenses. hispanos. mitridatē. egyptū. germanos. cymbrios. et parthos. Et breuiter dicaz cōtra totū mūdū. Et q. enumerat q. huius sanguis in tot plijs sit effusus: quot milia milia sint extincti. quot ciuitates depopulate. quot violatē gines. quot vtriusq. sexus pccio venūdāt. Ad abūtiō tāoz kelez inf. o venenosa radix ex q. facile pdit ois facinorū germē. o bonorū mox diss. patris. o inimica iusticie. o seminatrix odiorū. o fons ois scādali. o cōfusio religiosorū. o turbatrix ecclesie. o desolatrix ciuitatū. o deniq. destructrix generis humani. Propter ambitionē nāq. vix pōt aliquis viā rectaz incedere et q. q. imo mltos q. boni credunt et sancti ppter abūtiōē efficiunt reprobi et diaboli filij. 2. abomināda est ambitio: q. glibet

iustus eā fugit. Dñs nī iesus xps cū facto miraculo de gñq. panib⁹ voluissent eū sibi regēz facere: aufugit et habet Joh. 6. Moyses cum eēt annoz. 83. et miteret a dño ut eēt dux populi israel multū excusauit se. d. q. eēt ipeditio ris lingue. Ero. 4. c. Hieremias cū miteret a dño: et constitueret sup reges et regna ad annūciādū vbu dei subtraherat se. d. ba. ba. ba. dñe de⁹ noster nescio loq. Hier. i. c. Adare euāgelista ut sacerdotio inhabil eēt amputauit sibi pollicē. Greg. magn⁹ a clero et populo acclamatus in papā occulte fugit. Ambrosius ne pmoueret in archiepū magnā resistentiā fecit. Et sic oēs boni et iusti viri ambitionē sunt detestati. Tertio abomināda ē ambitio: q. geret mentis tollit. Semp. n. ambitiosi habet i cor. de ignē: semp sunt i cogitatōib⁹: semp i desiderijs martyres nō dei s. pncipis tenebrarum. Propterea Bern. li. 3. de cōsideratōe ad Eugenū ait. O ambitio ambiētū crur: quō oēs torques: oib⁹ places. Nil acris cruciat nil molesti ingetat nil tū apud mīseros mortales ecclesiis negocijs ei⁹. Et idē i smone. 40. Ambitio subtile malū secretū: vtriusq. pestis occulta doli artifex mater hypocrisis lūozis parēs vitiōz origo tūca sanctitatis crecatrix cordiūz. h. ille. Propter h. itaq. omnia vitari d. ambitio ut sic obūneri possit p hūilitatē diuina grā et in fine sempiterna gloria i qua viuit regnatq. gloriosus de⁹ p infinita secula seculorū. Amē.

Scia qnta secula hebdomade in qdrageima. de vitiō vane glorie: quo laborabat diues ille dānat⁹: et qd plurimū timere debet penitētes: q. oziri solet maxime ex operibus bonis.

Sermo. 35.

Induebantur purpura et bris

so. Verba sunt redēptoris nostri originaliter. Luc. 15. c. et i euāgelio hodierno. Audiuim⁹ et lectione sancti euāgelij dānatū fuisse diuē i inferno: nō q. diuitias possidebat: s. qm male illis vtebat. Erat enī crudelis primis et Azaro mendico: cui vlcera canes lungebant aialia bruta: ipse hō nullā pietatē exhibebat. Constat tuerat finē suū i copia bonorū tēporaliū: et p illa superiorē nō cognoscebat deū. exaltabat se ipsū et elatus corde cupiebat honorari. Et ppter ea induebat purpura et bysso gloriā q. rē i excessu ornatu et imoderato. Et qm plurimi sunt illi diuites sequaces et imitatores q. omne

desideriū suū inflāmant ad hanc gloriā talem
inane et vacuā: iccirco in p̄senti sermone de va
ne glorie vitio aliqua discutiemus: de qua tria
mysteria occurrūt declaranda.

Prīmū dicitur diffinītio.

Secundū detestatio.

Tertiū generatio.

Quid sit vana gloria: et quō differt a gloria
sancta que esse potest in bonis et virtuosīs: et a
gloria beata. Capitulū. .I.

Rimū mysteriū de vana gloria dicit
p̄ diffinītio in quo qd sit vana gloria vi
deamus. Et Alex. in. 2. summe diffi
niū eā sic. v. Vana gloria ē appetit⁹ inordinat⁹
et inordinata delectatio humane laudis. Nam
gloria claritatē quādā significat. Vñ glorifica
ri idē ē qd clarificari. vt Augu. dicit sup̄ Job.
Et ambro. in li. de officijs. Gloria ē clara cu
laude notitia. Et Tullius in rhetoricijs. Glo
ria ē frequēs d̄ aliquo fama cū laude. Quis vo
ut Ar. d. p̄. rhetoricoz. ē s̄mo elucidās magni
tudine virtutis. Ideo nomē glorie ip̄orat ma
nifestationē alicuius de hoc qd apud hoies de
coz videt̄ siue illud sit aliqd bonū spirituale si
ue temporale. Possūm⁹ in p̄clariori intelligē
tia distinguere triplicē gloriā. Pr̄ia dicit bea
ta. Secūda sancta. Tertia. vana. Pr̄ima ē
gloria beata de qua in ps. Gloria et diuitie in
domo ei⁹. Et ps. 149. Exultabūt sancti i glo
ria. Et de hac diffusius loco suo dicem⁹. Se
cūda ē gloria sancta: et h̄ fin Thō. 2. 2. q. 132. ē
cū qd cognoscit bonū suū dignū laude et appo
bat illud cupiēs ab alijs laudari: aut ppter diui
nū honorē: aut pp̄ primoz salutē. Nam fm
Alex. laudari ppter dēū et ppter bonū primi
nō ē aliud qd dēū laudari in nobis. Vnde nō
errat: s̄ sancte appetit gloriā cū virtuose viuūt et
nō cōstituit ibi finis. Ad hāc hortat nos xp̄s
dicēs. Math. 5. Sic luceat l. u. c. h. vt. vi. bo.
opa. u. et glo. p. u. q. in. ce. est. Et i. Corin. x.
Sine offensione estote iudeis et gentib⁹ et eccle
sie dei: sicut et ego oib⁹ p oia placeo: nō que
rens qd mihi vtile ē: s̄ qd multis: vt salui fiant
Et Ro. 12. Pr̄ouidētes bona nō tantū corāz
deo: sed etiā corā oib⁹ hoib⁹. et Ecclē. 41.
Curā habe de bono noie. Et puer. 15. Fama
bona ip̄gnat ossa. Et Quidi⁹ li. de tristibus
Deniqz nō paruas aio dat gloriā vires. Et se
cūda facit pectora laudis amor. Ideo. Aug.
in fmōe de cōfēs. Sōlet mouere charissimū q
dñs nescit iesus xp̄s in fmone euangelico cūz

prius dixisset. Luceat lux vestra corā hoib⁹ vt
videat vestra opa bona et glorificent patre
strū q in celis ē. postea dixit. Attēdite ne iusticiā
vestrā faciatis corā hoib⁹ vt videamini ab
eis. Turbat. n. mens paz intelligētijs et p̄ce
pto vtriqz obaudire cupientis et p diuersa et ad
uersa distendit. Tā nemo enim pōt quis vni
dño obtemperare repugnātia iubenti qd nemo
pōt etiā duob⁹ dñis fūire. qd codē smone sal
uator ipse testat⁹ est. Quid ergo faciat animus
nutās cū se obtemperare nō posse existimat: et nō
obtemperare formidat. Si enim opa sua in luce
posuerit hominib⁹ intūda vt faciat qd p̄ceptū
ē. Luceat lux vestra corā hoib⁹: reū se teneri ar
bitrabit⁹ quasi cōtra p̄ceptū fecerit: vbi dicitur.
Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis corāz hoī
bus vt videamini ab eis. Qui autē recte intel
ligit vtrūqz implet et fūiet vni verissimo dño qui
suū pigrū nō dānaret si ea q nullo mō poterat
impetraret. h̄ ille. Et ibi cōcludit dicēs. Inten
tio p̄pe cordis humani quo dirigat⁹ et qd expe
cet intēdū ē. Et qd omnib⁹ colligit q nō
sunt virtutis opa p̄termittēda quoniā ad illa se
quit laus multoz et redundāt in virtuosoz fa
mā: dñm ibi intentio nō cōstituat finē suū.
Tertia ē gloria vana q secundū Alex. et Bo
na. vbi. s̄. pōt esse triplex. Pr̄imo ex pte rei p
qua qd gloriā qrit. vputa siqs gloriā quereret
de sapientia quā nō habet et huiusmodi. vel de
eo qd ē peccatū. Propter qd in ps. dñ. Quid
gloriaris in malicia. Vel cū querit gloriā de eo
qd nō ē gloria dignū: vt de diuitijs. de pulchri
tudine. de dominijs et huiusmodi. de qd nō ē
gloriantū eo q trāstoria sunt caduca et vana.
Vnde Esa. i. dicit. Omnis caro fenūz: et oīs
gloria ei⁹ quasi flos agri. Secūdo gloria ē va
na ex pte ei⁹ a quo qd gloriā qrit. puta ab hoīe
principaliter cuius iudiciū nō est rectū. Vñ in
psalmo. Maledicta ossa coz q hominib⁹ placēt
supple cū ponit ibi finis. Tertia gloria est va
na ex pte ei⁹ q gloriā appetit: q videlicet appeti
tū glorie sue nō refert i debitū finē: puta ad ho
nores dei et primi salutē. Mā omnis gloria fi
naliter ad dēū est referēda. Vñ David in ps.
Mō nobis dñe non nobis sed nomini tuo da
gloriā. Et christ⁹ Joh. io. Ego gloriā meā nō
qro. Si ego gloriā meā qro gloria mea nihil ē
Nō fugienda ē vana gloria: tū quia p illam
offenditur deus: tū quia homo per eā spiritali
ter infatuatur: tum etiā quia omnes iusti ipsaz
cenat sunt vitare. Capitulū. .2.

Secundū

Secundū mysteriū declarādū de vana gloria dicitur detestatio. Est siquidem vitium graue et detestabile ppter tria.

Primo ppter offensionē. Secundo propter infatuationē. Tertio propter exēplationē. Primo vana gloria ē vitium graue et detestabile ppter offensionē: qz per illam offendit deus. Notā dum autē scādum Bonū. vbi supra. q. aliquādo est peccatū veniale: aliquādo mortale. Veniale ē cum ex subito motu trahitur animus ad ppterā laudem et gaudet de bona hominū opatione: tū cū ratio exatā statū rēpnit et subicit motū illū recognoscēs deus et illi se humiliās. Difficile nāqz est primis motibus glorie vt nō veniāt posse resistere: qz vt dicit Seneca ad Lucillū. Nulla est tā exēssa virtus que dulce dīne glorie nō tāgatur. et Hieronim⁹ ad Sabiniā. Naturali ducimur malo et adulatorib⁹ nostris libenter laudem. et qd⁹ respondeam⁹ nos indignos et talibus rubor ora perfadant: tamē ad laudem suam intrinsecus letat anim⁹. Et Crisostom⁹. d. sup. Math. Lūcetera vitia locū habebant in serui sdiabolū: inanis gloria locū etiā habet in seruis xpī. Si ergo amor hūane glorie qd⁹ sit in iis nō repugnat charitati ne qz qd⁹ ad id de qd⁹ est gloria neqz qd⁹ ad intentionem gloriā qd⁹ nō est peccatū mortale: s; veniale. Peccatū autē mortale est vana glia quādo dīat charitati dei dupliciter. Vno modo ratione materie de qua quis gloriā: vtpatā de aliquo falso qd⁹ dīat diuine reuerētie. Im illud Ezech. 28. Eleuātū est cor tuū et dixisti. De⁹ ego sū. Vel cū qd⁹ bonū tale de qd⁹ gloriā pferat deo. aut etiā cū qd⁹ pferat testimoniū hominū testimonio dei. sicut cōtra quosdā dī Job. 12. Qui dilexerūt magis glia hominum qz gloriā dei. Alio mō cōtrariat charitatem ppter ipsius gloriā qui itionē suā refert ad gloriā tanqz ad vltimū finē ad quē etiā ordinat vltimis opa: et p illo cōsequēdo nō ptermitit facere etiā ea qd⁹ sūt contra deū. Sic faciebant anti qui romani de qbus dicit Aug⁹. 5. de ci. dei. c. 12. Vteret igitur pūmāqz romani qd⁹ eorum docet et cōmēdat historia qd⁹ vlt alie gētes ex cepta vna populi hebreorū falsos deos colerēt et nō deo victimas: sed demoniis imolarent: tū laudis auidi pecunie liberales erāt: gloriā inqentē diuitias honestas volebāt. Itā ardētissime dilexerūt: ppter hāc viuere voluerūt: p hac mori nō dubitauerūt: ceteras cupiditates huius vniū ingēti cupiditate prefferūt. hec il

le. 2. vna glia ē vitium qd⁹ et detestabile rōne infatuationis. qz in hoc vitio magna est fatuitas: quā dīns explicauit Math. 25. in parabola de decē vginibus quāz qnqz erant fatue: et qnqz prudentes. Et prudentes intrauerūt cūz spōso ad nuptias: fatue vō licet essent vginēs qz tū oleū recte itionis ad dei gloriā nō habebāt: exeluse fuerūt a spōso. Pro qd⁹ dīc. Bre. i omel. Sepe vos fratres charissimi admoneo p pua opa fugere: mūdū hui⁹ ingnamēta de nita: et s; odierna sci euāgelii lectione compellor dicere: vt bona q agitis cū magna cautela timetis: ne ppter hoc qd⁹ a vobis rectū geritur: fauor aut gratia hūana regatur: ne appetitus laudis subrepat: et quod foris ostendit intus a mercede euacuet. Ecce enī redemptoris voce dec. vginēs: et oēs dicuntur vginēs: et tamē intra beatitudinis ianuā non omnes recepte: qz eaz quedā dū de vginitate sua gloriā foris expetūt oleū i vasis suis habere noluerūt. 3. detestabile ē et graue vitium vane glorie propter exēplationem. Qd⁹ qdē sci dederūt nobis exēplum vanā gloriā fugiendi: vt patet in eoz gestis. Lucero enī. i. de officiis. d. Lauenda ē glorie cupiditas. Eripit enī animi libertatē: p qua magnanimis viris omnis debet esse contemptio. i. cōtemptus. Legimus in vitis patz qd⁹ cū quidā fener in spelūca regeret rogatus est multis pibus a quodā seculari vt veniret orationē factur⁹ super filiū suū defunct⁹. Lūqz ille iret occurrerūt multi cū lampadibus i eius occursum: qz homo sanctus erat. Quod cum percepisse: fener finxit se esse stultū et eripolians vestimenta sua in flumen descendit et stans lauabat ea nudus. Secularis autē ille erubescēs dixit populo. Reuertimini fener noster infatuatus est. Et veniēs ad fener interrogauit eū. d. Quare sic fecisti: qz oēs dicūt: demoniū habet fener. Qui respondit. Et ego volebam hoc audire: et sic rediit in spelūcam suā. Similiter fecit beatus frater iuniperus: de quo sepius sanctus francisc⁹ dicebat. Vtinā multi essent tales iuniperi in hortis nostris. Lū ergo semel pfatus iret romā et mu'ti euiā ei venirent p famam sanctitatis sue: eos declinare volēs iunxit se ad ludendū cū vno puero ad vna tabulam: que dūz lenabatur de vno capite deprimebatur in alio. Qd⁹ illi vidētes reputauerūt eum leue et fatum. Ipse vō sub illa specie vanā gloriā cūtauit.

Quod ex vana gloria generantur septē pec-

cata que dicent septē eius filie. Cap. 3.

Etiam mysteriū declarādū de vana gloria dicitur generatio. Secundum enī Grego. 21. moral. Ignis glia generat septē filias. Prima est iactantia: secūda est psumptio novitatum. tertia hypocrisis. quarta pertinacia. quinta discordia. sexta contentio. septima inobedientia. Ma3 ut dicit Tho. ibi supra. Vicia illa que de se nata sunt ordi nari ad finē alius vitiū capitalis dicunt filie eius. si finis aut ianis glie est man. festatio p prie excellētie ad quā pōt hō tendere dupliciā Uno mō directe alio mō indirecte directe siue p vba: et sic est iactantia: siue per facta et si sint habentia aliquam admirationem: est psumptio novitātū quas hoies solēt magis admirari Si laute facta sint simpliciter: sic ē hypocrisis Alio mō nitiū q3 manifestare suā excellētiā indirecte ostēdēdo se nō esse alio minorē: et B q druplīter. p q3 ad intentionē: et sic est pīna nacia p quam hō nimis initiū sue sciētie nolēs credere meliori. Secūdo q3 ad volūtātē: et sic ē discordia dū nō vult a ppria volūtate discēdē ut aliis. concordet. Tercio q3 ad locutionē: et sic ē cōtentio: dū aliquis verbis clamorosis alique litigat. 4. quātū ad factū: et sic ē inobe dientia: dū. s. aliquis nō vult crequi supioris pceptū. Nos autē tres tantū filias primas. s. tria peccata declarabim. Primū est iactātia. Secūda novitātū psumptio. Tercia hypocrisis.

Primū est iactātia de qua dicit Ari. in. 4. ethicoz. q. ē ostēratio pprie laudis cū veritas nō suadet. Nā sicut cū aliq3 a longe vult iactare aliqd manū in altū leuātū q cupit se laudare vbi in altū extollit. Contra q dicit p v. 27. Laudet te alien⁹ et nō os tuū: extraneus et nō labia tua. Et Tullius in p d officijs ait. Turpe ē de seipso pdicare pferit3 falsa. Motādū tū q aliq3 pōt seipsum laudare tripliciter. p me ritoric. Secūdo venialiter. Tercio mortaliter.

Primio me ritoric: et hoc adhuc tripliciter: aut ppter charitatē dei: aut ppter charitatē pxi mi: aut ppter charitatē sui. Primio pp chari tatē dei. cū. s. q3 bona ppria laudat nō pp iactā tiā: sed ut p illis referat gratias deo sicut glo riosissima Vgo in cāico suo dicebat. Luc. 2. q2 ref. hu. a. f. e. e. ex. b. b. m. d. o. g. ga. f. m. m. q. p. e. z. f. n. ei. Hoc ē qd Eyprian⁹ i epi stola ad Donatū ait. Qd iose iactatio est q3uis nō iactatū ēē possit sed grātū qqd nō hois v i mī ascribit: s3 de dei munere pdicat. Secūdo

pōt aliq3 cū mērito laudare seipsū pp primū charitatē. Est enī q3q3 necessariū ad reprime das detractōes et falsas criminatōes maloz p fame pprie cōservatōe enarrare suas vtutes: q2 ut scribit. 6. q. i. c. Sūt plurimi. Vex mani festū ē diabolū q sicut leo rugiens circuit qres quē denozet cordib3 plebiū suadere ut doctoz bus suis atq3 pastorib3 detrahāt: ut plebes lan guescentes nō tenentib3 pastorib3 frena eaz la sciant atq3 i mīa ruant. Ideo Aug. 12. q. i. c. nolo. dicebat. Cōscientia necessaria ē mibi fa ma primo. In fmōe quodā q legi i festo eius dez ipse ait. Charitati vīe de nobis ipsis ho die fimo reddēd⁹ ē. Nā. n. ut ait apłs. Spe ctaculū facti sum⁹ mūdo et angelis et hominib3 Qui nos amāt qrit qd laudēt in nobis. Qui nos oderūt qrit qd detrahāt nobis. Nos autē in vtroq3 medio cōstituti et vici et famā deo ad iuuatē sic custodire debem⁹: ut nō erubescant de detractorib3 laudatores. Et pau. 2. Cor. xi. 2. i. c. multis laudib3 pdicat seipsū nō pp imā nē gloriā: s3 pp Corinthioz salutē. Nā ut inq3 Hiero. in argumēto in eplā ad Corinthios. Corinthij sunt achacii: et hi ab apostolo audie runt vba vitas et subuersi sunt multipharie a falsis apostolis. Quidā a philosophic vba eloquētia: aliq3 a secta iudaice leges iducti. Hos reuocabat apłs ad verā et euāgelicā sapientiā: h ille. Quoniā vō multi illoz multa dixerunt Iudaio detrahēdo: et opposito ipse multa loq3 seipsū laudādo. 3. pōt q3 cū merito laudare seipsū pp charitatē sui: ut cōsoleat seipsū: qñ ē in aliq3 tribulatōe pos⁹: sicut dicebat Job. 29. c. de se loquēs cū amicis suis. Oculi sui ceco et pes claudō pī erā pauper. 3. pōt q3 lauda re se venialiter: cū aliq3 de se dicit ex qdā animi leuitate q nō sunt cōtra charitatē dei nec pxi mi 3. pōt q3 laudare se mortalit⁹: et B ē sc3 Tho. 2. 2. q. 112. et fm Alex. i. 2. summe. cū q3 lau dat se de eo qd est cōtra gloriā dei: ut puta d alī quo peccō mortali etiā si dicat vitas: aut cū q3 nimis supbe pferit de se falsa: ut decipiat pxi mos vel cā cupiditatis vel glorie: aut cū q3 re fert aliq3 de se in expressaz. primi cōtumeliā sic faciebat goliath pmo regū. 17. q dicebat. Ego reprobaui agminib3 israel bodie. Et sic pēn ē his modis iactātia: ita etiā et ironia q ē cū q3 de se minora dicit ut reputet bon⁹. Qd scdm Tho. 2. 2. q. 113. pōt dupliciter fieri. Uno mō cū vitate ut si q3 est ignorās et humilimodi: et sic nō est peccatū nisi per alicuius circumstātie cor ruptionem

ruptionē. Ali cū illud qd in f vir doctus dic debūc et simi de Augusti humilitas cau anteq3 mētre sti. Vemas nō roez vt etiā esse Alota caueatur tur. Et Grego caui sunt humi ille. Debet tam peccatōre: et si n possit eculat ūa perfect seru piera dicitur mētiū est ibi c eundū peccatū psumptio n quis in acib3 tuz facit sine ca tores novitatu nias fm suis c officijs adinuer 5. c. cōsulisti. io sanctus: nō est presumendū tum derici qui nis vt placeant in qbus omnia na: et gloriatur lato. Cōtra q 32. bi. in. c. ve manibus stm pulz vocibus uatū religiofi tionibus aliqui do comedēdo lo bus vt pte ceter remanent nisi Dominicus et plures aliq in q mulcz qui ppe vt singulares v tuz peccatū quo peccatū. Et vt poerita greco se pteatur qui du ostendit: nā in equas: et tamē

ruptionē. Alio modo cū falsitate: cū aliquis di-
cit illud qd in se nec recognoscit nec credit: vt si
vir doctus dicat se indoctū: aut fortis dicat se eē
debile et similia: et sic pertinet ad peccatū. Vn/
de Augustin⁹. 2. 2. q. 2. c. cū humilians. Lūz
humilians causa mentiris si nō eras peccator
autēq; mentireris: mentiendo efficeris qd vita/
sti. Veritas nō est in te nisi ita te dixeris pecca-
torē vt etiā esse cognoscas. Et idē in. c. nō ita
Nō ita caueatur arrogātia vt veritas relinqua-
tur. Et Gregori⁹ ibidē in. c. incauti. ait. In-
cauti sunt humiles q; se mentiendo illaqueāt. hec
ille. Debet tamē vnusquisq; semp estimare se
peccatorē: et si non inueniat peccata de quibus
possit se excusare saltē sciat q; nullus potest deo
ita perfecte seruire quin i aliquo deficiat. Pro-
pterea dicitur dis. 5. in. c. ad eius. Bonarum
mētū est ibi culpā timere vbi culpa nō ē. Se-
cundū peccatū quod ex vana gloria nascitur ē
presumptio nouitū. Et consistit in hoc q; ali/
quis in actibus exterioribus aliquid inconsue-
tus facit sine causa rationabili. Sic sunt inuen-
tores nouitū qui novos modos aut cerimo-
nias sū suis caput in dei cultu aut in diuinis
officijs adinueniunt. Pro quib⁹ dicitur. 2. q.
5. c. cōsuluisti. Quod sanctorū patrum documē-
to sanctūz nō est: superflua adinuentōe non
est presumendū. Sic sunt inuētores nouita-
tum derici qui in officiando obmissis antipho-
nis vt placeant populo cantant diaboli cantica
in quibus omnia sunt vana mundana atq; lasci-
ua: et gloriātur in suo cantu artificioso et modu-
lato. Cōtra quos est. c. cū aut. 7. c. cantantes.
82. di. in. c. vero in sancta. Grego. ait. Deuz
manibus stimulat id est ad irā prouocat q; po-
pulus vocibus delectat. Sunt inuētores no-
uitatū religiosi qui nō cōtenti p̄munib⁹ ordina-
tionibus aliquid singulariter agere volūt i orā-
do conuēdō loquendo: et in alijs austeritati-
bus vt p̄ ceteris reputentur. Sz tales cōfusi
remanent nisi speciali instinctu moueant: sicut
Dominicus et Franciscus et alij. Sunt et q;
plures alij in quolibet genere hominū etiā et
mulicū qui p̄pter superbiam presumunt semper
vt singulares videāt adinuenire noua. Ter-
tiu⁹ peccatū quod ex vna gloria nascitur est hy-
pocrisis. Et vt dicit hyfidorus ethimolo. Hy-
pocrisis greco sermone in latino simulator iter/
pretatur qui dūz intus est malus bonū se palā
ostendit: nā in eo est defectus sanctitatis et bo-
nitatis: et tamē simulat ipsam. Alex. in. 2. Hy-

pothesis est amor apparentis bonitatis p̄pter
sc. Hoc vītūz maledictū impugnat a tribus.
Primo a philosophis. 2^a a sanctis. 3^a a xpo.
primo a phis. Scribit enī Ar. i. ethicorū. Qui
busdā est magis opere rectū videri eē sapien-
tes q; esse et nō videri. Et Sen. ad Lucillum
Nō loquimur sentiam⁹: cōcorde sūmo cū vita
Et idē ad eundē. Virtutez bona sequit fide q;
se nō exornat et pingit. Sed idē siue ex denu-
dato videat siue imperat⁹ ac subito nihil simu-
lando pficit. Veritas in omnē partē sui eadez
est. Et idē ad eundē. Multo magis ad rē per-
tinet qualis tibi q; q̄lis alijs videaris. Et idē
ibidem. Malū vbi se bonū simulat tūc est pessū
mū. Et itē ad eundē. Illud te admonēo ne
eorū more qui nō proficere sed conspici cupit
facias aliqua que in habitu tuo aut genere vā/
nabilia sint. Et Tullius in li. de offi. Totius
iniusticie nulla capitalior est q; eorū qui cū ma-
xime fallunt id agunt: vt boni viri esse videan-
tur. Et itē in eodem li. Ficta omnia celeriter
tanquā flosculi decidunt: nec simulatorum quic-
quā pōt esse diuturnū. Et D. ratiū. Nūquāz
te fallant animi sub vulpe latentes. Impia sub
dulci melle venena latent. 2° reprobat et in-
pugnat hypocrisis a doctorib⁹ et sanctis. Vn/
de sapiens Ecc. i. ait. Ne fueris hypocrita i cō-
spectu hominū. Et Job. 8. Spes hypocrite
peribit. Et. 20. Sandū hypocrite instar pū-
ci. Et Esa. 9. Omnis hypocrita est nequam.
Et Augustinus super ps. 63. simulat: equi-
tas nō est equitas: sed duplex iniquitas: quia et
iniquitas et simulatio. Et Criso. sup. Mathe.
Nulla res sic exterminat bonūz sicut simula-
tio. Nā malū sub specie boni celatū dum non
cognoscitur non cauetur. Et Petrus rancē.
in quadā sermone. Hypocrisis subtile malū
secretū virus venenū latens tinea sanctitatis.
Tertio reprobat hypocrisis a domino iesu
christo quem sepe inuenimus cōtra hypocri-
sim reclamasse. Vnde Mathe. 5. dixit. Lūz
facis elemosināz noli tuba canere ante te sicut
hypocrite faciunt. Et Mathe. 6. ca. Cum ie-
iunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et
Mathe. 23. Deb vobis scribe et pharisei hypo-
cite qui claudis regnum celorū ante homi-
nes. Vos enim nō introitis nec introeuntes
finitis intrare. Quod dictum est eo q; scribe
erant doctores legis et pharisei erant religiosi
apparentes boni: crīssentes mali: quibus si-/
miles sunt hodie multi. Et pro his. d. d. d.

gustinus. 83. di. in. c. nemo. Memento nocet in ecclesia amplius quod puer se agens nomen vel oratione sanctitatis et sacerdotis habet. Et iterum Matth. 23. xps ait. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui comeditis domos viduarum orationes longas orantes. Isti similes sunt hominibus qui permittunt dicere missas et psalteria. et plures orationes ut accipiant bona aliorum. Et iterum subdit xps. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui circuitis mare et arida ut faciatis vnum profectum: et cum factus fuerit factis cum filio gehene duplo quam vos. Profectus dicebat quod ex gentilitate conuertebatur ad iudaismum: ad quod multum pharisei laborabant propter inanem gloriam: sic hominibus faciunt multi religiosi et predicatorum qui passim et indistincte induunt habitum religionis vel tertij ordinis quoscumque viros vel mulieres et multiplici gentem: sed non magnificant letitiam. Et iterum xps ibi dicit. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentem et animum et cymentum: et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium et misericordiam et fidem. Similes sunt hodie illi qui curant de quibusdam leuib: videntur si fratres minores magni peccati reputantes si quis pro necessitate portaret duas tunicas aut ferret calciam mentem et similia: et tamen de odio proximi: de mendacijs falsis: de detractionibus venenosis: de liuore inuidie: de fastu arrogantie: de spiritu presumptiois: de ambitu honoris et huiusmodi: aut nihil aut paucum curant. Sequitur ibi xps. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui mandatis quod de foris est calicis et papsidis: intus autem pleni estis inmundicia et dolo. Et iterum ibi. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui similes estis sepulchris dealbatis que foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum: et omni spurcitia. Et iterum. Vobis scribe et pharisei hypocrite qui edificatis monumenta prophetarum: patres autem vestri occiderunt illos. Ex quibus omnibus habet quod acriter consue duntur propter hypocrisis increpabat phariseos xps. Modernis autem temporibus o quia diceret si nunc sicut tunc conuersaretur in terra. Et quod explicet quantus sit hodie hypocritarum numerus: quanta vitia peccata et scdala sub specie sanctitatis et bonitatis fiunt. O dens incus tu vides omnia. Facile est decipere indoctos plebes que exteriora tantum considerant. Sed tu itueris et penetras etiam intima cordis. Audeo dicere quod in die iudicii multi qui nunc creduntur boni. iusti. sobrii. continentiores. amatores pauperum:

tatis: puri: recti et simplices: videbuntur in societate damnatorum propter maliciam. continentiam. lasciuia. castitatem. cupiditatem. et alia peccata que nunc hominibus abscondita sunt: tunc vero omnibus fient nota. O hypocrite antichristi discipuli qui ideo ad perpetranda multa facinorosa estis prompti atque securi eo quod populus illa non videt imo sanctos esse vos arbitrat. Ecce in celis testis omnium nostrum deus noster cui nihil est absconditum. Hinc Seneca ad Lucillum dicit. Quid prodest aliquid ab homine esse secretum. Nihil deo clausum est. Iterum omnis hypocrisis est reicienda: viuendumque recte atque humiliter: quoniam deus humilibus hic dat gratiam et in futuro sempiternam gloriam: in qua uiuit et regnat per eterna secula. Amen.

¶ Etiam sexta secunde hebdomade in quadagesima. de inobedientia propter quam deus merito indignatur contra ipsos inobedientes et suorum preceptorum transgressores. Sermo. 36.

Fertur a vobis

regnum dei: et dabitur genti facienti fructus eius. Vei ha sunt saluatoris nostri originaliter Matth.

21. c. et in euangelio hodierno. Trascit valde omnipotens deus contra elatos superbos et inobedientes homines. Et cum eos absque fructu humilitatis et bonorum operum inuenit: merito suis beneficijs priuatos in eternum supplicium condemnat. Hoc mystice innuitur in lectione sancti euangelij in qua xps sapientissimus phariseos induxit ut sententiam ferrent contra malos agricolas: qui patrifamilias non dederunt fructum vince in tempore suo. Dixerunt autem quod malos male perdet. At et ipse iesus supradidit quod regnum dei esset auferendum ab illis qui superbissimi erant et inflati vane glorie vento: ob quam sine fructu vere obediencie legis dei vivebant. Quoniam autem hec pestis virulenta inobediencie iam inuasit multos cum ipsa sit vnum ex peccatis descenditibus a vana gloria: et per ipsam deus auferat ab hominibus regnum gratie et glorie sue ideo in hoc sermone de ea erimus tractaturi. Distinguemus autem triplicem inobedientiam. Prima dicitur prophetarum. Secunda religiosorum. Tertia excoicatorum.

De inobedientia primorum parentum propter quam abstinuit eis deus plurima beneficia que contulerat: et acriter punit pena multiplici.

Capitulum. primum.

Prima

Rima est inobedientia prothoplasto
p rus siue primorū parentū p qua deus
abstulit eis regnū suū. i. gratiā suā et
beneficia illa quib⁹ eos priuauit qm illos cecit
post peccatū de terrāstri paradiso. Ad qd ple/
nius intelligendū cōsideremus de illa inobe/
dientia tria. primo veritatē. secūdo grauitatez.
tertio penalitātē. **P**rīmo cōsideremus ve/
ritatez. **P**ro qua disputandū est. vtrū primo/
ruz parentū peccatū fuit inobedientia. Et q sic
pater p auctoritates scripture. Vnde apostol⁹
Ro. 5. ait. **P**er vnius hoīs inobedientiā pec/
catores cōstituti sunt multi: et p vnius obediē/
tiā iusti cōstituentur multi. Et Aug. in lib. de
vera religione. Adā ppter trāsgressiōē obe/
dientie de paradiso eiectus est. Et idē sup. Scēn.
ad litterā. Nō potuit melius et diligentius cō/
mendari quantū malū sit sola inobedientia cui⁹
ideo reus iniquitatis factus est hō: qz cā rez te/
rigit cōtra phibitiōē quā si nō phibitus teti/
gisset nō vīqz peccasset. Et idē li. 4. de ci. dei.
c. 12. Nō debet existimare quisquā leue ac pū/
illud fuisse cōmissum: qz in esca factū est: non q
dem mala nec noxia nisi qz phibita. Nec enīz
quicqz mali deus in illa tante felicitatis paradiso
crearet atqz plantaret. Sed obedientia cōmen/
data est in pcepto. Que virtus in creatura ra/
tionabili mater est quodāmo omnīuz custozqz
virtutū. Adoc itaqz de vno cūbi genere nō eadē
do vbi aliorū tāta copia subiacebat tā leue prece/
ptū ad obseruandū: tā breue ad memoriā reti/
nendū: ppter cū nōdū voluntati cupiditas
resistebat. Quod de pena trāsgressiōis po/
stea subsecutū est tanto maiore iniusticia viola/
tus est quāto faciliore posset obseruātia custodi/
ri. Cōfirmari etiā potest qd dictū est: qz pūmi
parentes ppter inobedientiā originali iusticia
sunt priuati. Inde Gene. 3. dixit deus Ade.
Quis indicauit tibi q nudus esses nisi qz de
ligno de quo pceptū tibi ne comederes: come/
disti. Sed cōtra pōtqs arguere. **P**ro qz pec/
catū illud fuit supbia. Nā Eccl. 10. dicit. Inī/
tū omnis peccati supbia est. Et eiūsdē. 25. ca.
A muliere sumpsit initū omnis pūtio. Et au/
gu. in li. de virginitate. Diabolus in celo vo/
luit esse sicut deus: cadens autē pūasit homi/
ni similitudinē voluntatis sue. Secundo ar/
guitur qz peccatus illud fuit auaricia largo mo/
do sumpta. Secūdu enim Gregoriū super
Ezechielē. Auaricia nō tantū pecunie est: sed
etiā scientie et altitudinis. Sed mulier appetijt

sciām qm diabolus dixit ei. Eritis sicut dii sci/
entes bonū et malū: ergo peccatū id fuit auari/
cia. Tercio arguitur qz peccatū illud fuit gul/
la: qz comederūt pomū ligni vetiti. Et Amb⁹
d. 35. di. c. sexto die. Bula regnāte a paradī/
so expulit. Et **P**ero. 5. Iovinianum. Solli/
cūc puidendū est: vt quos saturitas a paradī/
so expulit: esuries reducat. Rūdet Bon. dist.
22. 2. li. q. principale peccatū hoīs per qd lap/
sus ē: fuit inobediētia. Et ad hāc diabol⁹ co/
natus ē illum adducere. S; qm nemo operat⁹
aliquid malū aspiciens: nec appetit malūz ni/
si sub spē boni. Ideo clare deprehendens dia/
bolus quod non posset mulierē precipitare ni/
si pponeret aliqd appetibile: illa temptādo p/
posuit ad que oīs hō naturaliter inclinatur. Na/
turaliter autē omnis hō appetit beatitudinem
que ē bonū gloriofum copiosum et deliciosum:
vnde oīs hō nāliter appetit excellentiam suffi/
cientiam et leticiām. Et inordinato appctu tali
um consistit iusticia: in imoderato vō culpa.
Bula enim est inordinatus appetitus cibi su/
auiter reficientis. Auaritia ē inordinatus ap/
petitus sufficientie. Superbia est immoderat⁹
appetitus excellentie. Diabolus ergo primo p/
misit mulieri dignitatis excellentiaz cum dixit
Eritis sicut dii. 2. subiunxit cognitionis abun/
dantiam cum dixit. Scientes bonum et malū.
Postremo subiunxit suauitatis experientiam
cum ostendit lignum pulchrum visu et ad ve/
scēdū suauē. Et ergo mulier diabolice sugge/
stioni cōsensit i appetēdo pmo eē sicut deus: su/
it supba. Vnde appetēdo scire bonū et malū
fuit auara. **P**ostremo i experēdo suauitatem
ligni vetiti: fuit gulosa. Et in hoc fuit trāgres/
sionis rea et inobedientie culpa inuoluta. Nec
ē inconueniēs plura genera peccatorū fm pro/
gressum cōcurrere ad vnu flagitiū ppetrādūz
hec Bon. Ex cuius vbis accipim⁹ qz pūmi
parētes p inobediētiā deliquerūt. 2. cōfide/
remus de inobediētia primorū parētū grauita/
tem. Vtrū. s. fuerit pūm eoz grauiissimū oīuz
pctōz. Ad qd rūdet dñs Bon. di. 21. 2. li. et
33. in declaratiōe lre. d. qz vnum pūm pōt dici
grauius altero duodecim modis. p mō cau/
salitate: et sic peccatū diaboli dī eē maximū ali/
orū: cui⁹ inuidia mors intrauit in orbē terraz.
2. mō enormitate: et sic pūm Inde dī esse
maximū eo qz vēdidit xpm. 3. mō ingrauitu/
dine et sic pūm illius dī eē maior qui plura p/
cipit dona et bñficia. 4. mō periculofitate:

untur in so/
cōtinuā. la/
ha peccata q/
tunc vō di/
teruū dīca/
acnesa estis
illa nō videt
Ecce in celo
cui nihil est
nullum dicit.
esse secretūz.
nūmū hypo/
tē atqz bu/
bre dī gra/
mī qua vi/
ne.
in quadrage/
deus meruo/
tes et suoz
ermo. 36.
vobis
terti. s. cūā
a sunt. lūa/
ter altitū.
tū valde om/
re inobediē/
pūmūmūz et
bñficia pū/
at. Hoc mī
angelij i qua/
uit vt leniē
q patris mī/
tēpore suo.
let. De eī pte
pūferendūz
vne glorie
diēne legis
tis viruln/
a pū sit vna
gloria: et pp/
e glorie lue
s tractatū.
nam.
mū propter
beneficia que
lūpici.
p.
Primo

et sic peccatum ignorantie dicitur esse maximum quia periculum
lossu. 5° modo inseparabilitate: et sic peccatum cupi-
ditatis dicitur esse maximum: quia cum cetera vicia senescunt
et homine senescunt sola auaritia iuuenescit. 6°.
oportunitate: et sic superbia dicitur esse maximum quia etiam
ex ipso bonis operibus consurgit. 7°. modo
proximitate: et sic luxuria dicitur esse maximum ad quam ho-
mines magis sunt proximi. 8°. modo ratione maioris
gratie impugnatione: et sic peccatum in spiritum sanctum
dicitur esse maximum. 9°. modo ratione maioris offense:
et sic peccatum idolatrie dicitur esse maximum. 10°. modo
ratione maioris improbitatis atque libidinis: et sic cu-
iusque generis peccatum potest fieri maius altero. 11°.
modo qualitate: et sic peccatum primi parentis dicitur fu-
isse maius: quia in totum genus humanum se diffudit.
Et sic dicit magister sententiarum in textu quod peccatum
fuit gravissimum. Unde Augustinus libro 14. de ciuitate dei. ait
Adagna fuit in peccato iniquitas ubi tanta fuit si-
peccato facilitas. Sed adhuc dubium est quod eorum
grauius peccauit vir aut mulier. Ad quod dicit Bernardus.
Si loquimur de maiori grauitate quantum ad ingrati-
tudinem grauius peccauit vir quam mulier pro eo quod
substantiora dona suscepit. secundo modo ratione se-
licitatis resistendi. Et ideo cum beneficiorum obliuio benefi-
ciis suis precepit et offedit: magis ingratus fuit et i-
sui ingratitudine maiori culpabilior extitit. Si autem
loquamur de maiori peccato quantum ad libidinem: sic
simpliciter peccauit mulier quam vir pro eo quod magis in-
proba voluntate peccauit dum concupiscit deo assi-
milari. Et ardentius appetiuit dum credidit se
obtinere posse quod diabolus ei suggessit. Et ideo pro-
pter voluntatem magis improbat mulier peccauit
ex maiore libidine: et quantum ad hoc culpabilior vi-
ri ad corruptionem consequentem: distinguendum: quia ali-
quid potest dici corripit dupliciter. aut per modum can-
sae: aut per modum occasiois. Si per modum cansae:
sic quod peccatum viri fuit causa transgressionis peccati in
posterum: et ita corripit se et alios: maior cor-
rupta est ex peccato viri corruptio: et quantum ad hoc culpa
viri dicitur fuisse grauior. Si vero per modum occasio-
nis: sic quod peccatum mulieris fuit occasio peccati
viri: et ita per dominum omnium aliorum hoc modo mulier potest dici
corripisse ceteros: non solum posterum: sed et virum
suum. Unde non solum peccauit in se: sed et in proximum. Et
quantum ad hoc dici potest in muliere grauius fuisse
peccatum. 3°. consideremus circa peccatum pri-
morum parentum inobedientie penalitatem. Punivit
nisi deus inobedientiam illam triplici pena. 1^a.
fuit temporalis. 2^a. corporalis. 3^a. spiritualis. Unde
maius fuit pena temporalis: quam eiectionem de terrestri

paradiso in quo habitabant in quiete: et deliciis
ac iocunditate. per nauitque illos habitatio tam gra-
ta: ut dicit Bernardus. 3. Secunda pena fuit corpo-
ralis. Nam per illam inobedientiam introducte fuerunt omnes
penalitates: omnes labores: omnes angustie: omnes
egritudines: etiam denique genera mortis: quibus
affligitur humanum genus. Et enim docent do-
ctores. i. 3. di. 30. Nisi uisisset culpa: non essent hi
mala subsecuta: quia ut dicit Anselmus. li. Cur deus
homo. c. 1. Et qui factus est iustus ad beatitudinem
non debet infligi pena sine culpa. Propterea dixit
deus mulieri. Multiplicabo erunas tuas et con-
ceptus tuos in dolore paries filios. Adeo dixit
xit. Maldicta terra in opere tuo: in laboribus co-
medes ex ea cunctis diebus uite tue. Spias et tri-
bulos germinabit tibi et comedes herbaster-
re. In sudore vultus tui vesceris pane tuo do-
nec reuerteris in terram de qua sumptus es: quia pul-
uis es et in puluerem reuerteris. 3^a pena fuit
spiritualis: quia per illam inobedientiam perit homo
originali iusticia et factus indignus beata visione
dei. Quod quale fuit illud malum per quod indignus
per tot annorum milia in ira contigit misericordias
suas. Quod grandis culpa que non nisi christi sangui-
ne unquam potuit deleri. Quod danosa transgressio di-
uini precepti que clausit omnibus celum per tot annorum
milia. Patet ergo quod ablatus sit dei regnum. i. con-
cessa beneficia ab homine instituto per inobedientiam.
De inobedientia religiosorum quam aliqui potest ex-
cusari: aliqui interpretari: aliqui vero reprehendi
et reprobare: et de septem gradibus vere obe-
dientie. Capitulum. 2.

Quia inobedientia est religiosorum i. quod
possumus inuenire precipue tripliciter in-
obedientiam. 1^a dicitur excusata. 2^a in-
terpretata. 3^a reprobata. Prima inobe-
dientia est excusata: quam aliquis non obediret plato:
aut quod precipiet aliquid de charitate dei aut de
charitate proximi: aut mandaret quod vel nullo mo-
do cum magna difficultate fieri posset. ri. q. 3. c.
Non semper malum est non obedire precepto. L. n.
dominus iubet quod deo contra sunt: tunc ei obediendum non est.
Et in. c. si dominus. Si dominus ea iubet que contra sunt
sunt: vel aduersa sanctis scripturis subiciat dominus
suo seruus. Secunda inobedientia est interpre-
tata: quam aliquis libenter interpretatur: tamen iube-
diens dici potest: quia desunt ei veri obediens conditi-
ones. Secundum. n. Bernardus. septem sunt obediens
gradus. Quorum primum est obedire libenter. quem
gradu ut ipse ait non potest ascendere qui volun-
tem precipientis non fecerit. Hoc dicitur per
multos

multos subditos qui plures simulant: aut ve-
rant in multis: qd' tunc obediunt cum prelati ea q'
volunt ipsi subditi mandant. Et si quique in aliis
obediunt: id facere videtur coacti. Secundus
gradus obediencie est obtemperare simpliciter.
Multos enim videmus post precipiens imperium
multas facere quoniam dicendo. Quare. Unde
Quis potest hoc facere. Inde sequitur murmura-
tio: excusatio: simulatio: et aduocatio amicorum.

Tertius gradus est obedire hilariter. Multos
enim datur diligere deos. 1. Cor. 9. c. Quartus gradus
est obedire veloci in cuius figura ipse dixit Zachario
Luc. 19. c. Estimatis descendere. Quis gradus est obe-
dire viriliter. Inquit. n. sapiens in persona obediens
aie. Manu sua misit ad fortia. Sextus gradus est obe-
dire humiliter: iuxta regulam christi. d. Luc. 18. c. Tu
sola feceris: que precepta sunt vobis dicite. Servi in
utiles sumus. Septimus gradus est obedire idest sine
ter. 2. vt. d. Berni. Quid cum regula predesti-
nati cursus metum desicere. Notandum tamen f. Boni.
in. 2. di. 44. q. de obediencia exhibenda prelati a
subdito religioso possumus loqui dupliciter. aut scilicet
perfectio: aut scilicet obligationem. Si primo modo: sic
dicit Berni. q. perfecta obediencia sine necessitate. Et
perfectus obediens non solum in his que mandantur: sed etiam
supra ea que prelati mandant promptus habet obsequium. Si
autem loquimur de obediencia secundum obligationem: sic
habet terminum et mensuram iuxta magnitudinem voti
emissi. Non enim amplius tenentur subditi obe-
dire suis prelati nisi in his que premissa domino ob-
servare et non sunt contra aie et regule sue. Unde si pre-
latus aliquis precipiat quod sit supra votum subditi
non tenetur ad illud implendum. Tertia est inobediencia
reprobata. cor. 1. q. de facto suorum prelatorum pre-
ceptis que iuxta que bona que discreta sunt presumunt repu-
gnare. Et quique totaliter sine ulla causa: sine alicuius
superioris licentia totaliter a religione discede-
re et apostatate: a quibus auferuntur dei gratia et dat
facientibus fructus obediencie.

De inobediencia excoicatoz: et que potest
excoicari: et quomodo iniusta excoicatio est timenda: et
de septem penalibus separationibus quas ex-
communicatio facit. Capitulum: 3.

Etiam inobediencia est excoicatoz: coram
quod per inobedientias et transgressiones
suas merito ab ecclesia excoicantur:
per quibus de ipsa excoicatione consideremus tria
per causam. 2. iniusticiam. 3. penam.

Primo consideramus causam. Dicitur. 1. solum patet
mortale sit causa ut aliquis excommunicetur. Et videtur
quod non: quod quique excoicatur innocens: cum probatur

crimen presumacie contra eum in foro iudicii: nec
tamen iudex hoc faciens reprehenditur. Quis in sua
potestate sciat illum innocentem. Et aliquando debet homo
excoicari non per mortale. Sed contra. extra de
verbo. sig. c. ex parte. i. gl. dicitur. Nemo excoi-
catur nisi per mortale et quod aliter non potest corrigi. Et.
11. q. 3. c. Nemo episcopus dicitur. Anathema non
nisi pro mortali debet imponi crimine: et illis
quod alter non potest corrigi. Respondet Ric. in. 4. di.
18. q. excoicatio maior est gravissima pena quam
ecclesia possit inferre. Unde dicitur in pall. c. Nemo.
quod anathema est eterne mortis damnatio. Et. 24.
q. 3. c. Corripiantur. unde quod excoicatione nulla
maior pena est in ecclesia. Et ideo sicut dicitur gl.
ibidem non est infligenda per leuibus criminibus. Unde
dicendum quod iudex nullum debet excommunicare nisi
pro mortali peccato: nec per quicunque mortali: sed
per peccato presumacie vel cuius contumacia est an-
nata. 11. q. 3. c. absit. 7. c. epi. Quadrupliciter
autem homo peccatum contumacie incurrit. scilicet
aut quod sufficienter vocatus non venit ad iudicium:
nec remanendi habet legitimam causam. 24. q.
3. c. de illicita. Aut veniens respondere conte-
nitur: et rationem reddere quare respondere non
debet. Aut antequam debeat discedit. 11. q. 3. c. cer-
tus est. Aut scilicet non obedit. vt. 2. q. 6. c. quis
probat. Ille autem qui ipedit aut fraudulenter pecu-
rat ne ad ipsum citatio perveniat: per citatio debet habe-
ri. Ille etiam qui veniens se non representat iudici sed
se occultat reputandus est quasi non venisset. Ad ar-
gumentum in oppositum dicendum: quod et si ille qui
excoicatur in predicto casu non sit in peccato mortali: tamen
iudex fert sententiam sicut per mortale: quod iudex in fo-
ro terreno non debet iudicare secundum sententiam conscientie
propter: sed habet allegata: id iuxta leges et iura pronun-
ciat. 2. de ipsa excoicatione consideremus iniusticiam
sententiam. Et querimus utrum excommunicatus iniuste
debeat excommunicari reputari. Et videtur quod non:
quod 24. q. 3. c. certum. scilicet illicita. dicitur. Illicita ex-
coicatio non ledit eum qui notatur: sed illum a quo
notatur. Et. 11. q. 3. c. Si cui est illata. dicitur. Si
iniusta est ratio curare eam non debet quod apud deum
et etiam ecclesia neminem potest gravare iniuste sententia. Et
contra est quod dicitur. 11. q. 3. c. sententia. Sententia per se
iusta siue iniusta fuerit timenda est. Respondet Ric.
ubi. 3. q. vt dicitur. 11. q. 3. c. epi. scilicet si quis sententia
aliquando est iniusta et ratio. perferetis iusta vero ex
ordine et causa. Aliquando est iusta et ratio et or-
dine: sed non ex causa. Tunc autem ex causa est iniusta: quod
nullum dictum omnino est in eo in quem fer-
tur excoicatio quod sit excommunicatio dignum

Ex aīo iniusta est snia qñ non fertur amore iu-
sticie: sed linore odij vel precio: aut fauore ad-
uersariorum. Ex ordine iniusta ē qñ fertur in
diciali ordine non scrutato. vt dī. xi. q. 3. c. ser-
uetur. §. item sententia. In oib⁹ his casib⁹ se-
tentia excoīcationis iniusta timēda ē quousqz
per eū qui tulit eā vel per alij superiorē fuerit
renocata. exceptis aliquib⁹ casib⁹ in quibus nō
ē timenda. qui ponūtur in gl. in prefato. c. sen-
tentia. Vnus ē qñ excoīcās non hz ptātem ex-
coīcādi. Alius ē qñ fert excoīcādois snia post
appellationē legitimā z cōtinet inollerabilē er-
rorem. vtpz extra de appellatiōibus. c. ad no-
stram presentiam. z de snia exco. c. per tuas.
Tertius casus cū pro indebitis excoīcationib⁹
aliquis excoīcatur. extra de excess. pla. cñ ad q/
rūdā. Ad auctoritates aut primo allegatas di-
cēdū: q intelligūt de lesione quo ad deū z d
illo q excoīcationē nō cōtēnt: z qñ excoīcatio
est iniusta ex cā. Tertio cōsiderem⁹ de excoī-
municatione penam. Nā excoīcatio maior dī
anathema: qd iterptatur sepatio: eo q sic excoī-
catus i penā cōmunicie z inobediēcie separam⁹
a septē magnis bonis. p separam⁹ a celo: qz nū
qz intrabit in illud nisi absoluat⁹ ab ea. Vñ/
derps dixit Abdath. 16. Quodcunqz ligaueris
sup terrā erit ligat⁹ z celis. Propterea Cri-
stianus. xi. q. 3. c. Nemo aut. Nemo contē-
nat vincula ecclīastica. Non est hō q ligat: sed
xps q hāc ptātē dedit z dños fecit boies tanti
honoris. 2º separam⁹ excoīcatus ab oī sacro
ecclīe vtpz. 3. q. 4. c. Engeltrudaz. Et ideo
nullus sacramentalis est capax: qz sacramēta
conferunt⁹ existētib⁹ i ecclīa. Vnde talis nec
absolui pōt a peccatis in cōfessioe quātūcunqz
eēt cōtūsus z dispositus ad faciendū oīa nisi p
us absoluat⁹ a vinculo excoīcādois: fm Tho.
in. 4. Et si absolueret nō valeret: s; opoteret
eū postea absolui iterū. Nec talis pōt sberē ma-
trimoniū. Si nō sberet tenere: qdē matrimoni-
um: sed peccaret mortaliter cōtrahēdo. Vñ si
recepit ordines sacros vel eregtur cor⁹ actus:
vel celebrando vel cātādo euangelij z huiusmo-
di: efficit irregularis idigēs dispēsaōe pape.
3º separam⁹ excoīcatus ab ecclīe suffragio.
Dicit enī apostolus Ro. 12. Qs sumus vnū
corpus in xpo. s. mystici z spirituale. Clarum
ē enī q mēbrū separam⁹ a corpore non recipit
partē nutrimenti qd per cibū assumit. Libus h
corporis sūt orōnes: z alia bōa q fiunt i ecclīa:
sed excoīcatus ē mēbrū separam⁹ ob ecclīa. Vñ

cit enī Aug⁹ de vhis apostoli. xi. q. 3. c. Qs
xpianus. Dilectissimi: q a sacerdotib⁹ excoīcat⁹
sathane tradit⁹: qz. s. ex ecclīa ē diabolus sicut
in ecclīa est xps. Et de hac ē loquif. 24. q. 3.
c. apostolice. c. tā sacerdotes. c. secāde. z. c. cor-
ripiat⁹. Exq excoīcat⁹ nō hz ptē bonoz q fi-
unt a fidelib⁹. Vñ diabol⁹ hz maiorē ptāte se
uēdi in eū. 4º separam⁹ a diuino officio. Vñ
hysidorus. xi. q. 3. c. cū excoīcato. dicit q non
h; cū illo orare pp qd dicit Ray. i summa z ali-
doc. q. si excoīcat⁹ ē in ecclīa qñ dī diuinū offi-
ciū d; admoneri vt exeat. Et si exire nolit: vñ
lenter d; emitti. Et si fieri nō pōt dimitti debz
offm quousqz exeat: et missa si nōdum icepit ca-
nonē. Secus si incepisset. qz tūc d; psequi vs/
qz ad cōiōne supā: z postea residuū excoīdo in
sacristiā dicer. Hec vñ intelligēdū ē qñ excoī-
catio eēt notoria. Nā si occulta ē: nō ē euitan-
dus excoīcatus i publico ne pdaat crimē. Hec
die tñ p decretū cōstātiē. phibita ē huiusmo-
di picipano in diuinis q ad excoīcatus denun-
ciatos in ecclīa z noiatiū. Ipse tñ excoīcatus
sciēter picipās i diuinis nō euadit mortale pec-
catū. 5º separam⁹ a fidelium cōsortio: qz non
pōt picipare cū aliis fidelib⁹: nec ipsi cū eo in
comedēdo vel bibēdo vel salutādo vel loquen-
do exceptis casib⁹ qui ponūt. xi. q. 3. c. qñ. i te-
xtu. z in glo. de quibus loco suo plen⁹ dicem⁹
6º separam⁹ excoīcat⁹ a qlibet actu legitimo.
Vnde nec testificari pōt nec excusare nec aduo-
care nec iudicare. Et indicata p eū cū notoriū
eēt nō tenerēt: nec absoluerē nec ligare nec eli-
gi pōt ad prelaturam seu dignitatē nec eli-
gere. Solū ad predicationē admitti pōt: si
cut z infidelis vt cōuertatur ex doctrina ad ve-
ram penitentiā z obediētiā. z de consc. di. i.
c. eps. 7º separam⁹ post mortem ab ecclīa/
stica sepultura qz non potest sepeliri in ecclīa
vel in cimiterio sed extra sicut animalia bruta
Nec debet deferri cum modo consueto fide-
lium ad ecclīam. nec possunt pro eo fieri orati-
ones solēnes seu officium nisi prius absolue-
retur post mortem a snia. Quod fieri pōt quā-
do apparerent signa contritionis ante mortē
z q quesuit absolutionē. Exemplū est de illis
sanctimonialib⁹ quas beatus Benedictus excoī-
cauit pp loquacitatē suā: que post mortē earū
sunt vñ exire de sepulchris: z de ecclīa quā-
do celebrabatur z dicebatur offm: quas cum
beatus Benedictus recēdāset non sunt am-
plius vñ exire: sicut refert Greg. 2. dial. li.
nō sūt

Non sūt igitur
dum spernentes
municationes pe-
nibil. xi. q. 3. Vñ
qz separam⁹ a cōm-
muniōe z inobediē-
fere deus gratiam
largiat⁹ in hac vita
grā qui sit benedū-
culorum Amen.
Sabbato sedē-
de peccato cōmē-
gloria oīū solet.

d
E
q
15
rie vñ ipellūm
reprehensibile iu-
euāgelij memini-
mū: sed cōtēdēda
gentore suo. Et q
rūm vt oīa vñ de
que ex vanagloria
dānablis. Idcirco
de quātra mystere
psum dī diffi-
Scādum ab omni
Terminum determi-
Quid sit cōtēn-
lationem: vel pp d
nem.

Rumū m
p onis. In
mus. Et n
ne que ē oīo ad cōf
m: data q color ē r
rhetorica: sed loqu
tium. Et sic diffini-
hoc mō. Contention
cōfidentia clamoris.
S aliquē tēdere: H
emulatiōis. 1º rōn
pōis. Vñ pō
emulatiōis z inuadi-
suos z gloria eoz: v
na fama z virtutes
q narrātib⁹ obstan-
do que sūt in 2

Non sint igitur christiani obstinati ad obediendum spernentes ecclesiasticas censuras et excommunicationes peruispendentes: quod ut dicitur in c. nihil. xi. q. 3. Nihil sic debet formidare christianus? Quod separari a corpore christi. A contumacibus itaque et inobedientibus et excommunicatis auferat deus gratiam suam quam nobis ei obediens largiatur in hac vita deinde producat ad eternam regnam qui sit benedictus in eternum et in secula seculorum Amen.

Sabbato sancto hebdomade i quadagesima. de peccato contentiois quod vplurimum ex vana gloria oriri solet. Sermo. 37.

Trist patri suo.

d

Eccce tot annis seruiui tibi et nunc quod mandatum tuum preterui. Luce 15. c. et in euangelio hodierno.

Proprium est eorum qui inanis gloriae vetero impelluntur libenter concedere. Ad vitium reprehensibile inueniuntur in filio seniore de quo euangelium meminit. Molebat enim introire domum: sed contendeat. non solum cum seruis: sed et cum genitore suo. Et quoniam ad patrie integritatem regitur ut omnia vitia deponantur. Cum vero contentio que ex vanagloria nascitur piculosa possit esse atque danabilis. Idcirco de ipsa in hoc sermone dicemus de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primum de diffinitionis.

Secundum de abominationis.

Tertium de determinationis.

Quid sit contentio: et quomodo potest fieri vel per emulationem: vel per disputationem: vel per litigationem.

Capitulum. 1.

Primum mysterium declarandum de diffinitione. In quo quid sit contentio videamus. Et non loquimur de contentione que est oratio ad confutandum vel confirmandum accedens modata quod color est rhetoricus: ut dicitur Tullius in rhetorica: sed loquimur de contentione puta est vitium. Et sic diffinitur secundum Alex. in. 2. summe hoc modo. Contentio est impugnatio veritatis cum confidentia clamoris. Est ergo pretere verbis aliquem recedere: Hoc autem fieri potest triplici ratione. Primo ratione disputationis. 2° ratione litigationis. 3° ratione inuidie. Primo potest aliquis contendere cum alio ratione inuidie et inuidie. Nam aliqui sunt qui ita diligunt uos et gloriam eorum: ut non possint sine displicentia famam et virtutes aliorum audire et dicuntur atque narratio obstant et contradicunt. Talis fuit contentio que fuit in Corinthiis pueris ad fidem:

quos Paulus reprehendit. i. Cor. i. d. Obsecro vos fratres per nomen domini nostri iesu christi ut idipsum dicatis omnes: et non sint in vobis scismata. Scitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt doctores: quod contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicat. Ego quidem sum Pauli. ego autem Appollo. ego vero Cephe. ego autem christi. Diuisus est christus. Et. 3. c. Cum frater vos zelus et contentio: nonne carnales estis et hoc homines ambulatis. Cum enim quis dicit: ego sum Pauli: aliter autem ego Appollo: nonne homines estis. Quid ergo est Appollo. Quid autem Paulus. Ministri ei qui credidistis. Et unicuique sicut dominus dedit. Ego plantavi: Appollo rigauit: sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum dat deus. Extimabant namque illi Corinthii: quod a meliore et maiore esset baptizatus: ille maiorem gratiam assequeret quasi homines darent gratias. Sicut et predebant romani et iudei pueri ad fidem. Dicit enim Hieronymus in prologo i epistolam ad Romanos. Romani qui ex iudeis et gentibus crediderunt hi superba contentione volebant se alterutrum exaltare. Nam iudei dicebant. Nos sumus populus domini quod ab initio fouit et dilexit. Nos circuncisi ex genere Abrahe et stirpe sancta descendimus. Nos de egypto signis et virtutibus liberati mare sicco pertransiimus pede. Nos per. 40. annos expectati sumus mirabilia magna dei. Nos soli digni sumus accipere legem: et vocem dei loquentis audire. Nobis promissus est christus ad quos ipse venisse testatur. Dicit enim. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel: cum vos canes potius quam homines appellauerit. Non est ergo equum ut vos hodie idola deserentes comparimini nobis. E contra gentiles dicebant. Quanto maiora circa vos dei beneficia narraueris. tanto maioris criminis reos vos esse monstrabitis. Semper enim his omnibus ingrati fuistis. Nam ipsis pedibus quibus pertransiistis mare: postea ante idola ludebatis. Adiana vobis fastidium fuit: et semper in deserto contra deum mormurastis. Serpe dei ad iram provocastis: et ad ultimum christum in lege et prophetis promissum occidistis. Nos itaque vobis digniores sumus: qui ut de christo audimus mori in eum credimus. Ideo per prophetam de nobis dominus ait. Populus quem non cognoui seruiuit mihi. Unde constat nos non ex industria: sed ex ignorantia deliquisse. Adis ergo altercantibus apostolus medius inter eos omnes eorum contentio

tionem dirimēs ad vnā cōcordiam eos ad/
durū ostēdēs nullos eorū meritis suis esse sal/
tatos: qz oēs iudei et oēs gentiles sub peccato
tenebātur: sed p dei grāiā liberati sunt. Ideo
di. Ro. 2. Nō enim est personarum acceptio
apud deū. Et. 3. c. Non est enim distinctio.
omnes enim peccauerunt et egent gratia dei.
Et. ideo. c. Omnis qui credit in illum non p
fundetur. Non ē enī distinctio iudei et greci.
Nam idem dñs omnium diues in omnes qui
inuocant illum. Sic et discipuli Joānis bap/
tiste forte contēdebant de Joanne baptista: et
de xpō. Sic et quidē cōtēdūt alig de predicatori/
bus: de doctorib⁹: de fundatorib⁹ religionū
et de sanctis. Pro quibus facit exemplū illud
qd ponitur in legenda Joānis baptiste. Qd
duo doctores erant famosissimi: quorū vnus i
magna deuotione habebat Joānem baptistā:
alius vero iōānem euāgelistā. Cum quilibet
satis sanctum suum cōmēdaret et alterū alteri
preferret: tandem concluderunt se velle facere
publicam disputationem ad pbandū quis ma/
ior esset. Sz nocte pcedētū disputationē iōā/
nes baptista appuit suo deuoto: et iōānes euā/
gelista suo: reuclantes qz disputationē talē dūm/
iterent: qz ipi bñ concordabāt i celis: ita et ipi
viderēt hāc veritatē. 2º potest quis cōtēde/
re cōtra aliū ratiōe disputationis. Que secūdu
Alex. si fieret p declarationē mētis et seruato
modo debito: nullū esset peccatū. Sz si fieret ex
quādā titillatiōe honoris et glorie veniale pec/
catum esset: sicut fuit in apostolis. de quib⁹ di/
citur Luc. 22. f. acta est cōtentio inter eos qz
eorū videret esse maior. Ipsi enim tūc vt dicit
Tho. 22. q. 38. nō ptedebāt cū intentiōe im/
pugnādi veritatē: quia qlibet desēdebat quod
sibi verū videbat. Erat tū in eorū cōtentione
deordinatio: qz cōtēdebāt de quo nō erat con/
tēdēdū. f. de primatu honoris. Mōdū enī
erant spirituales: sicut dicit ibi glo. Ideo dñs
pseuit eos. Sed nūquid licitū est disputār
cum hereticis. Ad hoc respondet Alex. i. 2. q.
hereticus aut est ab ecclesia pccisus pp pma/
tam sententiā: aut nō. Si primo modo tūc nō
est ei eo habendū pñlium: iuxta illud ps. Nō
fedi cū consilio vanitatis. Et de hoc apostolus
ad Titum. 3. c. ait Hereticus hominem post
primas et secundas correctiones deuota. Vnde
heretici post dñationem non vocātur ad con/
siliū: sic ps. 24. q. i. c. maiores. Si vō heretici

adhuc sunt corrigibiles: licitū est contēdere
et disputare cum eis vt ad fidē reuocentur: vñ
vt falsitas eorum alijs manifestetur. hoc autē
intelligendū est de pbatis in doctrina: qz peri/
culosum esset simplicibus euz hereticis dispu/
tare. 3º pōt quis contēdere cōtra aliū rōne
litigationis: sicut faciūt multi qui omnē suā
primi querūt infringere: et clamorosis vocib⁹
multiplicationeqz verborum volunt vincere.
Et fin Tho. 2. 2. vbi. s. si contentio fiat pp
notabilem unpugnationē veritatis: aut iniuriā
vel dānū primi: sicut facere solent pcuratores
et aduocati: peccatum est mortale.

Qd abominādū est vitiiū cōtentionis: tū qz
reddit hominē erosum: tū pp honorē: tū etiā
pppter scādala q inde sequunt. Cap. 2.

Secūdu mysteriū declarādū de pten/
sione dicitur abhominatiōis. est abho/
minabile pp tria vitia. 1º pp pñ/
sionē. 2º pp honoratiōē. 3º pp deriuatiō/
nem. Primo pp pñsionē. Cōtentio nāqz
facit ipsos cōtēciosos abominabiles et erosos
hominib⁹ similes canib⁹. Ipsi ad actū: et demo/
nibus ipsi ad maliciā. Quis nā nō vitupera/
bit hominē semp clamantē contēdentem para/
tū ad omnia dīdicere sententiā suā: verā vel fal/
sam superbe et patrinaciter defendētes. Ideo
Aug⁹ ait. Nihil est ita simile actibus demonū
sicut litigare. Et p. v. 16. Homo peruers⁹ su/
scitat lites. Et. 18. Labia stulti miscēt se riris
et os eius iurgia prouocat. Et iterum. 16. Vir
impi⁹ sedit malū et i labijs eius ignis ardescit
Et. 17. c. Sēper iurgia qrit mal⁹: angelus au/
tem crudelis mittetur contra eum. 2º abo/
minanda est cōtentio pp honoratiōē. Est qui/
dem homo q contentiones fugi dign⁹ honor/
dñi puer. 20. Honor est homini q sepat se
a cōtentionibus. Omnes autem stulti miscēt
se cōrumeliis. Et Dau. 2. Thi. 2. Stultas āt
et sine disciplina questionēs deuota: sciens q
generant lites. Seruum autem dñi non opor/
tet litigare: sed mansuetum esse ad omnes do/
cibilem patientem cum modestia corripientē
eos qui resistūt veritati. Quanti autem meri/
ti sit apud deum nō contendere: clarū esse po/
test per illud q legiūt in vitis patrum. Qd
orāte sancto Zachario vox insonuit ad eum
d. Mundum ad mensuram duarum mulierū
venisti q habitant i proxima ciuitate. Quāqz
fuisse Zacharius: et inuenisset eas: conuer/
sationē earū interrogauit. Ipse vero dixerū

q etiam

¶ Erant mulieres duorum fratrum: et per quos annos simul fuerant nec verbum contentiosum fecerant: nec vnus aliquis earum dicto vel facto aliam contristauerat. Quod audiens Adacha rius bene edificatus recessit. 3° est abominanda contentio pro deriuatione. Ab illa siquidem sepe deriuatur plurima scadala odia dissensio nes rixae: quique post verba venit ad vbera. Propterea dicitur Ecc. xi. ab vna scintilla augetur ignis: et a doloso augetur sanguis. Et. 28. Nis festinans effundit sanguinem.

¶ Non est contendendum cum potentionibus: nec cum diuitibus: neque cum loquacibus et linguosis. Capitulum. 3.

¶ Tertium mysterium contemplantur de contentione. Ne dicitur determinatio. Nam licet non sit cum aliquo contendendum: verumtamen sapiens enumerat tria hominum genera. Primi sunt potentes. Secundi locupletes. Terti lingua ti. Primum cum quibus non est ligandum neque con tendendum sunt potentes. Vnde. Ecc. 8. Mo langes cum homine potente ne forte incidas in manus illius. Potentes autem dicuntur omnes super bi vel superiores domini prelati et parentes cum qui bus non est contendendum. Secundi sunt lo cupletes et diuites. Vnde Ecc. vii. 5. dicitur. Mo contendas cum viro locuplete ne forte contra co stituatur tibi litium. Multos perdidit aurum et ar gentum: et vsque ad cor regis se extendit et con uertit. Et licet periculosum sit cum talibus con tendere verbis: tamen periculosius est ligare fa ctis. Quot pauperes voluerunt cum diuiti bus in iudicio contendere: siue pro possessionibus ab eis occupatis siue pro pecuniis et aliis rebus usurpatis: et tandem diuites preualuerunt. Vnde dicit sapiens puer. 19. Diuitie addunt ami cos plurimos: a paupere autem et hi qui habuerit separantur. Et hyssidorus. xi. q. 3. c. paup. ait. Pauper dum non habet quid offerat: non solum audiri contentitur: sed et non veritate opprimitur. Lito vio latur auro iusticia nullaque reus pertimescit cul pa quam redimere nimis estimat. Nec tantum pauperibus: verum et diuitibus huiusmodi litigia sunt danosissima. quoniam ut ait Crisostomus li. 4. epi stolarum. Longa quod litigantium non tam angere primo nia quam euertit. Tertium cum quibus non est contenden dum sunt homines linguati et sine ratione loquentes. Vnde Ecc. 8. c. Mo langes cum homine linguato: et si struas in ignem illius ligna. Sunt de huiusmodi gene re mulieres garrule loquentes et litigiose. Dixit vna domus repitur in qua non sit huiusmodi pestis ma

cula. Contendit mihi nunc cum vno: nunc cum alio: nunc cum viro: nunc cum socro: nunc cum nuru: nunc cum vicia: estque contentio illi velut cibus. De hac sapiens puer. 19. dicit. tecta ingit perstillantia litigiosa mulier. q. d. Quod quod habitat in domo perstillante quoniam vult declinare stillicidium in vno loco inuenit in alio: ita quod non inuenit requiem. Sic et ille qui mulierem habet lingiosam in domo. Ipsa eadem est venenum amarissimum turbans omnia bona: quod ut scribit pro uer. 17. Melior est buccella sicca cum gaudio quam domus plena cum iurgiis. Quisnam valet exprimeret odia aut scadala exorta sunt: et in dies oriri vi dent inter patrem et filium: iter fratrem et fratrem: iter vi cinum et vicinum propter contentiones mulierum. sed audiat viri sensu et ratione mulieres superare debet su lubre consilium quod illis damnum. Si in domo sunt duo germani simul cohabitantes et inuenerint litiga tes uxores caueant ne et ipsi litigent: sed potius vnusquisque aduocet suam et vbi vel factis corri gat illas: put necessitatibus viderit expedire. Sic faciant viri uxoribus. sic prae famulas subditis suis. Iustum namque est iniuncte supponere et non omni ver bo contrarium referre sermonem. Ideo apostolus Eph. 4. d. Obsecro vos ego vincit in domino: ut diligite ambuletis: vocati quod vocati estis cum omni humilitate et mansuetudine cum patientia suppor tantes iniuncte in charitate solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: quam nobis largiatur deus concedens hic gratiam et in futuro gloriam. Amen.

¶ Dominica tertia in quadragesima in mane de ira dei que efficit remedium esse potest ad inducendum homines ad penitentiam. Sermo. 38.

Enit ira dei in filios diffundit.

¶ Verba sunt ista originaliter ad

Eph. 5. c. et in epistola penitentiae.

¶ Efficacissimum remedium arbitratum sunt peccatoribus ut ad penitentiam redeant ante illorum faciem proponere terribilitatem et horrorem iracundie dei. Nam ut Augustinus ait. 4. li. de doctrina christiana. Multosque incredulos misericors dei patientia longa peccare facit intrepidos: quod deum non arbitrantur peccatorum suorum ultorem. Nos igitur huius periculo prouidere volentes: in penitentia sermone de ira dei erimus verba facturi. Et si multum insectum gustum habentibus grauius sint huiusmodi verba: tamen hu milibus et deuotis videbuntur animarum languenti um medicina. Inquit. n. Augustinus. 13. q. 4. c. ipsa quoque pietas. Modestus est medicus furenti frenetico: et pater indisciplinato filio. Tamen non propterea neganda est infirmo medicina: nec

a filio disciplina est auferenda. Ad hoc vocati
sumus vt clamemus et arguamus et detestemur
delicta: annunciemusq; tremēda iudicia dei. p.
Esa. c. lvi. 58. c. dominus ait. Clama ne ces-
ses quasi tuba exalta vocem tuā: et annūcia po-
pulo meo scelera eorū. Propterea vtar verbis
Hiero. ad Psalmachū et oceanū. d. Adulari
nō possū ne et fratres meū decipiā: et me sermo
percutiat Salomonis qui ait. Verba adulatorū
mollia sunt et hec feriunt interiora vētrū.
Pro salute itaq; et correctione peccatorū ira
dei secure loquimur de: quā tria mysteria prin-
cipalia erūt contemplāda.

Primum dī contemplabilitas.

Secundum terribilitas.

Tertium propinquitas.

Quod pleriq; contēnūt irā dei. vel quia co-
gitant deum non esse: vel q; credunt ipsū nō
transcī: vel quia diu expectant illos deus.

Capitulum. .i.

Primum mysterium contemplāduz. d.
ira dei dicitur contēptibilitas. in q; vi-
dere libet quare ē q; multi audientes lo-
qui de tremenda ira dei illa nō timent: sed po-
tius vt experientia docet ridendo contēnunt.
Et colligi possunt huius erroris tres principa-
les rationes. Prima dicitur stulte cogitationis.
Secunda false opinionis. Tertia diuturne ex-
pectationis. Prima dicitur stulte cogitationis: quo-
niam stulte cogitant deū non esse. Pro qbus
querimus. Vtrum possit aliquis cogitare non
esse deum. Et videtur q; non: q; vt ait Ansel.
Deus secundum ai cōceptionem est quo nihil
melius nihilque maius excogitari potest. Sed
maius est quod non pōt cogitari non eē: q; qd
pōt. Ergo cuz deo nihil maius possit cogitari
deum esse: ita est quod nullo mō pōt cogitari nō
esse. Sed contra arguitur per textū Joā. Da-
mas. Dicit enim sic. In tantū preualuit perni-
ciosa malicia hominū: vt dicant nō eē deus. Et
Tullius li. i. de natura deorū ait. Quidā dix-
erunt totā de diis immortalib; opinionē factā
eē ab hominibus sapientibus reipublice cau-
sa. vt quos rō nō possit eos ad offiū regū du-
cerent. Rīdet. d. Bon. vi. 8. primū li. q; cogi-
tare cum assensuali quid non esse pōt. puenire
dupliciter. aut ex defectu intelligētis. aut ex de-
fectu intelligibilis. Defectus intelligentis est
cecitas vel ignorantia ob quā: q; ignorat rem
cogitat ipsam non eē. contingit autē dupliciter

esse cognitionem de aliquo ente. s. si ē. et quid
est. Intellectus autem noster deficit in cogniti-
one diuine veritatis q; tuz ad cognitionē quid
est. non aut q; tuz ad cognitionē si ē. Et hoc
ait Damasc. Cognitio existendi deū nobis nālī
est inserta. Et augustinus de fide ad petrum.
nihil tantum nouit mens q; tuz deum eē et se.
Et Hugo de sancto Vic. Sic de; ab initio co-
gnitionē suā in hoīe tēperauit: vt sicut nunq;
quid eēt possit ignorari. Quia ergo intellect;
noster nunq; deficit in cognitione dei si ē: ideo
nec pōt ignorare ipsum esse simpliciter. Quia
ho deficit in cognitione quid ē: ideo frequen-
ter cogitat deum eē quod nō ē: sicut idelum vt
creaturam: vel nō eē quod ē: sicut deū iustum.
2° pōt cogitari aliqd nō eē per defectum a par-
te intelligibilis. et huiusmodi defectus potest ef-
se duplex. aut defect; presentie. aut defect; cui-
dentie. Defectus presentie: vtpote q; nō semp
non ubiq;: non ubiq; totaliter quod nō semp
est: sed aliqñ ē: aliquando nō. aliquādo ho pōt
cogitari nō esse. Similiter de eo quod nō ē ubi
q;: q; eadem rōne qua pōt cogitari non eē hic:
potest cogitari non esse alibi. Similiter et dō
quod fm partem adest fm partem abest. De;
autem est totus et ubiq; et semp. ideo non pōt
cogitari non eē. Hanc rationem assignat An-
selmus in libro contra insipientē. Non solum
pp defectum presentie pōt aliquid cogitari non
eē: sed et propter defectum euidētie: quia non
est euidens in se et in probando. Sed deum eē
est veritas euidens in se et in probando in se:
quis est quo nihil maius excogitari pōt. In p-
bando ho quia et ductu rōnis hoc probarunt
philosophi. ergo non potest cogitari nisi insipi-
enter et stulte q; non sit deus. Vnde David i
ps ait. Dixit insipiens in corde suo non ē de;.
Stultus ergo ē qui cogitat vel dicit non ē de;
quem cōfiteretur intellectus rōnis nālē lumen.
Vnde bern. in li. de diligendo deum. Inex-
cusabilis est oīo infidelis si non diligit deū to-
to corde. Clamat nēpe intus eius innata iusti-
cia: q; se ex toto illum diligere debet: cui se totū
debere nō ignorat. hec ille. Clamat deum esse
oīs creata nā angeli hoīes celum et terra et oīa
que in eis sunt. Vnde Aug. in li. de utilitate
credendi aut. Non enim frustra intueri o; et in-
aniter ordinem celi pulchritudinem siderū: vi-
cissitudines temporū: in quorū cōsideratione
non curiositas est exercēda: sed gradus ad eter-
na faciendus. Et Job. 12. Interroga iumentū
et docebunt

et docebunt: et v-
Loque tre et mīde-
ris. Quis ignorat
ni fecerit. Alibi
ante ordo reperit
ue localis: q; quel-
fm suā dignitate;
lioza in imis locat
emina. Aer vt pfe-
actius et calid; a
menta situat. Et
stelle lucētes in
se sunt. Et celum
gaudent sancti cū
sequitur et alius or-
dinatissime cū fo-
aci infra annū ite-
veris. etatis. aut
suis. Transcūt
mentura ad mō-
ea que in hyme
uinitatē et in etate
dei esse sacra scrip-
mētū et oīs scriptur
omniūq; gentiliū.
ergo qui tante verit-
vīq; sit qui dei ira
cunda ratio qre ac
tur false opinionis.
fuit esse deū: opinā-
nō pōt. Dicit nan-
tram vero demētū
re posse. Pro quo
libri de ira dei. Qui
id estinare qd nō
vra deum: quoniam
diuina. nec cui; i-
ene pgruat ptiū. A
q; nulla passio cadit
ergo nō cadit i deo
oē peccatū a deo ē
et sepi vīnis caput
uēda. Venerū cor-
tes et dicta sine scrip-
mortalū philosopho-
tradie glorie tue dō-
nros. Adisultū irā tu-
23. c. Adoplos ad
tua: et esto plecabili-
4. Reg. 22. Adag-
ma. Et Deuero.

et docebunt te: volatilia celi et indicabunt tibi.
 Quare ire et irascere tibi: et narrabit pisces ma-
 ris. Quis ignorat quod omnia hec manus domi-
 ni fecerit. Admirabilis certe in tanta rerum varie-
 tate ordo reperitur. Est quidem ordo simialis si-
 ne localis: quod quilibet creatura tenet sui locum
 secundum suam dignitatem. Nam terra et terrena sicut vi-
 lioza in imis locata sunt. Aqua vero dignior ei pre-
 ceminet. Aer vero perfectior superior est. et ignis ita
 actius et calidus a nobis elongatur super alia ele-
 menta situatus. Celi incorruptibiles. sol et luna
 et stelle lucetes in speris suis altissime colloca-
 te sunt. Et celum empyreum nobilissimum ubi
 gaudent sancti cum christo supremum omnium est. Sub-
 sequitur et alius ordo quod tempus potest dici. Or-
 dinatissime enim sol facit cursus suos per signa zodi-
 aci infra annum integrum. Et sic transeunt tempora
 veris. estatis. autumnus. hyemis cum effectibus
 suis. Transeunt et dies naturales eadem temporis
 mensura ad modum primi mobilis completum. et
 ea que in hyeme mortua videbantur in vere re-
 viviscunt et in estate fructificant. Predicat insuper
 deum esse sacra scriptura tam veteris quam novi testa-
 menti et omnis scriptura et philosophorum et poetarum
 omniumque gentium. Quod qualis dementia illorum
 ergo qui tante veritati acquiescere nolunt. Tales
 viros sunt qui dei iracundiam non formidant. Se-
 cunda ratio quare a multis non timeatur ira dei. dicitur
 tur falsae opinionis. Nam cum multi negant non pos-
 sint esse dei: opinantur tam falsae quam in illo ira cadere
 non potest. Dicunt namque deum esse clementissimum:
 iram vero clementie fore contraria: ideo nec in deo cade-
 re posse. Pro quibus dicit Lactantius in principio
 libri de ira dei. Adadverti sepe donare plures
 id estimare quod nonnulli philosophorum putaverunt: non
 irasci deum: quoniam benefica sit tamen modo nam
 divina. nec cui nocere praestantissime atque opti-
 me congruat penitus. Arguitur et secundo modo tales.
 quod nulla passio cadit in deum sed ira est passio quidam.
 ergo non cadit in deum. 3. confirmant errorem suum. quod
 peccata a deo remouenda. sed ira est vnum
 et septem vitis capitalibus. ergo est a deo remo-
 uenda. Verum contra sistentes sunt auctorita-
 tes et dicta siue scripture sacre siue gentilium et
 moralium philosophorum. Unde Eros. 15. In mul-
 titudine glorie tue deposuisti omnes aduersarios
 istos. Adisti iram tuam quam deuorauit eos. Et
 3. c. Adoyles ad deum orans ait. Quiescat ira
 tua: et esto placabilis super malicia populi tui. Et
 1. Reg. 22. Magna ira dei succensa est contra
 is. Et Deutero. xi. c. Iras dominus clausit

celum et pluuie non descendunt. Et 2. Paral. 12.
 de filiis israel. Quia humiliati sunt auersa est ab
 eis ira domini. Et 24. c. facta est ira dei contra
 iudam et hierusalem. Et Job. 9. c. Deus cuius
 ire resistere nemo potest. Et David in ps. 1.
 Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus.
 Et ps. 6. Domine ne in furore tuo arguas
 me: neque in ira tua corripas me. Et ps. 17. su-
 damenta montium conturbata sunt et commota sunt
 quoniam iratus est eis. Et ps. 77. Ira dei ascen-
 dit in israhel. Et ps. 78. Effunde iram tuam in
 gentes que te non nouerunt. Et ps. 89. Quis no-
 uit potestatem ire tue et pre timore tuo iras tuas
 dinumerat. Et Ecclesiastes. 5. Ne dicas co-
 ram angelo non est prudentia ne forte iratus dominus
 dissipet cuncta opera tua. Et esai. 5. Iratus est
 furor domini in populo suo. Et esai. 4. Multa-
 gue et vllulare: quod non est auersa ira furoris domi-
 ni a nobis. Et Tere. 4. Compleuit dominus furorem
 suum: et effudit iram indignationis sue. Et 2. sec.
 5. effundat quasi aquam iram meam. Et Ma-
 um. i. Vlciscens dominus in hostes suos et
 trascens inimicis suis. Et Ro. i. Reuelatur ira
 dei de celo. Et Ro. 3. Nunquid iniquus est deus
 qui infert iram. Et i. 2. hes. 2. peruenit ira dei su-
 per illos usque in finem. At Apoc. 15. Consumata
 est ira dei. Et i. 6. c. Audiui vocem magnam de ce-
 lo dicentem septem angelis. Ite et effundite septem phia-
 las ire dei in terram. Et Valerius maximus li. i. 2. c.
 to cum gradu ad vindictam sui diuina procedit
 ira: tarditateque supplicii gravitate completat. Et
 Quidius de arte amandi. flectitur iratus voce
 rogante deus. Et ag. 18. de. ci. de. i. c. 12. Apolli-
 ni delphico instituti sunt ludi musici: ut placaret
 ira eius quam putabat afflicta esse sterilitate grece
 regiones: quod non defenderunt templum eius: quod rex
 Danaus cum easdem terras inuasisset bello icen-
 dit. Et i. i. li. vbi. 3. c. 2. dicit de Junone que
 apud gentiles colabatur per dea. Apud virgilium
 nepe Juno inducit infesta troianis: colo ven-
 torum regi aduersus eos irritando dicere. Hec
 inimica nubibus rheni nauigat equus. Illi in ira
 lia portans victos que penates. Hec ille. Et
 idem Virgilius commemorat in principio primi libri
 eneidos. ob iram Junonis cuncta profugum fuisse
 cum reliquis troianis. d. Arma virumque cano troie
 quam primis ab oris Italia fato profugus laui-
 venit Litora multum ille et terris iactat et alto
 Di superum sene memorum iunonis ob iram. At
 et Valerius maximus li. i. rubrica de neglecta
 religione. multa narrat de iratis diis. Nos vo-

alia exempla non inducimus: ut errores gentilius
 comprobem: sed tamen ut ostendam quod etiam si illos
 ira ponenda sit in deo. Pro solutione itaque ob
 iectorum tria sunt notanda. Primum secundum Boetium. i. 3.
 sen. di. 33. et Ric. i. 4. di. 26. et Tho. i. parte
 di. 22. quod quoadocumque deus aliquid de deo quod
 nobis denotat passionem: de deo deus secundum effectum
 et non secundum passionis defectum. Sed diu ergo amor
 ira et similia que in nobis sunt passionem: in deo di
 citur secundum effectum quo ad nos: ut tunc dicatur odire
 cum effectum odii nobis exhibet: tunc irasci cum esse
 tuum ire nobis ostendit. Ipse autem deus stabilis
 manens sine passione aliqua dat cuncta moueri.
 Secundum notandum quod non omnia que secundum nomen sonant
 virtutem dicunt virtutem in re. nec omnia que secundum
 nomen sonant vitium dicunt vitium in re. Propter
 ingratum iunemalis. fallit enim vitium specie virtu
 tis et vicia. Et Seneca ad Lucillum. Vicia
 in nobis sub virtutis nomine repunt. Et Greg.
 41. di. c. sepe vitia. ait. Sepe vitia se ingerunt et
 virtutes esse mentiuntur: ut tenacitas perfimonia
 effusio largitas crudelitas zelus iusticie remissio
 pietas velut videri. Non non omne quod deus ira vitium
 est aut peccatum. Tercium notandum secundum Boetium. in
 3. di. 15. quod triplex est ira. Quod est propter ratio
 nis imperium. primum. Iracundie motus. Secun
 da ira est contra rationis imperium: quando quod concita
 tus in iram passionem rationem subiicit sequiturque
 inordinate imperium ire. Tercia est ira que est secundum ra
 tionis imperium: quando quis irascitur secundum
 quod merito irasci debet. Sic merito irascunt pa
 tres filijs impijs: et prout exigit illorum malicia
 ordinate corrigunt eos. Sic irascunt patres et do
 mini quilibet subditis inobedientibus. Sic ira
 tus est deus quando eiecit omnes videntes et eme
 tes de templo. Dicam ergo quod deus est clementissimus
 sine sui mutacione sine passione sine pecca
 to sua erigente iusticia irascitur sepe peccatores
 obstinatos in ira concilians quando eis effectus
 ire demonstrat. Hi sunt guerre pestilentie et
 pestes grandines: sterilitates terre: fames
 terremoti terrores de celo et signa magna. Quod
 presumptuosi peccatores: audiuistis iam quod falsa
 est opinio vestra. Dicebatis enim quod non irascitur
 deus. Et ecce tot preconiia scripturarum clamant iram
 dei ab omnibus esse timendam. Tercia ratio quare a
 multis non timeatur ira dei dicitur diurne expecta
 tionis. Considerat equidem deus propter longani
 mitatem suam sufferre peccatores iniquos propter ipso
 ga: ut sic per dulcedinem eius attrahant ad peni
 tentiam. Sed inde multi sumunt audaciam et de

riores facti iram dei non existimant. Veritatem
 ut ait Hieronymus. i. expositione Hieronymus. quanto maior
 est munus temporum quibus obliviscimur deum
 tanto maior est pena peccati quod nec longitu
 dine temporum poterit edomari.

Quod terribilis est ira dei eo quod sentit in pu
 los et in iustos atque orationes supplicantium
 spernit et abominatur. Capitulum. 2.

Secundum mysterium considerandum de ira
 dei dicitur terribilitas. Considerandum
 namque est quod cum irascitur deus: et puocat
 etiam ad temporaliter flagellandum homines sibi rebel
 les: severus est et terribilis valde maxime propter tria.
 primo propter puulorum punitionem. 2. propter iustorum affli
 ctionem. 3. propter orationum detestationem. Primum
 deus irascitur est terribilis propter puulorum punitionem.
 Puniat namque puulos pueros et innocentes propter
 peccata parentum: perierunt nepe et suffocati sunt in di
 luuio omnes istos: et puuli quorquor reperiebant
 in mundo. Adusti sunt in sodomis et incendio co
 cremati omnes qui erant in vteris matrum et qui sauebant
 vbera. Et tunc sepius verabatur mundus aut fame: aut
 pestilentia: aut qualibet alia aduersitate: que non nisi
 propter peccata veniunt paruuli qui ea non commiserunt
 puniantur pro illis. Sed formidabilis dei iusticia
 o tremenda dei iracundia cur eos qui te non leserunt
 exterminas: paruulos cur tam acriter punis: et
 ridebit tibi pater tuus quod propter peccata parentum.
 Sed hic oritur dubium. Vnde filij propter pecca
 ta parentum puniri possunt. Evidet quod non. Nam
 per Ezechiel. 18. c. deus dixit. Filius non portat
 iniquitatem patris: et pater non portabit iniqui
 tatem filij: iusticia iusti super eum erit et impietas
 impij erit super eum. Et extra de his que sunt a ma
 iore parte capitali. c. Quasi in glo. dicitur.
 Peccata suos debent tenere auctores. Et idem
 L. de penis. l. sancimus. et L. ne vxor pro ma
 rito. l. ob maritorum. et xi. q. 3. c. illud. et de sen
 exco. c. a romana. §. ultimo. et 56. di. c. sat. Et
 Augustinus ait. i. q. 4. c. nullius. Nullius cri
 men maculat nesciente. Ad hoc facit ibidem. ca.
 placuit. et c. in dei. Sed contra arguitur quod Exo.
 20. deus dixit. Ego sum dominus deus tuus fortis ze
 lotes visitans iniquitates patrum in filiis in tertia
 et quarta generatione eorum qui oderunt me. Ad
 idem facit. c. vergentis. extra de hereticis. et idem
 habet extra de filiis presbiteri non ordinandis. c. i. c.
 ad presentiam. c. presentium. c. coquerentem. et c. quo
 niam. et i. q. 4. §. unde deus. Et habet peccata Abaam
 filij eius in iudicio. Rides dominus Boetius. di. 33. se
 cundum h. quod duplex est punicio: una eterna: alia tem
 poralis

poralis: filij non
 na. In Ansel.
 li non danant pro
 qua habet. l. 3.
 Puniant in fili
 filij sunt aliud pri
 pluribus creptis.
 tos. Paruulos so
 ranta propter pater
 renit. Sed b igne
 successio parenti se
 etiam demonstrati
 aliquando corpora
 iratus est terribili
 Affligit etiam e se
 natur h. Vnde pos
 pa. Evidet quod n
 patitur peccata
 in collecta. Mult
 bi dominus iniqui
 17. Non peccati
 lus meus. Et 3.
 rentes et occu
 quod hic peccati
 Augu. q. b non di
 uas non erat pena
 to originati non me
 Lazarus non tim
 go videt quod aut
 obsequio merito pec
 habuit peccatum: et
 Boetius. di. 36. secu
 ter potest ordina
 quod puniendo o
 ratione ad bonum
 ergo aliqua pena
 quod alter consti
 puniendi: necesse
 nec tantum peccati
 municari insepab
 recte ordinata ad
 capitaliter ad mali
 infernalis. 2. mo
 pena requirit p
 et macula. Secun
 secundum reatu
 capitaliter propter ord
 elicetur. Aut ergo
 aut propter altenu
 punim: sic requir

poralis: filij nō puniūt p pccō parētū pena eter-
na. Vñ Ansel. de cōceptu v̄ginali dīc q̄ puni-
li nō dānāt p culpa. Ade tñ: s; p culpa p̄pna
quā habēt. s; nō habēt eā agēdo: s; obēdo.
Puniunt tñ filij p pccō parētū pena t̄pali eo q̄
filij sunt aliqd̄ p̄is. Et h; p; p sacra scripturā i
plurib; exēplis. Ideo dīc Greg. i. q. 4. c. puni-
tos. Paruos sodomitaz nō excusant igno-
rantia qñ p paterno scelere celesti igne cōsume-
rent. Sed h; igne pena illis diminuta est qbus
successio paterni sceleris est adempta. Pariter
enā demonstratū est peccatis parētū puulos
aliquādo corporaliter flagellari. Secūdo de
iratus est terribilis ppter iustoz afflictionem.
Affligit enā se sepe bonos cū malis. S; dubi-
tatur h; vix possit esse in aliquo pena sine cul-
pa. Et videt q nō: quia Hiero. ait. Quicquid
patimur peccata nra meruerunt. Grego. d.
in collecta. Nulla eis nocēbit aduersitas si nul-
la dominet iniquitas. S; cōtra est illud Job.
17. Mō peccauit in amaritudinib; morat̄ o-
culus meus. Et Jo. 9. Quis peccauit h; aut pa-
renes ei? et cecus nāceret. Et rñdū x̄ps. Ne
q; hic peccauit neq; parēs eius. Et exponit
Augu. q h; nō dīc q nō peccauerit: s; qz ce-
cus nō erat pena peccati. Propterea p pecca-
to originali nō meret̄ q; nisi semel merui. Sed
Lazarus nō tñ fuit mortuus semel: s; bis: er-
go videt q aut mors prima aut secūda fuerit ei
absq; merito peccati infligat. Itē x̄ps nulluz
habuit peccatū: t̄ tamē in eo fuit pena. Rñdet
Boni. di. 36. secūdi li. q maluz pene duplici-
ter potest ordinari. Vno modo ad malū culpe
quod puniēdo ordinat. Alio modo in cōpa-
ratione ad bonū qd̄ deus elicit ex illa pena. Si
ergo aliqua pena infligat̄ cuius ordinatio prin-
cipaliter consistat in cōparatione ad malū culpe
puniendū: necesse est aliquas culpā p̄cessisse:
nec tantū p̄cessisse: sed enā aliquo modo cō-
municari insepabiliū. Pena enū aut est di-
recte ordinata ad puniendū: aut est ordinata p̄n-
cipaliter ad malū excludendū. P̄mo mō ē pena
infernalis. 2o mō est pena purgatoria. p̄mo mō
pena requirit̄ p̄sentia culpe secūdu deformitatē
t̄ maculā. Secūdo modo requirit̄ culpe p̄sentia
sine reatu t̄ sequelā. Si autē pena infligat̄ prin-
cipaliter ppter ordinē quē h; ad bonū qd̄ inde
elicitur. Aut ergo propter bonum propriū:
aut propter alienū. Si propter bonum pro-
priū: sic requirit̄ q in subiecto illo aliquādo

uerit culpa t̄ q possit esse de futuro. Si autē
propter bonum alienū: sic sufficit pene ut lu-
erit culpa in alio q; in eo qui punit. i. eo v; p q
pena illa sustinet: p quē modū fuit i x̄po cuius
mors t̄ passio ordinata erat ad redimēdū gen-
tū humanū t̄ liberādū t̄ repandū a lapsu in quē
ecceiderat ex pccō p̄mi parētis. Et sic p; q; eis
pena aliquo mō respicit culpā. S; qdā vt p̄sen-
tē in se v̄pote pena infernalis. Quedā vt p̄teri-
taz in se s; p̄sentē i reatu t̄ sequela: sic pena pur-
gatoria. Quedā vō solū vt p̄teritā: t̄ h; i eo qui
punit. Et sic est ois pena iustoz excepto x̄po.
Quedā vō respicit culpā nō in se: sed i alio: sic
in x̄po. P̄dō enā pena ordinari ad bonū qd̄ in
de elicit. Et sic p̄t esse in aliquo sine culpa ta-
lis pene meritoria: qz illud malū pene recōpen-
sat p̄ maius bonū qd̄ inde elicit sicut patet in
ceco nato: in Job: in Lazaro: in Tobia: t̄ in q
libet viro iusto. hec Bo. Alex. ait i. 3. summe
allegādo Joā. Dama. dīc. Locū de iustuz
incidere i calamitates p̄ multas causas. P̄ri-
ma est vt eā q in ipso latet v̄tur alijs manife-
staz faciat: vt Job. i. Secūda ē vt nō ex recta cō-
scientia cadat per superbiam: vt in Paulo. 2.
Corin. 12. Tertia vt alii erudiantur: vt in La-
zaro t̄ diuīte Luc. 16. Quarta propter gloriā
dei: vt in ceo nato Job. 9. Quinta propter ze-
lum alterius siue imitationem: vt gloriā eius
qui passus ē magnificata in pugna alijs passio
fiat spes future vite vt in martirib; ad Heb.
xi. c. Propterea dīc Augustinus. li. i. de ci.
dei. c. 8. Nec cum ita sint: boni t̄ mali pariter
affligi sunt: non ideo ipsi distincti non sunt: qz
distinctum non est quod vtriq; perpeffi sunt.
Nāct enim dissimilitudo passionum etiam in
similitudine passionum. Et licet sub eodem
tormento non est idem virtus t̄ vitium. Ma-
sicut sub vno igne aurum runlat palea sumat:
t̄ sub eadem tritura stipule comminuitur: fra-
menta purgātur: nec ideo cum oleo amurtha
confunditur: quia eodem p̄eli pondere exp̄i-
mitur: ita vna eademq; vis irruens bonos p-
bat: purificat: eliquat: malos danat: vastat t̄
exterminat. Vnde i eadem afflictione mali de-
um detestantur atq; blasphemant. boni autem
precantur t̄ laudant. Tertio deus iratus ter-
ribilis: eo q qñ post diurnam expectationē
prouocatur ad iracundiam non exaudit obli-
natorum voces peccatorum prout plene dixi-
mus in sermone de impedimētis orationis.

Quod cognoscitur ira dei propinqua: tunc cum peccata sunt consummata: tum cum peccatores sunt obstinati: tum cum illam prophetae et amici dei pronuntiant et comminatur.

Capitulum. 3.

Tertium mysterium contemplandus de ira dei dicitur propinquitas. Quibus enim nesciamus certitudinaliter quoniam propinqua sit ira dei ad flagellandum peccatores: possumus tamen id cognoscere ex collectione signorum. Sunt autem de hoc tria principalia signa. Primum peccatorum consummatio. Secundum populorum obstinatio. Tertium prophetarum annuntiatio. Primum signum ad cognoscendum seu timendum ne propinqua sit ira dei est peccatorum consummatio. Quando consummata sunt peccata et impleta est mensura. Possunt autem notari septem signa consummationis peccatorum: quibus signis adimpletis nihil aliud nobis expectandum et timendum est quam ira vindicta flagellum et vitio divina. Primum est horribilitas peccatorum multorum. Secundum multitudo peccantium. Tertium impunitas manifestorum scelerum: Quartum animadversio in peccatis. Quintum affectio ad scelera. Sextum studium peccandi. Septimum longa perseverantia in peccatis. De conditiones explicatur Gen. 6. c. Prima conditio seu primum signum: quia in mundo tempore diluvii erant magna peccata et horrenda nimis propterea dicitur. Videns autem deus quod multa malicia: Quod verbum manifeste ostendit horribilitatem et turpitudinem multorum peccatorum. Secundo communiter homines talia perpetrabant: propterea subditur hominum. Tertio in super peccata illa inuerecunde et impune fiebant: ideo subiunctum est: esset in terra. i. mala esset et impunita. Quarto fiebant peccata tota mentis animadversione: ideo additur: et cuncta cogitatio. scilicet non partim: non diuisim: sed in malis integra et coniuncta. Quinta fiebant tota cordis affectione: ideo subditur: cordis. Sexta perpetrabantur toto studio: ideo subditur: intenta esset ad malum. Septimo fiebant perseveranter: propterea additur: omni tempore. Timeo satis ne hoc signa verificentur in nobis. Tempore namque isto nefandissimi scelera committi solent: nec a paucis: sed a multis: neque puniuntur aut corriguntur: quo

nia illi ad quos spectat corrigere vel punire deteriores sunt alijs. Et non est veritas non iusticia neque recitudo in filiis hominum. Fiant peccata cum animadversione mentis cum omni affectione: studio ac perseverantia. Quod satui populi cur non timeatis. Cur non expauescitis: cur ad penitentiam redire negligitis. Audite psal. dicentem. Nisi conuersi fueritis gladius suum vibrauit arcum suum tetendit et parauit illum. Secundum signum propinquitatis ire dei dicitur populorum obstinatio. Quam documque populi peccatores obstinantur et obdurantur in corde non moti beneficijs dei non comminationibus non predicationibus non signis non denique villo alio modo: signum forte est quod prope est eis flagellum dei. Est de hoc exemplum obstinatissimi populi iudeorum quem deus deleuit propter obstinationem suam. Nam post multa mala a iudeis perpetrata christus viuens in carne in medio ipsorum vocauit eos ad penitentiam vita miraculis et doctrina. Ipse vero noluerunt audire ipsum. In dominica autem oliuarum cum introisset hierosolymam: ut dicitur Luc. 19. c. Videns ciuitatem fleuit super illam dicens. O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciuitas digna: plena populo: affluens diuitijs et abundans peccatis. Venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo: et circumdabunt te: et coangustabunt te undique et in terram prosterne te et filios tuos qui in te sunt: et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognoueris tempus visitationis tue propterea dicit Hieronymus in questionibus ad Helvidiam. In tantum autem hierosalem amauit dominus ut fletet eam et plangeret et pendens in cruce loqueretur. Mater ignosce eis quia nesciunt quid faciunt. Itaque impetravit quod petierat: et datum est eis tempus penitentiae usque ad. 42. annum. Post quod perseverantibus in blasphemiam egressi sunt duo viri de filiis romanorum Vespasianus et titus: et eos interfecerunt atque lacerauerunt. hec ille. Die autem qua crucifixus est iesus dei filius conuersus ad mulieres que plangebant et lamentabantur eum dixit. F. illic hierosalem nolite flere super me: sed super vos ipsas flere et super filios vestros: quia venient dies in quibus dicetis. Beate steriles que non genuerunt: et vbera que non lactauerunt. O saxeae. o lapideae. o adamantina iudeorum corda. Nec verbis christi

bis christi crediderunt: nec susceperunt testi-
monium apostolorum: qui magna virtute pre-
dicabant resurrectionem magistrum sui: sed in die
crudelis facti persequerentur ecclesiam: la-
pidauerunt Stephanum: interfecerunt iaco-
bum iulium: et paulo conuerso miraculose ac
ceteris predicantibus christum impiissime re-
stiterunt. Voluit tamen deus antequam iras suas
inferret in eos terroribus et signis celi illos ad
penitentiam vocare. Et ut meminit Iosephus
in libris de bello iudaico. et Eusebius in histo-
ria ecclesiastica. et Polidorus in libro de nu-
gis curialium. Stella quedam sub forma gla-
dii stare visa est: quasi imminens desuper ci-
uitati. Et omnes circumstantibus flammis per totum
annum visus est ardere. Luna eadem semper duo
decim noctes passa est continuas: cum die se-
sti plurimum conuenissent octaua die mensis a-
prilis noctis tempore hora nona tantus fulgor
luminis aram templumque circumdedit: ut dies
clarissimus videretur: mansitque spacio hore di-
midie: hoc quidem ignis prosperum visum
est: sed probos piosque doctores porrexit: exi-
tiale non latuit. Ianua templi que erat ad ori-
entem cum esset ere solido induta tantum ponderis
que vix a viginti viris summo conatu impellen-
tibus clauderetur repente hora noctis sexta per
seipsam aperta est: et ferreis vectibus tene-
retur. Die. 21. mai prope occasus solis: visi sunt
currus et quadrigae in omnem regionem per-
aerem ferri et armatorum cohortes nubibus com-
misceri. In nocte penthe. sacerdotes ingressi
templum ad diuina officia celebranda: primo
senferunt quosdam strepitus: et paulo post au-
dierunt voces clamantes. Discedam ab his
sedibus. Ante quartum annum belli in die se-
sti tabernaculorum: quidam rusticus et plebeus
Iesus nomine: filius Anan: hic repente clama-
re cepit. Vox ab oriente vox ab occidente vox
a quatuor ventis: vox super hierosolimam et
templum. vox super sponsos et sponsas. vox
super vniuersum populum. Sicque indefinenter
die ac nocte clamabat per vicos et plateas
discurrendo. Et flagellatus ac percussus etiam
ante iudicem flagris usque ad ossa laceratus ut
taceret: ipse quolibet die cum ciuitate semper illud
replicabat addens. Deh hierosolymis. Deh
masculis et femellis. Nec vnde in tot prodigijs
atque signis ille dure cervicis populus erro-

res suos corrigere voluit. De quam obstina-
tionem alius unus deus in illos iram suam ef-
fudit. Quis explicet sine singulis. Quis
audiat sine lachrymis. Quis consideret sine
timore ciuitatis hierosolymitane exidum et
desolationem. Refert namque Iosephus in. 6.
libro de bello iudaico: quod Titus et Vespasia-
nus cum exercitu validissimo a romanis mis-
si in die solenni pasce: quando etiam circui-
iacentibus locis innumerabilis populus ine-
rat hierosolimam ciuitatem obsederunt: cece-
runtque in circuitu vallum munitissimum: ita
ut nullus ciuitatem eriens illud pertransire
posset. De quam causam in brevi ciuitas sa-
ne cepit urgeri: tantumque inualuit penuria re-
rum quod propter famem hec que referam dicit
Iosephus fuisse mala secuta. Primo quod pre-
dones per ciuitatem discurrentes vi intrabant
domos et rapiebant si quid ibi inuenissent co-
medibile. Secundo quod filii et ore parentum et co-
uerso violenter stricto gutture masculatum ci-
bum extrahabant: et velut rabidi comedebant.

Tercio quod etiam simum bonum atque vil-
lissima sumperunt in cibis. Quarto quod mul-
ti contendebant exire ut herbas colligerent: et
capiebantur a romanis: et tantus numerus fuit
captiuorum ut tunc custodiri non possent: quia
propter statutum fuit ut cuiusque eorum oculis
aut amputatis illorum manibus compelleren-
tur sic ad ciuitatem redire. Quinto quod Isphe-
res diuites ne loca sua peruenirent ad ma-
nus romanorum: quos vix similiter credebant
ciuitatem debellaturos illa deglutierunt.

Quis rei fama cum deuenisset ad aures ro-
manorum comminuit eos ut exiliumarent capti-
uos iudeos quos tenebant gemmas in ven-
tre adhuc retinere. Quare una nocte duorum
milium patefacta sunt viscera. Sexto quod mul-
ti formosi iuvenes in via in plateis publicis:
in proprijs domibus fame afflicti improvisa
morte cadebant. Septimo quod inuete sunt mu-
lieres que proprios filios comederunt. Vnde
refert Iosephus de quadam: quod cum non ha-
beret ad comedendum lactantem filium in ma-
nibus tenens dixit. Infelicis matris infelicior
fili in bello: in fame: in direptione: cui te re-
seruabo. Veni ergo nunc o miferere: esto ci-
bus: matri predonibus furor: seculis fabula.
Ex his dictis filium ingulauit et corit: et dumi

dium comedens partem alteram occubauit. Et ecce confestim predones odorem carnis cocte sentientes in domum irruunt: et nisi carnem prodant mortem minantur. Tunc illa detegens: infantis membra. Ecce inquit vobis partem optimam reseruavi. At illos tantus horror inuastit: nec loqui potuerunt. Et illa: meus est inquit hic filius: meus est peccatum: securi edite: quia prior ego comedi quem genui. Illi vero tremantes et territi discesserunt. Quot erant in ciuitate illa amara spectula: ubi videbantur quotidie tot morientes. Quot infantes et pueri extendentes manum ad ubera matrum et panem petentes ad pedes illarum mortui desiccabant. Quot erant ibi flebiles voces. Quot lamenta. Quot singultus. Quot gemitus et suspiria. Lauferat eis deus et strinxerat venas misericordie sue. Tandem post biennium capta fuit ciuitas et in predam data et muri et edificia quolibet solo equata: et vi iosephus refert decies centena milia indeorum fame et gladio perierunt: et nouem milia vendita fuerunt. Quod si possem in talem ascendere speculam: de qua omnem italiam cernerem: omnesque meam vocem possent audire: profecto clamarem. O italia plange. o italia time. o italia caue ne propter obstinationem tuam in te deserviat ira dei. Vocauit ipse te multis annis dotauit amplis beneficiis. Misit ad te predatores suos. Terruit te signis et prodigiis. Sensisti terremotus pestilentias et temporum sterilem conditionem. Comminatus est tibi deus. Sic. Certe hoc fecit ut te induceret ad penitentiam. Et tu i di es durior: efficeris in peccatis et malicia persequerando: sunt iam ubique vfure publice. Omnia sedata sunt spurcissimis vitis carnis et ignominie sodomie. Superbia pomparum iam occupauit omnes ciuitates et terras. Blasphemie dei periuria mendacia iniusticie violentie oppressiones pauperum et similia superabundant. O italia decora. o regio diuitiis plena. Noli contemnere deum: noli exacerbare maiestatem eius. Tertium signum propinquitatis ire dei dicitur prophetarum annuntiatio. Cognoscimus propinquam dei iram: quando per prophetas suos deus illam pronuntiat. Diebus autem istis multa dicuntur pronuntiata per sanctam Brigidam que spiritu claruit prophetico: per sanctum Mattheum

dium: et per nonnullos alios. Ego autem que deum ipsum etiam originaliter legi cum illa clare non intelligam non audeo quicquam temere diffinire. Doctor tamen omnes populos uicessent a via sua mala: ne forte si in illa perseuerauerint repente superueniat irarum indignatio dei: a qua ipse nos liberet qui est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Domica tertia in quadragesima infra diem. de uicio et peccato discordie: quod nullo pacto stare potest cum ueritate penitentie: ob quod penitentes ab illo sibi maxime cauere debent.

Sermo. 39.

Mne regnum

in seipsum diuisum desolabitur: et domus super domum cadet. Verba sunt redemptoris nostri originali. Luc. xi. c. et in euangelio presentis dominice. Non

potuit efficacius aut clarius explicari quam perniciosum sit malum aut grane discordia dammata: quam in uerbis domini nostri iesu christi que dicit contra phariseos: Et licet sua uisisset intento ostendere demones concordantes esse ad omnem maliciam hominumque perditionem: ueruntamen nos intelligimus dissensionem quolibet regna validissime exterminare. ad hoc autem astutus diabolus innuit: ut charitate abiecta cum discordiis odiis et dissensionibus deum omnipotentem offendamus. Ea propter pro utilitate penitentium in presenti sermone contra discordie uitium stilum nostrum exacuimus: quoniam redemptor noster amarum illius effectum qui est regnorum desolatio aperuit in uerbis allegatis in themate: in quibus de discordia tria mysteria erunt declaranda: uidelicet.

Primum dicitur originatio.

Secundum distinctio.

Tertium offensio.

Quod tres possunt esse radices uel originales cause damnabilis discordie. uana gloria uidelicet: auaritia: uel stulticia siue leuitas.

Capitulum. 1.

Primum

p. Rm m
dr origi
die originale
caus. p. uia
tur auaritia
ma causa disc
dum enim Breg
dia est rane glori
2. 2. q. 37. disc
gationem uolunt
lunas uisus stat
stat in altero: q
prio sicut. pronu
sua preter bis q
modum sit per
superbiam. Et
eatum motale
set arguere q
Actum. 12. H
ter phariseos
fuisse peccatum
et q. d. d. d. d.
Sed ibi. respon
scordiam per qua
laudabile: et hoc
etiam de seipso
pacem minere se
cibus. q. discor
nebam: fuit per
enim intendebat
esse bonum. alia
secum pertineb
in his que sunt d
oitur unum diu
solum magistror
nes eructur a p
magistro tenen
spondet. Ebo. in
mones deorum
fides uel bonos
res uirag. opini
ria fuit opinio in
seruatione legalu
li. In illis uero
nos mores: nulla
neam opinionem
enim: igno. antia
nes a peccato fuit
arrij. Nestorij
possunt exculati

Rimū myſternū. declarādū de diſcordia
de originato: i q̄ vidēdū ē q̄ ſit diſc.
die originales cauſe. Et assignari poſſunt tres
cauſe. prima dicitur vana gloria. ſecunda dicitur
auaricia. tertia dicitur ſulicia. Pri/
ma cauſa diſcordie dicitur vana gloria. Secū/
dum enim Gregorium. 3. moralū. diſcor/
dia eſt vane glorie filia. Nam vt dicit Tho.
2. 2. q. 37. diſcordia importat quandam diſgre/
gationem voluntatum: in quantum ſcilicet vo/
luntas vnius ſtat in vno et voluntas alterius
ſtat in altero: q̄ autem voluntas alicuius in p/
prio ſtat. prouenit ex hoc q̄ aliquis ea que ſunt
ſua preſert his que ſunt aliorum. Quod cum
inordinate ſit pertinet ad inanem gloriā et ad
ſuperbiam. Et ſi in circūſtantiis poteſt eē pec/
catum mortale aut veniale. Sed aliquis poſ/
ſet arguere q̄ diſcordia non eſt peccatum. Mā
Actuum. 23. Paulus poſuit diſcordiam in/
ter phariſeos et ſaduceos: quod non feciſſet ſi
 fuiſſet peccatum. Item dicitur actuum. 15. ſa/
cta eſt diſſenſio inter paulum et Barnabam.
Sed tho. reſpondet ad primū. q̄ cauſare di/
ſcordiam per quam tollunt mala concordia eſt
laudabile: et hoc modo fecit paulus. chriſtus
etiam de ſeipſo dicit Math. 10. c. Non veni
pacem mittere ſed gladium. Ad ſecundum di/
cit tho. q̄ diſcordia que ſuit inter paulū et Bar/
nabam: fuit per accidens et nō per ſe. Vterq;
enim intendebat bonum. ſed vni videbat hoc
eſſe bonum. alii aliud. quod ad humanum de/
ſectum pertinebat. nec erat talis controuerſia
in his que ſunt de neceſſitate ſalutis. Sed hic
oritur vnum dubium: vtrum auditores diuer/
ſorum magiſtroꝝ tenentium diuerſas opinio/
nes excuſatur a peccato: ſi opiniones ſuorum
magiſtroꝝ tenent quādo nō ſunt bone. Et re/
ſpondet Tho. in quodlibetis: q̄ ſi diuerſe opi/
niones doctorū ſacre ſcripture nō ſunt contra
fidei vel bonos mores abſq; periculo audito/
res vtrūq; opinionem ſequi poſſunt: ſicut va/
ria ſunt opinio inter Augu. et Hierony. de ob/
ſeruatione legalium ante diuulgationē euange/
lij. In illis vero que pertinent ad fidei vel bo/
nos mores: nullus excuſatur ſi ſequatur erro/
neam opinionem alicuius magiſtri. In talib;
enim igno. autia non excuſat. Alioquin immu/
nes a peccato fuiſſent qui ſecuti ſunt opinionez
arrij Neſtorij et aliorum hereſiarcharū. Nec
poſſunt excuſationem habere propter ſimplici

tatem ſi in talibus opinionem erroneam ſequā/
tur. In talibus namq; dubijs non eſt de ſacili
preſtandus aſſenſus: ſed potius vt dicit Au/
guſtinus in. 3. de doctrina chriſtiana. conſule
re quis debet regulam fidei quā de ſcriptura/
rum pluriſimis locis et eccleſie auctoritate p/
ceperit. Qui ergo aſſentit opinioni alicuius
magiſtri contra manifeſtum ſcripture teſtimō/
nium ſiue contra illud quod publice tenet ſm
eccleſie auctoritatem non poteſt a vicio erro/
ris excuſari. Concordat Adonaldus et Ho/
ſien. Aliqui tamē ſunt qui aliquando fuerit
in varia opinione doctorum anteq; per eccle/
ſiam fieret determinatio. Et pro illo tempore
potuerunt excuſari qui vnam vel contrariam te/
nebant. Sed poſtq; determinatum eſt per ec/
cleſiam et firmata altera earū: hereticum eſſet
contrarium ſentire: ſicut eſt exemplū de paup/
tate chriſti: de qua ante iohem. 12. erant varie
et contrarie opiniones: vtrū xps cuſ; apſtoliſ
habuit aliquid in cōmuni. Sed determinatus
fuit per ipſum iohem. 12. immo per eccleſiam
q̄ habuit eo q̄ ioh. 4. dicitur. Diſcipuli eius
abierunt in ciuitates vt cibos emercnt. Et 30
annis. 12. de iuda dicitur: fur erat et loculos ha/
bens ea que mitterantur portabat. Et hoc ip/
ſum dicitur. 12. q. 1. ca. habebat. Qui ergo cō/
trarium aſſerret pertinaciter hereticus ha/
beret. Addit Ho. q̄ qñ ſunt diuerſa iura opinio/
nes. ſ. nec ſ deū nec bonos mores: dum nio/
ſinia ē pſerēda ceteris parib;. et d. trāſa. c. ſi alſ
ſtādū ē ci q̄ meliori iuriſ rōni. di. 20. §. i. cē
de ſerijs. c. capellan. Adde et q̄ i bis q̄ pcer/
nūt ſox cōkie i dubijs tutoria ē eligēda: et d.
ſpōſalib;. c. iuuēns. Nec tñ d. ſacili pſia opinio ē
reprobāda. Scda cū diſcordia vtrūq; auaritia. In
q̄ Senec. i li. 6. 4. diuini. Quietuſime rine/
rēt boies ſup trā ſi b duo pnoia tolkerent mēū
et tuū. Et Plato i Pbedrone. Pſopi pecunia
rū poſſeſſionē vniuerſa bella nob ſiūt. Et Sa/
luſti i catilinario. Impij et diuitiarū cā bella at/
q; certamina oia iter mortales ſiūt. Et An. li. 3.
Et tamē mouiſtis opes. Videm⁹ h p expiētū
oi dic: qñ pp auariciā fili⁹ diſcordat a pſe: ſrater
a ſſe et amī. b amīco. Tertia cū diſcordie vtrū/
ſulicia. Sūt nāq; mlti ſulci et leues q oia cre/
dūt q̄ a ſuſurremb; eis dicunt. Suſurrano ſiq;
dē aptiſſimū ē miſtz ad diſcordias ſemendāda p/
pterea dixit ſapiēs puer. 26. Lū dēca nā igna
exinguetur ignis: et ſuſurrone ſubirato un gū

cōquiescāt. Et. Ecc. 18. c. Sufurro et biliguus maledictus. Adultos. n. turbanit pacē habētes. Lingua tertia multos cōmouit: et dispfit illos de gente in gentē: ciuitates muratas diuini destruit: et domos magnatorū effodit: Vtutes populoz cōcidit: et gētes fortes dissoluit: mulieres viratas ciecit: et priuauit illas laborib⁹ suis Qui respicit illā nō habebit requiē: nec habebit amicu i quo relescat. f. lagelli plaga liuorez fac: plaga aut lingue pminnet ossa. h. ibi. Quid nāz sufficeret enumerare discordias q̄ exorte sunt inter ciues inter vicinos inter dños inter pplos inter vxores et viz: inter fratre et fratre ppter susurrantes. O lingua ignita: o lingua venciata: o lingua immanior et crudelior omni fera pestifera. Tu lingua susurronū instrui es diaboli. Tu illius sagitta vulneras: tu ei⁹ acutissimus ensis. Pptererea susurratio ponit inter grauia pctā q̄ execrat de⁹: de q̄ sapiēs dicit puer. 6. c. Sex sunt q̄ odit dñs et septimū detestatur. 1. oculos sublimēs: lingua mēdaci: manus effundētes innoxiiū sanguinē: cor machinās cognitiōes pessimas: pedes veloces ad currēdū in malū: pferentē mēdacia: testē fallacē: et eū qui seminat inter fratres discordiaz. Sed culpabiles adhuc sunt illi qui a susurronibus sibi caucere aut nesciunt aut nolunt.

Quod triplex est discordia damnable: scilicet scismatice prauitatis: civilis partialitatis: et iporalis societatis. Capitulum. 12.

Secundū mysteriū declarandū de discordia dī distinctio. Distinguit. n. triplex discordia dānabilis et piculosa: 1. scilicet discordia scismatice prauitatis. Secunda civilis partialitatis. Tertia iporalis societatis. Prima discordia est scismatice prauitatis. Est autē scisma vitū quo q̄ summo pōtēfici subesse recusat et mēbris ecclesie subiectis cōicere nō vult. Scisma siquidē grecū est nomen qd latine scissurā sonat: vt dicit. 24. q. i. c. scisma. Est autē pctū mortale: q̄ cōtrariat charitatem ecclesiastice vnitatis. Est autē differētia inter heresim et scisma: q̄ heresis opponit dire et p se fidē. vt dicit 2. bo. 2. 2. q. 29. et scisma p se opponit ecclesiastice vnitatis charitati. Vñ Hiero. 23. q. i. ca. inter scisma. Inter scisma et heresim ē arbitror interesse q̄ heresis puer suz dogina bz: scisma autē ab ecclesia scipat. Cōtra scismaticos dicit i. c. i. de summa tri. et fide catho. Vna est fidelū vniuersalis ecclesia extra quam nullus oīo saluat. Et. 24. q. i. ca. logf.

Lyprian⁹ ait. Loquit dñs ad Petru. Ego dico tibi q̄ tu es Petrus et sup hac petra edificabo ecclesiā meā. Sup vñ edificat ecclesiā. Et q̄ suis apostolis oib⁹ post resurrectionē suā patet potestātē tribuat et dicat. Sicut misit me pater et ego mitto vos. Accipite spiritū s. n. tū: tamē vt vnitātē manifestaret vnitatis eiusdē origines ab vno incipientē sua auctoritate disposuit. Ad idē ē. c. alionus. c. oib⁹. c. quoniam vetus. p̄fata cā et q̄stione. Sed hic orit vñ dubium. Quid cū duo vel plures sunt in ecclesia gerentes se p papa et glibet horz bz suā seq̄lā. Quis eoz dicit scismaticus cū suis sequacibus. I. si deo: aut cōstat aut cōiter tenet q̄ q̄ eoz intrusus ē. i. nō canonice elect⁹. Aut cōstat vñ eoz canonice et rite elect⁹: videlicet a duab⁹ pibus cardinaliū et sine violentia: et postea al⁹ sup inductus. Aut dubitat q̄ illoz sit canonice vlt rite elect⁹ vñ vel alter. Et i pmo casu null⁹ eoz ē papa: s. q̄ eoz ē scismaticus cū his q̄ sceler sequunt ipsuz: et excoicati sunt ipso facto. extra de elect. c. 13. Et de h loquit. ca. si duo. 79. di. vbi dī. Si duo forte cōtra fas temeritate cōcertant fuerint ordinari i sumos pōtēfices nullū ex eis futurū sacerdotē. i. summū pontificē pmutum⁹. S. illū solū in sede apostolica p̄māsurā censurus: quē ex numero clericoz. i. cardinaliū noua ordinatiōe diuini iudiciū et vniuersitatis cōsensus elegerint. Nec obstat q̄ h statuit Honorius⁹ angustus: et ad ipatorē nō spectat statuere aliqd de electionib⁹ ecclesie: sicut nec de reb⁹ alijs ecclesiasticis. vt. 96. di. c. bñ. q. 2. vt dī in glo. i. p̄fato. c. Si duo. Honorius⁹ fecit illd rogatu ecclesie: et ecclesia approbauit: iō rōne approbatōis statuti illud valet q̄ si fecisset ecclesia. Quādo ergo cōstat nullū eoz canonice electū: vt q̄ nō a cardinalib⁹: s. ab alijs i quo casu loquitur. c. si q̄ ex ep̄is. et. c. si q̄ pecunia. 99. di. Vel si a cardinalib⁹: nō tñ a duab⁹ pib⁹ cardinaliū: vt in. c. 13. de electi. q̄ tali adheret vere scismaticus est: et p cōciliū puidendū ēē cū cardinales huiusmodi cēt. Alias si ipsi cardinales alium eligerent ille esset verus apostolicus. Et nota q̄ ex hoc q̄ electio pape symoniace facta esset a cardinalibus: dummodo alias rite cessat nō potest nec tollit quin sit verus papa. Et similiter quācumq̄ criminofus et irregularis esset electus: vt. d. glo. in. c. si q̄ pecunia In secūdo casu. s. cū constat vñ canonice electus et postea alius se intrudit: sicut corneli⁹ papa qui f. abiano successit: et post eum canonice creat⁹

et cū Nouatius
7. q. i. c. sanctus
ē verus papa: et
ticus cū sequacib⁹
cū ē scisma p̄ b
rue elect⁹ al⁹ intr
ei. Bñ. scisma i
Eugenio in apol
2. factum est aliū
refore hereticos
habuisse in cōi ē
cupati de opinio
hereticum cum su
et fecerunt alium
circa annum don
cientos in heresi
damnatam de f
e. i. li. 6. Sed re
tempore Eugen
su cum dubium
nice electus: puta
metum qui cadit
a duobus partib⁹
ab eis sit electio s
q̄ sicut accidit es
nam mortuo. H
pedere ad electio
fuerunt a romani
si non eligerent i
igitur archiepiscop
rome: expunente
tandum periculū
eo ergo ille qui v
setur dicit: q̄ si v
tarie eligerent quā
bicato iatur. Vñ
ipsi adoro et con
ac p̄ncipibus dñi
ficato q̄ canonice
mentis ipsi recess
ciuitatem fundense
ibi elegerunt alium
qui transiit curia
q̄ venerata est pro
et catholonia. Al
sta alemnina et vñ
sumā scisma vñ
dubius et ignora
libus et paucis ali
p̄terā: f. italia sic
et si diuersimode

Beati Novatianus quidam papa se fecit: vt dr
7. q. i. c. sanctus ē. r. c. novatianus. Tūc p^m
ē verus papa: r. secūdus apostolicus r. scisma
ticus cū sequacib⁹ ei⁹. Sic sub Eugenio 3° fa/
ctū ē scisma tpe beati Berni. Mā ipso eugenio
rue electo ali⁹ intrusus ē: s; meritis r. labore sū
cti Berni. scisma illud ablatum fuit remanēte
Eugenio in apostolica sede. Deinde sub Jo
22. factum ē aliud scisma. Mā cū ipse declar
ret fore hereticos quos asserebant chylum nūllū
habuisse in cōi ēt mobile: quidam fraticelli nū
cupati de opinione: dixerunt ipsuz papā Jo.
hereticum cum successoribus r. sequacibus ei⁹
r. fecerunt alium papam. Ididis. Greci autē
circa annum domini nongentesimū scisma fa/
cientes in heresim inciderunt de spiritu sancto
damnatum de summa trinitate r. fide catholica
e. l. li. 6. Sed reducti fuerē ad ecclesie vnitatem
tempore Eugenii quartⁱ. In tertio vero ca
su cum dubium est quis horū duorum sit cano
nice electus: puta qz electo p^mū dr facta per
mctum qui cadit in constantem virum: Quis
a duobus partibus cardinalium: postmodum
ab eis sit electio sine violentia r. metu quocūq;
qz sicut accidit casus circa annos domini. 1380
nam mortuo Grego. r. cardinales debētes
pcedere ad electionem successoris: vt dicitur
fuerunt a romanis comminati q. occiderētur
si non eligerent italicum aliquem. Elegerunt
igitur archiepiscopum barensē qui tunc erat
romē: exp^umentes ei q. eligebant eum ad vi/
tandum periculum se fingerent eligere. Ele/
cto ergo ille qui vrbānus. 6. dictus est: ille vt
fertur dixit: q. si volebant eum eligere volū/
tarie eligerent quia intendebat esse papa. Id
publicato iatur Urbano papa r. a cardinali bus
ipsis adorato r. consecrato de consensu eorū
ac principibus christianianis: ac per eos signi/
ficato q. canonicus esset electus: inde ad aliquot
menses ipsi recesserunt ab eo: r. fugientes ad
ciuitatem fundensem q. est in principio regni:
ibi elegerunt alium qui dictus est Clemēs. 6.
qui transiulit curiam suam in Auinione. illū
q3 venerata est pro papa tota frācia r. hispania
r. cathalonia. Alteri vo. s. vrbano adhe sit ita
lia alemania r. vngaria: p. r. seuerantq3 h. pē/
sumū scisma vltra. 30. annos. Cū ergo h. esset
dubius q. ignorantiā facti: q. exceptis cardina
libus r. paucis aliis tunc p^mib⁹: ceteri scire nō
poterāt si talia sic processerunt vel aliter cuz di
uersi diuersimode referrent: r. partim etiam

מז

q̄ nec venit nec mittere voluit: depe sit fuit: vbi
creatus fuit dñs. **Ido** de columna cardina/
lis qui fuit **Martinus** papa. 5. Secunda est
discordia civilis partialitatis: quādo ciues reli
cto amore cōmunis boni: cōuertentesq; om/
nia ad ppriū cōmodū discordant ad inuicem.
Mart inq̄ **Ar.** 2. politi. **C**ivilitas quedā cō/
municatio est. **Et** ibidē. **P**olitica est ordo qui
dāz inhabitantiū ciuitatē. Quādo ergo ciues
nō reguntur fm ordinē nec sunt cōcatui: ad
dissensiones veniunt. Tales sunt hodie quasi
in omnib⁹ ciuitatibus italie tyrāni qdā de qb⁹
dici pōt q̄ sapiens ait puer. 29. **O**mnēs ho/
mines pestilentes dissipant ciuitatē. **E**rvt idēz
ait. xi. c. **I**n benedictione iustoz exaltabitur ci
uitas: et oīe impiorum subuertetur. **I**mpij eq̄/
dem et partiales nō reipublice: sed propriē vi/
litati semp inuigilant. **C**ontra quos ait. **L**assio
dorus li. 3. epistolaz. **M**obilissimū ciuis est pa
trie sue augmenta cogitare. **E**t **T**ullius in pri
mo de officijs. **M**inino greipublice presunt
seruent duo precepta **P**latonis. **U**nuz vt vi
litem ciuiū sic tueantur vt quecunq; agūt ad
eaz referāt obliū cōmodoz suoz. **A**liuz vt to
tum corpus reipublice curent ne dum partem
aliquā tueantur reliquas deferant. **V**t enīz tu
tela sic procuratio reipublice ad eorum vtilitatē
qui commissi sunt: nō ad eorum quibus cōmis
sa est: gerenda est. **Q**ui autē parti ciuiū consu
lunt partem negligunt: rem perniciosissimam
in ciuitatem inducunt seditionē atq; discordiā
Hinc apud athenienses magne discordie orie
et in nostra republica non soluz seditiones: sed
etiam pestifera bella ciuilia: que grauis et for
tis ciuis in republica dignus principatu fugi
et atq; oderit: tradetq; se totū reipublice: neq;
opes aut potentiā cōsecrabitur: totq; eā sic tue
bitur: vt omnibus consulat nec nō criminibus
falsis in odiū aut inuidiā vocabit: omninoq;
ita iusticie honestatq; adberescet: vt ea pseruet
q̄nis grauitur offendat: mortēq; appetat po
tius q̄ deferat illa q̄ dicit. **M**iseria oīno ē am
bitio honorūq; cōtentio: de qua preclare ē apd
eūdē **P**latonē. hec ille. **M**ā et antiqui romani
etiā pp rempublicā domesticas iniurias dissi/
mulabāt. **V**n **V**alerius ma. li. 4. rubrica de
moderatōe. **S**tagipp⁹ reates hortantib⁹ ami
cis: vt graue i administratōe reipublice et ciui
liz sibi vehementer aduersariū: sed alioquin p
buz et ornatum virūz qualz rōne vel tolleret vel
submoueret: negauit se facturū ne quē in tute

lam patric bonū ciuis locū obtineret malus et
improbis occuparet: seq; vehementi aduersa
rio vrgeri q̄ patriā egregio aduocato carere p
optauit. **I**n eodē libro **V**aleri⁹ rubrica. **Q**ui
ex inimicis iuncti sunt amicitia: aliud refert exē
p⁹. **E**milius inquit lepidus bis consul et pō
titer maximus splendorq; hoz par vite graui
tate diutinas inimicitias cū **S**uluiο flacco ciuis
dez amplitudinis viro gessit: quas simul ut cē
sores renunciati sunt in campo deposuit erissi
mans eos nō oportere priuatis inimicitijs dis
sidere: qui publice summa iuncti essent p̄tate.
Dānosum viris in ciuib⁹ italie a diabolo
disseminatū. **I**ā tā vbiq; p̄tialitates abundant
propter quas omne bonū publicū penitus de/
structū est et euersum: omnisq; iusticia cōculca
ta et abiecta. **T**ertia est discordia importabi
lis societatis eorum qui in simul cōueniūt aut
in vna domo aut in vicinia aut in religione aut
in aula principis aut in quocunq; collegio qui
discordant: nec vnus aliū recto oculo respicere
vident: eo q̄ nesciunt seruare regulaz. **P**auli
dicentis ad **E**ph. 4. **E**ū omni hūilitate et mā/
fuetudine cū patientia supponentes inuicēz in
charitate solliciti seruare vnitatē spiritus i vin
culo pacis. **I**n felix ipis hmoi conditio in q̄
ad modicū tollerare socius nescit sociuz: frater
fratrem: p̄ximus p̄ximū suum. **V**ir dom⁹ re
peritur in qua nō regnet diabolus discordie:
vir etiā vt sic dicam aliqua cōgregatio eoz qui
vocant iusti. **V**biq; secte vbiq; dissensiones
vbiq; voluntati et aīoz cōtrarietates. **Q**uā
tos decipit p̄sumptio p̄pria et suūp̄s elata opti
nio: qui dū suas discordias imo et edia ignita
cōsiderāt formā sibi cōsciētia: dicūtq; zelo et cha
ritate odire ad discordare. **T**aceo qd scio qd vi
di quodue quotidie de multis q̄ sancti reputan
tur expior. **V**nū dico q̄ vbi cōcordia nō ē: nō
habitat ipse xps. **D**icit. n. **M**atth. 18. **V**bi fue
runt duo vel tres cōgregati in nomine meo: in
medio eorū sum. **E**t **E**cc. 25. sapiens notabili
ter est locutus. **I**n trib⁹ inquit beneplacitū est
spiritui meo que sunt grata corā deo et homini
bus. **C**ōcordia fratrum: amor proximorū: vir
et vxor bene sibi consentientes.

Quō discordia offendit omne bonūz homi
nis: spirituale. s. corporale et tpale. **L**ap. 3.
Ertiū mysteriū declarādū de discor
dia dī offensio. **O**ffendit nāq; discor
dia tria desiderāda bona. **P**rimū
bonū spirituale. **S**ecūdū bonū corporale. **T**er

tium bonū temporale. Primum bonū quod offendit discordia dicitur spirituale bonū. scilicet animi: nam nullū est peccatū adeo graue quod discordiantibus nō fiat facile. Et illa siquidē puenerunt ire: rixē: odia: inimicitie: et lites: cōtentiones: mendacia: periuria: blasphemie: homicidia: obstinationes: et cōtemptus sacramentorum ecclesie. Propter illā plerique per annos et ānos nec confiteri nec cōmunicari curant. Propter rea figurata est discordia per bestiam de quā Job. Apo. 12. ait. Vidi de mari. i. de amaro corde discordiā: bestia ascendente. i. discordiā habentē capita septē. i. septē capitalia vitia: et cornua decē. i. transgressionē decē preceptorum: et super cornua eius diademata decē. i. gloriā de malo: quoniam discordantes et p̄iales letantur in malis suis. Secundū bonum quod offendit discordia dicitur corporale. scilicet namque discordia cor discordantiū triste. Et ut dicit puer. 17. Animus gaudens etate floridā facit. Spiritus tristis efficit ossa. Et Eccl. 30. Jocunditas cordis hec ē vna hoīs: et iter ibi. Ante ipsā senectam adducit cogitatus. Tertiū bonum quod offendit discordia dicitur tempore. Ut enim Salustius ait in iugurino. Concordia puer res crescunt: discordia maxime dilabunt. Et Tullius de amicitia. Que domus tā stabilis quā ciuitas tā firma quā nō odij et dissidijs fundit possit euerri. Patet h̄ per experientias in romane reipublice desolatione. Cur destruita: cur desolata: cur ad nihilū deducta roma: nox gloria atque potentia. scilicet fatua certe fallax fuit opinio eo quod dixerūt romā desecisse eo quod ibi acceptat sit cultus christi: ob quod indignati ipsorum dii ciuitatē ipsam odio graui sunt persecuti. Et h̄ Aug. satis copiose contra sic dicentes disputet in li. de ci. dei. Tamē nō desunt poete et historiographi qui dicūt romanorum regnū apostolis simū fore depdū propter ciuilia bella. Propterea Lucan⁹ in principio primi sui libri sic ait. Bella per ematios plusq̄ ciuilia campos. Usq̄q̄ dant sceleri canum⁹ populūq̄ potentē. In sua victici cōuersum viscera dextra. Longinatasq̄ acies et rupto sedere regni. Certatim totis cocussit viribus orbis. In cōc nescis istis obuia signis. Signa pares aglas et pila minātia pilis. Quis furor o cives quā tāta licētia ferri. Sentib⁹ iussis latū p̄bere cruore. Quāq̄ superba foret babilon spoliāda trophēis. Ausonijs vmbraque erraret crassus inulta. Bella gerit placuit nullos habitura triūphos. Deniq̄q̄q̄ terre potuit pelagique parari. Ad hoc quē ciuiles

basuerunt sanguine dextre. Vnde v. mitiā: et nos vbi sidera fundit. Quāq̄ dies medius flagratib⁹ estuant horis. Et quā bruma rigēs et nescia vere remittit. Astringit scythici glaciali frigore pontū. Sub iuga itaq̄ scres iā barbar⁹ iisset arares. Et in. 2. li. ait. Sumus brute nephas ciuilia bella fatemur. Qui igit cōsiderat romane vrbis interiū de qua dicitur. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. scilicet facile cognoscere. poterit quāta sit discordie vis ad nocendū ad perdendū ad destruedū: et annihilādū omne regnū. Sed adhuc nobis se offerūt exēpla tot florentissimaz ciuitatū italice: in quibus vident palatiorum ruine desolationes viarū et platearū: paucitas popolorū p̄stine dignitatis ac felicitatis antique oimoda diminutio. Bononia studio rus mater. o Janua regina maris. o Parma o Esculū. o Placēna. o Assisū. o Viterbiuz. o alie ciuitates et terre quā discordijs et p̄ualitibus locū dedistis. Vbi est gloria v̄ra: vbi populi multitudo: vbi antique diuitie. o discordia maligna. o discordia detestāda. Propter illā nepe ciuis insurrexit in ciuē: frater in fratrem amicus in amicum: et platee ciuitatū humanō sanguine sunt madefactę: atq̄ in dies ciuitatū cōditōes deteriorate et eo quod omne regnū vt dcm est in principio in se ipsum diuisum desolabit a qua desolatione liberet nos ipse iesus de filiū qui cū patre et spiritu sancto viuū et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

scilicet feria secunda tertie hebdomade in quadragesima: de diuinis a quāq̄ cupiditate: amore: quod inordinato retrahendi sunt penitentes qui capiunt eternas et celestes diuitias possidere.

Sermo. 40.

Jecerunt illum extra ciuitatem. Scribuntur hec verba originaliter. Luc. 4. ca. et in euangelio hodierno. Porribile satis est audire quod nazarenice iecerunt christum foras

materialem ciuitatem: sed multo magis detestabile est quod christiani ipsum de suo corde repellant. Et licet multa sint vitia atque peccata propter que christus a multis conuenitur: verūamen vnum est satis generale auaricia. scilicet propter quā pauci sunt hodie qui christum velint habere. Ut enim dicit Hieron. 2. ca. A maiore usque ad minorem omnes student auaricie: et a propheta vsq̄ ad sacerdotem cuncti faci-

ant dolum. Est autem auaricia immoderatus amor pecunie: ut dicit Aug. p. pecuniā intel- ligendo quicquid temporalia bona que possideri pos- sunt. Nam. i. q. 3. c. totum. dicit. Totum quic- quid homines habent in terra: omnia quorum domini sunt pecunia ē. Propterea ut homines ad veram patriam per diuinarum contemptum proueniāt in patriā in sermōe d. diuitis erim⁹ lo. u. tūti: i. quo tria mysteria erūt declaranda

Primum dī damnatio.

Secundum conditio.

Tertium malignatio.

Ad amor inordinatus diuitiarū reprehendit et damnat vbo et exemplo tā a scis q̄ a philo- sophis moralibus. Capitulum. ii.

Primum mysteriū declarādū de diuitiis dī dānatio. Dānat siquidē non solū a scis: verū etiā gētib⁹ et moralib⁹ philosophis. Et ut clarius hēat q̄ritur vtrū diuites diuitias hūtes aut hīc volētes possint eternā salutē acq- rere Et q̄ nō arguitur. Primo p. testionia scārum scripturarum. Deinde p. dicta et exēpla philosophorū. Inq. sapiēs Ecc. 3. c. Si diues fueris nō eris immunis a delicto. Et puer. 28. Qui festinat ditari nō erit innocens. Et Dauid ps. 3. Diuites eguerūt et esurierūt. Et. i. Thl. 6. Qui volūt diuites fieri cadūt in tēptationē et liquos diaboli et desideria multa stulta et notia q̄ dmergūt hoies in iteritū et pditōz. Et Jac. 6. c. Ague nūc diuites plorate vlulātes in miseriis vestris q̄ adueniēt vobis. Diuitie vestre pu- trefacte sūt: et vestimenta vestra tincis cōfesta sūt. Aurū et argentū vestrū erugiauit: et crugo eoz in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Et Agu. in. li. 83. q. 4. ba- ritatis venenū ē spes adipiscēdē. Et Hier. ad Eusebiū. Diuitiis euāgelii vocibus in- tonat. Mō pōt duob⁹ dñis seruire. Et audeat q̄sq̄a xp̄s mēdacē facere dō et māmone fruēdo. Docērat ille sepe. Qui vult venire post me abneget semetipsū et tollat crucē suā et seq̄t me. Et ego omitt⁹ auro arbitror me xp̄s seq̄. et idē ad Julianū ait. Diuitē purpuratū gehē ne suscepit flāma. Lazarus paup. plen⁹ viceri- bus carnes putridas libebat canes: et vix de micis mēse diuitis miserā suslinebat aiām: in finū Abrahę recipit: et tanto patriarcha parēte letat. Difficile imo impossibile est ut pñtib⁹ q̄s et futuris fruāt bonis: et hic vētrē. et illic mē- tē ipleat: ut d. diuitiis trāseat ad diuitias: ut in vtroq̄ seculo prim⁹ sit: ut et in celo et in terra ap-

pareat gloriosus. hec ille. Et scūs scōrū xp̄s Luc. 6. c. ait. Deh vobis diuitibus q̄ hētis cō- solationē vestrā. et idē Math. 5. Beati iquit pauperes spū qm̄ ipsoz est regnum celoꝝ. Et Math. 16. f. eal⁹ est camelū intrare p. foramen ac⁹: q̄s diuitem intrare in regnū celoꝝ. Scitūz vō cū vgo scissima. Lu. 2. c. sic cecinit. Esu- rientes impleūt hōis et diuites dimisit inanēs. Satis et dānabiles fore diuitias xp̄s et sci erē plo pariter et ope de mōstrarūt. Paup. sigdez xp̄s et paupere mīe natus vlgz ad patibulum crucis paupēz vitā duxit. Vñ Ber. i. smone quodā ait. Diuz bonoz eterna in celis affluētia suppetebat: sed paup. s non iueniebāt in eis. Hic itaq̄ dei filius cōcupiscēs descendit ut cā sibi assumeret et sua estimatiōe illā faceret pre- ciosā. De paup. tate aut xp̄i duxi i smone de na- tiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit cē aplos suos: p. quibus dicit Crisog. sup. Math. Si bonū est aurū h. vtiq̄ dedistis aplis xp̄s: q̄ eis ineffabilia cōtulit bona. Nūc aut nō solū nō de- dit h. etiā hīc prohibuit. Vñ et p. et i pau- p. tate gloriā dicēs. Aurū et argentū nō ē mī / bi. Hōi insup. atq̄ gētilis suo modo dānabi- les et piculosas cē p. dicit diuitias tpales: et illas fatētur noxias. Vñ Tull⁹ in p. de officiis ait. Pecunie sugiēda cupiditas ē. Nihil ē enī tā angusti animi tāq̄s pui q̄ amat diuitias. nihil honesti magnificentiūsq̄ p. pecuniā cōtēnet. Et Seneca ad Lucillū. Aude hospes p. tēnere opes: et te quoq̄ dignū fingē dō. Nemo aliū est deo dignoz q̄ q̄ opes p. tē sit. Et idē i libro de tranquillitate animi iduci exēplum de verba Zenonis. zeno iquit nollet cū omnia sua audis- set submersa. Zubei me dixit fortuna expedi- tius philosophari. Et Valer⁹ maxim⁹ d. Ana- ragora dixit: q̄ cū p. lōgā pegrinationē rediis- set in patriā: oīaq̄s sua dissipata vidisset retulit. Mō cēz ego salu⁹ nisi ista pūssēt. Et d. Crate- thebano dicit Hier. ad Paulinū. Et ponitur 12. q. 2. c. glia cpi. Crates ille theban⁹ hō quō dā diuissim⁹ cū ad phādū atthenas pgeret ma- gnū auri p. dōdus abiecit: nec putauit se posse et virtutes finit et diuitias possidere. Et con- tra Zouinianum idē sic loquitur. Leguntur plurimi philosophorū diuitias non tantum contempnissē: sed etiam abieciisse: quasi impe- dimentū sapientiē et virtutis. f. ecit h. Socrates quem omnū phoz secte tanq̄ sapientiē et vir- tutis vnicū fontem venerantur. Et Act. 1. i. di. isti. ait. Mā et abieciisse quosdā res familia- res suas

res suas ven-
collat ut solū
quērent. Et
uites cū quib⁹
salutē nō hēb⁹
puer. 13. reuer-
puer. 17. p. d.
Et Salustius
tate q̄bus opes
los extollit: ve-
suaz rex muta-
diuitie sunt v-
necessarioz ē
mala est. Et i
est ad vū. Et i
substātie. Et i
diuite et p. n-
huic domui si-
c. Centurion
uit: h. potius
ni tāta fidē in
diuite possunt
Lū p. d. habent
ordinate affecti-
cationis. Terti-
marō q̄re dñi
nate affectiois:
cōstuent in ei
gunt oīs auctē
diuites saluari
gunt tāq̄ sum-
Vnde in ps.
ponere. Et si
possessionē nō
las inirepide p
mō sit etiā sine
p. p. Aug.
solus dicit. Q
tēptationē cē.
p. d. d. nō fac
p. d. diuitib⁹ h
p. d. in incert
stat nobis oīa a
ad Saluinū de
viti obdunt opes
egestas cōmēn-
inopia peccata
monitū et d. p.
pla suppediāt
cis dei fuit. A
beni p. d. leg

res suas renunciaſſe vniuerſis voluptatibus
coſtat vt ſola nudaq; vti nudi expeditiq; ſe
querent. Excludimus ergo p oia dicta q; di
uites cu quibus virtutes ſtare no poſſunt eterna
ſalutes no habent. Sz ſ obſci pot. Dicit enim
puer. 13. redemptio aie viri diuitie pprie. Et
puer. 27. Propter inopia multi deliquerunt.
Et Saluſtus in catilinario. Semp in ciuita
tate qbus opes nulle ſunt bonis inuidet: ma
los extollit: vetera odere: noua exoptat: odio
ſuay rez mutari oia ſtudet. Et Ar. 4. Ethic.
Diuitie ſunt viliu. Et. 2. rhetor. Vnu aliquid
neceſſarioy e ſubſtantia. Et idem. Si indigentia
mala eſt. Et. 1. politic. Res poſſeſſa organuz
eſt ad vti. Et. 2. politic. Conſert multitudo
ſubſtantie. Et in euangelio Luc. 19. de Zacheo
diuite t pncipe publicanoy xps dicit. Hodie
huic domui ſalus a deo facta eſt. Et Math. 8.
c. Centurione ſub ſe milites habet no dāna
uit: ſ; potius approbauit fide eius. d. Mo iue
ni tanta fide in iſrael. Rūdo ad hāc qſtionē q;
diuitie poſſunt haberi cū peccato: et abſq; pctō.
Lū pctō habent tripliā rōne. Prima dicit in
ordinate affectionis. Secunda impie iniuſtiſi
cationis. Tertia indebite diſpenſatiois. Pri
ma rō qre dānabiles ſunt diuitie dicit inordi
nate affectionis: cū q; ad illas inordinate affici
coſtituens in eis beatitudinis finē. Et ſic intelli
gunt oēs auctoritates q; videntur cocludere q;
diuites ſaluari non poſſunt. ſ. qñ diuitias dili
gunt tāq; ſummū bonū puiſcendentes deum.
Vnde in ps. Diuitie ſi affluant nolite cor ap
ponere. Et Seneca ad Lucillū. Diuitiaz nbi
poſſeſſione no interdico: ſed efficere volo vt il
las intrepide poſſideas. Quod vno coſequis
mō ſi te etiā ſine illis beate victuz pſuaſeris tibi
ppropterea Aug. li. 1. de ci. di. c. 10. ait. Lū apo
ſtolus dicit. Qui volūt diuitijs fieri inadūt in
tēptationē tē. pſecto in diuitijs cupiditatē re
prehēdit: no facultatē: quā pcepti alibi dicens.
pcepe diuitib; hui; mūdi no ſupbe ſapbe neq;
ſperare in incerto diuitiaz: ſed i deo vno qui p
ſtat nobis oia abundanter ad fruēdū. Et Hic.
ad Saluinā de Alebridio et viduitate. Nec di
uiti obſunt opes ſi eis bñ vtiat: nec pauperem
egeſtas cōmendabiliorē facit ſi inter ſordes et
inopia peccata no caueat. Vtrūq; nobis teſti
moniū et Abrahā patriarcha et quotidian a cre
pla ſuppeditat quoy aliter i ſimis diuitijs ami
ſis dei ſuit. Alij quotidie in ſcleribus depre
benſi penas legibus ſoluunt. De Abrahā in

ſup idē ad Damachū ita ſcribit. Diues erat
Abrahā auro argento pecore poſſeſſione: multā
q; familiā habebat ita vt ad ſubitū mūciū ama
re poſſet exercitiū iuuenibus electis. Et quuor
reges qui fugerant in Belan ſecutus occide
rat: tñ poſt crebrum hoſpitalitatis officiū dñ
homines non recuſat ſuſcipere inuuit deum.
becille. Damnatur ergo non diuitiarum poſ
ſeſſio: ſed illarum nimius ſuperfluusq; amor.
Sunt autē bec amor. s. viti ſi tria prin. ipalia ſi
gna. Primum cū quis ſine rerum indigē
tia plus debito i diuitijs acquirendis ſe occu
pat et affligit. De quo dicitur. Eccl. 1. ſec. 4.
c. Vnus e et ſecūdu no bz: no fratre non filiū
et tamen laborare non ceſſat nec ſatiantur ocu
li eius diuitijs: nec recogitat. d. Cui laboro et
fraudo animam meā bonis. In bec quoq; va
nitas eſt et afflictio peſſima. Secundū ſignū
q; quis inordinate diligit diuitias eſt cum illi
quibus ipſe non egit pp deum pauperibus di
ſpſare recuſat. Et de hoc diſſuſius loquimur
in ſermone de elemoſyna. Tertiū ſignū e
cum quis ſe diuitiarum ſeruum facit: Mā ſic
nonnulli qui diuitias etiam ad propriū cō
mediū neceſſitate vrgēte exponere nolūt. Mo
ui et ego Job. ſuo venerabil eſt ſcē Mārie
maioris de vrbē canonicū diſſuſimus q; plura
beneficia habentes: etiamq; ei ſubſtantia multa:
abundabat vino frumēto armenis et pecunijs.
Remanſerant etiā ei argentea vaſcula idumē
ta pāni libz et alia plurima bōa quodā fratris
eius cardinalis ſancti Mārci. Ipſe tñ miſer
et miſerios ceteris: avaricia victus panē et aquā
ſepius comēdebat. Mālam cui inſedebat ne
ſamulū precio detineret ipſe ſolus gubernabat
ad dormiendū ſine lumine accēdebat: calcia
incultum lectū intrabat. Dum inſirmitabat vir
poſt multos dies euz mori iam temere incipe
ret medicum aduocabat. Veſtes antiquas et
laceratas deſerebat: nec caloribus aut frigore
a labore poterat detineri: pro vno denario
pauperes ſuffecabat. Semp deſurrebat
ſemper circubat antius et ſitundus ad the
ſaurizandum. Crudelis alius crudelior: ſi tñ
miciffimus deo. Si reprobanda conditio: o ſe
ratus natura. o deniq; reprehēſibile malum:
amare plus diuitias q; deum q; proximū q;
propriam animam: q; etiā et corporalem vitā.
Propterea Seneca in li. de beata vita ait. Di
uitie apud ſapientem virum in ſeru. tute ſunt:
apud ſtultum in imperio. Secunda rō qre

dānabiles sūt diuine dicit ipse iustificatiōis,
qñ aut iniuste acquiruntur: aut iniuste possident

Tertia rō dicitur indebite dispensationis: qñ
dispensantur aut his qb⁹ dispensari nō debent
et de hoc dicim⁹ i sermone de elemosyna. aut
qñ expēdūt⁹ pdigaliter in his i qbus expēdi
nō debet vt in supfluis edificis cōuiuiis et in
dumentis et silib⁹. Absq³ peccō hñtur diuitie
cū retinēt⁹ in vsu: nec pp illas offēdit deus
aut prim⁹: s; hñtur aut per iusta lucra acqsite:
aut p hereditariā successionē: illiq³ hō vtitur
moderate nō cōstituēdo in eis finem vltimū.

Quod diuitie affligūt eos q illas imodera
te amāt labore timore atq³ dolore: qre potius
sunt contēdēde q diligēde. Capitu. 12.

Ecū dū mysteriū de diuitiis declarādū

s dī cōditio. Repiuntur siquidē in diui
tiis cū plus debito diligūt⁹ tres pessī
me conditiones. Prima dī laboris. Secūda dī
timoris. Tertiā dī doloris. Prima pōitio
dī laboris. Affligūt. n. diuitie se diligētes tri
plici labore. Prim⁹ dī mētalis. Secūda corpo
ralis. Tertiū cōsciētiālis. Primus dī la
bor mētalis: qz mēs cor⁹ qui diuitias amant:
rūq³ pōt cē quiesca: eo q cū in diuitiis facietatē
querāt illā in eis nūq³ inueniunt. Propterea
dicit sapiēs Ecclesiastes. 5. Auarus nō iplebi
tur pecunia. Et Hiero. ad Demetriadē vir/
ginē. Diuitiarū amor insatiabilis ē. Et Am/
bro. 47. di. c. siq³ hi. Nec facietas vnq³ nec
f. nis adheret cupiditatē. Et boetius in. 2. Si
quātas rapidis flatib⁹ icinus pōtis facietatē
nas. Aut quot stelliferis edita noctibus celo si
dei a fulgent. Tātas fundat opes nec retrahat
manum pleno copia cornu. Humanum misē
ras haud ideo genus cessat flere querelas. Et
Seneca ad Lucillū Vidisti aliqui canē missa a
dñō si iusta panis aut carnis apto ore captatē.
Quicq³ excipit. primus iteg³ deuorat et ad spē
venturi biat. Idē cūenit nobis qeqd expectan
tib⁹ fortuna pūcit id siue vlla voluptate dimittit
tūm⁹ statim ad rapinā alterius attoniti et erecti.
Et idē ad eūdē. Cōgerant⁹ i te qeqd multi lo
cupletes possidēt: et vltra priuatiū pecunie mo
dum fortuna te prouebat: auro tegat: purpura
vestiat: et ad hoc modus deliciarum et opū te
perducit: vt terram marmoribus abscondas:
non tñ trahere sed calcare diuitias liceat. Ac/
cedant statue et picture: et quicquid ars vlla lu
turie elaborauerit maiora cupere ab his discet
Naturalia enim desideria infinita sunt et falsa

opinione nascentia: vbi desināt non habent
Et Iuuenalis. Crescit amor nummi: quan
tum ipsa pecunia crescit. Quid igitur prodest
ei qui multas habet diuitias si non quiescat vt
contentatur. Inquit enim Cicero in parado
xis. Contentus esse suis pactus maxime sunt
certissimeq³ diuitie. propterea magis diues ē
qui scit cōtentari in paucis q³ qui in multis sp
animo angustiantur et eget. Vnde seneca ad
Lucillum. Breuissima ad diuitias per contē
ptum diuitiarum via est. Et iterum ad eūdē
Qui cum paupertate bene conuenit diues est.
Et iterum ibi de contentu pecunie multa dicū
tur et longissimis orationibus hoc precipitur
vt homines in animo non in patrimonio pu
tent cē diuitias: cumq³ locupletes esse q paup
tati sue coaptatus est. Et iterum ibi. Quid mi
raris: quid stupes: pompa est. Ostenduntur
iste res non possidentur. Ad veras potius cō
uerte diuitias. Disce paruo esse cōtentus et il
lam vocem magnus atq³ animosus exclama.
Habeamus aquam habeamus potentiam.

Secundus labor quo diuitie se diligentes
affligunt est corporalis. Propterea ait Orati
us. Impiger extremos mercator currit ad in
dos. Per mare pauperiē fugies per saxa per
ignes. Et sapiēs Ecclesiastes. 2. c. Eunci di
es eius pleni sunt laboribus et erūnis. Ter
tius labor dicitur consciētiālis: de quo Au
gustinus in sermone de innocentibus. Lucrū
inquit in archa: damus in consciētiā. Quis
nam quot peccatis oneratur avarorum consci
entia misera. Ob cupiditatem namq³ fiunt ra
pine furta symonie violentie depredatōes v
fraudes proditiōes iniusticie: et vt sic dicā
omnia mala atq³ facinora. Vnde Virgilius i
i. Eneidos ait. Quid non mortalia pectora co
gis auri sacra famel. quasi dicat. ad omnia ma
la. Quozarrix animarum avaricia. o ardens
ignis cupiditatis. O pestiferum venenum sa
lutis. Adagna siquidem incredibilisq³ multi
tudo gentium propter avaritiā demergitur
in infernum. Secunda conditio pessima di
uitiarum dicitur timoris. Cruciant nempe se
diligentes timore continuo. Nam qui nimis
ad diuitias afficitur semper est pauidus: ti
met inimicos: non minus formidat amicos:
non confidit in vxore: non i filiis nec in fortis
simis seris. Abscondit sepe aut in terra aut in
ter muros p timore pecunias. Terratur ad fo
nitum ventū: ad motum fenestre: ad saltū mu

ris suspicā
tineribus
tunt: et vbi
rea exclamat
ecis. O pre
quā cū adcept
Iuuenalis di
sarrone viator
paupertatem cō
irruerit i cū
de Alisio ve
dñs Bon. fi
do corpore la
legis latronū
Dico sū m
pectus iace

Tertia co
nepe dolore
tuntur aut re
tes nihil de i
ps. Domie
oēs viri diuit
Diues cum d
net oculos su
dei cum quasi
3. mortalit. N
amor possidet
scut debet si
tes deserat nō
in paradoxo
illum laudo se
opinoz iter se
sa hostis cete
rebus secum
quodam vt id
Nam omnia
bna sequunt
na appellam
Quod ma
q. subuicū se
la ois creatur

Etia
nif dī
lignū
auaritia ab au
aut eius appa
ne subiection
idolatratiōis
ritie rōne sub
2. q. iis. Qm

ris suspicando semper omnia latrones esse. In itineribus ei arborum umbre terrorem incutunt: et ubique semper vivit suspectus. Propterea exclamat Boetius in. 2. de consolatioe diensis. O preclara opum mortalium beatitudo: quam ad adeptus fueris securus esse desistis. Et Iuvenalis dicebat. Lantabit vacuus coram latrone viator. Propterea beatus franciscus paupertatem compleris latrones non timuit dum irruerunt in eum qui ibat in principio conversionis sue de Assisio versus Eugubium. propterea de illo dominus Bonifacius sicut dicit in oratorio. Dum seminu do corpore laudes decantat gallice zelator nove legis latronibus in nemore ridet sic prophetice. Dececo sum magni regis. Auduit in nimis frigore pietas iace rustice futurus pastor gregis.

Tertia conditio divitiarum de dolore. Afficiunt nepe dolore incredibili se diligentes cum dimittuntur aut relinquuntur in morte. Nam morientes nihil de illis secum ferre possunt. Unde David in ps. Dormierunt somnum suum: et nihil inveniunt oes viri divitiarum in manibus suis. Et Jo. 17. c. Divites cum dormierint nihil secum afferunt: aperiet oculos suos et nihil inveniunt. Apprehendet eum quasi aqua inopia. Et ut Greg. inquit 3. moralium. Nullus sine dolore perdit quod cum amor possidet. Propterea quod divitias estimant sicut debet si illas aut viventes perdant: aut morientes deserant non contristantur. Propterea Tullius in paradoxo ait de Biante penico. Necnon illum laudo sepe sapientem qui nominatur ut opinor iter septem cuius cum priam priorem cepisset hostis ceterique ita fugerent ut multa de suis rebus secum asportarent: cum esset admonitus a quodam ut idem ipse faceret. ego inquit facio. Nam omnia mea mecum porto. Ille hec ludibria fortune: nec sua putavit que nos etiam bona appellamus.

Quod maligni sunt divitiarum amatores eo quod subiciunt se terre vilissime: et deveniunt a regum ois creature: efficiunturque similes idolatriis Capitulum. 3.

Etiam mysterium declarandum de divitiis de malignatio. quid est peccatum malignum divitias inordinate diligere: quod avaritia ab auri cupiditate nuncupatur. Avaritas autem eius apparet ex triplici ratione. Primo ratione subiectionis. 2. ratione deordinationis. 3. ratione idolatriationis. Primo apparet gravitas avaritie ratione subiectionis. Ut. n. inquit Tho. 2. 2. q. ii. 8. Quomodo peccatum ex hoc ipso quod est malum

in aliqua corruptione seu privatione alicuius boni consistit. In quantum autem est voluntarium consistit in appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo peccatorum potest accipi. Uno ex parte boni quod peccatum contemnitur vel corrumpitur: quod quanto maius est tanto peccatum gravius est. Et secundum hoc peccatum quod est deum est gravissimum. Alio modo potest attendi gravitas peccatorum ex parte boni: cui inordinate subditur humanus appetitus: quod quanto minus est ac vilius tanto peccatum delevius. Inter omnia autem bona exteriora minimum est et infimum quod spectat ad temporales divitias. Nam si recte consideremus quid sit argentum. quid aurum quid gemme. quid localia quilibet preciosa: quod deum inquit. quid alta palatia. quid famulorum turba. quid greges. quid armenta. quid denique omnia que divitie vocari solent: profecto inveniemus non aliud esse preter terras. Terra autem in ordine creaturarum infimum habet locum atque vilissimum esse: quod calcada deus pedibus hominum dedit. Unde Hieronymus ad Demetriadem virginem ait. In actibus apostolorum qui dominum in iherusalem christi servabat crucior. et retens erat incredulus fides: videbant oes possessiones suas et ponebant precia ad pedes apostolorum: ut doceret pecunias esse calcandas. propter hoc insuper Seneca ad Lucillum ait. Nihil natura quo avariciam nostram irritaret posuit in aperto. pedibus aurum calcandum ac premendum dedit. et quicquid est propter quod calcamur ac premimur. Illa vultus nostros erexit ad superos et quicquid magnificum mirumque fecerat videri a suspicientibus voluit ortus occasusque et properantis mundi volubilem cursum tardos siderum incessus si compares toti citatissimos si cogites quanta spacia nunquam intermissa velocitate circumveant. Alia deinceps digna miratu siue per ordinem subeunt: siue subitis causis mota proficiunt: ut nocturni ignium tractus calipatescentes columnas ac trabes defectus solis ac lune inuit esse obstant: hec supra nos itura disposuit. Aurum quidem et argentum quasi male nobis committeretur abscondit. Nos fortune mala nostra tradidimus nos in lucem per que pugnarem extulimus nec erubescimus summa apud nos haberi: que fuerunt ima terrarum. hec ille. Secundo apparet gravitas avaricie ratione deordinationis. De ordinat siquidem avaricia homines ut peiores fiant qualibet alia creatura. Nam ut dicit Augustinus. Iudicium maximum divine bonitatis est quod quilibet creatura cogitur dare seipsam

seipfam. Auari vero omnia uellent appropriare sibi. Contra quorum paritatem et crudelitatem ad proximos dicemus in sermone de elemosyna.

3° apparet gravitas auaricie ratione idolatrie. Unde Paulus Eph. 5. d. q. auaricia est idolorum seruitus. Quod secundum Nicolaum de liara intelligendum est per quandam conformitatem: quia ita se habet auarus ad numerum sicut ad idola idolatra: propterea quia auari omnem spem suam et confidentiam ponunt in diuitiis. Nec est itaque illa auaricia nequissima perditionis mater: pietatis inimica: corruptrix animarum: esca diaboli: et materia omnis peccati: quam qui sequitur eiciat a se ipsum: quia non habet spiritum propter ut ualeamus sua gratia terrena omnia conculcare atque ad regna prosperare celestia: ubi sanctis associati benedicimus christum gloriosum et laudabilem per infinita secula seculorum. Amen.

Sermonis tertiae hebdomade in quadragesima: de execrando et periculosissimo peccato symonie: propter quod non parum damnicatur atque confunditur ordo ecclesiastice hierarchie.

Sermo. 41.

Pecuniamque soluerit super terram erit

soluta et in celo. Verba sunt redeptoris nostri originaliter Matthei.

18. c. et in euangelio hodierno. Eo

tulit saluator noster ministris ecclesie et sacerdotibus suis inestimabilem dignitatem cum fecit eos spiritalium dispensatores. Ideo tanto grauius est mactur si quando peccant eorum delictum: quoniam plura donorum dei incrementa sumpserunt. Adarime autem dominat in illis uitiis symonie quod ex auaricia procedere noscitur. Illud siquidem est causa multorum malorum et confusionis damnosissime in ecclesiastica hierarchia: ob eam causam in presenti sermone contra uitiis symonie non nulla erimus disceptaturi: de quo cōtemplamur tria mysteria principalia.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum inductio.

Tertium puniatio.

Quid sit symonia et unde denominatur: et quare est peccatum graue: et quod intelligitur per spirituale aut spiritalibus annexum. Capitulum. 1.

Primum mysterium est: placitum de symonia dicitur diffinitio: et Ricardus in. 4. di.

15. et Thoma. 2. 2. diffiniunt illam sic. Symonia est studiosa uoluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spiritali annexum. Que diffinitio continetur implicite in. c. studet. i. q.

i. Pro clarioze autem declaratione notabimus tria primo denominatione. 2° ratione. 3° determinatione. Primo consideremus denominationem. Nam symonia denominatur a symone: de quo habet act. 8. c. q. cum uidisset quia per impositionem manuum apostolorum daretur spiritus sanctus: obtulit eis pecuniam. d. Date mihi hanc pretatem ut cuiusque ipso uero manibus accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum Pecunia tua tecum sit in perditionem tuam. Sed non uis quod sit conueniens ista denominatio: eo quod Simon non uult uendere spiritualia: sed emere. Et uel habet. 4. Reg. 5. Dicesi spiritualia uenditit Naama syro: ergo non magis debet dici symonia quam gezia. Respondet Ricardus ubi supra: quod conuenienti^{us} nominatur symonia quam gezia: quia uitiis tam emptiois quam uenditionis quam ad uoluntatem fuit in Symone mago. Ad hanc enim uoluit emere pecunia donum spiritus sancti: ut postea alijs venderet. Si tamen distincte loquar uolumus possumus uendentes spiritualia appellare gezia et ementes symoniacos. 2° consideremus rationem quare spiritualis emptio sine uenditio sit illicita. prima est ex parte uenditoris. Secunda ex parte emptoris. Tertia ex parte uenditoris. Prima ratio est ex parte uenditoris: quia ille qui uendit supra spiritualia non est illoque dominus sed dispensator. Unde. 1. Cor. 3. c. apostolus dixit: sic nos existimamus habere ministros christi et dispensatores ministeriorum dei. Secunda ratio est ex parte emptoris. Ille qui emit res multo minore pretio quam ualeat iniuste emit. Sed spiritualia sunt tante nobilitatis et perfectioris: et per consequens valoris quod nulli pretio temporalium rerum possent adequari. Unde et de sapientia que est res spiritualis: dicitur Sap. 8. c. Preciosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non ualent comparari.

Tertia ratio est ex parte uenditoris: quia qui uendit aliquo actu ad illud: seu alio modo quam ordinatur deus iniuste facit: et tanto peius quanto illud est in se dignius. Ordinauit autem deus spiritualia gratis conferri debere hominibus per ministros eius: quod christus declarauit dicens. Matthei. 10. c. Gratis accepistis gratis date: scilicet sacramenta: et alia spiritalia. Unde in ecclesio Tolletano. i. q. i. c. quicquid dicitur. Quicquid inuisibilis gratie consolatione tribuit nunquam questibus vel quibuslibet premijs uenundari penitus debet dicere domino. Gratis accepistis gratis date. Et sic colligitur quod symonia per dicta peccatum est mortale. Et super dicitur ratio quod nullus debet exercicari nisi per mortali peccato: ut dicitur est in sermone de inobedientia. Sed pro symonia debet quis excommunicari.

Unde. 1. q.

Unde. i. q. i. ma danti. i. symonia nonem: quia malibus annitur sacramenta: ita: ordo: penitus: nuptiarum: per quod uisus corum: neca. Pro spirituali consecratio uisus ad cultum diuino ab excoicatione: electio pro: no cor: et uen: correctio: et iudicio ecclesie seu monasterii: uel curati per archidiaconum: modi. Officiu: spirituales ut ecclesie: inuoluntati: dignum: filia. Dantes: i. q. 1. c. quia per uentio. Symonia: quod si quis sine: ferat aliquid: per illud recipi: uel dicit missa: scium et filia per: babilium pecu: duntiale punci: eucharistia ord: symonia conu: Tho. Bar. 3. mentalis tolli: dato. Obi aut: cipalis intentio: receptio: sed q: quid accipiat: reuerentiam sa: laudabile colu: dari et accipi: ait. Hinc obla: no ex ambien: i. luit in q. spua

Unde. i. q. i. c. quicūq; sacros dī. Annathe/
ma danti. i. fiat fm̄ glosam anathema accipien-
ti symonia. Tercio cōsideremus determina-
tionem: quid intelligitur per spūalia aut spiri-
tualibus anneta. Et fm̄ doctores spūalia dici-
tur sacramēta. s. baptīsmus: chrysmā: eucharis-
tia: ordo: penitētia: extrema vinctio: et bñdictio
nuptiarū: p quib⁹ dare pecuniāz vel recipere
vt precū corū est prohibitiū: qz symonia. An-
nexa. Vt spūalibus dicuntur dedicatio ecclesiāz
consecratio virginū: et aliarum rez pertinetū
ad cultum diuinū: benedictio abbatū: absolu-
tio ab excoīcatōe vel aliis censuris ecclesiasti-
cis: electio pzelatorum ecclesiasticorū: cōfirma-
tio eorū: renuntiatio: visitatio ipsorū pzelatorū:
correctio criminū vel desistere a correctione in
iudicio ecclesie: cura aiarū: ingressus religiōis
seu monasteriū: ecclesia seu beneficiū simplex
vel curatū prebenda: dignitas ecclesiastica. vt
archidiaconatus. pzepositura ep̄atus et huius-
modi. offiū sepulture vel locus ecclesie cōsecre-
tus ad sepulturā: vel vbi iā est sepultus aliquis:
capelle: ius pzonatus: ius picipendi decimas.
Officia ecclesiastica vbi ē aliquid iurisdictionis
spiritualis vt economus. Dicedomin⁹ et hu-
iusmodi: ferre suam in iudicio ecclesiastico. p/
mutatio dignitatis ecclesiastice vel beneficii et
filia. Vt accipi ergo p his symonia est. Vñ dī
1. q. 2. c. quā pio. Lisset oīs pactio cesset oīs cō-
uentio. s. emptiōis aut vēdictiōis. Notādūz tñ
qz si quis sine pactioe et p̄ssa vel extractione cō-
ferat aliquid spūale. spūaliter hac intētiōe vt
pp illud recipiat tpale: puta audit cōfessionem:
vel dicit missam: vel confert ordinem sine bñ/
ficiū et filis principaliter: qz sperat pp hoc se
habiturū pecuniā: vel aliud precū. Et filr qui
dar tpale principaliter vt recipiat spūale. puta
eucharistiā ordinē sacri bñficiū et huiusmodi
symoniā cōmittit mētalē q mortale ē f3 Ric.
Tho. Ray. Hosti. et Imo. S3 tal symonia
mentalis tollit p pnam. et de symonia. c. man-
dato. Vbi aut nō fit pactio vel exactio vel prin-
cipalis intentio ad tpalia i collatiōe spūaliū vel
receptiōe: sed gratis et elemosinaliter det ali-
quid et accipiat ad sustentationem nature vt
reuerentiam sacramentorū vel ad seruandum
laudabile cōsuetudinē: licite et sine symonia
dari et accipi pōt. Vñ Bre. i. q. 2. c. sicut ep̄3.
ait. Eius oblatio nullā culpē maculaz igerit q
nō ex ambientis petitiōe pcessit. Nec symonia
ei sit tñ q spūalia vēdūt vel emūt. sed et illi qui

i his mediatores sūt: quos ecclesia grauiter pu-
nit: sicut p3. i. q. 2. c. sicut ep̄m.

Qd pecunia ē m̄a inductua peccati symo-
nie: quō pecunia accipitur multipliciter et mul-
tiplici manere. Capitulū. 1.

Ecudū mysteriū p̄ceptū de symo-
nia dī inductio. Est nāqz huiusmodi i
sceleris m̄a iductua pecunia: sumēdo
pecuniā large. vt in sermone p̄cedēti dictū
ē pro oī eo q pōt tpaliter possideri. Vñ et pe-
cunia diei quicqd p̄cio tpali estimari potest
seu mēsurari. Nō solum pecunia numerata i
monctis auri argenti et eris: vel ea q cōter cō-
suetūtemi vel vendi vt vasa aurea: vt argē-
tea aialia agri et huiusmodi: sed et p̄ces ex qbus
acquiri fauor popularis et obsequiū tpaliter p̄stita
Vnde dicit Greg. i. q. i. c. sūt nōnulli. Cum
virū iustū ppha describeret ait. Beatus q ex-
cutit manus suas ab oī munere. Qz aliud est
munus ab obsequio: aliud a manu: aliud a lin-
gua. Vñ ab obsequio: aliud a manu: aliud
a lingua. Vñ ab obsequio ē seruitus ide-
bit ip̄ensa. Vñ ab manu pecunia ē. Vñ
nū a lingua fauor. s. mūdamus. Et p quēdā
bet horū munerū cū interuenit i spūalib⁹ com-
mittitur symonia vt ibidē Greg. d. Et ad idē
i. q. 3. c. saluator. Urbanus ait. Quisq; res ec-
clesiasticas. i. spūalia q dei dona sūt: nō ad hoc
ad qd institute sūt: s3 ad p̄pria lucra munere
lingue. vel indebitū obsequiū: vel pecunie largia-
tur vel adipiscitur symoniacus ē. Et istuz ad
munus a lingua sciēdū qz si q3 p̄latus confert
bñficiū ecclesiasticū seu dignitatē ecclesiasticā: vel
aliqd sacm̄ ad p̄ces alicui⁹ hac intētiōe p̄n-
cipali vt eius p̄cib⁹ cōferenti laus vel fama
acquirat: vel vt dñū cūctetur symoniā cōmittit.
Et si p̄ces porrigit ab alio p̄ idigno d bñficio
curato vt simplici: et ille q porrigit et exaudiat
symoniāz p̄mittit: si ad p̄ces factas p̄cipaliter.
Si at p̄ces porrigit p̄ digno: et ad idoneitatē
respicit. nō ad p̄ces p̄cipaliter: nec rogās
nec conferens male facit nec symoniam com-
mittit. Si vō quis pro se p̄ces porrigat de
beneficio simplici nō reputatur symonia si alis
ē dignus. Nā si indignus symoniacus repu-
tatur. Et similiter symoniam inducunt p̄ces
p se p̄recte de beneficio curato. Et si alias sit
dignus: quia ratione ambitionis et p̄sumpti-
onis reputatur coīpso indignus fm̄ beatissimi
Tho. in. 4. di. 25. et 2. 2. q. cētesima. et Ray.
in summa sua. Qz ad munus ab obsequio re

putatur symonia qñ quis seruiret alicui pñcia
to obsequio inhonesto. Sed quo ad obsequia
honestia videlicet ordinata vel ad vtilitatez ec-
clesie vel pñciai rñnabiles nō reputatur symo-
nia: ita tamen q non principaliter seruicis fa-
ciat propter illud consequētiū. Vnde Greg.
ait. Ecclesiasticis vtilitatib⁹ deservit ecclesia
stica oī remuneratiōe gaudere. 12. q. 2. c. eccle-
siasticis. Adunus a manu ē cūz dñs pecunia r
huiusmodi. Vbi tñ notādū q pecunia pōt da-
ri r recipi licite p spūali r sine symonia quqz rō-
nibus. p rōne permutatiōis. 2. rōne sustentati-
onis. 3. rōne puocatiōis. 4. rōne punitiōis. 5.
rōne vñade veratiōis. Pñio rōne pñciati-
onis. pñat sic. Qui vult remissioē peccatoz
cōseq dñs si pōt elemosynas facere. Vñ Danie-
lis. 4. Pñctā tua elemosynis redime. Et Am-
brosius de pe. di. i. c. medicina. Pñccatis tuis
venūdatus es redimet te pecunia tua. Vñ etiā
qz p adeptōe eterne vite tñalia cūcta dñs. iuxta
illud Math. 6. facite vobis amicos de mōto-
na iniquitatis. Scdō pōt dari pecunia rōne
sustentatiōis: sicut sacerdos p missa quā dicit ac-
cipit pecuniā vel pñctā: nō q illā accipiat p cō-
secratione eucharistie. vel p orōib⁹ r hñi. qñ
pñctū: s; vt stipēdiū sue sustentatiōis. Vñ Aug.
1. q. i. m. c. iudices. ait. Accipiat necessitatis su-
stentatiōē a pñlo: mercedē ministratiōis a deo
sic r pñbe antiqz testi si aliqui recipiebāt aliqd i
pñbetando accipiebāt in mediū elemosyne ad
sustentatiōē nō ad pñctū pñbetie. Terno
pōt dari pecunia r accipi rōne puocatiōis. Et
sic dant elemosyne paupib⁹ ad iduēdū eos r
excitādū vt orēt p benefactorib⁹ suis: nō leco-
pñctū: qz orō spūalis ē r appreciari nō pōt. 4.
rōne punitiōis. Exigit qñqz ab eo q absoluit
ab excoīcātiōe pecunia nō p ipsa absolutiōe: qz
hoc ēē symonia sed i punitiōē. 5. rōne re-
dīmēde veratiōis. Mā anteqz ius acquiratur
alicui in bñficio vel dignitate nō l; dare ad re-
dīmēdā veratiōē suā: qz ēē symonia: s; post
quā fuerit adept⁹: r ius sibi acqñtū veratiōez
sibi iniuste factā super beneficio vel dignitate
lect pecunia redimere: sed non iustam verati-
ōem vt si iuste accusaretur r huiusmodi.

Qualiter puniuntur symoniaci: tñ per pñua-
tiōē gratie diuine: tñ p suspensiōez ordinis
r bñficii symoniace susceptoz: tñ et p obligati-
ōē ad restituendum. Laplin. 3.

Et tñ mysteriū cōtēplādū de symonia
1. dñ puniō. Pñuit r. n. hoc pñctū mul-

tiplici pena. prima dñ grē dei perditio. Scda
iusta suspensio. Tertia restitutionis obligatio.

Pñma pena dñ gratie dei pñctio. Vnde
i. d. i. c. q. studet. Greg. nazāzenus ait. Judas
oīum redēptorē vēdidit: mor laqueo suspēsus
cadē redēptiōis grām non obtinuit r merito
qz nemo pōt retinere qd vēdidit. Symon etiā
magnus cū eadē grām spūs sci emere veller: dā
natiōis sue finiam audiuit a Petro. dicit etiāz
Aug. i. q. i. c. Sicut. q ignis sacrificiū qui per
70. annos babilonice captiuitatis sub aq vtre
rat extinctus ē antiocho. Jafoni vendente sa-
cerdotium q significauit ignē. i. grām spūs sci
nō lucere i symoniacis sacris. Scda pena q
puniuntur symoniaci ē iusta suspensio. Sūt enim
notozū symoniaci suspēsi ab ordinib⁹ r benefi-
ciis symoniace susceptis. vt. i. q. i. c. statum⁹
r. c. quib⁹. Et hñc suspensioē vñ Amb⁹ voca-
re excoīcātiōē i. c. reperiuntur. i. q. i. fm glo.
Et tales. s. cōferentes ordines vel bñficia r of-
ficia ecclēstica r ista ē recipiētes p symoniā si
sunt clerici debēt deponi r pñari oī offiō r be-
neficio simplr si conuincātur de hoc in iudicio
ecclesie. Si sūt laici r mediatores symonie de-
bent excoīcari. i. q. 2. c. si qz. Efficiuntur et isa-
mes: r qlibet criminofus aduocāt ad accusati-
ōē coruin. c. de symonia. c. tanta. r. c. si dñs.

Tertia pena symoniacoz ē restitutionis ob-
ligatio. Mā fm Tho. pecunia recepta p symo-
niā retineri nō pōt sed restitui dñ: nō cōferenti
qz turpiter dedit: s; dñ pauperib⁹ erogari: vel
illī ecclesie in cuius iniuriā data ē applicari: r
h in oī symonia. Et fm Tho. r Innocētiū r
Ray. symoniacus q ad beneficia simplicia vñ
curata per symoniam recepta perdit fruct⁹: qz
nō pōt illos recipere: r receptos tenetur restitu-
ere: deductis expensis factis in vtilitatē ecclē
r grā fructuum colligendoz: r hoc qz fur est r
latro in illo bñficio: in veteri autē testō: vt babe-
tur. 4. Reg. 5. c. Sic pñ symoniā quā pñt
sit accipiēdo pecuniā a naam syro quē Helise
us propheta curauerat: lepra percussus ē cū oī
bus posteris eius. Sed qd dicā. Quo me ver-
tam. Qualiter vñba cōcludā. Audiuim⁹ ex hñs
que dicta sūt qz grane sit vitiū symonie: r tam
hodie vbiqz regnat: vbiqz sua tela proicit. Vñ
ecclesia dei. o sponsa decora agni immaculat xpi
iesu: quis in te pñficiū tot ignaros indoctos in-
habiles ad curam animarum. Quis ordines
dignitates r beneficia tua tā multis indignis
tribuit. Audeo dicere: pessima illa r truculē
ta belua

ta belua symon-
ne descendam
nere firmier
a ministris
merent: a
ac de diaboli
laqueant: sed
pñctentur in
mro sempitern
regnatqz per i
f eria qua
gcfima. de cog
andis: propte
ram extenoz

nō quidē fan-
trantur ēē pec-
trantur: cū tñ si
nola ouelac-
sta fñda: qz
videntur: hoc
um decto: i. bñ-
euangelii. Qu-
ngere volunt:
pellantur faci-
gitatiōib⁹ dñ-
ria declarabo
Pñmum dñ
Secundum dñ
Tertium rem-
Quod dñ
cognosci nō pñ-
lie deano: sed
secretum.

Kim
d ombu
liter co
gnosci pñ. E
ma. r respect
mo videtur
cognoscuntur
bim esse pos-
scientie. r vi-
est accusare.
culatoz fratri

ta belua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendamus ad particularia tñ vnum tenere firmiter possumus: q si symonia cessaret a ministris ecclesie cuncta bene optimeq; dispo- nerent: et aias in peccatis alligatas absoluerent ac de diaboli laqueis liberarent: se vero non il- laquarent: sed potius velut ministri digni adi- piscerentur in hoc seculo dei gratiam: et in fu- turo sempiternā gloriam: in qua christus vivit regnatq; per infinita secula seculorū. Amen.

¶ Erit quarta tertiē hebdomade in quadra- gesima. de cogitationibus malis et vitiosis vi- andis: propter quas solas et absq; effectu ope- rum exteriorū posset hō dānari. Ser. 42.

Ex corde enim

erunt cogitationes male.
Verba sunt redēptoris no- stri originaliter Math. 15.
c. et in euāgelio hodierno.

¶ Erat apud nōnullos opi- nio quidē satis falsa et periculosa: qm nō arbi- trantur eē peccata q p opera extrinseca nō ppe- trantur: cū tñ s; rei veritatem multo plura sint mala que latent in corde in die iudicii manife- sta fēda: q ea que nunc apparēt forissecus et videntur: hoc autē euidenter satis aperuit oī- um doctor ih̄s x̄ps dei filius in lectione sancti euangelii. Quia pp vt qui veram penitentiam agere volunt: totaliter mūdētur: et quelibet ex- pellantur facinorā: in presenti sermone de co- gitationib; disserimus: de quibus tria myste- ria declarabo.

Primum dicitur cognitio.

Secundum offensio.

Tertium remediatio.

Quod cogitationes cordiū certitudin: hū cognosci nō pnt nec a demonib; neq; ab āge- lis beatis: sed beje a solo deo quē nullūz latenti secretum.

Capitulum. 1.

¶ Rūmū mysteriū declarādū de cogita- tōnibus dī cognitio. in q vidēdū erit q- liter cogitationes nostrorū cordiū co- gnosci pnt. Et hoc tripliciter. p respectu demo- nis. 1. respectu angelī. 3. respectu dei. Pri- mo videndum ē qualiter cogitationes hoīum cognoscuntur respectu demonis. De quo du- bium esse potest. vtrum cognoscat secreta cen- scientie. et videtur q sic. p qz officiu; demonū est accusare. Vnde Apoc. 12. ¶ Detectus ē ac- cusator: fratrūz nostrorū. Ergo si in iudicio

argueremur de secretissimis cogitationibus vi- detur q he nō lateant accusatorē nostrū. Se- cūdo arguitur. qz dicit Aug. 12. super Gen. ad literā. Multi angelici cogitationes nouerunt: qz multa pēdicāt que nō pēdicarēt si cogitatio- nes nō nouissent. Tercio arguitur ex dictis Ar. 2. de anima. Notior est operatio qz potē- tia: et potētia qz substantia: quia per cognitio- nem operationis et potētie peruenitur in co- gnitionem substantie. S; substantia aīe nō po- test latere diaboli: q nec eius operatio nec vir- tus: q si cogitatio et affectio sunt passiones aīe: ergo nō possum latere diaboli. S; argui- tur ex dicto Aug. d. in. li. de ecclesiasticis do- gmatibus. Internas aīe cogitationes diaboli nō videre certi sumus. Rūdet Bōn. et Ric. di. 8. 2. li. q duplex ē cognitio. Prima cer- titudinalis. et tali cognitione demones nō pnt sciarum secreta rimari. Secūda est cognitio coniecturalis que est per aliquos motus seu p aliqua signa. Et qm pauca sūt ita secreta quin prodeant in opera exteriora: vlt appereant p si- gna exteriora faciei: vel per signa corporis qd diuersimode mouetur fmi diuersitatem affecti- onum. Vnde est q multe cogitationes nostre deprehendi possunt a malignis spiritib; nisi arceantur virtute diuina. hec aut cognitio poti- us ē cōiectare qz certe scire. Ad primū ergo argumentum dicit Bōn. q in die iudicii non solum demonerū accus- tor: immo etiam et cor nostrū. Vnde de exterioribus accusabit dia- bolus: de secretis vō scia ppria. Ad fin- pz rñso p dis. iam factā de duplici cognitione. Ad tertiu vero. s. q notior est opatio qz s. ba. dicit Bōn. q verū ē de operatione extrinseca. De intrinseca autem aīa non h; sp veritatem. Multe enim res sūt nobis note quāā virtu- tes et operationes nos latēt. Vel dicēdū q illd h; locū i operatione nālī: nō in opatione volun- taria. Opatio. n. naturalis fmi q naturalis est ita se nālīter nata est repñtare: nec se occultare pōt: sicut nec substantia: imo p ipsā manifestat sibi dū plus h; de rōne actualitatis ac p s ma- nifestationis et lactis. In opatione aut volun- taria secus est. Nā cū substantia nālīter se rep- senter: sicut nālīter ē et se occultare non possit: opatio voluntaria sicut volūt. te erit in ec: ita et volūtārie manifestat: et ita occultari pōt. imo si manifestat nisi hō velit. Talia aut sunt que latent in secreto nostre pscientie. Ideo qzuis diabolus videre possit aīam ppria virtute: nō

si pōt illā aspiciere. Et sic pcludit q certitudi-
naliter demones archana pectoris nri scire nō
valēt. Scdō vidēdū ē q̄liter cogitationes co-
gnoscat respectu āgeli. Et h̄z bernes i lib. quē
fecit de q̄ttuor materiis. et quidā alii p̄tēdant p-
bare nō latere ipsos āgelos cogitationes nras:
verūm i hac pte iberebo doctrine sci Tho. Lol-
ligo itaqz ex eius dōis i prima pte sūme. q. 57.
et in. 2. scripto sen. di. 8. ar. 5. ca q̄ pro solutiōe
h̄z dubiū faciūt. Dico q̄ cogitationes pnt du-
pliciter cōsiderari. vno mō. put sūt i suo futuri-
one. Alio mō. put sūt i sua p̄ntialitate. P̄nti-
mo modo. s. put cogitationes sūt future. natu-
raliter cognosci vel videri ab angelo nec ab ho-
mine pnt. Cuius rō est qz futura nō cognosci-
tur nisi fm qd̄ habēt esse determinatū i sua cā.
S3 cogitationes cordis nō hnt determinatum
ē i voluntate qz volūtas se h̄z ad vr̄libet: et iō n̄
pnt cognosci. 2° mō cogitationes cordis pnt
cōsiderari. put sūt i sua p̄ntialitate. Et h̄z duobz
modis: vel put sūt i suo p̄ncipio: vel put sūt
i signo. P̄mō mō put cogitationes sūt solum
i suo p̄ncipio. s. cogitationes intellectus: et affectō-
nes i effectu vel voluntate: ita qz ex cogitaciōi-
b̄z nō resultat aliqd̄ exterius. signū: puta aliqs
effectus vl̄ mot⁹ i corde: et sic sol⁹ de⁹ cogitaciō-
nes cognoscit. p̄ rōe cālitatis: qz ille solus co-
gitaciōes cognoscit cui soli subiacet intellectus et
volūtas creature rōnal: et qz solus pōt opari i cā
et eius p̄ncipale obiectū et finis vl̄m⁹. S3 h̄z p
p̄ntiū ē dei: ergo nec āgelo nec hōi cōuenit: s3
soli deo: 2° h̄z pbat rōne entitatis. Nā quanto
aliqd̄ min⁹ habet de entitate tāto min⁹ h̄z de co-
gnosibilitate. s3 cogitationes minimū habēt de
entate: ergo et minimū de cognoscibilitate. ad
dis et alia rō. s. itimitatis. Nā quāto aliqd̄ ē ma-
gis secretū vel absconditū tāto minus cognosci
pōt. Sed cogitationes cordis ipsi menti et intelle-
ctui et voluntati sunt valde intime: eo qz sunt a
p̄ncipio intrinseco. s. intellectu et voluntate. Qd̄
patet qz cogitare dicit actionē intrinsecā: et ideo
ille sol⁹ cogitationes cordis pōt cognoscere qz ipsi
mētī pōt se intimare talis aut est sol⁹ de⁹. 2° co-
gitaciōes cōsiderari pnt: put sunt i exteriori si-
gno: et sic cognosci possunt et ab angelo et a de-
mone: vt dictū ē: et ab ipso hōie. 3° vidēdū est
et cōcludēdū ex p̄missis qz cogitationes cognosci-
tur ab ipso dño. Ipsi n̄ n̄l ē absconditūz nūl
occultū: cognoscit et q̄qd p̄z et q̄qd latet. Vñ
Job. 42. c. ult. Scio qz oia potes: et nulla te la-
tet cogitatio. Et Ecclē. 7. Nō te iustificas an-

dem qm̄ agnitor cordis ipse ē. Et ps. 93. Do-
minus scit cogitationes hominū: et p̄mo paralip.
penult. Omnia corda scrutat dñs: et vniuersas
mentū cogitationes intelligit. Et Job. 4. Q̄ i a-
nuda et aperta sunt oculis dei. Et Job. i. cano-
nice. c. 3. Adior est de⁹ corde nro et nouit oia.
Et. 21. di. c. erubescat. Secretorū cogitator et
iudex deus est. Et Seneca ad Lucillū. Quid
p̄dest aliquid ab homine ēē secretū. Nihil deo
clausū ē. Ipse cogitationibz nostris interuenit.
Sic interuenit dico: vt nūqz aliqñ inde discē-
dat. Ex qbz deprehendim⁹ quāta sit illoz fatui-
tas qz gaudent delinquētes ab hōibus nō vide-
ri nec cogitāt deū omnīū secretorū omnīqz cor-
diū esse inspector. Vnde et poeta Quid⁹ li.
14. metamor̄phoseos ait. Aspicit oculis supe-
ri mortalia iustis.

Qualiter in cogitaciōe potest esse peccat⁹: et
qz alia est cogitatio nature alia gratie et alia cul-
pe. Capitulum. secundum.

Secundū mysteriū declarandū de co-
gitationibus dicitur offensio. In q̄
disputandū venit: vtz in cogitaciōe
possit homo peccare et offendere deū: et arguit
pro vna parte qz non. Nā omne peccatū aut ē
in voluntate aut in actu voluntatis. Sed cogi-
tatio est actus intellectus: ergo in cogitaciōe nō
potest esse peccatū. Sed in contrariū est auctori-
tas iesu christi in euangelio p̄sentī. Et iterū
in scripturis sepius cōfirmatur. Vnde puer.
15. Abominatio domini cogitationes male. Et
Sap. i. Peruerse cogitationes separant a deo
Et prover. 6. Deus odit cor machinans cogi-
tationes pessimas. Et Esa. i. Auferre malūz
cogitationum vestrarum ab oculis meis. Et
55. c. Derelinquat impius vias suas: et vir ini-
quus cogitationes suas. Et hierē. 4. c. Vsqz
quo morabū in te cogitationes noxie. Et zach.
i. Conuertimini de viis vestris malis et cogi-
tationibus vestris pessimis. Et Math. 9. Cū
quidam de scribis dicerent intra se de christo.
hic blasphematur. cum vidisset iesus cogitationes
eorū dixit. Quid cogitatis mala i corpibz vris
Rūdeo itaqz ad hāc qōez ex dicit Alex. i. 2. sū-
me. et sci Tho. di. 39. 2. li. ar. 2. distinguēdo tri-
plicē cogitationē. P̄ria ē nāc. Scdā gratie.
Tertia culpe. P̄rima est cogitatio nature:
quādo quis cogitat ea ad que naturaliter incli-
natur: vt si quis sitiens cogitat de potu: si qz
grauatus somno cogitat de dormitiōe et h̄z i:
et in talibus cogitationibus nō est peccat⁹ qz
ex his

et his q̄ infant a n-
tupamur: vt dr. 2.
grē. cū qz cogitat
in primo dñs op-
a seipso cogitare de-
de p̄destinatione sa-
bonū qz credere: et
est. Nācūm tñ qz
gratia est inspirāte
quoddā de necessi-
tatione perfectiōis
mini inspiratum a
quāto possit et
deo talia bona sug-
ceret ad grātiā
quem vt p̄miam sa-
cificat: vt sub illa sa-
tum p̄sumere: an-
p̄terea laudo vt
dunt in corde ve-
stius pariter et au-
rius viroz iudiciū
quādo qz cogitat
tano pōt esse aliqd̄
nialis: aliqd̄ mō
no de peccatis mer-
leat vel coneratur:
38. ca. Recogitat
De cogitaciōe pec-
bz cōfessiones aud-
luer illa possit deter-
cogitaciō de peccati-
illa cogitat cū aliqd̄
pposito nec ex de-
dā subreptiōe. Qz
est p̄mū mortale: qz
scilicet deliberato ex
mortalis: et q̄m n̄
tū volūtas deprāna
p̄terea graue pericu-
cōfessiones faciunt
immundis. Itecir-
ta ad Denicmaden-
et cogitationū nāc:
Ideo caue ne quid
oculos domine nāc
Quod vñ pōt
per exercitiū orandi
per enitatem lo-
sorum verboz: et
nōm: et per amari

Capitulum. tertium.

Etiam mysterium declarandum de cogitationibus dicitur remediatio: in quo notabimus tria principalia remedia

quibus cogitationum peccata declinari possint. Primum est exercitatio. Secundum euitatio. Tertium amaricatio. Primum remedium est exercitatio: aut in lectione aut in oratione: aut in corporali occupatione. Et de huius dicit Hieronimus ad Saluinum de nebridio et viduitate. Scilicet in manibus tuis diuina sit lectio et tam crebre orationes: ut omnium cogitationum sagitte quibus adolescentia pectus solent huiusmodi clypeo repellantur. Et idem ad Rusticum monachum: et de consuetudine. Scilicet. c. nunquam. facito aliquid operis ut diabolus te semper inueniat occupatum. Et idem ad Deme- triadem virginem. Nec ideo tibi ab opere cessandum est: quia deo propitio nulla re indiges: sed ideo cum omnibus laboribus ut per occasionem operis nihil aliud cogites nisi quod ad deum pertinet futurum. Propterea Eccl. 33. dicit. Multa malicia docuit otiositas.

Secundum remedium dicitur euitatio. Quivult cogitationes malas aut fugere aut vincere euitet tria. Primum malam locutionem. scilicet otiosorum verborum: quia ut inquit apostolus. i. Cor. 15. c. Corrumperunt bonos mores colloquia mala. Et Ar. 7. politiorum. Ex ore de facili quodcumque turpius fit et ipsum facere. Et Hieronimus in epitaphio sancte. Immodestia et turpe verbum atque lascivium nunquam est de ore virgineo profertendum: quibus signis libidinosus animus ostenditur. et evitet additionem: ut non solum non loquatur: verum etiam non audiat quod sordida sunt et vana: et cum viderit quosdam de similibus colloquentes: velut de serpentibus discedat ab eis. Tertio evitet nutritionem: ut si cogitationes intrant non nutriat illas non retineat: non in delectationem illorum consentiat: sed contra eis repugnare ipsasque a se repellere quatenus potest. Unde Hieronimus ad Eustochium inquit. Nolo sinas cogitationes crescere: nihil in te babilonicum vel confusionis adolescat. Dum prius est hostis interfice: nequitia elidat in semine. Quia enim impossibile est in sensu hominis non irrumpere motum mendacis calorem: ille laudat: ille predicat beatus qui statim ut cepit cogitatus interficit et allidit eos ad petram: petra autem erat christus. Tertium remedium dicitur amaricatio. Sicut matres cum a dulcedine lactis filios pueros volentes retrahere super mammillas amaram quandam apponere solent: ut illorum gustu cessent verba suggere. Sic amaritudo mentis cogitationibus immundis admixta eas amaras

ex his quae insunt a natura nec laudantur nec vituperantur: ut dicitur. 1. ethi. Secunda cogitatio dicitur gratia cum quis cogitat bene facere. Nam ut diximus in primo huius operis sermone. Non potest quis a seipso cogitare bonum: quia ut inquit augustinus in libro de predestinatione sanctorum. Prius est cogitare bonum quam credere: et ipsius cogitare bonum ex deo est. Notandum tamen quod non omnis cogitatio boni a gratia est inspirata. Nam cum duplex sit bonum. scilicet quoddam de necessitate precepti: quoddam supererogatione perfectioris: primum bonum semper sit bonum: imminis inspiratum a deo: non tamen semper secundum quoniam non posset et quoadque diabolus permittente deo talia bona suggerere: ut sub illorum specie idu- ceret ad graviora mala: puta posset temptare aliquem ut priam faceret quae fecit beatus Ioseph: aut ut sub illa specie aut faceret illi de se multum presumere: aut ad fatuitatem pervenire. Propter haec laudo ut cum similes cogitationes ascendant in corde velit homo recurrere ad divinum consilium pariter et auxilium et petere bonorum et sanctorum virorum iudicium. Tertia est cogitatio culpe quando quis cogitat de peccato aliquo. Et hec cogitatio potest esse aliquando meritoria: aliquando venialis: aliquando mortalis. Potest esse cogitatio de peccatis meritoria cum quis cogitat vel ut doceat vel conteratur: sicut dicebat Ezechias esai. 38. ca. Recogitabo tibi. o. a. m. in. a. a. mee. Vel cogitat quis peccata ut illa cognoscat: sicut quibus confessiones audire varia peccata recogitat qui liter illa possit detectari siue punire. Quandoque cogitatio de peccatis potest esse venialis. scilicet cum quis cogitat cum aliquali delectatione non tamen ex proposito nec ex deliberatione: sed potius ex quadam surreptione. Quibus insuper cogitatio de peccatis est peccatum mortale: quoniam videlicet quis cogitat illa cum sensu deliberato ex delectatione et complacencia peccati mortalis: et quibus non sequatur actus exterior: tamen voluntas depravat: et maculat interius: propter haec grave periculum imminet his qui nullam sibi conscientiam faciunt de cogitationibus turpibus et immundis. Accirco servanda est Hieronimus regula ad Demetriadem virginem. d. Omnium operum et cogitationum tuarum speculatore tuum deo crede. Ideo caue ne quid loquaris aut cogites quod oculos diuine maiestatis offendant. h. ille.

Quod vitari possunt peccata cogitationum per exercitium orationis: lectionis: operationis: et per euitationem locutionis et auditionis otiosorum verborum: et nutritionis ipsarum cogitationum: et per amaritudinem.

et insipidas reddit. Est autem triplex amara memoria. Prima moris: de qua sapiens Ecc. 41. Moris quod amara est memoria tua. 2^a amara memoria est ultimi iudicii: de quo ecclesia cantat prophetici illud. Dies illa dies ire dies calamitatis et miserie dies magna et amara valde.

Tertia memoria est amara domini nostri iesu christi passio. Cum ergo quis stimulat aculeis cogitationum malorum: si diligenter recogitat se moriturum: aut in dei iudicio ratione se redditurum: aut videat ipsum per se in cruce patientem: facile victor evadit. Ergo retineamus corda nostra ne impleantur malicia malorum cogitationum: ut sic valeamus adipisci in hoc seculo dei gratiam et in futuro gloriam. Amen.

¶ Feria quinta tertie hebdomade in quadragesima: de religiosa votorum emissionem illorumque observantiam: a quibus multi deficiunt: quod post impetratas gratias vota promissa non solvunt. Ser. 43.

Imperavit

scribunt hunc verbum originali. Luc. 4. c. et in evangelio hodierno. Subvenit deus virtute sua infinita necessitati hominum: si tamen ipsi religiosa

pietate ad eius auxilium confluant: sicut patet in lectione evangelica in qua narratur benigna condescensio christi ad sanandum soror Symonis a magnis febribus: fecit tamen illud rogatus a suis. Sic et quotidie curam infirmis avaris languoribus: quibus humanum perficium succurrere minime valet: dei tamen adiutorio salutem recipiunt. Id autem plurimum impetrat non solum per devotas orationes: sed etiam per fidelium votorum emissionem. Si facto namque voto deo et sanctis eius quibus plurimum icolumitatis beneficium sunt adepti. Quia vero magna est ingratitude committere vota et illa non exolvere: propterea in hoc sermone de voto aliquid necessaria penitentibus procuramus. Mala Deuter. 23. dicitur. Cum votum voveris domino deo tuo non tardabis reddere: quod regret illud dominus deus tuus. Et in psal. 49. Redde altissimo vota tua. Et 75. Vovete et reddite domino deo vestro. De voto itaque tria mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur definitio.

Secundum prohibitio.

Tertium dispensatio.

Quid sit votum: et de septem conditionibus quod requiritur ad hoc ut habeat rationem virtutis.

Capitulum. 1.

Primum mysterium declarandum de voto dicitur definitio: in quo quod sit vo-

tum videamus. Et ex dictis sancti Thome. 2. 2. q. 88. et Ric. di. 38. articuli. sumo hanc definitionem. Votum est conceptio melioris propositi ad deliberationem firmata. Ex qua definitione colliguntur septem conditiones quod requiritur in voto ut debite fiat. 1^a propositi deliberatio. 2^a promissio. 3^a superrogatio. 4^a ordinatio. 5^a formatio. 6^a honestatio. Septima distinctio. Primum propositum quod requiritur in voto dicitur de liberatio: ut scilicet fiat ex voluntate deliberata. Nam ut dicit Ric. ubi. s. Votum dicitur a volendo. Vnde sic in nobis est duplex velle. scilicet plenum: quod est velle deliberativum: et semiplenum: quod est velle ex subreptione: sic dico quod est duplex votum. scilicet votum quod habet plenam rationem voti: et de ratione talis voti est quod fit scilicet ex deliberatione: quod ut dicitur. 20. q. 3. capitulo. prius clericus. Nullum bonum nisi voluntarium. Et 15. q. 1. c. non est voluntarium sibi militem eligere christus. Et est aliud votum quod non habet plenam rationem voti: eo quod non fit cum deliberatione: sed ex quadam subreptione: et ideo non obligat. Si in hoc oritur dubium an teneant vota quod sunt in angustijs: videtur a mulieribus preceptis: et a navigantibus preceptis: et ab infirmis preceptis infirmis et similia. Et quod absolute et male respondetur quod non. Extra hoc dicitur. Similiter. Quod est distinguendum: quod autem voca precepta sunt ex intentione deliberata et sic tenent et obligant ut patet in c. sunt quod opes. 15. q. 4. Sed hoc fiat ex subreptione non tenent: angustijs tamen magis subripit mens quod in pace et quiete: eo quod secundum Augustinum. 1. l. 83. q. 1. Passiones instabiles plene habent alterare visum rationis quod passiones instabiles. Secunda definitio quod requiritur in voto dicitur promissio. Secundum. Ric. et Thome. ubi. s. Propositum solum ad faciendum aliquid bonum non facit votum: sed propositum firmatum promissione. Et si fiat corde etiam sine ous expressio: adhuc tamen obligat in foro conscientie. Expressio. n. voti per vocem: refertur ad interioris deliberationem. Si hoc occurrit vniu dubium disputandum. Dixit igitur votum publicum per expressionem vocis factum coram alijs sit votum solenne. Et respondet Ric. quod differentia est inter votum publicum et solenne: quod quodlibet votum coram multis et in publico sancti publicum dici potest: sed non quodlibet tale potest dici solenne. Mō. n. dicitur votum solenne nisi quod in se habet aliquid annexum ut in publicum debeat venire et per quod vovens ponit sub alterius hominis potestate. Et ratio est votum in susceptioe sacri ordinis: per quod suscipiens constituit minister ecclesie ad dei publice faciendum et potest sub episcopi potestate. Vnde tale votum est solenne: etiam si predictum ordinem ab episcopo recipiet in se creto. Professio etiam in religioe sancta in manu episcopi causa potest recipere habet in se aliquid annexum quod debeat in publicum venire: vnde talis professio solennizat votum etiam si

etiam si fiat in occulto non est religioe patet quod clerici vel quod votum. Notandum licet. et cum de deo domo veli solennizat votum. Voto dicitur superrogatio no superrogatio ad bonum necessarium. Sed magister sententiarum aliquid est cō: aliquid in baptismo facit: lo: ut habet de cō: primum interrogat necessarii ad salutem ratio voti. Singulis tenet se futurum: ut teneat post quod. Sit quod quod etiam quod non vovens primum necessarii hic emergit vniu aliqua conditio: cō: totia. Et respondet Ric. dicitur. Una generis de voluntate: semper nant: ut patet. 27. q. 10. talis: puta cum re tale bonum si ipse faciat votum non obligat. c. n. solum. Et respondet. c. vey. ta conditio quod requiritur voti fieri ipsi soli deo debet. Si solentia sanctis. Sanctis non plene habet ad sanctos: sed ad deum et ecclesiam. Si ne vocales quod dicitur sit sanctus Jacobus illud quod dicitur per se non deo. Vnde quod se: quod est formatum requiritur in voto dicitur voti in hoc deo de re: re: Ric. q. vey. nec: nam magis de materia: quod finis causa: sed voti

pñvovare sunt epi. Ipsi. n. nō pñt facere vo/
tū q̄ dissoluat vinculu ecclesie sine licētia dñi pa/
pe. et de renūtiatōe. c. nisi cū pñdē. Est enim
ep̄s ecclesie sue sponsus: vt dñ i. c. iter corpa/
lia. et de trāslatiōe epi. et electi. Recito nō pōt
emittere vota q̄ essent i pñdiciū sue cure. et de
voto et voti redēptōe. c. magna. Secūdi q̄ nō
pñt vouere sunt clerici bñficiati: q̄ nō pñt voue
re pegrinationē aut aliud pp qd̄ habeāt relinq/
re ecclesiā sine licētia plati sui. de cōse. di. 5. ca.
nō oportet. Excepto q̄ pñt vouere et voti ipte/
re etiā ep̄o pñcēte de itradō religionē: vt p̄.
19. q. 2. c. due sunt. Et similiter de accipiendo
crucē: vt habet et de voto et vo. re. c. et multa.

Tertii sunt religiosi p qbus dicit. 20. q. 4. c.
monacho. Admonacho non h̄ votū vouere sine
cōsensu abbatis sui: si autē vouerit frāgēdū erit
Rō aut potissima fm Ric. q̄re religiosus nihil
vouere pōt est: q̄ pensata humana iñfirmatē: et
religionis honore non posset se ad aliqd̄ vltra
suā p̄fessionē obligare: qd̄ nō posset iplere sine
qualicūq̄ pñdicio vel pñdiciū piculo observa
tōis cuiuslibet eoz ad q̄ ex sua p̄fessioē tenet: et
absq̄ piculo reddēdi se interdū onerosus plato
suo vel alicui seu aliquib⁹ fratrū suoz ppter sol
licitudines et modos singulares quos iterduz
haberent illi q̄ essent ad plura q̄ alij obligati.
Propterea tūc est altitudinis religionis votū
q̄ oia alia in iptez cōmutari possunt. Et iō ec/
clesia cōsiderans hui⁹ i votū altitudinē et hāne
nature iñfirmatē voluit auctoritate dei veto
religionis nullū posse votū aliud supaddi pp
iculu trāsgressionis vitādū. Glo. in. sup. deo
et monacho. dicit. monachū nō posse vouere eē
intelligēdū de voto abstinentie p qd̄ alij scanda
lizant. Quarta sūt pueri ante ānos puberta/
tis: q̄ p illo tpe nō habēt expēdiū vñm rōnis
et liberi arbitrii. Et vt dicit et de regu. et trāseu
tibus ad religionē. c. sicut tenor. Larens vsu
liberi arbitrii vouere nō pōt: q̄ nō pōt cōsentire.
Quinti sunt filij familias. Mā filij fami
lias q̄ subest patri in his q̄ ad regimē dom⁹ et
familie pñet nō pōt de illis votū facere seu de
pñcētib⁹ ad illa sine pñs auctoritate. Sexti
sunt furi: q̄ nō possunt vouere aliqd̄ eoz q̄ ip̄s
ipediāt a fruio dñoz suoz sine ip̄loz auctori/
tate et volūate: sicut patet. 54. di. c. et antiqua.
et c. si furi. Septimi sunt vxores. Pro qui
bus notādū q̄ vir et vxor sibi sunt mūno debi
tores in reddēdo debiti carnale. Ideo q̄libet
eoz p̄hibet vouere de nō reddēdo sine licētia

alteri⁹. Sed q̄ in dispensatōe dom⁹ et regina
ne familie mulier est subiecta viro: et nō eōuer
so. Ideo de pñcētib⁹ ad illa mulier nō potest
emittere votū sine licētia viri: sic p̄. 33. q. 5. c.
Adanissu. §. et pñmissis: et c. noluit. Id̄ nu/
meri. 30. c. d. de⁹. Si vouerit vxor et iuramē/
to se cōstrinxerit: vt p̄ ieiunū vel ceteraz rerū
abstinentiā affligat animā suā: i arbitrio viri erit
vt faciat sine nō faciat. Et forte hec ē causa: eo
q̄ mulieres magis ad vouendū pñe sunt q̄
viri. Nec reprehēdūm⁹ cas: q̄ vouēt: s̄ q̄ in/
discrete vota facere solēt. Sūt et sepe incōside/
rate ac leues: et vota emittunt irrationabilia et
stulta: p qbus nō expēdit vt sacerdotē p abso
lutione requirāt. Vir in hoc casu auctoritatem
h̄ solūdi: nō ex vi clauū q̄ i ipso nō ē: sed au
toritate p̄sidentie quā in vxorē h̄. Et cum
vxor obedire nollit viro dicenti sibi nolle eam
sua vota cōplere: pōt verbis supaddere Vbe/
ra: ita tū vt in oib⁹ modestiā gerat. volui sic
hec pauca dixisse: q̄ noui mulierū importuni/
tatē que viros qñq̄ affligit et verat vt sub vo
torum occasione licentiā eis largiantur vagā
di discurrendi ac expēdendi pecunias dom⁹
cum dāno et detrimēto familie.

De dispensatione vtorū ad declarationez
dubioz q̄ super illa possent oriri. Capi. .3.

Etū mysteriū de noto declarādūz dī
p dispensatōe. Pro cuius pleniore decla
ratione septē dubia sunt disputanda.

Primum vtrū expēdiat homini vouere. Se
cundum vtrū sit magis laudabile et merito
rium aliquid facere cum voto vel sine voto.
Tertius vtrū expēdiat inducere iuuenes vt
voto se obligēt ad religionis ingressū. Quar
tum vtrū votū possit coniecturari. Quintus
vtrū quodlibet votū cōmutari possit in votum
religionis. Sextum vtrū omne votum sit di
spensabile. Septimū vtrū solus papa possit in
votis dispensare. Primum dubiū vtrū expēdi
at homi vouere. Et arguit q̄ non. p̄ quia nullus
debet se priuare magno dono dei: sed liber/
tas hominis est magnū donū dei: q̄ i parte
se priuat p votū: ergo nō debet homo vouere.

1⁹ arguit: q̄ nullus debet se exponere piculo
alicuius trāsgressiōis: s̄ vouens exponit se pi
culo alicui⁹ trāsgressiōis: s̄ vouēs expōit se pi
culo cui nō erat expōit⁹ an votum: ergo non
expēdit vouere. 3⁹ arguit: q̄ nullus debet ali
quid facere quo sum aggrauetur peccatum si
peccat: sed religiosus si peccat grauius peccat
tū cōmittit

ad m̄m
de similitudin
gionis ingrel
aliud bonū
dabilis vñs
discretōe epe
voluntatē suā
a se malefaciē
trine: ideo von
tuz m̄det Anle
obligatō ad bon
ceter: vt etiā p̄le
dei. Ad secū
erponit se picul
Ad 3⁹ dicit
q̄ secularis: tū
corā cōsequi
vtrū magis sit
qd̄ ai voto q̄
sic. Quod de
dine. Pro
magis ē meriti
imperatū. S̄
tia: et opus abso
imperatū ab ea
go magis meriti
mouet hō ex vo
to opus p̄dictū
notā ē virtutis
meritorū. Ad o
ter et imobilitat
Sed ceteris pa
ai voto q̄ sine
acceptet opus p
p̄at illud: quāto
datus deputatō
deputat et dicit a
to. Ad id etiā ē
in li. de sum. iud
faciēti bonū op
bonū fac quātū
totā arbitriū cū
primus. Tertiu
re iuuenes vt vor
gressus. Et m̄det
sint debite cōditi
inductionis et c
vult inducere iu
dictū: debet dīlig
bitū habeat etate
minus cōplecti

secō nūtiū s' secularis: sicut dicit Ansel. in li. de similitudinib'. ergo nō expedit vouere religionis ingressum: et multo fortius nec quodcūq; aliud bonū. In cōtrariū ē ois scriptura et laudabilis vsus fidelū. Rūdet Ric. q. vouere cū discretōe expedit homini hoc q. firmat aplius voluntatē suā i bono: et p magna pte excludit a se malefaciēdi libertatē: et facit actū virtutis laudabilem: et ideo vouēdo meret. Ad p'mū argumētū rūdet Ansel. in li. de similitudinib'. quod obligatio ad bonū nō epugnat libertati simplici: ut etiā plene dñi ē i f'mone de obediētia dei. Ad secūdū dicēdū qd vouēs discrete nō exponit se piculo trāsgressionis nisi p accidens.

Ad 3^m dicēdū q. l. religiosus graui⁹ peccet q. secularis: tñ de p'cto penitēs maiore miseri cordiā cōsequit q. secularis. Secūdū dubiū vtrū magis sit laudabile et meritorium facere aliqd cū voto q. sine voto. Rūdet Ric. et Tho. q. sic. Quod declarat triplici rōne et vna similitudine. Prima rō ē: q. opus inferioris virtutis magis ē meritorium ipam a supiori virtute q. nō imperatū. S. latius supior virtus ē q. abstinentia: et opus abstinentie ad qd monet hō ex voto ē imperatū ab ea. Vouere enī actus ē laudabile: ergo magis meritorium est opus abstinentie ad qd monet hō ex voto. Secūda rō est hec. Quāto opus pcedit a voluntate magis firmata i bono: tāto ē virtuosius et ex cōsequenti est magis meritorium. Ad opari enī virtuosē requiritur firmiter et immobiliter opari: ut d. phus 2° cōb. c. 4. Sed ceteris parib' voluntas firmitior ē i bono cū voto q. sine voto. Tertia rō ē h. 2° cū accipiet opus ppter opantē: tāto magis accipiat illud: quāto ē ab homine ad suū finitū specialius deputato: s. ceteris parib' hō specialius deputat et dicat ad dei finitū cū voto q. sine voto. Ad idē etiā ē similitudo quā ponit Ansel. in li. de similitudinib'. in qua cōparat secularē facientē bonū opus illi q. dñō dat de fructu arboris sic quātū vult: et religiosus illi q. dñō dat totā arborē cū fructu q. magis ē dñō accept' q. primus. Tertiū dubiū vtrū expediat inducere iuuenes vtrūto se obligent ad religionis ingressū. Et rūdet notabiliter Ric. q. sic: si ad sint debite cōditiones et pte iuuenis et ex pte inductionis et ex pte obligationis. Qui enim vult inducere iuuenē aliquē ad obligationē p'dictā: debet diligenter cōsiderare q. iuuenis debet habere etatē p ingressū religionis que ad minus cōplectit tēpus. 14. annor. extra de re

gu. c. i. et c. significati est. Et q. putatū erat illa in p'pōis suis licitis et honestis habeat stabilitatē: et q. ad cōsiderādū qd illa religio pōderet et obligatio: habeat discretione sufficientē. In inductione etiā debet esse diligens aspiciat religiois ad cui⁹ obligationē inducit explicatione: et ois suggestionis et falsitatis exclusio: nec debet esse nimis iportuna p'suasio. Aspiciat enī religiois celatio: et paucitatis suggestio opantē deceptionē: deceptio aut rōne gnerante diminuit de ratōe voluntarij. Tūc enim nimis est iportuna p'suasio quādo fit cū rerum temporalium p'missione vel cū indebita cōmūnatione vel cū nimia sollicitudine. Debet autē inducens cauere a tali impotuna p'suasione: q. talis p'suasio operat in iuuenē vel ipsum inclināt ad obligandū se ex subreptione. Et p'dicta obligatio ficti nō debet nisi ex plena voluntate et deliberatione. Et pte etiā obligationis tria sunt obseruāda. s. ut fiat pua deliberatione: et stabilitatis p'pōis et animatione. Et q. fiat cū discretione: ut. s. obligas obliget se ad ingrediendū ut cā experiat. Et si deus dederit sibi gratiā remanēdi et religiōi placuerit remaneat aut si p'pōis infra annū mutati fuerit libere possit exire absq; hoc q. teneat aliā religionē intrare. Debent etiā obseruari q. fiat cū deuotione. Et debent obseruari p'dicta: q. obligationes facite sine deliberatione discretionē et deuotionē frequenter malos exitus habēt. Quartū dubiū vtrū votū possit cōmutari. Et rūdetur q. sic: ut habet in. c. magne. de voto et redēp. Ratio est s'm Ric. q. secūdū Bern. in li. de p'cepto et dispensatōe. Iniquū pculdubio foret si ea q. sunt p sola charitate instituta cōtra charitatē tenerent. Votū autē fieri debet ex charitate et p charitate. Vñ ē obligatio tenere nō d. cōtra charitatē. Teneat aut cōtra charitatē si nō liceret illud cōmutari in meli⁹. Votū ergo pōt i meli⁹ bonū cōmutari nō tñ s. auctoritate p'pria fieri d. s. auctoritate supioris: q. nullus d. fieri iudex i sua cā. Quintū dubiū vtrū quodlibet votū cōmutari possit i votū religiōis. Rūdet Ric. q. volens facere professionē i religionē si actualiter vel habitualiter vult remanere obligat' ad vota q. in seculo fecerat nō cōmutatur in votū religiōis: tñ postq. deuenit ad noticiā p'lati sui s. factū potest ipsum ab illis votis absolueret: maxime si ignorabat ipsum eē ligatū ipsis votis tpe p'sessionis. Si aut actualiter seu habitualiter intēdit amplius illis votis

nō teneri: s; solo voto religionis sue: ab illis ab
soluit p religionis voti pp religionis voti altitudi
nē et pfectionē. Vñ ex de vo. et vo. redēp. c. scri
pture. dñ. Reus fracti voti aliquaten⁹ nō ba
bet q ipale obsequiū i ppetuā religionis obfua
tiā noscitur cōmutasse. Et de pe. di. i. c. mēsurā.
s. his auctoritatib⁹. Mō ē necessaria certa satis
factio peccati: cui⁹ totū vite tps ipedit sui fuitio
cōditoris. Et tñ si rer vn⁹ vel ipator vouerit q
vsq; ad triēniū vel septēniū militabit i terra san
cta: et tenebit secū duo. vel tria milia milia: vel
vn⁹ ali⁹ dur vel comes cristēs dur tot⁹ exerci
tus cruce signator: et de cui⁹ absentia desolare
tur: vellet religionē intrare: in h casu vñ mihi
sumū pōtēx cōsulēdus. Cēti tñ ē q psona
mediocris a voto trasmarino absolueret p reli
gionis igressus. Sextū dubiū: vñ oē votū
sit dispēfabile: et arguit q nō. Prio qz soluer
pmissus ē de iure nature: sed ea q sunt de iure
nature sunt idispēfabilia: ergo nullū votū ē di
spēfabile. Secūdo arguit: qz q nō fac qd pmit
tit mētē: s; nullus pōt i mēdacio dispēfarc: qz
sin pñm. 4. etbi. Adēdaciū s; seipus pñmū
est et fugiēdū. Tū ergo oē votū sit pmissio: nul
lū votū ē dispēfabile. Tētio arguit qz et d sta
tu monachoz. c. cū ad monasteriū. dñ. Ab re
nūciatio pprictatis ita monachali regule ē āne
ra: vt nec cōtra illā sumū pōtēx valeat dispē
fare: ergo nō oē votū ē dispēfabile. Quarto
arguit: qz nullū votū ē dispēfabile qd i melius
cōmutari nō pōt. S; votū religionis nō pōt in
mel⁹ cōmutari cū oia alia vota i ipsū cōmutari
possint: ergo nō oē votū ē dispēfabile. Ad hāc
qñtionē l; multi multa dicant: tñ Ric. in. 4. et
Tho. ibidē qñs alit dicat. 2. secūde. Joānes
neapolitan⁹ i qdlibetis. Inno. et Host. et cōi
ter oēs doctores tenēt q: oē votū qd ē de his q
sua superogatio ē dispēfabile: qz dispēfatio i
qdlibet tali voto pōt cā rōnabilis iueniri. s. pfe
ctus maioris boni vel mali euitatio: siue p ppa
tione ad rēpublicā: siue p cōparationē ad vouē
tes. Reformatio etiā pacis iter regna mai⁹ bo
nū ē cōit: tñ cōtinētia vñ psonē. In tali etiā
casu si psona q cōtinētiā vouerat nubat p pce
ptū dñi pape: sua obediētia magis meritoria ē
sibi q cōtinētia: qñ ad pñmū substānale. Vñ
Ar. i. et bicoz. Amabile ē bonū vñ soli: meli⁹
vo et diuini gēti et ciuit: tñ. Vitatio et cōis
mali: et vitatio discordie in regna q sunt i pace
et pbabilis et āgressio voti si pbabilitas sit ve
hemens posset ēē rōnabilis cā dispēfandi in

quocūq; superogatio voto. Recta enī ratio
dictare videt esse aliquē in ecclesia loco dei qui
periculis cōmunitatū et psonaz pensatis infir
mitatibus vtilitatibus et dānis possit rōnabili
liter obuiare. Ad primū argumentū dicēdū
q obligatio in votis nō est de iure nature abso
lute: sed sub hac cōditiōne. s. quousq; p superio
rez ex causa rōnabili fuerit relaxata. Ad se
cundū dicēdū q q nō soluit qd pmissit mētē
sibi nō remittatur obligatio: et soluere possit: s;
obligatione remissa nō mētē: qz amplius de
bitor nō est. Ad tētiū dicēdū q qñs sum
mus pontifex nō possit facere q sit monachus
absq; abrenūciatione pprictatis: qz hoc esset
facere cōtradictoria simul: tñ pōt de monacho
facere nō monachū si cā rōnabilis affuerit.
Ad quartū dicēdū q qñs votū religionis
cōmutari nō possit i melius bonū pñmū pōt
tamē cōmutari i melius bonū cōmune. Ta
lis etiā cōditiōnis posset esse ille q vout q illud
bonū siue votū cōmutari posset i aliud bonū
magis expediens sibi: qñs nō posset cōmuta
ri i maius bonū simpliciter. Septimū du
biū: vñ solus papa possit in votis dispensare
Et respondent doc. q in votis maiorib⁹: sicut
sunt votū cōtinētie religionis et crucis sol⁹ pa
pa dispensare potest: quia in votis istis non est
dispensandū nisi ppter ecclesie cōmunē vtilitā
tem vel aliquā magnā necessitatē. Et ideo ip
sorum dispensatio merito reservari debuit illi
ad quez pertinet totius ecclesie cura. Secūdu
vero morē curie vota peregrinationis ad visi
tanda apostolorū limina et sancti Jacobi in cō
postella vident romano pontifici reservata. In
omnibus autē alijs votis que respectu predi
ctorū dicunt vota minora possent episcopi di
spensare: vt habet extra de voto et voti redēp.
ca. i. Inferiores autē episcopi in nullo voto di
spensare possunt nisi eis fuerit specialiter com
missus: exceptis pzelatis religiosiis q dispensa
re possunt in votis subditoz. Religiose itaq;
curare debent omnes circa vota sua se gerere:
vt illa discrete emittant: emissa cōpleant: aut si
cōplere nō possunt a superioribus dispensatio
nem procurent: vt sic mereantur in hoc seculo
habere dei grātiā et in futuro sempiternā glo
riā: in qua viuūt et regnat deus per infinita se
cula seculozum. Amen.

Feria sexta tētie hebdomade i quadrage
sima de misericordia ad primum habenda
et pia largitione elysnarum. Sermo. 44.
dicit ei ielus

etate exhibere n
innumerabilia b
tu: vt sic amplio
die bibere a fam
rabili et suauissi
minib⁹ exigu m
amore pñmū c
copiosius prem
tine decet peni
tissaciant p pē
de elysna aliq
poscebat. d. d
na tria mysteri
Primum dñ
Secundum co
Tertium disti
Ad septē
ricordiā. prima
mosynas largier
Rimū n
p inducio
tare septe
qz pñmū ē dñ
pūm dñ auctas
rias. qñ p pēta
tas. septima felic
ad elysna liberal
em auctas script
cat. Vnde Dau
sup egenū et paup
Adob. 4. Noli a
pericia. n. sic vt
Et. i. c. Bona el
ecc. 3. c. Agnē ard
mū peccans. Et. 7
as. Et. 29. caplo.
alissimi: et pderit
elysna in sinu pau
bute ad oimālo.
miseret paupis: et
Et. 58. s. frage
iduci. d. t. cū vi
ris. Et Jo. i. can
buius mudi et vi
et dāuerit videra

Ecce ei iesus da

mibi bibere. Scribitur hec verba Jo. 4. ca. 7 in euangelio bo-
diermo. Cēfenda sunt duriora
saris peccata eoz q xpo iesu pi-

etate exhibere noluit. Cōtulit quidē ipse nobis
innumerabilia bona: et qnq; de illis a nobis pe-
tit: vt sic ampliora sup addat. Merebat nāq; bo-
dic bibere a samaritana vt illā satiares aq admi-
rabili et suauissima gratie sue. Sic et sepe ab ho-
minib; exigit misericordiā et clementiam p suo
amore p̄mis exhibendā: qtenus largiat eis
copiosius premia eterne vite. Qd hoc ma-
xime decet penitētes vt p elynaz largiōes sa-
tisfaciant p p̄tis suis. Jecirco in p̄nti sermōe
de elyna aliq̄ p̄curemus que xps a samaritana
poscebat. d. Da mihi bibere. De ipsa itaq; ely-
na tria mysteria p̄ncipalia erūt declarāda.

Primum dī inductio.

Secundum conditio.

Tertium distinctio.

Qd septē sunt illa quibus inducitur ad mis-
ericordiā p̄mis exhibendā et ad prompte ele-
mosynas largiendum. Caplin. 1.

Primum mysteriū de elyna declarādū dī
p inductio. In q̄ videre debem; atq; no-
tare septem rōnes p̄cipuas q̄re vnusq; q;
qm̄p; eē d; ad elynas liberaliter largiendā.
prima dī auctas. fa cōsōmūtas. tertia exēpla-
ritas. q̄ta p̄p̄tas. q̄ta societas. sexta gratiosi-
tas. septima felicitas. Pr̄ia rō iducēs oēs
ad elynas liberaliter largiendū dī auctas. Dis-
eni auctas scripturaz h̄ clamat. h̄ dicit. h̄ p̄di-
cat. Vnde Dauid ps. 40. Būis q̄ intelligit
sup egenū et pauperē in diē. m. li. cū. dñs. Et
Thob. 4. Noli auertere faciē tuā ab vllō pau-
pere: ita. n. fiet vt non auertat a te facies dñi.
Et. 12. c. Bona est oīo cū ieiunio et elyna. Et
ecc. 3. c. Ignē ardētē extinguit aq. et elyna ressi-
nit peccans. Et. 7. c. f̄ acere elynā ne despici-
as. Et. 29. caplo. Mone thesaurū tuū i p̄cep-
tissimū: et p̄derit tibi magis q̄ aurū. Cōclude
elynā in sinu paupis: et h̄ orabit p̄ te: et libera-
bit te ab omni malo. Et puer. 19. f̄ enerat dñs q̄
misert̄ paupis: et vicissitudinē suā reddet ei. et
Esai. 58. f̄ rāge esuriētī panē tuū. et. e. u. q̄.
iduc i. d. i. cū vi. nu. opi. et. e. tuā ne despere-
ris. Et Jo. 1. canonica. 3. c. qui habuerit sam-
huius mūdī et viderit frēm suū necessitatē h̄itē
et clauerit viscera sua ab eo quomodo charitas

dei manet in illo. Et Hiero. 86. di. c. q̄ demē-
tiam. Qui clemētā nō h̄; nec idur; ē visceris
misericordie et lachrymar; q̄uis sp̄ualis sit nō
adipta legē xpi. Et Amb. i. li. de officiis. Mā-
ius cōe gnāuit: vsurpatio vō ius p̄uatū fecit.
Vñ sūt multi q̄ nullā h̄it in agris aut in vinciis
portionē: horū inopie de copia quā dedit dñs
diuitib; ē consulendū: vt et ipsi deo p̄terre secu-
ditate b̄ndicāt nobiscū q̄s iō sub diuersis mole-
stis laborare p̄mūtici dei sapia: vt et miseros p̄
p̄tētia misericordies vō coronet p̄ beniuolē-
tia. Et idē. 47. d. c. sicut h̄i. Neq; enī minus
ē cris h̄iti tollere: q̄ cū possis et habūdas indi-
genib; denegare. Esuriētū panis ē quem tu
deines: nudoz indumentū ē q̄ recludis: nū-
serorū redēptio ē et absoluto pecunia quā tu in
terra defodis. Et idē. 86. di. c. in singul. Adi-
sercordia cōis ē vsus iō p̄ceptū cōe oib; offici-
is oib; etatibus necessaria et ab oib; deferēda
Nō publican; nō miles excipit nō agricola n̄
vrbanus diues et pauper: omnes i cōe admo-
nētur vt conferāt non habenti. Et xps in euan-
gelio Lu. xi. Date elemosynā: et oīa mūda sūt
vobis. Et. c. 12. Vendite que possidetis et da-
te elemosinā. Hoc ipsū colligit ex dictis mora-
liū phoy. Hinc ē q̄ Tullius. i. de officiis ait.
Quicqd sine detrimento cōmodari pōt id tribua-
tur cuiq; vel ignoto. Et outidius in li. de pōto
regia crede mihi res ē succurrere lapsis. Con-
ueniens hoi est hominē seruare voluptas. Et
plato in thimeo. Bonos viros decet p̄modos
eē. Theologi isup elemosinaz laudāt. d. super
di. 15. quam li. q̄ ipsa ē tertia ps satisfacionis.
Assignat nāq; magister i textu tres partes sa-
tisfactionis. Pr̄ma ē ieiunium Sc̄da oratio.
Tertia elemosyna. Que fm Ric. sufficienter
enumerantur tam ex parte bonoz q̄ que satis-
faciendum ē: q̄ ex parte causarū peccati: q̄ et
ex parte eoz p̄ra quos peccatū cōmittitur. De
bonis enī nostris debemus satisfacere. Et fm
Ari. i. et̄. c. 20. Tria habemus bona. scz bo-
na fortune: bona corporis: bona anime. De
bonis exteriorib; seu fortune satisfacimus per
elemosynam: sub qua comprehenditur totum
quod expenditur in proximozum vtilitatē. De
bonis corporis satisfacimus per ieiunium: sub
quo cōprehenditur q̄quid pertinet ad corporis
asilationē. De bonis anime satisfacimus per
orationem: sub qua comprehenditur q̄quid deo
exhibet per latrē vntē. Sc̄do sufficienter
enumerant satisfacionis partes ex parte cau-

larū peccati. Nam s'm Job. i. cano. 2. c. Tres
sūt peccatorū cause. s. cōcupiscētia carnis: q̄ put
possibile est exciditur p̄iciunū: et cōcupiscētia
oculorū: q̄ quā ordinat elyna: et supbia vite: q̄
quā ordinat oro. 3. sufficient cnumerantur
satisfationis ptes ex pte corū q̄ quos peccat hō.
Cōtra deū: et q̄ hoc ordiat oro: peccat q̄ seipsū:
et q̄ hoc ordiat ieiunū peccat q̄ primum: et q̄ hoc
ordinat elyna. Et sic vndiq; resonāt elyne lau
des. Secūda ratio quare vnusquisq; p̄mpt⁹
d̄z eē ad elemosynas liberaliter largiendū dicit
cōformitas. Sumus nāq; cōformes et inuicē
mēbra. Ro. 2. c. Et vt dr. i. Cor. 12. c. Si qd
patit vnū mēbroz opatiūtur ei oia alia mēbra.
p̄pterea ait sapiēs Ecc. 17. c. Vnicuiq; mada
uit deus de primo suo. Et hoc suo modo Se/
neca ad Lucilluz exp̄cauit. d. Nō pōt quisq;
beate d̄gere q̄ se tñ intuet: qui oia ad vtilitates
suas cōuertit. Alteri viuas oportet si vis viueri
tibi. Et idē in li. de beata vita. Vbiūq; hō est
beneficio locus est. S; circa hoc dubitat: vtrū
dare elynā cadat sub p̄cepto. Et r̄idet Ric. qd
sic: dices elynā eē sub p̄cepto legis nature: que
iubet alij eē faciendū q̄ sibi quisq; fieri vellet.
Luc. 6. c. et. di. i. decretorū. c. i. et. di. 9. c. sana.
et. x. q. i. placuit. Est et elyna sub p̄cepto legis
diuine: sicut patet i verbis allegatis in p̄ia ra/
tione vbi inducitur xps. xi. et. 12. c. Luc. q̄ dare
elynā iubet. Est adhuc elyna sub p̄cepto legis
positiue. sicut patet. 46. di. c. p̄fice. Tertia ra/
tio inducēs homines ad elemosynas liberaliter
largiendū dicitur exemplariās. Exēplū qdem
habemus adeo ab angelis et ab oī creatura: vt
cōcarniui esse debeamus. Deus qdē p̄ter illaz
cōcarnationē intrinsecā que est in p̄ductione diuina
rum p̄sonaz voluit adhuc extrinsecus cōicare
seipsuz in p̄ductione dis create nature. Vnde
Aug⁹ i q̄nibus veteris testi inquit. Bonus
est q̄ fecit existerē que nō erāt. Et i. 3. de trini.
Volūtas dei ē prima et sūma cā omniū speciez
et motionū. Nihil enī sit quod de intelligibili
atq; aula sūmi ip̄eratoris non egrediat. Angeli
insuper sūt cōcarnati: q̄ vt Dio⁹ dicit i li. de an
gelica hierarchia. Per āgelos supiores cōcant
gradati secreta mysteria dei āgelis inferiorib⁹.
Q̄ia enā corpora celestia cōcant influētiā suā
corponib⁹ inferioribus. Q̄ia tandē que in celis
que i terris sūt: sua beneficia cōcant hōi rōnali
vt sic et ip̄e homo discat hōim se cōmunicare.
Nā qui pōt et nō vult eē bñficus: immanior atq;
crudelior omni belua eēt habēdus. Quarta

ratio inducens hoīes ad promptā elemosinaz
largitionē dicit p̄prietas. Quicqd enī sit pau/
peribus p̄p xpm: p̄prie fit et ip̄i xpo. Vnde
Micro. ad Meponanū. Ad enīlā tuā paupes
et peregrini nouerūt: tu cū illis xpm cōuīuā no
ueris. Et xps Adath. x. Qui vos recipit me
recipit. Et Adath. 25. Quod vni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis. Est de hoc exēplū i
sācto Martin⁹: q̄ dū pauperi nudo p̄tē clam
dis sue dedisset: nocte sequenti vidit xps illa ve
stitum: audiuitq; eū dicentē. Martin⁹ adhuc
cathecumīn⁹ hac me veste cōterit. Quinta rō
est societas. Est qdē elyna soci⁹ fidelis: q̄ aīaz
nūq; deserit: imo sibi fauet et assistit: dū citatur
ante tribunal eterni iudicis. P̄opterea legīt
in vita Jobis elynarij: q̄ fuit qdā thelonarius
diues valde nomine. Petrus: hic pauperib⁹
durus: cū ad domū suā accedebant eos furrib⁹
dus expellebat. Eū ergo semel paupes inter se
de eius auaricia et illiberalitate colloquerēt q/
dā eoz dixit. Quid vultis mihi dare et ego ho/
die elynā ab eo accipiā. Et facientib⁹ cū eo pa/
cū: ad domū ei⁹ venit et elynaz postulauit. At
petr⁹ domū rediens et pauperē p̄ forib⁹ vidēs
cū ei⁹ famulus panes filiginis i domū deferret
ille lapidē nō inueniens: panē vnū ex illis arri
puit et cū furore pauperē p̄cussit. Quē p̄tius
accipēs paup ad socios redijt: et q̄ d manu ei⁹
elynā acceperit indicauit. Post duos dies in/
firmatus ad mortē diues ille vidit se aī iudiciū
stare: et manros quosdā sup staterā mala ei⁹ ap
pendere. Ex altera aut pte staterē qdā dcalbatū
tristes stabāt: eo q̄ nil qd ibi apponerēt inueni
re valebāt. Tunc vnus eoz dixit. Vere nihil
habem⁹ nisi vnū panē filiginis que ante duos
dies vi coactus dedit: que dū sup staterā pone
rent equalitas vt sibi videbat facta ē. Dixerūt
ei: adauge ad filiginē hāc: aliogn mauri te ap/
p̄hēdēt. Euigilās aut et liberal⁹ dicebat pape: si
vna filigo quā p furore iactauī ita p̄fuit: quāto
magis oia sua bona idigētib⁹ elargiri. Et ex/
tūc liberalissim⁹ paupib⁹ semp fuit. Sexta rō
inducēs hoīes ad elynas et pietatis opa dr gra
tiositas. Acit eqdē elyna habilē boiem et ido/
neū ad dei grē susceptionē. Vñ Act. x. tale po
nit exēplū. Vir qdā erat i cesarea noīe Corne
lius cēturio cohortis q̄ dr italica: religiosus et
timēs deū cū omni familia sua: faciens elynas
multas plebi: et deprecās deū se imp. Is vidit i
visu manifeste q̄si hora diei nona angelū dei in
troitū ad se et dicētē sibi. Corneli. At ille inuē
in eum

in eū tū more corrept⁹ dixit. Quis es domine. Dixit at illi. orationes tue et eline tue ascēderunt in memoriā in cōspectu dei: et nūc mitte viros in Joppen et accersi Symonē quēdā q cognominat⁹. Petrus et dicit tibi qd te oporteat facere. Quid nūc itaqz Corneili⁹ elynis mediātib⁹ grām: ut ad ipsū baptizādū mitteret⁹. Petrus.

Septima rō dī felicitas. Pro ipa vniqz felicitate eterne vite psequimur. Vñ. i. Thimotei. 4. apłus ait. Pictas ad oia vñ pmissione hñs vite q nūc ē et future. 8. xps dēclarauit Adath. 25. vbi ad regnū celozū vocaturū se dixit eos qui misericordie opa dilexerunt.

Quod septē cōditiōes requiruntur ad hoc ut elyna debito modo fiat. Laplin. 2.

1. Cūdu mysteriū declarādū ē elyna dī. 2. Cōditio: i. q explicāde sunt septē q̄tates siue cōditiōes q notantur in vñbis 3a thei. d. Luc. 19. Ecce dimidiū bonoz meoz dñe do paupib⁹. vbi innuit q elyna dī esse p̄ prompta. 2. copiosa. 3. bona. 4. ppria. 5. ordinata. 6. liberalis. 7. discreta. 8. Primo elyna dī ēē prompta. p̄pterea dī. ecce. q̄si dicat zachēus. q cū fieri pōt elyna nō ē tardāda: non differēda: nō perastināda: sicut multi faciunt qui nō nisi post multas p̄ces et diuturnū tps elynas erogare volūt. p̄pterea dicit sapiens puer. 3. Ne dicas amico tuo. Vade et reuertere: cras. n. dabo tibi: cū itari possis dare. Et seneca. li. 2. de beneficiis. Ingratum ē bñficiū qd diu iter dantis manus hesit. et vi ait Adacrobius li. 2. saturnaliū. Pars benefici ē qd petiit si tuo neget. Verūm satis rep̄bentibiles sūt qui mortē expectāt ut bōa superflua qb⁹ nō egēt pauperib⁹ tribuantur. Pro qb⁹ facit sapiēs vñ illud sancte Lucie q sue matri dixit. Qd moriēs das id das: qz tecū ferre nō potes. Solet et deo p̄mitte sepi⁹ euenire q auaroz dimidiū bōa q p⁹ mortē in pias causas distribuere disposuerūt rapiātur dilanient⁹ et distrahātur a parētib⁹ a domesticis a cōsanguineis litigālib⁹: et qñqz ab extraneis versutia et calliditate i la q̄rētib⁹. Quare cōsulēdum ē oib⁹ quib⁹ supabūdāt diuitie ut velint ipsi p se collocare illas in celo: nec expectare ut post mortē id faciāt alii: qz ut dixim⁹ sepe fallunt.

2. elyna dī ēē copiosa: p̄pterea dicit zachēus. dimidiū. Vñ thobie. 4. Si multus tibi fuerit abūditer tribue. Neqz timēda ē paupertas si elyne ample fiat. Mō enī deus vult superari ab aliq de liberalitate: sicut videri pōt exēpluz

de hoc i. 2. dial. li. de Bonifacio fundcū. cpo Qui ex paucis vuis vinū collectū paupib⁹ largiēti illō miraculose multiplicauit de⁹. 3. elymosyna dī ēē bōa. i. de bonis reb⁹ nō ifectis aut inarcidis. p̄pterea dicit zachēus bonozū.

4. dī ēē elyna ppria: ut fiat de propriis bonis: nō de alienis: id dicit zachē⁹ meoz. Vñ i. q. i. c. nō ē. Greg. ait. Mō ē putāda elymosyna si pauperib⁹ dispēcet qd ex illicitis reb⁹ acquirit⁹. Glo. aut ibi dicit. Mō. n. cā pictatis faciēda ē iniquitas. ut p. 3. i. q. 5. c. forte. 32. q. 4. c. sic nō sūt. 33. q. 5. c. si dicat. 27. q. 2. c. si tu abstines. 22. q. 2. c. ne quis. et. i. q. 5. c. nolite. Aug⁹ ait. Nolite velle elynas facere de fenore et vñis. et i. c. elymosyna. Grego. ait. Elyna redēptoris nri oculis illa placz qñ ex illicitis et iniquitate cōgeritur: s; q de reb⁹ cōcessis et bñ acquirit⁹ ipēdit. 5. elyna dī ēē ordinata: ut. i. fiat p dei honore p̄mi salute: et ppria vtilitate: nō p vana gloria ac huius seculi pōpa. Vñ zachēus addidit. Dñe. i. p tuo amore et honore q dicēs ei elynā facio. p̄pterea xps Adath. 6. c. dicit. Lū facis elynā noli tuba cancre ante te: sicut hypochrite faciūt in synagogis et vicis: ut honorificetur ab hoib⁹. Amē dico vobis receperūt mercedem suam. Serto elymosyna dī ēē liberalis: ut non fiat p susceptis seruitiis. Nā sunt pleriqz q pauperes laborare cogūt: et postea illis noie elyne aliqd tribuūt: cū tñ merces laboris poti⁹ q elyna debeat appellari. p̄pterea dicit zachēus: do. i. nō vēdo: sed liberaliter dono. 7. elymosyna dī ēē discreta: ut detur his q indigent et nō his q abundāt. Qd dictū est pp illos q habentes aut vici nos aut attinentes q paupertate et egestate grauātur: elymosynas faciūt ad erōnādas ecclesiās: aut ecclesiastica ornamenta amplianda. Qd non damnamus: nisi dum fame periri p̄mittuntur proximi indigentes. P̄pterea dicit Ambrōsius. i. 2. q. 2. c. aurum. Aurū habet ecclesia nō ut seruet: sed ut erogat et subueniat in necessitatibus. Quid est opus custodire quod nihil adiuvat. An ignoramus quantum auri atqz argenti de tēplo domini assyrii sustulerūt. Mō ne melius cōstat sacerdos pp alimonīā pauperum si aliqua subsidia defunt: q si sacrilegus contamineat et asporat hostis: Mōne dicturus est dominus. Cur passus es tot inopes fame mori. Et certe habebas aurum ministrasses elym. sinam. Cur tot captiui in commercium ducti: nec redempti ab hoste occisi sunt. Adeli

fuerat vasa viuentium seruasses q̄ mēallo
rum: his nō posset responsum referri. Quid
enī dices. Timeo necēplo dei ornat⁹ de es et
Respondeo aurū sacramēta nō queūt neq;
auro placēt: que auro nō emūtur. Q̄ritus
sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est. Et vere illa sūt
vasa p̄ciōsa que redimunt aīas a morte. Ille
verus thesaurus dñi qui opatur qđ sanguis
eius opatus est. Et Micro. ad Demetriadē
virginē inquit. Alij ecclesias edificēt vestiat
parietes marmorū crustis: sed tibi aliud pro
positū xp̄m vestire i nudis: visitare i lāguenti
bus: et subuēre i oppressis. hec ille.

Qđ septē sūt opa misericordie qbus necessi
tātib⁹ p̄xiā est subueniendū. Cap. 3.

Tertū mysteriū declarandū de ele
mosyna dicit distictio. Distinguitur
equidē in elemosynas spirituales et
corporales. Elemosyne spirituales sūt cū dā
vel sit aliquid spūale ad subueniendū spūali in
digētie proximi. Et cōtinent i hoc versu. Eō
sule castiga doce solare remitte ser oza. Elemo
sine corporales sunt cū datur vel sit aliquid
corporale ad subuentionem corporalis indigē
tie. Que sunt septē: et cōtinentur in hoc versu
Disito poto cibo redimo tego colligo cōdo
felicit. prima est visitare infirmū. secūda potat
sitientes. tertia cibare esurientē. quarta redimē
re i carceratum. quinta vestire nudū. sexta re
cipere hospite. septia sepelire mortuū. Et quo
niam corporales elemosyne magis se offerūt
et occurrunt necessaric: qz multo plures sūt q
corporaliter q̄ qui spiritualiter affligūtur: ideo
corporales elemosynas explicabim⁹. Pri
ma itaq; elemosyna est visitare infirmos et tri
bulatos. Et de hac sapiens. 7. c. Ecc. ait. Mō
te piget visitare infirmū: ex his enī i dile
ctōe firmaberis. Et Jac. 1. Religio mūda et in
maculata apud deū et patrē hec ē: visitare pu
pillos et viduas in tribulacōe coꝝ. Dñ i vitis
patrū. f. rater qdam interrogauit quēdā senē.
d. duo fratres sunt quoz vnus ieiunat sex die
bus multū laborans: alius vero seruit egrogā
tibus. Cuius op⁹ magis acceptum est deo:
Rēdet senex. Si frater ille qui sex diebus la
boras ieiunat appēdat se per naves: nō pōtē
equalis illi qui i firmantib⁹ deseruit. Secun
dū opus misericordie seu secūda elyna ē potat
sitientē. Et de hoc xp̄s Math. 23. ait. Qui po
tum dederit vni ex minimis istis calicē aque
frigide tm̄ in nomine discipuli. Amen dico vo

bis non perdet mercedem suam. Tertia ele
mosyna est cibare esurientē. Et de hac thobias

4. Panē tuū cū egenis et esurientib⁹ comede

Quarta elemosyna est redimere captiuos.

Et de hac ecc. 4. Libera eū q̄ iniuriam patitur

de manu supbi Quinta elemosyna est vestire

nudum. Et de hac Luce. 3. xp̄s dixit. Qui hz

duas tunicas det vnam nō habenti. Sexta ē

colligere hospites. Hec aut hospitalitas multa

bona facit. Primo ad suscepcionē gratie p̄pa

rat. quod figuratū ē Luce vlti. i hoc q. duo di

scipuli xp̄m cognouerūt cū eū ad hospitium inui

tassent. Secūdo bona tēporalia multiplicat. vt

patet i illa vidua que Helia in hospitio suo su

scepit cui farina et oleū nō dēfecerūt. 3. Reg. 17.

ca. Tertio a malo temporalis seruat. vt patet i

Raah que recepit nuncios filioꝝ israel: et ideo

a morte saluata ē. Quarto chusū recipit. Dñ

in vitis patrū legi q̄ quidā Martin⁹ nomie

monachus valde honorabilis in suo monaste

rio visitationis grana ad aliud monasteriū ten

debat. pergens itaq; leprosu quēdā in via vo

lentē ad suū hospitium redire: et p̄e lassitudine

nō valētē reperit. vir autē dei eiusdē leprosi la

ssitudine miseratus palliū quo vestiebat in ter

ram protinus proiecit: et expandit: ac desuper

leprosu posuit eūque suo pallio vndique cōstri

ctū sup humerū leuauit secunq; reuertēs de

tulit. Lūq; iā monasteriū forib⁹ appropinquet.

abbas eiusdē monasterii magnis clamare voca

b⁹ cepit. Currite: et ianuas monasterii citius

aperite: quia frater Martinus venit portans

dominū xp̄m. Statim vo vt Martinus ad

monasteriū portaz peruenit: is q̄ leprosus esset

putabatur de collo eius ciliis: et i ea spē appa

rens q̄ recognosci ab hoib⁹ solet redēptioz būa

ni generis deus et hō ihs xp̄s ad celū Marti

no aspiciēte rediit ei q; ascēdēs dixit. Martinus

tu n̄ erubuiſti me sup terrā ego te non erube

scā super celos. Qui sanctus vir mor vt esset

monasterium ingressus ei pater monasterii di

xit. f. rater Martinus vbi est quem portabas:

Eui ille respondens dixit. Ego si sciuissem

quis erat: tenuissem pedes eius: et narrabat: qz

dum eum portasset minime pōdus eius sen

sisset. Septima elemosyna est sepelire mortu

os. Et de hac diffusius dicem⁹ cū agem⁹ de

pictate defūctoꝝ. Ergo benigno corde ipenda

m⁹ nris primis pietat⁹ opa vt sic valeam⁹ i h

sclo acquirere dī grāz et i futuro sēpina glā i q̄ vi

uū regnatq; dñs p̄ i finia secula seculoz Amē

Sabbato

Sabbato
de simulato
risci victor

quātur plurimi
modos scribarū
reuerētis mag
atnā nō solum
p̄ceptib⁹ exco
rū autē vestigi
lūis. Vbi veri
propter in bo
pulebra qdā
steria sūt decla
Dñm dicitur
Secūdo off
Tertium reme
Quid sit adu
doꝝ laudare a
eum peccato.

Rimū
p̄ hōe dicit
Lūo vide
volumē sūme p
eati pueniēs ex
de intēdōe placē
da sūtra. videli
i scripto sup. li. 4
q̄marie hoies ac
nature sue. p̄p̄er
i obis vel in ali
logia i qbus pp
ad delectare nū
reperi. Quidā
mediū i laudādo
affabiles vel am
excessū i ceptis
tales agrestes di
dā vero alii sūt q
fectū in alios cōtr
latos vocant.
in suis colloq̄i
tristādo alios: ec
alios sicut opoz
mīlānas: tales

Sabbato tētie hebdomade i quadagesima.
de simulato viūo adulationis quo sepius pha-
risci vtebantur cu3 christo loquētes. Ser. 45.

Trerunt ei

Hec mulier modo depze
hēsa est i adulterio. Simu-
lantium phariseoz verba
sē ista origialiter Job. 8. c.
z i euāgelio hodierno Se-

quātū plurimū venenosos mores virulentosq3
modos scribarū z phariseoz qui xpm blande
reuerēterq3 magistrū vocantes: eius tamē do-
ctrinā nō solum spernebāt: verū etiā aliis vilē
pceptibile exosamq3 reddere satagebāt. Ipso
rū autē vestigia retinēt adulatores q3 suis mel-
latis vbis veritate neglecta falsitate fouēt. Ea
propter in hoc sermone de viūo adulationis
pulebra qdā z vitia aperiem3: de qua tria im-
psteria sūt declaranda.

Primū dicitur diffinitio.

Secūdum offensio.

Tertium remediatio.

Quid sit adulatio: z qualiter pōt quis quan-
doq3 laudare aliquē cum merito: z quandoq3
cum peccato. Caplin. .1.

Primū mysteriū declarandū de adula-
tione dicit diffinitio. In quo qd sit adu-

latio videamus. Et ex dictis Alex. i. 2.

volumine sūme pōt sic diffiniri. Adulatio ē pec-
cati pueniēs et sūmone vane laudis alicui sa-
cte intēdō placēdi. Pro cui3 declaratiōe notā
da sūt tria. videlicet. Primū notādū sūm Tho.
i scripto sup. li. 4. tibi. q3 circa būana colloqa p
q3 marie hoies ad iuicē iuiūt z puerfatur sūm
nature sue ppteratē respectu alioz aialū q3 sibi
i cūbis vel in aliis huiusmodi cōicāt: nō aut i col-
logis i qbus pprie pstitit cōiūt būanus quo
ad delectare aliū vlt rristare: triplex differētia
reperit. Quidā enī sūt q in suis colloqis tenēt
mediū i laudādo vel cōtristādo. z tales vocant
affabiles vel amici. Quidā vero aliī sūt q tenēt
excessū i cōtristādo: z defectū i delectādo: z
tales agresiles discoli vlt lingiosi noiant. Qui
dā vero aliī sūt q tenēt excessū i delectādo z de-
fectū in alios cōtristādo: z tales placidi vel adu-
latores vocant. Primo enī dico q3 qdā sūt q
in suis colloqis tenēt mediū in delectādo vlt cō-
tristādo alios: eo q3 tales delectāt vel cōtristāt
alios sicut oportet z qn oportet z scd3 alias cir-
cūstātiās: z tales sūt laudabiles z vocātur affa-

biles vel amici. Habēs enī hāc virtutē affa-
bilitatis vlt amicitie: qndōq3 laudat alios z de-
lectat sūm q3 erigit debet3 ordo necessitatis z rō-
nis. Quādoq3 vero refugit delectare: z eligit
cōtristare: z hoc duob3 modis. Vno modo ex
pte ipsius q3 cōtristat. puta si nō sit sibi honestū
talīa colloqa audire. vt cū aliq3 loqitur vba tur-
pia. vlt et si sit sibi nociū: puta cū ali3 loqitur in
detrimentū ei3. Alio mō ex pte illi3 quē cōtristat:
puta si dicat vel faciat aliqd qd ad ppriū ip3 sius
magnā ihonestatē ptingat. vlt etiā si multū sit
nociū. 2o qdā aliū sūt q tenēt excessū i cōtristan-
do alios z defectū i delectādo. Supabūdāt. n.
i alios cōtristādo: z volūt rristari oib3 q dicunt
vlt sūt ab aliis. Et isti agresiles vocant. 3o qdā
aliū sūt q i suis colloqis tenēt excessū i delectādo:
z defectum in cōtristando. Hi enī suis ser-
monibus z in rebus aliis quibus communi-
cāt z cōuersant cū aliis oia que ab aliis dicunt
vel sūt laudāt siue bona sint siue mala ad hoc
q3 delectabiles se eis exhibeāt: z i nullo dicit
eis qd3 cōiūt ne eos cōtristat: cōtristātes q3
oportet oibus cōiūt sine tristitia. Et tales
si hoc nō faciūt pp aliud nisi pp delectationē vo-
cant placidi vel placēteri. Si aut hoc faciūt pp
adipiscēd3 pecuniā vel qqd ali3 qd pōt pecūia
estimari blāditores seu adulatores vocantur.

Secūdū notādū q3 cū adulatio cōsistat in ser-
mone laudis alteri exhibite vt est dictū: sic hō
pōt aliquē laudare bene z male: put. s. debite
circūstātie seruant vel ptermittunt. Nā pōt ali-
q3 sūm Tho. 2. 2. q. 115. aliquē delectare laudā-
do cu3 tripliciter. primovt deus honoret. Se-
cundo vt proximis adiuvetur ne in tribula-
tione deficiat. Tertio vt virtus in proximo au-
geatur vel vt etiam confetur in bono proficere
Tunc h3 tribus modis velle laudare aliquē
vel velle placere quod est licitum et meritori-
um z pertinet ad rationem amicitie vel cha-
ritatis nec adulatio dici potest. Alio modo po-
test quis male laudare aliquem. Primo quā-
do laudat de aliquo sibi dubio vel incerto. Vn-
de Ecc. xi. non laudes virū in specie sua. Ibi
glosa. Nec iuxta spem corporis cristianus
qualitatem mentis. Secundo aliquis male lau-
dat alium quando laudat de futuro. Vn ecc.
xi. Ante mortem ne laudes quenquā. Tertio
aliquis male laudat alium de illicito. s. qn laudat de
vicio. scd3 illud ps. Laudat peccator i deside-
riis aie sue. Vel scd3 alex. in. 2. sūme pōt ali-
quis p adulationem laudari aut respectu mali

aut respectu boni. Respectu mali duobus mo-
dis. p. laudando malū tāquā bonū. 1° ma-
nim diminuēdo. Respectu boni fit ponendo et lau-
dando bonum eē quod nō ē. aut augendo bo-
num et laudando ipsū magis q̄ sit. Tertiū
notādū q̄ adulatio aliqñ ē peccatū veniale: ali-
quādo mortale. veniale peccatū ē tribus rōni-
bus fm alex. et tho. 1^a rō est: cū aliq̄s adu-
latur sola auaritia alios delectādi et non inten-
tione nocēdi. Secūda ē cū aliq̄s adulatur sola i-
tentione vitādi aliq̄d malū sine alterius detri-
mento. Tertia cum aliquis adulatur intentione
consequēdi bonum aliquod necessarium. Sed
peccatū est mortale duab⁹ rōib⁹. 1° rōne
crimini: cū. s. q̄s aliq̄e laudat d peccato. Ta-
lis agit cōtra charitatē. 2^a rōne: q̄ prebet ei occa-
sionem in malo perseverādi. ppter ea aug⁹ su-
per illo verbo ps. Laudatur peccator. et. aut.
Hec est magna ira dei ut desit correctio et ad-
fit laudatio. Adulatiū enim lingue ligant aīas
in peccatis. Delectat enim illa facere in quib⁹
nō solū nō metuitur reprehēsor: s; et laudatur
peccator. 2° adulatio ē peccatū mortale rōne in-
tentiois: cum aliquis adulatur alicui hac intē-
tione et sine ut fraudulenter siue corporaliter si-
ue spiritaliter ei noceat.

Qualiter se habet adulatio in cōparatione
ad homicidiū et ad detractionem: et ad illū cui
fit. Capitulum. 12.

Ecādū mysteriū contemplidū de adu-
latione dī offensio. in quo apertēdum
ē q̄ grauius offēdit et peccat adulator.
Et ad hoc clarius itelligendū tria dubia dispu-
temus. 1° dubiū. Vtrū peccatū adu-
lationis sit grauius peccato homicidii. Et rñ/
det Alex. q̄ adulatio et homicidiū in grauedi-
ne se habēt sicut excedentia et excessa. Qd pz.
q̄ hōicidiū ē grauius peccatū adulatione: du-
plici rōe. 1ª rōe: q̄ lingua adulatoris nō
nocet ita efficaciter sicut gladius persecutoris.
Quod pz: q̄ gladius persecutoris effectiue oc-
cidit quasi sufficiens cā mortis. Lingua autē
adulatoris nō ita efficaciter nocet: q̄ null⁹ pōt
eē alteri sufficiens cā peccādi. Ergo cū gladi⁹
persecutoris sit cā mortis efficiens: et lingua
adulatoris sit cā peccādi nō efficiens sed occa-
sionaliter: ideo homicidiū ē grauius peccatum
adulatione. Secūda rō ē: q̄ malū irrecupera-
bile ē grauius malo recuperabili. Sed nocu-
mētum homicidii ē irrecuperabile: nocumētū
vero adulatiōis ē recuperabile. g. et. Et alia vō

parte adulatio est grauius: peccatū homicidii
duplici rōne. 1ª rōe: q̄ peccatū quāto est
magis nociuū in p̄ciosiorib⁹ reb⁹: tāto graui⁹
ē. Sed lingua adulatoris plus nocet i p̄ciosi-
oribus bonis: s. in bonis spiritalib⁹ q̄ gladi-
us persecutoris q̄ nocet in corporalib⁹ tñ. g. et.

Secūda rō ē: q̄ peccatū quāto occultius no-
cet et minus caueri pōt: tāto ē grauius: sed pec-
catum adulationis occultius nocet. Mag. n.
pōt caueri a manu persecutoris q̄ a lingua adu-
latoris. ergo et. Secūm dubiū. Vtrū adula-
tor ita grauius peccet sicut ille cui adulat. Rñ
det Alex. vbi. s. duob⁹ mōis. 1° rōe simplr
et absolute sine aliq̄ distinctione: q̄ ille q̄ adulat
alteri et nocet ei plus peccat et p⁹ nocet sibi q̄
illi cui adulat. Rō ē: q̄ sibi nocet tāq̄ sufficiens
cā peccādi. Aliis aut nocet et ē cā peccati occasi-
onalit tñ. 2ª rōne: cū distinctione. Mā distingū-
dū ē de illo cui aliq̄s adulat. Aut. n. ille nō as-
sentit adulationi: aut assentit. 1° rōne: q̄s nō
assentit adulationi tūc adulator peccat mortalit⁹
ex intētiōe inducēdi illū ad peccatū mortale q̄
tū in eo fuit ille adulatiōi nō assentiret. Secū-
do vō cū aliq̄s adulatiōi cōsentit et accēdit: tūc
de tali distingūo. Qz ē quidā q̄ decipit creden-
do adulatori plus de seipso q̄ sibi: et talis cum
decipit ab adulatore: minus peccat q̄ adulator.
Et alius qui nō solū credit adulatori: s; et so-
net ipsū et procurat ut fiat adulatio: et talis plus
peccat q̄ adulator. Tertiū dubiū. Vtrū adula-
tio mai⁹ sit peccatū q̄ detractio. Rñdet Alex.
q̄ detractio ē grauius p̄ctm. 1° rōe: q̄ pte ra-
dicis: q̄ detractio ex deteriore radice surgit q̄
adulatio. s. ex odio et ex inuidia. in q̄b⁹ detra-
ctor similitudinē diaboli. Adulatio vō ex libi-
dine placēdi. pcedit vel ex vanitate cordis. Se-
cūdo detractio ē graui⁹ peccatū q̄ adulatio ex
pte finis: q̄ adulatio intēdit magnificare nomē.
detractio vō nitit auferre vel dēprimere nomē.
vel adulator q̄rit delectationē ei⁹ cui adulat:
detractor vō q̄rit diffamationē ei⁹ cui detra-
hit. S; nescio qd dicā de adulatōe qñ tot iueni-
untur adulatores: tot et adulatorib⁹ aures beni-
uolas accommodātes: quo fit: ut veritas con-
culcetur et malicia superabundet.

De trib⁹ remediis q̄b⁹ ē vidēdū ut euitētur
fraudes et deceptiōes adulator. Caplm. 3.
Tertiū mysteriū declarādū de adulatioe
et dī remediatio. pnt enī tria remedia p̄
adulatores opponi. 1° rōne: q̄ deceptiōis p̄si-
deratio. Sed bone p̄scie p̄ditio. Tertiū. p̄se
miserie

miserie inspecti-
ceptionis con-
cauendum ē q̄
tor ē talis. Vn-
fallaci laude
persequitur lin-
sequēti. Et
tam facile corru-
lato. Plus. n.
dius persecutoris
peccat nutrit
mis ita in culp-
fentū. Et
blanda oib⁹ ap-
gos vocat libe-
lasciuos curia-
ros constanti-
sagitta leuiter
ca ad lucillu-
tem agnoscere
um venenū
laccucrie p-
cundū remedi-
bona cōficia se-
ptera chulius
cerius que p̄re-
uiles sumus:
Et Reg. di.
um est ibi culpa
Tertium rem-
p̄ie miserie in
Reg. n. q. 3.
laudantur ve-
rēdum ē. Et si
de nobis dicunt
Et rursus si i es-
nobis boies loq-
bonus proflit
matopli p̄fider
idem ad Lucillu-
dam vrbis cre-
sus et rep̄fido
cresecet: et erus
me ē filiū Joni-
et clamat. Vn-
p̄iere. Ad S.
mur malo et adu-
mus: et q̄b⁹ in-
rubor oia p̄fetu-
secus aia letan-
Languet veru-

miserie inspectio. Primum remedium est deceptionis consideratio. Ab illo enim semper cauendum est qui semper decipit: sed ois adulator talis. Vnde Aug⁹ super ps. Adulatio est fallaci laude seductio. Et idem super ps. Id⁹ persequitur lingua adulatoris et manus persequitur. Et Hiero. super ps. Nihil est quod tam facile corumpat mentes hominum sicut adulatio. Id⁹ n. necet lingua adulatoris et gladius persecutoris. Et Beda super Lucā. Ipsa peccati nutritrix adulatio est que sicut clem⁹ flammis ita in culpa ardentibus solet administrari fomētū. Et Lashodorus in eplis. Adulatio blanda oib⁹ applaudit oib⁹ salue dicit. prodigos vocat libérales. auaros parcos et sapientes lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstinatos constantes. pigros maturos et graues. b⁹ sagitta leuiter volat: cito infigitur. Et Seneca ad Lucillum. Adalum hominem blande loquētem agnosce tuum laqueū eē. Dabet enim suum venenū blanda oratio. Et prover. i. Sicut lactauerint peccatores ne accescas eis. Secundū remedium est bone cōscie conditio. Nam bona cōscia semper minus existimat de se. Propterea christus Lucē. 17. dicit. Cum bona feceritis que precepta sunt vobis dicite: serui in viles sumus: quod debuimus facere fecim⁹. Et Greg. di. 5. in. c. ad eius. Bonarū mētium est ibi culpam agnoscere ibi culpam non est.

Tertium remedium cōtra adulationē est proprie miserie inspectio vel recognitio. Vnde Greg. xi. q. 3. c. inter verba. ait. Inter verba laudantium vel vituperantium ad mētē recurredum ē. Et si in ea non inuenitur bonū quod de nobis dicitur magnā tristitiam generat d⁹. Et rursus si in ea non inuenitur malū quod de nobis homines loquuntur in magnam leticiam debemus proficere. Et Seneca ad Lucillum. In multis rebus confidera nō qualis sis aliis credas. Et idem ad Lucillum. Alex. cū in obsidione cauit dam vrbis circūisset muros ictu sagitte perculsus cū represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret: et crus obstupuisset. Quis igitur inquit me eē filiū Iouis: sed vulnus hoc me hominē eē clamat. Verūtamē hodie verificatur dictū Hiero. Ad Sabinianum vbi ait. Mali duci mur malo et adulatorib⁹ nostris libenter fauimus: et quib⁹ rīdeam⁹ nos indignos et calid⁹ rubor ora perfundat: tū ad laudē summā in trisecus aia letatur. Hecirco vt dixi paulo ante. Languet veritas et iusticia cōculcat: et adula-

tio apud viros magnos et seculi huius potētes obinet magnū locū. Abstineamus igitur nos ab hoc dānabili vicio: vt mereamur in hoc seculo participes fieri diuine gracie et in futuro sempiternę glorie in qua vixit gloriosus deus per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica quarta in quadragesima in mane de sacro cultu dierum festorum illorumq³ debita veneratione. Sermo. 46.

Rat proximi

pascas dies festos iudeorum.

Scribitur hec vba Jo. 6.

c. et in euangelio pnt s dñice

Magnificat euangelista mi-

raculū scē a xpo: dum saria

uit ex paucis panibus atq³ pisciculis tot milia hominū pp circūstātia dici festi. Eū vō inter xpianos sacrorū dierum obseruantia religiosa penitus sit extincta: quibus merito cōuenire pot⁹ qd⁹ eia. p. dñs ait. kias vestras et solēnitates vras odiuit aia mea. si acta sūt mibi molestia. laboraui sustinēs. Et cū extēderitis man⁹ vestras: auertā oculos meos a vobis. Hecirco in pñi sermone p reformatione. presentū de festis erimus tractaturi: de quibus tria mysteria principalia declarabimus.

Primum dī approbationis.

Secundum determinationis.

Tertium obseruationis.

Quod vñs sacrorū festorū approbat et pmen dat a gentilib⁹: a iudeis: et a xpianis. Cap. i.

Primum mysteriū de festis declaradū dī approbationis. Nā sūt multi asserētes vanū eē vel inutile obseruare et celebrare festa q³ festorū vñs approbatū tripliciter ostēdem⁹. p per gentiles. 1° p iudeos. 3° p xpianos. p ostēdem⁹ vñs festorū approbatū p gentiles. Ipsi nāq³ h⁹ em errores suos festa tñ solēniter celebrabāt. Vñ Varro i vltimo volumine rex diuinarū narrat q³ romani prima die Ianuarii celebrabant festū Jani. Janus vō fuit qdā q regnauit i pñb⁹ illis vbi ē Ro/ma a q mōs Janiculus dicit⁹ est. Et ex dictis Quidū de fastis colligit⁹ q eodē mēse celebrabāt festū Adineruc q erat dea bellox. Et q in februario bebāt festū deē felicitatis: et festū fauini quē dicebant deuzimōtiū. In martio agebant festum Martis dei belloxum. In aprilī festum fortune quā dicebant deā. In maio festum deē floze: quē fuit ministra Veneris et

dicbatur habere potatem super flores. Erant
eis et alia festa que cum breuitatis onusto. Pro
quibus dicebat Tibullus. Luce sacra requie
fecit humi regere arator. Et graue suspensio
vomere cesset opus. Et Seneca ad Lucillam.
Istis maris diebus aio imperandum est: ut tunc
voluptatibus solus abstineat: cum in illis ois tur
ba percutit. Secundo ostendimus versus festorum
approbati esse per iudeos. Ipsi enim. festa custo
dienda frequenter precepit deus. Vnde Leni.
19. ait. Sabbata mea custodite ego dominus deus
vester. Et. 29. c. Ego dominus deus vester custo
dite sabbata mea et pauerte ad sanctuarium meum.
Et deu. 5. c. Obserua die sabbati ut sanctifi
ces eum. Et Exodi. 16. de manna colligendo dicit.
Sed diebus colligite: in die autem septima sabbatum
est domini. idcirco non iumentis. Et hieri. 17. San
ctificate die sabbati sicut precepi patribus ve
stris. Et esa. 56. Qui custodient sabbatum
ne polluat illud: et teneat sedes meum adducam
in moriem sanctum meum: et letificabo eos in domo
orationis mee. Et Ezech. 20. Ego dominus de
us vester in preceptis meis ambulate: et man
data mea custodite: et facite ea: et sabbata mea
sanctificate: ut sit signum inter me et vos: et scia
tis quod ego dominus. Pro declaratione tamen huius vo
cabuli sabbati notandum. quod aliter denominatur di
ces gentilibus. aliter a iudeis. aliter ab ecclesia.
Gentiles etenim denominant dies a planetis.
Et hoc dicit albertus magnus in suo introdu
torio in astronomia. quod sapientibus egyptiis et
caldeis v. sum est quod luna designaretur in prima ho
ra dici lune. In diebus illam voluerunt designare ab ip
sa luna. Et quod mars dominaretur in prima hora
dici martis. Et mercurius in prima hora dici
mercurii. Et iupiter in prima hora dici iouis.
Et venus in prima hora dici ueneris. Et saturnus
in prima hora dici sabbati. Et sol in prima
hora dici dominice. Et sic secundum predictos septem
planetas septem dies hebdomade nominabant. He
brei denominabant dies. d. prima sabbati. scilicet
dominica die: quasi die prima post sabbatum. Iuxta
illud. Despere autem sabbati que lucebat in prima
sabbati. Et sequente die dicebantur secunda sabbati:
et sic ordinate alios tertiam sabbati et cetera. usque
ad septimum diem quem appellabant sabbatum. Quod
secundum magistros in historia scolastica et Damasceni
interpretatur requies. eo quod illo die requieuit do
minus ab omni opere quod pararat: ut habetur Gen.
2. c. Quia et apud hebreos tota hebdomada
dicitur sabbatum. iuxta illud Luc. 18. Jeiuo bis in

sabbato. Septimum tamen diem proprie dicebant
sabbatum quem ipsi sanctificabant: et ultra istum
diem habebant ipsi inde alias solennitates. eccle
sia autem determinat dies. d. diem dominicum: de quo
plenius in sequentibus dicemus. et diem sequentes
secundam scriam. alium tertiam. alium quartam. alium
quintam. alium sextam. et sequentem diem sabbati.
Tertio ostendimus approbati versus festorum per christum a
nos. Nam sancta mater ecclesia statuit sub pre
cepto aliquos dies festos a fidelibus celebra
dos qui pensantur per maiorem parte de conse. di.
3. c. pronuntiandum. Et extra de fer. in. c. con
questus. Hi sunt octo dies dominici per totum an
num. Natiuitas domini. sancti stephani. Joannis
euangeliste. Innocentii Siluestri. Circum
ciso domini. Epiphania. Tres dies resurre
ctionis. Ascensio domini. Pentecostes. cum duo
bus diebus sequentibus. Quatuor solennitates prin
cipales beate Marie virginis. scilicet. natiuitatis.
purificationis. annunciationis. et assumptionis
eius. Natiuitas Joannis baptiste. duodeci apo
stolorum. sancti Laurentii. dedicationis sancti
Michaelis. oium sanctorum. et sancti Martini.
Celebrande sunt et ille festiuitates quas singuli
episcopi cum suo clero populo indixerint celebrandas.
Insuper de conse. di. 3. in. c. crucis. statuit Eu
sebius quod festum crucis in tertia die mai solenni
ter celebratur. In clementina vero Si deus.
de reliquiis et ueneratione sanctorum. mandatur cele
brari festum corporis christi. Sunt et alia festa per consue
tudinem ecclesie totius introducta. sicut sancti Mi
colai. sancti Antonii abbatis. et quedam alia que
secundum morem patrie celebra nda sunt. Quare reli
giosus laudabilisque propter et sanctorum festorum usus
Quare sabbatum mutatum est in dominicam: et cur
alia festa sunt superaddita: et de peccato illorum
qui festa non custodiunt.

Capitulum. 12.

Quidam mysterium de festis declarandum
8 de determinatio. In quo determina
te dubitare contigit circa quedam non im
merito aperienda: et maxime ut iudeis nos re
prehendentibus respondere valeamus. Dubitat ergo
de tribus. primum de sabbati mutatione. 2. de festorum ad
ditione. 3. de peccato et offensioe. Primo du
bitatur de sabbati mutatione. Nam ut per ex dicta.
Deus mandauit sabbatum custodiri. Exo. insup
20. dixit. Memoro ut die sabbati sanctifices.
Dicitur ergo iudei. Cur ecclesia sabbatum mutauit in
dominica. Respondet Alex. de ales in 3. volumine su
o. quod hoc factum est iuste et sancte propter tria.
Primo

Primo propter
do propter ex
nem privilegio
decanone in
me diei est p
nervetens legi
dientia dei. v
et eum illi. Se
Secundum ad
sabbatum inde
que spirituali
ipse dominus i
sua est in sepul
ergo per sepul
ampli necessa
solennitate. i. in
ra prohibita est
uenit. Breve
uerbi spiritus
fidei aduersa
quid opari. p
sti predicator
atque dominu
n. mori se et re
veneratione di
compellit: ut l
iudeorum phid
cada ratio quare
est in dominica
tibus dominica
Dicitur ab hoc
ecclesia statuit
ratio quare sabb
multitudine pri
i. c. die domi
norum disposi
geod a domino
gratiae suae
In hac resurre
pupulorum. Et
die dominica ob
iellum non solu
singulas qualis
gine frequentia
ullegia diei d
dixit. Secunda
in seculum huius
cessit nor. Qu
ei nor subsequ
et terra dens. S
creati sunt: et boni

Primo propter declarationem mysteriorum. Secundo propter exclusionem errorum. 3º propter multitudinem privilegiorum. Prima ratio est propter declarationem mysteriorum. Nam assignatio septime diei est pure ceremonialis: et omnes ceremonie veteris legis: ut diximus in sermone de obedientia dei. Umbra erant et figura legis gratie et euangelii. Secundum autem Aug. i. 4. super. Gen. ad hanc. diei probabiliter potest observari: sabbatum iudeis fuisse preceptum in umbra futuri que spiritualis requie significabat: cuius quietis ipse dominus ihesus christus qui non nisi quando voluit passus est in sepulture sue mysterium consummavit. cum ergo per sepulturam christi figura sit adimpleta. non est amplius necessarium diei sabbati custodire: quoniam solennizare. id est in sabbato festum facere more iudeorum prohibuitur est peccatum. Unde de consue. di. 3. c. p. uenit. Gregorius ait. Peruenit ad me quoddam peruersi spiritus boies: praua inter vos aliquid et sacre fidei aduersa seminauit: ita ut in die sabbati aliquid opari prohiberet: quos quidam aliter nisi antichristi predicatorum dixerunt: qui venientes diei sabbati atque dominicus ab omni facit ope custodiri. Quia non mori se et resurgere simulat. haberi vult in veneratione dominici diei. Et quod populum iudaizare compellit: ut exteriorum rituum legis reuocet: et sibi iudeorum perfidia subdat: colit vult sabbatum. Secunda ratio quare non seruatur sabbatum: sed mutatus est in dominica: est propter exclusionem errorum. Nam gentiles dominicam diem consueuerunt colere et adorare sole. Unde itaque ab hoc errore retraherentur: sacra maiestas ecclesie statuit diem dominicum sanctificandum. Tertia ratio quare sabbatum mutatum est in dominica: est propter multitudinem privilegiorum. Ut enim dicitur. 75. di. i. c. 9. die dominico. Dies dominica tantis diuinis dispensationum mysteriis est consecrata: ut quicquid a domino insigne est constitutum: in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus superstitis exordium. In hac per resurrectionem et mortem iherusalem: et vita cepit principium. Et de consue. di. 3. c. sabbato. dicitur. diei dominica ob venerabilem resurrectionem domini nostri ihesu christi non solum in pascha celebramus: verum et per singulas quasque hebdomadas ipsius diei imaginem frequentamus. Colligunt autem duodecim privilegia diei dominice. Primum est quod fuit prima omnium dierum. Secundum quod erit ultimus dies presentis vite in seculi huius fine. Tertium est quod illa nulla precessit non. Quartum quod sicut israhel patebit: nulla ei non sublequetur. Quintum quod in ea creauit celum et terra deus. Sextum quod in ea omnes angeli a deo creati sunt: et boni in celo glorificati fuerunt: et mali

de celo expulsi sunt. Septimum quod secundum dominum in die illa primo precepta sunt data filiis israel. Octauum quod in illa die incarnatus est christus. Nonum ut testatur magister istoriarum et die qua dixit deus fiat lux: visitauit nos oriens ex alto. Et christus incarnatus est. In huius mysterium et figuram datam fuit manna in dominica die. sicut ait dominus rigens super erodum. Nonum quod in die dominica christus destructis inferni claustris captiuam ducens captiuam uitae ac sanctorum animas de limbo eripiens trauiphaliter surrexit a mortuis. Decimum quod in dominica die erit resurrectio mortuorum et reddet unicuique iuxta opera sua. Undecimum quod in die dominica spiritus sanctus in linguis igneis missus est in apostolos. Duodecimum quod in dominica die erit initium et continuatio sine fine laudum dei et domini nostri ihesu christi. Secundo dubitatur de festorum additione: cur videlicet supradicta sunt ultra diem dominicum alia festa. Et assignari potest triplex ratio. Prima de consuetudine. Secunda gratificationis. Tertia imitationis. Prima ratio de consuetudine. Supradicta sunt sanctorum festa ut prefutaret errorum eorum qui dixerunt ante diem iudicii animas sanctorum non concedere celum. Ad ostendendum quod tales mentiantur statuit ecclesia sanctorum suffragia et patrocinia in eorum solennitatibus implorari preedicans et preclans illos in celo regnare cum christo. Ad hunc et errorem eliminandum ecclesia cantat. Gaudent in celis anime sanctorum qui christi venerunt se. Quod et colligi potest ex dictis scripture atque doctorum sanctorum. Nam Lucas. 23. christus dixit latroni. Hodie mecum eris in paradiso. Et glossa super illo verbo Lucas. 21. Pueri mei mecum sunt in cubiculo ait. Pueri sunt apostoli qui sunt in eterna requie. Et Gregorius. i. 4. dial. Justorum anime mori ut huius carnis claustra exeat in celestibus sedibus recipiunt. Et extra de celebratione missae. c. cum marthe. dicitur. De factis omnibus sententia est quod non indigeant orationibus nostris pro eo quod cum sint perfecte beati omnia eis succedunt ad votum. Et extra de baptismo et eius effectu. c. debitum. scribitur sic. Judeus se ipse baptizans si continuo decessisset ad patriam perueniret. Et de pe. di. 7. c. gegerit. dicitur. Quicumque bene post penitentiam vixerit sicut ante penitentiam vivere debuit post reconciliationem quacumque defunctus fuerit: ad deum vadit: ad requiem vadit: et regno dei non priuabitur. 2º supradicta sunt alia festa pro gratificatione. Nam ex debito gratitudinis commemorare debemus beneficia nobis collata: sicut sunt beneficia na-

nitatis: passionis: ascensionis: et similitum festi-
nitati. In solennitatibus et beate Marie virginis
feriada est per summas perfectiones quas in se habuit:
per innumeras gratias quas ipsa impetrante suscipi-
mus. Ceteras vero solennitates sanctorum quas sta-
tuit ecclesia catholica celebrari: observare insu-
per obligamur: quia et ipsi impetrant nobis mi-
sericordiam dei. Unde David in psal. ait. Le-
vavi oculos meos in montes unde veniet au-
xilium mihi. In montes: id est in sanctos.

Tertia ratio quare ultra diem dominicum super
addita sunt festa sanctorum est per imitationem.
ut in eorum solennitatibus illorum gesta recolere
conemur eos quantum possumus imitari. Ideo
Augustinus in sermone de martyribus ait. Quotiens/
cumque fratres charissimi etc. sanctorum martyrum so-
lennia celebramus: ita ipsis intercedentibus spec-
temus a domino consequi temporalia beneficia: ut ipsos
martyres imitando accipere mereamur eterna.
Ab eis enim in veritate sanctorum martyrum festiva
gaudia celebrantur qui ipsorum martyrum exempla
sequuntur. Solennitates enim martyrum exhortati-
ones martyriorum sunt: ut imitari non piget: quod
celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere
cum sanctis et tribulationes mundi nolumus sus-
tinere cum illis. Qui enim sanctos martyres vel in-
quantum poterit noluerit imitari: ad eorum beatitu-
dinem non poterit pervenire. Tertio dubitatur de
peccato et offensione. Vtrum peccent mortaliter si
servantes festa. Et respondeo quod sic: quia faciunt contra
preceptum dei. Hic est quod in veteri lege ut habet
numeri. 15. Cum inventus esset homo colligens
ligna in die sabbati. per Moysen et Aaron re-
clusus est in carcerem: dixitque dominus ad Moysen.
Ad mortem morietur homo iste: obviat enim lapidibus
omnis turba extra castra. Cumque eduxisset eum foras
obvenerunt lapidibus et mortuus est sicut preceperat
dominus. Non est tamen aliquis si laborat aut aliquid
aliud faciat diebus festis excusari a peccato prop-
ter tria. primum per necessitatem: ut patet extra de feriis. c.
conquestus. Et in glossa ibi super verbo necessitas ut
geat dicitur: puta si res esset peritura. Et sunt plu-
ra exempla. ff. de feriis. l. 1. 2. 3. Et ubi res ce-
leritate desiderat. ff. de damno infecto. l. 1. Secundo
excusatur laborans in festis per pietatem. puta
f. 3. glo. in pall. c. conquestus. cum debilius persona
rum: quia in operibus misericordie dierum distin-
ctio non est habenda: ut patet. 76. di. c. vltima.
Et de consue. di. 5. c. vltima. Tertio excusant
laborantes diebus festis per modicitatem. quoniam. f. opus
modicum esset et parum: quia secundum theologos.

Modicum est ratio apprehendit quasi nihil.
Sed quis explicet quantum in christianis circa se-
ctorum sanctificationem iuvet abusus. Nam cu-
piditate et avaricia ducti diebus festis mercata
frequenter et nudinas: quod prohibetur in. c. 1. et.
de feriis. Nonnulli etiam absque necessitate veni-
dunt et emunt missas et alia officia negligentes
conducunt merces in curribus equis et multis et
faciunt alia opera servilia non sine peccato. Nec
illud peccatum leve putandum est quo ingratus et
miser homo dignatur reddere deo partem tem-
poris sibi concessi.

Qualiter festa servanda sunt cum devotione
cordis oris et operis: quod tamen a christianis mul-
tis non fit imo ut contrarium. La. 3.

Etiam mysterium de festis dicitur obser-
vatio. Observanda sunt festa a fi-
delibus cum omni devotione et sanctificatione
tripliciter. per cor. 2. ore. 3. opere. Primum sunt
sanctificanda festa corde: ut unusquisque memor
sit dei et beneficiorum eius. Nam in precepto solo de
sanctificatione sabbati positum est hoc vocabulum
memoratio: ad denotandum quod tali die ad spiritualium
contemplationem animus sit revocandus. hic hyfido-
rus ait. Purgandus est primo animus atque a tem-
poralium rerum cogitationibus segregandus: ut
puta acies cordis ad deum vere et simpliciter
dirigatur. Optima autem est regula a nobis tra-
dicta in tractatu de virtutibus et in sermone de pru-
dentia: in qua ponuntur septem de quibus unus
quisque memor esse debet. Insuper secundum quidam cum
preceptum de sanctificatione festi sit affirmativum et
obliget semper: sed non ad semper: tenetur homo
ex debito die dominico vel semel in hebdomada
deo vacare atque deum recognoscere in aliquo hora:
licet si in qualibus aliter peccat mortaliter. Ideo
inde qui est in mortali culpa: et non conteritur: vel
dat operam ut conteratur in die dominico: de no-
uo mortaliter peccat: quia transgreditur divinum
preceptum: quo precipitur diebus dominicis esse vacan-
dum deo: et maxime contri oportet congruis horis
ut puta dum dicitur missa vel dicuntur vespere.
Tenentur autem ad propositum consistendi et sa-
tisfaciendi loco et tempore opportuno. Quod qui
non servat novam incurrit culpam transgressionis
precepti de sanctificatione sabbati atque observatione
in propria culpa. Secundo festa sunt sanctificanda
ore: ut in ipsis oramus et laudemus deum sibi-
que de susceptis beneficiis gratias referamus. Unde
de consue. di. 3. c. ieiunia dicitur. Die dominica nihil
aliud agendum est nisi deo vacandum. Nulla
operatio

quo vni d.
A. h. mortuus

sepulchrum
A. h. t.

opatio in illa die sancta agat: sed tantū in hym-
nis spalmis et canticis spiritualib⁹ dies illa tra-
figat. Tertio sanctificāda sunt festa op̄visti-
tando ecclesias: audiēdo diuina. De auditione
vero missarū dicā diffusius in sermone de missa
Sed veb mūdo a scandalis: q̄ xpiani dieb⁹ se-
stius magis inhonorant deū et sanctos q̄ die-
bus alijs. Quot pompis: quot vanitatibus:
quot satuositib⁹ in diebus festiuis ornat cor-
pus et confundit spiritus. Tunc qdē felicio⁹ ē
q̄t ergastiōi excessu bellū ordinat cōtra deū.
Tunc mulieres emula cōcertatione insano stu-
dio ac conatu altera alterā in vanitatibus sup̄a-
re cōtēdiū. Tunc gestant stellas ac laminas an-
reas vel argenteas vario fulgore splendētes:
nec nō perlatz torques cingētes collū et similia
Tunc in ecclesijs dei mala plurima p̄petrant.
Tunc insistant homines p̄bitis ludis. Tūc
mulieres choreis vacat et dissolutiōib⁹: p̄pte-
rea dicit de cōse. di. 3. c. irreligiosa. Irreligiosa
cōsuetudo ē quā vulgus p̄ sanctorū solennita-
tes agere cōsuevit. Populi q̄ deberent officia
diuina attendere salutationib⁹ turpib⁹ innigilat
cantica nō solū mala canentes: s; etiā religioso-
rū officijs p̄strepunt. Sunt et alia plurima q̄
omni solent t̄pib⁹ deo ac sanctis dicat⁹: nos
vero conueniunt ab illis omnib⁹ abstinere: solē-
ritateq; sacras reuerēt ac debite celebrare:
scq; impetrabim⁹ in hoc seculo dei gratiā et in
uituro sempiternā gloriā: ad quā nos ille per-
lucat q̄ uiuit et regnat in secula seculorū. Amē.
Dñica quarta in quadragesima infra diez:
de pietate quā uiui exhibere debēt mortuis ac
defunctis. Sermo. .47.

Eccepit ergo iesus panes
et cū grās egisset
distribuit discumbentib⁹. Scri-
buntur h̄ vba ioh̄. 6. c. et i euā-
gelio hodierno. Qui de celo de-
scendit in vterū vginis sola charitate mortus:
de vbo pariter et exēplo docuit nos sup̄ om-
nia erga nostros p̄mos beniuolentiā pietatē
s; suare. Ecce in p̄mptu est sacra lectio euāge-
lica in qua narrat q̄ benige q̄ clemētē fame-
cā turbā t̄p̄s paup̄ in deserto: nos vō si re-
ni ei ac beatitudinis voluerim⁹ p̄ticipes esse
ebem⁹ quātū possum⁹ p̄moriā nostrorū indi-
entū miserāq; reuelare. Quoniā ante circa
efunctos multi sunt inhumani atq; crudeles:
ū in sup̄iorib⁹ dixerim⁹ de misericordia viuis
tribenda. Itcirco in p̄mō sermone de pietate q̄

mortuis atq; defunctis debet erimus locuturi.
Distinguem⁹ vō hāc in tres p̄tes p̄ncipales.
Prima dicitur sepulture exhibitiō.
Secunda testamentorū executio.
Terna suffragiorū cōicatio.

Quod defunctorū corpora sunt sepelienda:
et qualiter ecclesiastica sepultura prodesse potest
vel obesse. Capitulum. .1.

Prima p̄s pietatis que debet defun-
ctis dicit sepulture exhibitiō. Et pro
huius declaratiōe tria sunt disputāda.

Primū utrū defunctorū corpora sint sepelienda.
Secundū utrū p̄su morientib⁹ ecclesiastica se-
pultura. Tertiū utrū obfit in peccato mortali de-
cedentib⁹. Circa primū dubiū posset aliq; ar-
guere q̄ corpora defunctorū nō sint sepelienda
Nā dicit Virgilius. Facilis iactura sepulchri.
Et Seneca d. remedijs fortuitorū. Si nihil
sentio nō pertinet ad me iactura corporis in se-
pulchro. Et idē in lib. de tranquillitate animi:
minabat Theodoro p̄ho mortē insepulta. Cui
respondet. Sanguis in tua potestate est: sed te
ineptū dico si putas meas interesse sup̄a terrā
an infra putrescere. Inquit etiā Tullius in q̄-
stionibus tusculanist⁹: Socrates et Anaxago-
ras crediderunt sepulturas superuacuas: nullq;
mali atq; inhonesti esse iacere cadaver squalidū
abiectū et inhumatū: quē rīdī seruabāt. Aspici-
omnes. Diogenes insup. Linxus iussit se in-
humatū proijci volucubus cambus et seris. d.
Quid ferax mibi nil sentienti oberit laniatus.
Refert adhuc Eusebius li. i. de euangelica p̄-
paratione q̄ hircani rapacis generis auid⁹ p̄i-
cere defunctorū corpora cōsueuerunt. Sed cō-
tra tales damnatos mores inhumanaq; sen-
tentias est omnis scriptura tam sanctorū q̄ mo-
raliū philosophorū. Vnde Sen. 13. laudatur
de pietate Abrahā qui sepeliuit Sarā mortuā
in hebron in terra chanaan: et sepeliuit eā i spe-
lunca agri. Et Sen. 25. et 15. q. 2. c. hebron.
dicitur q̄ Isaac et Ismael sepelierunt abrahā
in spelunca duplici. Et Sen. 49. Jacob in ex-
tremo vite benedictione data filiis suis p̄cepit
eis dicens. Ego cōgregor ad populū meū. Se-
pelite me cū patribus meis in spelunca duplici
que est in agro hebron in terra chanaā quam
emit Abrahā. Et Josue vitimo habet qualiter
eo mortuo sepelierunt eū filij israel in finib⁹ pos-
sessionis sue. Ibidem etiā habet qualiter ossa
Joseph que tulerant de egypto sepelierunt in si-
chem: et quomodo eleazar filiu Aaron sepelie-

runt in gabaad fratres et filij eius. Et Iudici
16. fit mentio de sepultura Samsonis. Et. i.
Reg. 25. de sepultura Samuelis. Et. 2. Ista
ral. c. 9. de sepultura Salomonis. Et. i. Ada/
cha. 9. c. de sepultura iude Adachabei. Et. 2.
Reg. 2. c. dixit David viris Iabes Galaad
qui sepelierant Saul. Benedicti vos a dño:
qui fecistis misericordiā hanc cum dño vestro
Saul et sepelivistis eū. Et. 2. di. decretor. c. nūc
aut. in glo. dicit q si qs mādaret corpus suum
nō sepeliri qd et fecit. Adcellinus papa in de
testatione idolatrie cōmisit: nō est implendus.
De Valerius li. 5. rubrica de ingratia. repre/
hendit athenienses q Adcliadē in carcere mor/
tū sepeliri nō permiserunt nisi Lyimo eius fi/
lius carcerē pro eo intrasset. Vnde Valerius
ait. nec te Lyimo silentio involuā quoniā patri
tuo sepulturā voluntarijs vinculis emere non
dubitasti. et idem Valerius lib. i. in rubrica de
somnia. narrat qualiter Symonides poeta
peregre vadens cū navis in qua erat appulsi/
set ad litus: et corpus inhumatū iacens vidisset
sepulture mādavit: huiusmodi beneficio is q
sepultus fuerat motus nocte sibi in somnis ap/
paruit: eumq ne primo die nauigaret monuit
qui somno parens in terra remansit. Illi vero
qui inde recesserant navigātes in ei⁹ cōspecti/
bus procellis et fluctibus absorpti sunt et suffoca/
ti: et ipse letatus est qui vitā suā magnis somnio
q navī cōmiserat. Et idē Valerius. li. 5. rubri/
ca de humanitate cōmendat Lefarem qui ca/
pit sui hostis Pompei sibi p regē egypti de/
stinatū honorificet cremari et sepeliri fecit. Ibi
des etiā laudat Hannibales: qui successive tres
Romanos Paulū Braccū et Adcellū ho/
stes ipsius honorifice sepeliuit. Respondendū
est ergo ad dubiū ppositū fm Ric. in. 4. di.
45. q. defunctorū corpora sunt sepelienda p/
pter tria. Primo ppter astruendā resurre/
ctionē futurā propter quā Paulus mortu⁹
vocat dormientes. Et ergo subleuctur spes ad
resurrectionē vere fiendam corpora sepultu/
re traduntur. Secundo corpora sepeliuntur
propter amouendū horrorem. Vnde Quinti/
lianus lib. 5. de clamatione ait. Ad operien/
dam feriditatem: subtrahendāq dolozi mate/
riam mortuus viventiū causa sepelit. Ter/
tio corpora defunctorū sunt sepelienda ppter
meritationē: ut illa sepelientes propter miseri/
cordiam mereantur. Propter hec oia Augu/
stinus li. i. de ci. dei. c. 14. ait. Nō sunt cōtēnē

da et abijcienda corpora mortuorū maximeq;
virozū iustorū atq; fidelium: quibus tāq; or/
ganis et vasis ad omnia opa bona sanctus vsus
est spiritus. Si enim paterna vestis et annulus
ac si quid huiusmodi tanto carius est posteris
quanto erga parētes maior affectus: nullo mo/
do ipsa spernenda sunt corpora: que vtiq; mul/
to familiarius atq; cōiunctius q; quolibet in/
dumenta gestamus. Nec enim nō ad ornamē/
tū vel adiutoriū qd adhibetur extrinsecus: sed
ad ipsaz naturā hominis ptiueret. Vnde et an/
tiquorū iustorū funera officiosa pietate curata
sunt et exequie celebrate: et sepultura pulsa. Ip/
siq; dūz viuerent de sepeliendis vel etiā trāsse/
rendis suis corporib⁹ filiis mādauerunt. Et
Thobias sepeliendo mortuos deū pmeruisse
teste angelo cōmendatur. Ipse quoq; domin⁹
die tertia resurrectorū religiose mulieris bo/
nū opus predicat predicandūq; cōmendat vi/
nguentū preciosum supra mēbra eius effude/
rit: atq; hoc ad eū sepeliendū fecerit. Et laudabi/
liter cōmemorantur in euāgelio q corpus eius
de cruce acceptū diligenter atq; honorifice te/
gendū sepeliendūq; curarunt. Nec Aug. Se/
cundū dubiū erat: utrū pfit in charitate moriē/
tibus ecclesiastica sepultura. Quorū de his q
habent aliquod purgabile. Et rīdet Ric. q
nō per se: sed p accidens: et hoc triplici ratione.
Prima est propter insipientiū excitationē
in qstū. s. insipientes sepulturā memoriā retu/
nent defunctorū: et pro eis orant. Vnde Au/
gu. li. de cura pro mortuis agenda ait. Adonu/
mentū eo q moneat mentē id est admonet nū/
cupatur. Hinc Greg. li. 4. dial. Petro cum
interroganti et dicenti: putamus ne animabus
eorū aliquid prodesse posse si mortuorū corpo/
ra in ecclesijs fuerint sepulta. Respondet cum
gravia peccata nō deprimunt hoc prodest mor/
tuis si in ecclesijs sepeliuntur: q; eorum proxi/
mi quotiens ad eadē sacra loca cōveniunt: suo/
rū quoq; sepulchra aspiciunt: recordantur: et
pro eis domino preces fundunt. Nam quos
peccata gravia deprimunt nō ad absolutionē:
sed potius ad maiores damnationis emulum:
eorū corpora in ecclesijs ponuntur. hec ille.
Secunda ratio est ppter ministrorū ecclesie
orationē: q; illi q ecclesie deferuiunt tenent ce/
teris paribus pro illis frequentius et specialius
orare. Tertia ratio est propter sanctorū de/
uotionem. Credendum namq; est q sancti illi
ad quorū honorem fabricata est ecclesia: orāt
pro eo

pro eo qui sepelitur in illa vel eius cimiterio
et terracrentia et deuotione ipsius eligetis
sepulturā ibidē. Vñ Aug⁹. 13. q. 2. c. nō exi-
fitem⁹ ait. Ad vo qsq; apud memorias mar-
tyrū sepeliat: hoc tñ mibi vt p̄desse defuncto
vt cōmendās eū martyri patrocinio affectio p
illo supplicationis augeat. Notādū tñ circa ele-
ctionē sepulture q̄ quilibet adultus cōpos sue
mētis libere pōt vbiq; voluerit in loco ma-
gis religioso eligere sepulturā. Vñ gratianus
13. q. 2. §. 2. ait. Vbi qsq; tumulidus sit in vo-
luntate eius cōsistit. Exapiuntur religiosi q nō
pnt sibi eligere sepulturā: sed in suis monaste-
riis et ecclēsijs sepeliunt: nisi qñ moriuntur et
sent adeo remoti a monasteriis sui ordinis q
nō possent cōmode deportari ad illa: qz tūc pos-
sent eligere: extra eo. c. religiosi. li. 6. Impu-
beres etiam nō pnt sibi eligere sepulturaz: sed
parentes eoz pnt eos sepelire vbiq; volu-
erint: si cōsuendo terre hoc habeat: alis nō: cē
de sepul. c. in nostra. in ter. 2 in glo. 2 m. c. de
vxoze. in gl. Insuper qz nō est cōpos sue nē
ius non pōt eligere sepulturā: extra de success.
ab intest. c. cum dilectus. Vxoꝝ vero si nō eli-
git sepulturam sepeliri debet vbi sepultus est
suis maritus. Et si plures habuit: sepeliri de-
bet vbi sepultus ē vltimus. Et lz multa dicant
de sepulture electione tñ multum itatur cōsue-
tudinē vt dicit Ric. vbi supra. Pōt etiam qz
eligere sepulturam in loco minus religioso di-
missa antiqua: vt p3 extra eo. li. 6. c. cum quis.

Tertium dubium erat: vtrum obfit ecclesia
sica sepultura in peccato mortali decedentib⁹
qz dicitur .Iz. q. 2. c. quibus. 7. c. cum graua.
Impius nocet in loco sacro sepeliri. Respon.
det Ricardus q impio non nocet ecclesiastica
sepultura nisi in quantum hanc sepulturaꝝ sibi
indignam propter humanam gloriaꝝ procura-
uit. Sed quid dicemus de sumptib⁹ 7 expen-
sis que fiunt in funere etiā bonorum: 7 i chari-
tate morientiu. Mōne melius eēt si darent pau-
peribus 7 indigentibus q̄ sicillas exponere
ad quandā quasi pompā 7 inanem gloriaꝝ. Re-
spondit Ric. vbi supra q pompa erequiarū si
fiat secūdū cōsuetudinē patrie: 7 nō cuꝝ nimio
excessu non est reprehensibilis. Quinimmo
facit ad consolationem viuorum 7 subleuatio-
nem spei ad resurrectionem futurā. Non. n.
tenetur homo de necessitate sacre omne bonū
quod potest. ꝑ faciens ar sumptus in sepul-
ra quos posset alibi melius collocare: non faci

eos inquantū est opus minus vile: sed in qua-
tum vile. Notandum tamen qd nō debet i ec-
clesia fuisse cimiterio vel loco sacro infrascripti se-
peli. Primo nullus infidelis: nec iudeus:
nec paganus nec hereticus vt p3 de cōse. di. i. i. c.
ecclesia. 7. c. sequenti. 7. 24. q. 2. c. sanc. Et si se-
pulti essent tales in ecclesiis debēt exhumari 7
proiici ēē. Secūdo interdicitur sepultura ec-
clesiastica mortuū in torneamento. Et ex po-
nit Hosti. etiam si quis ibi vulnus letale acce-
perit: licet postea superuixerit: qui q̄nis penite-
at 7 ei eucaristia nō neget carebit tñ ecclesiastica
sepultura. c. de torneamētis. c. i. Hoc tamen
de illo intelligit qui venit cā exerceđi se in tor-
neamētis. Et citā scō3 Guil. de armigeris co-
rū qui secus in armis seruūt: c. de torneamētis
c. 2. Sicus de astātib⁹ cū curiositate. Tertio
prohibetur sepultura his q̄ seip̄os occidunt:
vt p3. 13. q. 2. c. quibus. 7. 25. q. 5. c. placuit.
Quod intelligendū ē fm̄ Guilielmum si in-
terfecerunt se ex desperatione vel iracūdia. Se-
cus si ex fornicatione 7 huiusmodi. Vnde in. c. ex
parte. ex de sepul. dicit Bern. q. si q̄s pp̄ su-
gam preciparet se in aqua: q̄ inde fit crede-
bat cadere nō imputatur ei ēt si cōrariū eue-
niat. Quarto negatur sepultura ei d̄ quo cer-
tum est 7 manifestum non fuisse confessum vl̄
non cōmunicasse semel in anno. c. 8 p. 2. re.
c. omnis. Et hoc intellige nisi in articulo mor-
tis signa contritionis 7 huiusmodi emendati-
onis ostendat. Quinto expellitur a sepultura
ecclesie monachus qui reperitur proprietarius
in fine vite qui debet in sterquilinio sepeli: c. de
statu monachorū. c. super quodam. Ser-
uo blasphemus dei si moriatur absq̄ peniten-
tia postq̄ blasphemauerit non sepelitur in lo-
co sacro. extra de maledicis. in fine. Septi-
mo generaliter quilibet notorius peccator si mo-
riatur absq̄ penitētia in mortali peccato pri-
uandus est ecclesiastica sepultura. 13. q. 2. c.
non effluemus. Ad probandum autem
contritionem alicuius peccatoris morientis
sufficit vnus testis. 26. q. 5. c. qui recedunt.
Item interdicitur sepultura tempore interdi-
cū illis de illo loco vbi est positum interdictū
dum durat. Item excommunicatis excommu-
nicatione maior in illa morientibus 7 etiam
minorū secundum Guil. quando hoc est no-
torium. Sunt 7 alia multa circa hanc materi-
am que ideo dimittimus: quia non est necessa-
rium vt populis predicentur. Sacerdotes autē

et curati: quia talia debent habere scientia: vi/
deant titulu de sepul. li. 3. et 6. decretaliu. Ideo
hanc partem concludere volentes: dicimus q
magna est pietas satisq comendabilis defun/
ctorum corpora sepelire. Hinc preterea q dicta
sunt laudatur: et magnus Alex. qvi. Q. Lur/
tius refert: inuento Dario a suis derelicto vul/
nerato: et extincto in vehiculo viso corpore fu/
dit lachrymas: secitq eum more regio sepeliri.

De executione testamentorum: et q dilatio eo/
rum p iudicat animabus testatorum si sint in pur/
gatorio. Capi. .2.

Secunda pars pietatis defunctorum dicit
testamentorum executio: in quo adhuc
tria dubia occurrunt declaranda. Pri/
mus utrum executores teneantur statim illa exeq.
Tertium utrum dilatio executoris p iudicat ani/
me testatoris. Ad primum dubium posset aliquis
arguere q nullu testamentu sit infringendum.
Ma vi scribit extra de testa. c. iudicantis. Vo/
luntas testatoris debet p omnia adimpleri: sed
testamentu continet ultimam voluntate testatoris:
ergo etc. et i. 6. q. i. c. consideratio dicit. Cofide/
ratio ecclesie utilitatis hoc postulat ex iusta di/
spensatione testatoris seruandu arbitriu. Sed
contra est qd habet. 6. q. i. in. c. admonere. vbi
Greg. ait. Admonere te volumus ne pie de/
functorum voluntates tua qd absit remissione cas/
sentur. Ibi dicit glo. sup vbo pie. secus si sunt
iniuste: ergo testameta iniusta sunt infringenda
Respondet Ric. in. 4. di. 45. q aut testamen/
tum est rationabiliter factu: ita q no sit contra eq/
tatem iuris naturalis nec diuini nec positiu. Et
tunc nullo modo est infringendu. Aut testame/
tum est irrationabiliter factu: et tunc licitu e et de/
bitu illud infringere. Est autem testamentu irra/
tionabile triplici ratione. Primo rone testato/
ris. Secundo ratione rei testate. Tertio rone
modi testadi. Primo rone testatoris: cu. s.
no pot facere testametu. Ma neq eps neq re/
ligiosus neq fatuus pot facere testamentum.
Dicit tam Ric. q episcopus aut habet bona
que sibi prouenerunt ex hereditate vel artificio
aut doctrina antequam esset episcopus. Aut non
habet nisi redditus ecclesiasticos et mobilia q
sibi ex illis redditibus prouenerunt. De pmiis
bonis: qz pprietas illoz est sua potest licite sa/
cere testamentu: extra de testameto. ca. qz nos.
Et c. relatu. et 12. q. i. c. episcopi. Si tam epus
ecclesia leserit damnum ecclesie debet de rebus

eius refarciri: et de residuo si quid fuerit testari
pot: de redditibus autem ecclesiasticis: et de mo/
bilibus q post sui consecrationem acquisierint
episcopi: qz talia dicunt cōseruari eidē ecclesie:
cuius ratio est: qz que intuitu seu cōsideratu ec/
clesie receperunt illoz bonoz pprietas sua nō
est: sed illoz sunt tantu dispensatores et admini/
stratores: nō possunt facere testamentu. Et q/
uis de rebus ecclesie non possunt aliqd donare
iure testameti: possunt tamē donare de mobili/
bus causa elemosyne siue sint sani siue in egri/
tudine etiā mortali cōstituti. Ex qbus colligit
q nō est idē dispensare et testari. Vnde episcopus
pmititur de bonis ecclesie elemosynā fa/
cere et nō testari: extra de testa. c. ad hoc. Te/
statorē enī oportet esse dominu rerū de qbus
facit testamentu. Sed dispensatores nō oportet
esse dominu rerū de quibus facit elemosynas.
Vnde extra eo. c. quia nos. in glo. dicit. Clerici
de rebus ecclesie nullus possunt facere testa/
mentu cuius capz pprietas nō sit sua. Similiter
religiosus cu nō habeat ppriu nō pot facere te/
stamentu: vt patet. 9. q. 3. c. qz. et in. c. relatu.
Et si dicat de Paulo primo heremita q in te/
stamento reliquit collobiu suu. i. tunicā supiores
Athanasio alexandrino episcopo: et tunicā in/
terioze beato Antonio. Respondet Ric. q q/
uis Paulus primus heremita fuerit religiosissimu
sancitate: nō erat tamē in religionis statu
Vnde non est simile de heremitis: et de illis q
sunt in statu religionis: vt patet in. s. sequenti
post preallegatu. ca. relatu. Adhuc fatuus non
pot facere testamentu: extra de success. ab inte/
sta. c. cu dilectus. Et instit. qb nō est pmissum
facere testamentu. s. furiosi. Illuz enim qui fa/
cit testamentu oportet esse compote mentis sue
pro illo tempore quo facit testamentu. Secu/
do testamentu est irrationabiliter factu ratione
rei testate cu quibz facit testamentu de re quam
nō habet. Sicut dicitur de Lipebopo. Ipse
enim cu in extremo vite venisset testametu co/
didit in quo multa milia ducatorum in pios vsus
dimittebat. Qu vtro circūstātes interrogaret
quis esset executor tante pecunie distribuende.
Respondit testatorie: hic est punctus: vñ tra/
ctus est vocabulu illud aut vulgare puerbiuz.
Qui sta el puncto disse Lipebopo. Sūt et alij
qui testantur de bonis que habent: tamē ad il/
los nō pertinentibz: eo q acquisita sunt p vsu/
ras: malos cōtractus: rapinas: iniusticias: frau/
dulēcias et huiusmodi: et debent psonis certis.

Secus

Secus vero quia. Tertio testa/
ratione modi test/
at suos heredes
dant totum alijs.
ris naturalis etiā
pale nō cōseruati
in sermone de co/
vin. c. quicunqz
redes facit ecclesie
Augustinu. Et
sancti Aurelij es/
das enī cu filio
suas omnes rei
ecclesie. Ma si
opinanti ea qu
bebat episcopus
iure polu. i. q
ibidem. Se/
stamentoz
neq coplere.
aut testator
mentis vult
necur executio
illud tempus
cuius explende
vultate maior
ei compelli nō
men ad hoc eo
qz p supponen
illo modo et illo
quo esset expet
determinat ter/
impleri: tunc
bere bona de
tuz implere: au/
tenit qd actiua
dualegata sunt
Inoibus obli/
tur pū die de
longu ipso tar/
catonibus egen/
q. c. qz obligat/
cor aut negat/
tan qz egenti/
sam ibide: hoc
voluntatis: s.
ecclesijs. Et
gationes dei
tradere dem/
abijcendi. L

Secus vero quādo illorū restitutio esset incer-
ta. Tercio testamentū est rationabiliter factū
ratione modi testandi: puta cū quis ex heredi-
tatē suos heredes qui exhereditari nō meruerūt
dāns totū alijs. Talis facit cōtra equitatē iu-
ris naturalis etiā si det ecclesie. Et testamētū
tale nō est seruandū: propterea dicit ab Augu.
in sermone de cōmuni vitā clericorū. 7. 15. q.
vlt. c. quicumq;. Quicūq; exhereditato filio be-
redes facit ecclesiā: querat alijs qui suscipiat nō
Augustinū. Et infra. Quod laudabile factum
sancti Aurelij carthaginēnsis episcopi. Qui/
dazentz cū filios nō haberet: nec speraret res
suas omnes reterto sibi usufructu donauit ec-
clesie. Nam sūt illi filij. Reddidit episcopus nec
opinanti ea que illi donauerat. In potestate ha-
bebat episcopus nō reddere: sed iure fori 7 nō
iure poli. i. quādā naturali equitate vt dicit glo.
ibidem. Secundū dubiū vtrum executores te-
stamentorū teneant cito. s. infra annū executio-
nez cōplere. Et respondet Ric. in. 4. di. 45. q.
aut testator tempus determinat infra qd testa-
mentū vult esse impletū: aut nō. Si sic: nō te-
nentur executores tentione necessitatis vsq; ad
illud tempus testamentū implere nisi viderent
citius explendo se posse facere enime defuncti
utilitatē maiorē. Tunc enim 7 si in foro iudi-
cij compelli nō possent ad citius implendū: ta-
men ad hoc eos conscientia deberet cōpellere:
q; p̄supponendū est q; voluntas defuncti fuit i
illo modo 7 illo tempore testamentū implerent
quo esset expedienti anime sue. Si autem non
determinat tempus infra qd velit testamentū
impleri: tunc dico: q; aut executores habent li-
bere bona de quibus possint statim testamen-
tū implere: aut non hāt. Si hāt: tunc implere
tenent. q; citius p̄st: q; debitorē sunt illis qui
bus legata sunt facta. Et sicut dicit. ff. de re. iu.
In oibus obligacionib; in qbus dies nō poni-
tur p̄nt die debet. Vnde illi executores qui p
longū tps tardant suā executionē implere: ne-
catoribus egentū cōparant: p̄pterea dicit. 13.
q. 2. c. q. obligaciones. Qui obligatōes defun-
ctorū aut negant ecclesijs: aut difficile reddunt
tanq; egentū necatores excōcentur. Et h; glo
sani ibidē: hoc nō intelligit de obligacionibus
voluntarijs: sed de illis bonis que relicta sunt
ecclesijs. Et. ca. sequenti adhuc dicit: qui obli-
gaciones defunctorū retinent: 7 illi qui ecclesijs
tradere demorant vt infideles sunt ab ecclesia
abijcendi. Executores etiā si illa bona retinēt

pro seipsis sunt sicut fures 7 raptores: 7 sacri/
legijs cōmittunt: sicut patet. 13. q. 2. c. clerici. et
17. q. 4. c. sacrilegiū. Vnde si executores infra
annū salte; amonitione epi pias voluntates de
functorū nō implent cū possint si vellent: p epi/
scopū debent impleri: vt notatur extra de test-
mentis. c. nos quidē. 7. c. tua nobis. 7 i glo. c.
Johes. in textu. Si autē executores non ha-
beant bona in promptu: de quibus possint in-
fra annū testamentū implere: non credo pro-
pter hoc q; deuoluntur potestas eorū post an-
nū ad episcopum. Teneantur tamen facere qd
in se est vt bona habeant: 7 habita debent di-
stribuere q; citius possunt. Tercū dubium
erat: vtrum dilatio executionis in aliquo p̄ciu-
dicit anime testatoris. Et respondet Ric. q;
sic: cuius duplex est ratio. Vna quia quāto ci-
tius ecclesie 7 pauperes quibus legatū est reci-
piunt illud quod testator eis legauit: tanto fer-
uentius et certius orant pro anima defuncti: 7
orare tenentur: 7 quanto tardius recipiunt q;
eis legatus est: tanto tepidiores sunt ad orādū
7 magis tardant orare pro anima eius: sicut
testatoris defuncti. Acceleratio autē seruen-
tium orationū pro anima defuncti multū va-
let ad eius alleuiationē 7 celeriorē expeditio-
nem. Alia ratio est: q; sicut defuncti in charita-
te aliquid purgabile secū portantes in hac vita
meruerunt vt elemosyne si pro eis dentur eis
profint: non ad augmentū gratie: sed ad alle-
uiationē 7 abbreviationē pene. Si testator te-
stamentū faciens 7 in charitate decedens te-
stamentū suū faciendo meretur vt eius execu-
tio post mortē valeat nō ad augmentū gratie:
sed ad alleuiationē 7 abbreviationē pene sue.
Et ideo quanto testamentū suū citius execu-
tioni demandatur: tanto citius alleuiat: 7 quā-
to tardius sui testamenti executio impletur tan-
to tardius ceteris paribus incipit alleuiari: et
tardius liberatur. Si tamē legata sua nūq; sol-
uerentur nō p̄pter hoc perpetuo remaneret in
pena: q;uis propter hoc multo tardius libera-
retur ab ipsa. Et predictū patet q; grauissime
peccant: 7 q; magnā perditionem faciunt hi q;
executiones testamentorū sibi cōmissas non
compleant q; citius possunt habita competenti
opportunitate.

Quomodo hi qui sunt in purgatorio iuuari
possunt per suffragia viuorum: 7 de suffra-
giorum fructu.

Capitulum. tertium.

Etia pars pietatis que defunctis de
betur dicitur suffragiorum communica
tio. Et p h^o intelligētia tria dubia erūt
discutienda. Prīmū vtrū suffragia viuoꝝ pro
sint defunctis. Scdm vtrū suffragia facta de
terminata p vno p^o sint oibus crītib^{us} in pur
gatorio. Tertium vtrū defunctis p^o sint suf
fragia scā a viuis crītib^{us} in peccato mortali.
Ad primū dubiū posset aliq^u arguere q^u suf
fragia viuoꝝ nō p^o sint defunctis. Maꝝ Apoc.
14. c. dicitur. Opera enim illoꝝ sequitur illos
ergo videtur q^u nō iunātur operib^{us} alicui^{us}. Et
Ecclesiastes. 9. dī de mortuis q^u nō hāt par
tem in opere qd sub sole geritur: ergo idem q^u
prius. Sed in Trīū est illud qd scribit. 2. Adā/
chabe. 12. Sācta et salubris ē cogitatio p de/
fūctis orare: vt a peccatis soluant^{ur}. Et Aug^u
i ench. aut. Nō est negādū defunctorū aīas pie
tate suozū viuentū relenari: cū pro illis sacrifi
cium mediatoris offeri vel elemosyne in ecclia
fiunt. Respondet Ric. q^u aīarū quedā sūt bē
iam in celo. quedā sunt damnate in inferno. p
pctō originali et actuali: vel pro originali solo.
Quedā sūt in charitate suā expletes p^onam in
purgatorio. Beatis nō p^o sunt viuoꝝ suf
fragia: q^u nō indigent. Vnde Augu. in en
ch. dicit q^u sacrificia siue altar^{is} siue q^uruicūq^{ue} ele
mosynarū pro defunctis valde bonis gratia/
rum actiones sunt. Et idem hī extra de cele
bra. mīl. c. Cum Adarthe. Dānatis etiā suf
fragia nō p^o sunt: vt ostensum ē supra eodem
sermone. Sunt tamē consolatiōes viuoꝝ.
Animabus autē exsistentibus in purgatorio p
sunt viuoꝝ suffragia non ad augmentum
gratię gratum facientis: sed ad pene eay^{us} mi
tigationem et abbreviationē. Quia ut dicit Au
gu. in ench. Cum viuerent in hac vīta merue
runt ut hec sibi postea possent. Ad auctoritatē
ergo Apoc. dicendum q^u suffragia viuoꝝ
que fiunt pro exsistentibus in purgatorio: dīr
opera eozū inquātū in hac vita meruerūt eis
prodesse: si pro eis fierent. Ad auctoritatē
vero ecclesiastes dicendum q^u pro tanto mor
tui dicunt non habere partem in opere qd sub
sole geritur: q^u tali operi non cooperantur: ha
bent tamen partem in fructu operis. Sed pro
confirmatione vera dictozum notanda est sen
tentia Gregozii. que ponitur. 13. q. 2. in. c. aīe
defunctorum. Anūne inquit defunctorū quat
uor modis soluantur: aut oblationibus sacer
dotum: aut precibus sanctorum: aut carozum

elemosynis: aut ieiunio cognatorum. qd enim
sacre hostie oblatio plurimū p^o sint defunctis: ap
paret ex illo exemplo qd Grego. recitat in. 4.
dial. li. Inquit enī q^u cum quidam monachus
suis nomine iustus ad extremū veniens tres
se habere occultos aureos indicasset: et de hoc
ingemiscēs mortuus fuisset: p^ocepit Greg.
fratrib^{us} vt corpus ei^{us} cum tribus aureis in
sterquilinio sepelirent. Tandem cuidā e fratri
bus Grego. p^ocepit: vt vsq^{ue} ad dies. 30. om
ni die. pro eo hostiam immolaret. Qui cū ius
sa complexer: is q^u defunctus fuerat in die. 30.
cuidāz fratri sibi germano apparuit. Quē ger
manus requirit dicens. Quomō es. Cui ille
respondit. Mucusq^{ue} male fui: sed iam modo
bene sum: q^u hodie cōiōnē recepi. Silr Bre
go. in p^oreallegato li. ostendit quantū orationes
p^o sint exsistentibus in purgatorio. Narrat. n.
de pascasio: q^u cum vir m^ure sanctitatis et virtu
tis extiteret et suo tempore duos fuissent summi
pōntifices elccti: conuenissetq^{ue} tandem ecclesia
in vnum: ipse tamen pascasius quasi ex errore
alium papam pretulit: et in hac snia vsum ad
mortem permansit. Qui cum esset defunctus
et dalmaticam ferciro superpositā demoniacus
tetigisset: statim sanatus est. Post multum ve
ro temporis cum Germanus capuan^{us} episcopus
balicum ob grām sanūatis petiisset: p^o
dictum pascasium diaconem stantem et obse
quentem inuenit: quo viso vehementer extimu
it. Et quid illic tantus vir faceret inquisiuit.
Qui pro nulla alia cā se in illo loco penali de
putatū asseruit: nisi q^u in illa cā pōntificis plus
iusto sensit: et addidit. d. Quē te deprecare
denū pro me atq^{ue} in hoc cognosces q^u fraudi
tus sis si huc rediens me nō inueneris. Qui cū
p eo orasset: et illuc post paucos dies redisset:
predictus pascasium in eodem loco minime
inuenit. Sunt et alia exempla que breuitatis
cā dimittimus. Secundū dubiū erat. Vtrū
suffragia sancta determinate pro vno p^o sint
omnibus exsistentibus in purgatorio. Et re
spondet Ric. q^u ad causandū penā concurrūt
virtus agentis: et dispositio patiētis: quia act^{us}
actiuozum sunt in patiēte dispositio: vt dicitur
2° de aīa. Pōt ergo diminui alicui^{us} pena: vel
p diminutionē virtutis ex pte agētis: vel per di
minutionē dispositionis ad patiēdū ex pte sus
tētis: sicut et p augmentatiōē cuiuslibet istoz
pena pōt augeri. Vñ ineq^ualiter dispositi ad pa
tiēdū ab equali virtute ineq^ualiter patiuntur.
¶ 2° opterea

Propterea. d. A
q^u malū dispositi
sunt tristatur
in exemplo. P^o
is diminui pōt:
oncus: vel p aliqu
lūa qui pōt: on
spōsio ad patiēdū
duplici modo cōi
nāz exsistentiū in
diminutionē pen
determinate p^o v
fuerit eozum
determinatur et
nem agentis. S
cta pro vno p^o
providente suffi
gatorio omnib^{us}
diligunt ex char
imo omnes gai
ne pro quo facta
tem gaudium re
fitum ad penas co
tiam. Ar. 2. eth. c.
pugnat in forma
tio: et ideo mi
fragia fierent pro
sent cuiuslibet quan
tantūz prodesse:
defuncto tenetur d
pro alio: si diceret
bet solueret illud a
pietate bonūz finit
nam liberationēz
sufficeret ad libera
equalem penam ob
sacando ecclie esse
quando facit pro sp
nia salia sunt. ¶ u
suffragia facta pro
libet quantūz si fier
dela accensa pro plu
ribus tantūz quā in
rent si pro eo solo ca
tio legeretur. Sec
exempla non valer
dicatoris se cōmuni
Suffragia autem
et intentionēz. A
tūcis p^o sint suffi
bus in peccato mo

Propterea. d. Quicquid. 6. parte naturalium
 q. multū dispositus ad tristitiam ex modica cā
 fortiter tristatur. Qd autē dictum est videm⁹
 in exemplo. Pena enim magnū onus portā
 tis diminui pōt: vel p diminutionē grauitatis
 oneris: vel p aliquā cōsolationem virtutis il
 lus qui portat onus: qua minuitur in ipso di
 sposiō ad patēdūz ab onere. Sic dico q. isto
 duplici modo cōuenit intelligere diminui pe
 naz existentiz in purgatorio. Et quantum ad
 diminutionē penę modo primo suffragia facta
 determinate pro vno tantum alijs nō. p. sunt: qz
 si virtus eorum nō attingit nisi ad illū ad quē
 determinantur et cui applicantur per intentio
 nem agentis. Sed modo secundo suffragia fa
 cta pro vno profunt alijs: qz misericordia dei
 prouidente suffragia facta pro quocūqz in pur
 gatorio omnibus alijs innotescunt. Et qz sese
 diligunt ex charitate: nec sibi inuicem iudicant:
 imo omnes gaudent de penę illius allouitio
 ne pro quo facta sunt suffragia. Quodlibet au
 tem gaudium reddit gaudentes minus dispo
 situm ad penas contristantes: quia sū senten
 tiam Ar. 2. et bi. c. ultimo. Quisqz tristitie re
 pugnat sū formaz generis quecūqz delecta
 tio: et ideo miriget eā. Notandū tamen q. si suf
 fragia fierent pro pluribus: non tantū prodes
 sent cuiuslibet quantum si fierent pro illo solo: qz si
 tantūz prodesse: sequeretur q. ille qui pro vno
 defuncto tenetur dicere missam vnā: et vnāz
 pro alio: si diceret vnāz pro illis duobus cuius
 libet solueret illud ad quod sibi tenetur. Pro
 pterea bonū finitū quod sufficeret ad plena
 riam liberationēz vnius anime de purgatorio
 sufficeret ad liberationēz omnium aliarum ad
 equalem penam obligatarum. Propterea con
 suetudo ecclesie esset inutilis: que suffragia ali
 quando facit pro specialibus personis: q. om
 nia falsa sunt. F uere tamen quidā dicentes q.
 suffragia facta pro pluribus tantūz profunt cui
 libet quantum si fierent pro vno solo: sicut can
 dela accensa pro pluribus: et lectio lecta pro plu
 ribus tantūz quemlibet iuuat: quantum iuuat
 si pro eo solo candela accenderetur vel le
 ctio legeretur. Sed respondet Ricar. q. hoc
 exempla non valent: qz lumen candele et vox
 doctoris se cōmunicant per nature necessitatē.
 Suffragia autem cōmunicantur per suffragi
 tis intentionēz. Tertius dubius erat vtrū de
 functis profint suffragia facta a viuis existi
 bus in peccato mortali. Et respondet Ricar. in

4. di. 45. q. malus faciens aliqua bona opera
 pro defunctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut
 minister. Primo modo illa non profunt de
 functis: etiam si ea faciat mediante bono mi
 nistro nisi aliquando per accidens inquantū pau
 peres sancti pro elynis receptis ab illo malo ex
 citantur ad orandūz pro illis defunctis pro qui
 bus ille malus homo eis elemosynas dedit. Si
 autem facit ea vt minister distinguendus est: qz
 aut facit ea vt minister publicus dei et ecclesie:
 vt sacerdos qui celebrat missam: vel exequias
 mortuorum: aut facit ea vt minister alicuius pri
 uate persone. Primo modo dico q. p. sunt de
 functis: quia malicia ministri non tollit effica
 ciam sacramenti. Si autē facit ea vt minister
 priuate persone: aut illa persona quādo sibi p
 cepit tale opus fieri et quando factūz est erat in
 charitate: aut non. Primo modo dico q. pro
 sunt defunctis pro quibus fiunt. Et siue ille q.
 mandauit fieri migrauerit de hac vita: siue nō:
 quia hoc opus principaliter ipsius est qui hoc
 fieri mandauit. Si vero erat in peccato morta
 li: aut hoc erat quando mandauit fieri: aut quā
 do opus executioni mandatum est. Si primo
 modo: dico q. illa opera non profunt defunctis
 pro quibus fiunt: quous sit in charitate pro illo
 tempore quo suūz mandamz executioni demā
 datur: nisi tunc illud iterum fieri demandetur
 aut emendationēz factam de nouo acceptet: qz
 opus ipsius non est nisi inquantū illud fieri
 mandat vel acceptat. Si autem erat in pecca
 to mortali quando demandatur opus bonum
 executioni: qui erat in charitate quando prece
 pit fieri: dico q. tunc opera profunt defunctis
 pro quibus fiunt: maxime quia sunt a precipiē
 te ratione illius actus voluntatis quāz habuit
 quando ea fieri precepit: verū tamen cūz nemo
 sciat vtrum odio: an amore dignius sit: nō de
 bent homines retrahi a communicatione suf
 fragiorum erga defunctos. Et potissimum te
 nere debet vnusquisqz firmiter q. semper va
 let missa et alia bona qui facit homo: vt mini
 ster ecclesie. Supradicte itaqz sunt pietatis par
 tes: quam debent viui mortuis exhibere.
 Sed si quis posset ad purgatorium vsqz de
 scendere audiret profecto clamantes et eiu
 lantes qz plurimos: ac voce querula lamen
 tantes. Audirentur quidem patres Et ma
 tres dicētes. O filij ingrati quibus bona no
 stra dimissimus succurrere nobis. Audiren
 tur viri suas vxores vocantes. O vxores.

impie in quib⁹ cōfidentia habētes: diuicias no-
stras vobis diuissimus: subuenite miseris et
nos adiuuate: vt eruant ab his atrocissimis pe-
nis. Audirent et alij clamantes. O commissarij. o
executores testamentorū nostrorū: expedite fide-
liter que vobis commissum⁹. Multi nāq; sunt
et quasi innumerabiles: qui citius a purgatorio
liberarentur si viuētes illos iuuarent. Accir-
co p̄curent omnes benigne et charitative ora-
re pro defunctis: aliaq; pictatis opa illis ipen-
dere: v. sic mereamur in hoc seculo dei obtine-
re grām: et in futuro sempiternā gloriā. Amē.
Feria secunda quarte hebdomade in āgra/
gesima: de purgatorio et atrocissimis penis gb⁹
puniuntur anime illoz qui non satisfecerunt in
hac vita de peccatis suis.

Sermo. 48.

Pse autem ielus
nō cre-
debat semetipsum eis. scribunt
hec verba Job. 2. c. et in euāge-
lio hodierno. Kara fides inue-
nitur in hominibus huius mū-

di q cū sepe blandiant multū amicis eozq; se-
fateantur beniuolos: adueniente tñ necessitate
aduersitateq; ingruente deficiunt: p̄pterea sal-
uator noster q; p̄uidebat se tpe passionis sue ab
oib⁹ derelinquendū nō credebat semetipsuz
eis q; crediderant in nomine eius p̄pter signa
que faciebat. Quo exēplo edocemur: vt et nos
dum possumus: dū viuimus: duz facultas ad
est: anime nostre salutē accuratissime p̄curem⁹
Neq; fidendū est multū in parentib⁹ aut filiis
in viris aut vxorib⁹: in domesticis vel amicis:
quoniā vt dictū est in p̄cedenti sermone: cōsue-
nerūt tales charos suos defunctos tradere ob-
liuioni: et quoniā pleriq; penitentia negligunt
de suis peccatis in hac vita implere: estimantes
missimā satisfq; leuē penā esse: et quādoq; nul-
lā penā. s. purgatorij. Accirco in p̄senti sermo-
ne de ipso purgatorio crimus locuturi: de quo
tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur veritatis.

Secundū penalitatis.

Tertium iocunditatis.

De veritate zloco purgatorij: et de istis qui
post hanc vitā anteq; euolent indigēt purgari.

Capitulum. 1.

Primū mysteriū declarandū de pur-
gatorio dicit veritatis: in quo tria sunt
dubia absolucnda. Primū vtrūq; sit

ponere penā purgatoriā post hanc vitā. Secū-
dū vtrū alius locus sit p̄p̄ius ad purgandū
animas deputatus. Tertū q; sunt hi q; vadunt
in purgatoriū. Ad primū dubium respondet
Bos. di. 20. q̄rū. q; sicut dicit scriptura et au-
toritates sanctorū: et plures reuelationes et ra-
tiones cōcordant: et ecclesia vniuersalis confir-
mat: q; orat pro existētib⁹ in purgatorio absq;
dubio post hanc vitā est ponere penā purgato-
riā. Et hoc colligit ex verbo xpi. d. Math. 12.
Qui dixerit verbū cōtra spiritū sanctū non re-
mittetur ei neq; in hoc seculo neq; in futuro.
In qua sententia dat̄ intelligi quasdā culpas i
hoc seculo: quasdam in futuro posse relaxari.
Ideo Greg. 25. di. c. qualis. ait. Qualis hic
quisq; egredit: talis in iudicio presentat. Sed
tamē de quibusdā culpis esse ante iudiciū pur-
gatorij ignis credendus est: pro eo q; Vitas
dicit: q; siq; in spiritus sanctum blasphemiam
dixerit: neq; in hoc seculo remittet ei: neq; i fu-
turo. Et Math. 5. Esto cōsentiens aduersa-
rio tuo cito. i. si dixeris in murmurātī in malo: aut
angelo ad oppositū decertāt. dū es in via cū co-
ne forte tradat te aduersarius tu⁹ iudici. i. deo:
et iudex tradat te ministro. i. angelo: et in carce-
re mittetis. i. p̄ angelū in purgatoriū deduca-
ris. Amē dico tibi nō eris inde donec reddas
nouissimū quadrantē. Hoc idē de carcere hu-
ius mūdi nō pōt intelligi: eo q; nec ibi ponunt
omnes tales. Nec de carcere infernali: q; ibi
nūq; soluitur nouissimus quadrans debite pe-
ne. Sed de carcere purgatorij h; intelligi: q;
de illo erit q; quādo soluerit nouissimū qua-
drantē. Et adhuc est in p̄mptu ratio quare sit
ponenda pena purgatoriā. Nā vt dicit Augu.
et ponit a magistro in littera: aut homo punit:
aut deus punit. sed frequenter aliq; cōuertunt
in fine q; nō puniuntur in p̄senti: ergo necesse ē
q; puniant a deo: sed nō in igne infernali siue
eterno: ergo in igne purgatorio. Itē si nō est
pena purgatoriā post hanc vitā: ergo q; p̄durat
in culpa vsq; ad mortē: cū nullā sustinuerit pe-
nā: reponat de malicia sua cōmodū: qd ē falsus.
Et si quis obijceret q; p̄rior est deus ad mi-
seriendūq; ad contemnendū: sed decedentes
in mortali peccato statim cōdemnat: ergo dece-
dētē in charitate statim gloriā. Itē poten-
tior est charitas ad eleuandū q; sit mortalis cul-
pa ad deprimendū: sed culpa mortalis statim de-
mergit in abyssum: ergo charitas statim eleuat
in celū: ergo nō est ponere post mortē aliquod
suppliciu

applicium in. Item status post mortem respon-
det statui qui est in via: sed in via non est nisi du-
plex status. scilicet bonorum et malorum: ergo simili-
ter post mortem. Ergo anima a corpore recedens: vel
est in paradiso cum bonis: vel est in inferno cum ma-
lis. Respondet Bonifacius ad primum: quod non est simile glori-
ficare decedentem in charitate statim: sicut con-
demnare decedentem in mortalitate: quoniam iste qui in
mortalitate est: nihil habet quod sit dignum vite: Et
ideo summe est dispositus ad damnationem eter-
nam: et propter hoc statim damnatur iusta retri-
butione. Sed ille qui est in charitate: cum chari-
tas simul sit cum veniali culpa: et reatu pene:
potest in se habere aliquid dignum pena. Et quia
gloria non potest simul stare cum pena secundum for-
mam: necesse est prius debitum illud solui per pe-
nam purgatoriam. Ad secundum dicit Bonifacius.
quod pondus charitatis habet in se aliquid re-
tardans: ut culpam aliquam parulam: vel rea-
tum. Sed pondus peccati nihil habet eleuans vel
retardans: ideo non est simile de ascensu peccati.

Ad tertium dicitur: quod licet duplex sit status
principalis. scilicet bonorum et malorum: tamen quod
habet iusticiam in duplici est differentia. Aut enim
in statu perfectorum perfectione completa: et ta-
lis non habet cremabilia: nec aliquod debitum: et huic
statui debetur vita eterna. Alii sunt in statu im-
perfectorum: et hi habent cremabilia vniuersi-
mum: et etiam debita: ideo ergo primum debita
solui: et cremabilia cremari antequam introducan-
tur in patriam. Et hi purgantur pena purgato-
ria. Similiter charentes iusticia in duplici sunt
differentia. Quidam sunt in statu parulorum:
et hi carent iusticia originali: et his competit sta-
tus in limbo sine pena sensibilis. Aliqui sunt in
statu adultorum: qui charentes iusticia persona-
li siue gratuita per propriam culpam. Et talibus
competit status infernalis. Et sic patet quod ratio non
valet. Posset et dici quod pena purgatoria non di-
cit statum: sed magis transitum de statu ad statum.

Secundum dubium absoluedum erat. Vtrum
ad purgationem animarum sit aliquis locus spe-
cialiter deputatus. Et respondet Ricardus de media.
quarta. quod in inferno sunt quatuor loca se habē-
na secundum superius et inferius. In loco maxime
infimo sunt damnati pro peccato actuali. In
illo qui est immediate supra illum sunt damna-
ti pro solo peccato originali. In loco qui conse-
quenter est supra illum sunt anime que purgan-
tur: quia ibi de lege communis purgantur: quibus
alique alibi purgantur ex aliqua causa speciali

scilicet vel virtutibus aliquid nuncient: vel ut sus-
fragia pro se impetrent: et ut patiendo ubi pec-
cauerunt dei iusticiam aliquibus sensibilibus ma-
nifestent. In quarto loco non sunt anime ani-
me: sed ante christi aduentum ibierant anime san-
ctorum patrum: que penitentiam suam in pur-
gatorio expleverant. Et ille que recedens a
corpore nihil purgabile portauit. Hoc autem
presatus dicebatur sinus Abrahę: quia Abra-
ham primum ab infidelibus se separauit: et fidei
signaculum distinctiuum accepit. Ideo locus
requiei que debetur anime propter fidem cha-
ritate formata: sinus Abrahę dictus est. Hu-
go tamen libro secundo de sacramentis parte. 15.
c. 7. negare videtur aliquem vnum locum de-
terminatum esse purgationi animarum: dicens
probabilius esse ut in his potissimum locis sin-
gule penam sustinere credantur in quibus cul-
pam commiserunt: sicut multis sepe documen-
tis probatum est. Alia vero si qua sunt harum
penarum loca non facile assignari videtur. Sed
sententia ista Hugo non accipitur a doctori-
bus nisi intelligatur ut dicit Bonifacius. secundum dispen-
sationem diuinam: et non secundum commu-
nem legem: quia improbable est: ut omnes ani-
me que pariter peccauerunt pariter punian-
tur. Ideo secundum legem communem credendum est
quod sicut limbus fuit inferius: sic et locus purga-
torius: quod locus pars inferni creditur a quibusdam
per illud verbum Gregorius in. 4. dialo. Sub. eo-
dem igne electus purgatur et damnatus crematur.

Tertium dubium absoluedum erat. Qui sunt
qui vadunt ad purgatorium. Et dicere possumus
tres doctores quod sunt tria hominum genera. Primi
quidem sunt qui cum venialibus moriuntur. Nam
sicut dicit magister super illo verbo. i. 1. cor. 3. c.
Si quis superedificat super fundamentum hoc aurum:
argenti: lapides preciosos: lignum: fenum: stipulam
vniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim
domini declarabit: quod in igne reuelabitur et vniuscuiusque
opus: quod si sit ignis probabit. Per lignum: fenum
et stipulam: intelliguntur venialia peccata per
quandam similitudinem: quia venialia in eo
de subiecto cum charitate existia possunt per ignem
purgatori et spirituales ignem charitatis et dile-
ctionis consumi: sicut lignum: fenum: stipulamque consu-
muntur per ignem: et quod tridius consumitur
lignum quam fenum: et fenum quam stipula: idem per lignum
significantur venialia grauiora: per fenum media
per stipulam minora. Secundi qui vadunt in pur-
gatorium sunt qui penitentiam ante obitum suum non

Sed veratio bonorum solum a malis fuit sicut exemplum habetur de Job. de Antonio: et alii sanctis et amicis dei. Mali vero verati sunt a bonis et a malis. Et ratio videtur esse secundum eos: quod qui verat alterum et affligit quodammodo odium habet. Diabolus autem odium bonos et malos ob suam crudelitatem: ideo virosque affligit: cum sibi permittitur. boni vero non odium nisi malos et ideo illos solos affligit: sicut affligerunt sodomitas et egypcios. Sed opinio ista stare non potest quia non decet illum qui iuste de aliquo triumphavit postea puniri per ipsum. Sed anime que sunt in purgatorio adherendo iusticie vicerunt diabolum. Ergo non est conueniens ut punirentur demonum ministerio. Propterea alii dixerunt quod pena purgatorii infligitur angelorum ministerio. Sed hoc non videtur probabile: quia tam grauius affligant et puniant concupes suos nec hoc de facili per scripturam posset probari. Ideo dicendum secundum Ricardum et Bonum. quod quibus boni angeli et mali assistant morientibus: boni ad iuuandum. mali ad nocendum prout in loco penali ipsius purgatorii non ponuntur anime ministerio demonum: nec ministerio bonorum angelorum: sed sola diuina iusticia ignem purgatorii sicut instrumentum applicat ad punitionem eorum.

De iocunditate quam habent existentes in purgatorio. tum propter certitudinem de sua salute. tum propter confirmationem in gratia. tum propter auxilium viuorum.

Capitulum. 3.

Terium mysterium declarandum de purgatorio dicitur iocunditatis. Mala inter acerbiteriam penarum sentiunt anime in purgatorio existentes multa iocunditatem. maxime propter tria. Primo propter confirmationem. Secundo propter subiectionem. Tertio propter sanctorum affectionem. Primo gaudet anime in purgatorio propter confirmationem: quia iam certificate sunt de gloria et beatitudine ad quam debent peruenire. Notandum autem secundum Bonum. in. 4. di. 20. quod anime ille maiorem certitudinem habent quam ille que in via sunt: sicut habent anime que erant in limbo. Et illa certitudo media est inter certitudinem patrie: et certitudinem vie. In patria est certitudo retentionis euanescens expectationem et timorem. In via autem est certitudo expectationis mixta timore: quia quilibet laici potest dum est viator. In purgatorio vero est certitudo certitudo expectationis: quia nondum beatitudinem: sed est euacuatio timoris propter liberam adiutorii confirmationem: quia omnia sunt quod deinceps pec-

care non potest. Mala confirmati sunt in gratia: nec valent malum velle nec dum agitur quod eis accedit ad leticiam et iocunditatem. Propterea sapientie. 3. dicitur spes. illorum immortalitate plena est. Nec acceptanda est quorundam opinio eorum qui dicunt quod pro acerbiteria penarum ita absorbet spiritus: ut ubi sit ignoret: et ex hoc dubitet ut sit in inferno: vel in purgatorio: aut eter. Sicut cum anima ex dulcedine contemplandis rapitur extra se ut nesciat utrum in corpore an extra corpus hoc videtur: sic suo modo dicunt in penis se habere. Sed certe hoc non videtur posse rationabiliter sustineri: quia et si spiritus carni coniunctus possit ab humisimo diuini penis adeo absorberi ut visum rationis amittat. Spiritus tamen separatus quoniam immortalis est non videtur adeo absorberi: cum fortius sit ad sustinendum magnam penam in se quam in corpore parum. Et contra dictam opinionem faciunt exempla que Gregorius ponit in. 4. di. li. ubi dicit quod quidam in purgatorio existentes in grauius penis patientur adiutorium pro liberatione: quod sciebant se aliquando liberandos. Insuper in omelia de diuitiis Lazaro dicitur quod damnati super se electos considerant usque in diem iudicii. Si ergo pena illa in infernalis inproportionabiliter grauior est quam purgatoria. et illa non absorbet usum rationis: damnis qui sunt oppressi verme desperatione et culpa: quanto magis nec ista pena absorbebit spiritus iustorum qui fornicati sunt bona conscientia et spe et diuina gratia. Secundo gaudent anime existentes in purgatorio propter subiectionem: quando subueniunt eis per suffragia viuorum: de quibus diximus in precedenti sermone. Innotescit autem eis predicta subiectionis quadrupliciter. Primo diuina inspiratione. Secundo angelica reuelatione: ut dicitur. 13. q. 2. c. fatendum. Tertio morientium noui intimatione. Quarto experientie cognitione: quia per suffragia que impenduntur eis experientur sibi diminui penam. Conueniens namque est ut innotescat eis a quibus et que suffragia fiant: ut cum de purgatorio fuerint liberati: et in gloriam angelorum assumpti: gratias suffragatoribus suis impendant: pro eis apud largissimum misericordiam omnium deum intercedentes. Non enim possibile est ut ignorantia vel aliquod quodcumque vitium locum habeat in gloria sempiterna. Tertio gaudent anime in purgatorio propter sanctorum affectionem. Supra quidem ciues orant et rogant dominum Iesum pro illis proximis suis: quos cruciantur et certant.

Secūm. n. Boñ. in. 4. di. 45. Duo inducunt
 sanctos orare pro bis qui in purgatorio sunt.
 Primū ē eoz necessitas: q̄ indiget ab aliis re
 lenari. Secūdu ē dei volūtas qui vult q̄ vnus
 membrum releuet aliud. Tertiū addi pot. s. fu
 tura iocunditas seu felicitas. s. vt eozum glo
 ria accidentalis augeatur cum videant eos fu
 tiros concives suos. Vnde credēdu ē q̄ an
 geli semper visitant eos: et consolantur. Pro
 pter que omnia ad prudentiam spectat dum vi
 uimus in hoc seculo penam quā possumus p
 peccatis nostris exoluere. sin. Voillam in pur
 gatorio dolenter lucerna: vbi l3 propter rōnes
 iam tactas aliqua leticia aderit: nō tñ tanta erit
 vt Boñ. ait: quanta erit afflictio. Ideo sollici
 te cogitemus que ventura sūt: et oculos aperta
 mus in tpe opportuno: vt sic placemus deum
 quē offendimus: ipse remusq̄ ab ipso hic grāz
 et in futuro seculo sepūernā gloriā. Amen.

f. eria tertia quarte hebdomade: de iudicio
 curioso et temerario: propter quod multi qui se
 iustos credunt peccatores sunt: et inimici alio
 simi dei.

Sermo. 49.

De lite iudicare

n

fm facie: sed iustū iudiciū indica
 te. Verba sūt redeptoris nostri
 originaliter Jo. 7. c. et i euange
 lio hodierno. Prebuit nobis sa
 luberrimū documentū satisq̄ necessarium sal
 uator noster dominus Iesus christus dum di
 xit verba in themate nostro pposita: qm̄ ob cu
 riosum iudiciū multi qui se bonos existimant
 sepenuero mali sūt. Secūdu vō Alex. sen
 tentiā in. 3. volumine sūme duplex ē iudiciū
 Vnū publicū et ordinatū: qd̄ quidē ē actus iu
 sticie. Aliud vero vsurpatū et temerariū q̄ quis
 primū suū iudicat: vel reputat bonū aut malū.
 De hoc itaq̄ iudicio de quo locutus est xps et
 nos in pñti sermone dicem⁹. i q̄ triplex iudiciū
 subdistinguem⁹ declarādū.

Primum dī dubietatis.

Secundum veritatis.

Tertium temeritatis.

Qd̄ peccatum ē iudicare in deteriore par
 tem aliena facta que nobis dubia sunt: et quare
 dubia sūt in meliorem partem interpretanda.

Capitalum. .i. .x.

Rimū iudiciū vsurpatū dī dubietatis
 p Cum quis primū suū ex operib⁹ du
 bus iudicat malum. Nam multa sunt

opēra que bñ fieri pñt et male: sicut ieiunare.
 orare. elemosinas facere. audire missas. visita
 re ecclesias. et filia: in qb⁹ si qs diffinitue iudi
 caret. primū: talia male facere reputa pp vanā
 gloriā: aut aliquē alium malū finez: peccaret p
 vsurpationē iudicii. Idcirco i his seruāda est
 regula: que ponitur in glo. Ro. 14. super illis
 verbis. Qui nō mādūcat manducāre non iu
 dicet. vbi dī. Dubia sūt in meliorem partem i
 terpretanda. Et q̄ ita sit pbari potest triplici
 p auctoritate. 1. rōne. 2. exemplo. Primo
 pbatur auctoritate. Vñ. 23. di. c. habuisse. In
 rebus ambiguis absolutū nō d3 eē iudiciū. Et
 n. q. 3. in. c. graue. Erane satis ē vt in re du
 bia certa detur sententia. Et. 30. q. 5. c. incerta
 Incerta nullatenus iudicemus: quāq̄ veniat
 dñs: qui latētia pducit in lucē: et illuminabit
 abscondita tenebrarū: et manifestabit cōsilia cordi
 um. Ad hoc facit ibidē. c. nullū. et. c. iudicāre.
 Et idē ponitur i glo. sup. c. nauiganti. de vsu
 ris. et in. c. ex litteris. de probationib⁹. Ad idē
 est illud dictum ex de reg. iuris. Estote inquit
 misericordes et c. Hoc loco nihil aliud precipi
 existimo nisi vt ea facta que dubia sūt q̄ aio sci
 ant in meliorem partē interpretentur. Se
 cūdo pbatur q̄ dubia sunt in meliorem partē
 interpretanda rōne. Et hoc tripliciter.

Primo pp diuinā maiestatem.

Secūdo pp proximi charitatem.

Tertio pp propriam vilitatem.

Primo pp diuinā maiestatem. Dubio
 rum. n. et secretorū iudiciū deus sibi reseruat:
 q̄ dixit Micre. 17. prauū ē cor hoīs et infirma
 bile: qs cognoscat illud. Ego dñs scrutās corda
 et probans renes: qui do vniciq̄z secūdu viā
 suam. Et. 32. di. c. erubescāt. Deus secretorū
 cognitor et iudex ē. Hinc ē qd̄ scribitur. 2. q. i.
 c. nomē presbyteri. Diuine pietatis potestati
 facere videret iniuriā: si illius iudiciū meo vel
 lem iudicio preuenire. Et. 15. q. 6. c. si ascēdēti
 bus. Non pōt humano cōdēnari examinare: q̄
 deus suo reseruauit iudicio. Secūda rō est
 ppter primī charitatē. Secūdu. n. Tho. 2. 2.
 q. 96. Ex hoc ipso q̄ aliquis h3 malā opinio
 nem de aliquo absq̄ sufficienti causa iniuriat
 ei: et contemnit ipsum. Nullus autēz debet ali
 um contemnere absq̄ cogēte causa. Ideo vbi
 non apparent manifesta iudicia de malicia ali
 cuius: debemus vt bonum habere: in melio
 rem partem interpretando quod dubium est.
 Et si diceretur quod iudiciū debet esse ma
 gis de eo

gis de eo quod v
 pluribus accidit
 Ecclesiastes. p. S
 rus. ergo dubia m
 tari i malu quā in o
 in meliorez partē a
 quentius fallitur. S
 lanur h: bens bonā
 q̄ rariū fallat hñ
 bono: q̄ ex hoc fit
 Ideo Seneca li. 4.
 us est. pdesse etiam
 obesse pp malos. 3.
 tus innocentem a
 nari. ff. de penis. l.
 pp ppius vilitatē
 dei. secūdu illud
 iudicabimur. M
 lumine summe.
 nobis pñt eē trip
 principū. Nā vt
 tare. Voluntate
 guitur. Jō nesciū
 cedat aliorū opa: p
 sum cauere debem
 ignorantia mediū
 tas. Nā multi aliq̄
 ne mutari pñt: et ec
 er ignorantia finis.
 Nescim⁹ q̄s i terrib
 turus. Etenim Pau
 Nolite autē ips iudic
 3. pbat q̄ dubia sūt
 da exemplo. Regi
 cūa oī i rācti diu
 ne de angelis videt
 pfectionaliter inced
 acous oculis radu
 rōne pñt illoz q̄s
 debācundū q̄ erat
 le pñt socius bñ
 q̄ videbat in aliis: i
 videbat aliq̄z male i
 us seruāt paupertate
 vō inspiciebāt diu
 rentes cordis comp
 illi sub velibus delie
 frater Bñi. Ac pe
 dubis bene de aliis
 vñs disparuit.
 Quod non pecc

gis de eo quod ut in pluribus accidit: sed ut in pluribus accidit ut male agant: quia ut dicitur. Ecclesiastes. p. Stultorum infinitus est numerus. ergo dubia magis debemus interpretari in malum quam in bonum. Rndet Tho. q. illeg in meliores partes aliorum facta interpretatur: frequentius fallitur. Sed melius est quod aliquis fallatur habens bonam fidem de aliquo hoc malo quam rarius fallat bonis opiniones mala de aliquo bono: quia ex hoc fit iniuria alicui: non autem ex hoc. Ideo Seneca li. 4. de beneficiis ait. Sanctus est potest etiam malis pro bonos quam bonis obesse pro malos. Ideo lex facit ut patitur potius innocentem absolui: quam nocentem eodem nari. ff. de penis. l. absente. i. pñ. Tertia ratio est propter utilitatem. quia sic homo evitat iudicium dei. secundum illud Luc. 6. Nolite iudicare et non iudicabimini. Notandum tamen secundum Alex. in. 2. volumine summe. quod primorum nostrorum facta dubia nobis possunt esse tripliciter. Primo ex ignorantia principii. Nam ut dicitur de sen. exco. c. cum voluntate. Voluntate ac propositio malefica distinguuntur. Non nescimus sepius ex quo principio procedat aliorum opera: propterea in talibus iudicium curiosum cauere debemus. 2º potest esse aliquod dubium ex ignorantia mediis: quia multoties mutat voluntas. Nam multi aliqui bona exercentes: mala iudicio ne mutari possunt: et e converso. 3º potest esse dubium ex ignorantia finis. Non dicitur xi. q. i. c. sacerdotibus. Nescimus quod in terribili dei iudicio qualis sit futurus. Etiam Paulus egregius predicator dicit. Nolite autem ipsi iudicare quod adulescentia venit dominus 3º probat quod dubia sint in meliorem partem transferenda exemplo. Legimus namque quod sanctus fuit Leo solus beatus si rancisci dum infirmaret in loco sancto. Adarie de angelis vidit i visio multitudinem fratrum professionaliter incedentium. Inter quos vidit unum a cuius oculis radii predebant lucidissimi: et qui rens ab uno illorum quod esset ille cuius oculi ita splendebant: audiuit quod erat frater Bernardus. de quatuor le primus socius beatus si rancisci: qui semper de his qui videbat in aliis: in melius indicabat. Quia enim videbat aliquos male indutos dicebat. Isti melius servat paupertatem quam tu frater Bernardus. Cum vero inspiciebat divites preciosa indumenta deferentes cordis compunctio dicebat. si os illi sub vestibus delicatis humiliores sunt quam tu frater Bernardus. Ac per hunc modum semper in dubiis bene de aliis sentiebat. His vero dictis visio disparuit.

Quod non peccat qui manifesta donat ma-

la: et iudicat: et qualiter proximorum peccata non sunt curiose exploranda. Capitulum. 2.

Secundum iudicium de veritatis. Ipsum autem est cum quis de manifestis: aut virtutibus: aut vitiis: primi sui recte sentit. De quo david in psalms. Recte iudicate filii hominum. Et Arn. i. c. tibi. Unusquisque bene iudicat: qui bene cognoscit. Et de regu. iur. c. Esto te misericordes. Ad enim scriptum est. Ex fractibus eorum cognoscetis eos. de manifestis damus. que non possunt bono animo fieri ut stuprum: blasphemie: furta: ebrietates et similia. de quibus nobis permittitur iudicare. Et xi. q. 3. c. Si quis dixerit iniustum iustum et iustum iniustum: utique abominabilis est apud deum. Et ibidem in. c. si quis hominem. et in. c. vobis. inducit illud esai. 5. Vobis vobis qui dicitis bonum malum et malum bonum: ponentes tenebras lucem et lucem tenebras. Verumtamen aliud est aliena facta subtiliter et curiose inquirere et investigare: aliud eo quod manifesta sunt et mala illa condemnare. Primum vitium est reprehensibile. propterea Bernardus ait. Melius est aliene vite aut temerarius iudex: aut curiosus explorator. Secundum vero si non sit malum: in ita faciendum est: ut primo peccatori cuius peccata sunt manifesta compassio habeatur. Magis multi reperiuntur qui magis aliena facta quam sua iudicare contendunt. De quibus dicit Bernardus. li. 2. de ura. Aliena vitia ante oculos habemus: a tergo nostra. Et marialis cocus. Ad fratris culpam agle tu lumina portas. Ad propria nonnulla: videri geris. Et Lriso. li. de compunctioe. In alienis delictis severi et amarissimi iudices re fidemus: nostras autem trabes oculis infixas propriis non videmus. Sed ut inquit Tullius in li. 3. q. tusc. Prope stulticie est aliorum vitia cernere: suorum obliuisci. Non saluator noster matth. 7. c. ait. Quid vides festucam in oculo fratris tui: et trabem in oculo tuo non vides. Aut quomodo dicis fratri tuo. Sime eiciam festucam de oculo tuo: et ecce trabes est in oculo tuo: Hypocrita. Et ecce primum trabem de oculo tuo: et tunc videbis eiciam festucam de oculo fratris tui. Ex hoc versus tum puerbium est. Tollere festucam si vis de fratris oculo. Que tua conturbat lumina tolle trabem. Et Greg. in moralibus. dicit illud quod ponit. 3. q. 7. c. qui sine peccato. Qui sine peccato est vestrum primum in illa lapide mittat. Ad aliena quippe peccata puniendi ibant et sua reliquerant. Recedent itaque in? ad conscientiam ut prius propria corrigant: et tunc aliena reprehendant. Et si

ad hoc ppositū illud qd scribit. 3. q. 7. c. iudi/ cet. 7. c. in grauib. 7. c. postulatus. 7. c. sacer/ dos. Solēt aut hoc viro multū infici laici 7 se/ culares: qui subtiliter pscrutari qrit sacerdotū 7 religiosoz vitā. Et si peccatū aliquod venia/ le in eis viderint: damnāt illos: spernūt doctri/ nā: ptemnūt ipsoz officia 7 orationes: reputāt ipsos malos: ac aperto ore vbiqz crudeliter de/ trahūt: nec cogitant quot impietatibz ipsi sunt inuoluti: quot puijs blasphemijs: vsuris: fur/ tis rapinis: fornicationibus: adulteris: sodo/ miis: atqz similibus. Pro quibz. i. q. i. in. c. multi. Greg. ait. Multi seculariū hominum cū plus sacerdotū vitā qz suā discunt: i ma/ gis cōtemptiōis diuinorū scroz crimē i cur/ rūt. Adagna enī trabe vulneratos oculos ha/ bentes: eamqz negligētes: fastuā tenuem in alioz oculis cōspiciūt: quā dū incaute auellere festinant: in erroris fouēā dilabunt. Hec ille. Idcirco salubre est documētū: fructuosumqz vt quilibet suis defectibz se accuset: 7 humiliet: non aut alioz peccata psumptuose p̄iudicet. Dñ beatus f. rācile dixit i regula de fratribz suis. Quos monco 7 exhortor: ne despiciāt ne qz iudicēt homines quos viderit mollibz ve/ sumētis et colorans indutos: vt cibis 7 potibz delicatis: sed magis vnusqzqz iudicet: 7 despi/ ciat semetipsum.

Ad temerariū est indicare de priorio maluz p quodcuqz signū: nisi esset signū violentum

Capitulu 3.

Erū indicū quo quis aliā indicat dñ 7 temeritatis. Et est cū quis male sentit de prio suo diffinitue pp aliquod ide/ ficiēs signū suspitiōis de quo fit mētiō. 2. q. 1. c. multi. 7. 2. q. 3. c. temerariū. Notandū tamē fm Alex. q. triplex est suspitio: fm quas quis pōt malū d proximo suo psumere. Prima d violenta. Secunda leuis. Tertia temeraria.

Prima dicit violenta suspitio. s. cu appa/ rent oia signa mali: 7 nulla boni. vt si adulter habuaret cū adultera: de qbus 7 si n videatur quid faciāt: n pp b i signū cohabitatiōis iudi/ care illos nō est peccatū. Propt̄ talia indicauit Salomon de filio illi meretricis: q alia mere/ trix illa dormiēte abstulisset: de quibz dicit. 2. Regū. 3. et c. de psump. in. c. afferte. Maz cū dixisset Salomō. Afferte mibi gladiū 7 diui/ dute infante viū 7 date dimidiā partē vni: 7 dimidiā alteri: qd nō dixit diffiniendo: s. pōt/ rēptando: 7 inquiredo veritatē: vt dicit glo. sup

dñ. c. afferte. Lamauit mulier cui? fili? erat viuis ad regē. Lōmota sūt quippe viscera ei? super filio suo. Obsecro dñe date illi infante viū: 7 n occidat. Eōuerso illa dicebat. Nec mibi nec tibi: s. diuidat. Rñdit rex: 7 ait. Da/ te huic infante viū 7 nō occidat: hec ē enim mī/ eius. Secūda suspitio d leuis: qū sūt leuia signa mali: 7 fortia ac p̄ura boni: vt si mulier loquat cū aliquo viro religioso honeste 7 i ho/ nesto loco ac cōdecenti 7 familia 7 sic iudicare malū peccatū ē. Sciendū tñ fm Tho. vbi su/ pra. q. aliud est ex huiusmodi signis dubitare de malo p̄mi. aliud illd affirmare. Prīmū per/ tinet ad humanā tēptationē: sine q nō ducitur ista vita. s. illud apli. i. Corin. x. Tēptatio vos nō apprehēdat nisi bāna. affirmare vō 7 exi/ stimare pro his signis maluz de proximo suo petū ē. Vnde Aug. super illud. i. Corin. 4. Nolite an tēpus 7 c. ait. Et si suspitiōes vitare nō possum: qz hoies sum. iudicia tamē. i. dñ finitūas snias cōtinere debem. Notandum adhuc fm p̄fatus doctore q suspitio de malo alteri? pōt tripliciter puenire. Primo ex lon/ ga experiētia. Dñ Ari. 2. li. cibi. dicit q senes sūt maxie suspitiosi eo q mltitēs exp̄i sūt alio/ rum defect. Senes. n. ingt cacoges sunt. Est enī cacogia in deterius existimare oia. 2. p̄/ uenit talis suspitio mali ex eo q aliqz male affi/ cit ad alterū. Lū enī qd aliū p̄cūnit vel odit: facile opiat malū de ipso: qz vnusqzqz facile cre/ dit qd appetit. 3. p̄cūit suspitio mali ex hoc q aliqz in seipso malus est: ex quo cōsciūs sue ma/ litie facilius malū de alijs opinat: propterea sapiēs. Ecclesiastes. x. c. ait. Stult? i via sua am/ bulās: cū ipse sit insipiēs: oēs stultos existiat. Et Seneca i li. d moribz. Hoc bz ois affec? vt i q ipse isanir: ceteros putet isanire. Tertia suspitio d temeraria: cū quis oia bona i malā partem trahit. Vñ Eriso i quodā sermone ait. Sūt qdā pueri q de oibus male iudicāt. Di/ cūten si qz studet 7 humilitati vacat hypocri/ ta est. Si recreationi gulosus ē. Si societati secularis est. Si simplicitati fatuus est. Si alio/ ruz correctiōi psumptuosus ē. Si silēno 7 paci/ ptuosus iudicia. In qbz tāto mai? piculū imiet: quāto mioris culpe cē credunt. Eūtem? itaqz illa qstā possum? vt sic vere p̄nias agētes asse/ qmur h in seculo dei gratiā 7 i futuro sepiter/ nā gloriā: i qua viū gloriōsus de? p infinita

secula feculorū. A/ fferia qra qre/ de sacrañtūm id/ quas facit ecclesia i/ dūm.

Se/ op/ fū/ 7 in/ suz

gratis erit qne/ seruatur bis qui i/ scere negligit. E/ sent. d. vires aut i/ sufficere. Idcirco/ noster iesus xps/ ministris suis p/ fadus. s. iunt n/ res relaxationes/ faciunt quod det/ missionē lucranti/ telligatur: stabit/ verba facere vt pe/ res illarū virtutē/ quire: non expec/ gatioe pene: quan/ operari. De ipis/ principalia p̄p̄os/ Primum dicitur/ Secundum conce/ Tertium fructific/ Quid sit idu/ fero dei ad dimi/ de dāibus a chri/

Capit/ Rimum i/ p declarandu/ quid sit ind/ spondet franciscu/ indulgentis. qz in/ eorum. Quod i/ bene pene tempo/ manet obligatus/ ne eterne. Ipsi na/ muntur in con/ ficatur. Et quia ve/ huius operis. c. i/ na que pro pecc/ ur merito passio/ peccata iterat i ed/

secula seculorum. Amen.

¶ *seria q̄rta q̄rte hebdomade i q̄dragesima.*
de sacratissimis indulgentiis et relaxationibus
quas facit ecclesia in remissione pene pecca-
torum.

Sermo .50.

Enit nor

quādo ne
mo potest
opari. Redemptoris n̄ri v̄ba
sūt ista originaliter Joh. 9. c.
et in euāgelio hodierno. Q̄stē/
suz est in superiori sermone q̄

gratis erit q̄tue timenda purgatoria pena: q̄
seruatur his qui in hac vita p̄ suis p̄cis satis/
facere negligūt. Et q̄m̄ pleriq̄ excusare se pos/
sent. d. vires aut tēpus illis ad satisfaciendū nō
sufficere. Idcirco clementissime prouidit dñs
noster iesus x̄ps concedēs thesaurum ecclesie
ministriis suis p̄ loco et t̄pe peccatorib⁹ dispen/
sādūz. ¶ sūt nāq̄ in ecclia p̄ p̄latoz et supio
res relaxationes et indulgentie in quibus qui
faciunt quod debent: peccatorum suozum re/
missione lucrantur. Et autem hoc clarius in
telligatur: statim hodierna die de indulgentiis
verba facere vt penitentes peccatores intelligē
tes illarū virtutē inuigilent cū studio eas ac/
quirere: non expectantes noctes mortis et pur/
gatorie pene: quando amplius non poterunt
operari. De ipsis q̄ indulgentiis tria mysteria
principalia proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitio

Secundum concessio.

Tertium fructificatio.

Quid sit indulgentia: et qualiter prodest in
foro dei ad diminutionem pene purgatorie: et
de clauibus a christo collatis sacerdotibus.

Capitulum primum.

Primum mysterium de indulgentiis.

¶ declarandum dicitur diffinitio. in quo
quid sit indulgentia videmus. Et re/
spondet s̄r franciscus de maro. in tractatu de
indulgentiis. q̄ indulgentia est remissio pec/
catorum. Quod intelligendum est de remis/
sione pene temporalis: ad quam peccator re/
manet obligatus post remissionem culpe et pe/
ne eterne. Ipsa nāq̄ penarū culpa eterna re/
mittuntur in contritione cum peccator iusti/
ficatur. Et quia vt tactum est sermone septimo
huius operis. c. i. licet in baptismo omnis pe/
na que pro peccato debetur: penitus relaxe/
tur merito passionis christi: tamen cum homo
peccata iterat reddit se indignum tanto bene/
ficio. Ideo in contritione nisi esset multum ser/
uentissima nō remittitur ei tota pena s̄ mino/
ratur: vt dicit magister sen. di. 19. tertiu. Itēz
debet et expedit salua diuina iusticia. Remanet
itaq̄ vt in pluribus obligatus peccator ad tē/
poraliter satisfaciendum penāq̄ t̄palē exoluen/
dam. Hāc vero taxare habet sacerdos in con/
fessione: qui vt dictum est in sermone pro arbi/
trio p̄nias pōt iniungere. Et quia raro cōtigit
vt quis totam penā t̄palē debitā excipe possit
et adimplere: ideo q̄ eam in hac vita nō soluit:
i purgatorio acriter punient. Sed cū quis facit
illud p̄ quo indulgentie concedunt: a dicta pe/
na liberat plus et minus s̄m̄ indulgentie qua/
luat. Notandum t̄m̄ s̄m̄ Ric. et Bon. di. 20.
quart. q̄ fuerūt quidam qui voluerunt distin/
guere forū dei et forū ecclesie. Et hi dixerūt
indulgentias valere q̄m̄ ad forū ecclesie: non
q̄m̄ ad forū dei. Ratio aut ipsorū erat: q̄ null⁹
inferior pōt absoluerē a pena ad quā ligat su/
prior. S̄ deus remittēdo culpā ligat ad aliquā
penam t̄palez: ergo videtur q̄ nullus possit de
illa aliqd̄ diminutere. Et p̄pterea dicit indulgē/
tias valere i foro ecclesie: remittēdo penas ta/
xatas a iure vel a iudice: non tamē aliqd̄ remit/
tēdo d̄ p̄a taxata a deo. Verūm ista opinio sa/
tis impia est et contraria rōni quia si sic esset
tunc ecclesia absolūdo a penis satisfactoriis
transmutaret ad penas purgatorii: et ad graui
ora supplicia. Ideo simpliciter dicendum est
q̄ relaxatio satisfactionis que fit in indulgen/
tiis valet etiam in foro dei: quia deus habet
pro condonato quod sic condonatur. Modus
autem intelligendū qualiter fieri potest talis
est. ¶ Presupponendum nāq̄ est q̄ bonū ob/
tinem⁹ ex triplici merito. scilicet ex merito pro/
prio: et ex merito capitis: et ex merito ecclesia/
stice vnitatis. Et q̄ ita fit in se manifestū est:
q̄ quilibet meret sibi p̄ gratiā quā habet. Q̄
x̄ps meruerit nobis nemo dubitat: nisi q̄ fide
caret. q̄ ecclesia mereat nobis: et ei⁹ merita patet
p̄ v̄ba Augu. d. in li. de p̄nia. Credēdū est
q̄ oēs orationes et elemosyne ecclesie et opera
iusticie succurrūt recognoscēti mortalitatē suā
p̄ hūc modū: sicut triplex ē meritū obanēdi bo/
nū: sic et meritū liberādi a malo. Ad meritū. s. p̄/
priū. Et hoc ē meritū nostre cōtritiōis: et per s̄
meremur liberari a pena eterna: ita q̄ simul
sūt h̄ duo: sicut i angelis gratia et gloria. Secū/
do ē meritū christi et hoc opat in sacramētis et
p̄tate clauium: et p̄ hoc remittitur pars pene.

Tertio est meriti ecclesiastice unitatis: et per illud adhuc fit remissio. Et sic secundum triplex meritum fit triplex pene condonatio ut sic currat misericordia cum iusticia: et in qualibet est mutatio maioris in minus. Unde pena eterna primo mutatur in temporale cum remittitur culpa. Secundo temporalis magna et supra vires commutatur in penam competentem viribus in sacerdoti absolute et quod residuum est reservatur in purgatorio. Tertio vero pena illa: ad quam quis tenetur mutat in minorem in indulgentiis. Hoc autem potest facere ecclesia ex divina auctoritate. Thesaurum enim meritum. scilicet christi martyrum confessorum ac virginum commendavit ecclesie dispensandum cum ecclesie in prelati tradidit claves regni celorum. Et per hoc solui potest ratio eorum qui dicunt quod inferior non potest absolvere a pena imposita a superiore. Nam licet non possit auctoritate propria: potest tamen auctoritate ipsius superioris. Vel potest dici quod prelati dantes indulgentias non absoluit omnino condemnando: sed soluendo de thesauro ecclesie. Si aliquis posset obviare quod ecclesie non sunt date claves: quod claves aut sunt ad claudendum: aut ad aperiendum. Sed dicitur Apoc. 3. christus aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit ergo ecclesie non sunt date claves. Verum tamen in primum est quod christus dixit Ihesu 16. Tibi dabo claves regni celorum. Et quibus verbis per quod mediante Petro ecclesia claves accepit. Quod notatur. 24. q. 1. c. in met. c. quodcumque. c. omnibus consideratis. Respondet ergo Ric. di. 18. q. 1. quod claves regni celorum date sunt ecclesie. Et accipiuntur hae claves ad similitudinem clauium materialium per quas hostium claudunt et aperitur. Claves. n. ecclesie sunt quedam potestas data ecclesie in prelati suis ad aperiendum et ad claudendum hominibus regnum celorum: quod clauditur homini per peccatum vel per obligationem ad penam pro peccato: et aperitur per remotionem viriusque. Est autem potestas triplex aperiendi celum et claudendi. Prima est auctoritas que est in solo deo: quod solus aperit effective per infusionem gratie et claudit permissive permittendo iusto iudicio hominibus ruere in peccatum gratiam non conferendo. Secunda est clavis excellentie que est in christo ratione humane nature: quod celum aperit per meritum passionis sue: et claudit per potestatem iudicalem sibi traditam. Tertia est clavis ministerii. scilicet in prelati ecclesie qui celum aperiunt ministrando sacramenta que operantur in merito passionis christi

et virtute. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicens dum. quod clausura regni celorum potest tripliciter accipi. vel pro illa qua erat clausum generibus humano propter peccatum primorum parentum. vel pro illa qua clauditur omnibus reprobis in iudicio per sententiam diffinitivam. vel pro illa qua clauditur interim homini per culpam et penam remittendas. Prima clausura fuit universalis et non perpetua: et hanc christus aperit merito passionis sue. Et de hac dicitur apertum et nemo claudit. Alia similiter clausura erit perpetua. de qua Math. 25. Clausa est ianua. et de hac dicitur claudit et nemo aperit. Alia clausura est particularis et non perpetua: et hanc prelati ecclesie possunt ministerialiter aperire. Propterea non mediocriter errant hi qui dicunt indulgentias non valere: cum tota ecclesia rationabiliter contrarium asserat et affirmet.

De auctoritate concedendi indulgentias: et illarum variorum concessionum: et de causis per quibus conceduntur. Capitulum. 2.

Secundum mysterium de indulgentiis de clarandis dicitur concessio. in quo de ipsarum concessionem tria consideremus. primo auctoritate. secundo varietate. tertio casualitate. Primo consideremus auctoritatem: quod si habet auctoritatem indulgentias concedendi. Et videntur doc. s. Boni. et Ric. ubi. s. q. illi soli possunt indulgentias dare: quibus dispensatio thesauri ecclesie commissa est: et huiusmodi mensura promissionis sue. Et quod christi vicario commissa est plenitudo potestatis ab ipso christo: ut patet ex de peni. et re. c. cum ex eo. Hoc potest dare indulgentias per totam ecclesiam militantem: et tantas quantas sibi dare placuerit si adsit rationabilis causa. Alii autem habent tantum de hac potestate quantum eis a christi vicario concessum est. Ipse autem per ius commune non concessit nisi episcopis vel electis in episcopos et suis legatis. Et ideo nulli alii possunt indulgentias dare nisi ex speciali commissione. nec possunt legati dare indulgentias nisi in provincia sua: nec episcopi nisi in suo episcopatu. Archiepiscopi tamen possunt eas dare in episcopatibus suffraganeorum suorum. ut per extra de pe. et re. c. nostros. in textu. et in glo. Ipsi tamen in dedicatione basilice sue dedicentur ab uno sive a pluribus non debent extendere indulgentias ultra annum nec in anniversario dedicationis ultra. 40. dies. Limitata est enim eis potestas a papa: ne per unmoderatas remissiones claves ecclesie committerentur: et penalis satisfactio enervaretur. ex de pe. et re. c. cum ex eo. Et si dicere

omnis sacerdos indulgentias concedere non est tota ratio: sed potestas: et tunc thesauri dispensatio episcopi et sacerdotum. 1. concessio indulgentiarum variis usus ecclesie solent concedunt namque vel anno. aut huiusmodi remissionem. si dierum vel annorum vel centum annorum lucrant absolute pro peccatis suis annos: huc i. b. ad do. No conceduntur ut puta quod concessio peccatorum: tunc a pena qui tenent illa pena fit commutatio. Quia autem concessio remissionem: tunc ab ipsa pena: ita quod si statim ad celum enolent obsequio impeditur remissionem concessio pro qua cum concedi videtur Boni. q. si conceditur humanis: quod maxime placuit pro spiritualibus est: quod thesaurus extra facit reges curiales. ut dicitur Ihesu. i. c. curans si necesse fuerit superbia et ad pagam. Sic thesaurus dupliciter ex ratione potest et laudem in his suis. Et sancti basilicam visitationem maxime. Et idem tribus. Ad hoc per his. Et eis si vultis est fides: proinde studium: recte in indulgentiis non licet dare ipsam symoniacam. Sed in spiritualia per equalitatem

q. omnis sacerdos habet claves. Ergo potest indulgentias concedere. Respondet Bon. q. clavis non est tota ratio virtutis indulgentias facienda: sed potestas clavis cum iurisdictione et auctoritate thesauri dispensandi: q. ordinarie solis competit epis et sacerdotibus si eis ab episcopis committatur. 2° considerem^{us} circa concessiones indulgentiarum varietatem. Secundum enim q. apparet ex usu ecclesie solent indulgentie variari tripliciter. Concedunt namque aut secundum numerum dierum vel annorum. aut 3° parte peccatorum. aut 3° plenariam remissionem. Quando concedunt 3° numerum dierum vel annorum: videtur q. dant centum dies vel centum anni de indulgentia: tunc qui illam lucrant absolventur a pena quam facere debuissent pro peccatis suis per centum dies: vel per centum annos: siue in hac vita siue in purgatorio. Quando vero concedunt indulgentie 3° parte peccatorum: ut puta q. concedit tertia vel quarta partis remissio peccatorum: tunc qui illas lucrant absolventur a pena quam tenebantur exolvere per illa peccata: siue illa pena sit centum annorum siue mille siue plurius. Quando autem concedunt indulgentie 3° plenariam remissionem: tunc qui illas lucrant absolventur ab omni pena: ita q. si tunc ex hac vita decederent. statim ad celum enolarent et inter cives celi nullo obstaculo impediri collocarentur. Tercio considerem^{us} circa concessiones indulgentiarum casualitates: pro qua causa concedi possunt et debent indulgentie. Et videtur Bon. q. sicut videmus in pollucis et comitibus humanis: q. thesaurus reip. propter duo maxime profuerit et conservari exterius. Sic in spiritualibus est intelligendum. Proferunt namque thesaurus extra propter gloriam principis: sicut faciunt reges curiales: quemadmodum fecerit Absalom 2° vel Hieronimus. i. e. Alio modo propter utilitatem civitatis siue necessitatem. Unde qui ledit civitatem proferunt stipendia et donativa militibus ut eam ad pugnam. Sic thesaurus ecclesie ab his qui bene dispensant duplici ex causa debet aperiri. scilicet propter gloriam principis et laudem. Laus vero et honor dei est in seculis suis. Et sancti honorantur in constructione basilicarum: visitatione eandem: commemoratione virtutum suarum. Et idem fit in predicationibus et sermonibus. Ideo pro his omnibus indulgentie recte fiunt. Quod autem utilitas est defensio terre sacre: defensio fidei: promotio studij: et consimilia: pro quibus ad hunc recte indulgentie conceduntur. Et si diceres q. non licet dare spiritualia pro temporalibus: quod illud esset symoniacum. Sed in istis indulgentiis dantur spiritualia pro temporalibus. scilicet remissio pene pro pe-

cunijs et alijs rebus loco elemosine oblati: q. videtur q. non licet concedere huiusmodi indulgentias. Respondet Ric. et Bon. q. non dantur spiritualia pro temporalibus nisi per accidens. Cum enim dantur indulgentie pro ecclesijs vel hospitalibus construendis: non dantur ut in illis temporalibus habitaret: sed pro utilitate spirituali consequente. Unde non dantur pro temporalibus nisi in quantum ordinantur ad spiritualia. Ideo quando prelatus dat indulgentiam non dat eam pro elemosyna exteriori non considerat rationem datus sed fructum: videlicet q. ex radice bone voluntatis procedit.

De fructu indulgentie respectu existentium in mortali: et eorum qui sunt in purgatorio: et illorum qui post illarum acquisitionem erunt propter alia peccata damnandi.

Capitulum 3°.

Etiam mysterium de indulgentiis declarandum dicitur fructificatio: in qua de fructu indulgentie circa tria precipue dubitatur. 1° utrum indulgentie profint existentibus in mortali peccato. 2° utrum profint his qui sunt in purgatorio. tertio utrum profint his qui illas lucrantur et postea propter alia sua peccata damnantur ad infernum. Ad primum dubium videtur Ric. q. non potest fieri remissio pene manente culpa: Et idem cum per indulgentias non remittatur culpa existens in mortali peccato: non remittitur eis per indulgentiam aliquid de pena. Si tamen aliquis existens in mortali peccato facit illud quod continent in forma indulgentie: prudenter facit: quia bona facta in peccato mortali aliquo modo peccatorum disponunt de cognito ad penitentiam: et illa mediante ad suspensionem remissionis peccatorum per divinam misericordiam. hec Ric. Bon. vero dicit q. ad hoc ut indulgentie valeant requirit duplex conditio ex parte dantis. scilicet potestas vel auctoritas: de qua supra dictum est. Et honesta ac rationabilis causa. Unde non esset credenda indulgentia alicuius valoris si quis daret eam cunctis videre torquementa. Similiter et precipientis duplex conditio requiritur. scilicet confessio cum vera contritione: et fides cum vera devotione: ut vere de peccatis sit penitens et vere confidens q. pastoris indulgentia sibi valeat.

2° contingit dubitare utrum indulgentie valeant his qui sunt in purgatorio. Et quibusdam visum est quod sic: et arguunt q. omnes anime sancte aut sunt de ecclesia triumphante: aut militante. Sed anime existentes in purgatorio sancte sunt. nec sunt de ecclesia militante: quia in ea nulla est pena: ergo sunt de ecclesia militante. Sed omnibus habentibus gratiam in ecclesia militante profint indulgentie: ergo profint illis.

his q̄ sit in purgatorio. Alij vō tenent contra-
rium: quia vt scribitur de pe. dist. i. c. si cui. §.
alij contra. Dñs par ins soluendi voluit esse
e ligandi. Si prelati ecclesie non possunt liga-
re illos qui sunt in purgatorio. ergo nec eos sol-
uere. Quod verū nō est si illis prodesse in-
dultie. Rñdet Ric. q̄ idultie non pro-
sunt illis qui nō sunt de iurisdictione illius qui
cas cōcessit. vt p̄ extra de pe. r. c. q̄ anteq̄.
Nec illis qui non faciunt illud pro quo dant̄ i-
dultie: q̄uis voluntatē habeat faciēdi. Nā
l3 non potenti operari voluntas reputatur. p̄ sa-
cto q̄tum ad primū cēntiale: non tñ hoc ē verū
quantum ad quodlibet premiū accidētale. Vñ
nec pro facto reputatur q̄tum ad remissionem
pene per idultie obtinende. Illi autem q̄
sunt in purgatorio non sunt sub iurisdictione
prelatōz ecclesie: quod satis datur intelligi cū
dixit dñs Petro. Quodcumq̄ solueris super
terrā rē. concedendo ei p̄tatem super eos tan-
tum qui sunt viuentes in hac mortali vita. Nō
possunt ēt hī qui sunt in purgatorio facere illō
pro quo datur idultie. itēcirco idultie
eis non profunt directe. Indirecte tñ eis pro-
sunt in q̄tum existentes i hac vita faciunt pro
eis illud quod p̄tinctur in forma idultie.
matime si dentur idultie sub hac forma.
Quicūq̄ fecerit hoc vllud pro se vel pro p̄e
suo defuncto vel alia persona i purgatorio cri-
stie: datus tot dies idultie. Et sic etiam
secundum eōdem opinionē doctorum p̄sunt p̄
modū suffragij r non p̄ modū idultie. Ad
argumētū vero factū pro oppositione p̄traria
dicit Ric. q̄ illi qui sunt in purgatorio: cum ec-
clesia militante quodāmodo cōicant in pena: r
cum triumphāte cum impossibilitate peccandi:
cū vtrāq̄ in charitate. Et ideo q̄ coniuncti sūt
cum militante ecclesia p̄ charitatē r matime au-
xilio indigent: q̄ nō sunt in statu i quo possint
penam assumere voluntariā: per quā curi⁹ ad-
mitterentur ad visionē beatā: ideo ecclesia pōt
eos iuuare cōicādo eis merita vinorum: non
tamē p̄ modū auctoritatis. per quā directe iuuā-
tur illi quibus directe p̄sūt idultie. 3. cō-
tingit dubitare. Vtrū idultie p̄sint his q̄
illas lucrantur si post illaz adeptionem p̄pter
alia peccata p̄ eos cōmissa dāntur i inferno.
Sed ad itelligendā hanc difficultatē necesse ē
scire an per culpaz sequentem peccata dimissa
redeant. Et ad hoc nos dicimus ex sen. Ric.
in. 4. r domini Bon. di. 22. q̄ peccata dimis-

sa redire intelligi potest dupliciter. aut quantum
ad culpam. aut quantum ad penam. Primo
modo peccata dimissa redire non possunt: q̄
nulla res ānihilata redire potest eadem nume-
ro nisi per diuinā potentiam. iuxta illud Aui-
cēne. 3. metaph. Qd ānihilatum ē non redit.
Peccatum autem cum remittitur ānihilatur.
r per operationem diuine potentie reuertit nō
potest: q̄ vt inquit Aug⁹. li. 83. q. Deo aucto-
re non fit homo deterior. Dicunt tamen pecca-
ta dimissa redire inquantū sequens culpa ma-
gis grauatur q̄ si peccata illa non fuissent di-
missa. Quātum vō ad penam. vtrū dñatus
pro peccatis que cōmisit post peccata dimissa:
puniatur tantum p̄ illis pro quibus dñatus
est: aut p̄ alijs dimissis: r sic peccata redibunt
quantum ad penam. Rñdet Ric. q̄ pena que
debeatur pro peccatis dimissis: aut ē tota ex-
pleta ante sequēs mortale peccatum: aut non.
Si non tunc dico q̄ remanet obligatus pec-
cator ad solutionem residui pene: si in illo pec-
cato mortali moriatur pro peccatis illis remis-
sis quo ad culpam non quo ad penam. Et id
p̄ illis in inferno pena eterna punit. Sed p̄
accidens quia in peccato mortali nulla pena est
satisfactoria in conspectu dei: Et ideo quā-
tūq̄ puniatur semper remanebit obligatus ad
penam. Illa tamen pena erit minus intensa
q̄ si illa peccata non fuissent et dimissa. Si ve-
ro pena ē soluta ante sequens mortale: peccata
remissa non redeunt nisi inquantū aggrauant
sequens peccatum propter quam aggrauatio-
nem sibi maior pena debetur. propter hoc di-
citur Maum p°. Non iudicabit deus bis i id
ipsum. Et de pe. di. 7. Vñs finem. Diuina
clementia dimissa peccata vltius in vltionez
venire non patitur. Cum ergo existentibus in
charitate per idultie remittatur pena ipal
pro peccatis debita: si post p̄pter alia peccata se-
quentia tales in inferno dāntur: nō amplius
puniunt p̄ peccatis i his: p̄ quibus iam remis-
sionem pene idultie mediātibz obtine-
runt. Ergo currant peccatores scientes ad fō-
rē pietatis r clemencie dñi nri iesu xpi: r de su-
is peccatis vere confessi penitentes idultie
nas que conceduntur p̄curent acquirere: vt sic
a pena liberati scādere valeant regna celoz:
vbi xps deus dei filius regnat cū patre r spū
sancto p̄ infinita secula seculorum. Amen.

¶ feria. 5. quarte hebdomade i quadagesi-
ma: de viduitate fūada: r dñi laudib⁹ atq̄
preconijs

preconijis qbus sublimat.

Sermo .51.

Ec vidua erat

et turba ciuitatis multa cum illa :
quam cum vidisset dominus miseri-
cordia motus super illam : dixit
illi. Nolite flere. Scribuntur

hec verba Luc. 7. c. et in euangelio hodierno.

Uisus est pietate multa saluator noster erga vi-
duam: unicum filium suum morte iam extinctum
dolenter et amare lugentem. Ipsam quidem ut
euangelica lectio testatur solatus est verbis: di-
mum suscitatus filium ei benigne restituit. Quo
exemplo clarescit quanta sit vidualis status gra-
tia: quantum sit deorum: quantum est et meriti. Sed
qui multi sunt qui ignorant precium eius: id ad
instructionem penitentium hodierna die de vi-
dualitate conficiamus finem: de quo tria myste-
ria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur observationis.

Secundum commendationis.

Tertium regulationis.

Qualiter post primum maritum melius est tene-
re et obseruare viduitate quam de nouo nubere. tunc
per iudicium castitatis. tunc per signum charitatis. tunc
et per beneficium libertatis. Capitulum. I.

Primum mysterium dicitur obseruationis: i-
per quo declarandum est quare post primum ma-
ritum melius est obseruare et tenere vidui-
tatem quam ad secundas nuptias transire. Et assigna-
ri possunt tres principales rationes. prima est propter
iudicium castitatis. secundum per signum charitatis. ter-
tia per beneficium libertatis. Prima ratio est pro-
pter iudicium castitatis. Quando enim mulier
nubit toties signum est magne incontinentie. Unde
Hieronymus contra Iovinianum refert quod Porcia
minor cum laudaret quod bene moderata quae
secundum acceperat viro respondit. Non est et pu-
dica matrona nisi praeter seclum nubat. Et Vale-
rius lib. 2. Quae viro fuerant contentae matrimo-
nio corona pudicitiae honorabantur. Verum
disputandum est et utrum secundae nuptiae sint licitae. Et
nonnulli arguunt quod non. Ad Aristoteli. 3. q. 1. c.
hanc rationem ait. Secundum scilicet. viro accipe secundum pre-
ceptum apostoli licitum est. secundum autem veritatis rationes forni-
catio est. Itaque ratione videtur: quod bigamus non
potest promoueri ad sacros ordines: sed pena non
infligitur nisi per culpam: ergo bigamia est culpa.
Sed in contrarium est auctoritas Hieronymi. q. 31. q.
1. c. aperiant autem. Aperiant quicquid aures obte-
natores mei et videant me secundas et tertias nu-

prias in domino concessisse. Et iterum in eodem. c. ait.
Non domino bigamos: imo nec trigamos: et si
dici potest octogamos. Et Augustinus. in. c. deus. i-
quit. Deus masculum et feminam propagandi gene-
ris causa nuptiali castitate coniungit: et secundas
nuptias quae in uenocumque testamento permittuntur li-
tas esse monstrauit. Et idem Augustinus. exponens illud a-
postoli. quod si dormierit dicitur. Quod si dormierit
vir eius: non dicitur primus vel secundus vel ter-
tius: nec nobis diffiniendum est quod non diffiniuit a-
postolus. Unde nullas debemus damnare nuptias
nec eis veremur inferri numerositates. Respon-
detur doc. in. 4. dist. 42. scilicet Ric. Bon. Petrus
de plaudibus Thome. et ceteri. quod non tamen secunde nuptiae
sed et tertiae et quarte: et plures sunt licitae. Respondeo
quod morte alterius coniugum tollit impedimentum pri-
mi matrimonij. Unde dicit Petrus de plaudibus
quod si quis resuscitaret a mortuis non posset ad viro-
rem viuente redire: quod non apostolus suam uxorem
nec ipse vir eius: nisi de nouo contraheret. propter
res dixit apostolus. i. Cor. 7. Si dormierit vir eius
liberata est a lege viri: cui vult nubat tamen in domino
Beatior tamen erit si sic permanserit secundum meum
consilium. Ad dictum ergo Aristoteli. rident po-
test quod improprie et largissime fornicatione sumit
scilicet pro naturalis concupiscentie ardore: quod maxime
consuevit mouere ad secundas nuptias contrahen-
das. Ad secundum vero argumentum dicit Bon. quod non
possit ascendere ad sacros ordines: non est pena quod
et nec mutus vel alius naturaliter impeditus potest
ascendere ad sacros ordines quod non sit ei i perna
sed quod non est idoneus. Sunt ergo licitae secundae
nuptiae et plures: et non sunt inhonorabiles. Ideo
Hieronymus ad Hieronimum inquit. Vide qualia sunt haec
matrimonia: quae lupanaribus praesentantur. Ait enim scilicet.
apostolus. Adulterius est nubere quam viri. Adulescentula
vidua quae contemere non potest maritum potest acci-
piat quam diabolus. Apostolus vero. i. Cor. 7. ait. Dico
in nuptiis et viduis. bonum est illis si sic permaneant si
cui et ego quod si non permancant nubant: melius est enim
nubere quam viri. Et Hieronymus in epistola ad Hieronimum
narrat de quadam romae quae habuerat. 20. viros
quos sepelierat. Et de muliere quae sepelierat. 22. ma-
ritos quos fuerat copulati in iunioribus: et tunc magna
expectatio quod cor efficeret ad sepulchrum ab alio:
et vicem mariti. Unde Hieronymus. seq. d. Obsecro ut
illa testimonium non noueris: quod incontinentibus et mi-
seris subuenit: sed potest lectitae quod pudicitia co-
ronatur. scilicet ad istud ad viduitatis laudem quod et tunc res
illa fuerat. Quod Am. i. et amero ait. discite mihi
res istas si viduitatem: gratia: quod et in auium praedicatur.

Secunda ratio quare melius est obseruare viduitates q̄ trāsire ad secundas nuptias ē ppter charitatis signū: vt. s. ostendat vxor quāta charitate virum defunctū dilexerit. Vñ Virgili⁹. 4. encidos. Ille meos primus qui me sibi iunxit amores Abstulit. ille beat secus. seruetq; se pulchro. Et Hieronym⁹ contra Iovinianū scribit. q. cū Valeria rogaretur f; virū accipe. rīdū se h̄ nō posse facere: qz primus adhuc vīuebat: q̄dū enī inquit vixero: vir meus per amorē vinct i corde meo. Et iterū ibidē recitat: q. dñ Mārtia Latonis nollet iterū nubere & virū defunctū sp̄ lugeret: & interrogata quē diē haberet vltimum lucus: ait. Quē & vīte. Querere tū posset hic aliq. vñ secūde nuptiē sint sacramētales. Rīdet Bon. q. dupliciter ē log de secundis nuptijs. aut in se: aut i relatione ad primas. Si in se sic. Lū sit ibi consensus expressus iter legitimas psonas: ē vñq; sacm: nec ē ibi carnis diuisio: sed vñio carnis viri & mulieris. Si autē loquamur i cōpatione ad precedētes: sic manet i eis sacramēti rō icōpleta propter carnis diuisionē: qz i primis carnis suā vniuit cū vno: in secundis cū alio. Et talis diuisio tollit de plenitudine significatōis.

Tertia rō q̄re melius ē viduitatē seruare est ppter beneficiū libertatis. vidua cui sua ē dñia & in pace viuūt: & si virum accipiat discriminari se exponit: vt forte inueniat irosū: līngiosū & se tribulatē. Vnde Hiero. cōtra Iovinianū narrat: q. cū quedā rogaretur vt secundo nuberet: rīdū se hoc non facere: qz bonum habuerat vix: & si secundū acciperet aut ille esset bonus aut malus. Si bonus: sp̄ eēt in timore ne illum pderet. Si malus semp eēt in dolore qz post bonum virū aliū nūq; sustineret. Propter assertiōes iā tactas colligi pōt quāta ē preeminētia viduitatis. Verū vī predictū ē: si que mulieres post virozū mortē voluerint nubere faciāt aio libero. Metandū tamē q. aliq̄e leges dicunt mulierē nō posse nubere i trā tēpus lucus. i. vñius anni post mortē viri vt patz. L. de secundis nuptijs. l. i. Tamen p licentiam apostoli & auctoritatē pōt id fieri imēdiatē post mortē: & insānia nubētis aboletur. qz in his seculares leges non dedignantur saeros canones mutari. vt patet extra de scūd. s. nuptijs. c. super illa. & c. cum secundum.

Qualiter cōmēdabilis ē viduitas: tū propter diuinā visitationē: tū propter acceptationem: tū ē p p diuinā pceptionē. Cap. 2.

Secundū mysteriū cōtemplandum de viduitate dicitur cōmēdatiōis. Q̄ scilicet quantū sit cōmēdabilis triplici rōe p^o rōne diuine visitationis. 2° rōne diuine acceptationis. 3° rōne diuine pceptionis.

Primo rōne diuine visitationis: qz deus viduas gratiosissime visitauit. Vñ. 3. Reg. 17. Tēpore famis missus ē a deo Helias ad viduā sareptanam: que postq; dedit cōmedere Helie iuxta verbū eius: hydria farine eius nō defecit miraculose: & lech. i. olei nō est imminutus oibus illis diebus. Et Iudub per totum hētū q̄ grata fuerit vidua illa oipotentī deo: cui tamā cōtulit gratiā vt proprijs manib⁹ iter fieret holofernē liberaretq; populū ab ipetū & furore illius. Luc. vero. 2. c. dicitur q. erat Anna pphēssa vidua vsq; ad annos. 84. que vixerat cum viro suo annis. 7. a virginitate sua. Et h̄ nō discedebat de templo ieiunij & obsecrationibus seruies deo die ac nocte. Huic filius paruulus: sicut & Symeon p̄buit se videndū: illaq; dignatus est visitare: que consuebat dominō: & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redēptionē israel. Secūdo dignitas viduitatis apparct rōne diuine acceptationis. Luc. nāq; 21. scribitur quantū accepta iuit oblatio vidue paupule: de qua et Hiero. in epla ad Iulianū sic loquitur. Paupculavidua q̄ duo era misit in gazophiliū: cuius i oblatione munex dei dicit superasse locupletes: que nō ponderē sui: sed offerentiam volūtate pensat. Tertia rō dī diuic pceptiōis. Dedit nāq; deus pceptum omnibus regibus principib⁹ iudicib⁹ & aduocatis: oibusq; hominibus vt viduaz causas tuerentur neq; illas opprimerēt & molestarent. Vñ Esa. 1. dñs ait Querite iudiciū: subuenite opp̄sio: iudicate pupillo: defendite viduā. Et Exo. 22. ait. Vidue & pupillo non nocbitis. Si leseritis eos vociferabunt ad me: & ego audiam clamorē eozū: & indignabit̄ furor meus: percutiāq; vos gladio: & erūt vxores v̄re vidue: & filij v̄ri pupilli. Et p hiero. 22. s. acite iudiciū & iusticiā & liberate vi oppressum de manu calūniatoris. Aduenā & pupillum & viduā nolite cōrūtlare: neq; opprimatis inq; Et iterū hiero. 5. dñs de his qui viduas sp̄nunt & abiciunt sic loquitur P̄reterierunt sermōes meos pessime. L. am vidue si iudicauerūt. cām pup̄ illi non dixerūt & iudicium paup̄ non iudicauerunt. Vñ iud super his nō visitabo dicit dominus: aut super gentem

gēte huiusmodi n
Job. 21. ait. Vidua
ios pupilloz cōmū
es laqueis & cōrūtl
bus vero. 5. c. ait. M
maculata apud deūz
pupillos & viduas i
dierna die nō soluz
tur: cōpōnantur & tu
sus bona & querunt
Et quod his deteriu
zantur salias grauel
reliquas molestias q
duaz pericutores: &
e crudeles aduocati
iniqui testes: quis d
ira. Et n. patet ex
grauia marum deb
Vñ vidue deb
a cōuersione hor
inuigilantes. L
Eritū m
tate dicit r
q. tres sum
tment. Prima dicit
da cōuersionis. Ter
gula viduaz dicit m
ille mōnificat & casti
huplins: aliter in eis
Vnde Paulus. i. 2.
licij est vñius mozt
la ad p̄rūā ait. Q. si
ut crumē redēgit m
probus efficeret: quo
in sermōe inuentus
naz poteris esse de cast
pōdenibiles inq; su
res cōcedit & bibūt sp̄
pollini cūit: & ornan
vestimēta. Secūda
sacris: obēuitare
hominū: nō solū scēta
sopz: quozūq; q. sp̄
reacra nūbilitā vñis q
solus sic crebta & frequ
cōuersionis & colloctio
ut ad v. iū. Vñ dicit
Vñ dicit ita in vñe: ne
tas vñius iā cōdū
patore vñius. Et
vñ dicit pōntificat

gētē huiusmodi nō videretur anima mea. Et
Job. 21. ait. Viduas dimisisti vacuas et lacer/
tos pupillos et cōminuisti ppter ea circumdatus
es laqueis et cōturbat te formido subita. Jaco/
bus vero. 5. c. ait. Religio vero munda et im/
maculata apud deū et patrē hec est. Visitare
pupillos et viduas in tribulatione eorū. S; ho/
dierna die nō solū nō visitantur: qnimo verā/
tur: et poliantur et turbantur a multis: rapiunt
sua bona et querunt iniusticiā: nec inveniunt illā
Et quod his dicitur est: vltra damnum reor pa/
tiuntur falsas grauelq; criminationes. Taceo
relíquas molestias que eis inferuntur. O vi/
duarū persecutores: o lupi rapientes illarū bōa:
o crudeles aduocati et iudices: o falsi notarij: o
iniqui testes: quis docebit vos fugere a vctura
ira. Et. n. patet et dictis inter omnia peccata
grauia maximū scelus est opprimere viduas.

Ad vidue debent esse mortificate et aliene
a cōuersatione hominū: ac deuotioni seruenter
inuigilantes. Capitulum. tertium.

Etiam mysteriū declarandū de vidui/
tate dicit regulatōis. In quo scire l;
q; tres sunt regule quas vidue suare
tenent. Prima dicitur mortificationis. Secū/
da cōuersatōis. Tertia deuotiōis. Prima re/
gula viduarū dicit mortificationis: debēt vidue
esse mortificate et castigate ieiunijs vigilijs et di/
sciplinis: aliter in eis pndicia tuta esse nō pōt
Vnde Paulus. i. Tim. 5. Vidua q; in de/
ictijs est viuens mortua est. Et Hiero. i. episto/
a ad f. urt. ait. O filia si apostolus corp⁹ suū
n seruitutē redegit ne cū alijs pdicaret ipse re/
probis efficeret: quomodo tu inuēcula adhuc
n seruire iuuentutis posita dapib⁹ et vino ple/
ia: poteris esse de castitate secunda. hec ille. Re/
prehensibiles itaq; sunt vidue ille q; ocio vacan/
tes comedūt et bibūt splendide: dormiūt satis:
polliunt cutē: et ornant: licet se vidualib⁹ iduāt
vestimētis. Secūda regula viduarū dicit cōuer/
satōis: debēt evitare q; n possunt cōuersatōes
hominū: nō solū secularū s; sacerdotū et religio/
rū: ac quorūcūq; q; spirituale vitā pferunt: qm
euerā nihil tā viciū q; mulierib⁹ adeo ē picu/
sūz sic crebra et frequēta etiā sub specie bōi
diuersatio et collocutio marime vbi eas cōsen/
t ad vi. u. Hinc Hiero. ad Nepotianum aur.
Dare ita tu vide: ne p illā videre cogaris q;
vultus ita cordi inhereat: et tacitū vinat sub/
ectore vultus. Et Johs baptista sanctā ma/
rez babuū pontificisq; filius erat: et tū nec ma/
tris affectu nec patris opib⁹ vincebatur: vt i do/
mo parentū cū piculo viueret castitatis. hec ille
Et. 32. di. c. hospitoli. Hospitoli tū aut ra/
ro aut nūq; mulierū pedes terant: q; nō pōto/
to corde habitare cū deo: q; semināz accessibus
copulat. Si igit piculosus ē viris volentib⁹ fui/
re deo cū mulierib⁹ cōuersari: quāto magis et
mulierib⁹ ipis: q; debiliores sunt animi iscrio/
risq; nature. Debēt. n. vidue cauere oēs ma/
las suspitōes. Hinc Hiero. ad Saluinā. Ca/
uto oēs suspitōes et q; qd rationabiliter fingi
pōt: ne fingat ante deū. Debēt adhuc vidue
libēt in habitare domū: audireq; die. d. ad
Eustochiū. Rarus tibi sit egressus in publicū
matres tibi q; rant in cubiculo. Et nō tū viro/
rū: s; et matronarū nō frequētare domos: cum
Hiero. dicat itē ad Eustochiū. Nolo habeas
cōsortiū matronarū: nolo ad nobiliū accedas do/
mos: nolo te frequēter videri: vt cōtēnas qd cē
noluisti. Cur facis iniuriā viro tuo. Ad hois
cōiugē dei sponsa qd pperas. Discē i hac pte
sanctā supbia. Scito te illis esse meliorē. h. ille.

Tertia regula viduarū dicit deuotiōis. Debēt
itaq; esse deuote timētes: diligētes: desideran/
tes: et colētes deū. Vñ et apl. i. i. Thi. 5. ait.
Si q; vidua filios aut nepotes h; discat primo
domū suā regere: et mutā vicē reddere parētī/
bus. Hoc. n. acceptū est corā deo. Que autē
vere vidua ē et desolata: speret in deū et instet
obsecrationibus et orationib⁹ die ac nocte. Hu/
iusmodi viduis cōparat deus: easq; cōsolat tri/
buens in hoc seculo suā gratiā: et in futuro sem/
piternā gloriā: in qua viuūt et regnat deus per
infinita secula seculorum. Amē.

Feria sexta quartę hebdomade in quadrage/
sima: de diuinitate domini nostri iesu christi: q;
licet verus fuerit homo: fuit etiā verus deus:
eiusdem cū patre et spiritu sancto nature.

Sermo.

52.

Jesus christus

filius dei vni qui in hūc mun/
duz venisti. Scribunt h. vba
Joh. xi. c. et in euāgelio hodie
no. Verides tā a gentilib⁹ q; a
iudeis imaculata fides nostra: quoniam pdicat
confite et adorat xpm crucifixū tāq; vex deūz
dominatore celi et terre. Verūtamē vitas ista
tā multipliciter ē declarata: vt ampli⁹ merito ne/
gari nō possit. Ad confusione tū omnium eorū q;
cōtrariū tenent: asseruntq; xpm puz hominēz

fuisse nō deū: in p̄senti s̄mone curabim⁹ oñde /
re q̄ xp̄s ē verus deus dei fili⁹ ab eterno a pa-
tre genitus: eiusdem cū patre ⁊ spiritu scō sub-
stantie sue nature. Et diffuse de sua diuinitate
loquemur. Illi confitebat deuotissima Maria
q̄ba cuq̄ dicebat v̄ba p̄missa in temate. Quare
cū omnib⁹ veritas elucescat q̄ filius v̄ginis q̄
p̄o nobis in cruce pendit fuerit deus ver⁹:
diuinitatē eius tripliciter insinuabimus.

Primo auctoritate.

Secundo experimento.

Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris testamenti ⁊
Sybillarū ostenditur christum v̄x deū ⁊ ho-
minē fuisse.

Capitulum. .1.

Primo insinuem⁹ auctoritate q̄ christi
fuit verus deus. Et adduci pos-
sunt vtriusq̄ pagine scripture veteris
scilicet ac noui testamenti. Vnde Esauus nono
capitulo ait. Parvulus natus est nobis: ⁊ fi-
lius datus est nobis: p̄ hec v̄ba pronuncians
christi humanitatem. Deinde sequit̄. Et vocabi-
tur nomē eius admirabilis cōsiliarius: de⁹ for-
tis: pater futuri seculi: princeps pacis. Er̄t di-
cit Nicolaus de lira. Trāslatio septuaginta in-
terpretū habet: ⁊ vocabitur nomē eius magni
cōsiliū angelus. Et trāslatio caldaica dicit̄. Et
vocabit̄ nomen eius p̄manens i secula Mes-
sias: in quibus verbis exprimit̄ christi diuini-
tas. Et Hier. 23. scribit̄. Ecce dies veniunt
dicit dominus ⁊ suscitabo David. g. in. Trāslatio
chaldaica habet: status Messiam iustum.
Et sequitur. Et hoc ē nomē qd vocabunt euz
domin⁹ iustus noster. Et secundū Nicolaum
de lira vbi nos ponimus dominus: i hebreo
ponitur nomen dei Tetragramaton: qd ē no-
men significans solam essentia v̄nā diuinā vt
dicit Rabbi Salomon: per hec vero v̄ba diui-
nitas ⁊ humanitas christi manifestat̄. Et Ba-
ruch. 3. c. Sic ē deus noster: ⁊ nō estimabitur
alius ad illū. Post hec in terris visus ē ⁊ cuq̄
hominib⁹ cōuersatus est. Et Sybilla erythrea
vt Augu. meminit. is. lib. de ciui. dei. versus
quosdam cōposuit de fine mūdi. Quorū prime
littere iuncte sonāt. Iesus christus fili⁹ dei sal-
uator. Alie etiā Sybille nasciturū p̄dixerūt xp̄s
filiū dei de virgine immaculata. De oēs secūda
hysido. ethiopol. li. Et Lactantiū in. i. lib. diui-
narū insti. decē suere. Idia p̄fica q̄ fuit de per-
fis. Secūda lybica. Tertia delphica in templo

delphici Apollinis genita q̄ ante troiana bella
vaticinata est: cuius plurimos vsus operi suo
Homeros inseruit. Quarta chymeria i Ita-
lia. Quinta erythrea: de q̄ Paulo ante tacit⁹ ē
nomine. Erophila in Babylone orta: q̄ grecis
Alion p̄tentibus vaticinata est perituraz esse
Troiaz: ⁊ Homex mēclacia scripturū. Dicta
autē erythrea q̄ in eadē insula eius inuēta sunt
carmina. Sexta Samia a Samo insula v̄n fuit
cognominata. Septima cumana q̄ ⁊ cumia: de
qua Virgilius. Vltima cunici venit iā carmi-
nis etas: dicta autē cumana a cunis ciuitate q̄
est in cāpania: cuius sepulchrū adhuc ē in sici-
lia. Octaua hellespontia: in agro troiano nata.
Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his
omnibus diuinitas christi p̄ multa ante tempo-
ra q̄ in vterū virginis descendisset p̄phetata
fuit. Quaz dicta ⁊ si simul collecta legeriz: ta-
men q̄vnde originaliter fuissent extracta inue-
niri nō potui: hic minime volui inferere: p̄ter
illud qd dictū ē p̄ Aug. de Sybilla erythrea.
Ademin etiā me legisse ⁊ vidisse in castro pa-
picni p̄phetiā Sybille delphice: q̄ de christo
sic cōtinebat. In vltima etate humiliabit̄ de⁹: ⁊
humiliabit̄ p̄les diuina: iunges humanitati dei-
tas: ⁊ puellari officio educabit̄ deus ⁊ hō. Si-
gna p̄cedent apud iudeos mulier vetustissima
scilicet Helisabeth puerū concipiet: stella orbis
mirabit̄: ducitū p̄stabit. i. magis: ad ortū. i. xp̄i
hic habens pedes. i. annos. 33. eliger sibi de
p̄icatoribus eiectis numex duodenar ū: vnū
q̄ diaboli. i. Judā: nō i gladio bellone Enea
qd vrbē: regesq̄ subijcet: s̄ in bamo p̄cato-
ris deietōe ⁊ paupie supabit diuitias: ⁊ super-
biā cōculcabit: huic quattuor aialia. i. euāgeli-
ste surgent in testimoniū: sectātes iusticiā legē
q̄ irreprehensibilē: huic cōtradictē a bestia. i.
antixpo: ⁊ surget stella mira. i. pau. q̄tuor aia-
liuz h̄ns imaginē. Er̄t autē bestia horribilis. i.
Augmeth ab oriente veniens: cultus rugatus
vsq̄ ad gētes punicas audietur: huc usq̄ Si-
bylla: q̄ satis apte diuinitatē christi p̄nūciauit.
In hystorijs v̄o romanoz legit̄ q̄ tpe Cōstā-
ni ip̄eratoris ⁊ Helene matris eius inuentus
fuit in ciuitate Cōstantinopolitana sepulchrū
quoddā in quo facebat homo laminā aureā ha-
bens in pectore: in qua scriptū erat. Iesus xp̄s
filius dei nascet de v̄gine Maria. Credo i ei
sol sub Cōstantini ⁊ Helene temporibus
itex me videbis. Simile exēplū inuenitur in
cronicijs regū castelle. Dicitur enī ibi q̄ apud
Tolentū

Tolentū in quodā sa-
cratissimo: q̄ scriptum
⁊ laus: loquens de
in illo inter cetera di-
ti mundi xp̄s filius
Maria: ⁊ p̄o salute
Lactidius super. ⁊
la que apparuit ma-
⁊ filius stella illa m
sol aduentū dei ven-
fne chaldeoz p̄fetic
fideratione rex: cele-
se dicuntur recentē
is. antiquitatē li. de
ctis temporibus sa-
nare fas est. Erat
cto: ⁊ doctor boni
ra sunt audiunt:
tos quoq̄ ex gen-
h erat. Hunc ac-
tis viroz: cum p̄
creuisset: nō desce-
perunt cum. App-
vinens fin q̄ diuini
heret alia de eo in-
runt. Angelus autē
nasciturū dei nuncia-
enim ex te nascetur
Et Iohes baptista
rit. Didi ⁊ testimo-
filius dei. Idipsum
⁊ Petrus Albar. is
⁊ Ioh. i. d. Ad-
olū deus loquen-
nissime diebus illi
quē constituit bere-
fuit ⁊ secula. Et p̄
p̄phetas in se
Et ad Tim. 2. A
firi dei. Et ne p̄o
dicendū ingerat
que christum accla-
mabimus vocem illi
monte v̄t patet Ad-
dilectus in quo mi-
dne. Et Joānis. i.
ter clarifica filium
Et clarifica: ⁊ uer-
de turba consulu-
tes dicebant tonit-
dicebant angelum

Toletū in quodā saro inuenitus est liber satis
 vetustus: q̄ scriptus erat littera hebraica: greca
 ⁊ latina: loquens de triplici mūdo mystico. Et
 in illo inter cetera dicebatur. In principio ter/
 tij mundi x̄ps filius dei nascetur de virgine
 Maria: ⁊ pro salute hominū parietur. At ⁊
 Chalcidius super. 2. Thūnei Platonis d̄ stel
 la que apparuit magis in orū christi sic loquit̄
 Mō fuit stella illa moribz ⁊ mortē denunciāns
 sed aduentū dei venerabilis: quā cū suspexis/
 sent chaldeoz profecto viri sapientes ⁊ in con/
 sideratione rex celestius satis exercitati quesi/
 se dicuntur recentē orū dei. Iosephus vō in
 13. antiquitatū li. de x̄po ait. Si uir autē predi/
 ctis temporibus sapiens vir: si uirū cū nomi/
 nare fas est. Erat enim mirabilis operū effe/
 ctos: ⁊ doctor hominū eorū qui libenter queve/
 ra sunt audiunt: ⁊ multos quidez iudeoz: mul/
 tos quoq; ex gentilibus sibi adiunxit. christus
 h̄ erat. Hunc accusantem primoz nostre gen/
 tis viroz: cum Pilatus in cruce agendum de/
 creuisset: nō deseruerunt hī qui ab initio dile/
 xerunt eum. Apparuit enim eis tertia die itez
 uiuens fm q̄ diuinitus inspirati prophete vel
 hec vel alia de eo innumera miracula predire
 runt. Angelus autem qui virgini conceptum
 nascituri dei nuntiavit. Luc. i. c. subdidit. Nō
 enim ex te nascetur sanctum vocabit̄ filius dei.
 Et Iohes baptista de christi diuinitate sic di/
 xit. Didi ⁊ testimonium perhibui: quia hic est
 filius dei. Idipsum dixit Nathanael Job. i. ⁊
 Petrus Adath. 16. Audiamus itez ⁊ Pau/
 lus Heb. i. d. Multipbariam multisq; modis
 olim deus loquens patribus in prophetis no/
 uissime diebus istis locutus est nobis in filio:
 quē constituit heredem vniuersorum: per quē
 fecit ⁊ secula. Et Ro. 1. Quod ante p̄miserat
 per prophetas in scripturis sanctis de filio suo
 Et ad Tituz. 2. Apparuit gratia saluatoris no/
 stri dei. Et ne prolixitate dicendi tedium au/
 dientibus ingeratur: dimissis alijs testimonijs
 que christum acclamant deum verum: subno/
 tabimus vocem illam paternā: que insonuit in
 monte vt patet Adath. 17. Hic est filius meus
 dilectus in quo mihi bene complacui ipsuz au/
 dū. Et Iohannis. 12. cūz christus dixisset. Pa/
 ter clarifica filium tuuz: audita est vox de celo.
 Et clarificauit: ⁊ uerum clarificabo. Et quidaz
 de turba confusum sonū illius vocis audien/
 tes dicebant tonitruum factum esse. Alij autēz
 dicebant angelum illi fuisse locutum. Sed nō

desunt heretici maledicti: scilicet Eberini? De
 bion Paulus Samosetanus Jonn? et alij
 qui secundum Tho. in. 4. summe contra gen/
 tiles tam preclara validissimaz de christi diui/
 nitate testimonia infirmare: ⁊ deicere satagūt.
 Aiunt enim q̄ de similibus idem est iudiciuz
 Sed omnes illi in quibus deus inhabitat per
 gratiam vocantur in scripturis filij dei p̄ nun/
 cupationem ⁊ adoptionem: ⁊ tamen non sunt
 eiusdem nature siue substantie cū ipso deo: er/
 go a simili dicitur de christo q̄ est dei filius per
 participationē: per adoptionem: vel nuncupa/
 tionem: nō autē per naturam. Probare au/
 tem possumus per scripturas q̄ iusti vocātur
 dei filij ⁊ dii. Vnde David in psalmis ait.
 Ego dixi dii esis: ⁊ filij excelsi oēs. Et Ioa/
 nis. i. ca. dicitur. Dedit eis potestatem filios
 dei fieri his qui credunt in nomine eius. Et
 Iohannis. 1. Illos dixit ad quos sermo dei fa/
 ctus est. Et p̄ime sue canonice. ca. 3. Videte
 qualem charitatem dedit nobis deus: vt filij
 dei nominemur ⁊ simus. Et Ro. 8. Ipse. n.
 spiritus testimonium reddit sp̄ r̄mī nostro q̄ si/
 mus filij dei. Et Jac. 1. Voluntarie. n. genuit
 nos verbo veritatis. Huiusmodi probationi/
 bus heretici venenosi suuz virus effuderunt.
 Contra quos egregius Augu. in li. de ecclē/
 siasticis dog. de christo ita loquitur. Natus ē
 fm veritate nature ex deo dei filius: natus ē
 secundum veritatē nature ex homine hominis
 filius: vt non appellatione: nō adoptione: sed
 natura in vtrazq; natiuitate nascendo filij no/
 men haberet. Et quo dicto doc. theologi. dis/
 1. tertij li. colligunt vnam propositionē: q̄ h̄
 locutio: christus filius dei per adoptionē nullo
 modo est admittenda: siue proferat simpliciter
 siue cū determinatione: vt pote si addat inq̄: tū
 hō: qz filiatio respicit psonā eo q̄ x̄ps ē vn? fili?
 ⁊ non duo filij: h̄ in eo sunt due natiuitates. s.
 eterna ⁊ temporalis. Adoptio autē presupponit
 quādā extraneitatem: que nullo mō cōuenire
 pōt psonē x̄pi. Ad illud vō q̄ heretici obijciūt
 s. de similibus idē esse iudiciū. Rūdet Tho. i
 4. li. summe cōtra gentiles. Nō aliter scriptura
 loquit̄ de x̄po q̄ sit filius dei: aliter de nobis.
 De ipso enim dixit Job. 3. ⁊ Job. 6. q̄ descē/
 dit de celo: ergo erat antequam de celo descen/
 disse. Dicit cum vnigenitum Iohannis. i. Et
 Iohannis octauo ipse dixit. Anteqz Abrahā
 fieret ego sum: que omnia diuinitatis eius ve/
 ritatem ostendunt.

Ad expimēto miraculoꝝ xp̄i ostendit ei⁹
diuinitas. tū pp specē opoz. tū pp modū. tū
pp documētum. Capitulum. .2.

Secundo insinuemus expimēto vltē
plo qd xps fuerit verus deus eiusdem
cum patre nature. Et de hoc ipse xps
dixit iudeis in tēplo i porticu Salomonis qm̄
circūdederūt eū interrogantes si esset xps. Lo
quor vobis et nō creditis: opa que ego facio i
noīe patris mei: hec testimoniū pbibent d me.
Joh. 1. Et cū ppter huiusmodi vba voluissēt
eum lapidare dixit. Vos dicitis qd blaffemo
qd dixi filius dei sum. Si non facio opa pr̄is
mei: nolite credere mihi. Si autē facio et si non
creditis mihi: opibus credite: vt cognoscatis et
credatis: qd pater in me est et ego i p̄re. Et hoc
dicit Tho. in. 3. pte. q. 43. Ad miracula xp̄i
fuerūt sufficiens testimoniū diuinitatis sue p
pter tria. p̄mo pp specē opoz. 2o pp modū.
tertio pp documētū. P̄mo pp specē opoz
que transcendebāt oēm pr̄tem create nature
propterea fieri nō poterat nisi virtute diuina.
Dñ Jo. 9. Locus illuminatus dicebat. A se/
culo non ē auditum: qd aperuit quis oculos ce
ci nati: nisi eēt hīc a deo non poterat hec signa
facere. Scdō miracula q̄ fecit xps fuerūt suffi
ciēs testimoniū diuinitatis sue: qd faciebat mi
racula pp̄ia virtute et auctoritate. Dñ Luce.
6. scriptū ē. virtus de illo exibat et sanabat oēs
Et Luce. 7. Resuscitans adolēscētulum: ipa/
tue locutus ē. Adolēscens tibi dico surge. Et
qm̄ resuscitauit Lazare Jo. 11. ait Lazare veni
foras. Neqz audiēdi fuit qd dixerunt anīmā bea
tam: et p̄cipue aīam xp̄i virtute pp̄ia posse
miracula facere: qm̄ vt dicit Ric. di. 14. 3. li.
Miracula non possunt fieri aliqua creata vir
tute. Vnde Jñis xps qd est deus et hō: possit
rōne diuine potētie miracula facere: hoc tamen
aīa eius non. Vnde Ric. li. i. de trinitate. c. 1.
ait. Illa prodigia et signa que fuerunt facta ad
confirmatōē fidei nostre: nō nisi per diuinā
virtutē fieri potuerūt. Et si dicat qd in suscitatio
ne Lazari xps egit gr̄as deo patri. Rñdetur
q̄ aliud ē gr̄as referre: et aliud suffragiū impe
trare. propterea xps dixit loquens ad patrem.
Ego. n. sciebam qd sp̄ me audis: sed pp popu
lum qui circūstat dixi: vt credant qd tu me misi
sti. Idco ipetratiua voce clamauit. Lazare ve
ni foras. Alij vō qd miracula fecerūt nō ea fece
re virtute pp̄ia: sed virtute dei vel virtute ipsi
us xp̄i incarnati. Dñ et Petrus vt scribit i acti

bus aploꝝ dixit ei qui. 40. annis iacuerat i fir
mus ad portū templi. In noīe iesu surge et am
bula. Tercio miracula sunt sufficiens testi
moniū xp̄i diuinitatis pp documētū: qd filiū dei
se p̄dicabat. Dñ Jo. 5. dixit. Pater me⁹ vsqz
modo opatur: et ego opor. Et Jo. 6. Sicut mi
hi me viuens pater et ego viuo pp patres. Et
Jo. 7. Si me sciretis forsitan et patre meū sci
retis. Et Jo. 8. Ego et pater vnū sumus. Et
Jo. 16. Eū a patre et vni i mundū: iterum
relinquo mundū et vado ad patrem. Nisi hoc
fuisset verū nequaqz ei astinisset diuina virtus i
miraculoꝝ patratiōe. Nam impossibile ē ip̄z
deum tā seculo mendatio ferre testimoniū p
opa infinite virtutis: que sūt miracula vera. Et
hoc Gregorius in omelia de eph̄ia cōtra du
ros iudeos sic pulchre loquit. Quia elemēta au
ctoꝝ suū venisse testata sunt. Vt enī de his q̄
si quodā humano vsu loquar deū hūc celi eē co
gnouerūt: qd p̄tinus stellā miserūt. Adā co
gnouit: qd sub eius plantis se calcabile p̄buit.
Terra cognouit: qd contremuit. Sol cognouit
qd lucis sue radios abscondit. Sara et parietes
cognouerūt: qd tpe mortis eius scissa sūt. Infer
nus cognouit: qd hos quos tenebat captiuos
reddidit. Et tamē hunc quem deū oīa elemē
ta insensibilia senserūt: adhuc infidelī iudeoꝝ
corda deū eē minime agnoscerūt: et duriora saris
ad p̄niam scindi nolunt: cūqz cōfiteri abnegāt
quē elementa vt diximus aut signis aut scissio
nibus deum clamant.

Ad apparet diuinitas xp̄i rōne sanctificatio
nis aīarū: remissionis peccatoꝝ: et produ
ctionis mundi. Capitulum. 3.

Tercio insinuemus diuinitatem xp̄i rō
ne. Neqz qz. n. attribuit f̄m̄ veritatē
alieui illa que nō possunt conuēire nisi
soli deo: ille ē deus. Sed xpo attribuit scdm̄
veritatē ea que pueniūt soli deo: ergo ipse ē de
us. Sunt autē illa p̄cipalia tria. P̄mū ē aīaz
sanctificatio. Secūdu peccatoꝝ remissio. Ter
tiū mūdi productio. P̄mū qd deo cōuenit
est aīaz sanctificatio. Idco ipse Luce. 19. c.
ait. Ego dñs qui sanctifico vos. Hec ipsum
dicit de xpo. Vnde Heb. vltio. Iesus vt san
ctificaret p suū sanguinē populū extra portam
passus ē. Secūdu qd deo puenit est peccatoꝝ
remissio: propterea p Esa. 43. ipse sic loquitur.
Ego sū qui delēo iniquitates v̄stras. Sed et de
xpo. Matth. 2. angelus dixit Ioseph. Jp̄e. n.
ialuū faciet populū suū a peccatis eoꝝ. Et hoc
Matth. 9.

Matth. 9. c. bēti
murmurarent in
eo. Confide fili ro
riō. Vt qd co
Quid est facilius
tūa. an dicere. si
qd filius hōis bz p
an paralitico: surge
domū tuā. Tertiū
prodigio. Dñe
Ego ipse: ego p̄
nus quoz mea su
mensa est celos. Et
In p̄cipio erat
facta sunt et sine i
p ipsum factus ē
Nō cognouerūt
eū non receperūt
ipm̄ puz domi
re recusant. Mo
ut dicit Paul⁹ a
deo: factis autē ne
detestanda. Q ter
stias. Q deniqz in
le q in cuna vagu
latus: in terris cū
ce in medio latron
in dē tēraliū: in
tūis resurgēs ascē
dei. Jp̄e pp nūmā
ci in forma dei eē
esse se equalē deo.
mā leri accipies
et habitu inuētus v
mēta pietas. Q ar
fili dei. de quo dī
dū vt filius suū vn
mū non p̄at: sed
Exqz consideras xp̄
fessum vulneribus
nūmū morte crudel
pietate clamabat. Q
ritatis: vt scdm̄ red
Jo cū ipso tam se
ramus gr̄as benefa
iesu xpo: cui su laus
rum secula. Amen.
Sabbato q̄re bē
vitate q̄late senp
āq̄pi: q̄ appēbri
mūngas hominu

Matth. 9. c. hētur. Quidam ex scribis murmurarent intra se: qz xps dixerat parali-
co. Confide fili remittunt tibi peccata tua. xps
rēdit. Et qd cogitatis mala i cordibus vestris
Quid est facilius dicere: remittunt tibi pecca-
ta tua. an dicere. surge et ambula. Ut scianis at
qz filius hōis bz pātem dimitte peccata: rē
ait paralitico: surge tolle lectū tuum: et vade in
domū tuā. Tertiū qd deo conuenit est mundi
productio. Hinc est quod per Esa. 48. c. ait.
Ego ipse: ego prius et ego nouissimus. Ad-
nus quoqz mea fundauit terrā: et dextera mea
mensa est celos. Sed de xpo et dicit Ioan. i.
In principio erat vbum et iſra. Qia per ipsum
facta sunt et sine ipso factū ē nihil. Et mundus
p ipsum factus ē: et mundus eū non cognouit:
Nō cognouerūt iudei: qz in ppria venit et sui
eū non receperūt. Non cognouerūt iſtales: qz
ipm puz hominē existimantes deū vep adora-
re recusant. Non cognoscūt et mali xpiani: qui
ut dicit Paulus ad Titū. 2. Conſitent ſe noſſe
deo: factis aut negant. Q mundanoꝝ ſupbia
deſtlanda. Q temeraria mēis humane curio-
ſitas. Q deniqz ingratitudo maligna. Lerte il-
le q in cuna vagiūt: i pſepio pānis fuit inuo-
lutus: in terris cū hoibz conuerſatus ē: i cru-
ce in medio latron ū pepēdit: in ſepulchro vſqz
in diē tertiū latuit: ipſe verus deus ē: quia mor-
tuis reſurgēs aſcēdit in celū: et ſedit a dextris
dei. Ipſe pp nimā charitatē ſuā qua dilexit noſ
cū in forma dei eēt: nō rapinam arbitratuſ eſt
eſſe ſe equalē deo. Erinaniūt ſemetipm ſor-
mā ſerui accipiēs: in ſimilitudinē hoim ſaci-
et habitu inuētas vt hō. vt dī Phil. 2. c. Q in-
mēſa pietas. Q ardētīſſima charitas prius no-
ſtri dei. de quo dī Job. 3. Sic deus dilexit mū-
dū vt filius ſuū vnigenitū daret ut ois q credit
in illū non peat: ſed habeat vitā eternāz. Hoc
Breg. pſiderās xpm i cruce nudatū: clauis p
ſolūmo vulneribus plenū: coronatū ſpinis: ex-
tinctū morte crudeli: cū admiratōe ad deūz ac-
pietate clamabat. Q iſtimabilis dilectio cba-
ritatis: vt ſerūū redimeres filiū tradidiſti. Moſ
vō cū ipſo tam ſerūū amorē recōlentes reſe-
ramus grās benefactori noſtro deo et domino
ieſu xpo: cui ſit laus et gloria per infinita ſeculo-
rum ſecula. Amen.

Sabbato q̄rte hebdomade i q̄drageſima. Q
vitate q̄litate ſeu tpalitate horribil illi beſtie. ſ.
antip̄i: q̄ appetit i vltimis t̄pibz cū ſumata ſue-
rit v̄gias hominum. Capitūla. 53.

Ho ſum lux mū-

Qui ſequit me nō ābulat in te-
nebris. Vba ſunt redemptoris
noſtri: originalit ſcripta Jo. 8
.c. et i enāgelio hodierno. In

vltimis t̄pibz cūz cōſumata erit iniquitas ho-
minū apparebit deo p̄mitte horribilis illa be-
ſtia que vocabulo cōi dicit antip̄s. ſ. xpo tra-
rius: propterea ſaluator noſter p̄monuit oēs
vt ſolidi eēt atqz conſtantes in fide: neqz deſe-
rerent ipſum ſaluatorē: qui vbo et exemplo ſa-
lutis viā nobis oſtēdit. Erat enī lux vera que
illuminat oēm hoim venientē in hunc mūdū.
Job. i. Qm at t̄pē p̄ſecutionis antip̄i multi o-
ficiēt: qui xpm delinquentes: antip̄m ſequēt
et colēt: cūrentqz luce relicta poſt tenebras er-
roni ac vitioꝝ. Recito i p̄nti ſermōe pro erudi-
tione p̄ntium de antip̄o criminoſ tractaturi: co-
q non ipſe ſed xps eſt oī ſtudio atqz conatu ſe-
quendus. De iploqz antip̄o tria myſteria p̄-
cipalia declarabimus.

Primum dicitur veritatis.
Secundum qualitatē.
Tertium temporalitatē.

Qd p auctoritates ſcripturę et teſtimonia ſā-
ctoꝝ ondit ſuturus antip̄s. Capitūla. 1.

Primum myſterium de antip̄o declaran-
dū dicit veritatis: in quo apte debem⁹
oſtendere qualiter vep eſt q antip̄us
ſit venturus: q ecclēſiā dei arcit⁹ expugnabat
et xpianos crudeliſſime p̄ſequēt qz fecerūt vnqz
q̄cunqz alius xpiani nominis inimicus. Ad
hoc at pbandū ſunt auctoritates ſcripturę et ſan-
ctoꝝ teſtimonia que ſequant. Scribit nāqz
Gen. 49. c. q Jacob patriarcha i extremovi-
te ſue p̄dicens filiis que ventura erāt dixit de
Dan. ſ. iat dan coluber i via ceraſtes in ſemi-
ta: mordens vngulas equi vt cadat aſſeſſor ei⁹
retro. Et licet vt dicit magiſter i hiſtorijs ſcho-
laſticis iſtelligant iudei hāc prophetiā d Sanſo-
ne: qui ſuit de tribu dan. vt p̄z Judic. 31. Et
iudicauit populū vt habet ibi. 16. c. tamē glo-
ordinaria dicit ibi. ſic Dan non ſolū coluber ſz
ceraſtes vocat: qui ſpens eē cornutus phibet:
quo digne antip̄i aduentus aſſerit: qm cōtra
ſanctos moſu peſtiſero et cornu p̄tatis armabi-
tur. Ambroſius Voli. de benedictione p̄tar-
chaz. dicit p̄fatā prophetiā de antip̄o del ē
iſtelligi. aut enī. Antip̄s futur⁹ ē de tribu dan.
ſeuus iuder et tyrannus imanis qui populū

iudicabit: et tanq[ue]m sedens in via serpens deiice
re tēp[or]abit eos q[ui]a viā ambulant veritatis. hec il
le. Sicut eni duodeci fuerūt apli: de quorū nu
mero cecidit vnus: loco cuius successit Adā
thias: sicut in numero duodeci tribu[rum] filiorum
israel vna tribus ruit. s. dan. que i antixpo p[er]se
quet xp[ist]m. loco cuius Apoc. 7. in visione bea
ti Joh. supplet tribus Adanassen: q[ui] fuit filius
Ioseph. vt dicit Gen. 38. Quā pphetia Ja
cob recte p[ro]nunciavit antixp[ist]m futurū. Daniel
Vo. xi. c. ita inquit. Adhuc aliud t[em]p[us] erit. s. an
tixp[ist]i. fm Nicolau[m] de lira. et faciet rex. i. anti
xp[ist]s iuxta voluntatē suā et eleuabit et magnifi
cabitur aduersum o[mn]em deū: et aduersum deū
deorū loquet[ur] magnifica: et diriget. i. prospera
bit donec cōpleat iracūdia. s. dei ppetrata q[ui]ppe
est diffinitio: quasi dicat: sic ē determinatū i di
p[er]scia. Et deum patrū suorū non reputabit: et
erit i cōcupiscētijs feminarū: nec quēq[ue] deorū
curabit: q[ui]a aduersum vniuersa confurget. Et
Daniel. 8. c. Cū cenerit inigates: confurget
re et ipudens facie. s. antixp[ist]s inuerecundus ad
o[mn]e malū ē intelligens p[ro]positiōes. Et robo
rabit fortitudo eius: sed nō in viribus suis. s.
q[ui] in viribus diaboli. Et sup[er]asq[ue] credi potest
vniuersa vastabit. Et p[er]sperabit et faciet. Et i
terficiet robustos scilicet illos q[ui] inueniūt firmi i
lege dei nolētes ei obedire: et populū sanctorū
secūdu[m] voluntatē suā: et diriget dolus i mani
bus eius: et cor suū magnificabit. Et i copia re
rum o[mn]ium occidet plurimos: et p[ro]p[ter]a p[ri]ncipem
p[ri]ncipū. s. deū iurget. Et sine manu cōteret
s. q[ui] illū deus iterficiet: nō per manū hoīs: s[ed]
āgei. De ipso ē antixp[ist]o p[ro]phetauit Joh. i.
suā canonica. c. 2. Audistis q[ui] antixp[ist]s venit. i.
veniet t[em]p[or]e suo fm Nicolau[m] de lira. Et Apoc.
13. Joh. ait. Vidi de mari bestiā ascendētem:
habētem caput septē: et cornua. x. et super cor
nua eius. x. diademata: et sup[er] capita eius noīa
blasfēmie. Et bestia quā vidi similis erat par
do: et pedes eius sicut pedes vris: et os eius si
cut os leonis: et dedit illi draco virtutē suā: et
p[ro]tētem magnā. Et vidi vnum de capitib[us] suis
quasi occisū in mortē: et plaga mortis eius cu
rata ē. Et admirata ē vniuersa terra post bestiā
et adorauit rā[ti]o draconē qui dedit p[ro]tētem bestie.
Et adorauerūt bestiā. d. Quis similis bestie:
et quis poterit pugnare cū ea. Et datū est ei os
loquens magna: et blasfēmijs. Et data ē ei po
tēstas facere mēses. 42. Et aperuit os suū in
blasfēmijs ad deū blasfēmāre nomen eius: et

tabernaculū eius: et eos q[ui] in celis habitāt. Et
datum ē illi facere bellū cū sanctis et vincere il
los. Et data ē illi p[ro]t[er]as in o[mn]em tribū et populū
et linguā et gentē. Et adorauerunt eā oēs qui
habitāt terrā: quorū non sūt scripta noīa in li
bro vite agni q[ui] occisus ē ab origine mūdi. San
ctus ē et Adethodius: quē cōmendat Hiero. i
prologo sup[er] Danielē. de quo ēt menitū ma
gister historie scholasticę. c. 4. sup[er] Ben. ita ē
antixp[ist]o dixit in libro quodam suo: in quo tra
ctat de p[ri]mis et nouissimis t[em]p[or]ibus. Veniet fi
lius p[er]ditionis q[ui] dicitur antixp[ist]s: et putās q[ui] sit
deus exaltabit cornua eius nimis. Et Isai. 2.
2. Thessa. 2. c. Reuelabitur ille iniquus: quē
d[omi]n[us] iesus iterficiet spū oris sui: et destruet illū
stratōe aduentus sui. Lūus aduētus est fm
operationē sathane in oi virtute et signis et p[ro]
digijs mendacibus: et oi seductōe iniquitatis
his qui p[er]eūt. De antixp[ist]o ēt Dama. dixit in
4. li. suarū s[er]m[on]um. Decet scire q[ui]m opozet an
tixp[ist]m venire. Et Aug. 20. li. de ciui. dei. c. 19.
Nō veniet ad viuos et mortuos iudicandos
xp[ist]s: nisi p[ri]us venerit ad seducendos i anima
mortuos aduersarius ei[us] antixp[ist]s. Sed i quo
tēplo sessurus sit incertū ē. vtrum i illa ruina tē
pli: q[ui] a Salomone constructū ē. an in ecclesia
Et saluator noster Joh. 5. ait. Ego veni i noīe
patris mei: et non accepistis me. Alius veniet
in noīe suo: et illum accipietis. Et Adath. 24.
Cum videritis abhominatiōē desolationis:
que dicta ē a Daniele p[ro]pheta: stantē i loco san
cto qui legū intelligit. P[re]dixerat q[ui]ppe Dani
el. 9. c. In dimidio hebdomadis officiet hostia
et sacrificium: et in templo erit abhominatio de
solationis. Quod declarans Hilarius super
Adath. dicit. Totū iudiciū aduentus luxuri
ponit. d. Cū videritis t[em]p[or]e. De antixp[ist]i eni t[em]p[or]i
bus hec locutus ē p[ro]pheta. Abhominatio enī
ex eo dicta ē q[ui] aduersus deū veniet nōmē dei fi
bi vendicet. Desolatiōis aut abhominatio: quia
bellis et cedib[us] terrā desolaturus sit. Deprehē
dim[us] ergo p[ro] tot testimonijā verū ēē q[ui] antixp[ist]s
veniet. Sed nōnulli hanc veritatē subterfuger
querūt. d. venisse iā antixp[ist]m. Nā aliqui sunt
tenētes hereticos oēs antixp[ist]os fuisse. Alii opi
nant illum fuisse Meronē. Quidā vero arbi
trant q[ui] fuerit spurcissimus Adaugmeth. S[ed]
p[ri]mis respōdemus non ēē negandū hereti
cos oēs mysticos antixp[ist]os posse vocari. Q[ui]
et Joh. i. canonicę. 2. c. Antixp[ist]i aut multi sūt.
Et Hiero. sup[er] illo verbo Adath. 24. Multi
venient

venient i noīe m
ro: oēs heretici
xp[ist]i docere que cō
stat quī verus et
Contra secūdo
ro non sunt antixp
inuenti sunt et ali
no: vt Dominus
rimianus. Decu
Adacimianus et
debet p[er] tres ann
no: vt superi[us] a
ta est illi potestas
niel. 12. c. dicit. q[ui]
i. p[er] annū. et t[em]p[or]
um t[em]p[or]is. i. dimi
ro. Hiero aut fm
gnant anis. i. q[ui]
xp[ist]s: q[ui] antixp[ist]
et Hiero interfi
erit: in seip
ret. Sed adhuc
surrexerūt et sum
Aug. li. 20. de ci
opinantium tanta
dixerunt Adaug
re possunt et v
24. Nisi abbrevi
na oīs caro. Ipe
duravit iā p[er] ān
aut antixp[ist]s gra
bet alia abbe[ne]ma
adus ē antixp[ist]
sa. 2. c. ait. q[ui] reu
qui aduersatur et
De q[ui]tatiōe se
natiuitatem: mali
Secundū
i christo di
bcmustr
dicit natiuitatē. q[ui]
telatis. Ipe
fm Adethodii n
th[em]ida. Sed q[ui]
lone. vt dicit glo
p[er] danielē. Deri
ritati: m[ul]ti intellig
signa cōm[un]ione
cidit et facta ē in
dei in quo loco
christus. De ge

venient in nomine meo. d. ego sum xps. i. q. t. Ego
reor oēs hereticas antixpos eē: et sub nomine
xpi docere que cōtra xps sunt. Verūm nō ob/
stat quin verus et realis antixps venire debeat.
Contra secūdos vero dicere possumus q. Me-
ro non fuit antixps verus. tum q. post ipsum
inuenti sunt et alii crudelissimi persecutores xpi:
noy: vt Domitianus. Antonius seuerus. Ma-
ximianus. Decius. Aurelianus. Diocletianus.
Maximianus et ceteri. tū q. antixps regnare
debet p. tres annos cū dimidio: sicut p. in au-
toritate superi allegata Apoc. vbi dicit q. da-
ta est illi potestas facere menses. 42. Et Da-
niel. 12. c. dicit q. persecutio eius durabit p. tēp.
i. per annū. et tpa. i. per duos ānos. et dimidi-
um tps. i. dimidiū anni fm expositionē Hie-
ro. Merō autē fm Porosum et Eutropiū re-
gnauit ānis. 14. Non potuit ēt Merō esse anti-
xps: q. antixps interficiendus est ab angelo.
et Merō interficit seipsum: vt q. aliis crudelis
extiterat: in seipso crudelitatis officium exerce-
ret. Sed adhuc quidam dixerunt Merōnē re-
surrecturū et futurū antichristū. de quib. dicit
Aug. li. 20. de ci. dei. Multū mibi mira hec
opinantium tanta presumptio. Alios vero qui
dixerunt Augmentū fuisse antixpm cōvince-
re possumus ex verbis xpi dicentis Adthei.
24. Nisi abbreviati fuisset dies illi nō fieret sal-
ua ois caro. Persecutio autem Augmentū
durauit iā per ānos octingētos. Persecutio
autē antixpi l3 granior et terribior futura sit q. li-
bet alia abbreviabit p. electos. Quare expe-
ctāndus ē antichristus: de quo paulus. 2. Thes-
sa. 2. c. ait. q. reuelabit ille hō p. cti filius p. ditiōis
qui aduersatur et extollit supra oēs q. dī de.

De q. lūtatib. seu p. ditiōib. antixpi q. tū ad ei⁹
natiuitatem: malignitatem: et p. tē. Cap. 2.

Secundū mysteriū declarandū de anti-
christo dicit q. lūtatib. in quo notare de-
bemus triplicē eius p. ditiōes. Prima
dicit natiuitatis. Secūda malignitatis. Tertia po-
testatis. Prima antichristi p. ditiō dī natiuitatis
fm Methodiū nascet in corozais. nutrit i be-
thsaída. Sed q. b. videret q. nascet i Baby-
lone. vt dicit glo. sup. 2. Thessa. Et Hiero. su-
p. danielē. Verū tamē nec hoc videt cōsonū ve-
ritati: nisi intelligamus babilonē mystice: put
signat cōfessionē: eo q. babilon illa magna ce-
cidit et facta ē inhabitabilis. Ex quo dubiū vi-
det in quo loco determinate sit nasciturus anti-
christus. De gēte vero credibile ē et verisimile

q. nasciturus sit. vt Hieron. dicit super. 17.
Dan. de populo iudeorum. De modo atlicet
quidam dicant q. opere demonis generabitur
succubi. s. qui assumpto corpore in specie mu-
lieris supponet se viro: et incubi qui. s. postea i
specie viri commiscebit se mulieri. Tamē hoc
nulla auctoritate probari potest. Et vt Hiero.
dicit ad paulinum. Qd de scripturis sanctis au-
toritatem non habet: eadem facilitate contem-
nitur qua probatur. Idcirco inherendum ē sen-
tentie dama. qui ait. Non ex fornicatione gēne-
rabitur suscipiet oēm actum sathane. Se-
cūda conditio antichristi dī malignitatis. Erit
q. dē hō malus vitiosus et neq. sicut vnquā
aliquis fuerit in hac vīa. Sed apud nonnullos
dubium videt. Vtrū antixps erit diabolus icar-
natus quē admodū xps fuit deus icarnatus. et
q. b. videret q. sic: q. Greg. 16. moral. ait.
Caput iniquorū diabolus ē: q. victimis tps il-
lud vas p. ditiōis igressus antixps vocabitur
Verūm Hie. expresse cōtrarium dicit sup. illo
vbo danielis. 7. c. Ecce oculi hoīs erāt i cor-
nu illo. Nō putemus igitur iuxta quorūdā opi-
nionē illud cornu. i. antixpm diabolū eē vt de-
monē: sed vnu de hoīb. i quo sathan habitatur
et corporaliter. Qd dicitū intelligēdū ē: non q. istud
fiat p. assumptionem et vnionem in supposito:
q. vt puto iconueniens est suppositū q. d. vnq.
creatū posse naturam extraneā assumere: q. b
ē p. mēgiū singulare suppositū increati. Qua-
re dicendū est q. diabolus in antixpo hab. tabit
p. totalem illius hoīs possessionē. Et ad hunc
intellectū trabēda sunt verba Greg. Hoc etiā
ipsū sentire videt iōānes dama. q. de antixpo
ait. Preliens deus iniquitatē future volunta-
tis eius concedet i eo habitare sathanā. Erit ita
q. antichristus hō purus et verus: l3 diabolo
familiarissimus: ex cuius cōmēcio multa scire
et facere poterit. Vnde Greg. 29. li. moral. ait
Sicut. n. cedrus arbuta cetera in altum cre-
scendo deferit: ita ē antichristus mundi gloriā
tpaliter obtinens: mēsuras hominū et hoīē
culmine et signorū potestate transcendet. Spi-
ritus quippe in illo est qui in sublimibus posi-
tus potentiam nature sue non perdidit vel de-
iectus. Euius igitur virtus nunc minime o-
stenditur: quia dispensatione diuine fortitudi-
nis ligatur. Tertia antichristi conditio di-
citur potestatis. Accipiet namq. potestatem a
deo finente et permittente super vniuersam ter-
ram. Attrahet namque paucis duntaxat ex/

e: pñs ad se omnes gentes: facietq; nō soluz ob
liuisci: veruz etiā blasphemari nomen illud: qđ
est super omne nomē: nomē. s. dñi nostri iesu
christi. Adulterq; impia loquet̃ et dicet cōtra ho
norē eius: et virginis matris: ac oīum sanctorū
celi: inducetq; omnes populos vt ipsuz colant
pro deo. Et vt dicit Adāth. 24. c. Erit enim
tūc tribulatio magna qualis nunq; fuit ab ini
tio mūdi vsq; modo. neq; fiet. Inuadet sigdez
ille homo peccati vnuerſū orbem terrarū māu
armata: cōgregabitq; in pñliū copias in credi
biles: nec erit qui possit se defēdere a furore il
larū. Largiet̃ adhuc ampla munera: et largissī
ma dona his q; ei spōte sua adhibebūt. Seducet
et alios signis et prodigiis mendacibus. Et vt
dicit Adāth. 24. Surgēt pseudo christi et pseudo
pphetē: et dabunt signa magna: ut vti errozē
inducant si fieri potest etiā electi. Lessabūt tūc
deo permittente omnia miracula vera. Et rucia
būtur pro christo illi qui seruētes erūt: et nulla
cōsolatione visitabunt. Quid erit tūc tantas
nouitates inspicere. Quid quanta horribilitas vi
dere dirui tēpla et ecclesias dī: religionē deleri
cōtēnni virtutes: pphanari sacra: et pollui vir
gines: ac torqueri sine vlla pietate christianos.
Quid quāta ignominia occupabit tunc mundum
qñ licebit vnicuiq; pro libito ad carnalitates: ad
spūritū omnē: et ad lasciuas laxare habenas.
S; breue erit temp⁹ illd in quo prosperabitur
diabolus antichristus. Quoniā vt predictus est
post tres annos cū dimidio deo iubente inter
ficietur ab angelo.

Qđ secūdu aliquos vicinū est tēp⁹ antichristi
tū pphetiarū pñciatione: tū etiā annūmera
tione: tum etiā iniquitatz. consumatione.

Capitulum tertium.

Ertiū mysteriū declarandū de antichri
sto dicit tēporalitatis: in quo videndū
est an proximū sit et vicinū temp⁹ quo
apparere debeat pessim⁹ antichristus. Et saluo
iudicio meliore: dicit quidā q; sic propter tria.
Primo pp pphiaz pñciationes. Secūdo pp
etati annūmerationē. Tertio pp iniquitatz con
sumationē. Prō p pphiaz pñciationē
Aunt eni abbatē Joachim spūritū daruisse p
phico. Ipse vō papalistas depinxit: i quo mul
ta futura de statu ecclie pñciavit. Ibiq; ponit
duos post istū: q; Paul⁹ secūdu vocatur sumos
pontifices esse futuros: post quos et terti⁹ de
pingit qui coronaz exhibet antichristo. Sed et
ego dico q; licet multa pñdixerint Joachim.

sancta Brigida. Adetbodius Merlinus et ce
teri q; spūritū habuerunt pphic: nō vt mibi videt̃
dicta eoz nō intelligunt. Mā de Nicolao Lali
sto pñio et pñdulo pontificibus maximis ni
hil inuentū est: quod papalistas sonet fin verita
tez. Quod si verū sit relinquo arbitrio sapiētū
dicendū. Et ppter ea reprehensibiles potius in
dico q; laude dignos eos q; pphias que i scri
ptura sacra nō habentur nimis curiose legere et
interpretari student: quoniā sepius inueniunt
decepti. Scio etenim etiā graues ac sanctos vi
ros in hoc ipso defecisse. Nam quidā egregi⁹
et sanctus predicator diebus nostris cathalogo
sanctorū ascriptus bono zelo ductus publice et
sepiissime predicauit: imo superinde tractatum
copiosissime scripsit. Quod suo tempore nat⁹
erat antichristus: habebat ipse quasdam pphie
tas: aliquasq; rationes quibus inducerebat: vt
ita crederet et predicaret. Sed reuera euidentia
facti declarat ipsum fuisse deceptum. Et sic nō
audeo p aliquā prophetiā: quā nō intelligo te
mere diffinire: q; tempus iam imineat antichri
sti.

Secūda ratio que mouit aliquos vt diceret p
rimū iam fore antichristi tempus est propter
etatz annūmerationē. Dicunt enim nos esse
in sexta etate mundi ex qua preterierūt. 1466.
anni. Et ex cōsequenti in breui mundus habe
bit finem. Et cum antichristus anteq; mund⁹
finiatur venturus sit: ergo veniet in breui. S;
qd ad hoc dicendum sit diffusius habebūt in
sermone de contemptu mundi. Tertia ratio
qua pleriq; astruere nitunt̃ antichristū cūto esse
venturū est: ppter iniquitatz cōsumationē. Vi
cunt. n. impletā iam et consumatā esse mēsuraz
iniquitatz et peccatoz: ac p hoc instare tempus
de quo. 2. Thī. 3. c. dicit. In nouissimis die
bus instabūt tpa periculosa: et erunt homines
seipſos amītes: cupidi: elati: supbi: blasphemī:
parentib⁹ non obedientes: ingrati: scelesti sine
affectione: sine pace: criminatores: incōtinen
tes: imites: sine benignitate: pñiores: pñui:
tumidi: voluptatū amatores magis q; dei: ha
bentes quidez specē pietatis virtutē autē eius
abnegantes. hecille. Quia vō omnia supradi
cta inuoluerunt hoies mortales miserōs q; et
potissimū eos q; nomē xpianū pñentur: ppte
rea et si ratio tertia nō cōcludat de facto q; vici
nu; sit tēpus antichristi satis tū efficax ē ad nos
monēdū vt illud timeamus tps. Aden heu: q; s
sine horrore cogitare queat qđ tū hodie supbi
dauit iniquitatz refrigerata est charitas multoz:
Christiana

Christiana religio. o
persequunt te hodie
tanti alienigenae: sed
vocari gloriant. Illi
habent ad dei cultū
fidei dignitates p
appetit furantur et
concurrunt vincti dom
sanctas: nō agricolis
miseris hostibus
malaciant: dissipant
et deuorant sicut lupi
inperant et domini
ne veritate: sine cler
deriuantes neque
lunt dei: non amā
mant nomē eius: se
festos nō seruānt
di sunt: iracūdi l
mide humani
tes. Moerabese
ri: somnari: et qu
feridissimo vno
dederunt ut vt nu
fides: nulla charit
rao: fraudes: sinu
indebitos modos.
quarū criminatōe
detraciones: susu
melas: imp: per
sui ad concupiscen
desiderandū: dele
gerunt multi vō
runt multi bonitat
māna: inuēne
quanta peccata et d
mle. o magne deu
u omnia vides et
vō merito pñp
mos ne in nos del
chiluz veteri me
qua nos liberet re
tu patre et spūritu
nūsecula seculor
Dmca de pat
tus cōpō xpianū
se asseru. i. quo ad
uerſa

O rpians religio. o decora et inuoluta fides: persequunt te hodie: deturpant et inficiunt non tantum alicuiusmodi sed et tuique fideles et christiani vocari gloriant. Illi sunt qui modicum aut nullam habent ad dei cultum reverentiam. Illi qui ecclesiam sanctas dignitates pro explendo ambitionis sue appetitu furantur et rapiunt. Illi sunt qui collocauerunt vineam domini sabbatho: id est ecclesiam sanctam non agricolis fidelibus: sed ut ita dicam atrocissimis hostibus. Illi sunt qui ecclesiam bona lacerant: dissipant: in usus malos expendunt et deuorant sicut lupi. Illi sunt qui principantur impetrant et dominant: populum sine iusticia: sine veritate: sine clementia. Illi sunt qui precepta dei uiuentes negligunt et contemnunt. Non colunt deum: non amant: non venerant: et plasmant nomen eius sanctum et in illo periurant: dies festos non seruant: parentes aspernantur inuidi sunt: iracundi: linguosi: seditiones: perussores: homicidae humani sanguinem crudeliter effundentes. Mordacibus quasi ita publice adulterari: fornicari: et quod his sedius est contaminari fecundissimo vino sodomie. Auaricie autem loci dederunt ita ut nulla sit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrantur per visum: fraudes: simulationes: deceptiones: et alios indebitos modos. Licentiarum linguam vel loquatur criminatorem: mendacia: testimonia falsa: detractiones: susurrations: scurrilates: commelias: impropria et conuicia. Aperuerunt cor suum ad concupiscendum huius seculi bona: et ad desiderandum delectari in peccatis carnis. Fregerunt multi votum quod deo fecerant. Freperunt multi bonitatem vite: acceperunt omnia vestimenta: interius autem sunt lupi rapaces. Quanta peccata et quam enormia latent sub ouina pelle. o magne deus. o sapientissime domine: tu omnia vides: tu omnia denique nosti. Nos vero merito propter tanta facinora timere debemus ne in nos descendat ira tua: sinatque per antichristum vexari mundum tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster piissimus: qui cum patre et spiritu sancto viuunt et regnant per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica de passione in mane: de honore patrum exemplo christi: qui in euangelio suum patrem honorare se asseruit. f. quo ad dilectionem: subiectionem: et conuersationem. Ser. 54.

De honorifico
patre meo. Verba sunt redemptoris

nostri originaliter Job. 8. c. et hodierno euangelio annotata. f. acti sunt adeo ut plurimum in pijs filiis ad parentes suos: ut merito quilibet pater aut mater dicere possit illud Esai. primo. f. illos enutriti et exaltati: ipsi autem sperauerunt me. Et igitur etiam et ipsi iuvenes et adolescentes ac pueri parentes colendo ad veram penitentiam reducantur: in presentem finem de honore parentum dicere statui. Ma exodi. 20. c. dominus dixit. Honorifica patrem tuum et matrem tuam: ut sis longeuus super terram. Christus vero in euangelio hodierno patrem se honorare facit: ut sic nos etiam suo exemplo instrueret quid agere debemus. De ipso itaque patri honore tria mysteria declarabimus.

Primum dicitur dilectionis.

Secundum subiectionis.

Tertium conuersationis.

Quod honorandi sunt parentes propter beneficiorum multiplicatam: propter parentum charitatem: et propter irrationabilium exemplaritatem.

Capitulum primum.

Rimum mysterium declarandum de parentum honore dicitur dilectionis. Dicitur utique filij qui parentes honorare volunt illos diligere et ex corde amare propter tria. Primo propter beneficiorum multiplicatam. Secundo propter parentum charitatem. Tertio propter irrationabilium animalium exemplaritatem. Primum filij debent parentes diligere propter beneficiorum multiplicatam. Quisnam explicet quoniam a parentibus filij beneficia receperunt. Ab illis enim sumptum esse quod bonum et grande est: ut ipsum sit fundamentum omnium aliorum bonorum. Nam qui non habet esse: nullum aliud bonum habere potest: non diuitias: non gloriam: non famam: non scientiam: non virtutes: non gratiam: non vitam eternam. Ipsum enim esse bonum ab omnibus est desiderabile. Unde Ari. secundo de anima inquit. Omnia expectant esse: et illius causa agunt quicquid agunt secundum naturam. Propter hoc bonum a parentibus habiti libro de hebdomadibus Boetius ait. Quibus bonorum ipsorum esse bonum est: hic est sapiens. Eccl. 7. ca. ait. Honorifica patrem tuum et gemitum matris tue ne obliuiscaris. Ad mentem quoniam nisi per illos non fuisset. Et Hieron. in epistola de honore parentum ait. Honorandi sunt parentes quia primo sunt nobis causa nascendi. Hoc beneficium mortis Leonianus romanus consul ab urbibus rome obsidione cessauit. Scribit namque de illo Eutropius: quod postquam vicerat volcos et coriosos: vii postea neminem

accepit: exul factus romanis ad volscos i exiliū
mittitur: cū quibus gratiose viuens ab eis cō/
tra romanos dux factus est. Et post multas ci/
uitates et terras ab eis adeptas ad fossas quin/
que milia passuum ab vrbe castra posuit: secundus
post Tarquiniū superbū: q cōtra patriā duxit/
set exercitū. Populatur inde romanū aggru/
stodibus inter populariores positus: quod fin/
Frontinum de re militari: faciebat ut discordia
oziretur inter patres et populū. Multitudo tā/
deus ingens pacē expectans: senatū mouit ut ad
Luzolanū oratores mitteret. Qui cū nō obti/
nuissent: ite missi alij nō recipiuntur i castris.
Adiutuntur postea sacerdotes cū suis insigni/
bus velati: qui minus fecerūt q̄ primi. Tunc
matrone: ut scribit Valerius sub rubrica de pie/
tate erga parentes: ad Decuriā matrē Luzo/
lani. Dolūtiq; vrozē frequentes cōueniunt:
ut ipsa mater et vxor Luzolani duos ei filios
in hostiū castra ducerent: et vrbe precib; libera/
rent: quā armis tutari difficile erat. Lū ergo ad
castra veniū est nūciat Luzolano adesse igēs
mulierū agmē: qui spernit eas: mor qdā fami/
liarium: nisi me inquit decipiant oculi: mī tua:
cōiunx et liberi tui adsunt. Tunc Luzolan; cū
matris obuiū amplexū ferret: dixit mī. Prius/
q̄ amplexū accipia dic an ad hostē: an ad filiū
venierim: et vtrū captiua in castris tuis sum. In
hoc me lōga vita et senect; traxit ut exul te deū
hostē viderē. Potuisti populari hāc terrā: q̄ te
genuit et nutrisit. Siego te nō peperissem ro/
ma nō oppugnaref. Si filiū nō haberē: libera i
patria mortua es. Vrozis deinde ac liberor;
amplexus ab omni turba mulierū strauere vix.
Tunc ad matrē versus ait. Expugnasti et vici/
sti irā meā. Patriā ergo vtro tuo dono: repē/
teq; agrū romanū armis hostib; liberauit. Re/
cordatus fuit ergo Luzolanus q̄tū matri de/
cebat: in cuius vtro susceptū esse. Hinc Hiero/
nymus de honorandis patrib; ait. Prebeat/
patrib; amoris mixta formido: qui primi sunt
nobis cā nascendi. Exhibete patrib; filij quod
vos potestas paterni nominis cogit: que a deo
est eorū meritis attributa: ut ipsa de vobis ex/
gat qd natura iungere nō potuit. Adtrib; quo/
q; debitā impēdite reuerentiā: que vobis vteri/
liuore fuentes pondus corporis vestri tollerāt
atq; ignotā portantes infantia: famulatus quen/
taq; exhibent nascituris. Illo tempore nō tātus
sibi mater esurit: nec acceptos sola digerit cibos
Materno victu alitur et ille q̄ latet: eiusque me/

bra alterius comestione pascunt: ut bō futurus
alienis morib; saturetur: hec ille. Sunt et alia
beneficia filijs a parentib; oblata. Max ut in
pluribus ipsi filios nutriunt aut nutrirī faciūt:
ipso in etate infantili cū magna diligentia ab
omnib; cōtrarijs protegent et defendunt. Ipsi
eis prouident de vita et tegumento. Ipsi eis al/
ludunt: applaudunt et blandiunt ut a plāctu re/
uocent. Ipsi eos docent ut loqui sciant: imo ut
sepissime ut bonos mores sequantur: ppter
Hieronymus de honore parentū ait. Ademē/
to ergo parentū esse q̄ talis es: quorū manibus
incremēta sumpsi. Secūdo filij debēt parē/
tes diligere ppter parentū charitatez. Nam
quātūcūq; filij diligant patrē et matrē tamē ab
his plus diliguntur. Et hoc secundū Arist. 8.
Ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ra/
tio est diuturnitas temporis. Nā quāto amor
magis durat: tāto vehemēti; perficit. Amor
autē parentū ad filios diuturnior est q̄ filiorū
ad parentes. Statim enī cū filij nascuntur parē/
tes diligunt eos: nō tamē statim filij diligūt pa/
rentes: qz nō statim sunt tāte cognitionis ut pos/
sint cognoscere quid sit diligendū: diuturnior
est ergo amor parentū ad filios q̄ econuerso et
fortior est et vehemēti; . Secūda ratio ē cer/
titudinis prolis. Parētes igit sunt magis cer/
ti de sua ple: q̄ ipsa de parentibus. Et sic ma/
tres plus q̄ patres. Tertia ratio est vnionis:
qz filij vnūnt parentibus eo q̄ ab ipsis habēt
esse: et nō econuerso. Ideo dicit Alex. in. 3. vo/
lumine summe: q̄ de amore filijs exhibēdo nō
datur pceptū: sicut nec de amore sui ipsius: qz
ad hoc sufficienter inclināt natura. Vnde sicut
humor ascendit a radice ad ramos: et nō econuer/
so: sic naturaliter a parentib; ascendit amor ad
filios et nō econuerso. Itē amor parentū ad
filios est naturalis. Amor vō filiorū ad parē/
tes debet esse gratuitus. Hinc Hieronymus
in epistola de honorandis parentib; ait. Sit ti/
bi grata vita ipsorū: quib; carior est vita tua q̄
propria. Redde amoris vicē colēde pietatis.
De hoc autē amore parentū ad filios est exem/
plū de Dauid clemētissimo. 2. Regū. 18. Quā/
enim Absalon filius ei; tēptasset eū pellere re/
gno: ac Dauid cōtra eū mouisset exercitū: cum
ipse Dauid remansisset in porta ciuitatis: pce/
pit Joab et Abisai quibus cōmissa erat summa
belli. d. Seruate mibi puerū Absalon. Itaq;
egressus est populus cōtra Absalonē et iuos i
capū: et factū ē plū. Debellataq; est ab exercitu
Dauid

Dauid gens Absalo
lon occurreret suis
q; ingressus fuisset m
adefu caput eius q
formidus cui infeder
neus fuisset Joab: tu
fua e infir cas in cor
hoc palpar et cucurre
get Joab et interfecit
curre et ad Dauid: q
nare speculator dicer
p; dicit Dauid. S si
propinquas nunc a
Bndictus dñs deus
regi meo. Et ait rex.
ni. Qui rādū q̄ inter
pūsum. o p̄ amāti
lonis rebellionē: nō
subripe regnū meū
imo paterno amore
mas funderet et ascē
et sic loquebat. Fili
ui: qz mibi tribuat
lon fili mī. Fili mī A
ternus affect; Dauid
lio; sibi inimico nō g
ret. Terno filij obē
toz et irrationabili a
se egdē tenuissime fere
pentes fereces voluc
suo mō pietatē exhibē
in li. de natura anima
ter aut mater ei; ab ea
conia filia q̄cūq; pōt b
Quare ut dicit Amb
paromanorū antiquo
S; ubi loquimur:
gymnula filijs tāta
v; ubi pleriq; in p
les effundunt: ut nō s
nō amē: s; mori illos
vires ē repubus nri
ri filij gladio interinu
nimia viperaz. Q
o in cōhonozantissimū
Et qd neq; cogitari
erga parētes viros vi
S; ut arbitrarī possu
rentes exosos habē
supbia: ppter quā eg
ngant: si illoz repri

David gens Absalonis. Accidit autem Absalon occurreret suis David sedens mulo. Et ingressus fuisset mulus subter cōdēfāz q̄rcū dbeſt caput eius q̄rcui: et illo p̄ capillos suspē mulus cui infederat p̄trāsiuit. Quod cū nuntiatuſ fuisset Joab: tulit tres lanceas in manu et infixit eas in corde Absalonis. Quāq; ad me palpitaret cucurrerūt decē iuuenes armati Joab et interfecerunt eū. Cūq; nuncius uerret ad David: q̄ sedebat inter duas portas: et speculator diceret. Video aliquē venientem: dixit David. Si bonus ē iste nunci⁹. Et p̄p̄rietas nunci⁹ ad David ait. Salue rex. Benedictus dñs deus: q̄ dispersit oēs cōtrarios regi meo. Et ait rex. Est ne par puero Absalon. Qui rēdit q̄ interfectus erat. David p̄fissime. o p̄ amantissime. Nō cogitauit Absalonis rebellionē: nō dixit. Volebat fili⁹ meus abripi regnū meū ideo merito est interfectus: meo paterno amore deuctus: cōstrita ē lachrymas fundere: et ascēdit cenaculū porte et fleuit: sic loquebat. Fili mi Absalon. Absalon fili mi: q̄s mihi tribuat ut ego moriar p̄ te. Absalon fili mi. si fili mi Absalon. Vincēbat ergo paternus affect⁹ David animū: ut de mortuo filio sibi inimico nō gauderet: s; pot⁹ angustia ēt. Tercio filij dōt parētes diligere p̄p̄brioz et irrationabiliū animalū crep̄laritatē. Ipse egdē seuisime fere et animalia siluestria: serrentes feroces volucresq; rapaces ad parētes nō mō pietatē exhibēt et amorē. De ciconia. n. n. li. de natura animalū legi: q̄ senescens par aut mater ei⁹ ab ea nutrit: alis cōfouet: et conia filia q̄cūq; pōt bñficia parentib⁹ indulget. Quare ut dicit Ambrosius in examerō. Quis via romanorū antiquo more appellari solebat. S; dū hec loquimur: admirari debemus vñ ē in multis filiis tāta iniquitas reperit. Nam vsq; adeo pleriq; in patrē aut in matrē crudeliter effecti sunt: ut nō solū eos odiant: nō solum amēt: s; mori illos deſiderēt et affectēt: imo vsq; ē tēporibus nris. f. 1470. i ciuitate Babylonis gladio inuicere p̄p̄ia matrē. Q̄ geumina viperarū. Q̄ oīs humanitatis inimici. inethonoratissimi filij. o socij p̄ditoris Jude et qd neq; cogitari aut dici pōt vel audiri q̄ erga parētes vros vñ inij et mala voluntas. S; ut arbitrari possit triplex est cā cur filij parentes erosos habent. Prima cā est filiorū supbia: p̄pter quā egre ferūt si a parētibus corrigant: si illoz reprimat audacia: si moueant ut

bene viuant. Contra tales est aureū illud dictuſ Salomonis. Audi fili mi disciplinā p̄ris tui: et ne dimittas legē matris tue: ut addat grā capiti tuo: et torques collo tuo. Secūda cā q̄re filij odiunt parentes est auaricia. Lupunt equideſ domini⁹ et potestatē habere super paternis et maternis bonis: et cū id assequi nō valeant: cōtra parentes cōcipiunt odiū. Nōnulli vero viduas matres et vetulas nunc precibus: nūc blāditijs falsis inducunt ut de sua dote liberā eis faciant donationē. Qui tamē cū id obtinēt nolaz de matribus curā gerunt. Et p̄pterea caute agendū est et q̄dū quis pōt esse bonorū suorū dominus nō det alicui bona sua. Ex hoc sapiēs Eccl. 33. ca. ait. Filio et mulieri: fratri et amico nō des potestates super te in vita tua: et nō des alienis possessionem tuā: ne forte peniteat te et deprecetis pro illis. Tercia cā est quare multi filij parētes odiunt: illoz luxuria. Ut enī dñi. i. Efdre. 4. c. Aduln dementes facti sunt propter vxoꝝ suas. Propter illas quādoq; filij parentes molestant: expellunt de domo: et quasi amplius videre non possunt. Q̄ filij diligite vxoꝝ vestras: sed nō imoderato amore ut parentum vestroꝝ obliuiscamini. Admentote semp q̄ magis diligunt vros parentes vestri q̄ vxoꝝ vestre.

Qualiter filij debent esse parentibus subiecti: et de triplici gradu supioritatis: spūalis: item porialis: et corporalis. Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū declarandū de bono re parentū dicit subiecto. Debēt vtiq; filij esse parentibus subditi: illiq; obedire. Et de hoc dicit Col. 3. f. filij obedite parētibus vestris p̄ omnia. Et Eph. 6. f. filij obedite parentibus vris in dño: hoc enī iustū est. Honora patrē tuū et matrē tuā: quod est mandatuſ primū in p̄missione ut bene sit tibi et sis longeuus sup terrā. Et Hieronymus in epiſtola de honoradis parentibus ait. Imitamur filiū Adachabei: q̄ mri suadenti mortē obediuit: et dux impium grātiter aggressus est: ne offenderet genitricem. Et redemptor noster humilitatis magister: ut dicitur Luc. 2. c. erat subditus illis scilicet Ioseph: et virgini matri. Et Dem. xi. c. quādo lex currebat seueritatis et iusticie dixit deus. Si genuerit homo filiū cōtumacē et proteruū qui nō audiat p̄ris ac matris imperiū: et coartatus obedire cōtempserit: apprehendent euz: et ducent ad seniores ciuitatis: et ad portam iudicii: dicentq; ad eos.

¶ Illius noster iste protervus & contumax est: monita nostra audire cōtemnit: cōmēssariōib⁹ vacat: et luxurie atq; conuiuiis: lapidibus euz obznat populus ciuitatis & morietur: vt auseratis malū de medio vestri: & vniuersus israel audiēs pertimescat. Notandum in fm Aler. in. 3. q. triplex est gradus superioritatis scđū quem debet esse ordinata obedientia. Prima est superioritas spiritalis. Secūda temporalis. Tercia corporalis. Prima est superioritas spiritalis: i qua est patus cui obediendū est in spiritalibus & non in temporalib⁹ nisi p accidēs in quā temporalia quādoq; ordinari possūt ad aliquē finē spiritalē. Secūda est superioritas temporalis: in quā p̄est domin⁹ temporalis qui mandare potest ea que concer- nunt publicū & cōmune bonum: ei⁹ sub pena peccati obediendū est vt dicitur. 41. q. 3. c. qui resistit. c. si bonum. c. Julianus. Et di. 8. c. q. cōtra mores. Tercia ē superioritas corporalis in qua paterfamilias p̄est filiis & omni domui sue. Et secundum hanc pater potest p̄cipere ea que pertinent ad necessitatem vel vilitatē. Et secundum hoc filij debent parētib⁹ obedire. Vnde si parentes mandarēt illa que pertinent ad supiores spirituales: vt puta q. filij ieiunarēt in pane & aqua: quod est officiū cōfessorū: aut mandarent ea que pertinet ad supiores tēpora- les sine ipsorū volūtate et auctoritate n̄ esset eis obediendū. Multo minus etiā nō debent filij parentib⁹ obedire in his que cederent in detri- mentū proprie salutis et esset contra diuinū bo- norē. Vnde Hugo de sancto victore ait. O be- dire debemus parētib⁹ i omnibus: exceptis his in quibus dei patris dilectō offenderet. Et Hieronim⁹ ad f. uriam. Honora patrē tuū: sed si te a vero patre nō separat: tandiū scuto san- guinis copulā: q̄dū ille suū nouerit cōditorez. Alioquin tibi Dauid protinus clamat & dicit. Audi filia & vide & obliuiscere populū tuū & do- mus patris tui: & cōcupiscet rex decorē tuū: hec ille. Ex qbus oib⁹ colligimus q. grani⁹ errēt hi q. filios aut filias nō ex leuitate: sed ex volūtate bona deo seruire volētes ipediūt: ac a p̄posi- to bono reuocare nitunt: de quibus diffusius in sermone de religione dicemus. Nūc autē hoz- tari tantū sufficiat iuuenes ppter xp̄m non du- bitare parētib⁹ nō obedire. Ip̄e. n. dic. Adarh. r. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me nō est me dignus. Sic p̄ferebat sc̄is Sebastian⁹ iuuenes illos fidē & sanguine ac passione ger-

manos Adarh. c. & Martellianū: duz p̄ fide xp̄i decollari debebāt. Ad quos aduenire parē- tes: vt eos a sc̄to p̄posito reuocārēt. Aduenit & primo mater que soluto crine. sc̄is filq; vestib⁹ vbera ostendēs aiebat. O p̄dulces filij circū- dat me inaudita melititia & intollerabilis luctus. Idē me miserā: amito filios ad mortē vltro tēdentes: quos si mihi hostes auferret: p me- dia sequerē bella raptores: si violenta iudicia concluderent: carcerē irrūperē mortura. Mo- nus hoc percundi gen⁹ est in quo carnis feroga- tur vt feriat: vita optatur vt p̄cat: mors inuēat vt veniat. Nouus h̄ luctus: noua miseria: in q. natorū iuuentis sp̄te amittit: & parēntum misē- rāda cogitur senectus vt veniat. Nec dicente matre pater senior adducitur manib⁹ seruuloz & puluere asperso capite h̄i voces dabat ad ce- lū. Ad mortē vltro p̄fiscitētib⁹ filiis vale di- ctur⁹ adueni: vt q. mee sepulture pauerā: i filio- rū sepulturas expendaz infelix. O filij bacul⁹ senectutis mee: & geminū vilerū meorū lunē. Cur sic mortē diligitis. Venite huc iuuenes & flecte sup iuuenes sp̄te pereūtes. Vēite huc senes & mecū sup filios plāgite meos. Deficite plorādo oculi mei: ne videam filios meos gla- dio cedi. Adueniūt etiā cōiuges cū filiis lamē- tātes. Inter hec ceperūt corda martyri mole- scere: quos tamē sanct⁹ Sebastian⁹ suis v̄bis dulcissimis cōfortauit: adeo vt p̄ xp̄o animose pati nō dubitārēt. Et sic decollati sūt. Quo crē- plo edocent iuuenes: nō esse illis curanduz: si in his que ad anime salutē proprie: & ad dei spe- ciāt honorē a parētib⁹ p̄cipi: & ob hoc sint eis in obediētes: vt deo parent.

¶ O filij debēt cū parētib⁹ conuersari cū beni- gnitate: cum hūilitate: & cū pietate. Caplm. 3. Tertū mysteriū declarandū de honore parēntū dicit cōuersationis. Debent vti q. filij cū parētib⁹ cōuersari vt debent & expedit triplr. Primo cū benignitate. Secūdo cū hūilitate. Tercio cū pietate. Primo cū be- nignitate: vt sint eis benigni ad cōsolandū eos nō ad cōtristandū. Max vt iquit Hieronim⁹. Habet quandā senectus infantiam. Solēt vt q. senes esse tediosi suspiciosi: querulosi: inimi- di: & in domo inuēies. Nō tamē propterea filij debēt p̄ impatientiam verbis illos exasperare. Vnde Hieronimus inquit. Nemo p̄ntes asperis verbis ledat: hoc ora filioz aspernent qd̄ parentes ledat audire. Et idē Hieronim⁹ de honorandis parētib⁹ ait ad filios. Audite filij salutiferā

¶ filij salutiferā iusticiā debēt amōis imp- ri parēs: & matres dāt: vt vestre con- mine nuncupari. ledat: ne fiat amara ter parentes & filios continuit. A flectuz nūc liberorū. In- nas pietatis iura ser- loquantur: quod de- leruz supradicto lib- etatis sue subire fi- tas vel toru visu d- ferit pietatē. Si qui- dere venerabiles s- ciunt & cōmz labori- quia eozus ofcula- bat nemo nutre se- itaz parentum ser- tudo reddatur. hec- ubus multa mala ca- rōnibus vbi supra- quida a domino ipse- ca statantur. Contu- contemnitens seneca- in opprobriis erit: fi- re disciplinam patri- licie. Adalecenti p- lumen: & pupille occu- bas. Audi filij patre- tamplis quia seru- trilingua quam gen- trideli verbo percu- nita etas auctoriza- ta. Memoro scrip- loquere dicunt est- em matrem morte m- mabundus verba- Eccl. 3. c. ait. f. filij nō contristes cum- sensu veniam da illi- laboriosam & oneros- quando sebas: tūba- dormientes: fugaba- nos: & alia facias e- let esse molesta. Sic- mater imo suscepit- sic tu suscipe & non- Sequitur Sapien-

filij salutiferā iussione: et precepta legis affectu debiti amoris implete. Seruite patribus sicut in patres: et matres vestras tenera diligite pietate: ut vestre coniuges mereantur matrum nomine nuncupari. Nemo patres asperis verbis ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamē sit inter parentes et filios quod domino iubente natura continuit. Affectus sonet quicquid lingue dirent liberorum. Inter caros coniunctasque personas pietatis iura feruentur. Hoc filiorum ora loquuntur: quod delectat parentes audire. Et iterum supradicto libello idem ait. Mater enim cecitas sue subire supplicium: qui parentum vultus vel toro visu desperit: et clavis oculis leserit pietatē. Si quicquid sapiens filij: eo animo videte venerabiles facies: quo vos ipsi conspiciunt et eorum labris dulcibus oculis inherere: quia eorum oscula adhuc habetis in membris. Scribus servire persicile est: quos nemo potest nemo nutrit succo corporis sui. si oueatur itaque parentum senectas: et factis eorum vicissitudo reddatur. hec ille. Contrarium autē faciētibz multa mala eueniunt. Vnde idem Hieronymus ubi supra. Irreuerens autem filius quod a domino ipse increatur Salomonis dicta testantur. Contumeliosus afficiens patrem et contemnens senectam matris: confundetur et in opprobriis erit: filius derelinquens custodire disciplinam patris meditabitur sermones malicie. Maledicenti patrem et matrem extinguetur lumen: et pupille oculorum eius videbunt tenebras. Audi fili patrem qui genuit te: nec contempseris quia senuerit mater tua. Pareat patri lingua quam genuit: et matrem suam nemo crudeli verbo percutiat. Sic te rapit fili iuuenilis etas auctoritas: ut noneris unde sis natus. Memento scripture sancte: ubi spiritu sancto loquente dictum est. Qui maledixerit patrem aut matrem morte moriatur. hec ille. Que omnia breuibus verbis comprehendens sapiens Eccle. 3. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui et non contristes eum in vita illius. Si deiecerit sensu ventam da illi. Suscipe inquit senectam laboriosam et onerosam recordans infantie tue quando siebas: turbabas domum: inquietabas dormientes: fatigabas matrem: sedebas panos: et alia faciebas quibus infantilis etas sollet esse molesta. Sicut enim tollerant patrem aut matrem imo suscepit et adiunxit infantiam tuam: sic et tu suscipe et non abhorreas senectatem illorum. Sequitur Sapiens in auctoritate preallegat.

d. Patris tui non alieni nō canis: nō inimici sed patris tui cari genitoris amarois et benefactoris. Quod dulce vocabulum pater aut mater. o quod gratum verbum filius aut filia. Hinc Hieronymus ad matrem et filiam in galliis commorantes ait. Mater et filia nomina pietatis: officiorum vocabula: vincula nature sunt. hec ille. Laucant autem filij ne quod absit deficientes sensu parentes derideant et maledicantur: sicut et Cham qui maledictus fuit eo quod Noe patrem suo dormiente eum discooperit irrisit: ut habet Gen. 9. c. Secundo filij debent cum parentibus conuersari cum humilitate illos reuerendo atque timendo. Maxime autem filij debent timere ne sua culpa aut defectu a patre vel a matre maledicantur. Est enim hoc modo paterna aut materna maledictio sagitta vulnerans et penetrans intima cordis filiorum malorum. Vnde Augustinus. 22. li. de ci. dei narrat quod apud Cesarē Capadocie quidam nobilis matrona fuit viri destituta solatio. et filios habens: septem mares et tres feminas. Quadam autem vice mater ab eis offensus: et maledictionem filijs imprecatur. Subito imprecatione matris diuina vindicta subsequitur: et omnes pena horribili et simili feriuntur. Nam omnes tremore sunt horribiliter percussi. Quapropter nimis dolentes et cunctis suorum oculos non ferentes: per totum orbem vagari ceperunt. Et quocumque ibant omnium in se pronocabant aspectum. Et his autem duo frater et soror Paulus et Paladia Hyponia venerunt et Augustino quod sibi aduenerat narrauerunt. Quibus iam. 15. diebus ante pascha ecclesiam beati Stephani frequentantes sanitatem ab ipso martyre multis precibus postulassent in ipso die perisse: cum frequens populus presens esset oratione facta ante altare sancti Stephani ab eo frater et soror surrexerunt patres sancti. O filij superbi. o filij parentibus vestris insultantes. o filij irreuerentes inobedientes et contumaces timete paternam et maternam maledictionem. Timete insuper et diuinum iudicium. Nam sicut longa vita speranda est ab illis qui parentes honorant: ut habetur Exo. 20. c. Ita et brevis vita et infelicitate plena a malis filijs est pertimescenda. Tertio debent filij cum parentibus conuersari cum pietate illis. scilicet in infirmitatibus necessitatibus et antiquitate pie subueniendo cum facultas adest. Vnde Hieronymus ubi supra ait. Exolve fili quod debes et officia debita qualicunque exhibe famulatu: parentibus vero nemo reddere potest quantum

tenet. Et Ambrosius super Luc. ait. Si pauperis inquit matrem: non redidisti ei cruciatum quos pro te passa est: non labores quibus te gestauit: non alimenta que tibi ministravit. Audi etiam Hieronymus. o ingratus fili ubi supra. d. Quid ipsa memoris nutrimenta: et tenere infantie dulces iniurias: quas nutritoris affectus de suis parabolis sumit. Quid cibos in matre confectos: qui semineis manantes et membris lactem solunt in succum: et fauces inualidas liquido sapore perfundunt. Logente natura sumunt infantes de matre quod bibant: et dente non nato hoc sibi currentibus labris eliciunt: quod non sit necesse morde re. Seruiunt materna posteris pectora: seruiunt ipsi in cunabulis manus et terga: membris de uoluntate lactetium gratos artas accipiunt. Quod mater paruulum crescere: optat cito videre matrem: eumque numeris inueniunt miscere festinat nunquam sibi forsitan seruiturum. His tot tantisque precedentibus facis: parentibus et matri tota debet alacritate seruire. hecille. Quod fecit illa filia licet pagana: quam laudat Valerius rubrica de pietate erga parentes. Hec matrem adu dicatam ut fame moreretur in carcere per dies plurimos fingens se uisitationis causa ad eam accedere uelle: impetrato a carceris custode adiutu: tamen bene excussa ne sibi alimenta portaret proprio lacte sustentaret. Quod dum iudici innotuit scilicet matri donauit uitam admirans filie pietatem. Curent igitur seruare filii que dicta sunt. patres vero et matres caueant ne ipsi pro quibuslibet minimis defectibus maledicant. Hoc ideo dico quod solent plures mulieres non posse loqui absque maledictionibus et blasphemis. Quod feroces matres cur filios vestros quos portastis in utero tot maledictionibus ingulatis. Ut tamen propitius sit deus omnibus tantis parentibus quam filiis consulo ut hac die quamprimum intraveritis domum antequam comedere incipiatis oves filii et filie coram patribus et matribus genuflecti veniam petant et postulent benedicti. At et ipsi parentes eos amplectentes dulciter osculentur et benedicant: sic quod acquiratur in hoc seculo dei gratia et in futuro eterna gloria: in qua uiuit et regnat Mariae uirginis filius amorosus redemptor noster ihesus: qui ut nobis daret exemplum honorandi parentum sicut dicit Lucas: erat subditus illis Ioseph et Mariae: ut dictum est supra. Amen.

Domini de passione israel de maledictionibus diuersarum creaturarum: irrationalium: et intellectualium et ipsius dei omnium creatoris

Sermo. 33.

Emonium habes Jude

omnis blasphemantium christum uerba sunt ista originaliter Job. 8. c. et in euangelio hodierno. Emonium tremiscunt viscera mea: et cor meum sit gelidum totum cum considero detestabilem horribilemque christianorum abusum: qui presumperunt iam publice relaxare linguas suas ad maledictiones et ad blasphemias dei et sanctorum celi. Est autem hoc malum adeo commune: adeo generale: adeoque antiquum atque inueteratum: ut propterea videatur plerisque aut paruus aut satis leue peccatum: uel certe nullum. Quo fit ut iam in vicis: in plateis: in domo: in foro: in ciuitate: in agro: resonet contumelia dei summi: et benedicte miris eius: et aliorum sanctorum. Et licet nonnulli confiteantur et acculent se maledicendo et blasphemando peccasse: nihilominus nolunt credere peccati huius grauitate. Propter istum presentem sermonem de peccato maledictionis: sub quo et blasphemiam intercludemus aliqua necessaria studebimus declarare: ut sic qui ad penitentiam ueram uoluerint redire: intelligant quantum ipsis cauendum sit a maledictis. Nam et iudei pessimi domino iesu christo maledicentes merito uidentur abhorrendi: multo fortius et ipsi christiani: quod fide eius perficitur. Distinguemus ergo triplicem maledictionem. Prima est facture irrationalis. Secunda creature intellectualis. Tertia nature diuinalis.

Quod non debent christiani maledicere creaturis irrationalibus eo quod ordinantur ad homines: per subuentionem: significationem: et per modum continentis. Capitulum. 1.

Prima maledictio est facture irrationalis: per lapides: cum scilicet quis maledicit terre: lapidibus arboribus: animalibus: pluuie: uentis: solis: et lune: ac similibus. Et de hac maledictione sanctus Hieronymus. 2. 2. q. 76. inquit. Maledicere rebus irrationalibus in quantum sunt creature dei est peccatum blasphemie: maledicere autem eis secundum se consistens est ociosum et uanum: et per consequens illicitum. Sed posset aliquis arguere ostendendo non esse illicitum maledicere creaturis irrationalibus. Respondimus quod ut habet. 2. Regum. 1. Audita dauid morte saul et ionathe maledixit montibus gelboe. Secundo quod ipse ut habetur 2. 2. Regum. 21. et 2. Machab. 11. maledixit fili culmee: in qua non inuenit nisi solia. Tercio quod

Job ut

Job ut dicitur ciuitas erat. sperat dicitur qua dicitur est: coepta tenebris. Respondetur dicitur: maledictio per quam potest bonum aut malum. Ipsa ergo irrita te bonum aut malum inales propter quam sunt irrationales ad hominem modum subuentionis: mane necessitati. Et peccatum primum per uel. p. eius scilicet uel. 18. deus dicit. Si autem dei tui: uel facias et ceremonias quas ego super te oves maledictio. Maledictio est in maledictum horum tuum maledictum fructus: uel: armenta boi tuum. Secundo ordinantur hominem per modum signis maledictis: sicut ne gogge et iudae gentes uel. 1. legis sine ira debebat arelere et autem significum fuit: sicut non ordinant creaturam: minime propter modum loci. Et sic Job maledixit: ita quod maledictio qua impatiens: sicut tanquam natus est et coepta per quod radit est omnia uel. 1. dauid misit: dauid explicanda est: propter quod erat cum fleu gelboe: nos nec plures ceciderunt in dicitur: amabiles et decori: ac sonores. filie israel doleo super te frater: trahendum in consequentibus creaturis irrationalibus. Quod non debet intellectibus. sicut creaturam: restitui: et cetera. Secunda maledictio

Job ut dicitur eiusdem. 3. maledixit diei suo: et dicebat. *Percreat dies in qua natus sum et mor in qua dictus est: conceptus est homo dies illa veritas in tenebris.* Respondet Tho. ubi supra q. bene dictio et maledictio proprie potest pertinere ad illam rem cui potest bonum aut malum contingere. s. rationali creature. Ipsis ergo irrationalibus dicitur contingere bonum aut malum in ordine ad creaturam rationalem propter quam sunt. Ordinantur autem creature irrationales ad homines tripliciter. Primo per modum subventionis: in quibus et eis subueniunt huic manere necessitati. Et hoc modo a deo. *Beati. 3. post peccatum primorum parentum maledicta est terra: vi. s. p. eius sterilitatem homo puniret.* Et *Deut. 28.* deus dicit. Si audire nolueris vocem domini dei tui: ut facias et custodias omnia mandata eius et ceremonias quas ego precipio tibi hodie: veniet super te omnis maledictio ista et apprehendent te. *Maledictus eris in civitate: maledictus in agro maledicti horreum tuum: et maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui: et fructus terre tue: armenta bovis tuorum: et greges ovium tuorum.*

Secundo ordinantur creature irrationales ad hominem per modum significationis. Et sic christus maledixit scilicet in significatione synagoge et iudaice gentis quae non habebat nisi folia verba. s. legis sine fructu. Et propterea merito debebat auferri et auferri ab ea regnum dei: quod significatum fuit infirmitate a Christo maledicta. Tertio ordinantur creature irrationales ad ipsos homines propter modum continentis: aut temporis aut loci. Et sic Job maledixit diei in quo natus erat propter culpam originalem: quam nascendo contraxerat. Ita quod maledictio illa non arguit in eo aliquid impatiens: sed tantum arguit et explicat quod die qua natus est et conceptus contraxit originale culpam quae radit est omnium passionum quas patimur in hac vita. David insuper maledixit montibus gelboe: ad explicandam cedem quam in eis facta fuerat: propterea dicebat cum fletu et lachrymis. *Adontes gelboe nec ros nec pluvia veniat super vos qui bus ceciderunt incliti israel Saul et Jonathan amabiles et decori: aquilae velociores: leonibus foriores.* Et illic israel super Saul flet. Et ego doleo super fratrem meum Jonathan. Quare non est trahendum in consequentiam: ut unusquisque pro suo libitu creaturis irrationalibus maledicat.

Quod homo non debet maledicere creaturis intellectuales. s. creature infernales: creature terrestres: et celestes. Capitulum. 2.

1. Secunda maledictio est creature intellectuales

lis: quae adhuc triplex est. Prima est creatura intellectualis infernalis quae est diabolus: cui inquitur creatura dei est non licet maledicere. Unde in epistola Jude. *Et altercaretur Michael cum diabolo de corpore Adomy: non fuit ausus in eum iudicium inferre blasphemie.* Altercatio autem illa ut dicitur glo. erat: quod diabolus volebat invenire corpus Adomy: quod post mortem ut habet *Deut. 33.* deo volente ubi sit ignoratur: et diabolus volebat ut sciretur: ut sic traheret populum ad idolatriam. Sed angelus prohibebat. Et tamen cum diabolo contendens volebat blasphemare cum *3c.* circo Hieronymus. 24. q. 3. c. si igitur aut. Si igitur Michael non fuit ausus diabolo et certe maledictionis dignissimo iudicium inferre blasphemie: quanto magis nos ab omni maledicto puri esse debemus. Adhibetur diabolus maledictus: sed per os archangeli blasphemie exire non debuit. Secunda creatura intellectualis dici potest terrestris. s. homo: cui potest quis tripliciter maledicere. Primo ex conformatione dei et amore iusticie. Et de hac dicitur. 24. q. 3. c. cum sancti viri. Cum sancti viri maledictionis sententiam perferunt: non in hac ex voto vitionis: sed ex iusticie amore proueniunt. Sic *Gen. 9.* dixit Noe *Ad maledictus Chanaan: seruus sit fratri suum.* Sic *Act. 8.* Petrus maledixit Simon. d. pecunia tua tecum sit in perditione. Secundo potest homo maledicere ex quadam leuitate vel subreptione sicut solent multi facere: licet ociose et bestialiter: qui nesciunt loqui cum socio sine maledictione. d. Sis suspensus per gulas: nascatur tibi vermis canis: et similia. Tertio potest quis homini maledicere ex liuore odio et animo malo: et hoc cum sit contra charitatem peccatum est mortale.

Tertia creatura intellectualis dicitur celestialis: cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu quid referam. Multa sunt corruptela christianorum: ut pro nibilo ducant blasphemare sanctos et gloriosam virginem Mariam. Et sicut hi qui boni sunt deuotionem habent ad virginem: et ultra illas suum patronum et aduocatum fecerunt sanctum Antonium: alii sanctum Franciscum: alii sanctum Nicolai: alii sanctam katherinam et huiusmodi. Ita pessimi et maligni blasphematores blasphemant virginem beatam: et pro sua mala deuotione alii sanctum Antonium: alii qui sunt sancti. Clarum et huiusmodi. Ingratissimi peccatores. o furtes animi. o venenosa et amarissima lingua. o denique perditissimi homines. Et quod mali fecere vobis sancti. In quo nocuerunt vobis. An non assidue pro vestra salute intercedunt ad dominum:

Mōne et virgo illa piissima mater gratie: fons
misericordie pro vobis indefessa est aduocata.
Quid ergo blasphematis illā et reliquos san-
ctos. Sed reuera si seruaretur illud quod dici-
tur in c. statuimus. extra de maledictis. s. q. pu-
blice blasphemantes deū vel virginē sanctissi-
maz: vel aliquē sanctorū publica penitētia p-
7. hebdomadas punirentur: in quaz. s. quali-
bet sexta feria in pane et aqua ieiunarent: face-
rentq; alia q. cōtinentur ibi: profecto nō ita d. le-
ui prumperent in blasphemias. Et h. peniten-
tie sint arbitrarie vt tactū est in precedentib⁹: ta-
men laudo vt bi qui audiunt cōfessiones ipsos
blasphemos nō ita de leui absoluant: q. facilitas
venie tribuit incentiuū delinquendi: ppterca
arguant illos aspe: increpent dure: et peniten-
tiā iniungāt salutis: et fructuosam. Quisq; nō
videt quāta diligentia opus sit ad blasphe-
mos et maledictos emendādos. Difficile ē vti-
q; malā consue.udinē derelinquere. Vt ma-
la cōsuetudo qua homines xpiani iniuriantur
deo et sanctis eius. In hac soli xpiani demersi
sunt: qm nō est aliqua natio neq; iudeoz neq;
gentiliū et paganorū: in q. tot sint blasphemie et
maledictiones sicut in populo christiano.

Quod peccatū maledictionis et blasphemie
dei est graue: tum rōne abhominatōis: tū rōne
supratiois: tū et rōne pcrariatōis. Lapi. 3.

Etia maledictio est nature diuinalis
cū. s. q. de deo male loquit cōiucia et
cōtumelias maiestati sue inferendo:
et de hoc dicit Ric. de scō Dic. Sceleratissimū
genus peccati est qm q. in dei vituperiū delecta-
tur. Et glo. sup illo vbo Esai. 18. c. Ad pplm
terribilē et. Omne pctm blasphemie cōpatuz
leuius est. Et itē ibi. Nihil ē horribilius bla-
phemia: q. ponit os suū in celis. Quantuz vō
graue sit peccatū maledictōis et blasphemie col-
ligi pōt ex triplici rōne. Prima dicit abhomi-
nationis. Secūda supratiois. Tertia cōtraria-
tionis. Prima dicit ratio abhominatōis.
In veteri siquidē testamēto abhominabantur
patres antiqui vsq; adeo peccatū blasphemie:
q. ex mādato dei de blasphemia conuictū lapi-
dabant. Vnde leui. 24. dixit dñs. Educ blas-
phemū extra castra: et ponāt omnes gaudierūt
manus suas sup caput eius: et lapidet euz om-
nis popul⁹. In sup priores illi patres audire
detestabant eos q. blasphemabāt. Ideo act. 9.
Arbitrantes h. falso Stephanū blasphemare
eū dixit. Video celos apertos: et infra. Cōtinue

runt aures suas ne. s. fm glo. audirēt blasphe-
mantē: et nō solū audire: sed etiā nominare nō
audebāt vocabulū maledictionis. Vnde cum
accusarent Naboth. vt habet. 3. Reg. 22. Be-
nedixit deo et regi. i. maledixit. Et Job vt ha-
betur eiusdē primo. offerebat holocausta pro
filijs suis. Dicebat. n. Me forte peccauerint fi-
lij mei: et benedixerint deo. i. maledixerit. Si-
militer et temporib⁹ his abhominabilis ē blas-
phemia apud infideles: nā q. blasphemā-
ret deū in terris turcorū aut sarracenoꝝ graui-
ter puniretur. Vbi q. aut nunq; aut satis raro
sentiri ibi verba blasphemie et maledictionis
xpiani principes. o. pates secularēs. o. cu-
inslibet reipublice patres: curate et vos legib⁹
honestis punire blasphemos: ne deteriores in
fidelibus habeamini. Secūda ratio offendēs
grauitatē maledictionis et blasphemie dei dicit
superationis. Supcrat. n. tria peccata grauissi-
ma et execranda. Prīmū est peccatū pagano-
ruz seu infidelium: q. vt ait. Tho. 2. 2. q. 13. In-
fidelis ea de deo dicit et loquit que licet falsā sint
tamē credit eē vera: xpianus vō blasphemās
loquit cōtra veritatē quā credit. Secūdu est
peccatū homicidaz. Vt enim dicit Tho. ibidē
q. ad nocumentū maius peccatū est homici-
diū q. blasphemia: eo q. magis nocet homici-
da bonum interfecit: q. blasphemus deo bla-
phemato. Sed q. ad obiectū maius peccatū
est blasphemia q. homicidiū: quia homicida h.
interficiendo hominē offendat: deū tū princi-
paliter intendit offendere hominē. Sed blas-
phemus et maledictus intendit principaliter et
directe offendere ipsū deū. Tertiū est pecca-
tū iudeoz crucifigētū xpm. Vnde Augusti⁹
ait. Magis peccant blasphemantes deū triū-
phantē in celis: q. q. crucifixerunt eū ambulan-
tes in terris. Rano h. mōi ē fm Alex. in. 2. sum-
me. Tū q. iudei nō cognouerunt ipsum eē deū
Vnde apłs ait. Si cognouissent nunq; deum
glorie crucifixissent. Sed qui deū blasphemant
cognoscunt illū esse deū. Tū etiā q. iudei non
promiserunt ei fidē in baptismo sicut christiani
Tū q. fit maior iniuria rōne maioris stat⁹. 3.
ratio offendens grauitatē peccati maledictionis et
blasphemie dicit cōtrariationis. Cōtrariat nā
q. blasphemia et maledictio dei. primo nature.
secūdo scripture. tertio creature. Prīmo cō-
trariatur nature que dicitur benefactorem suū
esse cognoscendū. Mā et suo modo hoc faciunt
aures celi et pisces maris et bestie terre quanto
magis

magis ad id obligati
men inter omnia b
ta sunt a bono deo
lingue et vni singu
gū. Blasphemant
o impudica lingua.
tas nō agis: sed qu
maledictis. Cur nō
de nō impēdis: sed
dis. Cur tantū ben
gratias: sed potius
Vnde ubi ipse ling
et bñdicere nōmē
phemia cōtrariat se
net et bonat nos v
Thobi. 4. c. scribit
Ecclē. 29. Benedi
suis. et David pla
mibi intellectu. L
t. l. e. in ore meo
di. b. t. 2. l. n. t. in
medicē et nolite m
mia cōtrariat creat
laudat et benedicit
ne vntus martyris
cit deus laudant de
mib⁹: et auditis in
tur: quia lau. aut
gēb⁹ homines: lūmi
minia: maria: gēg
ne in terra: siue i m
sancta mater: celest
mus triū puerorū: in
ras iuniorū ad lau
Quid respondetis
omniū creaturaz. A
dumantes benedic
et omnia celestia co
dua: terra: aqua: ac
dum bñdictus deus:
benedictus deus: et
puz res: maledictis
plus sumitis ab his
de quib⁹ dicitur. A
deū celi: p. dolorib⁹
ergo infernales bon
ei qui nō mī ei d. an
dicendo cōsomanis
paret q. graue sit p
rea d. am. ait. Et i. i
pulo graui iniquita

magis ad id obligatur homo rationalis: et ta-
men inter omnia beneficia que magna et mul-
ta sunt a bono deo homini collata: beneficium
lingue est vnu singulare prestantissimu et egre-
giu. Quod blasphemator ingratus. o sceleris mens.
o impudica lingua. Cur non solus deo tuo gra-
tias non agis: sed quod peius est illu crudeliter
maledicis. Cur non solum benefactori tuo lau-
des non impedis: sed illu potius turpiter vilipe-
dis. Cur tantu benefactori non solus non reco-
gnoscis: sed potius ita inhoneste blasphemias.
Dedit tibi ipse lingua: ut tu cu illa laudares eu
et benediceres nome sanctu eius. Secundo blas-
phemia contraria scripture. Ipsa vtiqz admo-
net et hortat nos ut benedicamus deu. Vnde
Ezobi. 4. c. scribit. Omni tpe benedic deu. et
Eccl. 39. Benedicite dñm in omnib⁹ opibus
suis. et David psal. 15. Benedicā dñz q tribuit
mihi intellectu. Et psal. 33. Benedicā. d. i. o.
t. s. l. e. in ore meo. Et psal. 144. Per singulos
di. b. t. z. l. n. t. m. e. z. in. s. s. Et Ro. 12. Be-
nedicite et nolite maledicere. Tercio blasphe-
mia contraria creature. Omnis enim creatura
laudat et benedicit deu. Vnde Augu. in fmo
ne vñtus martyr inquit. Omnia quecuqz se-
cit deus laudant deu. Audistis in benedictio-
nibus: et audistis in omni solemnitate qn legun-
tur: qn oia laudant deu celestia: terrestria: an-
geli: homines: luminaria celi: arbores terre: flu-
mina: maria: qquid deus creauit siue in celo: si-
ue in terra: siue i mari: laudat deu. hec ille. Et
sancta mater ecclesia in matutinis cantat hym-
nus triu pueror: in camino ignis oēs creatu-
ras inuitantiu ad laudes et benedictionem dei.
Quid respondetis igit o blasphemii ad voces
omniu creaturar. Angeli celi laudant et dicunt
clamantes benedictus deus. Sol: luna: stelle:
et omnia celestia corpora dicunt Benedictus
deus. terra: aqua: aer: ignis: et cuncta q i eis siue
dicunt benedictus deus: boni et recti viri dicunt
benedictus deus: et vos contra more oium alia-
rum rex maledictus nisi forte dixeritis q exten-
pluz sumitis ab his qui sunt dñati in inferno
de quib⁹ dicitur Apoc. 16. Blasphemauerunt
deu celi pro doloribus et vulneribus suis. O
ergo infernales homines. o blasphemii diaboli-
ci qui non nisi cu dñatis blasphemado et male-
dicendo cōformatis et cōcordatis. Recurro ap-
paret qz graue sit peccatus vestrum. Propte-
rea clamauit Esai. i. c. Vbi genti peccatrici: po-
pulo graui iniquitate: femini neqz: filijs scelera

tis: blasphemauerunt deu Israel: abalienati sunt
retrosum. Et merito ppha cōminatur blasphe-
mantibus et maledicentib⁹: qz propter blasphe-
mias et maledictiones indignatus deus etiā in
presenti seculo blasphematores flagellat et exter-
minat. Est de hoc exēplū. 4. Reg. 19. de Se-
nacherib ob cuius blasphemiam angel⁹ vna no-
cte exercitū illius aggrediens. is 5. milia homi-
num interemit: ipso tandē Senacherib appuif
filijs interempto. Refert insup Grego. in. 4.
dial. li. Quod Rome puer. 5. annor blasphe-
mus in brachijs patris existens: iusto iudicio
dei a diabolo suffocatus est. Propter h pecca-
tus etia deus mñtu pestilentias: famē: et guer-
ras: ut dicit. 37. q. 2. c. flagitia. in glo. et in an-
ten. ut non luxurentur cōtra naturā. Et ut ego
vidi diebus meis Itale sepi⁹ flagellata ē mul-
tis tribulationibus et pestilentijs: puto pp scro-
rez sodomie et impietate blasphemie. Nam lz
multa sunt alia peccata q cōmittunt: hñ duo cō-
taminare videntur quasi omnē carnē. Et v d
blasphemia dicā: non sunt ab ea mñdi et puri do-
mini: non cines: non rustici: non agricole: non artifi-
ces: non viri: non mulieres: et qd auditu horribi-
le est: non sacerdotes: non religiofi. Ex omni nā
qz statu grandis multitudo extat que loquitur ver-
ba blasphemie. Quitalia tanto vitio deprauata
o populi tāto scelere deturpati: timeo ne dese-
uiat cōtra nos furor dei: corrigat igitur vnusqz
qz seipsum et refrēnet linguā suā: omnesqz pari-
ter laudemus et benedicamus deu: qui benedi-
ct⁹ ē et laudabilis p infinita secula seculor. amē
Feria secunda quinte hebdomade: de pecca-
to inuidie qua laborabant pharisei contra chri-
stum Iesum. Ser. 56.

Iserunt principes et
pharisei mini-
istros ut apprehenderet Ie-
sum. Scribuntur h vba Joā-
nis. 7. c. et in euāgelio hodie /
no. Comoueban⁹ pharisei et

scribe cōtra pñssimū Iesum et liuore et inuidia
qz non poterāt sufferre ut alicui maior honor ex-
hiberet qz ipsis: et ppterca non est mirādū si ita
seueri fuerūt cōtra innocentissimū filiū vrginte
Ideo Silbertus por. ant. Ita obliquat inuidia
ut rectū natura non videat. Et Seneca ad lucil-
luz. Iderit omne iudiciū cū res in affectu trāsit
Ad hoc aut vitii s. nis infestat miseros mortales:
a deo ut vir possit aliqz imo nullus euadere la-
queos inuidorum. Recurro i pñenti smone de

inuidia erimus dicturi: de qua tria mysteria p
ponimus principaliter declaranda.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum offensio.

Tertium conditio.

Qualiter diffinit a doctoribus qd sit inuidia
a q dolor ex bono alterius pot puenire ex ti
more: ex defectu: et ex malignitate.

Capitulum. .1.

Primum mysterium declarandum de inui
dia dicit diffinitio: in quo videndum est
qd sit inuidia. Et Iohes Dama. li. 2.
Iuxta sententiam ait. Inuidia est tristitia de alie
nis bonis. Pro cuius declaratioe notandum secu
dum Alex. 2. volumine summe. Et Tho. 2. 2.
q. 37. Quod dolor de alterius bono pot tripli
citer puenire. Primo ex timore proprio cuius
qs dolet de bono alicuius: qz verisimiliter ti
met sibi vel alijs nocumentum inferri. Et hunc
dolor Ari. in. 2. Rhetor. dicit non esse inuidiam
sz effectum timoris: de quo Greg. li. 22. moralium
ita ait. Evanescere plerumque solet ut non amissa cha
ritate et inimici nos ruina letificet et rursus ei
bonum sine inuidie culpa contrister: cuius ruente eo
quosdam bene erigi credimus: et perficiente illo quos
dam iniuste opprimi formidamus. Rationabiliter
namque unusquisque magis diligere debet seipsum quam
alios: et commune bonum et multorum quam particulare
vel unius. Sic letabantur de malo pharaonis fi
lij Israel qz Exo. 15. dicebant. Latet domino: glo
riose. n. honorificatus est equus et ascensor eius picit
in mare: et dum erat in captivitate in manu eius do
lebat de prosperitate illius: idipsum fecerunt de prosperitate
et aduersitate Pharaonis aliorumque populi dei ve
rare prosperitatem. Secundo pot puenire dolor de
alterius bono ex defectu: cui. s. qs dolet non pro
prius bonum illud habeat: sz qz illud sibi deficit: et
si qs dolet ex defectu boni quod non est vere bonum
male agit sic dolendo: ut si qs doleat: qz non forni
catur: sicut multi faciunt et similia. Si vero doleat
qz non habet bonum quod est vere bonum et honestum recte
agit. Et cum dolor talis circa honesta versus secun
dum Ari. 3. rhetor. vocat zelus. De hoc dicebat
Paulus. 2. Cor. 14. c. Emulamini spiritua
lia. Et Hiero. ad Letam de institutione filie. Ha
beat socias cum quibus addiscat: quibus inuideat: quibus
laudibus mordeat. Tertio pot puenire do
lor de alterius bono ex malignitate et iniquitate
quando displicet multis abique ipsorum comodo vel
inconmodo quod alij habent bonum. Et hoc vulgari
mus evanescere solet ex inani gloria. Unde Greg.

xl. moralium ait. Invidia namque soboles inanis glo
rie est quod dum oppressam mentem corrumpit: inui
diaz mor gignit: quod dum vani nominis potentiam
appetit: ne quis hanc alius adipisci valeat: tabe
scit. Et ex hoc est quod inuidia solet esse iter pares
quod unusquisque appetit alios in gloria secundum suum
statum aut gradum superare. Unde namque rusticus
aut agricola inuidebit doctori de scientia: nec mu
lier inuidebit militi de strenuitate vel fortitudi
ne: nec mercator aut civis religioso de fama san
ctitatis: et sic de alijs. Sz unusquisque inuidet alte
ri de his bonis: quod vel ipse habet vel habere in
tendit. Et tamen si hoc fiat animo deliberato cum sit
contra charitatem: peccatum est mortale. Charitas
inquit apostolus. i. Cor. 13. c. non emulatur.

Quod maligna bestia inuidie semper osten
dit virtuosos et sanctos viros: ut ex multis pa
tet exemplis.

Capitulum. .2.

Secundum mysterium declarandum de in
vidia dicitur offensio. Hec. n. bestia
maligna offendit semper virtuosos et
sanctos viros. Unde valerius li. 4. de amore et dile
ctione ait. Nulla tam modesta facilitas est quam mali
gnitatis dentes vitare possit. Et Seneca de co
solatioe ad paulinum. Inimica est semper alienis pro
fuit invidia. Et Iovinianus. i. de remedio amo
ris. Summa petit livor: plant altissima vici. Su
ma petit dextra fulmina missa iouis. Et Dra
sius. Scipio ventis agitat ingens Iovinus et cel
se granioze casu. Decidunt turres: feriuntque sum
mos fulgura motes. Et Hiero. in epitaphio
sancte Paule. Semper virtutes sequitur invidia:
feriuntque summos fulgura motes. Et. n. oes sci
emulos habuerunt. In paradiso quoque serpens fuit
cuius invidia mors intravit in orbem terrarum. Ipe
quoque dominus noster Iesus christus zelus est crucifixus
habet ille. Hec. n. illa invidia de qua dicit Sap. 2.
quod in auctoritate Hiero. est iam dictum. Quod. s. p. il
laz mors intravit in mundum. Hec est illa fera pes
sima: pro qua fratres Ioseph cum interficere tem
ptaverunt: et tandem venderunt huiusmodi: dicen
tes patri: quod fera pessima devorasset eum. Hec est
propter quam Saul odio gravi commotus fuit contra
David: tentans scipio illum perire: quod et fecisset:
nisi Jonathan premonuisset eum: ut haberet. i. Re
gum. 18. Inuidebat autem ei Saul: quod post interfectum
Holiath et debellatos philisteos ad eum puelle
catabat. Saul percussit mille: et David decem mi
lia. Quid dicam de antiquis Romanis: quod toto or
be clarissimi: et sue reipublice zelatores fuisse precipui
Mone invidie nostris libellaniati extirpare. Patet
hoc in

hoc i furio Lamillo: de quo scribit Porosi⁹
 et Titus Livius q. cū rom. in exercit⁹ p. decez
 cōtinuos annos magnas clades accepisset crea-
 tus dictator cū capanetibus et salicis marina
 cū prosperitate cōstitit et victis duob⁹ pplis: pda i
 ter milites partitus est. Deinde Decentii civi-
 tate obsedit: quā tādē cepit. Ista victoria fuit cū
 tāta gloria romanorū q. dictator sublati ad ce-
 lus manib⁹ peatus est q. si cui deoz romana se-
 licitas nimia videt⁹ ei⁹ invidia sub aliquo suo
 incōmodo satiare⁹: atq. inter pces subito lapsu
 decidit. Quod omnē fin Valerū ad sui dāna-
 tionē: q. postea pilius est pūnisse tradit. Nam
 postq. ad urbē triūphās rediit: tribuni multiq.
 cives Camilli vtrū emuli: diffamabāt gloriā
 ei⁹: cōtēdētes hostilē pda nō equo iure fuisse di-
 visam: et ista pendēte invidia falsicorū civitatem
 romāo subegit ipio. Post qd a. L. Apulegio
 tribuno plebis accinctus ppter inequā Decen-
 tiū pde distributionē: intercurrente illis dieb⁹
 adolefcentis sui filij morte: vt hinc i publico et in
 de priuato cruciare⁹ icōmodo: in exiliū pellitur
 dānatus. is. milib⁹ eris. Camillus vō ab urbe
 dīcedens humiliter deos pcat⁹ est: vt si h in-
 iuste pateret⁹: q. pūmū se ciuib⁹ et ingrate p. trie
 necessariū fieri vellent. Ad subsecutū est. Nā
 galli senones obsessam urbē pter capitolū ce-
 pere. Quare missus ē ad Camillū p. auxilio: q.
 mor. veniens ingrātū patriā ab hostib⁹ libera-
 uit: vt dicit Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. De Sci-
 pione insup africanū dicit Valer⁹ marin⁹ q.
 cū post plurimos triūphos vocaret ad reddē-
 dus cōputū de pecunie quāitate: tāq. indigna-
 tus tale fert dedisse responsum. Cū frater me⁹
 totā vobis subinguit asiā: et ego totā africā: nec
 opes asiane fratē meū nec africane me diuites
 fecerūt: s. invidia fecit vtrūq. gloriofum. Et vt
 scribit Livius: tāta fuit invidia ciuū s. Scipio-
 nē q. cū accusaret a tribunis plebis nil aliud ad
 obiecta respondit: s. dixit. Q. quiritēs: hoc die
 vici cartaginē magnā sperātē: et accipe leges
 nostras iussi. Recordor enī hūc diē anniuersa-
 riuū illi esse quo an aliquot ānos vici Hanni-
 balē. Et vt scribit Valer⁹ de fiducia sui laureā
 suā capiti suo iposuit et subiunxit. Equū est diē
 hūc lib⁹ et iniurijs semp immunē ēē. Ad ergo
 in capitolū ad Jonē optimū et Adnerū: cete-
 rosq. deos q. capitolū et arci p. sident conferam
 salutē: eo q. in die isto et sepe ac feliciter p.
 repu. dimicauit. Vosq. oēs horoz venire meū
 orareq. deos: vt vobis mei similes duces om-

ni tpe largiant⁹. His dictis et senatū totū et vni-
 uersū equestre ordinē et cunctā plebē comiez
 habuit de eo q. paucissimi cū tribunis remāse-
 runt: q. tādē vt inquit Valer⁹: dolore antij at-
 q. invidia tabescentes: et pudore obruta se turbis
 imfuerē: et cū ceteris psecuti sunt cū. Scipio
 aut nō modo capitolū: s. p. totā urbē oia deoz
 tēpla cū populo romano arcuiuit: non minore
 honore reus triūphās de inuidis: q. victor oliz
 triūphauit de hostib⁹: et cū videret necesse esse
 aut succūbere emulis: aut vlcisci: neutru expiri
 decreuit: s. potius voluntariū sibi elegit etiliū:
 abiitq. Linternū suā villulā asperā solitariā et
 incultā: baud pcul a Luminis ciuitate cāpanie.
 Igit invidia rapacissima. o virtutū emula. o
 pestilentissima omniū vtuoz inimica. Et di-
 cit vtiq. claz ē q. lter ipsa virtuosos et sanctos q.
 te aut pacē habere nec finit nec patitur.

De triplici mala cōdutione inuidie. s. ppria
 flagellatione: charitativa oppositōne: et diabo-
 lica assimilatione. Capitulu. 3.

Triū mysteriū declarandū de inuidia
 et cōditio. Est vtiq. triplex mala cōdi-
 tio pp quā invidia ē abhomināda. Pri-
 ma dicit⁹ ppria flagellatio. Secūda charitativa
 oppositio. Tertia diabolica assimilatio. Pri-
 ma mala cōditio inuidie dicit⁹ ppria flagellatio.
 Est vtiq. officii eius flagellare et affligere pro-
 priū subiectū. Propterea h. s. d. 3. in lib.
 differentiaz ait. Inuidus aio medull⁹ est uas
 a semetipso liuorū: ppriū semper erigit penas.
 Et Hiero. ad Asellā d. fictis amicis exclamat
 d. Inuidia primū tui mordax. Et Socrates
 dicebat. Vtrūq. inuidi in oibus ciuitatib⁹ ocu-
 los et aures haberēt: vt de oibus pfectib⁹ tor-
 querēt. Quot. n. sunt hoium feliciū gaudia:
 tot sunt inuidoz gemit⁹. Et D. rati⁹. Inuidia
 siculi nō inuenere tyrāni. Adat⁹ tormētū. Se-
 cūda mala cōditio inuidie dicit⁹ charitativa op-
 positio. Opponit siqdē charitatē primū. Illaz
 tū charitatē docēt nos sancti et ipse sanct⁹ scōra
 xps Iesus. Vñ Paul⁹. i. Cor. 14. ait. Secta
 mini charitatē. Et. 16. c. ait. Dia oparfa fiant
 in charitate. Et eph. 3. c. In charitate radicati
 et fundati. Et. 4. c. In charitate crescam⁹. Et
 5. c. Estote imitatores dei sic filij charissimi: et
 ambulate in dilectōe sicut et christ⁹ dilexit nos.
 Et ad Col. 3. c. Sap omnia charitatē habētes
 Et Job. i. cano. 3. c. Qui nō diligit fratē suū
 in tenebris manet. Et christus iesus Job. 13.
 Adatū nouū do vobis vt diligatis inuicem

Et. 13. c. In hoc cognoscent oēs qz mei disci /
puli estis: si dilectionē habueritis adinuicem.
Aduertēter igitur spirituales cōsiderent bi qui p
pniā se affligunt: cogitent religiosi qui seculū
derelinquunt vt deo seruiant: quantū malū sit
inuidia: que cū charitate stare non pōt. Ipsa eq
dem sola venenū ē cuiuscūqz alterius boni: qz
vt inquit Aug. sup. Joh. Dilectio sola discer
nit iter filios dei: et filios diaboli. Signent se
oēs signo crucis: baptizent: oēs cantent allelu
ia: intrent ecclēas: impleāt parietes basilicaz:
non discernunt filij dei a filiis diaboli nisi cha
ritate. Magnū idicū: magna discretio. Quic
qd vis habeas: si non habes charitatem nihil
habes. Alias virtutes si nō habes hanc habes:
et legē iplesti. hec Aug. Tertia mala cōdino
inuidie dicitur diabolica assimilatio: ipsa qdē assi
milat homines malignis spiritibus. Nā quid
aliud est alterius inuidere felicitati q̄ diaboli of
ficiū exercere. Ideo xps inuidis phēis Jo.
an. 8. c. ait. Vos ex patre diabolo estis. Mos
vero curemus esse filij dei: oēm inuidiā a cordi
bus nostris expellentes: vt sic valeamus in h
seculo acquirere dei gratiam et in futuro sempi
ternam gloriam in qua viuit et regnat ipse bn̄
dictus deus p infinita secula seculorū. Amen.

¶ Feria tertia quinqz hebdomade i quadrage
sima de peccato detractiōis: a quo abstinere de
bent qui veram pniām deoqz acceptam agere
volunt.

Sermo .57.

Ad amēnim

q dicebāt qz bonus est: alij autēz
non: sed seducit turbas. Scri
bunt hec verba Joā. 7. c. et in
euangelio hodierno. Loquit

vnusqz de altero fm qz ei afficit: ita qz q dili
git non saturat laudibus: qui vero inuidet aut
odit libenter detrahāt et vitupat: ppter ea phēi i
uidētes xpo sequacēsqz sui causa detractiōum
moribus lacerabāt. Nec potuit pijsim⁹ ih̄us
viuare oblocutori dentes: quinimo vt pz i ho
dierno euangelio publice a multis accusatus ē
et noīatus peccator et malus. Ista nanqz solet
esse pessima inuidorū cōditio: vt omnia in ma
lam ptem interpretent et trahāt: ac de oib⁹ ma
le dicent. Venit igitur xps Luc. 7. Joānes ba
ptista non manducans nec bibēs: et dicunt de
monium habet. Venit filius hoīs manducās
et bibens: et dicitur peccator vini est. Cum vō de
tractio apud q̄s plures minimū peccatū eē re /

putet: ideo in hoc sermone de ipsa aliquid dis
seramus oīdentes quantū expediat peniteti
bus a tali vino penitus abstinere: de quo tria
mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur malignatio.

Secundum modificatio.

Tertium offensio.

Quod in maligna sit detractio. tū respectu con
trarietatis. tū respectu generalitatis. tū ē res
pectu crudelitatis.

Capitulum .1.

Primum mysteriū declarandus de detra

ctione dicitur malignatio. Est siquidem

peccatum hoc satis malignū et graue tri

plici rōne. Primum rōne contrarietatis. 2. rōne

generalitatis. 3. rōne crudelitatis. Primum rōne

contrarietatis. Contrarietas siquidē fame que vt in

quit. Alex. in. 2. summe preciosissima est oīum

bonorū tēporaliū. Et hoc exp̄ss⁹ dixit Sapiēs

puer. 21. Adeli⁹ est nomē bonū qz diuinit mltē

Et Eccl. 41. Aurā habet de bono nomine. Et

Aug⁹ id psuadebat. 12. q. 1. in. c. nolo. d. Qui

fidens cōscie: famā suam negligit crudelis est.

Est ergo fama preciosa corona oīum hominū.

siue maiorū siue minorū: siue dominorū siue

ciuiū: siue prelatorū siue subditorū: siue secula

riū siue religiosorū: siue viroꝝ siue mulierū.

¶ Ame itaqz grad⁹ oēs nitore suo venustat atqz

decorat. Lū ergo detractio hāc impugnet: non

debet peni leue cēferi. Propterea ab Alex. sic

diffinit. Detractio ē alienae fame p occultā vba

denigratio. Notandū tū qz est differentia inter

contumeliā: punitiū: impropertū: susurratiōem: et

detractiōem. Contumelia fm Tho. 2. 2. q. 72.

est exp̄ressio defect⁹ alteri⁹ corā eo p verba ad

ipsū de honorādū. Et si fiat aio corrigendi nul

lū est peccatū: qz et sancti hoc fecerūt. Vñ Luc.

24. xps dixit discipulis cunctibus in Emaus

Stulti et tardi corde ad credendum etc. Et

Matth. 15. dixit phariseis. Hypocrite. bene p

phetauit de vobis etc. Et paulus Gal. 2. Qui

sentati galathe qz vos fascinauit. Si vō cōtu

melia fiat aio solaciandi: aut nullū peccatū: aut

veniale ē: dūmodo fiat discrete: qz ludus nori⁹

est i culpa. 2. q. 7. c. qualis. Si aut contumelia fi

at aio iniuriādi: qz cōtra charitatē ē: peccatum

ē mortale. Et hoc Matth. 5. xps dixit. Qui di

xerit fratri suo fatue: reus erit gebenne ignis.

Est ergo cōtumelia cū referat defectus culpe: si

ue defectus ille sit fm veritatē: siue nō: i vitu

pium alicuius. Cōuinū est cā referat defect⁹ na

turę vel pene vt qz diceret ceco. Q ceco: et surdo

Q surde

Q surde: claudo.
Et sic. i. Reg. i. f. f.
os amittit illos: qz ip
Impropertū ē: cōtra
bi collati ad ipsum co
ens Eccl. 41. aut. Lū
imiteris dei. Et. 20.
ibi vñc. nā oculi ei
dabit: multa ip̄rogab
beneficijs aut. Qui d
ret qz accept. Ista ta
ālo. Sufurratio ē: c
nus absentia: vt po
fuit. Et de hac plen
cordia. Detractio v
in absentia ei⁹ vt su
Tho. 2. fa. q. 74.
ueniūt i materia
materia tā susurr
rim. forma vō ē
Sed finis susurrat
tractiōis ē infamia. Et
credūt idoc. Quot
Quot videt cōnēct
et vane. Quot peni
mini iusticie amatoꝝ
reputant mali. Ideo
sunt fures qz diripiūt
res glacerāt famā no
gnitatē detractiōis v
qz multa peccata qz
oībus locis: nec oī tē
Dum aut detractiō
lam tēpus: nullāqz p
illat verbis. puer. 24.
videtur. ait. Propt
totum genus human
nam. Rare iuenies
et dicitur vñc. suam: v
alio. Tertia rō o
ctiōis ē crudelitas.
crudelē. ppter ea dic
tas. Summa est inig
māre: qz oīs qui det
ē. Qd iudicandū ē
cut homicida et iung
mā detractor. Et be
manas carnes. Dm
factus ē: dicit rap
Et Grego. 13. mo
Quare psequimur

D surde: et claudio. **D** claudere aio iniuriandi: Et sic. i. Reg. i. f. enēna q̄ multos bēbat fili/ os amittit illos: q̄ ipropabat anne q̄ steril erat Improptum ē: est cū refert alicui beneficiū si/ bi collatū ad ipsum cōfundēdū. Et de hoc sapi ens Eccl. 41. ait. Lū dederis ne ipropes: sed imiteris deū. Et. 20. c. Datū isipientis nō erit tibi vale. nā oculi eius septēplexes sūt. Et rigua dabit: multa ipropabit. Icarco Seneca li. 2. b. beneficijs ait. Qui dedit beneficiū tacet: nar/ ret q̄ acceptū. Ista tamē q̄q̄ sumunt vñū pro alio. Susurratio ē cū refert malum de alio in eius absentia: vt ponat i discordia euz primis suis. Et de hac plene dictū est i sermone de dis/ cordia. Detractio vō ē cum dicit malū de alio in absentia ei⁹ vt sua fama demigret. Et vt inqt Tho. fa. se. q. 74. Susurratio et detractio con/ ueniūt i materia et forma: sed differūt i fine: q̄ materia tā susurratōis q̄ detractōis ē malū. p/ rimi. forma vō ē dicere illud i absentia eius. Sed finis susurratōis ē discordia: finis vero d/ tractōis ē infamia. **D** quot docit pp detractōes credūt idocci. Quot v gines credunt corrupte Quot vidue cōnētes et caste luxuriose credūt et vane. Quot penitentes hypocrite. Quot do/ mini iusticie amatores tyranni. Quot deniq̄ reputant mali. Ideo ait Amb. Tollerabiliores sunt fures q̄ diripiūt bona nostra: q̄ detracto/ res q̄ lacerāt famā nostrā. 2^a rō ostēdēs mali gnitatē detractōis vocat generalitas. Sūt nā q̄ multa peccata q̄ et si cōmittant: nō tamen in oibus locis: nec oī tēpore: nec ab oibus psonis Vitii aut detractōis nullum excipit locū: nul lum tēpus: nullāq̄ psonā. Hinc ē qd glo. sup illis vrbis. puer. 24. c. Lū detrahētibz ne cō mīsearis. ait. Propter hoc vitii piclrat fere totum genus humanū. Et Hiero. ad Celan/ tiam. Raro iuenies q̄ ita irreprehētibila velū exhibere vitā suam: vt non libenter reprehēdat alienā. Tertia rō ostēdēs malignitatē d/ tractōis dī crudelitatis. Est enīz peccatū hoc satis crudele. ppter ea dicit. 6. q. 1. c. summa iniqui/ tas. Summa est iniquitas fratres detrahēre et ac/ cusare: q̄ oīs qui detrahit fratri suo homicida ē. Qd̄ intelligendū ē p quādā similitudinē: q̄ si/ cut homicida extinguit primi corpus: ita et fa/ mā detractor. Ex hoc cōpat leoni deuorātū hu manas carnes. Vnde Ezec. 18. c. dicit. Leo factus ē: didicit rape p̄dam: et comedere hoies Et Grego. 13. moral. exponens illud Job. Quare psequimini me sic deus: et carnib⁹ me/

is saturamini. ait. Hi sunt q̄ alicne vite detra/ ctioe pascuntur: et alioz pculdubio carnibus saturant. Et glo. super illo vbo puer. 23. Mo li ēē in cōuiuijs potatorū: nec in comestationi/ bus eozū q̄ portant carnes ad vescendū. Car/ nes inqt ad vescendū ē in locutione derogatio nis vicissim vicia primi dicere. Hoc et go pec catum feralem facit hoicm: imo oī fera peiorē. Qd̄ vt dicit Jac. 3. c. sine cano. Qd̄s nāq̄ aia lum volucrum et serpentium naturā ab homīe domite sunt et domant. Linguam aut hominū nullus vnq̄ domare potuit: neq̄ pōt. Qd̄ igit detractio peccatū dānabile. Tu nempe es que multos ad tartara festinantissime compellis. Quia vt Jac. 5. c. dicit. Si quis putat se reli/ giosum ēē non refrenans linguam suā: sed se ducēs eoz suum: huius vana ē religio.

D tribus modis cōmittit detractōis vitiiū .s. per modū iniquum: astutum: et simulatū.

Capitulum. 2.

Ecundū msteriū declarandū de de/ tractione dicit modificatio. Solet eq/ dē peccatū istud pluribus modis com/ mitti: quos tamē nos ad tres p̄cipuos reduce mus. Primus dicit iniquus. Secundus astu/ tus. Tertius simulatus. Primus ē modus iniqu⁹: cū quis primū infamare studet cū iniq/ tate. Qd̄ pōt fieri tripliciter. p̄ reuelādo pecca ta sua secreta: non seruādo p̄ceptum de frater/ na charitate. de quo xps dixit Math. 18. Si peccauerit i te frater tuus vade et corripe eū in ter te et ipsum solum. 2° fingendo de p̄rio ma/ la que non cōmisit. 3° scribendo contra ipsum famosos libellos: vel sicut hodie fieri solet iue ctuias lenocinio verborū fucatas cōponendo et cantilenas. Secundus modus detrahendi di/ cit astutus. Sunt nāq̄ alij cū astucia detrahē tes. primo adhuc tripliciter. p̄ tacēdo. Nā euz interrogant de alicuius virtutibus: licz nullum malū dicant: tacent tamē verū et bonū qd̄ sciūt: dicereq̄ debēt. Sicut si quis interrogaret de aliqua puella nubi an ēēt honesta: et ille sciret sic esse: tamē aut taceret aut diceret. Nō me in terpono de alienis factis: talis vnq̄ et si nō di/ recte: idirecte tamē p̄xiui sui famam lederet. Ideo dicebat Hilbertus por. Grauis rapa/ citas cum verā alterius gloriam et si incendacio non corrūpis: silentio p̄teris. Quor enī ex/ cellentiā p̄p̄riā semp cogitans: alienam obscu/ rat. 2° astuti detrahunt negando: cū. s. et si ma/ lum non dicant de p̄xiui: negant tamē bona

que de illo ab alijs narrant et predicantur. 3° astuti detrahunt venenando: cui. s. multa bona dicunt de aliquo venenando cum aliquo malo iter posito: sicut plerique faciunt semper addentes sed vel si. Dicunt. n. si talis non haberet illum defectum: vel illum et. quod virtutibus quibus floret laudaretur a cunctis. vel dicunt. Talis est doctus vel pius: sed deficit in humilitate et huiusmodi. Sicque detractores astuti ne videantur detrahere laudant ut tandem vituperent: et fil. cum melle porrigunt ad bibendum venenum. Venena aut Hiero. ad 2as et 3as. non dant nisi melle circumdata. Tertius modus detrahendi dicitur simu- latus: qui est proprius hypocritarum. Ipsi etenim detrahunt tripliciter. Primo dolendo. Figunt nunquam voce. vultu. verbis. gestu. suspiciens do- lenter et ex charitate referre criminatōes et dis- famatōes proximorum suorum: cum tamen id faciant ex impietate in ore et invidia. 2° hypo- crite detrahunt augendo: cum narrant aliquid fa- ctum minimis verbis suis aut factis ampliatōes illud et ad augentes. 3° hypocrite detrahunt inominando cum. s. nominant multos cum laude: et post alicui alteri detrahunt. Hi modi et si non hoc ordine: nihilominus in substantia per maio- ri parte ponunt ab Alex. de ales in secundo vo- lumine summe. et a sancto Thoma. 2^a 2^a q. 73.

Ad per detractionem offendunt detrahentes: audientes: et patientes. Capitulū. 3. Etiam mysterium contemplandum de de- tractione dicitur offensio. Est enim pecca- tum hoc offensivum valde. Offendit namque tria hominum genera. Primi sunt detrahen- tes. Secundi audientes. Tercij patientes. Primi quos detrac- tio offendit sunt ipsi detrahentes. Nam ultra hoc quod mortaliter peccat secundum Scotum 1. 4. di. 15. tenent ad restitutionem fame. Ad secundum Ricardum et Thoma. fieri debet ad arbitrium boni vi- ri. Et de modo restituendi tale famam est satis ample scriptum sanctus Bernardinus in quadragesima li de christianarum religionem. Ideo non curavi hu- mili- tatem ampliare. Verum cum paucissimi repi- ant quod famam velint restituere his quibus detrahunt: ma- gnum periculum est detrahere. Secundi quos detrac- tio offendit sunt audientes: Illi enim qui detrahentibus benivolus prebet auditum: peccatum non effugiunt. Iacinto Berni. ad Eugenium inquit. Velle dila- here et audire quod horum danabilibus sit non fa- cile dixerim. Et Aug. Me accommodes aures tuas detractioni. Detrahenti enim aie et audienti. Virisq; esca mortis est detrac- tio. Et. 11. q. 3. c.

non solum. Non solum ille reus est qui de alio mala- pferit. sed qui cito criminibus aure prebet. Prop- terea caute agendum est ut non solum non detrahant sed ne detrahentes quidem audire velimus. Ad hoc autem quique sunt opportuna remedia. Pri- mu est elongatio: ut si fieri potest elonget se unusquisque ab his quos detrahere videt paratos. Et de hoc sapiens puer. 4. ait. Detrahentia la- bia. percul sint ate. Secundum remedium est contrista- tio. Nam si quis non potest se a detractoribus elon- gere: ostendat eis detrahere volentibus vulnū tri- stem: significans se non libenter audire: et contris- tando caput. spuendo in terram. post tergum respicien- do. et faciendo similia reserret dicentis audaciam. Quam ut inquit sapiens puer. 25. dicitur aglo dissipat pluvias: et vultus tristis lingua detra- hentem. Et Hiero. ad Rusticum monachum. Si- cut sagitta si mittatur in duram materiam: nonnunquam reuertitur in mittentem: et vulnerat vulnerantem. Ita et detractor cum tristem viderit vultum audien- tis: imo non audientis: sed obturatis aures su- as ne audiat iudicium sanguinis: illico contricecit palleat: vultus salina secat. Et. 9. q. 1. c. Ex me- rito. dicit. Memo invito auditori libenter refert. Tertium remedium est reprehensio. sicut Christus secun- dum discipuli detrahebant Adagdalene quibus dixit Matth. 26. Quid molesti estis huic mu- lieri: bonum opus est. Et ad hoc propositum Job. 29. dixit. Conterebar molas iniqui: et de denti- bus illius auferere predam. Quartum remedium est cordis stabilitio: ut non credat cito esse malum quod dicitur: quod multi multa loquuntur: et sepius falsa quam vera. Et ut dicitur. Eccl. 19. Qui cito credit levis est corde. De Christo et Joanne baptista ut tacitum est multi male loquebantur. Duo senes in- dices tanquam adulteram mentiendo accusabant Su- lannam instantes ut lapidaretur: ut per Daniel. 13. Sancta Marina virgo que in habitu virili in- cognita alijs deo serviebat in monasterio: ista ma- ta fuit quod ipse gessisset iuvenulam quandam: ob- quod fere usque ad mortem extra monasterium abinde penitentiam egit. Hiero. etiam glo- riosus in epistola ad Asellam de fictis amicis conqueritur valde sic. d. Si tibi putem a me gratias posse referri non sapiam. Idcirco est deus super personam meam sancte anime tue resis- tere quod meretur. Ego enim indignus: nec esti- mare unquam potui nec optare: ut tantum mihi in Christo largieris affectum. Et licet me sceleratum quidam putent: et omnibus flagitijs obzutum et pro peccatis meis etiam hec parva sint: tamen bene

in bene facis quod et tu nos putas. Pericu- alterius iudicare: et nisse de rectis. Ven- dolebis ardore non ego vspellis et habui decipiens. Quid enim dicit: vel finisse de i- ma credere noluisse. hi manus: et ore vipe- labis: corde gaudebis: amabat illos: et miser- ego cum eis iudicio medium est cordis co- dit aliquos detrahen- ritatem: compatiatur: bne: cōfideret: quod vi. Lact. au. li. 6. d. etus tam pudens: et ideo quilibet ma- su qd de peccatis ali- detractio offendit su- quibus detrahatur. fama demgrat cum le dicit de illis: affligi- uera conari debent: dentur: quoniam tal- fiones et oblocutiones tam glorie. Unde xp- eris cum maledicere- cutivos fuerint et dicit- sum vos mentientes- uitate quod merces vest- uanda in super est reg- 3. c. inter verba. ait. 3. vngantium semper- dum. Et si non inuen- denobis homines di- letiam proflure. Et ri- nobis bonum quod d- tur: magnam tristitia- antiaz detractores- faciunt detrahendo. I- aut linguam suam a m- tur iniqua: ut sic diuin- lo hoc possint particip- eternum regnum beati- tor noster cum patre et fi- gnat per infinita secula- f- eria quarta qui- longissima. de pernu-

tu bene facis q̄ ex tua mente malos etiam bo-
nos putas. Periculosum quippe est de seruo
alterius iudicare: et non facilis venia praua di-
xisse de rectis. Veniet veniet dies illa: et meū
dolebis ardore non paruo. Ego probrosus:
ego Vipellis et lubricus: ego indax et sathāe arte
decipiens. Quid enī tutius est, vel hec credi-
disse: vel finxisse de infontibus, an etiam d̄ no-
rijs credere noluisse. Quod labantur quidā mi-
bi manus: et ore vipereo detrahebant, dolebāt
labijs: corde gaudebant. Videbat dñs et sub/
sanabat illos: et miserum me seruum suum fu-
turo cum eis iudicio reservabat. Quintum re-
medium est cordis compassio: ut cum quis au-
dit aliquos detrabentes: referentes etiam ve-
ritatem: compatiatur proximis suis peccatori-
bus: cōsideretq; q̄ secundum cōmunem legē
ut Lact. ait. li. 6. Nemo potest esse taz cū cir-
ctus tam prudens qui non aliquando labatur:
et ideo quilibet magis timere debet de suo lap-
su q̄ de peccatis alijs gaudere. Tertij quos
detractio offendit sunt patientes, illi videlicet
quibus detrahatur. Nam vltra hoc q̄ illorum
fama denigrat cum sepius innotescat eis q̄ ma-
le dicit de illis: affligunt et contristant. Sed re-
uera conari debent ut potius letentur et iocun-
dentur: quoniam tales detractiones crimina-
tiones et oblocutiones falsę faciunt ad augmē-
tum glorie. Unde xps Math. 5. dixit Beati
eritis cum maledixerint vobis homines. et p̄se-
cutivos fuerint et dixerint omne malū aduer-
sum vos mentientes propter me: gaudete et ex-
ultate q̄ merces vestra copiosa est in celis. Ser-
uanda insuper est regula Gregorij qui. II. q.
3. c. inter verba. ait. Inter vba laudantiū vlti-
mū vitupantium semper ad mentem est recurren-
dum. Et si non inuenitur in nobis malū quod
de nobis homines dicunt in magnā debem⁹
letitiam proficere. Et rursus. si non inuenitur i
nobis bonum quod de nobis homines loqui-
tur: magnam tristitiam generare debet. Vidē-
ant itaq; detractores et bilingues quanta mala
faciunt detrahendo. Denūcentes ergo p̄hibe-
ant linguam suam a malo: et labia sua non loq̄-
tur iniqua: ut sic diuine gratie munera in secu-
lo hoc possint participare: et tandē puenire ad
eternum regnum beatorum: in quo xps salua-
tor noster cū patre et spiritu sancto vivit et re-
gnat p̄ infinita secula seculorum. Amen.

¶ Etia quarta quinte hebdomade in qua/
dragesima. de perurij vitio: a quo maxime pe-

nitentes conere debent.

Sermo. 58.

Non estis ex omnibus
meis. Vba
sūt redēptoris nostri originalit̄
Joh. x. c. et in euangelio hodi-
erno. Quod de iudeis locut⁹
est xpus in vbijs p̄missis: bo-

die non imerito dici pōt de xpianis malis. Ip-
si etenim vocem xpi contemnētes: diuina mā-
data obseruare non curant: quinimo grauius
ostendūt q̄ ceterę nationes: que sub quacūq;
falsa religione viuunt. Inter cetera autem ma-
la atq; peccata: que ab eis cōmitti solent ē illud
vnum execrandum valde violatio scilicet et fra-
ctio iuramenti. Istud nāq; peccatum ita inole-
uit: et a multis ob publicam cōem perniciosam
q̄ consuetudinem minimum esse credat. Ea
propter pro presentium eruditione in hoc ser-
mone de piurio verba faciemus: qm̄ piuri ex
omnibus xpi esse non possunt. Proponemus
ergo de piurio principalit̄ tria mysteria decla-
randa.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum cōmissio.

Tertium malignatio.

Quid sit per iurium: et an iurare sit licitum
quot sunt iuramenti cōmītes: et que sit iuramē-
ti forma.

Capitulum. i.

Primum mysterium declarandum de
piurio dicit diffinitio: in quo videnda
sunt quattuor. Primum quid ē piuri-
um. Secundum vtr̄ iurare sit licitū. Tertium qd
sunt iuramēti cōmītes. Quartum q̄ sit iuramē-
ti forma. Primum vidēdū est: qd ē piurium.
Et respondet R. p. in sūma sua. d. Per iurium
ē mandatū iuramēto firmatum. Et q̄ dicit iu-
ramento. notandū sūm Alex. de ales in. 3. sūm
me. q̄ duplex ē iuramentū. Vnū assertorium:
cū. i. iurando asserit aliquid sic esse vel non ēē
Secundum est iuramentū promissoriū: cū pro-
mittitur aliquid fieri vel non fieri. Et i vtroq;
mentuendo piurium consistit. Sed hoc pleni⁹
declarabit in sequenti mysterio. Vgo vero de
sancto Dic. quid sit piurium exp̄ssius decla-
rat sic. Per iurium est falsa vel indiscreta iura-
tio seu iuramenti transgressio. Secundum
videndum: vtrum iurare sit licitum. Et q̄ sic
videtur primo exēplo dei. Ipse etenim iura-
uit. Dñ. Gen. 22. Per mementis iuramēti dic-

dn̄s. Et ps. 109. Iurauit dn̄s et non penitebit eū. Et Hier. 44. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait dn̄s. Et amos. 4. Iurauit dominus deus in sancto suo. Et Luc. 1. Iusiuranduz qđ iurauit ad Abrahā patrē nostrum etc.

Secūdo qđ iurare sit licitū patet exēplo patruz tā veteris qđ noui testamēti. Scribit. n. Josue 24. Iurauit Moyses in die illo dicēs. Terraz quā calcauit pes tuus erit possessio tua: et filioz tuoz in eternū: qđ secutus es dn̄m deū tuum Et Judicā. 21. Iurauerūt filij israel i masphat et dixerūt. Nullū nostrū dabit filiis Beniamiz de filiabus suis. Et. 2. Regū. 21. Iurauerunt viri David. d. Jā nō egredieris nobiscū i bel lūz: ne extinguas lucernā israel. Et. 2. Paral. 15. dī de filiis Juda et Beniamiz q venerāt in hierusalē. Iurauerūt dn̄o voce magna: et in tubilo et in clāgoze tube. Et Ro. 1. Iurauit paulus. d. Testis est mihi deus cui suio in sp̄itu meo: et in euāgelio filij ei⁹: qđ sine intermissio/ ne memoriā v̄ri facio semp in orationib⁹ meis. Et Phil. 1. Testis ē mihi de⁹ quō cupiā om/ nes vos in viscerib⁹ iesu xp̄i. Et Hiero. in de scriptione Pauli primi heremite inqt. Testor deū et angelos ei⁹ vidisse monachos etc. Ter tio qđ iurare sit licitū pbat ex ordinatiōe ecclie et sacroz cōcilioz. Nā ordinata sunt iuramēta romanoz impatoris: vt pz in de. romani prin cipes. de iurciur. Hieronici abiurātis heresim: vt notat de conse. di. 2. c. Ego Berengarius. et extra de here. c. ad abolendam. prelatozū. vt de elect. i. c. significasti. et sic de alijs iuramētis qđ sacri canones ponunt. Quarto qđ iurare sit licitū pbat auctoritate. Vnde Dent. 6. Dn̄s deū tuū timebis: et illi soli seruiēs: et p nomē il/ lius iurabis. Et Dent. 10. c. Iurabis in nomi ne ei⁹. Et ps. 62. Laudabunt oēs q iurāt i eo. Et Hier. 4. iurauit. Viuit dn̄s in vitare et i ludicio et in iusticia. Ad idē facit qđ scribit. 22. q. 1. c. omne. c. nō ē. c. i nouo testō. c. vt noueri tis. c. ita. c. tu malū nō facis. c. et iurabūt. c. cō/ sidera. c. si peccati esset. Quinopbat qđ sit li citūz iurare rōne. Nā actus latric est licitus: s; iurare p deū ē act⁹ latric: qđ sicut Hiero. i glo. sup illud Math. 5. Reddes dn̄o iuramēta tua ait. Hoc p qđ qđqz iurat venerat. Venerari aut deū actus latric est: ergo act⁹ iuradi p deū ē licitus. Sed cōtra arguit alig ex auctoritate sal uatoris. d. Math. 5. Ego dico vobis non iu rare omnino. Et ex auctoritate Jac. g. c. 5. sue canonicē ait. Ante oīa fratres mei nolite iurare

Ridet Aug⁹. in libro de mēdacio: et i epistola ab plebeculā: qđ in his auctoritatib⁹ p̄dictis nō p̄hibetur iuramētum in quocūqz casu: sed in/ terdictur imoderatus et nimius vsus ei⁹: ne sic perueniat in periuriū. Tertiū videndū: quot sunt iuramenti comites vt debito mō fiat. Rñ det Hiero. 2. 2. q. 2. c. animaduertendū qđ sunt tres. s. veritas: iudiciū: et iusticia. Idē ponitur in. c. et si xp̄s. extra de iureiur. Prima cōdino vel comes iuramēti ē veritas: vt. s. fiat cū v̄ia/ te. Secūda ē iudiciū vt fiat discretē. Tertia condi tio ē iusticia: vt fiat de re iusta et licita. Quar tum videndū erat qđ sit iuramēti forma. Et rñ/ det Inno. et Ray. qđ alia fuit forma iuramēti in veteri lege in qđ iurare solebāt. d. Viuit de⁹ viuit aia mea vt pz. i. Reg. 24. et 25. Alia fuit forma iuramēti in ecclesia primitiua. Tūc. n. iurātes dicebant. Testis ē mihi de⁹: vt. s. dem est de Paulo. Hodie vero forma iuramēti solet esse: ad sacra dei euāgelia. Omnib⁹ tamē modis quibus deus iuratur iuramentum est.

Quot modis cōmittatur periuriū: et qđ quat tuor sunt iuramēta indebita. s. falsa: iniusta: in/ cauta: et omissa. Capitulu. 2.

Secundū mysteriū cōtemplandū de p iurio dicitur cōmissio in quo ex dictis notare debemus qđ periuriūz cōmitti pōt quadrupliciter secundū quattuor indebita iuramēta. Prīmū ē iuramentū falsum. Secū/ duz iniustum. Tertiū incautū. Quartū omissum. Primo cōmittitur piuriū respectu iuramēti cū quis iurat falsum siue in iuramēto asserito/ rio: siue pmissorio. Aduertendū tñ fm Aug. 2. 2. q. 2. c. boies qđ aliquis pōt iurare falsum cū intentōe fallendi: et talis peccat et periurus est. Aliquis pōt iurare falsum sine intentōe fallēdi et tunc si adhibuit diligentiā debitā ne iuraret falsum: s; illud iuret nō peccat. Quia vt dicitur in dicto. c. Reā linguā non facit nisi rea mēs. Potest etiā quis iurare v̄ez cū intentione fallē di: et talis peccat: et qđ in se est piurus efficiť.

Secūdo cōmittit piuriū in iuramēto iustoz vl illicito: et tñ peccatū ē si iurare: et peccatū ē ta/e iuramentū obseruare. Vnde hyssidorus in. c. in malis. 22. q. 4. In malis promissis rescinde fide: in turpi voto muta decretū. Quod incan te vouisti ne facias. Impia pmissio ē qđ scelere adimpleť. Ad idē ē. c. si aliqd. c. nō solum. c. vnusquisqz. c. in cōmutabilis. c. magne. c. non semp. c. diffinitio. c. si ad peccatū. et. c. mulier. Propterea nō excusat Herodes q iussit ap̄p

parat Joānis ba
dū. Iurauerat n. qz
petere licet dimidi
d. Damibi in disci
dicitur Hiero. 6. c.
qz. Herodes saluati
miserat dicitur solu
eius pmitat. Crud
risuradi religioe don
iuramēto icanto sue
dina. sicut solent fac
re iuramētoz deum: p se
guinem xp̄i: et h. q.
na. d. Eccl. 23. Iur
Adulteri sunt casu
multū iurāz implebit
mo et plaga. Qui
scile corrigi. Vn
male ep̄m quēdam
p corpus xp̄i: et in
auderet illi coniger
te mo? hoc officiu
ep̄m vt secum prand
nati ep̄m ad p̄tē sal
xū ei. Pater reuerē
qđ nō scis vbi p̄ferre
ne diaboli. At ep̄s in
In uale diaboli: et qđ
xp̄i nō est verū. Eui
nū accipi: si qz ep̄s il
No files plurimū iuer
obiuradi longā cōsu
sū. Quarto cōmitti
lo. c. i. nō seruāt es
iuramēto firmata.
opes duces comites
fideles publici capite
iudex aduocati pro
malis qđ iureiuradi
cellent: quot iurata
perirent. De prelato
adūo nūbil dico: tñ v
in dignitadiōe sūt cōst
hōis: et euidentia fa
iuri esse cognoscunt
Qđ piuriū vidit p
nom pp transgressio
honem. tñm p̄p̄ter
p̄p̄ter piuriū
Et iū m̄ste
di malignan

tari caput Joānis baptiste ne violaret iuramentū dū. Jurauerat nāq; dare puelle saltim quicqd petere: licet dimidiū regni eius. At illa petijt. d. Da mihi in disco caput Joānis baptiste: vt dicitur Adarci. 6. c. Ideo dicit Amb. li. 8. offi cūs. Herodes saltatrici premium turpiter p/ misit: crudeliter soluit. Turpe ē q; regnū p sal tatiōe pmitat. Crudele q; mors pphete p iuramentū religiōe donat. 3° cōmittit piuriū i iuramēto icanto siue indiscreto: i quo deest iudiciū. sicut solent facere multi: qui p oī minia re iurant p deum: p scōs scāsq; p corpus 7 san guinem xpi: 7 bñ. g audire debēt verbū sapiē tis. d. Eccl. 23. Jurationi nō assuecat os tuū. Multi enī sunt casus i illa. Et uerū ibi. Vir multū iurās iplebit iniquitate: 7 nō discedet a do mo ei⁹ plaga. Qui it sic cōsueuerūt iurare dis fidele corrigūt. Vnde 7 ego scio i ciuitate qdam italie epīm quēdam q nesciebat log nisi diceret p corpus xpi: 7 in noīe diaboli. Luz vō null⁹ aunderet illū corrigere: domin⁹ ciuitatis charua te mot⁹ hoc officiū i se suscepit: quare inuitauit epīm vt secum pranderet: 7 finito prandio dñs traxit epīm ad pte salitq; reuerēter 7 honeste di xit ei. Ideter reuerēdissime multi de te aiunt q; nō kis vbu pferre sine iuramēto 7 inuocatio ne diaboli. At epīs in ipaciētiā vsus respōdit In noīe diaboli: 7 qs de me ita dicit: p corp⁹ xpi nō est verū. Qui dñs. Itā a teipso testimo nū accepit: si q; epīs ille cū rubore discessit. Illi vō filios plurimū inueniunt: qui cū dū cōfiteant ob iurādū longā cōsuetudinē iurare nō crube/ scūt. Quarto cōmittit piuriū i iuramēto omī sū. cū. s. nō seruāt ea que fuari debēt 7 possūt ē iuramēto firmata. Si seruaret reges prin/ cipes duces comites marchiones barones of/ ficiales publici capitanei potestates rectores iudices aduocati procuratores notarij 7 certe multi alij q iurē iurādū p miferūt: quot iusticie cessarent: quot pietates deessent: quotue mala deficerent. De prelatīs autē curā aiaz haben/ tibus nihil dico: m vñ assero q multi ex his q in dignitatib⁹ sūt cōstituti tam spūalibus q; tpa libus: ex euidētia facti: ipsozq; operibus p/ iuri esse cognoscuntur.

Qd piuriū ondīt peccatū m. l. gnū 7 grane. tum pp transgressionem. tum ppter prouoca tionem. tum propter assimilationem. tum etiā propter pūitionem. Capitulu. 3. Et iū mysteriū de piurio declarandū dī malignatio. Est siqdē peccatū satis

grauē atq; malignū quadruplici rōne. pūo rōe transgressionis. 2° rōne puocationis. 3° rōne as si milatiōis. 4° rōne pūitionis. Idia rō dicit transgressionis. Transgrediunt siqdē ipi piuri p/ ceptū dñi qui ait. Ero. 20. Nō assumes nomē dei tui i vanū. Et Lucif. 19. Non piurabis in nomē meo. Qd qñ confudi debent xpiani p/ iurātes qñ apud ifideles tantā vim bz iusiurā/ dū: vt Adarcus Regulus mori pot⁹ elegit q; iurata per illū violare. Inq; enī Augu. de illo li. 1. de ciui. dei. Adarcus Regulus ipera toz populi romani captiū apud carthaginēses fuit: q dū sibi mallet a romanis suos reddi: q; eozū tenere captiuos: ad hoc ipetrādū hāc pzo pue Regulū romā miserū pus iuratiōe con/ strictū: si quod volebant minime pegisset redi turā cē carthaginē. pexit ille atq; i senatu con traria psuasit: q; non videbat cē vtile romane reip. mutar captiuos: nec a suis post hoc ad ho stes redire cōpulsus ē: tamē quia iurauer. ti. l sponte cōpleuit. Carthaginēses at vt dicit Da lerius sub rubrica de crudelitate. cū grandib⁹ cruciatibus necauerūt: inclusit q; ppe angusto ligno: vbi stare cogere: clauisq; acutissimis re ferto: vt se in villā ptem sine penis atrocissimis inclinare nō posset: etiā vigilado pemerūt. Q xpiani piuri. Q violatores fidei. Q fractores iuramenti: aiaductū 7 cōsiderate q; vitupa/ bile ē q;ue dñabile peccatū vestrū 7 in exēplo Adarci Reguli dīte quāta diligentia teneri debeat iusiurādū. 2° peccatū piuriū est graue atq; malignū rōne puocationis. ex illo nāq; p/ uocat deus ad indignationē 7 iram: q; sicut in/ uocātes nomē eius ptegit 7 defendit. Ita ill⁹ falsificātes 7 contēnentes abhorret 7 psequit. Vixit enī Jobel. 2. c. Q is qui inuocauerit no/ mē dñi salu⁹ erit. Et p dauid in ps. Idote gā eū: qm cognouit nomē meū. et puer. 18. Tur/ ris fortissima nomē dñi. sic ecouerso expugnat illos q nomē eius irreuerēter tractāt. Idropte rea Adrubal a carthaginē sibus missus ad ro mano a legatus p pace firmanda: postq; Sci/ pio deuicit hannibalē: vt dicit Titus Livius cū orasset in senatu: fletissetq; ad misericordiam patres: vni eozū q pzeomnibus carthaginēsiū fraudes celarat dicenti. Idet quos deos iura bitis nobis: quos alias iurādū se sellistis. Re/ spondit p eosdē quos tam aduersarios experi mur contra iurata frāgentes. Regū ē in vita sancti Nicolai q; vir quidā ab vno iudeo quā/ dam summam pecunie mutuo accepit: iurans

matric cuius mentionem Lucas facit non fuit
 Maria magdalena: sed quā alia. tūq; nōmē
 eius nō exprimit. tūq; videt eis iconueniēs
 nobilissimā mulierē qualis fuit Maria mag-
 dalena: ad tantā infamāq; vitam potuissē
 se puenire. Sed ego dico q; hanc opinionem
 sequuntur minus bene sentiūt. Nam q; si Lucas
 nomē illius peccatricis nō expōit: hoc scē ad
 notandū sūm morē scripture q; i statū peccati nō
 deo erat cognita p approbationē. Dicit enim
 virginib; stultis ab eo q; oīa nouit cognitione
 simplicitis noticie. Math. 25. Nescio vos: q; il-
 las nō cognoscebat: vt approbaret q; ab eo per
 peccatū erat sepe. Sic et Luce. 16. exprimitur
 nomē Lazari: qui erat scriptus in libro vite: et
 taceat nomē diuini q; erat reprobatū. Sic a si
 mihi dicimus de Maria magdalena. Qualiter
 aut ipsa nobilis genere et soror Lazari tāta po-
 tuit infamia deturpari declarabimus i tertio du-
 bio. Dicere pprie debem; dicere quod Lu-
 cas de ipsa Maria magdalena vere et realiter
 ē locut;. Ad h aut facit pūa auctoritas Aug. q;
 i libro de cōsensu euāgelistaz asserit hāc pecca-
 tricē Mariā magdalēnā fuisse. Et hoc ipsum
 asserit Greg. q; in omelia p̄sentis euāgelij
 sic ait. Cogitā mihi de Marie p̄nia sicut ma-
 gis libet q; aliqd dicere. Cuius enī vel sarem
 pectus ille huius peccatricis lachryme ad exte-
 riā penitēdi non emoluiūt. Cōsiderauit nāq;
 qd fecit et noluit moderari qd faceret. Sup con-
 uitiēs igressa ē: non iussa venit: inter epulas
 nō erubescit. Adverō quā Lucas peccatricē
 mulierē vocat: Joānes Mariā nominat. Illā
 eē Mariā credimus: de qua Marcus septem
 demonia eiecta fuisse testat. Et quid per septē
 demonia nisi vniuersa vitia designant. hec il-
 le. Joh. aut. xj. c. ait. Maria erat q; vixit dñs
 vngucto: et extersit pedes eius capillis suis: cu-
 ius frater Lazarus is; mabat. Marcus ē vlt.
 c. sic de ipsa scribit. Surgens iesus mane p̄ia
 sabbati appuit p̄mo Marie magdalene de q;
 eiēcerat septē demonia. Insuper p̄ hanc pecca-
 tricē Mariā magdalēnā fuisse eo q; ecclesia in
 festo marie magdalene legit euāgelij huius
 peccatricis. Et i hystoria beate marie magdale-
 ne habet qualis ipsa reuelauit sacerdoti cuidam
 q; eam i heremo iuenit q; ip̄a fuisset famosa illa
 peccatrix: q̄re nō ē dubiū q; Lucas loq; de ipsa
 Secundū dubium erat. vtrum huius pecca-
 tricis scilicet Marie magdalene peccatum fuit
 tantum corde: aut simul et opere perpetratum.

Et ad hoc est triplex modus dicendi. Quidam
 enim dicunt ipsam fuisse virginem corpore et
 carne: sed tñ mēte corruptam. Contra illos ta-
 men est auctoritas ecclesie que in festo eius nō
 facit officium virginū: cū tamen sūm oēs doc-
 mentalis virginitas recuperetur per penitēti-
 am. Contra istos etiam ē: quia ecclesia non in-
 dicat de peccatis occultis et mentalibus: sed de
 manifestis et opere perpetratis. Cum ergo euā-
 gelista nominat illam peccatricem: et in ciuitate
 notam: sequitur q; de peccatis eius manifestis
 et non secretis scripserit. Alij doctores dicūt q;
 Maria magdalēa fuerit publica meretrix: qm̄
 de illa Luce. sup Math. ait. Tunc illa prostituta
 lupanar exiit qm̄ discipul; gehēnā intrauit. Et
 Dic. ad furiā. Meretrix illa in euangelio
 que pedes domini lachrymis lauit: et crine de-
 terisit: et confessionis sue honorauit vnguento:
 manifeste depingit ecclesiam de gentibus con-
 gregatam. Et idem in prologo Dñe p̄p̄he-
 te. Hec est illa mulier meretrix et adultera: de
 qua loquitur dominus ad iudeos dicens. Me-
 rettrices et publicani precedent vos in regno ce-
 lorum. Propter huiusmodi verba dixerūt ali-
 qui p̄fatiā secundam opinionem. Sed ego
 dico q; satis durum est: imo nec credibile mu-
 licem generosam nobilissimis parentibus or-
 tam et diuitijs abundantem loca spurcissima
 pro p̄cio inhabitasse. Docto. autem Criso-
 st. et Hieronymus loquuntur de ea vt supra vi-
 ctum est: ad denotandum q; vita eius: licet in
 propria domo: tam lasciuia erat tamq; dissolu-
 ta vt videretur quasi vna ex meretricibus: que
 solent in lupanaribus immorari. Et propterea
 est tertius modus dicendi cui ego adhero te-
 nens viam mediā quod Maria magdale-
 na in sua domo delit; et ocio vacans vsq; ad
 suam conuersionem omne tempus suum: om-
 nemq; vitam voluptatibus exposuit: ornando
 caput: poliendo crines, vngendo faciem, com-
 ponendo vestes, cantando vana cantilenas:
 loquendo lasciuia, conuersando cum iuuenibus
 et ex consequenti de facili alia faciendo: que nō
 licet homini loqui. Tertius dubium erat. que
 potuit esse causa vt Maria magdalena rueret
 et peccaret. Et dico quod potuerunt esse tres.
 Prima causa fuit eius formositas et pulchri-
 tudo. Erat siquidem pulchra et formosa natu-
 raliter atque pulchritudinem illam ampliabat
 cum ornatu vano inhonesto ac meretrico. Ta-
 lis vtiq; pulchritudo cum inhonestate habitus

aspectus: vultus: et gestus sociata: in magnū po-
nit discriminē mulieres: quia ut inquit Aureo-
lus Theophrastus. Mulier pulchra cito ada-
matur: et difficile est custodire quāz multi amāt
Et sapiens prouer. 5. inquit. si allas species et
vana est pulchritudo. Propterea Hiero. rēp
bendit acriter ornatum inhonestum mulierū.
Vnde ad Iuriam ait. Ornatus iste non do-
mini est velamen: sed antichristi. Aut loquen-
dum nobis ut vestiti sumus. aut vestien dum
ut loquimur. Lingua personat castitatem: et to-
tum corpus prestat impudicitiam. Et ideo ad
sacras virgines de continentia virginali. Pro-
pheticus ille sermo non proferatur de vobis.
Filie eorum compositae circūdate ut simili-
tudo templi: et dealbate ab extra ut monumen-
ta que auro relucunt: intus vero plena sūt ossi-
bus mortuorum. De non filie regis xpi sed
regis Tyri. De semper in mulieribus vultus
impudicitiae diuites plebis et capiunt et capiunt
Impudicissimus mulierum affectus: semper
in auro: semper in gēnis: semper in ornamē-
tis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit
eis libido innata nature: sed occasione querit
explende libidinis. Affectant proculdubio ut
oculi virosum auri: in contemplantes et gen-
mas tandem figantur in faciem: et furtiuus ocu-
lorum suorum nutibus facilius incitent ad libidi-
nosum incendium. hec ille. Sic Maria mag-
dalena dissoluta et vaga vanitatis dedita: offe-
rebat se ipsam viris diligendam amore vano et
vitioso: et ex pñti sollicitandā. Secunda cā-
quare ad tam lasciuam vitam devenit fuit vber-
tas et abundantia bonorum temporalium: ob-
quam satisfaciebat corpori in omnibus delicijs
suis: pascebat illud splendide: bene comedebat
bibeat et dormiebat: refugiebatque quoscumque
labores. Sed quanti periculi sit non solus mu-
lieribus sed etiam viris declarat deus p. Eze-
ch. 33. d. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodo-
me: saturitas panis et abundantia: et ocium ipsi
et filiarum eius. Tertia causa quare Maria
magdalena tanta flagitia enormia commisit fuit
libertas. Secundum enim Aug. in li. de decem
cordis. quatuor sunt custodie mulieris quibus
adiuvatur ut honeste vivat. Prima ē timor dei
Secunda timor legum adulteras punientiu. Ter-
tia societas viri. Quarta verecūdia mundi. De
hac sic dicit Hiero. ad Iuriam. Tenuis res i
feminis fama pudicitie ē: quasi flos pulcherri-
mus cito ad leuē marcescit auram: maxime

vbi cetas consentit ad vitium et maritalis deest
ancoritas: cuius umbra tutamen est vxoris. h
ille. Cum ergo magdalena nec deum nec se
ges timeret: essetque absque viro et i libertate sua
que patrimonium diuisum erat inter Lazarum
et ipsam et Martham: facile est credere et opia-
ri quod frontem fecerit meretricis: et sine robore
ac verecūdia sue libidini satisfecit: ita ut per ex-
cellentiam diceretur peccatrix. Maria mag-
dalena quod vilis est in tali statu conditio tua. Sed
quantum denigrata est fama. o quanta ignomi-
nia propter tuam lubricam vitam circūdedi
parentelam tuam. Sed his omnibus grauius
est: quod facta es dei inimica et eius angelis ac san-
ctis omnibus odiosa valde. Infelix et exce-
cata. o miserrima anima cur tanto studio pro-
curas perdere celum: offendere deum: et in te-
ritum currere damnationis eterne. Et quod aliud
est esse peccatricem nisi esse in periculo grādi
damnationis future. Veritatem quod audimus de
Magdalena quod peccatrix erat: hodie dici pot-
est de innumerabilibus quasi mulieribus adulteris:
fornicarijs: incestuosis: et omni flagitio ac dede-
core infectis. O impie creature. o carnales et la-
sciuē mulieres: cognoscite statum vestrum: et
scitote quod nihil magis potest vos ledere et pec-
catum: sicut per de Magdalena.

Qualiter Maria magdalena cognouit pec-
catum suum: et corde contrita ad pedes iesu hu-
militer satisfecit. Capitulum. 1.

Secundus status Mariae magdalene
quem considerare debemus dicitur co-
uersionis. Hunc explicat Lucas cum
dicit. Et cognouit quod iesus accubuit in domo
pharisei et tulit alabastrum etc. ubi ponunt tria
de ipsa magdalena. Primum ē cognitio. Se-
cundum satisfactio. Tertium contritio. Pri-
mum est cognitio: quod dicitur ut cognouit. Co-
gnouit siquidem bona que omisit: mala quod com-
misit: damna que incurrit. Cognouit peccato-
rum suorum magnitudinem: turpitudinem: et
multitudinem. Cognouit dei contra peccato-
res seueritatem: erga penitentes pietatem: et cir-
ca iustos liberalitatem. Quomodo ista cognouit cum
propter peccatum animam ceca efficiatur. Iuxta
illud quod de peccatoribus dicit Sap. 1. Ercecauit
illos malitia eorum. Et Sophonie. i. Ambu-
labunt ut ceci quod domino peccauerunt. Et ut
Ari. inquit. 2. de anima. Nihil videtur nisi i
lumine. Et dicere possumus quod cognitione ac-
cepit omnium supradictorum per lumen iustitiae
gratie

stantis gratie dei
lis quantum est de
dozem gratie sue.
Magdalena autem
satis verisimile est de
dei imagine somnia-
lia. Huc ardentissima
cantis. Loquebat sic
admirando se more bi-
eripit de diaboli lac-
dicano et vidit Mag-
ketus. Clamare forte
lino amore de homi-
ris: cur mundi am-
dei ita super contem-
da pro vanitatis? et
non trahit carnal-
deras quod peccatrix fi-
bilis: mundus cum iustis
Redi ad cor: mundum
uertere: reuocare a
me qui te patieris ex-
māculis meque suscipio.
et veni ad me secura.
lecta: et ego remittam tibi
māculā. Nō enim veni vi-
res ad penam. Minus
bis ponit peccatrix
illuminare et inflamar-
mundi coherere cepit.
emendat ac ne faciat
signat in alabastrum. i. in
fin. et in illis quod aut et p
Secundum quod ponit de
cuius conuersione dicit sa-
cra peccauerat: per eorum
raui fin. Greg. i. ome-
psumptione et audaci-
dare et obsecra: quod igitur
Reuocare: sed retro xpi
illa retro secus pedes
am. satisfecit cum humili-
des iesu. Peccauerat
satisfecit cum lachryma-
ra p iordanam capillo:
ni contempnit pedes iesu
Nō licet conuocare excel-
entia deo erat aliena: n-
natur adhaerere. Et ex
magdalene conuersione
quondam dolor p p

diantis gratie dei qui etiam peccatoribus et malis quantum est de se offert claritatem et splendorem gratie sue. Quidam autem pie dicunt **M**agdalena audiuisse predicantem xpm. quod satis verisimile est detestantem peccata aie ad dei imaginem formate. Quod acuta quod penetrabilis quod ardentissima erant verba iesu xpi p'dicantis. Loquebat siquidem ex inimis cordis cum admirando semore buliebat eius mens: ut aias eriperet de diaboli laqueis. Asperit ergo sic p'dicans et vidu **M**agdalena extrinsecus et intrinsecus. **L**amare forte cepit. **O** aia mea pro cuius amore deus homo factus sum: cur me p'sequaris: cur mundum amplecteris: cur prem omnium deum ita superbe contemnis. Quid tibi i fine succedet pro vanitatibus tuis. **O** plena ois miseria: cur non erubescis carnalem ducere vitam. An non cōfiteras quod peccatorum finis iterum est. **V**ita p'is nihil est: mudus cum suis bonis proditor et labilis est. Redi ad cor tuum: et considera vias tuas. Reuertere: reuertere a via tua mala: reuertere ad me qui te patiens expecto: dulcissime iunior: de mensurissimeque suscipio. Veni d'pone peccata tua et veni ad me secunda. Veni iniqua o aia mea dilecta: et ego remittam tibi peccata cuncta que commisitisti. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. **I**nimodum autem similibusque vobis potuit xps peccatrice **M**agdalena excitare illuminare et inflamare: quare mentem mutavit mundum continere cepit: et voluntatem p'posito seminat acb: ne facienda impleat: quod n'p'fice dignat in alabaastro. i. in vase de alabaastro facto in **T**urilla: quod attulit plenam vnguentum p'cioso.

Secundum quod ponit de **M**aria magdalena in eius conversione dicit satisfactio. Per quod enim peccata peccauerat: per eorum opposita satisfacere curavit secundum **B**reg. i. omelia. Peccauerat siquidem p'sumptionem et audaciam. satisfecit cum verecundia et erubescencia: quod ingressa domum pharisei non letit ante: sed retro xpm. Et stans inquit euagelistam retro secus pedes etc. Peccauerat per superbiam. satisfecit cum humilitate tota inclinata ad pedes iesu. Peccauerat per vanum oculorum affectum: satisfecit cum lachrymarum iundantia. Peccauerat per inordinatum capillorum decorum. satisfecit per illam contemptum: pedes iesu cum illis abstergendo. **O** felix commutatio excelsi dextera facta: quod paulo ante a deo erat aliena: nunc studioissime illi coamans adherere. Tertium quod ponit de **M**aria magdalene conversione dicit contritio. Erat vix abundans dolor pro peccatis suis in corde illius

que per lachrymas ostendebat. Tot enim ab eius oculis lachryme defluebant: ut satisfacerent ad lanandum pedes iesu. **P**roque possumus cōceptum: et quod nihil diceret v'bo: in corde tamen suo loquebatur ad dominum. **O** bone iesu. o pastor aia. o spes unica salutis mee miserere mei. Ego sum illa infelix ingrataque peccatrix quod te offendi. Ego sum illa quod lascivo gestu: vano aspectu nimioque ornatu multorum aias illamavi. Ego sum illa quod mudum cum suis bonis magis dilexi quam te deum meum benefactorem meum fonte ideficietatem ois boni. **H**ec me miseram. heu me dolentem nimium. heu me quod feci. peccavi. inique egi. sed tu pius et misericors indulge mihi. Ecce pedes tuos tenco quod me pergrinando quiescit. Non venisti vocare iustos: sed et peccatores ad penitentiam. **N**on despicis cor contritum et humilium. **O** iesu dulcis. o iesu clementissime. o fili dei benedicti sana aiam meam. suscipe penitentem. consolare lachrymantem. ad te veni ad te fugi. ad te totis visceribus clamo miserere mihi peccatrici: quod pecca. Talia vel similia in corde **M**agdalene versabantur.

Qualiter post conversionem **M**aria magdalena multiplicem gratiam a domino iesu xpo est consecuta.

Capitulum. 3.

Etius stat **M**arie magdalene quem considerare debemus dicit gratificationis. Invenit namque **M**agdalena tria beneficia apud xpm. quod tria beneficia ei exhibuit admiranda. **P**rimum dicit defensionis. Secundum remissionis. Tertium consolationis. **P**rimum beneficium dicit defensionis. factus etenim fuit xpus defensor eius: quod defendit illam a phariseo intra semurmurante: ut patet in euangelio. a **M**artia sorore sua de illa conquerere. ut dicit **L**uc. x. c. et a discipulo indigne scribis cum vngeret caput eius: ut notat **M**atth. 26. c. Secundum beneficium dicit remissionis. Remittunt dicit xpus ei peccata multa. Et conversus ad illam addidit remittunt tibi peccata tua. **O** mellificum v'bum. **O** iocunda finis. Ego potuit audiri melius: quod vtilius: quod fructuosius. **B**eatum ait psal. quorum remisse sunt iniquitates. et qui tibi p. **O** felix penitentia **M**agdalene: quod xps ad se traxit. fecitque ut peccatrice aiam antea propter peccata deletam de libro vite iustificaret: et in numero conscriberet electorum suorum. Tertium beneficium collatum a xpo **M**agdalene fuit consolatio. fecit etenim eam dignam consolationibus suis spiritualibus: ita ut merito dicere posset illud ps. Consolationes tue letificaverunt aiam meam. Quisnam explicet qualis

fuit consolatio **M**arie magdalene qñ stabat ⁊
audiebat **V**bū xpī: qñ conuersabat cum glorio
sissima **M**aria matre eius: qñ angelos vidit
resurrectionē suā illi anunciantes: qñ prima re
suscitatu xpī in specie hortulani asperit: ⁊ vo
cata ab eo **M**aria cognouit illum eē: voluq;
pedes ei⁹ tangere: ⁊ tunc non fuit pmissa: qñ
post cū alijs mulieribus tenuit pedes eius dū
eis apparuit in via: qñ post exitum pueniens
cū **L**azaro ⁊ **M**artha ⁊ ceco nato: quē xpī illu
minauerat ⁊ beato **M**arimino. alijsq; xpianis
Marfilia. post illius patric puerionē: postq;
miracula plurima supne cōtemplatiōis auida
aspirat; beremū petijt ⁊ in loco angelicis ma
nibus pparato p. 30. annos incognita mansit:
in quo nec aquarū fluentia: nec arborū: nec her
barū erāt solatia vt ex hoc manifestaret q non
terrenis refectōibus sed celestib⁹ epulis satia
bat. Qualibet enī die septem horis canonicis
ab angelis in cithera eleuabat: ⁊ celestū agmi
num gloriosos cantus corporalibus auribus au
diebat. Quāta adhuc fuit eius iocunditas: cu;
dispositōe dei in extremo vite sue a sacerdote
quodā inuenta ē quē ad beatum **M**ariminū
nūsit vt die resurrectionis dñice oratoriū solus
ingrediret tpe quo ad matutinū surgere p sue
uerat: quod ⁊ fecit: viditq; in oratorio **M**aria
magdalenā spacio duozū cubitozū eleuatam a
terra: ⁊ stantē in medio angelozū. **Q**uāta fuit
Magdalene gaudiū qñ postremo conuocato
vniuerso clero ab ipso epō scissimum sacramē
tum cum multa lachrymarū inundatione susce
pit: ⁊ ante altare pstrata aiām emisit ad celos.
Admirabilis deus. o pater misericordiarum
qui obliuisceris oīum iniquitatum quas fecit i
pius: si ad pñiam reuertatur. Ecce ostendisti
nobis in **M**aria magdalena quanta est boni
tas tua: quanta paciencia: quanta charitas: quā
ta gratia. Tu illam peccantem suppositasti: a re
fugientem tenuisti: obaudientem aduocasti: re
uertentem suscepisti: ⁊ penitentem iustificasti:
atq; iustificatam in celo esse iussisti. Eius me
ritis maiestatem tuam supplices deprecamur
vt nobis largiatur hic gratiam ⁊ in futuro sem
piternam gloriam. Amen.

¶ **E**ria sexta quinde hebdomade in quadra
gesima. de horrendo peccato homicidij: ad
quod consequi solet despatio ⁊ impenitētia.
Sermo. 60.

Digitauerunt

vt interficerēt eū. Scribuntur
hec **V**ba **Jo.** xj. c. ⁊ i euāgelio
hodierno. **M**escit gescere malē
gna mens inuidorū q semp p

ximo machinat mala: ⁊ exquirīt dolos. **M**eq;
peccati aliqđ tam graue ē: vt sibi facile nō ap
parcat. **P**ropterea scribe ⁊ phici statuerūt i cō
gitatu pessimo interficere xpī: qđ tandē opes
cōpleuerūt. Sic ⁊ pleriq; hoies nequā ferales
atq; crudeles ad suā irā explēdam sepissime su
os primos occidere non formidāt. Et quoniā
homicidij peccatum solet sequi desperatio. **J**e
circo ad tñ piculum deuitandū in pñti sermōe
de homicidio crimis locuturi: qz penitentib⁹
satis prodesse potest huius materie declaratio.
De homicidio ergo tria principalia mysteria
proponemus aperienda.

Primū dicitur diffinitio.

Secundū modificatio.

Tertiū punitio.

Quid sit homicidium. ⁊ de his qui interfi
ciunt seipso: ⁊ de occisione brutozum: ⁊ qua
liter quandq; homicidium fieri potest absq;
peccato.

Capitulum.

Rimū mysterium de homicidio aperi
p endū dicit diffinitio: i quo quid sit ho
micidium videam⁹. Et secūdu **R**ay.
in sūma sua. ⁊ **H**osti. in ti. de homicidio. **H**o
micidium est hois occisio ab hoie facta. ⁊ dicitur
ab hoie ⁊ cedo cedis quasi hois cediū. **H**o
ius cōclūsiōis declaratione tria sunt dubia d
claranda. **P**rimū vtrum sit licitū occidere vo
lucres pisces ⁊ h⁹. **S**ecundū vtrum homo pec
cet interficere seipsum. **T**ertiū vtrum homicidium
fieri possit absq; peccato. **A**d pñmū dubium
rñdet **Aug.** li. i. de ci. dei. d. q. fuit ⁊ est error
manicheozū tenentiū q nō sit licitū homini in
terficere bruta ⁊ irrōnabilia. **E**nus erroris i
pictas apparet: qz deus benedictus oīa supra
dicta ad vsū hois deputauit. **V**nde **Gen.** 9.
d. deus. **E** rescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete ter
ram: ⁊ sit timor vester atq; tremor sup cuncta
aialia terre: ⁊ sup oēs volucres celi cū vniuer
sis q mouent i terra. **Q**ēs pisces maris māui
vestre traditi sūt: ⁊ oē qđ mouet ⁊ vinit eruo
bis i cibū. **P**ropterea **Aug.** vbi. s. mē. **I**ustis
sima ordinatiōe creatoris ⁊ mors ⁊ vita corū
nostris vñt⁹ subdit. **E**x quo ingt **T**bo. fa se
q. 64. q nullus peccat vitando re sua ad b ad
qđ cit

auerunt

scribuntur
in. c. i. euangelio
Nescit gētere malū
uidetur q̄ semper
intra delos. Iste
et sibi facile nō ap-
p̄bicit statuerit iō
p̄m: qd̄ tūc epe
p̄ies nequā feralis
mēdam seip̄m me
mīdāt. Et quomī
qui desperatio. Be-
ndū in p̄mī fermi-
ur: qz penitentiā
materie declarano
p̄ncipalia m̄p̄tem

io.

de his qui inter-
ficerentur: et qui
non fieri potest absq̄
Capitulum.
de homicidio ap-
p̄o: i quo quid sit ho-
m̄. Et secūdu R̄m.
de homicidio. Ho-
m̄ boie facta. et dicit
i hoie cediū. Ipo-
one tria sunt dubia
in sic licitū occidere
andū vtrū homo po-
eritū vtrū homicid
Ad p̄mū dubiū
d. q. si sit est er-
rō sit licitū hominū
ilia. L̄nus error
benedictus oia sup
erant. Vnde Sen-
olicamini et repleti
nos tremor sup cum
lucres celū vnu
es p̄sces maris m̄
d̄ mouet et vinit et
Aug. vbi. s. m̄. Iu-
s e mors et vira et
et qno ingt et bo. fa
vendo re sua ad f

qđ est ordinata. Ex ordinatione autē diuina: vt
predictum est: generaliter plante sunt pp̄ aialia
et vtraqz propter boiem. Vnus autem eorum i
cibum maxime necessarius est: qđ sine occiso
ne fieri non potest. Vnde et Ar. in. i. poih. in
quit. qz venatio ē quasi qđdam iustum bellum:
quo homo rōnalis rebelles sibi bestias deuin-
cit: et ad summiſsum conuertit: propter que oia
in diffinitione dicit qz homicidium ē hois et nō
bruti. Ad secundū dubiū fuere nōnulli qui
dixerūt qz non peccat qz interficit seipsum: qz in-
uenti sunt p̄stantissimi viri qui sibiip̄s mouē
inuulerūt. Mā Sanford interfecit seip̄m: vt patet
Judi. 18. Lato censorinus vt dicit in speculo
hocipsum fecit. Idem et Lato vicensis: vt re-
fert Lac. in. 3. h. idipsum cōfirmās de Cleate.
de Crispo. de Zenone. et de Empedocle Cur-
nus armatus equo in biati terre se precipita-
uit: vt Aug. meminit. li. 5. de ci. dei. Sed con-
tra hāc opinionē est vitas rei: qz vt ingt. Ale-
xan. in. 3. et Tho. 2a 2e. vbi. s. Nulli sibiip̄s
mortē inferre quadruplici rōne. 1^a hoc est qz rō
nē nālē: qz vnaqz res nūc conseruare seip̄s
Vnde Ari. in. 2. de aia ai. Dia appetunt eē:
et illius cā agūt q̄quid agunt fm naturas. Et
Boetius in. 3. de consola. Qē nāqz aial tue /
ri salutem laborat: mox p̄niciēqz deuicit. 2^a
rō est qz ē cōtra charitatem: qua vnuqzqz tenet
se diligere. 3^a rō ē qz ē contra cōitatem: qz quili-
bet hō est ps cōitatis. 4^a qz ē contra deū: sicut
qui alienū seruū interficit. Quare p̄ nullo ca-
su d̄z se qs occidere. Neqz ē occasione vitan-
li penā: qz fm regulas apli non sunt faciēda
malavt inde eueniāt bona. De Sanforde Ho-
z Vginibus q̄būdā q̄ tpe p̄secutionis se in ca-
lurū flumiū precipitarūt: et tamē iter sanctos ha-
uerūt. aut Aug. li. j. de ci. dei qz nō peccauerūt
se occidēdo: qz fecerunt illud ex reuelatōe et in-
stinctu sp̄s sancti. Lauedū tamē est hodie vt
nō credat oī sp̄ui: qz diabolus trāfigurans se i
angelū lucis multos decipe conseruit. Ad
ertū dubiū cū q̄rebat: vtrū homicidiū fieri po-
est absqz p̄cto: dico qz sic i triplici actu. 1° Pri-
mus dicit casualitatis. Secundus necessitatis.
Tertius vilitatis. 1° Pri^o actus dicit casuali-
tatis: cū qs aliū interficit nō volūtatē sed casu: vt
et Ray. i sūma sua. Casu sit homicidiū: vt cū
s. p̄icit lapidē ad anē vel ad aial et alius trāsi-
ns ex isperato occidit: vel icidit arborē ad eui-
asū aliqz opprimē. S3 distinguēdū ē: qz iter-
ficiēs casu: aut dabat op̄a rei licite: aut illicite

si illicite: vt puta si p̄iciebat lapidē X̄ns loca p̄
que consueuerūt hoies trāsitum facere. et filia.
hic homicida reputat. vt. is. q. i. c. merito. et. s.
ex p̄missis. Vnde si clericus ludo vel exercita-
tione viriū: vel venatiōe iaculū mittēs aliū p̄i-
mit: qz hoc ab eo d̄z eē penitus alienū: homici-
diū reus efficit: vt p̄. 50. di. c. clerico. et extra d̄
p̄sum. c. i. Si ho interficiēs casu dabat operam
rei licite: vt qz magister cā discipline vbera-
bat discipulū: vel qz deponebat aliqz senū de
curru: vel arborē p̄p̄iā sibi necessariā incide-
bat: et filia. b. si edhibuit diligētiā q̄ potuit: vt
delictet respiciendo et p̄clamādo: non nūnis tar-
de vel remisse: sed tpe cōgruo et alte: ita qz si ale-
qs erat ibi vel veniebat poterat fugere et sibi
cauere: et magister nō excessit modū i vberan-
do discipulū non imputabitur ei homicidiū: si
casu contingat. Si ar dabat op̄a rei licite: et nō
adhibuit diligētiā debitam: homicidiū im-
putabitur ei. Huiusmodi distinctio ponitur
di. 50. c. sepe contingit. et. c. si duo fratres. et ex-
tra de homi. c. Joannes. et. c. quidam vt asse-
ris. Secundus actus in quo homicidiū nō ē
peccatum dicit necessitatis: cū qs aliū interficit
se defendēdo ne occidat ab eo. Notandū tamē
fm Ray. in sūma sua: qz aut necessitas occide-
di fuit euitabilis: quia poterat euadere absqz oc-
cissione: et tunc est reus homicidii. aut fuit ne-
cessitas inuitabilis: quia occidit hominem sūi
odij meditatione: imo dolore animi se et sua li-
berādo: cum alias non poterat euadere: et sic
occidens non peccat: nec astringitur ad penitē-
tiam nisi ad cautelam propter ambiguum du-
plicitatis. vt p̄. 23. q. 5. c. ex cōmunicatōrū. Et
licet quidam dixerint qz istud intelligitur de lai-
cis tantum et non de clericis: verū tamen veri-
or est opinio et cōmuniō: qz clericus interfice-
re potest in necessitate inuitabili: et non pec-
cat nec efficitur irregularis: sicut habetur extra
de homi. in. c. significasti. et extra de senten. ex-
com. c. dilecto filio. li. 6. et in clemē. si furiosus
de homici. quia vt dicitur. ff. de iusti. et iure. l.
vt vim vi. Vini vi repellere licet cum mode-
ramine inculpare tutēle. Tertius actus in quo
homicidiū non est peccatum dicitur vilita-
tis: cum scilicet quis alium occidit vel in bello
iusto pugnando: vel ex auctoritate officij iuris
ordine seruato maleficos puniendo. Nam
Exo. 22. dicit deus. Non pateris maleficos
viuere super terram. Ex quo dicit Tho. secū-
da secunde. vbi supra qz sicut licitum est occi-

dere aialia bruta: inquānū naturaliter ordinat
ad vsum hoium: sicut ipsectū ordinatur ad p
fectum. Sic cū oīs pars ordinat ad totū: sicut
ipsectū ad pfectū. Qis enī ps naturaliter ē p
pter totū. vnde ⁊ pro salute totius corpis lau
dabiliter pēdidit mēbrū putridū. Jecirco cum
qlibet singularis plena cōpetur ad totā cōita
tem sicut ad totū vnus homo piculosus cōita
ti ⁊ corruptius aliorū landabiliter ⁊ salubriter oc
ciditur vt bonū cōe seruet. quare nec iudex pec
catores ad mortē cōdemnādo ex debito officij
⁊ amore iusticie. nec minister peccat si iussus a
iudice occidat cōdemnatū. vt habet exp̄sse. 23.
q. 5. c. miles. c. cū mīster. c. officia. c. lex eterna
⁊. c. q. pcutit. Et vtinam huiusmodi seueritas
abundaret i illis ad quos spectat aliorū crimīa
punire. Verū hodie puniunt nō rei ⁊ male
factores amore iusticie: sed illi tantū qui h̄ rei
sunt fautores tamen non habent.

Ad non solū manu sed etiam multis alijs
modis homicidiūz damnablem committi po
test.

Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū d̄ homicidio apertē
dum dicit modificatio. in quo vidēdū
est quot modis homicidiū committitur.

Et loquēdo de homicidio pprie: dico qd cōmit
ti pōt tripliciter. p̄ suasionē. p̄ auxiliatiōē. 3.
opationē. Primo suasioē vel consilio. Et
fm̄ Bui. hoc intelligit de cōsilio exhortatiōis
vel approbatiōis nō de cōsilio simplicis opina
tiōis. Sigs enī q̄rentialicū in genere an lice
ret xp̄iano clerico vel laico paganū occidere. n̄
aio psuadendi sed exponēdi qd hoc casu senti
ret responderet hoc ēē licitum: nō fieret irregu
laris: h̄ ille cui taliter respōdisset paganum po
stea interficeret ex cōfidentia illius r̄nsonis: licz
et iste errasset in respōdēdo. Inno. x. i. glo.
sup. c. ad audientia. extra de homici. dicit sic.
Intelligit consiliū vel mandatum dedisse in
mortē s̄licuius: quādo suaserit illud. vel roga
uit: vel mandauit: vel alia cōsuluir: vtilitatem
qz sequeret ex homicidio ostēdendo. Secū
do cōmittit homicidiū auxiliatiōē: cū. s. q̄s auxi
liatur occisori astando: ministrando arma: mo
nendo: cōsultando: ⁊ huiusmodi. Vt. n. dicit
Ro. i. Non solū qui faciunt: sed et qui cōsenti
unt facientibus digni sunt morte. Tercio cō
mittit homicidiū opatiōē: ⁊ hoc multipliciter.
Primo veneno. aut venenosis medicinis.
Sic occiderūt Alexandrū magnū Cassander
Philippus ⁊ Solla filij antipatri fm̄. 2.

Lurtū. Dederūt nāqz in potū venenū sibi: q
hausto. fm̄ Justū in media potione velut telo
confossus ingemuit: deponatusqz ē a cōuino
semianimis. Adaliuoli aut dicebāt eū ebrieta
te p̄ire. Quarto itaqz die idubinata morte: sen
tiens tumultuātes milites: qz rex occidebatur
isidijs: pia oratione sedauit: cunctisqz dextera
porrigens eos osculat⁹ ē: sicqz defecit āno eta
tis sue. 30. Venenosis insup herbis atqz me
dicinis carnales quedā ⁊ libidinosas matres fi
lios suos ad huc i vtero latantes perimūt. Ade
dici aut ⁊ aromatarij vel incuria vel negligē
tia vel malicia dū venenosas medicinas egro
tis tribuūt: in hūc errorem plabunt. Taceo reli
qua que dicere possem tā de mulieribus qz de
viris: qm̄ sufficere debet eis q venenis vtunt
stimulus cōscientie sue. Secūdo cōmittit ho
micidiū opatiōē maleficijs ⁊ icātatiōibus. Vidi
ego Janue cōbustā ⁊ affixam palo quādā sela
uā: que suū dñm ac dominā cū his diabolicis
supsticiōibus interfecerat. 3. cōmittit homici
diū ope pcutiendo manu. Sic Layn interfecit
fratrē suū Abel vt dicit Bēn. 4. ⁊ hoc vtiqz
peccatū satis graue est atqz crudele. tū qz ē con
tra p̄ceptū dei q̄ ait Exo. 20. Non occidas. tū
qz est contra opificiū eius q corpus ⁊ aiam mi
rabili sapientia sua vniuit. Est et hoc peccatū
contra corpus p̄ximī ⁊ sepe cōtra aiam eius:
qz dum interficit non ē contritus. Est contra pa
rentes interfecit q excitant ⁊ cōmouent ad odiū.
Est contra rēpū. qz homicida oēs leges: oiaqz
iura spernit. Est cōtra angelū custodiētē qui
non pax de suo custodiō interfecit dedignat.
Vigit homicida p̄tinat ⁊ supbe. o peccator ne
qssime. o crudelior oī fera pessima cōtine ma
nū tuā: noli seuire i p̄imos tuos. Si peccasti
batenus: age penitentiā. Si in pposito es oc
cidēdi define ab ira ⁊ derelinque furorē: vince
teipsum: ⁊ noli peccatū tā horredū tāqz deo ex
osum imortali cōmittere. Noui nāqz q̄plures
qui tandē leti facti sunt: eo q mutauerūt consi
liū suū. Propterea dico ⁊ iterū dico. Nolite lo
cū dare diabolo. nolite effundere sanguinē ho
minis: qm̄ inter cetera peccata homicidiū maxi
mi est nocuentū. Dñi p̄posito q homicida ha
beret i potestate vel destruere celum ⁊ terras ⁊
oia que i eis sunt: dūmodo talis destructio nō
veniret i dānum hominū: vel interficere hoīz
maius malū cōmitteret illū interficiendo qz di
uallando cūcta corpora celestia: ⁊ oia alia q̄ sūt
in hoc mūdo. Ad maiorem sigd̄ inuiriā faceret
deo hoīum

deo hominē inter
dāno celū priuare
lucibus: terrā an
Quod omnia
acriter ⁊ grauissim
micidas.

Etiam m
adio dicit
micidū gra

pena legali. Secūdo
diuinali. Primo
ompe est in lege v
scū hominē volens
Idē dicitur quibz
ad. l. cor. de hie
vero legē canonici
nō pōt p̄moueri:
ter. 50. di. c. si q̄s
⁊ de pe. di. c. p̄
c. sententia sang
dignū. ⁊. c. signi
dius pena cōscien
Ric. in. 4. homici
ciendi: ⁊ ijs nō
tur tū ad restituendū
cōpensata qualitate
sibi lātē dānicam
bet facere ad arbitriū
ad restitutionē pater
nificat: tanto magis
na autē corporis bo
tus autē in. 4. di. 15
micidū expedit hoīz
tas suā in causa iust
micos: vel cōtra ber
⁊ hoc ordinādo labo
dionē illius que ipse
in corporalibus san
bas bonis. Secūdo
p̄ximū suū in orati
dūm ad illius sibi
Remo quozqz si in
salutē patrē vel mar
seu pauperes: oblig
illis ad tantā restitu
p̄interfectionē illius
supradicta intellectu
necessitate: ⁊ p̄cipue
pro anima interfecit
luit de necessitate e
tia sua tā nō credo

deo hominē interficiens: q̄ qui sine hominis
dāno celō priuaret luminaribus suis: aerē vo/
lucibus: terrā arboribus: et mare aquis.

Quod omnes leges taz diuine q̄ humane
acriter et grauissime damnant ac puniunt ho/
micias. Capitulum. 3.

Etiam mysteriū aperiendū de homi/
cidio dicit punitio. Punit siqdē ho/
miciū grauiter triplici pena. Primo
pena legali. Secūdo pena cōscientiali. 3°. pena
diuinali. Primo punit pena legali. Scriptū
quippe est in lege veteri Exo. 22. c. Qui p̄cu/
serit hominē volens occidere: morte moriatur.
Idē dicit lex ciuilis. ff. ad. l. cor. de sicca. l. i. et
l. ad. l. cor. de sicca. l. i. is qui cū telo. Secūdū
vero legē canonicā homicida est irregularis: et
nō pōt. p̄moueri: et eijctur iā p̄morus: sicut pa/
tet. 50. di. c. si qs viduā. Et. 51. di. c. aliquātos
et de pe. di. l. c. piculosa. et extra de homici. c. sic
dignū. et c. significasti. Secūdo punit homici/
dius pena cōscientiali. Mā in foro penitēte h̄z
Ric. in. 4. homicida astringi debet ad satisfā/
ciendū: et q̄uis nō possit restituere vitā: obliga/
tur tñ ad restituendū alia bona pro illo damno:
cōpensata qualitate lesi: et quātitate dāni: et pos/
sibilitate dānificantis. Et hanc restitutionē de/
bet facere ad arbitriū bōi viri. Et q̄ talis teneat
ad restitutionē patet: q̄ quanto bō alius plus dā/
nificat: tanto magis ad restitutionē tenet. Bo/
na autē corporis bona exteriora excedūt. Sco/
tus autē in. 4. di. 15. dicit q̄ p̄ satisfactionē ho/
miciū expedit homicide primo q̄ exponat vi/
tā suā in causa iusta: vtpote cōtra ecclesie ini/
micos: vel cōtra hereticos seu alios infideles:
et hoc ordinādo labores et periculū suū in satisfā/
ctionē illius quē ipse occidit: vt si cui nō potest
in corporalibus satisfacere: satisfaciāt in spūali/
bus bonis. Secūdo si p̄dicti casus nō occurrāt
totā vitā suā in oratione et penitentiā debet or/
dinare ad illius subleuationē quē ipse occidit.
Tertio quoq̄ si interfectus alios sustentabat
scilicet patrē vel matrē aut alios sibi p̄pinquos
seu pauperes: obligat talis intersector omnib⁹
illis ad tantā restitutionē: quantā illis abstulit
p̄ interfectionē illius. Sed ego puto Scotū oīa
supradicta intellexisse de quadā cōgruitate: nō
necessitate: et p̄cipue primū. s. de exponēda vita
pro anima interfecti. Quod si ipse intelligi vo/
luit de necessitate expedit. Ego salua reueren/
tia sua id nō credo neq̄ tenco. Quoniā vt inq̄

Hieronymus ad damasum papā. Ver iusticie
tenax clemētiā nō habebat: sed quicūq̄ adulter
fraudator homicida: et vt breuiter dicam quali/
cūq̄ mortali crimine detinebat: nulla venia
penitentie laxabat a crimine: oculus pro oculo:
dente pro dente: animā pro aīa iubebat exol/
uere. Sed misit deus filiū suū natū ex muliere
factū sub lege: q̄ austeritatē legis euangelij gra/
tia temperauit. hec ille. Et p̄pterea mihi videt
q̄ occisori penitenti satisfaciāt quelibet alia sapī/
factio sibi ipsi a ad arbitriū discreti cōfessoris
absq̄ hoc q̄ vitā suā exponat periculo mortis:
q̄ talis obligatio satis esset dura atq̄ piculosa.
Induceret nāq̄ quoslibet homicidas in despa/
rationē: et deus benign⁹ desperationē maxime
odit q̄ vt ait Hiero. ad Rusticiū monachum.
Nihil sic offendit deū sicut cor ipenitens. So/
lus desperationis crimē est q̄d veniā cōsequi nō
pōt. Tertio punit homicidiū pena diuinali.
Est vtiq̄ sepissime deus homicidarū sententiā
vltor et robustissimus p̄secutor: cuius iudicio
sunt homicide ferientes gladio: gladio feriant.
Et omīssis q̄ in scripturis habent et nouissima
sunt. Datet etiā hoc in exēplis gentiliū. Erus/
delis et homicida Erus fm Justinū Paulus
Dorosius in bello occisus fuit: eiūq̄ caput in
vtrē hūano sanguine plēnū missum ē. Crudelis
et homicida Nero: vt diximus in finone de an/
tīpo: interfecit semeipsū. Domitian⁹ fm eu/
tropiū et Dorosiu q̄ senatores nobilissimos oc/
cidit: multos etiā cōsobrinos suos: a cubicu/
rijs suis occisus est anno etatis sue. 45. Māni/
bal cartaginēsis: q̄ ex crudelitate captiuos ro/
manos oncrib⁹ et itinere fessos: vt dicit Vale/
rius sub rubrica de crudelitate: succisa p̄ia p̄e/
pedū relinq̄bat q̄sdāq̄ fratres et p̄pinquos fer/
rosq̄ ad mortē decertare cogebat: veneno se/
extinxit. Mā fugerat post cartaginā deuictā ad
Antiochiū regē: ad quē a senatu Romano mis/
si fuere legati q̄ regē ad pacē cogerent. Māni/
balēq̄ deposcerūt: et cū Mānibal de fuga atq̄
salute oīo desperasset: veneno hausto q̄ more
regio sub gēma ferebat inclusum obiit: sicq̄ ab/
his q̄ ad eū cōprehendēdū missi fuerāt exani/
mis est inuentus fm Eutropiū. De interfecto/
ribus etiā Cesaris sic scribit Suetonius. Mul/
tus fere trienio supuirit: nullusq̄ naturali mor/
te obiit. Mā pars naufragio: pars plio defun/
ctus ē. Quidā se illo p̄gione quo Cesarē vulne/
nerauerat occiderūt. Dicbns etiā nostris mul/
ta nobis exempla mōstrata sūt. Ex quib⁹ vni

tur atqz dicebat. *Q* anima delicata. o aia in si-
gnis et nobilis: ppter te sum factus homo: pp te
sum carne vestitus: ppter te fero quoscunqz la-
bores: ppter te deniqz affixus in cruce pēdo.
Quare h̄ christus subdit illud Tref. 3. Recor-
dare paupertatis et transgressionis. i. afflictionis
mee: potatōis sellis et abstinenti. *Q* ferrea mēs
cur nō audis vocē amorosi iesu. Cur illū non
inspicis: et pro suo amore ac cōmodo mori vitia et
peccata deponis. Cur sacramentū eius in me-
morā ipsi? ut debes nō accipis. Cur nō cōpa-
teris doloribz cruciatibz et afflictionibus eius.
Quibus omnibz grauior est ingratitudo tua.
Audi ipsuz o peccator: audi iniqua: audi de cru-
ce ad te clamantē et dicentē secundū Bernar.
Vide homo q̄ pro te patior: vide penas qbus
afficio: vide clauos qbus cōfodior: nō est do-
lor sicut quo crucior: cū sit tantus dolor exterior
intus est tamē dolor grauior: tū ingratū dum
te experior. Ad hanc ergo ingratitudinē cuiusdā
dam facit cōmunio altissimi sacramētū: quod ut
predictū ē signū ē memoratiū dñice passionis
Secūdo obligātur homines ad cōmunionē
ratione pceptionis. *Q* recepte nāqz sancta mī-
ecclesia fidelibz iūctis ut cōmunionē suscipiāt
De hoc autē pro varietate temporū varia facta
sunt statuta. In ecclesia siquidē punitiua duz
sanguis xpi recens seruebat in corde credentiū
cōcabāt oēs quotidie: ut pz Act. 2. c. et 8. pē.
di. 2. c. pacta. Lapsu vō tps vsus cōionis de-
ductus ē ad dies dñicos. Et de h̄ dixit Aug⁹
de cōse. di. 2. c. quotidie. Quotidie eukaristie
cōmunionē accipe nec laudo nec vitupero. *Q* m-
hib⁹ tū diebz dñicis cōmunicādū horroz. Suc-
cedēte vō tpe statutū fuit ut ter in anno hoies
cōmunicaret: videlicet in pasca dñi: natali: et pē-
te. ut expresse pz de cōse. di. 2. c. et si nō frequē-
tius. et c. seculares. Notandū tamē qz qd̄ dicit
de cōse. di. 2. c. in cenā dñi. s. qz cōmunicādū
erat in diecene: intelligit de cōsilio nō de prece-
pto. Tempore vero in quo charitas refriguit
ecclesia obligauit laicos ad cōmunionē tantuz
semel in anno: sicut patet extra. de pe. et re. i. c.
omnis vtriusqz sexus. Et tū tāta ē i multis ne-
quitiā maleqz voluntatis obduratio: qz nō solum
nō cōmunicant semel in anno: vep. etiā sine cō-
munionē p ānos et annos pdurant. 3º obligā-
tur ad cōmunionē ratione cōminationis. Dic-
tūz xps cōminant Job. 6. c. Nisi māducaue-
ritis carnē filij hominis: et biberitis eius san-
guinē nō habebitis vitam in vobis.

*Q*uod excusant a peccato qui nō cōmunicāt
semel in anno propter punitionē vel defectum
et de his qui indispositi sunt.

Capitulum secundum.

Secundū mysteriū declarandū de cō-
munionē dicitur exclusio. Excludunt
etenim a cōmunionē nōnulli q cōicare
nō debent iuxta statuti ecclesie prefati. s. semel
in anno ppter tria. Primo ppter punitionē
Secundo ppter defectiōē. Tercio ppter indi-
spositionē. Primo ppter punitionē. Nam
nōnullis interdicta est cōmunio semel in anno
licet cōtriti sint et cōfessi ppter punitionē pcedē-
tium peccatorū. Vnde. 33. q. 2. c. latore. dicitur
de patricida aut matricida: qz nō dz cōmunica-
re vsqz ad tres ānos. Et ut dicit Ric. i. 4. Mul-
ti notorio et manifesto ac infami peccatori cū ad
penitentiā reuertitur: ē statim eukaristia minu-
stranda: tū ppter reuerentiā sacramētū: tū vt p-
betur cōuersio vera vel ficta: tū ne alij pusilli scī
diligentur. Possent tū cōtritiū fieri vbi articu-
lus pietatis vel necessitatis aliqñ aliter fieri sua-
deret: puta qz esset tā seruida penitentiā: cōpun-
ctio et lacrymarū abundantiā: qz etiā alios ad de-
uotionē puocaret: vel mortis periculū imine-
ret. Nā in extremo vite nulli penitenti ē euka-
ristia denegāda: vt pbat. di. 50. c. penitens. et
26. q. 6. c. si pbyter. et c. cognouim⁹. et de elec.
in. c. 13. Secūda ratio qre aliqz excludunt a cō-
munionē dicit defectiua: siue defectiōis: quā-
do. s. aliqz deficit sensu aut rōne facultatis aut
ratione etatis. De etate aut in qua quis ad cō-
munionē sit inducendus. dicit Alex. in. 4. sum-
me qz standū est arbitrio boni viri: qui potissi-
me cōsiderare habet an ille qui cōmunicare dz
tantā habeat fidē et discretionē vt distinguere
sciat inter sacramētū in quo realiter cōtinetur
xps: et materialē panem seu vinū. Tertia ratio
quare aliqui excluduntur a cōmunionē dicitur
indispositionis: qz non sunt dispositi cū firmo
proposito a vitijs abstinere: qui vt dicitur i ter-
tio mysterio si sic cōmunicauerint peccant. Et
rursus si nō cōcauerint semel in anno: a pecca-
to nō sunt imunes. Et si dicatur qz nō videtur
peccare q cōione omittit qz se ad illā indispositū
videt: cū h̄ accedat ad sacramētū reuerentiā. Rū-
deo et dico qz nō peccat ppter reuerentiā sacri-
sed ppter indispositionem suam: eo qz quilibet
peccator tenet disponere se ad correctionem: et
emendationē. Ex quo dicit Alex. in. 2. summe
qz quando peccator cogitat de sua mala vita:

et exciatur intrinsecus a dei gratia. gratis data et extrinsecus a vobis scripture: a voce predicatorum ab exemplis bonorum viroꝝ: ut peccata deponat: si in tali actu non agit opam ut conteras: de no- no mortaliter peccat: peccato. s. negligētie: ad quod sequunt alia peccata. s. contēptus diuine gratie: obduratio cordis: et ipenitentia. Recir- co fruola et atqꝫ piculosa excusatio illiꝝ q dicit cōicare nolo qz non sum dispositus peccata re- linquere. Mā lz non sit cū pēto cōicandū: tam a peccato ē abstīnēdū. Quot detinet illa qatof diabolus. o quot sunt fornicatores. adulteri. so- domite. vsurarij. et similes: q nullā in suo cor- de mentionē faciunt de emendatione sua. O isēsan. o reprobi. o maligni inimici creatoris ve- stri dei. o damnādi cruciatibus eternis: cur du- ritia vestra voluntatēqꝫ in malo pseuerantem nō ispiciatis. s. lete sup vōsmetipsos. s. lete in- quā: qz breui p dilectione momentanea luctis penas eternas. Ben heu quanta crudelitas: quāta ipietas: quanta feralitas non ppati pro- prio piculo: pprio dāno atqꝫ iacture. O luxu- riosi domate vestra libidinē. O auari refrena- te vestra cupiditatē. O supbi deponite iras rā- cores et odia: et nolite fugere: nolite contēnere xpm deū. Ipse est q ad nos venit. Ipse nobis offert seipsum in sacro altaris. Sed dicit aliqꝫ Ecce scire pōt si sine peccato et mūdus sit. In- qz em sapiēs Ecclesiasticus. 9. Nemo scit vtz odio vel amore dignus sit. Et David in ps. Delicta qz intelligit. Qui ego rīdeo q est cer- titudinaliter de cōi lege nullus se sciat ēē in cha- ritate: tamē per cōiecturas et signa pōt vnusqꝫ qz id credere atqꝫ tenere. Sunt autēz he conie- cturę: dolor de peccatis cōmissis: propositum ab illis i posterū abstīnēdi: humilis et diligens cōfessio: pōpta satisfactio: ad bonū operandū expedita volūtas. Verūm vt predictū est siqs oīno se ad hoc indispositū viderit: a sacra com- munionē omnino abstīneat.

De tribus cōditionibus que precipue obf- uari debent ab his qui sanctissimum sacramen- tū deuote sumere volunt Capitulum. 3.

Prīmū mysteriū declarandū de cōione dicit cōditio. Cōicare siquidē volen- tes debēt corpus xpi cū deuotiōe fide

ac reuerētia suscipere: qbus necessaria sunt ma- xime tria. Prīmū ē mundicia. Secūdū dilige- tia. Tertiū reuerētia. Prīmū quod cōicāti- bus ē necessariū dicit mūdicia: que ē triplex. Prīma ē mūdicia mentis: vt. s. mens mun-

da sit ab oī pposito malo et ab oī actu cuiuscūqꝫ qz ptiū mortali mortalis. Et de hac dicit apls i. Cor. xi. c. Probet autē seipm hō: et sic d pa- ne illo edat: et de calice bibat. Qui enīz mādu- cat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bi- bit. Merādū tamē q potest quis dici indignus isto sacramento dupliciter. Aut rōne pprie inig- tatis: et sic ē indignus oīs crīstifidēs i pēto mor- tali. Aut rōne pprie paruitatis et infirmitatis: et sic glibet ēē quanti cūqꝫ sanctus indignus est. Prepterea oīs cōicans dicit. Vñe nō suz di- gnus. Sed illi q ppter suam ipietatē et malitiā indigni sunt iudiciū sibi manducat et bibunt: dū sanctissimū sacramētū suscipiūt. O sacerdo- tes. o religiosi eucharistiā frequētantes nota- te verba: signate mysteria. Vñ mūdo a scāda- lis. Acquis enumerat quot sit q polluto ore p- sumunt accipe corpus xpi. Verū tamē circa h- dubiū orit: vñ peccet sacerdos dans eucharis- tiam illi quē scit ēē in peccato mortali. Et re- spondet Ric. in. 4. q talis peccator aut nō pe- tit eucharistiā sibi dari. et tunc sacerdos dando peccaret. Aut petit: et tunc distiguo: qz aut suū peccatū ē occultū: aut manifestū. Si manife- stū: tunc sacerdos dādo sibi eucharistiā pecca- ret: qz legitimā contra ipsum hz exceptionem: quā sibi publice obiceret pōt. Et accipio hic ma- nifestū non p oī eo q d pbari pōt. s. magis p- prie dicit manifestabile qz manifestū. Vñ si sa- cerdos sciret prophanū suum ēē i crimine: qd legitime cōtra cū posset pbari: ita q illud crim- nescerent cū ipso nisi duos vel tres testes p quos hoc pbari possz: nō ppter hoc deberet eucharis- tiā negare illi i publico petenti: qz nā inferret si- bi penā ante criminis pbatōnē: qd fieri non- dz: vt ponit. II. q. 3. in. c. eoꝝ. Sed accipio h- manifestū p notorio. Est aut peccatū notoriū vel p sniam vel per cōfessionē factū in iudicio: aut euidentia rei: que tergiversatione aliqua ce- lari nō pōt. extra de coha. cle. et mu. c. vltimo. Si aut peccatū suū ē occultū. Aut petit i oc- culto: et tunc sacerdos sibi dādo peccaret qz hz contra eum legitimā exceptionē: quā sibi in oc- culto obicere pōt: et ipsum dz monere ne petat in publico: vt habet de cōse. di. 2. c. nō phibe- at. Aut petit in publico: et tūc ē distinguendū: qz aut ē de aliena prochia: et tunc peccaret sibi dādo. Aut ē de prochia sua: et i tali casu sacer- dos tenet sibi dare: qz cōtra cū nō hz legitimā exceptionē: quā ei in publico obicere possit. ex- tra de offi. iudi. ordi. c. si sacerdos. Sic xpus

edecuit Judā q- eius oculū pen- 7. q. i. c. adu- li cōicare psum- cunda mūdicia- tur cōfessionalis- ni susceptionē mū- sacerdot. Sed hic- trimon cōfessu- Et rīdet Ric. q- hz copiam cōfessio- nens ad cōfessionē- non. Ipso mō susci- taliter peccat: qz ad- sacramētū suscipi- ecclesie: que recē- lutionē. Secūdo- qz aut iminet sca- est populi: aut q- si sacerdos est: et- cōicare cū pposito- qz pbari cōfessu- beat copū cōfessio- tur i volēbus cōi- ius i intelligentia- di. 9. q. alia est im- cia spūale: sicut poll- et turpibz cogit. a- hac nō hz ad sacram- dita pure corporalis- generas: vt in iudicio- Vñ pollutio pu- bilitate nature nō i- laudabile sit ob reu- imūdia mēstruoz- qz ē imūdia pure n- de illa ifirmūate qu- feminis. Et si dicer- pūbant imūdi: et a- pbari ab eis agni. Ne- non tenet bodie: qz- rā: et per illas imūdi- tie spūales. Vñ ta- mūdicia corporale q- tis: et ab hominibz im- ad irreuerētiā men- bus tractaret corpus- sacramētū nō ē im- principale qd requir- dicit: diligētia: que- ma ē diligētia et

cōicauit Iud. i. quē sciebat p̄dicatorē: ne peccatū eius occultū panderet: vt dicit. i. q. i. c. xps. 7. q. i. c. aduersitas. Illi ergo q. cū pctō mortali cōicare p̄sumūt: Iude similes efficiunt. Secunda mūdicia necessaria cōicare volētib⁹ dicitur cōfessionalis. Debet nāq. q. ante sacramēti susceptionē mūdare se per cōfessionem factā sacerdoti. Sed hic dubitare p̄tingit. vtrū contritus non cōfessus peccet mortaliter cōicādo. Et r̄ndet Ric. q. distinguendū ē: q. aut talis hz copiam confessoris idonei: et tempus sufficiens ad cōfiteendum: et loquelam liberam: aut non. Primo suscipiendo hoc sacramētū mortaliter peccat: q. ad hoc q. homo sit dignus hoc sacramētū suscipere: requiritur q. recōciliat deo et ecclesie: que recōciliatio ē p. cōfessionē et absolutionē. Secūdo modo subdistingueudū est: q. aut iminet scandalū p̄sone sue: aut cōis: hoc est populi: aut q. iam incepit sacrū mysterium si sacerdos est: et in quolibet istoz casuū licitū ē cōicare cū p̄posito cōfitepdi. Si tñ nō adest aliq. p̄dicatorū casuū tenet expectare quousq. habeat copiam cōfessoris. Tertia mūdicia q. requiritur i. volētibus cōicare dicitur corporal. Ido cū ius intelligentia notandū fm Bon. et Ric. i. 4. di. 9. q. alia est imundicia corporalis que ē cōiūcta spūali: sicut pollutio pueniens ex crapula: vel ex turpibus cogitationibus p̄cedentibus: et cū hac nō hz ad sacramētū accedere. Alia ē imundicia pure corporalis nālū horroz imūdiatē aia generās: vt imūdiatē in pede: et hec nō ipedit. Vnde pollutio pueniens ex infirmitate: vel debilitate nature nō ipedit vsum sacramētū: licet laudabile sit ob reuerētiā abstinere. Similiū imūdiatē mēstruoz nō p̄hibet mulierē cōicare q. ē imūdiatē pure naturalis. Simile pōt dici de illa infirmitate que Levitici. 15. vocat flur⁹ seminis. Et si diceret q. tales i. veteri lege reprobantur imūdi: et arcebant ab ingressu i. templū: et ab esu agni. R̄ndent p̄fati doc. q. istud non tenet hodie: q. lex data ē in onus et i. figura: et p̄ illas imūdiatē significabant imunditiē spūales. Dicit tamē Bon. q. deus diligit imūdiatē corporālē que excitat deuotionē mentis: et abominat imūdiatē corporālē: que ē via ad irreuerētiā mentis. vnde q. imūdis manibus tractaret corpus xpi propter irreuerētiā sacramētū nō ēet immunis a peccato. Secūduz principale qd requiritur ē necessariū cōicantib⁹ dicitur diligentia: que adhuc triplex ē pōt. Pri-
ma ē diligentia examinatōis. Debet quidē gli-

bet q. vult cōicare etaiare diligenter seipsum: vt cōfiteat de oibus peccatis mortalibus de q. b⁹ memor ē pōt: qm figs omisisset cōfiteri aliq. peccatū mortale p̄pter suā voluntariā negligentia: hz p̄suaderet sibi q. p̄pter cōfessionem alioz ēet mundus: cōicando peccaret mortali et figs facta diligentia sua nō recordaret nisi d. vno peccato: et de illo dūtarat cōfiteri i. p̄ticulati: et de obliuio in generali cōicando grāz xpi obtineret fm Scotum i. 4. di. 9. Immo multoties oblita peccata v̄tute sacramētū ad memoriā reducunt. Et tūc tenet homo post susceptū corpus xpi q̄ritius pōt cōfiteri de illis i. spāl: quod ē tactū est a nobis: dū diximus de reiteratione cōfessionis. Secūda diligentia ē eruentis oratōis. Debet vtiq. q. cōicare habens per aliquod spaciū ante orare seruēter. Tertia diligentia ē pie meditationis. Debet ēt pie meditari et cōtēplari clementiam et amorē domini nostri iesu xpi qui nobiscum ē dignat in venerabili sacramēto. Tertium quod ē necessariū cōicantibus dicit reuerētiā. Debet nāq. corpus christi sumere cū reuerētiā et honore genuflecti videlicet et pectora sua tundētes. di. Lcturionis verba Math. 8. V̄sic nō sum dignus tē. Et de hoc deuotissimū est exēplū illud: menteq. sollicita specularandū: quod de beato Hiero. Eusebius in eius transitu narrat. Scribit enī sic. Quidā frater ad locū accedens sanctissimū corpus iesu christi secuz tulit: quod vbi Hiero. vir dñi videre potuit: nobis ei auxiliantibus p̄strauit se in terrā potius et voce et lachrymis quātū poterat clamabat. d. Domine quis ego sum vt sim dignus q. sub tectū meū intres. Adruit hoc peccator homo. Erte dñe non sum dignus. Mūgd ego melior suz q. oēs patres mei. Tu Adopsi noluiisti vno ictu oculi te mōstrare. Cur nunc tñ te humilias: et patiaris ad boicm descendere publicanū et peccatorē. Lūq. proximū ēet sacerdos: erigens se vir religiosus genib⁹ flexis cū cunctis tenētib⁹ magnis lachrymis et suspirijs: et q. pluries pcutiens pectus suū dixit. Tu es dñs meus et deus meus q. pro me passus es: an forte alius. Erte tu es ille: qui cū deus esses sol⁹ ante tpa et sine p̄cipio genitus a deo patre eter na et inestigabili generatōe: q. cum ipso patre et spiritu sancto vnus deus es p̄manens illud qd eras et es. Intra vnus puelle corpus: vultu te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quem in Jordane baptizante Joanne vox subito p̄-

terna celitus intonuit. **H**ic inquit est filius meus dilectus: in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in colūbe specie descendens te esse vnum cū patre et idē in substantia declarauit. Tu bone iesu p me crucis tam grandis in tuo isto quod cerno pns corpore superuulsi supplicium: vt mortē quas meis incurreram flagitijs interimeres: et animas antiquozū quas dudum diabolica neqia infernalibus mansionibus detinebat recupares: et totam humanam naturā: que corruerat in mortē perpetuam: tuo cuz ipsa pacificato patre: ad vitāz interminabilez renouares. Tu es vita vitalis et amabilis: atq; iucunda. Adulaz alia addidit verba mysterijs deuotissimis pica quibus finitis vir domini gloriosus sacramentum suscipiens ad terram supinus redijt. Dei de manus in modum crucis supra pectus tenens Symeonis pphete vaticinium decātauit. Quo finito appente luce quadam mirabili ex hac vita migravit. Elaboremus itaq; oēs: vt cū omni deuotione qua possumus sacramentum hoc frequente mus: vt sic mereamur i hoc seculo participes fieri diuine gratie: et in futuro sempiternę glorie: in qua videbimus deum sicuti est: qui viuit et regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Dominica oliuarum in mane. de contemptu mundi: ad quem nos xps rex regum induxit verbo pūter et exemplo. Sermo. .62.

Ecce rex tuus venit: sedens super asinā. Scribunt hec verba **Adas**. 21. c. et in euāgelio hodierno. Inuigilandum ē accuratissime ab oibus nobis: ne decipiamur a blāditijs pūtoris mūdi. Allicit egdem nos apparenti suauitate: dulciq; armonia bonozū tpalium. Cui si pbuerimus aures mentis imemores facti glorie celestis: ruemus in pelagus vastissimū inferni te: nebrofi: sicut illi qui syrenarū cantus nō curāt euitare. De qbus sic dicit **Hiero.** ad matrem et filiam in galijs cōmorantes. Narrant gentiliū fabule cātibus syrenarum nautas in saxa precipites. et ad **Orphei** citbarā arbores bestiasq; vt filici dura mollita. Hinc et **Hiero.** i prologo **Iosue** dicit. Nos ad patriam festinātes mortiferos syrenarum cantus surda de bemus aure ptransire. Propterea saluator noster in oī vita sua xpo pūter et exemplo contē

nere mundū nos docuit. Pro cuius cōtēptu hac die mansuetus et humilis sedere voluit super asinam. Et qm rarissimi sunt qui eius exemplum sequantur: pluresq; inueniunt dilectores q̄ contēptores mundi. Hecirco in presenti sermone de mundi cōtēptu dicemus: notabimus qz tres principales rōnes quare sit cōtēnēdus. Prima rō dicit diuine ordinationis. Secunda finalis cōsumationis. Tertia maligne conditionis.

Quod mundus cōtēnendus est: eo q̄ deus ita ordinauit: et d̄ causa productiua mundi et tēpore ac vnitatis.

Capitulum. .i.

Prima rō quare cōtēnendus ē mūdus dicit diuine ordinationis. Ordinauit enī deus vt hō diligeret ipsum deum sūmū bonū: non aut mundum. Mū magister sen. i. di. secundi li. ait. f̄ cecit deus rōnale creaturā vt sūmū bonū intelligeret: itelligēdo amaret: amando possideret: possidendo frueretur. Sed pro huius pns pleniorē itelligētia tria sūt de mūdo declaranda. Primū dicitur cālitās. Secūdu tpalitas. Tertiū vnitās. Primū declarandū dicit causalitas. vtrū. sc. efficiēs productiua mūdi i fuerit ipse deus. Et circa hoc sūt tres opiniones. Prima phoz. q̄ nesciētes itelligere q̄o aliqd fieret ex nihilo: sunt multa falsa de mundo locuti: sicut patet de **Democrito** et **Epicro.** q̄ vt **lactantius** ait. i. di. insti. dixerunt oīa fortuitū eē facta. Contra quos licet alij phi dixerint mūdū eē factum: ut p̄ de celo et mūdo. et **fo meibaurozū.** tamē errauerūt aliq̄ asserentes illū factū esse a deo de sui essentia. Sed hec positio sequentibus phis appuit iprobabilis: q̄ dei essentia nobilissima et oīno iuariabilis fieret corporaliū et variabiliū materia: que de se est iperfecta: nisi pficiat per formā. Anaxagore aut opinio fuit vt dicit **Ar.** i. phicozū. et. 2. de aia. et in. i. de generatione q̄ mūdus erat factus ex pncipijs existētibz. sc. materia et forma. Sed forme latebāt in materia anteq̄ intellectus illas distingueret. **Plato** nīc xpo posuerūt mūdū ex pncipijs existētibz materia et forma: sed materiā posuerunt p se: et formas sepatatas. **Thales** milesius vt refert **lactantius.** li. i. di. insti. dixit deū ex aqua cuncta formasse. Vnde materiā rerum posuit in humore: et pncipiū cām qz nascendi constituit in deo. Miro qd senserit **Crisippus:** qd **Eleantis:** qd **Zeno:** qd **Empedocles** et ceteri q̄ ideo errauerūt: qz nescierunt contemplari omnipotentiam

omnipotentiam
aliquid. Vnde et
bilo materiā pūm
stras. Propterea
li. Creare et cetera
tem nos intelligit
Adopsi crimo p
scriptis. In pncipi
producti vni glo. ce
phis dicimus illud
Omnia terrenis
biliteri asserentibus
quos equidem si p
ne viuendum duces
os vt sequerentur
inter se concertatio
plerunq; discorde
quāq; esse directu
libitum proprias
nēq; maritima in
querunt. Nobis a
gionis acceptimus
amitus omnes vtrū
mine ad celeste pab
le. Sileant ergo phi
ductionem mundi in
cūda opinio est heret
vt cōmēt. 22. Aug.
nemes duo pncipia
uifibilia. Aliud dīa
dixerunt mūdū istū
atq; productum a dia
pe. Hanc autem her
i. si phare auctoritate
ritate contendunt. p
pūris vocat pnceps
Vnde Jo. 12. xps ait
dū nunc pnceps mu
Jo. 13. Den. tēnū p
me non hz qz. Et t
Regum meū nō est
manū dēi rōne sic. M
vbi. Scē. i. Didit d
erant valde bona. Et
A sumo bono non egr
sed mundus est malus
autem sic malus p̄: qz
dus: qz p̄m Dionysiu
valuerit dignibile: sed oī
tēnendum. Vnde Jo
mgeret mūdū: neqz

omnipotentiam dei: que ex nihilo potest facere aliquid. Unde ex nihilo creauit angelos: ex nihilo materiam primam: ex nihilo creat animas nostras. Propterea dicit magister di. 12. secundi. li. Creare est ex nihilo aliquid facere. Hoc autem nos intelligimus ex reuelatione dei facta. Ad opus enim prophetarum. qui in primis. Gen. ita scripsit. In principio creauit deus. i. ex nihilo produxit firmamentum celum et terram. Ex quo deus probis dicimus illud. Lactantii in. 1. diuini. insti. Ommissis terrenis huiusmodi auctoritatibus nihil certi asserentibus: aggrediamur viam rectam quos equidem si putarem satis idoneos ad bene viuendum duces esse: et ipse sequeretur et alios ut sequerentur hortarer. Sed cum magna inter se concertatione diffideant: secumque ipsi plerumque discordent: apparet eorum iter nequaquam esse directum. Siquidem sibi quique verum libitum proprias vias impesserunt: confusio neque maximam inquirentibus veritatem reliquerunt. Nobis autem qui sacramentum religionis accepimus cum sit veritas reuelata diuinitus omnes vtriusque sexus sine ulla discrimine ad celeste pabulum conuocamus. hec ille. Sileant ergo philosophi et erroribus suis circa productionem mundi imponant iam finem. Secunda opinio est hereticorum. Nam manichei vt commemorat Aug. in li. de natura boni. Probantes duo principia. vnum. scilicet deum omnium inuisibilem. Aliud diabolum omnium visibilem: dixerunt mundum istum visibilem factum fuisse atque productum a diabolo tenebrarum principis. Hanc autem heresim perditissimam conantur ipsi probare auctoritate. ratione. et exemplo. Auctoritate contendunt probare. d. q. diabolus in scripturis vocatur princeps et deus mundi huius. Unde Jo. 12. xps ait. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps mundi huius? eia? et dicit: Et Jo. 13. Venit enim princeps huius mundi: et in me non habet quicquam. Et d. se Jo. 19. Pilato dixit. Regnum meum non est de hoc mundo. 2. arguit manichei ratione sic. Nullum malum est a deo: quia vbi? Gen. 1. Vidit deus cuncta que fecerat: et erant valde bona. Et dicitur. in li. de di. no. ait. A summo bono non egreditur nisi summum bonum: sed mundus est malus ergo non est a deo. Quod utem sit malus patet: quia si esset bonus esset diligens: quia? sicut Dionysius vbi. 5. Bonum est naturaliter diligibile: sed omnis predicat mundum fore concupiscendum. Unde Jo. 1. cano. 2. c. ait. Nolite diligere mundum: neque ea que in mundo sunt: quia

quicquid diligit mundum non est charitas patris in eo. Et Jac. 4. scribit. Adulteri an nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo. Quicumque ergo voluerit amicus huius seculi esse: inimicus dei constituetur. Et Jo. 7. de mundo xps dicit. Non potest mundus odisse vos: me autem odit: quia testimonium perhibeo de illo: quia opera eius mala sunt. 3. super inducunt manichei ad suum errorem confirmandum exemplum. quod Iudas recitat. 4. c. qui ostendit diabolus xpo omnia regna mundi promittens se ea illi daturum si cades adorasset eum: ergo videtur quod ipse erat dominus mundi. Sed certe mentium manichei et scripturas corrumpunt: distrahuntque a veritate sensus. Quia ut ait magister historiarii scripto. lasticari in principio Gen. Et Alex. in. 2. super me. et Bon. et Ric. di. 1. secundi li. Iudas in scriptura multipliciter accipit consuevit. Nam aliquando accipit pro deo: aliquando pro omni creatura seu omni creatura: aliquando pro ipso homine: aliquando pro vita presenti: aliquando pro vniuersa vita malorum. Probat hec acceptio multiplex satis clare. Nam Jo. 1. dicit deus deus boni dei. In mundo erat. i. in patre. sicut Aug. Et mundus per ipsum factus est. i. omne quod reperitur sive in celo sive in terra. Et mundus. i. homo: cuius. scilicet verbum incarnatum non cognouit: quod dicitur: refert ad iudeos. Quod est homo intelligat nomine mundi: patet per illud quod dicit Jo. 3. Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in illum non pereat: sed habeat vitam eternam. Quod est mundus accipiat pro vita presenti patet in vbiis xpi. d. Jo. 19. Exiui a patre et veni in mundum: iterum re-inquo mundum et vado ad patrem. Quod est mundus accipiat pro vita malorum et iniquorum hominum colligit ex vbiis xpi Jo. 15. discipulis. d. Quia e mundo non estis: sed ego eligi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Diabolus itaque dicitur princeps mundi non quia ab ipso mundus creatus sit: sed quia est omnium malorum caput. sicut illud Grego. 19. moral. Caput iniquorum diabolus est. Et hoc modo mundus dicitur malus: et merito odiendus atque spernendus. Explicauit hoc ipsum Joannes cum addidit in auctoritate pallegata. Nolite diligere mundum etc. Quod est in mundo concupiscentia carnis est: et concupiscentia oculorum: et superbia vite. Dicitur itaque diabolus princeps malorum ratione preacta. Et a Iudicio vocatur deus huius seculi nuncupatus: sicut ab eodem Ipsi. 3. guloso rum venter

dicitur deus. Et per hec dicta satis sufficienter
responsus ē ad auctoritates: ac rationē quas ma
nicheus induxerat. Ad exemplū vero dicim⁹
q̄ diabol⁹ qm̄ p̄mittebat xp̄o: mēdaciter loq̄bat
Voluisset vtiq̄ decipere cū mēdacio suo: sicut
decepit in paradiso terrestri p̄imos homines:
et quotidie decipit sibi credentes. Propterea
Joh. 8. christus de ipso dixit. In veritate non
stetit: quia veritas nō est in eo. Cū loquē mē
daciū ex proprijs loquitur q̄ mendax ē et pater
eius. Sicut et go confusi manichei cūz diabo
lo patre suo: et de mundi productione amplius
nō loquātur. Tertia est opinio vera sanctorū
q̄ mundus est in esse productus a deo: quā ec
clesia in simbolo apostolorū p̄dicat. d. Crea
torū celi et terre. Et in simbolo patrū: factorē ce
li et terre vi. om. et inui. Quē veritas colligitur
ex dictis scripture vtriusq̄ testamenti. Unde
sapiens Ecclē. i. ait. Unus est altissimus crea
tor omn̄ potens rex metuend⁹ nimis. Et Ju
dith. 15. Benedictus deus qui creauit celum et
terrā. Et David in ps. 88. Tui sunt celi et tua
est terra: orbē terrarū et plenitudinē ei⁹ tu fun
dasti: aquilonē et mare tu creasti. Et Esai. 48.
Ego primus et ego nouissimus. Manus mea
fundauit terrā: et dextera mea mensa est celos
Et Joh. 1. Quia p̄ ipsū facta sunt. Et Ep̄. 3.
In deo q̄ creauit omnia. Et Col. 1. In ipso co
dita sunt vniuersa q̄ sunt in celo et in terra visi
bilia et inuisibilia. Et Heb. 1. In initio tu do
mine terrā fundasti et opa manū tuarū sunt ce
li. Et Act. 4. Quē tu fecisti celū et terram. Et
17. Deus q̄ fecit mundū et oīa q̄ in eis sunt. Et
Apoc. 1. Iurauit p̄vientes in secula seculorū:
qui fecit celū et terrā. Hoc insuper vt p̄missum
est: p̄bi q̄ plures cōfirmant licet in modo pro
ducendi deficient. Unde Iact. 1. i. di. institu.
Orpheus inquit vetustissimus poetarū deū ve
rum et magnū primogenitū appellat: eo q̄ ante
ipsum nihil sit genitū: sed ab ipso sunt cuncta
generata. Et Macrobius li. i. de somno Sci
pionis ait. Deus q̄ prima cā est: vocat⁹ vn⁹ om
niūz q̄ sunt queq̄ vident⁹ esse princeps et origo
est. Et vt inq̄ Aug. li. xi. de ci. dei. Exceptis p
pheticis vocibus mundus ipse ordinatissima
sui mutabilitate et mobilitate: et rex omnīū pul
cherrima specie: quodā modo tacite et factus se
esse: et nisi a deo ineffabiliter: atq̄ inuisibiliter
se fieri potuisse proclamat. Et idē li. x. Lōsel.
Interrogauit de deo meo celū: solē: lunā: et stel
las. Et rēderūt. Neq̄ nos sumus qd̄ queris

Et dixi omnib⁹ que circūstāt forēs carnis mee
Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerūt vo
ce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea:
intentio mea: et r̄sio eorū species eorū. hec ille.
Ex q̄bus omnib⁹ cōsiderare debemus q̄ ad
mirāda sit sapientia creatoris q̄ timēda et vene
randa potētia: q̄ sue laudāda ac benedicēda bo
nitas: q̄ nobis sunt notissima dum inspicim⁹
mundū istū ab illo p̄ductū de nullo: in quo oīa
sunt ordinatissima: et nihil est superflū atq̄ di
minutū. Secūdū de mūdo declarandū dicitur
temporalitas. Et hic videndū est vtrū mund⁹
fuerit a deo p̄ductus ex tempore: aut ab eterno
Et quibūda visum est Aristotele tenuisse q̄
mundus fuerit ab eterno: p̄pterea quia primo
phycorū dicit q̄ materia est ingēnita. Et i p̄
mo de celo et mūdo q̄ celum est ingēnitū: et nul
lum ingēnitū incipit esse ergo vniuersitas rex
non incepit esse. Propterea Boē. i. di. secūdi
li. ait. Excellentior inter philosophos Aristote
les secūdū q̄ sancti ei imponunt: et cōmenta
tores exponunt: vba eius p̄tendunt in hunc
errore dilapsus fuit. Qu dā tamē moderni dia
cunt illū nequaquā sensisse neq̄ intendisse p̄ba
re q̄ mūdus oīo nō cepit: sed q̄ nō cepit mo
tu naturali. hec Boē. Et sanctus Tho. q. 45.
p̄. inc partis dicit. Nō pōt p̄bāri demonstrati
ue mundū semp fuisse: nec rationes quas ad h
Ari. inducit sunt demonstratiue simpliciter: s̄
fm̄ quid ad cōtradiciendū positonib⁹ antiquo
rum ponentū incipere fm̄ quosdā modos in
veritate impossibiles. Et q̄ ita sit apparet ex tri
bus. Primo q̄ tā in. 8. phicorū: q̄ i primo
de celo et mūdo p̄mittit quasdā opitiōes: vt
Anaxagore et Epedoclis et Platonis contra
quos rationes cōtradictorias inducit. Secūdo
q̄ vbiq̄q̄ de hac materia loquē inducit testi
monia antiquorū: qd̄ nō est demonstratiue: s̄
persuadentis. Tercio q̄ expresse dicit i primo
topicorū: q̄ quedā sunt problemata disleri
ca: de quibus rationes nō habemus. s. vtrum
mundus sit eternus. Et cum probat materiā
ingēnitā: hoc facit ideo quia materia nō ha
bet subiectū de quo sit: et sic p̄bat celum ingēni
tum: quia nō h. bet subiectū ex quo generetur
ideo materia et celū non incepunt p̄ genera
tionem vt quidā ponebant. Sed gegd Arist.
senferit et ceteri p̄bi de eternitate mundi a no
bis p̄nuiciendū est: quoniam in scripture sacra
testatur mundus non fuisse ab eterno. Unde
prouerbi. 8. Sapientia dei deus dei filius cū

patre eternus et cū
posseduit me in mū
faciet et a principio
antiquis anteq̄ te
benedictus deus
ber clarifica filium
q̄ mundus fuerit. Et
ab eterno fuisse.
Tho. vii supra. Q
rerum: vt nota. de
ca. omnia. Sic ergo
necesse est deum ve
er necessitate cause
taphi. Absolute er
deum aliquid velle
necessarium deū v
rit: sed eatenus m
ipsum esse: cū esse
deat sicut ex sua ca
non condidit mū
dei Aug. li. i. su
quia noluit. Et h
huc respondet q̄ n
sam voluntas diu
quid maius voluit
Ideo magister sen
causa querenda nō
produit: cum voluit
confirmat. Macro
mis. d. Quis non h
cepisse: et neclongā
vtra duo retro ann
gellarum memoria
ra. Nam supra Ma
redactum ē. Si eni
tum fuit mundus:
seculorū non fuer
inuentus: non lūce
eternitas. Quisim
iterū repugnare d
mundi principio
perisse. Tercū de
vritas. Circa qd̄ q
vritas aut plures. Et
mōtus dixerunt e
scriptura mundi nō
est et nō plures. Ita
Quia vn⁹ ē oīo in
mundus dicit vni
dam ad alia ordina
tio: ordinē habent

patreternus et cum spiritu sancto ait. Dominus possedit me in initio viarum suarum: antequam quicquam faceret a principio ab eterno ordinata sum: et ex antiquis antequam terra fieret. Ipse adhuc iesus benedictus deus incarnatus Job. 17. igit. *Pa*ter clarifica filium tuum claritate quam habui ante mundum fieret. Unde aperte innuit mundum ab eterno non fuisse. Ratio autem est secundum Tho. ubi supra. Quia voluntas dei est causa rerum: ut nota. de conse. di. 2. in. ca. reuera. et ca. omnia. Sic ergo necesse est omnia esse sicut necesse est deum velle: cum necessitas effectus ex necessitate cause dependeat: ut dicitur. 5. metaph. Absolute ergo loquendo non est necesse deum aliquid velle nisi seipsum. Unde non est necessarium deum velle quod mundus semper fuerit: sed eatenus mundus est quatenus deus vult ipsum esse: cum esse mundi ex dei voluntate dependeat sicut ex sua causa. Et si dicatur Cur deus non condidit mundum antequam conderet. Respondet Aug. li. i. super Gen. contra manicheos quia noluit. Et si adhuc petatur cur noluit. Ad hoc respondet quod non possumus assignare causam voluntatis diuine: quia tunc esset dare aliquid maius voluntate diuina: quod est falsum. Ideo magister sen. i. di. 2. li. 2. au. Voluntas dei causa querenda non est. Tum ergo deus mundum produxit: cum voluit et sibi placuit. Quod etiam confirmat Macrobius li. 1. de somno Scipionis. d. Quis non hinc estimet ipsum mundum cepisse: et ne longam retro eius etatem: cum ab hinc ultra duo retro annorum milia de excellentium regum gestarum memoria: nec greca quidem extet historia. Nam supra Minus nihil in libros preclarum redactum est. Si enim ab initio immo ante initium fuit mundus: cur per innumerabilium seculorum non fuerit cultus: quo nunc vtimur inuentus: non literarum usus: quo solo fulcitur eternitas. Huiusmodi omnia videntur eterna: et rerum repugnare dum opinari non faciunt certum mundi principio paulatim singula quaeque repperisse. Tertium de mundo declarandum dicitur vnitatem. Circa quod queritur: utrum mundus sit unus aut plures. Et licet Anaxagoras et Democritus dixerint esse infinitos mundos tamen scriptura mundum nominat in singulari: quod unum est et non plures. Ratio est secundum Tho. ubi. 5. Quia unum est ordo in rebus creatis: existens: propterea mundus dicitur unus vnitatem ordinis: secundum quod quidam ad alia ordinantur. Nam quaecumque sunt a deo: ordinem habent ad inuicem: et ad ipsum deum.

Quare necesse est quod omnia, ad unum mundum pertineant. Hinc Ari. xi. metaph. ex vnitatem ordinis in rebus existentis: concluditur vnitatem dei gubernantis. Fecit ergo deus unum mundum licet constet ex diuersis distinctisque partibus et naturis. Omnia vero que sunt finem voluit esse hominem rationalem: secundum illud philosophi. Summus quodammodo finis omnium eorum que sunt. Dicit tamen Bonif. i. di. secundi. quod homo dicitur finis sub fine. Sed deus est finis principalis et vltimus: quoniam omne officium: omne motum: omne quod operationem cuiuscumque creature nature deus ad usum hominis deputauit. Illi namque seruiunt elementa: obsequuntur celestia corpora: et assunt ad custodiam angeli. Et cur ista: nisi ut omnia diligant benignissimum deum: qui non ideo fecit mundum ad hominis usum ut inde ipse contemneretur sed potius ut ab homine cognosceretur et amaretur propter tot exhibita beneficia. Quod igitur igitur anima que creaturam in amore preponit creatori suo: bonum summum et increatum negligens atque spernis pro bono vilissimo et creato. Non sic anima peccatrix non sic. Euigila et suspice celum contemplantem ibi deum creatorem benefactorem et glorificatorem tuum tibi dicentem atque clamantem: noli diligere mundum: dilige me quod illum ad te tam ordinate creauit. Noli me obliuisci tradere. Noli pro momentanea dilectione perdere eterna gaudia et obligare te ad eterna supplicia.

Quod mundus est contemnendus quod finem et consummabitur: et quid cognosci potest a nobis de huiusmodi fine et consummatione.

Capitulum. 2.

Secunda ratio quare contemnendus est mundus dicitur finalis consummationis. Habebit namque mundus iste consummationem et finem: nec durabit semper. Ad cuius declarationem intellectum in hac parte circa tria dubitare conuenit. Primo circa noticiam generalem. Secundo circa noticiam certitudinalem. Tertio circa noticiam coniecturalem. Primo contingit dubitare de fine mundi circa noticiam generalem. Vtrum scilicet in generali cognoscere possimus et scire quod mundus habebit finem. Et respondeo quod sic: eo quod sancte scripure: omnesque doctores id tenent et consentiunt. Unde Job. i. ca. c. 2. ait. Transiit mundus et coenoscens piscina eius. Et i. Cor. 7. Paulus ait. Perterit figura huius mundi. Et ipse Lucas. 21. et Marcus. 13. et Mattheus. 24. Elum et terra transibunt. Et David in ps. Opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi prebunt: tu autem premanebis et omnes sic vestiti

metū veterascere: et velut amictū mutabis eos:
et mutabunt. Et sapiens Ecclesiastes. 3. Om-
nia tempus habent: et suis spatijs transeunt vni-
uersa sub sole. Et Aug. in. q. noui et veteris te-
stamenti. Et. 12. sup. Scilicet. ad litterā Incōue-
niens est mundū eternū dicere: quē cū videm⁹
passioni subiectū et per singula senectute defice-
re credim⁹ et finire. et Greg. in moralibus. ex-
ponens illud Job. 14. ca. Nō resurget hō do-
nece aueritat celi: et nisi huius nudi finis adue-
nerit: humanū genus a somno mortis nō cui-
gilabit. Sed posset aliquis arguere cōtra ex di-
ctis phōz et etiā sanctorū. Mā plinius lib. 1. de
historia naturalis ait. Mundū minime esse credi
par est eternū imensū neqz genitū neqz interi-
tūz vnū. Et Ar. li. 1. de plantis. Mundus
totalis est perpetuus et sempiternus: nec cessa-
bit vnū generare animalia et plātas et omnes
suas species. Et idē i. 2. de generatione. Sem-
per continua erit generatio et corruptio et nun-
q̄ deficiet Ric. etiam in. 4. 43. di. dicit q̄ fuit
opinio quorundā philosophorū q̄ cum omnia
naturalia per influentiā corporum celestium di-
spendantur: quando omnes partes celi redibūt
ad primū sue creationis locū: tunc omnia ge-
nerabilia et corruptibilia eadem numero q̄ an-
te fuerant reuertentur. Et hoc per naturā vni-
uersalem: quē sicut dicit Auicenna in. 6. meta-
ph. est virtus inuisa in substantias celoz guber-
nans vniuersitatez generationū. Illa autē celi
dispositio erit in cōplemento. 36. milia annorū
ab illo instanti quo creatū est firmamētūz: hanc
vero opinionē deridendo cōmemorat Augu-
12. de ci. dei. c. 13. d. q̄ q̄ sic tenuerunt p̄stebā-
tur. Idem dicitur in achademia: eas-
demqz futuras scolas: illosqz phos q̄ ante fue-
runt. Verūtamē oēs phi q̄ de mūdi eternitate
loquunt: aut ex parte ante: aut ex parte post: vt in-
quit Aug. 9. c. prefati. li. 12. dicit q̄ putant nō
q̄d sciunt. Et cōtra ponētes annorū rerūqz illā
renouationē supradictā. c. 3. inq̄. Absit vt nos
illa credamus. Semel. n. xps mortuus ē pro
peccatis nr̄is: surgens autē a mortuis iā nō mo-
rit: mors ei vltra nō dominabit: et nos post re-
surrectionē semp cū dño erimus. hec ille. Sūt
tū nōnulli obijcientes ex dictis sacre scripture.
Mā Eccl. 1. dicit. Generatio p̄terit: et genera-
tio aduenit: terra autē in eternū manet. Et d̄ so-
le luna stellis ceterisqz celestib⁹ corporib⁹ Da-
uid ps. 169. ait. Statuit ea in eternū et in seculū
seculi: ergo nō deficient: et ex cōsequētī mūdus

durabit in eternū: et semp erit terra elemēta et
celestia corpora. Cui obiectioni rōdere possu-
mus ex dictis Scoti in. 4. di. 43. q. 1. responsio
ne ad secūdū argumētū. cū quo cōcordāt ceteri
theologi in. 4. di. 48. Dicimus ergo q̄ mun-
dus pōt cōsiderari dupliciter. s. q̄stuz ad suam
substantiā siue essentiā: et q̄stū ad suas opatio-
nes. Mundus ergo manebit q̄stū ad substan-
tiā: sed nō q̄stū ad operationē. Vnde Ric. dicit
q̄ cessabit motus corporū celestium: q̄ vt habet
Apoc. 1. angelus iurauit q̄ tps amplius non
erit: sed impossibile est esse motū siue tpe: ergo
motus celi cessabit: nō quidē per naturā: sed p
voluntatē intelligentiāz: mouentiū obedientiū
voluntati creatoris: in definendo mouere sicut
ex amore eius modo sibi obediunt in mouēdo
Quapropter cōuenienter a pho. 12. metaph. vi-
citur. Et prima mouet in ratione amati et de-
siderati. Si tū phs in suo vbo sanū habuit intel-
lectū. Tunc aut placebit creatori vt ampli⁹ intel-
ligentie corpora celestia nō moueat: q̄ tūc ha-
bebitur finis motus corporū illoz. Intelligen-
tie enī mouent illa corpora vt p motū eoz fiat
renouatio influentiāz: et cōtemperantia q̄ req-
ritur ad generationē et corruptionē quousqz im-
pleatur numerus electorū. Omne autē q̄d per
aliquē finē mouetur illo finē habito rationabi-
le ē q̄ ab illo motu quiescat. Tho. etiā in. 4. sū-
me cōtra gētiles. c. vltimo ait. Quia oia corpo-
ralia quodāmodo sunt ppter hominē consumato
electorū numero necesse ē vt totius creature cor-
porē status imutetur vt cōgruat statui hoīz:
qui tūc erūt: et q̄ tūc hoīes incorruptibiles erūt
a tota creatura corporea tollit generationis et
corruptionis status. Et sic nō germinabit am-
plius terra: nō ambulabūt in siluis animalia:
nō volabunt aues in aere: nō fiet vicissitudo tē-
porum: nō alternatio diei et noctis: nō videbūt
tur hoīes inhabitare terrā: nō reperient ciuita-
tes: castella: et oppida: nō edificia: nō agricultu-
re: nō exercitia et artes: nō erūt dominia princi-
patus et regna. Si autē quererēt: ergo qd erit
Rūdeo q̄ in fine seculi oēs homines morient
et omnes postea resurgēt. Exurget autē flāma
cōflagratoris et diluuiū ignis: secūdū illud pro-
phe. Ignis ante ipsum p̄cedet. Et de illo dicit
glo. sup. 2. c. 2. Thessa. et Beda in glo. sup. 2.
Petri. 3. c. q̄ tantū ascendet q̄stū aqua diluuij
fuit altior sup omnes montes terre. Et 13 alij
voluerint cōtēdere q̄ diluuiū illud fiet natura-
liter: eo q̄ illius ignis generatio erit naturalis:
q̄ virtutē

q̄ virtutē ignis ele-
uerabitur i mater
allegant Seneca in
bus. Et Ar. in. 2.
pedocles arsurā
uenient in signo can-
nes futurā ei eadē tu-
p̄coris. Tānē Ric.
tio mundi p aquā di-
purgandū mundū de-
dus q̄ manifeste inn-
et illius ignis pduct-
at in cōueniens q̄ et
vehemens siccitas
ignis pductoni co-
dispositio necessari-
prima purgatio mu-
erit p ignē. Dicit
q̄ sicut in principu-
tie: sic in senectute
frigeat enī chari-
no debet fieri p cor-
ris cōcupiscentie fac-
frigoris maiore et m-
resurrectionē vero c-
gissima iocundissim-
atqz: quādo quidē oī-
s corpore cōgregabu-
natio autē reproborū
que per infinita secul-
decurrit lucus: gemi-
et ipsi cū anima simul
nas inferni luent.
circa noticiā certitudi-
tudināliter scire qua-
stimationē seculi. Et
quartū. q̄ nō q̄ vt tac-
seculū nō dependet a
diuina. Ideo xps di-
dē neqz hora: et Ad-
ranens scit: neqz hō-
lus. Et 13 Augusti-
p̄tatione membra
perit: ne quomā chris-
q̄ scientiam habuit:
mēbro suo dedat: ui-
turnus. Hinc Luc. 12.
hora nō putatis filij
c. 13. Videte vigilat-
do temp⁹ sit. et cō-
coniecturalē. Dicit

q̄ virtute ignis elementi ⁊ corporis celestis ge-
nerabitur i materia terrestri aqua ⁊ aerea. Et
allegant Seneca in li. de questionib⁹ naturali-
bus. Et Ari. in. 2. metaph. 9. ait. Dicit Em-
pedocles arsurā esse terrā cū vniuersa sidera cō-
uenient in signo cancri: ⁊ vniuersalē inundatio-
nez futurā cū eadē turba fidez cōuenient in ca-
pricornio. Tameñ Ri. in. 4. dicit q̄ sicut purga-
tio mundi p aquā diluuij fuit supnaturalis ad
purgandū mundū de hominibus malis: secun-
dū q̄ manifeste innuit ter. sacre scripture. Ita
⁊ illius ignis pductio erit supnaturalis. Nec
est incōueniens q̄ eius productionez precedat
vehemens fuitas naturaliter generata illius
ignis pductioni concordans: nō tamen sicut
dispositio necessaria: sed cōgrua. Quare autē
prima purgatio mundi fuit per aquā: ⁊ secūda
erit p ignē. Dicit Boñ. 47. di. quarti. q̄ rō ē:
q̄ sicut in principio ardor regnauit cōcupiscē-
tē: sic in senectute mundi frigus auaricie. Re-
frigescent enī charitas multoz: ⁊ ideo q̄ purga-
tio debet fieri p contrariū: sicut purgatio ardo-
ris cōcupiscentie facta est p aquā: sic purgatio
frigoris auaricie ⁊ auaricie fiet per ignē. Post
resurrectionē vero erit p amicitia dei dies lon-
gissima locundissima atq; leta qui nūq̄ hz no-
tez: quādo quidē omnes electi cū an̄ma simul
⁊ corpore cōregnabunt hinc enī r̄po. Pro dā-
natis autē reprobis fiet not amara ⁊ tenebrosa
que per infinita secula p̄rabetur: in qua nūq̄
decrunt luctus: gemitus: suspiria: ⁊ veb: quādo
⁊ ipsi cū anima simul ⁊ corpore tremēdas pe-
nas inferni luent. Secūdo cōtingit dubitare
circa noticiā certitudinalē vtrū possit aliq̄ cer-
titudinaliter scire quantū tempus sit vsq; ad cō-
sumationē seculi. Et respondet Rica. 47. dif.
quarti. q̄ nō: q̄ v̄ tactū est superius: cōsumatio
seculi nō dependet a cā naturali: s; a voluntate
diuina. Ideo x̄ps dixit Math. 25. Nescitis
diē neq; horā: ⁊ Marci. 13. De diē n̄ illa ⁊ ho-
ra nemo scit: neq; hō: neq; āgeli celoz: neq; fi-
lius. Et s; Augustinū sumit hic filius pro ca-
pitū ratione membrorū: ⁊ non ratione proprie
persone: quoniā christus nouit omnia omniū:
q̄ scientiam habuit: vt dicit in. 3. sentē. s; nulli
mēbro suo declarauit: q̄d diū erit mūdus dura-
turus. Hinc Luc. 12. dixit. Estote parati q̄ q̄
hora nō putatis filij hominis veniet. Et Mar-
ci. 13. Videte vigilate ⁊ orate: nescitis. n. quan-
do temp⁹ sit. 3. cōtingit dubitare circa noticiā
coniecturalē. Vtrū s; p cōiecturas aliq̄s pos-

set quis asserere modico tpe mundū fore dura-
turus. Et qdā dicunt q̄ sic inducentes suo mō-
tres principales cōiecturas. Prima est etatis
antiquitas. Dicit. n. etates mundi etati hoīs
cōparari: quod Aug. sentire videt sup Job. ⁊
22. li. de ci. dei. i. fine. Sicut ergo sex sunt eta-
tes hoīs: ⁊ in sexta nō pōt diu viuere: ita ergo
in sexta etate diu durare nequit. Prima etas
hominis est infantia: q̄ durat vsq; ad septimū
annū. Secūda est puericia vsq; ad. 14. annum
Tertia est adoleſcentia vsq; ad. 25. ānū. Quar-
ta est iuuentus vsq; ad. 50. Quinta est senectū
vsq; ad. 80. Sexta est decrepitas vsq; ad mor-
tez. Cū autē ad illā peruenit iā certus ē q̄ mors
nō multū tardabit. Et s; quādoq; senes cōfor-
tent scipſos dicātq; adoleſcentes etiā moriunt:
allegātes illud dictū Tullij in lib. de senectute.
Frustra sperat adoleſcens se diu victurū. Quid
enī stultius q̄ incerta p certis habere: qm̄ etiā
illa etas multo plures q̄ senectus moriū habet
casus. Facilius enim adoleſcentes in morbos
incidūt: grauius egrotāt: tristiū curant: tamē
urbana cōſuetatio huius sententie est quā facit
sancta Adarcella: de qua Hiero. in epistola ad
Principiā ait. Obvata patris morte viro quo
q̄ post nuptias septimo mēse priuata est. Eū
q̄ cū cecalis Inus clax inter cōsules nomen
ē: ppter etatē ⁊ antiquitatē familie ⁊ insignē:
q̄d maxime viris placere cōſuevit: decorē cor-
poris ac morū temperantiā ambitiosus peteret
suasq; longeuus polliceret diuitias: s; nō q̄si i
virozē: ⁊ quasi in filiā vellet donatōes trāſſun-
dere. Albināq; mater tā clax p̄ſidii viduata
te domus vltro appeteret: illa r̄ridit. Si vellem
nubere ⁊ nō eterne me pudicitie dedicare: vtrū
q̄ maritū quererem non hereditatem. Illoq;
mādante: posse ⁊ senes diu viuere ⁊ iuuenes
cito mori: eleganter lufit. Iuuenis qdē potest
cito mori: sed senex diu viuere nō pōt. hec ille.
Si ergo mors vicina ē senectuti: ergo finis i-
minet mundo iam senescenti. Est equidē pri-
ma etas eius ab Adā vsq; ad Moē. Secūda
Moē vsq; ad Abraham. Tertia ab Abraham
vsq; ad Dauid. Quarta a Dauid vsq; ad ca-
pitū iūditate babylonis. Quinta a captiuitate baby-
lonis vsq; ad christum. Sexta a x̄po vsq; ad fi-
nem mūdi. Ex ista autem sexta etate fluxerunt.
1466. anni quare videt q̄ parū ē illud q̄d sup-
est. Secūda cōiectura quā sumunt alij de pro-
pinq̄tate finis mundi est antixpi vicinitas.
Asserit. n. fm. pphias antixpi fore de pri-

plurimū illos iselici dolorosaq; morte ac violē
ta extinctos eē describūt. Nūmus rex assyriorū
a bella finitimus inuit. 50. ānis: vt refert **Idan**
lus **Hozofius** li. i. post denicā assiaz scythiaz ⁊
Zoroastrē dū deficientē a se ppugnat vrbē sa
gite ictu interiit. **Baldasar** rex babilonis: vt
ait **Iosephus** x. antiquitatū li. obfessus babilo
nea medīs ⁊ persis: **Dario**. f. ⁊ **Cyro**. in tāti
venit i obliuione sui: vt celeberrimū iniret con
muni: ⁊ in vasis tēpli biberet: ⁊ obfessus vaca
ret epulis. Vnde i nocte captus ē ⁊ iugulatus
Cyros rex persarū: vt **Hozofius** vbi supra cō
memorat qui gangem fluiū in quo miles sub
mersus fuerat in quadrigatis. lx. alueos cō
minuit. a **Thamari** massagetarū regia supat
occidit. Terres ille rex potentissimus q; subuer
dit mōtes: vt **Micro**. ait ad **Heliodorū** de vi
ta **Neptiani**: ⁊ maria constrauit: bello in gre
tia iselicit gestu cōreptibilis suis factus: fm
Iustinū p. **Arthabani** p̄secū suū occidit. **Da**
rius vt cōmemorat. **D. Lurtius** ab **Alex**. ma
gno supatus a suis captus apud **tharā** oppidū
Darthie detētus i vehiculo cathenis ⁊ cōpe
ditus aureis vulnerib⁹ cōfossus: ⁊ letalit vul
neratus dimissus: sicq; miserabiliter expirauit
Alex. magnus post tot celebres gloriosasq; vi
ctorias: subiectionēq; vniuersē asie: imo pene
totius orbis: p. **Lassandri** filium antipatris:
vt. **D. Lurtius** dicit venenatus ē. **Nā** **Lassā**
der ille ⁊ **Philipp⁹** ⁊ **Solla** fratres ei⁹ misira
re regi solebant: q; in potu illi venenū dederūt:
quo hausto fm **Iustinū** i media potōe velut e
lo confossus igemuit: deportatusq; ē a conui
uio semianimis. **Adaluoli** aut dicebāt cū ebrie
tate perire: quod ⁊ **Solinus** sentit in li. de mi
rabilibus mūdī. **Lōtra** quē est **Tullius** li. i. de
diuinitatē. ⁊ **Iustinus**. ⁊. **D. Lurtius**. Quar
to itaq; die **Alex**. idubitata morte sentiens tu
multuantes milites: q; rex occidebat infidijs:
pia oratione sedauit: cūctisq; dexterā porrigēs
eos osculatus ē: tandē moritur anno etatis sue
33. ⁊ mēse vno cū regnasset annis. 12. put p. 3. i.
Adachabeorū. i. c. **Romulus** fundator vrbis
rome: vt ponit **Titus** **Linus** apud paludē ca
pree tēpēstate magna orta ⁊ tonitruis circūda
tus nube nūq; apparuit: ⁊ noie **Quirini** iter
deos cōsecratus ē. **Seruius** **Tullius** scitus ro
manorū rex a **Targnio** supbo occisus ē. **Pyr**
rhus rex **Eprotarū**: q; romāis bella intulit i fa
uorē **tarentinorū**: venūq; romā vq; **Pzene**
sic a romanis tandē victus ad patriā rediens

fm **Iustinū** **Spantbanis** idirē bellū gbus reli
ctis **Argos** inuasit vbi feruide magis q; caute
pugnās ictu saxi emuris iacti maceratus ē. **Idā**
nibal penorū dur q; annis. 14. in Italia roma
nos cōtruit: postea in africa a **Scipione** deu
ctus p̄fugus: ⁊ dānatus exilio ad **Antiochum**
magnū regē syrie veniēs vt **Iustinus** memi
nit: q; a romanis petebat: fugereq; negret: ve
neno raptim hausto: q; more regio sub gēma
ferebat inclusum obijt. Sicq; ab his q; ad cum
cōprehendendū missi fuerāt cranumis inuētus
est. **Dōpeius** magni **Dōpei** genitor. f. 3. **Ho**
rosū fulmine p̄cussus perijt. **Dōmpeius** ma
gnus filius eius qui. 12. reges orientales: vt
ait **Hozofius** supauerat: a **Cesare** deuictus cū
fugisset in **Alexandriā** ad **Ptolomeū** regem:
cui teste **Eutropio** **Dōpeius** a senatu tutor da
tus fuerat pp̄ iuuenilem etatem eius: cuiq; re
gnū sūma fide seruauerat: ⁊ paterna pietate re
stituerat: cōsilio **Theodori** f. omni ⁊ **Achille**. si
ue timore ne **Dōpeius** **Alexandriā** occupet:
seu despecta infelicitate eius: siue credēs place
re multū victori **Cesari**: p. **Achillem** p̄secū re
gni occisus ē. f. **lorus** autē dicit in. 4. li. **Dō**
peius suo gladio trucidatus sub oculis vxoris
sue liberorūq; suorum morit. **Cesar** vt **Sue**
tonius narrat: mortuo **Dōpeio** i eodem men
se: sed iteriectis diebus q; quies triumphauit.
Primo d. **Gallia** ⁊ **Britania**. secūdo d. **Egy**
ptio. tertio de **Pharnace** ⁊ **Ponto**. 4. de **Ju**
ba et **Africa**. et. 5. de **Hispania**. f. vtiq; illi
gloria multa in vsurpato impio annis tribus
⁊ mēsis septē. Tandē **Laio** **Lassio**. ⁊. **Ad**.
Bruto contra eū conspirantibus princeps or
bis. 13. plagis confossus occubuit anno. 56.
etatis sue. **Marcus** **Antonius**. nepos **Iulij**
Cesaris ex sorore **Iulia** ab **Octauiano** **Au**
gusto victus i **Alexandria** ab eodē **Cesare** ob
fessus fm **Plutarchū** gladio se peremit dū; an
num ageret etatis. 56. **Caius** **Salliculus** ipa
tor romanus tertius ab **Octauiano** sceleratissi
mus avarus ⁊ libidinosus: adeo vt duab⁹ foro
ribus stuprum intulerit: crudelis oibus ⁊ ero
sus **Rome** in palatio occisus ē vt habetur i cro
nica **Martiniana** cū regnasset annis trib⁹ mē
sibus. x. diebus octo. **Nero** impator quint⁹ ab
Augusto q; natus ē premissis pedib⁹ vt scribūt
Plinius li. 7. **hystorie** **natura** is: vitiōsus: aua
rus: ⁊ lasciuus ab vrbe fugiēs secundum **Eu**
tropiū. 32. anno etatis sue ⁊ impij. 14. seipsus
interfici. **Dominianus** impator fm **Suetoniū**

et Eutropium a cubiculariis suis .7. vulneribus occisus est anno etatis sue .36. et cum dedecore sepultus. Helius perit impator vulneribus ob truncatus est. Aduartius impator ob inuidiam occisus est: cum ipse esset anno vno. Antonius imperator tertio impii sui anno interfectus est a tu multu militari Rome cum matre sua. Maximi-
anus impator cum impisset annis tribus a pud Agleiam deserentibus cum suis militibus: cum filio suo adhuc puero occisus est. Gordianus impator .6. impii sui anno postquam de Persis triumphauit veniens Romam prope urbem fraude philippi occisus est. Decius impator cum impas-
set annis duobus in bello barbaro peremptus est. Valerius impator a rege Persarum deuictus est: et in seruitute redactus. Maximi diuixit rex eiusdem puince pede ceruicibus suis iponen-
do: solus erat equum ascendere. Aurelianus im-
pator fraude sui serui occisus. Tacitus im-
pator septimo mense impii sui subita morte potu-
patus est. Probus impator sexto anno imperii sui militari tumultu veratus est. Elarus im-
pator fulmine periit. Diocletianus impator ve-
neno extinctus est. Constantinus filius Constā-
tini magni a duobus fratribus sui Constantii per-
emptus est. Julianus apostata a facto Mercurio mi-
lite miraculose occisus est. Valens impator quarto
imperii sui anno a Götis in bello peremptus est.
Et si omnia huiusmodi exempla diceremus tedium
exiret in mentibus auditorum. Concludimus bre-
uiter quod cuncta huius seculi blandimenta amara
dine sunt permixta. Nec potest homo ab illa se libe-
rare pro libito voluntatis sue. Non enim potuerunt
aliqui potentes impatores et reges evitare illam
cum omni potestate sua: non voluerunt se ab illa defende-
re viri fortes. Non Antheus: non hercules:
non Sanson: non Hector: non Achilles: non de-
niq; quilibet alij. Nequeunt enim et ipsi philoso-
phi cum philosophia sua declinare malignitatem
seculi. Quinimo passi sunt et ipsi incommoda mi-
ta: persecutiones: captiuitates: exilia: cruciatus: et
digna rerum. Propter quod omnia merito mundus est
pnependendus. Secunda conditio bonorum huius
mundi dicitur vanitas. Posito. n. quod cuncta felicitati
dilectoribus eius ad votum succederet: tamen vana
sunt: caduca et breuia: nullusque potest illis diuini-
timorari. Oia namque que in mundo sunt: cito in bre-
ui deficiunt. Iohannis Vgo. li. i. de ciuitate. Dic mihi
ubi sunt amatores mundi: qui ante pauca tempora
nobiscum fuerunt. Nihil ex eis mansit nisi cineres
et vermes: et homines superant sicut tu: comederunt

biberunt: riserunt: duxerunt in bonis appetitibus vi-
ces suos: in puncto autem descenderunt ad inferna.
Hic caro eorum vermibus: illic anima eorum eternis
deputatur suppliciis: donec rursus israelici colle-
gio colligati sempiternis iugoluantur incendijs
hec ille. L'osonat sententia Baruch prophete. c. 3.
d. Vbi sunt principes gentium: et qui dominant
super bestias que sunt super terram: qui ludunt in auibus
celi: qui argentum thesaurizant et aurum in quo
confidunt homines: et non est finis acquisitionis eorum: qui
argentum fabricant: et solliciti sunt: nec est inuentio
operum illorum. Et terminati sunt et ad inferos de-
scenderunt. Dicite igitur o amatores mundi: ubi sunt
tot clari viri: qui reputantur beati. Vbi sunt re-
ges Assyriorum: Belus Minus Semiramis
Zemenu Arius Athalius Terces Arame-
tes Bolchus Ballesus Alcadas Adanach
Adathacen? Spei? Adanul? Sparch? Ami-
nites Boloth? Bolosparis Lapredes Selo-
res Adithicus Thantanes Thimicus Eupa-
les Ostratenes Szepes Sardanapal: qui
regnaverunt cum tanta gloria successu fere
Iddau. Porro huiusmodi. i. annis mille centis. 60. usque ad Sar-
danapalum. Vbi sunt reges Persarum atque medo-
rum: rex Darius rex Cyrus Cambyses Ter-
res Archaxerxes et ceteri. Vbi sunt reges Athe-
niensium. Cecrops Brana? Amphitruon Eri-
chthonius Dadcon Erichonius Danchyon
Egeus Thebeus Adeniceus Demofon Mi-
chites Obsides Themistes Adelpus Tho-
drus Archipus Tensipus Fabrias Adage-
tes Digenitus Agamestor Eschili? Vbi sunt
reges Lacedemoniorum Perastheus Egis et
Thestratus Labotes Doristus Agestell? Ar-
chilaus Thebeus Lalcamies. Vbi sunt reges
Sicioniorum. Bessipus Egalchus Europs
Thelicinus Apis Egalcha Thepson Elgo-
rus Adelpus Erath? Dastus Othopol?
Adaratus Polypus Sicion Inach? Vbi
sunt Ptolomei et Pharaones: qui regnauerunt
in Egypto. Ptolomeus primus: a quo finem Ju-
stinus alij dicit sunt Ptolomei propter claritatem
nominis eius Ptolomeus Philadelphus Ptole-
meus Euergetes: Ptolomeus Philopater.
Ptolomeus Epiphaneus. Ptolomeus philo-
lometor. Ptolomeus phiton. Ptolomeus
Euergetes serenus. Ptolomeus Alexander.
Ptolomeus Dionysius. Vbi sunt iudices et
reges iudeorum. Adophes Josue Othoniel
Apoth Sangara Delbora Barath Sedeon
Abimelech Thola de Isachar Hyppar Sala-
tid es

ides Hept Abel-
son Hech et Sam-
succesive. Reges
que regnauerunt
Abias Alia Josaph-
bas Johani Ama-
chias Adonias Ale-
as Ambedelus Ale-
sunt reges latino-
sumus et Latinus.
quorum primus fuit A-
redidit Alia finem
postulamus Siluianus
in filia et venatione
Latinus filius A-
pis filius Larp-
suffocatus in throno
ante Alula diebus
multus Auentinus
sunt reges romano-
Muma populus. et
Anchus. quintus
Sernius tullus. Sep-
tibus. Vbi tot glorio-
res multissimi
be. Brutus Lucius
Spurius Cassius L-
nus Lucius Virgini-
tus et virius Camillus
Leali? Adad? B-
Scipio africanus? S-
tentans. A. f. abian-
teri. Vbi sunt et im-
runt quorum aliquos
namus. Vbi sunt
stologi historiographi
Ables milesius L-
adriensis Perian-
dus mirbaleus L-
gras fam? Plato
genies Anarales Z-
rus Anaragoras Z-
ropus Hypparchus
gel Albulmatar
Dieronymus egypti-
netha Sutorius Lb-
fidonius Theon Ar-
tulanus Phrygius
peius Iulianus ob-
us Titus Iulius. h-
Demosthenes Hege-
tid es

iudes Itepe Abesā Helonica Abdon Sam-
 son Heli et Samuel: Hi oēs fuerūt iudices
 successiue. Regū autē primus fuit Saul. post
 quē regnauerūt Dauid Salomon Roboam
 Abias Asa Josaphat Jorā Ochozias Jo-
 has Jotham Amasias Ozias Achaz Eze-
 chias Manasses Amen Joachim Sedechi-
 as Aristobolus Alexander Herodes. Vbi
 sunt reges latinorū: Janus Saturnus. Die
 Faustus et Latinus. Vbi sunt reges albanorū
 quorū primus fuit Ascanius Eneae filius: qui
 cecidit Albā sūm Tuā Liuii: cui successerunt
 posthumus Silvius filius eius sic dictus: qz
 in silus et venatione nutritus ē. Eneae filius
 Latinus filius Alba Egyptus filius La-
 pis filius Larpentus filius Tyberius qui
 suffocatus in tyberi flumio nomē dedit. Nam
 ante Albula dicebatur. Agrippa filius Are-
 mulus Auentinus Proculus Amulius. Vbi
 sunt reges romanorū: primus Romulus. 2.
 Numa pōpilus. tertius Tullus hostilius. 4.
 Anchus. quintus Tarquinius priscus: sextus
 Servius tullus. septimus Tarquinius super-
 bus. Vbi tot gloriose senatores consules dicta-
 tores inuictissimiqz duces qui floruerunt in vr-
 be. Brutus Lucius Tarquinius Collatinus
 Spurius Cassius Coriolanus Cains Flau-
 us Lucius Virginius Lucius quintus Lancia-
 tus prius Camillus Appius Claudi. 2.
 Cecilius Metelli. Balbaricus Scipio asina
 Scipio aphyricus Scipio emilianus Luri de-
 tentatus. 2. Fabius Cains Flaminius et ce-
 teri. Vbi sunt tot impatores qui ibi regnaue-
 runt quorū aliquos in precedentibus nomi-
 nauimus. Vbi sunt tot sapientes seculi phi-
 strologi historiographi oratores et poete. Vbi
 Thales milesius Chylo lacedemonius Solō
 atheniensis Pericles corinthius Diba-
 chus mirbuleneus Bras puennens Diba-
 goras sami Plato socrates Aristoteles Dio-
 genes Anaxiales Zeno Empedocles Epicu-
 rus Anaxagoras Democritus Heracitus Le-
 uicippus Hipparchus. Hi omnes phi. Aliabza
 gel Albumasar Ptolomeus. Hi astrologi.
 Hieronymus egyptius Berolius caldeus Ada-
 nebā Sutorius Chalinicus Diodorus. Pto-
 ledonius Theon Andronicus Aphyricus Ter-
 tullanus Phrygius Dares Trogus Pom-
 pelius Iustinus abreniator eius Josephus Iude-
 us Titus Liuius. hi historiographi. Xysias
 Demosthenes Hegesias Pyreneus Antiochus

Ascalonita Apollonius Niconius Lucro La-
 to censorinus. Hi oratores. Ouidius Iuue-
 nalis Lucanus Virgilius. 2. rarius Terentius
 Persius Tibullus. Hi poete. Vbi sunt de-
 niqz omnes quos etiam diebus nostris et vi-
 dimus et cognouimus: quos mundus tulerat
 in sablūni. Perijt certe memoria eorum cum
 sonitu: ut ait propheta: et dominus in eternum
 permanet. Quod cito quē repente euanciscunt
 velut fumus omnia quę in hoc mundo credun-
 tur et reputantur bona. Ad considerans Sa-
 lomon. 1. Ecclesiastes. c. dixit. Magnifica-
 ui opera mea: edificavi domos: plantaui vineas
 feci hortos et pomeria: et consecui ea cuncti ge-
 neris arboribus. Extruxi mihi piscinas aqua-
 rum: ut irrigarem silvas lignorum germina-
 tum. Possedi seruos et ancillas multasqz fa-
 miliam habui: armenta quoqz et magnos ou-
 um greges ultra omnes qui fuerunt ante me i
 hierusalem. Locernaui mihi argentum et au-
 rum et substantias regū ac provinciarū. Feci
 mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum
 hominum Scypos et vceos in ministerio ad
 vina fundenda: et supergressus sum opibus
 omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Sa-
 pientia quoqz perfructaui mecum: et omnia
 quę desiderauerunt oculi mei non negami eis:
 nec prohibui cor meum quin omni voluptate
 frueretur: et oblectaret se in his quę paraueram
 Et hanc ratus sum partem meam si vterer la-
 bore meo. Cumqz me conuertissem ad vniuer-
 sa opera quę fecerant manus mee: et ad labores
 in quibus frustra defudaueram: vidi in oibus
 vanitatem et afflictionem spiritus et animi et ni-
 bil permanere sub sole. Quanta autē fuerit ma-
 gnificientia et gloria Salomonis patet. Prior
 si consideretur eius potentia: et diuitiarum co-
 pia: et fame claritas: ac deliciarum affluentia.
 Nam ut habetur. 3. Reg. 4. c. Veniente Da-
 uid patre: et ipso imperante et volente vnctus
 fuit in regē: et dixit omnis populus: viuat rex
 Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo po-
 puli: et populus canentium tibis: et letantium
 gaudio magno: et insonuit terra a clamore eo-
 rum. Et ut dicitur. 3. Reg. 4. c. Regnavit su-
 per oēm hierusalem: et erat in ditione sua hñs
 omnia regna secum a flumine terre. Philistini
 usqz ad terram Egypti offerentium sibi mune-
 ra: et seruientium ei cunctis diebus vite eius.
 Erat autem cibus Salomonis per singulos di-
 es. 30. chori similes: et 40. chori farine. 1. boues

pingues. et 20. boves pascuales: et centum arietes: excepta venatione cernuorum et caprearum atque bubalorum et avium altitium. Habebat. 40. milia psepia equorum curialium. et 12. milia equestrium. Et ut scribit. r. c. p. c. l. i. Regia Sabba donavit ei. 30. talenta auri. et aromata multa nimis et gemas preciosas. Secundum autem Laibolicon apud aliquos est. 50. librarum. secundum alios. 71. In. 2. v. 2. i. p. e. a. l. l. e. c. 2. narrat qualiter Salomon volens edificare domum dei. et palatium suum numeravit. 70. milia virorum portantium humeris suis. et 80. milia qui cederent lapides in montibus: propositosque eorum tria milia sexcentos. si edificari fieri edificia speciosa valde. diffundebaturque fama eius per universum orbem: et tamē depravatum est cor eius: ut adamaret mulieres alienigenas. Habuitque omnem delectationem in quibusque secundum sensuale appetitum. nihilominus omnia preterierunt et deiecerunt. Ideo ipse cognovit in. c. i. Ecclesiasticus. d. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Ab quod Eriso. super Jo. ita pulchre loquitur. Vanitas vanitatum inquit Salomon et omnia vanitas. Huc versiculum si saperent qui in potentiam versantur: in parietibus suis oibus et vestibulis scribere: in domo: in foro: et in egressibus: et ante oia in conscientijs suis: ut semper eus et oculis cernerent et corde sentirent: quoniam multe sunt rerum facies et imagines fallere: que decipiunt in cautos. Istud oportet quotidie carnem salutare: et in praedijs et in cenis: et in omnibus conventibus libenter unumquemque primo suo canere a primo suo libenter audire: quoniam vanitas vanitatum et oia vanitas. Decille. Huc verba non immerito ponderanda sunt: ut sic cognoscat mundi miseria. Tertia conditio bonorum huius mundi de damnatio. Ipsa cerni se diligentes ducit in damnationem eterne mortis. Et ut Gregorius ait. Ad mortem tantum est quod delectat: sed quod cruciat eternum. Ideo Augustinus in quodam sermone inquit. Nulla maior infamia quam per delectationem momentanea perdere eterna gaudia: et obligare se ad eterna supplicia. Audite ergo mortales homines: et considerate que dicta sunt ad mentes vestram currite et reducite cor et animum ad amorem dei: et ad beatitudinem eius inardescat desiderium vestrum: renovate affectum a prodigioso mundo illumque spernite: ut sic possitis in hoc seculo adipisci dei gratiam: et in futuro sempiternam gloriam. Amen.

Seria secunda hebdomade sancte: de myste

ris sacramenti eucharistie: quorum noticia fidelis excitat et inflammat ad fervorem et devotionem.

Sermo. 63.

Emoriam fecit

mirabili suorum misericors et miserator dominus escam dedit timentibus se. Illuminati prophete Verba sunt ista origenis. O stendit nobis dominus iesus christus ardentissimam charitatem suam non solum in cruce et passione: verum etiam in multis alijs diversis modis: et potissimum cum instituit sanctissimum sacramentum preciosissimi corporis et sanguinis sui. Quoniam autem tanto ferventius christianorum aie cum reverentia et devotione ad illud suscipiendum animari possunt: quanto clarior eius mysteria cognoscunt et intelligunt. Hec ergo in presenti sermone de eo aliqua aperiemus: quoniam si christus illud fecit in memoriam eius: et suorum mirabilium: nisi nos tanti beneficii recordaremur merito de ingratitudinis vicio veniremus culpandi. De ipso itaque sacramento venerabilia mysteria erunt a nobis declaranda.

Primum dicitur institutionis.

Secundumfigurationis.

Tertium fructificationis.

Qualiter christus instituit sacramentum eucharistie in cena: et ordinavit apostolos sacerdotes: et quare hoc sacramentum conficitur in specie panis et vini: et sub duplici specie: et an sub utraque debeat sumi.

Capitulum. 1.

Primum mysterium declarandum de institutione. In quo congruit dubitare circa septem. 1. circa tempus. 2. circa personas. 3. circa ordinem. 4. circa materiam. 5. circa speciem. 6. circa additionem aque. 7. circa obligationem.

Primo circa tempus dubitatur. quare hoc sacramentum institutum fuit tempore legis gratie: et non ante. Ad quod responderet Alex. in. 4. summe. et Bonif. di. 8. quarti. quod istud fuit conveniens propter duo. primum propter rem coeternam: que est corpus christi verum: ut plenius declarabit in sequenti sermone. 2. fuit conveniens propter efficaciam: que est charitatis vinculum: que in nova lege apparere et abundare debuit. Et ex hoc institutum est imminente passione in signum amoris quem christus ad genus humanum habebat. Nam non solum voluit dare nobis sua. id est obsequia oium creaturarum: et suos. id est angelos in adiutorium: sed etiam seipsum

dedit in filius per eam
et sa. 9. filius da
aus p natum. no
p. d. l. 1. d. d.
magistra p. v. d. i.
i. d. d. v. d. i. m.
cuius sum conu. i.
tionem. ad Job.
bia. p. q. d. modum e.
Edule in patre p.
h. d. p. 1. Quoniam
d. n. p. d. l. a. filio
nomine c. d. d. d.
p. passionem. et tand
ramale refectione. d.
rpi. d. ardens am
Supabundat p.
nos ipse dilectus: et
instituta: cu amor
Dnde Job. i. d. d.
in mudo: in fine d.
signa dilectionis o.
ca bo. d. d. v. d. l. g.
hoc sacramentum instit
mederant ipse et apl
rui nobis intelligere
sacramentum non debet
cena. Arguit enim f
nos conformare xpo
Eto. 15. In ipse et f
manu monstrati: et
post cenam coeet erg
post cenam. Et d. d. d.
in. d. d. d. m. a. d. a.
nisi a ieiunio homini
fm Ric. in. 4. di. 8.
t. et s. d. d. d. m. i. n. i.
f. a. n. d. a. d. e. v. a. l. e.
d. l. u. c. i. t. a. t. p. o. s. t. e. e. i.
figura et lege in cla
reverentia in institut
te ratio non conveni
post cenam coeet. Et
debet a ieiunio v. p. p.
do. Et secundum Ric
nium pro p. v. a. n. a. t. i. o. n. e.
quis sumat cibum p
pluribus comesturus
tans imminente mo
sacramentum post alios
d. o. a. i. e. m. i. s. s. i. a. s. l. a. u. e. r. i.

dedit in filius p carnis assumptione: fm illud
 2sa. 9. f. ius datus est nobis. Dedit se in so-
 cius p nature nostre cōformatione: fm illud apli
 1. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ta illius aque intraverit in stomachū: nō ppter
 hoc tenetur dimittere missas: pcpue in die so-
 lemni: q: hoc nō videt impedire dignā ppara-
 tionē psopteri nec reuerentiā sacramēti. Et de
 similibus idē iudiciū habeatur. Tercio cōtin-
 git dubitare circa ordinē: quādo. s. apostoli hie
 runt a xpo ordinati sacerdotes: et acceperūt cō-
 secrandi potestātē. Ad qd rīdet Ric. in. 4. di. 1.
 24. q. Tercio querit in quo actu cuiuslibet ordi-
 nis imprimat character: in responsione ad argu-
 mentū: q: christus ordinavit apostolos sacerdo-
 tes: cū dedit eis potestātē cōficiendi. Luc. 22. et
 Math. 26. dicens. Hoc facite in meaz cōme-
 morationē. 4. dubitat circa materiā in qua sa-
 cramentū est cōficiendū. Et rīdent doc. in. 4.
 di. 11. q. materia cōgrua huic sacramēto est pa-
 nis de frumētis vini de vite: eo q: christus ita
 instituit: et hoc rationabiliter. Quidā qd qm
 ad vsum huius sac. mētū est māducatio. Si
 cut. n. aqua assumit in sacramēto habuim ad
 vsum spir. tualis ablutionis: q: corporalis ablu-
 tio cōuenienter fit in aqua. Ita panis et vinū q
 bus cōiter homines reficiunt in hoc sacremen-
 to assumunt ad vsum spir. tualis manducatōis
 Secūdo qm ad effectū cōsideratū in vno quo
 q: sumentū: q: ut Ambro. dicit sup epistolam
 ad Cor. hoc sacramētū valet ad tuitionē corporis
 et aie. Ideo caro christi sub specie panis: p sa-
 lute corporis. Sanguis vō sub specie vini p
 salute aie offerit. Tercio qm ad effectū respe-
 ctu ecclesie q cōstitutur ex diuersis fidelib. sic
 panis cōficiatur ex diuersis granis: et vinū fluit
 ex diuersis vuis. Morandū tamē fm Tho. in
 3. pte. q. 24. ar. 3. in responsione ad tertū argu-
 mentum: q: si farine triticee admisceret aliqua
 quantitas modica et parua aliterius farine pote-
 rit erinde cōfici panis: qui est materia huius sa-
 cramenti: q: modica p. m. tio non soluit speciē:
 secus vero si esset magna. Quinto dubitatur
 circa speciē quare. s. sacramētū hoc cōficiat sub
 duab. speciēb. Ad qd respondet Alexan. de
 ales q: hoc principaliter fit duplici rōne. Pri-
 mo ppter duplicis nature nre a xpo sumptio-
 nez ad vtriusq: redēptionē: vt ostenderet xps
 totā humanā naturā. i. animā et corp. assūp-
 sisse vt vtrūq: redimeret. Panis enī ad corp. re-
 fert vinū ad animā. Secūda rō ē pp duplicem
 xpi imolationē. s. i. vitā et i. morte. In exspecta-
 tio et pparatio ad mortē fuit mors qdā: q ergo
 fuit in vitā representat specie panis: q autem in
 morte specie vini. Sexto circa adiunctionē aq.

Utrum aqua sit de substantia siue integritate sacra-
menti. Ad qd responderi Bon. in. 4. di. xi. d.
q. de integritate huius sacramenti sunt quattuor
scilicet materia: forma: ordo: et intentio consecra-
tis. De congruitate autem et bene esse sunt que
sunt his annexa. Aqua ergo cum non sit aliqd ho-
rum non est de necessitate sacramenti: sed anne-
xum est materie. s. vino: q. adiungitur vino: et
in ipsum coartatur: et postmodum in sanguine:
et ideo est de congruitate apponenda: tamen ad-
miscenda est vino: ut dicitur extra de cele. mis. c.
ultimo. Cuius ratio multiplex est secundum Alex. a.
Prima propter exemplum domini. Probabiliter
enim creditur q. dominus hoc sacramentum instituit in
vino aqua permixto: ut dicitur Mat. 26. et Lypia-
nus de cose. di. 2. c. scriptura. Secunda ratio est
propter signum unionis corporis mystici cum capi-
te. Unde de cose. di. 2. c. cum omne. dicitur. Cum in
calice vino aqua miscetur christo populus adunatur: et
credentium plebs ei in quem credit copulatur et iun-
gitur. et copulata et iungenda significatur per fidem:
et digna sacramenti susceptione. Et quo Ric.
in. 4. di. xi. refertur q. propter huiusmodi significa-
tiones tantum debet apponi de aqua et de vino q.
aqua possit trahi ad naturam vini. Populus. n.
trahendus est ad christum. Et ideo multum sunt illi re-
prehensibiles qui plus ponunt de aqua quam de vi-
no. Est qd. p. n. i. os. abusus: ut dicitur in. c. p.
n. i. os. extra de cele. mis. Tertia ratio quare
aqua admiscetur vino est propter fluxum aque de latere
christi: a quo lanceato ut habetur Joh. 19. continuo
exiit sanguis et aqua. Ideo de cose. di. 2. c. in
sacramento oblacionis. dicitur. Non debet in ca-
lice domini aut vinum solum aut aqua sola offerri:
sed utrumque permixtum: quia utrumque ex latere christi in pas-
sione sua permixtum est. Notandum tamen secundum magi-
strum sen. c. penultimo. xi. di. quarti. q. si sacer-
dos consecrat vinum sine aqua vere convertitur in
sanguinem. Nam et grecorum ecclesia dicit aquam non
appondere sacramento: ut ait Innocentius de officio
missae. pre. 3. c. 26. et tunc ecclesia non negat ipsos con-
ficere sanguinem christi. Ille tamen qui aquam non appone-
re reprehendendus esset propter rationes iam di-
ctas. Septimo dubitatur circa obligationem: utrum
scilicet populus debeat communicare sub utraque specie.
Ad qd responderi sanctus Thomas 3. 2. 2. q. 80. q.
circa usum huius sacramenti duo possunt conside-
rari: unum ex parte ipsius sacramenti: aliud ex par-
te summentium. Ex parte ipsius sacramenti puenit
q. utrumque sumatur. s. corpus et sanguis: q. in utro-
que consistit perfectio sacramenti. Et ideo q. ad sa-

cerdotis pertinet hoc sacramentum consecrare et per-
ficere: nullo modo debet corpus christi sumere sine
sanguine: put plene pater de cose. di. 2. in. c. co-
perim. Ex parte autem summentium requiritur summa
reuerentia et cautela: ne aliquid accadat quod ver-
gat in iniuriam tanti sacramenti. Quod precipue
posset accidere in sanguinis sumptione: quod de-
si incaute sumeret de facili posset effundi. Et
q. crescente multitudine populi christiani in qui
continent senes et iuvenes: quorum quidam non sunt
tante discretionis. ut cautela debita circa usum
huius sacramenti adhiberent. Ideo p. uide ob-
seruat ut populo sanguis sumendus non detur: sed
solum sumatur a sacerdote: et etiam secundum aliquos
non datur sub utraque specie propter periculum erro-
ris: ne. s. communis populus crederet christum non esse
totum sub utraque specie.

De figuris que precesserunt sacramentum euka-
ristie: et de septem proprietatibus mane appo-
prietatis huius sacramenti. Capitulum. 2.

Secundum mysterium declarandum de sacra-
mento eucharistie dicitur figuracionis.

Primum namque congruum hoc sacramentum pre-
figurari secundum Alex. et Bon. i. 4. di. 8. propter
tria. Primum propter dignitatem: quia predicandum et ex-
pectandum erat sicut donum dei excellentissimum:
ideo figure huius sacramenti preire debuerunt
in quibus resuscitaretur expectatio fidelium: et digni-
tas huius sacramenti famose ostenderetur. Unde
de figurarum premissio non fuit aliud quam fame eius
diuulgatio. Secunda ratio est propter difficulta-
tem. Inter cetera enim sacramenta hoc est difficil-
limum ad credendum: imo inter cetera credibi-
lia: ideo homines debuerunt ad hoc assuefieri
quodam figurarum manu ductione. Tertia ra-
tio fuit propter significationem: quia hoc sa-
cramento christus passus significatur: et continetur
Congruat autem christum passum aliqua figura pre-
figurari. Similiter autem et hoc sacramentum quo
significatur et continetur. Precesserunt autem
non una: sed plures figure: quia sicut dicit Augustinus.
in. 4. de trinitate. Quod portabat quod per multa cramentum
a deo decisi quod multa uita ventura proclamarent
scilicet christum. Et secundum Alex. licet res prefigu-
rata tantis figuris sit una secundum substantiam:
tamen illius sunt multi effectus et multe proprie-
tates siue conditiones: quarum multipliciter
respicit ipse figure diuerse. Adagister vero
sen. dimissis alijs figuris que assignari possent:
tantum quattuor enumerat: sacrificium scilicet
Agnus pascale: manna: et san-
guinem

guinem qui fluxit
cruentus numerat
est respectus siue
ture molis et
medebat de hostia
sacramentum in leg-
lem: et manna in leg-
lem: qui sunt de latere et
cuncta ratio est si an-
gnatur. Nam in hoc
manne hoc prefigura-
sedebat: et est res con-
agna pascale: et res
na. Et virtus dante
ne qui deflueret de la-
ter est aduertendum
tribus in deserto
periuntur conueni-
bili. Primum est
da est locus deserta
collectionis. Quin-
tis. Quinta ritus
sua refectionis.
ma. Primum codi-
mus: quia in nocte inui-
Quid enim designa-
tibus. Sicut enim
securitas tenebris: sola
tas apparere. Sic in
est lux clara visionis
obscura tenebris: sicut
in inferno: sed noctu-
ri non quidem solari lun-
nibus videmus et co-
tum. Secunda codi-
descensionis: quia des-
censa filioz utraque solu-
uerunt terram promissi
non nisi in ecclesia:
sacrat: atque in des-
do frequentatur. Qu-
uentum terram vent-
hoc sacrificium offe-
colummatio: scilicet
ter exaltatus. Ter
ationis. Sed enim
putat: Ad Deum ex p-
sabbato colligit. Si
populo ut colligeret
illud vinctum sac-
piscinis peregrin-

guineum qui fluxit de latere christi: q̄ figure suffi-
cienter enumeratur duplici ratione. Prima
est respectus siue relatio figurarū ad legem na-
ture: moſaice ⁊ euangelice: vt. ſ. per oblationes
Abelchisedech ostendatur fuisse prefiguratum
sacramentum in lege nature. Per agnū pasca-
lem: ⁊ mānā in lege scripture. Et per sanguinē
qui fluxit de latere christi in lege gratie. Se-
cunda ratio est si attendamus ad ea que presi-
gnantur. Mā in hoc sacramento est visibilis for-
ma: ⁊ hoc prefigurata est in sacrificio Abelchi-
sedech: ⁊ est res contenta: ⁊ hec figurata est in
agnō pascale: ⁊ res significata tantū: ⁊ hoc i mā-
nā. Et virtus dans efficaciam: ⁊ hoc in sangui-
ne qui defluxit de latere xp̄i. Verūtamē soler-
ter est aduertendū q̄ in mānā qđ pluuit dñs pa-
tribus in deserto Exo. 16. septē cōditiones re-
periuntur cōuenientes huic sacramento ineffa-
bili. Prima est modus generatiōis. Secū-
da est locus descensionis. Tertia tempus re-
collectionis. Quarta terminus mensuratio-
nis. Quinta ritus preparationis. Sexta au-
sus reservationis. Septima gustus saporatio-
nis. Prima cōditio erat modus generatio-
nis: qz in nocte inuisibiliter de celo descēdebat.
Quid enim designat p noctē nisi fidei nostre
status. Sicut enim in regno celoz nulla ē ob-
scuritas tenebrosa: ⁊ in inferno nulla pōt lucidi-
tas apparere. Sic in p̄senti peregrinatione nō
est lux clara visionis deificę sicut in celo: non
obscura tenebrositas eterne damnationis sicut
in inferno: sed nocturna fidei lux stellari ⁊ luna-
ri nō quidē solari lumine illustrata qbus lumi-
nibus videmus ⁊ cognoscimus hoc sacramen-
tum. Secunda cōditio illius mānē erat loc⁹
descensionis: qz descēdebat in deserto circa ca-
stra filioz israel solum: eisqz defecit cum intra-
uerunt terrā promissionis. Sic hoc sacramētū
non nisi in ecclesia: ⁊ in eius fide veraciter con-
secratur: atqz in deserto p̄sēntis vite tantūmo-
do frequentatur. Cum autē ad repromissaz vi-
uentium terrā ventum fuerit iam non amplius
hoc sacrificium offerretur: sed glorioſus iesus i
cōsummato felicitatis loco cōspiciet ineffabili-
ter exaltatus. Tertia cōditio erat tēp⁹ recol-
lectionis. Sex enim diebus poterat repiri: p̄ce-
pitqz Moyses ex parte domini: feria sexta pro
sabbato colligi. Sabbato autē egressi quidā de
populo vt colligerent non inuenerunt. Sic ⁊
istud vinificum sacramētū non nisi sex dieb⁹
p̄sēntis peregrinationis reficere habet: s; sab-

bato sempiternę quietis inueniet ⁊ rex noster ie-
sus christus nō mystice sacramēto velatus sed
manifestus ⁊ decoze regio glorioſus. Quar-
ta cōditio est terminus mensurationis: qz per
singula capita mensuram gomoz ex parte dñi
Moyses colligi iussuerat: nec qui plus collegit
plus habuit: nec q minus: min⁹ inuenit. Sic q
dem istud mirabile sacramētū nequaquā conti-
net minozē iesum in minoz hostia q̄ in maiori
nec plus in plurib⁹ q̄ in vna. Quinta condi-
tio erat ritus p̄parationis: qz illud mānā ignes
optime sustinebat: nā mānā liquidū colligebat
simile coriandro: ⁊ ppe ignē ponebat ⁊ effice-
batur dux: deinde attritabat: ⁊ ex ei⁹ farina cō-
ficebat panis. Sed si ponebat ad solē liqueſce-
bat: ⁊ cōtabescebat. Sic istud benedictū sacra-
mentū p̄fecte ignem sustinet deuoti ⁊ seruentis
amoris: atqz rationes ab amoris fornace p̄ce-
dentes p̄fecte cōcludunt huius sacramenti irre-
fragabilē veritatem. Sed sol curiositatis huma-
ne ⁊ fantastice ratiōis ad p̄seruationē sacramē-
ti p̄ p̄fidia cum liqueſcere facit. Sexta condi-
tio est ausus reservationis. Mā p̄cipiēs Moyses
q nullus seruet ex eo vsqz in mānē: qvo-
lucrunt reservare: inuenerunt q scaturire cepit
vermibus atqz cōputruuit. Sic hoc sacramētū
reseruati ab his qui ad illud nolūt accedere sca-
tet vermibus: qz ipsi tales deteriorant: ⁊ indu-
rantur: vt patet. 82. di. in. c. p̄sbyter. Se-
ptima cōditio erat gustus saporationis: qz vni
cuiqz sapiebat iuxta desiderij sui appetitū. Ali-
qui enim cū summa delectatione vescēbantur ci-
bo illo sapidissimo: nōnulli vero murmurātes
dicebant. Anima nostra nauſcat super cibo isto
leuissimo. Sic h̄ sacratiss. mū. sacm̄ sumētib⁹
diuersimode sapit secundū diuersas disposi-
tiones quas i eis fornat: vel desiderium chari-
tatis: vel induotio malignitatis. Quot sunt
obstinati peccatores ⁊ p̄sumptuosi qui corp⁹
christi sumētes nullū ex eo percipiunt gustū.
Alij vero q̄mirabiliter propter deuotionem ⁊
fidem recreant ⁊ cōsolant. De quo ⁊ si multa
posſent exempla narrari: vnus tamē referam⁹
quod rome euenit. Tempore namqz Eugenij
quarti. quedam notabilis ⁊ spiritalis domina
deo deuotissima p̄ rancia nomine de pontia-
nis singulis diebus festis sacramenti commu-
nionē de manu sacerdotis reuerentiſſime su-
ſcipiebat: sentiebatqz delectationē admirabilē
adeo vt ſepius post communionem magnū
temporis ſpaciū raperet in extasi. Quo-

dam Vo die dum in ecclesia sancte Cecilie trā
hyberim expectaret acciperet cōionē : sacerdos
ille q celebrabat: aut leuitate ductus: aut diaboli/
ca tēptatione deuictus tēptauit sibi dare hostiā
nō consecratā. Quāq; ozi eius appropinquasset
recusauit illā sumere dicēs. Parcat tibi deus
o pater sacerdos: q me non solū decipe credidi
sti: sed etiā idolatrā facere voluisti. Quibus V
bis cōmotus sacerdos veniā petiit: et peccatū
postea cōfessus: rein alijs studuit enarrare.

De septem fructibus quos acquirunt hi qui
fideliter et deuote sanctam cōionem suscipiunt.

Capitulum. 3.

Eritū mysteriū declarandū de sanctissi
mo sacramēto dicit fructificatiōis. De
uote enī cōicantes multos fructus con
sequunt et p̄cipue septem. Primus dicit gra
tificatio. Secundus remissio. Tertius satisfactō
Quartus defensio. Quintus reuolutio. Sex
tus cibatio. Septimus glorificatio. Primus
fructus dicit gratificatio. Confert enī sacramē
tum deuote cōicantibus gratiā. Rō ē hz Th. 3
pte. q. 79. Tūq; in eo cōtinet xps: q sicut ve
niēs in mūdo: venit cū gratiā: fm illud Jo. 1.
Gratiā et veritas p̄ iesum xpm facta ē. Ita ve
niens in isto sacramēto. Tūq; representatur
passio eius: q̄ fuit gratie effectiua. Tūq; su
munt sub sp̄e cibi nutrientes. Vñ sicut cibus
p̄stat vitā: ita et hoc sacramētū: p̄pterea vocat
eucharistia. i. bona gratia. Mā dicit sacrificiū
respectu p̄teriti. i. passionis xpi quā representat
Et dicit cōio respectu p̄sentis quasi cōisvniō
q; vñt mēbra cū corpore: vel i corpore mystico
et dicit viaticū respectu futuri: q; est p̄figuratiū
viue: et q; passio vniō et gloria sunt ex gratia: iō
noiat eucharistia. Secundus fructus deuote
cōicantiū dicit remissio. Remittunt nāq; per
hoc sacramētū peccata venialia. vt habet de con
se. di. 2. c. cum oē. c. si quotiens. et c. ante bene
dictionē. Quātū aut sit istud. i. remissionē ve
nialitū habere: p̄tere pot si cōsideret quantū ip
sam aīam ledant. Mā hec eternā dānationē
non iducant: tamē iserūt duo p̄cipua nocumen
ta. Primū ē q; dīminuūt seuerē charitatis.
Secundū q; obligant ad penā tēporalē. Ex quo
dicit Bon. in. 4. di. 10. q. sigs morit tñ venia
lia habēs vadit ad purgatorium. Tertius fru
ctus deuote cōicantiū dicit satisfactio. Hoc sig
dem sacramētū satisficit p̄ peccatis. Secundum
enī Th. 3. pte. q. 79. hoc sacramētum simul ē
sacrificiū et sacz. Sed rōnem sacrificij hz iquā

tum offert. Rōnē Vo sacri inquantum sumit.
Et ideo effectū sacri habet in eo q sumit: effectū
at sacrificij in eo q offert vel in his pro qbus of
ferit. Si q cōsideret vt sacramētū hz duplicem
effectū. Vno modo recte ex vi sacri. Alio mo
do qu: si ex quadā cōcomitantiā. Et vi qdē sacri
directe hz illum effectū ad quē est institutū: non
ē aut institutū ad satisfaciendū: sed ad spūaliter
nutriendū p̄vniōnē ad xpm et ad mēbra ci:
sicut et nutrimentum vñt nutritio. Sed q; hz
vnitas fit per charitatē ex cuius seruoze aliqs
conseqt remissionē nō solum culpe: sed et pene
Inde ē q; ex cōsequēt per quadā cōcomitan
tiā ad principālē effectū hō cōsequet remissionē
pene: nō qdē totius: sed fm modū sue deuotio
nis atq; seruoze. Si aut cōsideret inquātūz ē
sacrificiū habet vim satisfactiua: et p̄dest his p
qbus offert tam viuīs q; defunctis. Sed i sa
tisfactione magis attendit affectus offerētis q;
qualitas oblationis. Quātū ergo hec oblatio
ex sui quātitate sufficiat ad satisfaciendū pro oi
pena: tamē fit satisfactoria illis pro qbus offert
vel et pro offerentibus fm quātitatē sue deuo
tionis: et non pro tota pena. Hinc Alex. papa
de conse. di. 2. in. c. nihil. aut. Nihil in sacrifici
is maius esse cepit q; corpus et sanguis chzisti
nec vlla oblatio hac potior est: sed oēs p̄cellit: q;
pura cōscia dño ē offerēda. Quartus fructus
deuote cōicantiū dicit defensio. Defendit vtiq;
hoc sacramētū p̄seruando a peccatis futuris.
Vt enī ait Th. vbi. s. Peccatū est qdā mors
spūalis aīe. Vnde hoc mō p̄seruat aliquis a
peccato futuro: quo p̄seruat corpus a morte fu
tura: qd quidē fit dupliciter. Vno mō inquā
tū hoīs natura interius roborat cōtra interiora
corruptiua: et sic p̄seruat a morte p̄ cibū et me
dicinam. Alio modo p̄ hoc q; munif cōtra exte
riorē impugnationē: et sic p̄seruat p̄ arma: q;
bus munif corpus. Vtroq; aut modo hoc sa
crāmētū conseruat a peccato. Mā p̄rio quidem
p̄ hoc q; chzisto cōiungit p̄ gratiā roborat spūa
lem vitā hoīs tanq; spūalis cibus et spūalis me
dicina: fm illud psalmi. Panis cor hoīs cōfir
mat. Et Aug. sup Jo. ait. Securus accede pa
nis est nō venenū. Secūdo inquātū est signū
passionis xpi per quā victi sunt demones re
pellit ipsoz ipugnationem. Vñ Lrīso. super
Jo. ait. Vt lēdes flāmā spirātes de mēsa dñi
recedimus terribiles demonibus facti. Notā
dum tñ q; licet hoc sacramētū inquātū ē de se
habeat virtutes p̄seruatiua a peccato: nō tamē
aufert

aufert homini po
statu vie et p̄
bonū et in malū
cōcitantur dñi et
uorā cōcitantur
surgere p̄p̄tū
est: p̄p̄tū p̄p̄tū
bonū et p̄p̄tū
re p̄p̄tū. Ser
pam dicit cibatio. Et
spūaliter aīam et n
et ipsum corpus. B
na de semo: q; lepi
plurimos sine cibo
sui corporis lesion
glorificatio. P̄ acū
tum glorie que fec
Quātū enī anim
io copiosiorē gl
uote et humiliter s
p̄ficiū in gratia: vt
dantius gloriā ob
et conscientijs a pec
munionē accipit: q;
9. Sigs manducau
num: hic p̄ granam
epa vñt et regnat
tre et spūa sancto p
Amen.
Feria terna hebē
sacramētū eucharisti
mēti p̄ xps.

ar
est enī
ē pos
ris n
Inde
bilia maritū et adu
na corpis et sanguin
sub sp̄e panis et
credat sermo nō exp
derdam p̄fidiam in
deles qui id credunt
te alitū sacramētū
enim necessarium si
confiteri qd a dño ve
eānem. i. suam ver
nom vere esse petū
in quo vere et realit
et fideliter p̄suadēdū

auferet homini possibilitatē peccandi: eo qd hō i statu vie est huius cōditionis qd potest flecti in bonū et in malum. Quintus fructus deuote cōicantū dicitur reuelatio. Si enī homo post d notā cōionem in peccatū rueret facilius ab illo surgere pōt: qd si ante illud non cōicasset. Rō est: qd vi diximus: per sacram cōionem aia roborat et fortificat: et ideo facilius ē forti resurgere qd debili. Sextus fructus deuote cōicantū dicitur cibatio. Libarūq; hoc sacramētū spūaliter animā et multotiens miraculose reficit ipsū corpus. Dicit enī de beata katherina de senis: qd sepius cōione suscepta per dies plurimos sine cibo et potu p̄sistebat absq; aliq sui corporis lesione. Septimus fructus dicitur gloriificatio. f. acit et hoc sacramētum ad augmētum glorie que sequitur ad augmētum gracie. Quāto enī anima p̄oficit et crescit in gratia: tāto copiosiorē gloriā promeretur. Sed qd deuote et humiliter suscipit sacramētū eucharistie p̄fici in gratia: ut tacitū ē supius: iccirco abundantius gloriā obtinebit. Currite igit omnes et conscientijs a peccatis emundatis sacram cōmunionē accipite: qd saluator noster dixit Jo. 9. Siquis manducauerit ex hoc pane uiuet i eternum: hic p gratiam: et in futuro p gloriā: in qua uiuit et regnat ipse iesus dei filius cum patre et spiritu sancto per cuncta secula seculorū. Amen.

f. feria tertia hebdomade sancte: de veritate sacramētū eucharistie: in quo vere et realiter cōtinet ipse xps. Sermo. 164.

aro incavere

est cibus et sanguis meus vere ē potus. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Jo. 6. c.

Inter cetera fidei nostre credibilia maximū et admirabile ē realis ac v̄ba existētia corporis et sanguinis xpi in sacramēto altaris sub sp̄ibus panis et vini. Ad hoc utiq; nisi fides credat sermo nō explicat. Verū tamē ad cōfūdendam p̄fidiam infidelium consolandosq; fideles qui id credunt: in hoc sermone de veritate altissimi sacramēti verba faciemus. Est et enī necessarium simpliciter credere et firmē confiteri qd a dño iesu xpo audiuius dictum eānem. f. suam vere ē cibum: suum sanguinem vere esse potum. f. in sacramento altaris: in quo vere et realiter cōtinet. Ad qd p̄bādū et fideliter p̄suadēdū procedemus tripliciter:

Primo per auctoritates.

Secundo per rationes.

Tertio per exempla.

Ad omnes tam theologi qd sacra concilia et doctores antiqui tenent et cōfidentur dñs iesus xpm realiter esse in sacramento altaris sub speciebus panis et vini. Caputulum. .1.

Primo probanda ē veritas corporis et sanguinis xpi in sacramento altaris p auctoritates. Primo theologorū. Secundo conciliorū. Tertio doctorū. Primo itaq; theologi omnes Ric. f. Boni. Sec. et ceteri. di. x. quarti li. dicunt qd opinio quorūdā fuit et error pessimus qd xps nō ē in altari nisi tñ sicut in signo: et dicit manducari: quia si gnum eius tñ accipit. Sed iste error cōtra pietatem fidei est: que tantum beneficiū sibi a deo datū recognoscat et gratias agat: qd in carne sua et natura propria sit nobiscū. Est etiam cōtra sacramēti dignitatem per excellentiam: in q relucet diuina potentia et bonitas altius ceteris sacramētis. Nam cetera sacramēta excelle: et quasi consumatiū est aliorū oīum: sicut claritas omnium virtutū. m. Ad manifestat nāq; oī potentia dei in operis singularitate. Cum. n. panis in corpus xpi verum et integrum i multis al. aribus conuertit nullo remanente cōmuni: ostendit se deus posse supra omnē potentia operatiuam in conuersione. Et per hoc qd idē in pluribus locis supra imaginatiuam. Et per hoc qd tam magnum et integrum in tam parua specie facit existere non contractum: ostendit se posse supra potentiam intellectiuam. Error igitur p̄tactus detractus est a quodā Berengario rome coram. 113. episcopis. vi habet de cōse. di. 2. in. c. ego Berengarius. Ideo catholice dicendū est fm f. ranciscū de marone i quodam sermone de corpore xpi: qd sub specie panis que videt in hostia quatuor ēē creduntur. Primo qdcm ibi credit esse corpus xpi ex vi v̄borū: v̄ba consecrationis de solo corpore faciunt mentionem. Secundo est ibi sanguis xpi ex cōcomitātia imediata: qd sanguis immediate disponit corpus ad vitam. Tertio ē ibi anima xpi ex cōcomitātia propinqua: qd licet anima: nō uiuificet corpus nisi mediante sanguine tamen p̄inet ad eandem naturā: et ideo cōcomitat ipsum p̄pinque. Quarto est ibi diuinitas verbi ex cōcomitātia remota: qd licet diuinitas cum tribus p̄cedentibus faciat vñū suppositum: tamen non p̄inet ad vñā naturā.

Similiter etiam in calice ista quatuor esse cre-
dunt: sed alio ordine. Primo est ibi sanguis
ex vi verborum pro eo quod verba consecrationis ca-
licis de solo sanguine faciunt mentionem. Se-
cundo est ibi corpus ex cōcomitantia immediata
quod corpus sanguinis est immediatū receptaculū.

Tertio est ibi anima cōcomitantia propinqua: quod
pertinet ad eandem naturā humanā. Quarto
est ibi diuinitas ex cōcomitantia remota: quod non
pertinet ad eandem naturā: quod ad idē suppo-
situm. Et ista quatuor significauit saluator: no-
stet ibi esse. d. Joh. 9. Ego sum panis: per hoc
dans intelligi corpus. Et subiūgit: vivus: per
hoc denotā aīam per quam corpus viuificatur:
et quod anima sine corporeo sanguine viuificari non
potest: ideo subintelligit hic sanguis. Deinde ad-
dit: qui de celo descendit propter diuinitatem.
Quare totus christus continetur sub specie panis:
et totus sub specie vini. Secundo ad ostenden-
dam vitam sacramenti facit auctoritas sacro-
rum conciliorum. Scribit enim extra de cele. mis. in. c. cū
Marthe. Dicit hoc sacramentum mysterium fi-
dei: quoniam aliud ibi creditur quod cernatur: et aliud ibi cer-
nitur quod credatur. Species panis et vini cernitur
et creditur vitas carnis et sanguinis christi. Et i. c.
i. de sum. tri. et fi. ca. sic scribit. Vna est fidelium
vniuersalis ecclesia extra quam nullus oīno sal-
uatur: in qua idē ipse sacerdos est sacrificium ie-
sus christus: cuius corpus et sanguis in sacro alta-
ris sub speciebus panis et vini veraciter conti-
netur transubstantiatis pane in corpus et vino in sa-
guinem virtute diuina: ut ad perficiendum myste-
rium unitatis accipiamus ipsi de suo quod acce-
pit ipse de nostro. Sed propter dicta in pass. c.
cum marthe. notanda sunt tria: scilicet ran. de maro-
ne quatuor documenta. Primum quod in hoc sa-
cramento proprie non videtur christus oculo corpora-
li: quod accidentia que ibi cernuntur non sunt in cor-
pore christi sicut in subiecto. Et si queratur quare christus
in hoc sacro corpus suū dedit nobis velatū sub
accidentibus? Respondetur potest quod id fecit propter quod
tuos rationes. Prima est propter humilitatem: ut scilicet
homines in hoc sacramento humiliarentur creden-
tes ea que sunt supra intellectū. in hoc enim sacro
valde necessaria est captiuatio intellectus in ob-
sequium christi. Secunda ratio est propter fidelitatem
ut scilicet fides habeat meritum: quod ut Greg. dicit in
omel. fides non habet meritum ubi humana ratio
prebet experimentum. Tertia ratio est propter
indignitatem. scilicet quod ad malos qui indigni sunt cla-
re conspiciere corpus domini iesu christi. Quarta ratio

est propter unbecillitatem quo ad omnes: quia
claritatem corporis iesu christi nullus viator na-
turaliter posset inspicere. Secundum documentū
quod proprie ibi non videatur christus: tamen non errant
fideles qui dicunt dominum se vidisse in manibus sa-
cerdotis: quod nullus errat: cuius verba prout vidi-
cari eo modo quo verificat scriptura diuina: in qua
dicitur quod aliqui viderunt deum oculo corporali: sic
de Adopse dicitur quod vidit dominum cernendo corpo-
ralem rubum. Exo. 3. non quod ibi viderit diuini-
tatem: sed quod dominus assistebat illi rubo. Et ita cor-
pus christi suo modo assistit speciebus que in hoc sa-
cramento cernuntur. Tertium documentum
quod in hoc sacramento adoratio non est dirigenda
ad illud quod cernitur: sed ad illud quod creditur tamen
quod illud est dignum adoratione. Quartum do-
cumentum quod ante completa verba consecratio-
nis hostia non est adoranda donec eleuatur a sa-
cerdote vel adoratur: quod nudum ibi constat esse
corpus christi. 3° ad ostendendam vitam sacri-
ficii sunt auctoritates sanctorum doctorum. Et quod
bus oibus quatuor tamen inducimus nominatim
simos et famulos doc. f. Amb. Aug. Greg.
et Hilarium. Ambrosius enim in li. de sacramen-
tis. et ponitur de co. di. 2. in. c. panis. ait. Panis
est in altari visitatus ante verba sacramentorum
ubi autem accessit consecratio: de pane fit cor-
pus christi. Et idem in li. de officiis. et habet in
c. ante benedictionem. de conse. dist. 2. Ante
benedictionem alia species nominatur: post bene-
dictionem corpus significatur. Et idē de conse.
di. 2. in. c. reuera. ait. Hoc quod conficimus
corpus ex virgine est. Et idem de conse. di. 2.
in. c. omnia. ita pulchre loquitur. Omnia quecumque
quod voluit dominus fecit in celo et in terra: et quod volu-
it sic factum est. Ita licet figura panis et vini
videatur nihil tamen aliud quam caro christi et san-
guis post consecrationem credenda sunt. Unde
ipsa veritas ad discipulos hoc inquit. caro mea
est pro mundi vita. Et ut mirabilius loquar non
alia plane quam que nata est de Maria: et passa est
cruce: et resurrexit de sepulchro. Et Aug. 8. co-
se. di. 2. c. nos aures. dicit. Nos autem in specie
panis et vini quam videmus res inuisibiles. id est
carnem et sanguinem honoramus. Et idem i.
c. non omnis. Non omnis panis sed accipi-
ens benedictionem christi fit corpus christi. Et idem i.
epistola ad Hyreneum. Perfectus panis de
celo: corpus est ex virgine. Greg. ait in omel.
pascali. et habet in. c. quod fit. de co. di. 2. Ady-
sterium fidei dicitur quod credere debes quod ibi sal-
nostra

nostra constituit. dicit hoc sacra-
mentum: et ille tam
tum remissionis
ipse comeditur et
et vivus autem
magna et panem
denotat aliud
2. c. corpus. ita loquitur
de altari figura est
videtur: veritas autem
christi in veritate interio-
tur debemus et indu-
sum christum in sacra-
mentum contineri.
Quod rationibus fidei
demonstratur verum
in sacramento eucharistie

Secundo prout
ris et languis
mirabili euc
dem naturales et de
ac persuasivas: et col-
tres. Prima dicitur
captiva. Tertia com-
distinctione. Ad hoc: et
Bona. di. 1. quart. ti-
ter ens et ens. Si er-
producere omnia que
non poterit mutare vi-
comerere panem in
guinem. Ideo Amb-
ait. De totius mundi
ipse dicit et facta sunt
sunt. Sermo igitur quod
quod non erat: non
mutare quod non era-
dare quod mutare noua-
dano dicitur conce-
supernaturaliter: et re-
concupi: cur non pote-
culo realiter contineri
supra. Quid hic quer-
si corpore et corpus pre-
nos natus ex virgine
bit tri potest verum ut
stanti ad panem in ca-
nem christi: virtute vi-
omnis. Et non nullite-
nia sacerdos confici-

nostra consistat. ¶ Providens. n. nobis dñs b
dit hoc sacm salutis: vt qz nos quotidie pecca
mus: et ille iam mori non pot: p illud sacramen
tum remissionem consequamur. Quotidie. n.
ipse comeditur et bibitur in veritate: s; integer
et viuus atq; immaculatus permanet. Et ideo
magnum et pauendum mysterium est: qz aliud vi
detur: et aliud intelligit. Hilarius de conse. di.
2. c. corpus. ita loquit. Corpus xpi qd sumitur
de altari figura est dum panis et vinum extra
videt: veritas autem dum corpus et sanguis
xpi in veritate interior creditur. Consecrati igitur
debemus et indubie credere dominum ie
sum christum in sacramento altaris vere et rea
liter contineri.

Ad rōnibus fidelibus pbat potest cñi nō
demonstratiuis veritas carnis et sanguinis xpi
in sacramento eucharistie.

Capitū. 2.

Secundo probanda est veritas corpo
ris et sanguinis christi in sacramento ad
mirabili eucharistie p rōnes: non qui
dem naturales et demonstratiuas sed fideles
ac persuasivas: et colligi possunt principaliter
tres. Prima dicitur distinctiua. Secunda cō
ceptiua. Tertia cōmutatiua. Prima dicit
distinctiua. Maior enim distantia est vt dicit
Bona. di. 1. quarti. inter ens et non ens: q; in
ter ens et ens. Si ergo deus potuit de nihilo
producere omnia que sunt in celo et in terra: cur
non poterit mutare vnum ens in aliud ens: et
conuertere panem in carnem et vinum et san
guinem. Ideo Ambro. in libro de sacramētis
ait. De totius mundi operibus legis quia
ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit et creata
sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere
quod non erat: non poterat ea que sunt in id
mutare quod non erat. Non est enim minus
dare q; mutare nouas naturas rebus. Secū
da ratio dicitur conceptiua. Si corpus christi
supernaturaliter: et miraculose potuit a virgine
concipi: cur non poterit in sacramento ex mira
culo realiter contineri. Ideo ait Ambro. vbi
supra. Quid hic queris nature ordinem i chri
sti corpore: cuius pter naturam sit ipse domi
nus natus ex virgine. Sed non immerito du
bitari potest vtrum nobilio: sit virtus transub
stantiandi panem in carnem: et vinum in sangui
nem christi: virtute virginis ipsam concipien
tis. Et nonnulli tenere voluerunt q; sic: tūz
quia sacerdos conficit corpus christi paucior

bus verbis q; conceperit virgo: tam quia vir
tus conceptionis in virgine terminata fuit ad
corpus christi passibile et immortale: virtus au
tem transubstantiandi terminatur ad impassibi
le et immortale. Contra istos tamē sic asserē
tes dicit Bonaventura. 1. di. quarti. q; dupli
citer est loqui de virtute transubstantiante et de
conciante. Vno modo prout sunt in suo fon
te: et primo principio: vt dicatur virtus concipi
endi que operata est conceptionem principali
te et propria auctoritate: et similiter virtus trā
substantiandi: et sic non est comparatio secun
dum magis et minus in se: cum sit vna et eadē
virtus diuina non intensa nec remissa. Sed si
ipsa comparetur ad manifestationem factam p
hos effectus: iudicandus est q; se habent sicut
excedentia et excessa: licet enim vtrunq; sit no
bilissimum et ostendat potentiam esse summā.
in conceptione tamen magis laudatur maie
stas diuina: et in transubstantiande magis capti
uatur ratio nostra. Secundo modo possumus
loqui de hac duplici virtute: prout dicitur com
municari creature fm q; dicitur q; virgini da
ta est potestas concipiendi: et sacerdoti per ver
bum potestas conficiendi: et sic loquendo fm
pliciter virtus concipiendi dignior et excellen
tior et nobilio: est: tum quia subiectum magis
nobilizat. Maius. n. est esse matrem dei quāz
esse sacerdotem: tum quia actio est singularior
et preclarior. Maius enim est concipere quam
conficere: quia terminus actionis plus accipit
a concipiente matre quā a conficiente sacerdo
te. Accepit enim a matre humanitatem et esse:
in consecratione vero corporis christi non acci
pit esse. Necirco respondēdū est his qui contra
rium tenere voluerunt dicentes virginem conce
pisse christum mediātibz pluribus verbis
quam sacerdos conficiat. Quos nescio si insa
nos aut ignoantes nominē eo q; comparatio
ista nulla est: quia verba sunt de necessitate con
secrationis: non autem conceptionis. Vnde si
sacerdos nunquam profert et verbanūquāz cō
secraret. Beatissima autem virgo non conce
pit xpm ex vi vborum: sed ex merito virtutum
suarū: ob qd posito q; cum dicit. Ecce ancilla
domini: obmutuisset: remanentibus in ea ta
men virtutibus supradictis: adhuc concepisset
xpm. Similiter male intelligunt q; virtutem trā
substantiandi hoc modo preferunt virtuti con
cipiendi: qz ille terminat ad corpus impassibi
le et immortale: et c. Nam arguunt quasi cor

pus xpi cōsecratione fieret. Sed certe non fit. Mā non fit cū humanitas: qz facta est in conceptione: nō fit gloria corporis: qz facta est in resurrectione: nō fit pfecta etas: qz etas. 33. anno rem spacio est perfecta: vnde argumentū defuit ut diximus: qz arguit ac si faceret: sed p cōsecrationem nihil nouū fit: sed hoc solū fit: ut qd erat in celo perfectū et gloriosum: idē sine mutatione sui fit in sacramento virtute trāsubstantiandi. Tertia ratio manu ducens nos ut firmiter credamus corpus christi esse in sacramento altaris dicitur cōmutatiua. Nam legim⁹ se p⁹s fuisse per diuinā virtutē inmutatā naturā. Ideo Ambrosius in c. reuera. de cōse. di. 2. inquit forte dices aliud video: quomodo tu mihi asseris qd corpus xpi accipiam. Et hoc nobis adhuc superest ut pbemus: quantis igit vtimur exemplis: ut probemus hoc nō esse qd natura formauit: sed quod benedictio cōsecrauit: maiorēq; vim esse benedictionis qz nature: qz benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgātenebat Moyses: piecit eam et facta est spēs Rursus apprehendit caudā serpentis: et i virge naturā reuertit. Vides ergo pphetica gratia bis mutatā esse naturam: et serpentis et virge. Lurēbant egypti flumina puro meatu aqrum subito de fontib⁹ venis sanguis cepit erūperē: non erat potus in fluuijs. Rursus ad pphete preces cruoz cessauit fluminū: aquarum ibi tunc remeant. Circūclusus erat vndiq; populus hebreoz. Hinc egyptijs valletus: inde mari clausus. Virgā leuant Moyses: separata se aqua: et in muroz speciem se congelauit: atq; inter vndas via pedestris apparuit. Foradans retrofuz conuersus contra naturā: i sui fontis reuertitur exordium. Nōne claret naturam vel maritimorum fluctuum vel fluuiālis cursus esse mutatam. Sicutbat populus patrū tetigit Moyses petraz: et aqua de petra fluxit. Aliquid nō preter naturā operata est gratia ut aquam vomeret petra: quā non habet natura. Maroth fluuius amarissimus erat ut sitiens populus bibere nō posset: misit Moyses lignū in aquam: et amaritudinem suam aquaz natura deposuit: quā infusa subito gratia tēperauit. Sub Elisco ppheta vni ex filijs prophetarū excussum est ferrum de securi: et statim inersuz rogauit Eliseum qui amiserat ferrum. Misit Eliscus lignuz in aquā et natauit ferrū: utiq; et hoc preter naturā factū ēē cognouim⁹. Brauior est ferri species qz aquarū liquor. Aduer-

timus ergo maiorē esse gratiam qz naturam et adhuc tamen pphetice benedictōis miramur gratiam. Quod si tantū valuit humana benedictio ut naturā cōuerteret: quid dicemus de ipsa consecratione diuina vbi ipsa verba domini saluatoris operantur. Mā sacramentum istud quod accipis christi sermone conficit. h. Ambrosius qui in talibus et similibus exemplis nobis ostēdit quāta potest magnus et excelsus deus: cui⁹ potestati atq; vi tū imense et infinite ascribuntur omnia miracula sacramēti altaris.

Qualiter miracula et exempla operata in sacramento altaris essendunt vere ibi esse corpus christi. Caputulum. 3.

Etio probāda est veritas sacramēti et exempla. Mā de benedict⁹ et si nō semp quādoq; tū ad cōfusionē cordiū inflatoz multa de hoc sacramēto ostendit miracula atq; stupenda. Inter que illud vñ ē celeberrim⁹ ac immortua dignū: qd euenit dum sanct⁹ Antonius de padua Arminii predicabat. Vbi nāq; hereticus quidā aderat: q male sentiebat de corpore xpi: atq; in contemptū corporis xpi hostias nō cōsecratas sepius asino suo pbebat in cibū. Lūdo h innotuisset Antonio fidei defensori acerrius illū ad se vocatū dure redarguit: veritatēq; sacramēti ei fideliter psumsit. Lūdo ille p̄tinax i suo sensu mācret: assereret: qz asinū suū p̄ se pe tali cibo fore cōpassū: cōuenit cū eo Antonius: ut de h exp̄ctia fieret: et p dies tres asinus sine cibo trāfret: et die tertia Antonius i foro celebrata missa: et reservato sacro illud intra hostias nō cōsecratas reponeret: atq; illo mō asinus famelic⁹ iniret ad pabulū: qd cū factū fuisset corā multitudinē matia: animal illud appropinquās porte i q corp⁹ xpi ira hostias nō cōsecratas reuerēter recōditū erat ex miraculo dei cognouit dñm suū: et caput ei pedes inclinās humiliter adorauit: neq; cura sibi fuit de cibo quo indigebat: cūq; vberib⁹ ab illo heretico angere et trahere et volueret semp faciebat p̄t⁹: ob qd heretic⁹ ille et alij q plurimi omni errore deposito ad verā fidē redierūt. Antonius aut deo grās referens faci m honorifice in loco debito posuit et cōseuauit. De multis etiā cōptū ē q ex priuilegio ip̄ali corp⁹ xpi videntur: aut in specie pueri: aut carnis: aut sanguinis. Qd fuit in Thoma. 3. pte. q. 76. p imutatorē oculoꝝ eoz q sic videt: quoz oculi imutant ac si exp̄sse videret exteri⁹ carnē aut sanguinē vel puez nulla trāsmutationē facta ex pte sacramēti qd patet

Quod patet et eo
Nectamē id p̄m
talis species diu
quā veritate figur
verecorpi et p̄tū
xps ab hī nō p̄m
bus in ēmus. W
lij. qd sū nōstra
tiens nō est menda
tag multa huius sa
monia q tamē omni
bis debet verbū xpi
mū: de quo dicere
filiū tangebat. Dō
manus sunt Elau.
Elau cū reputabat
batur. Sic in hoc
fibus nostris. i. vi
accidentia panis se
ritas carnis xpi. E
tuz. o inexplicabile
deniq; triumphale
Mō est enim aut i
que habeat deos ap
adest nobis deus no
ne qua possumus cel
ti mptia quo nobis
nis et derna gloria: n
regnat ci p̄t et ip̄s se
fria quarta de de
to eukaristie: ad quo
lis inuigilare debent

L
et gra
Acci
pus
hoc f
ne. Doctoris gent
n. c. Satis vñ et p
h ad huc de sacramē
nulla dixerō: qm quā
delib⁹ innotēscit: t
illius vñm: denonāq;
ter ea q dīca sunt: ad
inmerito de hoc ben
danda: proponimus
flecta: que apostolus
plicauit et annotauit:
idm dicitur trāst
Secundū māducano

Quod patet ex eo qd alij vident sub spē panis
Nectamē id pūct ad aliquā deceptionē quia
talis species diuinitus format in oculo ad ali
quā veritatē figurandā: ad hoc. s. q. manifestet
verē corpus xpi esse sub hoc sacramēto sic etia
xps absq. deceptione apparuit discipulis eunti
bus in Emmaus. Dicit. n. Aug. in li. q. enāge
lij. q. cū fictio nostra refert ad aliquā significa
tionez nō est mendaciū: sed aliqua figura. Sūt
itaq. multa huius sacramēti pclarissima testi
monia q. tamē omnia si deessent sufficere no
bis debet verbū xpi dicentis. Hoc est corpus
meū: de quo dicere possum? qd Isaac dixit dñ
filiū tangebāt. Vox qdē vox Jacob ē s. man
us sunt Esau. Nam in tactu et in odoratu
Esau cū reputabat: in voce tñ Jacob cū cōfite
batur. Sic in hoc admirabili sacramēto sen
sibus nostris. s. visui: odorati: gustui: et tactui
accidentia panis se offerunt: s. ipsi audiui ve
ritas carnis xpi. Et igitur ineffabile sacramen
tū. o inexplicabile signū amoris iesu christi. o
deniq. triumphale p. uilegiū nobis exhibitū
Nō est enim aut fuit aliquādo tā grādis natio
que habeat deos appropinquantes sibi: sicut
adeest nobis deus noster. Ergo omni deuotio
ne qua possumus celebremus huius sacramē
ti mysteria quo nobis adueniat grā: et tādē pen
nis et aeterna gloria: in q. ipse dñs iesus viuūt et
regnat cū p. re et spū scō p. infinita se. se. Amen.
f. eria quarta hebdomade sancte: de sacramē
to eucharistie: ad quod deuote suscipiendū fide
lis inuigilare debent. Sermo. .65.

Accipit panem

et gratias agens fregit et dixit
Accipite et manducate: H. ē cor
pus meū: qd pro vobis tradet
hoc facite in meā cōmemoratio

nez. Doctoris gentiū verba sunt ista. i. Cor.
xi. c. Satis vtile et p. ficū esse arbitrans sum:
s. adhuc de sacramēto ineffabili eucharistie nō
nulla dixero: qm. quāto magis illius p. conia si
delibus innotescūt: tāto ardentius excitant ad
alius vsum: deuorāq. suscepōne. Hec pro
pter ea q. dicta sunt: adhuc videbimus quedā nō
inmerito de hoc benedicto sacramēto diluci
danda: proponemus itaq. tria p. principalia my
steria: que apostolus in verbis p. allegatis ex
plicauit et annotauit: videlicet.

Primū dicitur trās substantiationis.
Secundū māducatōis.

Tertium cōsecrationis.

De trās substantiatione panis in carnē et vi
ni in sanguinē xpi: et de cōditiōibus admirā
dis ipsius trās substantiationis. Cap. .1.

Primum mysteriū annotatū ab apostolo
p. dicit trās substantiationis. Quia xps pa
nez accipiens: et grās agens panē illū
benedixit et cōsecrauit: cōuertitq. substantiā eius
in substantiā corporis sui: sic et in sacramēto isto
substantia panis in substantiā corporis xpi: et sub
stantia vini in substantiā sanguinis ei⁹ vere cō
uertit. Ad qd plenius intelligendū quāto sunt
dubia declarāda. Primum utrū in consecra
tione sit vera trās mutatio siue cōuersio panis
in corp⁹ xpi: an panis simul maneat cū corpore
Ad qd rīdet Alex. i. 4. sum. volumine: q. ali
qui errātes dixerunt q. in hoc sacramēto nō est
aliqua cōuersio: sed ad p. olationē verborū siue
cōuersione aliqua sit diuina virtute: vt corpus
xpi sit ibi. Tamē hec posuio est cōtraria sancto
ruz auctoritati: vt patet. Est etiā cōtra cōgrua
tez sacramēti: diminuitq. vtilitatē meriti. Nam
multiplex ē ratio quare cōgruit vt panis cōuer
tatur in corpus xpi et nō maneat simul. Prīma
est vitatio idolatrie. Si enī sub sacramēto ma
neret panis fortassis quādoq. indistincte ado
raret cū dñō. Secūda ratio ē efficacior: d. ductio
ad ipsum xpm cōprehendēdū. Species enim
panis que modo deductū immediate ad domu
m xpm cōprehendēdū et vescendū nūc media
te deduceret: q. p. mo deduceret ad cōprehen
sionē panis: et post ad cōprehensionē dñi. Ter
tia ratio ē spiritalior refectio: mō. n. illa refe
ctio ē spiritalis omnino: nūc esset etiā carnalis
q. nūc cibus carnalis assumeret: et nō solū spūa
lis. Quarta rō ē veritatis insinuatio. s. vt cre
datur q. sit tantū cibus anime et nō corporis: et
q. hoc cibo sit vniō spiritalis non corporalis.
Opinio ad h. p. tacta minuit vtilitatē meriti: q.
ponēdo q. accidētia nō possunt esse sine subie
cto innitēdo rōnib⁹ humanis: meritiū fidei di
minuit: iō dicēdū q. tota substantia panis cōuer
tit in substantiā corporis xpi remanentib⁹ accidē
tiis sine subiecto. Secūdū dubiū declarādū
utrū in ista cōuersione annihilē substantia pa
nis. Et ad h. rīdet Ric. in. 4. di. xi. d. q. q. uil
post cōuersionē substantiē panis in substantiā cor
poris xpi nihil de substantia panis remaneat: tñ
q. substantia corporis xpi i. quā cōuersa ē aliqd
est: annihilata nō ē: vñ substantia panis nō ē in
nihilū redacta. sed in meli⁹ cōmutata. s. in corp⁹

xli. nō tū f3. u. et. de pane illo accipit eē corp⁹
xpī: s; ipsa essentia panis sine omni mutatione
facta in corp⁹ xpī mutat in illud. Ideo Dgo.
li. 2. de sacramētis. pte. 8. c. 9. ait. Nō sic corp⁹
xpī in pane cōsecrari dicim⁹: vt de pane corp⁹
xpī esse accipiat: nec quasi corp⁹ nouū subito fa-
ctum de mutata essentia: sed in ipsuz vex corp⁹
mutatā essentia: nec ipsam substātiā panis et vi-
ni in nihilā redactā: qz desijt esse qd fuit: s; mu-
tatā potius: qz cepit esse aliud qd nō fuit. Ter-
tiuz dubiū declarādū vtrū illa cōuersio fiat i in-
stanti vel successiue. Et Rñdet Ric. vbi. 8. q.
fit in instanti: qz vt accipi pōt a cōmentatore. 4.
metaph. Omnis successio in mutatione causat
vel ex resistentia mobilis ad motore: vel medij
ad motore vel ratione vtriusqz: et puto qz sub re-
sistentia ipsius medij debeat cōprehendī diu-
sibilitas spacij p cōparationē ad limitationē vir-
tutis in motore: vñ qzuis corporale mediū an-
gelo nō resistat: tñ qz limitat virtutis est: non
posset se trāsferre ab oriente in occidentē ptran-
seundo spaciu in instanti. Virtus aut cōuertens
substātiā panis in corp⁹ xpī nō est limitata. Al-
la enī cōuersio fit p virtutē diuinā: q infinita ē
Nec sibi resistit substātiā panis: qz tota natura
pfecte subdit virtuti diuine. Nec ē aliqd mediū
per qd ista cōuersio fiat: hoc enim nō habet lo-
cū p pte loquēdo: nisi de mutatiōe locali. Pa-
neqz enim nō esse corpus xpī nihil positiuū dic-
tū si esset mediū nō oporteret qz causaret suc-
cessionē in diuina opatione. Deus. n. vñ la-
pidē trāsferre posset ab oriente in occidentē p
totū mediū in instanti. Nō. n. oportet qz diuisi-
bilitas modij causet successionē i mutatiōe: nisi
cū h mutā sit limitat virtutis. Quartū dubiū
declarādū: vtrū virtus trāsustātiatiua princi-
palis respiciat sacerdotem qz vba. Et rñdet
Ric. di. 8. q. 9. virtus pdicta principalis re-
spicit sacerdotē: qz qñ dñs operat aliqū effectū
mediāte instrumēto animato cuiusmodi ē fr⁹
fm pñm primo politicoz: et in animato: virtus
dñi principalis respicit instrumētū anima-
tū qz inanimatū. In trāsustātatione autem
sacerdos se habet sicut instrumētū animatū: et
verba sicut inanimatū: ideo virtus dñi principalis
ter opantis principalis respicit sacerdotem qz
verba. Secūda ratio ē: qz qñ plura instrumēta
p ordinē se habentia cōcurrūt ad eundē effectū
vt man⁹ et penna ad scripturā: virtus princi-
palis motoris principalis respicit illud instrumen-
tū qd ē sibi ppinquius et mediāte quo aliū in-

strumētū mouet: vnde virtus scribentis prin-
cipaliter respicit manū qz pennā. Ad trāsustā-
tationē autē cōcurrunt plura instrumēta p or-
dinē se habentia. s. sacerdos et vba: quoz sacer-
dos ē ppinquior principali agēt: qz sibi ē simi-
lior et representat psonā. Est etiā plationis
vboz cā: ideo virtus trāsustātiatiua princi-
palis respicit sacerdotē qz vba. 3. rō ē qz virtus
trāsustātiatiua sacerdotē respicit pmanēte rō-
ne caracteris q in sacerdote pmanet: vba autē
sicut sunt transcūntia respiciunt trāscurrēte nō p
aliqū transitū ex pte virtutis: put ē in princi-
palis agente: sed p transitū ipsoz vboz: fm qd tñ
pdicta virtus respicit principalis vba qz sacer-
dotes: in qñ vba magis de ppinquo se habēt
ad effectū qz sacerdos: fm quē modū etiā dici
potest qz virtus scribentis principalis respicit
pennam qz manū.

De multiplici māducatione corporis xpī: et
de dubijs que circa illā haberi possunt. Ca. 2.

Secūdu mysteriū qd annotauit aposto-
lus in themate dicit māducatiōis: asse-
rens qd xps dixit. Accipite et māducate: hoc ē
corp⁹ meū. Ad qd plen⁹ intelligēdū quattuor
sunt dubia declarāda. Prīmū quot sūt modi
māducādi corp⁹ xpī. Et rñdet magister in. 4.
di. 9. q. 2. duplex. vn⁹ sacralis: ali⁹ spūalis: q di-
stinctio fm Bñ. orit vno mō a dispositiōe su-
mentū: qz qdā accedūt male dispositi: et hi mā-
ducant sacramētāliter: qdā bene: et hi spūaliter
Secūdo accipit a mō sumendi: qz qdā suscipiūt
ore corporis et nō cordis: et hi sacraliter. Qui-
dā vō ore cordis: et hi spūaliter. Comedere
igit sacramētū spūaliter est illud suscipe cū fide
informata charitate. Comedere aut sacraliter ē
illud suscipe cū fide sine charitate. Qui mādu-
cant sacramētāliter: tantū suscipiunt sacramētū
sed nō effectū illius. Qui vō māducāt spūali-
ter effectū grē cōsequūt. Secūdu dubiū: vtrū
mali sumāt corp⁹ xpī veraciter. Et rñdet Tho.
3. pte. q. 80. et Bñ. in. 4. di. 9. q. circa h qdā
antiqui errauerūt dicētes qz corp⁹ xpī vex a ma-
lis nō sumit: qz nō decet tāā maiestātē et carnē
tā sanctā et purā in corp⁹ peccatis subdiū itroi-
re. Ideo asserēbāt qz corpus xpī vex a specie-
bus abscederet: ex quo peccator ipsoz labijs et
ore polluto cōtingeret. Sed hoc est erroneū eo
qz manēndus speciebus corp⁹ xpī sub eis esse
nō definit. Species autē manet qz diu substan-
tia panis maneret: et sibi adesset. Manifestum
est aut qz substātiā panis assumpta a peccatore
nō statim

nō statim esse def-
rem naturalis
chisti sub spec-
etiā a peccatore
dicunt qz peccator
ter: licet non spūal-
quod contra ecclē si-
fī vñm Summū
inequalitē vel in-
ae. Abula de altar-
rum. Ad idē et
de cons. di. 1. 2.
qui cū certa scientia
sumat illud dñm ab
apostoli. d. q. ind-
nō est fm Bñ.
lā det anime: sed
se preparare et nō
obijcere pōt si m-
peccatū est: ergo
cūqz existens in
peccatō mortaliter
suo nō pingu ad
ad speciem sacrales
mā spūales s; s;
a virtute corporis
nō habet: aut nō
etiā huius sacri-
hierar. s; ad mādu-
cātiōis peccatū sit
nū illi qd bene dispo-
simulēdere et sum-
tū dubiū ē: vtrū ac-
cōfētiā peccatū sit
Et qdā dñz videt q
illud. i. 4. di. 1. c. 2.
digne māducate aut
spūaliter xpm oēcie-
mū ergo et h peccat-
in quadā eplā. Qui
et cū dñō fabularia-
liter cū eis labijs s;
latus es filia meretr-
bominis tradis. Et
cāto: accēdes ad me-
Judā pñm enomi-
mē Tho. vñ supra
gram alio duplate
actiōis. pñm legē
mendit et pñm obij-
et peccat ē manifestū
dūmātas xpī est mā-

nō statim esse definit: sed manet q̄dū per calo-
rem naturalē digeratur. Vnde tā diu corpus
christi sub speciebus sacramentalibus manet
etiā a peccatoribus sumptum. Quare doc. oēs
dicunt q̄ peccatores veraciter et sacramentali-
ter: licet non spūaliter corpus christi suscipiant:
quod cantat ecclesiā in prosa in festo copis chri-
sti dicens. Sumit boi: sumit mali: forte tamē
inequalitate vel interitus. Et Aug. sup. Job.
ait. Adulter de altari accipiunt: et accipiendo mo-
runtur. Ad idē est. c. sicut Judas. c. et sancta
de conse. di. 1. Tertiū dubiū vtrum peccator
qui cū certa scientia in peccato sumit corp⁹ xpi:
sumat illud dānabilius. Et q̄ sic patet p̄ dictū
apostoli. d. q̄ iudiciū sibi māducat et bibit: qd
nō est fm Bon. qz ipsum corpus aliquā macu-
lā det anime: sed qz peccator ipsū cōtemnit dū
se preparare nō vult et mundare. Sed aliquis
objicere pōt si māducare corp⁹ xpi cū peccato
peccatū est: ergo a simili et videre: ergo quoties
cumqz existens in peccō mortali vid. t corp⁹ xpi
peccat mortaliter. Rndet Tho. et Bon. q. vi/
sus nō ptingit ad substantiā corporis xpi: s; solū
ad species sacrales: s; ille q māducatur nō solū su-
mit spēs sacrales s; etiā xpm q est sub eis: et iō
a visione corporis xpi null⁹ habzatus phibet
nō baptizari aut nō sunt admittēti: etiā ad inspe-
ctionē huius sacri: vt p3 p diony. in lib. ange.
hierar. s; ad mādicationē nō debent accedere
nisi illi q bene dispositi et mūdati sunt: qre nō ē
simile videre et sumere hoc sacramētū. Quar-
tū dubiū ē: vtrū accedere ad hoc sacramētū cū
cōscientia peccati sit grauissimū oīum peccatorū.
Et gbusdaz videt q sic. Primo qz gbo. super
illud. i. Cor. xi. c. Qui māducauerit et. De in-
digne māducate ait: ac si xpm occiderit puniet
s; peccatū xpm occidētū videt fuisse graui-
mū: ergo et h peccatū. et arguit: qz Hiero. dic
in quadā epla. Quid tibi cū seminis q ad alta-
re cū dño fabularis. Dic sacerdos dic clerice q
liter cū eisde labijs filii dei osculans qb⁹ oscu-
latus es filiā meretricis. O iuda osculo filium
hominis tradis. Et gbus vbis videt qz forni-
cator accedēs ad mensaz xpi peccat sic peccauit
Judas peccō enormi et grauissimo. Rndet ta-
mē Tho. vbi supra q aliquod peccatū pōt dici
grati⁹ alio dupliciter: vno mō p se alio mō p
accidēs. Per se qdē fm rationē sue speciei: q
attendit ex pte obiecti: et fm hoc quāto id cōtra
qd peccat ē maius: tāto peccatū ē graui⁹: et quia
diuinitas xpi est maior humanitate ipsi⁹: et ipsa

humanitas est potior q̄ sacramēta humanita-
tis. Vnde est qz grauissima peccata sunt q cō-
mittunt in ipsam diuinitatē: sicut est peccatū in-
fidelitatis et blasphemie. Secundario autē sit gra-
uia peccata q cōmittunt in humanitatē christi.
Tertio autē loco sunt peccata q cōmittunt con-
tra sacramēta q p̄tinent ad humanitatē xpi. Et
post hoc sunt alia peccata cōtra puras creatu-
ras. Per accidēs autē vnu pctm ē graui⁹ alio ex
pte peccatis: puta pctm qd est ex ignorantia vel
infirmitate lenius ē pctō qd ē ex cōceptu vel ex
certa sciētia. Et cadē rō est de alijs circūstātijs
Secundū hoc ergo cōicere in pctō mortali in qui-
busdā pōt esse grauius: sicut in his q ex actuali
cōceptu in cōscientia peccat ad hoc sacramētū ac-
cedūt. In qbusdā vō min⁹ graue: puta in his
q ex quodā timore ne deprehendant i pctō euz
cōscientia peccati h sacramētū suscipiūt. Sic er-
go p3 q hoc peccatū ē multis alijs grauius fm
suā specie: nō tñ oīum grauissimū. Ad p̄mū
ergo dicendū q peccatū indigne sumētū hoc
sacramētū peccō occidētū xpm fm similitudi-
nez: qz vtrūqz cōmittit cōtra corp⁹ xpi: nō tñ s;
criminis quantitatē. Peccatū enim occidētū
xpm fuit multo grauius. Primo qdē qz illud
peccatū fuit cōtra corp⁹ xpi in sua specie p̄p̄ia:
hoc autē ē cōtra corp⁹ christi specie sacramenti.
Secundo qz illud peccatū p̄fessu ex intentionē no-
cendi christo: nō autē hoc peccatū. Similiter for-
nicator accipiens corp⁹ xpi cōpat inde osculanti
christū q̄tū ad similitudinē criminis: qz vtrū-
que ex signo charitatis christū offendit: non tñ
q̄tū ad criminis quantitatē. Nec tamē similitu-
do nō minus cōp̄tit alijs peccatoribus qz for-
nicatoribus. nā et p alia peccata mortalia agitur
cōtra charitatē christi cuius signū ē hoc sacra-
mentū: tāto magis quāto peccata sunt graui-
ora. Secundū quid tamē peccatū fornicationis
magis reddit hominē ineptū ad perceptionem
huius sacramenti: in q̄tū. s. p hoc peccatū spiritu
maxime carni subijct⁹: et ita impedit feruor dile-
ctionis q requirit in hoc sacramēto. Solus tñ
ponderat impedimētū ipsius charitatis qz fer-
uor eius: vñ etiā peccatū infidelitatis qd fundi-
tus separat hominē ab ecclesie vnitatē simplici-
ter loquēdo maxime hominē ineptū reddit ad
susceptionem huius sacramenti: vnde grauius
peccat infidelis accipiens hoc sacramētum qz
peccator fidelis: et magis cōtemnit christū fm
qz ē sub hoc sacramēto p̄fess⁹: si nō credat xpm
vere sub hoc sacramento esse: qz q̄tū est in se

diminuit sanctitatem huius sacramenti: et virtutem
christi operantis in hoc sacramento quod est con
temnere ipsum sacramentum in seipso. Fidelis
autem qui cum conscientia peccati sumit: contemnit
hoc sacramentum non in seipso: sed quantum ad usum
indigne accipiens.

De potestate consecrandi concessa sacerdoti/
bus rite ordinatis secundum formam ecclesie: quod
soli consecrare possunt. Capitulum. 3.

Primum mysterium quod apostolus annota
vit dicit consecrationis: ibi. Hoc facite
in mea commemoracione. In quibus verbis
secundum Franciscum. data sunt potestas consecrandi aposto
lis: qui videtur esse in precedentibus fuerunt tunc
a christo ordinati sacerdotes. Sed hic quatuor du
bia adhuc occurrunt aperienda. Primum verum
angeli habent potestatem consecrandi. Et respondet Alex.
in. 4. quod non: eo quod deus tale potestatem ipsis non
dedit: et hoc congrue. Primum quod virtus transubstan
tiationis elementum in corpus christi et sanguinem data
est verbo sensibili. Unde cuius est perficere verbum
sensibile: eius est ministerialiter mediante verbo
tali consecrare. Inquit enim Augustinus in. q. i.
in. c. detrahe. Accedit verbum ad elementum et fit
sacramentum. Secunda ratio est quod si sacramenta
ministrantur homini per angelos esset homo in sua
reparatione subiectus angelice nature: et sic non
esset per christum solus restitutus in pristina dignita
te. Secundum dubium: verum aliquis non sacerdos
possit consecrare. Et respondeo quod non: immo si
omnes homines mundi non sacerdotes essent san
cti et iusti: et per annos et annos dicerent verba con
secrationis super debita materia cum intentione con
secrandi nunquam consecrarent. Ideo scribitur de
sum. tri. et si. ca. c. i. Hoc utique sacramentum ne
mo potest consecrare nisi sacerdos qui rite fuerit
ordinatus secundum claves ecclesie: quas ipse concessit
apostolis eorumque successoribus iesus christus. et
ecclesia cetera sic. Sacrificium istud instituit: cuius
officiu committi voluit: solis presbyteris quibus sic con
gruit: ut sumant et dent ceteris. Et. 25. di. i. c.
perlectis. dicitur. Ad presbyteros pertinet sacra
mentum corporis et sanguinis domini in altare dei
consecrare. Tertium dubium: verum sacerdotes mali et
peccatores possint consecrare. Et respondet Bonifacius.
in. 4. di. 13. quod sic: quod officium consecrandi non est
ex propria sanctitate: ut quidam heretici dicunt:
sed ex auctoritate. Thomas. vero i. 3. pte. q. 87. ait
Non ex hoc ipso aliquis definit esse minister christi
quod est inualus: quod dominus habet bonos et ma
los ministros: quod cum auctoritate habent consecra

di: consecrare possunt. Unde Augustinus. i. q. i. c. in
tra. ait. Intra catholicam ecclesiam in ministerio
corporis et sanguinis domini: nihil a bono ma
ius: nihil a malo minus perficitur sacerdote quod
non in merito consecrantis: sed in verbo perficitur
creatoris et in virtute spiritus sancti. Ad idem
est. c. ut euidenter. c. prophete. c. cum scriptura.
c. multi secularium. et c. sacerdotes. Quartum du
bium: verum sacerdotes heretici: schismatici: excom
municati vel degradati possint consecrare. Et respon
det Bonifacius. in. 4. di. 13. quod aliqui voluerunt distin
guere quod sacerdotes mali quidam occulti sunt ma
li: et tales possunt consecrare. Alii vero sunt ma
nifeste mali et ab ecclesia preclusi: sicut heretici:
et alii predicti: et tales non possunt. Et ad hoc al
legant dictum Augustini. i. q. i. c. extra catholicam. Ex
tra catholicam ecclesiam non est locus veri sacrificii.
Et Hieronymus. i. c. odit. quod dicitur. Odit dominus
sacrificia hereticorum: et a se projicit: et quoties in
nomine eius congregati fuerint detestatur scortorum
eorum: et claudunt nares suas. Habent etiam ibi. c.
non oportet. Sed tamen positio ista falsa est: ut
patebit. Ideo dicendum quod melius est quod sacerdotes
omnes prenominati consecrare possunt: quod pote
stas consecrandi eucharistias ut inquit Thomas. et
omnes theologi pertinent ad caracterem sacer
dotalis ordinis. Caracter autem indelebilis est.
Ideo dicendum quod in sacramento duo attenduntur
scilicet sacramenti veritas que consistit quantum ad rem
primam: et sacramenti utilitas: quod consistit quantum
ad rem ultimam: que est incorporatio vel unio: quan
tum ad corpus mysticum. Si de veritate sacra
menti loquamur veritas saluatur ubi ex parte
ministri est ordo et intentio: et ubi prolatio: cum
adeo debiti elementis. Si autem loquamur quan
tum ad utilitatem: dicendum quod sacerdos bonus con
ficit ad utilitatem suam et assistentium. Multus occul
tus ad damnum suum: tantum: nihilominus ad uti
litatem assistentium qui deuote audiunt missam.
Sed presbiterus et hereticus ad damnationem suam et
omnium assistentium. Quia ergo in presbiteris et here
ticis manifestis priuatur sacramentum omni fructu:
autem quantum sit ibi corpus christi verum. Ideo loquuntur
sacri canones ipsorum sacrificia detestantes non
ratione operis operis: sed damni. Ric. vero i. 4.
dicit quod presbiteros sacerdotes posse hoc sacrificium
consecrare intelligit dupliciter: aut de iure: aut de
facto. Primum modo non omnis sacerdos potest hoc
sacramentum consecrare: quod nec irregularis nec su
spensus: nec interdictus: nec excommunicatus: nec schi
smaticus: nec hereticus nec degradatus hoc
sacramentum

sacramentum potest de iure conficere: quia gli
bet predictorum prohibitus est potestatis sa/
cerdotalis usus. unde conficiendo grauissime
peccant. Secundo modo. s. de facto quilibet ip/
sorum potest ut predictum est. Consideret itaqz
laici quanta est sacerdotalis dignitas: q̄ta sacer/
dotibz data est potestas. Nō sint ipsi sacerdotū
iudices: et ex consequenti sacramentorum con/
temptores. de quo plenius dixim⁹ in opere de
virtutibus. Venerentur et colant illos ut p̄ces
ut dominos: et tanti sacramenti ministros. Pre/
parent se omnes cum omni humilitate et re/
uerentia ad sacram cōiunctionem de illorum mani/
bus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes stu/
deant pro viribus nitorem mentis et anime
conseruare: viuereqz munde et caste: ut sic di/
gne conficere possint et dispensare fidelibus abs/
qz proprio detrimento: immo cum merito et be/
nedictione dei sacramentum corpus filij eius
domini nostri iesu xp̄i: qui est benedictus et lau/
dabilis per infinita secula seculorum. Amen.
¶ Etia quinta in cena domini: de exemplis
a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi
debemus: et precipue tempore sacre eucharistie
cōmunionis.

Sermo. .66.

Exemplum

cni de/
di vo /
bis ut quemadmodum ego feci
ita et vos faciatis. Dissimili te
su verba sunt ista Jo. 13. c. et in
euangelio hodierno. Suscep/
turi sanctissimum sacramentum hodierna die
vel in proxima solēnitate pascale diligenter ac
solicite inuigilare debemus: ut ad illud acce/
damus cum omni mundicia: puritate: ac reue/
rentia. Id autem facere poterimus: si volueri/
mus imitari exempla virtutum: que docuit nos
ipse xp̄s in vltima sua cena. In illa namqz do/
cuit nos omnes quid cōicando essemus factu/
ri. Et circo in presenti sermone pro morali de/
claratione euāgelij: de exemplis moralibz sp̄i/
tualiter in eo contentis: et a domino iesu christo
nobis oblati erimus tractaturi: quoniam ad
illa christus iesus nos in verbis in themate pre/
missis inuocat. In quibus totum euangelium
hodiernum complectendo septem exempla de/
uotissima declarabimus.

Primum dē memorande moralitatis.
Secundum consummande charitatis.
Tertium tollerande aduersitatis.

Quartum continende prosperitatis.

Quintum obseruande castitatis.

Sextum exercende humilitatis.

Septimum desiderande felicitatis.

Qualiter christus docuit nos exemplo suo
memores esse mortis acerbissime quam pro
nobis peccatoribus ex charitate et amore patie/
rissime tolerauit. Capitulum. .i.

Primum exemplum quod christus no/
bis exhibuit dicitur memorande mor/
talitatis. Ipse etenim memor erat mor/
tis sue: quod euāgelista exprimit. d. Ante di/
em festum pasche sciens iesus quia venit hora
eius ut transeat ex hoc mundo ad p̄rem. Pro
quorum verborum declaratione tria sunt no/
tanda. Primum quid per hoc nomen pascha
intelligatur. Et ad hoc sic dicit Aug. super Jo.
Pascha non sicut quidam estimant grecis: no/
men est: sed hebreum. Opportunissime tamē
occurrit in hoc nomine quedam congruentia
vtrarumqz linguarum. Quia enim pari grece
paschi dicit: ideo pascha passio putata est. vel h
nomen a passione sic appellatum. In sua vero
lingua hoc est in hebreica pascha transitus dicit:
propterea qz tunc primum pascha celebrauit po/
pulus dei quando ex egypto fugiens rubrum
mare pertransiuit. Secundum autem Nico. d
lira dicebatur pascha iudeorum transitus: eo qz
tunc angelus transijt per egyptum interficiēs
primogenita egyptiorum: et filios israel filijs

Secundum notandum qz paschale festum
apud iudeos incipiebat a vespere dici: in qua
luna erat. 14. Dies autem festiuius apud eos i/
cipit a vespere vnius diei: et durat vsqz ad ves/
peram sequentis diei. Vnde Levitici. 23. c. di/
citur a deo. A vespere vsqz ad vespertum cele/
brabatis sabbata vestra: et sic dies pasce solēnis
erat luna. 15. propter quod eundem diē quem
Joānes nominat ante diem festum pasce pro/
pter naturalem distinctionem dierum: Marc⁹
nominat primum diem azimorum: qz a vespere
precedenti diei incipiebant comedere azima.
Quare fm Hiero. oēsqz theologi di. xi. q̄r
ti. tenendum est qz iesus fecit cenam luna. 14.
et passus est luna existente. 15. Tertium no/
tandū qz sicut xp̄s recordabat mortis de proxi/
mo sibi iminentis: ita et qui vult cōicare mortē
xp̄i ad suam mentē reuocare debet. Hoc do/
cuit apostolus cū dixit. i. Cor. xi. Quotiescūqz
ināducabitis panē hunc et calicē bibetis: mor/
tē dñi annuntiabitis donec veniat.

Qualiter xps nos docuit exemplo suo vt memores simus immense charitatis sue : qua nos dilexit. . . . . Capitulum. . . . . 2.

Secundū exemplū qđ docuit nos xps dicit consummande charitatis. s. de quo euāgelista scribit. Lū dilexisset suos q erant in mundo: in finem dilexit eos. i. s. glo. maiora signa dilectionis ostēdit. Dilexit nāqz dñs seruos suos iustos et sanctos: reos et peccatores: pro eis patiēdo et moriēdo. Quidē dīero. ad damnaſum papam de filio. pđigo ait. Que maior potest esse clementia: qđ vt dei filius hominis putaretur: decem mensium ſaſidia ſuſtineret: partus expectaret aduentum: p singulas adoleſceret etates: et poſt contumeli as vocum alapas et flagella crucis pro nobis ſiceret maledictus: vt nos a maledicto legis abſolueret. Et apoſtolus Ro. 5. inquit. Lomen dat ſuam charitatem deus in nobis: qñ cum adhuc peccatores eſſemus xps pro nobis mortuus eſt. Si ergo xps tantum dilexit nos: vt ſa guinem ſuum et vitam daret pro nobis: nos dēbemus et illum diligere: ac pro eius amore pro ximorum odia deponere. An non heretici vel ingrati habendi ſunt illi qui xpm non diligunt pro quibus mori dignatus eſt. Propterea ſcribitur ſic de conſe. di. 2. in. c. iteratur. Semper xpi mors per ſeculi vitam poſteris eſt nunciā: clā vt diſcant qua charitate dilexit ſuos qui pro eis mori dignatus eſt. Lūi omnes debemus vicem rependere charitatis: quia ad hoc prior dilexit nos cum eſſemus gehenne filij: vt euſ diligereamus a morte iam liberati. Et Caſſio. i. li. de dilectione dei ait alloquens aiam ſic. Audi anima mea et auribus percipe diuinam clementiam. Quis abyſſum tam ineffabilis gratie conſiderauit. Quis de fonte tantē dulcedinis gultaui et non amaui. Quare non diſſidis in decem vnuerſos affectus quos dirigit vanitates et infanſas falſas. Cur queſo diligis aliquid preter illum qui tam benigne: tam miſericorditer a tot miſeriis te redemit. Iugi ſeruitio et aſſidua meditatione reſolue qualiter vni genitus dei patris cum eſſet ſplendor et figura ſubſtantie eius poſt exinanitionem vſqz ad ſortem ſerui: poſt lachrymas: poſt labores: poſt ſudores: poſt contumelias: poſt flagella: poſt ſputa: poſt liuores: poſt coronam ſpincam: p te affixus in cruce quandoqz pependit. Adānus eleuabat ad patrem in ſacrificium veſper: tinnit: vt te ad amplexus amicales inuiteret

Vide anima mea ne ingrata ſis in tanto clementis beneficio. Ingratitudo enim eſt peremproſa ſalutis. hec ille. Quando ergo xps conſpicit hominem qđ non diligit conqueritur de illo. vt Aug. inquit in li. contra. 5. hereticoſ. d. Cum eſſem vnicus patris mei reconciliaui te. cum inter montes et ſiluas errares queſiui te. humeris meis portauite. laboraui. ſudaui. caput meum ſpinis appoſui. manus meas et pedes clauis obieci. lancea latus meum aperui: vt te mihi copularer: et tu diuideris a me.

Qualiter xps nos exemplo ſuo docuit ad verſa libenti animo tollere: et in tribulationibus eſſe patientes. . . . . Capitulum. . . . . 3.

Etiam exemplū quod nobis xps dedit dicit tollere aduerſitatis. Tolleravit. n. Judam proditorem ſuū equo et patienti animo: queſ i cena retinuit: cōcauit qđ cum aliis diſcipulis: ne eius peccatus occultum faceret manifeſtum: vt haberetur. i. q. i. i. c. xps. et hoc euāgelista expreſſit. cnz dixit Et cena facta. ſ. quantum ad eſum agni paſcaſis: nō tamen completa quantum ad alia cibaria. Sequitur cum diabolus iam miſiſſet i cor vt traderet eum Judas Symonis ſcariotis. ſ. ſm Nicolaum de lira: qđ die precedenti eum vendiderat ſuggeſtione diaboli hanc proditio nem in cor ipſius miſtentiſ. Sequitur textus. Sciens qđ omnia dedit ei pater in manus: et quia a deo exiuit et ad deum vadit. Que vba exponens Grego. 4. moral. ait. Sciebat. n. qđ in manu ſua ipſos etiam perſecutores acceperat: vt ipſe in ſe ad vſum pietatis inuolueret quicquid eorum contra ſe malicia permiſſa ſeueret. Quid quanta erat patientia et longanimitas benedicti ieſu xpi: quando in cena illa reſpicebat proditorem videbatqz cor eius malignum et tamen non eiſciebat eum non oſtendebat ſibi turbulentam faciem: non inferebat contumelias illi et conuicia: ſed modis oibus manſuetiſſimis quantum in ſe erat: querebat reuocare: illum a cogitatu maligno. Quid patientia inuictiſſimi xpi ieſu benedicti. Hanc docuit nōs vbo cum dixit Luce. 21. In patientia veſtra poſſi debitis animas veſtras. Et Math. 5. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſticiam quoniam ipſorum eſt regnum celoz. De patientie autem laudibus multa dicta ſunt a nobis in ope de virtutibus. iō pauca hec ſufficiāt

Qualiter chriſtus nos exemplo ſuo docuit continere proſpera mundi huius: et ne in illis fiduciam

fiduciam hab
Da
bi
tati
git a cena
hoc immen
in affectu
pitia vna
epistolae
tare. Joleph.
mulus christi
chriso cuius
sepe monem
damus: respu
et Seneca ad
litati consider
vitate que vu
tum bonum
fera et pilas
mauerat
gs vestrum
ta beneficia
quodqz miferi
tamus in pre
eminentis vi
Qualiter e
obſervare et c
tutem caſitati
Dini
tum
gelit
piſſet lintheu
pſedictos h
Sint lumbi
nens Grego
tingimus cu
am coartam
vimus in ſer
xpianorum ce
tatis: in quib
ctoria. Quid
vita carnis.
vt perſiſtant
et o care poſſi
quoniam
ma: ſenſum
dant non cor
neconſcient
Quid con
eum di mane
Qualiter

fiduciam habeamus. . . . . **Capitulum. .4.**

Varium exemplum quod christus nobis dedit fuit contemnende prosperitatis. De quo euangelista scribit. Surgit a cena et ponit vestimenta sua. i. deponit. per hoc innuens deponendum esse omnem seculi huius affectum: neque confidendum esse in bonis presentis vite. Quod Hiero. dixit sic scribens in epistola ad Eruperantium. Si fieri potest imitare Ioseph. et Egyptie domum derelinque nudus christus nudum sequere. Nec solum a christo cunctis sanctis: verum etiam a gentilibus sepe monemur ut huius vite gaudia parvipendamus: respuamusque omnia bona eius. Unde et Seneca ad Lucillum ait. Noli huic tranquillitati confidere. Et iterum ad eundem. Clamavit que vulgo placent qui casus ad omne sortium bonum suspensio pauidique subsistit. Et sera et pueris sepe aliqua oblectatione decipitur: munera ista fortune putatis insidie sunt. Quisquis vestrum tutam agere vitam vult: ista fiscalia beneficia denique plurimum: in quibus hoc quoque miserum fallimur: quod deum habere putamus in precipina cursus ille deducit: et huius eminentis vite exitus cadere est.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit obsequare et custodire sibi valde acceptam virtutem castitatis. **Capitulum. .5.**

Unum exemplum a christo nobis datum fuit observande castitatis. Ad cuius evangelista explicavit cum dixit. Et cum accipisset linteum precinxit se. Nos etiam liberos precinctos habere debemus. Item illud Luc. 12. Sunt lumbi vestri precincti. Que verba exponens Greg. in omel. ait. Lumbos enim precingimus cum carnis luxuriam per continentiam coartamus. Sed ut dicit Aug. quem allegavimus in sermone de luxuria. Inter omnia christianorum certamina duriora sunt prelia castitatis: in quibus quotidiana est pugna et rara victoria. Quanta multitudo damnanatur propter vitia carnis. Equis explicet quot sunt illi qui ut persistant in miseris et turpitudine confiteri et coicare postponunt. Quis etiam enumeret quot inveniuntur qui post perpetrata nefandissima et feridissima peccata carnalia: preverecundia illa non consentiunt: et sine vera emendatione conscientie accedunt ad sacram communionem. Infelix conditio talium sic facientium: qui iudicium dei manducant et bibunt.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit: vi

humilitatis exercitia non recusemus.

Capitulum. .6.

Extremum exemplum quod christus nobis tribuit dicitur exerce de humilitatis. De quo euangelista subdit. Decidit aquam in pelvium: et cepit lavare pedes discipulorum: et extergere linteis quo erat precinctus. Quid erat videre regem angelorum et dominum celi et terre genuflexum ante pedes discipulorum: et manibus propriis contraxit: et lavantem pedes illos sordidos et lutosos. Interroga eius anima mea: et dic illi. Ego bone iesu tantum te humilia. Ut defatigatus et madefactus sudore pedes discipulis tuis laues. Et respondebit tibi protinus. O anima mea. Caritas que me trahit usque ad exinanitionem: usque ad formam servi: ipsa me sic humiliare compellit. Quinimmo et maiora humilitatis officia suscipere coget: cum die crastina crucifixus et nudus cum latronibus deputabor. Sed discite a me omnes: quia mitis sum et humilis corde.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit desiderare supernam felicitatem. **Capitulum. .7.**

Optimum exemplum quod christus nobis dedit dicitur desiderande felicitatis: quod Petrum induxit ut desideraret habere partem secum. dicit ergo Iohannes. Venit ergo ad Symonem Petrum. Et dixit ei Petrus. Domine tu mihi lauas pedes. In passu hoc dubitare solent quidam utrum christus lauerit pedes discipulorum aliorum priusquam Petri. Et Origen. dicit sic. quod incepit lavare a minoriibus. Sed non videtur verisimile ut dicit Nico. de lira: si transisset per omnes alios: quoniam aliquis eorum vel plures recusassent hanc lotionem: sicut et Petrus. Et ideo alij doc. dicunt quod primo venit ad Petrum: propter quod alij discipuli audita reprehensione Petri non fuerint ausi vitam recusare. Ad ergo euangelista dicit: cepit lavare etc. et postea subdit. Venit ergo ad Symonem: non est per hoc intelligendum quod alios lauerit ante ipsum: sed euangelista prius dixit factum in generali: postea explicat modum in particulari incipiens a Petro quod dixit. Domine tu mihi lauas pedes. i. vis lavare pedes mihi peccatori: tu quod es filius dei: quasi dicat nullo modo. Simile verbum dixit in principio sue conversionis Luc. 5. Erit a me domine: quod peccator sum. Respondeit ei et dixit. Quod ego facio. et nescis modum: sed postea. i. in. et rilo. humiliter huiusmodi docuit.

etrine. Et quomodo humilitas sufficit in deus
ducere. Dicit ei Petrus non laubis mibi pe
d's in eternum. i. nunq̄ fm Aug. ac si dice
ret. Nunq̄ sustinebo vt laues pedes meos.
Et h̄z Nico. de li. licet Petrus hoc faceret bo
no zelo: tamē indiserete hoc faciebat: quia cum
xps non posset errare non debebat voluntati
eius aliquo modo resistere. Itcirco respondit
ei iesus. Si non lauro te non habebis partem
mecum. Ad moraliter et literaliter intel igit pōt.
Adoraliter quippe intelligendo: nullus potest
habere partem cum xpo in gloria celestī: nisi lo
tus fuerit in macula peccati. iuxta illud Apoc.
21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum.
Si autem intelligatur de lotionē corporali lra
liter: tunc fm Ougen. dubium est quomodo
ille qui ob reuerentiam iesu non per mittebat la
uare pedes suos non habebit partem cum filio
dei. Et respondet Nico. de lra. q. sicut aliqd ē
illicitum non ex sui natura: sed tm quia prohibi
tum: vt patet de ligno vetito primo parenti: ita
similiter aliquid est necessarium ad salutē: nō
ex sui natura: sed ppter pceptum dei vel p
lati: et sic erat in proposito. Ex quo enim xps
volebat simpliciter hoc facere. Petrus de ne
cessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sz cū
a xpo fuit rep̄chēsus rēdit. Domine nō tm pe
des meos: sed et manus et caput. q. d. prius lu
stinetem a te per totum corpus lauari q̄ a te se
pari: quia q̄nis esset durum sibi vt magister
suus ei sequezet: tamen grauius illi erat ab ipo
separi. Vnde dicit in itinerario Clementis q
quicunq̄ Petrus erat memor dulcissime socie
tatis xpi resoluebatur in lachrymas ita q. faci
es eius adhūta videbat ex frequenti lachryma
rū fluxu. Dixit ei iesus: q. lotus est. i. per bap
tismum nō indiget nisi vt pedes lauet. i. affect⁹
quia vt dicit Aug. in expositione huius passus
Si aliquis baptizatus statim moriatur euolat
ad patriam: nec indiget aliqua alia lotionē: sed
si supuiuat indiget lotionē pedum. i. affectio
num mentis. Subdit adhuc xps. Vos mūdi
estis: sed non omnes. vbi Aug. Hoc quid sit
ne quereremus ipse euangelista patefecit adu
gens. Sciebat enī quīnam esset qui traderet
eum. Et Ougen. Ad ergo dicit vos mundi
estis refert ad. xj. qd vero subdit: sed non oēs:
dicit propter Iudam existentem immundū.
Segm euangelista. Postq̄ ergo lauit pedes
discipulorum suorum accepit vestimenta sua:
et cum recubisset: iterum dixit eis. Scitis qd

fecerim vobis. Vos vocatis me magister et do
mine: sum etenim. Si ergo laui pedes vobis
ego dominus et magister: et vos debetis alter al
terius lauare pedes. i. pietatis: benignitatis: et
humilitatis obsequia inuicem exhibere: quoniam
hec est via per quam acquiritur beata vita. Er
govt sacra cōio nobis proficiat: demus operā
vt in his septem premissis exemplis imitemur
dñm iesum xpm: vt sic tandem admittamur ad
cenam illam magnam: in qua omnes electi pas
cuntur reficiunturq̄ beata visione dei: qui est
benedictus in secula seculor. Amen.

¶ Etia quinta in cena domini: de celebra
tione missę: ac eius significatione: necnon et il
lius auditione. Sermo. 67.

acrificate sacrificium

¶ sperate in domino. Illumina
ti prophete verba sunt ista ps.
4. Postulant ac debent oēs si
deles sperare vberem fructum

se fore suscepturos ex frequenti oblatione sacri
ficij immaculati dei nostri iesu xpi: qui quotiens
cūq̄ misse debite celebrant offert p viuis atq̄
defunctis. Et licet non oēs esse possint parati
temp et quodidie sanctissimum sacramentū sus
cipere: verū tamen non priuātur suauissimo ei⁹
fructu: cum assunt fideliter et deuote quando
a sacerdotibus consecratur. Vnde Aug. de cō
se. di. 2. in c. vt quid. ait. Vt quid paras dñe
aut ventrem: crede et manducaſti. Quoniam
autem pleriq̄ cor habentes audium et in deu
tum negligentem suo tempore ad missas audie
das concūniunt: aut illas audiunt minus reue
renter. Itcirco in hoc sermone de missa loqua
mur: ad quam nos inuitat propheta in verbis
ppositis exhortans etiam eos qui non sunt sa
cerdotes vt velint adesse in celebratione tanti
mysterij: sperantes ob id consequi copiosa mu
nera grę dei. De missa itaq̄ tractaturi tria my
steria principalia declarabimus.

Primum erit de celebratione.

Secundum de significatione.

Tertium de auditione.

Ad triplex regula est obseruanda in cele
bratione missę. i. loci ipis et modi. Cap. 1.
¶ Unum mysterium de missa declara
tum est de eius celebratione. Nam h̄z
vt ait Vgo. li. de sacris Adissa nil aliū
est q̄ consecratio eucharistie: que ideo dī mis
sa: qz mittitur hostia vel oblatio. Vel sicut dicit
magister

magister dī
celestis mis
sionis ang
dū: qz ille c
q̄ cōsecrat
ficiatur.
munitur
deo mū. A
triphar regu
pōn. Aetia
anda in celeb
magis R. in
q̄z celebrare in
defia: vt patet
hoc ergo. r. c. n
nonis ratio hui
missa cōsecrat
et totus nostr
deus: et meru
grie necessitat
nō sacro: sī tan
mysteria ad ill
ficut cū ecclesie
boies essent in
legitū: et ratio
cena epulopi c
Lōccūtur tamē
ribus erigente
pōdicantes vbi
aut in similibus
licentia ab epō p
extra de p̄uul.
habet. In his
seantur: nō mal
interpretatio face
qz cū fratribus p
mus indulgendi
ebialis iuris p̄ci
elchare. Quid
dulgennā nostrā
fratres p̄ter p̄
possunt p̄pter q
nā apostolica nō
fretet memorari
anūctibus id lic
damus quatenus
p̄batur: dū tñ ab
mum p̄uul abſti
qz andi auctoritate
qz dicit fratres
necant in hoc gra

magister bl. 13. quart. *Missa dicitur: qz mnt*
celestis missus: qz et ponit Inno. est magni
consilij angelus. Ille inquit mnt ad cōsecrā-
dū: qz ille est sacerdos inuisibilis dñs iesus xps
q cōsecrat z cōfici hoc sacramentū vbiqz cō-
ficiatur. Vel dicit missa: qz apostolus fidelis p
ministeriū sacerdotis pces z vota z oblationes
deo mittit. Tamē celebranda est cū obseruatōe
triplicis regule. Prima est loci. Secūda tem-
poris. Tertia modi. Prima regula obser-
uanda in celebratōe missę est loci. Ut enim
inquit Ric. in. 4. di. 13. Cōmuniter nō 13 mis-
sa: celebrare in loco nō sacro: qz sic instituit ec-
clesia: vt patet de cōse. di. 1. c. sicut. c. missa. c.
hic ergo. r. c. nullus presbyter. Quis institu-
tionis ratio fuit: qz in sacramēto altaris quod i
missa cōsecrat: cōtinet ille q est summe sanctus
z totius nostre sanitatis causa effectiue in xpus
deus: z meritorie in xpu homo. In casu tñ ma-
gne necessitatis pmittunt iura celebrari in loco
nō sacro: si tamē tabula sit psecrata: ceteraqz scā
mysteria ad illud officiū pertinentia ibi affuerit
sicut cū ecclesie omnes fuerint incense: vel cū
boies essent in itinere: vel cū adesset alia aliqua
legitima z rationabilis cā: in qbus casibz cū li-
centia episcopi celebrare licet in loco non sacro
Cōcedunt tamē fratribus p̄dicatoribz z mīno-
ribus erigente legitima cā: vt puta dum essent
p̄dicantes vbi dci in publicis cāpis vel plateis
aut in similibus celebrare cū altari viatico absqz
licentia ab epō postulata vel imperata: qd patet
extra de p̄uile. z p̄uile. ex. ca. in his. vbi sic
habet. In his q ad cultū diuinū facere digno-
scuntur: nō maligna sed benigna esset poti⁹ in-
terpretatio facienda. Vnde unitari cōpellimur
q cū fratribus p̄dicatoribz z minoribz duxeri-
mus indulgendiū: vt vbiqz fuerint sine pro-
chialis iuris p̄iudicio cū altari valeant viatico
celebrare. Quidā nimis stricte interpretādo in-
dulgentiā nostrā nituntur asserere: qz p cā dicit
fratres p̄ter p̄latorū assensum facere h non
possunt p̄pter qd eos celebrare iuxta indulgē-
tia apostolicā nō p̄mittunt. Cū autē nobiles cō-
ferret memorata indulgentia: sine qua p̄latis
annuētibz id liceret eis dē: fraternitati tue mā-
damus quatenus interpretatōe huiusmodi re-
probat: dū tñ ab alijs q iuri parochiali p̄ue-
niunt p̄sus abstineāt: datā eis sic licentiā cele-
brandi auctoritate nostra nō differas publicare
ita q dicit fratres aliquā ex indulgentia nostra
videant in hoc gratiā cōsecuti. Nec ibi. Que

verba sunt Honorij tertij. Et sicut in loco sa-
cro vt dictū est: cōter missę sunt celebrāde: ita
etiā celebrari debent sup altari consecrato. No
tandū tamē secundū Ric. vbi supra. qz
ante tēp⁹ Siluestri celebraret sup altare ligneū
qd cito poterat transierri: qz p̄pter p̄secutiones
nō erat fidelibus certus locus ad manēdū: tū
postea instituit ecclesia vt celebraret sup altare
lapideū. Vnde de cōse. di. 1. in. c. altaria. dicit
Altaria si nō sunt lapidea crisinatis vinctōe nō
consecrant. Quis ratio fuit: qz altare dz ēē de
materia forti: qz cōsecrari debet: z ideo nō dz ēē
de terra. Et qz in ecclesia debet esse copia alta-
rium vt hoc mysteriū frequenter: ideo altare nō
debet esse de auro vel de argento: q nō facili
possunt haberi. In veteri autē lege: qz non sic
multiplicabant altaria: nihil opus erat si de au-
ro fierent. Conuenientius est etiā altaria fieri
de lapide qz de ligno p̄pter significationes: qz
vt dicit glo. in. dicto. c. altaria. Altare signifi-
cat christū: qui dicitur petra. Sed occasione di-
ctorū apud multos dubitatur. Vtrū celebrans
super altare nō cōsecratū aut fractū sit irregula-
ris. Et rñder Ric. qz nō: eo q irregularitas est
de iure positio: z hoc nō est in iure positum.
Scienter tamē celebrans sup altare nō conse-
cratū grauit̄ peccat etiā si hoc faciat ex ignorā-
tia crassa: qzuis minus grauit̄ qz si hoc face-
ret scienter: qz ecclesia ordinauit sup altare con-
secratū debere celebrari: vt patet de cōse. di. 1.
c. ecclesie. z extra de cōse. eccle. vel. alta. ca. 1. z
c. qd i dubijs. Secūda reglā seruāda in cele-
bratione missę dicit temporis. De quo sciēdū
fm Ric. qz qz hoc sacramentū p̄tinet ad temp⁹
gratie: qd p diē significatur: iuxta illud aposto-
li Ro. 13. Mor p̄cessit dies aut appropinquauit
ideo cōter loquēdo missa debet celebrari i die
artificiali: z nō in nocte: incipiendo diē artifica-
les nō tantū ab ascensu solis sup orizontē nrm
s; ab illa pte ipis que p̄t p̄pēdi esse sup orizō-
tes nrm aliq acris illustratio p aliquos radios
solis: q illustratio est manifestatio solis oriuri.
In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vl cir-
ca horā illā celebrat missa: z antiquitus celebra-
batur in principio noctis resurrectionis. Et h
p̄pter p̄uilegiū illaz noctū. Et de hoc dicit
de conse. di. 1. in. c. nocte sancta. Nocte sancta
natiuitatis dñi saluatoris nullas celebrant p̄e-
sbyteri z hymnū angelicū in eis solemniter de-
cantent: quoniā etiā eadem nocte ab angelo pa-
storibus est nunciatus. Et subūo facta est cū an-

gelo multitudo celestis exercitus laudantium
 deū: et dicentium. Gloria in excelsis deo: et in. r.
 par. b. b. v. Quare autē celebrantur tres misse
 in die natalis dñi ratio est fm Archi. in tracta
 tu quē scit de offi. ecclesie: qz vna missa. s. ante
 diez significat tempus ante legē quādo eram⁹
 in tenebris. Secūda missa in auroa signifi
 cat tempus sub lege quādo nondū plena dei co
 gnitio habebat. Tertia in die significat temp⁹
 gracie quādo iam plena cognitio habetur. De
 hora autē misse sciendū est qz instituta est fieri
 cōmuniter tribus horis: scilicet hora tertia: ter
 tia: et nona. Celebratio enim misse est memo
 rialis passionis xpi: qui fm Aug. in li. de cōcor
 dia euangelistarū: crucifixus fuit hora tertia lin
 guis iudeorū: hora sexta manibus milium: et ho
 ra nona expirauit. Consuetudo tamen est vt nō
 dicatur sollemnis missa hora nona: nisi in die
 bus ieiuniorū: et maxime quādo episcopi faciūt
 ordinationes. Ad misse autē priuata dici possunt
 ab auroa vsqz ad sextam. Sed dubium oritur
 apud plerosqz quare in parascue nō celebrat
 missa. Et respondetur qd id rationabiliter fit:
 quia dupliciter representat ab ecclesia passio
 christi. Vno modo inq̄stū fuit in christo fm se
 et absolute: vt moueant corda eorum ad cōpas
 siones: et qz ipsa dies in qua passus fuit ipsam
 passionem satis efficaciter representat: statuit ec
 clesia vt illa die non consecraretur corpus christi
 sed quod in precedenti die reservatum est sumat.
 Sanguis tamē non reservatur propter effusio
 nis periculū. Quia autem effectus passionis
 illius seu influentie ad nos continue pueniūt:
 seu in nos descendūt: ideo statuit ecclesia vt ex
 cepta die p̄dicta quotidie in ecclesijs missa cele
 bretur. Tertia regula seruāda i celebratione mis
 se dicitur modi: qui cōsiderat aut respectu calicis
 aut respectu luminis: aut respectu indumento
 rum. Si respectu calicis: et tunc aduertendum
 est vt dicit Ric. qd nō licet celebrare in calice la
 pideo propter eius ineptitudinē: nec ligneo pp
 bilitatem: nec vitreo ppter fragilitatem: nec
 creto vel de auricalco: qz ob vim virtutēz erugi
 nem colligeret: et vomitū puocare posset: sed dz
 esse calix de auro vel de argento. Et si qz tam
 pauper ē qd nō possit habere calicem aureū vel
 argenteū habeat stagnēū: vt patet expresse de cō
 sacra. di. i. c. vasa. et c. et calix. Secūdo cōside
 rat modus in celebratione misse respectu lu
 minis. Nam sacerdos nō debet celebrare sine
 gne seu lumine: et hoc primo ppter ecclesie cō

stitutionem: que reprehendit celebrantes sine
 igne. extra de cele. mis. c. ultimo. Secūdo pro
 pter ipsius ignis significationē. Significat. n.
 dilectionis seruiorem per quē xps pro nobis
 passus hoc sacramentū influere voluit. Etia
 eius lumen et calor significant qd sacramentū
 operatur in celebrante digne: et suscipiente aug
 mentū illuminationis in intellectu: et seruiorez
 charitatis in affectu. Tercio considerat mo
 dus celebrandi respectu indumentorū. Null⁹
 viqz celebrare debet sine vestibus ab episcopo
 benedictis: de quibus sic dicitur de conse. di. i.
 c. vestimenta. Vestimenta ecclesie quib⁹ dñō mi
 nistratur: et sacra esse debent et honesta: quib⁹
 in alijs vsibus non debent frui qz ecclesiasti
 cis: et deo dignis officijs: que nec ab alijs de
 bent contingi aut offerri: nisi a sacra hōmini
 bus: ne vltio que Balbazar regem percussit sup
 hoc transgredientes veniat et corruere eos fa
 ciat ad ima. Ex vi dicit glo. in. c. seq. super ver
 bo polluantur. Ex veste al. cuius domine vel al
 terius non debet fieri casula vel alius ornatus
 ecclesie. Que autem et quot sint vestes ille que
 requiruntur ad celebrationem misse refert In
 no. in li. de offi. misse. parte. i. c. io. d. Sex sūt
 indumenta cōmunia episcopis et p̄sbyteris et vi
 delicet amictus alba: cingulus: stola: manipu
 lus: et casula. In multis tamē locis inualuit cō
 suetudo vt cingulus non benedicatur. Quia
 qz ergo celebraret sine huiusmodi vestib⁹ gra
 uiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligētes
 et sollici: ne omittant quicqz de his que ordina
 ta sunt ab ecclesia.

Quod illoz que requiruntur in celebratio
 ne quedā significant pertinentia ad incarnatio
 nem: quedam ad passionem: quedam vero ad
 resurrectionem.

Capitulū.

12.

Secundū mysteriū de missa declaran
 dum est de eius significatione: i quod
 videre debemus quid significant illa
 que requiruntur ad misse celebrationem vltra
 ea que requiruntur ad essentiam sacramēti. Et
 respondet Ric. qd per illam significantur tria.
 Primo quedam pertinentia ad incarnationē
 Secundo quedam pertinentia ad passionem.
 Tercio quedam pertinentia ad resurrectionē.
 Primo significantur quedam pertinentia
 ad incarnationem christi. Nam sacerdos cal
 catio incarnationis est representatio. In per
 sona enim filij dei dicitur in psal. In idumea
 ex. cndam

extendim calciamentum meū. i. humanā natura: quam assumā. Unde sacerdos cū xp̄m representet: missam non debet dicere discalcia tus. Amictus in capite representat diuinitatez amictam humanitate. Caput enīz christi ē de⁹ Alba camisia nouitate vite significat quā christus habuit et docuit: et tribuit in baptismo. cō/ na siue singulus significat christi iusticiam: iuxta illud propheticum. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Manipulus positus in leua per quam vita presens designatur significat qd christus in via manipulum portauit virtutum et meritorum. Stolla que collofa: et dotis incū bit significat obedientiam: quā christus ppter salutem humani generis subiit factus obediēs vsqz ad mortem. Casula que alijs vestimentis superponitur christi charitatem significat: que omnes alias virtutes excellit. Introitus sacer dotis ad altare aduentum christi significat: et introitus misse desiderium aduentus eius si/ gnificat. Et ideo in missa solenni non debet intrare sacerdos quousqz inceptus sit introitus misse: qz ante christus fuit desideratus q̄ veni ret. Et quia in aduentu christi fuit aperta vena misericordie: ideo post introitum subdiū kyrie leison: quod interpretatur domine miserere: qd nonies dicitur computādo ibi xp̄s: vt p̄ miseri cordiam christi nouem associemur ordinib⁹ angelorum. Post hoc subiungitur. Gloria in excelsis deo: ad representandum hymnū quez angeli pastoribus nato domino cōcinerunt: quē sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij representat. Et chorus concinendo prosequi tur: quia subito facta est cum angelo multitudo militie celestis: laudantibz et. Orationes autē que subsequuntur representat orationes quas christus post suam natiuitatē fecit pro populo. Epistola que premittitur euangelio significat predicationem precursoris. Baptiste. Gra/ duale significat lamentum penitentie: qz Joā/ nes penitentiam predicabat. Et quia post lu/ tum sequitur consolatio: iuxta illud Math. 5. Beati qui lugent quoniam et. Ideo post gra/ duale cantatur alleluia: quod significat ineffa/ bile gaudium angeloz et hominum in eterna felicitate laudantium deum. Diaconus susci/ piens codicē euangelij benedictionem a sacer/ dote postulat: ad significandū qd nullus dī pdi care nisi mittatur. Lectio enim euangelij pdi/ cationem christi significat. Et debet legi in lo/ co magis eminenti q̄ epistola: iuxta illud. Su

per montē excelsum ascende tu qui euāgelic⁹ syon: et quia corde creditur ad iusticiā: ore autē cōfessio fit ad salutē: vt ostendat ecclesia qd euā gelij verbum corde recipit: mox post euāgelij fidei symbolum ore decantat: quod tamē sacer dos incipit vt significat qd christus ore proprio christianam fidem docuit. Offertorium quod cantatur significat sacerdotē oblaturum sacri/ cium laudis: qui anteq̄ dicat oremus: premittit: dominus vobiscū: ad significandū: quia nī si domin⁹ sit nobiscū ad salutem nostrā orare nō possumus. 1 significatur in missa que/ dam pertinentia ad christi passionē. Nam post offertoriū fit silentiū: et dicuntur orationes tacite: ad representandum illud tempus quo xp̄s nō ambulabat palam inter iudeos cū cū interfi cere cogitarent: qz tamen appropinquāte pas/ sione uerz palam ambulauit: ad hoc significandū exclamat sacerdos. Per omnia secula seculoz. Prefatio autē est quedā gratiarum actio et di uine laudis confessio: representans illā grata/ rum actionē quam sancti reddunt xp̄o in celo. Sanctus representat laudē quāz sibi cecinerūt pueri hebreoz in dominica palmarz: eleuatio corporis christi representat eleuationem christi in cruce: demissio depositionez eius de cruce: positio super palā inuolutionē in syndone mū/ da: pala. n. syndonez representat: ideo dicit de conse. di. 1. c. consulto. Consulto omnium cōsili/ tuimus vt sacrificiū altaris non in serico pāno aut tincto quisqz celebrare p̄sumat: sed in puro linteo ab episcopo consecrato terreno. i. lino procreato: atqz rotato: sicut corpus dñi nostri iesu christi in syndone linea munda sepultum fuit. hec ibi. Cum autē sacerdos dicit. Nobis quoqz peccatoribus: representat contritionē: et cōfessionē latronis alterz increpantis: et miseri cordiā petentis: cō qd Centurio et qui cum eo erant reuertebantur percutientes pectora sua. Quando sacerdos exclamans dicit. Pater no ster et. reductio est ad memoriā illius clamo/ ris: quē emisit xp̄s in hora mortis. d. Pater i manus. et. altare crucē significat. Calix sepul chri. patena lapidē quo sepulchri fuit clausus. Tertio significant in missa quedā pertinentia ad xp̄i resurrectionē. Nam cum sacerdos dicit. Pax dñi et. insinuat qd vna sabbatoz stetit ie sus in medio discipuloz suoz et dixit eis. Pax vobis. Et quia tunc dedit eis potestatem re/ mittendi peccata: ideo chorus exclamat Agn⁹ dei et cetera: quod ter repetitur ad significan/

dum q̄ petimus nobis dimitti peccata cogita-
tionis: locutionis: et operatiōis: per quorū re-
missionem venimus ad eternā pacem. Post
cōio significat gaudiū apostolorū de xpī resur-
rectione. Hic missa est: representat illud qd̄ dñi
est apostolis post ascensionē in celum. s. Hic
iesus qui assumptus est rē. Deo gratias: rep-
sentat apostolos regressos in Hierusalem cuz
gaudio magno vnanimīter p̄suerantes i ora-
tione. Significat etiā q̄ pro beneficio redēptō-
nis nostre cuius mysteriū representat i missa
debemus esse in cōtinua gratiarū actiōe. Sigs
vero quereret cur nō dicitur Hic missa est: in
qualibet missa. Rñdet Bōn. di. 13. quarti. in
declaratione littere q̄ quedam misse celebrant
specialiter ad honore sanctorū: et q̄ ipsi sunt
beati: et coram deo: ideo in talibus licentatur
populus: et dicitur. Hic rē. quasi festinate igre-
di in illam requiem. Quedaz misse specialiter
celebrantur ad salutem viroz: et q̄ non sumus
certi de salute nostra: ideo debemus continue
soliciti esse: ne per nostram ignauiaz in nobis
misse efficacia deperat. Ideo dicitur in missa
Benedicamus dño. Quedam misse speciali-
ter dicantur ad requiem defunctorū: et in illis
dicitur. Requiescant in pace. Si aut̄ adhuc ali-
quis quereret: quis adinuenit ritum celebrādi
missam: cuz tot conditiōibus: audiat Ric. d.
in declaratione littere. di. 13. quarti. Missam
beatus Petrus apostolus primus omnū An-
tiochie dicitur celebrasse: secūdu qd̄ dicit Vgo.
li. 2. de sacramentis. pte. 8. c. vltimo. Et de cō-
se. di. 1. c. Jacobus. dicit. Jacobus frater dñi
secundum carnem: cui primum tradita est hic/
rosolymitana ecclesia: et Basilius cesariensis
episcopus tradiderunt nobis misse celebratio-
nem. i. misse celebrande ordinem secūdu glo.
ibidem. Et post alia addiderunt ad solēni-
tatem et decorem: vt habetur disti. c. Ecclesia/
litarum.

An sit melior missa sacerdotis boni q̄ mali
et an sit de obligatione audire missam: et quali-
ter missa sit audienda humiliter reuerēter et de
note.

Capitulum. 3.

tertium mysteriū declarandū de mis-
sa dicit auditio: in quo considerabim⁹
adhuc tria videlicet. Primo meliora-
tionem. Secundo obligationem. Terno deu-
tionem. Primo consideremus melioratio-
nem: vtrū melior sit missa boni sacerdotis q̄
mali. Et quibūda videtur q̄ non propter ver-

ba Breg. qui i registro ait. Hec in quā ma-
gnū laqueū icidunt q̄ diuina et occulta myste-
ria plus ab alijs sanctificata fieri posse credunt
cum vnus idē spiritus sanctus ea mysteria oc-
culte atq̄ inuisibiliter opando sanctificet. Sed
in contrarium est illud qd̄ scribitur. i. q. i. c. ipsi
sacerdotes. vbi sic habet. Quanto sacerdotes
suerint digniores: tanto facilius in necessitati-
bus pro quibus clamant exaudiuntur. Ad idē
facit. c. ibidez sacerdotes. et c. sacros. ncta. Rñ
det Tho. 3. parte. q. 81. q. in missa duo sūt con-
sideranda. s. ipsum sacramentum qd̄ est princi-
pale: et orationes: que in missa sunt pro viuīs
et mortuis. Quantum ergo ad sacramētū non
minus valet missa mali sacerdotis q̄ boni: q̄
vtrūq̄ idē conficitur sacramētū. Ad quod
facit. c. cū scriptura. i. q. i. et c. significatis. et c.
non quales: et c. dñs. et c. nō nocet. De ora-
tione aut̄ que fit in missa: dicendum q̄ pōt con-
siderari dupliciter. Vno modo iquantum ha-
bet efficaciam et deuotione sacerdotis orantis
et sic nō ē dubiū q̄ missa melioris sacerdotis ē
magis fructuosa. Alio mō oratio pōt conside-
rari inquantū proferat a sacerdote in psona tot⁹
ecclesie: cuius sacerdos est minister: qd̄ quidē
mysteriū etiā i peccantibus manet. Vñ quā-
tum ad hoc est fructuosa non solū oratio sacerdo-
tis peccatoris et missa: sed etiam oēs alie eius
orationes quas facit in ecclesiasticis officijs: in
quibus gerit personam ecclesie. Quare tñ
eius priuate non sunt fructuose. Breg. ergo
loquitur de veritate sacramenti in auctoritate p
allegata ad partē contrariā. Ex quo Bōn. d.
Sigs libentius audit missam melioris sacerdo-
tis credo q̄ bene facit: dñ tamē credat ipsum in
substantialibus non superexcedere peccatorē:
alioquin piculose erraret. Secūdo considerem⁹
misse obligationē: de qua sic loquitur. c. missas
de conse. di. 1. Missas die dñico secularib⁹ au-
dire totas spālī ordine p̄cipimus: ita vt ante be-
nedictionē sacerdotis egredis populus nō pre-
sumat. Vbi circa tria dubitare contigit. Primo
vtrū clerici et religiosi teneant seruare hoc
statutum: q̄ dī secularibus. Et respondet Jo.
an. in rosario sup dicto. c. q̄ si ad hoc tenentur
laici: multo magis et clerici: qui totaliter dediti
sunt diuino cultui: vt p̄. 12. q. 1. c. duo sunt ge-
nera. Secūdo dubitat vtrū eadē sit obligatio
audire missam alijs diebus festinis que et die-
bus dñicis. Et dicendū q̄ sic: q̄ de similibus
idem est iudiciū. Nam statutum de auditiōe

miss

missae factum fuit ut saltem pro illo tempore vacaretur diuinis. Ex quo precipitur qd tota missa audiat: ut pz in pallegrato. c. missas. et in. c. oēs fideles. et in. c. cū ad celebrandas. Sz alia scilicet ab ecclesia pcepta sunt supaddita diebus dñicis: ut in illis vacet diuinis: ideo populus in illis festis predictis audire missas tenet. Et hoc colligit ex his qd dicūt et de prochijs. in. c. ut dñicis diebus et festiuis. Tertio contingit dubitare: utrū peccet q non audit missam a pzio prochiiano. Et dicūt cōter doc. q nō: dū mō nō fiat ex cōtemptu: et pzprius sacerdos nō regnat: q si regneret idiceret et ideo nō esset audiendus: puta si regneret impediret deuotioē et salutē prochiānoz: puta si regneret aliquem prochiānū ut audiret missam suā dū ille vellet pegrinari: vel p iplendo aliquo voto: vel pro consequenda aliqua indulgentia. Nā requisitio sacerdotis in tali casu irrationabilis ēet et iniusta. Similiter et cum populus ire vellet ad audiendum verbum dei ab aliquo illud predicante: q auctoritatem habeat pdicandi: sicut habere solent religiosi mendicantes: unquā proculdubio ēet si sacerdotes astringere vellent suos subditos: ut omisso verbo dei missas audirent i prochia: in quo etiam casu subditi ei non obediētes meo iudicio non peccant: qv et ingi Berni. in li. de pceptione et dispensatione. Iniquum proculdubio foret si ea que sunt p sola charitate influita cōtra charitatē tenerent: sed obseruare statutum de auditione missae in propria prochia est influitum p charitate: ergo non debz seruari cōtra charitatem. Esset autē cōtra charitatem si populus cōis impediret ne posset cibari et recreari spiritali doctrina: et maxie qz ut in pluribus ipsi curati et prochiāni aut non pdicant aut predicare nesciunt: et tamē ut diximus in sermone de verbo dei: et habet extra d offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera q ad salutem spectant populi xpiani pabulum vbi dei maxie nescitur necessarium: quia sicut corpus materiali: sic anima spūali cibo nutrit. Si ergo necessitas corporal aut temporal excusat a peccato non audientes simpliciter missas: et et consequenti si illam non audiāt i prochia multo fortius necessitas spūalis excusabit: que ut dictum est inest populo cōi ad audiendū verbum dei. Notandi tamen sunt omnes tā viri q mulieres: ut suos prochiānos reuercantur: consuetaqz faciant oblationes: et cum eoz bñdictione se transferant cum adest legitima cā ad

missas alibi audiendū: imo laudarem si ipsi patres sacerdotes cum predicat verbum dei ab aliq famoso viro surgerent bono mane: et celebrata missa ppos suos admonerēt ut pfluēt ad predicationes: ipsiqz pro bono exēplo vna cum illis idem facerent: qm ut dictus est sans i digent seculares dirigi p verbum dei in viam salutis. Tertio consideremus missae deuotionem. Audienda etenim est humiliter reuerentia: ac deuote. Sunt tamen multi qui dñz missa celebratur ponunt se prope os sacerdotis pspicientes si de illo pastores exant ac misce. Alij sacerdotem preueniunt fortiter clamantes. Gloria in excelsis. Credo. et similia. Nam dñs sacerdos facit pausam postqz dixit visibitum et inuisibitum anteqz sequat. Et in vnum dñz iesum xpm: et illi submurmurantes dicūt. Et i vnum dñm rē. Multi adhuc non curant audire ea que sacerdos in missa dicūt: sed suas orationes et officia genuflecti dicūt: qui tamē qz diu sacerdos alte loquitur aut cantat a stare debet missae cū silentio et intēte audire: ut dicūt de conc. di. i. in. c. apostolica. Quando vo sacerdos se cretas orationes et canonē dicūt: tunc possunt et ipsi dicere orationes et orare: nō tamen cū sitre pitu faciendo pis. pis. pis. et turbando mentes sacerdotis. Idcirco et volumus audire missas qdam peculiares omnia propria missa dici dñi: ci aut festi pcepti: qui si scienter id faciūt non excusant a peccato nisi audiant missam pzpriā. Vnde dicūt extra de celebra. mis. c. quidam. Quidā laicorū habet i cōsuetudine ut p singulos dies audiāt euāgeliū. In principis erat vbum: et missas peculiares: hoc est de sancta trinitate: et de sancto Adicback. Et ideo statutū est ut vterius hoc nō fiat nisi suo tempore. Et nisi alijs velit ppter reuerentiā sancte trinitatis non pro alia deuotione audire. Sed si voluerint ut missae sibi cantent de eodem die missas audiant pro salute viuoz ac et defunctorū: hec ibi. Quare ut finem huic sermoni demus audiende sunt missae cum oī māsuetudine et seruoze: qm sic audientes conequunt in hoc seculo dei gratiam et in futuro sempiternam gloriā in qua vivit et regnat deus per cetera secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta in cena domini: de sacramento baptismatis: per quod efficiuntur homines dei filii promittentes in illo abrenunciare diabolo et eius pompis.

Nili lotus est

q get nisi ut pedes lauet: sed est mundus totus. Verba sunt redemptoris nostri Joannis. 31. c. 7 i euangelio hodierno. 21.

ta debz esse mundicia mentis oibus qui p sacramentum baptismi regenerati facti sunt particeps: et heredes celestis regni domini iesu xpi. Per baptismum namq filii dei efficiuntur: in illo p mittentes abrenuciare diabolo: et oibus pompis eius: ut notat de conse. di. 4. c. prima igit et c. primum interroget. Qm aut pleriqz tantum beneficii inmemores: oē cor suum ad mundana atqz terrena conuertunt paruipēdētes nō solū reprimissam beatitudinem: verū et habitū dignitatem: et gratiam p baptismum. Jecirco de ipso in presenti sermone aliqua discutiemus: ut intelligentes tanti sacramenti virtutem pēnitentiam et sublimitatem: cōueniunt iuxta saluatoris nostri sententiam in verbis allegatis p themate lauare pedes. i. mentis affectiones mundare ab oī inquinamento: et turpitudine iordinati amoris cuiuscūqz boni creati. De ipso itaqz baptismo locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitionis.

Secundum obligationis.

Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus: et de eius institutione ac materie determinatione: necnon et forme obfuatione.

Capitulum. 1.

Primum mysterium de baptismo bda randum dicit diffinitionis: in quo qd sit baptismus videamus. Et licz Dgo. li. 2. de sacramentis pte. 6. c. 2. dicat. Baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbū dei. Tamē cōuenientior ē diffinitio magistri qui in. 4. di. 3. ait. Baptismus est absolutio corporis exterior facta sub forma pre scripta verborū. Secundum. n. Ric. sup ptesa ta diffinitione duplex est materia baptismi. f. remota que est aqua: et propinqua que est ablutio in aqua. Diffinitio ergo Dgonis exprimit materiam remotam: et illa magistri materiam propinquam. Pro declaratione autē clarioze huius partis: tria adhuc de baptismo consideremus. Primo eius institutionem. Secundo materie determinationem. Tertio forme obseruationem. Primo eius institutionem considerare mus: quando. f. baptismus fuit institutus. Et

aliqui dixerunt q fuit institutus post resurrectionem quando xps dixit aplis 21. ultimo. Euntes docete oēs gētes baptizantes eos i nomine patris etc. Alij autē dicunt q fuit institutus ab illo tpe quo xps ipsum sanctificauit. Sed ut d. Dama. in. 4. li. c. 1. Xps sanctificauit baptismum quādo fuit baptizatus: ergo tunc fuit institutus. Et glo. super illud Luc. 3. Jesu baptizato etc. Baptizatus inqt est dñs mundari nō indigēs: sed tactu munde carnis aquas mudana ut vin habeant ablucndi. Sed Ric. in. 4. dicit q xps baptismi sacramentum pzo instituēdū insinuauit. secūdo instituit. tertio institutum obseruari precepit. Primum fecit facto et verbo. f. actio quando a Joāne baptizatus fuit: i quo baptismus insinuauit baptismū fore i aqua fiendū: qz ipse i aqua baptizatus fuit: i noie trinitatis in quātum i suo baptismo apparuit psona patris i voce: et psona filij i carne: et psona spūs scī i columbe specie: nec tunc aliquam virtutē regenerandis cōtulit aqz: nisi qz ex tunc ordinata fuit aqua ad hoc ut in ea institueretur regeneratio nis sacramentum. Si tamē habere illa aqua q corpus eius tenuit seruari deberet cū maxima reuerentia propter mundissimam et sanctissimā carnem quam tetigit. Verbo ē insinuauit baptismū: quando Jo. 3. c. dixit. Nicodemo. Mi si qs renatus fuerit ex aqua et spū sancto nō potest introire in regnū dei. Scdo xps baptismum instituit qd fecit facto et verbo. f. actio. qm ut dicitur Jo. 1. baptizauit p discipulos suos q de mandato eius baptizare ceperunt. Et ut dicit Mico. de lira sequendo Aug. Prmo ipse xps baptizauit discipulos suos baptismo suo. f. aqua et spū sancto: qd ē ponitur de conse. di. 4. c. quando ab hierosolymis. et c. si eos. Deinde verbo instituit quando misit discipulos suos binos ad predicandum et baptizandum. de quā missione habetur Luc. 1. Tertio xps institutum baptismum obseruari precepit quādo post resurrectionem dixit discipulis. Euntes etc. Sanctus vero Tho. in. 3. pte. q. 66. dicit q baptismus institutus fuit ante passionem xpi: f. necessitas vtēdi hoc sacro indicta fuit post passionē et resurrectionē: tuz qz in passione xpi terminata sunt figuralia sacra: quibus succedit baptismus et alia sacra noue legis: nū ē qz p baptismū cōfigurat bō passioni et resurrectioni xpi inquantū morit peccator: et incipit nouā iusticiē vtā: et iō oportuit xpm pati prius et resurgere cō hoibz indicere necessitas se cōfigurando in oī et resurrectioni

in resurrectione. Et l3 apli baptizassent ut di-
ctum ē ante passionē xpī. tñ fm Ric. adhuc nō
publicabāt baptismū ut necessariū ad salutē : et
lex nō obligat quousqz sit pmulgata. Secū-
do cōsideremus circa baptismū materie dōctē/
minationē. ē. n. baptismi materia aqua : ut ait
Ric. et oēs doc. tam theologi qz canoniste : com-
prehendendo sub aqua ablutionē qz fit in ea. et lo-
quendo de baptismo secūdm quod distinguit
a baptismo sanguinis : fl. i. minis : de qbus di-
cimus i sequētī mysterio. Rō est fm Dgo. in
li. de sacramētis : qz oē sacramentum similitudi-
nem quandam h3 ad ipsam rē cuius ē sacramē-
tum. Aqua. n. est representatiua effectū baptis-
mi et rōne nature et rōne vsus. Nam aqua est
naturaliter frigida : rōne cuius representat so-
lūtis repressionem. Est et naturaliter humida
humiditate apta ad abluendū : rōne cuius rep-
sentat a sordibus peccati purgationē. Est etia3
naturaliter diaphana et clara : rōne cuius rep-
sentat gratie illuminationem. Quātū quantum
ad vsum est multū vtilis : representat sacramen-
tum baptismi esse in effectu valde vtile. Et qz
est ad habendū valde facilis : representat sacra-
mentum baptismi esse quantū ad obseruatiā
facile. Et qz ē quantū ad vsum ē multum cōis
representat sacramentū baptismi quātū ad ne-
cessitatem eē cōe. Nec pōt ēē aliqua artificialis
aqua materia baptismi : sed naturalis tñ : qz ba-
ptism⁹ institutus fuit sacramētū necessitatis quā-
tum ad oēs. Et ideo xps ipsum instituere noluit
nisi in aqua : que facillime posset haberi : et cōi-
ter ab oībus tam paupibus qz diuitibus : quod
non ē verū de aliqua aqua nisi naturali. Et si
dicere qz ignis esset cōueniens materia bap-
tismi : qm fm Dionysium et Damā. habet vim
illuminandi. Et Joānes baptista. Matth. 3. p-
nunciās xpī baptismū dixit. Ille vos baptiza-
bit in spū sancto et igne. Rñdet Tho. qz pp rō-
nes iam tactas aqua et non ignis ē materia ba-
ptismi. Dictū vero Jo. fm expositionē Hiero-
ny. refertur ad spm sanctū qui sup discipulos
in linguis igneis apparuit ut dicit Act. 2. Ut
per ignem pōt intelligi tribulatio : ut Criso. di-
cit sup Matth. qz tribulatio peccata purgat et cō-
cupiscētia : quare ignis accipit ibi metaphori-
ce. Quā autē ut superius cōmemorauimus ma-
teria ppinqua baptismi est ablutio in aqua. vñ
baptizare i greco tñ valet quātū lauare i latio
fm illud Iudith. 12. Descēdebat i vallē Betu-
lic et baptizabat se. Propterea apud nōnullos

de immersione i aqua dubitat. vñ. l. sit necessa-
ria. Et respōdet Tho. i. 3. pte. q. 66. et Bon. et
Ric. i. 4. di. 3. q. Quis tutius sit baptizare per
modū immersionis : qz hoc h3 cōior vsus : potest
tamē baptismus fieri per modū aspersionis vel
per modū effusionis fm illud Eccl. 39. Effu-
dam super vos aquam mundam. Sic apli ba-
ptizauerunt tria milia hominum vna die nō im-
mersendo sed aspergendo. Et beatus Laurentius
baptizauit romanum effundendo. Quā ergo i-
mineret necessitas vel ppter paucitatem aque :
vel ppter debilitatem ministri : q non pōt su-
stentare baptizandū : vel propter damnum quod
baptizatus ex immersione timeret : et verissimi-
ter dubitaret : potest baptismus sine immersione
celebrari : qz l3 ablutio aque fit de necessitate sa-
cramēti : modus tamen ablutionis per accidēs
se habet ad sacramentum. Secundū Ro Ric.
cum totum corpus non posset abluī : abluenda
est pars principalior : ut caput et maxime facies
quia in ea vigent sensus. Vnde credo qz si
caput pueri baptizaretur anteqz pars corporis
exeat : quod aliquando faciendus est propter pe-
riculum mortis : puer baptizatus est. Si vero
manus vel pes abluatur antequā aliqua pars
alia appareat : volūt aliqui dicere qz puer bap-
tizatus esset : quia anima est in qualibet parte cor-
poris tota. Cōmunis tamen tenetur qz de le-
ge cōi non esset baptizatus quous forte diuina
pietas in tali casu vicem suppleat baptismi : et
ideo semper quando periculum mortis immi-
net abluendum est illud de puero quod potest
abluī siue sit parum siue sit multum. hec Ric.
Dubitatur adhuc a multis an immersio effu-
sio vel aspergio debeat esse vna vel trina. Et
respondent doc. superius nominati qz vnitas
vel multitudo immersionum non est de sub-
stantia baptismi : sed solum de bene esse : ideo
vtrunqz licite fieri potest scilicet et semel et ter
immergeretur quia vnica immersione significa-
tur vnitas mortis christi : et vnitas diuinitatis
Per trinam autem immersionem significatur
iriduum sepulture christi : et etiam trinitas per-
sonarum. Sed ut dicit Tho. diuersis ex cau-
sis fm ordinationem ecclesie quandoqz institu-
tus est vnus modus : quandoqz alius : qz enī
a principio nascentis ecclesie quidam de trini-
tate male sentiebant : xpm purū hominem esti-
mantes : nec dei filium dictū fm veritatem na-
ture : sed tñ pp meritū eius quod precipue fuit
in morte : iō non baptizabant in nomie trinita-

elis: sed in cōfiguratione mortis xpi: et vna im-
mersione: quod reprobati sunt in primitiua ec-
clesia: statimq; vt baptizaret in nomine patris
et. et tunc immergendo: sicut patet de conse. di.
4. c. postq; vos. et. c. si quis episcopus aut pre-
byter. et. c. de trina. et. c. eodē modo. et. c. mul-
ti. Postmodū vero inuenit quorūdā heretico-
rū et scismaticorū error: qui sū Aug. sup. Jo.
male sentiebant de unitate diuinitatis: ideo i de
testationē erroris eorū sū statutus in cōcilio.
Theotano vtrū tantū fieret immersio: sicut ha-
betur de cōse. di. 4. c. ppter vīdū. S; cessan-
te tali causa cōmuniter obseruatur in baptismo
trina immersio: vt potest colligi extra de baptis-
mo et eius effectu. c. i. et ideo grauiter peccaret
aliter baptizans quasi ritū ecclesie nō obseruās
nihilominus tamē esset baptismus. Occurrit
autē ppter dicta dubitare circa talē casus. Qui-
dam existens super pontē nō potens hīc aquā
ad baptizandū puerū et verisimiliter timens eū
cito moritūz intendens prouidere salutē pueri
proicit eum in aquā cū intentione baptizandi
proferens verba in qbus cōsistit debita forma
postea puer euadit aliquo casu: vtrū talis dbeat
reputari baptizatus. Et aliquibus videt q sic
q; ibi cōcurrunt debita forma: debita materia:
et debita intentio. Ric. autē di. 4. quartū tenet cō-
trariū: quoniā cū prima materia baptismi sit
ablutio in aqua: qd aqua abluat. primo aqua co-
operitur in toto vel in parte: et postea discoopit
vnde ppter primū baptismus representat xpi
sepulturā: et ppter secundū resurrectionē: q;
uis autē puer in casu predicto per actū illius q
ipsum picit in aquā immergat: nō tū est actus
ordinatus ex sui natura ad hoc vt puer abluat:
sed ad hoc vt submergat. Et ideo si aliquo ca-
su puer extrahat de aqua puer eēt baptizandus:
quoniā illa immersio q; fuit ex sui natura non
ordinabat ad eleuationē pueri de aqua sed ad
submersionē. Tercio circa baptismū cōsidere
mus forme obseruationē. Est. n. forma baptis-
mi. Ego te baptizo in nomine patris et filij et
spiritus sancti: vt habet extra de baptismō. c. i.
Et videntur doc. nullū mutare aliqd q; ad
illud qd est de essentia forme: et si mutat nihil
agit: et vltra hoc culpa incurrit. Si autē aliquid
qd pūctū i formā ex sola determinatione ec-
clesie mutat: nihilominus est sacramentū: sed
culpa incurrit. Vex ab apostolis q baptizabāt
in nomine domini iesu: vt habet Act. 8. c. nō
fuit mutata forma q; ad intellectū: q; in noie

xpi tota trinitas intelligit: sed sōlū ad vocē
nec hoc ipsi potuissent nisi ex familiari concilio
spiritus sancti. Et hoc fuit vt dicit. Tho. vt no-
men xpi qd erat odiosum iudeis et gentib; ho-
norabile redderet. Nec pōt dari baptismus. d.
In nomine trinitatis nō exprimendo psonas:
nec in nomine vnus psonē nō exprimēdo alis
quoniā sacramēta habent efficacā ab institū-
tione xpi: et ideo si pretermittat aliquid eorū q
xps instituit circa aliqd sacramentū efficacā ca-
ret: nisi ex speciali dispensatione eius qui vtu-
tes suā sacramētis nō alligauit. xps autē instituit
sacramentū baptismi dari cū inuocatione trini-
tatis: et ideo quicqd desit ad inuocationē plenā
trinitatis tollit integritatē baptismi. Nec ob-
stat q; in nomine vnus psonē intelligatur alia
sicut in nomine patris intelligit filius: aut q; il-
le q; nominat vnā solā psonā pōt habere rectāz
fidē de tribus: quia ad sacramentū sicut requi-
ritur materia sensibilis: ita et forma sensibilis
vnde nō sufficit intellectus vel fides trinitatis
ad pfectionē sacramenti nisi sensibilibus vbis
trinitas expmā. vñ et i baptismo xpi vbi fuit ori-
go sanctificatio nostri baptismi affuit trinitas
sensibilib; signis. s. pater in voce: fili; in huma-
na natura: et spiritus sanctus in colūba. Morā-
dus tū vt inqt Tho. qn greci baptizant i nomi-
ne patris et filij et spiritus sancti: tū dicit baptizet
seru; xpi: et nō ego te baptizo: qd ipsi faciunt ad
euitādū antiquorū errorē q; vtrū baptismi ba-
ptiste attribuebāt. d. Ego sūz pauli: ego cephe.
et nihilominus q; in illa forma exprimit actus
exercitatus p ministrū cū inuocationē plenā trini-
tatis: vex pficiat sacramētū: qm ego non est de
substantia forme: sed ponit ad maiore expfessionē
intentōis. Nec sufficit vba corde cogitare nisi
vocaliter expriment: q; vt inqt Bon. In vo-
cali expfessionē vborū significat pfecta fidei p-
fessio: q; cōsistit in vbo et in corde. Significat
etiā q; regeneratio facta ē p vbu incarnatū: qd
optime significat p vbu voce inductūz. Hinc
Aug. ait. i. q. i. c. detrahe. Detrahe vbu: aq; qd
erit nisi aq;. Accidit vbu ad elementū: et fit sacm
Dñi istatā vms aq; vt corp; tāgar: et cor ab-
luat nisi faciente vbo. Et idē Aug. Baptismus
inqt ēunctio in aq; vbo vite sanctificata. Pro-
pter pdicta v plenior habet cognitio d; forma
baptismi. Sciēdū ē h; Ric. et Tho. q; forma p-
uariari sex modis. Primo subtrahēdo. 2o addē-
do. Tercio iterponēdo. Quarto corrupēdo.
5o vbi p vbo ponēdo. Sexto transponēdo.
Primo

Primo variat forma subtrahendo. Et q̄
tuz ad hoc sciendū q̄ si subtrahit aliqd de essen
tia forme nō remanet virtus baptisimi. Et ga
tota ista pars. In nomine p̄ris et fi. et sp̄s. s. per
quā exp̄mit̄ principalis baptizans et sanctifi
catur elemētū est de essentia forme: ideo si de
hoc subtrahat aliqd nō remanet virtus bap̄s
mi. In alia autē pte forme q̄ est. Ego te baptizo
sunt aliq̄ p̄tinentia ad essentia forme. s. exp̄ssio
actus baptizandi: et p̄sone baptizate: eo q̄ i illa
terminat baptizādi act⁹. Vñ si aliqd p̄dictorū
subtrahat nō remanet virtus baptisimi: exp̄ssio
autē ministri nō videt̄ eē de essentia forme: quā
xp̄s tradidit in baptisimi institutiōe q̄ a ministro
baptisim⁹ nō habet virtutē. 2º variat forma ad
dendo. Er̄t autē Ric. circa hoc cōsiderāda sunt
duo vñū ex pte addendi aliud ex parte additi.
Si. n. addens illud qd addit intendit esse de
essentia forme volens baptizare in alia forma
q̄ baptizaret ecclesia tollitur virtus baptisimi: ad
quā requirit̄ q̄ baptizans intendat facere quod
facit ecclesia: si etiā illud qd additur est corru
ptiū forme nō remanet virtus baptisimi: vt si
postq̄ dictū est: et spiritus sancti: addat̄ huius
modi determinatio: creati: vel minoris q̄ pa
ter et filius et bñōi. Si autē addens nō intendat
mutare ritū: vel formā ecclesie: et illud qd ad
dit nō est corruptiū forme: nō tollitur p̄ h̄ vir
tus baptisimi: vnde si baptizans terminata for
ma qua vñt ecclesia. superaddit illud: et beata vir
go adiunct te: aut aliqd cōsimile: vel si in prin
cipio forme addat nomē p̄p̄riū: post hoc p̄no
mē ego: dicēdo. Ego Joānes baptizo te. et c.
nō tollit virt⁹ baptisimi. 3º variat forma inter
ponendo seu interrūpendo. Et circa hoc aducr
tendū q̄ cū actus baptizandi sit actus vñius: si
fiat interpositio talis q̄ corrūpat vnitatē actus:
et maxime si corrūpat cōtinuitatē intentionis
baptizantis nō remanet virtus baptisimi: vnde
si baptizans postq̄ dixit. Ego te baptizo i no
mine p̄ris: interponat vñā longā narrationē:
vel vadat ad faciēdū aliqd negociū: et postea re
uertatur et dicat. et c. et c. nō ē puer baptizat⁹
Si autē interpositio sit modica: ita. s. q̄ nō discō
tinuet intentionē baptizātis: neq̄ actū h̄z vsuz
cōmunē: et interpositū nō sit forme corruptiū
nō ppter hoc impedit virtus baptisimi: vnde si
baptizans postq̄ incepit actū tulerat: vel dicat
taceatis: vel aliqd simile: et postea p̄ficiat nō p
pter hoc impedit virt⁹ baptisimi. Quarto va
riatur forma corrūpendo: et tunc si corruptio

verborū sit talis q̄ nō remaneat eadē significa
tio: nec fin institutiōe p̄ime ipositionis nec
fin accomodatiōe vsus: impedit virtus baptis
mi. Si autē sit talis q̄ q̄vis nō remaneat signi
ficatio secundū institutiōe p̄ime ipositionis:
remanet tamē secundū accomodatiōe vsus.
Tunc si nō fiat talis corruptio ex malicia vt de
risione: sed ex ignorantia vel defectu lingue: nō
propter hoc impeditur virtus baptisimi. Vnde
de cōse. di. 4. c. retulerūt. zacharias papa Bo
nifacio ep̄o ita scribit. Retulerunt nūci q̄ fue
rit in eadē puincia sacerdos q̄ latinam linguā
penitus ignorabat: et dū baptizaret nesciens lo
qui latine infringens linguā diceret Baptizo
te in noīe p̄ris et filia et sp̄s sanctia: et p̄ hoc tua
reuerēda sanctitas: cōsiderauit eos baptizare:
s̄z sanctissime frater: si ille q̄ baptizauit nō erro
rez inducēs aut heresim: sed p̄ sola ignorantia
rōne locutionis infringēdo linguā. vt. s. dixi
mus hoc baptizās dixisset: nō possumus cōsen
tire vt denuo baptizet. 5º variat forma vñus
pro vbo ponēdo: et tunc si accipiat vñū p̄ sua
materia q̄ ē vox: ponere vñū p̄ vbo nō ipedit
virtutē baptisimi: q̄ in qualibet lingua licitū ē
baptizare: q̄vis male faceret latinus si baptiza
ret in lingua greca vel hebreā: nisi ex aliquo ca
su impitū lingue latine incurrisset: et i linguis
alijs esset pitus. Si autē accipiat vñū p̄ sua ma
teria et forma s̄l. vel sua forma trī: cum forma
verbi sit significatio ponere vñū p̄ vbo exītu
de essentia forme: impedit virtutē baptisimi: q̄
talis mutatio corrūpit formā. Vnde si dice
ret. In noīe genitoris et geniti: nō eēt baptis
mus: eo q̄ p̄ nomē patris et nomē filij signifi
cantur ipse p̄sone principaliter: p̄ genitorē aut
et genitū significat actus notiales. Sexto va
riatur forma transponendo: et tūc si fiat talis trā
positiō q̄ mutat sensum oratiōis quā h̄z ex vi or
dinis vñorū impedit virtus baptisimi: vt si dica
tur. Ego p̄ris et filij baptizo te in nomine sp̄s
sancti: q̄ ex vi istius ordinis vñorū sensus est.
Ego q̄ sum patris et filij et c. et hoc qd dico: i no
mine: non accipit nisi respectu sp̄s sancti. Si
autē transpositiō nō mutat significatiōe oratio
nis: quā h̄z ex vi ordinis vñorū tunc dico q̄ si
nō fiat ex malicia: sed ex ignorantia: nō ipedit
virt⁹ baptisimi. Si autē fiat ex malicia: impedit
propter defectū intentionis in baptizante.

Qualiter omnes tenent baptizari de necessi
tate: et de potestate baptisimatis: ac de cōditiōi
bus que seruari debent in baptismo.

Capitulum. 2.

Secundū mysteriū de baptismo deca/
randum dicit obligationis: in quo tria
adhuc habemus nō immerito exquire
re et cōsiderare ad hoc ut pars ista dilucidior ap/
pareat. primo cōsiderabimus p̄t̄e. 2°. necessi/
tate. 3°. qualitatē. primo cōsideremus baptisimi
potestatem: quis. s. p̄t̄e habeat baptizandi: et cir/
ca hoc quinq; dubia solent emergere. 1°. p̄t̄e
mu: virū ad diaconū p̄t̄neat baptizare. Et ar/
guunt quidā q̄ sic. p̄t̄e q̄ simul iniungitur
a dño officiū baptizandi: et p̄dicādi s̄m illud
Adab. vlti. Euntē docete et. sed ad officiū
diaconi p̄t̄inet euangelizare: ergo videt q̄ etiā
ad officiū diaconi p̄t̄neat baptizare. 2° arguit
q̄ beatus Laurentius cū eēt diaconus plures
baptizauit. Sed cōtra est q̄ dicit Scelafius pa/
pa. 93. di. c. diacones. vbi ait. Diacones pro/
p̄t̄ia constituimus obseruare mensuras: nec vl/
tra tenorē paternis canonibus deputatū quip/
piāz tēptare p̄mittim. Et infra. Absq; epo
vel p̄sbytero baptizare nō audeant: nec p̄di/
ctis ordinibus foras longius cōstituti neces/
sitas extrema cōpellat. Ad idē est tex. de conse.
di. 4. in. c. cōstat. Pro solutione ergo p̄sentis
dubij r̄ndet Tho. 3. p̄t̄e. q. 67. q. sicut celestiu
ordinu p̄p̄t̄ates et eoz officia ex eoz nomi/
nibus accipiunt: ut dicit. Dio. i. li. de cele. hie/
rar. ita etiā ex nominib; ecclesiasticoz ordinu
accipi p̄t̄e quid ad vniūq; p̄t̄neat ordinē
Dicunt autē diacones quasi ministri: quia ad
eos nō p̄t̄inet aliquod sacramentū p̄ncipali/
ter: et quasi ex proprio officio p̄betur: s; mini/
steriū adhibere alijs maioribus in sacramētoz
exhibitione: sicut habet. 93. di. in. c. diaconi. in
ca. nō oportet. et in alio. c. diaconi. et in. c. legi/
mus. et in. c. dñs. Quare ad diaconū nō p̄t̄inet
quasi ex p̄prio officio tradere sacramētū baptis/
mi: sed in collatione huius sacramenti et alioz
assistere et ministrare maioribus. P̄ncipali/
ter lib. 2. de officijs au. Ad diaconū p̄t̄inet
assistere et ministrare maioribus sacerdotib; in
eunib; q̄ aguntur in sacramentis xpi in baptis/
mo. s. in chrismate: i. patena: et calice. Ad p̄t̄e
mu: ergo dicendū q̄ ad diaconū p̄t̄inet recitari e/
uangelium in ecclesia: et p̄dicare ipsum postmo/
dum cathetizandis. Vnde et Dio. dicit q̄ dia/
coni habent officiū sup immundos. inter quos
ponit cathecuminos: s; docere. et exponere cui
gelium p̄t̄inet. p̄p̄t̄e ad episcopū: vnde nō seq/
tur q̄ ad diacones p̄t̄inet officiū baptizandi.

Beatus vero Laurentius baptizauit necessi/
tatis causa. Secundū dubiū est: virū baptiza/
re sit officiū p̄sbyteroz. Et respondet Tho. q.
sic: eo q̄ sacerdotes ad hoc cōsecrantur ut sacer/
dotes corporis xpi conficiant. Illud autē est sa/
cramentū ecclesie vniūtis. P̄ter baptismū autē
aliquis sit p̄t̄iceps ecclesie vniūtis: quia ianna
est et fundamentū alioz sacramētoz ut dī de
conse. di. 4. c. cū itaq; Vnde et baptizatus acci/
pit ius accedendi ad mensam dñi: q̄ sine ba/
ptismo alia sacramēta cōferri nō possunt: ut ha/
betur. i. q. i. c. si quis p̄ ignorantia. Ideo sicut
ad sacerdotē p̄t̄inet cōsecrare eucharistiā: ad q̄
p̄ncipaliter ordinat sacerdotū: ita ad p̄p̄t̄iu
officiū sacerdotis p̄t̄inet baptizare. Eiusdē. n.
videt esse operari totū et partē in toto dispone/
re. Et si diceret q̄ solū episcopoz est baptizare
q̄ ipsorū est docere: vbi dicit Diony. in h. eccle/
siastice hierar. R̄ndet Tho. q̄ officiū docendi
et baptizandi dñs apostolis inuēxit quoz vicē
gerunt episcopi: aliter tamē et aliter. Nā officiū
docendi cōmisi eis christus ut ipsi per se illud
exercerent tanq; p̄ncipalissimū. Vnde et ipsi
apostoli dixerunt Act. 6. Nō est equū nos de/
relinquere verbū dei: et ministrare mensis. Nā
ficiū autē baptizandi cōmisi apostolis ut p̄ alios
exercendū. Vnde. i. 2. cor. i. dixit apostolus. Nō
enim misit me christus baptizare: sed euāgeliz/
zare: et hoc ideo q̄ in baptizando nihil operat/
meritū et sapientia ministri: sicut in docendo:
nec tamē p̄ hoc excluditur quin episcopi possint
baptizare: nā et apostolus dicit se quosdā bapti/
zasse in epistola vbi supra. Tertiū dubiū: vir
laicus possit baptizare. Et r̄ndetur q̄ ad miseri/
cordiā eius qui vult omnes homines saluos
fieri p̄t̄inet ut in his que sunt de necessitate sa/
lutis homo de facili remediū inueniat. Inter
omnia autē alia sacramenta maxime necessitas
est baptismus: qui est regeneratio hominis in
vitā spiritūalem: quia pueris aliter subueniri
nō potest: et adulti nō possunt aliter q̄ p̄ baptis/
mū plenā remissionē cōsequi: et p̄t̄e ad cul/
pam: et p̄t̄e ad penam. Et ideo vbi homo circa
remediū tam necessarium defectum pati nō
possit institutum est ut etiā laicus imminente
necessitate baptizare possit: ut habet de ple. di.
4. c. cōstat. et c. in necessitate. Nō d̄z tamē lai/
cus facere illa sacramentalia baptismi q̄ faciunt
sacerdotes: que p̄t̄inent ad sollemnitatē: nō autē
ad necessitatē baptismi: et ideo solū a sacerdote
fieri debent cuius est sollemniter celebrare.

Quartū

Quartū d̄z
re: Et resp
p̄t̄neat p̄t̄e
er dote: ita
sentie clerici
ro sine m
absq; sollemn
di. 4. c. multo
nō est baptiza
Tho. q̄ per e
p̄t̄neat sine
sacramenti cō
baptizati: ut p
nuo p̄t̄neat.
ecclesie nō fue
mi nō cōsertu
Grego. si di
di. 4. Quos
ecclesie s̄m
zes in nomi
uit q̄ si talis
suscipit neces
tra articuli ne
ter peccaret. s. i.
impediret bap
sum sacramentū
nō est baptiza
baptizare. Rel
q̄uis nō p̄t̄e
p̄t̄e tamē ad e
ne actus inq;
clera: et form
sic operat tan
terius baptiza
ter bonos. et c.
cundo cōfite
circa hoc quinq;
p̄t̄e virū omni
p̄t̄e. Et resp
institutionis ei
de Aug. de fide
y. q. i. in. c. veli
et nullatenus di
nomine suo sang
nem acceptū v
lis suis fuerit p
per sacramentū
liberatus. Et q̄
cōf. di. 4. c. nō p
est baptismus: q̄
baptizati: ut inq;

Quarta dubiū est: vtrū mulier possit baptizari. Et respondet Tho. q. sicut nec laicus dz baptizare presente clerico: nec clericus p'sente sacerdote: ita et femina nō dz baptizare nō solū p'sente clerico vel sacerdote: s; nec etiā p'sente viro siue masculino. In necessitatis tñ articulo pōt absq; solemnitate baptizare: vt habet de cōse. di. 4. c. mulier. Quintū dubiū est: vtrū ille q nō est baptizatus possit baptizare. Respondet Tho. q. per ecclesiā determinatū est q nō baptizati siue sint iudei siue pagani pōt baptismi sacramentū cōferre: dūmodo in forma ecclesie baptizent: vt patet de conse. di. 4. in. c. roma / nus pontifex. et in. c. a quodā. Si autē forma ecclesie nō fuerit obseruata: sacramentū baptismi nō cōfertur. Et sic intelligendum: est illud Grego. si. di. in. c. quos a paganis. et de cōse. di. 4. Quos a paganis baptizatos asseruisti. f. ecclesie forma nō obseruata: vt denuo baptizet in nomine trinitatis mādamus. Morādus autē q si talis baptismus a pagano siue infideli suscipiū necessitate vrgente debue sit. Si vō extra articulū necessitatis hoc fieret: vterq; graui ter peccaret. f. baptizans et baptizatus: et p hoc impediret baptismi effectus: licet nō tolleret ipsum sacramentū. Et si diceret quomodo ille q nō est baptizatus cū nō sit minister ecclesie pōt baptizare. Respondet q ille q nō est baptizatus nō pertineat ad ecclesiā re vel sacramēto pōt tamē ad eā p'tinere inuentione et similitudine actus: in qdā. f. intendit facere quod facit ecclesia: et formā ecclesie seruat in baptizando et sic operat tantū exterius vt ministri xpi: q interius baptizat: vt notat de conse. di. 4. c. si inter bonos. et c. baptismus. et c. cū baptizat. Secundo consideremus baptismi necessitatē. Et circa hoc quinq; adhuc dubia sunt aperienda. primo vtrū omnes teneant ad suscepiōnē baptismi. Et respondetur q post diuulgationem institutionis eius omnes tenent baptizari. Unde Aug. de fide ad petrū dicit illud qd scribit. 15. q. 1. in. c. velis firmissime. f. firmissime tene et nullatenus dubites: exceptis illis q p christi nomine suo sanguine baptizantur nullū hominē accepturū vīā eternā: qui nō hic amabilis suis fuerit p penitentiā fidēq; conuersus: et per sacramentū fidei et penitētie. i. p baptismū liberatus. Et Crisost. idem dicit in sententia de cōse. di. 4. c. nō potest. Tante autē dignitatis est baptismus: q etiā sanctificati in vtero obēct baptizari: vt inquit bon. in. 4. di. 6. et hoc triplici

et ratione. Prima ratio ē ppter bonū obedientie: qz deus pcepit: vt omnes renascent aq. Secūda est ppter humilitatē: qz vnusquisq; dz se reputare peccatōrē: et indigere xpi redēptione. Tertia rō est ppter vnitatē: vt ab alijs mēbris xpi homo nō discordet. Secūdu dubiū: vtrū sine baptismō possit qsaluari. Et respondet Tho. q. sacramentū baptismi dupliciter potest alicui deesse: vno mō et re et voto: qd cōtin / git illis q nec baptizant nec baptizari volūt: qd manifeste ad cōtempnū sacramēti p'tinet qd tum ad illos q habent vsum liberi arbitrii: et tales salutem cōsequi nō possunt. Alio mō pōt sacramentū baptismi alicui deesse re: sed nō voto: s; cū aliquis desiderat baptizari: sed aliquo casu puenitur morte anteq; baptismū suscipiat: talis autē sine baptismō actuali salutē pseq pōt. Unde Ambro. dicit de valentiniano q cathecumenus mortuus fuit. Quē regeneraturus erat amissit: veritatē ille gratiā quam poposcit non amissit. Et de hoc Aug. de cōse. di. 4. in. c. baptismi. ita ait. Baptismi vicē aliquādo imple / re passionē de latrone illo cui nō baptizato dēctū est. Hodie mecū eris in paradiso: beatus Lysiprius nō leue argumentū assumit: qd etiā atq; etiā cōsiderans inuenio nō tñ passionem pro nomine xpi id quod baptismō deerat posse supplere: sed etiā fidem et conuersionē cordis si forte ad celebrandū mysteriū baptismi in angustijstempoꝝ succurri nō potest. hec ibi. Qui consonat notabile dictū Inno. tertij. in. c. apostolicā. extra de presbytero nō baptizato. Propter ista autē magister sententiarū ceteriq; theologi distinguunt tria baptismata. Prīmū vocant fluminis. f. spiritus sancti: quo baptizant hi qui baptizari vellent: vt dictū est: et non pnt Secūdu vocant baptismū fluminis. i. aq; de quo loquimur. Tertiū dicunt baptismū sanguinis cū quis non valens baptizari aqua: patitur pro fide christi: et moritur pro confessione eius cui ianua celi aperitur: vt dicitur de conse. di. 4. c. cathecumenū. Et si obijceretur q non est nisi vnum baptismā iuxta illud apostoli. Eph. 4. Vnus deus: vna fides: vnū baptismā: rñ / det Tho. q. tria baptismata p'dicta vnum dici possunt ppter vnitatē spūs sancti: a quo habēt virtutē et gratiā. Vel potest dici q vnū est baptismā sacramentū. f. fluminis: seu aque. Alia vero duo licet cōferant salutem: tamen nō sunt sacramenta vt dicit Bona. in quarto. di. 4. Tertiū dubiū: vtrum baptismus sit discrepā

duc vel accelerandus. Et ridet Tho. q. circa hoc est distinguendum de baptizandis. Nam aut sunt pueri aut adulti: si sunt pueri non est differendum baptismum. Primum quidem quod non expectat in eis maior instructio aut plenior purificatio. Secundo propter periculum mortis: quod in eis non potest alio remedio subueniri nisi per sacramentum baptismi: quibus baptismus prodest per fidem offerentium et ecclesie: ut dicit Aug. de consensu. di. 4. c. illud perscrutari. Et hyfidorius ibidem in. c. pauli. Si autem argueret quod actus actuum sunt in patiente et dispositio finis. in. 2. de anima. sed in pueris nulla preestit dispositio ad susceptorem effectus baptismi: ergo baptismus non potest sanare suum effectum in paruulis. Respondet Ricardus. q. illa propositio debet intelligi de actu limitate virtutis. Deus autem a quo sunt principaliter effectus baptismi: agens est infinite virtutis. Ad idem etiam argumentum realiter intellecta falsa est: quod fides ecclesie aliquo modo ad susceptorem baptismi disponit: quare pueri qui actus commo- de fieri potest sunt baptizandi. Si vero de adultis loquimur: quibus subueniri potest per baptismum si fiderimus ut supra dictum est: tunc eis ut ait Tho. non statim cum conuertuntur est sacramentum baptismi conferendum: sed oportet differre usque ad aliquod certum tempus. Primum quidem propter cautelam ecclesie: ne decipiat conferens sacramentum credentibus fide: unde de consensu. di. 4. in. c. iudei. dicitur. Iudei quorum perfidia frequenter ad vomitum rediit non ad leges catholicas veniunt: voluerunt: octo menses inter cathecuminos ecclesie limen introeant et pura fide venire noscunt: hanc demum baptismi gratiam mereantur. Secunda ratio dilatoris est utilitas eorum qui baptizantur qui aliquo temporis spacio indigent ad hoc quod plene instruantur de fide: et exerceant in his que pertinent ad christianam vitam. Tertia ratio est sacramenti reuerentia: ob quam antiquitus adulti baptizabantur in duobus precibus solemnitatibus: pascha. scilicet et pentecoste. ut habetur de consensu. di. 4. c. de cathecumenis. et. c. duo tempora. et. c. venerabilis. Potest tamen omitti dilatio per dicta aut propter necessitatem: puta cum aliquis baptizari cupiens esset in articulo mortis persecutio nis et naufragij: ut expresse habetur de consensu. di. 4. in. c. hi qui. Aut quando illi qui sunt baptizandi apparent perfecte instructi in fide et ad baptismum idonei: sicut philippus apostolus statim baptizauit eunuchos: ut habetur Act. 8. c. et petrus Cornelium et eos qui cum ipso erant. Act. 11. Quatuor dubia: primum peccatores ad baptismum accedere

tes teneantur sua peccata confiteri. Respondet Tho. q. duplex est peccatorum confessio. una que fit interius deo: et hec requiritur ante baptismum ut. scilicet homo peccata sua recogitans de eis doleat. Non enim potest inchoare nouam vitam nisi cum peniteat veteris vite: ut Aug. dicit in li. de penitentia. Alia vero est confessio peccatorum exterior quod fit sacerdoti: et talis confessio non requiritur ante baptismum. Primum quidem quod talis confessio cum respiciat personam ministri pertinet ad penitentie sacramentum quod non requiritur ante baptismum: quod est ianuam omnium sacramentorum. Secundo quod confessio exterior que fit sacerdoti ordinatur ad hoc quod sacerdos confitentem absoluat a peccatis: et liget ad opera satisfactoria: que baptizandis non sunt imponenda: secundum illud Ambrosio in glossa. Ro. xi. Gratia dei in baptismo non requirit gemitum neque plangitum: vel etiam opus aliquod: sed solum fidem: et omnia gratias componat. Que verba notantur de consensu. di. 4. in. c. sine penitentia. Baptizandi etiam non indigent remissione peccatorum per claves ecclesie: quibus omnia remittuntur per baptismum. Sufficit ergo his qui baptizant confessio generalis: quam faciunt secundum ritum ecclesie abrenuntiantes sabbane: et omnibus operibus eius. Si tamen ex sua deuotione vellet confiteri audire sunt: non ad hoc quod satisfactio eis imponatur: sed ut contra peccata consueta eis spiritalis vite iniorumatio tradatur. Quatuor dubia: primum pueri iudeorum et infidelium sint inuitis parentibus baptizandi. Et respondet secundum sententiam Ricardi. di. 64. et Tho. 2. 2. q. 10. et 3. q. 68. q. filij infidelium aut habent usum rationis: et annos discretionis: aut non: si sic: quoniam ipsi ad ea que sunt iuris diuini vel naturalis incipiunt sue potestatis esse: ideo propria voluntate inuiuis parentibus baptizari possunt. Si vero nodum habent usum liberi arbitrij baptizari non debent: quoniam non: quod hoc fecit ecclesia: et hoc duplici ratione. Una quidem est propter periculum fidei. Si enim pueri nondum usum rationis habentes baptismum susceperint: postmodum cum ad perfectam etatem peruenerint: de facili possent a parentibus induci ut relinquerent quod ignoranter susceperunt: quod verum pugnaret iusticie naturali. Filius enim est aliquis patris: et primum quidem a parentibus non distinguitur secundum corpus quod diu in matris utero continetur. Postmodum vero postquam a matris utero egreditur antequam habeat usum liberi arbitrij continetur sub parentum cura sic sub quodam spiritali utero. Quod idem

Quod si enim vsum rōnis non habet puer: nō dicitur
fert ab aiali irrōnabili. vñ sicut bos vel equus
alicuius ē: vt vñ eo cōvoluerit sicut ppr̃io in
strumēto secundū iura ciuilia: ita de iure natu-
rali ē q̃ filius ante h̃ habeat vsum rōnis sit sub
cura patris: quare iūitis parētibz nō d̃z filijs
baptisma dari. Ip̃si etiā infideles aduln nullo
modo coacti sunt baptizandi. vt d̃r. 45. di. c. 8.
Iudeis. quia vñ ibi h̃ tales non sunt iūiti saluā
di: sed volētes: vt itēgra sit forma iusticie. Sic
enī propit arbitrii volūtate hō serpēti obediēs
perit: sic vocante se gratia dei ppr̃ia mētis cō-
uersiōe q̃sqz credēdo saluaf. Notandūz tñ fm
Ric. sequēdo sniam Inno. tertū. in. c. maio-
res. extra de bap. et eius effectus. q̃ aligs potest
cogi ad baptisimū suscipiēdū duplici coactione.
Prima ē coactio absoluta: qñ quis baptizet in
uitus et penitus cōtradiciēs: qui h̃z abluat exte-
rius et baptizet fm debita formā: tñ nec rē nec
caracterē suscipit sacri. 2^a ē coactio cōditional
qñ quis terroribz atqz supplicijs violenter at-
trahit et ne detrimētū incurrat: baptisimū susci-
pit sacramētū: talis sicut et is q̃ fite ad baptis-
mū accedit caracterē suscipit xp̃ianitatis ip̃ressū
et ip̃se tanqz cōditionaliter volēs: h̃z absolute nō
velit cogendus ē ad obseruātam fidei xp̃iane.

Tertio cōsiderem⁹ baptisimū qualitātē. Debz
nāqz baptisimus cōferri qñ a ministris ecclesie
dat cū quinqz cōditionibz. p̃ia dicit vnitatis.
2ª similitatis. 3ª modalitatis. 4ª paternitatis.
5ª sacralis solēnitatis. Pr̃ia cōditio q̃ obfua-
uari debet in baptismo dicit vnitatis. Nā vnus
debet baptizare et nō plures: qñ si plures bap-
tizarent aut dicerēt: nos te baptizamus: et hoc
nō esset cōueniēs: qñ hōmo nō baptizat nisi vt
minister xp̃i: et vicē eius gerēs. Vnde vnus ē
xp̃s: ita õz vnū ē ministrū: q̃ xp̃s rep̃it: et iō-
h̃naria iñctio videtur excludere baptisimū sacra-
mētū. Aut plures baptizarent et vnusqzqz dice-
ret: ego te baptizo: et sic q̃libet exprimeret suam
intentionē q̃ ip̃se singulariter baptisimū cōferret
et tūc manifestū ē q̃ ille q̃ prius verba p̃ferret
daret baptisimū sacramētū. Alius vō quātūcū-
qz ius baptizādi haberet si verba p̃nunciare p̃-
sumeret: cōt p̃nitiendus tāqz rebaptizator. Si
tōino sit verba p̃ferrent: aut hōiem imerge-
rent vel aspergerent eēnt p̃nitiendi de iordina-
o modo baptizādi: et nō de iteratione baptis-
mi: qz quilibet xp̃i in se b̃ptizaret: nec trade-
ret aliud sacramētū: sed xp̃s qui ē vnus iteri⁹
baptizans vnū sacramētū p̃ oēs cōferret. Si āt

quereret an possit vnus plures sit baptizare.
dicendū q̃ in casu necessitat̃ s sic sub hac forma
Ego vos baptizo et c. nec p̃ hoc diuersificaret
forma ecclesie: qz plurale nō ē nisi singulare ge-
minatū: p̃sertim cum pluraliter dicat. Ad d̃r.
vlt. Baptizantes eos et c. hec Tho. 2ª additio
q̃ in baptismo cōferendo requiritur similtas:
vt. s. sit verba. plata cū ipsa ablutione. Vi-
cū tñ Ric. di. 3. quātm. q̃ verba et ablutionem
simul ē pōt intelligi tripliciter. aut p̃ realē cō-
sentiam vnus i alio: aut p̃ eoz cōconsentiam i
intentione. aut in tpe. Similtas fm modū p̃i-
mum nō requiritur: qz nec possibilis ē: eo q̃ ver-
ba non sunt nata ēē in ablutione: nec cōuersio
Similtas mō secundo requirit de necessitate ex-
p̃licite: in quantū necessariū est q̃ abluens et v-
ba p̃ferens int̃ dat circa baptizandum facere
quod facit ecclesia. Similtas autem tertio mō
aliquo mō requirit de necessitate: et aliquo modo
nō. Necessariū enī ē q̃ baptizans sic abluat et
verba p̃ferat: q̃ fm cōm vsum illa duo vide-
antur p̃tinere ad actum vnū: quod nō cōt ṽx
si in mane ablueret: et in sero verba p̃ferret: vt
cōuersio: nō est tñ necessariū q̃ simul p̃ctuali-
ter vtrūqz incipiat et terminet: sed sufficit q̃ pla-
tio verborū incipiat anteqz ablutio terminet:
vel cōuersio. Debet tñ baptizans illa facere si
mul: quanto magis pōt bono modo. 3ª cōdi-
tio que i baptismo ē seruanda dicit modalitas
Nam vt inqz Ric. et Bon. Sacerdos d̃z pue-
rū tenere p̃ latera: et versa facie ad aquā debet i-
mergere. Quare aut facie magis ad aquam et
non ad eccl̃i baptizandus tenet: d̃z ēē in signū
humilitatis et reuerētie. 4^a cōditio q̃ in bap-
tismo seruāda ē dicit paternitatis. Debet nāqz
aliquis adesse q̃ baptizandū leuet de sacro fon-
te vt Dio. dicit in li. de eccl̃e. hierar. Rō ē fm
Tho. qz sp̃ialis regeneratio q̃ fit p̃ baptisimū
assimilatur quodāmodo generationi carnali.
Vnde dicitur. i. i. p̃. 2. Sicut modo geniti i
fantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite.
In generatione autē carnali paruulus nup na-
tus indiget nutrice et pedagogo. vnde ēē in sp̃i-
tuali generatione baptisimū requiritur aliquis qui
fungat vicē nutricis et pedagogi: instruendo
eum qui est nouitius in fide: de his que perti-
nent ad vitam xp̃ianam: ad quod p̃lati vacare
non possunt circa oēm curā populi occupati.
Et debet esse vnus q̃ leuat de sacro fonte: vt
dicitur de cōse. di. 4. c. nō plures. Si tamē plu-
res essent: cū oibz contrahit cognatio sp̃ialis

ut habetur extra de cognatione spiritali. c. q̄
uis. li. 6. Et qui leuat etiam debet esse secula-
ris non religiosus aut monachus: ut dicitur d̄
confe. di. 4. c. non licet. 7. c. monachi. Debet
etiam esse fidelis non infidelis: ut patet de con-
secre. di. 4. c. in baptisinate. Ratio est secun-
dum Tho. quia infidelis non est membrum ec-
clesie: cuius personam gerit tenens ad sacra-
menta. Et si de facto siue in necessitate leuare
tenet: seu baptizat: non contrahit aliquam co-
gnationem spiritualem. Qui autem leuat de sacro
fonte aliquem: eius pater spiritualis dicitur ut
patet. 30. q. 1. in. c. ad limina. in. §. filia. 7. i. c.
oēs. 7. §. q. 3. c. ita. ubi dicitur. Ita diligere de-
bet homo eum qui se suscepit de sacro fonte si-
cut patrem. Et de conse. dist. 4. in. c. vos ante
omnia. de hoc Aug. ita loquitur. Vos ante
omnia tam viros q̄ mulieres: qui filios in ba-
ptismo suscepistis monete vos cognoscatis si
deiussores apud deum extitisse pro illis quos
visti estis de sacro fonte suscipere. ideo eos sen-
per admonete ut castitatem custodiant: iusticiā
diligant: charitatem teneant. Dicit tam̄ Tho.
q̄ patres spirituales moderno tempore ad hoc
non ita stricte obligantur: quia ut plurimum hi
qui baptizantur parentes habent xpianos de
quibus presumendum est q̄ suos filios dilige-
ter instruant. Si tamen quocumq̄ modo senti-
rent contrarium tenentur fm̄ suum modum sa-
luti spiritualium filiorum curam impendere.
Sed non licet effari quot mala: quot fraudes:
quotque lenocinia sub nomine compaternitatis
7 comaternitatis fiant. Taceo illa ne scandali-
zetur hi qui deum timentes dum compatres
fiunt sacramentum baptismi fideliter reuerent̄
Vnusq̄q̄ indicet seipsum 7 videat si q̄ ille est
qui compaternitatis iura fidēq̄ polluat: 7 quā
grauē ne phandūq̄ celus cōmittat. Quia cō-
ditio que in baptismo seruari debet dicit̄ sacra-
mentaliū solēnitās. Nam ut inquit Tho. Nec
sacramentalia non sunt de substantia sacramen-
ti: sunt tamen ad bene esse ad excitandum de-
uotionem fidelium: 7 reuerentiam ad sacramē-
tum. fm̄ Bo. Bon. disti. 6. quarti. Ordo eo-
rum que sunt ad solēnitatem sacramenti bap-
tismi fm̄ cōm ecclesie consuetudinem hic est.
Primo exussatur: 7 hoc fit ut virtus diaboli
exterior expellatur: 7 interior expellenda signi-
ficetur: sicut patet ex dicto Rabani de institu-
tione clericorum. Et Aug. in li. de symbolo. de
confe. di. 4. c. postq̄. 7. c. sicut nobis. Secun-

do signum crucis fit in pectore 7 in fronte: ut
demoni cognoscat se pellendum tam in occulto
cordis q̄ in aperto confessionis. Rabanus au-
tē ubi supra 7 in. c. postea. dicit. Postea signat̄
baptizandus signaculo sancte crucis: tam i frō-
te q̄ in corde: ut ab eo tempore apostata diabe-
lus in suo vase pristino sue interemptionis co-
gnoscat signaculum iam sibi deinceps illud
sciat esse alienum. Tertio sal in ore ponitur: ut
segatur Rabanus in. c. ex hinc. ut per sal typi-
cum sapientie sale conditus fetore careat iniqui-
tatis: ne a vermibus peccatorum vitra putri-
fiat: sed magis illesus seruetur ad maiorez gra-
tiam percipiendam. Significat ergo sal q̄ p̄ bap-
tismus sapientie sapor preparatur: 7 fetor som-
tis restringitur. Quarto fit unctio aurium 7 ni-
rium cum sputo: 7 de hoc dicit Rabanus ubi
supra in. c. postea. Postea tanguntur ei nares
7 aures salina: 7 dicit ei verbum euangelicum
q̄d iesus qm̄ surdum 7 mutum sanauit tangen-
cum spūo linguam eius: 7 nutuens digitos i
auriculam eius dixit. Efficit quod ē adaperiri
hoc enim faci in hic agitur ut per saluam typ-
cam: 7 sacerdotis tactum sapientia 7 virtus di-
uina salutis eiusdem catechumini operetur: ut
aperiantur ei nares ad accipiendum odorem
noticie dei: ut aperiantur ei aures ad audien-
dum mandata dei. Quinto fit inunctio in pe-
ctore 7 spatulis: ut significetur gratia vnctio-
nis ad deum amandum: 7 ad bona opera faci-
dum: de quo etiam loquitur Rabanus in. c. d̄
inde. Sexto post baptismum fit inunctio chri-
smatis in vertice: ut dicit ibidem Rabanus in
.c. postq̄. ut christi regni baptizatus p̄cep-
tū fiat: ut a xpo xpianus vocari possit: 7 talis vi-
tuo sit in capite: quia ut inquit Amb. in li. 8. f̄
eramentis. Sapientis sensus in capite eius.
P̄ter caput ergo fm̄ Bon. anima designatur
que p̄ baptismū ipuribilis reddit ad cōtēplari-
dum eterna. Crisma enī confectum est ex ole-
lucente 7 balsamo conseruante. Septimo bap-
tizatus vestitur vestimento candido: de quo
Rabanus in. c. post baptismum. inquit. Post
baptismum traditur xpiano vestis candida: i
significat innocentiam 7 puritatem xpianam
quam post ablutas veteres maculas studio si-
cte conuersationis immaculatam seruire de-
bet ad representandum ante tribunal christi
Amb. vero in. c. accepisti. sic ait. Accepisti p̄
baptismum vestimentum candida: ut esset indi-
tūz q̄ exueris voluntate peccator: 7 indueris
innocenti

innocentie ca-
nendu: ut ai-
sibus vna: q̄
pro tunc in q̄
Vltimo pon-
na pedibus ei-
eius. Dicit
sacramenta p̄
p̄gatur: quon-
ia qui sunt bap-
na quater in f̄
icla christi men-
admodū in bap-
vritatē 7 volun-
dare insup quos
es eterne saluti
rūbeneficiorū
li opera bona
serere: sed cur-
torū illius: cu-
quo christo xpi
sacra vnctione.
Quod p̄ bap-
pena: cōseruatur

Erui
t mo die
cibus
ere. Et notari
Primum dicit
si opone. Terti-
etno baptismi
etenim delectu
actualis: ut do-
de hoc dicit An-
lo. A paruulo r-
senē sicut nullus
nullus est qui na-
sed paruuli tana-
bus etiā moritur
adherunt origi-
deret. ait. Nullo-
Quod bap-
fines baptizan fin-
rei nō metuos
Eto. 14. Dms
Omnia p̄ca. aza-
ia diabolica est fa-
Bon. q̄ in bap-
nditur homo i
anima. Si au

innocentie caste velamina. Neq; propterea te
nendū: vt ait Tho. q; nō liceat xpianis alijs ve
stibus vti: quoniā vestis illa vt dictum ē datur
pro tunc in mysterio spiritualis significationis
Ultimo ponit ceruus in manibus: vt sit lucer
na pedibus eius verbum dñi et lumen seminis
eius. Debent ergo cū necessitas nō contradicit
sacramenta p̄dicta deuote celebrari cū alijs ba
ptizatur: quorū etiā nō immemores esse debēt
hī qui sunt baptizati. Recordare o aīa christia
na qualiter in sacro fonte diabolo abrenūciās
iesu christi membrū effecta es. Recordare quē
admodū in baptismo grā tibi cōcessa est: vt fm
virtutē et voluntatē dei viuere posses. Record
are insup quomodo in baptismo viā ingressa
es eterne salutis. Moli o infelix peccatrix tanto
rū beneficiorū oblita diabolo cōmunicare. Mo
li opera bona negligere. Moli viā paradisi de
serere: sed curre post christum in odorē vnguē
torū illius: cuius nomen est oleum effusum: a
quo christo xpiani dicuntur: vt dicitur extra de
sacra vñctione. c. cum venisset.

Quod p baptisū deletur culpa: remittitur
pena: et cōfertur gratia.

Capitulum .3.

Etiā mysteriū declarandū de baptis
mo dicit fructificatio: in quo de fru
ctibus siue effectib; baptismi lib; di
cere. Et notari possunt tres principales effect;
Primus dicit delectio culpe. Secundus remis
sio pene. Tertius collatio gratie. Primus effe
ctus baptismi dicitur delectio culpe. Per ipsū
etenim deletur omnis culpa tam originalis q̄
actualis: vt docet magister sen. in. 4. di. 4. Et
de hoc dicit Aug. de conse. di. 4. in. c. a puu
lo. A paruulo recēter nato vsq; ad decrepitū
senē sicut nullas phibēdus est a baptismo: ita
nullus est qui nō peccato moriā in baptismo:
sed paruuli tantū originali: maiores autē omni
bus etiā moriunt peccatis que mala viuendo
addiderunt originali. Et idē Aug. in. c. vt oī
deret. ait. Nullo excepto dictum est. s. ab aplo.
Quicūq; baptizati sumus in xpō: in morte ip
sius baptizati sumus. Et ideo dictū est vt pba
ret nos mortuos esse peccato. Et glo. sup illud
Eto. 14. Vnus ex eis non remansit inquit.
Omnia peccata ablata sunt in baptismo: potē
tia diabolica est submersa. Dicit ergo domin;
Boñ. q; in baptismo omnis culpa deletur: et
restituuntur homo in pristinā innocentia q̄stum
ad animā. Si autē queratur ratio huius: dicitur

q; est diuina liberalitas: que tantā huic sacra
mento contulit efficiaciam. Sed posset aliquis
arguere sic. Diuersorū morborū diuerse sunt
medicine: ergo cū culpe sint diuerse: nō tantū
specie: sed genere: vtpote originalis et actualis
et venialis et mortalis: ergo ad hoc q; curētur
necesse est q; diuerse adhibeantur spūales me
dicine. Rñdet Boñ. q; remediū pōt morbum
respicere dupliciter: aut q; principaliter sit ad
hoc: aut q; hoc curat tanq; annexū. Secundū
ergo q; diuerfi sunt morbi spirituales: diuerse
sunt etiā medicine sacramentales p̄ncipaliter
ad illos ordinate. Si autē morbus habeat aliū
morbū cōiunctū: et medicina p̄fectā habeat vir
tutē curandī nō tantū curat p̄ncipalem s; etiā
annexā: et sic facit baptismus. Secundus ba
ptismi effectus est remissio pene. Remittitur si
quidem baptizato omnis pena peccato debita.
Vnde Aug. in li. de baptismo paruulorū. et ha
betur de cōse. di. 4. in. c. per baptismū. inquit.
Quicquid ab homine dictū factū et cogitatū ē:
totū aboletur: et quasi non factū habet. Et glo.
sup illo verbo spal. quorū tecta sunt peccata: dicit
Ita sunt tecta peccata in baptismo q; de ea nō
vult punire. Si autē diceret q; hoc nō videtur
consonū eo q; Ansel. in li. cur deus homo ait.
Si peccatū nō punit: iordinari dimittit: et de
nihil inordinatū relinquit. Respondet Ric. q;
christus per passionē suā sufficienter exoluit
penā peccatis debitā: que in baptismo remittit
tur. Sed adhuc nōnulli arguunt ostendentes
q; p baptismū nō remittat omnis pena. Hōrio
q; vt habet de conse. di. 4. in. c. ne absit. iudeis
venientib; ad baptismū inducenda est peniten
tia et abstinentia. 40. diez. Secūdo q; videm;
paruulos baptizatos qui nullū peccatū commi
serunt: post baptismū multis penalitatib; sub
iacere: et constat q; nō iniuste: ergo baptismus
nō remouet omnē penā. Inquit enim Aug.
13. de trim. c. 16. Omnia huius seculi mala: do
lores: laboresq; hominū veniunt de peccatoz;
et maxime de peccati originalis meritis. Ter
tio arguit q; baptizatus ante christi passionē
adhuc paradysum nō intrabat sed clausura illa
erat pena peccati: ergo per baptismū nō remit
tatur illa pena. Ad p̄mū respondet Ric. q; il
la penitentia nō indicatur iudeis ppter sacra
menti efficiaciā: sed ppter eius reuerentiā: et iu
deoz; recipientū baptismū p̄bationē: vñ eis
non inducebat post susceptionē baptismi: s; an
te: et q̄uis sic obseruaret quondā: nō nō opor

ter obseruari: sed quod innuit glo. in preallega
to. c. ne absit. nisi esset contraria consuetudo.
Ad secundum respondet Bona. dicens q. di/
stinguendum est de penis. Quedam eni sunt
pene eternales: et quedam temporales: ab omni
eternali absoluit baptismus delendo omnem
culpam. De penis autem temporalibus adhuc
est distinguendum: quia quedam contrahunt:
ut siames sitis: passionemque contemporanee vi/
te. Quedam imponuntur et assumuntur: ut ie/
iunia corporalia et spiritualia exercitia: et laboriosa
opera. Baptismus ergo ut dictum est absoluit
ab omni pena eternali et omni pena temporali
satisfactoria siue assumpta: non autem ab omni
contracta: utpote a fame siti et ceteris similibus.
Ratio autem est: quia ad hoc ipsum non ordia/
uit. et ratio quare non ordinavit est: quia congru/
um fuit q. huiusmodi penalitates in nobis p/
pter tria relinqueret. Primo propter manife/
standam equitatem diuini iudicii: ut illa senten/
tia quam dictauerat de morte Ade et posterorū
eius imminibilis permaneret. unde ab illa ne/
mo euadit. Secunda ratio fuit ad ostendū fru/
ctus passionis christi: a qua virtutem sacramen/
tum habet: ut penas remittat personales non
naturales: quia remedium respicit personā nō
naturam. Tertia ratio fuit propter homines ad
iuuandum. Per huiusmodi penalitates adiu/
uatur homo ut spiritualiter vivat: et pugnant co/
ronetur. Tho. vero. q. 69. tertie partis dicit q.
baptismus habet virtutem auferendi penalita/
tes presentis vite: non tamen eas auferit i pre/
senti vita: quod fit totum ut baptizati conformē/
tur xpo: qui licet a principio sue conceptionis
fuerit plenus gratia et veritate: habuit tamē cor/
pus passibile: quod per passionem et mortem ē
ad vitam gloriosam resuscitatum: ita et xpianus
in baptismo gratiam consequitur quantum ad
animam: habet tamen corpus passibile: in quo
proximo possit pati: sed tandem resuscitabitur
ad impassibilem vitam. Unde et apostolus Ro.
8. ait. Qui suscitauit iesum christum a mortuis
vificabit et mortalia corpora nostra per inba/
bitantem spiritum eius in nobis. Penalitates
ergo virtute baptismi auferentur a iustis in re/
surrectione quādo mortale corpus hoc induct
in corruptionem et immortalitatem. Ad tertium
argumentum respondet Ricar. q. baptismus
modo aperit celi ianuam baptizato quantum ad
efficaciam: quāuis hoc non posset facere ante
passionem: quia particularis remotio clausio/
nis predicte quantum ad efficaciam dependet
ex vniuersali remotione illius clausiois quā/
tum ad sufficientiam: que per christi passionē
facta est. Tertius baptismi effectus est collatio
gratie. Ut enim inquit glo. ad Titum. 4. c. ier/
positione verborum apostoli dicentis. Saluos
nos fecit per lauacrum regenerationis et reno/
uationis spiritus sancti quem effudit in nobis
abunde. Lauacrum regenerationis est sacra/
mentum baptismi: in quo datur gratia spiritus
sancti et copia virtutum. Sed nonnulli dubi/
tant an pueri in baptismo consequantur gratiā
et virtutes: cum nondum habeant vsum liberi
arbitrii. Et dicit Tho. 3. parte. q. 69. q. qdam
antiqui posuerunt q. pueris in baptismo non
dantur gratie et virtutes: sed imputantur eis ca/
racter christi: cuius virtute cum ad perfectam
etatem venerint consequuntur gratiam et vir/
tutes. Sed hoc patet esse falsum dupliciter.
Primo quidem q. pueri sicut et adulti baptis/
mo efficiuntur membra christi. unde necesse ē
quod a capite recipiant influxum gratie et vir/
tutis. Secundo quia secundum hoc pueri de/
cedentes post baptismum non peruenirent ad
vitam eternam: quia dicitur ad Ro. 6. Gra/
tia dei vita eterna. Causa autem erroris fuit: q.
nescierunt distinguere inter habitum et actum
et sic videntes pueros inhabiles ad actus vir/
tutum: crediderunt eos post baptismum nulla/
tenus virtutem habere. Sed ista impotentia
operandi non accidit pueris ex defectu habi/
tuum: sed ex impedimento corporali: sicut et dor/
mientes quamuis habeant habitus virtutum
impediuntur tamen ab actibus propter som/
num. hec Tho. Ex quibus omnibus colligi/
mus quantum debeamus deo nos qui bapti/
zati sumus: quibus tam liberaliter sua dona di/
gnatus ē impartiri: conari iluper oī studio tene/
mur virtutes amplecti: ad quas nos faciles red/
didit i susceptione baptismi: ut sic mereamur i
hoc seculo gratie pfectionem et in futuro eterne vi/
te premium. Amen.

¶ Etia sexta in pascue: de doloribus anie/
tatibus et amaritudinibus xpi iesu quos in sua
passione pro totius humani generis salute su/
stinuit. Sermo. 69.

Dolores nostri
uit. Et s. pphe verba sunt ista
53. c. Passione dñi nostri iesu
xpi tam acerbissimam q. igno/
n. in iolam

miniola3 hoc
re minime
debetur
edipiantu
illud Ser
magnum
et vaga pon
qui perit
Necem3
linam me
dei et saluato
inquit Bern
en3 nos pro
nigris indut
doloribus sui
go illa piffin
volum? Cote
facie squalid
tem ante cru
mi: que de
homine pep
a afflicto et v
rant angeli:
hi mi: que iat
trini que sem
isti et amali
tunes et exi
mibi sue mis
ne meuz filia
precipe illud
et vos modo
corpora que
fades filii in
fi deforme
ra cu tuis ar
claritate et ad
te dardens
cuz iacore v
pincipes et
dominantiu
precipue o p
tum amant
que illa meo
virgines. ov
Vlogte me
D mare s q
mella colla
e dicte me
pro peccatu
men oculor
gaudii et ioc

minioſas hodie recolentes a lachrymis cōtine-
re minime debemus: quoniam ſcietes matre
debemus inſenſibiles creaturas ut modo ſuo
cōpatiantur filio virginis in cruce pendēti. d.
illud Seneca in prima trage. Luceat ciber:
magnuſq; parens etheris alti. Telluſq; ſerax:
et vaga ponti mobilis vnda. Tuq; aſi omnes
qui per terras tractuſq; maris ſundis radios.
Noctemq; fugas ore decoro. Quidnā flebi-
lius cōmemorari poteſt q̄ mors illa ſeuiffima
dei et ſaluatoris noſtri ieſu xp̄i. Talis memoria
inquit Berni. requirit lachrymas. Ad illas et
enim nos prouocat ſanta mater eccleſia hodie
nigris induta. Ad illas nos excitat xp̄s ieſus i
doloribus ſuis. Ad illas inſup nos trahit vir
go illa piſſima: ſpes vnica mundi. Nāz ſi pie
volum⁹ cōtemplari videbim⁹ eam vultu meſo
facie ſqualida: ſparſo crine: ac ſciſſis veſtib⁹ ſā-
tem ante crucē: et querula voce dicentē. O fili
mi: quē de ſpiritu ſanto cōceptuſ deū verum et
hominē peperī: video te iter duos ſtatrones cru-
ci affixuſ et vulnerib⁹ plenū. O fili mi: quē ado-
rant angeli: caput ſpinis tenes coronatuſ. O fi-
li mi: quē tāta diligentia dūz tenellus eras enu-
triuſ quē ſemp dilexi ſemp amauī: qz tu me dile-
xiſti et amāſti genitricē tuāz: ecce in cruce mor-
tuuſ es et extinctuſ. O pater eterne: cōpatere
mibi ſue miſerrime matri: et plāge me. um tuāz
ac meūz filiū. Et quia id tue nature nō cōuenit:
precipe illud creaturis tuis. O angeli ſpiritus
et vos modo veſtro plāgite mecum. O celeſtia
corpora quorū pulchritudinē vincebat decora
facies filij mei plangite illū iſta die inſtar lepro-
ſi deformē factuſ. O inſenſibilia elemēta. o ter-
ra cū tuis arboribus et plantis. o aqua cum tua
claritate et admirabili fluxu. o aer cū tua facilita-
te. o ardens ignis cū tua viuacitate: plāgite me
cuſ factorē veſtrū filiū meū. O reges terre:
principes et glibet domini: plangite me cū dñz
dominantiūz filiū meū. O populi omnes: et tu
precipue o popule chriſtiane: quos chriſtus tā-
tum amauit: ut et mori pro vobis eligeret: plan-
gite illū me cū tam dire mortuū filiū meum. O
virgines. o vidue. o cōtinentes. o ſenes. o puu-
li lugete me cuſ benigniſſimū dominū veſtrūz.
O matres que filios gēuiſtis ſoluīte crinē et p-
meſta colla capilli ſnuant implētes aerē vocib⁹
et dicētes me cū. ſi illi mi te u: ieſu fili mi: hodie
pro peccatoribus paſſus et mortuus es. O lu-
men oculorū meorū. o ſpes et ſolatiū vite mee. o
gaudiū et iocunditas mea: quomodo factus es

mibi amaritudo et dolor: vulneraſti cor meū et
tranſſodiſti illud pungenti gladio. ſis aut ſi
milibus vbiſ piſſima vgo noſtraſ duratē rū-
pere ſataguſ. Sed qz nō ſumus a nobis ſufficie-
tes horū myſteriorū ut debem⁹ cū deuotione: cō-
punctione: ſletu: et lachrymis recordari: opus
eſt ut ſupernū implorem⁹ auxiliū. Et licet i om-
nibus alijs predicationibus cōſueuerimus vir-
ginūz vrginē interpellare: tamē qz hodie circa
filij lamenta eſt occupata: gaudiūq; angelice ſal-
uationis cōuerſum eſt illi in triſtitiā et microre:
ideo ad crucē humiliter cōfugimus: illamq;
ſalutabim⁹: verba qbus eccleſia vñ referen-
tes. O crux anc ſpes vnica hoc paſſionis tem-
porē auge pijs iuſticijs reiſq; dona veniaſ. Et
tu pater de celis deus cōcede nobis omnibus:
ut p merita crucis filij tui corda noſtra ſectare
mollireq; valeamus: quatenus cuſ lachrymis
loqui et audire poſſim⁹ paſſionē eius. Hac ita
qz ſuſcepta fiducia de ipſa paſſione locum⁹ ad
chriſti dolores cōuertem⁹ ſermones: quos in
verbis in noſtro themate allegatiſ. Eſaias pre-
nunciauit. Et autē ordinate incedamus diſtin-
guemus in tres principales articulos hodie:
nāz predicationē: in quorū quolibet quattuor do-
lores chriſti pie cōtemplabimur.

In primo articulo quattuor dolores.

Primus dolor: dicit orationis.

Secundus cōprehensionis.

Tertius deductionis.

Quartus cōtradictionis.

In ſecundo articulo quattuor.

Prim⁹ preſentationis.

Secūduſ ſententiationis.

Tertius crucifixionis.

Quartus inſpectionis.

In tertio articulo quattuor.

Primus illuſionis.

Secūduſ collocaſionis.

Tertius incompaſſionis.

Quartus ſeparationis.

Qualiter chriſtus in oratione vehementer
doluī ppter contriſtationē: propter petitionē
et ppter conſolationē.

Primi articuli dolor primus.

Primus dolor quē xp̄s ieſus pro no-
bis tulit: et nos pie illū meditari habe-
mus: dicit oratiois. Doluī nāq; dei
filius in laborioſa oratione quā poſt cenā fecit
ad patrē. Quis doloris vehemētia colligi pōt
ex tribus. Primo ex contriſtatione. Secundo

ex petitione. Tercio ex cōformatione. **P**rimo
apparet vehementia doloris christi ad orandū
cunctis ex cōtristatione. Ad qđ intelligēdū no
tare debem⁹: quia Job. 18. dicitur qđ post cenā
egressus est iesus cū discipulis suis trans torrē
tem Cedron vbi erat hortus in quez introiuit
ipse et discipuli eius. Et licet Math. 26. Adar /
ci. 14. et Luc. 22. narret qđ hymno dicto exierūt
in montes oliuarū. Tame⁹ Augusti. de cōsen
su euangelistarū dicit qđ idēz est locus. Hortus
enim ille erat trās torrentē Cedron ad pedes
montis oliueti. Ibi postqđ discipulis dixit scan
dalum qđ passuri erāt: premonuissetqđ Petru
in se nimis cōfidentē qualiter eū ter anteqđ gal
lus bis cantaret esset negatur⁹. Venit cuqz eis i
villam qđ dicit Bethsemani: et dixit discipulis
suis. Sedete hic donec vadam illuc et orēz. Et
assumpto Petro et duob⁹ filiis zebedei: cepit
cōtristari et mestus esse: et ait illis. Tristis ē ani
ma mea vsqz ad mortē. Sed hic theologi que
runt vtrū in anima christi fuerit passio tristitie.
Et arguit qdam qđ nō. Mā sapiens Ecclē. 30.
c. tristitiam dissuadet dicēs. Tristitiaz nō des
anime tue: et nō affliges temetipsum in cōsilio
tuo. Et itēz ibi. Tristitiam longe expelle a te:
multos enim occidit tristitia et nō est vtilitas in
illa. Ari. insup. 3. thopi. ait. Eadem sunt ma
gis eligēda sine tristitia qđ cū tristitia. Sapiēs
insup. prouer. 12. ait. Nō cōtristabit iustū qcqd
ei acciderit. Sed Ric. et Bon. di. 15. tertij re
spondēt qđ ab sqz dubio sicut magister sentē. re
fert et ter. euāgelicus cōfirmat: in anima christi
fuit passio tristitie. Sicut enim ex cōiunctione
rei amate cū apprehensione eiusdē causat in ap
petitu sensitivo passio delectatōis: sic ex cōiun
ctione rei odite cū apprehensione eiusdē causa
tur in appetitu passio tristitie: et qđ res de proxi
mo et certitudinaliter futura cōsiderat quasi iāz
presens. ppter euentus instātem propinquitā
tem et infallibilitatez: ideo nō solū respectu rei
odite cū est presens: sed etiā respectu rei odite i
fallibiliter et de primo venture est passio tristi
cie. Vñ fm phm in. 2. retho. Illi q iāz decapī
tantur nō timēt vidētes sibi necessitatē imine
re: sed tristant. Et ideo qđ sensualitas aīe christi
mortem recusabat cū apprehendit ipsam vt de
proximo infallibiliter venturā: causata fuit i eius
appetitu passio tristitie. Alter tamē fuit i eo tri
sticia qđ i nobis. In nobis enim frequēter cau
satur cōtra et pter impium rōnis: qđ vitupera
bile est: vt patet p auctoritates superius allega

tas. In xpo vero nō fuit nisi fm impiū rōnis:
qđ imperabat sensualitate tristari moderate fm
exigentia sue nature: et ideo in ipso nō fuit tristi
cia rationē peruerterēs neqz cōturbās: nec de ne
cessitate. Vbi qđ Hierony. super Math. ait.
Dñs noster vt veritatē pbaret assumpti homi
nis vere qđez cōtristatus est. Sed ne passio in
aīo illius dominaret p passionē cepit cōtristari
Aliud enim est cōtristari: aliud incipere cōtrista
ri. hec ille. Cōsideremus ergo qđ benigne dñs
orbis tribus illis discipulis aduocatis eos for
te amplexando: et nūc supra vnū nūc supra aliū
dexterā extendēdo cū suspirijs et anxietate mul
ta dicebat. Veu filij mei discipuli mei charissi
mi. Tristis est anima mea vsqz ad mortē. Se
cundū Marco. de lira. dictio vsqz accipi pōt du
pliciter: vno modo intensiue: qz tantūz intensa
erat qđū poterat esse: alio modo extensiue quia
durauit vsqz ad horā mortis. Scđo apparet
vehementia doloris xpi ex petitione. Dimissis
vnqz tribus illis qbus dixit. Sustinete hic et vi
gilate meci: auius est ab eis qđū tactus ē la
pidis: vt Lucas meminit: et positis genib⁹ ora
bat dicēs. Pater mi si possibile est transseat a
me calix iste verūtamē nō sicut ego volo sed sic
tu. Et venit ad discipulos suos et inuenit eos
dormientes: et dixit Petro Sic. Non potuisti
vna hora vigilare meci. Vigilate et orate ne in
tretis in temptationē: spiritus qđem pmpius
est: caro aut infirma. Iterū secūdo abiit et ora
uit vt prius. Et venit iterū et inuenit discipulos
dormientes pte tristitia: et relictis itēz secūdo
abiit et orauit. Vbi doc. theo. querit vtrū illa
oratio fuit a rōne aut a sensualitate. Et respon
det Bon. di. 12. tertij. qđ de ipsa dupliciter pos
sumus loq: aut qđū ad materiā: aut qđū ad for
maz. Si loquimur de ipsa qđū ad materiā: cuqz
materia orationis respiciat desiderij petentis
talis fuit petitiō sensualitatis: cuius desiderij
erat ad nō moriendū: vt magister sen. dicit i lra
Si autē loquamur de predicta oratione qđū
ad formā: sicut cū forma petitiōis respiciat di
scritiōne pponentis: et talis modus pponendi
fit a discritiōe rōnis: cōcedendūz est qđ talis ora
tio fuit voluntatis rationalis. Ad quod melius
intelligendū notādū fm Bon. et Ric. qđ cuqz in
xpo sint plures nature intellectuales. v3 diuina
et humana: necesse est in xpo plures esse volun
tates: qđ magister i lra. per multimodas aucto
ritates sanctorū ostēdit. Vnde si numerent vo
luntates xpi fm naturas due sunt. s. diuina: et
humana

humana: sed fm psonas tres sunt. s. voluntas
 diuina: et voluntas anime rōnalis: et voluntas
 appetitiua sensitiua: que extenso nomine volun-
 tatis voluntas dicit: qz mouet post apprehensio-
 nez: qz pprie loquēdo de nomine volūtatis vo-
 luntas nō inuenit nisi in pte aie rōnali. secundū
 philo. 3. de aia. Igit tūqz verus hō cogitās i-
 mo clare videns dñs iesus xps q sibi paraban-
 tur in pūmo passiones: q martiria in suo cor-
 pore tolleraturus erat: volūtate quadā pietatis
 dicebat. Mater si possibile est transier a me ca-
 licez istū: verūtāmē qz sic est volūtas tua vt pro
 humano genere moriēdo et patiēdo satisfaciās:
 ecce me pmpitissimū et paratū: fiat non qd ego
 volo volūtate sensuualitatis: s; qd tu: qz ego idez
 volo volūtate ratiōis. O bone iesu doctor vita-
 tis q cepisti facere et docere: tu nobis dixisti vt
 oītes loqueremur patri tuo vbi hoc: qd tu in
 tua agonia sepius replicasti: fiat volūtas tua.
 Ob qd Leo papa in sermone de passione ait.
 Decet vos omnes fideles instrui: oēs cōfesso-
 res accendit: oēs martyres coronauit. Nā qz
 mundi odia: qz temptationū turbines: qz pos-
 sei psecutorū superare terrores: vbi xps in oib⁹
 et pro omnib⁹ patri diceret. f. iat volūtas tua.
 Discant ergo hāc voces oēs ecclesie filij: vt cū
 aduersitas violenter alicuius temptatiōis incū-
 bit seipso tremore formidinis accipiat tolerantiā
 passionis. hec ille. 3. apparet vehemētia dolo-
 ris xpi in sua oratiōe ex confortatione. Taz vr-
 gens enim erat dolor eius vt angelus ad eū
 confortādū mitteret. Apparuit inqt Lucas et an-
 gelus confortāns eū. Apparuit aut illa fm Mi-
 co. de lira. fuit in visione corporali: vbi oīditur
 q in eo erat vera humanitas: q confortabat con-
 tra tristitiā insurgentē in pte sensitiua ex appre-
 hensione mortis immentis. Et factus in ago-
 nia plurius orabat. Erat aut hec agonia relū-
 catio sensuualitatis mortē horrentis: et rōnis ip-
 sam acceptatis: qz virtute diuina quelibet ps p-
 mitebat agere et pati qd erat sibi ppiū. Et fa-
 ctus est sudor eius sicut gutte sanguinis decur-
 rentis in terrā. Et vehemēti enī anctate fie-
 rat: vt nō solū humores exirent p sudore: s; etiā
 aliqd de sanguine sudore tngente. Secundū vo-
 opinionē aliquorū hoc supnaturaliter factū est:
 vt sic xps suū sanguinē iā p salute nra effunde-
 re inciperet. S; nō inuēto querere qz posservt
 dolor christi patiētis fuit dolor acerbissim⁹: ita
 p excesserit omnē dolorē quorūcūqz patiētiū.
 Et rīdet Ric. in tertio. et Bon. di. 16. et Tho.

tertia pte. q. 66. q. qzuis dolor xpi nō fuerit ma-
 ximus omnīū dolorū simpliciter: cuz dolor dā-
 natorū fit eo maior: fuit tamē maximus omnīū
 dolorū huius vite propter tria. Primo ppter
 cām passionis. Secūdo ppter modū patiēdi.
 Tertio ppter cōditionē patiētis. Primo
 si cōsideret cā ob quā chāstus passus fuit: i eo
 doloris afflictio magna fuit. Nō enīn patieba-
 tur p culpa ppiā: imo pro aliena: nō p amicis
 s; pro inimicis: et etiā p his quos videbat igra-
 tos. Secūdo si cōsideret modus patiēdi: fuit
 in eo dolor acerbissimus: tūz ppter generalita-
 tem: qz in omnib⁹ mēbris affligēbat: tūm etiā
 ppter cōtinuitatē: qz suspendi ei cōtinuabat:
 et clauis adeo affligēbat pendētē. Ob qd mors
 cōfixorū in cruce est acerbissima: qz cōfigunt in
 locis nervosis et maxime sensibilib⁹. Tertio si
 cōsideret qualitas siue p dñio patiētis: maxima
 fuit in eo afflictio propter maximā cōplexionis
 equalitatē et ppter sensus viuacitatē. Vnde qz
 nullus potuit ei equari: nec in equalitate cōple-
 xionis: nec in viuacitate sensus: dolor illius fuit
 omnīū dolorū acutissimus. Addit etiā Tho.
 q si cōsideret puritas doloris christi: dolor iste
 fuit maximus. Nā in alijs patiētib⁹ mīnga-
 tur tristitia interior et etiā dolor exterior ex ali-
 qua cōsideratiōe ratiōis per quādā derivatiō-
 nez seu redundantia a superiorib⁹ viribus ad
 vires inferiores: qd in xpo patiente non fuit.
 Vnicuiqz. n. viriā pmissit agere qd est sibi p-
 priū fm Dama. Idco xps Tren. i. ca. ait. O
 vos omnes q trāstis p viā attendite et videte si
 est dolor similis sicut dolor meus. Lūius ma-
 gnitudinez nos colligere possumus cū videm⁹
 christū suaz passionē cogitantē sudores sangui-
 nem emittere. Vbi es. o aia rationalis. Quid
 agis. O insignita imagine dei tū. Velis obse-
 cro christo iesu oranti: sudanti: genenti: lachry-
 manti: et agonizanti pro salute tua assistere mi-
 sericorditer. Noli dormire illi q non dormiuit
 ipse tibi. Inspice mentis oculo cōpassino quā-
 ta pro te passus est a die natiuitatis sue vsqz ad
 horā presentem: et nunc vigilans et orās frequē-
 ter patri seipsum offert: mortē acerbissimā ho-
 die fore passuram. Et quia homo est cogitat in
 seipso et sibi ipsi loquitur. Deu me filiū matris
 mee hinc ad modicū captus ero: ligatus: flagel-
 latus: delusus: spinis coronatus: et inter duos
 latrones i cruce cōfix⁹. f. aciā oīa libēter vt obe-
 diā pī meo: et redimā hūanū gen⁹. S; heu me
 quāta sustinebo tormēta. o quāta ē tristitia mea

plurim ex hāc
 maxime

et amritudo cordis mei. Copatere illi anima
dura: et collige in corde tuo guttulas illas san-
guinis quas sudando pro te fudit in terram.

Ad in comprehensione vehementer doluit pro
pter Jude damnationem: propter suam ligationem
et propter discipulorum turbationem.

Primi articuli dolor secundus.

Secundus dolor quem Christus pro no-
bis sustinuit dicitur comprehensionis:
quando. scilicet ministri iudeorum comprehe-
derunt eum: et velut mancipium vilissimum liga-
uerunt. fuit autem tunc vehementes dolor eius pro-
pter tria. Primo propter Jude damnationem. Tertio pro-
pter discipulorum turbationem. Primo fuit ve-
hemens dolor Christi propter Jude damnationem.

Ipse namque turbam duxit ad locum in quo
Christus orauerat: postquam erat cum discipulis su-
is. Sciebat enim ipse locum illum: quia frequen-
ter conuenerat illuc cum discipulis suis. Dede-
rat autem signum his qui Christum comprehensu-
ri erant. d. Quicumque osculatus fuero ipse est:
tenete eum. Hoc autem signum secundum gloriam dedit eis
ne loco Christi caperent Jacobum minorem: qui
erat similis Christo in facie. Accedens ergo Judas
ad Christum osculatus est eum: et dixit. Ave rabbi.

Cui Iesus. Amice inquit ad quid venisti: quasi di-
cat secundum aliquos. Tu ostendis amicitiam signo:
et perditionem agis de facto. Vel melius secundum
alios. Quidam amice mihi quem ego dilexi: quem ad
aplatum vocavi: cui familiarem me dedi: cuius
pedes in cena laui: cui nunquam displicui: oscu-
lo me tradis. Cur ista contra me facis. O ami-
ce mihi Judas: cui si ad penitentiam redire volue-
ris: veniam sum prestare paratus. Cur me dere-
lingis: Cur a tuo proposito malo animum tuum
non reuocas. Amice mihi si adhuc me amicum
habere volueris: licet me tradas in manus ini-
corum meorum: revertere tamen ad me et ego sus-

cipiam te. Vere benignissimum et mansuetissimum
dominum: quibus dolere de iniuria quam sibi Judas in-
ferbat: magis tamen ac magis affligebat de be-
natione eius. Nam Christus qui videbat omnia dolo-
re non modico afficeret quando Judas concepit
animum illum vendere: quando Judas ad principes sacer-
dotum accessit: et 30. argenteos in manu recepit: quando
a cena exiuit: et ad colligendum cohortem et mini-
stros sollicitus properauit: isuper suo fetido ore
ausus est perditionem osculari faciem Iesu decoram:
et os eius preciosissimum: plus tamen angustabatur
cum videbat Judam propter suam obstinationem fore

damnandum. Sed hic dubitatur utrum si Judas non
tradidisset Christum et iudei non crucifixissent eum
fuisse humanum genus redemptum. Et respondet Alex. i.

3. volumine sume quod sic: quia in tali casu sola vo-
luntas patendi sufficeret ad redemptionem: siue ad
liberationem: id non excusat Judas a peccato:
neque iudei. Et si dicatur Ro. 8. Propter filium
suum non peperit deus sed pro nobis omnibus tra-

didit illum. Et Esa. 53. Tradidit in mortem ani-
mam suam: ergo sicut pater et filius non peccauerunt
a simili non peccauit Judas neque iudei. Respondet
Abbo. 3. pte. q. 47. quod eadem actio diuini simodo
iudicat in bono vel in malo secundum quod ex diuersa ra-

dice procedit. Pater enim tradidit Christum passioni
ex charitate: quod intelligi potest uno quidem modo secundum
quod sua eterna voluntate preordinauit passionem
Christi ad humani generis liberationem. secundum illud
Esa. 53. Vitis posuit in eo iniquitatem omnium no-

strum. Secundo non preterendo eum a passione:
sed exponendo persequutibus ut Aug. dicit. Ipse
Christus filius tradidit seipsum passioni propter hu-
militatem: et ex obedientia factus pro nobis obe-

diens usque ad mortem. ut dicit Iher. 2. Judas
cooperatus est passioni Christi ex cupiditate et iniquitate
Iulatus ex humano timore. Et per hoc ex liuore
et inuidia: ideo ipse si vituperatur: et potissimum ingra-

tissimus Judas: de quo sic exclamat Bern. 2.
Quidam mercator pessime. et peritor auarissi-
me: cur non petuisti a matre triginta illos argenteos.

Et quia paupercula erat aut medicasset aut seip-
sam potius vendidisset: dedissetque tibi precium
ne filium suum perderes innocentem. 2. fuit vehe-

mens dolor Christi propter suam comprehensionem
et ligationem. quoniam. scilicet a ministris illis ligatus fuit
Ad quod plenius intelligendum querendum propter no-
bis est. virum ipse filius dei benedicti volens pas-

sionem sustinuit. Et respondeo quod sic: quod patet
tripliciter. Primo ex scripture confirmatione.
Vnde Esa. 53. dicit. Oblatus est qui ipse voluit
2. ex pronuntiatione. Pronuntiavit quidem passio-

nem suam quoniam dixit Math. 16. quod oportet ire hiero-
solyman et multa pati a senioribus et scribis
et principibus sacerdotum: et tertia die resurgere
Et Math. 17. c. quoniam post transfigurationem pre-

cepit discipulis suis. d. Memini dixit Iesus visio-
nem donec filius hominis a mortuis resurgat
Et iterum Math. 20. quoniam assumpsit duodecim di-
scipulos suos secreto: et ait illis. Ecce ascendi-

mus Hierosolyman et filius hominis tradet primis
principibus sacerdotum et scribis: et condemnabit eum mor-
te: et tradent eum gentibus ad ludendum et fla-

gellandum

dolor 9us pro
suo pro
pter tria
erat 1us
2us
3us

gellandū et crucifigendū. 3. patet q̄ volūtariē
xps se obtulit passioni et facti p̄batione. Nam
iudeos et eos qui cum ip̄is erant solo v̄bo vir-
tute sua in terram p̄stravit. Quippe cū inter-
rogasset eos quem q̄ritis. Illiq̄ r̄ndissēt. Je-
sum Nazarenum. ut eis dixit. Ego sum: abie-
runt retrorsum et ceciderūt in terrā: ut sic decla-
raret v̄ritus diuinitatis eius. Ob q̄d Aug. su-
per Joā. inq̄t. Vbi nūc militūz cohortes. Vbi
terror et murmur armoz. Vna vox turbam o-
diis ferocem: armisq̄z terribilē: sine telovillo p̄-
cussit repulit: stravit. Deus enim latebat i car-
ne et sempiternus dies ita mēbris occultabatur
humanis ut laternis et facibus quererēt i tene-
bris. hec ille. Et v̄. Liso. sequit. Denum ne
quis dicat qm̄ ipse iudeos ad hoc iduxit ut ip̄s
occiderent: sc̄psum in manibus eozum tradēs
manifeste ostēdit eis oīa que sufficiebāt eos re-
uocare. Sed q̄ p̄manebāt in malicia et nullaz
habebant excusationem: tunc seipsum in mani-
bus eozum tradidit: ideo iterū interrogavit eos
postq̄ a terra surrexerunt. Et illi responderūt
sicut prius. Quibus ipse dixit: dixi vobis quia
ego sum: si ergo me queritis finite hos abire.
Tunc Symon petrus gladio percussit Malcū
seruum pontificis: absciditq̄ auriculam eius
dexterā. Si quis autem quereretur vnde gladiū
erat Petro. Liso. dicit q̄ audiens iudeos cō-
tra xpm̄ conspirasse armauerat se. Theophilus
v̄o ait q̄ habuerat ipsum i cena pro vsu agni.
Sed xps auricula illius sanata: ut Lucas re-
fert. Petrum caritative redarguit dicens: mit-
te gladium tuum in vaginam. An putas quia
non possum rogare patrem mē: et exhibebit
mibi modo plus q̄. 12. legiōes angelozū. Vbi
Hierō. Quasi dicat. Nō idigeo. 12. apostolo-
rum auxilio: et si omnes me defenderēt: q̄ pos-
sum habere. 12. legiones angelici exercit⁹. Vñ
legio apud veteres sex milibus hominū cōple-
batur. De. 12. legionibus. 62. milia angelozūz
sūt: in quot genus hominū lingua diuisa est. h̄
ille. Subdidit xps quō ergo implebunt scriptu-
re p̄phetarū. Lalicē quem dedit mibi pater nō
vis ut bibam illum. Deinde dixit turbis Tan-
q̄ ad latronē cristis cū gladiis et fustib⁹ cōpre-
bendere me. Quotidie apud vos erā docens
i templo: et nō me tenuistis. Sed hec ē hora ve-
stra et ptās tenebrarū: hora vestra dicit. s. vo-
bis cōcessa ad me comprehendendū: et ptās tene-
brarū: q̄z diabolus tenebrarū princeps eos ad
hoc incitabat. Tunc illi cōprehenderūt iesū et

ligauerunt eū. O siebile spectaculū. o dolendūz
malū. o lachrymabile factum videre illos i x̄p̄z
seuientes. Nam ut pie possumus contēplari ir-
ruerūt in eum frementes et rugientes leonum
more. Alii cederūt eum p̄ capillos suos et violē-
ter i terram piccerunt. Alii gratiosas manus
suas capientes retro verterant. Alii funib⁹ du-
ris illas ligauerūt. Alii cathenā collo eius ipo-
suerūt. Alii contumeliosiss v̄bis iniuriabant si-
bi. Alii deniq̄ pugnis et pomis suozum enū
percusserunt eū. Quid vides a aīa mea. Quid
audis. Quid loquor: de quo dicimus q̄ tanta
patiebat q̄ ligatus erat: et tā vilit̄ oppressus
et fatigatus: nōne ipse est ielus dei et virginis si-
lius. Nōne rex hominūz et angelozū. Nōne
creator: gubernator: redemptor: glorificator: et
benefactor tuus. Cur igit non ploras. cur non
clamas ad fidēra. O iesu mi salus anime mee:
amice p̄pter me miseram peccatricem tam di-
re vinctus es et catenat⁹. Emolli cor tuum ad
pictatem et cōmiserationem: et sequere illū me-
ditatione deuota quocunq̄ de cetero perget.
Tertio fuit vehemens dolor christi p̄pter disci-
pulozū turbationem. Discipuli etenim talia q̄
i x̄p̄z fiebāt aspiciebāt: et ex h̄o territi fugierūt
relicto: et hoc p̄dixit zacharias p̄pheta. 13. c.
Percutiam pastorem et dispergent oues gre-
gis. Sed h̄ incidit questio. Vñ p̄phete p̄di-
xerunt mortem x̄pi et passionem. Et r̄ideo q̄
sic. Nam Lactantius. li. 4. inducit verba Si-
bylle. d. Et in manus impias infidelium po-
stea veniet: dabunt autē deo alapas in celsis ma-
nib⁹: et impurato ore expuent venenatos spu-
tos. Dabit vero ad v̄bera simpliciter sanctum
dorsum: et colaphos accipiens tacebit: ne quis
agnoscat q̄ v̄bz sit. vel vnde veniat: ut infe-
ris loquat⁹: et corona spinea coronet⁹. Ipsa enīz
inspiciens gens deum tuum nō cognouit: sed
spinis eū coronasti: et horridū illi fel miscuisti.
hec ibi. S̄z expresse adhuc sancti p̄phete pas-
sionem x̄pi multipliciter p̄nūciauerūt. Dicit
nāq̄ Esa. 5. c. Incurabit hō et humiliabitur
vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. Inclinet
homo et humiliabit altus vel robustus virozūz
Et idem exponens illud Deute. 32. Deum q̄
te genuit dereliquit. dicit in hebreo. Theissi. i.
vilitas et obliuiscris deū: Adhō ele ele mole
lecha. i. vulneratū vel occisum tuū vel afflictū.
Et Tresh. i. c. Hieremi. dicit. Plorans plo-
rauit in nocte et lachryme illius in m̄. xillis ei⁹.
Glo. Rabbi Adorfi habet. Plorans erit. f.

quis se
mors ad
animam

7

7

ipsa Hierusalem: et plorare facit deum sanctus
Et Treci. 3. Hieremias iquit. Dabit pecunien
ti se maxillam saturabitur opprobriis. Quib?
Vbis consonat dictu Adic. 5. c. In virga i
quit pecunient maxillam iudicis isrl. i. xpi. Maz
Esa. 53. dicit. Adonai iudex noster. Adonai
dator noster. Adonai rex noster. ipse aut salua
bit nos. Et Esa. 53. c. de ipso passuro ita locut?
est. Dñe qd credidit auditui nostro. i. passiois
xpi mysterio: qd ego et pphete audiuim? a spū
sancto. Et brachiū dñi cui reuelatum est: quasi
dicat. paucis. Et ascendet sicut virguli coram
eo. f. xps. coram deo patre: et sicut radix. f. sur
sum fructificans de terra sumentis. i. de virgine n
humectata vel secundata humano semine. Et
non est eis pēs neqz decore. f. i. passione: et vidi
mus eū: et non erat aspectus et desiderauimus
eum despectū et nouissimū viroū: virū dolorū
et scientem infirmitatem et quasi absconditus vul
tus eius: et despectus. f. p. verecūdia. vnde nec
reputauimus eū. Vere lā quores nostros ipse
tulit et dolores nostros ipse portauit: et nos re
putauimus eū quasi leprosum et percussum a deo
et humiliatum. Ipse autem vulneratus est pro
pter iniquitates nostras: et attritus ē propter scelera
nostra. Disciplina pacis nostre super eum et li
nore eius sanati sumus. Quia nos quasi
oues errauimus. vnusquisqz i viam suam de
clinauit: et dominus posuit in eo iniquitatē oi
am nostrā. hec ille. Ad autem predicta pphā
ad literā intelligat de xpo patet p rabbi Adoy
sen qui hoc tenebat dicit Mico. de lra. De tri
bulatione et xpi exponit doc. iudei illud Esa.
xi. Timoris dñi: quod sequit ad illa verba. Re
gescet super eum spūs timoris dñi. et c. Nam i
li. Sanhedri iphec. i. disti. hiecy taliter scriptū
est. Dabaribo. i. et molestabit eum i timore do
min? Ibi dicit rabbi Alexandri docet qd bo
noraret eū dñs pcepto tribulationū et tormēto
rum. Et dauid i psal. 21. qd de xpo fin Mico. d
lra intelligit i pōna xpi ita dicit. De de? meus
i. pater rōne diuinitatis et rōne humanitatis.
respice i me. f. positus i afflictione. quare me d
reliquisti. I. in manib? iudeoz. lōge a salute mea
f. corporali. verba derelictozū medoz. i. populi q
sua fecit sustinēdo pro eis penam. Deus me?
clamabo p dicm. f. circa horam nonā: et non ex
audies: qz oratio illa pcedebat vt dictū est quā
tum ad suā matriciam a voluntate sentit ualutatis
et non ad isipientiam mihi. f. hoc contigit qd nō
sum exauditus: imo magna fuit sapia sic redi

mere genus humanum. Tu aut in sancto habi
tas. i. omnia sancte facis. In te sperauerūt pa
tres nostri: et liberaisti eos. f. de seruitute egypti
et captiuitate Babylonis. Que liberatōes fue
runt qdam figure liberatōis hominum ppter
mozem meā facite. Ego aut sum vermis. i. vi
sus abhominabilis: et non hō. f. non viens rōe
quantū ad opionem iudeozum q dicebant eum
demoniacū: opprobriū hominum. f. maiorū
et ppariscorū: et abiectio plebis. f. populi cōis.
O es videntes me deriserunt me: locuti sunt la
bijs: et mouerūt caput. f. dicentes. Sperauit in
dño eripiat eū: saluum faciat eū qm̄ vult eum.
Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre. f.
sup naturam fecisti me nasci de virgine. Spes
mea: qz i xpo fuit spes future glorie quo ad cor
pus. In te pietus sum ex vtero. i. nbi in sup
posito verbi vnitus a cōceptionis principio. d
ventre matris mee deus meus es tu. i. deum
meū te cognoui: qz aia xpi ab instanti cōceptio
nis fuit repleta virtutib?. Ne discesseris a me
qm̄ tribulatio prima ē: et non est qui adiuuet.
Circūdederunt me vituli multi: tauri pingues
f. iudei petulantes et auari obsederūt me. Ape
ruerunt super me os suū: sicut leo rapies et ru
giens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt
omnia ossa mea. i. discipuli. Factum ē cor me
um tanqz cera liquefens in medio vētris mei
Aruit tanquā testa virtus mea: et lingua mea
adhesit faucibus meis: et in puluerem mortis
deduxisti me. Quoniam circūdederunt me ca
nes multi: cōsiliū malignantium obsedit me
f. oderūt manus meas et pedes meos: dinu
merauerūt oia ossa mea. Ipsi vero cōsideraue
runt me et ispererūt me: et diuiderūt sibi vestimē
ta mea: et super vestē meam miserūt sortez. Et
iterum ps. 2. quē apostoli Act. 4. c. de xpo in
telligendū testati sunt: de eius passione ita ingi
Quare fremuerunt gētes et populi meditati sūt
inania. Assiterunt reges terre. i. Herodes: q
vocabat rex Salilee Adar. 6. et Adath. 14.
Et Pontius Pilatus q tenebat p tunc locū
operatoris. Vnde Ecturio sub eo cōstitut? vo
cat regulus Jo. 4. Et principes cōuenerūt in
vnum aduersus dñm et aduersus xpm̄ eius.
Ad hoc et est pphā illa Zach. 12. dicens. Vi
debunt in quē trāsixerunt. Sunt et alie ples d
xpi passione pphie: quas omittimus breuita
tis cā: et ad discipulos reuertimur in captione
xpi pteruos et fugientes. Neqz credēdū ē id
fuisse sine angustia cordis magistri sui et t sine
fletu

fletu ac planda
viderunt turbā
lam elongati
cebat. Magi
uioz: qm̄ vider
beu et nos m
patre amant
mur et nunc
uabimur qm̄ occ
gurelamus b
in psequentiū
bracitium derel

Ad rps veh
ppter discipuli
rogationem: et p

Idi

Erinus

catonibus
qm̄ v hab

ad Annam pūm

Erateni locer. La

Laipbe hēbant

neides itauerunt

riam. Veda ver

cū est: vt qui erant

in scelere. Tunc a

per tria. Primo

ppter interrogat

nez. Primo sui

gationem qm̄ a di

ingr Joānes sequi

e alius discipulus

pulus aut ille erat n

cam tētu in aru p

bat ante hostium fo

ni. Cui ancilla hosti

scipulis es hominis

Erat aut Simon p

de rubefecido mimi

ti viliū cognato illi

lam vici. Nōne eo

sed dicit hic de h

de dñe hūmāde n

aduersus dicit secu

am anelle. Et Joā

ad ignem stan

nam negatione

Actu ac planctu ipsorum. Puto etenim q̄ postq̄
viderunt turbā xpm ligantem ab illo aliquātū
lum elongati fugiendo cū eiulatu ⁊ suspiriis di
cebant. O magister demētissime oī melle sua
uioz: q̄no videmus ī te seuire maliciā iudeozū:
heu ⁊ nos miseri quid faciemus tam gratiosum
patrē amittentes. Rēligimus oīa vt sequere
mur te: ⁊ nunc certificati sumus q̄ p̄ntia tua p̄i
uabimur: qm̄ occident te p̄bei. His ⁊ similib⁹
querelationibus discipuli mēstī magistru soluz
in p̄sequentium manibus ac crudelissime eum
tractantium dereliquerunt.

Qd̄ xps vehementer doluit in deductione
p̄pter discipuli negationē: p̄pter Anne inter
rogationem: ⁊ p̄pter alape p̄cussionem.

Primi articuli dolor tertius.

Eritus dolor quē xps pro nobis pec
catoribus supponauit dī deductionis
q̄m̄ habet Jo. is. vincens ductus ē
ad Annam p̄imū. i. primo. cuius cā subditur
Erat enī socer Caiphe: ⁊ q̄ eundo ad domum
Caiphe hēbant transire ante domū istius An
te: ideo intrauerunt domū eius ob ipsius reue
ētiam. Beda vero dicit: q̄ forte diuinitus fa
ctū est: vt qui erant affines sanguine sociarent
n̄ scelere. Tunc aut̄ fuit vehemens dolor xpi. p̄
ter tria. Primo p̄pter negationē. Secundo
p̄pter interrogationem. Tertio p̄pter p̄cussio
ez. Primo fuit vehemens dolor ille p̄pter ne
gationem q̄m̄ a discipulo negatus fuit. Et etiā
iq̄ Joānes sequebatur iesum Simon petrus
alius discipulus. i. Joānes s̄z Aug. Disci
pulus aut̄ ille erat notus pontifici: ⁊ introiuit
in iesu in atriu pontificis. Petrus autē sta
at ante hostium foris: quē Joānes introdu
it. Cui ancilla hostiaria dixit. Nūqd̄ ⁊ tu ex di
pulis es hominis istius. Dicit ille. Non sū.
rat aut̄ Simon Petrus stās: ⁊ calefaciens
ibi secūdo ministris dixit. Non sū. Et ter
o r̄ndit cognato illius: cuius abscidit auricu
m dicēti. Mōne ego te vidi in horto cum illo
sed dubitat hic de hac negatiōe Petri. eo q̄
def̄ diuersimode ab euāgelistis narrari. Mā
Matheus dicit secūda negationē factā ad vo
cem ancille. Et Joānes dicit ad vocem mini
orū ad ignem stantū. Sicut Matheus di
tertiam negationem factā ad vocem illorum

q̄ astabāt: ⁊ Joānes ad vocē cognati illius: cu
ius Petrus abscidit auriculam. R̄ndet Mi
co. de ira sequēdo Aug. de consensu euangeli
starū: q̄ principalis intentio euangelistarum
erat exprimere tertā Petri negationē: ⁊ in h
omnes conueniunt. De personis autem accu
santibus siue de negationis loco non erat p̄i
cipalis intentio: ⁊ probabile est q̄ multi ad ver
ba Petri circa eum ⁊ consimilia verba dice
bant: inproperando ei magistrum suum: ⁊ iō
vnus euangelistarum exprimit vnā perso
nam accusantem: ⁊ alius aliam. vnde scdm̄ ve
ritatem historie prima negatio fuit facta ad ho
stiarie vocem principaliter. Secunda ad voces
illorum qui stabant ad ignem: fuerunt tamen
excitati ab alia ancilla: ⁊ tertia facta est multis
eum accusantibus: inter quos principalis erat
cognatus illius cuius Petrus absciderat au
riculam. De hac autē negatione Petri Tri
ostio. in sermone ita ait. Iccirco autem diui
ne providentie secretum permittit: vt primus
ipse laberet Petrus: quo erga peccantes du
riorē sententiam proprii casus intuitu tem
peraret. Petrus enim orbis terrarum doctor
⁊ magister peccauit: ⁊ veniam impetravit: vt
hec indulgentie norma ⁊ regula iudicantibus
preberetur. Iccirco non angelis arbitror com
missam sacerdotū potestatem: ne cum ipsi mi
nime peccarent: in peccatoribus sine miseri
cordia indicarent: homo passibilis supra homi
nes ordinatur: vt dum ipse in aliis suas reco
lit passiones: mutem apud eos se prebeat ⁊ be
nignum. hec ille. Secundum autem Nico. de
ira: quidam voluerunt tenere q̄ Petrus non
negauit christum ex amore mortis: sed ex amo
re nolens ab eo separari. Sciebat enim q̄ si
dixisset se esse discipulum christi statim fuisset
eiectus ⁊ separatus ab eo. Sed hoc patet esse
falsum propter verbum christi: qui predicens
Pet̄ro q̄ eum esset negaturus: ⁊ videns q̄
esset de se multum presumens subdidit. Spiri
tus quidem promptus est: caro autem iusfirma
Et q̄ negatio sua ex timore puenerit testatur
Rabanus. qui ait. Palam coraz omnibus ne
gauit. q̄ se manifestari expauit. Et de hoc Leo
papa sic dicit. Qb̄ hoc autem hesitare permis
sus est: vt in ecclesie p̄ncipe remedium peni
tentie reconderetur: ⁊ nemo auderet de sua vir
tute cōsidere. Et Hiero. sic refert. Scio quos
dam pio affectu erga aplm̄ Pet̄rū locū hūc ita
interpretatos: vt dicerent Petrum hominem

negasse nō dēz: et esse sensum. Nescio hominem
quia scio deū: hoc q̄d frivolu sit prudēs lector in-
telligit. Si enī iste nō negavit: ergo mētus ē
dominus: qui dixerat. Et me negabis. Et ue-
rum Leo papa in quodā sermone sic loquitur.
¶ Elices. o apostole sancte lachryme tue: q̄ ad di-
luendā culpā negatōis virtutē sacri habuere ba-
ptismatis. Assuit enim dextera dñi iesu xpi q̄
habentē te priusq̄ deieceris exaperet: et firmi-
tatē scādi in ipso cadente periculo recepisti. Li-
to itaqz ad soliditatē redijt petra tāqz recipiens
fortitudinē: ut qui tūc in christi expauerat pas-
sione: in suo post supplicio nō timeret. Et gre-
go. in. 3. morl. ita scribit. Ideo intus et charita-
tis calore Petrus torpuerat: et ad amorē p̄sen-
tis vite quasi ad persecutorū p̄unas infirmita-
te estuante recalcabatur. Et q̄bus cōstat q̄ Petrus
et timore magistrū negavit: quēz tamē ipse pie
respexit: penitētēqz misericorditer ad se recepit.
Secūdo fuit vehemēs dolor christi ppter in-
terrogationē. Interrogabat nāqz euz pontifex
Anna de discipulis suis: et de doctrina ei⁹. Se-
cundū Liso. interrogabat eū velut seditiosum
novarū rerū factorē redarguere volens. Sz
hic dubiū oritur: virū iste Anna et ceteri p̄secu-
tores christi cognoverūt eū. Et q̄ nō p̄bati pos-
set ex xpo apostoli. 1. Cor. 2. c. dicentis. Si co-
gnovissent nūqz dominū glorie crucifixissent.
Et de hoc etiā Act. 3. c. Pet⁹ loquēs iudeis
dicit. Scio q̄ p̄ ignorantiaz fecistis: sicut et p̄n-
cipēs nostri. Verū tamē Tbo. 3. parte. q. 47. et
Ric. in. 3. dicunt q̄ iudei nō cognoverūt xpm
propter ignorantia crassam et affectatā: quoniaz
evidētia signa habebant aduentus eius: et vide-
bant miracula q̄ fiebāt p̄ ipsum: sed ppter odiū
et invidiā noluerūt eū recipere. Ideo. Job. 5.
christus dicit. Si non venissem et eis locutus
nō fuisset peccatū nō haberent. Tercio fuit
vehemens dolor christi propter percussione
Narrat enim euāgelista q̄ phariseo respondit.
Ego semp docui in synagoga et in templo quo
omnes iudei cōveniūt: et in occulto locutus suz
nihil. Quid me interrogas. Interroga eos q̄
me audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hi
sciunt que dixi ego. Hoc autē euz dixisset
vnus assistens ministroz: dedit alapā iesu di-
cens. Sic respondes pontifici. Q admiranda
patientia mansuetissimi iesu: percussus in faciē
ctu graui: manu furibunda: adeo ut secunduz
quosdā dentes oris eius remouerent: et os san-
guinem expueret: nihil tamē cōtumeliose locu-

tus est illi: sed sic magis innocentiam suam de-
fendit dicens. Si male locutus suz testimoniū
perhibe de malo: si autem bene cur me cedis.
Vbi Augusti. ait. Quid ista responsione ve-
rius: mansuetius: iustius. Sed hic dubitatur an
christus sic respondēdo bene fecerit: cū ipse di-
xerit Adath. 5. Si quis te percusserit in maxillā
dexterā p̄be ei et alterā. Ipse autem hoc nō fe-
cit: sed magis percipientē se corripuit. Ad quod
respondet Augu. q̄ illud p̄ceptum nō datur
absolute: sed magis secūdu p̄parationē animi
quia homo debet habere animū p̄paratuz ad
hoc faciendū vbi videret hoc expedire ad hono-
rem dei et vilitatem ecclesie: alias autē nō: im-
mo aliquando expedit iniuriābus responderē
ad ipsorum et aliorū instructionē: sicut fecit
hic christus: qui licet ita responderit: tamen nō
solū alterā maxillam itē percussuro: sed totū
corpus figendū parauit in crucis ligno.

Quod christus vehemētē doluit in contra-
dictione propter falsam testificationē: propter
publicam criminationē: et propter sibi iactam
derisionem.

Primi articuli dolor quartus.

Dartus dolor quem christus sustinuit
q̄ in passione pro nobis dicit cōtradictio
nis: quādo a domo Anne ligatus mis-
sus est ad domū Laiphe pontificis: in quave-
hementer doluit ppter tria. Primo ppter fal-
sam testificationē. Secundo ppter publicam
criminationē. Tercio propter derisionem.

Primo fuit vehemens dolor christi ppter
falsam testificationē. Ut enim dicit Adath. 5.
Principes sacerdotū: et omne conciliū quere-
bant falsum testimoniū cōtra ierum: ut eū mor-
ti traderent: et nō inuenerūt: cū multi falsi testes
acceffissent. Revert enim Nicodem⁹ in euāge-
lio suo q̄ euz multi surrexissent aliquis eorū di-
cebat. ego vidi christū miracula facientē. Alii
asserēbat. Et ego vidi euz: et audiui verba veri-
tatis predicātem: et similia. P̄teriqz locuti sunt
spiritu sancto mouente linguaz eorū cōtra vo-
luntatem suā. Nonissime autēz venerūt et duo
falsi testes: et dixerūt. Hic dixit possūz destruere
templū dei: et post triduum reedificare illud.
Sed hic oritur questio quomodo illi dicuntur
falsi testes: quādo Joh. 2. christ⁹ dixerat. Sol-
uite templū hoc et in trib⁹ diebus excitabo illud.
Ad quod respondet Hierony. super Adath.
quē sequitur Nicolaus de lira q̄ illa verba que
dixit christus intelliguntur de templo corpo-
ris sui

ris fuit: ut ibide-
des posita que d-
p̄cedendo eis
ē. solue i. hinc
per mortē et
resurrexiōe
struere. Inquit
rehe ei quid nō
dicat. Possent
sustinentione:
tem innocentis.
lo christi ppter
iacta et nihil re-
ciebant: quasi re-
surrexiōe qui ex-
erat citilli. Ad
bis si tu es chris-
tu dixisti. Ad
tūi nominis
men dico vobis
nō sedentē a d-
celi. Tūc inceper
dicens. Blasphē-
mā. Audisti
dē. Vbi Hier-
sola sacerdotali
ad scādēdas ve-
inquit. Hoc se
uicere: et quod
Quia aut erat
Rens est mor-
tum putas fuit
viri ream mor-
gēnū testimoniū
in omnes viue-
uis vero falso il-
lene xpm: tamē
necessitas fuit a-
respondet Ric.
tas morientis q̄
cessitas nō fuit
debita: sed fuit
enim filius dei
nam: q̄ nisi eam
tūm catra. 4o
sensu decesserit:
pter excellētiā
necessitas mor-
licite suo reg mini-
rium illū moti
comparationē ac

ris sui: vt ibidē dicit. Et hoc sonant vba ibi/
des posita que christus dixit nō p̄cipiendo sed
predicando eis qd essent facturi. Vnde sensus
ē. soluite. i. solutis templū hoc. s. corpus meū
per mortē: et in tribus diebus excitabo illud p̄
resurrectionē: et nō destrūā dixit vel possūz de
struere. Inquit ergo Hieronymus. Falsus
testis est qui nō eodē sensu dicta intelligit quo
dicunt. Possent etiā dici p̄dicti falsi testes ex
falsa intentione: qz intendebant p̄curare mor
tem innocentis. Secundo fuit vehemens do
lor christi p̄pter publicā criminationē. Nā cū
taceret et nihil responderet ad ea que sibi obij
ciebant: quasi responsione indigna: princeps
sacerdotū qui ex impatentia de tribunali surre
xerat ait illi. Adiuro te p̄ deū viūū: vt dicas no
bis si tu es christus filius dei. Dicit ei iesus.
Tu dixisti. Ad qd rīdet p̄pter reuerentiā di
uini nominis innocenti. Et subdidit. Verūta
men dico vobis: amodo videbitis filiū homi
nis sedentē a dextris dei et venientē in nubib⁹
celi. Tūc princeps sacerdotū scidit vestimēta sua
dicens. Blasphemauit: qd adhuc egemus te/
stibus. Audistis blasphemā. Quid vobis vi
det. Vbi Hieronym⁹ ait. Pontificē quēz de
solio sacerdotali furor excusserat eadem rabies
ad scindēdas vestes p̄ducit. Et Eriso. i. omel.
inquit. Hoc fecit vt accusatōnez redderet gra
uiorē: et quod verbis dicebat: factis extolleret
Qui autē erat cum pontifice fremētes dixerunt
Reus est mortis. Vbi Origenes ait. Quā
tum putas fuit erroris ipsam principalē oīum
vitā ream mortis pronūciare: et p̄ tantoꝝ resur
gētū testimonia nō respicere sentē vitē: de quo
in omnes viuētes vita fluebat. hec ille. Quā
uis vero falso illi violēta morte dignū acclama
sent xpm: tamē dubium hic incidit: vtrū i ipso
necessitas fuit ad moriēdū morte naturali. Et
respondet Ric. i. 3. di. 16. q. in ipso fuit necessi
tas moriēdi q̄tum ad humanā naturā: q̄ ne
cessitas nō fuit contracta nec propter peccatūz
debita: sed fuit volūtariē assumpta. Volūtariē
enim filius dei talem assumpsit naturā huma
nā: qz nisi eam miraculose cōs. ruaret: neces
sarium erat qd corpus eius resolubile et mortale
senio defecisset: q̄uis valde diu durasset pro
pter excellētissimāz cōplexionē. Fuit ergo i eo
necessitas moriēdi ratione nature assumptē re
licte suo reg. mini naturali: nō tamē fuit necessa
rium illum mori morte qua mortuus est: nisi p̄
comparationē ad diuinā p̄ordinationem. S. d

adhuc nōnulli dubitant vtrum necessitas mor
riendi in christo subiecta fuerit eius volūtati hu
mane. Et quidem tenet qz sic. Primo quia se
cundū Ansel. in. li. cur deus homo. Sapientie
et iusticie dei repugnat cogere mortē: pati sine
culpa illum quem iustum ad eternam fecit beati
tudinem: sed homo christus nūqz habuit culpā
et fuit factus iustus ad eternam beatitudinem:
ergo repugnasset sapientie et iusticie dei qz xps
mortē sustinuisset si noluisset. Alij vero cōtra
riuz asserunt: quoniā mori ex cōditione nature
et posse mori nūqz aliq̄ creatā viuitate repugna
re videt: s; i xpo fuit necessitas moriēdi ex cō
ditōe nature: ergo eius volūtas hūanā: sit creatā
nō potuit illā voluntate fieri immortalis. Rīdet
Ric. ad istam questionem: qz vt tactū ē aliqui
dicunt qz necessitas moriendi in xpo subiecta
fuit volūtati humane. Dicit enī qz p̄ cōpatis
nem ad necessitatē moriēdi xps in quā hūmo
renuit mediū inter statū innocentie et nature lap
se. In primo enī statu nec natura nec volun
tas suberat necessitati moriēdi: sed in nobis tā
natura qz voluntas subsunt necessitati morien
di: nō sic intelligendo qz necessariū fuit vol. na
tem mori: sed qz corpus a morte p̄seruari nō
pōt. In natura autē humana xpi natura suberat
necessitati moriēdi: sed volūtas p̄cerat: ita qz si
pomisisset mori nisi voluisset. Cui opinioni vi
det cōcordari Dama. li. 3. c. 19. dicens. qz nō p̄
cedebant in dño voluntatem naturalia. Nihil
enim coactum in ipso considerat: sed omnia vo
luntaria. Alii autem dicunt Priuz: qz ille solus
potest mutare cursum et legē nature: qz naturā
instituit et ordinauit: cū ergo in natura huma
na xpi fuit necessitas moriēdi ex cōditione na
ture: ergo per aliquam voluntatē creatā tandē
per cām efficiētē nō potuisset p̄seruari a mor
te: si tamē ex deliberatione mori noluisset: di
uina volūtas cum a morte p̄seruasset. Huic
opinionī scdē magis qz p̄ime Ric. ibere vi
detur: licet vtraqz sit subiectabilis. Nihilēmi
nus propter dicta alia subeēt q̄stio. vtrum
xps per volūtatem sepauerit miraculose aiām
suam a suo corpore: an verosuerit sepata vi af
flictionū ei illatarum. Et rīdet Ric. qz christ⁹
mortuus fuit p̄ violētiam afflictionūz ei illata
rum: cōcurrētē vehemētia doloris compassiōis
q̄ mortē accelerauit. Vnde et Petrus Actū
2. dixit iudeis de christo: hūc per manus iniq̄
rum affligētēs iteremistis. Et. c. 3. Auctorem
vero vitē iterfecistis. Et si argueret ex dō Alu

gu. i. 4. de trini. c. 3. vbi ait. Longa morte cruciabant ligno suspensi. Vnde latronibus vt iam morerent: et de ligno iam ante sabbatum deponeretur crura cofracta sunt: christus autem qz mortuus inuictus est miraculo fuit: ergo si fuit mortuus miraculo no per violentiam mortuus est afflictionu illatarum. Rndet Ricar. qz ibi Aug. accipit miraculum pro mirabili: qz mirabatur Pilatus et sui quo: ita cito eet mortuus eo qz cam accelerationis mortis eius non cofiderabant. Cuius accelerationis ca fuit vehementia doloris copassionis: et tenerrima coplerio qua habebat: et pterea per totam nocte fuerat afflicto: et i crucifigendo cu crucifigentes grauius extendunt membra eius qz illoz qz crucifigi fuerunt cu eo: qz plus eu odiebant. Et ut tñ aliquo modo mors illa miraculosa: qz nisi dispensatione diuina potētia. phibisset beatitudinez eni me xpi. in suu corpus redundare: corp xpi nulla interueniente morte glorificati fuisset. Qd si fuisset factu nulla virtute creata potuisset illa aia a corpore suo separari. hec Ric. Et qbus omnibz colligimus dñm nostru iesu xpm pro charitate sua voluisse vnire anime sue corpus passibile et mortale: vt sic p nobis peccatoribz patiendo et moriendo p nostris debitis satisfaceret. Iudei aut crimiabant eu fore reu mortis tanqua malefactorē seductore et blasphemum. Tertio fuit vehemens dolor xpi ppter derisionez: qñ. s. vsqz mane dimissus est in manu fuoruz vilissimoz qz expuerunt in facie eius: et colaphis eu ceciderunt. Alij aut palmas in facie eius dederunt. d. Propheniza nobis xpe qs e q te percussit. Et vi inquit Adarcus velauerunt faciem eius: et hoc fecerunt fm aliquos: ne videntes dignissimā facie illā pietate vincerentur. Q iesu benedicite qz dura nox hec est: in qua a principio vsqz ad finē quietē nescis: sed nūc vno modo nūc alio corpore et animo fatigaris. Q amantissime iuuenis qm me peccatore dilexisti: que cu tot laboribus passionibz et cruciatibus redimere voluisti. Q mens humana cur tam duras vt domino tuo copari negligas: q pro compatione tua spūis deturpat: alapis cedit: et ab indignissimis psonis viliter ptractatur. Hec me quid erat inspicere illos seuentes in eum: alios trabentes capillos eius: nonnullos sudarium leuantes spūe in os eius: quosdā ipoz tinnis vocibus clamare in aures eius: hos pugnis pcutere pectus eius: illos extensa manu verberare collu ei. Q iesu mi qm nos dilexi/

li. Sed nos misere te nō diligimus Vnde o humanū cor: vince torpore tuum genū humanū et omnē affectū tuū porrige iesu xpo. Ecce qz iam appropinquat dies: et mors de proximo p amore tuo sibi paratur. Sed vbi es o Adaria mat. Vbi habitas. An ignoras que circa dilectissimum filiū tuū geruntur. Dicunt nāqz qdā qz Joānes euangelista dimisso iesu i domo Laiphe cucurrit versus bethaniā ad domū Adagdalenē vbi virgo remanserat quādo christus cū discipulis suis venit hierusalem ad cenam faciendam: et ibi clamans ad hostium: a virgine orante tremēte et attonita auditus est. Aduo: cauit mor Adagdalenam. d. Surge filia et videamus quid nobis de filio meo significatur. Aperta fuit hostia domus: et intrauit Joānes eiulans sicens et lachrymans dicēsqz: heu me veneranda mater quā durus tibi nūci aduenio: et cum pre singulabus vit loqui valeret interrogabatur a virgine colachrymate. Vbi est filius meus. vbi ē iesus meus. Quid actus est de filio. Viuit adhuc an iudei interfecerāt. Hec me dolentē nimū. Et Joānes respondere poterat atqz dicere: nondū mortuus ē: sicut puto hodie mortuū erit tradendus. L oprehēderunt enī illū in nocte ministri iudeoz et dū inēt eu vincitū in domo Laiphe: asseruntqz neqz illi phci et scribe debere mortuū adiudicari. Q qz gelidū tūc factū est cor illud virginē: quātone dolore repleta fuit anima eius. Que statim exiuit domū cū Joāne et Adagdalenā: alijsqz comitantibus Hierusalē festina petens. Cū aut intrauit ciuitates transcuntes quosdā interrobat. d. illud Lanticoz. 3. Mū quez diligit anima mea vidisti filiū meū vnicū. Et illi interrogabant: qualis est dilectus tuus. Et illa. Dilectus meus candidus et rubicundus: filius me pulcher et decorus: sanctus: morigeratus: virtutibus redimitus: gratia plenus: etatis. 33. annoz: et mihi charissimus. Q fili mi iesu vbi te inueniā. Circūbo ciuitatē p vicos et plateas vt te querā: vt te inueniā: vt te videā: vt cōplectar vt alloquar priusqz moriaris. Hec erit tandem vsqz ad domū pontificis vbi multitudinē congregatā inuenit: qm ad Pilatū iesus xps mittendus erat. Temptabat ad filiū pperare: et nō pmittebat. Clamabat altisona voce. f. fili mi iesu. Iesu fili mi. Audiebat tūc forte filiū lamētātem matrem et adaugebat angustia mēis eius. Nam quāto inter eos amor erat vehementior tanto vtriusqz dolor compassionis intensior. L opatiebat

Cōpatiebat vñq; mater filio: cōpatiebat filius
cōpassiue matri. Sed vt deuotius hāc prē exol
namus. q̄rendū est utrū virgo gloriola magis
dilexerit filiū suū q̄ aliq; alia mī filios suos. Ad
quod ego respondeo q; sic. et p̄bo hoc multipli
cirōne. Primo rōne claritatis. Clare enī vir
go cognoscebat et certissima erat q; a filio suū
diligebat: et cū firmiter crederet ipm esse deū
in suo vtro incarnatū: sciebat illū eā diligere p̄
ceteris creaturis et humanis et angelicis: quā
cor eius iñāmabāt vt illum diligeret: a quo scie
bat magnope se fore dilectam. Secūdo hoc p̄
bo rōne sanctitatis. Diligebat v̄o filiū suū co
piofissime: quē plenū sanctitate grā oīq; virtu
te diligēdū censibat. Tercio hoc p̄bo rōne tota
litatis. fuit enī beata v̄go ita mater xp̄i vt ab
ea sola spū scō coopante corpulēti substantiam
acciperet. Quare amor q; debet esse patri et ma
tris ad filiū erat in virgine sola ad xp̄m ab ea
genitū. Quarto hoc p̄bo rōne diuturnita
tis. Amor enim quanto diuturnior tanto ve
bementior. Cum ergo filium suū virgo di
lerit per annos. 33. absq; vlla perturbatione:
consequens est q; eum diligeat in etate floren
ti iam constitutum vltra q̄ dici possit. Quinto
hoc p̄bo ratione familiaritatis. Nunq; enī
innocens est aliquis filius qui ita blande ita re
uerenter ita dulciter ita familiariter conuersa
retur cum parentibus suis: sicut xp̄us faciebat
cum virgine matre. Non enim dubitare quis
piam posset q; per tot annos quibus xp̄s cum
matre conuixit non fuerit liquefactum cor eius
in amorem illius a quo totiens vocari matrem
se sensit: quem et ipsa filiū suū sepe nominabat.
Quare firmiter teneo q; virginis amor ad chri
stum vincebat omnem amorem quorumcūq;
parentum: qui tenerrime filios suos diligunt
aut dilexerunt.

Ad xp̄s in presentatione veheementer do
luit propter accusationem propter flagellatio
nem et propter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor: iū xp̄i
dicitur presentationis. Cum enī p̄di
lato fuit presentatus doluit vehemen
ter: et precipue propter tria. Primo propter ac
cusationem. Secundo propter flagellationem.
Tercio propter coronationem. Primo doli
uit vehementer propter accusat̄ cēm. Ad quod
intelligendum cōmemorandum est qd̄ euange

līste tradunt. v3 q; mane adductus fuit iesus a
domo Caiphe ad domum p̄lati p̄sidiis in
pretorium. Erat autem pretorium locus vbi au
diebantur et examinabatur rei: et ipsi non in
troierunt iudei in pretorium: vt nō cōtamina
rentur ex ingressu domus hominis gentilis:
sed manducarent pasca. i. azimos panes: qui
a iudeis per dies. 8. comedebantur. Dū pia
ceitas: alienigene iudicis pretoris contamina
ri timebant et fratris innocentis sanguine nō
timebant. Eruiit ergo p̄latus ad eos foras
dicens. Quam accusationem assertis aduer
sus hominem istū. Responderunt. Si nō esset
hic malefactor: non tibi tradissemus eum.

Vbi Augustinus. Interrogentur atq; respō
deant ab immundis spiritibus liberati: ceci vi
dentes: mortui resurgentes: virum sit malefa
ctor. Adderunt etiā quod Lucas dicit. Dū
inuenimus subuertentem gentē nostrā et pro
hibentem tributa dari Cesarij: et dicentē se chri
stum regem esse. Dixit eis p̄latus. Accipi
te eum vos: et secundū legem vestram iudicate
eum: quasi dicat: si sufficit vestra examinatio.
sufficiat et vestra sententia. Mā vt dicit Nico.
de lira. Romani aliqua minora iudicanda per
miserant iudeis retinente sibi penam mortis
et causam sanguinis. Ideo per hanc responsio
nem inhibebat ne chris̄to mors inferretur. Et
ideo illi intendentes cum mortū adiudicari re
spondebant. Nobis non licet interficere quē
q;. Introiuit ergo iterum in pretorium p̄di
latus: et interrogauit iesum. Tu es rex iudeo
rum. Vbi queritur: quare p̄latus sic eū in
terrogabat. Et respondet Nico. de lira. q; eū
iudei accusassent eū de tribus videlicet: quia
subuerterat gentem: et prohibuerat tributa da
ri Cesarij: et dixerat se esse regem. De duobus
primis p̄latus non curauit inquirere. Non
de primo: quia ipse gentilis erat: et nō iudeus:
non etiā de secundo: quia sciebat illud eē fal
sum: sed solum de teritorio: eo q; romani no
men regū a iudeis abstulerant. Respondet
iesus. A temetipso hoc dicis: an alij vbi dire
runt de me: quasi dicat. Concepisti banc opi
nionem de me per temetipsum: vbi Crisosto
mus ait. Non ignorans interrogat: sed ab ip
so accusari iudeos volens. vnde sequitur enā
gelista. Respondit p̄latus. Nūqd̄ ego iude
us. Deus tuus et pōtīfices tui tradiderūt te mi
hi. Quid fecisti. Respondit iesus. Regnū meū
nō est de hoc mundo. Quasi dicat: non quero

temporale dominationem. Dixit ei Pilatus. Ergo rex es tu. Respondit iesus. Tu dixisti qd rex sum ego. Ego in hoc natus sum: et ad huc veni in mundo: ut testimonium pibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dixit ei Pilatus. Quid est veritas. Et non ex peccato responso exiit ad iudeos. d. Ego nullam in eo inuenio causam: et ut liberaret eum de furore ipsorum proposuit secundum consuetudinem quam habebant. scilicet in solemnitate pasce ut vnum eum morte peterent liberandum: an vellent christum esse illum vel Barrabam: qui in carceribus propter maleficia sua detinebatur: et populo erat odiosus. Clamauerunt autem omnes. Non hunc: sed Barrabam. De quali gladio feriebatur tunc cor virginis marie quando audiebat horribiles illos clamores iudeorum petentium potius liberationem Barrabe latronis quam filii sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igitur faciam de iesu: qui dicitur christus. Dicunt omnes crucifigat. Et ille qui dicitur mali fecit. Responderunt. Commouit populum per inuersionem iudei: incipiens a galilea usque huc. Quare Pilatus misit iesum ad Herodem galilee tetrarcham: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cum iesus benedictus nulli verbum coram eo dixisset spreuit illum Herodes cum exercitu suo: et illi induit vestem albam: et remisit ad Pilatum. Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum dixit eis volens eripere christum de manibus eorum. Ego nullam causam inuenio in homine isto et his in quibus cum accusatus. Sed neque Herodes. Nam remisit eum ad nos: et ecce nihil dignum morte actum est ei. At illi clamabant. Nos legem habemus et secundum legem debet mori. Dixit eis Pilatus. Corripiam eum et dimittam. Quia pater si innocens est: cur corripies. Si reus: cur dimittes. Quod laboriosa fuit mors iesu christi tam diu malignis consiliis: criminacionibus: accusationibus et clamoribus exquisita. Secundo voluit christus vehementer propter flagellationem quando ut refert Marcus. Pilatus tradidit eum militibus flagellandum. Et. n. doc. dicunt: ligauerunt illi iesum denudatum ad columnam quamdam et flagellauerunt eum a planta pedis usque ad verticem. Et ut ait Gregorius nazianzenus: caro christi flagellata post limores sanguinis et omni parte scaturiebat: quo etiam terra sub pedibus iesu et columna ipsa etque flagella madefiebant. Et ut ait bitron post crudelem illam flagellationem cum soluisset eum pro debilitate nimia et doloris immensitate in terram cecidit sanguine suo irrigata dominus noster iesus.

Sed hic theologi querunt: utrum in christo fuit doloris passio. Et quidam licet non dicere voluerint: quod non arguentes dicunt primo et dicto Hilarij. d. in. x. li. de trinitate. Dixit corpus sine sensu pene vim pene in se descendentis excepit: verum autem dolor non est sine sensu pene: ergo non. Secundo adducunt dictum Dionysij: quod ad Iohannem euangelista ita scribit. Absit ut ita infans ut credam sanctos aliquid pati secundum corporis passionem: sed solum credo nos iudicare ipsos sentire. Si ergo sancti non sentiunt passionem nisi secundum iudicium et non secundum experientiam: ergo patiendo non habent dolorem: verum et per consequens multo minus nec sanctus sanctorum christus. Tercio conantur probare opinionem suam exemplo Adoy si qui ieiunauit. 40. diebus. et 40. noctibus sine aliqua corporis lesione propter continuam contemplationem. Si ergo perfectio contemplationis aufert passionem et sensum famis: pari ratione videtur quod aufert sensum doloris in carne passibili. Sed in christo fuit continua contemplatio et perfectissima ergo videtur quod nulla fuit in eo doloris experientia. Sed contra hanc opinionem est omnis scriptura sacra. Unde in psalmo in persona christi dicitur. Afflictus sum et humiliatus sum nimis. Et iterum. Ego sum pauper et dolens. Et iterum. Super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Propterea dicitur et beo. dist. 16. tertij libri. quod vera doloris passio fuit in christo quoniam in eo fuit caro passibilis et perforabilis. Ipsi autem christus sentit de seculum quando anima coparetur corpori lesio. Et quoniam haec duo verum dolorem faciunt. scilicet vera lesio et verus lesionis sensus: et haec duo vere fuerunt in christo indubitate tenendum est quod in ipso fuit doloris passio. Ad dictum autem Hilarij respondetur quod secundum quosdam dictum illud retractauit. Vel potest dici quod Hilarius in verbo predicto non excludit sensum doloris a christo secundum humanam naturam: sed secundum diuinam. Unde illa verba referenda sunt ad personam christi. Vel ut magister sententiarum exponit dicere possumus quod Hilarius non vult ostendere christum non habuisse verum dolorem: sed non habuisse causam doloris: quoniam passus est propter delicta nostra. Ad secundum vero. scilicet verbum Dionysij dicitur Bonifacius. quod Dionysius non vult dicere nec sensu quod beatus Iohannes et alij sancti non experiuntur dolorem in tormentis: sed vult commendare constantiam mentis que non mouetur ex sola consideratione: et iudicio rationis. Ad tertium vero quod obijciebat de Adoyse

Adoſe dicendum q̄ etſi dulcedo contempla-
tionis quodāmodo ipſum reſiceret: et a ſenſib⁹
exterioribus abſtraheret adeo vt naturales vir-
tutes quodāmodo conſpiret: vt non ita conſu-
merentur: et cibum requirerent: tamen q̄ tan-
to tempore ieiunauit ſine ſui leſione: hoc fuit
per ſpeciale beneficium et diuinum miraculum
et ideo non habet locum in propoſito: quia xp̄s
in paſſione ſua non exercuit miracula potentie
ſed potius vſus eſt armis patientie. 1° doluit
vehementē chriſtus propter coronationē: quā-
do milites duxerunt eum in atrium pretorij: et
induerunt eum purpura: et impoſuerunt capiti
eius coronam ſpineam: et circunderunt eum: et
veniebant ad eum illudentes: et d. Ave rex iu-
deorum: et expuebant in eum et dabant ei ala-
pas: et percutiebant caput eius. Et caput illud
angeliciſ ſpiritibus tremendū: vt Bern. ait
ſpinarum denſitate pungebatur. Maſ corona
illa deiuncis marinis ad modum ſpinarū acu-
tis erat conſecta. vt dicit Nico. de lira. At p̄di-
latus fecit ieſum ſic coronatum et purpura veſti-
tum velut contempnibilem et abiectum exire:
Dirigit iudeis. Ecce homo: quaſi dicat: puni-
tus eſt. id d̄ vobis ſufficere. At illi magis cla-
mabant. Crucifige crucifige eum. Et p̄ mul-
ta addiderunt. Si hunc dimittis non es ami-
cus ceſaris. Omnis enim qui ſe regem facit
contradicit ceſari. Et cum talia agitentur: m-
ſit ad p̄dilatū vroz ei⁹. d. Nihil tibi et iuſto illi
Quaſi dicat: nullo modo eum condemnes: ſ;
magis dimitte. Multa enim ſum hodie pal-
ſa per viſū propter eum: quia vt dicit Raban⁹
diabolus apparuerat ei monens eam terro-
ribus ad liberationem xp̄i volens ſic impedire
hominum ſalutem. Sed dubitator vtrū viſio
predicta facta fuerit in ſomno vel vigilia. Et re-
ſpondet Nico. de lira q̄ hoc non habet exp̄ſſe:
eredit tamen magis q̄ fuerit in ſomno.

Quo r̄ps in ſententiatione vehementer do-
luit propter onerationem: propter aſſociatōē
et propter lamentationem.

Secundi articuli dolor ſecundus.
Secundus dolor ſecundi articuli dicit
ſententiationis. Videns namq̄ p̄dila-
tus non poſſe iudeorum furorē ſe-
dare nec mitigare: quin imo audiebat eos ma-
gno cum tumultu clamantes. Si hunc dimit-
tis non es amicus Ceſaris: accepta aqua lauit
manus coram populo. d. Innocens ego ſum
a ſanguine iuſti huius. Vos videntis. Vbi re-

migi⁹ ait. Ados erat apud antiquos vt cum
vellet quis oſtendere ſe immunem eſſe ab ali-
quo crimine accepta aqua lauare manus ſuas
coram populo conſueuerat. Et reſpondēs vi-
uerſus populus dixit. Sanguis eius ſup nos
et ſuper filios noſtros. Quare p̄dilat⁹ huma-
no timore victus pro tribunali ſedens ſecundū
ordinem curie ſue ſententiam iniuſtam contra
ieſum protulit vt crucifigeretur. Tunc aman-
tiſſimus noſter ieſus cruciatus eſt propter tria.
Primo propter onerationem. Secundo pro-
pter aſſociatōem. Tertio propter lamentatio-
nem. Primo cruciatus eſt propter oneratio-
nem: quando. ſ. crux oneroſa et dura humeris
ſuis fuit impoſita. Tunc enim cum de domo
p̄dilat⁹ verſus montem caluarie duceretur an-
teq̄ deueniſſet ad locum: vt dicitur in quadam
hitoria: afflicta et meſta mater ei⁹ obuiam illi
proceſſit: volens illum tangere et aplecti. Quā
vt filius aſperit meroze conſectam cecidit ſati-
gatus ſub cruce. Ipſa etiam mater dulciſſima
quaſi mortua in terram ruit. Vbi qd in loco il-
lo in huius facti memoriam capella a fidelib⁹
cōſtructa fuit: que ſancta Maria de ſpaſmo nū-
cupatur. Tandem iudei angariare hominē
Lyreneum nomine Symonem vt tolleret cru-
cem ieſu. Quoniam vt aiunt quidam cum ſepius
tēptaret ieſus illaz portare p̄re debilitate ferre
amplius non valebat. Turre o anima mea cur
re velociter et humeros tuos ſubijce illi cruci:
in qua ieſus dei filius operabitur ſalutem tuā:
imo omnium ſaluandorum. Sed hic doc. que-
runt: quare xp̄s benedictus pati voluit mor-
tem crucis. Et reſpondet Tho. 3. p̄axe q̄ hoc fecit
propter ſeptē rationes. Prima ratio eſt p̄-
pter exemplum virtutis. Dicit enim Augu. in
li. 83. q. Sapientia dei hominem ad exemplū
quo recte viueremus ſuſcepit. Pertinet autē
ad vitam rectam ea que non ſunt metuenda nō
metuere. Sunt tamen homines qui quamuis
mortem ipſaz non timeant: genus tamen mor-
tis horreſcunt. Vt ergo nullum genus mortis
recte viuenti homini metuendum eſſet illi⁹ ho-
miniſ cruce oſtendēdū fuit. Nihil enim erat i-
ter omnia genera mortis illo genere execrabi-
lius: et formidabilius. Secunda ratio eſt: quia
hoc genus mortis maxime conueniens erat ſa-
tisfactioni: pro peccato primi parentis. Vnde
Aug. dicit in quodam ſermone de paſſione.
Contempſit Adam preceptum accipiens ex ar-
bore: ſed quicquid Adam perdidit xp̄s i cruce

inuenit. Et Ambro. de xpo ita ait. De penis
protoplasti fraude facta condolens qñ pomi no
riales morte mortu corruit: ipse lignum tñc no
tauit damna ligni vt solueret. Hoc opus no
stre salutis ordo depoposcerat multiformis pro
ditoris arx vt arcem falleret: et medelam ferret i
de hostis vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit.
Omnipotens eterne deus qui salutem huma
ni generis in ligno crucis constituisti: vt vnde
mors oriebatur inde vita resurgeret: et qui in li
gno vincebat in ligno quoq; vinceretur. 3.
ro est quia vt dicit Criso. in sermone de passio
ne. In excello ligno: et non sub tecto passus e:
vt etiam ipse aeris natura mundaretur. Sz
et ipsa terra simile beneficium sentiebat decur
rentis de latere sanguinis sti latione mundata
Et idem Criso. super Ioanem inquit. Audi
ens suspensionem intelligas in altum: vt san
ctificaret aeternum: qui sanctificauerat terram am
bulando in ea. Quarta ro est: quia per hoc q
christus in cruce moritur: ascensum nobis pa
rat in celum: vt Criso. dicit. Quinta ro est:
quia hoc competit vniuersali saluationi totius
mundi. Nam figura crucis vt ait Greg. nazā
zenus a medio contracta i quatuor extrema paz
ita: significat virtutem et prouidentiam eius q
in ea pependit vbq; d. i. i. i. i. Criso. etiam di
cit q in cruce expansis manibus moritur vt al
tera manu veterem populum: altera eos qui ex
gentibus sunt trahat. Sexta ratio est: quia p
hoc genus mortis diuerse virtutes designat.
Vnde Aug. dicit in li. de gratia veteris et no
ui testamenti. Non frustra tale genus mortis
elegit: vt latitudinis et altitudinis et longitudi
nis et profunditatis: de quibus apls loquitur:
magister existeret. Nam latitudo est in eo ligno
qd transuersum desuper figitur: hoc ad bona
opera pertinet: quia ibi extendunt manus. Ad
gitudino est in eo ligno qd vsq; ad terram trahit
quo crux stat sistitur et perseverat quod longa
nimitati tribuitur. Altitudo est i ea ligni parte:
que ab illa que transuersa figitur versus sursum
relinquitur: hoc est ad caput crucifixi: quia be
ne sperantium superna expectatio est. Jam ve
ro illud ex ligno qd fixum occultatur. vnde tot
um illud exurgit significat profunditatem gra
tiae gratie. Et sicut etiam Aug. dicit sup. Io.
Lignum in quo fixa erant membra patientis
ad cathedram fuit magistri docentis. Septima
ratio est: quia hoc genus mortis plurimis figu
ra respondet. vt enim Aug. dicit in sermone

de passione. In illo aquarum hemanis ge
nus archa lignea liberauit. De egypto dei po
pulo recedente Moyses mare virga diuisit: et
Pharaonem prostravit: ac populum dei rede
mit. Idem Moyses lignum in aqua misit et a
maritudinem eius in dulcedinem commuta
uit. Et ligna virga de spali petra salutaris vn
da proferunt. Et vt Amalech vinceret: contra
virgam Moyses expansis manibus extendit
Et lex dei archa testamenti creditur lignee: vt
his omnibus ad lignum crucis per quosdam
gradus veniatur. Secundo cruciatus xpi
ingenti dolore propter associationem. Associa
tus namq; est cum duobus latronibus sicut p
dixerat. Esa. 53. c. Et cum sceleratis deputat
Et lex dei archa testamenti creditur lignee: vt
his omnibus ad lignum crucis per quosdam
gradus veniatur. Secundo cruciatus xpi
ingenti dolore propter associationem. Associa
tus namq; est cum duobus latronibus sicut p
dixerat. Esa. 53. c. Et cum sceleratis deputat
Est. Vbi doc. querunt virum hoc conuenienter
fit factum. Et respondent q in hoc alia fuit iu
stio iudeorum: alia ordinatio dei. Quantus. n.
ad intentionem iudeorum sic dicit Criso. Du
os latrones vtrinq; crucifixerunt vt coru suspi
nonis fieret particeps: sed non ita enitit. Na
de illis nil dicitur. huius at vbq; crux honora
tur. Reges diademata deponentes assumunt
crucem in purpuriis et diadematis maximis
in mensa sacra vbq; terrarum crux emicat.
Quantum vero ad dei ordinationem xps cu la
tronibus crucifixus est. Primo qz vt dicit
Hier. super Moth. Sicut pro nobis male
dictum crucis factus est: sic p omnium salute i
ter noxios quasi noxius crucifixus. Secundo
vt dicit Leo papa in sermone de passioe. Duo
latrones vnus ad dexteram: alius ad sinistram
crucifiguntur vt in ipsa patibuli specie denota
retur illa que in iudicio ipsius bonitatem oium
facienda est discretio. Et Aug. dicit super Io.
Ipa crux si attendas tribunal fuit. In medio
enim iudice constituto: vnus qui credidit libe
ratus: alter qui insultauit dñatus est: ia signa
bat quid facurus est de viuus et mortuus: alios
posturus ad dexteram et alios ad sinistram.
Tertio fm Pilarium duo latrones leue ac
dextere affiguntur: omnem humani generis
diuersitatem vocari ad sacramentum passiois
domini ostendentes: sed quia per diuersitatem
fidelium atq; infidelium fit omnium secundus
dexteram et sinistram diuisio: vnus ex duob
ad dexteram situs fidei iustificatione saluatur.
Tertio cruciatus est christus acerbo dolore
propter lamentationem quado vt meminit Lu
cas sequebatur illum multa turba populi et mu
lierum que plangebant et lamentabantur euz.
Cum quibus

Cum quibus
facuram illi
tionem. Se
hierusalem
nienter facit
quidem q; b
ad lamina s
cris figurat
seruam: ius
ipsum oblatio
ulatio. Secu
ad totum mun
medio terre ba
falem. Vnde
noster ante sec
dio terre. i. bi
bitabilis vni
conueniebat
mum mortis
militiam per
futionem pati
dicit in sermo
perat debetee
lymam passion
Ad in cru
e propter pota
et propter eleu
Secundi
Eti
chri
mon
tus est prop
Secundo p
pter elcuation
tatus est xps
Motheus. i.
ille murtum
lo vino sic am
eo. de lira: q
claus xps mo
dia citius exp
thodire quous
vt dicit. Nam
coqui apud eo
diminutione q
ji. Date sicra
amaro sunt am
statis fuer: i. do
vt condemnati
maicum ad bi
pulsionem. 3.

Eum quibus etiam ipse compatiendo predicat
futuram illius civitatis calamitatem et desola
tionem. Sed doc. h. querunt. cur iesus xps in
hierusalem pati voluit. Et rident q. hoc eoue
nienter factum est multiplicitate ratione. Primo
quidem: q. hierusalem erat locus a deo electus
ad sacrificia sibi offerenda: q. qdem figuralia sa
crificia figurabant xpi passionem que est vcrux
sacrificium: iuxta illud. Eph. 5. Tradidit semet
ipsum oblationem: et hostiam deo in odore sua
uitatis. Secundo quia virtus passionis eius
ad totum mundum diffundenda erat: ideo in
medio terre habitabilis pati voluit. i. in hieru
salem. Unde dicitur in ps. Deus autem rex
noster ante secula operatus est salutem in me
dio terre. i. hierusalem: que dicitur esse terre ha
bitabilis vmbilicus. Tercio quia hoc maxie
conveniebat humilitati eius: vt. i. sicut turpissi
mum mortis genus elegit: ita etiam ad eius hu
militatem pertinuit q. in loco tam celebri con
fessionem pati non recusavit. Unde Leo papa
dicit in sermone ephie. Qui formam fm suscep
erat betheleem precelegit nativitati: et hieroso
lymam passioni.

Ad in crucifixione xps vehementer doli
t propter potationem: propter conclaurationem:
et propter elevationem.

Secundi articuli dolor tertius.

Eritus dolor secundi articuli dicitur cru
cifixio: quando crucifixerunt eum i
monte caluare: vbi nimio dolore agita
tus est propter tria. Primo propter potationem
Secundo propter conclaurationem. Tercio p
pter elevationem. Primo nimio dolore agi
tatus est xps propter potationem: quia vt inqt
Matheus. Dederunt ei vinum bibere cum
felle mixtum. Vbi querendum est quare il
lo vino sic amaro potauerunt eum. Et dicit Mi
co. de lira: q. aliqui dicunt id factum fuisse: vt
cuius xps moreretur et sic milites eius custo
dia citius expedirentur: qui debebant eum cu
stodire quousq. expirasset. Sed ipse Nico. ali
ter dicit. Nam legitur in quodam libro hebrai
co: qui apud eos intulatur. liber iudicum or
dinariorum: q. quia Salomon dixerat. puer.
31. Date sicram merentibus: et vinum his q.
amaro sunt animo vt bibant et obliuiscant ege
statis sue: et ideo seniores iudeorum statuerant
vt condemnatis ad mortem daretur vinum aro
maticum ad bibendum: vt facilius tolerarent
passionem. In hierusalem autem erant matro

ne deuote et compassiue: que hoc vinum et fice
ram. i. potum inebriatum dabant ex deuotione.
Iudei ergo ex nimia crudelitate non tale vinum
datum p xpo et aliis duobus latronibus acce
perunt sibi sed q. dictum erat Amos. 2. Vi
num dānatorū bibebāt: et loco eius posuerūt ace
tum cū felle mixtū. Tale potū cū gustasset iesus
noluit bibere. Nec cōtradicit Marcus cui⁹ ter
tus h. Et nō accepit: q. nō accepit ad bibendū
sed ad gustandū solū vt sic ipleret in eo q. dñi
ē in psalmo. Et dederūt in escā meam fel: et i fi
li mea potauerūt me aceto. Secūdo multo do
lore fatigatus ē xps ppter cōclauationē. qñ. i.
cruce tā pata atq. disposita: et terra collocata se
cundū cōm opinionē crucifixeret neq. illi magno
ipetu dñm iesum xpm ad terrā piecerūt vt cla
uis eū cōfigerēt. Et h. euangeliste nō omnia di
cant: quia tātū essentialia scribere curauerunt
nihilominus verissimiliter credere possumus:
q. ita nudatus et genuflexus iesus vt se super
crucem extenderet oculis ad celum leuatis in
corde suo dixit. Suscipe sancte pater eterne me
dilectum filium tuum quem tibi offero in sacri
ficium immaculatum pro salute humani generis
et remissione peccatorum. Ecce iam non offerū
tur tibi legalia sacrificia hircorum aut agnōū
vel similitum: sed caro innocentis mei filii tui.
Triginta et tres anni elapsi sunt quibus hanc
crucem semper aspiciens in illam mori pro hu
mani generis redēptione cōcupiuit et desiderat
ui. Tandē piciens se super crucē: manus su
as et pedes liberalissimos gestu extendit. Acce
perūt autem clauos crucifixo: et cōfigerunt
eū. Mallozorum autem ictus et somitus audiri
poterant a virgine matre: cuius cor clauis illis
accutissimis: qui manus et pedes ossa et carnes
filii sui rumpebant: configebant. Crucifixi sūt
etiam cū eo duo latrones. quos pleriq. volue
runt tenere fuisse crucibus alligatos tantū. Sz
ego dico q. facere conclaui: q. vt inqt Aug. su
per Ioānem. Pendentes in ligno clauis ad
signū manibus cōfiri: pducta morte necaban
tur. Scripsit it et titulu. Pilatus: et posuit sup
crucē. Erataut scriptū. Iesus nazarenus rex
iudeoz: i. i. hebraicis grecis et latinis. Vbi
queritur a doctoribus cur hac triplici lingua
deo volente titulus ille fuerit scriptus. Et re
spōdet Criso. Credibile ē multos gētiles siml
cū iudeis ppter festū cōuenisse: et ideo vt null⁹
ignoraret: nō i vna lingua: sz i trib⁹ scriptū. Et
Aug. dic. Tres lingue ibi p ceteris emiebant: be

3
braica propter iudeos in dei lege glorian-
tes: Greca propter gentium sapientes: latina ppter
romanos multos ac pene omnibus tunc genti-
bus imperantes. Theophilus vero ingt. Si-
gnificat autē superscriptio triplici sermone si-
gnata dñm esse regem practice: philosophice:
necnon theologicę. Nam per latinas lras figu-
rat practice: eo q̄ romanum imperium poten-
tissimum satisq̄ officiosum in expeditionibus
fuit. Per grecas vero philosophia figuratur.
Grece nāq̄ erga naturalium speculationem i
fudauerunt. Denum per hebraicas theologia
protenditur: duz iudeis est credia rerum diu-
narum agnitio. Dicebant ergo pilato pontifi-
ces iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: s̄
quia dixit Rex sum iudeorum. Rndit Pila-
tus. Qd scripsi scripsi. Adhuc autē diuiserūt
sibi vestimenta sua & tunicam mittentes sortem
erat autem tunica inconsutilis. i. sine futura de
super contexta per totum super. quam miserūt
loues. Et h̄ Marcus dicat q̄ sorores miserunt
super eis. i. alios indumentis xpi: tamen scdm
Nico. de lira illud debet intelligi per sinedo-
chen. i. super aliquid eorum. i. super tunicam.

Tertio veratus est iesus multo dolore quādo
crux fuit elevata a terra & posita in foramine at
q̄ plantata: in qua iam natus erat fructus no-
stre saluationis anteq̄ in monte caluarie d̄fige-
retur. In ipso autem motu & eluatione crucis
ac plantatione pōdus corporis per tres clauos
vel quatuor secundum quosdam sustinebatur.
Ideo membra illa debilitata incredibili crucia-
bantur dolore. Sed & tunc mestissima mater fi-
lium intuens contēptibilem: confusibilem: des-
pectuz: deformē: grandi angustia plenum: pla-
gis attritum: in medio latronum pendente: ad
iutorio Adagdalene & Joānis quantuz potuit
cruci propinquam se fecit. Vbi mutatā cernēs
aspectus filij sui venustatem & elegantiam: con-
siderāsq̄ q̄ gravi supplicio detinebatur: lamē-
tabiles voces emitebat. Hoc autem expressit
Joā. quando dixit. Stabat autem iuxta crucē
iesu m̄r eius: & soror m̄ris eius Maria Lleo-
phe. & Maria magdalene. Sed dubium hic ē
quia Luce. 23. dicitur. Stabāt omnes notici
a longe. Sed dicit Nico. de lira. sequēdo Au-
gu. in li. de consensu euangelistarum. q̄ in tan-
to intervallo erant: vt & iuxta dici possent: quia
in conspectu eius p̄sto aderant: & a longe re-
spectu turbe propinquius circumstantis cum
Centurione & militibus. Pretereuntes autē

blasphemabant cum mouentes capita sua & di-
centes. Vab qui destruis templum dei: & i tri-
duo illud reedificas. Salua te incipiam si fili-
us dei es descende nunc de cruce. Similiter &
principes sacerdotum illudentes cum scribis &
senioribus dicebant. Alios saluos fecit: scip-
sum non potest saluum facere. Iesus autem i
tot persecutionibus & maledictis dixit verbum
illud primum in cruce omnis patientie exem-
plum. Mater dimitte illis: quia nesciunt quid
faciunt. opere implens quod verbo docuit qm̄
dixit. Quare p̄sequentibus & calumaiantib⁹
vos. Improperabant etiam ei latrones q̄ cru-
cifixi erant cum eo. Lucas vero dicit q̄ vñus
tantum blasphemabat: quem alius reprehēdit
Sed Aug. in libro de consensu euangelistarū
dicit q̄ Joānes loquitur in plurali ponens plu-
rale pro singulari secundum vsitatum loquēdi
modum. Vel p̄test dici s̄m Hieronymum
q̄ primum vterq̄ blasphemauerit: deinde vn⁹
credidit i christum: & prorem negationem se-
quenti confessione emendauerit. Vnde Hier-
onymus sequitur. In duob⁹ latronibus vter-
q̄ populus & gentium & iudeozū primo. do-
minum blasphemauit: postea signorum multi-
tudo alter exterritus egit patientiā: & vsq̄ ho-
die iudeos increpat blasphemantes. hec ille.
Dixit ergo latro penitens. Domine memento
mei dum veneris in regnum tuum: Respiciēs
autem Iesus benedictus huius latronis con-
tritionem fidem spem atq̄ charitatem: respon-
dit ei secundum verbum quod in cruce protu-
lit. d. Hodie mecum eris in paradiso. O felix
promissio. O breuis tante felicitatis adimple-
tio. Nullus ante latronem hoc verbum audi-
uit. Promissa siquidem fuit patrib⁹ & pro-
phetis eterna vita per christum: sed nulli sicut
latroni ita breui spacio designata.

Qd in inspectione xpius vehementer doluit
ppter querelationem: ppter recordationem:
& propter comendationem.

Secundi articuli dolor quartus.
Vartus dolor secundi articuli dicitur
q̄ inspectionis. Cum enim de cruce ispe-
xisset matrem: asperissimum dolore vul-
neratum est cor eius: & p̄cipue propter tria.
Primo propter querelationem. Secundo p-
pter recordationem. Tercio propter comenda-
tionem. Primo doluit xps propter querela-
tionem. Audiebat nāq̄ querelas matris inge-
minantis & dicentis sibi vocabulum illud qd
per triginta

stabat

per triginta et tres annos cum tanta dulcedine
vtriusque commemorauerat. In passione vero il-
lud proferebat cum corde pleno dolore merore et
amaritudine. **P**oterat ergo virgo illa sanctissi-
ma lamentari et dicere. **F**ili mi anime mee olim
consolatio et gaudium: nunc autem gladius pe-
netrabilior omni mucrone acutissimo. **F**ili mi
quem noui mensibus in utero tenui: quem par-
uo lacte pavi: quem totiens infanti et paruuluz
panis inuolui: in cuna reposui: et amorosis am-
plexibus strinxi inter vbera mea et osculata suz
O infelix mihi et tibi facta est dies ista. **E**t quod
poterit mederi vulneribus dolorum meorum: et
mitigare angustiam miselle matris tue: cuius inspi-
cias te filium meum ut leprosum factum: qui specio-
sus eras pre filiis hominum: ut masculum et reum
cum inquis deputatus: Qui sanctus sanctorum es:
ut factum et stultum cerno: in quo reconditi sunt
omnes thesauri sapientie dei: ut hostem et omnium
inimicum: qui omnibus affabilis benignus et hu-
manus semper assististi: et super omnia velut oblitum
mei vidue matris tue. **N**am ecce iam morieris:
et nihil mihi dicis: et quid facias ego sine te filio
meo. **Q**uo diuertit. **A**d quem consugium. **T**u mihi
pater: tu mihi frater: tu mihi blandus filius: eras
tu mee diuites: tu mee delicias: tu mea gloria.
O me desolatam: que tantum filium in cruce video
deficere. **O** amantissime fili loquere mihi ma-
tri tue: loquere ut audiam vocem tuam cigneo cano-
re dulcioris. **L**oquere inquam ut sic saltem audies
verba tua patientior sit ad tollerandas que me
cruciat pro amore tuo pena. **N**on deneges mihi
hi quod postulo. **E**xaudi me et verbo tuo consola-
re ne deficiam in hac tribulatione. **O** fili mi lumē
oculorum meorum cōdescendisti latroni misericordi-
ter loquens ei. **A**cquiesce itaque voto matris tue
et dic mihi quid factura sim. **C**ui me orphanum
derelinquis. **M**is vel similibus querelis pul-
sabat melissima mater aures afflictissimi filii sui
qui non minore penam experiebatur in mente pro-
pter tēeritudinem matris quam sentiebat in corpore
re a planta pedis usque ad capitis verticem vul-
nerato. **I**deo enim quendam deuotum taciturnum in suo
corde dicebat carmē illud vulgare siue ei sentē-
tiam. **M**adre mea benedicta multo te ego affli-
cta. **E**t uno lacrimare et vna sagitta: che el cuor
mio ha passato. **N**on piangere. o madre mia. **E**t
tuo lacrimare e pena mia. **S**uppona fin chio
sia de morte resuscitato. **S**ecundo doluit chri-
stus propter recordationem. **I**n talibus namque my-
sterijs recordabatur: et in seipso cōferebat dicens:

O mi mater quomodo omnia gaudia que de me sus-
cepisti cōuersa sunt tibi in merorem et luctum. **U**bi
nam sunt angeli in mea natiuitate cantantes. **U**bi
pastores ad presepe venientes. **U**bi oriet
tales reges in cuna me adorantes. **U**bi grata
per 30. et tres annos vtriusque cōuersatio et fami-
liaritas. **U**bi tot et tanta de me p̄dicata miracula
propter que omnia letabatur cor tuum. **D**eu me nunc
vides tantum filium tuum factum in derisum omni po-
pulo: et abiectissimam mortem pati. **T**ertio doluit
christus propter cōmendationem quando aperiens os
suum mellissimum dixit ei. **M**ulier ecce filius tuus. **I**.
Iohes euangelista: qui secum iuxta crucem assabat.
Et ut doc. dicunt non vocauit eam matrem non nomi-
ne: sed cōmuni: ne ex tēeritudine nominis ma-
terni: si exprimeret aggrauare animus eius.
Deinde cōmendans eam discipulo dixit. **E**cce
mater tua. **q. d.** **D**eputo te ad eius obsequium.
Et ex illa hora accepit eam discipulus in suas. **I**.
cura et diligentia. **O** quot dolorum aculeis pun-
ctus fuit tunc cor virginis ex vna parte: cum mu-
lieris non matris audiuit vocabulum licet ex par-
te altera aliquantulum cōsolaretur: quia filius aman-
tissimus eius iesus eam cōmendauerat dilecto di-
scipulo. **I**deo **A**ug. ait super hoc passum **I**oh. **E**x
illa hora etc. **H**ec nimirum est illa hora: de qua ie-
sus aquam conuersurus in vinum dixerat matri.
Quid mihi et tibi est mulier: nondum venit hora
mea. **T**unc enim diuina facturus: non diuinita-
tis: sed infirmitatis matrem velut incognitam re-
pellebat. **N**unc autem humana iam patiens ex
quo fuerat factus homo: affectu cōmēdabat hu-
mano. **A**doralis igitur infirmus locus et exem-
plo suo instruit preceptor bonus: ut a filiis pijs
suspendatur cura parentibus tanquam lignum il-
lud ubi erant fixa membra mortis esset cathe-
dra magistrum docentis.

Quod christus vehementer doluit in clamatio-
ne propter mundi horrores: propter sui confu-
sionem: et propter patris derelictionem

Tertij articuli primus dolor.

Primus dolor tertij articuli dicitur da-
mationis. **O** stendit enim in clamore
suo immensitatem doloris et potissimum
propter tria. **P**rimo propter mundi horrores. **S**e-
cundo propter sui confusionem. **T**ertio propter patris
derelictionem. **P**rimo ostendit christus immensitatem
doloris in mundi horrore: quando. **I**. insensibiles
creature crudelitatem que in ipsum fiebat horretes
modo suo patienti iesu cōpati vise sunt. **A** sexta
namque hora tenebre facte sunt super vniuersam ter-

raz vsqz in horā nonā. Erv Lucas ingt. Sol
obscuratus est: et velū templi scissum ē in duas
pres: a summo vsqz deorsum: et petre scisse sunt
et terra mota est. Vbi apparet pūrbatio corpo-
rum superiorū primo: deinde inferiorū. Qua
liter autem fuit illa tunc solis eclipsis doctores
varie sunt opinati. Hieronymus nāqz dixit q
ille tenebric fuerunt facte per retractionem ra-
diozū solis diuina virtute. Origenes autem
dixit q hoc factū est per interpositionē nubiz
densarū. Sed in hoc magis credendū ē Dio-
nyso artopagite: qui dicit in epistola ad Ioli-
carpum hoc fuisse per interpositionem lune in-
ter terram et solem: sicut fit in eclipsi solis. Et ibi
dem dicit q ipse hoc vidit tūc existens in Egi-
pto vbi est acris puritas. Vidit igit lunam ab
orientē ascententem versus meridiē: et supponē-
tem se soli. Dico, autē et Origenē. nō loquunt
de illa eclipsi asserendo q sic fuerit ut dicit: sed
q potuit sic fieri. Quare sequendo Dionysiu
dictū q illa eclipsis non potuit esse naturalis:
sed miraculosa: et hoc multipliciter. Primo
q luna erat. 15. et tūc distat a sole p diametru celi
Eclipsis aut solis nō potest fieri natural ter nisi
tempore cōiunctionis solis et lune: ppter quod
dicit Dionysius q mirabat: qz non erat temp
cōueniens ad talem cōiunctionem. Secūdu
miraculū fuit: qz transacta eclipsi luna rediit ad
orientē: ita q in vespere fuit in orientē sole exi-
stente in occidentē: et sic orbes eoz sunt ad pri-
stinū statu restituti. Tertiu miraculū fuit: quia
pars orientalis solis primo fuit obscurata: et ite-
rus vltimo illuminata: cōtrario aut modo fit in
eclipsi naturali. Quartū miraculū fuit q luna
fuit immobilis sub sole per tres horas. In na-
turali vero eclipsi continue mouet sub sole: ut
etia refert Crisostom. Quintū miraculum
fuit: qz illa eclipsis abstulit lumē vniuersis par-
tibus terre: licet aliq hoc velint intelligi tantū de
terra iudee. Verū tamen vt apparet ex dictis
Dionysij fuit in Egipto: fuit in grecia: et fuit
Rome: et sic in alijs mudi partib. Vnde Do-
roffius ait. Lū dñs patibulo affixus est marimo
terremotu p vrbē Romā facto: saxa i montib
scissa: maximazqz vrbiz pluzime partes plus
solita cōcussione ceciderūt. Eodemqz die ab ho-
ra diei. 6. sol in totū obscuratus est: terra nor su-
bito obducta teneis ē: adeo vt stellas tūc diu-
nis horis vel poti⁹ in illa horrenda nocte toto celo vi-
sas fuisse referat. Eusebi⁹ etia in chronica asse-
rit se legisse q tūc in Bithynia q est i Asia fuit

magnus terremotus: et maior solis obscurati-
ō vnqz fuerit: et q dies hora sexta in tenebro-
sam noctē versus fit: ita vt stelle viderent in celo
et q in Nicena que ē vrbis Bithynie multas
edes terremotus subuerterit. De illi eclipsi
miraculo Dionysius in epistola ad Apolopha-
niū q fecū erat in Egipto illo tempore poslea
sic scripsit. Lū reperimus: qz et erat notissimū
solē pati molestias: nō debere aio ad te vasse pe-
ritie sacrariū: adhuc nescimus tate rei mysteriū
Quid inqz speculuz doctrine Apolophani his
secretis ascribis atqz tu mihi ore diuino: et non
humani sensus fūone. Bone Dionysij diui-
naz pmutationes sunt rerū. In bistoria vero
scolastica legit q phi ad hoc adducti sunt vt di-
cerent. Aut deus nature patit: aut ordo nature
peruertit. De turbatione corpōz inferiorū cla-
ra sunt oia. Tantū de velo sciendū est secūdu
Nico. de lira. q erat iuxta templū inter sanctū:
et sanctū ancōz. Quis scissio significauit im-
plicationē veritatis in morte xpi q latebat in figu-
ris veteris testamēti. Secundo fuit imensus
dolor xpi p sui cōfusione: quādo cōsiderabat
qz pūssibiliter patiebat: qz pcedēti dñica ab om-
ni populo ita venerabiliter fuerat suscept⁹. Erat
etenim passio eius ignomi niofissi: ma: et despe-
cta valde: de qua alias deo dāte suo loco dice-
mus. Tertio imensus fuit dolor xpi ppter
patris derelictionē. Ideo clamans circa horaz
nonā voce magna dixit. Hely hely lamaça-
thani. Quod est interpretatū. hely. i. deus me-
lama. i. quare: gabaathani. i. dereliquisti me. Vbi
glo. Dicitur deus cū ēseruisse in morte: quia
potestati persequentiū eū cōposuit. Subtraxit. n.
protectionē: sed nō soluit vnionē. Quidā autē
illic stantes. s. milites Romani f3 Hiero. idio-
ma hebraicū ignorātes dicebant. Heltā vocat
isse. At et mater Xba illa audies et intelligēs: illo-
rūqz viz cōsiderās vndiqz experiebat merorez.
Quod xps vehemēter doluit in potatōe p/
pter amaricationē: propter peccatorū obstina-
tionē: propterqz matris lamentationēz.

Tertij articuli secundus dolor.

Secundus dolor tertij articuli dicit p/
tationis: quando itez clamans dixit.
Sino: oblataqz fuit ori ei⁹ sponsia po-
tu amarissimo repleta. Tunc doluit xps ppter
tria. Primo ppter amaricationē. Secūdo p/
pter peccatorū obstinationē. Tertio ppter ma-
tris lamentationē. Primo doluit xps pro-
pter amaricationē: qz sponsia illa ori ei⁹ sic ap-
posita

posita amarica-
tionē: clamans
corpus meū do-
tum est. Nam
fuerat refectus
Del cōsummati-
redemptio: na-
mentis ipa ppe-
em: imma sicut
fuit in cruce et in
bat: et in sūo. i.
pator: pio omni-
pio omniū: mor-
copunt: et emen-
create mentē me-
dolor vgebat cu-
peccatis ad peni-
passionis sue vi-
aliquo profuturo
cer xpi passio su-
niuz tamē illius
cata deponere nō
sufficeret: nō tū-
ficut erga xpm et
verum scilicet et ac-
nias redire nolun-
trices anime: p-
sua pro vobis di-
da nō rampnis
no nō cōpatimur
in alū crucis vi-
gna clamant:
chrym: is addi-
ad eius vocē nō
pungitur: gran-
Tertio doluit r-
mentationē. p-
filius auditis in
singulis: lach-
beu me: qz videret
tate celi et terre
Iple enī q diu-
is: pascit etiā p-
pōsa maria: be-
atqz omnibz a-
tribuit: clamat in
paulū: aqua: im-
mus. Qd fuit fuit
mo pectoris: lac
dñs dūz paruu
nō possum tui

posita amaritauit labia et eius lingua. Quare
 iter: clamans dixit. Consummatus est. scilicet totum ius
 corpus meum doloribus et passionibus circumda-
 tum est. Nam lingua que sine lesione hucusque
 fuerat seruata: modo amaritudine est repleta
 Vel consummatus est mystice intellige id opus
 redemptionis humane. Secundo doluit vehe-
 menter propter peccatorum obstinationem. Non
 enim minus stitabat peccatorum salutem: quam corporis
 sui in cruce extensi et fatigati recreationem. Dice-
 bat etenim: Sitio. id est salutem omnium: pro omnibus
 patior: pro omnibus sanguinem meum patri offero:
 pro omnibus morior. Venite ad me omnes corde
 copuncti: et emendatione ac correctione vestra re-
 create mentem meam. Quod est grauis illi animi
 dolor urgebat cum videbat innumeros esse qui
 peccatis ad penitentiam nunquam redirent: quibus nec
 passionis sue virtus propter eorum duritiam esset in
 aliquo profutura. Vnde etiam dicunt theologi li-
 cet christi passio sufficientissima fuerit pro salute om-
 nium: tamen illius effectum non consequuntur illi qui pec-
 cata deponere nolunt. Quare cum omnibus posset
 sufficienter: non tamen omnibus efficienter. Vnde
 sicut erga christum crudeles fuerunt illi qui eum pota-
 uerunt felle et aceto: ita peccatores qui ad peniten-
 tiam redire nolunt. Audite illi audite. o pecca-
 trices anime: pro vobis clamat amorosissimus Je-
 sus pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo tanta cor-
 da non rampunt. Cur tam clementissimo domi-
 no non copatiuntur. Hinc Berni ait. Ascendit
 in altum crucis ut ab omnibus videretur: voce ma-
 gna clamauit: ut ab omnibus audiret: clamor la-
 chrymis addidit: ut ei homo propter eum. Qui
 ad eius vocem non excitatur ad clamorem: non com-
 pungitur: granior est terra: et scidior sepulchrum
 Tertio doluit propter vehementer propter inuis la-
 mentationem. Potuit igitur tunc virgo benigna
 filius audiens in cruce dicentes. Sitio: multis
 singulis lacrymis ac suspiriis dicere. Heu
 heu me: quid video. Qui audio. Quod vniuersae crea-
 ture celi et terre admirantur paupertatem filii mei.
 Ipse enim qui diuinitatis sue potentia facit ange-
 los: pascit etiam prouidentia sua volucres celi: et
 pisces maris: bestias ac vniuersa pecora campi
 atque hominibus cunctis quotidianum panem di-
 stribuit: clamat in cruce. Sitio: et denegat sibi
 paululum aque: immo tribuit sibi potus amarissi-
 mus. Quod fili filii filii mei amorosissime: cur tibi de
 meo pectore lac illud ponigere non valeo: quod to-
 tiens dum paruulus eras iuxisti. Quod fili mi cur
 non possum tibi ministrare in cruce sitiienti cibum

et potum: quem colo et acui iam diligenter dum in cruce
 te infanti eras acquirebam. Poterat etiam tunc il-
 la feruentissima Magdalena et ipsa fiendo di-
 cere. O magister care. o magister bone. Et cur
 ego indigna tua discipula in hac tanta necessitate
 tibi subuenire non possum. O damnata scilicet
 iudeorum: cur tanto furore inflammaris aduersus
 dominum et magistrum meum. Que omnia ipsi do-
 mino Iesu ad dolorem accedebant.

Quod christus vehementer doluit cognoscere
 generale scandalizationem iudeorum in gratitudi-
 nem: et multorum incompassionem.

Tertij articuli tertius dolor.

Eritius dolor tertij articuli de cognitione
 nis. Doluit etiam summoope iesus no-
 ster amorosissimus propter suam scientiam et co-
 gnitionem: quod ut inquit sapiens. Ecce. id est. Qui ad-
 dit scientiam: addit et dolorem. Et hoc omnia christi co-
 gnoscere presentia preterita et futura. Veritatem
 in cruce positus cognoscebat et considerabat pre-
 sentia vnde tristabat atque dolebat. Propter ge-
 nerales scandalizationem. Secundo iudeorum ingra-
 tificationem. Tertio multorum incompassionem.

Primo cognoscebat generale scandalizatio-
 nem. Videbat vniuersum quod virgine matre duxerat ex-
 cepta in qua sola ut doc. dicit remansit fides di-
 uinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerant: nam
 apostoli et omnes discipuli videntes ignominiam
 crucis: putauerunt cum propter hominem et non deum.

Secundo considerabat propter cognoscebat in-
 deorum ingratificationem: de quorum ingratitudine
 dolens in seipso dicebat illud quod ecclesia hodie
 decantat. Popule meum quod feci tibi: aut in quo co-
 tristauit te. Responde mihi. Ego propter te flagel-
 laui Egyptum cum primogenitis suis: et tu me fla-
 gellatum tradidisti. Ego te eduxi de egypto de-
 merso pharaone in mare rubrum: et tu me tra-
 disti principibus sacerdotum. Ego ante te preui
 in columna nubis: et tu me adduxisti ad preto-
 rium Pilati. Ego te paui manna per desertum et
 tu me cecidisti alapis et flagellis. Ego dedi tibi
 sceptrum regale: et tu modo capiti meo coronam spi-
 neam. Ego propter te Libanensium reges per-
 cussisti: et tu percussisti ariditatem caput meum. Ego
 te exaltaui magna virtute: et tu me suspendisti in
 patibulo crucis. Tertio cognoscebat et conside-
 rabat christus in cruce multorum incompassionem
 Sciebat etenim quod quot futuri erant qui non solum
 sibi compati non debebant: verum etiam et cru-
 cem ipsam et passionem ipsius forent derisuri.

Verbum namque crucis ut apostolus inquit per
euntibus quidem stulticia est. Quot innumera
biles ut sic dicam: viri et mulieres inter christianos
reperiuntur: qui hodie passionem christi recolentes
nec minima pietate fleunt: nec curant dare
operam ut in commemoratione tanti mysterii: et
si non oculis corporis: saltem oculis mentis fle
ant et lachrymentur. Quinimo multi sunt qui aut
luxuria aut avaritia aut superbia excecati dominum
iesum christum habent in derisum: rursus sibi crucifi
gentes filium dei: pro quibus omnibus ipse mi
serrimus dominus sua charitate dolore attrahamur
vehementer.

Quod christus vehementer doluit dum inclinatio capiti
emissit spiritum: et de laceratione misit eius.

Tertius articulus dolor quartus.

Martus dolor textu azicali dicitur se/
panonis. Doluit dominus ihesus christus dum
clamat ad patrem dicens. In manus
tuas domine commendo spiritum meum: et inclinatio capi
tis tradidit spiritum. Vbi Liso. ait. Per hoc quod mori
ens vocem emisit magnam: apertissime se verum
deum esse ostendit. Quia homines cum moriuntur
vir tenuem vocem emittere possunt: Caput au
tem inclinavit: ut ex modo moriendi ostenderet
quod moriebatur ex obedientia patris. Quod proba
ta fuit veritas mortis eius ut patet ex textu eu
angelii. Iudei. n. quoniam parasceue erat. id est dies
veneris: in cuius vespere incipit sollemnitas se/
quentis sabbati: ut non remaneret in cruce cor
pora sabbato. Erat enim magnus dies ille sab
bati: et propter se: et propter pasce sollemnitatem:
rogauerunt Pilatum ut frangerentur crucifi
xorum crura: et de cruce tollerentur eorum cor
pora. Venerunt ergo milites et fregerunt cru
ra latronum. Ad iesum autem cum venissent ut
viderunt eum iam mortuum non fregerunt ei
crura. Sed vnus militum lancea latus eius a
peruit: et continuo exiit sanguis et aqua. San
guis ad nostram redemptionem. Aqua ad pec
catorum ablutionem. Sciendum tamen secundum
Thomam. 3. parte. q. 66. ar. 4. in responsione ad tertium
argumentum. quod aqua illa non fuit humor: fleu
maticus ut quidam dixerunt: sed aqua miracu
lose egrediens a corpore mortuo: sicut et mira
culose prodit sanguis: ad comprobandum veri
tatem dominici corporis contra Mahomedorum
errorem: ut scilicet per aquam que est vnum ex qua
tuor elementorum numero: corpus christi de su
guineo vero ostenderetur esse compositum: ex

quatuor humoribus. Itaque post tot labores cru
ciatus et penas rex angelorum et dominus in crucis sup
plicio fuit extinctus. Quale novum. Quo me
rito pro amore et pietate tanti domini omnes homines lu
gere debent senes: et iuvenes: mulieres et viri.
Adhuc si quidem debent eorum corda: cum
intuentur mortuum inter latrones benignum
iesum et matrem semivivam inter brachia Adag
dalcne et Joannis ac aliarum mulierum devo
tarum cadentem. Quod durus esset qui tempe
raret a lachrymis: videns vir ginem illam iux
ta crucem interfectum filium lamentantem. Quod
bus rauce facte fuerant fauces eius: tamen vo
ce qua poterat clamans dicebat. Fili mi vis
angelorum: quomodo extinctus es: et amplius
non loqueris. Fili mi lumen oculo rum meo
rum: quis mihi det ut moriar pro te. Fili mi
cuius in conceptu partu et cum tantam suscepi
letitiam: quomodo omnia mihi versa sunt in tri
sticiam. O pater eterne desileo et plango vni
genitum filium tuum ac meum et pro dolore qua
si deficio. Adiuva me: et quasi dolore mortue
mibi succurre. Gabriel angele. Et ubi sunt
Verba que mihi dixisti. Dixisti namque mihi. Que
id est sine vch: et hodie circumdederunt me angustie
vndique. Dixisti mihi quod eram plena gratia: et
hodie plena sum tot tribulationibus. Dixisti
mihi quod eram in mulieribus benedicta: et hodie
sum a iudeis maledicta. Dixisti mihi quod erat be
nedictus fructus ventris mei: et ecce fructus est hodie
crucis maledictus. Me miseram tot penis atro
cissimis agitatam. Si leuit ergo hodie christus salua
tor noster in cruce. Si leuit mater eius Maria
peccatorum omnium aduocata. Si leuit Adagdalc
na. Si leuit Joannes. Si leuit Petrus. flevere dis
cipuli ceteri. fleuit sol dum obscuratus est. fleuit terra
dum contremuit. fleuit templi velus dum scissum est
fleuerunt saxa dum sunt scissa. fleuere sepulchra
dum sunt aperta. Solange ergo et tu o popu
le christiane: et dum passionem christi commemoras
age eis quas potes totis viribus gratias: ut sic
ipse participes nos efficiat meritis sanctissime
passionis sue: qui cum patre et spiritu sancto vi
uit et regnat deus per immortalia secula seculo
rum. Amen.

Sabbato sancto de sepultura corporis chri
sti: et eius morte: quam semper animo reuolue
re debemus.

Sermo. 70.
Erat enim

mininostris
rio contempla
denti sermone
crucem pro no
rati. Nunc ver
seria dirigend
ant deuotius ai
fideles possent
es ille sabbati:
intellectum iud
cum spirituali
nu enim illum
sepulchram su
mysteria scing
Primum est e
Secundum ex
Tertium ex par
An caro christi
iunit se separa
attribuenda pson
Rationem
p morte
tripliciter
circa mortificati
tionem. Tertio
contingit dubi
scilicet per separati
eius fuit mortu
bolo dicitur de ch
ra. Et hoc cantat
verus est agnus
mortem nostram
resurgendo repa
di. Tertium. dicit
caruit vlti et com
pensis non est vi
mortalitatis ipsam
nihil. Quoniam
me carodistit
re mortua fuit. Et
tem vnam: non ta
propter delectam
per impossibilem
Secundo contin
nem. Primum. scilicet in

Rat enim magn⁹

c dies ille sabbati. Scribuntur hec **Yb. 3 Jo. 9. c.** Deuotissimus hic dies sabbati pia deuotione a nobis est recolendus: in quo do-

mini nostri iesu chrisi mors occurrit non imito contemplanda. Diximus nanqz in precedenti sermone quantis doloribus agitat⁹ xps crucem pro nobis conscendit: ibiqz tradidit spiritum. Nunc vero ad declaranda sue mortis mysteria dirigendus est stilus. Neqz enim qd⁹ aut deuotius aut conuenientius meditari hodie fideles possent. Propterea magnus dicitur dies ille sabbati: non solum secundum litteralem intellectum iudeorum: verum etiam fm mysticum spiritualemqz intellectum. Magnifica uir enim illum xps benedixit per mortem et sepulturam suam: de qua loqui uolentibus tria mysteria se ingerunt declaranda.

Primum est ex parte carnis.

Secundum ex parte anime.

Tertium ex parte sepulture.

An caro xpi fuerit mortua: et an fuerit a diuinitate separata: et utz p mortem carnis sit mors attribuenda psonae **Ybi. Capitulum. .j.**

p Rimum mysterium declarandum de morte xpi est ex pte carnis. Circa qua tripliciter dubitare contingit. Primo circa mortificationem. Secundo circa separationem. Tertio circa attributionem. Primo contingit dubitare circa mortificationem: utz .s. per separationem anime a corpore xpi caro eius fuit mortua. Et qz sic patet: quia in sym-bolo dicitur de christo qz mortuus est et resurrexit. Et hoc cantat ecclesia cum dicit. Ipe enim uerus est agnus: qui abstulit peccata mundi: qz mortem nostram moriendo destruxit: et vitam resurgendo reparauit. Dominus aut Bona. di. 21. tertii. dicit qz caro illa fuit mortua: eo qz caruit usu et complemento uite: res enim corporal^{is} non est uiuificabilis nisi ab aliqua forma spiritali ipsam complente: et sibi proportio-nabili. Quoniam ergo in ipsa separatione anime caro chrisi carni huiusmodi forma ideo uere mortua fuit. Et quamuis haberet diuinitatem unitam: non tamen ab ea uiuificabatur: non propter defectum a parte uiuificantis: sed ppter improprietatem a parte uiuificabilis.

Secundo contingit dubitare circa separationem. Vtrum .s. in morte caro chrisi fuerit a di-

uinitate separata. Et respondent doc. qz non. Vnde Leo papa in sermone inquit. Tanta est unio dei et hominis: ut nec supplicio posset diriri nec morte disiungi. Et Aug. contra Felicianum. Xps in sepulchro carnem suam non deseruit. Que uerba magister sen. ponit in littera di. 21. tertii. Quare autem non fuit diuinitas a carne separata fm Bona. potest esse ratio triplex. uidelicet liberalitas ex parte assumptis. dignitas ex parte assumptibilis. et utilitas ex parte assumptis: quia quando deus dat aliqd donum: non subtrahit illud sine culpa. Si ergo nulla culpa interuenit: non decuit diuinam liberalitatem carnem quam sibi liberaliter unierat a se separare. Dignitas etiam ex parte assumptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa ppter sui dignitatem non debuit uidere corruptionem: ita nec ipsam decuit a uerbo separari. Utilitas autem ex parte assumptionis ad hoc ipsum faciebat. Ad hoc enim fiebat illa unio diuinitatis ad humanam naturam: et carnis ad animam: ut procuraretur nostra salus. Et quoniam separatio anime a carne ordinabatur ad hoc ut nostra salus procuraretur: separatio aut carnis a diuinitate ad nihil uilis erat. Ideo firmiter e tenendum qz nunquam diuinitas fuit a carne illa sanctissima separata. Tertio contingit dubitare circa attributionem. Vtrum .s. ppter mortem carnis sit mors psonae uerbi attributione. Et respondent doc. theologi qz absqz dubio concedendum est filium dei pro nobis fuisse mortuum: prout in simbolo dicitur. Quod etiam Ambrosius expresse testatur. d. Tantum fuit peccatum nostrum ut saluari non possemus: nisi unigenitus dei filius moreretur pro nobis debitozibus mortis. Hoc autem sibi uere attribuitur: non fm naturam diuinam sed fm humanam: non per essentiam: aut per inheretiam: sed per idiomatum communicationem: et hoc in nullo derogat diuine dignitati: et multum consonat pietati. Nullum enim uerbum maioris dignationis et clementie resonare potest in auribus cordis nostri qz vnigenitus dei filius pro nobis sit mortuus: quod ut predictum est intelligi debet non secundum naturam diuinam sed humanam per idiomatum communicationem: quia ut inquit Aug. que magister inducit in textu. Si quis dixerit atqz crediderit deum passum a nathema sit.

An anima chrisi fuerit a carne separata etiam

separata diuinitate: et an post instans separatio
nis sit effecta impassibilis: et an ex benignitate
descendit ad inferos.

Capitulum. .2.

Secundum mysterium declarandum
de morte: huius est ex parte anime. Cir
ca qua adhuc contingit tripliciter dubitari.

Primo circa separabilitatem. Secundo circa
impassibilitatem. Tertio circa benignitatem.

Primo contingit dubitare circa separabi
litem. An. scilicet anima christi a carne separata fue
rit etiam separata a diuinitate. Et respondet ma
gistres sententiarum quem sequitur ceteri ibeo/
logi di. 21. q. sicut nunquam fuit diuinitas sepa
rata a carne: ita nec ab anima. Vnde Job. Da
ma. inquit. Si mortuus est ut homo: et sancta
illa anima ab eius corpore diuisa est: diuinitas
tamen inseparabilis ab utroque permansit. Ra
tio autem huiusmodi inseparabilitatis huius Bo
na. potest esse triplex. Prima quia deum non
decebat: qui indissolubili matrimonio animam
illam sibi copulauerat. Vnde sicut non decet vi
rum relinquere uxorem: sic non decuit verbu
ab anima separari. Secunda ratio est: quia non
bis expediebat: eo quod si facta fuisset sepa
ratio: anima illa non habuisset potentiam ad eri
piendum genus captiuum: nec mediatrix ef
fectum ad reconciliandum: et neutrum erat no
bis expediens. Tertia ratio est: quia anime il
li non congruebat. tum quia erat innocentissi
ma. tum quia erat beatissima. Quia enim bea
tissima erat nolebat a verbo separari: et quia in
nocentissima non poterat contra voluntatem su
am separari ab eo: quia iam punita fuisset sine
culpa. Hinc Dama. ait. Anathema sit qui di
cit verbum deposuisse quod semel assumpsit. Sed
contra hoc aliqui instant obicientes illud Jo.
x. Potestatem habeo ponendi animam meam
et iterum sumendi eam: ergo si iste sermo est p
ter sonum filii dei: videtur quod filius dei animam de
posuit in morte: ergo in morte anima fuit a ver
bo separata. Ad hoc respondet Aug. quod verbum
illud est persone filii dei ratione carnis assump
te. Erat enim in potestate eius separare anima
a corpore: et iterum corpori illam reuiuere. Huius
aliud est ibi deponens: aliud vnde deponit. de
ponens est virtus diuina. vnde deponit est cor
pus. Secundo contingit dubitare circa ipas
sibilitatem. verum anima christi post instans se
parationis impassibilis sit effecta. Ad quod res
pondet Bon. ubi supra. quod ex certitudine aucto

ritatis hoc non est determinatum. sicut etiam
magister tangit. in. 3. di. 18. Verumtamen pba
bile est et rationi magis consonum quod statim post
separationem habuit impassibilitatem. Si enim
non patiebatur anima christi nisi dispensatiue: et
propter nostram salutem: si iam non erat tempus et
locus merendi iam anima christi non debebat nec
poterat pati: nec solum de anima christi probabile est
quod statim post separationem a corpore facta sit i
passibilis: sed et de qualibet anima viri sancti in qua
non reperitur reatus alicuius peccati. Et si di
ceretur: cur caro christi non fuit impassibilis scilicet an
te resurrectionem: sicut et anima. Respondet
Bon. quod hoc fuit ex duplici causa. Prima quod
et anima propinquior erat glorie quam caro. Erat
enim beata secundum aliquam sui partem. Secunda
vero causa: quia dilatio impassibilitatis in car
ne faciebat ad fidei nostre confirmationem. vi
delicet ut ostenderet christus veraciter passus
et mortuus fuisse: non sic dilatio impassibilita
tis in anima. Ideo magis dilata fuit in ipassi
bilitate corporis quam impassibilitate anime ex di
spensatione diuina. 3° contingit dubitare cir
ca benignitatem. videlicet. ex benignitate anima christi
descendit ad inferos. Et quod sic patet: quia in symbo
lo apostolorum dicitur. Descendit ad inferos.
Et Act. 2. Hunc deus suscitauit solutus dolo
ribus inferni. Et Job. Dama. ait. Descendit
ad inferna anima deificata: ut quemadmodum
his qui in terra sunt: ita et his qui in tenebris et
vmbra mortis sedent superlucet. Secundum
tamen secundum Bon. di. 22. tertium li. quod nomine iher
ni aliquando intelligit pena. aliquando locus
pene. et secundum hoc dupliciter potest aliquis dici de
scendere ad inferos: aut quod descendit ad penam:
aut quia descendit ad locum pene. Primum mo
do non conuenit christo. In eo enim non fuit pe
na damni: nec fuit pena sensus. Secundo mo
do competit christo. Descendit enim quantum ad
illam partem in qua erant illi qui detinebantur
merito peccati primi parentis: que quidem pars
consecuitur limbis appellari. Ad illam inquam
partem descendit non compulsus necessitate:
sed sua voluntate et potestate. Ratio autem quare
voluit descendere ad eripiendos illos qui deti
nebantur ibi compediti: cum etiam posset face
re hoc non descendendo: suu duplex. videlicet
propter consolationem victorum: et propter
confusionem aduersariorum. propter consolatio
nem victorum: quia magna fuit eis consolatio
tio de presentia ipsius anime iesu christi: et maxima su
it dignationis

se dignatione
ter voluit de
pter confusio
confunderent
terra in nam
dem triup
uitos ergo hanc
consolando se
rificandos. Vnde
pius diuinitas
li cunctis ba
visionem: que
adhuc quis que
ram contrit in
nis. Et ridet
pte. q. 3. q. sic
saperet voluit
et voluit anima
pus at eius m
z duas noctes
sue. Vnde et
eius fuisse in in
tur de inferno:
Aug. 18. li. de c
ventre ceteri tridu
uit in profundo i
dium ppharum
de anima christi loque
tio reuerentie: id
christo iacuit: de se
li argunt: quod
dic mecum eris i
illa die qua mor
scendens ad in
rit. Ad quod ri
dictum quod nomi
emprici nec locu
ta et clara visio: p
sa christi ad inferos f
dam sermone. 2
vita sue diuinit
descendit: cuius te
depo: datur spien
aliquos cum imp
quere cepunt. d
ribus et splendi
qui. novus sub titu
tum misit: misit
uit. Quis ergo iste
nos ingreditur: et
victor: verum et

It dignationis ostensio in hoc q̄ ipse personali
ter voluit descendere ad eos. s̄ cecit̄ hoc pro
pter confusionē aduersariorū vt ipsi demones
cōfunderentur ex sua p̄ntia: et sic vicerat eos i
terra in natura assumpta: sic anima eius de cel
dem triumpharet apud inferos de eisde ipsos in
uitos expoliando. Descendit itaq; anima illa ad
consolandos scōs patres: ad lenificandos: et bea
tificandos. Viderūt namq; q̄ primum illis se
p̄ntauit diuinitatem eius. vnde in loco inferna
li existentes habuerūt paradysum et aptam dei
visionem: que nō est aliud q̄ vita eterna. S;̄
adhuc quis querere posset vtrū anima xp̄i mo
ram cōtraxit in inferno vsq; ad horā resurrectio
nis. Et ridet Boet. et Ric. vbi. s̄. et Tho. 3.
pre. q. 53. q̄ sicut xp̄s vt nostras penas in se su
sciperet voluit corpus suū in sepulchro poni: ita
et voluit animam suā ad infernū descendere: cor
pus at̄ eius mansit in sepulchro p̄ diē integrum
et duas noctes: ad cōprobandā veritatē mortis
sue. Vnde et tantūdem credendū est animam
eius fuisse in inferno: vt simul aia eius educere
tur de inferno: et corpus de sepulchro. Ex quo
Aug. 18. li. de ci. dei. c. 44. ait. Propheta in
ventre ceti triduo fuit: et tamen illum significa
uit in profundo inferni triduo futurū qui dñs ē
oium ppharum. Et in li. de fide ad p̄teritum
de aia xp̄i loquēs dicit. 3. pl. de inferis die ter
tio reuertente: idem deus s̄m carnē qua i sepul
chro iacuit: de sepulchro resurrexit. S;̄ nōnul
li arguunt: q̄ Luc. 22. xp̄s dixit latroni. Ho
die mecū eris i paradiso: ergo videtur q̄ aia xp̄i
illa die qua mortuus est fuit in paradiso: et sic de
scendens ad infernū nullā moram ibi contra
xit. Ad quod ridet Aug. exponens verbū p̄
dictum q̄ nomine paradisi non intelligit ibi locus
empyrei nec locus paradisi terrestris: s;̄ ipsa ap
ta et clara visio: p̄suis dei. De hoc vero descen
su xp̄i ad inferos sic pulchre loquitur Aug. i quo
dam sermone. Ador vt christus sp̄m tradidit
vnita sue diuinitati anima ad infernū. p̄funda
descendit: cuiq; tenebrarū terminū quasi quidā
depredator splendidus ac terribilis attigisset:
aspiciēs eū impii ac tartaree legiones territi i
quirere cepunt. d. Vnde ē iste tā fortis: tā ter
ribilis tā splendidus: tā p̄clarus. Adūsus ille
qui nobis subditus fuit: nūq; nobis tales mor
tuū misit: nūq; inferis talia munera destina
uit. Quis ergo iste q̄ sic intrepidus nostros fi
nes ingreditur: et non solū nostra supplicia nō
veretur: verum etiam et alios de vinculis no

stris absoluit. Ecce ip̄s qui sub nostris solebāt
susp̄rare tormentis insultant nobis de percep
tione salutis. Et non solum iam nihil verentur
sed insuper nobis minantur. Nunquā hic sic
mortui superbiebant: nec aliquando sic leti po
tuerunt esse captiui. Vt quid hoc istuz adduce
re voluisti o princeps noster. P̄terit ois le
ticia tua: in luctum conuersa sunt gaudia tua:
dum tu christum suspendis in ligno: ignoras
quanta damna sustineas in inferno. Post ista
cradelum voces infernalium: ecce innumera
biles sanctorum populi lachrymabili voce cla
mabant. Aduenisti redemptor mundi: adue
nisti quem desiderantes quotidie expectaba
mus. Descendisti pro nobis ad inferos: noli
nobis deesse: cum reuersus fueris ad superos
Ascende domine iesu inferno spoliato et aucto
rem mortis suis vinculis irretito: et redde iam
leticiam mundo. Succurre inquit: iam se
uas extingue penas: et miserando resolue cap
tuos: dum hic es absolue reos: cum descende
ris descende tuos. hec ille. Quam ingenti le
ticia animarum in limbo existentium tunc mē
tes persulse sunt cum viderunt benignissimum
iesum t. m. diu expectatum: tam diu desidera
tum: tam diu deniq; acclamatum. Viderunt
inquam animum eius et diuinitatem: cui erat
vnita. Viderunt christum redemptorem me
diatorem et glorificatorem suum: neq; locus il
le etiam luce corporali ex presentia anime chri
sti illustratus. vt Ric. dicit erat eis amplius
penosus. Expectauerunt ergo vt predictum ē
anime ille sancte cum summa leticia in eodez lo
co tempus resurrectionis christi.

Qualiter christus de potius fuit de cruce
et de afflictione matris eius: necnon et de eius
sepelitione.

Capitulum. 3.

Etiam mysterium declarandum de
morte christi est ex parte sepulture.

Ad quam pie volentes attendere tria
considerare debemus. Primo subuentio
nem. Secundo afflictionem. Terno sepelitionem.
Primo considerare debemus sub
uentio nem: qualiter scilicet Ioseph ab arama
thia et Nicodemus licentia a Pilato obienta:
depofuerunt christum de cruce. Ip̄s enim qui
erant discipuli occulti iesu ferentes secum in
strumenta venerunt ad crucē: ad cuius pedes
iacebat mēsa mater cum Maria magdalene
et Maria iacobi: et matre filioz: et zebedi: et
euangelista Joanne: ceterisq; mulieribus que

ecute fuerant Iesus a galilea ministrātes ei: vt
 Adathens refert. Cum autēz Ioseph et Nico
 demus virginem reuerenter salutassent lachry
 mantibus oculis ei dixerunt. Venimus. o ma
 ter mesta: vt filium tuum et magistrū nostrum
 deponamus de cruce: recondamusq; vt moris
 est honorifice in sepulchro. O pietas cōmēda
 bilis horum virozum nobiliū. o deuotio digna
 laudum Ioseph ab aramathia: qui a pilato pe
 tij vt sepelire posset preciosū corpus iesu. Sz
 si quis q̄reret quare p huiusmodi licentia nul
 lus ex. ii. accessit: sed solū iste Ioseph. Respon
 det Crisostomus q; nullus audebat sicut iste: q
 insignis iudeorum erat: et Pilato notus. Di
 cebatur etiā ille Ioseph ab aramathia: et quo iaz
 dixerat: vt ait Beda ipsa est ciuitas: que p̄mo
 Reg. dicit ramatha de qua fuit Samuel. Se
 cundo cōsideremus afflictionē. Surgēs Ada
 ria mater cū anticitate multa brachia extēdebat
 vt dilectū filiūz t̄gere posset. Et cū auulsi fue
 runt clau de manibus et pedibus suscepit cum
 contristantiū auxilio cū inter brachia sua: inde
 q; in terrā posuit adozabat eū. Deinde cū mul
 ta charitate dolore mixta cōtractabat sua sanctis
 sima mēbra: tangebāt caput: et spineā coronaz
 extrahēbat ab illo: osculabāt illud multipliciter
 perforatū: et crūore resperſūz atq; dicebat. O
 caput dignūz diademate et corona imperiali: q̄
 turpiter coronatūz te vidi hucusq; corona spi
 nea: inspiciebat liuidam facies: et in illā merens
 et rucens osculabatur eam atq; subdebat. O de
 cora facies et speciosa nimis: ex qua per tot an
 nos tantū gaudiū suscepit: quomodo facta es vt
 leprosa. Suscipiebat deinde pforatas manus
 amorose osculans illas referens semp pijssima
 verba cōpatiēde querele. Sic etiā et latus aper
 tūz tangebāt manu osq; illi applicabat. Ili in
 quiens mi q̄ dira fuit crudelissq; manus illa: q̄
 te lancea pforauit: nec puto posset aliquis plene
 inuestigare qualiter virgo depositū de cruce fi
 lium dolenter lamentabatur. Adagdarena etiā
 et Ioseph et Nicodemus: ceteriq; astantes pre
 cōpassione flebant et ipsi. Tercio cōsiderem⁹
 sepelitionez qualiter hora cōpletorij iam iminē
 te Ioseph et Nicodemus instabant vt corpus
 sepeliret. Quare Nicodemus protulit mixtu
 raz myrrhe et aloes quasi libras centū: et lz tali
 vñctione a putrefactione conseruatiua xps nō
 indigeret: quoniā corpus eius corūpi nō po
 terat nec debebat: tamē Nicodemus hoc non
 intelligens ex deuotione sua ad vñgendū corp⁹

xpi tulit vñctionē predictaz. Acceperunt ergo
 corpus iesu: et ligauerunt cū lintheis. i. pannis
 lineis inuoluerunt cū aromatis: sicut mos ē
 iudeis sepelire. Erat autē in loco vbi crucifus⁹
 est hortus: et in horto monumentū nouum: in
 quo nōdum quisq; positus fuerat. Ibi ergo p
 pter parasceuez iudeorum: q; iuxta erat monu
 mentūz posuere iesum: que omnia in mysterio
 facta sunt. Nam vt inquit Tho. sepeliri voluit
 christus rationabiliter. p̄mo quidē ad cōpro
 bandam veritatem mortis. Non enim aliqs in
 sepulchro ponitur nisi qui iam vere mortuus ē
 Vnde Pilatus vt habetur Adarci. 15. anteq̄
 cōcederet xpm sepeliri diligenti inquisitione co
 gnouit eū esse mortuū. Secūdo q; p hoc q; xps
 de sepulchro resurrexit datur spes resurgendi
 per ipsum bis qui sunt in sepulchro: sicut illud
 Ioh. 5. Omnes qui in monumentis sunt au
 dient vocē filij dei: et qui audierint uiuent. Ter
 tio ad exemplū eoz qui per mortē xpi spirituali
 ter moriunt peccatis: qui. s. abscondunt a con
 turbatione hominū. Vnde dicit Col. 3. Ador
 tui estis et vita vestra abscondita est cū christo.
 Adodus etiā sepeliendi ratiōabilis fuit. Nam
 in horto sepultus est ad designandū q; p mortē
 et sepulture ipſius liberemur a morte quaz in
 currimus ppter peccatū. Ade in horto paradi
 si cōmissum. In aliena etiā posuit sepulchru
 ra: vt dicit Aug. in quodā sermone: quia. p alie
 na moriebatur salute: et etiam ppter abundan
 tiam paupertatis pro nobis suscepte. Nam q do
 mus in vita non habuit vt Theophilus refert:
 post mortē quoq; in alieno sepulchro recondit⁹
 et nudus existens a Ioseph cooperitur. Erat
 insuper monumētū nouū: vt hiero. ait. ne post
 resurrectionem ceteris corporibus remanenti
 bus surrexisse alius fingeretur. Et vt August.
 dicit. Sicut in marie virginis vtero nemo an
 te illū: nemo post illum conceptus est: ita i hoc
 monumento nemo ante illū nemo post illūz se
 pulsus est. Aduolutum etiā fuit saxum magnū
 ad monumētū hostiū: vt sic appareret omnino
 da veritas sepulture sue. Quare vt participes
 simus mortis et sepulture christi: sepeliāmus et
 nos vita nostra atque peccata: sicque cōsurge
 mus cū ipso accipientes hic gratiam: et in futu
 ro beatā gloriā. Amen.

Dominica resurrectionis domini nostri ie
 su christi: de iocunditate particulari: generali: et
 materno resurrectionis eius.

Sermo.

.71.

Hec dies

3 de se
 p̄li nūm

resurrectionis illius
 q; et letari debet
 mortis xpi fun
 et instruit sancta
 cal prophetici di
 male. In diuini
 nūq; bonis bñi
 dicit pro victoria
 christi resurgē
 ab angelo nūm
 dic. Surrexit i
 e mortuū recu
 suscitaret ad vi
 spiritali leticia
 resurrectionis
 mus. Subdisting
 epales partes m
 Prima dicitur
 Secunda gener
 Tertia materno
 De iocunditate
 resurrectione: c
 apotencia diuini
 Prima
 p si dicit
 nedicta
 uerz sibi vniuit
 Ad qd p̄sentis
 ipso xpo resurg
 operata est virtu
 sanguinis casti
 tatio. 3. aie vñio.
 Ioh. 1. ac fū
 assumptū copu
 tho sanguine p
 qd nō nisi p diu
 autē p̄sare reallu
 in. 3. p̄c. q. 54. e
 humani p̄ncip
 is. Ad m̄fessū
 mani p̄ncip car
 uli modi: idco ois
 berit. Dicit eū
 eia vñificat cor
 dubitauer sang

Ec dies

b

quā fecit dñs exultem? et letemur in ea. Scribunt hec verba ps. ii. Sic amara fuit cre- dentibus in iesum christū pas- sio eius: ita iocunda debet esse resurrectio illius. Propterea gaudere vnusq; q; et letari debet ac iocundari: cū audirē vere ex mortuis xp̄m surrexisse. Hoc enim docet nos et instruit sancta mater ecclesia dū sepius repli- cat prophetici dictū a nobis assumptū pro the- mate. In diuinis nāq; officijs diurnis noctur- nisq; horis huius temporis exultandū esse p- dicat pro victoria p gloria proq; magnificentia christi resurgentis. Et abundū pfecto nouum ab angelo nunciatū est: cū dixit. Surrexit nō ē hic. Surrexit inq; ille qui p amore nro pati et mori nō recusauit vt nos mortuos peccato re- suscitarēt ad vitā. Quapropter vt diem istū cū spiritali leticia cōpleamur: in hoc sermone de resurrectione christi iocunditate verba facie- mus. Subdistinguemusq; sermonē i tres pn- cipales partes triplicē. s. iocunditatem.

Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.
Tertia maternalis.

De iocunditate quā habuit ipse christus in resurrectione: et de mirabilibus actib; operatis a potentia diuina in ipso resurgēte. La. i.

Prima iocunditas resurrectionis chri- sti dicit particularis: q. s. fuit in anima be- nedicta ipsius iesu xp̄i: dū corpus suū iux sibi vniuit efficiēs illud ppetuo gloriosum. Ad qd plenius intelligendū notandū est q; in ipso xpo resurgente quattuor actus mirabiles operata est virtus et potētia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio. Secundus corpis mu- tatio. 3. aievnio. Quartus sepulchri penetratō.

Primus actus fuit sanguinis reassumptio. nā re- assumptū corpus xp̄i clausum existens in sepul- chro sanguinē propriū qui extra erat dispersus qd nō nisi p diuinā virtutē fieri potuit. Ratio autē pstate reassumptionis sanguinis f; Tho. in. 3. pte. q. 54. est: q; qd ad naturā corporis humani pner: totū fuit in corpe christi resurgē- tis. Ad manifestū est aut q; ad naturā corporis hu- mani pner: carnes et ossa et sanguis: et alia hu- iusmodi: ideo oia ista in corpe xp̄i resurgentis fuerūt. Dicit etiā pbi q; sanguis est sedes aie: et aia viuificat corpe sanguine mediāte. Quare indubitatē sanguinē suū resurgens xp̄s ad

suū corpus reduxit. Vtrū autē totū sanguinem assumpsit ita q; nulla pcula siue guttula de illo in terra remanserit due sunt opinionēs.

Prima est sancti Tho. qvbi sup; ar. 3. i. rñsio ne ad argumētū. 3. dicit q; totus sanguis qui dē corpore xp̄i fluxit: cū ad veritatē humane natu- re pteat in xp̄i corpore resurrexit. Sanguis autē ille q; in qbusdā ecclesijs p religis conseruat nō fluxit de corpore christi: sed miraculose dicif effluisse de quadā imagine christi pculsa. Alia est opinio s. rā. de marone: q ait. Nō ē incōue- niens si aliqd de sanguine christi fuso dicat esse in aliquibus ecclesijs: q; forte corpe in vita incor- ruptibili nō indiget tāto sanguine sicut in vita mortali. Et h; vtraq; opinio sit sustentabilis: tñ secūda maiorē firmitatē videt habere: tū q; to- tus sanguis nō pner ad veritatē humane na- ture. Vnde et sanctus Tho. in suo quolibet. 50. q. 5. dicit. Cū ergo christus ante passionē co- mederet et biberet nihil phibet in eo fuisse aliqū sanguinē nutrimentalē q; ad veritatē hūane na- ture nō pner: et quē nō oporteret i resurrectio- ne ad corpe eius redire: tū q; in plerisq; solēni- simis locis ostendit verus christi sanguis. Nā in capella regis francie est de sanguine christi: et de spinea corona sanguine tincta. In puincia puincie apud sanctū Aldaximū in conuentu fratru p̄dicatoz in festo sancte Aldarie magda- lene ostendit ampulla cū sanguine christi. Apud Esculū in cōuentu fratru p̄dicatoz est spina cū sanguine christi. Alia insup spina cū sanguine est Racanti in cōuentu fratru heremitaz. In ciuitate vo mātue i abbacia sancti Benedicti i ecclesia sancti Andree est de sanguine xp̄i quē asportauit Longinus cuius corpe requiescit ibi dez. In alemania vo in ciuitate Murember- ge est ferrū cū quo Longinus lanceauit lat. xp̄i sanguine respersum. Et sic in multis partibus xp̄ianoꝝ verus ostendit sanguis xp̄i. s. acit etiaz ad cōfirmationē secunde opinionis auctoritas summi pontificis. Nā p. Idū maximū scriptū est vt sequit. Idus ep̄s scruius fuoz dei, dile- ctis filiis abbati monasterij beate Aldarie Tan- tonensis diocesis: et cantori ecclesie. Tantonen- sis ac priori priorat. sancti Eutropij extra mu- ros rantonē salutē et apostolicā benedictionem Illius qui se pro dominici saluatione gregis i precū immolari nō abnuir: vices q̄uis in me- rin gerentes in terris ad ea curis irgemur in defessis: per que cunctoz christi fidelibus erga saluatorem suū crescat deuotio: ac ipsoꝝ quib;

sit ab eis dubietatis semotis scrupulis per am-
plius succedat salus animarū. Exhibita siqui-
de nobis nuper pro parte dilectorū filiorū guar-
diani et conuentus domus velle Rupelle: ordi-
nis fratrum minorū xantencii. diocesis petiti-
o continebat: qd licet et tūto tempore: cuius memo-
ria nō extitit in ecclesia dicte domus: vt pie cre-
ditur quedā portuncula preciosissimi sangui-
nis domini nostri iesu christi in ligno crucis p
redemptione humani generis salubriter effusi:
et p eisdem guardianū et conuentus certis anni
temporibus christi fidelibz sollemniter ostendi:
ac inibi ab eodem tempore citra ab eisdem fide-
libz venerari cōsuecta fore inbibebatur: et bono-
rifice cōseruaret. Nonnullitamen curiosi plus qd
oporteat sapere satagentes: quo spiritu ducti ne
scitur publice ac priuate asserere nō verētes qd
nil de prefato sanguine remansit in terris: fide-
les ipsos a pia eorū deuotione quas hactenus
gesserunt ad prefatā sanguinis portunculā in
dicta ecclesia colendam retrahere conant in nō
modicū incolaz partium illaz ac guardiani et
conuentus predictoz scandalū atqz grauamē.
Quare pro parte dictoz guardiani et cōuentus
nobis fuit humiliter supplicatum vt super his
sibi et fidelibus eisdez opportune prouiderē be-
nignitate apostolica dignaremur. Nos igitur
qui de premissis certam noticiam nō habem⁹:
attendentes qd veritati fidei nullatenus repu-
gnat affirmare redemptores nostrū de sangui-
ne prefato ob ipsius passionis memoriā aliquā
partem in terris reliquisse: ac ppter ea deuotio-
nem ipsoz fidelū plurimū cōseruari: et scanda-
lis ipsis qd in nobis est obuiare cupientes: hu-
iusmodi supplicationibz inclinātū discretionē ve-
lire p apostolica scriptura mādāmus: quaten⁹
vos vel duo aut vnus vestrū si et postqz voca-
tis q fuerint euocandi de premissis vobis legi-
time cōsulerit omnibz et singulis tam exemptis
qz nō exemptis cuiuscūqz preeminentie status
dignitatis gradus ordinis vel cōditionis sue:
sint auctoritate nostra sub penis et censuris ce-
clesiasticis: ne dictos fideles ab omni pia eorū
deuotione quam hactenus gesserūt ad p̄fatam
sanguinis huiusmodi portunculā in eadē ec-
clesia venerandā: vt p̄fert quoquo modo retra-
here. Guardiani quoque et cōuentui p̄dictis
ne p illas eis retroactis p̄pibus p̄missoz occa-
sione iniurias qualis p̄sonas ad iudiciū quo-
cari facere presumāt dicta auctoritate districti⁹
inhibere curctis cōtradictores p censurā eccle-

sificā appellatione postposita cōpescendo nō
obstātibz cōstitutionibz et ordinationibz aposto-
licis: necnō domus et ordinis p̄dictoz iuramē-
to cōfirmatione apostolica: vel quauis firmata
te alia roboratis: statutis et cōsuetudinibus ce-
terisqz cōtrariis qbuscūqz: aut aliquid cōmuni-
ter vel diuissim ab apostolica sede indultū existat
q interdici suspendi: vel excommunicari nō pos-
sint p litteras apostolicas nō facientes plenaz et
expressam de verbo ad verbum de indulto huius
modi mētionē. Datū Rome apud sc̄m Petrū
anno incarnationis dñice. 1461. quindodecimo
kal. augusti. Pontificatus nostri anno tertio.
Propter q omnia satis rationabile esse vt q
aliquid de vero xpi sanguine effuso inueniat i ter-
ra. Vt v̄ro talis sanguis sit tāta veneratione
dignus: quāta sanguis q est in eucharistia apud
plerosqz dubiū est: qm si vnitus est diuinitati:
adorandus esset adoratione latric. Si v̄o nō est
vnitus diuinitati: tūc honor latric nō debet ei:
sicut sanguini in eucharistia. Quid aut tēdū
sit. an. s. a sanguine fuso sit separata diuinitas vel
vnita nō est diffinitū vel determinatū euz altera
opinionū suslineri possit: vt p3 p cōstitutionē
nouā factā a summo pontifice. P̄dio secūdo: q
predisputatā materiā istā in sui p̄ntia p doctissi-
mos viros statuit et ordinauit q nullus de ecclē-
ro sub pena excommunicationis auderet dānare quā-
cūqz opinionē p̄dictā: cū vtrāqz suslineri possit
absque errore. Ego v̄o adhibere opinionē doc-
mei p̄ rā. q ait: q h̄ aia xpi et caro nūqz fuerint
a diuinitate separate: sanguis tamē separatus a
corpore ex cōsequenti erat separatus a diuinitate.
Cuius signū est: qz h̄ dicam⁹ filius dei fuit
sepultus: et filius dei descendit ad inferos: nō tū
dicim⁹ fili⁹ dei fuit effusus sup terras. Ista aut
idiomatium cōicatio est nota talis vnionis fm
Aug. in primo de tri. Secūdo act⁹ quē opa-
ta est virtus diuina in xpo resurgēte fuit corpo-
ris mutatio. Et si corp⁹ nō sit mutātū secūdam
substantiā: qz eiusdē nature resurrexit: fuit tamē
mutātū fm qualitatē. Erat. n. secūdu Drego.
in omel. eiusdē nature: s3 alterius glorie. Non
potuit ergo fieri creata v̄tute vt corp⁹ exanime
ante et vulneribz plenū sanaret ipassibiliter ad-
diti a alijs dotibz corporis gloriosi. Tertius
actus fuit anime ad corporis vnio. Mō. n. pōt nī
si diuina v̄tute aia separata eidē corpori vniri:
qd melius et diffusius explicabit in ope de vir-
tutibus: in sermone de resurrectione generali.
Quartus act⁹ fuit sepulchri penetratio. Exi-
uit nāqz

uit nāq; xps de sepulchro clauso: sigillato et cu-
stodito. S; nonnulli circa hoc dubitāt, ppter ver-
būz **Adāb.** dicens. Angelus autē dñi descendit
de celo et accedens reuoluit lapidē. Ad qd rñz
det **Beda.** d. Accedens reuoluit lapidē nō vt
egressuro dño ianuā pandat: s; vt egressus ei⁹
iam facti hominib⁹ pset indicium. Qui. n. mor-
talis clauso virginis vter o potuit nascendo mū-
dus ingredi: ipse factus immortalis clauso se-
pulchro potuit resurgendo exire de mūdo. Lō
sideremus ergo quāta leticia fuit mens xpi pfi-
sa cū de sepulchro eriens q prius passibilis fue-
rat gloriosum et impassibile se cōspexit. Ut pu-
ro qd p̄mū eleuatis in celo oculis grās rettulit
patri q et de morte iam facerat triumphare.

De iocunditate quā habuerūt ex resurrectione
ne xpi vincti: discipuli: mulieres: et angeli.

Capitulum.

Secunda iocunditas dicit generalis: q

quadrupliciter subdistingui potest.

Prima vinctoz. Secūda discipuloz

Tertia muliez. Quarta angeloz. **Prima** iocunditas fuit vinctoz: eoz. i. q vincti de cēto fue-
rant in limbo: quos inde resurgens xps peni-
tas eduxit: et liberauit put **Zacharias** ppheta
p̄nunciauerat. 9. c. d. **Quoq; in sanguine** te-
stamenti tui cūstisti vinctos tuos de lacu: in q
nō erat aqua. **Que** vba fm **Nico.** de li. ad ihte-
raz intelligunt de xpo: cui ppheta loquit in se-
cunda p̄sona: de quo ante dixerat in tertia per-
sona. S; dubiū hic orit: utrū xps omnes ani-
mas q erant in inferno liberauerit. Ad qd rñz
det **Boñ.** di. 22. tertij. li. q xps nō liberauit ni-
si aias electoz suoz et eoz qui erāt mēbra ipsi⁹
Quāuis enim passio xpi omnib⁹ suffecerit: nō
tamē influit nisi in eius mēbra: et ideo illi soli p
passionē xpi saluati sunt qui vel erant eius mē-
bra quādo passus est vel futuri erāt p cōuersio-
nez ad ipsum. Quoniam igit multierāt in infer-
no: q nec mēbra xpi erāt: nec futuri erāt: qz nō
erāt in statu merēdi: et nō oēs dñs eripuit de in-
ferno: s; tñ electos. Vñ **Greg.** i quadā omel.
infra octauā pasce ait. Qd ante passionē suā di-
xit in resurrectione sua dñs impleuit. Si exaltatus
fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Qia enīz
trahit q de electis suis apud inferos nullū reli-
quit. Qia abstulit vtiq; electa. Vñ etiā recte p
os **Q**see dicit. Ero mors tua mors: mors: tuus
tuus ero inferne. Quia. n. in electis suis sun-
ditus occidit mortē: mors mortis extirpit: qz vñ
in inferno partē abstulit: partē reliquit nō occi-

dit funditus: s; momo: dñt infernū. hecille. Nō
fuerunt ergo ab inferno liberati p xpm dñati
p sententiā diffinitiuā: siue ppter peccatū actua-
le siue etiā ppter peccatū originale. Nā vt in-
quit **Tho.** 3. pte. q. 52. Pueri qui cū originali
decesserāt nullo mō fuerāt cōiuncti passioi xpi
per fidē et dilectionē: ideo nō fuerūt ab inferno
liberati. Et hī sancti patres adhuc tēnerent ascri-
cti reatu originalis peccati inquitū respicit hu-
manā naturā: tamē erant liberati p fidē xpi ab
omni macula peccati: et ideo capaces erāt illius
liberationis quā xps attulit descendens ad in-
feros. **Idcirco** vñ q nō fuerāt a peccato origi-
nali mundati: neq; per fidē p̄p̄riā: qz nōdūz
habuerunt vsum liberi arbitrij: neq; p fidē pa-
renū: aut p aliquod fidei sacramentū: quia non
erāt in statu in quo essent capaces grē xpi: nec
merita xpi poterāt eis suffragari: nec satisfactio
eius pro peccato. Ade ad eos habebat extendi:
liberati nequaq; suere. Sed adhuc dubiū ē an
liberati fuerūt aīe q erāt in purgatorio. Et rñz
det **Tho.** vbi supz: q passio xpi nō habuit tūc
in morte efficaciam qz habeat nūc: et ideo illi q fue-
runt tales: quales nunc sunt illi qui in purgato-
rio cruciant: liberati nō fuerūt. Si q aut inuēti
sunt ibi tales quales etiā nunc satisfactioe cō-
pleta liberantur: nūl prohibet eos a purgatorio
fuisse liberatos. f. ut ergo iocunditas illa oīuz
patriū qui in limbo detinebant: quibus gaudiū
accidentale accreuit locū illum derelinquendo:
in quo tam diu habitauerant in tenebris et me-
rore. **Secunda** fuit iocunditas discipulorum
Ipsa cētenū resurrectionis die apparuit chri-
stus discipulis euntibus in **Emmaus** vt patet
Luce ultimo. Itē apparuit discipulis congre-
gatis in vñā vt dicitur **Joānnis.** 20. Et tunc
non aderat **Thomas.** Apparuit adhuc et **Sy-**
moni: sed vbi aut quādo nescit: nisi forte quan-
do redibat a monumēto cū **Joāne.** **Luce.** vlti-
mo. Vel vt dicitur in historia ecclesiastica ap-
paruit ei in caverna in qua fiendo manebat: nā
postq negauit christū i cavernā quandā intra-
uit q modo dicitur gallicantus: vbi se totū ad
lamētā penitentie cōuertit. Ibi vt quibusdam
placet in ipsa resurrectionis die magister beni-
gnissimus visitauit eū: certificans illum de sui
remissione peccati. Ob quod **Petrus** miro
gaudio fuit affectus. Similiter letatus est ex re-
surrectione christi **Joseph** ab'arimathia. Legi-
tur nāq; in euangelio **Nicodemi** q iudei indi-
gnati contra ipsum eo q christum sepeliret:

3
reperunt ipsum: et in quodam cubiculo diligenter clauso et sigillato eum recluserunt: volentes post sabbatum eum occidere. Et ecce Christus in ipsa nocte resurrectionis ad eum intravit: et osculum ei dedit et inde saluis sigillis eum educens in domum suam in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocunditas mulierum que ipsa die resurrectionis viderunt eum. Vidit namque illam Maria magdalena in specie hortulani ut dicitur Job. 20. Viderunt et illam secus postea et aliam Mariam: quibus a monumento redeuntibus apparuit Iesus occurrens illis et dicens. Aue. Ille autem accesserunt et reuerterunt pedes eius et adorauerunt eum: ut patet Matth. 28. c. Quarta fuit iocunditas angelorum quibus acciditale gaudium accrevit per gloriam Christi resurgentis: pro liberatione patrum de limbo: etiam et per totius leticia ecclesie militantis.

De iocunditate quas habuit mater Iesu Christi ex resurrectione eius: sicut multipliciter probatur.

Capitulum.

3
Tertia iocunditas principalis dicitur maternalis. Super ceteros etenim per Christum resuscitato letificatus est cor virginis marie. Sibi namque ut pie credit prius quam ceteris benedictus filius eius apparuit: quod probari potest quadrupliciter. Primo ex testificatione. Secundo ex contrarii consutatione. Tercio ex celebratione. Quarto ex convenienti ratione. Primo probari potest ex testificatione. Testatur enim hoc Ambrosius in libro de virginibus. d. Vidit Maria resurrectionem domini. Et primo vidit et credidit: vidit Maria magdalena quam ista adhibuit nutret. Secundo probatur ex contrarii consutatione. Aunt enim nonnulli Christum virgini marii ideo non apparuisse: quia nullus evangelistarum hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt quod evangelistarum officium fuit solummodo resurrectionis testes inducere: matrem autem ad testificandum per filium inducere eos non decuit. Si enim verba exteriorum feminarum deliramenta visa sunt: quomodo non magis matrem pro filii amore crederet delirare. Non scripserunt ergo evangeliste quod Christus apparuerit virgini matri: sed pro constanti dereliquerunt illud. Tercio probatur ex celebratione. Ad insinuandum namque quod Christus resurgens a mortuis appareret virgini matri sancta romana ecclesia ipsa resurrectionis die statione celebrat apud sanctam Mariam maiorem: ubi ipse magni Gregorius dum ipse in die pasce missam celebraret: et pater dominus pronuntiaret: angelus domini altavoce respondit. Et cum spiritu tuo. Ob quod cum ipsa

die papa ibidem celebrat in huius miraculi testimonium nil sibi cum dicit. Pax et. respondet.

Quarto probatur ex convenienti ratione. Ratio nabile etenim fuit ut filius resurrectionis sue patrem matrem letificaret: quam amplius ceteris doluisse constaret. Contemplari ergo deuote possumus quod sanctissima illa virgo ipsa resurrectionis nocte orationibus intenta filium suum quem seipso pulchro clausus reliquerat videre ardentissime cupiebat. Namque enim ignara erat illum die tertia a mortuis resurrecturum. Ob quod vel cor de vel ore dicere poterat. O pater eterne ecce iam tempus instat ut filium tuum et meum a mortuis reuocet. Suscita ergo illum et ad me mitte tanto me rore pro sua passione contritam. O filii mihi dulcissime. o filii mihi a mantissime quem vidi plagis repletum: spinis coronatum: crudeli morte cruciatum: et in sepulchro repositum: quando videbo te ex mortuis triumphasse. Dixisti. o filii mihi: et tu tiens dixisti. Die tertia resurgam. Ecce iam dies tertia imminet. Surge domine in requiem tuam: et veni ut videam te solatium anime mee. Et dum hec et similia virgo gloriosa rogaret: ecce cum ingenti lumine: decora facie: aspectuque affabili apparuit ei filius. Salue inquitens mater: et de cetero misericordie regina. Lessent amodo dolorosa suspiria: amara lamenta: et copiose lachryme. Ecce ego ipse sum qui in utero tuo facti: quem peperisti: quem paupere lacte virginis: quem tenerrime educaisti: quem tantopere dilexisti: quem denique defuisti transfixa doloris gladio. Ego sum Iesus filius tuus: qui in infernum expoliatus. Unde patres eduxi: et eternitatis adiutor de uicta morte reserui. Gaude. o mater veneranda: quia data est tibi omnis potestas in celo et in terra: et in nomine meo flectet omne genu. Tu vero post me in regno celorum super omnes homines et angelos exaltaberis. Non posset profecto mens nostra inuestigare quam benigna fuerit visitatio illa: quam blanda et amabilia verba matris et filii: quam gratiosi et iocundi utriusque in alterius aspectus quam etiam reuerentes monerati que reciproci gestus: post que omnia decessu filius matrem in leticia et desiderijs simul remanente. Letemur ergo et nos cum illa desiderantes videre suum dilectum filium sedentem ad dexteram patris cum quo et spiritus sanctus vivit et regnat per eterna secula. Amen.

¶ Et secunda post dominicam resurrectionis: de temporalitate: qualitate: et veritate resurrectionis Christi. Sermo. 72.

Resurrecti

Resurrexit dñs verē.

Rescribuntur haec verba Luc. ultimo. c. et in euangelio hodierno. Hoc dñs illi ma resurrectionis dñi nostri et su xpi sacramenta a fidelib⁹ cū

etis diligentissime pariter et deuote ad mentes sunt reuocanda: qm̄ per il a eturgē potest cū etozum aninus ad spem future et imortal vite cecirco p̄terea que dicta sunt in sermone p̄cedenti: restant adhuc plurima non imerito apienda. Ipse etenim xps mortis peccatiqz ostruitor multasiam resurrectionis sue veritatem patefacere voluit mundo: vt sic nullus qui i ei credere nollet inexcusabilis redderetur. Et vt euangelica lectio p̄ntis dici habet: discipulis eū tibis in Lemans: in specie peregrini se ostēdit: quem in fractione panis cognouerunt ex mortuis vere surrexisse. Vt igitur de hac resurrectione gloriosa clara habeatur: noticia de ipsa in hoc sermone locutura tria mysteria proponem⁹ declaranda.

Primum dicitur: temporalitatis.

Secundum qualitatis.

Tertium veritatis.

Quare chabitus accelerauit resurrectionē suā: nec illam distulit vsqz ad generalem omniū resurrectionem. Capitulum. .j.

Rimū mysterium declarandum de resurrectione dici uiz palatis: i quo possumus subdistinguerē triplex temp⁹.

Primum dicitur: temp⁹ acceleratum. Secundum temp⁹ retardatum. Tertium temp⁹ terminatum. Primum dicitur temp⁹ acceleratum. Accelerauit enim xps resurrectionē suam: nec illā distulit vsqz ad resurrectionē generalem rationabiliter p̄pter tria. Prima rō fuit p̄pter corporis dignitatem. Cum enim illud corpus dignissimum foret ex eo qd erat dei filii siue diuinitati vnū: nō fuit decens vt tam diu sub puluere iaceret. Qd p̄nunciauerat propheta. d. Nō dabis sc̄m tuum. i. corpus sc̄ificatū qz in oī sanctitate conceptū: et cū diuinitate vnū: videre corruptionē. Secunda rō fuit p̄pter fidei firmitatem. Si. n. nō surrexisset fides p̄isset: nec verū deū eū aliquis credidisset: sic p̄z i discipulis: de quibus nūc euāgelista loq̄r. Ipsi etenim in via tristes et dolētes colloquebantur: de his que acciderant non quasi credentes: vt Theophilus ait: sed sicut stupentes in reb⁹ extraneis. propterea xps reprehendit eos: vt p̄z

in littera euangelii. Tertia rō fuit p̄pter resurrectionis nostre exemplaritatē. Si enī xps surrexit: ergo nos sperare possumus resurrectionem nostrā. Dñs p̄dauit. i. 1. Cor. 15. ait. Si xps predicat qd surrexit a mortuis: quomodo quidā in vobis dicūt qd resurrectio mortuorum nō est. Et Greg. in omel. inquit. Exemplo dñs mōstrauit qd p̄misti i premio: vt sicut illum fideles surrexisse cognouerunt: ita i seip̄s sine mundi p̄mia resurrectionis sperant. Et idem iterū ait: nō plus q̄z triduanā mortē cēuoluit: ne si in illo resurrectio differret i nobis oīno desparet. Sed circa hoc dubitare cōtingit: vt xps primus fuerit resurgētū. Et qd sic videtur: eo qd Apoc. i. vocat primogenitus mortuorū. Et. i. 1. Cor. 15. apostolus ait. Xps surrexit a mortuis primū: et dormientū. Vbi glo. qz primus tpe et dignitate. Contrariū tū videt qz in veteri testamento p̄ Helū et Helicū aliqui resurcitati legunt. Similiter et xps ante passionem suā tres mortuos suscitauit. Insuper Mat. 27. dicit qd inter cetera miracula in passione xpi visa monumēta aperta sunt et multa corpora sanctorū qui dormierāt surrexerūt: ergo non videt qd xps fuerit primus ad resurgendū. Rñ det Tho. 3. p̄te. q. 53. qd resurrectio est rep̄tio a morte i vitā. Duplicit̄ aut aliquis eripitur a morte. Vno modo i a. tu. s. vt viuere ic̄piat: qualitercūqz ē post mortē. Alio modo vt aliquis liberet non solum a morte: ed et a necessitate: et qd plus est a possibilitate mortis. i. d. i. et hec ē vera et perfecta resurrectio: cuius respectu primus dñs implectat. Loquēdo ergo de resurrectione perfecta xps est primus resurgētū: qz ip̄e resurgendo p̄uenit ad vitam penitus imortalē s̄m illd Ro. 6. Xps surrexit ex mortuis: ita nō morit: mors illi vltra nō dñabit. Sed resurrectione implectat qdam alii surrexerūt ante xpm̄ ad p̄monitrādū quasi i quodā signo resurrectionem ipsius. De illis autē de quibus dicit Mattheus varie loquunt̄ doc. Nā Hiero. sup̄ Mat. sentire videt qd surrexerūt ante xpm̄ itē morturi. In sermone vō de assumptione Virginis hoc sub dubio derelinqt. Remig⁹ vō ait. Indubitatē credere debemus vt qd resurgēte dñō a mortuis surrexerunt: ascendēte illo ad celos pariter et ipsi ascenderūt. Et licz sustineri posset opinando qd surrexerunt ante xpm̄ itē morturi: tū magis cōsonū est pictatē qd surrexerunt post xpm̄: nō itē morturi: tum qz mors ē pena peccati: et ipsi erant ab oī peccato

q. 53.
resurrectio
est rep̄tio
a morte
i vitā
Duplicit̄
aut aliquis
eripitur
a morte
Vno modo
i a. tu. s.
vt viuere
ic̄piat
Alio modo
vt aliquis
liberetur
non solum
a morte
ed et a
necessitate
et qd plus
est a
possibilitate
mortis
i. d. i. et
hec ē
vera et
perfecta
resurrectio
cuius
respectu
primus
dñs
implectat

vltimate purgati: tum qz corporibus eoz vltie
fuerunt anime gloriificate. Ex qua vnione fm
Aug. in epistola ad Diokoꝝ efficiunt corpora
impassibilia z glorioſa. Resurrectio autē illoꝝ
ponit ab euangelista ante resurrectionem xpi
p quandam anticipationem: propterea ipse ait.
Et exeuntes de monumentis post resurrectio
nem eius. i. xpi fz Mico. de lira. venerūt i san
ctam ciuitatem z apparuerunt multis. Secū
dum tempus notatum in resurrectione xpi di
ci retardatus. Licet. n. surrexerit ante resurre
ctionem generalem: non tamen statim vt mor
tuus est resurrexit: sed distulit vsqz in diem ter
tium: z hoc rationabili propter tria. **Primo**
propter significationem: vt. i. ex hoc signi
ficaret qz lux sue mortis curauit nostram dupli
cem mortem: z ideo vna die integra z duabz
noctibus iacuit in sepulchro: vt p diem intelli
gatur lux sue mortis: per duas noctes nostra
duplex mors. Hanc rationem assignat glo. su
per illud Luc. vii. Oportuit christum pati zc.

Secūda ratio fuit propter restaurandoz pfi
gurationem: quam tangit Petrus rauen. d.
Tres dies voluit xps esse sue sepulture: que i
celo sunt restauraturus: que in terra reparatu
rus: que apud inferos redempturus. Ter
tia ratio fuit propter probationem: vt. i. proba
ret veritatem mortis eius: vt sic clarius cluce
ſceret veritas resurrectionis. Tertium tēpus
innotandum de resurrectione xpi dicit determin
atum. Surrexit enim die tertia: qd pdixerat
Matth. 12. Sicut inquit Jonas fuit in ventre
ceti tribus diebus z tribus noctibus: sic erit fi
lius hominis in corde terre. i. in sepulchro se
cundum glo. tribus diebus z tribus noctibz.
Notandum tamen fm Aug. li. 4. de tri. qz h
intelligitur p synecdochen: vt prima dies accipia
tur fm partem sui postremam. secunda dies fz
se totam z integram. tertia fm partem sui primā
z sic erunt tres dies: z quilibet horū dierū suā
noctem habuit precedentē. Tūc enī scdm Be
dam mutatus ē ordo: z curius dierū ac noctiū
Antea enī dies pcedebant z noctes sequebant
post passionem autē hic ordo mutatus ē: ita qz
noctes pcedant z dies sequūt: z hoc mysterio
cōgruit: qm homo primo de die gratie cecidit
in noctem culpe: post passionē autem xpi z re
surrectionem de nocte culpe rediit ad diē gra
tie. De hora vero resurrectionis varie loquun
tur doc. Max quidā vident dicere qz surrexit
media nocte: quidā vero qz surrexit in auro

ra. Ratio autem huius diuersitatis est pro eo
qz considerant diuersimode in illa dilatione cō
gruentiam quantum ad numex horarū. Nam
aliqui incipiunt tempus computare ab hora sex
ta qua crucifixus est z tenebre facte sunt super
vniuersam terrā: z isti protendūt tempus vsqz
ad mediam noctem inter diem sabbati z diem
dñicum: z sic computant. 36. horas: quia tunc
erat equinoctium vernale: quando xps dñs
passus est. Aliqui inceptum computare a sero
in quo positus fuit in sepulchro: z protendunt
tempus vsqz ad diluculum dici dñice: z tā isti
qz illi tandem considerant congruentiam tan
te dilationis. Ideo enim dñs distulit p. 36. ho
ras vt in hoc si gnificet liberatio z victoria per
fecta. Ille enī numerus est ex senario nume
ro in se ducto: qui quides est numerus perfectus
fm arithmeticum. Est z alia cōuenientia: qz
in. 36. horis sunt due noctes: vt vnus dies: ita
qz salua est ibi proportio simplicis ad duplum
vt significet sicut predictum est qz xps vna sim
plici sue vetustate abstulit duas nostras vetu
states. Licet ergo vt ait Bos. di. 22. tertii. li.
predicte opinionēs videant differre tamen cō
ueniunt in assignando temporis congruentiā
Et posset dici qz in hora sibi non contradicunt
qz dupliciter dicit res fieri: aut quando fit fm
veritatem: aut quando innotescit. Et illi qui ho
ram mediam noctis assignant resurrectionis
tempus determinant quando primo fuit: qve
ro mane assignant tempus determinant quan
do innotuit. Vel certe resurrectio fuit inter ho
ram medie noctis: z mane dñice: z quia medi
um denominat ab extremis: ideo aliqui dicūt
fuisse in media nocte: aliqui vero in mane.

Quo xps surrexit inuisibiliter: veraciter
z feliciter.

Capitulum. 7.

Secundū mysterium declarandum de
resurrectione xpi dicit qualitatē: i quo
sciendū qz xps resurgere voluit a mor
tuis cū triplici qualitate z cōditione. Surrexit
enī. **Primo** inuisibiliter. 2. veraciter. 3. feliciter.
Primo surrexit inuisibiliter: qz nullus mortu
lium eū vidit resurgentē. Ad quod intelligendū
querūt doc. vtz resurrectio xpi in suo actu de
buit oibus manifestari. Et quibūdam videt qz
sic. pmo qz si publico peccato debet publica pē
nitentia. fm i. lud. i. Timot. 5. Peccantem corā
oibus argue: ita merito publico debet premiū
publicū: sed claritas resurrectionis est premiū
humilitatis

De hora
resurrecti

humilitatis passionis: vt Aug. dicit super Jo.
Eum ergo passio xpi oibus: uerit manifestata
eo publice patere: uidet q gloria resurrectionis
ipsius debuit oibus manifestari. Secundo ar
guir: qz discipuli uiderut xpm actu ascendere i
celo: iuxta illud. Act. p. Videntibus illis eleua
tus e: ergo a fili debuerut ipz uidere actu a mor
tuis resurgentem. Tertio arguit: qz illi qb? fuit
manifesta resurrectio xpi testes fuerut i resurrectio
nis: qd testimoniū ferebat publice p dīcādo: qd
non puenit mulieribus: ergo v? i cōueniente
primo illis qz ceteris fuerit manifesta. Rīdet
Tho. 3. pte. q. 55. q. eoz que cognoscant qdā
cognoscunt cōi lege nature: qdā vero ex spālī
munere gratie: sicut ea q diuinitus reuelantur:
quoz vt Dio. dicit in li. cele. hierar. bec ē lex di
uinitus iustituta: vt a deo imediate supioribus
reuelent: qbus medianitibus deferant ad infe
riores: sicut pz in ordinatione celestīū spirītūū
Ea vero que ptenent ad futurā gloriā cōem bo
minū cognitionem excedūt: fm illud Esa. 64.
Oculus non uidit deus absqz te q ppassi expe
ctātib? te. Jo huiusmodi ab hoie nō cognoscū
tur nisi diuinitus reuelata. Quia ergo xps re
surgēs nō resurrexit ad uitā mortale sed imorta
lē t gloriōsā. iō resurrectio illius debuit ordia
te prius angelis: deinde p angelos hoibus reue
lari. Vnde Hilarius super Adar. dicit qz ideo
angelus primus resurrectionis ē iuder: vt quo
dā famulatu paterne voluntatis resurrectio nū
ciaret. Et vt dicit Act. 1. Dedit cū manifestus
fieri: non omni populo: sed testibus pordinatis
a deo. Ad primū ergo argumētū dicendū q
passio xpi pacta est in corpe adhuc habēte natu
ram passibilez: que cōi lege nota ē oibus: t iō
passio xpi oī populo imediate manifestari potu
it. Ipsa autem resurrectio simpliciter superna
turalis t miraculosa fuit. Ad secundum argu
mentum dicendum qz ascensio xpi quantūz ad
terminū a quo nō trāscendebat hoium cōez no
tiā: sed solū ad terminū ad quē. Et iō discipu
li potuerut uidere ascensionē xpi quantū ad ter
minum a quo. i. fm qz eleuabat a terra: nō autē
viderut ipsum quātū ad terminū ad quem: qz
nō uiderut quō reaperetur in celo: sed resurre
ctio xpi trāscendebat cōem noticiā: t quantū ad
terminū a quo: fm qz aīa rediit ab inferis: t cor
pus de sepulchro clauso eruit: t quantū ad ter
minū ad quē: fm qz ē adeptus uitā gloriōsam.
Et iō non debuit fieri resurrectio sic qz ab hoie
videret. Ad tertium vero argumētū dicendū qz

mulieri nō pmitit docere i ecclesia publice: sz
bñ pmitit aliquos domestica admonitōe istue
re. Apparuit ergo xps primo Adarie magda
lene: vt sicut mulier prima fuit nuncia mortis:
ita eēt nuncia uite. Et quo Cirillus ait. f? cia
q quodāmodo fuit mortis ministra: uenerāde
resurrectionis mystēriū prima pcepit t nūciat.
Adeptū est ergo semineū genus t ignominie
absolutionē t maledictōis rēpudiū. Silz etiāz
p hoc ostēdit q quātū ad statū glorie pūct nū
lū detrimentū patiet serus semineus. Quid ē
t xps: qz iam nō uenerat vocare iustos sz pec
catores: t qz peccatores t meretrices ad peni
tentia redeūtes pcedent i regno celoz. Superst
ad huc t alia rō quat mulieribus prius appuit:
eo q ipse ipm ardentissime amauerunt: intām
vt ab eius sepulchro discipulis recedētibz nō
recederēt: t pcepit ipsa feruētissima Adag
dalena que stabat ad monumētum foris plorāf
vt dicitur Jo. 20. que a xpo sibi appente inter
rogata mulier quid ploras: existimans qz boz
uilanus esset respōdebat. Tulerunt dñm meuz
t nescio vbi posuerunt eum. Dñe si tu sustuli
sti eum dicitō mibi vbi posuisti eū: t ego eum
tollam. Q ardens amor Adarie magdalene.
Colloquebatur magistro suo de seipso cum tā
ta affectione: quare xps benedictus eam nomi
nando Adariam se cognoscendum illi dedit at
qz uoluit prius qz discipulis sibi apparere. 2o
surrexit xps ueraciter quia uerum corpus habu
it. Contra quod aliqui arguūt. Primo qz
vex corpus non pōt esse cum alio corpore i eo
dem loco: sicut erat corpus xpi: nam intrauit ad
discipulos ianuis clausis: vt dicitur Joā. 20.

Secundo quia uerū corpus non euanesce
at aspectu intuentium nisi forte corrumptur
sed corpus christi euauit ab oculis discipulo
rum eum intuentium: vt dicitur Luc. ultimo.

Tertio quia cuiuslibet ueri corporis est de
terminata figura: sed corpus christi apparuit di
scipulis in alia effigie: vt patet Adarci ult. et
go uidet qz christus post resurrectionē non ha
buit uerum corpus humanum. Ad primū
argumētū respondet Tho. quod corpus chri
sti post resurrectionem: non ex miraculo: sed ex
conditione glorie sicut quidam dicunt clausis
ianuis ad discipulos intrauit simul cū alio cor
pore in eodem loco existens. Vel dicendum qz
non ex natura corporis: sz potius ex uirtute di
uinitatis vnite illud corpus ad discipulos: licz
uerum esset ianuis clausis intrauit. Vñ Aug.

Pr
verū cor
pū

super Jo. d. Adoli corporis ubi diuinitas erat clausa hostia non obliterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuoluta permansit. Ad secundum argumentum dicit Tho. q. quicquid habet corpus glorificatum in potestate sua habet videri quando vult: et non videri quando non vult: hoc tamen Christus habuit non solum ex conditione corporis gloriosi: sed etiam virtute diuinitatis sue. Euanit ergo ab oculis discipulorum: non quia corrumpere aut resolveretur in aliquid inuisibile: sed quia sua voluntate desit ab eis videri: vel eo presente: vel eo abscedente per dotem agilitatis. Et si adhuc quereretur cur post resurrectionem non conuersabatur cum discipulis sicut ante continue. Respondet Tho. q. circa resurrectionem Christi duo erant discipulis declaranda. scilicet ipsa veritas resurrectionis: et gloria resurgentis. Ad veritatem autem resurrectionis manifestandam: sufficit quod Christus apparuit: ut dicitur in tertio mysterio. Ad gloriam autem resurrectionis manifestandam noluit continue conuersari cum eis: sicut prius fecerat: ne videretur eis ad talem vitam resurrexisse: qualem prius habuerat. Ad tertium dicendum quod apparuit discipulis sicut voluit sine sui mutatione: quia sic erat in potestate eius. Ex quibus concludimus quod verum corpus habuit et veraciter resurrexit. Tertio surrexit Christus feliciter: quia in resurrectione corpus habuit gloriosum: quod apparet triplici ratione. Primo quidem quia resurrectio Christi fuit exemplar: et causa nostre resurrectionis. Sancti autem in resurrectione habebunt corpora gloriosa: ut dicit apostolus. i. Cor. 15. Unde cum causa sit potior causato: et exemplar exemplato: multo magis corpus Christi gloriosum fuit cum resurrexit. Secundo, hoc apparet: quia per humilitatem passionis meruit gloriam resurrectionis. Tertio quia anima Christi a principio sue conceptionis fuit gloriosa per fructificationem et visionem diuinitatis. Est autem deificatione factum: ut ab anima gloria non redundaret in corpus: ad hoc quod mysterium nostre redemptionis sua passione impleret: et ideo patet hoc mysterio anima Christi statim in corpore in resurrectione reassumptum suam gloriam deriuauit: et ita factum est corpus illud gloriosum: de quo Ioh. 3. apostolus dicit. Resonabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Sed nonnulli obiciunt propter cicatrices quas in corpore post resurrectionem

retinuit que ad quadam corruptionem pertinere videntur. Ad quod respondet Tho. q. cicatrices ille erant in corpore Christi post resurrectionem non ad corruptionem et deformitatem: sed ad dignitatem et decorem: ut Aug. dicit. 22. li. de ci. dei. Quare autem cum cicatricibus resurrexit: plures ad actoribus assignantur rationes. Prima ratio est propter gloriam Christi. Unde Beda super Lucam. Non inquit ex impotentia curandi cicatrices seruauit: sed ut in perpetuum victoriae sue circumscreret triumphum. Secunda ratio fit ad confirmandum fidem circa resurrectionem. Tertia ratio ut patri pro nobis supplicans quod le genus mortis pro homine protulerit semper ostendat. Quarta ratio ut illas in iudicio ad confusionem reproborum demonstret. Unde Aug. in li. de simbolo ait. Inimicus vulnera demonstraturus est sua ut conueniens eos veritas dicat. Ecce hominem quem crucifixus: videte vulnera que infixistis: agnoscitis latus quod pupugistis: quoniam per vos: et propter vos apertum est: nec intrare voluistis.

Quod sufficienter Christus declarauit resurrectionem suam verbo: nuncio: et argumento.

Capitulum. 3.

tertium mysterium declarandum est resurrectionem Christi dicit veritatis. Voluit namque clementissimus saluator noster veritatem resurrectionis sue declarare sufficienter quod fecit tripliciter. Primo verbo. Secundo nuncio. Tertio argumento. Primo declarauit Christus veritatem resurrectionis sue verbo: quoniam ante passionem pronunciauit illam. Unde Mat. 17. post transfigurationem suam dixit. Memini dixeritis visionem hanc donec a mortuis filius hominis resurgat. Et Mat. 20. postquam dixit quod filius hominis erat crucifigendus: subdidit. Et tertia die resurget. Et Mat. 26. passione sua ita de de proximo imminente dixit. Postquam resurrexero precedam vos in galilea. Secundo declarauit veritatem resurrectionis sue nuncio quoniam ipso volente angelus dixit mulieribus. Surrexit: non est hic. Mat. 28. et Mat. 28. Tertio id declarauit argumento. Unde Act. 17. Prebuit seipsum viuum in argumentis multis post passionem suam. Notandum tamen ut inquit Tho. 3. propter quod argumentum dicitur dupliciter. Uno modo quicquid rei dubie faciens fides. Alio modo aliquod sensibile signum: quod inducit ad alicuius veritatis manifestationem. Primo modo Christus non probauit discipulis resurrectionem

in corpore
resurrexit
et non in
spiritu
sed in corpore
et in gloria

foliis

anima Christi
a principio
fuit gloriosa

96

resurrectio
procedit ex
nota discipuli
et igno
essent eos
manu: et id
et omnia illa
discipuli
et i. post
secundo modo
gumena de
dentissima
aut illa p
da eoz dispo
tionis acci
d. huius et
vbi. Expro
ut p. huius
nuus illoz
signa omni
nosum resur
cio ostendit
me. Prim
du. Prim
vel rap. sicut
ipse dixit
nus carne
Secundo o
eis veritas eff
ondu q. eff
raz cicatrice
nus meos
eundo ostend
terato corpo
Primus qd
et discipulis
vbi. Et si di
ribus conuer
angelis que
hoc no coeli
fui naturalit
mediu possit
ites aieunt
angelis alia
afferebat
homine ee
angel. Ma
et corpora
metho: et
tenet ptem
et 2. ob. r.

resurrectione: qz talis probatio argumentativa
pcedit ex aliquibus principiis que si no essent
nota discipulis: nihil p ea eis manifestaret: ga
et ignotis no potest aliquid fieri notu. Si autē
essent eis nota no transcenderent ratione hu/
mana: et ideo no essent efficacia ad fidei resurre
ctionis assuenda que ratione humana excedit
poret. n. pncipia ex eodē genere assumu: vt
dī. i. posterioz. Si autē accipiat argumentu
secūdo modo: sic xps resurrectionē suā dixit az
gumentis declarasse: inq̄tū p quedā signa eni
dentissima vere se resurrexisse ostēdit. Ostendit
autē illa ppter duo. Primo qz no erāt cor/
da eoz disposita ad hoc qz de facili fidē resurre
ctionis acq̄erent. Vnde dixit eis Luc. vlti.
O stulti et tardi corde ad credendū. Et Adāxi
vlti. Exprobrauit incredulitatē illoz. Secūdo
vt p huius signa eis ostensa efficacius testimo
niuz illoz redderet. Ipsa autē argumenta vel
signa omniā simul sumpta ostendūt verā et glo
riosam resurrectionē. Quod vera fuerit resurre
ctio ostendit xps ex pte corporis et ex pte ani/
me. Primo ex pte corporis: circa qd tria ostē
dit. Primo qz esset vez et solidū no fantastici
vel rax sicut aer: p hoc qz palpabile p̄buit. Vñ
ipse dixit Luc. vlti. Palpate et videte: qz spiri/
tus carnē et ossa no hz sicut me videtis habere
Secūdo ostēdit qz esset corp⁹ humanū ostēdo
eis verā effigie: quā oculis intuerent. Tercio
ostēdit qz esset idē corp⁹ numero ostēdo vulne
raz cicatrices: ob qd dixit Luc. vlt. Videte ma
nus meas et pedes meos: qz ego ipse suz. Se
cundo ostēdit veritatē resurrectionis ex pte aie
terato corpori vnite: et hoc p opa triplicis vite.
Primo qdē p opus vite nutritiue: in hoc qz
cū discipulis māducauit et bibit: vt legit Luc.
vlti. Et si diceret qz angeli in assumptis corpo
ribus comederūt et biberūt: vt p̄z Gen. 18. de
angelis quos Abrahā suscepit hospitio: et tñ ex
hoc no cōcludit qz angeli habeāt vera corpora
sibi naturaliter vnita: ergo nec p hoc qz xps co
medit posset argui qz habuerit suū vuz corp⁹
itēz aievnituz. Rndet Tho. qz est alia ratio de
angelis: alia de xpo. Nā angeli apparētes no
asserbāt se hoies esse: sicut asseruit xps se vez
homine eē. Etā aliter xps māducauit: et aliter
angeli. Nā qz corpora ab angelis assumpta no
erāt corpora viua vel animata: no erat vera co/
mestio: lz esset vera cibi cōtritio: et inectio in in
teriorē prem corporis assumpti. Vñ angelus
dixit Tob. x. Lū essez vobiscū videbar qdē nū

ducare et bibere vobiscū: et ego cibo inuisibili
vtoz. Sz qz corpus xpi vere fuit animatū: vā
fuit eius comestio: qz vt aug. ingt. Nō p̄as lz
egestas edēdi corporib⁹ resurgentū auferit: qua
re xps vere māducauit p̄ate nō egestate. Ideo
Beda inquit. Māducauit post resurrectionē
no quasi cibo indigens: nec quasi nos in resur
rectione quā expectam⁹ cibis egere significans
sed vt eo mō naturā corporis resurgentis asserue
ret. Secūdo ostēdit veritatē resurrectionis per
opa vite sensitiue: in hoc qz discipulis ad iterro
gata rēdebat et p̄tes saluabat: in quo ostēdebat
se et videre et audire. Tercio p opa vite intelle
ctiue: in hoc qz cū eo loquebant et de scripturis
differēbāt: et ne qd deesset ad p̄fectiōē manifestati
onis: ostendit se habere diuinā naturam p
miraculū qd fecit in captura pisciū: et vlti⁹ per
hoc qz eis videntibus ascendit in eclū. S orā
adhuc ostēdit intrans iannīs clausis p̄mittēs se
videri et nō videri. Vñ Greg. in omel. Pal
pandā carnē dñs p̄buit: quā clausis iannīs in/
trodixit: vtiā post resurrectionē ostēderet cor
pus suū eiusdē nature: et alterius glorie. Ipse
itaqz redēptor mundi q tot argumētis veritatē
sue resurrectionis: vt tacū est confirmauit: vo/
luit tandē de illa certiores nos reddere cū ad se
attraxit oēs populos: omnesqz natiōes saluoz
deoz cultu penitus extincto. Quomodo nāqz
nisi viueret deus et hō sedens in gloria patris
credidissent i cū no solū populares et rudes ve/
ruz etiā et docti p̄bi ac potentissimi reges et p̄n
cipes. V vere efficacissimū signū ad credendū
in xpm resuscitatū: quem adorant vt dixim⁹ tot
milia milū eoz q credunt et sperant in illū. Ip
se igit est in cuius femore erat scriptū. Adic est
rex regū: et dñs dominantū Apoc. 19. Ipse ē
cui data ē ois p̄as in celo et in terra: q surrexit
vere regnatur⁹ cū p̄re: et spū scō i eternū. Amē.
Feria tertia post dominicā resurrectionis: de
resurrectione oīz generali ante iudiciū: illos q
bus hec vī veritas ipossibilis. Scr. 173.

Idete manus

meas et pedes meos: qz ego ip
se sum. Verba sunt redempto
ris nri Luce. 24. c. et in enāge/
lio hodierno. Lūz audimus a
mortuis suscitātū dñm iesū xpm: spē nostram
subleuare debem⁹ ad futurā omniū resurrectio
nē. Quoniā aut plerisqz incredulis et curiosis
impossibile videtur: ac nullo pacto verisimile qz

tursus anime suis corporib⁹ reuenerit neq³ omnes hoies tādē resurgent. Ideo in pñi sermone de generali resurrectione aliq³ discutiemus qñ hanc saluator noster resurgēs idē numero pmonstrauit in seipso: sicut pz in vbis allegatis in themate: in qb⁹ ad generalē resurrectionē animū reuocātes tria mysteria declarabimus. Prīmū dicit veritatis. Secūdū generalitatis. Tertiū qualitatis.

Quod veritas resurrectionis generalis probat p auctoritates: rōnes: et exēpla. Ca. 1.

Prīmū mysteriū de resurrectione generalis declarandū dicit veritatis: in quo ponit talis cōclusio: q³ numero electorū cōpleto oēs anime reuenerit corporib⁹ suis et resurgent hoies illi idē fm naturā q³ prius fuerūt. Probat aut hoc tripliciter. Prīo auctoritate. Secūdo rōne. Tertiū exēplo. Prīo auctoritate. Scribit enim Job. 19. Scio. n. q³ redēptor meus viuit et in. n. d. de. t. f. l. et rur. c. pel. m. et in. c. m. v. f. m. qñ vi. f. e. i. et nō. a. r. o. m. c. f. pp q³ vba Hiero. dicit de Job. ad Dau. linū. De ceteris sicut resurrectionē corporū sic pphat: vt nullus de ea vel manifestius vel clarius scripserit. Et Ezech. 37. deus ait. Ecce ego intromittā in vos spiritū et viuetis: et dabo sup vos neruos: et succrescere faciā sup vos carnē: et sup extendā in vobis cutē: et dabo vobis spiritū et viuetis: et scietis quia ego dñs. Et Esa. 26. dicit. Diuent mortui: interfectiq³ vii resurgent. Et Daniel. 12. Multi de his q³ dormiunt in terre puluere euigilabūt: alij in vitam eternā: alij in opprobriū: vt videant semp. Et Sopho. 3. Expecta me in die resurrectionis. Et Ione. 3. Subleuabit de corruptionē vitā meā. Et ps. 138. Tu cognouisti sessionē meā: et resurrectionē meā. Et. 1. Adacha. 7. Rex mūdi defunctos nos p suis legib⁹ in eterne vite resurrectione suscitabit. Et. i. Cor. 15. Omnes qdē resurgemus. Et ibidē. Stella differt a stella inclaritate: sic erūt et resurrecti mortuorū. Et i. Thessal. 4. Nolum⁹ vos ignorare de dormientibus vt nō. c. f. r. c. q. f. nō. b. Si. n. c. q³ iesus. m. e. r. i. et. d. e. g. d. p. iesum ad cū eo. Et Luc. 14. Retribuet tibi in resurrectione iustitias. Et Job. 6. Procedent q. b. f. in resurrectione vite: q³ d. o. m. e. in. r. iudicij. Et. 1. Ad. 22. In resurrectione neq³ nubent neq³ nubent. Et ne multa dicamus in vtroq³ symbolo resurrectio mortuorū decantat. De qua etiā in

c. l. de sum. trini. et fi. ca. Innocenti⁹ terti⁹ aie sic. Omnes cū suis pprijs resurgent corporibus: q³ nunc gestant vt recipiāt fm opa sua siue bona fuerint siue mala: illi cū diabolo penā ppetuā: et isti cū xpō gloriā sempiternā. S; contra hāc veritatē arguit nōnulli multipliciter. Prīmo infirmāt testimoniū scripturarū afferētes q³ qd in eis dicit de resurrectione est spiritualiter intelligendū: s; etiā corporaliter loq³ videant: sicut cū dicit⁹ multa de deo corporalia: q³ in corporeus ē q³ p metaphorā aliqd spirituale designat.

Secūdo arguit: q³ 1. Cor. 15. dī. Ero et sicut regnū dei nō possidebūt. Tertiū arguit q³ dicit Auicenna: 3. metha. Qd annihilatū ē nō reducit: s; forme corporū humanorū ad vltimū annihilant: q³ nihil de eis remanet nisi materia prima: ergo ille forme eadē numero nūq³ reuertent. Quarto arguit: qñ cōtingit vt alij qñ hoies carnib⁹ vescant humanis: et solus talis nutrimento nutriant. Caro ergo eadē i plurib⁹ hominib⁹ reperit. Nō est aut possibile q³ i pluribus resurgat: nec aliter videt⁹ vniuersalis resurrectione integra: si vnicuiq³ non restitueretur q³ habuit: videt⁹ ergo iposib. le q³ hominū resurrectione sit futura. Ad primū argumētū rñ det Tho. in. 4. summe contra gentiles. d. q³ p³hilctus qdā et Hincneus tenuerūt spūali ter intelligēda dñtarat vba scripturarū de resurrectione: quos apls. 2. Timotei. 2. reprobat. d. p³hilctus et Hincneus exciderāt a veritate. d. resurrectionē iaz esse factā. Cōtra eorū igitur opinionē ē euāgelicus ter. Joh. 5. vbi de vtroq³ resurrectione spūali. f. et corporali expresse dñs ē locutus. Ait. n. Amē amē dico vobis q³ venit. b. et nūc est. q. m. au. u. fi. dei: et q au. vi. Qd ad resurrectionē spūales animarū ptingere videt⁹: q³ iā nunc fieri incipiebat: cū aliq³ per fidē xpō adhibebāt. S; postmodū corporale resurrectione exprimit. d. Venit hora in qua. o. q. i. m. sunt. au. vo. fi. dei. Adanifestū est aut q³ in monumentis nō sunt aie s; corpora: ergo p dicit⁹ hic resurrectio corporū. Ad secūdū argumētū dicit Bon. in. 4. dī. 43. q³ apls loquit⁹ ibi de carne et sanguine qñ ad corruptionē: nō qñ ad substantiā: vt intelligat⁹ q³ carnaliter viuunt regnū dei possidere nō poterūt: et sumit ibi caro p hoie p synecdochē. Ad tertiū argumētū rñdet Ric. in. 4. dī. 43. q³ Auicenna loquit⁹ de pte nature q³ ē limitata et finita: virt⁹ autē diuina cū sit infinita pōt idē corp⁹ in numero re formare: et aie sue vnire. Ad quartū argumētū

um

ruz rñdet Tho. in. 4. summe cōtra gentiles. c.
 81. q. nō est necessariū q. qdā fuit in hoīe mate-
 rialiter resurgat in eo. Et uez si aliqd deest sup-
 plet p. potētā dei. Ad hoc ergo q. resurgat ho-
 mo idē numero nō requirit q. quicqd fuit mate-
 rialiter in eo fm totū tempus vite sue resuma-
 sed tāū quāū sufficit ad cōplemētū debite quā-
 titatis: et p. p. illud resumendū videt qd per-
 fectius fuit sub sōna et specie humanitatis sub-
 sistens. Caro ergo coīnecta resurgat in eo i quo
 p. zins fuit anima rationalis pfecta: in secūdo ve-
 ro si nō solū carnibus humanis pastus est: s. et
 alijs cibis poterit resumere tantus de alio qd ei
 materialiter aduenit: qd erit necessariū ad debi-
 tam quātitatē corporis restaurandā. Si vō so-
 lum humanis carnibus sit pastus resurgat in eo
 quod a generantibus traxit: et quod defuit sup-
 pletur omnipotentia creatoris: q. et si paren-
 tes et solis humanis carnibus pasti fuerāt: vt
 sic et corz semen qd est superflūū alimētū ex car-
 nibus alienis generatū sit: resurgat qd semen
 in eo q. est natus et semine: loco eius cuius car-
 nes comēte sunt supplebit aliunde: hoc enī in
 resurrectione seruabit: q. si aliquid materialiter
 fuit in pluribus hominibus: resurgat in eo: ad
 cuius pfectionē magis p. nebar: vnde et si fuit
 in vno vt radicale semen in quo est generatus:
 in alio vero sicut supplemētū supueniens resur-
 gat in eo qui est generatus ex hoc sicut ex semi-
 ne. Si vero in vno fuerit vt p. tēns ad pfectio-
 nez indiuidui: in alio vt deputatū ad pfectionez
 speciei: resurgat in eo ad quē p. tēbar fm perse-
 ctionē indiuidui. Vnde semē resurgat in geni-
 to: et nō in generāte. Et costa Ade resurgat in
 Eua: nō in Adā in quo fuit sicut in nature p. n-
 cupio. Si autē fm cundē pfectionis modū fuit i
 vtroq. resurgat in eo in quo p. mītus fuit: que
 omnia sicut virtute illius cui nihil est impossibi-
 le. Hinc Aug. li. 22. de ciui. dei. c. 20. aut. Ab-
 sit vt ad resuscitanda corpora viteq. reddenda
 nō possit omnipotentia creatoris oia reuocare:
 que vis bestie vel ignis assumpsit: vel in pulue-
 rem cinerēue collapsum: vel in humorē solutū
 vel in auras est exaltū. Ab sit vt sinus vllus se-
 cretūq. nature ita recipiat aliquid subtracū: sen-
 tem lateat: aut refugiat p. tatem. hec ille. Se-
 cundo. p. bat veritas generalis resurrectionis
 ratione: que triplex esse potest. Prima dicitur
 reparationis. Secunda pfectionis. Tertia con-
 plexionis. Prima ratio ostendēs futuram

corporū resurrectionē dicit reparationis. Vt. n. dicit
 ansel. in li. cur deus hō. Si hō nō peccasset nū-
 q. moreretur: sed cū anima simul et corpe ad bea-
 tam gloriā assumeretur: ergo si xps pfecte repa-
 uit hominē lapsum debuit illū ad tales statu re-
 ducere: in quo simul aia et corpus glorificaretur.
 Cū autē hoc nō fiat in p. nti q. oēs morimur: er-
 go aut oēs resurgem⁹ post mortē: aut humani
 generis reparatio fuit minus sufficiens: qd ē fal-
 sum. Iecirco saluator noster voluit a mortuis
 resurgere: vt dictū est in p. cedentibus: quaten⁹
 et nos de resurrectione nra spē habeam⁹ indubi-
 tatā. Vnde et Paulus. i. cor. 15. ait. Si autem
 xps p. dicat q. resurrexit a mortuis: quō qdā di-
 cunt in vobis q. resurrectio mortuorū nō ē. Si
 autē resurrectio mortuorū nō est: neq. xps resur-
 rexit. Secūda ratio dicit pfectionis. Vt. n. inquit
 Ric. resurrectio corporū facit ad pfectionē vni-
 uersi. Est. n. triplex substantia. s. pure corporalis:
 et pure spūalis: et corporali et spūali cōposita. Si
 aia ergo a corporib⁹ separate nūq. corporib⁹ ite-
 ruz vnirent: sequeretur q. in hac pte vniuersus p-
 petuo sua pfectōe careret. P. deterea aia nata ē
 vt sit pars substantiē cōposite et corporali et spū-
 tuali nature: ps autē hz de cōlege impfectū ēē
 extra totū. Inconueniens autē est vt tā nobilis sub-
 stantia p. petuo careat naturali pfectione sui esse
 Insuper cū aia sit corporis forma: et forma natura-
 lem inclinationē habeat ad materiā: aia ex cōse-
 sequenti naturālē inclinationē hz ad p. ficiendū
 humanū corpus et regendū: s. nulla naturalis
 inclinatio est frustra: q. vt dicit in. 3. de anima.
 Natura nihil facit frustra. Et i. i. de celo et mū-
 do. Natura nō facit aliqd factū vacuū. Et si h. ē
 vex de natura naturata multo fortius de natu-
 ra naturate: hoc est de institutore create nature
 qui ipsam nō naturaliter nec de necessitate: sed
 libera voluntate instituit. s. frustra autē et vana ēēt
 in aia separata p. dicta inclinatio si nūq. esset hu-
 mano corpori ite. x. vnicienda. Tertia ratio dicit
 tur cōpletionis. Mā vt ait hy. si. torus in primo
 de summo bono. c. 29. Qui mēte tractauerunt
 qd p. fieret corpe: simul et aio punient et corpe
 Spectat ergo ad cōpletā rōnē puniōis iniquo-
 ru et manifestationē diuine iusticie: vt mali cō-
 suis p. p. iis corpi⁹ p. petuo puniant. Si enī re-
 quirat sup. abundāssima elemētia et liberalitas
 sumi dei vt electi sui cū p. p. iis corpi⁹ eternali-
 ter letent et gaudeāt. s. uerūt nāq. corpa ipsa in-
 strumēta et organa animarū ad virtutum opera
 exercēda. Ipsi etenim sancti p. christi amore car-

nem suam crucifixerunt cum vitis et conceptis
ectis. Et ut ait Paulus. Heb. xi. Alii dissenti
sunt non suscipientes redemptionem: ut melio
rem inuenirent resurrectionem. Alii vero ludi
bria et verbera expii: et insuper et vincula et carce
res: lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: i oc
cissione gladii mortui sunt. Circueunt in mez
loris: et in pellibus caprinis: egentes: angustia
ti: afflicti: quibus dignus non erat mundus in
solitudinibus errantes: in montibus et spelun
cis et in cavernis terre. Tertio probatur ex
plo veritas resurrectionis generalis. Et Aug.
li. 22. de ci. dei. refert exemplum illud quod valerius
recitat li. p. rubrica de miracul. Et macro. li. i.
de somno scipionis. Et plato in li. de repub. quod
quidam Pherecles natione Pamphilus mi
les officio cum vulncribus in prelio acceptis
vitam effudisse crederet: cum. 12. die inter cete
ros vna pemptos iacens tandem esset benora
dus igne subito seu recepta anima sen retenta
quicquid crucis diebus egerat videbat tan
quam publicum professus iudicium humano ge
neri enunciauit. scilicet aciuat adhuc ad resurrectio
nem corporum approbandam exempla eorum
qui surrexerunt per solam virtutem dei tam in ve
teri quam in nouo testamento. Scribitur namque. 3.
Reg. 17. quod Helias precibus suis filium vidue
suscitauit: quia iam mortuus erat. Et de ipso di
cit Hiero. in prologo in Jonam. Scilicet ionam
hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue
Sareptane: quem Helias propheta mortuus
suscitauit: matre postea dicente ad eum. Nunc
cognoui quod vir dei es: et verbum dei in ore tuo
verum est. Et. 4. Reg. 4. c. habetur quod Helias
seus extinctum filium mulieris precibus su
is ad vitam reuocauit. Luc. vero. 7. c. ponitur
resurrectio adolescentis. Et Math. 9. resurrectio
filie archisynagogi. Et Jo. xi. resurrectio
Lazari quatuor dies in monumento iam habet
tis. Et Act. 20. c. narratur de Paulo qui dum
predicaret apud Troadem: quidam adolescentis no
mine Eutychus super fenestram cum merge
retur somno graui cecidit de tertio cenaculo de
orsus et sublatu oblatu est mortuus. Ad quem
eius descendisset Paulus: incubuissetque super
eum: adolescens ille protinus viuens et in colu
mnis resurrexit. Et ut breuius prem istam con
cludamus omittis aliis in medium adducem
memorabile illud exemplum de. 7. dormientibus
quod Theodorus et Rufinus insimul scripserunt
In ciuitate ergo Ephesi orati sunt. scilicet. Adaximi

anus Adalchus Adartianus Iohannes Se
raphion et Constantinus. Hi cum accusati essent
Decio tunc Ephesi christi quod christiani essent: da
to eis respiciendi spacio usque ad reditum De
ci qui provinciam visitaturus erat dimittunt.
At illi interim patrimonium suum in pauperes
expedientes: inito consilio mentem Elicien se
cesserunt: et ibi esse secretius decreuerunt. Diu
ergo latentibus sic vixit eorum. scilicet. Adalchus mu
tato habitu ne cognosceretur ad emendum pa
nes ciuitatem intrabat. Cum autem Decius re
disset et eos ad sacrificandum perquiri iussisset.
Adalchus territus ad socios rediit: qui seden
tes et colloquentes in lucu et lachrymis sicut
deus voluit dormierunt. Adhuc autem facto cum
innotuisset Decio illos in spelunca latere iussit
eos spelunce lapidibus obstrui. ut ibi fame mor
rerentur. Adortuo ergo Decio post annos. 196
tempore Theodosii imperatoris pallulauit he
rexis eorum qui negabant resurrectionem mor
tuum. Unde contristatus Theodosius idu
tus alicio per singulos dies flebat. Quod mi
sericors deus videns thesaurum sue pietatis
aperuit: misitque in cor cuiusdam burgensis Ephe
si: ut in illo monte edificaret stabulum pastori
bus suis. Elementarius ergo speluncam apertis
tibus surrexerunt sancti: et putabant se vna no
cte tibi dormisse. Adalchus vero ad urbem de
scendere disposuit ut panes emeret et quid de
ipsis diceretur sentiret: et cum deuenisset ad os
spelunce videns lapides miratus est. Veniens
autem ad portam urbis vidit signum crucis su
perius depictum. Insperit cum admiratione
et timore: pariter urbem ingredit in qua nemi
nem cognoscebat audiebatque homines colloqui
tee de christo: sicque stupefactus et attonitus acces
sit ad eos qui panes vendebant: et cum argen
teos protulisset mirati venditores dicebant ac
inuicem: quod ille inuenis antiquum thesaurum
uenisset. Adalchus vero eos ad inuicem loqui
videns territus rogabat eos ut ipsum dimitte
rent: et panes et pecuniam retinerent. At illi
tenentes eum dixerunt. Unde es tu qui the
sauros imperatorum inuenisti. Indica nobis
erimus socii tecum: et celabimus te. At ille quasi
insanus stabat. Illi vero clamare ceperunt quod
thesaurum absconditum inuenisset: adduxerunt
que cum ad episcopum ciuitatis nomine Adamentum
et ad proconsulem nomine antipatrem. Qui dum
vidissent argenteos: interrogassetque Adalchum
ubi reperisset: procidens ante eos Adalchus
dixit.

bitit. De
petor: q
non est b
nominet
chus di
credidi
socios n
credue
ris ne
su: est
unus Ep
ho est: qu
Decece
multitud
rat: vider
dim. nu
rator: qu
ueniens
amplera
q: si vid
dicit san
pper t
rectum
tris non
vivent
tes. Et
u xpian
es capie
runt. S
eos fle
ri locu
sa noct
tenus
ita eos
cum ei
nozem
decoza
An
dionuz

rectio
mo re
Terti
resurg
miller
constr
ad cor
corpo
electo

pulora

dirit. Pro deo dicite mihi ubi est Decius im-
pator: q̄ heri fuit i hac ciuitate. Et s̄ dixit. Et ille
non est hodie in terra qui Decius imperator
nominetur. Sic fuit ante longū tempus Adal-
chus dixit. In hoc ergo stupeo: et nemo mihi
credidit. Sed sequimini me: et ostendam vobis
socios meos qui sunt in monte celion: et in his
credite. Hoc n. scio q̄ a facie decii imperato-
ris nos confugimus: et heri sero vidi q̄ ingres-
sus est Decius hanc urbem: si tamen hec est ci-
uitas Ephesi. Tunc q̄s dixit proconsuli. Vi-
sio est: quam vult dñs ostendere in iuvene isto.
Perreuerunt ergo cum eo et populi plurima
multitudo: et inuenerunt sicut Adalchus dixe-
rat: videntesq̄ facies sanctorum glorifican-
te dñm. nunciaueruntq̄ rem tam grandem impe-
rator: qui mor ex Constantinopoli et p̄fectum
veniens iuit ad locum ubi sancti morabantur
ampliatuq̄ illos dicebant. Sic video vos t̄
q̄ si viderem dñm resuscitantem Lazaz. Tūc
dixit sanctus Adaximianus. Crede nobis: q̄
p̄pter te suscitauit nos deus. Vere enim susci-
tauerunt et viuunt: sicut infans ē in vtero ma-
tris non sentiens lesionem et viuū: sic fuimus
viuentes tacentes et dormientes: et non sentie-
tes. Et his diebus consolatus totus populus fu-
it xpianorum: et cunctis videbamus inclinan-
tes capita sua in terram i p̄ritum dño tradide-
runt. Surgens autem imperator cecidit super
ec̄s flens et deosolans eos. Et cui iussisset fie-
ri loculos aureos: in quibus mitterentur: in ip-
sa nocte apparuerūt imperatori. d. ut sicut hac
tenus in terra iacuerant: et de terra surrexerāt:
ita eos dimitteret donec ille deus iterum sus-
citet. Iussit ergo imperator locum illum i ho-
morem et memoriam eorum ornans lapidibus
decorari.

An resurrectio erit generalis respectu ele-
ctorum: dñatorum: et puulorum. Caput. 2.

Secundum mysterium de resurrectione
generalis declarandum dicitur generali-
tatis: in quo aperiendum est an resur-
rectio erit generalis: et hoc triplici ipectu. Pri-
mo respectu electorum. Secundo damnatorum.
Tertio puulorum. Primo videndum est si
resurgent electi. Et licet ex precedentibus fir-
miter habeatur q̄ sic: tamen nonnulli arguunt i
contrarium. Et primo quia liberiores est anima
ad contemplandum deum a corpore exuta q̄
corpore coniuncta: sed nihil debet fieri quo aie
electorum sint minus libere ad contemplan-
dum

deum: ergo electorum anime iterum corpori-
bus non reunientur. Secundo arguunt: q̄
non debet participare in premio q̄ prestat im-
pedimentum in merito: sed corpus prestat im-
pedimentum anime in merito: quia ut dicitur
ad Gal. caro concupiscit aduersus spiritum: et
ergo non debet participare cum anima in premio:
participaret autē si iterum aie vniretur electe.

Tertio arguunt: quia non potest esse resurre-
ctio: nisi a morte in vitam repazano: sed nō om-
nes homines moriuntur: ergo non omnes re-
surgent. Dicit enim in simbolo: q̄ xps ven-
turus est iudicare viuos et mortuos: ergo aliq̄
iudicabuntur qui nunq̄ morientur. Et Dicro.
ad Marcellam ait. Quosdam in fine seculi ad-
ueniente xpo non esse mortuos: sed viuos re-
pertos in immortalitate repente mutandos. Et
Aug. li. 2. de baptismo puulorum dicit. Qui
burdam in fine largietur ut mortem istam re-
pentina cōmutatione non sentiant. Ad pri-
mum argumentum respondet Ric. q̄ licet aia
vnita corporali quale habet modo non sit ita
libera ad contemplandum deum sicut a corpo-
re exuta: tamen hoc non est verum de corpore
glorificato quod le habebunt electi in resurrectio-
ne. Ad secundum dicendum fm Ric. q̄ in
corpore nostro duo sunt. s. natura. et hec non p̄-
stat impedimentum merito: et viciōitas que
prestat impedimentum merito: et ideo in electis
non resurget viciōitas corporis: sed natura.

Ad tertium refert Ric. q̄ alium est dicere q̄
nō omnes homines morientur cum dicat Gen.
3. ad Adam. Puluis es et in puluerem reuer-
teris: que sentētia cecidit super oēs qui fm le-
gem nature ab eo erāt descensuri. Dñi Pau.
Ro. 5. d. Sicut p̄ vnum hominem peccatum
in hunc mundum intravit et per peccatū mors
ita in omnes homines mors pertransiit: i quo
omnes peccauerunt. Et Heb. 6. ait. Sta-
tutum est omnibus semel mori. Quare dicen-
dū est q̄ ad soluendum debitum originalis pec-
cati omnes homines moriuntur. In simbolo
vero dī q̄ xps iudicabit mortuos qui iaz mor-
tui sunt: et viuos qui. s. viuunt in presenti licet
sint morituri. Dicro. etiam pro tanto dicit q̄
dam non morituros: quia post mortem quasi
statim resurgent. Aug. autem dicitur suus cor-
rerit li. 2. retractationū. c. 23. Secūdo vidē-
dum est si resurgent omnes adulti damnati.
Et hoc propter vbum prophe. d. Non resur-
gent impij in iudicio. Ad cōmider Ric. q̄ illis

corpa
quo de

no iſurgunt
impj in iudicio

*quid
tamen
dicitur*
Abum intelligitur vel de resurrectione spirit/
uali in pñti iudicio misericordie: vel de resur/
rectione corporali gloriosa: quod patet ex vbi
sequentibus vbi subditur. Neq; peccatores i
consilio iustorum. Tertio videndum est an re/
surgent parvuli qui cum solo originali decesse/
runt. Et quibusdam videtur quod non: eo q
resurrectio erit propter plenam retributionem
meritorum: sed parvuli tam purgati a peccato
originali q; illi qui in peccato originali decesserunt
non meruerunt nec demeruerunt: ergo nec illi
nec isti resurgent. Sed in contrarium est sententia
omnium theologorum. Ideo Ric. dicit q; p/
uuli qui cum originali decesserunt resurgent.
Ratio est: quia pro peccato originali obligatur
homo ad penam damni: peccatum autem ori/
ginale contrahit illa anima per sui unionem cum
infecta carne: et ideo conveniens est ut anime
puulorum carentiam visionis dei perpetuo pa/
tiantur suis corporibus unite: per quorum co/
tationem incurrerunt obligationem ad penam.
Ad rationem ergo in contrarium dicendum q
iustis in puul non sit actus merendi: vel dme/
rendi: in illis tamen in quibus remissus est pec/
catum originale est radix merendi. s. grana gra/
tum faciens: et in illis quibus non est remissum
est radix demerendi. s. habitualis concupiscen/
tia: et ideo resurgent tam isti q; illi. Ex quibus
omnibus concludimus resurrectionem corpo/
rum futuram ad omnes homines se extendere.

Qualiter mortui resurgent respectu loci:
dispositionis: et finis. Capitulum. 3.

Etiam mysterium de resurrectione ge/
nerali dñ qualitatis: in quo aperiendum
est qualiter mortui resurgent: et hoc tri/
plici respectu. Primo respectu loci. Secundo
respectu dispositionis. Tertio respectu finis.

Primo videndum est qualiter mortui resur/
gent respectu loci: in quibus. s. locis resurrectu/
ri sunt. Et dicit Ric. q; si corpora mortuorum
sive illorum pulueres fuerint in monumentis:
ibidem reformati et surgent. iuxta illud Eze/
ch. 37. Ecce ego aperiam tumulos vestros: et
educam vos de sepulchris vestris popule me/
us. Et glo. super illud Math. 27. Monumenta
apta sunt et c. d. Monumenta apta sunt i ty/
pum resurrectionis future. Si aut corpora non
erunt in monumentis: resurgent in illis locis
in quibus tpe resurrectionis erit pñs principa/
lior corporis. Si aut illo tpe contingat alicuius
corporis partes esse in pluribus locis: vtpote q;

medietas cordis esse in vno loco: et medietas in
alio: et sic de capite et aliis membris: resurre/
ctio fiet in loco vbi deus voluit. Si aut in vno lo/
co esse cor totum: et in alio totum caput: tunc q/
dam dicunt q; resurrectio fiet in eo loco vbi erit
cor quia ipsum formatur pñs: cetera membra
ut dicit Ar. in. 13. de animalibus. Et sic dicit
Aviceenna. Cor est pñs membrorum in vita et est
pñm pñcipium venarum et nervorum: et ab ip/
so tanq; a pñmo pñcipio derivatur p totum cor/
pus influentia anime vitalium motuum causati/
ua: quia ab ipso est pñma origo spirituum qui sunt
delatui influentie ipsius anime. Circa cor et
alia membra congregant: sicut contra centrum:
et est illud quod vltimo moritur in homine. Alii di/
cunt q; homo resurget vbi tunc erit caput: quia
ut habet. ff. de reli. et sum. f. cum in diuer/
sis. Ibi est hominis sepultura: vbi est caput ei/
sepultum. Amb. et in glo. sup ps. Vbi humi/
litem meam et eripe me: dicit q; caput totum
corpus dirigit et sensibus implet: et ibi expñs vi/
det attribuire sibi pñmatu inter oēs pñes toti/
corpis. Quicqd aut de hoc sit: relinquamus ipsi/
deo: cuius virtute ut dictum est resurrectio mor/
tuorum fiet. 2º videndum est qualiter mortui resur/
gent respectu dispositionis: et hoc quantum ad
tria. pñmo quantum ad etatem. 2º quantum ad quanti/
tatem. 3º quantum ad deformitatem. Primo quantum
ad etatem querit si oēs resurgent in eadem etate.
Et respondet Ric. i. 4. di. 44. q. etas potest accipi
dupliciter. Vno modo p toto tpe quo vivit ho/
mo ab instanti sue formationis vsq; ad instanti/
sue reformationis: et sic non omnes in eadem eta/
te resurgent. Alio modo p statu corporis et vir/
tutis: qui ex annis in humano corpore relinquif/
fm quem modum accipiendi etatem dicimus q
Adam factus fuit i etate virili. Et sic oēs in ea/
dem etate resurgent: q; omnes resurgent in statu
corporis et naturalis virtutis quam habituri erant
si tantum vixissent vel haberent quatenus vixerunt
que est in tpe ad quod terminat motus pficiendi
qui circiter de lege dei est illud tps quo xpus
mortuus est. Propterea glo. Eph. 4. quam ma/
gister sen. inducit i ter. dicit. Oēs i eadem etate
resurgent i qua xpus mortuus est et resurrexit: cu/
inscūq; etatis mortui fuerint. Et Aug. 22. li.
de ci. dei. c. 15. inquit. Quod commemoravit
apostolus de mēsurā etatis plenitudinis xpi:
sic accipiamus dictū ut nec ultra nec infra inue/
nile formā resurgent corpora mortuorum: sed in ea/
etate ad quam xpm pvenisse cognovimus. Se/
cundo

dādo quāti ad quātitatē querūt doc. vtrū oēs
 resurgēt in eadē forma. Et rīdet Ric. q̄ nō
 sed quilibet resurget in ea quātitate ⁊ mēsurā si
 ne statura: que vnicuiq; indiuiduo debebat in
 termino motus pficiēdi secūdam naturālē vir
 tutem caloris extrēdētis humidū humidū: ⁊ sus
 ciipiēns extēsiōnē. Si autē p̄ errorem nature
 vel p̄ nūmā supābūndantiā materie esset i
 debitū quantitatīs excessus: vel diminutio si
 ue deiectus diuina potētia supplebit vel reseca
 bīt: put̄ plene ponit Aug. li. 22. de ci. dei. c. 15.
 Tercio quāti ad deformitatē querit: vtrū
 corpora resurgētium resurgēt cum deformi
 tātibus suis. Et quidam arguūt q̄ sic. Idēo
 quia cicatrices sunt deformitates in corpore: s;
 corpus xpī resurrexīt cū cicatricibus: vī patet
 Jo. 20. ergo multo fortius resurgent alia cor
 pora cum suis deformitatibus. Secūdo argu
 unt: q; Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. q̄ mulie
 res in sexu femineo resurgent: sed femineus se
 xus est ex defectu nature ⁊ p̄ter eius i tentio
 nem: q; sicut dicit Ar. in. 16. de animalibus. f. e
 mina est vir occasi. natus. i. imperfectus: ergo
 aliqua deformitas erit i illis resurgētib⁹. S;
 in cōtrariū est auctoritas Aug. in Ench. dicens
 Resurgent corpora sanctorum sine vllo vitio se
 nata integritate natū. Rīdet ergo doc. theo.
 q̄ sicut accipi potest ex ista Aug. 22. de ci. dei
 c. 19. Q̄ omnis deformitas reducat̄ vel ad illam
 que est ex pte caloris: vel ad illam q̄ ex pte fi
 gure: vel ad illam que est ex pte diminutionis
 ptium: vel ad illam que est ex pte supābūdan
 tiæ. Quocūq; modo accipiat̄ deformitas nullo
 pacto erit in corporibus electorū. Corpora autē
 damnatorum resurgent sine deformitate que ē
 ex pte diminutionis ptium: q; vt apostolus di
 cit. i. 1. Cor. 15. mortui resurgent incorrupti. s. sine
 diminutione fm̄ glo. Sed vtrū resurgent sine
 deformitatibus aliis dubiū est. Et quidam di
 cunt q̄ deformitates aliæ m̄ nebunt eis ad ma
 iorem confusionem illorum. Alii vero dicunt
 q̄ resurgent sine illis: q; in reparatione corporis
 resurgētis magis attendit nature p̄scio quā
 conditio que prius fuit. Hoc tamen Aug. in
 ench. relinquit indeterminatū. d. q̄ nos fatigat
 nō d; eorū incerta bitudo vel pulchritudo quo
 rū erit certa ⁊ sempiterna dānatio. Ad p̄mū
 ergo argumētū respondet Aug. 22. de ci. dei
 c. 20. q̄ cicatrices in corpore xpī: ⁊ in corpori
 bus martyū: vt tractum est in sermone p̄ce
 deuū non erūt ad deformitatem: sed ad digni

balem et decorē. Ad secundū argumentū notā-
 dum q̄ vt Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. Aliq-
 voluerunt dicere q̄ oēs resurgent in sexu viri/
 lipp verbum apli q̄ ait. Eph. 4. Wonce oēs
 occurramus i vix pfectū. Et sic Aug. exponit
 Vir dicit ibi nō a sexu sed a virtute: non corporis
 sed mentis: p̄ quē modū mulier sancta vir est.
 Et fm hoc dicit in ps. Beatus vir q̄ nō abiit
 in psilo tē. quod intelligi ē p̄p̄ de muliere. W-
 cendum ergo q̄ sicut viri resurgēt in sexu viri/
 li: sic mulieres in femi: eo: q̄ hoc exigit natura i
 diuid ui: t cōgruit pfectioni speciei: et rit occa-
 sio laudandi sapiam dei. Et vt ait Aug. vbi. s
 Adēbra feminea non erunt accomodata veteri
 vsui: sed nouo decori: quo nō alliciatur aspiciē-
 tis concupiscentia: que nulla erit: sed dei laudem
 sapientia atq; clementia: q̄suis igitur mulier gē-
 neretur prater intentionem nature particula/
 ris: est tamen de intentione nature vniuersa/
 lis: que vtrūq; sexum requirit ad pfectionem
 humane speciei: nec erit post resurrectionem i
 illo sexu confusio: q̄ sicut dicit Aug. non erit
 ibi libido q̄ confusiois cā est. Nam p̄ius q̄
 peccasset nudi erant: t non cōfundebant vir
 t femina. Vnde nec post resurrectionem vesti-
 bus opus erit. Tercio videndū ē qualiter mor-
 tui resurgent respectu finis. Et ad hoc dicim⁹
 q̄ vt ex precedentibus colligi potest: finis dā/
 natorum erit vt cum corporib⁹ eternaliter cru-
 ciantur: finis autem electorum erit: vt cum cor-
 poribus in perpetuum letentur t cōsolentur
 Sed dubium in hoc oritur: virū electorū beati-
 tudo maior erit post iudiciū q̄ ante. Et rñ/
 det Ric. di. 49. q̄ maior erit extēsiue: eo q̄ mo-
 do non habent nisi beatitudinem anime: tunc
 autēz erunt beati t in anima t in corpe. Bea-
 titudo etiam cuius subit anime erit maior exten-
 siue: quia nunc gaudet de bono proprio: tunc
 autem gaudebit t de suo t de corporis bono.
 Aliqui tamen dicunt quod non erit maior in-
 tensiue. Sed contra eōs est auctoritas magi-
 stri. d. in tex. Peracto iudicio ampliozem glo-
 riam sue claritatis deus monstrabit electis: nō
 q̄ anima sit receptura maiorem glorie habiti:
 sed quia augebitur perfectio sue naturalis vir-
 tutis. Quanto autem perfectior est naturalis
 anime virtus: tanto cum equali adiutorio su-
 pernaturaali deum clarius videt: q̄ autem pfe-
 ctior futura sit per corporis resurrectionem na-
 turalis anime virtus. Ric. probat sic. Quāto
 res habet perfectiorem essendi nodum: tanto

perfectius pot habere sue virtutis operationes. Si anima beata per sui corporis resurrectionem habebit perfectiorem essendi modum quam modo: quoniam omnibus pars habet perfectiorem modum essendi in toto quam separata: ideo habebit perfectiorem naturalem virtutem quam modo. Preterea natura recta non appetit naturaliter habere aliquid quo habito non fieret perfectior secundum modum essendi nec secundum virtutem: sed si cuiuslibet anime beate est natura recta: et quilibet naturaliter appetit resurrectionem corporis propriam: ergo per illam resurrectionem quilibet fiet perfectior secundum essendi modum vel secundum virtutem. Perfectiorem ergo habebit anime essendi modum et virtutem post resurrectionem corporis quam ante: et per consequens maiorem beatitudinem: quoniam autem anima in corpore corruptibili imperfectiorem habeat suam operationem naturalem quam separata hoc est per accidens. scilicet ratione corruptibilitatis corporis. Quia ut dicit Augustinus 9. Corpus quod corrumpitur aggravat animam. Si ut dicit Augustinus 12. super Beati. versus finem. Cum anima hoc corpus iam non animale: sed per futuram commutationem spirituale receperit: perfectam habebit nature sue modum obediens et imperans: vivificata et vivificans tam ineffabili facilitate: ut sit ei glorie quod fuit sarcine. Erit itaque illa generalis resurrectione superadmiranda leticia et iocunditas amicorum dei: qui ex affectu experientiam quam fructuosum est propter Christum quoscunque subire labores. E converso vero damnati miseri ex pene acerbitate cognoscent quanta est stulticia: quanta demencia negligere animam: et fouere corpus: committere celum et querere mundum: resistere deo et servire diabolo. Sollicite igitur providendum est ut ab impijs impijs separati per bona opera et veram penitentiam annumerari valeamus angelicis choris ordinibusque sanctorum: collaudantes et benedicentes deum per immortalia secula seculorum. Amen.

¶ Inis quadragesimalis.

Sermo in festo annunciationis virginis Mariæ eiusdem Roberti cum alijs sermonibus sequentibus: scilicet de predestinatorum numero: et divina torum: et de catenis: et sic de alijs qui sequuntur.

Etineas

nisi. n. gram apud deum. Lu. i. Sacratissime sollemnitas hodierna preconiis digna laude ingenioli parvula: tem deterrent: et inde oritur diffinitas sancti divi adest ratio non tacendi. Quia omnes huius seculi homines virginem deum et

hominem in vero suo recipientem in hac die prepuaruerentia extollere debet. Quamobrem et loqui difficile et tacere videtur ingrati. Veritatem sicut possumus in meritis beatissime dñe cōsiderantes sacratissime annunciationis sue mysteria enarremus: si quid ibi fuerit in dicendo diminutum cōpariet et ipsa fragilitati nostre. Audacter itaque ad nostram devotionem circa huius diei sollemnitate dirigimus sermonem. Hec siquidem dies est in qua pro humani generis salute dei filius virginalem ingressus est vterem. Hec dies est in qua angeli leti facti exultaverunt in iubilo. Hec dies est in qua per universum mundum mellis sui facti sunt celi. Quare ut possumus mentes nostras ferventius devotioni subijciamus: quod ut melius et devotius facere possimus de hac benedicta sollemnitate dicere statui: que annunciatio virginis gloriose ab ecclesia nuncupatur: eo quod ipsa virgo invenit hodie gratiam: non solum sibi: sed cunctis gentibus: sicut verba proposita dicunt in quibus de hac annunciatione aliquid loqui cupientes tria possumus mysteria cōtemplari.

Primum dicit missionis.

Secundum dicit annunciationis.

Tertium dicit cōsensionis.

Primum mysterium cōtemplandum de missionis: de quo Luc. i. c. dicit. In mense

6. missus est angelus Gabriel a deo in civitate galilee cui nomen nazareth: ad virginem desponsatam viro: cui nomen erat Ioseph de domo David: et nomen virginis Maria. In quibus verbis licet multa possint cōsiderari: nihilominus causa brevitatatis quinq; cōsiderationes de hac missione poterunt notari.

Prima dicit quando.

Secunda dicit quis.

Tertia dicit a quo.

Quarta dicit ad quem locum

Quinta dicit ad quam personam.

Prima cōsideratio dicit quando. Unde dicit evangelio: in mense. 6. secundum Mico. de lira. scilicet a conceptu per curforis: quoniam fuit conceptus in septembris circa finem mensis. Saluator autem circa finem Martij. scilicet 25. die secundum Beati. si ut autem hic mensis cōveniens ut in eo filij dei fieret incarnatio propter tria.

Primo propter novitatem.

Secundo propter delitiositatem.

Tertio propter cōsolationem.

Primo fuit cōveniens hic mensis propter novitatem. Nam ait hyssidorus. 5. libro. et huiusmodi. quod martius appellatur propter Martem

1 c m a n e

romane gentis auctorē: et dicitur quasi mēsis nouarū. Lōcū nīciter ergo tali tempore debuit cōcipi: q̄ auctor est mundi. In cuius cōceptio/ ne lacta sunt a deo quattuor noua. Prīmū nouū est angeli saluatio. Vnde Bern. i. fmo ne de annunciatione dicit. Iniungitur noua le gatio angelo: et noua virgo professio vtutez no ue salutatiois honoratur obsequio. hec ille. Et Hieron. in fmo de assumptione. Cogitis me rē. Nō simplex vlt cōsuetudo fuit ista salutatio sed omni admiratione digna. Secundū facta est noua sine viro virginalis conceptio. Ideo Bern. in quodā fmo de pent. ait. Substan tialiter vtero v̄ginis elapsus: de spiritu sancto cōceptus est x̄ps. Q̄ noua miracula. Lōceptus fuit sine pudore: partus sine dolore: mater sine corruptione. Tertiū facta est noua tāte maie statis abbreviatio: q̄ Bern. sup. missus est inq̄. In cōceptu p̄tūq̄ v̄ginali noua ac mira p̄fectio incipit qui diligenter inquit. Porro ibi agno scitur longitudo breuitatis: latitudo angustia: altitudo subdita. Et Hiero. ad Iud. et Enst. ve re nouū et omnīū nouitatū supereminens no uitas v̄tutū: quādo deus quē ferre nō poterat mundus: neq̄ videre aliquis vt viuere possit sic ingressus est hospitūz ventris vt corporale claustrū nesciret: siq̄ gestatus vt totus deus in eo esset. Quartū facta ē noua omnis crea ture renouatio. Quippe omnis creatura anti quata erat: et a p̄prio vsu elongata: q̄ post p̄ri/ muz peccatū nulla creatura habuit vsuz suuz de bituz. f̄ facta est enī vt homini fuiret existē si ne peccato et subdito deo: quādo ergo hō pecca uit et iaz mysteriū creaturaz renouatiois creatu ra debito vsu caruit. Nūc autē est restituta: q̄a x̄pō homini oīs creatura exhibebat fuitutē rē. et sic ipletuz est illud Apoc. 21. Ecce noua facio oīa. Secūdo fuit hic mēsis cōueniēs p̄pter delitiositatē. Nam tpe veris et mense nouorū so lent q̄dā flumina principalia iundare: vt Ipsi son et Trigris: sic modo flumina spiritaliū cha rismatū et donorū. Vnde Eccl. 28. Ego sapiē tia effudi flumina. s. gratie et scientie. Ideo hy fidorus. 5. ethimol. dicit. Ver dictū est q̄ viret tūc post hyemē vestit tellus herbis: et flore cū/ cta replent. Et p̄s dicit q̄ ver est pictor terre: istud tempore gratie cōuenit: post hyemē culpe ista aruit herba rē. Tertiū fuit hic mēsis p̄e niens p̄pter cōsormitatē. Tali enim mēse ve/ tus Adāz est de limo formatus: et in paradiso collocatus: et inde p̄pter p̄uaricationēz expul

sus. Tali ergo mense fieri debuit reparatio p̄r nouū Adā. Vnde et tunc est x̄ps incarnatus: et in paradiso vieri v̄ginalis collocatus vt mul to melius oparetur: et custodiret illud. Eodem insup die quo vetus Adā suos p̄ lignū damna uit: nouus Adā eos p̄ lignūz reparauit. Dicit enī q̄ Adā in mane creatus hora nona pecca uit. Q̄ Adā vbi es. Q̄ adā ecce iā incarnat. ēe filij dei tua oīa mala finient. Secūda cōditio di citur quis. s. missus est: et dicitur angelus Sa briel. Quare autē per angelū facta sit ista salu/ ratio triplex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.

Secunda ex parte angeli.

Tertia ex parte virginis.

Prima ratio sumit ex pte dei: vt fuaret or/ do quē ipse statuit: quo mediātibus angelis di/ uina hominibus ministrarent. Hec est regula Dionysij in li. de angelica hierar. q̄ ait. Dūcū benignitatis mysteriū angeli primū edocti sunt postea p̄ ipsos ad nos cognitionis grā trāsīuit. Secūdu enīz hyfidori. 7. ethimol. Angeli gre ce vocant̄ hebraice Malaboth. latine v̄o nūcij interpretant̄: ab eo q̄ dñi volūtate populis nū/ ciant. Angelorū aut vocabulū officij nōmē ē nō nature. Semp. n. spirit⁹ sunt: s̄ cū mittunt vo cant̄ angeli: q̄b⁹ ideo pictorū licētia pennas fac vt celere eorū in cūctis discursuz significet. An gelus ergo nūcius dicit̄: q̄ ad v̄ginē missus ē ad annunciādū mysteriū incarnationis filij dei.

Sz cōtra hoc dici posset: q̄ qd̄ supra dicit̄ non fuit cōgruū. Nā vt dicit Dionys. in li. cele. hierar. supremis angelis sit reuelatio immediate/ a deo p̄pter ipsorum dignitatē. Sz mater dei ē sup oēs angelos exaltata: ergo videt̄ q̄ imedia/ te a deo debuerit sibi annunciari incarnationis mysteriū: et nō p̄ angelū. Ad qd̄ rīdet beatus Tho. 3. pte. q. 30. q̄ mī dei supior erat q̄stū ad dignitatē: ad quā diuinitus exhebat: Sz q̄stū ad statū p̄sentis vite inferior erat angel⁹: q̄ ip̄e x̄ps rōne passibilis vite modico ab angelis inioratus ē: vt dicit̄ Heb. 2. c. Sz tū q̄ x̄ps fuit fil viator et cōprehensor q̄stū ad cognitionē diui norū nō indigebat ab angelis instrui. Sz māi dei nō erat in statu cōprehensor: ideo de diui/ no cōceptu p̄ angelos instruenda erat. Et si ad huc obijciat q̄ beata v̄go ex lumine grē et fidei cognoscebat dei filiū incarnādū et credebatur h̄ si delissime q̄ i vtero m̄ris fuerat sanctificata. Nō nō videt̄ q̄ tale mysteriū debebat ei p̄ angelūz reueari. Ego dico q̄ s̄ fidē de mediatore v̄go

habuerit ante annunciationē angeli: verūm ex
humilitate cordis sui nunq̃ cogitauit se ad tale
mysteriū sublimandā: igit̃ ante hoc debuit pre/
moneri. Secūda ratio sumit̃ ex pte angeli: vt
ostenderet se iuuare humanā naturā ⁊ eius q̃re
re salutē: sicut diabolus im̃pulerat ad pditionē
⁊ sicut p̃ima suggestio fuit a diabolo: sic annū/
ciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc ratio
nē posuit Beda in omelijs. Aptū humane re/
stauratiōis principiū vt angelus a deo m̃it̃e/
retur ad virginē p̃u cōsecrandā diuino: q̃ p̃u/
ma pditionis humane cā fuit: cū serpens a dia/
bolo mittebat̃ ad mulierē spiritus superbie deci/
piendam. Tertia ratio sumit̃ ex pte virginis.
P̃mo vt ex tali nuncio mens eius eleuaretur
in deū ⁊ sic ardenti charitate flammesceret: vt
prius per amorē cū cōciperet mente q̃ corpore
Vnde Aug. li. de virginitate ait. Beatior erat
Maria cōcipiēdo fidē xp̃i: q̃ cōcipiēdo car/
nē xp̃i. Et post subdū. Ad eterna p̃mitas ni/
hil Marie profuisset nisi felicius xp̃m corde q̃
carne gestasset. Secūdo vt eius puritas ofide/
retur. Ideo Hiero. in s̃mone de assumptione
ad Paulā ⁊ Eufio. ait. Bene angel⁹ ad ṽgi/
nē m̃it̃: q̃z semp̃ est angelis cognata ṽgini/
tas. Tertiū vt esset certior testis huius sacramē/
ti: quādo sup̃ hoc sacramentū erat instructa. Vi/
cebat̃ ergo nuncius angelus Gabriel. Secū/
dū Hiero. hoc nomē Gabriel p̃t multiplici/
ter interpretari. P̃mo virtus nostra deus.
Secūdo fortitudo dei. Tertiū p̃stauit me de⁹
Quarto cōformatio dei. Admissus est ergo an/
gelus Gabriel: q̃z virtute diuina cōcepit ṽgo
nō humana. Secūdo q̃z diuina fortitudo magis
videt̃ connexa fuisse in ista annunciatione q̃z i
mundi creatione. Plus enim distat de⁹ a qua/
libet creatura sua q̃ creatura a nihilo. Ideo ṽr/
in. c. damnam⁹. extra de sum. tri. ⁊ si. ca. In/
ter creatorē ⁊ creaturam nō p̃t tanta dissimili/
tudo notari quiñ inter eos sit maior dissimilitu/
do notāda. Plus ergo fuit facere hominē deū
q̃z producere de nihilo mundū. Tertiū angel⁹
cōsortauit virginē. Quarto p̃ eius annuncia/
tionez cōfirmatū est cor virginis. Tertia confi/
deratio dicit̃ a quo. Dicit̃ t̃x. euangelij: a deo.
Sed pie mens humana dubitare p̃t cur non
statim post peccatū operatus est deus salutē hu/
manā: ⁊ carnē non assumpsit de virgine. Ad
q̃d assignari possunt tres rationes.
P̃ma ppter peccati punitionē.
Secūda ppter morbi curationē.

Tertia ppter christi honoratiōē.

P̃ma ratio quare tantū distulit incarnari
filius dei dicit̃ ppter peccati punitionē. Mā in
hoc manifestat̃ diuine ṽtionis seueritas: q̃ tan/
tos clamores ⁊ luctus hominū tanto t̃pore su/
stinuit anteq̃z vellet descendere: ⁊ ipse Adā cū
posteritate suat̃to t̃mporē: expectauit in limbo
exulans a paradiso: q̃z diuina iusticia nihil in/
ultū relinquit. Secūda ratio est ppter morbi
curationē. Mā peccatū q̃d homo cōmiserat ex
superbia prouenerat. Ideo per humilitatē libe/
randū erat: q̃d fieri debuit vt homo se infirmū
agnosceret: ⁊ liberatore indigere. Vnde glo.
sup. 3. c. ad Gal. Adagno cōsilio factū est: vt
post hois casum nō illico dei filius mitteretur.
Reliquit. n. de hominē prius in libertate arbi/
trij in lege naturali: vt sic vires nature sue co/
gnosceret: vbi cū deficeret legē accepit: qua da/
ta inualuit morbus nō lege sed nature vicio: ⁊
ita cognita infirmitate clamaret ad medicū: ⁊
gratū quereret auxiliū. hec ibi. P̃ter totū itaq̃z
t̃mpus illud quo venire distulit cū multa hu/
militate sancti patres ⁊ amici eius aduentū ip/
sius p̃cibus multiplicatis rogabāt. P̃ acta enī
erat ip̃is p̃missio de incarnatione filij dei: ⁊ in
fide mediatoris viuēbāt. Quisq̃z non cogitet
Adā ⁊ Eūā post peccatū cōmissum ad peniten/
tiē lamenta se cōcuisse: quādo ecclesia sancta il/
los cōfiteb̃ ⁊ ponit̃ in numero electorū: q̃d esse
nō posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in
li. de correptione ⁊ gratia dicit̃. Illa fides sana
est: quā credim⁹ nullū hominē q̃ntūq̃z parue/
etatis liberari a cōtagione mortis: ⁊ obligatio/
ne peccati: nisi p̃ vnū mediatorē dei ⁊ hominē
iesū xp̃. P̃otes enī rationabiliter credere q̃
prim⁹ pater Adā: q̃ ita sapiens cōditus fuerat
post lamentū penitentiē ⁊ recognitionē salutis
sue in iesū nascituro de carne sua magna ⁊ mi/
ra reuerentia deū coluit: ⁊ colendū generationi
electorū mādauit ad iesū in carne venturū: ⁊ p̃
salute nr̃a mortuū ardētissimo suspirauit affe/
ctu: ⁊ alios docuit suspirare. Lū. n. Adā nō gē/
tis ⁊ triginta annis vixerit sicut p̃z Bene. 5.
Quāta p̃nas documēta salutis de fide media/
toris dedit posteris. Quid Moē vir iustus at/
q̃z p̃fect⁹ fecit q̃n inundante diluuiō saluū se re/
cepit in archa. Quid Abrahā p̃ cui facta ē de
xp̃ o re promissio. Quid Moyses legis lator.
Quid sancti patres ceteri oēs ⁊ prop̃he. Nem/
pe hi oēs agnouerunt morbū suū: imo omniū
hominū q̃ xp̃m curari debebāt. Q̃ quātū dū
viuerent

viuerent in hoc seculo erat illorum gemitus. o quam
 in suspiria. o quam vehemensissima et ardentissima de
 sideria post mortem corporis huius cum illis tene
 brosum limbum inhabitaret: sperantes in deo per christi
 stuz reuocari ad lucem glorie per tot milia annorum.
 Quod denoti erant ipsorum clamores. Veni dice
 bant. veni ad liberandum nos domine deus virtutum.
 Stende faciem tuam: et salui erimus. Sed pudeat
 ex hoc deuotas animas iam christi morte redem
 ptas: et in suo sanguine lotas non delectari et non
 quiescere in recepto munere: quod sancti patres
 ita volebant ut nihil aliud viderentur nec cupe
 re nec velle: nisi solum sibi exhiberi dilectum iesum
 dei miseratione promissum. Vnde. Ber. ser.
 mone. 2. super Cantica. ait. Ardorem desiderij pa
 trum suspirantium christi in carne presentia frequen
 tissime cogitans compungor: et confundor in me
 metipso: et vir corineo lachrymas: ita pudet tor
 poris miserabilium temporum horum. Cui namque no
 strum tantum ingerat gaudium gratie huius et ter
 ritio: quantum sanctis veteribus accenderit desi
 derium promissionis. hec ille. Daret itaque non in
 conuenienter fore factum ut propter hominum humi
 litatem tardaret filius dei incarnationem suam.
 Tertia ratio quare tam distulit incarnari filius
 dei est propter christi honorationem. Magna quippe
 dignitas et vilitas erat verbi incarnati: quam
 ut merito vniuersus cognosceret per longam pre
 conium serie conueniens erat. Ideo in glo. super. 3.
 c. ad Salatas dicit. Quanto maior iudex venie
 bat: tanto preconium series longior procedere debe
 bat. hec ibi. Deducunt itaque procedere de illo
 incarnato verbo figure: prophetice: et alia que in veteri
 testamento relatu digna sunt ut verbi incarnati
 excellentiam omnes aspicerent. Cui ergo omnia
 completa essent dei demerita humano generi sub
 uenire non distulit: quoniam diffinito consilio ange
 lum aduocauit: in ambasiata virgini exponen
 dam imposuit dirigit pater. Vade ad virginem
 illam immaculatam puram et sanctam: quia illa in spon
 sam eligo. Subiunxit filius. Et ego eam in matrem
 matrem eligo: de cuius purissimis sanguinibus
 passibilem carnem assumam. Eoque ei vnicus fi
 lius: ipsaque mihi dilectissima mater. Spiritus san
 ctus superaddidit. Et ego inhabitator ero super
 gratiosissimus: et operatione mea virgo non eter
 num concipiet filium. Quis dubitabit sine erro
 re mirabili stupendaque leticia exultasse celestes
 hierarchias et angelicos choros quamdo videbant
 totum mundum ad penitentiam in brevi rediturum pro
 incarnatione filij. Si ipsis gaudium est super vno

peccatore penitentiam agente. Exultabant ergo gau
 debant et exultabant benedicentes deum. Quam
 gaudium suauissimum: quod per tot milia annorum in da
 natione derelicta fuerat humana natura iam assu
 mitur in vniione persone a filio dei: quare angelus
 a domino missus ad suam sponsam cui tam sublimia
 sacramenta referre deberet. Quarta consideratio
 dicit ad quem locum: quia in ciuitate galilee: cui
 nomen Nazareth. Nonne hoc nomen loci ad deno
 tandam ceteritudinem historie finis. Mico. de lira.
 Insup. ut adimpleret prophetia Esa. xi. que dicit
 Egredietur virga de radice Jesse: et flos de radi
 ce eius ascendet. Vbi secundum veritatem hebrai
 cam habet. Et Nazareus de radice eius ascen
 det. Iste locus fuit conueniens ut in eo annuncia
 retur virginis diuinum propositum: quod Nazareth in
 terpretatur flos. Et flos est duplex conditio: quod
 virgini competit.
 Prima pulchritudo.
 Secunda redolentia.
 Tertia fructuositas.

Nonne has conditiones denotans Berni. in
 sermone de assumptio. d. Commendant flores pul
 chritudo: suauis redolentia: et spes fructus gratia
 triplex. Prima ergo conditio dicit pulchritu
 do: quod flores sunt pulcherrimi. Sic et beata vir
 go in omnibus suis actionibus ex parte corporis et
 ex parte mentis. Vnde Lant. 4. dicit. Tota
 pulchra es amica mea: et macula non est in te. Su
 per que verba Vgo de sancto Vic. dicit. Pul
 chra in corpore: pulchra in mente: corpore vni
 ca et mente sincera. Secunda conditio floris est re
 dolentia et suauitas odoris. Sic et beata virgo
 suauissimum reddebat suarum virtutum odorem.
 Ideo in persona eius dicitur. Eccl. 24. In
 plateis sicut cinamomum et balsamum aromati
 zans odorem dedi: quasi mirra electa dedi sua
 uitatem odoris. Nonne hic odor beate virginis:
 exemplaris et immaculata vita. Vnde Ambro
 sius. libro. i. de virginitate ait. Ut virgula su
 mi ex aromatibus mirre et thuris quia multis
 erat repleta virtutibus odoribus: manans ex ea fra
 grabat suauissimus odor etiam spiritibus ange
 licis. Et Hieronymus ad Paul. et Henslo. in ser
 mone de assumptio. Vere hortus deliciarum bea
 ta virgo: in quo conuersa sunt omnia florum ge
 nera et odoramenta virtutum. Tertia conditio
 floris est fructuositas. Sic et a virgine floren
 tissima fructus ille dulcissimus exiit iesus be
 nedictus per cuius gustum omnes electi salui

sunt. Ideo Eccles. 24. dicit. Ego mater pulchre dilectionis timoris et magnitudinis et sancte spei. In me omnis gratia vite et veritatis. In me omnis spes vite et virtutis. Trāne ad me omnes qui concupiscitis me: et a generationibus meis adimplemini. Spiritus enim meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauē. Ipsa virgo flos est campi: de qua ortum est preciosum lilium: cōuallū per cuius partū mutatur natura pthoplastozū: quo deletur et culpa sū Augusti. in finone de natiuitate vginis. Quinta cōsideratio dicit ad quam personā: qz ad virginē desponsatā viro cui nomē erat Ioseph de domo dauid et nomē vginis Albaria: in quibus verbis tres huius sponse cōditiones nō minantur.

Prima dicitur virginitas.

Secunda dicit societas.

Tertia dicit nobilitas.

Prima cōditio sponse ad quā angelus mittitur dicit virginitas. Erat enī illa puella: q in dei matre eligēbat virgo purissima. Cōgruebat enim sic esse ppter trā. Primo ppter dignitatem patris seruandā. Cū enī xps sit verus deus: vt dignitas transferret ad aliū. Secundo propter puritatem filij. Nā filius ē verbū. Verbum autē absque omni corruptione cordis cōcipitur. Quia ergo caro xpi sic fuit de vgie assumpta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit: vt etiā ipse sine corruptione matris conciperetur. Tercio fuit cōueniens ppter incarnationis finem. Nā ad hoc facta fuit incarnatio: vt hoies transferrentur in filios dei. Vñ Joānis. i. dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri his q credunt in nomine eius: qui nō ex sanguinibus neqz ex voluntate viri: s; ex deo nati sunt. Per carnem sū Mico. de lira: intelligitur h mulier Ben. 2. Os ossibus meis: et caro de carne mea: qz semina pax picipat de ratione respectu viri. Filij ergo dei nō debebāt generari et nasci voluntate carnis et viri. i. cognitione maris et femine. Ob quāz causam xps de virgine nasci debebat. Ideo Aug. in li. de vginitate. ait. O portebat caput nostrū in signū miraculi o sū corpus nasci de virgine: vt sanctificaret sua membra sū spīritū de vGINE nasciturus. hēc Tho. 3. parte. q. 27. Secūda cōditio sponse ad quā angelus mittitur dicit societas: qz vgo hēc sanctissima erat desponsata viro. Quod triplici ratione cōuenienter factum esse cognoscimus.

Prima ratio sumitur ex parte xpi: vt. s. ge. nealogia eius cōsuetō modo texeret p virū: vt Ambro. dicit super Luc. secūdo vt partus eius diabolo celaretur sū Hiero. et Cri. sup math. Tercio vt puer natus a Ioseph nutretur. Vñ de et pater eius dictus est: qz nutritus eius fuit Secūda ratio sumit ex parte matris: vt. s. libe. raretur ab infamia: et ne tanqz adultera lapidaretur: et adiutorij haberet a Ioseph sanctissimo vt dicit Hiero. et Ambro. Tercia ratio sumit ex parte nostri. Et prima est vt certius testimonij haberemus ex xpo: qz de virgine fuit natus. Vñ dicit Ambro. sup Luc. Acouple. tior testis pudoris maritus adhibet: qui posset delere iniuriā: et vindicare opprobrium si non agnosceret sacramentū. Secūda fuit: qz cū ipsa desponsata esset et virgo: in psona ipsius simul virginitas et matrimonij honoraret: cōtra hereticos alteri illorū detrahentes. Tercia cōditio sponse ad quā angelus mittitur dicit nobilitas. Propter hoc subiungit: de domo dauid. Ad ostendendū q xps descendit de domo et semine dauid: sicut fuerat per pphetas pdictū. Vñ enī Ioseph non sacri pater saluatoris: tamen virgo Albaria de qua xps carnē assumpsit: fuit de eadē tribu sū Ioseph. Quod pbat p hoc: qz mulieres in hereditate paterna succedentes: nō poterant cōtrahere matrimonij nisi cum viris de eadē tribu nesceret cōfussio sortū: vt habetur Numeri. 36. c. Beata autē virgo fuit vnica Iacobini patris sui: succedens ei in hereditate. Ex quo sequitur q ipsa et Ioseph fuerunt ex eadem tribu. s. Dauid. Ex quo aperte monstratur nobilitas virginis. Equidē Albar. i. ponitur ter quaterne generatōes ab Abraham vsqz ad xpm in quibus describitur q beata vgo fuit nata ex. 14. patriarchis et. 14. ducibus et. 14. regibus secūdu q dicit Mico. de Ira. Et vt dicunt qdā hoc factūz fuit vt que nobilissima erat virtute et gratia: nobilis esset et progenie. Ista fuit illa benedicta virgo ad quā celestis nūcius et celo mittebatur a deo. O qz iocundū nouum sentiet in brēui anima tua vgo bñdicta. O qz mirabile grātiā cōsequerit. o puella sanctissima que tātū apud deū meruisti vt te solaz eligeret: de qua pro salute mundi assumeret humanam carnem. Ite estinat itaqz angelus: et tota angelica natura letante fidelissimus nūcius ad virginē properat.

Secundūz mysteriū cōtemplandū dicit annūciatio. Et de hoc subditur. Ingressus

gressus angelus ad eam dixit. Que gratia plena dñs tecum: benedicta tu in mulierib⁹. Que cum audisset turbata est in sermone eius ⁊ cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inuocasti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in utero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius iesus. Hic eris magnus: ⁊ filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem David patris sui ⁊ regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni eius nō erit finis ⁊c. In qbus verbis quinqz cōsiderationes p ordinem sunt declarande.

Prima dicitur apparitionis.

Secunda dicitur occupationis.

Tertia dicitur salutationis.

Quarta dicitur cognitionis.

Quinta dicitur confortationis.

Prima cōsideratio dicitur apparitionis: qz dicitur ingressus angelus. Circa quod querūt doctores. An angelus ille apparere debuerit virgini visione corporali. Et respondet q sic: fm qz Eris. ait super Alab. Et hoc cōgruū fuisse monstrat triplici ratione.

Primo propter similitudinem.

Secundo propter magnitudinem.

Tertio propter certitudinem.

Prima ratio fuit propter similitudinem. Quia id qd annūciabatur erat incarnatio dei in uisibilis. Vnde cōueniens fuit ut ad hui⁹ rei declarationem uisibil creature formaz assume- ret: in qua uisibiliter apperet: cum etia⁹ oēs ap- paritiones veteris testamēti: ad hanc ordinent⁹ quā filius dei apparuit in carne. Secunda ratio fuit propter magnitudinem. Quia hoc congruum fuit dignitati matris dei: que non solum in mente: sed etiam corporeo ventre erat dei filius receptura. Et ideo non solum mens eius sed etiam sensus corporei erant angelica visione resouendi. Sed obici pōt: qz magis uideretur pertinere ad dignitatem virginis: si angelus ei appuisset visione intellectuali tantū. Nam ut inquit Aug. 12. sup. Scñ. dignior ē intellectualis visio qz corporalis: ⁊ pēpue ipsi angelo magis conueniens. Nam visione intel- lectuali uidet angelus in sua substantia. Visio ne autem corporali uidetur in assumpta figura corporea. Sed sicut ad annūciandum cōceptū diuinum decebat venire summū nunciū: ita uidet qz etiam decuerit esse summū genus vi- sionis: ergo uidet qz angelus debuerit apparere visione intellectuali. Ad hoc rōdet beatus Tho.

3. pte. q. 30. q. intellectualis visio est potior quā imaginaria vel corporalis: si sit sola. Sed Aug. dicit qz est excellentior pphētia que hz intel- lectualem ⁊ imaginariam visionem: qz illa que habet alteram tñ. Beata igit virgo non solum percepit visionem corporalem in angeli appari- tione: sed etiam intellectualem illuminationez. Vnde apparitio nobilior fuit. ⁊ si uisset tamen nobilior si angelum intellectuali visioe in sua substantia uidisset: sed hoc non patitur status viatoris: ut angelum per essentiam videat.

Tertia ratio fuit propter certitudinem. Quā ueniebat in hoc certitudinē eius qz annūciabatur ea que imaginamur. Propter ista Aug. in quodam sermone qui legitur in festo annun- ciationis sic introducit loquentem beatam vir- ginem. Audite fratres: audite Mariam no- biscum loquentem: carne absentes: spiritu pre- sentem: uerecundia uirginitatis uolunt auer- tentem a colloctione: ⁊ indicantem quō impu- gnata sit a creatore. Eram inquit Maria i do- mo mea puella iudea. De uid regis stūpe ge- nerata. Adulta facta sum ⁊ desponsata. Despo- sata sum coniugi: ⁊ placui alteri: non interueni- ente adulterio: sed interueniente spiritu sancto Desponsata sum homini iudeo: ⁊ placui altissi- mo deo. Desponsauit me uir iudeus: ⁊ adama- uit me xps deus. Ignorant Joseph sponsus meus: qz me adamasset deus meus: ⁊ putauit qz de adulterio impregnatus esset uenter me⁹. Nam ignorante Joseph sponso meo: uenit ad me quidaz paranympus xpi: nen patriarcha primus: aut propheta egregius: sed Gabriel archangelus: facie rutilans: veste coruscans: gressu mirabilis: qui uisitauit: salutauit: ⁊ gra- uidauit me. hec ille. Secunda cōsideratio di- citur occupationis. Propter quod subditur. Ad eam. Sed quid facientem. Ad quid occu- patam. Quidue agentez exercitij. Naz ut doc. dicunt. Ingressus est ad eam.

Primo orantem.

Secundo suspirantem.

Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eam orā- tem: quia illa orationi ardentissime inuigila- bat. Vnde Bern. super missus ē iquit. Quo ingressus. In secreto cubiculo: ubi clauso sup se hostio: orabat patrem in abscondito. Si eni conceptio precurforis fuit denunciata patri p- occupato in sacrificio: multo probabilius est qz conceptio saluatoris fuerit denunciata virgini

in oratione et deuotione actualiter existenti.

Secundo ingressus est ad eam suspirantem: Nam totus impetus sanctificationis prime i/pellebat mentem huius sacratissime virginis ad desiderium incarnationis filii dei et salutis omnium electorum. Unde omnes virtutes mentis sue in id quod postea in ea factum fuit, toto conatu predebant. Nec enim fuit felix clausula totius expectationis et desiderii et postulationis aduentus boni iesu: in qua omnia desideria sanctorum patrum precedentium consumari et terminari videntur. Propter quod omnia est inexpressibile nobis illud feruidum desiderium: et orationis virtuosae suspirium quo suspirabat ad deum: ut filium suum mittere dignaretur ad nostram assumendam naturam. Non credas autem quod ad ipsum recipiendum in carne sua reputaret se dignam: quia gratia sanctificationis: que eam omni virtute repleuit: sic a principio ipsam mentem virginis in omnium virtutum radice. scilicet sancta humilitate inabysso profundo: quod sicut nulla post filium creaturam tunc ascendit in dignitate gratie: sic nulla creatura eam transcendit in humilitatis perfectissime recognitione. Nec alicui pure creature datum est in via tunc gustare nihilum esse: nec tunc se annihilare sub volito maiestatis diuine. Propter quod non mirum si oratio talis humilitatis non solum penetrabat nubes: sed et omnes angelicas cohortes: et continue sistebatur ante acceptabilissimum consortium sanctissime trinitatis. In ipsa ergo hora amicitiae: ionis cum spiritibus multis filii dei: ut ad incarnandum veniret: deprecabatur. Terno ingressus est angelus ad eam: laetantem pre deuotione: pre dulcedine quam concipiebat cum cogitabat deum hominibus adeo fore propitium quod pro eis carnem assumeret. Zachariam autem insuper pre compassione totius humani generis sauciati et vulnerati et captiuati sub iugo tenebrarum. Si vidisses virginem paulo ante aduentum angelum in hac oratione feruidam: forte et cor tuum mollires dulcedine deuotionis. Erat quidem ipsa vixit in hac oratione plus solito feruentissima mentali eleuationi intentissima et diligentissima ad perscrutandam deuote mysteria incarnationis. Tunc humiliter corde deuoto plangentibus oculis et vultu ad celestia eleuato dicebat ad deum. O demetissime domine deus rex regum qui bonitate tua mundum creasti de nihilo: et post angelos hominem ad tuam imaginem formatum dominum constituisti creaturarum ut tibi seruiret: vte diligeret: tibi quoque in omnibus ob-

temperet. Misere ei iam perditio propter peccatum: misere bonitatem tuam: misere clementiam et charitatem tuam. Aperis edos et descende. Jam tot annorum milia percurrerunt: ex quo sancti patres et prophete patriarche et amici tui in tenebris habitant expectantes lumen tuum. Veni obsecro pater benignissime: veni et ne respicias peccata hominum. Descende de celis verus deus: verum lumen: gaudium: solatium: dulcedo et consolatio afflictorum. Si oculis propriis tam grande mysterium aspicerem. Quantum letarer cum deum in carne viderem. Quantum sancti patres gaudium susciperent. rumpe moras creator optime: et veni ad liberandum nos. In huiusmodi meditationibus occupata angelum lumine refulgentem conspexit. O Maria quid expectas. Quid queris. Quid ploras. Ecce iam in breui perficietur in te quod dictum est a domino. Ecce angelus ad te venit nunciare salutem mundi. Tertia consideratio dicit salutationis. Et de hoc subditur. Dixit. scilicet angelus ad eam. Ave gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. In qua saluatione triplex virginis excellentia notatur.

Prima dicitur nature.

Secunda gratie.

Tertia glorie.

Prima excellentia virginis que in hac salutatione notatur dicitur nature. Quod quidem triplici modo demonstratur. Primo modo Ave. scilicet sine vobis. hoc est triplici vobis. cui subiacet totum semineum genus. scilicet vobis pudoris laboris et doloris. Ipsa autem fuit sine vobis pudoris in conceptione. Sine vobis laboris in gestatione. Sine vobis doloris in parturitione. Nam teste Bernardus. fuit sine corruptione secunda: sine generatione gruida: sine dolore puerpera. Ratione autem quare fuit sine vobis pudoris est: quia eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine: sed mystico spiramine. Soli enim principi porta illa seruata est: quam non violauit egrediens sicut mystice ponit Ezechiel. 44. In hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Unde Luc. 1. dicitur est. Multiplicabo erumnas tuas et conceptus tuos: paries in dolore filios tuos. Secundo in virgine per aue excellentia nature demonstratur: quia ab alio triplici vobis immunis fuit. scilicet concupiscentie culpe et pene. De quo Apoc. 18. Aqua clamabat. Vobis vobis habitantibus in terra. Si uirgo ergo beata virgo sine primo vobis erum-

ne concupiscentie peccati originalis: qz sine eo concepta est. *Ant. 4.* Tota pulchra es amica mea: et macula non est in te. Aut in ea ois fuit extincta per spiritus sancti sanctificatione. *Vñ ps.* Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. i. beatam virginem in qua nouem mensibus habitauit. Secundo fuit sine vch culpe et vchialis et mortalis. Vnde *Aug.* in li. de natura et gratia. Cum de culpa agitur nullas de matre dñi volo fieri questionem. Tercio fuit sine vch pene: que. s. est in separatione anime a corpore: que est in concupiscentia et corporis dissolutio. Nam sicut dñs non dedit sanctum suū videre corruptionem. i. xpm: sic nec sanctam suam de qua natus est sanctus: sed corpore et aia in celū assumpta est. Tercio in sup mō p aue: virginee nature excellentia demonstratur: qz. s. fuit sine alio triplici vch. de q. i. *Job. c. 1. dñ.* Et mne qd est in mundo et c. Avariciam nāqz cōclu sit per paupertatem: luxuriam per virginitatem: qz has virtutes in se perfectissime habuit. Secunda excellentia virginis que in hac salutatione declaratur dicitur gratie. Et de hac subdit. *Gratia plena.* Et vere plena: qz vt *Hiero.* inquit ad *Idam.* et *Eusto.* Leteris per partes pstatut. *Adaria* vero totam se in fudit gratie plenitudo. Quisnam explicet etiam multis sermonibus gratiam virginis benedice. *Oratori.* um spiritus sancti. o archa domini. o virgo gloriosa: quid maius dici potest matre dei: quid tale: quidue equale. Tertia excellentia dicitur glorie: cum subditur Dominus tecū. Dominus enim est pater: dominus filius: dñs spiritus sanctus. Tecū dominus pater: qz tu es sponsa patris. Tecum dominus filius: qz tu es mater filii. Tecum dominus spiritus sanctus: qz camera spiritus sancti comprobatur. Et tamen non tres dñi incarnati in te: sed vnus est dñs. i. filius incarnatus: qz verbum caro factum est. Ideo benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vlt super omnes mulieres que benedicuntur i te: sicut mater in filio. Nam sicut *Aug.* dicit i sermone de natiuitate virginis. Auxit peccati *Eua.* auxit meriti *Adaria.* *Eua* occidendo obfuit. *Adaria* viuificando profuit. Percussit illa: sanauit ista. hec ille. *Qz benedicta.* Ideo benedicenda est virgo ista dignissima benedictionibz replens humanum genus. Quarta consideratio dicitur cognitionis. Et de hac adiungitur. Que cum audisset turbata est i ser

mone eius et cogitauit qualis esset ista salutatione. In quibus verbis triplex actus benedictus virginis gloriose denotatur.

Primus dicitur auditionis.

Secundus turbationis.

Tercius cogitationis.

Primus actus ad quem virgo dignissima commota est fuit auditionis: quia attentissime audiuit nuncium summi dei: dulcissime illam salutantem ac magnificatione benedicientem. Quid audis o virgo piissima. Quid refertur ab angelo. Quid cor tuum facit cum sentis angelicam vocem. Secundus actus fuit turbationis. Quia turbata est non turbatione incredulitatis: sicut *Zabarias*: sed turbatione admirationis: sicut *Nico.* de lira dicit. Nam beata virgo solita erat videre angelos: et ideo de apparitione angeli non fuit mirata id est turbata: sed de salutatione insolita: quia nihil mirabilius est vere humili quam sua exaltatio. Et ideo cum beata virgo esset humillima: audiens salutationem tante excellentie: turbata est in sermone: non in apparitione. Tercius actus virginis benedice fuit cogitationis. Nam vultu verecundo cepit cogitare: mysterium prudentissime ponderare. Quia considera- tio dicitur confortationis: de qua subinfertur. Et ait angelus ei. Ne timeas *Adaria*: inuenti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero et paries filium et vocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius: et regnabit in domo *Jacob* in eternū: et regni eius non erit finis. In quibus verbis triplex nouum angelus nūciauit.

Primum dicitur conceptionis.

Secundum dicitur nominationis.

Tertium dicitur magnificationis.

Primum nouum fuit conceptionis. *Adaria* inquit angelus noli timere de salutatione. s. insolita. Inuenisti enim gratiam apud deum: non solum pro te sed pro toto humano genere. Ecce concipies in vtero et paries filium.

Secundum nouum fuit nominationis. Et vocabis inquit nomen eius iesum. Scdm *Nico.* de lira dicitur impones: qz hoc nomen nō fuit impositum a *Adaria* vel ab angelo: sed a deo patre sm qz fuerat predictum ab *Esa.* prophe- ta. 62. c. Vocabis tibi nomen nouum: qd os dñi nominauit. Sed istu i nomen fuit diuulgatum per angelum ipsi *Adarie* et *Ioseph*: et per eos

aliis. Nomen etiam impositum est scdm proprietatem futuram: quia salus humani generis erat futura p xpm. Iesus enim salus interpretat fm Hiero. Tertium nouum fuit magnificationis: quando dixi hic erit magnus. Scilicet per enim fuit magnus deus: sed futurus erat magnus homo et magnus propheta: sicut Luc. 7. c. dicitur. Propheeta magnus surrexit in nobis. Et filius altissimi vocabitur. i. ipsius dei qui solus est altissimus. Homo enim altus est inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus aut altissimus. Ista enim filiatio fm Mico. de lira accipitur hic p naturam. In omnibus aut alijs quantuncumq; sanctis est tantum filiatio dei per adoptionem. Et dabit illi dñs deus sedem David patris eius. Sed contrarium patet per hoc qd dicit Hiero. 22. de Ieconia rege Iuda. Scribe istum virum sterilem. Nec erit de semine eius qui sedeat sup tronium David Beata autem virgo Maria de qua natus est iesus descendit de Ieconia. vt patet Math. 1. q. 2. ponit in xpi genealogia. ergo etc. Ad quod dicendum fm Mico. de lira qd Hieremias loquitur de regno temporali ipsius David. in quo nullus postea regnauit de semine Ieconie. Et aliqui alij qui susceperunt regis nomen in iudea ante Herodem ascalonitam: non fuerunt de tribu rege: sed de tribu sacerdotali. Xps etiam qui descendit de Ieconia fm carnem per virginem Mariam non sedit super tronium David: loquendo de temporali regno: imo istud negauit coram Pilato dicens. Job. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. Tamen potestatem accepit p resurrectionem etiam inquam homo sup oem creaturam. fm qd ipse dicit Math. 28. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Nam in quantum deus non accepit aliquam potestatem de nouo sive in tempore. Angelus autem hoc loquitur de regno spiritali et celesti: quod figuratum fuit per regnum David temporale: sicut et celestis hierusalem p temporalem. Vnde et laudatur. Et regnabit in domo Iacob in eternum. i. super electos. De domo et Abrahā et Isaac aliqui fuerunt reprobati: sicut Ismael et Esau. De domo autem Iacob omnes eius filii sancti doctoribus inter electos sunt computati: qd et si. Aliqui peccauerunt egerunt postea penitent. Et Mico. de lira. Et regni eius si erit finis: qd xps non solum inquam deus: sed et in quantum homo regnabit in eternum super omnes: et super angelos. Quid est hoc o virgo regia quod tibi an-

gelus loquitur. Vere nouum: qd alij tot annis expectauerunt sancti patres et electi dei sentire. Quomodo in his verbis imutatur cor tuum o virgo. Audi obsecro anima mea: quia celestis nuncius ex parte dei virgini declarat salutem mundi p sui filii conceptionem futuram. Quid fecisti o puella. Quid fecisti vt decum inclinares ad tuum sanctum amorem. Ecce angelus ex parte summe trinitatis tibi reuelat te in matrem illius altissimi: quem paulo ante vt descenderet deuotissime rogabas. Satisfactum est iam petitioni tue. O virgo sacratissima in saluator mundi tuum ad habitandum requiritur vtrum virginale. si est ille quod postulabas: fac et tu etiam quod ipse querit. Querit te in matrem. Querit de te carnem accipere. Sed non sine causa rem tam grandem adhuc ponderas virgo pia. Recurro ad tertium mysterium procedamus.

Eritum mysterium cōtemplandū dicitur cōfessionis. Pro quo addit i euangelio. Dixit autem Maria ad angelum Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem Maria ad angelum. Ecce ancilla dñi fiat mihi secundum verbum tuum. In quibus verbis. 5. considerationes erunt notande.

Prima de virginitatis amplexio.
Secunda de spiritus sancti cooperatio.
Tertia de exempli admiratio.
Quarta de humilis responsio.
Quinta de verbi dei incarnatio.

Prima consideratio dicitur virginitatis amplexio. Adira siquidem deuotione gloriosa virgo amplexabat virginis decorē. Quod probari potest tripliciter. Primo ex suo proposito. Secundo ex suo voto. Tercio ex sua confirmatione.

Primo inquam patet ex suo proposito. Dicit magister sen. in. 4. di. 30. et confirmatur per Aug. 27. q. 2. c. beata Maria. Beata Maria proposuit se obseruaturam votum virginis in corde: sed ipsum virginis votum non expressit in ore. Subiecit se diuine discipline siue dum proposuit se obseruaturam virginis: nisi deus

nisi deus aliter
fecit contra legem
sterilis vtrum
simpliciter v
si deo placuit
accepto spoli
dñi voluntate
ginitatez
Maria. Et
ginitate. qui
respondet. Q
non cognosco
virginitate de
confirmatone
viri non cogn
diligebat ita
gentem interro
confessio
viri auduit an
tali et. Spirit
etna virginit
Primo sp
Secundo h
Tercio aut
Prima p
tionem: quid
niet in te. i. n
vino: qd non v
spiritus sancti
qd pius vene
matris existē
seruando. D
conceptione
ueri venit ac
rem gratie p
cauit mentē
dicendum est
plici ratione
propter vitan
poalem. Qu
de virgine et
tus eius par
retur xps ex
sicut nascit
hoc falsum ei
accipit a mar
eadē natura
xpo qm ad e
mulatur in na
ti xpm esse fil
nis matris: ac

nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo
fecit cōtra legem. Deut. 7. Non erit apud te
sterilis vtriusq; sexus: qz ipsa in hac vice non
simpliciter virginitatē vouit: sed sub cōditione
si deo placuerit. Scōdo patet ex suo voto. Nā
accepto spōso Ioseph sanctissimo: et cognoscēs
dñi voluntatē simul cū viro verbis exp̄ssis vir
ginitatē vouit: sicut patet in predicto. c. beata
M̄daria. Et id cōfirmatur per aug. in li. de vir
ginitate. qui ait. Annuncianti angelo M̄daria
respondet. Quomodo fiet istud: quoniā viruz
nō cognosco. Quod profecto non diceret: nisi
virginitatē deo atē vouisset. Tertio pz ex sua
cōfirmatione: quādo angelo dicebat. Quoniā
virū non cognosco. i. nō cognoscere propono.
Diligebat itaq; virginitatē virgo: et modū dili
genter interrogabat de suo cōceptu. Secūda
cōsideratio dicit spiritus sancti cooperatio. Nā
vt audiuit angelus responsum virginis le⁹ ret
tulit ei. Spiritus sanctus etc. In qua relatione
etia virgini promisit.

Primo spiritus sancti superuentionē.

Secūdo filij humanationē.

Tertio eiusdē filij sanctificationem.

Primo promisit Vgini spiritus sancti superue
tionem: quādo dixit. Spiritus sanctus superue
niet in te. i. nō concipies humano modo: s; di
uino: qz nō virtute seminis virilis: sed virtute
spiritus sancti. Et bene dixit: superueniet in te
qz prius venerat sup virginem adhuc in vtero
matris existentē: ipsa; a peccato originali pre
seruando. Vel secūdu alios purgādo. S; in
conceptione filij dei superuenit spiritus sc̄us. i.
iterū venit ad confirmandū et cōferendū maio
rem gratie plenitudinem: que nō solū sanctifi
cavit mentē: sed etiā ventrē. Nec propter hoc
dicendū est christum esse filiū spiritus sancti du
plici ratione fm̄ Bōsi. in. 3. dis. 4. Primo
propter vitandū errorem circa generationē tem
poralem. Quia cū fm̄ illam dicit xps cōcept⁹
de virgine et spiritu sancto: si diceret spirit⁹ san
ctus eius pater: sicut Vgo eius mater: iam vide
retur xps ex hoc natus ex M̄daria et spū sancto
sicut nascit⁹ ples ex muliere et viro. Et quidem
hoc falsum est: qz ples pte accipit a patre: et pte
accipit a matre: in qua assimilatur patri et matri in
eadē natura: et forma. Et hoc nō est reperire in
xpo qstū ad eius cōceptionē imo soli matri assi
milatur in natura assumpta. Ideo nō dz admit
ti xpm esse filiū spiritus sancti: sed solius virgi
nis matris: ad manifestandā et confirmandā

veritatē et p̄prietatē temporalis generationis.

Secūda ratio sumitur ex parte generationis
eterne ne. s. p̄fuso fiat eternaz relationū et p
prietatū. Vnde cū propriū sit p̄sone patris ge
nerare: respectu p̄sone filij nullatenus admittit
christum esse filiū spiritus sancti: in quo non est
alia p̄sona: vel hypostasis q̄ illa quā ab eterno
pater genuit. Secūdo angelus promisit virgini
filij humanationē cū dixit. Et virtus altissimi
obumbrabit tibi. i. dei filius qui est dei patris
et sapiētia et virtus: vt dicit. i. Cor. i. Vmbra
bit tibi: qz sub vmbra carnis latebit v̄tus diui
nitatis. Tertio promisit ei filij sanctificationē. d.
Ideoq; et qd nascetur ex te sanctū vocabit⁹ fili⁹
dei. Secūda Mico. de lira dicit sanctū absolu
te absq; determinatione: qz si dixisset sc̄us de⁹
vel sanctus homo: vel aliqd p̄simile: nō exp̄ct
fisset sanctitatē eius cōplete: qz in eo ē sanctitas
diuina et humana: et q̄qd sanctitatis pōt cogita
ri in quacūq; creatura: eminentius est in chri
sto. Ideo dicit sanctū absq; determinatōe. Et
vocabitur inquit filius dei. Accedera Vgo re
sponsū: et expēdias nunciū. Expectat enī ad
huc cum modestia et audit attente. Nō interrū
p̄t verba angelus: sed illa suscipit cū multa re
uerentia. Tertia cōsideratio dicit exempli ad
miratio. Angelus enim vt virgine clarius in
formaret exemplum sibi p̄posuit. Quod fuit
efficacissimū triplici ratione.

Primo ratione claritatis.

Secūdo ratione secunditatis.

Tertio ratione possibilitatis.

Primo fuit exemplū illud efficacissimū ra
tione claritatis: quia non erat obscurū: non de
p̄sona incognita: nec extranea seu peregrina:
sed de p̄sona notissima et cōiuncta. Ecce inquit
Helisabeth cognata tua. Scōdo fuit efficacissi
mū ratione secunditatis. Adix quippe videt⁹ si
sterilis cōcipiat: sed multo maius si cōcipiat in
senectute. Propterea dixit angelus. Ipla con
cepit filiū in senectute sua. Et hic mensis ē sex
tus illi. s. mensi in quo ipsa concepit: q̄ vocatur
sterilis. Quia eius sterilitas sic erat nota: vt vo
cetur sterilis. Tertio fuit efficacissimū ratio
ne possibilitatis. Lū enim maius sit virginem
cōcipere q̄ sterilē: ideo angelus inducit rōnis
efficaciā ex dei omnipotentia: qz nō erit impos
sibile apud deū omne verbū: q̄ dixit et facta sunt

Quarta cōsideratio fuit humilis responsio.
Dixit autē M̄daria ad angelū. Ecce ancilla do
mini. F̄iat mibi secūdu verbū tuum. Que re

Sponsio fuit gratissima.

Primo deo.

Secundo angelis.

Tertio hominibus.

Primo fuit hec responsio gratissima deo q ad suum vterū descendere statim dignatus est. Et quē celi et terra capere nō poterant: verbis istis Adaria clausit in suo ventre. *O* incognita bilis virtus Adaria virginis. *O* ineffabilis de mentia creatoris. *O* incōprehensibilis altitudo mysterioꝝ dei. *O*na mulier hebreæ secū iuasione in domo regis eterni. *O*na puella ut sic dicā diuinā sapientiam circumueni: ut ppter ea de ea cōquerit de^o. d. *Lan. 4.* Vulnerasti cor meū foror mea sponsa: vulnerasti cor meū in vno crine colli tui: et in vno oculoꝝ tuoꝝ. *O*bi glo: *P*ro amore tuo carnē assumpsit: et vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. *M*ā primogenita filij sui fuit: plusq pzo ea redimēda in mūdū venit q̄ pzo omni alia creatura. *E*x virginis ergo carne deus summā altitudinem vestiuit humilitate: summā delicias vestiuit penialitate: summā opulentiā vestiuit paupertate: summā lucē vestiuit tenebris: summū honore vestiuit obprobrijs: summū amabile vestiuit flagellis. *Q*uid plura. *H*odie *V*go sacratissima dicit. *E*ō gratulamini mihi oēs q diligitis dñz quia cuius esset parvula placui altissimo. *P*la: cuius certe: qz dixit. *E*cce ancilla domini: nō dixit ecce regina: ecce mater: sed ecce ancilla. *O* humana *V*ginis oblatio: qua se i ancillā dei totaz obsequiosam reddebat. *S*ecunde fuit hec responsio gratissima angelis qui *V*ginē cōsensuz expectabāt. *Q*uā explicet quāto gaudio sint repleti: cū iaz *V*ginē audiebāt. d. *E*cce ancilla dñi. *E*t abātur qdē locūdabātur et exultabant. *T*ertio fuit h rñsio gratissima hominib⁹: qb⁹ pcr Adariā salus mittebat a dño. *O* Adaz. *O* *E*ua parētes generis humani. *O* *A*brabā. *O* *I*saac. *O* *I*acob. *O* *E*saia. *O* *I*eremia. *O* sancti patriarche et pphete. *D*icite mihi q̄so dicite cū virgo locuta est verba salutis nostre: sensistis ne aliqd aut audistis. *P*rus enī q̄ āgeli ad vos descēdētes voce amena dixerūt. *G*audete patres sancti: qz hodie puella vna illa quā i pzo pbenijs et figuris pñciastis a dño regita rñ sum p̄buit. *E*cce ancilla domini: et iam incarnatū est in eaverbum diuinū. *P*uto etiam claritatis insolite radijs eis apparuisse: nūc se retrahēdo nūc se reddendo. *O* qualis fuit et q̄ magna iubilatio tūc illorum q̄ sedebāt in tenebris et

umbra mortis. *Q*uinta cōsideratio dicit verbi diuini incarnatio. *S*ecūduz e nī *J*ob. *D*ama. post virgineū cōsensuz facta sunt tria simul et semel. *P*rimū corporis xpi organizatio. *S*ecūduz anime ipsius xpi creatio. *T*ertū corporis et aie xpi cū diuinitate vnio. *A*ssumpsit. n. verbus totū hominē et nō prius corpus q̄ animā: sed simul ut docet magister in tertio. di. 4. *E*t qua vnione deus homo factus ē in vtero virgini: et virgo facta mater dei: qd dicere stupeo: certe nec dicere valeo aut exprimere rē tā grandez. *Q*uid factū est in te o virgo glorioſa cum sensisti tuū vterū tali filio decoratū. *O* quanta fuit tunc omnū tuoꝝ sensuū interioꝝ et exteriorū mutatio. *I*llū certe habebas q̄ in celis cum patre regnabat. *I*llū tenebas: qui simul cū patre spiritus sanctū inspirabat. *S*ecuri tā sum⁹: et amplius nō desperabimus. *I*uua nos virgo piissima: et ad tuū filiū pro nobis porrige p̄ces: ut nobis gratiā suā largiri dignet: qua valeamus sua cognoscere beneficia et sibi possum⁹ ac filio in hac die gratias cōdignas referre: q̄ bñmitem se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorum. *A*mē.

*S*ermo de p̄destinatorū numero et dānatorū

Alti sunt

Alti sunt vocati: p̄ci vero electi. *A*d *th. 20. c.* *V*erba q̄ reuerentis vestris sunt p̄posita dilectissimi in xpo iesu: sunt ipsius dñi iesu: q̄ si homines vāni attente pensarent ac subtiliter discuterent: timendi deū causam haberent. *Q*uid. n. pōt tanta efficacia timore incutere: q̄ p̄fata *V*ba ore veritatis infallibilis plana cōsiderare. *Q*uis enī nō pauperet: quis nō obstupeſceret: qui videret suū regē populos sibi subiectos omnes sine deſectu corā se aduocantem: et ex tanta multitudi ne paucos ad gloriā eligentē: reliquos autem in cōſuſione ignominia et tormēto relinquentē. *O* quantus timor. *O* quantus fletus. *O* quārus gemitus tales cōprehenderet. *S*ed nunc infamia hominū putat contrariū. *M*ā si singillatim omnes interrogentur infideles an sint electi ad salutē: quasi omnes dicerent simus. *S*imiliter et iudei idem dicerent. *V*erū qd de christianis loquar: quoz fides est verissima. *N*ōne et ipsi etiam in omnibus malis viuētes: tamē credunt se misericordiā dei cōsecuturos. *I*nterroga quēso singulos in omni ſectu et in omni etate conditione gradu ac dignitate: neminē

neminē fere inuenies etiā si in malo perseveret
 qui se nō putat electus: et hoc euenit: partim: qz
 igne: tant lumen veritatis: partim: quia proprij
 amoris fallacia decipiuntur: partim: deniqz: qz
 diabolica suggestione falluntur. Nam pleriqz
 etiam fatui se sapientes existimant: et qui claros
 nō habent oculos vmbzā interdus pro veritate
 precipiunt: et sepe somniantes putant se vigila-
 re: et esse vera que somniant. Sic multis voca-
 tis a deo cueniet qui nunc credunt se saluari et
 damnabuntur: quia dicit saluator. Multi sunt
 vocati: pauci vero electi. Nōne vides in om-
 nibus rebus exemplū: quia illud quod est dete-
 rius plus abundat vt in fine sermonis dicitur.
 Sed nunc cape exemplū in piscatoribus: quia
 vlturū plus immundicie et piscium inuti-
 lium in rete capiunt q̄ sint boni pisces. Hoc
 cōfirmat diuina auctoritas Math. 13. Simile
 est regnū celoz sagene misse in mare vsqz ibi: i
 caminū ignis. Ecce q̄ boni ponunt in vasis q̄
 si in modico loco morantes ppter paucitatem
 sed mali p̄iciunt in litus maris ppter multitu-
 dinē. Peccator cōuertere et p̄sidera qd signi-
 ficet. Multi sunt vocati. et. Sed licet r̄ps ne-
 queat mentiri: tñ qz eius sacratissima dicta ab
 ignorantibz male intellecta sepem numero errore
 decipiunt. Ideo p luculentiori thematis no-
 stri declaratione tria in hoc sermone notabim⁹
 Primū dicitur oppositio.
 Secūdū dicitur declaratio.
 Tertū dicitur cōfirmatio.
 Cape primū qd est oppositio. Quid enim
 vident opponere q̄ nō pauci sed multi sint ele-
 cti: et hoc triplici oppositioe p̄bare vident.
 Prima dicit inclinationis.
 Secūda dicit reuelationis.
 Tertia dicit predestinationis.
 Prima oppositio dicit inclinationis: et talis
 omnia q̄ sunt inclināt ad agendū s̄m boni/
 tatem sue nature loquēdo naturaliter: vt patet i
 creaturis insensibilibus et sensibilibus: q̄ ma-
 gis q̄ nos sequunt nature sue inclinationem.
 Vñ philo. 4. etib. ait. Vnusqzqz dirigit opera
 sua secūdū optimū eoz q̄ sunt in ipso. Et Boe-
 tius in. 4. de cōsol. p̄la. 4. inq̄. Agit. n. cuius
 qz natura: qd p̄p̄riū est ei diffinire: ergo et de⁹
 cuius eē est p̄fectissimū inclināt a bonitate sue
 nature vt agit s̄m cā: nā si alia agūt hoc a for-
 tiiori de⁹: s̄ p̄z. 2. meth. vbi dicit. Ad est causa
 alioz vt sint talia illud maxime est tale: exēplo
 ignis q̄ sit cā calefaciēdi aquam arguit q̄ sit

maxime calidus: ergo cū deus sit cā vt alia agāt
 s̄m inclinationē sue nature: ipse debet agere s̄z
 suā: imo magis: qz teste p̄dico: qui dicit de
 causis auctor. Quicquid pōt causa secūda: pōt
 causa prima nobiliori et altiori modo. Et cōmē-
 tator. 2. metha. ait. Prima causa est magis di-
 gna in esse et virtute q̄ omnia alia entia: qz om-
 nia alia entia acquirūt esse et virtutē a prio. S̄z
 que est inclinatio nature dei. Misericordia.
 Hinc dicit in ps. Apud dñm misericordia: et
 copiosa apud eū redemptio. et. 26. q. 3. c. alligat
 et allegat de peni. dif. i. s̄. itē dicit. Misericor-
 die dñi nec mensuras ponere possum⁹ nec tpe
 diffinire. Ecce q̄ inclināt ad miserendū s̄z na-
 turā: ergo debet pluribus misereri: et cōsequē-
 ter plures eligere q̄ dānare. Vex r̄dere qz
 poterit q̄ etiā deus inclināt p naturā facere iu-
 sticiā. Cōcedo: sed tamē magis inclināt ad mi-
 sericordiam testante Jac. 2. c. sue cā. vbi ait.
 Superat autē misericordia iudicium. Et de
 pe. dif. i. c. qz diuinitatis. et sunt vba p̄dico.
 vbi dicit. Diuinitatis natura clemens ē et pia:
 magis ad indulgentiā q̄ ad vindiā p̄na: quē
 nullatenus vult morē peccatoris: s̄z vt magis
 cōuertat et viuāt: ergo pluribz miset. Secūda
 oppositio dicit reuelatōis. Arguēdo nāqz pro
 talibus dico q̄ plures saluent: qz i diuinis scri-
 pturis inuenit q̄ plures saluant. Nā oēs ele-
 cti significant in p̄missionibz factis ad Abrahā
 a deo sicut sancta mater ecclesia canit. Signifer
 sanctus Michael representet eas i lucē sanctā:
 quā olim Abrahā p̄misisti et semini eius. Sed
 semē electoz est amplissimū. Nā Deū. 12. di-
 xit deus Abrahā. Egredere de terra tua: et de
 domo patris tui: et intulit. d. f aciā te crescere
 in gentē magnā. J̄c. 13. c. d. f aciā semen tuū
 sicut puluē terre quē et si homo potest nume-
 rare: semen quoqz tuū numerare poterit. Et
 15. c. ante qz Abrahāz filiū haberet educens eū
 foras dixit. Suspice celum: et numera stellas si
 potes: et dixit ei. Sic erit semen tuū. Ecce quē
 sunt electi significati in semine Abrahā. Adic
 Job. 25. d. Nunquid est numerus militum
 eius: quasi. d. Non. Et Dauid inducit chri-
 stum patri. d. Dinumerabo eos: et sup̄ barenā
 multiplicabuntur. Similiter Joānes apoc. 7.
 hoc testatur. di. Audui numerū signatorum.
 144000. signati er omni tribu filioz israel. Et
 tribu Juda. 12000. signati: vsqz ibi: st̄tes ātē
 thronū dei. Ecce quāta est electorum multitu-
 do. Propterea doctores sancti i suis opinioni

bus licet sint varie: tamē ostēdūt multos saluā
dos. Magister nāq; sen. in. 2. di. i. dicit homi
nem esse factum iter alias causas pro restaura
tione nature angelice. Vñ 7 i di. 9. allegat Gre.
d. Superna illa ciuitas et angelis 7 hominib;
cōstat: ad quam credimus sātōs humani gene
ris ascēdere quātos illic cōngit angelos remā
sisse: sicut scriptum est. Statuit terminos popu
lorum iuxta numerum angelorum. Et hoc ex
ponit ipse magister dicēs. Mō iuxta numeruz
eorum qui ceciderūt: homines ad beatitudinem
admittūt: sed eorum qui remāserūt: ergo iux
ta hāc opinionem cum sint āgeli pene innume
rabiles sequitur q; tot erūt homines qui saluabū
tur. Nam de angelis dī Daniel. 7. Milia mi
lium ministrabāt: et 7 decies centena milia as
sistebant ei. Item idem magister i prefata di.
ponit aliam opinionem que est Aug. 22. li. de
ciui. dei. c. 1. d. De mortali progentie merito in
stegz dānata tātum populum sua gratia colli
git: vt inde suppleat 7 restauret partem que la
p̄sa est angelorum: ac sic illa dilecta ac superna
ciuitas nō fraudetur suorum numero ciuium:
gnetiam fortassis 7 abundantioze letatur. Itē
ibidem ponit aliam opinionem dicēs q; soluz
ruine angelice per virgines restaurabūt: de
ceteris autem hominibus sūt tot. saluādi: quot
sunt āgeli qui remāserūt 7 c. Est 7 alia opinio
Bon. in. 2. dist. 9. que videtur oībus verior.
Ait enim q; cum sint. 9. angeloz ordines de
bent ad ipsos homines assumi pro meritorum
conditione: 7 ideo non tñ assumūt ad ipsos
Vgines: gnetiā 7 multi alii cū ēt multi corrupti
carne in merito multis virginibus p̄ferātur: si
cui pz in beata Maria magdalena: 7 Petro
apostolo: qui multis virginibus vtriusq; sex;
p̄ferātur. Preterea dicit q; multi dum fue
ri. in hac vita nō fuerunt tanti meriti vt possēt
assumi ab angelorum ordines: qui tamē salua
ti sunt merito passionis xpī: 7 de ipsis fiet deci
mus ordo: sicut olim fuit figuratum tempore
Ezechie regis Jude quādo a deo ipetrāuit ne
moreretur: tunc sol in signum exauditiōis per
.x. gradus quos descenderat retrocessit in bo
rologio Achaz: sicut patet. 4. Reg. 20. c. Sic
xp̄s sol iusticie nouem relictis angelorum ordi
nibus ad decimum generis humani faciendū
descendit. Et similiter iste decimus ordo signa
tus est in decima dragma Luc. 12. quam mu
lier. i. diuina charitas anissam regniuit: domū
.i. humanā naturā passione subuertens. Ecce

quot istis opinionibus presupponūt saluā
di. Numera eos si potes: ergo non sunt pauci
vocati siue electi. Tertia oppositio dī prede
stinatiōis. Et arguit sic. Aut deus predestina
uit oēs: aut partē. Si oēs: ergo oēs saluabūt:
q; predestinatio est origo 7 fundamētū humanę
salutis: vt colligit di. 40. primi sniarum. 2. 23.
q. 4. c. Nabuchodonosor. Preterea arguit.
Deus ē immutabilis: si ergo oēs predestinauit:
oēs saluabit: quia eius voluntas non pōt mu
tari: iuxta illud qđ dicitur de reg. iur. li. 6. Qđ
semel placuit amplius displicere nō potest. Si
āt dicis q; nō omnes predestinauit sed partem
7 ego quero quare nō omnes. Et probat q; nō
sit verum. Primo si sic esset videret q; deus
esset psonarum acceptor: 7 hoc negat scriptura
Vnde Actuum. x. Petrus ait. In veritate cō
peri: qm̄ deus non est psonarum acceptor. Itē
3. 2. q. 4. sicut. 7 de cōsc. dist. 4. c. nequaq;. Et
extra de p̄ben. c. venerabilis. li. 6. dicit. Mō
generis sed virtutum nobilitas viteq; hōestas
gratū deo faciunt 7 idoneū seruitorum: ad cui;
regimen nōnul. os nobiles 7 ignobiles: pau
peres 7 potētes admittit: eo q; nō est apud deū
psonarum acceptio. Enā scribit Jo. 2. c. Non
ē psonarum acceptio apud deum. Et Sap. 2.
Equaliter est ei cura de omnibus. Et Ath. 8.
Solem suū oīri facit super bonos 7 malos
Secūdo pbatur: omnes ad p̄niam vocat si
cut dicit apls. i. Thimotei. 2. q. de^o vlt oēs ho
mines saluos fieri. Vult ergo oēs: 7 nō p̄tem.
Vnde idē apls Ro. 8. ait. Scimus qm̄ diligē
tib;^o deum oīa coopantur in bonū: his qui scđz
ppositum vocati sunt sancti. Nam quos p̄e
sciuit 7 predestinauit cōformes fieri imaginis
filii sui: vt sit ipse primogenitus in multis fra
tribus: quos aut p̄destinauit: hos 7 vocauit: 7
quos vocauit: hos 7 iustificauit: 7 quos iustifi
cavit: eos 7 magnificauit. Quid ergo dicemus
ad hec. Si deus pro nobis quis contra nos.
Qui etiam pprio filio non pepcit: sed pro no
bis oībus tradidit illum. Quō nō ēt cū illo oīa
nobis donauit. Sed voluntas dei est īfallibi
lis: q; oīa quecūq; voluit fecit. Nec pōt ipedi
ri. ad Ro. 9. Volūtatē ei^o q; resistit: ergo 7 c.
Ecundū mysteriū dī declaratio. Me
ergo i errore mēs parū intelligētiuz p
maneat: ex p̄fatis videbimus tres dca
rationes cōtra tres predictas oppositiones.
Prima ē contra inclinationem.
Secunda contra reuelationem.

Tertia co
us de de
tura mag
Rudo q
ad nūm
nō sequi
regula i
nature. De
ne mltos si
se dispon
plo multi
trimētū: se
gestionem
illumina
disponere
culpa acti
sunt dispo
de aia. d.
posito. Sic
ta omnib;
q; nō se dis
sunt: de ca
sine varieta
tem p̄ime
valet argu
reuelation
tione den
de electis
ciue siue
xima mlti
phere: tot
tot cōtine
auctoritate
mō in cōp
co q; electi
comparati
er magni
sumet p
dicere ab
ta: sed cōp
lutoze ma
nā mlti
toz pauci
Abia: q;
rem: 7 sic
do siue dic
in manu d
possint ma
rum anim
declaratio

Tertia contra predestinationem.

Prima est contra inclinationem. Dicebat q. deus debebat plures saluare q. d. nare: q. ei. natura magis inclinata est ad miserendum q. puniendum. R. n. deo q. vix est quantum ad effectum: non quantum ad naturam: q. non est differens in natura: sed tamen non sequitur propterea oēs vel plures saluentur: q. regula illa intelligitur statibus terminis ipsius nature. Deinde n. q. deus saluaret omnes siue multos: si ipsi se ad salutem disponerent: sed q. si se disponunt: id nā non saluant. Idcirco hoc exēplo multiplici. Nā cibis naturaliter habere nutritum: sed tamen non prebet in illo q. non habet digestionem: lumē habet illuminare: sed tamen non illuminat cecorum oculos: medicina habet sanare: sed non disponit morituros: et b. non est culpa actiuorum: sed ex defectu passiuorum: q. non sunt dispositi. Unde hoc idē confirmat p. b. s. 2. de a. a. d. Actus actiuorum sunt in patiente b. n. disposito. Sic dico q. dei natura habet de se se inclināta omnibus misereri: tamen non oibus miseret: q. non se disponit ad susceptionem ipsius. Hinc auctor de causis ait. Prima causa et superior semper est sine varietate: s. cause secunde non recipiunt virtutem prime nisi secundum attingentiam: ergo non valet argumentum. Secunda declaratio est contra reuelationem. Nā dicebat q. plures ex reuelatione demonstrant saluari q. d. nari. R. n. deo q. de electis est loqui dupliciter. s. absolute et respectuue sue copatione. Primo modo electorum est maxima multitudo. Nōne tibi videntur multi tot p. phete: tot martyres: tot confessores: tot virgines: tot continentēs et casti. Et sic habent intelligi ille auctoritates: doctorūq. opiniones. Secundo modo in copatione: siue copatione loquendo dicimus q. electi sunt paucissimi: si enī boni viri malae comparant paucissimi inveniuntur. Nā si quis ex magno monte barenarū vel ex litore maris sumeret pugillum harenae: barena illa grandis diceret absolute: q. grana ibi contenta essent infinita: sed copando ad illa que sunt in monte siue in litore maris diceret pauca. Sic est de electis: nā multi sunt absolute: sed in copatione dāna: totū pauci: et idē deus absolute loquendo dicit ad Abrahā: q. semē suum multiplicaret sicut puluerem: et sicut stellas celi. Et in copatione loquendo fuit dictum Deut. 33. Ecce omnes electi in manu dei sunt. q. d. Electi tam pauci sunt ut possint manu teneri. Hinc sap. 3. dicit. Iustorum anime in manu dei sunt. Et sic p. secunda declaratio. Tertia declaratio est contra predestina-

tionem: ubi dicebatur q. aut deus omnes electus vel predestinavit: aut partē: et si omnes: ergo omnes erant saluandi: et si partem hoc erat falsum: quia non est personarum acceptor. tūc et q. vult omnes homines saluos fieri. Respondeo deo dicendum q. non oēs predestinavit. Nam predestinatio est in bonorum. Unde magister i. di. 40. ait. Predestinatio est gratie preparatio qua elegit quos voluit ante mundi constitutionē. Sed dices: ergo est personarum acceptor: et q. non omnes vocatur dicit Apoc. Dico q. non sequitur. Nam ipse ex hoc non acceptat personas s. merita: et damnat demerita. Et ideo non omnes predestinavit: q. preuidit quosdam in peccato duraturos: illos autē tūc predestinavit quos benedicturos cognouit. Unde. 23. q. 4. c. Machabodonosor. Aug. ait vires obedientie non ideo cuiuslibet subtrahit: q. cum non predestinavit. Sed ideo eum non predestinavit q. recessurus ab ipsa obedientia prouideret. Et infra dicit. Quia predestinati sunt casuri: non sunt predestinati. Ecce ergo q. deus non considerat in predestinatione personas: sed merita. Nō autē dicebat s. m. apostolus q. deus vult omnes homines saluos fieri. R. n. deo s. m. doc. et maxime s. m. Jo. Dama. et Alexan. de a. l. Nō in deo dicitur esse duplex voluntas: non respectu volentis: sed respectu voluti. Una dicitur antecedens siue absoluta: altera consequens siue conditionata. Voluntas antecedens est in qua vult deus oibus misereri: et vult omnes saluari. Vocat. n. cū ista ad p. niam oēs. s. iudeos: paganos: sarracenos: et quoscūq. peccatores: clamatq. ad vitam eternam. Sed ista si sequitur effectum suum p. rebellionem liberi arbitrii nostri. Etiam deus vult te saluare anima mea. Et liberum arbitrium peccatoris resistit. Molo. Exemplum de rege qui precium soluit pro liberatione suorum ciuium: et parat nauas: ut in patriam eos reducat a captiuitate et oēs a vinculis vult liberare ac soluere. S. q. dam eorum cōtinent. Ecce q. sarraceni: iudei: et ceteri obstinati peccatores nolūt exire de carcere infidelitatis et malevolentis. Sed tamen deus precium p. oibus soluit redēptionis: et oibus vult misereri. Unde apostolus Heb. 5. s. f. a. cū est oibus obtemperantibus sibi cā salutis eterne. Et de absoluta voluntate dicit idē apostolus. 1. Th. 5. Hoc bonū et acceptū coram saluatore nostro deo q. vult oēs homines saluos fieri et ad cognitionem veritatis peruenire: q. dedit semetipsum p. oibus. Alia voluntas dicitur consequens

siue conditionata. Et si istam voluntatem nō
vult oēs homines saluare: quia hec ē cū cōditione
diuine iusticie. Vult enim illos saluare q̄ gra/
diūtur p̄ scimitam mādatorum suorum: et dānare
eos qui ambulant p̄ vias nō bonas: nisi rema/
bant pedem. Exemplū de rege qui suos ciues
diligat: et oibus salutem optat et quāq̄ velit oēs
saluos ēē: tamē vult quosdā qui nequāda com/
miserunt supplicis tradere. Sic est d̄ deo. S̄
dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia si
sum p̄destinatus: oīno saluabor: si vero nō: oī/
no dānabor. Tace stulte: q̄ deus ita te p̄desti/
nauit q̄ tamē vult te laborare vt salueris. Vñ
magister in. p̄. di. 40. ait. P̄destinatio ē sal/
ex inductione meritorū. Et. 23. q. 4. c. obtineri
dicitur. Ipsa quoq̄ perennis regis p̄destinatio
ita ab oīpotentie deo posita est vt ad hanc electi
nō nisi labore pueniant: quatenus laborando
mereantur accipere: qd̄ eis oīpotēs deus ab eter/
no disposuit dare. Item ppter ea nō dānabe/
ris: quia sicut speculator ostendēs viā bonam
trāseuntibus et ne malam viā que ē a sinistris te/
neat: nō est cā vt in ea incidāt in latrones. Sic
deus p̄ p̄destinationē non est cā dānationis
alicuius. Nā stultus esset ille qui nihil cibi vel
medicīne sumere veller dices. Si debeo mori/
moriar et si viuere viuā. Vnde Aug. 23. q. 4.
Abuchodonosor ait. Vasis ire nunq̄ deus
redderet interitū: nisi spōtaneum inueniret ho/
mo habere peccatū: q̄ nec deus peccati hoi in/
se inferret iram: si homo ex p̄destinatione dei
cecidisset in culpam. Et idem in. c. Vasis. 5.
non ergo. ait. Non ergo necessitate facit cor/
rectionis vel obdurationis diuina p̄destinatio si/
ue p̄scientia: cum boni p̄ gratiaz corrigant libe/
ro arbitrio mali peccant et c. Hoc satis patet: q̄
non sequitur q̄ deus debeat multos vel oēs p̄/
pter p̄destinationē saluare: sed illos qui vo/
lunt saluari bene viuēdo et operando.

Et tunc mysteriū dī confirmatio. An
nūcio vobis mala noua: q̄ verificatur
sermo iesu xpi q̄ dicit. Multi sunt vo/
cati et c. Qd̄ vt certius confirmetur triplici con/
firmatione demonstrabitur.

Prima dicitur exemplificatiōis.

Secunda dicitur testificatiōis.

Tertia dicitur malignatiōis.

Prima cōfirmatio dicitur exemplificatiōis.

Nā si inuenimus oīa exempla tam naturalia quā
diuina et moralia inuenimus q̄ plures tēdūt
ad penam q̄ ad gloriā. Primo cum con

fideremus naturalia exēpla. Videmus. n. q̄ i/
istis re naturaliter sunt plus malicie abun/
dat q̄ bonitatis. Vnde facilius ē destruere q̄
edificare: p̄dere q̄ iucire: occidere q̄ resusci/
tare. Nam vno āno cōficiū panis: et vno mo/
mento quasi deuorat: multis ānis hō p̄ficatur:
et modica hora p̄dit et occidit. Quare hoc. Qd̄
natura rerū facilius ducitur ad malum. Item
videmus q̄ plus ē terra inculta q̄ culta: plus
aque amare q̄ dulces: plus sunt imundicie que
ex frumento vino et oleo erunt q̄ ipsi fructus:
plus lapides edificiorum q̄ p̄ciosi. Sic repro/
bi plures sunt q̄ electi. Itē cernimus q̄ in his
rebus q̄ vsui nature sunt difficiles ad habēdū
pauci pueniunt: vt in scientia dignitatib⁹ et hu/
iusmodi. Et hoc quare. Qd̄ p̄ciosa difficilime
possident. Sic ergo et gloria celestis a paucis
eripitur: q̄ p̄ciosissima est. Vñ ait philosoph⁹
Adalum ē facile: difficile ē bonum. Secundo
consideremus diuina exēpla que fuerunt figu/
ra saluandorū paucitatis. Lege Gen. 7. c. et i/
uenies q̄ tempore diluuii pauci. i. octo anime
viriūq̄ sexus saluate sunt in archa Noe. Le/
ge insuper Gen. 19. et similiter inuenies: q̄ ex
Sodoma et Gomora solus Loth cum vxore
sua et duabus filiabus saluatus sit. Et tamē q̄
eius vxor retrospexit in statuam salis mor con/
uersa fuit. Item si bene legis inuenies q̄ ex il/
la maxima multitudine filiorū israel que egres/
sa est de terra egypti nemo eorū a. 20. ānis su/
pra itranit terraz promissionis nisi Caleph et
Iosue. Peccator conuertere: q̄ multis imo
oibus terra viuentiū p̄missa ē: et tñ pauci itrat
pauci effugit interitū hui⁹ seculi: q̄ nolunt sibi
puidere. Tercio cōsideremus exēpla mora/
lia. Nā legitur q̄ sanctus Bernardus. 15. die
post mortē suam apparuit cuidā monacho: cui
inter alia interrogāt si tam difficile ēēt saluari vt
scripture testant: respondit q̄ verū erat. Et ita
lū. d. Ea die qua ex hac vita migraui: quadra/
ginta tria milia hominū decesserūt: et solummodo
ego cū quodā heremita vnam celestē intraui: et
qd̄dam bonus secularis penas purgatorii salua/
tus intraui. Refert et quidā historicus q̄ qd̄/
dam monachus Lugdunensis q̄ fuerat in he/
remo p̄ ānos triginta i magna pnia: post suam
mortē apparuit ep̄o ciuitatis Lugdun. d. Ma/
ha. o iusticia dei q̄ terribilis: q̄ subtilis: q̄ acu/
ta: q̄ aspera. Et mir: ns ep̄us ipsum adiurauit
vt diceret qd̄ hoc ēēt. Cui ille respondit. O Jo/
annes age pnia: grandis enī tibi restat via.

Et enim

Eo enim die quo ego decessi ex hac vita trāfic/
runt etiam octuaginta milia sic: que omnes dā
nate fuerunt exceptis. 5. quarum due eternam
gloriā ⁊ tres purgatorium itrauerunt. Et his
dictis desperauit. Habetur et in cronias ordi
nis nostri q; dū quidā frater noster deuotus ⁊
sanctus predicaret in partibus Alamanie: po/
pulo ipsum audiente: ⁊ vidēte: quedam mulier
peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia: mortua
ē ex vehemēti peccatorū dolore. Et cum finē
p̄dicato: sermoni fecisset: indixit populo vt vna
secum dñō sunderent preces: vt si bonum so/
ret quod actum ēēt in muliere apperet. Q mi/
rabile dictū. Illa que mortua fuerat sana re/
surrexit. Rogat frater eam vt si qd vidisset api/
ret ad audiētiū vtilitatem. At illa ait. Deu/
sciant omnes homines q; mortui sunt hodie.
70. milia hominum qui omnes dānati sunt ex/
ceptis. 4. qui ad purgatorium descenderant.
Obsecrat peccatores agite p̄niam: q; iusticia
dei est strictior q; credit. Et quid mirū si tot dā/
nant: cum totus mundus sit laqueis plenus.
Mōne sanctus Antonius abbas raptus i spū
vidit totum mundum laqueis plenum: ⁊ flens
exclamauit dicens. Dñe quis euadet hos laq;
os. Et dñs respondit. Sola humilitas. Ecce
q; nemo potest saluari nisi fuerit humilis: ⁊ ta/
men paucos videmus qui illam virtutē sequū/
tur. Hoc cōfirmat dñs Math. 18. Nisi cōuer/
si fueritis: ⁊ efficiamini sicut puuli: non intra/
bitis in regnum celorum: ergo ⁊c. Secunda
confirmatio dicitur testificationis. Nam hoc te/
stantur omnes scripture ⁊ doctores: ⁊ et paga/
ni. Virgilius. n. ait. 6. encidos. Pauca quos
equus amauit Iupiter. Et Valerius maxim⁹
Adultis enim laboribus susceptis vix eorum
compotes fieri contingit. Et Aug. 20. de ciui.
dei. Plures hoies currunt in penis q; in glo/
riam. Idē. 21. c. 12. ait. Si oēs a tenebris trās/
ferrent in lucem: in nullo appareret veritas vl/
tionis: in quibus p̄opterea multo plures quā
in illa sunt: vt sic ostēdatur quid hoibus debet
q; si oibus redderet iusticia iudicantis: nemo
recte reprehenderet. Itē libro 8. vero cultu ait.
Anteq; christus adueniret in mundum: 8. mī/
do transierunt plus q; qnq; milia ann: quibus
omnes damnabant demptis paucis de popu/
lo israel. Et idem eodem libro. Arbitror enun/
tres mundi partes fore damnandas: eo q; i ip/
sis omnes regnant infideles. De quarta autē
parte quid dicā. nisi qd Jo. ait. Totus mūdus

in maligno positus est. Et Breg. in omet. su/
per Math. dicit. Ad fidem plures veniūt sed
ad celeste regnū pauci perducuntur. Pleriq;
enim vocibus deum sequuntur: sed moribus
fugiant. Veniamus ad campum diuinarum
scripturarum. Quid dicis tu o Esa. c. 8. Adul/
tipicasti inquit gentem: sed non magnificasti
lecticiam. Et. i. petri. 4. c. dicitur. Si iustus vix
saluabitur: impius ⁊ peccator vbi appebit. Q
miser peccator: mala nouella. Sed forte dicis.
Non credo predictis testibus: quia fortassis vt
homines sunt locuti. Salte christo crede. Quid
dicis domine iesu. Audi Math. 7. Intrate in/
quit per angustam portā: quia lata porta ⁊ spa/
tiosa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi sūt
qui intrant per eam. Q peccator paupercule q;
male nouelle. Ta velles q; dicerem q; omnes
saluantur. Ego non possum: quia veritas mi/
hi cōtradicit. Certe si ista non essent vera ⁊ vti/
lia: xps ea non predicasset. Nam vt etiam salu/
tis viam arduam ostenderet dicit in eodem. c.
Non omnis qui dicit domine dñe intrabit i re/
gnum celorum: sed qui fecerit voluntatem pa/
tris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnū
celorum. Adulti mihi dicent in illa die. Dñe
nōne in nomine tuo prophetauimus: nōne in
nomine tuo demonia eiecimus: multasq; virtu/
tes fecimus. Et tunc confitebor illis: quia nū/
quā noui eos. Discete a me omnes qui opera/
mini iniquitatē. Et thema dicit. Adulti sūt vo/
cati ⁊c. Tertia confirmatio dicit malignatio/
nis. Tanta est hominum malignitas q; nō mi/
rari debemus si pauci saluentur. Licet enim vt
phs ait: de futuris cōtingētib; non sit deter/
minata veritas: tamen sepiissime ex qualitatib;
rerum quedam futurozū indicia certa perci/
pinus. Sicut dicimus. Sero rubrum celum:
mane indicat esse serenum. Et hoc vt plurimū
verum est. Cognoscimus etiam ex nubib; dē/
sitate: ventozū fulgurum ⁊ tonitruozū mul/
tiplicationē q; magnam testantur futuram tem/
pestatem. Vnde ⁊ ipse saluator cum de tribu/
latione que in orbem ventura est loqueretur di/
scipulis intulit dicens. Ab arbore autēz fici di/
scite parabolam Luc. 21. Hoc autem dico q;
ex p̄cedentibus signis multotiens exitum co/
gnoscamus futurozū. Luz eni totū pene mū/
dū cernamus letali vulnere peccati sauciātū: ⁊
plura mortis signa q; vite: quid aliud de ipso
iudicare possumus q; malum. Monne attrito
fimonis puerbio dicimus q; ipossibile ē male

viuere et bene mori: et conuerso: nonne verum est quod Seneca. 8. c. scriptum est: Sensus et cogitatio hominis prout sunt ad malum. Et. 12. q. 1. c. omnis etas. dicit. Omnis etas ab adolescentia sua prout est ad malum: ergo quod homines prout sunt et prout ad malum perueniunt. Hinc. 1. Job. 2. c. dicit. Totus mundus in maligno positus est. Cum ergo plura mala signa damnationis in mundo cognoscimus ut dixi quod scilicet: utis: quod possumus dicere nisi quod multi sunt vocati: pauci vero electi. O domine deus quo vadit iudei et infideles. Ad infernum. Si quis. n. aliter crederet esset hereticus. Quo tendunt pueri qui sine baptismo decedunt. Ad infernum. Quo etiam vadit tot hereticus qui sunt in mundo. Nam omnes orientales ethiopie: libye pene omnes greci. Bosnienses: et multi alij varijs heresibus sunt implicati. Non inuenies castellum civitatem aut villam que non habeat aliquos hereticos occultos et publicos. Nam alij non credunt animam esse immortalem. Alij dicunt non esse aliam vitam: nec infernum: nec paradysum. Alij asserunt luxuriam non esse peccatum. Alij putant stellam sanctam super libyem arbitrium habere potestatem. Alij credunt mulieres in gattas: et boies in lupos posse mutari. Alij tenent quod spiritus humani ingrediantur corpora aliena. Alij credunt quod facere incantationes non sit peccatum. Et multi alij errores inveniunt a quibus nolunt boies converti. Omnes homines in errore suo obstinati persistentes sunt excommunicati ab ecclesia: ut patet. Similiter qui non credunt sacramenta ecclesie. Considera quot sunt viri et mulieres in his erroribus implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quo vadunt: ad infernum. Dic modo de ignorantibus doctoribus platis confessoribus et subditis. Quanta etiam multitudo: quorum quilibet tenet scire quod ad eorum spectat salutem et officium de alijs tacere. Sunt tot qui ignorant penitus articulos fidei: decem precepta: et plerique orationes dominice: et quod deterius est confessores et eorum plati etiam ipsi pleni ignorantia raro inducunt tales ut discant: et in eorum ignorantia moriantur. Quo isti vadunt: ad infernum. Quomodo scis frater Roberte. Respondeo: quod omnes doctores canonici: et omnes theologi dicunt: et precipue Thomas. 1. 3. pte. q. 176. q. ignorantia iuris non excusat in his qui sunt dolici capaces: patet etiam extra de iniurijs. c. Si culpa. et extra de vi. et ho. de. c. ut si quis. et de reg. iur. li. 6. r. 37. di. Ideo perhibent. et in glo. ibi. et de cose. di. 4. c. nos autem omnia. Item quo tendunt multi qui moriuntur dissipati: multi morte subitanea qui non habent spacium penitendi. Item quod po-

tant ad infernum. Quo insuper tendunt predones extortores: fures: iutores: damnificatores: usurarii: ipsi venditores: et homines: et quilibet prebet aut illi: fauor: et consilium: quod omnes tenent ad restitutionem: ad infernum. Habes hoc extra de furtis. c. porro. et in glo. ibi super. v. satisfacere. Et de usuris. c. cum tu. Item li. 6. de reg. iur. Item. 14. q. 6. c. si res. et. 24. q. 2. c. legat. Et de pe. di. 6. c. nemini. Quo ergo miseri vadunt: ad infernum. Quo vadunt mali religiosi: qui non faciunt regulam suam: ad infernum. Quot peccatores moriuntur extra charitatem propter odium cum primo suo: aut propter amorem peccandi: vel horrorem satisfactionis: aut etiam alia simili de causa: sed tantum penitent propter timorem gehenne. Item quod rapiuntur ad tartara: quia scriptum est de pe. di. 2. c. nullus. et sunt verba Augustini. d. Scriptum est neminem sine charitate saluum esse: Non itaque in solo timore viuunt homines. Quem ergo penitet oportet non solum timere indices: sed diligere iustos: ut non solum penam timeat: sed anxietur pro gloria. Dignatur cepit diabolus reuertimini ad misericordiam dum tempus est. O miseri christiani renegati: renocare vitam vestram ad dominum deum vestrum ut cunctis confortia damnetis. Redite ergo: quod nemo damnatus nisi pro propria culpa: et deus non est inculpandus sed potius nostra malignitas. Nam deus non vult quepiam vilem et magnam peccatorem perire: sed stat ex tensis in cruce brachijs copatisc peccatis et damnationi nostre: ut oibis largiat sua infinita misericordia vitam eternam: ad quam ipse nos conducit qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo de cathenis.

Idi angelum

descendentes de celo habentem clauem abyssi: et cathenam magnam in manu sua. Apoc. 1. Infermitates curande dilectissimi in christo iesu: non aliter curantur: nisi per medicinas eis contrarias: ut puta infirmitates calide per medicinas frigidas: et conuerso. Et hoc confirmat aristoteles. 2. thi. d. Ad medicine habent fieri per contraria. Et. 8. Contraria contrarijs curantur. Quare antiquus ille serpens generis humani inimicus videns hominem illuc posse conscendere per humilitatem: unde ipse per superbiam corruerat: confirmatus in dei odio et nostri inuidia: semper querit nos precipitare: et ad baratrum ubi ipse est deducere per frequentationem peccatorum mortaliu. Et quia scit nos per penitentiam in

hac vita

hac vita posset resurgere: conat multis modis i
 ipsis nos ligare ne resurgam⁹: vt in his moriē
 do eternaliter peream⁹. Propter hoc dicit the
 ma nostrū: videlicet. Vidi angelū. i. diabolum
 descendēte de celo. i. p. superbiā cadentē habē
 tem clauē abyssi: cathenā magnā i manu sua:
 idest ligamenta ad ligandū animas ne vere pe/
 nitent: sed eternaliter pereant. Que volentes
 dissoluere ⁊ de animabus nostris extirpare: vt
 possimus penitere: necesse ē malleos fortes ha
 bere: qui ipsas cathenas dirumpāt: ligamēta
 qz dissoluant. S; qz opposita iuxta se posita ma
 gis clarescūt: videmus primo cathenā ⁊ liga
 menta que singillatim per medicamēta contra
 ria dissoluimus. Et scriptura enim sacra: vt p
 cipere potui cathena ista magna habet nouē no
 dos: quos necesse ē soluere ⁊ totaliter destrue
 re: vt a peccatis nos ipsos soluamus: videlicet.

Prima dicit infidelitas.

Secūda desperabilitas.

Tertia dicit horribilitas.

Quarta dicit difficultas.

Quinta dicit exemplaritas.

Sexta dicit delectabilitas.

Septima dicit timiditas.

Octaua psumptuositas.

Nona dicit longanimitas.

Prima ergo cathena magna ⁊ terribilis est
 infidelitas. Adirari enim soleo tantā diuersita
 in hominū tam diuersimode operatiū. Qui/
 un enim bene: quidā melius: quidā vero opti
 e: quidā male: aliqui peius: nonnulli pessime
 perant. Sed finaliter inuenio q ista diuersi/
 tas nō causat nisi ex defectu: aut a diuersitate fi
 i. Et qzuis dicāt oēs se credere: nō tamē oēs
 que credunt cōsiderant ⁊ inuestigāt. Quod
 tē hoc sit verū probat primo p rationē. Se/
 cundo p auctoritatē. Tertio per exemplū. Pri/
 mo per rationē sic. Sententia est Ari. in pun/
 tio de sensu ⁊ sensato. Nihil ē i intellectu qn
 ias fuerit in sensu. Quod si p intellectu non
 gnoscat: nec per voluntatē amat: sicut ipse ait
 3. de anima. Voluntas nō fertur nisi in p/
 nitū. Et Aug. x. de trini. c. i. ait. si iūmissi/
 nouimus nō nisi nota amari posse. Quod
 non amatur: nec etiā propter illud aliqd boni
 erat. Si ergo volumus bene agere ⁊ in vir
 tutebus insudare: necesse est bonū ⁊ premiū p/
 r qd operamur cognoscere: qz finis mouet
 erantē ad agendū. 2. phisicor. Sed ipsum
 uū supernū: ⁊ felicitatē eternā nō possumus

naturaliter cognoscere: ergo necesse est vt sup/
 naturaliter cognoscamus: ⁊ hoc ē p fidē. Quā
 ta ergo erit fides: tāta erit cognitio: quanta erit
 cognitio: tāta erit affectio: ⁊ quāta erit affectio:
 tanta erit virtutis opatio: ergo de primo ad vlti
 mus quāta erit fides: tantā erit operatio. Kur
 sus per eandē rationē penā eternam malū esse
 acerbissimū naturaliter cognoscē nō possum⁹
 ergo supernaturaliter per fidē. Si ergo volu/
 mus peccata deuicare: necesse est penā ad quas
 peccata inducūt nos cognoscere. Et tanta erit
 peccati deuicatio: quāta erit penē cognitio. Si
 ergo nō est nisi p fidē: quāta erit fides: tāta erit
 peccatorū deuicatio ⁊ oditio. Per hanc ergo ra
 tionē patet opera bona ⁊ mala procedere a pro
 sectu ⁊ defectu fidei. Secūdo hoc idē probat p
 auctoritatē Aug. d. fides mensuratur actiones.
 Et per illud Zac. 2. diuina institutionum ad
 uersus gētes circa principia. Mūdū existimāt
 nulli deo nos esse cure: aut post mortē nihil eē
 futuros: totos se libidinibus adiciunt. Et duz
 licere sibi putant hauriendis voluptatibus sciē
 ter incubū: p quas imprudētes liqueos mor/
 tis incurrunt. Ignorāt enim q sit hominis rō
 quā si tenere vellent in primis deū suū agnosce
 rent: vntē iusticiāq; sequerent: terrēis figmē
 tus aias suas nō substermerēt: ⁊ mortiseras li
 bidinū suauitates nō appetere. hec ille. Pro
 batur etiā auctoritate sacre scripture. Et Pri
 o Adossi dicentis Numeri. 20. Quia nō credi
 distis mibi vt sanctificaretis me corā filiis israel
 nō introduceretis hos populos in terrā quas dp
 ho eis. Itē. 2. Paral. pomenon. 16. Prebet
 fortitudinē his q corde pfecto credunt in eum.
 Et Thobie. 2. Vt illā expectam⁹: quā domi/
 nus daturus est his q fidē suā nunq; mutāt ab
 eo. Et Esa. 6. Si nō credideris nō pmanebis
 q: in peccatūz rucis. Ideo dicit. Abachuc. 2.
 Iustus in fide sua viuūt. i. bene operat. Pre
 terea dicit Adath. 9. ⁊ Luc. 6. Eō fide filia: fi
 des tua te saluam fecit. Et Adath. 9. Secundū
 fidē vestra fiat vobis. Et. 15. O mulier magna
 ē fides tua: fiat tibi sicut vis. Et Adar. 9. Om
 nia possibilia sunt credenti: etiā maxima ⁊ ar/
 dua. Et Job. 3. Qui credit in eū nō iudicat: q
 vero nō credit iam iudicatus est. Et ier. Qui
 credit in filiū dei habet vitam eternā: q autē in
 credulus est filio non videbit vitam eternam: sed
 ira dei manet sup eū. Itē Paulus magnificat
 fidē nostrā dicens Ro. i. Gratias ago deo: qz
 fides nostra annuntiabit vniuerso mundo. Et

Ro. 10. c. Corde enim creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit ab salutem. Dicit. n. scriptura. Omnis qui credit in illu non confundetur. Et. 2. ad Cor. 12. ait. Si estis in fide xpi vos pbare p opera. Et ad Gal. 2. Nullus iustificatur ex operibus legis nisi p fide. Et ad Eph. 2. Gra saluati estis p fide. Et. 6. In omnibus sumetes scilicet fidei: ut possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Item Heb. 11. Lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis: et in pellio ca: punitis egentes: angustiani: afflicti: quibus dignus non erat mundus. Et hec omnia propter fidem. Item Jac. 2. Quid proderit frater si fide qd dicitur se habere opera autem non habeat. Numquid fides poterit saluare eu. Item. i. Job. 5. c. Hec est victoria que vincit mundu fides nostra. Idcirco ergo plecta p auctoritates. Tercio pbat p creplum. Donat q quidam transcat p via: et occurrat ei vnus amicus eius dicens: ne transcas vltterius: quoniam inimici tui ppe parati sunt cum gladiis interficere te. Ille aut si credet aufugiet si autem transierit interficietur. Sic enim nobis euenit p viam peccatoru transcurrentibus. Venerunt prophete: martyres: et apostoli demum ipse christus nobis amicusim: et clamauerunt omnibus peccatoribus dicentes. Ne transitis, o supbi p viam supbie. O avari p viam auaricie: quia inimicus vester diabolus interficiet vos idest ducet vos ad infernu in illas tenebras exteriores. Quare ergo non fugimus. Quare ista vita non denitamus. Non ob aliud quia non credimus. Rursus ponat q vnus cupidus et auarus querens ditari nuncios habeat dicentes si bi. Sperge ad illacuitates: et multas pecunias lucraberis. Numquid si credet non ibit: imo cursu velocissimo et non tardabit. Sic nobis euenit natur. aliter desiderantibus felicitatem. Quibus dicitur est sola felicitates esse in alia vita: et ibi summum bonu adesse. Non ergo ob alia cam cucurrit: ut illud summu bonu totum cotemnat: nisi quia annunciantibus non credimus. Et sic patet p dicta coeluso p ratione: p auctoritate: et p crepla. Si autem queret a me: ppter quid fidei nre ratis signis approbate non credit hominu multitudo maxima: dicere cupiditate et inordinata terrenorum affectionem huius rei sola causam esse: pbandu sententia mea per auctorum. Et Lactantij in li. 7. diuina: institutionu aduersus gentes. Interis necessarium puto admonere lectores: quod hec nostra que tradimur prauis vitiisqz mentes

aut omnino non intelligent. Ebetat. n. acies eorum terrenis cupiditatibus que sensus omnes gravant: imbecillesqz reddunt. Aut etiam si intelligent: dissimulabunt tamen et hec vera esse nolent: quia trahunt a vitiis: et scientes suis malis fauent quorum suauitate capiunt: et vitiis via defecunt cuius acerbitate offendunt. Nam quod auaricia et opus inreplebili quadam siti flagrat: quod non possunt venditis aut dilargitis que amant tenui cultu vitam degere sine dubio malum id esse fictu quo desiderijs suis renunciare cogunt. Item qui libidinu stimulis incitati: ut ait poeta: in furias ignemqz ruunt: vitijs incredibilia nos afficere dicunt: quod vulnerant aures eorum pcepta continentie: que illos a voluptatibus suis phibent quibus animu suam cum corpore ad iudicauerunt. Qui vero ambitione inflati: aut amore potentie inflammati: omne studium suu ad acquirendos honores contulerunt: nec si sole ipsi in manibus gesserimus fidem accommodabunt ei doctrine que illos iubet omni potentia et honore contempro humiles viuere: atqz ita humiles ut accipere iniuriam possint et referre nolint si acceperint. Hi sunt homines: qui contra veritatem clausis oculis quoquo modo latrant. Qui autem sani erunt: idest non ita vitijs immergi ut insanabiles sint et credent his libenter attendent et quecuqz dicimus aperta plana et simplicia: et quod maxime opus est vera et incorrupta gnabilia illis videbuntur. Nemo virtuti fauet nisi qui sequi potest. Sequi autem non facile est omnibus. Hi possunt quos paupertas et reru exigentia exerceat: et virtutis capaces efficit. Hec ille. Et sic habemus primam cathenam. Contra istam cathenam ad ipsam totaliter dissolucdam duplici mallo laborabimus: scilicet rationis et exemplaritatis. Primo mallo ratiois. Presupponatur ergo res omnes creatas habuisse principium: et mundu esse factum: ut dicit philosophus. 2. methauro. 2. in. i. de celo et mundo. sed non ab alio: nisi ab ipso deo. Nam per hanc cognitionem venimus in cognitionem veri dei: sicut probat Aristo. 8. phi. Secundo via cause efficientis. Quia est deuenire ad vna causam que est causa vltima omnium: et non habeat causam supra se: quia aliter esset processus in infinitum: quod a nullo conceditur. Secundo via motus quia nihil mouetur a seipso. Et intellige hic moueri educi de potentia ad actum. Est ergo deuenire ad vnu immobile: quod faciat omnia moueri. Existe est deus: de quo dicit Boetius

lines. O qui
nas. Terras
tre iubet
ri. Nota
et intelligent
finem: quia
pter finem
Si ergo quer
mouetur: et
miser ostend
vinitatem qui
dicit Aristo. in
quodam modo
tur homine est
lium. ppter ip
quare fecit bo
solui in hac
nalter moria
et vltimus no
falsissimu in
eti elementa
mine. Et quia
mus vix: et co
que vult finem
finem ordinat
operet conclu
in vita futur
tem et perpet
tus a deo: et
ra fuisse deo
fallum est. Et
cherrimo ter
tionum. qui
sue: ut aggre
nulla vilitate
domu edificat
mus sit: sed v
fabricat: non
uis apparcat
vas aliquod
facit tantum
effectum capi
tera quecuqz
sed ad vnu al
dus ergo a de
sum mundum
ne: aut aspirat
bus: aut alim
diger. Sed ne
per seipsum fa
sunt mundo si

illis. Qui perpetua mundum ratione guber-
 nas. Terrarum celique factor: qui tempus ab evo
 Ire iubet: stabilisque manes dans cuncta moue-
 ri. Nota ergo quod iste deus est summa sapientia
 et intelligentia: et ideo omnia fecit propter aliquem
 finem: quia omnis agens finem rationem agit pro-
 pter finem: ut dicit philosophus. 2. philosophi. 2. de anima.
 Si ergo queramus quare fecit elementa et fru-
 ctus terre: et omnia alia animalia. Non ob aliud
 nisi ut ostenderet suam potentiam: et ad hominis
 utilitatem qui eis utitur ut patet. Propter quod
 dicit Aristoteles. in. 2. philosophi. 2. in. 2. de anima. Si inis
 quodam modo omnium est homo. Et ex hoc se-
 quitur hominem esse nobiliorē omnium rerum natura-
 lium propter ipsum facturum. Rursus si queratur
 quare fecit hominem: et velimus dicere quod ad hoc
 solum ut in hac vita comedat et bibat: et vivat: et fi-
 naliter moriatur: ut videmus per experientiam
 et ulterius non sit de ipso memoria: sequeret hoc
 falsissimum inconueniens: terram et arbores: et
 etiam elementa et bestias: nobiliores esse ipso ho-
 mine. Et quia hoc est inconueniens: et nollare-
 nus verum: et contra omnem philosophiam naturalem
 que vult finem nobiliorē esse his que sunt ad
 finem ordinata: ut ait. Aristoteles. 2. philosophi. 2. ideo
 oportet concludere finem nostrum esse alibi id est
 in vita futura: et hominem futurum esse immorta-
 lem et perpetuum: quia frustra aliter esset condi-
 tus a deo: et sic de ceteris creaturis maior cu-
 ra fuisset deo quod de nobis rationabilibus: quod
 falsum est. Et hec omnia trahuntur ab illo prin-
 cipio. 7. li. diuinarum institu-
 tionum. qui ait. Quis. n. tam ineptus tam ocio-
 sus: ut aggrediatur aliquid facere frustra: ex quo
 nulla utilitatem: nullumque commodum speret. Qui
 domum edificat: non ideo edificat. et ut tantum do-
 mus sit: sed ut in ea possit habitari. Qui nauem
 fabricat: non ideo assumit operam ut tantum na-
 vis appareat: sed ut in ea navigetur. Item qui
 vas aliquod instituit ac format: non propter illud
 facit ut tantum fecisse videatur: sed ut vas illud
 effectum capiat aliquod necessarium. Sic et ce-
 tera quaecumque fiunt non utique in superuacuum:
 sed ad usus aliquos utiles laborantur. Adun-
 dus ergo a deo factus est non utique propter ip-
 sum mundum. Non enim calore solis aut lu-
 ne: aut aspiratione ventorum: aut humore im-
 brium: aut alimonia frugum: cum sensu careat in-
 diget. Sed nec illud quidem dici potest quod deus
 per seipsum fecerit mundum: quoniam potest esse
 sine mundo sicut fuit antea: et his omnibus que

in eo sunt queque generantur deus ipse non vi-
 tur. Apparet ergo animantium causa mundum
 esse constitutum: quoniam rebus his quibus
 constat animantes fruuntur: que ut vivere et
 constare possint omnia his necessaria tempo-
 ribus certis subministrantur. Rursus ceteros
 animantes causa hominis esse factos: ex eo cla-
 rum est quod homini seruiunt: et tutela eius: atque
 usus data sunt: et infra. Sicut ergo mun-
 dum non propter se deus fecit: quia eius com-
 modis non indiget: sed propter hominem qui
 eo utitur. Ita hominem non propter se. Que
 utilitas deo in homine inquit Epicurus: ut
 eum propter se faceret. scilicet ut esset qui ope-
 ra eius intelligeret: qui providentiam dispo-
 ni: rationem faciendi: virtutem consummandi
 et sensu admirari: et voce proloqui posset.
 Quorum omnium summa hec est ut deus co-
 lat. Is enim celi qui eum intelligit. Is atti-
 sex rerum omnium. Is verum patrem suum de-
 bita veneratione prosequitur: qui virtutem maie-
 statis eius de suorum operum inuentione: ince-
 ptione: perfectione: imitatur. Quod planius argu-
 mentum proferri potest: et mundum hominis: et
 hominem sui causa deum fecisse: quod omnibus
 ex animantibus solus ita formatus est: ut oculi
 ad celum directi: facies ad deum spectans: vul-
 tus suorum parente communis sit: videaturque ho-
 minem deus quasi porrecta manu ad levatum
 ad contemplationem sui excitasse. hec ille.
 Secundo malleo exemplaritatis dissoluenda est
 hec cathena diabolica. Nam videmus per ex-
 perientiam tot et tanta miracula esse facta: que
 non nisi per deum fieri potuerunt. Unde Ri-
 car. in. 4. de trinitate ait. Domine si decepti su-
 mus non nisi per te decepti sumus. Nam tan-
 tis signis firmata sunt: que non nisi per te fie-
 ri potuerunt. Et hoc probatur per Aristoteli. in
 postpredicamentis: qui dicit quod a priuatione ad
 habitum non est regressus per naturam. Si
 ergo homo priuatus est visu: non potest illu-
 minari nisi per opus supernaturale et diuinum.
 Similiter mortuus non potest resuscitari nisi
 per miraculum. Quare ergo dubitamus fidei
 credere: et ei totaliter adherere: cum sit tot et ta-
 tis miraculis probata et confirmata. Quod si
 dixeris miracula facta non esse. Respondet
 Augustinus vigesimo secundo de ciuitate dei.
 dicens. Si ista miracula facta esse non credunt
 unum grande nobis miraculum fuit: quod iam sine vl-
 lis miraculis totus mundus credidit. Quod

similiter dici potest de miraculis diebus nostris
factis per inclum confessorem. Antonium paduanum
nostrum: que tot et tanta fuerunt: ut vehementem
stuporem toti mundo inducerint. O fides sancta. o
fides catholica. o fides orthodoxa. o fides robo-
rata: quod dubium amplius tibi credere. Ecce nul-
lus nisi a sensu et ratione alienatus. Nam mira-
cula tot facta vidimus: auduimus: palpauimus
que nullatenus negare possumus. Que si quidam
veneno serpentino negabunt unum grade miracu-
lum miraculorum est: quod totus mundus ut ita lo-
quar pedibus vestris pauperis stans moriturus per-
sternit et inclinatur. Ipsi autem adorant reges: domini per-
lati: et summi pontifices. Credamus ergo indu-
bitanter: et credendo amenius: et amando deo fide-
liter fruamur: et finaliter salui erimus. Et sic patet
prima cathena.

Secunda cathena vocatur desperabilitas.
Nam hec est consuetudo demonis ex fal-
lacia sua: ut antequam peccatores peccent
eis suggerat deum esse misericordem. Sed postquam
peccauerint suggerit ipsum esse crudeliter: ut sic
desperando de misericordia dei: nunquam peniteant.
Sicut fecit Cayn homicida quod dixit. Gene. 4.
Adorator est iniquitas mea quod ut veniam merear.
Ite Salomon ait. puer. is. impius cum in pro-
fundum peccatorum venerit contemnit. s. veniam. Ite
in persona iniquorum dicit. Hier. 18. c. factus est
dolor meus perpetuus: et plaga mea renouatur cura-
ri. Sicut fecit Judas Adath. 27. Abiectionis a
gentibus in templo laqueo se suspendit. Et ex hoc
sequitur illud malum: quod ruunt de peccato in pecca-
tum: et in dies efficiuntur deteriores. iuxta illud
ad Ephe. 4. Desperantes semetipsos tradide-
runt impudicie in operatione immundicie omnis
in auaricia. Sed cathena ista facile disrumpitur
auctoritate scripture: et exemplo. Nam omnis scri-
ptura clamat quod deus est misericors. Inter alia
Salamon ait. Eccl. 2. c. Dominus et misericors est
dominus et remittit in die tribulationis peccata. Et idem
17. ca. Magna est misericordia dei et propitiatio
eius conuertentibus ad se. Ite. 18. Quis adiciet
enarrare misericordiam dei. Ite Ioh. 1. Conuer-
te mini ad me in toto corde vestro etc. et infra. Et
conuertimini ad dominum deum vestrum: quoniam be-
nignus et misericors est: patiens et multe miseri-
cordie et stabilis super malicia. Ite ps. 29. Au-
diuit dominus et misericors est mei. Et in pluribus alijs
locis: ita quod videtur scriptura non aliud facere quam per-
contare misericordiam dei. O peccator induratus.
o peccator obstinatus: quare ergo desperas.

Quare non conuertis ad dominum: quia dominus semper
est paratus te recipere et acceptare. Moli ergo cre-
dere diabolo: quia dicit deus esse crudelis: quia certe
vult te decipere: et in eternum te damnare etc. Sei-
cundo destruit exemplum: quoniam nullus unquam conuer-
sus est ad deum: et ab eo repulsus est sine miseri-
cordia. Patet de latrone. Patet de adultera:
seu de peccatrice deprehensa in adulterio: et in
alijs de quibus dicit. Bern. in sermone. 22. super
Lan. canti. Minimo propter mansuetudinem que
de te predicat curremus ad te domine iesu audientes quod
non spernis pauperem peccatorem. Non horruisti con-
fitemur latronem: non lachrymantem peccatorem: non de-
prehensam in adulterio: non supplicem publicanum:
non negantem discipulum: non persecutorem disci-
pulum. Ecce in odore bonorum vnguentorum tuorum
curramus. Quid ergo dubitatis o peccatores
scelerati ad illum propius recurrere quod tante est mi-
sericordie: ut omnes velit saluos facere: et pro-
pter hoc voluit filium suum carnem assumere: et de
num sanguinem suum preciosissimum effundere.
Et ideo ille barbatus Hieronymus in episto-
la ad Sabianum exhortatur ad penitentiam dicit.
Samuel quondam lugebat Saul quod penituerat
quod unxisset eum regem super israel etc. vsque ibi: cum
omnia elementa seruirent.

Tertia cathena dicitur horribilitas satisfaci-
endi. Et voco satisfactionem pro resti-
tutione fame: pro reconciliatione iniuri-
arum: pro remissione iniuriarum: pro obserua-
tione votorum: pro executione testamentorum: pro
evitacione peccatorum: necnon excisione causarum
eorundem. iuxta illud Aug. de penitentia. di. 3.
circa principium. Satisfactio est peccatorum causas
excidere: nec eorum suggestionibus aditum indul-
gere. Sed omnia ista horret facere peccatores.
Confitentur namque et comunicant: sed nunquam resti-
tuunt: nunquam inimicis reconciliant: nunquam occasio-
nes peccandi deuittant: et sic eternaliter puniuntur
et damnantur. Hec est cathena ferrea: hec est cathe-
na plumbea: hec est mela grauis ad collum pec-
catoris demergens ad profundum inferni. Excla-
ma ergo ad usurarios: ad auaros: ad predato-
res: et ad omnes substantias aliorum raptores: siue
per malos contractus: siue per falsam sententiam: siue
per falsas aduocationes: siue per aliquem alium modum
proximum damnificauerunt: ut restituant: quia ali-
ter non remittit peccatum nisi restituat male ablatum
extra de reg. iur. li. vi. c. 14. q. vi. c. si res. et est
Aug. in epistola. 2. ad Thymotheum. Hec au-
ditur horret: ista aures eorum offendunt: nullatenus
satisfacere vo-

lunt. Quam-
tos in bar-
rauit qui-
perca spem
esse damna-
zant: et audi-
Ad inferna-
rent: imple-
suas vanitas
capillos: vel a-
silia que ois
Horrent peni-
gere inimicis
facere obligat
re fama qua
solui debent
oibus cathen-
pna: eorum va-
grata et accep-
malicis phre-
ro. Pale eni
cruciat. Ecce
de oibus super
e oino transi-
pauca sunt
crede. Quis
vmodici ge-
nis: immo
stinere velin-
non consider-
pdest hoi si
sue detrimen-
ter: cathena
Dan
q gerit
q nu
i bonu phici-
ipossibile. A-
lutans nostru
dam mouet
creatura p
bas: et si nec
ti. Quid er-
bi inuicem cor-
no. Ma dicit
tio sufficit ad
plu: ergo vid-
non sit neces-
Ite sup ps.
m p opam

satisfaccere voluit. S; hēu hēu ista cathēa diabo-
 lica quantos dānauit: quātos ligat ⁊ ligauit: q̄s
 tos in baratrū isēni demersit. Non enī ille er-
 rauit qui dixit. Decunīe oīa obediūt. Pro-
 pterea spūs sanctus Baruch. 3. testat oēs istos
 esse dānatos. d. Vbi sunt q̄ argenti thesauri-
 zant: ⁊ aurū in quo confidunt hoīes. Rēdit.
 Ad inferna. Ad isēna oēs descēderūt. Por-
 rent ēt multe mulieres vane amouere a se sup-
 suas vanitates: superflua localia: ⁊ adulteros
 capillos: vel alios: diabolica fomenta: ⁊ reliq̄
 filia que oīo si penitēre volunt relinquere: oī.
 Porrent ptiales renūciare ptialitatibus: idul-
 gere inimicis: ⁊ remittere iniurias: que tamen
 facere obligant. Porrent detractores restituere
 famā quā iniuste tulerunt: qui tamē non ab-
 solui debent nec possunt nisi hoc faciant. Istis
 oibus cathenis ferreis pfecto ita ligati sunt: vt
 pnia eorū vana sit ⁊ vacua: nec p̄r pōt ēē deo
 grata ⁊ accepta. Contra quā cathēna solus vn⁹
 malleus p̄ficat: q̄ continetur in his v̄bis. Die-
 ro. T̄pale enī est qd̄ delectat: eternum v̄ro qd̄
 cruciat. Ecce cōsidera ergo qz gaudiū qd̄ habet
 de oibus supradictis t̄pale esse ⁊ instantaneū:
 ⁊ oīno transitoriū: penā vero nisi satisfaccias: vt
 p̄dictum ē futurā esse p̄penā ⁊ eternā firmiter
 crede. Quis enī tā ignarus tanq̄ insipiens ē:
 vt modici qd̄ eligat habere gaudiū ⁊ delectatio-
 nis: infinitas vero penas ⁊ eterna supplicia su-
 stinere velit. Magna b̄i mentis alienatio: q̄
 non cōsiderat illud euāgelicū dictū. Quid enīz
 p̄dest hoī si vniuersum mūdū lucret: aīe vero
 sue detrimentum patiatur. Math. 16. Et sic p̄z
 tertia cathēna.

Darta cathēna vocat̄ difficultas. Sug-
 gerit diabolus marie mēti peccatoris
 q̄ nullatenus a peccatis resurgat: nec
 i bonū p̄ficiat: qz hoc ē difficile: ⁊ quodāmodo
 ipossibile. Ad quā cathēnā d̄ soluēdam ⁊ faci-
 litatis nostre ad bonū p̄palandā ⁊ demonstran-
 dam mouet quedāz pulchra questio. Si deus
 creaturā p̄miat sola bona voluntate absq̄ opi-
 bus: ⁊ si necesse ē bona opatio adiuncta volūta-
 ti. Quid ergo ista questio ex auctoritatibus si-
 bi inuicē cōtrariis. Ab vna enī pte p̄batur q̄
 nō. Mā dicit Bern. in li. de libero ar. Inten-
 tio sufficit ad meritiū: bona actio regitur ad exē-
 pliū: ergo videtur q̄ quāti ad meritiū vite eterne
 non sit necessaria bonitas actionis exterioris.
 Itē sup̄ ps. Dixi cōstebor ēē. dicit glo. Vo-
 lum p̄ opatione iudicā. Confirmat hoc Bre

go. sup̄ Math. in omel. d. Nō est vacua ma-
 nus a munere cū archa cordis repleta fuerit bo-
 na voluntate. Item habet ad hoc tex. extra de sē.
 excom. c. cū voluntate. in glo. que dicit. Ampli-
 us respicit deus ad corda ⁊ ad spontaneas vo-
 luntates q̄ ad actus. Ad iungit̄ tex. 14. q. 6. c.
 vlti. Furtū autē nō tam in quātitate rei q̄ i asse-
 ctu furantis cōsiderat. Et in eo. c. P̄dico. ait.
 Non enī qd̄ furto ablatū est: sed mēs furantis
 attendit. Et. 15. q. 6. c. i. Amplius respicit de⁹
 ad cogitationes ⁊ spontaneas voluntates q̄ ad
 actus. Et. 22. q. 5. c. qui piurare. Qui piurare
 patus ē: anteq̄ periret piurus esse videt: quia
 deus ex opibus non iudicat: sed ex cogitationi-
 bus: ⁊ ex corde. 24. q. 1. c. odi. Et si holo-
 causta obtulerit: vt ieiunare: elemosynas dare
 pudicitiam seruare: que sunt vere holocausta:
 nō vere ea suscipit deus. Mā non sacrificiorū
 magnitudinē: sed offerētium merita cāsq̄ diu-
 dicat. Vnde ⁊ vidua q̄ in corbona duo minuta
 miserat oibus a saluatore p̄ferit. 42. di. in. c.
 piculose. ⁊ in. c. in quacūq̄. ⁊ in. c. conuertimini.
 vbi dī. Voluntas p̄ facto reputat̄. Itē vt
 auctoritatis testatur: voluntas remunrat̄ non
 manus. Probat̄ ēt vna rōne sic. Adteri vi-
 tā eternā est in p̄tate nostra. opa aut̄ exteriora n̄
 sunt i p̄tate n̄ra: ergo ista nō sunt necessaria ad
 merēdiū. Sed ex alia p̄carguit̄ q̄ sic. Et p̄ per
 tex. Amb. in li. de offi. transumpne vero. 16.
 di. c. nō satis. Non satis ē bene velle: nisi sit ⁊
 bene facere. Et Jac. 2. fides sine opibus mor-
 tua ē. Et Jo. 8. Si filii Abrahę estis opa abra-
 hę facite. Et Mat. 3. Q̄ is arbor que non facit
 fructum bonū excidet: ⁊ in ignē mittet̄. Et. 2.
 ad thesal. 3. c. Audiuimus quosdā inter vos i
 quiete ambulare nibil op̄rātes: quasi diceret:
 male facitis. Et. 2. Petri. i. c. Satagite vt per
 bona opa vestrā certā vacationē ⁊ electionem
 faciatis. Ex quibus oibus videt̄ cōcludi neces-
 saria esse opa cum bona voluntate ad meritiū
 vite eterne. Qd̄ ēt p̄bat̄ vna rōne: quia si intē-
 tio ⁊ voluntas sola sufficeret ad meritiū: facilli-
 mum ēt mereri vitam eternā: qd̄ ē cōtra salua-
 torcm. d. Math. 7. Arta est via que ducit ad
 vitam. Ex his ergo contrarietatibus orit̄ ista q̄
 stio. Ad quā respondet̄ fm̄ Alex. de ales i. 2.
 pte sue sume. ⁊ Bon. in. 2. di. 4. arti. i. q. 3. q̄
 duobus modis loqui possimus de opibus bo-
 nis. Aut de illis que sunt de supererogatione.
 Aut de illis que sunt de obligatiōe. De primis
 dico voluntatem nō ēē sine merito: imo p̄miari

etiam si sit facultas ad opandū. Et nota q si i bis
esset impossibilitas im meretur bona voluntas
quanti si ei esset adiuncta bona opatio cū facul-
tate possibilitatis. Et hoc est verū de pmo esse
tiali: nō tamē de accidentali. Nam mulier nup-
ta desiderās ēē virginē: quis istud desiderū
pmit premio essentiali: tamen non de aurcola
et accidentali pmo. Similiter dici pōt de marty-
rio: et de aliis opibus superogatiōis. De illis
vero opibus q sunt de obligatione dicendum
ē q erit ille qui hz bonā intentionē hz facultatē
bene opandi: aut nō. Si nō hz facultatē sz bo-
nā voluntatē et rectā intentionē tunc plenitudo
sola voluntatis sufficit ei ad meritiū vite absqz ex-
teriori ope. Et sic hnt intelligi oēs ille auctori-
tates et rationes que pmo fuerūt deducte. Si
ā ad sit facultas et pās: intētiō nō pōt sufficere
ad meritiū absqz ope. Et hoc pbat rōe: aucto-
ritate: et exemplo. Primo hoc pbat tribus ra-
tionibus sūm Boni. vbi. s. p. ppter diuinorū
mādatoū obligatiōē. 2° ppter virtutis pfectio-
nem. 3° ppter voluntatis cōpletionē. Primo
ppter diuinorū mādatoū obligatiōē. 2°
diuini mādati obligatio facit: vt iūctio sine opi-
bus nō sufficiat cū se offert oportunitas et fa-
cultas. Mādata enī non solū obligāt ad volen-
dū: sed etiam ad faciēdū. Vñ Micro. ad Lu-
tho. ait. Eterna vita nō nisi p diuinorū manda-
toū observatiōē acqrit. Et veritas in euā-
gelio Math. 16. Si vis ad vitā ingredi serua
mādata. Secūdo ppter virtutis pfectionē: qz
virtus est vltimū potētiā: et iō eleuat potētiā
ad aliqd magnū et arduū. Potētiā aut aīe non
habēt suam opatiōē siue pfectionē cōpletam:
nisi exeat in opa sibi debita: qñ adest facultas
et libertas: atqz oportunitas. Vñ. n. ait. Ar. in
2. ethi. ad pfectionē virtutis tria requiruntur.
scire: velle: et opari. Tertio ppter voluntatis
cōpletionē: Qm plena voluntas ponit effectū
si ad sit facultas. Alioquin nō dicit hō plene ali-
qd velle: si nō facit cū possit: sz scīplene et pigre.
Secūdo pbat p auctoritates. Nā Aug. di-
cit in sermōe de dedicatiōe tēpli. Sicut enī ma-
lis opibus qñ qbusdā seris ac vectibus vite no-
bis ianua claudit: ita absqz dubio bonis opib⁹
apit. Et. i. Jo. 3. f. filii mei: nō diligam⁹ ver-
bo neqz lingua: sz ope et vītate. Itē Greg. in
quadā ome. penit. ait. Amor dei nūqz ē ocio-
sus. Opatur enī magna si ē. Si aut opari ne-
gligit amor nō ē. Ergo si nō ad sunt opa non ē
verus amor. Probat et hoc p euāgelii. Alia

th. 25. Esuriui et nō dedistis mihi manducare
et c. dicit dñs reprobis: et pp hoc seret sentētiā
dānationis cōtra eos. Si ergo ppter defectum
bonorū opex quis dānabit: ergo ppter bonorū
opex opationem qz saluabit: ergo opa neces-
saria sunt ad meritiū semp intelligendo cū adest fa-
cultas et oportunitas. Et sic intelligunt oēs ille
auctoritates secundario adducte. Tertio pba-
tur p exēpli. Certe amicitiores dō fuerūt De-
trus et Saulus et reliq apostoli qz glibet nrm.
Si ergo ipsi coronati sunt p opa bona: p etia
q nos sine opibus a deo non coronabimur.
Et hoc spāliter ostendit dñs Petro passiōē su-
gienti: cui apparēs i via dixit: vado romā itex
crucifigi. Videmus et p expientā boies mor-
tales ppter lucra tpalia vehemētē laborare et i-
sudare. Quare ergo nos tedere dēz ppter illaz
summā felicitatē: vbi oē gaudiū: oīs iocūditas
oīs diuitie: oīs pulchritudo repit: vigilare: la-
borare: necnō virtutibus abundare. Nā bea-
tus Ber. de quinquante ordinis minorū pmo
post sanctū f ranciscū. dū staret i choro ad mis-
sam et leuaret corpus christi cecidit i extasim vt
qz ad nonas: deide cōsurgens clamauit ad fra-
tres. O fratres mei: agamus bonū: plures hoc
replicans: nec poterat ista dicens saturari. Et
de hoc reddēs rōnem subiungebat. Quanta
gloria. o quāta beatitudo. o quāta iocūditas hū
opantibus pparata est. Agamus ergo bonū: qz
cetera oia dimittimus: sola bona opa nobiscū
portamus. Dicere Jo. in Apoc. 14. O pera-
n. illozū sequuntur illos: et sic patet quarta
cathena.

Vinta cathena vocat exemplaritas.

Quid enī dicit diabolus in corde ho-
minū secularium i peccatis existentū:
vt in ipsis pmaneat nec p verā pniām resur-
gant: nisi illud qd vulgcom⁹ vniuer dicit. Pec-
cata nō sunt ita graua vt pducatur: diabol⁹ nō
est ita turpis vt pingit. Et vt istis magis adhe-
reant ante oculos eorū ponit exēpla aliorū. s. do-
ctorū: sapiozū: sacerdotū: et religiosozū
Et isto modo ligat animas: adeo vt totus mi-
dus sic ligatus pereat. Cathena terribilis: tu-
es illa que vt ita loquar deū impassibilē lachry-
mari facis et plorare: et pos sui cātoris excla-
mare: et dicere. f. actus sum tandē vas pditū
i. pforatum qd ab vna parte capit: ab alia per-
dit. Et subiūgit rōnem dicens. Qm audiui vi-
tupatiōē multorū cōmorantū in circuitu. In
circuitu enī cōmorant boies mundani: auari
luxuriosi

luxuriosi: et reliqui peccatores: qui clamant et dicunt. Si ergo doctoribus quae leges noscunt: si sacerdotibus peccare: et religiosi quae quotidie diuina legunt: quare non et nobis. Profecto si vera essent quae predicant: non male agerent: nec in vitiis permanerent. Et isti diabolicis cathenis irretiti: et in peccatis plesuerant: et de peccato in peccatum ruunt: et nunquam penam resurgunt. Et hec est ratio maria quare scriptura ita hortatur ad bonum exemplum: et vehementer reprehendit pusillos scandalizantes occasione peccandi praestantes per malum exemplum: Quod autem hortetur ad bonum exemplum probatur. Nam in testamento veteri dicitur. Quod me facere videbitis facite. Iudicium. 7. Sub hec mulier in exemplum virtutis in effrata. Ruth. 4. Adhuc temptationem promittit deus euenire illi sicut et beato Job: et postremo daret exemplum patientie. Job secundo. Exemplum didici disciplinam. puer. 24. f. florete flores quasi liliam et date odorem. f. habentes duplicem mundiciam. scilicet interiore et exteriori et quasi liliam banus frondere. f. per bonam famam. Ecc. 36. Item in euangelio Mat. 5. dicit. Non potest civitas absque mon. posita. neque etc. Et ista. Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut uideatur vestra bona opera et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et Luc. xi. Nemo accendit lucernam et ponit eam sub modio: sed super candelabrum: ut luceat omnibus qui in domo sunt. Et. 12. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Et Jo. an. 13. Exemplum enim dedi vobis: ut quemadmodum dum ego feci ita et vos faciatis. Ad hoc hortatur apostolus. i. ad Cor. xi. d. Imitatores mei estote sicut et ego christi. Et ad Ro. 12. c. Proinde bonum non solum coram deo: sed et coram omnibus hominibus. Et. 2. ad Cor. 6. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. Et ad Iobi. 2. Sitis sine reprehensione in medio nationis prave et persequeretur quos lucetis sicut lumen in mundo. Et ibidem. c. 4. Adhuc vestra nota sit omnibus hominibus. Et. i. ad Thes. 5. 4. Rogamus vos fratres ut digne ambuletis ad eos qui foris sunt. Et. i. ad Thimo. 4. Exemplum esto fidelium in verbo: in conversatione: in charitate: in fide: et in castitate. Et ad Titum. 2. In omnibus probete exemplum bonorum operum in doctrina et integritate. Et Jac. 3. Quis sapiens et disciplinatus iter vos: ostendat bona conversatione opera sua in mansuetudine. Ex quibus omnibus apparet quod laudabile quicquid optimum est inferioribus bonum prebere exemplum. Et ideo eadem scriptura reprehendit praedicantes malum exemplum. Nam

Adolphes dicit Levinici. 16. Coram ceco non ponas offendiculum. Et Deut. 27. Adaledia qui errare facit ceci in uinere. De his conquirebatur David in ps. d. Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. scilicet per malum exemplum. Hos reprehendit sapiens Ecc. 27. Qui laqueum aliis ponit perbit in illo. Similiter Esa. 5. c. dicit. Peccatum suum quasi sodoma predicauerunt. Et. 27. aut. Auserte offendiculum de medio populi mei. i. mala exempla. Et Ezech. 13. c. Confortastis manus impiorum: ut non reuerteret a via sua mala. Et hoc propter mala exempla. Propterea saluator Mat. 5. ostendit quantum sit detestabile aliis probere malum exemplum dicens. Si oculus tuus scandalizat te erue eum et proice abste: et si pes tuus etc. Et Mat. 18. Et Marc. 9. c. Qui scandalizauerit unum de pusillis istis minimis qui me credunt: eripedit ei ut suspēdat mola asinaria in collo eius et demergat in profundum maris. Deh mundo a scandalis. Et ista. Deh autem homini illi per quem scandalum venit Hos reprehendit Iohan. ad Ro. 14. Noli cibo perdere illum pro quo mortuus est christus. Propterea de seipso dicit ne alios scandalizaret. i. ad Cor. 1. Dia mihi licet: sed non omnia expediunt. Et 2. ad Cor. 11. Quis scandalizat et ego non vror. Propterea Hiero. ait. Dimittendum est propter scandalum omne quod praetermitti potest. Huius autem exempli detestatio non ob aliud facta est creditur: nisi quia inimicis humani generis multos inducit ad peccandum propter malum exemplum: et maxime illorum qui bono exemplo splendescere de ceteris: necnon ligatos illos in peccato tenet: ne penam resurgant. Hec est illa cathena terribilis: de qua dominus est. Ad quas dissoluedam duobus malleis vincimur. Primo dissoluitur sic. Hec est illa sententia theologorum: et maxime sancti Theobaldi. fa. fe. q. 73. q. magnitudo peccantis aggravat peccatum. Et hoc probatur quatuor rationibus. Primo: quia facilius maiores ut doctores: sacerdotes et religiosi possunt resistere peccato cum excedant in scientia et virtute. Unde Luc. 12. c. dicitur. Seruus sciens voluntatem domini sui: et non faciens plagis vapulabit multis. Secundo propter ingratitudinem: quia omne bonum quo quis magnificatur siue sit bonum temporale: siue spirituale: siue sit scientia aut dignitas: dei beneficium est: cui. scilicet deo homo fit ingratus peccando. Et quantum ad hoc quolibet maiestas que est in temporalibus bonis aggravat peccatum. Tercio propter speciem

repugnantia actus peccati ad magnitudinem p/sonae: sicut si princeps iusticia violat: qui ponit iusticie custos: magis peccat q̄ alius: et si sacerdos fornicatur q̄ castitate vovuit: et alios adhortari dicit. Quarto, ppter malum exempli siue scādalū: quia ut dicit Grego. in pastoralī. In exēplum culpa vehemēter ostenditur: qm̄ pro reuerētia ordinis peccator honoratur: ad plurimū etiā noticiā pueniunt peccata maiorum: et magis ea homines indigne ferunt: ideo grauiora sunt: et maiorē penam et dānationem habebūt. Si ergo o peccator vides maiores i peccatis p̄seuerātes noli exēplo illorū tu peccare: nec in peccatis p̄seuerare: q̄ et si peccatū corū grauius sit tuo: et maiori pena dignū: tuū tamē ppter hoc penam sibi debitas nō euirabit. Et si cū his in inferno dānaberis. ppter multitudinē nō minus ardebis: imo magis. Cuius rōnem assignat Augustinus. 1. q. i. c. Adulter. Nā nō ppterca minus ardebunt: q̄ cum multis ardebunt: imo magis. Quāto plura in igne sūt ligna tanto magis inualefcit ignis. Propterea sapiens. Ecc. 7. Nō pecces in multitudine ciuitatis. Sed peccator qui se p̄ maiorum exēpla defendit: hoc non ob aliud facit: nisi q̄ a peccato resurgere negligit et in ipso pmanere satagit. Et ideo huiusmodi effugatio ip̄m nō excusabit: iuxta illud Ecc. 32. Homo peccator vitabit correptionē: et sū voluntatē suā inueniet cōparationē. Secundo p̄dicta cathena sic dissoluitur. Nā si solum eēnt malū exemplū p̄bentes: et nō cōuerso bonum cōferētes: excusati eēnt peccatores: et si nō a toto: tamē a tanto. Quia ergo i vnoquoq̄ genere boni et mali sunt: sequēda sunt bona exempla et mala cūctanda. Propter quod ait Hieron. in epistola ad Celatiā. de recto modo viuēdi. Ideo timendū est ne quos duces recti hui⁹ itineris habere nō credimus: eos comites habeamus erroris. Si ergo inueniuntur exēpla q̄ nos p̄ hanc viam ducāt: et rectum euāgelū tramitem teneāt: sequēda sunt. Sin autē vel deficiant: vel deficere putant apostolorū forma vniuersis posita est. Llamat vas electōis Paulus: nos quoq̄ ad angustū hoc iter cōuocans dicēs. Imitatores mei esto te sicut et ego Christi. Certe qd̄ amplius oibus est: ip̄ius xp̄i relucet exēplum: qui i euāgelio ait. Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis: et ego reficiā vos tollite iugū meū super vos et discite a me: quia mitis sum et humilis corde. Si periculosū ē imitari illos de quibus dubitas an imitādi sint

hunc certe imitari tutissimū est atq̄ eius vestigia insequi qui dicit. Ego sum via veritas et vita. Nūq̄ errat imitatio que sequit veritatē. Et infra. Auferātur peccandi sedā solata: nihil oīno agimus: q̄ nos p̄ multitudinis exēpla descendimus: et ad consolationē nostram aliena sepe mirantes vitia: decesse nobis dicimus quos debeamus sequi. Ad illius exēplum nitimur quem oēs fatemur imitandū. Atq̄ ideo precepta tibi cura sit legem noscere diuinā: per quā possis quasi presentia cernere exempla sanctorum. hoc ille.

Exta cathena vocatur delectabilitas. Adeo enī in multis caro sp̄s dñatur. adeo oblectamētum mūdi et carnis ab ipsis amatur et peccatorū carnis species sancta sic imprimi: adeo diabolus suis deceptiōibus super ipsos dñatur: ut quotiens recordantur si penitere volūt: nō amplius debere delectari ut hactenus delectati sunt aliam vitā minime esse putantes: in placibilibus huius miserrime vite cū offensis multis: et sceleribus quasi in sua beatitudine conquefcunt. Quia de re ne huiusmodi oblectamēta dimittāt: de eorū peccatis penitentiam non solū sumere remittūt: verū etiam ut mundo isto gaudeāt: de peccato i peccatum ludēdo discurrūt. Ad quā dissoluendā p̄mo occurrit illud Hieronymi. Facile contemnit oīa q̄ se sepe cogitat eē moriturū. Logitate ergo mortē o iuuenes: sepe horā eius ad mētem reuoluite: q̄ mundi delectationes toto conamine spernetis. Ad hanc vitāq̄ dissoluendam plurimū valet memoria passionis xp̄i: quod de se ipso testat Hieronymus dicēs in epistola ad Eustochium. Quia impossibile est in sc̄s hominibus nō irrucere mori medullarū calore: ille laudatur: ille p̄dicatur beatus: qui statim ut ceperit cogitare interficit cogitatus et allidit eos ad petram. Petra autē erat christus. Et q̄ hoc sit verum in seipso probasse fatetur ibidem dicēs. Quotiens in heremo constitutus ē. vsq̄ ibi: in odorem vnguentorum tuorum cur remus.

Septima cathena vocatur timiditas. Dicit enī itra se insensatus peccator diabolica suggestionē deceptus. Quid enim prodest confiteri. Quomodo potero in bonis inceptis perseuerare: et a peccato in futurum me abstinere. Iterum incidam in illa: et sic nihil p̄dest p̄nia acta. Et sic huiusmodi timiditate cathenatus nō resurgit. Ad quā dissol

uendū

uendā mouet vna pulchra questio vtilis et in-
audita. Si peccata semel dimissa per verā peni-
tentia nō dico falsam: q̄ sic nō oportet dubita-
re: possunt redire tam quo ad numerū q̄ quo
ad culpā: p̄ sequens peccatū mortale commissū.
Probatur primo q̄ sic: per illā parabolā scri-
ptam Math. 18. Ideo assimilati est regnū ce-
lorum homini regni: qui voluit rationē ponere
cū seruis suis. Vbi habetur q̄ rex ille seruū suū
inueniens debitorez decem milia talentorū etc.
dictorūz hystoriā. Sic et pater vester celestis sa-
det vobis si non remiseritis vnusquisq̄ fratri
suo de cordibus vestris. Quod nō est aliud di-
cere: nisi q̄ deus qui nobis penitentibus mul-
ta peccata dimisit: et q̄ si nos primo nos offen-
denti vtiq̄ nō dimittimus illa eadē peccata ab
eo nobis dimissa: iterū sunt nobis ab ipso im-
putata et punita: ergo a simili ē in omnib⁹ alijs
peccatis. Quod etiā probat per Augustinū in
libro de baptismo cōtra donatistas dicentem.
Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas
nō est aperissime dominus docet de illo seruo
quez cū dominus inuenisset debitorez decē mi-
līum talentorū deprecanti omnia dimisit. Ille
autēz conseruū suūz qui ei debebat centū dena-
rios suffocabat. Et cū misericors nō fuisset ius-
sit eū dominus reddere quod ei dimiserat. Vn-
de ambrosius super epistolā ad Ephesios. 5.
c. in glo. et ponit a magistro sententiarū in. 4.
di. 20. c. i. vide ibi. Donate inuicem si alter in
altēz peccet: alioquin repetit dimissa. Si enim
in his cōtemptus fuerit. s. dominus: sine dubio
reuocabit sententiā per quā misericordiā dede-
rat. Hoc idē dicit magister in. 4. di. 22. c. i. et
habetur de pe. di. 4. c. considerandū. vbi dicit
Grego. in. 4. dialogorū. Et dictis euāgelijs
cōstitit: q̄ si nō ex corde dimittimus qd in nos
delinquit: illud rursum exigit quod iam nobis
per penitentiā dimissum esse gaudebam⁹. S3
cōtra. Q̄ oppositū patet p̄ auicē. 3. sue meth. 4. c.
qui ait. Quod annihilatū est nō reducit. Sed
cū peccatūz remittitur annihilat⁹: ergo etc. Exē-
plum habes de beato augustino: qui vidit i ma-
nu diaboli librū in quo scriptū erat q̄ bñs au-
gustinus dimiserat confessionē. Qui statim cō-
fessus respexit librū et nihil inuenit scriptūz. Si
militer de seruo q̄ fecerat adulteriū cū vxore do-
mini sui. Cū autē vellet dominus suus p̄ quen-
dam incantatore certificari: seruus hoc sentiēs
cōfessus est peccatū suū: et diabolus interro-
gatus respondit de hoc se penitus nihil scire.

Itē de vxore cuiusdā que cōmisi adulteriū: et
cū exprobaretur a viro suo: illa prozsus nega-
bat. Tunc dixit vir eius q̄ si teneret ferrū igni-
tum in manu sua sine leſione crederet ei. Que
cōfessa est peccatū suū: et postea deo volente te-
nuit p̄ſente viro ferrū ignitū in manibus suis
absq̄ leſione. Propterea nullū successiue corru-
ptum potest redire idē numero: aliter duo con-
traria possent esse simul vera qd est falsū. Nō
enim hora p̄terita pōt reuerti: nec aliquod p̄-
latum verbū: nec reliqua successiua. Ex his er-
go cōtrarietatibus oritur p̄dicta q̄ſtio. Ad quā
respondendū est fm̄ sententiā doctoris subtilis
Joh. Scoti. in. 4. di. 22. q. i. q̄ peccatū dimi-
ſūz siue origiale: siue veniale: siue mortale: idē
numero redire nō potest q̄ſtum ad culpā. i. q̄ si
post penitentiā vnum peccatū mortale cōmutat⁹
propter quod anima damnatur: solū de illo pu-
nicur: et nō de alijs. s. per penitentiā dimissis.
Q̄ penitentiā sancta quanta est bonitas tua: et
efficacia. De qua bene propheta Ecch. c. 18.
dicit. Si impius egerit penitentiā etc. Et cōclu-
ditur q̄ omnī iniquitatē suarūz non recorda-
bor. Ratio huius positionis est ista: quia secun-
dum sententiā omnī theologorū in. 4. senten-
tiarū di. 44. vbi loquunt de resurrectione: nulla
res annihilata potest redire eadē numero nisi
per diuinā potentiā. Tunc sic p̄ sententiā om-
nium theologorū in. 2. sententiarū di. 34. Deus
nō est causa alicuius peccati: q̄ hoc nō est et sa-
cere: sed potius deficere. Quod absurdū est in
deo ponere. Vnde Aug. in li. 83. questionūz.
q. 3. Deo auctore nō fit homo deterior. Restat
ergo q̄ peccatū per penitentiā dimissum: et tota
liter annihilatū: aliter redire nō pōt nisi p̄ diui-
nam potentiā. Et hoc est impossibile v̄ p̄batū
est: ergo peccata dimissa nō possunt ampli⁹ re-
dire. s. faciēda est ergo penitētia: nec recidiua
tio timēda est propter rationē iam dictā. Vi-
cas ergo ad parabolā: et ad auctoritates iam ad-
ductas secundū Ric. vbi supra in responsione
primi argumenti: q̄ pro tanto in illis auctorita-
tibus peccata dicuntur redire: quia per sequēs
peccatū culpa grauatur. Si enim mihi peccanti
contra te indulxisti: et postea cōtra te pecco: ex h
istud peccatū grauius redigitur. Hinc est q̄ p̄-
dictus doctor vbi supra. q. 5. querit. Si maior
est ingratitudo in casu ab innocentiā q̄ in casu
a vera penitentiā: quia ex his p̄dictis sequitur
q̄ maior sit ingratitudo in casu a vera peniten-
tia quia peccatū sequens grauatur p̄ peccata di-

missa prius per penitentiam. Sed peccatum in quo
cadit homo ab innocentia: per nullum aliud pecca-
tum precedens aggravatur. Ad hoc respondet
ipse doctor dicens: quod gratiarum actio duo respice-
re debet scilicet quantitatem doni: et gratuite do-
nationis modum. Respicendo autem ad quantita-
tem doni magis est ingratus innocens peccan-
do quam penitens: quia ceteris paribus maius do-
num est servare hominem ne peccet: quam illi qui pec-
cat indulgere. Ceteris enim paribus nobilior
status est innocentie quam penitentie. Sed consi-
derando modum gratuite donationis magis est in-
gratus penitens cum peccat: quam innocens: quod quan-
to magis quod elongat a debito recipiendi bene-
ficii: tanto est modus donationis magis gra-
tuitus cum beneficium sibi conferatur. Adagis autem
elongat a receptione gratie quantum est ex parte sua il-
le qui peccat: quam ille qui non a gratie conservatio-
ne. In omnibus tamen compensatis si compenset aggravatio
que est in sequenti peccato: propter precedentiam
iam dimissa: maior est ingratitudo cadere a ve-
ra penitentia quam ab innocentia. Et ideo dicant
doctores quod peccatoribus recidivantibus propter
eorum ingratitudinem debet maior pena imponi:
quod peccati eorum gravius. Et sic habent intelligi
predicte auctoritates: et non aliter. Si faciamus er-
go penitentiam: nec timeamus recidivare: quod ex
assumpta penitentia inimicus factus est debilior
et ideo minime timendus est quod secundum Hieronymum.
Dixit timendus est hostis: quod non potest vincere nisi
si volente. Insuper secure conscientie libertate homo
fit robustior contra insidias diaboli: tanquam fortis
armatus et a carcere liberatus: quod penitentia est
armatura dei: de qua ad Eph. 6. apostolus ait. In-
duite vos armaturam dei ut possitis resistere ad-
versus insidias diaboli. Preterea penitentiam
agens fit particeps omnium custodientium manda-
ta dei: iuxta illud psalmi. Particeps ego sum omni-
um timentium te: et custodientium mandata tua. Appro-
pinquat enim dominus penitentibus precatione et illu-
minatione: iuxta illud psalmi. Dominus illuminatio mea
et salus mea: quem timebo. Dominus protector vite
mee: a quo trepidabo: quasi dicens: non a diabo-
lo: nec ab aliqua potentia. Et Job. 28. Pone
me iuxta te: et cuiusvis manus pugnet contra me
Quasi dicat. Non curo. Et ad Rom. 8. Si deus
pro nobis quis contra nos. O christiani. o mundi
amatores. o tardi. o pigri. Ad penitentiam ad pe-
nitentiam dico convertimini. Si autem in penitentiam
quod dominus defensor et protector: noster est contra insi-
dias diaboli: et temptationes inimici. Et sic pa-

ter ista cathena.

Et tunc cathena vocat presumptuositas.
Presumunt enim peccatores de misericordia dei dicentes quod male vivendo dei
miserebitur sui. Quod est dominum iudicare ini-
stum: nec non blasphemare eum: sicut in persona talium
psalmi. Non iudicabit deus nec intelliget deus
Jacob. Contra quos dicit Eccle. 5. Ne dicas
misericordia domini magna est: quod de spe ruas in pre-
sumptionem temerariam et superbiis et absque timore
in peccatis firmam facies habitatores. Ad quam
cathenam dissolvendam querit ista questio. Utrum
in deo sit iusticia. Et videtur quod non: quod quicunque sa-
cit omnia prohibita sue voluntatis: non secundum
iusticiam operatur. Sed sicut dicit apostolus ad Eph. 1.
Deus omnia operatur secundum consilium sue volun-
tatis. Non ergo iusticia deberet ei attribui. Pre-
terea actus iusticie est reddere debitum. Sed deus
nulli est debitor: ergo deo non spectat iusticia.
Sed contra hoc obijciunt. Tota natura clamat deum
esse iustissimum. Nam apostolus. 2. ad Timotheum. 4.
dicit quod deus est iudex iustus. Sed non est iudex
iustus in quo non est iusticia. Ergo etc. Et psalmi.
ad dominum clamat. Iusticia plena est dextera
tua. Et alibi. Iustus dominus. Ad hanc questionem respondet
Thomas in 1. parte. q. 21. art. 1. Et Ric. in 4. di.
46. art. 1. q. 1. dicit quod duplex est species iusticie
Una commutativa. Alia distributiva. Prima com-
mutativa in mutua datione et acceptione: videtur in em-
ptione et venditione: et aliis commutationibus. Et
hec dicitur ibi. 5. Iusticia commutativa. Et hoc non
potest esse in deo: quia nullus dedit ei tantum quod
mereatur ut illi retribuat. Unde apostolus
ad Romanos. 12. c. Quis prior dedit illi et retribuat
ei. Quasi diceret nullus. Secunda consistit in di-
stribuendo: secundum quam aliquis gubernat vel dispo-
nat: datque unicuique secundum dignitatem suam. Sicut
ergo ordo congruus familie vel cuiusvis multi-
tudinis gubernare demonstrat huiusmodi iusti-
ciam in gubernante: ita ordo universi qui ap-
paret tam in rebus naturalibus quam in rebus vo-
luntatis demonstrat iusticias dei. Unde dicit.
Dio. c. 4. de divi. no. Oportet videre veram
esse dei iusticiam quod omnibus tribuit. Preterea
secundum unicuique existentium dignitatem: et unicuique
naturam naturam in proprio saluatur ordi-
ne. Et sic patet quod in deo est iusticia distributiva
que distribuit bonum et malum: penam et gloriam
Dicat ergo ad argumenta in oppositum secundum
Thomas. ubi. 5. q. 2. quod deus operatur omnia secundum
consilium sue voluntatis: tamen hoc non obstat quod
operetur

operetur secundū iusticiā: quia impossibile ē q̄
deus nollet quod ratio sue sapientiē dīcat. Que
quid ē est sicut lex iusticie: s̄m quā eius volūtas
recta et iusta est. Vnde quodcūq; facit secundū
voluntatez suā iuste facit: sicut illud q̄ secundū
legē facimus iuste facimus. Sed nos i lege
alicuius superioris: deus autē sibi ipsi ē lex. Ad
aliud vero dicas s̄m Ric. in responsione quar
ti argumenti q̄ et si deus nulli creature debitor
sit ex recepto: tamen debitor ē ex p̄misso. Pro
misit enī gloriā dare bene facientibus. Nulli
tamē est debitor nisi quia voluit. Si autē que
ratur quare vult: nō respondeo nisi quia vult:
quia voluntas sua est causa p̄tina. Et sic patet
predicta questio. Noli ergo p̄sumere de miseri
cordia dei: quia tantū est iusticia quāntū miseri
cordia. Vnde Grego. ait. Ad misericordiā dei
debemus erubescere: si iusticiā eius nolumus
formidare. Et Hieron. Ad magna est miseri
cordia dei immo maior q̄ credimus: sed nō mi
nor est iusticia. Et idē Hieron. Motus iu
sticia est timenda: q̄ misericordia sine penitētia
presumenda. Vnde Deut. c. x. dicitur. Deus
magnus et potens et terribilis: qui personā nō
accipit nec munera. Et Job. 9. dicit. Si iustifi
care me volueris os meū condemnabit me: et si
innocentem me ostendero paruū me compro
babit. Itē prouer. 6. c. zelus et furor viri non
parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq; p̄
cibus: nec recipiet pro redemptione dona pluri
ma. Et ibidem. x. c. dicitur. Nō proderunt the
sauri impietatis in die visionis. Propterea do
minus per Esa. loquitur. 47. c. his p̄sumptuo
sis. d. Reuelabitur ignominia tua et videbitur
obprobriū tuum: vñ nōne capiam: et non resistet
mibi homo. Et per Hier. 48. c. ait. Cor for
tū Moab erit in die illa sicut cor mulieris par
turientis. Et per Ezec. 7. c. Et Sophonie.
i. ait. Argentum eorum et aurū eorum nō po
terit eos liberare. Sed penitentiā age: quia nō
poterit deus iusticiā p̄terire. Et sic patet ca
thēna octaua.

Ona cathēna et vltima vocatur longa
nimitas. Plurīq; peccatores miseri
sunt: qui vitā nostram corporalem nū
q̄ finem habere credunt. Dicunt enī intra se.
Baudēamus et epulemur: fortes et diuites su
mus: quis nobis male facere potest. Contra
quos ē scriptura sacra: experientia expressa: et
euangelij parabola. Scriptura sacra dico: quia
Jac. 4. c. scribitur. Que est vitā nostra. Va

por ad modicū parens: et deinceps extermina
bitur. Et Job. 13. dicit. Homo natus de mul
iere breuī viuens tempore etc. Et c. 20. inquit
Baudius peccatoris ad multar puncti. Si alē
derit vsq; ad celos superbia eius: et caput eius
nubes turgent: quasi serquilinus in fine per
detur. Et David in ps. V. et impium super
cratatum et eleatum sicut cedrus libani. etc.
Et dominus in euangelio tales Lōmonet. d.
Mat. h. 25. Vigilate: nescitis enī quādo domi
nus veniet sero: an media nocte: an gallicā:
an mane. Ne cū venerit repente inueniat vos
dormientes. Secūdo contra ipsos exclamat ex
peritētia: quia videmus iuuenes mori: et frequē
tius q̄ senes. Noui ego inuentē militez: domi
num terrarū multarū in paucis diebus morte
repentina deficientē. Lūz in quada ciuitate pre
dicarem vidi dominā filiam militis cum sonitu
tubarum et magnis pompis ad nuptias cūtez
vno die dominico: sed in alia hebdomada se
quenti cum lachrymis ad tumulum sociata est.
O iuuenes esrenati. o iuuenes insensati. o iu
uenes qui felicitatem ponitis in rebus vestris
et transitorijs: emendate vos dico: quia nesci
tis vtrū vsq; ad horam eritis viui. Emendate
vos dico: quia videns experientiam quotidie.
Et sic videmus vbiq; quoscuq; in iuuentu
te: vel in media etate: vel senectute mori. Ter
tio clamat euangelij parabola contra predictos
vivere sperantes: que scripta est Luc. 12. de illo
diuīte qui anime sue dicebat. Anima mea mul
ta habes bona reposita in annos plurimos: re
quiesce: comede: bibe: et epulare. Cui dixit de
Stulte hac nocte animam tuam reperent a te.
Que autem parasti cuius erunt. Ideo infert
dominus dicens. Estote parati quia qua hora
nō putatis filius hominis veniet. Et sic patet
qualiter dissoluit ista cathēna terribilis et ama
ra. Rogemus ergo deum onnipotentē: vt cō
cedat nobis gratiam: predictas soluendi cathe
nas: vñ hic gratiam et in futuro gloriā ab eo
consequamur: qui viuit et regnat in secula secu
lorum. Amen.

Sermo de spe bona.

Videte et videte: quo
dñs: beatus vir q̄ sperat i eo. ps.
33. Statuerūt multi ceto errore in
ducti nihil aliud q̄rere et desiderare q̄ bona bre
uissima hui⁹ seculi: et respiras mūdī. Qui si
saperēt et itelligerēt: q̄ multa et magna p̄misit
et 4

Deus diligentes sc: hec oia terrena et caduca
velut stercoza reputaret. Sed ut oēs ad regnū
celozū erigere valeant affectus suos: i pñi ser
mone tractādū ē de virtute spci. Verba at pzo
posita possunt dici i p'ona ciuiū celozū: q dicit
Sustate et vos mūdani et videte qm suauis ē
dñs. s. amicis suis: quib' tā ineffabilia bona lar
gitur. Beatus vir q spat in eo. In quibus tria
myseria cōcurrunt contemplanda v3.

Primum de sua diffinitione.

Secundum de sua distinctione.

Tertium de sua fructificatione.

Primo cōtemplamur spci diffinitionez
p vbi ē vidēdum qūo a doctorib' diffini
tur. Morādū aut q a dec tres diffini
tiones assignant. Prma ē magistri. s. sen.
di. 27. sic. d. Spes ē virtus qua spūalia et eter
na dōa spant. Sōca ē glosatoris Pauli Ap
monis. Ro. 5. sic. d. Spes ē certa expectatio
future beatitudinis pueniens ex meritis et gra
tia dei. Tertia ē Aug. d. Spes est virtus q
quis se ad iā qd credit pueniū psumit. Circa
aut istas diffinitiones monstrande sunt tres re
gule: quarum.

Prima dicitur possibilitas.

Secunda dicitur varietas.

Tertia dicitur veritas.

Circa primā querit: virū possibile sit hōi via
tori spare beatitudinē sēpternā. Et videt q n
qz dicit Aug. Inuisa diligere possumus: inco
gnita nequaqs. Sed nō cognoscim' beatitudi
nē: qz trāscēdit intellectū sicut oculū sol. iuxta il
lud. i. Cor. 2. Oculis nō vidit: nec auris au
dit: nec in cor hōis ascēdit: ergo nec diligitur
nec spat. Sicut solent qñqz sensuales dicere.
Quis videt paradysum. Quid possumus scire d
illa beatitudine: cū nihil videamus nisi tpalia
bona. Hic faciamus paradysum. Hic cōstitua
mus finē nostrū. Quibus sic doc. rident. Et
p angelicus doc. Tho. 2a 2e. q. 17. et 1. 2. q. 5
et Bon. in. 4. di. 46. et Sco. et Ric. in eodem
loco: q vera bñtudo pōt dupliciter considerari
A. in generali et pñculari. Si cōsiderat i gnali
iquatū ē bonū sufficiētissimū cognoscibile ex se
Dico q oibus ē nota: qz qlibet scit qd ē bonū et
qd ē sufficiētissimū cō. In pñculari vō iquatū
cōsistit i clara visione dei: dico q nō ē cognosci
bile illud bonū qd dñs largit scis suis. Null'
nāqz posset cogitare nullus audire qz excellēs
sit et sublimis gloria illa. Oia entz bona tpalia
nihil sūt respectu illius. Que oia pbari possūt

exēplis scōz: qbus illud narrādū occurrit qd
Aug. narrat i eplā ad Lirillū de transiū beati
Hierō. vbi ait. Sz vt merita beatissimi Hierō
ro. nō lateāt: qd mihi diuina clemētia auuente
i ipso sui obitus die accidit enarrabo. Eadē nā
qz dic et hora qua exuta putredie atqz imundi
tie carnis toga Hierō. scūs vestimētū ppenie
imortalitatis et iestimabilis glie et leticie iduit:
positus i cellula mea gescēs auide cogitās qñqz
inesset aiabus btōz q cū xpō gaudēt glorie et le
titiarū quantitas: cupiēs ide ex hac mā breuem
cōponere tractatuz: pñbus ipulsus nri Sene
ri quōdā venerabilis Martini turonē. epi di
scipuli: charta et calamo pugillariqz i manibus
susceptis breuē volēs scribere eplā scissimō
Hierō. destinādā: vt qeqd de hoc sentiret rñ
deret. Sciebā enī i tā difficili qñc a nullo alio
viuentiū me posse cūctius edoceri. Lū tāci
perē salutatiōis exordii Hierō. ineffabile sub
to lumē nostris insup'ib' nostrisqz liguis mī
nime declarādū cū ineffabili iauditiqz celozum
fragātia cellulā i qua stabā itrauit iā hora cōple
tozū. Quo a me viso: stupore admiratiōeqz cō
motus: animi et mēbzorū virtutes amisi. Me
sciebā enī tūc q dextera dei exaltasset seruū su
um: notas faciens i populis virtutes suas. Me
sciebā etenī q deus antiquē miseratōis seruū
fidelē a carnis inuiditis soluisset: et tā sublimē
ei in celo sedē passet. Mescebā certe inestigabi
les vias dñi: nesciebā thesauros infiniti dei sa
piētie et scie. Secreta et occulta dei iudicia non
cognoscebā: qm quos vult facit ineffabili sapia
ad sui cognitionē venire. Quos at vocat pde
stinat iustificat et beatificat. put decreuit conue
nire. Itaqz qz talem mei oculi nāqz pferant
lucē: talē ollatus meus edozē nō fenserat: tam
nouus: tā inauditis signis obstupēbā. Inter h
i me cogitabns pstreptibus qd hoc eēt de lu
ce dicens verba vox emicuit. Augustine Au
gustine qd queris. Putas ne i breui imittere
vasculo mare totū: breui icludere pugillo terra
rū ozbē: celū firmare ne vsuatos exerceat cur
sus. Que auris nulla p sonū hausit: audiet tua
Que oculus nullius hominū videre potuit
videbit. Que cor hūanū nullatenus intellēxit:
nec ēt cogitauit: existimas te posse intelligere.
Infinitē rei qz erit finis. Potius totū mare i
artissimo clauderet vasculo: potius terraz oz
bē pualus teneret pugillus: potius a metu cō
tinuo celū desisteret: qz gaudioz et glie qd btō
rū aie sine fine potuit minimā ielligere pñcu
lam: nisi

lā: nisi ut ego ha erpientia docereris. Et seqt
ad hec. Ego stupēs pauore admiratōe tā inui/
sa: pene amēs: oī qī vigore carēs his vbi ali
qles sumēs audaciā tremebūda voce dixi. Jf as
vtnā mibi foret: q s tā felix es t gloriofus: qui
tā honorifice ad illa pparas gaudia: q tam dulcia
eloga fariis meo gutturi nō ambigere. At ille.
Mōmē iquit mēū qris: Hicero. illius pſbryteri
cui trāsmittē dā eplam iā scribere icepisti ſū aia:
q i hac hora i bethleē Jude: carnis onere dpo
ſito cū xpo oīq celeſti comitara cohorte: decoza
ta pulchritudine: oī illuſtrata ſplēdore: illo indu/
ta immortalitatis daurato veſtimēto. circūamicta
oium bonoz t gaudioz vari citate: ſonoz oīuz
trūphali cū diademate coronata: t oī britudie
t felicitate velata: tā glorioſe tā ineffabiliter pgo
ad regna celozū ſū fine māſura. Nullū. n. glo
rie expecto defectū: ſed augmētū: ſed iterūūgar
corpi gloriſicādo: t nullatenus moriūro ſed
gloriā quā nūc ſolā habeo bitura in illa. ſ. vni/
uerſali carnis reſurrectiōe cū xpo. Et ſeqt iſra
Placeat at volūtatē tue aliq mibi interroganti
rūdere. Quid optas dicito: me oī volūtatē tue
ſcias rīſurā. Vellē iquā itelligere vū biōzuz
aie qdā velle poſſint q obtinere neqant. At illa
Vniū Auguſtine nōneris q ſcōz aie i illa eter
na gloria ita ſūt ſolid: te t firmate i deo q nulla
ſibi ieſt alia volūtas niſi dei in quo nihil velle
aliud poſſunt niſi que deus vult: iō q volūt ob/
tinere pnt. Etenī qūqz volūt deus vult t adim
plet. Nemo qppe nrm ſuis fraudat: deſideriſ
qz nihil pter deū aliqz noſtrū optat. Qm vero
ſp vt volumus i deo hēmus: noſtra ſp deſide/
ria ſūt plēſſime adimpleta. Vale. Iſto ergo mō
nullus vniū pōt cognoscere altitudinez glorie
ſcōz. Tñ nō ē pūipēdendū tale bonū: qz ſarū
eēt q nihil crederet niſi qd videret. Naz multi
carnales t ſenſuales qz nō viderūt ſcōz gloriā
illā negāt t pūipēdūt. De qbus ait Sreg. 4.
dial. i. plogo. Carnales qqz: qz inuiſibilia illa
ſcire nō valēt p expimētū: dubitāt vtrū ne verū
ſit q corp: libus oculis nō vī. Itaqz pōit exē/
plū de muliere pregnāte tē. Applica figuram
q hēt. 3. Reg. x. c. de regina Sabba: q audita
ſama Salomonis tē. dixit corā rege. Bti viri
tui: t beati ſerui tui bi q ſtant corā te ſp: t audi
unt ſapiam tuā. Glo. Regina admirādo i lau
dē Salomonis erupit. di. Beati viri tui tē.
Vere beati ſūt quoz rex ē xps: t q eterna eius
viſione pſui merent: t gloriā quā habēt cū
patre: t ſpū ſcō cōſpicere: t ſapiam quā mūdis

corde ſe oſcēdit ppetualiter pſepe letant: hec ille
Et oia q dicta ſūt: de pſiculiari cognitione dicta
ſunt tē. Sed cōſiderādo beatitudinē i genera
li: oēs poſſunt illā appetere: qz ad hoc naturali
ter mouent: vt ait Aug. 13. de trini. c. i. Quz
certa ſinia ē q rōne quoquo mō vti poſſunt bea
tos eē oēs hoies velle. Et eodē li. c. 29. Mā in
didit nobis: vt bti imortaleſqz eſſe cupiamus.
Qd pbari pōt p id qd dicit Ar. 3. topi. Adari
mū bonū oēs marie appetūt. Et Beatus. 3.
de cōſo. Qis mortaliū cura quā multiplicium
ſtudioz labor exercet: diuerſo qdē calle pcedit
ſed tñ ad vniū beatitudinis finē niti puenire:
quo adeptō nil aliud deſiderare qat. Hec ibi.
Qēs igit in exercitiis t laboribus nil aliud q/
rūt q aliqd bonū in quo poſſint letari t getari
Et qm multi credūt illud bonū eſſe in diuitijs
multi i honoribus: multi i magnificētijs: ideo
ibi cōſtitūt finē ſuū. Qui tñ poſſunt cognosce
re errozē ſuū tripliū rōne. Primo rōne cōita/
tis. 2. rōne inſatiabilitatis. 3. rōne exēplari
tis. Primo rōne cōitatis poteſt qz cognos
cere i nullo tpaliū bonoz eē beatitudinē iſtaz.
Mā cū beatitudo ſit quoddā ens p ſe bonū: nō
cōpatitur ſecū aliqd malū ſm Tho. ſa ſc. q. 2.
Sed oia bona tpalia ſunt cōia bonis t malis.
Ideo i ipſis nō ē ha bitudo. Qm nāqz tam
ercors ē vt nō iudicet eē malos homicidas: la
trones. Vſpelles t ſiles. Et tñ bi ſepe butus
mūdi bona habēt. Iniq t mali ſūt diuites tē.
Ideo ait Aug. i. de ci. dei. c. 8. Placuit qppe
diuine puidētie pparare in poſterū bona iuſtū
qbus nō fruēt iniuſti: t mala ipiis: qbus nō
excruciabunt boni. Iſta vero tpalia bona t ma
la vtriqz voluit eē cōia: vt nec bona cupidius
appetāt: q mali quoqz bte cernūt: nec mala tur
piter euitēt: qbus t boni plerūqz afficiūt. Inī/
eſt at plurimū qualis ſu vſus vel carū rerū que
pſpere vel eaz que dicūt aduerſe. hec ibi. S
vt ſortus dicamus. Quid pōt dici i hoie ſum
mū bonū qd belue t bruta pncipāt. Jo ait 2a/
ctian. 3. diuinari inſt. aduerſus gē. 8. Luz de
officio hois agit oz ſumū ſumū aialis bonū i eo
cōſtituit: qd cōc cū aliis aialibus eē non poſſit.
Sed vt ſeris dētes: armēis cornua: volucris/
bus penne pprie ſūt: ita hoī ſuū aliqd d3 aſcribi
ſine quo rōnem ſue cōdinonis amittat. Mā q
viuēdi aut generādi cū datū ē cib' qdē eſt bo
nū naturale: ſumū tñ nō ē niſi qd ē vnicuiqz ge
neri pprū. hec ille. Nec ē bona aie ſunt hois
beatitudo: vputa ſcie t virtutes: qz nec ſita p

se acgrum sed ppter aliud. Vñ Lactan. eodez loco ait. Qui sciam sumū bonū facit aliqd boi ppter dedit: sed sciam alteri? reigra hoies ap/ penit nō ppter seipsam. Quis cum scire cōtēus ē nō expetēs aliqū scie fructū. Artes iō addif cūnt vt erereāt. Exerceāt at vel ad subsidia vi/ te: vel ad voluptatē: vel ad glām. hec ille. De virtute aut q: non sit bonū hois sumū: idē sub dit. Superst ē vt refellamus q virtutē ipsā sum mū bonū putauerunt. In qua opinione etiam Alarcus Tullius i quo multa icōsiderate suc/ runt. Nō enī virtus ipsa sumum bonū: sed esse corū: et mater sumi boni est: qm̄ perueniri ad il/ lū sine virtute nō pōt. hec illst. Secundo pōt ostendi i nullo bono ipse esse sumum bonū rō ne insatiabilitatis. Est enī beatitudo fm̄ Bo. n. in. 4. di. 49. finis satians appetitū. Sed ni bil est i hoc mūdo qd satiare possit appetitū ho/ minis: nō diuitie: nō honores: nō magnificen tie: et similia: ergo rē. Idco ait Sen. i vna epi stolarum ad Luciliū. Longerat in te quicquid multi locupletes possident: et vltra priuati pe/ cunie modūz fortune te prouchat: auro tegar: purpura vestiat: et ad hoc modus deliciarum et opum te pducit vt terrā marmoribus abscon/ das. Non tm̄ nōi habere liceat sed et calcare di uitias. Accedant statue et picture et qeqd arsvl la elabo: auit: maiora his capere dices. Natu/ ralia enim desideria infinita sunt: et falsa opio/ ne nascunt: vbi desinant nō habent. hec ille. Exēplum patere pōt de Alexandro magno: q postqz adeptus est quasi totius mūdi imperiūz dicebat. Abundus nō sufficit mihi: ergo i istis non ē beatitudo: sed in gloria dei: sicut ait psal. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et Augu. li. cōfessionū. Redite puaricatōes ad cor: et in beret illi soli q scit nos: state in eo: et stabitis: qesce in eo et requiescetis. Quare iris in aspa qm̄ istud bonū qd queritis vel amatis ab illo ē Tercio id probat rōne exēplaritatis. Qēs nā qz sancti exhibent nobis huius veritatis testio/ nium: qui nō solum huius mūdi vanitates et vo luptates nō querierūt: verū et ipsas aufugerūt vsqz ad mortem. Et hoc probat duplici aucto ritate. Prima ē Pauli exēplificando de patri bus veteris testamenti ad Heb. xi. sic dicētis Sancti p fidem vicerūt regna: operati sunt in sticiāz: adepti sunt repromissiones. Obiura/ uerūt oralconū: extinxerūt ipenū ignis: effuga runt aciem gladii: conualuerūt de infirmitate: fortes facti sunt in bello: castra verterunt cxc/

rozū. Acceperūt mulieres de resurrectione mor/ tuos suos. Alii autē dissentī sunt: nō suscipien tes redēptionem vt meliorem inuenirent resur rectionē. Alii vero ludibria et verbera expi: in sup et vincula et carceres: lapidati sūt: seci sunt: tēptati sūt: in occisione gladii mortui sūt. Circu ierūt in melotis: et in pellibus caprinis egētes angustati afflicti: quibus dignus nō erat mun dus. In solitudinibus errantes: in montibus et in speluncis: et i cauernis terre. hec ibi. Alia ē Rabani in sermone oium s: oium qui exēpli ficat de sanctis noui testamenti dicens. Aplos subiectū ē triumphale martyrum nomē: qui p diuersa tormētōz genera xpi passionē non la/ cescentibus pcorioz mentibus imitabantur Alij nāqz ferro pempti: alij flāmis exusti: alij flagris verberati: alij veeibus pforati: alij cru ciati patibulo: alij pelagi periculo demersi: alij vini decocti: alij vinculis mancipati: alij lin/ guis priuati: alij lapidibus obruti: alij frigore afflicti: alij fame cruciati: alij vero trūcatis ma/ nibus siue ceteris cecis mēbris: spectaculū cō/ tumelic in populis nudi ppter nomē dñi por/ tauerūt. hec ibi. Quid dicam de xpo qui semp ostendit in hac via nō ē bitudinem: et amari tudinē habuit vsqz ad crucis mortē. De quo p i rman? Lact. 7. diui. insti. aduersus gentes sic ait. Mater noster ac dñs qui cōdidit forma/ uitqz celū qui solem cum ceteris sideribz iduxit qui libratam magnitudine sua terram vallauit montibus mare circūdidit: amnibzqz distinxit et quicquid ē in hoc opere mūdi cōflauit atqz p/ fecit ex nihilo: perspectis erroribus hoium du cem misit qui nobis iusticie viā paderet. Hūc sequamur oēs: hūc audiamus: hūc deuotissi/ me parcamus: quonā solus vtrūcūqz Lucretius. Deridicis hoium purgavit pectora dictis. Et finē statuit torpedinis atqz timoris. Expōuit qz bonū sumūz quo tendimus oēs. Quid so/ ret atqz viā monstrauit limite puo. Quo possu mus in id recto cōtendere cursu. Nec mōstra/ uitantis: sed et pcessit: ne quis difficultans gra tia iter virtutis horreret. hec ibi. Eleuent igit ex his cordis nostri studia ad cognoscendū re/ gnū celozū: et i slāmētur affect? ad amorē glorie qz ibi vere et pfectissime iocūda requies iuenit Scda regula mōstrāda dicit varietas. In qua videndū ē que differentia sit inter fidem et spē. Rēponde fm̄ Augu. in enchiridion: qz ē tri plex. Prima qz spes nō est nisi bonaz rerūz. fides vero malaz et bonaz. Scda qz spes ē fu

turoꝝ tñ fides. Vo ē futuroꝝ pteritoꝝ ⁊ pñti
Tertia qꝫ spes ē d bōis tñ sibi. fids vo d bōis
tā sibi qꝫ alijs. Tertia regula dī Vitas. In
qua tres veritates notari possūt. Prima scđm
s. Tho. 2. 2. q. 18. q. in beatīs non ē spes qꝫ iā
habēt quicquid volunt. Vnde ad Ro. 8. Qd
videt quis quid sperat. Et aug. 9. x. de civi. dei
c. 15. ait. Spes. n. que videtur non ē spes. Tā
ta ē enī in ipīs certitudo beatitudinis qꝫ nul
lam spem habere cogūt. Si vero dicatur qꝫ
sancti in patria expectant resurrectōem ⁊ corpo
rum glorificatōem: ergo sperant. Respondet
fm Bon. qꝫ nec anime beatorū nec angelī pro
prie habent spem. Et ratio est: qꝫ spes est expec
tatio premij substantialis. Qd ē aut hī premij
substantialē habent: ⁊ iō carent spe pꝫ dicta
Alia ē ratio: qꝫ spes habet annexam fidem. Si
des autem cognitio enigmatica est. Et qꝫ clari
tas visionis diuine tollit oīa enigmata: per cō
sequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rati
onem dicitur qꝫ nec aīa nec angelī habent spes
Potest tamē dici qꝫ hī in eis nō ponatur spes
pꝫ dicta. s. que est expectatio premij substan
tialis: est tamen in eis spes large dicta pro qua
cūqꝫ expectatione secūde stollē ⁊ gaudij accidē
talis. Secunda veritas est qꝫ in damnatis non
est spes. Nam fm Tho. vbi supꝫ: sicut ad ve
ram beatitudinē spectat vt aliquis certus sit de
sue beatitudinis pꝫtate: alioquin voluntas
non quietaret. Sic ē perpetuitas pene cūqꝫ per
tineat ad penam. Non enim vere haberent ra
tionem pene dānati si perpetuitatem damnati
onis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job
15. Non credit. s. qui est damnatus: qꝫ reuerti
possit de tenebris ad lucem. Et si quis petat qꝫ
re. respondet glo. Sicut enim inuolutus tene
bris luce desperat: sic etiam damnati desperāt
vñqꝫ posse egredi de tenebris inferni. Tertia
veritas ē qꝫ spes reperitur in his qui sunt i pur
gatorio ⁊ in his qui sunt in hac vita. De his qꝫ
sunt in purgatorio pꝫ per magistrum sententia
rum in. 4. d. q. sancti patres felici spe ingres
sum ianue celestis expectabant. Si ergo dicere
tur qꝫ ipsi sunt certi qꝫ non possunt damnari er
go non indigent fulcramento spei. Dicendum
fm Bon. qꝫ hoc non est propter afflictionem
glorie: sed propter confirmationem liberi arbi
trii quod est extra statum merendi: atqꝫ deme
rendi. Et illa confirmatio non euacuat spem:
qꝫ quis ponat extra statum veritatis liberi
arbitrii. De his vero qui sunt in hoc mundo

dubium est an spes possit esse in peccatoribus
Didetur enim qꝫ non: quia secundum magi
strum in tertio di. 27. Sine meritis aliquid spe
rare: non spes sed presumptio dici potest. Si
dicas. Omnes peccant ⁊ omnes sperant: er
go tē. Respondet Bon. qꝫ quadrupliciter ali
quis potest erire in actum sperandi. Aut enim
sperat habendo merita in proposito: in radice:
⁊ in effectu: sicut homo iustus qui diu domino
seruiuit. Aut sperat habendo merita in propo
sito ⁊ in radice: sed non in effectu. Sicut ille q
ante bonum vsum virtutis postqꝫ susceptu gra
tiam expectat beatitudinem ⁊ per illam sperat
saluari. Aut sperat nō habendo merita nec in
proposito: nec in radice: nec in effectu. sicut ille
qui facit malum: ⁊ perseuerare intendens cre
dit per solam misericordiam saluari neglecta di
uina iusticia. Primus actus est spei iam for
mate ⁊ exercitate. Secundus formate ⁊ primo
infulse. Tertius spei informis. Quartus pre
sumptionis: quia presumptio est cūqꝫ quis i ma
lo sine emendatione spei at posse saluari. Vñd
Bre. Qui vestigia xpī dedignantur seq: qua
temeritate sperant ad eius claritatis gaudia p
uenire. hec ille. Sed si peccator dispōeret se cō
uerti: licet sit peccator: tamen sperare potest ⁊
debet vitā eternā: qꝫ vitā. Vñd. ad rusticū
monachum. Nihil sic offendit deum qꝫ despe
ratio. Et sic patet primum principale.

Secundo contemplerur spei distincti
onem. Nam triplex spes potest distin
gui: videlicet.

Prima dicitur bona.

Secunda dicitur vana.

Tertia dicitur falsa.

Prima dicitur bona: que est in deum vel
ratione gratie: qꝫ in omni necessitate sperat ho
mo gratiam a deo inuenire. vel ratione venie
qꝫ sperat consequi veniā delictorum suoz. vel
ratione glorie: qꝫ homo sperat oēm gloriam suam
a deo. Et de hac dulcissima spe ait pꝫs Ec
cle. 2. Respiciite filii nationes hominū: ⁊ te te
te qꝫ nullus sperauit in domino ⁊ confusus est
Et prouer. 16. Qui sperat in domino beatus ē
Et pꝫs. Beatus vir qui sperat in domino. Et
alibi. Beatus vir cuius est nomen domini spes
eius. Et pꝫs. 30. In te domine speraui. ⁊ c. Q
qꝫ firmū est stabilimentum sperare in domino
Vere nil in hoc mundo securius fieri potest.
Secunda spes dicitur vana. Et hec ē illoꝝ qꝫ spē

suam ponunt in vanitatibus mundi. Horum itaq; spes vana dicitur Job. i. cañ. Mundus transit et concupiscencia eius. Quid est enim q non in breui transeat et evanescat vt sum⁹. Miseria humana audi quid de seipso loquitur sapiens Ecclesiastes. 2. c. Magnificavi opem / ra mea: edificavi mihi domos: plantavi mihi vineas: feci hortos et pomeria: et consemi ea cum / cti generis arborib⁹: extruxi mihi piscinas aq / rum: vt irrigarem siluam lignorum germinan / tium. Possedi seruos et ancillas: multiq; fami / liam habui. Armenta quoq; et magnos oniuq; greges vltra omnes qui fuerunt ante me ibi ierusalem. Locerui mihi argentum et aurum et substantiam regu et provinciaru. Et cū mihi cā / tores et cantatrices: et delicias filioz hominu. Scyphos et vireolos in ministerio ad vina fun / denda: et supergressus sum opibus omnes q fuerunt ante me in ierusalem. Sapiētia quo / q; pserauerunt mecum: et omnia que desiderauerūt oculi mei non negavi eis. Nec prohibui cor qn / omni voluptate frueretur: et oblectaret se i his que preparauerat. Et banc ratus sum partem meā fruerer labore meo. Quāq; me cōuertisses ad vniuersa opera que fecerant manus mee: et ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in omnibus vanitatem et afflictionē animi et nihil permanere sub sole. hec ibi. Exemplifica de se / necitate hominis etc. Ideo Criso. omet. 6. sup / Job. ait. Vanitas vanitatum inquit Ecclesia / tes: et omnia vanitas. Hunc versiculū si sape / rent qui in potentia versantur in parietib⁹ suis omnibus et vestibulis scriberent in domo et in / sezo et ante omnia in conscientijs suis: vt semp / et id oculis cernerent: et corde sentirent. Quo / nam enim multe sunt rerū facies et imagines / vane que decipiunt incautos: oportet istos car / men salutare quotidie: et in prandijs et i cenis / cōuenientibusq; omnibus: vnūquēq; primo / no canere libet: et a primo suo audire libet / q vanitas v: nitaū et oī vanitas. hec ibi. Ter / tia spes dicitur falsa. Et hec est illoz qui nunq; credunt se esse mortuos. Verificat. n. de his illud Tulij de senectute dictum. Memo est taz / sciet q nō se putet per annū posse viuere. Cui concordat Hieronymus ad An. Memo ē sic / fractis viribus et decrepita senectutis: vt nō se / putet adhuc annus esse victurū. Inde subripit / obliuio cōditionis sue: vt mortale animal iam / iamq; soluendū erigatur in superbiā et animo / celū tangit. hec ille. Patet enim satis euident

hanc spēm esse falsam. Et sic patet secundum / principale.

Etio cōtemplemur spei fructificationē

Possumus autē in hoc mysterio tri / plicem spei fructū ponere.

Primus dicitur fortificatio.

Secundus dicitur confortatio.

Tertius dicitur assecuratio.

De primo igit patet: q spes fortificat homi / nem laboribus suis: iuxta illud Origen. sup / Ero. Spes futuroz: laboribus requies parit. Nam si vana spe bonoz temporalium tot grauiā / et onera ardua mortales tollerāt iselices: quo / modo laborare vsq; ad mortē difficile videri / potest his qui sperant regnū color. Quare die / bus ac noctibus varijs curis homines mundi / indefesse sudant: nisi qz aliqd sperant adipisci. Laborant dñi sperātes magnifice dñari: labo / rant milites sperantes gloriā temporālē acqui / rere: laborāt mercatores sperātes diuitias adi / pisci: laborant artifices et agricole victū vestitiū / qz sperantes recipere. Sed multo fortius labo / ribus insisterent si finaliter viāz eternā spera / rent. Nec ille. Vnde Greg. in moral. Et po / nitur in decretis. dist. 47. c. omnes. Omnes / huius seculi dilectores: in terrenis reb⁹ fortes / sunt: in celestibus debiles. Mā pro temporali / gloria declinare vsq; ad mortē appetūt: et p spe / ppetua nec paz qd in labore subsistunt. Pro / terrenis lucris iniurias quaslibet tollerāt: et p / celesti mercede vel tenuissimi vbi cōtūmēlia / ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assi / stere fortes sunt: in oratione corā dño vel hoze / vni⁹ momēto lassant. Sepe nuditate: deiectione / nez: famē: p acqrendis diuitijs atq; bonozib⁹ / tollerāt: eaz rex se spe p abstinētiā cruciāt ad / quas adipiscēdas festināt. Supna aut laborio / se qrerētāto magis dissimulat: quāto magis ea / retribui tardius putant. Nec ille. Patet quō / sancti iugū dñi fortiter portauerūt: et nō ifirmi / mortales. Scōus spei fruct⁹ dicit cōfortatio / Ipsa. n. solatiū ē tribulatoz et afflictioz i hac vi / ta: qm impossibile est q q sperat in dño succubat / Exemplifica in pseritate et afflictione. Ideo / Hieronymus in epistola ad Tyrahiū cū repre / hendendo scribit: eo q nimis doluit de dormi / tione filie. Ait. n. Charitatis tue scripta pcepti: / in qbus animū tuū dolore cōmonē de filie dor / mitiōe cognoui. Nō aliud pncipaliū admirat⁹ / suz qz xpiani pectoris i te vtiutē ablata fuisse vt / animū flecteres ad dolorē. Stupet mox fidei / penetratū

nō. Et ratio / pro legis nō / Mā pceptū / in padio co / est pceptū / multiplican / abstinere a / q est cōtra / lis. Mne / Dñi pba. / vno se abstin / agrestis ē. / catione se at / sic apud illo / det diuis Th

penetratū vulneribus orbitatis: quē sopire dē/
buerat spes rē surrectōis rē regnū celestis. Mūq;
spes cū dolore concordat: nec fides aliqui sentit
quācūq; iacturā: rē surgere credim⁹ mortuos
nōs rē plāginus. Quid facerem⁹ si mori tū/
mō p̄cipere deus: voluntas cuius sola suffice/
ret ad solatiū: cui nullū p̄ponere iubemur asse/
ctuz: cū qđ dederat abstulit dñs qui creauerat.
Quis est ille qđ plangat qđ ad temp⁹ acceperat.
Comodauerat ut haberes quātoq; tpe voluist
set: rē cū vellet rursus auferret. Nihil abstulit de
uo qđ dignatus est recipere ppriū. Credim⁹ suū
recipere decuit creditore: rē nihil aliud decet qđ
creditori suo grās agere mutuatē. Sic Job le/
gim⁹: quē sequamur deuotissima voce dicēte.
Dñs dedit dñs abstulit: sicut dñs placuit ita fa/
ciat: sit nomē dñi benedictū. h̄ ille. f̄ ecisset
ergo Tyra⁹ sicut Job si recte sperasset i dño
Tertius sp̄i fructus dicit assecurano: qđ h̄ vir/
tus reddū hominē secuz in morte: quāz homi/
nes oēs ita timēt. Patet de Paulo ad Phil.
i. Cupio dissolui: rē cū xp̄o. Patet de sancto
andrea in cruce pēdēte: de quo aut aug. li. de pe/
ni. Ne p̄mittas me dñe descendere viuū: s̄ tps
est ut comēdes terre corp⁹ meū. Tā diu. n. illud
portauit: terrē iam illud comēda: rē ampli⁹ me
vigilare nō p̄mittas. hec ibi. agam⁹ rē nos simi/
luer: ut digne sperare illaz gloriā possim⁹ hic
per gratiā rē in futuro per gloriā. amē.

Sermo de virginitate.

Meramus domi/
no no

stro regi Vginē. 3. Reg. prio.

Solet q̄ri a doctorib⁹: rē apud

morales philo. vtrū fuare Vgi

nitate sit licitū. Erv q̄busdā qđ

nō. Et ratio ipsoz est. Omne qđ cōtrariat p̄ce/
pto legis nō ē licitū. S̄ Vginitas ē hmōi: ḡ rē.
Nā p̄ceptū legis ē Gen. 1. de omni ligno qđ ē
in paradiso comedes ut cōseruari valeas. Sicut h̄
est p̄ceptū legis nature Gen. prio. Crescite et
multiplicamini. Vñ quēadmodū cōtillitū se
abstinere a cibo sic nō ē licitū fuare Vginitatē:
qđ est cōtra p̄ceptū legis nature. Secūda rō ē ta/
lis. Omne qđ recedit a medio virtutis ē vitiosū
Vñ p̄hs. 7. ethi. dicit qđ q̄voluptate vit: nec ab/
vno se abstinere intempatus est: qđ aut oēs fugit
agrestis ē. S̄ qđ fuat Vginitatē ab omni dele/
ctatione se abstinere venerea: ergo illicitū ē. Et
sic apud illos erat vitiosū rē nō virtus. Ad qđ tñ/
et bñs Tho. 2. 2. q. 157. art. 1. q. in humanis

actib⁹ illud ē vitiosum qđ ē p̄ter rectā rationem
Habet aut h̄ rō recta: ut his qđ sunt ad finē vita/
tur aliq; s̄ ea mēsurā qđ cōgruit fini. Est autē
hois triplex bonū ut dicit p̄hs. i. ethicoz. Prī/
mū ē qđ cōsistit i reb⁹ exteriorib⁹: puta diuitijs
Secūdū ē qđ cōsistit in bonis corpis sicut ē sa/
nitas: pulchritudo rē similia. Tertiū ē qđ cōfi/
sit in bonis anime: inter qđ p̄ncipalis ē vita cō/
templatiua qđ est potior vitā actiua: ut dicit. 4.
ethi. rē Luc. 1. Maria optimā p̄tem elegit. rē.
Quoz bonoz exterioroz qđ ordinant ad ea qđ
sunt vitē cōtemplatiue. Pertinet ergo ad rectitu/
dinē hois: ut aliq; vitā exteriorib⁹ bonis s̄ ea
mēsurā qđ cōpetit corpori: rē similiter de alijs
ut possit cōtemplari: rē hoc nō est vitiosū. Si/
militer si aliquis abstineat se a delectationibus
corporalib⁹ ut libentius possit vacare vitē cōte/
platiue hoc nō est vitiosum. Et qđ Vginitas re/
linquit venereā delectationē ut possit vacare vi/
tē cōtemplatiue: ideo vitiosum nō est: imo ma/
gis virtuosum. Ideo Vginitas est licita. Cir/
ca quā virtutē quattuor notabimus cōtempla/
tiones videlicet.

Primo virginitatis perfectionē.

Secūdo Vginitatis exaltationē.

Tertio virginitatis cōseruationē.

Quarto virginitatis cōruptionem.

Circa primū notādū s̄m Tho. 2. 2. q. 157. ar/
gu. 9. qđ in Vginitate duo sunt cōsiderāda vnū
s̄. formale: rē aliud materiale. Formale ē firmū
ppositū. s̄. velle nūq; experiri delectatōes car/
nales: etiā si posset. Materiale est corpus in/
tegritas. Et ideo triplex est Vginitas. Vna qđ
est corpis rē nō mēis: qđ mēte fornicant rē non
corpe: ut p̄s. 32. q. 5. c. si paul⁹. Secūda ē mēis
rē nō corpis: qđ violatē sunt. 32. q. 5. c. tollera/
bilis. Tame iste nō amittit Vginitatē vel Vgi/
nitatis coronā. Nō sunt tñ cōsecrāde iter alias
virgines: ut p̄s. 32. q. 1. c. vlti. Terna ē mēis
rē corpis: rē hec ē gloriōsa. 32. q. 5. c. sicut enīz
Ideo dicit Aug. Virginitas est in carne cor/
ruptibili p̄petua incorruptionis meditatio. hec
ibi. Hec aut ē p̄fectissima: rē hec de prio. Cir/
ca secūdū. s̄. suā exaltationem nota Vginitas
is octo exaltationes. Et prima est angeloz cōso/
ritas. Nā deus fecit eā in celo sociā angeloz
Nā omnes angeli Vgines sunt creati. Vnde
ambro. li. de Vgini. aut. Sup̄gredit Vginitas
cōditionē humane nature: p̄ quā hoies angelis
assimilant. hec ille. Nā ut dicit Lyprianus est
angeloz soror. Inquit enim. Virginitas ē an

gelox soror: victoria libidinu: regina virtutu: et possessio omniu bonoz. Et ideo Hieronymus ait. Vivere in carne propter carnem angelicu est et non humanu. Quod dominus declaravit. *Abesbe.* 23. In celo neque nubent neque nubent: sed erunt similes angelis dei. Sed est questio quomodo genuissent et fuissent virgines in statu innocentie. Respondet Aug. d. q. genuissent salva pudoris integritate: et peperissent sine dolore. Secunda exaltatio est christi societas. Nam licet in patria omnes sint beati et videant divinam essentiam: tamen virgines magis sunt deo coniuncti. Unde apostolus. *i. 4.* Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt: hi sequuntur agnuz quo cumque ierit. Et Ambrosius dicit. Quocumque pergit virgines sequuntur agnuz atque laudibus christum semper associant. Tertia est prioritas. Nam virginitas ordinata fuit in statu innocentie: quod homo de terra virginea fuit creatus. *Sen. i.* et matrimonium post. *Sen. i.* et 32. q. 2. c. in principio. Quarta est mentis dignitas. Huc enim sunt vite: ut dicit *Thom. 2.* q. 18. ar. primo. s. vita activa: et vita contemplativa. Contemplativa est dignior: ut dicit *philos.* 2. ethi. Virginitas autem pertinet ad vitam contemplativam: ergo est dignior. Figura huius fuit *Maria magdalena* quae stabat secus pedes domini *Luce. 7.* Quinta est virtutis raritas. Nam illa quae raro reperiuntur sunt preciosiora sicut lapides preciosi. Sed virginitas raro reperitur: ergo etc. Sexta est perditionis irrecupabilitas. Tanta est excellentia huius virtutis quod perdita nullo modo potest amplius recuperari: ut dicit Hieronymus. *Lu. cetera* deus possit: non potest ruinam virginitatis recuperare. Intellige de virginitate corporali. Et hoc ratione sue preciositatis: quod sic non est de alijs virtutibus. s. charitate: fide: et spe: et sic de alijs quae possunt recuperari. Septima est status sublimitas. In ecclesia dei sunt tres status: ut patet. *2. 2. q. 15. arti. i.* s. status virginitatis: maritimus: et viduitatis. Sublimior autem omnibus istis est virginitas quae fuit prior matrimonio. *32. q. 1. c. nuptie.* Octava et ultima est fructus sublimitas. Nam illa virtus dicitur esse tanto nobilior ac perfectior quanto ei maius premium datur. Sed maius premium datur virginitati: ergo etc. Dicit enim Hieronymus. quod nuptie replent terram: virginitas celum. Et sic patet secundum principale. Circa tertium. s. eius conservationem nota septem necessaria per conservationem huius virtutis. Et prima est sobrietas. Nam ut dicit *puer. 22.* Luxuriosa res est vinum. Ideo apostolus ad *Eph. 5.* ait. Nolite inebriari

vino in quo est luxuria. Dicit Hieronymus. Venter vino estuans facile in libidinem spumat. Sicut patet de *Loth* qui vino repletus dormivit cum duabus filiabus suis. *Sen. i. 9.* Secunda ratio est sollicitudo. Nam oculi inducit maxime ad carnis temptationem: ut dicit *Ezech. 16. c.* Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome: abundantia panis: saturitas: et oculi. hec ibi. Sicut accidit etiam *David. 2.* *Reg. xi.* de *Bersabee.* Exemplum etiam de sancta *Iustina* a diaboio temptata: quod erat sine exercitio. Ideo dicit Hieronymus. Semper aliquid boni facito ut diabolus semper occupatum te inveniat: et notat de consue. di. viii. c. nung. Tertia est habitus honestas. Nam superfluitas habet ducit ad lasciviam. Unde *i. 10. 2.* Non in tortis crinibus: aut auro: aut veste preciosis: sed quod decet mulieres promittentes pietatem per bona opera. Unde aug. ad *Lancianum* militem ait. Domines et mulieres qui serico et purpura induunt christum induere difficile est. Ideo consilium in christopie vivere volentibus ut moderate induant. hec ibi. Exemplum de *Judith* quoniam nata decepit *Holoferne*: ut patet *Judith. x.* Et *Epprianus* dicit. Serico et purpura indute christum induere non possunt.

Quarta est custodia sensuum. Unde intelligendum est: magnam partem innocentie esse cecidisse. *Dy. na* enim oppressa fuit a *Sychem*. *Sen. 34.* quod curiose voluit videre mulieris regionis illius.

Quinta est modestia sermonis. Unde Hieronymus. Sermo virginis prudens et rarus. Et *2. 10. 4.* Si quis loquitur quasi sermones dei. Sexta est timor: ut virgo semper sit timorosa. Unde *Bernardus*. Solent virgines quae vere virgines sunt semper esse pauidae. Exemplum per de beatam virginem *Luce. i.* Septima et ultima est fuga occasionum. Unde Hieronymus. Solus cum sola secreta non sedeat. Quoniam ut ait *Bernardus*. stare cum mulieribus et immunem se conservare maius est quam mortuos resuscitare. Et ideo dicit Hieronymus. hostium tuum raro aut nunquam mulierum pedes terant: quoniam ut ipse dicit mentes ferreas libido domat. Exemplum patet de beato *Bernardo*. clamante latrones latrones. Applica exemplum materiale de duobus lapidibus quod si ad invicem comprimantur emittunt ignem. Nam *Augustinus*. nolebat stare cum propria sorore considerans periculum. Sicut patet de *Amnon* qui oppressit *Thamar* sororem suam. *2. Reg. 13.* Et sic patet tertium principale. Circa quartum et ultimum. s. corruptionem. nota quod quicquid sunt quae habent corrumpere virginitatem. Primum est superbia. Unde *aug. ii. de virg.* Non solum predicanda est virginitas

est virginitas
inficitur. f. a
te humiles
non solum
humilitate:
etiam charitat
bus fatis
fuit dante
rari cultans
peccat. Nihil
forma pnuata.
hollia xpi est:
macula. Ille
non placet.
eng. ii. de vir
gatur: q. p. no
cor virginitas
ille. Quint
pra. Deu seq
bis pdaib p
Sermo de
i p
E
super ea in far
et iumentis: d
dio eius: vinu
vium et filium
liberabunt a
bis notabim
gloriosus pef
catum origin
vnuz homine
dum: et per pe
columna per a
posita: sic ille
originalis in
lanitatis que
nalem iusticia
me sunt causa
decalit pfe cu
latoz et mores
cunt mon ec
Sen. 3. *Paul*
Et quod pecca
na pessima.
ta quod deus
tuz: cuius sunt
latoz et proles

est virginitas ut amet: vix etiam amonenda est ne infletur. Facilius enim sequuntur agnus coniugate humiles quam virgines supbientes. Nam deus non solum respexit virginitate Mariæ: sed magis humilitate: ut patet Luc. i. Secundus est defectus charitatis. Ex pluribus de illis quinque virginibus sanctis Math. 25. Unde Ber. Castitas sine charitate est lampas sine oleo. Tolle charitatem: castitatis deo non placet. Tercium est macula peccati. Nihil enim valet castitas cum peccato quod est forma priuata. Unde Hiero. Illa virginitas hostia christi est: que nec mentem nec carnem libidine maculat. Ille virginis qui in peccatis morantur: deo non placet. Quartum est diuisio cordis. Unde aug. li. de virg. aut. Totus vobis in corde figatur: quod pro nobis fixus est in cruce. Diuisus est cor virginis cum deo: et mundo studet placere. h. ille. Quintum est stabilitas. Unde aug. ubi supra. Deum sequamur ne virginis bonum a nobis perdat: pro gratia et in futuro pro gloria. amen.

Sermo de iudicio pestilentie.

Iudicia dei

psal. 35. Ezech. 14. ca. dicit dominus. Si misero pestilentiam super terram illam: et effundero indignationem meam super eam in sanguine: et auferas ex ea homines et iumentum: et Moyses et Daniel et Iob fuerint in medio eius: vix ego dicit dominus deus: quia filium et filiam non liberabunt: sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas. hec ibi. In quibus verbis notabimus triginta peccata: propter quod deus gloriose pestilentiam mandat. Primum est peccatum originale: de quo dicitur Ro. 15. Per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum: et per peccatum mors. Nam sicut remouens columnam per accidens remouet lapidem sibi superpositum: sic ille qui est causa peccationis columnæ originalis iusticie est causa priuationis vite et sanitatis que conseruabant in homine per originalem iusticiam. Sed quia peccatum primi hominis fuit causa peccationis originalis iusticie: ideo decidit ipse cum tota sua posteritate in infirmitates et mortes inuitabile. Unde omnes subijcitur morti eo quod sibi dictum fuit pro omnibus Gen. 3. Adulter es et in puluerem reuerteris. Ex quo peccato exorta sunt pestes: et alia iudicia pessima. Secundum est peccatum luxurie: contra quod deus ordinauit matrimonij sacramentum: cuius sunt tria bona: scilicet sacramentum: fides: et proles. Contra sacramentum peccant

concubinarij publice tenentes concubinas: siue occulte: siue suscipiendo filios siue non. Peccant sacrilegi siue clerici mulieribus copulati: siue layci christi sponsas polluentes: siue in sacris ordinibus constituti religiosas maculantes. Contra fidei matrimonij peccant adulteri: siue occulti: siue publici: sicut David cum Bersabee. 2. Regum. 3. Contra prolem peccant sodomite qui nocte natiuitatis domini extincti sunt peste: ut dicit beatus Hieronymus. Peccant abuten-tes vasculo uxoris: sicut Heri cum Thamar secit qui peste mortuus est. Gen. 38. Peccant semen fundentes in terram: sicut qui fulmine interij: sicut Omnia: ut patet Gen. 38. Tertium peccatum est sacrilegium: contra scilicet ecclesiasticas personas et ecclesias supponendo eas angariis et grauaminibus impositionibus collectis: et ubi laicus soluit parum ecclesia soluit multum: dines soluit quasi nihil: pauper quasi totum. Ideo inquit dominus Esa. 3. Vos enim depastistis vineam meam: et rapina pauperum in domo vestra. Quare atteritis populum meum: et facies pauperum commolitis. Hec dicit dominus exercituum. Et pro isto peccato ecce pena Ezech. 5. Vix ego dicit dominus pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis: ego quoque te cōstringam: et non parces oculos meos et non miserebor. Tertia pars tui peste morietur: et fame consumetur in medio tui: et tertia pars tui gladio caderet in circuitu tuo: tertia pars tui in omnem ventum dispergam: et mittam in vos famem et bestias pessimas: usque ad interemptionem sanguis transibit per te. hec ibi.

Quartum peccatum est transgressio festiuitatum. Vult enim deus celebrari et obseruari festiuitates. Exo. 10. c. Admemento ut diem sabbati sanctifices. Non obseruantibus vero festiuitates comminatur deus flagellum pestis. Deut. 28. c. Adinget tibi deus pestilentiam donec consumet te de terra. Percutiet te dominus egestate febre et frigore et aere corrupto ac rubigine: et persequetur donec pereas. hec ibi. Quintum peccatum est symonia: per quam diuina dona et spiritualia non nisi precio aut prece dispensantur: beneficia precibus amicorum magis quam suffragio meritorum acquirunt: et quantitate pecuniarum magis quam salute animarum conferuntur. Surgunt indocti et rapiunt ecclesiastica culmina: docti vero cum suis doctrinis demerguntur. In sum motuosi honorant: vtuosi suppeditant. Propterea dicit dominus Ezech. 6. Hec dicit dominus deus.

Percute manū tuā et allide pedē tuū: et dic ben
heu ben ad omnes abhominatores malorum do-
mus israel: qui gladio fame peste ruituri sunt:
et cōplebo indignationē meā i eis hec ibi. Ser-
tuz peccati ē idolatria: per quā homines et mu-
lieres deo terga vertunt et faciunt idolū seruien-
tes ei magis q̄ deo faciendo incantationes et c.
de quo de⁹ irascit. Vnde Leuitici. 26. c. Ego
dñs deus vester: nō facians vobis idolū et scul-
ptile: nec titulos erigētis: nec insignē lapidē po-
nētis in terra vestra vt adorētis eū. Qd si nō
lueritis accipere penitentiā: aut disciplinā: sed
ambulatieritis ex aduerso mihi: ego quoq; ad-
uersum vos incedā et pcutiā vos septies: ppter
peccata vestra: inducāq; sup vos gladiū vltorē
federis mei. Quāq; cōfugeritis in vrbes imitā
pestilentia in medio vestri intantū vt vrbes ve-
stras redigā in solitudinem: et deserta faciā san-
ctuaria vestra: nec recipiā vltra odorē suauissi-
mū: dispergāq; terrā vestrā. hec ibi. Septimū
est in bonozatio parentū. Vnde Ecclē. 3. Ad-
noza patrē tuū et matrē tuā vt superueniat tibi
benedictio a deo: et benedictio illius in nouissi-
mo manet. Benedictio patris firmat domū fi-
liorū: maledictio aut matris eradicat fundamē-
ta. Et Hierē. 3. dicitur. Hec dicit dñs exerci-
tū. Ecce mittā in eis gladiū famē et pestem: et
ponā eos q̄s sicut malas: que comedi nō pos-
sunt eorū pessime sint: et psequar eos in gladio
et in fame et in pestilentia: et dabo eos in vasti-
tationē vniuersis regnis terre in maledictione:
et in stupore: et in sibilū et opprobriū cunctis ge-
tibus: eo qd nō audierunt verba mea: que misi
ad eos p suos meos pphetas. hibi. Qatū
est fraudatio decimarū. Vnde Mal. 3. dī. Re-
uertimini ad me et ego reuertar ad vos dicit do-
minus exercitū. Et dixistis. In quo reuerte-
mur. Si affiget homo deū: qz vos cōfigitis me
Et dixistis. In quo cōfigimus vel fraudam⁹
te. In decimis et in primitiis et in penuria vos
maledicti estis: et me vos cōfigitis gens tota.
Que verba exponunt h. beato Hieronymo:
vt habetur. i. q. i. Ecce ego do corā vobis viā
vite et viā mortis. Qui habitauerit in vrbe hac
moriatur gladio: fame: peste. Hosui tibi facies
meā sup ciuitatē hanc in malū et nō in bonū: ait
domin⁹ ad populū hunc. Hierē. 22. c. No-
nuz peccati est obstinatio. Vnde Ero. 9. dixit
dñs ad Moysen. Ingredere ad Pharaonē
et dices ad eū. Hec dicit dominus de⁹ hebreo-
rum. Dimite populum meū vt sacrificet mihi.

Quod si adhuc renueris et retines mihi eū ecce
manus mea erit sup agros tuos: et sup equos et
asinos tuos: et sup camelos et boues et oues pe-
stus valde grādis. scit ergo dñs verba hoc.
Altera enim die mortua sunt omnia animantia
egyptiorū. Decimū peccatū est homicidium
Quia enim Pharaon rex egypti iussit interfici
cerentur primogenita masculini sexus hebreo-
rum: ppter ea occidit dñs primogenita egyptio-
rum pestilentia graui. Vnde dicit. Ego. 12. s. a-
tū est autē in noctis medio percussit dñs omne
primogenitum in terra egypti a primogenito.
Pharaonis qui sedebat in solio ei⁹ vsq; ad pri-
mogenitum captiuū qui erat in carcere: et omne
primogenitū iumentorū. hec ibi. Vndecimū
peccatū est gula. Mā iudei in deserto estuaue-
runt esu carniū murmurantes cōtra Moysen.
Vnde dicitur Numeri. xi. c. Surgens ergo
populus tota die illa et nocte et die altero cōgre-
gauit coturnices: qui pax decē choros: et sicca-
uerunt eas p gyp castorū. Adhuc carnes eorū
erāt in dentib⁹ ipsoz: nec defecerat huiusmo-
di cibus: et ecce furor domini cōcūctus in popu-
lum percussit eū plaga magna nimis. i. peste: vt
dicit glo. Vocatusq; est locus ille sepultura con-
cupiscentie. Ibi enī sepelierunt populū qui de-
siderauerat carnes. hibi. Vndecimū pecca-
tū est dissamatio. Vt. n. dicit. Numeri. 14. c.
Quousq; detrahēt mihi populus iste. s. etiam
ergo eos pestilentia et consumā. Moyses autē
rogauit p populo ad dominū qui peccat eis: sed
adiēcit. In solitudine hac iacebunt corpora ve-
stra. Omnes qui numerati estis a viginti annis
et c. et murmurastis cōtra me: nō intrabitis in
terrā super quā leuaui manū meā: vt habitare
vos facerem: ppter Josue et Caleph. hec ibi.
Qui autē mortui sunt in deserto fuerūt sexcenta
tria milia: quingenti quinquaginta. Vnde hec
pestis durauit. 40. annis: absorbuitq; quolibet
anno quindē milia octoginta octo viros: ex-
cepto vno anno in quo mortui sunt. 15. milia cē-
tum decē et octo cōputādo vnu annum cū alio.
Decimū tertiu peccatū ē incredulitas. i. nō cre-
dere diuine potētie in mirabilibus eius. Vñ
Numeri. 20. c. dicitur: qd cū populus hebreo-
rum murmurasset cōtra Moysen ob defectum
aque et bis percussisset filices. d. Audite rebelles
et increduli: nū de petra hac poterimus eijcere
vobis aquā. Dixitq; dñs ad Moysen et Aarō
Quia nō credidistis mihi vt sanctificaretis me
corā filiis israel: nō introducētis hos populos
in terrā

In terram quam dabo eis. Hec est enim aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii israel contra dominum. Decimiquartum peccatum est superbia. Unde dicitur. 2. Reg. 24. q. cum David ob superbiam fecisset dinumerare populum suum: sermo domini factus est ad Sad, ppheta: d. Vade et loquere ad David. Hec dicit dominus. Tui tibi datur optio. Elige quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset Sad ad David nuntiavit ei dicens. Aut septem annis erit fames in terra tua. Aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos et illi persequetur te. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quid respondeas ei qui me misit sermonem. Imminuitque dominus pestilentiam in israela mane usque ad tempus constitutum et mor tui sunt septuaginta milia viroꝝ. Decimiquintum peccatum est auaritia. Unde dicitur. 4. Reg. 6. c. q. facta est fames magna in samaria propter auaritia et oppressiones quas fecerat diuites contra pauperes intantum ut matres comederent filios suos. Unde non solum fame: sed etiam peste multi corruerunt. Decimiseptimum peccatum est usura: que multum inualuit in ciuitatibus: secundum illud ps. Tota die circūdabit eam supermuros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit de plateis eius usura et dolus. Ideo ezechiel. 7. c. dicitur. Ira enim mea super vniuersum populum eius. Gladius foris: pestis et fames intrinsecus. Qui in agro sunt gladio moriuntur: et qui in ciuitate pestilentia et fame deuorabunt. Decimioctauum peccatum est usurpatio. Unde ezech. 38. c. dicitur. Numquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam: ut tollas argentum et aurum et auferas suppellectilem atque substantiam: et diripias manubias infinitas. Idcirco gladius vniuersumque in fratrem suum dirigitur: et iudicabo eos peste et sanguine et hyeme: vehementem ignem et sulphur pluam super eos: et sciet quod ego dominus. Hec ibi. Decimioctauum peccatum est fraus emptionis et venditionis. Applica de illis qui vendunt plusquam debent et etiam decipiunt in pondere etc. Vnde verificatur prophetia Apoc. 13. c. Et faciat omnes pusillos et magnos diuites et pauperes: liberos et seruos habere caratorem in manu dextera: aut in fratribus suis et neque possit videre aut emere: nisi quod habeat caratorem aut nomini bestie. scilicet fraudum: aut numerum nominis eius. Et. 16. c. dicitur. Primus angelus effudit phialam suam in terram: et factum est vulnus se-

cutis et pessimum. id est pestis in homines qui habebant caracterem bestie: et eos qui adorauerunt imaginem eius. Hec ibi. Decimunonum peccatum est oppressio ex acceptatione personarum. Hic dicit de diuitibus ciuitatis: arctatione et altercatione: discordia et iniuria. de sanguinis effusione et similia etc. Hoc dicitur. Math. 17. c. Consurget gens in gentem et regnum aduersus regnum: et erunt pestilentie et fames et terremoti per loca. Viginti et peruersitas iudiciorum. Unde dicitur. Esa. 1. Quo facta est meretrix ciuitas fidelis plebs iudicis. Iusticia habitauit in ea nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scorum: vinum tuum murtum est aqua. Principes tui infideles socii furum. Omnes diligunt munera sequuntur retributiones. Dupillo non indicant et causa vidue non ingreditur ad eos. Et. 1. c. Debent qui condunt leges iniquas et scribentes iniusticias scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei: ut essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Et. 5. Debent qui conuincunt dominum ad domum: et agrum agro copulatus usque ad terminum loci. Nunquid habitabis vos soli in medio terre. Domus multe deserte fient grades et pulchre et absque habitatore. scilicet propter pestem. Vigintiunum peccatum est negociatio dolosa. Unde Ezech. 18. dicitur. In sapientia et prudentia tua iocasti tibi fortunam et acquisisti tibi aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudinem sapientie tue: et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et eleuatum est cor tuum in robore tuo. Propter hec dicit dominus deus. Eo quod eleuatum est cor tuum quasi cor dei: idcirco ecce adducam super te alios: nos robustissimos gentium. Et infra. Imminuas ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius: et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum: et scient quod ego dominus. Hec ibi. Viginti secundum peccatum est periurium. Unde Hier. 4. c. dicitur. Et iurabis viuit dominus in veritate et in iudicio et in iusticia: et benedicent cum gentes ipsarumque laudabunt. Et infra. Laua a malitia cor tuum: et a periurio vi saluus fias. Alioquin ut dicitur. 21. c. Debellobo ego vos in manu extenta: et in brachio forti: et in furore et indignatione: et in ira grandi. Et percutiam habitatores ciuitatis huius. homines et bestie pestilentia magna moriuntur. Hec ibi. Viginti tertium peccatum est blasphemia. Unde Esa. 1. Debent genti peccatrici populo graui iniquitate: semini nequam: filijs sceleratis. Vere

liquerunt dominū: blasphemauerunt scilicet israel
 ab alienati sunt retrorsum. Super quo percutiāz
 vos vltra addētes p̄uicationem. Ideo dicit
 ps. Inueniat manus tua oībus inimicis tuis
 dextera tua inueniat omnes qui te oderūt &c. vñ
 qz ibi: nō potuerūt stabilire. Digessimūquar
 tum peccatū est cōsensus in malū. Applica de
 matre cōsentiente filiā peccare: similiter de p̄e
 filiā: & breuiter de illis qui habent alios guber
 nare. Vnde Hier. 7. Nonne vides quid isti
 faciunt in ciuitatibus iuda: & in plateis hierusa
 lem. Filii colligunt ligna: & mulieres consper
 gunt adipem: vt faciant placentes regine celi
 ecce quomodo conueniūt in peccatis quasi oēs
 de vna familia. Ideo sequitur. Ecce furoz me
 us & indignatio mea conflatur super locū istū
 super viros & super iumenta. s. per pestes. hec
 ibi. Digessimūquintū peccatū est negligētia
 correctionis. Nam vt habetur. 13. q. 4. c. Ec
 ce. dicit Aug. Quotquot habetis inter vos q
 ab hoc amore seculi pregrauantur auaros p̄u
 ros adulteros inspectores nugarum: consulto
 res anathematis phanatis augurum auruspī
 cum: ebriosos luturiosos. Quicquid inter vos
 malorum esse nostis quantum potestis impro
 bate: & corde recolatis & redarguite: vt creatis
 inde: & nolite cōsentire: & immundum nō tan
 gatis. hec ibi. Et quia hoc facere nolumus: nō
 mirum si deus punit per pestem iustos cū mi
 seris peccatoribus. Vnde Aug. i. de ciuit. dei.
 c. 9. dicit. Plerūqz enim ab eis docendis ad
 monendis aliquando etiam obiurgādis & cor
 ripiendis male dissimulatur: vel cum laboris
 piget: vel cum os eorum coram quibus vere
 cundamur offendere: vel cum eorū inimicitias
 deuitemus ne impediant & noceant in istis t̄pa
 libus rebz siue quas adipisci adhuc appetit no
 stra cupiditas siue quas amittere formidat isir
 mitas: ita vt q̄uis bonis malozum vita disp̄li
 ceat: & ideo cum eis non incidant in illam dam
 nationem que talibus preparatur post hanc vi
 tam: tamen quia propter ea peccatis eorum dā
 nabilitus parcut: dum eos in suis licet leni
 bus & venialibus mētuum: iure cum eis t̄pali
 ter affliguntur: quāuis in eternum minime pu
 niantur. Iure istam vitam quando diuinitus
 flagellantur cum eis amaram sentiunt: cuius
 amando dulcedinem peccantibus eis amari eē
 noluerunt. hec ille. Et ideo Esa. 44. c. dicitur
 Admemento Jacob qm̄ seruus me⁹ es tū. Nō
 obliuiscaris mei: Deleui vt nubes iniquitates

tuas: & quasi nebulaz peccata tua. Reuerte ad
 me quoniam redemite. Et quia negligentes
 sumus ideo sequitur Esa. 47. c. Veniet super
 te malum: & nescies ortum eius: & irruet super
 te calamitas quam non potens eripare. De
 nict super te repente miseria quas nescies. Sta
 cum incantatoribus tuis & cum multitudine
 maleficiorum tuorum: in quibus laborio
 sa ab adolescentia tua stetit: & saluent te augu
 res celi qui contemplantur sydera & suppoza
 bant tibi menses: vt eis annuntiarent tibi vē
 tura. Ecce facta sunt quasi stipula: ignis com
 buisit eos. Non liberabunt animam de manu
 flammę. i. pestilentia. Digessimūsextū pec
 catum: est inordinata dilectio. Nam deus vo
 lens flagellare peccatozem percutit eum in om
 nibus que ipse amat. Qui vero amat bona na
 turalia: vt filios: ideo punit deus eum in filiis
 sicut Cham peccante: maledict⁹ fuit filius ei⁹
 Chanaaz. Gen. 9. Digessimūseptimū ē
 rapina. s. iniuste detinendo bona defunctorum
 que ipsi mandauerunt in suis testamentis. Cla
 mant enī anime eorum in purgatorio dicen
 tes miseremini mei miseremini mei. Digesi
 mumortuum peccatum est vana gloria. Vt
 enim habetur. 2. Reg. vii. cum David fecissz
 numerare populum suum & fuisset in vanam
 gloriam deductus: locutus ē dominus ad Da
 uid per prophetam Gad. Elige tibi de tribus
 vniuz: aut persequi tribus annis ab inimicis
 tuis: aut vexari fame tribus annis: aut tribus
 diebus peste flagellari. Qui elegit tertium. Et
 mortui sunt plusqz sexaginta milia hominum.
 Digessimūnonū peccatum est infidelitatis
 Quod peccatum maxime deus punit. Hic
 Darii totius orientis ruit imperium. Hic hie
 rusalem funditus euertitur. Hinc ciuitas athe
 nicensis in nihilum deuenit. Hinc roma pro
 sternitur & precipitatur. Hinc tot effusioēs san
 guinum euenerunt. Trigessimū peccatum ē
 ingratitudo: de quo habetur Esaie. 38. q. cum
 Ezechias constituisset prelium aduersus regē
 assyriorum & deiecissz eum i furore maximo n̄
 reitult gratias deo. Propter qd factum ē ver
 bum dñi ad Esaia prophetam. Vade & dic
 Ezechie. Dispone domui tue quia morieris tu
 & non viues. Auertamus ergo corda ab his
 peccatis: vt deus nec pestilentias nec famēs mit
 tat: nisi vt solum in hoc mūdo puniamur: & nō
 stante sua iusticia in eternum daminemur.

f. inis.

Inapit

Inapit
 xpi magis
 nullis ali
 dom⁹ f
 2⁹ fructus
 3⁹ fructus
 4⁹ fructus
 5⁹ fructus
 6⁹ fructus
 7⁹ fructus
 8⁹ fructus
 9⁹ fructus
 10⁹ fructus
 11⁹ fructus
 12⁹ fructus
 13⁹ fructus
 14⁹ fructus
 15⁹ fructus
 16⁹ fructus
 17⁹ fructus
 18⁹ fructus
 19⁹ fructus
 20⁹ fructus
 21⁹ fructus
 22⁹ fructus
 23⁹ fructus
 24⁹ fructus
 25⁹ fructus
 26⁹ fructus
 27⁹ fructus
 28⁹ fructus
 29⁹ fructus
 Vigilia m
 Sermo de
 Sermo p̄
 Sermo sec
 Sermo ter
 Sermo qu
 Sermo q
 Sermo sc
 Sermo se
 Sermo p̄
 Sermo de v
 Sermo sec
 Sermo ter
 Tractatus
 Robert
 p̄lissimū: v
 illi: p̄dic
 die inclusi
 a naturat

Incipit tabula predicationum de aduentu
xpi magistri Roberti ordinis minorum cum non
nullis aliis predicationibus in hoc libro contentis.

Primus fructus Iesus ab Adā cognitus.
2us fructus Iesus desideratus.
3us fructus Iesus prophetis cognitus.
4us fructus Iesu Maria mater.
5us fructus Iesu matris virginitas.
6us fructus Iesus annuntiatus.
7us fructus Iesus uero clauditur.
8us fructus Iesus est filius dei.
9us fructus Iesus magnificatus.
10us fructus Iesus homo perficitur.
11us fructus Iesus in mundum mittitur.
12us fructus Iesus uenisse uisus est.
13us fructus Iesus fide cognoscitur.
14us fructus Iesus est imitandus.
15us fructus Iesum iohannes predicat.
16us fructus Iesus satisfactor.
17us fructus Iesus defunctus sustinetur.
18us fructus Iesus rectus moribus.
19us fructus Iesus caput proponitur.
20us fructus Iesus est sciens omnia.
21us fructus Iesus potenter operans.
22us fructus Iesus iohannes clamitat.
23us fructus Iesus letititer nascitur.
24us fructus Iesum Stephanus uidet.
25us fructus Iesum iohannem diligit.
26us fructus Innocentes pro xpo occidunt.
27us fructus Iesus sacerdotes approbat.
28us fructus Iesus est circumcissus.
29us fructus Iesum adorant reges.
Vigilia natiuitatis dñi. Sermo dñi Joseph
Sermo de beatitudine:
Sermo primus de diuina charitate.
Sermo secundus de diuina charitate.
Sermo tertius de diuina charitate.
Sermo quartus de diuina charitate.
Sermo quintus de diuina charitate.
Sermo sextus de diuina charitate.
Sermo septimus de diuina charitate.
Sermo primus de immortalitate anime i quo tra-
ciatur de uita in communi.
Sermo scds dñi vita hois an suam beatitudinem.
Sermo tertius iterum de phariseo immortalitate aie.
Tractatus de conceptione virginis. Adarie.
Robertus de licio ex ordine minorum i theologia
piuissimi: Vbi dei i hac ctate oratoris eloquen-
tissimi: Predicationes a prima dñica de aduentu xpi
die inclusive usque ad quartam: et de festiuitatibus
a natiuitate dñi usque ad epiphaniā cū nonnullis

aliis suis predicationibus feliciter incipiunt.

Prima dñica de aduentu. de lapidibus: et
de cognitione Ade: qua cognouit xpm cū incar-
nandū pro salute generis humani: que aliter ha-
beri nō poterat nisi xps incarnaretur.

Primus fructus. Iesus ab Adā cognitus

Or precessit dies

n propinquauit. Verba sunt do-
ctoris gentium ad Ro. 13. c. et in
epla hodierna. Nihil unius
qz tā cōueniens eē pōt ad scip-
sum icitandū ad dilectionē sūmī dei qz frequēs
cogitatio suozū beneficioz qz et munere libera-
tatis sue cōcedere uoluit rōnali creature. In-
ter q illud vnū pfecto stupēdū ac memoria eē
dignū cōfēd: qz scipsum uēstire forma mortali-
tatis nostre uoluit. Stupēdū appe ē i carne ui-
sibili appuisse dei p redēptōe et salute hominū
Qua ppter statuit scā mater ecclesia hoc tpe ad-
uētus huiusmodi mysteria colēdissima deuot-
issime celebrare: ut fideles cūcti uigiles fiant:
ne qppā uelint: desiderēt: amētqz preter dile-
ctū iesum oīum saluatozē. Ob qd in sequētibz
sermonibz equū eē arbitrat^r sum: aliqd dicere
de aduentu dñi nři iesu xpi in carnē. Hodierne
vero die mentem reuocabo ad incarnationis no-
tiā: quā itelligemus sub vna tm. ppositōe q ē
Iesus ab Adā cognitus. In ipso enī patre ge-
neris humani inuitū cepit oīum pñtio qd nōx
pcessit: et tñ p xpm inuēta ē salus et sibi et oībus
electis: q ciues esse debent in celesti hierusalem
Quod Paulus declarat: cū dicit. Dies aut. s.
lūmē gratie: et gaudiū resurrectionis appropin-
quant. Ad quod melius itelligēdū in presen-
ti sermone tres cōclusiones erunt declarande.

Prima dicitur ueritas.

Secunda dicitur qualitas.

Tertia dicitur remissibilis.

Capitū primū qualiter uerū ē qd de nō cō-
didit hominē in penaliuandis et miseris qual-
uidemus: sed propter peccatum in illas cecidit
sic exigente diuina iusticia.

Prima cōclusio dñi ueritatis: i q philo-
sophātū quorūdā ipugnādus ē error:
p iter quos et si pleriqz uaria dixerit: uel
de mūdi eternitate: uel Aristoteles: uel de infi-
nitate: uel Anasarcus et Democritus: qui put
Valerius commemorat de cupiditate glorie:
infinitos mundos fore dixerunt: uel de mun-
di nouitate ut quidam alii suere: tamen non

nulli qui professi sunt ex tpe a deo mūdū factū fuisse: homines vero inique p peccatum ceci- disse: sed eos a principio generatiōis fuisse eius- dem conditionis cuius sunt in hoc tpe calamita- tis et luctu. Quod si verū esset: facillime seque- retur q ob nullam culpā necessarium erat ex p- te hominis incarnari filium dei. Dicunt ergo omnes doctores catholici humanā naturā lap- sam ab illo statu in quo fuit ab opifice summo condita. Quod probatur quadruplici ratione.

Primo ratione diuine clementie.

Secundo ratione diuine sapientie.

Tertio ratione diuine iusticie.

Quarto ratione diuine condecencie.

Prima ratio dicitur diuine clementie. Nā nihil pcedere debet a summa clementia et boni- tate: qd non sit magis inclinabile ad iusticiam et veritatem q ad maliciam: et magis propin- quum ad bonū q ad malum. Sed sensus et co- gitationes boninū proni sunt ad malū ab ado- leſcentia: prout scribitur Gene. 8. c. et notatur 12. q. 11. c. ois etas. Ergo in illa corruptiōe ini- qua non fuit hūana natura a summa bonitate pro- ducta. Insuper. Nihil pcedit a summa bonita- te dignam maledictione. Sed multe sunt i no- bis passiones maledictione digne: sicut patet i Job. 3. c. et in lege maledicebātur steriles mu- lieres. Non apparet itaq humanā naturā in hoc statu fuisse conditam: sed in alio a quo ceci- dit per peccatū. Secunda rō dicitur diuine sapientie. Vbiunq enim ē summa sapientia: ibi est summa pulchritudo: sicut Aug. exponit in li. de tri. Sed a summa pulchritudine nihil pce- dit sedum aut turpe: nihil qd rōnale offendari reſectum. Sed in homine rōne viſente sūt de- ſectus naturales de quibus naturaliter erube- ſcit: et multa detestabilia fm rōnem: ergo talia non uerunt condita in humana natura. Reli- quitur itaq q est lapsa. Tertia rō dicitur di- uine iusticie. Nā nullus affligit pena nisi pce- dat culpa. Sed passio inuolūtaria in rōali crea- tura est pena: ergo nullo modo talis passio fuis- set in homine anteq pceſſiſſet culpa. Quar- ta rō dicitur diuine cōdecencie. Dicit enī An- ſel. in prio li. Cur deus bō. c. 9. Deo autē neq quā estimatur cōuenire: vt creaturam quā fecit iustā ad beatitudinē sine peccato miserā eē co- gat. Hominem aut inuolūtum mori miserum ē. Si ergo deus erigit mortem ab homie sub sta- tu quo ē: ergo est sub culpa. Sed contra has rōnes arguunt pbi primo sic. Omne cōpositū

ex contrarijs ē dissolubile. Dicit enim Auic. Contraria semper appaunt ire regiōes diuer- sas: sed corpus Ade in statu prime condiōis fuit cōpositū ex contrarijs: ergo per naturā fuit dissolubile et corruptibile. Sed tale est mo- do corpus humanum ergo per corruptibilita- tem non probatur status nature lapsē. Item omne contrarium est diuisibile. Corpus ade i prima condiōe erat contrarium: ergo erat di- uisibile. Secundo arguunt q corpus illud erat sensificatum: ergo erat sensitiuum doloris quia sicut dicit Aug. dolor est sensus diuisiōis impatiens. Non ergo sensus doloris et pene p- bar statum nature lapsē. Tertio arguunt: qz dicit Aug. super Gen. ad litteram. Adā nō manducauit de pomo: eo q non crederet esse deū: sed ne suas delicias cōristeret. s. vxorem sicut salomon adorauit idola. 3. Reg. xi. ne cō- tristeret vxores suas. Ex his patet q Eva erat tristabilis in statu prime condiōis. Sed tri- sticia est passio affligens animā. Reliquitur er- go q status prime cōdiōis est status passibi- litatis anime et corporis. Quarto arguit: qz sicut dicit Jo. Bama. concedit deus iustos in- cidere in calamitates ppter multas cās. Vna est: vt eam que in ipso iusto latet virtutē alijs manifestat: sicut. Vt Job. 1. c. Alia est vt non ex recta conscientia cleuetur p superbiam: vt in Paulo. 2. ad Cor. 12. c. Alia ppter eruditio- nem aliorum: vt alii erudiantur: vt in Lazaro Luc. 16. Alia ppter gloriā dei: non ppter p- prium aut parentū peccatū: vt in ceco a natiui- tate Jo. 9. Alia ppter zelum alterius vite: vt in martyribus ad Heb. 9. Ergo non eēt icon- ueniens ēt si homo nō peccasset habere penali- tates que eū ordinarent ad maiorem gloriā: ad maius meritū et ad maiore coronā. Verū hec oia friuola sunt si consideremus illd qd Vgo. de sancto Dict. dicit in li. de sacris. vbi distin- guit tres status humane nature. Primus est nature a deo condite. Secundus est nature la- pse. Tertius est nature beate. In primo statu habuit hō posse peccare: et posse non peccare: et in eodē statu habuit posse mori et posse non mo- ri: sicut posse peccare et posse nō peccare: qm in hoc statu non ē peccandi et moriēdi necessitas. Et hec fuit prima humani corporis immortalitas. In secūdo statu hō posse mori: et nō pos- se nō mori: sicut posse peccare: et nō posse nō pec- care: qm in hoc statu est peccandi et moriēdi ne- cessitas. In tertio vero statu habebit posse nō mori et

mori: et non posse mori: sicut posse non peccare: et
 non posse peccare: quoniam ad hunc statum pertinet
 moriendi et peccandi impossibilitas. Ad primum
 ergo obiectum dicendum est secundum. Ego. primum
 quod homo ante peccatum natura mortalis et passibi-
 lis fuit: quod tamen ex beneficio creationis procedente: et
 proprio studio subsequente facere potuisset ut non
 moreretur adeo quod in actu erat possibilitas ad dis-
 solutionem et corruptionem: tamen cum potentia eui-
 tandi omnem defectum. In statu vero moderno est
 possibilitas cum necessitate inenitabili. Hoc idem
 dicit augustinus in libro de questionibus noui et ve-
 teris testamenti. Deus inquit hominem fecit: quod
 dum non peccaret immortalitate vigeret: ut ipse sibi
 auctor esset aut ad vitam aut ad mortem. Et idem de
 baptismo paruulorum ait. Si ebat ordo iusticie: ut
 sicut anima domino suo ita corpus ei obediret. Et
 item. 13. li. de ciuitate dei. c. 3. dicit. attendendum est quod
 de primis hominibus ita fuisse institutos: ut si
 non peccassent nullum genus mortis experirent.
 Sed eos de primis patres a deo fuisse multatos
 ut etiam quod ex ipsorum stirpe exortum fuisset: ea
 de pena teneretur obnoxium. Non enim aliud ex
 eis quod ipsi fuerant nasceretur. Pro magnitu-
 dine quippe culpe ipsius naturam damnatio mu-
 tauit in penis: ut quod penaliter precessit in peccati-
 bus hominibus primis naturaliter sequeretur in
 nascentibus ceteris. Et idem in iponosticon. Vi-
 de mortem non a deo auctore sed errore vite venisse
 hominibus in paradiso delictorum positis. Idem
 confirmat auctoritas sacre scripture. Unde
 Sapientia primo dicit. Deus mortem non fecit: sed
 ipsi manibus et verbis accesserunt illa. Et 1. 2. c. Ben-
 clara est sententia comminantis dei. Quicumque die
 comederis ex eo: morte morieris. 1. morti obli-
 gatus eris: vel moriendi necessitate icurres: sed
 augustinus super Beati. ad litteram. Et idem. 14. li. de ciuitate
 dei. c. 29. Viuebat itaque homo in paradiso sicut
 volebat quod diu hoc volebat quod deus iusserat.
 Bonus viuebat fructus deo ex quo bono bo-
 nus erat. Viuebat sine ulla egestate: ita semper
 viuere in potestate habens. Libenter aderat ne esu-
 riret: potus ne sitiret: lignum vite ne illi senectus
 dissolueret. Nihil corruptoris in corpore: nihil
 ex corpore villas molestias villis ei sensibus in-
 gerebat. Nullus intrinsecus morbus nullus ictus
 metuebat extrinsecus. Summa in carne sanitas
 erat: in animo tranquillitas. hec ille. Neque hac ipassi-
 bilitate innocentie dicimus unum et eadem ipassibili-
 tati gloriose: quod sed secundum illa ipassibilitas glo-
 riosa priuat actum et potentiam patiendi. Nec vero

tantum actum et non potentiam. Nec magister in secun-
 do. Neque insuper credere debemus in eo statum
 impassibilem hominem omnino fuisse: quod ut sanctus
 Thomas declarat prima parte. q. 37. duplex est pas-
 sio. Una communiter dicta secundum quacunque immuta-
 tionem: etiam si pertineat ad perfectionem nature condi-
 te: et secundum hanc passibilis erat homo et secundum animam
 et secundum corpus. Secunda est passio proprie dicta.
 Et sic patet dicitur quod a sua naturali dispositione re-
 mouetur. Passio enim est defectus actionis. In
 rebus autem naturaliter contraria agunt et patiuntur
 ad inuicem: quorum unum remouet alterum a sua natu-
 rali dispositione. Et de hac passione dicitur Da-
 mascenus quod passio est motus per naturam. Hoc
 modo in statu innocentie impassibilis fuit quod
 videtur impossibile: tamen ostendere possumus ex multis
 sanctorum exemplis quod dispensantur et etiam ipsi priui-
 legio hoc ipassibilitatis donum diuinitus accepe-
 runt. Quidnam fuit illud stupendum prodigium de
 tribus pueris in ardentem fornacem missis: quos
 tamen flamma necdum combussit: sed mens est accensa
 nimis: nec in minimo lesi plaudebant: deum in me-
 dio flammarum positi benedicentes. Daniel. 3. ca.
 Quid de iona dicimus: quod in ventre ceti diebus tri-
 bus et noctibus habitauit: tandem post iridium ille
 sus exiuit. Iona. 2. c. Quid de Moysen quod 40.
 diebus et 40. noctibus habitauit in monte sine
 cibo: ut legem mereretur accipere: ut Exo. 14. c.
 Quid de Joanne euangelista quod in dolio seruen-
 tis olei missus nocuum nullum vllum nec sensit: et ve-
 nenum fortissimum bibens quo duo ante ipsum bi-
 bentes interempti fuerant sine detrimento est in-
 uentus. His et alijs tam veteris quam noui testa-
 menti ducimur: ut credamus non esse impossibile
 quod de natura instituta in scripturis narratur. Si uir
 ergo primum homo creatus in statu impassibilitatis
 sicut visus est prius quod peccatum se et omnes morta-
 les fecit et morti subiugauit. His visis et decla-
 ratis exeat in caput primum humani generis pa-
 ter: ipseque lamentabiliter dicat. O filij generis
 humani. o mortales cuncti passibiles: mihi igno-
 rantes: pleni luctu calamitatis: laboribus: an-
 gustijs: amaritudinibus infirmitatibus: molestijs
 curis: perturbationibus: varijs seditionibus: et cru-
 delentia: quod vos mecum ad tot mala damnaui.
 Quidnam experiri in hac vita crummosa pre-
 ter gemitus et suspiria. Unde tot incommoda ve-
 nerunt vobis. O deus benigne. o crator admi-
 rabilis: talia non peractisses nobiscum nisi me pecca-
 torum cum omni posteritate mea iusticia tua punire
 voluisses. Deum me. Ego sum ille peccator ma-

gnus. Ego sum ille diuine maiestatis p̄ceptor
Ego qui tantā ruinā sup oēs induxi generatio
nes mundi. Erā a deo mire cōditus: sapientia
naturali illustratus collocatus in paradiso deli
tia: dñs animalū pisciū ⁊ volatiliū: liber absq̃
omni seruitute: ad deū cōtemplandū habilis et
idoneus ad procreandū filios benedictos. Et
ego qz deus meū deserui: de paradiso eiec^{us} sum
in hanc vallē lachrymarū: vt cū sudore vescat pa
ne meo ego ⁊ omnes qui a me descensuri sunt.
Quibus omnib^{us} sicut ⁊ mibi clausa est porta ce
li: ⁊ nō possumus aliquo merito nostro videre
faciē filij dei. Cecidit ergo dignitas nostra ⁊ na
tura bene instituta corrupta est: nō tantū penali
ter sed culpāliter: qd omnes indubitanter crede
re tenent de necessitate salutis.

Capitū secundū de qualitate peccati p̄mo
ru parentū ⁊ qz principale peccatū hoīs est qz
lapsus fuit in omnib^{us} alia peccata cōcurrerint

Secunda cōclusio dicit qualitas. Ma
s solet quozdā animus nō sine ratione
mirari: quale fuit illō primorū parentū
peccatū: ob qd tam seue crudeliterqz deus hu
manū genus puniuit: de quo quattuor opinio
nes inueniunt a doctoribus sacre theologie as
signate ⁊ denotate.

Prima est qz fuit superbia.
Secunda est qz fuit auaritia.
Tertia est qz fuit gula.
Quarta est qz fuit inobedientia.

Prima opinio que est qz fuit superbia cōfir
matur Ecclesiastici. x. c. Initiū omnis peccati
est superbia. Et itez Ecclesiastici. 25. A mulie
re initiū peccati: ergo mulier perpetravit pecca
tum superbie. Itē aug. i. li. de virginitate. Dia
bolus inquit in celo voluit esse sicut de^{us}: cadēs
aut p̄suasit homini similitudinē sue voluntatis
Itē aug. ad Horoz. 3. Elatus adā suāssioni
serpentis obediens p̄ceptū cōtempnit. Et idē
super Gen. In fuit menti ade amor quidā pro
prie potestatis ⁊ quedā de se superbia p̄sumptio
Secunda opinio probat. primo p̄tex. Gen. 3.
Eritis sicut dii. ⁊c. Hoc primo cecidit in m. n
tez mulieris. s. appetere multitudinē scie plus
qz oportet qd est peccatū auaricie secundū gre
go. Ergo illud fuit peccatū auaricie. Tertia opi
nio cōfirmat: qz vt dicit rex. Gen. 3. ca. Vidit
mulier lignū qd esset pulchroz visu ⁊ ad vesken
dū suauē. Et. 25. di. in. c. Sexto die. scribitur
Sula a paradiso regnantē expulit. Et Hier
onymus cōtra Iovinianū. Sollicite puiden

duz est: vt quos saturitas a paradiso expulit esu
rics reducat. Quarta opinio habet ex eo qd di
cit Paulus ad Ro. 5. qz vnus hominis ino
bedientia peccatores cōstituti sunt multi. Et au
gu. in li. de va religione. Adā p̄pter trāsgres
sionē obediētie de paradiso eiectus ē. Et sup
Gen. ad litterā itez dicit. Nō potuit melius ⁊
diligentius cōmēdari qd malū sit inobediētia
cū ideo reus iniquitatis fact^{us} est hō qz cā rē tei
git cōtra phibitionē qz si nō phibitus tetigisset
nō itiqz peccasset. Has opinioēs veras cōcor
dat dñs Boet. in. 22. di. secundū li. vbi ostēdit qz
principale peccatū hoīs p̄ qd lapsus est fuit ino
bedientia Ade: ⁊ ad hāc conatus ē diabol^{us} ad
ducere hominē. S3 qm nemo opat ad malum
aspiciens nec appetit malū nisi sub specie boni:
ideo clare deprehēdēs diabol^{us} qz nō posset mu
lierē p̄cipitare nisi apponeret aliqd appetibile:
illa tēptādo p̄posuit ad qz oīs hō naturaliter incli
natur. Naturaliter. n. oīs hō inclināt ad beati
tudinē: qz ē bonū gloriosum: delitiosum ⁊ copio
sū. Vñ hō naturaliter appetit excellētiā: suffi
cientiā: ⁊ leticiā. Et in ordinato appetitu taliz
cōsistit iusticia: in inordinato vō culpa. Sula
eniz est inordinatus appetitus cibi suauiter rēfi
cientis. Auaricia ē inordinat^{us} appetitus suffi
cientie. Supbia ē inordinatus amor excellētiē.
Diabolus ergo primo p̄misit mulieri dignita
tis excellētiā: cū dixit. Eritis sicut dii. Secun
do subiunxit cognitionis abundantia: scientes
bonū ⁊ malū. Postremo p̄tendit suauitatis ex
perientiā: cū offendit lignū pulchroz visu: ⁊ ad
vescendū suauē. Sula ergo mulier diabo o cō
sensit in appetendo primo esse sicut de^{us} fuit sup
ba: deinde appetēdo scire bonū ⁊ malū fuit aua
ra. Postremo experiendo suauitatem ligni vetiti
fuit gulosa. Et in hoc fuit trāsgressionis rea: ⁊
inobediētie culpa inuoluta. Nec ē incōueniēs
plura genera peccatorū secundū p̄gressus con
currere ad vñ flagitiū p̄petrandū. hec Bona.
Comedit itaqz Adā de ligno vetito cōtra ipiū
diuine maiestatis. Paruipendit p̄ceptū altissi
mi dei qui ei mādauerat vt ei obediret ⁊ cogno
scret ipsum regē celoz: ⁊ omniū creaturarū.
Quod equidē nō minimū: nō parū: nō deni
qz leue crimē putandū est. Vnde aug. i. 4. de ci
uitate dei. c. i. ait. Non d3 existimare qd leue
ac parū illud fuisse cōmissū: qz in esca faciūz
est: nō quidē mala nec notia: sed qz prohibita.
Neqz. n. quicqz malū deus in illa tante felicitatis
paradiso crearet: atqz plantaret. Qz bediētia cō
mendata

mendata est in p̄cepto: q̄ virtus i creatura ratio nabili mater est omnium custodisq; virtutum. Nec itaq; de vno cibi genere nō edendo vbi aliorum tāta copia subiacebat: tā leue p̄ceptū ad obseruandū: tā breue ad memorie retinendū: vbi p̄sertim nondū voluntati cupiditas resistebat: qd̄ de peccata trāsgressionis postea subsecutū ē: t̄t̄o maiori iniusticia violatum ē: quāto faciliore posset obseruātia custodiri. hec ille. Cur itaq; miramur si indignatus est deus q̄ magnus: immensus: gloriosus sapientissim⁹: omnipotēs: colendus adorandus et timendus tot beneficia indulerat p̄toplasto si ab ipso cōtemptus est. O reprobanda humana superbia: qd̄ fuit p̄ternere deū. O temeraria p̄sumptio humane mētis qd̄: qd̄ est calcare p̄ceptū atq; mādātū regis eterni. Mōne lex ipsa nature clamat: q̄ diuinorum mandatorū p̄uicatorēs digni sunt morte. P̄uicatoris est adā et propter inobedientiā ad mortē esse condemnatus.

Capitulu tertiū: qualiter deus remittere voluit peccata hominis: et nō āgeli: et qualiter mysteriū incarnationis fuit ade reuelatum.

Etia cōclusio dicit remissibilitatis. **L**i cet enim tā enormē fuerit illud delictū vt p̄ illud diuina iusticia dānauerit totum genus humanū: verūtamē voluit clementissimus de⁹ in ira continere misericordias suas qm̄ decreuit ac deliberauit homini p̄dito et penitenti: p̄ filij sui incarnationē succurrere. Super quo dubi⁹ solet esse anim⁹: cur magis humanū genus saluū factū est: et remissione accepit q̄ angelica natura p̄uacatur. Quod rationabile esse demonstrant doctores: dicentes peccatū hominis fuisse remissibile: angeli vero omnino irremissibile. Qd̄ pbat quattuor cōueniētis. P̄ma est p̄prietas liberi arbitrij.

Secūda conditio nature.

Tertia ordo diuine iusticie.

Quarta cōgruitas misericordie.

P̄ma cōueniētia dicit libertas arbitrij. In libero arbitrio s̄m magistrū. 24. di. secūdi. est facultas voluntatis et rationis tam in homine q̄ in angelo: tamē differenter. Mā q̄tuz ad voluntates differt homo et angelus: q̄ liberū arbitriū hominis ante electionē voluntatis et post electionē se habet mutabili er. Angeli vero et si ante electionē se habet mutabiliter post electionē tamen se habet immutabiliter. Et hac ratione in summo gradu est liberū arbitriū in deo: in summo autem gradu est in homine. Si er

go est liberū arbitriū in angelo necesse est vt sit medio modo se habens et ita dicitur libex arbitriū in eo mutabiliter se habere ad bonum ante electionē: et immutabiliter post. P̄dest. n. elige re et nō eligere: sed qd̄ illud sit siue bonū siue malū: non potest illud detestari postq̄ elegerit. Ex quo patet q̄ nō potest penitere siue p̄ penitentia culpā delere que est declaratio mali. Et ita relinquit q̄ culpa eius nō p̄t deleri sicut culpa hominis. Itē q̄tum ad p̄prietatē rōnis p̄t: q̄ in libero arbitrio est iudiciū de bono sed disferenter in homine et angelo: q̄ sicut dicit Diony. intellectus angeli deiformis est: et hoc ē q̄ supra tempus: et ita accipit totum simul: et non post hoc illud: vel illud ex illo. Et ideo dicit angelus intellectualis substantia. Sed intellectus hominis est in tempore: et ideo cōferendo accipit. Vnde nō accipit totum simul: sed vnu post aliud et vnum ex alio sicut ex p̄missis accidit conclusio. Et ideo homo dicit rationalis substantia: quia ratio est virtus collatiua vnius ab alio. Qualis ergo comparatio est simplicis ad compositum: et puncti ad lineam in essendo: talis comparatio est intellectus angelici ad intellectum hominis in intelligendo et iudicando. Cum ergo iudicium fiat ab intellectu patet q̄ angelus secundum statū sue conditionis iudicat de re nō in tempore: et de re tota simul: et in iudicando de ipsa videt eam totam simul: ergo rectissime iudicat: et in iudicando peccat ex certissima malitia. Et quo nullo mō pōt excusari. Mō autem sic est de homine qui cum totā rem simul nō videat potest decipi in suo iudicio. Et ideo cum peccatum eius aliquo modo possit excusari: non est irremediabile. Vnde Gen. 6. Mō remanebit spiritus meus id est indignatio mea in homine quia caro est. Secūda cōueniētia est cōditio nature: quam t̄git anselmus in. 2. lib. eur deus homo. Homo per alius hominē qui nō esset sui generis nō debuit reparari. Et cuz nō sint omnes angeli eiusdem generis: patet q̄ nō fuit possibilis hec reparatio in angelo sicut in homine. Insūper ex cōditōe peccati tam hominis q̄ angeli variatur peccatū: et q̄tuz ad genus: et q̄tum ad circūstātiā: et q̄tum ad occasiones. Quātum ad genus luit in appetitu se entie dei. Superbia eius in appetitu omnipotētie. Omnipotētiā autem suā nū q̄ voluit deus communicare alicui creature: ideo angelus appetit illud ad quod nullo modo erat ordinatus. Sciētiam autē suā voluit de⁹

cōicare creature. Ad illā enī est hō ordinatus i gloria: nō peccatū hoīs ē remissibile: peccatum vō angeli nō. Quātū vō ē ad circūstānā peccati ē differentia: qz i Adā fuit aliqua ignoran- tia: qz peccatū qd erat mortale credidit eē venia- le s'm Aug. ⁊ habuit ppositū penitēdi ⁊ peten- di veniā de illo peccato. Angeli vō nō. Quātū ad occasionē peccati ē differentia: qz ange- lus p se peccauit. Adā vero alio suggerente.

Tertia cōueniētia dicitur cōgruitas diuine ius- titie. Nā in homine vno erat tota species hūa- na multiplicāda. Sed i angelo peccāte nō erat tota natura angel ca. Et ppter hoc diuine ius- titie cōgruū fuit hominē expiare: ⁊ non ange- lum. Quarta cōueniētia est ex parte diuine misericordie cui nō erat cōcedēs vt nihil beati- ficaret in hūana natura ad beatitudinē ordina- tum. Datum ergo ē tēpus ex dei liberalissima misericordia homini lapsō petendi veniā d peccato ⁊ de eo agendi pniām. Puto enī q post expulsionē de paradiso Adā pater noster con- uertit se ad lamēta pnie: ⁊ xpm venturū summa deuotione excoluit: quē icarnandum cognosce- bat. Nam ecclesia sancta ponit eū i numero san- ctorum: quod esse nō posset sine fide mediato- ris: quod Aug. in li. de correctione ⁊ gratia te- statur dicens. Illa fides sana ē credimus nul- lum hominē sine maioris siue parue ctatus li- berari a cōtagione mortis ⁊ obligatiōe peccati nisi p vnū mediatōrē dei ⁊ hominū iesum xpm. Secundū autem doctrinam sancti Thome secunda sc. q. 2. via hoibus veniēdi ad beati- tudinē est mysteriū xpi icarnationis quod ante statū peccati homo cognouit: sed nō explicite: qz non f'm q ordinabatur ad liberatiōē a pec- cato p passionē ⁊ resurrectionē: qz homo nō fuit psciūs peccati futuri. Videt autē incarnatio- nis xpi psciūs fuisse ex eo quod dixit. Ppro- pter hoc relinquet homo patrē suū ⁊ matrem iuā ⁊ adherēbit vroz sue. Gen. 2. Et hoc ab apostolo Paulo ad Heb. 7. dicit. sacramētū magnū esse in xpo ⁊ ecclesia. Quod quidē sa- cramētū nō est credibile primū hominē igno- rasse. Post peccatū vero explicite illud myste- rium cognouisse nulli dubiū esse d3 scdm qz or- dinabatur ad salutē hominis p passionē ⁊ resur- rectionē. Vnde ⁊ Hābuit Adā cognitionē salutis sue in iesum nasciturum de carne sua. Quisnā explicet quāta deuotiōe oī tpe vite sue Adā cū lachrymis ⁊ suspiriis deū icarnari ex- ostulauerit. Adā cōmūnis pater quid feci

sti. Cur peccasti. cur offēdisti legem dei. Deu- me inquit peccauit errauit. Sed dei filius boni- tate sua restituit vobis icarnatione sua benedi- cta quicqd ego pdidi in presumptione mea. Peccatores non pauētis. Habemus repara- tiōē. Non pgramus āplius d Adā imo cāte- m' cū Bre. S' felix culpa q talē ac tñ meruit h're redeptōrē. f' uimus i tenebris p peccatū: ⁊ iam sumus i luce gratie p verbū incarnatum. Cuius beneficio consequi valeamus splendo- rem glorie: in qua chūstus viuit ⁊ regnat in se- cula seculorum. Amen.

f'eria secunda sermo de ardēti desiderio scti- torum patrum veteris testamenti auidē cupiē- tium chūstū in icarnari.

Secundus fructus. Iesus desideratus.

De precessit

Iterū vbi supra. Logimur ad cor nostrū inflāmādum i amo- rē benedicti iesu xpi in celo se- dentis ad dexterā patris ex ve- hemētī desiderio illo quo sancti patres veteris testamti p multa curricula annozū succēsi ardē- tissimis suspiriis deprecabātur ipsum icarnan- dum. Qd deuotus Bern. considerās sermo- ne. 2. super cātica ait. Ardorē desiderii patrūz suspirantiū xpi in carne presentā frequentissi- me cogitans cōpungor: ⁊ cōfundor i memetip- so: ⁊ vix cōtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tpm hoīz. Cui nāqz nostrū tantū ingerat gaudiū gratie huius exhibitio: quantū sanctis veterib' accēderit desiderii premissioz. Nec ille. Jccirco nostra incitatione prosequi volētes incarnationis beneficiū: i presentī ser- mone de ipsa dicturi sumus sub vno fructu qui est Iesus desideratus. Ppro cuius declaratiōe tres cōclusiōes occurrunt pponēde.

Prima dicitur occasionis.

Secunda retardationis.

Tertia meritationis.

Capitulū primū qualiter xps voluit incar- nari: ⁊ si nō peccasset homo an fuisset icarnat'.

Prima cōclusio dicit occasiōis: in qua vidēdū ē si peccatū solū fuit icarnatio: ⁊ nō occasio: ⁊ precipua rō: vel si ad huc homo non peccasset aliq alia cā dei filii incar- nasset.

Et circa hoc tres sunt opinionēs.

Prima dicitur sustentabilis.

Secunda probabilis.

Tertia cōmū-
Prima
ridā magis
dupliciter.
Pot' ergo
qum ad su-
tum passio-
de incarnati-
litas e mor-
penal' xpi
f'et. Sed si lo-
cit assumptio-
am si homo n-
Nam icarnat-
uersi in hoc q-
neri quantū a
respicit natu-
respicit gratiā
respicit gloriā
icarnatione e-
minē i esse.
cendit hominē
ere vt Adā.
viro ⁊ mulierē
re sine viro: v-
isset incarnati-
tunc vnus m-
vniuersus est
in li. de li. ar-
ctionem qz n-
ctionem iue-
cit ad perfecti-
respicit gratiā
solū s'm diu-
ostendit. An-
peccasset adh-
filius dei se ic-
fisset acceptab-
set nihil homin-
nū. Si qd
iunctiōe se
ecclesie quā-
iseparabilita-
homo stetit
set falsum fig-
Tertio in-
minis quantū
s'm Aug. de
xps vt totum
lapis: erat i-
icarnatus. J.

Tertia comedabilis.

Prima opinio dicit sustentabilis: que est quod ruda magistrorum dicentium quod de incarnatione est loquidupliciter. Est enim incarnatio carnis assumptio. Potest ergo esse sermo de carne assumpta. Aut quantum ad substantiam: aut quantum ad defectum passibilitatis: et mortalitatis. Si loquamur de incarnatione quantum ad defectum passibilitatis et mortalitatis: dicunt quod si homo non peccasset Christus carnem mortalem non assumpsisset. Sed si loquamur de incarnatione secundum quod dicitur assumptio humane nature simpliciter: etiam si homo non peccasset Christus incarnatus esset. Nam incarnatio facit ad perfectionem totius universi in hoc quod completionem dat humano generi quantum ad tria. Primo quantum ad illud quod respicit naturam. Secundo quantum ad illud quod respicit gratiam. Tercio quantum ad illud quod respicit gloriam. Quantum ad primum in incarnatione est consumatio modorum educendi hominem in esse. Quadruplex namque est modus educendi hominem in esse. Nec de viro nec de muliere: ut Adā. De viro sine muliere ut Eua. De viro et muliere: ut ceteri homines. De muliere sine viro: ut Christus. Ergo si homo stetit: fuisset incarnatio: quod si non esset filius dei incarnatio tunc unus modus productionis deficeret: et sic universus esset imperfectus. Unde dicitur Augustinus in libro de li. ar. quod universus habet tantam perfectionem quod nemo potest rationabiliter aliquam imperfectionem invenire in eo. Secundo incarnatio facit ad perfectionem hominis quantum ad illud quod respicit gratiam. Nam Christus est caput ecclesie non solum secundum divinam naturam: sed et secundum humanam ut ostendit Augustinus super Iob. Sed si homo non peccasset adhuc Christus esset caput ecclesie: ergo aut filius dei se incarnasset: aut caput ecclesie remansisset acceptabilis. Insuper si homo lapsus non esset nihilominus fuisset sacramentum matrimonij. Si igitur sacramentum matrimonij in conjunctione servum significat conjunctionem Christi et ecclesie quantum ad naturarum unionem propter inseparabilitatem: ut dicitur ad Eph. 5. ergo si homo stetit aut sacramentum matrimonij esset falsum signum vel filius dei fuisset incarnatus.

Tercio incarnatio facit ad complementum hominis quantum ad illud quod respicit gloriam. Nam secundum Augustinum de spiritu et anima. totum hominem assumpsit Christus ut totum beatificaret. Sed si homo non esset lapsus: erat totus beatificabilis: ergo Christus fuisset incarnatus. Ad rationibus adherentes dicunt

quidam indubitanter quod stante adhuc natura in terminis sue conditionis: et si nunquam fuisset lapsus quod dei filius fuisset incarnatus: non ut redemptor: sed ut glorificator. Secunda opinio dicitur probabilis que primam omnino negat. Dicit enim quod si homo non peccasset nunquam Christus carnem sumpsisset: quod hoc magis concordat pietati fidei. Nam precedens opinio que dicit quod deum concubebat incarnari propter perfectionem universi: deum inter perfectionem universi concludit: quod inconuenientissimum est: quod incarnationis mysterium est super omnem universum sue quantum ad naturam sue quantum ad gloriam. Dicit namque philosophus in xi. prime philosophie. Deus super omnem universum ordinem ponendus est. Et ad illud quod adducitur de modo educendi hominem dicere possumus: quod quartus ille modus quo educatus est Christus non est de perfectione universi: nec ex hoc sequitur: quod si talis modus non fuisset quod universus sua perfectione careret. Sicut enim non potest argui imperfectionem universi quantum ad suscitacionem mortui quam deus non fecisset si homo non peccasset. Possunt etiam dici quod de illo modo productionis non arguitur veritas incarnationis: quod deus potuisset producere hominem de muliere absque viro: qui tamen non esset deus. Ad illud quod dicebatur quod incarnatio facit ad perfectionem hominis quantum ad illud quod respicit gratiam: quod Christus est caput ecclesie dicere possumus quod duplex est capitis proprietas. Una que attenditur secundum consortium ad membra. Alia que attenditur secundum donorum gratuitorum influentiam. Ratione prime proprietatis Christus est caput ecclesie in quantum deus: et ratioe huius principaliter tenet rationem capitis. Et ideo dato quod incarnatus non esset ecclesia hominum capite non careret. Habuisset enim tunc caput deum: sicut nunc ecclesia angelorum. De alio vero quod adducebatur de matrimonio respondere possumus quod matrimonium dupliciter habet significationem. Significat enim coniunctionem dei ad ecclesiam secundum charitatem et significat coniunctionem secundum unionem in personae unitate. Utraque harum significationum habet secundum statum lapsum. altera vero habuisset si homo stetit. Et ideo non esset falsum signum. Sicut enim matrimonium nunc est in officio: et in remedio: tunc autem solum in officio: sic habet duplex significatum nunc: tunc autem unum. De eo vero quod ultimo dicebatur. scilicet de gloria quia totum assumpsit: dicunt isti qui tenent hanc opinionem secundam: quod illa non est ratio precipua: sed annexa principali: pro eo quod si nunquam deus incarnatus esset homo glorificationem

corporis sui ex visione dei perfecte et totaliter habuit
secundum visum. n. christi corporaliter spectat non ad essentiam alie comple-
tionis beatitudinis: sed ad quosdam accidentale
gaudium. Et hoc patet: quia alij sensus beatifican-
tur ut visus: et tamen obiecta sibi correspondencia
non habebunt: sicut tactus gustus etc. Gloria namque
quia sensum exteriorum per redudantiam dilectionis
venientis ex parte superiori a visione dei: cuius vi-
sio adeo reficit: ut nihil ultra necessarium sit aie
ad eius beatitudinem. Unde multum derogare
videtur summo bono qui dicit ipsius non sufficere
absque bono creato sibi adiuncto ad hominem
perfecte beatificandum. Hec Boni. i. di. tertij. li.

Tertia opinio dicit commendabilis: que dicit
christum natum fuisse ut hominem perditum redimeret:
nec curat investigare ea que potuissent evenire
homine salute. Sed gratias dat deo qui tam be-
nigne voluit providere homini perduto. Dicit namque
Augustinus in li. de verbis domini. Vult filius hominis
querere et salutem facere quod perierat. Si homo
non peccasset filius hominis non venisset. Et idem su-
per Job. Nulla causa fuit veniendi christo domino nisi
peccatores salvos facere. Tolle morbos: tolle
vulnera: et nulla est causa medicine. Et idem su-
per illo verbo Math. p. Ipse enim salutem faciet
populum etc. Si ergo homo non peccasset: virgo
non peperisset. Et idem super illud Job. xi. Dne
ecce quem amas. Si peccatores dominus non ama-
ret a terra de celo non descenderet. Et idem super
psalmos. super illo verbo infirmus sum. Ut mane-
ret homo in eo quod deus fecit. Si enim maneret
in eo quod deus fecit: non in limo infirmus esset quem
deus genuerit. Et Leo papa in sermone. Si homo
ad imaginem et similitudinem dei factus in suo
honore mansisset: creator mundi creatura non fie-
ret: neque sempiternam temporalitatem subiret: aut
equalis deo patri dei filius forma servus assume-
ret. Et Paulus. i. ad Timotheum. i. Christus ihesus venit
in mundum salvos facere peccatores. Ista nobis
cordi esse debent quia dominato humano genere
propter peccatum voluit dei filius incarnari ut
ipsum redimeret. Quia immensa amplitudo divine
charitatis. Quia profunda bonitas summi dei. Pec-
cavimus nos omnes cecidimusque in captivita-
tem inferni: et ipse ut nos redimeret misit non
angelum non archangelum: non denique aliam cre-
aturam: sed unigenitum filium suum. Audiat
terra: intelligat celum: imo audiat Job. 3. novum
iocundum: novum felicissimum: novum amorosissimum.
Sic deus dilexit mundum: ut filium suum
unigenitum daret: ut omnis qui credit in il-

lum non pereat: sed habeat vitam eternam. Et ad
Rom. 4. Propter meritum suam charitatem inquit
apostolus qua dilexit nos deus: misit filium suum
in mundum ut salvetur mundus per ipsum. Quod
Breg. considerans admirando cantabat. Quod
inestimabilis dilectio charitatis: ut servum redi-
meres filium tradidisti. Quid suavius quod dul-
cius potest audiri. Quod peccatores ingrati diligere
te christum quos iam redemit: que patres antiqui
illum redempturum expectantes toto corde dilexerunt.

Capitulum secundum qualiter christus conveniens ipse
incarnatus est: et quod rationabiliter non distulit incarnari

Secunda conclusio dicitur retardatio
Incarnari equidem volens dei filius:
non fecit illico post peccatum nec pau-
lo post: sed post sextum millenarium in sexta eta-
te mundi. Mirum certe quare hoc largum do-
num non acceleraverit. Verum non sine ratio-
ne credendum est factum esse: quia ut scribitur. Le-
vesias est. 3. Quia tempus habent. Possunt au-
tem huius tarditatis rationes tres assignari.

Prima ratio fuit propter peccati punitionem
Secunda propter morbi curationem.

Tertia propter christi incarnandi commendationem
Prima ratio etc. Nam in hoc manifestatur
divine ultionis severitas contra peccatum: quod
clamores et luctus hominum tanto tempore susti-
nuit antequam vellet descendere. Fecit autem hoc
quia divina iusticia nihil iustum relinquit. Se-
cunda ratio fuit propter morbi curationem. Nam
primum peccatum quod homo commiserat: ex super-
bia provenerat: id per humilitatem liberandum
erat. Quod fieri debuit ut homo se infirmum agno-
sceret et liberatore indigeret. Unde glo. super epi-
stola ad Gal. dicit. Adagno consilio factus est ut
post hominis casum non illico dei filius mittere-
tur. Reliquit. n. deus hominem prius in liberta-
te arbitrii in lege naturali ut sic vires suas co-
gnosceret. Vbi cum deficeret legem accepit. Qua
data invaluuit morbus non legis sed nature vitio
ut ita cognita infirmitate sua clamaret ad medi-
cum: et gratie querebat auxilium. Tertia ratio fuit propter
incarnandi commendationem. Debebat namque illud be-
neficii commendari quod necessarium erat: debebat
commendari per multos provocatores. Quod quod de-
bebat procedere figure prophetie et alia que in ve-
teri testamento relatu digna sunt: de quibus in se-
quentibus diffusius dicemus. Quibus ipsis
misit deus filium suum: sed illud apostolus ad Gal. 4. At
ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum
Et non imperio tempus incarnationis dicitur tempus

plenitudinis
ignatio diu
tar ois plen
repata e an
a culpa lib
plenitudin
icarnatioe la
rui qm ad bo
fmg ad effec
accepim. Q
nostra o vere
cedim i carnat
ru milia expec
gentis. Noe
placens deo.
cor. 2. Moyses
cor hois elect
laci leoni m
pphete. No
aliqz dplu
dicebat loqu
oculi q vid
qz multi prop
q vos videtis
dnt: et no au
lenta mes hun
ci egdem rep
fructum que
sum ex bene
o creatura ro
ta. o aia dom
et contempla
ta: ut scribit
orationibus
sur: et no potu
ca teneb. 12. de
cua vine an
siderio media
vltz. Noe cla
Interiatur
ad viuere
valuit: et det
deus contra in
oia ditione p
ficia: mudi
Et cu oibz de
videre no po
fimo ano. et ni
na primatus e
diat filiu ppi
temp de fidera

plenitudinis: quoniam in incarnatione est facta plena participatione diuinitatis. Unde ad 2. Cor. 2. in ipso habitabat omnis plenitudo diuinitatis. In incarnatione reperta est angelorum ruina: in incarnatione homo plene a culpa liberatus: ad 2. Cor. 1. In ipso placuit omnem plenitudinem inhabitare: et per eum reconciliari. In incarnatione facta est plena participatio boni: necessaria quoniam ad bonum veritatis intelligendum: et gratie spiritus ad effectum. 3o. i. De plenitudine eius omnes accepimus. Quod si felix et beata dici poterit hec etas nostra. o vere aureum seculum in quo exprimur dulcedine incarnationis verbi filii dei quam per multa annorum milia expectantes peremerunt. Adhuc pater nostre gentis. Moyses vir iustus. Abraham per obedientiam placens deo. Isaac mansuetus. Jacob contemplator. Moyses rectus et dilectus deo. David filius cor hominis electus. Esaias terra secatus. Daniel in lacu leonum missus: alique amici dei patriarche et prophete. Reges in populo dei diuinitus perfecti: alique plurimi illorum tempore. Incipit ergo saluator dicebat loquens discipulis suis. Luc. 1. Beati oculi qui vident quod vos videtis. Dico enim vobis quia multi prophete et reges voluerunt videre quod vos videtis et non viderunt: et audire quod vos auditis: et non audierunt. Sed bene inquam quod est somno lenta mens humana et talia contemplandum. Paulus eadem replentur quod cogitare velint copiosum fructum quem suscepit suscipiunt: et suscipe possumus ex beneficio incarnationis iesu. O mens dura. o creatura rationalis. o negligens anima. o anima senilis. o anima dormiens. o anima pigra expugnare quod somno: et contemplare quod. Adhuc viri animis nongentis triginta: ut scribitur Gen. 7. et semper in sacrificiis: in orationibus: in diuino cultu clamabat. Veni iesu: et non potuit ipsum videre: quoniam moriens ad loca tenebrarum descendit. Id ipsum fecit Seth filius eius viuens animis nongentis. 12. in eadem fide et desiderio mediatoris. Hoc omnes alii iusti ab Adhuc usque Moyses clamauerunt: et non potuerunt obtinere. Interficiuntur abel innoxius: et clamauit ei sanguis ad viuendum deum: et tamen celum concessere non valuit: et detrusus est in limbo. Indignatus est deus contra iniquitatem mundi tempore Moyses: ob quas omnes diluuium perdidit: et tamen Moyses cum suis ob iustitiam: mundicia et puritatem in archa saluatus est. Et cum omnibus diebus vite sue christum desiderasset videre non potuit: et nongentesimo ac quinquagesimo anno etatis sue moriens. Gen. 9. luce diuina priuatus est. Abraham ut deo promptus obediret filium proprium immolare satagit: christum incarnationis semper desiderans: et quod voluit non obtinuit: et tunc

testimo septuagesimo quinto anno moriens in senectute bona. Gen. 25. descendit ad iseros. Ibi Isaac. Ibi iacob. Ibi quoque omnes illorum temporum: usque ad mortem christi. O felix peccator vis cognoscere serenitatem tranquillitatem et gratiam temporis nostri. Vide finem eorum qui christo voluit adherere. Lapidatur Stephanus et clamat: video celos aptos. Comburiunt Laurentius: et igne moritur et statim volat ad celum. Longum profecto satis esset apostolorum omnium martyrum confessorum atque virginum similia narrare. Sed illud vnum pretereundum non est: quod omnes ad imitandum deuotionem gratiam nobis in iesu christo inducere potest. Crucifigens latro quod multa flagitia perpetraverat: et christo se committens eadem die in paradiso recipitur: currit peccatores ad fontem gratie iesum christum: quod clamabat in templo 3o. 7. Si quis sit veniat ad me et bibat: non obest nobis precedens tarditas ratio: alius incarnationis iesu christi.

Capitulum tertium de immensitate beneficii incarnationis: et qualiter se habent ad illud merita sanctorum patrum.

Etiam conclusio dicitur meritationis. in qua pie videre possumus an christi in carnatione fuit ex mera gratia: et an illarum imperpetraverunt sanctorum patrum et ecclesie merita. nam

Paulus dicit ad Titum. 1. Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nostri dei non ex operibus iusticie que fecimus nos. Verum dicere possumus secundum doctrinam Boni. in. 3. di. 4. ob beneficio incarnationis tripliciter respondendo. Primo quantum ad circumstantiam.

Secundo quantum ad efficaciam.

Tertio quantum ad substantiam vel essentiam.

Primo si loquamur quantum ad circumstantiam temporis potest concedi absque calumnia quod cadat sub merito precedentis ecclesie. sancti enim patres flagrantissimis desideriis meruerunt incarnationis accelerationem. Secundo si loquamur de beneficio incarnationis quantum ad efficaciam que erat a seruitute diaboli et a reatu carentie visionis dei: cadit sub merito. Tertio si loquamur de illo beneficio quantum ad substantiam vel essentiam est dicendum quod cadat supra sanctorum patrum merita. Propter quod non est iuste retributionis sed dignationis eminentissime. nam si congregetur in vnum humilitas omnium sanctorum nunquam poterit in minimo comparari illi humilitati que dei filii apparere voluit in forma serui et habitu iuxta ut homo. si colligantur omnia suspiria omnia la

chryme: omnes pene: omnes cruciat: omnes penitentie: omnia genera mortis etiam quecuq; passi sunt sancti, ppter xpm: et collocantur ex vna parte: ex altero vero latere ponatur vna lachryma xpi vel nascentis: vel fugientis per egypti nemoza: vel orantis: vel patientis: vel morientis: plus illa lachryma vna valet ex somnaco illo corde pueniens: qm omnia illa bona que diximus et cogitare possumus in quibusda sanctis et electis et amicis dei. Hinc Hieronymus ad Damasum papa de filio prodigo ait. Que maior potest esse clementia qm dei filius: fili hominis putaretur: non mensu fastidia sustineret: partus expectaret aduentum: per singulas adolere etates: et post contumelias vocu: alapas et flagella: crucis pro nobis fieret maledictu vt nos a maledicto legis absolueret. hec ille. Iuste ergo et rationabiliter anima nostra finire debet ad idem in gloria coronatu que sancti patres in nocte legis desiderauerunt incarnadu: qz dies gratie nobis appropinquauit: qua mediante facilis est nobis accessus ad beatam eternam vitam: in qua xps saluator seculi viuit et regnat in eternu. Amen.

seria terna prime dominice aduentus sermo de reuelationibus factis mentibus prophetarum de incarnationis mysterijs: et qualiter prophete pdixerunt multipliciter xpm fore veturum Tertius fructus. Iesus prophetis cognitus.

De precessit

Humani genus de veritate incarnati vbi. Multus equide excusare se potest: si iesum non credat: si eu non colat: si illu toto corde non amplexat. Adius aduentu precesserunt tot prophetarum oracula et testimonia. firmat enim vniuersisq; mens in fundamento veritatis: cum senserit de christo venturo prophetas clamare ac pdicare. Quapropter in presenti sermone de incarnatione, verbi loqui volentes ppheterabimus illas supernas reuelationes quas habuerunt prophete: colligemusq; ea que dicturi sumus sub vno fructu: qui est Iesus propheta cognitus. Ad cuius declarationem tres conclusiones occurrunt de clarande: quarum.

Prima vocat diffinitio.
Secunda vocat multiplicatio.
Tertia vocat testificatio.

Capitulu primu de pphetia quid est: et qualiter non potest esse naturaliter: contra opinionem illorum qui dixerunt quod homo possit naturaliter prophete: quod si verum esset prophetia te/limoniū nō esset cōueniens.

Prima conclusio vocat diffinitio: in qua p cōueniens est scire quid est prophetia: qz nisi hoc clare intelligeret non satis esset inca: natione xpi magnificere ex quo fuit a prophetis prenucciata. Secundu ergo Laffio dox: prophetia ē diuina inspiratio: rerūq; euentus immobili veritate demonstrans: ex qua diffinitione habemus: qz illa cognitio quā habuerunt prophete est supernaturalis et diuinitus inspirata. Unde. et Pet. i. Nō enim volumus humana allata esse aliquādo prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Et in hoc intermit error ipsorum qui dixerunt prophetia esse a natura. Nam vt aug. dicit. i. super Gen. ad litterā: quidā voluerunt dicere qz humana natura haberet quandā vim diuinationis in seipsa. Et hoc videt esse secundū opinionem Platonis qz posuit qz anime habent omnium rerum cognitionē per participationē idearū. Sed ista cognitio obubrat in eis p cōiunctionē corporis: in quibusdā plus: in quibusdā vero minus sū corporis puritate diuersam. Et secundum hoc dicit qz corpora habent animas nō multū obtenebratas ex corporis vniōne possunt summa p cognoscere sū primā scientiā. S; contra b obijcit Aug. qz nō semp pōt vim diuinationis habere anima cū semp velit. Et qz verius videt qz anima ex sensibus cognitionē acgrat. Omnis. n. cognitio ortū h; a sensu sū aristotelē. Ideo melius est dicendū qz p cognitionē futurorum hoies nō habent: s; acgrere possunt p vā experimēta lem in qua iuuant p naturalē dispositionē: sū quā in homine inuenit pfectio virtutis imaginatiue: et claritas intellectiue. Et tū hmoi p cognitio futurorum differt a prima qz habet ex reuelatione diuina. Primo quidē qz prima pōt esse circa quosdā effectus ad quos se pōt extendere humana experientia. Secūdo qz prima pphetia ē circa immobile veritatē nō autē secūda: sed potest fuisse falsum. Hinc est qd dicit Mico. de ira supra ps. in principio: qz pphetia sūmonis interpretatione dicit quasi pcul fans: qz denunciat ea que sunt pcul seu remota a naturali cognitione humana. hyfidozus vero li. x. et bñol. dicit qz prophete in veteri testamēto vocabantur videntes: quia: videbant ea que abscondita erant.

et gentilitas

Et gētilitas appellabat eos vates a vi mentis
Secundus vero Mico. de li. triplex est gradus
eorū que excedunt cognitionē nostrā.

Primus, ppter rei cognoscende conditionem
Secundus, ppter cognoscētis cōditionē.

Tertius ppter modū cognoscendi. Primus
gradus eorū que sunt remota a naturali cognitiōe
est ppter rei cognoscende cōditionē: q̄ etiā i tri-
plici gradu subdistinguit. Primus gradus ē
ppter rei cognoscende supeminētā: cuiusmodi
sunt divina maxime circa psonas pprā. Ideo
de talib⁹ facit revelatiōes pphetice. Et sic p
seraphim sanctus clamātia: et clarus in nouo te
stamento. i. Jo. 5. Tres sunt q̄ testimoniū dant
in celo, pater vbi⁹ et spiritus sanctus. Secū-
dus gradus est ppter rei cognoscende latentia:
cuiusmodi sunt cordiū secreta soli deo cognita.
Unde et cognitatio Symonis magi p revelatio-
nem fuit cognita Petro Act. 9. Ideo dixit ei
Petrus. In selle amaritudinis video te esse.
Cogitabat nāq; gratiā spiritus sancti vendere

Tertius gradus est ppter rei cognoscende di-
stantiā. Que distantia vno mō accipit ex parte
loci: et sic heliscus p spiritū pphetiū distans p
magnum spaciū. Sicq; misit ad Sunamitē mu-
lierē postulans ancunā circa se et vix eius et
filiū eius recte agerent. 4. Reg. 4. c. Alio mo-
do accipit distantia ex parte pteritū tēporis vel
futuri. Presens. n. nō distat a nobis. De di-
stantibus autem fm pteritū facta sui revelatio
Adophi de creatōne mūdi: vt dicit Greg. sup
Ezechielē. De distātib⁹ secundū futurū fue-
runt alie revelaciones pphetice. Secundus
gradus eorū que sunt a naturali nostra cognitio-
ne remota est ppter cōditionē cognoscētis. Et
ppter hoc aliquādo cognoscētis defectus sup-
pletur p spiritū pphetiū. Et hoc modo Abias
solonites cognouit vrorē Hieroboaz domum
suā ingredientē q̄uis esset cecus. 3. Reg. 14.
c. Tertius gradus eorū que sunt remota a cō-
ditione humana est ppter cognoscendi modū
sicut Salomon habuit cognitiōē animalium et
piscium: vt habet. 3. Reg. 4. nō p exēplū studiū:
sed p inspirationē spūs sancti. F uerūt ergo p
phaz revelaciones nō ex naturali ingenio: sed
diuinitus inspirate. Quod facile est inuestiga-
re: qz vt inquit Scotus in plogo primi li. sentē-
tiaz vbi dicit qz et in nō euidētib⁹ ex terminis
nec p incipia sic euidētia ex terminis habētib⁹
nō cōsonant firmiter et infallibiliter diuersimo-
de dispositis: nisi a cauā superiori ipso intellectū

diuersi a se assensum. Sed pphete vario modo
dispositi diuersis tēporib⁹ in talibus
nō euidētib⁹ cōsonant. Idē etiā materiā
ptractat Aug. 9. de ci. dei. c. 22. vbi ait. Serui
tores nri dāci cō dēuerūt ne multitudine vile
scerent. Nec ita sunt pauci: vt eorū nō sit miran-
da cōsensio. Neq; n. in multitudine phoz qz
inueniūt inter quos cūcta q̄ senserūt conueniāt.
Mā resurrectionē carnis nullus pbare posset
ex exteriorū euidētia: et tū pphete in diuersis lo-
cis et in diuersis tēporib⁹ eā pfecti sunt vno cō-
sensu: sicut et de alijs fidei nre mysterijs dicere
possum⁹. Qd nūq; esset nisi vnus spūs fuisse
in omnib⁹. Qd etiā Lactā. firmian⁹ i pmo li.
diuinaz institutionū aduersus gētes ait. Qd mis-
sis terrenis huiusmodi phie auctorib⁹ nihil certi
asserentib⁹ aggrediamur viā rectā. Quos eg-
des si putare satis idoneos ad bene viuendum
duces eē: et ipse sequeretur: et alios vt sequeretur
hortaret. S; cū magis inter se cōcertatōe dissi-
deant: secūq; ipsi plerūq; discordēt: apparet co-
rū iter nequāq; eē directū. Sigdē sibi vt ē libi-
tū pprās vias ipse serūt cōfusionēq; maximā
inquirentib⁹ veritatē reliquerunt. Nobis autē q
sacramētū religionis accepim⁹: cū sit veritas re-
uelata diuinitus: oēs sine vllō discrimine ad ce-
leste pabulū cōuocam⁹. hec ille. Adira ergo de
mentia est pphaz testimonia vilipendere: qz ni-
hil locuti sunt de xpō: nisi qz celitus acceperunt
Qd pfida iudeoz nequitia: qz xpō credere nolue-
runt. o stulta gentiliū sciētia: qz xpm ipugnāt. o
reprobāda xpianoz malitia qz xpm nō imitant
de quo vt patebit nihil legim⁹: neq; audiui⁹
nihilq; cōfitemur nisi qd prouiderunt pphete.

Capitulū secūdū qz futura possunt multiplici-
ter pnuuciari: et quomodo sit vera ppheta ac-
cipienda: et de ppheticē veritate.

Secūda cōclusio dicitur multiplicatio.

s Poteest nāq; multiplex prophetia in-
telligi et accipi.

Prima dicitur apparens.

Secunda dicitur impropria.

Tertia dicit vera.

Prima dicit apparēs q̄ est in p̄cognitiōe sa-
turoz q̄ possunt ex suis causis p̄cognosci sicut
medicus p̄cognoscit sanitatē aut morē futurā:
qz ordo est ad tales effectus i cognoscēdo in ali-
quibus causis. Secūda est pphā improprie
dicta: quādo alicui cōmunicat aliquid ad pphē-
tiaz ptinens absq; tamē tali intelligētia. Quia
fm qz habet Daniel. 6. c. intelligentia opus est

in visione. Hoc ipsum tenet Hiero. sup. Esa. in principio. Cōtingit aut illud fieri dupliciter. Vno modo in visione sicut vidit Ioharao spicas Sen. 4i. et Baltasar manu scribentem in pariete Daniel. 7. ille dormiens: iste vigilans. Neuter tamē eorū fuit ppha: sed Daniel et Ioseph visiones intellexerūt. Secūdo cōtingit in locutione sicut Laiphas Job. xi. dixit qd pphetia inrendens solū dare cōsiliū de morte xpi qd esset expediens: quis esset innocens: ne occasione ipsius venirent romani et tollerent locū et gentē. Sed a spiritu sancto factū est qd hoc cōsiliū sic ptulit: qd mors xpi futura pro salute foret spirituali totius mundi ipso Laipha b igno rante. Et ppter hoc nō fuit ppha pphie loquēdo sicut necassina Balaā fuit rationale animal: quis p linguā eius fuerit plati verbū rationale angelo linguā eius mouente: absq; tñ cognitione asine. Tertiū cōtingit hoc in opatōe: qñ scilicet spūs scūs impellit aliquē ad aliqd agēdū qd habeat pperuz euentū: quis homo motus hoc ignorat. Sicut Iudicū. xi. dicit de Iephte qd irruit spūs dñi sup ipsum. s. ad pugnādū cōtra filios Amōn: tñ nō fuit sibi revelata victoria futura. Et talis motus vocat spūs sancti in flunctus: q est casus pphie fm doctores. i. aliqd deficiens a ratione pphie. Et talis motus similis est motui bene fortunati: q mouet ad ali quid bene mouendū: sine tamē ratione et cognitione pccua: vt habet in libro de bona fortuna. Differt tamē qd motus bene fortunati est a causa naturali. s. ab influentia orbis: vel intelligentia motoris vt dicitur aliqui: vel ab vtraq; simul: vt dicunt alij. Ad motū aut Iephte et cōsimiliū ē causa supernaturalis. s. ex motione spūs diuini. Iste tñ instinctus magis appropinquat ad rationē ppheticē: q alij duo modi pdicti. Tertia est ppha vera et pphie dicta: in qua ppheticanus intelligit qd pphetizat. Que etiā in multi plici gradu reperit quorū ille altero est excellentior vnde ceteris paribus est intelligentia clarioz. Primus istius ppheticus gradus est quando cū visione alicui cōmunicata dat visionis intelligentia. Sicut Hieremias vidit ollā succellaz et facies eius a facie aquilonis Hiere. i. et intel lerit p hoc significari exercitū regis babilonis venturū ad cōburendā ciuitatē hierusalē. Secundus gradus est quādo nō fit talis visio seu apparitio: sed audit vox instruens de aliquo supernaturali. i. Reg. 3. Samuel audiuit vocem domini loquētis: nec tñ vidit aliquā effigē sibi

apparentē. Quod patet ex hoc qd credidit ē voce; Melie ipsum vocātis: vt habet ibidem. Et iste gradus ppheticus est excellentior pdicto qd voces sunt signa magis expressiua veritatis q figure. Tertius gradus est qñ nō audit solus: vox instruens: sed etiā cum hoc apparet psona aliqua loquens. Propter qd iste gradus ē excellentior duob; primis. Variat tamē tripliciter Quia psona sic instruens: vel apparet in effigie aliqua aliquādo est homo sanctus: sicut. 2. Adachab. 17. c. habet qd Onias iā defunctus apparuit Iude Adachabeo. d. ei. de Hiere mia ppha sibi apparente. Hic est qd multi orat pro populo et vniuersa sancta ciuitate hierusalē Aliquādo psona apparet est angelus. Et sic cōmuniter leguntur sacre reuelationes noui et veteris testamenti. Aliquādo est effigies representans ipsum deū: sicut Esa. 6. dicit. Vidi domi nus sedentē super solū excelsum etc. Et iste tertius gradus est excellentior secūdo: et secūdo primo: sicut deus est excellentior angelo: et angelus homine. Notandū autē qd omnes isti gradus variant dupliciter. Quia tales apparitiones aliquādo fiunt per somniū et etiā vocantur reuelationes per somniū. Aliquādo in vigilia et tunc pphie vocant visiones. Et iste secūdo modus qui vocat visio est excellentior altero: qd maior illustratio mētis requirit ad hoc qd ipsa distracta per operationē sensuū exteriorū in vigilia capiat intelligibilē veritatē de superna: turalibus q in somno in quo sensibus exterioribus quietatis anima magis disponitur ad capiendū huiusmodi veritatē. Ecōtrario est in cognitione accepta via naturali: que accipit p vias sensus memorie et experimētū: vt dicit. i. metaphi. Et ideo talis cognitio non potest accipi in somno. Quartus gradus ppheticus est quādo sine apparitione alicuius figure vel signi sensibilis veritas intelligibilis de occultis p diuinā reuelatōē manifestat. Et hoc modo sacre sunt reuelationes ipsi Danid vt habet in principio glo. super ps. Et iste gradus est excellentior pdictis. Sicut enim ille diceret melioris ingenij et clarioz qui caperet veritatē cōclusionū geometricaliū sine descriptione figurarū sensibilium q ille qui capere nō posset sine tali descriptione. Sic etiā i cognitione pphetica illa mens dicitur excellentius diuinitus illustrata: que veritatem intelligibilē capit absq; sensibilibus signis: que sunt figure et voces supradictę: q illa que capit sub talibus signis. Hec Mico. de lira in prolo

go sup

go sup psalmi
hic intertere
phie domi
pliciter p
humana co
ctis dubitare
Tertio cap
earnam g
dicunt.
Eria
bil eni
in nou
phetarum nō f
illa que cōp
Primū est in
Secundū est
Tertiū est cō
Primū
cōcurrunt: q
mus enim
et ex semine
fuit Sen. 22.
nes gentes.
nus David ve
au ventris tui
de virgine nati
7. c. Ecce virg
re. 3. c. Crea
steriū fm
modū ppter
mina circū
perfectū sanc
honis in vire
q sit in bethe
nati est a
parulus co. i.
minatus Sen
cu populi tui
de suis tribus
nid Reg. p
magis cōstit
c. allegat istaz
ra Iuda nequa
daret enim e
israel. Legim
nam puerū res
predicit E
hum: et af
de chilo qd fuit
Et hoc p
aderabunt cū

go sup psalmista. Nos autē gradus volum⁹
hic interserere: vt intelligamus q̄ grande sit p
phetie donū qđ deus sapientissimus tam multi
pliciter p̄municat rationali creature: vt sic mēs
humana edocui nullo modo de prophetarū di
ctis dubitare queat.

Tertiū capitulum: de his qui per christū in
carnatū gesta sunt: et qualiter prophete illa p̄
dixerunt.

Etia cōclusio dicitur testificatio. Mi
hi enim legimus de verbo incarnato
in nouo testamento qđ testimonijs pro
phetarum nō fuerit p̄nunciatū. Tria. n. sunt
illa que cōprehendunt totā vitā: benedicti iesu.

Primū est incarnatio.

Secundū est cōuersatio.

Tertiū est cōsummatio.

Primum est eius incarnatio: in qua multa
cōcurrunt: que distinguendo videamus. Legi
mus enim **Math. i.** christū ex genere **Abrahe**
et ex femine **Dauid** nascitur: quod predictum
fuit **Gen. 22.** In semine tuo benedicent om
nes gentes. Et **Dauid** in ps. Iurauit domi
nus **Dauid** veritatē et nō frustrabit eū: de fru
ctu ventris tui ponā sup sedē tuā. Legim⁹ xp̄s
de virgine nati. **Luce. 2. c.** Quod p̄dixit **Esa.**
7. c. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū. Et **Die**
re. 31. c. Creauit dñs nouū. i. incarnationis my
steriū fm **Mico. de lira.** Et loquit de futuro p
modū p̄teriti p̄pter certitudinē p̄phetie. **Se**
mina circundabit vix: qđ beata virgo xp̄m vix
perfectū sanctis virtutibus ab instanti incarna
tionis in vtero suo circūdedit. Legim⁹ de xp̄o
qđ sit in **bethleem** natus. **Luce. 2. c.** Hoc p̄nū
ciatū est a **Adichea. 7. ca.** Tu **bethleem** effrata
paruulus es. i. locus effrata: alio modo sic no
minatus **Gen. 37.** in milibus **Juda. i.** respe
ctu populi tui in dignitate et multitudine: qđ in
de fuit tribus **Juda.** Inde enim fuit nat⁹ **Da**
uid Reg. primi. 16. Et quia nobilitas ciuitatis
magis consistit in populo q̄ in spacio **Math. 2.**
c. allegat istāz auctoritatē sic. Et tu **bethleem** ter
ra **Juda** nequaquā minima es in principib⁹ **Ju**
da: ex te enim eriet dux qui regat populū mēuz
israel. Legimus de christo qđ beata virgo redi
nauit puerū iesum in p̄sep̄io **Luce. 2. c.** Quod
p̄dixit **Esa. i. c.** Cognouit bos possessore
suū: et asinus p̄sep̄e domini sui. Legimus
de christo qđ fuit adoratus a magis **Math. 2. c.**
Et hoc p̄nunciatus est per prophetā. **ps. 71.**
Adorabunt eū omnes reges terre omnes gen

tes seruiant ei. Et **ps. 78.** Omnes gētes quas
cunq; fecisti venient et adorabunt corā te domi
ne. Legimus de christo qđ fugerit persecutionē
Herodis in **egyptū.** Quod prophetatū erat
Esa. 19. Ascendet dominus nubē leuē: scilicet
assumendo sibi carnes humanas fm **Mico. de**
lira. que dicitur nabes quia formata fuit sp̄ri
tus sancti virtute: sicut nabes sursum generat
in aere. Et leuis quia non fuit aggravata pon
dere peccati originalis. Subditur. Et ingre
diatur **egyptū:** et mouebuntur simulacra **egypti**
a facie eius: quia ipso ingrediente **egyptum** si
mulacra corruerunt: vt scribit in historia **seho**
lastica. Legimus de christo: quia. **12. anno** era
tis seditin medio doctorū in templo. Hoc p̄
ostendit propheta. **ps. 81.** Deus stetit in **syna**
goga deorum: in medio autem deos diiudicat.

Secundū quod cōtinet in vita christi est eius cō
uersatio: de qua multa dicitur ab euangelistis
de qua tamē prophete p̄dixerunt. Quod au
tem dicitur **Math. 4. c.** p̄nunciatum est a **za**
charia. 3. c. Vidi iesum sacerdotem magnū. Et
sequitur. **Sathanas** stabat aduersus eū vt ad
uersaretur ei. Quod dicitur de christo qđ scilicet
discipulos pauperes congregauit. hoc dicit
ab **Esa. 61. c.** Spiritus domini super me euan
gelizare pauperibus misit me. i. apostolis. **Et**
scribitur de christo qđ multa miranda fecit habe
tur ab **Esa. 37.** Deus ipse venit et saluabit nos
Tunc aperient oculi cecorum: et aures surdorum
parebunt. Quod inuenitur de xp̄o. De eius p
secutionibus p̄dixerūt p̄phete. Vnde **Dauid**
in **ps. 2.** Assuerūt reges terre et principes cōue
nerunt in vnum aduersus dominū et aduersus
xp̄m eius. De p̄ditione eius p̄dixit p̄pheta
ps. 40. Qui cdebat panes meos magnificauit
super me supplantationē. Tertiū quod in
uenit in vita xp̄i est eius cōsummatio. Ip̄s nā
qđ mortem vituperosāz p̄dixit **Esa. 63. c.** Et
Daniel. 9. c. Ip̄sius descensum ad limbū p̄e
dixit **zacha. x. c.** Tu autē in sanguine testamēti
tui eduxisti victos de lacu. Et vt breuiter con
cludam ip̄sius resurrectionē: ascensionem in ce
lum: et missionē sp̄itus sancti: aliaq; gesta per
p̄phetas veteris testamēti p̄dicta fuisse. Ex
quo nescio cur ita ebeat quorūdam animus vt
in christum incarnatum credere nolint. Quid
nam verius esse potest q̄ quod a deo reuela
tum est ip̄s prophetis: et a prophetis p̄di
catum est nobis. Non fuerunt certe vane vo
ces eorum. Incarnatus est dei filius vt omnes

saluet: oēs inuit ad paradisi delicias: s; nō oēs
ad ipsum aspicere volunt. Quinimo q̄ huma-
no generi tā larga cōtulit beneficia cōtemnitur
vilipendit: ac blasphemat. O mūde neq̄. o mū-
de puerse. o mūde pessime: q̄s explicare posset
q̄s grādis est numerus inimicōz xp̄i. Inimici
eius sunt oēs idolatre: et heretici: pagani: iside-
les: iudei: etiā tot falsi christiani. Tamē velint
nolint xp̄s ipse q̄ incarnatus est inimicos suos
crudeliter punit: amicos vō q̄ i eū crediderūt
corde et opere illi fūiēdo merito sue incarnatio-
nis adducet in vitā eternā et lucē future glorie: i
qua viuūt et regnat per infinita seculū. amē.

¶ *seria quarta prime dominice de aduentu.*
Sermo de electione virginis beate in matrem
christi: ex qua sola nasci voluit: que magis gra-
ta deo fuit: q̄ quēcūq̄ alie sancte mulieres.
Quartus fructus. Jesu Maria mater.

Or precessit ubi

¶ *Excelsus p̄ditor: orbis: q̄ nū-*
dū ineffabili sapientia sua dispo-
suit et ordinauit: voluit incarnati-
onē sui filij dilecti in omnib⁹

ordinatā esse: in tā mirabili ope nihil reprebē-
sibile: nihil irrationabile: nihilq̄ cōfūsibile in-
ueniret. Si. n. q̄sp̄i aures animi strinxerūt et i-
telligere voluerūt tantū mysterij pfunditatē: in-
ueniet p̄scato vnde merito admirari possūt. Ne
circo in p̄senti h̄mone incarnationē xp̄i volētes
magnificare q̄ in omnibus ordinatissima fuit:
dicim⁹ de ipsius ordine q̄m ad matrē cōcipien-
tes: que est gloriofa virgo Maria. Firmabim⁹
autē omnia que dicturi sumus in vno fructu q̄
est Jesu maria mater. Ad quod melius intelli-
gendum tres conclusiones ponemus.

Prima cōclusio dicitur cōformitatis.

Secūda dicit cōgruitatis.

Tertia dicit singularitatis.

Capitūlū primū: qualiter xp̄s assumpsit car-
nez de massa n̄re p̄duōis et de genere Adā: et
qualiter noluit illā aliunde formatā suscipere.

Prima cōclusio dicit cōformitatis: in q̄
p̄ fm̄ doctores catholicos cōfitemur xp̄s
assumpsisse humanā naturā de massa
nobis cōformi: siue de genere Adā et nō alteri⁹
generis vel qualitatis: fm̄ illud apl̄i ad Heb.
2. Qui. n. sanctificat et sanctificatur ex vno oēs
Sumit autē cōuenientia huius assumptionis ex
triplici ratione fm̄ Bona. di. 12. tertij li. 1. h̄m̄az.
Prima ratio dicit iustificacionis.

Secūda dicitur essenſionis.

Tertia dicitur ordinationis.

Prima ratio dicit iustificacionis. Mā q̄m̄s
dei filius potuisset carnez aliunde q̄ de massa
ade assumere: voluit illā assumere de Adā
ad seruādā rectitudinē iusticie: vt videlicet eius-
dem generis esset satisfactor et p̄uicator. Mā
si alterius generis esset s; anselmū nō attribue-
retur eidē generi satisfactor: ac per hoc nō recte
seruaret iusticie rectitudo que ab illo genere re-
quirit emendā: in quo reperit offensam p̄ce-
dentē. Insup deus cōdidit humanā naturā in
tanta altitudine: vt nulli alij creature esset obno-
xia redemptio. Decens ergo fuit vt redemptor
aut solus esset deus: aut haberet in se genus ve-
re creature: hoc est vt eēt de genere illius masse
que orū habet de lumbis ade. Si aut diceretur
q̄ improprietū parctū redundat in prole: et xp̄s
debut esse mūdus ab omni improprio: ergo nō
debut esse de genere seruli. Respondere pos-
sumus q̄ est v̄x: q̄m̄ filius est imitator paterni
sceleris. Cū aut est cōtrarius quo ad mores nō
debet in eū patris improprietū iuste redunda-
re: nisi ipse filius mera sua benignitate portare
velit et sustinere: vt pontif. 56. di. c. vnde cūq̄. c.
nūq̄. c. nasci. c. sp̄osus. vñ xp̄s nō ex necessitate
sustinuit improprietū ade: sed ex mera sua beni-
gnitate: vt dū ipse sustineret pro alio qd̄ eē nō
meruit: alius liberaret improprio qd̄ ipse pro-
meruit. Hoc ē qd̄ Hierony. in domel. super
Adāb. dicit. Notandū in genealogia saluato-
ris nullā sanctaz assumi mulierē: sed eas quas
scriptura reprehendit: vt q̄ p̄pter peccatores ve-
nerat de peccatricibus nascens omnīū peccata
deleret. Secūda ratio quare fuit cōueniens
xpm̄ assumere carnē dicit offensiois: vt offen-
deret nobis dulcedo misericordie dei vt videli-
cet ipse deus qui ab homine contemptus fuerat
tāq̄ ab aduersario et inimico: ipse idēz generi
humano vniret in xp̄o in vnitate persone. In
quo manifestat mira diuine pietatis cōdescēso
in hoc q̄ ipsum genus humanū sibi inimicū si-
bi cōiungere voluit p̄ indissolubile vinculū. Si
autē obiciatur: q̄ alterius nature et qualitatis
est morbz et medicina: ergo si xp̄s rōne assum-
pti nature fuit humani generis medicina: vñ
q̄ eius caro nō debuit formari de massa corru-
pta. Dicere possum⁹ q̄ v̄x est q̄m̄ medicina sen-
tit corruptionē morbi: qd̄ nullo mō fuit in xp̄o:
q̄ nō erat infectus corruptionē cōcupiscentie s;
erat replet⁹ plenitudine gratie. Vnde et paulus
1. Corin. 15.

1. ad cor. 15. c. ait. Factus ē primus hō Adā in aiām uiuentem. nouissimus autē adā in spm uiuificantē. Et infra. Primus homo de terra terrenus. secundus hō de celo celestis. Qd̄ itē / ligitur nō quātum ad diuersitatē nature: s; propter diuinitatē quātum ad qualitatem virtutis et vi tū culpe et gratie. Tertia autē rō vocat ordinatiōis. Ordinauit. n. deus ut genus humanū totum multiplicaretur ex vno: ppter reproductiōem illius vniuersalis principii quod deus ē: nec ppter peccatū iſtingi debuit. Et ideo xp̄s mediator dei et hōium hō verus nō aliud: sed de massa humani generis debuit formari. Ita tñ debemus scire de carne xp̄i q̄ fuerit de massa nostri generis: ut semper sentiamus carne illam benedictam ab omni corruptiōe et seditione cōcupiscentie alienā per virtutē spūs sancti: ut plenius in sequentibus declarabit. hec Boñ.

Secundū capitulum qualiter xp̄s noluit assumere Adam in vniōe persone: qz non conueniebat sibi: nec adam erat ad hoc dignus: nec humano generi erat expectandus.

Ecūda cōclusio dicitur pgruitatē. Ap petri enī mens intelligere cur ip̄e Adā nō est assumptus a verbo. Quod declarant doc. Alex. in. 3. et Boñ. prefata. 12. di. nō fuisse cōgruum triplici ratione.

Prima respicit deum.

Secunda Adam.

Tertia humanum genus.

Prima respicit deum. Nō enī cōpetebat creatori oīum: ut persona dei hōiem peccatōrē assumeret: cū ip̄e i forma assumpta debuit peccatōres ceteros iudicare: et de peccato nullo mō deberet argui: siue fm naturā assumētē: siue fm nām assumptam fm quarū utrūq; sibi cōpetebat potestas iudiciaria: sicut pz Jo. 7. c. et Mat. 25. Ideo phariseis loquēdo xp̄s Jo. 8. dicebat. Quis ex vobis arguet me de peccato: q̄si dicat nullus. Secūda ratio respicit ipsum Adam. Nō enī cōueniebat ut ille q̄ tantum se dei ceceerat per culpam: tñ exaltaretur ut eēt deus. Sufficiebat. n. sibi ut tātum deo reconciliaret. Tertia ratio respicit humanū genus. Non enim conueniebat humano generi Adam assumi: qz cum eēt ille homo pene debitor: vipote qui reus erat oīum aiarū nostra: rā: non esset eius passio adeo grata sicut si oīno eēt inocens: et vir etiam sufficeret ad satisfaciē dum pro se: nedum q̄ posset suam satisfaciēdē aliis cōicare. Tertium capitulum q̄ xp̄s vo

luit vir de muliere nasci: ut ostenderet muliebrem sexum fore saluandū: et se vex hōiem: ac redderet vniuersum perfectum.

Tertia conclusio dicitur singularitatis. Cum enim xp̄s carnem assumere deberet voluit illā nō incōueniēter de muliere tantum accipere. Cur nam xp̄m credim⁹ sic facere voluisse. Certe nō sine rōnabili causa Nam ut dicit sanctus Tho. in. 3. pte. q. 3. argumentum. 4. in corpore questionis. et in solutione tertii ar. xp̄s benedictus voluit tñ de femina nasci tribus rationibus.

Prima ppter muliebrem sexum cōmendādum Secunda propter veritatem astruendam.

Tertia ppter vniuersalitatem generatiōis implendam. Prima rō est: ppter muliebrem sexum cōmendādum: quā tangit aug⁹. in li. 83. qōnū. d. q̄ hominis liberatio in viroq; sexu debuit apparere. Nam qz sexus masculinus ē nobilior q̄ feminin⁹ iō humanam naturā n̄ sexu masculino assumpsit. Quia vero sexus feminin⁹ liberandus erat: hinc apparet q̄ vir ille de femina natus est. Et idem aug. libro de agone xp̄iano. Nolite iquit vōs ipsos cōtēnere viri. si filius dei virū suscepit. Nolite vōs ipsas cōtēnere femine: quoniam ex vobis filius dei natus est. hec ille. Ne idignetur mulieres si sentiant se nō esse tante dignitatis quante ē vir: qz ut dicit Boñ. Virilis sexus excedit muliebrem in tribus.

Primo quantum ad dignitatē in picipiādo. Secūdo quātum ad virtutem in agendo.

Tertio quātum ad auctoritatem in p̄sidentendo.

Primo ergo q̄stū ad dignitatē in p̄icipiādo: qz oēs tam viri q̄ mulieres ex vno viro fuerūt. In quo expressa representatio apparet ut sit egressus rerū ab vno et vnicō p̄icipio et sumo. Secūdo excedit q̄stū ad virtutē in agendo: qz viri ē agere et mulieris ē pati. Vnde pl⁹ h̄z de virtute actiua sexus virilis. Propter qd phs in li. de animalibus dicit q̄ semina est vir occasionatus. i. imperfectus. Tertio p̄cedit sex⁹ virilis quātum ad auctoritatē in p̄sidentendo. nam fm ordinē nō mulier viro: sed vir mulieri p̄ficitur: sicut caput corpori. Vñ apls. i. Cor. xi. c. Caput autē mulieris ē vir. Cū hec ita sint simpliciter loquēdo nobilioris cōditiōis est vir q̄ mulier. Tamē ppter hoc nō aufert ab ip̄is mulieribus i esse suo nobilitatē. pprie cōditiō. Est enim muliebri sexus valde honorabilis: cui ex femina natus ē xp̄s. Secūda rō q̄re xp̄s

voluit de femina nasci ē ppter virtutē astruē/
dā: vt videlz veritas incarnatōis ostenderetur.
Quā tangit Aug. in eplā ad voluſianū. d. Si
oipotens deus hominē viciqz fornatū ex ma/
terno vtero crearet ⁊ repētini iſſeret aspectū
nōne opinionē cōfirmaret erroris vt hoiez ve/
rū nullo mō suscepisse crederetur: ⁊ dū oia mi/
rabiliter facit auferret quod misericorditer se/
cit. Mūc autē inter deū ⁊ hoicm mediator appa/
ruit vt in vnitate persone copulās vtrūqz nam
⁊ solita sublimaret iſolū ⁊ iſoluta solūis tēpe/
raret. hec ille. Tertia rōquare xps voluit d se
mina nasci dicitur ppter vniuersitatem gnatio/
nis adimplendā: vt impleatur quartus modus edu/
cendi hoicm in esse. De quo dictū ē in sermōe
2. cōsideratōe. 2. ⁊ p̄ma opinione. Quid igit
dicere sufficiunt de illius laudibus que electa ē
vt de ea filius dei nasceret. Deficit sensus: pro/
sternit aius ⁊ intellectus obnubilatur. Quisqz
colliget vllis verbis ⁊ enarrabit quātus fuit il/
lius virginis singularis excellentia: que placu/
it deo magis qz ois alia creatura. Multe eniz
fuerūt i mūdo mulieres digne sancte virtutibz
adornate: ⁊ sempiternis sculis gloriose. Dm
to eas quas pagani laudāt: ⁊ de eis dico quas
scriptura sacra cōmēdat. Mōc magna fuit fi/
des mulieris sareptane credēis verbis He/
lie pphete. 3. Reg. 17. c. 9. p̄suasit ei multipli/
catōem farinē i bydria ⁊ olei in lechao tpe quo
clausū est celū ⁊ penuria terrā inuasit. Quid di/
cemus de prudētia Sarre que itellexit ludum
iter Isaac ⁊ Ismaelē nō ē bonū neqz s̄mōnū
voluntatē: dixitqz Abrahā. Eise ancillā ⁊ fili/
um ei: nō. n. erit heres filius ācille cūm filio
meo Isaac. Gen. 21. c. Quid de Rebecca sol/
licita ad pcurandū quō Jacob bñdictōem a pa/
tre q̄ debebat p̄mogenito obtineret. Gen. 29
Quid de auctoritate Desboze: q̄ dei pplz iudi/
cauit: docuitqz filiū barach q̄lter populū dei de
manu s̄sare liberaret. Iudicū. 4. c. Quid de
Berſabec matris Salomōis puidētia: q̄ ad re/
gem Dauid senescētē nimis tam pulchra ora/
tōe expetit: vt fili⁹ ei⁹ Salomō regnaret p̄ ip/
sum. 3. Reg. 1. c. Quid de sarre filie Rague/
lis deuotōe: que tam deuote dñm orauit vt eaz
liberaret de ip̄perio qd audierat ab ancilla di/
cēs. Ad te dñe faciē meā cōuerto: ad te oculos
meos erigo: peto dñe vt de viculo ip̄perij hu/
ius absoluas me: aut certe desup terrā eripias
me. Tobie. 3. c. Quid de Iudith que populū
cōfortauit: ⁊ Adolofernē tyrannū interfecit.

Quid de Helle reginē centela: q̄ regē placa/
uit co tpe quo illū sēserat fore letū in conuiuiō
Quid de Abigail igenio sine idustria: que cū
vidisset virū suū Abael dure respōdisse nūcijs
Dauid: festinavit ⁊ tulit diuersa cūxenia ⁊ Da/
uid iratū placuit. 1. Reg. 25. c. Multe nempe
fuerūt mulieres p̄stātes fide: prudētia: sollicitu/
dine: auctoritate: puidētia: deuotōe: cōstantia:
cautela: igenio: pietate: benignitate: liberalita/
te: humanitate: pudicitia: sobrietate: cōtinētia:
māfuetudie: hospitalitate: charitate: religioe: q̄s
scriptura cōmēmorat tā veteris qz noui testamē/
ti: ⁊ tū nulla eligatur vt xpm concipiat nisi sola
maria. D igitur virgo in eternū benedicta. D
gloriosa dñā benedicta excelsa super sydera: nbi
cōuenit illud puerbioz vltimo. Multe filie cō/
gregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas
qz in te incarnatus ē saluator mūdi: qui sit bene/
dictus per infinita secula seculorum. Amen.
Feria quinta prime dñice de aduentu. Ser/
mo de perpetua virginitate sancte Marie vir/
ginis: que fuit vera mater dñi nostri iesu xpi.
fructus quintus: Iesu matris virginitas.

De precessit

dies autē appropiunt. Itēz
vbi supra. Admirabile car/
natōis mystēriū ex oi parte
cōuertit aium in stuporem
⁊ potissimū cū nobis occur/
rit xpm dei filiū ēē de virgine natū. Quis au/
diuit vnqz tale: aut quis audiuit vnqz huic file
Lertū enim ē q natura talē effectū pducere nō
potuit: nec pōt. De ipse illud fecit potētia sua ē/
estimabili. Et qm matris p̄uilegia in filiū ho/
norē deueniūt: uicirco in p̄m sermone de incar/
natōe loq volētes: filiū dirigem⁹ ad eam q̄ di/
gna fuit: vt ex ipsa dei filius nasceretur. Dice/
musqz de ipsius virginitate perpetua sub vno
fructu qui ē iesu matris virginitas. Pro cui⁹
declaratōe tres cōclusiōes p̄pōim⁹ declarādas
p̄ma dicitur probationis
Secūda dicitur rationis.

Tertia dicitur decozationis.
Ad ex testimonio p̄phético angelico ⁊ ec/
clesiastico appet matrē xpi fuisse virginē: ⁊ q̄l/
ter cōfunduntur iudei ⁊ heretici contrariū sen/
tientes.

Capituluz. 1.
Rima cōclusio dicit p̄batōis: i q̄ sūda
mētāliter p̄bādū ē iesu xpi matrē fuisse
v̄ginē. Qd quidem triplex auctoritas
manifestat.

manifestat.
p̄ma est
Secūda est
Tertia est
1. m
nifestat
Ecce vgo
re iudaica
p̄ma q̄ dicit
beritū. Ach
regni eius d
renas natus
ānos ⁊ āpiu
nazarenū
nis. Secūdo
alma: qd non
secularē: ⁊ i
pia. Tercio
Et vocabit
habeit. Er
manuel. Ge
bomannū
fmlam non
unt ex hoc qd
vocare patrē
quod hic est
gāt de iesu
ab instanti
scriptura ex
qui post di
tū ip̄gnat
25. ānos q
sui imedia
uit tū. 16. ā
cipio regni
as erat nat
bi Salomō
Esāie. Acc
culā: ⁊ iā cō
i matris v
qd certitud
bile q̄ illd
Est ergo sc
eius videbis
b̄ regibz ⁊ i
Et ita fuit q
rū venit i d
interfecit: ⁊ p
Reg. 16. c.
1. Adela cō
lie regē iſra

manifestat.

Prima est auctoritas prophetica.

Secunda est angelica.

Tertia est catholica.

Prima auctoritas virginitate Adrie manifestas dicit prophetica. Dicit nāqz Esa. 7. c. Ecce Vgo cōcipietz piet filiū. Sz hāc auctoritate indei dicit nō posse itelligi d xpo. Dicit. n. primo qz ibi dicit. dabit dñs vobis signū. s. li. bertatis. Achaz et populi sui a duobus regibus regnū eius dstruere volētibz. Iesus aut naza renus natus ē post tpus Achaz p quingentos ānos et āpius: ergo cōceptio vel natiuitas iesu nazareni nullo modo fuit signū dīte liberatio / ma. Secūdo arguit qz in hebreo dicitur. Ecce alma: qd nomē nō significat Vgine sz adole / scentulā: et idifferenter sumit de Vgine et cornu pia. Tercio arguit qz in deā pphētia ponitur. Et vocabit nomē eius bemanuel: et in hebreo habet. Et vocabit ipsa. s. alma nomen eius be / manuel. Iesus aut non fuit vocatus a mīe sua bemanuel sed iesus: vtpz i euāgelio: ergo hoc fm lram non pōt itelligi de xpo. Quarto argu unt ex hoc qd subdit in hoc. c. anteqz sciat puer vocare patrē et matrē. Ex quo pz qz in puero d quo hic est sermo fuit ignorātia: qd xpiani ne / gāt de iesu nazareno: in quo fuit plenitudo scie ab instanti sue cōceptōis: ideo dicit iudei qz h scriptura expōit de ezechia filio regis Achaz qui post dicit pphēte natus ē. Sed hoc dic / tū ipgnat rabbi salomō p hoc qz ezechias erat 25. ānoz quādo cepit regnare p Achaz patrē suū imediate: vtr. 4. Reg. 18. Achaz regna / uit tm. 16. ānis: vtr. 4. Reg. 16. c. ergo i pī / cipio regni Achaz iteqz dicit pphētia Ezechi as erat natz et erat. 9. ānoz. Et pp hoc dicit rab bi Salomō qz bec pphētia itelligēda ē de filio Esaie. Accepit. n. Es. ias i vrozē quādā iuue culā: et iā cōcepit dēo. Et qz d puero existente i matris vtero nescit si sit masculz vel feia: ideo qd certitudinaliter p dicit p aliqd signū: ē credi / bile qz illd qd pmitit ad tale signū sit futurum Est ergo iesus: piet filiū: et quādo in natiuitate eius videbis Vbū meū Vificatū: scias te a duo / bz regibz te inuadē disponēbz cito liberandum Et ita fuit qz p puaricatōz Achaz rex assyrio rū venit i damascū cōtra Rasiz regē sirie et euz interfecit: et ppsm ei trāstulit i cirenē ut habet. 4. Reg. 16. c. Et eodē āno vtr ibidē dicit D see h. 12. Hēlia cōiurauit cōtra Idacee filiū Rome / lie regē israhel et eū interfecit. Sz ista expositō nō

pōt stare: qz i. c. seqnti dicit d puero nato: et erit extēso alaz ei? iplēs latitudinē terre tue o be / manuel Et loqz ibi d terra regni iudee: cui? nū qz dominz fuit Esaia nec fili? ei? et hēanu / el d quo fuit sermo: nō fuit fili? esaie. In sup in c. 8. dicit. Anteqz sciat puer vocare patrē et ma trē auferet fornūdo damasci: et spolia samarie corā rege assyrioz. Nā āte nonū āmū regis olec fuit capta Samaria a salmanasar rege assyrioz vtr habet. 4. Reg. 18. c. 13. olec ante fuerit tribu tarz regis assyrioz. Et sic a natiuitate pueri d quo hic ē sermo: si fuit fili? Esaie vsqz ad captio / nē Samarie fluxit ām. 17. s. 8. d rēno achaz et. 9. de olec: qz puer fuit natus qrtō āno achaz ante Vb. 17. ānos puer scit vocare patrē et ma trē. et ppea nos cōfucmur qz h scriptura loqz d dño nro iesu xpo. vtr pz math. 2. et exponit a do ctōribz catholicis. ecce Vgo cōcipietz pariet filiū. i. btr Vgo: et vocabit nomē ei? bemanuel: qd ē itēptatum nobiscū de. Ad primū aut qd iu dei opponebāt dicēdū ē fm Mico. de lra: qz in sacra scriptura ponit duplex significatum respe ctu alicui? euētus. Vnū pzenosticū qd ē iudi / catiū effect? futuri: vtr pz Iudic. c. 6. vbi datū fuit signū Sedecū i vellē quod indicatuum auctoris salutis fuit. aliud ē signū rememorati uū effectus pteriti: sicut erodi. 3. dixit dñs moy si. Hābebis signū: qz miseri te. Lū tu educe ris populū meū de egypto imolabis sup mon / tem istū. Illud signū est rememoratiū: et rspi cit pteritūz in magna distantia sicut in pua: ut ē signū pnosticum respectu futuri. Dicēdum ergo qz liberatio regni iudee a psecutionibz fia it signū saluatiōis mūdi fiende p xpm: et quia Achaz erat incredulus Vbo pphētie: cōueniēs fuit vt sibi daret signum rememoratiū futuri in longinquū: vtriple in pua psona nō audirz sicut in mēte non credebat. Illitāmē qz descē / derūt ab eo viderūt: vt maria et ioseph. Et ideo signāter pphēta non direxit Vbum ad Achaz dicēs. audi achaz: sed ad domū Dauid. d. Au dūte ergo domus Dauid. d. qz domo fuit ioseph et māia: nō tñ ad eos fferē qd ibi dī. Aliqd paz vobis est et. sed quod subdit. dabit dominus vobis signū. Ad secūdum dicēdum qz hal / ma i hebreo significat abscofāz: et ide balma dī abscofā que significat inuēculā aspectibus ho / minū abscofātam: ita qz de eius pudicitia et ite / gritate nō dubuat: m: xtime quādo ponit lra. b et sic sonat sicut belona: et sic non inueniuntur in tota scriptura scripte: nisi tantum tres. s. re /

becca. Beñ. 24. ubi dicitur de ea. Puella de
cora nimis virgoq; pulcherrima etc. Et sequit
Puella que egreditur. In hebreo habetur.
Halma que egreditur. Secūda fuit Maria
soror moysi de qua Exodi. 2. dñ. Fuit puella.
In hebreo dñ. Fuit halma. Et iste due fuerūt
due virgines purissime: quoniam fuerūt sic no/
minate. Tertia fuit beata virgo Maria i hac
pphetia Eliae. Ad tertiu dicendum q; dup/
lex ē nomen alicuius. s. ipositionis et nature: si/
cut petrus est nomē alicuius. s. ipositionis. ho/
mo aut vel hic homo est nomen nature. Iesus
ergo fuit nomē impositum ipsi xpo: vt p; Lu/
ce. 2. Demanuel est nomē nature seu pprieta/
tis: significat enim nobiscū deus: vt dictum est
supra. Et hoc est pprium xpi in quo diuina na/
tura et humana sunt cōiuncte in eodem suppo/
sito. Et hoc modo vocatus est plurib; aliis no/
minibus proprietates nature significantibus:
sicut vocatus ē lapis Daniel. 2. Ad quartū
dicendū q; h; in xpo nō sunt aliqua ignorantia.
fuit tamen homo i tempore: et sic habuit sciam
infusam i tempore et anteq; illam haberet libe/
ratio populi pmissa per Elaiam completa fuit.
Secūda auctoritas manifestans virginitatem
Marie dicitur angelica. Nam luce. 2. cū bea/
ta virgo dixisset: quō fiet istud. etc. angelus re/
spōdit: spūs sanctus superueniet in te: et virtus
altissimi obūbrabit tibi: ideoq; et quod nascetur
ex te scñ vocabitur fili; dei. Sed cōtra istaz ve/
ritatem insurgunt heretici dicentes biām virgi/
nē nō fuisse virginē. Et arguūt primo: q; De/
ute. 7. c. dicitur. Non erit apud te sterilis utri/
usq; serus tam i hoibus q; i iumentis. Sed bea/
ta virgo nihil debuit facere qd eēt cōtrarium le/
gi: ergo bñ virgo virginitatem nō debuit acce/
ptare. Secūdo arguūt: q; Math. i. dicit de io/
seph. Non cognouit eā donec peperit filiū suū
primogenitū: ergo post cognouit eā. Tertio ar/
guūt: q; Jo. 2. dicitur de xpo q; descendit in ca/
pharnaū ipse et mater ei; et frēs eius et discipuli
et ius: ergo habuit frēs carnales: q; aliter nō po/
neretur copula iter frēs et discipulos. Quaz/
to arguūt: q; Luce. 2. dicitur. Dixit mater ei;
ad illū. Ecce pater tuus et ego dolētes quereba/
mus te: ergo Ioseph fuit pater xpi. Ista dog/
matizauit eluidius hereticus pessim; quē vali/
dissime deiicit Hieronymus in quodā libello
quē edidit cōtra eum. Verūtamē ne nos p m/
ta vagem; respōdemus ad prima obiecta fm
doctrinā magistr; iniarum di. 12. quarti lib. q;

beata virgo Maria ex instinctu spūs sci pposita
ū se seruaturā virginitatē si deo placeret. Luz
aut volūtate dei cognouit votū ex pssit. Hoc cō/
firmatur. 27. q. 2. c. Sufficiat. et c. bñ Maria
Ad secūdū dicendū fm Ric. in. 4. di. 30.
q; in illa auctoritate Math. donec accipitur si/
cut in ps. sede a dexteris meis donec etc. quod
non intelligitur q; postea sedeat: sed q; v; q; et tūc
et postea. Nam sicut dicit Nico. de lira. super
Math. donec significat aliqui tps determina/
tū quo transacto fit aliqd. Aliquādo ponit pro
semp. Et sic accipitur hic et i auctoritate psalmi
sic preallegata. Primogenitus ē i scriptura
nō solū dicitur post quē alii: s; et ante quē nul/
lus ē similis ali; sequatur. Ad tertiu dicendū
q; frēs nō solum dicitur qui eisdem parētib;
nascitur: sed ēt consanguinei germani. Vnde
Paulus ad Gal. i. dicit. Alium apolorum vi/
di neminē: nisi Iacobum frēm domini. Erat
enim Iacobus consanguineus iesu xpi fili; so/
roris bñ Marie sicut et alij: vt Joānes et Sy/
mon chananeus de quibus loco suo dicemus.
Ad quartū dicendū est q; Ioseph ibi intel/
ligitur pater christi putatiue. Vnde Hierony/
mus super Math. in illo verbo genuit ioseph
virum Marie. Cum virum inquit audieris
suspicio tibi nō subeat nuptiarum: sed recorda/
tio consuetudinis scripturarum quia sponsi vi/
ri et sponse vocatur vxores. Voluit nāq; chri/
stus suam matrem virginem fuisse desponsatā
tum vt eius genealogia consuetudo modo texere/
tur per virū: vt Amb. dicit super Lucā: itā vt
puer natus a ioseph nutretur: tam vt virgo li/
beraretur ab infamia et sic ne tanq; adultera lapi/
daretur: tum etiam vt dicit Amb. super Lucā
vt ab ipso Ioseph testimonium haberemus v/
sua sponsa vxore virgine pgnante. Vt eniz di/
cit Math. Postq; vidit Ioseph virginem fi/
lium dei in vtero tenētē: volebat dimittere
eam: nō q; aliquid mali de ea suspicaretur fm
Eriso. sed q; ignorabat mysterium. Et eo sic
cogitante: angelus domini apparuit sibi i som/
nis. d. Ioseph fili David: noli timere accipe/
Mariam coniugem tuam scilicet ad habitacōez
tecum: quod enim in ea natum est: de spū sanc/
to est etc. Patet ergo ex testimonio angeli tam
virgini q; Ioseph apparentis: ipsam virginē
gloriosam intactam omnino permanisse. Ter/
tia auctoritas dicitur catholica. in simbolo. s; i/
des equidem immaculata dicit xpm conceptum
de spiritu sancto: natum ex Maria virgine. Et
ecclesia

ecclesia cantat sancta virgo *Virgini ora pro nobis*
 Quod cōueniens fuit christi matrē virginē
 esse p cōseruationē paterne dignitatē: et purita
 tis filij: ac ppter finē incarnationis.

Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicit rationis. In
 qua videre debem⁹ quare xps debuit
 virginē matrē hīe. ad qd adducimus
 tres rōnes q̄s allegat sanct⁹ Tho. i. 3. pte. q. 27.

Prima est ppter dignitatē patris.

Secunda est ppter puritatē filij.

Tertia est ppter incarnationis finem.

Prima ratio est ppter dignitatē patris. scilicet con
 seruandā. Lūenim christus sit ver⁹ deus: non
 debuit habere aliū patrē q̄ deus. Nam filius
 alicuius nobilissimi patris: non debet attribui
 alteri patri ignobili et indigno. Lū ergo christ⁹
 esset eterni patris dei verus naturalis et cōsub
 stantialis filius: nō fuit cōueniens aliū patrem
 habere. Secūda ratio est ppter puritatē filij.
 Nā videmus q̄ flos a radice oritur sine radi
 cis corruptione: et splendor a luce vel sole sine
 lucis vel solis lesione: et verbus a corde vel mē
 te absq̄ mentis cōtagione. Lū ergo christus
 sit flos a radice patris descendens: et candor lu
 cis eterne: et dei patris vbum: consequens fuit
 q̄ sine corruptione matris conciperet. Nam si
 conceptio verbi nostri quod est imperfectum
 corruptiones nō patit: multo magis pcepto ver
 bi perfecti. Quia igitur caro sic fuit a vbo dei
 assumpta vt esset caro vbi dei: cōueniens fuit
 q̄ ipsa caro sine corruptione matris cōciperet.

Tertia ratio est ppter incarnationis finē. Nā
 ad hoc fuit incarnatio: vt homines renasceren
 tur in filios dei: vt dicit iohā. pmo. Dedit eis
 potestātē filios dei fieri his qui credunt in no
 mine eius: qui nō ex sanguinibus: neq̄ volun
 tate carnis: neq̄ ex voluntate viri: sed ex deo na
 ti sunt. Per carnē sūm Nīco. de lira. intelligen
 da ē hec mulier Gen. 2. c. Hoc nūc os ex ossi
 bus meis: et caro de carne mea assumpta est.

Filij ergo dei nō debebant nasci voluntate car
 nis et viri. i. coniunctione maris et femine: ob
 quā causā xps debebat nasci de vGINE. vnde
 aug. li. de vGinitate ait. O portebat caput no
 struz in signuz miraculoz sūm corpus nasci de
 virginē: vt significaret sua mēbra sūm spiritum
 de vGINE etiā nascitura. Sed cur vitamus ista
 p̄dicare de vGinitate Marie: quam Ezechiel.
 44. c. p̄uidit in porta clausa: de qua dicit. Por
 ta hec clausa erit et nō aperiet: et vir nō trāibit p

eā: q̄ dñs deus israel ingressus est p eā. Qd
 exponens aug. in quodā s̄mone dicit. Quid ē
 porta in domo dñi clausa: nisi q̄ vgo Maria
 semp erit intacta. Et quid est homo nō trāibit
 p eā: nisi q̄ ioseph nō cognouit eā. Et qd ē do
 minus solus intrat et egredit p eā: nisi q̄ spiri
 tus sanctus ipregnauit eā: et dñs angeloz na
 scit p eā. Et qd est clausa erit in eternum: nisi q̄
 Maria vgo ē ante partū et vgo post partum.

Quod sola vgo Maria fuit mater et virgo
 et qualiter fuit vera et p̄pria mater: vt patet ex di
 ctis sacre scripture: et rationib⁹ doctozum.

Capitulum. 3.

Etia cōclusio dicit decorationis. s̄ vt
 nāq̄ beata vgo in sua vGinitate deco
 rata p̄uilegio quodā singulari: vt esset virgo
 simul et mater. Quod autē ipsa vera fuerit m̄r
 iesu christi atq̄ realis: declarat tripliciter.

Primo auctoritate.

Secundo ratione.

Tertio inuocatione.

Primo declarat q̄ beata vgo fuerit v̄a ma
 ter iesu christi auctoritate. Nā Luce primo di
 xit ei angelus. Paries filiū. Et iter ibidē bea
 ta vgo audiuit beatā Thēclā dicens. Vnde hoc mihi vt veniat m̄r domini mei ad
 me. Et Luce. 2. Deperit filiū suū primogeni
 tum. Et eodem. c. Dixit mater eius ad illū. Et
 Math. 2. Et intrantes domū inuenerūt puerū
 cū Maria matre eius. Et eodē. c. angelus ap
 parens ioseph dixit ei. Surge et accipe puerū et
 matrē eius. Et Joh. 2. c. Nuptie facte sunt in
 cana galilee: et erat m̄r iesu ibi. Et ioh. 19. cap.
 Stabat autē iuxta crucē m̄r eius et soror m̄ris
 eius. Secūdo pbat rōne q̄ beata vgo fuerit
 v̄a mater iesu christi. Nam vt colligit ex dictis
 sancti Tho. in. 3. pte. q. 32. et pte prima. q. 47.
 ad hoc q̄ aliquis sit pater: vel aliqua sit m̄r: v̄l
 aliquis sit filius quatuor requirunt: scilicet vite
 generatio: substantie collatio: materie prepara
 re administratio: et nature specificē assimilatio.
 Primo enim requirit vite generatio. Nā nō
 ex quacūq̄ generatione sequit paternitas vel
 filiano: sed ex generatione viuentiū. Et ideo si
 aliqua inanimata ex aliqua materia fiant: non
 propter hoc sequit in eis ratio paternitatis: vel
 maternitatis: vel filiationis. Sicut si ex ligno
 fiat scammū: nō ppter hoc lignū dicit p̄r scā
 ni. Similiter nō dicit q̄ ignis generat⁹ ex igne
 sit fili⁹ ignis generans. Secundo requirit col
 latio substantie. Nam si aliquis faciat aliquid nō

cōferendo de sua substantia: nō dicit p̄r vel m̄r. Sicut artifer q̄ facit scamnū nō dicit pater scāni nec scamnū filius eius. Tercio requirit mat̄rie p̄parate administratio. Nō enim simpliciter p̄bere materiā ad generationē alicui⁹ facit pat̄r vel matrē: sed p̄bere materiā sic p̄paratam. Sicut terra nō dicit p̄prie mater hominis: nec homo pater vermis: vnde format̄. Quarto requirit materie specificē assimilatio. Nā si genit̄us nō assimilet̄ generat̄i in natura specificā: generans nō dicit pater: nec genit̄us dicit filius. Sicut capillus q̄ ab hoīe generat̄ nō dicit filius: cui⁹ ergo he quattuor cōdūces fuerint in beata v̄gine: p̄p̄ q̄ fuerit v̄a mater xp̄i. Primo nāq̄ generat̄ ex castissimis et purissimis sanguinib⁹ virginis M̄arie carnē animatā anima rōnali.

Secūdo beata v̄go xp̄o de sua substantia p̄rebuīt. Nā vt dicit sanctus Tho. in. 3. di. 4. beata v̄go in generatōe xp̄i cōtulit q̄qd alia mater p̄ferre d̄z ad generationē filij. Si ergo alie mulieres vere dicunt̄ matres: et beata v̄go vere poterit dici mater. Tercio beata v̄go nō solū materiā p̄buit ad cōceptionē xp̄i s̄ materiā sic p̄paratā. Quarto p̄dixit sibi simile in sp̄e: suū. s. speciosissimū filiū. Tercio p̄bat q̄ beatā v̄go fuerit v̄a m̄r xp̄i inuocatōe. Nā ecclesia sancta dīe ipsaz reginā misericordie eē matrē xp̄i cū eā inuocat: vt ibi. Ave maris stella dei mat̄ alma: et Alma redēptoris m̄r. Et p̄fecto est valde gratissimū h̄ v̄bū mater v̄gini gloriose: cū sibi dicitur: q̄ in h̄ exprimit̄ oīs sua p̄fectio: laus et gloria. Hinc ē qd̄ Eccl. 24. de ip̄a dīc. Ego m̄r. s. singulari mō: mater v̄go: m̄r intacta: m̄r inuolata: m̄r pulchre dilectōis: timoris: magnitudinis: et sancte sp̄ei. In me oīs gr̄a vitę et v̄tutis in me oīs sp̄es vitę et veritatis. Trāsite ad me oēs q̄ cōcupiscitis me: et a generatōib⁹ meis implemini. Sp̄s. n. me⁹ sup̄ mel dulcis: et bere ditas mea sup̄ mel et fauū. Q̄ d̄z dulcē vocabuluz ad dicēdū mater xp̄i. o q̄ fructuosuz p̄ oib⁹ ad allegādū. Ideo in aduersitatib⁹ et angustijs in piculis et in omnitribulatiōe ad v̄ginē tā de corā recurrant̄: q̄ h̄c meruit in vtero suo regē celoz et dñz. A quo vt a filio ipetrat nobis gratiā: quā nobis p̄cedat ip̄e iesus xp̄o piissim⁹ q̄ ē bñdictus et laudabilis p̄ infinita seculū. secu. amē.

¶ Feria sexta post primam v̄nicā de aduentu. Sermo de annūtiatiōe dñi n̄ri iesu xp̄i facta p̄ angelū gloriose v̄ginis M̄arie. De stupendis mysterijs huius annūtiatiōis et p̄conijs dī-

gnissimis v̄ginis benedicte.

Sextus fructus. Iesus annūciatus.

¶ Precessi

propinquauit. Item vbi. s. Sacramentū ineffabile incarnatiōis filij dei ita solemniter celebratur

est: vt oēs angelici choi cōuerterent̄ ad leticiā et exultationē: eo. s. tpe quo p̄ sanctā trinitatē factō cōsilio angelicus nūcius est depuratus: vt mitteret̄ ad v̄ginē ad annūciādū sibi desponsatiōē eterni regis: ex q̄ seq̄ debebat pax humani generis: et salus totius mūdi. Et qm̄ tale mysteriū est satis efficacissimū corda dura mollire ac liquescere i amore dilecti iesu. Hecirco in p̄senti f̄mone de ip̄s annūtiatiōe dicemus sub vno fructu q̄ est. Iesus annūciat⁹. Idō cui⁹ declaratione tres cōclusiones erūt notāde.

Prima cōclusio dicit cōgruitatis.

Secūda cōclusio dicit qualitatis.

Tercia cōclusio dicit virtutis.

Ad angelus debuit annūciare v̄gini cōceptiōes filij dei: vt ex hoc fuaret̄ ordo ex parte dei: et cōformitas reparatiōis cū lapsu: et v̄go purissima ardens: sed dissiparet̄ ad xp̄m suo vtero recipiendum. Cap. 1.

Prima cōclusio dicit cōgruitatis. In p̄ quā videbim⁹ qualiter angel⁹ congruet̄ ad virginem missus est ad annūciandū dei filij cōceptum triplici ratione.

Prima ratio sumit̄ ex parte dei.

Secūda rō ex pte āgeli. Tercia rō ex pte v̄gis. Prima ratio sumit̄ ex pte dei: vt fuaret̄ ordo quē ip̄e statuit: q̄ mediātib⁹ angelis diuina hoīb⁹ nūciant̄. Et h̄ est regula Dionysij li. de ange. Hier. vbi ait. Dñicū benignitatis mysteriū āgeli p̄mo edocti sunt: postea p̄ ipsos ad nos cognitiōis gr̄a tranfuit. Si autem obijce- ret̄ q̄ beata virgo superior fuerat angelis: ergo nō debebat sibi tale mysteriū ab angelo reuelari: q̄ vt dicit Dīo. supremis āgelis sit reuelatio immediate a deo. Ad hoc r̄ndere possum⁹ f̄m Tho. in. 3. pte. q. 30. q̄ beatā v̄go sup̄ior erat angelis q̄m ad dignitatē ad quā diuinitus elige- bat: s̄ q̄m ad statū p̄ntis vitę erat inferior: q̄ et ip̄e xp̄s rōne passibilis vite modico ab angel⁹ ē minoratus: vt dicit ad Heb. 2. c. et notat̄ p̄mo sententiā di. 16. Verūtamē q̄ xp̄s fuit simul viator et cōprehensor q̄m ad cognitiōē diuinoz: nō indigebat ab angelis instrui. S̄ mater dei nō erat in statu cōprehensor: ideo de diuino cōceptu

no cōceptu p angelos instruenda erat. Et si ad huc obijciat q' bñ vgo ex lumine fidei cogno/ scbat dei filiū incarnādū: q' tāta copia gracie in habitabat in aia ei: ergo videt q' nō debebat in strui de eo q' iaz sciebat. Ego dico q' h' fidē de mediatore habuerit ante annunciationez: tñ ex humilitate cordis sui nūq' cognouit seipsaz so re in matrē eligendā tāti filij. Et ex hoc angel' debuit sibi annunciare q' filius dei erat in suo vtero venturus: et suscepturus carnē ex puris/ simis sanguinib' suis p opationez spūs sancti: q' et fecit: sicut patet Luc. primo. Secūda ra/ tio sumit ex pte angeli: vt. s. fuaret. ordo in re/ paratiōe q' fnatus fuerat in lapsu. Ecce dū nāq' bō angelo malo Eua temptate: reuelari autē de bebat angelo bono Adarie nunciāte. Et h' igt Beda in omei. Apū humane restaurationis principiū: vt angelus a deo mitteret ad vginē partu cōsecrādā diuino: q' pima pōitōis hu/ mane causa fuit cū spēs a diabolo mitebatur ad mulierē supbie spū decipiēdā. Tertia ratio sumit ex pte vginis. Et primo vt ex tali nun/ cio mens ei' eleuaret in deū: vt sic ardenti chari tate flāmaferet: vt prius xpm cōciperet p amo rez mente q' corpore. Nā vt Aug. li. de vginī tate ait. Adarerna ppinquitās nihil Adarie p/ fuisset: nisi felici' xpm corde q' carne gestasset.

Secūdo vt ei' puritas ostēderet. Hinc Hie/ ro. ad p' Dan. et Eusto. Bene angelus ad vgi nez mīit: q' est semp angelis cognata vginī/ tas. Tercio vt eēt certior testis huius sacramē ti quādo sup hoc diuinitus esset instrūta. Sic itaq' ordinatū fuit: vt angelus ad vginē mīte/ ret. Quis ex cogitare posset: quāta tūc fuerit le ticia i celesti hierar. quāta gaudiū: quāta exulta tio: cū ordinabāt legatio tā solēnis: et gratia sic da pangelū. s' luxerūt tot annoz milia: q' nō solū hoies: s' ipsi angeli expectauerāt videre diē illū. Q' benignitas. o pietas et magna dulcedo summi dei. Ecce apta ē vena misericordie tue. Angel' vocat a tota trinitate: abasīata sibi ipo/ nīs. Vade igt pat vade ad vginē illā Adariā: et dic ei: q' illā i meā sponsaz vnicā eligo: ipsam diligo sup oēs creaturas: ipsi amore vulneratū est cor meū. Vade aut fili' et dic ei: q' ego ipsaz in matrē eligo: et passibilē carnē de ipsā susci/ piā: eroq' ei amorosus filius: ipsaq' dulcissima mea mat. Spūs scūs subiūrit. Vade et dic ei: q' ego secū ero: et opatōe mea vgo cōcipiet: vir go pturiet: et vgo in eternū manebit. Q' quāta fuere tūc cātica. Q' quorū laudes: quotue tripu/

dia i regno celoz. Multa pōt humana mēa de ipsis pie cōtemplari: q' nos breuitat s cā dimitti mus. Dixim' tamē ista vt intelligerem' q' p' gru u' fuerit q' āgel' x'p' incarnādū v'gini ānūciaret.

Ad angelus annūciās vginī cōceptū filij fuit de ordine archangeloz. Gabriel voca/ tus: q' v'gini appuit visione corpali. La. .2.

Ecūda delusio dicit q' litatis. In q' vi/ dere debem' q' litatez angeli nūcian/ tū: et si nō i oib' salte q' tū ad tria: v'z.

Primo q' tū ad ordinē. Secūdo q' tū ad nomē. Tercio q' tū ad apparitiōe.

Primo inquā p'fiderem' cui' p' ditiōis sue/ rit angel' q' nūciānt incarnationē xpi. Et vt col ligatur ex dictis sancti Tho. 3. di. tertij li. 2. 3. pte summe. q. 30. ille angel' fuit de medio ordi ne ifime hierarchie: q' ē ordo archangeloz. Ad cōueniēs videt esse et v'z: vt saluaret ppūctas ordinū: q' ad angelos p' tiner dirigere act' ali/ cui' hois q' ad ipsuz tñ p' tinct. Dñ dicunt my/ steria nūciare. Ad archangelos v'z p' tinct dirige re act' hois q' i totā multitudine redūdāt. Dñ et medij. s. archangeli dicunt q' si principes angeli. Quia ergo p' sensus beate vginis q' p' āgelū re gredat erat act' singularis p' sone redūdātis in vtilitatē multitudinis: imo tot' humani gene/ ris: iō angel' ille debuit eē de ordine archāge/ loz. Et credibile ē q' fuerit summ' i illo ordine Aliq' v'z alij dicūt illū fuisse de sumo ordine su p' me hierar. q' p' p' rietas illoz ē in dei amore ardere. Et q' i carnā: oē succēdēda erat amo/ ris flāma i tota ecclesia: et singularit' i aia vgi/ nis: ideo angel' ille debebat eē de ordine sera/ phin. Nec p' pter h' p' uertit ordo: q' sicut singu/ lare erat op' i carnatiōis cōplēdū i v'gine: nullo mō possibile f'm ordinē create nature: ita singu/ laris debebat eē nūci' ille q' mittebat ad tāta nū ciādū. Quicqd aut sit satis ē nobis q' de sum/ mis angeloz angel' missus ē: siue fuerit de se/ cundo: siue de supremo ordine prime celestis hierar. Secūdo p'fiderem' cui' p' ditiōis fuerit angel' q' tū ad nomen: q' vocat Gabriel. Ad suo officio cōgruit. Nā f'm Grego. Gabriel fortitudo dei interpretat: ad ostēdēdū q' incarna tionis mystēriū eēt p' dei fortitudine nūciādū. Et similiter ad ostēdēdū q' dominus virtutū veniebat ad debellādū acreas potestates. Ita q' Gabriel annūciāuit vginī: q' sors de' veniebat ad fouē mulierē. De qua dr' puerb. vlt. Mulierē fouē qs inueniet. Tercio p'fide remus in angelo nūciante cui' p' ditiōis fuerit

Etum ad visionem et apparitionem. Et ad hoc dicit L. rifo. sup. Adh. q. angelus apparuit v. gi ni visione corporali: qd. conueniens fuit triplici rone

Primo ratione similitudinis.

Secundo rone celsitudinis.

Tertio rone certitudinis.

Prima rō fuit similitudinis: qz illud qd. an nūciabat erat incarnatio inuisibilis dei. Vñ cō ueniens fuit vt ad huius rei declarationem inuisibi lis creatura formā assumeret in qua visibilis ap peret. Secunda rō dicit celsitudinis. L. dūcme bat. n. matri dei q. nō solum i mēte sed et in cor poro vñte erat filiū dei receptura: vt angelus corporaliter videt. S. si alius obijceret: q. ma gis faceret ad dignitatē v. gnis: si āgelus ap paruisset ei visione intellectuali: qz vt aug. dicit 12. sup. Gen. ad luterā. Dignior ē intellectualis visio q. corporalis: qz visione intellectuali videt in sui substantia: visione vero corporali videt in as sūpta figura: ergo digni fuisset appere visione intellectuali. Rndere possum q. intellectualis visio ē potior q. sit imaginaria vel corporalis si sit sola. S. ipse aug. dicit q. excellētor ē pro pheta q. h. intellectuale vel imaginaria visionē q. illa que h. alterā tñ. Vñ beata virgo nō so lum pcepit visionē corporale in angeli appitio ne: sed et intellectualem illuminationem. Vñ de apparitio nobilior fuit: fuisset tamē nobilior si ipm angelum intellectuali visione in p. pua spe cie vidisset siue in sui substantia. S. hoc nō pati tur status viatoris vt angelū p. cētā videat.

Tertia rō quare āgelus apparuit corporali visi one dicit certitudinis. Ea. n. que sunt oculis subiecta certē cōprehendimus q. ea que ima ginamur. P. ppter hec oia Aug. in quodam sermone v. gine introducēs loquētē ait. Vñt ad me quidaz magnus panymphus xpi: non patriarcha primus: aut ppheta egregi: s. Ba briel archāgelus: facie rutilas: veste coruscās gressu mirabilis: et aspectu terribilis: q. visita uit et p. turbauit me. hec ille. P. l. illa apparitio et iocunda nimis in qua nūciabatur ab angelo nouū letissimū: nouū gratissimū: nouū p. pting simū de salute humani generis. Quid audisti o puella formosa. o mulier facta. o virgo v. tuo la. Quid audisti: quid angel? tibi rettulit. Ler te nulla vnquā creatura fuit que habuerit tales reuelatōem: qualem tu habuisti. Tibi dī Ave. i. sine reb. Tibi dī plena grata. Tibi benedi ctio datur in mulieribus. Tibi p. nūciat ange lus: tuo vtero i mūdum dei filiū egressurū

O beata femina longū ēēt narrare cūcta q. an gelus dixit. Que virgo respondit illa: de qbus plene suo loco dicemus. Vñc autē veniam? ad tertium quod erat videndū in tertia conclusiōe p. pposita.

Qd. gloriosa v. go et si non merito condigni tamen merito congrui et digni meruit esse ma ter filij dei.

Capitulum. 3.

Ertia conclusio dī v. tuc sitans. Vñ q. contemplari libet si ex virtutibus me ruit v. go concipere christum. Et ne p. multa vagemur dicimus ad hoc fin. doctrinaz domini Bon. in. 3. di. 4. q. triplex ē merituz.

Primum dicit condigni.

Secundum dicit congrui.

Tertium dicit digni.

Primum est merituz condigni: quo quis ex tanta charitate meret tantam gloriā. Et hoc merito v. go non potuit mereri concipere filius dei: pro eo q. ex hoc excedit omne meri tum. Siue enim dicamus deum fieri hominē siue dicamus mulierem fieri matrem dei: virū qz est supra statum qui debetur creature. Et tā hoc q. illud fuit benignitatis et gratie. Se cundum est meritum congrui: quo peccator di citur gratiam sibi mereri cū ad gratiam se dis ponit. Et sic beata virgo meruit ante incar na tionem concipere filium dei: quoniam p. nimia sua puritate: benignitate: et humilitate: idonea erat vt efficeret mater dei. Tertium est me ritum digni: quo. i. vir iustus orat pro alio. vt mereat exaudiri. Et hoc merito meruit beata v. go concipere xpm post annūciatōem: qz spūs scūs in eam copiosissime descendit nō idiposi tā. Si enim bene consideramus qd. cōtinēt in v. bis illis que v. go sacratissima concludendo angelo dixit: ecce ancilla domini: certe eam di gnā iudicabimus conceptione filij dei. Mam cū dixit. Ecce. p. mptitudinem obediētie osten dit: que tanta fuit q. nūq. deo gratioz acceptioz qz in aliqua alia creatura siue boie siue angelo i ueniri poterit. Lū subiunxit ancilla dñi: p. pū dū humilitatis sue ostendit siue manifestauit. Nō. n. potuit ea que eligebat vt ēēt mater dei efficacius sibi ipsi vilescere: deūq. magnificare q. se ancillā domini nūcipādo. Lū dixit. P. iat mibi: fidē suā declarauit. Lū us lumic adeo su it illustrata: vt nihil de xpo icar nādo sciret di minutū. Lū tandē dixit fm v. bā tuū: cha. itatē suā ap. unt: q. ad deū diligēdū ita cū illo ardētē cōiūcta fuit: vt creatura nō sufficiat illud cogita re. Nūquā

re. Nunquā in hac vīa iuētus ē nec iueniet q
tāto seruire amoris cor suū dederit deo. Itum
tribuit nūc ipsa vgo bīa. Nullus etenim eorū q
dilexerūt deū fuit i eo excessu dilectōis: in quo
ipsa feruebat: adeo q illis vbiis platis merito
digni meruit ē mater dei. O armariū diuine
gratie. o armariū diuine misicordie. o fons pi
etatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis.
o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie. q tā
tū meruisti. Propter q impetra nobis gratias
filii tui: vtealeamus illius amore recolē: q ip
se p nobis dignatus ē facē: q ē benedict? t lau
dabilis p infirma secula seculorum. amen.

Sabbato post primā dñicaz de aduentu: f /
mo de mirabili cōceptōe filij dei iesu xpi: t qua
liter vgo gloriosa ipm cōcepit in vtero suo ve
rū deū t vēr boiem: t de his que occurrūt cir
ca hanc conceptionem consideranda.
Sextus fructus. Iesus vtero claudit.

De precessit

Dies aut appropinquauit.
Ite vbi supra. Etat aia
supra modū in cognitiōe vi
tatis eius potissimū q inge
nij proprii vires ac faculta

tem excedit: nec haberi pōt nisi aliquolumie di
uine gratie iterueniēte: siue illud sit innē appi
tōis: siue visionis: siue fidei. Et qz hec nobis
vitas predicat: monstraturqz fidei radio. f. q
xps filius dei cōceptus fuerit de spū scō i ven
tre vginali. Heciro in pñti fmonē p tate vi
tatis claritate itelligēda ac deuotiōe: dicim? de
conceptiōe mirifica ac stupēda dñi nostri iesu
xpi. Et more solito pponimus fructū suauissi
mū t dulcissimū huius sermonis q est. Iesus
vtero claudit. in quō tres cōclusiones pñcia
pales declarabimus videlicet.

Prima cōclusio dicit spūs sancti supuentio

Secūda cōclusio dicit xpi cōceptio.

Tertia cōclusio dicit corporis conditio.

Qd vgo sacratissima cōcepit xpm supue
niēte i ea spū scō: t quare talis cōceptio attribui
tur spū scō: cuius filius nullo modo dictus est
xps: atqz quō exponit illud angelicū dictū spūs
sanctus supueniet in te. Ep̄lm. j.

Prima cōclusio dicit spūs sci supuentio

Quia enī fm angelicū pmissus in xpi
cōceptione spūs scūs supueniet in vgie
videt attribui spū sancto spālī corporis xpi cō
ceptio: quod cōueniēs ostendit. f. lbo. di. 4. ter

tij li. 2. 3. pte sūme. q. 32. triplici ratione.

Primo ratione charitatis.

Secūdo ratione liberalitatis.

Tertio ratione sanctitatis.

Primo cōueniēter attribuit spū scō tal cō
ceptio rōe charitatis. Spūs. n. scūs ē charitas
vel amor dei patris t filij. Et maximo autem
amore dei puenit vt fili? dei sibi carnē assume
ret in vtero vginali: vt dicit a Jo. 3. c. Se
cūdo cōueniēter dicit xps cōceptus de spū scō
rōe liberalitatis. Vt. n. dictū ē supra fructu fo
t cōclusionē. tertio nō aliquibus meritis: s; sola
liberalitate t gratia dei fili? carnē assūpsit: ideo
spū scō qui ē ipsa gratia cōceptio xpi attribuit:
vt dicit Aug. in enchiridiō. Tertio cōceptio
xpi attribuit spū scō rōe sanctitatis. Quia enī
spūs scūs ē spūs scificationis: vt dicit. Ro. 3.
iō sicut alij p spm scm scificant spūaliter vt sint
filij dei adoptiui: ita xpus p spm scm ē in scitate
cōceptus: vt esset filius dei naturalis: t ppter
h angelus dixit bē vginī. Joqz t qd nactē
ex te sanctū vocabit fili? dei: neqz tamē xpus qz
de spū scō cōceptus dicitur: fili? ē spūs sci putā
dus: qz vt inq̄t aug. in ench. Matris ē de spū
scō xps: nō sicut fili? t de Adaria vginē sicut
filius. Doctor aut seraphic? dñs Bon. i. 3. di.
4. dicit q hec locutio xps ē fili? spūs sci. nullo
mō ē admittenda: tum p vitandū errorē cir
ca generatōem tpalem: tū circa generatōē eter
nā. Circa generatōem tpalem d; vitari error
qz cū fm illā si diceret xps conceptus d vginē
spū scō: ac si spūs scūs ē ēēt pater: t vgo eius
mater: iā videret ex hoc q xps nat? ēēt d Ada
ria t spū scō: sicut nascitur ples de viro t muli
ere: qd falsū ē: qz proles pte accipit a patre t p
te accipit a matre: i qua assimilat patri t matri i
eadē forma t natura. Qd nullo mō ē reperire
in xpo: q soli matri assimilat i natura assumpta
Circa gnātōem eternā vitandus ē error: ne fia
cōfussio eternaz relationū t proprietatū. Vnd
cū propriū sit psonē patris gnāre respē pfoe
filij: nullaten? admittit xpm ēē filiū spūs sancti
i quo nō ē alia psona vel hypostasis q illa quā
pater ab eterno genuit. Hinc aug. vt dicit ma
gister in. 3. di. 3. au. Quis dicere audebit xps
ēē filiū spūs sci: cū hoc ita sit absurdus: vt nulle
fidelīū aures valeāt sustinere: iō catholice inte
rēda ē auctoritas illa angeli. v3. Spūs sancti
supueniet in te: nō. n. supuenit in vginēz scūs
spūs vt ēēt pater xpi: sed vt dicit Tho. in. 3. sc.
di. 3. hec supuentio pōt multipliciter itelligi. pñio

spūs scūs supueniet in te. i. sup possibilitatez et
cursum nature veniet in te dādo secunditatem
et cōseruādo v̄ginitatē. Scđo spūs scūs su
pueniet in te. i. supra illud qđ babes de plenitu
dine ei⁹ in te. 2. sicut olum implet mētē: nunc
pñtia filij sui implebit vētrē opando filij dei con
ceptōem. Terti⁹ exponit spūs scūs supueni
et in te. i. desup celis veniet in te. 2. oē datum
optimū desursū ē. iac. p. Quarto expōit spūs
scūs supueniet in te. i. supra merita tua: et supra
merita oīuz creaturaz. Quinto exponit spūs
scūs supueniet in te. i. sup oēs q an te fuerunt et
erūt: vt sis ei⁹ tabernaculū: tēplū: et sacrarium.
Et his cū audim⁹ spm scm supuenisse stati ope
ris magnitudinē admiramur: veneremurq; i
gine secūda amplissimū mun⁹ plenitudinis
gratie sibi cōcesse: q ita fuit: vt sola eēt illi⁹ ma
ter i terris qui solum habet patrem in celis

Qđ xpi cōceptio fuit admirabilis valde: nō
pp̄pter tps qz facta ē in instanti: tum pp̄pter vir
ginem in qua est facta: tum pp̄pter gratiā ani
me cōstitū.

Capitulum. 2.

Secūda cōclusio dicit cōceptōis. f u
s it eadē xpi cōceptio admirabilis val
de triplici ratione.

Prima ratio dicit temporis.

Secūda ratio dicit virginis.

Tertia rō dicit gratie.

Primo fuit admirabilis cōceptio xpi rōne
tps: qz fuit subitanea et in instanti: nostra aut ē suc
cessiua et i tpe: vt dicit Jo. Bama. Qđ sic fue
rit talis cōceptio declarat scūs Tho. in. 3. sen.
di. 3. q. 2. et in. 3. pte sume. q. 33. tali rōe. Con
ceptio xpi scā fuit v̄tute diuina. V̄tutē aut diui
na cū sit infinita effectū suū subito et in instanti p
ducē pōt. Jo in cōceptōe xpi qtuor codē instanti
fuerūt. P̄mo. s. cōuersio sanguinis purissimi
biē v̄ginis in carnē et alias p̄ca corporis xpi.

Secūdo formatio mēbroz orgāicōz. Ter
tio aiatio corpis organici. Quarto assumptō
corporis aian i vnitate diuine p̄sōe. In nobis
at p v̄tutē finitā: et defectū agēis: et pp̄ dispō
nem patiēti: hec successiue cōtingunt ita q ma
ris cōceptio nō pficit nisi vsq; ad certū diē: vt
p̄hs dicit. 9. de aialib⁹ et s̄līr seie. In xpi aut cō
ceptōe materna quā v̄go ministravit stati for
mā et figurā hūani corporis accepit. Secūdo
xpi cōceptio fuit mirabilis rōne v̄ginis. Ada
gnū nāq; aliqđ miraculū contingit eē duobus
modis. Vno mō qn agēs nec ē nāle: nec mā ē
nāliter p̄portionata ad talē formā: vt formatio

bois de limo terre: que ē miraculosa tā ex parte
agēis q̄ ex pte materie patiēis. Alio mō con
tingit miraculū: qn mā ē nāle: agēs aut est sup
naturalis: sicut qn aliqs a febre sanatur. 2. et
gō mā quā v̄go administravit ad formatiōem
corporis xpi fuit nālis: ex qua corpus bois nā
liter formari pōt: et p̄pter hanc materiam na
turalem quā virgo preparauit ad conceptionē
corporis christi: xps dicitur naturalis fili⁹ vir
ginis: s; v̄tus formās fuit diuina. s. v̄tutis sp̄
rit⁹ scī: et q vnāq; magis iudicat fm formā
q fm materiā: magis fm agēs q fm patiēs.
Inde ē q cōceptio corporis xpi d; dici simplr
miraculosa et supnaturalis. Secūdu qđ v̄go. s.
ex pte materie quā v̄go p̄parauit pōt dici nālis.

Sed forte aliqs arguit q cōceptio xpi et ex p
te v̄tutis actiue sit naturalis tali rōe. In illius
tione ceci q̄uis potētia visua miraculose detur
tā post acceptam potētiā cecus nāliter videt.
S; spūs scūs v̄gini potētiā generatiuaz de
dit. Ergo postea nāliter gnāuit. Ad hoc r̄ndet
scūs Tho. i. 3. di. 3. duobus modis. p̄mo q nō
est simile exemplū: eo q cetero illuminato datur
potētia visua sine oī dispōne cōtraria visioni
et ideo opatio seu visio sequēs ē naturalis. S; p
potētia generandi data ē v̄gini manēte v̄gi
nitate: que ē dispō cōtraria ad conceptū. Alio
modo pōt dici q exemplū nō ē simile: eo q ce
tero illuminato datur potētia passiua: cuius opa
tio ē pp̄pter hoc q mouetur ab agēte nāli. s. colo
re: et iō illa visio ē naturalis. S; v̄gini datur
potētia generādi p hoc q mota ē eius potētia
passiua ad generādu ab agēte supnaturali: iō
cōceptio corporis xpi ē miraculosa. Hinc An
selmus ait. li. de conceptu v̄ginali. Spūs scūs
v̄tus altissimi vix virgine de muliere v̄gine
mirabiliter p̄pagauit. Terti⁹ xpi cōceptio
fuit mirabilis rōe gratie: qz vt dicit Alex. in. 3.
xps ab instanti sue cōceptōis fuit na plenus gra
tia: q ei⁹ gratia augeri nō potuit. Nā augmen
tū nō cōpetit rei fm q res ē iterior: et tota potē
tialitas capacitatis alicui⁹ est impleta ex fine imple
te: et iō nō h; iterius quo crescat. Et qz aia xpi
ab initio cōceptōis fm vltimo ē vnita: nō solū
p fructūem vt eēt p̄fectus cōprehēsor: s; et p v̄
bi vnionem: iō gratia eius augeri non potuit.

Qđ corpus dñi nostri iesu xpi fuit in instanti
formatū assumptū: et quare illud nō fuit produ
ctum in perfecta quantitate.

Capitulum. 3.

Tertia cōclusio dicitur corporis cōditio
fuit. n. corpus dñi nostri iesu xpi v̄te
ro virginis

ro virginis clausum in conceptione triplici conditione sociatum: videlicet.

Prima dicitur formatio.

Secunda dicitur animatio.

Tertia dicitur assumptio.

Prima conditio dicitur formatio: quia corpus christi in instanti conceptionis fuit perfecte formatum quantum ad perfectam organizationem et dispositionem membrorum.

Quod probatur per Augustinum. li. de fide ad Petrum dicentem. Irmissime tene: et nullatenus dubites non carnem christi sine diuinitate in utero virginis fuisse conceptam prius quam susciperetur a verbo. Et hoc dicimus secundum magistrum in 3. q. verbum non suscepit nisi carnem formatam. Dominus autem Bonifacius super praefata dicit hoc fuisse conueniens triplici ratione.

Primo ex parte verbi assumptis.

Secundo ex parte virtutis operantis.

Tertio ex parte virginis concipientis.

Prima ratio sumitur ex parte verbi assumptis: quia non debebat verbum assumere partem humane nature: ut esset homo secundum quod: sed secundum totam humanam naturam et ita carnem et animam: maxime cum anima det carni conuenientiam ut uniatur cum diuina natura. Et quoniam anima non est nata uniri nisi carni formate et organizate: ideo in primo instanti conceptionis necesse fuit corpus christi ad perfectam organizationem adduci. Unde Augustinus. li. de tri. Ad ex utero virginis prius caro concepta est et postea diuinitas in carnem: sed mori ut dei verbum in utero venit factum est caro: seruata proprietate nature: et perfectus homo in unitate carnis humane. Secunda ratio sumitur ex parte virtutis operantis: quia virtus diuina operatur mirabiliter. Hoc autem est miraculum miraculorum: quia semina concipiat deus: ideo ad sue mirabilis potentie ostensionem subito formauit illud corpus: quod forte natura non poterat nisi successe iure. Tertia ratio sumitur ex parte virginis concipientis: que statim ut concepta fuit repleta fuit spiritu sancto: et mater dei effecta. Et quoniam mater dei non erat: nisi deus vnitus esset carni quam concepta erat: et caro nec deo nec anime deberet uniri: nisi haberet membrorum distinctionem conuenientem. Sic est quod ab instanti conceptionis in membrorum distinctione corpus christi debuit esse perfectum. Sed tamen hic remanet mens dubia: cur corpus illud perfectum quantum ad organizationem non fuit productum siue formatum in perfectione quantum ad constitutionem. Non enim fuit corpus Ade nobilioris conditionis quam corpus christi: et tamen illud in instanti creationis fuit perfecte a deo formatum quantum ad quantitatem molis. Et hoc dicit dominus Bonifacius ubi supra. Respondetur quod perfectio quantitatis

illius corporis fuit operatione nature cuius est operari secundum temporis successionem. Et ideo deus aliter de illo corpore facere potuisset: voluit tamen sic esse triplici ratione. Primo propter legis vniuersitatis conseruationem.

Secundo propter fidei confirmationem.

Tertio propter humilitatis christi commendationem.

Prima ergo ratio fuit propter legis vniuersitatis conseruationem. Nam deus vniuersique nature concessit propriam operationem: nec videtur miraculo ubi natura per se potest sufficere operari. Et quia nam in christo satis sufficere poterat corpus christi ad perfectam quantitatem deducere: ideo quod in illo derogabat eius dignitati noluit deus tempus anticipare tamquam iustus vniuersitatis administrator ut vniuersique iuxta virtutes sibi conuenientes operari sineret. Et hoc quod conueniebat: quia namque nolebat pinere: sed reparare. Secunda ratio fuit propter fidei confirmationem. In hoc enim. veritas fidei confirmatur ad firmiter credendum quod christus non factus est: sed vera carne assumptus. Tertia ratio fuit propter humilitatis christi commendationem. Commendatur namque sua humilitas: quando non solum dei filius factus est homo: sed natus est puellum maternum lacte nutritum in cuna vagans intra matris brachia gestans et officia quaeque suscipiens quod infatigabili digere solet. Secunda conditio corporis christi dicitur animatio. Si uult nepe illud corpus preter morem aliorum: ut deum est in instanti animatum. De qua animatione diffusum dicitur sumus in sequentibus. Tertia conditio illius corporis fuit assumptio: quia eodem est instanti fuit a verbo assumptum. Unde Gregorius. 18. li. moral. Angelo annunciat: et spiritu. scilicet adueniente mori verbum in utero: et mori intra uterum verbum caro. Quibus diligenter consideratis si christum inspicere voluerimus in utero virginis reclusus adducemur ad ignotes gratias ei per soluedas: quod pro nobis peccatoribus et pro nobis inimicis et vilissimis vniculis: pro nobis inimicis eterni patris. 9. mensibus habitare voluit in thalamo virginali. Sed quod dicemus de virgine illa gratiosissima: magis tale filium nebat in utero. Quod res digna miratu. Quod stupendum prodigium. Quod ineffabile sacramentum. Stat in sua cellula virgo duota et in ventre suo baiulat quem celi et terra capere non possunt. Sciebat se virginem esse. Et percipitur se iam concepisse. Certissima erat ex angelica instructione de nouitate tanti miraculi: quia concepta filium dei humani generis redemptorem. Multa erat ei corde suauitatis repleto multa in mente dulcedo: et copia iocunditatis. Neque potest letique sufficere. o quot laetissime fluebant ex oculis illius virginis: humilis in tali gestione tanti filij iubilantis. Quod

dicebat. Quid loquar. Quid cogitabat. Erte humana mens secreta huiusmodi plene excogitare non valet. Possimus tamen pie credere puellam illam deo dilectam die noctumque in semetipsa dixisse: filium dei in ventre habeo. Ipse teneo quem prophete predixerunt: quem patri archiepiscopo nuntiaverunt: quem sancti patres desideraverunt: qui mundum saluare debet: qui infernum eripiet: qui paradysum aperiet: qui angelos iustificabit. Ipse est dei filius. Ipse est meus filius. O fili mi dulcissime. O fili mi amantissime. O fili mi piissime: quem corde credo: corpore teneo: quando te oculis propriis aspiciam. Quando te infantulum natum lacte depascam. Unde hoc mihi: ut tu me in tuam matrem elegeris. Gratias tibi ago deus meus qui sis in eternum benedictus. Nec et familia poterat virgo mente revolvare. Nos autem debiles et infirmi eam precemur humiliter precibus: ut pro nobis intercedere velit apud suum dilectum filium regnantem in celis quem ipsa tenuit in utero incarnatum in terris: qui est benedictus et amen.

Dominica secunda de adventu. Sermo de divinitate Iesu christi: qui sicut fuit verus et perfectus homo: ita fuit verus et perfectus deus: quod si quis non crederet: absque dubio periret: quia ita debemus credere christum deum ut etiam non negemus hominem: et ita ipsum hominem tenemur confiteri ut etiam deum esse non dubitemus.

Dignus fructus. Iesus est filius dei.

Latus qui non fuerit scandalizatus in me. Verba sunt redemptoris nostri originaliter Math. xi. c. et in evangelio presentis dominice. Constat antiquus hostis christum potest mentem evertere a luciveritate: ut errore disseminato in animam sibi credentem eam facile decipiat: atque deducat per semitam vitiorum. Et inter cetera conat suggestere his qui vel curiosi vel inertes fuerint operationes varias falsas et impias circa incarnationis sacratissime mysteria. De quibus quod male sentit de christo redemptore vere scandalizatur: et a sua salute procul dubio efficitur alienus. Idcirco redemptor noster discipulos Joannis instruit dicens eos fore beatos quod non scandalizantur in ipso. id est qui bene sapiunt de divinitate et humanitate. Et quoniam christum incarnatum ita confiteri debemus hominem ut non negemus deum. Ideo in primum sermone de iesu christi divinitate dicturi sumus. De qua nullus in christo scandalizari debet: quia omnes ipsum credere tenemur vere hominem et vere deum: ad

quod plenius intelligendum veritate hanc curabimus declarare sub uno fructu. I. Iesus est filius dei. Pro quo notabimus tres conclusiones principales.

Prima conclusio dicitur de testificatione.

Secunda conclusio dicitur de attributione.

Tertia conclusio dicitur de operatione.

Quod christus deus sit: quia hoc habet ex testimonio humano angelico et divino: ita quod tam scriptura re iudeorum quam gentium sive etiam christianorum clament christum esse verum deum. Cap. i.

Prima conclusio dicitur de testificatione. Quod ligimus namque christum esse filium dei ex multiplica testimonio scripturarum quod de ipso loquuntur: de quibus aliquos adducamus. Pro quibus ordinatione annotabimus triplex testimonium in scriptura inveniuntur sive reperta de domino iesu christo. Primum dicitur humanum. Secundum dicitur angelicum. Tertium dicitur divinum.

Primum testimonium dicitur humanum: quod perferunt iudei: et testificant gentiles: et inimici christi manifestant. Primum namque iudei testificant divinitatem christi. Ecce ita Isaias interpretatur loquens. Dicit. n. 9. c. Parvulus natus est nobis et filius datus est nobis. Ecce humanitas. Et sequitur. Et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius: deus fortis: pater suus tui seculi: princeps pacis. Ecce divinitas. Quia ut dicit Mico. de lira. super hunc passum. Translatio. 70. interpretatur hunc. Et vocabitur nomen eius magni consilii angelus: in translatione hoc chaldaice habet. Vocabitur nomen eius permanens in secula messias. Itaque Hier. 23. Ecce dies veniunt dicit dominus: et suscitabo david germinem iustum. Translatio chaldaica habet: statum messiam iustum. Et subdit. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. In hebreo hoc ponit nomen dei thetagramaton: ut dicit Mico. de lira: quod est nomen sola essentiam dei significans pro ut dicit Rabbi Salomon. Itaque Baruch. 3. c. Dic est deus noster: et non est inabit alius adversus eum. Ecce divinitas. Et infra. Post hoc in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Ecce humanitas. Itaque Iob baptizavit christum. I. Vidi spiritum descendentem quasi columbam de celo: et manentem super eum: et ego nesciebam eum: sed quod me misit baptizare in aqua ille mihi dixit: super quem videris spiritum descendere et manentem super eum: hic est qui baptizat in spiritu sancto: et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei. Itaque Nabanael dixit christo Iob. 1. Tu es filius dei. Et Petrus apostolorum princeps Math. 16. a christo interrogatus respondit. Tu es christus filius dei vivi

dei viui. Et sancta Martha Johā. xi. ca. dicit
 xpo. Ego credidi q tu es xps filius dei viui q
 in hunc mundū venisti. Et Centurio Adath.
 27. c. dixit de xpo. Vere filius dei erat iste. Et
 Josephus iudeus de xpo loquens in. 18. li. an
 tiquitati ait. It ut predictis tpiibus sapiēs vir:
 si in eū vix nominare fas ē. Erat. n. mirabiliū
 operū effector et doctor omnū eorū qui libenter
 ea q vera sunt audiūt: et multos quidē iudeorū
 multos quoq; ex gētibz sibi adiunxit: xps h
 erat: hunc accusatione primorū nostre gentis vi
 roz cū Pilatus eū in cruce agendū decreuisset
 nō deseruerūt hi qui ab initio dilexerūt eū. Ap
 paruit enī eis tertia die itez viuens fm q di
 uinitus inspirat pphete vel hec vel alia de eo
 innumera miracula predixerūt: sed et in hodie
 ruz die xpianorū q ab ipso nominati sunt et no
 men pseruat et gens. hec Josephus. Itē rab
 bi Adopses in li. de iudiciis. de xpo loquens
 dixit. Iesus nazareus visus est esse messias.
 Et Paul⁹ apłs ad Heb. pmo. c. inq. Multi
 phariā multisq; modis olim de loquens patri
 bus in pphetis: nouissime diebus istis locut⁹ ē
 nobis in filio quē cōstituit heredē vniuersorū p
 quē fecit et secula. Et ad Ro. pmo. Qd ante
 pmiserat in scripturis sanctus de filio suo etc.
 Et ad Tm. 2. c. Apparuit gratia dei et saluato
 ris nostri. In sup testimoniū asserunt de xpi di
 uinitate gentiles et pagani. Mā calcidius sup.
 2. Thimci Platonis. ponit de stella creatā i xpi
 natiuitate: et dicit q stella illa non fuit morbos
 et mortē denunciāns: sed aduentū dei venerabi
 lis ad hūane psummatōis rerūq; mortalū grāz
 Quā stellā cū nocturno tpe isperisset caldeorū p
 secto viri sapientes: et in pſideratōe rex celestū
 satis exercitati: significasse dicit recentē ortum
 dei. Itē in li. quodā reperto apud Tholetū in
 quodā saxo tpe sferdinadi regis castelle q scri
 ptus erat lra hebraica greca et latina: loquēs de
 triplici mundo: ponēs xpm in tertio mūdo di
 cebat. In tertio mūdo filius dei nāscet ex vgi
 ne Adaria: et p salute omnū patiet. Et erat ibi
 scriptū q liber ille tpe dicti regis deberet iueni
 ri. Itē Sibylla erythrea. vt Aug. dicit. 18. li.
 de ci. dei. versus quosdā cōposuit de fine mūdi
 quorū prime lre iuncte sonāt Iesus xps thenet
 hyros forther: qd est latine iclus xps fili⁹ dei sal
 uator. De alijs autē Sibyllis q de xpo ppheta
 runt dicētes ipsum esse filiū dei: ad pſens tacco
 quoniā ipsarū dicta nō potui autēnce inuenire:
 lz de ipsis inueniat hysidorus. 8. etymol. lib.

loquēs: quas decē fuisse cōmemorat. Prima
 pfica: que fuit de persis. Secūda libyca. Tertia
 delphica in tēplo delphici Apollinis genita q
 ante troiana bella vaticinata est cuius plurimos
 xpus operi suo Homerus inseruit. Quarta
 chimæria in italia. Quinta Erythrea noie De
 rophila in babylone orta q grecis ilion petētib⁹
 vaticinata periturā esse troiā et Domez mēda
 cia scripturū. Dicta autē Et pthrea: q in cadē in
 sula eius inuenta sunt carmina. Sexta Samia
 a famo insula vnde fuit cognominata Septima
 Lūmana nomine A malthea: que. 9. libros at
 tulit tarquinio pisco: i qbus erāt decreta roma
 na cōscripta. Ipsa enim Lūma est de q Vir
 gilius dicit. Ultima cūmei venit iam carminis
 etas. Dicta autē fuit Lūmana a cūma ciuitate: q
 est in cāpania: cuius sepulchrū in sicilia adhuc
 manet. Et tana helleſpontia i agro troiano na
 ta: que scribit Solonis et Lyri fuisse tempori
 bus. Mona phrygia. Decima tyburina. De
 his fertur q in suis carminibus de xpo deo et
 homine multa pderūt. Itē in hystoriz roma
 norū inuenit q tempore Cōstantini imperato
 ris et helene matris eius inueni fuit quoddāz
 sepulchrū cōstātinopoli: in quo iacebat hō au
 reaz laminā habēs: in qua scriptū erat: xps na
 ſectur de virgine. Credo in eum. O sol et luna
 sub Helene et Cōstantini temporib⁹ itez me
 videbitis. Postremo xpi diuinitatē testantur
 inimici sui. Si loquamur de iudeis: ecce q di
 sperſi sunt per vniuersum mūdum dati i obpro
 brium cūctis gētibz. Si dicamus de roma
 nis impatoribus christū psequētibz i martyri
 bus suis: nōne oēs pierūt crudeli morte. Pa
 tet de Nerone qui ab iperio depositus extra vr
 beam miserabiliter mortuus est. Domitianus a
 senatu romano interfectus est. Decius a diabo
 lo electus decessit. Diocletianus pmo ab im
 perio depositus inde strāgulatus ē. Adaximia
 nus occisus ē. Sic et alijs: vt Adarcinus. Sal
 lus. Valerius. Seruius. Volustianus. Con
 stans Julianus. Theodorikus: et ceteri q xpm
 male impugnātes: male finierūt. Si hereticos
 attendam⁹ inuenim⁹ de ipsis q manu dei fuerūt
 percussī. Et ceteris dimissis: ne pluras tedū
 generet: cōtra Arriū illū maledictū dirigamus
 sermonē: qui ob impicitatē suā dānatus est i ge
 nerali cōcilio Niceno: vt no. at. 15. di. c. cano
 nes. Iste fuit ille maledictus nequā: qui multa
 falsa de xpi diuinitate pessime dogmatizauit.
 Ut enim dicit Cassiodorus li. 1. hystorie tripar

littere: et Eusebius in .x. lib. historie ecclesiastice.
Arrius fuit p[ro]pter alexandrinu[m] in sacris litteris
eruditissimus: cupidus glorie: et hypocrisis ma-
gnus q[ui] videns alexandru[m] ordinatu[m] in episcopu[m]
alexandrinu[m]: q[uo]d ipse cupiebat: eidem inuidit: et cu[m]
alexander filiu[m] equali patri esse diceret: ut ipsu[m]
impugnaret cepit contrariu[m] asserere: dicebatq[ue] fi-
lium creaturam a substantia patris separatu[m]. Hoc
tempore Siluester romę et constantinus magnus
impator in constantinopolitana vrbe conciliu[m] ordi-
nari fecit in Nicea: in quo concilio ut dictu[m] est re-
probati sunt Arrius et sequaces eius. Adorno vero
Constantino. Constantini filius imperii orientis
tenuit: q[uo]d Arrius i[n] gratia recepit deceptus ab eo:
quonia[m] fatebat se credere symboli apostoloru[m]:
et maliciose hoc iureiurando confirmauit. Reuer-
susq[ue] est hoc modo constantinopolim cu[m] copulib[us]
suis: et volebat conciliu[m] celebrare. Quod sentiens
alexander conatus est impedire: s[ed] nequiens apte
dixit Arrium no[n] esse catholicu[m] nec licere infrin-
gi sententia[m] episcoporu[m]. Tunc Eusebius q[ui]dam
sauens Arriu[m] dixit alexandro iureiurando q[uo]d ni-
si publica comunione Arrii cu[m] vniuersis apud
se susciperet: tertia die ipse ad exiliu[m] mitteretur.
Discedens ergo melius alexander orabat ne
Eusebii verba forent effectui. Igitur vna die
sub altare pronus iacuit tota nocte rogans deus
ut impediret malicia[m] inimicoru[m] suoru[m]. Post h[oc]
ad palatu[m] imperator vocauit Arriu[m] petens an
concilij decreta seruaret. Arrius respondit. Ita. Re-
dens ergo verbis arrii suscipi cu[m] ab alexandro
in comunione precepit. Erat enim tunc sabbatum
ante pascha resurrectionis: itaq[ue] du[m] arrius egres-
sus esset imperatoris aula[m] et honoraret obsequis
fretellu[m] Eusebii ac populi: sicq[ue] magnificus in-
cederet p[er] vrbe[m]: tade[m] ad locu[m] venit cui nomen
est forus Constantini. Ibi totus tremefactus e[st]
ventris sui solutio facta cu[m] coegit secessum que-
rere. Et no[n] tantu[m] feces: sed fluxu sanguinis cum
michinis emisit. Splen etia[m] fluxit et iecur. Et i-
tam fetido actu mors subsequuta est. Audiuim[us]
ergo ex huiusmodi exemplis quanta sit p[er]tentia
huius crucifixi: qui nisi deus fuisset: no[n] fecisset
talis. Secundum testimoni[u] manifestas xpi di-
uinitates: dicit angelicu[m]. Ab ipsis na[m]q[ue] angelis
habemus q[uo]d xps fuerit filius dei. s[ic] ab angelo
Gabriele dicitur virgini Marie. Excipies etc.
Quod nascet ex te sanctu[m] vocabitur filius dei.
Et ab angelo permonente Ioseph Math. 1. Et
ab angelis qui post ieiuniu[m] .40. dier[um] accesserunt
et ministrabant ei. Math. 4. 6. Tertiu[m] testimo-

nium ad comprobanda[m] christi diuinitate[m] dicit di-
uinu[m]. Ma Math. 17. audita est vox de celo a
Iosepho Iacobo et Joane. Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui. Et iteru[m]
instante tempore passionis Joba. 12. c. ipso iesu
dicente patri: pater clarifica filiu[m] tuu[m]: vox patris
audita est. Et clarificauit et itez clarificabo. Suf-
ficientigitur tota testimonia: s[ed] possumus dicere q[uo]d
quicunq[ue] martyru[m] gesta docto[rum] et sancto[rum] exem-
pla xpm deu[m] esse declarat. De quibus alias dictu[m]
ri diffusius erimus donante deo omnipotente in
tractatu de doctrina xpiana.

Quod xps deus sit: q[uo]d sibi attribuunt in scri-
ptura diuina que soli deo conueniunt. s[ic] sanctifi-
catio animar[um]: remissio peccatoru[m]: productio
mundi.

Capitulum .2.

Ecce conclusio dicit attributionis. At-
tribuant na[m]q[ue] i[n] scriptura dno iesu xpo
quedam q[ue] soli deo conueniunt.

Primu[m] dicit animar[um] sanctificatio.

Secundu[m] dicit peccato[rum] remissio.

Tertiu[m] dicit mundi productio.

Primu[m] q[uo]d deo conuenit dicit animar[um] sancti-
ficatio: ut patet Levit. 21. c. ubi dicit. Ego do-
minus q[ui] sanctifico vos. Et h[oc] dicit ad Heb. 2.
Qui sanctificat et q[ui] sanctificant ex vno o[mn]i[n]i etc.
Et ad Heb. vlti. Iesus ut sanctificaret popu-
lu[m] p[er] sanguine[m] suu[m] extra porta[m] passus est. Secu-
du[m] q[uo]d deo conuenit dicit peccato[rum] remissio. Vnde
de Esa. 43. Ego sum qui deleo iniquitates ve-
stras. Vnde Math. primo angelus dixit Jo-
seph. Ipse saluu[m] faciet populu[m] suu[m] a peccatis eo-
ru[m]. Et Math. 9. cum quida[m] ex scribis intra se
murmuraueru[n]t: q[uo]d xps dixit paralitico. E[st] fide
fili remittunt tibi peccata tua: xps dixit. Vt q[uo]d
cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est
facilius dicere remittunt tibi peccata tua: an di-
cere surge et ambula. Vt sciatis aut[em] q[uo]d filius ho-
minis habet potestate[m] in terra dimittendi pecca-
ta: tunc ait paralitico. Surge tolle lectu[m] tuu[m]: et
vade in domu[m] tua[m]. Tertiu[m] q[uo]d deo conuenit est
mundi p[ro]ductio. iuxta illud Esa. 48. Ego ipse
primus et nouissim[us]: manus quoq[ue] mea funda-
uit terra[m]: et dextera mea mensa est celos. Et hoc
attribuit xpo Jo. primo cu[m] dicit. In principio
erat verbu[m] etc. Omnia p[er] ipsum facta sunt. Et
infra. Mundus p[er] ipsum factus est. Quod de
filio dei de vno iesu christo dicitur sicut postea
dicitur in conclusione. Et verbu[m] caro factu[m] est: et
habitauit in nobis etc.

Quod xps sit deus: quia fecit mirabilia: que
fuerunt

fuerunt suffi-
cienter speciem
euentum.

Et
xpi
fate.

Q[ui] ego facio in
bibentem.

Mat. 4. 4. ar. 3
sue marine p[er]
Quimo p[er]pter
Secundo p[er]pter

Tertio p[er]pter
Quimo p[er]pter

plac[et] create na-
diuina v[er]tue.

audim[us]: q[uo]d ap[er]
ho a deo: no[n]
cudo p[er] mod[um]

Vnde et auct[or]
tus de illo ex[em]

Impauit veni-
gna. Et 2. c.

Adolefens tibi
resurrexerit La

hic de alijs mir[acul]

cerit: fecerit u-
nauel v[er]tue ip[s]i

scribit i[n] actib[us]
p[er] seip[su]m no[n]

repli: i[n] no[m]i[n]e ie-
si dicit q[uo]d i[n] re

deo p[er]it: r[ati]o[n]e de-
gras ip[s]e r[ati]o[n]e

b[er]it exu[er]so. 2.
ibi Job. 21. E[st]

p[er] populu[m] g[ra]t[ia]
misi. Et si d[icitu]

no[n] orant ad p[er]
pli. Tertio

ficiens diuinit[em]
dei p[ro]dicabat:

uillet diuina v[er]
abile e[st] ta[m] sece-

ver[um]: ip[s]u[m] de[us]
v[er]it[as] q[ui] sum[us]

fuerit missi: q[uo]
gar[et] cu[m]. Tu

28 h[oc] greg[orius]
in saluator[em]: s[ed]

fuerunt sufficiens testimoniū diuinitatis sue ppter speciem opex: propter modū: et ppter documentum. Capitulum. 3.

Ertia conclusio dicit opatōis. Adstrat xpm esse deū opa miraculosa p ipsum facit. De qb dicebat Job. 5. c. Opa q ego facio in noie prīs mei: ipsa testimoniū phibent de me. Miracula quoq; xpi f3. Tho. 3. pte. q. 43. ar. 3. fuerunt testimoniū diuinitatis sue maxime ppter tria.

Primo ppter speciem operum.

Secundo ppter modum.

Tertio ppter documentum.

Primo pp speciem operū: qz trāscēdebāt oēs pātē create nāe: ppter ea fieri nō poterant nisi diuina v̄tute. Vñ cecus dicebat a seculo nō est auditū: q apuū q̄s oculos cecū nā. Nisi eēt hō a deo: nō posset facere q̄cūq; Job. 9. c. Se cūdo pp modū: qz xps faciebat miracula p̄pria v̄tute et auctoritate. Vñ Luc. 6. scriptū ē. Vir tus de illo exibat et sanabat oēs. et Math. 8. c. Impauit ventis et mari et facta ē trāq̄litas magna. Et Luc. 7. c. resuscitās adolecentē dixit. Adolecētē tibi dico surge. Et Job. xi. c. i re surrectōe Lazari dixit. Lazare veni foras. Et sic de alijs miraculis ei. Alij vō q miracula se cerūt: secerūt ipsa nō v̄tute p̄pria: s3 v̄tute diuina vel v̄tute ipsi xpi incarnati. Vñ Petrus vt scribit i actōib9 aploz act. 3. c. dixit ei q. 40. an. p seipsuz nō poterat ābulare: et fēdebat ad portā tēpli: i noie iesu xpi nazarenī surge et ābula. Et si dicat q i resurrectōe Lazari xps egerit grās deo p̄ri: rñdet. Aliud ē grās referre: et aliud est grās ipetrare. Primū nō p̄supponit scdm: sed bñ ecōuerso. In sup qre xps grās egerit habet ibi Job. xi. Ego. n. sciebā q semp me audis: s3 pp populū q circumstat diri: vt credat: qz tu me misisti. Et si dicat q de orauit. dicit Beda q nō orauit ad petēdū suffragiū: s3 ad dādū erem plū. Tercio miracula ei fuerūt testimoniū suf ficiens diuinitatis sue pp documentū: qz se filiū dei p̄dicabat: qd nisi vez fuisset: nequa q̄ ei assi tisset diuina v̄tus i miraculoz opatōe. Mā ipos sibile ē tā scelestō mēdacio quā tū si nō eēt vez: ipsuz deū ferre testimoniū p opa infinite v̄tutis q sunt miracula v̄a. Et pp h pueniēs fuit xpi rñsio: quā fecit his q a iōāne icarcerato fuerūt missi: quos Job. missu ad xps vt iterro garēt eū. Tu es qv̄tur es: an aliū expectam? Qd f3 greg. Job. fecit nō dubitās ipz eē mū di saluatorē: s3 ignorās an ad isernū eēt i p̄pria

plona descensur. Sciebat. n. q v̄tus passiōis etēdēda erat vsq; ad eos q i limbo erāt s3 am/ bro. 8. Lucā: qd nō fuit ex ignorātia s3 ex qdaz pietate. Vel sicut Liso. voluit vt satisficeret in hac q̄stione discipulis suis qb dñx videbat me lius de xpo credere q̄ de iōāne. Jō xps se deū p̄stās: cūtes inq̄ renūciate iōāni q audistis: et vidistis. Eci vidēt: claudi ābulār: leprosi mū dant: surdi audiūt: morui resurgūt: pauperes euāgelizant. In qbus oib9 se deūz declarabat. Mō dedignēt ergo gētilis nec idolatra nec ifi/ delis qsq; xpo se subdere: qz videt eū vl vagitē i cuna: vl lachrymārē i brachijs m̄ris: vl factia p̄cincū: vl famelētē: vel sudātē: vl p̄umelias patiētē: vel in cruce p̄dētē: vel mouētē in me dio latronū: qz h oia i ipso fuerūt s3 assumptam nām: fuata nī in eodē supposito p̄prietate natu re diuine. Q mūdī supbia detestāda. o temera/ ria mētis humane curiositas. Certe ille q cum hoib9 visus est: videbit i gloria maiestatis sue: qm āgregabunt aū cū oēs gētes. Et q eū deri serūt: et q ei nō crediderūt: et q eū nō adorauerūt p̄demnabunt i ignē eternū. Qui aut amici ei9 esse voluerint accipient benedictionē seu beati/ tudinē eternā p̄missam: ad quaz nos pducatur q est benedictus in secula seculoz. amē.

¶ Feria secunda post dominicā secūdā de ad/ uentu. Sermo de gloria et sublimitate verbi in carnati: Ihereticos q xpm dei filiū ita confessi sunt vt eū inferiorē patre ac m̄nozem dixerint.

¶ fructus nomen. Iesus magnificatus.

Etus qui nō fuerit

b rererunt qdaz spiritu maligno inflātū vbi incarnat gloriā et honorez paruifacere studuerūt

Mā cū audierūt xps dei filiū no minari: per varias errorūz opiniones hanc in chris̄to filiationē contempserūt. Qb qd cū xpo scandalizati sunt: ita vt eū talibus errorib9 nul lo pacto potuerint incarnationis beneficiū pti/ cipare. Cōtra quos dirigemus stilū: et dicem9 de magnitudine incarnationis iesu xpi: q tanta est vt nihil sibi maius accommodari possit. Jdez enim filiū dei esse deū: vez et dñm omnīū crea turaz ostendem9: et iccirco fructus n̄fuz opone mus q ē iesus magnificatus. Procu9 decla/ ratione tres cōclusiones occurrūt declarande. Prima cōclusio dicit singularitatis. Secunda cōclusio dicit eternitatis. Tercia cōclusio dicit equalitatis.

Quod xps filius dei fuit verus et naturalis
contra opinionem Eberinti. f. otini. Eberonis
Pauli Samosathani qui dixerunt xpm esse fi-
lium dei per adoptionem. *Ep. .1.*

Prima conclusio dicitur singularitatis.

P In qua magnificamus dnm iesuz xps
qz ipsum cōfitemur vez et naturalem
dei filiū. Contra quā opinionem veniunt here-
tici videlicet. Eberintus. Ebron. Paul^o Sa-
mosathanus. f. otinus et alij fm Tho. in. 4.
summe cōtra gentiles: qui dixerunt xpm nō ēē
vez filium dei. Quod probatur tripliciter.

Primo ratione adoptionis.

Secundo ratione inhabitationis.

Tertio ratione deprecationis.

Prima ratio dicitur adoptionis. Nā qui p
adoptionē filij sunt dicuntur filij nō vere s; nū-
cupative. Si ergo de christo inuenit q; vocet fi-
lius dei: hoc debet intelligi p adoptionē vel per
nuncupationē sicut in scriptura de hominibus
sanctis habet. Nā Job. i. scribit. Dedit eis po-
testatē filios dei fieri: his q; credunt in noie ei⁹
Et. i. Jo. 3. Videte quales charitatē dedit no-
bis de⁹ pater: vt filij dei nominemur et simus
et idē in eodē loco. Omnis q; natus est ex deo
nō habet peccatū. Et Job. x. Illos dixit deos
ad quos sermo factus est. Et ad Ro. 8. c. Ip-
se. n. spiritus testimonij reddit spiritui nostro
q; filij dei sumus. Et Jac. 1. c. Voluntarie. n.
genuit nos verbo veritatis. Ecce q; in his au-
ctorib; tib⁹ nos filij dei nuncupamur: nō qdēz
per naturā sed p adoptionē. Sic etiā de christo
infern; ita q; nō sit naturalis dei filius. S; hoc
falsissimū et hereticū esse cōstat. Inquit. n. Au-
gu. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Natus est
secundū veritatē nature ex deo dei filius: secun-
dū veritatē nature ex hoīe hoīs fili⁹: et nō ado-
ptionē nō appellationē: sed natura in vtrāq; na-
tūitate nascēdo: vt filij nomē haberet. Ex quo
dicit dñs Bōn. q; hec locutio. f. xpm esse filij
dei per adoptionē nō admittit siue pferat cū de
terminatione vtpote si addat inq; hō: siue nō
qz filiatio respicit psonā: addoprio aut p suppo-
nit quādā extraneitatē. hec Bōn. x. dist. tertij.
ar. 2. q. 1. Sanctus aut Tho. impugnat funda-
mentū p hereticos introductū: qz aliter loquit
scriptura de filio dei xpo: et aliter de nobis. De
ipso enim dicit q; de cēdit de celo Job. 3. et
6. ergo erat anteq; de celo descendisset. Dixit
etiā cū missum: vt p cū adoptionē filioz recipe-
remus: ad Gal. 4. Dicit etiā euz vnigenitum

Job. primo. Dicit etiā cū equalē patri. Pau-
lus apostolus ad col. 2. c. In sup. cum diuina
scriptura xpm dei filiū: et angelos dei filios no-
minat: tamē alia et alia rationē. Vnde apłs ad
Heb. i. Cui aliquando angeloz dixit. f. dñs
meus es tu ego hodie genui te. Itē inter cete-
ros q; dei gratiā habuerūt. Moyses habuit eaz
copiose: de quo Exo. 33. c. dicit q; loquebatur ei
dñs facie ad faciē: sicut loqui solet hō ad amicūz
suū. Si ergo xps iesus nō diceret dei fili⁹ nisi p
gratiā adoptionis: sicut et alij sancti: cadē ratio-
ne Moyses filius dei et xps diceret: licet etiā
abundantiori mō gratia xps fuerit dotat⁹. Nā
et inter alios sanctos vnus alio maiori gratia re-
pletur: et tamē eadē ratione oēs filij dicuntur.
Moyses aut nō cadē ratione dicit fili⁹ quā xps
qz distinguit apostolus xpm a Moysē sicut fi-
lij a suo. Vnde dicit ad Heb. 3. c. Moyses
quidē fidelis erat in tota domo eius tāq; famu-
lus in testimonij eoz q; dicenda erāt: xps vero
tāq; filius in domo sua. Vnde dicit hereticoz
ex scripturis cōvincit nullā habere firmitatē: qz
vt dicit apostolus ad Col. primo. In ipso cō-
placuit inhabitare omnē plenitudinē diuinita-
tis. Et ex hoc cōsecuta est vltērius qdā vnio in-
ter hominē et deū: dñz et hō ille bona sua volun-
tate deo inhesit: et deus suā voluntatē accepta-
uit: fm illud Job. 8. c. Qui me misit mecum est:
et nō relinquit me solū: qz ego q; placui sunt illi
facio semp; vt sic intelligat talis vnio esse homi-
nis illius ad deū qualis est vnio de qua apłs. 1.
Cor. 6. dicit. Qui adheret deo vnus spūs est
cū eo. Sed si qs diligenter cōsideret: pdicta po-
sino veritatē excludit. Nā vt dicit scūs Tho. in
4. summe cōtra gentiles: fm pdictā positionē
nō fuit vbi dei homini illi vniti: nisi fm inha-
bitationē p gratiā. Ex qua cōsequit vnio volun-
tati. Inhabitatio aut vbi dicit in sanctis suis a
cōstitutione mundi. Que tamē inhabitatio in-
carnatio dici nō pot; alioquin ab initio mundi
deus incarnatus fuisset ppter inhabitationem
verbi diuini in sanctis hominib;. Cōsuevit ita-
q; sacra scriptura his modis significare tales in-
habitationē. Locutus ē dñs ad Moysen. Di-
xit dñs ad Moysen. f. actū vbi dñi ad He-
remiā vel ad alios pphetas. Nūq; tamē legit
q; verbū dñi factū sit Moyses: vel Hieremias
vel aliquis alius. Et tamē de xpo dicit. Ver-
bus caro factū est. In sup. pnomina demonstra-
tiua: ad psonā referunt vel hypostasim vel sup-
positū. Nemo. n. diceret: ego curro alio currē-
te: nisi

te: nisi figuratiue vtpote qz aliis loco eius cur
reret. Sz ille bō qui dī iesus dīc de se. Anteqz
Abraā fieret ego sum. Jo. 8. r. Jo. 1. Ego r
pater vñū sumus. r. plura alia que maxime ad
d. uinitatem pñct: ergo manifestū ē qz psona
illius hoīs loqntis ē psona filij dei. Tercio ar
guū heretici rōe deprecationis: qz xps orans
ad patrē Jo. 17. dicebat. Ego claritatem quaz
dedisti mibi dedi eis: vt sint vñū sicut r nos su
mus. Sicut ergo pater r filius vñū sunt: ita dī
scipulos vñū esse volebat. Sed si volebat eos
ēē vñū cū patrē: ergo qualis ē vñio discipuloz
r alioz scōz ad ipm patrē: talis fuit vñio ip
sius filij: ergo xps dīctus ē filius p quādam
vñionē r amicitia cūz deo. Ad hoc rīdet scōs
Tho. vbi supra cōtra gentiles qz argumētum
nō pcludit: qz ēē vñū pōt intelligi dupliciter: aut
in eēntia: aut in amore. Cum. n. xps dicebat:
vt sint vñū sicut r nos sumus: loquebat de vñ
one amoris: qz vtpz in textu pcedenti sancti
euangelij. c. 5. multiplicatis viciis cōmēda
uerat xps discipulis suis amorē r charitatem.
Remanet igit catholicum documētum qz xps
singulariter ē dei fili: vt patet perfectus
eiusdem nature cum patrē.

Nō xps est dei filius non ex tempore: sz ab
eterno a patrē genitus. Capitulum. 2.

Secunda conclusio dīctur eternitatis.

Sz ppter qdem qz magnus fū filius dei
q non ex tpe sed ab eterno a patrē geni
tus ē. Vnde Aug. li. 8. tri. r. ponit a magistro
9. di. primi li. Si prius erat deus r postea pa
ter fuit: vtiqz generatōis accessione mutatus ē
Auerat deus hanc dementiam. Et Hilari⁹
Inter gignere r gigni nullū ē mediū. s. dura
tionis. Vnde si patrē ē pprum semp genuisse
filio pprū ē semper fuisse genitū. Sz Euno
mius hereticus aliter male sentit. s. qz filius an
te icarnatōis mysteriū nō extiterit: r et añ mun
di constitutōnez. Donebat nāqz fm dīcta pla
tonicoz sumū deum patrē creatorem oīum
rez. A quo primus effluxisse dicebāt quādā
mētē: in qua eēnt oīum rerum forme supio
rem oībus aliis rebus: quā primū intellectū no
minabāt. Et post hec dicebāt eē aīam mundi
non localiter sed intelligibiliter extensam a cen
tro terre vsqz ad sumā celi: vt testat Dreg. Mi
senus. li. de natura hoīs. Et de hac ē dicebat
Macrobīus super sōnū Scipionis. Aīa mū
di nībil post auctorez deū potest eē pfecti⁹. De
inde ponebat alias creaturas. Quod aut i scri

pturis sacris de filio dei dīct hoc de mēte pdi
cta Eunomius volebat intelligi. Cui opinioni
cōsonat positio auicenne q supra primū celum
ponit intelligentiam primā mouentē primū ce
lum: supra quā vltius deū in summo pōebat
Quos oēs catholica fides pternā: qz nō itelle
xerūt illius generatōis ineffabilis sacramentū.
qđ Ioannes predicauit in euangelio suo. In
pncipio erat vñū: r vñū erat apđ deū: r de⁹
erat vñū: hoc erat i pncipio apđ deū. Vbi co
eternitas patris r filij declaratur. Nam vt dī
cit Nīco. de lra sup hoc passu tripliciter conti
gūt vt pcedēs sit posterius duratōe eo a quo
procedūt.

Primo ratione liberatōis potentie.

Secundo rōne modi producenti.

Tercio ratione liberatōis.

Primo rōe liberatōis potēne: qñ pducēs
nō hz a pncipio sue duratōis potentiam. pduc
tiuam pfectam: sicut bō a pncipio pueritē non
hz potentiam generandi pfectā: r eius fili⁹ ne
cessario posterior est duratōe. Secdo cōtingit
p modū pducēdi: qz qñ aliqd pducitur p motū
q motus ē in tpe: oīz qz pducū sit posteri⁹ pdu
cente duratōe: qz pductam hz primo eē in illo
instanti i quo terminatur motus. Tercio con
tingit rōe liberatōis: qñ al. qd pducitur libere r
nō de necessitate nature: qz tale agēs pōt expec
tare ad pducēdū suū effectū: sicut creare a
deo cuius potētia ē pfectissima: r sine transmu
tatōe r motū: tamē creatura nō ē sibi coeterna
qz si ab eterno potuit pducere creaturā: tamen
noluit. Nullo aut istorum modoz pōt poni in
diuinis qz filius siue vñū sit posterior patrē
qz in diuinis nulla pōt esse potentia pductiua
ipfecta: vt de se pz: nec vñū i diuinis pce
dit p mutatōem r motum: qz in diuinis nō hz
locum: fm illud Jac. I. c. apud quem non est
transmutatio. Et filius pcedit a patrē de neces
sitate nature: qz deus necessario intelligit se: sic
ergo reliquit qz filius sit equalis patrē in dura
tōe. Et hoc expōit Jo. hoc. s. verbū erat apud
deum a pncipio eternitatis. Concord. his Sco
tus r Bon. r Tho. di. 9. primi libri scīarum.

Nō filius ē equalis patrē: cōtra hereticos q
dicunt xpm patrē esse minorem. Capl. 3.

Tertia cōclusio dīctur equalitatis. Ex
dictis etenim in prima r i scda cōclusio
ne deducimur filium dei magnificare:
qz ē equalis patrē. Hoc tamen qdā heretici ne
gāt dicētes xpm patrē eē minore. Adducūt at

infulcimetur erroris sui primo illud dictū Jo.
4. Pater maior me est. Et illud. i. ad Cor. 15.
Cum oia subiecta illi fuerint: tunc et ipse filius
subiectus illi erit. s. patri. Secundo dicitur q. na-
tura patris non patitur idgentia neq. defectū
neq. ignorantia. Sed i filio hec repiunt: q. a
patre recipit. iuxta illud Math. 11. Oia mihi
tradita sunt a patre meo. Et nō pōt ea que pōt
pater. iuxta illud Math. 20. Sedere ad dex-
tram meā vel ad sinistrā nō ē meū dare vobis
et. Vnde nō ē eiusdē nature cū patre vnde nec
equalis patri. 3° arguit q. pēpni recipere:
obedire: orare et mīti: in īscionis eē videt. De
obedientia xpi dicit Job. 14. Sicut mandauit
dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. 2. f. ac-
tus obediēs et. De oratione habet Job. 14. c.
Ego rogabo patrem: De missiōe ad Gal. 4.
Igit filius minor ē patre et ei subiectus. Et ad
hoc respondet Athanasius dicens. Equalis pa-
tri fm diuinitatē: minor patre fm hūanitatē.
Sic enī xps qm ad hūanitatē passus ē: mor-
tu⁹ ē: orauit: et alia fecit: sicut obediēs: et filia. vnde
de se ipso loquēs dñs iesus xps Job. 1. vi-
cebat. Ques mee vocē meā auduit: et vitā eter-
nā dō eis. Vbi ostendit se equalē auctoritatē hēre
cū ipso patre. Hoc idē expōit hoc. Philip-
pe qui videt me videt et pērem meum. Redi-
it in deū et in me credite. Job. 14. c. Vnde fm
orthodore fidei documēta ecclesia scā catholica
cōfitei xpm verū et naturalē dei filiū eternum
equalē patri: et verū deū eiusdē essentie et na-
ture cum pēre: nō factū nec creatū: sed genitū.
Adīrū ē certe quāta sūt in quozūdā mentibus
ptiācia: q. ta duricies: quāta malicia: qui pot⁹
volūt cū pprio sēsu perire q. se sapientioribus
credētes p luminosā veritatis viā ambulare.
Optimū salubreq. ē vnicuiq. remediū: vt sp
que magna que alta sūt ita sapiat sicut sapiētes
tradūt. Hoc ē quod scribit extra de cōsōmib⁹
c. nō inuitaris. et i. c. canonū. et 8. q. 1. c. sciendū.
et 3. q. 9. c. pura. Ne inuitaris prudentie tue.
Prudentie sue inuitur: q. ea que sibi agenda ut
dicēda vidētur: patrū decretis pponit. Inquit
Et Salomon puer. 28. Qui cōfidit i corde suo
stultus ē. Mō debemus ergo cōfidere i nobis
s. vocib⁹ credē pphetarū: predicarōnes audire
aploz: saluberrimāq. doctrinā intelligere mul-
toz sanctorū: qui oēs vna voce pclamant xpm
dei filiū: magnū excelsum: glōsum qui h. s. di-
uinam nām cōtēpassibilis et imortalis et īmū-
tus: voluit tamē in assumpta natura īfīm⁹ mor-

talio: et subdius appere: vt nos redimēt quē
deiecerat et captinauerat primoz pēntū supbia
Itecirco nullus scādālet i xpo qui est benedi-
ctus in eternum. Amen.

f. eria tertia post secundam dominicā de ad-
uentu. Sermo de humanitate xpi contra here-
ticos qui dicunt xpm non fuisse hominem
f. fructus decimus. Iesus homo pficit

Latus qui nō fue-
rit et

ubi supra. Exaltata est ma-
gnopie dignitas hūani ge-
neris in incarnatione filij dei
qñ ille q. ipat venit et mari:
germinare facit terrā: solis

aclune gressū disponit: siderūq. cursū miro or-
dine ordiat: dignatus ē hoīem assumere i vni-
onē psonē vbi. S. cōtra hoc amplissimuz mu-
nus iurgū maledicti qdā asserētes de xpi hu-
manitate qdā nō sana: nō vera: non deniq. ad
credēdū vilia. Cōtra quos i pēnti sermōe di-
cturi sum⁹ de xpi hūanitate: explicabim⁹ q. re-
istā in vno fructu q. ē. Ihs hō pficit. pēnt⁹ de
claratōe tres cōclusiōes erūt nōnde.

Prima cōclusio dī corpis veri assumptio
Secūda cōclusio dicitur animatio.

Tertia cōclusio dī ppietatis nāe cōseruatio.
Ad xps assūpsit verā carnē: et fuit ver⁹ hō
contra manicheos et valentinianos. Cap. 1

Prima cōclusio dī corpis veri assumptio
In qua nōndū ē fm catholica verita-
te q. dñs nī iesus xps assūpsit hoīem
cū vō corpore: et cū vā carne. Verūm circa h
cōtingū triplr sentire. Primo fm manicheos
Secūdo fm valentinianos. Tertiō fm catholicos.

Primo nāq. suē manichei q. dixerūt xpm
assūpsisse corp⁹ fatāsticū et appēs et ea q. fm ho-
minē gessit. s. q. nat⁹ ē: q. comedit: q. mortu⁹ est
i vitate nō fuerūt: s. i qdā appētia. Et hō opio
bestialis et irrōabilis tonū incarnationis mysteriū
ad quādā fictōz dūducit. Iō hūc errorem sacre
scripture euacuat auctoritates. Mas Jo. 1. dī.
Verbū caro factū ē. Et nō dicit s. appētia: sed
fm exstia. Et itē Luc. vlt. c. dixit xps appēs
discipulis. Palpate et videte q. spūs carnez et
ossa nō h. sicut me vidēs hēre. Mō. n. carnis
filitudo caro ē: neq. ābulatōis filitudo ābula-
tio ē: ergo si xps nō ābulauit nō comedit: non
passus ē: nō v. redemit nos cōtra illū apoc. i.
Bilxit nos et lauit nos a pētis nris i sāguine
suo. Et apoc. 5. Redemisti nos deo i sāguine
suo

suo. Et. i. Petri. i. c. nō corruptibilis auro ut
argēto redēpti estis: s; p̄cioso sanguine quasi
agni imaculati et icōtaminati dñi nři iesu ch̄risti.
Et ad Ro. 3. Iustificati i sanguine ipsi. Se/
q̄ret. n. q̄ r̄ps nō vere resurrexerit: et q̄ oēs a
postoli et euāgeliste fuerūt mēdaces testes: qui
virtute magna reddebāt testimoniū resurreccō
nis iesu xpi: ut scribit Act. 4. c. Seq̄ret et q̄
r̄ps fuerit deceptor et seductor eorū q̄ ei regra/
tiānt de tot laborib; quos dignat̄ est sustinē: et
sic nihil eēt nra redēptio. S; bēdici seip̄os ro/
borāt p̄ illd qd̄ Paul̄ ait ad Ro. 8. c. 2. Adific
de filiū suū in similitudinē carnis p̄cti. Et iterū
ad Phil. 2. In similitudinē hominū scūs: ergo v̄r
q̄ r̄ps nō fuit hō s; in similitudinē fm̄ appetiāz
Ad hoc rīdet scūs Tho. i. 4. sum. cōtra genti
les. 22. c. q̄ q̄m̄ spectat ad p̄positū: qdā est fili
tudo appetit: ut qd̄ aliqd̄ appet eē aliqd̄ qd̄ nō
ē: qdā ē similitudo specifica sicut oēs hoīes filies
sp̄e dicuntur. Et hoc modo sumit̄ hec similitu/
do in auctoritatib; allegatis. Nā ut dicit Phil.
larius. et ponit de v̄borū sig. c. intelligētia. In
telligentia v̄borū ex cāis ē assumēda. Pau
lus loquebat̄ de ch̄risto hoīe fm̄ v̄ritatē. Qd̄
p3: q2 subiūrit q̄ fuit scūs obediēs v̄lq3 ad mor
tē crucis. Scda opio fuit valētiāianorū: q̄ di
xerūt et male: q̄ r̄ps habuit corpus verū nō tñ
terrenū: q2 potauit illd d̄ celo et nihil de matre
v̄gine accepit: et p̄ ea q̄ p̄ aq̄ductūz transiuit.
Occasione sui erroris accipiebāt et q̄bas d̄ v̄
bis sacre scripture male intellexit. Nā scribit
Job. 3. Memō ascēdit in celū nisi q̄ de celo de
scēdit fili; hoīs q̄ ē in celo. Et Job. 6. Descen
dit de celo. Et. i. ad Cor. 15. c. Primus hō d̄
terra terrenus. Secundus d̄ celo celestis. Nec
oīa sic volebāt intelligi: ut r̄ps de celo fm̄ cor
pus descēdisse ēt crederet: s; talis v̄ritatē car
nis excludit a ch̄risto: q2 caro v̄a nō formatur
ex celesti mā: sed ex elemētis. Insup̄ apls dic
ad Ro. i. c. factus ē ex semine David scūdūz
carnē. Et Adath. i. scribit̄ eius genealogia: et
bt̄ v̄go d̄ ei; mater: q2 ex ipsa natus ē: ut i su
pioribus dixim⁹. Auctoritates ergo intelligen
de sūt: q2 xpm̄ de celo descēdisse nō intelligit̄
scūdū carnē aut aiām sed scdm̄ q̄ de. Et hoc
ex his v̄bis intelligi pōt: q2 dirū fili; hominis
q̄ ē in celo: oīdēs se ita descēdisse de celo: q2
tamē in celo eē nō desierit. Qd̄ p̄prium diui
nitatis ē ut ita i terris sit q̄ celū repleat. Hier.
23. Celum et terrā ego impleo. Nec ēt filio dei i
q̄m̄ deus ē descēdere de celo cōpētū scūdūz

motū locale. Nāz quod localiter mouet: sic ad
vnū locū accedit q̄ ab altero recedit. Iō filius
dei d̄r descēdisse scdm̄ hoc q̄ terrenā substantiā
sibi copulauit. Sicut et apls cū exinanitū dicit
iquātū formā serui accepit: ita tñ q̄ diuinitatis
nām carnis habuit cōsimilē nre nature. Non
enim dicebat in ipsa v̄ritate inueniri deceptōez
et oculorū ludificandez: q2 v̄ritas non nouit fallē
Nec decebat in p̄fectissimo dei filio inueniri p̄
fectōem: q2 p̄fectissimus nō nouit deficē. Et iō
sicut appebat sic v̄r corpus et p̄fectū d̄ nostro
genē et de v̄tero beate v̄ginis assūpsit v̄issimē
Qd̄ ch̄ristus fuit verus hō scdm̄ animā rō
tra Arrium et Apollinarem. Capitulu3. 2.

Ecūda cōclusio dicit animatio. Vohu
9 it nāq3 ch̄ristus animā rōalē assumere
ut eēt verus hō. secundū illud Adath.
26. Tristis ē anima mea v̄lq3 ad mortē. Circa
quā cōclusionē occurrit triplex mod⁹ dicendi.
Primus secundum Arrium.
Secūds secundum Apollinarem.
Tertius secundum doctrinam ecclesie.

Primus modus dicēdi scdm̄ Arriū q̄ dixit
q̄ in ch̄risto nō fuit anima: sed loco anime fuit
eius diuinitas. S; h̄ positiō firmitatē nō habet
qm̄ de forma corpis eē nō pōt. Manifestus ē
ā aiām principaliter de rōe hominis eē: cū sic
eius forma. Si ergo ch̄rist⁹ animā n̄ habuit: ve
rus homo nō fuit: cū tamē cū apls hominē eē
asserat. i. ad Timotheū. 2. Vnus ē mediator
dei et hominū hō ch̄ristus iesus. Adhuc aplius
Tristitia ira et huiusmōdi passiōes sūt anime lē
stiuē: ut p3 p̄ ph3. 2. de aīa. Hoc āt in xpo su
isse euāgelis approbat. Q3 ergo in ch̄risto su
isse animā sensitiuā: de qua planū ē q̄ differta
nā diuina filii dei. Nec Tho. 24. di. 3. senten
tiāz. Detrāmē q̄banc opinionē hereticāz su
stinere volūt: arguit contra v̄ritatē eo q̄ scribit̄
Jo. i. Verbū caro factū ē. Vbi Jo. in summa
exprimit mysteriū incarnatōis: et tamē nihil di
cit de anima. Itēz vnio diuine nature ad hūa
nā dicitur incarnatio: sed denominatio semper
d3 fieri a nobilioz. Et cū anima sit dignior q̄
caro: et incarnatio nō dicat animatio: videt̄ q̄
anima nō sit assūpta a uerbo. Itē natura nō fa
ci per plura que pōt facere per pauciora: sed in
ch̄risto persona diuina potens erat in actu in
telligendi et amandi et viuificandi: cum ipse fi
lius dei nō careat volūtate nec intelligētia nec
v̄ritate: ergo videt̄ q̄ rōalē animā xps nō habuit

Ad primū rīdetur fm Bōn. di. 2. tertij li.
q dān Jo. ē p sinecdoche: et accipitur ibi caro
p tota nā. Vnus ē at Joānes tali locutōne: qz
nā assūpta non ē nobis ex pte substantie cor
poralis qz spūalis: et cognitio nra icipit ab his
que sūt nobis magis nota: et i assūptōe carnis i
cluditur assūptio aie rōalis: qz si assūpsit carnē
multo magis et aiam. Ad fm rīdetur q de
noiatio d3 fieri a digniori: nisi alia iteruēiat no
ticia. Et qz rōabiliter datur nobis noticia p ea
q sūt nobis magis nota: id pot' dicim' icarna
tōem qz aiatōem. Ad tertiu rīdetur q psona
vbi vivificat per modū efficiētis: nō m cōcūt
sibi vivificare p modū pficientis forme: et hoc
rōe sūme pfectōis q ē ppter quā non pōt ēē ali
cuius ps constitutiva. Secūdu modus dicē
cēdi fuit Appollinaris: qui dixit q xps habuit
aiaz sensitiuā: tū sine mēte et intellectu: ita q v
bū dei fuit illi aie loco intellectus et mētis. Sed
hoc nō sufficit: nec verū ē: qz hō spēm forit hu
manā ex hoc q mētē hūanā et rōēz h3. si g' xps
hoc n hūit ver' hō n fuit nec eiusdē spēi nobis
cū: qz aia rōe carēs ad alia spēs ptiēt qz aia rōēz
hūil. scōz. n. ph3. 8. metaph. i. diffinitōib' et spē
bus qlibet d3ia essentialis addita vel subtracta
variat spēm: sicut i numeris vnitas. Rōale at
ē d3ia specifica. Si ergo i xpo fuit aia sensitiua
sine rōe: nō fuit eiusdē spēi cū aia nostra: que ē
rōem habēs. hec Tho. Tertius mod' dicē
di ē fm doctrinā ecclēsie q xps assūpsit aiaz rō
nale de nouo creatā. Vnde Athanasius. Pder
fectus deus: pfectus: hō ex aia rōnali et huma
na carne subsistens.

Ad in xpo seruata est ppietas vtriusqz na
ture: contra hereticum Appollinarem contra
rium afferentem. Capitulum. 3.

Eritia cōclusio dicitur pseruatiōis. Mā
ita xpm deū et hoīem cōstitemur vnam
tū psonam vt nullo mō cōfundat pro
prietates vtriusqz nature. Ad leo papa testifica
tur in sermone de natiuitate dñi. Inquit enim
Verbū dei de' filij dei: q i principio erat apud
deū: p quē oia scā sūt: et sine quo scm est nihil:
pp liberandū ab eterna morte: hoīem factus est
hō: ita se ad susceptōem humilitatis nostre sine
mutatōe sue maiestatis iclūās: et manēs quod
erat: assumēs qz nō erat: verā formā sui for
me i qua deo patri equalis ē vniret: et tāto sede
renām vtrāqz cōfereret: vt nec inferiorē confu
meret glōrificatio: nec supiorē minueret assū
ptio. Salua igit ppietate vtriusqz substantie et

i vnā cocuntē psonā suscipit a maiestate humi
litas: a vīte ifirmitas: ab eternitate mortalitas
et ad deponēdū nostre cōditōis debitu: nā iūio
labilis nature est infusa passibili. hecille. Sed
Appollinaris male cōtra hāc veritatē locutus
ē: dicēs ipm verbū in carnē conuersū. sicut ē
dī Jo. 2. Et gustauit architrīclm aquā vinū
factū. Ad ea rōe dicitur: qz ē cōuersa in vinū
Sed hic error impossibilitatē h3 fm doctrinā
sancti Tho. in. 4. sūme contra gentiles. c. 27.
triplici ratione.

Primo ratione immutabilitatis.

Secūdo ratione simplicitatis.

Tertio ratione incommunicabilitatis.

Primo rōe imutabilitatis. Mā de' est im
mutabilis. Vē aut quod i aliud cōuertit mu
tat. Lū ergo vbu dei sit ver' de' impossibile ē
q vbu dei fuerit in carnē mutati. Secūdo rōe
simplicitatis. cū. n. vbu dei sit deus simplex ē et
nulla i ipso cōpositio ē pōt. Si ergo aliqd ver
bi sit cōuersū in carnē: qz totū vbu ēē cōuersū
Ad at i aliud cōuertit: definit ēē illud qd pri'
fuit: sicut aqua cōuersa i vinū tā nō ē aqua sed
vinū: ergo post icarnatōem fm rōem predictā
verbū dei penit' nō erit: qd falsissimū ē: tūz ex
hoc q: verbū dei i eternū sit: tūz post icarnati
onē xps fm verbū dei dī. fm illud Apoc. 19.
c. vestitus erat veste aspersa sanguie: et nomen
cuius verbū dei. Tertio rōe icōmunicabilita
tis. Eoz. n. que nō cōueniūt i materia et i gene
re vno: impossibile ē fieri cōuersionem et vniri
iūicē: vt ex linea nō fit albedo: qz sūt diuerforū
genēz: neqz corp' elemētale pōt cōuerti in ali
quod corpus celeste: vel i aliquā incorpoream
substantiā vel ecōuerso: qz nō cōueniūt in ma
teria nec in genere cū quocūqz alto. Eo autē q
deus nec i genere ē nec mām h3 impossibile ē v
bum in carnē fuisse conuersū: vel in qd cūqz ali
ud. Dixim' qd de xpo sentim' fm traditōes
patrum: et expugnauim' rōibus manifestis he
reticorū omniū obiecta nephāda. Satis ergo
ē clara xpi noticia. Ideo null' p ignorantiam
volūtariam et affectatam si ei non credit excusa
re se pōt: tamē qbuslibz doctrina suscipiēda est
vt de verbo incarnato fide credat: quod vbu
explicare nō pōt. Hoc dicit elegāssime Leo
papa in sermone de natiuitate dñi. Excedit qui
dem dilectissimū: multūqz supeminet humani
eloquiū facultatē diuini opis magnitudo: et ide
oritur difficultas fandi: vnde adest rō nō tacē
di. Quia in iclu xpo filio dei non solum ad vi
uinam

vinas esse
ram: quoc
cuius qz e
cōuersione
cat. Et i
qz sufficit
ad loquēdū
resum' h3
nō valent'
mur. Mem
gis ppinqu
enā si multū
Mā q' ē ad
reperit: sed
mitas nos
nos et ppb
tes igit no
adorem':
f. eria.
mo q' foli
alie person
f. ructu

scientes d
rez. Et q
plenti fm
carnē assū
mus sub
pōt cuius
notandē.
Prima cō
Secūda cō
Tertia cō
Ad p
P
būm vbi
Primo q
Secūdu
Tertiu
Primo v
bis. L'ire
vor signis
large et de

b
scientes d
rez. Et q
plenti fm
carnē assū
mus sub
pōt cuius
notandē.
Prima cō
Secūda cō
Tertia cō
Ad p
P
būm vbi
Primo q
Secūdu
Tertiu
Primo v
bis. L'ire
vor signis
large et de

uinaz essentia: sed etia ad humani. Speccat natu-
ram: quod dictu est per pphetā. Generatioez
eius q̄s enarrabit. Dicit q̄z eniz substantia i vnā
cōuenisse psonā nisi fides credat fmo nō expli-
cat. Et ideo nūq̄ materia deficit laudis: q̄z nū-
q̄ sufficit copia laudatoris. Gaudeam⁹ igit q̄
ad loquēdū tante misericordie sacramentū ipa-
res sum⁹: et cū salutis nostre altitudine vincere
nō valem⁹: sentiam⁹ nobis bonuz esse q̄ vinci-
mur. Nemo enim ad cognitionē veritatis ma-
gis p̄pinq̄at: q̄ q̄ intelligi in rebus diuinis
enā si multa p̄ficiat semp sibi fuisse q̄ q̄rat.
Nā q̄ se ad q̄d tendit puenisse p̄sumit: nō q̄ sita
reperit: sed in inquisitione deficit. Ne aut̄ in fir-
mitatis nostre p̄urbeur angustijs: euāgelice
nos et p̄pheticē adiunāt voces. h̄ ille. Inherē-
tes igit nos dictis sanctorū xpm̄ deū et hominē
adore⁹: q̄ uiuit et regnat in seculū. Amen.
¶ Feria. 4. post secundā dīcā de aduētū. Ser-
mo q̄ solus filius dei carnez assumptus: et non
alie personē trinitatis.

¶ rucius vndecim⁹. Iesus in mūdū mittit.

Eatus qui non zc.

b pientes qd̄ m̄ysteriū incarnati-

onis inconsiderate inuestigare
cōfundunt in mēte: qm̄ credūt
totā trinitatē fore incarnatā ne

scientes distinguere diuinaz psonaz pluralita-
tez. Et q̄z hoc tenere falsum est et ipiū. Idcirco i
p̄senti f̄mone videbim⁹ qualiter sola psona vbi
carnē assumpsit. Colligemus q̄ dicturi su-
mus sub vno fructu. s. Iesus in mūdū mittit.
Pro cuius decuratione tres cōclusiones erūt
notande.

Prima cōclusio dicit̄ expressionis.

Secūda cōclusio dicit̄ terminationis.

Tertia cōclusio dicit̄ extensionis.

Ad psona incarnatā nominat̄ vbi. Ca. r.

Prima cōclusio dicit̄ expressionis. Nā

p̄ psona incarnatā exprimit̄ et nominat̄
noie vbi. Jo. p̄mo. c. Ideo ut aliq̄ sit

hūius vbi habeam⁹ noticiāz tria sunt notanda.

Primū qualiter vbi inuenitur in nobis.

Secundū qualiter vbi in deo ponit̄.

Tertiū qualiter proprietās filiationis in verbo
diuino reperit̄.

Primū vidēdū est qualiter vbi inuenit̄ in no-
bis. Circa hoc dicit̄ Nico. de lira. sup̄ Joh. q̄
vox significatiua dicit̄ vbi: s. hoc tantūmodo
large et denominatiue: in q̄stū significat interior

rez mētis cōceptū: sicut vrina dicit̄ sana in q̄stū
est sanitatis indicatiua. Et ideo sicut illud pro-
prie dicit̄ vbi q̄d p̄ vocem significat. s. interior
mentis cōceptus: f̄m q̄ dicit̄ p̄s primo pier-
mentiaz. Voces sunt note. i. signa eaz q̄ sunt
in aia passionū. Et ideo cōceptus mentis inter-
rior anteq̄ p̄vocē designet̄ p̄prie vbi dicitur.
Et hoc est q̄d dicit̄ Aug. 17. de trinitate. Quis
q̄s pōt̄ intelligere vbi nō solū anteq̄ sonet: ve-
rū et nā anteq̄ sonox eius imagines cognatio-
nem inuoluant: pōt̄ videre aliquā illius vbi h̄
militudinē: de quo dictū ē: in principio erat ver-
bus. Verū tamen duplex est in nobis interior
mentis cōceptus. Vnus imperfectus et informis
Alius formatus et p̄fectus. Cuius ratio est: q̄z
cognitio nostra p̄cedit de imperfecto ad p̄fectū
Et ideo de re primo habemus cōceptū confu-
sum et imperfectū: vt dicit̄ primo p̄phoc. Et ta-
lis cōceptus nō dicit̄ p̄prie vbi: sed cogua-
tio. Procedendo autē peruenim⁹ ad habēdū
cōceptū rei determinatū: q̄ a philosophis vocat̄
diffinitio: et a sanctis vocat̄ verbū. Secundū
vidēdū est qualiter vbi ponit̄ in deo. Circa
q̄d est cōsiderandū: q̄ deus est intellectualis na-
ture: vt ab hominibus tam sanctis q̄z p̄phetis
supponit̄ manifestū. Ideo in ipso nō nomen
ad similitudinē verbi large dicit̄ q̄d est ipsa vox
significatiua vel cōceptus rei est imperfectus:
q̄z in deo nihil est imperfectū. Et p̄pter hoc vox
significatiua que est sensibilis: et ipsa cogitatio
que licet sit intellectualis: tamē importat̄ ipse-
ctionē: nō habet ibi locū. Sed ibi ponit̄ vbum
in q̄stū importat̄ cōceptū rei p̄fectum: q̄z deus de
vnico actu intelligendi seipsum omnia cōcipit
p̄fecte. Ex quo patet differentia vbi nostri ad
verbū diuinū: q̄z verbū nostrū in mente multi-
plicatur. Quod enim sunt ibi cōceptus ipse-
cti vel formati: tot sunt ibi vba. In deo autē
vnicū est verbū: q̄z nō potest esse ibi nisi vnus
cōceptus p̄fectissimus. Itē vbi in nobis est
accidens: et q̄d transiens: q̄z nō semp actu intel-
ligim⁹. Sed in deo est quedā substantia diui-
na: que nō patit̄ admixtionē alicuius accidētis
seu cuiuscūq̄ essentie create: et est verbū q̄d sem-
per actu permanet et eternū. Tertiū vidēdū
est qualiter proprietās filiationis in vbo diui-
no reperit̄. Ad quod sciendū est q̄ de ratione
filiationis est q̄ ibi sit p̄cessus viuētis a viuē-
te f̄m rationē similitudinis in identitate natu-
re salte specificē: vel p̄pinq̄o genere: vt decla-
ratum est fructu quarto p̄sentis operis. Et

qz verbū in diuinis pcedit sicut viuens a uiuē /
te: et in identitate nature non soluz specifica: sed
etiā numerali: et pcedit etiā fm rationē similitu
dinis: qz de ratione vbi est qz sit pfecta similitu
do illius cuius est vbi: ideo vbi in diuinis et
filius idē sunt p omnemodū. Ideo Aug. i. 6.
li. de trinitate ait. Verbū solus filius accipit et
in eo loco dicit vbi quo filius. De quo verbo
idē dicit aug. 12. lib. de trinitate qz ipsa pprietas
filij psonalis diuersis nominibz significat ad ex
primendā diuersimode perfectionē ei⁹. Et n.
ostendat patri naturalis: dicit filius: vt ostēdat
patri p omnia similis: dicit splendor. Et ostēda
tur imaterialiter genitus: dicit vbi. Nā vbi
est secunda psona in sanctissima trinitate.

Quod incarnatio determinat ad solā psonā
verbi. Capitulum. 2.

Secunda cōclusio dicitur terminatio.

Incarnatio nāqz terminat ad solam
personā verbi ex triplici cōuenientia.

Primo inquantū filius est imago.

Secundo inquantū filius est vbum.

Tertio inquantū est filius.

Primo cōueniens fuit vt sola psona verbi in /
carnaret: inquantū est imago: qz homo assum /
ptibilis erat ratione dignitatis imaginis. Et qz
filius est imago patris: magis cōueniens erat
psonā filij assumere creaturā. Secūdo fuit ma /
gis cōueniens: inquantū est verbū. Quia fili⁹ dei
est verbum patris: sic pcedit ab ipso: vt pater se
manifestat p ipsum. Et ideo sicut ad internōis
manifestationē vbiqz intelligibile copulat voci
sensibili: sic ad diuinitatis reuelationē verbuz
patris cōgruū fuit vniū carni. Tertio fuit cō /
ueniens: qz filius. Nā fili⁹ solus ē genitus ab
eterno. Et sic cōgruebat eū carnē assumere: vt
esset de genere hominū: et ita fili⁹ hominis. Et
hoc est qd dicit aug. li. de trinitate. quez allegat
magister sententiar. di. i. li. tertij. Dei fili⁹ nō
quasiuit nisi matrē in terris: qz ita habebat prēz
in celis. Insuper si loquamur de incarnationē p
cōparationē ad humani generis redemptionē
magis cōueniens fuit filiū incarnari qz patrē et
spiritū sanctū. Et hoc apparet si cōsiderem⁹ ho /
minis lapsum: reparandi modū: et reparatiōis
fructū. Primo si cōsideremus hominis lapsus
videmus qz lapsus fuit appetēdo dei similitudi
nez et equalitatē: que pprie filio attribuit. Ideo
quasi directe cōtra filiū peccauit. Hoc est quod
dicit Anselmus li. cur deus homo. Homo p
quocrat oraturus: et diabolus quez erat expu /

gnaturus: ambo falsam dei similitudinē sum /
plerunt. Vñ specialius aduersus filiū peccauē
runt. Secūdo si cōsiderem⁹ modū reparatio
nis: filio incarnari cōueniens fuit. Reparati
enim sum⁹ p mediatoris obedientiā et supplica
tionez: qd magis filio qz alij cōpetit. Vñ ansel
mus li. cur deus homo. Cōuenientius sonat
filiū supplicare patri: qz aliā psonā. Tertio si
cōsideremus reparationis fructū: incarnatio ad
hoc facta est vt simus dei filij. Si ergo posteri⁹
p illud habet reduci qd est prius in eodē gene /
re cōgruū fuit vt filij efficeremur p illū qz est fili⁹
naturalis. Vnde aug. 3. li. de trinitate ait. Vt
homo ex deo nasceretur primo ex ipso natus ē
deus. De poruit eniz vt p eum efficeremur filij
adoptiui: qz est filius naturalis. Nec Bon. di.
i. tertij li. Alex. i. 3. et Tho. in. 3. pte summe. q.
3. argu. 8.

Quod nulla psona incarnari potuit nisi perso
na filij. Capitulum. 3.

Ena cōclusio dicit extensionis. In
qua nō imerito qruni doctores si alia
persona a filio. i. patris vel spūs san /
cti potuit se extendere ad possibilitatē incarna
tionis. Et ad hoc fm doctrinā Bon. di. i. ter /
tij li. ar. i. q. 4. dixerūt qdā qz nulla psona incar
nari potuit nisi psona vbi. Qd pbant triplici
ratione.

Prima ratio est ppter psonaz ordinationem.
Secūda ratio est ppter psonaz cōditionem.
Tertia ratio est ppter oppositoz distinctionez.
Prima ratio est ppter psonaz ordinationem.
Ita. n. ordinate sunt psonē diuine: vt nulla in
eis sit admitta cōfusio. Sed si alia psona incar
naret: nasceret qdā cōfusio trinitatis: qz plures
filij in trinitate dicerent. Secūda ratio est ppter
psonaz diuinaz cōditionē: qz talis est: vt vna p
sona sit alteri similis et equalis. Si ergo incar
naret vel pater vel spiritus scūs nasceret. i. qdā
equalitatis diminutio: dā duo filij essent i diui
nitate: quoz vnus haberet excellentiorē natiui
tatez altero. Tertia ratio est ppter oppositoz
distinctionē: debent nāqz opposita esse disti
cta. Si aut alia psona a filio incarnaret: nasce
tur quedā oppositoz idistinctio: qz tūc ibi eēnt
due psonē: quaz quebet genitū: et filius dice
retur vel vnus: et idē filius genitus et ingenu⁹
diceret: si pater incarnaret. Et ideo qui volunt
hanc positionē tenere dixerunt qz nulla alia pso
na nisi filij poterat incarnari: nō propter dese
ctuz sed ppter dignitatē potentie: qz nō admittit
aliquod

aliquid in
qz pater et
absqz ali
mare co
mano
pus
rea
verbi
diminutio
quo circa p
fusio quidē
temporalis
Nulla eni
esse equalē
dualitatem
carnatus n
mo cū om
nem nost
temur qu
tus est: q
dum: qui
fria q
uentu. Se
esse veni
f ruc

p ipso
gatur qd
quē veni
tius viri
maior er
est reuel
cumenta
ris veteri
tes facile
Icarco i
sumus de
nem: cui
Dicem
Zelus ve
nem tres
Ipsima
captiuita
Secūda
Tertia pe

aliquid indecens. Sed dominus Bon. dicit
q̄ pater ⁊ spiritus sanctus potuissent incarnari
absq̄ aliqua repugnantia. Potuissent enīz for
mare corpus quod sibi vnirent de genere hu/
mano nō p̄vā generationis: sicut formare cor/
pus Luc: q̄ nō dicitur esse filia Ade. Propter
rea dato q̄ alia persona assumpserit carnē: ⁊ nō
verbū: adhuc ibi nō est confusio nec equalitatis
diminutio fm rez: q̄ ex hoc nulla fieret trāsmu/
ratio circa personas diuinas. Nulla enim ē cō/
fusio quādo nos credimus q̄ vnus ⁊ idem est
temporalis ⁊ eternus: immortalis ⁊ mortuus.
Nullū enim est incōueniens eūz dicimus filiū
esse equalē patri ⁊ minore patre fm naturarū
dualitatez. Sufficiat itaq̄ nobis q̄ filius est in
carnatis nō imperfecte nō diminute: quinim/
mo cū omnibus requisitis ad salutē ⁊ redēptio/
nem nostrā. Ipsum ergo audiamus: ipsūz uni/
temur qui pro nobis in mundū venire digna/
tus est: qui semp paratū se offert ad nos saluan/
dum: qui est benedictus ⁊c. amē.

¶ Erit quinta post secundā dominicā de ad/
uentu. Sermo cōtra iudeos qui dicunt christū
esse veniūz.

¶ Fructus duodecimus. Iesus venisse visus ē.

Eatus qui nō fuerit
tē. vbi.

b s. Generatio peruersa iudeo/
rum hodierna die per totam or/
bem terrarū dispersa ⁊ dissēmi/
nata in christo scandalizauit: q̄z

p̄ ipsos de christo dulcissimo ⁊ iesu nostro ne/
gatur qd̄ p̄ nos p̄dicatur. Dicuntq̄ eūz ventūz
quē venisse omnino claz est. Quibus tāto for/
tius viriliter est resistendūz: quanto ipsis fides
maior exhiberi posset: quia ad eos de xp̄o facta
est reuelatio. Habent enim ipsi prophetarū do/
cumenta: ⁊ sanctorū patruz exempla in se. ip̄s u/
ris veteris testamenti: quarū se vsum p̄uertē/
tes facile ignorantibus p̄suadent quod volunt.
Hecirco in p̄senti h̄mone contra iudeos dicturi
sumus de christi aduentu in mundū siue i car/
nem: cuius tempus p̄scriptum est: ⁊ nō futurū.
Dicemusq̄z pro hac veritate sub vno fructu. s.
Iesus venisse visus est. Ad cuius declaratio/
nem tres conclusiones erunt pertractande.

Prima conclusio dicit iudeorū dispersio siue
captiuitas.

Secūda cōclusio dicit ecclesie stabilitas.

Tertia conclusio dicit miraculorū claritas

¶ Prima cōclusio dicitur iudeorū dispersio
seu captiuitas. Nā mille ⁊ quadrigēsis ⁊. 24.
annis iudei dispersi vagant p̄ omnes nationes
mundi. Nō habent ciuitatē: nō templū: nō re/
gnum: nec aliquā amplius dignitatē. Erite si
eos interrogare voluerimus cur tāto tempore
seuit ira dei cōtra eos nesciunt respondere: nisi
quia christū in lege p̄missum suscipere nolue/
runt: quinimo p̄secuti sunt cū vsq̄z ad cōdemna/
tiones mortis. Sed prophetia patriarche Ja/
cob Gen. 24. c. satis autētica manifestat chri/
stum venisse: cōtestans tunc nascitūz eū: quā/
do iudeis regale sceptrum deficeret. Aut enim.
Nō auferetur sceptrum de iuda: nec dux de se/
more eius: donec veniat q̄ mittendus est: et ip/
se erit expectatio gentiūz. Verūtamē aliqui iu/
dei dicunt q̄ hec auctoritas non intelligitur de
christo: sed de Nabuchodonosor rege babylo/
nis: qui missus est ex ordinatione diuina cōtra
hierusalem p̄pter peccata populi: vt habet. 4.
Reg. 25. c. ⁊ ex tunc defecit regnū iudeorū: q̄z
Nabuchodonosor cepit Sedechiā regēz: ⁊ fi/
lios suos corāz eo occidit: ⁊ oculos ipsius effo/
dit: vinctūq̄ eum catenis: ⁊ adduxit in baby/
lonez: nec postea aliquis de eius stirpe regna/
uit. Quibus responder Nico. de ira q̄ hoc est
falsum: quia post captiuitatē babilonicāz iudei
habuerunt duces ⁊ principes. sicut patet de Jo/
robabel. Esdre. 3. de Necmia Esdre per totū
⁊ de Abdachabeis: vt habetur in libris Alia/
chabeorū. Habuerunt etiam reges: quia Joā/
nis hircanus filius Symonis Abdachabci im/
posuit sibi diadema regni. Et ex tunc regnaue/
runt filij vsq̄z ad Herodē. Augu. autēz. 18. li.
de ciuitate dei dicit q̄ primus post babilonicāz
captiuitatem rex fuit Aristobolus. Primus
apud iudeos Aristobolus assumpto diadema
te ⁊ rex pontifex factus est. Nam antea non re/
ges sed principes ⁊ duces habuerunt. Huic
Aristobolo successit Alexander etiam ipse rex
⁊ pontifex. Post hunc vxor Alexandri regī/
na iudeorūz fuit: cuius tempore mala sunt eos
secuta grauioza. Nam filij huius alexandri ari/
stobolus ⁊ Hircanus inter se de imp̄rio di/
micātes vires aduersus israeliticā gentē p̄uo/
cauerunt romanas. Hircanus nāq̄ a roma/
nis contra fratrem poposcit auxilium. Venit
Pompeius p̄clarissim⁹ princeps qui iudeaz
cum exercitu ingressus: ciuitatem cepit: tem/
plum: reserauit non deuotione supplicis: sed iu/
re victoris. Et ad sancta sanctorū: quo nisi la

cerdotem summū intrare licebat: non ut vene-
 rator: sed ut pphator accessit. Confirmato/
 q3 Hircani pontificatu: et subiugata gente po-
 sito custode Antipatre vinctum secum Aristo-
 bolum ducit. Et ex tūc iudei tributarij Roma-
 noz eē ceperūt. Hec idem dicit Erisostomus
 et Eutropius li. 6. Deinde post paucos ānos.
 Herodē alienigenā habuerunt: quo regnāte
 natus est xps. De quo herode dicit Eusebius
 primo li. ecclesiastice historie. et Josephus. 7.
 antiquitatū. li. q. ex idumeoz gente paternum
 genus: arabū vero materni sanguinis originē
 duxit: qui a romanis iudeoz regnum sibi con-
 cedi fecit. In quo cū eēt subleuatus: mox in su-
 pbiam erupit: ac iudeis plurima mala intulit.
 Nam et pontifices nō iam sūm generis ordinē
 constituēbat: sed ignobilibus qbusdam pmutē-
 bat sacerdotia: sacratā etiā vestē sūmī pōtificis
 obclusam signaculo tenuit: nō pmissio alterius
 pātī vsu eius. Cū ēt videret q generis iudeo-
 rum nobilium iudicia si permanerent: libzi si/
 bi plurimū qucerēt nobilitatis sue: oēs libzōs
 in qbus cōstructio generis hēbat iussit icendi
 estimās se nobilez videri posse. Vex suere tūc
 falsi diligētes et studiosi viri q vel descripser-
 pte aliqua: huiusmōi libzōs hēbāt domi: vel ef-
 sent memoriter habiti: q ordinē pspie retine-
 rūt. Ecce itā q iudei pfecti cogāt sūm ppheti-
 cam pmissione xpm iam aduenisse: qui dū sue-
 rint interrogati: vbi sūt illi sanctissimi p̄ses Is-
 raelitici populi p̄ectores et defensores: xps ve-
 nisse cōfiteri cogātur. Vbi ergo o iudei moy-
 ses q pplm captuū dei vtute ex egipto de ma-
 nu Pharaonis eduxit et liberauit Exodi. 12. c.
 Vbi Josue sub quo illa tria magna miracula
 oñdit deus. Primū qm iordanis fluminis ags
 inuadatus libez populi dei nō sorbuit. Josue.
 4. Sed qm clāgentibus sacerdotibus hierico
 corruit. Josue. 6. c. Tertū quādo Josue con-
 tra hostes pugnāte sol vnus diei spacio stetit.
 Josue. x. c. Vbi iudices illi fortissimi bellato-
 res q populi dei de inimicis suis viriliter de-
 fenderūt. Vbi Othomel q populi dei libera-
 uit de manu regis syrie. iudici. 3. c. Vbi aioth
 q moabitas circiter decē milia oēs robustos et
 fortes percussit. Eglon eoz rege in suo cenacu-
 lo interfecto. iudici. codem. c. Vbi Sangar fili-
 us anath q percussit de philistijn exercētōs viros
 et israel defendit. Eodē. c. Vbi Delboz et ba-
 rach q barach credidit vir eius fuisse: ipsa tamen
 Delboz israel liberauit de manu iabin regis

asor. iudici. 4. c. Vbi Bedeon q Israel libe-
 ranit de manu Adadiā terrore lapidū et tubaz
 hostibus subito p̄urbatis alijs mutua cede ca-
 dētibz: qbusdā vō in fugā cōuersis. iudici. 7. c.
 Vbi Abimelech filius Microboal d cō-
 cubina natus: q septuagita frēs suos de patris
 vxoribus oēs p̄ter vnū ioathā q minimū ab-
 scōdū erat occidit: et dñiū populi violēter arri-
 puit. iudici. 9. c. Vbi Tholadi Sachar. vbi
 Tholā iahir Galaadites. Vbi iepte fili cūus
 dā meretricis: q spurius a fratribz fuit. eiecit
 tādē necessitate vrgēte ad p̄cipitiū vocatus ē
 et ex voto filiā molauit: stultū in vouēdo: crude-
 lis i soluēdo. iudici. xi. c. Vbi Abessan q sep-
 tē ānis israel iudicauit. Vbi Abialō cabuloni-
 tes. Vbi Abdō fili Helhel Pharaonites: q
 habuit. 40. filios: d qbus iudicum. 12. c. Vbi
 Samson fortis q leonē interfecit philisteos oc-
 cidit et tot et tāta fecit cōtra eos. iudici. 15. c. et
 16. Vbi Eli et Samuel et ceteri victoriosi du-
 ces ppli iudeoz. Vbi et reges illi potētissimi:
 quos p̄fecti eis de Vbi Saul q p̄m regnauit
 i israel et ex voluntate dei vncus est in regē a Sa-
 muele sacerdote. i. Reg. 15. c. Vbi David q
 secūdus regnauit q p̄missione dei interfecit gigā-
 tē goliath: et demū ad paucos dies effectus est
 rex sup pplm israel. i. Reg. 16. Vbi Salomō
 fili ei q regnauit post David patrē suum. 3.
 Reg. 3. c. et dedit ei dñs sapiētiā et prudētiā:
 multā nūm et latitudinē cordis quasi harenā
 q ē in litore maris: et erat sapiētiōz cūctis ho-
 bus: possidebatq oia regna a flumic terre phi-
 listij vsq ad terminū egypti. i. Reg. 4. c. Et
 edificauit domū dñi: et gloriole regnauit i vita
 sua. Vbi Microboā Vbi Abias. vbi Asa:
 vbi iofaphat. vbi iozā. vbi Ochozias. vbi io-
 as. vbi Amasias. vbi O fias: vbi ioathaz. vbi
 Achaz. vbi Ezechias. vbi Adanasses: vbi a-
 mon. vbi et reliq iudeoz reges: q vt libzis re-
 gū diffusius notatur successiue regnauerūt euz
 vtute multa et victoria inimicorū populi dei.
 Quid fecistis o iudei. Quod scelus commisi-
 stis: cur dati estis in obprobrium gentium: et
 abiectiōez cūctis gētibz. Vbi Esaias. Vbi
 Hieremias. Ezechiel. Daniel. O seas. Joel
 amos. abdias. ionas. Adichas. Maum. aba-
 chuca. Sophoias. Aggeus. Zacharias. Ada-
 lachias. Etc. nullus est qui aliquid propheti-
 set de aduentu messie: q iam venit. Ipsi autē
 iudei clausurunt cor suū: et tam manifestissimis
 exemplis apertissimiqz experimenus crede-
 re nolūt.

re nolunt.
 Quod eccle-
 iam venisse.
 Et
 s litas
 ma po-
 tes: non dolo
 tentissimū q
 mergere. Quo-
 tus descenderet
 mendaciter p̄re-
 explicet quos su-
 qui xpiam nū-
 siam dei duriss-
 delitate veterarū
 decem m̄ peric-
 vero nouissimū
 t̄rpo: quos ta-
 de ciuit. dei. q
 dem tētere p
 q nōnullis vi-
 eccliam passurū
 pus antichristū
 decimā cadēq
 nam qppe com-
 Domitiano. et
 antonio. Quir-
 timino. Sepa-
 riano. non am-
 cleiano et Ma-
 rum que dece-
 peret populus
 esse referenda
 tio similis vide-
 dum hostiliter
 r̄ rubro populo
 nerunt. Sed eg-
 secutiones pph-
 tron. Quāto
 igeniole illa sin-
 decantur: non p-
 tis humane: qu-
 tur aliquādo fa-
 hoc dicari sunt
 crucifixus est: ir-
 ri. Si autē hac e-
 tam illi comp-
 ant: non qua-
 flum. Quid ag-
 scōdit in celos:
 qua Steph. iu. e

re nolunt.

Quod ecclesie stabilitate probatur christus
iam venisse.

Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicitur ecclesie stabi-
litas. Nam a tempore xpi stabilis: et fir-
ma permansit: nec vllē vnq̃ tempesta-
tes: non dico solummodo hereticorū: sed etiā po-
tentissimorū tyrannorum potuerunt illam sub-
mergere. Quod vtiq̃ fieri non posset nisi celi-
tus defenderetur. Nec deus ita sibi assisteret si
mendaciter predicaret xpm venisse. Quinque
explicet quot fuerunt imperatores Romani:
qui xpianum nomen delere conati sunt: et eccle-
siam dei durissimis cruciatibus: et omni cru-
delitate verarunt. Nonnulli fuere qui dixerunt
decem tñ persecutiones ecclesiā passam. Vnā
vero nouissimam: et futuram esse dicunt ab an-
tixpo: quos tamen augustinus improbat li. 18
de ciui. dei. 52. c. vbi ait. Proinde nec illud q̃
dē temere puto esse credendum siue dicēdū
q̃ nonnullis visum est vel videtur nō amplius
ecclesiā passuram persecutiones vsq̃ ad tem-
pus antichristi: q̃ iam passa est decem: et vn-
decimā cadēq̃ sit nouissima ab antixpo. Pri-
mam q̃ppe computant a Nerone. Secundā a
Domitiano. Tertiā a Traiano. Quartā ab
antonio. Quintā a Scuero. Sextā a Al-
ximino. Septimā a Decio. Octauā a vale-
riano. nonā ab aureliano. Decimā a Dio-
cletiano et Maximiano. Plagas. n. egyptio-
rum que decem fuerunt: anteq̃ inde eire inci-
peret populus dei: putant ad hūc intellectum
esse referendas: vt nouissima antixpi persecu-
tio similis videatur vndecime plage egypti: q̃
dum hostiliter persequerentur hebreos in ma-
ri rubro populo dei per siccum transeunte pe-
rierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas p-
secutiones pphetice significatas non esse arbi-
troz. Quāuis ex eis q̃ hoc putant exquisite et
ingeniose illa singula his singulis comparata vi-
deantur: non pphetico spiritū sed pictura mē-
tis humane: qua aliquando ad verum perueni-
tur: aliquādo fallitur. Quid enim qui sentiunt
hoc dictū sunt de persecutione qua dominus
crucifixus est: in quo eam sunt numero positi-
ri. Si autē hac excepta existimant computādū
tanq̃ ille computande sint que ad corpus per-
tinet: non quā ipsum caput est appetitum: et oc-
cisum. Quid ager de illa que posteaq̃ christus
ascēdit in celus hierosolymis facta ē. Vbi bea-
tus Scephāus lapidatus ē. Vbi iacobus fra-

ter ioānis gladio trucidatus est. vbi apostolus
Petrus vt occideretur inclusus ē: et per ange-
lum liberatus. vbi fugati et dispersi de hieroso-
lymis fratres. vbi Saulus qui postea Paulus
apostolus factus est vastabat ecclesiā. Vbi ip-
se quoq̃ iā fidem quam psequabatur euangeli-
zans: qualia faciebat est passus: siue per iudeos
siue per alias gentes quascūq̃ xpm seruēntissi-
me predicabat. Cur ergo eis a Nerone videt̃
ordiendū: cum ad Neronis tēpora inter atro-
cissimas persecutiones: de quibus nūnis lon-
gum est cunctā dicere ecclesiā crescendo perue-
nerit. Nec aug. qui in premisis verbis docet
ecclesiā dei non nisi inter turbines et cōqual-
sationes varias floruisse. Et illud pfecto mira-
bile vnicuiq̃ eē debet: q̃ imperatores romani
quibus mundus olim resistere non potuit: vt
torum terrarum orbem sue iurisdictioni subiece-
runt: non valuerūt cultum dei delere de terra:
quem nullus defendit armis: nec pecunia: nō
deniq̃ humanis fauoribus: gnimo per impo-
tūā persecutione victores esse deberēt ipsi ita
victi sunt: vt in vbe collocaretur sedes ecclie
sancte dei. Admirabilis virtus iesu xpi cru-
cifixi. o incognabilis potentia xpi: qui mortens
resurgere voluit tertia die: ut stabiliret ecclesiā
eāq̃ firmar: sicut pmiserat Petro Mat. 16.
c. Super hanc petras. s. me xpm edificabo: et
ecclesiā meā: et porte inferi non preualebunt ad-
uersus eā. Ipse ē de quo Daniel exposuit visi-
onem nabuchodonosor: q̃ debebat subicere re-
gnum Romanorū. Nam Nabuchodonosor
vt dicitur Danielis secundo dixit. vidi statuas
magnam cuius caput ex optimo auro erat: pec-
tus et brachia ex argēto: venter et femur ex ere-
ntie autē ferree. Et post sequitur q̃ abscissus ē
lapis de monte sine manibus et percussit statuā
in pedibus eius: et comminuit eos. Per statu-
am designantur quattuor regna. Primum est
regnum chaldeorū quod designatur per caput
aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundū
est regnum persarū: quod designatur per ar-
gentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorū
Designatur autē per argentum vt dicit Mi-
colaus de lira: quia in illo regno multum vaca-
bant sapientie et eloquentie: que significantur
per claritatem argenti et eius sonoritatem: et q̃
regnum medorum et persarū primo fuerunt
duo regna: et in vno regnabat Darius. et alio
Lyus: ideo signata fuerunt per illa duo bra-
chia. Verū tamen quia fuerunt cōiuncta simul

temporē Tyri: mortuo Dario: illa duo brachia
erant coniuncta in pectore vno. Tertium est re
gnum grecorū: quod subiecit sibi regnū p̄sarū
tpe Alexandri magni. Designatur autem p̄ es
ppter sonoritatem: qz es inter alia metalla ē ma
gis sonoz. Quartum est regnum romanorū
quod designatur per ferrum: qz subiecit sibi re
gnum grecorum ⁊ omnia regna mundi: sic fer
rum domat omnia alia metalla: p̄ per lapidem
autem abs̄ctum sine manibus designatur x̄ps
q̄ est natus de Vgine sine manibus complectē
tium: que Vgo designatur per montem ppter
excellētiā vite. Qui x̄po subiiciendū erat re
gnum romanorum. Quod impletum fuit tpe
Constantini a beato Siluestro baptizatus ro
manū imperium x̄po subiecit. Ex quibus om
nibus conuincuntur iudei: vt velint nolint di
cant x̄pm venisse: quem tamen impie negant
absqz vlla rationabili causa ⁊c.

Quod christum venisse probatur claritate
miraculorum.

Capitulum. 3.

Etia cōclusio dic̄i miraculorū claritas
Cōstat nāqz venisse x̄pm qz an aduen
tum eius multa miracula sc̄a sunt in ve
teri lege. Nūc vo illa fieri tū videntur in x̄pia
na religione v̄tute dñi nostri iesu x̄pi. Quanta
enī fuerint illa signa olim exhibita p̄z in scriptu
ris veteris testamēti. Ibi qdem vt aug. testat
libro. 1. de ciui. dei. c. 8. reperiem⁹ q̄lter Abra
he ex sterili vxore datus ē filius: c̄ ipsa senekē
te. Gen. 26. c. Ibi vxor Loth in statuaz salis
cōuertitur: qz sup̄emū p̄ceptum contempsit.
Gen. 16. c. Ibi in liberatione populi de egypto:
colūna ignis per noctem ⁊ nubes per diem
uer p̄bebat israelitico populo. Exo. 13. c. Ibi
ap̄m mare rubrū ostenditur ⁊ filii israel per
ficum transeunt: egyptū vo in mediis fluc
tibus inuoluunt. Exo. 14. c. Ibi marath flui
us amarissim⁹ inisso ligno dulcificatur Exo
di. 15. c. Ibi māna patur patribus in deserto.
Exodi. 16. Sed qd omnia numerare tempta
mus: cū b̄zuis sermo illa explicare negat. Nō
negant ipsi iudei que dicimus: sed respōdē no
lū cur tot signa ⁊ v̄tutes defecerūt. Negāt at
q̄ in nostra fide nūc tales v̄tutes ⁊ multo ma
iores inueniantur. Nos autē qui x̄piani sum⁹
de dño nostro iesu x̄po autēce legimus q̄ mi
racula multa fecit curando infirmos obfessos:
a demonibus liberādo: illuminādo cecos: mū
dādo leprosos: ⁊ qd maius est mortuos resu
sitando: vt dcm ē fructu. 8. p̄fēctis opis. Et

nō solum in creaturis rōnabilibus videtur hec
signa: sed etiā in sensibilibus elementis. Adic
ē q̄. Bre. in omel. epiphaniē ait. Dia elemen
ta auctore suum venisse testata sūt. Vt enī d
bis quasi quodā vsu humano loquar deū hunc
celi cē cognouerūt: qz protinus stellam miserūt
mare cognouit: qz sub eius plantis se calcabile
p̄buit: terra cognouit: qz eo moriente cōtremu
it: sol cognouit: qz lucis sue radios abs̄cōdit: sa
ra ⁊ parietes cognouerunt: qz tempore mortis
eius scissa sūt. Infernus cognouit: qz hos quos
tenebat mortuos reddidit. Et tamen hunc quē
decum omnia elementa insensibilia asserunt: ad
huc infidelīū iudeorum corda minime esse co
gnoscunt: ⁊ duriora saxis ad p̄cūtiā scindi
nolūt: cūqz confiteri abnegant: quem elementa
vt diximus: aut signis aut scissionibus deū cla
mant. hec ille. Nec ipse x̄ps tantum ista mira
cula fecit: sed in eius v̄tute ⁊ nomine in ecclē
sia vsqz in hodiernum diem multipliciter fiunt
Sicut patet in apostolis: in martyribus: in vir
ginibus: ⁊ in confessoribus. De quibus om
nibus tanta dici possunt: q̄ vix aliquis illa que
at aut legere aut audire. Verūtamen illd v̄nūqz
est miraculum miraculorum omnium clarissi
mūac mirabilissimū: q̄ mūd⁹ tot⁹ p̄ ap̄los i x̄p̄z
crediderit. Nec fuerunt rustici: simplices vul
gares ⁊ idiote qui in christum crediderunt: sed
viri literati: docti: periti: philosophi: oratores:
principes: reges: ⁊ imperatores. Vnde aug.
22. li. de ci. dei dicit. c. 5. Jam ergo tria sunt in
credibilia que tamen facta sunt. Incredibile est
x̄pm resurrexisse in carne: ⁊ in celum ascendisse
cum carne. Incredibile est mundum rezū
incredibilem credidisse. Et incredibile est ho
mines ignobiles infimos paucissimos imperi
tos tam incredibilem rem tam efficaciter mun
do: ⁊ in illo etiā doctis persuadere potuisse.
Horum trium incredibilium primum nolunt
isti cum quibus agimus credere. Secundū co
gantur ⁊ cernere quod tamen non inueniunt:
vnde sit factum si non credunt. Tertium certe
resurrectio christi: ⁊ in celū cum carne cū q̄ resur
rerit ascēssio toto mundo iā predicatur: ⁊ credi
tur. Si credibilis non est: vnde toto terrarum
orbe iam credita est. Sed multi nobiles subli
mes ⁊ docti etiā vidisse dixerunt: ⁊ quod vi
derunt diffamare curant: eis mundum cre
didisse non mirum est. Sed istos adhuc crede
re nolle: perditum est. Si autem vt verum est
paucis obscuris minimis ⁊ indoctis ea se vi
disse

disse dicentibus
dno: car pau
ip̄i mūdo is
dunt. Qui p̄
um infimo:
dit: qz in tam
mirabilis du
nāqz perhader
facta non verba
resurrexisse ⁊ cu
viderant hec se
ribus tantum: se
gna credebant.
vel vi multum
rant repente li
tes mirabiliter
bus maris: ad
40. annos in
poribus corā
foisse: in via q̄
dine innumera
vt ambulantiū
tūmo salutes sol
da in x̄pi nomī
am mortuos res
legat. qz la eē
tribus aliis incre
tur vñū credid
qz in celum ascē
dibilium tellu
ad credendum
flectimus. Si
retur resurrecti
ribus ⁊ p̄i enam
dant. Hoc nō
sufficit: q̄ tam te
culis credidit. H
iagē duri qui x̄
x̄pm venisse ne
quomdiana mir
Q̄ iudei olim a
probrum genti
deponite vestra
sideratum: qui i
neditus in secul
feria sexta
Sermo de fide

disse dicentibus et scribentibus credidit mundus: cur pauci obstinatissimi qui remanserunt ipsi mundo iam credenti adhuc vsq; non credunt. Qui propterea numero exiguo ignobili um infimorum imperitorum hominum creditur: qz in tam contemptibilibus testibus multo mirabilius diuinitas seipsa persuasit. Eloquia naq; persuadentium que dicebant mira fuerunt facta non verba. Qui enim christum in carne resurrexisse et cum illa ad celum ascendisse non viderant hec se vidisse narrantibus non loquē abus tantum: sed etiam mirifica facientibus signa credebant. Domines quippe quos vnus vel vt multum duarum linguarum fuisse nouerant repente linguis omnium gentium loquentes mirabiliter audiebant. Laudum ab vbertibus matris: ad eorū verba in xpi nomine post 40. annos incolumē constitisse: sudaria de corporibus eorū ablata sanādis languentibus pro fuisse: in via qua fuerant transitori positos i ordine innumerabiles morbis variis laborantes vt ambulantium super eos vmbra transiret cōtinuo salutes solere recipere: et alia multa stupēda in xpi nomine per eos facta. Postremo etiam motuos resurrexisse cernebant. Quae si vt leguntur gesta eē cōcedunt: ecce tot incredibilia tribus aliis incredibilibus addimus: et vt credatur vnu incredibile: qd de carnis resurrectione atq; in celum ascensione dicitur multorum incredibilium testimonia tanta congerimus: et nodū ad credendum abhorrenda duricia incredulos flectimus. Si vō p apostolos xpi vt eis crederetur resurrectionem atq; ascensionem predicantibus i pi etiam ista miracula facta esse non credunt. Hoc nobis vnum grande miraculum sufficit: qz iam terrarum orbis sine vllis miraculis credidit. Hec Aug. Cōfundantur ergo iudei duri qui xpianam fidem impugnant: qui xpm venisse negant: quem vt prediximus tot quotidiana miracula declarant et manifestant. O iudei olim a deo predilecti: modo dati in obprobrium gentium: reuertimini: reuertimini: deponite vestram duriciē: currite ad xpm desideratum: qui iam venit mansuetus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ *seria sexta post festam diuinam de aduētu.*
Sermo de fide firma q debem⁹ xpm cognoscē.

¶ *fructus. 13.* Ihesus fide cognoscitur.

Eatus qui non

sacri et. vbi supra. Magna ē multitudo et numerus pene incredibilis eorum qui aeterno bono priuantur quoniam xpm credere nolūt: euz tamen vt apostolus docet ad Heb. 31. sine fide impossibile est placere deo. Ipsa naq; est que intellectum illuminat: menti veritatem referat: et animam ducit ad noticiam eorum que necessario sunt cognoscenda pro obtinenda salute. Et quoniam qui sine fide vniūt vel in aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereticis. c. primo. infidelis simpliciter ē. Jecirco in p̄senti sermone dicturi sumus contra eos qui fide ite gra carent: et in xpo scandalizantur. Pro quibus ponemus fructum qui est. Iesus fide cognoscitur. Ad quod plene intelligendum tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicitur paritas.

Secunda conclusio dicitur sublimitas.

Tertia conclusio dicitur superioritas.

Quod p̄prio ingenio christum cognoscere non possumus. Capitulu. 1.

¶ Prima conclusio dicitur paritas. In q̄ p̄ scire debemus q xpm per fidez cognoscere possumus. Ingenio aut proprio nequaq; qz intellectus rationalis creature p se metipm ad talem noticiam extendere se minime valet. Nisi diceremus fm eos qui fatui sūt q intellectus noster intelligit oia quod est falsum. Et falsitas ista haberi potest si consideretur q triplex est intellectus.

Primus est intellectus diuinus.

Secundus est intellectus angelicus.

Tertius est intellectus humanus.

¶ Primus intellectus est diuinus: de quo dicit Scotus. di. 2. p̄mili. q. est infinitus: et cognoscit quodecunq; intelligibile perfectissime: quantum est intelligere in se: et vnico actu intelligendi intelligit semetipsum et omnia. Quod etiam late declarat sanctus Tho. li. primo contra gentiles. c. 24. Et quia esse dei est infinitus ipse solus se infinite intelligit. Secundus intellectus est angelicus: de quo dicit Dio⁹ in li. de diu. no. q. est deiformis. Quod ideo dicitur fm Bon. in. 2. dis. 3. non quia habet dei formitatem quam habet intellectus gloriofus p assimilationem que est in statu perfecto: sed qz sine susceptōe specierum per illud quod habet in se actu cognoscit. Ex hoc angelus naturali cognitōe diuinā eēntiam videre non potuit in claritate sua: tum quia hec cognitio est pimum

premiū: quo habito mens creata quiescit tanq̃
beata et p̃fecta: s̃m illud Job. 17. Nec est vita
eterna ut cognoscant deū vez. Angelus aut̃
nō erat p̃ naturā beatus: ideo hoc p̃miū nō ob/
tinuisset nisi gratuita dei influentia: tū qz diui/
na lux ppter sui eminentiā est inaccessibilis vi/
ribus omnis create nature: et p̃ q̃dā benigni/
tatis cōdescensio facit se cognosci: ita q̃ illa
cognitione cognoscēs multo plus agat q̃ agat
illa aut̃ cōdescensio bonitatis qd gratuita dicit
sed cōstat q̃ nō dicit diuine essentie humiliatio
nez: qz nō pōt minozari sed dicit alicuius radij
gratuita inuissio: ppter quā anima clare co/
gnoscit cū est in illis abundātia sicut est i gloria.
Tuz etiā nō vidit angel⁹ naturali cognitōe diui/
naz essentia: qz p̃miū est deo aia habēs gra/
tiā q̃ sit angelus habēs sola naturalia. Anima
vō exuta cū grā nō pōt aspicere lucē summā ni
si adiuuet p̃ gloriā: sicut p̃ de his q̃ fuerunt in
limbo: et de alijs q̃ sunt in purgatorio. A fortio
ri ergo nec angel⁹ hz cognitōe de diuina essen/
tia p̃ naturā: s̃ cognouit deū tūc in puris natu/
ralibus p̃stinas p̃ speculū claz et p̃ vestigiū. B
Bon. in. 2. vbi ostēdit limitatio intellect⁹ angeli/
ci: qz nō extendit se ad intelligēdū essentia diuinā
eo mō quo intelligit intellect⁹ diuin⁹. In sup̃ etiā
in gloria vn⁹ angelus magis intelligit q̃ ali⁹: qz
vult Dio. li. de ange. hier. diuine reuelatōes
sunt a deo i mēte ipsi seraphin: illas vō cōicat
cherubin: et sic s̃m ordinē supiores inferioribus
reuelant. Tertius intellect⁹ dicit human⁹: q̃
longe inferior est intellectu angelico: qz cogno/
scit res i tpe: et cū discursu rati ocinādo: q̃m nō
est equalis i oib⁹ rōne videntib⁹: qz qd vn⁹ scit al/
ter ignorat: nec etiā alijs ita est doct⁹: qn possit
fieri doctior: s̃m illud puer. i. Audis sapiens
sapientior erit: vñ refert Hiero. de Themisti
de pho scribens ad Nepotianū: q̃ cū expletis.
127. annis ad mores appropinquaret: amare
flebat dicēs: se tūc e vita migrare: cū aliqd sci/
re inciperet. Quo exēplo mouemur q̃ nō nisi
fame cristināt qdā se oia scire: et illa putant esse
q̃ ipsi intelligunt: et q̃ nō intelligunt oio nō cē.
Isti sunt q̃ spiritu supbie et p̃sumptiōis decepti
a vitate sūt alieni: qz vt dicit Bern. sup̃ cātica.
Supbo oculo vitas nō videt. Et Aug. 7. cō/
fessionū. semetipsus de tali errore redarguit di/
cendo. Tumore meo sepabar a te: et nimis ista
ta facies clauderat oculos meos. Cū itaqz ois
intellect⁹ nō sine equalis: ois vt oēs fide iueni
Dō ea q̃ de xpo cognoscunt sunt ita subli/

mita q̃ excedunt capacitātē humanā: ideo ne/
cesse est ip̃sum fide cognoscere. Caplm. 2.
Ecūda cōclusio dicit sublimitas. Me/
s cesse est enī iesuz fide cognoscere: qz
ea que de ip̃so dicunt adeo sunt subli/
mita vt hominis naturalē capacitātē excedant.
Quod cōueniens esse ostendit Tho. in. i. p̃tra
gentiles triplici ratione.
Primo ratione ordinationis.
Secūdo ratione vere cōditionis.
Tertio ratione delectationis.
Primo equidē decens fuit hominib⁹ p̃po/
ni fide tenenda ea q̃ supra naturales animi vi/
res sunt ratione ordinationis. Ordinamur. n.
ad alterius bonū q̃tum experiri in p̃senti vita
possumus. Ideo oportuit mente euocari in ali/
quid altius q̃ ratio nostra p̃tingere in p̃senti pos/
sit: vt sic discamus in illud studiū tendere: qd
totius statū p̃sēntis vite excedit. Et hoc p̃cedi/
t p̃uc xpiane religioni cōpetit: qz singulariter do/
na p̃mittit. Secūdo hoc cōueniens fuit ratio/
ne vere cōditionis: ad dei. s. veriorē cognitōe
habendā. Tunc enim solū deum in p̃senti vere
cognoscimus: quādo ip̃sum esse credim⁹ supra
omne illud qd de deo cogitari pōt ab hominē:
eo q̃ naturalē hominis cognitōe diuina sub/
stantia excedit. Tertio illud fuit cōueniens ra/
tione delectatōis. Noticia nāqz diuinorū ē val/
de delectabilis. Vnde. Ar. x. ethicor. c. 7. cō/
tra Symonidē phm dicit: q̃ hō ad diuina et im/
mortalia tendere debet q̃tū pōt. Sic symoni/
des dimittendā hominē dicebat supiorū cogni/
tione: et humanis reb⁹ ingeniu applicāduz: in/
quiens humana sapere hominē et mortalē mor/
talia. Et. xi. de animalib⁹ Ar. dicit: q̃ q̃uis pa/
ruz sit qd de substantijs supiorib⁹ p̃cipim⁹: illud
tū modicū ē magis amātū et desideratū omni
cognitōe: quā habem⁹ de substantijs inferiorib⁹
Et i. 2. de celo et mūdo ait: q̃ cū de corpib⁹ cele/
stibus q̃stiones solui possunt puenit audiri: vt
vehemēs sit gaudiū ei⁹: ostēdēs q̃ de reb⁹ nobi/
lissimis q̃sticiūqz ip̃secta, cognitio: maximā p̃se/
ctionē et delectatōe aie p̃fert. Adulto magis er/
go cognitio diuinorū secretorū q̃ fide hēri pōt.
Dō cōfirmādo p̃dicta: fidei sacramenta su/
perant altitudinē humani intellectus. Ca. 3.
Etia cōclusio dicit supioritas. Et di/
ctis in prima et in secūda p̃clusionē cō/
flare pōt q̃ fidei sacramēta superant
altitudinē humani intellectus: ideo rōne demō/
stratiua cognosci nō possunt. P̃pouet ergo: vt
simplici

simplici fide et non sophistica interrogatione suscipiant. Ideo scribitur i. c. de sum. tri. et fid. ca. ubi glo. ait. Vbi ratio deficit supplet fides. Et hoc Hilari⁹ li. de trini. ait. Neque celestium per se scientiam humana imbecillitas percipit. Nam visibilium intelligentiam ipse sibi corporalium sensus assummat. Non enim subeat ingenia nostra in celesti scientia: neque incoprehensibile virtute sensu aliquo in firmis nostris concipiet. Neque propter hanc irrationabilem mouentur sic credunt ea que humana ratione supant: quod ut inquit Hugo de sancto Dico. lib. 1. 3. parte. c. 24. circa credenda quod sunt extra rationem: ut necessaria: quod secundum rationem: ut prohibita: quod contra rationem: ut incredibilia: quod supra rationem ut mirabilia et diuina. Si vero dicat quod in fide proponitur aliquid quod etiam humana ratione inuestigare possit: ut deum esse: et tamen credendum nobis proponitur: tradere ergo saltem ista tamque credenda videtur esse superfluum. Ad hoc respondet sanctus Thomas. 2. 2. q. 2. quod necessarium est homini accipere per modum fidei etiam quodammodo naturali ratione probari possunt simpliciter ratione. Primo propter generalitatem. Secundo propter velocitatem. Tercio propter securitatem.

Primo propter generalitatem. Quia noticia fidei potest esse generalior et communior. Si enim veritas solummodo rationi inquirenda relinqueretur: paucis hominibus inesset noticia dei. Secundo enim. Propter contra gentes. c. 4. a fructu studiose inquisitionis que est inuentio veritatis plurimum impediuntur tribus de causis. Quidam siquidem propter complexionis in dispositionem: ex qua multi sunt naturaliter indispoti ad sciendum. Unde nullo studio ad hoc pertingere possent ut summum gradum humane cognitionis attingerent: qui in cognoscendo deum consistit. Quidam vero impediuntur necessitate rei familiaris. Oportet enim inter homines esse aliquos temporalibus administrandis insistantes: qui tantum tempus in ocio contemplatiue inquisitionis non possent expendere: ut ad summum fastigium humane inquisitionis pertingere possint. scilicet dei cognitionem. Quidam autem impediuntur pigritia. Ad cognitionem enim eorum quod de deo ratio inuestigare potest: oportet multa percognoscere: cum fere totius philosophie consideratio ad dei cognitionem ordinetur. Propter quod metaphisica que circa diuina versatur: inter philosophie partes vltima remanet addiscenda. Secunda ratio est propter velocitatem. Velocius enim fide quam ratione cognoscitur deus et citius. Nam quod ad predicte veritatis cognitionem ratione vellet pervenire: vir post longum tempus id possent attingere: tuus propter multa que exigunt ut dictum est: tunc etiam quod tempore iuventutis diversis passionum moribus anima fluctuans non est apta ad tam alte veritatis cognitionem: sed in quiescendo fit prout deus et sciens: ut habetur 7. philosophorum. Tercia ratio est propter securitatem quod noticia fidei est securior inuestigatione rationis. Plurimum enim tali inuestigationi falsitas admisceatur propter debilitatem intellectus nostri in iudicando: et fantasmatum per mixturem. Et ideo oportuit: ut per viam fidei veritas elucescat. Hinc apostolus ad Eph. 4. Non amplius ambuletis sicut et gentes ambulantes in vanitate sensus sui: tenebris obscurati habentes intellectum. Igitur humiliet unusquisque mentem suam: deponat omnes curiositates animi sui: abiciat quilibet presumptionem se: et cum de christo senserint fide videant propter rationis debilitatem. Sed nescio quid dicam de multis qui nullo argumento flecti possunt ad credendum que credere obligantur. Nisi forte dixerim eos execratos vel superbos: vel avaros: vel luxuriosos: qui cum abstinere nolint id credunt quod volunt. Hoc namque solum esse videtur malorum refugium. Quapropter nos veram fidem habeamus: ut deum in celo videre possimus qui est benedictus in secula seculorum amen.

Sabbato post secundam dominicam de aduentu. Sermo de sequela christi: contra falsos christianos qui dicunt se in christum credere quem tamen in operibus virtutum nolunt imitari unde in christo merito scandalizantur.

fructus. 14. Iesus est imitandus.

Latius qui non fuerit scandalizatus in me: ubi supra. O stent dunt quidam se in hac vita christum diligere: et in ipsum credere verba proferendo: sed operibus ipsi contrariantur: quoniam vitiosius vivunt: vitiaque eorum est reprehensibilis valde: atque in his que dei sunt facillime fatigantur: adeo ut nec in minimo labora revelint pro adipiscenda gloria sanctorum: pro quibus in presentem fructum dicuntur sumus de se: quela iesu christi: quia ut Jac. ait. 2. c. fides sine operibus mortua est. Non enim prodest nobis christus commendare: christum laudare: christum magnificare: christum nominare: nisi ipsius fuerimus imitati. Erunt itaque huius sermonis fructus. Iesus est imitandus. Nam qui ipsius sequitur in illo non scandalizatur: pro cuius declaratione circa christi sequelam tres conclusiones notabimus.

Prima conclusio dicitur determinatio.

Secunda conclusio dicit ratio.

Tertia conclusio dicit retardatio.

Quod debemus imitari xpm: nō tñ in omni/
bus s; ex necessitate in obseruantia humili diui/
nox cōsilioz et operibus pfectionū. La. .1.

Quinta conclusio dicit determinatio.

P In qua expedit scire in quo debem⁹
xpm seq. De quo Petrus ait. i. Pe-
tri. 2. c. Xps passus est pro nobis vobis relin-
quens exēplū: vt sequamini vestigia eius. Et
Joh. prima canonica. 2. c. Qui dicit se in xpm
credere: debet sicut ille ambulauit: ambulare.
Et Lactantius. 7. li. diuinaz institutionū ait.
Pater. n. noster ac dñs qui cōdidit firmavitq;
celū: qui libratā magnitudine sua terrā vallauit
mōtib⁹: mari circūdedit: omniaq; distinxit: et
q̄qd est in hoc opere mūdi cōstauit atq; pfectū.
Qui pspicit errorib⁹ hominū ducem misit vt
nobis iusticie viā panderet. Hunc sequamur
oēs hunc audiam⁹: huic deuotissime paream⁹
quoniā solus vt ait Lucretius. Veridicus ho-
minū purgauit pectora dictis. Et sinez statuit
torpedinis atq; amoris. Exposuitq; summum
bonū quo tendimus oēs. Qui formā atq; viā
monstrauit linite puo. Quo possem⁹ ad id re-
cto cōscendere cursu. Nec tantū ostēdit s; pcessit
ne quis difficultatis gratia iter veritatis horre-
ret. Et Greg. dicit. Qui xpi vestigia dedignā-
tur sequi: qua temeritate sperant ad ci⁹ claritatis
gaudia cōsequenda puenire. Et in euāgelio ip-
se saluator ait Joh. 8. Ego sum lux mundi: q se-
quit me nō ambulat in tenebris. Et Joh. 13.
Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmodū ego
feci ita et vos faciatis. Ex his remanet dubius
animū: in quo debeam⁹ xpm sequi: cū xps te
inmanerit quadraginta diebus et quadraginta
noctib⁹: et nihil comedens vel bibens: in deser-
tū locū ad orandū accesserit: animā suā psecu-
toribus obtulerit: fueritq; multipliciter illusus:
flagellatus: cōtumelijs affectus: in medio duo-
ruz latronū crucifixus: et tandē p nobis cū ama-
ro dolore mortuus. Si ergo debem⁹ xpm seq:
nūqd et talia pati obligati sum⁹: ut vt aliter nō
possimus saluari. Ad qd est notandū illud qd
dicit dñs Boñ. in quodā libello suo: qui intitu-
latur apologia paup⁹: q in xpo contingit tres
actus reperire.

Primi respiciūt dignitatē excellentie.

Secundi cōdescensionē misericordie.

Tertij informationē pfecte vite.

Primi actus in xpo respiciunt dignitatē ex-

cellentie: vt illi in gbus apparet sua potētia: sic
opera miraculosa: vel sapiētia: sicut reuelatio se-
cretorū cordis: vel seueritas iudicij: sicut eijcere
vendentes et ementes de tēplo: et dura increpa-
tione ferire pontifices. vel auctoritas officij: si-
cut sacramentū cōficere: et man⁹ iponere: et re-
latare peccata. Que oia xpo cōueniunt: qz ipse
erat deus omnipotens: erat hō: et ex grā vnio/
nis oia sciēs: erat iudex et erat sacerdos. Se-
cundi actus in xpo respiciunt pdescensionē mi-
sericordie. Nā xps nuptijs interfuit: comedit
cū phariseo Luc. 7. in domo Marthe et Mar-
dalene multorēs hospitabat: ibiq; comedeat
apposita sibi cibaria. Comedit cū publicanis et
peccatorib⁹: vt pater Marth. 9. Et quādo come-
dit in domo Marthe pharisei murmurabāt di-
centes: quare cū publicanis et peccatorib⁹ man-
ducat magister vester. Hābebat tunicā incōsi-
tēlem nō rudē nec hispidā. Lōuerabat iter bo-
mines: et tandē cū peccatorib⁹ loquebat. Que
oia ipse fecit nō tantū impfectus s; pfectissim⁹.
Et huiusmodi opa i ipso impfecta nequaq; fue-
runt: qz sicut bonū dicit tripliciter: ita et malum
tripliciter: et sicut pfectū dicit tripliciter ita et im-
perfectū tripliciter. Est enim bonū ex genere vt
actus transiens sup debitā materiā. Vt ire ad
ecclesiā: dare elemosynam: ieiunare: et similia.
Est etiā bonū ex circūstantia: sicut actus circū-
stantijs debitis informatus: vt occidere homi-
nē: ppter iusticiā: qz lex ita iubet. Est etiā bo-
nū s; se: qd nullo mō pōt fieri male: vt est di-
ligere deū: est opus vtiutis et radice charitatis
pcedens. Similiter malū aliquid est ex genere
vt actus transiens sup materiā indebitā: sicut
occidere hominē. Est malū ex circūstantia: sicut
dare elemosynā diuiti: pauperibus fame peri-
re pmissis: et ieiunare ppter inanē gloriā. Et ē
malū s; se: et est illud qd nullo modo pōt fieri
bonū: sicut odire deū: et de facto peccare morta-
liter. Imperfectū etiā quoddā est ex genere: vt est
actus difficilis: et excellens: vt oia relinquere et
religionē intrare. Quoddā est pfectū ex circū-
stantia: vt est actus debitis circūstantijs et pfe-
ctionibus informatus: sicut fugere mortem nō
ex infirmitate et timore: sed p meliori bono: vel
q̄tū ad deū vel q̄tū ad proximū. Tertij est pfe-
ctum s; se: sicut est act⁹ difficilis a vtiutis subli-
mitate pcedens: vt est motus seruide et calide
dilectionis in deū. Imperfectū etiā dicit tripli-
citer. Quoddā est imperfectū ex genere: vt est
actus facilis ad quē humana infirmitas et fragi-

las cōmune
ba: et vroz
stantia: vt dñ
miurie. Ter
modo pōt sta
gere pamp
bonū s; se n
Sed bene bon
cūstantia: ita
bonū s; se n
esse bonū et cir
rum s; in iura ali
male faciunt: se
c. lex eterna. c. c
cūm etiā ex gene
stantia: sicut in
modi tempora
posset perfectū
aliquid opus
tum pcedens
modo cōstilla
cit: quia cū con
cū hominibus
lia: nō hoc fecit
nabili appetitū
mos pōtaret
ra nō fecisset
opib⁹ pfectior
dicim⁹ q; in xp
colloquū cū p
cta p Joā. ba
ctionis fuit i
Joānis i ber
xpo ex arden
assumēdo nā
pprijs rēnā
dignatio ad ac
tionis pforme
cūidine nō cū
ipso fuerit. M
minus bñ uel
differūt sicut
ria et ignomin
differūt sicut
meritoiū et m
quētia: vñ fac
ter facit op⁹ ip
bio. li. i. de off
pfectū est. Q
mus pbare.
vñ Marth. 13

lras cōmuniter inclinā: vt possidere pecunias
 habere vxores ⁊ similia. Quoddā est ex circun
 stantia: vt dimittere vestē ppter fugā maioris
 iniurie. Tertiū est inspectū fm se quod nullo
 modo pōt stare cū euangelica pfectione: vt su
 gere paupertatē. Ex his omnibus apparct q
 bonū fm se nunq̄ potest esse malū: ⁊ cōuerso.
 Sed bene bonū ex genere pōt esse malū ex cir
 cūstantia: sicut qui irē ad ecclesiā: vt placeret
 hominibus ⁊ nō deo. Et malū ex genere potest
 esse bonū ex circūstantia: sicut si iudex maleficio
 rum fm iura aliquē occideret. In quo casu nō
 male faciunt: sed bene faciunt: vt patet. 23. q. 5.
 c. lex eterna. c. cū minister. ⁊. c. q. malos. Perfe
 ctum etiā ex genere pōt esse inspectū ex circun
 stantia: sicut intrare religionē causa alicuius cō
 modi temporalis. Ita etiā inspectū ex genere
 posset perfectus esse ex circūstantia: sicut facere
 aliquod opus ad debita sinez ebaritatis ordina
 tum pcedens ex radice intime charitatis. Hoc
 modo christus benedict⁹ omnia pfectissime fe
 cit: quia cū comedū vel bibir: vel cōuersatus est
 cū hominibus: vel cū; nuptijs interfuit: ⁊ simi
 lia: nō hoc fecit vt satisficeret alicui suo irritio
 nabili appetitui: qui in ipso nō erat: sed vt infir
 mos pfortaret ne crederent si christus talia ope
 ra nō fecisset se nullo mō posse saluari: si ab eis
 opib⁹ inspectōis oio nō abstinerent. Vñ simili
 dicim⁹ q in xpo maioris pfectōis fuit familiare
 colloquiū cū peccatorib⁹: q̄ dura increpacio sa
 cta p Joā. bapti. ipsis phiseis. Maioris pfe
 ctionis fuit i xpo puerfano cū hoib⁹ q̄ solitudo
 Joānis i heremo: qm̄ bec ⁊ similia pcedebāt a
 xpo ex ardentissima charitate. Mā sic humanā
 assumēdo nām i nr̄is qdē fac⁹ est humilis: s; i
 pprijs remāsit excelsus: sic ⁊ summe charitatis
 dignatio ad act⁹ quosdā nr̄e ibecillitans: ⁊ ipse
 ctionis sformes depm̄it ⁊ summe pfectōis re
 ctitudine nō curuāt. Et ideo talia opa pfecta in
 ipso fuerūt. Neq; acceptāda ē snia falsa illoz q
 minus bñ intelligētes dicūt q pfectio ⁊ inspectio
 differūt sicut duo p̄ria: sicut iusticia ⁊ p̄m: glo
 ria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors. S; bñ vep est q
 differūt sicut magis bonū ⁊ min⁹ bonū: magis
 meritorū ⁊ min⁹ meritorū. Itē nō valet cōse
 quētia: vn⁹ facit op⁹ pfectōis: ergo bñ facit. Al
 ter facit op⁹ inspectōis: ergo male facit. Ideo am
 bro. li. 1. de offi. ait. Officiū omne aut bonū aut
 pfectū est. Qd cū scripturaz auctoritate possu
 mus pbare. Habem⁹. n. in euangelio dixisse
 deū Math. 19. Si vis ad vitā ingredi sua mā

data. Nō homicidiū facias. Non adulterabis.
 Hec media sunt officia qb⁹ aliqd deest. Ideo
 sequit⁹ Math. 19. c. Si vis pfectus esse: vade ⁊
 vende oia q̄ habes ⁊ da paupib⁹: ⁊ veni sequere
 me. Hoc est ergo pfectū offiū qd greci cathor
 cō vocāt: quo corrigimur oia q̄ aliquos potue
 runt lapsos h̄re. h̄ ille. Et idē Ambro. sup epi
 stolā ad Cor. ait. A licitis tempore vult fideles
 vt nō solū innocentes s; gloriofi videamur con
 cessa. n. p̄terire virtus est marie. Et Aug. i li.
 de bono cōiugali inq̄. Bonū erat qd Martha
 faciebat occupata circa ministeriū sanctorū: sed
 meli⁹ qd Maria soror ei⁹. Bonū Susāne i cō
 iugali castitate laudam⁹ s; tū ei bonū vidue An
 ne ac multo magis Marie vginis āreponim⁹
 Bonū erat qd faciebāt q de substantia sua xpo ⁊
 eius discipulis ministrabāt: s; meli⁹ qdēz facie
 bant q omnē substantiā suā dimiserāt: vt xpm
 expeditius sequerentur. Et Hiero. ad Deme
 triadē inq̄. Prohibent mala: p̄cipiunt bona:
 cōcedunt media: suadent pfecta. In duob⁹ p̄ri
 mis omne peccatū cōcludit. Reliqua vō posita
 sunt in nostra p̄tate: vt aut vtamur p̄cessis ac li
 citis: aut ob maius p̄mū ea q̄ nobis pmissa sunt
 respuam⁹. Quib⁹ omnib⁹ apparet q pfectū nō
 differt ab inspecto: sicut virtuosum a virtuoso: sed
 sicut magis bonū a minori bono. Tertiū act⁹
 in xpo respiciunt informationē pfecte vite: sicut
 offerre se morti: vginatē ⁊ paupertatē observa
 re: ⁊ h̄mōi. Lū ergo qrit i quo debem⁹ leg x̄p̄z
 Rūdeo q in obseruātia diuinorū mādatorū: vt
 apparet ex p̄missis. In opibus aut pfectionis
 nō tenemur ipsum leg: nisi in q̄tū volum⁹: si
 cur si nos astringerem⁹ ad obseruandū diuina
 cōsilia: vel in casu q extrema necessitas expo
 stularēt: sicut si aluer vnus nō posset se defende
 re: vt si nō negaret xpm morerēt: i quo casu te
 netur de necessitate salutis magis eligere mor
 tem. Itē circō multi indices sunt: qui ex operib⁹
 pfectionis vel in christo cōsideratis: vel in san
 ctis suis: eos lacerant: in quib⁹ talia opa non re
 lucent. Quis ignorat q etiā in operib⁹ pfectio
 nis ⁊ gradus ⁊ varietas inueniāt. Op⁹ nanq;
 pfectionis est pro xpo comburi: lapidari: cruci
 figi: capite trūcari: sagittari: vt decoriari. Op⁹
 pfectionis est: mūdo dimisso in solitudine deo
 seruire. Opus pfectionis est habitū religionis
 assumere: ⁊ inter homines stādo: vba vite pre
 dicare. Que fatuitas est ergo dicere. Paulus
 prim⁹ heremita stetit in heremo: ⁊ bene fecit.
 Stephanus fuit lapidatus ⁊ nō stetit i heremo

ergo male fecit. Sanctus fructus non fuit sacerdos: et noluit esse propter humilitatem et bene fecit: ergo sanctus Antonius qui fuit sacerdos male fecit. Rudis intellectus est ista cogitare. Rudia ingenia. o mentes insipide atque bestiales. Certe absque ulla ratione voluit plerique de quibus loquimur: omnes ad opera perfectionis fore obligatos: damnare coniugia: dant reges: duces: barones: milites: mercatores: artifices: et quos cumque in seculo constitutos. Quibus ego dico quod hi qui in seculo sunt in quolibet gradu: et fuerunt mandata dei: et salus eterna eis non denegatur. Aliter runt etiam hi eos qui perfectionis viam ingressi sunt ad omnia et singula perfectionis opera teneri: quod falsum est ut ostendimus ex multis pallegatis. Sequamur ergo christum bono animo: quod ad nihil impossibile nos cogit. Quod tribus rationibus inducitur sequi christum quem multi fugiunt. Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicitur ratio vel inducitio. Inducimur namque christum sequi: quod multi fugiunt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.
Secundo ratione honorationis.
Tercio ratione remunerationis.

Primo inducitur sequi christum ratione nominationis. Nominamur enim christiani: quod nomen primo ab apostolis et discipulis fuit introductum. Nam ut scribit in 2. libro ecclesiastice historie: cum passim per gentiliu populos divina effunderetur dignatio: primum Cornelius apud Cesariam palestine urbe martirem cum omni domo sua ad fidem christi per Petro ministrante perducit. Itaque in dies etiam plurimi et alij ex gentibus apud Antiochia ad fidem venerunt. Quod ibidem florentissima congregata ecclesia: in qua omnibus pariter et in gratia dei et unanimiter degentibus: ibi primum discipuli perenni fonte sumpto mutato vocabulo appellati sunt christiani. Quia vox christiana a christo dicitur: oportet debet esse consonans rei: sicut probatur. 21. di. c. cleos: et de prebendis et dignitatibus. c. cum secundum. et instituta de donati. §. est. Hinc est quod scribitur extra de sacra unctione. c. convenisse. A christo christiani dicuntur: ut quasi vincti derivent ab vincto ut omnes currant in odore unguentorum illi cui nomen ut oleum est effusum. Et Aug. in li. de doctrina christiana de hoc sic loquitur. Et fac: amemento unctionis christianorum omnium vocabulum deservit. Quod nomen ille frustra sonat qui christum minime imitat. Secundo inducitur ad sequendum christum ratione honorationis: quod honorat christus se sequen-

tes tanto honore ut maior extolgi non possit. Ideo dixit discipulis suis christus Ioh. 15. Si non dicam vos suos: sed amicos. Et in ps. 148. Mihi honorificati sunt amici tui deus. Quod verum esse conspiciamus: cum videmus tam celebri veneratione coli memoriam sanctorum. Et magis aperte videbitur: cum in fine seculi imitatores christi magis honorabuntur quam purpurati reges: quam insatiati divites: quam delicati iuvenes: quam hi qui voluptatibus et blanditijs seculi vacaverunt. Tunc ut scribitur Sap. 5. Stabant iusti in magna solertia adversus eos. usque illorum est. Erunt tunc maior gloria et honor piscatoris amici dei: quam fuerit gloria exhibita quibuscumque imperatoribus romanorum. Nulla erit tunc illorum romanorum gloria qui post multos labores: et sudores: et angustias: et effusionem sanguinis: et dira vulnera superatis hostibus in urbe maxima triumphabant. Erant namque triumphus ille honor maximus: qui dari poterat a romanis. Et dicitur a tris quod est tres: et phanus quod est sonus: quasi triplex sonus per bene merito dicitur. Fiebat autem triplex consuetudo per triumphum. Nam primo consuebat exercitus. Secundo senatus. Tercio populus. Quibus precorantibus triumphabat victoriosus dux. Vel dicitur quod triplex fuit leticia triumphantis. Prima: quod cum ad urbem triumphalis civis rediret: ei cum effusa leticia occurrebant populus universus. Secunda erat leticia: quando triumphantis currum precedebant captivi omnes manibus post tergum ligati. Tertia leticia: quod triumphans suum post se habebat gestantem annulum similem suis: et a tergo triumphantis coronam auream deferentem. Ipse vero triumphans indutus veste aurea ascendebat super currum aureum tractum a quatuor equis albis: ut scribit Lucius florinus li. primo. Et sic pontificus dux eunte senatu in capitolio albos mactabat tauros et sacrificabat Jovi. Et ob temperantem huius effuse lenicie: licebat impune omnibus iocose adversus triumphantem dicere quicquid contra. Et ideo moti romani ad tantam gloriam: sine rubore postulabant sibi decerni triumphales titulos ob quicquid levius. Quibus ut occurreret teste Valerio sub rubrica de iure triumphandi: lege cautum est ne quis triumpharet nisi. 5. milia hostium in vincta occidisset. Et ne lex cupiditatis gloria fraudaret: adiutorio alterius legis suffulta est: quam Lucius Adarius: et Ad. Lato tribuni plebis tulerunt. Adinabat enim penam imperatoribus: qui falsum nuncius occisorum hostium amicorum civium senatui suis literis nunciassent. Jubebat etiam

ut primo

ut q̄s primo urbem intrassent apud questores vrbanos iuraret de vtroq; numero ab his senatus scriptū ēē. Erat et sanctū vtp habito iperio nō pro recuperatis romani populi triūph⁹ decerneret. D̄ h̄ quā legem vī scribit Valerius supior aphrican⁹ ob recuperatas hispanias nullū triūphū habuit. Nec. Ad. Marcellus ob recuperatas Siroculas: sicbāt aut in his triumphis solatio ludī et festiui ioci in honorem triumphātis. Vnde maxime mouebant ipsi romani ad viri hīer agēdum et aggrediendū quēcūq; ardua et difficilia sibi cōmissa. Sic triumphauit Lucius posthumus metegellus scdm Titū Liliū li. p̄rio ab vrbē condita. qui Sānites vicit et Briam supauit. Triumphauit Lucius Emili⁹ Pauus filius Lucij Emiliij qui apud Lamios occisus ē scdm Plinū de viris illustribus. eo q̄ Ligures vicit et plem regem macedonie supauit. Triumphauit Papilius: qui lucius Papilius cursor dictus ē: qui Sānitum duritiem fregit: et adeo clare cūcta gessit: q̄ romani scdm Eutropium et Porosium: hūc Alexander maximo duci parca cē prestolabātur. Triumphauit Quintus Cecili⁹ Metellus dictus Adacedonius scdm Eutropiū li. 4. a domitia Adacedonia: q̄ philippū regem de macedōia deuictū eduxit. Triumphauit metellus filius ei⁹ f̄z Porosium creticus dictus: q̄ Lretā romano pplo subiugauit. Triumphauit Pōpcius magn⁹ post supatos duos reges scdm Porosium trahentib⁹ currū elephantis p̄ferēs ante se filios Aditridatis et Tiganis et Aristobolum p̄ncipē iudeorū. Triumphauit Lefar quinquies vī Sue toni⁹ scribit: et s̄ lorus ppter ea que gesserat in gallia et britānia et egypto et affrica. Triumphauit prob⁹ impator: qui scdm Eutropiū. 9. li. et ru finū in annalibus romanoz vicit alemāos germanos gotos erarmatos: et diebus. 5. sic gloriose triūphans inter alia spectacula totū currū in spēm filue fecit cōferi arborib⁹ ac p̄ diuersos adit⁹ mille apros: mille ceruos: mille leones: cē tūq; lūpicos imisileopardos: et quascūq; alias feras hīc potuit viuas et omnia concessit diripiēda populo. Multiq; fuerūt alij: qui in huiusmodi triūphis nō puum sibi honorem vendicauerūt. Sed vere sum⁹ fuit et vanitas talis honor: laborauerūt sollicitudine pro re instabili et momēanea. Non sic aut exut de honore amicorū dei q̄ honorem ppetuum et idēficientē acqrent. Non dicetur impatoribus olim triūphantibus: nūc p̄o fletibus sed his qui xpm sūt imi

tati Adath. 25. c. Venite benedicti patris mei. Ergo mūdāna pigritia. o vitupabilis negligentia. Si illi ciues terrene ciuitatis tm laborarūt pro illo modico honore accipiendo: cur oēs non iugilant ad imitandū xpm pro honore: q̄ p̄mittit oibus btis in regno celoz. Tercio iducimur ad imitandū xpm rōe remuneratōis. Dat nāq; se seq̄ntibus remuneratōem libera lissimā pro fuitio tpali vitam eternam: p̄ breui labore bonum quod nunq; deficiet. Hic est q̄ Hiero. in q̄onibus ad Elbidiam ait. D̄ q̄ ta bitudo p̄ puis magna recipe: eterna p̄ breuius: pro morituris semp viuētia: et habere deum debitorem.

Quod multi sine ratione propter tria retrahuntur a christi sequela. Caplm. 3

Eritia cōclusio dicitur retardatio. Retardant equidem et retrahunt multi a sequela xpi irrobabil maxime pp̄ tria.

Primo propter fidem dubiam.

Secundo ppter humanā vrecūdiam.

Tercio ppter spem falsam.

Prima retardatio dicit esse pp̄ fidem dubiam: q̄ noluit firmius credere existimantes nihil aliud ēē nisi qd̄ in presenti vita inueniatque videt. Quos Greg. in quarto dialogorum quodam exemplo valde digno conuincit: vbi ait: q̄ si casu vna mulier in fouea aliq̄ terre obscura et angusta p̄iat filium: ibiq; eum educat: vsq; ad annos discretionis: postmodū ei dicat qualiter est supra ipsos celū: terra: sol: luna: stellas: plātes: boies: edificia: fōtes: maria: et huiusmodi: atus esset ille filius si non crederet dicens: ista non possūt esse: q̄ ea non vidi. Pariformiter stultus est homo qui nō credit sancte matri ecclesie: non credit predicatoribus et confitentibus de futura vita regni celoz. Secūda retardatio dicit esse ppter humanā vrecūdiam. Timent enim malorū hominū latrat⁹ et morsus: q̄ derident sepenumero eos q̄ bene facere student: scdm illd̄ puer. 13. Detestant stulti eos q̄ fugiūt mala. Et puer. 14. Ambulans recto itinē et timens deū: despiciūt ab eo qui infamū graditur via. Et Joā. 3. Q̄ is q̄ male agit odit lucem. Contra quos Hiero. dicit ad p̄machū. Prima vītus monachi est contemnē omnia iudicia: et recordari apostoli dicentis. Si adhuc hominibus placerem christi seruus non essem. Adagisq; deridendi sūt qui imitāt diaboli q̄ q̄ sequūt xpm. Tertia retardatio dicitur esse propter spem falsam: q̄ sperāt diu

vinere qđ vnicuiq; dubius ēē dī. Sz enenire
solet qđ Hiero. scribit ad Seruā. Nemo in
gt. n. ē itaz fractis viribus atq; decrepitate senec
tutis vt nō se putet vnū adhuc annū supuitur
esse. Vñ subzipit obliuio cōditionis sue vt rer /
renū aial iāq; soluendū erigatur in supbiam: et
animo celū teneat. hec ille. L' excent itaq; oī
um mētes: apiant oculi cognoscam? seculi va /
nitate: labilitatē: falsitatē instabilitatem calamita
tem bzuitatē et finem. L' onemur itaq; unitari
xpm iēu q nos iūtat: ac ad nos clamat. Venu
te ad cenā padisi: et ad bñtudinē ipetrabilem q
patā ē oībus post me venire volentib: quā no
bis concedat iesus christus. Amen.

Diūca tertia de aduentu. Sermo de predi /
catōe Joānis baptiste: qua xpm dei filium pu /
blice predicauit.

Fructus. 15. Iesum Joānes predicat.

Edius autem

m vestr stetit quez vos nescitis.
Jo. I. c. 2 i euāgelio pñtis
diūce. P'ecurlos dñi nostri ie
su xpi Joānes baptista ex dis /
positōe spūs sci xpm dei filius

publice predicauit: cuius altitudine singulari /
ter idicare voluit his q fuerāt ab hierosolymis
ad eū missi: qm cū ce'eris phariseis ac iudeis p
fidis nullo mō acquerūt Joānis testmōio Va
cillimo. Moluerūt que de xpo audierāt a Joā
ne humili mēte suscipe. Et qz in euāgelio ho /
dicrno sit specialis mētio de Joānis p'dicatōe
qua xpm dei filium firmiter foriter veraciter /
qz assererat. Jecirco p euāgelij declaratōe fru
ctum pponimus elucidādū q est. Iesum ioan
nes p'dicat. Ad cuius expositōem tres conclu
siones occurrunt annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.

Secunda conclusio dicitur interrogationis

Tertia conclusio dicitur magnificationis.

Quod missi sunt ad Joāne sacerdotes et
leuite interrogantes an eēt xps. Caplm. 1

Prima cōclusio dicitur missiois. Que
p notatur in p'ima pte euāgelij vbi di /
citur q miserūt iudei ab hierosolymis
sacerdotes et leuitas vt ierrogarent eum. Tu
qses. Vbi nō inmerito querim? quare iudei po
tius opinabant de Joāne q eēt xps: qđ d dño
nostro iesu xpo. Nam fm Zigenē tēpus ad
uentus xpi populū recreabat: et quodā mō iam
pñs existens legis pñis ex sacris scripturis spe

ratur colligentibus: ppter qđ Theodas non
modicā multitudinē quasi xps congregauit: et
post illum Judas galileus in dieb' p'sessiois.
Lum' ergo feruenti expectaret xpi aduentū iu
dei transmittat ad Joāne cōiter scire volētes
si ipse se xpm faceret propter tria.

Primo ppter baptismi nouitatē.
Secūdo ppter predicatōis claritatē.
Tertio ppter vite austeritatem.

Primo iudei habuerūt de Joāne talē opī
nionē ppter baptismi nouitatē: qz vt dicit i fi /
ne hui' euāgelij ioānes erat in bethania trans
iordanē baptizās. Hec bethania fm glo. alia
fuit ab illa que nō longe erat ab hierusalem: vbi
fuerat lazarus mortu' suscitāt'. De qua et dīc
Zigenes q alio noie vocabat' bethabara. Et
qz nullus pphctaz ante Joānem acceptauerat
baptizare: iō baptism' eius quādam nouitatez
p'tendere videbat que nō inmerito superiores iu /
deoz mouere poterat: vt de Joāne suspicaret
q eēt xps. De quo baptism' qtuor Vitates te
nēde sūt catholice. Prima vitas ēz Ric. in
4. q. si extēdam? nomē sacramēti ad oē signū
rei sacrātis suscipientē: sic baptismū Joannis
erat sacramētū: qz xps se repñtabat xpi baptis /
mū: qui ē res sacras suscipientem. Si aut' restri
gamus nomē sacramēti ad illud qđ ē sacre rei
signū et cā: sic nō erat sacramētū: qz nō confere
bat grām ex vi sacramēti vt declarabim'. Vñ
respectu sacri baptismi xpi dīz dīc fuisse sacrāle
qz fuit quedā dispō et p'pato ad illius baptismi
susceptōem vt dicit magister sniaz i littera. di.
2. qm li. Scda vitas q baptism' Joannis
vt dicit p'fat' doctor fuit institutus auctoritate
diuina. Vñ p'fat' p illud qđ dicitur a Joanne
baptista. Jo. 1. qui misit me baptizare ille mibi
dixit. Sup quē videris spm descēdētē et ma /
nētē supra eū: ipse ē qui baptizat in spū sancto
Hoc ipm pz: qz Albat. 21. xpo querēt de ba
ptismo ioānis: vtz eēt ex celo an ex hoibz: nō
fuerūt ausi dicere q ex hoibz. Et dicitur ille
baptism' ioannis: coq ipse solus fuit minister
primarie instōnis et executōis illius baptismi.

Tertia vitas q baptismus ioānis fm glo.
sup illud Luc. 3. predicās baptismū pñie: non
dabat seu cōferebat grām: vt dicitur ibi ioānes
dare nō potuit baptismū: quo pctā soluerentur
Nam vt dicit Boñ. 2. di. quarti li. talis baptis
mus fuit institutus p quādam preparatōem et as
suefactōem ad baptismū xpi. de cōse. di. 4. c. n.
regnābant. Vñ glo. Albat. 3. super illo v
bo. Ego

bo. Ego bap
cata: olueze
do p'tecreo
dirigam.
p'ulmo iōim
cut patet Al
4. c. Alud. v
datur non f
mōnēs: ut
2. de baptis
p'pali baptis
to nullū alie
p'p'igebat: qu
cum necessari
19. c. quando
lus baptizauit
Boñ. q. quo
p'p'mo ioāni
rebaptizādi
nitās: qua in
atē: habeban
et ideo nō eran
di. sui quart. q
telligi baptis
baptisū chris
pulis chrisi ve
tizare. Et tūc
nis sicut non t
Et planū est
p'p'adi. Alio
nis non in so
alia form: pp
19. vel abiq; a
latis videt nec
p'p'm: chrisi: t
obligās omnes
zati a ioāne: tū
p'p'a: cōgruū e
Baptismus au
rius erat sicut
ua ad baptism
mo magistri a
videtur habere
rundo iudei ma
fci chrisi: qđ d
drine clariātē.
grata: vt magn
adipū audici
bat ad eū hiero
circa iordanē. Et
tūc cū non con

bo. Ego baptizo ait. Tū corpora lauo: qz pec-
cata soluere nequeo: vt sicut nascēdo et predi-
cādo pretereo: sic baptizādo ad christi baptis-
mū dirigam. Quarta est Vitas qz baptizati ba-
ptismo iōanis iterum debuerūt rebaptizari: si-
cut patet Aug. sup iōā. et ponitur de cōse. di.
4. c. Aliud. vbi dicitur. Si quos baptizat iu-
das itē non sunt baptizandi: et quos baptiza-
uit iōānes: iterum sunt baptizandi. Et idē li.
2. de baptismo contra donatistas ait. Dñs ihs
xps tali baptismo mudat ecclesiam: quo accep-
to nullū aliter requirat. iōānes autē tali baptismo
precigebat: quo accepto esset et baptis-
mū dñi. cum necessariū. Et hoc habet expresse. Act.
19. c. quando baptizatos baptismo iōānis pau-
lus baptizauit baptismo xpi. Dicit tamen dñs
Bos. qz quorūdam opinio fuit qz baptizati ba-
ptismo iōānis si nō habebant fidem trinitatis
rebaptizādi erant. Si autē habebant fidem tri-
nitatis: qua interius insigniebantur tanqz cara-
ctere: habebant spm scm p impositionem manū
et ideo nō erant rebaptizandi. Scotus autē i. 2.
di. sui quarti. q. vnica inquit qz dupliciter pōt i-
telligi baptis-
mus iōānis. Vno modo i forma
baptismi christi: quam potuit didicisse a disci-
pulis christi vel ab alijs audientibus eos bap-
tizare. Et tūc non dicitur baptis-
mus iōānis sicut non dicitur baptis-
mus Petri vel pauli. Et planū est qz tales sic baptizati non erant ba-
ptizādi. Alio modo potest itelligi baptis-
mū iōānis non in forma baptismi christi: sed in aliqua
alia forma ppe. s. in noie venturi: vt dicit act.
19. vel ab alijs aliqua forma. Et sic de baptizato
satis videt necessarium qz erat baptizand⁹ ba-
ptismo christi: tum ppter preceptum generale
obligās omnes quod non implebant sic bap-
tizati a iōāne: tum qz medicina preparatiua susce-
pta: cōgruum est recipere medicinā curatiuam.
Baptismus autem iōannis vt dixi paulo supe-
rius erat sicut dispositio et medicina preparati-
ua ad baptis-
mū christi. Ideo nō tenetur opi-
nio magistrī a doctoribus in hoc passu: qz non
videtur habere rationes conuenientes. Se-
cundo iudei magis opinabantur qz iōannes es-
set christ⁹ qz dñs nōstro iesu christo ppter do-
ctrine claritatē. Adeo nāqz doctrina eius erat
grata: vt magna populorū frēquentia conueniret
ad ipsū audiendū. Vnde Math. 3. dicit. Exi-
bat ad eū hierosolyma et ois iudea: et ois regio
circa iordanē. Et si dicat qz populi stulte facie-
bant cū non consilabant eis de auctoritate iōānis

qui et nulla miracula faciebat: vt dicitur ioh. i.
Dicitur qz fama miraculose conceptionis iohā-
nis de sterili et sene: et ānunciatio eius facta pa-
tri in loco: et festo solēni: et ablatus linguae et
eius restitutio nota plebi: et preclara vita paren-
tum: et eius ab isanna permanſio in desertis: et
sanctitatis: et stupēda efficacitā spūs in loquēdo
dabat apissimū testimoniū iōāni qz eēt vox illa
clamātis in deserto: de qua dicit Esaias: iō cri-
tus populorū nō erat temeritas: sed potius mo-
tio spūs dei: et rōis et voluntatis eorū sibi cōsen-
tientis. Tercio iudei de iōāne opinabantur
qz eēt xps ppter vitē austeritatem vel singula-
ritatē. Nam christus ferebat vestes cōmunes
iōānes autē de pilis camelorū cōfectas. Christ⁹
panem et vinū comēdebat cum peccatorib⁹: iō-
annes autem habebat durissimū victū et cui
tabat cōsoria pctōrū. Christ⁹ de sabro pgenit⁹
esse credebatur: iōannes vō a sumo sacerdote.
Verū tamen non excusantur iudei quibus iste
de quo tātam opinionem habebat christus eis
ostendit: vt patebit in sequentibus. Et hoc vt
prediximus in sequenti fructu conuincuntur il-
li qui homines ex exterioribus indicare volūt.

Quod destinatis ad iōānem ipse ad tria ve-
raciter respondit. Cap. 2.

Secunda cōclusio dicitur interrogatōis
Nam bī qz fuerunt ad iōānem destina-
ti: ipsum sagaciter et studiose interroga-
uerunt proponētes sibi simpliciter tria ad que
ipse veraciter voluit respondere.
Primum qz es tu. Secundus Helias es tu.
Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et cōfessus ē et nō
negauit. Et cōfessus ē qz non sū ego christus.
Vbi rīdet fm Eriso. ientōi eorū: qz ad hoc qz
rebāt. Tu qz es: vt rīderet eis si cēt christ⁹ vel
nō. Dicit Eriso. Sic fide dignū existimauerūt
eē iōānē vt ei de seipso dicenti crederēt. Ad
secūdum sibi propositum dicit. Nō sum. Ad
contrariari videt sententiā saluatoris: qui dixit
Math. xi. de iōāne baptista. Ipse est Helias
et ad hoc secundum Digenem dixerunt qui
dam qz iōannes erat Helias: tamen ignora-
bat se esse Heliam. Et hoc nimis tenent
qui asserunt iteratē incorporationis vnionem
tāqz anima multa posset induere corpora. Vn-
de iudei per lenitas: et sacerdotes querūt an cēt
Helias: arbitantes Helie animam in iōanne
esse. Qui dixit. Non sum: nesciens prime-
uam vitam propriam. Sz hūc errorē iteremur

e: pñs ad se omnes gentes: facietq; nō solū ob
liuisci: verū etā blasphemari nomen illud: qđ
est super omne nomē: nomē. s. dñi nostri iesu
christi. Multaq; impia loquet̃ et dicet cōtra ho
norē eius: et virginis matris: ac oīum sanctoz
celi: inducetq; omnes populos vt ipsū colant
pro deo. Et vt dicit̃ Adāth. 24. c. Erit enim
tūc tribulatio magna qualis nunq̃ fuit ab ini
tio mūdi vsq; modo. neq; fiet. Inuadet siq; de
ille homo pccati vniuersū orbem terrarū māu
armata: cōgregabitq; in pñliū copias in credi
biles: nec erit qui possit se defēdere a furore il
larū. Largiet̃ adhuc ampla munera: et largiss
ma dona his q; ei spōte sua adherēbūt. Seducet
et alios signis et prodigiis mendacibus. Et vt
dī Adāth. 24. Surgēt pseudo christi et pseudo
pphete: et dabunt signa magna: ita vt i errorē
inducant si fieri potest etā electi. Lessabūt tūc
deo permittente omnia miracula vera. Et crucia
būt̃ pro christo illi qui seruētes erūt: et nulla
cōsolatione visitabunt̃. Quid erit tūc tantas
nouitates inspicere. Quid horribilitas vi
dere diruitēpla et ecclesias dī: religionē deleri
cōtēnni virtutes: ppbanari sacra: et pollui vir
gines: ac torqueri sine vlla pietate christianos.
Quid quāta ignominia occupabit tunc mundum
qñ licebit vnicuiq; pro libito ad carnalitates: ad
spūratā omnē: et ad lasciuas laxare habenas.
S; breue erit temp⁹ illd in quo prosperabitur
diabolus antichristus. Quoniā vt predictū est
post tres annos cū dimidio deo iubente inter
ficietur ab angelo.

Ad secūdu aliquos vicinū est tēp⁹ antichristi
tū ppbanarū pñciationē: tū etā anūmera
tione: tum etiam iniquitatz. consumatione.

Capitulum tertium.

Et tūc mysteriū declarandū de antichri
sto dicit̃ tēporalitatis: in quo videndū
est an proximū sit et vicinū temp⁹ quo
apparere debeat pessim⁹ antichristus. Et saluo
iudicio meliore: dicūt quidā q; sic propter tria.
Primo pp pphiaz pñciationez. Secūdo pp
etā anūmerationē. Tercio pp iniquitatē con
sumationē. Prō p pphiaz pñciationē
Aiant enī abbatē Joachīm spūitu claruisse p
phico. Ipse vō papalistas depinxit: i quo mul
ta futura de statu ecclīe pñciavit. Ibiq; ponit
duos post istū: q; Paul⁹ secūdu vocatur sumos
pontifices esse futuros: post quos et terti⁹ de
pingit qui coronas exhibet antichristo. Sed et
ego dico q; licet multa predixerint Joachīm.

sancta Brigida. Adetbodius Adertinus et ce
teri q; spūitū habuerunt pphie: tū vt mibi videt̃
dicta eoz nō intelligunt. Mā de Nicolao L ali
sto p̃dio et p̃dulo pontificibus maximis ni
hil inuentū est: quod papalista sonet fin verita
tez. Quod si vex sit relinquo arbitrio sapiētū
dicendū. Et p̃pterea reprehensibiles potius in
dico q; laude dignos eos q; pphias que i scri
ptura sacra nō habentur nimis curiose legere et
interpretari student: quoniā sepius inueniunt
decepti. Scio etenim etā graues ac sanctos vi
ros in hoc ipso defecisse. Nam quidā egregi⁹
et sanctus predicator diebus nostris cathalogo
sanctorū ascriptus bono zelo ductus publice et
sepiissime predicauit: imo superinde tractatum
copiosissime scripsit. Quod suo tempore nat⁹
erat antichristus: habebat ipse quasdam pphie
tias: aliquasq; rationes quibus inducebat: vt
ita crederet et predicaret. Sed reuera eundētia
facti declarat ipsum fuisse deceptum. Et sic nō
audeo p aliquā prophetiā: quā nō intelligo te
mere diffinire: q; tempus iam imineat antixpi

Secūda ratio que inouit aliquos vt dicerēt p
rimū iam fore antichristi tempus est propter
etatz annumeratōē. Dicunt enim nos esse
in sexta etate mundi ex qua preterierūt. 1466.
anni. Et ex cōsequenti in breui mundus habe
bit finem. Et cum antichristus ante q; mund⁹
finiatur venturus sit: ergo veniet in breui. S;
qd ad hoc dicendum sit diffusius habebūt̃ in
sermone de contemptu mundi. Tertia ratio
qua pleriq; astruere nūunt antichristū cito esse
venturū est ppter iniquitatē cōsumationē. Vi
cunt. n. impletā iam et consumatā esse mēsurā
iniquitatē et peccatoz: ac p hoc instare tempus
de quo. 2. Thi. 3. c. dicit̃. In nouissimis die
bus instabūt tpa periculosa: et erunt homines
sciplos amātes: cupidi: elati: supbi: blasphemī:
parentib⁹ non obediētes: ingrati: scelesti sine
affectione: sine pace: criminatores: incōtinen
tes: imites: sine benignitate: p̃ditores: p̃terui
tunidi: voluptatū amatores magis q; dei: ha
bentes quidez specē pietatis virtutē autē eius
abnegantes. hecille. Quia vō omnia supradi
cta inuoluerunt hoies mortales miserosq;: et
potissimū eos q; nomē xpianū p̃stentur: p̃pte
rea et si ratio tertia nō cōcludat de facto q; vici
nū sit tēpus antichristi satis tū efficac̃ ad nos
monēdū vt illud timeamus tps. Den heu: q; s
sine horrore cogitare queat q̃stū hodie supabū
dauit iniquas refrigerata est charitas multoz:

Q christiana

O rpiāna religio. o decora et inuoluta fides: persequunt te hodie: deturpant et inficiunt non tantū alicuius: sed et tui fideles et christiani vocari gloriant. Illi sunt q modicā aut nullam habent ad dei cultū reuerentiā. Illi q ecclesia/ sticas dignitates pro explendo ambitionis sue appetitu furantur et rapiunt. Illi sunt q cello/ cauerunt vineā domini sabbath: idest ecclesiā sanctāz nō agricolis fidelibus: sed ut ita dicam atrocissimis hostibus. Illi sunt q ecclesiāz bo/ na lacerant: dissipant: in vñs malos expendūt et deuorant sicut lupi. Illi sunt q principantur impetrant et dominant: populū sine iusticia: si/ ne veritate: sine clementia. Illi sunt qui pcepta dei viucentes negligunt et contēnunt. Non co/ lunt deū: non amant: non venerant: et plasse/ mant nomē eius sanctūz et in illo periurāt: dies festos nō seruant: parentes aspernantur inui/ di sunt: iracūdi lugiosi: sed inosi: pculsores: bo/ micide humanā sanguine crudeliter effunden/ tes. Mō erubescunt quasi iā publice adultera/ ri: fornicari: et quod his sedius est contaminari scindissimo vitio sodomie. Auaricie aures locū dederunt ita ut nulla sit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrantur p vñs/ ras: fraudes: simulatiōes: deceptiōes: et alios indebitos modos. Licentiarunt linguam ut lo/ quatur criminatiōes: mēdacia: testimoniā falsa detractiones: susurratiōes: scurilitates: cōm/ melias: impropria et conuitia. Aperuerūt cor/ suū ad concupiscendūz huius seculi bona: et ad desiderandūz delectari in peccatis carnis. Fre/ gerunt multi votū quod deo fecerant. Fre/ runt multi bonitatē vīte: acceperunt omniū vili/ mentia: inuasi secus autē sunt lupi rapaces. Quanta peccata et q̄ enoz mia latent sub ouina pelle. o magne deus. o sapientissime domine: tu omnia vides: tu omnia deniqz nosti. Mos vero merito propter tāta facinora timere debe/ mus ne in nos descēdat ira tua: sinatque p anti/ christūz verari mundūz tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster pijsim⁹: qui cū patre et spiritu sancto vivit et regnat per in/ finitā secula seculorū. Amen.

Dñica de passione i mane: de honore parē/ tūz exēplo xpī: q i euāgelio suū patre honorare se asserit. s. quo ad dilectionē: subiectionē: et cō/ uersationem. Ser. .54.

De honorifico
patre meū. Verba sunt redēptoris

nostri originaliter Job. 8. c. et hodierno euan/ gelio annotata. f. acti sunt adeo ut plurimū im/ pi filij ad parentes suos: ut merito quibet pater aut mater dicere possit illud Esai. pmo. f. illos enatriui et exaliam: ipsi autem sprecuerunt me. Ut igitur etiā et ipsi iuuenes et adolecentes ac/ pueri parentes colendo ad verā penitentiā re/ ducantur: in presenū s̄mone de honore paren/ tūz dicere stami. Nā exodi. 20. c. dominus de⁹ dixit. Honorā patre tuūz et matrē tuāz: ut sis longeuus super terrā. Christus vero in euan/ gelio hodierno patre se honorare facit: ut sic nos etiā suo exemplo instrueret quid agere de/ bemus. De ipso itaque patre honore tria my/ steria declarabimus.

Primū dicitur dilectionis.

Secundū subiectionis.

Tertium cōuersationis.

Quod honorādi sunt parentes propter be/ neficioz multiplicatē: ppter parentū charitā/ tēz: et ppter irrationabiliū exemplaritatē.

Capitulum. primū.

Rimū mysteriū declarandū de paren/ tūz honore dicitur dilectionis. Debet vñque filij qui parentes honorare vo/ lunt illos diligere et ex corde amare ppter tria. **Primo** ppter beneficioz multiplicatē. **Se/ cundo** ppter parentūz charitatē. **Tertio** ppter irrationabiliū animalū exemplaritatē. **Primo** filij debent parentes diligere ppter bene/ ficioz multiplicatē. Quisā explicet quā a parentib⁹ filij beneficia receperunt. Ab illis eq/ dem sumpserunt esse qd bonū taz grande ē: ut ipsum sit fundamentū omniū aliorū bonorū. Nā qui nō habet esse: nullū aliud bonū habere potest: nō diuitias: nō gloriā: nō famā: nō sciē/ tiaz: nō virtutes: nō gratiā: nō vīā eternā. Ip/ sum etiā esse bonū ab omnibus est desiderabi/ le. Unde Ari. secundo de anima inquit. Om/ nia appetunt eē: et illius causa agūt q̄cūqz agūt s̄m naturā. Propter hoc bonū a parentib⁹ ha/ bitū libro de hebdomadib⁹ Boetius ait. E iūz bonorū ipsūz eē bonū ē: hic ē sapiēs. Eccl. 7. ca. ait. Honorā patre tuū et gemitū mris tue ne obliuiscaris. Admemento quoniā nisi p illos nō fuisset. Et Hiero. i epistola de honore pa/ rentū ait. Honorādi sunt parētes qz pmo sunt nobis cā nascendi. Hoc bñficio motus Lono/ lanus roman⁹ cōsul ab vrbis romē obfidiōe cel/ sauit. Scribit nāqz de illo Eutropius: q post/ qz vicerat volscos et coriolos: vñ postea nemi

Amara contra peccata mortalia indignat deus
ut nullus posset per se sufficere non solum pro pec-
cato primo parentum: sed pro quocumque peccato
proprio ipsius furore mitigare. Quia itaque fru-
ctus tam vberimus omnes gustamus. scilicet quod iram
dei vincere possumus ex beneficio incarnati iesu
Accirco in presenti sermone de satisfactione per
christum facta dicturi sumus sub vno fructu qui est.
Iesus est satisfactor. In quo contemplantur
christum satisfactorem. Pro cuius declaratione tres
conclusiones erunt notande.
Prima dicit congruitatis.
Secunda dicit possibilitatis.
Tertia dicit copiositatis.

Quod humanum genus reparari per satisfac-
tione congruum fuit. Capitulum primum.

Prima conclusio dicit congruitatis. In
p qua videndum est quod magis congruum fuit
humanum genus reparari per satisfactio-
nem quam per alium modum. Et hoc secundum dominum Bo-
na. 1. 3. di. 20. ar. 1. q. 2. maxime per tres rationes
Primo ratione diuine iusticie.

Secundo ratione diuine sapientie.

Tertio ratione diuine honorificentie.

Primo ratione diuine iusticie: quia illa via ma-
gis conueniens fuit ad reparationem humani ge-
neris: in qua seruatur ordo diuine iusticie. Ad-
denda autem seruatur ordo diuine iusticie cum malum pu-
nitur: quia cum malum relinquitur impunitum. Sed cum
peccator reparatur per satisfactionem: malum punitur:
cum sine satisfactione: malum relinquitur impunitum.
Ergo magis seruatur ordo diuine iusticie in re-
paratione per satisfactionem quam sine satisfactione.
Hanc rationem tangit Anselmus in li. cur deus
homo ubi ait. Si peccatum impunitum dimittitur
similiter se habet deus peccanti et non peccanti. Se-
cundo magis congruum fuit reparationem predictam
esse per satisfactionem ratione diuine sapientie. Nam
illa via magis congruit reparationi humani ge-
neris: in qua magis seruatur ordo diuine sapien-
tie. Sed sic est secundum Augustinum quod ordinatio peccantium
in supplicijs: siue peccati in pena manifestat de-
corum diuine sapientie que non patitur vniuersum ex
aliqua sui parte deturpari. Sed cum peccator re-
leuatur per satisfactionem pena sequitur ad culpam: cum
vero sine satisfactione: culpa non ordinatur per penam.
Ergo reparatio humani generis potius conue-
nit diuine sapientie per satisfactionem quam sine satisfac-
tione. Tertio ratione diuine honorificentie ma-
gis congruum fuit. Nam illa via magis puenit re-
parationi humani generis in qua magis seruatur

honorificentia diuine maiestatis. Sed peccator
cum peccat per priuationem dei inhonoratur. Si er-
go peccatum dimittitur sine satisfactione: peccatum re-
linquitur absque honoris ablatis recuperatione: cum
autem satisfactio reddit honoris recuperationem. Ergo
modus reparandi honoris per satisfactionem magis con-
uenit honorificentie diuine maiestatis quam per alium
modum. Sed instare possumus multipliciter. Et
primo sic. Magis decet deum facere quod magis
facit ad ostensionem sue benignitatis et misericor-
die. Sed dimittere peccata omnia absque aliqua
satisfactione pene est maioris misericordie: quam
erigere ab illis penam. Sed deus est misericors
diffusus et benignissimus: adeo ut benignior co-
gitari non possit. Ergo videtur quod modus ille re-
parandi qui est absque satisfactione magis sibi puenit.

Secundo possumus instare: quod ille modus magis
conuenit reparationi humani generis: quod magis
est ostensiuus diuine sufficientie. Sed si sic deus
humanum genus repararet quod nulla satisfactione
requireret: magis sufficiens appareret. Quod
ostendit. n. tunc quod emendat nostram et bonorum no-
strorum non indiget. Ergo modus reparandi absque
satisfactione magis est conueniens. Tertio pos-
sumus obijcere quod ille modus magis conuenit
reparationi humane nature quod magis est osten-
siuus diuine potentie potentie: per eo quod repara-
tio est quidam recreatio. Sed si deus absque omni sa-
tisfactione reparasset genus humanum solo verbo
sicut fabricauit mundum: maior ibi esset diuine
virtutis ostensio: ergo et. Quarto possumus
arguere: quod ille modus magis conuenit repara-
tioni humani generis: in quo homo magis astrin-
gitur ad laudandum et amandum deum. Sed si deus
peccatum habentem reliquisset absque omni satisfactione
pene: esset magis laudandus et amandus ab ho-
mine: quia ab ipso plura percepisset: ergo et.

Quinto possumus arguere: quod ille modus ma-
gis conuenit reparationi humani generis: in quo
magis eruditur homo ad executionem diuini man-
dati: et imitationem dei. Sed homo debet remittere et co-
donare alijs culpam et penam: ergo si deus homini
debet dare exemplum perfectionis: videtur quod magis
debet reparare genus humanum totum relaxando
quam satisfactionem aliquam exigendo. Respondetur
ad obiecta secundum dominum Bonauenturam. vbi. 5. Ad primum
quod vniuersum de deum misericordia et veritas. Quia
igitur ipse sit summe iustus et misericors: ideo in
reparatione generis humani: qui est excellentissi-
ma via dei: congruum est ut simul currat miseri-
cordia cum iusticia. Et ideo decess fuit ut deus ab
homine

omine satisfactione erigeret p in iuria sibi fa-
ta. Et si hō nō posset: tunc misericordia diui-
na subueiret dādo ei mediatorē q pro eo satis-
faceret. Ad scūdū dicēdū: q sicut deus eri-
git a nobis mādatorū suoz obleruatiā: non pp-
uā indigētiā: s; pp ordinationē nrāz: qz debe-
mus ei tāq; dño obedire: sic t p peccato erigit
emēdā: nō ppter hoc q indigeat: s; vt reducat
nos ad ordinationē debitā. Ad tertū dicim⁹
q si i omni ope dei oñdat diuina potētia: i ope
n repatōis magis manifestatur benignitas t
misericordia: t p cōsequēs ipsa iusticia cū mise-
ricordia annexa: sic i deo ē: vt cū posset vno ver-
bo gen⁹ humanū reparare: maluit tñ reparare
cū difficultate t penalitate: qz magis opportu-
nus erat ibi misericordiā oñdere q; potētiā.
Ad quartū dicit q plus nos stringit ad hono-
rē t laudē dei b q dedit vngentū filiū suū qz
nō dedit. Ad qntū dicim⁹ q si debeam⁹
xpm imitari i aliqb⁹: nō tñ necessariū ē ipsum
imitari i oib⁹: ad deū spectat q̄rere vindictā: fm
p dicit ad Ro. 12. Ad ibi vindictā t ego retri-
buā. Et tamē nobis vindicta phibita est. Dñi
doctores omnes cōcludūt q nullo modo iusti-
tia dei potuisset efficacius mitigari q; per viam
satisfactionis. Et sic patet prima cōclusio.
Quod nulla creatura preter xpm potuisset
pro homine satisfacere.

Capitulum. 2.

Ecūda conclusio dicit possibiluatis.

In qua cōsiderare lz possibiluātē satis-
factionis fiende p peccato tripliciter.

Primo ex parte angeli.

Secūdo ex parte hominis.

Tertio ex parte xpi.

Primo ex parte angeli. Alexāder in tertio
dicit q nullus angel⁹ nec oēs simul poterunt
pāc satisfactionē reddere. S; cōtra h possum⁹
arguere: qz hō q cecidit p aliū ipellente: d; re le-
uari p illū eūdē. S; hō p angelū cecidit. Ergo
p angelū debuit fieri satisfactio. Ad h dicit ale-
xander vbi supra: q satisfactio p angelū nō est
cōueniens neq; possibilis multiplici ratione.

Primo rōne diuine iusticie. 2. rōne sequele
peccati. 3. rōne diuine iusticie. Prō rōne di-
uine iusticie q̄ regit vt q peccauit satisfaciāt. S;
hō peccauit: ergo hō d; satisfacere. Secūdo rō-
ne sequele peccati. Nā reatus peccati originalis
obligat totā hūanāz naturā: t oēs illi⁹ generis
seu nature ad dñationē eternā: s; nullus ange-
lus pōt se equare toti humane nature. Et sicut

dicit anselm⁹. Illud p qd d; fieri satisfactio d;
esse maius q; cōmissum. Q potest autē q ille q
habet satisfacere de peccato originali sitātus q
possit equari toti humane nature: t q etiā plus
valeat. Tertio rōne restitutionis. Nā si hō re-
paret: oportet q restituat ad dignitatē illā quāz
habitus erat ante peccatū. Qd autē si repara-
retur p angelū: nō posset restitui ad illā dignita-
tēz patet: qm si nō peccasset esset equalis ange-
lis dei in celis. Et idē nobis pmittit post repa-
rationē t resurrectionē Luc. 20. t Math. 22.
Erūt sicut angeli dei i celo. Si autē repararet p
angelū: angel⁹ p cōsequēs eēt hois dñs: qz vt
dicit anselm⁹: q; q; alia psona hoiem a morte
redimeret: ei⁹ suus idē hō recte iudicaret. Ad
argumētū rñdēt: q idē ordo seruatus est in la-
psu t in reparatione humani generis: qz sic ibi
fuerat cōfessus mulieris: malo angelo eidē sug-
gerente: ita cā reparationis hominis fuit psten-
sus mulieris: bono angelo eidē nunciāte. Se-
cundo licet cōsiderare huius satisfactionis possi-
bilitatez respectu hominis. Sicut enim ange-
li nō potuerunt satisfacere de peccato: ita t ho-
mines sine aliqua alia creatura. Et si dicatur q
augustinus dicit q iusticia diuina nō plus eri-
git in pena q; cōmissum fuit in culpa. Si ergo
cōmissa ē culpa q pura creatura: ergo pura crea-
tura debuit satisfacere. Respondet alexāder in
tertio: q quantitas peccati ade debet attendi pe-
nes tria: videlicet.

Quantū ad peccantem.

Quantū ad inordinationē peccati.

Quantū ad illū in quem peccatur.

Et qd quantitas talis peccati debeat sic cōfide-
rari patet: quoniam si quis offenderet regem et
militem: plus offenderet offendendo regē q; mi-
litē. Ita diuina iusticia attendit quantitatē pec-
cati Ade. Cuius peccati lz ratione peccatis fue-
rit solius creature: tñ peccauit i bonū i finitū. s.
in deū. Insup deordinauit t reā fecit totāz hu-
manā naturā: ergo fm istos duos respect⁹ est
Ade pccm i finitū: t trāscēdēs oēs hūanāz crea-
turā. Scdo d; p̄siderari i pena quāz pmissuz
est i culpa: culpa autē suū i finitū: t pccm pp deū
offensuz: ex quo pz q d; erigere penā i finitā in
pccō Ade: aut si admittat satisfactōez: d; fieri sa-
tisfactio a tali psona: i qua sit i finitū bonū: t a q
sit ordinatio toti humane nature. s; nulla pura
creatura ē talis. Ergo ppter hoc de iusticia nō
fuit: vt p purā creaturā fieret satisfactio. 3. lz cō-
siderare possibiluātē hui⁹ satisfactōis ex pte xpi

Nam cum satisfactio fieri non posset per aliquam creaturam: ut deum est: conueniens est ut satisficiat Christus deus et homo: quod ait Anselmus: sic satisfaciens deus quod potest: homo quod debet: ut mens humana quibuslibet curiosis inquisitionibus diuini: satisfactori Christo gratias agat: et infirmitatem propriam cognoscens ad ipsum medicum humiliter currat.

Quod Christi satisfactio quantum ad culpas penas et angustias fuit copiosa. Caplin. 3.

Etiam conclusio dicit copiositas. Si. n. consideremus satisfactorem per Christum factam in uenientem et copiosam et abundantem valde secundum illud per. 129. Copiosa apud eum redemptio. Ad quod plene intelligendum iterum habet: quod huius satisfactio singulariter se extendit ad tria: videlicet.

Primo ad culpas.

Secundo ad penas.

Tertio ad angustias.

Primo inquam Christus satisfecit pro nostris culpis sufficientissime pro quibus inimici dei eramus propter primorum penam: et quotidie diuinitatem incurremus propter debita propria. unde Augustinus. 2. li. de ciuitate dei. 3. c. ait. Dicitur in scripturis inimici dei qui non natura sed uitio eius aduersantur impio: nihil ei nocere ualentes: sed sibi. Cum itaque nullos hominum vires sufficiat ad amicitiam reconciliandam et abolendam: Christus benedictus meritis suis et passionis sue sanctissime eterno patri obtulit: cuius virtute vniuersalis pax dei et hominum est consecuta. Et cum quisque post facinorosa et commissa de penitentia ad deum redire voluerit non potest ipse magnus deus et excelsus dicere. Offendisti me infinitum bonum: culpa tua infinita: non sufficit penitentia tua: ut mea obtineas amicitiam. Quinimo obligatus est benigne et gratiose reddere peccatorem ad amorem suum ducere et amplecti. Et ideo peccator potest dicere. Et si merita mea sunt insufficientia: ut te deus meum quem inique offendi et turpiter dereliqui pacificum videam: non est tamen insufficientis meriti dilecti filii tui: quod pro me tibi et pro omnibus peccatoribus plenissime satisfecit. Securum ergo ad te clamore regro ut mihi indulgeas: ut ignoscas: ut veniam prebeas. Adultera sunt flagitia mea: de quibus me dolenter accuso. Et quod dolor meus non sufficit illorum maculam delere: suscipe deorum filij tui: quod pro me passus es: pro me sanguinem fudit: pro me morti dignatus es. Quod incommensabilis virtus ubi icamant. o mira suauitas anime penitentis. Nulla est tanta gratia culpa pro qua Christus non satisfecerit. Iohannes Apocalypsis. 1. dicitur. Et ait nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et Augustinus. ait.

Per usum sanguine sine culpa omnium culparum circumgrapha deleta sunt. Unde autem circumgraphum habet bonum. di. 19. tertium li. metaphorice a circos quod est manus et graphos quod est scriptura: quasi scriptura manu sancta. Sicut. n. quoniam aliquis obligat se alteri facit ei circumgraphum: ita homines peccantes obligant se ut diuina iusticia habeat eos punire: diabolica malicia possit eos accusare: conscientiaque propria rem mordere. Quia ergo circumgrapha per Christum deleta sunt. Et si dicatur hoc non esse verum: quod multa sunt peccata per que diabolus detinet homines hic et in futuro ad lucida supplicia: ergo ut quod non omnes culpe sint delete. Respondere possumus quod meritum Christi potest dupliciter considerari.

Primo quantum ad sufficientiam.

Secundo quantum ad efficaciam.

Primo si consideremus meritum Christi quantum ad sufficientiam: sic se extendit ad omnes homines: et ad omnes culpas: quod omnes homines merito Christi possunt saluari. Si autem consideremus quantum ad efficaciam: sic se extendit tamen ad eos qui faciunt quod debet: et qui multi in hoc deficiunt: ideo non expiuntur effectum meritum Iesu Christi. Qui tanto nequiores sunt quanto pro eis Christus sicut et pro aliis copiosissime satisfecit. Secundo Christus satisfecit pro nostra peccata. unde de. 1. per. 2. c. Peccata nostra ipse protulit in corpore suo super lignum. Que verba exponens magister sententiarum super di. 19. tertium li. c. 4. ait. Portare peccata nostra est portare penam nostrorum peccatorum. Et de hoc Ezechielus. 53. c. ait. De re languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Magister vero dicit Bonum. Virtute passionis diuinitas nobis pena eterna et pena satisfactoria: sicut habet fieri in sacramento baptismi: tamen relaxandis quas facit ecclesia etc. Tertio satisfecit Christus pro nostris angustijs virtute passionis et resurrectionis: sicut dicit Bonum. in. 3. di. 19. quoniam amici dei erunt: accipiet donum impassibilitatis: et erunt immunes ab omni amaritudine: quam gustamus in presenti vita. Non dormiant igitur mortales miseri: sed festinanter currant ad Christum. Ipse namque est qui peccatores venit saluare. Ipse pro eis sanguinis proprii precium exposuit. Ipse ad eos clamitat Mattheus. 23. c. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. Venite. scilicet vos peccatrices anime aggravate pondere peccatorum vestrorum: ad me dilectores vestri: ad me amatorem vestrum. Et ego ex charitate mea et amore itimo quo vos diligo reficiam vos: gratiam restitendo: exonerando vos ab omni pena quam debere: tunc persolvere. Quod reprehensibilis multorum pigritia qui proprie saluti consulere negligunt. Aperta est vena clemencie

clementie christi iesu: et patres non curant. **Deu**
 iqua: beu multa milia aiarum descendunt ad in
 fernu: que si vellent merito christi possent saluari.
 Nihil deest ex parte ipsius: ipsarum tamen tardi
 tas est manifesta. Noluit currere ad fontem aqua
 viue: qui ut prediximus plenissime pro omni
 bus satisfecit: offerens redemptionem a peccato in pre
 senti gratia: et in futuro gloriam quam nobis ille co
 cedat qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria tertia post tertiam dominicam de ad
 ventu. Sermo de penalitatibus et defectibus assumptis a christo.

¶ Lucas. 17. Iesus defectus sustinens.

Edius autem

vestis stetit quem vos nescitis
 ubi supra. Omnes conditio
 nes assumpte nature in domino ie
 su christo predicant suam ardentem

finem charitatem. Admirandum profecto est eum suscep
 tisse naturam nostram cum penalitatibus et angustia
 is: quibus propter peccata subiicit hominum debilis vi
 ta: passus est namque christus famem sitim labores et erui
 nas: sicut et ceteri homines. Quod nos consideran
 tes animi vires debemus restringere ad cogi
 tandum quod vehemens fuit charitas filii dei. ob
 quod in presenti sermone de penalitatibus et defecti
 bus assumptis a christo dicturi sumus: sub
 vno fructu: quod est. Iesus defectus sustinens. Pro
 cuius declaratione tres conclusiones nonde erunt.

¶ Prima dicitur qualitas.

¶ Secunda dicitur equitatis.

¶ Tertia dicitur causalitatis.

Quod christus illos defectus assumpsit quos
 assumere debuit.

¶ Capitulum. 1.

¶ Prima conclusio dicitur qualitas in qua vi
 dere debemus quales defectus sustinuit
 seu assumpsit. Ad quod dicit magister sen
 tentiarum di. 15. c. 1. et 3. tertium li. quod illos defectus
 assumpsit: quos illi assumere decuit: et nobis ex
 pediens fuit. Quod declarat dominus Bonaventura in eadem
 di. ar. 1. q. 1. et Alex. in. 3. su. d. quod quidam sunt de
 defectus ex culpa et ad culpam: sicut pronitas ad
 malum et difficultas ad bonum. Et tales non decuit
 christum assumere: quia fuit magister iusticie: oio se
 gregatus a peccato. Quidam vero sunt defectus ex culpa
 sed non ad culpam: quorum quidam sunt penales: quidam vero
 sunt generales. Penales vocantur illi qui respiciunt
 totam humanam naturam: sicut famelicum: sitire: ege
 re: et huiusmodi. Partiales vero defectus sunt illi
 qui respiciunt aliquas personas specialiter: sicut dixer

se egritudine spiritus. Quia ergo christus venerat
 naturam humanam redimere cunctis sine personarum
 distinctione: ideo defectus universales penales tamen
 habuit: et non vitiosos: et non defectus partiales.

Generales defectus voluit assumere: quia in as
 sumptione defectuum appetit humilitatio. Sed et Bernardus.
 descendit quantum ascendere potuit. Si ergo ma
 ior est humilitatio in assumptione plurium defectuum quam
 paucorum: videtur quod assumere debuit omnes defe
 ctus. Rndet Bonaventura quod omnis humilitatio bona et lau
 dabilis ortum habet ex discretionis rationis. Non
 enim debet procedere ex impetu: sed ex causa rationabi
 li: et quia de aliquibus defectibus rationabile non erat
 ut christus se per eorum assumptionem humiliat
 ret: quia potius ex illa humiliatio se inutilem quam uti
 lem reddidisset: sicut si fuisset cecus vel gibbo
 sus: et huiusmodi. ideo tales defectus nullo mo
 do voluit assumere.

Quod equum fuit defectus penalitatis in christo
 non reperiri.

¶ Cap. 2.

Secunda conclusio dicitur equitatis. equum
 etenim et rationabile fuit: super dictos defectus
 et penalitates in christo reperiri po
 terit tria.

¶ Primo propter precium nostre salutis.

¶ Secundo propter exemplum virtutis.

¶ Tertio propter fulcimentum nostre fragilitatis.

¶ Primo propter precium nostre salutis: quia pro
 posuerat nos non corruptibilibus auro et argen
 to redimere: sed precioso sanguine suo: ut dicit
 i. Pet. i. c. et animam suam ponere pro animabus
 nostris. Ad hoc autem non fuisset idoneus: nisi na
 turam deficientem et passibilem assumpsisset. Et si
 contra hoc obicitur. Sicut summe iusticie repu
 gnat defectus culpe: sic summe potentie repugnat
 defectus fragilitatis et ipotentie. Sed deum su
 me iustum non decuit habere defectum culpe nec
 in se nec in natura assumpta. Ergo pari ratione
 nec defectum penalitatis et ipotentie. Respon
 dere possumus secundum Bonaventuram quod hec similitudo te
 net si comparatur infirmitas et culpa ad naturam di
 vinam. In natura enim divina sicut nulla potest
 se iniusticia: sic nulla potest esse ipotentia. Si autem
 comparatur ad naturam assumptam: sic non habet
 virtutem: pro eo quod ipsa infirmitas potest esse mate
 ria exercende virtutis. Virtus namque infirmitatis
 exercetur potissime in perpeitione terribilium
 eorum maxime que mortem inducunt. Culpa
 vero et iniquitas omnino aduersantur iusticie:
 et vituperabile reddit magis laudabile: quando
 est coniuncta interiori virtuti animi secundum meritum

statum. Secundo fuit rationabile christum prefatos de
fectus assumere propter exemplum virtutis: spirituali
ter humilitatis et patientie: quibus mediantribus
pervenitur ad celum: et in quibus christus nos ipsis vo
luit imitari: ut dicitur. 93. di. c. dominus noster.
Iesus christus. Tercio fuit conveniens propter sul
cimentum nostre fragilitatis: ut scilicet fragilitati no
stre succurreret: manifestando nobis vitam
assumptae nature. Hanc rationem tangit magi
ster scripturarum in littera. Sed contra ipsam pos
sumus arguere: quod in resurrectione gloriosa non
erunt huiusmodi defectus: ergo propter hos defectus
non probatur virtus humane nature. Ad hoc re
spondet Alexander in tertio. quod ut scribitur. i. Cor.
15. c. Seminatur corpus animale surget corpus spiritua
le: et prius est quod animale: deinde quod spirituale.
Ideo aliud est ostendere vitam corporis: ut est
spirituale: aliud: ut est animale. Nam ut corpus est animale
indiget alimentis ut spirituale non. Sic aliud est ostē
dere vitam anime: ut est unita corpori animali
aliud ut est unita corpori spirituali.

Quod isti defectus et alia causa sunt nobis
et ex alia in christo.

Capitulum 3.

Etiam conclusio dicitur causalitatis. nam
ut dicit magister scripturarum in 3. di. 15. c. 3
ex alia causa sunt isti defectus in nobis: et ex
alia in christo. In nobis. nam sunt ex necessitate con
tracti: sed in christo sunt ex voluntate assumpti. Aut
enim textus sic. Ex sola voluntate miseratiois
de nostro in se transfudit vitam infirmitatem: si
cut accepit vitam carnem. Quod declarat dominus
Bonaventura. d. quod nos defectus a penitentibus trahimus
propter legem propagationis et legem concupiscentie
que militat in istis membris. Nam passibilis ge
nerat passibile: et habens legem in membris gene
rat filium subiectum concupiscentie: et ex reatu illius
concupiscentie insunt proli omnes penalitates. Et pro
pterea dicitur omnes iste penalitates in nobis con
tracte: quasi ex concursu duorum tracte. scilicet propaga
tionis nature: et corruptionis concupiscentie. In
christo autem secus. Ipse. nam neutro modo fuit propaga
tus: nec secundum propagationem legis naturalis: nec
secundum corruptiōem libidinis: sed spiritus sanctus adue
niens in ipsa virgine et ipsam secundans: carnem
eius ab omni seditate corruptiois purificavit: passi
bilem sibi reliquit. Ex illa autem carne ipse filius dei
edificavit sibi corpus immaculatum: et illud cor
pus univit et sibi et anime rationali: que quidem in
munitatem habuit a culpa: et in se et in carne con
munita. Et sicut in munitatem habuit a reatu cul
pe: sic secundum ordinem divine iusticie in munitatem ha

bere debuisset a passibilitate miserie: quod ergo in
carne illa remansit penalitas: hoc fuit ex dispen
satione ipsius assumptis: concurrente simul ac
ceptio illius anime rationalis: que in primo instanti sue
creationis habuit viam cognitionis: et placuit sibi
tali corpori uniri propter salutem generis humani
Et sic patet quod tales defectus in christo fuerunt non ne
cessitate generatiois: sed voluntate dispensatiois
voluntate equa divina perveniente: sed voluntate cre
ata comitate. Dicimus autem fuisse a voluntate divi
na non tantum infigente de nouo: sed tantum a relin
quente in acceptatione anime christi: cum in eius arbitrio
esset et voluntate defectus illos ipsum excludere. hoc
Bonaventura in 3. di. 15. ar. 1. q. 3. Consideremus ergo
quod nos qui salvari cupimus qualiter anima eius benedi
cta ab instanti sue creationis pervenit omnes labo
res quos ipse passurus erat in 33. annis in huius
vite peregrinatione. Pervenit quod in deserto frigo
re et paupertate cruciari debebat: quod in desertis egyp
ti cum matre paupercula esset peregrinus futurus: quod in
terra aliena penurias sustineret: quod in ieiuniis
oratioibus: et vigiliis: et sui corporis vulneribus
a iudeis illatis esset fatigandus. Et tamen prompte
benigne et liberaliter dixit. Adagis contentior
nam humanam assumere cum penalitatibus ut sal
vetur mundus: quam sine penalitatibus ut daretur
mundus. Quod pelagus amoris iesu christi. o fornax
succensa nimis illius anime benedice. Quomodo pote
rimus nos vniculi condignas et debitas gratias
persolvere tanto redemptori: qui non nisi ex amore
ita stupenda facere dignatus est in assumpta carne
Amor fecit eum lachrymari. Amor fecit eum pe
grinari. Amor fecit eum vulnerari. Amor fecit
eum verberari. Amor fecit eum in cruce mori. Quod
anima insignita imagine dei diligit christum: dilige in
quam illi qui est tuus legitimus sponsus: quem vi
des amore tuo nunc vagientem in deserto: nunc sati
gatum in itinere: nunc orantem in solitudine: nunc flet
tem in cruce: ut te ducat ad regnum eterne beati
tudinis: in quo ipse christus regnat. Amen.

¶ Etiam quarta post tertiam dominica de adventu.
Sermo de moribus iesu christi: et qualiter animam
suam benedictam cum passionibus regulavit.
Fruitus. 18. Iesus rectus moribus.

Edius autem

et. ubi supra. Quoniam in precedē
ti sermone de defectibus a christo as
sumptis aliqua diximus in gene
rali: conveniens est ut in presenti
sermone

sermone aliqd dicam⁹ in spali de ipis defectib⁹
fm q⁹ respiciunt aiam rōalem: q⁹ ipse dei filius
et vobis caro factus tā ex pte corporis q⁹ ex pte
aie ordinatissim⁹ adeo fuit: vt nihil supflū aut
diminutū in assūptōe nōstre nāe valeat in ipso
reperi. Et qm in aia ē potētia irascibilis: iccirco
videbim⁹ quēadmodū xps q̄tū ad ista tria aiaz
suam benedictā cū passiōib⁹ regulauit. Erit at
fruct⁹ hui⁹ sermōis. Iesus rect⁹ morib⁹. Pro
cui⁹ declaratōe tres conclusiones sūt notande.

Prima dicitur exclusionis.

Secūda dicitur contristationis.

Tertia dicitur conturbationis.

Quod christus non habuit defectus igno-
rantie. Capitulum. 1.

Prima conclusio dicitur exclusionis.
p. Mā dñs noster iesus xps q̄tū ad po-
tentia rōalem voluit a se excludē defectū
ignōrantie: vt docet magister sniaz di. 15.
c. 2. tertij li. Et rō ē fm Boni. di. p̄dicta. ar. 2.
q. 1. q⁹ nec xpm decebat: nec nobis expediebat
xpm nō decebat: q⁹ aia ei⁹ debuit eē deiformis
ac p hoc repleta luce sapiētie et rectitudine iusti-
cie. Ignōrantia aut priuatio ē scie: et pōt esse via
in errorē et obliuatiōem a rectitudine iusticie:
ac p hoc xpo nō cōpetebat. Nobis ēt nō expe-
diebat quos venerat redimere dirigere et doce-
re. Qd facere nō potuisset si habuisset defectū
ignōrantie. Inde ē q⁹ Anselm⁹ ait in li. cur de
us homo. Illa assumptio in vnitatē psonē filii
dei nō nisi sapiēter a sūma sapiētia fieri: et iō
nō assumet in hoīe q⁹ nullo mō ē vtile. Et iterū
idem. Quō tot et tanta facit opa sine imēsa sa-
piētia. Et itēx. Quō illi crederēt hoīes: si il-
lū scirēt nescientē. Si aut nesciret ad quid erit
vtilis ei ignōrantia. S; circa hoc cōtingit du-
bitare. primo q⁹ Jo. Dama. loqns de vbo in
carnato ait. S; scire q⁹ seruile et ignōrantē na-
turā xps assūpsit. Secūdo: q⁹ Leo papa i s
mone de ephra ait. Adorauerūt infantē i nulla
ab alioz generalitate discretū. S; gnālter alii
ifantes sūt ignōrantes: ergo et christus i sua in-
fantia habuit ignōrantia. Tertiū arguit: q⁹ scia
istat. Sed christ⁹ sūme se humiliavit: et defectus
nostros assūpsit q⁹ faciūt ad humilitatē: ergo de-
buit habē defectū scie. Ad hoc rōndē et primo
q̄tum ad primū fm do. Boni. et Dama. non
attribuit ignōrantia et seruilitatē nāe assūpte
rōe isti⁹ singularis nāe q⁹ fuit vbiū copulatur i
vnitatem psonē: sed q̄tum ad alias nās consi-
miles i spē: quasi diceret. Assūpsit nām no-

strā que ē ignōrās nō in christo: s; i nobis Ali-
ud dñm Leonis pape ē. Ad qd respōdetur q⁹
loqur de christo de his que exteri⁹ appebant.

Ad tertiu dicit q⁹ dupliciter ē loqui de sciētia
Aut put ē absq⁹ charitate. Aut put ē charitati
coniuncta. Si loqmur de ipsa put ē a charitate
diuisa: sic dicit apls q⁹ inflat. Si aut accipit put
ē charitati cōiuncta: sic nō ē via ad inflationem
sed potius ad rectitudinem et edificationē. Et
hoc modo fuit in christo. De cuius scientia in
sequentibus plenius loco suo dicemus. Nunc
autem quantum ad presens propositum nobis
sufficiat intelligere q⁹ christus ignōrantiam nul-
lo modo secum habere voluit. Ex quo colligi-
mus q⁹ grauer errant qui ignōrantiaz studēt
magnificare: quasi in ea aliquid perfectionis in-
ueniant. Quos quid aliud dixeris q⁹ bestiales
et brutales. Nam vt scribitur. 38. di. c. ignōra-
tia. Ignōrantia est mater cunctorum errorum
Et de qua Aug. in li. de verbis apostoli dicit
Pessime matris ignōrantie: pessime inde ma-
tris filie due sunt falsitas et dubietas. Illa mi-
serior: ista miserabilior: illa pernicioz: ista mole-
stior. Quare christus in exemplum debet esse
omnibus vt ignōrantiam fugiant.

Quod christus habuit potentiam concupi-
scibilem. Capitulum. 2.

Secūda conclusio dicitur contristatiōis.
s. Voluit nāq⁹ deus quantum ad poten-
tiam concupiscibilem contristari. fm il-
lud Math. 26. Tristis est anima mea vsq⁹ ad
mortē. Et itēx ibidem: cepit contristari et me-
tus esse. Hoc idēz patet: q⁹ sicut super hieru-
salem: vt scribitur Luc. 19. Et ratio ē s; Ric.
di. 15. tertij li. q⁹ sicut ex coniunctione rei ama-
te cum apprehensione eiusdem causatur in ap-
petitu passio delectationis: sic ex coniunctione
rei odite cum apprehensione eiusdem causatur
in appetitu passio tristicie. Et quia rex de pro-
ximo et certitudinaliter futura considerat quasi
iam presens propter instantem propinquitatē
et infallibilitatem: ideo non solum respectu rei
odite cum est presens: sed etiaz respectu rei odi-
te infallibiliter et de proximo future est passio
tristicie. Vnde fm philosophum fo rethorice
illi qui iam decapitantur non timent videntes
sibi necessuatē imminere: sed tristantur. Et
ideo q⁹ sensualitas anime christi mortēz recusa-
bat cum apprehendit ipsam vt de proximo et i-
fallibiliter venturam fuit in eius appetitu sen-
situo passio tristicie. Sed contra hoc arguere

possumus: qz vñ dicit pñs tertio ethico. *Et*
dem magis eligenda sunt siue tristitia q̄ cū tri
sticia: sed xps optime sciuit eligere: ergo magis
debuit redimere genus humanuz sine tristitia
q̄ cū tristitia: vt patet *1a. 42. c.* vbi de xpo di
citur. *Nō est tristis neq; turbulentus. Et puer*
biox. 12. *Nō cōtristabit iustus q̄qd ei accide*
rit. Et Seneca pbat multiplici ratione q̄ tristi
cia nō cadit in sapientē. Et fundamentū sue ra
tionis est: qz virtutez nīlū ledere pōt: sicut nīlū
potest eā auferre: ergo si xps vere sapiens fuit
et virtutē incōcussam habuit: passionēz tristitie
non sensit. Amplius nullus tristat nisi de eo
q̄ sit cōtra voluntatē suam: sed cōtra volunta
tem christi nīlū fieri potuit: ergo nō videtur q̄
in se tristitiā habuerit. Respondet ad hoc fm
dominū Bon. di. 15. ar. 2. q. 2. tertij li. 7 Ric.
ibidem q̄ pōt esse triplex tristitia.

Prima est pter rationis imperium.
Secūda est cōtra rationis iudiciū.
Tertia est subiecta rationis imperio.

Prima tristitia est quē cōsurgit ex quadam
necessitate et surreptione: sicut motus primi. Et
hec qdē cōmunis est sapientib⁹ et insipientibus
bonis et malis. Secūda tristitia est in qua ra
tio subijcit sensualitati: nec tantū turbat: s; etiāz
pturbat. Tertia est quando q̄s tristat rōne di
ctante et suadente ipsum tantūz et taliter sup ali
quo debere tristari. Et isto tertio mō fuit vere
in xpo. Quob⁹ aut primis modis nō fuit in eo
tristitia. Et fm hoc solunt auctoritates in cō
trariū adduce. Ad illud vero qd vltimo addu
cebatur: q̄ nīlū cōtra voluntatē xpi euenit: di
cendū q̄ hoc est vex de voluntate rationis ab
soluta: nō aut est vex de voluntate conditiona
ta. Cōtristatus ē ergo chāstus cū videret suos
labores et hominū ingratitudinē ac multorum
peccata et damnationē. Et qz oia iam pterita q̄s
p̄sentia q̄s etiā futura clare videbat ab instāti sue
cōceptionis: iccirco sepius cōtristabat et a affi
ciebat merore: adeo vt de ipso legat in quadam
epistola q̄ vltus est flere: ridere aut nūq̄. Q̄ q̄s
pie mens humana moueri debet cū xpm dei fi
liūz. 33. annis semp in amaritudine cōtemplat
Unde quomodo vide q̄so oia mea: et inspicie
diligenter qualiter benedictus iēsus semp tri
statur: siue sit puerulus in cuna vagiēs: siue sit
in maternis brachijs semp gestatus: siue sit in
medio doctoꝝ: siue sit in cōmunijs: siue cōuerse
tur cū discipulis: siue doceat in templo: siue mi
randa operef. Interroga ipsum: et dicei. Q̄ le

licia āgeloz. Q̄ gaudiū animāz sanctāz. Cur
nō letaris inter honores. Et statim dic tibi.
Q̄ oia mea: ego cōtristoz ppter te. Ego cōtri
stoz ppter peccata tua: ppter q̄ ego nō nisi do
lere debeo. Ego cōtristoz: qz video quē angu
stij: quot cruciatibus: quot laborib⁹ te anima
mea exquiro. Et mō ob ingratitudinē et ignora
tiam de me nō curat: me fugiunt: me spernunt
et diaboli sequentes me abhominant. Contri
stabat ergo xps ob multas hmōi causas: et q̄s
to plura videbat et cognoscebat volūtati sue cō
trariari: tāto vehementior in eo erat tristitia.

Ad xps potentia irascibilē habuit. 1a. 3.
Eritia cōclusio dicit cōturbatōis. Se
cundū enim catholicā veritatē in chri
sto fuit cōturbatio et ira quantū ad po
tentiā irascibilē: sicut patet ioh. 2. qñ eiecit emē
tes et vendentes de templo. Sed cōtra hoc obij
citur primo fm Aug. de ciui. dei. Perturba
tio passionū a sapientib⁹ et bonis ita regitur: vt
malint eā nō habere quā vincere. S; dic gre
go. li. 5. moralia. q̄ ira per zelū sapiētes turbat
ergo cuz xps fuerit sapiētiūssimus et optimus:
maluit eā nō habere q̄s vincere. Itēz sup illud
Job. 5. Dix stultū interficit iracūdia. Breg.
dicat. Ira sicut per vitū oculūz mentis excecāt:
ita per zelū turbat. Sed oculos mentis in xpo
nec excecāre potuit nec turbare: cū ipse esset in
cōtinuo vīu cōtemplationis: ergo non videt q̄
aliqua affectio ire in eo fuerit. Respondet ad h
fm Ric. in. 3. di. 12. q̄ ira tripliciter pōt accipi.
Vno modo pro superabūdāna: q̄ fm pñm. 4
ethicoz. 7. c. dicit iracūdia: et sic ira non fuit in
xpo. Alio modo accipit ira p voluntate iudiciā
di aliquod male factum: et sic ira est in appetitū
intellectu. Et hoc modo nō fuit in xpo. Ter
tio mō accipit ira p quadā passionē appetit⁹ sen
sitiui insurgente ex appzensione illate iniurie
vt possibilis vindicari q̄uis cū difficultate. Si
enim appzēndat iniuria vt nō possibilis vin
dicari nō insurgit nisi passio tristitie. Si vō ap
pzēndat vt possibilis vindicari absq; omni dif
ficultate tūc insurgit passio ire: qz tūctalis vindi
cta nō appzēndit sub ratione ardui. Hoc ter
tio modo fuit passio ire in appetitū sensitui ani
me christi: et hoc q̄ appzēndebat inferri deo
iniuriā a peccatoꝝib⁹ q̄ tū in eis erat: q̄ iniuria
possibilis erat vindicari cū difficultate tū: nō ex
parte dei: sed ex parte peccatoꝝū rebellū et diffi
ciliū ad penitētiē susceptionē. Hec tamē passio
in xpo nō fuit cōtra impiūz rationis: nec pter
imperū

imperū: nec d
uio: et fm re
go dicit Ric.
nes sapientē
turbauit: qz
ria anime dū
dandaretur d
pñs sentitue
secundū dicitur
bō turbat in a
debitū in intell
temp intellectu
nullo modo tur
pere voluerim
suis passionē
cato: imperū
sed omniū qu
ex quo mem
nebat cōtra
Nō enim in
tricem penit
trones pende
legit in euang
patone asper
pzbendit et in
tis esse debet
bus: ita cōdū
dere imperū
iudiciū man
sum omne
g cōuertit m
erit ira filij
furiandā
cu in ignē
probis facie
aspectus. S
dilatari. Se
q̄ rationabi
secula. Am

f cū q
Sermo de
gratia et ca
suo caput

m

tenū apol

imperii: nec de necessitate: sed ad imperia volu-
tatis: et secundum ordinem rationis. Ad primum er-
go dicitur Ric. q. quis ira per zelum turbet homi-
nes sapientes alios a christo: tamen christum nunquam
turbavit: quia sicut dispensatione factum fuit quod glo-
ria anime christi in corpore: et sensualitate non re-
dundaret: ita dispensatione factum fuit: ut passio
peris sensui in nullo ratione turbaret. Ad
secundum dicitur quod ira per zelum in aliis homini-
bus turbat in aliquo ratione ad tempus propter
debilitatem intellectus eorum. In christo autem fuit
semper intellectus fortissimus et clarissimus ideo
nullo modo turbari potuit. Quare si recte sa-
pere voluerimus atque sentire: dicimus quod christi
passione ire in se suscepit: contra duritiam pec-
catorum impenitentium: non solum eorum qui tunc erant
sed omnium quorumque tam presentium quam futurorum
ex quo mens eius iusticie zelo incensa como-
uebatur contra peccatores obstinatos et duos.
Non enim sine causa allocutus est blasphemam pecca-
tricem penitentem: deprehensam in adulterio: la-
trone pendente in cruce et reliquos de quibus
legimus in evangeliiis. Phariseos vero dura ire
patione asperxit: ubi et facie tremebunda re-
prehendit et increpavit: quoniam sicut ex ratione mi-
tis esse debebat et pius peccatoribus penitenti-
bus: ita e converso severus et durus debebat se osten-
dere impenitentibus et obstinatis: sicut etiam in die
iudicii manifestabitur quando congregabuntur ante ip-
sum omnes gentes. Tunc videbunt quod duri sunt
et contriti nolunt: quod penitentia negligunt: quod graui-
erit ira filii dei: qui sine ulla compassionem proferet
furibundam et tremebundam sententiam. Ite maledi-
cti in ignem eternum etc. Quod ira acida erit tunc re-
probis facies sua. Quod terribilis erit visus eius
aspectus. Non est plenus disputatoris et talibus
dilatari. Sed hec pauca diximus ad ostendendum
quod rationabiliter ira fuit in christo: qui est benedictus in
secula. Amen.

¶ Feria quinta post tertiam dominicam de adventu.
Sermo de gratia capitis nostri: qualiter iesus
gratia est caput omnium nostrum. f. ructus. 19. 3c/
sus caput proponitur.

Edius autem

Itaque ubi supra. Congregavit in
unum electos suos dominus iesus
christus: quibus eadem deducit regu-
lam charitatis: qua sit ut scilicet sen-
tentiam apostoli multa membra unum corpus consti-
tuat: unaqueque faciat ecclesiam in spiritu sancto adunatas
extra quam ordinat et colligit exercitus celestium
civium in superna hierusalem. Et quoniam non expe-
dit sine capite esse corpus pro consolatio omnium di-
lectorum iesus christus dei filius ipsorum caput meruit
esse cui omnes christi possumus imberere debemus.
Itaque pro nostra instructione in patrum sermone dice-
mus de gratia capitis nostri: et de his qui sunt
membra eius secundum unum fructum: qui est. Iesus ca-
put proponitur. Pro cuius declaratione tres co-
lusiones erunt notande.
Prima dicitur puenientie.
Secunda dicitur de peditie.
Tertia dicitur influentie.
Ad christum convenit esse caput. Cap. .1.

Prima conclusio dicitur puenientie. In qua
scire debemus: quod christo convenit esse ca-
put ecclesie: prout testatur apostolus ad
Eph. i. c. d. Ipsum deducit caput supra omnem ec-
clesiam: que est corpus ipsius. Et ad 2. cor. pmo.
Ipse est caput corporis ecclesie. Quod sic esse intelli-
gendum declarat Alex. i. 3. ut metaphorice intelli-
gatur esse caput: quod de christo dicitur quadruplici ratione.
Primo ratione superioritatis.
Secundo ratione dignitatis.
Tercio ratione providentie.
Quarto ratione gratie.

Primo dicitur esse caput ratione superioritatis.
Quia sicut rex dicitur esse caput regni: eo quod per suum
imperium movet regnum: ita christus: quia secundum quod homo
est rex regum: et habet regnum supra omnem creatu-
ram: secundum quod habet apoc. 19. Et erat scriptum in se-
more suo Rex regum et dominus dominantium. Secundo
dicitur esse caput ratione dignitatis: quia melius et di-
gnius in quolibet genere caput dicitur esse in illo ge-
nere: sicut leo dicitur esse caput animalium: quia est di-
gnius et nobilissimum omnium animalium: ita christus di-
gnissimus et nobilissimus est caput omnium crea-
turarum rationabilium. Tercio dicitur esse caput ratione
providentie. Nam pater familias dicitur esse caput sue
familie: quia omnibus providet. Unde ergo christus se ha-
beat per hunc modum ad ecclesiam: quia pastor est et episcopus
animarum: et providet et regit ecclesiam. Unde i. 1. 2. Eratis enim sicut oves errantes: sed puer
si estis nunc ad pastorem et episcopum animarum ve-
strarum: ideo merito dicitur caput. Quarta dicitur esse
caput ratione gratie. Nam in capite sunt omnes
sensus: et ipsum caput ab anima perficitur per sen-
sum: ita christus a spiritu sancto accipit omnes mo-
dos gratie: sicut caput ab anima. Nos autem sic

membra: qz nos omnes sensus gr̃e ab ipso re/
cipimus. Et hoc est qd̃ dicit Aug. ad dardanū
In capite qd̃ est christus sunt oēs sensus gr̃e: i
alijs vō est solus tactus: qbus datus est spir̃us
sanctus. Dicitur ergo christus caput fm̃ has
proprietates: qz est velut rex: et qz est dignissi/
mus rationabilū creaturaz. Et qz est in ratio/
ne p̃videntis: et qz habet plenitudinē gratie q̃
tum ad omnes sensum. Et licet sic dicat esse ca/
put metaphorice: tamen pp̃rie dicit caput ex in/
fluentia sensus et motus fm̃ diuersas p̃tes ei⁹:
quia ab interiori parte capitis fluunt nervi per
quos fluunt sensus ad membra: a posteriori ve/
ro parte fluunt nervi per quos fluunt mot⁹ ab ani/
ma ad singula membra. Similiter christus in
ecclesia influit sensum et motū spiritualiter: sen/
sum influit per fidē: motū vero per amorē. De/
runtamē est aduertendū qz caput ecclesie dicit
duplīter. sc̃ilicet cōmuniter et pp̃rie. Cōmuniter
tota trinitas est caput ecclesie. Tota. n. mouet et
regit ecclesiā: et infundit ei gratiam qua sentit p̃
fidem: et mouetur per charitatē. Vnde in rōne
regentis et influentis se habet ad ipsam. Pro/
p̃rie vō dicit caput xp̃s hō siue deus. Homo
fm̃ humanitatē: qz hoc mō se bz ad ecclesiā fm̃
rationē p̃formitatis ad ipsaz p̃ gr̃am et naturā.
Quod multi habēt dependētiā a xp̃o capite
Capitulum. secundum.
Ecūda cōclusio dicitur dependētie.
In qua videre debemus q sunt illi q
tanqz membra a christo capite habēt
dependētiā: siue illi inhereant et vniant: et spe/
cialiter q̃m ad quatuor.
Primo in q̃tum ad angelos.
Secūdo q̃tum ad electos.
Tertio q̃tum ad reprobos.
Quarto q̃tum ad vtrūqz cōpositum.
Primo cōsideremus q̃m ad angelos si ip/
sorum est caput christus. Ad quod dicendū vi/
detur qz nō: qz vnius nature sunt caput: et cor/
pus. Sed christus in q̃tū homo: et angeli non
sunt eiusdem nature: ergo christus bz qz homo
nō est caput angeloz. Sed cōtrariū dicit ab
apostolo ad Col. 2. vbi loquimur de christo cū
ait. Qui est caput omnis principatus et p̃tatis.
Insuper omnia subiecit deus sub pedib⁹ eius:
vnde dicitur ad Eph. primo auctoritate psalmiste
Vbi loquit glo. Sicut pes est infima pars corpo/
ris: sic in xp̃o infima pars est humanitas: quaz
angeli adorāt. Ex quo relinquit q angeli sunt
subiecti ipsi humanitati christi. Vnde si christ⁹

dicatur caput ecclesie: vt dicebat pauloatē: eo qz
regit ecclesiā sibi subiectā. Similiter debet dici
caput angeloz: eo qz imperat ipsis sibi subie/
ctis. Ex quo respondere possumus ad illud qd̃
adducebat in contrariū qz si dicatur p̃ metapho/
ram: qz rex dicitur caput regni mouens et ipe/
rans ipsi: sic ipse christus in q̃tū homo ē caput
angeloz: qz est rex cōstitutus sup̃ eos. Si autē
dicatur caput fm̃ cōformitatē nature: sic chri/
stus in q̃tū homo nō est caput angeloz simpli/
citer: sed fm̃ qd̃: qz nō est cōformis angelis sim/
pliciter sed fm̃ qd̃. Dicitur qz anima rationalis
q̃tum ad partē superiōrē intellectualē habet cō/
formitatē cū angelis. Est ergo caput ipse in
q̃tum cōformis ipsis in natura p̃ partē ratio/
intellectualē hominū. Aut est caput simplici/
ter: quia habet plenā cōformitatē cū illis. Se/
cundo cōsideremus q̃m ad electos: si omniū
electoz vel aliquoz christus est caput. Et qz nō
sit omniū caput probat. Nā christus pp̃rie
est caput secundū qz homo. Sed nō fuit homo
ante incarnationes. Ergo nō fuit caput sancto/
rum patrū. Ad hoc respondet glo. sup. c. 1. ad
Col. querens. Cum ecclesia ab Abel ceperit:
quomodo christus caput eoz est: qui tunc fuc/
runt. Et dicit qz christus dicit caput fm̃ diuini/
tatem et fm̃ humanitatē. Secūduz diuinitatem
fuit principius et fundamentū ecclesie: quia om/
nes iustos qui ab Abel vsqz ad vltimū iustū fue/
runt et futuri sunt generaliter virtute diuinita/
tis illuminauit. Secūduz humanitatē: p̃t dicit
caput vel principū ecclesie: quia sup̃ fidem hu/
manitatis fundata est. Ex hoc expresse relinquit
tur qz si ecclesia fuit fundata sup̃ fidē humani/
tatis sue ante incarnationē: ergo est caput
eoz qui fuerunt ante incarnationē fidelū: sicut
eoz qui sunt post incarnationē. Nā si diceret
caput solū: qz habet humanitatē: tunc esset ca/
put fidelū et infidelū equaliter cū fm̃ huma/
nitatem equaliter cōueniat cū hominibus fide/
libus et infidelibus: maximū esset incōueniens
ideo caput dicit: non quia est homo in re: sed qz
est homo in fide: et creditus est esse hō ab omni/
bus electis: licet tempore variato: qz patres an/
tiqui fidem habuerunt de ipso iam venturo: et
nos fidem habemus quia iam venit: vnde om/
niū electoz est caput. Et de hoc Augū. ponit
exemplū in lib. de cathetizandis rudibus. qd̃
habetur Gen. 38. ca. de filiis inde et Thamar
vidue in quoz naturitatē zarā prior eduxit ma/
nū in qua

nus in qua obsterit ligant coccinū dicēs. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manū: egredietur alter. Hec dicit Aug. q. sicut zarā dum nascere prius emisit manū: postmodū caput secutum est: deinde cetera membra. S3 ta- men caput dignitate et pte precellit: l3 tempo- re sequeret. Ita xps mediator dei et hominū q patriarchis et pphetis pmissit manū anq3 appa- reret in carne: vinculis legis superbū populū astringentē siue cōprimentē: tempore nascēdi secutū est caput corporis ecclesie: cui adhe- rerūt omnes fideles credendo. Tercio cōsiderem⁹ qm ad reprobos: q sunt in fide et charitate non tamē puerantes: vtrū christus sit caput ipso- rum. Evidet q. nō: q corpus christi vix quod tra- cit de virgine est figura et sacramentū corporis mystici: qd est ecclesia: quia sicut corpus xpi est compactū ex purissimis sanguinibus virginis et pertinentib⁹ ad gloriā resurrectionis: ita a si- mili corpus mystici qd est in ecclesia cōpagina- tum debet esse ex purissimis et fidelissimis ani- mabus pertinentibus ad gloriā resurrectionis ergo nō sunt membra ecclesie nisi pertinentes ad gloriā resurrectionis. Sed reprobi in fide existentes in charitate: qui tamē nō perfeuera- bunt: et infideles nō pertinent ad gloriā resur- rectionis: licet ptineant ad resurrectionē: ergo nullus reprob⁹ est membrū ecclesie. Et sic xps nō est caput reproborū etiā existentū in charita- te. Ad hoc respondet Alex. q. esse membra chri- sti vel ecclesie nō ponit nisi sensum gratie p fidē et motū per amorē et charitatē vel cōformitatē cū christo in natura. Et q. ista sunt in reprobis existentibus in fide et in charitate: l3 nō cū pfe- uerantia: ideo qd sunt ista in illis: cōcedēdū est q. sunt membra xpi et ecclesie: et cōparatur ad xpm tāq3 ad caput: qm ad pntē statū i quo sūt in fide et in charitate. Quādo autē postea discedēt ab istis tūc erūt membra abscisa a corpore eccle- sie. Ad rōnē in cōtrariū ē dicēdū q. corp⁹ xpi vix figura ē et sacramentū corporis mystici qm ad pntē statū l3 nō qm ad futurū. Ratio autē pce- dit ac si respiceret statū futurū: cū obicit pntēti- bus ad gloriā resurrectionis. Et qd de reprobis dixim⁹ q. tū sunt in fide et charitate: de malis itē- ligere debem⁹: l3 ad vnionē corporis mystici siue ecclesie nūq3 ppter ptineat existētes i pctō mortali. Verū differt dicere vnitatē ecclesie et corporis ecclesie. In vnitatē nāq3 ecclesie sunt bo- ni et mali: dūmō habeāt fidē rectā. Et h. ē qd hī ad h. l3. q. ipsi tritico adiuncta ē zizania. Vbi

dicat aug. q. ecclesia ē ager i quo radican⁹ triti- cū. i. boni et zizania h. ē mali. Et tū i fine sepabū- tur. Vnitatis vō corporis ecclesie nō ē nisi p fidē formatā et charitatē: sicut dicit Vgo. lib. de sa- cramentis. Iō mali nō sunt de corpore ecclesie: q3 vis sunt de ecclia. Quarto cōsiderem⁹ qm ad vtrūq3 ppositū. i. corp⁹ et aiām: si xps est caput aiāx tū: aut corporū aiāx siml. ad qd rīdet f3 glo. i. ad 1. cor. 6. Melius q. corpa vīa mēbra sunt xpi. Qd caput ē nō solū aiāx: l3 et corporū q i gloriosa resurrectione sua pfectionē habebūt. Tūc nāq3 electi oēs erūt cū pncipe xpo: quē di- legerūt: i cui⁹ aspectu placido hilari et iocūdo le- tabunt et resicient interi⁹ et exteri⁹. S3 q nunc nolūt eē mēbra illi⁹ nō poterūt tūc regnare cū il- lo. Q. isclit mūdanoz pōitio. Volūt hoies mē- bra peti⁹ fieri diaboli q3 xpi. Illū sequit a xpo fugiūt: vtutes spnūt: āplectunt vīa: et de futu- ro nibil pmeditant. Nūc nūc tps ē i ecclia mili- tant xpi patronū accipe: vt i ecclesia triūphāt valeam⁹ cū xpo gloriari. Q. q3 bñ gens. o q3 beat⁹ pplus cui⁹ pius iesus xps dñs et caput ē. Q. q3 miserabilis et lachrymola societas cui dia- bol⁹ pest⁹: nō i ordine f3 i errore: nō i gaudio f3 i merore: nō i bono f3 i omni malo. Studeam⁹ itaq3 qstuz possum⁹ vt xpi mēbra et nō diaboli inueniamur.

Ad influentiā grē a xpo capite accipimus.

Artia conclusio de influētie. Cap. 3.

In q. pscrutari debem⁹ d. influētia grē a xpo capite: ex eo qd Joh. i. dr. De plenitudine ei⁹ oēs accepim⁹ grā. Vro cui⁹ declaratione occurrūt qmōz dubia aperienda. Prīmū vtrū possit esse influētia a christo ho- mine in corpus ecclesie.

Secundū vtrū possit esse influētia in angelis.

Tertiū vtrū maior fuerit influētia hominis post incarnationē q3 ante: vel equalis.

Quartū vtrū in vno capitis ad corpus sit vno simpliciter.

Circa prīmū est sciendū q. xps hō influit gra- tiā corpori ecclesie et membris ei⁹ trib⁹ modis.

Primo per modū meriti.

Secūdo per modū exemplaris.

Tercio per modū capitis.

Primo modo in nobis est gratia a xpo ho- mine per modū meriti: q. ipse est qui nobis me- ruit gratiam per quā remittunt peccata nostra et gratiā per quā cognosceremus et diligerem⁹ ipsum et omnib⁹ credentibus in ipsum et dilige- ribus hoc meruit. Vnde ad Ro. 2. dicit. Sic

per unius hominis inobedientiā multi cōstitu-
ti sunt peccatores: ita p̄ unius hominis obediē-
tiam iusti cōstituunt multi. Secūdo modo in-
fluit nobis grātia p̄ modū exemplaris. Sicut
enim videm⁹ q̄ sic se habet exemplar ad exem-
plū q̄ quodāmodo exemplū educit ab exemplari
ita in ipso xp̄o homine est exemplar p̄positum
gratie. Cui debemus coaptare nos ⁊ cōfōrma-
re. Nā ipse est liber vite iuxta quē scribi debent
libri nostri. i. cōscientie q̄ sunt libri: vt habetur
apoc. 20. c. Hinc ⁊ apostolus. i. ad 2. cor. 13. c.
ait. Primus homo de terra terrenus: secūdo
hō de celo celestis: qualis terrenus tales ⁊ terre-
ni: qualis celestis tales ⁊ celestes. Ergo sic por-
tam⁹ imaginē terreni portemus ⁊ imaginem
celestis. Tercio modo influit xp̄s nobis gra-
tiam p̄ modū capitis. Est. n. quidā amor capi-
tis ad membra: vt ipsū caput quodāz naturali
amore diligit membra. Vnde spiritus natura-
les q̄ sunt in capite ex hoc amore decurrūt a ca-
pite in membris. Vnde si aliq̄ membrū ledit⁹:
cōcurrunt spiritus a capite ad partē illā dolentē
⁊ ibi colligunt⁹. Influentia ergo capitis ad mē-
bra vt sensificent ⁊ moueant ē p̄ naturalē amo-
rem. Et hunc appetitū implet spiritus animā/
lis influens a capite ad membra. Secūdu hoc
ergo dicendū q̄ spiritus increatus per quē est
nobis cōmuniō totius trinitatis. s. spiritus san-
ctus abundat in nostro capite. s. in xp̄o ⁊ ipsi
xp̄i ⁊ sue beate anime est desideriu vt percipiam⁹
suū spiritū. Ipse vero spiritus explet desideriu
q̄d habet xp̄s ad nos ex suo ardentissimo amo-
re. Circa secūdu dubiū est notandū q̄ a capi-
te xp̄o hoīe recipiunt angeli singulariter tria.

Primo cognitionē veritatis.

Secūdo honorem.

Tercio dulcedinē siue iocunditatem.

Primo cognitionē veritatis: q̄ erudiuntur
ab ipso: imo etiā p̄ ecclesiā que est corpus ei⁹ in-
notuit eis mysteriū incarnationis. Nec erube-
scunt erudiri per ipsam. Vnde Apostolus ad
Eph. 3. c. Adhibi. n. omnium sanctorū minimo
data est hec grātia in gentibus euāgelicāre: iue-
stigabiles diuinitas xp̄i illuminare omnes: q̄ sit
dispensatio sacramenti absconditi a seculis i deo
qui creauit omnia vt innotescat principib⁹ ⁊ po-
testatibus in celestib⁹ p̄ ecclesiā multiformis sa-
pientia dei s̄m p̄finitionē seculorū quā fecit in
christo iesu domino nostro. Sup̄ q̄ vba dicit
Nico. de lira. q̄ redemptio xp̄i dispēabilis taz
genib⁹ q̄ etiā iudeis nō fuit ante reuelata nisi

paucis ⁊ obscure. Et mysteriū christi de voca-
tione gentiliū nō solū hominibus fuit abscondi-
tum: sed etiā angelis. Qui etiā p̄dicantib⁹ apo-
stolis hanc noticiā intuitiua habuerūt p̄ ecclesiā
id est p̄ apostolorū p̄dicatores: videntes actu cō-
uerfationē gentiū ad fidē. Quod factū fuit s̄m
p̄finitionē seculorū. i. eternā dispositionē: tem-
pore plenitudinis adimpletā: quā fecit in xp̄o ie-
su adimpleri. Cui dicto cōcordat Dio. d. ange-
licas dignitates supra memoratū mysteriū xp̄i
ad plenū nō intellixisse donec cōpleta est passio
xp̄i: ⁊ apostolorū p̄dicatio p̄ gentes dilatata
aug. etiā. 7. sup̄ Ben. ad luceram ait. Sic fuit
mysteriū incarnationis xp̄i a seculis absconditū
in deo: vt tamē innotesceret principib⁹ ⁊ p̄lati-
bus in celestib⁹. Vbi dicit sanctus Tho. in 2. p̄-
ma parte. q. 57. ar. 5. q̄ de mysterio incarnatio-
nis xp̄i cōtingit loqui dupliciter. Vno modo i
generalī. Et sic omnib⁹ reuelatū est a principio
sue beatitudinis: cuius ratio est: q̄ hoc est quod
dam generale principiu ad q̄d omnia eorū offi-
cia ordinant⁹. Omnes. n. sunt administratorij
spiritus Heb. primo in ministeriū missi p̄pter
eos q̄ hereditatē capiunt salutis. Qd qd sit p̄
incarnationis mysteriū. Vñ oportuit de h̄ my-
sterio omnes a principio cōmuniter edoceri.
Alio nō possumus loqui q̄ntū ad speciales con-
ditiones. Et sic nō omnes āgeli a principio de
omnib⁹ sunt edociti: imo qdā etiā superiores an-
geli postmodū didicerunt sicut dicit Dio. 7. ca.
cele. hierar. Secūdo accipiūt honore q̄ atten-
ditur q̄ntū ad reparationē siue restauratiōē rui-
ne angelice. Nō. n. pax erat eis detractū hono-
ris ex ruina apostataz angelorū. Sed p̄ icarna-
tione ⁊ passione fit restauratio ruine angelice p̄
homines implentes numerū ipsoz angelorū.
Vnde in ps. 109. dicit. Iudicabit in nationi-
bus implebit ruinas. Et glo. ad Eph. 1. dicit.
Proposuit restaurare. i. ad primū statū reduce-
re omnia p̄ peccatū destructa: angelos ⁊ homi-
nes: q̄ p̄ homines restauratiōē ruina angelo-
rum reparat. Tercio recipiūt dulcedinē ⁊ io-
cunditatē ab ipsa humanitate xp̄i. Nā magnā
recipiunt dulcedinē ⁊ cōtemplatiōē diuinitatis.
Sed cū vident diuinitatē in humanitate: ē
eis aliud mod⁹ dulcedinis. Propter qd̄ p̄des-
trus aut. In quē desiderabant angeli cōspicere
Et Jobel. 3. dicit. Colles fluēt lac ⁊ mel. Col-
les. n. angeli sunt: q̄ ante incarnationē stuebāt
mel in dulcedinē cōtemplatiōis diuinitatis in
se. Sz ex eius incarnatione fluunt dulcedines
cōtemplatiōis

contemplationis diuinitatis et humanitatis: quod
humanitas significatur per lac. Et si dicat quod an-
geli erant beati ante incarnationem christi. Sed beatus
do est status omnium bonorum aggregatione perfectus:
ergo ipsi erant in statu omnium bonorum congrega-
tione perfecti: ergo nihil deficiebat eis de aliquo bo-
no. Rader Alex. in. 3. quod quis in bono contentia
li esset perfecti ex visione: tamen de eis accrescere
potuit bonum et gaudium accidentale. Circa tertium
dubium est dicendum quod ecclesia post incarnationem et
passionem christi maiores recepit gratiam quam antea. Quod
patet: quia ante incarnationem per fides christi erat remissio
peccatorum quantum ad culpam: et non quantum ad omnem
penam: quia remanebat pena carentie visionis dei.
Per incarnationem vero est remissio peccatorum quantum ad
culpam et omnem penam. Unde hanc fides ecclesie
ante incarnationem et post sit equalis: ut uosque in est
post quam ante: quia hanc merita passionis christi sibi com-
muni. hec habent ab Alex. Circa quartum du-
bium dicendum secundum Hugo. de secundo. Dic. quod unum
dicitur multipliciter. Primo modo est unum in natura.
Et hoc modo pater filius et spiritus sanctus sunt unum
Secundo modo est unum in persona. Et sic humanitas
et diuinitas sunt unum in persona filii. Tertio modo
est unum quod attendit in conformitate voluntatis.
Et sic dicimus quod unio membrorum cum capite in
corpore ecclesie est una unio in qua beati sunt qui
unius: et miseri qui ab ea separantur: quoniam omne
bonum felicitatis a se in christo est: in ipso sunt thesau-
ri incommensurabiles: et inestimabiles diuine dei. Ergo
ipsum queramus: ut ab ipso recipiamus gratiam: quam
nobis ipse concedat etc. Amen.

Item sexta post tertiam dominicam de aduentu
Sermon de scientia iesu christi.
Fructus. 20. Iesus est sciens omnia.

Edius autem

Iterum ubi supra. Doctores
iudeorum audiebant christum sepe-
mero scripturas prophetarum per
dicantem: et mirabantur quomodo lite-

ras sciret: cum eas subdidicisset. Nec solus eo perfectio-
nis tempore: quo matrum ingenium litterarum pinguedi-
ne solet esse delibutum hoc uiderunt: uerum et in infan-
tuli etate: anno uel 12. in medio eorum sedentem:
sapientissime audientem et interrogantem illi conspe-
xerunt. Quo spectaculo potuissent si uoluissent
cognoscere ipsum esse filium dei: in quo relucebat
splendor tante scie et sapientie. Sed uoluntate sua
peruersa et cum credere noluerunt: spreuerunt sciam

eius: et ipsum persecuti sunt usque ad mortem. Et quoniam
singulare est hoc privilegium in domino iesu christo: quo
scilicet secundum assumptionem naturam omni scia erat decoratus. Iohannes
in primo sermone de scia anime christi dicturi sumus.
De qua fructum unum proponimus contemplandum:
qui est. Iesus est sciens omnia. Pro cuius declara-
tione tres conclusiones erunt notande.

Prima dicitur multiplicationis.

Secunda dicitur acquisitionis.

Tertia dicitur conditionis.

Quod multiplex fuit scientia in christo.

Capitulum primum.

Prima conclusio dicitur multiplicatio
scientie. In qua scire debemus quod secundum mul-
tiplicationem naturam in christo multiplex abas
eius scia: prout declarat magister sententiarum in tertio
et catholici doctores. Cuius rationem assignat
Alex. in. 3. summe. d. vi. dicit Iohannes. Dama. Quo-
rum sunt diuerse nature: eorum sunt diuerse opatio-
nes. Operationibus autem proportionat habitus. Er-
go cum in ipso sint diuerse operationes propter diuer-
sas naturas: erunt in ipso diuersi habitus. Et cum scia
dicat habitum secundum diuinam naturam et humanam: in
ipso erunt diuersae scie. Insup prout dicit Boetius
in li. de diuersis naturis et una persona. Christus ac-
cepit aliquid a triplici statu humani generis: fi-
lius uel Ade uel status fuit qui reddebat ei si stetit/
set: status. scilicet beatitudinis in premium. Alius fuit sta-
tus in quo erat. scilicet status innocentie. Et tertius sta-
tus in quo erat post lapsum. Unde christum triplicem secundum
hunc status cognitionem decuit habere: uidelicet.
Primo cognitionem glorie.

Secundo cognitionem nature integre.

Tercio cognitionem penalis experientie.

Et hoc propter perfectionem anime christi: quod non tantum habet
esse perfectam secundum superiorem positionem: uerum et secundum in-
feriorem: et secundum partem sensuale: non tantum quantum ad sta-
tum patrie: sed et quantum ad statum uie. Addit dominus
Boetius. di. 13. tertium li. quod perfecta fuit anima christi quan-
tum ad cognitionem: non solum respectu cognosci-
bilium: sed et respectu modorum cognoscendi: ideo
cum res tripliciter sint cognoscibiles secundum quod tripli-
citer habet esse. Habent. n. esse in verbo: in intelle-
ctu creato: et in proprio genere. Ad hoc quod intelle-
ctus anime christi plenam de rebus habeat cognitionem
res cognouit ista triplici cognitione. Et sic patet quod
anima non tantum habuit cognitionem eorum in verbo: sed et
rerum a verbo. Cognitionem inquam non tantum secundum
placitis noticie: sed et experientie. Possumus ta-
men contra hoc arguere sic. Dominus persone una est per-
fectio. christus est una persona: et scia est perfectio: ergo
ergo

ipſus erit vna ſcia. 2° ſic. xps eſt ſciens ſciam
in creatā: ergo ē certiffima pfectiffima ⁊ nobi-
liſſima: ergo ſuperflūū ē ponere in ipſo aliā ſci-
entiam: qz fruſtra fit per plura quod pōt fieri p
pauciora. tertio ſic. ſcia xpi que ē p grām vni-
onis ē ſm maius lumē qz ſint alie tres ſequen-
tes de gbus dñi ē. Sed ſicut ē in lumine eoz/
porali qd maius lumē abſorbet minus: ergo ſi
militer ē in lumie ſpūali: ergo nō manet in xpo
aliū modi ſciēdi: niſi duo. ſ. vnus qui eſt ſciētie
increate: alius qui ē per lumē gratie vñionis.
Ad primū horum argumētorum reſpondeſ
ſm volūtatē dñi Boñ. di. 3. tertii li. ⁊ Alex.
in tertio qz habitus nō vñficatur ſm perſonaz
ſed ſm nām. Vnde dicit Jo Dama. qz in xpo
ſūt diuerſe volūtares ppter diuerſas naturas: ⁊
ſimiliter debēt eſſe diuerſe ſcie. Ad ſecundū
dicendū qz qñs xps ſit vna pſona cū filio dei
nō tamē per pſonalem vñionem. Et ſecūdū
hoc eſt ſciens ſcientia increata: ſicut filius dei.
Vnde rōe perſone nō idiget alia ſcia: tamē rō
ne pſone in humana natura idiget alia ſcientia
ſ. creata. Nō enim dz eſſe humana nā in xpo i
pfecta: qd ſeqret ſi carerz ſciētia creata. Sed p
fectior dz eſſe i ipſo natura oibus alijs: iō om-
ni genere ſciēdi ſcia creata oqz ſit perfecta il-
la aia. Ad tertiu dicendū ē qz in corporalib⁹
minus lumen oſcuſcatur ⁊ abſorbetur a maio-
ri. Et rō huius ē: qñ omnia lumina corpora/
lia ſunt ad vñū actum. ſ. manifeſtatōis: qz gdez
eius per ſe ⁊ perfectiffime ē a lumine maiori.
Sed in ſpūalibus non ē ſic: nō. n. oia lumina
ſpūalia ſunt ad vñū actum. Diſtinguendum
tamen ē ſm ſtatum compheſſorū ⁊ viatoris.
Nam viatoris non eſt vnus actus ſed plures
Vnde lumina plura vtutū ſeu donoz i vi-
atore non ſunt ad vñū actum. Cōprehenſo-
ris vñō non ē niſi vnus actus: qui determinat
ſm claritatem luminis ⁊ totalitatē vtutis eius
lumine. ſ. diuine viſiōis ⁊ gloria. xps autē erat
in ſtatu ſimul viatoris ⁊ compheſſoris ſecū-
dū ptes anime differentes ſupiorē ⁊ infe-
riorem: ⁊ ideo ſcia compheſſoris non abſor-
bebat alias ſcientias.

Quod ſcientia chriſti non fuit per ſucceſſio-
nem temporis acquiſita. Capitulu. 2.

Secūda concluſio dicit acquiſitōis. In
qua notare debemus qz ſcientia chriſti
non fuit per ſucceſſionem tēporis acqui-
ſita: ſed ab initio ſue conceptionis ſibi idita. Vñ
ſentire videtur Alex. in. 3. Et ad hoc facit illd

Breg. ſuper illo vbo. Luc. 2. proficiebat eta-
te. Proficiebat non qz ipſe ſapientior fieret ex
tempore: ſed paulatim demōſtrabat ſapientiā.
Sed circz hoc notandum ſm Alex. in tertio.
qz in xpo fuit multiplex modus ſciēdi. Pri-
mus fuit ſm diuinā naturā. Et ibi ſcientia
idem ē quod idiſm. Et iſte modus fuit in filio
dei ab eterno. Secūdu eſt ſm grām vñionis
qui modus dicit ab omni alio ſcienti incoicabi-
lis cuiqz alteri creature. Tertius ē ſecūdū
grām compheſſorū: in quo cōcant angeli ⁊
anime ſancte. Quartus ſcōm nām integrā ani-
me: ſcōm qz habuit Adam ſciam in ſtatu inocē-
tie. Quintus ſecūdū plenā naturā aſſum-
ptā. Sextus ē quedaz gratia data chriſto ad
cognoſcendū res ſecūdū numerū ⁊ per p/
greſſum tēpis. Quantum ad primū ſciēdi
modū ſimilr ſe bz xps ante incarnationē ⁊ p/
Secūdu vñō modus non fuit ab eterno. Et
ſecūdū iſtū habuit cognitōem oīum eoz
que pertinebant ad myſterium incarnationis:
paſſionis ⁊ redemptionis. Secūdu vñō ter-
tium modū non habuit cognitōem oīum eo-
rum que pertinebant ad glām ſuā ⁊ ſuoz
i. eozum qui ordinantur ad illam. Secūdu
vñō quartū modū habuit noticiā eoz que
cognoſcit adam in ſtatu nature integre. Secū-
dū quintū modū didicit multas penalti-
tes ſcōm expientiam in affectiva quātū cogno-
uit ſcōm alium modū. ſ. ſcōm grām cognitōis
que data ē ſibi per grām vñionis. Vnde pre-
ſcūit illas per iſtā grām. Sextus modus co-
gnitōis ē ad cognoſcendū per expientiam
nō vt prioz qz fuit affectiue: ſed cognitue ex ſen-
ſu. Secūdu notādū eſt qz cognitio in ſenſu
per expientiam ē duplex. Vna cum res eſt
in ſenſu ſcōm ſimilitudinē. Alia cum res eſt i
ſenſu ſecūdū formā. aliter enim eſt ſimilini-
do coloris in oculo: aliter color. Ita duplex ē
cognitio in xpo ſecūdū expientiam. prima
qñtum ad naturā penalem. ſecūda quātū
ad ſpeciale grām cognoſcendū res ſecūdū
naturā per proceſſum temporis.

Quod anima chriſti que erat ſapiens vt
deus.

Capitulu. 3.

Ertia cōcluſio dicitur conditōis. ſ. vñ
nāqz ſcia xpi magna ⁊ admirabil. Cir-
ca quā cōtingit dubitare: ſi fuit equalis
ſcie dei: ex eo qz vñgo de ſancto Vic. ait. anima
xpi eque ſapiens eſt vt deus. ad quod dicit alex.
in. 3. qz ē conſiderare diuinā ſciam ſecūdū qz
dicitur

dicitur respectu sui. Et sic scia ē vntis infinite. Et scdm hunc modum nihil ē ei equale. Secūdo ē considerare diuinam sciam respectu creaturatum: et hoc tripliciter.

Primo respectu ad illud quod scitur.

Secūdo respectu ad modū per quem scitur.

Tertio respectu ad modum quo scitur.

Et ad hoc qd aliqui dicuntur equale scie dei:

qz qd equetur scdm hoc tria: quod nō ē possibi-
le creature aliquo modo. Dicēdam ergo qd cō-
paratōe habita scie anime xpī ad diuinā sciam:
scdm illud quod scitur: ē dicere aiam xpī eque
scire sicut deus: qz scit oīa que deus. Cōmpara-
tōe vero habita: quātū ad mediū per quod scit
xpī ad mōs qd scit nō erit dicē equatē qz de scit
oīa p seipsū sicut causa omnium. Annūcia vō xpī nō
per seipsū cām: imo p cām deum. Ecce meqūi-
tas qstium ad meam. Luculentior est enim co-
gnitio dei qz cognitio anime xpī de rebus om-
nibus: qz deus ipse omnes res videt vt i se: aia
vero xpī nō vt in se: sed vt i deo. Nō est ergo
absurdum dicere diuinā nostrū iēsum christum
noticiam habuisse ex lumine sciētie sue pfectū
pteritorum et futurorum: qua sciētia et cognitio
ne fiebat vt dolor iēstimatoris semper crucia-
ret aiam illius. Et vilo vnqz tēpore inueniri po-
tuit sine merore: qui nūqz caruit clarissima co-
gnitōe. Logica aia mea quē admodum āre ocu-
los xpī semper erāt pētā totius mūdi. Videbat
ipse quoscūqz deū offēdētes qui fuerūt a princi-
pio mūdi: et sūt atqz erūt vīqz ad finem seculi. Vi-
debat ipse pētā omnia offēdere deū sūmū bo-
num et iustitiam. Videbat ipse multitudinē co-
rum qd īgrati erāt sibi de beneficio incarnatōis.
Videbat numex damnatorū. Videbat singu-
las penas: quas sustinuerūt quilibet sēi cōiēso-
res et martyres: et ceteri quīqz ob suū amorē
Videbat quēcūqz tormēt. passōis sue tempo-
re p ipsum sustinēda. Quot suspiria ex forma
eo illo corde sepiissime prorūpebāt. Quot la-
byme mitis iēsu faciē rigabat: qn̄ hec omnia
inul tōtemplās i semetipso dicebat. Ego car-
nē assūpsi vt patm destruerem: et ecce tot pecca-
ta multiplicantur. Ego carnē assūpsi vt spo-
arē iērnū: et ecce grādis ē numerus illorum
ui i illū sūt adiudicādi. Ego carnez assūpsi ut
i paradīsum oēs reducerem cruciatib⁹ meis.
Passurus sū nāqz opprobria: infamā: flagella-
nozes: vulnera: et mortē amarā. Et ecce quot
regno celorum expellētur. Quot īgratissimū bo-
nitas. o infideles de vobis doleo: qd ad paradi-

sum nō venietis. Quod iudei p vobis affligor: qz
iērnus suscipiet. Quod xpīani falsi p vobis cōtri-
stor: quos ignis gehēne idefinēter eruret. Quod
aia mea i pfūdo amaritudinis posita. Quod mēs
mea āgustis vndiqz verata. Si inimicos me-
os cōsidero: p illis affligor. Si amicos inspi-
cio: et illis ex pietate compatio. Quod stephane i
amore meo cris lapidatus. Et tu Laurēti amo-
re meo cris cōbustus. Et tu sebastiane cris sa-
gitatus: et sic de alijs dicere poterat: quos i sua
mētē lucida colligebat. Cōpatere ergo anima
dño nostro iēsu christo: quē cum audis i assum-
pta natura omnia sciētem: scias et qz crebro do-
lētem et lachrymātem. Infige cordi tuo illa la-
chrymas et suspiria: vt sic valeas ab ipso susci-
pere grām: qui ē benedictus i secula. Amen.
Sabbato. sermo de potentia christi.

fructus. 21. Iēsus potenter operans

Edius autem

Ierū vbi supra. Dñi nři iēsu
xpī maiestate diuinitatis decla-
rāt nobis opa illa miraculosa:
q nō nisi supnaturali potentia

fieri potuerūt: vt dñi ē i precedentibus: et qn̄
pnt nōnulli eam potētiam xpo tribuere i assūp-
ta natura qd erroneū est dicere: iccirco i presen-
ti sermōe d potētia xpī dicturi sum⁹: vt ita cre-
dam⁹ de ipso mirabilia scā: qd semp cōduōes et
pprietates seruem⁹ vtriusqz nāc. Nā certissi-
mū ē qd sicut scia in christo sūt admirabilis: ita
et potētia. Vnde scia sūt i eo sūm humanitatz
et diuinitatē vt dixim⁹ in āteriori sermōe: pte-
tia vō i ipso ē sūm diuinitatz. Ad qd plen⁹ in-
telligēdū ppōnem⁹ i medio fructū qd ē. Ihs po-
tēter opās. Pro cuius intelligētia tres cōclusio-
nes erunt notāde.

Prima dicitur determinationis.

Secūda dicitur negationis.

Tertia dicitur impressionis.

Quod aia xpī nō est oipotens. La. 1.

Prima conclusio dicitur determinatio-
nis. In qua scire debemus de potētia
christi scdm doctores catholicos: qd ani-
ma christi nō ē omnipotēs sicut notatur in ter-
tio sniary di. 13. Et ratio huius scdm Ric. ibi
de: qz omnipotēti i includit actiua potētiaz in-
finiā intēsiue: qz scdm vnūquodqz agit scdm
qd ē in actu: et patiatur quantum est in poten-
tia: quantū res habet de actiua potentia: tan-
tum habet de actualitate: ergo potentia actiua

in finita includit actualitatem infinitam in habente illam potentiam. Actualitas autem infinita in nulla creatura esse potest: quia omnis actualitas creature cum passibilitate mixta est. Tamen omnis potentia actualis que a se ipsis dari potuit sibi data est. Unde ait Bonif. di. 14. ait: quod omnipotentia concitari non potuit alicui creature: quia omnis creatura eo ipso quod ex nihilo est deficit a summa stabilitate. Unde quod non existit per seipsum: deficit a summa simplicitate: et quod non agit per se totam deficit a summa maiestate: unde videtur stare potest ipsa virtus a substantia. Et quoniam per se non substituit: nec in se: nisi sustentetur a diuina potentia quia non potest seipsam sustentare: non impossibile est ipsam esse omnipotentem. Rursus quoniam ex seipsa tota non agit non potest in tota rei substantia: et ideo non potest esse omnipotens: cum non possit totam producere. Postremo quod virtus eius non distat a substantia tamen potest elongari: quod deficit omnia: unde non potest in omnia. Sicut igitur soli deo convenit summa stabilitas: summa simplicitas: summa imenitas: sic est omnipotentia: quod necessario requirit ista tria. Unde nec a se ipsis: nec alicui creature potest omnipotentia concitari: nisi dixerimus de anima Christi: quod ei omnipotentia concitatur eo modo: quo concitatur ei nomen excellentie diuinitatis: hoc est per concitacionem idiomatum: que oritur hinc ex personalis unionem. Sicut et possumus dicere quod homo est omnipotens. Sed contra hoc obicitur: quia dicitur Mat. vi. c. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Vbi glo. inquit. Non de coeterna patris diuinitate: sed de assumpta humanitate dicitur. Et ite glo. super illud Luc. I. Nunc erit magna dicit. Non quod ante virginis partum magnus non fuerit: sed quod potentia quam dei filius natus est hinc: homo ex parte erat accepturus. Ad hoc dicit Ric. quod iste glossa intelligatur secundum illud modum loquendi: quo idiomata concitantur. Unde post verba glo. secundo allegare statim subiungitur. Ut vna sit persona homo et deus.

Quod in christo non est potentia peccandi.

Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicitur negatio. Nam negamus in christo potentiam peccandi: sicut vult anselmus li. cur deus homo. et omnes doctores in. 3. di. 12. Quod declarat Ric. ait: quod christus peccare non potuit: nec in quantum deus: ut per se patet: nec in quantum homo: quia erat comprehensor. Et sicut angeli boni peccare nequeunt: ita et nec ipse. Non potuit et peccare in quantum homo viator: quia quando magis est sub aliquo forma cuius actualitas est et implet totam capacitatem et possibilitatem totius materie: non est possibile ad contrariam primamque que est per peccatum

Sed notandum secundum Bonif. et alex. in. 3. quod potentia peccandi dicitur dupliciter. Vno modo potentia qua peccatur. Et sic notat ipsum liberum arbitrium creaturam: quod quidem potest in bonum adiuuatur gratia. Et quod per sui naturam est defectiuum: hinc est quod illa potentia siue facultas dici potest potentia boni facienda et potentia peccandi. Nullus. n. peccat nisi per illam. Alio modo potentia peccandi dicitur potentia ordinata ad peccandum. Primo modo potentia peccandi fuit in christo: quia ut dicit Damascenus. Quia quod in nostra natura plantauit deus assumpsit dei verbum. Si vero potentia peccandi dicitur potentia ordinata ad peccatum perpetrandum: sic non est concedendum quod christus habuerit potentiam peccandi: pro eo quod peccare non potuit. Talis. n. ordinatio: imo deordinatio diminuit de plenitudine libertatis. Quod videtur clarius vno modo itelligamus: dicimus quod christus habuit potentiam peccandi ex eo quod habuit liberum arbitrium: quod propter plenitudinem gratie non poterat a bono deficere: et ita nec peccare. Et si dicatur quod si christus non potest peccare: ex necessitate conservat iusticiam: ergo non est laudandum de iusticia: quia ut inquit Lac. 6. diuinorum institutionum aduersus gentes. Nulla laus est non facere quod facere non possis. Ad hoc respondet alex. quod est quedam necessitas coactionis et prohibitionis. Et cum aliquod bonum sit ex huiusmodi necessitate: non debetur laus facienti illud: quia ista tollit voluntatem. Et est necessitas immutabilitatis. Et ista non tollit voluntatem nec laudem sed ponit immutabilitatem voluntatis in bono. Et hoc modo dicitur deus ex necessitate esse bonus et bona queque facere: sicut scribit Hieron. ad Paulinum dicens. Bonus est deus: et omnia quecumque facit bona sunt necesse est. Tali ergo necessitate secundo modo dicta christus seruauit iusticiam. De qua dicit ansel. quod improprie dicitur necessitas: eo quod non est ibi coactio nec prohibitio. Et sic patet quod sic de maiestate laudandus est de bonis quod hinc et seruatur: ita et diis iesus christus: quia peccare non potuit.

Quod anima christi diuina virtute poterat in istis inferioribus ultra opera nature.

Capitulum. 3.

Tertia conclusio dicitur impressio.

In qua plerique querere solent si anima christi posset facere non mediante opere nature impressiones: que per naturam sunt in istis inferioribus: quia ex quibusdam sanctorum dicitur et rationibus videtur quod sic. Nam dicitur Jo. Damasc. lib. 3. loquens de christo. Super hominem: que hominum sunt agebat. Et ponit exemplum de ambulatione super aquas: ergo videtur quod hoc fecerit per naturam humanam super naturam aliam

super naturam
anima christi
impressionem
nec dixerunt
sua natura
hinc: et
propter excel
lentiam suam
pressionem
plane concu
mutare ad for
do suum
ita videtur pos
quod miracula
que probatur
sent creatura
anime christi
naturalis
virtutis crea
deus et homo
impressionem
potest. Unde
dignum que fac
sire non nisi de
intelligentiam
dicere: quod ipse
virtute opera
quod iste fuerit
ba: paucis in
sed deus homo
tentia christi:
vix et homi
dicimus quod
tificare et vi
cere. Qui on
infinita seculi
Dicitur. 2.
more hominis
fructus.

in solitudine
uerfatus esto
est: ut christum
do salutem
sicut patere p
scriba est. Se

super naturaliter sublimata: ergo pari ratione anima christi posset facere non mediante natura impressiones quas fecit natura. Ad hanc questionem dixerunt aliqui: quod quia anima humana per suam naturalem virtutem non posset facere tales impressiones: tamen anima beata et maxime anima christi propter excellentiam suam beatitudinis: et propter excellentiam suam actualis existentie posset facere tales impressiones non mediante ope nature. Unde isti plane concedunt: quod ipse posset hanc materiam transmutare ad formam substantialem et accidentalem modo sublimiori quam transmutet ope nature. Sed contra videtur posse argui per evangelium et per sanctos: quod per miracula que faciebat christus ostendit se deum esse. Que probatio non fuit efficax: si illa fieri potuissent creata virtute. Quamvis autem per beatitudinem anime christi et suam existentiam in verbo sit in ea super naturalis virtus: tamen non transcendit terminos virtutis create. Ideo dicendum quod quia christus quod est deus et homo possit ratione diuine potentie predictas impressiones facere: tamen eius anima hoc non potest. Unde Ric. li. i. de tri. ait. Illa signa et prodigia que facta fuerunt ad confirmationem fidei nostre non nisi diuina virtute fieri potuerunt. Unde intelligendum est verbum Damasceni: quod in illo vult dicere: quod christus quia esset homo: faciebat per diuinam virtutem opera excedentia virtutes humanam. Et quod iste fuerit intellectus eius patet: quod post illa verba: paucis interpositis sic dicit. Homo. n. homo erat sed deus homo. Hinc ergo que supra dicta sunt de potentia christi: catholice tenere debemus: quod cum deum verum et hominem profiteamur: non irrationabiliter dicimus quod patres habet saluandi et damnandi: mortificare et viuificare: deducere ad inferos et reducere. Cui omnes debemus gloriam et honorem per infinita secula seculorum. Amen.

Quarta de aduentu. Sermo de clamore Joannis: qualiter congruo tempore christus clamat fructus. 22. Iesum Joannes clamat.

actum est verbum domini super Joannem Zacharie filium in deserto. Scribuntur habere Luc. 3. c. 2. in evangelio presentis diuine. Exiit precursor domini dilectus Joannes baptista

in solitudine deserti a teneris annis: ibique conuersatus est usque ad etatem maturam. Quare factum est: ut christum quem in utero matris existens exultando salutauerat: toto illo tempore nunquam viderit sicut patere poterit illo verbo Joh. 1. Ego nesciebam eum. Sed spiritu sancto in eum veniente christus

publice diuulgare cepit: ipsum predicabat et demonstrabat saluatorem seculi: prout testatur lectio euangelica hodierna: que non immerito a nobis diligenter est ponderanda et examinanda. Pro cuius declaratione occurrit nobis consuetus structus qui est. Iesum Joannes clamat. Pro quo tres conclusiones ponemus.

Prima dicitur temporis oportunitas.

Secunda dicitur persone dignitas.

Tertia dicitur clamoris qualitas.

Quod tempus in quo Joannes christum clamabat fuit opportunum. Capitulum. 1.

Primam conclusionem dicit tempus opportunum. Notatur. n. in prima parte euangelij opportunitas temporis: in quo christus in mundum veniens a Joanne baptista est predicatus. Dicit namque euangelium. Anno. 15. imperij Tiberij Cesaris: procurante pontio Pilato iudei: tetrarcha autem galilee Herode. In quibus verbis tria tempora designantur.

Primum unionis romani imperij.

Secundum partitionis regni iudaici.

Tertium diuisionis sacerdotij.

Primum tempus quod hic designat dicit unionis romani imperij. Nam ut colligitur ex dictis Linij Rosij Eutropij et aliorum qui romane reipublice gesta conscribere romani orbis dominum appetentes usque ad Octavianum ipsa bellis prouincias varias edomando: regimine in urbe reipublice statu se penumero mutauerunt. Nam primo regnauerunt ibi reges: viz Romulus: deinde Numa Postulius: qui leges romani instituit: post hunc Tullius Hostilius: qui albanos vici: venientes et fidem natos: cui successit Ancus marcius: qui dimicauit contra latinos et montem ianiculum ciuitati adiecit. Post ipsum Tarquinius Priscus: qui ludos romani instituit: vici sabinos: primusque triumphans romam intrauit. Post cuius obitum secutus est Seruius Tullius. Tandem fuit Lucius Tarquinius superbus: qui primus excogitauit vincula carceres et fasces: et propter stuprum Lucrene vxoris collatini. 35. anno regni sui cum vxore et liberis expulsus est. Et per hos reges regnatus fuit annis. 243. cum adhuc Roma viris usque ad 17. miliarium possideret. Post reges consules regnare ceperunt: duo de hac causa creati: ut si vnus malus esse voluisset: alter habens potestatem potuisset eum prohibere. Et placuit ne ipsius longius quam per annum haberent: ne propter diuturnam potestatem insolentiores redderent: sed annales semper essent: qui se post annum scirent esse priuados

habuerunt ergo romani primo anno Lucii Junii Bruti et Tarquinii collatinus p̄sules. Et cū amoueret Tarquinus collatinus eodem anno factus est cōsul Lucius Valerius publicola. Et vsq; ad annū trecentēsimū et vltra ab vrbe condita durauit imperiū cōsulare. Post qđ pro duobus cōsulibus facti sunt decē: qui sentētiā et potestātē haberent. A quibus secūdo anno h̄ potestas sublata ē: et eo qđ Appius Claudius vnus ex decē filiā cuiusdam virginē voluit corrumpere. Restitūti est igitur imperiū cōsulare: et vsq; ad ambo bella inter Cēsare et Pōpeium gesta nullus vnq; fuit: qui nec vrbi nec orbi per se imperaret. Sed Iulio cēsare interfecto Octavianus impius sumpsit: quia vt dicit Seneca in primo li. de questionibus naturalibus et Plutarchus de vr̄a et obitu Ciceronis nepos erat Iulij Cēsaris: eiusq; fili⁹ adoptiu⁹ quēz cēsar herede in testamento relinquit. Hic Octavianus vt dicit Suetonius regnauit annis. 56. Duodecim cū Marco antonio et. 44. per se. Qui sedatis omnibus bellis orbē totius suo subiecit imperio: cunctis inimicis eturbationibus romanorū deuictis. Huic successit in imperio Tiberius: cuius tempore romanorū imperiū solidū erat et vnita: cuius āno. 15. imperij Iohānes christus incepit p̄dicare. Ad quidē tempus merito hic assignatur: vt notare tur qđ gentiles erant ad fidez christi renouandi. Vnde Greg. in omel. ait. Redemptoris precursor quo tempore verbū p̄dicationis accepit memorato romane reipublice principe: et in dec regibus designatur: cū dicit Anno. 15. et. Quia enim illū p̄dicare venerat: qui ex iudeis quosdam: et multos ex gentibus redempturus erat: per reges gentiū: et principes iudeorū p̄dicationis eius tempora designant. Quia autē gentilitas colligenda erat: et iudea pro culpa p̄fidie dispergenda: ipsa quoq; descriptio terre: ni principatus ostendit: quoniam et i romana reipub. vnus p̄fuisse describit. Ad hoc etiā inquit Origenes. In p̄phetico quidē s̄mone solis iudeis p̄dicato solū iudeorū regnum describit. Visio inquit Esaię in diebus Ozie Joathan Achaz et Ezechie regiū iuda. Et in euāgelio qđ erat p̄dicandū in vniuerso mundo dominum describitur Tiberij cēsaris: qui totus orbis domin⁹ videbat. hec Origenes. Secundū tēpus quod hic designatur dicitur partitionis regni iudeorū: cū sequitur in euāgelio. Procurāte pontio Pilato iudeā et. Vbi Beda ait. p̄-

latus equidē. 12. anno Tiberij Cēsaris in indeam missus procuratorē gentis iudaice suscepit: atq; ibi p̄ decem annos cōtinue vsq; ad ipsum pene finē Tiberij p̄durauit. Herodes autē et Philippus et Isanias filij sunt Herodis illius sub quo dominus natus est. Inter quos et ipsum Herodē Archelaus frater eorū decē annis regnauit. Quia vero a iudeis apud Augustum criminatus est: apud Viennā exilio perijt. idem Aug. per tetrarchas diuidere curauit. Hec Beda. Verūtamē de Isania dicunt alij qui ipsum nō fuisse filium Herodis: sed magis Ptolomei qui sub monte libano habitabat. Et alexander filius fuit Aristoboli qui de Adathā descenderat. Tetrarcha autē idē est qđ princeps quartę partis. Nam regnū ipsoz iudeorū in quattuor partes erat diuisus. s. iudee galilee ituree et abiline. Quibus p̄fuerunt quattuor scilicet Pilatus tenens locū imperatoris super iudeā. Et Herodes qui erat tetrarcha. i. princeps galilee: et Philippus qđ erat tetrarcha ituree et traconitidis regionis: et Isanias qđ erat tetrarcha abiline. Abilina est nomē regionis. Nō autē sine causā factū est qđ tot principes imperarem iudeis eo tempore quo xp̄s venit in mundū. Aut nāq; Greg. in omel. Quia enīz iudea erat pro culpa p̄fidie dispergenda: in iudee regno per quartā partē plurimū principabantur: s̄m illud. Omne regnū in seipsum diuisus deolabitur et. Tertiū tempus quod h̄ designatur dicitur diuisionis sacerdotij: cū subditur. Sub principib⁹ sacerdotū Anna et Caipha. Super quo verbo ait Beda. Ambo incipiente p̄dicatione Joannis. i. Anna et Caiphas principes fuerunt sacerdotū: sed Anna illuz annū. Caiphas vero cū quo dñs ascēdit crucēz administrabat: tribus alijs in medio pontificatu p̄functis. Vex hi maxime qui ad domini passionē pertinent ab euangelista cōmemorantur. Legalibus nāq; tunc p̄ceptis vite et ambitione cessantib⁹: nulli pontificatus bonorū vite vel generis merito reddebatur: sed romana potestate summa sacerdotij p̄estabat. hec Beda. Quare autē tale tempus in euāgelio notatur: rationē assignat Greg. in omel. dicens. Et quia Iohānes illū p̄dicauit qui simul rex et sacerdos erit. Lucas euangelista p̄dicationis eius tempora nō solū per regnū: sed etiā per sacerdotum designauit.

Quod persona Iohānis erat dignissima. Capitulu. 2.

Capitulum. 2.

Secunda cōclusio dicitur p̄sone digni-
tatis. Que notatur in verbis euange-
lij: cum dicit. Factū est verbū domi-

ni super Joānez Zacharie filiū in deserto. In
quibus tria notari possunt.

Prīmū est diuina inspiratio.

Secundū est Joānis cōmendatio.

Tertiū est loci deputatio.

Prīmū est diuina inspiratio: q̄ factū est ver-
bum domini. Nā Joānes baptista nō cepit p̄-
dicationis officiū presumptuose: sed a spū san-
cto celitus inspiratus. Vnde Crisostomus super hoc
passu ait. Verbū dei hic mandatū dicitur: quia
nō a se venit Zacharie filius: sed deo ipsius ino-
nente. Secundū quod notatur hic dicit Joā-
nis cōmendatio: quia dicitur. Super Joānez
zacharie filiū. Vbi nobilitas designatur: quia
erat ex genere sacerdotali rē. Tertium quod
hic notat est loci deputatio: quia subiungit. In
deserto. Vbi Theophilus ait. Per totū tēpus
preteritū occultus fuit Joānes in deserto: ut nol-
la suspitio nascatur in hominibus: q̄ gratia affi-
nitatis ad christū: vel conuersationis a teneris
annis: diuina de ipso testaretur. Ex quib⁹ ver-
bis nos moraliter instruiuntur: q̄ si verbū do-
mini: id est inspiratiōe diuinā super nos fieri
volum⁹: tria debemus habere. Primū hu-
militatem cū qua habitat gratia. iuxta illud Ja.
4. c. Superbis deus resistit: humilibus autē
dat gratiā. Nam Joānes interpretat vas gra-
tie: id est ille in quo est gratia. Secūdo debe-
mus habere memoriē vīuacitatē: zacharias nā
q̄ memorans domini interpretatur. Tertio
debemus habere penitentie rigiditatem: ut. s.
simus in deserto penitentie. Nā Math. 3. dicitur.
Penitētiā agite: et appropinquabit in vos
regnum dei. Nō equidem erat Joānes in vo-
luptatibus seculi: nō in delitijs mundi: non in
gaudijs huius temporis: sed in solitudine de-
serti. Nā quanto quisq̄ magis se elongat a de-
lectatione sensuum exteriorū: tanto plus atin-
git ad intelligentiā et lumen secretorū dei. Non
miremur inquā nō miremur: si falsi christiani
de deo nō bene sentiant: qui inebriant eos fal-
lar gratia temporalium bonorū: quibus nō sa-
piunt ea q̄ dei sunt.

Quod Joānes venit p̄dicare in omnē regio-
nem iordanis. Capitulum. 3.

Ertia cōclusio dicitur clamoris qua-
litas. In qua notare debem⁹ 3. euan-

gelij seriem q̄ Joānes venit in omnē regionē
iordanis: ut dicit Nico. de lra. Exiuit m̄ dese-
to vbi pauci habitabant: et venit ad loca magis
habitata: ut plures possent ad eius predicatio-
nem venire et ab eo baptizari. Vbiq̄ clamādo
tria singulariter predicabat.

Primo baptismi efficaciam.

Secundo vie mundiciā.

Tertio salutis noticiam.

Primo predicabat baptismi efficaciam. Vi-
ditur enī in textu euāgelij. Predicās baptis-
mū penitētiē in remissionem peccatorū. Que
verba fm̄ q̄ Nico. de lra sup. c. i. Luc. videt̄
dicere: possunt dupliciter intelligi. Vno modo
pro baptismo Joānis: quo l3 nō dimitterentur
peccata: tamē susceptio illius baptismi erat que
daz p̄statio agēdi verā penitētiā: p̄ quas ipsa
peccata dimittuntur. Alio modo pot̄ intelligi
de baptismo christi cuius virtute peccata dimit-
tuntur. Et q̄ tale baptismū Joānes dare non
poterat: ideo p̄dicabat vadū per xpm̄ i primo
uenturū. Secūdo predicabat vie mundiciā di-
cens. Scriptū est in li. sermonū Esaie prophe-
te. Vox clamātis in deserto: parate viā dñi: re-
ctas facite semitas eius. Omnis vallis imple-
bitur: et omnis mons et collis humiliabitur: et
erūt praua in directa et aspera in vias planas.

Hec autē habētur Esa. 40. c. q̄ ad literā xpo
predicanti cōueniunt. Nā Ambro. dicit. Be-
ne vox dicit̄ Joānes vbi nunciū: ex eo q̄ ip-
se manifestauit vbu incarnatū: cui dicebat viā
esse parandā. Nā si bene cōsiderem⁹: ipse erat
orbis cōdutor totiusq̄ vniuersi gubernator et re-
ctor: quēz suscipere omnes debent eūz diligenti
preparatione. Vnde est q̄ Ambro. in f̄mone
tertie dominice de aduentu dicit. Oportet nos
esse omni sanctitate puros: mūdōs pudiciā: ni-
tidos honestate. Et Origenes sup his verbis
ait. In corde nostro via parāda est dño. Alia
gnū. n. est cor hominis et spaciōsum: si tñ fue-
rit mūdū. Nec in corporis quātitate: s̄ in vtu-
te sensuū magnitudinē eius intellige: que tantā
scientiā capiat veritatis. Prepara ergo in cor-
de tuo viam domino per cōuersationē bonam
et egregijs vel perfectis operibus dirige semi-
tam: ut in te sermo dei absq̄ offensa perambu-
let. Hec ille. Et certe quod Joānes predica-
bat populis circa iordanem: ecclesia hoc tempo-
re sacratissimo fidelibus suis commemorat: ut
omnes se p̄parent pro futura solemnitate do-
mini nostri iesu xpi. Cui grati sunt illi qui sibi

nascuntur seiplos pñant penitentia cándidos
doceatos vtuntur: et deuotídis seruentes. **O**
temeraria xpianorū corruptela. o repñsibilis
cósuetudo. o detestabiles mores. Tūc nāq; ma
gis ostendit xps cū magis ē honorandus. In
señti. n. festiuitate multiplicantur vanitates:
pōpe: solatia: iepte leticie: ioculatiōes: lenocinia
cōmessatiōes: ebrietates: vaniloqia: vsure: per
iuria: mēdacia: phibiti ludi: et qđ horrendū ē
ipudenter: iuerēdū: publice ipia blasphemia
dei audient in nocte natiuitatis dñi. Mā pasto
res erūt laudātes et glificantes deū: sed tot et tā
ti viri mulieres iuuenes et senes dei celi erunt
maledicētes. **O** celi qđ nō absconditis faciem
vestrā a nobis. **O** sol qđ nō absconditis lumen
tuū. **O** planete qđ non retrahitis lumē vestrū
O terra qđ nō contremiscis. o homines iusti et
pij qđ non fletis in tam execrāda iuria creato
ris. Nascitur xps pūulus: hūilis: paup: lugēs
in p̄sepio p salute hoīum: et ecce blasphematur.
Mō ē hec via: vt eius gratia nō dignos redda
mus. Inquit. n. ap̄ls ad Ro. 13. c. Abijciam⁹
opa tenebrarū et iduamur at̄ia lucis: sic vt in
die honeste ambulemus. Mō in cōmessatiōib⁹
et ebrietatib⁹: nō in cubilibus et ipudicijs: nō
in contentōe et emulatōe: sed iduimini dñz no
strū iesum xpm. Videm⁹ nāq; in xpo scū esse
quod in ppheta p Joāne allegata cōtinebatur
Humiles. n. qui per valles itelliguntur impleti
sūt domus spūalibus. Adōes q sūt supbi tyrāni
sicut fuit Herodes. Nero. Domitianus. Dio
cletianus. et alij xpm p̄señtes humiliati sunt.
Lorda praua directa sūscit fuit i Adaria mag
dalēa peccatrice: i Adartheo publicā: et ceteris
ad xpm cōuer sis. Lorda aspera et cōtra xps in
durata mollificata sūt et deducta in vias planas
sicut ps in Paulo. Si ergo xps ē qui grāz do
nat: rebelles repñit: pctā dimittit: et duos sua
pictate mollificat: ipm amare: ipm timere tene
mur: et dignū sibi habitaculū in nostra mente p
pare. Tercio predicabat Joānes salutis noti
ciam: quādo d. cēbat. Videbit ois caro saluta
re dei. Vbi Lris. dñr. ostenditur hic qm ad fi
nes mūdi diffundet euangelij vtus atq; cogni
tio. Bre. in omel. ait. O is caro. i. ois hō. Sa
lutare dei. i. xpm in hac vīa videre nō potuit.
Propbeta ergo oculū ad extremū iudicij diez
tēdit: quādo hunc oēs et electi et reprobi piter
videbūt. Hec Greg. Mos itaq; p qui xpm si
dem videm⁹ conemur illi ita seruire: vt merca
mur ipm aspicere glīosum cū plenitudie oīum

nostroz desiderioz in felici illo regno: in quo
ipse viuit per infinita secula seculorū. Amen.

In natiuitate domini nostri iesu christi. Ser
mo de possibilitate: qualitate: et iocūditate: icar
natiōis verbi dei.

Fructus. 23. Iesus letanter nascitur.

Angelizo vo / bis

gaudiū magnum quod erit oī
populo: qz natus est vobis ho
die saluator mūdi: q ē xps dñs
i ciuitate Dauid. Scribunt h.

Vba Luc. 2. c. et in euangelio p̄me misse hui⁹
sacratissime solēmnitatis. Dies hic celeberrim⁹
dilectissimi in xpo iesu summa cū deuotōe ē exco
lendus: in quo scā mater ecclesia recolit myste
ria iocūditissima natiuitatis saluatoris nostri ie
su xpi. Quid nāq; dulci⁹ pōt audiri: quid sua
ui⁹: qdū mirabilis: qz q iesus xps filius dei
in betleem nascit. Currite gētes et venite oī
nes cū pastoribus ad vidēdū dei filiū p nobis
pctōribus in p̄sepio natū. Hoc sit nobis hodi
erna die studiū et magnificētia: vt natiuitatem
iesu xpi pie ardēter atq; affectuose contemplari
velim⁹. Inuigilet sensus nostri: et puerulū xps
iesum suscipiamus reuerēter. De quo in p̄sen
ti sermone dicere volētes: fructū pponim⁹ q ē
Iesus letanter nascitur. **O** angelus testifica
tus ē in vbis ppositis in thēmate: in qđ na
scētis xpi gaudiū exprimitur. Vbi et nos tria
mysteria contemplabimur.

Prīmū dicitur incarnationis possibilitas.

Secundum dicitur natiuitatis qualitas.

Tertium dicitur natiuitatis iocūditas.

O icarnatio xpi ē possibilis. Cap. I.

Rūmū mysteriū dicitur incarnationis
p possibilitas. In quo exp̄icemus con
tra nōnullos ipie sentientes q: deum i
carnari fuit impossibile. **O** d aut hoc sit falsū p
qz suum oppositum est vez. Et hoc tangitur a
doctorib⁹: v3 scō Tho. et brō Bos. in. 3. snia
rum. di. 1. q. 1. et pbatur ipsū possibile esse in
carnari tribus rationibus.

Primo ratione omnipotentie.

Secundo ratione excellentie.

Tercio ratione conuenientie.

Primo pbant ratione omnipotentie. Nam
deus cū sit oipotens: potest oē illud qđ nec cō
tradictōem includit nec aliquē defectum i deo
poni fm illud Luc. 1. Non erit impossibile ap̄ d
deum oē vbum. Sed deum humanam natū
ram assumere

ram assumere: nec includit contradictionem: nec in deo aliquem defectum ponit. Nam divina natura uniti humane in unitate persone: non est aliud quam divina persona que ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature est hypostasis respectu humane nature in tempore. hoc autem non dicit aliquam imperfectam: sed potius dignitatem et nobilitatem. Sicut enim cum deus sit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: unde est causa bonitatis creature create in tempore: quia bonitas creata longe sit inferior bonitate increata. Sicut enim persona filij dei cuius sit hypostasis intellectualis et spiritualis et increata ab eterno in nullo derogari fit hypostasis rationalis nature create in tempore: et quoadmodum deus de non create sit creatus in actu absque aliquo sui mutatione vel inuolutione: sed solum secundum mutationem ex parte nature create: sic persona filij dei que non erat hypostasis humane nature in actu: habet esse et hypostasis absque aliquo sui mutabilitate: solum secundum mutationem ex parte nature assumptae. Et quoadmodum deus est in creatura presentem et per presentiam: et in nullo dependet creatura ab ipso tanquam a causa conseruante et sustentante: sic et deus cum est in creatura rationali per unionem: non dependet ab ipsa sed potius conseruatur: quia habet sustentari in illo. Secundo dicitur excellere. Nam ut ait Philonius: plus potest facere quam homo dicere vel intelligere: Sed homo potest dicere vel intelligere rationabiliter deum humane nature assumere: ergo multo magis deus potest hoc facere. Intelligit namque homo congruenter fuisse deum incarnari: tum propter sue potentie sapientie et bonitatis eminentem manifestationem: quod quidem sancta est in humani generis susceptio: tum propter operum diuinorum excellentem consumationem: quod est sancta cum ultimum coniunctum est primo: tum propter humile peti solutorem ad liberationem hominis captiui: quia sola persona diuina erat que preponderabat toti humano generi. Tertia ratio dicitur conuenientie. Nam coram est facilis unio: que ad inuicem similitudinem habent. Sed homo est creatus ad similitudinem et imaginem dei: ut dicitur Beati. i. ergo humana natura diuine aliquo modo est vnibilis in persona. Et si dicitur quod nulla potest esse unio inter illa in eis que nulla est proportio: sed dei quod est infinitus ad creaturam que est finita nulla est proportio: ergo nulla potest esse unio. Ad hoc dicendum quod duplex est proportio. Una que attenditur in conuenientia ordinis. Alia que attenditur in commensuratione quantitatis. Cum ergo dicitur quod omne vnibile est proportionabile. et dicendum quod vix est si intelligatur de proportione que attenditur in conuenientia ordinis. Si autem intelli-

gatur de proportione que est in commensuratione quantitatis: non habet unitatem: pro eo quod si aqua maris infinita esset: adhuc posset spongia immergi: sicut nunc immergeretur. Et ideo sufficit ad unionem proportio que consurgit ex conuenientia ordinis. Et talis est conuenientia que est inter creaturam rationalem et deum pro eo quod creatura rationalis corpore quod est imago dei nata est ordinari in ipso. Dicimus qualiter doctores theologici possibilitatem incarnationis ostendunt: quod a nobis non est curiose investigandum: sed magis potius affectuose redolendum.

Quo tempore et loco et qua paupertate christus natus sit

Capitulum .2.

Secundum mysterium dicitur natiuitas quatuor. In quo considerare debemus qualiter christus natus describitur ab euangelista. Et cuius consideratione tres conditiones christi nascens colligimus.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima conditio dicitur temporalitas. Designatur namque in euangelio quod christus natus est Octauiani imperatoris tempore. Qui ut scribit Suetonius et Eutropius natus est in velletrano oppido. viij. kal. septembris: ex patre Octauiano senatore: et matre Actia nepte iulij cesaris genita ex iulia sorore: que nupserat. L. Balbo: de quoresert plinius in .2. Historie naturalis: quod cum urbem intraret apparuerit stelle circa solem in modum corone posite. Sic sedatis omnibus bellis orbem totum suo subiecit imperio: cunctis inimicis eturbationibus romanorum victis. Regnavit namque annis .56. duo decim cum. M. Antonio. et M. Lepido. et .44. per se. Et ut dicit Solinus de mirabilibus mundi. tempus Augusti solum repleum est quo plurimum arma cessauerunt et ingenia floruerunt. Fuerunt. n. tunc. Horatius flaccus. Virgilius. Quintus Adrianus. Latullus veronensis. Terentius Varro. M. T. C. Apollodorus. Valerius Messala. Valerius maximus: et complures alij. Ut autem dicit Orosius. Octavianus victor re diem sub oriente cum triplici triumpho vixit in gressus: tunc primus quod rem publicam auxerat Augustus est saluatus. Et cum pacificum possideret imperium: edictum fecit ut describeretur vniuersus orbis: ut sciret quot puencie: quot homines essent in toto orbe. Et dicebatur descriptio: quod numerus eorum qui censum ferebant redigebatur inscriptis ut refert magister in historia scolastica. Dicebatur etiam professio: quia quilibet offerens

denarium suum presidii ponebat illud super caput suum: et propter hoc ostendebatur se esse subditum Romano imperio. Regnante hoc imperatore piissimo Christus dei filius nasci voluit. Unde Beda ait. Natus in carne dei filius sicut de Virgine natus Virginitatis sibi decus ostendit esse gratissimus sic peccatissimo seculi tempore preceatur: quia paces quod rere docuit: et pacis sectatores iussere dignatur. Nullum autem maius potuit esse pacis indicium: quam totum orbem una descriptione concludi: cum Octavia nus Augustus tanta. Et ante circa tempore dominice natiuitatis pace regnavit. Theophilus vero ait. Loucniensis erat ut per Christum cultus multorum deorum deficeret: et unus deus coleretur: ubi ubi rex orbi impasse describitur. Nec existimare debemus regem regum Iesum Christum sub descriptione mundi natum absque mystica et roabili causa. Dicit Dominus genes. Diligentius autem intuenti sacramentum quod dicitur videtur significari: quia in totius orbis prefectione describi oportuit Christum: ut cum omnibus scriptis sanctificaret oculos. Gregorius in omel. inquit. Mystice autem nascituro domino mundus describitur: quia ille apparebat in carne quod electos suos ascriberet in eternitate. Secunda conditio dicitur Christi nascentis localitas. Natus in. voluit in Bethleem iude: ad quem iuerat Ioseph cum Maria: eo quod esset de domo et familia David. Et dicitur Bethleem ciuitas David secundum Michaelem: quia inde oriundus fuit ut habetur. I. Reg. 17. c. Et Ioseph erat de genere David: sicut dicitur Matthei. 1. Et non est alienum a proposito: quia Iesus Christus natus est in talis humili loco: et non in hierusalem: nec in maxima roma: quia in omnibus suis actibus se humilem exhibere voluit. Unde Bethleem elegit sue natiuitati: et hierusalem sue passioni: ut per hoc gloriam hominum confutaret: quia in ciuitate ignobili nascentis: in ciuitate nobili est passus obprobrium. Et ut dicitur in quodam sermone episcopi concilii. Si maximam Romam elegisset ciuitatem: propter potentiam ciuium inuitatem orbis terrarum putarent: si filius fuisset imperatoris: potestatem auctoritatem imperatori ascriberent. Sed ut humilitas Christi ostenderetur: et diuinitas cognosceretur orbem terrarum transformasse: pauperculam elegit matrem: pauperculam et ignobiliorum patriam: tum in signum perfecte victoriae: tum ut suam preteritatem ostenderet in ipsa Roma que caput erat orbis in qua statuit caput ecclesie sue secundum illud Esai. 26. Ciuitatem sublimem humilia bit: et concubabit eas: per pauperes. id est. Christi gressus egenorum. id est. Petri et Pauli apostolorum eius. Tertia conditio dicitur Christi nascentis paupertas: de qua

ait Luc. 2. c. Impleti sunt dies Mariae ut pareretur: et peperit filium suum primogenitum: et panis eum inuoluit: et reclinauit eum in presepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Diuersorium namque secundum magistrum in historia scolastica dicitur operimentum quod est inter duas domos sub quo ciues ad colloquendum vel propter aeris intemperiem diuertebant: ubi Ioseph bouem et asinum presepe secerat. Adirare modo anima mea quam extrema sunt paupertas regis celorum et omnium creaturarum nascentis. Audi Hieronymus ad Marcellam de urbe secedenda dicentem. Quo sermone qua voce spelum cam tibi saluatoris exponam. Et illud presepe in quo infantulus vagiit: silentio magis quam infimo sermone honorandum est. Ubi sunt late porcus. Ubi aureata laquearia. Ubi domus miserorum penes et damnatorum labore vestire. Ubi ad instar palatii priuatorum extructe basilice: ut ville corpusculum hominis preciosius inambulet: et quasi mundo quicquid non possit esse ornatum: recta sua magis velit accipere quam celum. Bethleem. Ecce in hoc puo terre foramine celorum conditor natus est: hic inuolutus panis: hic visus a pastoribus: hic demonstratus a stella: hic adoratus a magis. h. ille. Et idem ad Eustochium. Ille cuius pugillum mundus concluditur: presepe continetur angustia. Quid erat videre filium dei inuolutum panis: vagientem: lachrymantem: pre frigore rabscentem. Eamus omnes quocumque cum pastoribus et dicamus sibi. Quid angelorum rex dignissime: qui pro nobis ad hanc necessitatem venisti: ut ex paupercula matre in tuguriolo vilissimo non habens ubi caput reclinaret: quod vis a nobis. Quid tibi persolueri possumus. Vis aurum. vis argentum. Multa ceteri tibi vel gemme vel locustas vel preciosas queque diuertibilia. Et si forte ista spreueris quod faciunt tibi ad ornatum pro tua necessitate domum acciperes ad habitandum: ligna et pannos ad calefaciendum. Et mox infantulus iste clamabat ardentem. Quod roales creature nolo mundi diuitias: nolo delicias: nolo magnificencias. Ecce vestra carnem assumpsit. Puerculus suus: et pro vobis triginta tribus annis laborabo indefinenter in fame et siti: in vigiliis et peregrinationibus: in angustiis et persecutionibus: in plagis et vulneribus: in sanguinis effusione usque ad mortem. Si mihi placere cupitis quod vos ita diligo: potest vestra mihi donare: illa super humeros meos proinde dolentes in corde vestro de quibusque commissis: et ego pro vobis satisficiam. Ego omnium potentiam potabo. Quod humani cordis duritia cur non mollitur: cur non

flexitur

Acciditur: cur nō mouetur ad vocē oīum salua/
toris. Sūt nēpe humane mētes gelate ⁊ ferro
duriores: quoniam xp̄m puulū clamantem ⁊ di
centem: pctā deponite: pctā deponite: qz ppter
pctā incipio peregrinari ad mortē: nō audiunt
Sed qd tu faciebas o vgo pūissima: qñ vide/
bas in assūpta carne factorem oīum tam īfimo
loco natū. f. lebant oculi tui. Que tanto magis
eras pietate deuicta: quanto certior eras de al
titudine secreti. Mēpe human⁹ intellectus exco
gitare nō posset qualiter vgo sacratissima puel
la ⁊ plena gratia sui filii ardentissimam pauper
tatem desecuit.

Quod omnes creature in xp̄i natiuitate si
gnū iocunditatis ostenderūt. Cap. 3.

tertū mysteriū dicitur natiuitatis iocū
ditas. Nam natiuitas presens letissi/
ma dē esse animis quibuscūqz bñ dis/
positis. De qua ⁊ nos triplicem iocunditatem
inferemus.

Prima dicitur supernaturalis.

Secūda dicitur vginialis.

Tertia dicitur generalis.

Prima dicitur supnaturalis: que scā fuit in
angelicis choris. Et qdam angelus vn⁹ letus
ad pastores descendit: q vigilas noctis custodi
ebant super gregem suū: annūcians eis q nat⁹
eēt iesus: cū quo scā est multitudo magna cele/
stis exercitus cantantium: gloria in altissimis
deo ⁊c. Et vt in ge Beda in omel. nūqz in tota
veteris testamēti serie repiemus angelos: q tā
sedulo apparuerūt patribus: q cū luce apparu
erunt. Sed hoc priuilegiū recte huic tpi est re/
seruatū: quādo exortum ē in tenebris lumen: ⁊
rectis corde lencia. hec ille. Secūda iocūditas
dicitur vginialis. Suscepit egdem vgo glorio
sa iestimabile gaudium cū vidit se pepisse sine
corruptōe ⁊ sine dolore. Nec vt qdaz fatue ar
bitrantur iacens peperit filium suū: nec obstetri
cum habuit adiutorium. Vnde Hiero. aduer
sus Eluidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla
muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pānis
inuoluit infantem: ipsa ⁊ mater ⁊ vgo. Idūto
enim q appropinquante hora partus sensit v
go purissima tantū intellectus leticiā: quāta nō
lenserat vnqz oibus diebus vite sue: ⁊ omnes
sensus ei⁹ spūales ⁊ corporales quad. am ienar/
rabili suauitate replebant. Et eleuata super hu
manas vires in abyssum diuine contemplatio
nis iū cū imenso dulcore peperit filium suum.

Quem vt vidit natū: mor adorauit vt verū de
um: ⁊ deinde illuz ad se suscipiens: suo pectori
strixit: ⁊ pānis inuolucendo lacte suo purissimo
pascēbat. Audiuit ⁊ angelos cantantes: vidit
pastores cū admiratōe venientes ad inquirem/
dū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ip
sa tenebat: ipsa tractabat. Q gaudū vere inco/
gnoscibile: cū vgo glorioza videbat oculis cor
porcis: quem sancti patres ceteriqz electi deli/
derauerūt īspicere. Nec solum filium suū senti
ebat: sed sui ipsius ⁊ ē dei filiū esse intelligebat.

Tertia iocūditas dicitur generalis. Maj do
mino nascente oēs quodāmodo creature vīse
sūt suo mō letari. Creatura nāqz pure corpo/
rea letata ē: qz vt testatur Inno. tert⁹ tpe illo q
rome longo tempore par fuit: romani templū
pacis pulcherrimū cōstruxerunt: ⁊ ibi statum
Romuli posuerūt. Consulētes vō apollinem
q̄tum duraret: acceperūt rñsum quousqz vgo
pareret. Qd ipsi audientes dixerūt. In eternū
durabit: qz vgo nūqz pariet. Vnde ⁊ i forib⁹
templi titulū hūc scripserūt. Templum pacis in
eternū. Sed in ipsa nocte qua vgo peperit tē/
plum funditus corruit. Vbi modo ē ecclesia: q
scē marie noue dicit. Scō letata ē creatura
corporea ⁊ lucida vt predict⁹ Inno. papa dixit
In ipsa. n. nocte natiuitatis obscuritas aeris i
claritatē diei vīsa est: ⁊ in die natiuitatis domi
ni tres soles in oriente apparuerunt: qui paula
tum in vnū corpus solare redacti sūt: licet in bi
storis scholasticis dicatur q hoc non fuit i die
natiuitatis: sed ante per aliquod tempus. f. p⁹
mortē filii cesaris: quod etiam Eusebi⁹ in cro
nica asserit. Qrosi⁹ vō dicit vba hec. Hora
circiter tertia: repente ligdo ac puro sereno cir
culus ad ipm celestis arcus orbem solem am
buit: quasi venturus esset qui ipsum solem so
lus mūdūqz totū effecisset ⁊ regeret. Addū ⁊
innocentius rem dignam mīratū: q Octauia
nus imperator: in tantū senatui placuit: vt ipm
pro deo collere vellent. Qui se mortalem intel
ligens: immortalitatis sibi nomen noluit vsurpa
re. Ad illoz vero ipotunam instantias Sibyl
lam prophetissam aduocat: scire volens per ei⁹
oracula: si in mundo aliquando eo maior nasce
retur. Et cum in die natiuitatis domini consti
lium super hac re conuocasset: ⁊ Sibilla in ca
mera imperatoris oraculis insisteret in die me
dia circulus nitens apparuit circa solem: ⁊ in
medio circuli vgo pulcherrima filiū gestās i gre
mio. tūc sibilla b cesari ostēdū. Luz aut impator

ad predictam visionem plurimū admiraretur:
audiuir vocē dicentē. Hec est ara celi. Dixitq;
ei Sibylla. Hic puer maior te est: ipsum adora
Et in camera in qua hec celebrata sunt: in ho/
nore sancte Marie dedicata est ecclesia: q; vsq;
hodie dicit ara celi. Octavianus Vo puero sibi
monstrato myrrhā dedit: et deus decetero ve/
cari recusauit. Tertio letati sunt pastores inue/
nientes sicut dixerat eis angelus. Vnde et nos
omnes letari debemus: et spiritualiter iocunda/
ri: q; ait Leo papa in smone. Saluator noster
hodie dilectissimi natus ē: gaudeamus. Neq;
eniz locū fas est cōtristare: vbi natalis ē vite: q;
cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de/
pmissa eternitate leticiā. Nemo ab huius ala/
critatis participatione seceruit. Vna cunctis le/
ticie cōmunis est ratio: q; domin⁹ noster mor/
tis peccatiz destructor: sicut nullū a reatu libe/
ruz reperit: ita liberandis omnib⁹ venit. Exul/
tet sanctus: q; appropinquat ad palmā. Sau/
deat peccator: q; inuitat ad veniā. Animes gen/
tilis: q; vocat ad vitā. hec ille. Igitor leti sunt
celi et ciues celoz et. Sic et nos gaudentes re/
feramus gratias deo: qui seipsum dedit puulū:
vt nos magnos faceret in regno celoz: in quo
viuit et regnat p infinita secula seculoz. Amē.

In festo sancti Stephani proto-martyris.
Sermo de eodem.

fructus. 24. Stephanus iesum videns.

Ideo celos

apertos: et iesum stantem a
dextris virtutis dei. Actūz
7. In tribulatiōib⁹ positis ac
laborantibus dilectissimi in
christo iesu p diuino amore

nō deest auxiliū sue grē: qua fit vt quecūq; ar/
dua et difficillima nō solū nō moleste sed iocun/
de et equo animo ferant. Nihil enim morte ter/
ribilius. Hāc tamē amici dei cū op⁹ fuit passi
sunt pro xpō gaudentes. Et ne multoz exēpla
referamus: pponit exemplū de pthomartyre:
qui in etate floridissima lapidationis martyriuz
patientissime tollerauit. Qui cū ex debito coga/
mur honore deuoti exhibere: vt possum⁹ suffra/
gio ipsius sue sanctissime vite esse imitatores:
de ipso in presenti sermone dicturi sumus: sub
vno fructu qui est. Stephanus iesum videns:
sicut dicitur i themate. Video celos aptos et.
In quibus sanctissimis verbis tria principalia
priuilegia beati Stephani notabimus.

Primū dicitur gratie.

Secundū victorie.

Tertiū glorie.

Ad in Stephano fuit gratia. Cap. 1.

Rumū priuilegiū dicit gratie: de qua
p dicitur Act. 7. Stephanus aut plen⁹
gratia et fortitudine faciebat signa et

prodigia magna in populo. Mā cū tria sint pac/
cata prima ad q cetera reducunt: videlicet sup/
bia: auaricia: luxuria. Pro qbus dicit. i. 3oh.
2. Omne qd est in mundo: aut est cōcupiscētia
carnis: aut cōcupiscētia oculoz: aut supbia vite
necessariū est vnicuiq; laborare vt ab his non
superet: qmō vincēdo cōtrarias sequat virtus.
Quod esse nullo modo pōt sine diuina grā
sicut docet Aug. in li. de correptione et grā. et i
li. de pdestinatōe sāctoz: et i enchiridion. De⁹
aut benedict⁹ vnicuiq; laborare volenti et facere
qd in se est: hāc grām libere largit: adeo vt nul
lus nisi de propria negligentia cōqueri possit.
Vnde Eyprianus in epla ad Domnum ait.
Perfluens largit spās: nullis finib⁹ pmissis: nul
lis metaz spacijs frenat. Māna igit erubescit
affluenter. Mōstrū peccatūm faciat et petit. Quā
tuz illud fidei capax offerim⁹: tū inundatis grē
banrim⁹. h ille. Qd clare pcpim⁹ in bēo Sic/
phāo xpi pthomartyre dilectissimo: q grā diuī
na superauit pfecta peccata: et obtinuit in se tres
solemnes virtutes: videlicet.

Prima est virtus humilitatis.

Secunda est virtus paupertatis.

Tertia est virtus castitatis.

Prima virtus quā obtinuit beatus Stephan⁹
dicit humilitatis: in honore sibi ab ecclesia exhi/
bito. Vt. n. docet scriptura Actū. c. 6. ipse nō
fuit vltim⁹ imo prim⁹ ex septē diaconib⁹ ab apo/
stolis ordinatis in ministerio. Eū. n. cēt mari/
ma multitudo credentiū: q in dies crescebat. 12.
apli. decreuerūt eligere septē q possent pesse mi/
nistratiōi tpali: vt ipsi possent liberius vacare
vbi diuini pdicatōi. Et elegerūt Stephanū ple/
nū fide et spū scō: et Philippū: et Prochorū: et
Nicanorē: et Timonē: et Parmenā: et Nico/
laū aducnā Anthiochenū. In quo honore nul/
la elatione Stephanus iunuit: s; i cunctis se
humilē exhibuit. Secūda virtus dicit paupertatis
Mā de eo dicit. Act. 6. q fuit plenus fide. Vñ
Aug. ait. Qui de deo verā fidē habet: nō cupiūt
i his miserijs diuites fieri. Et sic pz qm ad secū/
dā virtutē. 3⁹ dī castitatis. nā de eo dī q fuit bo/
nū testimoniū et mūdissime fame: et q; pleriq; sua
volūta te

voluntate in peccatis comorantes excusationem
 suscipiunt dicentes non posse virtuosè viuere: quia ip
 se dñs suā gratiā denegat: nos intelligere debe
 mus quod ex fonte illo inmundatissimo diuine bo
 nitatis vniuersis gustare potest si velit. Et quia
 quod mali sunt noluit quod in se est facere: ideo gratiā
 diuinā participare non possunt. Inquit. n. Eu
 chidius in li. de causis. quod prima causa inest omnibus re
 bus: dispositione vna non tamen omnes accipiunt: sed tamen
 secundum dispositionem suā. Quo fit: ut aliqui re
 cipiant de gratia quā eis sufficit ad salutem: ut sunt
 illi qui in charitate observant diuina mandata Alij ve
 ro ad seruatores: perfectioris opera aggredientes
 ample et copiose gratiā diuinā impetrant. Nō. n.
 potuissent penetrare in deserto. Antonius ma
 gnus. Alario. Paulus primus heremita: et alij de
 quibus dicit in vitis patrum: nec enim martyres tam
 manes ferre cruciatus durasque penas si gratia dei
 illis non succurrisset. Nō potuissent in erate sua tam
 floridissima supponere et calcare mundi superbiā:
 spernere mundi diuitias: paruipendere vanas de
 licias: et humiliter accipere sequi christum in paupertate:
 si non fuissent aduerti gratia dei. Et si dicit quod gratia
 non potest esse maior in vno quam in alio: potest ad hoc re
 deri per Augustini dictum ad Dardanum. In quibus
 habuit deus non equaliter habuit. Et idem ad Bo
 nifacium. Tripliciter gratia meretur augeri. Quae
 habet exponens. Alter. in. 3. dicit quod maior et minor
 in formis spiritualibus non dicitur sicut in formis corpo
 ralibus: quia secundum augustinum de quantitate aie in formis
 materialibus dicitur maior et minor secundum quantitatem
 diuisiua in formis autem spiritualibus secundum quan
 titatem valem. Reducuntur ergo ad nostrum pro
 positum dicimus: quod non est inconueniens bonitati diui
 ne quibus diuini copiosius donum gratiae concedere: cum et de
 nulli denegaret: ut dictum est quod est ad salutem neces
 sarium. Si. n. omnes indei heretici infideles et mali
 christiani in hoc seculo existentes vellent gratiam dei:
 facile possent eam obtinere. Habuit eam Stephe
 nus: et estimauit ac magnifice precium illius ap
 preciauit.

Quod in Stephano fuit victoria. Ca. 2.
 Secundum privilegium in quo relucet di
 uinum adiutorium beati Stephani dicitur
 victoria. Ados. n. malorum est bonis
 persecutionem inferre: quia secundum philosophorum sententiam:
 contraria simul stare non possunt: sed mutuo se ex
 pellunt: sicut quod Aristoteles. r. meta. docet: et in
 predicamentis: siue fuerint contraria priuatiue vel
 positiue: sicut calidum non stat cum frigido: nec album
 cum nigro: nec tenebra cum lumine. Unde quod bo

ni malis contrarii sunt: eos cedunt et molestant: et
 impotenter persequunt. Unde. 23. q. 4. c. Qui se
 cundum carnem. ait Hiero. Qui secundum carnem natus
 persequatur spiritualē. s. Ismael Isaac. Nunc autem
 te spiritualis carnalis persequitur. Quod patet etiam per
 beatum Hiero. in epitaphio sancte. Paulus: sem
 per viuentes persequitur inuidia: seruusque summos
 fulgura montes. Etenim sancti omnes emu
 los habuerunt. In paradiso quoque serpens fuit:
 cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum.
 Et de omnibus taceat: dominus noster iesus christus
 phariseorum inuidia est crucifixus. Et ne multo
 ruz exempla que sunt innumerabilia replicemus
 ecce in proposito est. Stephanus leuita: contra
 quem insurrexerunt viri iniqui et impij querentes
 sibi mortem inferre: triplici bello interueniente.

Primum dicitur de disputatione.

Secundum dicitur de accusatione.

Tertium dicitur de conuictione.

Primum praelium fuit de disputatione: quia surre
 runt quidam de synagoga que appellabatur liberti
 norum: a regione sic nominatorum secundum Aluco. de li.
 et circensium a circensium ciuitate: et alexandri inorum
 ab alexandria metropoli egypti: et corinthei qui erant
 a ciliicia et asia: que sunt regiones propinque Iu
 dee. In quo praelio datus est sibi spiritus sanctus
 qui sibi facundiam ministrant secundum christi promissum
 Luc. 11. Ego dabo vobis os et sapientiam: cui non
 poterunt resistere et contradicere omnes aduer
 sarij vestri. Ideo aduersarij Stephani non po
 terant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur.

Secundum praelium dicitur de accusatione: quia viden
 tes iudei quod per primum modum cum non superassent:
 callide submiserunt duos falsos testes: qui eum
 in iudicio accusarent. Et venerunt et accusauerunt
 eum dicentes. Stephanus blasphemasse deum: et
 aduersum templum et legem. In quo praelio affuit
 sibi diuinum auxilium: quia inuictus i cum omnibus qui
 errant in concilio: facie eius viderunt tamquam facie
 angelorum. Vbi est subsequuta victoria: quia de omni
 bus sibi subiectis ipse se clarissime purgauit:
 magnificando deum: et aduersum legem et templum.
 De deo dicitur cum qui locutus est patribus et prophetis
 deus fuisse gloriosus. De aduersum quod amicus
 dei fuerat. De lege quod fuerat a deo data. De tem
 plo quod fuerat ex precepto dei constructum. Tertium
 praelium dicitur de conuictione. Nam cum Stephanus
 fuisset multa rationabiliter locutus: emuli sui non
 volebant respondere: et audientes que diceban
 tur desiccabant cordibus suis: et stridebant den
 tibus in eum. Ecce autem statim brachium domini auxi

lium suggerens. Stephano qui in tali p[ro]p[ri]o p[ro]spiciebat sibi imminere periculu[m] mortis. Nā in-
tendens in celū vidit gloriā dei et ait. Ecce vi-
deo celos apertos: et iesum stantes a dextris vir-
tutis dei. De ista apparitione dicunt sancti do-
ctores q[uod] Stephan[us] aut vidit oculo corpali aut
mentali. Si corporali tria mirabilia sunt subse-
cuta. Prīmū est q[uod] vidit celos apertos. Quod
secūdū. Nā de lira: est intelligēdū nō q[uod] celi sue-
runt aperti et diuisi: cū sint incorruptibiles s[ed] q[uod]
sic clare vidit: ac si nullū fuisset obstaculū inter-
mediū. Secūdū mirabile est: q[uod] vidit iesum in
gloria patris: cū s[ecundu]m naturā impossibile sit vt cor-
pus glorificatū ab oculocorporali in tua gloria
posse videri. Tertiū mirabile est: cū corp[us] chri-
sti sit in celo empyreo: videndo ipsum vidit vl-
tra celū aereū fidereum et cristallinū. Impossi-
bile autē est s[ecundu]m naturā: vt oculus corporalis in
tanta distantia possit videre. Si autē vidit oculo
mentali: tunc factum est vt mens ei[us] e[ss]et adeo
illuminata ad noticiā glorie dei: et dñi nostri ie-
su ch[risti] filij sui: vt nihil aliud posset vel velle:
vel desiderare: nec morte quā oēs fugiūt velut
sibi nociuū timere. Q[uod] ostendit. Iudei. n. cū
audissent eum talia dicentē cōtinuerunt aures
suas: s[ed] glo. ne audirent blasphemā. Et sic ex
malicia sua estimantes eū blasphemū: licet non
esset eduxerunt eū extra ciuitatem et lapidabāt.
Et testes deposuerunt vestimenta sua: vt cele-
rius interficerent eū: ad pedes adolescentis: q[uod]
vocabat Saulus: qui postea Paul[us] fuit. Ipse
v[er]o lapidat[us] vulneratus: cruore p[er]fusus nō dice-
bat. Heu me dolētē: nō heu me inuentē: nō di-
cebat: heu me q[uod] morior sine cā: nō dicebat heu
me q[uod] relinquo mūdu[m]: heu me q[uod] relinquo ami-
cos morte p[er]cussus. Sed q[uod] dicebat. Domine
iesu accipe spiritū meū: et ne statuas illis h[uius] pec-
cati. Nō dicto obdormiuit in dño. Vbi glo.
ait. Pulcre dictū est: obdormiuit in domino et
nō mortuus est: q[uod] obtulit sacrificiū dilectionis
et obdormiuit in spe resurrectionis.

Q[uod] in Stephano fuit gloria. Cap. .3.
Ertiu p[ri]mū legim[us] beati Stephani in
quo relucet diuinū adiutoriu[m] dicit glo-
ria. Nā vt ait ps. Preciosa in cōspe-
ctu dñi mors sanctoꝝ eius. Quod in Stephano
verificatū est: qui triplicē gloriā adeptus est.
Prima dicit specialis honorationis.
Secūda dicit miraculoꝝ operationis.
Tertia dicit plene beatificationis.
Prima gloria quā cōsecutus est bñs Ste-

phanus dicitur specialis honorificationis. Est
enim in ecclesia dei inter martyres primus: et
eius festū post natiuitatē domini celebrat. Et
nō. q[uod] de beato Stephano sit duplex officiū vel
festū. s. inuentionis et passionis. Inuentio ei[us]
anno domini quadringentesimo septimo et āno
sexto Honorij principis narratur fuisse. Cui-
dam enim p[re]bytero Luciano in terruozio bie-
rosolymitano feria sexta in stratu suo quiescēt:
cū pene vigilaret: quidā fener statura procerus
vultu decorus: plura barba: pallio cādido ami-
ctus: in cuius summitatib[us] erāt nāq[ue] auree cru-
ces cōtecte: calcianis caligis in sup[er]ficie de auri-
tis apparuit. Qui virgā aureā manu tenens te-
guit eū dicens. Pat[er] facito diligenter tumultos
nostros: quia indecenter recōditū sumus et de-
specto valde loco: et referta hoc episcopo hieroso-
lymitano Joāni. Cui Luciano dixit. Domi-
ne q[uod] es. Et ille. Ego su[us] Samaeliq[ue] Paulū
apostolū enutriui: eiq[ue] docui legē. Qui autem
mecū iacent est sanctus Stephanus: quē lapi-
datū in meo tumulto nouo collocaui. Alius est
Nicodemus nepos meus: et alius Abibas fi-
lius meus. Quo dicto sanctus Samael d[icitur]
sparuit. Eū autē p[re]fatus Luciano iussa ei[us]
differret implere: iterū apparuit ei. Dixitq[ue] ga-
maliel. Quare neglexisti que tibi dixerā. Qui
dixit. Pater nō neglexi: sed orauī si hoc a deo
esset: mibi secūdo apparetet feria sexta sequētis
hebdomade. Post hoc autē Luciano abiit ad
episcopū: narrantiq[ue] ei cuncta p[er] ordinē. P[er]-
gunt igit[ur] cū alijs episcopis ad locū Luciano oñ-
sum: inuenteq[ue] sunt sanctoꝝ reliquie: et in eccle-
sia montis syon sunt reuerenter collocate. De
hac inuentione loquit[ur] Beda in cronica sua.
Corpus v[er]o sancti Stephani est delatū cōstan-
tinopoli. Q[uod] tandē tempore Theodosij ipato-
ris rome est delatū: et in sepulchro in quo iacet
scūs Laurentius fuit enā cōditū. Inuentio au-
tem fuit eadē die qua passio ei[us] celebrat. s. c[on]stui-
tas aut mutata est post natiuitatē dñi: q[uod] solem-
nius agebat festū de ei[us] inuentione q[uam] de passio-
ne. Ideo festū de passione post natiuitatē domi-
ni ab ecclesia celebrat[ur]: et p[ro]pter reuerentiā natiui-
tatis dñi et q[uod] passio ei[us] maior et dignior ē q[uam] ei[us]
inuentionis. Secūda gloria quā assecutus ē bea-
tus Stephanus dicit miraculoꝝ operationis.
Dicit. n. Aug. 22. de ciui. dei. beatus Step[hanus]
nuz inumeris miraculis coruscasse: et mortuos
sex suis meritis suscitasse: multosq[ue] a varijs lan-
guozibus liberasse: de q[ui]bus diffusius loquitur
ibi Aug.

ibi Aug. Te
assecutus est
in regno celoꝝ
fruendo. Vbi
possessione
nis. Vbi possi-
ctoꝝbus et
phanū laborant
tem: ip[s]um v[er]o
colui in regn
dignū vult et re
infinita secula
In die sancti
eodem.
fructus. 25.

de: q[ui] er omni
abundant. Vbi
ip[s]us festū celeb
mus de ip[s]o v[er]o
dilectus atq[ue] caru
fab vno fructu: q[uod]
in p[ro]positis verbi
m. Dilectus me
mysteria huius
nobis cōtempla
Prīmū dicit ra
Secūdū dicit
Tertiū dicitur cō
Q[uod] rationib[us]
gulariter fuisse di-

La
Rimū
p quo cōte
Joāne
nrv de ip[s]o fing
Vbi p[ro]p[ri]is iesu. N
lms vnus et dilec
gebat. Et Jos. 2.
m: et ad illū discipu
et. 12. c. Laueru
m quē diligebat
verbo ait. Sei
p[ro]p[ri]us iesus: q[uod] ip[s]i
brat. Vbi cū
lms venerabilis

ibi Aug. Tertia gloria quā beat⁹ Stephan⁹
 assecutus est dicit plene beatificationis. hāc hz
 in regno celoz deū dare videndū. tenendo atq;
 fruendo. Ibi factus est in pace locus ei⁹. Ibi
 possessionē hz opulentia; et plenā gubulibet bo
 nis. Ibi possidet aureolā: q̄ dat martirib⁹ do
 ctoribus et virginibus. Sic itaq; audiuim⁹ Ste
 phanū laborantē: intelleximus eū xp̄m adiuuā
 tem: ipsum vō vincentē: eūq; nunc gloriosum
 colimus in regno celoz: in quo xp̄s ip̄e bene
 dictus viuit et regnat cū omnib⁹ sanctis suis p
 infinita secula seculoz. Amē.

In die sancti Joānis euāgeliste. Sermo de
 eodem.

Fructus. 25. Iesus Joānē diligit.

Dilectus meus mi
 bi et ego illi

Capitulum. 1. c. In collegio sancto
 ruz celi magnā gloriā possidet
 Joānes euāgelista: cuius lau
 des vir lingua exprimere suffi

te: qm̄ ex omni parte virtutū suarū preconiā sup
 ibundant. Verūtāte q; hodierna die ecclesia
 p̄suis festū celebrat nos deuotione qua poteri
 mus de ipso vba facturi sumus: dicemusq; q̄
 dilectus atq; carus fuit dño nostro iesu christo
 ab vno fructu: q est. Iesus ioānē diligit. Ad
 ppositis verbis exprimit: cū de ipso xp̄s di
 cit. Dilectus meus et c. In quibus verbis tria
 mysteria huius ardentissime dilectionis erunt
 obis cōtemplanda.

Prīmū dicit rationis.

Secundū dicitur ostensionis.

Tertiū dicitur cōclusionis.

Ad rationibus pbatur Joānem a xp̄o sin
 gulariter fuisse dilectum.

Capitulum. 1. c.

Prīmū mysterium dicit rationis. In
 quo cōtemplari libet: cur xp̄s fili⁹ dei
 Joānē euāgelistā ita dilexit. Rūde
 vti de ipso singulariter dicit: q fuerit dilect⁹
 discipulis iesu. Nā Joh. 13. habet. Erat recū
 nis vnus ex discipulis ei⁹ in sinu iesu: quē di
 lebat. Et Joh. 2. Venit ad Symonē Pe
 tro: et ad illū discipulum quē diligebat iesus.

12. c. Cōuersus Petrus vidit illū discipu
 lum quē diligebat iesus sequentē. Aug. super
 verbo ait. Seipsum dicit discipulū quē dili
 gebat iesus: q; ipsum pre ceteris familiarius di
 lebat. Vbi enā cantat ecclesia: et sumitur de
 his venerabilis Bede. Hic est Joānes q

privilegiū amoris p̄cipū ceteris aliis a domi
 no meruit honorari. Et dicimus q; triplici ra
 tione xp̄s ita diligebat Joānem.

Primo ratione fraternitatis.

Secūdo ratione etatis.

Tertio ratione virginis.

Prīmū en diligebat ratione fraternitatis qz
 erat sibi frater ex eadem stirpe natus. Nam vt
 colligitur ex dictis sanctorū patrū. Anna tres fi
 lias habuit: scilicet Adariā matrem domini: et
 Adariā iacobi: et Adariam Salome. De Ada
 ria iacobi geniti sunt Iacobus minor. Symo
 cananus. Judas Thadeus: qui fuerūt apo
 stoli: et Ioseph qui cognominatus est iustus.
 De Adaria salome natus est Iacobus maior
 et Joānes euāgelista. Vnde fm̄ Francisc⁹
 de maronis colligitur hec veritas q; Joannes
 euāgelista habuit triplicē germanitatē ad xp̄m
 pro eo q; mater domini habebat tantā germani
 tatem sola ad filiū suū: quantā habent pater et
 mater in alijs: eo q; corporālē substantiā totam
 filio suo dedit in qua germanitas radicatur: eo
 q; de substantia virginis christus fuit totaliter
 format⁹. Et ideo tantū fuit ei germanus bea
 tus Joānes ex parte solius matris: quantū fi
 christus fuisse ex vtroq; parente. Et si dicatur
 nō est ver⁹ q; christus magis dilexerit Joānes
 q; alios apostolos: q; Joh. vlt. xp̄s dicit Pe
 tro. Symon Joānis diligis me. Et ip̄e. Tu
 scis domine: q; amo te. Et xp̄s magis diligit
 eos: qui eū magis diligunt. Ergo magis dile
 xit Petrus q; Joānes. Quod etiā ex ictu ap
 parer: q; Petro cōmissi ecclesiaz gubernandā
 Ad hoc dicere possumus fm̄ Aug. sup iohā.
 q est dilectio in signo exteriori: et est dilectio in
 effectū interiori. Siloquāmur de dilectōe pri
 mo modo: magis diligebat iesus ioānem quia
 maiore ei exhibebat familiaritatem. Si autē q;
 tum ad effectū interiorē qui est effectus gratie:
 sic diligebat Petrus: q; maior munus gratie
 ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joānē
 et Petrus duplex vita significatur: p Petrus
 vita actiua que trāsit: per Joānes vita cōtem
 platiua que pmanet. Vnde Petro dictum est
 Sequere me. De Joāne vero dicit. Sic eam
 volo manere. Et q; actiua est laboriosior et fru
 ctuosior: contemplatiua vero purior et iocun
 dior: ad significandā huius vite duplicē disse
 rentiam familiarius se domin⁹ exhibebat Joā
 ni q; Petro. Ex hoc dicit Aug. q; Petrus erat
 melior: sed Joānes erat feci⁹. Vbi autem

aliter respondet. d. q. Petrus dilexit ferventi⁹
et ideo diligebat forti⁹. Joānes vō dilexit dul/
cius: et ideo diligebat familiarius. Alij autē di/
xerunt q. Petrus magis dilexit deū in primo
q. Joānes. Joānes vō magis dilexit deū in
se q. Petrus. Vnde Petrus recepit curā regi/
minis: et hoc habuit maiore gloriā ad labore
actionis. Joānes autē habuit efficaciorē gratiā
ad quietē cōtemplationis. s. vult ergo vterq. di/
lectus a xpō: cū de Joāne modis p̄dictis dicat
q. a xpō singulariter diligebat. S. alijs dicere
posset. Videret mihi q. Petrus apostolus fue/
rit xpō amplius amicus: et q. magis xp̄s ipsius
dilexit. Et hoc p̄bo tali ratione. Quādo alijs
homo h̄z facere aliqd magnū iter: si est bene sa/
piēs: ipse cōmittit rem sibi magis charā maiori
et meliori amico quēz habeat in mūdo. S. ille
qui est fons sapientie verbum dei in excelsis. s.
dn̄s iesus quādo iuit in celū: ipse cōmisit res sibi
magis charā quā in mūdo haberet. s. sanctaz
matrē ecclesiā: pro qua de celis descendit: et mo/
ri voluit Petro: quādo dixit ei. Tu es Petrus
et sup hāc petra edificabo ecclesiā meā. Mat̄h.
16. Et quodcūq. ligaueris sup terrā erit ligatū
et in celis. Et tibi dabo claves regni celoz. Er/
go videt q. beatus Petrus fuerit melior ami/
cus quē christus habuerit. Ad istaz rationē ego
respondeo et dico q. dn̄s noster iesus xp̄s p̄mē
davit ecclesiā suā meliori mō beato Joāni q.
Petro. Et ratio ē ista. Vos scitis q. nihil aliū
est ecclesiā q. cōgregatio fidelū omnīū xp̄iano
rum: sed tpe passionis xp̄i tota fides xp̄iana de/
fecit in omnib⁹ et remansit solū in virgine glo/
riosa. Vnde ipsa sola fuit tunc sancta mater ec/
clesia. Et ista cōmendata fuit beato Job. Er/
go maior ē. Itē videt fuisse maior alia ratione
In euāgelico sit cōparatio inter statū v̄ginita/
tis et matrimonij. Et dicit euāgelista q. est tā
ta differentia: quāta est inter centum et triginta.
Beatus Petrus habuit vxorē et filiū: beatus
autē Joānes fuit v̄go purissimus. Et ideo tan/
ta differentia videt esse inter eos: quāta est in/
ter centū et triginta. S. diceret aliquis. Est ne
maior Joāne baptista. Joānes baptista fuit vir
go purissimus: fuit germanus christi: fuit san/
ctificatus: fuit p̄pheta et plusq. p̄pheta: fuit mar/
tyr. Ipse ē de quo saluator ait. Inter natos mu/
liez nō surrexit maior Joāne baptista. Quid
dices ad istas magnas progatiuas. Rūdeo et
dico q. Joā. euāgelista habuit excellenter om/
nes istas progatiuas. Si vis dicere q. Jobā.

baptista fuit v̄go: et iste euāgelica Joānes fuit
virgo mente et corpore: ideo dn̄s vocavit eū de
nuptijs: et ppter excellentē v̄ginitatē christus
in cruce positus ipsi matrē cōmendauit: et in fi/
gnū huius maxime v̄ginitatis dn̄s nō p̄misit
corpus eius in ferventis olei dolio destrui nec
corumpi: nec post mortē eius vernib⁹ et terra
putrescere. Si vis dicere: baptista fuit germa/
nus xp̄i: dico q. Joānes euāgelista excessit eū
in vno gradu: q. Joānes euāgelista fuit filius
sororis beate v̄ginis Marię. S. beatus Joā/
nes baptista fuit filius Helisabet cognate ei⁹.
Si vis dicere q. Joānes baptista fuerit sancti/
ficatus in vtero: dico q. licet Joānes euāgelista
nō fuerit sanctificatus in vtero: tamē ibi Joā/
nes baptista recepit semel spiritū sanctū: s. bea/
tus Joānes euāgelista recepit iter cū alijs apo/
stolis. Si vis dicere q. Joānes baptista fuerit
p̄pheta et plusq. p̄pheta: dico q. Joānes euā/
gelista fuit p̄pheta: sicut apparet i. Apeca. quā/
do p̄phetauit multa q. ventura erant septe eccle/
sijs q. sunt in Asia: et multa alia q. sunt ventura
s. vult etiā plusq. p̄pheta: q. habuit nobili⁹ offi/
ciū: q. si esset p̄pheta. Si vis dicere q. Joā/
nes baptista fuit martyr: dico etiā q. Joānes
euāgelista fuit martyr. Ita dicit beatus Aug.
in quodā sermone beati Joānnis euāgeliste: q.
incipit. Postulat autē mater filioz Zebedei cū
errore muliebri. Intelligens christus p̄ces ei⁹
ex filioz descendere voluntate ait. Petitis bi/
bere calicē quē ego bibiturus sum. Per calicē
in scripturis diuinis passionē intelligim⁹: vt ē
illud. Mater si possibile est transeat a me calix
ille. Et in ps. Quid retribuā dño pro omnib⁹
q. retribuit mihi. Calicē salutaris accipia. Sta/
timq. insert: q. est iste calix. Preciosa in sp̄e
ctu dñi mors sanctorū eius. Possumus rīde/
re illi. Quibus christus. Calicē qdē meū bi/
betis: sedere autē ad dexterā ē. Aug. Quērit
q̄stio: calicē martirij filij Zebedei: videlicet Za/
cobus et Joānes hiberūt: cū scriptura tñ narrat
apostolū Jacobū et Herode capite truncatur.
Joānes autē p̄pria morte finisse. S. si legim⁹
historias ecclesiasticas: in gbus refert q. ipse p/
pter martirij fuit missus in ferventis olei do/
lio: et pro suscipienda corona christi athleta p̄e/
cesserit: statimq. cū delegatus in pathmos insu/
lam sit: et venenū biberit: videbimus martirij
animū nō defuisse: et dēbuisse Joāne calicē con/
fessionis: s. p̄secutor nō effuderit sanguinē. hec
Augustin⁹. Vennū ille gladius passus christi
qui p̄trāsiunt

mal gran fuit
Joānis euā/
gd dices ad
natos mulie/
cit quedā glo/
et p̄phetis et
sanctis cōdū/
cit cōparatō ad
nō sum. et. n.
gaui quon equ/
patem ad sanc/
tū: nō surget m/
bebat et turgere
maior vel min/
p̄ quoddā mira/
baptiste legit:
theologi quoz
euāgelistā p̄e/
tate p̄posita
roziates et eff/
Joāne possit
tois dicit: libet
eiz dicit. Be/
nobis nō dispū/
unice hoc in p/
dixerūt. Dicant
singulariter in/
do diligebat: r/
te tenera mūd/
pe adolecēs:
da vestigia. R/
ra in p̄logo in/
votatus. V/
et habetur a
tirabbi vbi h̄z
de. Et rat cū ip/
tes xp̄s venerit
sp̄es: et manet
fuit vocatus
vocatōe dicit
Joāne. V/
et discipulis
nuptijs volen/
fuit vocatus a
tibz et p̄ t̄rec
Mat̄h. 4. A/
Tertio dilig/
tans. V̄laccr/
rimonio regni
cū ei q. contin/
gran fuit illi qu

qui transiuit animā Adaric: ptra fuit anima 3
 Joānis euāgeliste: vt dicunt aliq sancti. Sed
 qd dices ad vbu chisti quando ipse dixit: inter
 natos mulierū rē. Respondeo et dico fm q di
 cit quedā glo. q in hoc nō preferit patriarchis
 et pphetis et rictis hoibus: sed equalis ceteris
 sanctis onditur. Vel aluer dicendū ē: q xps se
 cit cōpatōem ad scōs q precesserūt: et ideo dixit
 nō surrexit. i. nullus maior precessit: sed nō ne
 gant quin equalis. Vel et dicitur q nō secū cō
 patōem ad sanctos q sequi debebāt: et iō nō di
 cit: nō surget maior: q Joānes euāgelista de
 bebat exurgere equalis. Quis istoz duoz sit
 maior vel minor: nō debemus curare: sicut pz
 p quoddā miraculū: quod in vita bti Joannis
 baptiste legit: vbi habet q erant duo doctores
 theologi quoz vnus Joānem baptistam: alter
 euāgelistā preferbat. Tandē super hoc dispu
 tatōe pposita quilibet valde sollicitus erat auc
 toritates et efficaces rōes inuenire: qbus suum
 Joāne posset preferre. Adueniente aut disputa
 tōis die: glibet sanctorū emulatoz suo apparuit
 ei q dixit. Bene cōcordes sumus in celis: de
 nobis nō disputetis in terris. Tunc illi sibi ad
 inuicē hoc in populo publicauerūt: et deū bene
 dixerūt. Dicam⁹ ergo Joannē euangelistam
 singulariter inter alios fuisse dilectū. Secun
 do diligebat xps Joannē rōe etatis: q in eta
 te tenera mūdo spzeto secutus ē xpm. Erat qp
 pe adolescēs: et a xpo fuit vocatus ad sui imitā
 da vestigia. De cuius vocatōe dicit Mico. 6 li
 ra in plogo in Joannē: q triplē Joannes fuit
 vocatus. Primo ad xpi aliqz noticiā. Nā
 vt habetur a Jo. inc. 1. c. quādo Andree petē
 ti: rabbi vbi habitas: respondit iesus: veni et vi
 de. Erat cū ipso Joānes euāgelista. Qui ieqn
 tes xps venerūt et viderūt vbi maneret sicut ho
 spes: et manserunt apud illū illo die. Secūdo
 fuit vocatus ad xpi familiaritatem. Et de hac
 vocatōe dicit Hieronymus in plogo suo sup
 Joannē. Hic est Joannes euangelista vnus
 ex discipulis dñi q vgo a deo ē electus: quē de
 nuptiis volentē nubere vocauit dñs. Tercio
 fuit vocatus ad apostolatū: quādo relicis re
 libus et patre cum fratre suo secutus ē christum
 Math. 4. Ambulans iesus iuxta mare rē.

Tercio diligebat xps Joānem rōe sue vgin
 itatis. Placent. n. dñs nostro iesu xpo q in ma
 trimonio regulate viuūt: sed multo magis pla
 cet ei q continentiam seruāt. Super oēs tamen
 grati sūt illi qui mēte et corpore vginitatez am

plectitur. Quod videt nostrā ppriam naturā
 excellere et superare: qz inqt Hiero. ad sacras
 vgenes de continentia vginali. Grande ē et
 imortale: et pene vltra nostrā corpoream nām
 superare luxuriā et cōcupiscentie flāmam adole
 scentie facibus estuātem omni vute restringe
 re nostri gemitus oblectatōes excludere: vire
 re qz cōtra humani generis legē: despiciere cōiu
 giū solatia: dulcedinē cōtēnere liberoz: et quēcū
 qz presentis vite cōmoda sunt pro nihilo spe fu
 ture bñitudinis cōtempnissē. hec ille. Cum ita
 qz Joānes adolescēs xpm fuerit secutus et v
 go afficiebat ei xps qui puritatez diligit. Quo
 exemplo iducimur: vt et nos qz cū possumus
 xpm velim⁹ sequi. Quid dormim⁹. Quid su
 mus iertes cum audim⁹ Joannē a xpo dilectū
 curramus vt diligamur ab illo: qz nisi dilere
 rūt nos nihil nobis pderit qd cūqz tpale bonū
 in dilectōe quoqz sua cōsumatur omnis felici
 tas. Ille etenim sapiēs ē: ille magn⁹: ille deniqz
 gloriosus: qui ita viuūt: vt a chisti amore non
 excludatur.

Quod christus ostendit dilectionem: quam
 habebat erga iohannem. Capitulum .2.

Ecūdum mysterium contemplandū.
 s dicitur ostensiois. Voluit nāqz domi
 nus noster iesus xps ostendere dilecti
 onē erga iohannē in hac vita maxime quantum
 ad tria. videlicet.

Primo qm ad pfectionem.

Secūdo qm ad conuersationem.

Tercio qm ad cōmendationem.

Primo ostendit xps iesus dilectōem suam
 erga iohannem: qm ad pfectionem: qz subli
 mauit cū ad gradus multiplices ecclesiastice di
 gnitatis. Nam vt inqt apostolus ad Eph. 4.
 c. Dedit xps quosdā qdem apostolos: quosdā
 aut pphetas: alios tamen euāgelistas: alios aut
 pastores et doctores. Sed iohānes fuit apls: vt
 pz Math. 1. c. s. f. vnt ppheta sicut notat Apoc.
 1. c. sicut ipse ait. Beatus q audit et legit verba
 pphetic huius: et seruat ea q in ea scripta sunt.
 s. vnt euāgelista: sicut apparet in euangelij de
 scriptōe. s. vnt et doctor predicādo et discurren
 do per asiam: et denū scribendo cplāz suas ca
 nonicas. Secūdo ostendit xps dilectōem erga
 iohannem in cōuersatiōe. Hic nāqz fuit qui cū
 Petro et iacobo xps vidit trasfigurati. Math.
 17. Secūdo fuit hic in puelle resuscitatōe: ita le
 gitur Math. 9. c. qz princeps accessit ad eū et
 adorabat eū dicens. Domine filio mea mōdo

defuncta est: sed veni et impone manū sup̄ eas
et viuet. Respondit ei iesus dicens. Moli time
re. Et cū venissz ad domū principis sup̄sit. De
trū Jacobū et Joannē: et patrē et matrē puellē.
et ait illi. Surge. Et confestim surrexit et ambula
uit. Tercio hic fuit et in sua acerbissima passiōe
Math. 26. Assumpto Petro et duobus filiis
zebedei cepit cōtristari et mestus eē dicens. Tri
stis ē anima mea vsqz ad mortē. Hic et fuit q
tpe cene recubuit in sinu iesu: ibiqz obdormiuit.
In qua dormitiōe reuelata sūt ei secreta celestia
de quibz postea ipse dicebat prima sua canonica
I. c. Quod sūa ab initio qd̄ audimus et quod
vidimus: et manus nostre cōreclauerūt de vi
bo vite. Vbi scōm quosdā habemus dicere: q
Joannes vidit deū per essentia in hac mortali
vita. Quod cōfirmatur: qz ei fuit reuelatū my
steriū generatiōis eterne: quam nullus cogno
scere pōt. 2ē. Secūdo qz fuit ei reuelatū myste
riū incarnationis: quod notat ad vbi p̄p̄icta
rē: et ita a diuinitate sub propria rōe. Quod ex
p̄ssit Joannes in canonica dicens. Nos vidi
mus et testificamur: quādo pater nāstr filiu suū
saluatorem mūdi. Et Jo. 1. Didimus gl̄iam
Sed actus beatificus nō potest cognosci: nisi
cognoscatur illud in quo ē: sicut Stephan⁹ nō
potuit videre xpm eē ad dexteram dei: nisi vi
deret deū. Tercio ostendit xps erga Joānē dile
ctiōem suam q̄tum ad cōmēdatiōem: qm̄ moriēl
in cruce: et audiēs suam matrē flentē et lachry
mantē cōmēdauit eam suo dilecto Joanni di
cēs. Ecce mater tua. Qd̄ dignū fuit hoc priui
legiū Joāni concessum. Nam si bene cōsidere
mus: videbat xps vginē matrē suam paupcu
lam desolatā et merore cōfectam. Mā clamabat
querula voce ad filiū dicens. O fili mi dulcissi
me. O fili mi amātissime. O fili mi dilectissi
me. Video te in cruce deficientē: et ego orzata
tanto filio quo ibo. Ad quē confugiam. Quis
mibi auxiliū dabit et consiliū in tam iestimabi
li pena. O fili mi domū nō habeo: pecunias nō
possideo: diuitias nō teneo. Tu mibi thesaur⁹
eras: et ecce in cruce morieris. Amici tui om
nes dereliquerūt te. Quis mibi mitigabit dolo
rē meū. Qui me dimittis. O fili sapientissime re
sponde mibi. Ego mater tua. Ego te in vtero
meo portauit. Ego te pavi lacte meo. Ego te te
nui brachiis meis: et nūc factus es mibi alien⁹
Patroni locutus es: et mibi qd̄ dicis. Loquere
fili loq̄re afflicte matri tue Marie. Audi o Jo
ānes: quid de te loq̄tur xps. Adulier igit ecce fi

lius tuus. Et tu Joānes vide matrē tua. Tibi
eam cōmēdo. Tu illam adiua: ei assiste in tri
bulationibus suis. Non habebat xps in mun
do quē qz chariorem sua matrē: et eā vt dixim⁹
ioanni benignissime cōmēdauit.

Quod Joānis amor a christo feliciter est cō
clusus.

Capitulum .3.
Eritū mysterium principale dicitur cō
clusionis. Amor quidem ad ioannem
euangelistā feliciter ē conclusus. Quē
christus voluit triplici priuilegio decorare in
hac mortali vita dum viueret.

Primum dicitur miraculorū cōnsecrationis.
Secundum dicitur admirandē cōsummatiōis.
Tertium dicitur superne glorificationis.

Primū priuilegium dicitur miraculorum
cōnsecrationis. Ipse enim multa miracula ope
ratus est. A Domitiano nanqz crudelissimo
ad vrbem vocatus: in qua in seruētis olei dō
lio missus: inde illesus exiit: a quo fuit in exili
um relegatus. Hic Domitianus vt de ipso di
dicimus secundum Suetonium Eutropium
Dorostum et Iudam libro de temporibus. fuit
it Despāsiani filius et frater iunior Tit. Qui
mortuo Tuo in imperium sublimatus est: et in
principio ostendit se moderatum valde: dissu
mulans diligere studia poetarum: et reficiens
bibliothecas. Et ita videbatur horere cedes:
vt nec boues immolari mandauerit. Sed in fi
ne seuerus apparuit. Nam senatores nobilissi
mos et multos consulares suos occidit. Et se
cundum Eusebiū libro. 3. ecclesiastice histo
rie persecutus est christianos et iudeos. Et se
cundum Dorostum se deum et dominum per
misit appellari: et in cunctis suarum primordi
is literarum dicebatur. Deus et dominus ve
ster Domitianus. Qui propter odium tandē
a cubiculariis suis occisus est vulneribus: an
no etatis sue quadagesimo quinto. Quo mor
tuo sanctus ioannes ephesum remeauit. Vbi
Drusianam suam deuotam suscitauit. Vbi
Eratonem philosophum et duos iuuenes qui
mundum contemplerant: ad fidem christi re
duxit: propter gemmarum fractarum integri
tatem. Vbi iuuenem qui mortuus efferebatur
ad vitam redire imperauit. Et non solum in
Epheso: verum etiam per totam asiam multa
miracula est operatus virtute diuina: sicut dis
fusus patet in sua legenda. Secundum priui
legium dicitur admirandē cōsummatiōis.
Admirabiliter enim cursum suum cōsummauit.
Nam cū

Nam cum es
minis dicen
minico predi
dici: denū
tanta lux en
rat. Recedat
manu inuen
plurimorū
runt aliqui q
sepulchro: hoc
pulsio suo vi
ne per modum
qz hoc causat
hoc improbat
legum: sed in
una fructione
ria existentiā
non est mort
latus est in p
se saluum: qu
est hominē k
concessum nō
qz est mortuū
ne corruption
re Hieronym⁹
Apocalypsin
superuolasse
Epheso post
de solium de
facta reddidit
re sue mortu
mus. Et h
ioanne. Si
mo inter fra
Secundum
spondit ad v
nem socium
eum volo m
cium in fine
celestem ab
uilegium d
lesti nanqz
omnes cogi
esse merita
camus: ioan
dine et grad
etiam ipse
ardentes h
ata dilectio
cedinem vi
sue nos pi

Nam cum esset. 88. annorum apparuit ei do-
minus dicens. Veni dilecte mi. Qui die do-
minico predicavit usque ad magnam partem.
dici: denique in foueam descendit: super quam
tanta lux emicuit: q nullus ibi respicere pote-
rat. Recedente vero lumine: fouea impleta
manna inuenta est. Vbi difficultas oritur apud
plurimos: si Ioannes fuit mortuus. Et dixe-
runt aliqui q non est mortuus: sed dormit in
sepulchro: hoc accipientes in signum: q in se-
pulchro suo videtur quedam scaturicius man-
ne per modum ebullitionis surgere. Et dicunt
q hoc causatur ex vita eius. Sed Augustinus
hoc improbat: quia hoc non esset iohannis priui
legium: sed magis detrimentum: si tam diu vi-
uina fructione retardaretur aliis apostolis i glo-
ria existentibus. Alii vero dixerunt q iohannes
non est mortuus: sed cum Enoch et Methusala
translati sunt in paradysum. Hoc autem videtur ef-
se falsum: quia scribitur ad Heb. 9. c. Statutum
est homini semel mori. Nec virgini gloriose
concessum non mori. Quidam enim dicunt:
q est mortuus: tamen sine dolore: sicut fuit si-
ne corruptione carnis. Quod videtur senti-
re Hieronymus in prologo in iohannem et in
Apocalypsim: ubi ait. Sic est iohannes q sciens
superuenisse recessum: convocatis discipulis i
Epheso post multa signorum experimenta in-
de fossam descendens sepulture sue: locutione
facta reddidit spiritum: tam extraneus a dolo-
re sue mortis q a corruptione carnis fuit alie-
nus. Et si dicatur q christus dixit Petro de
iohanne. Sic eum volo manere. unde erit ser-
mo inter fratres q discipulus ille non moritur
Secundum Aug. est dicendum q christus re-
spondit ad verba Petri petentis habere iohan-
nem socium in passione et martyrio dicens. Sic
eum volo manere donec veniam: non ad iudi-
cium in fine: sed ad vocandum eum in gloria
celestem ab huius mundi statu. Tertium pri-
uilegium dicitur superne glorificationis. In ce-
lesti namq curia copiosam esse iohannis gloria
omnes cognoscere possunt qui kiunt gloriam
esse meritis correspondentem. Et ne multa vi-
camus: iohannes euangelista non in infimo or-
dine et gradu est sanctorum collocatus: verum
etiam ipse est qui propter amorem inter seraphi
ardentes habitare creditur. Si ergo felix et be-
ata dilectio est: que iohannem ad gloriam ac dul-
cedinem usq perduxit: ipsius exemplo ut chri-
stus nos diligat studemus: qui est benedictus

et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.
In festo innocentium. Sermo p eisdem.
fructus. 26. Innocentes pro christo occidit.

Scipe puerum

et matrem eius et fuge in egyptum. Angeli ad ioseph loquen-
tis verba sunt ista. Math. 2. c.
Iniquitas Herodis impij et
crudelis christum iesum in cuna vagientem per-
sequi ut occideretur curauit. Quod se implere
credens ne deciperetur non solum super chri-
stum ut ipse interficeretur effudit iram suam:
sed etiam super alios paruulos innocentes:
quorum solennitas celebrata est in ecclesia.
Vbi mens deuota intueri debet quanta sit ob-
ligatio rationalis creature ad filium virginis
diligendum qui in qualibet etate sua pati pro
nobis dignatus est. Quamobrem in presenti
sermone recensere debemus ea que de fugatio-
ne et eius peregrinatione in egyptum: et puero-
rum occasione euangelica historia testatur sub
vno fructu qui est. innocentes pro christo occi-
duntur. De quo tria principaliter occurrunt co-
templanda.

Primum est innocentis iesu elongatio ex ange-
lica monitione.

Secundum est Herodis nequitia ex paruulo-
rum necatione.

Tertium est occisorum merita ex remuneratione.
Quod monitus ioseph per angelum cum ie-
su et Maria fugit in egyptum.

Capitulum primum.

Primum mysterium contemplandum
p dicitur innocentis iesu elongatio ex an-
gelica amonitione. De quo in textu eu-
gelij scribitur. Angelus domini apparuit in
somnia ioseph. et. Vbi tria dubia possunt oc-
currere.

Primum est an aliquis angelus deputatus fue-
rit ad custodiam christi.

Secundum est quare christus illo tempore mori
recusauit.

Tertium est cur i sua fuga egyptum petere voluit.
Ad primum dubium videtur a quibusdam
dicendum q christus ad sui custodiam angelum
habuit. Multa enim in scripturis inueniuntur
ex quibus facile hoc colligi potest. Nam Lu-
ce. 2. c. habetur q angelus nunciavit xpi natiui-
tatem: q potuit e angelus ad sui custodiam deputatus
Et ibidem. 22. Ecce appruit ei angelus domini confortans

tans eum. Vbi Beda ait. In testimonium vtri
usque nature angelum eum confortasse: et ange
lum ei ministrasse describitur. Iesus xps fm
humanae naturam et passibilitatis statum fuit
paulo minus ab angelis minoratus: vt declarat
magister in primo sinax di. 16. Vnde qm ad
hoc angelico videbatur indigere pfidio. An
gelicam custodiam deus fecit ad anime digni
tatem fm Hieronymus super Math. 18. c. q
dicit. Adhuc qpe est dignitas animarum: vt
vnaqueqz ab ortu naturae suae habeat ange
lum ad sui custodiam deputatum. Aia aut xpi cum
sit nobilissima: non dz tanta dignitate priuari.
Ane tamen omnia: et si videntur concludere ve
ritatem: tamen falsa sunt: qz non habuit xpus
angelum ad sui custodiam deputatum fm do
ctores in. 2. di. xi. vbi ar. 1. q. 3. beatus Bon.
roem assignat. Quia nec demones euz poterat
opprimere per violentiam corporis diuinitati
vnti: nec poterant allicere affectum per blandi
tias plenitudine gratie confirmatum. Ideo
xps non indigebat angelo bono: nec qm ad
defensionem corporis: nec qm ad cruditi
nem rationis: nec qm ad excitationem affectio
nis. Non solum autem xps non indigebat: sz
nec ei et competebar. Custodia. n. in custodie
te respectu custodiri dicit presidentiam quada
Et q: angeli xpo domino subiiciebantur: io nul
lum officium pfidentie ipsius iesu xpi eis admit
ti debebat. Quicqd aut de scripturis allegari
e: de angelis ministrantibus et custodiens
et seruientibus ipsi xpo: no de presidentibus e
i intelligendum. Nunc. n. ita minoratus est xpus
ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei presi
dere: cu ita bene sit adorandus xps in cruce et i
sua infirmitate sicut et in sua vute. Cum vo di
cebat q: angelica custodia fuit ad hominis di
gnitatem: dicendum q: custodiri ab angelis ita di
ci dignitatem in aia respectu aliarum creaturarum
que non comittuntur angelice custodie: vt tamen
dicat imperfectiorem respectu beatorum: qui alia
custodia nunqz egent. Et anima xpi ab instanti
sue conceptionis erat pfecte beata q: angelum
custodientem non debebat habere: sed bene mi
nistrantem. Quod non in vno tm sed in pluri
bus locis manifestus est sicut pz Math. 4. ubi
dicitur q: ministrabant ei angeli. In obsequio
ergo xpi angelus apparuit in somnis ioseph.
Sed adhuc vsatur in dubio animus. An ap
paruit angelus zacharie: apparuit vgin glori
ose: apparuit pastoribus dum vigilarent. Cur

ioseph apparuit in somnis. Ad hoc respondet
Crisostomus in omelia dicens. No apparuit
manifeste sicut pastoribus: qz valde fidelis erat.
Pastores indigebat qsi rudes. Virgo idiga
it quasi ab angelis instruenda. Si uer zachari
as indiguit ante conceptum proles miraculi vi
sione. Nec ille. De hoc Remigius assignat ro
nem morale: et dicit. Per hoc q: angelus ap
paruisse in sonis dr mystice designat: quia il
li qui a curis terrenis et secularibus negociis re
quiescunt: pfrui angelica visione merentur. hec
ille. In hac appoie notanda sunt vba angeli q
dicit. Surge et accipe puerum et matrem eius: et fu
ge in egyptum. Quia vt dicit Crisostomus super
Math. no ppter matrem puer natus e: sed pro
pter puerum mater sepata e. Et fm Hilariu: cu
euangelista desponsata ea vocauit iusto coniu
ge nupciavit: sed post partum mater iesu ondit:
vt quemadmodum deputaretur Marie in vgin
tate coniugiu: ita venerabilis ostenderet ei in
iesu matrem vginatam. Ad sciendum dubium re
spondet Augustinus in questionibus noui et
veteris testamenti. vbi ait. Quia ppiis locis et
temporibus gessu saluator. Cum ergo xps mori dis
poneret pro hominibus: differre voluit vsque
ad trigessimu annu etatis sue: ut in illo
tempore in medio vbo pariter et exemplo instruere
tutem vt vritatem virtutisqz nature insinuaret oib
qz vitam suam pro nobis dedit: qsi erat in p
fectissimo statu. Ad tertiu dubiu ridet euage
lista cum dicit: q in egypto xps mansit vt imple
retur quod domini est per pphetas. Ex egypto vo
caui filiu meum. Aug. in quodam sermone de
epiphania dicit. Adyres aliquando in egypto
clauserat die: illuc xps adueniens sedentibus in
tenebris reddidit clarissimam lucem. Quod vnaqz
verum esse ostendit magister in historia sco
lastica. Nocte enim illa xps cum matre intrauit
egyptum: qua precepto suo exierant filii israel
vt sicut no fuit domus in qua primogenitus no
iaceret mortuus angelo pcutiente: sic ipso ingredi
ente no fuit templu in quo idolum no corruerit
Quod Esaias predixerat. 19. c. Ecce dominus
ascendet super nubem leuem: et ingreditur egyptum
et mouebunt simulacra egypti a facie eius
Hac puincia comedat hyfidorus quartodeci
mo cibus: logiaru dicens: eam esse que prius
acrea dicebat. deinde egyptus vocata ab egypto
Danai fratre ibi regnate. Nec ab oziete si
ne sine et rubro mari coniuncta ab occasu. Et
biam habet

bram habet: a septentrione mare magnus: regio
celi inioribus ifuerat: et pluuia: ignara. Nilus
solus circumfluens eam irrigat: et inundatione sua
secundat: unde multarum terrarum parte frumento
alitur. Ceterorum quoque negotiorum adeo copiosa:
ut impleat mercibus suis orbem terrarum. Hanc
christus sibi elegit forte etiam ut ibi se esse mon-
straret futurum. In egypto enim plus religio vi-
gitat: ubi. Si quis nunc ad egyptum veniat so-
litudines: paradiso omni illam videret heremus
digniores. Et sic egyptus anachoritis: veluti
astris ecluz fuit adornata. Decille. Multa de-
claramus de christi fuga in egyptum. Sed pia
mens nostra debet considerare quod dolenter audi-
uit mater Ioseph sibi dicentem. O virgo dulcis-
sima fugiamus repente: quia Herodes filium tuum
perdere querit. O quantum timor virginem a men-
te inuasit: quantum dolor cor benignissimum
penetravit. Dato enim quod sine mora filium in bra-
chijs suscipiens lachrymantibus oculis cum Ioseph
sene puella cum paruulo desertum iter arripue-
runt. Lamentare nunc anima mea quot noctes
dixerunt insomnes: quot vicibus sitis estuave-
runt ardore: quotiens et absque cibo nocte inui-
gilauerunt in heremo. Compatere nunc anima
dura creatori tuo pro te peregrinanti. Compatere
et Ioseph qui sollicitus erat ad inquirendum
per heremum: ut matris et filij necessitabibus oc-
curreret pro viribus: et non valebat. Compatere
ergo virgini sacratissime que nunc terret: nunc
pauet: nunc filium inter vbera stringit: nunc faciem
eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam
eius deslet penaltates. O impossibile esset ex-
cogitare: quod supra hoc mysterio facta sunt: et mul-
ta alia que fiebant. Profecto si excogitarentur
vir oculi a lachrymis conuertere valerent.

Quod maxima et crudelis fuit nequicia Hero-
dis contra christum. Cap. 2.

Secundum mysterium contemplandum dicitur

Herodis astuta nequicia ex puerorum
necatione. De quo hodie tria consi-

deranda sunt.

Primum dicit differentia.

Secundum dicit sufferentia.

Tertium dicitur malicia.

Primum considerandum dicit differentia. Se-
cundum enim historiarum doctrinam tres fue-
runt Herodes.

Primus dictus Herodes Ascalonita: sub
quo dominus natus: et a quo pueri occisi sunt.

Secundus dictus est Herodes Antipas

qui Joannem decollavit.

Tertius dictus est Herodes agrippa: qui
Jacobum occidit: et Petrum incarceratione.

Secundum considerandum dicit sufferentia. Non
enim Herodes coipso quo delusus est a ma-
gis ueros occidi mandauit: sed post aliquod
tempus. Quia ut dicit Nicolaus de lira: cum vel-
let omnes pueros de Bethleem interficere: ne
puer sibi incognitus euaderet: impeditus est ab
executione huius facti: eo quod a Cesare Augu-
sto per epistolam est citatus romam filioz accusa-
tionibus responsurus. Eundo autem Romam et
remanendo in curia: et reuertendo ad iudeam ap-
posuit annum et plus. Et ideo post fere duos an-
nos ad regnum suum reuertitur: et in regno confir-
matus est: quando sententiam pro se contra filios
habuit. Et tunc perfecit necem pueroz prius in
mente conceptam. Tertium considerandum dicitur
malicia. Quisnam explicet quantum dolo animi
Herodis fuerit repletus: qui ut christus perde-
ret: non solum ipsum sed omnes pueros qui erant
in Bethleem: et in omnibus finibus eius a bi-
matu et infra. id est ab infantibus duorum annorum usque ad
pueros quinque annorum mandauit occidi. Cui
assertioni vere fide facit: quod quedam ossa innocen-
tum adeo grandia sunt: quod pueroz duos annos
habentium esse non possunt: nisi dixerimus corpo-
ra nunc maioris quantitatis fuisse. Quare autem
Herodes ita mandauit: cum christus esset duorum
annorum: et non unius anni tantum: et unius men-
sis: nec unius diei: cuius etatis pueri interfecti
sunt secundum primam opinionem: nec trium anno-
rum secundum opinionem secundam. Respondet
Augustinus in sermone de innocentibus: quod ti-
mebat ne puero cui sidera famulabantur paulo
supra etatem vel infra species mutata esset: et sic
tempus occultaret. Jaco videt pueros a bima-
tu usque ad pueros unius diei interiecisse. Tunc
adimpletus est quod dictum est per Hieronimum propheta-
tam. Vox in rama audita est: ploratus et vllula-
tus multus. Rachel plorans filios suos. Vbi
Hieronymus ait. Quando dicit in rama: non pure-
mus nomen loci esse: quod est iuxta Babiam: sed ra-
ma excelsum interpretat: ut sit sensus. Vox in
rama audita est: id est longe lateque dispersa. Cui
dicto concordat dictum Crisostomi super Mattheum
quod ploratus fletus paruulorum ostendit: vllula-
tus autem uulnium significat lamentum. Et quod dicitur
in euangelio. Rachel plorans filios suos: secun-
dum quod dicit Aleo. de lira interpretat metapho-
rice: quasi merens sit Bethleem ratione sue se-

pulture: qz ibi in sepulchro est: vt habet Gen. 35. Et hoc dicit Hieronymus sup. Adatheum Vbi ait. Querit quomodo Rachel filios alterius tribus idest bebleem quasi suos ploret. Respondendum breuiter: qz sepulta sit iuxta bebleem in efrata z materni corpusculi hospitium nomen matris accepit. Siue quoniam Juda et Benjamin due tribus iuncte erant: z Herodes preceperat nō solum in Bebleem interfici pueros: sed in omnibus finibus eius. Vnde per occasionē Bebleem intelligimus multos etiā de Benjamin fuisse occisos. Nec Hieronymus. Quale edictum irrationabile z crudele. o qz lugubris z flebilis executio. O qz iniusta z iniqua occisio. Rapiebant paruuli quidā a pectoribus matrum: quidā in cunis iacentes: quidā blandē parentibus alludentes: quidā vrhane in domibus perambulantes: z sine vlla pietate vlt. proiecebant ad muros: vel gladio: vel strictis in gutture manib. suffocabant. Vidisses tunc in terra iacere cadauera pueroz. Vidisses tūc terras coopertā z madefactā sanguine pueroz paruuloz innocentium. Vidisses matres i qua libet domo sparsis crinibus propter taz horrendum flagitiū singultibus lachrymis z vltulibus acclamantes. Quāta compassio animuz audientium mouere debet in spectaculum adeo suuēstum z lugubre: z cetera.

Quod innocētes merito passionis christi sue remunerati. Capitulum. 3.

Erūm mysteriū contemplandū dicitur occisioz remuneratio. De pmo aut istoz sanctoz apud nōnullos erunt varie sententie: quas omnes ad tres sententias reducemus.

Prima dicit sententia falsa.

Secunda dicitur sententia debilis.

Tertia dicitur sententia vera.

Prima sententia falsa est eozum qui dicunt paruulos hos occisos nihil meruisse: eo qz i eis nondū erat expeditus rationis vsus: nec voluntarie pro christo pangebant. Cōtra quos est auctoritas ecclesie vniuersalis: que hos colit pro sanctis: z in sanctoz numero cōfiteatur. Vnde Augustinus in sermone innocentium. Hodie fratres charissimi natale illoz infantium colim: quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euāgelij textus eloquit. Et ideo cū summa exultatione gaudeat terra nostra: celestium militū z tantaz parens secunda virtutū. Ecce ppheta nūc hostis nūc beatis paruulis tantū pdesse

potuisset obsequio quantū profuit odio. Nam sicut presentis diei festa manifestant: quantum cōtra beatos paruulos iniquitas abundauit: tātū in eis gratia diuine benedictionis effulsit. Nec Augustinus: qui in hoc etiā fōmone multa prosequit de gloria istoz sanctoz. Ideo istorum falsa est opinio. Secūda sententia est debilis. Nā vt inquit Tho. 2. 2. q. 124. fuerunt quidam qui dixerunt qz in innocentibus acceleratus est vsus miraculose liberi arbitrij: ita qz voluntarie etiā passi sunt. Qd dicitū nullibi reperitur authenticū: ideo vbilibet tanqz debile acceptatur: quia vt inquit Hieronymus ad paulinum. Quod de scripturis auctoritatez nō habet: eadem facultate cōtemnit qua pbat. Tertia sententia est vera. De qua loquit scūs Tho. vbi supra: qz martirij gloriā: quā in alijs propria voluntas meret: illi paruuli occisi dei gratia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis ppter christū vices gerit baptismi. Vnde sicut i pueris baptizatis per gratiā baptismalez meritum christi operat ad gloriā: sic in istis operatus est ad palmam martirij obtinendā. Et hoc est qd dicit Augustinus in quodā sermone de epiphania quasi alloquens ad innocētes sic inquit. Ille de vestra corona dubitabū in passione pro christo: qui etiā paruulis baptismū pdesse nō estimat. Nō habebatis etatez in qua passurum christū crederetis: sed habebatis carnez in qua pro christo passuro passionē sustineretis. Ille cum itaqz viderim. hos paruulos felicissimos celicolos esse factos: qui propter christum passi sunt: eos veneremur: vt etiā pro domino iesu christo simul cū eis pan nō timeamus: qui pfecto laborantes exaltat in fine: z beatos facit in gloriozo regno celoz: in quo viuūt z regnat i secula seculoz. Amen.

In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

fructus. 27. Iesus sacerdotes approbans.

Ecce sacerdos

magnus qui in diebus suis placuit deo. Eccl. 44. Verba hec sumit ecclesia in cōmendatione beati Siluestri cōfessoris in hoc

dierna epistola recitata. Qui mūdum ineffabili sapientia multiplici varietate rex creauit: ipse ecclesie sue sancte status diuersos mire disposuit: in quibus cōtemplari possumus candorem sapientie sue proficere ad salutē: cū ad illos vocati iussu

illos ac sanctos ecclesiasticos commendando pontificalem qua qui nominat placet: z gratias Siluestri cōfessoris est gloriā cōmendationē in lēntes: inuēti nō est. Iesus sacerdos nota notari possit pphato: que dicitur dicitur secundum dicitur Tertium dicitur Quod facit episcopos temp

Rin digni cerdo tas excellētiō pphare possum. Primo ratione Secūdo aucto Tercio exem. Primo pnam sacerdos esse: videlicet. Prima dicitur Secūda dicitur Tercia dicitur. Prima ratio sacerdos secundum eundem est. Ratio autēz eundem Tho. mplerius facit dei z populi ministrat populus etiam facit autēz quis dicitur xilianus: vel modo quilibet dat vel cōmatur sacerdos tis est institutus: idest sacerdos qui est in

ut iuste ac sancte operari conamur. Est tamē in
ter ecclesiasticos gradus laude dignus et vere
commendandus sacerdotalis ordo: qui usque ad
pontificalem potest ascendere celsitudinē. In
qua qui normā debitam observare studet: deo
placet: et gratus efficitur. Fecit hoc modo bea-
tus Silvester qui a iesu christo in sancto contu-
bernio est gloriose deputatus. Ad cuius com-
mendationē in p̄senti sermone de ipso loquor
lentes: fructū nostrū proponimus consuetus: q
est. Iesus sacerdotes approbās. Vbi tria pul-
chra notari possunt de beato Silvestro a chri-
sto pbato: que qdem hec sunt videlicet.
Prīmū dicit sacerdotalis dignitas
Secūdū dicitur sacerdotalis sublimitas.
Tertiū dicitur sacerdotalis sanctitas.
Quod sacerdotalis dignitas excellentior est
quacūq; temporali dignitate.

Capitulum. primum.

Primū privilegium dicit sacerdotalis
dignitas: quia de ipso dicit. Ecce sa-
cerdos. Est enim sacerdotalis digni-
tas excellentior quacūq; dignitate tpali. Quod
pbare possumus tripliciter.

Primo ratione.

Secūdo auctoritate.

Tertio exemplo.

Primo pbare possumus ratione excellen-
tiam sacerdotalis dignitatis. Que triplex pot
esse: videlicet.

Prima dicit significationis.

Secunda dicitur institutionis.

Tertia dicit conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam
sacerdos secundū hyfidorum. 7. etymologia-
rum: idem est quod sacer dux: vel sacra dans.
Ratio autē istius duplicis interpretationis se-
cundū Thoma. in. 4. dist. 24. est quia per
mysteriū sacerdotale sacerdos est medius in-
ter deū et populū. Nam ipse divina nunciat et
ministrat populo: et vota populi offert deo. Vi-
ditur etiam sacerdos: quasi sacra dans. Sacra
autē quis dare potest duobus modis: vel au-
xiliando: vel sacramenta dispensando. Primo
modo quilibet iustus inq̄tuz sacra sua merita
dat vel comunicat alijs auxiliando interpreta-
tur sacerdos. Secundo modo: nomen sacerdo-
tis est institutū ad significandū eū qui sacra
dat: idest sacramentorum dispensationē. Et sic
ille qui est in gradu ordinis constitutus: dicitur

sacerdos. Secūda ratio dicitur institutionis.
Nam sacerdotium precessit leges scriptam: quia
in testamento veteri primus sacerdos q iuben-
te domino victimas obtulit fuit Aarō: sicut pa-
tet Genes. 14. c. Demū per sacerdotium iu-
bente domino regalis potestas est ordinata.

Unde. i. reg. 3. s. c. dixit dominus ad Samu-
elem sacerdotem. Audi voces eorū: idest filiorū
israel petentū habere superiorem: et cōstitues
super eos reges. Inde est q spiritualis auctori-
tas terrenaz potestatz habet instituere ut fit: et
iudicare si bona non sit. Quod pbatur per apo-
stolum Paulū. 1. Cor. 7. c. Nescitis quo-
niam angelos iudicabimus: quāto magis secu-
laria. Quod etia notat. c. per venerabilem. ex-
tra qui filij sint legitimi. 9. q. 3. c. nemo. 7. i. c.
aliorū. Tertia ratio dicit conditionis. Est enī
sacerdotalis dignitas spiritualis. Et ideo quā-
to spiritus nobilior est corpore: tanto sacerdo-
tis dignitas est nobilior quacūq; dignitate tem-
porali: sicut patet extra: de translatione episcopi
et electi. in. c. inter corporalia. Et hoc est quod
notatur. 6. di. c. Duo quidem. vbi sic habetur
Aurū non tam p̄ciosius plumbo: q̄ regia
potestate sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem
di. in. c. quis dubiet. sic dicitur. Quis dubiet
sacerdotes christi regū et principum omnīūq;
fidelium patres et magistros censeri. Secun-
dū possumus probare excellentiam dignitatis
sacerdotalis auctoritate. Nam Petrus. 2. sue
primę epistole: sacerdotibus ait. Vos estis ge-
nus electū: regale sacerdotium: genus sancta:
populus acquisitionis. Et ecclesiastici. 7. c. vi-
ditur. Honora deū: et honozifica sacerdotes.
Et Esa. 61. c. scribitur sic de sacerdotibus.

Vos sacerdotes domini vocamini: ministri
dei nostri dicitur vobis. Et. xi. q. 3. in. c. absit.
Aniberius papa ait. Absit ut quicq; sinistrū
de his arbitremur: qui apostolico gradu succe-
dentes christi corpus sacro ore conficiunt: per
quos nos christianissimus: qui claves regni ce-
lorū habentes ante iudicij diem iudicant. In
veteri quidē lege habetur. Quicūq; sacerdoti-
bus nō obtemperasset: aut extra castra positis
lapidabatur a populo: aut gladio ceruice subie-
cta cōtemptus erpiabat cruore. Et Hierony.
ad Rusticū monacū sic de sacerdotibus scribit
Nō est humilitatis mee: neq; mensure iudica-
re de ceteris: neq; de ministris ecclesiarū sint
strū q̄piā dicere. Et. 6. q. 1. c. sacerdote s. Te-
lesphor⁹ papa ait. Sacerdotes q̄piā ore corp⁹

domini conficiunt ab oibus sunt obediendi et
timendi non dilacerandi: aut detrahendi. Et. xi.
q. 2. c. Sacerdotibus. Greg. Mauricio im-
patori sic scribit. Sacerdotibus non ex terrena
parte dominus rex noster citius indignetur: sed
excellenti consideratio propter eum cui sunt ser-
ui ita eis dominetur: ut et debitam reuerentiam
ipendat. Nam in diuinis eloquijs sacerdotes ali-
quando dii: aliquando angeli nuncupantur. Nam
quod Moyses de eo qui ad iuramentum deducenda
est dicitur. Applica istud ad deos: ut ad sacerdo-
tes. Et rursum scriptum est. Dijs non detrahes
sacerdotibus. Et propheta ait. Labia sacerdo-
tis custodiant scientiam et iusticiam et legem regunt
ex ore eius: quia angelus domini exercituum est
Quid igitur mirum si pietas vestra dignetur eos
honorare: quibus in suo eloquio honorem tribuens
eos aut angelos aut deos et ipse appellat deus
hec ille. Tertio possumus probare excellentiam sa-
cerdotalis exemplo. Legimus namque multos christiani-
ssimos imperatores fuisse non dedignatos subij-
cere se sacerdotibus. In quorum numero fuit ille
piissimus Theodosius de quo scribit in historia
tripartita. Hic autem cum audisset apud thesa-
lonicam ciuitatem quosdam iudices fuisse lapidatos
idignatus omnes pariter iussit interimiri ubi. 7. mi-
lia sunt occisi nullo precedente iudicio. Cum ve-
ro Mediolanum venisset: et solenniter in sacrum
voluisset intrare templum: occurrit ei Ambrosius
episcopus foris ad ianuam: et sic egrediens his ser-
monibus a sacris luminibus prohibuit ingressum.
Nescis miser imperator: perpetrare a te necis quam
ta sit magnitudo. Neque post camstanti furoris
mens tua mole presumptio agnoscat. Sed for-
te recognitionem peccati prohibet patris imperij. De-
cet tamen ut vincat ratio patrem. Quibus igitur ocu-
lis aspicias corpus domini templum. Quibus cal-
cabis pedibus sanctum illud pavimentum. Quo ma-
nus extendens: de quibus adhuc sanguis stillat in
honoris. Recede recede: ne secundo peccato priorem
neguam augere coredas. Audies hos sermo-
nes imperator: gemens et fletus ad regalia remeauit.
Cumque octo menses transissent: propinquauit nati-
uitatis domini festiuitas. Imperator autem satis an-
gustabatur. Quod videns Rufinus tunc magister
militum et imperatoris familiarissimus cum sue tristitia
quesiuit. Qua cognita Rufinus ad Ambrosium per-
uenit. Quem cum Ambrosius vidisset: mor-
tuis. Impudentiam canum imitatus es o
Rufine. Ego dico tibi: quam imperatorem ingre-
di luminaria sacra prohibeo. Quod mor-
tuis Rufinus im-

patori rettulit. At imperator in media iam platea
proiequitur: et iustas in facie suscipit contumelias
Et veniens ad amplexus supplicabat ut vincula
eius solueret dicens. Tuus est docere: meus autem est
suscipere. Cui Ambrosius iniunxit ut legem con-
deret: ne quis suam mortis posset dare animo
irato: sed transacto dierum numero. 30. Quod
et fecit: sicut Iacchymosus et dolens cum humilitate
ad ecclesiam est introductus: seruans in cibus re-
uerentiam amplexui Ambrosio. Quid de constantino
imperatore dicemus: qui post susceptum baptis-
ma sacerdotes honorare studuit. Nam de ipso
scribitur. 96. dist. c. in scripturis. In scripturis
narrat Constantinus imperator dixisse. Vere si
propter oculos vidisset sacerdotem dei: aut aliquem
eorum qui monastico habitu circumcincti sunt peccantem
chlamydem meam explicare: et cooperire eum: ne ab
aliquo videretur. xi. q. 2. in c. sacerdotibus. sic ha-
betur. Ecclesiastica quoque testatur historia: quod cum
pie memorie Constantino principi scripto obla-
te accusatores contra episcopos fuissent libellos quod
accusatores accepit: et eosdem qui accusati fuerant
episcopos conuocans: in eorum conspectu: libellos quos
acceperat icendit dicens. Ite et inter vos causas ve-
stras disponite: quia dignum non est: ut nos iudice-
mus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate
quam illis aliquid preestit ex reuerentia impen-
sa. An-
te eam prope pagani in republica principes fuerunt
qui verum deum nescientes: deos ligneos et lapide-
os colebant: et tamen eorum sacerdotibus magnum
honorem tribuebant. hec ibi. Et ne multa dicam
efficacissimum est exemplum christi. de quo Lyprianus
cartaginensis. 93. dist. c. dominus. ait sic. Domi-
nus noster iesus christus rex et iudex usque ad passi-
onis horam seruauit honorem pontificibus et sa-
cerdotibus. Nam cum leprosus mundasset: dixit ei.
Vade ostende te sacerdotibus. Sacerdotem ad-
huc appellans quem sciebat esse sacrilegum. Ite cum
subditus passioi alapa accepisset nihil contumeli-
ose locutus est in personam pontificis. Ex quibus
oibus clare deprehenditur pauperrima esse sa-
cerdotale dignitate. Cui non debent christiani esse
infestis: quam ut dicitur. 3. q. 1. c. Nulli. Quam cru-
cifigunt qui cum in suis sacerdotibus persequuntur
Sic faciebant antiqui tyranni et inimici christi: quos
tamen diuina manus impunes non permisit
abire.

Et idem privilegium beati Siluestri
dicitur sacerdotalis sublimitas: quod fuit
ipse non tantum sacerdos: sed etiam magnus
Nam mortuo Adelfiade episcopo urbis ro-
me Siluester

me: Silvester ab omni plebe in summū pontificem est electus. Vbi sciendum est q̄ in nouo testamento xp̄s instituit triplicem gradum sacerdotum.

Primus est inferiorum.

Secundus est episcoporum.

Tertius est pontificum maximorum.

Primus gradus sacerdotum constitutus a xp̄o est gradus sacerdotum inferiorum. Naz habuit dominus septuagintaduos discipulos: quibus succedunt presbyteri: qui sunt minores in auxilium operis: vt notatur. 95. di. c. d. lim

Secundus gradus est episcoporum: qui sacerdotes maiores respectu aliorum inferiorum dici possunt. Vbi locum duodecim apostolorum tenent in ecclesia: sicut patet. 68. di. in. c. Quidrum vices. 7. 12. q. 1. in. c. videtes. Tertius gradus est pontificum maximorum. Naz dominus super alios elegit Petrum in summum sacerdotem: sicut notatur di. 16. in. c. ita dominus noster. Et. 21. di. in. c. in nouo testamento et habetur in eadem di. c. Aleros. Vbi etiā dicitur q̄ talis gradus seruatus ē in veteri lege vbi Aaron summus sacerdos fuisse traditur et filij eius sacerdotes minores fuerunt. Talis etiam discretio a gentilibus maxime introducta ē: q̄ suos sacerdotes flamines a filo qd̄ portabāt in capite: alios simpliciter flamines: alios archi- flamines appellabant. Quāte autē p̄minentie sit maximus pontificatus gradus ostendit Agatho papa. 19. di. in. c. Sic omnes. vbi sic dicit Sic oēs apostolice sedis sanctōes accipēde sūt tanq̄ ipsius diuina voce Petri firmate. Quis q̄s enim catholice ad papalem celsitudinē sublimatur: ipse ē Petri successor: ipse vicarius xp̄i ipse ē cui⁹ totus mūdus deuote ē subiectus. Et h̄ sit magna potestas imperialis: longe tamen nobilior est facultas pontificalis. Et ideo scribit de maiestate et obedientia. in. c. solite. fecit deus duo magna luminaria in firmamento celi: luminare maius vt p̄ceset diem: et luminare minus vt p̄ceset noctem. Vtrūq̄ magnum: s̄ alter maius. Ad firmamentū igitur celi: hoc ē vniuersalis ecclie: fecit deus duo magna luminaria. i. duas instituit dignitates: que sunt pontificalis dignitas et regalis potestas. Sed illa que p̄est diebus. i. spūalibus maior ē: que vō carnalib⁹ minor: vt q̄ta ē inter solem et lunā: tāta ē inter pontifices et reges: q̄ta cognoscat. h̄ ibi. Adulterā adduci possit ad pb̄andū ea que dicimus: q̄ cā breuitatis omittim⁹: cōcludentes summum

pontificem excellere dignitate ac auctoritate q̄ cūq̄ siue tpali siue spūali statu exaltatos et honoratos.

Tertium privilegium beati Silvestri dicitur sacerdotale sanctitas: q̄ diebus suis placuit deo. Tota. n. vita scōrum ē dies. Vnde. 1. ad Tes. 5. apostolus ait. Omnes vos filij lucis estis. Tria nāq̄ dūz eēt pōtēter vt placeret deo exercere voluit bñs Silvester Primo pascere populum exemplo. Secundo pascere populum verbo.

Tercio pascere populum temporali subsidio.

Primo voluit pascere populum exemplo. Nā adeo fide et morib⁹ resplendebat: vt nō solum a xp̄ianis: vix ēra paganis miro diligere affectu. Secōdo voluit pascere pplm vbo: q̄ sepius vultu angelico xp̄m filiū dei predicabat: xp̄ianosq̄ cōfortabat: vt in fide stabiles p̄manerent: et Constantinum de fidei sacramentis plene docuit et instruit. Di. n. dicitur i. eius legenda: p̄sequente ipso Constantino chzūta: nos: eruit Silvester de vrbe: ac in quodā mōte cū suis clericis mansit. Eū vō Constantin⁹ in mirabilem lepram icidisset: ad consiliū pontificum idolorum adducta erant tria milia puerorum: vt eos occidi faceret: et se in eorum sanguine recenti et calido balnearēt. Egrediente autem eo ad locum vbi balneum preparari debebat: matres puerorum obuiauerunt ei miserabiliterq̄ vllulabant. Constantinus ergo iussit stare currum: et erigens se dixit. Audite me omnes qui hic stans. Dignitas imperij romani de fōre nascit pietatis: q̄ hanc ēt lege dedit: vt capitali snie subderet q̄q̄q̄ in bello aliquem occidisset infantem. Quanta ergo erit crudelitas: vt hoc nostris faciamus filiis: qd̄ nos pb̄buimus alienis. Adeli⁹ ē ergo mori salua vita innocenti: q̄ p̄ eorū ieritū vitam recuperare crudelē. Iussit ergo vt matrib⁹ suis pueri et dona plurima preberēt. Seq̄nti vō nocte Pet⁹ et paulus apparuerūt ei dicētes. Quā exhorruisti sanguinis effusione: misit nos dñs ihs xp̄s dare tibi recup̄ade sanitatis cōsiliū. Silvester ergo ep̄m q̄ apud mōtem sirapti latrat accersit. Hic tibi piscinā ostēdet: in qua imersus ter ab oi curaberis lepre morbo. Euigilās stari. Constantin⁹ misit milites ad Siluestriū. Quos vidēs ad palmā martyrii credidit se vocari. Pre-sentatus tandē Constantino audiuit per ordinē sui somnij visionē. Percutiat autē Constantino qui essent qui sibi apparuerant duo dñi.

respondit Siluester eos esse xpi apostolos: et
non deos. Quorum imagines asseri fecit Silue-
ster: et impator tales esse qui sibi apparuerant.
exclamaui. Siluester autem cum cathecuminum fecit:
et unius hebdomade ieiunium indixit sibi: et car-
ceres aperiri monuit. Quis in aqua descendit/
set baptismatis: ibi admirabilis splendor emicu-
it: sicque mundus exiuit: et christum vidisse se asseruit.
Ipsa autem die sui baptismatis multa ad amplia/
tionem cultus christi statuit et ordinauit. Tercio
voluit beatus Siluester pascere populum temporali subsi-
dio. Scribitur namque in sua legenda: quod omnium
orphanorum: viduarum: et pauperum nomina in scriptis
habebat: et omnibus necessaria prouidebat. Fecit et
multa signa viuens. Qui mundum spreuerat cum
omnibus suis concupiscentiis. Unde et in fine ob-
dormiuit in domino. Cuius exemplo animarum sacer-
dotes: ut sicut illi conformes sunt in dignitate:
ita cum studeant sequi in vite sanctitate. Nam tanto
magis obligantur deo ad rationem reddendam quam
to ab ipso plura dona suscipiunt. Qui ideo plura
eis contulit beneficia: ut ei seruientes magis ex-
altentur in regno celorum: in quo viuunt et regnant.
Amen.

In circuncisione domini. Sermo de eadez.
Fructus. 28. Iesus est circuncisus

Quisquam

P

consummati sunt dies octo
ut circuncideret puer. Scri-
buntur hec verba Luc. 2.
.c. et in euangelio hodie/
no. Ardens amor iesu
christi ipsius matrem pulsare

cepit in etate tenella et infanti: ut humano generi
passionis sue beneficia inciperet dispensare.
Octaua namque die sanguinem suum sudat in cir-
cuncisione apparens velut peccator: circuncisionis
legi subiectus: cum tamen mundus fuerit ab omni for-
de. Et quod primum est contemplari qualiter puerulus il-
le lacrymas circuncidebatur. Recurro in presenti
sermone de ipsius circuncisione dicturi sumus pro
ponentes fructum. Iesus est circuncisus. Ad cuius
explanationem tres conclusiones notabimus.

Prima dicitur institutionis.

Secunda dicitur observationis.

Tertia dicitur cessationis.

Quod sacramentum circuncisionis conue-
nienter fuit institutum. Capitulum .1.

Prima conclusio dicitur institutionis.

In qua dicimus circuncisionis sacra-

mentum convenienter fuisse institutum: quod deus
illud instituit sicut per Genesim. 17. ubi sic habetur
Circuncides ex vobis omnes masculinum: et circuncides
carnem preputij vestri: ut in signum sit federis inter me
et vos. Infans octo diebus circuncides ex vobis.
Huius autem institutionis convenientia triplex assi-
gnatur a Ric. in. 4. di. 1.

Prima est ratione morbi.

Secunda est ratione temporis.

Tertia est ratione persone.

Prima convenientia est ratione morbi: contra quem
circuncisio fuit instituta: qui erat peccator origina-
le. Quod expresse representabat circuncisio: et
quod ad carnem: et quod ad peccatum: et quod ad ef-
fectum. Contrahit. n. patet originale per propaga-
tionem libidinosis: quam carnem circuncisio represen-
tabat ratione membrum in quo fiebat: quod deseruit
tuti generatiue. Processus autem fuit circularis
quod ut dicit Anselmus. primo persona corrumpit
nam deinde nam personam: quem peccatum represe-
ntabat circuncisio per circulari pellicule unctionem.
effectus vero est abundantia concupiscentie: quem re-
presentabat supposititas pellis que ab ipso membro
separabat. Id non tamen carnem et peccatum: et effectus
originalis peccati: sed et delictum per circuncisionem
significabat. Secunda convenientia fuit ratione tempo-
ris in quo instituta fuit circuncisio. Erat. n. quidam
dispositio ad suscipiendum legem et ad distinguendum
populum cui danda erat lex ab aliis populis. Et ideo
antequam lex daret debuit institui. Fuit et instituta
circuncisio ad significandum populum qui esset deo pe-
culiaris: et suo cultui mancipandus. Tertia con-
uenientia dicitur ratione persone cui data fuit: qui su-
it Abraam: de quo dicitur Genesim. 17. Tulit autem
Abraam Ismaelem filium suum: et omnes vniculos do-
mus sue: vniuersosque quos emerat: circumcisit una-
res ex omnibus iuris domus sue: et circumcidit carnem
preputij sui. Et Ismael filius eius. 13. annos imple-
uerat ante tempus circuncisionis sue. Eadem die cir-
cuncisus est Abraham et Ismael filius eius: et omnes vi-
ri domus illius: nam vniculi et septuaginta et alienige-
ne puer circumcisi sunt. Ipse eodem Abraham pro
diluuium specialius se diuino cultui mancipauit
Unde exiuit de terra sua: et de cognatione vi se
ab infidelibus separaret: ut habetur Genesim. 12. c. a
quo erat descendurus populus qui legem scriptam
erat suscepturus: et de cuius genere nasciturus
erat sanctus scilicet christus. Et hoc est quod dicit apostolus. Romanos.
4. Signum accepit circuncisionis signaculum iusti-
cie fidei: que est in preputio: ut sit pater omnium creden-
tium. Hunc duxerat deus Genesim. 12. c. f. actum i
gentium

gentem magnā et benedicam tibi et magnifica
bo nomen tuum: et si quod benedictus. Benedicam
benedicentibus tibi: et maledicā maledicentibus ti-
bi: atque benedicet et te vniuersae cognationes terre
De cuius promissionibus a deo sibi factis pleni
suo loco dicemus. Nunc vero hoc tamen concludere suffi-
ciat: quod circumcisionis mandatum Abiabe deus de-
dit: quod erat fidelissimus amicissimus et obedi-
entissimus: sicut patet legentibus sacra scripturam.

Quod obseruatus est debitus ordo in instru-
mento circumcisionis. Cap. 2.

Ecce iam conclusio dicitur obseruationis.

8. Obseruatus etenim est debitus ordo in bu-
tus sacramenti dispensatione: quod fiebat
cum debito instrumento. scilicet cum cultello petri-
no. Vnde Iosue. 5. c. dominus ait. Facite cul-
tros lapideos et circumcidite filios israel. Vbi di-
cit Ricardus. quod hoc non erat necessarium nisi
in casu speciali. Et secundum Vgonem. li. pri-
mo. de sacramentis parte. 12. c. 2. cultellus de
petra factus significat christum. De quo dicit
apostolus. 1. Cor. 1. Petra autem erat christus:
propter quem ab electis omnis erat absconden-
da corruptio. Fiebat insuper circumcisio octa-
ua die: ut patet et dictum in prima conclusione.
Et si dicatur. Hoc non est verum: quia habetur
Iosue. 5. Populus qui natus est in deser-
to per quadraginta annos in itinere latissime
solitudinis incircuncisus fuit: et postea circun-
cisi sunt a Iosue in galgala: et ista dilatio circun-
cisionis non fuit secundum legem eis imputa-
ta in peccatum. Respondet Ric. ex glo. Aug.
quod cum illis fuit dispensatum inspiratione diui-
na triplici de causa: ut non tenerentur circunci-
di in deserto. Nam ut habetur Numeri. 9. quā-
do nubes cleuabantur: de tabernaculo debe-
bant proficisci. Et quia non presciebant factu-
ram elevationem nubis: non potuissent sine ni-
mio grauamine proficisci quando de nouo ef-
ficerentur circuncisi. Ideo dispensatum fuit cum eis
ut non tenerentur circuncidi in deserto. Et etiam
quia dum erant in deserto: in quo non alij ha-
bitabant cum eis erant sufficienter distincti ab
alijs populis. Quare autem circumcisio fiebat
octaua die: triplex ratio assignari potest.

Prima ratio est secundum intellectum tropo-
logicum.

Secunda ratio est secundum intellectum ana-
logicum.

Tertia ratio est secundum intellectum historicum.

Prima ratio est secundum intellectum tropologi-

cum: et est ista. Octo dies accipiantur pro octo
que requiruntur ad circumcisionem spiritalem.

Primum est peccati cognitio.

Secundum est propositum deserendi malum: et facien-
di bonum.

Tertium est pudor de peccato.

Quartum est timor de futuro iudicio.

Quintum est contritio.

Sextum est confessio.

Septimum est spes venie.

Octauum est satisfactio.

In quibus omnibus velut in octo diebus
peccator iustificatur.

Secunda ratio est secundum intellectum analogicum: quā rāgit
Vgo li. 1. de sacramentis. c. 2. dicens. Quoniam
in sacra scriptura aliquando tempus resurrectionis signifi-
cat: quod post passionem vitam septem diebus currit. Sequitur
autem tempus gratie: in quo quasi post sabbatum legis et
na bona deo seruicibus promittuntur. Ad christum ergo
circumcisio iussa est fieri octaua die ut videretur quod in
tempore gratie corda circumcidenda erant per emundatio-
nem iniquitatis: et in tempore resurrectionis corpora per de-
structionem corruptionis. Tertia ratio est secundum intellectum
historicum: scilicet litteralem. Nam sicut dicit rabbi
Adopses maximus philosophus et theologus iudeus: puer
in septem diebus tantae teneritudinis est: quante est
adhuc in utero matris. In octaua autem die solidifi-
catur et solidatur. Et ideo noluit deus ante octauam
diem circumcidere: ne ob nimiam teneritudinem nimium
lederetur. Et ne puer quorundam amor per excessum
temporis cresceret ad filios subtraheret filios a circun-
cisione: noluit quod ultra octauam diem differret. Sed
circa hoc contingit dubitare: quod ut dicit Vgo de
sacramentis ubi supra: illi qui ante diem octauum
decedebant saluabantur in fide pentum: quod ante octauam
diem non debebant circumcidi. Et magister sententiarum
contrarium videtur sentire. bi. 1. quarti. ubi dicit
quod necessitate mortis ante octauam dicitur circumcidere
baptizari. Ad quorum concordiam dicit Ric. quod si circumci-
sio fiebat ex necessitate mortis ante octauam diem
suum habebat effectum: et tamen si non fiebat pro-
pter timorem ne acceleraretur mors pueri puer
saluabatur in fide pentum. Vnde dicit Ric. quod
non est consentiendum magistro: quod tales peribant sicut
pueruli quod moriebantur ante baptismum. Noluit
enim deus puerum obligari ad circumcisionem ante
octauam diem. Si autem queratur quare mulieres non
circumcidebantur: assignari possunt plures ratio-
nes. Prima ratio est alexandri de ales in quarto
volumine summe sue. et Ric. in declaratione
littere. 1. quod corruptio nature per quam pueri ori-

ginale cōtrahit principalius fuit a viro q̄ a muliere. Mā si Adāz nō peccasset postq̄ Eua peccauerat: peccatū originale ples eius nō contraxisset. Secūda ratio est eorūde: qz mulieris mēbrūz virtuti generatiue deferuiens nō est aptūz circūcisioni sicut virile mēbrū. Tertia ratio ē fm colaez: qz circūcisio data fuit in signū distinctionis. Et qz vir est caput mulieris: vt dicitur. i. Cor. 9. ideo sufficiebat ad populi fidelis distinctione signaculū datū viris. Vgo vō de sacramentis libro primo parte. 12. aīā assignat rationē dicens: qz in sacra scriptura per masculinūz sexū animā: p mulierē vō carnē significari solet: vt ostenderet qz illa exterior circūcisio animabus sanctificationē contulit: sed carni nō abstulit corruptionem.

Qd cōuenienter multis rationibus cessare debuit circūcisio. Capitulū. 3.

Etia cōclusio dicit cessationis. Vbi de cessatione circūcisionis inquiri debet et considerari pmaxime tria.

Primū rationis euidētia.

Secundū temporis circūstantia.

Tertiū digna obseruantia.

Primū cōsiderādū dicit rationis euidētia. s. q̄ rōne circūcisio debuit cessare: fm illud apli ad Gal. 5. Si circūcidimini: xps vobis nil pderit. Et ad hoc ridet Alex. de ales in. 4. vō lumine summe: et Rica. vbi supra: qz sicut dicit apls. i. Cor. 13. Cū venerit qd perfectū est: cūa euabit qd ex pte est. S3 baptisimū ē pfectior medicina qz circūcisio: et qm ad significationē: et qm ad glorie collationē: et etiā qm ad ampliōre sui onfionē. Significat. n. sanationē morbi expressius: et cōfert gratiā abundantiū. Et etiā qz est sacramentū cōmune: qz sibi nō appropiat nec sexū nec gentem. Vñ ad Gal. 3. apls ait. Quicūqz in xpo baptizati estis xpm induistis. Nō est iudeus nec grecus: nō est seruus nec liber: nō est masculus nec femina: oēs vos vnū estis in xpo. Ideo nō est amplius circūcisio cōueniens nec necessaria. Secūdu cōsiderādū dicit temporis circūstantia. Mā vt dicit Rica. legalia habuerūt virtutē suā et fuari debuerunt vsqz ad passionē xpi: s3 in passione xpi viz suā amiserāt. Cui attestat qd dicit saluator Jo. 19. Consummatū est. Tamē post passionē ante tempus diuulgati euāgelij lucū fuit illis qui de iudeis cōuertebant ad fidem: fuare legalia: nō spē ponendo in eis: sed qd euitandū scandalū: et vt lex deduceret ad tūmū cū honore: ne ac si

semp mala fuisset videret repudiari. Post tempus vero diuulgati euāgelij nulli sunt licitum seruare illa legalia. Hinc est qz Paul⁹ vt habetur Act. 6. circūcidit Timotheū: qz nondū erat diuulgatū euāg. lūi: et ne iudeos scandalizaret: qz Timotheus erat de matre iudea. Tū vero qz simpliciter erat gentilis circūcidere noluit: vt in circūcisione Timothei ostenderet sacramenta legalia nō debere dānari: et i hoc qz Tim circūcidere noluit ostenderet ea nō esse necessaria. Tertiū considerādū dicit digna obseruantia. Voluit. n. domin⁹ noster iesus xpi: filius dignā circūcisionis legē obseruare. Qd cōuenienter factū ostendit Alex. in quarto propter sex causas. Prima causa est vt ostenderet se esse filiū Abrahe cui data est circūcisio: et cui predictū erat Gen. 22. Benedicent in semine tuo oēs gentes. Semē autē istud est xps: vt dicit ad Gal. 4. Vñ cū tota posteritas Abrahe circūcideretur: nō crederet christus esse filius Abrahe: nec ille in quo implende erat promissio: nisi fuisset circūcisus. Secūda cā fuit: vt per subiectionē suāz nos a seruitute legis absolueret. Tertia causa fuit: qz noluit solvere legē: sed adimplere et terminare. Quarta causa fuit: vt se ostenderet principii et causāz sanctificationis: que fiebat p tria remedia cōtra peccatū. s. p sacrificia a tempore Abel vsqz ad Abrahā: p circūcisionē ab Abrahā vsqz ad xpm a xpo p baptisimū in nouo testamēto. Vñ de cuius xpm esse baptizati et circūcisum et oblatūz. Quinta cā fuit: vt esset frater iudeoz: vt ostenderet se eē illi de quo Moyses dixit. Idrophe tam suscitabit vobis deus de fratrib⁹ vestris: ipsum audite Deut. 18. Sexta cā fuit: ne iudei occasione haberent ipsum nō recipiēdi nisi esset circūcisus. Vide ergo o rationalis crea- tura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij dei. Intuere quāta sit charitas eius qz nō ppter se: sed ppter te voluit circūcidi. Cōtemplare qm ter hodie innocentē sanguinē cepit effundere. Inspice quādo accepit ex manib⁹ matris vt datur ad circūcisionē. Audi matrē dicentē Jo seph qz forte eū portabat. Sū tibi cōmissus filius meus paruulus vt qz leuius fieri possit circumcidatur. O virgo sanctissima et de filio tuo tene ra qd facies quādo filii tuū videbis a planta pedis vsqz ad caput totaliter vulneratū sanguine: qz irrigatūz. Remet in tuguriolo mater expectans filii circūcisus. O anima fidelis ppare de dilecto tuo. Quando enī circūcidebat: plorabat

rabat: flebat: n. a. quasi dicat: hanc penam gūnez fundere suz: et tuo valere expecto cōueniam: quā plan peccatū cōsolat: et pāuū vō gūne lachrymis. O reperit peccatū: qz peccator vult cū dolore sanguis pro hominē care. Et huiusmodi alioquebat: n. eremur: i. plāter: vt dignetur meriti sue circūculā. amē. In isto epist. 19. 3.

lemnitatis. Idcirco: cuius natus fuerat: res pmoniti xpm nati in qz ibi nō inueni posito: et excusati sunt: que i videntes panni qz deo pro boni. Hoc nobis ponit hodie studia nostra bis regib⁹ xpi. Didimus stetit: aqua illustrata: pphetarū testimonia: vt cogmente a nobis re eū. In qz dūz: qz est. Je lūgia de his p. Primū dicit

rabat: flebat: lachrymabat: clamabat dicens. a. a. quasi diceret. Anima mea: ppter tua peccata hanc penā sustinco: ppter tua peccata sanguine fundo. o anima. S; multo meiora p te facere suz paratus: qz amore tuo languo: amore tuo vulnerari z crucifigi cōcupisco: s; temp^o expecto cōueniens z idoneū. Repozat filius matri quē plangentē pre dolore ista stringit ad pectus: cōsolat cū blanditijs vgo pijsissima: z late pascit v gineo: et in dicere poterat: z nō sine lachrymis. Q sacratissime fili: in quo nullum reperit peccatum: hodie ppter peccatores tan qz peccator vulneratus. Hodie de tuo corpore cū dolore sanguis effluxit. Hodie violentā penaz pro hominib⁹ subire cepisti. Q fili mi delicare. Et huiusmodi vbis dilectū iesum osculādo alloquebatur. Mos vero matrē cū filio veneremur: ipsamqz matrē deprecemur humiliter: vt dignetur filiū suū nobis ppiatū facere pmeritū sue circūcisionis: qui est benedictus in secula. amē.

In festo epiphanię fmo de eadem.
fructus. 29. Iesum adorant reges.

Idim⁹ stellam

v. eius in oriente: z venim⁹ adorare eū. Scribunt h vba M⁹the. 2. c. z in euāgelio p⁹sentis solemnitatis. Ne putarent homines xpm nō eē deū: cuius natiuitas a pastorib⁹ tanqz a simplicibus fuerat reuelata: aduocati sunt reges z sapientes p⁹moniti miraculo nouo stelle apparentis: qz xpm natū in hierusalē querunt adorare: ipsum qz ibi nō inuenientes nō desisterūt a cepto proposito: z excurrentes hierosolymā stelle ducati secuti sunt: que illos ad p⁹sepū duxit. Vbi christū videntes pannoz vilū paupertate cōclusus: tā qz deū pro hominū salute incarnatū sūt venerati. Hoc nobis sacramentū pie cōtemplandū p⁹ponit hodie sancta mater ecclesia. Vbi et nos studia nostra debem⁹ apponere: vt simul cum his regib⁹ xpm inueniamus dicētes eūz ipsis. Vidimus stellā ei⁹ in oriente. i. spūs sanctū gratiā: qua illustrati sum⁹ p patriarchaz oracula: p pphetaz testimonia: ac p sanctorū omniū documenta: vt cognoscām⁹ xpm filiū dei affectuosa mente a nobis fore colendū. Et venim⁹ adorare eū. In qbus vbis fructus occurrit declarādu: q est. Iesuz adorāt reges. I⁹to cui⁹ intel⁹ligētia de his regib⁹ tria mysteria p⁹siderabim⁹. Primum dicitur illuminatio.

Secundū dicit affectio.

Tertū dicitur deuotio.

Quod magi illuminati fuerunt apparitione stelle.

Capitulum. 1.

Primum mysteriū cōtemplandū dicit il⁹ luminatio: de quo fit mētio in euāgelio vbi dicit⁹ y magi isti fuerūt illuminati vt crederēt in xpm apparente eis stella m⁹ raculi. Vbi tres cōclusiones sunt notāde.

Prima dicit nominationis.

Secūda dicit apparitionis.

Tertia dicit cōditionis.

Prima cōclusio dicit nominatōis. Illi. n. reges nominant magi. i. malefici. Vn Ero. s. malefici Pharaonis dicunt magi. Dicit. n. Eriso. istos fuisse maleficos: sed postea cōuersos. Quibus dñs voluit natiuitatē suā reuelare. Vel dicunt magi quasi illusores: qz Herodē illuserunt. Rabanus vō dicit. Adagi sunt qui de singulis reb⁹ philosophant. Vnde magus idē est qd sapiens. Nam p se magus: hebraice scriba: grece pbs: latine vō sapiens dicit⁹. Vn z magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendū est autē q varia ē de magis opinio. Quidz. n. dicunt eos fuisse chaldeos. Et chaldei pro deo stellā colebāt: z tccirco dixerūt: q nūcupatio eoz deoz ostenderit verū deū natū. Alij dicūt p⁹las eos fuisse. Mōnuli dicūt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij vō asserūt eos fuisse nepotes Balaaz: qd magis est credēdū. Balaā. n. inter cetera q p⁹phe tanit dixit Numeri. 24. Vñ stellā ex Jacob z eruret homo de israhel. Illi vō per banc p⁹phetiam mor vt viderūt stellā nouā intellexerūt regē natū: z venerūt adorare eū. Hec Remigius. Secūda cōclusio dicit apparitionis. Sciendū. n. qd dicit Eriso. sup M⁹the. qdā secretōz inspectores de genere Balaā elegerūt de seipsis duodecim. Et si qs moriebat filius ei⁹ aut aliquis p⁹pinquoz in ei⁹ loco substituebat: z p singulos annos certo tempore sup montē victoriāle ascendebāt: vbi trib⁹ diebus orabāt deū vt eis stellā illā quā Balaā p⁹dixerat ostenderet. Quādā autē vice dū sic ibi manerēt tres reges: stellā quedā ad eos sup montē venit: q habebat formā pulcherrimi pueri: sup cui⁹ caput crur spendebat: q magos allocuta est dicēs. Ite velocius in terrā iuda z regē quē queritis natū inuenietis. Tertia cōclusio dicit cōditionis. I⁹ vere nāqz fm Remigiū multi q dixerūt stellam illā spiritū sanctū fuisse: qui sicut discipu

lis in flāma ignis apparuit: ita et his regib⁹ in specie stelle. Alij autē dixerunt fuisse angeluz Sed vera doctorū opinio est: q̄ fuit stella reali- ter de nouo creata. Vnde glo. sup illo verbo. Vidimus stellā cuius dicit. Propriā: q̄ hanc deus creauit ad ostensionē. Dicit tamē sancti q̄ hec stella ab alijs differēbat in multis. Pri- ma differentia erat q̄ fm glo. sup Math. disse- rebat in origine: q̄ alie facte sunt in mūdi prin- cipio: hec uero de nouo creata est. Secūda dif- ferentia erat: quia differēbat in officio: quia alie stelle facte sunt ut sint in signa et tempora: h̄ au- tem magis viā preberet. Tertia differentia erat: q̄ differēbat in duratiōe: q̄ alie stelle sunt ppetue: hec autē cōpleto officio suo rediit in pre- tacentē materiā. Quarta differentia erat: q̄ fm fulgentiū differēbat in situ: q̄ nō erat loca- luer sita in firmamēto: sed pendeat in meditu- lio aeris: p̄ima terre. Quinta differentia erat q̄ differēbat in fulgore: q̄ ceteris erat splendi- dior et in meridie splēdidissima apparebat: nec splendorē eius splendor solis poterat occultare. Sexta differentia erat: q̄ differēbat in motu: quo p̄cedebat magos motu viatoris. Nō enī mouebat motu circulari: s̄ quasi motu progres- siuo. Septima differentia erat: q̄ differēbat s̄z Lriso. in occultatiōe et apparitiōe: q̄ aliq̄ ap- parebat: aliquādo occultabatur. Lū enī intraue- runt hierosolymā occultauit seipsas: deinde ubi Herodē reliquerunt seipsam monstrauit. Vnde cōcludit Lriso. Videt hec stella virtutis inui- sibilis fuisse in talē apparentiā formata. S̄z du- bijs in mentē venit ppter ea q̄ dicta sunt: quo- modo isti xpm deū natū in stelle apparitione in- tellerunt. Et dicit Leo papa in sermone de epi- phania. P̄ter illā stelle specē: q̄ corporeū in- ciuit obtinuit: fulgentior veritatis radius corū corda p̄docuit. Aug. Vō in li. de questionibus noui et veteris testa. cōcordare videt cū senten- tia Lriso. superius allegata. Ait. n. sic. Iudeo- rum natū regē intellexerūt cū stella in dūce tempo- ralis rex soleat designari. Si enī magi caldei nō maliuolentia astroz cursum: s̄ rex curiosi- tate speculabant. In sermone vō de epiphania ait. Dicturus es a qbus audierūt q̄ talis stel- la xpm natū significaret. P̄fecto ab angelis aliqua admonitione reuelationis. Queris for- tasse an ab angelis bonis: an a malis. Christi quidē et angeli mali hoc est demones filius dei esse cōfessi sunt. Sed cur a bonis nō audierūt: quādo in xpo adorando salus eoz inquirēbat:

nō iniquitas damnabat. Potuerunt ergo illi angeli dicere. Stella quam vidistis xpi est. Ite adorare illū ubi natus sit. hec Aug. Colligim⁹ tamē ex omnib⁹ mentē illoz regū siue apparen- te illis angelo siue loquēte: siue puerulo in me- dio stelle fuisse illuminatā intrinsec⁹. Vnde spūs sancti ut oēs simul intelligerēt naturā eē filiū dei. Vō grādis erat affectio magoz erga xpm natum.

Lap. 2.

Eadū mysteriū cōtēplādū dicit affe- ctio. Tanta enī affectōe ad xpm na- taz magi postq̄ cū cognouerunt sunt moti: ut nō terrent viāz asperitate: qn ad xpm q̄rendū omni sollicitudine se p̄ingerent. Maz ab oriente venerunt hierosolymā. Vbi tria oc- currunt cōsideranda. Prīmū est velocitas. Secundū est localitas. Tertiū est iniquitas.

Prīmū cōsiderādū dī eē velocitas. Quia ut cōmuniter tenēt doctores cū tredecz diebus eēt xps: magi ad eū stella duce venerūt. Vō si admirari nos cogat q̄ in tā paruo tpe p̄ tāta ter- raz spacia venire potuerūt. s̄ ab oriente i hieru- salē: q̄ in medio mundi dī esse sita: pōt dici fm Remigii q̄ puer ad quē ipsi p̄perabāt eos p̄- ducere potuit. Vel fm Hiero. q̄ sup drome- darios venerūt: q̄ sunt aialia velocissima: q̄ tū currūt in vna die: quātū equus in trib⁹. Secū- dū cōsiderādū dī localitas. Vbi doctores q̄rūt cur isti magi spālī venerūt hierusalē potius q̄ ad aliā ciuitatē mūdi. Et ridet Remigi⁹ dicēs q̄ hierusalē regia ciuitas erat. Et crediderunt q̄ talis nō nisi i vrbe regia nasci debuisset. Si- ue venerūt ut locū natiuitatis certū discere pos- sent. Siue ut adimplerēt qd dictū ē. De sp̄o exi- b̄ lex: et vbi dñi de hierusalē: q̄ ibi p̄mo anū- ciatus est xps. Siue ut studio magoz dānaret p̄gritia iudeoz. Hec Remigi⁹. Quāta vō fu- erit tūc iudeoz negligētia: p se pz: q cū p̄ scriptu- ras iuenerūt xpi aduētū eē p̄pinquū: viderūt q̄ reges a finib⁹ terre venisse ad illū adorādū q̄ bus et ipsi locū natiuitatis reuelāt: nō curarunt ad eū locū ipsi p̄fecto vicinū p̄pare. vñ Au- gu. in sermone de epiphania ait. Lūz multi nati atq̄ defuncti essent reges iudeoz: nūq̄ quēq̄ illoz adorādū magi q̄sierūt: q̄ neq̄ quēq̄ eoz de celo loquēte didicerūt. Nō itaq̄ regi iudeo- rum q̄les eē illic solēbāt: hūc taz magnū honorē longinqui alienigenae ab eodē regno p̄lūs ex- tranei a se debent arbitrant. S̄z talē natū didice- rūt in quo

erunt in quo adorādo se salutes: quā secundū qđ
dictū est consecuturos minime dubitaret. Nec
enī etas erat saltē cui adulario humana fuiret
nō in mēbris purpura: nec in capite diadema
fulgebat: nō pompa famulantiū: nō terroz exter
ritus: nō gloriosa fama pliorz hos ad cū viros
ex remotis terris cū tāto voto supplicationis at
traxerat. Jacebat in p̄sepio puer ortu recens:
erigens corpore: cōtempnibilis paup̄tate: s; ma
gnū aliqd letabat in parvulo: qđ gdes illi homi
nes p̄mitive gentium nō terra opante: s; celo
narrante didicerāt. hec ille. Vbi ostenditur qđ
grāde argumētū iudei potuerūt habere ex ad
uentu z revelatiōe magoz. Tertiu p̄siderādū
dictū iniquitas: qđ Herodis regis mentē inua
sit: qz audiens aduētū magoz turbat⁹ est: z ois
hierosolyma cū illo: timens f̄m Aristomū ne
a iudeis de regno expelleret: z ne etiā a roma
nis culpari posset: si aliqz rex ibi vocaret: quez
August⁹ nō cōstituisset. Et notanda sunt vba
ista: z ois hierosolyma cū illo. s. maiores ciuita
tis: qz fauebāt Herodi. Et colloquio habito he
rodes cū sacerdotibus z scribis de loco natui
tatis christi clā vocatis magis: qz nō cōfidebat
de iudeis: z ideo voluit suū cōsiliū eos latere: di
ligenter didicit ab eis temp⁹ stelle: qđ apparue
rat eis: z mittens illos in Bēleze dixit. Ite z
interrogate diligenter de puero: z cū iueneri
tis renūciate mibi: vt z ego venies adorē euz.
O malignitas Herodis supbi. O venenosa z
dolosa locutio. O iniqua astutia serpentina: p
qua sicut inq̄t Greg. i omei. adorare velle se si
mulat vt hūc si iueneri posset extinguat. hec ille.
Qđ multa fuit deuotio magoz erga christū
natum. Capitulū. 3.

Tertiu mysteriū cōtemplādū dicit de
notio. Exeuntes nāqz reges isti hie
rosolymā viderūt stellas antecedentē eos vsqz
duz veniens staret supz vbi erat puer. O quā
ta fuit tūc i eoz cordib⁹ solatio qñ intrātes do
mū inuenerūt puez cū Adaria matre ei⁹. Abe
rat autē secundū Rabanū diuino nutu Ioseph
Et magi tria deuotiōis z hūilitatis sue signa in
xpo puulo demonstrāt.

Primū signū fuit adorationis.

Secundū signū fuit oblationis.

Tertiu signū fuit cōgratulationis.

Primū signū fuit adoratiōis: qz p̄cidentes ado
rauerūt eū. Vbi sic exclamat deuot⁹ ber. Quid
facitis o magi. Actētē puez adoratis in tugu
riolo vili i vilib⁹ pānis. Mōne de⁹ iste z rex ē.

Ex vbi aula regia: vbi thron⁹: vbi curie regalis
frequentia. Nunqd ministri Ioseph z Adaria.
Isti inspicies facti sunt: vt fierēt sapiētes. Se
cū dū signū fuit oblatiōis. Quia ap̄ris thesauris
suis obtulerūt ei munera aux thus z myrrhā.
Erat. n. traditio antiquoz f̄m Remigii: vt nul
lus ad regē vacuus introiret. Ider se autē z cal
dei talia munera cōsueuerūt offerre f̄m Aug.
in f̄mone de epiphania. Aux ascribit ei sicut re
gi magno. Thus imolat vt deo. Ad p̄rba pro
bet i. qz p salute omniū morituro. Tertiu si
gnū fuit cōgratulationis. Hic nāqz credere pos
sum⁹: qz b̄dictus ille fili⁹ quē isti reges tāto la
boze q̄sierūt: quē colebāt: quē tāto venerabant
affectu: eos absqz leticia abire nō pmiserūt. Ic
circo cōsiderem⁹ qualī i brachijs m̄ris erist⁹
aspiciebat magos illi facie: ipsiqz gestu z nu
tu dulciter blandiebat. Mō exprimebat vba:
sed signis qbus poterat de illoz visitatione oñ
debat se leti fore. Et vgo illa mater intacta: que
humanissima erat: z mitis atqz māfucta postqz
viderat in his regib⁹ tantā fidē tāqz deuotio
nez multa eis vrecūdo f̄mone de filio suo est
locuta: enarrādo qualiter angelus annunciaue
rat: ipsaqz cōcepit: z parturierat: angelis cantā
tibus atqz annunciantib⁹ pastorib⁹ eius natui
tates: z quō ipse dñs incarnat⁹ fuerat: vt saluoz
faceret genus humanū. Lōmēdabat ex h ma
goz prudētiā sollicitudinē benignitatē: q ad ip
suz vidēdū tā citius pperauerāt: z dicebat eis.
Ideo v̄ra remuneratiōe sc̄atis: qz quē adoratis
de⁹ est: cui munera obulistis rex ē. Ipsumqz i
brachijs suscipite: qz hō ē. Itaqz filiū suū libera
lissime vnicuiqz eoz āpterādū porrigebat. O
v̄ginis s̄ueta pietas. o filij dei p̄funda humili
tas. o grā supercessiva orientaliū regū: q a v̄gi
ne m̄re filiū dei incarnatū iter sua pectora strin
gendū suscipiūt. Conemur etiā nos m̄tē n̄fz
disponere: qz nec nobis negabit se fili⁹ dei. Ada
gi v̄o admoniti i somnis ne redirēt ad Hero
dez: p aliā viā reuerfi sunt i regionē suam. De
quo dic̄ Criso. sup Adath. Cū reuerfi fuissent
p̄dicātes multos erudierūt. Et deniqz cū Tho
mas eēt i puincia illa: baptizati sunt z facti sunt
aduatores p̄dicationis illius. Quoz corpora
post felice mortē p̄mo p Helēnā Cōstātinī ma
trē reperta: z in Cōstātinopoli trāslata. Sc̄do
p sanctū Eustorgiū mediolanensēz archiepisco
pū mediolanū pducta. vltimo per f̄edericiū im
peratorē coloniā theotonic sunt delata. Anime
vero eoz viuunt in eterna gloria. Amē.

Scripto de sancto Ioseph.

Ioseph fili David

recepit Mariā coniugē suā.
Ad. n. in ea natū est de spiritu
sancto est. Math. primo. c. Di
lectissimi in xpo iesu noster do/

ctor Bon. 45. di. quarti li. sententiarū dicit qd ē
nobilissima res nos miseros mortales h i mū/
do habere singulārē deuotōez nō solū deo cō/
no: sed suis gloriofis sanctis: quib⁹ oratōes no/
stre sepe debent dirigī. Et moueri debem⁹ ad
hoc tribus rationibus.

Primo ppter nostrā inopiam.

Secundo ppter diuinā reuerentiā.

Tertio ppter sanctorū gloriā.

Primo ppter nostrā inopiaz: qz nō meremur
in diuino cōspectu vnū minimū spirituale meri/
tū: imo sum⁹ potius pleni demeritis et peccatis
S; in oratōe sanctorū adherem⁹ ipsorū meritis
q sunt copiosa in regno celozū. Itē qz sumus
obumbrati carne mortali: ac pauperes amore.
Et quoniā aliqui sunt q ppter vnā specialem pas/
sionē magis amant sanctos q deū: fm vnā cō/
fidentia: ppter hāc primā rationē nō dedignat⁹
deus vt habeamus sanctos deuotos cōsiderata
nostra paupertate. Itē quādo cōsugimur ad il/
las orationes sanctorū cōstemur nostrā paruita/
te: et agnoscimus sanctos dei: ac eos amore re/
ueremur. Sunt enim multi q bona agūt respe/
ctu sanctorū. Et ista operatio nō vana: s; bona.
Itē debemus etiā valde venerari sanctos: qm
cōsideramus premij altitudinē. Relinquā er/
go hoc mane omnes alios sanctos: et cū oculo
cordis aspiciendo ad celū video vnā sedē i qua
morat ille Vgo sponsus Vginis: sener deuor⁹:
pater xpi putatiuus sanctus Ioseph. Hic est
meus deuotus: venit mihi semel in mēte: vt le/
gerē aliquid de eo: ac querendo scripturas sacras
reperi: q sanctus Ioseph est vnus de glorio/
siorib⁹ sanctis paradisi. Preterea firmavi i mē/
te mea vnū ppositū bonū: videlicet de habēdo
cū pro meo aduocato: ac p̄dicari toti mundo q
habeat cū in reuerētia. Ideo pposui predicare
de eo: qz in euāgelio fit de eo hodie mētio. Et
causa veniendi ad p̄dicationis nostre ordinem
assumpsi vba Math. i. c. in themate. In qb⁹
sacratissimis vbis denoto sancti Ioseph tres
gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.
Prima est excellentia Vginalis.
Secūda est excellentia filialis.

Tertia est excellentia diuinalis.

Quod i beato Ioseph fuit excellentia virgi/
nalis.

Capitulum. 1.

Ape primā excellentiā q est Vginalis.
Ubi demonstrabo vestris reuerentijs qm fuit excellens meritū Ioseph q sedet i celis alte sublimat⁹ trib⁹ dignitatib⁹

Prima est Vginalis vnio.

Secūda est Vginalis cōuersatio.

Tertia est Vginalis auxiliatio.

Prima dignitas vocat⁹ Vginalis vnio: in q
videre habem⁹ q inter Mariā et Ioseph fuit
vnus amor sanctissim⁹. Nā post filiū suū ma/
gis beata Vgo Ioseph amauit q aliū sanctum
Nā pia mente credi potest q spiritus sanctus nō
vniūset Vginē amore ad Ioseph amādum: nisi
ab ipso spiritu sancto pcessisset et matrimoniu
eorū cōtractū fuisset. Tu posses dicere. Mō fuit
vex matrimoniu: quia vt ait Hiero. aduersus
Heluidiū. Ioseph Marię potius custos fuit
q maritus. Et in euāgelio. Ioseph volebat di/
mittere eā et. ergo nō fuit vex matrimoniu. Ad
gister. 30. di. quarti sententiarū dicit q iter Ma/
rias et Ioseph fuit verissimū matrimoniu. Et
hoc idē habet. 27. q. 2. c. Institutū. Et hoc te/
nent Ric. 7. Bon. 30. di. quarti sententiarū: et
Tho. terna pie. q. 29. sequētes sententiā magi/
stri. Ad declarant duobus modis. Primo q
in matrimonio est qdā pfectio in esse primo: et
in esse secundo. Prima in esse primo pspicit q
sunt de essentia matrimoniij. Secūda pspicit quē/
dam actus particulārē q est actus matrimoniij.
Itē illud qd est in esse primo i sancto matrimo/
nio est qdā mutua potestas quā dat sponsa suo
sponso: et e converso simul vinendū: ac sibi ipsi
inuitē seruendi: quo ad obsequia matrimonia/
lia: tū nō quo ad copulam carnalē. Et ista vnio
fuit inter Mariā et Ioseph. Secūda q est in eē/
secūdo: q pspicit actū matrimonialē nō fuit in/
ter Ioseph et Mariā: qz lz amarent se tāq spō/
sos: ac in finem habitarent: cōmutarūt copulam
carnalē p spiritus sancti opationē in copulā vir/
ginalē: vt in. c. Beata Maria. 27. q. 2. Nam
quādo Maria stabat in templo pontifices que/
rebant eā nudare fm legē: et ipsa vouerat Vgi/
nitatez. Et ppter hoc nō fecerat cōtra legis de/
bitū: qz ipsa Vgo copulā matrimoniij: opatio/
ne spiritus sancti mutauit in Vginitatē: quoniā
sic erat voluntas dei. Et similiter fecit Ioseph.
Ex vbis Hiero. responde intelligendo mari/
tus largo mō in quo intelligit actus matrimo/
nij ppreca

nij. Propterea dicit magis custos q̄ maritus
 Itē q̄ fuit error hereticorū dicentū malum de
 Vgine: videlicet q̄ habuerat coitū cū Ioseph:
 ideo Hieronymus ipsam excusando dixit ver
 ba p̄dicta. Et aduersus Heluidiū reddit ratio
 nez: vt infra dicā: videlicet de Vbis Ioseph q̄
 voluit Mariā relinquere. Quia aliq̄ doctores
 dicūt q̄ quādo Ioseph vidit Mariā p̄gnantē
 de spiritu santo: incepit dubitare de ea: et vole
 bat eā relinquere: ne scandalū sequeretur. Criso.
 ait aliter dicit et ego cū eo: q̄ quādo Ioseph vi
 dit Mariā p̄gnantē: nō cogitauit malum aliq̄d
 de ea: s; credendo bonitati Vginis credebatur
 aliq̄d dei opus esset operatū secreta in ea: p̄pte
 rea voluit recedere. Et ideo dicit idē Crisost.
 Inestimabilis venter Marie Vginis. Ma
 ris. n. credebatur Ioseph Vginitati ei⁹ q̄ vero
 eius: et magis credebatur Vginē posse concipere
 q̄ Mariā posse peccare. Sic mihi q̄ se me
 ad hanc opinionem: nisi q̄ Ioseph viderat
 Mariā q̄ ei miraculose data fuerat in ei⁹ spōsā
 Mā ipse erat sener et Maria quattuordecim an
 noz. Et vti scitis erat a pontificib⁹ p̄ceptus: q̄
 omnes mulieres deberent se nubere: et Ma
 ria vouerat v̄ginitates: et tamē erat factū dictū
 p̄ceptus vt habes Deutero. 7. c. Propterea
 Maria nolens legi cōtradicere dixit. Dadam
 ad pontificē: quoniā v̄ginitatē voui et narra
 bo negociū. Introiuitq̄ pontifex in sacra sancto
 rum faciens orationē. Et venit vox āgelica ac
 dixit. Cuius florebit virga in manu illā tenen
 tis: et superueniet colūba: date eam illi in vxorē
 Et sic factū est. Et tunc multi iuuenes Vgā ha
 buerunt: ac nemini floruit. Secūda etiā die ora
 runt: et data fuit Ioseph Vgā in manu: et floruit
 et columba descendit sup̄ eū. Tunc pontifex spi
 ritu sancto inspiratus dedū illi Mariā in spon
 sam. Et ob hanc rem potuit Criso. arbitrari q̄
 Ioseph nō aliter intelligere potuerit: nisi q̄ a
 a re diuina hoc p̄cesserit in Maria. Alia est opi
 nio q̄ Ioseph videns Vginē p̄gnantē cerne
 bat vnū splendorē in ea taz relucens: q̄ exibat
 sensibus q̄ non poterat eā inueneri: ideo volebat
 eā dimittere. Propterea cogita quātū meriti ē
 Ioseph: q̄ talē habuit in vxorē Vginē. Itē cō
 sidera q̄tus erat amor Marie erga sponsum
 suū. Mā erat sanctior ceteris alijs: cupiebatq̄
 prophetaz salutē ac aliorū ceterorū: ergo nō du
 bies q̄ etiā Ioseph salutē desiderabat: quē tā
 taz diligebat. Et ista est Vginalis vnio. Nam
 tantū fuit cū Vgine vnus: quātū fuit sponsus

Vginis. Tolle secūda dignitatē q̄ fuit Vginalis
 couersatio. Ioseph enī habuit istā excellētiā. s.
 Vginalis p̄uersatio: et vidit innumerabiles dei
 grās. Et aduerte q̄ ista est regula generalis: q̄
 q̄ malā habet societate in hoc mūdo male agunt
 et ecouerſo. Quot sunt q̄ i nocte natiuitatis xp̄i
 ludūt et blasphemāt deū et Vginē. O canes p̄
 ditores. Erit vn⁹ q̄ bonā habebit volūtatem: et
 vnus ribaldus destruet eā. Amb. dicit q̄ Vgo
 fuit sanctior alijs: mater dei: ac plena spū scō: et
 erat Vgo nō solū corpore: s; etiā mēte et corde:
 nec in ea fuit vnq̄ macula alicui⁹ peccati. Et p̄
 p̄terea qd credis q̄ agebat Ioseph: q̄ pluries vi
 debat sponſaz suā nocte surgentē ad orationē:
 ac de nocte sepius plorare. Mō credis q̄ ad bñ
 agendū infirmabat. Arbitror q̄ sepe orabat cū
 orāte. Credo q̄ quādo Vgo benedicebat deū:
 ipse etiā illū benedicebat cū benedicente. Et nō
 dubites q̄ conabat cor suū humiliare: sicut sa
 ciebat Vgo. Cōsidera q̄tus erat dulcia eorū col
 loquia. Mā qñ Maria loquebat de deo: ille stu
 pebat. Itē cōsidera q̄ vuz stetit et habitauit cū
 Vgine tot annis: ipse semp disponebat intus
 gesta et modos Marie: ducere vitā suā de bo
 no in melius. Et nō fuit sanctus q̄ istud habue
 rit donū. Mā nō. 12. nō. 16. s; 30. annis stetit
 cū Maria Vgine. Mō credis q̄ Maria ipsuz
 summe diligebat: et summe ipsuz debebat ama
 re. Certe sic. De morte Vgo Ioseph dare in sa
 cra scriptura nō reperit: sed credēdū q̄ pax an
 baptisimū xp̄i mortu⁹ fuit: q̄ quādo xp̄s dispu
 tabat in templo viu⁹ erat: tamē tempore passio
 nis nō sit de eo mentio. Tertia dignitas Jo
 seph fuit Vginalis auxiliatio. Nescit mūdus vi
 cere dilectissimi q̄ ē larga et magna Marie di
 gnitas. Vnde Bern. Omnib⁹ oia Maria fa
 cta est. Sapientib⁹ et insipientibus copiosissi
 ma charitate se cōmunicat. Q̄ ne est peccatorū
 spes. Virgo. Que est spes desperatorū. Glo
 riosa Vgo. Q̄ quot infundit grās cōtinue pec
 catoribus. Mō est hō q̄ eā inuocat: q̄ nō ipetret
 ab ea gratias si sunt honeste. Q̄ Ioseph nō de
 bes recipere a tua sponſa etiā pro omnibus
 denotis tuis gratiā. Certe sic. Quādo tu eius
 partu affuisti: et in omni suo negotio ei auxiliū
 tribuisti: vt patet quādo virgo in egyptum au
 fugit: q̄ eā associauit: Ioseph. Et ille qdē sepe
 adiuuabat Vginē fasciare puerū quictus: q̄ etiā
 stabat ad laborandū vt Vginē adiuuaret. Hiero
 ny. dicit q̄ Ioseph erat carpentarius: labo
 rabatq̄ de arte sua: vt daret edere illi q̄ bat toti

mundo comedere. Et Luc. 2. c. Quando Joseph et mater ibant querendo puerum iesum illis tribus diebus plorantes: quia videndo Joseph Adariam plorantem ipse etiam plangebatur. Quis reperiatur qui tantum seruiert virgini sicut Joseph. Si ergo est Adaria una gratiosa: quia quod dicit ad eius reuerentiam unum ducit Adaria: facit sibi gratiam: quanto magis credis quod fecerit Joseph quod tanto tempore sibi et christo seruiuit. Ego discretionem tue relinquo.

Ad Joseph habuit tres alias dignitates vltra omnes sanctos.

Capitulum. secundum.

Ape secundam excellentiam: que est filialis. Et in ista etiam tres alias dignitates annotabimus vltra omnes sanctos.

Prima est electio.

Secunda est honoratio.

Tertia est consolatio.

Prima est electio. Ut. n. dicit Bonifacius. Christus est pater omnium electorum. Elegit namque Christus omnes qui saluari debebant pro filiis: et similiter elegit prophetas et patriarchas. Nam dixit apostolus: filio li mei. Item etiam martyres et coessores filios appellauit Iohannes. i. c. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Sed Joseph pro patre putativo electus fuit. Et nota quare fuit electus ad istud ministerium: quia ut dicit Hieronymus. Christus habet patres in celo absque matre. Et dicunt doctores concubando omnes hominibus impugnaciones: quia prima ratio fuit sententia Ambrosii ad demonstrandum carnis genealogiam propter aduentum christi: quod erat de tribu David et ipse Joseph. Item et secundo fuit respectu celandi istud mysterium et ad decipiendum diabolum. Assignat etiam aliam rationem Hieronymus. quod fuit conueniens ne Adaria lapidaretur a iudeis credentibus ipsam commisisse adulterium. Nonne est signum magni amoris recommittere sibi tantum ibi sauz: ergo sanctus Joseph est magnus nimis.

Secunda excellentia vocatur honoratio. Inter alios sanctos: et quare que vis: non repies post virginem cui dominus fecerit tantam gratiam: et tantum honorem: quantum Joseph fecit. Vide Luc. 2. c. Et erat subditus illi. Et Hieronymus dicit. Iesus subiectus est parentibus suis. Nam colebat ipse matrem cuius erat pater etc. Talis subiectio erat quod illa diuinitas aliquando familiariter ministrabat Joseph: dabatque sibi roborem ad tergendum matrem: ergo non dubites quod multa obsequia familiaria fecit Christus Joseph. Tertia excellentia vo-

catur consolatio. Quis sanctorum habuit maiores consolationem in mundo Joseph. Consolationem habuit Petrus qui manducauit et bibit cum Christo. Ipse. n. efficiebat ut fatuus. Item quando Iosabes dormiuit supra pectus domini. o quam consolationem accepit. Ibi. n. finient euangelii de ipso sacro domini pectoris fonte potauit Iosephus et tamen semel orare cum manibus in cruce: Christus enim vocauit. Amice Ioseph rancisce tolle crucem et sequere me: et effectus fuit tantus fatuus. Quando in monte aluerne recepit stigmata: qualis consolationem habuit cogita. Exibat fere ex dulcedine sibi animi. Etiam quando fratri Rufino appulit Ioseph cum filio in brachijs: tanta ex illa visione recepit consolationem: quod quasi anima exiuit. Sed Joseph quam consolationem recepit quando in nocte vidit angelum sibi dicentem. Joseph fili David noli timere accipere Adariam coniugem tuam. Item quare consolationem recepit: quando natus fuit Christus credens ipsum esse filium dei. Item quando audiuit angelos cantantes. Gloria in altissimis deo. Quando audiuit Symeonem tenentem Christum in vultibus ac dicentem. Nunc dimittis seruum etc. O Joseph quam erat leticia tua. o quantum gratulabaris quando cogitabas habitasse tanto tempore cum Christo quam quod habas cum Virgine et Christo ad unam mensuram et maxime tot annis. Item quando erat duodecim annorum tenebat manum Christi cum sua. Quanta leticia ex hoc capiebat. Ipse veniebat extra sensum. Vide credas quod sepius in die Christus Joseph osculabatur ut faceret filij patres. Vere Joseph potest cum prophetis canere. Consolationes tunc iustificauerunt animam meam. Ergo anima considera eum fide si audiremus Christum loquentem quid ageremus. Creparemus ex deuotione. Et tu Joseph qui tantam habuisti practicam cum filio dei: quomodo faciebas. Credo quod ex nimia dulcedine et deuotione exibas a sensibus.

Quod Joseph vltra predictas habuit etiam alias excellentias.

Capitulum. 3.

Etiam excellentiam diuinalem velles dicere: sed non sufficit tempus. Tamen cape ut potes. Nam tres habuit dignitates in hac tertia excellentia. Prima fuit simulationis: quia vocatur pater putatiuus. Secunda gratificationis: quia quoniam deus aliquem eligit ad aliquem magnam statum: semper sibi magnas dat gratias. Et propterea eligendo Joseph ad tantum mysterium: quantas gratias sibi dedit cogita. Tertia gratificationis: quia vidit omnia quod prophetae predicauerunt de Virgine et de verbo

verbo incarnatum
Adultera sunt
noue que au
dat pro nobis
do dei nobis

non potest coherere
carnis imitationem
feno consideranda
immo vno
obit in presentia
gaudio beate
platione electa
ta sit gloria sua
sim coprehensio
gloria faciem

Prima com
mo animam qu
Secunda erit
Tertia erit
Quarta erit
mentate.
Quinta erit
pena tristan

Et
ra
d
qui
enius obiect
dentibus an
tres potest
Prima coher
plicio sit ip
Secunda co
dines in ge
Tertia con
vita non pot
Pro deo
dus: quia oia
ingit Ari. 2.
nes: et non lo
per finem
causa causa
causis effici
venire ad ei
nunt. pecti

verbo incarnato: qz tetigit cū manibus ⁊ fide.
Adulta sunt privilegia Joseph: ⁊ specialit ista
 nouē que audisti. Deprecemur igit vt interce-
 dat pro nobis ad Vginē ⁊ filiū qui in hoc mun-
 do det nobis suā grām ⁊ in alio gloriā. Amē.
 Sermo de beatitudine.

Xultabunt sancti i gloria:

letabunt i cubilib⁹ suis. ps. 149.

Nō potest aliquis p̄cipere q̄ dei
 sunt: ⁊ ignarus spiritali sciētia

nō potest cōtemplari. Et p̄pterea mundū istuz
 cū vitijs imitat: qui q̄ deus p̄parauit diligētib⁹
 se nō cōsiderat. S; potius pro bono optimo ⁊
 immenso vmbzā aliq̄ imo multi accipiūt. Quā
 obrē in p̄senti f̄mone de futura beatitudine vel
 gaudio beatorū suz locuturus: vt mens p̄ cōtē-
 plationē eleuata possit p̄cipere quodāmo quā-
 ta sit gloria future beatitudinis. Et vt illud pos-
 sim cōprehendere: qnq; cōsideratōes de ipsa
 gloria faciē⁹ ad honorē qnq; plagarū christi
 Prima cōsideratio erit de obiecto nobilissī
 mo animā quietante.

Secūda erit de excelsa gloria corp⁹ n̄m dotāre

Tertia erit de amena patria oēs beatos locatē.

Quarta erit de societate iocunda gaudiuz aug-
 mentatē.

Quinta erit de liberatione certissima ab omni
 pena tristante.

Elcandū nāq; est in prima confide-
 ratione q̄tū sit gaudiū beatorū i anima

⁊ quietata p̄pter adeptiōē beatitudinis
 etiū obiectū est ipse deus: que cōsistit in trib⁹
 donibus anime. Et ad habendā huius noticiā
 tres ponēmus cōclūsiōes.

Prima cōclūsiō est q̄ finis humane vite atq;
 p̄fectiō sit ipsa beatitudo.

Secūda cōclūsiō est q̄ omnes appetūt beatitu-
 dinez in generali.

Tertia cōclūsiō est q̄ beatitudo haberi in hac
 vita nō potest.

Pro declaratione prime cōclūsiōis est sciē-
 dū: q̄ oīa q̄ fiūt: fiūt p̄pter aliq̄ finē. Ideo
 ingt Ari. 2. phisicor. Omnia ordinant p̄p̄ fi-
 nez: ⁊ nō solū intellectus: sed etiā natura agit p̄-
 pter finē. Et. 2. Metaphi. idē dicit. F̄inis est
 causa causarū. F̄inis necessitatez agens. Et in
 causis efficiētib⁹ essentialiter ordinatis est de-
 uenire ad efficiens primū. Et ibidē. Qui po-
 nunt p̄cessum in causis finalib⁹ in infinitū: au-

ferant naturā bohi. Et. 2. phi. dicit q̄ finis hz
 naturā optimi. Et ideo ponentes p̄cessuz i cau-
 sis finalib⁹ in infinitū auferūt finē. F̄inis tamē
 duplex dicit secundū Bon. in. 2. di. 15. videli-
 cet finis sub fine: ⁊ finis principalis ⁊ vltimus
 f̄inis sub fine est ipse homo: vt dicit Aristo. 2.
 phi. c. 3. Sumus finis quodāmodo omniū eo-
 ruz q̄ sunt. Nā cuncta creauit de⁹ p̄pter homi-
 nez vt testat ps. Omnia subiecisti sub pedibus
 eius ⁊c. f̄inis principalis ⁊ vltimus est de⁹ ad
 cuius glorie: nō augmentatiōē in se: s; oīisio
 nez cuncta creauit: videlicet boiem ⁊ angelos:
 vt glorificarent ⁊ beatificarent. Ideo o ingt ma-
 gister sententiarū di. i. secūdi. f̄ cū de⁹ creatu-
 raz rationalē: vt summā bonā intelligeret. Sū-
 mus bonū hō de⁹ est: vt dicit hyfidor⁹ de sum-
 mo bono. i. c. Ideo ipse de⁹ est finis nostre p̄se-
 ctionis. Testat hoc Ric. di. 49. q̄rti. Et citaz
 Scotus ibidē: ⁊ sanctus Tho. prima secunde
 q. 1. Ob illud. n. sūmus opiser vt homo hūc fi-
 nez cōsequat nō definit illū iunare. Ideo cūcta
 beneficia q̄ deus homini tribuit etiā aduersa: q̄
 importabilia quibuscū vident: ideo fecit vt ho-
 mo cognoscat creatorē: beatificatorē: guberna-
 torē: defensorē: ⁊ diligat glorificatorē. Aug.
 de ci. dei li. 8. c. 3. f̄inis hominis appellatur:
 quo q̄sq; cū peruenerit beatus erit. Ad secūdā
 nunc cōclūsiōnez deneniendo aduertendum
 est: q̄ ipse deus naturaliter vnicuiq; indidit q̄
 appeteret beatitudinem. Sed pleriq; arguunt
 contra sic p̄ illud dicit Aug. i. de trini.
 cap. i. f̄irmisse notimus non nisi nota amari
 posse. Dicit nāq; in. 3. de anima. q̄ bonū ap-
 prehensum est obiectū appetitus. Sed vt dicit
 Aug. 13. de trini. Beatitudinē nō oēs noue-
 runt: qz quidā posuerūt eā in voluptate: qdā in
 virtute animi: quidā in alijs rebus. Idē enāz
 dicit Ari. i. ethicor. 6. c. Ergo nō oēs appetūt
 beatitudinez. Probat. Essentia beatitudinis
 est visio diuine essentie. Sed aliqui opinantur
 hoc esse impossibile q̄ deus per essentā ab ho-
 mine videat. Vnde hoc nō appetūt. Ergo nō
 omnes appetūt beatitudinē. Probat adhuc p̄
 Ari. dicentē. x. ethicor. c. 8. f̄ elicias est opa-
 tio intellectus secundū propriā virtutes. Sed
 nō omnes appetunt operari secundū virtutem:
 cum multos videamus laborare circa vitia.
 Ergo ⁊c. Dicendū fm Ric. ⁊ Scotū in quar-
 to. dist. 19. ⁊ beati Tho. prima secunde. q. 5. q̄
 beatitudo pōt dupliciter cōsiderari: videlicet p̄
 in generali fm cōmunē rationē beatitudinis?

inquit est bonū quoddā sufficientissimū volun-
tatez sanans. Alio modo in speciali: inquit est
illud in quo consistit. Secūdo modo nō oēs co-
gnoscunt nec appetunt beatitudinē: sed primo
modo beatitudo omnib⁹ est nota: et omnes illaz
appetunt. Hinc Aug. 13. de trinit. 8. c. Ad ap-
petendū beatitudinez natura cōpellit: cui sum-
me bonus creator hoc indidit. Et ibidē dicitur
Si vnus dixisset: omnes beati esse vultis: mi-
seri esse nō vultis: dixisset aliquis q̄ nullus i sua
nō cognosceret voluntate. Et Boetius lib. 3.
Omnis mortalium cura quā multipliciū studio-
ruz labor exerceat: diuerso quidē calle procedit:
sed ad vnū tandem beatitudinis finē nūq̄ perue-
nire. hec ille. Sed nōnulli superbiētes: in quo
cōsistit vera beatitudo nolūt antēdere: ideo conā-
tur lucrari pecuniā ibi credētes eē beatitudinē.
Exemplū p3. Mā si q̄s vellet emere aux: et oñ-
deret ei auriculi: qd nō cognosceret: emeret p
auro. Et si q̄ras qd vis emere: ridet aux: l3 et
ostendas auriculi. Si dicis auaro: qd vis: di-
cet: beatitudinē. Vis paradisi. Paradisum
dicit pecuniaz: q3 ibi credit q̄ sit beatitudo et.
Sed decepti sunt vt patebit inferius. Nōnulli
etiā p̄cipiētes in quo cōsistat beatitudo: cū talis
p̄ceptio sit ex munere gr̄e: faciunt sibi metipsi
sapientes: et voluerunt bñ opari. Et sic p3 rñsio
ad p̄mū argumētū. S3 adhuc est notādū cir-
ca beatitudinē in generali: videlicet. Si aliq̄s q̄
rat quomō cognoscit beatitudo in generali: di-
co q̄ innata est ista cognitio. Et si q̄rat qd dico
q3 sufficientia cognoscit p̄ indigentia: et si oppo-
natur q̄ priuatio nō est via cognoscēdi habitū:
dicēdū q̄ est qdā indigentia oīo priuans: qdaz
disponens et inclinās. Et hec est ratio cogno-
scēdi. Posset tñ dici q̄ cognitio beatitudinis
et multaz rez naturalū nobis est innata. Et si
dicat q̄ aīa est vt tabula rasa: hoc intelligit solū
q̄ ad species et similitudines quas q̄rit p̄ sen-
sus. Hec Boet. in. 4. di. 49. Ad argumētū
secūdū est dicendū q̄ cū voluntas sequat appre-
hensionē intellectus seu rationis: sicut cōtingit
q̄ aliqd est idē secūdū rē: qd tñ est diuersum ra-
tione cōsiderationis: ita cōtingit q̄ aliqd est idē
secūdū rē: et vno mō appetit: et alio mō nō appe-
titur. Beatitudo ergo pōt cōsiderari sub rōne
finalis boni p̄fecti: et sic naturaliter voluntas est
in illud: vt dictū est. Pōt etiā cōsiderari se-
cūdū alias speciales cōsideratiōes: vel ex par-
te ipsius operationis: vel ex parte potentie opa-
tiue: vel ex parte obiecti: et sic nō ex necessitate

voluntas tendit ad ipsam. Ad tertium argumē-
tū dicitur: q̄ q̄uis multi i speciali op̄erent ma-
lum: tamen in generali omnes appetunt ope-
rari bonū. Tertie cōclusionis nunc sequitur
declaratio. Et quoniaz demonstratū ē omnes
appetere beatitudinē: et nōnullos errare: vt ta-
lis error de ipsoz mentibus euanescat: demō-
strabimus q̄ beatitudo in hac vita haberi non
pōt: triplici ratione.

Primo ratione miserabilitatis.

Secūdo ratione mortalitatis.

Tertio ratione capacitatis.

Primo in quā ratione miserabilitatis. Beati-
tudo equidē vt ait Boetius in. 3. de cōsolatio-
ne: status est omnū bonoz aggregatione p̄se-
ctus. Sed talis status in mundo seu in hac vita
haberi nō potest: ideo beatitudo etiā haberi nō
potest. Qd in hoc mundo talis status nō repe-
riatur: patet si cōsideremus ea in qbus credunt
homines beatitudinē reperire: vipula diuitias
honores: gloriā: potentia: sanitatem: voluptatē
mundanā scientia: filioz et parentū solatiū: et si
milia in qbus pleriq̄ cōsident. In qbus omni-
bus quot sint miserie declarat Job. 13. cū dicit.
Homo natus de muliere: breui viuens tēpore
repletur multis miserijs. Berni. libro de ipso
batione vitiōz. c. vltimo. Omnia que cernis
vanaz gloriā rex. Umbra velut tenuis veloci-
ter cuncta recedunt. Et Aug. lib. de simbolo:
tractatu. x. Ecce ruinosus est mundus: ecce tā-
tis calamitatib⁹ repleuit deus mundū: ecce ama-
rus est mūdus. Et si sic amat: qd faceremus si
dulcis esset. Omīde imnde tenebras patēs
quid faceres si maneres. Quē nō decipes dul-
cis: si amarus alimēta mentiris. Et Augusti.
nono de ciuitate dei. Omnes inquit homines
quādiu in orbe mortales sunt: miseri sunt. Et
Boet. in. 2. Quā multis amaritudinib⁹ hu-
mane felicitatis dulcedo repleta est. Que et si
fruente iocundā esse videt: tamē quo minus
longe cū velit abire: retineri nō pōt. Et q3 hec
materia prolixius tractāda erit: cū predicabim⁹
de contemptu mundi: ideo aureliū Augustini
auctoritatē discurremus ex. 22. libro de ciuitate
dei sumptā. Querat ibi August. Numera tu
etiā si vis mala cōmunia bonis et malis. Ideo
cōcludit ex hac primaratione: q̄ in vita presen-
ti vera beatitudo haberi nō pōt. Secūdo inq̄
istud ostendit ratione mortalitatis. Inquit. n.
Augu. 13. de ciuitate dei. c. 7. Beatitudo sine
immortalitate eē nō pōt sed i hac vita glibet est
mortalis

mortalis. Ergo **2°**. **S**anctitas excedens hominum mentes. **S** iniquitas labilis humana miseria. **S** vita vmbatica. Quanta stultitia est in hominibus suis seculi: cum mundum non contemnunt. Vili pendunt celestia: colunt autem terrena: cum omnia in morte deficiant. **I**tem hoc consideras Aug. in prima parte supputationum sic ait. Vita beata misera: vita incerta: vita laboriosa: vita imunda: vita domini malorum: regina superborum: plena miseria et erroribus: quod non est dicenda vita sed mors in qua momentis singulis morimur per varios mutabilitatis defectus: diuersis generibus mortis. Nunc ergo quid vivimus in hoc mundo possumus dicere vitam: quam humores tumidat dolores extenuant: ardores excitant: acra morbidant: escæ insaniunt: ieiunia macerant: ioci dissolunt: tristitia ebrietat: diuitie iactant: paupertas deiecit: iuuentus extollit: senectus incuruat: infirmitas frangit: meror depimit: et his omnibus malis mors furibunda succedit: similiterque gaudio istius miserie vite finem imponit: ita ut cum esse desierit: nec fuisse putetur. Hec ille. Item Aug. libro soliloquorum dicit. Vita mea vita ca duca: vita que quanto magis crescit: tanto magis decrescit quanto magis preedit: tanto magis ad mortem accedit. Vita fallax et vmbatica plena laqueis multis: nunc gaudeo: sepe tristior: nunc vigoilo iam infirmior. Nunc vino statim morior: nunc felix appareo: semper miser: nunc rideo: iam fleo: sicque omnia mutabiliari subiacent: ut nil una hora vno statu permaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc languor: ide dolor exuberat. Subsequitur his omnibus inopinata mors: que mille modis miseros homines quotidie rapit. Hinc nec febribus: illum opprimunt doloribus: hunc consumit fames: illum furi extinguunt: illum vero suffocat aqua: hunc perfringit flammis: hunc iterum in laqueo: illum dentibus bestiarum fortium deuorat: hunc trucidat ferro: illum veneno corrumput: alterum vero tunc repentino terrore miseram vitam finire compellit. Et nunc super beata magna est miseria: quod cum nihil sit certum mortis: ignorat homo finem suum: et cum stare volunt: tollitur et perit spes eius. Nescit autem homo quando vel ubi: vel quomodo moriatur: et tamen est certum quod eum mori oporteat. Hec ille. Quare vita prius beata esse minime potest. Pro hominum omnium declaratione dicas exempla et tot idibus nostris interfectis absque culpa: de expul-

siōe p̄ficia: de perditione terre sancte: de igne in terra Tarentina: de ruina domus in ciuitate Bicti. de igne ppe Transi: de suffocatis ppe Bicti in quatuor galeis ex vi ventorum: de illo que comedit piscis: quando natabat in terra Idroni: de illo qui cecidit de equa super rota currus ppe ecclesiam cathedralem Tich. et idem Hiero. in suo felici transitu ait. Vita mundi non vita: sed mors: vita fallax: vita comixta tristitia: imbecillitas et vmbatica: vita priuans: vita cui inest vita fragilis: vita momentanea et caduca: que quanto magis crescit: tanto magis decrescit. Cum plus preedit: tanto plus ad mortem propinquas. Vita plena laqueis: quot in mundo homines illaqueatos tenes. Quot parte iam sustinet tormeta infernalium. Quam beatior est qui tuas cognoscit fallacias. Quam beatior qui de tuis nos curat blanditijs. Quam beatissimus qui te bene priuatus est. Melior est negociatio eius auro et argento. Hec ille. Et idem Hiero. ad matrem et filiam in gallijs comorantes. Stadium quoddam est hec vita nostra mortalis: in qua bellus quotidie gerimus quod militum vitam hominis super terram. Quis inter serpentes et scorpiones tutus ingreditur vel secure dormiat. Quis dulces iuxta ripas somnos capit. Nam et si semper non percutiat tamen sollicitat. Securus est ergo perire non posse: quod iuxta periculum non pisse. Hec ille. Tertio potest istud ostendi ratione capacitatis. fecit profecto deus animam ad imaginem suam et similitudinem. et ut inquit Aug. 14. de tri. 8. c. Eo animae imago dei est: quo eius capax est et particeps esse potest. Cum ergo deus sit infinitum bonum nullum bonum creatum sufficere potest ad omnem humani appetitus perfectionem. Ergo non potest habere perfectam quietem: nisi illam habeat in summo qui deus est. Et hoc est quod dicit Aug. lib. 1. confessionum ppe principium. fecisti nos domine ad te et inquitur est cor nostrum: donec quiescat in te. ps. Satiabor cum appuerit gloria tua. Et hoc dicit Hiero. ubi supra: quod sine clara dei visione non potest haberi beatitudo. Et ratio est: quod ut inquit Aug. 13. de ci. dei. c. 5. Beatus non est nisi qui habet que vult. scilicet naturam: et non volutuose. Perfectio autem vniuersumque attendit secundum rationem sui obiecti. Obiectum autem intellectus est quod quid est: id est essentia rei: ut dicitur. 3. de aia. Unde in terminum preedit perfectio intellectus: inquitur cognoscit essentiam alicuius rei. Si ergo intellectus aliquis scit essentiam alicuius effectus: per quam non possit cognoscere essentiam cause: ut si sciat de causa

quid est nō dicitur intellectus attingere ad eam
simpliciter: quia per effectum possit cognoscere d
cā an sit. Et iō remanet nāliū homini deside
riū cognoscendi effectū: si scitū habere cāz: vt
sciat cū de cā quid ē. Et illud desiderū ē admi
ratiois: et causat ingritōnem vt dicit in principio
metaph. puta vt si aliqis cognoscēs ecclēsiāz so
lis cōsiderat q ex aliqua cā pcedit de qua qz ne
scit admiratur: et admirādo ingrit: nec ista ing
ritio qesit quoulqz pueniat ad cognoscēdū eēn
tiā rei. Si ergo intellectus hūanus cognoscens
eēntiā alicuius effectus creati nō cognoscat de
deo: nōdū pfectio eius attingit simpliciter ad priāz
cām: sed remanet adhuc ei naturale desiderūz
igrendi eam. Vnde nōdū ē pfecte beatus. Ad
pfectam igitur bēitudinē regitur q intellectus per
tingat ad ipsā eēntiā prime cāe: q ē nobilissimū
intelligibile: et sic pfectōem suā habebit p mōnē
ad deū: sicut ad obiectū i quo sola bēitudo hoīs
consistit: vt supra dēū ē. Ex his oibz elicitur
qz nō sit pceptibile: qzūm erit bōz gaudiū
ipm deū intelligendo: quod intelligere dicit da
ra dei visio: et vna dos aie: ex qua alie sequunt
vz dos fructiois: et dos secure sentiois. De
dotes erūt beatis rōe obiecti picipati. Sz qua
liter gaudiū erit: ex his patebit si declarabimus
qd sint he dotes. Ric. vñqz vbi supra dicit de
prima dote. Dos visionis ē quidā habitus lu
minosus in intellectu quo eleuatur ad dare deū
videndum.

Primo videbimus deum sicuti est.

Secundo deum incarnatum.

Tertio deum finem nostrum.

Primo vidēs deū aia beata in sui substan
tia videt. qd oculus nō vidit: nec auris audiuit
zē. Quis nāqz poterit explicare qz pulcher:
qz bonus: qz pius: qz benign⁹ sit creator. De
hic certe sensus: nō sufficit intellectus hoc i mū
do excogitare in creaturis q nihil sūt respectu
creatoris. Jō Augu. in libro soliloqz. Deb
ceas oculis q te nō videt: sol illuminās celum
et terrā. Deb caligātibz oculis q te videre nō
possunt. Deb auertentibz oculos vt nō videāt
vritatem. Mequeūt. n. oculi assueti tenebris sū
me vritatis radios itueri: nec sciunt de lumie
aliquā estimare: quoz ē in tenebris habitatio.
Tenebras vident: tenebras diligūt: tenebras
approbāt: tenebris eūes i tenebras nesciūt
vbi corruāt. Jō nāqz si mortales miseri cōspi
cerēt qz sit creatoris dulcedo: nihil aliū gusta
rent de mūdo. Quid ē deus. Qualis ē aut qz /

nis. Et si sit finitus certe cōprehendi nequa
pōt. Vex de ipso notitia aliqua haberi potest.
si considerem que ipse fecit atqz creauit. Ideo
Sap. 14. dicitur. A magnitudine spēi et crea
ture cognoscibilis poterit creator hoīz videri. et
Pyrsidorus desūmo bono. li. 1. c. 4. Sepe ad
icorpoream creatoris zē. Vbi videas obsecro
Quot in mūdo fuerūt hoīes: sunt et erūt. quot
ipsorū gaudia. Quot laurie. Quot exultādoēs
Quot felicitates de diuinis: de delitijs: de cho
reis: de odoribz: de coloribz: de saporibz: et ho
noribus: de ceteris ppier que hūani nostri sen
sus delectari solēt et aia. Qia simul collige: et cū
simul ea colligeris: iuenies nihil eē respectū gau
dij: quod habet beati de visione diuina. Q lu
mē icōprehensibile. Q summa maiestas dei: quō
potero te in hoc mūdo aliquāliter scire. Q aie
xpiane vultis aliqd videre de imagine creato
ris. Audite qd asserit Aug. in li. soliloquiorūz
qui deū multis modis qstuit. Aut. n. sic. Et
cuius vicos et plateas: et hui⁹ mūdi ciuitates q
rens te et nō iueni. Quare. Vnde querebā fo
ris quod erat intus. Adhūc nūcios meos omnes
sensus exteriores: vt qrerēt te: et non iueni: qz
male querebā. Jō. n. lux mea deus: qre illumi
nasti me. Qz male per illos querebā: qz tu es
interius: et tamē ipsi vnde itraueris nescierunt.
Nā oculi mei dicūt. Si nō fuit coloratū p nos
nō itrauit. Aures dicūt. Si sonitū nō fecit per
nos nō itrauit. Nasus dicūt. Si nō oluit: p me
nō venit. Dicit gustus. Si nō sapuit: p me nō
itrauit. Tactus ē addit. Si corpulētus nō est:
nihil de hac re me interroges. Nō ita hec sunt
deus me⁹. Nō. n. corporis nec dec⁹ tpris: nec
candorē lucis vel colorē: vel dulciū melodiarū
cant⁹: et qzqz dulce sonātia: nō floz et vnguē
toz vel aromātū odores: nō mella vel manna
gustui delectabilia: nō cetera q ad tangendam
vel ad amplexandū amabilia: nec oia alia sensi
bus his subiecta qro: cū deū meū qro. Absit ut
ita credideri deū meū esse: qz et brutalū sensibz
cōprehēdūt. Et tū cū deū meū qro: qro mihi
luminus qndā lucē sup oēm lucē: quā nō capit
ocul⁹. quādā vocē sup oēm vocē: quā nō acipit
auris: quēdā odorē sup oēm odorē: quē nō ca
pit naris quādā dulcedinē sup oēm dulcorē
quā nō sapit gustus: quēdā aplexū sup oēs am
plexū: quē tact⁹ nō tāgit. Et iterioris qdē hoīs
me torqta lux fulget: vbi loc⁹ nō capit: ista vox
sonat vbi ip⁹ nō capit odor iste redoler: vbi fla
tus nō spargit sapor iste sapit: vbi nō ē edacitas
amplexus

amplexus iste tangit: vbi nō diuelliſ. Hic eſt
 odor me⁹: ⁊ nō eſtimabiſ alius ad illū. Et ita
 circuibam oia quereſ ppter te: ⁊ pp oia dereli
 quēſ me. Interrogami terrā ſi eēt de⁹ me⁹. Et
 dixit mihi. Nō. Et omnia q̄ in ea ſūt: hoc idē
 coſeſſa ſūt. Interrogami mare ⁊ abyſſoſ: ⁊ re/
 pōſia que i eis ſūt. Et rēderūt. Nō ſum⁹ de⁹ tu
 uſ. Quere ſupra noſ. Interrogami ſtabilem
 aerē ⁊ ingt. ſi allicur labor tu⁹: nō ſū ego deus
 Interrogami celū lunā ⁊ ſteſſaſ. Nec noſ ſu/
 muſ deus tu⁹ ingt. Et dixi oib⁹ hiſ q̄ circū
 ſtant ſoreſ carniſ mee. Dictiſ mihi quod
 voſ non eſtiſ. Dicite mihi aliquid de il/
 lo. Et exclamauerūt oēſ voce grandi. Ipſe ſe
 cit noſ. Interrogami pinde mūdi molē: dic in
 quā mihi ſi de⁹ me⁹ eſ an nō. Et reſpōdit voce
 ſoni. Nō ſum ingt ego: ſed p ipſū ſū ego. Quē
 queriſ in me ipſe fecit me. Supra me q̄re q̄re/
 gūt me: ⁊ q̄ regūt ⁊ te. hec ille. O magna igitur
 dulcedo mētis q̄n tot Aug. conſiderabat. Nē
 pe magnuſ ei videbat dñſ ⁊ laudabiſ nimis
 Jōeſa. 33. dicitur. Regē in decore ſuo vide/
 bunt. Eccl. xi. Duke lumen ⁊ delectabile ē ocu/
 liſ videre ſolē: ⁊ tanta ē letitia in viſione grati/
 oſe eēntie diuine: q̄ poti⁹ ſci dei vellēt i ſerno
 eē ⁊ deū videre: q̄ in paſiſo ⁊ deū nō videre:
 ⁊ pot⁹ in peniſ eē ⁊ deū videre: q̄ extra pēaſ
 ⁊ deū nō videre. Liſo. quozq̄ ait. Ego dico
 multo grauior ē q̄ gebēna cruciatuſ remoue/
 ri ⁊ abiici ab illa gloria: nec puto ita acerbā eſſe
 gebēne icendia ut ſūt illa q̄buſ torq̄ntur bi q̄ ar/
 cent a coſpectu dei. ⁊ Bern. Reuera illud eſt
 ſūmū ⁊ vez gaudiū quod nō de creatura: ſ; de
 creatore cōcipiſ: quod cū poſſideriſ: nemo tol/
 lei a te: cui cōparata ois aliunde iocūdituſ meror
 ē: ois ſuauiſ doloꝝ ē: oē dulce amaruz: omne
 pulchꝝ ſetidū: oē poſtꝝeo q̄ delectari poſſū mo/
 leſtū: cū dei bonitāſ i ſinitū excedat oēm boni/
 tatē creatā. delectatio que erit in pꝛpꝛōe imēdi/
 ate illuſ bonitatiſ: in ſinitū melior erit omni
 pꝛpꝛōne create bonitatiſ. Jō. 18. Hec ē vita
 eterna vt cognoscāt te ſolū deū ⁊ quem miſiſti
 ieſum xp̄m. Auguſtin⁹ ſupra. 2. Lōz. 12. Ibi
 beata vita in fonte viuo bibiſ: vnde aliqd ſpar/
 gitur huic humane vite. Jō pꝛpheta Dauid di/
 cit. Quēadmodum deſiderat ceruus ⁊c. O m/
 neſ deſitū q̄ ſunt in toto mundo velut minime
 gunt ſūt aq̄: que fluxerūt ab illo ſacro ſōte trini/
 tatiſ. Deb ergo inimiciſ dei q̄ dimitūt inſini/
 tū dulcedinē ⁊ bonitatē pro minima ſcintilla q̄
 vertet in amaritudinē. Hicre. 2. c. Derelique

rūt me fontē aque viue ⁊c. Secundo videbi
 muſ deum incarnatum. Vnde Bern. Ple/
 nū pſuſ ois ſuauiſ videre hoicm hoicſ con/
 diuozem. Proſecto nimia letitia erit vidē xp̄m
 tanq̄ glorioſum deum ire p paradīſum. Vnd
 Scotuſ in. 4. di. 49. dicit quod xp̄uſ poteſt ſe
 mouere regaliter ſicut rex in celo cꝫꝛeo. Ter/
 tio videbim⁹ ipm noſtrū ſinem: videbim⁹ ip/
 ſum ſactorē: creatorē: ſicut vn⁹ ex nobiſ: ⁊ hu/
 manā nām exaltantā ſup angeloſ. Et hec erit p/
 ma doſ aie. De ſecūda dote ingt Ric. i. 4. vbi
 ſupra q̄ doſ fruitioniſ eſt perfectuſ cbaritatiſ
 habit⁹ quo aia fruitor deo. De tertia dote in/
 quit Ric. vbi ſupra. Doſ tenationiſ ē habit⁹
 pfectuſ: quo volūtaſ ē pfecte ſecura de tenio/
 niſ p̄dicte ppetuatiōe. Quid plura. Surſū cor/
 da leuem⁹ de tenebriſ vite huic⁹: ⁊ dulcedinē
 paſiſ per contemplatiōem deguſtemuſ: qz ni/
 hil arduoꝝ dulci⁹ q̄ tali cogitatiōe occupari.
 Exemplum ſriſ egidij. exemplum ſriſ Ber.
 de quinta valle.

Secunda cōſideratio eſt de exceſſa glia
 corpus noſtr⁹ dotante: i qua videbim⁹
 quanta erit hoicſ glia in ipſo corpe. Jc
 circo notare debem⁹: qz vt dicit doctores qua/
 tuor erunt corporiſ dotes.

Prima claritatiſ.

Secunda ſublimitatiſ.

Tertia agilitatiſ.

Quarta ipaſſibilitatiſ.

Prima doſ corporiſ erit claritaſ. Nā cor/
 puſ glificatuſ ppter virtutem temperantiē illu/
 ſtrabit totum paſiſum ſua pulchritudine ⁊ di/
 gnitate. Lerte lumen ſteſſarū ⁊ ſoliſ reſpec/
 tu corporiſ ieſu glorioſi modicum erit. Dicit
 enim Ricar. q̄ non erunt ei⁹ ſdem ſpeciei: ſed
 ſm pꝛphetam: ſulgebunt iuſti ſicut ſol: ⁊ lux
 ſoliſ erit ſepties duplicata poſt iudiciū. Eſa.
 33. Logita ergo in quanta gloria conſedebunt
 qui in hac vita lubrica temperate vixerunt.
 Vnde Scotuſ dicit vbi ſupra: q̄ dolor clari/
 tatiſ corporiſ erit claruſ ſecundum completio/
 niſ ſue gradum: ⁊ variat⁹ colore: ita q̄ omneſ
 coloreſ erunt delectabiles ſcōm diuerſitatem
 ſenſuum ⁊ proportionem: ⁊ ſicut beatuſ clari/
 uſ videbit in anima: ſic deuſ videbitur cla/
 ruſ ab eo. Et ſicut eſt alia claritaſ ſelleſa lu/
 mine ſoliſ: ſic ⁊ corpora beatorū. Corpus
 beati erit poroſum: ita q̄ per poroſ erit viſi/
 bile oculiſ: ⁊ ſic per illoſ poroſ multipli/
 cabunt ſpecieſ viſque ad oculum beati.

Secunda dos erit subtilitas: quā habebūt beati. f. ppter prudentiā ordinādo pñtia & futura ad honore dei. Cōtra quā nihil pōt cōtra se ponere. Et habebūt duas subtilitates. Prima subtilitas erit anime. Mō enim erit secretū in d mū do: in inferno: in plateis: & in scientijs natura libus: qd nō sciat. Quia fm Grego. 4. dial. qd est qd nesciat cū scientē omnia sciat. Secunda subtilitas erit corporis. Erit. n. corpus subtile penetrās sine fractione fm Scotus: sic xps transiit ianuis clausis. Et corp⁹ glorificatum pōt esse simul cū corpore nō glorificato: qz nō ē penetrabile. Vñ ps. In nomine tuo nāsgrediar mūz. Tertia dos corporis erit agilitas: q̄ sibi cōpetit ppter iusticiā. Ideo in istā quo cūq; volet accedere ibi erit: qz fm hoc nō min⁹ erit expedita aia cū corpore q̄ sine corpore. Et dicit Scotus: q̄ beati ex fortitudine lenabūt ita agiler magnū montē: sicut vnā pennam. 4. dos erit impassibilitas: qz nullus malū patient. Et hec erit gloria beatorū corporū videre se in gloria claritatis: subtilitatis: agilitatis & impassibilitatis. Et dicit Scotus q̄ omnes sensustaz spūales q̄ corporales erant in sua pfectōe. Vnde debet nāq; anima deū p clarā visionē: odorabit deū p transformationē: audiet deū p sue voluntatis impletionē. Ex his sensib⁹ in anima glorificata: redundabit gloria in sensib⁹ corp⁹ gloriosi: & q̄to magis aia erit glorificata a deo i sensibus suis: tāto in corporeos sensus in maiore gloria redundabit. Primo qdē visus erit tāte pfectionis: q̄ ab extrinseco nō poterit corrumpi vel impediri. Nā sine obstaculo videbit contra corpora. Vnde. 12. nobilitatib⁹ erit decoratus.

Primo qdem videbit intra sicut extra: & oia corda: & corp⁹ armoniā: atq; interiorū mēbroz ruz dispositionē: vt dicit pmetator sup hyfidoz ruz de Ange. hier. Secundo videbit ocul⁹ subius sicut supra. 3. videbit de longe sicut ppe.

4. minima sicut magna. Nā videbit bñs in oricne: etiā si ipse maneret in occidēte. 5. superioza oculos nō leuādo. Sexto inferioza oculos nō inclinādo. Septio videbit diuersa obiecta: q̄ si infinitos radios tāq; vnū & q̄ si vnitos.

Octauo videbit quodlibet obiectū & quodlibet pdictoz q̄ si infinitoz radioz ab altero separuz. Nono videbit in nocte sicut in die. Decimo oculis clausis sicut apertis. Vndecimo absq; labore aliquo & infatigabili oia supradicta Vñ Esa. 60. Tunc videbis & affluēs: & mirabit: & dilatabit cor tuū. Tercio auditus pficiet.

Nā nullū auditus obstaculū poterit impedire eū vel cōturbare. Qui in trib⁹ maxime pfect⁹ erit.

Primo namq; audiet oēs infimul sonos & voces: & oēs cantus toti⁹ celestis curie sine reuerberatione aeris. Secundo discernet in his vnū ab altero ita distincte: q̄ nullus cāmus son⁹ aut vox poterit ab altero impediri. Tercio audiet ita de longe sicut de ppe. Quarto aut gustus & tactus in pñti vita similes quodāmodo dici possunt. Nā gustus particularis est tactus q̄ est in oib⁹ subiectis: idest sensuū partib⁹ subiectiuis. Gustus aut nō erit i patria i aliquo actu q̄ deseruiat nutrire: s; tamē inquātū ē apprebēsius sapor: redūdabit qdaz dulcedo anime in sensu gustus: & secundū quosdā causabit in lingua & gustu beato quādā suauissimā humiditatez atq; illū saporē q̄ correspondeat pfectiōi illius cuius erit lingua. Rica. tamē sentu q̄ talis humiditas i palato & gustu aut fiet a deo p creatiōnez: aut creabit in ea ex vi beatitudinis anime. Exēplū de sanctis patrib⁹ q̄ tā pax comedebāt. Exēplū de beato f rancisco q̄ ieiunauit in lacu perusino. Exēplū de Maria magdalena.

Quinto tactus pficiet: atq; inexplicabili delectatione iocundabit. Quia nempe iocundissima suauitate adherebit deo: hinc est q̄ corp⁹ suo iunctus hanc iocundissimā adherentiā illi impartiet. Sed qz anima gloriosa erit in toto suo corpore gloriosa: hinc est q̄ gloria suā toti corp⁹ communicabit p experiētiā tāti altissimi & gloriosissimi sensus: q̄ in pñti vita nō pōt bñ intelligi aut credi: nisi ab illis q̄ p privilegiū singulare toto corpore aliquā diuinā dulcedinē experientialit experti sunt. Talis autē pfectio pcedit qz voluntas subiecta deo corp⁹ & eius sensibus ad libitū imperabit. Corp⁹ vero cuius sensib⁹ suis anime sicut anima deo obediēt.

Tertia consideratio est de amena patria & omnes beatos locāte. Nā vt dicit Paulus ad Ro. 13. Que sunt a deo ordinata sunt. Et Ari. 7. phisi. 3. c. Nihil inordinatū que natura & secundū naturā sunt. Et iconomi cor li. i. in fine. Q̄ poriet vnūquodq; loco suo poni. Propterea omnipotens de⁹ locū mirificūz ad habitandū nobis pparauit: celū videlicet empyreū. Celus nāq; istud inquit Boñ. in. 2. di. 2. est locus spiritaliū substatiax & locus corp⁹ glorificatoz. Vex philosophi de hoc celo nihil sunt locuti: tamen via naturali enā poterimus hoc celū percipere. Scriptura x̄o sacra illud exprimit cū ait. In principio creauit deus celus & terram.

et terrā. Nicolaus de lira exponit de empyreo.
Et hoc pbat p literas sequentē: qz firmamentū
et celū aqueus facta sunt secūda die. Et damasce-
nus hoc exponit. In principio creauit deus ce-
lum et terrā: id est sine stellis sperice forme. Quod
autē illud celū sit ponēdū vi dicit Bon. vbi. s.
triplex ratio persuadet.

Prima est pfectio vniuersi.

Secūda est ppter motū firmamenti.

Tertia est habitatio hominis beati.

Et quoniam finis imponit necessitatē his que
sunt ad finē ppter perfectionē vniuersi necesse
est ipsum esse vniūforme: qz cū sit celū luminosus
difforme si nō esset vniūforme nō esset vniuer-
sum cōpletū. Propter motū firmamenti ponē-
dum est ipsum esse immobile: vt motus mobilis
fiat circa immobile: scilicet centrū: et intra cōtines
immobile: et locans. s. empyreū. Nā Ari. dicit
in secundo de celo et mundo: capitulo q̄to. In
quolibet genere mobile supponit immobile: quia
omne fluxibile a quo fluxus deriuat. Sed cor-
pus celi sideris est mobile: ergo supra illud de-
necitate est ponere vltimū corpus qd sit imobi-
le: hoc qd est empyreū. Itē decimo metaphi-
sice capitulo secūdo. et li. secūdo celi et mūdi. qn-
to capitulo. et in arismetica in multis locis. In
quolibet genere in quo est ponere infimū et me-
diū: est ponere supremū. Sed gradus in cor-
poribus attendit secūdu gradus sp̄sici et lucis
Sed inueniū corpus opacū simpliciter: vt terra:
et secūdu totū opacū. Ergo si cōplemētū est in
corporib⁹ debet esse corpus simpliciter et secūdu
totū luminosum. Propter etiā habitationē ho-
minis beati ponendū est ipsam luminositatis p-
fecte: vt habitatio congruat suo habuatozi. Nā
cū aliquis locus tenebrosus debeat dānatis: per
oppositū lucidus debeat beatis. Proccedet autē
leticia beatis ppter tria.

Primo ppter loci luminositatem.

Secūdo ppter loci puritatem.

Tertio ppter loci magnitudinem.

Primo beatis pcedet leticia ppter loci lumi-
nositatem: qz dicit Scotus in. 4. dist. 49. Illud
celū erit lumine plenissimū: et omni locūditate
gratiosum. Ideo clamat Tobias. 13. Beatus
ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndā
claritatē hierusalē. Lerte si esset possibile vnā
animā videre gaudia illius vite certissime de-
spiceret infinita gaudia huius mūdi. Vñ Au-
gustin. li. 4. de li. arbi. inquit. Tanta est aut pul-
chritudo iusticie: tāta est iocūditas lucis eterne

hoc est incommutabilis veritatis atqz sapientie:
vt etiā si in ea nō liceret ampli⁹ manere q̄ vñ
dici hora: ppter hoc soluz innumerabiles anni
huius vite pleni delitijs et affluentia tempora-
lium bonoz recte meritoqz cōtemnerent. Nō
enim prauo aut falso affectu dictū est. Quoniā
melior dies vna in atrijs tuis sup milia. Q igitur
ceci mūdāni q paradisi facis de hoc mū-
do: q est paradisi afinorum. Sursum corda.
Hunc est qd Aug. in libro soliloquioz illam
patriā cōsiderans magna cū dulcedine dicebat
Q regnū eternū: regnū omniūz seculoz: vbi
lumen indeficiens: et pax dei que exuperat om-
neq sensum: in qua sanctorū anime requiescunt
et leticia sempiterna sup capita eoz: gaudiū et
exultationē obtinebūt et fugiet dolor et gemitus
Q qz gloriosum est regnū quo recti dñe regnāt
oēs sancti: aucti lumine sicut vestimēto: habē-
tes in capite suo coronā de lapide p̄cioso. Q re
regnū beatitudinis eterne: vbi tu dñe spes san-
ctorū et coronā glorie facie ad faciem videris a san-
ctis: letificans eos vndiq in pace tua q̄ eru: c-
rat omneq sensum. Vbi gaudiū infinitū: leticia
sine tristitia: salus sine dolore: vita sine labore:
lux sine tenebris: vita sine morte: omne bonū
sine omni malo. Vbi inuentus nūq̄ senescit:
ibi vita terminū: necit: ibi decor nūq̄ pallefcit:
ibi sanitas nūq̄ marcescit: ibi gaudiū nūq̄ de-
crescit: ibi dolor nūq̄ sentit: ibi genit⁹ nūq̄ au-
ditur: ibi triste nihil videt: ibi leticia semp habe-
tur: ibi malū nullū timet quoniā summū bonū
possidet: qd est semp videre faciem dñi. Vtutū. h
ille. Nō oportet ibi q̄rere oleū p lucerna vt lu-
ceat in ea. Nā claritas dei illuminabit illā: et lu-
cerna eius est agn⁹ et ambulabūt in lumine ei⁹.

Secūdo pcedet beatis leticia ppter loci pu-
ritatē. Nō erūt ibi caligines: nō lutū: nō fetores
nō calores: nō frigora: nō malicia: nō paupertas
nō tormēta et odia: s; tota puritas: sanctitas: le-
ticia. Apoc. 21. Nō intrabit in ea aliquid coing-
tatu: et sciens ab hominationē et mēdaciū. Et
Aug. de vanitate mūdi. Nō erūt ibi fames ne-
qz sitis: nō frigus: nō estus: nulla rēptatio aut
peccandi voluntas. Tertio pcedet beatis leti-
cia ppter loci magnitudinē. Si qs velit cōpre-
hendere magnitudinē illius patrie superne: in-
cipiat ab his inferiorib⁹ numerare: qz Ro. 1. c.
scribitur. Inuisibilia dei a creatura mūdi. rē.
Cōsidera q̄ pmo terrā: aquā: aerē: ignis: spe-
raz: et lunā: mercuriā: solē: venerē: martē: iouē
saturnū: stellas celū: et cristallinū et celū empy-

reū. Istoz nāq; quodlibet alterz in decuplo su-
perat in magnitudine et pulchritudine. Hiere.
3. c. D. israel q; magna est domus dei: et ingēs
locus possessionis eius. Aug. de vanitate mū-
di dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil glo-
riosius: nil puri⁹: nil veri⁹: nil ista bonitate sin-
cerius: nil abundātia copiosius. Exēplū de tē-
plo Salomonis et regine austru. 3. Regū. x. c.
Istud autē regnū est regnū omnīū seculorū et
absq; fine. D. beati q; habitant in domo tua do-
mine in secula seculorū laudabunt te. Et Aug.
li. soliloquiorū inquit. D. patria nostra patria se-
cura: te a longe videmus: ab hoc mari te saluta-
mus ab hac valle ad te suspiram⁹: et nitimur cū
lachrymis: si quādo ad te perueniamus.

Varia cōsideratio est de societate iocun-
da gaudiū augmentante: qd pz ex trib⁹

Primo ex societatis multitudine.

Secūdo ex societatis nobilitate.

Tertio ex societatis amicitia.

Primum gaudium erit ex societatis multi-
tudine: q; tanta erit ibi multitudo regū et regi-
narū: sanctorū et sanctarū et angelorū q; nō sine
magno tripudio videri poterūt. Apoc. 7. Vi-
di turbāz magnā q; dinumerare nemo pote-
rat. Secūdū gaudiū erit ex societatis nota-
bilitate. D. q; mirabile erit videre tot mirificos
sanctos et sanctas: videre xpm et. Ideo Hiero-
ny. ad Eustochiū. Quoties terrena seculi de-
lectat ambitio: quotiens ibi vides aliqd glorio-
sum: ad paradysum mente transgredere: et eē in-
cipe qd futura es. Egredere paulisper de carce-
re corporis tui: et p̄sentis laboris mercedē ante
oculos depinge: quā oculus nō vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hominis ascendit. Tertius
gaudiū erit ex societatis amicitia. Nūquid
in patria illa vnū est et equale omnīū merum.
Ecce nō. Nam Job. 14. dicit. In domo pris-
mei mansiones multe sunt. Glo. Id est diuer-
sa p̄mia meritorū. Et. i. Cor. 15. Stella differt
a stella in claritate. Hoc tamē intelligēdū est se-
cundū Ric. in. 4. di. 49. cū discretōe. In bea-
titudine nāq; est considerare beatitudinis obie-
ctū. s. bonū increatū: qd et idē existens ab om-
nibus participat: et etiā ipsam dispositionē bea-
torū: per quā istud bonū clare videndo: et p̄se-
nte intelligendo ipsum participant. Ex parte q;
dem eiusdē obiecti participati vnus nō est bea-
tior alio: q; ppter merita capacior nō est. D. mi-
randa suauitas. Vnde qppe Scotus in. 4. dist.
vlt. q; tāta est charitas inter ipsos: q; vnus par-

ticipat de bonis omnīū et q̄bus naturali amore
quilibet plus se diligit q; aliū: et plus deus actu
elicit: tamē tāta erit delectatio societatis: q; gli-
bet nō minus veller pro alio bona q; pro se. Si-
enī in hoc mūdo multi posuerūt corpus i mor-
te pro amico: certe multo maior charitas erit ibi.
Vnde Ansel. Perfecta charitate innumerabi-
liū angelorū et hominū ibi nullus munus dili-
get aliū q; seipsum: nec aliter gaudet q; q; pro
singulis q; pro seipso. Vñ i paradiso sunt tres
qualitates sanctorū. s. maiorū: minorū: et equaliū.
Qui sunt in equali gloria: reduplicant eorū glo-
riā ab omni parte: q; cognoscūt se amari a quo
libet equali mēsurā. Maiores p̄o reduplicāt
eorū gloriā ab omni parte: q; cognoscūt se ama-
ri tantū q; amant. s. q; gaudent de eorū gloria
pro quolibet sicut de sua p̄pua. Minores p̄o
reduplicant eorū gloriā per eorū amorē: et ma-
gis cognoscūt illos se gloriofiores: et isti mino-
res vident aliqū ex gradib⁹ se gloriofiores: ali-
que centū: et homī infinitū: et p̄ q; libet redupli-
cant quorūlib⁹ cognoscūt illos gloriofiores se.
Ex quo accidētaliter gloria i scīs multiplicabit.

Varia cōsideratio est de liberatione cer-
tissima ab omni pena tristante. Erunt
enim liberi a triplici periculo.

Primo a peccato.

Secūdo a mundo.

Tertio ab inferno.

Primo a peccato erūt liberi: q; amplius
peccare nō poterūt. D. q̄bus ē finis dei timor: i
hac vita: vt dicit Aug. in lib. de ci. dei. 22. c. 22.
ne in peccatū ruant. Ibi autē timere nō expe-
dit. Secūdo a mundo et suis malis. Non. n.
erit caro aduersus spiritū: nō diabolus tentans
nō pericula aliqua. Ideo Apoc. 7. dicit. Non
esurient: neq; sitient amplius. et. Ideo bern.
dicit. D. felix anima: q; sentiente carnis supera-
ta miseria in huius sapientie lumine requiescit.
Ideo Paulus Ro. 8. c. dicebat. Infelix ego
hō q; me liberabit de corpe mortis huius. Et
Aug. li. soliloquiorū dicit. Felices q; de naufra-
gio vite p̄sentis ad tāta gaudia iam puenire me-
ruerunt. Infelices nos et miseri: q; p̄ hui⁹ ma-
ris fluctus magnas et p̄celosas voragine tra-
humus nauē ignorātes an ad portū salutis pue-
nire valeam⁹. Infelices in quā quorū est via in
erilio: vita in periculo: finis in dubio nescientes
finē nostrū: q; omnia in futurū referunt incer-
ta: et adhuc in pelagi fluctibus versamur suspi-
rantes ad portū. hec ille. Tertio ab inferno vi-
debunt

debunt se liberatos: et a tanta miseria: ubi semper
piternus est horrore: et dannati cruciantur. Et quod
omnibus colligitur: cantabunt et glorificabunt
deum. Sed quomodo in celo possunt cantari: mul-
tis non est clarum: cum dicat. Damascenus de ange-
lis. Consilia frimone sine voce plato. Et Eusebius
tradidit videtur. 6. c. Et clamabant alter ad alterum:
sanctus sanctus sanctus. Ad hoc dicitur. Bona.
in. 2. di. 2. q. in paradiso erit laus mentalis et vo-
calis. Propter hoc: quod multi sancti ab angelis cum
laudibus vocalibus sunt delati. Sed tamen tu-
tius est dicere: quod erit in angelis mentalis: in ho-
minibus vero utraque: ut totus homo ferat in laudem di-
uinam. Et si quis querat quomodo potest hoc esse: dicitur: quod illa for-
matio vocis non fit per inspirationem et respirationem:
sed per aerem: quasi naturaliter erit beatis consola-
tatio: sicut patet in quibusdam animalibus: ut in api-
bus. Vel certe ita deseruiet empyrei glorifica-
tis sicut aer corporibus non glorificatis. Si proinde
remus ergo fratres charissimi dicit Gregorius in
omel. 4. et ista sunt que nobis promittuntur in ce-
lis etc. usque ibi: munere letari. Ad quod nos perducit
ille qui vivit et regnat in se. se. amen. Finis.

Incipit tractatus de divina caritate consolat
per reverendum sacre theologie doctorem magi-
strum Robertum de Licio ordinis minorum: in quo
ostenditur cum omni veritate sacrosancte scripture
qualiter deus benedictus quia in se est omnium
peccatoribus offert indulgentiam et remissionem pec-
catorum: neminem excludens a salutis via.

Enite ad me

omnes qui laboratis et onerati
estis: et ego reficiam vos. ver-
ba sunt redemptoris nostri iesu
christi originali Math. 11. c.
Inestimabilem caritatem dei

qui homines diligere impugnat se penumero habet qui a pec-
catis desistere noluit. Ipsi namque ipso ac sacre-
mento suo asserunt optimam deum fore causam damna-
tionis eorum: quasi nec homines merita in aliquo possint:
nec ipsis iniquis suis malicia valeat imputari. Propter
errore illius plerumque audacia in malo perseverandi
suscipiunt: penitentiamque negligunt delictorum suorum.
Nihil inquit interest quibus quibus sit siue bonum siue
malum: cum de quodam sic habeat odio: ut etiam
post diuturnam in virtutibus permanendam reprober: quasi
dum autem diligitur ut frequentata impietas sua: atque itaque
malicia ipsos non prohibeat saluos fieri. Contra
hunc generum hominum acriter insistendum esse censui.
Ad quorum confusionem decrevi in presenti tractatu de

charitate dei ad homines: tam bonos quam malos co-
piose dicere. Ostendat eadem quod quia est ex pre-
diuine clementie nullus hominum sit sceleratissimus
ac flagitiosus expellatur a salute: imo ut sic dicam
omnes peccatores mundi dulcissime blade et amoro-
sissime inuolantur ut salui fiant: ut patet in verbis pro-
phetis in themate nostro. Que verba etiam christo clama-
te in templo dicta sunt: tamen extenduntur ad quoslibet
peccatores: qui sunt: vel erunt usque ad consummatio-
nem seculi. Clamat itaque dominus iesus christus ex abissi-
dantia charitatis sue: et dicit. Venite. etc. Vbi
pro instructione nostra notare possumus septem
ignitas flammulas de diuina caritate erga mi-
seros ingratosque peccatores.

Prima dicitur facilitas: cum dicit Venite.
Secunda dicitur suauitas: cum dicit ad me.
Tertia dicitur generalitas: cum dicit omnes.
Quarta dicitur multiplicitas: cum dicit quod laboratis.
Quinta dicitur gratitas: cum subiungit et onerati estis.
Sexta dicitur preciositas: cum dicit et ego.

Septima dicitur gratiositas: cum concludit: reficiam vos.
Et cum singulas has flammulas diffinit: in
vno sermone explicare: dicemus de ipsis in se-
ptem sermonibus bene distinctis. In hoc vero pri-
mo primam incipiamus elucidare flammulam: que
dicitur facilitas. Cuius sensus est: quod deus omni-
potens neminem violentat neque cogit ut saluus aut
reprobus fiat: et cum omnes sint liberi facillime pos-
sunt saluari. Que veritas sub triplici conclusio-
ne declaratur.

Prima dicitur voluntatis.
Secunda dicitur gratiositatis.
Tertia dicitur exemplaritatis.

Capitulum primum qualiter in libertate et libera
omnia voluntate est ut saluentur vel damnentur
et quo concluditur quod si omnes mundi peccato-
res volunt: possunt saluari: et si non saluantur im-
putatur ipsis.

Prima conclusio dicitur voluntatis: quod cum
per omniū voluntas libera sit: quicumque vo-
lunt saluari saluantur: quod vero dannari dam-
nantur. Possunt prope omnes bene et male fa-
cere sicut volunt. Nulli usque compellitur ad virtutem
vel ad vitium. Probat hoc per Augustinum. l. 5. de ciuitate dei. c. 18.
Vbi ait. Sunt nostre voluntates: et ipse facit quod
quid volendo facimus: siue bonum siue malum: quod
non fieret si nollemus. Et idem in libro de libe-
ro arbitrio. Vbi ait. Vultis ire nunquam deus redderet inie-
ritum: si non spontaneum inueniretur homo habe-
re peccatum. Que verba ponuntur in decretis.
23. q. 4. cap. Nabuchodonosor. Et hoc idem

probat Aug. d. illud quod notatur. 15. q. 1. c. me
ruo. c. illa. c. ex voluntate. Et. 7. q. 1. c. sciendum
Et. 56. di. c. nasci. Peccatum est adeo voluntarius
quod si non sit voluntarius nullum est peccatum. Idem di
citur L. 150. 32. q. 5. c. sicut. Sicut. n. peccatum inquit
opus sine voluntate non facit: et iusticia ex ope non
servatur nisi voluntas fuerit. De hoc dicit etiam
Gratianus de pe. di. 2. c. sicut nisi. Nec ad vi
tia nec ad virtutes necessitate trahimur: sed volun
tate. Quia tamen includit elegantiissime Hieronymus. in quo
nibus ad Heluidium. ubi sic ait. Homines suo ar
bitrio derelicti sunt. Neque. n. bonum necessitate fa
ciunt: sed voluntate: ut credentes coronam accipiant
increduli supplicij mancipent. Et iterum Hieronymus.
eodem loco. Deus equali cunctos sorte generavit
et dedit arbitrij libertatem ut faciat unusquisque quod
vult: siue bonum siue malum. Et iterum. Dedit homi
bus potestatem: ut vox ipsa disputet contra creatorem
suum: et causas voluntatis illius persequatur. Hoc est con
firmat sapiens Eccles. c. 15. c. cum dicit. Deus ab in
itio constituit hominem: et relinquit in manu consilij
sui. Unde patere potest quod homo sit liberi arbitrij. alio
quin secundum Thoma. prima parte sume. q. 83. frustra es
set consilia: exhortationes: et precepta: prohibitiones: pre
mia: et pene. Veritas tamen est sciendum quod quedam agunt
absque iudicio: sicut lapis movetur deorsum: similiter
omnia cognoscere carentia. Quedam agunt iudicio: sed
non libero sicut animalia bruta. Iudicat. n. omnis vi
dens lupum tamen esse fugiendum naturali iudicio et non libe
ro: quia non ex collectione: sed ex naturali instinctu hoc iu
dicat. Et simile est de quolibet bruto animalium. Sed
homo agit iudicio: quia per vim cognoscitivam iudicat
aliquid esse fugiendum vel persequendum. Et quia iudicium
illud non est ex naturali instinctu in particulari opabi
li sed ex collectione rationis: ideo agit libero iudicio po
tens in diversa ferri. Ratio. n. circa contingencia habet
viam ad opposita: ut patet in dialecticis syllogismis
et rhetoricis persuasionibus. Particularia autem
opabilia sunt quedam contingencia: et ideo circa ea
iudicium rationis ad diversa se habet: et non est determinare
ad unum. Et pro tanto necesse est quod homo sit liberi ar
bitrij: ex hoc ipso quod est rationalis. hec Thoma. L. 1. q. 9.
his congruit illud dominum Tullij li. primo de offici
is. ubi dicit. Inter hominem et beluam hoc maxime in
terest: quod homo habet sensum movetur ad illud so
lum quod adest: quodque prius est se accommodat: parat
admodum sentiens preteritum aut futurum. Homo autem quoniam
rationis est princeps: per quam consuetudo. i. causas finales et
causas reprobas. i. principia videt: earumque progressus quasi
antecessiones non ignorat: similes comparat rebus
que presentibus adiungit: atque antequam futuras: fa

esse totius vite cursus videt: ad easque regendas se
parat res necessarias. hec ille. Ex quibus omnibus
clarissimum est: homines id posse in bono et in malo quod
velint. Quinimo rata est hec libertas: ut nullum
agens creatum possit ipsius libere arbitrij cogere iuxta
illud Bernardi. in li. de li. ar. Voluntas per ingenium
sui nobilitate nulla cogitur necessitate. Ad hoc
tamen advertendum siue intelligendum secundum Bonaventuram. i.
2. di. 15. q. 2. dupliciter loquitur de libero arbitrio.
Vel quantum ad actum exteriorum. Vel quantum ad ac
tum interiorum. Si autem loquamur quantum ad actum exte
riorum: respectu talis actus potest iterum venire coactio
potest. n. quod compelli ut ipso nolente genia coram
idolis flectat. Si loquamur quantum ad actum interio
rum quod est velle eligere vel consentire: sic respectu ta
lis actus potest libere arbitrium aliquo modo induci: po
test et impediri: sed nullo modo cogi siue compelli. In
duci quidem potest cum amat aliud a se: et quod infra se est.
Unde per oblationem huius rei amate potest induci
ad consentiendum in aliquid multum efficaci persuasi
one: per quem modum idolatre tenebant sanctos marty
res consentire idolatrie modo permittendo leta: modo
insurgendo tristitia. Ista tamen inducio longe distat a
coactione: sicut probat ipse exitus: quia nec bladem
tis allici: nec tormentis terreri adeo potuerunt: ut
a veritate iusticie mutarentur. Et sic libere arbitrium
potest induci. Potest et impediri propter inclinationem et
coniunctionem sui ad naturam corporalem: quia possit ali
quis alium ita ledere: ut usus liberi arbitrij amittat
Coactio. n. ponit liberi arbitrij usum et actum:
sed ligatio et impedio tollit. Et iterum impedio
pervenire potest ab inferiori. Coactio vero a superio
ri. Et hinc est quod libere arbitrium: et si possit induci
ab agente creato ratione boni exterioris amati.
et possit impediri ratione corporis coniuncti: non
tamen potest cogi respectu actus proprii. Sed
adhuc dubium venit in mentem quod declara
re et intelligere optimum est ac delectabile. Potest
namque peccator quisque querere an liberum arbitrium
quod a creatura compelli non potest cogi
possit a creatore. Et videtur quod sic. Nam L. 1.
ce. 13. c. dicitur. Et in vias et sepes: et compelle
intrare: ut impleatur domus mea. Si ergo
domus dei non contingit intrare nisi per usum
liberi arbitrij: et dominus intrare compellit: videtur quod
libere arbitrium cogat. Item Jo. 6. dicit. Me
mo venit ad me: nisi pater qui misit me traxe
rit illum. Sed tractus est motus violentus: ut
dicit philosophus: ergo liberum arbitrium violentum
est. Item prover. 20. Sicut divisiones aquarum
in manibus regis in manu domini quocumque vo
luerit

laertii imitatio
coactio: ergo
vix est: co
sentit ad
nos perire
relingit. L. 1.
nisi cruciatu
ad bonum. Tu
q. voluntatis o
rere nostri de
tium. Voluntas
tugum? malum
interas volun
tentissime eris
gile debilem
Hanc cogn
bitum a deo
ad literam dicit
qua bonum in
voluntate. Si
trium hominum dedit
arbitrio contra
cogeret: contra
bitum a deo co
cluitate dei. di
de ipsa facere
go si nullum non
e violentum. S
geat deus de
bi inferri vic
clariorem tui
Bon. i. 2. di.
trium potest a deo
possit auferri
cere coactionem
deus possit bo
potente. Alio
bez arbitrium fa
Et hoc modo non
ligibile: per co
fina. Et hoc. n.
Et hoc quod vol
vult: et seipso n
figat vult serv
et si quid vult ab
plu extra nibe
niam arbitrium a d
arbitrij simul
luntatum et non e
se. Si ergo est
quod contra

luerit imutabit illud. S; talis imutatio ē q̄daz
coactio: ergo deus cogit libez arbitriū: quod si
vex eēt: coqueri possent p̄iores de deo: pos/
sentq; ad ip̄m clamare. Q̄ creator oipotēs cur
nos p̄curre p̄mittis. Cur nos in errore nostro
relinqs. Cur tantam multitudinē a te sempiter
nis cruciatib; deputandā nō cōpellis nō cogis
ad bonū. Tua ē potētia: tuū ē regnū: tua deni/
q; bonitatis ois ē dulcedinis abūdātia. Adise
rere nostri deus: et succurre volūtātibus peun
tiū. Volūtātē habem; sed malū volum;: malū
eligin;: malū nos sequit. Tu aut; ppriam vim
inferas volūtātē: q; si tu deus nō feceris: causa
certissime crīs nostre p̄ditōis. Sed p̄fecto fra/
gile debileq; ē tale p̄ctoz fundamētum: qm̄ qui
vitatē cognouerūt: asserūt nullo mō liberū ar
bitriū a deo cogi posse. Mā Augu. sup. Bēn.
ad litterā dicit. Nō pōt deus facere cōtra nām
quā bonā insinuit: qm̄ nō pōt facere cōtra suā
volūtātē. Si ergo deus volūtātē libez arbitrii
trū hōi dedit: impossibīl ē eum facere de libero
arbitrio cōtra inatam ei; libertatē. Sed si ip̄m
cogeret: cōtra libertatem faceret: ergo liberū ar
bitriū a deo cogi ē impossibīl. Itē aug. 19. de
ciuitate dei. dicit. Illud ē vnicuiq; rei nāle: qd
de ipsa facere disposuerit oipotētia volūtas: er/
go si nullū nāle ē violentū: nūq; quod facit de;
ē violentū. Si ergo ois coactio ē p̄ violentiam
q̄q; deus de libero arbitrio faciat nulla pōt si/
bi inferri violentia: ac p̄ hoc nulla coactio. Ad
clariorem tñ noticiā hui; vītatis dicit domin;
Bōn. i. 2. di. 25. Qd cū queritur si liberū arbi
trū pōt a deo cogi. dupl; pōt itelligi. Aut itaq;
possit auferri libertatē: et auferēdo libertatē idu
cere coactōes. Et hoc mō nulli dubiū ē d; qui
deus possit hoc facere q̄tū est de inenēitate sue
potentie. Alio mō vt itelligatur q; de; cogit li/
bez arbitriū salua libertatis pprietate et eius nā.
Et hoc mō nō solum ē impossibīl: sed ē nō itel/
ligibīl: p̄ eo q; implicat duo cōtradictorie oppo/
sita. Ex hoc. n. q; libez ē: si aliqd vult libe vult
Ex hoc q; voluntariū ē: si aliqd vult volūtārie
vult: et seipso mouēte vult. Ex hoc aut; q; cogit
si qd vult feruilit; vult: et si qd vult iuite vult
et si qd vult ab alio vult: q; violentū ē cui; p̄iā
piū ē extra nūq; cōferente vim passo: ergo libe
rū arbitriū a deo cogi nō ē aliud q; actū liberū
arbitrii simul et semel esse libez et feruile: ēē vo
luntariū et nō ē voluntariū: esse a se et nō esse a
se. Si ergo ē impossibīl quod claudit i se vitan
q; p̄tem contradictionis: non tñ ē impossibīl

creature: vex ē creatrici essentie: q; illud posse
nō est posse. Ad itelligētiā at obiecto; ē ci
endū q; differt dicere volūtatem induci: et volū
tatē mutari: et voluntatē cogi. Tūc enī iduci di
citur qm̄ aliqua p̄suasio ei sit qua disponit: ut ad
aliquid appetibile inclinetur: que si valde itēsa
sit nomē coactōis sortitur: q̄uis nō sit vā coac
tio. Tunc aut; volūtas mutatur: quādo ip̄a no
lente vnū: potenti v̄tute affectio ei imittitur ad
contrariū: et de nolēte fit volens: ita q; vna affe
ctio expellitur et cōtraria iducit: sicut p; cū deus
de amatore ip̄alium facit cōtemp̄tozē: et hoc di
citur esse quedam cōpulsio et tractio diuina: vt
volūtas ab eo separet: cui per amoris glutinū;
fortiter iungebatur. Tūc vō voluntas dicit co
gi: qm̄ itelligitur ipsam iuitā aliqd velle: et repu
gnāte actu volūtatis deliberatue: aliena v̄tute
mouente et repugnātia manēte ad aliqd volen
dū inclinari. Et hoc duo opposita iplikat. Vo
lūtas igitur induci pōt ab agente creato: muta
ri vō nō pōt nisi ab agente increato: sed cogi a
nullo. Lū igitur dicitur in scriptura deū vt lun
tatem hōis cōpelleve vel trahere vel mutare: in
telligitur nō q; volūtatem cogat: sed q; volūta
tē creati nō solū inducit: sicut agens creatū: ve
rū ē it mutat imitendo affectōes varias. In q;
imissione nō ē coactio: pro eo q; ita voluntarie
volo illud quod deus imittit: sicut illud qd ex
meipso volo. Et si aliqd volo volens volo non
iuitus: et ita in volēdo ad nūq; compelloz. hec
Bōn. Lū ergo libertas a coactōe in oibus eq̄
liter se habeat: quis de deo si ip̄emet agit conq;
ri pōt. Quis ēt suūp̄ius culpā i semetipso nō
reflectet. Quis ppriā et volūtāriam nequitiam
nō agnoscat. Nisi dicere velū adhuc aliquis q;
deus minime rectū qd fecit: q; hōiez in liberta
te arbitrii voluit constituere. Sed p̄fecto si be
ne sapiāt itelligēt nō inanē fore iniam illā q; di
citur Scā. c. i. Vidit deus cuncta que fecerat
et erāt valde bona. Ex qbus v̄bis Hiero. scri
bens ad paulinū; dicit. Bon; est deus et oia q;
fecit bona sint necesse ē. hec ille. Sapiētissim;
ergo rex opifex oium et magister: cū hominē
conderet rōalem aditūdinē: in tali statū cū
voluit ēē in quo ad b̄itudinē pueniēs dei iu
sticia semp salua et misericordia laude honoris
et glorie corona decoraret. Quō ergo hō potu
isset laudari q; malum non fecisset quod facere
non valebat. Inquit. n. Lactantius in. 6. li. di
uinaz institutionū; aducr. gen. Nulla laus ē
nō facere quod facere nō possis. Sic Hiero.

ad Demetriadem Vgine aut. Jam providen-
dū ē: ne forte illud remordeat te: in quo temere
iperituz vulgus offendit: vt ideo nō vere bene
fem hoicm putes: eo q̄ is maluz facere potest:
nec ipsa nā astringat ad imutabilis boni neces-
sitatē. Nā si diligenter rem tractes ⁊ ad sub-
tiliorem intellectū aium tuū cogas hinc tibi me-
lior ⁊ supior hois status apparebit vnde putat
iferior. In hoc. n. gemini itineris discriminē:
ihac vti usq; libertatis pte: rōalis aie dec⁹ posi-
tū est. Hinc mō totus nature nostre honor cō-
sistit: hinc dignitas: hic p̄miū: hinc deniq; op-
timū q; laudem merent. Nec cēt hois vlla v-
tus i bono pseuerantis si is ad ima transire nō
posset. hec ille. Mōnu' hāc obiciūt his que di-
cimus ex diuina p̄scientia que ē infallibilis: q̄ ip-
sa necessitatē iherat actōibus bonū. Quibus
respondem⁹ sibi p̄sciam eē: ⁊ hoies voluntate
nō necessitate ad bona vel mala idinari. Vndē
Aug. li. 5. de ciui. dei. c. xi. dicit. Nullo mō co-
gimur aut recētia p̄scia dei tollere volūtatis ar-
bitrio deū quod nephas ē: negare p̄sciū futuro-
rū: sed vtrūq; cōplectimur: vtrūq; fidei ⁊ va-
cuer cōfitemur. Illud vt bene credam⁹: hoc vt
bene viuam⁹. Adale aut viuū si de deo nō be-
ne creditur. Vnde absita nobis ei⁹ negare p̄-
sciam vt libere velim⁹ quo adiuuāte sumus li-
beri vel erimus. Proinde nō frustra sūt leges
oburgatōes: exhortatōes: laudes ⁊ vitupatio-
nes: q; ⁊ ipsas futuras esse p̄sciūt ⁊ valent plu-
rimū q̄tum eas valuturas eē p̄sciūt. Et p̄ces
valēt ad ea ipeiranda: que se p̄cantibus cōcessu-
rū eē p̄sciūt. Et iuste p̄mia bonis sanctis:
⁊ peccatis supplicia cōstituta sunt. Neq; enim
ideo peccat hō q; deus illū peccaturū eē p̄sciūt
imo ideo nō dubitatur ipm peccare cuz peccat:
q; ille cuius p̄scia falli nō pōt: nō fatum: nō for-
tunā: nō aliquid aliud: sed ipm peccaturū esse p̄-
sciūt. Qui si nolit oio nō peccat: sed si peccare
noluerit ēt hoc ille p̄sciūt. hec ille. Liberi er-
go sunt homines qui bene agūt: liberi sunt qui
male: liberi qui iam celū cōscenderūt. In sup li-
beri ⁊ qui suorū criminum supplicia lugent.

Scdm capitulum: q̄ facile ē vt p̄iores sal-
uentur: q; gratia ad salutē necessaria oibus p̄-
pata ē a deo ⁊ nulli volenti negatur.

Secunda conclusio dicitur gratiositas.
⁊ facile quippe ē vnicuiq; volētī posse
saluari: q; gratia ad salutem necessaria
oibus ē preparata. Ad qd pleni⁹ intelligēdum
sciendū quod dā ita tenuitē liberi arbitriū facul-

tatē: ⁊ tū illā estimasse: vt absq; auxilio diuine
gratie per soli⁹ liberi arbitriū p̄tates saluari oēs
posse p̄ficerentur. ⁊ fuit aut erroris hui⁹ p̄ncipio
fissimus garrulator ⁊ delagius ⁊ ei⁹ imitato-
res: de qbus egregi⁹ doctor Aug. li. i. retracta-
tionū ait. Noui heretici pellagii cū sic liberum
asserunt volūtati arbitriū: vt gratie dei nō reli-
quāt locū: quā fm merita nostra dari asserunt.
Lōtra quā sniam vālidissime pugnat idē doc-
tor p̄clarissimus i q̄ pluribus doctrine sue lo-
cis: ostendēs neminē absq; gratia nō solū non
posse i aliquod opus meritoziū: s; in quācūq;
meritoziā cogitatōem volūtatis: vel ad opa me-
ritoziā deuenire. Vnde ad Bonifaciū papam
ait. Nō pōt hō aliquid boni velle nisi iuuēt ab
illo q non pōt malū velle. Et iterum in li. de p̄-
destinatōe scōp. Prius ē cogitare bonū q̄ cre-
dere: ⁊ ipm cogitare bonū ex deo ē. Et in li. de
corruptōe ⁊ gratia. Sine grā dei nullū p̄scius
sue volēdo sine agēdo faciūt hoies bonū. Et
ad Valentinū cogitare vel agere fm deū nul-
la rōe sine gratia dei possumus. Et in enchiri-
diō. Gratia pueniūt vt velim⁹ bonū. Et in li. d
ecclesia. dogma. d. Adouet ad querēdā salutē
libertas arbitriū: mouētē prius deo. Sūt ⁊ alii
doctores q Aug. dictis firmissimo iudicio alli-
gātur. Inq; nāq; ⁊ p̄fidoz li. dīaz. Gra-
tia ē diuine materie bonū per qd bone volūta-
tis ē exitus. hec ille. Et iterū ibidē. Sciāt defen-
sores liberi arbitriū nihil boni posse nisi diuine
gratie iuuamine sustentent. Et d hoc ēt magi-
ster. 2. sniaz. 26. di. Bona volūtas comitatur
grām nō gratia volūtātē. Et ⁊ Paulus vas ele-
ctōis. 2. Cor. 3. c. Nō sumus sufficientes aliqd
cogitare a nobis tanq; ex nobis. sed su. n. ex. d
ē. Et Ro. 9. Nō ē volētis neq; currētis s; mi-
serētis dei. Aduertēdū fm Boni. i. 2. di. 28
q. 6. q opus aliquod triplr pōt dici bonū. Vno-
mō dicitur bonū eē aliqd simplr. Et hoc ē bo-
nū quod ordinatū ē in finē: ⁊ tale ē bonū meri-
toziū. Et huiusmōi bonū nō pōt libez arbitriū
lapsū absq; auxilio gratie gratū faciētis. Se-
cūdo mō dicit aliqd eē bonum in hoc q aliquo
mō de cōgruo disponit ad bonū Et tale ē bonū
quod fit extra charitatē: nihilomin⁹ tamē cū re-
cta intentōe. Et in tali nō pōt libez arbitriū abs-
q; munere gratie gratis date p qd illuminet ⁊
dirigatur ⁊ excitet vt velit facere vt sit aliquid
deo placitū. Tercio mō dicitur aliqd bonum
q; ē ordinabile ⁊ h; aliquā ordinatōem intra se
sue ex transitu sup mām debitā sicut pascē estu-
rrientem

riente: siue ex debita circūstantia supaddita. s. cū id faciat quādo erigit loci et ipis opprimitas. Ad illud autē gen^o boni cōplendū: et si grā grātis data sit necessaria ad hoc q. fiat facilliter: cū cūscripto tñ oī munere grātis: et relicto libero arbitrio i puris nālibus p nāle iudiciū et disti/ cū hō posset in tale bonum: deo sibi coopante sicut coopatur in aliis creaturis. Nam sine p/ mo agente nullum agens pōt agere. Ad bonū autē quod ducit ad bonum pfectum siue meri/ to cogruū: siue merito condigni: nō pōt absqz auxilio dei. Ex his quidā minus bene itelligē tes dicunt q. nullus absqz grātia saluari potest et q. nō ē in hominum pīate seu voluntate pos se saluari. S; bis leuiter respōdē possum^o: qz diuina grātia nec libez arbitrium coarctat: nec ipm a se excludit. Exprimūt nāqz Aug. ordinē grātis et liberi arbitrii in libro de ecclesiasticis dogmatib^o. d. Inuicē salutis nostre deo mise/ rante habem^o. Et acquiescam^o saluari i spirati oni nostre pīatis ē. Et adipiscamur qd acqui/ rendū admonitōe cognouim^o: diuini ē nume ris. Et nō labamur iā adepto salutis munere nostre sollicitudinis: et diuini pīter adiutorii. Et hoc dicto clare cognoscitur q. principiu^o sa luti a grātia dei ē: s; nō nisi in cōsentiente. Qd ē Aug. li. de li. ar. aptissime manifestat. Vir/ tutē inquit de^o in nobis siue nobis opat. Et ite rū. Qui fecit te sine te nō saluabit te sine te. que auctoritates vnā eādēqz sniam habēt: nullāqz repugnātiā. nam prima auctoritas denotat in hoīs salute dispōem i susceptiua virtutis et pīatez effectiua. Dispō susceptiua virtutis ē liberuz ar bitriū. Virtus at effectiua ē diuina grātia. Vi/ cit ergo. Virtutē de^o opat in nobis consentiēti bus. Ecce dispō susceptiua. Sine nobis efficiē tibus. Ecce effectiua pīas: que deo tribuit. Et in scda auctoritate idē dicitur. Qui fecit te sine te efficiente. Ecce potestas effectiua. Nō salua bit te sine te consentiente. Ecce dispositio susce ptiua. Et cū libez arbitriū vix aut nūqz destina tur a grātia grātis data fm Bon. i. 2. di. 28. quid aliud restat nisi malos nō saluari nō ē de/ lectu grātis s; ex defectu pprie volūtatis. Sicut enī sol radios suos nō abscondit: s; illos q̄stum in se ē oībus idiferenter cōicat: ita et de^o grām suā. Et si aliquis claudēs fenestram ne lūmē solis videat ē inculpād^o: q. lūmē recusat et non sol ipse qui q̄stuz i se ē reluctet ei. Ita repbēnsi bulis ē hō qui resistit grātie dei quā p̄le semper dare ē patius. Quid nāqz culpe in fonte vber/

rino et affluentissimo ēē pōt si transiens quis pl am sui defatigatus ppria sua negligentia illi^o aquam non bibat. Audite itaqz mulier peccato res et intelligite si saluari cupitis: si p̄tōz veni am cōcupiscitis: si celestē patriā anhelatis. Api te cor vestr^o: et nō cōrēnatis grām dei vocātis. qz Apoc. 3. c. dicit. Ego sto ad ostiū et pulso. Si quis aperuerit mihi intrabo: et cenabo cū illo et ille mecū. Clamat equidē de^o beign^o ad aīas peccatrice illud qd Cant. 2. c. scribit. Api mihi soror mea: spōs mea: amica mea: colāba mea: formosa mea. Api. s. aīa soror mea qz tu ad iūa ginē et similitudinē meā scā es. Sponsa mea: qz ad hunc finē desponsauit te in fide: vt mecū i celis i eternū regnare valeas. Amica mea: qz beneficioz multitudine: vt me cognoscas: vt me diligas: a me p̄dōrata es. Columba mea ut mihi filiter obedires p̄ceptis et monitiis salu taribus a me bene istructa et disciplinata es. sor mola mea: qz vt me solū formosum amares: sū ma pulchritudine a me decorata es. Api ergo mihi: et me nō abiciās neqz repellas.

Capitulum tertiu^o de exemplis quib^o clare cō stare pōt q. cōs p̄tōres si volunt possunt salua ri et si qui nō saluantur: ideo ē: qz nolunt: nemi ne ipsos cogente.

Etia cōclusio dicitur exemplaritatis.

Sunt quidē exēpla plurima quibus ap parere pōt: qz facile sit saluari cum sit hoc in voluntate vniuscuiusqz sicut supius di ximus. Audiam^o ergo Aug. i. li. de li. ar. Et notatur i decretis. 23. q. 4. c. nabuchodonosor. Vbi egregi^o doctor adducit exēplum de nabu chodonosor et p̄pharaone: dicēs Nabuchodo nosor p̄niam meruit fructuosā. Nōne post inu meras impietates flagellat^o rex ille penituit: et re gnum quod perdiderat rursus accepit. p̄pha rao at ipsius flagellis durior est effectus et p̄it. Adic mihi rōem reddat qui diuinum cōsiliū nimium alto et sapienti corde diiudicat. cur me dicamentum vnius medici manu cōfectuz: alii interitum: alii valent ad salutē: nisi qz xpi bo nus odor aliis ē odor vite i vitā: aliis est odor mortis in mortē. Quantum autē ad naturam ambo hoīes erant: q̄stum ad dignitatez ambo reges: q̄stum ad cām ambo dei populum capti uum possidebant: q̄stum ad penā ambo flagell clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diuersos: nisi qz vnus manum dei su per se sentiens in recordatione p̄prie iniqui tatis ingemuit: alter vero libero cōtra dei mi

sericordissimā veritatez pugnauit arbitrio. hec ille. Pharao naqz. x. plagis a deo percussus nō se humiliauit: sed pplm dei psequēs in mari rubro submersus dānatus perijt. Nabuchodonosor vo post septēnē pniām siue sui castigationem vt dicitur Daniel. 4. c. leuauit oculos ad celoz et se deo humiliās ad honorem regni decorēqz venit. Et fm Ilico. de lira sup hoc passu Da / niels: saluus mortuus ē: qz scriptura hystoziaz illā in eius salutez terminat. Pz ergo nec pharaoni nec nabuchodonosor aduersus fines facta ē violentia. Est et huic simile exēpluz Petri et Jude discipuloz xpi. Petrus xpi apostolus. Judas xpi apostolus. Peccauit petrus negādo xpm. peccauit Judas prodēdo xpm. Quid ē ergo qz Petrus post pctm xpo successit i aia rū cura: et merito coronatus btitudinis palmā accepit. Judas vo se laqueo pīmēs et suspen / dens dānat? ē. Nulli dubiū ē qz si Judas saluari voluisset vtiqz vo potuisset. Vnde d pe. di. 1. c. his potestatis. dicitur. Arbitroz. n. qz et Judas potuisset tanta miseratione dñi nō excludi a venia: si penitentiam non solum apud iudeos: sed apud xpm egisset. hec ubi. Pdenituit inges iudas: sed cur veniā nō accepit. Ad qd facile est respondere: qz laqueo se suspēdit. Et ideo in. c. Judas. de peni. di. 3. dicitur. Pdenituit sed male. nam laqueo se suspendit. Adez notatur i. c. Nihil. et in. c. sceleratior. eadē di. et in. c. nemo. de pe. di. 1. ubi dicitur. Nemo pōt bene agere pniām nisi spauerit indulgentiā. Vidēs qppe Judas qz male egerat in singul / tibus et suspirijs prupit dicēs. Peccauo me dolētem. peccauo me i felice. peccauo in quā: qz tradidi sanguinē iustū. O ipie in da cur tuū peccatū cognoscēs nō cucurristi ad pedes iesu xpi sed potius ad pedes sacerdoti: et si illū querere debuisses: siue ligatū ad columnā: siue crucifixū: siue iter duos latrones pendētē. Si eo iuēto dixisses ei. peccauo iesu: qz osculo te tradidi i manus iniquoz: vile precū ab eis suscipiens: statim audiuisses vocē dulcissimā eius dicentem tibi. Remittitur tibi pctā tua. Nō hoc fecit iudas: sed abiens laqueo se suspēdit: et sic dānat? iterijt. Petrus vo post trinā negatōem si uoluisse dānatus fuisset. Nullus enī idurit ad salutē: sed sentēs cantū galli vt pdixerat ei xps: et vidēs se a xpo respici. sicut habetur Luc. 22. egressus foras fleuit amare. Dicebat forte petrus. O qzta ē ingras mea: o qz graue pctm. Negauit me scire xpm: quē vidi: quē amauit: q

me tm dilexit. Vidi eū super aqz ābulare: mor tuos suscitare illuminare cecos: et mūdare lepro sos: et tamē dixi me eū nō vidisse. O benignis sime pater mi: negauit noscere te quē aspexi p / prijs oculis trāfiguratū in monte: et captus for mofitate et pulchritudine malefatis tue dixi: sciamus hic tria tabernacula. O pijsime salua / tor mūdi: tu me ad apostolatū vocasti: tu meos pedes lauasti. Tu mihi tua secreta mōstrasti: et ego cū iuramēto negauit te. parce mihi: indul / ge pctis meis: nō me despicias penitētes. O petre esto securus: qz humilitas pnie tue xpm i / clinat ad veniā: pepercit petro xps quē nūc se / dere facit i gloria regni celoz. Que itaqz diffi / cultas ē vt pctōres saluent: qz cū volunt possunt saluari. Audiant pctōres oēs: quid loquar: qd cū vitate dicā. Si aia peccatū: diaboli seruus: inimica dei: et gratia spoliata: deleta ex libro vi uentū ppter sua scelera multa et nephādisima deo recōciliari voluerit: tāta ē facilitas: vt ad re cōciliatōez huiusmodi nō sit expēdiēs neqz ne cessariū expectare tempora longa: nō ānos: nō mēses: nō diē: nō horam: sed vt sic dicā in actu oculi reuoluto corde ad deū cū cōpunctōe et p / posito bene viuēdi ipso scō ois culpa cessabit. O igitur respēnsibilis humana durities. o re probanda negligētia pctōz. o impietas humane mētis. Tam dulcis ē via salutis oibus popu / lis: et tamē paucissimi illā igrediuntur. Llama ad deū o peccatū aia et dic ei. Miserere mei: et statim sine vlla dilatōe dabit tibi grām suā: quā offert oibus ad se recurrētibus: quos vocat si / cut pz in themate. d. Venite. s. ad grām meā: quā vo bis liberaliter exhibeo. Adāc ipse deus det nobis oibus vt peruenire tandem possim⁹ ad eternam gloriā. Amen.

Ermo secundus de diuina charitate: in quo ostenditur qz suauis et benignus sit de⁹ bene / dictus ipsis peccatoribus vt saluentur: que sua uitas ad omnes se extendit et nullū exripit.

Enite ad

me oēs q laboratis et onerati estis et. vbi supra. Lo / natur antiquus hostis fugge / rere eis qui peccata pristina de ponere iam disponit sentētes facultatē voluntatis sue: qz benignus deus cū multa exprobatōe atqz obiurgatōe peccatores ad se redeuntes suscipiat. Quod falsissimū esse cōstat et ab omni vitate alienū: cū rex ipse et do minus omniū creaturaz penitētib⁹ sit totus blandus

blandus benig / pius. Quare / cū de fecid / tas deū est dñ / nitas dei ad / Erūqz bi res / tes hanc v / ta facit vt p / let qm in p / p / dūm radi / Secūdo radi / Ermo radi / Capitulu p / nificis que deu / ostendens q / Rmū / p / gnoscere / beneficia / quero abs te o / ille fat qz arde / fone qz pater tu / et huiusmodi. / tuom. Deus bi / sponse. Sponsi / oium et facit ei / nite videret n / ipm tibi p / pignus amoris / dicere de illis q / deus amat: bo / ritatis. P / dōz / at ē amor vbi / qz Aug. 12. li / turis inimici d / uerant in pio / Inimici sui rel / di. Et idē. Sci / de hoc sup hab / bonitatis ē de / de. 12. c. A / dñb. 3. c. Deu / uid loquens ad / te vanitatē. / Bon. in. 3. di / dilgere rōe aff / nis alicui⁹ boni / ē dilectio effec / bonitatis diuin / gracie nō se ex / huiusmodi boni / Et sic intelligū

blandus benignus placabilis dulcis suavis et pius. Quare in pñi sermone ad cōfortationez oium de secūda flāma diuine charitatis q̄ suauitas deā est differem⁹: ostēdentes q̄ imēsa sit suauitas dei ad om̄s sub triplici radio illustrante. Erūtz bi tres radij tres cōclusiōes cōfirman-tes hanc vitatē. s. q̄ deus ex suauitate sua multa facit vt p̄cōres saluent: q̄ nō faceret si n̄ vellet q̄tum in ipso ē saluus fieri om̄es.

Primus radius dicitur beneficiōz cōcātio. Secundus radius dicitur diuturna suppozatio. Tertius radius dicitur abundans miseratio.

Capitulu primū vbi dicitur de imēsis beneficijs que deus exhibet cunctis peccatoribus ostēdēdus q̄ quantum in se est vult oēs saluari.

Primus radius quo illustramur ad cognoscendū dei suauitatē erga oēs dicitur beneficiōz cōcātio. In principio cui⁹

quero abs te o miser hō: si vnq̄ cogitasti quis ille fuit q̄ te ardent⁹ ceteris diligat. Respōdebis forte q̄ pater tuus: vel mater tua: vel soror tua: et huiusmodi. Sed certe ignoras vep̄ amatozē tuum. Deus hic ē. De quo dicit Vgo de arra- sponse. Sponsus habes et nescis: pulcherrimū oium et faciē eius nō vidisti. Jpe. n. te videt qz nisi te videret nō te diligeret. Voluit adhuc se ipm̄ tibi p̄sentare: et munera misit: aiam dedit pignus amoris. hec ille. Verba ista sūt poteris dicere de illis q̄ iusti: qui boni sanctiq̄ sūt: hos deus amat: hos diligit: hos āplectit vincto cha- ritatis. Jp̄cōres vō q̄o diligit deus: cū neq̄ at eē amor vbi ē inimicitia et odiū. Scribit nā: q̄ Aug. 12. li. de ci. dei. c. 3. d. Dicunt in scrip- turis inimici dei: q̄ nō natura sed vitij ei⁹ ad- uersant impio nihil ei nocere valētes sed sibi. Inimici sūt resistendi volūtate: nō p̄tate leden- di. Et idē. Scio deū inimicū oi criminoso. Et de hoc sup̄ habetur. Sap. 14. c. vbi dicit. Ab hominabilis ē deo ipius et ipietas eius. Et Ec- cle. 12. c. Altissimus odio habz p̄cōres. Et Ju- dith. 3. c. Deus p̄cōz odit iniquitatem. et Da- uid loquens ad deū dicit. Disti oēs obserua- tes vanitatē. Ad hoc r̄ndere possum⁹ ex dictis Boni. in. 3. di. 32. q̄ deus nō dicitur creaturā diligere rōe affectionis animi: sed rōe cōcātio- nis alicui⁹ boni. Ita q̄ dilectio dei dicitur potius eē dilectio effectus q̄ affectus. Dilectio autem bonitatis diuine si auendat q̄tum ad effectum gratie nō se extendit ad p̄cōres. Ideo propter huiusmōi boni subtractionē dicitur illos odire. Et sic intelligitur auctoritates p̄allegate. Sz cōi-

catio alioz beneficiōrum et bonis et malis eadē ē. Ob quod et malos deus diligit: nō vt malos sed sua illis beneficia tribuēs vt boni fiāt. Sūt aut̄ inter cetera tria beneficia que et bonis et ma- lis tribuūtur a deo. s.

Primum est creationis.

Secundum est sociationis.

Tertium est gubernationis.

Primum est beneficium creatōis. Quisnam essimet q̄tum bonum est esse in numero crea- turaz non quaricūq̄: sed rōnabilem. Nullo qdem precio emi possz vnus ex oculis: aut ali- quod ex mēbris nostris. Multo minus aliqua anime potentia cuiuscūq̄ thesauro pretioso po- terat cōparari. Et q̄s ē qui oibus dedū animā cū potentijs et corpus cū sensibus nisi de⁹. De- dit aut̄ hoc ex mera liberalitate sua. Hic est qd̄ Lac. in. 2. li. diuinaruz inspi. aduer. gen. dicit Deus veri patris officio functus ē. Jpe corp⁹ effinxit: ipse aiam quam spiramus infudit: illi⁹ ē totum q̄qd sumus. hec ille. Et Bern. in ser- mone quodam. Patrui tibi videret hō. Lo- gita qualem te fecit. Nempe fm̄ corpus egre- giam creaturā: fm̄ animāz magis: vipotē ima- gine creatoris insignem rōis p̄ncipem: biūdi- nis eterne capacem. Porro ambo sibi cohere- re fecit artificio incōprehensibili sapientia inue- stigabili. Nec hoc ante p̄meruit: qui ante nō fuit. Nec spes retributiōis fuit: quoniā bonoz nostroz non indiget. Scdm̄ beneficiū dicitur sociā ionis. Adagnz gpe hoc ē: vt vnusq̄sq̄ habeat socium angelum. Vnde dicit Hiero. super. 18. c. Ad thet. et ponitur in. 2. sen. di. xi magna est dignitas animarū: vt vnaqueq̄ ab ori- sue natiuitatis in sui p̄fectōem et custodiāz habeat angelum sp̄aliter delegatum. In q̄ auc- toritate tria notantur a doctoribus theologicis. Primum notandū fm̄ Alex. de ales in. 2. sū- me. et Ar. bidiaconū super. c. firmissime. de cō- se. dist. 4. q̄ ē duplex natiuitas. I. in vtero et ex vtero. Jdua ē qñ aia creatur sil et ifundit corpi. Secūda vō est quando erijt de ventre matris angelus aut deputat hōia prima natiuitate. s. i vtero: nō ante. Nec debuit ēr post itā differri. Rō. n. fm̄ Boni. in. 2. di. xi. in declaratōe lit- tere. q̄ illa custodia principalis respicit sp̄itū q̄ corpus. Et iō non dz sp̄alem āgelū ad suaz custodiā habē ante q̄ spūs ifundatur. Non dz ēr differri: qz ex nūc defendere pōt: et adiutuare. Vtz aut̄ q̄dīu paulus caret vsu rōis aliquem oculum effectum habeat q̄tum ad habilitatēz

et directiōem in bonū: rōem assignare ē difficile
sed negare nō est tutū. hec Bon. Scdm no/
tandū q angelus nō deserit obstinātū in pccis
vsq; ad mortē. Rō ē fm Bon. qz pñor ē bo
nus angel⁹ ad adiunādū q; malus ad pdēdum
S; malus angelus hominem nō dereliquit vsq;
ad mortē et quātūcūq; scilicet sic et bon⁹ quātūcū/
q; sceleratū nō dimittit vsq; in finē. Tertiū
notandū ē q angel⁹ bñs ppter custodiā hois
nō ē inferior hoie viatore neq; idignior cū illd
fiat ex dulcedine sumi dei: q ho ostendere vo/
luit benignitatē suā: que tanta ē vt āgelos suos
mittat: q hoies habēt adiunare. De hoc at au/
xilio et angeloz custodia suo loco alias dicturi
sum⁹. Mūc vo tñ teigisse sufficiat q deus be
nedictus ita deputauit angelos ad custodiā ini
quoz sicut ad custodiā bonoz. S; hic incidit du
biū nō imerito discutiendū. s. vtrū deus magis
diligat hoiem q; āgelū: vt cōuerso: et q magis
diligat angelū ostenditur sic. Maior dilectio et
minor attendit fm maiore et minore cōcatōez
diuine liberalitatis. Sed deus p vno solo mo
tu angelū glificauit: qd nō facit hoibus: ergo ē
eis liberalior q; nobis: ergo magis angelos di
ligit q; nos hoies. Itē angeli magis diligunt
deū q; hoies: pro eo q nullā habēt retardatōez
qua ipediātur ne totalr possint cedere in deum
ergo si deus magis diligit diligentes se: videt
q magis diligit angelos q; nos hoies. Et dicit
ad Heb. 1. Multū angelos apprehēdit
sed semen Abrahę. S; illud fuit potissimū s;
gnū dilectōis et familiaritatis diuine q; assume
ret nostrā nām creatā in vnitate psonę sue: er
go magis videtur q; dilexerit nām humanam
q; angelicā. Itē Jo. 15. Maiore charitatē ne
mo h; rē. Sed deus posuit aiam suā p hoib⁹
et nō pro angelis: ergo videt q; magis dilexit
hoies q; angelos. Itē illā nām magis diligit
quā in altiori gradu honoris constituit. S; de
us humanā nām in vtroq; sexu angelicis spiri
tib⁹ supposuit. s. xpm et nobilissimā matrem
ergo videt q; humanam nām magis diligit et
magis dilexit q; nām angelicā. Huic questōi
Bon. respondet in. 3. di. 32. dicēs. Qd cū de
us dicat diligere creaturā effectū fm q duplex
ē effectus principalis dei respectu creature rō/
nalis: fm hoc pot dilectio dei maior et mior du
plex considerari. Est at duplex effect⁹. s. cō
ditionis et reparatōis. Si loquamur de dilectōe
dei quātum ad effectū conditōis sic magis di
ligit angelos: qz meliora cōtulit eis naturalia et

magis potētes eos fecit. Si vo loquamur q;
tum ad effectū reparationis sic magis dilexit ho
mines q; angelos: qm angelos deseruit: hoies
vo repaui seu releuauit. Si aut querat q illa
rū dilectō magis excedat reliquā. Tūc rñdē
dū est q; est loqui de excessu dilectōis fm statū
pñem: et fm statum simile. Scdm statū pñem
tem magis dilexit angelos q; hoies. Secūdu
statū finalis gratie i quo erit reparatio cōsumata:
videt rōabiliter posse dici q; magis diligit ho
mines. De plurib⁹. n. habebit hō in paradiso vn
de grati⁹ et deuotus existat deo q; angelic⁹ or
do: tum ppter beneficiū creatōis. tum ppter be
neficiū incarnatōis. Et sic p; ad obiecta respōso
Nam prime rōes cōcludūt scdm effectū cōditi
onis: alie fm effectū reparatōis: habito respē
ad finalem statū. Hec Bon. Dicitū ē satis de
dilectōe hois: et angeli reparatōis. Mos vo a deo
singulariter dilectos hoies cognouim⁹: qbus
angelicos spūs dignatus ē sociare a quoz soci
etate alieni nō sūt infideles: nō iudei: nō heretici
nō deniq; mali xpiani. Q; superna dei pietas:
cur hoc faciat. Cur angelos ad custodiā nō imi
amicoz sed et inimicoz mox deputas. Prose
cto nō ob aliā cām: nisi vt tua a cūctis noscatur
suauitas q; et pccōres ad tuā euocas charitates
Quis nā ē qui oēs hoies gubernat: oēs alit oēs
q; pascit. Ille pculdubio de quo dicit i. ps. di.
8. c. Quo iure extra d; dicit i. c. tua nobis. Do
mini ē terra et plenitudo eius orbis terrarū: et
vniuersi qui habitāt in eo. Ip̄ius nāq; sūt oia
celū et terrā mare et oia elemēta: luna: sol: stelle:
arbores: plante: et cūcta que sūt in mūdo: a qb⁹
beneficiū suscipiūt i grati pccōres. Vnde Vgo
de arra sponse ait. Respice vniuersū mandūz
istū: et cōsidera si aliqd in eo sit qd tibi nō serui
at. Q; is natura ad hūc finē dirigat cursum suū
vt obsequijs tuis famuletur et vtilitati deserui
at: tuisq; oblectamētis piter et necessitatib⁹ fm
asfluentiā idesciētiē occurrat. Hoc celū: hoc
mare: hoc aer: cū his q; sūt in eis vniuersis ex
plere non cessat. hec ille. Videam⁹ ergo q; m
tis quātis ac qbus bon⁹ deus oia illa largitur.
Prop̄tea Math. 5. di. Multū sup iustos et iu
stos et solē suū ori facit sup bonos et malos.

Scdm capitulū qualiter deus ex abūdāti pi
etate sua nō statim punit pccōres sed eos expec
tat logorpe solum vt conuertantur.

Et cūdus radius quo illustramur ad co
gnoscendū dei suauitatē dicitur diutur
na supportatio. Nullus qdē ē tam isa
ne mēus

ne mēis q no
lūme displice
ppetrato m
nissimū ē auq
tōe potētiā h
pccō: et tamē toll
res et q; iūme
cūl mas bñdū
tur. Eccl. 1. c. 5.
nāq; sūt in ba
n laboratēs id
can: pccōres:
sufurones: bil
mēdaces: viur
res: elan: supe
rie: irosi: gul
tores: adulter
deles: p̄p̄et
figilli pñe fra
diētes et habit
raiores sine p
nō cōfiteres et
tali suscipiētes
quos expectau
ad vñū vñū: q
sue. Cur si pic
vñū delectēdū
et de glum eos
radio diuine
sa latitudo di
diuini amoris
les contra de
te ppter afflu
m. dicitur. Multū
dissimulās p
p̄p̄et. 3. c. 12.
les aliquē p̄p̄et
res aut n coru
malicia p̄p̄et
2. c. au. An i
te adducit. T
the saurizans n
iudici dei. Si
sua habēt filii
sue viuere p
nosmetip̄os
liter: et in deu
ia spūali p qu
cūctes nos iter
maliciā occid
lum dei ielu

ne metis q non cognoscat luce clarissima pcam
sune displicere deo. Ob qd statim mortali pco
ppetrato meret pco: eternas pccas subit. Cer
tissimu e aut q deus in ta seue punitois excec
tore potentia habet et facultate: cui nemo resistit
pot: et tamen tollerat pccata: no vnu tm sed plu
res et qz innumeros pccatores neqz adiffimis spur
cissimis horridisqz pccis sedatos: de qbus dici
tur Eccl. 1. c. Stultoz ifinitus e numerus. Quot
naqz sunt in hac vita erinosa buialmoli i stultu
na laborates idolatre: heretici: scismatici: excoi
cati: pditozes: sacrilegi: sedinofi: detractozes:
sufurronef: diligues: falsarii: piuri: deceptozes
medaces: vsurarii: forilegi: malefici: icamato
res: elati: superbi. Inanis glorie cupidi: bypo
critic: rofi: gulofi: blasphemii: lusozes: fornicato
res: adulteri: sodomit: tyrani domini et cru
deles: pprietarii: religiosi no offiatiates: derici
figilli pnie fractozes: symoniaci dei repla ingre
dietes et habitates irreuerter: aduocati et pec
ratozes sine vitate et sine iusticia: semel i ano
no cofitentes et coicantes: coione in pco morta
li suscipientes: et aliis pluribus vitiis obnoxii
quos expectant deus et tollat paneter quosda
ad vnu anu: qsd ad duos qsd ad vltimuz vite
sue. Cur si pidiat subito tot pccatozes qui meret
vitiu descendere ad ifernu. Cur no apitur terra
et deglutit eos. Cur tanto tpe vt pdixim primo
radio diuini beneficiis pfruatur. O supercel
sa latitudo diuine charitatis. O pelag: infini
diuini amoris. Exaltant impij et supbi morta
les contra deu: et ipe no statim priuat illos salu
te. ppter affluctissimā charitate suā. Vñ Sap.
xi. dicitur. Adifereris oium dñe: qz oia potes
dissimulas pccā hominum ppter pñiam. Et. 2.
Petri. 3. c. Deus paneter agi ppter nos no
les aliqñe pire sz oēs ad pñiam reuertit. Pccō
res aut n corrigut ex diuina expectatōe: sz poti
malicia ppa obduranē i mēte. Sic apls Ro.
2. c. ait. An ignoras qz benignitas dei ad pñiaz
te adducit. Tu at fm duritiā tuā et ipenitēs cor
thefaurzas tibi irā in die ire et reuelatōis iusti
iudicii dei. Sigde si eet aliqd potēs qui i pñate
sua habet filii sui iterfectorē: nōne benignus esset
si eu viuere pmitteret. Igñ a simili peccando
nosmetipfos qui sum filii dei iterficimus spūa
lūer: et tñ deus finit nos vine vita pñali: et ei vi
ta spūali p quā nos filii dei sumus. Qd vo pec
cates nos iterficim. pbat Sap. 18. c. Pccō per
maliciā occidit aīam suam in se. Pccatō et fi
lium dei iesum xpm: qui i nobis e iterficimus

Vnde Heb. 6. Rursus sibi metipsis crucifi
gentes filii dei. Et glo. sup Math. Vere ois
hō malus quātū ad voluntatē suā: et man⁹ mu
tit in deum et occidit eum.

Capitulū tertiu de abundantia diuine mise
ricordie: que tanta e vt pccā omnia et superet et
anteceat.

Eritius radius quo illustramur ad co
gnoscendū dei suauitatē dicit abūdans
miseratio. Multa gpe e misericordia
dei pccatib⁹ ad se conuertentibus exhibita. Sed
quō dices hoc pot ee vix cū Damascen⁹ dicat
li. 2. c. 13. misericordia e tristitia in alieis ma
lis. Sz in deo nullatristitia: ergo nec misericor
dia. Ad quod respōdetur fm Ric. in. 4. di. 26
Qd misericordia iporat duo. Vnum tanquā
essentiale. Aliud tanquā accidentale. Primum
est promptitudo voluntatis ad subuenienduz
miseris: in qua est totum virtutis misericordie
essentiale. Secundum vero est passio tristitie
que oritur in appetitu sensitino ex cognitione
miserie alterius. Quantum ad secundum non
est in deo misericordia: sed quātum ad primū
e summe misericors ita qz misericordia est in eo
scdm effectum et nō scdm passionis defectū
Concordat his Bon. et Scotus. 26. dist. 4. et
Alet. in. 4. summe. et Tho. prima parte. q. 22
Hinc est qz Anselmus in monologio loquēs
ad deum ait. Adiferors es quia miseros sal
uas: peccatozibus parcis. Adiferors non es
quia nulla miserie compassiōe afficeris. Quā
ta autem sit latitudo huius diuine misericordie
patet in sacra scriptura decretorūqz sententiis.
Et primo sapiens Eccl. 2. c. ait. Adagna mi
sericordia dei et propinatio illius conuertenti
bus ad se. Quis adiciet narrare misericordi
as dei. Eccl. 18. Rectetur anima nostra in mi
sericordia eius. Ibidem. 15. Tu autem domi
ne suauis et verus es: et in misericordia dispo
nens omnia Sap. 15. Ero. 39. c. Dominator
domine deus misericors et clemens patiens et
multe misericordie et vcrax. Et Esa. 54. dicit
dominus. In misericordia sempiterna miser
tus sum tui: dicit redemptor tuus dominus.
Derelinquat impius viā suā: et vir iniquus co
gitatōes suas reuertat ad dñm et miserebitur
eius. Esa. 55. Inuocabis et dñs exaudiet: cla
mabis et dicit adsum: qz misericors suz dñs de
us tuus. Esa. 58. Couertimini ad dñm deuz
vr̄m: qz benign⁹ et misericors e patiens et mul
te misericordie et prestabilis super malicia.

Johelis. 2. Magnificata ē vsq; ad celos misericordia tua. psal. 29. Tu autē dñe suavis et misericors et multe misericordie oibus inuocantib; te. ps. 83. Laudate nomē eius qui suavis ē dñs i cinū misericordia ei⁹. ps. 99. Magna est super celos misericordia tua. ps. 107. De penitētiā dī. l. c. vide. Dñs est dñs et misericors q vinctas tempa ab eo q iam penitēdo puenit. Et d pe. di. l. c. Quia diuinitatis natura. Hiero. ait. Quia diuinitatis natura clemens est et pia magisq; ad indulgentiā pna q; ad vindictam q non vult mortē pctōis: sed vt conuertatur et uiuat: si quis post lapsum pctōis ad vnam pnam se cōuerterit cito a vno misericordie iudice venia ipetrabit. Et de pe. di. l. c. Nouit de⁹. 2. c. Si agamus. 2. c. Jobrē. 2. 22. q. 4. c. vni⁹ q; 2. c. Incomutabilis. Nouit de⁹ mutare sententiam: si tu noueris mutare ppositū. i. emē dare delictū. Quid facit ergo pctōis. cur nō ad deū reuertatur quādo tantā misericordiam pctōis ipsos suscipiētem inueniūt. Inquit enī Greg. in Dmel. qui stare cōtempnit saltē p lapsum surgat. Reuertētes nos dominus clemēter amplectitur: q; pctōrum vita cē indigna iā non pōt que stetitibus saluat hec ille. Et d pe. di. l. c. in actōe. Cor contritū et humiliatū deus nō spernit. Et p Ezechielē. 18. c. dñs dicit. Nolo mortē pctōis: sed vt cōuertatur et uiuat. Reuertimini et uiuite. Paulusq; ad Eph. 2. c. dicit. Deus diues ē in misericordia. Et iterū. 1. Cor. 1. Benedictus deus et pater domini nostri iesu xpi pater misericordiar. Que oia considerans deuotis Berni. super cantica sermone. 22. ait. Ominino ppter māsuetudinē q de te predicatur curremus post te dñe iesu: audietes q; non spernas paupem: pctōis nō horreas. Nō horruisti confitentē latronem: non lachrymantē peccatricē: nō chananeā supplicantē: nō deprehensam in adulterio: nō sedentē i teloneo: nō supplicantē publicanū: nō negantē discipulum: nō persecutorem discipulor: nō ipso crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo in deū ausserum: nihil terribile ē ad se venientibus pctōibus. Jō clamat. Venite ad me opantes iniquitatem. Venite ad me flumē indeficiēs omnis charitatis. Ad me qui vos creāui. Ad me qui vobis contuli tanta beneficia. Ad me q multis annis vos expecto. Ad me qui dulcissime vos inuito. Ad me q vos benigne suscipio. Ad me qui vobis indulgeo. Ad me vestrū creatorē: q patus sum dare vobis felicitatē regni celorum

quam nobis concedere dignetur qui ē benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo tertius de diuina charitate: i quo declaratur: quare deus benedict⁹ et glōsios multiplicat pctā et oia cuiuscūq; grauitatis remittit vere penitentibus ad se redeuntibus.

Enite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. Hec rum vbi supra. Esti qd cū q; pctū mortale q; cōtra deum cū sit infinit⁹ bonū: malū infinitū merito dici possit

verūtamē vnū altero graui⁹ eē respē alicuius circūstāne: null⁹ tamen mētis ambigit: imo et pleriq; pctōes lz alios penitētes videant: tamē se illis graui⁹ errare rōe cognoscūt rōeq; iudicat. Ob qd in dubiū venit. Si diuina charitas ad oē pcti genus et ad quoscūq; pctōes se extēdat. Quod quidē saluator noster soluit i verbis pmissis cū dicit. Venite ad me oēs. s. pctōes. In quib; vbi terna flāma diuine charitatis expri mit: de qua in presenti dicendum est sub tripli ci conclusione. videlicet.

Prima vocatur volitionis. Secūda vocatur remissionis. Tertia vocatur damnationis.

Capitūlū prīmū q; deus suavis est oibus: et qualiter intelligitur illd dñi apostoli q; vult oēs saluos fieri cū tamē nō oēs saluentur.

Prima cōclusio dicit volitiōis. In qua p scire debem⁹ q; deus grātosus hūm in ipso ē vult oēs saluos fieri. iuxta illd ps. Suavis dñs vniuersis et miseratōes eius sup oia opera eius. Apsl at. 1. ad Timor. 2. c. loqns de liberalissima volūtate dei dicit. Dñs hoies vult saluos fieri et ad agnitōem vītatis venire. Sz nō imerito dubiū orit q; cū nō oēs saluentur videt q; volūtas dei nō sit efficax: vel dñi apostoli ē min⁹ verū. Ad qd declarādum dicit doctor seraphicus Bon. i. l. q. 46. et Mico. de lira sup hoc passū: q; dñi apostoli tribus mōis exponit. Vno mō vt sit ibi distributō ac cōmodata sicut et hic. Dñs hō timet i mari. Fini eni cōm modū loqndi intelligitur qui ē i mari.

Sist Augu. exēplificat. vt si dicat. Magnifier iste docet oēs pueros de ista ciuitate: q; s. docet illos qui adiscūt. Nullus. n. docetur nisi p ipm. Sic i pposito pōt eē sensus. Deus vult saluos fieri oēs hoies qui saluātur: q; null⁹ saluatur nisi velit deus. Secūdo mō pōt exponi

7
dñi
dei

ut sit ibi distributio p generib⁹ singulor⁹: et non
pro singulis gen⁹. Sicut cu dicit. Omne ani
mal fuit in archa Noe q² de omnib⁹ generibus
animaliū fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et deus
de omni genere vult aliquos saluos fieri scilicet
de grecis: de latinis: de planis: de sublimis: et de
omni genere. Et sic exponit magister sentētia/
ru⁹ in textu. di. 4. 6. i. li. Tercio mō pōt exponi
de voluntate dei antecedente et non cōsequēte.

Volūtas antecedens est: q² q² vult al: qd abso/
lute. Volūtas autē q² est cōsequens est qua q²
vult aliqd cōsideratis circūstātijs. Volūtas an
tecedens est voluntas respectu eiusdē ppter qd
deus hominē facit: et est irrefragabiliter dono/
ru⁹. Volūtas cōsequens est qua vult aliqd fm
pesciētiā meritō⁹ differentia aut inter hāc et
illā voluntatē: nō est fm diuersitatē affectionis
sive modi volendi q² sit in deo: sed secūdu ratio/
nem cōnotandi et intelligendi. P²out. n. dicit
deū velle salutē: tūz ex parte nature date: tūz ex
parte gratie oblate. Dedit enī de⁹ naturā: fm
quā ipsum possent cognoscere: et cogniti quere
re: et questū inuenire: et inuenio inherere: ac p
hoc salutē obtinere. Gratia⁹ simili mō obulit
duz filiū misit: cuius p²ciūz omniū salutis sufficit:
leges etiā et mādāta salutis tribuit et osidit. Ip/
se insup. ppe est omnib⁹ inquirētib⁹ et omnib⁹
nuocantib⁹ eū. Velle ergo hominē anteceden
ter saluare nō pnotat salutē. Velle autē psequē
ter saluare: est velle dare salutē ei quē scit ad sa/
lutē puenitūz p suū auxiliū et grātiā: et pnotat
salutis euentū. Et sic nō est dicere q² deus vult
homines homines saluos fieri.

Capitūli secūdu: q²lūter de⁹ penitētib⁹ pec: to
ribus remittit omne gen⁹ peccati: et quomō itel
ligit de peccato i spūm sanctū qd sit irremissibile

Secūda cōclusio dicit remissionis. Si
enī deus vult omnes homines saluos
fieri q² saluari volunt adhuc remanet du
bitūz de peccato in spūm sanctū. P²ostq² enī q²
aligs peccasset in spūm sanctū et reuertī velūt:
vtrū de⁹ talē ad veniā susciperet. Et videt q² nō
q² peccatū in spūm sanctū est irremissibile. Pa
ter p Aug. li. de fide ad Petru: vbi ait. Hic q²
peccat in spūm sanctū: neq² hic neq² in futuro
remittit dicit⁹. Hic rīdendū est fm magistrū
sentētiāz di. 4. 3. secūdi. li. q² peccatū in spū/
m sanctū vix aut raro: aut difficiliter remittit.
Secūdu. n. Alct. de ales in. 3. summe vbi tra
ctat de remissione peccati Ade: peccatū triplici/
ter dicitur irremissibile. s.

Negative.

P²riuatue.

Contrarie.

Negative est irremissibile illud qd nullo mo
do pōt remitti. Et isto mō est irremissibile pec/
catū luciferi et aliorū damnatō⁹. P²riuatue
dicit irremissibile qd nō habet aliqd dignū vt
remittat. Et sic eō peccatū mortale est irremissi/
bile: q² nullū peccatū mortale habet aliqd p qd
sit dignū remissione. Cōtrarie vō dicit irremis/
sibile: q² habet cōtrariā dispositionē ad remittē/
duz: sine q² nullo modo pōt remitti. Et isto mo
do est irremissibile peccatū in spūm sanctū: qd
directe est cōtra effectū spūm sancti: q² qd ē dī
gratia penitētiālis. Vnus aut peccati lex sunt
species: vt patet p Aug. i enchiridion. et de fide
ad Petru. et in li. de sermone dñi in monte. et
in li. de baptismo paruulorū: videlicet.

Desperatio.

P²resumptio.

Inuidia fraterne gratie.

Obstinatio.

Finalis impenitentia.

Impugnatio veritatis agnitione.

Quarū specierū numerus assignat fm Bo
na. in. 2. di. 43. vbi dicit: q² cū peccatū in spūm
sanctū sit cōtra penitētiāle grātiā: tūc aut ē cō
tra ipsam rationē sui: aut rōne antecedentiū:
aut rōne subsequentiū. Si ratione antecedentiū:
cū ad penitētiā antecedant timor et spes tanq²
due mole: cōtra rationē est p²sumptio: cōtra spē
est desperatio. Si rōne cōsequentiū: cū ad peni
tentia: cōsequat cōceda q² cōsistit in duob⁹. s. in
vera cōfessione: et vera satisfactione: sic sumun
tur due species: quarū vna est impugnatio veri
agniti: alia est detestatio boni. Si rōne sui: sic ē
obstinatio q² cōprehendit etiā finalē impenitētiā.
Dicit ergo peccatū in spūm sanctū irremissibi
le magis q² aliorū peccatō⁹: genera p eo q² non
tantū repugnat grātiā: s; etiā dispositioni ad ve
niā et grātiā suscipiendā. Remissibile autē est
tūm ratione diuine potentie remittentis: tūz q²
homo pōt de illo penitere: excepto peccato fina
lis impenitentie. Hec autē finalis impeniten
tia dicit dupliciter: sicut et pseuerentia. Mā pse
uerantia vno mō dicit ppositū pseueradi. Alio
modo dicit cōtinua pmanencia in bono vsq² in
finē. Sic et impenitētia vno mō dicit ppositū
nō penitendi. Alio modo dicit cōtinua pmanē
tia in malo. Impenitentia primo mō put dicit
propositū nō penitendi est peccatū irremissibile

qz vix remittit: eo q tale ppositū dandū triaz ad
gratiā z impedit ingressū spiritus sancti. Ta-
mē possibile est q illud peccatū interdū licet nō
semp remittat. Sed impenitentia secūdo modo
dicta nullo modo pōt remitti. Nec autē nemi-
ni est attribuenda vsqz ad illud instans in quo
posset dici de aliquo q finaliter sit impenitens.

Capitū tertū de peccato damnator q tali-
bus etiāz remitteret si ipsi verā penitentiā face-
rent: z q penitencia eoz nihil valet.

Etia cōclusio dicū damnationis. Mā
licet ea q dicta sunt locū habeāt in his q
peccant in via: z emēdant dum viuunt
in hoc seculo: tamē nullo pacto extendi possunt
ad eos q in inferno damnati sunt p sententiam
diffinitiuā. Ad is. n. nūqz deus veniā dabit: z
in penitentiā agunt sicut patet Sap. 5. c. Dicē-
tes intra se penitentiā agentes. Ergo videt q
dei benignitas nō sit omnibus cōmunis neqz
oēs penitentiā agentes dei suauitatē inueniunt.

Ad qd dicendū est fm Bon. in. 4. di. 14. q.
agere penitentiā sine dolore de culpa sua pmissa
pōt esse dupliciter. Aut pp lesionē nature. Aut
pppter offensionē maiestatis diuine. Pppter
penitentiāz hēre qz pōt ex sola natura sine aliquo
munere grē. Sicut. n. hō naturaliter se diligit:
sic etiā odit omne pp qd malū incurrit. Et talis
penitentiā est in dānatis z i malis. f. iūb i An-
thymo scelestissimo: de quo dicū. 2. li. Adaba.
5. c. Qzabat scelestus dñm a quo nō erat mise-
ricordiā psecuturus. f. iūb etiā in Esau: de quo
dicū ad Heb. 12. Nō inuenit locū penitētie: qz
cū lachrymis postulasset eā. Ad hēc dñs nō acce-
ptat: nec qz sic penitens inuenit grāz vel veniā
Alia est pnia qz penitet pppter dei offensam.
Et hec nō est sine diuina grā gratūz faciēte vel
gratis data: q deo placet. Et qm diabolus hāc
hēre nō pōt: ideo nec veniā hēre pōt. Sz si p im-
possibile poneret q diabolus z dānati possent
hēre hāc penitentiā: nūc dñs daret eis grāz. Dñ
de diabolo loquens Ber. 1. li. de gradibz hu-
militans ait. Sic. n. de^o temperauit in vindicta
sniam vt si vellet recipere veniā nō neget. Mul-
tūz ergo patet est tā graue tā pōnderosūz q de^o
clementissim^o pccōribz nō remittat: siue sit morta-
le simplex: siue sit in spm sanctū: siue i deū. Dñ
Eriso. de pe. di. 3. c. talis. ait. Talis ē mibi cre-
de talis erga homines dei pietas q nūqz spernit
pniam si ei sincere z simpliciter offerat. Et si ad
summū qz pueniat maloz: z inde tū velit reuer-
ti ad vitatis viā suscipi libenter z amplecti. f.

Me. Et Hiero. ad Oceanū d hac sic dic. Qd
peccata stetus iste nō purget. Quas inuetera-
tas maculas hec lamēta nō ambulant. Idē^o
trinā negationē trina cōfessione deleuit. Ad rō
sacrilegiū z cōstān ex auro vituli caput fraterne
correxere pccos. David sancti z māfuerissimū vi-
ri homicidiū pariter z adulteriū septē diez emē-
dauit fames. Facebat in terra: volutabat in ci-
nere: z oblitus regie maiestatis lumē qrebat in
tenebris: illūqz tū respiciens quē offenderat la-
chrymabili voce dicebat. Tibi soli peccauit z ma-
lūz corā te feci: z redde mibi leticiā salutaris tui
z spiritū principali confirma me. Atqz ita factū
est: vt q me docuerat vt tū^o suis quomō stans
nō caderet: doceret p penitentiā quomō cadens
resurgeret. h. ille. De ipso quozqz David peccato
re grauissimo idē Hiero. ad Sabinianū dia-
conū lapsūz ua scribit. Totāz pniā peccatoris
onidit ps. 50. Qd ingressus ē David ad Ber-
sabee vxorē Drie Ethel: z a Nathā. ppha cor-
rectus rīdit. d. Peccauit. Statimque meruit
audire. Et dñs abstulit a te peccatū tuū. Adul-
terio. n. iunxerat homicidiū: z tamē inde Quer-
sus ad lachrymas ait. Misere mei deus fm
magnā. m. tuā. Magnū. n. peccatū magnā in
digeat misericordia: vñ adiungit z dicit. Am-
plius laua me rē. Tibi soli peccauit. Rex enim
aliū nō timebat. Et malū corā te feci rē. Locū
sit. n. de^o oia sub pccō: vt oibus miseretur. Tā-
tūqz pfectū vi dudū peccator z penitens trāferit
in magistrū. Ali. n. Docbo iniquos vias tuas
rē. Nec Hiero. Docho qd dictū est de Da-
uid notat. 2. Regū. 12. c. Vbi narrat qd post
adulteriū pariter z homicidiū p David pmissūz
cū ei cōminaret Nathā. ppha iudiciū dñi: di-
xit ad Nathā. Peccauit dñs. Statimque audi-
uit Nathā respondentē. Et dñs trāstulit pec-
catūz tuū a te. Nec p omniū dirim^o cōsolatiōe:
vt sentiat peccatores omnes qz āpla sit charitas
z benignitas summi dei. Et ad h occurrūt qd/
dam exmplū vere stupendūz z admirabile: sic
habet in legenda sancti Basilij. Vir qdā vene-
rabilis Heradius nomine filiā suam habebat
vnicā quā disponebat dñs cōsecrare. Diabol^o
vero callidus z astutus inflāmauit supra modū
vnū de seruis suis in amorē puelle. Ad h cū im-
possibile iudicaret posse in amplexus tam nobi-
lis puelle z domini sui filie puenire: accersit
malefici quendā: subditū ab eo z auxiliū postu-
lans pmissio pccio. Cui ille respondit. Si vis
mūtā te ad dominū meū diabolūz: cui si volue-
ris

No la.

ris obtemperare sanctis tibi: et cōp. tū eris de-
deritū tuū: et p̄spera queq; succedent. Ad quem
iuuenis ibo inquit: s; modū terminūq; cūdi in-
finua. Ille igit maliticus ad diaboli p̄redi-
ctum iuuenē misit hec v̄ba. Quoniamq; dem m̄
domine studiū meū est omnes que s; possuz tue
adducere voluntati. Adito n̄bi hunc iuuenē: p̄
cor te vi suū desideriu asslequat. Et dans hanc
ep̄lam iuueni dixit. vade tali hora noctis ad mo-
numentū cuiusdā gentilis: ibiq; acclama demo-
nē: et hāc cartā in aere exalta: et statim adertū-
bi. Qui iuuenis hoc faciens subito appuit tene-
brarū princeps euz sua comitua: et ep̄la perlecta
dixit ad eū. E redi in me. Qui ait. Eredo do-
mine. Et diabolus. Abnegas deū tuū. Qui re-
spondit. Abnego. Dixitque diabolus. Me a te
decipiar: fac mihi manu tua scriptū in quo cōfi-
tearis te x̄p̄o et baptismo et x̄p̄iane renūciare p̄-
fessionī. Qui fecit scriptū qualiter x̄p̄o abrenū-
ciasset: et diaboli fuit: tū se mancipasset. At dia-
bolus missis spirib; fornicationis ad cor puel-
le inflammandū in amores iuuenis disparuit.
Postea aliquib; elapsis dieb; adeo puella iu-
uenis amore cōuersa est: vt patri diceret. Vel
mibi iuuenē talē in vixitradas: vel mortuā me-
cito videbis. Et cū nulla p̄suasione posset eam
pater lugens et dolens ab hoc p̄posito amoue-
re: eā p̄dicto iuueni desponsauit. Qui cū dieb;
aliquibus moraret euz vxore sua nouiter ducta:
notatus est a multis qd̄ n̄bi x̄p̄ianitatis erat in
eo. Videbāt eū ecclesiās fugere: crucis signū
honere: et dei verba spernere: atq; alia facere q̄
bono viro nō cōueniunt. Retulerūt bi q̄ obser-
uabant vxori sue qd̄ viderāt qd̄ de iuue-
ne sen-
trent. Illa x̄p̄o diligenter inquirendo: a viro di-
dicit veritatē: et p̄uiscens valde iuuenē flexit
vt ambo ad sanctū Basiliū p̄gerent. Ad quem
cū venissent: et sibi omnia narrassent: ait ad iu-
uenē. Vis reuerti fili. Velle inquit s; non pos-
sum. Obligatus enī sum scriptura propria ad
diabolo seruiendū. Qui Basilius. Nō sit tibi
cure. Benignus est enī dñs et te penitentiē su-
scipiet. Et cōtinuo apprehendens cū signū cru-
cis impressū in fronte eius: inclusumq; in cellu-
la quadā post tres dies cū visitauit. Quē iue-
nis libenter vidit: dixitq;. O pater terribiles
sunt clamores demonū: q̄ tenentes scriptū meū
in manu dicūt. Tu veni ad nos: et nō nos ad
te. Dixitq; ei sanctus Basilius. Noli timere
fili. Et itē co recluso pro ipso orauit. Post ali-
quot dies itē visitauit eum. Qui iuuenis ait.

O pater a longe nūc audio clamores demonū
et minas: et nō video ipsos. Quo cōfortato san-
ctus Basilius discessit. Alia vero die ad eum
rediit. Qui iuuenis. Bene inquit habeo pater
Vidi nāq; hodie in visu te pugnātē et vincētē
diabolū. Post hec educens eū: clep̄ et populus
fecit cōgregari et omnes monuit orare pro iue-
ne: quē tenens manu, ducebat ad ecclesiā. Et
ecce diabolus cū sua comitua ad eū venit: et co-
nabat rapere iuuenē de manu eius. Iuuenis
autē clamabat. Sancte dei adiuua me. Diabo-
lus vero dicebat. O Basili p̄iudicas mihi. Ip-
se venit ad me. Ecce ego tenco ei scriptū. Tūc
omnes qui aderāt clamaucrūt kyrieleyson. Et
orante Basilio ecce carta p̄ aerem delata: et ab
omib; visa venit ad manus Basili. Quam
ipse suscipiens dixit iuueni. Egnosce has lī-
teras frat. Et ille. Adde sunt domine. Et fregit
Basilius scriptū in signū remissionis culpe tā
grandis. Et regulas sibi bene viuendi docuit.
Recepit ergo iuuenis tān sceleris remissionē
qui deū reliquerat: q̄ diabolo se dederat: q̄ salu-
tem suā in obliuionē tradiderat. O amplitudo
misericordie dei. O abundantia diuine pietatis
Quis desperabit. O omnium peccatorū po-
tius refugiu salutis et vita. Reuertimini ergo pecca-
tores ad deū nō terreamini peccatorū magnitu-
dine. Quocunq; peccato longe maior est dei
misericordia: quā nobis sua gratia hic ipartiri
dignetur vltimo nos p̄ducens ad eternā glo-
riam. Amen.

Sermo quartus de diuina charitate: in quo
declaratur qd̄ ipse deus benignus cōdesce-
dit humane fragilitati remittēdo peccata sepi-
us: a gbus pauci se abstinent: et qualiter re-
mittit etiā multitudinē peccatorū.

Enite ad me

omnes qui laboratis et on-
erati estis. Itē vbi supra.
Nihil si recte cōspiciat de-
bilis est humana mente: q̄
velut arundo a vento agita

ta facile mouet: facile fleuit: facileque a bono in
cepto deficit et ad malū conuertitur. Est vtiq;
hic in multis infirmū et laboriosa: vt post peni-
tentia post susceptā indu'gentiā peccatorū rela-
bant i scelera multo plura illis a qd̄ p̄ antea fue-
rant absoluti. Quib; volēs de' oñdere suū cha-
ritatē eos ad se vocat etiā succurrere huic necessi

Prima dicitur ruinationis.
Secunda dicitur replicationis.
Tertia dicitur multiplicationis.
Capituli primū in quo aperit error eorū qui
dicūt: q̄ si hō post p̄niam cadat vel recideret q̄
illa penitētia non fuit vera.

nuncijs velint. Querit deus q̄ ita eē credam⁹
 imo si que hanc positionē teneret: q̄ si bonū
 eadat a pnia q̄ pnia illa non fuit. Vt: vel p̄ quē
 cūq̄ cōceptum bonuz: si ab illo defisit: q̄ illud
 bonū verū bonū nō fuit: tanq̄ hereticus: ab oī
 bus ē vitādus. s̄ uicibz antiquis error impij
 manichei. Ideo quo cōfutando notandum est
 s̄m doctrinā Alex. de alcs in. 4. volumine sū
 me sue. q̄ Vitas pnic accipitur duplx. sicut i ve
 ritas cuiuslibet v̄tutis. Vno mō. n. Vitas Va
 dicitur q̄ bz verum v̄tutis opus: vel nata ē ha
 bere q̄sum est de se. Et hoc ē de eēntia v̄tutis
 Alio modo dicitur Vitas Va que pducit i finē

8 Eūda cōclusio dī replicatiōis. Ma3 lz
hō possit a ꝥa pnia cadere in pēnā: po
test tñ sēp' per pniā surgere ⁊ dei mī
sericordiā inuenire. Lōtra quā sniam plerique
cōueniēter asserētes nō nisi semel cōcessū pctōzi/
bus posse ꝥ pniā a pctō resiliē. Et lz hō vt
dōn' ē a ꝥa pnia valeat arguē: aut tñ pōt pnia3
iterū agere fructuosā. Arguē: nō tñ q' Ambro
sius dicit in. c. 1. Repēriūtur. de pe. di. 3. Sicut
vnū baptisma ita vna ē pnia. Quib' rēndēdus
est fin

elligū de p
 rā: nō autē
 unū cōueni
 mūe hō nō
 me ip̄simū
 nō. Sed
 rābū qualis
 nōbū iterū
 Et medicina
 p̄simus bz to
 nō hī a passi
 fīmūs nō itē
 tū q̄ volūta
 tū q̄ p̄nia
 mus claudē
 gēs oēs p̄ci
 catores q̄ de
 ratūs ē indu
 es cē. Unde
 dicitur
 me frater me
 cōibi septies
 tatis quōies
 finitūz p̄ nū
 di. 3. c. adbr
 fio q̄z quon
 domin⁹ nobis
 nisi ip̄le nō
 hac petiōe n
 ro. ātad Ru
 kus rēclurg
 cadit. Sed i
 semp refugit
 septies delinq
 donātūr. ber
 uinaz instit
 em potē cē
 quādo labat
 stram letens
 salūz: hōic
 tā medicina
 pe. di. 1. c. mul
 p̄ler mulieric
 uenit: vi nō s
 p̄nie medicīn
 regeneratiō
 nō cōdētiō
 reat. Quid igit
 debuit. Quid g
 q̄z tū mulier

est fm Bon. in .4. di. 14. q. dictu Ambrosij i-
telligit de pnia soleni fm more aliquar ecclia/
rū: nō aut de pnia cordis qua pctōr mēte ad de-
um cōuertit. Qd at pnia possit uerari: baptis-
mus vō nō: pbat triplr. Primo qz in baptis-
mo iprimis caracter g ē iddebilis: in pnia vō
nō. Scō qz baptism' est cōtra morbu nō ue-
rabilē qualis ē originalis culpa: s; pnia contra
morbu iterabilē: qualis ē morbus pcti actualis
Et medicina d; aptari morbo. Tercio qz ba-
ptismus bz totā efficaciaz a passiōe xpi: s; pnia
nō tñ a passiōe xpi: sed et ab actō nro. Id bap-
tismus nō iterat sicut pnia. Pnia vō iterat
fm qz volūtas nra cōuertitur et reuertit. Dicit
ergo qz pnia nō possit uerari: ē error crudelissi-
mus claudēs viscera diuine misericordie: co-
gēs oēs pctōres ad desperadiū: vt sciat oēs pec-
catores qz deus misericors et clemētissimus pa-
ratus ē indulgere: nō tñ semel: s; bis ter milli-
es et. Vnde et ipse domin' ihs Math. 18. c.
dicit ierrogati Petro et dicit: si peccauerit in
me frater meus dimittē vsq; septies ei. Nō di-
co tibi septies: s; vsq; septuagesies septies: idest
toties quoties fm Petro. Et ponit numerus
finitus p numero infinito. Vnde Aug. de pe.
di. 3. c. adhuc instat ait. Qm quotidiana ē offē-
sio o; vt quotidiana sit remissio. Cur docuiss;
domin' o;ātes dicere: dimittē nobis dōbita nra
nisi ipse nobis misericors pseruaret: q nos ab
hac pctōe nō vult desicere. Hec Aug. Die
ro. at ad Rustici scribit. Septies i die cadit iu-
stus et resurgit. Si cadit quō iustus: si iust' quō
cadit. Sed iusti vocabulū nō amittit qz pniaz
semp resurgit. Et nō solū septies: s; septuagesies
septies delinquēt. Si cōuertat ad pniā pctā
donatur. ber ille. Ad hoc ē Lactantius. 6. li. di
uinaz institutionū aduersus gētes ait. Nemo
enī potest eē tā circūspectus tā prudēs qn ali-
quādo labatur. Et iccirco deus ibecillitatē no-
stram sciens: p sua pietate apuit hominī potū
salutis: huic necessitati cui fragilitas nra subiec-
ta ē medicina pnie subuenire. Et Leo papa 8.
pe. di. 1. c. multiplex misericordia dei igit. Adul-
tipler misericordia dei ita lapsis humanis sub-
uenit: vt nō solū per baptismi grām: sed et per
pnie medicinā spes vite reparetur eterne: vt q
regenerationis dona violassent: ppzio se iudi-
cio cōdēnātes ad remissionē criminū perueni-
rent. Quid igitur pctōres se excusando respō-
debūt. Quid gratiosius possunt audire d deo
qz tot multiplicans vicibus veniā pollicetur

his qui ab eius amore nō semel tñ: sed totiens
ppria malicia cadūt. Alperi cor tuū o pctōr ne-
gligens: et vide si erga te blandus sit de'. Esto
qpe vt nūc ad ipm reuertaris: et dicas ei: pec-
caui: et statim indulget tibi: et modico intervallo
tpis occurrente iterz peccata pristina vel peiora
cōmutis: si reuertaris ad deum: et dicas ei: deu-
me infelicem: peccauit doleo: ignosce mihi: ad-
huc iterū impetras qd optas: et adhuc p^o paulu-
lum: pposito bone volūtatē relicto reciduas:
grauiora facinora. psequēdo: post q si cōpū-
cto corde ad deū clamaueris pro remissioe im-
petranda exaudiet te.

Capitulum tertiu qualiter deus remittit pctō
ri penitenti multa pctā: nec ppter multitudinē
negat ei veniam.

Tertia conclusio dicitur multiplicatōis.

1. O stendit. n. deus pctōribus charitatē
suam: cum si in vno solo si fieri posset
oium maloz: siue demonuz siue hoium essent
pctā omniū hereticoz idolatrarum: omniū ho-
micidaz: et huiusmodi. hic tamē ad deū cōuer-
tū desiderās benigne suscipitur: nec despiciunt
ob tantā cōgriem pctōrum iniquitatū. Quod
vtiq; verū: constat esse auctoritate. Esaias nā
qz in psona dei. 44. c. ait. Delebo iniquitates tu-
as vt nubem: et quasi nebulam pctā tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notandum qz plura et
multa peccata remittit et si in vno inueniantur
Idipm voluit domin' ostendere p Ezechielē
18. c. vbi ait. Si impius egerit pniā ab om-
nibus pctis suis que operatus ē: et custodierit
vniuersa pcepta mea: et fecerit iudiciū et iustici-
am: vita viuet: et non morietur. Qmniū iniqui-
tatum eius quas opatus ē nō recordabor. Dicit
ergo deus remissus se non aliqua sed oia atq;
se non recordatur. Aduertendū tamen ē in eo
qz dicit: nō recordabor: qz non recordari potest
duplr intelligi. Primo istum ad simplicē ob-
liuionē. Et hoc mō non conuenit deo: qz omnia
scit: pterita presentia et futura. Alio mō non re-
cordari potest intelligi istum ad vindictā et puni-
tōez: vt si quis nō recordat de alicuius pctō ad
ipm puniēdum et iudicādū. Et hoc mō non re-
cordari dicitur de deo. Cū ergo dicitur non re-
cordabor: sensus ē iste. Cū pctōrem penitētem
cōspexero: ita eū videbo ac si nō peccass;. Igit
audi tu aia vocē clamantis dei qui ad te loquitur
tibi qz dicit. Tu fornicata es cū amatorib' mul-
tis: tamē reuerter ad me et ego suscipiā te. Cū
tā dura es o ingrata creatura. Cū nō mollis cor

rum ad vocem tam dulcem celestis spōsi. For
te dices. Timeo ipsum et despero. ppter multi
tudine peccatorum meorum. An non audisti que
dixi paulo ante. Sed adhuc ut spes tua subleue
tur: speculari et considera illas peccatrice. Ma
gdalenam cui dominus peccata dimisit. Quod
multa et varia commiserat contra deum cum perdi
tione animarum suorum. primorum et tamen scribi
tur Luc. 7. c. Dixit iesus phariseo qui de ipsa
murmurabat. Reminuitur ei peccata multa. Adar
cus in euangelio suo asseruit iesum christum ab illa
cicuisse. 7. demonia: per que fuit Greg. i. cml.
super Luc. vitioy vniuersitas designatur. O
magna olim peccatrix: nunc Vo sancta quod remi
sit tibi lachrymantem christus. Nunquid vnum peccatum
Ecce inquit ad oēs euangelicam vocem perscru
tantes. Non vnum sed plura dimissa sunt. Vni
nam omnes peccatores mundi ad pedes iesu curre
rent sicut et ego: quia vnicuique diceret. Reminuit
tibi peccata tua. Que oibus nobis remittat domi
nus noster iesus christus saluator seculi: concedens
hic nobis gratiam deum producat nos ad eter
nam gloriam: qui sit benedictus: exaltatus ma
gnificatusque in secula seculorum. Amen.

Sermo quintus de diuina charitate: in quo
ostenditur quod ardens sit amor diuinus ut saluetur
peccatores: quos etiam in extremo vite si ve
nitiam egerint libenter suscipit.

Venite ad me oēs
qui laboratis et onerati estis. Ite
rum vbi supra. Rem gran
dem de charitate diuina ag
grediar in presenti sermone
in quo contemplantur lati

tudine diuini amoris: qui tam vehemens et ar
dentissimus est erga quoslibet peccatores ut sal
uentur: ut post inueteratam in malis consuetu
dinem diuturnamque perseuerantiam si se corri
gere voluerint benigne adhuc eis veniam pre
bet. Hoc utique in quinta flamma amoris salua
tor expressit: cui dixit. Venite ad me o. qui la
boratis et onerati estis etc. Quis siquidem peccatorum
vetustatem consuetudineque designat: que ag
grauat illos qui penitentiam differunt non so
lum usque ad decrepam senectutem: verum etiam
usque ad extremum vite. Ad istam tamen ita tarde ac
sero penitentibus spondet redemptor mundi
peccatorum indulgentiam. Ob quod in prese
nti sermone aperiam hanc flammam more solito
sub triplici conclusione.

Prima conclusio vocatur difficultas.
Secunda conclusio vocatur possibilitas.
Tertia conclusio vocatur remissibilitas.

Capitulum primum qualiter hi qui penitentiam
differunt usque ad extremum vite viri pos
sunt vere penitere propter impedimenta que pos
sunt occurrere.

Prima conclusio dicitur difficultas. Dicitur
per se ferre siquidem penitentiam usque ad extremum
vite in malo perseuerando periculosissimum
est: quia difficile est et ut possit quis tunc digne peniten
tiam agere propter quinque impedimenta que pos
sunt occurrere.

Primum dicitur passionum alteratio.

Secundum dicitur charitatis priuatio.

Tertium dicitur in peccatis habituatio.

Quartum dicitur diaboli unpugnatio.

Quintum dicitur propinquorum inimicatio.

Primum impedimentum dicitur passionum alteratio
Soleat. n. euenire quod in extremitate vite quando
peccatores infirmantur sensitiua parte adest maxi
mus dolor et timor maximus: et quandoque vter
que sit: et utraque passio vehemens nata est impedi
re liberum arbitrium et vsum libere rationis et volun
tatis. Acus autem displicentie de peccato ad hoc
quod sit sufficiens ad penitentiam veram necessario re
quiratur habere vsum liberæ rationis quod multum
propter passionem impeditur. Efficiuntur quippe
multi frenetici: et nec dei nec sui valent recorda
ri. Multi perdunt loquelam cum sensu: et loqui quod
penitentiam non possunt. Hinc Aug. in sermone de
inocentibus ait. Hac aduersione peccati peccator
ut moriens obliuiscatur sui: quod dum viuere
ret oblitus est dei. Et hoc Aug. de pe. di. 7. c.
nullus. ait. Nullus expectet quando peccare non
potest. Arbitrii querat libertatem ut delere pos
sit commissum: non necessitatem qui prius itaque a
peccatis relinquitur quod illa relinquat: non ea libet
sed quasi necessitate condēnat. Secundum impe
dimentum dicitur charitatis priuatio. Ad hoc enim
ut displicentia peccatorum sit deo grata: est neces
se quod sit oblite circūstantia principij et finis: hoc est
quod sit volūtaria propter deum. Vnde Aug. in p
dicto. c. nullus. Scriptum est inquit neminem si
ne charitate posse saluari. Non itaque in solo timore
viviit homo. Quod ergo penitet o. non solum
deum timere iudicē: sed et iustum diligere: ut
non tantum penam timeat: sed anxietur pro gloria.
hec ille. Cum ergo in tali extremitate vite ma
gis quod timore quam amore ducatur ad penitentiam pe
riculosum est tale tempus expectare. Tertium
impedimentum

Impedimentum est peccatorum habitatio. Nam
 ut pbs dicit: habitus ē qualitas de difficili mo/
 bilis a suo subiecto. Et frequentatis. n. actib⁹
 generatur habitus. Et itaqz aliquis diuturno
 tpe in mudi amore perseverauit: difficillimum
 eet ipm trahere vt mudi nō diligat et de pedito
 mudo nō doleat. Dicit nāqz Breg. i moral.
 Nunq̃ sine dolore peditur: quod cū amore pos/
 sedit. Vidi et ego multa exempla de hoc. Nā
 cū diues qdā laboraret in extremo: ego eū mo/
 nēbā vt aiām suā deo cōmitteret. Ipse vō sen/
 tiens a suis domesticis et familiarib⁹ p domum
 discurrētib⁹ cōtractari bona sua: cūz suspiriis
 dicebat. Deu me: deu me: tū laboraui p his
 bonis adipiscēdis: et mō diripiūt mibi. O di/
 uitie mee: o pecunie mee. o localia mea qd vos
 possidebit. Inter hec et huiusmodi parā de sua
 salute sollicitus miserrimus expirauit. fuit ali/
 ud exēplum et huic simile in ciuitate Spoleti.
 Ibi. n. erat puella qdam formosa que vanitati
 bus sp̃ intēta erat: et nihil de futura vita cogita/
 bat. Hec infirmitate pcussa monitiōes et hortā/
 ticia salutis abhorrebat. Tandē cū cerneret se
 supuiere non posse petijt cūcta ad ornāmētūz
 corporis expectantia. Et cū se ornāsz quasi nu/
 ptias intraturā cum singulib⁹ et suspirijs en/
 moriar dices: en dilectam mibi vitam ablatam
 cōspicio: o diabo! suscipe aiām meam. Inter
 hec vba expirauit damnata et despata. Quar/
 tum ipedimētum dicitur diaboli impugnatio.
 Ingerit nāqz diabolus graues temptatiōes cū
 aliquē appropinquare fini cōspicit. De quo ps
 ait. Insi datur in abscondito quasi leo in spelū
 ca sua. Et si a circūstantib⁹ non videatur:
 apparet tamen durus et grauis bis qui ad mor/
 tem corpalem laborant. Vnde Beda refert in
 gestis anglozum q rex quidam anglie dōar/
 dus nomine habuit militē in armis pbum: sz
 corruptum in moribus: qui frequenter admo/
 nitus in sanitate contēnebat se corrigere. Cum
 gutem improuisa infirmitate feriretur a rege vi/
 sitatur et monetur ad pniām. Qui renuit dices
 q videretur hoc facere ex timiditate cordis. cū
 vero ad mortis deduceretur terminos iterum
 rex visitauit eum monēs vt peniteret. Qui di/
 xit. O domine mi rex: tarde ē cum iam sim in/
 dicatus et damnatus. Nō non possum penite/
 re quia parum anteq̃ ingressus fuisti domum
 istam intrauerūt duo clarissimi iuuenes: quoz
 vnus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput
 qui et dixerūt. Iste adiudicatus ē morti. Vide

amus si aliquid ius habemus in eo. Et vnus
 extraxit libzū speciosissimū de sinu suo: sed val/
 de pulchrum literis aureis et fulgentibus scrip/
 tum. In quo legēs vidi aliqua pna bona que
 feceram in iuuetute mea anteq̃ moralit peccas/
 sem. Et cum miro modo exultarem in visione
 eoz. Ecce duo terribiles demones intrauerūt
 et portauerūt vnū magnū libzū terribiliter linte/
 ris scriptum. In quo vidi scripta omnia pecca/
 ta mea: atqz flagitia. Et dixerunt dictis ange/
 lis qui hic erāt. Quid hic facitis: cū in eo nullū
 ius habeatis: et liber vester nihil valeat: sz bene/
 noster. Angeli autē responderūt q verum est: et
 recesserūt. Et hi duo demones cruciāt me. Qui
 bus dictis expirauit. Nec tantum malis diabo/
 lus molestus ē in extrema vita: verum etiam et
 bonis et sanctis. Scribit. n. Eyrillus ad Aug.
 de transitu Hieronymi: q Eusebius vir san/
 ctissimus olim discipulis Hieronymi: cūz eet
 e vita migraturus adueniente die qua se ex hie/
 ronymi reuelatione migrari sciebat: die tertio:
 precunte labore febrius concussus valide: se su/
 per terram magistrī sui Hieronymi non ime/
 mor nudum reclinari fecit a fratrib⁹: et a sin/
 gulis osculum accipiens: benigna eos consola/
 tione confortauit: vt in sancto manerēt propo/
 sito. Deinde sacrum quo operiebatur glorio/
 sus Hieronymus deferri et supra se deponi fe/
 cit. Ordinauitque se nudum ad instar gloriofi
 Hieronymi magistrī sui extra ecclesiam i qua
 iacebat sancti Hieronymi cadaver sepeliri. p
 hoc corpore domini nostri iesu xpi se muniens
 deo et beato Hieronymo duce se cōmēdauit
 et sic per triduum locutione corporali ac pri/
 uatus visiōe: circūstantibus alternatim sribus
 psalteriū: passionē dñi: et alia sacra cōtinue legē/
 tibus iacuit. Durū qppe hoc qd narro ait Eyrillus
 et cūctis rōe videntibus formidabile. Die
 enim quo moriturus erat ante hīc aie exirum p
 duas horas venerabilis Eusebius cepit ita ter/
 ribiles actus pagere q circūstantes monachi
 pauore pteriti timentes in terra iacebāt. Maz
 qnqz transfuersis oculis manibus simul iūctis
 vocēz dura: facie terribili clamabat. Nō faciā
 nō faciā. Ad cūctos. Ad cūctos. Post hoc ad ter/
 rā vertēs facie suā: i terra cā firmabat qñ po/
 terat clamās. Adiuuate me frēs ne pereaz: qd
 monachi vidētes: oculis la: bz m āub⁹ cū inter/
 rogauerūt quid hoc esset. Ad quos ille. Mon/
 ne vidistis demonūz agmina qui me debella/
 re cupiebant. Et illi. Quid te facere vole

bant cū dicebas: nō faciam: mentiris. At illi.
 Nonabant vī dei nomē blasphemare. Tūc. n.
 hoc facere negabā ac clamabaz. At illi. Quare
 pater abscondabas faciē tuā in terrā. Respon-
 dit. Ne cor cōspectū viderē: q̄ taz turpis ⁊ terri-
 bilis est: q̄ oēs terrores q̄ sunt in mūdo respectu
 eius nihil sunt. Tandē apparente Hierō. glo-
 rioso feliciter expiravit. Si ergo a micus dei taz
 duz plū cū diabolis est p̄gressus: qd̄ facient de-
 mones his q̄ dei sunt inimici. Ideo suādū est
 illud Ecclē. 5. c. Ne tardes cōverti ad deū: nec
 differas de die i die. Subito. n. veniet ira illi:
 ⁊ in tempore vindicte disperdet te. Quintum
 impedimētū est amicorū seu p̄pinq̄uorū inimica-
 tio. Dt. n. dñs 2. Moys. 1. c. dixit. Inimici ho-
 minis domestici ei. Cōuenit. n. istud diuinū
 ⁊ magnatib⁹ q̄ in fine nullus eis audet nomi-
 nare cōfessionē vel satisfactionē. S3 q̄ sunt ami-
 ci sollicitant: si qd̄ de suis bonis rapere possint.
 Quot moriunt sine penitentiā p̄pter culpam
 p̄pinq̄uorū. Hinc est q̄ ecclesia medicis p̄ce-
 ptū dedit. extra de pe. ⁊ re. c. cū infirmitas. v.
 Cū infirmitas nōnūq̄ ex peccato pueniat: di-
 cente dño languido quē sanauerat: vade ⁊ am-
 plius noli peccare: ne deteri⁹ tibi cōtingat: p̄nti
 decreto statuiū: ⁊ districte p̄cipimus medicis
 corporū: vt cū eos ad infirmos vocari p̄tulerit:
 ipsos ante oīa moneāt ⁊ iducāt: vt medicos ad-
 uocent animarū. Vt postq̄ infirmo fuerit de spi-
 rituali salute p̄uulsum: ad corporalis remedium
 medicine salubrius p̄cedat: cū cessante cā cesset
 ⁊ effectus. hoc ille. Cū itaq̄ ex p̄dictis alijsq̄
 impedimentis manifestū sit sepe penitentiā dif-
 ferendū periculū graue imminere nō est seculū
 tardare vsq̄ in finem.

Capitū secundū qualiter nō negat peccato-
 ribus penitentiā: etiam in extremo vite: ⁊ q̄ de
 nullo peccatore est desperandū in hac vita.

Ecūda cōclusio dicit possibilitatis. Nā
 est si sit difficile vt hō q̄ diu in malo p̄sue-
 raucrit ad bonā viā redeat: nō tñ est im-
 possibile. Immo p̄esse vt quispiam omni tpe
 vite sue fuerit malus: ⁊ tñ in vltimis ad deū re-
 uertatur. Probat equidē hoc quintuplici via.

Prima via dicit auctoritatis.

Secūda via dicit libertatis.

Tertia via dicit p̄cepti maiestatis.

Quarta via dicit charitatis.

Quinta via dicit exemplaritatis.

Prima via dicit auctoritatis. Probat enī
 esse possibile vt homines ad salutē veniant post

disturnā in peccatis cōsuetudinē auctoritate
 Aug. ⁊ ponit de pe. di. i. c. nemo. Nemo ē de-
 sperandus duz in hoc corpore cōstitutus est. Et
 idē in libro de vita xp̄iana ait. Nōnullos scim⁹
 ⁊ legim⁹ q̄ antea aut ignorāte cecitate: aut cā p-
 fidie: aut adolescentie vanitate decepti: multipli-
 ci ⁊ vario peccatorū genere tenebant obnoxij: ⁊
 p̄sistentē dei cōmētissimā penitentiā postea
 ab errore cōuersi: matoza adhuc opa fecisse iu-
 sticie q̄ ante peccata cōmiserāt. Secūda via
 dicit libertatis. Anteq̄. n. de corpore creat ani-
 ma: vnusq̄q̄ viator liber est: ⁊ de cōmuni lege
 ad bonū ⁊ ad malū p̄nus. Vñ sic se h3 vnusq̄
 q̄ peccator ad bonū: sicut qlibet vnusq̄
 S3 sicut q̄ diu in libero arbitrio sum⁹: vnusq̄
 q̄ qlibet sanct⁹ securus esse nō p̄t: ita ⁊ oīs
 peccator q̄ tūc nēq̄ desperare nō d3. Pro-
 pterea Hieron. ad Julianū ait. Etenī sancti
 corruūt si fuerit negligētes: ⁊ peccatores p̄stint
 recipiūt gradus: si fordes stetit lauerint. Hoc
 qd̄ dico vt te nō terreat descēdēs: s3 p̄uo-
 cent ascendentes. Nāq̄ a malis exēplū sumit:
 ⁊ in reb⁹ seculi semp a parte meliori incit: mēta
 salutis sumunt. hoc ille. Tertia via dicit p̄ce-
 pti maiestatis. Nā satisfacere deo vsq̄ ad extre-
 mum est omnib⁹ p̄ceptū. Procepit nāq̄ de⁹ pe-
 nitentiā indifferēter peccatorib⁹. S3 vt ait Au-
 gu. in smone p̄fessor. fuit pigrū nō dānaret: si
 ea q̄ fieri nullo mō poterāt iperaret: ergo idiffe-
 renter oēs peccatores possunt facere penitentiā.

Quarta via dicit charitatis. Omnes ex cha-
 ritate tenentur diligere primos suos: siue sint
 boni siue sint mali. Sed fundamētū huius cha-
 ritatis est: q̄ primi possunt participare beatitudi-
 dine. S3 q̄ sunt mali: sunt itaq̄ primi ex chari-
 tate diligēdi: ergo possunt p̄cipare beatitudi-
 nez. S3 hoc nō possunt q̄ diu i peccato sunt: er-
 go p̄nt a p̄o resurgere. Quinta via dicit exē-
 plaritatis: q̄ pbat exēplo. Legit i legēda sancti
 Andree q̄ senex qdā noīe Nicolaus adiit sem
 Andree. d. Vñ ecce. 70. anni vite mee in q̄
 luxurie desernini. Accepi aliqñ euāgeliū orans
 deū vt mihi animodo cōmēt: a largiret: sed in
 ipso peccato inueteratus: ⁊ mala cōcupiscētia in-
 flāmar⁹: statim ad opus solūtū reuertebat. Qua-
 dā aut vice oblitus euāgelij qd̄ sup me posue-
 raz ad lupanar ini: statimq̄ meretrice dixi mihi.
 Egredere senex egredere: q̄ āgelus dei es tu.
 Me me cōtingas: neq̄ hac accedei e p̄sumas.
 Vñ dico. n. sup te mirabilia. Superfuer⁹ recolui
 q̄ mecu euāgeliū detulisse. Nunc ergo sancte
 dei pro

dei pro salute anime mee pia tua oratio interce-
dat. Audiens hoc beatus Andreas flere cepit
et a tertia usque ad hora nona oravit. Et surgens
comedere noluit: sed dixit. Non comedam: nisi
sciam si deus miserabit istius senis. Cumque diebus
quinq; ieiunasset venit vox ad andrea dicens.
O btiens andrea pro sene. Sed sicut ieiunij
marcerasti te: sic et ipse se affligat ieiunij ut sal-
vetur. Quod et ipse fecit mensibus sex in pane et
aqua ieiunans. Et postmodum plen⁹ bonis opi-
bus in pace quiescit. Venit ergo vox ad andrea
dicens. Per orationem tuam nicolanus quem perdid-
eram acquisivi. Ex his ergo colligimus quod nemo
sit tam pravus quod post retentionem facinorosa longo tem-
pore penitere non possit. Aliud. n. est dicere quod
sit difficile: et aliud quod sit impossibile. Primum
verum est: secundum non solum saluum: sed hereticum: et
contra omnes veritatem scripture.

Capitulum tertium qualiter si nunquam homo bene
fecisset: sed semper fuisset malus: et tamen in ultimo
vite penitentiam ageret deus sibi indulgeret.

Eritia conclusio dicitur remissibilitatis.

Posito. n. quod aliquis toto tempore vi-
te sue inimicus dei fuit: nihilque boni opa-
tus est in infantia: vel in pueritia: vel in adole-
scentia: vel in iuventute: vel denique in senectute
adhuc de illius salute non est desperandum. Ta-
lis egrotat graviter: nihil cogitans de emenda-
tione: non sic est desperandum. Incipit laborare in
extremis: nec agit penitentiam: adhuc non est de-
sperandum. Ducit ad tale terminum quod non potest am-
plius dicere nisi hec verba. Peccavi de misericor-
dia mei. Si ex corde talia loquitur: tam amplissi-
ma est dei misericordia: quod indulget sibi omnes
vitae male actas: et ascribit eum numero electorum.
Et hoc probatur quintuplici testimonio.

Primum est hieronymi.

Secundum est Leonis pape.

Tertium est Iulij pape.

Quartum est Eypziani.

Quintum est Celestini.

Primum testimonium est Hieronymi ad Pau-
lam de dormitione beati: quod. 20. sue etatis anno
die clausit extremum. d. sic. Cum sanctum corpusque
lum febrium ardor excoqueret: et semianimum in
lectulo vallaret circulus prope: hec in extre-
mis verba mandabat. O rate dominum Iesum ut mihi
ignoscat: quod implere non potui quod volebam. Se-
ra esto. o mihi beati. Confidimus probare verba esse
que dicimus: nunquam est sera conversio. Hoc bec
primum in latrone dedicata est. Amē dico tibi ho-

die mecum eris in paradiso. Et idem ad Dama-
sum papam. et ponit de pe. dist. 3. c. importunia.
Ipsius inquit de cruce in paradiso latrone tulit
Et ne quis aliquando seram conversionem putaret
fecit homicidij penam martyrium. Secundum testi-
monium est Leonis pape: et notatur in decretis
26. q. 6. ca. his que. ubi ait. Ad misericordie dei nec
mensuras possumus ponere nec tempore diffini-
re: apud quem nullas penitus venie moras conuer-
sio: dicente dei spiritu per prophetam. Cum converteris
ingenueris saluus eris. Tertium testimonium
est Iulij pape. 26. q. 6. c. Si presbyter. ubi ait.
Vera confessio in ultimo tempore potest esse: quod do-
minus non solum temporis: sed etiam cordis inspe-
ctor est. Sicut latro unius momenti penitentia
meruit esse in paradiso in hora ultime confessionis.
Quartum testimonium est Eypziani in epi-
stola secunda ad Demetrianum: quod dicitur. In isto ad
huc mundo permanenti nulla penitentia sera est:
Dat ad indulgentiam dei aditus: et queritibus
atque intelligentibus veritatem facilis est accessus.

Quintum testimonium est celestini pape. 26. q. 6.
c. Lognonimus. Perdidisset videlicet latro in cru-
ce primum ad christi deterram pendens: si illum hore
unius penitentia non invenisset. Luz esset in pena
penituit: et pro unius confessione hominis habi-
taculum paradisi eo permittente promeruit. Vera
ergo ad deum conversio in ultimis positum mente
potest esse estimanda quod tempore prophetam hoc taliter
asserente. Cum converteris ingenueris tunc salu-
eris. hec ille. Dat ergo quod largissima est deus
charitas: et effusa pietas illius quod non tam peccata
relaxat: sed etiam ex modica penitentia setidissi-
mos peccatores ad suam gratiam suscipit: quam no-
bis ipse largiat quod est benedictus in se. secu. Amē.

Sermo sextus de divina charitate: in quo
aperit quod inestimabile sit precium nostre redemptionis:
nis: ubi offert copiosissime sanguis christi: ut
peccata abluantur: quem ipse christus passus offert om-
nibus gratiose.

Enite ad me

omnes qui laboratis et onera-
ti estis. Iterum ubi supra.
Lupientiam scire profundum
divine charitatis: necessa-
rium est inspicere dei filium in
cruce pendente: qui paterne iusticie satisfeceret:
recuperaretque perditum humanum genus: voluit per-
ciosum sanguinem suum effundere: cuius virtute no-
bis peccata condonantur: gratia conceditur: et aperit
ut sit ibi

nua regni celoz. Erant enim tria q̄ homines in celū cōscendere impediebant: diabolica ptās dei iusta seueritas: et ppria hominū malicia: ppter que dignatus est mūdī redēptor in suo corpore sacratissimo suscipere omne debitu satissatationis. Vnde oēs peccatores ad deū volentes redire secuz habent ad illū accessuz cui nō pro pria merita: s; innocentis iesu meritū offerre valent. Hec itē in p̄senti s̄mone de sexta flāma diuine charitatis dicendū est q̄ p̄ciosas nūcupat de qua saluator dicit. Ego. s. Ego sum ipse qui pro peccatoz vestroz absolutione p̄ciū sufficere/issimū soluo. Ad qd̄ plenius intelligendū nota bimus tres cōditiones xpi patientis oppositas impedimentis nostre salutis.

Prima cōditio dicit abiectionis humilitas.

Secūda dicit doloris acerbitas.

Tertia dicit extrema paupertas.

Capitulū primū de humilitate xpi in cruce quauicūq̄ diaboli superbiaz: qui impediebat homines ne saluarentur.

Prima cōditio vocat abiectionis humilitas. Voluit siquidē iesus benedictus a potestate diaboli liberare nos p suam abiectionē et humilitatē. Adors qdē eius abiectionissima et ignominiosissima et vilissima fuit eo volente: vt diabolus humilitate vinceret. P̄dōr autē humilitas chulli crucifixi ostendi si cōsiderentur tria: videlicet.

Locus.

Tempus.

Modus.

Primo qdē fuit mors xpi abiectissima ratio ne loci. Mā g elegit bethleem natiuitati. Hierusalē sue passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̄ ortus sui exiitisset gloria. Erat enī Hierusalē metropolitana: principalis sedes regis: magisterij et sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille q̄ erat rex magister et sacerdos: et in cuius vnus dei et in magno populo. Mā dī Act. 1. Et erāt habitātes in Hierusalē iudei viri religiosi ex omni natione q̄ sub celo est. Et subdiū partib; et medi et elamite et q̄ habitabāt mesopotamiā: indeā et cappadociā: pontū et Asia frigiā et p̄aphiliā: egyptū et p̄tes hybe q̄ est circa cirenē: et aduente Romani: iudei quoq̄ et p̄seliti: et ceteros: et arabes. Ex quo patet q̄ ci⁹ mors fuit maxime ignominie pp diffusionem infamie ad oēs mūdī partes. Fuit etiā crucifixus i monte caluarie vt Joh. 19. scribit: vbi impij cruciabantur et decapitabant. Hic qdē est mons in quo

Abrahā voluit immolare filiū suū Isaac. Gen. 22. Secūdo fuit xpi passio ignominiosissima rōne temporis: q̄a passus est in festo agimoz: qm̄ de tota iudea populus israel in Hierusalē cōuenire debebat. Mā s; Nico. de liraviri ter in anno tenebant hierosolymā accedere et intresse festo: et apparere corā dño. Primo in pasce: q̄ in anno illo fuit feria sexta: et tali die crucifixus est iesus. Secūdo in penthecoste: in memorā date legis in monte synai. Tercio i sceno phergia qd̄ idē ē qd̄ fixio tabernaculoz: et fiebat in memorā. 40. annoz: qbus filij israel fuerūt in deserto. Tercio fuit xpi passio viuiperossissima rōne modi: q̄ crucifixus est in alto loco vt ab omnib; videret: et positus est in medio latronū: tanq̄ ipse duob; illis latronib; deterior exstitisset. Hec autē omnia iesus patienter tulit vt diaboli superaret potestatē. Vñ et Joh. Apo. 20. c. ait. Vidi angelū descēdētē de celo. i. xpm̄ habentē clauē abyssi: et catenā magnā in manu sua: et apprehendit draconē magnū serpētem antiquū: q̄ est diabolus: et ligauit eū et clausit in abyssum: et posuit signaculū super ipsum. Hec istū angelū s̄m oēs expōitores intelligūt xps q̄ virtute sua diaboli potestatē ligauit. S; nō im merito aliq̄ posset obijcere: q̄. s. diaboli potestas nō ē ligata. Mā. i. Petri. 5. dicit. Sobrii estote et vigilate: q̄ aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit q̄rens quē deuoret. Et Eph. 6. c. Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē: s; aduersus mūdī rectores tenebrarū harū. Ad qd̄ rident Alex. de Alex in 3. volumine summe. et Bos. in. 3. dis. 19. Ad vt etiā magister sententiarū in lra dicit: p passio nem xpi liberati sum⁹ a potestate diaboli oēs q̄ dez q̄tū ad sufficientiā: s; illi soli q̄ sunt de eius corpore qd̄ est ecclesia q̄tū ad efficaciam. Ad p̄z sic. Mā diabolus ante xpi passionē habebat duplicē manū. s. attrahentē: et impellētē. Adan⁹ attrahens erat ptās trahēdi hoies ad limbū etiā iustos et sanctos. Adan⁹ ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū et fallaciā p̄uolentiā: q̄ temptabat vt draco: et tēptabat vt leo. Prima manus attractiua erat tantē potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit oīo debilitata xpi passione. 3az. n. nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia p passionē xpi de cui⁹ est cyrographū peccati Ad de Adanū autē ipellētē hēbat ita fortē vt euz magna difficultate posset q̄ ei resistere. Et ideo i multis regnabat: imo fere in omnib; et oēs superabat: vel p fraudulentiā: vel p violentiā. Et h̄mōt potestas

plūs debilitata est p passionē xpī: per quā lūmē
veritatis aperit dīabolicā fraudulentiā: et adiu
torii tribuit vntis dīabolicā violentiā: lūmē
vntatis interius p diuinā inspirationē: ceteri
p humanā instructionē. Itaq; itaq; fere i oib; est
vntas ppalata: et ideo destructa est idolatria que
prius regnabat. Adiutorii in vntate attribuit p
gratie infusionē q reprimū occupatiōē: et b me
rito passionis xpī quā diabol; abhorret et timet
Et sic pōt ad obiecta ridēri. Quicq; ergo xpī
interroget: cur caput nō erigit in cruce: audiet
illum pūius ridēntē. Deū quāta est cōfūsiō.
Ego ille sum q Hierusalē intrauerā clamātib;
pueris: bñdictus q venit i noie dñi: et omni po
pulo iubilāre: et mō nud; pator i medio latronū
vt boiem libere; a diabolica supbia et potestate.

Capitulum secundum de immenso dolore xpī
in cruce quē sustinuit vt ipse pro omnib; pecca
toribus penitentia; faceret.

Secūda cōfūsiō xpī patientis fuit dolo
ris acerbitas: vt penas nras ipse porta
ret: de qb; Esa. 53. c. ait. Vere lāgores
nostros ipse tulit: et dolores nros ipse portauit:
et nos reputauim; eū quasi leprosum et pūsum
a deo et humiliatū. Ipse autē vulneratus est pp
iniquitates nras et attritus est pp scelera nra. Di
sciplina pacis nostre sup eū: et lūore eius sanati
sum; Omnes nos qsi oues errauimus: vnus
q; in viā suā decinavit: et dñs posuit i eo iniq
tates oīum nostrū. Et i. Petri. c. 2. Peccata
nostra ptulit in corpore suo sup lignū: vt pecca
tis mortui iusticie viuamus cuius lūore sanati
sumus. Que vba declarans magister in. 3. di.
19. ait. Peccata portare est p peccatis nostris
penā pati. Voluit itaq; iesus p nobis. Ad cui
pleniorē intelligentiā tria de ipso pñderemus.

Primo veritatem.

Secundo grauitatem.

Tertio vilitatem.

Primo cōsideremus doloris xpī veritate;
No. n. videt qbusdā xpm vere doluisse: qz ar
guunt primo ex quodā dicto Hilarij: decimo
libro de trinitate. vbi ait. Virtus corporalis sine
cōsensu pene vim pene in se defenientis excepit
Sed verus dolor nō est sine cōsensu pene: ergo
in xpo nō fuit verus dolor. Secūdo argūt ex
dicto Dionysij: q ad Joānē euāgelistā ita scri
bit. Absit vt ego infamā: vt credā sanctos aliqd
pan fm corporis passionē: sed fm solū indicare
ipso sentire credo. Si ergo hoc est ver; sancti
nō senserūt passiones vllas sed solū fm iudiciū:

nō ergo fm experientiā: ergo patiēdo nō ha
buerunt dolorē ver;. Ergo multo min; sancti
sanctor; xps. Tertio argūt: qz Moyses icu
nauit. 40. dieb; et 40. noctib; sine aliqua cor
poris lesione ppter cōtinuā cōtemplationē. Si
ergo pfectio cōtemplationis aufert passiones et
sensum famis: pari ratione videt q auferat sen
sum doloris in carne passibili. Sed in xpo fuit
cōtinua cōtemplatiua et pfectissima: ergo videt
q nulla fuerit in eo doloris experientiā. Quar
to argūt: qz natura agēs pñtor ē patiēte. S;
natura assumpta pñtor est omni alia: ergo nō
vt q ab aliq natura possit affligi et ledi. Quin
to argūt: qz si anima Petri poneret i infernū
ab ignib; nō cruciaret: qz nō h; in se causā per
quā debeat dolere. Itaq; anima xpī nullā cōm
passionis in se habebat: videt ergo q nullū do
lorē sentiebat in carne qdāq; passibili. Si er
go dolor est passio ipsius anime potius q car
nis: videt q in xpo nō fuerit dolor verus. Ta
li errori inuitant qdā heretici: et etiā antiquus
error sarraceno;: q error enacuat redemptionē
nostrā et dicit xpm nō esse xpm. Dum. n. dicit
xpm nō fuisse veraciter passum: dicit ipsum nō
satisfecisse: ac p hoc nec genus humanū esse re
demptū. Hic vō dicit ipsum simulasse se pati:
dicit ipsum fuisse mendacē: et ita nec vere fuisse
dei filiū nec dei nunciū: et ita nec mediatorē: sed
potius deceptorē. Ideo catholice dicēdū est f;
Aler. in. 3. summe. et Boni. di. 16. 3. lib; sentē
tiaz. Quod absq; dubio vā doloris passio
fuit in xpo sicut scriptura testat. Vnde Esa. 53.
c. dicit. Vidim; eū nouissimū viroz vir; dolor;
et scientē infirmitatē. Qd non intelligit ppheta
de scientia simplicitis noticie: sed de scientia expe
rientie. Et in psona eius dicit in psal. Ego su;
paup et dolēs. f. uir. n. i xpo caro passibilis et p
forabilis: fuit etiā vtus sentiēdi f; quā etiā aīa
cōpatit corpori lēso. Quoniā igit h; duo ver; do
lorē faciūt. s. vera lesio: et verus sensus lesiois: et
hec duo vere fuerūt in xpo: indubitatē tenēdū
est q in xpo fuit vera doloris passio. Ad pri
mū ergo qd obijcit de auctoritate Hilarij est
rūdēdū. Quidā. n. dicūt ipsum vba illa retra
ctasse. Alij vō asserūt qd i xpo p dicto et i alijs
ibidē positīs nō excludit sensum doloris in xpo
f; hūanā nā;: f; f; diuinā. vñ vba illa nō sunt
referēda ad xpi psonā. Et h; affirmat: qz vt dīc
itē Hilari; intelligētia vbo; ex causis assumē
da. Voluit itaq; i vbis pmissis excludē errozē
arrij hēctici: q dicebat xpī f; se totū passū fuisse

Quidā vō: vt magis sententia in lra rīdēt
q̄ dīlarius non voluit ostendere xpm nō ha-
buisse vep̄ dolorē: s; nō habuisse cām doloris.
Ad secūdū de auctoritate dionysij dicēdū est.
Qd̄ dionysius non se: sit q̄ beatus Joānes r
alij sancti nō experirent dolorē in tormentis: s;
voluit p̄mēdare cōstantiā mentis: q̄ non ma-
gis cōmouebat experientia sensus: q̄ cōmoue-
retur ex sola cōsideratiōe r iudicio rōnis. Ad
tertū de moyse dicēdū est: q̄ r si dulcedo con-
templationis quodāmo ipsuz reficeret: r a sen-
sibus exteriorib; abstraheret: adeo q̄ naturalē
vītes quodāmodo p̄sopiret: vt nō ita cōsume-
rentur r cibū requirerent: tñ q̄ tāto tpe ieiuna-
uit sine aliqua sui lēione: hoc fuit p̄ speciale p̄d-
uilegiū siue beneficiū r diuinū miraculū. Et
ideo nō h̄z locuz in p̄posito: q̄ xps in passione
sua nō exercuit miracula potentie: s; pot̄ vīus
est armis patientie. Ad quartū dicēdū est q̄
illud nō oportet intelligi q̄ sit vep̄ simpliciter:
s; secūdū aliquā p̄ditionē siue p̄prietatē. Quia
enī lapis ledit pedē: nō oportet q̄ lapis sit no-
bilior pede: s; sufficit q̄ excedat in aliqua p̄diti-
one: vīputa in duritie r soliditate. Et sic est in p̄-
posito. Quāuis enī clauus non esset nobilior
carne xpi: erat tñ durior r solidior. Et si tu obij-
cias mihi de anima q̄ nō posset pati: dicēdū q̄
anima nō patiebatur p̄ se: sed p̄ accidens. s. cōpa-
tiendo carnī. Vel s̄m Augu. in. 6. musice: aia
sumit occasionem patendi ex carne: veritatē
patit̄ ex se occasione accepta. Aliter pot̄ etiā di-
ci q̄ illud v̄bū h̄z intelligi s̄m institutionē natu-
re nō s; disp̄sationē misericordie r p̄uisionē
iusticie: quoz p̄mū respicit animā xpi: reliquā
animā peccatricē. sicut. 44. di. 4. exp̄sse habet
Ad q̄ntū qd̄ obijcit q̄ aia p̄dri nō pateret i
inferno: dicēdū q̄ nō est simile: q̄ anima p̄dri
post glorificationē p̄fectā nō est passibilis ex
causa p̄p̄ia nec ex disp̄sationē diuina p̄pter sa-
lutem alienā. Mō aut̄ est sic de anima xpi q̄ di-
sp̄satiue r voluntarie passibilitatē habuit cuz
carne passibili cui adiuncta fuit. Secūdo cōsi-
deremus doloris grauitatē. s̄ uī. n. dolor ei⁹
grauissim⁹: ita vt excederet omnes penas mar-
tyrum: r quēcūq; genera tormentozū triplici ra-
tione: videlicet.
Primo p̄pter anime sue limpiditatem.
Secūdo p̄pter carnis teneritudinem.
Tertio p̄pter vīusq; necessitudinem.
Prima ratio patet: q̄ anima eius habuit no-
ticiāz omnīū veritatū: vnde nouit distincte que

sibi fuerūt penalia: nec p̄pter vñū aliud minus
apprehendit. Ideo s̄m numex corz q̄ patiebatur
r partū s̄m quas patiebatur fuit apud animam
iesu doloris multiplicitas. Vnde. Eccl. i. dicit̄
Qui addit scientiā addit r laborē. Secūda
ratio patet: q̄ s̄m Bon. in. 3. dist. 16. in eo erat
maxima cōplexionis equalitas r sensus viuaci-
tas. Quāto. n. complexio est nobilior: r quāto
sensus tactus est viuacior: tāto dolor est acutior.
Secūdū antez doloris ipsius magnitudinem
est totius corporis afflictio. Audi. n. omnium
membroz afflictionē. Pedes eius fuerūt affli-
cti: cū discalciati r nudi p̄ totā noctē r p̄ partem
magnā diei huc r illuc currebant. Dicq; credē
duz est: q̄ sepius in lapides impingebant effun-
debantq; p̄ viā sanguinē sacrū. Vīalia mēbra
ac respirantia sicut cor r pectoris concuū: r si
milia dure fuerūt afflicta in amore r multoz su-
spīroz r gemituum assumptione circa costas.
Dorsus latera atq; corpus: r vniuersaliter om-
nia mēbra in dura flagellatione afflicta fuerūt:
in qua sup̄ficies carnis sue tenere r delicate fuit
crudeliter lacerata r sanguine cruentata. Bra-
chia fuerūt afflicta ob durā ligationē r p̄stric-
tionez. Humeri fuerūt afflicti duro onere crucis
Qs quoq; afflicti fuit tam fetido osculo p̄dito-
ris: q̄ etiā felis r tacti amaro potu. Nares af-
flicte fuerūt horribili fetore spūozū abhominā-
biliū iudeoz r fetore cadauez mortuoz. Se-
ne quoq; afflicte fuerūt r tumefacte ac sanguine
r liuore cōsp̄se: tñ ex p̄uisionibus facie: tum
etiā ex spinea corona p̄pter quas sanguis p̄ ei⁹
faciē defluebat. Oculi fuerūt afflicti cōfusi r ve-
lati ac sicut reliquati: in furoris r iracundie ignē
spirantiū inimicorū suoz aspectu: nec nō q̄ vide-
bat matrē r discipulū quē diligebat sc̄tes r cru-
ciatos. Aures replete fuerūt opprobrijs. Ver-
ter capitis afflicti fuit durissimis spinis r per-
cussione arundinis. Ob imensitatē itaq; dolo-
ris clamat xps Tresh. i. d. V̄s omnes quī
transitis p̄ viā attendite r videte si est dolor si-
milis sicut dolor meus. Tertia ratio p̄ ani-
me r corporis necessitudinē. Quāto qd̄z ma-
ior est amicitia anime ad ipsum corp⁹: tāto sepa-
ratio est dolorosior. Cū ergo inter animā xpi r
ipsum corp⁹ maior esset amicitia q̄ fuit in alijs
hominib; mundi: tñ p̄pter anime bene ordina-
te charitatē: tūz etiā p̄pter corporis seu carnis
puritatē r dignitatē sequit̄ q̄ quādo anima xpi
per mortē fuit a corpore separata q̄ dolor ipsi⁹
intensior fuerit q̄ dolor cuiuscūq; morientis.
Tertio

Tertio con-
fili per dolorē
merito subie-
passio xpi no-
na: r ab ea que
liberat dum
non solū iūm
et iūm ad dū
by fieri in sacra-
liberat liberādo
xpi nobis gratia
nobis debui per-
berat a pena que
fuit carentia vīsi-
Et illa qd̄m r
pala in eis qui
mē habere eter-
Ade. Sed aliq;
libus subiace-
ante passionē r
natus liberatur
sponder. d. Bo-
Mō. n. sequit̄ q̄
potali r eterna q̄
uis. n. nō libere
lo obliuati: libe-
ad xpm cōuer-
na t̄pali in p̄se-
bit tamē i futur
t̄pali bus ad qu
rum nostrorū
ergo pie xpm
interroget: cur c
dicētem p̄mū
passionib; cruci-
mea. Alloquer
tur ipse tecū libe-
uētiā: qd̄ sc̄elus
dolorē ascendē-
es mihi causa d
cessas: r cū pen-
ego pro te priā
lum. Absq; n.
saluari posset. S
virtutis ē r effi-
ad redimēdum
gus redemptio-
ti voluit non vñ
sanguinem me-
ore: de collo: d
mēbris meis:

Tertio considerare oꝝ doloris xpi utilitatē.
 Nā per dolorem suū nos liberamur a pena cui
 merito subijceremur. fm enī Boñ. i. 3. di. 19
 passio xpi nos liberavit a pena tpali: et ab eter-
 na: et ab ea que ē iter vtrāq; media. A pena tpā
 liberat dum vīte illi⁹ cōdonātur nobis pccā
 non solū q̄sum ad culpā et reatū pene eterne: s; q̄
 ē q̄sum ad dimissionē pene satisfactorie: sicut
 h; fieri in sacramēto baptisimi. A pena eterna
 liberat liberādo a culpa. Dum. n. p passionem
 xpi nobis gratia ipetrat: p quā culpa dimittitur
 nobis debū pene eterne mortis relaxatur. Li-
 berat a pena que ē iter vtrāq; media: q̄ gdes
 fuit carentia visionis diuine ex merito pccā. Ade
 Et illa qdem et si fuerit ad tps ppter grām re-
 pata in eis qui detinebātur in libo: debebat ta-
 mē habere eternitatē habito respē ad culpam
 Ade. Sed aliq; obijciēt: qz nūc illis penis tpa-
 libus subiacemus: qbus subiacebant illi q erāt
 ante passionē xpi. Et nullus qui ē in ierno dā
 natus liberatur a pena tpali nec ab eterna. Re-
 sponder. d. Boñ. qz rō illa peccat fm cōseqns
 Mō. n. seqtur qz si hoc mō nō liberat a pena tē-
 porali et eterna qz ppter hoc nullo modo. Quā-
 uis. n. nō liberet a pena eterna eos q sunt i ma-
 lo obstinati: liberat tamē eos q volunt et possunt
 ad xpm cōueri. Rursus q̄uis nō liberet a pe-
 na tpali in presenti vt ab ista fame et siti: libera-
 bit tamē i futuro liberat et ab aliquibus penis
 tpalibus ad quas cēmus obligati merito pccō-
 rum nostrōz nisi passio xpi iterueniret. Sigs
 ergo pie xpm cōtēplando in cruce pendente in
 iterroget: cur caput tenet inclinatum: audiet illū
 dicētem. p̄nus. Deu me: doloribus angor:
 passionib; crucioz: et in amaritudine morat aia
 mea. Alloquere ipm alloquere aia dura: et loq-
 tur ipse tecū libenter. Dic ei. O amātissime iu-
 uenis: qd̄ scelus cōmisisti: vt crucē cum tanto
 dolore ascenderes. Et ipse dicet tibi. Tu aima
 es mihi causa doloris: tu peccasti et peccare non
 cessas: et cū penas nō valeas soluere delictōz
 ego pro te pniā ago et pro oib; q saluari vo-
 lunt. Absq; n. mei sanguinis effusione nullus
 saluari posset. Sanguis vobis effusus tāte
 virtutis ē et efficacie: vt vna gutta sola sufficiat
 ad redimēdum oē genus humanū. S; ego lar-
 gus redemptor vt securi fiant q saluari et cōuer-
 ti volūt non vnā guttū: sed de toto corpe meo
 sanguinem meū effundo: de capite: de facie: de
 ore: de collo: de manibus: de pedibus: de oib;
 mēbris meis: et deniq; d̄ corde meo. Ppter

hoc Bern. super cā. sermone. 22. ait. Ad cū
 mulā pietatis tradidit in mortem aiam suam: et
 de ppzio latere pūit precium satisfactoris quo
 placaret p̄em. Ppter quod illud ad se vñ-
 culū traxit. Apud dñm misericordia et copiosa
 apud eū redemptio. Ppter copiosa: qz non
 gutta sed vnda sanguinis largiter p quin; p-
 tes corporis emanauit. hec ille. Sed hois pccō-
 ris ipm fugiētis maliciā xps cōsiderans: de ip-
 so sic cōquerit per augustinū cōtra qnq; here-
 ses. Cū eēs ingt inimicus patris mei recōcilia-
 uī te. Cū inter mōtes et siluas errares quesui
 te. Hūeris meis portauī te. patri meo reddidi
 te. Laborauī: sudauī: caput meū spinis opposui
 manus meas clauēs obieci: lancea latus me-
 um apui: sanguinē meū fudi: aiam meā posui
 vt te mihi copularem: et tu diuideris a me.

Caplm ternū de paupertate xpi quam in cruce
 sustinuit: vt nobis diuicias gratie inueniret.

Enia conditio xpi patientis ē extrema
 I paup̄tas: quā sustinuit p nostris culpis
 delendis. De qua ipse Math. 8. c. ait

Vulpes foueas habēt: et volucres celi nidōz:
 fili⁹ aut hois nō h; vbi caput suū reclinēt. fuit
 nāq; xps triplici paupertate fatigatus.

Prima paup̄tas fuit bonoz tpalium.

Secūda amicorum familiarium.

Tertia domoz supernaturalium.

Prima paup̄tas fuit bonoz tpalium. Mul-
 tū q̄ppe bonū tpale aderat xpo in cruce angusti-
 ato: nō dom⁹: non tectū: non pānus: nō aurū:
 nō argentū: sed nudus ipse pendebat. Secūda
 paup̄tas fuit amicoz familiarū: qz oēs eo reli-
 ctosugerūt. Hinc per ppham conqueritur di-
 cēs. Considerabam ad dexteram et videbam:
 et non erat qui cognosceret me. fm aler. d. ales
 non dicit ad sinistrā ppter vginem btām q̄ so-
 la ad sinistrā persecutionū filium verum deum
 et hoīem cognoscebat. Leteri vō et si ex gene-
 rali cōpassione xpo cōpaterentur: tñ ipm cre-
 debant purū hoīem in tormentis deficientem.

Tertia paup̄tas fuit donoz supernaturalium
 Habeat xps dona plurima: vtp̄ta sciam: sapi-
 entia: sanctitatem: pulchritudinē corporis et aie
 et alia huiusmōi quibus oib; in cruce et si nō
 fuerit priuatus: priuari tamē visus ē: dum re-
 putatus ē peccator: stultus: seductor: et omniū
 maloz perpetrator Quare nō imerito ad se ad-
 uocans aiam peccatricem dicere pōt. Reuerte
 re ad me aia mea. Ecce pro te precium soluo.
 Expendo p te omnes thesauros meos. Susci-

pe sanguinem meum. Suscipe penas meas: et offer illas patri celesti. Dic ei. Parce mihi misere peccatrici p vulnera: p dolorem: p sanguinem: p mortem iesu xpi. Parce dñe qz fili tuus pro nobis pccōibus pati dignatus ē. Et statim deus remittet tibi pccā tua. Ergo nō imerito pccōsitas vocari potest hec flāma amoris vbi xps pccōsum sanguinem suū offert pccōibus: vt consequantur salutem: quam nobis donet ille qui vivit in seculū. Amen.

Sermo septimus de diuina charitate i quo declaratur qz gratiosus sit deus pccōibus penitentibus et ad se redeuntibus quibus admittenda dona concedit.

Enite ad me

st

omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos vbi supra. Et se tandē benivolū reddat deus pccōibus penitentibus offert illis

munera gratie sue: cum dicit: reficiam vos. Ad quod plenius intelligendū in presenti sermōe: de charitate diuina concludemus tractatum exponētes septimā flammā: que vocabatur gratiositas. Pro cuius declaratione notabimus tria gratiosa dona que deus pro sui amore pccōibus ad se redeuntibus elargitur.

Primum donū dicitur restitutionis.

Secundum letificationis.

Tertium glorificationis.

Capitulū primū qualiter deus restituit pccōribus per pñiam bona prius pccāta et per pñiam mortificata.

Primum donū qd deus benedictus elargitur pccōibus penitentibus dicitur restitutio. s. m. Ric. in. 4. di. 14. et cōm opimionē theologorū per pñiam restituuntur hominū opā prius pccāta: et per culpā mortificata: q ante vna fuerūt. Si qd nāqz in charitate existens decē ānis seruierit deo ieiunādo et orando et c. huiusmodi faciēdo: adueniēte culpa mortali bona hec oīa pccādit. Sed eo a culpa resurgēte reuiuiscit simul oīa supradicta. Sed cōtra obijci pōt pccāti vgonis: q ait. Nemo in spe correat peccare dicit: qz qd semel amittitur ipm nō recuperatur amplius: ergo si bona opā prius facta sint amissa p culpā: impossibile ē ea restituī: ergo nec viuificari. Item omne quod viuificat ē aliquo mō: sed qd omnino pñit nullo mō est. Et talia sunt opā bona prius scā: ergo nec viuifi-

ficari nec recuperari possunt. Respondet Bon. i. 4. di. 14. q. opā que prius fuerūt viua: qz ex charitate facta et digna vita eterna: postea adueniēte culpa mortificant in isto: qz amplius in hoc qd prius ē culpa in eo nō est dispositio digna remuneratione: ppter indignitatem ipsius: s. rursus gratia redeūte que istū facit dignā vita eterna: iam opā in hoc sūt digna remuneratione: et ideo restituitur et viuificatur. Ideo dicit qdam q opā bona in charitate facta qz bona sūt: et iō sūt in laudē dei vt inde debeat laudari deus: qz vbi vniūte mystici corporis: et qz in charitate pertinet ad corpus mysticū: qz vbi ex libera voluntate et iusta: ad radicis premii siue ad faciēdis meriti. Vnde qz iste cadit q facit opā: nihilominus remanēt in corpore mystico: qz inde alia merita gaudebūt: et deus inde laudabitur. S. ita mē nō manēt ad glām faciēdis et iō moriuntur ista cū iste moritur: sed eo resurgente a culpa: et facto de corpore mystico sibi opā bona reuiuiscit. Quicquid autem sit de hoc siue remanēt in corpore mystico: siue nō verū est q remanēt in memoria eius qui fecit: et dubiū ē non ē q manēt in memoria dei: et qdū manet culpa: manēt in cognitione dei cū respicientis et in memoria peccatoris. Sed ibi non manēt ad remunerandū: nec in memoria peccatoris ad gaudium: sed magis ad dolēdum. Sed cū resurgat manēt in deo ad remunerandū et in memoria ipsius pccōis ad gaudēdum. Ad dictū vgo: nis dicēdum ē qd intelligit de illo opere bono quod hō potuisset facere vel fecisset illo tempore quo peccauit: quod qdem non recuperabit: qz si alio tempore velit facere opus quod omisit pccāti quod deberet facere illo tempore. Ad secūdum dicēdum q illa opā que mortificata fuerūt manēt in memoria eius qui fecit et dei pmo a quo fecit. hec Bon.

Capitulum secundum de letitia angelorum et totius celestis curie ppter pñiam et conuersiones peccatorum.

Secundum donum dicitur letificationis. Facit vtiqz deus angelos suos iubilatione in conuersione pccōr. Vnde Luc. 15 dicitur. Gaudium angelis dei super vno pccōre pñiam agente. Sed circa hoc notandum de gaudio angelorū s. m. Bon. di. xi. secūdi li. q ipm gaudium in angelo crescere: pōt intelligi dupliciter. Vel extensue Vel intensue. Extensue dicitur crescere qd qd de pluribus gaudet. intensue

Quia Bon.
restituunt

Intensius autem quando affectus eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo loquamur de creature merito gaudium secundum primum modum. scilicet quantum ad extensionem vix est: et doctores contra sentiunt quod ipsis beatis angelis accrescit gaudium ex salute peccatorum: quod de pluribus gaudet secundum quod plures saluantur. Si autem loquamur de creature gaudium secundum modum alium. scilicet quantum ad intensiorem: sic est distinguendum. Nam gaudium duplex est. Quoddam est gaudium in quo consistit primum substantiale: et illud est gaudium de bono icreato: quod angelus habet de deo: et de deo est iterum gaudium quoddam accidentale: et illud est gaudium quod angelus habet de bono creato: siue proprio: siue alieno: ergo aliquid dixerunt quod in angelis creatis accrescit utriusque gaudium intensius: quod nodum sunt perfecte beati: quibus sunt beati confirmati. De quorum opinione non videtur fuisse magister: sed quod bonum opinio non videtur probabilis: ideo non fuerunt alii qui dixerunt: quod neutrum gaudium crescat in eis intensius sed solum extensius: sicut charitas eorum non est maior quam fuerit ab initio: quibus plures nunc diligant quam tunc. Sed quod istud non videtur adhuc satis probabilis quod angelis accrescat magis gaudium: quoniam et accrescat et gaudium: ideo est tertius modus dicendi: quod in angelis nullo modo accrescit gaudium in quo consistit primum substantiale: quod quantum ad illud perfecte beati sunt. Sed gaudium in quo consistit primum accidentale: accresci potest non solum extensius: vix est iterum siue: et ratione proprii boni coniuncti quod ministrando aliis bona opera: et ratione boni faciunt in quibus primum accidentale meretur. Et quod et cunctos suos ad beatitudinem producit: super quibus congratulatur. Non solum autem angelis: sed et tota trinitas gaudet et facit festum de conversione peccatoris. Et primo gaudet pater. Nam rex terrenus multum gaudet: quoniam filius suus concipitur: sicut letatus est Abraha de conceptu sarre. Adultus gaudet quando nascitur: sicut Zacharias et Elisabeth in ortu percursoris. Adultus gaudet quando filius ab lactat est. Unde Abraha se cum magnis conuiuibus in ablactatione filii sui Isaac. Gen. 21. Adultus gaudet quoniam filius gradus effectus est: et ad mensam recipit. Sic pater celestis de filio spiritualiter concepto: nato: ablactato et ad mensam recepto multum gaudet. Et conceptio namque accipitur in conceptione: siue boni proprii inchoatione. Unde Esa. 20. A facie tua dominice plurimum et conceptimus spiritum salutis. Matritas attendit in conceptione vel bonorum operum omissione. Sed de multis potest dici illud Esa. 37. Venerunt filii usque ad primum et virtus non est pariedi. Ablactatio attenditur in vite perfectione: quoniam homo iam perficitur

quod iam non indiget lacte puulorum: sed cibo solido perfectorum. de quo Heb. 5. Perfectorum est solidus cibus. Ad mensam receptio attendit in celesti refectione. iuxta illud Luc. 22. Ego dispono vobis regnum: ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Secundo gaudet filius triplici de causa. Primo quod videt effectum sue passionis. Quod notat in parabola de oue perditam et inuenta. De qua Greg. ait in omel. vna ouis perierat quoniam perierat: cadovite pascua derelicta. In hunc autem posuit: quod perierat in corpore suo ipse portauit. Et Aug. in li. contra gentes beresens. Cum esset inquit Christus inimicus patris mei reconciliaui te: cum iter mortis et filius et reddidi te: laboravi: sudavi: caput meum spinis opposui: manus meas clavis obieci: laceratus sum: sanguinem fudi et aiam posui: ut te mihi copularer: et tu te diuidis a me. hec ille. Tunc autem desiderium de oue inuenta habuit: quod et desertum. id est celum dereliquit. Quod dicit desertum. id est derelictum ab homine quod fuerat ipsum habitum: tunc quod ad istam desertum in eo sunt dulciter auitantes. id est angelorum. Ibi et sunt rose martyrum: viole confessionum: et lilia virginum. Secundo gaudet filius quod videt in peccatore conuerso reformationem sue imaginis. Quod notat in parabola de dragma perditum et inuenta: in qua imago regis resurgit. Deceit enim dragma sunt nonne ordines angelorum: et decius hominum quod dei imaginem sunt creati. Sed decima dragma perditum fuit quoniam homo peccauit. Sed Christus ipsam quasiuit et suam imaginem repaui. Tertio gaudet eo quod videt resurrectionem sui fratris. Quod notat in tertia parabola de filio prodigo de quo dicitur. Epulari et gaudere oportebat: quod frater tuus perierat et inuentus est. Tertio de conversione peccatoris gaudet spiritus sanctus triplici de causa. Primo quod recuperat templum suum quod debet inhabitare: de quo. I. Cor. 3. c. Nescitis quod templum dei estis vos: et spiritus dei habitat in vobis. Habitare autem non posset: nisi spiritus malignus recederet. 2. Cor. 6. Que autem conuentio Christi ad belial: quod consensus templo dei cum idolis. Secundo gaudet quod recuperat membra suum quod debet viuificare. I. Cor. 6. An nescitis quia membra vestra templum sunt spiritus sancti. Videmus autem quod membrum precium paritidum vel paralyticum non viuificatur a spiritu humano. Eodem modo nec peccator a spiritu diuino: tum quia diuisus est a deo Esa. 59. c. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum. Tum quod putrefactus est in peccato. Joel 1. Conputuerunt iumenta in stercore suo. Tum quod

paraliticatus est ex inordinato motu: non enim
h3 sensum amoris dei de quo dicit Sap. Sen-
tite de deo in bonitate. Tertio gaudet q2 re-
cuperat vas suū quod d3 implere. Q potest au-
tem q istud vas sit vacuum ab amore mūdi si
debet impleri amore dei. Vnde Aug. sup Jo
annē. Vas es: sed plenus es. f unde qd ha-
bes: vt recipias quod non habes. f unde amo-
rem seculi: vt implearis amore dei. Sed circa
hoc queri pōt: quomodo intelligatur illud vbu
Adaius gaudiū est angelis dei super vno pec-
catore penitentiam agente: q3 super nonaginta
nouem iustis. Ad quod dicendum q potest in-
telligi dupliciter. Aut de tepidis iustis: aut de
seruentibus. Si primo modo hoc verū ē. Vn-
de Grego. ait. Adaius de pōre q3 de fratre
iusto gaudiū sit in celo: q2 t dux in prelio pl3
illū mī: utem diligit qui post fugam reuersus bo-
stem fortiter premittit: q3 illum qui nunq3 terga
vtr: t nūquā aliquid fortiter fecit. Sic agrico-
la illam terrā amplius amat que post spinas ha-
buit fructū: q3 illa que semper fertilem messem
pduxit. De hoc ct aug. in li. contra faustuz sic
dicit. agricole plus placent agri q3 spinis: etiaz
magnis eradicatis centenum pferunt: q3 q n-
las spinas vnq3 habuerunt: t vix ad tricesimū
peruenerūt. Si aut intelligatur de iustis seruē-
tibus: tunc distinguendum ē inter affectum t
effectum. Nam scdm Bon. meliori maior ef-
fectus. Adagis autem indigenti maior ē tribu-
endus affectus. Videmus enim q si aliq ma-
ior decem filios habeat si vnus infirmus t po-
stera sanatur: maior gaudium ostendū de sani-
tate istius recuperata q3 de sanitate in alijs con-
seruata.

Capitulum tertium de gloria quas acquirūt
peccatores conuersi: t de ipsorū beatitudine in
regno celozū.

Etium donuz quod deus peccatozi-
bus penitentibus elargitur dicitur glo-
rificationis. Nam in celesti t beata bie-
rusalem ipso stantēz aggregat societati ciuium
supernozū. Neq3 enīz propter peccata ipsi in-
simuz locuz concedit: quinimo vt saluator ait. p-
pter ipsam penitentiam meretrices t publicani
precedent in regno celozū. Quanta aut sit eo-
ruz gloria in celo: ostenditur in Thaysē mere-
trice: de qua in vñis patrū legitur q: tante pul-
chritudinis extitit: q3 multa ppter eas venditis
substantijs suis ad vltimā paupertatem deuen-
tū: sed t amatores eius mutuo se interficiebāt

Quod cū audisset abbas Pānucius sup̄to ha-
bitu seculari: t vno solido pfect3 ē ad eā in qm
daz egypti ciuitatē: deduzq3 ei soliduz quasi pro
mercede peccandi. Illa autē accepto precio ait
illi. Ingrediamur simul cameraz. Cūque in-
gressus esset t locū preciosis ornamentis stra-
tum ascendere inuāretur: dixit ad eaz. Si ē in-
terius cubiculū in ipsuz eamus. Illa autē dixit
Est quoddā cubiculū vbi nullus ingredit. Si
vero deuz times: nullus locus ē qui eius diui-
nitati abscondat. Quod cū senex audisset dixit
ei. Scis esse deuz. Cūq3 illa respondiss3 se sci-
re deuz t regnū futuri seculi: nec nō tormenta
peccatorum: dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot
aias pdidisti. Et non solū pro ma: sed pro alio-
rum reddenda ratione damnaberis. Illa vo-
pronoluit ad pedes abbatis Pannucij cum la-
chrymis orabat. d. Scio esse penitentiaz pater
t confido remissionem te orante sortiri. Peto
tribus horis inducias: t post hec quo volueris
ibo: t quecūq3 preceperis facias. Cūq3 ei locuz
abbas constituisset: vbi veniā impetrare debe-
ret: illa collectis omnibus quecūq3 de peccatis
lucrata fuerat: perlatisq3 in media ciuitate popu-
lo expectante igne combussit clamans t dicēs
Venite omnes q peccastis merū t videte quo
modo ea que mihi contulistis erurā. Cūq3 autē
oia incendisset: ad locuz quez abbas Pannu-
cius cōstruxit prexit. Qui illā in cellula pua re-
clusit: hostiūq3 cellule plūbo signauit: t puā re-
liquit fenestraz: p quā ei cibus daretur: iussitq3
paz panis ei t paululū aque ad alijs ministrari
Lū ergo tribus ānis fuisset inclusa. pfectus ab-
bas Pannucius ad abbatem antoniū conuo-
catis discipulis vt ab eo inquireret si remisisset
ei sua pctā deus: narrata cā sanctus antoni3 di-
scipulis conuocatis: pcepit vt illa nocte orarent
Statq3 abbas Pānucius maior discipulus an-
tonij vidit in celis lectū preciosis vestibibus or-
natum: quē tres virgines facie clara custodie-
bant. Cūq3 Pānucius diceret grām illā esse an-
tonij: sed Thaysis meretrices voces sibi dicentē
audiuit: Quod cū mane audisset abbas Pān-
nucius cū gaudio discessit. Et cū illaz eduxisset
de cella: quindecim diebus supuixit t pausauit
i pace. Ergo apiant oculos suos pctōres vt vi-
deāt lōgitudinē latitudinē altitudinē t pfundū
ardētissime charitatis dei: q sua aplissima t im-
mensa clementia patius ē semp pctōnibus peni-
tentib3 dare salutē: quā nobis oibus largiat ip-
se qui viuit in secula seculozum. amen.

de immortalitate

De immortalitate anime tractatus incipit.

Sermo primus in quo tractat de vita in cōi.

Nisi autem in

perpetuū uiuent. Scribunt hec
verba originaliter Sap. 5. ca.
Quoniam falso plerique opinantur
extinctos homines corporali mor-

te apti nec uiuere nec uiuificari posse: scilicet ex his in
omnibus uitijs brutis deteriores: in presentia tracta-
tu de immortalitate uita statui cōpilare. Est quippe satis
superque necessarium aperire omnibus: quod admodum dei
sapientia statuit ut homines pro uarietate meritorum
aut in eternū uiuant in felicissima patria paradisi:
aut illā cōtemnentes eternis supplicijs deputentur. Nā que durior petra censeri potest quam pec-
cator homo qui sentiens certitudinaliter proponi sibi
bonū et malū perpetuo duratur a peccato separari nō
curat. Grandis equidē iactura est pro momenta-
neo ac labili huius mundi bono perdere gaudia
nūquam defutura: et obligare se in secula seculorum
ad eternas penas. Quapropter ut ipsi immortalis
uite plenior ac lucidior possit haberi notitia:
in hoc sermone ad uita in cōi. stilū nostrū dirigimus:
de qua tria mysteria erunt cōtemplanda.

Primum erit de uite diffinitione.

Secundū erit de uite originatione.

Tertiū erit de uite substantiata descriptione.

Quid sit uita secundum philosophum declaratur: et an anima
sit ipsa uita. Capitulū. 1.

Primum dicendum erit de uite diffinitione.

Nā ut Cicero tradidit in primo de officiis.
omnis quae a ratione suscipitur de aliqua re in-
stituitio: debet a diffinitione perfici ut facilius in-
telligatur quid sit de quo disputetur. Igitur inquiramus
prius quid sit uita. Et diffinitur sic a philosopho libro de
motu cordis. Vita est actus anime primus in mo-
tu corporis adaptatus ad mouendum. Ex quo uer-
bis dubitatio mouetur. An uita sit ipsa anima. Et
quibuscumque uidetur quod sic. Nā ambrosius in libro de bono
mortis. ostendit quod anima nō potest mori: quod est uita. Et
uita est cōtraria morti. Nā autē sic. Anima uita
est: quomodo potest mori suscipere: cum sit ipsi cōtra-
ria. Ipse etiam Ambrosius in eodem libro. probat quod uita
sit anima. Sic ut anima infunditur uita infunditur:
a quo anima discedit uita discedit. Anima ergo ui-
ta est hyssidors li. 1. de summo bono. Vita igitur
corporis est anima. Sed et philosophus uult quod anima ui-
uat seipsa. Igitur erit sua uita. Quod probari potest.
Anima uiuit. Aut ergo seipsa: aut alio. Si alio
aut illud uiuit aut nō. Si nō: ergo nō dat uitam

Si uiuit ergo aut seipsa aut alio. Tūc similiter
querit de illo alio. Si ergo nō est abire in infi-
nitum: relinquatur quod illud quo uiuit: uiuit seipso.
Sed uerisimilius est quod anima uiuat seipsa quam aliud
quo uiuit: ergo anima seipsa uita est: ergo uita est ani-
ma. Soluit autē hanc ambiguitatē Alexander. in. 2.
volumine summe sue. d. q. uita nō est anima sed
actus ab ipsa egrediens. Quia ut scribit in libro
de motu cordis. primus cōtinuus actus anime ui-
ta est. Nā anima est cū uita in corpore et cū uita
in ipsa. Vnde uita qua anima in se uiuit nō est anima:
sed cū anime: ideo uita nō est anima: nec e cōuerso
formaliter loquēdo ad auctoritates in contrariis
allegatas respondet alexander. quod intelligunt per comi-
tantias causales nō per idēitatē essentialē: rōne
scilicet effectus quo ipsa corpus uiuificat. Ad aliud
enim quod inducebat: quod anima uiuit seipsa aut alio etc.
respondet predictus doctor: quod anima dicit uiuere se
ipsa: quia principium uite est in ipsa: nec est ab aliquo
extra ipsam: sicut est de uita corporis: quod est ab
intrinseco. scilicet ab ipsa anima: secundum quod dicit ambrosius
quod anima causat uitam: et facit quod uita sit in corpore.
Nota ergo quod uiuere seipso est dupliciter. aut scilicet
se toto. aut sicut aliquo sui. Verbi gratia. aliter
uiuit anima seipsa: aliter uita. Dicitur. n. uita seipsa
tota sicut est. Vnde uiuere est esse. In uita. n.
nō est aliquid quod nō sit uita. Sed anima uiuit seipsa.
id est aliquo sibi intrinseco: utpote formali prin-
cipio: quod nō est alterius nature quam ipsa anima. Et
ideo ex hoc nō sequitur: quod anima sit uita. Si. n. h. esset
uera: anima esset uita: necessario oporteret quod idē
esset informans et informatū: id est ipsa esset sua
forma. Sed idē esset illi esse et uiuere: sicut idē
uiuere esse et uiuere quod uita seipsa uiuit. Vira er-
go est actus primus et cōtinuus substantiē nobilis
mouentis: uel cognoscentis: uel utriusque facien-
tis. Sed adhuc agnoscitur quid sit. d. q. uita nō possit
esse actus anime. Nā uita cū sit perfectio uiuentis:
actus cū sit accidens nō potest esse perfectio talium.
Respondet ad hoc alexander. quod est primus actus for-
mē substantialis: et est actus cōsequens ad primum
actū. Licet autē cōsequentium actuum sit aliquid acci-
dens: in actus primus est perfectio substantiē non
est accidens. Nā sicut intellectus quicquid nomi-
nat ipsam potentiam intellectuā: quādoque autem
actū eiusdem est accidentalē. ut. scilicet. quod puenit ex corpore
hensione rex extrinsecus: similiter est de uita.
Nā uita quicquid nominat ipsam uita. prout est substantia:
quia quicquid actū eiusdem est accidentalē. Ita nihilomi-
nus rudibus ostēdi nō potest: quod ut Ari. in ge. 1. 3. me-
tha. Soluere uinculū ignoranti nō est possibile.

Rinns modus ad ostēdēdū aīe imor/
talitatē dicit nobilis p̄ditio: q̄ vtiq; talis
est: q̄ aīa ipsa rōnalis excedit dignitatē
quorūcūq; corporū: siue inferiorū siue superiorū
Quod autē omni corpore nobilior sit aīa ratio
nalis: pbat tripliciter.

Primo auctoritate.

Secundo ratione.

Tertio exemplo.

Primo pbat auctoritate. Mā inquit ari.
primo de anima. Anima autē aliqd melius ēē
et antiquius. i. nobilius ipossibile est. Impossi
bilis autē adhuc intellectus. s. esse aliqd nobili⁹.
Rationabiliū enīz esse habet et nobilissimum et
diuinū fm naturā. Idē in primo de anima in
principio docet qualiter sciētia de anima q̄tū
ad bonitatē et honorabilitatē ē pponenda alijs
sciētijs naturalib⁹ que sunt de numero bonorū
honorabiliū ppter bonitatem subiecti qd est ani
ma intellectiua que est nobilior omni corpore.
Ad idē dicit Augu. in libro de libero arbitrio
vbi ait. Omnis anima omni corpore est nobi
lior seu melior. Et in libro. 83. questionū. Om
nis omnia melior est omni corpore. Adeli⁹ est
enīz qd viuificat: q̄ qd viuificat. Corpus autē
ab anima viuificari: nō anima a corpore nemo
ambigit. Et idē in libro de duabus animab⁹.
Anima luce ista quā homines venerant melior
est: quoniam quidē illa intelligit mente. hec sensu
corporis innotescit. Et in lib. 8. de ci. dei. c. 13.
dicit. Omni corpori preferunt anime. Et i. li.
soliloquiorū. Quicqd enīz celi ambitu continet:
inferius humana anima est. Et idē in libro de
q̄ritate anime. Quomādmōdū facendū animā
humanā nō esse qd deus est: sic p̄sumendūz est
nihil inter omnia q̄ dicunt ipsi deo ēē propin
quus. Et Criso. in libro de lapsu mūdi. Quā
to celi terra pulchrius: tāto anime pulchritudo
oēm formā pulcherrimū corpis supat. Ad idē ē
glo. in. c. Lū sit. de etate et qualitate ordinādoz
que dicit. Anime p̄ciosiores sunt cunctis reb⁹
etiā corporalibus. Idē habetur. 12. q. i. c. Pre
cipimus. Et. 24. q. 3. c. Si habes. Et de pe. et
re. c. Lū infirmitas. Et. L. de sacrosanc. eccle
sias. l. sancimus. Secūdo pbat ratio que tri
plex potest esse.

Prima ratio creationis.

Secunda ratio ordinationis.

Tertia ratio assimilationis.

Prima ratio dicit orationis. Quia anima
nobilior est q̄ ipsa corpora creata et in esse pro

ducta si attendamus adhuc tria.

Primū. s. a quo sit creata.

Secundū. s. de quo sit creata.

Tertiū qualiter sit creata.

Primo qd anima rōnalis creata est a deo
opifice summo. Vnde glo. sup illud psal. Qui
finxit singulatim corda corū. dicit. Creauit de⁹
animas singulorū p se. Aduertēdū tamē q̄ phi
quidā cum Platonē dixerunt q̄ anime fuerūt
simul create in corporib⁹ stellarū: et post forma
tis corporib⁹ istis organicis: p oib⁹ planetarū
ad hoc viuificandū descendunt: et postmodū cor
ruptis corporib⁹ illuc reuertunt: et postmodum
suo loco et tempore itēz ad alia corpora descen
dunt. Hanc opinionē videt narrare Macro
bius explanans somniū Scipionis. S; h opī
nio est cōtra p̄biam q̄ dicit q̄ p̄p̄ius actus de
bet fieri in p̄pria materia. Vñ si opinio ista eēt
vera animū a corporib⁹ nō esset p̄fectior. s; uerūt
in sup heretici quidā dicentes q̄ anime fuerunt
create in celo cūz angelis: q̄ sunt eiusdē nature
et postmodū ad suggestiōē dei tenebrarū pecca
uerunt: et merito illius peccati i corpora sunt re
truse tanq̄ in carcerē: ut ibi purgent: ut cū pur
gate sunt ad celestē gloriā reuocent. Et hec opi
nio est manicheorū que strariā fidei ch̄ristiane
ponens nullā animā debere damnari. Cōtra
riā etiā p̄bie: cū ponit q̄ corpus cōparat ad ani
mā nō sicut p̄fectibile: sed sicut carcer. Quod
si vex esset: sequeretur q̄ homo nō esset vera spe
cies cū ex anima et corpore nō fiat vnū. Est ad
huc opinio talis contra sensibīlē ex: erentiā: q̄
videm⁹ animā q̄tūcūq; bonā nolle a corpore se
parari: adeo ut anime etiā beate ut ostendit i se
quentibus inclinationē habeant ad ipsūz corp⁹
sibi vniendū. Idē illa opinio est abiicienda.
Cui Aug. cōtradicit libro de eccle. dogmatib⁹
vbi ait. Credendū est q̄ firmiter tenendū q̄ ani
me nō sunt ab initio create: ut Origēnes sin
xit: aut in corporib⁹ seminant: ut Luciferiani:
et Prillus et quidā lanorū affirmant: s; a deo
animā creari simul et infundi in corpore cōpo
sito et formato. hec ille. Secundo attendendū
est de quo sit anima creata. Et heretici qdā pari
ter etiā et phi dixerūt animā de dei substantia eē
pductā. Mā fm Aug. p̄scilianiste manichei
et gnostici ut patet li. 7. sup. Beñ. ad litterā. et li.
pra f̄ auctū: et in libro de duabus animab⁹. dice
bant q̄ aīa eēt omnino qd de⁹ est: vel aliqd esse
de substantia dei. Id ipsūz tenuit Euripides phi
losoph⁹ ut testat Tulli⁹ i li. mukulanaq̄ q̄stionū.
Et ipse

Et ipse Tullius libro eodē earūde q̄stionū ait. Spiritus human⁹ ex diuina mente disertus cū nullo alio nisi cū ipso deo cōpari pōt: et Sene- ca ad Lucillā epistola. 66. inq̄t. Nihil aliud est aia q̄ pars diuini spūs in corp⁹ nostrū inensa. Hoc idē scripsit Macrobius supra somnium Scipionis. Quā opinionē deiecit Aug. li. de origine aie. qm̄ si ita esset: aia nec in melius nec in peius labi posset. Et itē. Deus multarū ani- maz formatōe laceraret. vñ idē aug. li. de si- de ad Petrū ait. Nō vnius nature possunt esse q̄ fecit et factū. Alij insup pbi ex elemētis aiam cōstare asseruerūt. Et. n. scribit Ari. in primo de aia. democritus dixit aiam esse ignē q̄ndaz. In li. v. de vita et morte Ari. legit. Eradituz semp affirmasse deos oēs ex igne eē et ex igne vniuersa p̄stare: et aiam fauillā eē stillātis essen- tie. Seno stercus et leuissimus illud idē p̄ferebā tur fm̄ Tullū lib. primo q̄stionū tuscula. Hoc idē affirmabat hipparcus. put scribit Macro. in li. p̄io sup somnū Scipiois. Ad illud autē te- nere moti sunt: qz aia p̄te corp⁹ calet: et recedē- te frigescit. Diogenes teste p̄bo in p̄mo de aia dixit aiam eē aerē. Lvi cōcordarūt Eleantes et Crisipp⁹: vt scribit Greg. Nazāzen⁹ in li. de nā hoīs. anaximenes vt ait aug. lib. 8. de ci. dei oēs rex causas aerē ddit. Mā dicebat deos ani- mā et oia alia ab aere gigni: cuz absqz aere nulla aialia cerneret p̄creari moriqz subuo aere p̄di- to. Sic fm̄ Plinū in li. de nālī historia inenit horologū. Tales milesius. put refert Tullius li. p̄mo de nā deoz. materias posuit in humore cām nascendi: tenuitqz deū ex aq̄ cuncta forma- se et alia hmoi de aia locuti sunt delatantes. Lō tra quos theologi cōueniūt affirmātes de nūbi- lo a deo aiam eē creatā. Dñ aug. in li. de quāti- tate aie ait. Non ex his notis vñatitqz naturis aia facta ē q̄s istis corporeis sensib⁹ v̄gimus. Mā neqz ex terra: neqz ex aere: neqz ex aq̄: ne- qz ex igne: neqz ex his oib⁹: neqz ex alijs p̄iun- ctis hoz cōstare aiam p̄uo. Nec nūc disputan- dus est qualiter de⁹ possit ex nihilo aliqd̄ facere q̄ et angelos de nihilo sicut et aias voluit creare Tertio autē dē dū ē q̄lter aia sit creata. s. qz spi- ritualis et incorporealis substantia. Et. n. aug. ait. aia substantia est incorporea regēs corpus. Sz ignaris nō facile p̄suadem⁹ spm̄ eē aiam et nō corp⁹: qz vt Tho. dicit. 1. q. p̄me ptis dicūt sola corpora eē: et qd̄ nō est corp⁹. nihil eē: cū tñ dens spūs sit Joñ. x. et angeli substantie spūales esse dicant. Hinc est qd̄ Lac. in. 7. li. diuinaz

institū. c. 9. de inuisibili deo dicit. Quia de⁹ ab hoīe videri nō pōt: ne qz tñ putaret ex corp⁹ deū nō eē: qz mortalib⁹ oculis nō videret: inter cetera suoz institutoz miracula fecit etiā multa quoz vis qd̄ appareret: substantia autē nō vide- ret: sicut est vox odor ventus: vt hāz rex argu- mento et exēplo etiā deū sz sub oculis nō veni- ret: de sua tñ vi et effectu et opib⁹ cernerem⁹. hec ille. Angelos etiā nō solū bonos: sz etiā malos idest demones eē ex effectu magicaz artūz cō- spicim⁹: de qb⁹ nūc loq̄ omittim⁹: qz latius suo loco tractabim⁹. Ad aiam igit incorporeā ve- niāmus quā eē alet. in. 2. sic ostendit. videm⁹ igit qdā corpora q̄ nō nutriunt: nec augmētant nec generāt: nec mouent nisi motu violentissimo: vt lapides. Quedā q̄ nutriunt et augmētantur: vt plāte. Quedā vō q̄ vltra h mouent: et sentiunt: vt animalia. Quedā vō q̄ vltra h agūt ratione: Si ergo hāz opationū eēt corporeitas p̄inci- piū et cā: inuenirent tūc in oib⁹ corporib⁹. Sz hoc est falsum. Ergo illud a quo ille opatōes p- ueniūt: nō erit corp⁹ sz aia. Insup videm⁹ actio- nes in quib⁹ conueniūt vegetabilia et animalia et hoīes: vt nutrire et generare. Et videm⁹ actōes cōmunes hoīb⁹ et brutis: in qb⁹ nō cōicāt vege- tabilia: vt sentire et imaginari. Et videm⁹ alias q̄ sunt pprie hoīb⁹: vt rēcinari et intelligere: et inter bonū et malū verē et falsum discernere: et hmoi. Ergo erit in vegetabilib⁹ principū gene- rationis: qd̄ qd̄ est aia vegetatiua: in aialibus brutis principū mouēdi et stādī: qd̄ est aia sen- sitiuā: i hoīb⁹ vō principū ratiocinādī et itelli- gendi: qd̄ est aia intellectiua. Quisqz explicet quot sunt hoīum opatiōes q̄ licet p corp⁹ exer- ceantur tāqz p instrumentū: nihilominus ab aia ipsa pcedūt. Quāta est p̄teritaz: rex memoria. Quāta ad futura puidētia. Quot picture: quot artes: quot ad capiendū aues pisces et indomi- tas feras modi distincti. Quot ad pugnādū ar- ma. Quot ad nauigādū mare dispositiōes mi- rabiles. Quot ad inueniendā sciendāqz verita- tem artū liberaliū scientie. Vnde ista in hoīe. Certe nō ab ipso corpore: sed ab ipsa aia. Dñ Augu. Homines naturā anime kire volen- tes redarguit in lib. confessionū. d. Eunt bo- mines mirari: alta montū: ingentes fluct⁹ ma- ris et altissimos lapsus fluminū: oceani ambi- tuz: et gyros fidez: et seipos relinquūt nec mi- rant. Et in li. de spiritu et anima idē Augusti. dicit. Quoniā dictū est mihi vt meipsuz cognō- scam: nō possuz sustinere vt me habēā incogni-

tuz. Adhuc autem negligentia est nescire quid sit illud quo celestia tam profunde cogitamus: naturalia tam sublimi indagatioe inuestigamus: et de ipso quoque creatore nostro tam subtilia desideramus scire. Nec est res peregrina nec longe quo dammodo quo ipsa sapimus: sed adest semper nobiscum: tractat: loquitur: et intus nescit. Datus est illi tam ingentium rerum scire secreta: et seipsum cognoscere non potest. hec ille. Anima itaque spiritalis est. neque ex hoc animas et angelos eiusdem speciei dicimus: licet angeli spirituales intelligibilesque substatie sint. Quod Digenes tenuit ut dicit sanctus Thome prima parte. q. 75. et in q. 7. secundi libri questionum de anima. contra quem idem Thome dicit quod illa que habent diuersas perfectiones secundum species: differunt specie. Sed angelus et anima habent diuersas rationes secundum speciem: ergo angelus et anima differunt specie. Anima. n. rationalis homini prebet speciem et actum specificum: quod non facit angelus. Secundo probatur quod anima omni corpore sit nobilior ratione ordinationis. Quidnam est quo ipsa sit finis omnium corporum: imo ut philosophus dicitur. 2. philosophi. omnium rerum que sunt. Quod miranda est omnium elementorum celorumque varia pulchritudo. Quanta est in omnibus creaturis creatis bonitas: queque in cunctis utilitas. Ideo audi. O anima pigra qualiter tibi fui in vniuersa. Responde spiritus inquit Dgo in lib. de arra sponse. vniuersum mundum: et considera in eo si aliquid sit quod tibi non seruiat. Omnis namque creatura ad hunc finem dirigit cursum suum: ut obsequijs tuis famuletur et utilitati deseruiat: cuiusque oblectamentis pariter et necessitatibus que assuetudine indeficiente occurrat: hoc celum: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cuius his que sunt in eis vniuersis explere non cessant. hec ille. Esti dicat debent ista omnia ad corporis conditionem referri: possumus respondere: corpora ista propter animam esse. Vnde Aristoteles in 2. li. de animalibus ait. Omnia enim corpora philosophica anime instrumenta sunt: sicut animalium sicut et plantarum tamque gratia anime extrinseca. Est ergo corpus anime instrumentum organicum. Ideo Augustinus in li. soliloquiorum ad deum dicit. Omnia domine que dicuntur sub pedibus hominis subiecisti ut solus homo super omnia tua tuus esset totus. Exteriora namque pro corpore cuncta creasti: ipsum vero pro anima: animam vero pro te: ut tibi soli vacaret: te solum amaret: et possideret ad solatium. hec ille. Tertia ratio ad ostendendum anime immortalitatem dicitur assimilatio: quod anima deo assimilatur. Nam sanctus Iohannes dicit deus. si accipimus hominem ad imaginem et

similitudinem nostram. Quod negantes heretici reputant. 28. q. 3. c. penult. De ista vero similitudine dicemus suo loco diffusius. Nunc tamen dicimus animam deo similem: quod sicut deus est simplex et non componitur: sic anima que de nubilo est creata: sicut deus est immortalis ita et anima. Et alie sunt huiusmodi similitudines que non accipiuntur sed idem preterit: sed secundum quodam proportionem. Tertio probatur exemplo: quod omni corpore sit anima nobilior. Nam videmus sanctos crucifixisse corpora sua et dura penitentia castigasse: ut anima salva fieret. Quanta suum Pauli primi heremite penitentia in heremo: de quo scribit Hieronymus in vitis patrum: omnem in solitudine duritiam erat: cibum et vestitum ei palma prebebat. Quid fecit Antonius. Quid Ilarion. Quid Adabarius. Quid Franciscus. Quid Dominicus. O sancti et amici dei dicite nobis quare tot vigiliis et orationibus et disciplinis carne vestram mortificastis. Respondebunt certe omnes. Propter animam. O martyres triumphantes: cur vos tot cruciantur expostulastis et tot supplicijs et morti non recusastis. Ite et ipsi clamabunt et dicent. Propter animam. O iesu benedicite: cur tu 30. annis in matro et amplius famem sitim labores sudores vulnere et luctus sustinulisti. Statim clamabit. Propter animam. O anima nobilis. o anima delicata: cur tuam in tot exemplis nobilitate non curas agnoscere. Responde anima misera: quod carnem pro te suscepit christus: pro te pauper natus est in presepio: pro te circumcissus: pro te peregrinatur in egyptum: pro te ieiunat: pro te orat: pro te lachrymat: pro te patitur: pro te sanguinem fundit. Ideo Bernardus in meditationibus ait. Sublime est anime principium: quod non nisi sanguine christi redimi potuit. Quam ergo commutationem pro anima tuam das qui pro nihilo das illam. Nonne dei filius cum esset in sinu patris a regalibus sedibus propterea descendit: ut eam liberaret a potestate diaboli. Quam cum vidisset peccatorum funibus irretitam iam itaque demonibus tradendam ut mori te damnares perpetua: fleuit super illam que flere se nesciebat. Non solum autem flevit sed etiam se mori permisit: ut sui sanguinis pretio redimeret. hec ille. Et Dgo in li. de arra sponse. ait. Amplius mihi vilis esse non debeo: qui tantum deo placui ut mori dignaretur ne perderet me. Daret ergo ex dictis: quanta sit anime nobilitas: et quantum corpora cuncta dignitate precellet: quam tam infelicissimi peccatores suis miseris viliis sedibus reddunt ac faciunt. Lumen namque tanta sit anime nobilitas

me nobilitas: quomodo poterim⁹ eā dicere in-
terire cū corpore: quasi deus tā egregiā creatu-
ram cōdidisset: vt eā tā breui tempore perime-
ret. Concludendū est ergo cū vbi Latōis q̄
in li. de senectute Cicero scripsit: vbi sic habet.
Sic mihi persuasi: sic sentio: eūz tanta celeritas
animorū sit: tanta memoria preteritorū: futuroz
providentia: tot artes: tante scientie: tot inuenta
nō posse eā naturā que res ipsas cōtineat esse
mortalem.

Ad animaz esse immortalem testificatione.
probat. Capitulum. 11.

Secundus modus ad ostendendū ani-
me immortalitē: dicit multoz testifica-
tio. Adducemus autē tria testimonia.

Primū est philosophorū.

Secundū est sanctorū atq; doctoꝝ.

Tertiū est theologorū.

Primū testimoniu est philosophorū: qui suo
modo anime immortalitē cōfessi sunt. Vñ Se-
neca ad Lucillū epistola. 36. sic ait. Adors illa
quā ptimescimus et recusamus iter mutat vitaz
non eripit. Alius enim expectat qui nos repo-
nat in lucē dies. Idē in li. de naturalib⁹ q̄stioni-
bus ait. Si tranquille volum⁹ viuere: in expe-
dito habenda est anima: vt siue illā insidie: siue
egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt creat
exhortari: et cum omnibus eā bonis emittere.
Vade inq; vade fouer: vade feliciter nihil du-
bitans fac qd q̄dōq; faciendū est. En rex na-
tura que generauit expectat: et locus isto melior
et tutior. Auerois sup. xi. meth. Anima rōna-
lis manet post mortē: et finis prosperitatis eius
erit si cōiungat primo motori. Salenius in li.
de spermate. Sicut lunē solis qd est incorpora-
le separat ab aere ab omni oculorū intuitu sine
corruptione sic et anima sine sui corruptione se-
paratur a corpore. Plato insup pbis nobilissi-
mus anime immortalitē primo cōfessus ē. Nā
vt dicit Macrobius in li. saturnaliū. et A. gel-
lius in li. noctū acticar. libz edidit de imor-
talitate anime: quē Tullius transtulit in latinū.
Denominat autē ille. liber a Phedrone quo-
daz Socrati et Platoni adeo dilecto: vt Pla-
to nomini suo libz dicaret. In dicto igit libz
Plato sic ait. Perfectus et purgatus hinc trā-
sicens habitabit cū deo. Idē Plato in thimeo.
Anima est immortalis: et fm q̄ vicerit passio-
nis vel victa fuerit premiabitur vel puniet post
hanc vitā. Macrobius in prologo sup. somniū

Scipionis sic ait. Sic habet omnibus q̄ pa-
triam seruauerint iuuerint auxerint certū esse
in celo diffinitū locūz vbi beati sempiterno eno-
fruant. Lactā. lib. 7. diuinaz institū. aduersus
gen. refert q̄ polites quidā cōsuluit appollinez
milesiūz vtrū remaneat anima post corpus: an
dissoluantur. Qui respondit. Anima q̄diu vin-
culis tenet in corpore corruptibiles passiones
sentiens mortalibus cedit doloribus. Cū vero
humanā solutionē peruclosissimā post solutūz
corpus inuenit: omnino ad ethera fertur et ma-
net in eternūz. Tullius in questionibus tuscu-
lanis sic ait. Nō est lugenda mors quāz sequit
immortalitas. Idē in philip. Breuis a natu-
ra nobis data est vita: sed memoria bene acte vi-
te sempiterna. Que si nō esset longior q̄ hec vi-
ta: quis esset tam amens qui maximis dolori-
bus et periculis ad laudez gloriāq; cōscende-
ret. Salustius in libro de repu. dicit. Diuitia-
rum et fame gloria fluxa atq; fragilis est virtus
clara eternaq; habetur: ergo p̄lara facies: ma-
gne diuitie: hac be vires corporis breui dila-
buntur ingenia et egregia facinora: sicut anima
immortalia sunt. Quintilianus dicit. Si quis
sciat qd sit finis bonorū: que vera felicitas: nun-
q̄ sibi videbit prematura morte perire. Lu-
cretius. Rediūz idēz retro de terra qd fuit ante.
Sed quod missum est ex ethereis oris. Id rur-
sum celi fulgentia templa recepiant. Cicero in
libro de senectute dicit. Apud xenophontēz au-
tez moriens Cirus maior hoc dixit. Nolite ar-
bitrari o mihi charissimi filij me cum a vobis
discessero nūq̄ aut nullūz fore. Nec enīz dum
eraz vobiscū animūz meum videbatis: sed eūz
esse in hoc corpore ex his rebus quas gerebaz
intelligebatis. Eundē ergo esse creditote etiāz
si nullūz videbitis. Nec vero clarorū virozū post
mortem honores p̄manent si nihil ipsoꝝ animi
efficerent quo diutius memoriā sui teneremus
mihi nunq̄ quidez persuaderi potest: animos
cū in corporibus essent mortalibus viuere: eūz
erissent ex his emori. Et paulo post. Verūz ex
vita ita discedo tanq̄ ex hospitio: non tanq̄ e
domo. Lōmorandi enim nobis natura diuer-
sorum dedit nō habitādī. O preclarū illū diez:
cū ad illud diuinorū animorūz cōciliū cenūz p-
ficiāz: cūq; ex hac turba et collumione discedā.
Proficiāz enim nō solū ad eos viros de qui-
bus antea dixi: vex etiāz ad Latonez meū quo
nemo vir melior natus est: nemo pietate p̄stan-
tior. Et in codē li. introducit Latonē sic dicēz

Ego vestros patres. **P.** Scipio: tuq. **L. V.**
viros clarissimos mihiq. amicissimos vivere ar-
bitror: et ea qdē vita q̄ est sola vita nominanda.
Nā dū sumus inclusi in his ppaginib⁹ corpo-
ris munere quodā necessitatis et graui ope per-
fungimur. Est enim celestis anim⁹ ex altissimo
domicilio depressus: et q̄si demersus in terras:
locū diuine nature eternitatisq. cōtrariū. Sz cre-
do deos imortales spirasse animos in humana
corpora: vt eēt q. terras tuerent: quiq. celestiu
ordinē cōtemplātes imitarent: euz vte mō atq.
cōstātia. Nec me solū ratio ac disputatio impulit:
vt ita scriberē: s; nobilitas etiā summorū phoz
et auctoritas. Audiebā Pythagorā pythago-
reosq. incolas pene nostros q. essent italici phi-
quondā nominati nūq. dubitasse: qn exvniuer-
sa mente diuina delibatos animos habere m⁹.
Demonstrant mihi preterea q. Socrates su-
p.remo vite die de immortalitate aiorū discernisset:
is q. cēt omniū sapiētissim⁹ oraculo Appollinis
iudicatus. Similiter Didym⁹ ad Alexādrum
cuius vba h. sunt. dicit. Mos nō sum⁹ hui⁹ mā-
di incole: s; aduene: nec ita in orbē terrarū veni-
mus: vt in eo libeat cōsistere: s; transire. **P.** 20/
peram⁹ enī ad patriā legib⁹ nullis delictorūq.
ponderib⁹ p̄grauati. **V.** Valer⁹ marim⁹ li. 2.
c. i. aie immortalitē fatei: afferens fuisse morem
galloz mutare pecunias vt eos reciperēt apd
inferos. Quid plura. **P.** hī nō tm vbo: s; etiā
exemplo aie oñderūt immortalitē. Nā refert
Aug. li. 1. de ci. dei. c. 22. q. phs qdā cui nomē
Theobrotus lecto **P.** latonis li. de immortalita-
te aie. de muro se p̄cipitē dedūt atq. interfecit se
ipsum. Et **L.** actā. li. 3. diuinariū insti. d. **A.** dūlu
ex his q. eternas eē aias suspicabant: tāq. incer-
tissimū migraturi essent sibi p̄p̄is man⁹ intulerūt
vt cleantes **E.** rippus **Z.** eno et empedocles: et
ex romanis **L.** ato q. fuit in omni vita sua socrati
ce v̄tutis imitator. **O.** mniū hoz historia omis-
sa de **L.** atone libet aīqd declarare. **P.** lures. n.
sc. dicit sunt. **P.** vit nāq. qdā **L.** ato **E.** nsozin⁹:
de quo meminit **T.** allius li. 1. de amicitia. quez
etiā cōmēdauit **P.** linius de viris illustrib⁹ asse-
rens q. quadragesies quater accusatus p. se solū
tām dixit optimeq. fuit absolutus. Et **V.** aler⁹
sub rubrica de studio et industria. d. nūq. fuit
ita aggrauatus q. p. alium defendi voluisset. Et
T. ullius in questorib⁹ rusculanis. d. li. i. q. fuit
in eō tāta eloquētia q̄ta illis temporib⁹ dici pos-
set. Et **V.** aler⁹ vbi. 5. iqt. erat doctissim⁹ **I.** ris
grecis et latinis. **L.** atinas in didicit fm **P.** lini.

de viris illustrib⁹: dū iā esset sener et in sardinia
ptor. **H.** ic vt notat i speculo tedio duplicis q̄ra-
ne affect⁹ vt beatiorē vita frueret scipsum inter-
fecit. **P.** vit alius **L.** ato fili⁹ supradicti vir bellico-
sus de quo **P.** rontin⁹ de re militari refert: q. dū
in bello cōtra macedonie regez pugnaret equo
plapsus: cū se recollectisset animaduertit gladiū
cecidisse e vagina: que fortiter recuperauit et vul-
neratis hostib⁹ ad suos redijt. **A.** d. exēplū adeo
romanos accendit ad plū et macedones terruit
vt macedones vincerent. **P.** vit et ali⁹ **L.** ato qui
A. d. arc⁹ **L.** ato dicebat supradicti: et nepos **E.** n-
sozini: q. cōsul in **A.** frica diē clausit extremum.
P. vit **V.** o alius **L.** ato q. et **P.** dorcius fili⁹ p̄ceden-
tis **A.** d. arcis **L.** atois: q. **V.** ticensis dicit: q. in vi-
calibye ciuitate se occidit. Et de hoc loquit **L.** a-
ctā. in auctoritate allegata. **C.** ausa aut fuit vt nō
subijceret a **C.** esare: qm ipse pompeianas ptes
fuerat secutus. De quo **A.** ug. li. primo de ciui.
dei. c. 23. dicit q. nō fortitudine: sed ipacientia se
peremūt. **O.** q. cōfundi deberent xpiani aie ne-
gantes immortalitē: qm qdē et ipsi phi gentium
vbo et ope aiam nūq. mori tā lucidissime testi-
ficant sunt. Secūdū testimoniū ē sanctorū atq.
doctorū. **O.** mnes gpe sancti aie immortalitē p̄-
dicant. **V.** n. **S.** ap. 3. c. dicit **S.** alomon. **I.** usioz
aie in manu dei sunt: et nō tangit i los formētū
malicie: nisi sunt oculis insipiciū mori: illi aut
sunt in pace. Et **J.** acob patriarcha. **G.** eni. 37.
cū sibi filij dixissent de **J.** oseph: q. fera pessima
denozasset eū. **D.** escendā inqt ad filiū meū lu-
gens in infernū. Et **T.** hobias euz ceus fuisse
dicebat bis q. iulabāt ei. **T.** ob. 6. **P.** ilij scōz su-
mus: et illā expectam⁹ vitā quā de⁹ daturus est
his q. fidē suā nūq. mutāt ab eo. **S.** eptē fratres
insup cū certi essent de aie immortalitate testifica-
ti sunt. 2. **A.** d. ach. 7. **L.** ū. n. **A.** ntiochus **P.** las cō-
pelleret eos carnes porcinas comedere: nec vel-
lent obedire: iussit sartaginez et olas encas suc-
cendi: iussitq. ei q. prior fuerat locut⁹ amputari
linguā: et cute capitis abstracta summas quoq.
man⁹ ei⁹ et pedes p̄cidi ceteris eiusdē fratrib⁹ et
matre insipientib⁹. Et cū ias p̄ oia inutiles fac-
esset: iussit ignē ei admoeri: et adhuc spirantes
torreri in sartagine. In qua cū diu cruciaret ce-
teri vna cū matre inuicē se horrabant fortī mori
d. **V.** n. de⁹ in seruis suis consolabūt. **A.** d. oruo
hoc primo secūdus capī: et cute capitis ei⁹ euz
capillis detracta iterrogabāt si māducaret pri⁹
q. toto corpore p. mēbra singula puniret. **A.** t
ille rīdens paterna voce dixit. **N.** o faciā. **M.** on
ideo

10 q: ff me crudeliu consecut' ē mortē negabo
 diu. ¶ Propter quod z ille seqnti loco pmi tor
 mēta suscepit: z in vltimo spū constitutus sic ait
 Tu qdem sceleratissime in pnti vita nos perdis:
 sed rex mudi defūctos p suis legibus in eterne
 vite resurrectōe suscitabit. ¶ Post hūc tert' illu-
 ditur: z lingua postulat' cito ptulit: z celo ista pos-
 sideo: s; ppter dei legē nūc hec ipsa despicio: q
 ab ipso me maiora recepturū spero. Ita vt rex
 z q cū ipso erant mirarent' adolescentis aium: q
 qsi nibilū estumaret cruciatus. Et hoc ita defun-
 cto quartū verabāt similiter torquētes. Et tūz
 iam eēt ad mortē sic ait. ¶ Non' ē ab hoib' mor-
 ti datos spem expectare a deo: itēz ab ipso resu-
 scitandos. Tibi. n. resurrectio nō erit ad vitam
 Et cū cum amouissent qntuz verabant. At ille
 respiciens i eū dixit. ¶ Prātem inter hoies hīs
 cū sis corruptibilis facis qd vis. Moliāt putare
 gen' nostz: a deo esse derelictū. Tu aut patier
 sustine z videbis magnā prātem ipsius: quā
 te z semen tuū torquebit. ¶ Post hūc ducebāt
 fextū. Et is moriicipies sic ait. Moli frustra er-
 rare. Mos. n. ppter nosmetipsos hec patimur
 peccātes in deū nostrū z digna admiratōe scā
 sūt in nobis. Tu aut patier sustine z videbis
 magnā prātem ipsius quā te z semē tuūz tor-
 quebit. ¶ Post hūc duxerūt z septimū: qui simi-
 li mō aiose tormēta excepit. At mater pñs eris
 morientibus filiis talia loquebat. Nescio qua-
 liter in vtero meo apparuisti. Nec. n. ego spi-
 ritū z aiam donauit vobis z vitā: z singulorum
 mēbra nō ego ipa cōpegi: sed mudi creator qui
 formauit hois naturā: quiaz oium iuuentori
 ginē: z spem iterū nobis cū misericordia reddz
 z vitā. Ad vltimū cū ad adolescentiorē vēisset
 dicebat. Is rēs mei modico nūc dolorē sustenta-
 to sub testō vite eternē effecti sunt. ¶ Post quos
 oēs z mater consumpta ē. Similr z doctores
 sancti aie immortalitatē testant. ¶ Primus nāq; ē
 Aug. qui septimo li. de tri. c. 14. ait. Aia habet
 mortē suam: cū vita hī caret: que vere aie vūa
 dicēda ē. Sed immortalis iō nūcupatur qm qua-
 licūq; ēt cum miseria nūquā desinit viuere. Et
 idem in libro de spū z anima. dicit. Immorta-
 lis ē aia: ne a creatoris sui similitudine discrepa-
 re videatur. Mō. n. poterat esse imago z simili-
 tudo dei: si vilo mortis termino clauderet. Et
 in li. de ecclesiasticis dogmatibus ait. Solum
 hoiem inuenimus habere aiam substantiam.
 q exuta corpore viuū: z sensus suos atq; igenia

viuaciter tenet: nec cū corpore morif sicut arabī
 afferūt: nec post modicū interuallū sicut zeno: qz
 substantialiter viuūt. Et idē in ench. ⁊ ponitur
 13. q. 2. c. tps. Tēpus quod iter hoīs mortem
 ⁊ vltimā resurrectōem interpositū est: aīas ab/
 ditis receptaculis continet sicut vnaqueqz di/
 gna ē vel rege vel erūna: p. co quod sortita est:
 in carne dū viueret. Et Breg. li. q̄rto dial. sic
 loquitur. Tres vitales spūs creauit ops deus.
 Vnū qui carne nō tegitur: nec cū carne morif.
 Aliū qui carne tegit: s; nō cum carne moritur.
 Tertiū q carne tegitur ⁊ cū carne morif. Ipsi/
 mus ē angelicus spūs. Scīs ē spūs human⁹.
 Tertius ē spūs iūmetōz oīumqz bztoz aīal/
 um. hec ille. Et Hiero. ad benedictū eundē re/
 spēdēs de imoderato dolore p. morte filie sue
 dicit. Charitatis me scripta pcepi: in qbus aīuz
 tuū dolore cōmotum de filie dormitiōe cognoui
 Nō aliud in te admiratus sum q̄ xpīam pecto/
 ris in te vīute ablatam fuisse. Stupco murum
 fidei penetratū vulnerib⁹ orbīatis: quē sopire
 debuerat spes resurrectōis ⁊ regni celestis. Et
 Anastasius papa. 13. q. 2. c. habent. ad idē ait.
 Habet forsitan illi iuxta longi doloris excusa/
 tōem p. vitam alterā: nesciunt qui de hoc seculo
 ad milium cē transitū nō cōfidūt. Mos atq hoc
 credimus ⁊ docemus: contristari nimīū d obe/
 untib⁹ non debemus. At vt cōcludamus audi/
 endus ē xp̄s: g. r. c. Adth. 5. Nolite timē cos
 q occidūt corpus: aīam autem nō possunt occi/
 dere. Sed potius cū timete qui pōt animā ⁊ cō/
 pus perdere in gehēnam. Et Adth. 5. Sau/
 dete ⁊ exultate: qz merces vestra copiosa ē in ce/
 lis. Adth. 25. Ibūt hi in supplicia eternus: in/
 stī aut in vitam eternam. S. mīto alioz testimo/
 nia ne longitūdine vboz audītes tedū susci/
 pīant. Hoc tñ addēs q oīa que scripta sunt in
 vtroqz testō q̄s in libris doctoꝝ ecclīe: hāc vi/
 tatē directe vel idirecte concludūt. Tertiū te/
 stimonīū ē theologoꝝ q in. 2. dis. 19. multiplica/
 ter aīe immortalitātē descendūt. Est tñ hui⁹ vua/
 tis aīe immortalitātē defendūt. Bōn. q
 ait primo: q si cōsiderem⁹ aīas in cōpatōe ad di/
 uinā iusticiā: necesse ē illā fore immortalē. Ad di/
 uinā gpe iusticiā spectat: vt nihil qz bñ ⁊ iuste
 supergar in malū erit. Sed sin oēs sapiētes
 ⁊ morales phos: potius dz homo pati mortem
 qz recedere a vītate vite: ⁊ a vītate iusticie. sed
 si oīo perimeretur aīa: pimeretur oīs iusticia q
 ē in ipsa: ergo talis pmissio ē que est iusta: ⁊ quā
 laudat oīs rō recta malum haberet exitus: quod

est contra diuinā iusticiā. Scō si cōsideremus
aiam in cōpatōe ad ppriam virtutē: necesse est
eā esse imortalem. Nā cuiuslibet scie incorru-
ptibilis opatio antiquat & senescit in tpe. Sed
aie rōalis operatio nec antiquatur nec senescit i
tpe imo iuuenescit: qz in antqis est sapia: i mul-
to tpe prudentia. Tercio si cōsiderem⁹ aiam
in cōpatōe ad suū finē: necesse ē eam fieri i
mortalē. Nam finis imponit necessitatē his q
sunt ad finē. f. inis vero ipsius anime ē beatitudo.
Si ergo bñs esse non pōt: qui bonū quod
bz potest amittere. Igitur necesse ē animā esse
imortalem.

Etius modus ad ostendēdū aie imor-
talitatē est exemplorum cōfutatō. Quo-
sumus autem subdistinguerē tria ex-
empla.

Primū exemplum dicitur apparitionis.

Secundum exemplum dicitur exauditionis.

Tertium exemplum dicitur defensionis.

Primū exemplū dicitur apparitiōis. Et si
dicatur qūo pōt anima appere cum sit inuisibi-
lis & incorporea. Dicimus q: deo volēte appēt
aliquādo aie in vigilia & aliquādo in somnijs.
De apparitiōe i somnijs nō est dubiū q: visio
illa ē imaginaria que fit p aliquā repñtationem
alicui⁹ rei corporalis. Illa vō apparitiō que fit
in vigilia sicut apparitiō Adoyfi Adab. 17. in
transfiguratiōe & aiaz aliaz: de qbus dicitur in
seqñtibus quali fiat difficile ē assignare. Nam
alq dicit: q aia Adoyfi apparuit ibi i pprio cor-
pore quod assūpsit ad tps. Qd videt tenē aug.
i li. de mirabilibus sacre scripture li. 3. c. 13. S3
dicit Tho. 3. pte. q. 45. q. liber hic false ascribit
Aug. iō que ibi traditū nō sūt autentica. Itēz
alij dicūt q aie possunt apparere i alienis corpi-
bus assūpsis sicut appent angeli: Recitat Pro-
nisi⁹ i epla ad Timoth. qsr petrus & paulus
sibi appuerūt in hec vba. Attende miraculum
vide p dīgū frater Timothee. Die. n. victima
tionis eoz psto sui. Post mortē vō illoz vidi
eos inuicē manu ad man⁹ itātes portas vrbis
& idutos vestes luminis: & colore claritatis & lu-
cis ornatos. hec ille. In legēda isuper Pauli
narrat q cū ipse duceret ad locū passiois cuidaz
matrone Plautille ei⁹ discipule obuiavit: q h3
Dionysium alio nomie Lenobia nūcupabat.
Que flens orōib⁹ pauli cōmēdare se cepit. cui
Paulus. Vade plautilla eterne salutis filia cō-
moda mihi velū quo caput tuū tegis: & illo ocu-

los meos ligabo: & postmodū illud tibi restitū
Lū ergo ad locū passionis venisset vsus oriē-
tem manib⁹ in celū extensis deuotissime cū la-
chrymis prima vice orauit. Postmodū vt di-
xit Diony. suis oculis iposito velo Plautille
extendit collū & suscepit coronas. Et pcutiente
carnifice amputatū ē caput Pauli. Tūc brissi⁹
mus in ipso idu explicauit velum: & collegit san-
guinē pprium & ligauit eū & obnoluit: & tradi-
dit euz femine. Et reuerso carnifice dixit ei Le-
nobia. Vbi dimisisti magist⁹ meū Paulum.
Rēdit. Cū socio iacet ibi extra vrbē i valle pu-
gillū & velo tuo velata ē facies ei⁹. Et ipa respō-
dēs ait. Ecce nūc intrauerūt p dēt. ns & paulus
iduti veste pclara: & coronas fulgētes hēbant i
capitibus. Et pulit velū sāguine cruentatū: &
mōstrauit eis. ppter qd multi fuerūt ad xp3 cō-
uersi. Secundum erēplū. In legenda quoz
pauli primi heremite legitur q bñs anton⁹ il-
le magnus vidit angelos aiam pauli ad celos
deferētes. Quid currēs ad ei⁹ cellā inuenit eum
genibus flexis ad modū orantis: ita vt videre
eū estimaret. Sed cū mortē didiciss3. Q sciss3
ma aia quod gerebat in vita in morte mōstrasti
Sicq: adiutorio dnoꝝ leonū supuētiū ip3
tradidit sepulture. Tertiu exemplū ē de san-
cto Germano: de quo dicit Grego. 2. dialo-
gorū. q scūs benedictus longe a capuana ci-
uitate positus ipsius aiam in globo igneo ad ce-
lū ferri ab angelis asperit. Quartū exemplū
ē de bño francisco: de quo refert dñs Bon. i le-
genda maiori: q illa hora qua obdormiuit vn⁹
ex fratribus vidit ipsius aiam sub specie stelle
pfulgide in celum recto tramite sursum ferri.
Adiūstet quoq: fratrū. erre laboris: q tūc erat
frater Aug. vir vniq: sanctus & iust⁹ in hora ul-
tima positus: cū iā pridē amississet loquelā: audi-
entibus qui astabāt subito clamauit & dixit. Ex-
pecta me pater: & pater. Jam venio te
cū. Querentib⁹ aut fratrib⁹ & admirantibus cur
sic loqueret⁹ respondit. Nōne videtis patrē no-
strū f. franciscū qui vadit ad celū. Et statim san-
cta illa aia migrans a carne patrē ē secuta sciss3
mā. Episcopus isuper assisīa⁹ ad oratoriu⁹ san-
cti michaelis in monte gargano tūc tps pegri-
natiōis cā perrererat. Cū bñs franciscus i no-
cte transitus sui appens dixit. Ecce reliquo mū-
dum: & vado ad celū. Adane igitur surgēs epi-
scopus sociis narrauit que viderat. Et assisius
rediens cum sol. icite requisisset certitudinaliter
recognouit: q ea hora qua sibi per visionem in-
notuit

adit: beatus pater ex hoc mūdo migravit.

Quintum exemplum ē de beato Aldartino. De quo refert beatus Severus in suo dialogo q̄ beatus Severus episcopus coloniēsis dum die dominica cū suis clericis post matutinū loca scā visitaret: illa hora qua vir beatus obiit audiuit chorū canētiū in sublimi. Dixit itaq; suis Dñs meus Aldartinus ep̄us migravit ex hoc mūdo: et nunc angeli canēdo deserūt eū in celū. Eodem quoq; tpe mediolani Ambrosius ep̄s erat. Cum autē celebraret dñica die erat consuetudo ut veniens lector nihil legere p̄sumeret p̄ usq; sanct̄ p̄ nutu iussisset. Et cū esset autē ut illa die dñica nullus extaret q̄ lectionem b̄i pauli legeret qua beatus antistes super sem̄ altā obdormiuit. Quem cū nullus excitare p̄sumeret transiitō longo spacio excitauerūt eū dicentes. Jam hora p̄terijt. Respondit b̄is Ambrosius. Nolite turbari. Multū mihi valet sic obdormisse. At tale miraculū dominus dignatus ē ostendere. Nam noueritis fr̄em meū Aldartinum sacerdotē egressum fuisse de corpore: me autē eius funeri obsequiū p̄stasse. Tūc illi stupē facti diēz ipsi notant: atq; repiunt sicut dixerat illis Ambrosius. Sextum exemplum est scōrum geruasij et protasij martirū quorū cor pora inuenti b̄is Ambrosius āno scdo Theodosij mediolani. Nam sibi apparuerūt et cū eis apparuit paulus: et declarauerūt locū i quo sua corpora erant recondita. Que magna dñō tōe Ambrosius ad basilicam sancte reposuit.

Septimū exemplū ē de inuentōe corporis sancti Stephani: quod repertum fuit hierosolymis appente Samuele p̄sbytero cuidam luciano. Et ne per singulos ire necesse sit: m̄tra visa sūt et post mortē de statu defunctorū in q̄bus aīarū immortalitas ap̄issime demonstratur. Scdm̄ exemplum dicitur exauditiōis. Si. n. aīe sanctorum nō uiuerent, n̄ regno dei quō possent homines m̄adi in suis petitiōibus exaudiri. Quod autē exaudiat̄ p̄ de illis qui se v̄ginē gloriose Lheritine. Antonio alijq; scis comēdāt: quorū suffragiis a multis piculis et aduersitatib⁹ liberantur. In tēpestāte maris naufragiū patiens: in egritudine varijsq; angustijs laborātib⁹ quonēs subuenit v̄go b̄ta. Quid igitur referes tu o fili perditicia. Est ne mortua virgine anima. Est ne mortua anima beati antonii. Nunquid mortua ē anima beate v̄sule aliorū q̄z sanctorū. Abst̄ tā impiū errorē cogitare. O pater franciscus quō aīam tuā dicere possumus

mortuā qui post mortē tuā tātis exhibuisti subsidia charitatis. Narrat dñs Ben. hoc miraculū in legenda maiori beati f̄rancis: q̄ in partibus cathalonie accidit virum quendam nomine Joannem beato f̄rancisco deuorum quodam t̄ro per quandam viam incedere in qua pro inferenda morte insidie latuabant non quidem ipsi sed cuidam alteri. Exurgens autem quidam de insidijs cum hostes sui eum eē putaret: tam letaliter eum plagis pluribus gladijs uir: ut nulla p̄sus subesset spes recuperāde salutis. Eū igitur iudicio medicorū ipsius desperata esset curatio conuertit se ad beati f̄rancis patrociniū et quāta poterat deuotione salutem postulabat. Eū nocte astine quidā in habitū fratris minoris per fenestraz ingressus: qui vocās eum dixit. Quia fiduciam habuisti in me ecce dominus liberabit te. A quo cūz eger inquireret quis eēt. f̄rancis eum se eē respondit. Et statim appropinquās vulnerū suorum ligaturaz resoluit. Et cūz vnguentis per omnes plagas ut videbatur perunxit. Statimq; sensit se p̄sili: ne restitutum sanitati. Quo facto beatus franciscus secessit. At ille v̄rozē letus vocauit: que celeriter currens: et stare iam videns quem se peliendum putabat in crastinum viciniam totā clamare compleuit. Accurrentes autem in lectum niterentur illum tanquā freneticum in lectum reponere: et ille renuens ostenderet et assereret se sanatum: tanto sunt stupore attoniti: ut quasi sine merite omnes sint effecti: et ipsum fantasmi cum esse crederent: q̄ quem paulo ante conspexerant plagis atrocissimis laniatum: plena videbant incolumitate iocundum. Quibus ille q̄ factus fuerat sanus ait. Nolite timere: quia factus franciscus modo a loco isto recessit. Et illarum sacrarum manuum tactu me integre liberauit. Inquit post hec dominus Bon. Digne quidem beatus pater carne iam mortuus et viuens cum christo presentie sue ostensione mirabili: et manuum sacrarum palpatione sua ui: vulnerato letaliter viro sanitatem concessit: cum illius in se stigmata tulerit qui misericorditer moriens et mirabiliter resurgens: vulneratum genus humanum et semiuivum relictum plagarum suarum virtute sanauit. Tertius exemplum dicitur defensionis sanctorū quippe patrociniā quibus sepius populi subsidium defensionis obtinuerunt: aīam ostendunt immortalem. Scribitur namq; in. 2. Machab. c. 15. qualiter cum iudas Machabeus cogeretur

bellum cōmittere contra Michanorem q̄ birlin
 ⁊ templum dissipare volebat: essetq; Judas in
 locis samarie cum paucis q̄ timebant pp̄i pau
 citatē suam: horatus ē eos Judas: exposito so
 nio quod in eadem nocte viderat in hūc modū
 Viderat. n. sumus sacerdotē defunctū iam ma
 nus protendētem orare p̄ populo iudeorū: p̄
 hūc apparuisse Hieremiā ppham dedisseque
 ipsi Jude gladiū aureū ⁊ dicentē. Accipe gla
 diū sc̄m: in quo concidas aduersarios ppli mei
 israel. Quā visione confortati qui erāt cum iu
 da impetū fecerūt in hostes: ⁊ pstrauerūt ex eis
 non minus q̄. 40. milia. Michanore cum eis
 interempto: ⁊ redierunt hierosolymā benedicē
 tes deū: caput Michanoris ⁊ manū cum būero
 abscissam circa templū suspendētes. Mōne san
 ctus Mercurius Julianū apostatam interfecit
 Nam cum ipse contra perfas iccederet mān for
 ti: in nocte vidit Basilius in ecclesia sc̄e Ada
 rie in visū multitudinē angelorū: ⁊ in medio
 quandā seminā in throno stantem ⁊ astantibus
 dicentem. Vocatē mibi cito Mercurium q̄ iu
 lianū apostatam occidat: qui me ⁊ filium meum
 sup̄be blasphemāt. Erat autē mercurius quidā
 miles qui ab ipso iuliano p̄ fide xp̄i fuerat inter
 sectus: ⁊ in eadem ecclesia erat sepultus. Stati
 q; sc̄s Mercurius cū armis suis q̄ ibi serua
 batur affuit: ⁊ iussus ab ea in preliū p̄pauit: ⁊
 monumētum suum apuit. Expositus autē
 basilius ad locum vbi sc̄s Mercurius cū ar
 mis suis quiescebat iuit: ⁊ monumētū suū apiens
 nec corpus ibi nec arma inuenit: sequenti mā
 ne ibidem rediens inuenit corpus eius ⁊ arma
 ⁊ lanceā sanguine cruentatā. Et ecce quidā de
 exercitu dixit. Cū iulianus impator in exercitu
 moraretur affuit miles q̄dam ignotus: q̄ virgēs
 calcaribus equū audaci mente iulianū impetuit:
 lanceā fortiter vibrās ⁊ ipm p̄ medium perfo
 rauit. Et subito abscedens nūq; comparuit: ip
 se v̄o iulianus dum adhuc spiraret: vt dictū i
 historia tripartita: sanguine suo manū ipleuit: ⁊
 in acre piecit dicēs. Dicisti me galilee vicisti:
 Sicq; in his vocibus exspirauit. Et ab oib; su
 is insepultus relictus fuit. Ecce quot nobis of
 feruntur exempla vt aīam imortalem sciamus.
 O dura corda quid facitis. Cur anime salutē
 negligitis. Audite xp̄m dicentem Math. 16.
 Quid p̄dest homini si vniuersum mūdum lu
 cretur: anime vero sue detrimentum patiatur.
 aut quam dabit homo cōmutatōem pro anima
 sua. Queramus igitur illaz saluare: vt viuāt cū

xpo hic per gratiam: ⁊ in futuro per gloriā.
 Amen. Laus deo.

Loziosissimo principi ⁊ domino domi
 g no Nicolao Adarcello sercissimo De
 ntiarum duci Dominicus Bollan
 artium ⁊ philosophie doctor debita reuerentia
 erga sublimitatē suam p̄missa plurimū se com
 mendat. Cum ex florentissimo gymnasio pa
 duano ad patriā reuersus essem: inq; ocij mi
 bi daretur: quale nunq; simile per totum ip̄us
 elapsū vite mee mihi datum fuit: cogitavi nol
 le vitā meam sub silentio p̄transire: imo aliq̄
 opus laude dignū decreui efficere: quo mediā
 te vita nostra illustraretur. nā vita qua fruimur
 brevis est. Et nisi homo duz viuū aliquod lau
 de dignum efficiat: veluti belua vitā suā du
 cit: atq; eandem terminat. Cum autem multa
 ipse mecum animo voluerem decreui illaz iam
 diu inter sic clarissimos theologos agitatā cō
 trouersiam de conceptione gloriofissime virgi
 nis Adarie contere. Opus autem ad finem
 poplātū duci: in quo q̄tum potuimus imita
 ti sumus p̄fem n̄m Aurelium augustinum ⁊
 theologie principem atq; monarchā. Scortum
 a cuius fonte vberissimo multa p̄clara sumpsi
 mus: v̄issimūq; rōnibus atq; excellentissimis
 sanctorum auctoritatibus v̄ginē gloriofissimā
 in conceptione sc̄am: nec vnq; a macula pecca
 ti originalis fuisse deturpatā demonstrauimus
 Cum v̄o intellexissem serenitatē tuā: glorio
 fissimā dei m̄iem Adariā sumo quodā honore
 ⁊ reuerentia venerari: volui op̄ hoc tuo glorio
 so nomini dedicare. Suscipe ergo digne p̄cept
 libenti animo opus manū n̄rarum: ipm lege
 ac p̄lege: qm̄ tua excellentia multa p̄clara ac
 laude digna in ope isto iueniet. Et hoc non tū
 mē v̄x ēt oīum aliorū q̄ ab oī cura ⁊ odio va
 cui: sūt erit tale iudiciū. Nihil aliud mihi deniq;
 restat nisi p̄ijs p̄cib; orare dñm deū n̄m: vt p̄
 bono stat⁹ ⁊ reipublice Venete tā mortali vita
 serenitatē ⁊ excellentiā tuā diu felicitq; conseruet
 qm̄ vt igit p̄ipareticorū p̄nceps Ari. 3. politicoz
 meli⁹ ē ciuitatē r̄gia p̄ncipe optio q̄ optia lege
 Vñici Bollani artū ⁊ phie doctoris filij
 magnifici domini Lādiani in q̄dem de cōcep
 tione gloriofissime v̄ginis Adarie p̄hemium.

On paruo

do
 lof
 animi afficio: cū audio quos
 dam magistrali insula deco
 ratos viros pertinaciter affir
 mare

mare gloriosissima intereratq; virginē **M**ariaz ab eterno iesu christi matrē electā a macula peccati originalis fuisse deturpatā atq; in ea cōceptam. Mā cū sacrosancta mater ecclesia tanta taliaq; de gloriosissima virginē **M**aria canat atq; affirmet: que nulli vnq; alteri creature pure concessa vident: profecto possent in beatā virginē modestius loqui: et ita pleno ore qd affirmant: affirmare nō deberent. Si. n. Augusti. totius fidei nostre lumen ac fidus clarissimuz: cui datū est de summa et incōprehensibili trinitate dei loqui atq; determinare: propter bonorez dominici de peccatis ab illo agit nullaz de beatā **M**arine voluit facere questionē: pfecto hi maximo errore ducuntur: affirmantes **M**arinē in peccato originali fuisse cōceptā. Quoniā si ita in scripturis sacris expresse determinatuz esset sicut hi viri affirmant: nōne sancta mater ecclesia cui datū est errores remouere: et ea q; nostre fidei cōsona sunt ponere: eā in peccato originali conceptā affirmasset atq; pdicasset. Si ergo ecclesia sancta dei hoc affirmare nō decreuit q; tanta ac talia de **M**arine locuta ē: cur ergo hi nulla euidēti ratione coacti neq; ab ecclesia astricti: hoc tā impie affirmare audent. Huius rei cāz aliā reperire nequeo: nisi q; assidua eoz de hac re cogitatio in pessimū vsū cōuersa est. ipossibile potiusq; esset opinionē hanc a veritate alienaz ex cordib; illoz euellere q; indeoz pfidiaz de illoz cordibus eradicare. Aggrediamur sacre theologie fontes vberrimos: et videam⁹ qd de cōceptione gloriosissime **M**arinis affirmatur ac in scripturis sacris legi. Dicat nunc nobis sapientia Salomonis: qd de tali cōceptione sentiat loquens in psona **M**arie. Domin⁹ posse: dū me ab initio viar suar anteq; quicq; fieret a principio creationis. s. mundi: quādo dictū ē In principio creauit deus celū et terram. Ab eterno ordinata sum: vt essem. s. iesu xpi mater. Ex antiquis. s. eternitatis: atq; terra fieret. i. ante omnē corporalez cōditā creaturā. Mōdūz erāt abyssi. i. nodū erāt āgelice naturē: q; abyssi nuncupari possunt: ad ostendendū eaz subltātiāz excellentiā. Et ego **M**aria cōcepta erā in mētē. s. opificis et creatoris mei. Mōdū fontes aquarū eruperant: nondū sanctorū pditiones eruperāt: qui sāci tāq; fontes vberi nūcupant de qbus dixit ecclesia. In omnē terraz exiuit fons eius: et in fines orbis terre **M**aria eoz. Nec dum montes grauī mole. i. matyres q; sua stabilitate et aspersione sui sanguinis ecclesiaz dei

auxerunt: et in quadā stabilitate illā posuerunt: cōstiterant. Et ego maria cōcepta erā. Ante oēs colles ego. s. maria parturiebar. i. ante oēs creaturaz naturas atq; essentias q; possunt appellari colles: q; sicut vnus collis alium excedit finē apicē et summitatē suā: sic in ordine eminentie creaturaz essentia vnus finē pfectionē essentia lez alia excedit. Si ergo ecclesia sancta dei id qd de sapientia vnigeniti filij dei dicit: de gloriosissima **M**arine affirmare decreuit: eiusq; conceptio sancta in mente opificis ab eterno ordinata est ante cuiuscūq; alterius creature cōceptio: neq; atq; creationē: quoniā vt dicit Aug. s. mo. ne. 43. ad heremitas. **M**aria mater eius. s. xpi electa est: et sup oēs creaturas plecta: quomodo audent hi viri affirmare peccatum ade potuisse maculare animā **M**arinis ac dei matrē: si an omne creaturā **M**go fuit cōcepta atq; plecta sup oēs creaturas in mente creatoris nri. Hoc pfecto ab his dicēdū nō est cū Aug. fidei nostre fidus clarissimū li. 14. de ciuit. dei. ca. xi. dicat. Homo. n. peccato suo nō potuit diuinū purbare cōsiliū: quasi deū mutare cōpulerit qd statuerat. hec ille. Quoniā siue adā peccasset siue nō: cōsiliū dei in eternū manet. Dicat etia; nobis cātica canticoz quid de cōceptione **M**arinis sentiant: et de filio dei ad gloriosissimā **M**arinis loquente qd affirmant. Ecce iste. s. dei fili⁹ venit. s. in mundus: saluens in montibus et transiens omnes colles. i. excellens sup omnes sanctos et angelorum choros. En ipse. s. dei filius stat post parietē nostrū: scilicet quādo **M**bu caro factus est: pspiciens per fenestras: sensuū. s. exteriorū: et per cancellos: sensuū. s. interiorū. En dilectus meus. s. dei filius loquit mibi: scilicet marie vt ipsum dei verbū fieret caro. d. Surge amica et nō inimica vt cetera mulieres. Deni columba mea in qua nō est macula: aut fel. s. formosa mea. Iaz hyems transiit ad demonstrandū marie iraz dei in genus humanū erga illā nō esse: nec ipsam sub tali hyeme posse capi. Ideo immediate post inquit. Imber abiit et recessit: flores apparuerunt in terra nostra. Surge. s. maria: et nulla macula est in te. Si ergo dei filius transiuit omnes colles: oēs sanctos et angeloz choros: nōne fuit maior laude gloriāq; dignissimus humani generis redemptor xps q; destructor humani generis adam pater peccat: q; fuit de terra **M**arine nullis vnq; maculis deturpata. Quomodo ergo xps redemptor noster potuisset esse deterior q; ad huius

secundū originē ipso adā. Nā ut etiā asserit Aure-
lius augustinus eodē sermone. 43. d. Sicut in
celo habuit patrē immortalē et eternū: sic et in
terra habuit matrē omni corruptione carentem.
Erubescant hi et amplius nō loquamur: qz ma-
rie dicit. Surge amica mea: speciosa mea: sur-
ge et nulla macula est in te. Ampli⁹. Nōne fuit
potentia in patre eterno: ut verbū ac vnigenitū
filiū suū quādo debebat fieri caro nobilioris
maiorisqz dignitatis esset quā ad originē ipso
Adā. Nōne fuit sapientiā in vnigenito filio dei:
cū amore spiritus sancti in venerāda xpi matre
Si ergo nō fuit omnipotentie defectus: neqz sa-
pientie error: neqz amoris impedimētū: si xps
potuit venerari matrē: qua veneratione et ipse
venerabatur: quia ut dicit Aug. eodē sermone
43. In celo qualis est pater talis est filius: sicqz
in terra qualis est mater secundū carnē talis ē
filius. s. christus: p̄fecto. potius hi silere debe-
rent: qz velle talibus cōmunijs gloriofissimas
dei matrē afficere: de qua dicit ecclesia. Quib⁹
te laudib⁹ offerā nescio: qz quē celi capere nō po-
terant tuo gremio p̄tulisti. Et alibi dicit. Felix
es sacra vgo maria: et omni laude dignissima:
ad demonstrandū ipsam nulla ignominia esse
afficiendā. Causa autē huius ē: qz ex illa ortus
est sol iusticie christus de⁹ noster. Et alibi dicit
ab ecclesia. Que est ista que p̄gredit quasi au-
roza p̄surgēs pulchra ut luna: electa ut sol. Vn-
de dictū est in psal. In sole posuit tabernaculū
suū. Quod tabernaculū fuit virgo. Et ipse. s.
xps tāqz sponsus p̄cedens de thalamo suo. Vi-
cant nobis diuiri. Si deus ab eterno voluit eli-
gere virginē: ut de hac nasceretur xps humani
generis redemptor: quomō potuit digere crea-
turaz futurā deo inimicā et ire filiā: ut mediāte
filia ire genus humanū redimeret: p̄sertim cū
eā potuit mundā cōcipere: immundicia semini⁹
parētū suorū nō obstante: qz p̄pheta iob intues
eā creaturā: in qua verbū ac dei filius debebat
fieri caro dicit. Quis pōt facere mundū. s. indi-
uiduū aut suppositū de immūdo cōceptū semī-
ne. Nōne tu q̄ solus es: ad demonstrandū om-
nipotentia dei erga creaturā: talē esse: ut nō ob-
stante immundicia seminis parētū: ipsaz creatu-
raz mundā de immūdo semine cōcipi posse. Et
ideo Anselm⁹ doctor ille venerabilis recogno-
scens se alio quodā loco male affirmasse: virgi-
nez in peccato fuisse conceptā dixit. Debet vgi-
nem ea puritate nitere: qua sub celo maior neqz
intelligi. p̄fecto tāta puritate nō nitere vgo

si in peccato originali fuisset cōcepta. Ampli⁹.
Adaria fuit plena grā anteqz. Gabriel angel⁹
missus fuisset ad eā: qz inuenit eā plenā gratiaz
cū dixit. Ave gratia plena: q̄ plenitudine gra-
tie nulla vnqz creatura fuit plena. Quia ut re-
fert beatus Hieronym⁹ ad paulā et eustochiū
Et vere dicitur plena gratia: qz ceteris sanctis p̄
partes dam⁹ gratia. Adarie vero se infudit to-
tius gratie plenitudo. Et in eodē loco p̄ paulo
post ait. Et si in sanctis patribus ac p̄phetis gra-
tia fuisse credit: tamē nō eaten⁹ plena. In ma-
teria vero totius gratie: que in christo est veni-
plenitudo. Aug. sermone. 43. de natiuitate xpi
sic dicente. Adaria mater xpi electa est: et super
omnes creaturas p̄lecta: omnib⁹ gratijs secū-
data: omnibus v̄tutibus ornata: omni sanctita-
te in vtero matris repleta: ut de mūdissima ma-
tre mūdissimus nasceret filius: qz sicut in celo
habuit patrē immortalē: sic et in terra habuit
matrē omni corruptione carentē. Ergo hi pa-
ce sua dixerim: male affirmant vginē in pecca-
to fuisse cōceptā si totius gratie que in xpo est:
in maria plenitudo venit. Et ideo Hierony-
m⁹ cōcludens tantā gratie plenitudinē marie a do-
mino collatā dixit. Quā natura nō habuit. Nā
virgo secundū naturā put erat ad accipiendaz
maculaz peccati originalis: qz et ipsa p̄ cōcubitū
viri et mulieris originē habuit ab adā. Et ideo
tanta plenitudo gracie illi data est: nō p̄ naturā
quā habuit: sed per dei gratiā atqz misericordiā
Et ideo dicit Hieronymus. Vnus nesciū qz
omnes maria excepta mundati fuerē postqz in
peccato ceciderunt. Ignorauit ratio. Māz per
rationē continue apud omnes argutū fuit om-
nes qui ab adā habent originē per cōcubitū vi-
ri et mulieris in peccato originali fuisse conce-
ptos secundū legem cōmunes. Nec ergo ratio
ignorauit gratiā a domino marie collatā: ita ac-
taliter qz mens humana nō capir: quia hoc exce-
dit omnē acie intellectus humani. Immo pa-
net celū ut dicit Hieronym⁹: super terrā. Nā
ut dicit Bernardus exponens illa verba gra-
tia plena. In ore plena grā affabilitatis: in ma-
nibus plena gratia liberalitatis. Vere plena:
quia de plenitudine eius gracie capiunt vniuer-
si: captiui redemptionē: tristes consolationem:
peccatores veniā: iusti gratiā: angeli leticiā: to-
ta deniqz trinitas gloriā. Quod si ita est ut asse-
rit iste sanctus ac dei vir: p̄fecto et ipse alio quo-
dam loco salua semp reuerentia et sanctitate sua
male locutus est affirmando virginē a macula
peccati

peccati originalis fuisse deturpatam: atq; in ea co-
cepta. Neque in hoc aliquis mihi molestus sit
quia vnusquisq; magis tenet venerari dei ma-
trim: celorum regina: angelorum domina: q; do-
ctrina: beati Bernardi in hoc passu extollere:
quia cu lumine illo totius ecclesie nostre Hie-
ronymus sum qui affirmat totius gratie plenitudi-
nem que in xpo fuit in gloriosissima ac omni lau-
de digna Maria venisse: q; cu de peccatis agi-
mus: vt refert Aurelius augustinus nullaz de
beata virgine volumus facere questionem ppter
honorē domini. Quia cu qstio fit ppositio du-
bitabilis: de beata virgine nulli dubiu esse de-
bet ipsam in coceptione sancta: ac omni gra ple-
naz fuisse concepta. Concludamus ergo & dica-
mus q; si ista fuit plenitudo gratie in Maria:
qualis nec in Ada: nec in Eva fuit: qualis nec
in angelis: nec in archangelis: aut in principati-
bus: qualis nec in potentatibus: virtutibus: aut
dominationibus: qualis nec in thronis: cheru-
binis: nec in seraphinis vnq; fuit: q; exaltata ē
sancta dei genitrix sup choros angeloz ad cele-
stia regna: ecclesia sic affirmare: q; totius gratie
plenitudo que in xpo fuit: marie data est. Hie-
ronymo testante: q; de plenitudine eius gratie
capiunt vniuersi Bernardo loquente: quia de
ceteris virginibus tanta puritate nitere: qua sub celo
maior nequit intelligi Anselmo cōfiteme: q; cu
de peccatis agit ppter honorem domini nulla ē
facienda lis aut qstio de maria. Augustino di-
cente: q; inter omnes mulieres: nemine exce-
pta fuit benedicta. Helisabet revelante. Dica-
mus ergo & ex his cōcludamus: gloriosissimaz
virginis in coceptione sancta ac plenā gra fuis-
se: nec vnq; a macula peccati originalis fuisse de-
turpatam. Quod cu ita sit: sicut a nobis demon-
stratū est: ego q; a carnalibus ac teneris vngui-
culis semp fui fuis gloriosissime virginis ma-
rie: futurusq; sum si deo placuerit vsq; ad vlti-
mūz etatis nostre terminūz: decreui multa que
ex sacris theologie fontibus emanarunt: i cor-
pus vnum questionis cōtexere in hoc latino ac
claro sermone: ita q; mediante lumine gloriosif-
sime virginis marie que tenebras intellectus no-
stri illuminare dignabuntur dicemus ista acta-
lia: q; si aduersarij veritatis in sua pīnacia per-
manere nollent: rationib; verissimis ducti: cō-
fitebuntur & ipsi gloriosissimā virginem in conce-
ptione sancta: nec a macula peccati originalis
vnq; fuisse deturpatam.

Deo altissimo gratie infinite referantur.

Meritur utrū

gloriosissima virgo maria sit in
peccato originali peccata. Affir-
matue arguendo formabuntur
quinque articulos.

In primo ostendimus per rationes cōmunes
quibus ostenditur: omnes qui ex lumbis Ade
habuerūt originem contraxisse tale peccatum:
virginem etiā ipsam in tali peccato fuisse con-
ceptam.

In secundo articulo ostendimus p rationes
proprias specialiter de virgine loquētes ipsaz in
tali peccato fuisse coceptam.

In tertio hoc qd demonstrabimus ex priu-
legijs soli xpo cōpetentibus.

In quarto adducemus auctoritates cōmu-
nes affirmantes omnem creaturā humanam
puraz post ade delictum in tali peccato fuisse co-
ceptam.

In quinto & vltimo adducemus auctozita-
tes specificē de gloriosissima virgine affirman-
tes ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

Argumenta quib; ostenditur omnes qui ex
lumbis Ade per concubitu viri & mulieris ha-
buerunt originem contraxisse peccatum ori-
ginale.

Ostendendum omnem humanam
creaturam nemine excepta in peccato
originali fuisse conceptam: accipien-
duz est illud Pauli apostoli dictum. Omnes
in adam peccauerunt tanq; scilicet in radice: er-
go omnes qui ex lumbis eius per cōcubitu
viri & mulieris duxerunt originem: cōtraxerūt
tale peccatu. Primo ergo pbabimus ante
cedens huius cōsequētie: q;uis sit formaliter
Pauli apostoli dictu. Secundo pbabimus
cōsequētiā. Data parte negatiua antece-
dēis: scilicet nō omnes in adam peccauerūt
duo sequerētur incōuenientia. Primum in-
conueniens. Fuisset aliqua creatura humana
que redemptioe saluatoris nostri nō indiguis-
set. Secundum incōueniens. Pter christu
redemptorem nostrum fuisset aliqua creatura
pura post lapsum Ade: que in originali iusticia
fuisset concepta. Primum incōueniens sic
deducitur. Nam christus in euangelio dicit.
Non est opus valentibus medicus. Sed ma-
le habentibus. Si ergo virgo non peccasset
in Adam: neq; contraxisset peccatum per te

ergo non indiguit redemptione. Probo consequentiam: quia redemptio presupponit lapsum. Confirmatur. Indigentia presupponit defectum. Si ergo in Virgine nullus fuit defectus: ergo non fuit in ea indigentia redemptionis. Confirmatur secundo: quia ut dicit Paulus apostolus: sicut unusquisque peccatum regnavit in omnibus in condemnationem: sic et unusquisque iusticia regnavit in omnibus in iustificationem. Adodo dato opposito prime partis huius auctoritatis: sequitur oppositum secunde partis eiusdem: quia si unusquisque peccatum non regnavit in omnibus in condemnationem: ergo nec unusquisque iusticia regnavit in omnibus in iustificationem. Secundo inconveniens sic deducitur. Primum originalis iusticie debite in nobis omnibus est propter peccatum primorum parentum in conceptione uniuscuiusque nostrorum protractum eo quod in omnibus illos peccavimus. Si ergo fuit aliqua creatura que in primis parentibus non peccavit: ergo ab illa creatura non fuit remota in conceptione originali iusticia que ab alijs remouetur ex imputatione et contractione peccati originalis. Confirmatur. Qui nullo modo peccat ab eo non remouetur id quod ab alijs remouetur propter peccatum: preterea cum peccatum sit causa privativa illius. Si ergo virgo non peccavit in radice: neque contraxit peccatum originale: nec alio altero modo unquam peccavit: ergo ab ista non remouetur in conceptione sua originalis iusticia: que ab alijs propter peccatum remota fuit. Propter ergo illud antecedens fuisse sufficienter probatum per deductionem istorum duorum inconvenientium. Nunc pro probanda est consequentia: que talis fuit. Omnes in adam peccaverunt tanquam in radice: ergo omnes qui ex lumbis eius per concubitus viri et mulieris duxerunt originem contraxerunt tale peccatum. Que consequentia nisi valeret: sequeretur lex absurda inconvenientia. Primum inconvenientia. Deum esset alicui creature illata a deo iniuste nulla antecedente causa talis pene. Inconveniens sic deducitur. Virgo maria mortua est temporalis morte quam mors pena est: quia est ultimum terribilium in hac vita: aut ergo mortua est quia peccavit in adam tanquam in radice: et non contraxit tale peccatum: quia fuit preuentia per dei gratiam secundum te. Aut quia peccavit in radice: et contraxit peccatum originale. Aut pena ista data est Virgini ad maiorem cumulum meritorum ut dicitur quidam: aut ista pena illi a domino iniuste data fuit. Hec est divisio sufficiens: neque aliquid membrorum assignari potest quare Virgo mortua est temporalis morte. Non est dandum primum membrum: quia peccatum in radice non contractionem non ponit aliquem defectum in anima: siue in creatura

apud dominum. Quia dato opposito dicant nobis: quem alium defectum posset ponere peccatum originale in radice in anima alicuius nisi illum defectum qui est proprie quando contrahitur tale peccatum. Qui defectus si alter est ab illo sufficit nobis quod ab eo Virgo non fuit liberata: voca eam quod vis. Amplius. Sequitur si iste defectus esset alter ab illo qui contrahitur in conceptione per peccatum originale: quod in anima uniuscuiusque fuisset duo defectus: contractio peccati: et alter peccatus talis contractionem. Neque est dandum secundum membrum: quia secundum opinionem tuam virgo non contraxit originale peccatum. Neque est affirmandum tertium membrum: quia merita augentur ex bonis operibus: et demerita augentur ex malis: ergo mors non potuit dari Virgini in penam ad maiorem cumulum meritorum. Confirmatur. Quod non est ista pena alicui: nisi quando demeretur: quia non sunt facienda mala ut eveniant bona. Confirmatur secundo. Virgo maria ob eius mortem non fuit aucta in meritis: sed per eius humilitatem quando dixit: ecce ancilla domini: fiat mihi secundum Verbum tuum. Et ideo post ista Verba maria dixit. Magnificat anima mea dominum. Et post aliaque Verba. Quia respexit humilitatem ancille sue: ecce. n. ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Relinquit ergo ultimum membrum: cum nolumus aliorum dari posse ex sufficienti divisione deductionis: quod est inconueniens probatur. Huius difficultatis argumento quidam theologi dixerunt: quod peccatum originale non est causa adequata mortis naturalis ita quod mors semper pueniat ex tali peccato. Probatum quia mors Christi non fuit propter peccatum originale. Et ideo dicunt quod cum in Virgine Maria fuerunt duo principia intrinseca. scilicet forma intellectus: et eius materia: ratio cuius compositio inest ei corruptibilitas transacto certo tempore unionis istorum duorum principiorum postea puenit mors: quia secundum Aristotelem omne corruptibile de necessitate corrumpitur. Et ideo mors virginis fuit ex talibus principijs: et non ex peccato originali. Sed salva pace tantorum virorum hec ratio theologie nostre non est conueniens: quia dictum est a domino. Quacumque hora comederitis mortem mori cimini. Super quibus Verbis ab omnibus theologicis dicitur: quod duplex fuit intellectus mortis temporalis. scilicet et eterna. Et si Adā non peccasset quibus corruptibilitas uniuscuiusque nostrorum ex natura propria conueniat tamen nunquam talis aptitudo fuisseteducta de potentia ad actum. Quod autem hoc sit verum auctoritate Aurelij Augustini hoc comprobamus. li. 13. de ci. dei. c. 3. d. Quapropter

Quapropter fatendum est primos quidem homines ita institutos fuisse: ut si non peccassent nullum expirant genus mortis: sed eosdem primos peccatores ita fuisse multatos ut et quicquid eorum stirpe exortum: eadem pena teneret obnoxium. Quamvis ergo in nobis sint principia compositionis: ratione quorum igitur nobis mortalitas et corruptibilitas: si primi parentes non peccassent fuissemus? Preservati a morte ipsa quod dicitur et Augustinus. eodem libro. de ci. dei. c. 19. primos homines ita fuisse conditos: ut si non peccasset nulla morte a suis corporibus soluerentur: sed pro meritis obediencie custodite immortalitatem donati cum eis viverent in eternum. Ex istis auctoritatibus satis clare constat responsione istorum theologorum potius esse secundum fallacem philosophiam: quam secundum veram theologiam nostram. Nec valet motuum istorum scilicet periculum non esse eam adequatam mortis: quod Christus mortuus est et non ex peccato: quod superius ostensum est secundum Augustinum. Christus autem non fuit data mors propter peccatum: quod ut dicitur Esaias. oblatum est. scilicet ad mortem: quod ipse voluit. Unde mors illi necessario data non est: quod si voluisset in eternum virisset. Voluit ergo Christus mori ut liberaret genus humanum quod perierat pro morte suam. Unde dicitur et canitur ab ecclesia. Qui mortem nostram moriendo destruxit. Non quidem mortem ipsam universalem nostram destruxit: quod universalem nostram moritur: sed destruxit mortem eternam quam debebamus incurere ex peccato primorum parentum. Secundum inconueniens quod sequitur nisi ista consequentia teneat quod aliqua creatura humana a deo esset producta propter aliquem finem: et tamen naturaliter nulla antecedente causa inclinaretur ad oppositum sui finis. Probatur quod per Augustinum super libro Genesim. deus creauit hominem ut summum bonum intelligeret: intelligendo amaret: amando possideret: possidendo frueretur. Hinc ergo est finis ultimus hominis: frui deo: et videre ipsum faciem ad faciem: sicuti est: ut affirmat vas electorum. Paulus apostolus. Probo modo isto fundamentum declarato inconueniens prima fronte positum. Quod secundum apostolum Paulum omnes indignum gratia dei et redemptione eiusdem: quod post transgressionem legis primis parentibus data omnes erant inclinati ad damnationem sempiternam: que damnatio est opposita nostro fini ultimo. Cum ergo et ipsa Virgo indignum gratia dei et domini nostri Iesu Christi: sine qua et ipsa in eternum damnata fuisset. Quero ex qua causa indignum tali redemptione. Aut peccauit in radice: non contraxit peccatum. Et hoc dicendum est: quod peccatum in radi-

ce non contractum nihil mali ponit in anima nostra apud dominum ratione cuius creatura possit inclinari ad damnationem sempiternam. Aut indignum redemptione: quod contraxit peccatum originale: et hoc dicendum non est per te. Et cum nulla alia causa assignari potest preter istam: relinquitur quod Virgo nulla antecedente causa erat inclinata ad damnationem: et indignum gratia domini nostri Iesu Christi: quod est inconueniens deductum. Tertium inconueniens quod sequitur nisi consequentia ista valeat: est quod Virgo Maria fuisset redemptrix et non redempta: consequens falsum: quod tantum est unus redemptor Christus. Inconueniens sic deducitur. Virgo Maria passa est angustiam mortis: et multas alias penas. Aut ergo quia in ea fuit causa talis passionis. Aut quia in ea non fuit aliqua causa talium penarum. Non secundum: quod in hoc apparet de iniustus ut deductum est in primo inconuenienti. Si primum. Aut talis causa fuit ex peccato in radice non contracto. Aut peccato in radice et in eo contracto. Aut propter salutem humani generis. Non primum: quia peccatum in radice nullum defectum ponit in creatura quam non est contractum. Neque secundum per te: quia Virgo non contraxit peccatum originale. Ergo datur tertium medium ex sufficienti diuisione deductum. Confirmatur: quod virgo non indignum redemptione. Probatur quod redemptio pre-supponit lapsum: et passa est: ergo fuit redemptio et non redempta. Quartum inconueniens quod sequitur nisi consequentia ista valeat est. Tollere enim omnis via ad probandum filios Ade in conceptione contraxisse peccatum originale. Hoc autem est contra Augustinum in libro de baptismo puulorum contra hereticos affirmantes puulos non contrahere peccatum originale ex peccato primorum parentum. In quo loco Augustinus probat per rationes verissimas atque necessarias quod lege transgressa a primis parentibus omnes qui ex lumbis eorum trahunt originem per concubitus viri et mulieris contrahunt tale peccatum. Inconueniens sic deducitur. Quia ratio unum individuum spiritus humane potest preservari a peccato originali in conceptione ne contrahat illud omnia individua possunt preservari ne in conceptione contrahant tale peccatum. Probatur: quod peccatum originale ex eadem causa in omnibus contrahitur. Ergo si fuit preservatum aliquod individuum ne contraheret tale peccatum hoc fuit ex possibilitate. Probatur quod illa mortis hoc non potuisset fieri. Et ut dictum est qua-

rōe vniū indiuiduum potuit preservari: etiam
oia indiuidua poterunt a tali pōō preservari.
Ergo nulla rō necessaria pōt pbare q omnes
q contraxerūt originem ex primis penibus cō
cepti fuerunt in tali pōō. Probatur ista vltima
consequētia: qz si esset aliqua rō necessaria eius
opposita eēt impossibilis: quod tamē non ē: qz
qd cōpetit per eandē cām oibus indiuiduis eius
dē spēi: si ab vno indiuiduo illud pōt remoueri
ab oibus. Cū autē peccatum originale cōpetat
oibus indiuiduis spēi humane p dē peccatū
qd fuit cā damnatōis oium nostrū: si ab vno in
diuiduo pōt remoueri tale pōt ne in cōceptio
ne cōtrahat illud: ab oibus ēt potest remoueri
Et sic tolleretur via necessaria ad pbandū pu
los contrahere tale peccatum: et sic baptisim⁹ nō
esset necessarius in pūlis. Quintum incon
ueniēs quod legatur nisi illa consequētia valeat ē
q si Vgo non fuisset concepta in pōō origina
li: si motua fuisset ante passionem dñi nri iesu
xpī: ad eternam glām iuisset anteq xpī a mor
tuis resurrexisset: quod ē absurdū dicere et incō
ueniēs. Probatur. Quādocunqz ē aliqd ens
in vniuerso pducto ppter aliquem finē: si nul
lū ē impedimētum respectu sui finis: illud atti
git finem. Sed sic ē q visio intuitiua dei et frui
tio eiusdē ē vltimus finis: ppter quē aia intel
lectiua est pducta: ergo amoto oī impedimēto
aia intellectiua attinget illum finem. Maior hu
ius rōnis est nota. Et minor ē pauli apostoli.
v. Videbimus illū facie ad facie sicuti est. Tūc
sic. Si aia Vginis fuisset sepeata a corpore ante
q xpī mortuus eēt nullum ipedimētū ei fuisset
per quod posset remoueri a visione intuiti
ua dei. Probatur: qz nō peccatum originale:
neqz aliqd aliud peccatū veniale aut mortale
Neqz illud impedimētū posset eē violentum
qz hoc esset contra dei iusticiā q nullo antece
dente defectu anima Vginis amota fuisset ab
vltimo fine eius. Quod si sic nō est: legatur q
illa anima glōsissima Vginis marie fuisset ad
eternā glām: et vidisset dñm facie ad faciem si
cui ē. Sextū inconueniēs quod legatur nisi il
la consequētia valeat ē. f. fuisset aliqua creatura
cōi cursū nature per cōcubitū viri et mulieris p
ducta: et tamē in pōō originali nō fuisset cōcep
ta. Hoc inconueniēs ē satis claz. Et primo q
fit pducta per cōcubitū viri et mulieris hoc est
notū: qz habuit gentes. f. Joachīm et annā: ex
qbus generata ē. Qd non fit in pōō originali
cōcepta hoc affirmatur a te. Hoc aut incōueni

ens ē exp̄sse contra Aug. in li. de fide ad petru
d. f. firmissime tene et nullatenus dubites oēm
boiem q per cōcubitū viri et mulieris natu
ē in peccatis cōceptum eē. Et sic apparet incō
ueniens deductum.

Argumenta specia'ia ostendentia virgines
in peccato originali fuisse conceptas.

¶ Sūqz deo dante oibus vniuersalib⁹
p pbabiliter inductū ē: oēs qui ex libis

Ade per cōcubitū viri et mulieris du
xerūt originem: nemine creatura humana pu
ra excepta contraxisse pām originale: nūc in p
fenti articulo adducēde sūt rōes pprie: quibus
aduersarij vtiens conātur pbare spālitur virgī
nē in pōō originali fuisse conceptā. Primum
argumētum est hoc. Subiectum gracie piori
tate nature precedit grām: qz semp subiectum
substantiale precedit accidens fundatū in illo:
qz scdm Ari. substantia ē prior omni acciden
te. Sed aia virginis fuit subiectū gracie: q gra
tia fuit accidens: ergo pioritate nature preces
sit illā grām. Tūc accipio aiam virginis in illo
piori: et arguitur sic. In tali anima ē carētia
originalis iusticie debue in primis penibus
amisse ex transgressiōe legis. Ergo in tali aia
est peccatum originale. Cōsequētia pz a diffi
nitōe ad suum diffinitū. Antecedens aut cōse
quentie pz in illo priori. Nō pōt dici q fit gra
tia egales originali iusticie: qz tale subiectum
ē prius illa. Nec pōt dici q sibi sit originalis ius
ticia: qz pter xpī redemptorē nostrū post ade
penū nemo fuit in originali iusticia conceptus.

Secūdum argumētū est hoc. Virgo maria
indignū gratia dei: iuxta illud pauli apli dictū.
Omnes indignūmus gratia dei. Nō stante ar
guitur sic. Aut ergo Vgo indignū gratia dei:
anteqz eēt. Aut postqz fuit. Nō primū: qz indi
gentia in aliquo p̄supponit illud. ergo secūduz:
Sed ipossibile ē q sit idem instans idigentie et
gracie: ergo in instanti idigentie nō habuit gra
tiam. Tūc quero in instanti idigentie erat aliqs
defectus in maria: vel nullus. Si dicatur q fit
aliqs defectus: ille nō pōt eē nisi pām origina
le. Si dicatur q ibi fit nullus defectus: hoc sta
re nō pōt: qz vbi nullus ē defectus: ibi nulla est
indigentia. Tertiū argumētū. Fundamētū p
quod ponitur virgine in pōō originali nō fuis
se conceptā ē vi veneret iesu xpī mater. Sed ta
li honore deus nō vult venerari matrē xpī: er
go nō debemus ponere Vginē non fuisse con
ceptam in pōō originali. Quidam vniuersales
batur

bat qz **M**ero. sup. **M**ath. super illud. **L**iber ge-
nerationis iesu xpi: iquit nullā scāz mulier in ge-
nealogia saluationis assumi: sed eas quas scrip-
tura reprehēdit: ut qui p pccōribz venerat: d pccō-
ribz nascēs oīum pccā deleret. Quartuz ar-
gumētū. Illud d3 poni in maria: p quod virgo
magis debet xpo. Probatur qz dicit i euange-
lio. Cui plus dimittit plus diligit. S3 ponere
ipam in pccō originali eē cōceptā: deinde mun-
datā ē ponere ipsam magis xpo debūricez: q3
ponere oppositū. Probatur i qz fm hoc virgo
cognoscit opus redemptōis: per qd opus vbi
caro factū est: ergo illud ē ponēdū in ea. s. ipaz
in pccō originali fuisse conceptam. Quintum
argumētū. In penitibus v g nis fuit libidino-
sa cōiunctio: ergo ples nata ex his fuit in pccō
originali cōcepta. Cōsequētia p3: qz dicit i euā-
gelio. Bona arbor bonos fructus facit: mala at
bonos fructus facere nō pōt. Et ab Aug. affir-
matur in li. de fide ad petz. q oīs homo q pccō
subitūm viri z mulieris natus ē: in patris con-
ceptus ē. Secūda argumētum. Quicūqz fuit
duo quoz vnu necessario sequit ad aliud: si da-
tur scdm in aliquo: i illo ē: aut salte fuit primuz.
Sed sic ē q pccm originale z rebellio sensuum
fuit huiusmōi. s. q rebellio sensui sequit neces-
sario ad pccm originale. Ergo posita rebellioe
sensui in aliqua creatura ponit pccm originale
aut salte fuit in illa. Sillogism⁹ bon⁹ maior est
nota. z minor: pbatur: qz sensus nūqz fuit re-
belles rōi in primis penitibus: nisi scā deordia-
tōe i illis: qz ut dicit Aug. li. 4. de ci. dei. c. 13.
In occulto mali eē ceperunt: vt i apertam in-
obedientiā laberent. Nō enī i ad maluz opus
peruēiretur: nisi pcederet mala volūtas. In
v gine autem qzuis ipa nūqz habuit aliquem
peccati stimulum ex pte sensuum: tñ vgo passa
ē fm sensus multas passiones. s. famē: sitim z
dolorē mortis vnigeniti filij sui xpi: q passio-
nes fm aiam in v gine nō erant: qz semper in
illa fuit recta ratio dominās appetitui omnium
sensuum eius.

Argumenta sumpta ex priuilegijs xpi. pbā-
ta v ginem a macula peccati originalis fuisse
deturpatā.

Non sufficiunt argumenta per nos su-
perioribus articulis adducta: immo ne-
cessarium esse videtur: vt absoluat ur to-
ta intentio aduersariorum: ponere quasda3 ra-
tiones sumptas ex priuilegijs christo competē

ad probandū v ginem i pccō originali fuisse
cōceptam. Prima rō hec est. Nō fuit tā-
tum gloriofissime virginis priuilegia a deo il-
li data a nobis extollēda: vt minuatur priuile-
gia atque dignitas z gratia saluatoris nostri ie-
su christi. Sed qz ipse solus xps post ade lapsuz
extiterit sine peccato: p excellētiā: dignitatem
atqz grām soli attribuitur christo: ergo nō de-
bemus ita extollere virginem z eius priuilegia
vt auferatur dignitas z excellentia redempto-
ris nostri. Maior huius rationis nulli dubia
eē debet: qz si ab aliquibus oppositum tenere-
tur: hereticus appellari posset. Maior autem
huius rōis pbatur per aug. in libro de baptis-
mo puulorum dicētem. Restat iquirere viruz
i filijs hominuz aliquis potuerit esse sine pccō.
Et dicit. Nō est i filijs hominū quisqz sine pec-
cato: excepto vno mediatore. Et i eodem libro
circa finem libri secūdi dicitur. Teneamus si-
dei idēdinabilem confessionem: qz solus xpus
sine peccato nat⁹ est i similitudinē carnis pccati.

Secūda ratio. Post ade delictuz solus xps
inter boies sine pccō oimode inuentus ē. De muli-
eribus aut nulla inuenta ē aut repta: ergo nō ē af-
firmādum v ginem sine pccō originali fuisse cō-
ceptam. Cōsequētia probatur: qz opposituz cō-
sequētis ifert formālī oppositum ācedētis. ān-
cedēs autem pbatur: qz dicitur **E**cclias. 7.
Vnu de mille viris repperi: de mlieribus nul-
laz inēi. Que verba exponēs aug. dicit. Vnu
idest xpm de mille viris repperi. Vbi notādū
est qz ibi accipitur numerus millenarius p oī
numero sine peccato de mlieribus nullā iueni

Tertia rō. Omnis mūditiā creature hūane
pure d3 eē citra mūditiā xpi. probatur: qz in
filijs hominū nō ē iuctus qsqz sine pccō nisi xps
S3 si vgo nō fuisset cōcepta i pccō originali z fu-
isset i cōceptōe sancta: mūditiā v ginis fuisset eē
lis i cōceptōe cū mūditiā cōceptōis xpi: qd ē ab-
surdū: ergo nō ē ponēdū v gine sine pccō ori-
ginali fuisse cōceptā. Quarta rō. fūdamētū
p qd pōit v gine i pccō nō fuisse cōceptā ē qz de⁹
potuit pfluare illā a tali pccō z sic potuit ita deca-
u z sic dicit ita scm ē: s3 istō fūdamētū ē falsū: qz
isto mō possz pbare xps nō fuisse mortuū. p salu-
te hūani gnis: qz potuit nō mori. Et oē qd ē pos-
sibile deo illi pūit: ergo deuit: z sic deuit ita de-
bebat fieri: qz tñ omnia falsa sūt atqz risu digna.

Quinta ratio. fūdamētum per qd poni-
tur v ginem in cōceptione fuisse scām ē: qz v-
bum dei filius debebat venerari virgine: quia

no eterno eius mater electa fuit. Sed hoc fun-
damentum est falsum: quia verbum dei filius maio-
ra potuit cōferre v̄gini: q̄ magis honorassent
eas: q̄ hoc q̄ fuerit sine peccato cōcepta: vt im-
mortalitē et beatitudinē de facto: et tamen hec
illi a dño cōcessa nō fuere: quia nō erant cōue-
nientia: ergo nō debet dici q̄ virgo ex eo q̄ de-
bebat esse iesu christi mater fuit p̄seruata ne in
peccato originali esset concepta: q̄ hoc solū erat
x̄po cōueniens.

Auctoritates cōmunes probātes omnes q̄
ex primis parentib⁹ duxerunt originē in pecca-
to fuisse conceptos.

¶ Non cōtenti ex his argumētis superio-
ribus articulis adductis aduersarij ve-
ritatis adducūt quasdā auctoritates cō-
munes p̄bātes oēm creaturaz humanam post
Adē delictū fuisse in peccato originali p̄ceptā.
Mā Est. c. 53. ingt. Omnes nos q̄si ones er-
rauimus: vnusq̄q̄ declinauit in viā suā: et dñs
posuit in eo. s. x̄po iniquitates omniū nr̄m. Et
apostolus Paulus ad Ro. 5. Per vnū homi-
nez mors intrauit in mundū: ex quo oēs pecca-
uerunt: et in eodē loco. Sicut vni⁹ adē delictū
regnavit in oēs in condemnatione: sic vni⁹ x̄pi
iusticia regnavit in oēs. Et alibi idē apostolus
Sicut in Adā oēs moriunt: ita et in x̄po oēs vi-
uificant. Et sanctus leo papa inquit. Dñs no-
ster peccati mortisq̄ destructor sicut nullū a rea-
tu liber repperit in liberandis oibus venit. Et
aug. li. 13. de ci. dei. c. 14. Dñs. n. i illo fruim⁹
q̄si ille vn⁹ oēs corripuit: q̄p feminā lapsus est.

Auctoritates p̄prie specificē p̄bātes virgi-
nez in peccato originali fuisse cōceptam.

¶ Primo p̄o cōplemento huius affirma-
tiue partis adducere intēdimus aliq̄s
auctoritates specialiter explicātes virgi-
nem in peccato originali fuisse cōceptā: vt om-
ni ex parte p̄ nos satisfactū sit aduersarijs veri-
tatis. Prima auctoritas est sancti Berni. in
epistola ad Lugdunenses. d. Virgo in conce-
ptione minime sanctificari potuit: imo ipsa pec-
cato fuit obnoxia: deinde v̄tute spiritus sancti
mundata. Et Ansel. li. 2. Cur deus hō. inquit
Licet omnis dei cōceptio mūda sit: et absq̄ car-
nalis delictationis peccato: v̄go tamē ipso vn-
de assumpta est in iniquitatibus cōcepta ē: et in
peccatis cōcepit eas mater eius. De tātis totq̄
p̄clarissimis viris hos duos viros auctori-
te dignos: q̄ de alijs pax curamus: inuenim⁹
expresse affirmantes virginē in peccato origi-

nali esse cōceptam.

Quibus nō obstantibus partes negatiuam
omnino tenere intendimus: et hoc verissimis
rationib⁹ multisq̄ p̄clarissimis sanctorū auctori-
tatibus duci auxiliante nobis gloriosissima ac
intemerata dei genitricē.

¶ A oppositum

est Augustinus totius ecclesie
lūmē ac fidus clarissim⁹ in li-
bro sermonū suoz ad heremi-
tas: sermonē. 43. de natiuitate
domini dicens. Propterea mater. s. christi ele-
cta est: et sup omnes creaturas p̄fecta omnib⁹
gratijs secundata omnibus virtutibus ornata:
omni sanctitate in vtero m̄ris repleta: vt de mū-
dissima matre mundissimus nasceret filius: q̄
sicut in celo habuit patrē immortalē et etern⁹:
sic et in terra habuit matrē omni corruptionē ca-
rentem. Igit in celo qualis est pater: talis est fi-
lius: sic et in terra qualis est mater: talis secūda
carnē est filius. In celū cū patre etern⁹ et im-
mensus incorruptus et sublimis est: et in terra
cū matre immaculatus et m̄suetus. Et idē au-
gu. in li. de gratia et li. ar. 2. de peccatis agi-
mus propter honorē domini nullā de beata vir-
gine volumus facere questionē. Adiungam⁹
his duab⁹ auctoritatib⁹ auctoritates sancti Me-
rony. in epistola ad paulā et Eusto. d. Et si in
sanctis patrib⁹ et p̄phetis gratia fuisse credit⁹:
tū nō eatenus plena. In Adaria vero toti⁹ gr̄e
que in christo ē venit plenitudo. Et i eadē eplā
Ceteris sanctis per partes dat gratia. Adarie
vero se infudit totius gratie plenitudo. Et an-
sel. in lib. Cur deus hō. inquit. Decet v̄ginez
ea puritate nitere: qua sub celo nulla maior ne-
quit intelligi. Et ideo sancta mater ecclesia ca-
nit de Adaria. d. Que est ista q̄ p̄gredit q̄si au-
roza p̄surgēs pulchra vt luna: electa vt sol. his
verbis cōcordat psalmus David. In sole po-
suit tabernaculus suū. Qui sol fuit virgo. Et ip-
se. s. christus tāq̄ sponsus procedens de thala-
mo suo. Et in canticis canticorū dicit. Tota pul-
chra es amica mea et macula nō ē in te. Et ideo
sancta mater ecclesia dicit. f. elix es sacra virgo
maria: et omni laude dignissima.

Quare autē Adaria sit omni laude dignissi-
ma: explicatur causa: q̄ ex te ortus est sol iusti-
cie christus deus noster.

¶ 2do seruandus in questio.

In q̄ōne

i In questione ista seruabibus talem or-
dinem.

1° Videbim⁹ originali iusticia p^{ri}mox parēti
2° Videbimus de lege a dño p^{ri}m^{is} parenti-
bus data.

3° Videbim⁹ de peccato p^{ri}morum parentum
et eius causa.

4° Videbim⁹ q^{uod} mala sunt secuta ex tali p^{ri}mo.

5° Videbim⁹ de peccato p^{ri}mox parentū: q^{uod}
transiuit ad omnes posteros et descendentes
ex lumbis ade p^{ri}mi parentis nostri.

6° Videbim⁹ quid est peccatū originale cōtra-
ctum in nobis.

7° Videbim⁹ i q^{uod} subiecto fuit hū tale p^{ri}mo.

8° Videbim⁹ quot modis soluitur debitum.

9° Videm⁹ quot sunt modi redemptionis.

10° Videbimus q^{uod} tam ex parte dei q^{uam} ex parte
virginis fuit possibile q^{uod} h^{oc} p^{ro}feruaretur a
peccato originali.

11° Videbim⁹ q^{uod} hoc fuit conuenientissimū.

12° Videbim⁹ quod virgo fuit in conceptione
sancta: et a peccato originali p^{re}seruata ex parte
christi redemptoris nostri.

13° Hoc idē videbim⁹ fuisse ex parte v^{ir}ginis

14° Videbim⁹ modū p^{er} quē virgo fuit libera-
ta ne incurreret siue cōtraheret tale peccatum

15° Videbim⁹ cur virgo nō fuit liberata a pe-
nis peccati si fuit liberata a peccato.

16° Videbim⁹ in quibus differt cōceptio chri-
sti a cōceptione v^{ir}ginis Marie.

Ultimo soluemus argumenta ante oppositum
questionis adducta: et sic erit finis questionis

De originali iusticia p^{ri}mox parentū.

Reauit itaq^{ue} de^{us} hominē ad imaginez
et similitudinē suā omni grā atq^{ue} recti-
tudine plenū ex v^{ir}aq^{ue} parte. s. tā incor-
porea q^{uam} corporea p^{er}fectū. Intellectus hominis
creatorē suū recte intelligebat. Volūtas ei⁹ se-
quens rationē rectā: deū sup^{er} oia ardētī quodā
desiderio affecta amabat. Sensus oēs: tā inte-
riorēs q^{uam} etiā exteriorēs ita ordinati erāt q^{uod} ap-
petitus eoz tāntū ad illoz obiecta se extendebāt:

q^{uod} a ratione recta et electione volūtatē sequen-
te illā rationē rectā p^{ro}mittebant. Et q^{uod} sic in
hoīe existentib⁹ resultabat originalis iusticia p^{ri}-
mox parentū. Nā cuncta animalia plenā obe-
dientia hominī p^{re}stabāt. Sensus oēs recte rō-
ni subiecti erāt. Volūtas ita bene a deo insti-
tuta erat q^{uod} omni rectitudine plena creatorē suū
amabat. Intellectus recte deū factorē atq^{ue} crea-
toz suū intelligebat. Nā vt dicit Aurelius au-

gustinus. Creauerat de^{us} rationalē creaturā: vt
summū bonū intelligeret: intelligendo amaret
amādo possideret: possidendo frueretur.

De lege a dño p^{ri}m^{is} parentib⁹ data.

Quāuis hō plenū grā atq^{ue} rectitudine
q^{uod} a dño creatus esset: tamē omnipotens
deus regula infallibilis decreuit illi da-

re legē. Nā cū vnūquodq^{ue} ens finitū: q^{uod}uis in
suo genere siue specie p^{er}fectuz ex se sine ordine
ad p^{ri}mū ens inde pendens atq^{ue} infinitū regu-
lari ex sui natura nō possit: q^{uod} tale ens finitū est

ens p^{ri}ncipationē: et omne tale reducit ad ens
p^{er} essentia: cuiusmodi de^{us} ē: ideo illi a dño da-
ta est lex. nō q^{uod}ē difficilis: imo omniū facilissima

vt mediante tali lege et ei⁹ obseruātia hō regula-
retur: vt posset mereri vitam eternā. Dixit er-
go dñs p^{ri}m^{is} parentib⁹. De arborē sciētē bo-
ni et mali ne comederitis: quacūq^{ue}. n. hora co-
mederitis morte moriemini. Nā p^{ri}m^{is} parē-

tibus in paradiso delitiāz cōstitutis: solūmodo
fructus arboris vni⁹ a dño vetitus est: nō q^{uod} fru-
ctus ille tā excellens atq^{ue} nobilis esset: ita q^{uod} no-
bilior aut eo excellentior in paradiso deliciarum

inueniri nō posset: sed vt hō illa parua lege a do-
mino accepta atq^{ue} obseruata: virā eternā mere-
ri posset. Q^{uod} si in tā parua atq^{ue} infima re hō
plenā obedientia creatori suo dare nolleret: dupli-
ci moreret morte. s. temporali: q^{uod} aia a corpore
separat^{ur}: et eterna: q^{uod} dānati cōtinue moriunt^{ur}. p^{ro}-
pter amotionē infiniti boni: et propter afflictio-
nes cōtinue a demonibus atq^{ue} malis spiritib⁹
illis datas.

De peccato p^{ri}mox parentū.

Accepta ergo lege a dño: diabolus hu-
mani generis inimicus simulans cām
vetiti fructus p^{ri}m^{is} parentib⁹ dixit.

Cur p^{re}cepit vobis de^{us} ne comedatis ex omni li-
gno. Qui respondentes dixerūt. Ne forte mo-
riamur. Recordabant^{ur} q^{uod} dñs illis dixerat: qua-
cūq^{ue} hora comederitis morte moriemini. Qui-
bus diabol⁹ dixit. Nequa^{quam} moriemini. Sci-
eniz de^{us} q^{uod} quacūq^{ue} hora comederitis aperient^{ur}
oculi vestri: et eritis sicut dii scientes bonū et ma-
lum. Quāq^{ue} de v^{ir}bis diaboli: q^{uod} mouit ab illis
cām mortis cogitare cepisset: fructū vetiti arbo-
ris comederūt. Vñ dicit sacra scriptura. Vidit
ergo mulier q^{uod} esset bonū ad vescēdū: dedūtq^{ue} vi-
ro suo: q^{uod} comēdu. Lege ergo illis a dño data ab
eis transgressa amiserūt grām omnē rectitudi-
nez atq^{ue} originalē iusticiā. Tunc ceperunt sen-
tire aliā legē in sensib⁹ suis repugnantem legi

mentis eoz. Vñ Ansel. i. k. cur de^o hō. inquit
Inobediētia primoz parētū iusticie debite nu
diatis fuit cā. Causa aut peccati hui⁹ fuit volū
tas eoz praua: et p voluntatē eoz fuit pmissum
tale peccatū. Mā volūtas p electionē rectā mere
tur: qz illa electio est cōformis rōni recte. Māz
electio recta fm Ari. 6. ethicoz sequit rōnē re
ctā. Eū ergo primi parētes itelligerēt fructū ve
rite arboris a dño vetitū fuisse: p electionē rectā
noluerūt esse cōformes diuine volūtati: imo vo
luerunt esse disformes: et pot⁹ credere diabolo
qz creatori suo. Vñ Aug. li. 14. de ciui. dei. c.
13. inqt loquēdo de primis parētib⁹. In ocul
to mali esse ceperūt: vt in aptā inobediētiā labe
rent. Mō. n. ad malū op⁹ pueniret nisi pcede
ret mala volūtas. Volūtas ergo i primis parē
tibus fuit illa q primo peccauit: ex quo postea p
uenerūt ad malū opus. Vñ dicit scūs Aug. in
eo. c. Si volūtas supple primoz parētū i amo
re supioris et imutabilis boni: a quo illustrabat
vt videret: et accendebat vt amaret: stabilis per
mansisset: nō inde ad sibi placēdū induceret: vt
ex hac tenebresceret atqz frigeret: vt vel illa.
f. Euapex crederet dixisse serpentē: vel ille. f.
Adā dei mādato vrozis pponeret volūtātē. Et
qb⁹ apparet q pām primoz parētū formaliter
fuit carentia iusticie debite in illis amisse. Se
cundo apparet qd pām eoz nō fuit rebellio sen
suū erga rōnē: qz sensus nūqz fuissent deordina
ti nisi primo fuisset deordinata volūtas. Quia
sicut primi parētes fm rōnē obediētiā debūz
deo pflare noluerūt: imo facti sūt rebelles crea
tori suo: sic et sensus facti sunt rebelles rōni: obe
diētiāqz debitā ei pflare nō potuerunt. Talis
ergo rebellio sensuū in pām parētib⁹ secuta ē i
mediate post peccatū ab eis cōmissūz 3° appa
ret q peccatū eoz nō fuit obligatio ad penā du
plicis mortis: qz talis obligatio orta est ex pecca
to iam cōmissō.

De malis secutis ex peccato primoz parētū
Acti ergo sunt filij ire ex transgressio
ne legis: et amiserūt dei grām ac origi
nalē iusticiā: incurrerūtqz duplicē mor
tē. f. spālē: mortē qz eternā icurrissent: nisi fuis
set grā et humanitas redēptoris nrī. Et tali. n.
peccato oēs sensus facti sunt rebelles rōni: sen
sūqz aliā legē in sensib⁹ eoz repugnāte legi
mentis illoz. Tunc caro cepit cōcupiscere ad
uersus spūiū: et spūs aduersus carnē. Eiectiqz
sunt de paradiso terrestri. Dicitqz ē p dñi ade
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Et Eue

dictū fuit. In dolore paries filios tuos. Vñ si
nō peccassent nullū genus mortis expti eēnt f3
Aug. li. 13. de ci. dei. c. 3. q. ait. f. attendū est pā
mos qdē hoies ita institutos fuisse: vt si nō pec
cassent nullū experirent gen⁹ mortis: f3 eodez
primos peccatores ita fuisse multatos: vt etiaz
qeqd eoz stirpe esset exortū eadez pena teneret
obnoxium.

De peccato primoz parētū quod transiuit
ad omnes posteros.

Scit grā dñi ac originalis iusticia pā
mis parētib⁹ a deo creatore suo dono
data fuit nullis eoz meritis antecedēti
bus ipsiqz bene cooantib⁹ i bonā illā trāsuiūt
set ad oēs posteros atqz descēdētes ex lumbis
ei⁹: omnesqz filij grē fuisset⁹: sic et ipsi peccā
tibus indignatio dñi cecidit super illos: atqz ad
oēs posteros et descēdētes ex lumbis eoz f3 le
gez trāsuiūt. Et illud qd fuit actuale pām i illis
p origine i nobis dicit originale. Mā vt dic an
selmus in li. Cur de^o hō. Inobediētia pmoz
parētū iusticie debite nudatis fuit cā: p quam
oēs sum⁹ filij ire. Qd aut pām primoz parētū
fm legē cōm trāsuerūt ad oēs posteros: rōni
bus et auctoritatib⁹ pprobam⁹. Quia qñcūqz
aliquid dat aliq⁹ ita q p primos illud d3 trāsire
ad posteros: ablato illo a pām duob⁹ aufert il
lud ab oib⁹ alijs sequētib⁹. Iusticia aut origina
lis ita data fuerat pām parētib⁹: qz si nō peccas
sent: illa ad oēs posteros trāsuiisset: ergo ab eis
ablata pp pām eoz illa nō potuit trāsire ad oēs
posteros et descēdētes ex lumbis eoz. Ampli⁹
Et lege filij fuoz fui sunt. Eū aut pām paren
tes fuerūt fui pp pām: ergo oēs descēdētes ta
li fuitute fuerūt affecti. Ampli⁹. Originalis iu
sticia ipsi bñ cooantib⁹ trāsuiisset ad oēs po
steros et descēdētes ab eis: ergo ipsi male co
opantib⁹ in illis fuit amissa atqz in oib⁹ descēdē
tibus ex lumbis eoz. Auctoritatib⁹ hoc idē cō
firmam⁹. Mā fm Paulū aplm oēs i adā mo
riunt. Et alibi. Per vnū hoīem mors intrauit
in mūdū: ex quo oēs peccauerūt. Et alibi. Sic
vnus ade pām regnauit in oēs in cōdēnatōez
zē. Et alibi. Oēs in adāz peccauerūt. Et scūs
leo papa. Dñs nr peccati mortisqz destructor:
sicut nullūz a reatu libez repperit: ita liberādis
omnib⁹ venit. Et David in psal. Omnes de
clinauerunt simul inutiles facti sunt. Et Esa.
Omnes nos qñ oues errauim⁹: vnusqz de
clinauit in viā suā. Et Aug. Omnes nos i il
lo fuim⁹: quādo ille vnus. f. Adā oēs corruptit
Et idē

Et idem Angu. **N**ō est in filiis hominū quicquid sine peccato.

Quid est peccatū originale contractū in nobis.

Respondū est a nobis in p̄sentī articulo: qd est peccatū originale in nobis contractū. Peccatū originale in nobis nō est aliq̄s malus actus sicut quidā dixerūt. Nā malus actus in nobis ex mala electione voluntatis sequit̄. In parvulis aut̄ nō pōt esse mala electio voluntatis neq̄ bona: q̄ ipsi nō possunt exercere operationes anime intellective perfectas. s. intellectus et voluntas p̄ quas possunt mereri et demereri. Amplius. Si peccatū originale est aliq̄s malus actus: sequeretur q̄ aliq̄s peccaret actualiter anteq̄ exiret de ventre matris sue. Probatur. Quia peccatū originale trahit quādo vniūsa intellectiva corpori suo organico p̄bifit. Hoc aut̄ q̄ deducit̄ est impossibīle: q̄ pueri in ventre matris nō vtunt̄ libero arbitrio. Amplius. Si peccatū originale esset aliq̄s malus actus esset peccatum actuale et nō originale. Dicam⁹ secundo: q̄ peccatū originale in nobis nō est aliq̄s malus habitus: vt affirmarūt nōnulli: q̄ ex frequentatis actib⁹ generat̄ habitus. 6. et ibi. Modō demonstratū est q̄ peccatū originale nō est aliq̄s malus actus: q̄ talis in pueris esse nō pōt. Qd si mali actus nō sunt: mali habitus esse nō pōt. Nā remota cā remouet̄ effectus. Dicam⁹ tertio q̄ peccatū originale in nobis nō est rebellio sensui erga rationē: q̄ talis rebellio est sequela peccati: et nō peccati. Amplius talis repugnātia sensui est: q̄ p̄ superiorē et rōnalis est deordinata erga dñm. Dicamus quarto q̄ peccatū originale nō est formaliter obligatio ad penā damni: q̄ talis obligatio est ex aliqua cā. Talis aut̄ cā nō pōt esse ipsamet obligatio: ergo est ex peccato: q̄ nō ex virtute: nec ex aliena cā immediata. Ex quib⁹ apparet q̄ illa ratio quaz facit Franciscus Adaronis in 3. sententiarū in questione vtrū beata virgo sit in peccato concepta nihil valet: quādo vult p̄bare q̄ peccatū originale nō sit carentia originalis iusticie. Quia si deus creasset Adā in puris naturalib⁹: habuisset illaz carentiaz originalis iusticie: et tamē nō habuisset peccatū. Dico primo q̄ illa non est completa diffinitio peccati originalis. Peccatū est carentia originalis iusticie: sed sunt plura alia: vt videt̄. Neq̄ etiā est completa diffinitio peccati actualis siue habitualis. Ade nisi ponantur multa alia. Hinc est q̄ nō concluditur Ibi nō est originalis iusticia et subiectū est apuī

nabi ad illā: ergo ibi est peccatū. Secundo dico q̄ si Adā non fuisset creatus in originali iusticia: cū illa sit donū et gratia supernaturalis: nō dicere habere carentiam illius in subiecto apto nato: quia priuatio dicitur dupliciter. Aut quādo deperditur forma in subiecto apto nato ad illā: vt patet in ceco. Aut q̄do in nobis debet euenire aliquid et auferitur mediū: sicut p̄: q̄ si primi parentes nō peccassent: habuimus originale iusticiā. Modō si deus non creasset adam cū originali iusticia: nullo istorū modorū fuisset priuati. Dicam⁹ quinto q̄ peccatū originale nō est appetitus siue inclinatio mendicante qua anima desiderat vniūsa corpori in se: q̄ cū talis appetitus sit anime naturalis cōp̄tens ei per se: ab ipsa nunq̄ posset amoueri tale peccatū p̄ passionē dñi nisi aia intellectiva destructa. Dicam⁹ sexto q̄ peccatū originale nō est formaliter vniūsa aie ad corp⁹: q̄ si tale ab homine amoueri deberet p̄ passionē dñi: prius oq̄ anima dissolueretur a corpore: si peccatū formaliter esset vniūsa anime ad corpus. Amplius. Vniūsa anime ad corp⁹ est naturalis: et ex ea inquantū talis nullūz cōtrahitur peccatū: q̄ ante q̄ primi parentes peccassent in cōceptione eorū anime sue fuerunt cōiuncte corporibus suis sine aliqua macula et peccato. Excludendo ergo diffinitionē peccati originalis in nobis existentis dicamus. Peccatū originale est carentia originalis iusticie debite in primis parentib⁹ amissa ex transgressionē legis in nobis deriuata ex actuali peccato primorū parentū obligans nos ad duplicē mortē. s. temporalem et eternā et ad ceteras penas que tales carentiā sequuntur. Ista diffinitio declarat a nobis per singulas particulas eius. Primo dicitur peccatū originale et in hoc distinguit a peccato actuali. Est carentia. Nā cū peccatū nō sit d̄ genere positiuorū: oportet q̄ diffiniat̄ p̄ carentiā: sicut cetera priuatiua diffiniuntur. Secundo dicit: originalis iusticie et in hoc explicat cuius forme peccatū originale sit priuatio. Dicit tertio loco debite: ganiffi esset amissio iusticie debite: non obligaremur ad duplicē penā. Dicit quarto: i primis parentibus amissa: ad excludendā iusticiā originale in angelis malis amissā: quia tali iusticia non priuamur: sed ea que fuit in primis parentibus amissa. Dicit quinto loco: ex transgressionē legis in nobis deriuata vt explicet cā quare etiā nos q̄uis nō peccauim⁹ actualiter tñ q̄ suim⁹ ex lumbis eius p̄ transgressionē legis ab eis

factas amissimus tale iusticia originale debitas. Dicitur sexto ex actuali peccato primorum parentum quod ut dicitur Aug. Omnes in illo. scilicet Adā suum quoniam ille unus. scilicet per peccatum actualem omnes corripuit. Dicitur ultimo: obligans nos tunc. ut explicent ea que sunt finis huius peccati: et quarum penarum sit causa tale peccatum.

In quo subiecto contrahitur peccatum originale.

Quoniam ex superioribus in precedenti articulo iustis satis clare ostendere posset: quomodo contrahitur peccatum originale in nobis: et in quo subiecto fuit talis macula: tamen ad meliorem evidentiam dicendum decrevit declarare ista in proprio articulo determinato articulo.

Contrahitur ergo peccatum originale in nobis isto modo. Mala autem proprie est illa que est subiectus virtutis et virtutis: medianter potentiam eius. Mala autem que peccaverit: secundum ecclesiam ipsa morietur. Mala si primi parentes nostri non peccassent: anima unius cuiusque nostrum fuisset creata plena gratia cum omni rectitudine atque originali iusticia: unita quoque corpori: omnesque sensus rationi fuissent subiecti: sicut fuit quando fuerunt create anime primorum parentum: quando fuerunt suis corporibus unite. Nunc vero propter peccatum eorum qui transgressi sunt legem: anima nostra creata absque gratia originali iusticia atque rectitudine: unita quoque corpori illud dominum habere non potest super corpore suo: quod habuisset si in gratia fuisset creata. Ideo quoniam primum anima est unita corpori suo: alia lex est in illa: et alia in sensibus corporis. Mala caro pugnat adversus spiritum et spiritus pugnat adversus carnem: et alia lex est in sensibus diversa a lege mentis nostre. Isti ergo modo contrahitur tale peccatum in talique subiecto: in anima quoque nostra est talis carentia: rationi cuius anime nos dicimur privati. Mala ut dicitur Aug. li. 14. de ci. dei. In occulto mali esse ceperunt: ut in aperta inobedientia laborarentur. Non enim ad malum opus perveniret nisi prederet mala voluntas. Propter mala ergo electionem voluntatis primorum fuit amissa illa rectitudo que erat in voluntate eorum: ratione cuius tenebantur conformari voluntati divine. Voluntas ergo fuit illa que fuit privata et inordinata per malam electionem rationi cuius omnes sensus eorum deordinati fuerunt. In nobis vero non fuit aliqua mala electio voluntatis quod non peccavimus actualiter: sed in illo tantum in ratione fuit omne illud quod secutum est ex mala electione voluntatis primorum parentum. Quia sicut voluntas eorum curvata et prava ex transgressionem facta est: sic nos per peccatum eorum creamur cum voluntate

te non recta et sine gratia. Et sicut in illis amissa rectitudine voluntatis sue amiserunt omnem rectitudinem sensuum: sic et anima nostra creata absque gratia et originali iusticia cum unitur corpori suo organico: omnes sensus sunt rebelles rationi: tenemurque ad ad debitu duplicis mortis: omnesque passionem quas habuerunt primi parentes: et nos quoque ex lumbis eorum suum habemus. Et quod sic determinatis apparet error illoque qui dixerunt concubitu inordinatum viri cum muliere esse causam contractionis talis peccati: quod per tale concubitu uniantur spermata ex infecta carne progredientia: ex eisque seminibus sic vivis generat corpus infectum: animeque unitus anima ab eo corpore infecta. Sed salva pace eorum hoc non videtur esse verum: quod si anima nostra crearetur plena gratia et originali iusticia quemadmodum fuerunt anime primorum parentum create: omnes mundi concubitus non essent causa talis deturpationis anime: quod cum anima nostra intellectiva non siteducta de potentia materie: sed a deo immediate creata spiritualis non potest infici a carne infecta: quod illa non est susceptible qualitatibus corporalium. Amplius. In illo subiecto contrahitur peccatum in nobis: in quo fuit contractum peccatum primorum parentum ex transgressione: si hoc actuali ab eis facta. Sed tale peccatum in primis parentibus fuit in voluntate eorum contractum: quod potentia fundatur in anima ipsorum. Ergo et in nobis tale peccatum fuit contractum in voluntate et anima nostra. Amplius. Anima primorum parentum fuit illa que per peccatum fuit privata originali iusticia. Originalis autem iusticia est bonum anime et non corporis: quod extante illa in anima nostra omnes sensus obediunt rationi. Cum autem carentia talis originalis iusticie sit in anima: in illa prius contrahitur tale peccatum: quod sensus fiant rationi rebelles. Caro ergo infecta non est illa que privat animam tali originali iusticia: sed est immediate deus: qui immediate creat illam animam. Et quod id quod anime cooperit seorsum et per se absque corpore: non dicimus illi cooperire: ideo unita corpori dicimus tale suppositum contraxisse peccatum originale. Mala quemadmodum dicitur Ari. primo de anima. Si quis dixerit animam intelligere: est sicut si quis dixerit eam terere et filare. Et tamen intellectiva est illa per quam homo intelligit et sapit. d. ar. in 3. de anima. De parte autem anime qua intellectus cognoscit et sapit. Tamen quod operationes sunt suppositum. i. mentis. non dicimus animam intelligere sed hominem intelligere. Sicut in anima intellectiva quibus in illa sit proprie carentia originalis iusticie debite: tamen non dicimus animam contraxisse tale peccatum: sed hominem. Addebat autem per quod contrahitur tale peccatum est concubitus

origi-
ne
mali-
is

x voluntas

est concubitus viri et mulieris. Est in remotus
mediū eē cū sine qua nō. Adediū autē p̄p̄inqui
ē ex v̄n̄ione aīe intellectue cū corpore suo orga
nico. Scđo appetit error illoz qui dixerūt q̄ pec
catū originale contrahit in aīa ex inclinacōe eius
ad corpus īfectū: et cū delectatur cū corpore. S3
salua pace eoz hoc nō ē v̄x: q̄ talis appetitus
aut īclīatio aīe ad corpus īfectū: aut p̄cedit co
gnitōem intellectus: et electiōem volūtatis: aut
subsequitur. Mō primū: q̄ cū talis appetitus v̄
aīe naturalis: neq̄ ab aīa possit remoueri p̄ ali
quā potētiā: cū ille sit aīe naturalis et p̄p̄i se
queret q̄ p̄ctm̄ originale nūq̄ posset remoueri
ab aīa. Neq̄ ē dicendū scđm: q̄ illud ē pecca
tum actuale et nō originale.

Quot modis soluitur debitum ex aliqua cau
sa contractum.

Is visis atq̄ determinatis ad maiore
b euidētiā dicendoz decreui in isto
articulo notare quot modis dimittit de
bitū ex aliqua causa contractū. Prim⁹ ergo
modus quo dimittitur debitū ē per cāe cessatio
nē. Vt quādo filii remanēt post mortē suoz
penitū abq̄ bonis paternis nō tenētur ad de
bita patris: q̄ cessauit ille q̄ fuit cā talis debiti:
et in bonis eius nō remansit q̄c̄. Istō modo
nō fuit solutū debitum contractū in p̄mis pē
nibus: et ē nostz in morte nostra: q̄ q̄uis mor
tui sunt: et nos continue morimur: in lex do
mini nō solū adimpletur ex morte tp̄ali: sed de
bet adimpleri et quo ad mortem sempiternā: q̄
aīe eoz post mortē adhuc remāserūt. At dices
Quō aīa humana tenet ad mortē sempiternā
cū ipsa sit īmortalis: neq̄ vnq̄ moriatur. Dici
m⁹ quēadmodū dicit Aug. li. 13. de ci. dei. c. 2.
Quāuis aīa humana v̄aciter īmortalis p̄hibe
at: bz in quādā ē ip̄a mortē suā. Et paulo p⁹
declārando quē sit ista mors aīe dicit. Adors
igitur aīe fit cū deserit eā deus sicut corp⁹ cum
deseritur ab aīa supple mors eius fit. Ad p̄po
situm redeūtes dicimus q̄ debitum nostrū nō
fuit solutū p̄ mortē primoz penitū: q̄ cā talis de
bitū ē carentia originalis iusticie debite: q̄ carē
tia in cōceptōe nostra cōtrahit p̄pter defectum
primoz penitū. q̄ v̄t dī. it Aug. S̄ c̄s in illo fu
imus: q̄n ille vn⁹. s. ad i. oēs corrupti. Scđo
mō dimittitur debitū p̄ debiti satisfactōez. Istō
mō nō fuit solutū debitū primoz penitū et n̄z
q̄ culpa eoz in nobis contracta obiectiue fuit i
finita circa obiectū īfinitū: q̄ deo displicuerunt
p̄mi penes: et nos cū illis. Ad op̄er nulluz si

nūq̄ pōt auferri c̄spa obiectiue īfinita. Ampli
us. Scđm paulū nō sunt cōdigne passiōes hu
ius seculi ad futurā gl̄iam: nisi medtante gra
tia dñi: qua ablata: nulla op̄atio humana talis
ac tanta eē pōt: q̄ illa possit eē sufficiens. non vi
co solū ad satisfaciendū p̄pter debiti contractū
sed et si nullū fuisset cōtractū debitū: ita adhuc
non eēt sufficiens ad futuram gl̄iam: neq̄ de cō
digno: v̄t p̄z: neq̄ et de congruo: nisi eēt gra
tia dñi nostri iesu xp̄i. Terno mō pōt dimitti
bitū per debiti donatōem factā ab aliquo
pro nobis satisfaciente. Istō mō fuit donatum
debitū cōtractū ex p̄ctō primoz penitū nobis
p̄ iesum xp̄m redēptōez n̄m: qui in ligno cru
cis pepēdit: atq̄ p̄ nobis satisfecit: mortēq̄ no
strā moriēdo destruxit. Vnde fm̄ Esaiam p̄
phetā: vere languores nostros ipse tulit.

Quot sūt modi redemptionis.

Vnc cōueniēs ē v̄t videam⁹ in presenti
articulo quot sūt modi redempcionis.

Primus ergo mod⁹ redemptiōis ē
q̄n q̄s redimuntur postq̄ lapsus ē in p̄ctō mortu
ali actuali. Istō mō fuerūt redempti p̄mi pen
tes nostri per passiōem domini n̄i iesu christi.

Scđs modus redēptiōis ē quādo q̄s redimi
tur postq̄ lapsus ē in p̄ctō veniali. Istō mō re
dimuntur viri p̄fecti: qui p̄ grām dei subleuātur
post veniale omisiōnē. Tertius mod⁹ redē
ptiōis ē quādo q̄s redimuntur: et in grā cōfirmat
ne ampli⁹ in p̄ctō mortali labatur. Istō mō re
dempti fuerūt apl̄i in grā cōfirmati post aduen
tū sp̄s sci. Et iō ampli⁹ nūq̄ mortali pecca
uerūt. Quartus modus redēptiōis ē quā
do q̄s redimunt mediāte baptismo in v̄tute pas
sionis domini. Istō mō redimuntur puuli q̄ ba
ptizātur et alij q̄ efficiunt xp̄iani. Quint⁹ mo
dus redēptiōis ē quādo q̄s redimunt in v̄tute
passionis domini: et in v̄tero matris sc̄ificatur:
postq̄ i originali p̄ctō ceciderūt. Istō mō fue
rūt redempti Hieremias et Joānes baptista:
q̄ fuerūt sanctificati in v̄tero matris postq̄ cecī
derūt p̄ctō originali. Sextus modus redēpti
onis p̄fectissimus ē: quādo aliqua creatura fu
tūra que ex sui natura ē in potētia contrahendi
originale p̄ctm̄: et dñs deus ex sua īfinita mise
ricordia i v̄tute passionis iesu xp̄i illā p̄fer
uat ne icurrat tale p̄ctm̄ originale: creando aīaz
intellectuā eius plenā grā: et īfīndēdo illam
aīam corpori organico p̄fīco in v̄tero matris
formato. Istō mō fuit redēpta gloriosissima v̄
go maria iesu xp̄i mater. Vnde fm̄ sapientiaz

solomonis in. c. Mo quod sic incipit. **A**fferet
forte qd iueniet. s. puer. ultimo dicitur. **A**dul-
te filie congregauerunt diuinas: tu. s. maria sup
gressa es vniuersas. Et ideo **A**diero. de maria
dixit. Totius grane q in xpo e in maria venit
plenitudo. Et aug. dixit. Oibus gratijs secun-
data: oī sanctitate i vtero matris repleta. **H**oc
aut quod dicimus in sequentib⁹ meli⁹ appedit.

Quod fuit possibile tā ex pte dei qz ex pte vgi-
nis q virgo pseruaretur a pctō originali.

Tempus nūc expostulat postqz determi-
nauius breui sermone ea que sūt an-
tecedentia ad mām istā: vt videamus
ea que sūt ad ppositū determināda. Et p^o vi-
dere decreuimus in isto articulo. **Q**uāz fuerit
possibile deo stante peccato primoz parentum
pseruare vginē: ne icurreret pctm originale.
Et ad ostendendū hanc possibilitatem adduce-
mus multas rōes efficacissimas. **P**rima er-
go rō tal^{is} ē. **I**llud ē possibile deo respē creature
quod nō implicat contradiciōem: neqz ex parte
dei: neqz ex pte creature. **I**sta p^o: qz fm theo-
logos deus pōt facere qqd nō implicat contra-
diciōem. **S**z q vgo in cōceptiōe pduceret scā
nō implicat cōtradiciōem: neqz ex pte dei neqz
ex pte vginis: ergo hoc fuit possibile deo pdu-
cere vginē in cōceptiōe scām. **A**d i^oz pbat^{ur}.
Quāz post **A**de pctm hoc fuit scām i cōceptiōe xpi
ergo ē poterat fieri in vginē. **A**mpli⁹. si **A**de
pctm haberet remouere hāc possibilitatē: seqre-
tur q possit oīpotentē deū p^orbare maxime d
futuro. Et si dicat: q aliud est loqui de xpo qui
nō fuit cōceptus aut productus ex cōiunctione
feminū: et aliud est loq de virgine: cui⁹ corp⁹ ex
cōiunctiōe oue feminū viri⁹ mulieris formatum
fuit. **I**sta rōis nihil valet: qz dicit. **J**ob itūes
incarnationē verbū i vtero **M**arie. **Q**uis pōt
facere mundū. s. indiuiduū de imundo cōceptū
feminē. **N**ōne tu q solus es. s. de⁹. **A**d osten-
dendū q si quis creatura per cōiunctionē semi-
nū immūdorū cōciperet in matrice mulieris:
adhuc eēt possibile deo pducere aīaz intellectiū
et plenā gratia et infūde illam corpi organico
mūdato p potētiā dei anteqz introduceret aīa in
intellectiua in illo. Et isto mō creatura illa esset in
cōceptione mūda. **C**ōfirmat. **Q**uāz peccatū **A**de
nō potuit diuinū p^orbare cōsiliū fm **A**ug. q
si qd de⁹ statuerat illū mutare cōpulerit. **S**e-
cūda ratio **O**is aptitudo q uest alicui nature in-
mediate pōt educi de potētiā ad actū p potētiā
dei. **P**robat. **Q**uāz deus ē oīpotēs: et qqd pōt

in genere cause efficiētis et finalis facere me⁹
ante cā secūda: pōt facere sine illa. **S**z aīa intel-
lectiua q imediate p^oducitur adeo hz aptitudo
nē ad grām suscipiēdā: ergo imediate pōt edu-
ci de potētiā ad actū per potētiā dei. **Q**uod si sic ē
in aliquo instanti fm possibilitatē nō poterit esse
sub opposito grē. **C**ōfirmat. **S**icut deus crea-
uit alām intellectiūā primi pentis: nullis ante-
cedētib⁹ meritis plenā grā et originali iusticia:
sic nō obstante pctō primoz pentū potuit crea-
re aīam vginis quā cognoscebat futuram eiū
mēm in grā. **T**ertia rō. **P**ossibile est alicui
creature pseruare aliquē ne in fūntem cadat:
stante fūntē suoz pentū: ergo multo magis ē
possibile deo pseruare vginē ne in pctō origi-
nali cadat: stāte pctō primoz pentum. **C**ōsequen-
tia p^o. **Q**uāz creatura ē ens p p^oicipatōem: deus
vō est ens p cēntiā: et qqd agit creatura agit i
v^olūte dei: qui ē p^oima cā infinita. **A**ntecedēs
pbat. **Q**uia fm legē filiū seruo⁹z sunt fūi: et tū
ē in facultate dñi facere libe⁹z primū filiū: q ex
seruis d⁹ nasci anteqz incurrat seruitutē. **E**xē-
pli gratia. **S**i aliquis dñs duo⁹z seruo⁹z ita or-
dinaret. **V**olo q primus filius q ex talibus f-
uis d⁹ nasci sit liber: tūc ille qui nasceret liber ef-
set: et tū nullā incurrisset seruitutē ante libertatē
suam: eo q fuit pseruatus ex mera et libera vo-
lūte dñi sui: nō obstante seruitutē pentū suoz

Quarta rō. **R**egistator instituit legē ex me-
ra et libera volūte sua nulla necessitate coact⁹
pōt excipere quē vult a tali lege. **S**z de⁹ dñi legē
primis pentibus et libera volūte eius. **E**rgo
pōt excipere quā creaturā vult a tali lege. **Q**uod
si sic ē: potuit pseruare virginem ne in tali pctō
caderet nō obstante transgressionē legis facta
p primos parentes. **C**ōfirmat. **Q**uia sicut dñs
dedit legem: ita pōt illam suspendere respectu
cui⁹ ipse vult: qz cum ipse sit oīpotēs et liber: ita
pōt suspēdere actionē cuiuscūqz. **E**t his oībus
satis clare cōstat deo omnipotēti fuisse possibile
pseruare virginē **M**aria ne i pctō originali ca-
deret nō obstante pctō primoz parentum.

Quod nō solū fuit possibile: verū etiā fuit con-
ueniens q virgo pseruaret a pctō originali

Non solus sufficit nobis demonstrasse
fuisse possibile deo pseruare vginē
ne i pctō originali caderet: quin etiam
nobis necessariū ē videri demonstrare hoc fuisse
conueniens. **I**n presenti aut articulo intendo
formare octo excellētissimas rationes ad osten-
dendū

dendū tales convenientiam: quibus iudicio nō
stro nulla preest afferri convenientis responsio.

Prima ratio sumitur ex pte xp̄i: cui ab eterno
dātū est redimere genus humanū qđ p̄ire de/
bebat ex pctō. Redēptio nature huāne ab eter/
no data ē vnigenito filio dei: ergo cōuenientis/
simū fuit si debebat fieri caro in vero v̄ginis
M̄arie: dare illi matrem cō a peccatis mundā
vt de mundissima matre impudissimus nascere/
tur filius. Antecedens p̄batur. Quia ab eter/
no p̄sciebatur a deo Adā peccaturū. Et sicut
p̄sciebatur ipsū peccaturum: ita decretū est
in inente diuina ab eterno dare modū mediā
te verbo suo qđ debebat fieri caro: vt medi/
ante passionē eius genus humanū qđ debebat
perire posset etiā redimi. Qđ autē hoc sit verū
auctoritate Aurelij Aug. li. 12. de ci. dei. c. 22.
cōprobamus. hec. n. sunt verba sua Nec igno/
rabat deus homines peccaturus. Et in eodem
c. p̄ncipis interpositis v̄bis iquit. P̄scuidebat
etiā deus grana sua populū pioz i adoptionē
vocādum remissisq; peccatis iustificatur: spūi
sancto sanctisq; angelis i eterna pace lociandū.
Consequētia probatur p̄ Aug. i li. smonum
suozū smone. 43. de natiuitate dñi. d. Sicut i
celo habuit patrem imortale et eternum: sic et in
terra habuit matrē omni corruptione carēz.
Igitur in celo qualis est pater talis est filius
sicut et in terra qualis ē mater talis fm carne ē
filius. Ista auctoritas ē tāte v̄ritis q; nō solum
p̄bat cōueniētiā: verū et p̄bat ip̄as de scō i pec/
cato originali nō fuisse cōceptam: vt videbitur
melius in seq̄ntibus. Confirmatur bec rō. Qđ si
hoc nō fuisset cōueniēs: aut ergo hoc fuisset ex
pte xp̄i: aut ex pte v̄ginis M̄arie. Non est vi/
cendū primū qz cū xp̄s sit dei filius: nō solum
hoc illi cōuenit: imō maiora illi cōueniunt. Si
vero dicatur secundū. s. non fuisse cōueniens
ex pte v̄ginis: aut ergo hoc non esset conue/
niēs v̄gini inq̄dum virgo absolute nō cōpa/
rando ip̄am ad xp̄m: aut comparando v̄ginē
ad xp̄m. Si primū hoc nihil ē qz saltem p̄pter
secūdum hoc erat cōuenientissimū. P̄roba/
tur: qz dicitur ab ecclesia. f. elix es sacra virgo
M̄aria: et oi laude dignissima. Et reddat causā
ecclesia quare virgo ē omni laude dignissima:
non q; absolute: quia nunq; vlli creature pure
sancte talia verba attributa sunt. Sed hoc ma/
rie dictum est: quia fuit mater christi: et ideo in/
tulit ecclesia. Quia ex te oris ē sol iusticie chri/
stus deus noster. Secunda ratio sumitur ex p

te excellentie christi. Illud quod denotat excel/
lentiā in christo non repugnans sibi respectu
sue redemptionis ē ponēdum cōuenientissimū
in illo. Sed ponere v̄ginem eius ma/
trē fuisse p̄seruatam ne pctm incurreret in v̄/
tute passionis: denotat excellentiā in eo respe/
ctu sue originis: neq; repugnat redemptōi ei⁹
qz talis p̄seruatio est redemptio nobilissima.
Ergo hoc d; poni in natura esse cōuenientis/
simū respectu christi et matris eius. Tertia
ratio sumitur ex pte perfectissime redemptōis

Sext⁹ modus redemptionis in nono articu/
lo a nobis assignatus ē possibilis cōueniens
et perfectissimus inter omnes alios: qui mod⁹
est: q; aliqua creatura p̄seruata sit in v̄tute pas/
sionis domini ne incurrat peccatum: quod in/
currisset si ex se fuisset permissa incurrere. Cū
ergo iste modus sit possibilis cōueniens et p̄/
fectus inter omnes respectu alicuius creature:
quero vtrum aliqua creatura tali modo fuit re/
dempta: vel non. Si nō. Contra. Aut ergo fu/
it defectus iste ex parte xp̄i: qz talem creaturam
tali modo p̄fectissimo redimere noluit. Aut si
potuit talis creatura non meruit. Nō ē dicen/
dum primū: qz fuit demonstratum in p̄cedē/
ti articulo fuisse possibile deo p̄seruare v̄ginē
Si dicatur secundū. Aut ergo qz talis creatu/
ra non meruit de condigno. Aut qz non meru/
it de congruo. Non est dicendum primū: qz
xp̄s non fuisset p̄fectissimus redēptor: quia q̄s
uis de condigno multa non dentur creaturis:
tamen ad ostendendam p̄fectionem dei deus
dat multa creaturis: que de condigno non da/
rentur illis. Si dicatur q; creatura de cōgruo
non meruit talem modum redemptōis. Con/
tra. Creatura maiorem meruit de congruo: er/
go potuit etiam mereri hunc modum redēptio/
nis. Consequētia patet: et antecedens proba/
tur. Quia virgo M̄aria de congruo meruit
esse mater dei: que perfectio maior est q̄ q; fue/
rit redēpta. Sexto modo redemptionis. Vi/
cendū est ergo vltimum membrum q; aliqua
creatura de congruo fuit redempta sexto et p̄/
fectissimo modo redemptionis. Talis autem
creatura fuit gloriosissima virgo M̄aria. Quar/
ta ratio sumitur ex parte perfectissime reconci/
liationis. P̄fectissimus reconciliator cui da/
tum est redimere naturam humanam que pe/
ccat ex peccato debet eam reconciliare deo se/
cundum perfectissimum reconciliationis mo/
dum: si non fm omnia indiuidua: salte; secun

dum vñ. Ista pz: qz aliter nō cēt pfectissimū
reconciliator. Sed sic ē qz xps fuit pfectissimū
reconciliator. Ergo debuit reconciliare creaturā
humanā deo fm̄ pfectissimū reconciliationis
modū. saltē secūdu vñū idiuuidum si non fm̄
omne. Adāior dclatur: qz dato opposito: aut
hoc cēt ex defectu potētie: et hoc non: vt fuit i p
cedēti articulo demonstratū: aut aduersus sapiē
tie leges: et hoc nō: qz pzudentia ē pzudentia d
saturis ex memoria pteritoz. Lū autē in vbo
dei fuerit maxima pzudentia: anteqz vgo Adā
ria cōceptur potuit ex tali pzudentia pseruare
ipam ne peccatum originale in cōceptōe con
traheret. Neqz hoc fuit contra moris leges: qz
dicit ab ecclesia. Honora patrē tuū et matrem
tuā: qz q maledixerit patri aut matri morte mo
riatur. Scdm̄ ergo hanc legē fuit cōueniēs qz
vbum diuinū quod debebat fieri caro i vtero
vginis Adarie illā pseruaret ac veneraretur
qua veneratōe ipm̄ vbum diuinū ē venerabat.

Quia rō. Quādocūqz aliqs alteri inimica
tur: p reconciliatōe iter eos fīda non conue
nit assumere tertiu nisi sit ille vtrūqz amicus
Sed sic ē qz vgo Adaria fuit electa deo: vt ea
mediante verbū fieret caro p reconcilianda na
tura humana: qz p peccatum deo fuerat scā ini
mica: ergo virgo Adaria non fuit electa in con
ceptōe inimica: sed amica. Quod si sic ē: vgo
in pctō originali non fuit cōcepta. Confirmat.
Quia nō assumitur aliqs p medio iter aliquos
in quo sit illō p quod scā ē inimicitia iter illos:
qz illud non ē cōueniēs mediū. Sed sic ē qz v
go Adaria fuit electa p medio iter deū et creatu
rā humanā: vt tale verbū in eo fieret caro. Er
go Adaria nō habuit illud per quod scā est ini
micia iter deū et hoīem. Lū āt pctm̄ originale
fuerit cā talis inimicitie: sequit qz cū vgo Adā
ria illud nūqz cōtraxit conuenienter fuit electa:
aliter nō fuisset cōueniētia electōis. Sexta rō
Opus redēptōis fuit maius qz opus creatōis
ergo cōueniēs fuit et est maiora fieri et equalia
in opere redēptōis sicut in ope creatōis. Sed i
ope creatōis natura humana fuit creata mūda
et in gratia antecedentibus meritis: ergo multo
magis p passionē domini nri iesu xpi in vtu
te eius fuit conueniēs pseruare totā nām būā
nam in aliqua creatura pure humana: ne talis
pctm̄ originale cōtraheret in cōceptōe. Talis
autē creatura fuit virgo Adaria: qz ipa qstuz ad
redēptōem passiua fuit pfectissime redēpta.
Qd aut opus redēptōis sit maius ope creatio

nis pbatur: qz per opus redēptōis verbum
caro factum ē: deus hō factus ē: Adaria mater
dei scā est: super oēs creaturas taz corpales qz
spūales exaltata. Exaltata. n. ē scā dei genitrix
sup choros angeloz ad celestia regna fm̄ eccle
siā. In ope aut creatōis tanta ac talia scā nō fu
erūt equalia aut maiora his: imo multa phoruz
ponūt opus creationis ēē naturale nō soluz in
deo vtz ē in creatura. Septima rō. Sicut
nullis antecedentibus meritis fuit cōueniēs deo
creare Adā et Enā in cōceptōe sanctos: ergo
multo magis per merita passiōis domini nri ie
su xpi fuit cōueniēs qz iesu xpi mater pseruare
tur ne i cōceptōe cōtraheret peccatum originale.
Probo cōsequētiā. Qz peccatū Adē nō hz re
mouere hāc cōueniētiam in iesu xpi matre: qz
fm̄ Aug. Adaria iesu xpi mater electa ē a deo
et super oēs creaturas pfecta: oibz gratijs secū
data: oī scitate in vō matris repleta. Octaua
rō. Cōueniēs ē xpi originē esse tāte pfectōis:
atqz dignitatis sicut fuit origo Adē. Sz si vir
go fuisset i peccato cōcepta origo xpi qstuz ad
hoc seculū fuisset minoris pfectōis et dignitatis
qz origo Adē: ergo nō ē conueniēs ponere v
ginē i peccato originali fuisse cōceptam. Adāior
hui rōis pz. Adāior autem pbatur. Qz si virgo
i peccato originali fuisset cōcepta: qstuzqz mū
data: xps fuisset de terra que aliquādo fuisset
aliquibus maculis aspsa. Adāz vero nō sic qz de
terra nō fuit vñqz aliquibus maculis deturpata
et in hoc origo xpi fuisset deterior origine ipi
ade mūdissima. Cum aut hoc esse nō possit de
facto: sequit non fuisse cōueniēs vginēz i pec
cato originali fuisse cōceptam.

Quod virgo i conceptione fuit sancta atqz
sine pctō originali cōcepta per rōnes sumptas
ex parte xpi.

Qstuz demonstratum fuit a nobis su
p
isse cōueniēs qz virgo in peccato origi
niali nō esset cōcepta: nūc in presenti
articulo conueniētia iam demonstrata iūdo de
monstrare hoc ita fuisse: et hoc per rōes sump
tas ex parte xpi redemptoris nostri. Prima
rō. Si xps redemptor noster in originali iusti
cia fuit conceptus: ergo virgo Adaria ex qua
natus est in peccato originali non fuit concep
ta. antecedens notum et consequentia probat.
Quia originalis iusticia alicuius nō patitur ip
sum fuisse de terra que aliquādo aliquibus ma
culis fuerit deturpata et presertim originalis iu
sticia ipsius xpi. Confirmat. Nō minoris per
fectionis

sectionis fuit originalis iusticia ipsius christi q̄
tum ad substantiā et circumstantias: q̄ illa ori-
nalis iusticia que fuit in Adā et in Eua. Ista ē
de se manifesta. Sed iusticia originalis q̄ fuit i
Adā et in Eua q̄tuz ad substantiā fuit perfe-
cta: et q̄tuz ad circumstantias: quia cū illa fuit cō-
ceptio Ade et Eue sine aliqua macula q̄tuz ad
originez animaz suaruz que fuerūt sine aliqua
macula create: et q̄tuz ad originez corporz suo-
ruz: que fuerunt creata et assumpta de terra mū-
da: nullis vnq̄ maculis deturpata sicut fuit cor-
pus Ade et corpus Eue: quod fuit assumptuz
de latere Ade quod fuit mūdū nullis vnq̄ ma-
culis deturpatuz: ergo multo magis fuit perfe-
cta originalis iusticia christi tam ad substantiaz
q̄ ad circumstantias anime eius q̄ fuit vnita ver-
bo: et corporis sui quod fuit assumptuz de virgi-
ne nullis vnq̄ maculis deturpatuz. Secunda
ratio. Nihil quod denotat ignominia in chri-
sto: est ponenduz in eo. Sed si poneret q̄ vir-
go fuit concepta in peccato originali poneretur
ignominia in christo q̄tuz ad originem eius.
Ergo hoc nō est ponenduz in natura: scilicet q̄
mater eius fuerit in peccato originali concepta.
Antecedens huius rationis patet pro maiori.
Adior autē probatur Quia est ponere igno-
miniaz in christo: q̄ fuerit de matre que aliquā
do fuerit peccatrix: et matrem quia de p̄terito
nulla potentia siue sapientia potest se extendi.
Quod autē p̄terita nō sint p̄terita p̄ nullaz
potentiaz aut sapientia potest fieri ipsa nō fuisse
Neq̄ vnq̄ status peccati per aliquē potentiaz
ita mundari potest: vt ipse sit equalis statui in-
nocentie. Tertia ratio. Assumo auctoritatem
Augusti. in libro de gratia et libero arbitrio. d.
Propter honorez domini cuz de peccatis agi-
mus nullaz de beata virgine nolo facere q̄stio-
nem. Quero de q̄bus peccatis loquat̄ ibi Au-
gu. Aut ergo locutus est de peccatis venialib⁹
tantuz. Aut de peccatis mortalibus tantū. Aut
de peccatis venialibus et mortalibus simul. Si
dicatur primū. Contra. Si p̄pter honorez do-
mini virgo fuit liberata a peccatis venialibus:
multo magis fuit liberata a peccatis mortalib⁹
ne incurreret illa. Probatur: quia per peccatum
mortale creatura efficit̄ deo inimica: et non per
peccatū veniale. Si dicatur secundū. Aut ergo lo-
cutus est de peccato actuali mortali. Aut loquit̄
de peccato mortali originali. Si dicatur primū
ita q̄ augusti. locutus sit de peccatis actualibus
mortalibus et nō de peccato originali. Contra.

Peccatuz originale est maximuz peccatuz et
mortale: quia omnis creatura que in tali concipi-
tur peccato est in conceptione deo inimica: er-
go si p̄pter honorez domini virgo fuit liberata
a peccatis mortalibus actualibus que fuerūt in
potestate voluntatis eius: ergo multo magis fuit
preseruata propter honorez domini ne incurrere-
ret peccatū originale: quod nō erat in potestate
voluntatis sue: quia nō est honor. dñi q̄ mater
eius fuerit in cōceptione maledicta. Relinquit̄
ergo vltimuz membruz: q̄ augustinus sit locu-
tus de omnibus peccatis simul. Quarta ratio
sumpta ex eisdē verbis aug. p̄pter honorez do-
mini et. honor iesu christi est vt omnino sit im-
maculatus de omnino immaculata natus: qui
honor cōuenit christo etiā per aduersariuz: et ta-
men christus tali honore non fuit veneratus.
Quero qua de causa honor et p̄fectio ista x̄po re-
demptori nostro data nō sit. Aut ergo fuit pec-
catuz ade. aut fuit virgo que ex lumbis primo-
ruz parentuz habuit originem. aut fuit de pa-
ter qui hunc honore filio prestare noluit. aut spi-
ritus sanctus. aut christus qui tali honore vene-
rari noluit. Nō datur primuz membrū: q̄ pec-
catuz ade nullā perfectionē aut honore christo
conuenienter remouere habuit. Probatur: quia
dato opposito x̄ps nō fuisset p̄secutus redemptor:
imo aliqua macula fuisset deturpatus si honor
illi debitus per ade peccatuz fuisset ablat⁹: q̄
nō potest vnq̄ remoueri honor debitus ab ali-
quo nisi inducatur macula opposita in illo. Ne-
q̄ datur secundū membrū: q̄ dicitur per Job.
Quis potest facere mūdū. s. indiuiduū de un-
mando semine. Nō obstante ergo origine vir-
ginis q̄ fuit ex lumbis ade p̄ concubitu viri et
mulieris p̄ vnione spermatis insectoz in matre
ce anne existentū: deus adhuc per omnipoten-
tiaz suā potuit facere tale indiuiduū mūdū mū-
dando corpus organicū physicū ex talib⁹ semini-
bus educū: introducendū animā virginis in il-
lo gratia pleniz. Neq̄ datur tertiu membrū:
q̄ dicit pater verbi: et domini nostri iesu christi
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene
cōplacuit ipsum audire. Peccatū ergo ade non
habuit remouere honorez vnigeniti filij ab eo:
aliū x̄ps fuisset filius ire: q̄ est hereticū. Ne-
q̄ dat quartū membrū: q̄ nulla fuit discordia iter
spiritū sanctū et verbum: ex qua potuisset auferri
honor q̄ christo erat cōueniens. Neque datur
quintū membrū: q̄ quanto vbi⁹ caro factū est
cū maiore honore et gloria: tūto postea p̄ humili

statem suā perfectior fuit secuta victoria. Quia
ta ratio. Tāte potētie fuit atq; sapiētie vbi vi
uinū anteq; fieret caro i eligēdo sibi matrē oi
corruptione carentē: quāte potētie et sapiētie
fuit pater i eligēdo filiū equalē sibi mediāte quo
natura humana redimi posset per passionem
ei⁹. Ista ppositio patet: q; eadē potētiā sapi
entia et voluntas numero est i tribus psonis
S; deus pater elegit sibi filiū suū amicū in cō
ceptione oi laude gloria que dignissimū. ergo
et fili⁹ verbū patris elegit. sibi ab eterno matrē
i cōceptiōe amicā atque sanctā: omni laude glo
riaq; dignissimā. Quē electio talis nō fuisset
si in peccatis fuisset cōcepta. Sexta ratio sū
data sup dictū Aug. in libro sermonū suoz ad
heremitas: sermōe. 43. de natiuitate dñi. d. Si
cut in celo. s. xps habuit patrē imortale et eter
nū. sic et in terra habuit matrē omni corrupti
one carentē. Ex qua auctoritate format ratio.
vna presupponēdo duo. Primū. Duplex est
corruptio animi. s. et corporis. Anima autē dicit
corrupti p peccatū q; p illū efficit deo inimica.
Secundū p suppositū. Corruptio ai maior est
corruptione corporis: q; p animi corruptionem
nulla facta corruptiōe i corpore homo efficit deo
inimic⁹ p corruptionē at corporis nulla facta cor
ruptiōe i aio stat amicitia inter deū et hominē.
Hoc patet in vginib⁹ violatis que nō pberat
se sui volūtatē sue: tunc in illis si obstatē corru
ptiōe corporis. anim⁹ illarū manet i corruptus.
Et istis duob⁹ p suppositis format ratio talis.
Christ⁹ i terra habuit matrē oi corruptiōe carē
tē ergo nulla corruptiōe virgo fuit corrupta ne
que q; ad corp⁹ neq; q; ad animā. Probo
psequentiā. Et dato opposito psequētis inferitur
oppositū antecedētis formalit⁹: q; si fuit corru
pta i aio p pccatū originale: ergo xps non habuit
matrē simplicit⁹ oi corruptiōe carētē. Qd si sic
est: virgo i pccō cōcepta non fuit. Septia ratio
sumit ex vbis Aug. i eodē sermōe de natiui
tate dñi. d. Igit in celo qualis ē pater: tal ē fi
li⁹. sic et i terra: qualis ē mater: talis secūdu car
nē ē fili⁹. In celo cū patre eternis imē⁹ incor
ruptus et sublimis. In terra cū matre imacula
t⁹ et māfuetus. Adodo ex istis verbis format
ratio talis. Qualis est xps secūdu carnē: talis
est mater eius. Sed secūdu carnē nō fuit aliqua
macula originali deturpat⁹. ergo nec virgo se
cundum carnem fuit aliqua macula originalis
p peccatū deturpata: Probo cōsequentiā. Quia
si in pccō originali fuisset cōcepta: nō esset talis

mater sū carne: qualis est christus. Cōfirmā
tur. Quia xps i terra cū matre manet imacula
tus et māfuetus: ergo virgo nō fuit aliqua ma
cula originalis peccati deturpata. Probo con
sequentiam. Quia ille g est et fuit oio imacula
tus oio incorruptus et sublimis nō dī proprie
pmanere cū ea: que fuit maculata et corrupta s;
animū p peccatū: atq; dei inimicas. Quia rō
maior fuit potētia atq; sapiētia vbi vngeni
ti filij dei i redimēdo matrē eius: q; fuerit potē
tia atq; deceptio diaboli in depmēdo naturā
humanā: que fuit creata mūda sine aliqua ma
cula peccati originalis. Ista patet. Sed p tēpta
tionē diaboli natura q erat mūda fuit dānata.
Ergo multo magis p potētiā atq; sapiētiā ver
bi natura humana i virgine fuit subleuata atq;
redempta pfectissimo modo redēptionis pze
seruādo naturā humanā ne deturparet macu
la peccati originalis. Cōfirmat. Causa mediā
te qua cōturbabit⁹ peccatū originale i nobis est
q; sumus ex lumbis Ade: et dñs iputat nobis
peccatū primoz parentū. Sed vbi diuinū eli
gēs sibi matrē ab eterno nō imputauit illi hoc
pccatū: Probat. Quia nō elegit illā i cōceptio
ne inimicā: imo amicā: quia ut dī in canticis cā
nticorū. Tota pulchra es amica mea et macula
non est in te.

Quod virgo gloriofissima oi sanctitate fuit
repleta atq; in cōceptione sancta: p rationes vt
recte loquentes de uirgine Maria.

Escēdendo ad ea q sūt specialia magis
d postq; determinauimus supiorib⁹ arti
culis p rōnes sumptas ex pte xpi vgi
nē in peccato originali nō fuisse cōceptā: i pze
senti articulo hoc idē intendimus demonstrare p
rōnes sumptas ex pte virginis Marie. Et an
teq; deducā rōnē primā p suppono duo. Tres
sunt gradus sanctificatiōis. Prim⁹ in cōce
ptione qñ aia intellectiua vni⁹ corpori organico
phifico. Isto gradu sanctificatiōis fuit sanctifi
catus xps. Secundus gradus sanctificatiōis
ē post cōceptionē i vtero tñ matris. Isto gra
du sanctificatiōis fuit sanctificatus Joānes ba
ptista ecclesia affirmāte sū Esa. de vētre ma
tris vocauit me dñs. Tertius gradus sancti
ficatiōis ē extra vter. Isto gradu sanctificatio
nis fuerūt sanctificati multi: sicut fuerūt aposto
li: q i tali gradu fuerūt sanctificati post aduentū
spūs sci. Omnes ergo gradus sanctificatiōis
reducunt ad istos tres: et q habet primū gradū
i grana cōfirmatus habet sū gradū et tertiū: et
nō ecōuerso

nō econuerso. Similiter q bz secūdu gradū bz
tertiū gradum: et nō ecōtra. Exēplū primi. xps
habuit primū gradū sanctificationis: qā in cō/
ceptiōe fuit sanct⁹: habuit secūdu gradū: qā i vē/
tre Mārie post cōceptiōē fuit sanct⁹: et habuit
tertiū gradū: qz ē extra vterū semp sanct⁹ remā/
sit. Exēplū secūdi. Joānes baptista habuit
talē gradū: et ē extra vterū fuit sanctus: et tamē
nō habuit primū gradū sanctificationis. Exē/
plū tertij. Di fuerunt multi apostoli: q fuerunt
sanctificati extra vterū: et tñ non habuerūt pri/
mū neqz secūdu gradū sanctificatiōis. Se/
cūdu presuppositū. Primi duo gradus san/
ctificatiōis sūt in vtero mris. Hoc patet: qz
cōceptio est qñ creat aia intellectiva: et illa uniu/
corpori suo organico. Talis aut vno sit in vte/
ro matris similiter. Secūdu gradus sancti/
ficatiōis est in vtre matris: ecclē. a. d. De vē/
tre matris mee vocauit me dñs. Istis p suppo/
sitis stantibus format ratio talis. Gloriosissi/
ma virgo oī sanctitate in vtero matris sue fuit
repleta: vt de mūdissima matre mūdissim⁹ na/
scretur filius. Ergo ipsa in cōceptiōe fuit be/
nedicta facta et nō maledicta: amica et nō inimi/
ca: quēadmodū fuerūt ceterae mulieres. Ante/
cedens est sumptū ex vbis Aug. in sermone
de natiuitate dñi sic. d. quēadmodū i antecede/
te p nos dictū fuit. Probo pñtiam. Quia ex
oppo sito cōsequēis inferi formaliter oppo sitū
antecedēis. qz si in cōceptiōe vgo fuit maledi/
cta et ire filia atqz deo inimica: ergo non fuit oī
sanctitate i vtero mris repleta: qz p te non fuit
repleta sanctitate: q in cōceptiōe dari pōt. Eō/
firmat ista rō: qz fm Aug. rō per quā Māria
fuit oī scitate i vtero mris repleta ē: vt de mū/
dissima mīe mūdissimus nasceret filius. Ado/
do dato oppo sito: q vgo nō fuisset sanctifica/
ta in cōceptiōe: ipsa nō fuisset mūdissima quan/
tū ad animā: imo macula peccati originālis fuisset
deturpata: et cōsequēter xps nō fuisset natus
mūdissimus de matre mūdissima. Confirmat
secūdo: qz ratio secūda p quā Aug. voluit q
virgo Māria sit oī sanctitate i vtero matris
repleta est: qz sicut vbu dei filius i celo habuit
patrē imortalē et eternū: sic habuit matrē omni/
corruptiōe carētē. Adodo si virgo fuisset cōce/
pta i peccato originali: et i cōceptiōe fuisset filia
ire: similitudo Aug. de patre eterno respectu
vbi filij sūt: et de matre tēporali: q fuit glorio/
sissima vgo nulla ēēt. qz vgo nō simpliciter
caruisset oī corruptiōe quia per pccm origina-

le fuisset in anima corrupta: et sic christus non
habuisset eam equalitatem quam potuisset ha/
bere inter matrem suam et se: quēadmodū ha/
buit equalitatem in celo secūdu patrem eter/
num. Hoc autem est expresse contra Aug. d.
Qualis est pater talis est filius: sic et in terra:
qualis est mater talis secūdu carnem est fi/
lius. Ex quibus verbis apparet q sicut verbum
dei filius i celo habuit patrem omnino illi equa/
lem: sic et in terra christus idem verbum atqz
filius secūdu humanitatem habuit matrē
fm carnem omni corruptiōe tam animi qz cor/
poris simpliciter carentem. Secūda ratio
sumitur ex plenitudine gratie que in Māria
fuit quando illi per angelū dictum est: aue gra/
tia plena. Quandocūqz datur plenitudo gra/
tie a domino alicui creature pure: quantum est
ex parte dei qui dat talem plenitudinem gratie
deus illam creaturam non permittit incurrere
defectum: qui in potestate sua non est: sed ex d/
fectu suorum parentum procedentem. Sed sic
est q glorioissime virgini fuit data plenitudo
gratie a domino: ergo quantum fuit ex parte
dei dedit illi talem plenitudinem gratie. Deus
non permittit virginem glorioissimam incur/
rere maculam pccati originālis que macula in po/
testate voluntatis virginis non fuit: sed ex de/
fectu primorum parentum procedentē. Ante/
cedēs pro maiori pbat. Quia q dat gratie ple/
nitudinē: nō dimittit incurrere illā creaturā i ali/
quā maculā: q nō sit in pte voluntatis sue: ali/
ter nō daret gratie plenitudo qz plenitudo gra/
tie nullū pponit defectū. Mā qui totū dicit
nihil excludit. Huic difficili argumento qdaz
dicunt atqz respōdēt: q plenitudo gratie alicui
creature data pōt itelligi dupliciter. Aut q ta/
lis plenitudo det illi creature fm oēm modum
possibile tā ex pte dei qz etiā ex parte eius cui
dat talis plenitudo aut talis plenitudo nō det
fm omnē modū possibile illi sed scdm cōueniē/
tem: ita q ista plenitudo gratie sit fm speciem
et non scdm ambitū totius generis gratie. Pri/
mo modo solus xps inquantū creatura habuit
plenitudinem gratie secūdu omnem modū
possibilem: tam ex parte dei qz etiā ex parte
humanitatis christi: que diuinan fuit coniun/
cta. Secūdo modo sancti habuerunt gratiā
Et in hoc diuersificati sūt a Māria: quia ipsa i/
ter omnes sanctos et sanctas habuit pfectissi/
mū gradū gratie. Et ideo ad formam argu/
menti distinguit maior quia si illa intelligitur

de primo modo plenitudinis gratie cōcedo ipsam: sed nego minorem. Si vō intelligitur illa maior de secundo modo plenitudinis gratie nego maiorem et concedo minorem. Nec responsio non est ad ppositum: quoniam hoc in loco loquimur de gratia que datur aut dari debet alicui creature: que ex sui natura ē prona incurrere defectus: qui nō est in potestate eius: s; ex defectu suorum pentum pcedentem. Et h; hoc querebamus vtrum Alarie q̄tum ad redemptionem passiuam fuit data plenitudo totius gratie vel non: et vtrum fuit redempta per seculissimum redemptionis modo. Si Alaria fuit redempta perfectissimo redemptionis modo: et habuit gratiam q̄ fuerit pseruata: habetur intetum. Sin' aut non fuit pseruata igitur q̄tum ad redēptōez passiuam non habuit plenitudinē totius gratie: imo hoc fuit gratia p partes. Hoc autē est contra Hieronymū. d. Ceteris scis per ptes datur gratia. Alarie vero se ifudū totius gratie plenitudo. Et ibi loquitur de gratia que datur creature ex indigētia. Similiter hec responsio ē contra Aug. d. q. Alaria fuit omnibus gratijs secundata: ac omni sanctitate in vtero matris repleta. Et ideo quādo ista responsio comparat grām xpī ad grām que datur virginī et alijs scis non ē ad ppositum: qm̄ comparat grāz que dat i statu innocentie et in statu originalis iusticie ad grām qua idiget creatura humana post lapsum primorū pentum. Amplius. Quēadmodum xps in statu originalis iusticie fuit perfectissimus: sic vgo in statu gratie fuit perfectissima: et inq̄tuz creatura pura habuit omnem gradū gratie possibilez intm q̄ bñis Hieronymus affirmat q̄ totius gratie que in xpo ē in Alaria venit plenitudo. Et Aug. dicit q̄ fuit oibz gratijs secundata. Tertia rō sumitur ex illis vbis. Dñs tecum. Si virgo fuit in peccato originali concepta: igitur in conceptōe fuit sub potestate diaboli constituta. Probo cōsequentiā. Qz si fuit in peccato originali concepta igitur fuit filia ire. Et si filia ire: igitur a deo derelicta ac deo inimica fuit: et cōsequenter sub potestate diaboli cōstituta. Hoc aut iudicio nostro ē ita absurdum dicere: q̄ nulli vō catholico hoc consonare d; aut potest: et pferim cum machometo qui fuit paganus in alcorano suo dicat. Nō ē i filijs hoīz quem non tetigeritathan: excepto xpo cum sancta Alaria. Et ideo si maria fuit plena gratia: dñs semper fuit secū et nūq̄ deseruit illam: que ab eterno mater iesu

xpi ordinata est: anteq̄ quicq̄ fieret a principio. Quarta rō sumitur ex illis verbis: benedicta tu inter oēs mulieres. et arguitur sic. Alarie fuit benedicta ier oēs mulieres: et supra omnes: ergo in cōceptōe fuit benedicta et scā et nō maledicta. Antecedēs pz: et cōsequentiā pbat. Qz ex opposito cōsequētiā infertur formaliter oppositum antecedētis. Et si dicatur q̄ benedictio Alarie fuit ut ipsa sola inter mulieres esset digna mater dei et hominis: et nō q̄ in conceptōe fuerit sancta. Hoc nihil valet: qm̄ si benedictio Alarie fuit sufficiens ad faciendum illā ēē dignā matrē dei: ut i ea verbū fieret caro multo magis fuit sufficiens ad faciendū ipsam in conceptione sanctam: qm̄ hoc antecedit ad illud: ut ipsa posita modo conuenientissimo posset dici mater saluatoris. Et ideo ecclia inquit. Quibus te laudibus efferam nescio: qz quē celi capere non poterāt tuo gremio contulisti. Et ideo Hiero. ad Paulā et Eustochium inquit. Quicq̄ maledictōis infusum ē per Euam: totum abstulit benedictio Alarie. Quod protecio non esset si virgo in conceptione fuisset maledicta atq; in pctō originali concepta. Quinta ratio sumitur ex verbis Hiero. ad Paulā et Eustochiū. d. Et si in sanctis patribus ac prophetis gratia fuisse creditur: nō tñ catenus plena in Alaria vō totius gratie que in xpo ē venit plenitudo. Vnde format talis rō. Quādo cūq; totius gratie plenitudo que in xpo est alicui creature datur: illa creatura in conceptione est sancta: et non maledicta. Ista pz: qz oppositum predcati infert oppositum subiecti. Sed Alarie totius gratie plenitudo que in christo ē data est: per hieronymū. Ergo maria in cōceptione fuit sancta et non maledicta. Et si dicatur q̄ hieronymus loquit de grā quam inuē. Alaria apud dominū: ut esset mater dei quādo illi dictum est p angelum: inuenisti gratiā apud deū. Ista responsio est de directo cōtra Hieronymū: qz Hieronymus dicit super illis vbis. aue gratia plena. Et vere dicit plena: qz ceteris sanctis per ptes dat gratia: Alaria vero se infundit totius gratie plenitudo. Et ideo patet error illorum qui crediderunt q̄ Alaria p salutationem angeli efficeret plena grā. Hoc salua pace nō est vex: qz angelus inuenit eam iam grā plenā: de qua plenitudine gratie loquunt Hieronymus et ceteri sancti doctores. Sexta ratio sumit ex vbis ipsius Job: q̄ h; Gregorium. xi. moralium. intus incarnatio nem dñi

nem domini dicit. Quis potest facere mundum
scilicet indiuiduum de immundo conceptum semi-
ne. Nōne tu qui solus es scilicet omnipotens.
Job ergo querit intuens incarnationem domi-
ni: q̄ si essent vnita duo sp̄mata infecta in ma-
trice mulieris: q̄ illa appellat conceptio prima
scdm̄ semina: vtz deus non obstante imundi-
tia semini possit postea quando corpus erit or-
ganizatum vt sit aptum ad suscipiendum aīam
intellectuam quādo fiet conceptio s̄m̄ quā ani-
ma vnit suo corpori in tali cōceptione educere
illud indiuiduum mundum et non infectum. Et
Job dixit. Nōne tu qui solus es omnipotens
Et certum ē q̄ sic. Et ideo quero de quo indiui-
duo locutus ē Job. Aut de xp̄o. aut de v̄gine
M̄daria. aut de aliquo altero indiuiduo. Non
vltimū membrum: q̄ Job intuens incarnatio-
nem domini non solum intuebat q̄ v̄bum de
bebat fieri caro: sed et in quo indiuiduo. Neq̄ ē
dandū primum membrū: q̄ xp̄s non fuit indi-
uiduum educum de immundo semine. Relin-
quit ergo scdm̄ membrū quod est v̄ltimū: q̄
Job intuens incarnationem domini que debe-
bat fieri in v̄gine querebat si non obstat imū-
ditia semini pentum deus potiat educē v̄ginē
M̄dariam mudam ac sine peccato originali con-
ceptam. Et affirmat q̄ solus deus q̄ ē oīpotēs
potest hoc facere: vt patet intelligenti. Sep-
tima rō. Quanto aliqua creatura post ade deli-
ctum fuit ad maiorem gradū dignitatis et gra-
tie sublimata: tanto fuit p̄fectius redēpta. Ista
p̄. Sed gloriosissima v̄go inq̄tum creatura
pura fuit ad maximū gradū dignitatis et gra-
tie sublimata: q̄ fuit mater dei et hoīs: et exalta-
ta ē sup̄ choros āgeloz ad celestia regna. Igit̄
p̄fectissimo modo redemptionis redēpta. Ider-
sectissimus aut̄ modus redemptionis ē sextus
a nobis et ab alijs p̄clarissimis doctorib⁹ assi-
gnatus. Octaua rō. Cōceptio gloriosissime
v̄ginis M̄darie p̄cessit in mēte diuina cutus-
cūq̄ alius creature pure conceptionem: vt p̄
pillū sapientie dictum. Domin⁹ possedit me
quod fuit a nobis expositum in exordio questi-
onis huius. Igit̄ p̄ peccatum primorum pen-
tum cōceptio v̄ginis maculari non potuit.
Probo consequentia p̄ aug. 14. de ci. dei. c.
xi. d. Homo enim peccato suo diuinus nō po-
tuit perturbare consiliū: quasi q̄ deus statuerat
illum mutare compulerit. Sapientie p̄bationes
nolumus hic replicare: quia sufficiunt sacrum
deducte in exordio. Ex quibus sapientie v̄bis

potest deduci q̄ siue adam peccasset siue non.
M̄daria iesu xp̄i mat̄ fuisset: et in ea v̄bum caro
factum esset. De qua materia si dabit nobis tē-
pus ad plenum loquemur: et eaz̄ approbabitur.

Nonā ratio. Nulla puritas sub celo maior
potest intelligi q̄ puritas et mūditiā gl̄iosissime
v̄ginis M̄darie. Igit̄ v̄go in peccato origina-
li non fuit concepta: consequentia patet: q̄ op-
positum consequentis infert formalit̄ opposi-
tum antecedentis: q̄ dato opposito consequen-
tis posset intelligi puritas que est in statu inno-
centie. antecedens autē patet p̄ anselmum in
li. Tur deus homo. d. Decet v̄ginem ea pu-
ritate nūtere qua sub celo maior nequit intelligi
Decima rō. Non sustinet nomen matris et fi-
lij: vt mat̄ sit primo inimica: deinde amica: q̄
maledixerit patri aut matri morte moriat̄. Sed
v̄go maria fuit ab eterno electa mater a v̄bo
dei: ergo non fuit electa inimica imo amica. Vn-
de dictum est in canticis canticoz. Surge ami-
ca: et nulla macula est in te: quod non esset si in
peccato esset concepta. Undecima ratio. Vir-
go maria fuit electa vt sol: et pulchra vt luna: er-
go in ipsa non fuit aliqua macula. Oppositum
consequentis infert formalit̄ oppositū ante-
cedentis. antecedens autem probat̄ p̄ ecclesiā
dicentem. Que est ista que progredit̄ quasi au-
rora confurgens pulchra vt luna: electa vt sol.
Et in psalmis. In sole idest in v̄gine posuit
tabernaculum suum: et ipse scilicet xp̄s tanquā
sponsus procedens de thalamo suo. Duode-
cima ratio. Virgo fuit exaltata sup̄ choros an-
geloz: ecclesia. d. Exaltata ē sancta: dei geni-
trix sup̄ choros āgeloz ad celestia regna: ergo
nō fuit in p̄cō originali cōcepta. Probo cose-
quentiā. Quia status p̄c̄i quācūq̄ mutat⁹
nō bz exaltari sup̄ statū innocentie. Et si dicatur
q̄ v̄go fuit exaltata sup̄ choros angeloz q̄ fuit
it̄ mater iesu xp̄i. Contra hec dignitas M̄darie
q̄ fuerit mater dei et hoīs nō bz p̄uētē ordinez
regni celestis imo potius auge. Igit̄ si fuit ex-
altata fuit exaltata s̄m̄ statum innocentie: et non
s̄m̄ statū p̄c̄i mudatū. Tridecima ratio.
Illud indiuiduum quod est omni laude dignū
nulla ignominia est afficiendum. Ista patet
Sed gloriosissima virgo M̄daria ē omni lau-
de dignissima: ergo nulla ignominia est affi-
cienda. Adinor probatur p̄ ecclesiam. d. feli-
x es sacra virgo M̄daria et omni laude dignis-
sima: q̄ ex te ortus est sol iusticie xp̄s deus nos-
ter. Quartadecima ratio ecclesia facit festū cō-

ceptionis et nō scificationis: neq; in vtero: neq; extra: ergo vgo nō fuit in pctō originali cōcepta. Antecedēs pbat. Dicit. n. in officio con-
ceptōis. Sicut natiuitas mediāte diuina reuela-
tōe fuit repta: ita et cōceptio venerāde dei geni-
triciū ppetue vginis mēdie p multa signorū
expimenta in anglia et frācia ceterisq; orbis cli-
matibus celebranda olim ē declarata: et. Vbi
narrat hystoria de celebranda vginis cōceptio-
ne. Qd si aduersarij talem negant hystoria: et
dicant eā esse falsā: dicant nobis: cur ecclesia
pmittit talia falsā affirmari. Et iō qui damnant
talē hystoriā damnat et eccliam. Vltima ratio
validissima p quam ostendit q vgo nō fuit in
pctō cōcepta ē q post pctm pūmox pentum di-
ctū ē ade. In sudore vultus tui vesteris pane
tuo: et eue. In dolore ptes filios tuos. A qua
pena nulla scia fuit liberata nisi vgo mēdie:
q ē signū euidentissimū q illa nō fuit in pecca-
to cōcepta. Et sic facio finē huius articuli pter
mutēdo multa q sūt satis leuia que adducunt a
ceteris doctoribus ad laudem vginis.
Adodus p quem vgo fuit liberata a pecca-
to originali.

Qstq; rōnibus vssimis a nobis de/
monstratū est glōsissimā vginem a
macula pcti originalis nō fuisse detur/
patam: imo in conceptōe fuisse sanctā: in pēnti
articulo declarare itēdimus modū quo vgo
glōsissima fuit pseruata atq; scificata. Dica/
mus ergo q postq; fuit formatum corp^o orga/
nicū phycū in ventre matris glōsissime vgi-
nis vtrū spūs sancti illud sacratissimū corpus
ante ifusionē aie intellectue fuit mundatū atq;
purificatū vt eēt vas aptissimū ad recipiēduz il-
lā scissimā. vū postea creata aima intellectiua
glōsissime vginis plena dei grā atq; sanctitate
vnitāq; corpori suo glōsissima vgo scā atq; i/
maculata cōcepta ecclia. d. Que ē ista que pro/
gredit qsi auroza cōsurgēs pulchra vt luna: ele-
ta vt sol. Et iō in canticis canticorū dī. Surge
amica mea: colūba mea: speciosa mea: surge: et
nulla macula ē in te. Et Aug. fidei nostre lumē
in sermōe de natiuitate dñi ingt mēdie mater
xpi electa ē: et sup oēs creaturas plecta: oibus
gratij secūdata: oibus vtutibus ornata: oī sci-
tate in vtero matris repleta. Quod vbum est
admirabile et glōsiosum: q si fuit oī scitate in ve-
ro matris repleta: igitur in cōceptōe fuit sancta
Et iō vgo glōsissima fuit bñdicta inter oēs
mulieres nemine excepta: et gēqd maledictōis

fuit in eua fm Hiero. totū abstulit benedictio
mēdie. Nam grā p ptes ceteris sanctis data
ē. mēdie vō se infudit totus grē plenitudo.
Et quis in ceteris scis grā fuisse credit: tamē
nō eaten^o plena: in mēdie vō totius grē que i
xpo ē venit plenitudo fm sanctū Hiero. Qd
fm eundem: quod nā non habuit vltus nesci/
uit ignorauit rō: mens humana non capit: pa-
uet celū: stupeat terra de tante plenitudine grā/
tie mēdie a dño collata Et ideo fm Ansel. de
cūit vginem tanta puritate nutre qua sub celo
maior neq; intelligi. Et iō multe filie congrega-
uerūt diuitias: tu vero maria supgressa es vni-
uersas: tu que sola exaltata es sup choros ange-
lorū ad celestia regna. Et iō o glōsissima vir-
go bene dixisti. Magnificat aia mea dñm: qz
nō est anima alicui^o creature pure a principio
mūdi vsq; ad finem ei^o: q magis teneatur ma-
gnificare dñm et creatorem nrū q aia tua. Et rō
ide exultauit spūs tuus i deo saluari tuo. Et rō
hui^o fuit: qz dñs qui potēs et oipotens ē fecit ti-
bi magna et admirabilia: qz in eo fuit potentia:
in eo fuit sapientia: in eo fuit amor erga te. Tu
sola fuisti q dño placuisti: in vtero: cuius verbū
caro factum ē: et habitauit in nobis.

Cur virgo mēdie non fuit liberata a pctō
pcti originalis: si fuit liberata a pctō.

Qdo doctrine expostulat videre cur v/
go mēdie non fuit pseruata ne incur-
reret penas pcti originalis si fuit pser-
uata a pctō originali. Quidā dixerūt virginem
a morte tpali: que ē pena pcti originalis non fu-
isse pseruatam ad maiore cumulū meritorū vir-
ginis: qz vt dicit Aug. 13. d. ci. dci. c. 7. Quid
enim pctiosius q mors p quam fit: et et oia de-
licia delean^t: et merita cumulatiū augeant: ec-
clesia dicēte. Preciosa in spēctu dñi mors sū-
ctoꝝ eius. Virgo ergo ob hāc cām mortua est
p hoc opinio nobis placere nō potest. Quidmo
auctoritas Aug. ē de directo in cōtrariū: quia
mors nō ē data virgini ad delenda eius delicta:
ta: qz in glōsissima virgine nullaz vnq; fuit
delictū. Scō mēdie augent ex bonis opi-
bus: et demerita ex malis. Amplius. Nō sunt
facienda mala: vt eueniāt bona. Quarto vir-
go fuit aucta meritis ob ei^o humilitatē: ipa dicē-
te. Qd respexit humilitatē ancille sue: ecce enim
ex hoc beatā me dicēt oēs generatōes. Nos ve-
ro formaliter huic dubitatōi respondere volu-
mus ex dictis Aug. qui. 13. de ci. dci. c. 4. que-
rit qua de cā omnes nos non fuimus liberati a

morte ipsi si per passionem domini saluus libera-
 ti a criminis neru: et ab ipso originali peccato.
 Cui dubitatio Aug. respondet. d. ad hoc reli-
 qui anime expimentum separationis a corpore: quod
 uis ablato iam criminis neru: quia si regenera-
 tio sacramentum non haberet: continue sequeretur
 immortalitas: et sic ipsa fides euacuaretur. Vult
 ergo Aug. quod cum ipsa fides sit constituta ex. 12.
 articulis inter quos vnus articulus est regenera-
 tionis atque resurrectionis sacramentum: si homines
 non morerentur fides euacuaretur et destrueretur secu-
 dum vnum articulum. Ad id visum patere potest quare
 virgo non fuit liberata a morte ipsi: quod si fue-
 rit liberata a peccato originali. Non habemus pro
 inconuenienti habere ternam responsionem ma-
 gis specialiter de gloriosissima virgine loquente quod
 uis ea responsio generalis que data fuit secundum
 Aug. sit optima. Dicamus ergo virginez glo-
 riosissimam non fuisse liberatam a morte tempora-
 li: quod si fuerit liberata et preseruata a peccato. Et in
 hoc est magna diuersitas inter virginem et alios qui in-
 currerunt originale peccatum: quod deus voluit exer-
 cere in virgine misericordiam et ipsam iusticiam:
 quod misericordia non expellit iusticiam: neque econuer-
 so. Nam dicitur in psalmis. Misericordia et
 veritas obuiauerunt sibi: iusticia et pax osculate
 sunt. Exercuit dominus in virgine misericor-
 diam tantum quantum virgo fuit capax ad illam re-
 cipiendam. Nam ipsa ex dei misericordia fuit pre-
 seruata ne incurreret peccatum originale: immo
 anima eius gloriosissima fuit creata plena gra-
 tia: que equiualebat quantum ad acceptationem origi-
 nalis iusticie. Exercuit dominus in virgine ius-
 ticiam: quod et si non diuulserit: eam incurrere pec-
 catum originale: tamen cum ipsa virgo fuit de descen-
 dentibus ab adam ex coniunctu semine non
 fuit liberare eam a penis peccati originalis et mor-
 te ipsi: ut et virgo non esset maiori privilegio or-
 nata christo redemptore nostro: quod nullo modo pecca-
 uit: et tamen pro salute humani generis ductus
 et oblati: quod voluit ad mortem: passusque est pro
 peccatis nostris. Nam vero ipse languores nostros
 tulit. Hanc itaque responsionem putamus veri-
 simam: et optime ingestam. Si quis tamen melio-
 rem habet in medium illam proferat et adducat.
 In quibus differt conceptio christi a concep-
 tione virginis marie.

Et volumus recte considerare ea que super
 omnibus articulis a nobis determinata
 fuisse: intelligemus nos non tamen virginez

gloriosissimam Mariam excoluisse: ut eam equa-
 lem christo redemptori nostro in conceptione esse
 velim. Et ut hec intentio nostra melius explicetur
 decreui in presenti articulo declarare disfe-
 rentiam existentiam inter conceptionem christi atque
 conceptionem virginis. Et vniuersius intelligatur
 id quod determinare decreui. Primo
 intelligenda est quot fuerit gradus conceptionis
 ut ex istis appareat intentum. Primus gradus
 conceptionis fuit eorum quia creatore nostro fue-
 runt creati atque in originali iusticia concepti. Isti
 fuerunt primi parentes nostri: qui in originali
 iusticia concepti per transgressionem legis a domi-
 no illis date amiserunt originalem iusticiam.

Secundus gradus fuit illius qui in origina-
 li iusticia conceptus est per assumptionem huma-
 nitatis in deum. Iste fuit gradus conceptionis
 christi. quando verbum caro factum est: quod christus su-
 us perfectus deus: atque perfectus homo: atque redem-
 ptor noster. Tertius gradus conceptionis fuit
 illius creature que non in originali iusticia con-
 cepta est propter peccatum primorum parentum:
 sed fuit concepta in gratia. Et gratia quantum ad
 acceptationem equiualeat originali iusticie. Iste
 gradu conceptionis fuit concepta sola gloriosissi-
 ma virgo post lapsum adam: quod sola illa meru-
 it redimi perfectissimo redemptionis modo. Quar-
 tus gradus conceptionis fuit eorum qui in pec-
 cato originali concepti sunt. Et isti fuerunt om-
 nes illi qui fuerunt post ad delictum. Ab isto
 tamen peccato quidam fuerunt liberati in ven-
 tre matris: ut fuerunt Ioannes baptista et He-
 remias. Alii vero extra uterum: ut patet intel-
 ligenti terminos. Ex quibus patet differentia in-
 ter conceptionem virginis: et conceptionem christi
 primo christus fuit conceptus in originali iusticia
 per assumptionem humanitatis in deum rectus sine
 voluntatem: et sine omni sensu. Neque in rationem et
 sensum nam fuit aliqua rebellio. Virgo in gra-
 tia fuit concepta: et non in originali iusticia et hoc
 per perfectum redemptionis modum. Secundo
 christus in conceptione non indiguit redemptione passi-
 ua: neque habuit nam penam ad recipiendam ma-
 culam peccati originalis. Virgo in conceptione indiguit
 gratia dei ne laberetur incurreret maculam peccati ori-
 ginalis. Nam eius non erat pena et habilis ad re-
 cipiendam talem maculam. christus fuit conceptus de
 spiritu sancto in utero virginis. Maria autem
 non fuit concepta de spiritu sancto: sed ex
 communi coeuntium semine. Anima christi in
 primo instanti conceptionis eius vnita verbo

fuit beata aia virginis. Quis fuerit sancta: tñ in
primo instanti sue cōceptionis non fuit beata.
Ergo est magna differētia inter cōceptionē xp̄i
et inter cōceptionē v̄ginis. Marie: vt patet in
telligenti terminos.

Responsiones argumentorū primi articuli
partis affirmatiue.

Nihil aliud nobis deniq; restat nisi sol/
uere argumenta ante oppositū questio/
nis adducta. Et p̄mo ad argumēta pri/
mi articuli partis affirmatiue q̄stionis. Ad p̄mū
argumentū duplici modo r̄ndere possum. Pri/
mus modus est tenere q̄ v̄go nō peccauit i ra/
dice neq; cōtraxit peccatū originale. Et vt illi
gatur qd sit peccare in adā tāq; in radice dico q̄
nihil aliud ē peccare i radice nisi imputatio a dño
facta descendētib; ex lumbis ade ex q̄ imputa/
tione nulla p̄ueniente dei gr̄a hoies in p̄ceptio/
ne cōtrahunt originale p̄c̄m. Secūdu ergo istū
p̄mū modū dico q̄ dñs ex sua infinita miseri/
cordia nō imputauit peccatū p̄mox parētū
matri sue gloriofissime neq; dimisit eā incurre/
re tale peccatū. Ad argumētū nego aīcedens
illius cōsequētie. Et ad auctoritatē Pauli di/
co q̄ paulus i ea auctoritate ē locut⁹ de lege cōi.
mō p̄ gr̄am pōt aliqua creatura ex libera volūta/
te dei excipi a tali lege. Vñ lex nō tollit gr̄az ne/
q; gr̄a in vno corrupt legē in alijs. Et iō stat q̄
de lege cōi oēs in adā debēbāt peccare: tñ ali/
qua creatura ex singulari priuilegio fuerit exce/
pta. Ad deductionē primi cōuenientis dico ad
auctoritatē euāgelij eā esse verā: s; dico q̄ hi q̄
sunt in potētia prima ad incurrēdū egritudinē
possunt dici egri: t nō min⁹ ē op⁹ medico i illis
q̄ in his q̄ iaz ceciderūt i egritudinib⁹: q; si bo/
nus medic⁹ cognosceret causas p̄pinquas egri/
tudinis alicuius t aīq; icurreret illi daret opē:
hic maxime laudāndus ēct. Lū ergo de⁹ sit opti/
mus medic⁹ aīaz nostraz: sic voluit mederi vir/
gini gloriofissime: vt nō solū noluit eā incurre/
re egritudinē peccati originalis v̄x etiā noluit
eā incurrere dispositionē p̄cedētē tale peccatū.
Dispositio autē p̄cedēs talē egritudinē erat ipu/
tatio p̄mox parētū. Et iō nego p̄sequētiā. Vir/
go nō peccauit i adā neq; cōtraxit p̄c̄m: ergo nō
indiguit redēptōe. aīa aut illud ēct sufficiēs a d
inferendū p̄ns si hoc fuisset ex nā v̄ginis: sed h
nō fuit: s; ex summa misericordia dei: t iō redē/
ptio sua fuit nobilissima. ad p̄firmationē: nego
aīa: s; bñ dico q̄ indigētia p̄supponit nām q̄ si
nō p̄ueniret a dei gr̄a icurreret defectū. Ad

secundā cōfirmationē dico q̄ si ade peccatū nō
regnauiſſet in omnes neq; natura que nō icur/
rit illud fuisset p̄na ad recipiendū illud xp̄i iusti/
cia nō regnauiſſet in omnes in iustificationem.
Adodo in virgine fuit excellentissima dei mi/
sericordia t iustificatio: q; id qd debebat incur/
rere ex peccato dñs noluit illā incurrere: t iste
fuit p̄fectissimus modus redemptionis. ad de/
ductionē secundū incōuenientis dico q̄ si fuisset
aliqua creatura pura q̄ ex sui natura nō peccat/
set in adā: q̄ illa nō fuisset remota origina/
lis iusticia. Adodo virgo q̄uis nō peccauit in
adā: neque cōtraxit peccatū. h nō fuit ex natura
eius: sed ex dei gr̄a atque misericordia. ad cō/
firmationē dico q̄ q nullo mō peccat neque cō/
trahit peccatū originale ex sui natura: ab illo nō
remouet originalis iusticia: que alijs p̄ peccatū
remouet. Sed nō est sic in v̄gine vt visus fuit.
Si v̄o secundū aliū modū vellem⁹ r̄ndere: posse/
mus dicere q̄ v̄go peccauit in adā: iuxta illud
Pauli q̄ omnes in adā peccauerūt: t tamē cō/
cedo antecedens p̄ime cōsequētie: t nego p̄se/
quētiā. ad deductionē primi incōuenientis: ni/
si cōsequētia valeret: dico q̄ mors data ē v̄gi/
ni ex summa dei iusticia: q; q̄uis liberauit eā a
peccato noluit eam liberare a penis peccati: vt
fuit plene visum in 15. articulo q̄stionis: quare
virgo nō fuit liberata a penis peccati. Ad ar/
gumētū dico q̄ illi fuit data mors ex imputatōe
peccati. Et quādo dicit q̄ peccatū in radice nō
cōtractus: nō ponit aliqū defectū: dico q̄ q̄uis
nō ponat: tñ facit q̄ si natura ex se dimissa esset
maneret defectus: t maxime defectus p̄mox
parētū. Ad secundū incōuenientis nego ipsū
t cōcedo q̄ vltimus finis hominis est frui deo:
t videre ipsum facie ad facie sicuti est. Et ad p̄/
bationem cōcedo q̄ post ade peccatū omnes in/
diguimus gr̄a dei: t nego q̄ omnes erāt apti
ad damnationē: imo dico q̄ aptitudo ad felici/
tatē inest ita homini q̄ stante eius natura semp
homo hz talē aptitudinē. Bene v̄x est q̄ talis
aptitudo nō poterat educi de potentia ad actum
nisi mediātē gr̄a domini nostri iesu christi.
Et cū dicit virgo indiguit gr̄a dei: concedo.
Et cū querit ex qua causa: dico ex peccato p̄i/
mox parētū: q; nisi fuisset p̄uenta p̄ dei gr̄a/
tiam incurriſſet peccatū originale. Ad tertiu
incōuenientis nego illud: t dico q̄ fuit explicata cā/
q̄re v̄go mortua fuit t ē i 15. arti. ex summa dei
iusticia p̄ p̄c̄m p̄mox parētū: nec etiā ipsa fuit
set maiori priuilegio ornata q̄ iesus qui mortu⁹
est p̄o

est pro peccatis nostris: qz voluit. Ad quartū inconueniens dico negando illud: et dico qz de possibili ratio cōcludit qz sicut vnū individuum fuit pseruatū omnia potuerūt pseruari. Sz dico qz supposita lege cōmuni nō pueniente gra- tia speciali cōcludit qz omnes qz p cōcubitu viri et mulieris ab Adā habuerūt originē in pecca- to fuisse cōceptos: sed dico qz pueniente gra illa ratio nō cōcludit necessario. Et sic sunt intelli- gende rationes Augu. cōtra hereticos qz nole- bant aliquē paruulū cōtrahere peccatū origina- le. Et cū dicit: si eēt aliqua ratio necessaria: sua opposita esset impossibilis: dico qz stāte lege nō pueniente grana illa ratio est necessaria ex sup- positione legis: pueniente grana illa ratio nō cō- cludit. Et vt intelligat absolute nō est ita necessa- riū: qz qz descendit ex Adā qz de necessitate cō- trahāt peccatū: qz si dicit de potētia absoluta vt let oēs pseruare: sed hic accipit necessariū pro conuenienti: qz secūdū legē cōmunē oēs ptra- bunt: nō p gratiā aliqua creatura excipit. Ad quintū incōueniēs dico qz si vgo fuisset mor- tua an passionē dñi qz ipsa nō fuisset ad limbu3 imino stetit associata cū angelis et sanctis: et expectasset resurrectionē filij sui: qz ordo vni- uersi sic requirebat qz nemo an xpm fuisset bea- tus: et ad paradisu3 inisset. Neqz ista expectatio fuisset ei molesta neque ei fuisset impedimentu3 qz ordo regni celestis sic requirebat qz xps pri- mus esset in paradiso: deinde ceteri suo ordine et vgo nō habuisset desideriu3 inordinatū cōtra ordinē regni celestis. Et ad rationem dico: qz vgo fuit pducta ppter finē vltimum: cū tali tñ ordine ne pcederet xpm redemptorē nostru3: vt patet intelligenti. Ad sextū dico qz nō ha- beo pro incōuenienti id qd dicit esse incōueniēs qz fm Job. Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū semine: nōne tu qz solus es. Mā secūdū Aug. Maria fuit omni sanctitate i vtero mris repleta. Et rationi dico qz aug. i lib. de fide ad Petru. loquit de lege cōmuni: nulla iterue- niēte speciali gra. Adodo i v gine spālis gra in- ternēta est: qz secūdū eūdē Aug. i smone de na- tiuitate dñi. Maria fuit omnib3 gratijs secūda- ta: et ideo i peccato nō fuit cōcepta.

Respo: oēs argumētōz secūdi articuli par- tis affirmatiue.

¶ Argumēta secūdi articuli. Ad pri- mu3 cōcedo cōsequē et cōsequētiā. Et cū dicit accipio animā vginis i illo prio- ri: tūc i tali aia est carētia originalis iusticie de-

bite: negat: qz i illo priori cōpetat illi neqz gra- tia neqz carētia originalis iusticie: quēadmodū homo prioritate nature pcedit risibilibus: et tñ nō dicim3 hominē i tali priori habere carētiā ri- sibilitatis. Vñ aia i illo priori quidditatiue ē tā- tu3 aia: neqz est i gratia neqz priuata gra: qz bec quidditatiue illi nō cōueniūt. Vñ isto mō si ra- tio tua cōcluderet: posset demonstrari chzistū i peccato originali fuisse cōceptū: qz aia xpi prio- ritate nature pcedit originalē iusticiā: tūc in illo priori: qz cū nō habeat originalē iusticiā esset in peccato cōceptus: imo posset pbari p istā tuā ra- tionē qz oia priora prius habuissent c rētiā et priuationē suoz posterioz qz ipsa posterioza: b autē sunt ab surda. Ad secūdū argumētū dico qz virgo indiguit gratia dei: quādo erat in suis causis. prime eā pductiua vt pueniret a gra- tia dñi. Et dato qz instās indigēte fū distinctū ab instāti gratie: loquor de instāti nature. In i- stāti indigēte nō habuisset peccatū: qz ista idigē- tia est illa qz pcedit defectū: et nō illa qz sequitur: quēadmodū cecus qz pgredu3 pviā i qz est fouea anteqz cadat auxiliat p vidēte: tamē idiguit ta- li auxilio et tñ nō dicim3 qz ipse ceciderit i fouēā. Ad tertiu argumētū dico negādo minore. i. qz deus tali honore nō vult venerari. Et ad aucto- ritate3 Hieronymi dico qz ipsemet explicat de quib3 mulieribus loquit. Ille aut mulieris fue- rūt Raab meretrix. Bersabee vxor. Drie ma- ter Salomonis: et Ruth moabit. Iste sunt que assumūt i genealogia xpi: et fuerūt pecca- trices: tñ vgo de qua imēdiate chzistus assum- ptus est i peccato cōcepta nō ē: vt pz. Ad qrtū nego minore: qz vgo magis debet xpo qz xps nō dimiserit eā icurrere peccatū qz qz dimiserit eā icurrere et postea mūdaret: qz status inocētiū est melior quocūqz statu peccati qz iūcūqz mūda- tus. Ad quintū nego cōsequētiā: qz secūdum Job deus pōt educere individū mūdū de i- mūdo cōceptū semine. Et ad auctoritatē euā- gelij dico qz mala arbor nullo alio intruēmen- te malos fructus facit: sed interueniente gratia domini mala arbor bonos fructus facere pōt quia deus naturā est auctor. Et ad aug. dico qz ipse locutus est de lege cōmuni: nulla iterue- niēte gratia. Sed secūdum eūdē aug. i smo- ne de natiuitate domini. Maria fuit omnibus gratijs secūda: ta: et omni sanctitate i vtero mris repleta: vt de mūdissima matre mūdissim3 na- sceretur filius. Ad sextū argumētū nego minore: qz illo modo post baptisnu3 habere

mus peccatū originale: qz in nobis est sensus
rebellio. Hoc autē est incōueniēs: ergo illud
ex quo sequitur.

Responsiones argumentorū tertij articuli
partis affirmatiue.

D argumenta tertij articuli. Ad p̄mū dī
co ad minōrē qz solus xp̄s ex sui nā fuit
ceptus in originali iustitia sine pecca
to: hoc solū illi cōuenit: sed ex hoc nō tollitur qn
virgo per dei grāiā fuerit p̄seruata a peccato
Et ad auctoritates Aug. dicitur qz solus xp̄s ex
sui natura fuit sine peccato et in originali iusti
tia cōceptus. Ad secūdū dico ad auctoritates
qz solus christus post Adē de ic̄m in originali
iusticia ex sui natura sine peccato cōceptus est.
De mulieribus nulla inuenta est q̄ ex sui natu
ra in originali iusticia concepta est sine peccato:
cū quo tamē stat qz nō interueniente eius natu
ra: sed dei grā qz vgo fuerit p̄seruata ne peccatū
originale incurreret: qz virgo fuit omnib⁹ gra
tijs secundata: omni sanctitate in vtero matris
repleta. Ad tertū cōcedo qz mūdicia vginis
fuit citra mūdiciā christi: et nego minōrē: qz si
virgo nō fuisset in peccato originali concepta:
fuisset equalis mūdiciē cū christo. Mā accepit
duabus albedinib⁹: quāz vna sit intensi⁹ vt. 8.
et aliā vt. 4. dicimus qz ex eo qz illa sit vt. 4. qz il
la sit maculata: et nō sit pura albedo: et qz nisi po
neremus eā inaculatā ipsa est equalis cūz albe
dine vt. 8. Certum est qz non sic est de virgine
respectu christi. Ad quartū argumentū dico
qz fundamentū illud est verissimū. Et cū dicitur
qz est falsum: nego. Et cū dicitur qz isto modo
posset p̄bāri qz xp̄s nō fuisset mortuus p̄ salute
humani generis: nego. Et cū dicitur potuit nō
mori cōcedo. Et cū dicitur sicut potuit ita deuit
nego. Et cū dicitur omne quod est deo possibile il
li cōuenit: dico qz hoc est verū de potentia ordi
nata: sed de absoluta negatur. Ad quintū et
vltimū dico qz illud fundamentū est verissi
mū: qz q̄uis deus potuisset p̄ferre maiora vir
gini: tamē illa nō cōueniebant illi in hac vta: vt
beatitudo et immortalitas: vt patet intelligenti
ter minos.

Respō io ad auctoritates quarti articuli par
tis affirmatiue.

D auctoritates q̄rti articuli dico qz om
nes procedunt de lege cōmuni. Secū
dum. n. leges omnes debēbam⁹ incur
rere peccatū: sed nō tollit qz virgo dei mater nō
fuerit per grāiā p̄seruata: qz fm Aug. vgo

fuit omnibus gratijs secundata: omni sanctita
te in vtero matris repleta.

Responsio ad auctoritates q̄nti articuli par
tis affirmatiue.

D auctoritates vltimi articuli. Ad au
toritates Bernardi: nego eā: quia cūz
Augustino sum qui voluit qz virgo in
vtero matris fuit omni sanctitate repleta. Et cū
Job sum qui voluit qz deus possit educere mū
dūz indiuiduū de imundo cōceptū semine: er
go in cōceptione potuit sanctificari. Et cū Hier
onymo sum qui voluit qz totius gratie q̄ i chri
sto fuit in Adaria venit plenitudo. Ad Ansel.
nego ipsum: qz si est v̄x q̄ ipse affirmat qz de
ceat virginez tanta puritate nutre qua sub celo
nulla maior nequit intelligi: non est v̄x qz ipsa
fuerit in peccato cōcepta: quia possemus intelli
gere ipsam in cōceptione fuisse sanctā: quod est
maior puritas atqz mūdicia qz qz ipsa fuerit in
peccato cōcepta et postea mūdita. Et sic fit si
nis huius questionis ad laudem gloriofissime
virginis Marie: cuius ego seruus suz sempz
ero vsqz ad vltimū vite nostre terminū volente
deo et auxiliante gloriofissima v̄gine.

Deo gratie infinite.

Hec est tabula sermonū de timore iudicij dei.
De sacre scripture sublimitate: ac euāgelij mul
tiplicitate sermo. 1.

De iudicijs dei: et quare a multis v̄spendunt:
et quomodo vicina esse cognoscunt et quomo
do evitantur. sermo. 2.

De iudicio dei contra superbientes angelos.
sermo. 3.

De demonū p̄sidentia: atqz potentia grādi g
bus nihilominus homines dei adiutorio res
istere possunt. sermo. 4.

De fructibus superbie. sermo. 5.

De iudicio dei cōtra p̄uinos parentes nostros
sermo. 6.

De iudicio dei cōtra mundū lasciuientem facto
tempore Noe. sermo. 7.

De mulieribus que multorū sunt causa peccato
rum. sermo. 8.

De iudicio dei p̄ fetidos sodomitas. sermo. 9.

De iudicio dei contra Abaraonē et egyptios
sermo. 10.

De iudicio dei contra iudaicum populū in de
serto murmurantem. sermo. 11.

De iudicio dei cōtra iudeos hierusalem habitā
tes. sermo. 12.

De iudicio dei contra iudeos xp̄m et ecclesiam
persequentes

prequentes. sermo. 13.

De iudicio dei contra David populū numeran-
tem. sermo. 14.

De iudicio dei contra Sennacherib blasphe-
mum. sermo. 15.

De iudicio dei contra Nabuchodonosor super-
bientem. sermo. 16.

De iudicio dei contra Antiocham crudelissimū
in iudeos. sermo. 17.

De cognitione dei: et de debito sibi honore ex-
hibendo. sermo. 18.

De honore et reverentia deo exhibēdis ser. 19.

De patientia omnibus necessaria. sermo. 20.

De iudicio mortis que omnibus communis est.

Epistola venerabilis clarissimiq; in sacra
theologia magistri fratris Roberti Laraçoli
Licio ordinis minorū: ad reuerēdissimū et illu-
strissimū dñm dominū Joānem de aragonia
serenissimū domini nostri Ferdinādi regis fici-
lie zē. filiū et locūtenentē generālē aplice sedis
prothonotariū: in qua sua docilitas p̄mendat.

Euerendissimo patri et dño dño
Joāni de Aragonia christianissi-
mi regis Ferdinandi filio: sedis
apostolice dignissimo p̄thonota-
rio. frater Robertus Laraçol.

De Licio ordinis minorū: sacre theologie magi-
ster humiliter se cōmendat. Inter p̄clarissimas
virtutes tuas: ingentesq; animi dotes: docili-
tas magnopere fulget. Qua sit ut animū semp
promptū benivolūq; exhibeas: ad intelligēdū
doctrinā sapiētū. Neq; vero elegātissimo in
genio tuo satis eē possunt: que in palacio tue re-
sidentis singulis diebus ab eruditissimis viris
audire cōcedis: gnimo diuinariū humanarūq;
rex inuestigare ac scire rationē cupiens: pia re-
ligione frequentare soles tēpla sacra dei: ut etiā
ibi haurias quicquid ab his qui declamatorie:
ut ad populū loqui solet edocetur. Laudabilis
perfecto institutio ista nedū in adolescente vel
iuuene: vix etiā in quolibet annosissimo et se-
ne: et eo q; nullus tam sapiens tāq; doctus eē
potest: quin audiendo doctior fieri valeat. Ex
quo stat sententia illa. i. c. p̄ouer. Audiens sa-
piens sapientior erit. At et iuriscōsultus. ff. de
Adicōmissarijs libertatib⁹. l. apud iulianum.
dicit cupiditate discendi optimā esse rationē
vivendi. Vnde Iulianus dixisse fertur. Et si
alter pedes in sepulchro habere: adhuc discere
aliquid vellet. Quare Valerius in rubrica
de studio et industria. miris laudibus extollit

Solonē philosophū: q; supremo die vite assistē-
tibus amicis quedāq; inter se cōferentib⁹ sano
iam pressum caput erexit. Interrogatusq; qua
propter id fecisset. respondit. Ut cū istud quicquid
ē de quo disputatis p̄cepero: moriar. Sacer ve-
ro Hieronymus in epistola ad Idamachium
et Oceanū sic de seipso fatet. Dū essem iuuenis
nimio seruebā amore discēdi. Nec surta quo-
rundā presumptione ipse me docui. Appositi-
nareq; audire Antiochie frequenter et colui. In
comis spargebatur caput canis: et magistrum
potius q; discipulū me esse decebat. Perrexi
tamē alexandriā: audiui Didimū: in multis ei
gratias ago: q; qd nesciebā didici: qd sciebā il-
lo docente nō p̄didi. Putabāt me homines si-
nem fecisse discendi. Veni rursus Hierosolyma
et Bethleem. Quo labore: quo p̄cio Ba-
raniā nocturnā habui p̄ceptores. Timebat. n.
iudeos alteri mihi exhibebat Nicodemus. hec
Hieronym⁹. Hec studia imitanda sunt: nō co-
rū q; sibi scoli vident: et spernunt omnē disci-
plinā. De his loquit sic Seneca libro de tran-
quillitate animi. Puto multos ad sapientiā p̄-
uenire potuisse: nisi putassent se peruenisse. Sz
ta sapientiē cultor: et venerator p̄cipuus: oēm
diligentiā apponit: ut a multis multa cogno-
scas. Et licet dignata sit dominatio tua: dum
Neapoli p̄dicabā quasi quotidie sermonibus
meis adesse: hortari tandē me voluisti: ut opus
de timore iudiciorū dei in scriptis redigerē il-
ludq; dominationi tue legendū transmittere. Feci
libens quod iussisti: et operā dedi ut mo-
rem tue gerere voluntati. Accedet hoc ad vultu-
tate plurimorū: quoniam que noua sunt: allicere
solent humanas mentes. Mā ut scribitur Act.
17. c. Dum paulus esset athēnis disputaretq;
in synagoga eū iudeis: et colentib⁹ deū: et in
foro p̄ omnes dies eū epicureis et stoicis philo-
sophis: quidā dicebāt eū seminivēbiū: id est
seminatore verborū. Alij vero nouorū demo-
niorū annuntiatore id est nouarū scientiarū
secundū Nicola. de lira. Propter qd dure-
runt eū ad Ariopagū dicentes. Possū⁹ sci-
re que est hec noua que a te dicit doctrina. Mo-
na enī quedā inferis auribus nostris. Volu-
mus ergo scire quid nāz velint hec esse. Athe-
nenses autē omnes et aduene hospites ad ni-
hil aliud vacabant nisi dicere aut audire aliqd
nouū. Hoc ē quod Quidius dixit li. 2. de ponti-
co. Est quoque cunctarū nominū carissima rerū
et de hoc Seneca in questionib⁹ naturalibus.

Naturale est magis noua q̃ magna mirari.
 Et idē in .4. declamationū. Ad noua homi-
 nes cōueniunt: ad noua cōcurrunt. Licet in
 super i sua theozica docet auditores fieri posse
 attentos: si de rebus nouis et inusitatis nos p-
 miserimus vba facturos. Scripsi igit donāte
 deo nō in doctis humane sapientie vbis q̃qd
 legere aut inuenire potui qd hominū corda ad
 timendū deū gloriofum reuocet et inducat. Ac-
 cipe itaq; tu pater colendissime libellū istum in
 quo si quid boni reppereris. pba. Si qd vero
 aut supflūū: aut minus rectū in illo deprehēde-
 ris: coruge. 2o tamē humanissimā domina-
 tionez tuā ne cōmunicet: aut tradat illi inuidis
 et maliuolis meis: quos multos nosti: qz vitar
 verbis Hieronymi in plogo in Esdrā. Inui-
 doz studia omne qd scribim⁹ reprehendendūz
 putāt: et interdū cōtra se cōscientia repugnante
 publice lacerant que occulte legunt in tantūz vt
 clamare cōpellat ac dicere. Vne libera animaz
 meaz a labijs iniquis et a lingua dolosa. Bene
 vale speculū bonoz mox: et memento mei dūz
 bene tibi fuerit.

Incipit plogus in opus de timore diuinoz
 iudiciorum: in quo exponuntur mystice verba
 Joānis in themate.

Idialterum

angelū volātez per mediūz
 celūz habentēz euangeliz
 eternū: vt euangelizaret se
 dentibus sup terrā: et super
 omnē gentē tribū et linguā

et sup populū magna voce. d. Time deum: et
 date illi honorez: qz venit hora iudicij ei⁹. Ita
 bentur hec vba Apō. 14. c. Ad tantā infantiā
 cecitatez mētis mortales homines iaz deuene-
 runt vt deū excellū nō arbitrentur suoz pec-
 catorūz vltorē. Adijciunt in dies iniquitatē ini-
 quitati: et in malicia pscuerantes nolunt pfide-
 rare formidabilia iudicia magni dei. Ipse vti-
 que minatur xpianis ingratiz pro suis exetā-
 dis sceleribus terribilia mala. Posita iaz secu-
 ris est ad radicē: et tamē pauci rarissimi: inue-
 niuntur q sua corda humilient sub manu illius
 cuius potētie resistere nemo pōt. Et reuera nil
 periculosius q̃ iminentia pericula nō timere.
 Quia iuxta Aristotelis sententiā. 2. rhetorice ti-
 mor facit homines cōsiliatiuos. Qua de re ad
 excitandas mētes duras que penitentiā fugiūt
 et bene beateq; viuere nolunt: decenter opus p-

sens sub titulo de timore iudiciorū diuinoz edo-
 pilare. Pro clarioze tamē dicendoz noticiā: in
 hoc plogo per modū sermonis ipsa vba Joā-
 nis in themate exponenda se offerunt. In q̃b⁹
 tria mysteria declaranda cōtinentur.

Primū dicit scripture sancte sublimitas.

Secundū euangelij multiplicitas.

Tertiū timoris diuini rationabilitas.

De excellentia et sublimitate scripture sancte
 que designat p angelū volātez. Cap. .1.

Primū mysteriū declarandū: qd cōtine-
 tur in vbis Joānis: dicit scripture san-
 cte sublimitas: que p angelū volātem
 recte meritoq; designat. Est autē scriptura sa-
 cra vetus ac nouū testamentū: vt dicit dī. 9. de
 cretoz. c. 98. nesciat. Quia vō hec diuinitus ē
 hominib⁹ inspirata: atq; de celo missa secundūz
 illud. i. Petri. 2. c. Spiritu sancto inspirati lo-
 cuti sunt sancti dei homines. Ideo angel⁹ dici
 pōt. Nā teste Hyfidoro li. 7. etimologia. d.
 Angelus nuncius vel missus interpretat. In
 aliūz autē ipsa scriptura volat per mediū celūz:
 qz publice in ecclesia legit et predicat. Inq. n.
 Greg. i. omel. Regnū celoz p̃sentis ipis ec-
 clesia dicit. Quāta ergo sit huius scripture sub-
 limitas ex quattuor deprehendere possumus.

Primo ex eius dignitate.

Secundo ex eius veritate.

Tertio ex eius pfunditate.

Quarto ex eius vilitate.

Qd scriptura sacra ē excellentissima rōne dei

Primū sigdez intelligere possum⁹ subli-
 mitatez et excellentiā scripture sancte ex
 eius dignitate. Est. n. incōparabiliter
 dignior omnib⁹ scientijs et scripturis: eo qd est
 de digniore subiecto. s. altissimo deo. Vñ Au-
 gu. li. 8. de ciui. dei. ca. i. Theologia ingt ē ser-
 mo vel ratio de deo. Neq; obstat qz Ari. dicit
 i. posteroz. q. in qualibet sciētia oportet suppo-
 nere subiectū qd est. Et Damasc. dicit. In deo
 quid est dicere impossibile est. Quare nec de⁹
 subiectū sic esse poterit scripture sancte et theolo-
 gie. Quoniā vt inquit Tho. prima parte. q. 1.
 Ari. 7. in rōsione ad primū argumentū. h. de
 deo nō possumus scire qd sit: vtimur tñ effectū
 eius: vel nature vel gratie loco diffinitionis ad
 ea q de deo in scriptura sacra cōsiderant. Ipsa
 igit scriptura a principio vsq; ad finē p̃dicat mi-
 rabilia facta dei. Ex quo illi cōparari nō valent
 cuncta q a gramancis rhetorib⁹ dialecticis phis-
 iometricis musicis medicis astrologis poetis et
 iuriscōsulib⁹

iuriconsulibus suere conscripta. Versantur
 oia illa circa ifima bec et mortalia vilia atq; ter
 rena: bec decenter oium sciētiarum regina mē
 tē hoīs ad deū cognoscendū diligendūq; suble
 uat. Necq; de aduentu Enee in italiam canit:
 ut Virgili⁹ q; dicit. Arma virūq; cano: troie q;
 primus ab oris et. Nec ad bella ciuilia inuitat
 deploranda: sicut et Lucanus qui ait. Exordū
 ba me genuit rapuit nero: prelia dixi. Que ges
 sere pares: hunc socer: inde gener. Bella per
 cinathios plusq; ciuilia campos. Iusq; datum
 scelcri canim⁹ populūq; potentē. In sua victri
 ci conuersum viscera dextra: et reliqua. Nō de
 his minimis scriptura curat: sed de deo creato
 re celi et terre disserit: de illi⁹ pudentia bonita
 tegz iusticia: ceterisq; perfectōibus diuinis cla
 ro sermone loquitur. Verū tamē pleriq; dubia
 re solēt: cur bec scriptura magnalia dei depro
 mēs rudi ac simplici stillo ē annotata. Et qdaz
 absolute respondere solēt: q; eloq̄ntia inutilis ē
 imo et damnoſa: qua bonis viris vti minime li
 cet. Ad eoz aut robur assumūt verba Lactan
 ti: qui li. 5. diuinaz institutionū ait. Nec i pri
 mis causa ē: cur apud sapientes et doctos ac pri
 cipes huius seculi scriptura sancta fide creat: q;
 pphete cōi ac simplici sermone vt ad populū
 sunt locuti. Conueniunt itaq; ab his qui nihil
 audire vel legere: nisi expositum ac disertū vo
 lūt. Nec q; quā inherere animi eoz potest: nisi
 q; aures blandiore sono mulcet. Illa vo q; for
 dida vident: anilia inepta vulgaria extimatur.
 Ideo nil vix putant nisi quod auditu suauē ē
 nil credūt nisi qd pōt incurrere voluptatem
 Nō credūt ergo diuinis: q; fūco carent. S; ne
 illis qdem q ea interpretantur: q; ipi sunt omnino
 rudes: aut certe paz docti. Nam vt plene sint
 eloquētes praro contingit. Cui⁹ rei cā in aper
 to ē. Eloquētia. n. seculo seruit populo se lacta
 re: et in rebus malis placere gestu. Sigdem ve
 ritatem sepius expugnare conatur: vt vim suā
 monſtret: opes appetit: honores cōcupiscit: sum
 mū deniq; gradum dignitatis exposcit. Huc
 usq; Lactan. De Micronymo insup glorioſo
 narrat q; ab angelo fuit corceptus: eo q; Lice
 roniam⁹ ēcit: sicut notat. 37. di. decretoz. c. legi
 mus. Qd et ipemet in epistola ad Eustochium
 pfitet. Quare eloquētia omnino reijciendaz
 multi accusant. Quibus ego dico salua eorum
 reuerentia: q; eloquētia exornat oēm gradum:
 oēm statum: oēm deniq; boiem recte fulgentē
 Quia Micro. post verbera vt apparet vt insu

per voluit. De qua et Cicero in primo rhetori
 ce ait. Cum boies multis in rebus humiliores
 et infirmiores sunt bestiis: hac in re maxime be
 stis pſtare vident q; loq; possūt. Quare preda
 ri quoddā mibi vī adeptus qui in ea re boib⁹
 ancellit: qua in re boies bestiis pſtant. Qd id
 iudicio meo rect⁹ dici pōt q; eloq̄ntia de se bōa
 ē et laude digna: dum tamē ea q; vīat bene.
 Quod sic ppolite narrat Quintilian⁹ lib. 2. de
 oratoria instōne. Quidam inq; vehementer in
 eam. s. rhetoricā vel eloquentiā inuehi solent: et
 q; sit idignissimū in accusatōes oronis vtiur
 orandi virib⁹ eloquētiā: q; penis eripiat scele
 stos: cui⁹ fraude dāntur iterum boni: consilia
 ducant in peius nec seditiōes mō turbetq; po
 pulares: sed bella et interpiabilia excutent. Lu
 ius deniq; cū maxime sit vīus cū pro falsis cō
 tra veritatē valet. Nam et Socrati obijciūt Lo
 mici docere cū qūo peiorem cām meliorē faciat
 contra Tisiam et Borgiam filia dicit polliceri
 Plato. Ex his adijciūt exēpla grecoz romāo
 ruzq; et enumerant q; pniciosa non singulis tm:
 sed reb⁹ et publicis vfi eloquentia turbauerūt
 status ciuitatū vel euerterūt: eoq; et lacedemo
 nioz ciuitatem expulſam: et athenis quoq; vbi
 actor mouere affect⁹ vetabatur velut recitā orā
 di ptātem. Quo qdē mō nec duces viles erūt
 nec magistratus nec medicina: nō deniq; ipsa
 sapia. Nam et dur hamini⁹ et Bracchi saturni
 ni glaucie magistrat⁹ egere: et i medicis venēa:
 et in his qui phozum noie male vtiur grauissi
 ma nūq; flagitia depbenſa sunt cibos asperne
 mur: attulerūt sepe valitudinis cās. Nūq; te
 cta sumal subeamus suphabitātes aliquādo pro
 cūbūt. Nō fabricetur milui gladius: potest vt
 eodem ferro latro. Quis nescit ignes aq; sine
 qbus nulla sit vita: et ne terrenis imozet: solem
 lunā que p̄cipua fidez aliquādo nocere. Num
 igitur negabit deformē p̄durbi pacez cet⁹ ille
 Appius dicendi viribus diremisse. Aut non
 diuina Marci Tulij eloquētia et contra leges
 agrarias popularis fuit. et Latiline fregit auda
 ciam et supplicatōes qui maxim⁹ honor victori
 bus bello ducib⁹ datur in toga meruit. Nō per
 territos milinū animos freq̄nter a metu reuocat
 orator: et tot pugnādi pericula inuentibus lau
 dē vita potiozem esse persuadet. Nec vero me
 Lacedemonij aut Atheniēſes magis mouerit
 q; populus romanus apud quē sūma semper
 oratoribus dignitas fuit. Eadem nec vrbium
 conditores reoz aliter effecturos fuisse vt vaga

Ma multumdo tollit in populos nisi docti voce
comota: nec legum reprobos sine summa vi oran
di consecutos: ut se ipsi boies ad seruitutē iu
ris alstringerent quā ipsa viue pcepta: et si vera
sint et honesta: plus tamen ad formandas men
tes valent: quādo pulchritudinem reip̄ claritas
orationis illuminat. Quare et si in vtrāq; pte
valēt vba facundie: nō tū ē equum illud haberi
malū quo bene vti s; . Nec Quintilianus. Ex
qbus oibus cōcludim⁹ laudabilissimā eloquē
tiā eē. Sed illā diuin⁹ sermo non sequitur: qz ut
Lactā. li. 3. di. insti. ait. summa puidencia carere
fūco voluit ea que diuina sūt ut oēs intelligerēt
q̄ ipse oibus loquebat. Scđo cōprehendimus
excellentiā scripture scē ex eius vitate: qz in ip
sa sola nihil cōtinet falsū. In alijs vō tā phorū
q; poetarū aliorūq; literis quāta inueniant mē
dacia: dicāt hi q; studiosissime legere illas. S; ob
cām istā dubitari solet vtrū liceat legē libros
gentiliū illozq; dicta assumere in reb⁹ nostris.
Ad quod respōdem⁹ q; si id fiat scriptura sacra
cōtempta: et ut errorib⁹ gentiliū assentiat: iniquū
et illicitū ē: sicut pz di. 37. decretorū. c. sacerdo
tes. vbi sic habetur. Sacerdotes dei omīssis
euāgelij et pphetijs videm⁹ comedias legere
amatoria bucolicoz versū verba cantare: te
nere Virgiliū: et quod in pueris ē cā necessita
tis: i se crimē facere voluptatis. Ad idē ē in ea
dem. di. c. nōne. et c. ideo. et c. ep̄s. et c. vnio.
Illi igitur q; plus debito delectabiliter ifudant
ad legēdas literas seculares rephensibiles sūt
qm̄ ut inq; Hieronym⁹ ad damasū papā de si
lio pdigo. Demoniū cibis ē carmina poetarū
secularis sapia: rhetoricoz pōpa vboz. Nec
sua oēs suauitate delectāt: et dum aures dulci
x̄stibus modularōe currēbus capiūt: animaz
quoq; penetrāt: et pectoris interna deuinciūt.
Vbi cū summo studio fuerint ac labore perfecta:
nil aliud nisi inanē sonū et sermonū strepitū su
is lectoribus tribuūt. Nulla ibi saturitas vita
tis: nulla iusticie refectio repitur. Studiosi eaz
in fame veri et vtiū penuria p̄feruāt. hec ille
Sed siq; gentiliū scripturas p̄scrutē: vel ut co
rū cognoscat et cōfuteat iēptias: vel ut p̄ illas in
qbusdam sententijs moralib⁹ arguat criminosos
vel ut ex illis capiat: si qd veri repperit: vti que
bene facit. L. cōfirmat hoc di. 37. decretorū. c.
Qui de mēsa. c. turbat. c. si q; grāmancā. hic
Aug. li. 2. de doctrina xp̄iana ait. Si qua vba
nostre fidei p̄bi accōmoda dixerūt: non solum
formidāda non sunt: s; et ab eis tanq; ab iniu

stis possessorib⁹ in nostrū vsum vēdicāda: qđ
p̄bi quicq; et gentiles vā dixerūt. testat Hiero
nymus q; super primū. c. Daniel. dicit. Siml
q; aiaduertendū est: qm̄ Anagoge. q; rex Ba
bylonis nō potuerit vniuersa dei vasa trāsfer
re: sed ptem vasoz templi dei: que itelligenda
sunt dogmata vitatis. Si. n. cunctos phorum
reuoluas libros: necesse ē ut in his repies ali
quā ptem vasoz dei: ut apud Platonē fabrica
tozē mūdi deū: apud Zenonē storcorū p̄inci
pē inferos: et imortales aias et vnū bonū bone
statem. Sed qz iungūt mēdaciū veritati: et na
ture bonū multis pdāt malis: iō ptem vasoz
dei et nō omnia vasa itegra atq; pfecta accepit
se memorātur. hec ibi. Ip̄e adhuc Hiero. i. p
logo in expositōe Daniel. de iuneris secularib⁹
ita satur. Ad itelligendas extremas ptes vā
nielis multiplex grecoz historia necessaria est.
Sutorij v; et Callinici Diodori Hieronymi
Polibij Posidonij Elandij Theonis et An
dronici Iosephi quoz et eoz quos ponit Jo
sephus p̄cipue nostri Linij ac pōpa. Trogi at
q; Iustini: qui oēs extreme visionis narrat
historiā: et post alexandrū vsq; ad L. et arē augū
stū Syrie et egypti. i. Seleuci et antiochi: et pro
lomeoz bella describūt. Et si quādo cogimur
seculariū literarū recordari et aliq; ex his dicere
que olim omīssimus: nō nostre ē voluntas: sed
ut ita dicā grauius necessitatis: ut p̄muis
ea q; a scis pphetis ante secula multa pdicta sūt
tā grecoz q; latinoz: et aliaz gentiū literis cō
tineri. Et ip̄e idē Hieronymus in epistola
ad magnū oratorē vbi dicit q; ap̄s Paulus
in epistola ad Titū Crimenadris poete vsus ē
versiculo. d. L. retentes male bestie mendaces
vētres pigri. Et ne multa dicam⁹: tā Hiero
nymus q; Augustin⁹ reliq; greci et latini do
ctores in suis dictis p̄sepe ad suū ppositum gē
tiliū snias trahūt. Tame v; pdicimus sola scri
ptura dei ē q; ab omni falso et mēdacio imūnis
existit: et q̄qd loquit̄ vissimū ē: eo q; verax est
deus q; nobis illā dignatus ē reuelare. Ob qđ
Lactā. li. 1. diui. insti. ait. Omīssis terrenis
huiusce p̄bie auctoribus nihil certi asserētib⁹
aggrediamur viā rectā. Quos eodem si puta
rē sanis idoneos ad bene viuendū duces esse:
et ip̄e seq̄rer: et alios ut sequerent̄ hortarer. S; cū
magna iter se cōcertatōe dissidēt secūq; ipsi
pleni⁹ discordēt appetēz iter nequaquā eē dī
rectū. Sigdem sibi quicq; ut ē libitū p̄prias vi
as ip̄resserūt: confusione que maxunā inquirē
tibus

lib^{er} veritate reliquerunt. Nobis aut^{em} qui sacra-
religionis accepim^{us} cu^m sit vias reuelata diui-
nitatis oēs vtriusq^{ue} serus sine villo discrimine ad
celeste pabulū cōuocam^{ur}. hec ille. Sed statim in-
creduli nos aggrediuntur obijciētes: q^{ui} sancti q^{ui}
scripserūt cōfiteri mendaciter a deo accepisse q^{uod}
tradit. **S**pniciosa et detestāda opinio: que re-
felli facile pōt: si cōsideremus quāto amore, p^{ro}-
phete et amici dei veritatem cōplexi sunt. Inge-
laci. li. i. diui. insti. Volūtas fingēdi ac men-
tiēdi eor^{um} ē: q^{ui} opes appetūt: q^{ui} lucra desiderant.
Que res pcul a sanctis viris fuit. Ipsi vero
sensissima passi sunt tormēta: dirosq^{ue} cruciatas
pro defensione vitatis quas docebant. Vnde
Hieronymus in epistola ad Iamachium et
Oceanū ait. An putamus frēs: q^{ui} iocādo pro-
phete predicant: ridēdo loquant^{ur} apostoli: xp̄s
iudiciū infantiliter cominetur. Sed ioci nō sūt
vbi supplicia itercedūt. Si iocādo passi sūt cre-
dāt^{ur} et iocādo locut^{ur}. Esaias terra secas. Da-
niel Leonibus deputat. Paulus truncat gla-
dio. et Petrus domini exemplo in cruce suspē-
dit. Et hoc totū vt nos a petis suā doctrina re-
uocet. Nō ē igitur fictio aut mēdaciū quod
de vita futura pclamāt: quod de ignis penis
pconizat: et quod predicat de ipsius rei pfectio-
nibus admirandis.

De psciando sensu scripture sancte quo oē bu-
manū ingeniū lupatur.

Ertio appet excellētia et sublimitas scri-
pture sancta ex eius pfunditate. In ip-
sa quidem non solum voces significāt
verum et res per voces significat. Ratio fm
Thomā. i. pte. q. i. arti. x. q. 2. auctor scripture ē
deus: in cuius potestate ē q^{ui} non solū voces ad
significandum accommodat: sed et res ipas. Il-
la ergo prima significatio qua voces significāt
res. pertinet ad primū sensum: qui. s. est histo-
ricus vel literalis. Illa aut^{em} significatio q^{ui} res
significate per voces iterum res alias signifi-
cant dicitur sensus spūalis. Hic autem trifarie
diuiditur. Sicut enim dicit apostolus lex ve-
tus figura ē noue legis: et ipsa noua lex vt Di-
onisiū li. de eccl. hierar. ē figura future glorie
In noua ē lege ea q^{ui} in capite gesta sūt: sunt fi-
gna eorū que nos agere debemus. Scōz er-
go q^{ui} ea que sunt veteris testamēti significant
ea que sūt noue legis: ē sensus allegoricus. Al-
legoria. n. idem ē q^{ui} aliena ductio ab alle quod

ē alienum: et goges ductio. Scdm hō q^{ui} ea q^{ui}
in xp̄o scā vel in his q^{ui} xp̄m significāt sūt signa
eor^{um} q^{ui} nos agere debemus: ē sermo tropologi-
cus. i. cōuersus ad mores. Propter hō signifi-
cat ea q^{ui} sūt in eterna gloria: ē sensus anagogic^{us}.
Anagogia. idest sursum ductio: ab anas quod
est sursum: et goges ductio. Est itaque scriptu-
ra sacra in sensu literali plana et facilis. In se-
su vero spūali oē denicit et supat humanū inge-
niū. Hinc aug. li. 2. super Gen. ait. Adator ē
huius scripture auctoritas: q^{ui} oīs humanū inge-
niū pspicit. Et idem in epla ad volustanū
dicit. Tanta ē. n. xp̄ianarum pfunditas litera-
rū: q^{ui} in eis quotidie pficerem si ea solas ab in-
eunte pueritia vsq^{ue} ad decrepitā senectutē ma-
ximo ocio sumo studio meliore ingenio conarer
addiscere. Nō q^{ui} in eis que ad salutē sūt necessa-
ria tanta pueniatur difficultate: sed cum fidem
ibi q^{ui}q^{ue} tenuerūt: sine qua pie recteq^{ue} non viuūt
tā mltā tanq^{ue} mltiplicium mysterioz vmbacu-
lis opaca intelligenda. pficiētibz restant vt an-
nostissimis acutissimis flagrantissimiq^{ue} suauita-
te discēdi contingat. Quod eadē scriptura in q^{ui}
dam loco cōmemorat. Lū cōsumauerit homo
tūc incipiet. hec ille. Et Hiero. super illo vbo
psal. adipe frumenti satiet te. Pinguissimus ē
sermo diuinus. Quicquid vis ex sermone di-
uino nascitur. Et Greg. 20. moral. c. i. Dēm
sapientiam atq^{ue} doctrinā sacra scriptura tran-
scendit. Que vera predicat: ad celestem vitam
inuitat: a terrenis desiderijs cor legentis reno-
cat: dictis obscurioribus fortes exercet: paulis
humili sermone blanditur. Nec sic clausa ē vt
pauesci debeat: nec sic pz vt vilescat: sed vlu fa-
stidium tollit: et tanto plus diligitur quanto am-
plius meditat^{ur}. Quante autem sit profundi-
tatis scriptura sacra apparet ex tot libris sermo-
nibus omelijs expositiōnibz pene innume-
ris. In quibus doctores tam greci q^{ui} latini to-
tis viribus defudarunt. Et omīssis alijs inspi-
ciamus quot quantaq^{ue} volumina edidit D^{omi-}n^{us}
genes: et post illam Augustinus: de quibus ita
inquit Hieronymus libro. 6. titimol. D^{omi-}n^{us} genes
omnes tam grecos q^{ui} latinos operum suorum
magnitudine superauit. Venuz Hieromin^{us}
sex milia librorum eius se legisse facit. Ado-
rum tamen omnium studia viciit. Augustinus
qui tanta scripsit vt diebus ac noctibus nec le-
gere quisquam sufficiat libros illius. Vltcrius
scripture altitudinē cōprebēdē valēm^{us} si reuocē-
m^{us} ad mētē miracula q^{ui} vaci pclamāt^{ur} o ier

prelatione scā tpe Ptolemei. Hic vi dicit Ra-
 banus. 14. li. de origine rex fuit pitissim⁹ oīz
 literarū discipulūq; Strabonis phi qui biblio-
 thecā fecit: in qua habere voluit libros legis iu-
 deorū: q ad sacra scripturā ptinēt: Et. n. tradu-
 cit. li. 6. ethimol. ipibus eius alexandrie. 70.
 milia librorū iuenta sunt. Afferit aut Eusebius
 in historia ecclesiastica: q Theopomp⁹ histori-
 cus rēptauit scripturā sacra de hebreo in grecū
 transferre: et dei iudicio per. 30. dies in amētiā
 ē versus. Theodotus ē ob eandem cām ceca-
 tus ē. Rex penitentes sanati sūt. Qd qd misit
 ptolemeus pro ierpretib⁹ ad Eleazar⁹ pontifi-
 cē iudeorū. Et de hoc sic loquitur Aug. li. 18. de
 ci. dei. c. 42. Post alexādrī macedonis q etiā
 magnus cognominatus ē mirificētissimā mi-
 nimeq; diuturnā potentiā qua asiam vniuersā
 imo pene totū orbem ptim⁹ et armis: parti ter-
 rorē subegerat: quādo iter cetera oriētis regna
 ēt iudeā igressus obtinuit eo mortuo milites il-
 lius cū regnū illud amplissimū nō solū posses-
 sū: vix ēt bellis oīa vastaturi dimississent. pro-
 lomeos reges habere cepit egyptus. Porum
 prim⁹ Lagi fili⁹ multos ex iudea captiuos trās-
 tulit in egyptū. Hic succedēs ali⁹ Ptoleme-
 us: q ē appellatus Pphladelphus oēs quos il-
 le captiuos adduxerat liberos redire permisit.
 Insuper dona regia in templū dñi misit: petiuit
 q; ab Eleazaro tūc pontifice dari sibi scriptu-
 ras quas pfecto audierat fama pdicāte diuinas
 Ideo illas habere cupiebat in bibliotheca quā
 nobilissimā fecerat. Hās cū idē pontifex eidē
 misisset hebreas post et ille ierpretes postula-
 uit et dati sūt ei. 72. de singulis duodeci tribu-
 bus hoīes viriūq; lingue doctissimi: grece. s.
 et hebre: quorū iter ptiano vi septuaginta voces
 obtinuit consuetudo. Traditur sane tā stupen-
 dū planeq; diuinū in eorū verbis fuisse consen-
 sū: vt cū ad hoc opus sepatim singuli sederent:
 ita. n. placuit Ptolemeo eorū fidem explorare
 nec in vno vbo q tūdem significaret: nec i v-
 borū ordine alter ab altero discreparet. S; qd
 oēs scriperāt: vnū erat: qm reuera spūs vnus
 erat in oībus. Hec Aug. Ad plenius tamē in-
 telligēda illius vba sciendū: q vt Justinus re-
 fert post mortē Alexādrī factus ē prim⁹ rex egi-
 ptū Ptolemeus q regnavit annis. 40. tā clare
 vt oēs regnātes ab eo postea dicerent Ptole-
 mei. Hic fm Siccardū suo lib. de temporib⁹
 in die sabbati ascēdit hierusalē simulans velle
 sacrificare deo: sciēs iudeos tali die abstinere

ab armis. Itaq; cepit hierusalē. Successor ve-
 ro eius fuit Pphladelphus q regnavit annis.
 38. et fuit studiosissimus. Et hic vi dicit Aug.
 cōstitū fecit copiosissimā bibliothecā. Morādū
 insup fm Pphidoz li. 6. ethimol. q bibliothecā
 ca dicit a biblio grece: quod ē librorū et teca re-
 positio. Bibliothecā aut veteris testamēti Es-
 dras scriba post incēsam legē a chaldeis duz iu-
 dei regressi fuissent in hierusalē: diuino affatus
 spū repavit: cūtaq; legis ac pphetarū volumina
 que fuerūt a gentibus corrupta corerit. Apd
 grecos bibliothecā prim⁹ instruit Pphistrat⁹
 tyrānus atheniensium: quā deinceps ab abbe-
 niensibus auctā. Xerxes icēsis athenis enexit
 i Persas longeq; post tpe Seleuc⁹ Nicanor
 rursus i greciam rettulit. Dehinc magn⁹ Ale-
 xāder et successores eorū instruedis oīum librorū
 copiis aiūm itendere maxime Ptoleme⁹ phi-
 ladelphus. Rome prim⁹ librorū copiā aduxit
 Emilius Paulus: Persa rege macedonum
 deuicto. Deinde Lucullus et pontica pda. post
 hec cesar dedit Marco Varroni negociū ma-
 xime bibliothecę cōstruēde. De his satis. Ad
 scripturam sanctā iā sermo vertēdus ē: que p
 funditate sua tot pitissimorū viroz vt dictum ē
 exercitauit igeniā.

De utilitate legendi aut audiēdi scripturam
 sacram.

Varto cognoscere poterimus excellen-
 tiam et sublimitatez scripture sancte ex
 eius utilitate. Prodest qdem et nō pa-
 rā illā deuote legētib⁹ ac audientib⁹. Vnde
 et Paulus. 2. Timot. 3. c. 2. Is scriptura diui-
 nitus ispirata vtilis ē ad docēdū: ad arguēdū
 ad corrigēdū: ad erudiēdū in iusticia: vt perfec-
 tus sit ho dei ad omne opus bonū instructus.
 Nec pctōibus per pniām salutis fiduciā pre-
 stat: hec iustos pseuerare suadet in via domini
 hec vitia detestatur: virtutesq; extollit: hec sum-
 mū bonū desiderandum predicat: hec isernoz
 fugiendum hortatur: hec dei mādāta seruāda
 monet: hec blanditur humilib⁹: cōminatur i
 penitētib⁹: et recte viuētib⁹: aut post pctā ad
 deū redeuntibus vitam pollicetur eternā. hāc
 q valent legant delectabiliter: q vō legere non
 possunt negocijs familiaribus ipediti audiant
 illam benedicētes picipue predicatorēs: quib⁹
 cura puigil cē bz scripturas ipsas principaliter
 predicare. Venite ergo o populi et audite disci-
 plinam sacrarum litarum: q; vt dicitur. 38. dt.
 decretoz. i. n. c. sicut. Sicut stellae celi non ex-
 tinguit

linguntur: ita mentes fidelium inherentes fir-
mamento sancte scripture non obcurat mundana
iniquitas. Dicitur sic de sublimitate sacre scriptu-
re: que sors est irriguus refocillans et satians
omnem animam iusticiam et veritatem sitientem.

De multiplici euangelio et qualiter scriptura
tota nos excitat ut tuncamus deum. Cap. .2.

Ultimo rez gratia facere: si in hoc se-
cundo mysterio aperuero euangelij va-
rietates: ex eo quod quasi plectus est mul-
torum animis: quod intelligere ambiant quod in verbo
Iobis nomine euangelij eorum ipse. Sunt et
adhuc plerique predicatoribus insulantes: dum eu-
angelij textum predicare omittunt: quasi transgressio-
res existant precepti dominici. Adhuc vi. c. ubi dicit
Euntes in mundum vniuersum predicare euangelium
omni creature. Quare ad huiusmodi plectita-
tes amouenda in hac parte de multiplici eu-
angelij erit disceptandum: ut sic vniuersis ani-
mus quiescat in cognitione euangelice veritatis: ne
quod de cetero predicatoribus detrahat: quod ut dictum est
euangelicam litteram non semper sequuntur. Quadru-
plex ergo euangelium distinguemus.

Primum est euangelium approbatum.

Secundum euangelium dubitatum.

Tertium euangelium reuelatum.

Quartum euangelium interpretatum.

De euangelio quod scripserunt quatuor euangeliste.

Primum est euangelium approbatum illis. scilicet.

quod scripserunt quatuor euangeliste. Ut. n.
habet ex dictis Hieronymus. in prologo in

Mattheum et hyfido. 6. li. et huiusmodi. primum quod scri-
psit euangelium fuit Matheus anno. scilicet. christi. 41.
Nam volens et iudea recedere: quod sic dicta est ex tri-
bu Juda: postquam intraverunt terram promissionis.
Nam antea dicebat terra Chanaan: eo quod post di-
lutionem habitauerunt ibi filii Chanaan: scripsit euangelium
litteris hebraicis ut sic remaneret apud iudeos
credentes memoria eorum quod docuerat. Vbi appa-
ret quanta sit vis litterarum. Ideo dicit Hyfido. 9.
li. i. et huiusmodi. Veritas litterarum repertus est
propter memoriam reorum. Nam ne oblivione fugiant:
litteris alligantur. In tanta enim reorum varietate nec
disci audiendo poterant omnia nec memoriter re-
tineri. Et addit ipse Hyfido: quod licet sunt in-
dices reorum: signa verborum: quibus tanta vis est: ut di-
cta nobis absentium sine voce loquantur. Hebreo-
rum litteras Moyses: syrorum et caldeorum Abia-
haz repertor. Ideo cum litteris numero et sono
concordant: solis caracteribus discrepant. Egi-
ptiorum litteras Isis regina inachi filia a grecia ve-

nens in egyptum repperit et egyptiis tradidit.

Grecarum litterarum usum primum senices inuenie-
runt: de quibus ait Lucanus. Senices primum sa-
me si credis ausi. Adhuc utrum rudibus voce signa-
re figuris. Cadmus agenorius filius grecas lit-
teras ex senice. 17. at ulit in greciam. Aspontades
troiano bello tres adiecit: post quem Simonides
miles tres alias addidit. Lannas litteras Larmen-
tis nimpha prima ualis tradidit. Larmenis autem
dicta: quod carminibus iatura canebat. Nec proprie
vocata Nicostrotas. Chartarum usus ut Hyfido.
6. li. et huiusmodi. in metropoli egypti ciuita-
te inuentus est. Ante enim scribebatur vel in tabu-
lis marmoris vel latericis. Apud gentes vo-
cabatur Dares de grecis et troianis historiis
edidit: quam in folijs palmarum ab eo conscriptam esse
seruit. Redundumque est ad efficaciam litterarum si
ne quibus multa et quidem necessaria obliuiscuntur
essent. Quapropter Iohannes solobriensis in pro-
logo Policratonis ait. Exempla maiorum que sunt
incantamenta et fometa virtutum nullum omnino erigerent
aut fuarent: nisi pia sollicitudo scriptorum et triu-
phantium meritis diligentia eadem aliquid ad poste-
ros transmississet. Et utique idem. Quis alexandros
sciret: aut Cefares: quod stoicos aut peripateticos
miraretur: nisi eos insigniret monumenta scriptorum.
Quis apostolorum aut prophetarum amplexanda imi-
taretur vel ligia: nisi eos posteritati diuine lin-
te consecrassent. hec ibi. Matheus ergo ut dicit
Matheus. de lira. interpretatur datus: quod inter eu-
angelistas primo datus est a deo ad scribendum eu-
angelium. Secundus scripsit euangelium Marcus
anno sequenti eloquio greco secundum Hyfido. 1. ita-
lia secutus Petrum ut discipulum. Tertius Lu-
cas greci sermonis eruditissimus secundum Hyfido.
1. 2. et Hieronymum in grecia in Achaie patribus
scripsit euangelium sub Theophilo episcopo. Quartus et
ultimus Iohannes scripsit euangelium in asia quod fuit
in scribendo vltimus: ut inquit Hieronymus. in prologo
in Iohannem: ex eo quod erat virgo et iuuenis. Qua-
re ut veracius se ingerere noluit quousque ab
episcopis asie rogaretur et ab hereticis excitaretur.
Sed hic tria dubia sunt aperienda. Primum.
Quare non vnus scripsit euangelium. Secundum.
Quare christus benedictus non scripsit quicquam
posteris relegendum. Tertium. Vtrum predicatio
veteris testamenti repugnet predicationi eu-
angelij. Ad primum respondet quedam glossa. Quod eu-
angeliste sunt testes domini: et hoc non propter indi-
gentiam claritatis diuine: sed infirmitatis hu-
mane quae firmitus et certius credit pluribus quam

te: sed in radice: nō in sermōnibz solis: s; i me-
dulla rationis. hec ille. Que verba contra illos
dicta sunt qui literaz tātuz quattuor euāgelioz
nomine euāgelij volunt intelligi. Nos vero
omne scripturā dei vltra quattuor euāgelia: vt
prediximus euāgelij appellamus. Hec ergo
est: que bene omnio⁹ annunciat vt deū timeat.
Excitent iam omnes populi: omnes gētes om-
nes vniūsq; sexus: et audiant qd vndiq; scriptu-
ra canit. Certe a principio vsq; ad finē. Time-
re deū: timere deū: timere deū. Hoc dicitur
Leuit. c. 15. Vniūsq; timeat deū suū. Et
de hoc scribitur Deutro. 4. ca. Dixit deus ad
Moysen. Congrega ad me populus vt audiat
sermōnes meos et discat timere me omni tem-
pore. Et Deut. 6. c. Dominus deū tuū time-
bis: et ipsi serues. Et Josue. 23. c. Time deū
et seruite ei corde perfecto. Et. i. Regum. 12. c.
Time deū et seruite ei in veritate. Et ps. 2.
Seruite domino in timore. Et ps. 33. Time
dominū omnes sancti eius. Et psal. cxi. Bea-
tus vir qui timet dominū. Et Tob. 8. Adulta
bona habebim⁹ si timuerim⁹ deū. Et Judub.
16. Qui timentē magni erunt apud te per om-
nia. Et Ecclē. i. Timen deū benedicet in ex-
tremis: in die dysfunctionis sue benedicet. Et
2. c. Fili accedens ad seruū deī: sta in iusti-
cia et in timore. Et. x. c. Gloria dñi timor
ratorū et pauperū timor dei est. Et. 19. c. Da-
locū timori altissimi: qz omnis sapiētia timor
domini. Et. 25. Beatus vir cui datū est habe-
re timorē domini. Et. puer. 3. c. Time deam et
recede a malo. Et. 14. c. Timor domini fons
vite: vt declinet a ruina mortis. Et. 23. c. Esto
in timore domini tota die: qz habebis spem in
nouissimo. Et Ecclēstastes. 8. c. Ego cognoui
et erit bonū timētibz deū. Et malachie. 1. c.
Si ego dominus vbi timor meus. Et Alee. 5.
c. Quare nō ambulatis in timore domini. Et
Adicbec. 6. c. Salus est timētibz nomē tuū.
Et. 2. Corinthi. 5. c. Scientes timorē domini
hominibus suademus. Et Lucē. 2. c. Et mise-
ricordia eius a pgenie in pgenies timentibus
eū. Hec est tonans illa vox omnis diuine scri-
pture: de qua Jobes dicit qd omnibus populis
alte sonāda est. Time deū. Qui quare timen-
tus sit in sequentibus ostendimus.

Quod rationale ē timere deū. La. 3.
Vnt plurimi qui de timore dei audiē-
tes loqui: nō solū non formidant et pa-
uent: quinimo in derisum habēt que

dicuntur. Aiunt enim clementē esse deū et nata-
ra misericordē: a quo nullū malū puenire pōt
Et vt docet Aristo. 2. rhetorice illa timemus ex
quibus nobis mala pueniunt. Sed nō aduer-
tunt theologorum sententiaz: et precipue sancti
Tho. secūda secūde. q. 19. Quod malū pene et
si sit malū fm quid: inq; ius. s. ledit eos qbus
infertur: verūtamē est bonū simpliciter inqū-
tum puenit ex ordine diuine iusticie. Ea ppter
vt intelligant omnes quare timendus deus est
a quo proueniūt mala pene: in hoc capitulo de
ratione diuini timoris erimus tractaturi: quia
Joānes subdit: quoniā venit hora iudicii eius
Sunt enim quattuor in deo iudice: et peccatoz
vltore: ppter que merito timeri debet.

Primū est noticia.
Secundum displicentia.
Tertium potentia.
Quartum iusticia.

Quod deus benedictus cognoscit oia pecca-
ta tam secreta q; publica.

Primū qd est in deo quare timeri de-
bet est noticia. Ipse vtiq; omnia no-
stra ma'a nō solū publica et manifesta
sed etiā occulta et in corde latentia noscit: scruta-
turq; intima omnia: et penetrat lia cordiū. Pro-
batur hec veritas auctoritatibz omnis scripturę
diuine et humane. Aut ergo Job. 42. ca. Scio
domine quia omnia potes: et nulla te latet cogi-
tatio. Et sapiens prouet. 5. Respice domin⁹
vias hominis: et omnes gressus illius cōfide-
rat. Et Ecclē. 7. Nō te iustifices ante deū qz
agnitor cordis ipse est. Et. 16. c. Non dicas a
deo abscondā: et quis mei memorabit. Omne
cor intelligit a deo. Et. 39. c. Nō est quicq; ab-
sconditū ab oculis eius. Et ps. 95. Dominus
scit cogitationes hominum. Et. i. Regum. 15.
homo videt ea que parent: deus autē intuetur
cor. Et. 1. Paral. c. penul. Omnia corda scru-
tatur domin⁹: et vniuersas mentiū cogitationes
intelligit. Et Darnel. 13. c. Deus eterne q ab-
sconditoz omnū es cognitor et qui nesci om-
nia anteq; fiant. Et Paulus ad Hebrēos. 4.
c. Omnia sunt nuda et aperta oculis eius. Et
Joānis. i. cano. 3. c. Adātoz est deus corde nō
stro et nouit omnia. Et in decre. di. 32. c. erube-
scant. Secretoz cognitor et iudex est deus. Et
2. q. 1. c. Deus omnipotens. Et. 2. q. 5. c. con-
suiisti. Deus solus nouit corda filiozū homi-
num. Et ad idē facit quod scribit. 11. q. 1. c. sa-
cerdotibus. 7. 22. q. 1. c. nō nobis. 7. 18. q. 2. c.

pernitiosam. 7. 23. q. 5. c. pdest. 7. 24. q. 1. c. odi. 7. 26. q. 5. c. nec mirū. 7. 26. q. 6. c. agno-
uimus. 7. 32. q. 1. c. apud. 7. de pe. di. i. c. quez
penitet. 7. extra de offi. deleg. c. nouit. 7. de sy-
monia. c. tua nos. Et Hieronymus ad De-
metriadē virginem. Quum opeꝝ 7. cogitationū
tuarū speculatorē tuū crede deū. Et Silius py-
thagoricus in sententijs suis. Cogitatio hoīs
deū non latet: 7. iō cogitatio tua pura sit ab om-
ni malo. Et Seneca ad Lucilla. Quid pdest
aliquid ab hoīe esse secretum. Nihil deo clausū
ē. Ipse cogitatōibus nostris interuenit: sic iter-
neu dico ut nūq̃ aliquādo ide discadat. 7. Qui-
dius in. 3. metamorphaeol. Aspicit oculus su-
peri mortalia iustis. Sed cōtra ista obijciunt mul-
tipliciter. Primo q̃ deus nō cognoscit aut i-
teligit aliud a se: ergo nō cognoscit nostra peccā-
ta. n. dicit Ar. xi. metaph. Intelligibile ē p-
fectio intellectus. Si igit deus intelligeret aliud a
se: intellectus ei⁹ pferet ab alio: 7. sic aliquid esset
nobilius ipso: qd ē falsum. Secūdo arguit s̃z
Ansel. Omne qd ē melius circa deū ē ponē-
dū. S̃z quedā melius ē nescire q̃ scire: sicut vi-
dēt Aug. in enchiridion: ergo necesse ē ponere
q̃ deus illa nō sciat. Sed illa sūt peccāta: ergo de⁹
nescit nostra peccāta. Tertio sicut deus ē oīum
sciēs: ita deus ē oīpotens: s̃z deus nō pōt mala
ergo neq̃ scit mala. Quarto arguitur. Aba-
chuc. i. dicit. Audi sūt oculi tui dñe: ne videāt
malū. Ad primū respondet Bon. in primo
di. 29. q̃ cognoscere aliud a se ē dupl̃r. Aut p
aliud a se cognoscere. Aut per se. Quādo co-
gnoscēs cognoscit aliud 7. p aliud: tūc vex est
q̃ perfectōem h̃z aliunde: 7. tūc eius intellectus
ē in potentia: 7. recipit aliunde perfectōem: 7. iō
additōem 7. trāsmutatōem. Et hoc omnino est
impossibile circa deum: q̃ ut inquit cōmenta-
tor super. 12. metaph. Intelligere dei ē sua sub-
stantia. Paret q̃ sua substantia ē sua actio. P̃z
ē: q̃ est actus purus 7. simplex. Et ibidem cō-
mentator dicit q̃ intellectus in deo. i. intelle. iō
7. intellectus idem sunt. Deus ergo illa que sūt
extra se: non per illa: sed per suam essentia in-
teligit: q̃ illa suum intellectum non possunt p-
ficere mouere ac in seipsis terminare. Et iō in-
tellectus diuinus cognoscendo vilia non vile
scit. Propterea dicit Dio. li. de diu. no. Aba-
te. Ialia deus cognoscit imateriali: diuisibilia i-
diuisibiliter: 7. multa vniue. Ratio q̃ deus i-
materialis ē 7. simplex 7. vnus. Vnde qualis
ē ipse: talis est eius cognitio. Et quibus omni-

bus segtur fm Tho. I. pre. q. 14. arti. 5. in res-
ponfione ad secundum argumentum: q̃ nihil
aliud est pfectio diuini intellectus: nisi ipa cō-
tia dei. Ad secundū obiectū respondet Bon.
q̃ aliquid dī mel⁹ dupliciter. s. simpliciter 7. fm
statū. Dico ergo q̃ scire oīa simplr melius ē
7. nobilius. Sed beimini corruptio qui accipit oc-
casionem peccandi ex cognōe melius est que-
dam nescire. Ideo non sequitur q̃ sit deo attri-
buendum. Ad tertium dicit Bon. q̃ non ē si-
mile de petenna 7. scientia: q̃ rectitudo manēs
rectitudo est ratio cognoscendi malum. S̃z re-
ctitudo non est causa mali nisi declinando a re-
ctitudine in deficiendo. Ideo scire mala ē de p-
fectōe scientie: sed posse mala non est de perfe-
ctione potentie. Ad quartum dicit Bon. q̃
in deo ē duplex cognitio. Vna approbationis
Alia simplicis noticie. Cognitio approbationis
notat cōplacētia voluntatis. Et hac non co-
gnoscit deus omnia: 7. nec sic mala: nec malos
sed tñ bona 7. bonos. Et sic dicit auctoritates
Et alia cognitio simplicis noticie. Et hec quia
h̃z rōes cognoscendi a veritate: q̃ ē lux summa cui
nihil pōt occultari: nec ē tenebre obscurat ab ip-
so. Iō cognoscit oīa magna 7. pua: bōa 7. mala
Ad peccāta displicent deo: contra illos qui di-
cunt q̃ deus de peccatis nostris non curat

Ecce quod est in deo quare timeri
s̃z est displicētia. Displicēt. n. sibi pec-
cata: ppter que peccōres abhominat 7
odit. Vnde dauid in psal. D disti oēs obserua-
tes vanitates. Et Eccl. 5. Altissimus odio h̃z
peccōres. Et Sap. 14. Similr sūt odio deo ipi-
us 7. impietas eius. Et Aug. li. de peni. 7. de
peni. di. 3. c. sunt plures. Scio dñm inimicum
omni criminoso. Et idem li. 12. de ci. dei. c. 3.
Dicunt in scripturis inimici dei omnes q̃ nō
natura sed vitij s̃z eius aduersantur iperio: cur
deus odit diabolū: nisi ppter peccm. Vtiq̃
nec Petrum diliget si cōfessus ē. Inim nā
q̃ peccm ē ei exosum: q̃ filiū suū crucifigi volu-
it: ut cū illo peccm crucifigeret. inq̃ ang. super
eplam ad Col. Innocēs occiditur: peccm cru-
cifigitur. Aduerte o peccatrix aīa: 7. cōsidera
dei filiū in cruce pendētem: lūoribus 7. plagis
plēnū: 7. pie ipm iūroga. O delicatissime iu-
uenis o fili dei altissimi: cur ista pateris. cur tā
to dolore cōcuteris. Et respondebit tibi p̃m⁹
hec oīa patior ut patri meo p̃pccō humani ge-
neris satisfaciā. Hoc ē q̃ Elias dixit. 53. c.
Vulneratus ē ppter iniquitates nostras 7. attri-
mo sic

ius ē ppter scelera nostra. Disciplina pacis no-
stre sup cum cuius liuore sanati sumus. Et pe-
trus. 1. epla. c. 2. Ipsi nostra ipe ptulit in cor-
pore suo sup lignū vi pctis mortui iusticie viua-
mus: cuius liuore sanati sumus. o q̄tum tumerz
subditus regis cū certitudinaliter sciret se i eius
fore odio ac displicentia. Semp pavidus esset
ac nūio terrore correptus facit: us cogitaret. o
qd cōtra me rex erit facturū. Deu me displic-
tū sibi: odiū in me iecit suū. Quātomagis iū
felix aīa timere debes: dū mēte recogitas: q̄ re-
gem regū offendisti. Expaucesse et cōtemisse:
q̄ iniquitates tuas si te nō conereris puniet.

Quod potentie dei nullus resistere potest.

Et nū qd ē in deo: q̄re timēdū est potē-
tia dicitur. Durim⁹ in quadragesimali
de pnia. in sermōe de cōpotentia dei. q̄
hīc ipsi dño celoz nulla creatura angelica vel
humana resistere pōt. Appetit ēt hoc in seqn-
tibus cū i pticulari de iudicijs ei⁹. X̄ba faciem⁹

Quod iusticia ē in deo: qua ē in presen-
ti se penumero punit males.

Varū qd est in deo: quare timet oēs
q̄ illū tenētur ē iusticia: de qua isup dcm
ē diffuse in sermonib⁹ de iusticia dei in
quadragesimali de pnia. Mūc vō id scire sus-
ficiat: q̄ i in generali iudicio cū sint mala pu-
niēda: in frequēti mutata in hoc seculo puniūt
vt ostendatur q̄ deus iustus inder cōcedit cer-
uices pctōz. Necesse ē ergo vt per dñibus du-
ris dicamus id ps. Misi cōm: si fueritis gla-
diū suū vibrabit: arcū tēdit et parat illū: q̄ ve-
nit hora iudicijs eius. A quo nos misericordit
liberet: q̄ ē benedictus in secula seculoz. Amē
Sermo. 2. de diuinis iudicijs et flagellis q̄
a stultis pctōzibus nō timentur.

Antiora facis

humana corda pseq̄ et vident
ē: que nullo dei timore ter-
rētur neq̄ pctā deponere stu-
dēt. Infirmā nēt in fecibus
suis: et deū celi illis cōminatē

cōtēnūt. Jecro ad exercitadas aīas meries: vt
ausu temerario deposito tumeant dū in p̄sen-
ti sermone de timore dei in generali dicemus.
Videbimusq̄ de illo tria mysteria principalia
Primum dicitur vilipensionis.
Secundum cognitionis.
Tertium euagationis.

Quare homines non timēt: imo cōtēnunt

iudicia dei.

Capitulum 1.

Alis ē multozū conditio vt dei iudicia
ignant atq̄ derideāt. Qd̄ qdem rōe q̄
duplici facere cognoscūt.

Prima dicitur incredulitatis.

Secūda longanimitatis.

Tertia apparentis bonitatis.

Quarta mundane p̄speritatis.

Qd̄ multi nō credūt q̄ dicitur de iudicijs dei.

Rūmō nō timētur dei iudicia ppter in-
credulitatē: q̄ cū narrant aut legūt nō
lunt execrati pctōres fidē p̄stare dictis
q̄ male libēt̄ quis acceptat qd̄ nolet: imo cō-
trariū: fm̄ illud Seneca in prima tragedia. qd̄
nimis in: feri volūt hoc facile credūt. Sic eue-
nit tpe diluuij d quo paulo inferius tractabim⁹
Mūc volūt gēs illa p̄tura Moē archaz fabri-
canti dare fidem. Sic accidit Balthasar i gba-
bylonis: de quo dicit Mico. de lira super. 5. c.
Daniel. q̄ cū publice diceretur regnū ei⁹ debe-
re p̄sistere vsq̄ ad finē captiuitatis iudeoz: de
qua p̄dixerat Hieremias hier. 29. c. 1. q̄. 20.
ānis erat duratura et deridebat oēs. Et cū sibi
diceret q̄ exercitus Darij et Lir invalidissimus
veniebat cōtra eū: negligebat p̄uisionē contra
venētē. Dum vō obfessa ēt babylon scē grā
de cōuiuuij et celeberrimū optimatibus suis: et i
cōtempnū bibeat in vasis templi que asporta-
uerat Nabuchodonosor. Et sic vacans opu-
lis vidit manū scribentem in pietē. Adane Te-
chel. Phares. Aduocato aut Daniele iter p̄-
tatus ē visionem d. Adane numerauit de⁹ re-
gnū tuū et cōpleuit illud. Techel appētus es in
statēra: et iuētus es minus habē. Phares di-
uisum ē regnum tuū: et datum Adadis et per-
sis. Lū aut hoc audisset l3 benozas: et Daniele
tū stabat in p̄tinacia sensus sui. Quare eadem
nocte babylon capta fuit: et Balthasar interfect⁹
ac iugulatus. De ista euersione babilōis dicit
horosius li. 2. Babylon eo tpe a Lir rege sub-
uersa quo primū rom: targo: dñatione libe-
rata ē. Sigdem sub vna eadēq̄ cōueniētia tē-
poz illa cecidit: ista surrexit: et quasi moriens di-
misit hereditatem.

Qd̄ deus longanimis ē et patēs: tū ad lon-
gum iudicat impenitentes.

Ecūdo nō timēt dei iudicia ppter dei
patientia et longanimitatē. Aiant nā/
q̄ pctōres ceci. Taz diu sustinuit nos
deus: et nūc nec aliter faciet. De his aug. li. 4
de doctrina xp̄iana sic loq̄tur. Plerosq̄ incre-

dulcor miserationis dei patientia longa peccata
re facit irepidos: qz deum non arbitrant suoz
peccoz vltorem. Veritamen libranda sunt illa
vba Valerij, Lento etenim gradu ad sui vin
dicta diuina pcedit ira: tarditatqz supplicij gra
uitate copensat. Et hiero. in comento sup He
remiam ingt. Quanto maior e numerus tpum
gbus obliuiscimur deu: tato maior est pea pti
quod nec logitudine seculoz potuerit edomari

Qd multa bona opa sunt: sed no pp deum
Eritio no timetur iudicia dei ppter ap
pentem bonitate. It ut qnz aliq bona
simulata no ppter deu: sed ad coplace
tiam hoium. Vadut ad missas vsurarij: libzof
in manibus deferetes sodomite: fornicatores:
et alij similes frequent diuina: no vt honorent
deu: sed vt boni viri ee videatur. Quando aut
suasu pdicatorz et inspirate deo per donu gratie
gratis date: ad talia pagenda ducunt: in gradia
pcta no relinquunt: et psuadet sibi ex quo opant
aliquod bonu: timeduz eis no esse. Quibz ego
dico: qz si deus aliquadiu retardet snia: ppter
huiusmodi bona: veritatem nisi sequat vba et re
alis emendatio: tandem ad sua iudicia sepennu
ro manu extendet.

Qd multi cofidunt in pspertate et in ex inspe
rato sepe flagellantur a deo.

Parto no timentur iudicia dei ppter
mudana pspertate. In qua qdem ve
lut ebrij iam sci putant se ee deos in di
uitijs: in robore corpis: in glia seculi licere ipis
atbitratur facere qqd velint. In qbus vt dicit
Seneca in tragedijs. Prospez ac felix scelus
Huius vocatur. Cofidunt in vanitate sua: et d sua
vntu ac tpalibus bonis psumunt et glant. Co
tra quos dicit Seneca in tragedijs. Nemo co
fiscidat nimiu secudis. Et idem ad Lucillum.
Moli huic traqlitati cofidere. Adomctoanare
euerat et code die vbi luserut nauigia forbenf.
Hinc Hieremias. 47. c. ciuitati afflicti psp
ritate et no timet deum aut. Audi hec delicata et
habitas cofidenter: que dicis in corde tuo: ego
suz: no sededo vidua: et ignorabo sterilitatem.
Veniet tibi hec duo subito in die vna. Q quot
ciuitatibus ex iprouiso supenit ira dei. Et vt
omittamus reliqua ispiciam? qd scim est p iopi
natos terremotus. Accepi oia q sequitur ex q
dam cronica ricobaldi ferrariensis. Regnante
Tigrane in Spria terremotu sco pire hoium
70. milia: vrbes aliq subuerse. Anno quito
Tiberij. 13. vrbes in Asia cecidere terremotu

coasse. Impante Nerone tres in asia vrbes
terremotu corruere. Anno octauo Despesai tres
vrbes terremotu cecidere. anno octauo Traia
ni Nicaa et Nicomedia corruerut. Anno eius
dem. 16. Antiochia pene tota corruit terremoto.
tu. Impate Diocliano iremotu sco apd Tir
ruz et Sydone multa milia hoium piete. Ape
Constantini secudi terremot? in oriente pluri
mas vrbes solo strauit. No oia et singula expli
cari possunt: in qbus appet qz terribilis et for
midada e dextera dei omnipotentis: que in mome
te confundit omnem superbiam hominum: io
semper timendus est.

Quibus signa debemus verisimiliter esti
mare quando iudicia dei sunt propinqua.

Capitulum secundum.

Act inscrutabilia sunt iudicia dei: et no
strum non sit cognoscere tepora: et mo
menta: que in sua postea sunt potestate:
nihilominus per signa quedaz cognoscere pos
sumus quando timendum est: ne in breui ve
niant super nos mala. Nec presumptuosum e
ita loqui: aut tenere quando qdem ipse dñs ih̄s
benedictus Math. 24. et Luc. 21. dixit. Ab
arboze aut fici discite padolam: cum videritis
qz ramus eius tener fuerit et folia nata scitis qz
prope est estas. Quare in hac parte notabimus
quatuor signa per que scire debemus quando
timendu sit: ne de pximo nos pulsent iudicia et
flagella dei.

Primu dicitur magnitudo.

Secudum multitudo.

Tertium consuetudo.

Quartum promptitudo.

Qd cu comituntur graua pcta prima sunt
iudicia dei.

Primu signum quo cognoscitur i
p
rimo ventura iudicia dei dicitur ma
gnitudo peccatorum. Quando. s. sunt
peccata horrenda graua siue nebanda. Nec
tenenda est opinio stoicorum de quibus dicit.
Tho. prima secunde. q. 73. arti. 2. qz volebant
omnia peccata esse paria. Quinimo fm diuer
sitatem et qualitem circustantiarum vnu alio
grauius iudicatur. ff. de penis. l. aut sca. Snt
ergo omnia peccata mortalia graua: quedam
tamen ceteris grauiora: sicut sunt symonie: p
phanationes sacrorum locorum: irreuerentia
diuini cultus: filicidia: sacrilegia: adulteria: in
cestus: sodomie: blasphemie: periuria: crudeli
tates: violentie: rapine: vsure: odia: luozes: et
cores

gares: fraudes: deceptiones: prod'ioes: et alia

Ad multitudinem peccatorum de iudicat populos
Eundem signum quo cognoscuntur
in primo dei iudicia ventura dicit mul-
titudine peccantium. Quando enim peccata
gravia committuntur a paucis adhuc equanimi-
ter suffert deus. Sed si a multis perpetrantur
non diu continebit manus suam. Vnde et iterum
vobis: quia nos sumus in quos fines seculo-
rum deueniunt in quibus completur dictum psalmi. Quod
declinauerunt simul iuvenes facti sunt: non est qui fa-
ciat bonum: non est usque ad unum. Rara inquit
Videro. aduersus Vigilantium: Vnus est nec a
pluribus appetitur. Et Quidam li. 2. de ponto
ait. Nec facile multis inuenies milibus unum.
Virtutem peccatorum qui putat esse sui. Quod est erigens
et numerus seruientium deo in vitia. Quod qua-
ta est sequela diaboli. o quod discipulos iam huius
antichristus. Non est vitas: non est bonitas i fili-
is hominum. Descenditibus ab vniuersali ad
particularia iubet Plato gescere.

Ad consuetudo et perseverantia in peccatis pro-
bat deum ad iram.

Etiam si qua quo tinenda sunt in peccato
ventura iudicia dei dicitur consuetudo
quod. i. peccata graua a multis commissa:
consuetudine et longa perseverantia in cordibus
populorum ieiunia facta sunt. Descendunt namque multi-
peccata sua et excusant consuetudinem allegantes: non
aduercentes oium doctorum iniuriam: qui firmiter as-
seuerant quod consuetudo nec excusat nec alienat pec-
cata: imo aggrauat et adauget. Quare di. 8. c.
mala dicitur. Mala consuetudo non minus quam
perniciosa corruptela vitanda est. Et ibi i. c. vitate.
Veritate manifesta cedat consuetudo veritati. et
Isra. Nemo consuetudinem rationi et veritati proponat:
quia consuetudinem rationi et veritas semper excellit. Et ea-
dem di. c. si consuetudinem. Vnus qui veritati est contrari-
us abolendus est. Et in. c. quod concepta. Luz spiritus sit
veritas sit magis veritate quam consuetudinem sequi de-
beat. Et in. c. consuetudo. Consuetudo sine veritate
vetustas erroris est: propter quod relicto errore
sequamur veritatem. Et extra de consuetudine. c.
ex litteris. Consuetudo quam canonicis obuiat isti-
tutis nulli deest momenti. Ideo habet extra de
consuetudine. c. cum venerabilis. extra de usu pal-
lij. c. ex tuar. extra de officio archiepiscopi. c. cum sancti. ex-
tra de iuramento calunie. c. ceterar. extra de vi. et
ho. de. c. cum de oratione. extra de statu monachorum. c. ea que
extra de consecratione ecclesie. c. aqua. extra de symo-
licis. c. inuicem. c. tua nos. extra de consuetudine. c. con-

suetudine. li. 8. extra de ceteris. c. quod. li. 6. hec
dixisse volui ad refellendam reprimendamque teme-
rariam excusationem transgressorum et iure legis: qui
ad consuetudinem querunt subterfugere. Sic faci-
unt usurarii: sic mercatores fraudulenti: sic mu-
lieres vane: sic ambinosi clerici: sic per nomina dei
in vanum crebro iurantes: sic blasphemantes deum
et sanctos: sic denique omnes dissoluti corde. Qui tan-
to magis debet timere iudicia dei: quanto videt
se per consuetudinem a peccatis detineri.

Ad ira dei vicina est: quando peccatores nec ti-
ment deum: nec de hominibus erubescunt.

Partum signum ad cognoscendam iram:
Quod dei fore propinquam est propinquitudo. Quod
s. tota aduersione et propinquitudo com-
mittuntur peccata horrenda a multis in quolibet
statu consuetudinaria et perseveranter sine timore
dei et sine verecundia hominum. Quo me veritam-
vnde incipiam: an tacere debeam. Vnde mundo a
scandalis. Non erubescunt amplius homines pecunias
petere: pecunia dare: in quibus erubescendus
est: non adulterari et alia nequam committere
publice: non mutuare ad usuram: non facere
queque turpia. Et tamen Licero gentilis o chi-
stiane pessime. li. i. de officiis ait. Sine vere-
cundia nihil recte esse potest: nihil honestum.
Et Valerius li. 4. Verecundia est parens om-
nis honesti consilij: tutela solennium officiorum
magistra innocentie: cara primum: accepta alie-
nis: omni loco omni tempore fauorabilis pre-
se ferens vultum. Et Apuleius libro de deo
Socratis. Artes alie siue scientie possunt igno-
rari sine erubescencia: sicut ratio pingendi: sal-
tandi siue cantandi: quas vir bonus potest si-
ne vituperatione committere. Sed neque ire bene vi-
ueri nunquam audebis dicere sine pudore. Et berni.
super cantica. Verecundia inquit spiritualis gloria
conscientie est fame custos: vite decus: sedes
virtutum: primitie laus: nature insigne: et iori-
us honesti. Probdolor. Pudet dicere que fi-
unt his temporibus inuerecunde: impudenter
elata facie: et cum derisione et contemtu dei.
o christiana religio que omnis munditie et sancti-
monie speculum esse deberes: hodie quia vere-
cundia est extincta facta es turpis et sordida et
templum omnis immunditie et dissolutionis.

De remediis quibus curari possunt iudi-
cia dei. Capitulum tertium.

Estat hoc loco iterum differendum qua-
liter dei iudicia possumus curare. In-
quit Hieronymus super Hieremiam.

Admirabilis clemētia dei populos ad penitē-
tiam inuitat: malens saluare cōuersos q̄ p̄dere
delinquētes. Accirco si voluerimus nobis pui-
dere canereq; a furore dñi: notabimus q̄tuor
principalia p̄cipuaq; remedia.

Primū dicit peccatorum emendatio.

Secūdu corporum afflictio.

Tertiū orationum frequētiatio.

Quartū sanctorū viroꝝ deuotio.

Ad cessandū ē a peccatis vsugiam⁹ iudicia dei

Rimū remediū est emēdatio peccato-
rum: vt peccatores emēdet & corrigat:
deponatq; veterē viā. Nā si cessante
cā cessat effectus: vt dicit extra de renūciatōe.
c. post trāslatōem. & extra de appel. c. cū cessan-
te. extra de iurēiurādo. c. & si xps. extra de pe.
& re. c. cū infirmitas. & c. di. c. statum⁹. §. his
vibus. & c. neophytus. & i. q. i. c. q̄ p̄ remedio.
& i. q. 7. c. q̄ de p̄ necessitate. Si igit de⁹ flagel-
lar populos p̄pter peccata: deficiētibz peccatis
deficiet & plaga. Hoc est q̄ aug. dicit. Mouit
deus mutare siniam: si tu noneris emēdare de-
lictiū. Que vba notant. 22. q. 4. c. vnusq;sq;
e. icōmutabilis. & de pe. di. i. c. nouit bene. Et
Iach. 31. dicit deus. Cōuertimini ad me & ego
cōuertar ad vos: dicit dñs. An ad hoc onidēdū
inutilidū est exemplū Ezechie. Absū. De illo
vñq; 4. Regū. 20. c. narrat: q̄ cū egrotasset
ad mortē: venit ad eū Esaias propheta. d. Vi-
sione domui tue: q̄ mortis & nō viues. Qui
cōcēnt facie suā ad parietē: fleuūq; fletu ma-
gno & orauit dñm: & anteq; egredere⁹ Esaias
mediā ptem atrij: factus est fino dñi ad eū. d.
Reuētere. & dicit Ezechie. Audiuī orationem
tuā: & vidi lachrymas tuas: ecce adiciā vite tue
annos. 15. Ex quo patet q̄ deus renocat mul-
tatiōis siniam cōminatoriā cū peccatores ad illū
humiliter cōuertuntur:

Ad ieiunia & discipline mitigant iram dei.

Ecūdu remediū quo euadere possu-
mus dei iudiciū est corporū afflictio.

Vt. s. corpora castigemus disciplinis
atq; ieiunijs: sicut viri niniuite fecerūt. De q;
bus Bone p̄ totū clara narrat hystoria. De his
dicit Hiero. li. 1. cōtra Iovinianū. Niniue ci-
uitas magna irā dñi ieiunioꝝ miseratōe retor-
sit. Quā vñq; sōdōma atq; gomorra placassent
si ieiunio patrocināte dei cōciliare voluissent.
Lū. n. audissent niniuite Jonā clamāte adhuc
40. dies & niniue subuerteret: nō deriserūt eū: nō
ip̄cuerūt vocē eius: s; credētes illi vestrū sunt

factis: & ieiunauerūt: & dñs misertus est illōꝝ.

Ad orationibz & elemosynis placat ira dei.

Eritū remediū ad irā dei declināaz
dicit orationū frequētiatio. Vt fiant
elemosynę & orationes assidue: dicat
q; vnusq;sq;. Ne reminiscaris dñe delicta nra
vel paritū nostrōꝝ: neq; vindictā sumas de pec-
catis nostris. Bona ingt Tobias. 12. c. est ora-
tio cū ieiunijs & elemosyna. Inducant pueri &
puelle vt virginē gloriosā p̄cent sa uicēq;
reuerenter cū Ave Maria.

Ad intercessio bonoꝝ viroꝝ flectit deum.

Quartū remediū est bonoꝝ viroꝝ et
sanctoꝝ deuotio. Dum enim se popu-
li peccatores cognoscunt: inducāt bo-
nos religiosos & spirituales viros: vt deprecen-
tur p̄ illis deū. Qui crebro vota illōꝝ exaudiēs
populos sustinet: & tandē largi grām: qua me-
diante puenire possunt ad gloriā. Amē.

Sermo tertius de iudicio dei contra ange-
los superbientes.

E iudicijs dei

distincte particulariterq; de ce-
tero locuturi ab illo sumem⁹ ini-
tium q̄d primū a diuina iusti-
cia factū omnes doctores sancti
indubitanter affirmāt quādo. Angeli mali pro-
pter peccatū a celo empyreo cōsultibz eieci:
per diffinitiuā sententiā penis eternis fuerunt
deputati. Ad hoc autē bene intelligendū opus
erit de angelica natura aliqua subintrare: q̄bus
intellectis admirari timereq; cogemur: ne de-
monū sectantes vestigia cū illis tandē damne-
mur eternaliter in infero. Si enim ipsi nō pec-
cassent vna cū beatis alijs qui remanserūt babi-
tarent in delicijs paradisi. Sed quia deo imor-
tali ausi sunt fieri rebelles exalabunt in ppetuū
a patria illa omni leticia & vberitate referta. De
ipsis igitur in hoc sermone tria mysteria ppo-
nimus declaranda.

Primū dicitur cōditionis.

Secūdu offensionis.

Tertium punitionis.

De excellentia demonū & cōditione sublimi
anteq; peccassent. Capitulum. 1.

Iligeniter in hoc mysterio primo per-
scrutari debem⁹ q̄ egregia sublimisq;
fuerit cōditio demonū anteq; diuine
rebelles fuerunt maiestati. Hoc vo ex q̄tuor
colligere possumus.

Primo

Primo ex pte nature.

Secundo ex parte gratie.

Tertio ex parte glorie.

Quarto ex pte excendentis.

Quod deus benedictus creauit omnes demones bonos natura.

Primo colligit dignitas angelorum ante peccatum ex parte nature. Vbi queritur a doctoribus virum demones fuerunt mali natura. Et aliqui nuntiant probare quod sic triplici modo. Primo quod augustinus libro x. de ciuitate dei. dicit. Est quoddam genus demonum natura fallax: simulans deos et animas defunctorum. Secundo quod peccatum eorum ponitur fuisse in primo instanti sue creationis. Patet quod Iob. 8. dicit. Ille homicida erat ab initio. Et Ioh. 1. cano. c. 3. Qui facit peccatum ex diabolo est: quod ab initio diabolus peccat. Et augustinus xi. super Genesim ad litteras. si actus continuo se a luce veritatis auertit superbia tumidus: et proprie potestatis delectatione corruptus. Et idem xi. de ciuitate dei. Adoratus factus est in superbia erupit. Tertio arguitur a simili. Quia si aliqui homines sunt naturaliter mali: de quibus dicit Sap. 17. Erat eorum malicia naturalis: ergo et aliqui angeli possunt naturaliter esse mali. Sed contra. Magister sententiarum in textu. di. 3. li. secundi dicit. Boni erant omnes angeli quando primo facti sunt: sed ea bonitate quam natura incipiens acceperat. Dicendum ergo quod deus fecit omnes angelos bonos: quia ut dicit Genesim 1. Vidit deus cuncta que fecerat et erat valde bona. Et Hieronymus ad Paulinum ait. Bonum est deus et omnia quecumque facit bona sunt necesse est.

Ad primum itaque dicendum: quod verba illa non sunt augustinus. sed Porphyrius: quem ipse reprehendit: plene contestans quod demones non sunt natura mali: sed propria voluntate. Ad secundum dicit Bonaventura in. 2. di. 3. quod fuit quorundam opinio: quod simul tempore fuit diabolus et peccauit: nec vnde fuit nisi malus. Que opinio excruciat est ab episcopo parisiensi. Ideo theologi in homines conueniunt: quod inter creationem et lapsum fuit aliqua morula: licet adeo paruula quod pro nihilo reputatur: quod ut dicitur. 2. philosophorum. Quod modicum deest quasi nihilo deesse videtur. Ideo auctoritates intelligende sunt recte pro illa morula non pro similitudine nature et peccati. Radulfus autem in. 2. di. 4. ponit quatuor moras. Prima est in qua omnes angeli fuerunt creati in perfectis naturalibus et iusticia originali. Secunda in qua boni conuerterunt se ad deum: et mali ad propriam natu-

ratia se ardentissime diligendo. Ideo in ista mora boni gratiam receperunt: mali perdiderunt non ponendo obicem. Tertia mora in qua mali operati sunt varia peccata et temptauerunt bonos et fuit illud prelium et boni fecerunt multa bona: et viriliter resisterunt. Quarta mora in qua boni premissi sunt: mali puniti. Iste vero more distinguuntur vel per coexistentiam ad aliquas partes temporis licet valde paruas: vel ex distinctione istorum statuum et operationum seu variationum. Ad tertium obiectum dicit sanctus Thomas. i. pte. q. 63. quod malicia aliquorum hominum potest dici naturalis vel propter consuetudinem que est altera natura ut dicit Aristoteles. de memoria et reminiscencia. 2. 7. ethicorum. 2. 1. rhetoricorum. Vel dicit naturalis propter naturales inclinationes ex parte nature sensitive ad aliquam inordinatam passionem: sicut quidam naturaliter dicuntur iracundi vel concupiscentes: non autem ex parte nature intellectualis. Angelis itaque hoc competere non potest: quia ut dicit Dionysius. Angeli sunt spirituales mentes in quibus non est natura sensitiva.

De opinionibus variis doctorum an Angeli fuerunt creati cum gratia.

Secundo apparet dignitas angelorum ante peccatum ex parte gratie. fuerunt etenim a deo sic producti quod gratie capaces erant. Ad hoc inter doctores non parua est pro uersa. Dicitur scilicet ante lapsum habuerunt demones gratiam gratum facientem. Quidam dicere voluerunt quod angeli nulla gratia indigerent ut conuerterentur in deum: quoniam superest gratia ad aliquem effectum ubi sufficit natura. Angelus vero naturaliter conuertitur in deum: quod naturaliter deum diligit: ergo gratia non est illi necessaria. Sed contra hanc opinionem est omnis doctrina theologorum. Ideo dicit Thomas. i. pte. q. 62. quod angeli indigerunt gratia ad hoc ut conuerterentur in deum: prout est obiectum beatitudinis. Nam angelus naturaliter diligit deum inchoatus est principium naturalis esse non autem inchoatus est beatificans per sue essentie visionem. Videre apparet deum per essentiam est supra naturam intellectus creati. Unde nulla creatura potest habere motum voluntatis ordinatum ad illam beatitudinem nisi mota a supernaturali agente. Et hoc dicimus auxiliij gratie. Quare angeli indigerunt gratia gratum faciente: ut conuerterent se ad deum sub ratione formalis obiecti beatitudinis: quod voluntas creata siue angelica siue humana inferior est ipso obiecto beatifico. fuerunt alij dicentes quod ex quo gratia erat eis necessaria ut conuerterentur in deum

habuerunt gratias grati faciente. *Mā Aug. 12.*
de ciui. dei. dicit. Creauit deus angelos: simul
in eis condens naturam et largiens gratias. Et
Micro. sup. 2. sam. Demones cum magnitu-
dine et pinguedine spiritus sancti sunt creati.
Aliorum vero opinio est: quod angeli non fuerunt crea-
ti cum gratia grati faciente. Hanc opinionem tenet
dñs Boñ. et Scotus et Franciscus de maro-
ne: et communiter omnes moderni in. 2. di. 4. asse-
rentes quod boni angeli post creationem ante confir-
mationem acceperunt gratiam: demones vero nunquam
illam habuerunt. Et hoc propter dispositionem natu-
re angelice: quod fertur in id quod appetit sine retarda-
tione. Unde sicut ex conuersione ad malum ita pro-
funde conuersi sunt ut non possent redire: sic imo
multo magis ex conuersione ad bonum siue ex ha-
bilitate ita bono totaliter adhesissent: si gratiam
gratum facientem habuissent quod nunquam lapsi essent.
Unde non videtur probabile quod lucifer habuerit il-
las gratias: et sic nec alij. Huic opinioni adhaeret
magister in textu ubi inducit augustinum qui ait. quod
angelus et homo licet acceperit unde stare pos-
set: non tamen gratiam unde perficere posset. Et au-
gu. li. 2. sup. Gen. ad litteram dicit. Intellectua-
lis natura primo creata est informis: postea ve-
ro formata. Ergo insuper li. 2. de sacramentis.
parte. 5. c. 8. asserit quattuor fuisse angelos in sua
creatione attributa.

Primum fuit discretio personalis.

Secundum indulgentie claritas.

Tertium substantia simplex.

Quartum liberi arbitrij facultas.

Et non enumerat gratiam. Quia vero hanc opi-
nionem sequuntur respondent ad auctoritates in-
ductas in secunda opinione: quod gratia sumit tripli-
tem. scilicet communissimam: communiter: et proprie. Pri-
mo modo gratia dicitur quicquid superaddit do-
nis nature: sine quo homo est homo: et sine quo
homo potest saluari: et cum quo etiam potest danari
sicut est habere excellens ingenium: secundam me-
meriam: singularem fortitudinem et robur corporis
elegante aspectum: eloquentiam copiosam: et similia.

Secundo modo gratia dicitur quicquid superaddi-
tur libero arbitrio disponens ad salutem propriam
vel alterius: sicut timor seruilis lumen prophe-
tie: gratia predicandi: et reliqua que pertinent ad gra-
tias gratis datam. De hac gratia dicit Alexan-
der in secundo summe sue. Gratia gratis data est do-
num infusum rationali nature sine meritis contri-
tum in se est disponens ad salutem propriam vel alteri.

Tercio modo dicitur gratia quicquid superaddi-

tur libero arbitrio perficiens illud in merito. Et
hec est gratia gratum faciens. Possumus ergo
dicere quod angeli a principio creationis habuerunt
gratias primo et secundo modo dictas. Sed Tho-
mas arguit sic contra ista. quod ex quo gratia erat an-
gelis necessaria: ut conuerteretur in deum: habue-
runt gratiam gratum facientem: quod sicut nature cor-
porali indite sunt rationes seminales ad suos ef-
fectus. ut Aug. dicit super Gen. ita angelice
nature ad suos. Sed talis ratio seminalis respe-
ctu diuini obiecti est ipsa gratia: quod gratia gratum
faciens hoc modo comparatur ad beatitudinem: sicut
ratio seminalis in natura ad effectum naturalem.
Ista tamen non admittuntur ab alijs doctoribus: quod
ut dicit Landulphus conuerti ad deum ut ad obiectum
beatificum est dupliciter. Vel de congruo: et per
gratiam preuenientem gratis datam: quod deus mo-
uet liberum arbitrium ut conuertatur in ipsum. Vel
ex conuerso ad deum recipitur per modum meriti et pro-
ficietis: quod sic cum gratia gratum faciente.
Hec non fuit cum angelis in sua creatione.

Quod angeli non fuerunt in sua creatioe bea-
ti neque ante confirmationem et lapsum videre essen-
tiam dei.

Eritio demonstrat demonum excellen-
tiam et sublimis conditio ex parte glorie:
quod ad gloriam et beatitudinem erant habi-
les et dispositi. Verumtamen dubitari solet: utrum
demones ante lapsum fuerunt in beatitudine.
Et videtur quibusdam quod sic. Nam de lucifero dicitur
Eccl. 28. Tu signaculum similitudinis ple-
nus sapientia: perfectus in decore: in delicijs pa-
radisi dei fuisti. Sed esse in delicijs paradisi est
esse in beatitudine. Et ite Aug. li. de mirabili-
bus sacre scripture. Diabolus in summo sui or-
dinis honore constitutus est lapsus. Et ite au-
gu. li. de fide ad petrum. Angelici spiritus pro eo
quod rationales facti sunt: eternitatis et beatitudi-
nis donum in ipsa nature sue spiritualis creatio-
ne diuinitus acceperunt. Et idem aug. in libro
de ecclesiasticis dogmatibus. Angeli qui in illa
qua creati sunt beatitudine perseverant: non na-
tura possident: ut non mutentur. Contrarium est quod
rei veritas consuetur: quod scilicet angeli ante confirma-
tiones et lapsum non fuerunt beati. Nam beatitudo
in visione diuine essentie consistit. Si igitur de-
mones vidissent essentiam dei: nunquam lapsi essent.
quod secundum Tho. prima. 2. q. 5. Impossibile est quod
aliquis videns diuinam essentiam velit eam non vide-
re: quoniam omne bonum habitum quo quis carere
vult: aut est insufficientis: et querit aliquid suffi-
ciens

ciens loco eius: aut habet aliquod incommodum annexum propter quod in fastidium venit. Disio autem diuine essentie replet videtur omnibus bonis. Similiter etiam non habet aliquod incommodum adiunctum: ergo propria voluntate beatus non potest ea deferre. Similiter non potest ea perdere: deo subtrahente. Quia cum subtractio beatitudinis sit quedam pena: non potest talis pena a deo iusto iudice puniri: nisi pro aliqua culpa: in quam cadere non potest qui dei essentia videtur: cum ad hanc visionem de necessitate sequatur rectitudo voluntatis. Idcirco dicendum est ad auctoritates allegatas: quod beatitudo secundum Bonaventuram. di. 4. potest dupliciter dici. Uno modo status perfectus priuatione omnis mali: sed non plenitudine omnis boni. Et sic fuerunt angeli in creatione beati. Alio modo status perfectus tam priuatione omnis mali quam plenitudine omnis boni. Et hoc videtur dictum esse in clara dei visione consilium. Et sic angeli videtur dictum esse non fuerunt beati.

Quod angeli dignitate nature excedunt omnes creaturas excepta anima christi.

Parto lucet demonum excellentia ante peccatum ex parte excedit. Produci equidem fuerunt angeli in tanta naturalium excellentia: quod minimus diabolus quod cecidit secundum naturam excedit decorum et perfectionem quarumlibet creaturarum corporaliu et spiritaliu non loquendo de anima christi dei verbum vita. Unde Augustinus. xi. de ciuitate dei. inquit de angelica natura. Omnia cetera que deus condidit nature dignitate precellit. Sed contra hoc aliqui mouent et dicunt: quod homo est nobilior et excellentior productus a deo quam angelus: quod deus fecit hominem ad imaginem et similitudinem suam: et non angelum. Dicit Augustinus in quodam sermone. Deus nulli alij creature dedit quod sit ad imaginem eius nisi homini. Sed Thomas prima parte. q. 95. respondet quod Augustinus hoc dicit re spectu creaturarum inferiorum intellectu carentium et non respectu angelorum. Quinimo in ipsis angelis dignitas imaginis reperitur. Unde Dionysius ait. Angelus est imago dei: manifesta ratio occulti hominis. Et Gregorius. 27. moralium. exponens illud. Ezechiel. Tu signaculum similitudinis inquit. Licet homo ad similitudinem dei creatus sit: angelo tamen quasi maius attribuitur non eum ad similitudinem conditum: sed ipsum signaculum similitudinis de dicitur: aut quo subtilior est in natura eo in illo similitudo dei plenius credat expressa. Notandum tamen secundum Ricardum de media villa in. 2. di. 16. et Thomam. vii. c. q. de

immagine dei loqui possumus dupliciter. Uno modo quantum ad id in quo primo considerat ratio imaginis quod est intellectualis natura. Et sic imago dei magis est in angelis quam sit in hominibus: quod intellectualis natura perfectior est in eis.

Secundo potest considerari imago dei in homine quantum ad id in quo secundario consistit: puta. scilicet in homine inuenitur quedam dei imitatio in quantum. scilicet in homine est de homine: sicut deus de deo: et in quantum anima hominis est tota in toto corpore eius. et uerba tota in qualibet parte ipsius: sicut deus se habet ad mundum. Et secundum hec et similia magis inuenitur dei imago in homine quam in angelo. Sed quia hec consideratio accidentalis est imaginis: ideo non concluditur simpliciter: sed secundum quid quantum ad aliqua accidentalia. Ideo simpliciter angelus magis est ad imaginem dei quam homo. Et sic per hoc dimus quod deus gloriosus plus ceteris creaturis excellentes condidit angelos. Inter omnes autem siue bonos siue malos perfectior sunt lucifer: de quo Gregorius. de peccatis. di. 1. c. Principium. ait. Hunc primum condidit: quem reliquis cunctis: tiores fecit. Huius primatus eminentiam conspiciunt propheta cum dicit. Cedri non fuerunt altiores illi in paradiso dei: abietes non adqueauerunt summum imitatem eius: platani non fuerunt equales frondibus illius: omne lignum impreciosum paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini eius: quoniam speciosum fecit eum in multis condensis frondibus. Quid namque accipi in cedris abietibus et plataniis potest: nisi illa virtutum celestium procerum celestium agmina in eterne leticie viridi atque plantata. Que quis excelsa sint condita: huic tamen nec prelata sunt nec equata. Quia benignitas et uersus est deus tam preclara munera largiens illis quos precebat ingratos et malos futuros. Dilectant illi qui liberales volunt esse atque magnifici: non detineri quin bene faciant illis quos beneficiis iudicauerint esse indignos: dummodo beneficentia cedat ad gloriæ benefactoris. Sit virtus seipsa contenta. Ecce pater summus tam ineffabilia bona contulit demonibus: quod tamen ut dicitur in sequenti mysterio totis viribus maiestati sue sese obiecerunt. Neque per ignorantiam peccauerunt. De quibus dicit magister in textu di. 3. libri secundi. quod tanta luce sapientie preclari fuerunt: quod erat in eis naturalis cognitio triplex: quia sciebant quod facti erant et a quo facti erant et cum quo. scilicet mundi facti erant et habebant aliquas boni et mali noticiam: intelligentes quid appetendum vel respuendum illis foret.

Qualiter angeli mali voluntate propria auer-
runt se a deo: et facti sunt ei rebelles. Ca. 2.

Circa offensionem reuentium angelorum hoc
secundo loco erit inordinatio quatenus agnosce-
tes peccati eorum grauitates intelligamus
deus iustum illos non inmerito semper uis crucian-
bus condemnasse. Monit ipse totius creator crea-
ture ex quocumque malo bonum elicere: ut aug. dicit
in lib. de libero arbitrio. Ipseque decorum in his perfectis
vniuersi: quod bonis tribuit eternalia premia: malis
vero nullum finitura supplicia: ut per Augustinum in lib.
XI. de ciuitate dei. expresse fateatur. Qualiter ergo de
mones voluntate sua in malicia consenserunt prede-
mus hic plene disserere. Circa quorum offensionem
quattuor nobis occurrunt considerationes.

Prima dicitur possibilitatis.

Secunda numerositatis.

Tertia qualitatis.

Quarta contrarietatis.

Quod angeli potuerunt peccare in puris natura-
libus constituti propter libertatem arbitrii.

In prima consideratione perscrutari debe-
mus: utrum angeli potuerunt peccare.

Quibusdam videtur quod non. Primum quod erant
in celo empyreo loco sublimi et sancto. Quibus
respondetur: quod locus non prohibet quod homo in hoc seculo
lo: et angelus ante confirmationem in celo potuerit
peccare. Ideo dicitur di. 40. c. nos. c. non loca. c.
multi. c. quilibet. Non locus hominem sanctificat: sed
homo locum. Et. c. non est. Non sunt filii sanctorum qui te-
nent loca eorum sed qui exercent opera eorum. Secundo
arguitur quod angelus in puris naturalibus constitutus
peccare non potuit per locum a minori. Quia si in cor-
poribus celestibus non potest esse malum: ut dicitur per
ergo neque in angelis: cum ipsi sint digniores.
Ad hoc dicitur Thoma prima parte. q. 63. quod corpora
celestia non habent operationem nisi naturalem: et ideo
sicut in natura eorum non potest esse corruptio materia: ita nec
in actione naturali eorum potest esse malum inordinati-
onis. Sed in angelis ultra actionem naturalem est
actio voluntaria liberi arbitrii secundum quam pertingit in
eis esse malum. Unde magister in textu di. 3. li. secunda
di. Poterant inquit per liberum arbitrium sine violen-
tia et coactione ad utrumlibet propria voluntate deflecti.

Tertio arguitur: quod appetitus non est nisi boni
vel apparentis boni. Sed in angelis non potest esse
appetitus boni: quod non sit verum bonum: quod in eis
vel oio error esse non potest: vel saltem non potest precedere
culpam: ergo angeli non possunt appetere nisi illud
quod est verum bonum. Sed nullus appetendo illud quod
est verum bonum peccat: ergo angeli non potuerunt

peccare. In contrarium est veritas. Unde Job.
4. Ecce qui fuius ei non sunt stabiles: et in angelis
suis repperit prauitatem. Et. 2. Petri. 2. Deus
angelis peccantibus non peperit. Dicit ergo sciens
Thoma. quod peccatum mortale in actu liberi arbitrii. con-
tingit esse dupliciter. Uno modo ex hoc quod aliquis
malum eligit: sicut homo peccat eligendo adulterium
quod secundum se est malum. Et tale peccatum semper procedit
ex ignorantia vel errore. Alio modo id quod est malum
non eligitur ut bonum. Errat quidem adulter in parti-
culari eligens hanc delectationem inordinatam actus
quasi ad aliquod bonum ad nunc agendum: propter idem
nationem passionis aut habitus: etiam si in vniuer-
sali non errat: sed vera de hoc finem teneat. Hoc
modo in angelis peccatum esse non potuit: quia in ange-
lis non sunt passionibus quibus ratio aut intellectus li-
getur: nec ante peccatum habitus precedere potuit ad
peccatum inclinans. Alio modo contingit peccare per libe-
rum arbitrium eligendo aliquid quod secundum se est bonum: sed
non cum ordine debite mensure aut regule: ita quod
defectus inducens peccatum sit solus ex parte electionis
qui non habet debitum ordinem: non ex parte rei electe:
sicut si aliquis eligeret orare non attendens ordinem
ab ecclesia institutum. Et huiusmodi peccatum non peri-
git ignorantia: sed solus absentia considerationis eorum
qui considerari debent. Et hoc modo angeli peccare
runt conuertendo se per liberum arbitrium ad proprium
bonum absque ordine ad regulam diuine voluntatis.
Amandus autem dicit in. 2. di. 4. quod absque errore
homo vel angeli in intellectu potest esse malicia in vo-
luntate. Ideo prima radix possibilitatis peccati
di in angelis fuit voluntas creati arbitrii qui pos-
tuit in opposita pro libito.

De numero angelorum qui peccauerunt.

Etiam consideratio circa offensionem an-
gelorum dicitur numerositas. Vbi videre
habebimus: utrum plures angeli pecca-
uerunt quod adheuerunt deo. Et quod plures aliqui sic
ostendunt. Primum quod per hoc dicitur. Adhuc est ut in
pluribus: bonum ut in paucioribus. Item iusticia et
peccatum eadem ratione inueniuntur in angelis et hominibus.
Sed in hominibus plures inueniuntur mali quod bo-
ni: secundum illud. Ecclesiastes primo. Stultorum infi-
nitus est numerus. Ergo in angelis plures dese-
cere in malicia quod steterunt in iusticia. Contra
istos est glo. 4. Regum. 6. c. ubi dicitur. Plures
nobiscum sunt quod cum illis: quod de bonis angelis ex-
ponitur quod sunt nobis in auxilium: et de malis quod no-
bis aduersantur. Respondet Thoma. quod plures angeli
remanserunt quod peccauerunt. Et quod obijciunt de ma-
lo: et de hominibus: intelligit de hominibus non de angelis
quia in

q: in hoibus malus est ut in pluribus: ex eo q: sequitur bona sensibilia que sunt pluribus nota deserto bono rationis: qd est paucioribus notum. In angelis autem non est nisi natura intellectiva. Unde non est similis ratio. **De** q: nonnulli curio sius investigare conati sunt quot hoies erunt saluati. Et quidam dixerunt tot quot angeli pierunt. Quidam tot quot remaserunt. Quidam vero quot oēs simul ut dicit **Tho.** 1. pte. q. 22. Sed melius est illud relinquere sapientie dei: cui ecclesia in qua dā collecta dicit. Deus cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus. **De** vero de numero angelorum loquimur: notandum q: non est acceptanda finis philosophorum humana sapientia. **Plato.** n. posuit numerum substantiarum se patarum finem numerum spirituum sensibilibus. Et **Ari.** 12. metra. finem numerum orbium aut motuum. scilicet ad plus minus. firmius tenendum est q: finem **Landulfum** in 2. di. 3. et **Tho.** 1. pte. q. pluris numero sunt angeli q: oia alia entia simul supra: et arene maris: et gutte aque: et stelle celi. Quod probatur per **dionysium.** 14. c. cele. hierar. d. Multi sunt exercitus supernarum mansionum infirmarum et conscriptarum infirmorum malium numerorum commensuratum excedentes. De numero angelorum dicitur **Daniel.** 7. Milia milium ministrabant ei: et decies centena milia assistebant ei. Ponitur hic numerus de terminatus per determinatum. Et **Math.** 26. c. d. xps. An putas q: non possum rogare patrem meum: et exhibebit mihi non plus q: duodecim legiones angelorum. Quare autem tot sint angeli a deo pdaati. dicit **Tho.** 1. pte. q. 50. Quia quanto aliqua sunt magis perfecta tanto sunt in maiori excessu creata a deo. Sicut autem in corporibus excessus augetur finem magnitudine: ita in rebus in corporeis excessus potest augetur finem multitudine. Videmus autem q: corpora superiora que sunt perfecta excedunt quasi in comparatione corpora inferiora finem magnitudine. Nam tota spera actiuorum et passiuorum est aliquid modicum respectu corporum celestium. Unde rationabile est q: substantie imales excedant per multitudine subas males quasi in comparatione. Quale fuit potentia luciferi angelorum sibi ad berentium.

Et tertia consideratio de angelis peccantibus dicitur qualitas. In qua solet iter attendendum est ut sciamus quale fuit luciferi et aliorum potentia. Et refert **Boetius.** di. 5. scd. q: potentia luciferi inchoatum est in presumptione. Staret enim sua pulchritudine vidit presumptum. Confirmatum est in ambitu: q: presumens de se appeti

it quod oio supra se fuit: et ad quod peruenire non potuit. Consumatum est in inuidie et odij auersione: q: ex quo obtinere non potuit quod appetit deo inuidere cepit et affectu odij contrarie. Angelus vero minores adhelesit lucifero querentes esse boni si ne meritis. Et ut dicit **Dgo** de scō victore oēs in eandem malitiam consenserunt et unum ordinem peruersas societates fecerunt. Quare tam lucifero q: r. ligis propria et voluntaria superbia fuit causa illorum ruine. Nihilominus in his dubitare contingit utrum lucifer appetit esse sicut deus. Et q: sic per per **Apoc.** 14. c. Dicit. n. ibi i. d. c. diabolus. Alsedam in celum et ero similis altissimo. Et **Aug.** i. q. noui et veteris testamenti. d. Et tunc inflatus voluit dici deus. Et in libro de Virginitate subdit. Diabolus in celo voluit esse sicut deus. Similiter videtur imo impossibile quibusdam q: angelus tanta luce sapientie perditus appetierit id quod erat impossibile: cum ut inquit **Ari.** 3. c. bi. electio non sit impossibilis. Propterea sciendum finem **Tho.** q: appetere esse ut deus potest intelligi dupliciter. Uno modo per equantiam seu equalitatem. Secundo modo per similitudinem. Primo modo non potuit appetere esse ut deus: q: scit hoc esse impossibile naturali cognitione: nec primum actum peccandi in ipso precesit vel habitus vel passio ligas ipsius cognoscere. Vt tamen: ut in particulari deficient eligere i. possibile: sicut in nobis interdum accidit. Appetere autem esse ut deus finem similitudinem contingit dupliciter. Uno modo quantum ad id in quo aliquid naturae est assimilare deo. Et sic si aliquis quantum ad hoc appetat esse deo similis non peccat: dummodo similitudinem dei debito ordine appetat adipisci: ut. scilicet a deo habeat. Peccaret namque si quis appetere per iusticiam esse similis deo per propriam virtutem et non ex virtute dei. Alio modo potest aliquis appetere esse similis deo quantum ad id in quo non est natus assimilari: sicut si quis appeteret creare celum et terram: quod est proprium dei: in quo appetitum esset peccatum. hoc modo lucifer appetit esse ut deus: quia appetit finale beatitudinem per suam virtutem habere: quod est proprium dei.

De bello realiter gesto inter angelos bonos et malos.

De quarta consideratio de contrarietatis. In qua de bello gesto in angelica natura tractandum est: de quo **Apoc.** 12. c. scribitur sic. et actus est prelium magnum in celo. Adhuc et angeli eius preliabant cum dracone: et dracone pugnabat: et angeli eius et non prevaluerunt: neque locum eorum amplius inuentus est in celo. Querit

hic vtrum illud fuit bellum reale. Et f. facile
de Adarone in. 2. di. 6. dicit q. sic: h. n. fuerit
corporale. Ma. pter ea q. p. tunc ad potentia ex
cuius expimur aliqua genera belloz punctu
ad opatōes imanes. Primum ē inter appen
ti ſenſitiuū z iūlectiuū. Appen. n. iū. iū. iū.
nātū ad oppoſita. Sedm bellū ē inter itelle
ctū z volūtatem: ſicut q. rō iudicat aliqd facien
dū: z volūtās renuit. Tertiu bellū ē inter vo
luntatē z volūtatem: nō vni⁹ ad le: h. duoꝝ ho
minū. Quartū iter iūlectū z iūlectu: ex cō
trarijs opinioib⁹ p. rōes oppoſitas. Bellum
ergo āgeloz bonoz z maloz actū est iuxta tria
q. in ſpūali nā repūtur: que ſūt rō: volūtās: z ſa
cultas. Pter rōem nēpe electi z reprobi angeli
cōtraria ſentiebāt: p. volūtatem dei afficiebant.
Pter facultatē ad cōtraria nitebant. Ma. electi
angeli ſublimiter ſentiebāt de deo z gratia ei⁹:
z ad grām z glām eius afficiebant: z p. ſacul
tate ſibi data p. illis nitebāt. Angeli vō ſupbi
entes cōtemnētes grām z glām dei ſublimiter
ſentiebāt de dōitate nature ſue: z ppter hoc ad
ppriā glām afficiebant: z toto niſu in cōtrari
um electis ſpiribus ſerebāt. Adagnis er
go affectōib⁹ electi z reprobi angeli in ſpūa ſere
bant: boni i. creatorē: mali i. nām: boni i. grām
mali ſillā: boni i. diuinū amorē mali i. odiū dei.

Qualiter angeli mali puniti ſunt: nec potue
runt reſiſtere potentie dei. Caplm. .3.

Aperti ſunt angeli mali q. robusta ſit
e z valida man⁹ dei excelsi. Nulla egdez
ſua vīute nulla ſapiētia nulla potentia
nulla q. cōcordi cōiunctōe ad malū potuerūt re
ſiſtere ire dei. Ipse depoſuit eos de ſede z ini
micos ſibi ſcōs puniuit grauiffima pena. Jc
circo i. hoc tertio myſterio d. illoꝝ pene grauita
te erim⁹ vba ſacturi. Quā qdrupliciter cōſide
rabimus. v3.

Primo rōe impedimenti.

Secundo ratione loci.

Tertio ratione ſupplicij.

Quarto ratione termini.

Quod demones nō poſſunt p. libito vti do
nis nature: que adhuc manent in ipſis.

Rimo cōſiderare debemus grauitatē
p. pene maloz angeloꝝ rōe impedimen
ti. Q. cū dona nāe in ipſis maneāt ite
gra: vt dicit Diony. li. de di. no. verūtiū impe
dit actus erecuto z vſus illoꝝ: ita vt nō poſſunt
facere ea q. velint. Sūt aut inter cetera tria i. de
monibus: de qbus p. libito diſponere nō pnt.

Primum est naturalis existentia.

Secundum naturalis sapientia.

Tertium naturalis potentia.

Primum quod ē in demonibus ē naturalis
existentia. Sunt. n. demones nā pulcherrimi:
neq. q. iūm ad ſubſtantiā ſue nature ſūt āgelis
bonis turpiores: z tū hoibus in ſui ſubſtātia z
decore appere nō pnt: imo appent i. corporib⁹
aſſūptis in aliq. viſiōe: ſicut deo placet cū deſoz
mitate tali ac tanta q. vidētes illos in tali aſpec
tu maxie terrētū z cōtristātū. Quo ſi vt vir
go glōſa in ſuo ſelici tranſitu petierit ab ange
lo: vt hāc pte ceteris fili⁹ ci⁹ ielus bñdicit⁹ grāz
dignaret cōcedere: ne imūdos demōes horri
bileq. videret. S3 ſabule vidēt iſta qbus daz
q. multa ſcire ſe arbitrant. Inqunt. n. demōes
nō repiri. Contra quos offerūt ſe iūcibilia te
ſtimonia ois ſcripture. Vnde L. eni. 17. c. hē
Mequa⁹ vltra imolabūt hoſtias ſuas demoni
is. Et Tobie. 6. c. Sarra tradita fuit ſeptē vi
ris: z demoniū illos occidit. Et ps. 105. D. es
dij gentiū demonia. Et ps. 105. Immolauē
rūt filios ſuos z filias ſuas demonijs. Et Adar.
th. 4. c. D. btulerūt xpo eos qui demonia habe
bāt. Et Adar. 7. In nomie tuo demōia eiici
mus. Et Adar. 8. D. btulerunt ei multos de
monia hñtes. Et Adar. 2. D. blatus est ei de
moniū habēs. Et Adar. 15. filia mea male a
demonio vexat. Et Adar. 17. Eciit demoniū
z curatus ē puer. Et Adar. i. demonia mul
ta eiiciebat. Et. 16. In noie meo demoniū ei
ciēt. z Luc. 4. In ſynagoga erat hō demoniū
hñs z clamauit. z Luc. 7. Venit Joānes ba
ptiſta nō māducās neq. bibēs: z dicit demo
niū h3. z Luc. 8. D. cūrrit ei vir q. habebat de
moniū iā tpibus multis. z Luc. xi. Erat ielus
eyciēs demoniū. z Jo. 8. ego demoniū nō ha
beo. z Jo. x. Dicebant multi demoniū h3 z in
ſanit. z Apoc. 18. Cecidit bābilon illa magna
z ſcā ē habitatio demonioꝝ. z Plato in L. bi
meo. Inuiſibiliū diuiaz ptātum: q. demones
nūcupātū pſtare rōem: maius ē opus q. ſer
re valeat hois ingeniū. z Apuleius d. quo me
minit aug. ponit demones ec. z Porphyrius
adhuc de illis loqutur: vt patuit ſupra. Lact. li. 2
diuinaz inſtōnum. Poete z ſciūt eē demōes:
z loquūtū. Tales muleſſus mūdū aiātum eſſe
dicit ac demonibus plenū. Socrates eſſe circa
ſe aſſiduū demoniū loqbat vt dicit Lact. Jdez
teſtat Apuleius: q. ſup hoc libz edidit quē vo
cauū de deo Socratis: z teſte xenophōte li. de

monte Socratis. in oratōe quā ab athenicis lib⁹
cōdēnādus fecit: sic iter cetera dicit. Eniuero
iā his mihi defensionē panti demoniū aduer/
sat. Ar. in plogo li. de somno et vigilia querit
An somniū pcedat a cā aliqua nālī: vel euz ali
quod demoniū opet. Hermes termegist⁹ fm
Aug. de ci. dei li. x. c. 24. demones eē fatei.
Calcidi⁹ sup Thucēū Platonis de demōib⁹
diffuse mōtōem facit. Ptolemaeus in quarto q̄
driptit malignos spūs demōes appellat. Suf/
ficere ergo debēt tantorum testimonia ad fidez
faciendam de demonibus reprobatis.

De cognitione et scientia demonum.

Quoniam quod est in demonibus ē nālī sa/
piētia. Hys. 4. et bimol. ait. q̄ angel⁹
mal⁹ dī diabol⁹ hebraice. i. deorsus flu
ens: grece dī diabol⁹. i. criminatoz. Vocatur
et sathanas. i. aduersari⁹. et demon. i. pitus ac
repx sciūs. Bellēt ergo demōes contra nos vni
oī astutia sua: s; nō finit illos de⁹ q̄ sua clemētia
ad euitādas fraudes et dceptōes eoz resperfit
nos luce vītatis: misitq; filiū suū vnigenitūm
in mūdū: q̄ fuit lux et splēdor oīs doctrie. Jo.
1. erat lux vā. et Jo. 7. dicebat. Ego sū lux mū
di. et Jo. 1. Ego sū via vīas et vīa. Hic tñ
dubitari solz. Hic intellect⁹ demōis p⁹ pām co
gnoscat aliquā vītātē. et arguit q̄ nō. p⁹io qz si
aliquā vītātē cognoscerēt: maxie cognoscerent
scipos: qd ē cognoscē subas sepatas. Hoc autē
eoz miserie nō cōuēt: cū ad magnā felicitatē p
finere videat: in tñ q̄ qdā vltimā britudinem
posuerūt i cognitōe substantiāz separataz: ergo
dēones pīnātur oī cognitōe vītatis. Ingt. n.
Lact. Nullus ē suauior aie cibū q̄ cognitio
vītatis. et Ar. x. ethico. dicit. videt pbia admi
rabiles delectatōes hīc. Delectatio at nō cōuēt
demōib⁹: q̄ nullā vītātē cognoscat: et eoz itelle
ct⁹ ē totalr excecatur. Rīdet bis Tho. i. pte. q.
64. q̄ duplex ē cognitio vītatis. vna q̄ habet
p grāz. Alia p nāz. Hic cognitio duplex est.
vna ē speculatiua tñ: sic cū alicui aliq̄ secreta di
uina reuelāt. Alia vō q̄ ē affectiua: pducens
amorē dei: et h ppe pīnet ad donū sapie. Ha
rū at triū cognitionū cognitio nālī nec ē abla
ta nec diminuta. Cōsequēt. n. ipsā nām angeli
q̄ s; suā nāz ē qdā itelle⁹ vel mēf. Cognitionē at
q̄ est p grām in speculatiōe cōsistēs nō ē eis to
taliter ablata: s; diminuta: qz de huiusmodi se
cretis diuinis tñ eis reuelāt q̄stioz: vel mediā
tib⁹ angelis: vel p aliquos tpales diuie vītutis
effectus: vt Aug. dicit. 9. de ci. dei. c. 14. nō at

sicut iphs scīs angelis qbus plura et clari⁹ reue
lant i ipso vbo. Cognitionē at effectiua totalr pri
uati sūt: sic et charitate. Ad argumētū vō dicē
dū: q̄ felicitas cōsistit in appellatiōe ad id qd su
pius ē. Substantie at sepate sūt ordie nāe supra
nos. vñ aliq̄ rō felicitatis esse pōt hoi si cogicat
subas sepatas s; pfecta felicitas fit i cognoscen
do subam pīmā. s. deum. S; sube sepate cogno
scē subam separatā ē cōnāle: sicut et nobis cogno
scere nās sensibiles. vñ sicut nō ē in hoc felici
tas hoi q̄ cognoscat nās scibiles: ita nō ē felici
tas angeli i hoc q̄ cognoscat subas sepatas. ad
auctoritates vō allegatas q̄ videt excludet co
gnitōez nālē a demōib⁹ dicit Rī. in. 4. di. 50.
q̄ q̄uis vsus scie sit p se delectabilis: tñ p acci
dēs pōt eē instabilis. Mā qppe dānatoz iā an
geloz q̄ hoiūm: ita ē plene cōpēbēfā tristitia
vt oīo sint idispositi ad aliquā delectatiōem: qre
vsus scie in eis nullā poterit gnare delectatiōez
aut suauitatē. Tertiū quod ē in demonib⁹ ē nā
lis potētia: de qua Job. 41. c. dī. Non ē plūs
sup terrā q̄ cōpetur ei. Possunt demōes facer
mira: et si nō miracula: et nām adiuuādo ad stu
pēdos effect⁹ cōcurrere vt patebit. Pnt scūs
deludere: pnt vexare corpa: pnt aquas maris
sup terram spargere: et alia facere q̄ iphi vellēt:
que si pmitteret deus: tota pene mūdialis ma
china turbaretur: suffocarent hoiēs: ruerēt do
mus: ficcarent berbe: arboresq; et mutatiōes i
dies viderent in oibus elemētis. Pietas dei
benedicti: que impenū inimicōz extinguit: nec
finit illos cōtra nos exercere quod satis abiunt
et si qñq; id fieri pmitat: iusta sūt eius iudicia et
nobis inscrutabilia: ex dictis tñ oibus demo
nes atrociter cruciantur.

Quod demones vsq; ad diē iudicii sūt in hoc
aere caliginoso: et post ad infernum descendēt.

Quādo cōsideranda ē pena demonum
rōne loci. Proiecti eadem fuerūt a ce
lo empyreo in hūc aerem caliginosum
de quo ait Aug. 3. super Gen. ad literā. Aer
caliginosus est quasi carcer demonibus vsq;
ad tempus iudicii. et Tho. i. pte. q. 60. Locus
iste datur demonibus rōe exercitatis hūmāe
Nam pcuratio salutis nostre ptingit vsq; ad
diē iudicii: et vsq; tūc durat ministerium an
geloz et exercitatio demonū. Descēdūt tñ ali
q ad infernū: vt ibi dānatos vixent. Post di
em vō iudicii simul cū dānatis hoiib⁹ ibi oēs
recludentur. Sed hic speculari libet: qm esse ex
tra celum empyreum non debet demonibus

in penā cedere qm̄ spūalis natura non afficitur loco. Ergo nullus locus ē demonibus pēalis. Respondet Tho. 1. pte. q. 63. q. locus nō ē pēnalis angelo aut aīe: quasi afficiēs alterādo naturā: sed quasi afficiēs volūtatem cōtristādo dū angelus vel aīa apphēdit se eē i loco nō cōuenienti. Si vō obijceret q angelus nō sit in loco: qz vī dicit Boetius in li. de hebdomadib⁹. Cōis animi conceptio apud sapientes ē incorporealis in loco nō eē. Et Ari. 4. phicoz. Non oē quod ē: ē i loco: sed mobile corpus: ergo angelus nō est in loco. Rndet Tho. 1. pte. q. 53. q. equoce dī esse angelus in loco et corp⁹. Et opus enī est in loco p hoc qz applicat loco f3 tractū dimēsiue q̄tūatis que qdem in angelis nō ē. Sed ē in eis q̄tūas vīualis. Per applicatōem ergo vīutis angelice ad aliquē locū qualitercūqz dicitur angelus eē in loco corporeo. et fm̄ hoc p3 q. nō o3 dicere q angelus cōmensuret loco: vel q habeat sitū in continuo. Nec enī conueniunt corpori locato: put ē quātum q̄tūate dimēsiua. Sūl et nō o3 ppter hoc q contineatur a loco. Nam substantia incorporea sua vīute cōtingēs rem corpoream continet ipam: et nō cōtinetur ab ea: aīa. n. est in corpore vī cōtinēs: nō vī cōtēta. Sic angelus dicit eē in loco corporeo: nō vī cōtētum. f3 vī cōtinēs aliquo mō. Adit Tho. q. diuersimode est se in loco conuenit corpori angelo et deo. Nam corpus dī eē in loco circūscriptiue qz cōmensurāt loco: angelus nō circūscriptiue cū nō mēsurat loco: sed diffinitiue: qz ita ē in vno loco q n̄ in alio. Deus autē neqz circūscriptiue: neque diffinitiue: qz est vbīqz. Quō āt hoc sit nō pōt intelligi ab humano sensu vī dicit magister in pmo. di. 37. vbi iduc̄ Criso. sup eplaz ad heb. d. Sicut multa de deo itelligimus que loq peritus nō valemus: ita multa loquimur que intelligere nō sumus idonei. verbi grā. Qd vbi cūqz deus ē scim⁹ et dicim⁹. Quomō āt vbi qz sit intellectu nō capimus. Item quod ē incorporea quedā vīus que oīum eēā bonoz: sci/mus: que āt ipa sit penitus ignoramus. Vt āt redeam⁹ ad angelos nota fm̄ Vāndul. di. 8. secundi. q. opinio ē modernoz q angelus nō ē in loco p applicatōem vīutis: sed p suā substantiā diffinitiue seu p̄sentialiter nō cōmensuratiue. Nā in angelo ē potentia passiuā ad plura: vbi nec ē determinatus respectus alicuius: ergo in eo ē potentia passiuā ad essendum i oib⁹ illis. Qd autē angelus habeat potentia passi-

nā ad: vbi p3: qz articulus ē exēdicatus dicere q substantie separate nullqz sunt. Sūl error est dicere q angelus ē vbīqz: ergo opozet dicere q angelus possit recipere aliqua vbi.

Quod demones punientur pena ignis.

Et nō consideranda ē pena demonuz rōe supplicij: qz puniētur i igne. Idro batur hoc Math. 25. Ite maledicti in ignē eternū: q patus ē diabolo et angelis eius. et Apoc. 20. Diabolus qui seducebat eos missus ē in stagnū ignis: vbi bestia et p̄cudo p3 p̄bete cruciabunt die ac nocte in secula seculoz et de hoc inq̄t aug. in li. de fide ad petrum. Irmissime tene et nullatenus dubites: diabolū et angelos eius in ignem eternū: a xpo eē mittendos vbi nunqz carebunt pena quā eis p̄parauit diuina iusticia. Quāqz vō spiritus sepaui patiuntur ab igne dictum ē abunde i quadragēsi mali de penitētia.

Qd pena demonum nunqz terminabitur.

Vario cōsideranda ē pena demonuz rōe q ne terminet: qz nūqz finiet: et qd super hoc dicit Vigenes adhuc in quadragēsimali diffusius ē p̄tractatum. Quare ex dictis constat qz districtus iudex ē deus qui ppter vnum peccatum angelis nunqz peperci: et vī dicit Tho. 1. pte. q. 64. tenēdus est firmiter q voluntas bonozum angelozum confirmata est in bono: et voluntas demonum obstinata est in malo. Eām āt huius obstinationis non opoztet accipere et grauitate culpe: sed ex conditōne nature seu status: qz vī dicit aug. li. de fide ad p̄derrum. Sic deus creauit āgelos vī q velleret perpeno boni eēnt: qui autem nollent nunqz eos diuino munere repararet. Sicqz in eternū demones obstinati luent penas nequitie sue: a qb⁹ nos liberet xps redēptor bēign⁹. Amē.

Sermo quartus de bello puod continue geritur inter demones et homines.

Namus in quot

tidiana frequentiqz pugna cū angelis malis: qui nos tēptare n̄ desinūt: vī peccātes eoz tadē iungamur societati. ex hoc petr⁹. i. epla. c. 2. dicebat. Sobrii estote et vigilate: qz aduersari⁹ vester diabol⁹: qz leo rugiēs circūit q̄rēs que duoz cui resistite fortes i fide. et ecclia scā i offō aplo: rū nos admonet sic. estote fortes i bello: et pugnate cū ānquo sp̄p̄te et acci. ietū regnū eternū. Qz nī pleriqz qūqz diffidat nec arburantur se posse

posse demonū effugere mille nocendi modos: sicq; in pessima peccata habuit: ideo in h' sermone aliqua de ipsis demonib' aperient: qd' intellectus poterit qlibet animi vires assumere ad pugnandū strenue cū illis qui nostrā pdictio/ nes procurant. De quibus tria mysteria erunt declaranda.

Primum dicitur presidentie.

Secundū potentie.

Tertiū resistentie.

De presidentia demonū: et qualiter omnia disponunt ad interitū hominū. Cap. .I.

Abent demones inter se deputata ma/ ledictōis officia: et cuncta q' possunt or/ dinant ad trabedū hoies vt dei pcepta transgrediant. Imperat supiores: et inferiores obediunt. Sed pro huius partis claritate noti/ cia de presidentia demonū locuturi considerare/ mus illā secundū triplicē respectum.

Primo respectu angelorū malorū.

Secundo respectu angelorū bonorū.

Tertio respectu corporū superiorū.

Qualiter demones presunt demonibus.

Primo considerem' presidentiā demonū p respectu ipsorū angelorū malorū. Vtrū s' inter eos sit platio. Et arguit qdā q' nō. Primo q' ois platio ē s'm aliquē ord' neq; iusticie. S; demones totaliter a iusticia cecide/ runt: ergo i eis nō ē platio. Secundo. Vbi nō ē obediētia et subiectio ibi nō ē platio. Nec autē sine cōcordia eē nō possunt q' in demonib' nul/ la ē s'm illud puer. 13. Inter supbos semp sunt iurgia: ergo in demonib' nō ē platio. Tertio. Si in demonib' esset aliqua platio. Aut hoc p/ tineret ad eorū naturā: aut ad eorū culpā vel pe/ nā. S; nō ad eorū nām: q' subiectio et fuit nō est ex nā: s; ex pctō subsecuta. Nec p'tinet ad cul/ paz vel penā: q' sic supiores demones q' magis peccauerūt inferiorib' subderent. Mō ergo est platio i demonib'. In triū ē ipsa vitas. Ma3 glo. I. ad 1. cor. 15. dicit. Quādiu mūd' durat: angeli angelis: hoies hoib': et demones demo/ nibus p'sunt. Ratio q're inter demones ē pla/ tio: s'm 2. ho. q. 10. q' actio sequit naturā rei. Quorūcūq; nature sunt ordinate: oportet q' et actōes sibi inuicē ordinent: sicut p3 in reb' cor/ poralib'. Quia. n. inferiora corpa naturali or/ dine sunt infra celestia corpa: actōes et mor' eo/ ruz subdunt actōib' et morib' celestiu corporuz. Manifestū ē autē q' demonū qdā naturali or/ dine sub alijs cōstituant. Vnde et actōes eorū

sunt sub actōib' superiorū. Et hoc ē qd' rationes platiōis faciūt: vt. s. actio subditi subdat actōi pla/ ti. Sic igit ipsa naturalis demonū dispositio re/ quirat q' in eis sit platio. Euenit etiā hoc diui/ ne sapiētie q' nihil in vniuerso inordinatū relin/ quit: q' attingit a fine vsq; ad finē fortiter et di/ spont oia suauiter: vt dicit. Sap. 8. c. Ad pri/ mum ergo dicēdū q' platio demonū nō fundat sup eorū iusticia: s; sup iusticia dei cuncta ordi/ nantis. Ad secūdū dicēdū q' cōcordia demo/ nū q' qdē alijs obediūt nō est ex amicitia quāz inter se habeūt: s; ex cōi nequitia q' hoies odiūt: et dei iusticie repugnat. Est. n. p'p'iu hominū impiorū vt eis se adiungāt et subiciāt ad p'p'iaz nequitia crequēdā quos portiores virib' vidēt

Ad tertiū dicēdū q' demones nō sunt equales s'm naturā. Vnde in eis est naturalis platio: qd' in hoibus nō cōtingit q' natura sunt pares. Qd' aut' supiorib' inferiores subdant nō ē ad bonū: supiorū: sed magis ad malū eorū: q' cum mala facere maxime ad miserā p'incat: posse in malis esse magis misere.

Qualiter angeli boni habent prelationē sup demones.

Secundo considerem' presidentiā demo/ nū respectu angelorū bonorū. Vbi vi/ dendū erit an boni angeli habeant p/ lationē sup malos: et possit argui q' nō. Pri/ o q' platio angelorū p'cipue attendit s'm illumina/ tiones. S; mali angeli cū sint tenebre nō illu/ minant a bonis: ergo boni angeli nō habēt pla/ tionē sup malos. Secundo. Ad negligētiā p'si/ dentis p'tinere vidēt ea q' p' subditos male fiūt sicut p3. 83. di. c. error. c. cōsentire. c. Quid. n. p'dest. 84. di. c. puenit. 86. di. c. faciens. 2. q. 7. c. negligere. 17. q. 2. c. figs. 23. q. 3. c. q' po/ test. extra de homicidio. c. sicut dignū. Sed de/ mones multa mala faciūt. Si ergo subdunt pla/ tionē bonorū angelorū videt in angelis bonis esse aliqua negligētiā: qd' est incōueniēs. Ter/ tio. Prelatio angelorū sequit naturē ordinem. Sed si demones de singulis ordinib' cecide/ runt vt cōiter dicit: q' ipi et si nō fuerūt in ordi/ nib' simplr suere s'm qd' iustū erāt aliq' disposi/ ti: si stetit: eē de vno ordine. Alij de alio s; variā dispositionē suorū naturalū. Sic multi demones multis b' onis angelis sunt supiores ordine nature. Mō ergo boni angeli plationēz habēt sup oēs malos. Contra istos ē auctoritas Aug. 9. de tri. ait. Spiritus vite desertor atq; peccator regit p' spiriū vite rōnalē pū et iustū

Et Greg. dicit qd pates dicunt angeli: quoru
dumoni vtutes aduerse subiecte sunt. Respondet
Tho. vbi. s. q. totus ordo platidis primo et ori/
ginaliter e i deo: et picipat a creaturis fz q deo
magis appropinquat. Ille. n. creature sup alias
influencia habet q sunt pfectiores et deo ppingo
res. Maxima aut pfectio: et p qua maxime deo
appropinquat e creaturaz fructu deo: sic sunt
sancti angeli: q pfectioe demones priuantur. Et
ideo boni angeli sup malos patione habet: et p
eos regunt. Ad primum ergo dicendu qd san
ctos angelos multa de diuinis misterijs demo
nibus reuelant cu diuina iusticia erigit: vt p de
mones aliq fiat: vel ad punitionem maloz: vel
ad exercitatione bonoz. Sicut i reb humanis
assessores iudicis reuelat toroz ei sententiaz.
Adiuuimodi aut reuelatōes si ad angelos re/
uelantes cōparent illuminatōes sunt: qz ordinat
eas ad deū: ex pte vō demonū nō sunt illumi/
nationes: qz eas in deū nō ordināt sz ad exactio
nez pprie iniquitatis. Ad secundū dicendu qd san
cti angeli sunt ministri diuine sapientie. Vnde
sicut diuina sapiētia pmittit aliq mala fieri p ma
los angelos vel hoies ppter bona q ex eis eli/
cit: ita et boni angeli nō totaliter cobibēt malos
a nocendo. Ad tertiu dicendu qd angel q e in/
ferior ordine nature pfect demonib qzuis supio
rib ordine nature: qz vtus diuine iusticie cui
inherēt boni angeli: potior e qz vtus naturalis
angeloz. Vnde et apud homines spūalis iudi
cat omnia vt dicitur. i. ad Corin. .2.

Ad demones nō subdunt actionibus cor/
porum celestium.

Artio cōsiderem pidentia demonuz
i respectu corporoz supioz. Vbi disputā
duz e vtru demones subdant actionib
corporoz celestiu. Et qdā ptendunt pbare q sic.

Primo qz demones fm certa augmēta lune
aliqs hoies verat: q pp h lunaticā vocant vt pz
Adar. 4. et 17. Sz hoc nō eēt nisi copib cele
stib subiacerēt: ergo subiacerēt actōib celestium
corporoz. Secūdo. Magromānci obseruāt cer/
tas pstellatōes ad inuocādos demones: qd nō
facerēt si demones corpib celestib nō subderē
tur. Tertio. Celestia corpa vniuersa sunt qz i
ferioria. Sz qbusdā inferiorib corporib demo
nes arcenē. s. herbis: lapidib: et sonis qbusdā
ac vocib: vt a Porphyrio dictū Aug. introdu
cit. x. de ciui. dei. ergo multo magis demones
subdunt actōi celestiu corporoz. Contra ista oīa e
ipsa ratio. Nā demones sunt supiores ordine

nature qz corpora celestia. Agēs aut est supius
patiēte: vt Aug. dicit. 12. sup. Gen. ad lras. Cū
ergo demones sint substantie intellectuales corpi
bus nō vnire: pz q nō subdunt actōi corporoz ce
lestiu nec p se nec p accidēs nec directe nec indi
recte. Ad pmiū ridet Tho. q. cxv. pme pms
q demones fm certa augmēta lune ptingunt
rare pp duo. Primo qd ad hoc q infamēt
creaturā dei. s. lunā: vt Liso. et Micro. dicit.

Secūdo qz cū nō possint operari nisi mediā
bus naturalib vntib: vt dicit: in suis opib
cōsiderāt corporū aptitudines ad effectus inten
tos. Admiffū est qz cerebrū e humidissimum
oīuz ptū corporis: vt Ari. dicit: et ideo maxie su
biicit opatōi lune: qz ex sua pprietate hz mouere
humorē. In cerebro aut pfiunt vires aiales.
Et ideo demones fm certa augmēta lune per
turbāt hoies fantasā qn cōsiderāt cerebrū eē ad
hoc dispositū. Ad secūdu dicit Tho. qz demo
nes aduocati in certis cōstellationib veniūt p/
pter duo. Primo vt hoies i hac errore indu/
cant q credāt aliq numē esse i stellis. Secūdo
qz psiderāt fm aliqs certas pstellatōes materiā
corporalē eē magis dispositā ad effectū p qbus
aduocant. Ad tertiu vō dicit Aug. x. de ciui.
dei. c. xl. qz demones alliciunt p varia genera
lapidū herbaz: lignoz animalū: carminuz: ri/
tuū: nō vt animalia cibis: sz vt spiritus signis:
inquātū h eis exhibent i signū honoris diuini:
cui ipsi sunt cupidi. Nā vt dr. 26. q. 5. c. Nec
miz. Ad h nūc diabolus: vt adorēt qsi deus.

De potētia demonū que supat secūdu natu/
raz omne potētiā hominū. Capi. .2.

Potētiā demonū tā fmo nō vtend
est. Egdē vir pnt credere multi q de il/
la vacillare sunt pscripta. Verūtamē
pter ea q sancti doctores dicūt ad sunt qtidiana
exēpla eoz q magicis artib iuolui stupēda et i
estabiles quodāmo opari vident. Mas artes vt
Py. ingt. s. li. cibimol. fm iuenit Zoroastes
rex Bactrianoz: quē Min rex Asirioz iter/
fecit. De quo etiā Aug. li. xi. de ciui. dei. c. 14.
asserit: qz qn nat est pmo risit. Immisit se hōi
artib demones: et pmittēte deo fuit q hoies fa
cere nullo pacto possent. Et tū ista magis no/
bis innotescūt psiderāda nobis occurrūt poten
tia demonū secundū triplicem respectum.

Primo respectu miraculoz.

Secūdo respectu delusionum.

Tertio respectu vexationum.

Ad demones qzuis nō possunt facere mira
cula: pnt

cula: pnt tñ facere vera opa fm facultatē hoīuz.

Rimo pñsiderāda ē demonū potētia re
p spectu miraculoz. Vbi a doctorib⁹ di
sputat: vtrū demones possint miracu
la facere. Et rñdet Alex. i. 2. volumine summe
et Tho. 1. pte. q. 114. q. si miraculū pprie acci
pit: demones miracula facere nō pnt: nec aliq
creatura: s; sol⁹ de⁹: qz miraculū pprie dī qd fit
pter ordinē totius nature create: sub q ordinē oīs
hūus creature pñet. Dicit tñ qñqz miraculū
large qd excedit humanā facultatē et pñsideratio
nem. Et sic demones pnt facere miracula: q. s.
hoīes mirant in qñā corz facultatē et cognitōez
excedūt. Mā vn⁹ hō in qñā facit aliqd qd est su
pza facultatē et cognitōez alteri⁹: ducit aliū i ad
miratiōē sui opis: vt quodāmo videat miracu
lū opari. Sciēdū tñ qz hūis hōi opā demo
nūz q mirabilia vident ad veraz rōnē miraculū
nō ptingāt: sunt tñ qñqz vere res. Sicut magi
pharaonis p hūitē demonū veros spētes et
ranas fecerūt. Et sicut qñ ignis de celo cecidit:
et familiā Job cū gregib⁹ pecoz vno ictu ab
sumpsit: et turbo domū deiiciēs filios ei⁹ occi
dit. Sic etiā demonib⁹ opantib⁹ scñ ē: vt terre
atbentensū vastarent aquis. Refert Aug. 18.
li. de ci. dei. c. 9. q. postqz cōdit fuerūt Athene
vt atbene vocarent: qd certe nomē a Athenerua
est q grece atbena dicit hāc cām Daro indicat:
cū apparuisset illic repente oliue arbor: et alio lo
co aq erupisset regē pdigia ista mouere: et mi
se ad Apollinē delphici sciscitādū qd ielligen
duz esset qdne faciēdū. Ille rñdit: q olea Athi
neruā significaret: vnda Meptunū: eo qd ē in
ciuiū pñte: ex cui⁹ pot⁹ nomine duozū deozūz
quoz illa signa eēnt: ciuitas vocaret. Istō Li
crops oraculo accepto: ciues oēs vtriusqz sex⁹.
Ados. n. tñc in eisde locis erat vt etiā semine
publicis pñtationib⁹ interessent: ad ferendūz
suffragiū cōvocauit. Consulta igit multitudi
mares p Meptuno semine p Athenerua ulere
stias. Et qz plus vna iucta ē feminaz Athiner
ua viciū. Tūc Meptun⁹ irat⁹: marinis fluctib⁹
estuātib⁹: terras atbentensū populat⁹ ē: qñ spar
gere lat⁹ qñlibet aqz difficile demonib⁹ nō est.
Hec Aug. sequit Tho. vbi supra: qz hūis mā
corpalis nō obediāt āgclis bonis seu malis ad
nutū: nec demones sua hūitē possint trāsmuta
re materias de forma i formā: pnt tñ adhibere
qdā semina q i climatib⁹ mūdū inueniunt ad ali
quos effect⁹ pñedōs vt dīc aug. i tertio de tri
nitatē. Jō oēs trāsmutatōes corpaliū rez q pnt

fieri p aliqz hūitēs naturales: ad qz pñt pñdi
cia semina: pnt fieri p opatōez demonū hōi se
minib⁹ adhibitis: sic cū aliq res trāsmutant in
spētes vel ranas: q p putrefactōez gnari pnt.
Ille vo trāsmutatōes corpaliū rez q nō pnt fie
ri hūitē nature: nulla opatōe demois pfici pnt
fm rei hūitē: sicut q corp⁹ humanū mutat in
corp⁹ bestiale: aut q corp⁹ hoīs mortuū reuiui
scat. Dicitur sunt oīa ista ad cōfirmatiōē pñcedē
tium. Mā nisi pietas dei nobis subuenireta po
testate demonū nūqz effugeremus.

Qualiter demones possunt multipliciter de
ludere sensus humanos.

Eūdo pñsiderāda ē demonū potētia re
s spectu delusionū. Et n. dicit Bon. in
2. di. 8. pnt demones deludere sensus
humanos: et h tripliciter. Prio onēdo pñs
eē qd nō ē. Scdo onēdo re ali qd ē. Ter
tio abscondēdo qd pñs ē. Prio qd ē fac spēs
offerēdo. Scdm qd ē facit sensū vel obiectū va
riādo. Tertio vo ipedimētū pñtado. Pdmū
intelligi pnt sic. Quādo santasmata existētia in
terius offerunt fori oblatōe ipsi hūitū interiorū
vel hūis interior foriter illis intendit: similicu
do rei videt eē veritas. Hoc manifestū ē p na
turā. Mā frenetico pp ascēsus fumofuātū ad ce
rebū ex modica occasiōe exteriori videt q vi
deat vel audiat multa q nō sunt sibi pñsentia.
Similiter p foritē cōuersionē interioris fantas
ma vt veritas: sicut ang. exēplificat: q qdā tāta
cōuersione recogitabar cuiusdā mulieris imagi
nez: q ei carnaliter cōmisceri videbat etiā vigi
lando. Pter hūc modū pnt demō diuersa homi
ni facere apparere. Et de hoc exēplū i. 2. dia
logoz li. Vbi narrat Greg. qñter duz pñstue
retur monasteriū quoddā: i quo aderat sanctus
Benedict⁹: inuentū ē sub terra idolū quoddaz
encū: qd cū frates portassent i cognā vñsum est
cis q exisset inde flamma ignis: q totā cognā
potuisset incendere. Qd cū p spm. cognouisset
beatus benedict⁹ cucurrit ad eos: et oratione sa
cta fantastiū illud euauit. Scdo pnt diabol⁹
deludere sensus onēdo re aliter qd est. Nam
naturaliter pnt cōtingere hoc ppter variatiōē
aliquā ex parte organi: sicut qñ humor sangui
neus vel vapor igneus descēdit ad oculos vide
tur homini q ea q exterius sunt sint rubra: vel
ppter variatiōē aliquā ex parte obiecti: sicut
cōingit aliq q ex positōne candele: vel dispo
sitiōe palearum vidēt palee esse serpentes.

Tertio possunt diaboli deludere sensus: ab

scandendo qđ pñs est. *Maz* res qđ pñs ē du-
pliciter pōt latere sensus nñm. Aut qđ ipeditur
pñs sensus ne pueniat ad sensibile. Aut qđ i/
pedit spēs sensibilibs ne pueniat ad sensum. Et
utroqđ mō fieri pōt virtute demonis. De hac
delusiōe diffuse loquitur Aug. 18. li. de ci. dei. c.
17. 18. et 19. ubi iducit qđ tradūt gentiles de so-
cietate diomedis cōuersis in volucres: dicūqđ tē-
plū diomedis ē in insula diomedea nō longe a
monte gargano: qđ in apulia: et hoc templū cir-
cūuolare atqđ icolere aues illas tā mirabili ob-
sego: vt aquā ipleant et aspgant: et eas si greci
venerint: vel grecoz stirpe pgeniti: nō solum
getas ēē: vepz et illos adulari. Si aut alienige-
nas viderint subuolare ad capita tāqđ grauib⁹
ictibus vulnerare: vt et pimanf. Nam duris
et grandib⁹ rostris satis ad bec plia phibetur ar-
mate. Hec Varro vt astruat cōmemorat alia
nō minus incredibilia de illa magna et famosiss-
sima Circe: qđ socios quoqđ viris cōuertit i be-
stias: et de archadibus qđ forte ducti trāsnatabāt
quoddā stagnū atqđ ibi cōuertebant in lupos:
et cū filiis feris p illi⁹ regionis deserta vine-
bant. Si at carne nō rekerēt humana: rursus
post nouē ānos codē renatato stagno reforma-
bant in hoies. Si. n. dixerim⁹ hec nō ēē credē-
da nō desunt qđ dicant talia fuisse exptos. *Maz*
et nos ingt Aug. cū ēēmus in italia audiebam⁹
taliam de qua illa regione illaz pñm: vbi stabula-
rias mulieres in caleo dare solere dicebat ibi/
tas his malis artib⁹: qbus vellent seu possēt vi-
atozib⁹: vnde in iuncta illico verterent: et ne-
cessaria queqđ portarent: post qđ pfuncta opa ite-
rū ad se redirent: nec tamē fieri in eis mentem
bestialē: s; rōales humanāqđ seruari: sicut apu-
leius in libris quos asini auctitūlo inscripsit
sibiūpsi accidisse: vt accepto veneno hūano aio
pmanēte asinus fieret: aut indicauit aut finxit.
Hec vel falsa sūt: vel tam iustata vt merito nō
credātur. Irmissime tamē credēdum ē nō so-
lum aiūm: sed nec corpus qđem vlla rōne: arte
vel pñte demonū in mēbra et liniamēta bestia/
lia posse cōueri: sed pōt ēē vt corpora ipsa ho-
minū alicubi iaceant vinentia qđem sed multo
granti⁹ atqđ vehemēti⁹ qđ somno suis sensibus
obsera. is: talisqđ ēē sibi hō ēē videat: sicut talis
videri sibi possit in sonis: et portare onera: que
onera si vā sūt corpora portantur a demonib⁹
vt illudat hoibus. *Mā* qđam noie pstantius
patri suo contigisse idicebat: vt venenū illud p
caleū in domo sua sumeret: et iaceret in lecto osuo

quasi dormiēs qđ tamē nullo mō poterat excita-
ri. Post at aliquot dies: cū velut enigillasse di-
cebat: et quasi sōnia narrasse qđ passus ē cabal-
lū se. s. scēi annonā inter alia iunctia militib⁹ ba-
iulasse. Ad ita vt narrauit scēi fuisse comptus
ē: que tamē ei sua sōnia videbātur. Indicauit
et alius se domui sue p noctē anteqđ requiesce-
ret vidisse veniētē ad se pñm quēdam sibi no-
tissimū sibiqđ exposuisse nōnulla *Platonica* qđ
antea rogatus exponere noluisse. Et cū ab eo
dē pho qđsum fuisset: cur in domo eius fecerat
quod in domo sua petenti negauerat. Ad sece-
it: sed me fecisse somniaui. Ac p hoc alteri per
imaginē fantasticam exhibitū ē vigilanti: qđ al-
ter vidit in sōnis. Hec ad nos eis referētib⁹
puenerūt quos non estimam⁹ fuisse mentitos.
Hec Aug.

Qualiter demones possūt verare corpora.
Ertio cōsiderāda ē demonū potētia re-
spectu verationū. *Post* sunt. n. verare
humana corpora: vt ingt aug. li. 8. nā
demonū. *Mā* ppter subtilitatē nāe pñt penetra-
re quecūqđ corpora sine obstaculo. Insup pñt
illa corpora pūrbare et molestare: vt clare p; in
euāgelijis: de his quos xp̄s liberauit. Diebus
et mēis aliquas mulieres demōiacas vidi: et au-
diti illas loquētes talia: que nō nisi demōes di-
cere potuerūt: et vtute iesu xp̄i liberati fuerūt.
Inter ceteras tñ vna fuit *Neapoli* anno dñi
1470. de qua exp̄s sū qđ referā. *Pre*dicāte me
ibi tpe quadragesimali sonabat vndiqđ rumor
qđ aīe quozūdā defunctorū itranerant corp⁹ eius
loqđbat illoz idiomata: cōmemorabat gesta: et qđ
nūqđ ipa didicerat enarrabat. Accessit ad eā cū
suis illustrissim⁹ calabrie dux regis primogeni-
tus. Durū eū in admiratōem nō puam: dū se
creitissima illoz defunctorū apicbat. Quadam
vō die ego ipse ad eā vidēdā accessi: et qđ pñm
intraui camerā: in qua multi aderāt. Ipsa vō
iuuencula iacebat in lecto: cepit furere oculis
torquere vultūqđ minacē et tristē exhibere. Tā
dē clamās aiebat. Tu venisti buc. Ad qđ. Ad
qd. Ego respōdi. Vtrecū pñer in noie iesu xp̄i
gloriosi. At illa. Quid vis. Dolo dixi scire qđ
nā es. Illa respōdit. Ego sū stephanus sicut
quoddā armiger et stupēdiarius. Ego subiunxi.
Ad ētis o fallax et imūde spūs. Adiuo te p ie-
sū in cui⁹ noie oē genu flectis: celestius terrestri-
um et infernoz vt vtatē patefacias. Tūc cū grā-
di molestia illi⁹ corpus arrogāter pñdū. Ego sū
diabolus. At ego. Quare dicebas qđ eras aīa
stephani

Stephani sculi. Et illa *De decipiā*. ad hoc. n. intēdimus vt decipiam? qz vellem? oēs hoies fore dānatos: sicut et nos sum? Itē ego iter rogavi eā. Et quare me nō decepsisti: sed mihi vix cōfessus es. Ille addidit. *Idropter officiū tuū*: qz tu p̄dicās euāgelicaz v̄tatem: et es inimicissimus noster. Ego replicavi. Quare. Qz ingt nos sollicitamus homines vt perdantur: tu vero trabis illos vt conuertantur. *Di*xi ad hoc ego. Quis ego sū. Rēspōdit. Tu es frater Robert? qz p̄ oēm italiā plurib? annis fuisti cōtrarius opib? nostris: et nouiter venisti Neapoli: et prima die quadragesime p̄dicasti i castro corā rege ferdinādo. Ego peti ab illo. Quare odio habetis deum. Rēdit. Qz eiecit nos a celo empyreo: et p̄nuauit nos dignitate nostra. Et ne inuideret multis p̄logū spaciū ad interrogata rēdit: qz qūq; male libet: et ita docte ita efficaciter: ita et hostiliter v̄tate exp̄mebat: qz oīo et infallibiliter dep̄hendi ipm diaboli eē. Cui cū p̄cepisset vt in nomine iesu corp? illū eriret nec illud lederet: post multas cauillatōes faciente misericordia di abscessit. Remāsit v̄o puella illa pallida. Et a me interrogata: qd faceret. rēspōdit se a sōno euigillasse: cū oīum mēbroz suoz collusioe. Quare at deus p̄mutat aliquādo homines sic verari. rideo qz hoc facit aut ad maloz puniōez aut ad bonoz purgatiōem et p̄batiōem: aut ad sue glorie manifestatiōem. Iudicia tamē eius abyssi multa.

Quot oēs volentes possunt nō solum resistere demonibus: sed et illos vincere et superare.

Capitulum 3.

De audientibus hoies que de demonibus dicta sūt nimio terrore corripuntur: diffidētq; posse saluari: dū opus ē cū hostib? terribilibus cōferere manus. Verū tū vt greg. ait: debilis ē hostis: et nō vicit nisi v̄tē. Quare facile ē nō solū resistere virib? demonū: s; et illos vincere et superare. Qd v̄tē ple inoreleat in hoc tertio mysterio ostendimus p̄ qlibet volēs diaboli et oēs demones ad manū ipellētes pōt confundere.

*Id*robabimus at hoc triplici rōe.

Primo rōne ligationis.

Secūdo rōne custoditionis.

Tertio rōne permissionis.

Qd p̄ dñm iesū xpm ligata est p̄tās dmonū

Rimo pōt vnusq; diabolo resistere:

illūq; vincere et superare rōe ligatiōis: qz

p̄ dominū iesum saluatōem nostrā: et po

testas ē ligata. Vnde apoc. 2. c. Ioannes ait. Vidi angelū. i. xpm descendētē de celo habentē clauē abyssi: et cathenā magnā in manu sua. Et apphēdit draconē serpētē antiquū: qui ē diabol? et sathanas et ligauit eū. Motādus tamē fm Bon. vi. 19. tertij li. qz sicut et dicit magister in textu p̄ passionē xpi sum? a p̄tate diaboli liberati oēs qdem q̄tum ad sufficientiā: sed illi soli qz sit de eius corpore: qd ē ecclesia q̄tum ad efficaciam. Diabolus. n. ante passionē xpi hēbat duplicē manū. s. attrahētē et ipellētē. *Ad*anū attrahēs erat p̄tās trahēdi ad lūmbū et iustos et scōs. *Ad*anū ipellens erat p̄tās p̄cipiendi in malū vel p̄ fallaciā vel p̄ violentiā: qz temptabat vt draco: tēptabat vt leo. Et prima manus s. attrahētiā erat tāte potētiē vt nullus posset ei resistere: et hec fuit ei oīo amputata p̄ xpm. Iā enim nullū iustū pōt ad lūmbū trahere: qz p̄ passionē xpi deletū ē chyrographū p̄ti ade. *Ad*anū at ipellētē hēbat ita forte: vt cū magna difficultate posset qz ei resistere: et iō fere in oīb? regnabat. Qd ē. n. vel supabat p̄ fraudulentiā vel p̄ violentiā: et hec p̄tās debilitata ē p̄ xpm: p̄ quē lūmē v̄tutis ap̄tur contra fraudulentiā diaboli et adiutoriū v̄tutis tribuit contra diaboliā violentiā. Appuit at lūmē v̄tutis et iteri? p̄ diuinā inspiratiōem: et exteri? p̄ humanā instructiōem. Iā. n. oībus ē v̄tutis p̄palata: et iō destructa ē idolatria q̄ prius regnabat. Adiutoriū etiā v̄tutis tribuitur p̄ gratie ifusione: qz reprimū concupiscentiam.

Qd ppter angelum custodientes possumus diabolo resistere.

Eūdo pōt vnusq; diabolo resistere illūq; vincere et superare rōe custoditiōis

*M*ā habēt oēs hoies angelū custodiētē: vt hiero. docet sup *Ad*athē: et ponit magister in. 2. di. xi. Quare si tēptat diabolus ad malū: angelus custodiēs inducit ad bonū. De custodia v̄o bonoz angeloz dictū ē i qdragefinali: in sermōe de amore dei ad aīam ido hic non curo diffusius de illa tractare.

Qd deus nō p̄mittit vt diabolus tēptet hominem p̄ volūtate sua.

Ertio pōt vnusq; diabolo resistere

illūq; superare rōe permissionis vt. n. dicit

apls. i. ad Cor. 4. f. fidelis deus qz nō

p̄mittit vos tēptari supra id qd potestis: s; facit

cū tēptatiōe pueniū. Illūq; ergo deus finit al

quē a demone ipugnari cui nō p̄stet grāz ne d

apiat aut opprimat. *M*ostra igitur iterit forte: nē

vinicare: qz si legitime certauerimus coronabi-
mur: qz vt dicit. Jac. i. Beatus vir qz sufferit te-
ptationem: qm cu pbatus fuerit accipiet coronam
vite: qua nobis largiatur xps dei fili. Amen.
Sermo gntus de cognitōe supbie qz fugienda
ē: ne cum angelis ruentibus deputemur.

aulum ad

modū p
desz no
bis itel'igere qz deā sunt de iudi-
cio dei cōtra āgelos trāsgresso-
res: nisi oi studio et diligētia ela-
borauerimus tumētē supbiam

fugere et detestari. Ipsa figdem ē oium vitoz
regina: quā difficile multi cognoscūt: qz vinum
ē spūale: latet i corde: viget in mēte: seruet i aīo
et sola volūtate deliberata cōpletur. Et tñ p ex-
trinseca cognoscūtur intrinseca: vt sic supbiam co-
gnoscamus: mūdofqz nos ab eius labe serue-
mus: de fructibus et signis supbie dicemus in
plenti. Distinguemus aut super tribus articu-
lis. 12. fructus.

¶ fructus primi articuli.

Primus fructus ē extollētia.

Secundus arrogantia.

Tertius vana gloria.

Quartus iactantia.

¶ fructus secundi articuli.

Primus fructus ambitio.

Secundus hypocrisis.

Tertius pertinacia.

Quartus ingratitudo.

¶ fructus tertij articuli.

Primus fructus inobedientia.

Secundus curiositas.

Tertius contentio.

Quartus presumptio.

Ad superbi deificāte seipsos et spernūt de-
um celi: qz se cognoscere nolūt.

Rim' fruct' qz signū ē supbiētis animi
p extollētia dicitur: qm. s. aliqz ppter do-
na aut nāe aut fortune vt sic loquamur
aut spūalia: aut corpalia: aut tpalia: puta ppter
diuinitis generis nobilitatē corporis formositatē
robore et fortitudine elegantiā subtilitatē ingenij
fecunditatē memorie: et filia deificat seipsz et deū
cognoscere negligūt. Cōtra illud qd dicitur. Hiero-
mie. 9. c. Nō gl'iet sapiēs in sapia sua: nec for-
tis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis
sz in hoc gl'iet qz gl'iat scire et nosse me. Segitur
ex hoc ignozōtia sui: qz obliuionē iducit i firmi-
tatē et fragilitatē hūane Et certe dānificatur in

hoc hō: dū deficit ab ea regula qz cūctis ē oīs sa-
piētie fundamētū. Doce qppe oīum tā scōz qz
phōz cognitio suiphius p'dicat lex p'cipua fruc-
tū ē: vt qz sapie. Vnde Ber. li. de cōsiderati-
one ad Eugenū aut. Moveris lz oīa mysteria
lata terre: alia celi: p'sūda maris: si te nescieris
filiis cris edificātū sine fūdamēto: ruinā nō stru-
turā facies. Et Aug. in p'hemio qrti li. de tri-
nitate. Laudabilior ē aīus cui nota ē i'firmitas
ppria: qz q ea nō respecta vias fidez: fūdamen-
ta terraz: et fastigia celoz scrutat. Et Vgo li.
i. de aīa. Melior es si teipm cognoscas: qz si te
neglecto cognoscere cursu fidez: vires her-
bar: cōplētiōes boīum: nās aīalū: celestius et
terrestriū sciam h'ies. Adulti. n. multa sciunt et
seipsos nesciūt: cū tā sūma phia sit cognitio sui.
Et macrobi' li. de sōno scipiōis. Delphici vox
hec fuit oraculi cōsulēt ad brāudinē quo itinef
puenire possz. Si te igt noueris. Supbi itaqz
cōtēpto deo i seipsis cōfidūt: nō arbitrates deū
supiorē: nec se piculīs passiōibz et mori subiec-
tos. Talis erat supbia. Atrei qdū fratris filios
in odiū occidisset dicebat. Q'lis astris gradior
et cūctos supio: altū supbio v'ice attingēs celoz.
Talis fuit supbia Romanoz: de qd' Aug. li.
de ci. dei. c. i. dicit: qz ad tāta supbiā extollētiāz
reputatōzqz deuenerūt: qz se deos estimabāt.
Vnde igt. Hoc vobis qd dei ē: supbeqz aīe spūs
i'har' affectat: amatqz sibi i laudibz dīci. Parce
re subiectis et obellare supbos. Talis fuit sup-
bia Dominani ipatoris: qz vt scribit Suetoni'
Eutropi' et beda. li. de t'pibz fuit vespasian' fili-
us et frater iunior Titī. Qui tito dominan' in i-
pio successit: imo ita fuit regnādi cupid' qz sepe
frēz iustificere satagebat: et clā et palā sp fraudes
illi pabat: quē titus sp ferebat patēter. Tādē
mortuo Tito i ipū sublimat' ondu se i p'cipio
moderatū valde: simulauit diligere studia l'raz
et bibliothecas reficere: ita videbat horzere cedel
vt ne boues imolare mādauerit. Sz firmat' se
uer' appuit. Senatores et nobilissimos occi-
dit. Persecut' ē xpianos et iudeos sz eusebiū
li. 3. historie eccl'astice. Et fm horosū. li. 7. se-
dcū et dñz iussit appellari: et in cūctis p'mordijs
l'raz suaz dicebat. Dñs et de' vester domitius
n' ita mādāt. Tādē dō p'mittēte a cubicularijs
suis septē vulneribz occisus ē āno etatis sue. 45
Ad excellētiā isup ascēdit cor Herodis agrip-
pe qz occidit Jacobū et petz icarcerauit. Refert
qdē Joseph'. 19. antiquitū li. qz cū Cesareā ad-
uenisset et ad eū tot' p'uicie vni vnanim' cō-
uenissent

venisset: ille veste fulgenti ex auro: argenteoque mirabiliter cōtexta idur? incipere die pcessit ad theatra: ubi cū pmos solis radio vestis argētea suscepisset: repulso splendore duplicatā spectantibus lucē fulgor metalli vibrācis effudit: ut insistentibus pstrigeret acie terror aspectus. Illico adulantis vulgi cōcrepāt voces dicētis. Nūc vsq; ut homo minē te timuim? s; ex hā supra hūanā nām te eē fatemur. Et dū adulatorib; omulceret bonoribus: et oblatos sibi diuinos honores n̄ respueret: repēte mortifero viscerū dolore corripit: et dū p manū suorū dportaret dicebat. En ego vester de? duco ad mortē. Dixit igit qnq; dies et vermicibus ei? viscera corrodētib; expirauit. Nec mirū: q; ut dicit Jac. 3. c. De? supbis refistit. Et Seneca tragedia prima. Sequitur superbos victor a tergo deus.

Quod supbi cōuersāt cū suis primis arrogāt. Ecce fructus supbie: q; signū ē supbi cordis arrogātia dicit. Sic facit primum pūpēdere: et i dicitis gestis moribus: cūctisq; extrinsecis rebus supbe cū proximis se habē. Qui sic ē arrogās supbe icedit: superbe loq; supbe igredit et egredit: supbe comedit: supbe oia facit cū clamore et strepitu: minis et cōtumelijs. Verūtamē cōtra istos ē auctoritas. Ecc. 3. c. dicētis. Quanto maiores hūilia te in oibus. Et Li. i. pūo d' officijs inq;. In rebus et pspis supbia fugiēda ē et arrogātia. nā ut aduersas res: sic et scōdas imoderate ferre leuitatis ē. et Quidi? 3. d' arte amādī. Nō natet i vultu dānosa supbia vestro. Dicit Lassiador? i eplis. Quamēni oīus bonorū ē sincera benignitas. Igit si tu gradu aut dignitate aut vultu superas reliquos: noli illos pedib; cōculcare. Sis amabilis: affābilis: et vultu facieq; placidus: et ut dicit Seneca ad lucillū. Sic cū inferior vinas quēadmodū tecū supiorē viuere velles. Scribit in policatorone li. 5. q. Bratian? optimus ipator: arguentibus cū amicis: q; i oēs familiaris eēt nūmū et cōis: respōdū se talē velle ipatorē eē priuatis. quales impatores sibi esse priuatū optasset. Bene est vt q; alijs impati meaf: s; melius vt diligat. De hoc Licerio li. 2. de officijs ait. Qui rex nec apius quicquā ad opes tuēdas actēdās q; diligat: nec alieni us q; timet. Tandā ergo māsfuetudo i oibus ē magnis viris: dū nō tāta non sit vt vilescat auctoritas. Recitat Valerius li. 5. de Alerādro magno: q; cū vidisset militē quēdā senio cōfectū frigore nimio stupefctū: cū ipse esset i sede

sublimi pproqua igni surrexit: et suis māibus illū i sede sua reposuit dicēs: illū salutare sibi futurū. S; nobis q; xpiani sumus exēplū xpī salutis eē d; de quo sic pulchre loq; Hiero. i. epla ad Anoniu monachū. Domin? noster hūilitatis magister disceptantibus d' dignitate discipulis: vnū appbēdit ex puulis dicēs. Nisi cōuersi fueritis et efficiamini sicut puuli nō irabitis i regnū celoz. Quod ne docere tm̄ nec facere videret docuit exēplo: dū discipulorū pedes lauat dū loqur cū samaritana: dū ad pedes sibi sedēte Maria de celoz disputat regno: dū traditorē osculo excipit: dū resurgēs pūo mulierculis appuit: Ad idē ē text? Epiani. 9. di. c. dñs.

Quod supbi qrit glīam tpalem que nūbīl est. Eritus fructus q; signū ē supbie ē vana gloria. S; quo vana gloria dicatur pleriq; audire cupiūt. Nā si loquntur d' illa beata de qua psalmus ait. Exultabit scī i gloria: certe vana nō ē: quā cūcti desiderare tenent. Tpalis adhuc gloria vana nō ē: q; virtuti fauet: cōformat nāe et aiūm ad queq; difficilia et ardua roborat. Est hec fm Ambro. li. d' officijs clara cū laude notitia. Et fm Tullii i rhetorica ē frēqns d' aliq; fama cū laude. Laus vō vt dicit Ari. pūo rhetoricoz ē fmo elucidat magnitudinē rei. vñ aug. sup Jo. glīari idē ē q; clarificari. De hac glīa igit Seneca ad lucillū. Nulla ē tā excelsa vō q; dulcedine glīe n̄ tāgat et hiero. ad Sabimianū. Māli ducimur malo: et adulatorib; nostris libet fauere? et q; nos n̄ deam? idignos et calid? rubor ora pfūdāt: tm̄ ad laudē sui intrinsec? aia letat. et claudian? Gaudet enī vō testes sibi iūgere nūfās. Carmē amat q; carmīe digna gerit. et Quidi? li. d' tristib; Dēiq; n̄ puas aio dat glīa vires. Et secūda fac pectora laudis amor. et Ecc. 4. Quā igit sapiēs habe d' bono noie. Et puer. 15. Fama bōa ipi guat ossa. et. 12. q. 1. c. nolo. aug. famā tuēdam hortat. et idē. 5. d' ci. dei. c. 12. dicit d' romāis. glīam igit diuicias hōestas volebāt: hāc ardētissime dilexerūt. popt hāc viuere voluerunt. ppter hāc et mori n̄ dubitauerūt. Et. 18. c. eius dē. Hec sūt duo illa: libertas et cupiditas laudis hūane q; ad scā cōpulere mirāda romāos. Nō q; vt glīa fugiēda: quā oēs efferunt miris laudib;. S; alex. i. 2. et Thō. 2. fe. q. 132. dicit q; glīa tpāl pōt appeti ordiāte et iordiāte. cū p mō appetit nullū ē pctm̄. nā cū q; cogitat bonum suum dignum laude et approbat illud cupiens ab alijs laudari: aut propter diuinum

honorē: aut pp primorū salutē: aut appetēdo
nō appetit cōtra deū & primū: nec i gloria finē
cōstituit: de supbia & vana gloria reprehēdi nō
pōt. Inordinate vō gloria appetit primo qñ
qs querit gloriā de eo qd est peccatū: sicut luxu
rius de carnalitate: iracūdis de vindicta & cō
tumelijs: & similia: de qbus alig gloriānt: quos
reprehendit s. d. Quid gloriaris in malicia:
q potens es in iniquitate. Secūdo gloria ap
petit inordinate cū eā qs querit de eo qd nō hz
puta de sciētia: de sapiētia: de sanctimonia vite
& bñoi. Tercio quādo qs qrit gloriā de eo qd
nō est gloria dignū: vt de diuitijs: de pulchritu
dine: de fortitudine: de edificijs: de dominijs
& qbuslibet tpalib⁹ bonis. Istae gpe boies in
his gloriānt & vane: qz oia ista sumus & fauilla
sunt. 3o sapiēs eccle. I. c. p istis dicit. Vanitas
vanitātū & oia vanitas. Liso. sup Job. sic
sequit. Quē vñ scilicet si saperēt q i potētia vñ san
tur: i parietib⁹ suis oib⁹ & vestibalis scriberēt i
domo: in foro: & in egressib⁹: & ante oia i pñe
tije suis: vt semp eū & oculis cernerent: & corde
sentirēt: qñ multe sunt rex facies & imagines
falsē: q decipiūt incautos. Istud opozet quoti
die carmē salutare & in pradijs & in cenis: & in
omnib⁹ cōuentib⁹ libenter vñquēq; prio suo
canere: a primo suo libenter audire: qz vanitas
vanitātū & oia vanitas. h ille. An nō videmus
qz breui deficiūt oia. Dicit Esa. 4. c. Omnis
caro senū & ois gloria ei⁹ qñ flos agri. Et sicca
tuz est senū: & cecidit flos. Ideo Dgo. li. I. de
aia ingt. Dic mihi vbi sunt amatores mundi:
q ante pauca tps vobiscū erāt. Nihil ex eis re
mansit: nisi cineres & vermes. Boies suere si
cut tu. Comederūt biberūt riserūt: duxere i bo
nis apparentib⁹ dies suos: in puncto autē ad in
ferna descendere. Hic caro eorū vermibus: illic
anima cternis supplicijs deputat: donec rursus
infelici cōmercio colligati sempiternis inuoluā
tur incēdijs. Et Baruch. 3. Vbi sunt pñcipel
gentiū: & q dominant sup bestias q sunt super
terrā: q in auib⁹ celi ludūt q argentū thesaurizāt
& aux in quo cōfidunt hoies: & nō est finis acq
sitionis eorū q argentū fabricāt: & solliciti sunt:
nec est inuentio opex illoz. Exterminati sunt
tamē: & ad inferos descenderūt. Et alij loco eo
ruz surrexerūt. Ad hoc facit exemplū de quodā
impatore mortuo: ad cui⁹ sepulchrū accedēs q/
daz phs: tumulo patefacto videns cadauer illd
horribile dixit. Intuim⁹ sum cadauer Cesaris
in sepulchro: & vidi eū linido colore coloratuz:

putredine circumdatū: aluū ei⁹ disruptū & vermīa
cateruas: q pillū trāseuntes discurrebāt. Duo
fameliici angues i oculoꝝ foucis pascebant: cri
nes nō adherāt capiti: dentes patebāt labijs cō
sumptis. Et dixi. vbinā cesar chorus puellaz:
magnitudo diuitiaz: caterua baronū: acies mi
litū. Vbi sunt canes venātes: eg veloces: aues
rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus:
aureū atrīū. Vbi sunt tot mutatoria vestimēta
diuersa cibaria: cānicū lire organoz sonit⁹ odor
aromaticus. Te verebant hoies: timebāt prin
cipes: colcāt vrbes. Vbi est tāta potētia & taz
preclara magnificētia. Et respondit mihi. hec
oia defecerunt in me quādo defecit in me spiri
tus meus: & reliquerūt in hoc me miser sepul
chro circūvolūtū putredine carnis mee.

Quod supbi iactanter de se loquunt: & qua
liter potest quis absq; peccato se laudare.

Varus fruct⁹ q signū est elate mentis
q iactātia dicit: & est cū qs proprio ore se
laudat. Hoc autē incōueniens esse di
ctis sanctorū & phoz demonstrat. Vnde sapiēs
prouer. 26. ait. Laudet te alien⁹: & nō os tuū: ex
traneus & nō labia tua. Et cicero i pmo de offi
cijs. Turpe est de seipso pdicare. Et Quintilia
nus li. 8. de oratoria institutione. Vitiosa ē ia
ctatio: infertq; audiētib⁹ nō mō fastidiū: s; etiā
plerūq; odiū. Et Seneca lib. 2. de beneficijs.
Retrahēda est inanis iactatio. Res loquatur
nobis tacentib⁹. Quando autē qs pōt de seipso
dicere absq; peccato: licet dictū sit in quadrage
simali: tamen hic repetendū est. Ideo nota fm
doctrinā Alexandri in. 2. volumine summe: q
aliquis potest tripliciter se laudare.

Primo meritorie.

Secūdo venialiter.

Tercio moraliter.

Primo cū merito. Et hoc tripliciter. Aut p
pter charitatē dei. Aut ppter charitatē primi.
Aut propter charitatē propriā. Primo lau
dat se qs propter charitates dei: vt sue bonitati
gratie referant. De hoc sic loquit Lyprianus:
in epistola ad donatū. O diosa iactatio est: qz
uis nō iactatū esse possit: sed gratū: qzqd nō ho
minis virtuti ascribit: sed de dei munere pdi
catur. Sic fecit gloriosissima vgo dñz visitante
Helisabeth Luc. 2. quādo cecinit vba illa sua
uissima. Magnificat aia mea dñz. Scdo pōt
qs cū meruo se laudare pp charitatē primi: vt
puta ne scādalizet pp vba detrahētiuz. Maz vt
dñ. 6. q. 1. c. Sū plurimi q vñ moresq; bonoz
amplius

amplius debet laudant. Ideo promittit deus malos in obsecratione et obiurgatione, primum: ut si qua elatio ab ore laudantium in corde nascatur: ab ore vituperantium suffocetur. Quia de re sepe numero de viris bonis et iustis pusilli sancti delirant: ideo licet quandoque virtutes proprias aperire. Sic fecit Augustinus in sermone quod legitur in festo ipsius aut. Charitati vestre de nobis ipsis hodie sermo reddendus est. Quia. n. ut ait apostolus: spectaculo facti sumus mundo: angelis et hominibus: quod nos amant querunt quod laudent in nobis: quod nos oderunt querunt quod detrahant nobis. Nos autem utroque medio posuimus: adiuvante deo et vita et fama sic custodire debemus: ut non erubescant de detractoribus laudatores. Hinc Paulus. 2. Cor. 1. 2. 11. c. ita alta de seipso pronunciat. Nam ut inquit Hieronymus. in argumento in epistolam ad 2. Cor. 1. 2. 11. c. ubi sunt achaici: et hi ab apostolo audierunt verba vitam: et subversum sunt multisarie a pseudo apostolis: quod multa dixerunt contra Paulum. Tercio potest quod laudare se cum merito propter charitatem propriam quod est in aliqua tribulatione: ut se consolatur: sicut Job dicebat 29. c. Oculi mei ceciderunt: pedes claudunt: manus debiles et pater erant quondam pauperum. Secundo in laude suspensus potest esse peccatum veniale: cum scilicet dicit aliquid quod non est contra deum nec contra primum. Tercio potest quod laudare se cum peccato mortali. Ut cum quis laudat se de eo quod est contra honorem dei: puta de aliquo mortali: cum si veritas dicatur. Aut cum quis nimis superbe profert de se falsa: ut decipiat proximos. Vel cum cupiditatis: vel cum glorie. Aut cum quis refert aliqua de se in expressam primi contumeliam: sicut faciebat Sathana. 1. Reg. 17. c. quod dicebat. Ego exprobraui agminibus israel hodie. Et sicut peccatum est iactantia: ita et ironomia: quod est cum quis de se minora dicit: ut reputetur bonus. Idcirco autem fieri dupliciter secundum Thome. secundum da secundum. q. 113. Uno modo cum veritate: et sic non est peccatum: nisi per aliquam circumstantiam corruptio nem. Alio modo cum falsitate: cum aliquis dicat illud quod in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit Augustinus. 12. q. 2. c. cum humilitatis. Cum humilitatis cum mentiris: si non eras peccator: mendacem efficeris quod vitasti. Idcirco in. c. non ita. et in. c. Incauti dicit. Incauti sunt humiles qui se mendacem illa queant. Debet tamen unusquisque semper extimare se peccatorem. Unde dicitur. 5. c. Ad eius. Bonarum mensurarum est ibi culpa cognoscere: ubi culpa non est.

Articulus secundus de quatuor aliis fructibus

superbie: quorum primus est ambitio. Monet nos divina scriptura: ut su-

perbie crimine effugiamus ostendens deum omnipotentem illam non posse odire. Unde Amos. 6. Dicit dominus exercituum. Detestor ego superbiam. Et pro verbis. 6. Arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue ego detestor. Et eccle. 10. Dibilis est cor a deo et hominibus superbia. Quare ipse excelsus dominus comminatur superbis durissime. Dicitur. 11. Dicere. 13. c. Requiescere faciam superbiam infidelium et arrogantiam fortium humiliabo. Et. 8. cap. Deh coronam superbie. Et Hieronymus. 50. Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum: quia veni dies tuus tempus visitationis tue. Et ceciderit superbus et corruet: et non erit qui suscitet eum. Propterea in hoc articulo de alijs quatuor fructibus superbie loquimur.

Primus fructus est ambitio quod quod iordinare dignitates appetit et honores. Hec immanis bestia totum fere mundum destruit: status omnes conturbat: scandala plurima parit: ecclesiamque confundit. Unde in. c. nihil de electione. dicit. Nihil est quod magis officiat ecclesie dei quam indigni assumuntur plati ad regimem animarum. Hoc ideo est: quia ambitiosi presumunt et ingerunt se personis et personis ut dignitates accipiant. Sed audiatur Liso. di. 40. c. multi. d. Quicumque desideraverit primatum in terra: inveniet confusionem in celo: nec inter suos christi computabitur: quod de primatu tractaverit. Et. 8. c. q. 1. c. In scripturis. ponitur dictum apostoli ad Hebr. 5. Nemo sibi assumat honorem: sed qui vocatur a deo tanquam Aaron. De hypocritis maligna christo exosa.

Secundus fructus superbie est hypocritis quod ut dicitur Alex. in. 2. est amor apparere boni: quoniam quod est malus et simulat se esse bonum. De his hypocritis loquitur Aristoteles. 1. elencorum. Quibusdam inquit est magis opere prececius videri esse sapientes: quam esse et non videri. et Seneca ad Lucillum ait. Quod loquimur sentiamus: concordes sumus cum vita. et iterum ad eundem. Multo magis ad rem pertinet qualis tibi quam qualis alijs videaris. et idem ad eundem. Illud te adimoneo ne eorum more quod non proficere: sed conspici cupiunt facias aliqua quod in habitu tuo aut genere vite notabilia sunt. Hos hypocritas supra omnes peccatores detestatus est dominus Iesus christus. Nam Math. 5. dicit. Cum facis elemosynam noli tuba canere sicut hypocrite faciunt. et. 6. c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. et. 7. c. Attendite a sermone phariseorum quod est hypocritis. et. 15. c. Hypocrite bene prophetavit de vobis esai. et. 23. ca. Deh vobis scribe et pharisei

hypocrite: q clauditis regnum celoz añ hoies. Vos. n. nō introitis: nec introeūtes finitis intrare. Tales sunt religiosi ignorātes. q i pdicationib⁹ ⁊ cōfessionib⁹ ac cōsilijs dñāt cōiugia: asserūtq; neminē i statu matrimonij posse saluari. Et itez. Math. 23. Veb vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q comeditis domos viduarum: ofones longas orātes. Tales sunt religiosi ⁊ sacerdotes: multis arnb⁹ bona viduarū rapiētes. Et itez ibi. Veb vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q circuitis mare ⁊ aridā: vt faciatis vnuz p̄seliū: ⁊ cū fact⁹ fuerit facitis eiū filiū gehenne duplo q̄ vos. P̄doscit⁹ dicebat q ex gentilitate cōuertebat ad iudaiismū: ad qd pharisei multuz elaborabāt pp inanē gloriā. Sic hodie faciūt religiosi q indistincte induūt fratres: ⁊ penitētes de tertio ordine. Et itez. veb vobis scribe pharisei hypocrite q decimatis mēciā: ⁊ anetū: ⁊ ci/minū: ⁊ reliq̄s q̄ maiora sunt legis: iudiciū misericordiā ⁊ fidē. Tales sunt multi q sibi p̄scientiā de minimis faciūt q̄ aliqui pctā nō sunt: tñ de odio formali p̄rimi: de detractionib⁹ ⁊ ifamijs nō curant. Et itez. Veb vobis scribe pharisei hypocrite: q mūdatis qd de foris ē calicis ⁊ paraphidis intus aut pleni estis imūdia et dolo. Tales sunt q tñ opiniones vulgariū de qbusdā ad rē p̄ncipib⁹ pascūt: vt ferre añ oculos scapulare: ⁊ nudos ondere pedes ac similia: q si fiant vt hoib⁹ ofendant: hypocritis vitiū sapiūt. Sec⁹ si bono aio: ⁊ pp diuinū amorē. Et itez. Veb vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q similes estis sepulchris dealbatis: q foris parēt hoib⁹ speciosa intus vō plena sunt ossib⁹ mortuoz ⁊ omni spurcia. Et itez. Veb vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q edificatis monumēta pphaz: patres aut vestri occiderunt illos. Nec mix q ita acriter p̄secutus ē hypocritas xp̄s: qz dicit elai. 9. c. Omnis hypocrita ē nequā. Et Aug. 83. di. c. nemo. Nemo nocet ampl⁹ i ecclesia: q̄ q p̄nerse agēs nomē vel ordinē sanctitatis ⁊ sacerdotis h3. Cōcordat huic snie Licerio. dictū i primo de officijs. Tot⁹ iniusticie nulla capitalior est: q̄ eoz q cū maxime fallūt: id agūt vt boni viri esse videant. Cognoscere p̄nt oēs sapiētes ⁊ viri graues hypocritas a fructib⁹ eoz vt docuit xp̄s Math. 7. q sunt: primoz odia: p̄secutōes detractiones: ipatiēcie: ambitōes: appetit⁹ honoris ⁊ laudis: diligēcia qrendi fauores dñoz tēporaliū: mēdacia: fictiōes: extra claustrū discursus inutilis: muliez frequētatiōes ⁊ p̄uersatiōnes: ⁊ his similia. Taceo qd scio: qd vidī: quod

audiui. Vnusq; iudicat seipsum. Vñ tñ asserere possum q rarissimi sunt q religiosaz vitam p̄ficientes aut spiritualē: hypocritis labe nō deturpent. Jf autē h Hiero. q lib. 2. p pelagianos ait. Quāuis alijs vitijs carē possum⁹: hypocritis maculā nō h̄re: aut nulloz aut paucorū est.

Ad supbi p̄naces sequunt⁹ p̄p̄riū sensum.

Etias fructus supbie dicit p̄nacia.

Dicit p̄nax qui ita firmiter suo heret sensui: vt nemini velit acquiescere: sequitur p̄p̄rias opiniones: ⁊ iudicia: sp̄etis p̄silijs ⁊ sapiētū ⁊ amicorū dicns. Me igit q̄s pertinax deprehendat: tria principaliter d3 observare.

Primū vt p̄boz viroz sentētijs magis q̄ p̄prie inhereat. Hoc scribit et de p̄stitutiōib⁹. c. ne initaris. vbi sic habet. Ne inuitariis prudētie tue. P̄rudētie sue inuit⁹ q ea q̄ sibi agenda vel dicēda vident⁹: patrū decretis p̄ponit. Idez ponit et co. c. canonū. ⁊. 8. q. 1. c. sciēdus. ⁊. 3. q. 9. c. puta. Secūdū vt acceptis q̄ bona credebatur: ⁊ postmodū cōperit mala siue i dictis siue in factis retrocedat. Vñ df. 22. q. 3. c. diffinitio. Diffinitio icanta laudabilis ē soluēda. Idē in snia ponit i. c. Madagne. Aug. doctor exim⁹ secu libzū retractionū. Arri⁹ heretic⁹ fuit p̄nax: ⁊ perijt. Sic Caius flāmini⁹ fuit p̄nax ⁊ p̄nceps: ⁊ ab Hānibale apud lacū trāsimenū deuict⁹ ē ⁊ occisus. Tertiū qd observādū ē vt euntē p̄nacia: q̄ quāntūq; hō sit sapiēs: in rebus tñ duris ⁊ arduis vraz maturis consilijs. Ingt. n. Hiero. sup illo vbo esai. 3. Et filia riuus nō est tibi. Greci poete laudabilis sapiēcie dixerūt primū esse beatū: qui p se sapiat: secūdū qui sapientē audiat. Qui aut viroz caret: hunc inutile esse tam sibi q̄ alijs.

Ad superbi ingrati sunt deo ⁊ hominibus.

Partus fruct⁹ supbie dicit ingratius do. Solent supbi eē ingrati deo ⁊ hominib⁹. Nā superbi bñficia ⁊ dona q̄ h3: a se h̄re: aut p̄p̄rijs meritis credit. Qui ap̄s 1. ad Cor. 4. ait. Quid habes qd nō accepisti. Si aut accepisti: cur gloriaris: quasi nō accepis. Et Jaco. primo. c. Omne datū optimū: ⁊ omne donū p̄fectū desursus est. Supbus ergo nec deū recognoscit: nec primo benefico refert gratias: imo semp detrahīt: semp cōquerit⁹: qz nulli vellet subditus esse vel obligatus.

Articulus tertius de quattuor alijs fructib⁹ superbie: quoz primus est inobedientia.

Si diuersis iaculis nō vulneraret supbia mētes mortaliū: nō illudare tādus ad eius

ad eius reprobationes. Sed quia ipsa pene omnes inuoluit: et vix reperit q ab ipsa sit alienus. Iccirco i h articulo de quatuor eius fructib' vlti / mis adhuc dicem'. **P**rim' itaqz fruct' inobe / dientia vocat. Et h filij paritib': suoditi prela / tis: et inferiores supiorib' obedire cōtēnūt. Hoc aut maxime pfiat in illis q se bonos reputātes cū videāt de facto malos supiores et p'atos ab eoz obediētia se eximūt reputātes iniqui et in / iustū fore vt boni criminosis subijciant et reis. **C**ōtra istos dicit Alex. i. 3. summe. i. q. Vtrū boni subijci teneant malis: q sic: qz mali subij / ciunt malis pp vitiū puniendū: et boni subijciū tur malis et dei ordinatōe pp vtilitatē sue pur / gationis. Vñ Amb. sup eplam ad Ro. 12. c. ait. sup illo vbo: pncipes non sunt timori boni operis. Si bonus est pnceps: bene opantē nō punit: s; diligit: si malus est: nō nocet bono: s; purgat eū. Et in. q. Vtrū p'atus malus possit iudicare inferiorē bonū: rñdet q pōt de officio p'atū. Et adducit exemplū Saulis de quo. 81. q. 1. c. Audaci. 2. 2. q. 7. c. Sic de his. 2. i. Re gg. 24. c. Qui cū esset a dño reprobatus: iudi / cabat tamē populū dei: et vniuersus popul' ei' iudiciū expetebat. Vñ dicit David post repro / bationē: pfitens ipsam esse iudicē a dño. **P**ro pitius sit mihi dñs: vt nō extendā manū meā in xpm dñi. David etiā cū esset adulter et homi / cidā interrogatus a ppheta sententiā in diuites dedit q rapuit ouē paupis dicēs. Iudiciū mor tis est viro huius. Salomon etiā amore mulierū deprauat' coluit deos gentiū: tñ vniuersa plebs israelitica ad eius iudiciū confluebat. Et in. q. Vtrū honor sit exhibendus malo prelato. dicit Alex. q. 3. diu ab ecclesia tollerāt debetur sibi honor: et qz is m ille pfiat: quousqz ab eccle / sia deponat: vt bene p'fidens debet hñi. Nec debent inferiores iudicare vtrū bene operent: sed illos dñs iudicabit. Et in. q. Vtrū malus prelatus magis sit honorandus qz bon' subdi / tus. dicit q malus prelatus in qzū p'atus ma / gis debet honorari qz bon' subditus: qz magis est in participatiōe debiti honoris. **C**ōfirmant dicta per Alexāder. i. **P**etri. 2. c. vbi dicitur. Serui subditi estote in omni timore dñis: non tantū bonis et modestis: s; etiā discolis. Et ad idē est textus di. 9. c. Quicūqz. 2. xi. q. 3. c. Ju lianus. c. Qui resitit. c. Si ei. c. Si bonū. c. Imperatores. c. Quid ergo mirū. Dum igit' prelatus mali pceptū ea q nō sunt cōtra deū et bonos mores: audiendi sunt iuxta pcepta dñi

Matth. 23. c. dicentis. Sup cathedraz Moysi sederunt scribe et pbarisei. Omnia ergo q dix erint vobis facite et seruare: secundū vero opera eoz nolite facere.

Quod superbi sunt curiosi scire q nō possunt aut nō debent.

Secundus fructus superbie curiositas vocat. Secūdu aut **L**bo. secūda secū / de. q. 167. curiosus aliq pōt dici mul tipliciter. **P**rimo q qrit scire qd supra vires ē. **C**ōtra illud qd scribit ecclesiasti. 3. c. Altiōra te ne qsciris: et fortiora te ne fueris p'scrutatus. Sic sunt curiosi q volunt inuestigare ingenio suo secreta dei. **P**ro quib' dicit **L**act. li. 1. diui nax institutionum. Veritas et archanū summi dei q fecit omnia ingenio ac p'p'is sensib' non pōt cōprehendi. Alioquin nihil inter deū homi nemqz distaret: si consilia et dispositiones illius maiestatis eterne cogitatio assequerēt humana

Secūdo dicit curiosus cū q querit scire alio / ruz facta: q ad ipsum nō p'sinent. **M**ā quilibet seipsum inspicere habet nō p'ximos: vt dixi in quadragesimali in f'mone de iudicio curioso et temerario: qñ vt inquit **L**icero in questionib' tusculanis. **P**ropriū stulticie est aliena vitia cer nere: suoz obliuisci. Verūz hodie implet illud dictū **S**en. lib. 2. de ira. Aliena vitia ante ocu / los habem': a tergo nostra. Et de h ait **A**ldar / tialis coquus. Ad fratris culpā aquile tu lumi / na portas. **T**ertio dicit aliq curiosus cū qrit scire qd scire peccatū est: vt artes magicas. **M**ā vt dicit domin' **B**ona. in. 2. di. 7. **P**riusmo / di artes exerceri nō possunt absqz peccato qz p hibiū est: et p legē diuinā: vt dicit **L**eu. 20. et p legē posituam: vt habet. 26. q. 5. c. Si qz. c. Qui diuinationes. c. **N**ō liceat. **R**atio huius p hibiōnis ē: qz q diabolū aduocat per magicas artes aut quouismodo: peccat in seipsum: dū se cōmittit discrimini: peccat in ecclesiā: dū habet cōmerciū cū illo q est omnino p'cisus et ecclesie aduersarius: peccat etiā in maiestātē diuinā: dū recurrit ad diabolū: quasi de' nō sit omnipo tens et sufficiēs atqz benign'. **Q**uarto potest aliq dici curiosus: cū qrit scire qd scire nō est peccatū: s; cū indebito mō: vt faciūt illi q volūt acqrere sciētā per artē notoriā. Et qnto dr qz curiosus: cū qrit scire: sed nō ad debitū finem.

Quod superbi sunt cōtentiosi.

Etius fructus superbie cōtentio vo / catur: qz superbi solent esse vboi et cō tendūt libenter: et omnib' loquentib'

contradictum: assumuntque libenter omnem contra-
rietatem: ut videant sapientes. De hac contentio-
ne dixi in quadragesimali copiose.

Quod superbi sunt presumptui sunt.

¶ Virtus fructus superbie dicitur presum-
ptio. De qua sunt tria notanda. Pri-
mus quod presumptio sumit multipliciter.
Aliquando pro probatione semiplena in iure: et sic
dicitur li. 6. de re. iuris. Qui semel malus semper
presumitur esse malus. Secundo accipitur presumptio
pro quadam bona confidentia. Et sic accipitur Ju-
dith. 8. c. Benedictus es domine: quod non derelinqs
presumens de te. Et dicitur. 4. c. denique. Tercio su-
mitur pro vna ex speciebus peccati in spiritum
sanctum. Quarto sumit pro ut opponit magnani-
mitati. Et sic est species superbie: et per hoc diffi-
niri. Presumptio est vitium quo quis aggreditur
vel exequitur ea que sunt supra facultatem suam et con-
ditionem. Hoc vitium opponit magnanimitati per ex-
cessum. Magnanimitas est virtus moralis
tendens ad magna opera: et ad magnos hono-
res: sed secundum rationem et secundum virtutem suam et dignita-
tem. Huc autem virtuti opponitur aliquid vitii. Scilicet de-
fectus: et aliquid secundum excessum: sicut et alius vitii
bus moralibus. Et secundum defectum quidem oppo-
nitur vitium pusillanimitatis quo quis detrahit se ab his
omnibus quibus est dignus vel aptus: dum scilicet non co-
natur ad operandum ea que sibi competunt secundum statum
suum. Et hoc prohibet Eccles. 7. Noli inquit sapiens
esse pusillanimis in animo tuo. Sed per excessum
opponit magnanimitati presumptio: que attemptat
magnum opus excedens facultatem suam. Quod quidem
peccatum est secundum Theophrastum. Secunda secunde. quod 30. qui ut
inquit Seneca li. de quatuor virtutibus. Magna-
nimitas si se si per modum extollat facit vitium: mina-
tes infirmitatem et inquietum et turbidum: et in quascunque
excellencias ditionum factorumque neglecta honesta-
te festinatum. Secundum notandum quod si homo vult se
retrahere et conuolare ad diuinam per orationem con-
templationem et huiusmodi. vincendo se eis per in-
tellectum et voluntatem: que diuina sunt supra ho-
minem non tamen dicitur presumptuosus: si debito
modo. id est secundum rationem se applicet eis. id est secundum capa-
citatem suam. Tercium notandum quod si aliquis attemptat
aliquid opus facere non ex se: sed virtute diuini au-
tilij: hoc non erit presumptuosum. Opus. n. ma-
gnus de se cum fiducia diuini auxilij facultate non
sua non excedit dummodo illud sit proportionatum
presupposito auxilio communis gratie: sicut attempt-
ando celebracionem: comunione: religionis in-
gressum: regimen ipsum cum debitis circumstan-

tiis: et huiusmodi. Si preueniatur fructus super-
bie radice preueniunt. Radices arborum: et fructus
peribunt et exsicabunt. Nisi. n. humilis s. ueri-
mus: heredes celestis regni nunquam esse valebi-
mus. Ad quod nos producat Iesus redemptor mun-
di: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Sextus sermo de iudicio dei contra primos
parentes: mandato diuino inobedientes.

Reitatur no-

¶ bis in dies cum quare dei iusti-
ficia timere debeamus. Quis
nam non pauca dum secundum veridici-
tas scripture sancte traditione
pro inobedientia primorum parentum: et ipsos et om-
nem ipsorum posteritatem penitus grauissimis vide-
ri affici. Non sinit deus iniuriam sibi fieri: quin per
flagella sequentia ostendat quantum sibi displiceat. Non
est acceptor personarum nec respicit cuiusque digni-
tatem. Non permittit hominem labentem impune tran-
sire. Apud quosdam tamen impios et incredulos
figmenta videntur esse que dicunt de peccatis homi-
nibus primis. Recurro in hoc sermone de iudicio
dei contra hominem inobedientem dicturi:
tria more solito mysteria declarabimus.

Primum dicitur causalitas.

Secundum qualitatibus.

Tertium penaltatis.

De causa pene primorum parentum: quod propria
voluntate preuenerunt dei preceptum. Cap. .1.

Antifacit dum arbitror i hoc primo causa
pitulo eorum opinioni quod primorum paren-
tum culpam allentare: imo excusare nitun-
tur. Afferunt equidem. Si voluisset deus non pec-
casset Adā: quasi deus causa fuerit transgressionis
illius. Quare ad tranquillitatem cordis opus est
hic quatuor dubia disputare.

Primum vitium deus sit causa peccati.

Secundum verum deus possit facere voluntatem
creati impecabilem per naturam.

Tertium vitium deus debuit permutare hominem
impugnari.

Quartum vitium diabolus ex inuidia tentauit
hominem.

Ad primum dubium obijciendum arguitur aliquod
deus sit causa peccati. Et primo auctoritate Esai.
45. c. Ego dominus et non est alter: formans lucem et
creans tenebras faciens pacem et creans malum.
Et Amos. 3. c. Non est malum in ciuitate quod dominus
non facit. Et ezechiel. 11. c. Bona et mala vita moris
paupertas et honestas a deo sunt. Sic arguitur
ex ratione

ex rōe phi. Quicqd est causa cāe: est cā causati. Sed deus est cā liberi arbitrii: libez arbitriuz ē cā pcti. Ergo de⁹ est cā pcti. Contra ista ē auctoritas Aug. li. 8. 3. q. q. ait. Deo auctore non fit hō deterior. Rndet ergo Tho. p. 2. scd. q. 79. arti. i. q. hō dī ē cā pcti duplī. Vno mō directe inclinādo. s. volūtatem suā vel alteri⁹ ad peccādū. Alio mō indirecte: duz. s. nō retrahit aliquos a pctō. Ezechiel. 3. speculatori dī. Si nō dixeris ipso: morte morieris: sanguinē eiul de manu mārēgram. Deus aut non pōt eē dī: recte cā pcti: qz oē pctm ē per recessuz ab ordie. Deus aut oīa inclinat r cōuertit i semetipm si: cut in vltimū finē: sicut Diony. ait. 2. c. de di. noib⁹. Vnde ipossibile ē qz sit sibi vel alijs cā discedendi ab ordine q est in ipm. Vnde non pōt directe eē cā pcti. Silr nec indirecte. Lōtin git. n. qz deus aliquis nō pōt auxiliū ad vitā dā pctā. Si preberet nō peccaret. Sed totū hoc facit fm ordinem sue sapientie r iusticie: cū ipse sit sapientia r iusticia. Vnde non imputat qz aliqs peccat sicut cause pcti: sicut gubernator nō dī causa subuersionis nautis: ex hoc qz non gubernat nauim: nisi quādo subtrahit gubernati onē potens r debēs gubernare. Et hoc mō intelligit dñi apli. ad Ro. 1. c. tradidit illos de⁹ in reprobum sensum vt facerent ea que non cōueniūt in q̄sum. s. nō phibet eos quin reprobum sensum sequantur. Rndet ergo Tho. ad aucto ruates in cōtrariū allegatas qz triplex ē malum scilz culpe pene r dāni. Inter que ē dñia qz malū culpe est in agēdo. Nam pctm est dictuz vel factum vel cōruptum cōtra legem dei: vt dicit Aug. cōtra faustū. Adultū vō pene r damni ē in patiēdo. Illud ē volūtarium: ista inuoluntaria. Deus igitur ē cā mali pene: qz omnis pēa iusta. Et qz cōtrariū assereret: diceret vtiqz p/ positionem hereticam. 24. q. 3. c. qdam. Silr dicēdum ē de malo dāni. Vnde Job. i. c. nō dixit chaldei abstulerunt: s. dixit. Dñs dedit: dñs abstulit. Idz hoc ē. 23. q. 5. c. remittitur. Si loquimur de malo culpe: vt pdictum ē: deus nullo mō ē causa pcti. Ad rōem vero phi dicit Tho. qz effectus cāe: medie pcedens ab ea: ē: qz subditur ordini cāe prime: reducitur etiam in cām primā: sicut si minister facit aliqd cōtra mandatū dñi: hoc nō reducitur in dñm sicut i cām. Similiter pctm qz libez arbitriū cōmittit nō reducitur in deū sicut in cām. Nam lz deus dederit homini libez arbitriū quo possz peccare: et dedit quo nō peccaret. Quare dicit Hiero.

ro. ad Demetriadē. Vtrūqz nos posse voluit optimas creator: sed facere tm qz impauit. Vñ vt pctā vitarem dedit angelum custodē: de dī lumē rōis naturalis: dedit beneficia sua uolēs reliquas creaturas homini seruūm tribuere: dedit legē scriptam r pcepta vite: misit in mūdū vnigenitū filiūm: Viratē fecit p aplōs pdicari: cōminat eternas penas: pollicet futuram gloriā r similia: cū qbus oibus horat oēs imo r pcepit: vt dedinēt a malo: r faciāt bonuz

Scdm dubiū erat. Vtrū deus possit facē volūtatem creatam ipeccabilem per nām. Rndet Ansel. li. 2. c. 20. q. nō: ex eo qz nō pōt sacre creaturā eē deum. Vnde non pōt creatura eē ipeccabilis nisi sit deus essentia: aliter: qd ē impossibile: vel suppositiū sic xps. Iō dicit Hiero. in euāgelio pdigi. Solus deus ē in quē pctm cadere nō pōt. Et aug. cōtra Maximū solus deus nā sua nō potuit nec pōt nec poterit peccare. Declarant ista a domino Bon. in. 2. di. 24. sic. Si libez arbitriū creature rōalis fieret nāliter ad malū inflexibile: aut hoc eēt ppter ipsius artatōem ad bonū: aut ppter determinatōes. Si ppter artatōem: vt sic faceret bonū: sicut lapis tendit deorsum: certe iā libez arbitriū non eēt libez: nec opus ei⁹ eēt laude dignū: r ita iēptum eēt ad finē ppter quē ē factū: v: ad laudis r glorie pmiē assequēduz. Si aut inflexibile eēt ad malū ppter determinati onē: qz sic potēs eēt per ppiā nām in bonū vt nō posset deficere in malo sicut ē de libero arbitrio diuio quod ad sola bona determinatuz est libez arbitriū careret vanitate p nām suā: ergo iam non eēt creatura nec pductū ex nīlo: cūz omnis creatura vanitatis sit subiecta. Idz opterea eē ipeccabilem per nām: ppiū ē sol⁹ dei

Tertium dubiū fuit. Vtrū deus debuīt per mittere hoīem impugnari: quē pteciebat i pugna deficere. Et ad hoc dicit Bon. in. 2. di. 23 sic qz decet deū administrare res r cis puidere vt salua sit lex quā ididit cis a primaria rerū conditōe: iuxta illud Augustini li. 7. de ci. dei. Sic deus res quas cōdidit administrat vt nā quāqz agere ppios motus finat. S. de⁹ fecit hoīem in veritabilitate arbitrii r silr diabolū: ergo si diabolus voluit hoīez temptare r hō noluit ei cōsentire: de⁹ nullū illoz debuīt impellere. Insup facilius erat hoī vincere ad terrā mō qz diabolo vincere hoīem. Idz. n. non potuit vinci: nisi volens: quare pugna illa de⁹ facta: qz erat ordinata ad victoriā hoīs qz dī.

fit magis ad bonū q̄ ad malum. Si ergo de
pmittere d̄z qd̄ recte ad bonū hoīs ordinat̄ vi
det̄ q̄ a temptatōe p̄m̄i hoīs nō erat arcēdus
aduersarius. Adhuc voluit pmittere hoc de
q̄z volūtarium p̄m̄i hoīs remedio carere non
debat: qd̄ fuit dū xp̄s filius dei misericordi
ter p̄ illo dignatus est satisfacere. Ob quod ec
clesia cātat. O felix culpa que talem ac t̄m me
ruit habere redēptorem. Accedit et̄ hec permis
sio ad p̄cti alleviatōem. Lenius. n. fuit peccare
alio suggerente et̄ ipellente q̄ volūtate p̄pria
icurrante: q̄ fortassis homo cecidisset et̄ si nun
q̄ aduersarius pestifera suggessisset. Si ergo
peccauit hō: imputandū ē sibi volūtarie ad pec
catū consentienti. Nā vt dicit magister i. 2. di.
24. ff. ut hōi adiutoriu dātū in creatōe: quo po
terat manere si vellet. Illud vtiq̄ fuit libertas
arbitrij ab oī labe et̄ corruptela immunis: atq̄ vo
lūtatis rectitudo et̄ oīum nātūm potentiaz aīe
sinceritas atq̄ viuacitas. Sed inq̄r nōnulli:
Potuisset ne deus qui ē oīpotens volūtatem
hoīs vertere in bonū. Et respondet magister
di. 23. secūdi. c. 1. Potuisset reuera. Cur non
fecit. Q̄z noluit. Cur noluit. Ip̄e nouit. Non
debem⁹ plus sapere q̄ oīz. Quartū dubiū fuit.
Vtrū inuidia motus ē diabolus ad temptādū
hōinem. Et q̄ sic p̄batur auctoritate scripture.
Dicit. n. Sap. 2. c. Inuidia diaboli mors ira
uit in orbē terraz. Sed cōtra hoc possz quis i
stare. P̄rio q̄z oīs inuidia ē respectu paris vt
superioris: fm̄ q̄ dicit grego. 2. moralū. sup̄ illo
vbo Job p̄uulū occidit inuidia. Superioris in
q̄t saltē fm̄ reputatōem. Sed diabol⁹ nō repu
tabat hōiem sup̄iorem sibi: ergo videt̄ q̄ ei nō
inuidebat. Secūdo inuidia ē respectu boni quod
aliquo mō pōt regri. Sed diabol⁹ nō poterat p
uenire ad eternā b̄titudinē: q̄z lapsus erat irre
pabilr: ergo videt̄ q̄ p̄pter illius acq̄sitōem nō
inuidebat hominī. R̄ndet Bon. in. 2. di. 21.
q̄ mēs diaboli a supbia et̄ inuidia possessa: videt̄
hōiem in statu in quo poterat cadere sub diabo
lica p̄tate et̄ in quo poterat ascendere ad sup̄naz
felicitatē: ex hoc ex supbia motus ē et̄ ex inuidia
ad ip̄m tentādū. Et supbia nāq̄ vt ip̄sum sibi
subijceret. Et inuidia vō vt ip̄m a sup̄na fel
icitate retraheret. Et supbia fuit sicut mouēs p̄
mū. Inuidia vō sicut mouēs primū et̄ imedia
tum. Esto. n. q̄ non posset dñūm sup̄ hōiem
acqrere: adhuc studuisset ip̄m a paradisi gaudijs
ip̄edire. Ad primū ergo oppositū dicēdū q̄ in
uidia nō solum ē respectu superioris eius q̄ ē su

pior: sed ei⁹ q̄ ē cē. Quāuis aut̄ diabolus in
statu illo nō reputaret hōiem sup̄iorem se: unū
debat tū ne merito obediēte sublimaret̄ ad sta
tū gl̄ie in quo statu ip̄m sup̄iorem se nō dubita
ret. P̄dōt et̄ dici q̄ tūc reputabat ip̄m sup̄iorem
se in hoc q̄ poterat puenire ad illam gl̄oriz ad
quā nō poterat ascendere ip̄e diabolus. Ad
scdm̄ dubiū q̄ nō solum inuidet aliq̄s respectu
boni qd̄ pōt obtinere: s̄ et̄ respectu eius qd̄ na
tus ē habere: q̄z nō possit: sicut trūcat⁹ et̄ ce
cus inuidet alijs de visu et̄ p̄gressu. Licer̄ aut̄ dia
bolus nō possit ad beatitudinē puenire tū habz
ad hoc nālem aptitudinē. Tentauit itaq̄ hōiez
et̄ a muliere cepit: vt p̄3. Beñ. 3. Quare aut̄ ab
ip̄a cepit: et̄ nō a viro. Dicit Bon. q̄z attēdebat
mulierē cē minoris sapie: debilioris cōstancie: et̄
ipozunioris adherentie. P̄pter minores sa
piētiam erat facilior ad seducēdū: et̄ iō diabolus
seductor p̄ eam sibi voluit facere transiū ad vi
am. P̄pter debiliorē cōstanciā facilior erat
ad pueriendū: et̄ iō diabolus expugnator ag
gressus ē hōis ciuitatē ex ea pte ex qua erat adi
tus minus munitus. P̄pter ipozuniorē
vō adherētiā: excogitauit diabolus q̄ si muli
er primo vinceret non quiesceret quousq̄ per
ueneret virum.

De qualitate peccati primoz pentū et̄ grau
tate illi⁹ culpe: et̄ remissibilitate. Ca. 2.

Op̄iunt eodem multi declarari sibi qd̄
fuit illud peccatū taz grāde exosūq̄ deo
celi: qd̄ nō nisi morte xp̄i deleri potuit:
et̄ p̄pter qd̄ tā diu altissimus dñs cōtinuit in ira
misericordias suas. Vtile app̄e ē ispicere dūli
gēter: q̄ sit dānosum dei mādata p̄terire: cum
ex inobediētia: vt patebit. Adā deo sit fact⁹ ini
micus. Ad hoc aut̄ melius inuestigādū quatu
or in hac pte dubia crūt declarāda. Primū
vtrū peccatū primoz pentum fuit inobediētia
Scdm̄ vtrū peccatū illud fuit grauissimū oī
um p̄tōz. Tertiū vtrū grauius peccauit vir
q̄ mulier. Quartū vtrū magis fuit remissi
bile peccatū hoīs q̄ peccatū angeli. Et licz tria
dubia posita sint in q̄dragesimali in sermōe de
obediētia: tū adhuc inferenda illa cēfui: vt mā
ista clari⁹ ab omnibz intelligatur.

Ad inobediētia fuit peccatum Ade.

Primū igitur dubiū ē: vtrū peccatū pri
moz pentū fuit inobediētia. Et q̄ sic
p̄3: q̄z ap̄ls ad Ro. 5. c. dicit p̄ vni⁹ ho
minis inobediētiā p̄tōres cōstiuū fuit multi.
Et Aug. in li. de vā religione. Adam p̄pter
trāsgressiōnē

transgressionē obediēcie de paradiso eiectus ē. Et idē sup. *Gen.* ad *fram.* Nō potuit meli⁹ r dīlī gētius cōmēdari: qm̄ mōluz sit sola iobediēcia cū iō reus iniquitatis fact⁹ est hō: qz eaz rē tenigit cōtra phibitōem: quā si nō phibitus tenigiss⁹ n̄ vtiqz peccasset. r *Gen.* 3. c. dixit illi de⁹. Quis indicauit tibi qz nud⁹ esses nisi qz de ligno de q̄ pēperā tibi ne comederes: comedisti. Sed ali qui dicūt qz fuit supbia. Mā *eccl.* 1. c. dī. Inimū oīs pēti supbia ē. Et eiūsdē. 25. A muliere sū pfit ininū oīs pēitio. Et *aug.* li. de *Yginūte.* Diabol⁹ in celo voluit eē sicut de⁹. Eadēs aut p̄suasit hōi similitudinē volūtatis sue. Alij aut asserūt qz fuit auaricia sumēdo illā large. *Aua ricia* inqz *Greg.* sup. *Ezechielē* nō tantū pecunie ē sed scie r altitudinis. Sed mulier appetit it sciam qm̄ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii scientes bonū r malū. Nūnulli clamāt qz peccatū illd fuit gula. Vñ *Amb.* 35. di. c. sexto die. ait Gula regnāt a paradiso expulsi. Et idē i h̄ym. no quē cātat ecclia. De parētis p̄thoplasti frau de scā condolens quando pomi noxialis mor te morfu corruit ip̄e lignum tunc nōtauit: dam na ligni vt solueret. Et *Hiero.* cōtra *Iouinia nū.* Sollicite puidēdum ē: vt quos saturitas a paradiso expulsi esuries educat. Rūdet domin⁹ *Bon.* 22. di. scđi. qz principale peccatū hōis p̄pter qd lapsus ē: fuit iobediēcia: r ad hāc dia bolus conatus ē illū adducere. S3 quoniā ne mo opatur ad malū aspiciēs: nec appetit malū: nisi sub sp̄e boni: iō dare dephēdēs diabol⁹ qz nō possz mulierē p̄cipitare: nisi pponeret ali qd appēibile: illā tēptādo pposuit ad que om̄ nis hō nālīter inclinatur. Ois vō hō nālīter appetit beatitudinē q̄ ē bonū copiosū gloriosū r delitiosū. Vnde oīs hō nālīter appetit etcel lētiā sufficiētiā r letitiā. Et in appetitū ordiato taliū cōstitit iusticia: in imoderato vero culpa. Nulla. n. ē appetit⁹ inordinat⁹ cū suauiter re ficiētis. Auaricia ē inordinat⁹ appetit⁹ sufficiē tie. Supbia ē imoderat⁹ amor excellētie. Dia bolus ergo p̄mo p̄misit mulieri dignitatis ex cellētiā cū dixit. Eritis sicut dii. Scđo cogniūo nis abūditiā: cū addidit: scietes. Tercio sua uitatis expiētiā cū offēdit lignū pulchz visu r ad vescēdū suauē. 3o mulier in appetendo p̄i muz fuit supba: appetendo scđm fuit auara: r teritiū gulosa: r in hoc fuit transgressionis rea. Et sic Adā a muliere stimulat⁹ comedit d̄ po mo: nō qz crederet qz cēt deus: s3 ne cōtristaret *Eua*: vt dicit *aug.* sup. *Gen.* ad *fram.* Nec est

incōueniēs plura genera pētiōz concurrere ad vnū flagitiū ppetrādū. Mā p̄ter deā mlier pec cauit pētiō mēdaciū: quādo dixit serpēti qz de⁹ p cepat ne pomuz comederent neqz tāgerēt. De tactu vtiqz pceptū nō accepāt: s3 hoc addidit in displicētiā pcepti: vt dicit *Nico.* de *lira.* Quā cōcludit qz p̄ncipale peccatū Ade r v̄oris ei⁹ i obediēcia fuerit r ex cōsequēti crīm lese maiesta tis. De quo *aug.* li. 14. d̄ ci. di. c. 12. ait. Non d3 estimare qd̄s leue ac puū illd fuisse cōmissū qz in esca factū ē: nō qdē mala nec noxia nisi qz phibita. Nec. n. qd̄s mali in illo tātē felicitatē padiso de⁹ crearet atqz plāret: s3 obediēcia cō mēdata ē in pcepto q̄ v̄t in creatura rōali mī ē quodāmo oīuz custosqz v̄tutū. Hoc itaqz d̄ vno cū genere nō edēdo vbi alioz tāta copia subiacebat p̄fertiz cū nōdū. volūtati cupiditas re sistebat: qd̄ d̄ pēa transgressionis postea subsecu tū ē. Tā leue pceptū ad obfūādūz: tā breue ad mēoria retinēdūz: tāto maiore iniusticia violatū ē: quāto faciliore possz obseruantia custodiri. b̄ *aug.* ex cul⁹ v̄bis deprehendimus qd̄ graue fu erit p̄mox pētiū peccatū. Nec mīz: quoni am si p̄ indignat filio r dīs subdito inobediē tiā: q̄to magis p̄ misericordiāz r domin⁹ celi r terre moleste ferre debuit: dū pceptū suū d̄ fa cto vidit cōtēni r p̄teriri. Scđm dubium erat v̄t⁹ peccatum illd fuit grauissimūz oīum pētiō ruz. r respōdet *Bon.* in. 2. di. 21. t. 23. qz vnuz peccatum p̄tēdiū graui⁹ altero duodeci⁹ mōis p̄mo causalitate: r sic peccatūz diabolī ē ma ximūz: cui⁹ inuidia mors intrauit in orbē terra ruz. Scđo enormitate: r sic peccatūz iude. Ter tio ingratitudine. Et sic peccatūz illi⁹ qz plura su scepu dona r beneficia. Quarto piculositate. Et sic peccatūz ignorātie. Quinto inseparabilitate. Et sic peccatum auaritiē. Sexto iporunitate. Et sic supbia: qz ex ip̄is hōis opibz cōsur gut. Septimo p̄nitate. Et sic luxuria. Octauo maioris gratie impugnatiōe. Et sic peccatūz in spiritūz factūz. Nono maiori offēsiōe. Et sic idolatria. Decio rōe maioris libidinis. Et sic cuiuscūqz generis peccatū pōt fieri mai⁹ altero. Vndecio gnālitate. Et pētiū p̄mi pētiōis dī fuit se mai⁹ qz itotū gen⁹ hūanū se diffudit. Duode cimo rōe facilitatis resistēdi. Et sic dīc magi i ter. qz pētiū ade suū grauissimūz: qz vt dīc *aug.* li. 14. d̄ ci. di. magna fuit i peccādo iniquitas vbi nāta fuit i nō peccādo facilitas. Terciu⁹ dubiūz fuit: v̄t⁹ graui⁹ peccauit vir q̄ mulier. r rīdet *Bon.* qz si loquamur de grauitate q̄tum ad

ingrati tudine: graui⁹ peccauit vir: qz copioſio
ra dona ſuſcepit. Si at loquamur q̄tū ad libi
dine: magis peccauit mulier: qz cū magis ipſo
ba volūtatē: dū cupiuit deo aſſimilari: z credi
dit. Si vo loquamur q̄tū ad corruptiōem diſſi
guendū: qz aliqd dī corūpe duplī. Aut p mo
dū cāe aut p modū occaſionis. Si primo mō:
ſic qz pctū viri ſuit cā tranſuſionis in poſteros
z ita corrupti ſe z alios: maior cōſecuta ē ex pec
cato viri corruptio: z ideo eius culpa ſuit graui
or. Si per modū occaſionis: ſic qz peccatū mul
eris ſuit occaſio pcti viri: z ita p cōſeqns oīum
alioz: hoc mō mulier pōt dici ceteros corrupti
ſe nō ſolū poſteros: ſ; et virū ſuū. Vnde nō ſo
lū peccauit in ſe: ſed et in p̄mū. Et q̄tum ad
hoc peccatū eius ſuit graui⁹ q̄ peccatum viri.

Quartū dubiū ſuit: virū magis ſuit remiſſi
bile peccatū hoīs q̄ angeli. Et rīdet Alex. i. 3
ſūme qz ſic. Et cōgruētia ſumit ex tribus.

Primo ex libertate arbitrij.

Secūdo ex cōditiōe nature.

Tertio ex qualitate pcti.

Primo rōe liberi arbitrij ſuit magis re
miſſibile peccatū hoīs q̄ angeli. Scōz
eni aug. z ponit a magro. 24. di. ſecū
di. i. libero arbitrio ē facultas volūtatē z rōnis
tā in hoīe q̄ in angelo: verūm differēter. Pri
mo q̄tū ad volūtatē: qz libez arbitriū hoīs aī
electiōem volūtatē: z poſt electiōem ſe bz muta
bilis: libez arbitriū āgeli aī electiōez ſe bz muta
biliter: z poſt electiōem imutabiliter. Et hac rōe
in ſūmo gradu libez arbitriū ē in deo: i. iſimo:
in hoīe: i. angelo vo medio mō ſe hīs. Qua
re deus de neceſſitate imutabiliūans ſemp cle
git bonū: hō pōt eligere bonū z malū: z iterūz
bonū. Angelus aut tantū ſemel pōt eligere. Et
iō q̄q. i. elegit nō potuit deſectari: ex quo nō pōt
penitere neqz per p̄niam culpā delere: que ē v
teſtatio mali. Et ita relinquit qz culpa ei⁹ nō po
teſt remitti: ſicut remittit illa hoīs. Itē quātum
ad p̄p̄ietatē rōis differt libez arbitriū in hoīe
z in angelo: qz ſicut dicit Dio. Intellect⁹ ange
li firmior ē: z hoc ē qz ſupra t̄p̄is: z ita accipit
totū ſimul: z nō poſt hoc illud vel hoc ex illo: iō
dī angelus intellectualis ſubſtātia. Sz intellectus
hoīs ē in t̄p̄e: z ita cōſerēdo accipit. Vnde nō
accipit totū ſimul: ſ; vnū poſt aliud: z vnum ex
alio: ſicut ex p̄miſſis cōcluſionē. Et iō hō dī rō
nalis ſubſtātia: qz rōeſt v̄tus collectiua vni⁹
ab alio. Qualis ē ergo cōpatio ſimplicis ad cō
poſitū: z p̄cti ad līcā in cēndo: talis ē cōpatō

intellectus angelici ad humanū in intelligendo z
iudicādo. Lū ergo iudiciū fiat ab intellectu:
p3 qz angelus ſm ſtatum ſue cōditionis iudicat
de re tota ſimul: z nō in t̄p̄e: z iudicādo de ipſa
videt eā totā ſimul: ergo certiffime iudicat. Si
ergo peccat in iudicādo: p3 qz peccat ex certiffi
ma malicia: z ſic nullo mō pōt excuſari: ergo ei⁹
peccatū ē irremiſſibile. Mō ſic aut ē de homine
Vnde cū totā rem nō ſimul videat pōt decipi
in iudicio ſuo z ita cū peccatū ei⁹ aliquo mō poſ
ſit excuſari: nō eſt irremiſſibile. Vnde Sen.
6. dixit deus. Mō pmanebit ſpūs me⁹. i. indi
gnatio mea: in hoīe in eternū: qz caro ē. Se
cūdo peccatū hoīs ſuit magis remiſſibile q̄ pec
catū angeli rōe nature. Vt. n. ingt Anſelm⁹ li.
Lur deus hō. p alium hominē q nō eēt ſui ge
neris hō nō debuit liberari z repari. Et cuz nō
oēs angeli ſint vnius generis: p3 qz nō ſuit poſ
ſibilis repatio in angelo ſicut in homine. Ter
tio peccatū hoīs ſuit magis remiſſibile rōe q̄li
tatis peccati: attendendo in peccato tria.

Primo genus.

Secūdo circūſtāciam.

Tertio occaſiōem.

Primo antēdēdo gen⁹: tū āgel⁹ q̄ hō pec
cauit p ſupbiā: ſed differēter. P̄do. n. appetit
ſciam dei. Sed angelus oīpotentiā. O ipoten
tia at dei nō ē cōmunicabilis alicui creature. Vñ
x̄ps ſm qz hō nō habuit oīpotentiā: ſed bñ om
niū ſciam. Ar ergo ſūma inordinatio ē appetē
illud ad qd nullo mō creatura ē ordinata: hō at
erat ordinatus ad ſcientiā quā appetebat: ideo
peccatū hominis ſuit remiſſibile: nō at angeli.
Secūdo antēdēdo circūſtā: ā peccat p3 dzia. Mā
in adā ſuit aliq̄ ignorātia: qz peccatū quod erat
mortale credidit veniale. ſicut dicit Aug. vñ ſi
tantūz credidit peccare q̄tum peccauit. Ange
lus at nō habuit ignorātiā in peccādo. Itē hō
habuit ppoſitūz penitēdi z petēdi veniā d̄ pctō
qd credebat veniale. Angelus at nō: z pp hoc
peccauit in ſpiritu ſanctūz: hō vo nō. Tertio
attendēdo occaſiōē pcti: p3 qz hō nō peccauit
ſei p̄o: ſ; alio mediante. ſ. v̄rore. V̄rore ē ſuaſa
ſuit a ſerpente. Inſup in vno homine erat tota
ſpes humana nō adhuc multiplicata: ſ; mltipli
cāda in alijs: ſ; in angelo peccāte non erat tota
natura angelica. Et pp hoc diuine iuſticie con
gruum fuit: vt nō ſtatūz iudicaret hominem q̄
cito peccaret: donec ſpēs humana multiplicare
tur: z maxime numerus electozūz.

Quod duodecim penis puniuntur eſt genus
humanum

humanū propter peccatū primorū parentum.

Capitulum. 3.

¶ Si quotidie i nobis ipsi experiamur

e q̄ miserabilis facta sit humana cōditio ppter lapsum primorū parentū: verū tamē vt vchemētius exciet anim⁹ ad timorez: de penis quas humanū genus incurrit ppter transgressionē diuini p̄cepti: i h̄ tertio mysterio flebiliter discrem⁹. De nāq; iusto iudicio qua duplīci pena. voluit Adē peccatū punire.

Prima dicitur spiritalis.

Secūda corporalis.

Tertia temporalis.

Quarta eternalis.

De triplici pena spūali quā incurrit humanū genus ppter lapsum primorū parentū: et primo de perditione iusticie originalis.

Prima pena qua puniuit de⁹ p̄c̄m ade:

p fuit spūalis. Et hec est triplex

Prima dicit iusticie originalis p̄ditio

Secūda anime maculatio.

Tertia donorū spiritaliū diminutio.

Prima pena spiritalis fuit iusticie origina lis p̄ditio. De hac dicit Mico. de lira sup. 5. ca. ad Ro. Iusticia originalis est q̄dā humane nature rectitudo: fm quā corp⁹ erat anime subie ctus: et vires inferiores rationi q̄dū aīa subdi ta erat suo creatori. Hec aut iusticia erat quod / daz donū sup̄naturale datū homini a deo: p qd ipse hō erat totaliter subiectus deo q̄rū ad rōnē Rationi vō erant subiecte vires inferiores. s. irascibilis et cōcupiscibilis. Hanc iusticiā vocat Salomon rectitudinē: quādo dicit. Ecclē. 7. c. Inueni q̄ de⁹ fecerit hoīem rectū. Ista ergo iu sticia vt dicit Landulfus in. 2. di. 29. ordinabat respectu dei: vt plena obedientia exhiberet ei. deinde respectu sui: vt p̄fecte faceret inferiores potentias sequi motū recte rationis et voluntatis deinde respectu primi: vt redderet vnicuiq; qd suū erat: et debitā cōdilectionē. Addit Landul fus: q̄ erat in voluntate sicut in subiectio: q̄ si iusticia moralis est in voluntate fm ari. 5. ethi. nō minus originalis iusticia. Et ideo nō tenet opinio eorū q̄ dixerūt q̄ erat in appetitū sensiti uo: q̄ illa iusticia fuit habitus p̄ceptiu⁹: nō obe diūus. fuit. n. data ad p̄mpte inclinādū vō / luntatez et vt intēsiue et dñatiue p̄ciperet. De hac dicit Tho. 1. pte. q. 101. q. ex eo q̄ fuit do / nūz diuinitus datū toti nature iūcirco filij parē / ribus assimilati fuissent q̄rū ad originālē iusti / ciaz. Et q̄ grauis fuit hec iactura donū tale p /

didisse: cuius viū p̄ditioe etiā sancti cum tot asperitatibus et castigationib⁹ ac mortificationi bus carnis: cōcupiscentiā vir supare potuerūt Clamabat Paulus Ro. 7. Video aliā lege in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Si nō peccasset adā: nō erat op⁹ cū tot ieiunijs disciplinis vigilijs et laborib⁹ acgrere regnū ce loz. Q adā qd fecisti: cur nō obedisti voci dei. Ecce ppter culpā tuā p̄dita est tibi et oībus a te descendētib⁹ originalis iusticia. Ideo dicit ter tus Sen. Aperti sunt oculi eorū. Mico. de li. 1. ad cognoscendū suā nuditatez esse cōfusibilē: que prius erat honesta: q̄ subtracia iusticia ori ginali statim senserūt rebellionē carnis ad spiri / tūz et motū inordinatū mēbroz. Ideo statim studuere coopire suā nuditatē et turpitudinē: et vt dicit textus: cōsuerūt folia ficus. Et ex h̄ di cunt hebrei: q̄ ficus fuit arbor ex cui⁹ fructu co mederūt: et fecerūt sibi p̄tēgomata. i. succincto / ria circa lumbos. Nota tñ fm doctores moder nos: vt dicit Landul. in. 2. di. 29. q̄ iusticia ori ginalis nō fuit habitus gratie gratū faciētis: ex eo q̄ primus hō nō fuit creatus cū gratia gratū faciente: vt magister dicit in lra p̄itis nomiate distinctōis: q̄ creatus fuerit cū iusticia origina li: tñ anteq̄ peccaret habuit gratiā gratū faciētē fuit. n. tribus horis i statu innocentie: q̄ fuit creat⁹ hora sexta: et expulsus hora nona. In ista morula fuit sibi collata gratia: q̄ Greg. et Da mas. quos magister adducit in textu dicunt q̄ primus homo fuit in charitate et fuit cōiunctus deo: et donis mirandis p̄ditus: ergo si chari tatem habuit: habuit grām: q̄ idem sunt.

Secūda pena spūalis quā incurrit adaz ppter inobedientiā illā: dicit aīe macu lato. Tho. prima secūde. q. 86. arti. 1. di. Macula p̄prie dicit i corporalib⁹: q̄n aliq̄ corp⁹ nitidū p̄dit suū nitore sic maculata fuit aīe ade. Nā innocentia p̄dita mortali peccato facta fuit obnoria: et qd his graui⁹ est: oēs ab adā de scendentes xpo duntaxat excepto: q̄ fuit deus et homo p naturā: et vgo Maria p grām: cum forde originalis culpe nascunt: q̄ est culpa pira cia: et si nō acta. Qēs inq; apls. Ro. 5. in adaz peccauerūt. De hac vō mā diffusius loquar in sermone pro festo cōceptōis vginis gloriose.

Tertia pena spiritalis dicit donorū spi / ritualiū diminutio. Sequit ex cōsequē ti q̄ postq̄ iusticiā originālē et grāz gra tūz faciētē adā amittit: nō cū illa dulcedine deuz cōtēplabat sicut prius: nec gaudebat eius p̄cia

Intrinfecus gustib⁹ rex diuinay. Ma lz deus p
essentiā nō viderit: vt dicit Tho. 1. pte. q. 94. et
Bosi. 1. 2. di. 23. vidit tñ deū p speculū clar: et
p apparitionē i aliq signo seu i subiecta creatura
sic potuit lctāter vidisse āgelos i corpib⁹ assum/
pris apparētes sibi. Et qd⁹ oib⁹ suauissime re/
ficiēbatur in mēte: que tamē post illā trāsgressio
nez in eo fuerūt diminuta.

De punitione corporali.

Secūda pena qua punitū fuit. Ad pētm
dicit corporalis. Et hec est triplex.

Prima dicit cōrariozū actio.

Secūda laboriosa vite sustentatio.

Tertia mortis subiectio.

Prima pena corporalis ē strariozū actio. Si
n. adā stetit: q nūc homini strant: minime il
luz ledere potuissent: si i ignē fuisset pica: ipm
nō cōbussisset: si i aquā fuisset imersus: ipsum
nō suffocasset: et similia. Et h vncq̄ euenisset p
dei puidētiā: q sic actiuozū actū suspēdisset q in
passuz minime agerent. De hac ipassibilitate et
duab⁹ penis sequētib⁹ copiosius tractauī i qdra
gesimali: i smone de vita. iō i h loco ista breui/
ter pcurro. Secūda pena corporalis ē laboriosa
vite sustentatio. Dicitū egdē fuit homini Gen. 3.
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Si non
peccasset: nō erat op⁹ tot laborib⁹: tot artib⁹: tot
industrijs acquirere victū et tegumētū. Vñ aug.
li. 14. de ciui. dei. c. 26. ait. Viuebat itaq; bō in
paradiso sicut volebat: qdū h volebat qd deus
iussit. Viuebat fruens deo: ex q bono bon⁹
erat. Viuebat sine vlla egestate: sic semp viuere
habēs i pāte. Libus aderat ne esuriret: potus
ne sitiret: lignū vite ne illum senectia dissolueret.
Nihil corruptōis i corpe vel ex corpe vllas mo
lestias vllis ei⁹ sensib⁹ ingerebat. Null⁹ inrin/
secus morib⁹: null⁹ ictus metuebat extrinfecus
Sūma in carne sanitas erat: in aīo tota trāglli/
tas: h ibi. Igit oēs dolores parturiētū: oēs su
dores laborātū agricolay: artificay: et qricūq;
oīa mala egrotātū et isirmoz: q nec libris me/
dicoz cūcta depzehefa sunt: oīa deniq; hui⁹ vi/
te picula a culpa pmoz parētū deriuant. Ter
tia pena corporalis ē generalis mortis subiectio.
Propter pētm eternū pmoz parētū mors do
minat in oib⁹. Vñ aug. li. 13. de ciui. dei. c. 3.
ait. I⁹ atēdū est primos hoies ita fuisse institutos
q si nō peccassent: nullū mortis gen⁹ expirent.
S; eisdē peccātes pmos ita fuisse morte mul/
ciatos: vt qcqd eoz stirpe eēt exortū cadez pena
teneret obnoxii. Pro magnitudine appe cul

pe illius naturā damnatio mutauit in pēus: vt
qd penaliter pcessit in peccantib⁹ primis natu/
raliter sequeretur in nascentibus ceteris.

De tertia pena corporali.

Ertia pena q punitū ē pētm pmoz pa/
rentū dicit temporalis. Et h est triplex

Prima est a paradiso expulsio.

Secūda animalū rebellio.

Tertia subiectionis introductio.

Prima pena fuit a paradiso expulsio. Vñ
n. habet Gen. 2. Plātauerat aut dñs de⁹ pa/
radisuz voluptatis a pncipio. i. a pncipio creatu
re: fm expōitionē magistri i hystoria scholastica
l. cū apparuit arida: et germinare terrā fecit: vt
a pncipio. i. a pma pte orbis. i. ad oriētē. Nam
vt dicit Tho. pma pte. q. 102. conuenient in pte
oriēiali dicit situs: qz credēdū ē q i nobilissimo
loco totū terre sit pstitut⁹. Cū aut oriēs sit dex/
tera celi fm ari. 2. de celo et mūdo. Dextera aut
est nobilior q sinistra: pueniēs fuit vt i oriēiali
pte paradisuz ille institueret a deo. De h pad/
so sic ait Damasc. li. 2. c. xi. Paradisus i oriēte
posse ē: omni terra excelsoz: tēpatio tenuissi/
mo ac purissimo aere fulgēs: plātis semp flori
dis comat⁹: bono odore plen⁹ lumieq; replet⁹
Psido. li. 14. ethimol. idē dicit i snia. Et au
gu. 8. sup. Gen. ad lras. Tres ingt sunt de pa
radiso generales snie. Vna ē eoz q tānūm cor
poraliter volūt itelligi. Alia ē eoz q spūalit tñ.
Tertia eoz q vtroq; mō paradisuz accipiūt: quā
mibi fateor placere sniam. Et i. 13. de ciui. dei.
Que pmode dici pnt de itelligēdo spūaliter pa
radiso nemine phibēte dicant⁹: dū tñ i illi⁹ hi/
storie Vitas fidelissima rex gestay narratōe cō
mēdata credat⁹. Tria. n. q de paradiso i scriptura
dicunt p modū narratōis hystorice pponunt.
In oib⁹ aut q sic scriptura tradidit: ē p funda/
mento tenēda Vitas hystorie: et desup spūales
expōitiōes fabricāde. Nec aug. Ad hūc pad/
suz trāslat⁹ ē Enoh vt habet Ecclē. 8. c. 2. de
lias: vt pz. 4. Reg. 2. c. Amb. in exameron. et
Basil⁹ i exameron dicūt q posu⁹ est i altissimo
monte: de cui⁹ cacumine cadūt aq cū tāto streps
tu q oēs circa habitātes sūt surdi: et faciūt aq la
cū: ex q pgregiunt qtuor flumina. Verūtāmē
vt dicit Tho. sequēdo aug. 8. sup. Gen. ad lit/
terā. Hoc ille seclusus ē a nra habitātōe aliqb⁹
ipedimētis: vel montū vel mariū: vel alicuius
estuose regiōis: q pfrāsi nō pōt. Et ideo scri/
ptozes locoz de h loco mētiōē nō fecerūt. Ad
nra igit redētes: magister i hystoria scholastica
dicit⁹ q

dicit: qd hō cōditus ē in agro Damasc. et inde tu-
lit eū de: et posuit eū in paradiso. Rō f3 Tho.
est: qz paradisi fuit loc' cōgru' habitacōis hu-
mane qstū ad incorruptiōē pmi stat'. Incoz-
ruptio aut illa nō erat hois f3 nām: s3 ex supna
turali dei dono. Vtergo h' grē dei iputaret: et
nō humane nature: de' hoiez et paradisu fecit
et posita i paradiso posuit: ut ibi habitaret toto
tpe aialis viue: postmodū cū spirituale vitā ade-
pius eēt transferret in celū. Ibi ergo ut dcm est
Paulo ante: trib' hoies credit adā trāsisse mo-
raz in qua diuini mādan' trāsgressor inueni' ē:
et a paradiso cū pellicea tunica turpit' eiec' missus
q3 est cū vxore sua in banc vallē lachrymarum.

De pditione dominij animalium.

Ecūda pena tpalis q punitū ē pūmoz
parētū pcm dicit aialū rebellio. De q
bus dicit dñs Bon. i. 2. di. 15. q alit oz
dinant aialia ad hoiez f3m statū inocētie. Aliter
f3m statū nature lapsē. In statū inocētie ordina-
bant f3m rōnē qdruplicē. Pma rō ad māse/
standū hois ipiū: qd manifestat' ē dum ei p oia
obediret. 2^a ad decozādū hois habitaculū aia/
liūz multitudine nō solū arboz. Tertia ad ex/
citādū hois sensus: ut i ipsoz aialū naturis vi/
uersis videret hō multaformē sapiētiā dei. 4^a
ad mouēdū hois affectū: ut vidēs illa deo subie-
cta z sibi: ipse deū amaret. Scdm hō statū natu-
re lapsē ordinant aialia aliter ad hoiez. Iumēta
eniz z pecora ordinant ad leniādū hois idigētiā
qstū ad cibū: qstū ad vestiū: qstū ad obsequiū: z
qstū ad solatiū. Hec p maiori pte sumpta sunt
ex dictis augu. 3. sup. Sen. An pcm itaq oia
aialia sub hois erant pāte: oēs volucres celi: z
oēs pisces maris. Vñ de' dixit Sen. i. c. Do-
minamini piscib' maris: z volatilib' celi z vni/
uersis aialib' q mouent sup terras. Ex quo ut
dicit Tho. i. pte. q. 96. naturalit' hō dñs ē oīūz
aialū. Ideo pmo pollice dicit Ari. q venatio
est qstū qddā instū bellū. Qd vñqz nō expedit
si Adā nō peccasset. Veritatem somnia b vidē
tur plerisq: q facile seipsoz cōfundere vel corri-
gere qd meli' ē pnt si amicoz dei z scōz virozū
exēpla inspicere velint. Refert nāqz Hiero. i
vita Pauli pmi heremite. Qd coru' dieb' fin-
gulis dimidiū panē Paulo deferbat: z dum
Anton' ad illū visitandum se ptulit: itegru' ut
vtriqz sufficeret appozauit. In sup dum Anto-
nius post illū felicē trāsituū corp' vellet sepelire
supueniētib' leonib': z māfuctis sine fodiētib'
terrā. Id fecit ipse ad huc Hiero. q leonē sero /

disiūtuū i monasterio velut agnūz māfuctuz re-
tinuit. At z f' rācise' nī lupuz apprehēdit i ciui-
tate Eugubij q multos hoies occiderat: z cum
obediēcia multa lup' f' rāciskū secutus ē. Qui
mādato ei' biēnio supniūēs māfit cuz boib' et
pueris z canib' nūcū vltra ledēs. Sanct' ad
huc pontifex Siluester draconē i ngētē ferreo
annulo iposito i narib' ei' sine aliq nocumēto i
vrbe maria ligauit. De leonib' itez legim' q
Daniel' fūuz dei nō offenderūt. Nā ut dī Da-
niel. 14. c. fuit ipse in lacu in quo erāt septē leo-
nes dieb' septē: qbus dari cōfuctuz erat quoti-
die duo corpora: z due oues: z tūc data nō fue-
runt eis ut deuozarent Danielē: q tū ptegente
se deo liber cuz leonibus habitauit.

Qd subiectio violenta est ppter peccatum.

Ertia pena tpalis fuit subiectiōis intro-
ductio. Si. n. nō peccasset hō tūc ho-
muni hō nō subijceret. Veritatem ut ac-
cipi pōt ex dictis sancti Tho. i. parte. q. 96. du-
plex est subiectio. Vna violentie. Altera ordi-
nis z reuerētie. Pma nō fuisset i statu inocē-
tie: qz penalis ē z dura. Scda hō q nemini no-
cet fuisset i illo statu: qz reuerenter z cuz amore
filiū fuisset subdiū parētūz suis: vxores mari-
tis: z iuuenes senibus: z familia.

Qd nō essent tot dānati si nō peccasset adā.

Quarta pena qua punituz est pcm pri-
mo parētūz dicit eternalis. Nā illud
peccatuz punit pena eterna tripliciter
Pmo in paruulis. Secūdo in infidelibus
Tertio in damnatis omnibus.

Pmo illud pcm punit pena eterna i palis q
in solo originali decedūt. Qd ē gpe tales i eter-
nuz pūabunt vifiōe dei: ut dic mgi i. 2. di. 33.
De hac mā z sequēti de ifidelib' dū i qdragesi
mali. 2° illō pcm punit i ifidelib' pena eterna
oēs gpe ifideles i sua ifidelitate moriētes eter-
nalit' dānati punient i iferno. Nec vā: nec tenē
da: imo velut hētica reijciēda ē opinio eoz q di-
cūv nūquēqz i sua fide saluari. Vñ scribit ex d
sum. tri. z fi. ca. c. 1. Vna ē fidelū vniuersalis
ecclia: ex quā null' oio saluat. 3° punit pcm p-
mo parētū i dānat' oib'. Tenēt qd ē aliq: q si
stetisset hō i statu inocētie: soli fuissent nati q mō
sunt electi. Hoc videt asserere Grego. q. i. 4.
moralū. c. 25. au. Si parētē pmi pti nulla pu-
tredo corūpet: nequaqz furios pditionis general
set. S3 illi q nūc p redēptōzē saluādi sūt: soli ab
illo electi nascerent. Et si diceret q multi electi
nati sunt de parētib' dānatis: ergo illi parētes

fuiſſent nati. Rñdet Landulfus in. 2. ſuo. di.
20. q. iſreleccu fuiſſent geniti ex illis pētib⁹ ele
ctis. Quare autē deus pmitat tot homines naſci
quos ante ſecula vidit fore dānādos: ⁊ qz xps
q miſericorditer venit in mūdū ⁊ ſuo p̄cioſo ſā
guine nos redemūt: itz grādi piculo tot hoium
p̄ditoz nō obſiſtit: ⁊ ſilia: nō ē noſtꝝ iueſtiga
re. Sed potius vnusqzqz timere dꝝ: ne p̄p̄i ſua
volūtaria ſcelera ⁊ delicta deputetur cū dānatis
alijs igni gehēne. Et iō ſtudeat opam dare vt
p̄pniam ⁊ virtutis opa numero electoz aſcriba
tur: ſicqz poſſideat eternū regnū: i quo xps cū
ſuis oib⁹ viuit ⁊ regnat in ſecula ſclop. Amen

Sermo ſeptimus de iudicio dei contra mū
dum laſciuientem quādo diluuiū perdidit ho
mines peccatores.

Nam terribilia ni

g iudicia dei: p̄ter ea q̄ de āgelis
ruentibus ⁊ peccantib⁹ hoib⁹
p̄mis enarrata ſūt onidit adhuc
nobis diluuiū illud gnāle: qd̄

inūdanit t̄pibus Noe: quo paucis dūtaxat exce
ptis deleta ē omnis caro. Exēdit vtiqz tūc rex
celoz potētiffimū brachiū ſuū: ⁊ cōtriuū ſupbiā
hoium maloz. Nec iuctus ē q̄ſpiā: q̄ valuerit
effugere furore illi⁹. Dēs pierūt oēs ſuffocati
ſunt in ags iundātib⁹. Qua de re vt efficacius
timor dñi ingerat cordibus nr̄is ſtami in hoc f
mone de iudicio dei cōtra mūdū laſciuientē diſſe
rere. Dicāqz qd̄ vaciter in ſcripturis de dilu
uio quo carnales hoies puniti ſūt continet: ne
qz put in textu bible ſingula poſita ſūt explica
bimus: ſz qdā principalia tñ p̄tractabim⁹ eo or
dine quo i hoc dicendi genere auditozib⁹ facili
us vitarē p̄ſuadere poſſumus. De diluuiū igit
tur locuturi: tria myſteria declarabimus.

Primū dī temporalitatis.

Secūm cauſalitatis.

Tertiū terribilitatis.

De temporibus circa diluuiū cōſiderandis:
primo de annis q̄ fluxerūt ab adam vſqz ad di
luuiū.

Capitulum primum

Ro ampliore dicēdoz notitia ad t̄ps
diluiū aium in hac pte vtemus diſſi
guemusqz quattuor t̄pa cōſideranda.

Primū t̄ps dī mundialis durationis.

Secūm retardate generationis.

Tertiū diuturne expectationis.

Quartū menſis determinationis.

Ab adam vſqz ad diluuiū anni duo milia

ducenti quadraginta duo

Primū t̄ps cōſiderādū circa diluuiū

p dī mundialis durationis. In quo licet

ſcire quot āni exacti ſūt a p̄ncipio mū

di vſqz ad diluuiū. Et ſm̄ Joſephū ⁊ magiſtꝝ

in hitoria ſcolastica: ab adam vſqz ad diluuiū

fluxerūt āni duo milia ggenti gnegagintaſex

Secūm Nō Hiero. Eulebiū ⁊. 70. ierptes: ⁊

oēs tam grecos qz latinos fuerūt āni duo mi

lia ducētū qdraginta duo. p̄ hac dīa ānoz nō

dꝝ qz turbati: potiffimū: qz āni a diuerſis dī

uerſimode cōputātur. Et ſ. n. ānus maximus

de quo dicit Adacrobī. 2. li. ſup ſōnū Scipio

nis: ⁊ tullī. 2. de nā deoz in. 6. de republica

qd̄ cōplet cū ſol ⁊ luna ⁊ oia ſidera firmamenti

ad eūdē locū vnde ſemel p̄fecta ſūt redierint

Hūc annū Varro cōfici cōſcripſit in qdragi

ta milib⁹ annis. Et dicit aug. li. 12. de ciuit. dei

platonici Nō in gndeci milibus ānis put refer

Adacrobī. li. 2. ſup ſōnū Scipionis. P̄to

lemicus Nō in li. Almageſti dicit annū maximū

cōpleri in trigintaſex milib⁹ annis. Sꝝ Reſtau

rus modernus p̄bs ⁊ aſtologus. i primo li. 8

cāis eē mūdī dixit: qz ſtelle fixe ⁊ errante mouē

tur vſus orientē quattuor gradib⁹ nec vlti⁹:

⁊ poſt retrogradādo alijs quattuor gradib⁹ re

tro redeūt: ⁊ moꝝ iſte mūd⁹ ceſſat ab hoc ordie

Quare celū nūqz faciet opatōes tales quas ſe

mel ſecit: cū ſemp tēdat ad pducēda noua pzo

pter maiōrē nobilitatē ⁊ p̄fectionem ipſius. Nō

nec ānus maxim⁹ pōt poni. Et ānus ſolaris

q̄ duob⁹ mōis accipit. Vno mō. put ē annus

reuolutōis ſcribit P̄tolemēus li. 3. almageſti.

I. c. Et t̄ps motus ſolis: quo ſol ſemel circuit

duodeci ſigna zodiaci: redeūdo ad primū pun

ctū ſui circuli. Qd̄ qdē fit in trecētis ſeraginta

gnqz diebus ⁊ ſex horis. Ann⁹ Nō vſualis tri

bus cōtinuis ānis cōtinet dies trecētos ſeragi

tagnqz. Sꝝ q̄rt⁹ annus q̄ dī biſſertilis p̄ficiat in

trecētis ſeragintaſex dieb⁹. Nā ille ſex hore que

ſupabūdāt a trecētis ſeragintaſex dieb⁹ nō cō

putāt in trib⁹ p̄iorib⁹ ānis: ſz i q̄to cōſtituunt

vnū diē: ⁊ vocat ānus biſſertilis. Et ſi ſex

hore nō intercalatē i q̄nſlibet quattuor annis

ſucceſſu t̄pis variatē p̄ncipia ⁊ fines tēpoz:

⁊ ſolēnitates q̄ ſūt i h̄yme repirēt i eſtate: qua

re ſcā mī ecclia ſingulo quadriēnio accepit diē

vnū: q̄ vocat biſſert⁹: quaſi ex bis ſex hōis col

lectus: ⁊ p̄ hac biſſertū ſtāt firmā i klēdario p̄i

cipia ⁊ ſolēnitates t̄pum. Et adhuc ānus luna

ris cōtinēs duodeci lunatōes quaz q̄libz cōti

net dies

net dies viginouē cū dimidia: ergo dies hui⁹
anni sūt treccēti qnquagintaquatuor: estq; mi/
nor solari dieb⁹ vndeci: seu qñ ē bissex⁹ duode/
ci. Quid plura ānus vt p̄dicim⁹ apud varias
natōes dispari nūero p̄ multa secula fluctauit
Et vt cōmemorat Aug. li. 15. de ci. dei. 2. p̄li/
nius li. 7. de nālī historia: egyptij quatuor mē/
fib⁹ annū terminabāt: archades trib⁹: archana/
ne sex. Latini tredecī. Et qbus nullū sit p̄iudi/
cū historice vitati: si inter scriptores rex gesta/
rū de nūero annoz tāta suborā videat⁹ dīa. ad/
uertēdū tñ ē vt nullo mō mūdūz et hoies fuisse
sp̄tēneam⁹. Adic fuit error Adetrodozichij: q
fm Ensebiū li. i. de euangelica p̄patione dixit
vntersū fuisse semp: qz si eēt fm: eēt a non en/
te. s̄ uerūt et alij pbi: vt p̄p̄thagoras famius.
Archita terētinus: et Theophrastus: ac pipate/
nici fere oēs qui vt scribit Lenform⁹ ad Eirillū
in li. de natali die: affirmauerūt hoies sp̄ fuisse.
Eōtra quos Aug. li. 12. de ci. dei. c. 9. sic ait.
Si sp̄ fuit humanū gen⁹: quonāmodo vep lo/
gur historia gentiliū narrans q fuerūt quarū/
cūq; rex iuētores: q primi liberaliū disciplina/
rū aliarūq; artū institutores: vel a qb⁹ primū il/
la vel illa regio: p̄sq; terraz illa atq; insula inco/
li cepit: hec ille. Qui doctoz eximi⁹ nō imerito
ad historias recurrit: qz vltim⁹ Tullio li. 8. ora/
toze. Historia ē testis tēpōz lux vitati z mā/
cia vetustatis. Mos vō scripturē scē adberere
debem⁹: q̄ veridica narratione cōmemorat ab/
vno adam gen⁹ hoium multiplicatū. Scripsit
āt moyses historā genesis ex reuelatōe diuina
Vñ Hiero. in epla ad Paulinū ait. Adanise/
stissima ē genesis in qua de creatōe mundi de/
exordio generis humani: de diuisione terre: d
cōfusione linguarū z gentiū: vsq; ad exitū scri/
bit hebreoz. Sicut ergo cepit mund⁹: sic cepe/
runt eē hoies. Et vt docet Tho. i. pte. q. 61. so/
lus de⁹ pater fili⁹ z spūs scūs ē ab eterno. Hoc
fides catholica tenet: et oē cōtrarium ē hereticū
Sic. n. creaturas de⁹ p̄durit: q eas ex nihilo
fecit. i. postq; nihil fuerāt. Jō ab adāz vsq; ad
dilunū termin⁹ assignat.

Quare noe, distulit generare vsq; ad gngē/
tesimum annum.

Et cūduz tps circa dilunūz cōsideran/
s dum dicitur retardate gnātonis. Vo/
lēs eqdē scriptura de dilunio mētēm
facere: gnātōem noe tāgit. Noe vō cūz gngē/
toz eēt annoz genuit Sem Cham z Japhet.
vbi dubitare cōtingit quare noe vsq; ad gngē

tesimū annum distulit gnāre. Rūdet Nico. d
lira. q; doctozes hebrei dicunt hoc scñ eē ex eo
q; deus disposuerat eum saluare in dilunio cūz
tota sua posteritate. Si āt ante gngētesimū an/
nū gnāssēt fuisset tot ex eo z filijs ei⁹ multipli ca/
ti z fuissent ier eos multi mali: d qbus nō eēt
dignū vt saluaretur. Mā si i treccēns qnquagi/
ta ānis qbus noe vixit post dilunū vt habetur
Sen. 9. c. ex trib⁹ eius filijs viginquatuor mi/
lia z cētū viros extra mulieres z puulos p̄crea/
tos affirmat s̄ ilo: vt refert magister in historia
scholastica: qd fuisset i quadringētis ānis. In/
sup tot p̄sone cum necessarijs ad vitā p̄ annuz
integz quo durauit dilunū nō potuissent com/
petēter in archa collocari. Quare deo volente
cum gngētoz eēt ānoz filios gnāuit: cūz qui/
bus z vxoribus salu⁹ factus ē in archa. Verū
tamē pleriq; dubitāt de matusalē. Scdm. n. cō/
putatōem. 70. iterptum vixit. 14. ānis post di/
lunū: sed nec legitur i archa fuisse: nec trāst⁹
vt enoch. Et qdā dicunt q; mortuus fuit añ di/
lunū. 7. annis. Hiero. asserit q; eodez āno in/
quo fuit dilunium: qd ē diligēs cōputatio an/
noz ei⁹ fm Senesim manifestat. Tñ oīs in/
numero annoz eius vite cōueniunt. s. q; fue/
runt oēs dies eius āni nōgenti sexagintanoue
vt dicitur Sen. 9. c.

Ad deus p̄ cētū ānos p̄dicari voluit dilunū
Ertum tps circa dilunium cōsideran/
dū dicitur diuturne expectatōis. Pro/
sua qppe pietate de⁹ benign⁹ añq; disp/
deret p̄cōres illius tps: diutius expectauit: et
monuit vt ad p̄niam redirēt. Mā fm augu. li.
15. de ci. dei. c. 24. cum dixit de⁹ ad noe. Erūt
dies ei⁹ cētum vigin ānoz: nō d termino hu/
mane vite locutus ē: s; de termino ad p̄niaz as/
signato. Māq; centūz ānis archa legū fabuca/
ta: vt refert magister i historia scholastica z noe
verbo z scō dilunium p̄dicabat. Verū tamē il/
li hoies nequā deridebāt eū: z minabāt q; ante
q; ipse archā igrederet si dilunium supuenirz
interficerent illum.

Quod de mense maio' inundauit dilunūz.

Dartum tps circa dilunium dicit mē/
q sis determinatōis: quo. s. mēse dilunū
illud venisse credit. Et ad hoc dicit ma/
gister in historia scholastica q; fuit mēsis mai⁹: q
ab hebreis dicit isan: a macedomb⁹ pon: a lati/
nis maius. De isto mense lata ē iter auctozes
dissensio. Tius huius primo li. ab vbe cōdi/
ta. z Varro li. 6. d origine lingue latine. z beda

si. de tēpibus. dicunt Romulum diuississe pplm
romanū in maiores et iuniores: ut altera pars cō
silio: alia armis rē publicā tueret. In bonorem
ergo viriusq; pīs hūc maiū: seqntem iunū di
xit. Aug. Vō cōtra s̄ austū. tertū ingt menses
veteres dixerunt maiū a maiā: quā Aldercurij
matrē colebāt deā: ex quo oēs mercatores illo
mēse sacrificabant Adāie et mercurio. Papias
vult ut dicat maius a madēdo: qz hoc tpe ros
p̄cipue cadat madefaciēs terrā: seu qz tunc ori
antur hiades stelle pluuias.

Quid diluuiū scī ē volente deo ppter pctā ho
minū p̄menda: que si non fuissent nec diluuiū
inundasset. Capitulum secundum.

Am dispntandū ē cōtra curiosos de cā
diluij: qm̄ pleriq; nolūt ppter pecca
ta hominū diluuiū inundasse. Zecarco ut
de hac re v̄itas clarius clucescat: notabimus q
duor cās: que a multis diuersimode solent assu
gnari.

Prima dī celestis influentia.

Secūda demonū malicia.

Tertia potentū violentia.

Quarta oīs carnis imunditia.

Quid influentia celi nō fuit cā p̄cipua et prin
cipalis diluij.

Rima cā diluij assignat a qbusdā ce
lestis influentia. Ad. n. dicit qz tpe il
lo oēs fuissent iusti et sci: adhuc diluuiū
supuenisset: et hoc ppter dispōnem celi. s. ppter
cōiunctōem planetarū frigidorū et humidorū ta
lem effectū causantium. Mā ut dicit Seneca i
li. de nālīb; qōib; dixit Empedocles ar
surā eē terrā cū vniuersa sidera cōuenient in fi
gno cancri: et vniuersalē inundatōem futurā: cū
eadē turba siderū cōuersa in capricorno puenit.
igitur aut istī diluuiū ex cā nālī sicut et alia di
luuia cōsueuerūt qñq; puenire: ut. n. igit. Pysi
dor^{li. 13.} et bimol. i. achais fuit diluuiū Jacob
patriarche et Q gigipibus q eleusine conditor
et rex fuit. Idem Pysidorus narrat qz recitat
Rosius li. 1. qz anno octingentesimo decimo
ante urbē cōditā aquarū illuuiēs maiorē ptem
pploz thesaliē abūpsit: paucis p̄ refugia mon
tiū liberatis: marie in mōte parnao: i cuius cir
cuitu Deucalion tūc regno potiebat. Qui tunc
ad se ratib⁹ cōsugientes susceptos fouit et aluit: a
quo ppterea gen⁹ hominū grecorū fabule ex lapi
dib⁹ ferūt repatum. De hoc deucaliōe mētōem
facit Juuenalis li. p̄rio qz ait. Ex quo deucaliō
niubua tollētib⁹ equo: Nauigio mōie alcēdit

fontesq; poposcit. P̄dualitq; animis caluerūt
mollia saxa. Et marib⁹ vndas ondit pirrha pu
ellas. Quicqd agūt hoies vōtū timor illa volu
ptas. Saudia discursus nostri ē sarrago libel
li. Pysidorus li. 17. et bimol. c. 3. dicit. s̄ arra
go a farre dicta. Et. n. herba oideacea adhuc
viridis nec dū granis ad maturitatē turgētib⁹
Quidius isup i. i. metamorphēcos ita inquit.
Deucaliō lachrymis ita pirrhā affat abozū. Q
soroz o cōiūr o scia sola supstet. Quā cōe mihi
gen⁹ et patrnelis origo. Demū thorus nutrit:
nūc ipa picula iungāt. s̄ crax quascunq; videt
occasus et ort⁹. Mos duo turba sum⁹: possedit
cetera pōt⁹. Et ibi Quidi⁹. Adissā viri mani
b⁹ spēm traxere viroz. Et de semine ē repa
ta scia iactu. Inde gen⁹ burū sum⁹ expiscis gla
box. Et documēta damus q sumus origie na
ti. s̄ amosū ergo fuit illud diluuiū de quo ipsi et
poete tanta cecinere. Nec tñ nisi a cā nālī p̄ces
sit. S; ne multū inutiliter cōtēdam⁹ dicit Nic.
de lira q nobis satis eē d; testimoniū scriptu
re q diluuiū asserit firmiter inundasse i penā pec
cati. Possū tamē dicere fm Ric. in. 4. di.
47. qz pductōem ignis purgātis mūdū i fine
seculorū p̄cedet vehemēs siccitas nālī gnāta il
lius ignis pductōi cōcordās: nō tñ sicut dispō
necessaria: s; cōgrua. Ita diluuiū aq potuit p
cedere aliqua dispō planetarū frigidorū et humi
dorū: cōcurrēns ad nutū dei ad talē aqz iunda
tōem. Qd influentia illa nō fuisset si deus non
statuisset diluuiū p̄mire se sp̄nētes.

De demonibus icubis et succubis: et gigantib⁹.

Secūda cā diluij ab aliqb; assignat
s demonū malicia. Scribit nāq; Sen.

7. Vidētes filij dei. i. demōes fm ex
positōem istoz: qz dicitur filij dei ppter nāz sp̄i
ritualē: filias hominū qz eēnt pulchre miscuerūt
se i sp̄e humana cū mulierib⁹: et ide sunt nati gi
gantes. Adagister in historia scholastica dicit.
Potuit eē ut icubi demones genuerūt gigan
tes a magnitudine corporū denominatos. Sed
imanitati corporū respōdebat imanitas aiorum
Verūm nō acceptat hoc qz gigantes nascāt ope
demonū icuboz et succuboz: qz et ipsi nati sunt
ex viris et mulierib⁹: sicut et ceteri hoies. Nam
de Grege Bafan Deuterono. 2. et 3. c. dicit
tur qz monstrat lectus eius ferreus non ē cubi
tos habēs lōgitudinis. et 4. altitudinis. Et. i.
Reg. 15. c. legit de Boliath qz erat altitudinis
sex cubitoz et palmo. In crōica Ricobaldi rep
peri qz tpe clemētis pape scđi rome cadauer in
uentum

nentū ē gigantīs icorruptū magnitudinis isoli-
te: cui erat tale epitaphiū. ꝑ̄ illius euādrī pallas
quē lancea turni Adilitis occidit more suo iac-
hic. Hec iō dicimus: q̄ ē nālī gigantes pnt
absq; demonibus generari. Et iō vix illi qui
erāt diluuii tpe nati sunt vt p̄tactū ē demonib⁹
coopantibus in dubiū vtiur. Sed posito q̄ sic
ēē: nō p̄pterea de⁹ diluuiū iudare fecit qm̄ vt
igt Nico. de lra. Diluuiū datū ē in penā homi-
nū: nō demonū.

Qd̄ tpe diluuii filij potentuz ēt vi carnaliter cō-
cubebāt cū filiabus pauperū.

Ertia cā diluuij assignat ab alijs potē-
tum violentia. Dicit. n. rabbi Salomō
q̄ filij dei accipiūt p̄ filiis iudicuz et
potētum. Qui qm̄ videbāt filias subditoz pul-
chre ornari: et qm̄ dabāt ad nuptias accedebāt
ad eas: cognoscēdo carnalī anq; mariti eas co-
gnoscerēt. Et h̄ sic potuerit ēē tñ hec nō ē tota
lis causa: sed quarta que sequitur.

Qd̄ p̄pter pctā carnis deus misit diluuium.

Darta cā igit q̄re diluuiū fieri voluit d̄-
us: fuit ois carnis imūdia. Dicit q̄
dē in textu biblic. Ois caro corrupta
viā suā. Alij itaq; filij dei fm̄ Nico. de lra in-
telligūt q̄ descēderūt de Seth q̄ ab adā istru-
cti fuerūt i cultu diuio p̄ filias hoium intelligūt
mulieres descēdētes de Layn: q̄ erant lubrice
lasciue et dissolute. Et illis p̄cepit filij
suis de volūate dei: vt nō iherēt cū eis. ꝑ̄p̄i
ho fecerāt p̄trariū. Qd̄ tñ hic fit mētio d̄ filijs
Seth et filiab⁹ Layn: notādū ē fm̄ magistrū i
historia scholastica: q̄ allegat sc̄m Adethodū
cui i carcere exiit p̄ amore xpi: sc̄a fuit reuela-
tio d̄ ip̄ibus p̄mis et nouissimis dicēte: q̄ adaz
et eua ygines egressi sūt de paradiso. Et hoc vi-
d̄ Hiero. ad Eusto. cōfirmat dicēs. Eua i pa-
diso virgo fuit post tunicas pelliccas sup̄fit ini-
tiū nuptiaz. Anno xvite adā. 15. natus ē ei
Layn et foror ei⁹ Almana post alios. 15. ānos
natus ē abel et foror eius Delbora. Et iō nat⁹
ē primus Layn pessimus q̄ abel iust⁹ vt oīde
rēt q̄ i adā tota generis hūani massa dānata ē:
et qm̄ alijs ex ea vas sc̄ificatiōis effici: nō hoc p̄-
uēit ex nā: s; ex dei vocātis misericordia. anno
vite adā cētesimo trigesimo Layn occidit abel
et luxē cū adā et eua cēti ānis. Loc⁹ i quo luxē
rūt d̄ vallīs lachrymarū iutta Ebron. Layn q̄
pessim⁹ remāsit q̄ p̄m⁹ terminos terre posuit ad
calliditatē: fallaciāq; p̄dixit p̄m⁹ in terra supbi-
uit post adā i paradiso. p̄m⁹ homicidiū p̄petrauit:

primus ciuitates edificauit mūrisq; monuit: et
hoies male agētes i vrbib⁹ collegit s; iosephū
Layn itaq; cognouit vxorē suā q̄ pepit enoch
Enoch genuit Irad. Irad mauiael: Adauia-
el mathusael Adathusael lamech. Hic p̄m⁹. s.
lamech bigamū introduxit: et sic adulteriū cōtra
legē dei ex nā fecit. In p̄ma. n. creatōne vnica
vnice sc̄a ē mulier: et deus p̄ os ade decreuerat
vt eēt duo i carne vna. Hic at accepit duas
vxores Ada et Sellā. Venitq; Ada et Sabel
q̄ adiuenit portatilis pastor. i. rētoria ad inutā
da pascuā. Nōmē fratris ei⁹ Tubal. s. p̄ canē
tiū i cythara et orgāo. Mō istoz qdē m̄ q̄ lōge
post inuēta fuerūt: s; iucto: fuit musice et cōso-
nātarū vt labor pastoralis q̄si i delijs verte-
rēt. Et q̄ audierat adā p̄phetasse d̄ duobus iu-
dicijs: ne p̄iret ars iucta: scripsit eā i duab⁹ co-
lūmis i qlibet totā ut dicit Iosephus. vna mar-
morea altera latericia q̄rū altera non diuiteret
diluuio altera nō solueret icēdio. Sella genuit
Tubalcayn: q̄ ferrariā artē p̄mus iuēit: res
bellicas decēter exerceat: sculpturas opum vel
hoium i metallis i libidinē oculorū fabricauit.
Sicq; vsq; ad tps diluij gnatio Layn sp̄ exce-
rit numero et malicia ac inigate. Gnatio vero
Seth istruata erat i diuio cultu Dicit. n. strab⁹
q̄ post mortē abel vouit Adā nō vltra se vxorē
re cogniturū: s; deo iubēte p̄ āgelū fregit votū
vt dei filius de eo nasceretur. Quare cognouit
vxorē suā et nat⁹ ē Seth q̄ genuit enos. Enos
genuit Laynan: Laynan genuit Adalalebel
Adalalebel genuit Jareth: Jareth Enoch:
Enoch matusalē: Adatusalē Lamech. Addi-
dit magister historiariū q̄ breuiter legislator ge-
neratōes ade trāsit festinās ad tpa abzabe pa-
tris hebreoz: et plures subnecit ade filios et fili-
as. Ex q̄bus oibus vt ad p̄positū redeam⁹ p̄
q̄ nō abzabe phibitū fuerat: s; his q̄ descende-
rāt de Seth ne inirēt m̄rimonia cū filiabus d̄
scēdētib⁹ d̄ gnatiōe Layn: et tñ cōtrariū facere
nō erubere. Inqt ad hec sanct⁹ Adethodius
q̄ filij Layn abutebātur vxoribus fratrū suoz
rū nimis fornicatōibus: deinde mulieres i ve-
santiā verse sup̄greffe viris abutebant: itādē ex-
arserūt hoies in alterutrum coeuntes. Abun-
dabāt pctā imundissima carnis i oibus excep-
to Moē et vxore: filius eius: et vxoribus eozuz:
q̄ pctā illa nequandissima deū prouocauerunt
vt diluuio extingueret cōcupiscētiā hominum
De terribilitate diluij: quo tanta strages fa-
cta ē cōtra hoies et aialia. Caplm̄ .3.

Adite obsecro oēs ppli peccatores qd
terribile fuit iudiciū illud a quo se hoies
defendere nō valuerūt. Timete deūz et
humilitate in cōspectu ei⁹ corda v̄ra. Mō. n. est
potentia: nō fortitudo: nō cōsiliū cōtra dñm.
Ipse fuit qui vires gigantum cōtrivit: et delevit
aquis inundātib⁹ oēm carnē. Si autē cōprehē
dere velimus illius diluuij terribilitatē: quātor
cōsiderare debemus.

Primo terre deteriorationem.

Secundo animalū occisionez.

Tertio paruulorū submerfionem.

Quarto tantorū hominū peremptionem.

Ad ppter aquas diluuij terra deteriorata ē
¶ **Rimo** p̄siderem⁹ terre deteriorationē
P Dicit magister in historia scholastica ex
ponendo v̄ba dei. s. Disp̄dā eos cum
terra. i. cū fertilitate terre. Tradūt. n. vigorem
terre: et fecunditatē longe inferiorē eē post di
luuiū. Vñ elus carnū homini cōcessus est: cuz
antea fructib⁹ victuaret. Nec mir⁹ qz tā diu fuit
terra coopta aquis diluuij: que pro maiori pre
vi diē Mico. de li. fuerūt de mari oceano falso.

Ad aialia et volucres p̄iere exceptis piscib⁹
¶ **Eūdo** cōsiderem⁹ diluuij terribilitatē
S pp̄ aialū occisionē. Vñ. n. igt̄ text⁹ bi
ble mortua est oīs aia viues sup̄ terrā:
oīa aialia: oēsqz volucres: excepti q̄ erāt i archa
Mō fuerūt mortui pisces: qz vt dicit M. de li.
peccata p̄missa erāt i terra et i aerē nō aut̄ i ags.

Ad paruuli periere in aquis diluuij.
¶ **Ermo** cōsiderem⁹ diluuij terribilitatez
I pp̄ paruulorū submerfionē. Erant illo
tpe tot puuli: tot ad v̄bera matrū pedē
tes: qz tamē p̄ paterno scelere oēs eiulātes tamē
tantēqz submerfi sunt. Qualiter aut̄ filij puniū
tur pro peccatis parentū dixi in quadragesima
li in sermone de ira dei.

Ad oēs hoies suffocati sūt. Moē et suis exceptis
¶ **Varo** cōsiderem⁹ illi⁹ iudiciū terribili
tatez ppter tantorū hominū pem̄p̄oz.

Cōpleta sigdē archa iuxta dei ordina
tionē: dixit de⁹ ad Moē. Ingredere i archaz tu
et filij tui: vxor tua et vxores filiorū tuorū tecum.
¶ **Ad** agister in historia scholastica. Georūz vi
ros: seorūz mulieres nominauit dñs: cū de in
gressu loqueret: ac si diceret. Tempore affli
ctionis cessandū est ab amplexib⁹ mulierū. In
exim⁹ vo dixit de⁹. Egredere de archa tu et vxor
tua. Cōiuncti iubent exire: qz disiuncti intraue
rant. Ac si diceret eis. Nūc redijt tps ample

randi: vt multiplicemini sup̄ terrā. **Ad** or̄ enis
subiūxit. Crescite et multiplicamini. dicit Rab
bi Salomon: qz in archa nō fuit cōcubitus ho
minū: nec auū: nec bestiarū ppter vniuersales
mundi tribulationē. In articulo itaqz diei illi⁹
intrauit Moē in archaz iuxta p̄ceptū dñi cū om
nibus aialib⁹ et volucib⁹ deputatis. Que fm
magistrū in historia cholasica natu diuino: et
angelorū ministerio adducta fuerūt. Refert ni
co. delira. qz articulus ipozat rē distinctā et ma
nifestā. Deus nāqz ingredi fecit Moē de die
clara et manifesta: ad ostendēdū qz poterat cū tue
ri a malis hoib⁹ illius tps qz cōminati fuerāt eū
occidere. Qd fuit videre et qz tremēdū specta
culū illud: qñ subito nebulosus aer fuit effica⁹
ventiqz stridere ceperūt. Tonabat ether: toni
trua audientes terrebat: et catharacte celli. i. nu
bes aperte sunt. Scōdū Mico. de li. loquitur
scriptura metaphorice: nec dicit de celo stellato
sz aereo: vbi generant nubes et pluuie. Q quā
tus oīum luctus mor insonuit. Quot lamenta:
dū breui spacio excrecentes aque rapere cepe
runt corpora mergēdoz. Videbat pater sub
mergi filiū. Videbat frater fratē: et ipse necā
dus clamabat ad sidera. Vñ vñ p̄m⁹ in ags
filius p̄ez aut matrē forte p̄cabatur. Adinua
mē natū tuū p̄eūt. At ille r̄ndere poterat. Q
me miser et ego tecū pereō. Vix p̄to p̄trāsi
dies: qz maior pars defecit in ags diluuij. Et
si qz forsan in montib⁹ erāt: suffocati sunt tandē
et ip̄s: qm̄ pluuit. 40. dieb⁹. et. 40. noctib⁹: et aq
multi p̄licate sup̄auerūt oīa cacumina montiū.
¶ **Ex** p̄giscimini ergo o peccatores polluti. o car
nales et lasciu. o sacrilegi et incestuosi. o libidi
nibus spurcissimis sedati: et timete regē regū
deū nostrū. Deponite v̄terē vitā: abijcite volu
ptates: corrigite malos mores: vt sic ipse mise
ricors pater liberet nos ab omni malo. i. p̄m̄: et
in futuro largiat gloriā sempiternam. Amen.

Sermo octau⁹ de mulierib⁹: qz occasio sunt
multorū p̄torū ppter que indignat deus.

Propter mulierū p̄di
tōes noxias
in grādia p̄ctā sep̄numero lapsi
hoies deū irritāt: vt sue iusticie i
illos furores effundat. Et qzuis
ita fore facile deprehēdi possit ex
relatis i duob⁹ p̄cedētib⁹ p̄m̄oib⁹. verūm vide
mus q̄tidie p̄rias flagellari. qd p̄bi et sci viri ar
bitrant fieri: qz indignat de⁹ pp̄ inordinatos ex
cessus: tormat mulierū: et p̄pā imo ibonestatē
vestimētorū

vestimētez. Adeo vtiq; inualuit iaz vbiq; pni-
tiosa et detestabilis cōsuetudo hui⁹ dissolutōis:
q; nulla forti p̄suaſione p̄dicatoz pōt aboleri.
Ex hoc multiplicata sunt vsure rapine fraudulē-
tie et iniquissime extorsiones. Quinimo cū iuuecu-
le multe nuptui tradi nō possint: et alijs faculta-
tes nō suppetant ad suis vanitatib⁹ satisfaciendū
nouit de⁹ qd inde sequat. Ob id q̄ statui i p̄nti
nostro sermone de mulierib⁹ verba facere. De
quibus dicuri tria mysteria declarabimus.

Primū dicit productionis.

Secundū cōmendationis.

Tertiū reprehensionis.

Ad deus benedictus p̄duxit mulieres ad
perfectionē vniuersi. Capi. 1.

La obiurgāda puto vitia mulierū: vt se-
rus ipse nō cōtēnat neq; ille q̄ vniuers⁹
florent occasione sumat desperadi. Itē
circo i hoc mysterio primo mulierū p̄ductionē
inuestigabimus sub quattuor dubijs.

Primū: vtrum mulier p̄duci debuit cum alijs
creaturis.

Scd⁹: vtz mulier fuerit immediate formata a deo.

Tertiū: vtrū mulier fieri debuit ex viro.

Quartū: vtz mulier p̄ducta sit ad imaginē dei

Primū dubiū inuestigādū ē: vtrū mulier p̄-
duci debuit cū alijs creaturis. Et arguit qdā q;
nō. p̄ qz dicit phs in li. de generatōe animalū: q;
femina ē mas occasional⁹. S; nihil occasiona-
litz et deficiēs debuit eē in rexp̄ductōe: q̄ mu-
lier nō debuit p̄duci. 1°. Occasiones peccatū
sunt amputāde. S; de⁹ p̄sciuū q; mulier futu-
ra ē ex viro in occasione peccati: ergo nō debuit
mulierē p̄ducere. Refert Act. li. 3. q; Plato
de quattuor agebat deo gr̄as. Primo q; hō na-
tus esset nō aial brutū. 2°. q; grec⁹ poti⁹ h̄ bar-
barus. 3°. q; athenis et tēpore Socratis. 4°. q;
mas poti⁹ h̄ femina. R̄ndet his Tho. 1. p̄e
q. 92. q; necessariū fuit feminas fieri sicut scri-
ptura dicit Gen. 7. i adiutorū viri: nō qdē i ad
iutorū alicui⁹ alteri⁹ opis vt qdā dixerūt: cū ad
q̄libet aliud op⁹ p̄uenienti⁹ iuuari possit vir p̄
aliū vtz q̄ p̄ mulierē: s; i adiutorū generatōis
Ad illud vō qd p̄ obiectū ē dicit Tho. 2. 2. et in
4°. di. 44. q; q̄uis mulier generet p̄ter iustitio-
nez nature p̄ticularis: ē tñ de iustitōe nāe vniuer-
salis q̄ vtrūq; sexū requirit ad p̄fectā humane sp̄ci
generatōez. Dicit q̄ mulier aliqd deficiēs et oc-
casionatū: qz v̄tus actiua q̄ ē i semine maris in-
tendit p̄ducere simile sibi p̄fectū fm masculinū
sexū. S; q; femina generet h̄ ē pp v̄tutis acti-

ne debilitatē: vel pp aliquā materie indūposio-
nez: vel etiā pp aliquā trāsmutationē ab extrin-
seco: puta a ventis australib⁹: q; sunt humidi: vt
dicit Ari. li. de animalib⁹. Ad scd⁹ vō qd addu-
ctū ē dicit Tho. q; si oia ex qb⁹ hō sumpsit occa-
sionē peccadi de⁹ subtraxisset a mūdo: remāsis-
set vniuers⁹ ipsectū. Nec debuit cōe bonū tolli
vritatē p̄ticulariter malū: p̄sertim cū de⁹ noui
ordinare malū omne i bonū. Scd⁹ dubiū erat
vtrū mulier fuerit immediate formata a deo. R̄ndet
ad hoc Tho. vbi. 6. q; sol⁹ de⁹ q; ē nature in-
stitutor pōt p̄ter nature ordinē res i eē p̄duce-
re. Et ideo solus de⁹ potuit vel vix de limo ter-
re: vt mulierē de costā viri formare. Vñ Aug.
li. 9. sup Gen. ad lram. f. ormare vt edificare
costā vt mulier eēt nō potuit nisi de⁹: a q̄ vniuer-
sa nā subsistit. Et itē ibi. Ad ministeriū āgeli
exhibuerūt deo in formatōe mulieris nescim⁹.
Tertū tñ ē: q; sicut corpus viri de limo nō fuit
formatū p̄ angelū: ita nec corp⁹ mulieris de co-
stā viri. Et itē ibidē Aug. Nō habuit prima
rexp̄ductio: vt femina ois sic fieret: s; tñ h̄ ba-
buit: vt sic fieri posset. Et ideo fm causales rō-
nes p̄stitit corp⁹ mulieris in p̄mis opib⁹: non
fm potētia actiua: sed fm potētia passiua tñ i
ordine ad potētia actiua creatoris. Tertū
dubiū fuit vtrū mulier debuit fieri ex viro. Et
posset q; arguere q; nō: qn sexus cōis ē hoib⁹
et alijs animalib⁹. Sed in alijs animalib⁹ femi-
ne nō sunt facie ex maribus: ergo nec i hoīe fie-
ri debuit. 2°. arguit: qz eoq; q; sunt eiūsdē sp̄ci ē
eadē materia. S; mas et femina sunt eiūsdem
speciei: ergo femina fieri debuit ex limo terre si-
cut et vir. 3°. mulier facta est in adiutorū gene-
rationis: sed nimia p̄pinquitas reddit ad hoc p̄-
sonā ineptā. Vñ p̄nc ne p̄pinque a m̄rionio ex-
cludunt: vt p; Levitic. 18. c. ergo mulier non
debuit fieri ex viro. R̄ndet his oibus Tho. q;
mulier ex viro formari debuit pp tria. Pri-
o qdē vt in h̄ qdā dignitas p̄mo homini fuaret:
vt scdm rei similitudinē esset ipse principiū to-
tius sue speciei sicut de⁹ est principiū totū vni-
uersi. Vñ Paulus dicit Act. 17. c. q; de⁹ fecit
ex vno omne gen⁹ hominū. Scd⁹ mulier fa-
cta ē ex viro: vt vir magis mulierē diligeret: et
ei inseparabil⁹ inhereret: dū cognosceret eā ex se-
eē p̄ductā. Vñ d̄ Gen. 2. Ex viro sumpta est
q̄b⁹z relinquet hō patrē et matrē et adheret
viroi sue. Et hoc maxime necessariū fuit i spe-
cie humana: in q; mas et femina p̄manent p̄ to-
tā vitā: qd non contingit in alijs animalibus.

Tertio mulier facta est ex viro: qz vt pbs dicit
 8. ethicoz. mas et femina coniungunt in homi-
 nibus nō solū ppter necessitatē generatiōis: vt
 in alijs animalib⁹: sed etiā p domesticā vitā: in
 qua sunt aliqua opa viri et femine: et in qua vir
 est caput mulieris. Vñ cōuenienter ex viro for-
 mata est mulier: sicut ex suo principio. Quarta
 ratio addi pōt sacramentalis. Figuraf. n. p. h. q.
 ecclesia a xpo sumit principiu. Vñ ap̄s dicit ad
 Eph. 5. c. Sacramētū hoc magnū est: ego autē
 dico in xpo et in ecclesia. Et per hoc p̄ r̄sio ad
 primū. Ad secundū dicit Tho. q. materia est ex
 qua alijs fit: natura autē creata h̄z determinatū
 principiu: cū sit determinata ad vnū h̄z determi-
 natū p̄cessum. Vñ ex determinata materia p-
 ducit aliqd in determinata specie. S̄z vñs di-
 ctina cū sit infinita: pōt idē fm specie ex quacū-
 qz materia facere: sicut vix ex limo: et mulieres
 ex viro. Ad tertiu dicit Tho. q. ex naturali ge-
 neratione cōtrahit qdā p̄pinq̄itas q̄ m̄imo-
 nijs ipedit. S̄z mulier nō est p̄ducta a viro p
 naturālē generationem sed sola v̄tute diuina.
 Vñ Eva nō dicit filia Adē: et p̄pterea rō non
 cōcludit. Vt igit scribit Gen. 2. c. postqz Adā
 in paradisu introduxerat deus misit soporē in
 eū. Aug. 9. sup. Gen. ad lras: dicit q. sopor ille
 fuit raptus et extasis: qz tūc vidit dñm p essentia
 et interfuit curie angeloz. Hoc vñqz opinādo
 dicit nō asserendo de visione essentie diuine.
 Lūqz obdormiisset: tulit vnā de costis ei⁹ abs-
 qz lesione et dolore: vt dicit Tho. Secundū vero
 Andul. di. 18. secūdi. Costa detracta fuit mini-
 sterio angeloz: nō tamen eoz ministerio fuit in
 mulierē formata. Dicit etiā Andul. q. forma-
 tio de costa nō fuit p̄prie generatio sicut aliq di-
 cunt: q. deus de aere circūstāte: vel terra corru-
 pta eoz forma de⁹ suppleuit materiā illi⁹ costē:
 qz vt dicit magister in textu: magis d̄z dici mu-
 lier facta de illa materia: q̄ fuit maior q̄ de illa
 costa. Nec pōt dici p̄prie creatio: tūz qz creatio
 humane nature p̄cesserat in homine: tūz qz fuit
 facta de aliqua piacētī materia. s. de costa. fuit
 ergo multiplicatio sicut magister dicit i lra: quō
 de quinqz panib⁹ multiplicatis domin⁹ sariavit
 quinqz milia hominū. Cōtrariū tamē t̄z Tho.
 q. asserit q. corp⁹ mulieris fuit formatū de costa
 per additiōē materie: vel per creationē. Sed
 q. fecit ipse nouit. Quare vñ de costa: nō de alia
 parte fuit mulier formata. dicit Tho. et glo. 33.
 q. 5. m. c. mulierē. Mō de pede formata est mu-
 lier ne oīno videret famula. Non de capite: ne

oīo videret dñā: sed de costa: vt videret collate-
 ralis. Quartū dubiū fuit: vtrū mulier fuit p̄du-
 cta ad imaginē dei. Mā. 1. Cor. xi. c. d̄r. Vir ē
 imago dei. Mulier autē est imago viri. Pro-
 pter q. vba dicit. 33. q. 5. c. Sic imago dei: q.
 mulier nō est ad imaginē dei. Rñder Bon. in
 2. di. 16. et Tho. i. parte. q. 93. q. cū hō fm intel-
 lectuale naturā ad imaginē dei cē dicat: h̄z hoc
 est maxime ad imaginē dei: q. intellectualis na-
 tura deū maxime imitari pōt. Imitat autē intel-
 lectualis natura maxime deū q̄stū ad hoc q. de⁹
 seipsum intelligit et amat. Vñ imago dei tripli-
 citer pōt in homine p̄siderari. Vno qdē modo
 fm q. h̄z homo aptitudine naturālē ad intelligē-
 dū et amandū deū. Et h̄c aptitudo cōstitit i ip-
 sa natura mētis q̄ est cōis oib⁹ hominib⁹. Alio
 mō fm q. actu vel habitu deū cognoscit et amat:
 sed tū ipse. Et h̄c est imago p̄p̄ormitatē gra-
 tie. Tertio mō fm q. hō actu deū cognoscit et
 amat p̄fecte. Et sic attendit imago fm similitu-
 dine glorie. Vnde sup illud ps. Signatus est
 sup nos lūmē vultus tui dñe. Glo. distinguit
 triplicē imaginē. s. creationis recreationis: et si-
 militudinis. Prima imago inuenit in oib⁹ ho-
 minib⁹. Secūda in iustis tñ. Tertia vñ solū
 in beatis. Tam ergo in viro q̄ in muliere inue-
 niatur dei imago quātū ad illud in quo principaliter
 ratio imaginis p̄sistit. s. quātū ad intellectuā-
 lem naturā. Vnde Gen. 1. cū dixisset scriptu-
 ra. Creauit de⁹ hominē ad imaginē suā: ad ima-
 ginez dei creauit illū: subdit. Ad masculū et femi-
 nāz creauit eos. Et dicit p̄ncipaliter eos: vt etiā
 itelligat mulier ad imaginē dei creata. S̄z quā-
 tū ad aliqd secundariū imago dei inuenitur in
 viro: secūdu qd nō inuenit in muliere. Mā vir
 est principiu mulieris et finis: sicut deus ē prin-
 cipiu et finis totius creature. Vnde cū apostol⁹
 dixisset: q. vir imago et gloria dei est: mulier autē
 gloria viri est: ostēdit quare hoc dixit subdens.
 Mō. n. vir est ex muliere sed mulier ex viro: et
 vir nō est creatus ppter mulierē: sed mulier p-
 pter vix. Dixim⁹ hec oīa vt intelligam⁹ mulie-
 res nō esse cōtēnedas q̄ ad imaginē dei create
 participes fieri possunt eterne vitē.

De p̄rogatiuis virtutū quib⁹ mulieres flo-
 ruisse cōp̄ertū est. Lapi. 42.

Qlent pleriqz mulieres a deo p̄ductas
 ad omne bonū ad omnēqz v̄tutē inba-
 biles reputare. Quib⁹ in hac pte admi-
 rabiles laudes mulierū aperiendas duxi. Que
 licet de multis cōmendari possint: tamē quoz
 p̄cipue

precipue sunt illa: que in sexu muliebrī excellen-
tissima sunt reperta.

Prīmū est fortitudo et magnanimitas.

Secūdū pudicitia et honestas.

Tertiū clementia et liberalitas.

Quartū deuotio et pietas.

Prima laus muliebris serus est de fortitu-
dine et magnanimitate. Quis. n. non miret de
his q̄ mulieres magnanimitate fortiter ege-
re. Et ut taceā de iudith q̄ caput holofernis trū-
cauit. de Thamiri massagetarū regina q̄ supera-
uit cyrū: ut refert Iustinus. de pantoflica regi-
na amazonū: q̄ in bellis troianis cū suis puellis
pugnādo egit stupenda: ut cōmemorat frigidus
dares: de Semiramide assyriorū regina: que ut
valerius asserit li. 9. deficientē babilonē recu-
perauit: priusq̄ decorē capilloz in ordine rede-
gisset: ad tot milia mulierū cōuertēdus ē anim⁹
q̄ xpi amore scitissima tormenta passi: tādē
nec mori recusauerūt. Longū quippe esset recen-
sere singula. Propter q̄ ecclesia sancta in ora-
tione sic dicit ad deū. De⁹ q̄ inter cetera potētie
tue miracula: etiā in sexu fragili victoriā marty-
rii pulisti. Amb. de scā Agnete affirmat: q̄ ter-
tiodecimo anno etatis sue morē pdidit: et vias
inuenit: qm̄. s. i. vrbe maxima gloriofo martyrio
migravit ad celos. Ecclesia sponsus et cognatus
cōuertit: et oēs pariter coronā martyrii sunt ade-
pti. Rufina et Scōda due sorores fuerūt v̄gies
romane: parētib⁹ clarissimis genite: q̄ tpe Va-
leriani ipatoris accusate q̄ xpiane eēnt et capte
ac tradite donato p̄fecto: post multa vbera insit
Rufinā prius cedi. Qd̄ vidēs soror clamare ce-
pit ad iudicē. Quid ē q̄ sororē meā glorificas
et me inhonoras. Tādē post multa viriq̄ illata
tormenta dūce fuerūt in siluā in via cornelia ab
vrbe roma miliario decimo: in fundo q̄ vocat
Bureto: ibiq̄ Rufina capite trūca. Scōda p̄-
cutit: et eoz corpora seris vorāda linquunt. De-
niq̄ Plautilla matrona in cui⁹ p̄dio hoc factū
est: vidit eas in visu sedētes gēmatas i thalamo
et dicētes sibi. Plautilla desine a flagitijs ido-
loz et crede i xpm̄: et veni i p̄diū tuū et corpora
nra sepeli. Qd̄ illa fecit. Adulta p̄currēda eēnt
de katerina: de Lucia: de Agatha: de Justina
de Ursula et vndecim milib⁹ puellis ei⁹: et de re-
ligis q̄ forti aio diros cruciat⁹ p̄ xpo par volue-
rūt. Scōda laus muliebris sex⁹ ē de pudicitia et
honestate. Inuētē sunt mulieres et qdē inume-
re: q̄ honestatē et pudiciā cunctis reb⁹ hui⁹ mū-
di p̄posuerūt. Susanna ut habet Daniel. 13. c.

pelegit mori falso criminata et accusata: q̄ seni-
bus libidinosis consentire. Lucretia maritona/
romana: a filio Tarqni supbi vi cognita semet
ipsam pemit: ut dicit Aug. li. i. de ciui. dei. Et
srofina domo patris relicta viriliq̄ habitu sum-
pto: vsq̄ ad mortē incognita manens i mona-
sterio: habitu monastico induta: v̄ginitatē vsq̄
ad mortē prudētissime cōseruauit: ut ponit i vi-
tas patrū. Et ne multis imozet: mater dñi nri
iesu xpi v̄go v̄ginū nūcupat: qz ois mūdicie et
castitatis speculū mūdissimum fuit: cui⁹ exēplo
vsq̄ in p̄ntē diē pene innumere iuencule v̄gi-
nitate suā dño p̄secraru: ut nra sanctissima La-
ra: et alie etiā t̄pib⁹ nostris. Neq̄ aliter q̄ vana
cēseri pōt maloz boiuz snia q̄ autr: mulierē nul-
laz bonā: et ut poeta canit: casta ē quā nemo ro-
gauit. Aduentūnt vtiq̄ qm̄ et nupte plurime in-
mo p̄ maiori p̄te viris suis fidē quā p̄miserunt
inuolabiliter fuant: et v̄gines deo dedicate: ac
alie viduitatē tenentes in sua pudicitia firmiter
p̄seuerāt. Tertia laus muliebris serus est de
clementia et liberalitate. Adulter fuit regina Sa-
ba q̄ venit a finib⁹ terre ad Salomonē: et dona-
uit ei centū viginti talenta auri: et aromata mul-
ta nimis et gēmas p̄ciosas: ut habet. 3. Regū.
x. c. Nota hic s̄m d̄ugutionē et Catholicon et
v̄sidoz. 16. et himol. q̄ talētū ē quoddā pon-
dus: qd̄ summū ēē p̄hibet. Mas nihil ē calculo
min⁹: nihil talētū mai⁹: cui⁹ v̄rū apud diuer-
sas gētes pond⁹ habet. Mā apud romanos ta-
lentū ē. 72. libraz: sicut Plaut⁹ ondit: q̄ duo ta-
lentā ēē dicit cētū quadragintaquatuor libras.
S̄ ē talētū min⁹. i. quinquaginta libraz. Et me-
diū ut dicit ē septuaginta duarū. Et summū ēē/
tus viginti libraz. Accipiēdo ḡ talētū min⁹: ēē/
tū viginti talēta faciūt sex milia libras. Apparet
ex h̄ q̄ liberalis fuit p̄noīata regina. Vale. aut
marim⁹ i ru. de liberalitate. et Tit⁹ Livi⁹ li. 2. de
2º bello punico. Paulā canusinā p̄mēdāt: qm̄
mulier illa clara diuitijs romanos oēs q̄ de cla-
de canens canusū sugcrāt circa decem milia ci-
uiū romanoz solā menib⁹ ac tectis a canusinis
receptos: p̄p̄ijs sumptib⁹ frumētō veste et viati
coiunūt. Videm⁹ insup qm̄ de mulierū elemosy-
nis tot paupes: tot religiosos et medicat⁹ su-
stētari. De scā Paulā romana Diogen. ita scri-
bit i epitaphio suo. Postq̄ vir mortu⁹ ē: ita cū
plāru: ut p̄p̄ie ipsa moreret: ita se cōuertit ad
dei futurū ut mortē ei⁹ videre optasse. Quid
ḡ referā āple et nobilis dom⁹: et quodā opulen-
tissime oēs pene diuitias in paupes erogatas.

Quarta laus mulieris serus est: de deuotione
et pietate. Tempore namque persecutoris christianorum
mulieres professoribus sanctis ministrabant necessa-
ria vite: et martyrum corpora sepeliebant. Vnde ecclesia
dicit in officio sancti Andree. Adarimilla christo
amabilis tulit corpus apostoli et optimo loco cum aro-
matibus sepeluit: hanc Adarimilla vxor fuit Egee.
Drusiana mater pauperum. Ioanem euangelistam
apud Ephesus hospitino deuotione recipiebat
quam et ipse a mortuis suis meritis suscitauit. Lu-
cina romana corpus martyris Sebastiani inuen-
tum tradidit percurantibus sepulture. Et omnis alius
mulieres inquit Adarcus ultimo. c. emerit aro-
mata ut venientes vngerent iesum. Quanta autem
ad cultum dei sit conuer mulierum deuotio experien-
tia magistra rerum hoc manifestat. Adagnus er-
go in celis erit numerus mulierum que simul cum
christo gaudebunt in delitijs paradisi.

De mulierum excessu et reprehensibili ornatu
Capitulum. tertium.

Mulieres quas tam ample laudibus hucus-
que persecuti sumus: in hoc mysterio re-
prehensibiles arguendaque ostenduntur: quoniam ho-
dierna die propter crescentes vanitates suas con-
minatur nobis altissimus deus per Esaiam prophetam
suum. 3. c. Pro eo quod eleuate sunt filie syon et am-
bulauerunt ex alto collo: et nuntius oculorum ibat: et
plaudebat et ambulabat et pedibus suis conpositio
gradu incedebat decalnatu dominus vertice filiarum
syon: et dominus crine earum nudabit. In die illa au-
feret dominus ornatu calciametorum: et lunulas et tor-
ques et monilia et armillas et nittas et discrimi-
nalia et periscelidas et murenulas: et olfactoriola:
et innaures et annulos et gemas in fronte pendentes
et mutatoria et palliola et lunbeamina et acus
et specula et sindones et vitas et teristra. Et erit
pro suauitate fetoris: et persona funicularis: et pro
crispant crine caluicium: et pro fascia pectorali cili-
cium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent: et
fortes tui in filio. Et increbunt atque lugebunt por-
te eius et desolata in terra sedebit. Dicedum itaque est
in hoc mysterio quare mulierum ornatu repre-
hensibilis est et exorsus deo. Et ad hoc possunt affi-
gnari quatuor precipue et principales rationes.

Prima dicitur additionis.

Secunda purificationis.

Tertia intentionis.

Quarta inhonestationis.

Prima ratio quare mulierum ornatu est repre-
hensibilis dicitur additio. Excedat quidem in hoc: quod ad-
dere satagunt officio dei. Nam breuitati corporis

inimmo pueri stature adinueniunt altas caligas
quas calciatores vident stature magne. Defectui
capillorum addunt capillos adulteros et extraneos
colori faciei supaddunt cerula et alia feda fuca-
menta. De quo dicitur de consecra. di. 4. c. fucare.

Secunda ratio quare mulierum ornatu est reprehensi-
bilis dicitur purificationis. Et ostendunt fidei imo-
res et populares equare se maioribus et principalio-
ribus. Et optum vique est quod quidam vendidit vinum et
bibeat aquam ut manicas sericas emeret vxori.
Nolite autem artifices vel agricole vxorem induere precio-
sis et delicatis vestibus: maxime dum possibilitas
abest. Sed diebus istis in quolibet gradu homines cor-
rupti sunt. Nam intantum excreuit ornamentorum po-
pa: ut necesse sit amplissimas dotes filiabus nu-
bilibus dare. Quod cum ille qui plures habet
filias: vxoribus potest nuptui tradere. Si vna nu-
bat: alie vel in domo remanent: vel non propter deum:
sed quasi vi montales sunt. Taceo flagitia que sequun-
tur ex his. Dicit Hieronymus ad Eustochium. Non
det dicere quot quotidie virginis ruat: quantas
de suo gremio perdat mater ecclesia: super quot sy-
dera super inimicus ponat thronum suum: quot pe-
tras excauet ut habitet coluber in foraminibus
earum. Videas plerasque viduas antequam nuptas: et
infelices conscientiam mentis in veste ptegere: quas
nisi tumor vteri et infanti perdidit vagitus: ere-
cta ceruice et ludennibus pedibus incedunt. et ibi.
Non reprehendum non danam decet ornatu: quod
ut inquit Augustinus. 41. di. c. 98. Quod loco et tem-
poris conueniat attendendum est: ne temere flagitia
reprehendam. Sed cur tot expense sunt ubi non
debet: immo ubi comode fieri non possit. Si sunt igitur
quod fieri non possit. si uirtus sunt: si uirtus acgrum pec-
nie. Non bene infelix ipsoz hominum conditio. Ipsa
non oest iusticie et veritatis obliuio extenderunt iam ma-
nus suas ad fraudes: ad deceptiones: ad rapinas
ad ipsa et turpia lucra: ad contractus prohibitos:
et vsuras publicas. Dixi vnde repit de mille qui
acgrat et thesaurizet conscientiam non inficiat. Ter-
tia ratio quare est reprehensibilis mulierum ornatu
dicitur intentionis. Nam posito quod si sui stat decet
mulieres se ornent: tamen si inueniant in tali orna-
tu intentionem habere ut viros aspiciant aios ad con-
cupiscentiam alliciant: cum hoc sit contra charitatem dei et pro-
ximi contra si non sequatur alieuus ruina: mortaliter pec-
cant: quod est ibi propter se scadalum actum et mor-
tale: si in Thoma. 2. 2. q. 43. ar. 3. et 4. De talibus
sic se ornantibus dicit Hieronymus ad sacras virginis
de continentia ymaginali. Impudicissimum mulierum
affectus semper in lapidibus semper in gemis semper in
ornamentis.

ornamentis extrinsecis gl'am ponit. Non suffi-
cit eis libido inata nature: sed occasio q'mt
explede libidinis. Affectant pculdubio vt ocu-
li viroru auri cōcēplantes ⁊ gēmas: tādē figāt
in faciē: vt furtiuīs oculorū suorū nūb⁹ facili⁹
incitēt ad libidinōsū incediū. hec ille. Si vō alī
que se ornāt ppter iactantiaz ⁊ vanā gl'am ibi
cōstitūtes sinē suū vltimū: magis diligētes il-
lam gl'am q̄ salutē aīe sue: vel gl'am eternam
parate facere cōtra pcepta dñi vel ecclie vt pos-
sint cōseq̄ illā laudē: ipse adhuc mortāl'r peccant
Si aut id faciāt vt vix a cōcupiscētia retrahant
aliarū mulierū: nullū ibi tūc erit pctm. Si q's in-
tēdēm seu ornātū cognoscere pōt nisi de⁹. pro
maiori sigdem pte hoc solet eē mulier scutum:
vt asserant se ornare in tēdē placēdi viris suis
Si vix dicūt bene ē: sin aut iputēt eis. Quar-
ta rō quare est rep̄hensibilis mulierū ornatus
dī in bonestatis. Decet nāq; mulieres bone-
ste loq; honeste icedere: honeste cōuersari. hōe-
ste deniq; se ornare: qz bonestas extrinseca mē-
te' oñdū pudicā. Ingt. n. Ar. li. i. rber. Opus
signa habuit sūt. Et. 4. etbi. Vnusq; q̄s ē
talitā dicit ⁊ opatur: ⁊ sic viuūt. Et sapiēs Ecc.
19. Amicus corporis icellus hoīs: ⁊ rīsus dē
tū enūciāt de illo. Eū igitur multe sint mulie-
res iboneste se ornātes: nō pnt de ibonestate nī
vitupari. He sūt que denudāt pct⁹: oñdū col-
lum: discoopiūt brachia: ludūt cū oculis: loquūt
scurrilia ⁊ ociosa. De qbus Pictro. ad matres
⁊ filiā ait. Palliolā iterdū cadit: vt cādidos nu-
det humeros. Et ad furā idē ingt. Aut loquē-
dū nobis vt vestit sumus: aut vestiēdū vt loq-
mur. Lingua psonat castitatē: ⁊ totū corp⁹ pre-
fert ipudiciā. Arbūtor ergo nū ita exornare
posse mulieres sicut bonestates. Hinc et tibi q
vrozē ducere cupis audeo dicere illud qd hic/
ro. scribit ad demetriādē Vginem. Illa tibi sit
pulchra: illa amabilis: illa habēda p socia: q̄ ne-
scit se eē pulchrā: que negligit forme bonū: ⁊ p-
cedēs ad publicū nō pectus ⁊ colla dñdat: nec
renocato pallio ceruices apit: ⁊ vix vno oculo:
qvie ē necessari' patēt igredīt. Et recte b asse-
rit: qz veh illi g vane vxoris icurrit cōmērcium
Adulta eēt o huiusmōi excessib⁹ enarrāda: q̄
breuitatis cā relinquit. Id tū cōcludimus: q
mulierum publicas pompas deus guerris et
alijs tribulationibus domat. A quibus nos li-
beret ipse qui ē benedictus in secula seculorum
Amen.

Sermo nonus de iudicio dei contra fetidos

sodomitas.

Aimo trepi

danti cordeq; gelido come-
morādū ē a nobis qd ege-
rit robusta man⁹ excelsi dei
cōtra homines sodomitas.

Ma ipibus nostris maria

xpianorū mltitudo heu heu vitio sodomitico pi-
cluat. Neq; icelustā nephādissimū silentio est
piereūdū: qnimo acruer sstendū ē ad e⁹ deie-
statōem: exprobratōez: ⁊ icrepatōem. Ob illū
sigdez vt parebū sodomitis idignatus d's igne
de celo missō: ⁊ regiōes ⁊ hoies cūctos dleuit.
Quare i hoc smone de subuersione sodomorū
dicēdū ē. De qua declarabim⁹ tria mysteria.

Primum dicitur rōnis

Secundum reuelationis.

Tertium modificationis

Ob ppter peccatum execrandum sodomie
deus celesti igne destraxit gentes sodomorum

Capitulum primum.

Ine cā putant pleriq; increduli sodo-
mā eē deletā: dicit. n. Paulus oross⁹
li. i. q ante ānos vrbis cōdite mille cē-
tū sexaginta arsit sodoma. Ob corneli⁹ tacitus
ē scripsit: l3 cāz taceat. S; hyfidorus. 14. etbi
mol. exp̄sse sic loq̄tur. Pctapolis regio in cōfi-
nibus arabie ⁊ palestine sita: dcā a gngz ciuita-
tib⁹ impiorū que celesti igne cōsumpte sūt: terra
amplius hierosolymis olim vberrima: nūc aut
deserta atq; crusta. Nam, p scelere incolarū de
celo descēdit ignis q regione; illam in cineres
eternos dissoluit. Qui⁹ vmbra qdam ⁊ spēs in
sauillis ⁊ in arborib⁹ iphis ē adhuc videt. Ma
scitur. n. ibi poma virentia sub tanta sp̄e matu-
ritatis: vt edendi desi deriū gignāt. Si carpas:
satisfcūt ac resoluitur i cinerē: fumūq; exalant q̄
si adhuc ardeant. Hoc ipm ponit aug. li. 2. de
ci. dei. c. 5. Scripturā ergo scām imitantes fir-
miter dicimus ⁊ tenem⁹ q vitū sodomiticū cā
fuit illius ardentis ⁊ inflāmari iudicij. Nec mi-
rum cū pctm illud sit grauissimū ⁊ deo benedi-
cto fetidū ⁊ erosum: imo angelis ⁊ hoibus re-
cta sapientibus. Quis grauitatē oñdū nobis
potissime trā.

Primum nominatio.

Secundum vociferatio

Tertium puniō.

De grauitate vitij sodomitici.

Primū qd oñdū vitij sodomitici graui

A

statem dicitur nominatio. Nominatur. n. qua
duplici vocabulo.

Primum est crimen pessimum.

Secundum passio ignominie.

Tertium turpitude.

Quartum abhominatio.

De primo est ter. Gen. 13. vbi dicitur. Moies
sodomie erant pessimi ptores. Et Gen. 37.
Accusauit Ioseph fratres apud patrem crimine pessimo.
Adagister in historia sebo. i. de coitu cum
brutis: s. fm Nico. de lira alig exponat: vel de
odio in ipsum Ioseph: vbi de rixa pessima. De
sebo vocabulo dicit apostolus. Ro. 1. Tradidit illos
deus in passionem ignominie. Nam semine eorum
mutauerunt naturam vsus in eum vsus qui est contra naturam

De tertio vocabulo sequitur ibidem Paulus.
Sicut autem et masculi relicto naturali vsu seie: extar-
runt in desiderijs suis: masculi in masculos tur-
pitudine operantes. De quarto vocabulo scri-
bitur Leuiti. 18. sic. Quia masculo ne commisce-
ris quod abhominatio est. Ex his dicit Bernardus
odonis super. 7. et bi. q. Ari. posuit concubitu ma-
sculorum iter bestialitates consuetudinales non in-
ter egritudinales. Et ideo talis bestialitas est inter-
sabibilis. Nam bestialitas reducit ad duo. scilicet ad
naturam: et ad consuetudinem. Primo modo est a natura. i.
ex lesione nature. Que quidem potest esse contra naturam: quod a
natiuitate contracta ex mala complexione. Vel actu-
alis: quod ex aliquo casu incurrit: puta propter egritu-
dinem vel maniam. Quibusdam autem accidit ex con-
suetudine: puta illis qui sunt ad talia consueti a pue-
ritia. Secundum ergo sodomiticum omnino contra naturam est.
et grauius ceteris peccatis carnalibus: sicut per. 32.
q. 5. c. adulterij. 32. q. 6. c. offerebat. c. vsus. d.
pe. di. i. c. si quis talia masculum. c. q. puero. 32. q. 8.
c. in eo. extra. de excessu. pla. c. clerici. Secundum
quod ostendit grauitatem vitij sodomitici est vociferatio.
Quatuor quippe papue inueniuntur: quod fortiter cla-
mor dei vindictam postulat. Primum est homicidia.
Gen. 4. Dixit deus ad Cain. Ecce vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me. Secundus est peccatum
oppressoꝝ viduaz. Vnde Ero. 22. dixit deus.
Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis
eos: vociferabunt ad me: et audiam clamorem eorum:
et indignabitur furor meus contra vos. Tertium est
peccatum stantium mercedem laborantium. Et dicitur h. Jac.
5. c. Ecce merces operarioꝝ: qui messuere regiones
vras qui fraudata est a vobis clamat: et clamor ip-
soꝝ in aures domini sabaoth introiuit. Quartus
est peccatum sodomitarum. Vnde Gen. 18. dixit deus.
Clamor sodomorum multiplicatus est nimis.

Tertium quod est dicitur grauitate vitij sodomitici
est punitio. Inuenitur huius sceleris quadruplex pu-
nitio. Prima est Leuitici. 2. vbi dicitur. Qui dormi-
tuerit cum masculo contra naturam collato. 6. Secunda punitio
sodomorum fuit nocte qua natus est Christus. Tunc. n.
omnes sodomie morte subita perierunt. Hoc videtur sen-
tire Hieronymus super illo Esaię. 9. c. Habitanti-
bus in regione umbrę mortis lux orta est eis.
ait. Iuxta illa omnes isto vitio laborantes extinxit.
ne namquam superaret tanta immunditia sedare. Ter-
tia punitio peccati sodomitici est in pestilentijs: quas
frequenter propterea imittit deus: vt per. 32. q. 7. c.
flagitia. Quarta punitio fuit in sodomis: de qua
dicemus in sequentibus. Quid plura. Abhomi-
nabile ultra quam dici potest est peccatum istud: adeo vt
ferat a quibusdam ipsis demonibus detestandum. Nam
sic demones aliqui inueniri dicuntur: quod dum vitium
istud pertrahitur nullo pacto volunt esse presentes. De
seclus nec noiaudum: o malum omni vitupio di-
gnum. o peccatum nam maculosum. o vitium spurcissimum
a cunctis merito exprobandum. Damnat a gentili-
bus. Tantalus rex frigie qui rapuit Bannymedem
filium Troij regis dardanio: vt eo abuteretur.
In dardania regnauit troas a quo troiani dicti
sunt. Quale de decus qualisue ignominia: iter
Christianos tale quod cogitari vel dici. Vehementer
scandalis. Vehementer sodomitarum concubibus. Vehementer
extremum hec perditissima iniquitas: ita vt pene
omnes inuoluat status. Quasi sodomorum icen-
dium fuit Abrahę reuelatum: qui orauit pro populo
et quod non fuit populus dignus liberari Abrahā cum
peruenit ad numerum decem nil dixit apostolus. Ga. 2.

O lens deus benedictus sodomitas per-
simos in te deuasare secretum suum apertum
Abrahę dilecto suo. De quo confide-
rare debemus tria.

Primo amicitiam.

Secundo beniuolentiam.

Tertio prudentiam.

Quare deus voluit Abrahę reuelare quod so-
domie faciebant.

Primo consideremus in Abrahā amicitiam
per quam meruit esse amicus dei. Est vitij huius vitium
de hęc amicitie signis: quoniam quod conuocat ami-
co secreta: vt plene posui in sermone de amicitia
in li. 8. vbi dicitur. Vnde Ambrosius. li. 8. officiis. Nil igitur
occultat amicis si verum est. Et sapiens puer. 25. c. 3.
uam

in nā tracta cū amico tuo. Tenēda ē tamē sēp re-
gula Sen. ad Lucillū. d. Si a cū amico delibe-
ra: sed de ipso prius. De igitur verus erat amicus
cui fidelitas abrahe notissima erat. Iō dixit vt
ponit Sen. 18. Nūc celare potero abrahā que
gesturū sū. Dixit ergo illi. o care abrahā: clamō
sodomorū & gomorreorū multiplicatus ē: & pec-
cati aggrauati ē nimis. Descēdā & videbo vtrū
clamorē q̄ venit ad me ope cōpleuerit. Scdm
oēs doctores deus cui nihil ē absconditū hoc sic
dixit i exemplū nrm: ne p̄cipites sim⁹ ad ferēdas i
p̄imos rep̄cie snias: & ne eos d̄ facili morti ad-
iudicem⁹. De hoc ē ter. 2. q. 1. c. de oipotens
De oratione Abrahe pro populo.

Ecūdo cōsiderem⁹ in abrahā beniuo-
lentia ad prios. Lū. n. audistis b̄ vba
dei dixit. o de⁹ me nūq̄ pdes iustū cū
ipio. Si iuncti fuerit qnq̄ginta iusti in ciuitate:
pibū sil' & nō pces loco illi ppter hos iustos si
fuerint in ea. Absit vt rē hāc facias: & occidas
iustū cū ipio. Aut dñs. Si inuenio in sodomis
qnquaginta iustos dimittā oēm locū ppter eos
Al' vō abrahā descēdū ad. 45. deinde ad. 40.
deinde ad. 30. deinde ad. 20. deinde ad decē aui-
dus vt p̄p̄s ab illa plaga liberaret.

Quod decem persone faciunt populum.

Ertio cōsideremus i Abrahā pruden-
tiam: qz nō descēdū isra decē. fm̄ Mi.
de lira hoc iō fecit: qz decē faciūt pplm
neq̄ videbat cōueniēs: vtrū nō iuciret p̄p̄s
iustorū: idulgeret de⁹ tot imis atq̄ pueris.

De terribili sodomorū cōcremāōe. La. 3.
Am dicēdū ē q̄o de⁹ vlt⁹ ē iniquitatem
illoz: q̄ vt sic dicam: iā diu fatigauerāt
eius mentem. Vbi tria cōsideremus.

Primo angelorum apparitionem.

Secundo Loth liberationem.

Tertio ciuitatum delctionem.

De angelis qui apparuerunt Abrahā in spe
cie iuuenem.

Primo considerem⁹ angelorū appitio-
nē. Dicit ter. bible. Abijt dñs. i. non
appuit: postq̄ cessauit loq̄: & abrahā re-
uersus ē i locū suū. Veneruntq̄ duo angeli so-
domā vesp̄e. Mic. de lira. Venerūt igit in assū-
ptis corpib⁹ in spē iuuenū sedēte loth i foribus
ciuitatis expectare alicui⁹ hospitis aduentum.
Qui occurrēs eis adorauit. i. reuerenter susce-
pit eos: petēs vt declinarēt in domū suā. Qui
b⁹ ingressi fecit cōuiuiū & comederunt. Pro
habēda aliquali itelligētia eoz q̄ hic dicit d̄ an-

gelis notāda sūt tria. Primum q̄ angeli non
hnt corpa sibi nāl'r vnita: vt docēt oēs theolo-
gi i. 2. iniaz di. 8. Et hoc pbat p̄ Dama. & di
onyfiā. Tñ cōtra hoc arguit aliq̄. nā origenes
in lib. piarchon dicit sic. Soli⁹ dei. i. patris & fi-
lij & spūs scī v̄e id p̄p̄iū ē: vt sine mali substā-
tia: & absq̄ vlla corporee additōis societate itel-
ligat existē. Ber. ē dicit omel. 6. sup cantica.
demus soli deo sic immortalitatem: sic incor-
poreitatem cuius natura sola nec propter se:
nec propter aliud solatio indiget instrumenti
corporei. Liq̄ at oēm spm̄ creatū corporeo idi-
gere solatio. Et aug. i. 2. sup. Sen. ad lram. &
in. 3. d̄ tri. & i. 8. de ci. dei. & i. li. d̄ eccl. dog. v̄
asserere q̄ angeli hnt corpora aerea & subtilissi-
ma. Et greg. in omel. epiphanie noiat angelū
aial rōale. His auctoritatib⁹ rñdet sūs Tho.
1. pte. q. 5. l. q̄ aliq̄ estimauerūt nullas substā-
as incorporeas ēē: nisi in corpibus vnitas: adeo
q̄ quidam ēt deum posuerūt ēē animaz mūdi:
vt aug. docet lib. 7. de ci. dei. Sed qz hoc fidei
catholice repugnat: q̄ ponit deum sup oia exal-
tatū: fm̄ illud ps. Eleuata ē magnificētia tua
sup celos. origenes hoc de deo recusās dicere i
alijs secutus ē aliorum opinionem sicut & i m̄l-
tis alijs deceptus fuit sequēs antiquozum pho-
rum opiniones. Vnde Hiero. ad Desideriū
de illo inquit origenes melior in bonis: peior
in malis fuit: cuius hereses in libris periarcho
quos ipse composuit maxime inueniri dicuntur
Magister in historia scholastica super Sen.
circa principium. Periarcho est liber in quo
origenes dixit xpm̄ adhuc in aere p̄ demonib⁹
pati debere: sicut in terra p̄ hominib⁹ passus ē
Non tenetur igitur eius dictum: quod angeli
babeant corpora. Verbus vero Bernardi ex-
ponitur q̄ spūs creati indigent corporeo instru-
mēto: nō naturalr vnito: s̄ ad aliquid assumpto:
vt dicitur. s. propter instructionem nostrā. Au-
gu. autē loquitur non asserēdo: sed platonico/
rum v̄tēs opinione. Grego. vero nominat an-
gelum rationale animal metaphorice propter
similitudinem rationis. Scdm̄ notandū
q̄ quidam dixerunt angelos corpora nunquā
assumpsisse sed omnia que in scripturis diui-
nis leguntur de apparitionibus angelorū cō-
tigisse in visione prophetie: hoc est scdm̄ ima-
ginem. Sed hoc dictum vt dicit Tho. repu-
gnat intentioni scripture. Illud enim quod
imaginaria visione videtur ē in sola imaginati-
one vidētis. Vnde nō videt indifferenter ab

oibus. Scriptura autē diuina sic introduct iter
dum angelos appentes: vt cōter ab oibus vi
derētur: sicut angeli appentes Abzabe vñ sūt
ab eo: et a tota familia ei: a Loth et a ciuib⁹ so/
domoz. Sitr angel⁹ q appuit Thobie: ab oib⁹
videbat: ex quo manifestū fuit ista cōtigisse fm
corpoream visionē q̄ vñ id qd positum ē extra
vidētē: vnde ab oibus videri pōt. Tali autē vi
sione nō vñ nisi corpus. Euz ergo angeli neq;
sint corpora: neq; hēant corpa sibi nātr vnita:
relingit q̄ iterdū corpa assumāt. Assumūt autē
illa ex aere: cōdensando ipm vtute diuina: q;
tū necesse ē ad corpi assumēdi formationem.
Mā aer cōdēsar⁹ figurari et colorari pōt. Cor
pus vñ assumptū ab āgelo vñ sibi: nō gdem
vt forme: s; sicut motori: repñtato p corp⁹ mo/
bile assumptū. Sicut. n. in sacra scriptura ppi
etates rerū intelligibilū sub fīlitudinibus rerum
sensibilū describūtur: ita corpora sensibilia di
uina vtute sic formātur ab angelis: vt cōstruāt
ad repñtandū angeli intelligibiles ppietates: et
hoc ē angelū assumere corp⁹. Et h; angeli non
idigeāt corpe assumptō ppter seipos: tñ assumūt
corpa ppter nos: vt familiariter cū hoibus cō/
uersando demonstrēt intelligibīlē societate: quas
hoies expectāt cū eis habēdam in futura vīa.
Ad oc ē q angeli corpa assūperūt in veni testō
fuit qdā figurale iudiciū q̄ vbi dei assumptū
rū ēēt corp⁹ hūanū. Q̄s. n. appitōes veteris
testi ad illā appitōem ordinate fuerūt: qua fili⁹
dei appuit in carne. Tertū notandū q sicut
nō ē cōtra vtutē qd in scripturis intelligibilia
sub figuris sensibilibus describūt: q; hoc nō dī
ad astruēdū q̄ intelligibilia sūt sensibilia: s; q; p
figuras sensibilū ppietates intelligibilū fm si
militudinē qdā dāt intelligi. Ita nō repugnat
vtuti scōz angeloꝝ q corpa ab eis assūpta vi
dētur hoies viuētes: s; nō sint. Mō. n. assumū
tur nisi vt p ppietates hois et operū hois spū
ales ppietates angeloꝝ: et eozū spūali ope de/
fignent. Qd nō ita cōgrue fieret: si hos hoies
assumerēt: q; ppietates eoz d uerēt in ipsos
hoies: nō in āngelos. Quare angeli p organa
assūptoz corporoz nō sentiūt: nec tñ illa orga/
na supflue sūt formata: q; nō sūt formata vt per
ea angeli sentiāt: s; ad hoc vt p huiusmōi orga
na vtutes spūales ange oꝝ designent: sicut p
oculū designat virt⁹ cognoscitiua angeli: et per
alia mēbra alie eius vtutes. vt dicit Dio. vlti.
c. cele. hierar. Ad hystoriā itaq; ruerētēs enar
remus qd actū sit. Et scribit in textu biblie q vi

ri ciuitatis a puero vsq; ad senē vallauerūt do
mū: et dixerūt Loth. Educ viros illos huc: vt
cognoscamus eos. Quib⁹ Loth obtulit filias
que nōdū cognouerāt viros. d. Accipite illas
et abutimini eis: viros autē istos non tangatis.
Adic queritur virū Loth sic faciēs peccauerit.
Et quidam dicunt q non: eo q de duob⁹ ma/
lis minus ē eligendum: vt p; di. 13. c. duo. et
22. q. 4. c. iurauit. et c. non solum. S; Mic. 6
lira dicit q illud itelligitur i corpālibus seu tpa
libus: nō āt in spūalibus: qm vt dicit apls: nō
sunt faciēda mala: vt ide veniāt bona. Et idez
dī. 32. q. 4. c. sic nō sunt. et 32. q. 5. c. figs vxo
rem. Quare illicium fuit Loth cōcedere filias
ad abusum. E haritas. n. ē ordinata: et iō null⁹
d; cōmittere aliqd iordinatum vt pcaueat a ma
iori pctō alterius. Loth ergo nō potuit offerre
filias suas qn consentiret pctō mortali. Excusa
tur itaq; a tāo: sed nō a toto: tñ rōe pturbatōis
mētis i qua erat: tum q; vitio pessimo i suis ci
uib⁹ et violētie i hospitibus occurrere itende
bat. Dum ergo sodomite violētiā isferre tēpta
rent ita vt vellent effringere portas domus: an
geli iroduxerunt Loth: clauerūtq; hostium et
eos q foris erāt pcesserūt cecitate: a maris vsq;
ad minimū. Mic. 6 lira dicit q pcessi sūt cecita
te: nō pzinatōe visus: sed acritia. Adag⁹ in bi
storia scolastica dicit. Acrisia ē qn hoies habēt
oculos aptos: et nō vidēt: qd magi faciūt in can
tatōibus. f it sup aliquādo q hoies rē habent
in manu: et nō vidēt: et ē acritia: ab a qd ē fi
ne et crisis iudiciū. Scōo cōsiderem⁹ Loth
liberatōem. Dixerūt angeli ad loth. Q̄s tuos
educ de vbe hac. Delcbim⁹. n. locū istū. Et i
gressus loth ad generos suos ait eis. Surgite
et egredimini: q; delebit dñs ciuitatē istā. Mō
ē credēdū vt ait Hiero. his q dicit alias filias
a predictis vginibus loth habuisse habētes vi
ros: q cū viris submersē sūt: s; generos vocat
futuros generos. Vnde hebraica vīas habz.
Egressus ē loth ad spōsos q noluerūt egredi et
visus ē eis ludēs log. Adane dissimulātē loth
extre apphensum eum cū vxore sua et filiab⁹ su
is statuerūt eum angeli extra ciuitatem. d. Me
respicias retro: sed in monte saluum te fac. Qui
ex perturbatione nondum plene credens do/
mino ait. Non possū in monte saluari: ne for
te apprehendat me malum: et mortuū. Dīc ma
gister in hystoria scolastica. Forte senex montū
frigora et labore m vic horrebat. Addidit loth.
Est hic ciuitas parua: ad quā fugere sufficere vt

saluer in
qua locu
ciuitas
Loth: cu
cussa fu
egressu
fione q
ta fuit.
Egress
tates ill
ign: su
fandū
det ardo
tates illa
Loth rel
Quā 3
g hoc fu
ret pecc
cibi ang
appor
pberien
erāt in ci
laci. W
atur man
cipiter g
q; assuer
auco: s; v
ris: quae
veheme
tis mou
navigat
profund
nisi q bi
runt sup
to q sapi
randis p
nez habet
temaz de
sus est reg
est villo v
q xpiano
dei celi p
beret flag
ret qui est
Serm
nez et egr

saluer in ea. Et ait dñs. Nō subvertā urbē pro qua locutus es. Et ppter verba Loth vocata ē ciuitas illa segor. i. parua. Quādiū autē fuit ibi Loth: dñs pepercit ei: sed vt dicit Hiero. con- cussa fuit bis terremotu. Vnde Loth timens egressus māsit in monte: et segor post subuer- sionē quattuor ciuitatū: tertio tremotu absor- ta fuit. Tertio cōsiderem⁹ ciuitatū deletionē. Egresso Loth de sodomis: plant dñs sup ciui- tates illas sulfurē et ignē. Dicit Nico. de li. q. ignis sulfureus habet ardorē et fetorē: ad signi- ficandū vitii sodomitay: qd fetet vilitate: et ar- det ardore cōcupiscentie. Et subuertit dñs ciui- tates illas: et oēs habitātes in eis. Vxor vero Loth respiciens post se versa est in statuā salis. Quā Iosephus dicit se vidisse. Dicit bebrei q hoc fuit q peccauerat in sale: vt sic pena ride- ret peccato. Petenti. n. Loth sal p cōdimento cibi angeloy: quos hoies credebat: ipsa renuit apporare: q nō habebat charitatē ad hospites. Perierūt itaq in igne oēs vtriusq sexus: qui erāt in ciuitatib⁹ illis totaq regio cōuersa est in lacū. De quo Hyfido. li. 13. et bimol. ait q di- catur mare mortuū: q nūc gignit vitiiū: nūc re- cipit ex genere viuētū. Nā neq pisces hz: neqz affuerat aquis et letas mergendi vsu patitur aues: hz et qūqz viuētia mergenda temptaue- ris: quacūqz arte demersa statiz refiliūt et qūis vebementer illisa: statiz excutiunt. Sz neqz vē- tis mouet: resistēte turbinib⁹ bitumine. Neqz navigationis paties est: q omnia vita carētia i profundū mergunt. Nec materiā vllā sustinet nisi q bitumine illustrat. Lucernā accensas se- runt supernatare: extincio lumine mergi. Du- to q sapiētissim⁹ de⁹ statuerit lacū illū tā admi- randis pprietatib⁹ sociari: vt sic magis occasio- nez habeāt homines cognoscendi virtutē et po- tentiaz dei: ipse ergo sodomitas deleuit: nec pas- sus est regionē illoz in lacū conuersaz vt tactus est vllō vnqz tpe habitabilez fieri. Caueāt ergo q xpiano noie decorant ne tāto crimine irrecuti- deū celi turbēt: et inducāt vt indicet illos: et ver- beret flagello suo a quo nos misericorditer libe- ret qui est benedictus in secula seculoy. Amē.

Sermo vndecim⁹ de iudicio dei p Pharaonem et egyptios in populū iudeoy seuientes.

Ne repetimus

q frequētius de iudicijs dei viuētis vident⁹ his qbus lapidea corda sunt et adamātina scinola esse: ineptaqz

et abijcienda. Aiunt. n. illa cōficta inuenta qz eē vt sic vulgares terronib⁹ quatiant. Sz pfecto re- ruz gestay experientia docet: ipsos velint nō- lint esse mentios. O fert nāq scriptura sancta vndiqz aperitissima exēpla et manifesta: in qbus luculēter cognoscere possum⁹ qz terribilis om- nipotens de⁹ fuerit: et quidē sepius cōtra pecca- tores illū spernentes. Inter q erat illud vnū de quo in pñti smone erimus disceptaturi: qñ s. tot plagis percussit Pharaonē et populū egyptioy ppter delicta et facinora sua. Quare de iudicio dei cōtra Pharaonē locuturi: tria myste- ria de illo pponimus percurrēda.

Primū dicit⁹ populi israhelici afflictio.

Secūdū Adopii diuina electio.

Tertiū Pharaonis et suoy punitio.

Qualiter Pharaon et egyptij crudeles erant populo iudeoy. Cap. .i.

Eccauit Pharaon cōtra populū dei: et

p egyptij fecerunt similiter. Neqz arbi-

trandū est illū Pharaonem fuisse: sub

quo Ioseph taz gloriose sublimitatus est: qz vt

dicit Vincentius in speculo historiarū dicit⁹

fuit Adesres: post quē et multi alij Pharaōes

regnauerūt successiue in egypto: vsqz ad istum

Pharaonē Amenosis nominatū: q in iudeos

acriter insurrexit. Quod vt meli⁹ innotescat: i h

mysterio de pplo iudaico tria p̄siderare debem⁹

Primo multiplicationem.

Secūdo persecutionem.

Tertio aggrauationem.

Qualiter multiplicat⁹ ē popul⁹ iudeoy

p Rimo cōsiderem⁹ illi⁹ populi multipli-

cationē. Dicit. n. Ero. i. c. filij israhel

creuerūt: et quasi germinātes multiplicati sunt

et roborati nimis impleuerūt terrā. Et Augu.

15. li. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham nō

multo ampli⁹ quadrigētis annis multiplicatio

hebrece gentis tāta p̄creata ē: vt in exitu eius dez

populi ex egypto: sexcenta milia hominū fuisse

referant bellice iuuentatis. Secūdū aut magi-

struz in historia scholastica: et colligit ex. 12. ca.

Ero. habitatio filioy israhel in egypto fuit qua-

drigētoy triginta annoy. Sed nomine egypti

intelligendus est omnis incolatus eoy qui

incept a pmissione Abrahe facta in via Adeso

potamie. Secūdo p̄siderem⁹ illius populi p̄se-

cutionē: quare. s. Pharaon et egyptij p̄sequēbā

tur iudeos. Et dicit Iosephus: q egyptij inui-

debant eis ppter virtutē ingenij et laboris in-

dustriā et affluentia opū et sobolis nobilitatez.

Secunda ratio assignat. Exo. i. vbi dicitur qd Pharaon dixit. Populus israel fortior est nobis opprimam⁹ eu ne multiplicatus isurgat contra nos: vel adulando hostib⁹ nostris exeat liber. Tertia ro ponit in glo. sup. Ath. qua diabolus p⁹lagiens xps nascitur ex hebreis populus extinguere nitebat. Occurrebat g simul inuidia populi: timor Pharaonis: et malicia diaboli. Tercio considerem⁹ illius populi grauat⁹es. Imposuit Pharaon illi populo graues angarias op⁹ fm magistrum in historia scholastica: quib⁹ fracti no vacarent amplexib⁹ et magistros op⁹ p⁹scit egypcios vt durius affligerent eos. Oppellebant coquere lateres: ex q⁹ ampliarent ciuitates. s. P⁹biton et Kamessen q⁹ erat in finib⁹ egypci: et fortificauit eas Pharaon: ponens ibi armatos: ne qs posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Aliud opus no taz graue q⁹ fuisse imposuit eis vt lutu platear⁹ et fordes vicor⁹ copbinis exportaret. De quo i psal. Adan⁹us ei⁹ in copbino seruierut. Tertiu etia addidit Iosephus vt. s. f. stum p multas deriuat⁹iones diuiderent et circudarent ciuitates fossatis. Quato magis aut opprimebant: tato magis deo auctore multiplicabant. Quod videt⁹ Pharaon pcepit obstetricib⁹ hebreor⁹ Sephora et Phoe. q⁹ secundu Mico. de lira erat egypcie: et perat multitudini obstetricu vt masculos hebreor⁹ obstetricado interficerent: et abortum factu mentirent: feminas aut reseruarent. Dicit magister in histo. q⁹ hoc factu est: tuz q⁹ semine no poterat surgere contra regem: tu q⁹ volebat illas ad luxuria egypcioz: tu q⁹ erant viles fm Mico. de lira ad aliqua opera q⁹ egypcij facere nesciebant. In tot angariis: in tot laborib⁹ no satiabatur crudelitas Pharaonis. Quinimo cum obstetrices q⁹ ordinauerat facere nolissent: dicentes hebreas mulieres arte obstetricadi habere et absq⁹ illis parere: pcepit Pharaon omni populo suo dicens. Quicqd masculini sex⁹ natus fuerit. s. de iudeis: in flumē p⁹icite: et q⁹qd feminei reseruate. Quam⁹ erat meror quatuor luct⁹ hebreor⁹. Quot lameta q⁹ genu⁹. Et lamabatur ad deū creatore oium. Adserere nostri dñe: miserere nostri: subueni nobis: et ser pereuntibus opem. Adiuua nos de⁹ salutaris nos: et ppter gloria nois tui dñe libera nos: nec patiaris nos taz dure verari ac molestari. Qd de⁹ exauduit clamore populi iudaici: et elegit Adoysem ducē et liberatore.

Capitulum. secundum.

Non derelinquit in se sperantes deus q⁹ si quadoq⁹ illos pati secreto suo iudicio finat: tandē sue misericordie venā aperire no desinit. Voluit ergo p pietate sua populus in afflictione clamare exaudire. Elegitq⁹ Adoysem ducē et liberatore quē amplissimis p rogatiuis dotare dignatus ē. Et autē b⁹ clari⁹ habeat: bene est vt de hoc Adoyse in hoc seculo mysteria tria consideremus. Primo generationē. Secundo preseruatiōem. Tercio vocationē. De natiuitate et ortu Adoyfi qui natus ē secundus benedicti dei.

Primo considerem⁹ Adoyfi generatio⁹nes. Natus gpe est Adoyfes fm benedicti diuini. Dicit nāq⁹ Exo. 2. c. Egredius est post hoc vir de domo leui: et accepit vxorē stirpis sue q⁹ concepit et peperit filiū. Dicit Mico. de lira q⁹ ista acceptio no pot⁹ intelligi de acceptione in matrimonio: q⁹ dicit post hoc. i. post pceptu regis de pueris submergendis. Nā ante illud pceptu vxor peperat Aaron: q⁹ natus fuit ante Adoysem annis trib⁹. Qd pbat Exo. 7. c. vbi dicit q⁹ Adoyfes. 80. erat annoz et Aaron. 83. quādo locuti sunt ad Pharaone Ideo Iosephus et alij dicūt: q⁹ ista acceptio intelligit de copula: q⁹ ppter edictu regis multi se paruauerunt se ab vxorib⁹: q⁹ ad carnalē copulaz magis eligentes no generare q⁹ filij staret⁹ nati submergerent in flumine. Et dñs amonuit Auirā patrē Adoyfi in somnis: q⁹ secure ad vxorē accederet: q⁹ ex illa filiū generaret: qui populū esset liberaturus. Et sic eam cognouit. Concepit ergo vxor Auirā et peperit filium fm magistrū in historia scholastica filio: eo q⁹ no multu doloris partus ei intulerit. Nec absurdū aut impossibile id censi debet: quoniā Plutar⁹chus refert in vita Liceronis: q⁹ qñ in lucē venit Tullius: nullo puerperij dolore tertio kal. ianuarij natus est. Abscōdit ergo mater moysem trib⁹ mensib⁹. Refert Aug. 18. li. de ciui. dei. 39. c. q⁹ eo tpe quo Adoyfes natus est fuisse repit Athlas ille magnus astrologus Prometheus frater maternus auus Aldercurij maioris: cui⁹ nepos fuit mercurius termegistus. Secundo considerem⁹ Adoyfi preseruatiōem. Preseruauit illū de⁹ periculis: ne violenta morte occideretur. Et. n. inquit Mico. de lira: q⁹ inquisitiōnes fiebat in domibus: no potuit vltra illū abscondere

seondere mater. Quare cōpula sumpsit sissel /
laz scirpeā: vt dicit Exo. 2. c. i. capellaz de iun /
ctis cōtēta r rotundā: vt dicit magister in bi /
storia: r lūiuit eā bitumine: ac pice: r ponens
intus infantulū in corzepto ripe eū exposuit: ne
impetu fluminis rapet: stante pcul sorore puu /
la Maria: r expectate rei erinū ex matris pice /
pto fm magistrū in bisto. Et ecce descēdit filia
Pharaonis vt lauaret in flumine. Que vidēs
sissellā: afferri fecit r aperui: vidensq; puulū va /
gientē miserta est eius dicēs. De infantib⁹ he /
breoz est. Refert Iosephus q; tate pulchritu /
dinis erat: vt nullus adeo seuerus esset: q; aspi /
ciens illū nō diligeret: multiq; depost dū cerne /
rent eū p plateā ferri occupationes in qb⁹ stude /
bant desererent. Vñ igit susceptū puez expo /
situz vt Iosephus narrat: aliq. Egyptie vellēt
lactare nolebat illaz suggere māmas. at Ada /
ria soror dissimulās q; frater eius esset dixit fi /
lie Pharaonis. Vis dñā vt aduocē aliquā he /
breā. Que dixit. Sic. Vocauitq; matrē: cui il /
la ablactādū tradidit filiū pmissiq; mercedem.
Suscepit mulier r nutriuit puez: adultūq; tra /
didit filie Pharaonis. Que adoptauit illuz in /
filiū: vocauitq; nomē ei⁹ Moyses dicēs: q; de
aqua tuli eū: secūdū magistrū in historia schola /
stica. Egyptij mos aqua: is saluatū dicit. addi /
dit magister in bisto. scholastica: q; dū quadā die
Pharaoni filia obtulisset Moysen vt r ipse eū
adoptaret: admirās rex pueri venustatē: coroz /
nā quā fronte gestabat capiti illi⁹ iposuit. Erat
aut in ea amonis imago sabrefacta. Puer aut
coronā pēcit in terrā r fregit. Sacerdos autē
beliopoleos a latere regis surgens exclamauit.
Hic est puer quē nobis de⁹ occidēdū mādauit
r voluit irruere in eū: sz auxilio regis liberat⁹ ē
etiā psuasionē cuiusdā sapiētis: q; pig nozantiā
hoc factū esse a puero asseruit. In cui⁹ rei argu /
mentū cū prunas allatas puero obtulisset puer
eas ori suo apposuit r lingue sue summatē igne
corrupit. Vñ r hebrei cū ipedimozis lingue fuisset:
inde pcessisse autumāt. Postq; vo creuit
vt habet Exo. 2. c. ampli⁹ fact⁹ robustus vidit q;
daz dievnū de egyptijs vberatē qndā hebreū:
r Moyses respiciēs huc atq; illuc: videns q;
nullus adesset interfecit eū r abscondit in sabulo
Dicit Nico. de li. q; hebrei tenēt: q; iste q; erat
pēssus ab Egyptio: fuit vir Salomith q; erat
pulchra nimis: vt patet Numeri. 24. c. Egp /
ptius aut ille erat vn⁹ ex ppositis q; ordinauit q;
hebreus in auroza surgeret: r veniret ad opa.

at ille dōmū adiens ad Salomith adhuc i leao
iacentē accessit. Que credēs esse vix accepit cū
Postq; vo innotuit sibi pūio cōquēsta ē vi /
ro. Quare vir rixabat cū illo egyptio: r ille ver /
berabat eū. Moyses autē ex reuelatōe dei scie /
bat se esse electū ducē r defensores illius populū
Itaq; sine peccato interfecit illū. Altera die vi /
dit duos hebreos rixantes: r dū argueret eū q;
fecerat iniurias rridit. Quis te cōstituit iudicē
sup nos. Nū occidere me vis: sicut beni occidi
sti egyptiū. Audiuit Pharaos vñ h⁹ q; rebat
occidere Moysen. Qui fugiēs p desertū ve /
nit in terrā Madia sediq; iuxta puteū. Erant
aut sacerdon Madia. i. primati: q; antiqui⁹ sa /
cerdotes appellabant maiores r pncipaliores:
septē filie. Ipse vo dicebat Raguel cognomi /
natus Jetro: q; venerat vt haurirēt aquā gregi /
bus suis. Dicit magister in historia scholastica.
Officiū. n. gregū alēdoz tūc erat etiā mulierū.
Supueniēs vo pastores repulerūt eas: q; s
phibuit Moyses ab iniuria vginū: r ad aqua
uit greges eaz. Que maturius solito redētes
rogauerūtq; patrē ne beneficiū pegri retribu /
tione pzinaret. Vocatusq; Moyses iurauit q;
habuaret cū illo: r accepit vxorē filiā ei⁹ Sepho /
raz: q; pepit ei Serfan: q; sonat aduena: eo q;
in exilio genuerat eū. Deperitq; alterz quē di /
xi Eliger. i. diuinū adiutoriū. De dūq; ei soc⁹
omnē curā gregū suoz in qb⁹ fm magistrū in
bisto. ois antiqs babaris erat possessio. Tertio
cōsideremus Moysi vocanōem. Non enim
a seipō psumptuole grādia ē aggressus sz a deo
vocat⁹. Nā dū pasceret greges omiū i deserto
vt notat Exo. 3. c. venu ad mōtē synai. Qui sz
magistrū i bi. scholastica i qdā sui pte dictus est
Dre. Et apparuit ei dñs i flāma ignis de me /
dio rubi q; ardebat r nō pburebat. Vocauitq;
dñs Moysen. Et ait Moyses. Vadā r video
visionē hāc magnā: r vocauit eū dñs de rubo:
r ait. Moyses Moyses. Qui rridit. Assum.
Et dñs. Tolle calciāmēta: locus. n. i quo stas
terra sancta ē. Ego suz de⁹ Abrabā: de⁹ Isaac
r de⁹ iacob. Vidi afflictionē ppli mei i egypto
r descēdi vt liberē eū Veni. mutā te ad Pha /
raonē. Sunt r alia multa i textu biblie i qb⁹ lu /
culēter oñdit q; de⁹ Moysen ducē illi⁹ ppli ele /
git: cui i sociū dedit Arō fratrē ei⁹. Cōfundā /
tur ergo illi q; deceptozem r seductozē accusant
Moysen: r criminātur illum quasi ex vi inge /
nii r artis magnalia q; de ipō pdicantur fecissz
Contra quos ē scriptura diuina taz veteris q;
M

79, de p[er]p[et]ra
pa plaga
pharaonis

novi testamēti pat exp[er]tius posui in q[ui]drages[im]i
mali de p[er]nia in sermōe de obedientia dei.

De varijs plagis et flagellis egypti. Ca. 3.

Secūduz hoc tertio loco restat de varijs
dei iudicijs: q[ui]b[us] o[mn]em egyptū et pharaonē iusse cōcussit. Q[uo]d vi plen[us] i[n]tel
ligatur tria cōsiderare debemus.

Primo pharaonis obdurationem.

Secūdo magorum operationem.

Tercio egypti plagationem.

Primo cōsideremus pharaonis obduratio
nē. Lū. 11. Adophes et Aaron corā pharaōe lo
cuti fuissent mādāta dei fecissentq[ue] signa: indu
rauit pharao cor suū. Et vi dicit. 13. q. 4. c. na
buchodonosor. ipsi s flagellis durior effectus et
pijs. Hac occasione q[ui]rit a doctoribus. Vtrū
obduratio sit a deo. Et q[ui] sic p[er] q[ui] Exodi. 4.
c. dixit deus. Indurabo cor pharaonis. et Ex
odi. 9. et 10. et 14. Induravit de[us] cor pharaōis
Et Esa. 63. scribit. Indurasti cor nostrū ne ti
meremus te. Et Ro. 9. apostolas ait. Lūius
vult de[us] miseret: et quē vult idurat. S[ed] cōtrariū
phari p[er]t. Dicit. n. ppha. ps. 64. Nolite ob
durare corda vestra. Et Hieremie. 5. c. conq[ui]r
rit deus. d. Induraverūt facies suas supra pe
trā et noluerūt reueri. Et Exo. 17. c. Indura
uerūt cernicē suā ne audirēt me: et ne accipent
disciplinā: ergo videt q[ui] iduratio sit a p[er]p[et]ra ma
licia. Rūdet Bon. di. 40. primi li. q[ui] obdura
tio vno modo dicit culpaz. Et sic f[er]m Aug. li.
de p[re]destinatione scōrū. obduratio nil aliud est
q[uam] dei obviare mādāta. Et glo. Ro. 2. c. Q[uo]d
duratio est obdurate mētis in malicia pertina
cia: p[er] quā fit homo ipenitēs. Hec ē ab hoīe nō
a deo: q[ui] vi pbatū ē deo auctore non fit homo
deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et
q[ui] oīs pena iusta est et ordinata: sic obduratio
est a deo quē nihil aliud est q[uam] subtractio gratie
qua homo nō ē dignus: q[ui] illa abuteret. Pro
pterea de multis dicit deus in ps. Dimisi eos
secūdu[m] desideria cordis eorū ibūt i adiuventōi
bus suis. Hinc Aug[ustinus] ait. li. de li. ar. Indura
uit de[us] pharaonē iusto iudicio sed ipse se libe
ro arbitrio. Vñ cū audiss[et] relata p[er] Adophen et
Arō: vidissetq[ue] virgā cōuersā i colubz: et rur
sus colubz cōuersū i virgā: iussit affligi populū
ne daretur eis palee: sed ipsi acquirerēt: et red
derēt numerū laterū cōsuetū. Secūdo cōsidere
mus magorū opationē. Nā vi dicit Exo. 7. c.
Adagi pharaonis piecerūt virgas i terram
que verse sūt i serpētes. Sed hic difficultas nō

parua orit[ur]. Vtrū ille virge cōuerse sūt i veros
serpētes. Et q[uo]dā dicit q[ui] ibi nō fuerit Vi serpē
tes s[ed] sūt tān[quam] q[uo]dā delusio: q[ui] vi dicit Aug[ustinus]. 3.
de tri. Nō est putādū istis trāsgressorib[us] ange
lis ad nutū seruire hāc visibilū materiā rerū:
sed soli deo. Ratio isto[rum] est: q[ui] foroz erit dia
bolus t[em]p[or]e antixpi q[ui] nūc. Sed tunc mēdacter
operabit[ur] vi dicit Aug[ustinus]. 2. li. de ciuit. dei. c. 19. et
apostolus etiā scribit ad Timot. 2. c. Lūius ad
uētus erit secūdu[m] opationē sathane i oībus fi
gnis et prodigijs mēdaci[us]. Veritatem Alex.
in. 2. li. soluit. d. q[ui] cum i mēdacio duo intelli
gant. i. falsitas et itenno fallēdi: i miraculis an
tichristi aliq[ui] erit falsitas ex p[ar]te rei: aliq[uo]dō erit
veritas ex p[ar]te rei: nō t[ame]n ex p[ar]te ientiois. Inten
dit quippe decipere hoīes: et facere credere se
esse deū. Sic opa magorū pharaonis erant
vera ex p[ar]te rei sed mēdacia ex p[ar]te ientiois. In
tēdebāt namq[ue] ipsi vi vidētes crederēt q[ui] opa
sua pcederēt volēte deo: sicut opa Adophi: nū
vi dicit Aug[ustinus]. li. 8. de ci. dei. c. 1. faciebāt illi
veneficijs. i. i canatiōib[us] magicis: quibus sunt
angeli mali hoc est demones dediti. Alij dicūt
q[ui] cōuersio virgarū i serpētes fuit secūdu[m] appa
rentiā: et tū ibi fuerūt veri serpētes: q[ui] demōes
ppua virtute dimissi poterāt virgas a magis
pietas p[er] motū locale i p[re]cipitib[us] sensui hu
mano tollere: et loco earū serpētes aliūde por
tates supponere. Videm[us] enī q[ui] aliq[ui] p[er] subtili
tate manū et motū locale aliqua sic trāsmutāt
q[ui] hoīes nō p[er]cipiūt: multo fortius demones.
Nōnulli vero referūt q[ui] ibi fuit vera cōuersio
virgarū i serpētes. Et hoc dicit Strabo i glo.
Adodū autē assignat Alex. i. 2. Et Nico. de
lira sup hoc passu. Nā demones p[er] motū loca
lē p[er]nt applicat actiua nālia passiui et sic sequūt
effect[us] nales: sicut applicatis lignis ad ignē per
manū hoīs generat ignis i materia lignorum
illa tū generatio ē ab igne sic ab agēte p[ro]prio: et
ab applicatē ligna ministerialiter tū. Si obijce
ret q[ui] i textu d[icitur]: deuorauit vga vgas: ergo nō
erāt serpētes. Rūdet Aug[ustinus]. q[ui] istud dictū fuit
initialiter et finaliter: q[ui] videlicet ex virga Adop
si factus ē serpēs: et in virgā redijt. Similiter
vge magorū poterūt dici vge initialiter sed
nō finaliter. Iō vga Aron deuorauit. i. abstu
lit eis potestatem redeūdi i vgas: q[ui] et si aliquo
mō cēt ordo naturalis: vi ex vgis fierēt serpē
tes: nō t[ame]n cōuersio. 3o cōsiderem[us] egypti pla
gationē. Voluit nāq[ue] de[us] flagellare egyptum
dece[us] plagis. prima ponit Exo. 7. c. Aqua flu

obduratio

min iv

minis versa ē i sanguinē: et pisces q erāt i aqua mortui sūt dieb⁹ septē. Dicit magister in hist. q sūt sanguis i oi terra egypti: i lunijs: riujs: et paludib⁹: et i vasis domoz tā lignicis q̄ sareis foderūtq; puteos egyptij p circuitū fluminis et iuenerunt sanguinē. Refert Josephus q hebreis erat flum⁹ potabilis: licet esset mutatus. Egyptijs vō nō solū colore sed et sapore amaro cruore p̄ferebat. Secūda plaga notat̄ Ero. 8. c. Ascēdit multitudo ranarū: opuitq; totam terrā egypti. Aferit Josephus q: ote i breui moriebāt et putrescētib⁹ cadaverib⁹ fetor nimis nō exhalabat ex aq; imo q̄si qdam domesticē domos intrātes sic i cibis et potib⁹ et lectis iueiebāt. Tertia plaga adhuc anōtat̄ Ero. 8. c. q: ois puluis terre vsus ē i cynifes p totā terrā egypti molestātes hoies et iumēta. Adagi ster i bi. lcho. dicit. Sunt cynifes musce adeo subiles: vt visū nisi acute vidētis effugiāt. Ad dicit Joseph⁹ q innumera multitudo pediculorū egyptijs pullulauit ex iteriorib⁹ ebulliens: quos nec lauacris nec medicamentoz vnguētis exterminare poterāt. Mā vt recitat magister i hist. multis plagis p̄ter decē famulos credibile est p̄cussos egyptios. Quarta plaga fuit: qz vēit musca grauissima. i. multitudo muscarū. Ido nit magister i hist. q qdā egyptioz iter hoc flagella tuncies egyptū p̄iturā egressi sūt: vt L1 crops: q igressus greciā: vzbē cōdidit q postea dicta ē athene. Credi ēt eadē tēpestare egressus Dionys⁹ Bacch⁹: q et argos cōdidit: et vltim vince grecis dedit. Quinta plaga describitur Ero. 9. c. Adortua sūt oia aiantia egypti: de filiis isrl nō. Nic. de lira iqt. Intelligit de illis q erāt i cāpis. S; magister i hist. dicit q: de illis q erāt i domib⁹: qz q i pascuis p grādines pierūt. Vel forte determinādū n̄ est qz sine mltō tps iteruallo forte hec scā nō sūt et potuerūt aliūde h̄re itez aiantia. Mō. n. ē credēdū q ho die vna plaga et cras alia p̄cussi sūt: s; forte per gnquēniū ad ampli⁹ vel min⁹. Sexta plaga fuit: qz scē sūt vesice turgētes i hoib⁹ et iumenis. Sexta plaga fuit: qn venerūt tomirua et grādines: et deuastauerūt fin magistrū ordeū et linū: qz erāt i spica: triticū et sar nō. Et tana plaga. Venit locusta et deuorauit frumētū: qz i quolibet mēse calēdarij duo dies atro colore tā q̄ abhominādi signati sūt. Iō nota fin magistrū q egyptiacti o dicunt: qz i his passa ē egyptus. Ob qd voluit mater ecclia illos i calēdario poni: vt diuina miracula semp nobis exē

plo sint. Mathematici vō dicunt: q p̄cissunt egyptioz astrologi: quasdā cōstellationes nociuas humanis actib⁹ i singulis mētib⁹ de p̄ben derūt: quarū cōstellationū puncta vulg⁹ p̄pter iperitiā vitare nō poterat. Qua pp cautum est vt tota dies obseruaret pp horā illius abhominabilis lucis. i. diei. S; hoc obseruari phibitū est 26. q. 7. c. nō obseruatio. Nona plaga habet Ero. 1. c. f. acie sūt tenebre horribiles i oi terra egypti. Vbi at filij isrl habitabāt lux erat. M. de l. dicit horribiles: qz visioe imaginaria videbāt mltā fāsimata vt terrerēt. Decia plaga fuit p̄cussio et mors priogētorū: qn moyses expletis oib⁹ q de⁹ iusserat: et acceptis vasis aureis et argēteis mutuo ab egyptijs: scñ ē noctis medio p̄cussit dñs oē priogēniū i terra egypti: nec erat dom⁹ i q nō iaceret mortu⁹. Dicit magister i hist. q executio ista scā fuit p manū bōi āgeli: q appuerat Moysi in rubo i p̄sona dei. Aug. m̄ sup illū locū ps. Immissioes p̄āgelos malos ait. Possū⁹ sine dubitāde malis āgelis attribuerē moues p̄torū. Nocte igit illa cōgregato oi p̄plo iudeoz p̄cintere se ad iter et mane oēs isrl. iter arripuer. In egressu vō eoz ut dicit magi scō terremoto mltā tēpla egypti cū suis idol corruerūt. Adhuc at factū ē: q nilus p̄ter solitū mundās terrā i q sepulchrum Joseph erat coopuit. Tenebāt at iudei ex iura mēto asportare ossa ei⁹. Tūc Moyses scripsit i lamina aurea nomē dñi Thebetrāgramaton: q iniecta aque supnatant: vsq; dū veniens stetit supra: vbi erat sepulchrū. Et effodientes sustulerūt ossa. Nic. de lira sup. 13. c. Ero. hoc impugnat. d. Que dicūt de nulo et ossib⁹ Joseph: vident ēē ficticia: nū qz glose hebraice et Joseph talia nō dicūt: s; iponat eis ab illis q libros eorū nō viderūt: nū qz una de cāis qre ossa Joseph remiserūt i egypto fuit: vt p ei⁹ sepulchrū memoria bñficioz ei⁹ apud egyptios diutius remaneret: et sic populus isrl acti m̄ tractaret. Iō nō ē verissimile q ossa ei⁹ ecnt posita i pratis: vel i cāpis: vbi aque possēt inundare: s; in loco valde solēni et celebri vbi aque nō possent inundare: maxie cū tpe mortis ei⁹ cēt potētissi m⁹ et regi et populo p̄dilectus. Scrutamē hec ratio isringi pōt de facili: eo q nō ē icōueniens qnq; aq̄s et maris et fluminū p̄ter spem et vltra solitū inundare. Ar. i. methau. tractatu vlti. se cundū nouā trāslatōē. scōz vō veterē ē i scōo dicit. Mō sēp aut eadē loca terre neq; aquosa sūt neq; arida: sed pmutant scōm flumioz gene

rationes et defeci. Propter quod et aque circa arida mutantur et mare et non semper hoc quod ter-
ra: hic autem mare profuerat omni tempore: sed sit mare quod
dem ubi arida. Ubi autem nunc mare: iteque hic ter-
ra. Secundum tamen quendam ordinem putare oportet hoc fieri
et per modum. Item secundum Ar. vii. quod cum istarum mutatio
nunc sit motus celi cum sole et stellis: et planetarum con-
iunctiones. Inuenimus namque quod tempore Gregorij se-
culi ut narrat Ricobaldus in cronica. diluuium ro-
me fuit per aquas tyberis quod tantum intumuit: ut in via
lata ad huius staturas et seminis fuerit: durauitque
diebus septem. Letanij actus est ad deum et cessauit.
Iterum anno christi millesimo ducentesimo tertio ter-
remotus in Leta per maximam mare adeo concussus:
ut aquas maris impulit in ciuitatem. Erit tamen tanto in
petu quod omnia edificia ruinantur: omnes homines fere oc-
cidit. mor adeo retrocessit mare ex portu vrbis
ut ubi aqua profunda erat: nunc nulla videretur: bare-
ne fundi maris oculis hominum patuerunt. An-
no ab vrbis condita quingentesimo flumen tyberis
ultra solitum intumescescens rome edificia in plano po-
sita deleuit. Sic potuit illa Nili inundatio esse sin-
gularis: ita ut sepulchrum Ioseph cooperit. Sed
ista ad rem non faciunt. Nos tamen ea que scriptura tra-
didit persequamur. Egressus ergo fuit moyses
cum illa multitudine: et puenit ad mare rubrum.
Pharao autem secutus est cum certis curribus et equis
quingenta milia et trecentis milibus peditibus ar-
matos. Leuantes oculos indei timuerunt valde:
quod nec fugere poterant nec pugnare eo quod in-
mescerant. Quos confortauit moyses: et de man-
dato dei tetigit mare: et aqua diuisa est: et populus
dei pertransiit sicco vestigio. Nec hoc discreden-
dum dicit Iosephus: cum Alexandro macedoni et ex-
ercitui eius Darii isequenti mare per publicum diui-
sum fuisse legat: deo volente quod cum per seque regnum
deleri volebat. Egyptij vero transire temptantes
omnes perierunt: quoniam aqua que velut muri fuerat diuisa
ex miraculo dei iteque vnite sunt et conuulse. Sicque
turpiter Pharao et omnes sui exercitus in mari ru-
bro perierunt. Dicit autem paulus Orosius li. i. sic.
Quod extant nunc certissima horum monumeta gesto-
rum. Nam tractus curruum rotarumque signa orbice
non solum in litore: sed et in profundo: quousque visus
admirari puidetur: et si forte ad ipsos vel casu vel cu-
riositate turbant continuo diuinitus in pristina sa-
cra vena fluctibusque reparant. hoc ille. tunc edus
ergo ab omnibus est deus quod et creaturas suas armat
ad vltionem inimicorum suorum: quod sit semper benedictus
in secula seculorum. Amen.

Sermo duodecimus de iudicio dei contra iu-

daici populum ingratus de deo murmurantem.

Si fuissent pecca-

dia populi iudaici: non tamen frequen-
ter pius et misericors deus in
deserto duris castigacionibus illi
visitasset. Elegit namque iudeorum

gentem pre ceteris nationibus mundi: et tamen quanto
plura illis collata sunt dona et beneficia: tanto cre-
brius ad iracundiam dei suis sceleribus concitauit
runt. Idcirco in hoc sermone de iudicio dei con-
tra iudeos criminosos et deserto dicemus. De
quibuscumque beneficia proponimus declaranda.
Primum dicitur beneficiorum largitio.
Secundum multorum peccatorum commissio.
Tertium diuersarum penarum incussio.

De septem amplissimis beneficiis que lar-
gitus est deus populo iudeorum. Capitulum. i.

Signatus est deus clementissimus amplis-
sima beneficia largiri populo iudeorum:
postquam illum liberauerat de seruitute egyp-
tiaca. Quod quod gentes conuersi ad fidem dicebant
iudeis baptizatis: ut refert in prologo et epistola
ad romanos. Quanto maiora circa vos dei benefi-
cia narraueritis: tanto maiorem vos cras reos esse
monstrabitis. Ut ergo de beneficiis populo iudaico
exhibitis plenam noticiam habeamus: in his mysterio se-
ptem beneficia erunt enumeranda atque differenda.
Primum dicitur aquarum dulcoratio.

Secundum celestis cibatio.

Tertium viarum directio.

Quartum aque de petra educio.

Quintum inimicorum expugnatio.

Sextum legis illustratio.

Septimum miraculorum frequens conuulsio.

De dulcoratione aque fluminis. Adarath.

Primum beneficium quod largitus est deus populo iu-
daico fuit aquarum dulcoratio. Ut enim
scribit Exo. 15. post transitum maris ru-

bi: egressi sunt in desertum sur: abundaueruntque tri-
bus diebus per solitudinem et non inueniebant aquam: et
venerunt in marath: nec poterant bibere aquas
marath: eo quod amare essent. Et de hoc dicit. Am-
brosius. 9. di. c. Reuera. marath flumini amari-
ssimus erat: ita ut finis populi bibere non posset. Secundum
Micheas. de lira super hoc passu Exo. quod dicit. vene-
runt in marath: sit per anticipaciones: quod locus ille ad
huc non vocabatur marath: sed sic vocatus est a filiis
israel per amaritudinem aque secundum quod subdit in tex-
tu. Unde et congruum nomen loco imposuit. scilicet popu-
lus israel. Magister in bislo. addit. Non solum di-

cebatur

cebat marath, p amaritudine aque: s; et p amaritudine animi. Amarior qdē ē q sinit: q nō inuenit potū: q; si inuentū gustare nō possit. Recitatur scđ; hoc ppositū. Idurarch^o i vita Adarci Antonij: q; dū Adarcus Antonius ptra In dos et parthos bellū gereret: verat^o ab eis per iuga montū cū exercitu fugebat. Edebāt nāq; romani mltis diebus radices et herbas icognitas: cruciabāt a siti: q; i mōnib^o p quos ibant nō erāt aque: et pthitenebāt planicies. Venerūt tādē ad flumē cui^o aqua erat gelida et clara: s; q; erat salsa faciebat viscera dolorosa. Vbi qd fletāt oēs velut cōspicerēt paratā mortem. Quare Adarc^o Antoni^o coegit quēdā familiare suū vt quicunq; iuberet sibi caput abscederet vt neq; viuis posset ab hoste ledi neq; cōgnosci mortu^o. Ab his tñ pculis tandē euasit. Sic ergo ppls iudeorū querelis et lamērationibus replebat. Clamanit ad dñm Adoyles: et ondit ei lignū: qd cū posuisset i aqua: mor aque dulcorate sunt et face potabiles. Sed ego puto maius nobis christianis bñficiū cōcessū: quando i aquis christ^o baptizari voluit: insinuās baptismū i aqua fore fiendū. Iudei nāq; in aquis marath dulcoratis refocillarunt corpa: nos in aq; baptismi recreamus anias: et spūaliū do/ nox vberitate illos replem^o. De effectib^o autē baptismi dixi i quadagesimali de penitētia i sermone de baptismo.

De coturnicibus et manna.

Ecundū beneficiū qd largitus ē deus

s populo iudeorum: fuit celestis cibatio.

Scribit nāq; Ero. i. 6. c. q; tricesimo die ab exitu eorū de egypto defecerūt eis victualia. Lūq; orasset Adoyles ad dñm vltiue ascēdes coturnix de sinu arabico: vbi p̄cipue nutritur scđm magistrū i hist. operuūt castra: et ad libitū populi capiebat. Nico. de lira ingit Lotur nix est avis pinguis et sapida. Et sumit singulare pro plurali. i. mltitudo coturnicū. Adane vbi cū oraret Adoyles descēdit manna. Et vt scribit Numeri. xi. Erat māna quasi semē coriandri: coloris bdellij: q ē sicut cristallus: fm Nico. de lira. Circuibatq; populus: et colligēs illud frāgebat mola siue terebat i mortario coquēs i olla: et faciēs et eotortulas. Et vt hētur Ero. i. 6. erat gustus eius quasi similis cū melle. Vbi dicit Nic. de lira. Simila ē farina tritici delicatissima. Sapor igit illius manne erat quasi sapor panis facti de simila: cū cōmixtio ne mellis. Scđm autē Nico. de lira de ista mā/

na fuerūt octo mādata. Prīmū vt mane colligerēt. Hora enī colligēdi erat post ortū solis eleuato rore q erat sup māna p vapores. Erat qdē desup māna ros congelatus: q resoluēbat oriente sole. Quare māna colligi poterat vsq; ad hora sextā: et tūc icipiebat liquefieri ad modū pruinē. Ad ignē vō idurabat et formabāt inde panes. Scđm mandatū fuit vt colligerēt ad sufficiētiā: et nō plus. Tertiū vt comederēt mēsurā gomoz. S; dubiū hic orit^o: quia nō est idē p singula capita mediū oibus: sicut dicit. 2. etbi. q; nō idē ē mediū Adilont: d quo dī q comedebat i die bouē itegz q erat sufficiēs pluribus hoib^o. Ideo cib^o cōueniēs vni aliter plus idigēt ē deficiēs: et minus indigēt est supabundās. Respōdet Nico. de lira q; iste cibus dabat diuino miraculo: ita eodē mō fiebat vt plurimū idigēt sufficeret: et a minus idigēte cōsumt absq; supfluitate valeret. Dicit autē Joseph^o q; ex diuina puidētia factū fuit hoc ne ex cupiditate et gulositate illi q fortiores erant plus debito vellēt colligere: et sic debiliores debito alimēto priuaret^o: et in populo seditio oriretur. Quartū mādatū fuit: vt nō reliquerēt vsq; mane. Et dimiserūt qd. i. f. Dathan et Abiron vt dicit hebrei: et scaterere cepit vmb^o: et cōputrescere. Hoc vō nō cōtigit ex nā māne: q; seruari poterat: s; erat ex voluntate dei: ne alig ex cupiditate et gulositate plus debito vellēt colligere ad seruādū: qd ēēt occasio malorū. Quintū pceptū fuit: vt die sexta colligerent duplum.

Sextū vt reseruaret vnū gomoz p sabato.

Septimū vt illud comederent in die sabbati.

Octauū vt ipleretur vas cōtinēs gomoz ad seruādū i futuras gnationes. De isto māna dī Sap. i. 6. c. Panē de celo p̄stuit illis sine labore: oē delectamētū i se habētē: et oīs saporis suauitatē. Nic. de lira ait. Hoc itelligit nō ex nā māne s; ex meruo sanctorū hominū q eū comedebant: qbus sapiebat sicut dīderabant. Adalis enī hoibus ex eorū demerito despiciebat. Numeri. 15. dicebant. Nihil vident oculi nī nisi māna: nauseat aia nostra sup cibo isto leuissimo. Et dicebat p̄is d celo: q; generabat i celo aereo: et panis āgelorū: q; i descēsu māne coopabant angeli: nō q āgeli ipso viderēt: q; ipsi nō idigēt cibo corpali. Hoc cibo aliti sunt filij isrl. 40. annis: donec venirēt i terrā habitabile. i. in terrā Chanaan: que suerat eis pro missa. Et vt dicit Nicola. de lira. non statim defecit manna cum intrauerunt illam quia

transito iordane fecere circuncisionē in galgalis:
et postea celebraverūt pascha et in crastino pasce
cessavit māna ut habet Josue. 5. Satis tū cito
post ingressus terre Chanāā defecit. Adirāda
pfecto sunt oia q̄ de illo cibo dicta sunt. Et ut
dicit Ambro. libro de sacramētis Regera mi
rabile est fratres: q̄ māna plueret domin⁹ patri
bus in deserto q̄ quotidiano celi pascebant ali
mento: verūtamē his omnibus maius est qd̄
nobis xpianis exhibet: vix. s. corp⁹ chisti in
sacramento altaris.

Demirabili ducatu populi iudaici.

Eritū beneficiū qd̄ largitus est de⁹ po
pulo iudeorū: fuit viariū directio. Ut. n.
habet Exo. 14. Angelus dñi p̄cede
bat castra israel: et cū eo pariter columna nubis
Et numeri. 9. c. dicit q̄ die qua erectū est taber
naculū: operuit illud nubes. Despere aut sup
tentorium erat quasi species ignis vsq; mane.
Sic fiebat iugiter p̄ diē operiebat illū nubes:
et p̄ noctē quasi species ignis. Cūq; ablata fuisset
nubes q̄ tabernaculū p̄tegebat proficiscebant
filij israel et in loco vbi stetit nubes ibi ca
strametabant. Ad imperiū dñi pficiscebant et
ad impiū illius figebat tabernaculū. Lūctis die
bus qbus stabat nubes tabernaculū manebat i
eodē loco. Dicit nicolaus de lira q̄ nubes mo
nebat angelico p̄sidio vel ministerio. Sz mai⁹
beneficiū nobis chistianis cōcessus est: qd̄ viā
summi boni vbo et exēplo a xpō est manifesta
nā cū pbi plurimū defudassent querētes nosce
re in quo summū bonū cōsisteret: evanuerūt in
cogitāōib⁹ suis. Et Varro ut refert Aug. de
cimonono libro de ciuitate dei dicit ducentas
octoginta octo opiniones falsas de beatitudine
philosophos ipsos habuisse. Q̄ vere secula au
rea xpī p̄sentia illustrata. Q̄ felicia tpa nostra i
qb⁹ oēs q̄ volunt scire possunt q̄ p̄fecta beatitū
do cōsistit in deo. hinc Lac. libro. 7. diuinariū
institutionū ait. Pater. n. noster et dñs q̄ cōdi
dit firmavitq; celū: q̄ libratq; magnitudine sua
terrā vallauit montib⁹: mariq; distinxit: et q̄qd̄
est in hoc opere mūdi cōstauit: et p̄fecit e nihilo
p̄spectis erroribus hominū ducē misit: q̄ nobis
viā iusticie panderet. Hūc sequamur oēs: hūc
audiam⁹: hūc deuotissime paream⁹: qm̄ solus
vt ait Lucretius. Veridicis hominū purgavit
pectora dictis. Et finē statuit torpedinis atq; ti
moris. Q̄ stendūq; bonū summū quo tendim⁹
omnes. Quid foret atq; viā monstrauit limite
paruo. Nec tantū ostendit sed etiā p̄cessit: ne q̄s

difficultatis gratie uer virtutis horreret.

De fluxu aque de petra contra naturā.

Partū beneficiū fuit aque de petra editi
q̄ cto. Ut. n. habet Exo. 17. dñi uenisset
in rasidiz: defecissetque aq̄ dixit Adoy
ses ad dñz. Adhuc pusillū et lapidabūt me. In
quit Mico. de lira. q̄ hoc dicebat Adoy ses du
ctus timore naturali: q̄ cadit i p̄fectū virum. Et
magis dicebat timore populi: ne eo interfecto a
dño recederet p̄ idolatriā. Et ait dñs ad Adoy
sen. Sume de seniorib⁹ israel. Mico. de lira. s.
ut sint testes q̄ antea ibi nō fuerunt fontes vel
aque: ac etiā ut p̄ hoc appareat dei miraculum.
Subditq; deus. Et vade ad petrā oreb: percu
tiefq; virga. Adagister in bisso. Q̄ reb sic dicta
propter oreb q̄ occisus est in ea: factiq; ē ita. Et
egresse sunt aque: et bibit populus. Sz his om
nibus amplius est qd̄ nos accepim⁹ nō vique
aquā de petra: sed sanguinē preciosissimum de
corpore iesu chisti. Vnde Petrus. i. epistola
c. i. dicebat. Nō corruptibilibus auro vel argē
to redempti estis sed preciofo sanguine agni in
contaminati et imaculati iesu chisti.

Vintū beneficiū fuit inimicorū expu
q̄ gnatio et debellatio. Dicit nāq; Exo.

17. Venit autē Amalech ut pugna
ret aduersus israel in rasidim: notandū hic fecit
dum Mico. de lira. q̄ quedā glo. super istuz lo
cum dicit q̄ Amalech fuit filius Jsimabelis: a
quo dicti sunt amalechite: q̄ Jsimabelite. Ip
si sunt sarraceni. Qd̄ autē. i. Jparat. i. c. dicit
q̄ Eliphaq primo genitus Esau genuit Ama
lech: dicunt sequentes dictas glosam q̄ fuit ali⁹
et sunt duo eiusdezm nominis. Sed hoc dictū de
sacra scriptura nō habet auctoritate: immo cō
trarietate: qz Gen. 36. et 1. Jparat. i. c. dicitur
expresse q̄ Amalech fuit filius Eliphaq primo
geniti Esau: nec legitur alius Amalech. Insu
per Iosephus in secūdo antiquitatū libro dicit
q̄ ab Amalech filio Eliphaq dicti sunt Amale
chite. Hoc etiā colligit ex. 2. Regū. 1. ca. vbi
dicit q̄ filius Doech idumci venit ad Dauid
nunciāns mortē Saulis. Licet enī nō expri
matur ibi q̄ fuerit filius Doech: tñ omnes ex
positores cōcorditer hoc dicūt. Et cū interroga
retur a Dauid: qd̄ eēt ait. J filius hoīs aduen
it amalechite ego suz. Ex quo videt q̄ amalechite
su. i. idumci. Et sic nō defederūt ab Jsimabele
sz ab Esau. Quare aut isti amalechite iſurre
re aduersus iudeos: dic̄ nī. de li. sup. 5. c. Exo.
q̄ ipsi et populi q̄ erāt eis cōfederati: audientes
q̄ filij

q̄ filij is
deserto c
naderent
fortifica
pugna
cām ass
Ad hoc
ex vito
Padu
lech esse
fugiente
sue. de m
cos trad
rimos a
ascendit
ut ex ho
cū eo d
maritū
nus vū
cia. Sin
lech. Q
lapide:
Erāt. n
gura fr
nus in
Nec res
suz. s. v
Mobi
xpī d
ne del
ce oēs
fiterent
De

les legē
est de m
manu s
Dicit
ibi: q̄
ficut ex
ex vito
ta appa
ad hūc
pia erāt
Dag
myster
indign
gūo de
euacu

q filij israel transierant mare rubrū: et essent in deserto eis ppinquo irati sunt: timentes ne inuaderent terrā eorū: et ideo anteq̃ ec̃nt magis fortificati: voluere eos delere: et ascendere ad pugnandū cū ipsis. Su per. 17. c. Ero. aliam cām assignat Nico. de lira ex parte ppli israel. Ad hoc. n. p̃misit de bellis illud insurgere: vt ex victoria sequenti essent audaciores de cetero aduersarios insurgentes: et de spolijs Amalech essent muniti armis et alijs necessarijs: que fugientes dimiserat. Elegit autē Adoyfes Joſue: de tribu Ephraim: vix bellicosus cui et paucos tradidit armatos: s̃m magistrū in histo. plurimos ad custodiā castrorū retinuit. Ipse autē ascendit in montē habens virgā dei in manu: vt ex hoc victoria deo ascriberet. Ascendereq; cū eo Aaron et Dr: q Dr secundū Joſephū fuit maritus Adarie. Quq; leuaret Adoyfes manus vincebat israel. Vbi apparet ofonis efficacia. Sin autē paululū remississet: vincebat amalech. Quo cōperto Dr et Aarō supposuerūt ei lapidē: et ex vtraque pte manū ei sustentabant. Erāt. n. graues p labore ozādi. In cui⁹ rei figura s̃m magistrū in histo. sacerdos eleuat manus in missa: et enā figura xp̃i orātis in cruce. Nec remisit Adoyfes manū vsq; ad solis occasus. Fugantq; Joſue Amalech in ore gladij. Nobis vō xp̃ianis gloriosior est victoria: q p xp̃m demones supant. Nā vt dixim⁹ in s̃mo. ne de bello demonū: p̃uſq; xp̃s moreret in cruce oēs inſti traherent ad limbū. At ex post p̃fuerunt latronū patefactus est paradisus.

De lege quā dedit Adoyfi deus.

Extā bñficiū qd largitus est de⁹ populo iudeorū dicit legis illustratio. Vt enī habet Ero. 32. in monte synai Adoyfes legē accepit a deo sibi datā. Qui reuersus ē est de monte: portans duas tabulas testimonij manu scriptas ex vtraq; pte: et factas ope dñi. Dicit Rabbi Salomon q vnica scriptura erat ibi: q in erat legibilis indifferenter ex vna parte sicut ex altera: qd erat valde mirabile: qz littera ex vna parte figurata ordine recto: i pte opposita apparet ei⁹ figura mō opposito. Vel pot dici absq; tali miraculo: qz lre erāt duplices q p̃cepta erāt sculpta ex vna pte et similiter ex altera. Has tabulas fregit Adoyfes: vt dicit in tertio mysterio ppter peccatū populi: reputās pplm indignū: vt dicit Nico. de lira. accipere legē digito dei scriptā. h aut fractio tabularū signū fuit euacuationis legalū in aduentu xp̃i. Tandem

vt dicit Ero. 38. ascendit Adoyfes montes de mōdato dei: tulitq; secū duas tabulas lapideas istar priorū. i. similes alijs prius factis in maria et in quietate. Dicit nico. de li. q de quo lapide fuerint nō habet ex term. Rabbi tñ Salomon q fuerit de lapide saphirico. Ingt. n. q de⁹ ostendit Adoyfi vnam massā talis lapidis formatā de nouo diuina virtute: de qua Adoyfes dolauit duas tabulas: et dolature superflue fuerūt sue et inde ditatus fuit multū. Sed h taceat Joſephus: q prior fuit Rabbi Salomone. fuit ergo Adoyfes in monte cū dño. 40. diebus et 40. noctib⁹: nihil comedens aut bibēs. Quq; descendisset de monte cū tabulis: apparuit facies ei⁹ cornuta: et ipse ignorabat. Dicit magister in histo. q crāt qdā radij miri splendoris p̃cedētes in altū ad modū cornuū quos apostolus vocat gloriā vultus Adoyfi. 2. ad Cor. 3. c. Vnde in bebreo habet. Et nō cognouit q cornuta ēēt lux faciei sue. Hic qrit qre Adoyfes nō habuit ante hāc gloriā: cū locutus fuisset cū dño diu in monte. Et rīdet Nico. de li. q alij dicunt q nō habuit ante ita limpidā cognitionē de deo sicut post ad qd denotādū apparuerunt tales radij. Alij dicūt: q hoc factus est vt populus q pidolatriā peccauerat magis euz timeret: et haberet in reuerentia. Rabbi Salomon dicit q fuit ex hoc q dñs posuit manū suā sup faciem ei⁹. Quare Adoyfes posuit velamē sup faciem suā: cū loqueret filijs israel et locutus est eis oia q sibi fuerūt ipata. Concludit magister in histo. Quātū hec gloria durauerit: et vix semel vlt pluries hoc acciderit ignoram⁹. Sed xp̃ianis lux aplior effusa ē qd enā gloriā effulsi

De miraculis et signis multiplicibus.

Ep̃amū beneficiū qd de⁹ donauit populo iudeorū fuit miraculorū frequēs coruscatio. Nā pter ea q diximus multa signa et miracula dei ipsis fuerūt ostensa. Adira cū tñ certe fuit q Adaria soror Aaron murmurans cōtra Adoyfen statim fuit lepra percussa et tandē Adoyfi oratione sanata: vt habet Numeri. 12. c. Adiraculū fuit q aperta est terra: et deglutit Dathā et Abiron. Numeri. 16. ca. Adiraculū cūz floruit virga Aaron. Numeri. 17. c. Et ne singula cōmemorent quadraginta annis fuit ille populus in deserto: nō comedēs panē nec bibēs vinū: nec vetustate attrita vestimenta aut calciamēta cōsumpta: vt h̃ Deut. 29. c. S; xp̃ianis maiora signa post xp̃i aduentū monstrata sunt: qnimo cōtinue in ecclesia sancta

miracula fiunt. Quisnam nō admiret ex aridis
offib? Nicolai sanctissimi apud Bax? & Adā/
tbei euāgeliste apud Salernuz? & Andree apo/
stoli apud malthā scaturire manna. Quid dicaz
de sanguine glorioſi martyris Januarij. Lō/
ſeruatur gpe neapolī in vaſe vitreo aut criſtal/
lino: eſq; ſemp ſtrictus & cōgelatus. At dū ca/
put ſſati ſancti deprope ponit ſanguis ille ebul/
liens tandē cunctis videntibus liquet: & capite
amoto rurfus indurat & congelatus nō mouet
ampli? O pietas dei benedicti: q ſic humano
generi per tot innumera miracula virtutē potē
tie dignatus eſt demonſtrare.

De multis peccatis quib? pplus in deſerto
temptauit & ad iraz cōcitauit deū excellum.

Capitulum. ſecundum.

i Māto cumulo bñficiōz non cuſtodie/
runt iudei teſtamentū dñi: & in lege ei?
noluerūt obedire: & obliu ſunt beneficiōz ei?: &
mirabiliū ei? q offendiſtis. Temptauerūt qdez
deū excellum: variſq; peccatis maiestate eius
offendere. Jecirco i h ſcdo. ca. de offenſionib?
iudeoz i deſerto dicim? q; reducem? ad ſeptē
Prima dicit murmuratiōis.

Secunda inobedientie.

Tertia ingratitudinis.

Quarta idolatrie.

Quinta gule.

Sexta deſperationis.

Septima fornicationis.

De ſeptē peccatis populi: & primo qualiter
murmurauerūt iudei cōtra deū & moyſen.

p Rima offenſio & pctm iudeoz in deſer/
to dicit murmuratiōis. Mā J Moſen
murmurauerūt quādo venerūt ad flu/
men marath. vt dicit Exo. 15. Jtē quādo dice/
bant. Vtinā morui eſſem? p man? dñi in ter/
ra egypti. i. p plagā ab eo imiſſaz: cū primogeni/
tis egyptioz: quādo ſedebam? ſup ollas carniū
& comedebam? panē in ſaturitate. Cur eduxiſti
nos in deſertū iſtud: vt occideres oēm hāc mul/
titudinē fame. Exodi. 16. c. Et quādo venerūt
in raſidim: vbi nō erat aqua: iurgati ſunt cōtra
Moſen. Quib? ipſe dixit. Quid iurgamini
cōtra me & tēptauis dñm. Exo. 17. c. S; h poſ/
ſet aliq; querere. Quare de? eduxit eos p talez
viā: vt paterent defectū cibi & potus. Et rñdet
Mico. de li. q hoc fuit vt ex frequentī neceſſua/
te oporteret eos recurrere ad dñm: & ſic ſub ti/
more dñi retinerent: p hoc etiā bonoz panētia
& maloz impatētia declararetur.

De inobedientia populi.

Secunda offenſio fuit inobedientia.

Quia multi collegerunt plus de māna
q fuerat ordinatū & reſeruauerūt i die
alteruz: vt dicit Exo. 16. c.

De ingratitudine populi.

Ertia offenſio ingratitudo appellat. In

tot nāq beneficijs male locuti ſunt de
deo. Dicit nāq Numeri. 14. q volue/
runt ſibi pſicere ducē: vt reduceret eos in egyptū.
Quare dixit de? Moſi. Diſque? detra/
het me popul? iſte. Quouſq; nō credent mihi i
omnib? ſignis q feci corā eis. Et infra pmina/
tus ē dicens. Null? eoz q viderūt ſigna q feci i
egyptō numerat. ſ. a. viginī an. & ſupra: vide
bit terrā p q iuravi pñbus eoz pter Aleph &
Joſue.

De idolatria populi.

Quarta offenſio idolatria fuit. Et enim

q ſcribit Exo. 32. videns popul? q moy/
ſes morā faceret dum eſſet i monte cuz
dñs: dixit ad Aaron ſi ac nobis deos. Rabbi
Salomon dicit q iſti fuerūt egyptij cōuerſi ad
iudaismū & aſcenderūt cum iudeis de egypto.
Et iſti q erāt nūtrin i idolatria: icitauerūt ma/
gnā partē de filiis iſrael: vñ ſubiāgebāt. Moſi.
ſi. n. ignoram? qd acciderit. Secundū Joſephū
& magiſtrū in hiſto. alij dicebāt cū a beſtijs co/
meſſi: alij a dño trāſlati. alij ſane mētis cū dño
philophāt. Et vō ſequit i hiſtoria. Arō
& Dr reſiuerūt. S; indignatus popul? ſpūes
in facie Dr ſpūis vt tradiſt cū ſuffocauit. Vñ
timēſ Arō ait. Tollite aureſ vxorū & liber: &
& aſſerte ad me. Dicit magiſter i hiſto. q h erat
qd pñcioſius & carius habebāt: putās q pſulen/
tes anaricie ſue nollent aſſerre. ſi ecit iñ popul?
qd dixerat: audis ad idolatrandū. ſi ormauit
itaq; ope furioſo vitulū cōſtanilē q i egypto bo/
uez adorauerūt. Māq; vt dicit magiſter i hiſto.
in pñcipio Exo. i. c. d ſubmerſioe puuloz. erat
Apis de? egyptioz vt plini? dicit: q & teſtat ſcra
vidiſſe. Quidā ſaur? q ex ipſo uiſo egrediebāt
de flumine habēs i humero dextero ſignū can/
didū inſtar lune coniculate: atq; cū ſtatiz cōſue/
rent egyptij omni genere muſicoz pſallētes le/
uabat in aere: & ſup eos tāq; pſallēs ſerebat et
ad motū vel ſtationē ipſi? in terra mouebant et
ſtabāt & eodē die euaneſcebat. Que omnia de
monū artificio cōplebant vt docet Aug. li. 18.
de ciui. dei. c. 5. ſi ormato itaq; vitulo dixit po/
pulus. Vñ ſunt dii tui iſrael q te eduxerunt de
terra egypti ſi ecuz Aaron altare corā eo: & in
craſtinum

Tertia plaga fuit postq̃ habuerunt coturni / ces. *Et. n. habet numeri. xi. ca. adhuc carnes* / erāt in denrib⁹ eoz nec defecerat huiusmodi ci / bus: et ecce furor dñi cōcitatus in populū: per / cussit eū plaga magna nimis. Vocatusque ē il / le locus sepulchrū cōcupiscentie. *Ibi. n. sepeli / re populū q̃ desiderauerat carnes: dicit magi / ster in histo. q̃ mod⁹ plaga hic nō determinat.* / *Credit in q̃ fuerit ignis.* Quarta plaga po / nitur numeri. 16. c. quādo multitudo murinu / rabat cōtra Moysen et Aaron. d. Vos inter / fecistis populū. Lūq; vellent eos obruere lapi / dibus: fugierūt ad tabernaculū et opuit eos nu / bes: et apparuit gloria dñi: dicunt aliqui q̃ non / fuit illa q̃ p̃bebat ducanū populo: sed quedā par / ua nubes in qua dñs solus erat loq̃ cū Mo / se. Alij dicūt q̃ fuit illa q̃ p̃bebat ducanū s; sta / bat in alto sup tabernaculū: et tūc descendit ope / riens et ambiens circūquaq; ut null⁹ posset adi / re. Et egressus ignis deuorauit populū. *f. ue / runt aut perculsi tredecim milia et octoginta.*

Quinta plaga exprimitur numeri. 21. quando / p̃fecti de monte hoc venerūt in Salmāna. Et / q; male loquebant de deo misit domū in po / pulū serpentes ignitos. Qui sic dicebant secū / dum Nico. de lira. et magistrū in histo. q; mini / mi et veloces crant ad modū scintillaz: vel q̃a / volantes p̃ aera emittēbāt scintillas ardētes: ṽl / ex eo q̃ p̃ morsus eoz calefiebat caro: ac si igni / retur. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidē / tes mores plurimoz dicentes. Peccauimus / q; locuti sumus cōtra deū: et tu ora vt tollat a no / bis serpentes. *Oravitque Moyses ad dñm.* / *Cui dñs ait. f. ac serpē encū: et pone in perti / cam eminentē in medio populi: et quicūque p / cussus fuerit a serpente respiciat eū et viuet.* Et / factū est ita. dicit Rabbi Salomon: q; in spen / te nō erat virtus sanandi: sed aspicientes serpē / tem cognoscebāt afflictionē illā a deo sibi iuste / illatā: petendo misericordiā: et ipse deus sana / bat eos. Ratio autē mystica est: q; serpens ille si / gurabat cristū passum in cruce p̃ cuius intuitū / fide et deuotione sanamur a morsu sathane. Et / quo xps dixit Joānis. 3. c. Sic exaltauit moy / ses serpē in heremo ita exaltari oportet filiū / hominis. dicit magister in histo. q̃ illū serpē / encū habuerūt secū filij israel semp et magnifice / repositus est in hierusalem. Tandē ob cultū sup / stitionis quē sibi exhibebat populus cōminuit / eū in puluere: rex Ezechias: et posuit in torren / te cedron sicut etnā patet. 4. Reg. 16. capitulo.

Sexta plaga enarrat numeri. 25. c. qñ. f. israel / initatus est. i. cōsecratus beelsegor idolo ma / dianitaz. Iratus aut dñs dixit ad Moysen. / Tolle cunctos principes populi: et suspēde i pa / tibulis cōtra solem vt auctatur furor meus ab / israel. Dicit magister in histo. f. ote q; subdi / tos nō corripiebant: duces tribuū voluit suspē / di: vel potius principes. i. auctores huius ido / latrie. Quosq; sunt viginiquattuor milia ho / minuz. Septima plaga fuit qñ iuuenes pluri / mi celo fines accensit: multa milia hominū per / cusserunt. *Et. n. refert Josephus: et pōit Nu / meri. 25. princeps trib⁹ Symeon Zambri filia / cuiusdaz potentis madianitaz duxerat: q̃ vice / batur corbi. Qui vxore iubente in quadā solē / nitate cū alijs ducib⁹ deo nō imolauit. Quam / obrez cū a Moysē reprebenderent in generali / q̃ colebāt idola nō deū: ille corā omnib⁹ p̃ses / sus est se alienigenam duxisse: et se idola colere: / nec tyrānicis legib⁹ quas ipse sibi Moyses im / posuerat obnoxii esse: qbus sub figmēto legū / et dei grāuiozi seruitute populū p̃mebat q̃ egypti / j: cū p̃pitiū auferebat viuendi arbitriū. Et di / scedens corā omni turba: q̃ stebat ante fores ta / bernaculi intrauit tabernaculū vxoris. Surgēs / q; fines filius Eleazari de medio multitudi / nis: et accepto pugione ingressus est post illū in / lupanar. Et cū inuenisset coeūtes p̃fodit ābos / in locis genitalib⁹. Quo exemplo multi mon / idolatras plurimos occiderūt. Quid plura. vt / cōcludit in argumēto in epistolā ad Roma. ita / crebra puocat de dñm irritauerunt: vt oēs he / remo morerent: nec plus ex seniozib⁹ eozū q̃ / duo hoies terrā p̃missionis intrarūt. Nos igitur / caneamus nobis: ne deū cōtra nos propter / peccata nostra puocemus: q; quādo plura di / gniozq; suscepim⁹ dona: tāto grāuioza nostra / facinora delictaq; reputant. Et si illa deponere / neglexerimus: nō negliget aut retardabit vltio / nez de⁹ q̃ est benedictus in secula seculi. Amen.*

Sermo. 12. de iudicio dei cōtra iudeos i hie / rusalem habitantes.

Edit deus po

pulo iudeoz ciuitatē hierosoly / mitanā ad inhabitandū: in qua / tempore Nabuchodonosor re / gis babilonis tñi. excreuerunt / iniquitates et execrāda mala: q; de oēm populū / tradidit in man⁹ inimicorū suoz et ciuitate debel / lata oēs vtriusq; sexus iusto iudicio dei captiui / ducti

ducti sunt in babylonē. Neq; ob aliā cām tam graue dānum icurrerūt: nisi q; diuina mādata contēnebāt erantq; deo celi abhoiābiles et exo si. Ad qd clare itelligendū statui i isto sermone de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalē cōmorā tes loq. De quo si plenā noticiā hīc volueri mus necesse ē ut tria mysteria dissicemus

Primum dicitur glorie.

Secundum nequitię.

Tertium pene.

De glia et magnificētia ciuitatis hierusalem.

Capitulum primum.

Talauit deus gloriā ciuitatis hieroso /

lymitane: et fecit illā speciosā et decoraz valde: i qua morabant iudei cū igeni

leticia et gete. Veruntamē vt sic fuisse demon strems tria de ipsa ciuitate consideremus.

Primo situm.

Secundo cultum.

Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

Primo cōsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis situm.

Et de hoc notādū scōz Rabanū li. 12. de origine rerū. q; hierusalē est ciuitas in palestina i meddio indec posita: vmbilicus totius habitabilis nre zone. Dñi Ezech. 5. dic vñs. 3ª est hierusalē quā i medio gentiū si tuant. Nico. de lira dicit: q; sita est i quarto cli mate terre habitabilis septē climatibus distin / cte. Est ibi terra fertilis nō mō frugū: sed bal / samo: melle et lacte. Que in distributōe terre p missionis data sunt tribui Benjamin. dicta te / bus q; ē hierusalē: vt notat Josue. 18. c. Et idē fatef Jhdor⁹ li. 14. ethimol. In. 15. vo li. asse rit q; scōz iudeos Sem fili⁹ Moē: quē dicunt Abēlchisedech prim⁹ post diluuiū i syria cōdi / dit salem vzbē. hāc postea ipsā tenuerunt Je / busei: ex qbus dicta est Jebus. Sicq; duobus noibus copularis iebus et salē vocata est. Que postea a Salomone hierosolyma: quāsi hicro / solomonīa dicta est.

De templo mirabili hierusalem.

Ecūdo cōsiderem⁹ illius ciuitatis cul /

tum. Ibi egdē a Salomone cōstructū est templū miro artificio: de quo dñ. 2.

Paral. 3. c. Lepū Salomon edificare domuz dñi i hierusalē: in mōte moria: q; demōstratus fuerat Dauid patri ei⁹ anno quarto regni sui. Glo. Hiero. sup illo vbo. Vade i terrā vi / sionis. In hoc mōte igt obtulit Abrahā holo / caustū p isaac. Et gl. sup illo vbo Jacob. Nō

est hic aliū nisi dom⁹ dei dicit. In hoc loco cre dit Jacob dormiuisse: et vidisse āgeloz visio / nē i scala puidisseq; tēplū et dei cultū ibidē futu rū. Quātū vo fuerit dom⁹ illa mirāda: p3 ex his q; dicūt. 3. Reg. 6. c. Erat ibi concursus et frequētia gēnū pāpue vo fm Nic. de lira. ex oi iudea ppl's ibi cōstuebat i festo pasce siue a3i mox i memoriā liberatōis d egypto. In festo pētecostes: i memoriā date legis. In festo sce / nophegie siue tabernaculoz: i memoriā man / sionū i deserto. Hāc domū xps voluit sua pte tia decorare. Ibi oblatus est qdragesima die postq; natus fuerat. Ibi iuētus post triduū in medio doctoruz vt dñ Luce. 2. c. Ibi docebat. Dñi marci. 14. dixit. Quotidie apud vos crā docens in tēplo. Tertio pñderem⁹ illi⁹ ciui tatis statū. q; acta egdē fuit ciuitas ifignis et re gia. Primumq; ibi regnauit rex Saul. quem Samuel vnxit i regē. 1⁹ David. 3⁹ Salomō 4⁹ Roboaz. 5⁹ Abias. 6⁹ Asa. 7⁹ Josaphat 8⁹ Jorā. 9⁹ Ochozias. 10⁹ Joas. 11⁹ Amasi as. 12⁹ Ozias. 13⁹ Joathan. 14⁹ Achaz. 15⁹ Ezechias. 16⁹ Adanassef. 17⁹ Amon. 18⁹ Jo sias. 19⁹ Joachim. 20⁹ Sedechias. Erat ergo ciuitas illa famosa plena pplo et diuitijs. Erāt ibi ornata edificia: alta palatia: et iuuenes robu sti et bellicosi. S3 vt dicit Lact. li. 2. Tū marie de⁹ ex memoria hominū elabit: cū bñficijs ei⁹ fruētes honore diuine indulgētie dare debent. Ideo populus hierosolymoz vt patebit: in / crassatus nimis recalcitrauit.

De nequicia populi iudaici: et impietate mlt /

ta.

capitulum. 2

Dāta fuit iniquitas iudaici ppli i hieru / salē habitātis inestigādū ē: vt sic pñcip mus q; iuste deus populū illū nequam tradidit in captiuitatē. Sunt autē tria que accu sant hierosolymozū culpam et impietatem.

Primum est multiplex offensio.

Secundum temeraria pñsumptio.

Tertium dura obstinatio.

De octo peccatis quibus in hierusalem offē /

debat deus.

Primū qd accusat et arguit hierosoly /

moz culpā: ē multiplex offē sio. In mlt tis nāq; nō in vno solo pctō offēdebāt deum. Octo tamē erant iter cetera peccata pñ cipalia que abundabant in illa ciuitate.

Primum peccatum dicitur negligentie.

Secundum iniusticie.

Tertium auaricie.

Quartum fraudulentie.

Quintum violentie.

Sextum luxurie.

Septimum idolatrie.

Octauum irreuerentie.

Primum peccatum quod abundabat in illa ciuitate de negligentie. Superiores namque non curabant de salute subditorum. Quinimo suo malo exemplo corrumpebant eos: et inducebant ad malefaciendum. Hinc Hieremias conquerebatur. x. c. d. Stulte eger pastores: et deus non excusabitur: propterea non uellere fuit: et ois grex eorum dispersus est. Et. 34. c. Hier. aiebat. Deh pastores quod disperserunt et dilacerant gregem pascue mee dicit dominus. Sis cautus? o pascuator ne propter ista prelati detrahatur. Si boni sunt: bene erit ipsis. Si uero mali: iudicet illos deus. Molestia uero non interit illorum increpare delicta. Sed peccatum quod abundabat in ciuitate hierusalem erat iniusticia. Et de hac Hier. 5. c. ait. Circuite uias hierusalem: et aspice et considerate: et quare platee eius? an inuenias uiam facientem iudicium et querentem fidem. Et ista. Quam uidue non indicauerunt: et quam pupilli non direxerunt. Quod quod nobis dicam. Deu deu perijt pfecto a terra iusticia: Timore: amore: odio: ac precio eiecia. ut dicitur. xi. q. 3. c. quorum Sed pfecto ipeccatum est dicitur Hier. 23. q. 3. c. paup. Pauper dum non habet quod offerat: non solum audiri contemnit: sed reprobat. Cito violat auro iusticia: nullaque re premeat culpam: quam nimis redimere existimat. Et tunc ut dicitur Aug. li. 4. d. ciuit. dei. amota iusticia: quod aliud sunt regna nisi latrocinia. Jo dicitur. 12. q. 2. c. cum deuotissima. Summi in rebus bonis iusticia colere: ac sua cuique iura seruare. Et Ar. 5. et ibi. ait. preclarissima uirtutis esse uirtus iusticia: et neque heuspis neque lucifer ita admirabilis. Tertium peccatum quod erat in hierusalem fuit auaricia. de qua Hier. 6. c. sic scribitur. A maiore usque ad minorem ois studet auaricie et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolus. Hoc tamen tempore nescio quid referam: quoniam mundus totus auaricie uiculis detinetur. Quod illa etenim multiplicata sunt omnia mala: pueria. scilicet fraudes: deceptores mendacia: odia: linozes: rancores: rapine: usure symonie et filia. Quartum peccatum quod erat in hierusalem fuit fraudulentia. Quod est pro maiori parte erat si mulati ficti astuti calidi et deceptores in omni arte: in omni exercitio: in omni denique conuersatione sua. Unde Hier. 9. c. dicebat. Unusquisque a proximo suo se custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam quod ois frater supplantans supplantabit. et ois amicus fraudulentus iocundus. Quis habet nunc unum amicum uerum

Ingt Amb. li. 3. de officiis. Facilis vox et communis: tuus sit totus: sed paucorum effectus. Quintum peccatum in hierusalem fuit violentia. De hoc dicit Hier. 34. c. Retraherunt seruos et ancillas suas quos dimiserant liberos: et subiugauerunt famulos et famulas. Hic dicitur Mic. de lira. q. Exo. 2. c. dictum fuit. Si emeris seruus hebreus sex annis seruiet tibi: in anno septimo exeat liber gratis: ita quod non poterat ultra teneri nisi uellet remanere. Tunc uero Sedechie regis et annuenerunt seruos et ancillas diuitum propter amaritudinem suam: tamen ad monitionem Hieremie et aliorum uirorum bonorum rex Sedechias et sui subditi statuerunt firmiter dimittere seruos suos hebreos et ancillas secundum preceptum legis. Et ut hec ordinatio esset firma sciderunt uulnere in duas partes: et iter illas partes transierunt rex et principes eius ad significandum: quod sic esset dignum occidere et diuidi israhelitas illam ordinationem. Deinde propter cupiditatem duci retraherunt ad se redigendo in seruitutem. Et sic non solum peccauerunt contra legem diuinam sed et contra statuta prophetarum. Similes hiis homines sunt qui retinent famulos et ancillas: et permittunt eos perire fame et frigore: suntque illis infestis non solum compellendo plus debito laborare sed et iurando et contumeliis et uerbis afflicto. Non uidice re istius disciplinam sapientis: quod Eccl. 4. c. ait. Non est sicut leo in domo sua: euertere domos suos tuos: et opprimere subiectos tibi. Et per his facit id Seneca ad Lucillum. Quod in ingratum potius seruus tui quam timeat. Sextum peccatum hierusalem fuit luxuria. Et de hoc dicit Hier. 5. c. in persona dei. Saturauit eos: mechani sunt. Et. 23. c. Adulterius repleta est terra. Sileat de hoc uerba: loquatur exemplum. Septimum peccatum fuit idolatria: de qua Hier. i. c. deus conquerebatur sic. Dereliquerunt me: et libauerunt dijs alienis: et adorauerunt opus manuum suarum. Octauum peccatum fuit irreuerentia ad cultum diuinum. Nam in templo absque deuotione ingrediebantur et egrediebantur. Et de hoc sic habet Hier. 7. c. scilicet ecer filius iuda malum in oculis meis: dicit dominus: posuerunt offendum suum in domo in qua inuocant nomen meum: ut polueret eam. Quod reprehensibiles christiani sunt: qui templum dei et ecclesias tamquam lupanaria calcant. Pro quo facit illud quod scribitur de immunitate ecclesie. li. 6. in c. de ceter. Decet domum domini scire. Decet uirtutis in pace factus locus eius cultus sit debita ueneratone pacificus. Sit itaque ad ecclesias humilis et deuotus ingressus sit in eis deuota conuersatio: deo grata: inspicitibus placida. In uisum ergo erant huiusmodi uitia: et alia plura que solet ab hominibus deus De presumptione populi.

Secundum

Ecundū qđ accusat et arguit hierosolym /
 mox culpā: ē temeraria p̄sūptio In tot
 enī peccatis dēū sp̄nebat. Vñ Hier.
 5. c. dī. Megauerūt dñm et dixerūt. Non ē ip̄e
 neq; veniet sup nos malū: gladiū et famē non
 videbim⁹. Et isra. Mō dixerūt i corde suo me
 tuam⁹ dñs dēū nr̄m. Cōfidebāt ergo i seip̄s
 et p̄seuerātes i malis suis p̄nias recusabāt. De
 hoc dī Hier. 8. c. Nemo qđ bonū ē loquit:
 nullus ē q̄ agat p̄niam sup p̄cō suo. d. qđ feci.
 Qđs cōuerfi sūt ad cursū suū: quasi equus in
 impetu vadens ad p̄lium.

De obstinatione iudeorum.

Ertiū qđ ostendit hierosolymox culpā ē
 dura obstinatio. Nā cū p̄ plures ānos
 p̄pls ille cōmonit⁹ fuissent nūq; se cor /
 rigere voluit. Inq̄t Hiero. in cōmento super
 Hieremiā q̄ Hieremias cū eēt ad huc p̄uer p̄
 phetare cepit āno. 13. Josic filij Amon regis
 Juda: p̄phetavitq; in ip̄io ei⁹ ānis. 19. et postea
 sub Joachim filio ei⁹ ānis. 21. et sub Sedechia
 q̄ vltim⁹ fuit regni Juda ānis. 21. vsq; ad gntū
 mēsem: qñ a babilonijs capta ē iherlm. Ac p̄ h
 ab erordio p̄phetie sue vsq; ad captiuitatē hie /
 rusalē: q̄ et ip̄se captus ē p̄phetavit ānis. 41. et
 p̄dixit clare ciuitatis excidiū: nisi p̄niam agerēt
 At illi nō solū nō timebāt: et humiliabāt se dō
 verū ēt Hieremiā p̄sequebāt. Scribit nanq;
 Hier. 28. c. q̄ cū sēt p̄phetasset: ap̄p̄hēderūt
 eū. d. Adhuc moriā: Et cōgregat⁹ ē ois p̄pls
 aduersus Hieremiā i domū dñi. Tandē vīcs
 bonis vbi Hieremias dixit ois p̄pls. Mō ē
 viro huic iudiciū mori⁹: q̄ i noie dñi dei nr̄i lo
 cutus ē ad nos. Et Hier. 32. bēt q̄uer cesus
 eū miserūt in carcerē: vbi sedit dieb⁹ mltis. Et
 Hier. 28. c. narrat: q̄lī submiserūt eū i lacū: i
 quo nō erat aq; s; lutū: multaq; alias p̄secutio /
 nes intulerūt sibi. O malicia icorrigibilis. o ma
 lignitas hoīz iniquoz. o durities p̄raoz cor
 diū. Veritas adamat: de⁹ f̄dicat timēdus: vi
 tia icrepanit: effertunt vītes et boni mores: tñ
 odio habēt q̄ deo iubēte talia nūciant: Idarco
 nemo pōt d̄ deo p̄queri. si i nos seuer⁹ appeat.

De graui punitione et plaga iherlm. Cap. 3.

Si dudū loganimus p̄ Hieremiā po /
 pulū ad p̄niam vocauerat. scelerib⁹ et
 malicia iniquoz puocatus: ad viditā
 tandē excitatus ē. Quod vt cūcti valeāt scire in
 hoc mysterio tertio de pena hierusalē tractabi
 mus: de quatriā sunt consideranda.
 Primum dicitur ciuitatis obsessio.

Secundum ciuitatis afflictio.

Tertium ciuitatis captio et delentio.

De valida obsidione ciuitatis.

Rimū p̄siderādū ē ciuitatis obsessio.

P Ut enī bēt. 4. Regū vlt. c. 2. 1. Pa
 ralipo. vlt. c. Anno nono Sedechie
 circūdata ē iherlm a Nabuchodonosor cū validis
 simo exercitu: et exerce fuerūt i circuitu ei⁹ mu
 nitōes: et clausa ē ciuitas decē et octo mēribus.
 Scđz cōsiderādū ē ciuitatis afflictio. Idreua /
 luit q̄ppe iteri fames: nec erat panis p̄plo terre.

Tertiu cōsiderādū ē ciuitatis captio. Nā ciui
 tas capta fuit: et fugit Sedechias. Rabbi salo /
 mon dicit q̄ ip̄e fugit p̄ quādā viā subterraneā
 cui⁹ exi⁹ erat bñ lōge a ciuitate. S; de⁹ fecit ap
 parere vnā caprā siluestre: et dū chaldei vellēt
 eā capere fugiēdo cucurrūt sup terrā fm viā il
 lus linee subterraneē p̄dictā vsq; ad exiū. Et
 sic chaldei iuenerūt Sedechiā: q̄ exierat viā il
 lā. S; Mic. de lira dicit q̄ hoc nō ē vīstle: q̄
 chaldei tūc iūderēt venanoni. Iō dicendū q̄ i
 secuti sūt Sedechiā p̄ iudiciū aliquoz quos ce /
 perūt i ciuitate: q̄ nō poterāt fugere. Scđz ma /
 gistr⁹ i histo. capta fuit ciuitas circa mediū no /
 ctē. Capt⁹ itaq; fuit sedechias: et adduct⁹ corā
 Nabuchodonosor. Qui dixit ei. Magn⁹ de
 us hñs nequā tuā odio tradidit me tibi. Dcci
 dit et filios ei⁹ corā eo. Dculos vō sedechie ef
 fodit: et catenis vinct cū et duxit eū i babilonē
 Adur aut iherlm destructi sūt et ciuitas expoliata
 tādē succēsa et p̄pls duct⁹ i captiuitatē. Refert
 magi i histo. q̄ cū Nabuchodonosor intrasset
 babilonē cū triūpho victimas solēnes imolauit
 dñs suis: et solēnicauit cū oī p̄plo nouē diebus
 Lūq; recuberēt exbilarati: p̄cepit rex vt addu
 ceret Sedechias i mediū: et alig de cātorib⁹ iē
 pli cū eo: q̄ p̄fallerēt corā cōmūantib⁹ i musicis
 instris et canerēt hymnos d̄ cāncis syon. Bi
 bebāt aut cōmune i vasis dom⁹ dñi: quoz qđā
 Nabuchodonosor cōsecrauit idolis: qđā vō si
 bi refuauit. Lūq; darēt p̄fallētib⁹ potū clāculo
 p̄cepit rex vt daret sedechie pot⁹ laxatiū. Et co
 rā oib⁹ ignominiose laxat⁹ ē. Sicq; urisū redu
 xerūt ad carcerē. Quinimo afflic⁹ dolore p̄ pau
 cos dies moriūns ē. At Nabuchodonosor fec
 eū honore regio sepeliri. Tali iudicio dñs illū
 puniuit: q̄ vt scribit. 2. Paral. vltio. c. vigin /
 ti et vñus annū erat cum regnare cepisset: et vn
 decim annis regnauit in iherlm: et secum malū co /
 rā oculis dñi dei sui: nec crubuit facie Hiero /
 mie prophete loquentis ad se ex ore domini

A rege quoq; Nabuchodonosor recessit. q ad iurauerat eū p deū: et idurauit ceruicē suā et cor vi nō reuerteret ad dñi; deū isrl. Si ergo ipe ti muisset deū: abstinuisset vtiq; tot tālēs pec/ catis: et de^o misericordiā suā ostendisset illi: quā no bis exhibeat: q ē bñdictus i secula seclōz amē.

Sermo. 13. de iudicio dei cōtra iudeos chri/ sum et ecclesiā persequentes.

Impletis annis. 70. iu

daice captiuitatis opāte. Esdra sacerdotē: et Zorobabel suscita uit dñs ipz. Eri regis psarus qāno pñio sui iperij tarata be/ breoz captiuitate: qñuor ferme hoīuz milia se/ cū regredi i iudeā: restitucōs eis vala tēpli au/ rea et argētea qñq; milia qdringētia: q Nabu/ chodonosor portauerat i babilonē. Sicq; re/ edificata ē hierusalē et tēplū eo ipe quo. Targ/ nus supbus regnabat i vbe. Colligūt ista ex pñio libro Esdre. c. i. ex dictis Iosephi i libris antiquitatū: et Bede i libro de tēpibz. Sicq; po/ pulus ille ibi multiplicat⁹ ē vñq; ad tēpā xpi. De rūtāmē qā xpm et ecclesiā iudei acruer psecuti sūt: de qua impietate noluerūt penitere: volente deo ciuitas hierusalē a romanis euerā ē et po/ pul⁹ fame et gladio pñi: et q remanserūt viluer fuerūt venudati. Propterea vti dies ad timē/ dū deū studiosius iuigilem⁹: i hoc sermone de iudicio dei pñra iudeos xps et ecclesiā psequen/ tes vba faciemus: videbimulq; qliter ciuitas hierusalē destrucia fuit: et ppls ei⁹ dispersus. De qua desolatiōe tria mysteria erūt dclārāda. Primum dicitur significationis. Secundum pñnunciationis. Tertium excusationis.

De signis et portētis quibus dei iudicia se/ pe pñmonstrantur. Capitulum. i.

Significata sūt portētis et signis deso/ latio Hierusalē. Et i hoc apparet du/ ricia ppli: qz nūq; ad penitentiā rediit. Verūtū vi plen⁹ uelligant singula: i hoc my/ sterio tria iūt dubia absolueda. Primum: anti/ mēdū sit cū aliq; nonitates apparēt i corporib⁹ celestib⁹: et si nāluer fiant. Scdm q sunt illa si/ gna pp q tūmēdū ē: ne inuicāt de pñquo hē i bus mala. Tertū qb⁹ signis hierosolymozū excidū iūt pñmonstrātū. Pro pñio dubio ar/ guāt aliq; dicētes illud Hier. x. c. signis ce/ li nolue timere: q solēt metuere gentes. Et iñ cōtra iulos ē auctoritas xpi: qui Luc. 21. c. ait.

Erūt signa i sole luna et stellis. Que vba dicta sūt: vt p illa signa hoīes terreāt. Rūdet his. ni co. de lira sup pñato. r. c. Hier. q timere pp signa celi pōt esse dupliciter. Aut roabilr. Aut supstitiose. Primo mō licitū ē: et ad pñden/ tiā spectat sic timere. Mā lz corpa celestia non sint agēna de necessitate: tamē hñt virtutē imu/ tandi elemēta et cōposita ex his ad diuersas qli/ tates: ex qbus disponūt humana corpa ad va/ rias infirmitates sicut ex dñio Adartis colera accēdit: ex q accensione nō solū corpa disponū tur ad infirmitatē aliquā sed et appetitus sensi tiuus ad iram: ex quo sequit vlti⁹ lites et dis/ sensiones: eo q hoīes vt in plurib⁹ sequuntur suas passiones. Soli. sapiētes eis domingnt p rōnē. Timor aut facit pcanere a malis futu/ ris. Et iō timere a celi cōstellatiōibus ad hoc q homo cōsulat de habēdo remedio cōtra dispo/ sitionē ad infirmitates corpoz et passiones ma/ las: et alia huiusmōi q possūt ex influētia celi cau/ sari: nō ē malū sz bonū: et satis cōueniēs. Se/ cūdo mō timere pp signa celi. s. supstitiose: illi/ citū ē pñm. Et sic loq⁹ Hier. Vnde subdit. Quia voces pplōz vane sūt. Qd insup pon/ tur. L. de penis. l. decurionū filij. Vane ingt/ voces pplōz nō sūt audiēde. Apud pñfos at triplex supstitutio inuenta est circa corpa celestia.

Prima eoz q dixerūt illa ēē aiata. Scda eoz q dixerūt illa ēē deos. Tertia eoz q dixe/ runt corpa celestia iprimere i intellectū nostrū.

Prima supstitutio est eoz q tenuerūt corpa ce/ lestia ēē aiata. Cōtra quos ē auctoritas Da/ masceni: q i. 2. li. ait. Nullus aiatos celos: vt luminaria existūet: inanimati eni sūt et isen/ sibiles. Et augustinus li. 13. de ci. dei ait. Nō est credēdū qd Plato dicit globos istos lumi/ num siue orbiculos luce corporea sup aerē seu die seu nocte fulgētes suis qdē pñrijs aiab⁹ viuere. Et. 18. li. de ci. dei dicit q Anaxago/ ras factus ē reus apd atheniēses: qz dixit solē ēē lapadē ardētē: negās vñq; ipz ēē denz: vel aliqd aiatū. si vō obijcere i q nō solū platon/ ci: sz et doctores fidei tenuerūt corpa celestia ēē aiata: vt Zigenes et hiero. Aug. isup hoc sub dubio derelinq. vt i li. 83. qñtū. in enchiridō. et i. 2. sup. Gen. ad litterā. vbi dicit q si sūt aiata corpa celestia pñnēt ad societate āgeloz eoz aie. Rūdet Tho. i. pñ. q. 69. vel. 70. q inter ponētes corpa celestia ēē aiata vel inaiata pua vel nulla ē vñia i re: sz i vocetū. Qm dici pñt aiata nō sicut plātē et aialia: sz equoce inqñtum substantie

substantie spirituales ununt corporibus celestibus: ut
motores mobilibus: quo fit ut motus celestium cor
porum sit ab alio substantia apprehendere: et non solu
a natura: sicut gravia et levia. Unde Aug. dicit. 2. de
trinitate: corpora omnia administrari a deo per spiritum
vite. Secunda suppositio fuit aliorum dicentium corpora
celestia esse deos: ut fuerunt Egyptii. De quo? Eu
sebius. In Daphili lib. de evangelica preparatione ait.
Egyptios scribit primos omnium cum in celis oculos su
avulissent motum ordinem et quantitates celestium cor
porum admiratos solē ac lunā deos putasse. Ter
tia suppositio fuit aliorum: qui tenuerunt quod corpora cele
stia imprimunt in intellectum nostrum. Ad hoc falsum fo
re ostendit Tho. 1. 3. summe per gentiles dicentes quod di
recte et per se non imprimunt: quod ut dicit Dionys. li. de
divi. no. 7. Aug. 3. de tri. Divine providentie or
do est ut per supposita regant inferiora: et moueant: in
tellectus autem ordine nature omnia corpora excedit.
Impossibile est ergo quod corpora celestia agant in intel
lectum directe nec prout esse causa per se eorum que sunt circa in
tellectum. Insuper nullum corpus agit nisi per motum: ut
habet. 8. philosophorum. ergo que sunt omnia esse motum non
possunt esse causata a corporibus celestibus. Sed ea que
sunt circa intellectum sunt omnia esse motum per se loquendo
sicut per 3. 7. philosophi. Quinimo per quod a motibus fit
sua prudens et sciens ut dicit ibidem. Indirecte tamen cor
pora celestia prout imprimunt in nostrum intellectum: quod
intellectus noster non fit virtus corporis: tamen in nobis
operatio intellectus compleri non potest sine operatione virtutis
corporis: que sunt imaginatio et vis rememorati
ua et cogitativa. Et inde est quod impeditur hanc virtu
tuz operationem per aliquam indispositionem corporis
impedit operatio intellectus: sicut per 3. freneticis: et li
targicis: et similibus. Et per hoc etiam bonitas dispo
sitionis corporis humani facit aptum ad intelligendum: in
quantum ex hoc predicte vires fortiores existunt: dispo
sitione autem corporis humani subiacet celestibus moti
bus et sic ad propositum redeundo: suppositiose opinio
nes de corporibus celestibus non sunt acceptande. Se
cundum dubium quod erat absolendum est. Que sunt
illa signa propter que timendum est ne imineant de
proximo hominibus mala. Et dico quod sunt tria.

Primum solis et lune defectio.

Secundum cometarum apparitio.

Tertium portentorum frequentatio.

Primum signum. Quoniam scilicet etenim eclipsas
sol vel luna: timendum est de aliquo malo venturo
probat hoc primo per Ptolomeum: qui incertilogo ait
Sol et luna sunt domini aliorum planetarum: eo quod sunt
cause totius operis et gubernationis stellarum. Hoc ecl
ipses accidentia gradibus significat. Et Abdessahal

la. 7. de temporum varietate ait. Scio quod in eclipsi
solis aut lune non poterit fieri quod significet aliquod
magnum accidens secundum quantitatem eclipsis ipsius: nam
in signis igneis significabitur interitum regis: et di
vinitus: et siccitate: et terre sterilitate atque fame. Et
Dir. in primo georgicorum ingit. Sol tibi signa da
bit: solē quod dicere falsum audeat. Ille etiam cecos
instare tumultus. Sepe monet: fraudem et optatu
mescere bella. Ille etiam extincto miserat cesare
romā. Cum caput obscura nitidum ferrugine texit
Impiique eternam timerunt secula noctem. Recit
tat Ricobaldus in cronica quod anno neronis quarto
solis defectio fuit et tremor magnus. Tunc ma
gna persecutio insurrexit christianos. Petrus et
Paulus martyrio fuerunt coronati. Post passio
nem vero illorum tanta romae pestilentia fuit ut triginta
milia foverunt in statione venerunt. Laodicea et Lo
lossa et Jeropolis urbes in asia terremotu peride
runt. Tunc per Eostatinum. 3. facta est solis defectio.
Adic Eostatinus Italia de longobardis liberare
conat: ab athenis per mare Tarētum transiit: om
nesque urbes in capania et terris circumvicinis a lo
gobardis occupatas per quas venit vi cepit. Ro
ma tamen pergit: papa Martinus occidit. In Sici
lia apud Syracusas a suis occidit. Paulus post
syraceni cum navibus in Sicilia veniunt. Syracu
sas captas diripiunt ornamenta Alexandriā dese
runt. Templum destruit in hierusalē ubi templum Salo
monis fuerat. Tunc per Lotharij secundi facta est sol
sanguineus: et post paucos dies hominum lucis est
secuta. Refert adhuc Eutropius: quod servente tu
multo bello civilium: tres soles simul exorti sunt
quod paulatim coierunt in unum. scias tamen quod non sunt idē
eclipsis solis: et multiplicatio in aspectu. nam ut dicit
Aristoteles. li. 3. ethiolum. Eclipsis solis est quoniam lu
na. 30. ad eandem lineam quam sol vehit pervenit: eique se
obiciens solē obscurat: nam deficere nobis sol vir
dum illi orbis lune opponitur. De multiplicatio vero
solis quod vident. 3. dicit seneca lib. 1. de questionibus
naturalibus. hos non esse soles: sed imagines solis in
nube spissa soli propinquas: in quibus radii solares inclusi
sunt. Et Joānes solobryensis in polycratone li. 2.
ait. Quoties sol in celo videbitur geminari in una
omne aquarum sub orbis expectet. Et hoc a raritate
sui miraculis videatur accedere: oportet tamen nature esse:
quod quod soles non geminat: sed nubem simillimam facit
vocaturque parelion. Est. n. parelion nubes si
millima soli. Secundum signum per quod timenda sunt
mala futura dicitur comete appitio. De qua nota quod
dicit Tullius lib. 2. de natura deorum. quod cometa greci
vocabulum est: quia latini crinita stellā vocant eo quod

comas luminis de se fundat. Pythagorici di-
xerunt cometā cōvna d. 7. stellis erraticis. Quo-
ru; falsitas apparet: cū sepe oēs luceāt apparē-
te cometa. Ar. i. methau. scribit. Anaxagoras
Democritū et alios dixisse cometā fore de nā ce-
li. Sed cū oīs stella celi sit ppetua et cometa vi-
deat deficere absq; eo q; solis radijs abscondat:
iō dicēduz cū Joāne Damas. q; cometa nō est
stella de nā celi: s; vapor ad volūtatem creatoris
accēsus i viscosa mā et adustibili. De apparitiōe
ergo comete dicit Ptoleme⁹ i cōtologo pposi-
tione. 99. et. 2. qdripartiti. c. vi. et Ar. in p me-
thau. q; significat malos effect⁹. Scribit Sene-
ca i qstionib⁹ nālīb⁹ q; due insule submerse sunt
p nūciatē cometa. Narrat Justin⁹ q; āno q; na-
tus ē Adiridates: et āno q; p mū regnare cepit:
cometa p vtrūque t⁹ s multis dieb⁹ splēdit cūz
luce tāta: vt celū oē videret ardere. In quāta-
te videbat occupare magnū celi spaciū: et in luce
vincebat nitore solis. Apparebatq; hōis qual-
tuor. Sic Adiridates. 46. ānis cūz romanis
atrocia bella gessit. De q; scribit Dale. i rubri.
de studio et industria. Et idē pfirmat. Solin⁹ in
lib. de mirabilib⁹ mūdi. Diginnduaz gētū q;
bus ipabat idioma didicerat. Ervtriciert Justi-
nus et Eutropi⁹ cū Alcimedē regē bithynie re-
gno pararet pellere amīcū romanorū: cū diceret
sibi q; si id faceret romanis displiceret: cū ephe-
sus puenisset crudeli edicto: vt scribit Dale. in
ru. de crudelitate. multā familiāz romanorū ci-
uiū i asia p vrbes negociādi cā dispas vna epi-
stola et vno die truncari fecit. Quā miserabilis
illa rex facies fuit vt vbiq; roman⁹ fuisset iue-
tus puta i agro: i domo: i foro: i via: i tēplo: i le-
cto: i cūiuo velut hostis mactaret. Sene. li. 6.
de qstionib⁹ nālīb⁹ dicit: q; ipate Merone senis
mētib⁹ apparuit cometa. Meq; Vopei⁹ qd illis
tpib⁹ potuit eē q; vivere sub dno tā criminoso.
De q; dicit Joānes solobziēsis i policratone li.
1. In tāta mole ipij oēs posus ē gravitate: pbiā
psequēs q; maiestatis ipij inimicā: et nobiliora
ingenia verit⁹: se p silijs subdidit histronū. Cū
Vo eēt oīuz auarissim⁹: adeo vt nulli qd cūque
offm dlegaret: qn. psequeret: nosti qd mibi op⁹
est: aut illud subijceret: q oib⁹ pest oib⁹ idiger:
tū histronib⁹ et minimis pecunias ifinitas cro-
gare nō grauabat. Singulos put qbusq; pla-
cuerat: amplissime dignitatis nomine subliua-
bat: alios patricios: alios senatores dicēs: hos
illustriūz spectabiliumue nominib⁹ illustrabat.
Tertū signūz ppter qd timēda sunt mala su-
tura dicit potentorū frequēratio. Quādo mul-
tiplicant⁹ pdigia et ostenta solent seq pdiōes et
mala. Vñ Plini⁹ li. 2. de naturali historia scri-
bit: q; anno anteq; crassus occideret a parthis:
ferruz pluit in lucanis: et oēs Lucani milites:
quorū numer⁹ multus erat i illo exercitu fuerūt
cessi. Recitat Drosius: q; anno ab vrbe pdita q;
drigētesimo octogesimo: sanguis d terra e mul-
tis fontib⁹ scaturijt. p malo qd secutū ē q; seque-
ti āno terribilis pestis romanos inuasit. Idem
Drosius refert: q; āno ab vrbe cōdita qd drigēte
simo octogesimo sexto dira pdigia visa sunt ro-
me. Edece salutis icu fulminis dissoluta est.
Apud Ptozomias multus icub⁹ fulminū me-
nia vndiq; cōbusta et dissoluta sunt. Sequenti
anno Sempronio⁹ pful aduersus picientes exer-
citu durit. Triste adeo id bellū fuit vt cū mediā
pugna cōtremuisset terra et fuisset terremot⁹: et
diceret: q; cū sono tā horribili sanguinē huma-
nūz accipe voluisset. Romani qppe pauci ad-
modū q remāserūt vicerūt: q; vtrāq; pars gla-
dio cornit: paucis romanis remanētib⁹ Dro-
sius insup dicit: q; bellūz picientū: mariorū peli-
gnozū: sannūz: et lucanoz multa pdigia pcesse
runt. Nā rome sub ortu solis globus igneus e
regione septētrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cū panes p cōiuiua
frangerent cruoz e medijs panib⁹ q; evulneri-
bus corpoz fluxit. Tunc p septē pnnos dies
grādo lapidū immittis etiā testaz fragmētis:
terrā lassissime vberant. Bellū puniciū secūduz
multa pdigia pmonstrauerūt. Nā bos quidant
locut⁹ est rome dicēs. Laue tibi roma. Et Au-
gu. li. 5. de ciui. dei. c. vlti. de b ait. D mitto bo-
ues locutos: infantes nodū natos qdā vba cla-
masse de vteris matru: volasse serpentes: semi-
nas et gallinas et hoies i masculinū sexūz fuisse
puerlas. Inter cetera mala q; ex post secuta sunt
scdm Drosiūz: i ea pugna q; apud cānas cele-
brata ē. 44. milia roanoz cesa sūt. Adāmbal in
testimoniu victorie tres modios ānuloz aureo-
ruz q; ex manib⁹ interfectoz detracti fuerāt Lar-
thaginē misit. Narrat Sigibert⁹ q; in gallia añ
solsticiū estiuale orta tēpestate cū grādine ingēs
fragmētū glaciē de celo cecidit cū latitudo sex
pedū: alti udo duoz: longitudo gndecim fuit
Erv scribit i speculo gestoz mūdi: statūz noz/
mādi septētrionales populi vncrūt i galliā po-
tenti manu: domnerūtq; gallos strage bellica p
40. ānos. Ptozremo i signū pacis hōmādis
data ē qdā portio gallice regionis q; vsq; ad ista
tempora

ma dicit
fuit qd
Ar. i. li. 2.
quos sc
cipalia c
annū sul
desup ci
cōuenit
qpe hōi
ciradē dū
spacio bo
fuz est: s;
Ternūz
tinuas p
erat ad o
deris q;
tibus cla
sam apta
tuz signū
vili sunt
seri ferri
Senti
tes ingel
pio lenic
dierunt
dibus.
p qtuor
ab ozite
Dor sup
Dorq; si
ter die ac
scurrēdo
cez flagi
quodā ci
Deh huer
Quādi
folymoz
b to
possent p
vicib⁹ id
Scō. 21.
qut cū dū
serūt ei o
laz dicēs
ciuitas fa
cirādabi
cōāgustab
filios tuos
sup lapidē

tpa dicit normādia. Tertiū dubiūz aperiēduz
fuit qd⁹ signis hierosolymoz excidiū fuit pmon
stratū: lz fuerint multa q⁹ Joseph⁹ ponit i libris
quos scripsit de bello iudaico: nos tū aliq⁹ prin
cipalia colligem⁹. Et primū fuit: q⁹ stella qdā p
annū sub forma gladij stare visa est: q⁹si iminēs
desup ciuitati. Secundum. Cū die festi populi
cōuenissent: octaua die mēsis Aprilis: noctis
tpe hora. 9. fulgor tātus luminis arā templūq⁹
circūdedit: vt dies clarissim⁹ videret: mansuq⁹
spacio hore dimidiē: s⁹ qdē ignaris pspex⁹ vi
sus est: s⁹ p⁹bos p⁹tosq⁹ portēū crinale nō latuit
Tertiūz signūz q⁹ luna eclipsiz p. 12. noctes cō
tinuas passa ē. Quartū signū: q⁹ ianua tēpli q⁹
erat ad oriētē: cū esset ere solido indura tān pon
deris q⁹ vix viginti viris summo conatu ipellē
tibus clauderet: repēte hora noctis sexta p seip
sam apta ē q⁹ s⁹ ferreus vectib⁹ teneret. Quin
tūz signū: q⁹ die. 21. Abatj: ppe solis occasum:
visi sunt currus z quadrigē in omni regione p
aerē ferri: z armoz cohortes nubib⁹ cōmisceri

Sextū signūz. In nocte pentecostes sacerdo
tes ingressi tēplū ad diuina officia celebranda:
prio senserūt quosdā strepit⁹: z paulo post au
dierunt voces clamātes. Discedam⁹ ab his se
dibus. Septimūz signū. Quidā Iesus noie
p q⁹tuor ānos clamauit p⁹nuue alta voce. Dor
ab oriētē. Dor ab occidētē. Dor a q⁹tuor vētis
Dor sup hierusalē. Dor sup spōsos z sponsas
Dorq⁹ sup vniuersūz populū. Sicq⁹ idesinen
ter die ac nocte clamabat: p vicos z plateas di
scurrēdo. Et flagellar⁹ ac p⁹cussus etiā ante iudi
ces flagris vsq⁹ ad ossa laceratus vt taceret cuz
quodā ciulatu semper illud replicabat addens.
Veh hierosolymis. Veh masculis z femellis.

Qualiter xps p⁹nunciavit excidiūz Hiero
solymoz p⁹cipue tribus vicibus. Ca. 22.

Itē ad mētē reducēduz ē: q⁹ dñs z salua
tor nē iesus xps illi pplo p⁹nunciare di
gnat⁹ ē q⁹ vētura erat mala: vt si vellēt
possent penitēdo flectere furozē dñi. Trib⁹ aut
vicib⁹ id fecit. V⁹ p⁹memorat a Luca p. 19. c.
Scdo. 21. c. Tercio. 23. c. V⁹rio Luc. 19. habet
q⁹lit cū dñica oliuaz vēiret i hiern. z turbe p⁹ces
ferūt ei obuiā: vidēs iesus ciuitatē fleuit sup il
laz dicēs iter alia. O hierusalē plena pplo. O
ciuitas sacerdotalis z regia: veniēt dies i te: et
circūdabūt te inimici tui vallo: z circūdabūt te z
coāgustabūt te vndiq⁹: z ad terrā p⁹sternēt te: et
filios tuos q⁹ i te sunt: z nō relinquēt i te lapides
sup lapidē: eo q⁹ nō cognoueris tps v⁹sitatōis

tue. Ingt p⁹pterea Hiero. i q⁹stionib⁹ ad Hel
bidā. In dñ hierusalē amauit dñs vt fieret eā:
z plāgeret: z pēdēs i cruce loqrēt. Pater igno
sce illis q⁹ nesciūt qd faciūt. Itaq⁹ ipetrauit qd
petierat: datūq⁹ ē eis tps penitētie: v⁹ vsq⁹ ad
q⁹dragesimūscdm ānū. Post qd p⁹secuerūt il
lis i blasphemā egressi sunt duo v⁹si de filiis
gētū romanor⁹ Despasian⁹ z Titus: z eos in
terfecerūt atq⁹ lacerauerunt. h ille. Scdo xps
p⁹nunciavit de iolationē hierusalē Luc. 21. cū di
xit. Erit. n. p⁹ssura magna sup terrā: z ira pplo
huic. Et cadēt i ore gladij: z captiui ducentur in
oēs gētes. Hierusalē calcabit a gētib⁹: donec
impleant tpa nationūz. Tercio xps p⁹nunciavit
ruinā Hierusalē Luce. 23. c. q⁹ die passionis
sue sequebat illū cruce oneratū multa turba ppli
z mulier⁹ q⁹ plāgebāt: z lamentabunt illū: puer
sus aut ad illas iesus dixit. f⁹ ille hierusalē noli
te flere sup me: s⁹ sup v⁹soplas flete: et sup filios
v⁹ros: q⁹m ecce veniēt dies in q⁹b⁹ dicēt. Beate
steriles q⁹ nō genuerūt z vbera q⁹ nō lactauerūt.
Quid plura. Crucifixus ē xps: z tota mundia
lis machina est p⁹motā. Tremuit terra: obscura
tus est sol petre cōtrite sunt: apta monumēta: z
veluz tēpli scissum ē i duas ptes a summo vsq⁹
deorsum vt dicit Abat⁹. 27. m iudei duriores
effecti i xpm et ecclesiā seuiunt. Post xpi re
surrectionē q⁹nuagesimā videlicet die: apostoli
receperūt spm sanctū: et ea die. Petr⁹ publice
p⁹dicauit resurrectionē xpi: et penitentiā in re
missionē peccator⁹: vt dicit Act. 3. c. Et postq⁹
sanauit claudū et paralicū ex vtero mris: q⁹ se
debat ad portā tēpli: q⁹ vocabat speciosa dicens
In noie iesu surge et ambula: cū eēt fact⁹ pcur
sus pploz ad rē tā gradē vidē dā: itē p⁹dicauit
Petr⁹ inocētiā xpi et ipietatē eoz p⁹tra illū. Et
subdit. Penitemini: et p⁹uertimini: vt delean
pctā v⁹ra. Act. 4. c. S⁹ ecce sacerdotes et ma
gistrat⁹ tēpli iniecere man⁹ i petri z Joāne: z
incarcerauerūt eos Act. 5. c. Sequenti v⁹o die
eductos de carcere liberauerūt p⁹cupientes ne do
cerent i noie iesu. Cū autē illi p⁹seuerarēt i do
ctrina: itēz posuerūt eos i custodia publica: a q⁹
fuerunt p angelū liberati. Et ne singulis imo
remur obstinati iudei lapidauerūt Stephanūz
Act. 7. c. Surrexit tūc. Salus 5 discipulos:
q⁹ p⁹uersus ē ex miraculo xpi sibi apparentis.
Act. 9. c. et a iudeis p⁹secutores graui⁹simas pas
sus ē. Q⁹ cūsus ē iacob⁹ frater Joā. gladio. In
carcerat⁹ ē Petr⁹ z p⁹ agelū liberat⁹. act. 12. Sic
q⁹ p⁹tinue addebāt mala malis misabiles iudei

De terribili sententia diuini iudicii contra hie
rusalem.

Capitulum tertium.

Non scio quanta serus esse poterit: ut fine gemitu
audiat quod passa est hierosolymitana ci-
uitas recto iudicio dei. Idcirco in hoc my-
sterio de executione diuine sententie contra hie-
rusalem dicemus: de qua tria sunt consideranda.

Primum est multitudinis conclusio.

Secundum famis afflictio.

Tertium ciuitatis deletio.

Primum considerandum est multitudinis conclu-
sio. Cum enim ab exercitu romanorum circumdata fuit
hierusalem conclusa iuenta est ibi innumcrabilis multi-
tudo populi. Refert Eusebius lib. 3. historie ecclesia-
stice. quod et Josephus ponit: quod ex omni iudea populi
in die sollemnis pasce hierosolymam velut exultantem
cum manu cogente conuerterunt: quos tricesies ce-
tena milia hominum dicit fuisse iusto. scilicet iudicio dei
tempore hoc ultio electo: ut quod in diebus pasce salua-
toris sui christi dominum crucifixum manibus et sacrilegis vo-
cibus violauerant ipsi diebus velut in vno car-
cere omnis multitudo conclusa feralis pene ex-
tinctum quod mereret exspectet. Secundum considerandum
est famis afflictio. Obfessa namque ciuitate fecerunt
romani vallum munitissimum in circuitu: ita ut nul-
lus ciuitate exiens illud pertransire posset. Ob quam
causam in breui ciuitas vixit in fame cepit: tunc ex-
creuit penuria reorum: quod propter famem ea que referat
dicit Josephus mala esse secuta. Primum quod pre-
dones per ciuitatem discurrentes vi intrabant domos
et rapiebant si quid ibi inuenissent comestibile. Se-
cundum quod filii ex ore patrum et eorum foventer
stridit manibus gutture masticant cibum extrabe-
bant: et velut rabidi comedeabant. Tertium quod et fi-
lium hominum aliaque imunda supererant in cibum. Quar-
tum quod multi comedeabant exire ut herbas collige-
rent et capiebant a romanis. Et tunc fuit numerus
captiuorum: ut tunc custodiri non posset. Quapp-
statutum fuit: ut cunctis eorum oculis manibusque am-
putatis compellerentur sic ad ciuitatem redire. Qui
tamen plerique diuites timentes ne sua iocalia ad
manus romanorum venirent: quos versum pre-
mebant ciuitatem debellaturos: illa deglutiebant. En-
im rei fama cum deuenisset ad aures romanorum
comouit eos ut exenterarent iudeos captiuos quos
estimabant gemas in ventre adhuc retinere. Qua-
re una nocte duorum milium patefacta sunt viscera.

Serui quoque multi formosi et delicati iuvenes in
via: in plateis propriis domibus fame verati: impro-
prie morte et repentina cadebant: et sepeliebantur illi quod cada-
uera sepeliebant supra sepulchros mortuorum et ipsi de-

ficiiebant. Septimum: quod iuente sunt mulieres filios
os proprios comedentes. Unde et de quadam dicit
Josephus: quod cum fame torqueretur nihil habens ad
comedendum: lactet filium in manibus tenens dixit.
Infelicitas matris infelicio filii: in bello: in fame: in
direptione: cui te reseruabo. Veni ergo nunc o mi-
nate: et esto cibus matri: predonibus furor: seculis sa-
bula. Et his dictis filium iugulauit et coram diuinis
comedidit: preter alteram oculauit. Ecce confestim
predones odore carnis cocte sentientes in domum
irruunt: et ut carnem predant: mortem minant. Tunc illa
detegens infantis membra: ecce igit vobis preter opti-
mam reseruauit. At illos tantus horror inuasit: quod nec
loqui potuerunt. Et illa: mater est igit filii: meum est partum
securi edite quod prius ego comedi quod genui. Al-
li vero tremantes et territi discesserunt: Quot erat
in ciuitate illa amara spectacula ubi videbantur
quotidie tormentes. o quot infantes et pueri ex-
tendentes manum ad vbera matrum: et panem peren-
tes: ad pedes illarum extincti ruebant. o quot erat
ibi flebiles voces quot famem quot singultus: quot
suspira: et tamen a deo non exaudiebantur. Tertium
considerandum est ciuitatis deletio. Anno. n. scilicet 4
pij Despesiani Titus eius filius qui obfidione reman-
erat ciuitate cepit: quam a sudamensis subuertit.
Ubi perire virorum vnde cetera milia fame et
gladio propter mulieres et pueros: reliqui venundari
Ubi es ergo magna ciuitas hierusalem. ubi es deco-
ra spon. Ubi es ciuitas quondam referta gentibus
duum populo regibus veneranda: acceptabilis do-
sedes gratie. Ubi est templum illud mirabile: pa-
uimentum marmoreum porre nitens auro. oia vique
euerfa et a sudamensis dirupta fieri. o inuictissi-
ma dei viuens dextera: que ceruices depulit pecto-
rum: ipsa faciente tot calamitatum et cladibus hierusalem
pij. Ex post tempore. scilicet. Helij Adriani consuetibus
diuersarum nationum incolis reedificata est. et Helia
ex pnoie ipsoz dea. Qui Adrianus ut dicit
Dioscorus lib. 7. precepit: ne cui Iudeo hieroso-
lymam intrare liceret. Digne itaque oibus timore
domini predicant: quod timentibus se largit gratiam in presentibus
et in futuro gloriam sempiternam. Amen.

Sermo. 14. de iudicio dei contra dauid po-
pulum numerantem.

Ompellor egdes
no pa

rum admirari de hominum humanis
temeritate: quid esset quotidie pa-
trias pestilentis grauissimis agi-
tari: non rimet tremenda iudicia dei. Idcirco
acerbissimum est flagellum pestilentiarum. Nam per filium
filius

filius fugit patre: frater fratrem deseruit: vxor virum
dececlit: et vir vxorem abhoiabit. Quid plura
Suffocat penitus pietas. si iuxta ciuitates vacue
pplis domusq; et clauduntur amplissime. Vidu
ant vxores maritis: elicati iuuenes formoseq;
puelle misabiliter extinguunt. Tali ceni flagello
deus David i suis iuste punit. Qd vt euidet
inotescat ad ipm dauid p istructoe nra fmonē
vertemus: de quo tria mysteria declarabimus
Primum dicit excellentie.

Secundum deficientie.

Tertium pestilentie.

De admirandis prerogatiuis et excellentijs
dauid.

Capitulum .1.

Eniut i vsu ecclesie scē dei p maiori p/
v te psalmi quos dauid cōposuit: qre no
mē ei cū laude sonat i aurib⁹ audientū.

3o i hac pte vidēdū erit q̄uis pūlegijs et excel
lentijs dauid a deo fuerit donatus. Et ex multis
quinq; duntaxat colligemus.

Prima dicit prophetica illustratio.

Secda filialis noatio.

Tertia victoriosa supatio:

Quarta māsucta cōditio.

Quinta regalis exaltatio.

Qd dauid claruit spū prophetie.

Prima excellentia dauid dicit prophetica il/
lustratio. Claruit. n. spū prophetico pū
ciās mysteria xpi. S3 hic pulchre dispu
tādū ē. Vtz dauid fuerit religis pphīs p̄stati/
or. Et ad hoc rīdet Mico. 8. lira sup ploguz in
psalterio: q; dauid pōt cōpari ad pphas nouite
stamenti cuiusmōi fuerūt apostoli. Et sic dauid
nō excessit alios: q; apostoli fuerūt d secretis di
uinis magis illuminati: et i maiori plenitudine re
ceperūt grām spūs sci. Et qd apostoli spm acce
pint pphetiā p; Ac. 2. c. 5. c. 6. c. 11. c. 13. c. 27
c. Si at cōpēt dauid ad pphas veteris testi sic
dicit Tho. 2a se. q. 174. q. nō fuit dauid excel
lētior alijs pphīs: s3 Adoyse. Et hoc pp tria.

Primo propter clariorem cognitionem.

Secdo ppter cōiorem denunciationem.

Tertio propter miraculorum rutilationem.

Primo pp clariore cognitionem. Mā excellē
tior grad⁹ pphetie ē vbi ē cognitio clarior. S3
Adoyse cōcessū fuit videre eēntiā dei s3 Aug.
ad paulā de vidēdo deū: qd nō fuit cōcessū da
uid et alijs pphīs. Ergo habuit clariore cogni
tōem: et sic fuit ceteris excellētior. Secdo Adoy
se fuit excellētior fm Tho. pp cōiorem denūcia
tōem: q; Adoyse pphetiā suā denūciauit toti

populo indeoz nō sic dauid et alij pphē. Ter
tio Adoyse fuit excellētior pp miraculoz ruti
latōem: q; maiora signa fecit Adoyse i egypto
in mari rubro: i deserto: q; dauid et alij pphē. s3
Mico. 8. lira dicit q; fm glo. in pncipio psalte
rij dauid dicit pphā p excellētiā. Et p̄ia ratio de
Adoyse nō cōcludit: q; claritas cognitōis actū
pphetiādi excludēs nō pōt cōstitūe excellētiorē
gradū pphie: q; idē cōstitueret et excluderet vt
p3. Visto at diuine eēntie excludit actū pphē
tādi sicut et actū fidei: q; vtriq; ē necessario act⁹
enigmatic⁹. Et iō visio diuine eēntie nō pōt cō
stitūere excellētiorē gradū pphie: s3 faciat cla
riorē cognitōem seu aliqd clari⁹ cognoscere. ve
ri ergo ē q; claritas cognitōis maior cōstituit
maiorē gradū pphetie: dū tū talis claritas limi
tes cognitōis pphetice nō trāscēdat. Insup si rō
p̄acta staret: seqret q; Adoyse fuit excellētior
ap̄lis pter paulā: qd nō fuit cōcessū videre eē
tiā dei i p̄nti vīta. Secda insup rō deficit eo q;
denūciatio pphie ē aliqd seqns pphetiā cogni
tōem: et iō nō vī variare gradū pphie ex h q;
plurib⁹ vel pauciorib⁹ nūciat. Tertia adhuc rō
debilis ē: q; cōfirmatio signa et miracula seqt p
phetiā: et nō ē d eēntia ei⁹. Vñ Joānes bap̄ti
sta signū nullū fecit: vt habet Jo. 1. c. et tū cōce
dit maior Adoyse. Ex quo dicit Mico. de lira
q; s3 Adoyse habuerit eūdē gradū pphie quē
habuit Dauid. s. absq; qbuscūq; signis sensibi
lib⁹ aut figuris: tū nō habuit toties: nec ita cōi
ter tales illustratōes sicut Dauid. Insup dicit
Tho. vbi supra i corpore. q. in fine. q; Dauid
clari⁹ et pleni⁹ exp̄ssit mysteria xpi q; Adoyse
Lex aut vtr⁹ et pphē ordinabāt ad xpm sic ad
finē. Vnde Rabbi Adoyse in li. directionū
pplerōz inq̄. Qēs pphē nō sūt locuti: nisi ad
dies messie. Cum ergo finis nobilior sit his q;
sūt ad finē pphetia Dauid vī foriri quādā ex
cellētiā ex h q; xpi mysteria sic exp̄ssit. Adoba
biliter itaq; pōt dici q; Dauid fuit excellētior
ppha Adoyse: q̄uis Adoyse excellētior fue
rit i alijs: q; pphiam trāscēdūt: veleā cōsequūt
Que aut ip̄e p̄dirū pphetico spū irradiat legū
tur in psalmis suis: i qd suauī melodia de xpo
multa cātavit. ob qd Hiero. ad Paulinū iqt.
Dauid Simonides noscer piderus et Alceus
plac⁹ quoq; Catull⁹: et Screnus xpm lira p;
sonat: et i decacordo psalterio ab iseris excitat re
surgentē. hoc ille. Ex cronica Ricobaldi sum
pta sūt q sequitur p declaratōe verbor⁹ Hie
ro. Simonides poeta fuit tpe Tullii Positij

3. Regis romanorū anno ab vrbē cōdita. 72.

Didarus poeta āno ab vrbē cōdita. 252. p^o ex
pulum Targnū vltimū regēz Alce^o poeta tpe
Targni p̄ca gnti regis romanorū. Quicūq^o flac
cus Venufij ouī āno ab vrbē cōdita fercētēsi.
mo nonagesimoferto. Catullus poeta veronē
sis: āno ab vrbē cōdita fexcentefimo trigefimo
gnto. Seren^o qdā ali^o poeta cui^o ipa nō inueni.
Sūt p̄noian poete apud Quinilianuz li. 2. de
iudicijs multi laude cōprobatī. Quib^o p melo
dia z suauitate cōcētus Hiero. Dauid voluit
cōpare. Morandū tñ q ip̄e Hiero. gliosus: vt
dicit Mico. d. lira. ter trāstulit p̄falteriū. P̄rio
scdm. 70. iter p̄res qd dicit p̄falteriū romanorū
eo q cēlia bti p̄dcti illo vñf. Scdō fecit aliaz
trāstādēm nō multū distāre a p̄ima: z tamē ap
propinquatē hebraico: z vocat p̄falteriū Galli
canū: eo q damasus papa ad rogatū Hiero.
illud fecit cantari in ecclesijs gallicanis. Et hoc
vñtur fr̄s minores. Tercio ad p̄ces Ser
phēnij: q frequēter disputabat cū iudeis: q solū
recipiūt illd qd ē in hebreo fecit trāstādēm ime
diatē acceptā ab Hebreo. Propter qd vocat
p̄falteriū Hieronymi iuxta hebraicā veritatē.

Quod christus dicitur filius Dauid.

Ecūda excellentia Dauid dicit filialis
noatio. Nā dñs noster iesus xps de^o
ver^o dei fili^o p nobis oib^o incarnatus:
nat^o de vrgine ver^o hō noiāt p excellentiā filiū
Dauid. Dñ enāgelista manbe^o. i. c. dicit. Li
ber generatōis iesu xpi filij Dauid. Scd^oz Mi
co. d. lira. mod^o hebreorū ē denotare liberos ab
eo de quo tractat in principio: sicut dicitur liber
genesis: qz in p̄ncipio tractat de creatōe mūdi
Sūt^o Mathheus qz icipit euangeliū a genealo
gia xpi ab ip̄a denoiat z intulit ip̄m. Rō aut q
re icēpit a genealogia xpi fuit: qz iudei negabāt
iesū nazarenū cē verū xpm: z descēdisse a Da
uid: qz gallile^o erat: f3 q dicit Joānis. 7. Nū
qd a galilea venit xps. quasi dicerēt nō. S3 in
dei sic loqntes non itelligebāt scripturas. Di
cit ergo a Maththco fili^o dauid: z pponitur da
uid ip̄i abrahā: i3 sit postior scdm tps: pro
pter eminētā regie dignitatis: z vt cōueniēt^o
gnationis ordo tradatur. Angelus ē q vgni
cōceptū filij dei annūciat: vt habetur Luc. i.
c. dicit. Dabit illi dñs deus sedem dauid pa
tris eius. Et Ehanca clamauit: vt p3 Mat
thai. 15. Iesu fili dauid miserere mei. Et psallē
tes turbe: vt notat Mathth. 21. cantabant. O
fanna filio dauid: benedictus qui venit in noie

dñi. Et Math. 22. interrogauit iesus pharise
os. Quid vobis videt de xpo Cuius filius ē.
Et dixerūt dauid. Et Luc. 18. cec^o clamabat. fi
li dauid miserere mei. Et apls ad Ro. i. Fact^o
ex semine dauid scdm carnē. Licet ergo vt bie
ro. dicit in cōmēto super danielē: secūdū scrip
ture sancte cōsuetudinē p̄am oēs z maiores pa
tres vocetur: tamē singulari modo xps dauid
filius nuncupatur.

Quod dauid superauit philisteam Soliam

Etia excellentia dauid dicitur victori
osa supatio. Supauit nāq3 Soliā phi
listēū gigantem cū eēt adolecēs: z fra
tribus suis minor etate armatus fiducia dñi: ut
p3. i. Reg. 15. c. Meq3 presumptuosus fuit aut
temerari^o vel culpabilis: qz certamen illd inuit
ex reuelatōe dei: vt dicit Mico. de lira. z Die
ro. ad Aug. Vnde Sauli diffidenti z timentī
ne succumberet dauid respōdit. Dñs qui eruit
me de ore leonis z de manu vñf: ip̄e liberabit
me de manu philistei hui^o. Quare deo sibi fa
uētē gigantē illū interfecit: z pplm ab opprobrio
liberauit. Quo exēplo deterreri debēt bī qui se
penumero i virib^o suis cōfidūt qui recordari de
bēt illius carminis qd Quidius li. de remedio
amoris cecinit. Parua necat morsu spaciosus
vipa taurum. A cane nō magno sepe tenet ap
p̄pter māsuetudinē dauid placuit deo.

Quarta excellentia dauid dicitur mansue
ta cōditio: de qua in psal. Admēto do
mine Dauid: z ois māsuetudinis ei^o
Vocat. n. dauid iustus pius z sanctus. 7. q. i.
c. Dis. 22. q. 4. c. q. dauid. Ista nāq3 mansue
tudo benignissimū deo satis accepta ē. Hic in
dith. 9. c. dicit. Humiliū z māsuetorū tibi sem
per placuit dep̄catio. Et p̄ner. 3. c. Māsuetus
dabit dñs grām. Et Ecc. i. c. Būplacitū est il
li fides z mansuetudo. Et ps. 149. Et altabit
māsuetos in saluē. Et Math. 5. Bti mites.
Birardus odonis sup. 4. etbi. fm mētē Art.
dicit q ser sūt cōditōes māsueti. P̄rima q: est i
pturbatus. Et hoc erigit nā māsuetudinis. Se
cūda q: passione nō ducit. Tercia q: rōni z ei^o
ordinationi subijcitur qm ad oēs circūstātiās
fm quas opportunū ē irasci z nō irasci. Quar
ta q: ad defectū ire magis q3 ad excessū declina
re videt. Quinta q: nō ē punitiū^o nec vindicati
uus. Sexta q: ē iniurie z offense remissiuus.
Sic fuit māsuetus dauid quē p̄secut^o ē Saul.
Ipc tñ cū potuit noluit eū offendere. nā vt dñ
i. Reg. 18. c. ex eo q mulieres in tympanis
cantabāt

latabat. Saul percussit mille et dauid decem milia
 iratus Saul dixit. Quid ei supest nisi solus re
 gnū. ex tūc nō rectis oculis aspiciebat eū: et lan
 cea tēptauit eū cōfigere cū pietate: deinde secū eū
 tribunū sup mille viros: vt sic pugnādo veni
 ret in manū philistinorū. Et vt notat. 1. Reg.
 17. c. Regniuit Jonathan et seruos suos: vt oc
 cideret dauid. Jonathan autē qz diligebat eum
 valde: monuit eū vt se abscederet: et sequenti die
 Jonathan placuit saul patrē. d. Ne pecces rer
 in seruu tuū dauid: qz nō peccauit tibi et opa ei
 bona tibi sūt valde: et posuit aiam suā in manu
 tua: et occidit philistē: et fecit deus salutē ma
 gnā in isrl. Didisti et letatus es. Quare ergo
 peccas in sāguie inorio vt interficias dauid: qz ē
 absqz culpa. Rndit Saul. Diuit dñs nō occi
 det: et sic Jonathan vocauit dauid: et venit secu
 rus corā Saul. Adon ē rursū bellū: et dauid p
 cussit philistēos plaga magna: reuersusqz corā
 saule itē tēptauit eū lācea ifigere i parietem
 dauid Vo fugit et euasit. Saul misit satellites
 nocte ad domū suā: vt custodirēt eū: et mane i
 terficerēt. Quē vxor eius Michol filia saul d
 posuit p fenestrā. Et tū post tot validissimas p
 secutores dauid potuit interficere saulē in spelūca
 vt habet. 1. Reg. 22. c. Et itē. 24. c. potuit eū
 interficere cū inuēit eū dormiētē i tentorio: et oēs
 suos: di ruzqz Absai ad dauid. Conclusit de ho
 die inimicū tuū ad manus tuas: nūc ergo pso
 diā cū lācea. Rndit dauid ne interficias eū: qz
 eni extēdet manū suā i xpm dñi: et inocēs erit.
 Abstulitqz dauid bastā qz erat ad caput eius et
 cyphū aq. Tādē eūz nūciata ēēt ei mors saulis
 et ionathe: vt scribit. 2. reg. 1. c. amare fleuit di
 cēs. Saul et ionathas amabiles et decori i vita
 sua: i morte quoqz nō sūt diuisi: aqlis velocio
 res: leomb⁹ fortiores filij israel sup saul flete: q
 vestiebat vos coccino in delicijs: qz pparat or
 namēta aurea cultui vestro. f. de pda hostium
 fm Mico. de lira.

De regia dignitate dauid.

Quinta dauid excellētia dī regal exalta
 tio. Exaltat⁹ nāqz fuit ad regiā dignita
 tē fm bñplacitū dei: post mortē saul: vt
 patz. 2. reg. 5. c. Jō ps. 88. dicit deus. Inuēit
 dauid seruū meū: oleo sancto meo vnxi eū. Et
 ppea i genealogia xpi Adathe⁹ solū Dauid no
 minat regē: cū dicit. Jesse at genuit Dauid re
 gē: lz ante eū et post fuerit alij reges: qz vt tactū
 ē: fuit primus electus in regez fm beneplacitū
 dei. ppter scitatē suā. 7. q. .c. si qs.

De peccis in qbus Dauid defecit et offendit
 deum.

Capitulum .2.

Adminet mortalib⁹ cūctis de cōi lege
 i piculū satis graue: qz nullus hūcūn
 qz sanct⁹ et iust⁹ pōt eē d lapsu securus.
 Ecce i pmpu ē dauid scū: q post multiplices
 grām a deo sibi danā: in pctā plurima ruit. De
 quib⁹ nos dicturi illa reducemus ad quinqz.
 Primum fuit peccatum adulterij.
 Scdm homicidij.
 Tertium negligentie.
 Quartum iniusticie.
 Quintum vane glorie.

De adulterio quod cōmisit dauid.

Rmū pctū i q dauid defecit fuit adul
 p teriū: d quo fit mētio. 2. reg. x. et xi. c.
 In qd lapsus ē ppter duo fm Mic. d
 lira. Prio qz remāsit ociosus i burlm. Et. n.
 air sap. puer. 28. c. Qui sectat ocioz replebitur
 egestate. Et Hiero. ad demetriadē vginē igt
 Nihil i scō pposito ocio dēteri⁹ ē. et Bern. ad
 frēs de mōte dei. Oium tēptationū et cogita
 tionū malaz et iutiliūz sentina ē ocioz. Et qn
 tilianus. Ad oē votum fluente fortuna lascauit
 ocioz. et Seneca ad Lucillū. O ciūz mors est:
 et viui hois sepultura. Et ouidius de remedio
 amoris. oia si tollas piere cupidinis artes. Et
 eccl. 32. c. Multa igt sapiēs maliciā docuit ocio
 fitas. Propterea Hiero. ad Rusticūz mona
 chūz dicit id qd notat d cōse. di. 5. c. nunqz. sz
 aliqd opis facito: vt diabol⁹ te inuēiat occupatūz
 Sic p Ezech. 16. c. deus dicit. Hec fuit iniq
 tas fororis tue sodomie: saturitas pāis: et abun
 dātia: et ocioz ipi⁹: et filiax ei⁹. Scdo lapsus ē
 i adulterij dauid qz vidit Bersabee se lauātē
 Periculosūz certe i ocul libertatē aspiciēdi cō
 cedere. Vñ ppha psalmo. 122. diē. Auerte ocu
 los meos ne videāt vāitatē. Et seneca i li. d re
 medijs fortuitoꝝ ait. oculi. n. sunt irritamenta
 vitioꝝ ducesqz scelez. Et. 5. li. cāp. cā prima.
 oculi igt nostri sunt tota lucturia nra. Vñ nos
 i oia quotidie vitia pcpitāt. Jō Hiero. ad ne
 potianūz sic scribit. Adarē ita vide: ne p illam
 alias videre cogaris quaz vultus cordi tuo be
 reat: et tactūz viuat sub pectore vulnus. Cum
 ergo dauid captus ēēt pulchritudinē nudate ber
 sabee: misit suos: et secū illā ad se venire: et cō
 pleuit adulterij. Statioz scificata ē ab imū
 dicia sua. f. a fluxu mēstruoz qz. f. purgata fuit
 a mēstruis futuris vsqz ad prum: fm Mico. d
 lira: qz in illo coitu cōcepit vī pz in textu.

De homicidio qđ fieri fecit David.

Ecudū pām in quo David defecit fuit
s homicidiū. Post vñq; expletā suā libi
dinē pcurant pđitorie interfici Dri/
am vix Bersabee. Pro quo misit z tēptant
eū mittere i domū vxoris: hortās vt lauar tur:
mittēs q; regū cibū: vt sic p balneū z cibū deli
catū puocaret ad coitū. Dicit Nico. de lira. q
sic faciebat David: vt vrias cognosceret vxorē
suā: z crederet puer nascitur eē suū: z pām ei
occultaret. Qđ cuz renuisset facere Vrias: di/
xit David ad Joab. Ponite Vriā ex aduer/
so belli: vbi fortissimū ē plius z relingte eū: vt
s. sic occidat. Qđ z factū fuit vi pz. 2. Regū. xi.
c. Qđ cuz audisset vxor fleuit euz Mi. de li. fici
ue ingit: q; z ipsa mortem ei desiderabat: vt sic
vxor regis fieret. statimq; Nathan ppheta: vt
habet. 2. Regū. 12. c. venit ad david. Qui re/
prehendit euz dure de pctō pmissio addēs. Nō
recedet gladiū de domo tua vsq; i sempiternū.
Qđ verificatus ē fm Mi. de lira: q; frater occi/
dit fratrē. s. Absalon Amō. 2. Reg. 13. z salo/
mon adoniā. 3. Reg. 2. c. z filiū insurrexit p pa
trē. s. Absalon. 2. Reg. 15. c. Tunc david hu/
miliatus z penitētia ductus dixit. Peccavi. et
Nathan rēdit. Et dñs abstulit a te pām. Vbi
apparet quāta sit vis penitētie qñ post homici/
diū z adulteriū spiritum pphete recepit: z in
primo gradu pmanfit: vt habet. 48. di. c. hinc
eteniz. 7. 50. di. c. cuz exaudiero. c. sacerdos. c.
vt constitueret. z. i. q. 7. c. fi. z. 2. q. 7. c. nos. z
3. q. 7. c. sacerdos. de pe. dis. i. c. Et venit. z de
pe. di. 3. c. Totā. c. david. c. ille rex.

De negligētia david qua nō corripit. Amō

Erū peccatūz in qđ lapsus fuit david
fuit negligētia. Mō. n. corripit Amō:
q stuprauerat sororē suā Thamar. Mā
vi scribit. 2. Reg. 13. c. noluit cōtristare spiritū
Amon filij sui: quoniā diligebat eū: q; primo/
genitus erat ei. Q quot sunt patres q inmode/
rato amore filios diligētes: negligunt illoz vi/
tijs z passionib; obuiare. Q b qđ z filios quā/
doq; imo multotiens vident male finire. Ecce
qd Amon euenit. Lerte in cōuiuio occisus est
a pueris Asalonis fratris sui ipso iubente.

De iniusticia david.

Partū peccatum david fuit iniusticia
q circa Adisiboseb. de quo fit mētio. 2.
Regum. 16. c. z. 19. c. dicit Nico. de li
ra q; adulatores z detractores sunt periculosi
principib; q; david tā iustus z sanctus verbis

serui adulatoris z detractoris fuit ita capti z in/
uoluntus: q; hereduatē Adisiboseb domini sui
ei cōcessit in absentia Adisiboseb: z nō audito:
qđ est peius. Et postq; audiuit Adisiboseb se
excusantē z vera dicēte: nō retractauit dictū suū
iniustus totaliter: sed seruū ei pssimus. i. siba
fecit equalē dño. d. Tū z siba diuidite posses/
siones. Quē tamē debuit suspendisse ppter fal/
sam accusationē dñi sui de crimine lese maiesta/
tis. Erat Adisiboseb filius saul. Et recedēte
david de Hierusalē cuz exercitu Adisiboseb
remāsit: q; erat claudus: z siba finis ei? venit
ad david: z dixit: falso tamē. Adisiboseb remā
sit in Hierusalē. d. hodie restituet mihi domi
nus regnū prīs mei saul vt notat. 2. Reg. 16. c.

De vana gloria david.

Vintūz peccatūz dauī fuit vana gloria
fecit nāq; supbe numerari populum z
inde gloriabā sicut ponit. i. Paral. 21. c. et. 2.
Reg. vlti. c. Ad quā numerationē fiendā co/
operatus est satban.

De plaga pestilētie q de? puniuit populū. c. 3.

Damnis inscrutabilia sunt nobis iudi/
cia dei: verū tamē ab eo iuste fieri om/
nia merito cōfiteri debemus. Neq; cu
riose est inquiredū cur quādoq; peccata q no/
bis parua vident z minima puniat: z q mari/
na reputat: ad tempus linquat impunita. Cū/
ta recte moderat z ordinat sapientia sua. Fecit
eo in hoc mysterio de pestilētia q de? populū
pcussit: eo q; illū superbe david numerauit di/
cemus. De qua gñq; dubia sunt declaranda.
Primum vtrū pestilētia sit flagellūz dei p pctis
Secundū quare david potius elegit pestilētiā
q; famē z gladium.

Tertū vtrū p pctō david debuit ppl's ei? puniri
Quartū qđ intelligit p tempus constitutum.
Quintū: quomodo adimpletūz fuit dictū pro
phete de pestilētia trium dierum.

Quod ppter peccata veniunt pestilētie.

Primū dubiū rīdem fm Viratē isal
libilē scripture scē: q; deus excelsus pp
pctā pestilētiā mittit. Mā Veni. 26. c.
cōminat deus trāsgressoribus suoz pceptorūz
d. Aditā pestilētiā in medio vti. Et Numeri
14. 2. querebat de pplo iudaico. d. Quousq; nō
credēt mihi. Et isra. 37. erit g cos pestilētia. Et
Ezech. 7. c. Ira mea sup pplz. Gladiū foris:
pestis z fames intrinsec. Et Ezech. 18. hec dīē
dñs de? ecce ego ad te syō: gliabo: i medio tui
sciēt q; ego dñs: cū fecero mea iudicia z scīficat
fucro

fuero in ea: et imittā ei pestilētiā: et sanguinē in plateis ei⁹. Quare iudicio dei attribuendū ē ar bitroz qd in cronicis de pestilētijs ascribit: de ipsis. n. meminit Hiero. Rosius et Eutro- pius ac reliqz rextz scriptores. Nā āno ab vrbe cōdita .384. ingēs pestilētia romā affecit biēnio. Snaferunt pontifices tēpli: vt iudi sce- nici dijs expeteb⁹ cederent. Eo tpe terra i me- dio vrbis dissilijt. dixerūt aurspices eā voza- ginē posse tolli viui boīs nece spōtanea isiliē- tis i eā. In quē Marcus curt⁹ eques insilijt p liberatōe patrie: sicqz vorago pclusa ē: vt re- fert Rosi⁹ li. 3. et Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. an- no ab vrbe cōdita. 481. ingens pestilentia vr- bez afflictauit et libri Sibillini cōsulti rīderunt eā pestē ira dei illatā. Recitat Rosius li. 5. qz anno ab vrbe p̄dita sexcētisimosexto: tāta rome exorta ē pestilētia: vt ministri quoqz faciēdozū funez prīmū nō sufficerēt: deinde nō eēt. Jā qz etiā magne dom⁹ vacue viuis plene mortuis remāsere: largissime itrozuz hereditates: et nul- li penit⁹ beredes. Aliud stupēdū Rosius nar- rat: qz post locustas innumerabiles q̄ in mari a vento rapte suffocate sunt tāta corruptio aeris est subsecuta: et tā gravis pestilētia vt i Numi- dia octigēta milia boīuz morerent. Et circa ozā maritimā q̄ cartaginēsi atqz vticēsi litorē adia- cer: pl⁹ q̄ ducēta milia. Que clades tā repētiua fuit apud vticā: vt sub vna die pvnā portū plus q̄ mille qngētos mortuos dlatos fuisse narret Tpe Antonini impatoris q xpianos psecut⁹ ē tāta laes ē secuta vt agricultoz: b⁹ carerēt. Tpe. Pelagij pape romā pestis p̄cussit i q̄ et pelagi⁹ mortu⁹ ē. Cui successit Greg. magn⁹: qvir mi- re sanctitatis letanias ad deū ordinavit agi. Et cū ppls dei clemētiā iplozasset: vna diez vidit pontifex ille scōis angelū supra castrū qz cruetatū enses i vaginā reponebat significās pestē dei iudicio imissāz iā cessare. Nō h nī scōz Rosiū li. 5. et Eutropiū qz Adrian⁹ ipator qz duodeci- mus ab augusto ipauit castrū illud obstruerat: cū ponte mirabili: et castz adriani dictū fuit vsqz ad temp⁹ beati Gregorij: exinde sancti angeli ppter visionē p̄clibatā.

Quare dauid elegit pestilentiam.

Ecūdiū dubiū ppositū fuit qre Dauid

8 elegit pon⁹ pestilētiā q̄ famē et gladiū.

Nā Sad ppheta dixit ei ex parte dei.

aut. 7. ānis veniet tibi famēs i terra tua: aut tri- bus mētib⁹ fugies aduersarios mos: et illi te p- sequent⁹: aut certe trib⁹ dieb⁹ erit pestilētia i ter-

ratua. Et rīdit Dauid Coartoz nimis vndiqz Et elegit pestilētiā. dicit Mi. de li. qz spabat de misericordia dei. Vñ i textu subdit. Adeli⁹ ē vt incidā i man⁹ dñi. Adulte. n. misericordie eius sunt q̄ i man⁹ boīs. Scōo si elegisset famē. 7. annoz ipse et alij diuites puidissent sibi de vi- ctu: et paupes fuissent nimis afflicti. Jtē si ele- gisset sugā corā aduersarijs: ipse et alij potētes fuissent p̄cti auxilio pugnatoz: et refugio for- telictoz: et ceteri fuissent occisi. Ideo elegit pe- naz omnibus equalē: qz pestilentia a deo imissa equaliter poterat cadere sup omnes.

Quare pro peccato Dauid punitus ē ppls.

Ertiū dubiū. Vtrū p peccato dauid de- buit popul⁹ ei⁹ puniri. Et qdā dicit qz popul⁹ fuit inocēs: nā cū vidisset dauid angelū cedētē populū: dixit ad dñm. Ego suz q peccaui: ego iniq̄ egi. Jsti q oues sunt qd fece- runt. Vterat obsecro man⁹ tua p me: et pdomū priis mei: ergo nō vī qz ppls debuit puniri qz vt dicit glo. ex de his q̄ fuit a maiore pte capi. c. q̄ fuit. Pctā suos tenere debēt auctores. Jtez L. de penis. l. sancim⁹. L. nevroz p marito. l. ob maritoz. xi. q. 3. c. Illud de sen. ex. c. a Ro manavlt. 56. di. c. satis. i. q. 4. c. placuit. c. nul- lius t. c. iudei. Sz ad h possēt rīderi fm Bo. in. 2. di. 33. qz lz pena eterna vn⁹ nō punit⁹ p pctō alteri⁹: tñ pena tpali sic. Quare nō ē incō- ueniēs scōz rigore diuine iusticie: vt ppls a da- uid supbe numerat⁹ pestilētia minueret. Mico. Ro de li. dicit qz i li. de hebraicis q̄stionib⁹ ba- bel qz popul⁹ peccauit: eo qz dauid nō resistit vt debuit i facto Drie. sz h nō videt vex: qz pctū dauid vsqz ad p̄plementū fuit secretū. Vñ Ma- than dixit sibi. 2. Reg. 12. c. Tu fecisti abscondi- te: dicit ergo Mi. de li. qz pctū populi fuit rebel- lio ei⁹: Sz dauid sequēdo Sibā filiū Bochn qui erat hō sediciosus et pessim⁹: vt ponit. 2. Reg. 20. c. Ego Ro teneo qz lz pncipaliter de⁹ pu- merit populū ppter peccatū dauid: tñ credibile est qz in populo sic punito essent aliqua kelera deo exosa. Nā sicut et nūc plures tūc erāt mali q̄ boni. Quid intelligit p tps cōsumtum.

Vartū dubiū. Quid iteligit p tps cō-

q stituti. Nā i textu dicit. Immisit de⁹

pestilētiā de mane vsqz ad tps p̄stitutū Et dicit aliq. Vsqz ad tertū diē iclusue: qz sic erat pena determinata. Sz h nō vī vex: qz ter. dicit infra. Venit aut Sad ad Dauid i die illa Et vī loq scriptura de prima die pestilētie. Ad h. n. venu Sad: vt dauid offerret holocaustū:

et cessaret plaga ichoata. Ideo melius dicitur quod tempus constitutum intelligitur hora sacrificij vespertini. Illud. n. statutum fuit in lege Exo. 29. ita quod a mane primi diei usque ad horam vespertinam mori tui sunt de populo. 70. milia virorum.

Quomodo verificatur dictum prophete de pestilentia trium dierum.

Vintum dubium. Quomodo verificatum fuit dictum prophete de pestilentia trium dierum.

Et dicitur Mico. de lira quod duo dies ultimi fuerunt dicti propter comminationem tantum: sic etiam dixit Jonas de. 40. diebus. Primus vero dies fuit per modum sententie diffinitive. Quare pestilentia fuit terminata illa die. Ideo subdit in textu. Locus extendisset manum suam angelus domini super hierusalem: ut disperderet eam: misertus est dominus super afflictionem: et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc continere manum tuam. Tali pestilentia percussus fuit populus ille. Nos vero diebus istis magnas clades fieri vidimus: et pestilentibus pene Italia devastata. Proscindimus quidem peccatis populorum frequenter pestilentie irrupit. Ideo tamen unus est deus: quod ipse vivificat et morificat qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo. 15. de iudicio dei contra Sennacherib nomen domini blasphemantem.

anctum et in

effabile nomen dei servavit in ore christianorum ut illud blasphemari et maledicere ducatur quasi per nichilo. Aperit namque multi scidum os in blasphemias impias creatoris sui et

irreverenter sacrilegis buccis lacerant altissimam maiestatem regis regum: et domini angelorum et hominum. Pro quibus in hoc sermone bene esse arbitratum iudicium dei deponere contra Sennacherib blasphemantem. In illo siquidem speculabimur: quod grave sit peccatum blasphemie et maledictio dei. De quo tria mysteria proponimus contemplanda. Primum dicitur superbie et violentie.

Secundum maledictionis et blasphemie.

Tertium punitionis et vindicte.

De superbia et fraude Sennacherib regis.

Lapitulum. primum.

Insatiabilis est animus ambinosorum quibus

nec ipse mundus totus sufficere potest.

Patet hoc in Sennacherib de quo. 4.

Reg. 18. dicitur quod anno. 14. regis Ezechie assenit Sennacherib rex assyriorum ad universas civi-

tates Iuda unitas: et cepit eas. Tunc misit Ezechias nuncios ad regem assyriorum. Mico. de lira dicitur quod Ezechias scies populum sibi subiectum: et Achaz pater suus deum multipliciter offendisset: merito timuit ne in vindictam dictorum malorum permitteret rex assyriorum venire ad destructionem civitatis hierusalem ubi vigeat divinus cultus de quo ipse erat zelantissimus. Quare nuncios misit dicens. Deceam: reputans patris prius suorum: recede a me: et omne quod ipso fueris mihi serva: prudenter in hoc egit: quod ut dicit Augustinus. li. 16. de civi. dei. c. 2. In omnibus fere gentibus quodammodo vox nate ista personat: ut subiugari victoribus mallent: quibus contingit vinci: quam bellica omnifaria vastatio deleri. Indixit itaque rex assyriorum Ezechie terrena talia: argenti et triginta auri: deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini: et in thesauris regis. Et cum non sufficeret: proregum valvas templi dei: et laminas aureas quas ipse affixerat ad decorum: et dedit eas regi assyriorum. dicitur Mico. de lira. Et hoc accipit argumentum quod principes in necessitate pro conservandis reipublice possunt accipere de thesauris ecclesie. Nam ut dicitur. 12. q. 2. c. aurum. Aurum huius ecclesie: non servetur: sed ut erogat. Secundum vero magistrum in hystoria. accepta pecunia rex assyriorum sub pacto in pace dimittendi regnum Ezechie infideliter agens: pactum non servavit: sed misit exercitum et nuncios in hierusalem ad terram duces Ezechias: ut terram redderet civitati: et populum transferret in assyrios: et cultus domini de hierusalem auferret. Quod nullo modo Ezechias fecit: sed restituit: et convocans populum exhortatus fuit ad defendendum templum sanctum et gentem. Quia vero in hoc capitulo de regno assyriorum fit mentio: ideo de illo consideremus tria.

Primo originem.

Secundo dilatationem.

Tertio terminationem.

De regno et monarchia assyriorum: et primo de ortu eius.

Primo consideremus regni assyriorum originem. Dicitur magister in hystoria. super Ben. post caplin de morte Abrabe. Ex quo erat regnum assyriorum. 25. anno Saruch pater Abrabe sub Belo. Quod quidem intelligendum est quasi ad regni initium. Nam Belus primus intravit assyriam: et pariter obtinuit ea. Sed eo mortuo: filius eius Ninus ut refert Iustinus et Orosius totam assyriam occupavit: et in regione assyriorum edificavit civitatem quam Ninive nomenavit: anno regni sui. 49. Quinque gentes autem ante bella finitimis intulit. Qui duces deficientem

Deficiente a se oppugnat vrbē: sagitte ictu interit.
 Et ut dicitur 2° 2° lib. i. regnū assyriorū vsq; ad
 Sardanapalū ānis mille cētū sexaginta actū ē.
 2° 2° li. 14. et bñmol. Assyria ingit vocata est ab
 Assur filio Sem q̄ eā regionē post diluuiū pri
 mus incoluit. Nec ab omni Indiam: a meridie
 Mediam t̄gūt ab occiduo nigrum: a septentrione
 montē caucāsum: vbi porte caspie sunt.

De magnificentia regni assyriorū.

Ecūdo p̄siderem⁹ illi⁹ regni dilatādoz

9 fuit. n. regnū illud īphissimū. De quo

Aug. li. 18. de ci. dei. c. 2. ait. Duo re

gna cernim⁹ lōge ceteris puenisse clarioza: assy
 riorū p̄mū: deinde romanorū: vt tēporib⁹ ūa lo
 cis iter se ordinata atq; distincta. Mā quomō il
 lud prius: h̄ poster⁹: eo mō illud in oriēte: h̄ in
 occidēte surrexit. Et isra subdit Aug. Quātūz
 attinet ad p̄mū ip̄m nullū mā p̄mis ip̄ibus h̄
 assyriorū fuit: nec tā lōge lateq; diffusūz. Quip
 pe vbi Min⁹ rex Belī fili⁹ vniuersūz aliā q̄ to
 tius orbis ad numex p̄mū tertia dī: ad magni
 tudinē vō dimidia reperit⁹: vsq; ad libye fines
 subegisse tradit. Solis gpe īndis ī p̄tib⁹ oriē
 tis nō dñabat. Quos tñ eo defuncto Semira
 mis vxor ei⁹ ē aggressa bellādo. Itaq; sc̄m ē vt
 q̄cūq; ī illis terris ppli seu reges erāt: assyriorū
 regno diuiciq; parerēt: z q̄cūq; ip̄aret efficerēt.

De fine z terminatione regni assyriorū.

Etio p̄siderem⁹ regni assyriorū termi

natōz. Scōz. n. magi. i. bist. scō. sup

4. li. Reg. c. de 2° cia. Sub 2° cia re

ge iuda terminata ē monarchia assyriorū. Maz
 sardanapalus vltim⁹ monarcha vict⁹ ab Arba
 te medo: semetipsūz xremāuit. De h̄ igit Justī
 nus li. i. Sardanapal⁹ fuit vltim⁹ rex assyriorū:
 omni muliere corruptior: mollitūe corpis z lasci
 uia oculoꝝ oēs feminas antecellēs. S; h̄ dubi
 tat. Si tpe. 2° cie defecit monarchia assyriorū:
 quō Sēnacherib erat rex assyriorū. Maz post.
 2° cia regnauit Joathā: vt p̄z. 4. Regū. 15. c.
 post Joathā Acha; z post Acha; Ezechias
 cui⁹ tpe Sēnacherib rex erat assyriorū. Rñdet
 magister in histo. sup. 4. li. Reg. Qd post sar
 danapalū fuerūt reges assyriorūz sine monar
 chia potentes vsq; ad subuersionē Minie.

De blasphemia Sēnacherib. Cap. 2.

Avirib⁹ suis cōfidens Sennacherib:

1 deū blasphemare ac maledicere ausu te

merario p̄sūpsit. qd qd fecit trib⁹ vicib⁹

Prima p̄ Rapsacen. Secūda p̄ eundem.

Tertia p̄ suas lras.

Prima vice blasphemauit deū p̄ Rapsacē.

Ut. n. dicit. 4. Reg. 18. c. irriri faciēs iusiura

duz Sēnacherib: misit ad obsidēdū hierusalem

Thartā z Rapsacen cū exercitu valido. Vocā

uerūt aut regē ad colloquiū z noluit exire. Dīe

Mico. de li. qz fuerat expert⁹ fraudē post solu

tionē pecunie ideo timebat de p̄ditōe. Mā vt ait

Vegetius li. 2. de re militari: frequētius p̄ue

tionēs pacisq; simulatio credulis magis nocue

re q̄ arma. Adisit ergo Ezechias Eliachibz pō

tificē z Sobnā scribā z Joachibz a cōmētariis

z loquebat ad eos hebraice: z dicebat. 2° Eze

chia ī quo p̄fidis vt audeas rebellare. Si confi

dis ī rege egyptio: ī iūctis baculo arūdineo.

Si spē ponis ī deo tuo: nūqd dīj gēniū z israhel

liberauerūt eos de manu mea. Scōz blasphe

mauit deū p̄ p̄fatū Rapsacen. Mā cū loqueret

audiēte pplō. Eliachibz z socij rogabāt eū: vt lo

queret eis syriace z nō iudaice audiente pplō q

erat sup mūr ne. s. ppli terreret ex v̄bis Ra

psacen: z qz ī v̄bis suis intermiscebat v̄ba bla

phemie scōm Mi. de lira. Et h̄ dicit hebrei: q

iste Rapsaces erat iudcus natōe: s; derelicta le

ge cōuersus ē ad gētilitatez. Adagi. i. bi. dīc q

erat samaricus. Et qdā aiūt filius fuisse Esaiē q

trāsierat ad assyrios z suscepit ritū gēniū. H̄ste

ergo Rapsaces exdamauit etā ad pplz. Dicit

rex magnus Assyriorū. f̄ acūe meū qd vobis

vtile ē: ne comedat s̄ stercoza v̄ra z bibatis v̄ri

nā vestrā. Egrimini ad me z vtūmī bonis

v̄ris: nolite audire Ezechiam qvos decipit. d.

Dñs liberabit nos. Mūgd liberauerūt dīj gē

niūz terrā suā de manu regis assyriorū. Et mul

ta alia referēdo: ponebat ī deo falsitatē z dece

ptionē: z saluādī ip̄sibilitatē. 2° Dopul⁹ autē ta

cuit z nūbīl rñdit. 3° blasphemauit Sēnacherib

deū qñ lras p̄minatorias z terribiles misit eze

chie. Ut. n. habet. 4. Reg. 18. c. Reuersus est

Rapsaces ad regē assyriorū expugnātē lobnā.

Mā vt dīc magi ī bi. Sēnacherib trāsuerat ad

egyptū expugnādūz vt triūphās rediret z euer

teret hierusalē. Interiz ḡ misit lras Ezechie ī

qb⁹ iter cetera dicebat. Mō te seducat de⁹ tuus

ī q̄ habes fiductā. Et plura alia scrupit ī p̄mie

lia dei: z v̄ puto sui oēs similia loquebant sp̄nē

tes z deridētes magnūz deūz z īmortalē.

De tremēda plaga Sēnacherib z exercit⁹ ei⁹

2 Ouit de⁹ fene blasphemias z ca. 3.

n p̄umelias īrogatas nomīni suo. s; 3

Sēnacherib suozq; effudit īzā idigna

10 s̄ sue. ad p̄ īuestigādū tria ī ista pte p̄sidem⁹

Primo Ezechie zelū et orationez.
Secundo exercitus occisionem.
Tertio Sēnacherib peremptionez.

De zelo et oratione Ezechie.

Primo cōsiderem⁹ Ezechie zelū et ora-
tionē. Lū. n. ad ipsum reuerſi fuiſſent
illi quos miſerat ad Raſacen: nūciaſ-
ſentq; vba illi⁹ blaſphemie: ſcīdūt Ezechias ve-
ſtimēta ſua et opus ē ſacco. Lectis vō lris Sē-
nacherib: aſcēdit i domū dñi: et expādūt lras co-
raz pplo alibi ē rā deo: et orauit. d. Dñe deus
iſrael q ſedes ſup cherubin. i. ſides omni crea-
ture: etiā angelice: tu es de⁹ ſol⁹ omniū regū ter-
re: tu ſeciſti celū et terrā: inclina aurē tuā: et au-
di. i. efficiū iuſtie me oñde ſ Sennacherib: q
miſit vt expobarēt nobis deū vinētem. Salua
nos obſecro de manu ipſius. Tunc deus miſit
Eſaiā ad Ezechia cōſortans eū et pñuncians
que ventura erāt ſuper Sennacherib.

De exercitus Sēnacherib occiſione.

Ecūdo cōsiderem⁹ exercit⁹ occiſionez.
Poſtq; n. Sēnacherib venit de egypto:
et hieruſalē obſedit: nocte angelus
dñi pcuſſit i caſtris aſſyriorū cētū octoginta qñ/
q; milia. ſ. oēs robuſtos bellatores et pñcipa-
les exercitus: vt ſcribit. 2. Paraf. 32. c. Lūq;
diluculo ſurrexiſſet Sēnacherib: vidit oia cor-
pora mortuorū. Dicit Mi. de lra ſecūdū De-
breos q; corpora fuerūt incinerata: ſub armis et
veſtib⁹ intactis: ita q; popul⁹ Ezechie potuit de
facili ſpolia colligere: et ſine cadauer⁹ ſetore.

De Sēnacherib peremptione.

Tertio cōsiderem⁹ Sēnacherib pem-
tionē. Qui timens fugit cū decē vi-
ris tñi: vt dicit bebrei: et redijt in Mi-
nine. Lūq; adoraret in tēplo Meſrach deū ſuū
Adramelech et Sarasar filij ei⁹ pcuſſerūt eū gla-
dio: fugerūtq; i terrā armeniorū: et regnauit p
eo Aſſaradon fili⁹ ei⁹. Adagiſter in hiſto. dicit
q; indignati erāt filij maiores i patrē eo q; filiū
minore natū pſecerat eis i regē: q; magis dili-
gebat matrē ipſi⁹ q; illoz. Et i hoc oſtenſus ē
Sēnacherib deterior populo: q; parricidio fi-
liorū eſt reſeruat⁹. Rabbi aut Salomon aſſert
q; pñcipes regni cōturbati erāt ſ Sēnacherib
eo q; filij eorū et amici erāt mortui i mō p̄dicto: p
pter ei⁹ blaſphemā et ſupbiā ſ deū iſrael. Pro-
pter qd tractabāt de morte ipſi⁹. Qd cū ad ei⁹
aures pueniſſet: irauit tēplū dei ſui orās et p/
mittens q; ſi b piculū euaderet: i eius honorem
duos filios p̄dictos ſacrificaret. Qd cū illis in

notuiſſet: cū interfecerūt nē ab eo interficerent
Neq; ſriuolā rē putād⁹ ē loq; Rabbi Salomō
de voto filios imolādi: qñ dñi pñtēs idolatrie
totū pene mūdū inuolebat: h erat demonū ma-
licia: vt hoies ſacrificari ſibi ſagaciſſime cura-
rēt. Declarat h Eusebi⁹ p̄daphili. li. 4. de euā-
gelica p̄paratōe: vbi ait. Gentiliū adhuc voca-
bus: ad declarādā p̄ſcoz tēporū peſſē vtemur
q; adeo aios hoiez inuaſerar: vt qñ demoniſaci:
et a pñtichs p̄ſecto ſpiriit⁹ agitati liberoz ſan-
guine ſceleſtas placarēt vtutes. Ita p̄ vñticūz
filiū: dilectā mater filiā demoni tāq; onē ſacri-
ficabāt. Ita gen⁹ hoium qd humanū eē nā cō-
gnofcit ad furā imācēq; crudelitātē a demoni-
bus ipellebat. Que ita ſe hñ nō ſolū apud bar-
baros: vex etiā apud grecos ois hiſtoria plena
eſt. Mā et Rhodij hoiez ſaturno ſacrificabant.
Quā rē magis t̄pib⁹ poſtea mitigare volentes
mortis ſupplicio aliquem dānatum ad ſaturnia
vſq; p̄ſeruabāt: quē i ipſo feſto vñtio granatuz
imolabāt. In ſalamie vō iſula quā antiſſimis
t̄pib⁹ coroneā vocabāt: vſq; ad Diomedis t̄pa
Agraualē Cecropis filie hō cedebat: poſtea
vō i tēplo Palladis Agraualē ac Diomedis
Dñi. n. triū fuit. Diomedis hō imolabat q; ab
adoleſcentib⁹ ter circū arā duct⁹: tādē a ſacerdo-
te hafta pcuſſus: et i rogo i poſitus cremabatur.
Quā rē Diphilus rex cypr Selenci tēporib⁹
abominat⁹: nō hoiez: ſ; bonē Diomedis ſacri-
ficari ſtatuit. Demon aurē ille q; fuerit nō iui-
tus bouē p hoie ſuſcipiebat. Ita nō multū in-
tereſſe inter imolationē hois atq; beſtie videt.
Adaneib⁹ aut hiſtorie apud egyptios i elio/
poli hoies imolatos fuiſſe i libris de pietate te-
ſtat. Quē morē Amoffis improbauit. Sacriſi-
cabant vō Junoni tres i die: quos ingrebāt ſi
mūdi eēnt quēadmodū poſtea vituli. Cercos
aut hoies offerri pro illis tres Amoffis iuſſit.
Dionyſio enā omadio apd chios appellato hō
crudeliter diſcerptus ſacrificabaſ. Lacedemo-
nios etiā appolloz⁹ ſcribit hoiez Adanti ſacri-
ficare ſolitos. Et phenices belloz aut peſtilētie
calamitatib⁹ amiciffimos ſaturno ſolebāt imola-
re. p̄dphilo etiā q; phenici hiſtorā cōſcripſit hīs
vbiſ i p̄mo vñſ libz. Adorē ingt p̄ſcia i ma-
gnis calamitatib⁹ atq; piculis fuiſſe: vt ciuitatis
aut gentis pñceps dilectiſſimū c libris vñſcē/
ti demoni quaſi redēptōis p̄miū traderet et ſic
traditū myſtice ingularet. Diony. etiā Alicar.
vir rom: ne hiſtorie ac italice p̄tiſſim⁹ hñi⁹ ſce-
leris teſtis ē: q; in li. de antiquitate italica Jonē et
Apollinē

Apollinē qm̄ decima hoīum imolata non fue-
rat magnas italis calamitates idurisse his ver-
bis scribit. Nullus in arboribus fructus ad ma-
turitatē vsq; pmanſit: sed imaturi oēs deflue-
bāt: nec spīce semine replebant: nec herbe pe-
cori sufficētes germiabāt: fōres quoq; ipsi alij
bibi nō poterāt: alij estatis tpe deficiebāt: et aut
mulieres abortus patiebant: aut nati pueri mā-
ci et discerpni erāt. Cetera quoq; hoīum multi-
tudo egrotatōe ac morte crebrius q̄ solebāt ve-
xabant. Et plura alia cōmemorat Eusebius q̄
breuitatis cā dimittimus. Quib; app; q; Rab-
bi Salomō rōnabilem cām adduxit: quare filij
Sēnachrib in patrē man; extenderūt. f. facta
sūt tñ oīa ex dei iudicio: q̄ sic vlti voluit iniq-
tatē regis blasfemi. S; et hodie xpīam i b; gra-
uiter errāt q; de deo turpiter loquūtur: illiq; su-
is buccis maledictis lacerāt: cū tñ oēs obligent
deū cū laude et reuerentia noiare. Nā si falsos
deos romani ita venerati sūt: vt nūq; turpe de
ipsis loq; liceret: q̄to magis nos deū vex; et im-
mortālē honorare debem;. Audite diligētē o
xpīam lauacro sacri baptismatis regnātī quid
Eusebi; p; d; p; h; l; i. 2. de euāgelica p; patione
scribit. Romani inq; pbe intelligētes fabularū
figmētā spreuerūt. Ad ab Alcinaseo diony-
sio cognoscere poteris: q in. 2. vetuste romano
rā historie res gestas Romuli enarrās: finiam
quoq; illius viri d; dijs hīs v; bis ostēdit. Nō
ignorant q; diligētē quotidie legēs: et de bo-
nis reb; cōtentio et militaris exercitatio optimā
cūctatē cōstituūt: q; rē magnā curā adhibuit
a cultu deoz icipiēs. Tēpla igit; lucos aras fi-
mulacra formas et simbola vtutes bñficia q̄ a
dijs hoibus collata sūt ceremonias ac celeberrī-
mas solēnitates: q; di; culti gaudēt: et dies se-
stos ceteraq; sic cōstituūt: vt optime grecoz rei
publice res romana cōferri possit. f. fabulas at;
q̄ de dijs tradūtur turpes atq; iuitiles existimās
nec solū dijs: sed neq; p; his hoibus dignas cū-
ctas eiecit: ac psuasit vt optime de dijs romani
et existimēt et loquātur. Nullū. n. opus imorta-
li nāe idignū illis attribuit. hec ibi. Q; quāta cō-
fusio igit; xpīanoz: q; deū pditorē ipiū accepta-
torēq; psonaz iprobe accusant: aliaq; ibonesta
pferūt in cōtumeliā ei;: nō sic ipi; nō sic. Vñ
dicite et nolite maledicere: quaten; liberet nos
ipē ab omni malo largiēs in hoc seculo suā gra-
tiā: et i futuro glām sempiternā. Amen.

Sermo. 16. de iudicio dei contra nabucho-
donosor superbiētem.

Superborum

colla deus omnipotens potēt vir-
tute calcare consuevit. Neque
vllus vnq; iuctus ē itz diues
et magnus q; esingere potuerit

manū ei;. Est d; hoc exēplū Nabuchodonosor
regis babilonis q; p elatōe sua humiliat; fuit a
deo et punit; flagello singlari. Accēto vt cōmo-
ueamur ad timēdū sp; deum: statui i hoc smōe
d; iudicio dei. ōra nabuchodonosor supietem
dicere. De quo tractaturi tria myſteria contem-
plabimur.

Primum dicitur elationis.

Secundum acerbe punitōis.

Tertium fructuose emendationis.

De supbia Nabuchodonosor. Cap. I.

Ec ē pperitatis ipalis conditio vt in-

b gratos homies dei bñfactoris sui faciat
obliuisci. Sigdem nabuchodonosor a
deo sublinatus i regnū post multas glōias vi-
ctorias et iudeoz captiuitatē contra deū ceruicē
erexit factusq; ē supbus elat; et psumptuosus.

Quod maxime monstratur in tribus.

Primo in statue erectione.

Secōdo in pueroz cōdemnatione.

Tertio in sui ipsius cōfidentia et psumptōe.

De statua Nabuchodonosor.

Rimo appet supbia Nabuchodono-
p sor in statue fabricatōe. Vbi tanto gra-
uius deliquit q̄to antea magnalia dei fi-
bi fuerāt pdicata et reuelata. Nā vt d; Daniel
2. c. āno regni eius scōdo visionē habuit de sta-
tu q̄tuor regnoz et monarchiaz in statua mira-
bili q̄ sibi supnat; fuit oīsa. Quod nō ab re fa-
ctū ē. Nā vt dicit Hiero. vidit rex ipius som-
niū futuroz: vt interpretē scō quod viderat deus
glificet et captiuoz deoz in captiuitate seruē-
tū sit grāde solatiū. hec ille. Cū v; oēs sapien-
tes babilonis eēt registi vt dicerēt qd ipē vi-
derat: eo q; a mēte sua recesserat: et qd vñ signi-
ficaret: oēs dei vtutē sibi nūciabant. d. Ser-
mo quē tu rex queris grauis ē: nec repit quisq;
q̄ indicet illū exceptis dijs quoz cū hoibus nō
ē cōuersatio. Vbi Hiero. ait. L' ostētur magi
cōfident arioli: et oīs scia secularis l'ature pscē-
tiā futuroz nō cē hois: s; dei. Ex quo pbat; p-
phetas de spū locutos: q; futura cecinerunt. hec
Hiero. Tandē volēte deo Daniel sōniū et in-
terpretatōez apuit. Tūc nabuchodonosor cecidit
in faciem suam et Danielē adorauit et hostias

et incensus precepit ut sacrificaret ei. Sic Hiero.
dicit: Nota Daniel: quod in Daniele adoravit
simul quod mysteria revelavit: Iohannes dicit Daniel.
Vere de vestre de deorum est: et dominus igitur revelat
mysteria. Verum in Hiero refert: velox ob
livio vitatis: ut quod dicitur servum dei quod deum adora
verat: nunc statua sibi fieri iubet ut ipse adoraret
in statua. Scribit namque. 3. c. danielis. quod fecit sta
tua aurea altitudine cubitorum sexaginta: et latus
dine cubitorum sex. Et posuit eam in capto duran
puencie babilonis. dicit Nico. de lira. quod p. sup
bia per monarchie adaptionem voluit sibi usur
pare honorem divinum: et ideo se citat statua in qua adorare
tur. Simile legitur de Laio ipatore: quod ut dicit Iohannes
sephus. 18. antiquitatum: misit statua sua per totum
ipsum suum: ut in ea adoraret. Addit Nico. de
lira: quod altitudo statue Nabuchodonosor compu
tat cum base super quam erat posita: et quod statua tamen
exterius erat deaurata: quod non est credendum quod sibi
fuerit tanta moles auri. Vel forte iterius erat
pauca. Sed ego non reputo possibile aut satis dis
ficile statua que erat super basim: fuisse tota de au
ro compacta: si va sit que Vincencius tradit in spe
culo historiali de basilica regis Iddori: que supra
nit Alexander magnus. Hanc vique describit cum
columnis aureis solidis: ingenti grossitudine nu
mero triginta pices quoque laminis aureis: gros
situdinis digitalis operat. Vinea solida ex au
ro cum folijs et racemis cristallinis distinctis ima
ragatis. Chalami et cubacula omnia margaritis et
carbunculis ornata erant. Sic potuit ex auro fabri
cari statua Nabuchodonosor. Et quod dicitur tex
tus quod posuit eam in capto duran puencie babilo
nis. Notandum hic quod Hiero. super. 11. c. Eliaie
autem sic. Babilon est metropolis chaldeorum cuius
muri sexdecim milium passuum erant per quadrum ab an
gulo in angulum quod est simul sexagintaquatuor mi
lia passuum. Iohannes erat turris in altitudine trium
milium passuum. De hac babilone sic scribit Iddori
sidorus li. 15. ethimol. Iddori post diluvium
Membror gigas babilone vixit mesopotamie
sudaivit. Hanc Semiramis assyriorum regina am
plavit. Verum ut refert ipse Iddori sidorus li. 14
ethimol. Babilonie regionis caput babilonia vixit
est: a qua et nuncupata: tum nobilis: ut Chaldea et
assyria et mesopotamia in eius nomine aliquando transi
uerit. Et hoc non est inconueniens ut tota puincia
babilonia nuncupetur. Sed hic dubitat adhuc qua
re daniel quod erat sanctus regi familiaris non prohibuit
eum a tali infamia. Et videtur Nico. de lira: quod forte
erat absens in aliquo parte regni: aut erat infirmus

vel vidit regem obstinatum.
De pueris missis in caminum ignis ardentis.
Ecce apparet supbia Nabuchodonosor
in puerorum condempnatione. Nam cum edic
to publico statuisset ut omnes concurrerent ad
dedicationem statue illaque adorarent: et quod contrarium
faceret mitteret in fornacem ignis ardentis: cum
maria multitudo regis precepto pareretur. Sidrach
Mishach et Abdenago iudei: scilicet id facere re
cuserunt. Quos chaldei invidia moti accusauerunt.
Tunc nabuchodonosor et furore et ira precepit ut
adducerentur coram eo. Qui cum statum fuisset adducti
dure arguit eos nabuchodonosor: quod suum pre
ceptum non impleverint: neque penam comminatorum tamen
imposuerit: addens. Et quod est deus quod vos eripiat de manu
mea. Quod fides admirabilis illorum iuuentium: o iui
cta corda: o confidemia omni presumptio carere. Non fu
erunt territi: imo audacter responderunt. Deus noster
quem colimus potest eripere nos de camino ignis ar
dentis: et de manibus nostris o rex liberare. Quod si non
luerit: notum tibi sit rex: quod deos tuos non colimus
et aurea statua quam erexit non adoramus. Tunc
nabuchodonosor precepit ut succederet fornax in
septuaginta plus quam succedi consueverat et viris for
tissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus
Sidrach Mishach et Abdenago mitteret eos
in fornacem ignis ardentis. Vincit igitur et vesti
bus suis idutis pieci suere in fornacem. Succen
debat autem fornax nupta. De nitro. de lira. Nupta
est genus bituminis inuentum circa babilonem et ma
xime nutrit ignem. Sed alios fuit ossa olivaru
arefacta cum amurba. Iddori viros illos quod mi
serunt Sidrach Mishach et Abdenago in forma
ce interfecit flamma ignis. Ipsi vero soluti ibant in
medio flammam illes laudantes et benedicentes de
um. Post igitur flammam diminutionem: videtur na
buchodonosor suos adulos et pueros super pru
nas gradietes: et quod tunc erat angelus habitem spiritus
filij dei propter irradiationem vultus in corpore assu
pto: accessit ad hostium fornacis: et dixit Sidrach
Mishach et Abdenago fui dei creduli viri egre
dimini et vixite. Statimque egressi sunt Sidrach mi
sach et Abdenago de medio ignis: et obstupe
factis cunctis dixit nabuchodonosor. Bene
dictus deus Sidrach Mishach et Abdenago: quod
misit angelum suum et eripuit suos suos quod credide
runt in eo. Et infra. A me ergo possumus hoc de
creatum: ut quicquid locutus fuerit blasphemiam contra
deum Sidrach Mishach et Abdenago dispeat
et domus eius vastetur. Adonozavit autem ip
sos pueros et promouit in prouinciam babilo
lenis

lonis.

De p̄sumptione nabuchodonosor regis.

Tertio appet supbia nabuchodonosor i
sui p̄suius cōfidentia et p̄sumptōe. Nam
cū vīsiōne habuisset de arborē magna
ut dicit daniel. 4. c. cuius altitudo p̄tingebat vs
q̄ ad celū: et aspectus illius in oēm terrā: et rami
eius pulcherrimi: et fructus eius nimis: et esca
cium in ea et subtus eam habitabāt bestie agri:
et in ramis eius cōmorabāt auēs celi dixissetq̄
daniel: arbor ista tu es: q̄ magnificatus es et i
ualuisti: et magnitudo tua creuit: et puenit vsq̄
ad celū: et p̄as tua in terminos vniuersę terre:
Verūm vidisti sc̄m descendere d̄ celo et dicere
succidite arborē et dissipate illā: attamē germen
radicū eius i terra dimitte: et vinciat ferro et
ere in herbis foris: et rore celi cōspersat: et cū
seris sit pabulū eius: donec. 7. t̄p̄a cōmutentur
super eū. Nec ē ierptatio. Eiciēnt te ab hoī
bus: et cū bestiis ferisq̄ erit habitatio tua: et se
nū q̄si bos comedes et rore celi iſideris. Septē
quoq̄ t̄p̄a mutabuntur super te: donec scias q̄
dīctur dñs excelsus in regno hoīum: ut cūcū
q̄ volueris det illud. Quō autē p̄cepit ut relinq̄
ret germen radicū eius. i. arbor regnum tuū tibi
manebit: post q̄ cognoueris p̄tatem eē celestē
Quāob̄rē cōsiliū meum rex placeat tibi et p̄cā
tua elemosynis redime. Post oīa ista deābulā
do i aula nabuchodonosor cepit cogitare de vi
sione et v̄bis daniel. et confidēs in sc̄p̄o dice
bat. Nōne hec ē babilon ciuitas magna: quā
ego edificauī in domū regni in roborē fortitū
dinis mee: et in glia decoris mei: q̄. s. ipse ba
bylonē ampliauerat: nō q̄ principaliter edificaf
set. Reputabat ergo dēni daniel q̄si trufaticus
et minime ponderādū. Nota hic q̄ Hiero. su
per isto passu dicit q̄ nabuchodonosor in p̄in
cipio acceptauit v̄ba daniel et elemosynas mul
tas fecit: iccirco ad mēses. 12. dilata ē in eū inia
Sed q̄ postea ambulās in aula gliauer dice
bat. Nōne hec ē babilon rē. Bonū misericor
die perdidit malo supbie.

De flagello quo puniuit de⁹ nabuchodono
sor.

Capitulum .2.

Tupēda sūt que legunt de punitiōe na
buchodonosor. Nam ut sequit in tex. da
niel: cū adhuc eēt sermo de quo supius
narratū ē in ore regis: vox de celo ruit. Tibi dī
nabuchodonosor rex. Regnū tuū s̄ijate: et ab
hoībus te eiciēnt: et cū bestiis ferisq̄ erit habi
tatio tua. s̄ enūz quasi bos comedes: et. 7. t̄p̄a

mutabūtur sup te: donec scias q̄ dīctur excel
sus i regno hoīum. Eadē hora sermo cōpletus
ē sup nabuchodonosor. hic queri solet vtrū de
nabuchodonosor posita v̄ba sint. Et circa hoc
tres inueniūtur opīones.

Prima eorū q̄ dicit q̄ ista mystice sūt intelligēda.
Secunda eorū qui dicunt q̄ fuit mutatus in
bestiam.

Tertia eorū qui asserunt q̄ fuit mutatus q̄si
in bestiam.

Prima ē opīo eorū qui dicūt q̄ ea que de
nabuchodonosor legunt mystice nō literaliter sūt
intelligēda. Dicūt ergo fm nico. de lira q̄ hec ē
metaphora de diabolo: q̄ in fine seculi cōsequet
maiorē glia q̄ angeli q̄ non peccauerūt. Sz
hoc falsū ē: q̄ p̄cni diaboli ē irremissibile. Se
cūda optmo ē eorū q̄ dicūt q̄ vera sunt ēt l̄rali
ter que scribūt de nabuchodonosor: et q̄ fuit
mutatus in bestia. Sic videt dicere Josephus
Contra quē dicit nico. de lira: q̄ h̄ vaciter nar
ret h̄storiā veteris testamēti: in q̄ vult expone
re: aliquando turpiter deficiit: sicut de nuditate
Ade in statu innocentie dicit: q̄ nō erubescēbat
et rōem assignans addit: q̄ Adam tūc viue
bat simplicitate bestiali: sicut pueri ante vsū rō
nis non erubescunt de sua nuditate. Sed hoc
ē falsum: q̄ sic per p̄cni melioratus fuisset stat⁹
p̄imi hoīs: q̄ post adeptus fuisset vsū rōnis.
Sic in p̄posito. Sed contra hoc possz q̄s indu
cere tex. Aug. ad Bonifaciū q̄ ponitur. 17. q.
4. c. Adīroz. nabuchodonosor igit regem iten
de: q̄ cā supbie de hoīe in bouem ē mutatus: at
q̄ a regno suo p̄fugus recedēs nō ante regnū
recepit: q̄ cōuersus deū p̄dicauit. Possumus
rūdere q̄ aug. loquitur sic: q̄ ut bos pascēbat se
no: et nō q̄ realr fuerit in bonē conuersus. Tō
tertia opīo cōior et v̄ba ē fm nico. de lira q̄ bi
storia vera ē literalr. Ex qua colligitur: q̄ na
buchodonosor p̄didit vsū rōis p̄ amentiam:
et sic factus ē quasi bestia: q̄ vita hoīs non dis
sert a bestiali vita nisi per vsū rōis fm illud
Ar. i. c̄tbi. Adula q̄dem oīo bestiales vidētur
eē: pecudū vitā eligentes. Sz q̄busdā duruz ac
difficile videt quō nabuchodonosor nutrit⁹ in
delitijs ponit tā diu vesci feno et herbis: et quō
absq̄z vlla laceratōne corporis suauiter bestias
vixerit. Et hiero. respondet sic. Quid mirum
est si ad ostendendam potentiam dei et humili
andā regum superbiam hoc dei iudicio sit pa
tratum. nicola. vero de lira dicit q̄ furia ho
minis deordinat: et quasi bestialcm facit. Et

ex hoc sequitur q̄ aliqua sūt possibilīa ⁊ delectabi-
lia q̄ ante nō erāt ppter trāsmutatōem nature:
sicut mulierib⁹ p̄gnatib⁹ carbonēs: vel terra
fit cib⁹ delectabilis: ppter nāe deordinatiōem:
q̄ tū eis alias sūt abhominabilia. ⁊ uriosi ēt cū
bestijs cōtrahūt familiariatē ppter quādā assi-
milatiōez ad eas. Et ppter hoc bestie nō devo-
rabāt nabuchodonosor: sic: erpūcto habet q̄
canes ferocissimi nō nocēt famis nālī vī amen-
tibus. Sz adhuc querit. Quare nō fuit ligat⁹.
⁊ detentus. Rūdet Mico. de lira: qz infirmitas
fuisse aggrauata ⁊ hoies sui sciebāt p reuelatio-
nē danielis q̄ in cāpis nō morerēt: sed i regnū
finaliter restitueret. Ex quo regnū fuit illo tpe
gubernatū p principes: ⁊ maxime p danielē:
q̄ diligebat regē. Et qz p danielis reuelationez
sciebāt regē restitūendū: nullū aliū audebāt iteri
statuere ne nabuchodonosor postea restitūt⁹ pu-
niret eos itaqz reos criminis lese maiestatis. vī
filius ei⁹ Eulmorodach p illo tpe regnauit: ⁊
postea cessit patri.

De fructuosa penitentia nabuchodonosor.

Capitulum tertium.

Reuolatur benignitas dei peccatores
p quos qñqz flagellat: vt si tandē ad pe-
nitentiā redire velint illoz misereatur.
Iō nabuchodonosor ad se cōuertit ⁊ humiliatū
nō spreuit: imo misericordie sue finē dignatus
ē ei apire. Et h̄ in textu danielis nō sūt posita
que sequūtur: tū qz magister in historia illa recit-
tat: nō ē visum supflūū in hoc loco inscribere: vt
sic meli⁹ intelligam⁹ fructū cōmēdatōis ei⁹. Re-
fert igitur magi in hist. q̄ nabuchodonosor nō
corpis mutatōem: sz mētisalēnatōem passus
ē: ⁊ ablat⁹ ē ei vsus lingue: ⁊ herba data ē inci-
bū: ⁊ videbat sibi q̄ bos ēēt i ānciorib⁹ ⁊ leo i
posterioribus sūm mysteriū tyrānoz: q̄ in pria-
tate voluptatib⁹ dedit: ⁊ ceruicōsi iugo Beli-
al subdūtur: in fine vō iterficiūt diripiūt ⁊ con-
culcant. Adulti quoqz egrediebāt ⁊ videbāt eū
Solus daniel nō egrediebāt: qz toto tpe aliēa-
tōis eius orōni p co vacabat: ⁊ ad p̄ces ei⁹ an-
ni. 7. quos rotidē dñs dixerat tpa in. 7. mēses
conuersi sūt: in quibus. 40. dies isaniā p̄neba-
tur: ⁊ p alios. 40. reuersus ad cor hois fiebat:
⁊ supplicabat deo: adeo q̄ ex nimio actu oculi
eius vt caro facti erant: ⁊ itēz p alios. 40. dies
vtebatur in isaniā: donec septē mēses cōple-
rent. Post quos reuocatus ē: non tū regnauit
statim: sz statim sūt pro eo septē iudices ⁊ vsqz ad
finē septem ānoz p̄niam egit: panes ⁊ carnes

nō comedit: ⁊ vinū non bibens: leguminibus
vtebat: ⁊ herbis iuxta consiliū Daniel. Et hac
p̄nia cōpleta regnauit iterum ⁊ benedixit aliis i-
mū. Et sūm Mico. 8. lira mortuus ē i statu salu-
tis. Iō dicit Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodono-
sor. q̄ p̄nia eius fuit fructuosa. Illius igit exē-
plo studeamus ⁊ nos p̄cā nostra corrigere: vt
sic p̄cipes fieri valeamus eterne vite: in q̄ vi-
uit gl̄iosus deus per omnia secula seculozum.
Amen.

Sermo. 17. de iudicio dei contra Antiochū
in iudeos seuiētem.

Eperiuntur ho-

nes qui oī clemētia deposita se-
ris ac beluis crudeliores existūt
Quidnā de Antiocho dicem⁹
imanissimo rege q̄ iudeos acri-

ter ē persecutus. Vñqz vt patebit oēs bestias
crudelitate sua antecessit. Contra quē deus iu-
stus vindictā suā exercuit illūqz tādem humili-
auit atqz p̄nauit. Recito in hoc sermōe de iu-
dicio dei contra Antiochum in iudeos seuiēte
dicem⁹. Cōtemplabimurqz more nostro tria
mysteria.

Primum dicitur feritatis.

Secundum penaltatis.

Tertium generalitatis.

De crudelitate antiochi. Caplm .I.

Dam ferus atqz crudel antiochus ex
q̄ tuerit i hoc mysterio apiendū est. Et h̄
Tho. fa. se. q. 159. dicat q̄ dñs ē inter
seuitiā ⁊ crudelitātē: qm̄ pprie seuitiā dicit sūm
q̄ aliquis i penis iserendis nō p̄siderat aliquā
culpam eius qui puniūt: sed solū hoc q̄ dele-
ctatur in hominū cruciatu. Crudelitas vō at-
tendit culpā in eo q̄ punit: sed excedit modum i
puniēdo. Vnde crudelitas differt a seuitiā: si-
cut malicia humana a bestialitate vt p̄. 7. etbi.
Verūtamē large pōt crudelitas noiari p̄om-
pitudo volūtatis ad effūdēdū sanguinē huma-
nū. Et sic fuit crudel ⁊ feral valde antiochus
Quod p̄z triplr.

Primum in hierusalem captione.

Secūdo in rabida ordinatione.

Tertio in matris ⁊ filioz occisione.

De multitudine interfectoz: ex iussu antiochi.

Rūno appet crudelitas antiochi i birlz
p captōe. Vt. n. scribit. 2. Adachabe. 5.
c. p̄fect⁹ antioch⁹ ex egypto esserat⁹ aio
ciuitatē birlz armis cepit. Iussit at militib⁹ in
terficere

derficere nec pascere occurrantibus: et p domos
ascendentes trucidare. Et erat ergo cedes iu/
uenu ac senioꝝ: mulierꝝ et natoꝝ exterminata:
virginuq; et paruuloꝝ neces. Erant autē toto tri/
duo octoginta milia interfecti: nō minus autē
venūdau. Mota hic ppter ea qz oia antiochi ge/
sta ex libris Adachabeoꝝ sumunt: qđ Adicro.
In argumēto in libris Adachabeoꝝ ait. Adach/
abeoꝝ liber lz nō habeat i canone hebreoꝝ:
tñ ab ecclesia inter diuinoꝝ libꝝ annumerat
historias. Insup aduertēdū qđ de bñdict pmit/
tebat pplm sic turbari ppter crescentes iniq/
tates. Nā vt dicit. i. Adachabe. i. c. In diebus
antiochi exiere ex israel viri iniqui: et edificauē/
runt Gymnasiū in hierosolymis fm leges na/
tionū: et fecerunt sibi pputia: et recesserunt a te/
stamento sancto: et iuncti sunt nationibus.

De alijs interfecis.

Ecūdo apparet crudelitas antiochi i ra/
bida ordinatione. Nā expoliari et pro/
phanauit tēplū. Et reuersus antiochiā
misit quēdā principē appolloniū noie cū exerci/
tu, viginti duoꝝ milū: q discurrens p ciuitatē:
ingentē multitudinē pemit et interfect. Nō mul/
to post misit quēdā antiochenū: q cōpelleret iu/
deos: vt se trāsferret a patrijs et dei legibꝝ et eos
q nollent trāsire ad instituta gentiliū interficeret
Que mulieres delate sunt natos suos circūcidif/
se. Quas infantibꝝ ad vbera suspensis: cū pu/
blice p ciuitatē illas circūduxissent p muros pci/
pitauerūt. Alij vō ad primas coeuntes spelun/
cas et latenter sabbati diē celebrantes: cū indica/
ti essent cuidā Philippo pposito antiochi flā/
mis succensi sunt.

De matre occisa cū septem filijs.

Ertio apparet crudelitas antiochi i ma/
tris et septē filioꝝ occisione. Erat vñq;
mater qđā septē filios habēs. Et vt dī
2. Adachabe. 7. c. dū a crudeli antiocho ppele/
rent: vt p prias leges carnes porcinas comede/
rent maior natu dixit. Idarati sumꝝ mori ma/
gisq; prias et dei leges puaricari. Fratꝝ rex ius/
sit sartagines et ollas en eas succendi: eiꝝ q sic
locutus fuerat amputari linguā: et cū capitis
abstrahi: summas qꝝq; manuū et pedū pēdi ce/
teris eiꝝ fratribꝝ et matre inspicientibꝝ: sicq; in
sartagine torqueri donec morerēt. Interz vō
ceteri vna cū matre se horrabant mori fortiter.
Idost et secūda similia tormēta paties extinctus
est: q i vltimo psumꝝ dixit. Tu qdez scelestissi/
me in pſenti vna nos pdis: lz rex mūdi defun/
ctos nos p suis legibꝝ in eterne vitę resurrectio/
ne suscitabit. Idost istū ternꝝ illudit: et linguam
postulatꝝ cūo pūlit: et manꝝ cōstāter extendit: et
cū fiducia ait. E celo ista possideo: sed ppter dei
leges nā hec ipsa despicio: qñ ab ipso ea me re/
cepturū spero. Luculq; admiratibꝝ adoleſcētis
cōstātia expirauit in tormētis sartaginis: sicut
et alij. Vexat iā quartus similibꝝ cruciantibꝝ: de
inde quintus: et tandē sextus. Que dū agrent:
mater sapiētia repleta: cogitationi seminec ma/
sculinū animū inferens: dicebat ad filios. Ne/
scio qualiter i vtero meo apparuiſtis. Neq; n.
ego spiritū et animū donauī vobis et vitā: et sin/
guloꝝ membra nō ego ipsa ppegi: lz mūdi crea/
tor q formauit hominū natiuitatē: quicq; homi/
nū inuenit originē: et spiritū vobis itez in mi/
sericordia reddet et vitā sicut et nūc vosmetipsos
despicitis ppter legē eius. Remāte adhuc se/
ptimo iuniorē: multa pollicebat antiochꝝ: vt dei
leges cōtēneret: suadebatq; matri: vt ad hūllz
induceret. Que inclinata ad filiū Hebraica lin/
gua dicebat. Et ille miserere mei: q te in vtero no/
uez mēses portauī: et lac triennio dedi et alui: et
in eratē istā pdari. Aspice celū et terrā: q oia se/
cit deꝝ. Illuz honora et cū fratribꝝ mori non ti/
meas. At adoleſcens animosior factus: exclā/
mans dicit. Quē sustinetis. Nō obedio prece
pro regis: sed pcepto legis: q nobis data est per
Adoyſen. Tu vō qui inuentor ois malicie fa/
ctus es: nō effugies manū dei. Quare acriꝝ in/
dignatus tyrānus et istū in dño pſidētē iter du/
ra tormēta cōpulu mori. Monissime post filios
et mater supplicijs consumata est.

De honoribili pena et plaga Antiochi cru/
delis. Capitulum. 2.

Non ē abbreviata manꝝ dñi: q tādē ini/
quos et malos boies pſternit foriter et
humiliat. Ecce Antiochi exēplū verita/
tem huius rei nobis apertissime pandit de ipſiꝝ
ergo penalitate in h scdo capitulo cru differen/
dum de quo tria cōsideremus.

Primo plagam.

Secundo nōciam.

Tertio penitentiam.

Primo cōsideremꝝ Antiochi plagam.
p Vt. n. scribit. 2. Adachab. 9. c. Eū re/
diret de pſide et frigia spirans aio pten/
dit hierosolymā redire: illāq; delere funditꝝ di/
cens velle illā cōgeriem sepulchꝝ iudeoꝝ esse
factū. Sz q vniuerſa cōspiciat dñs: pculsit eū i
sanabili plaga. Apprehenditq; eū dirus dolor

viscerum: et amara intestinoꝝ tormēta. Insuper cō
tigit illū i ipctu eūre de curru cadere: et in graui
collusione corpis membra verare. ꝑ acceꝝ sunt
carnes eiꝝ. Vmibꝝ scaturit: et fetore nimio vul
neꝝ grauabat exteriꝝ. Et q paulo añ spdera ce
li ptingere se arbitrabat: cū nemo poterat ꝑ in
tolleꝝ anā fetoris portare. Scđo ꝑfideremꝝ An
tiochi noticiā. Di. n. añ Greg. oculos qꝝ cul
pa claudit: pena apit. Jō sic ꝑcussus Antiochꝝ
cepit ad sui agnitiōē venire: non valens et ipse
suipꝑi ferre fetore: pariter et dolore. Dicebat
qꝝ. Justū ē subdiu eē deo: et mortale nō paria
sentire de deo. Tertio ꝑfideremꝝ Antiochi pe
nitentiā. In toruꝝqꝝ verationibꝝ Antiochꝝ ꝑe
nitentiā egit: sꝫ i fructuolaz: qꝝ vt dicit Bon. in
4. di. 14. Dolebat de peccatis suis: nō ꝑꝑ diui
nuz amozē: sꝫ ꝑꝑ penā quā sibi ꝑꝑter sua delicta
iminere ꝑspiciebat. Jō dicit tertiꝝ. 1. Adachab.
9. c. Rabat aut scelerꝝ dñm: a quo nō erat mi
sericordiā ꝑsecuturꝝ: et ciuitatē ad quā festinās
veniebat: vt eā ad solū deduceret optabat liberā
reddere: et indeos equales Atheniensibꝝ factu
ruz pollicebat: ꝑmitēs adhuc tēplū qđ ꝑꝑter
poliauerat ornatuz optimis donis: et multipli
catuz scā vasa: et indeū esse futurꝝ. Tñ cū a deo
nō acceptaret oratio eius: homicida et blasphe
mus pessime ꝑcussus peregre in montibꝝ mise
rabili obitu vita functus est.

De generali punitione hominū crudelium:
qui qualia fecerūt talia passi sunt. Cap. 3.

Generaliter vt i pluribꝝ adeo moleste tu
lisse: vt crudelitate pena eos acerbissime
mactauerūt. Nec soluz Antiochꝝ ꝑ crudelitate
punitꝝ est: sꝫ etiā qñ innumeri sui similes exter
minati sunt de terra viuentiū. Ꝓcirco i hꝝ my
sterio adducemꝝ ꝑꝑ plurimū exēpla: vt sic deꝑre
hendamus generaliter crudelitātē exosam deo
Qui cū sit nā misericors et ꝑꝑ: aduersus crude
les tñ efficit durꝝ et rigidus. Scribit ergo Ju
dic. i. c. qꝝ. Adonibezech crudelis capꝝ a iudeis
in bello: cecis summitatibꝝ manuū eiꝝ atqꝝ pedū
dixit. Septuaginta reges āꝑutatis summitati
bus manuū ac pedū colligebāt sub mēsa mea ci
boꝝ reliqꝝas. Sicut feci: ita reddidit mihi deus
De cyro rege crudeli refert Justinꝝ qꝝ postqꝝ
adolescētulū filiū Thamaris regine massageta
rū cū tertia ꝑꝑ copiaz deceptisset: simulato me
tu qñ fugies et istructa castravino epulisqꝝ de
seruisset: iursecissetqꝝ: a mīse Thamarī supatꝝ
ita qꝝ ducēta milia ꝑsarum simul cū rege deleta

fuere: et late cladio nec nunciꝝ supfuit. Jꝑꝑꝝ ca
put amputatū i vtrē humano sanguine plenoz
iussit regina cōijci diceꝝ. Sata te humano san
guine quē. 30. añs fuit. Narrat Suetonius
de ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ cesaris: qꝝ nullꝝ fere triēnio supu
xit: nullusqꝝ nālī morte obiit. Mā ꝑꝑ naufragio
pars ꝑꝑio defuncta ē. Quidā se illo pugione qꝝ
cesare vulnerauerāt occiderūt: vt aperte mon
straret cedē illā nec deo nec hominibꝝ placuisse
Viginti nāqꝝ et tribꝝ vulneribꝝ ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ Cesar
occubuit: anno. 56. etatis sue. Mero. 6. roma
noꝝ ipator: qꝝ vt scribit Jꝑꝑliniꝝ. li. 7. de natura
li histozia natꝝ est ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ pedibꝝ: et crudelissi
mus ac viciosus valde fuit. Post multa facino
ra audiens Sergiū Salbā a militibꝝ in hispa
nijs vbi ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ erat ipatorꝝ electū. secūdu Suet
oniuꝝ tribunos et centuriones de fuge societate
tēptauit: et nullū habuit sibi ꝑꝑsententē. Nocte
misit ꝑꝑ amicis et nil sibi renūciabat ab aliquo.
Jꝑꝑꝝ cū paucis hospitiꝝ singuloꝝ adiit. Verū
clausis omniuz foribꝝ nullo i fidēte i cubiculū re
diit. Regiū deinde ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ cuiꝝ manu ipse
periret: sꝫ nemine repto: ego ingit nec amicum
habeo nec inimicū. Et cucurrit vt se ꝑꝑꝑꝑꝑꝝ
in Tiberim: sꝫ reuocato ipem: cū iā noꝝ iret in
diē equū ascēdit: qñtuor solis comitātibꝝ. De
inde cū ad diuerticulū vētū cēt circa quartū mi
liariū dimissis eqꝝ ꝑꝑꝑꝑꝝ et arūdines semitā
agere nec nō strar: sub pedibꝝ veste ad primaz
villā euasit: diuertitqꝝ i parulā casam. Et cum
fames et sitis eū innaderet: fordidum panē sibi
oblatū spreuit. Bibit tñ aliquātulū aque tepide
Inter moras ꝑꝑꝑꝝ se hostē a senatu iudicatū:
et qñ vt puniat more maioꝝ. Interrogatū qua
le id pene genꝝ esset: cū diceret fm Eutropium
nudi bois cernicē furce i ferri: ꝑꝑ publicas vias
duci: et corpꝝ virgis ad necē cedit: et de saxo ꝑꝑ
pitari: cōteritꝝ duos actos pugiones arripuit:
orauitqꝝ vt aliqꝝ se ad mortē capescēdā inuaret
et tēplo. Jꝑꝑꝝ ꝑꝑꝑꝝ uabāt: egres quos ꝑꝑ clamo
rez ꝑꝑꝑꝝ quos sensu: qꝝ ꝑꝑꝑꝝ erat vt eū viuū
traherēt. Qđ vt sensu ferrū iugulo appositū ad
quartū ab vrbe lapidē. Et cū semianimis ad
huc eēt irripenti centurioni et penna ad vulnꝝ
posita i aurilū se venisse simulanti: qñ sero dixit
Mero. et hꝝ ē fides: et in hac voce defecit. 37. an
no etatis: et anno. 14. ipij fm Jꝑꝑꝝ et Eutro
piū. Domitianꝝ ipatorꝝ ꝑꝑꝑꝝ crudelitātē iu
sto iudicio dei a cubicularijs suis septꝝ vulneri
bus occisus ē: añno etatis sue. 45. vt diximꝝ in
fmone de cognitiōe supbie. Legit de agnitiōe
co rege

co rege
et airta
fecit et c
narrat a
ponit. A
cūctis ch
Jꝑꝑꝝ
tana sup
laqueo se
centes occ
spectos ba
luz vt dici
si cū inter
occidi sen
in grauiss
da: purigis
pedū in ha
bili fetore:
rijs toꝝ qu
inde quasi
deos cū ga
res viros
fuit. Dicit
de morte
lugentes:
quos in cu
fear in uita
gladio quo
alia inumer
tis cā tacer
fita sunt: vt
seuitta atqꝝ
ipis glori
Quibꝝ nos
guims effu
gis appellan
Jꝑꝑꝝ qꝝ di
tre suū homi
les: de qꝝ
ingitas ē fra
qꝝ detrahū fra
aues: paupe
singulis. c.
pauertis occi
mentoz qꝝ re
desijs et pau
p. c. qꝝ oblatiō
negat ecclesi
necatoꝝ et c
nō subueniē
Sigs suoz

eo rege q fuit arriana heresi ifect: et p hispaniaz
 et africa pfectus est xpianos: et multos martyres
 fecit et confessorib' linguas abscidit: q vt dicit
 narrat abscissis linguis pfecte loquebant vt etiā
 ponit. L. de officio pfecti ptonis affrice. q tādē
 cūctis effusis viscerib' miserabiliter viā finiuit
 Philatus crudelis in multas incidens calami/
 tates seipsum occidit. Judas ipius desperat:
 laqueo se suspendit. Herodes ascalonita q ino/
 centes occidi fecit: post tantā cedē paruulor' su/
 spectos habens filios Alexandrū. i. et aristobo/
 luz vt dicit magister in hystoria scholastica: qua
 si eū interfici pcurassent: vt ipse regnaret: illos
 occidi fecit. Septuagesimo vo anno etatis sue:
 in grauissimā egritudinē cecidit. Nā febre vali/
 da: pruriginē corporis: colli cōtinuis tormētis:
 pedū inflatōe: vermescētib' testiculis intollera/
 bili setore: crebro hanelitu: et interruptis suspi/
 rijs torquebat. A medicis vo in oleo positis:
 inde quasi mortu' est ablatu. Sciēs autem iu/
 deos cū gaudio moriē suaz expectare: nobilio/
 res viros ex omni iudea collectos i carcere po/
 suit. Dicitq Solome forori sue. Scio iudeos
 de morte mea gauifuros s; potero bre multos
 lugentes: si cū spiriū emiserō cunctos occidas
 quos in custodia seruo: vt sic ois iudea me de/
 flectat inuita: et vt dicit Joseph' in. 17. antiquitū.
 gladio quo pomū purgabatur: se pemit. Sunt et
 alia innumera qsi exēpla hmoi q nos breuiter/
 tis cātaem. Comemorauim' aut q supra po/
 sita sunt: vt ex illis pcpiam: qstū deo displicet
 seuitia atq; crudelitas. S; pleriq; falso i semet/
 ipsis gloriant' et dicūt: h' vito se fore mundatos
 Quib' nos rīdem: q enī absq; humani san/
 guinis effusione: crudeles multi in diuinis elo/
 gis appellant. Et pmi sunt primos odientes.
 Pro qb' dicit Job. i. cano. c. 3. Qis q odit fra/
 tre suū homicida ē. Scdi sunt primis detrahē/
 tes: de qb' dicit. 6. q. i. c. summa iniquitas. Summa
 iniquitas ē fratres detrahē et accusare. Qis. n.
 q detrahāt fratri suo homicida ē. Tertij sunt di/
 uites: paupes nō pascentes. Vñ. 86. di. c. In
 singulis. c. Pāte. Pāte fame moriētē: si nō
 pauperis occidisti. Quati sunt executores testa/
 mentor' q relicta ad ptas causas cū pnt nolūt ec/
 lesijs et paupib' dare. Cōtra q s scribit. 13. q.
 c. q oblatiōes. Qui oblatiōes defunctor' aut
 negāt ecclesijs: aut difficile reddūt: tāq; egētijs
 necatores excōicent. Qui sunt filij parētib'
 nō subueniētes. Pro qb' dicit apls. i. Thi. 5.
 S; q suoz: et maxime domesticor' curā non

h' fidē negauit: et est infideli deterior. Et vt bre/
 uiter cōcludam' oēs q primos iniuste psequūt
 illiq; sunt ifesti: homicide crudeles nūcpāt fidē
 p; d pe. di. i. c. Homicidiū. c. Homicidior'. c.
 Tria sunt genera. Sim' q demētes et pij quate/
 nus crudelitate reiecta dignos reddam' nosmet/
 ipsos ad habēdā h' grāz et i futuro sempiternaz
 gloriā: i q viuūt et regnat de' p oia se. sc. Amē.

Sermo. 18. de cognitione dei: et de debito si/
 bi exhibendo bonore ac cultu.

Moniam deus oculis

et remotissimus est a sensu vt docet
 An. i. plogo meiba. i. varias opinio/
 qz opinioēs error' hoies dilabunt

et aut negāt eē deū: aut deos plures cōfingūt:
 aut ea q de diuinaz psonaz pluralitate fm dei
 traditōes dicunt: acceptare nolūt. Inde fit vt di/
 uin' cult' minuat: neq; debita exhibeat i reue/
 rētia ipfi deo. Quare i h' smone de deo glorio/
 so meruo ptractādū cēlui: vt sic eū agnoscētes
 maiestātē ei' honore debito psequimur. In supio/
 rib' nāq; de timore suoz iudicioz dixim': am/
 mō vo circa bonore q sibi debet a nobis ifuda/
 bum'. De deo igit tractaturi: tria mysteria eluci/
 dare conabimur.

Primū dicāt cogitationis generalis.

Secundū vnitatis essentialis.

Tertiū trinitatis personalis.

De generali cognitione dei. Cap. .1

Q nādi sunt oēs hoies mūdi vt deū co/
 gnoscere studeant: qz sine cognitōe dei
 cetera qz q grandia extimari pnt: pua/
 sunt et vilia. Et q de' Hiere. 9. di. Nō gl'iet
 sapiēs i sapiētia sua: nec diues i diuinjs suis nec
 gl'iet fortis i fortitudine sua: s; i h' gl'iet et gl'iat:
 scire et nosce me: qz ego suz dñs. Verūm qdaz
 deū eē minime credūt. De qb' dicit dama. In
 trī pualuit pnitiosa boiuz malicia: vt dicant nō
 eē deū. De his loquit sic Tull' i p de nā deoz
 Quidā dixerūt totā de dijs imortalib' opinio/
 nē eē factā ab oib' sapiētib' republice cā: vt
 quos ratio nō posset eos ad officiū religio du/
 ceret. Inuiusmodi falsitatis sectatores: qd aliō/
 q fatuos dixeriz. Cogitare nāq; vl dicere deū
 nō eē: nō nisi ex stulticia puenire potest. Ideo
 psalmista inqt. Dicit insipiens i corde suo: nō ē
 de'. Et hiere. 4. dicit de'. Stult' popul' me'
 me nō cognouit: filij isipiētes sunt et vecordes.
 Quare aut stulticia sit cogitare q nō ē de' ap/
 paret ex h': q rōnabiliter gl'iet potest si veit co/
 gnoscere deū.

gnoscere deum esse ppter quinque specula q̄ de
um esse apertissime manifestant.

Primum dicitur naturalis legis illuminatio.

Secundum scripture testificatio.

Tertium mundi productio.

Quartum creaturarum ordinatio.

Quintum omnium desideratio.

De nātis legis illuminatōe i cognitōe dei.

Primū speculū in quo lucet vītas diuī.
nī ē dī nātis legis illuminatio. Ab ip
so vtiq; sumo patre accepimus nātē le
gē: quā glībet rōe vīens cognoscere pōt q̄ de
c. Nā posito q̄ aliq; mor natus exponeret nō
trireturq; aut in maria marinis beluis: aut i fili
ua a feris idominis: nec videret vñq; vel audi
ret qēq; de deo dici: q̄primū ad ānos discretio
nis attingeret ex lūmīe rōnis nātis cognoscēt
q̄ deus ē: i; in p̄ticulari errare poss; credēs de
um ēē aliquā creaturā. De oīa p̄bāt r̄ robo
rant dīcus r̄ testimonio sapiētū. Inq̄ Aug.
in li. de fide ad Petrū. Nihil tū nouit mens:
q̄tūz deū ēē: r̄ lē. Et Damascē. Cognitio exi
stendi deū nobis nātī inserta ē. Et Dgo d̄ scō
victore. Sic deus cognitōem suā in hoīe rēpe
rauit: vt sicut qd ēēt non posset cōprehendi: ita
q̄ ēēt non posset ignorari. Et Cicero li. i. qō
num tūsculanaz. Nemo hoīum tā imānis: cu
ius mētē nō ibuerit diuinitatis opinio. Et idez
li. i. de legib; . Nulla gēs ē tā imānē facta tā se
ra: q̄ nō ē si ignoraret q̄l hīc deū debeat: non
tū habēdū sciat. Et hoc idē li. i. d̄ nā deoz ait.
Pythagoras iussu Atheniēsū vbe r̄ agro ex
terminatus ē: libzq; ei cōbustis: ppter hoc
q̄ hoc cōe vix in dubiū reuocauerit. In. 2. ve
ro de natura deoz dicit. Nā nisi cognitū com
p̄hensūq; animis idē haberem; s; m q̄ deus ē
nō tā stabilis eius opinio pmaneret nec confir
maret diuturnitate t̄pib; : sed vna cū seculis eta
tibusq; hoīum inueteraret.

De testificatōe scripture i cognitione dei.

Secūdum speculū in quo cognoscere
possum; q̄ deus ē dī scripture testifica
tio. Oīs q̄p̄e scriptura vtriusq; testa
mētī deū esse predicat. De quo sic incipit p̄inci
piū. Den. In p̄ncipio creauit de; celū r̄ terraz
r̄ vsq; ad finē magnalia dei clare p̄clamat. Ne
q; opus ē singula recensere: q̄ de deo continēt
in illa: cū vt diximus tota circa dei vīctis my
steria sup̄ēda verset. Doctores isup̄ sci illi; scri
pture iēp̄tes eruditissimi d̄ deo glīoso loquūt
quoz aliq; dicta h̄ iēponēda duxi. Inq̄ Cal.

Stodorus sup̄ ps illū. Magn; dñs r̄ laudabi
lis nimis. Deus ē vīus icxplicabilis: pietas i
cōprehēbilis: sapiētia iēstabilis: cui; Na diffi
nūo ē: sinez in suis laudib; nō habere. r̄ Boe
tius li. de tri. Deus ē cē pulcherrimum fortissi
mūq; : Ne vñū in quo null; numer; : nullū i eo
aliū: p̄terq; id qd ē. Et Anselm; in p̄sologion
Deus ē pulchritudo q̄ nō vī: odor q̄ olphatu
nō capit: sapor q̄ non cognoscit: bonitas q̄ nō
sentitur. Et Greg. in moralibus. De; ē vīuī
ficatix vīus: cā caulaz: vīta vīuentium: rō rō
nabilium creaturarum. Et Aug. li. i. de libero
arbitrio. Deus ē quo nil superius ēē cōstat: et
nus icōmutabilis. Et Aug. 15. de trinitate.
Deus ē q̄ est oīum potentissimus: speciosissi
mus: brīssimus: quē mori mutari corumpi ē i
possibile. Et Aug. li. de Na religione. Deus
ē icōmutabilis nā: p̄ma vīta: p̄ma essentia: p̄
ma substantia. Et aug. 5. de trini. c. 3. De; est
substantia: vel vt meli; dicat; cētia: cui ipz esse
maxime ac vīss. mē cōpetit. Nota hic q̄ nomē
substantie s; m cōem hoīum acceptōem a substi
tendo vī dici s; m Aristo. in predicamētis. Et
s; m hoc substantia grece vsa dicit; qz subsistit.
Corpus aut qz subsistit: substantia dī. Vnde cū
forma pura q̄ deus ē: nulli subsistat p̄prie sub
stantia dici nō pōt. Vex absolute nomē substā
tie sumitur: s; m qd dī qz substantia ē qd non ē
ab alio: sed ip̄ ex hoc ē qd p̄prie ita se vīute cō
sistit. Et sic pōt dici cā p̄ma substantia. Vnde
Alicēna li. 8. c. 4. Quāuis refugiam; d̄ deo
dicere nomē substantie: nō tū intētiōem: cuius i
tētiō ē res hīs quiddatē stabilē: cuius esse ē
ēē: qd nō ē in subiecto corpe vel aīa. Et ppter
hoc dici potest substantia. Adeliū tamē dī esse
tia. Sicut. n. ab eo quod ē scire dī scia: ita ab eo
quod ē ēē dicta ē essentia. Et qz ille maxime est
q̄ dicit: ego sum q̄ sū: iō. p̄prie dī essentia scdm
Hiero. ad damasuz papā: qm ip̄ ē origo r̄ p̄i
cipiū essendi: r̄ quod ē a quo ē: quicqd est scdm
Algaceleū. 2. mēba. r̄ qz nostrū ēē: cōpatiōe
illius ē nō esse: sicut dicit; Plato in timeo. Vbi
losophi ēt qui rectā i hac pte mētem tenuerunt
de deo magnificē multa dixerūt. Alicēna. 8.
mēba. sic ait. Deus ē bonitas pura in deside
rio oīum. Et Cicero in p̄mo de nā deozum.
Deus ē quo nihil beatius: nihilq; bonis oībus
affluentius excogitari pōt. Et in. 2. de nā deo
rum. Deus ē natura prestans quo nihil meli;
Et Albumasar in maioribus introductōibus
Deus ē mouens omnia imobilis icorruptib;
lis altissimus

lis altissim^o: cuius nomē est benedictū et exalta-
tum exaltatōe maxima. Et Ari. i primo d celo
et mūdo. Deus ē apud quē est vita fixa: sempi-
terna in secula seculorū: q̄ nec finit nec deficit. et
12. metha. Deus ē nobilissimus oīum entium
et nūbilio nobilius.

De mūdi pductione ad cognitōem dei.

tertium speculū quo cognoscere pote-
rim^{us} deū eē dicit mūdi pductio. Nā p-
ductū hunc mūdum credim^{us} ab aliquo
potente sapiente optimoq; artifice. Hic autē eē
nō potuit nisi de^{us}. Nā si cūcti reges et pbi quot
quot fuerit: quot sunt: et eruūt conueniret i vnū
nec minimū florē pducere possent d nouo. Jō
aut Sapiēs. 14. c. Sap. a magnitudie speciei et
creature poterit creator eorū cognosci. Et aug.
li. de ci. dei igt. Exceptis pphetis vocib^{us} mū-
dus ipse ordiatissima sui mutabilitate et mobilita-
te et visibilitū oīū pulcherrima spē: q̄damō tacite
et scī se eē et nisi a deo ineffabilr atq; inuisibilr se
fieri potuisse pclamat. Et aug. li. x. cōfessionū
Interrogam^{us} de deo meo celū solem et lunā et
stellas: et rīdere mibi. Neq; nos sumus quod
q̄ris. Et diri omibus q̄ circūstāt fores carnis
mee. Dicite de deo meo aliquid. Et exclamaue-
rūt voce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio
mea: intentio mea: et responsio eorū spēs eorum
Et de hoc Job. 12. c. Interroga iumenta: et do-
cebūt te: volatilia celi: et indicabūt tibi. Loque-
re terre et respondebit tibi: et narrabunt pisces
maris. Quis ignorat q̄ hec oīa man^{us} dñi fece-
rit. Act. 14. c. di. insti. Dipheus igt vetu-
stissimus poctay dñm deū vex et magnum pti-
mogenitū appellat eo q̄ ante ipm nūbū sit gēni-
tū: et ab ipso cūcta sint generata.

De creaturarum ordinatione ad cognoscē-
dum deum.

Partū speculū in quo oēs possūt ine-
stigare deū eē dī creaturay ordinatio.

Quia. n. que sunt in vniuerso: in tāta re-
rum varietate ordinata sūt ita q̄ Ari. dicit i. 12
metha. Nihil nālium aut in celestibus aut i ter-
restribus ē sine ordine. Videmus nāq; cōtra-
rias nās ignis et aque: acris et terre: in vnus
mūdi cōseruatōe adinnicem conuenire: et indif-
solubilitr pmanere. Videm^{us} corporay oīū or-
dinatissimos motus. Videm^{us} rex insensibili-
um regulatissimos ad suos effect^{us} innumerabi-
les modos. Videmus corpora supiora in bec
inferiora influere. Et vnde tāta in oībus reb^{us}
mēsurā. Ecce ab ipso deo: d quo ap̄ls ad Ro.

12. c. ait. Que a deo sunt ordinat^{ae} sūt. Ideo
Ari. 1. methaurox. c. 5. ait. Ordinatio eorum
que sunt in mūdo ē ex dispōne primi principij
q̄ est deus glīosus.

De desideratōe oīum in cognitionem dei.

Primum speculū in quo deū eē de p̄bēdi-
mus dī oīum desideratio. Impossibi-
le nāq; ē esse aliqd in appetitu: siue na-
ture siue rōnis: quin illud sit. Impossibile eēt
q̄ graua tenderent deorsum nisi esset centruz
Impossibile eēt q̄ flumina mouerent ad ma-
re nisi eēt mare. Impossibile eēt q̄ aialia pte-
rent cibū: si non eēt cibus. Quia in. 2. de celo
et mūdo dicit q̄ nā non facit aliquid scī vanū
Et in. 3. de anima. natura nihil facit frustra: s; boies appetit cognoscere vītatē et haberi bo-
nitatē. Ergo oī q̄ sit aliquid verum cognō-
scibile: quo cognito mens humana gescat et ali-
quod bonū diligibile: quo adeptō nil vlti^{us} de-
siderare queat. S; hoc in nulla creatura inue-
niri pōt. Ergo oī ponere deum esse. Sed isul-
tāt q̄dam nobis asserentes nō esse opus tam p-
lira disceptatione cōtēdere: vt deum esse mon-
stret. Credimus autē hoc: et firmiter id tene-
mus. Sed vñā non sint de numero illoz de-
qbus dicit ap̄ls ad tītū. i. c. Confitent^{ur} se nosce-
re deū: facis autē negāt: cū sint abhominati et icre-
dibiles: et ad omne opus bonūz reprobi. Si de-
um eē cognoscūt dñm oīum vbi eius obediē-
tia: et suorū obseruātia mandatorū. Si deū cre-
dūt oīporentem et iustū vbi timor eius. Si deū
suū benefactorē existimāt: vbi laus et glīa. vbi
grāz actio. Q̄ dānabilis et fatua multorū cecī-
tas: q̄ dicēdo domine dñe saluos fieri se putāt
His dī 2. math. 7. c. non oīs qui dicūt mibi do-
mine dñe intrabū in regnum celorū: sed qui fece-
rūt voluntatē patris mei qui in celis est.

De his qui plures dicūt eē deos ad cōuincē-
dum eos vñm tñ esse deum. Cap. 2.

Intra eos qui plures eē deos dicunt
in hoc secundo mystērio viriliter insti-
tendū est: vt plenam verāq; d deo no-
titiam habeamus. nam parum esset credere q̄
sit deus: nisi q̄ et vnus tñ sit consueamur. Et
l; simplr pureq; hoc sit acceptandum: tamen
ad conuincendos incredulos p̄bare nitimur
q̄ deus est vnus quinq; modis.

Primus dicitur contrariorum solutio.

Secundus scripturarum testificatio.

Tertius theologorum ratio.

Quartus gentiliū et phorū confessio.

Quintus idolatrarum superstitio.

De cognitione vnius dei ex contrariorum solutione.

Primus modus quo pbamus q̄ deus est vnus dicitur contrariorum solutio. Nam qui deos plures esse voluit arguitur tripliciter. Primo sic. Ex. 3. topicoz bētur q̄ plura bona sūt meliora pauciorib⁹. Sz plēs dij sūt plura bona. Ergo meli⁹ ē ēē plures q̄ vnū. Sed fm̄ Ansel. Q̄ qd̄ ē melius circa deū ē ponendū. Ergo ē ponere plures deos. Secūdo arguitur qz ap̄s dicit. i. ad Corin. 8. c. Siquidē sūt dij multi et dñi multi. Tercio arguitur qz vnū qd̄ qz pfectū est cū pōt pducere sibi simile. Sz diuina eēntia ē pfectissima. Ergo pōt eēntiam sibi simile pducere. Sz eē et posse in diuinis idē sunt fm̄ Dionysiu. Ergo eēntia diuina pducit aliā eēntiā et alia aliā i infinitū. Sed ad primum argumentū rīdet Bon. in. i. di. 2. q̄ dictū p̄bi habet vītātē in bono creato et finito: qd̄ rōne sue finitatis recipit bonitatis augmentū per additionē alterius boni. Nō autē intelligi pōt de bono infinito: qd̄ augeri nō pōt. Ad scdū dicit Bon. i. 4. di. i. q̄ hoc nomē de⁹ sumit tripliciter. Primo nūcupatiue. Scdō adoptiue. Tercio natiue. Apostolus ergo dicit: q̄ sūt dij multi nūcupatiue. Vñ ad p̄bi. 2. c. dixit ap̄s de gulosis. Quoz de⁹ vter ē. Et de amicis dei dicit p̄s. Ego dixi dij estis et filij excelsi oēs. Ad tertiu obiectū dicit Ric. in. i. di. 2. q̄ illud qd̄ adducit de pductōe similis: intelligendū est i generabilib⁹ et corruptibilibus. Neqz ppterca iudicamus solem ipsectū qz non pōt aliū solem generare: nec angelū: qz non pōt generare aliū angelum.

De cognitiōe vnius dei ex scripturarum testificatione.

Secūdus mod⁹ quo pbamus q̄ de⁹ est vnus dicit scripturaz testificatio. Inspiciant oēs scripture tā veteris q̄ noui testamētī: et inueniē⁹ q̄ deus vnus vndiqz pclamat. Vnde Exo. 20. Mōhēbis deos alienos. Et Deut. 3. c. Nō ē alius deus neqz in celo neqz in terra. Et deut. 4. Scito et cogita i corde tuo: q̄ dñs ip̄e sit de⁹ in celo sursum et in terra deorsum: et nō sit ali⁹. Et Deut. 9. Audi israel dñs deus n⁹ vn⁹ ē. Et deut. 32. Videte q̄ ego sum solus: et nō sit ali⁹ de⁹ extra me. Et 2. Reg. 7. c. Magnificat⁹ es dñe de⁹: qz nō ē filius tu: neqz deus extra te. Et 4. Reg. 19. c. Tu es de⁹ solus oīum regū terre. Et 2. Pa

rali. 2. c. Magnus ē dñs deus noster sup oēs celos. Et Judith. 9. c. Tu es de⁹ et nō ē ali⁹ p̄ter te. Et dauid p̄s. 17. Quis de⁹ p̄ter dñm: aut qz deus p̄ter deū nostrū. Et p̄s. 71. Vñ dicit⁹ dñs deus q̄ fecit mirabilia magna solus. Et p̄s. 82. Tu sol⁹ altissim⁹ in oī terra. Et p̄s. 85. Magnus es tu et faciens mirabilia: tu es de⁹ solus. Et sapiēs Eccl. i. Vnus ē altissimus creator oipotēs: rex metuendus nimis. Et Eccl. 36. Nō ē ali⁹ de⁹ nisi tu. Et esaiē. 41. Ego dñs prim⁹ et nouissim⁹. Et esaiē. 45. c. Ego dñs et nō ē ali⁹ et extra me nō ē de⁹. Et idē habetur de sūma tri. et fi. ca. c. 1. et 33. di. c. q̄ ep̄s. et 45. di. c. de iudeis. et 1. q̄. 1. c. bi q̄. et c. paulianiste. et xi. q̄. 3. c. ad mēsa. et 22. q̄. 4. c. figs et 24. q̄. 1. c. loqur. et 26. q̄. 6. c. nō h̄. et 32. q̄. 5. c. puto.

De cognitiōe vni⁹ dei ex theologoz rōne.

Ertius modus quo pbam⁹ q̄ deus ē vn⁹ dicit theologoz rō. Sūt ap̄s theologos. 5. rōes p̄cipue qb⁹ concludit q̄ deus ē vnus.

Prima dicitur potestatis.

Secunda charitatis.

Tertia intellectus infinitatis.

Quarta bonitatis.

Quinta causalitatis.

De prima rōne theologorum. s. potestatis dei ad ostendendam dei vnitatem.

Prima rō dicit p̄tatis quā ponit Bon. di. 2. primi. d. Stat. n. ista q̄ de⁹ sit oī potētissim⁹: ergo poterit facere q̄ omnis alia potentia a sua nihil possit. Ergo si sunt duo dij diuersi in nā: hoc pōt vn⁹ facere et altero q̄ alter nihil possit: et eōuerso. Sz cui potētia pōt auferri nō ē deus: ergo nō sunt duo nec plures dij. Hanc rōem tāgū Lac. in prio lib. di. insti. d. Sit igitur nostri opis qd̄ illa conseques atqz secūda. Vt p̄tate vnius dei mūd⁹ regat: an nemulox. Nemo est qui deū sapiat rōemqz secū putet: q̄ nō vnū eē intelligat: q̄ cōdiderit oia: et eadē qua cōdidit vtute moderetur. Quid. n. multis opus ē ad mūdī regimē lassi: nēdū: nisi forte arbitremur: si plures sint min⁹ habere singulos neruox atqz viriū. Qd̄ qd̄ faciūt bi qui eē multos volūt: qz necesse est imbecilles eē. Si qd̄ singuli sine auxilio reliqz tante molis gubernaculū sustinere non possent. Deus autē q̄ ē eterna mens: ex oī vtiqz pte pfecte cōsumatqz vtutis ē. Quod si verū sit: vn⁹ sit necesse ē. P̄tatis. n. vel vtns absoluta

la recinet

ta retinet suā ppiā firmitatē. Id autē solidū est existimādū: cui nihil decidere. Id pfectum: cui nihil possit accedere. beçille.

De secūda rōe theologozum. s. charitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Ecūda rō ad vnitatē dei ostendendaz
 ¶ dicit charitatis q̄ ponit ab eodē Bon. ubi sup̄a. Nam si sūt duo dij diuersi quoz vterq; ē sūmū bonū: aut vn⁹ diligit alterū vt diligendus ē: aut nō. Si sic cuz vterq; sit sūmū bonū: vterq; diligēdus ē amore frut/ tōis: ergo vtz frut alio. S; q frut alio bono a se indiget illo: ergo vterq; ē idigēs: ergo neuter de⁹. Si vn⁹ nō diligit aliu ergo nullus de⁹

De tertia rōe theologoz. s. infinitatis itel/ lectus ad ostendendam dei vnitatem.

Etia rō dicit intellectus infinitatis.

¶ Ac ponit Scot⁹ di. 2. primi. d. 2. intellectus diuinus ē infinitus: itellect⁹

diuin⁹ cognoscit qdāq; intelligibile perfectissi me: q̄tum ē intelligibile in se. Si sunt duo dij sūt. A et B. A ergo cognoscit B pfectissime q̄tum B ē cognoscibile. S; hoc ē impossibi/ le: q; aut cognoscit B p essentia B: aut non. Si nō: et B ē cognoscibile per eēntiaz. Ergo nō cognoscit B perfectissime: q̄tum B. s. ē cognoscibile. Nihil. n. cognoscibile p essentia pfectissime cognoscitur nisi cognoscat p essen/ tiam suā: vel p aliqd pfectus includēs ipam el sentia: q̄ sit ipa in se. Essentia aut B in nullo pfectius includit q̄ in B: q; tūc nō eēt deus. Si aut cognosceret B p essentiam B ergo actus ipius A ē posterior nāli essentia ipius B: et ita A nō erit deus. Ad actus ipius A sit po/ sterioz ipō B pbo. Ad ois actus cognoscēdi q non ē idem obiecto ē posterior obiecto. Me/ q; n. prior neq; simul natura erit actus cuz ob/ iecto alio ab actu: q; tūc actus posset intelligi si ne obiecto sicut e conuerso.

De quarta rōe theologoz. s. bonitatis ad ostendendam dei vnitatem.

¶ Dicit rō dicit bonitatis. Hec ē Tho.

q li. i. cōtra gentiles. c. 41. ubi ait. Im/ possibile ē esse duo sūme bona: q; qd supabūdantiā dicit vni soli cōuenit. Sed deus ē sūmū bonum. ergo ē vnus solus.

De quinta rōe theologoz. s. causalitatis ad ostendendam dei vnitatem.

¶ Dicit rō dicitur causalitatis: q̄ ponit

a Petro de agla di. 2. primi. Dicit. n. sic. ¶ Donatur q; sunt duo dij: et vn⁹ velū ppe/

trum pducere: et alius nō. Aut Petrus pdu/ cet: aut nō. Si sic: ergo ille q nō vult: non erit deus. si nō: ergo ille q vult nō erit deus. Si di/ dicas q; pepigere pacta: et ita sūt cōcordes: non valet: q; eiusdē effectus possūt eē due cāe tota/ les in eodē ordine cāe. Sed infinita potētia ē cā totalis effectus in rōne cāe prime: ergo rē.

De cognitōe vnus dei ex gentiliū et philo/ sophozum confessione.

¶ Dicitur modus quo pbam⁹ q; deus ē

q vn⁹: dicit gentiliū et phoz confessio. di/ cit. n. Tac. li. i. diuiaz instōnū. ¶ Doe/

te q̄uis deos carminib⁹ ornauerit: et eozū res gestas āplificauerit sūmis laudib⁹ sepissime ta/ men cōfiteat spū vel mēte vna cōtineri regiā oia. Et aug. li. 8. d. ci. dei iducit Platonē qui ait. Deus ē vnus verus et optim⁹ qui cūctia p/ cellit. et Ari. 8. pbifi. Vnū igit monēs magis q; multa o; existere. et in. 12. Albeta. Vnus igit dñatus et vnus princeps. Et Tac. li. i. di. isti. postq; enumerauit opinionones Taleis milefij Pytagore. Anaxagore. Antheistenis. Clean/ tis. Chrysippi. et Zenōis. q de deo varia sūt lo/ cuti: concludit dicens. Phoz tamē snia quāuis sit incerta: eodem tamē spectat: vt puidentiā ef/ se vnam consentiant.

De cognitōe vn⁹ dei et idolatrā supstioe.

¶ Dicitur modus quo pbam⁹ q; de⁹ ē vn⁹

q dicit idolatrā supstio. Mā idolatre q deos multos sibi psecere: supstiose qdē ad talē deuenerūt isamā. Mā vt igit Tho. 2. sc. q. 94. Aliq nō cōsiderātes deū: s; admirātes pul/ chritudinē et vtutē creaturaz: ipas p deo sunt venerati. De qb⁹ sapiē. 13. c. sic scribit. Vani sūt oēs hoies i qb⁹ nō subest scia dei. Et d his q vidēt bona nō potuerūt intelligere eū q ē: neq; opibus attendētes cognouerunt q; eēt arti/ fer: sed aut ignē aut spm: aut titanē acrē: aut gi/ rā stellaz: aut nimā aquā: aut solē: aut lunā re/ ctiores orbis terraz deos putauerūt. et Eusebi⁹ pāphili. li. i. d euāgelica ppatiōe igit. Diodorū d pzia hoium theologia scribētē audiam⁹. egyptios ferūt prios oiu;: cū i celū oculos sustulit/ sēt: motū ordinē et q̄tates celestiu corporū ad miratos: solē ac lunā deos putasse. et ibi Plato i cratilo sic scribit ad Vbū. Vident mibi primi grecoz eos solūmō deos putasse quos ēt nunc mē ex barbaris colūt: solē v; atq; lunā tellurē stellas ac celū. Mā cū ipa cernerēt thein: sp h ē currē atq; reuolui: ab hac ipi⁹ thei nā: theos. i. deos appellarūt. Nonnulli v; moti sūt pp inoz

dinatā affectionē ad suos. Et cū defuncti essent
statuas in eorū memoriā dedicauerunt. Quas
cū famuli ad cōplacentiā dominorū salutare ve/
nerariq; cepissent: mox demones illas ingressi
responsa dare ceperūt. Quare et statuis diuinis
honor est cōsecratus. Vñ Hys. li. x. et bimol.
refert q; a Mino orta sunt idola: mō q; sequitur
Mortuus fignē Belo patre eius Minus in so/
latiū doloris fieri fecit imaginem patris sui cui
multā exhibebat reuerentiā. Proinde homi/
nes regionis sibi blandiri volētes diuinos ho/
mōes imagini exhibere ceperūt. Hoc exēplo
plures caris suis mortuis imagines ceperūt de/
dicare. Et sicut ab idolo Beli cetera traxerunt
originē: sic ab ei⁹ nomine nomina generaliter
acceperūt. Sicut. n. Belus dicit⁹ ē ab assyrijs:
sic et alie natiōes sū ideomata et linguarū varia/
tes alie beel alie bel: alie baal: alie beelsegor: alie
beelgebub: eorū idola vocauerunt. Quos itaq;
pagani deos dicebāt: hoies fuisse monstrant: et
pro vniuscuiusq; vita vel meritis: apud suos co/
li ceperūt. Ut apud egyptios isis. Apud cretā
iupiter. Apud romanos grinus. Apud athenien/
ses minerva: in quorū laudib⁹ accesserūt poete q;
eos in celū cōpositis carminib⁹ extulerūt. Sūt
et alia multa q; nos breuitatis causa dimittim⁹.
Igit⁹ vscribit⁹ de summa tri. et fi. ca. c. i. f. i. r. m. i.
ter credim⁹ et simpliciter cōfitemur q; vnus sol⁹
est verus de⁹ eternus incōmutabilis. Ca. 3.

De trinitate psonali.

Et altissima trinitate amnō dicēdū erit:
D qm̄ hz vnā veraciter dei p̄ficamur nām
vnāq; substantiā: tamē tres in diuinis
personas fideliter pclamamus. Ad cuius rei
pleniorē habendā noticiā quinq; de ipsa ineffa/
bili trinitate occurrunt cōsideranda.
Primū dicit⁹ naturalis cognitio.
Secundū scripture p̄nunciatio.
Tertiū superna reuelatio.
Quartū personarū terminatio.
Quintū fidelis obligatio.

De cognitione trinitatis diuinarū personarū

Primū qd cōsiderādū occurrit de trini/
tate dī naturalis cognitio. Vbi vidēdū
est vtrū p rōnē naturalē possit cognosci
trinitas psonarū diuinarū. Et rñdet Aller. in. i.
summe. Et Tho. i. pte. q. 31. q. ipossibile est p
rōnē naturalē ad cognitionē trinitatis venire:
q; hō p rōnē naturalē i cognitionē dei venire
nō pot nifi ex creaturis. Creature aut ducit in

dei cognitionē: sicut effectus in cām. Hoc er/
go soluz rōne naturali pōt de deo cognosci: qd
cōpetere ei necesse sit: sū q; ē oīum entīū pnci/
piū. Virius aut creatura dei ē cōis toti trinitati
Vñ p̄tinet ad vnitatē essentie: nō ad distinctio/
nez psonarū. Per rōnē ergo naturalē cogno/
sci possunt de deo ea q; p̄tinent ad vnitatē essen/
tie: nō autē ea q; p̄tinet ad distinctionē psonarū.
Qui aut p̄bare nifi trinitatē psonarū naturali rō/
ne fidei dicit⁹ derogare. Primo qdē qm̄ ad di/
gnitatē ipsi⁹ fidei q; est: vi sit de reb⁹ inuisibili/
bus q; rōnē humanā excedūt. Secūdo quātum
ad vnitatē trabēdi aliquos ad fidē. Cū. n. ali/
quis ad p̄bādū fidē inducit rōnes q; nō sunt co/
gentes: cedit i derisionem infidelitū: q; credūt q;
hōmōi rōnib⁹ innitatur: et pp eas credam⁹. Ho/
dicit Hilari⁹ li. de tri. Nō putet hō sua intellē/
tia sacramētū generatōis et p̄cessionis se posse
psequi. Et Tho. li. de di. no. Nō est ingt audē/
dus dicere aliqd nec cogitare de substantiāli oc/
cultā diuinitate: p̄ter ea q; diuinitas nobis ex/
sacris eloquijs sunt exp̄ssa. Notandū tamē ē:
Randul. in. i. di. 3. q. possum⁹ p imaginē veni/
re in cognitionē trinitatis in diuinis: nō tamē
suppositorū hz p̄cessionū: vt arguat⁹ sic. Omnis
p̄fectio q; ē in nobis eminenti⁹ ē i deo. Ista p̄ce/
dū a p̄ho: q; cōcederet q; sp̄s supior cōtineret
virtualiter oēm p̄fectionē inferioris remota im/
p̄fectione. Sz p̄fectionis ē in nobis mēs noti/
cia et amor: ergo arguit⁹ esse in deo. Istud acce/
ptat a p̄ho q; in. 12. metaph. ait q; i deo est sum/
mus intellectus et summū itelligere: et summa
volūtas: summe voluptuosa. i. gaudiosa. Vbi
cōmētator cōmēto. 37. pbat q; in deo ē itellec⁹
et volūtas et actus eorū q; quis nō p additū rē vel
intentionē. Hoc idē dicit⁹ in fine cōmēti. 36. q;
in deo ē trinitas p̄fecta. Sz dicit⁹ q; hāc trinita/
tez putauerūt xp̄iani ēē trinitatē suppositorū: et
illud ipse negat: s; male negat. Hoc dicit aug.
7. cōfessionū fuisse de mēte Platonis. et x. de
ciui. dei. c. 3. fuisse de mēte Porphyrijs. Con/
cludēdū ergo sū Tho. vbi. s. q; p̄bi nō cogno/
uerūt mysteriū diuinarū psonarū p p̄pria q; sunt
paternitas filiatio et p̄cessio. Iuxta illud apli. i.
ad Cor. 2. c. Cognit⁹ dei sapientiā: quā nemo
principiū huius seculi nouit. s. philosophorū sū
glosam. Logonenerit tamē quedā attributa que
appropriant psonis: sic potētia appropriat p̄ri:
sapientiā filio: et spū scō bonitas. Si vō aliquis
quereret. Ad qd ē ergo necessaria cognitio tri/
nitatis: si humana rōne cognosci non potest.

Rūdet Tbo. q. talis cognitio necessaria ē no-
bis dupliciter. Vno modo ad recte sentiendū
de creatōe rex. Pder h. n. qd dicim⁹ deū oia fe-
cisse vbo suo: excludit error ponentū deū pdu-
xisse res ex necessitate nature. Pder h. aut q po-
nimus i eo pcessionē amoris ostendit q deus
nō pp aliquā indigentā pduxit creaturas: ne-
q pp aliquā cāz extrinsecā: s; pp amorē sue bo-
nitatis. Secūdo fuit necessaria cognitio trinita-
tis ad recte sentiendū de salute generis huma-
ni q pifici p filiū incarnatū. Scdm q p siderā
duz occurrit de trinitate dicit scripturē p nūcia-
tio. In veteri nāq lege sept⁹ pluralitas psona-
ruz est p signata. Nā scribit⁹ Gen. 1. c. In p n-
cipio creauit de⁹ celū z terrā. Scdm Ali. de li.
hebraica vītas hz. In pncipio beloim creauit
relū z terrā. Beloiz aut ē plurale hui⁹ nois hel
ficut pz scientib⁹ pprietates idiomatis hebrei.
Pder h. aut q nomē plurale diuinū cōiungitur
cū vbo singularis numeri: cū dicit⁹ creauit he-
loim ac si diceret creauit dii: ostendit scripturā q
in deo est aliq pluralitas in vnitāte essentie. Et
talis mod⁹ frequentissimē in veteri testamēto iue-
nitur. Sz p hoc rūdet iudei dicētes: q b nomē
beloim qn ponit p deo ipso ppe dicūt: z indiffe-
renter accipūt p suo plurali z singulari. Quan-
do aut de deo vō dicit⁹ semp accipūt in singula-
ri. Et sic sumit i pposito: qn dicit⁹. In pncipio
creauit beloim. i. de⁹. Ad quā solutiōē instrin-
gendā arguit Nico. de lira. ex textu sacre scri-
pturē. Quia h nomē beloim qn ponit p deo: z
alia nomina diuina dicunt⁹ frequenter de deo
vō in plurali. Vd patet manifeste: qz cōiungit⁹
cū adiectiuis pluralis numeri. Vn Josue vlti-
mo dī. Nō potestis fūire dño: qz dñs ipse san-
ctus ē. hebraica vītas hz sic. Nō potestis fūi-
rē dño: qz beloim sancti ipse ē. Itē Mic. 2. c.
peruertistis vba dei viuētis: dei exercitū dei
vri. Hebraica vītas sic hz. Pderuertistis vba
beloim viuētū dñi. Et notādū q ibi ponit no-
mē dei thettragramaton: cū dicit i auctoritate p-
missa: dñi exercitū. Vbi. n. habem⁹ dñi: in he-
breo ponit nomē dñi thettragramaton: qd si-
gnificat diuinā naturā scōz suas pprietates in-
trinsecas: absq respectu ad eē. Et sic pz q i tri-
secis diuinitatis ē aliq pluralitas p pluralitatez
immediate pcedēte: cū dico in auctoritate. Pder
uertistis vba beloim. i. deoz viuētū. Et cōiun-
git ista pluralitas nomini dei thettragramaton
cū immediate subdit. Dñs exercitū zc. Et sic pa-
tet p hoc q in vnitāte diuine essentie ē aliq plus

ralitas cū summa simplicitate. Vd nō ē i alijs:
qz semp vbi scriptura ponit aliqd denotās plu-
ralitatē psonaz: ibidē ostendit essentie vnitatem.
Itē Esa. 54. scribit⁹ sic. Dominabit tui q fecit
te. Dñs deus exercitū nomē ei⁹. Veritas he-
braica sic hz. Dominatores tui: factores tui: do-
minus exercitū nomē ei⁹. In hac auctoritate
vbi ponit⁹ de⁹ exercitū nomē ei⁹: ponit nomē
dei thettragramaton. Et ideo pōt argui: sic ex
pcedenti. Similiter hoc nomē beloim frequen-
ter cōiungit⁹ cū vbo pluralis Numeri. Verbi
gratia. 2. Reg. 7. c. dicit⁹. Que est gens vtr⁹ po-
pulus israel, in terra: ppter quā iuit dñs vt re-
dimeret sibi populū. Hebraica vītas hz. Que-
runt beloim: s; vtr⁹ adhuc a pphetis alio mō p-
nunciata trinitas psonaz. Vn psal. 44. dicit⁹.
Sedes tua deus in seculū seculi: vga directio-
nis vga regni tui. Ppropterea vnti te de⁹ de-
tuus. Scdm Nico. de lira. sup. i. ca. ad He-
breos: i hac auctoritate exprimit⁹ xps: tāq de⁹
vntus: qz in humanitate vntus est plenitudi-
ne gracie. Exprimit⁹ p hoc deus vngens tanq
psona distincta ab ipso vngendo loquit⁹ tāq de
alia psona. Insup ex parte dei vngentis dupli-
catur hoc nomē deus: cū dicit⁹. Vnti te deus
de⁹ tuus ad denotandū psonā patris z spirit⁹
sancti. Sed moderni iudei exponūt hunc psal-
mū de Assuero: z dicit⁹ q iste psal. factus ē a
Mardocheo. Sz hoc patet falsum. Ppimo qz
nō intitulat⁹ a Mardocheo: sicut aliqui psalmi
intitulant⁹ ab Asaph q eos fecit: vt patet in titu-
lo psalmi. 49. z in plurib⁹ alijs locis. Iste aut
psalm⁹ intitulat⁹ a David: vt pz in Hebraico.
Hoc etiā pz plures psalmi sequētis: quia iste
rex de quo est psalm⁹ habet tāq de⁹ adorādus
fm q ibidē dī. Occupasset rex decorē tuū: qz
ipse est dñs de⁹ tu⁹: z adorabūt eū. Si aut ista
verba dicant⁹ de Assuero rege: sequit⁹ q Mard-
docheus induceret toni populū z ipsam bester:
ad quā dirigunt⁹ vba pmissa fm expositionez
eoz: ad adorādū Assuez sicut deū. Vd mani-
feste patet falsum: qz in codē libro dicit⁹ q no-
luit flectere genu corāz Amā: ne honorem dei
trāsferret in hominē. Hoc etiā patet p trāslationez
chaldaicā sup psal. istū q anrētica ē apud he-
breos. Vbi. n. in hoc psalmo habem⁹ sic. Spe-
ciosus forma p filijs hominū diffusa est grātia
in labijs tuis: chaldaicū sic habet. Pulchritu-
do tua messia maior: qz filioz hominū: datus ē
spiritus. pphetie in labijs tuis. Sic ergo patet
ex pdictis q auctoritas que hic inducit de illo

ps. ad litterā intelligit de xpo. Itē ostendit plu-
ralitas psonarū in ps. 109. Dixit dñs dño rc. q
ad litterā de xpo est intelligēdus. Sz iudei aliq
dicunt ipsum debere intelligi de Abrahā: et q
Eliezer eius dispensator fecit illū ad reddendū
gratias deo: de victoria quā habuit Abrahā cō-
tra illos reges q captiuauerat Loth nepotē suū
fm q habet. Gen. 16. c. Sz hoc pz falsū et ti-
tulo psalmi qz nō intitulat ab ipso Eliezer: sed a
Dauid. Ideo dicit aliq q est factus a Dauid:
nō tñ loquit de xpo: sz de āgelo suo. Vt sit sen-
sus. Dixit dñs dño meo. i. āgelo me custodiē-
ti. Sz hoc pz falsum: qz infra dicit. Tu es sacer-
dos in eternū. Sacerdotiū vō nō cōpetit ange-
lis. Ideo fm Nico. de li. sup epistolā ad He-
breos dicendū: qz ad litterā est psal. fact⁹ a dauid
loquens de xpo. Et hoc p translationē chaldaī
eaz: qz vbi nos habem⁹. Dixit Dñs dño meo
chaldaicū sic habet. Dixit dñs vbo suo. Itē ex
illo qd sequit. Et vtero ān lucifex genui te: qd
nō pōt alicui cōpetere nisi filio dei. Et per has
cōditiōes qz dicit hic vbum dei: et ex vero et dei
substantia ostendit vnitās essentie: qz diuinitas plu-
rificari nō pōt. Per hoc. n. qz dicit genus de
substantia dei ostendit distinctio psonarū: qz nulla
res gignit seipsā. Similiter p hoc qz dicit sede
ad dexteram dei. Vna. n. psona nō pōt sedere
ad dexterā suūpsius. Insup ostendit plurali-
tas psonarū. Esai. 48. c. vbi dicit. Nō a princi-
pio in abscondito locut⁹ suz ex tpe: ānqz fieret ibi
erā. Et nūc dñs meus misit me et spirit⁹ meus
Ista sunt vba dei loquētis. Ad pz ex textu p-
cedenti: et similiter ex hoc qz immediate subdit. h
dicit redemptor tuus sanct⁹ israel. In hac au-
toritate loquit de datione legis: qz data fuit in
manifesto: et de die: et audite omni populo vo-
ces dei loquētis: vt habet Exo. 19. et 20. ca. Et
hoc est qz dicit. Nō a principio locut⁹ suz in ab-
scondito. i. ipsa lex fuit data. Et immediate subdit
Et nūc dñs me⁹ misit me: et spirit⁹ ei⁹. Nūc autē est
ita qz inter mittentē et missū dz cē semidistin-
ctio psonalis qz trinitas psonarū ē in diuino. s.
missi dei: mittentis et spūs ei⁹. Vt autē missū
dicim⁹ filiū incarnatū: deū mittentē patrē: et spi-
ritum ei⁹ spiritū sanctū. Adhuc pñunciata fuit
trinitas psonarū diuinarū. Esai. 6. c. vbi dicitur
In anno quo mortu⁹ est rex Ahas: vidi dñm
sedentē sup solū excelsum et eleuatū: et ea qz sub
ipso erāt replebāt templū. Seraphin stabāt sup
illud: sex ale vni: et sex ale alteri. Et infra clama-

bant alter ad alter. Sanctus: sanctus sanctus
dñs deus exercitū. Plena est omnis terra
gloria eius. Et i psalmo dicit. Benedicat nos
deus deus noster: benedicat nos de⁹. Vbi ter
hoc nomen de⁹ replicatur.

Et nūc qd occurrit cōsiderandū circa tri-
nitates dicit supna reuelatio. Nā i no-
ua lege vt dicit Alexāder i primo sum-
me: manifestata est trinitas psonarū nō solū fm
numerū et distinctionē: sed etiā fm originem et
propriētatē: que psona prima a nullo est pater:
et secūda genua filius: et tertia spiritus sanctus.
Vnde Joā. prima cano. c. 5. Tres sunt qui te-
stimoniūz dant in celo: pater verbus et spiritus
sanctus et hi tres vnū sunt. Itē xps dicit Ad a-
the. vltimo. Euntes docete omnes gētes ba-
ptizantes eos in nomine patris et filij et spirit⁹
sancti. Iterū in baptismo christus apparuit in
assumpta carne: pater in voce: spiritus sanct⁹ in
in columbe specie: vt pz Luc. 3. c. Et Ad athe
17. pater apparuit in voce: filius i assumpta hui
manate: et spiritus sanctus in nube. Sciendū
autē hic fm Alexandrū in primo. summe. qz ap-
paritio aliq dicit manifestatio facta in aliq effe-
ctu intelligibili oblato intellectu. Et sic sumitur
Sap. i. c. vbi dicit. Apparet autē his qz fidem
habent in illū. aliquādo vō dicit manifestatio i
aliqua similitudine corporali oblata imaginatio-
ni. Et hoc modo dicit angelus apparere i som-
nis. Ad athe. 2. c. et etiā ipse dñs Danieli Da-
niel. 7. c. Adspicebas in visu noctis. Et Salomoni. 3. Reg. 2. c. Tercio mō dicit apparitio
manifestatio in aliquo signo sensibili represen-
tato sensui: siue illud signū sit visibile siue sit au-
dibile. Et hoc mō apparuit pater in nono testa-
mento. vt pz Ad athe. 17. et Joā. 12. Quarto
modo dicit apparitio manifestatio facta in aliq
similitudine corporali sensibili oblata visui. Et
sic vltimo modo dicit apparitio. Et sic dicit
qz apparitio nō solū dicit manifestatio in signo
visibili: sed etiā audibili. Si autē querat quare
nō apparuit spūs sanct⁹ in aliq voce siue signo
audibili: vt etiā filius. dicit Alex. qz cōgruitas
fuit: vt sicut erat distinctio in psonis: ita esset di-
stinctio in signis exprimentib⁹ psonas. Vnde
fili⁹ apparuit i rōnali creatura sibi vnita vnitate
persone. Spiritus sanctus in irrationali creatu-
ra nō vnita sibi vnitate psonę. Pater vero in
voce tāqz in signo distincto ab vtroqz. Sz quā-
do spiritus sanct⁹ solus apparuit: tunc apparuit
vtrōqz modo. i. in sono tāqz in signo audibili

et in

et in linguis igneis tanq[ue] in signo visibill.

Quartus considerandū dicitur personar[um] terminatio. Sunt enī in diuinis tres tantū personae. Sed quidā arguunt cōtra sic. Quicquid est in deo est infinitū. Sed numerus personarum est in deo: ergo infinitus: ergo infinite persone. Ad hoc rōdet Boetius in i. di. 2. Qd cū duplex est infinitas. scilicet numeralis et imensitatis: deus est infinitus infinitate virtutis et imensitatis: q[ui] est infinitas p[er]fectionis: et ideo ponēda in deo. Infinitas autē numeralis: q[ui] repugnat p[er]fectioni: a deo est amouenda. Nā cū deo sit attributū dūz qd nobilius est: necesse est ponere personarū finitatem. Primo ratione distinctionis: q[ui] in personis est distinctio: ergo nō cōfusio. Sed vbi ē infinitas ibi cōfusio. Secūdo ratione ordinis: q[ui] vbi est ordo ibi est terminatio. Nā vbi deficit terminatio: ibi deficit et mediatio: et p[er] consequens ordo. Sed vbi est terminatio: nō est infinitas: ergo si in personis diuinis ē ordo: nō erit infinitas. Dicimus ergo et cōfitemur tres tantū personas in diuinis: neq[ue] cōfundentes personas: neq[ue] substantiā separantes: q[ui] vt dicit Athanasius: alia est enī persona patris: alia filij: alia spiritus sancti: sed patris et filij et spiritus sancti vna est diuinitas: equalis gloria coeterna maiestas. Qualis pater: talis filius: talis spiritus sanctus.

Quintū qd erat cōsiderandū circa trinitatē diuinar[um] personar[um]: dicit fideiū obligatō. Vbi videre debem[us] vtrū credere explicite mysteriū trinitatis sit de necessitate salutis. Et rōdet Thomas secūda secūde. q. 2. q. mysteriū xp̄i explicite crediti nō pōt sine fide trinitatis: q[ui] in mysterio xp̄i hoc cōtinet[ur]: q[ui] fili[us] dei carnē assumpserit: q[ui] per grāz spiritus sancti mūdū renouauerit: et itez q[ui] de spiritu sancto cōcept[us] fuerit. Et ideo eo mo[do] q[ui] mysteriū xp̄i aut xp̄m sinit qdē explicite creditū a maiorib[us]: ip[s]e autē et quasi obūbrate a minorib[us]: ita etiā et mysteriū trinitatis. Post ip[s]os autē gratie reuelat tā maiores q[ui] minores tenentur habere fidē explicitam de mysterijs xp̄i p[ar]ticipare quātū ad ea q[ui] cōmuniter in ecclesia solē nūciant et publice. Ita etiā post tempus gratie diuulgate tenent omnes ad explicite credendū mysteriū trinitatis. Quare erigamus oculos mentis nostre: et deū benedictū colamus honore debito: vt sic digni efficiamur grā eius: per quā tandem adipiscamur eternā gloriā. Amen.

Sermo. 19. de honore et reuerentia deo exhibendis et debitis.

Orant grauiter

circa cultuz dei christiani: qui tanto sunt reprehensibiles: quāto veritas eis est magis nota. Omnis vti

q[ui] natio magis reuerenter deos falsos colit: q[ui] christianus populus deū regem celi. Idcirco vt deus nobis propitius et misericors fiat: de honore sibi debito in hoc sermone dicemus. In quo triplex honor distinguedus est.

Primo consistit in sacrorum locorum veneratione.

Secundus in sacrarū personar[um] estimatione. Tertius in sacrarum ceremoniarum persolutione.

De primo honore deo debito: qui consistit in sacrorū locum veneratione.

Capitulum. primum.

Primo honor qui deo debet consistit in sacrorū locor[um] veneratione. Debent vtiq[ue] omnes venerari loca sacra deo dicata: ita vt in ecclesijs vnusquisq[ue] ingrediatur: commoret[ur] et creatū deuotione humilitate timore et reuerentia. Et hoc propter tria.

Primo p[ro]pter dei maiestatem.

Secūdo p[ro]pter vtilitatem.

Tertio p[ro]pter exemplaritatem.

Primo debet vnusquisq[ue] venerari templum dei: p[ro]pter eius maiestatem. Nā vt dicitur i ps. Dominus in templo sancto suo. Et Apocalypsis. 21. c. Ecce tabernaculus dei cū hominib[us]. Sed posset aliquis obijcere: q[ui] nō sit aliquis locus deputatus ad cultuz dei: quia vt dicit Act. 7. c. Deus qui fecit mundus: et omnia que in eo sunt: hic celi et terre cū sit dominus: nō in manufactis templis habitat: nec manibus humanis colitur: indigens aliquo. Et. 3. Regū. 8. c. Salomon dicit. Si celum et celi celorum te capere nō possunt: quanto magis dom[us] hec quā edificauit tibi. Ad hoc respondet Thomas prima secundae. q. 103. et secunda secundae. q. 83. q[ui] in adoratione dei et orationibus fiendis duo considerari possunt. Aut deus qui colitur adoratur et oratur. Et sic nō esset aliquis locus ad adoranduz necessarius: Aut cōsiderant ip[s]i homines colentes deū. Et sic determinat[ur] locus eligi ad adoranduz: nō propter deū qui adoratur quasi loco cōcludatur: sed p[ro]pter ip[s]os adorantes. Et hoc triplici ratione. Primo qui deus p[ro]p[ri]i loci cōsecrationē ex qua spūalem deuotionē cōcipiunt orantes: vt magis exandiant

Secundo ppter sacra mysteria: et alia sanctita-
tis signa que ibi continentur. Tertio ppter con-
cursum multorum adorantium: ex quo fit oratio ma-
gis exaudibilis: secundum illud *Mathei. 18. c.*
vbi sunt duo vel tres in nomine meo cōgre-
gati: in medio eorum sum. Ideo ecclesia ad diui-
norum cultum deputat. Ex quo multipliciter nomi-
natur. I. basilica: templum: tabernaculum: ecclesia:
et domus dei. Primo dicitur basilica: ut habetur.
di. 42. c. nō oportet. vbi dicit Archidiaconus:
q. basilica dicitur palatium regis. *Basilikos. n. gre-*
ce latine rex interpretat. Vñ basilica dicitur qli-
bet ecclesia: q. platiū est summi regis et regi re-
gum ministrat. Quidā tñ dixerūt ecclesias epa-
les tñ dicit basilicas: q. huiusmodi reges cōsue-
nerunt fundare et dotare secundum bugationes.
vel basilica dicitur a Basileo rege grecorum: q. pri-
mo se fecit sepeliri apud ecclesiam secundum *Hy-*
Secundo ecclesia dicitur templum. Et secundum *Ar-*
chidiaconum templum dicitur quasi tectum amplum: quia
populus ibi sub vnius tecti amplitudine pñet.
Et ppter templum sunt maiores ecclesie: vel tem-
plum dicitur a cōtemplādo: q. hoc ibi fieri dicitur. Et
tertio dicitur ecclesia: ut de *ps. di. i. c.* ecclesia. Que
interpretatur collectio seu cōuocatio. Vbi dicit *Ar-*
chidiaconus q. ideo dicitur cōuocatio: q. continet
populum cōuocatum a deo. Vbi autē cōueniebat po-
pulus indeorum: dicebat et adhuc dicitur synagoga
que interpretatur cōgregatio: q. ad vba legis q.
aspera erāt et dura: populus ille velut grex peco-
corum cōgregabat. Sed in catholicis adunatio
dicitur ecclesia. i. cōuocatio: vbi cōuenit: q. amo-
re spiritus sancti ad vñā fidē et premiū futuri se-
culi vocat. Quarto ecclesia dicitur tabernaculum
quod est militare habitaculum. Vñ *David in ps.*
Trāsibo in locum tabernaculi admirabilis: vsq.
ad domum dei. i. ab ecclesia militante vsq. ad ec-
clesiam triumphātem. Quia. n. militā est vita hoīs
sup terrā: ideo ecclesia vbi adunat populum mili-
tans nō habens hic ciuitatē manentē: dicitur etiā
apte tabernaculum. Quinto ecclesia dicitur domus
dei: ut patet *Iob. 2. et Mat. 21. c. 2. de rel. et*
vene. sanctorum. c. domus dei. li. 6. Vñ. 2. Para-
li. c. 7. post constructionē tēpli apparuit dominus
Salamoni nocte in tēplo: et ait. Audiui oratio-
nem tuā: et elegi locum istum mihi in locum sacrificij.
Si clausero celum et pluuia nō fluxerit: et mada-
uero et pcepero locum istum ut deuoret terrā et mise-
ro pestilentiam in populum meum: cōuersus autē po-
pulus meus: super quo inuocatum est nomen meum
deprecatum me fuerit: et exquissierit faciem meam: et

egerit penitentiam a vijs suis pessimis: et ego ex-
audia de celo: et propitius ero peccatis eorum: et sa-
nabo terram eorum. Quia quoque mei erūt aperti et
aures mee recte ad orationem eius: q. orauerit in lo-
co isto. Elegi. n. et sanctificauit locum istum: ut sit
nomen meum ibi in sempiternum: et pmaneat oculi
mei et cor meum ibi cunctis diebus. Igitur cum sum-
ma reuerentia ghibet in ecclesijs adesse debet. Vñ
in psalmo. c. domus dei dicit. Domus domini decet sancti-
tudo: decet ut cur in pace factus est locus eius:
cultus etiā sit debita ueneratione pacificus. Sit
itaque ad ecclesias humilis et deuotus ingressus
Sit in eis deuota cōuocatio: deo grata: inspi-
cientibus placida. Et *Aug. 42. di. c. in oratorio.*
ingit. In oratorio pter orandi et psallendi cultus
penitus nihil agat: ut nomini huic et opera iu-
giter impensa cōcordent. Sed vñ mudo a scā-
dalis: q. dicitur in dei templis nulla seruat mo-
destia: nulla honestas: nulla religio. Quinimo
ibi abundat risus ioci spectaculorum: et alia q.
plura nephanda. Quod pñitiosa cōsuetudo. o dere
stabiles mores christianorum: malorum: q. tēpla dei
ita inhabitant: quasi essent vilissima lupanaria.
Secunda ratio quare dei templa sunt merito ve-
neranda est ppter utilitatē. In illis namque susci-
pinus spiritualia beneficia. Ibi recipimus sa-
cramenta. Ibi sepelinur post mortē resurrex-
tes corpora vsq. ad generalē resurrectionem.
Propterea inquit *psal. Suicipim⁹ de⁹ miser-*
cordiam tuā in medio templi tui. Vñ est q. ec-
clesia fundat cum pñinentia: qua nullus eā edi-
ficare potest nisi auctoritate diocesanī: q. d. pone-
re primariū lapidē: figere crucez: designare ci-
uitatē: et etiā petere dotē sufficientē assignari
sine qua cōsecrari nō debet ut patet de cōse. di.
i. c. nemo. et c. placuit. Insuper ecclesia psecrata
nō debet reuerti ad secularē habitationē et pro-
phanos vsus. *ig. q. 3. c. q. semel. et c. quoniam. 17.*
q. vlti. c. Quiescit. extra de religiosis domibus
c. adhuc. Tertia ratio quare veneranda sunt do-
minica templa dicitur exemplaritatē. Nō solum
enim a sanctis docemur exemplo ut veneremur
dominica templa: sed offerunt se genitū exem-
pla q. suorum idolorum templa diligentissime bono-
rare studuerūt. Vnde *valerius libro primo ru-*
brica de religione. recitat qualiter *ysabius* q. q.
stiones audiuit in templo dictaturā amisit. Nā
nulla melodia: et nullus sonus in templo eē de-
bebat nisi pro laude deorum. Ite: in rubrica de
neglecta religione narrat q. quidā noie *ysabius*
Lenox existens: a quodā templo quod erat i. ciui-
tate *Calabrie*

tate Calabrie tegulas marmoreas fecit remo-
ueri et romam in propria domo fecit portari. Pro-
pter quam causam demens fuit effectus. Insuper
duos filios perdidit. Quod factum postmodum sena-
tus reuertit et emendauit tegulas ad templum re-
portari iubendo. Insuper ibidem ponit: quod quidam
posthumus nomine: a Scipione dum esset in asia:
romam per militum erario siue stipendio fuit missus
Qui dum in asiam reueneret: Proserpine tem-
plum expoliavit thesauro. Quod ut senatus fuit i-
timatum statim per senatum reuocatus: et in carcerem clau-
sus fuit: in quo detentus antequam examinaretur sua
causa crudeli morbo valde: utpote demens et furio-
sus obiit: de quo Proserpina senatus edicto.
Posthumi sibi consecrati thesauro suum rehaui
Isti itaque suo more miram exhiberi cōtēdebant reue-
rentiam templis falloz deoz. Quāto magis et nos
reuerenter tractare debemus templum dei. Nam et dñs
Iesus xps in nullo ita seuerus apparuit: sicut dum
in templo inuenit vendentes et ementes: quoz me-
sas euerit: praecepit pecunias: et flagello scō de
funiculis eos eiecit a templo. d. domus mea do-
mus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam
speluncam latronum.

De scō honore deo debito in sacraz perso-
narum cristianatione. Cap. 2.

Ecceus honor quod deo debet consistit in
sacraz personarum. scilicet sacerdotum cristianatione

Est. n. sacerdotalis dignitas excellenti-
or: quacūque dignitate tpali. Quod probare possu-
mus tripliciter.

Primo ratione.

Secundo auctoritate.

Tercio exemplo.

Primo ostendimus quod dignitas sacerdota-
lis excellit omnem dignitatem tpalem ratione: quod tri-
plex esse potest.

Prima ratio dicitur significationis.

Secunda institutionis.

Tercia conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam sa-
cerdos secundum Hieronymum li. 7. et ibidem dicitur quasi
sacer dux vel sacra dans. Ratio autem istius dupli-
cis interpretationis secundum Theophrastum in. 4. di. 24. est quod per
mysterium spirituale sacerdos est medius inter deum et
populum. Nam ipse diuina nūciat et ministrat populo.
et vota populi offert deo. Dicitur et sacerdos: quia
si sacra dans. Sacra autem dare potest aliquis duobus
modis: vel auxiliando: vel sacramenta dispensan-
do. Primo modo quilibet iustus in quantum sacra
sua merita dat: vel cōcitat alijs auxiliando iterum

tatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis est
institutum: ad significandum eum quod sacra dat in sa-
cramentorum dispensatione. Et sic ille qui est in
gradu ordinis constitutus dicitur sacerdos. Ob
id in scripturis sacerdotes nominantur aliquan-
do dii aliquando angeli: ut dicitur. xi. q. i. c. sacer-
dotibus. Unde et ad Moysen de eo quod ad iura-
mentum deducendus est dicitur. Applica illum ad
deos. i. sacerdotes. Et rursus scriptum est. Dñs
non detrahens. i. sacerdotibus. Et propheta ait. La-
bia sacerdotis custodiunt sciām et iusticiā: et legem
regrūt ex ore eius quod angelus dñi est. Secunda ratio
ostendens sacerdotalem dignitatem dicitur institutionis
Nam sacerdotum precessit legem scriptam: quod in ve-
teri testamento primus sacerdos quod iubente domi-
no victimas obtulit: fuit Melchisedech: sic per
Genesis. 14. c. Demum per sacerdotem iubente
deus regia prius est ordinata. Unde. 1. Reg.
9. c. dixit deus ad samuelem sacerdotem. Audi vo-
cem eorum. scilicet filiorum israel petentium regem: et constitue
super eos regem. Hinc est quod spiritualis auctoritas ter-
renam potestatem habet institueri: ut sit: et iudicare si bona
non sit. Quod probatur per apostolum Paulum dicitur. i. ad
Cor. c. 7. Nescitis quoniam angelos iudicabimus
quāto magis secularia. Et idem. i. c. p. venerabi-
le. extra quod filii sint legitimi. et. 9. q. 3. c. nemo. et
c. aliorum. Tertia ratio ostendens dignitatem sacerdo-
talem dicitur potestatis. Est. n. sacerdotalis dignitas
spiritualis: et ideo quāto spiritus nobilior est corpore: tanto
sacerdotalis dignitas nobilior est quacūque digni-
tate tpali. Sicut per extra de translatione episcopi et ele-
cti. c. iter corporalia. Secundo ostendit dignitas sa-
cerdotalis: quod excedit omnem dignitatem tpalem aucto-
ritate. De sacerdotibus. n. dicitur. 1. Reg. 61. c. Vos
sacerdotes dñi vocabimini. Ministri dñi dei
nostri dicet vobis. Et. 1. Petri. 2. c. Vos estis
genus electum regale sacerdotum gens sancta populus ac-
quisitus. Et. 95. di. c. Duo. scribit. Aux non tam pri-
uatus est plūbo quam regia potestate sit ordo sacerdo-
talis altior. Et eadem di. c. quod dubitet. Quis du-
bitet sacerdotes christi regum et principum omnium fide-
lium presides et magistros ceteri. Propterea. 6. q. i. in
c. Sacerdotes. dñi. Sacerdotes quod proprio ore cor-
pus dñi cōficiunt ab omnibus sunt timendi. et. 3. q. 1. c.
Nulli. Dñm crucifigunt: quod cum suis sacerdotibus
baptizant. Et. xi. q. 3. c. Absit. Antipater pa-
pa ait. Absit ut quicquid finit de his arbitremur
quod apostolico gradui succedentes christi corpus sacro ore
cōficiunt: per quos nos christiani sumus quod clauis regni
celorum habentes: ante iudicii diem iudicant. In veteri
quoque lege habetur. Quicquid sacerdotibus non

obtempasset aut extra castra positus lapidabatur a populo: aut gladio cervice subiecta contempni ex-
piabatur: cruce. Et. 16. q. 1. c. Si clericus. Hiero-
ro. ait. Non est humilitatis mee neque mensura in-
dicare de ceteris: et de ministris ecclesie finitru-
gulariter dicere. Tertio ostendit dignitas sacer-
dotalis ex epulo. Christianissimi. n. impatores
sacerdotes honorare se studuerunt sicut per de-
Theodosio ipatore. De quo legitur in historia
tripartita quod cum apud Thessalonicam civitatem quidam
iudices fuissent lapidati. xi. q. 3. c. cum apud thes-
salonicam. indignatus Theodosius: oes pater ius-
sit interire. Vbi septem milia sunt occisi nullo pro-
cedente iudicio. Divinus autem cladem plenam
gemitibus audiens beatus Ambrosius: cum pri-
ceps venisset Mediolanum et solenniter in sacrum
voluisset intrare templum occurrit sanctus episcopus foris
ad ianuam et egredientem bis sermonibus a sa-
cri luminis incessu prohibuit. Nescis miser ipa-
tor perpetrare a te necis quam sit magnitudo: ne-
que post eam tanti furoris mens tua mole presum-
ptio agnoscat. Sed forte recognitionem peccati prohi-
bet pietas imperij. Decet tamen ut vincat ratio pietatis
Quibus igitur oculis aspicias corpus domini templum quod
bus calcabis pedibus sanctum illius pavimentum: quo
manus extendens de quo adhuc sanguis stillat in-
notus. Recede recede igitur: ne secundo peccato pri-
orem negatam augere contendas. His sermoni-
bus impator obediens: erat. n. divinis erudi-
tionibus nutritus: et apte sciens que sunt propria sa-
cerdotis: que regum: gemens et desinens ad regalia
revertens. Cumque octo mensibus transissent ipse ap-
propinquavit natiuitatis saluatoris nostri festi-
uitas. Impator autem lamentationibus assiduus in
palatio residens continuas lachrymas incessabi-
liter expadebat. Ingressus autem Rufinus tunc ma-
gister militum: et singularem apud principem fidem
cum hunc et videns principem in lamentationibus per-
stratum: accessit ut lachrymarum casum ingereret. At il-
le vehementius igemulcens et amarissime lachry-
mas fundens: tu inquit Rufine laudis: et mea ma-
la non sentis. Ego autem lamentor et gemo ca-
lamitatem meam: quod servis quidem dei et medicanti-
bus apta sunt templa dei. At Rufinus ad Ambro-
sium prexit. Qui ambrosius ait. Impudentiam
canum imitatus es Rufine: tamen vix necis auctor
existens. Ego dico tibi: quam ipatorem ingredi sa-
cra limina prohibebo. Nec et alia plurima Rusi-
nus audiens impatori nuntiavit votum Antisti-
tis. At impator in media iam platea pergit igitur ut in-
stas in facie suscipiam contumelias: cumque ad sacra

limina pervenisset: in sacra quidem basilicam non presu-
mptum intrare: sed veniens ad Antistitem supplicabat
ut ei vincula resolveret: cui Ambrosius. Quam-
primum ostendisti post tantas iniquitates: cui Theodo-
sius. Tuum est docere: meum vero suscipere: cui Am-
brosius iniuriam: ut legem cederet: ne finis mor-
tis ferri possit: aio irato: sed transacto triginta diebus
numero: quod et fecit. Sicque cum lachrymis et devoti-
one templum adegit: ingressus est: in cunctis reverenter se
habens erga sacerdotem Ambrosium. Quid se-
constantinus de quo est text. 96. vi. c. in scripturis
et c. constantinus. quod reliquos christiani reges vel
impatores. Mutamus omnia que reperi longum
foret. Inspiciamus dominum istum christum: de quo di-
cit christianus. 93. vi. c. dominus. Dominus noster ie-
sus christus rex et iudex: usque ad passionis horam
uauit honorem pontificibus et sacerdotibus. nam cum
leprosum mudasset dixit ei d. Vade ostende te
sacerdoti. Sacerdotem ad huc appellas quem sci-
ebat esse sacrilegum. Ite cum a subdito in passione
alapam accepisset: nihil contumeliose locutus est in
prophetam pontificis: sed sic magis innocentiam suam
tutus est. d. Si male locutus sum: testimonium
prohibe de malo: si autem bene: cur me cedis. Nec
igitur ab eo humiliter et patienter facta sunt: ut nos
humilitatis et patientie exemplum haberemus. Sed
hodie plerique de illis sunt: de quibus dicit. 1. q. 1.
c. multi. Multi secularium cum plus sacerdotum vi-
tam quam suam conspiciunt: in magnam contemptum sacro-
rum criminum incurrunt. Magna. n. trabe vulneratos
oculos habentes: festucam et alios conspiciunt oculis. quam
dum incaute euellere festinant in errorum foveas dilabuntur
De tertio honore deo debito in sacrarum cere-
moniarum obseruatione. Capitulum 3.

Eritius honor quod deo debet consistit in sa-
crarum ceremoniarum obseruatione. nam ut dicit
Theodosius. 2. 2. q. 88. Deum et si non ratione sui: ratio-
ne nostri et corporali reuereri debemus: non ut per corpora-
les morem exitemus mentem nostram: tamen ut deum finem veram
que nostram honorem. Unde Iohannes Damascenus
igitur. Quod ex duplici nam compositum sum. scilicet corporali
et spirituali: duplicem deo honorem referre debemus
Consistit autem hic honor in tribus.

Primo in capitis inclinatione. Tertio in genuflexione
Secundo in incuruatione. Tertio in genuflexione
Primo consistit honor in capitis inclinatione. Et sic
statuit ecclesia: cum nominat nomen iesu in ecclesia in missis
et diuinis officiis oes reverenter inclinent caput.
Unde de consecratione ecclesie. li. 6. i. c. dicit. de. Quod omni-
res in ecclesia nomen illud quod est super omne nomen: nomen
vix domini nostri iesu christi: exhibito reuerentie spiritualis at
tollant

tollat: et ita flectat genua meum: quod vult capitis idem
natione, preterit. Secundo consistit honor dei in icurua
tione: huiusmodi vultus ecclesie in diuinis officiis cum gloria
patris et filii et spiritus sancti deat in fine psalmorum omnes
corpus icuruat filium cum capite. Tercio consistit in ho
noris generacione. Venerunt enim nati cum adora
m corpore christi in omnibus moribus huiusmodi, preterit
nos subditos deo: quod est benedictio in secula seculorum. Amen
Sermo. 20. de patientia quam omnibus est necessaria pro
cunctis passionibus quod est statum humanum genus.

Er patientiam

P curramus ad propositum nobis certa
me. Doctoris gerit vbi sit ista
ad hebreos. 12. c. Post lapsus pro
morum penam ad hominum genus passi
onis est verum: ut nullus vnicuique in hac vita iueniri
possit oio gerit. Insurgunt vndeque mala vndeque
tempestates vndeque afflictiones: laboriosaque cure.
Accidit et sepe multa aduersa inoleant et inuitis
Neque aliter aduersus fortis impetum et icursus: re
pentinorum morum: nisi serendo et equo animo tollerant
do tui esse valemus. Supanda ait Virgilius ois
fortuna ferendo est. Hoc autem maxime operatur
patientie virtus: que omnibus necessaria est: sine
qua succumbit mens: et deficit animus: cum aliquod
finistruum accidere viderit. Expropter in hoc ser
mone de patientia erimus tractaturi: de quibus tres
considerationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.

Secunda de eius determinatione.

Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patientia: et de multiplici eius acceptioe. Ca. 1.

Prima consideratio est de patientie descri
ptione: in qua quid sit patientia ostendemus
Et Act. 5. li. diuini insti. aduersus ge
tes: sic dicit. Patientia est malorum quam aut inferunt
tur aut accidunt cum equanimitate platio. Et Tul
lius in rhetorica eadem sententiam loquitur sub alijs
verbis. d. Patientia est honestatis aut vtilita
tis causa rebus difficilibus et arduis: voluntaria ac
diuturna propositio. Et pro ampliore declaratione
notandum quod quintuplex patientia inuenitur.

Prima est remissorum. Secunda mudanorum.

Tertia stultorum.

Quinta virtuosorum.

Prima est patientia remissorum eorum. scilicet quibus ex
officio incumbit reprehendere corrigere vel pu
nire aliena peccata: tamen illa tolerant. Con
tra quos est. c. facientis. 86. di. vbi dicit. si facie
tis proculdubio culpam habet: quod potest corrigere

negligit emendare. Et. 83. di. c. consentire. Quod
sentire videtur tractanti qui ad refecanda que cor
rigi debent non occurrit. Et eadem di. in. c. error
Error cui non resistit approbat: et veritas cum mi
nime defendat opprimit. Negligere quippe cum
possis perturbare peruersos nihil aliud est quam fo
uere. Nec caret scrupulo concessione occulte quod
manifesto facinori definit obuiare. De hac autem
vel tolerantia vel punitione malorum copiosius
disputabitur in sermone de iusticia. Secunda est
patientia mudanorum eorum. scilicet qui propter mundum
quoscunque bores strenue tolerant. De quibus dicitur
47. di. c. omnes. Omnes huius seculi dilecto
res in terrenis his rebus fortes sunt: in celesti
bus autem debiles. Nam pro temporalis gloria usque
ad mortem desudare appetunt: et pro spe perpetua
nec parum quidem in labore subsistunt. Pro ter
renis lucris iniurias quaslibet tolerant: et pro ce
lesti mercede: vel tenuissimi verbi contumelias
ferre recusant. Terreno iudici toto etiam die assi
stere fortes sunt: in oratione coram domino vel vnius
horae momento lassant. Sepe nuditate deiectione
neque famem proquirendis diuitijs atque honoribus
tolerant. Superna autem laboriose querere tanto
magis dissimulant: quanto magis ea retribuere tar
dius putant. hec ibi. Tertia est patientia stultorum. scilicet
eorum qui sciunt quod peccando moraliter seruunt dia
bolo et permittunt se trahi ab illo de peccato in pec
catum. Quibus dicit Paulus. 2. ad Cor. xi. c.
Libenter suffertis insipientes: cum sitis ipsi sa
pientes. Sustinetis. n. si quis vos in futurum re
digat: si quis deuorat: si quis accipit: si quis extollit: si
quis in facie vos ceciderit. Quarta est patientia hypo
crite de quibus dicit Mattheus. 6. Exterminat.
n. facies suas: ut pareant hominibus ieiunantes

Quinta est patientia virtuosorum. De qua dicit Aug.
in li. de patientia. Virtus animi quam patientia dici
tur: tam magni donum dei est: ut etiam ipse qui no
bis eam largitus patientia predicet. Et de hac christus Luc.
21. c. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et
iacobus. 1. c. Patientia operum perfectum habet. 2. ad Cor.
6. c. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei mi
nistros in multa patientia. Et ad eph. 4. cum patientia sup
portantes invicem. Et. 1. ad cor. 6. Sectare iusticiam
pietate fide charitate patientia. Qui autem officium est co
suare bonum rationis contra iusticiam ne. scilicet ratio tristitie
succubat. nam virtutes morales ordinant ad bonum
inquantum consueant bonum rationis contra impetum passionum
In alijs autem passionibus tristitia efficacior est
ad impediendum bonum rationis: secundum
illud Eccl. 30. Multos occidit tristitia. Hec

Tho. fa. se. q. 136. ppea dicitur Lucan⁹. Bau-
det patiencia duris. Mōdū tñ q. aliis ē passionē
et afflictōez i aduersitatib⁹ nō sentire: aliis ū sus-
ferre: q. hō ē āgustias et tribulatōes scēt: s; si nō
ē vtuosus et fortis aio i passione deficiat: et mul-
ta: aut cogitat: aut loqitur: aut opatur q. nō con-
ueniūt. Qui vō vtuosus ē: et si vt hō aduer-
sa sentiat: tamē in dolore modū adhibet: et mē-
surā seruat atq; modestiā. Propterea igit Se-
neca de consolatiōe ad paulinū: nō sentire mala
sua nō ē hominis: non ferre non ē viri. et Tul-
lius li. 2. de oratore. Adagna laus et admirabi-
lis videri solet: tulisse casus sapiēter aduersos:
non fractū esse fortuna: retinuisse in rebus aspe-
ris dignitatem.

De quinq; in qbus debet vnusq; esse pa-
tiens. Capitulum secundum.

Ecūda consideratio de paciētia dicitur
s determinatio. D; nāq; hō determina-
te ēē patiens maxime in quinq; vz.

Primo in contumeliarum illatione.

Secūdo in tpalium bonorum perditione.

Tertio in carozum amissione.

Quarto in corpis flagellatione.

Quinto in voluntaria operatione

Primo d; hō esse patiens in cōtumeliarū
et iniuriarū illatiōe. Solent nāq; hoies nequā et
mali molestare bonos: nūc detrahēdo: nūc cō-
uitiando: nūc contumelias isferendo. Ibi vtus
ē vbi boni paciēter sciūt sufferre. Quoniam vt
dicitur. 23. q. 4. c. tu bonus. Tu bonus tollera
malū. Et idē in. c. tollerādi. et in. c. Qui secū-
dū carnē. In. c. vō. De caūt vita. Greg. ait
Si boni estis: q; diu in hac vita subsistitis: eq;
nūmter tollerate malos. Mā quisq; non tolle-
rat malos: tpe sibi p ipaciētiā testis ē: qā bon⁹
non ē. Abel enī esse reuult: quem Layn mali-
cia non exerceat. Et Lact. in. 5. li. diui. isti. Mō
enim minus malū est referre iniuriā q; inferre
Nam vnde certamina iter hoies contentione f-
q; nascitur: nisi q. iprobitati opposita ipaciētia
magnas sepe cōcitāt tempestates. Qd si panē-
tiam qua vtute: nil melius: nil in homie digni-
us iueniri pōt: iprobitati opposueris: extingue-
tur. ptius tanq; igni aquā supfuderis. Sin au-
tē puocatrix illa ipacientia iprobitatem sibi cō-
parē nacta ē: tñ excitabilis incēdiū vt id non
stūmē aliquod: s; cruoris extinguat effusio: ma-
gna itaq; paciētie rō ē: quā sapiēs auget bono-
ui o. Et. n. nihil maloz fiat h sola efficit. Que
si det oibus nullū scelus: nulla fraus in rebus

humanis erit. Spectat vtiq; ad magnanimita-
tem quod nōnulli ascribūt ad vtilitatem. s. ferre
paciēter et equo aio vbera contumeliosa. Con-
tra quos ē dictū Senecē li. d. clemētia. vbi igit
Adagni animi ppiū ē iniurias atq; offensi-
ones spnere. Et idē ili. de puidētia. Adanet si
ne aduersario vtus. Tūc appet quāta sit: quan-
tūq; polleat: cū qd possit paciētia ostēdit. et Sa-
piciēs puer. 16. c. Adēlioz ē paciēs viro forti: et
q dñatur animo suo: expugnatore vrbū. Et
hoc laudat paciētia magnoz viroz atq; poten-
tū: q paciētes fuerūt ad serēdū iniurias. Scri-
bit nāq; Seneca d. Antigono regi: q. cum au-
diss; quosdā: q cū nō videbāt de se male loquē-
tes: accessit ad eos et dixit. Nunc maledixistis
Antigono: cū occasione i has miseras inci-
distis: mō autē bene optate ei qui vos ex hac vo-
ragine eduxit. Nec apli⁹ eis dixit. Dixit enī in
Polieratone. q. Aristipp⁹ cū dā maledicēti si-
bi phs paciēs respondit. Tu lingue tue: et ego
auriū meaz dñs sum: et ibidem narrat q. Xe-
nophon phs de se maledicēti respondit. Tu di-
disti maledicere: ego maledicta cōtēner. Ibi
dem habet de octauiano: q. cū eidem descendē-
ti rome p sacrā viam: despatus qdam diceret.
o tyrānc: rīdit. Si esles non diceres. Nec am-
plius de verbis eius curauit. s. erī adhuc ibi-
dem: q. simillinus qdam adolescēs Octauia-
no vrbē intrauit. Quem Augustus ad se ad-
ductū interrogauit. Dic mihi adolescens. s. u-
it nūq; mater tua rome. Megauit ille nec con-
tēn⁹ adiecit. Sed pater meus. Iocū itaq; aspe-
ritate vrbana notitiam oīum et familiaritatem: si
bi cōciliat. Ibi dem adhuc fertur illud quod
scribit aug. 4. li. d. ci. dei d. magno Alexādro.
Qui cū reprehenderet piratam quendam di-
cens: cur mare habes infestum. Ille libera vo-
ce respondit. Quid tibi: vt tu orbem terrarū
S; q. id ego vno nauigio facio: latro vocor: q;
tu magna classe: dicis impator. Si sol⁹ et ca-
ptus sit Alexāder latro erit: et multa alia cōtra
Alexādrū ptulit aīose. Adirar⁹ Alexāder con-
stantiā hois honorauit cū: iussitq; cōscribi mi-
litie. Silr narrat ibi q. Anthigon⁹ pedagog⁹
cytharā Alexādrī magni fregit abiecitq; dicēf
Etati tue iā regnare cōuēit: vt ea q. i corpe re-
gis voluptatē luxurie dāt domineris. Qd ille
patientissime tulit. Quib⁹ exēplis appet: nō vi-
le ē neq; vitupabile: imo magnificū egregiū
atq; decorū illas iniurias despiciere. Sed o
d; hō ēē paciēs in tpalium bonoz pduōe: vt
nō subruat

nō subtrahat animus: neq; desperet si quādoq; hec fortune bona: vt bonor dignitas potentia diuicie similia ⁊ dimi uant. Propterea laudat Anaragoras: qui nō est cōtristatus quando in patriā rediens possessiones suas desertas ⁊ dis sipatas inuenit. Et Bias prieneus letanter respondit his q; eū interrogarunt: qd secū ferebat cū fugiebat de patriā: quā inuaserant hostes.

Omnia mea mecum porto: de quib; mentionez feci in sermone de auaricia: siue de cōtemptu diuitiar; in qdragesimali. Tercio d; esse hō partēs in suor; carorū seu propinquoꝝ amissione nā sunt multi q; ppter mortē suor; nullū habēt modū. Indignant deo: ⁊ seipsos cōmittūt cōsumendos dolori. Pro quib; dicit Seneca de consolatione ad Paulinū. Quid tā humile ac muliebre est: q; cōsumendū se dolori cōmittere nos autē nō interdiciamus eis: qn p suis mortuis quādā pietate ducti doleant ⁊ lachrimetur flevit Ioseph sup patre suo mortuo vt d; Gen. vltimo. c. Et abrahā flevit sup Sarra mortua post. 126. annis vitę sue. Gen. 23. ca. flevērunt ⁊ patres antiqui p mortē suor;. Et xp̄s lachrymatus est: cū lachrymātē vidit Adagdale naz. p fratre mortuo. Joā. xi. c. ⁊ vgo beata doctū ⁊ flevit in morte xp̄i: damnatū superabūdātiā doloris: q; videt quādā desperationē p̄tēdere: quapropter paulus. 2. Thessalonicēses: 4. c. ait. Nō cōtristemini sicut ⁊ ceteri q; sp̄e nō habent. ⁊. 13. q. 2. c. vbiq; hec autē. ⁊. c. habēt ⁊. c. q; diuina vocatōe. cōfirmat qd dicim; hinc Hiero. ad Thrasitū ait. Charitatis tue scripta pcepti: in qb; anīmū tuū dolore cōmotū de filie dormitione cognoui: nō aliud in te admiratus suz q; xp̄iam pectoris absq; virtutē ablātā fuisse stupeo murū fidei penetratū vulnerib; orbitātis: quē sopire debuerat spes resurrectionis ⁊ regni celestis. Resurgere credim; mortuos nostros ⁊ plangim;: qd facerem; si mori tñ p̄ciperet de;. Voluntas ei; vtiq; sola sufficeret ad solatiū: cui nullū iubemur affectū pponere. hec ille. Propterea. Valerius maximus lib. 5. rubri. de parentib; qui obitū filioꝝ sori aio tulerunt: laudat Anaragorā: q; audita morte filij respondit nūcio: nihil ipectatū aut nouū nūcias: ego enī illū ex me natū: mortale esse sciebā: ⁊ sicut neminez mori solere qui nō vixerit: sic nec aliq; vīvere q; moriturus nō sit. Quarto debet vnusq; esse patiens in corporis flagellatione: cū corpus egritudinib; ⁊ infirmitatib; aggrauatur: sicut de beato. yf rancisco legim;: de q; dicit

dn̄s Bon. in legēda magna: cū duris corporis angere; doloribus: illas suas angustias nō penar; censebat nomine sed solatioꝝ: dū autem semel grāuius solito dolor; vrgeret; aculeis quidā frater simplex dixit ad eū: frater hora dn̄m vt mitius tecū agat. Adanū enī suū plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir sanct; cū ciulatu exclamans ait. Nisi noscerē in te simplices puritatē: tuū ex nūc abhonerē cōfortiū: quāuis fueris circa me diuina iudicia reprēhē sibilis iudicare. Et h; totus est attritus grauis pliritate languoris: p̄iciens se in terrā ossa debilia duro casu collisit ⁊ deosculans humū: gratias inq; tibi ago dn̄e deus de omnib; his doloribus meis: teq; mi dn̄e rogo: vt cētuplūz si tibi placuerit addas: cū tue sancte volūtatis adimpletio sit mihi cōsolatio semper plena. Quin; to d; esse vnusq; patiens in voluntaria operatione: in ieiuniis orationib; vigiliis ⁊ disciplinis: alijsq; operib; virtuosiss: cū p̄miū illorū sit eterna vita. In omnib; autē vnusq; memoz esse debet illius patiētissimi Job: q; in omni aduersitate sua: in dāno rex: siue in morte repentina filioꝝ siue in plagis ⁊ vlnereb; corporis sui solutus erat dicere. Dn̄s dedit dn̄s abstulit: sic dn̄o placuit ita factū est: sit nomē dn̄i b̄ndictūz.

Ad quinq; sunt regule ad acquirēdā patientiam. Capitulum. 3.

Tertia cōsideratio est de patientie acquisitione. In qua dicēdū est quomō patientia pot acqri: ⁊ ad hoc notande sunt

quinque regule.

Prima dicit recogitatio.

Secunda melioratio.

Tertia premiatio.

Quarta auxiliatio.

Quinta exemplatio.

Prima regula d; recogitatio. Quādoq; q; sentit aduersa multa iminere sibi recogitare d; peccata q; omisit: ⁊ dicere illud Adicē. 8. c. Irā dn̄i portabo qm̄ peccauī ei. Sic faciebāt fratres Ioseph qm̄ venerūt i egyptū: ⁊ Ioseph loquebat cū eis: ⁊ ipsi nō cognoscebāt eū: ⁊ dicebat: frater vester vn; liget in carcere: vos autē abite ⁊ fratres v̄z minimū ad me adducite. At illi lingua hebraica credētes nō intelligi ab Ioseph dicebāt adinicez: merito hec patimur qz peccauim; in fratrē nostrā vidētes angustiam aie illi; cū deprecaret nos: ⁊ nō audiui;: Ic; circo v̄eit sup nos ista tribulatio. Secda regula d; melioratio. Quādoq; q; tribulatiōib;

quatt' vt patiens fiat. Hideret q' de' in hac vita
sepius verat quos amat: et omnia in meli' iter /
pretat. Vñ Job. 5. c. dicit. Beatus hō q' corri /
pit a dño: increpationē ergo ei' ne reprobes: et
sapiens puer. 3. Disciplinam dñi ne abicias:
nec deficias cū ab eo corrumperis. Quē. n. dili /
git dñs corrūpit: et quasi p' filio cōplacet sibi.
Solet. n. tribulatio satis pdesse anime ad illu /
minandū eā: atq; ad superādas mūdi et carnis
blanditias. Vñ Lact. in. 2. lib. diuinaz instir.
ait. Tunc maxime de' ex memoria hominū ela /
bitur: cū beneficio eius fruētis honorē diuine
indulgentie dare debēt. At vero siq' necessitas
grauis pferit: tunc dñi recordant: si belli ter /
ror: infremuit: si morboz pestifera vis incūbit:
si alimēta frugib' longa fictias denegauit: si se
na tēpestas: si grādo ingruit: ad deū cōfugitur:
a deo penit' auxiliū de' vt subueniat orat. Si q's
in mari vento seiente iactat: hunc inuocat. Si
q's aliq' vi affligat: hunc poti' iplozat: si q's ad ex /
tremā medicādī necessitatē deductus victū p'ci /
bus expofcit: hunc solū obtestat' ei' diuinū at /
que vnicū nomē hominū sibi misericordiā qrit
hec ille. Et Hiero. tribulationis vtilitatē p' exē /
pluz quoddā explicat in epistola ad Rusticum
monachū. d. Brevis adolescens erat in ceno /
bio: q' nulla abstinentia: nulla operis magnitu /
dine flāmā poterat carnifertinguere. Hūc pi /
cliantē pater monasteriū hac arte preseruauit.
Imperat cuidā viro graui vt iurgijs atq; cōui /
tjjs insectaret hominē: et post irrogatas contu /
melias prim' veniret ad qrimonias. Vocati te /
stes: p' eo loquebant' q' cōtumeliā fecerat. So /
lus pater monasterij defensionē suā callide op /
ponere studuit: ne abūdānoze tristitia absorbe /
retur frater. Quid plura. Ita ānus deduct' ē.
Quo expleto interrogatus adolescēs sup' pristi /
nis cogitationib' si ita adhuc moleste sustineret
pape ingi. Adibi vinere nō l3: et fornicari libet
Tertia regula ad acquirendā patientiaz dicit'
premiano. Quādoq; q's deficere videret ani /
muz in tribulatōe: aut in laborib' ppter deū su /
sceptis: statim subleuari debet ad illā mercedē
vberriam et copiosā: q' repromittit nobis i ce /
lis. De qua xps dicebat Math. 5. Beati estis
cū maledixerint vobis homines: et psecuti fue /
rint vos: et dixerint omne malū aduersum vos:
mentietes ppter me. Gaudeat et exultate: quo /
niā merces vestra copiosa est in celis. Sic Ste /
phanus cū esset inter eos q' psequēbant' ipsum:
intendens in celū vidit gloriā dei. Quarta re

gula dicit' auxiliatio. Quādoq; aliquis pre /
mitur multis angustijs: sciat deū astare sibi: vt
ei succurrat: vel vt patientiā tribuat: dñm ipse
auxiliū eius postulet. Ideo David in ps. 36.
ait. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde.
Est de hoc exēplū magni Antonij: q' post mul /
ta etiā verbera: q' a demonib' fuerat passus vi /
disset in splendore quodā mirabili dñm iesum
xpm dixit ad eū. Vbi eras bone iesu: vbi eras
Quare a principio non fuisti vt me inuares et
vulnera mea sanares. Cui dñs Antoni. h' erā
et meo auxilio certamē superasti. Amodo autē
q' viriliter dimicasti: in toto orbē faciā te nomi /
nari. Quinta regula ad acquirendā patien /
tiaz dicit' exēplatio. Quādo aliq's cupit habere
patientiā: vltimū est remediū intueri sanctoruz
exēpla et potissimū dñi nostri iesu christi. De q'
petrus prima epistola. c. 2. dicit. Christus pas /
sus est p' nobis: vobis reliquens exēplū. Et
Paulus ad Hebrēos. 12. ait. Recogitate euz
q' sustinuit talē a peccatorib' aduersus semetip /
sum cōtradictionē: vt nō fatigemini animis ve /
stris deficientes. Quenā patientie exēpla non
inueniunt in xpo. Vide illū. o aia in cruce nu /
datū. Vide et cōtemplare diligenter. Si te gra /
uatā sentis infirmitate corporis: audi illū diceri
tes tibi. Et ego pro tua salute a plāta pedis vsq;
ad verticē totus sum vulneratus. Si dixeris ei
Deu iniuste accusor: inique criminoz ab emu /
lis meis: rñdebit tibi. Et ego q' de' sum factus
hō iustus sanctus pius sapiens mūdus et ipollu /
tus: vocor samaritan' seductor malefactor: bla /
phemus: et velut p'diūssim' reus: in medio la /
tronū crucifigor. Si cōquesta fueris de paup' /
te et ille clamabit. O aia mea sustine patienter qe
et ego amore tui in tāta sum paup'rate p'stitutus
vt nō habeā vbi caput reclinē in cruce. Sitiui:
at aque mihi guttula denegat. Et tandem nihil
inueniri pōt: in quo nos patiamur pro amore
crucifigi: qn magis in illo patiat' ipse p' amore
nostro. Propterea Aug. 1. lib. de cōfictu vito /
ruz ait. Si passio redēptoris ad memoriā reuo /
catur nihil tā durū est qd nō equo aīo tolleret.
Parua. n. tollerā: si recordemur qd biberit
ad patibulū q' nos inuitat ad celū. ille. n. oppro /
bria irrisiones cōtumelias alapas sputa flagel /
la coronā spineā crucēq; sustinuit. Et nos mi /
seri ad nostrā cōfusione vno f'mone fatigamur
vno vbo dīcimus. h' ille. Quare p'curem' ser /
uenter: vt acquirā patientiā: p' quā de' largiet
nobis h' grāz: et i futuro sempiternā gl'riā in q' ē
bñdictus

benedictus per eterna secula seculorū. Amen.

Sermo de morte.

morte morieris

Sen. 2. c. Existimavi se penumero nihil tā vāle anime rōnali esse posse ad fugā vitiorū q̄ frequēs memoria mortis. Propterea sapiens Ecc. 7. ait. In oibus opib⁹ tuis memorare nouissima tua: et in eternū nō peccabis. Et Hiero. ad Paulinū. si a cile cōtēnēt omnia q̄ semp cogitat se moriturū. Et idē ad Lyprianū dicit. Qui. n. quotidie recordatur se esse moriturū cōtēnēt pientia: et ad futura fest. nat. Et idē ad Heliodorū de vita ne potiani. Platonis sentētia est oīum sapiētū vitaz meditationē esse mortis. Seneca ad Lucilū ait. Nihil eque tibi pderit ad cōtempantiā omniū rez q̄ frequens cogitatio brevis huius incerti itineris. Et idē ad eundē in epistola ait. Adolescētū est iniquis mortē aī oculos habere. ista tā senī q̄ iuueni v3 esse ante oculos. h ille. Lū igit mortis memoria sit tante vilitatis. Ic circo in presenti smone de ipsa morte tria sunt cōtemplanda mysteria.

Primū de sua ferocitate.

Secundū de sua dubitate.

Tertiū de sua crudelitate.

De mortis ferocitate.

Primū mysteriū est de mortis ferocitate. Circa qd nota triplicē ferocitatem.

Prima cōtra primos homines.

Secūda cōtra peccantes.

Tertia cōtra totū mundū.

Prima ferocitas dicit cōtra primos hoies quos ipsa interenit et pstrauit. Nā a principio cōductois humane in statu innocentie erāt hoies immunes a lege mortis. Vnde Aug. in. 13. li. de ciui. dei ait. si atēdū est primos hoies ita fuisse institutos: vt si nō peccassent: nullū gen⁹ mortis experirent. S3 eisdē primos peccantes ita fuisse morte mulctatos: vt q̄qd eoz stirpe fuis. set exortū eadē pena teneret obnoxii: pzo magnitudine qppe culpe illi⁹ naturā dānatio mutauit i peius: vt qd penaltiter p̄cessit in peccātib⁹ hoib⁹ primis naturaliter sequeret in nascētib⁹ ceteris. Idē in libro de baptismo paruulorū ait. f iebat ordo iusticie: vt sicut aia dño suo ita corpus ei obediret. h ille. Et eed. 15. Ante hoiez vita et mors. Et in eodē. c. Deus ab initio cōstituit hominē: et reliquit illū in manu cōsiliū sui. Et Origenes sup Geniticiū. 9. c. Si bō ab ini

tio elegisset vitā: nūq̄ humanū gen⁹ mortales condinonē teneret. Vñ de⁹ ppter peccatū dixit Ade. Quia audisti vocē vxoris tue: dico tibi qz in sudore vultus tui veskeris pane tuo: do: nec reuertaris in terrā de qua sumptus es: qz puluis es et in pulcrez reuerteris. Gene. 3. Et hec omnia ppter peccatū. Hecū q̄ grauis fuit illa culpa: q̄ imperio mortis omnes subiecit: sed potissime primos parentes: nā p errore inobedientie sue: mortē quā deus nō fecerat si bi inuenerūt. Iuxta illud Aug. in. i. p̄noscicō dicētis. Vide mortē nō a deo sed per errores intus venisse hominib⁹ in paradiso deliciarū positis. Qui etiā cōuenit illud qd scribit Sap. 2. c. Deus mortē nō fecit: sed impij manibus proprijis accresierūt eā. Sed circa hoc dubitari potest: qz cū deus dixerit Ade Sen. 2. Quia cūqz hora comederis: morte morieris: non tamen hoc videt verū: qz nō illa die mortui sunt. Ad hoc respondet Nicolaus de lira in expositione sup Sen. qz illa verba sic habent expositione. Ad mortē morieris idest mouendi necessitate incurres: quia gustato ligno nō statim mortu⁹ est: sed cepit ad mortē tendere. Et Aug. super Sen. sic ait. Ad mortē morieris: idest morti obligatus eris: vel mortis reatū incurres. Vnde et in alio loco idē ait. Quāuis annos multos post vixerunt: illo tamē die mori ceperunt quo mortis legē qua in senū veterascerent acceperunt. Data est ergo potestas mori eijs cēdi illos ppter eoz culpā. Et qz necessaria erat humani generis multiplicatio: viuendi tēpus in longū p̄cessuz est: quod tamē a morte deuicū et debellatuz est. Et quid profuit illis longa vita: quib⁹ omnino mors est subsecuta. Audiam⁹ qd scriptura dicat Sen. 5. Dixit Adā. 130. annis: et genuit filiū ad imaginē et similitudinē suā: vocauitqz nomē eius Seth. Et facti sunt omnes dies Adā postqz genuit Seth. 800. anni. genuitqz filios et filias. Et factū ē omne tempus quo vixit Adā. 930. āni et mortu⁹ est. Dixit qz Seth. 105. ānis: et genuit Enos. Dixitqz Seth postqz genuit enos. 807. ānis: genuitqz filios et filias. Et facti sunt oēs dies Seth. 912. āno: et mortu⁹ est. Dixit vero Enos. 90. ānis et genuit Lyan. post cui⁹ ortū Dixit. 815. an. et genuit filios et filias. si actiqz sunt omnes dies Enos. 905. āni. et mortu⁹ ē. Dixit qz Lyan. 70. an. et genuit Adalaleel. et vixit Lyan post qz genuit Adalaleel. 340. an. et genuit filios et filias. Et sic de oib⁹ alijs a principio vsqz ad finē

incipientibus. Si vero aliquis incredulus dubi-
taret quomodo fuerit illud possibile ut vita illorum sic per-
traheret in longum. Respondere potest secundum Nicon.
de lira. hoc fuisse pluribus de causis. Primum ex
bonitate conditionis vel complexionis primorum
pentium. si fuerunt. nam a deo immediate formati et per
consequens fuerunt optime compositi: et sic ad lon-
giorem vitam dispositi. Et illa bonitas complexio-
nis magis venit ad homines propinquos illi temporis
quam ad remotos temporis moderni. Secunda ratio su-
mitur ex modo viuendi: quia temperate vivebant. Ter-
tia ratio sumitur ex bonitate nutrimenti quia ante diluui-
um nascencia terre erant meliora quam postea: quia in-
dano diluuii fuit per maiorem partem ex aquis oceanum
Aque autem false inducunt sterilitatem et reddunt terre
nascencia peiora: ex quibus abbreviatur vita hominis.
Quarta ratio est ex scia ade: quia formatus fuit in per-
fectione scie: et ideo cognouit virtutes herbarum fructu-
um et lapidum que faciunt ad conseruandam sanita-
tem et vitam prolongandam. Quinta ratio est ex dispo-
sitione diuina hoc ordinante: ut per longum tempus cito mul-
tiplicaret humanum genus. Hec Nicon. de lira.
Quoniam igitur primi homines tam diu superuixerunt
scia predicta: fortitudine corporis bene dispositi: non
potuerunt tamen mortis ferocitatem repellere con-
tinuit illos et omnes mortui sunt. Quod utique nobis
in exemplum esse potest: ut vite huius eternam cognos-
camus. Hoc est quod Hieronymus ad Heliodorum de vi-
ta Neponiam ait. Debemus et nos animo premedi-
tari quod aliqui facturi sumus: et quod velimus noli-
mus: longius abesse non potest. Nam si noningentos
excederemus annos velut ante diluuium vive-
bat genus humanum: et Adabusalé nobis ipse
donaret: tamen nihil esset preterita longitudo: quia
cessasset. Et. nam inter illam qui vixit decem annis: et il-
lum qui vixit mille: postquam idem finis vite adue-
nit et inrecomsolabilis mortis necessitas transi-
tum omne tandem est: nisi quod magis senex onustus
peccator false perficitur. Optima quoque dies misere-
ris mortalibus est. Prima fugit subeunt morbi
tristisque senectus. Et labor et dire rapit inclem-
tia mortis. Hec ille. Que omnia sic dicta intelli-
gas: ut sicut longitudo vite omnes illos priores vi-
ros non excusauit a morte: sic nec breuias vite
tue est dilata ad multos annos te excusabit: quia
morte morieris. Secunda ferocitas mortis est con-
tra peccantes. Nam sepe numero ipsos inuadit
subito: et in breui morula absorbet eos. Et licet
multa accidant per nam que labilis est: et vixi-
mum humane vite contraria: verumtamen mortali-
tates et pestilencie adueniunt sepe et sepius iudicio

dei: in quibus non sine gradu terrore omnes aspiciunt
mortis dominum et preteritum. Et quod hec vera sunt per-
bat ex testificatione scripturarum. Et primo sumi po-
test illud testimonium Numeri. xi. ubi narratur quod
cum populus israel esset in deserto non contentus cibo ce-
lesti. scilicet manna quod pluebat illis deus de celo: desi-
derans carnes pisces cucumeres pepones cepe
et allia: dominus pluit contumaces in castris eorum. Et
cum adhuc carnes essent in ore ipsorum ecce furor
domini concitatus in populum: percussitque eum plaga
magna. Secundum testimonium habet Numeri. 14.
Nam cum populus ille murmurasset contra dominum:
dixit dominus ad Moysen. Desquequo detrahet mihi
populus iste. Quousque non credet mihi in omnibus
signis que feci coram eis. si eriam ergo eos atque
consumam pestilentia. Quod fecimus nisi Moyses
orasset ad dominum: ut dimitteret eis. Tertium
testimonium habet Exodi. xi. ubi narratur quod no-
cte media percussit dominus egyptum plaga magna:
et interfecit omne primogenitum in terra egypti a
primogenitis pharaonis quod sedebat in solio usque
ad primogenitum captiue: que erat in carcere:
et omne primogenitum iumentorum egyptii: et or-
tus est clamor magnus. Neque. nam erat domus in qua
non iaceret mortuus. Quartum testimonium est in
Leuit. 16. c. ubi dominus. d. Si nolueritis recipere
disciplinam: et ambulaueritis ex aduerso mihi
ego quoque contra vos incedam et percussio vos septi-
es propter peccata vestra: idcirco super vos gladius
ultorem federis mei. Quis fugieritis in urbes
inimicam pestilentiam in medio vestri. Quintum
testimonium est vlt. c. secundum. Reg. 2. 2. Paral.
21. ubi legitur quod percussit dominus pestilentia israel a Dan
usque ad Bersabee et mortui sunt ex populo. 70. mi-
lia virorum. Sextum testimonium capit ex
comminatione quam secut dominus per Ezech.
7. c. Ira mea igitur super universum populum. Gladius
foris pestis et fames irascetur. Qui in agro est mor-
te morietur: et qui in ciuitate sunt pestilentia et fame con-
sumabuntur. Septimum testimonium capit a Ju-
stiniano in autem. ut non luxurietur contra naturam
ubi ait. Propter ista duo. scilicet per blasphemiam et
peccatum contra nam fames pestilentie et terremotus
fuerunt. Idem sicut in glo. 32. q. 7. c. flagitia. De
taui testimonium est in historia ecclesiastica. In qua
narratur quod Marimianus imperator ductus diabolico
spiritu fecit componere carmina blasphemis plena contra
iesum christum et sanctos: eaque scribi mandauit in tabulis.
Iussitque per singulas urbes et villas et agros de-
ferri: faciebaturque ea cantari. Altissimum autem scelus
inultum

multū remanere noluit: s; tūto rigore in pplm blasphemū pestilentia missi: vt comedēdo et bibēdo sola sternutade morerētur. Ipse at Adaximian⁹ dolore graui percussus spm exaltauit. Nonū testimoniū ē in legēda scōz in vira bti Gregorij in tractatu de letanijs: vbi refert q ppter comessatōes et luxurias romanoz comotus ē deus cōtra eos: pestilētiāq; magnā in illos misit quā ignes vocāt. s; languinaglia. Sena. n. fuit eo q hoies in via i mēsa in collo quio monebāt subito. Itē cū aliq; sternutabat exalabat spm. Et cū aliq; aliquē sternutantem audiebat: statim accurrēs dicebat. De te adiunget Dñi vsq; nūc hec cōsuetudo obseruat. Rursus cū aliq; velle se oscare sentiebat cōtinuo signū crucis in os ipzimeze festinabat. Luz ergo hec pestis romā vastaret: btiis Gregorius pcessio nē cū letanijs p ciuitatis circūlū quodā pascali tpe fieri ordinauit: in qua imago brē vginis q adduc ē rome i scā Adaria are celi: quā beatus Lucas pinxisse dr añ. pcessione portare scē reuerēter. Et ecce tota aeris ifectio imagini sacre cedebat ac si imaginē ipsā fugerz: et ipam ferre nō possz. Sicq; post imaginē mira serenitas: et aeris puritas remanebat. Tunc in aere iuxta imaginē audite sūt voces angeloz cātatiū et dicentū. Regina celi letare etc. Stati at btiis gregori⁹ adiūit. Ora p nobis deū alleluia. Tūc btiis gregori⁹ vidit supra castz viētij angeluz dñi q gladiū cruentatū detergēs in vaginā conuertebat. Ex quo intellexit q; pestis illa cessarz: si cut scū ē. Vnde castz illud vocatū ē postea castrū sci angeli. Ex hoc igit p3 q pp pctā boiū deus punit eos morte. Ad vāq; scū conspicimus tpibus istis in qb; ad tantā demētiāz venērūt ppli q credūt huiusmōi pestilētiā venisse pp bona opa. Q hūana demētiā. Nunq; sunt falsa tot exēpla scripturaz vt velut de oppugna re humanā gen⁹ absq; culpa. Quinimo vt dici et itez dicā: mors ista pestilētiā ē ensis diuie iusticie: quo transfodiūtur viscera iniquoz: qui nolūt aliqñ mūdū perire. De iustis at et si ipi pcutiant nō obstat: qz dicit ps. Preciosa in conspectū dñi mors scōz eius. Tertia ferocitas mortis ē cōtra totū mūdū. Nā d ipa et d ci⁹ potentia scripture multe loquūt. Dñi. i. Reg. 14. c. Qēs morimur: et qñ aqua dilabimur super terrā. Que vba notātur. 13. q. c. in ecclesia. Et ps. Quis ē hō q viuet et nō videbit mortem. Ecc. 5. O ia que de terra sūt in terrā reuertēt. Et Seneca ad Lucillū. Eo ibis quo oēs eunt

Quid tibi nomē ē. Ad hāc legē natus es. Hoc patri tuo accidit: hoc matri hoc maioribus: hoc oibz ante te. Et Hiero. ad Heliodorū sic ait. Terris ille rex potētissimus q subuertit mōtes prostrauit maria: cū de sublimi loco infinitā hominū multitudinē et innumerabilē vidisset exercitū fluuisse dr: eo q post centū annos nullus eoz quos cernebat supuicturus eēt. Q si possemus i talē ascendere speculā de q vniuersa terra sub nris pedib⁹ cerneremus: iā tibi oīdere totius mūdi ruinas et gētes gentibus et regnis regna collisa: alios torqueri: alios necari: alios obforberi fluctib⁹: alios ad seruitutē trahi: hic nuptias hinc placentiū: illos nasci: istos mori: alios affluere diuinis: alios medicare: et nō solū. Terris exercitum: sed totū mūdi hoies: q nūc viuūt i spacio breui morituros. Vinct sermo rei magnitudine: et minus ē omne qd dr. Re deamus ergo ad nos: et qñ e celo descēdentes paulisper nostra videam⁹. Sētisne obsecro te quādo ifans: quādo puer: quādo senex factus sis. Quotidie morimur: quotidie cōmutamur et tamē eternos nos eē credim⁹. hec ille. Quid igit ē hominū vita: nisi qdā cursus ad mortē: Q humana miseria: qd verius vnicuiq; dici pōt q; morte moueris. Vinct Job. 13. c. dicē. Nō natus de muliere breui viuēs tpe replet multis miserijs. de hoc Seneca ad Lucillum. Quotidie morimur quotidie diminuitur aliq ps vite: et tūc quoq; dū crescim⁹ vita decrescit. Infantia amissim⁹: demū puericiā demū adulescentiā: vsq; ad extremū qd transit tps perit. Et iterū ad eundē dicit. Corpora nra rapiunt fluminū more. Quicqd vides cum tpe currit. Nihil ex his q videm⁹ māet. hec ille. Et Qui diu aut. Tempora labuntur tacitūq; senescimus annis. Et Aug. 13. d. ciui. dei. c. x. Ex quo eni quisq; i isto corpore morturo eē ceperit: nunq; in eo nō agit nisi vt mors veniat. Hoc enim agit ei⁹ mutabilitas toto tpe vite huius: si tamē vita dicenda est: vt veniat in mortē. Nemo qp pe est q nō ei post annū sit q; ante annū fuit: et cras q; hodie et hodie q; beri: et paulo p⁹ q; nūc et nūc q; paulo ante mortē ppter inuicior: qm qd tps viuatur de spacio viuēdi demit et quoti die fit minus: minusq; qd restat vt oīno nihil sit aliud tps vite huius: q; cursus ad mortē. Et infra. Qui ergo vsq; ad mortē pductione spātis agit: nō lētius pergit: sed plus itineris cōficiat. hec ille. Omnibus ergo brevis ē vita. mors aut vicina. Vnde sapiens in Ecc. 14. c.

Ademor esto quoniam mors nō tardat. **V**er
 ba ista multum ponderanda sunt. **M**ors nō
 tardat ergo est in ianuīs. **M**ors non tar
 dat ergo timeamus. **M**ors non tardat: ergo
 beneficiamus. **D**e dilectores mūdi o terrenez
 amatores: mors si tardat. **D**e pēiores mors nō
 tardat. **A**gite pniā: ut vos nō inueniat dormi
 entes. **D**e durum **X**bū o **X**ristum **X**bū **M**ors
 non tardat. hoc vniqz oēs cogitare deberēt: qz
 vtile est contra tumorē supbie. **H**oc ēt patere
 pōt exemplo valde notando. **N**am legitur i le
 genda scōz in vita **B**arlaam quā scripsit **J**oā
 annes **D**amascenus: q rex qdam fuit in india
 xpianoz valde psecutor: q filium suum nomie
Josaphat in palatio quodam includi: et educari
 fecit timens ne xpianus efficeret. **Q**ui ad etatē
 adultam perueniēs: admirans cur pater eū sic
 incluserat vni ex seruis suis dixit se ppter hoc in
 magna esse mestitia. **Q**uod pater audiens et do
 lens equos idēos sibi parari fecit choros plau
 dentes ante eum mittens: ne aliquod sedum si
 bi occurreret phibuit. **P**redictio igitur iuvene
 taliter pcedente quadam vice vnus leprosus et
 vnus cecus sibi obuauerunt. **Q**uos ille vidēs
 et stupens quid sint et quō sic eēt igfuit. **T**ūc
 ministri ei dixerunt. **P**assiones iste sunt q ho
 minibus accidunt. **I**lle aut dixit. **D**e ibus boi
 bus bec ne contingere solent. **N**egantibus au
 tez illis respondit. **M**ori sūt igitur q bec pati de
 beant: an sic indifferenter veniūt. **A**t illi: qz ho
 minū futura scire pōt. **V**alde ergo anxius esse
 cepit pro inconseruetudine rei. **A**lia aut vice quē
 dam senem valde rugatam habentem faciez et
 dorsum incuruatū et cadentibus dentibus bal
 butiāter loquentem inuenit. **S**tupescit autē
 valde discere voluit visionis miraculum. **E**t cū
 didicisset se senescere et mori debere in multa
 desolatione postus non amplius poterat cōso
 lari. **N**ec mirū ē: qz nihil morte horribilius eē
 pōt. **I**psa est enim que tantos viros rapuit de
 mūdo: et nulla potentia sibi resistere potuit nec
 potest nec poterit: nec dignitas: nec magnificē
 tia: nec facundia. o mors deuoratrix omniū qd
 dicam. **A**udite obsecro o infelices mortales nā
 si ipsa viderit aliquem cū multa familia ac comi
 tiua magna: nūqd fugiet ab eo. **A**dinime **D**e m
 nes ad mortē tendimus. **D**e s morimur. **D**e ē
 ad mortē currimus. oibus mors ē vicina: nō
 parit pulchris: nō potentibus: nō scientibus.
 o insipientes pēiores: respicite vbi sunt milia
 milia qui fuerunt in mūdo. omnes mortui sūt.

Adā pater generis humani mortuus est. **E**ua
 vxor eius mortua ē. **G**igantes qui fuerūt tpe
Noe. **I**lli viri famosi et animosi qui edificauerunt
 turrim babilonis vbi sūt: omnes mortui
 sunt. **B**elus filius **M**embrot rex babilonie
 quem qdam **S**aturnum esse extimant qui ira
 uit asiam: et per vim obtinuit eam mortuus ē.
Jf rater eius minor qui regnavit post eum et asi
 am totam obtinuit: ac babiloniā rebellantē ce
 pit: cum de turri babil. i. babilonie fuisset per
 cussus mortuus ē. **R**eges egypti. **J**f estus sol
Cosmosius amenophis: oēs mortui sūt. **R**e
ges psarum reges atbeniēsum reges europē
Lramas amphitryon **E**richthoni? **T**hesus
Adenestus **D**emophō: oēs mortui sūt. **A**le
xader magnus: oēsqz eius barones mortui sūt
Reges **J**uda **J**osaphat **J**ozas **o**zias **J**oathā
Joas **Z**acharias **A**cha? **A**danasses oēs mor
 tui sūt. **R**eges troie: rex **P**riamus **T**roplus:
Helenus **P**aris **P**hebus **H**ector. **I**lli vi
 ri potentes: q fuerūt in obsidione **T**roie **A**ga
 menō: **A**delaus **A**chilles **H**ilix: et reliqui
 oēs mortui sūt. **I**lla strenuissima dñā **P**ātasi
 lea regina amazonū puellarū q venit in adu
 torium **T**roie cū suis puellis. **R**eges latinoz
Saturnus q venit in italiā vbi nūc roma ē i fil
 iis inueniēs boies sicut bestie viuētes: mādu
 cantes glandes et habitātes in criptis et cael
 lis ex frondibus cooptis: docuitqz eos terreas
 domos edificare laborare terras: vineas plan
 tare: sicut boies viuere: et his familia docuit: et
 p his oibus princeps eoz ac deus noiatus ē.
Qui timēs filium suum construxit ciuitatē sa
 turinam que **S**utrium dicitur. **Q**uid dice
 mus de multis hoibus p his romanoz quos
 oēs mors ferocissima prostrauit. **H**eu misera
 humana vita **M**ors. n. deuorauit omnes hos
Quid de **R**omulo et **R**eino q fuerunt fratres
 gemelli qui a lupa nutriti sūt: q etiam romā cō
 struxerūt. **T**heodosius impator optimus xpia
 noz de quo **A**mbrosius fecit mirabiles laudes
 q expulit **A**rrianos. **A**rchadius. **H**onorio? **k**a
 rolus magnus q totam terram occupatā a sar
 racenis recupauit orientis et occidentis. **J**f ede
 ricus primus q multa evertit et multa alia fecit:
 tamē eundo in subsidium terre sancte: in quo
 dam flumine suffocatus ē. **J**f edericus secundus
 armoz strenuus: linguaz peritus: luxuriōsus
 cū multis pontificibus habuit bellum: pēpue
 cū **g**regorio mortuus ē veneno. **R**odulphus
Albertus dux austrie. **H**enricus sextus p flo
 rentino s

rentinos venenatus! et alij impatores romani
cū nobilibus plurimis: et p̄pto m̄lto mortui sūt
Nō potuerūt romani nec eorū reges aliq̄ via
mūdi morē euadere. Vbi primus ipator Ju
lius cesar. octavian⁹ Tiberius Caius Nero
Claudius Despassianus Titus Domitianus
Adrianus Theodosius Cyrillus magnus.
omnes mortui sūt. Vbi sunt illi viri doctissimi
atq; p̄bi. Vbi ē Plato. vbi Aristoteles. Vbi
socrates. Vbi pythagoras. Vbi Demosthe
nes: Vbi Seneca. Vbi tot poete. Vbi Ho
merus. Vbi Aenāder. Vbi Virgili⁹. Vbi
Terentius. Vbi Lucanus. Vbi ovidi⁹. ubi
sūt oratores et rhetores. Vbi Titus Luuius.
Vbi Tullius. Vbi doctores medicine Bali
enus et Hippocras. vbi Auicēna: aut alij. nū
qd̄ medicia sanauit eos aut eos liberauit a mor
te. Vbi impatores: vbi reges. vbi principes.
Vbi duces: comites: barones: marchioēs: re
gine principisse et multe alie domine nobiles.
Vbi tot iuuenes et iuueculæ. Vbi tot qui i hoc
mūdo floruerūt. o vita misera. o vita caduca. o
vita labilis. o vita fallax. o vita vmbatica. oēs
mortui sunt: et reclusi sunt in monumentis et cor
rupti. Hinc vgo. li. i. de anima. d. Dic mihi
vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tem
pora nobiscum fuerunt. Nihil ex his mansit ni
si cineres et vermes. Attendite diligenter quid
sunt et quid fuerunt Homines fuerunt sicut tu
Comederunt et biberunt: riserunt duxerunt in
bonis dies suos: in puncto autem ad inferna
descenderunt. Hic caro eorum vermibus: il
lic autem anime eorum ignibus deputantur.
donec rursus infelici collegio colligati: sempi
ternis inuoluantur incendijs: qui socij fuerunt
in vitijs. vna enim pena implicat quos vnus
amor in crimine ligat. Quid profuit illis iam
gloria: brevis letitia: mūdi potentia: carnis vo
luptas: false diuitie: magna familia. vbi risus.
vbi locus. vbi saltus. vbi iacantia. vbi arrogā
tia. De tanta letitia quāta tristitia: post tantam
voluptatem: tanta grauis miseria. De illa ex
ultatōe ceciderunt in magnā ruinam: et in ma
gna tormenta. Quod illis accidit: tibi quoque
accidere potest: qz homo es humus de humo:
limus de limo. De terra es et de terra venis:
et in terram reuerteris: quoniam venit dies vl
tima que subito vēiet: et forsitan hodie erit. hec
ille. Colligimus ergo ex dictis vnumquenque
mortem expectare debere. Nec confidendum
est in huius vite breuitate: quia se nobis ali

quando prebet cecam et non videntem. De in
de iaculo suo nos ferociter vulnerat. Vnde q
dam Esculanus poeta vulgaris dicit. O yme
speranza del core inimica. Lbe falli el tempo
cum le tue vedute. Perche te mostri cōfi dol
ce amica. O imperatores qui estis in hoc mū
do. O reges. o p̄ncipes. o tyranni. o duces. o
barones. o marchiones. o iuuenes. o senes. o
diuites. o pauperes. o sani. o infirmi. o vos
omnes qui astatis dico vobis: quia moriemini
Benefacite: quia hinc ad paucos annos: etiā
vos stabitis in sepulchro: et non poteritis resi
stere furori potentissime mortis.

De mortis dubietate.

Secundum mysterium contemplāduz
s est de mortis dubietate. Timendum ē
vnicuiq; eo qz cum mors certissima sit
omnibus tamen multa sunt de ea dubia q̄ sunt
valde periculosa: de quibus tria possunt no
tari.

Primum est circa tempus.

Secundum circa locum.

Tertium circa modum.

Primum est circa t̄pus: qz nullus ē qui sciat
quando sit moriturus. Ignorant hoc vtiq; se
nes pueri infantes iuuenes adolefcētes: nec re
peritur aliquis qui possit dicere quando morie
tur: nec in hoc confidere qz vsq; ad tale tempus
non morietur. Ex hoc inquit sap. Ecclesiastes
9. c. Nescit homo finem suum: sed sicut capiun
tur pisces hamo: et aues capiuntur laqueo: sic
capiuntur iniqui in tempore malo. Tempus
malum pro iniquis dicitur tempus mortis: in
quo artantur vie impiorum qui equidem cum
sibi longam vitam: quam nolunt firmiter con
siderare et ponderare promittunt: decipiuntur
Quanti enim laborauerunt pro mundo sperā
tes ibi recipere fructum laborum suorum: et pe
rierunt ante tempus quod sibi promiserāt: qz
potest eos numerare. Nonne Sennacherib et
sui prenalere et obtinere hierusalem crediderūt
et de exercitu eorum. 148. milia in vna nocte
ab angelo sunt interempti. 4. Reg. 19. c. Et
sic cum illud sperassent fuerunt decepti. Quid
de alijs dicam. Refert Augustinus in lib. 5.
de ciuitate dei. c. 23. qz cum Radagysus rex
gothorum cum maxima comitia iam in vr
bis vicina constitutus: romanis ceruicibus
immineret: vna die tanta celeritate vi
ctus est: vt nec vno quidem romanozū
non dicam extincto: sed vulnerato multo

amplius q̄ centū miliū eius exercitus p̄sterne
retur: atq; ipse mor captus ⁊ pena debita neca/
tus in bello ingens fuit hec strages subsecuta.
Sed nō sic de alijs qui mortis pericula fugiūt.
Audias obsecro: qz mors vbiq; pugnat: nō so
lum in bello sed in domo: in mensa: in lecto: ⁊
vbiq; locoꝝ. Propterea Seneca ad Lucil/
luz dicit. Omnis dies ⁊ omnis hora: q; nihil
sumus offendit: ⁊ aliquo argumēto recenti ad/
monet fragilitatis oblitos: cū eterna meditātes
respicere cogat ad mortē. Quid sibi illud prin/
cipium velit queris Senitionē Cornelius equi/
tem romanū splendidū ⁊ officiosum noueras:
ex tenui principio seipse promouerat ⁊ ita illi de
clius erat cursus ad cetera. f. acilius enim de/
crescit dignitas q̄ incipit. Decunā quoq; ce/
ptam esse paupertate plurimū amorē habet dū
ex illa ereptat. Sic etiā Scitio diuitijs immi/
nebat: ad quas illuz due res ducebant efficacissi/
me: ⁊ querendi ⁊ custodiendi scientia: quaz v/
altera locupletē facere potuisset. Sic hō sum/
me frugalitatis nō minus patrimonij q̄ corpo/
ris diligens: cū me ex cōsuetudine mane vidis/
set: cū per totā diez amico grauiter affecto ⁊ si/
ne spe iacenti vsq; in noctez assedisset: cū ilaris
cenasset genere valitudinis precipiti arreptus
anguinia glandula vix cōpressum artans fauci/
bus spirituz traxit in lucez. hec ille. Tempori/
bus autē istis multas iuuenū turba mortua est
ex peste: que valde italiā nostrā occupauit: p̄ci/
pue in ciuitate ferrariensi: in. 1464. Adortui
sunt in quattuor mensib⁹ nouē milia hominū
adeo q; ciuitas erat vacua: qz vī au Esculanus.
Ogni creato se corrupe in tempo. Passono li
acti humani come sumi. Chi ne va tardo: ⁊ chi
ne va p̄ tēpo. Et ideo clamo vigilate vigilate:
qz ne scitis diez neq; horā mortis. O mortales
fatui: ⁊ insensati in quo confiditis. O iuuenes
stulti vigilate: qz spes vestra sepiissime fallitur.
Vnde Tullius in libro de senectute ait. f. ru/
stra sperat adolescens se diu victuz. Quid enīz
stultus q̄ incerta pro certis habere. Quoniam
enīz illa etas multo plures q̄ senectus mortis
habet casus. f. acilius enīz adolescentes i mor/
bos incidunt grauius egrotant tristius curātur.
Hec ille. Et Seneca. Iuuenes mortē habent
a tergo senes autē ante. O quot sunt q; multa di/
sponunt in trib⁹ vel in quattuor annis se factu/
ros: qui ante annū morientur. Quot edificant
domos: ⁊ in eis nō habitabunt. Quot plantāt
vineas ⁊ vinū nō bibent. Quot lucrant pecu/
nias: ⁊ alij expendent illas. Quot cogitant fa/
cere magna: ⁊ in breui finē redditori corā iusto
deo cū dolore maximo p̄sentabunt. O isclit hu/
mana cōditio: omnibus dicendū est: vigilate qz
nescitis diez neq; horā mortis. Secūdu du/
biuz mortis est circa locū. Mescit etiā miser ho/
mo in quo loco mors sit eū inuaditura. Vidim⁹
nāq; varios varie mortuos. Adagnū inter an/
gustias mortis reputat solatiū: cū quis i domo
parentū vel domesticoz in lectulo decubās na/
ture debitū soluit: sed homo nullus hoc firmi/
ter ⁊ certū tenere pōt. Et huius rei vidim⁹ tam
lucida exempla ⁊ experimēta: vt nō nisi stendā
putare valeamus humanā vitā. Alios vidim⁹
suspensos in patibulo: alios cōbustos ⁊ confi/
ros palo: alios submersos in aqua: alios morte
subitanea extinctos: alios truncatis capitib⁹ vi/
tas finire: alios varijs casibus ⁊ innumeris: vt
ita dicā, extremā clausisse horā. Et omnes ta/
les frustrati sunt a voto suo qbus aliud q̄ spera/
bant euenit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti/
mere: exemplo alioꝝ. Vnde quidā aiebat. f. e/
lix quē faciunt aliena pericula cautū. f. ac etiam
tu illud qd Seneca ad Lucillū scribit. Incertū
est quo loco mors te expectet. Tu itaq; cā i om/
ni loco expecta. Et idē ad cundeꝝ. Erras si in
navigatione trā existimas munitū esse. A mor/
te vita deducit. In omni loco eque tenue inter/
uallū est. Nō vbiq; mors se ppe offēdit: vbiq;
tamen ppe est. hec ille. Et tamē locus dubius
est mortis omnib⁹ hominib⁹ mundi. Tertiū
dubiū mortis est circa modū qz nullus scit quo
modo bene vel male. Et tamē nihil est tam ne/
cessarium vnicuiq; q̄ bene mori. Et autē qz
moriatur bene necesse est vt bene viuat: qz vix
de mille milib⁹ male viuētib⁹ vnus bene mo/
ritur: sicut etiā de mille bene viuētib⁹ vix ma/
le morit vnus: qz Aug. dicit. Impossibile est
male viuere: ⁊ bene mori: ⁊ e cōuerso. Adagno
pere quippe hoc timere deberent illi qbus vita
est lubrica ⁊ dissoluta. Talibus nāq; in extre/
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor accedit.
Dic exemplū de illo domino qui tres amicos
habebat de quibus duos dilexit: tertiū vero nū
quaz dilexit. Cum autē a principe esset vocat⁹
ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri:
iuit ad amicos ⁊ dixit primo amico. Amice do/
minus misit pro me: vt statim vadā ad eū. Ro/
go te vt venias mecū quia securior ero. Ille au/
tem dixit: nolo: quia non possum. Sufficit q;
dum mecū stetitisti fui amicus tuus: ⁊ tibi fuiui

nias: ⁊ alij expendent illas. Quot cogitant fa/
cere magna: ⁊ in breui finē redditori corā iusto
deo cū dolore maximo p̄sentabunt. O isclit hu/
mana cōditio: omnibus dicendū est: vigilate qz
nescitis diez neq; horā mortis. Secūdu du/
biuz mortis est circa locū. Mescit etiā miser ho/
mo in quo loco mors sit eū inuaditura. Vidim⁹
nāq; varios varie mortuos. Adagnū inter an/
gustias mortis reputat solatiū: cū quis i domo
parentū vel domesticoz in lectulo decubās na/
ture debitū soluit: sed homo nullus hoc firmi/
ter ⁊ certū tenere pōt. Et huius rei vidim⁹ tam
lucida exempla ⁊ experimēta: vt nō nisi stendā
putare valeamus humanā vitā. Alios vidim⁹
suspensos in patibulo: alios cōbustos ⁊ confi/
ros palo: alios submersos in aqua: alios morte
subitanea extinctos: alios truncatis capitib⁹ vi/
tas finire: alios varijs casibus ⁊ innumeris: vt
ita dicā, extremā clausisse horā. Et omnes ta/
les frustrati sunt a voto suo qbus aliud q̄ spera/
bant euenit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti/
mere: exemplo alioꝝ. Vnde quidā aiebat. f. e/
lix quē faciunt aliena pericula cautū. f. ac etiam
tu illud qd Seneca ad Lucillū scribit. Incertū
est quo loco mors te expectet. Tu itaq; cā i om/
ni loco expecta. Et idē ad cundeꝝ. Erras si in
navigatione trā existimas munitū esse. A mor/
te vita deducit. In omni loco eque tenue inter/
uallū est. Nō vbiq; mors se ppe offēdit: vbiq;
tamen ppe est. hec ille. Et tamē locus dubius
est mortis omnib⁹ hominib⁹ mundi. Tertiū
dubiū mortis est circa modū qz nullus scit quo
modo bene vel male. Et tamē nihil est tam ne/
cessarium vnicuiq; q̄ bene mori. Et autē qz
moriatur bene necesse est vt bene viuat: qz vix
de mille milib⁹ male viuētib⁹ vnus bene mo/
ritur: sicut etiā de mille bene viuētib⁹ vix ma/
le morit vnus: qz Aug. dicit. Impossibile est
male viuere: ⁊ bene mori: ⁊ e cōuerso. Adagno
pere quippe hoc timere deberent illi qbus vita
est lubrica ⁊ dissoluta. Talibus nāq; in extre/
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor accedit.
Dic exemplū de illo domino qui tres amicos
habebat de quibus duos dilexit: tertiū vero nū
quaz dilexit. Cum autē a principe esset vocat⁹
ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri:
iuit ad amicos ⁊ dixit primo amico. Amice do/
minus misit pro me: vt statim vadā ad eū. Ro/
go te vt venias mecū quia securior ero. Ille au/
tem dixit: nolo: quia non possum. Sufficit q;
dum mecū stetitisti fui amicus tuus: ⁊ tibi fuiui

Nunc autē vadas: q̄ nolo venire. Secundus autē minus q̄ primus diligebat. Et hic vadit ad eū. Amice. Dic v̄ supra de primo. Ille v̄o respondit. Ego nolo venire ad eum: tamē ego venias vsq; ad ianuā t̄ ibi te dimittas. Tertius vero minime dilexerat: tamē iuit ad eū: t̄ dixit Amice ego nunq̄ te dilexi: tamē rogo q̄ digne ris meū venire ad principē: quia misit pro me. Ille v̄o respondit. Voleo q̄ nō me plus dilexeris t̄ plaris precij feceris: tamē vadas quocūq; volueris: ego sequar te. Nota q̄ primus amicus sunt diuine quas preposuit parentib; t̄ amicis. Secundis amicis e vroz quā minus dilexit: illa vero respondit. Ego vsq; ad sepulchrum te sociabo. Tertius amicus sunt virtutes quas nunq̄ apud se habuit nec dilexit: ille tamē pauce quas dilexit ipsum sequentur. Amplia modo tuo. Ideo hoc. Innocentius cōsiderās t̄ videns conditionē humanā labile dixit. Valere amici mei t̄ pro me orate: iter enim extraneū p̄go: qd̄ nunq̄ ambulauit: ad regionē longinquā quā nunq̄ vidi: t̄ ad seculū alterū animarū vnde nullus reuersus est: ad mansiones metuentas: vbi nullus mihi cōpatitur: t̄ ad iudiciū terribile vbi nescio qd̄ michi cōingat. Ecce quero adiutoriu: t̄ nō est qui me eripiat: quero qui me societ: t̄ nullus mihi cōpatitur. De his. n. tribus loquit. Bernardus. d. Certus es. o homo quia morieris: s; omnino incertus: vbi quomodo: t̄ qm̄. Vbi. s. an ibi an alibi: in terra vel in mari. Quomodo an in statu penitentie: an in statu culpe: morte subitanea vel naturali seu violenta. Quando. s. in hieme: vel i estate: in iuuetute vel in senectute: hodie vel cras. Qd̄ dura erit memoria actionū malarū. Qd̄ peccatores execrati. o iniqui t̄ scelerati audiat qd̄ dicit ille doctor vulgaris Petrarca. Passono vostri triūphi t̄ vostre pōpe. Passono li stati: passono signorie. Qd̄ gni cosa mortale tēpo interrūpe. Nec ille. Seruam ergo regulā Pauli ad Gal. 6. c. Vū tps habem; opes bonū. Veniet nāq; nox s. mors qm̄ nemo poterit nec bñ nec male opari

1 Tertiu mysteriū cōtemplandū ē de mortis crudelitate. Expoliat. n. mors crudeliter mundi amatores trib; bonis.

Primu bonū est gloria huius mūdi siue pōpa. Secundū bonū est rex temporalis abūdantia. Tertiu bonū est corporis voluptas.

Primu ergo bonū quo mors spoliat amatores mundi: est mūdāna gloria vel pompa: in quib; multi ponunt sp̄ suū. Cū autē isti i exte-

ma necessitate: vel in extrema hora laborāt p̄cipere possunt q̄ vex sit illud Esa. 4. c. Omnis caro senū: t̄ omnis gloria ei; q̄si flos agri: exsiccatuz est senū: t̄ cecidit flos. Et Jacobus. 1. c. Exortus est sol cū ardore: t̄ arefecit senū: t̄ cecidit flos eius: t̄ decor vultus ei; deperijt. Quid enī; pozāt de gloria sua principes t̄ barones: t̄ alij huius mūdi principatus habētes. Quid de honore quē eis homines inferebant. Quid de comitiis baronū. Quid de timore quē eis serui t̄ subditi habuerūt. Omnia derelinquunt in morte. Icarco legīt de Alexandro magno: q̄ cū mortuus esset venerūt septē phi ad plorādū eū. Et vnus illoz dixit. Q Alexander: heri dominabaris toti mundo: t̄ hodie mors tibi dñatur. Secūd; dixit. Q Alexander: heri nō sufficiebat tibi totus mūdus: hodie sufficiūt tibi due vine terre. Tertius dixit. Q Alexander heri habebas comitiū tot dominorū regū pncipum ducū t̄ samulorū: t̄ hodie solus iaces in sepulchro. Quartus dixit. Q Alexander heri voces tuā omnes timebāt: hodie te nullus mortuū timet. Quintus dixit. Q Alexander: heri vocē tuā omnes audiebāt: hodie morte deuictus iaces in sepulchro t̄ nō vales loq. Sextus dixit. Q Alexander: heri tot regna habebas i tua potestate: hodie te tenet mors in sua. Septim; dixit. Q Alexander: heri comedebas tot cibaria delicata: hodie factus es esca vermium t̄ cibus. Ecce ergo q̄ crudelis est mors: q̄ dira. Qd̄ dominos q̄ fuerūt expoliavit: t̄ omnes q̄ sunt: t̄ q̄ erūt spoliabunt vana gloria. Vñ cōsiderās hoc Aug. dicit. Q vita fallax t̄ vmbatica plena laqueis multis. Nūc gaudio sepe tristior: nūc vigeo sepe infirmor: nūc viuo statz morior: nūc felix appareo statz miser video: nūc rideo statz fleo. Sicq; oia mutabilitati subiacēt vt mihi vna hora vno statu pmaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc labor: hinc dolor erupit. Importuna. n. mors mille modis hoies quotidie rapit. Hunc nāq; febrib; illū opprimū dolore hūc psumit fame: t̄ fiti illū extinguit: hūc mors suffocat ags: illū perinū flāmis: hūc interimit: laqueo: istū dētib; bestiarū: hunc trucidat ferro illū veneno conumpit. Et sic mors misera tot modis vitā finire cōpellit. Et nunc sup̄ hec oia magna est miseria ei; q̄ cū nihil sit morte certius: nihil tñ hora mortis incertius. Ignorat que hō finē suū: t̄ cū stare se putat perit spes ei; t̄ nescit vbi quomodo t̄ quādo: t̄ nūc certus est q̄ cum mori

eius mori oportet. Secundū bonū quo mors
dura priuat amatores mundi: est rex tempora
liuz abundantia. Nihil enim de suis diuitijs re
portant diuites: sed omnia remanent domo. s.
possessiones denarii aurū argentū indumēta
varia et omnes thesauri: iuxta illud Job. 27. Vi
ues cū dormieris nihil secū afferet: aperiet oculus
suos et nihil inueniet. Et ps. ait. Dormie
runt somnū suū: et nihil inuenerūt omnes viri
diuitiarū in manibus suis. Hoc intelligēs Sa
ladinū magnus inter sarracenos rex multorū
regnorū appropinquans mortis sudariū q̄ post
mortē induendus erat: sibi portari fecit: demū
per ciuitatez ipsum ofidendo omnib⁹ clamari fe
cit Tantū portat de rebus suis rex Saladin⁹
potentissim⁹ et magn⁹. Tertiū bonū q̄ mors
priuat amatores mundi est corporis voluptas.
In morte nāq; deficiunt delectose vestes: in
strumentorū melodie: picture in pānis et in ca
meris cibaria dlicata accipitres canes et alia hu
iusmodi q̄ faciunt ad corporis delectationē: im
mo et anime ipsum corpus cadauer faciunt.
Eius oculi nō videbunt lumē: facies efficietur
pallida: manus nihil amplius poterunt tange
re: pedes nō poterunt ambulare: lingua nō po
terit loqui: labia nō poterunt moueri: aures ni
hil audiet. O mors crudelis. o mors dura. O
mors amara q̄ amara est iudiciū tuū. Sed veb
illius q̄ nimis tenuerunt corpus delieate. Quid
nā facient contra mortē. Hec mors misera q̄
miseros facis mundanos et terrenos. Quod h̄
sivez patet ex dicto. Diogenis: q̄ de cesare ait
Intuitus sum vt vidēre cadauer cesaris: et vidi
cū luido colore coloratū: putredine circūdatū:
alū eius disruptū: et vermiū cateruas per illud
discurrentes: duo famelici angues pascebant
in foueis oculorū: crines non adhebebant capiti
dentes patebāt labijs cōsumptis. Et dixi. Vbi
est cesar chorus puellarū: magnitudo diuitiarū
caterua baronū acies militū. Vbi sunt canes
venantes: equi veloces: ues rapaces: thalam⁹
depictus lect⁹ eburneus atrū aureū. Vbi sunt
vestimēta mutatoria: cibaria diuersa: canticū li
re: organorū sonitus: odor aromaticus. Teve
rebant homines: timebāt principes: colebant
vrbes. Vbi est tanta potentia: tātaq; preclara
magnifica. Et respondit mihi. Hec oīa desece
runt in me: quādo defecit spiritus meus: et reli
querunt me in hoc misero sepulchro circūdatū
putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi

mortales qz in hoc mundo nihil est bonū nisi
deus timere et in eo totā spem suam ponere: in
quo sunt thesauri absconditi. Quid inq̄ p sunt
o frater diuitie. Quid vana gloria. Quid leti
tia mundi cū nō liberent: nec defendere possint
a morte nec ab eius furore. Ecce enim q̄ sede
bat heri gloriosus: modo cōsumitur vermicibus
in sepulchro. Cur ergo superbis vermīs et ci
nis: quia puluis es: et in puluere reuerteris: er
go anima reuere ad dominū deū tuū: et cō
sidera quia in hoc mundo misero nulla est ve
ra salus nulla requies: nulla spes. In ipso er
go deo omnē felicitatem tuā pone: et ei mūdo et
puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere
possis mortē sempiternā ac acquirere gloriā
eternā: ad quā iesus xps nos eternaliter per
ducit: q̄ est benedictus in secula seculorū. Amē.

IFJMS

Eleberrimi theologie magistri necnō sacri
eloqui pconis fratris Roberti episcopi Aqu
nesi. ordinis minoz professoris sermones qua
dragesimales: de aduētū: et de timore iudiciorū
dei cū q̄busdā alijs annexis feliciter explicant.
Impressi in ciuitate Venetiā per Joānem
de fozluno et Gregorium fratres Anno dñi.
MD. LXXX. die. 15. Martij.

Registrum

a

Prima vacat
Hec ē tabula
Sacre theologie
siquidē siue

b

rentes p̄tinus
uis nō possit
hanc difficultatē
in persona

c

et ecclesiastice
amore illo
cendi non
kūio.

d

parabolas: et de
audire velint
semen cadens
est mundus

e

Secūda ratio
q̄ pena ipsorum
est beatitudo
lo modo poterit

f

potest imminere
sicut donum
cepta itaq̄
bitax: q̄ apud

g

baz. **Postulari**
cōquestus est
di. 17. tertiū lib.
De tribus

h

vos et p̄firmate
acciderit. Sed
nō debeat
sophoz

i

peccasset cum

alieni peccati
cūq̄ p̄iudicio
fuitur alij

k

implicationem
consideratur
eueniat contra
le est excelso

l

gis bono in rex
nere q̄ eis
Secundum
ruptiones. Alio

m

et docebūt te
poralis: filij nō
his xpi

Primum
crestum.
tium bonū

n

ex his que isunt
etiā si fiat
tum cōmittit q̄
Dicit ei iesus

o

operatio in illa
pro eo q̄ sepelit
Secus vo ante
Propterea

p

q̄ ois sacerdos
preconijs quib⁹
gentē huiusmōi
Toletū i quodā

q

filij salutaris
Job vi dicitur
magis ad id ab
hoc in furio.

r

diantis gratie
q̄d est ordinata
deo hominē

tur atq̄ dicebat

s

plurimū illos
cides Iep̄te
dedit in filium
guinē qui

sacramentū
fiduciam
magister di.
extendā

u

Quādiu enī
innocentie
minio san
humana: s; s; s;

v

Moyses
Tu quibus
per triginta
posita

y

Resurrexit
humilitatis
resurrectiones
tum rādet

z

gressus āgel⁹
ne p̄cupiscētie
nisi deus
neminē fere

z

satisfacere
luxuriosi et
uendā mouet
operetur fm

z

in terrā qnā
Incipit tabula
mori. et nō
mendata est in

z

i. ad Corin.
manifestat

ecclesia cātat
no cōceptu p

a

te nisi
suo. Et. i.
uinā essentia
aliquid

b

at q̄ primo
bo. Ego
nus verbū
hominē

c

cōtemplatiōis
dicit respectu
supnaturaliter
Capituli. 2.

d

qui p̄rāsiuit
Mā cū esset
byam habet
ti iuste ac

e

nij. **Propiea**
Vbo icarnato
mortalis
amplius iste

f

Blandus
ne mentis q̄
vi firibi
ris obrepere

g

Tertio
Intensue
De i mortali.
Aug. de ciuit.

h

ideo q̄ frater
notuū beat⁹
mare
peccati

i

est cōcubitus

dendū talē
sectionis fuit
nō ecōuerso

k

iuriscōsulib⁹
tibus veritatē
tinguit nor
cie sed in

l

q̄ in hoib⁹
morte
posse demoni
cula: possunt

m

ex ratione
trāgressionem
humanuz
dicit: q̄ hō

n

ornamentis
tuam tracta
saluer in ea.
scondere

o

ducti sunt in
Secūduz
substantie
tpa dicitur

p

Apollinem
lonis.
terficere nec
co rege qui

q

tate Calabrie
tollant
nō subruat
Sermo

Bibl. Jag

Præterea in domum facta in omni
o seo dicant. tuncq; habitationis loca
dicant uoluerit. quicq; in ioseph familiā

non xpi noui sepulch
o ioseph ^{ter} Sept octavo
familia

mo dne. Alla. Cr.

Isart. cū mustera

Handwritten text: *Handwritten text, possibly a signature or name, written in cursive script.*

ipſe me dotare ꝓmicationem uoce
tate digneris. quiquondā ſcripſi
lapideis leꝓē in tabulis. ꝑ. *manu*

Silene maritima

De sancto spiritu.

